Universidad de Deusto
Biblioteca

AVICENNA

DUBIA

GENTILIS

FULIGINATIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

Auicenna.

TERTIVM VOLVmẽ in quo expositiones Gẽtilis de fuligínio ⁊ Jacobi de ptibꝰ luculẽtissime: ac nouiter castigate vsqz ad. VI. Fen. tertij Can. Auicẽ. ꝓtinẽtur. ¶ Et addita est tabula dubioꝝ Gẽ. q̃ facta sũt sup oĩbꝰ. XXII. Fen tertij eiusdez clara ⁊ lucida. ¶ Quinetiã monitũ sit: eiusdẽ Gẽt. expõnẽ i. XXII. fen quãtũ reperit additaz esse: q̃ in alijs codicibus antea impressis non habebatur ⁊ dicebatur eam nõ inueniri.

M D XXIII

Tabula dubioꝝ Gentilis super oibus. XXII. Fen tertii cano. Aui.

En. j. Tracta. j. Cap̃. primum.

1 Utrum iste tertius liber sit theoricus vel practicus.
2 Utrum aliquod animal careat capite.
3 Utrum caput sit ꝓpter cerebrum an ꝓpter oculos.

¶ Capitulum. 2.

1 Cur Auicen. non posuit anathomiam aliarum partium capitis sicut cerebri.
2 Utrum nerui sint partes cerebri.
3 Cum per anathomiam plura debeant cognosci de membro q̃s complexio ⁊ numerus partium quare. A. omisit.
4 Utrum motus ⁊ sensationes inflãment cerebrum.
5 Utrum nerui orientes a cerebro nutriantur a cerebro. Deficit.
6 Utrum omnes nerui orientes a cerebro indurentur.
7 Utrum cerebrum sit humidũ vt spiritus circundans sustentent humido.
8 Cuius complexionis est cerebrum.
9 Utrum cerebrũ sine frigiditate temperet cordis calorem.
10 Cur anteriores partis cerebri lenitatem probauit ex oꝝ visus ⁊ auditus ⁊ non aliorum sensuum.
11 Utrum pia mater vndiq̃ complectatur cerebrum.
12 Utrum spiritus vitalis cum sit animalis transmutetur substãtialiter.
13 Utrũ digõ qua fit spiritus aãlis fiat in cõmissuris vel ventriculis vel alibi.
14 Utrum in rheti existente inter duram matrem ⁊ os basilare: an in rheti in substantia cerebri fiat spiritus digestio.
15 Utrum spiritus animalis contentus in cõmissurationibus cerebri stet inter partem ⁊ partem cerebri an in arteriis.
16 Utrum spiritus animalis sit subtilior vitali.

¶ Capitulum. 3.

1 Cur omisit morbum in numero capitis.
2 Utrum Aui. sufficienter enumerauerit egritudiaes capitis.

¶ Capitulum. 4.

1 Cur non fecit generale capitulum de causis sicut de signis ⁊ de speciebus egritudinum capitis.
2 Cur. A. memoratiuam ⁊ cogitatiuam vocat morales.
3 Cur in octauo genere signorum posuit signum sumptuꝫ ab oculis cũ in primo genere sint posita signa a virtutibus sensibilibus.
4 Cur hic virit de somno ⁊ vigilia.
5 Utrum ex ira que nõ habet euidentẽ causam significetur epilepsia.
6 Utrum ex risu possumus significare egritudinem in cerebro.

¶ Capitulum. 5.

1 Utrum illud dictum sit generale ad animales ⁊ naturales. s. si operationes sunt sane cerebrum est sanum.
2 Cur in signis sanitatis significande virit. adiuuat. in signis vero egritudinis virit. significat.
3 Utrum lesiones operationum sint tres.
4 Utrum diminutio ⁊ destructio operationum fiant a frigido ⁊ humido vel ab humido ⁊ corruptio a calido ⁊ ficco vel a ficco.

¶ Capitulum. 6.

1 Utrum cognoscamus q̃ phantasie sint ꝓpter causam propriã in oculo.
2 Utrũ phãtasie apparẽtes sint ꝓpter cõplexionẽ ⁊ non ꝓpter accidẽtia mãe.
3 Utrum per nocumentum operationis auditiue in permutatione significetur complexio ficca in medio cerebri.
4 Cur cum homo habet sonitum auris ⁊ imaginatur audire aliquid ex longinquo significatur humiditas cerebri.
5 Utrum lesio odoratus absq̃ nariuꝫ strictura fm plurimum significat humorem in cerebro.
6 Cur. A. sumpsit hic signa ex debilitate ⁊ fortitudine sensuum claritate ⁊ turbulentia.
7 Utrum hec cõsequentia teneat. non omnis debilitas est cũ perturbatione: ergo quedam debilitas est cum perturbatione sensuum.
8 Utrum aliqua fortitudo possit esse cum turbulentia.
9 Utrum debilitas visus cum turbulentia ⁊ cum claritate sint nocumenta diminutionis corruptionis vel ablationis.
10 Utrum sit sermo de perturbatione coniuncta debilitati ⁊ que potest coniũgi fortitudini.
11 Utrum sit sermo de claritate coniuncta debilitati ⁊ fortitudini.
12 Utrum perturbatio significet materiam.
13 Utrum claritas significet siccitatem.
14 Cur Aui. repetit casi. supra positum capitulo significatio.
15 Utrum debilitas ⁊ destructio sequuntur calorem si est cum vehementia corruptionis.
16 Cur Aui. dixit vtplurimum.
17 Que est peior debilitas diminutio vel ablatio actionis an illa que fit a calido an illa que fit a frigido.
18 Utrũ sicut ablatio actionis põt fieri a calido ⁊ a frido: ita corruptio actiõis.
19 Cur Aui. ex ablatione actionis sensuũ arguit diminutionẽ actionũ cerebri.
20 Cur enumerãs sensus ꝓpinquos dixit de auditu ⁊ odoratu ⁊ nõ de visu.
21 Quod membrum magis cõmunicet nocumentum cerebro an longinquuꝫ an propinquum.
22 Utrum existente nocumento in cerebro sit possibile solum vnum sensum ledi de exterioribus.
23 Utrum non concesso q̃ nocumentum sensuuꝫ longinquorum a cerebro nõ remouetur mẽsuratione complexionis neq̃ euacuatione an significetur q̃ complexio hoc faciens sit a cerebro.
24 Cur Aui. expressit de nocumento corruptionis.
25 Utrum gustus significet q̃ complexio ista est in cerebro.
26 Utrum fortitudo meditationis ⁊ perscrutationis significet fortitudinẽ cõpositionis cerebri.
27 Quomodo sequit si debilitas meditatiõis ⁊c. significat lesionẽ fortitudinis cerebri: quare opꝫ vt demõstretur que operationum sit lesa.
Utrum ex retentione formarum sit arguendum super fortitudinem sensus cõmunis ⁊ phantasie.
Si frigus sit cã essentialis destructionis opationis virtutis imaginatiue.
Num ista virtus possit ledi non lesa cogitatiua.
An nocumentum imaginatiue sit quãdoq̃ cum sanitate intellectus.
An principium lesionis cogitatiue sit in parte anteriori cerebri.
Cogitatiua vt cẽ estimatiua possit ledi nocumẽto diuicto ab alijs vtutib⁹.
34 Utrum permutatio actionis cogitatiue possit fieri a mala complexione sine materia.
35 Utrum cogitationes mobiles significent caliditatem.
36 Quomodo pestilentia inducat defectum memorie.
37 Utrum somnia indicent similem dispositionem.

¶ Capitulum. 7.

1 Utrum priuatio motus significet humiditatem.
2 Cur prohibitio motus significet humiditatem subtilem plurimam.
3 Utrum destructio ⁊ debilitas motus in quocũq̃ membro significent lesionem in cerebro.
4 Utrum mollities in aliquo membro significet lesionem in cerebro.
5 Cur ex permutatione virtutis motiue non docuit significantia super caliditate ⁊ frigiditate.
6 Utrũ mutatio subito facta significet humiditatẽ ⁊ si est paulatina siccitatẽ.
7 Cur dixit supradicta in instrumentis.
8 Qui sunt isti modi nocumentorum qui permutati sunt mali.

¶ Capitulum. 8.

1 Utrum capilli fiant de humiditatibus cerebri.
2 Utrum citrinitas significet sanguineam.
3 Utrum si caliditas egit in flegma sit caliditas tactus.
4 Utrum membrum lesum per expulsionem materiei a cerebro significet lesionem in cerebro.

¶ Capitulum. 9.

1 Utrum scientia Aui. sit inartificialis.
2 Utrum ex iuuamento in dispositione sana cerebri sit arguenduꝫ super simili complexione ⁊ ex nocumento super contraria.
3 Utrum cerebrum egrum egritudine calida iuuetur remisse calido.
4 Utrum sequatur hoc: cerebrum nocetur a frigido: ergo est frigidum.
5 Utrum ad cognoscendum quid noceat cerebro: oportet q̃ sciatur quãtitas complexionis.
6 Utrum eedem sint cause exiccationis ⁊ humectationis.
7 Utrum siccum inductum a calido sit successiuum.
8 Utrum si humiditates vincerent fieret cerebrum frigidum ⁊ humidum.
9 Utrum humiditas proueniens a frigido sit subito.
10 Utrum frigidum quod subito accidit subito humectet.
11 Ubi est secunda causa humectationis.
12 Utrum siccitas cerebri sit causa velocis humectationis.
13 Utrum siccitas accidat vno momento.
14 Utrum debilitas virtutis mẽbri sit causa facilis passionis propria preter calidum frigidum siccum ⁊ humidum.

¶ Capitulum. 10.

1 Quam complexionem significat parvum caput.
2 Utrum homo qui est capitis parui sit perfidus ⁊ timidus.
3 Utrum caput paruum sit peius magno.
4 Utrum caput equale sit melius.
5 Quam complexionem significat caput magnum.

¶ Capitulum. 11.

1 Utrum possit esse fortitudo informatiue vbi est defectus forme.
2 Quot sunt figure capitis.

¶ Capitulum. 13.

1 Utrũ difficile sit cognoscere dispõnes cerebri ex dispositione oculi.
2 Utrum slãte apostemate in cerebro possit soluꝫ vnus oculus compati.
3 Utrum intuitus ad vnum oculum significet frenesim.
4 Utrum collum recipiens materias sit debilius.
5 Quomodo possumus cognoscere neruorum grossitiem ⁊ viarum principalium fortitudinem.

¶ Capitulum. 14.

1 Utrum reperiatur clausura oculorum vigilatiua.
2 Utrum in freneticis impediatur virtus motiua.

¶ Capitulum. 15.

1 Utrum cõmunitas stomachi cum cerebro ꝓpter repletionem vel inflationem addatur tempore repletionis.
2 Utrum in dolore capitis communitate stomachi prius diffundatur inter spatulas q̃s in cerebro.

¶ Capitulum. 17.

1 Utrum stoliditas fiat a frigido
2 Quid differt tarditas intellectus excusatio cogitationis ⁊ pigritia q̃ Aui. adiungit ad caliditatem.
3 Utrum bene fecit Aui. ponens signa complexionis euenientis a cõceptione per signa complexionum cum materia.
4 Utrũ superfluitates sint magis digeste in cerebro calido q̃s in tempeato.
5 Utrum complexiones iste a conceptione tales iuuentur a contrarijs.
6 Utrum in complexione humida cerebri sensus sint perturbati.
7 Utrum in cerebro calido ⁊ humido superfluitates sint magis cocte.
8 Utrum cerebrum multum lapsum in calido ⁊ humido distemperentur a calidis ⁊ a frigidis.
9 Utrum habentes cerebrum frigidum ⁊ siccum habeant sensus perfectiores in pueritia q̃s temperati pueri.

¶ Capitulum. 25

Utrum materia flegmatice abundantes in capite faciant sentiri maiorem grauitatem q̃s melancholice.

¶ Capitulum. 28.

Utrum Aui. hactenus posuerit signa fortitudinis ⁊ debilitatis cerebri ⁊ humorum dominantium ⁊c.

¶ Capitulum. 29.

1 Cur non posuit canones conseruationis sanitatis.
2 Utruꝫ Aui. omiserit canones vniuersales curationis solute continuitatis.
3 Quando in egritudinibus capitis flobothomandum est de cephalica ⁊ quando de aliis.
4 Utrum de cephalica contraria sit fienda flobothomia.
5 Utrum prius sit incipiendũ a flobothomia vene nigre q̃s cephalice in egritudinibus capitis.
6 Utram ante istam flobothomiam debeamus premittere digestiuum.
7 Utrum ante istam flobothomiam sit danda pharmacia.
8 Utrum dominantibus alijs humoribus sit fienda flobothomia.
9 Utrum possumus eũonem propriam a capite facere absq̃ eũone cõmuni.

Tabula dubioꝝ Gentilis super oibus. XXII. Fen tertii cano. Aui.

10 Utrū a capite possumus euacuare materiam ante digestionem.
11 Utrum digesta materia in capite prima euacuatio a qua debemus incipere sit per gargarisma.
12 Utrum conditiones posite ab Auicen. ad hoc vt gargarismus fiat sint necessarie.
13 Utrum in appositione emplastoꝝ capiti oportet primo ꝙ radatur caput.
14 Utrum in qualibet materia competat cauterium.
15 Utrum cauterium debeat fieri post vniuersalem euacuationem.
16 Utrum manus debeat poni ad punctam nasi vel ad finem vt inueniatur locus debitus cauterij.
17 Utrum fiendum sit cum auro an cum ferro.
18 Quo loco fiendum est cauterium.
19 Utrum existente plenitudine in toto ⁊ in capite sit flobothomandum de cephalica.
20 Utrum materia quiescente in membro mittente ⁊ in capite debeat fieri flobothomia de vena cōmuni illis.
21 Utrum in digestiuis fit resolutio.
22 Utrum in digestione materierū cerebri sint meliores syrupi q̄m emplastra.
23 Utrum emplastris resolutiuis possumus vti ad maturandum materias frigidas.
24 Utrū melius sit in emplastris miscere simul lenitiuas ⁊ humectatiuas medicinas cum resolutiuas an distincto tēpore vti eis.
25 Utrum ad digestionem materierum melancholicarum adustarum debeamus vti medicinis calidis.
26 Utrum materie calide digestionē faciant medicine cum ingrossatione substantie ⁊ apertione ⁊ incisione.
27 Utrum in passione capitis de cholera ⁊ debili existēte virtute possumus applicare lac partibus capitis.
28 Utrum acetum sit cōmune digestiuum ad omnes materias.
29 Utrum infusio aloes sit fortior pillulis de bieris cochie ⁊ de ficados.
30 Utrum in cura egritudinū capitis sit inciptendum a debilioribus.
31 Utrum super pillulas alfahaiaret sit vomiendum.
32 Utrum in pulvere biere cōmunis ponatur aloes.
33 Utrum mirabolani prohibeant vaporem medicine ad caput.
34 Utrum scamonea tuuet humoribus cholericis.
35 Utrum inuamentū scamonee sit facere celerem descensū aliaꝝ medicinaꝝ.
36 Utrum almuri ponatur in omni gargarismate.
37 Utrum medicine posite in gargarismate euacuent attrahendo.
38 Utrum caputpurgium ex lacte ⁊ oleo rosato sit resolutiuum.
39 Cur ponendo curaꝫ oppilationis cerebri ponit solum per embrocas ⁊ masticationes.
40 Utrum existente dolore prohibeatur acetum in medicinis.
41 Utrum oleum rosatum ⁊ acetum conueniat in doloribus capitis.
42 Utrum alutuli sit frigidum.
43 Quando est ꝙ in medicinis repercussiuis capitis debeo apponere multuꝫ ⁊ quando paucum acetum.
44 Utrum vomitus cōferat in egritudinibus materialibus capitis.
45 Utrum si materia non fuerit vehementis acuitatis sit administrāda aqua fructuum stipticorum.
46 Utrum materia apostematum cerebri sit maturanda.
47 Utrum in apostematibus cerebri calidis aut frigidis possumus vti repercussiuis non precedente euacuatione.
48 Utrum si apostema cerebri incipiat a causa primitiua debeamus vti repercussiuis sicut quando fit a causa antecedente.
49 Utruꝫ apostematibus cerebri existentibus in principio possumus vti pharmacia solutiua.
50 Utrum in maturantibus fit mollificatio.
51 Cur Aui. nominauit resolutiuum per mollificatiuum.
52 Utrum mollificatiua appropriantur apostematibus calidis.
53 Utrum cum frigidis repercussiuis misceamus stiptica.
54 Utrum omnis qui cōqueritur de egritudine facta in capite noceat a vino.
55 Utrum omnis qui habet egritudinem in velaminibus cerebri ledatur ab aqua frigida.
56 Utrum emplastra ⁊ epithimata sint alienanda a posteriori cerebro.

Tractatus. ij. Cap. primum.

1 Utrum due solum sint causa doloris capitis. scilicet mala complexio ⁊ solutio continuitatis.
2 Utrum omnes cause facientes sodam fiant quandoq; in substantia cerebri. Deficit.
3 Utrū arterie afferant capiti vapores fraudulentos. Deficit.

Capitulum. 2.

1 Cur non dixit qualitates simplices facere dolorem soluendo continuum.
2 An calida ⁊ humida frigida ⁊ humida faciant dolorem soluēdo continuū.
3 Cur abscissio potus est causa extra.

Capitulum. 3.

Utrum sub craneo possint vermes generari.

Capitulum. 4.

Utrum sit possibile ꝙ apostema cerebri rumpatur ⁊ saluetur homo.

Capitulum. 5.

1 Cur loquens de mala complexione fiente ab humore dixit humorem membro cōmistum.
2 Utrum mala complexio facta faciat sodam.
3 Utrum oppilatio per accidens faciat malam complexionem.

Capitulum. 6.

Utrum in soda p cōmunitatem absolutā cōmunicetur capiti nocumentuꝫ.

Capitulum. 9.

1 Utrum paucitas comestionis conferat in sodā.
2 Utrum potus vini noceat sode.
3 Utrum multitudo somni conferat in soda.

Capitulum. 10.

1 Utrum soda timporalis fiat a cholera.
2 Cur Auic. appropriauit diuersionem ⁊ euacuationem sode choleric.
3 Utrum lac sit administrandū in vigilia sequente sodam.
4 Cur in tali accidente vocet admiscere camphoram cum lacte.
5 Utrū in soda cum reumatismo possumus vti calefaciētibus ⁊ exiccāntibus.
6 Cur vocet euacuare a capite cum decoctionibus.

Capitulum. 11.

1 Utrū in soda cholerica separata cholera a sanguine cōpetat flobothomia.
2 Cur in soda cholerica absq; feb. concedantur mirabolani citrini.
3 Utrum in soda cholerica competat biera.
4 Utrum trocisci de croco competant in soda vigilatiua.
5 Cur non posuit pondus illorum trociscorum.
6 Utruꝫ in dolore capitis a mala complexione calida possumus vti frigidis.

Capitulum. 12.

1 Utrum congelatis cōueniant motus corporis ⁊ animales.
2 Utrum in cura sode frigide competat vinum odoriferum.
3 Utrum possit esse soda a frigore in capite stante vel fortificata febre.
4 Cur in soda flegmatica premisit euacuationem ante digestionem.

Capitulum. 16.

1 Cur in soda ficca non fecit mentionem de melancholia.
2 Utrum soda ficca fiat a sanguine.
3 Cur in soda ficca sine materia vtitur caputpurgio.
4 Cur vtimur oleo amigdalarum amararum ⁊ non dulcium.
5 Cur in soda ficca administret stercora.

Capitulum. 19.

1 Utrum rubrica contradicat vltime diuisioni.
2 Utrum soda vaporosa propter causam in capite augeatur propter cibos vaporosos.

Capitulum. 24.

1 Utrum vinum purum citius inebriet q̄m limphatum.
2 Utrum in ebrietate competat somnus.
3 Utrum nutrimentum pullorum columbarum sit subtile.
4 Utrum vitellus oui tendat ad infrigidationem.

Capitulum. 25.

Utrum in soda ex coitu competat euacuatio.

Capitulum. 26.

1 Que purgatio danda est in soda ex percussione ⁊ casu si febricitat.
2 Utrum semper cum apostemate cerebri sit febris.
3 Utrum mel ⁊ sticados conferant in cōmotione cerebri ex percussione.
4 Utrum in medicinis localibus quibus vtimur ad sodam ex percussione debemus miscere acetum.

Capitulum. 29.

Quomodo cognoscam ꝙ vapores noceant acuitate aut multitudine.
1 Utrum possumus vti oleo ro. cum enula vel alio resolutiuo quando vapores noceret sua multitudine.
2 Utrum in soda ex vaporibus acuitate nocentibus possumus vti frigidis localibus.
3 Utrum detur quintus casus in quo prohibetur vsus frigidorum in doloris capitis.
4 Utrum sit differentia in cura inter vapores sua acuitate nocētes ⁊ sua multitudine nocentes.

Capitulum. 30.

1 Utrum in die crisis debeamus aliquid operari.
2 Utrum in die cretica propter sodam possumus dare ista solutiua.

Capitulum. 33.

1 Utrum si materia quam caput recipit sit calida post principium debeamus vti frigidis repercussiuis.
2 Utrum in soda per cōmunitatem competant fructus stiptici.
3 Ad quid fit cauterium in soda stomatica.

Capitulum. 36.

1 Cur non ponit signa oui.
2 Utrum ouum possit esse in principio.
3 Cur in ouo ponuntur emplastra stuporem inducentia.
4 Utrum lentes ⁊ fabe sint vaporose.

Capitulum. 38.

1 Utrum frigidis stipticis confortatiuis possumus vti in paroxismo sode.
2 Utrum egritudo que prolongatur sit frigida.

Tractatus. iij. Cap. primum.

1 Utrum charabitus possit esse sine apostemate.
2 Ex qua materia frequentius fit hoc apostema pāniculorum cerebri.
3 Utrum hoc apostema frequentius fiat in pāniculo subtili an in grosso.
4 Utrum charabitus sit apostema solius pāniculi vel etiam sit in substantia cerebri.
5 Utrum apostema pāniculi sit petius q̄m substantie cerebri.
6 Utrum cerebrum possit apostemari.
7 Cur non fecit mentionem de charabito a melancholia fecali.
8 Utrum charabitus fiat a cholera pura.
9 Utrum ex cholera vel ex fumo generetur.
10 Utrum charabitus vt plurimum fiat ex sanguine choleric̄o.
11 Cur Aui. non posuit modum terminationis charabitus per sudorem fiturum sanguinis narium ⁊ per ventrem.
12 Quomodo charabitus potest permutari in lythargiam.

Capitulum. 2.

1 Utrum in freneſi alienatio superfluat quandoq; ⁊ abscindatur alia vice.
2 Utrum in charabito sit abhominatio loquele.
3 Utrum plurimū accidentium in charabito sit circa quartum diem.
4 Utrum anhelitus eorum sit magnus.
5 Utrum sit magnus frequens an magnus rarus.
6 Utrum frenetici plurimum desiderant aquam.
7 Utrum bibant parum ex ea.
8 Cur frenetici sentiunt dolorem posterius.
9 Utrum hoc signum sit inter signa pronosticantia futuram freneſim.
10 Cur alienatio in nō vera freneſi fit subito sed alienatio in vero fit paulatim.
11 Utruꝫ sicut in vera freneſi quandoq; aleuiatur seb. ita aleuiatur alienatio.
12 Utrum alienatio sequens apostema stomachi matricis vel aliorum membrorum sit continua.

Capitulum. 3.

1 Utrum in omni vera freneſi competat flobothomia.
2 Utrum non facta flobothomia vniuersali brachy possimus facere flobothomiam venefrontis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula dubioꝝ Gentilis

1 Quid eſt melius volendo in freneſi facere flobothomiaꝫ an flobothomare venam frontis an venam naſi.
4 Quid eſt melius an flobothomare has venas an ſanguiſugas apponere.
5 Utrum oleum roſatum ꝛ acetum debeant apponi actu frigida infrigidata etiam vehementer.
6 Quantum debet eſſe acetum reſpectu olei.
7 Utrū aer in quo locatur freneticus debeat eſſe frigidus vel temperatus.
8 Utrum locus in quo ſtat debeat eſſe luminoſus vel obſcurus.
9 Utrum ſyrupus de papauere qꝫ adminiſtratur in frenetico debeat eſſe cuꝫ ſapa vel ſine.
10 Utrum opio poſſumus vti vugendo quando virtus eſt debilis.
11 Cur opium duobus comibus ſolum apponitur ꝛ naſo.
12 Cur Aui. replicauit fiendam eſſe flobothomiam ſi non fuerit in poſtremo eius timor.
13 Utrum ante flobothomiam ſit clyſtere fiendum.
14 Utrum poſſumus facere clyſtere acutum.
15 Utrum fricationes pedum ligature ꝛ infuſio cum aqua calida poſſint fieri anteqꝫ fiat flobo. vniuerſalis.
16 Utrum ventoſe in freneſi debeant fieri cum ſcarificatione vel ſine.
17 Utrū a principio freneticus ſit ſubtiliſſime dietādus ꝛ in pceſſus groſſius.
18 Utrum ſyrupus acetoſus ꝛ aqua ordei ſint permiſcenda.
19 Utrum in freneſi competat aqua frigida.
20 Utrum ſtante freneſi competant carnes.
21 Utrum durante freneſi poſſumus vti vino.
22 Utrum in principio freneſis ſint adminiſtranda ſtiptica.
23 Cur Aui. non poſuit curam freneſis in ſtatu.
24 Utrum ſi freneſis veniat ad ſtatum poſſit curari.
25 Utrum in principio freneſis competat pharmacia.
26 Utrum in freneſi cholerica a principio debeamus vti lenitiuo ſoluz an poſſumus vti fortibus.
27 Utrum in freneſi cholerica competat aqua frigida.
28 Cur ponit curam freneſis a cholera aduſta.
29 Cur non dixit de flobotho. ꝛ euacuationibus aliꝫ in ea.
30 Utrum in frenetico competat appoſitio ad caput gallorum canum vel columborum.

¶ Capitulum. 4.

1 Cur flegmon ſubſtantie cerebri fit ex ſanguine putrido
2 Utrum hec egritudo ſit vehementer praua.
3 Quid ponam ad caput.

¶ Capitulum. 6.

1 Utrum in ſibare apoſtema ꝛ demonium proueniant ſimul.
2 Utrum apoſtema ſit cauſa ſibare.
3 Utrum in charabito demonium ſit accidens ſequens.
4 Cur in freneſi anhelitus eſt rarus ꝛ in ſibare frequens.
5 Utrum aliqua ſibare ſit pura.

¶ Capitulum. 7.

Utrum Aui. ſufficienter probet qꝫ lythargia fiat in meatibus cerebri.

¶ Capitulum. 8.

1 Utrum lythargicorum pulſus ſint magni.
2 Utrum lythargicorum pulſus ſint cadentes in medio.

¶ Capitulum. 9.

1 Utrum flobothomia competat in lythargia.
2 Cur non dixit de pharmacia.
3 Cur in lythargia a principio vtimur clyſteribus acutis ꝛ non in freneſi.
4 Cur Aui. non poſuit curam ſm materierum diuerſitatem.
5 Utrum in principio lythargie debeamus miſcere aliquid calidum oleo roſato ꝛ aceto.
6 Utrum idem oleū roſatū debeat poni actu calidum vel frigidum.
7 Cui parti capitis apponimus hoc oleum roſa.
8 Utrum in lythargia competat vinum.

¶ Capitulum. 10.

1 Cur in infantibus aqua qñqꝫ aggregatur intra craneum quandoqꝫ extra.
2 Cur aliquis puer naſcitur ſine aqua in capite ꝛ poſtea poſt ſeptem dies vel circa apparet in capite eius aqua.
3 Cur cum tali aqua in capite ſint oculi aperti intuentes in vnum locum.

¶ Capitulum. 11.

Utrum vbi aqua ſit multa medicetur.

¶ Capitulum. 12.

1 Quomodo poſſibile eſt qꝫ ſimul cōiungantur ſubeth ꝛ vigilia.
2 Utrum cholera ſimul efficiat alienationem ꝛ palpitationem.
3 Cur non poſuit ſigna ſirſemati quando cholera ꝛ flegma equantur.
4 Utrum hoc ſignum ſit cōmune ſirſemati. ſ. deſiderare ſupinari.
5 Utrum quando ponitur ori patientis aqua vel pulmentum ꝛ egreditur per nares ſit ſignum malum in ſubeth.

¶ Capitulum. 13.

Cur non poſuit curam per pharmaciam ſicut fecit per flobothomiam et clyſteria.

¶ Capitulum. 14.

1 Utrum tantum tres ſint modi fracture cranei.
2 Utrum latus partis percuſſe fiat paraliticum ꝛ aliud ſpaſmetur.
3 Utrum vulnera capitis cum fractura oſſis poſſint curari abſqꝫ inciſione ꝛ oſſis eleuatione vel abraſione.
4 Utruꝫ eleuato oſſe debeamus ponere medicinas ſedatiuas doloris vel medicamen exiccatiuum ꝛ mundificatiuum.

¶ Tractatus. iiij. Eāp. primum.

1 Utrum ſubeth ſit res contra naturam.
2 Utrum hec ſit bona diuiſio ſubeth aliud eſt graue aliud eſt profundum.
3 Utrum ſit reperire ſomnum prolixum ꝛ non profundum.
4 Utrum aliquis ſomnus ſit naturalis.
5 Cur in diffiniendo ſomnum abſolute dicit reditus ſpiritus animalis: in diffinitione autem ſomni naturalis dicitur reditus ſpiritus vitalis.
6 Utrum ſpiritus animalis in ſomno reuocetur propter ciborum digeſtionē.
7 Utrum quieſcere ſit finis cōmunis ſpirituali animali ꝛ vitali.
8 Cur Auicen. loquens de additione ſpiritus animalis dixit nutritur ſuſtentatur ꝛ augmentatur ſubſtantia eius.
9 Utrum in motu ſpiritus animalis ſequentis ſpiritum vitalem primo vadat ad cor.
10 Cur non poſuit diffinitionem ſomni non naturalis.
11 Utrum ſomnus ſiue vigilia ſit res naturalis.
12 Quomodo poteſt ledi viſus cum nerui obtici ſint lati.
13 Utrum ſenſus guſtus odoratus ꝛ tactus ledantur in ſomno.

¶ Capitulum. 2.

1 In qua etate magis fit ſubeth.
2 Utrum contradicat quod ſenſus in prefocata ſint faciles ꝛ difficulter intelligat.

¶ Capitulum. 3.

1 Utrum quando in ſubeth incipimus repercutere oleum ro. debeat eſſe minus qꝫ acetum.
2 Utrum triſtitia addat ad ſomnum.

¶ Capitulum. 4.

Cur non diffiniuit vigiliam naturalem non naturalem ꝛ contra naturam.

¶ Capitulum. 11.

1 Utrum cauſa ſoliditatis ꝛ amentie ſit frigiditas ꝛ ſiccitas.
2 Utrum cogitatio ſit motus localis vel cum motu locali.
3 Utrum in operationibus virtutum intrinſecarum ſenſitiuarum ſpiritus localiter moueatur. Deficit.

¶ Capitulum. 12.

1 Que ſunt operationes poſteriorie cerebri.
2 Cur Auicen. non poſuit nocumentum memorie quod eſt permutatio ſiue corruptio.
3 Cur dixit diminutionem in aliqua ꝛ deſtructionem in omnibus.
4 Utrum cauſa leſionis memorie ſit frigiditas.

¶ Capitulum. 18.

1 Utrum nigredo melancholie ſit cauſa tumoris in melancholicis.
2 Utrum melancholia diſtincte contra maniam ſit a cholera nigra non aduſta.
3 Utrum melancholia cuius cauſa eſt in cerebro ſit veniens ex loco alio.
4 Utrum homo humidi cerebri ſit aptus ad melancholiam.
5 Utrum homo humidi cerebri cum corde calido ſit magis aptus ad melancholiam qꝫ homo ſicci cerebri cum corde calido.

¶ Capitulum. 18. alꝰ. 19.

1 Utrum in melancholicis mirachialibus ſit nauſea inſeparabilis.
2 Utrum aliqua melancholia poſſit eſſe cum riſu.

¶ Capitulum. 19.

1 Utrum coitus noceat melancholie. Deficit.
2 Utrum ſomnus conueniat in cura melancholie. Deficit
3 Ex quo brachio fienda eſt flobothomia in cura melancholie.
4 Utrum flobothomia poſſit fieri non premiſſa pharmacia.
5 Propter qd in melancholia precipit a principio flōmia vene cōis. ſcōo baſilice. in mania vero incipit a flōmia baſilice poſtea vadit ad nigram.
6 Utrum ſi aperta vena patientis melancholiam exeat ſanguis ſubtilis debeat conſtringi.

¶ Capitulum. 20.

Cur cutubut vt plurimum euenit in februario.

¶ Capitulum. 21.

1 Utrum amor ſit paſſio melancholica.
2 Cui virtuti attribuitur amor.

¶ Tractatus. v. Eap. primum.

1 Utrum in hoc capitulo Auiceu. loquatur de vertigine an de ſcotomia.
2 Utrum cum ſentiens mouetur permutentur oppoſita. Deficit.

¶ Capitulum. 3.

1 Utrum flobothomia de vena quieta poſt aurem ſit bona in cura omnium ſpecierum vertiginis materialium.
2 Utrum cauterizatio in qua tota vena preciditur iuuet in vertigine quacū qꝫ via feratur humor.

¶ Capitulum. 5.

1 Utrum incubus poſſit fieri in vigilia.
2 Cur in incubo leditur plus motus qꝫ ſenſus.
3 Cur multum accidit incubus ſupine iacentibus.

¶ Capitulum. 8.

1 Utrum epilepſia ſit morbus vel accidens.
2 Utrum in epilepſia ex toto auferatur ſenſus ꝛ motus.
3 Utrum epilepſia fiat a repletione ficcitate ꝛ contractione.
4 Utrum epilepſia fiat a ficcitate.
5 Utrum cerebrum participiat qualitatem mordicatiuam.
6 Utrum humor faciens euenire oppilationem non integram .i. contractionem in ventriculis ꝛ in principijs neruorum ſit cauſa epilepſie.
7 Utrum humor abſqꝫ hoc qꝫ conuertatur in ventoſitatem ſiue vaporez poſſit facere epilepſiam.
8 Utrum in omni epilepſia ſit contractio cerebri.
9 Utrum oppilatione originum neruorum poſſit fieri contractio.
10 Utrum Aui. concedat aduerſarijs epilepſiam fieri non a materia.
11 Utrum epilepſia poſſit fieri a mala complexione ſine materia.
12 Utrum epilepſia poſſit fieri a quolibet humore.
13 Utrum omnis cā epilepſie cerebri comparetur ad debilitatem digeſtionis.
14 Quomodo ex dicto ſequitur qꝫ aut eſt in velaminibus aut in pāniculis.
15 Utrum pāniculi diſtinguantur a velaminibus.
16 Utrum Auicen. ſit diminutus non ponendo cauſam aſcenſum humorum.
17 Utrum in nobis poſſit generari venenum.
18 Utrum vapores venenoſi vadant per neruos.
19 Cur materia illa venenoſa non ledit particulam in qua eſt.
20 Utrum ſenibus ſepe vel raro fiat epilepſia.
21 Utrum epilepſia infantium ꝛ mulierum quorum ſang. eſt paucus ſit pauca ſiue parua.

¶ Capitulum. 9.

1 Utrum epilepticis ſit lingua citrina.
2 Utrum epilepſia cerebralis poſſit per vomitum cognoſci.
3 Utrum fluente ſpermate ab epileptico poſſit fluere ꝛ egeſtio.
4 Cur non poſuit ſigna eius cuius cauſa eſt vapor flegmaticus.

¶ Capitulum. 11.

1 Utrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Utrum eruca sit concedenda lactanti infantem epilepticum.
2 Utrum olfacere bonos odores conueniat epilepticis.
3 Utrum due partes cibi epileptico debeāt dari in prandio ꝛ tertia in cena.
4 Utrum vinum antiquum conueniat epilepticis.
5 Utrum euacuatio per ventrem cum pharmacijs ꝛ mundificatio cū clysteribus competant anteq̄ sint attracte materie.

¶ Capitulum.12.

1 Utrum si instrumēta anhelitus euacuentur ex spiritu adsit anhelitus.
2 Utrum prauior species apoplesie sit in qua non est spuma.
3 Utrum species apoplesie sint tm̄ tres.
4 Utrum equale sit siue apoplesia sit ex materia calida: siue ex frigida.
5 Utrum pulsus integre cadat in apopletico.
6 Quare apopleticus de quo est ambiguitas vite sit tenendus. 72. lxxis.
7 Quod latus frequentius sit paralyticum post apoplesiam an dextrum an sinistrum.
8 Utrum cum apoplesia possit coniungi febris.

¶ Capitulum.13.

1 Utrum in apoplesia incipiēdus sit a debiliori vnctione. Deficit.
2 Utrum in apoplesia oporteat ponere pilas inter dentes. Deficit.
3 Utrum in apoplesia debeamus aliquid operari.

En.ij.de egri.ner.Cap.primum.

f 1 Utrum nerui sint instrumenta motus.
2 Utrum sensationes habeant magnum introitū in faciendo nervos sensitivos egrotare.
3 Utrum egritudo humida accidat subito.
4 Utrum frigida noceant neruis.

¶ Capitulum.2.

1 Utrum paralysis sit morbus consimilis vel officialis.
2 Cur non posuit diffinitionem paralysis.
3 Utrum paralysi a frigore extrinseco facile sit succurrere.
4 Utrum tale nocumentus cōmunicet plurime parti corporis.
5 Que mollificatio est maior an illa que fit a corruptione cōplexionis an illa que fit ex phibitione transitus spiritus.
6 Utrum dislocatio ad anteriora aut ad posteriora spondilium faciat coartationem.
7 Utrum ex tristitia siue ex angustia fiat subitus motus.
8 Utrum ista accidentia anime faciant dominium caliditatis.
9 Quomodo materia colice peruenit ad loca vbi sit paralysis.
10 Quam virtutem debilitat paralysis.
11 Cur primo dicit q̄ pulsus est rarus postea dicit q̄ est frequens.
12 Utrum vena cum albedine sit grossa vel subtilis.
13 Quomodo vnum latus potest esse calidum ꝛ aliud frigidum.
14 Quis oculus minoratur in paralysi.

¶ Capitulum.3.

1 Utrūm per tactum possit discerni apostema durum si est intus versus nubem vel versus profundum corporis.
2 Utrum si fit ab apostemate fluxo euentus fiat subito.

¶ Capitulum.4.

1 Utrum in paralysi ꝛ similibus sit ꝓperandum cum fortibus.
2 Cur in forti paralysi vocat Auicēna tardare vsq; ad.14.diem.
3 Utrum in paralysi sit ꝓcedendum a dieta multum subtili ad grossam.
4 Quomodo possunt sumere in potu hieraz absq; potu aque vel alterius rei liquide.
5 Utrum succus liquiritie sit frigidus.
6 Utrum paralysis dextri lateris sit prauioris cure q̄ sinistri.

¶ Capitulum.5.

1 Utrum spasmus sit egritudo.
2 Utrum spasmus sit egritudo nervosa an lacertosa.
3 Utrum chorde musculoꝝ elongentur in hyeme.
4 Utrum a siccitate possit fieri spasmus.
5 Utrum detur spasmus non proportionatus ad materiam.
6 Utrum spasmus ex humore calido mordicativo sit non proportionatus ad materiam.
7 Utrum spasmus factus ab humore mordicante sit ex repletione.
8 Utrum pueri faciliter incurrant spasmū non ꝓportionatum ad materiaz.
9 Utrum humores prouectoꝝ sint magis apti ingrossari ꝛ congelari.
10 Utrum infantes liberentur a spasmo sicco velociter.
11 Utrū spasmus q̄ accidit pueris in acuta seb. sit ex repletione vel inanitione
12 Utrum a spasmo ex siccitate sit possibilis euasio.
13 Cur plus posuit spasmum ex potu vini q̄ ex alijs medicinis.
14 Utrum spasmus lateralis possit fieri.
15 Utrum omnis spasmus sequens vulnus sit mortalis.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum in cura spasmi sicci sit facienda inunctio cum oleo ex ruta aut cum oleo de cucumere asinino.

¶ Capitulum.8.

1 Utrum thetanus fiat ex duobus spasmis vel ex duobus thetanis.
2 Utrum dek thetanus materialis cuius cā facientis doloreꝝ sit nō materia.
3 Quomodo ista causa cadit econtrario cause spasmi.
4 Unde contingit q̄ existente vna causa doloem faciente in musculo q̄ in quodam fiat cōtractio ꝛ in quodaz tensio siue fuga in cōtractione.
5 Quomodo est possibile q̄ siccitas minuat ſm latum ꝛ non ſm longum.
6 Cur humiditas cadens subito in musculo debilitet ad contractionē ꝛ non ad dilatationem dum facit thetanum.
7 Unde est diuersitas cause facientis spasmum siccum a thetano sicco.
8 Utrum spasmus siccus sit interior alcuzez sicco.
9 Utrum in thetano facta propter figuram innaturalem ad quam sequitur dolor semper sit materia.
10 Utrum iste thetanus fiat propter figuram innaturalem.
11 Utrum thetanus a siccitate perduret cum siccitas vltimatur.
12 Utrum cum thetanus cōmunis incipit claudatur os.
13 Utrum principium spasmi sit in lacertis cum motu: principium vero thetani cum quiete.

¶ Capitulum.9.

1 Quis thetanus est in anterioribus.
2 Utrum imaginatio de homine q̄ rideat sit signum alcuzez.
3 Unde est illa cōtingentia q̄ stante thetano in ventre potest venter intus incurvari ꝛ extra eminere.

¶ Capitulum.11.

1 Utrum tremor sit propter defectum virtutis motiue.
2 Cur quidam vinosi in mane tremunt anteq̄ bibant.
3 Utrum tremor possit fieri a siccitate.
4 Cur Auicen. ponens causas ex parte virtutis ꝛ instrumenti ponit malas complexiones.
5 Cur tremor qui est accidens voluntarie virtutis fit frequentius in vno mēbro: sed tremor qui est rigor fit frequentius in toto.
6 Utrum spiritus motiuus ꝛ virtus motiua sit fortior in inferioribus corporis an in superioribus.
7 Cur siccitas faciat tremorem fortiorem q̄ frigiditas ꝛ humiditas.

¶ Capitulum.13.

1 Utrum stupor sit morbus officialis.
2 Utrum si in stupore impediatur virtus sensibilis etiam impediat motiua.
3 Cur in cap. de tremore causas ex parte virtutis dixit esse accidentia anime.
4 Cur non posuit causas stuporis ex parte virtutis ꝛ instrumenti simul.
5 Utrum sicut propter grossitiem nervoꝝ pedes sunt quasi stupidi in tactu: ita etiam virtus motiua eoꝝ sit defecta.
6 Cur homini stupefit crus propter malum situm.
7 Utrum causa stuporis in cerebro semper sit vniuersalis toti.
8 Utrum stupor perdurans perducat ad paralysim.

¶ Capitulum.15.

1 Quid erit de tortura faciei si omnib⁹ lacertis frontis ꝛ faciei tam ex parte dextra q̄ ex sinistra accidat nocumentū mollificationis vel spasmi.
2 Utrum pars faciei habens spasmum vel paralysim sit torta ꝛ seda an pars sana. Deficit.

¶ Capitulum.16.

1 Utrum a latere paralytico vel spasmo ereat sputum vel a sano.
2 Utrum si reditus alicuius partis ſm figuram suam sit facilis facta extensione in parte lesa cognoscatur que sit lesa.

En.iij.Trac.j.Cap.primum.

f 1 Utrum principalius ortum a cerebro sit oculus.
2 Utrum nerui obtici sint concaui.
3 Cur spiritus animalis non defertur per corpora concaua sicut naturalis ꝛ vitalis.
4 Utrum nerui obtici crucientur ita q̄ a dextra nascens vadat ad sinistrum ꝛ econuerso.
5 Utrum principalior pars oculi sit cristallina.
6 Utrum cristallina sit membrum.
7 Utrum cristallina sit membrum consimile vel organicum.
8 Cuius complexionis sit cristallina.
9 Utrum humor vitreus paruam habeat rubedinem vel fuscedinem.
10 Utrum humor vitreus subijciat mālr in nutricatiōe cristallini. Deficit.
11 Utrum superfluitas clari sit clara.
12 Utrum humor albugineus ꝛ vitreus sint membrum.
13 Utrum rhetina componatur ex venis ꝛ arterijs.
14 Utrum secundina faciat penetrare nutrimentum.
15 Utrum vnea nutriat corneam.
16 Cuius complexionis sunt tunice oculi.
17 Utrum tunice oculorum sint septem vel plures.

¶ Capitulum.2.

1 Cur Auicē. prius posuerit signa dispositionum oculi q̄ ille enumerauerit.
2 Cur Aui. posuit signa ad cognoscendum dispositiones oculorum ꝛ nō aliorum ortorum a cerebro.
3 Utrum numerus signorum quibus cognoscimus cerebri dispositiones sit sufficiens.
4 Cuius complexionis est oculus.
5 In cognitione cōplonis oculi per tactum q̄ō est signum ꝛ q̄ō significatū.
6 Utrum iudicio tactus possumus iudicare de oculi complexione.
7 Cur ponendo signa a levitate motus dixit significat caliditatem aut siccitatem. A gravitate vero frigiditatem ꝛ humiditatem.
Utrum oculus eger possit esse velocioris motus q̄ sanus.
8 Utrum motus oculi sit voluntarius an naturalis.

¶ Quesitum.

1 Cur non vocuit significare per caliditatem frigiditatem duritiem ꝛ mollitiem venarum.
2 Cur per dispositionem venarum non vocuit significare super complexionē calidam vel frigidam.
3 Cur non vocuit significare per longitudinem venarum.
4 Utrum posset per venarum latitudinem significari sola caliditas vel sola humiditas.
5 Que est bonitas in figura oculi.
6 Quam dispositionem significamus per bonitatem ꝛ malitiam figure.
7 Que est proportio quam debet habere oculoꝝ magnitudo vel paruitas.
8 Cur caput parum ex toto vituperatur: oculus autem paruus non.

¶ Dubium.

10 Quis oculus sit melior an parvus an magnus an mediocris.
11 Utrum in oculo temperato possit accidere lippitudo.
12 Utrum oculus temperatus sit in extremo operationis in fine.
13 Utrum in oculo fiant omnes species egritudinum. ſ. mala complexio mala compositio ꝛ solutio continuitatis.
14 Utrum post caput stomachus magis cōmunicet oculo.
15 Que egritudo est peior in oculo an facta per cōmunitatem an per essentiaz.

¶ Capitulum.3.

1 Utrum transitus materiei frigide a cerebro ad oculum per venas vel vias intrinsecas faciat sternutationem.
2 Utrum signa sanguinee materie possint adaptari egritudini oculorum per essentiam.

¶ Capitulum.4.

1 Cur Auic. premisit cañ. curationis canonibus preservationis in oculis.
2 Utrum materiam oculi possimus euacuare non premissa vniuersali euacuatione corporis.

Tabula dubioꝝ Gentilis

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 Utrum volentes euacuare ab oculo possimus vti medicinis prouocantibus lachrymas.
4 Utrum in curatione vlcerum oculi possimus vti medicinis fortibus siccis ⁊ mordicatiuis.
5 Utrum Auicẽna complete enumeret venas que flobothomantur propter oculos.
6 Utrum in accipiendo mãm ab oculo sit melior vena lachrymalis q̃z naris.
7 Utrum medicine curatiue oculoꝝ sint sex tñ.
8 Utrum fricatura lazuli sit lenitiua.
9 Utrum stante dolore capitis cũ egritudine oculi sit primo sedandus dolor.

¶ Capitulum.5.

1 Cur in fletu lachryme currunt.
2 Quid est peius oculis an ventrem esse nimis solutum an ventrem esse nimis stipticum.
3 Utrum vomitus conferat in egritudinibus oculi.
4 Utrum ventose conferant oculis.
5 Utrum caules noceant visui.

¶ Capitulum.6.

1 Utrum obthalmia que fit ab extrinsecis fiat a causa corporea.
2 Quid intelligit Auicẽna per causam materialem puram.
3 Utrum omnis obthalmia tam vera q̃z non vera sit apostema.
4 Utrum diffinitio obthalmie vere sic sit bene data.
5 Quare Auicen.non notificauit hanc speciem obthalmie ex parte accidentium sicut de alia specie.
6 Utruz species obthalmie dicta chimosis vel alguardini fiat ab vnaquaq; materia.
7 Utrum cause materiales obthalmie sint tñ quinq;.
8 Utrum species obthalmie sint tres vel quatuor vel quot.
9 Utrum obthalmia frequẽtius fiat de materia calida an de materia frida.
10 Er qua materia post sanguinem frequentius euenit obthalmia.
11 Que materia est illa que generatur in ipso oculo.
12 Utrum ab ipsismet arteriis possent venire materie.
13 Utrum omnis obthalmia habeat periodum.
14 Utrum periodus obthalmie sit tertianus vel quartanus ⁊c̃.
15 Utrum Auic.sufficienter enumerauit cãs violenti doloris in obthalmia.
16 Utrum in obthalmia materie sive lachryme indigeste sint frigide.
17 Per quez modum frequẽtius terminatur obthalmia:⁊ per quem rarius.
18 Utrum obthalmia meridionalis sit brevis an longa.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum in obthalmia ex sanguine multiplicentur lachryme.
2 Cur palpebre magis glutinantur apud somnum.

¶ Capitulum.8.

1 Utrum in rõturbatione er percussione fit incipiendum a resoluentibus.

¶ Capitulum.9.

1 Utrum in regimine cõmuni obthalmie materialis cõpetat cibi exiccatio.
2 Utrum coitus conferat obthalmie.
3 Utrum in regimine obthalmie competat vinum.
4 Utrum acetosa competant in habentibus obthalmiam.
5 Utrum in omni specie obthalmie vere competat flobothomia.
6 Utrum in obthalmia magis conueniat flobothomia cephalice an basilice vene nigre aut saphene.
7 Si membrum particulare sit repletuz sanguine a quo obthalmia incipiat a qua vena sit flobothomia incipienda.
8 Concesso q̃ debeat flobothomari cephalica vtrum eiusdez partis vel ꝑie.
9 An differant flobothomia cephalicaz a flobothomia venarũ circa caput.
10 Utrum in passionibus oculorum sit fienda flobothomia ex venis que sunt inter pollicem ⁊ indicem.
11 Utrum in passionibus oculorum debeamus inspicere tenebrosa nigra vel viridia.
12 Cur oculis egris plus confert intuitus ad nigrum: sed sano plus confert intuitus ad viride celestinum.
13 An inspicere res virides conveniat in obthalmia.
14 Utrum plus conveniat somnus in obthalmia in principio augmento statu:an in declinatione.
15 Utrum capilli habentis obthalmiam debeant removeri.
16 Utruz si medicus deliberauerit remouere capillos debeat eos radere vel tondere forpicibus.
17 Utrum patienti obthalmiam possit concedi capitis pectinatio.
18 An pili nutriantur.
19 Utrum cum corpus non est mundum conferat balneuz in obthalmia.
20 Utrum istud vinum quod exhibetur in obthalmia debeat esse purum.
21 Cur Auicen.singulariter repetijt sermonem ⁊ balneo.
22 Utrum patiens obthalmiã debeat iacere super oculo sano vel infirmo.
23 Utrum oleo rosato possimus vti in obthalmia.
24 Utrum in obthalmia sit fiendum clystere lenitiuum an acutum.
25 Utrum medicus debeat facere vim in incidendo arterias timporum vel arterias circa aures.
26 Utrum debeamus incidere venas nõ pulsatiles timporꝝ vel post aures.
27 Utrum incisio venarum conferat quando materia vadit ad oculos per venas intrinsecas.s.sub craneo.
28 Utrum possimus incidere arteriam magnam in timpore vel post aures.
29 Utrum quando ligamus arterias debeat fieri vna ligatura vel due.
30 Utrum aloes qđ ponitur in oculo debeat esse lotum ⁊ cum quo.
31 Utrum ceruſa que oculis administratur debeat esse lota.
32 Utrum in principio cursus materierum ad oculum debeamus vti thutia ⁊ medicinis recipientibus eam.
33 Utrum cauteriuz conferat in quacũq; materia fluente a capite ad oculos.
34 Utrum aliud cauterium q̃z in cõmissura coronali conferat.
35 Utrum cauterium conferat in obthalmia facta a materia fluente per panniculum exteriorem.
36 Qua obthalmia sit difficilior an illa q̃ fluit ab extra an illa q̃ fluit ab intra.
37 An rosa ⁊ achacia emplastra resoluant.
38 Cur Auicen.nõ posuit medicinas rectificantes materias frigidas ad oculum occurrentes.
39 Cur Auicenna dixit quandoq; administrantur in ea glutinantia ⁊ cõmenſurativa materierum acutarum.
40 Quid est melius in materiebus calidis acutis albugo oui an lac.
41 Quid est melius lac an que peperit feminam an masculum.
42 Quod albumen oui sit melius.
43 Utruz in obthalmia possemus vti medicis excedentis saporis vel odoris.
44 Utrũ in obthalmia sit magis securus vsus caputpurgij vel gargarismatis.
45 Cur Auicen.non posuit evaporationes siccas.
46 Utrum sit differentia inter spongiam ⁊ lanã quãdo eas imbibimus aqua calida ⁊ oculo apponimus.
47 In qua obthalmia plurimũ evaporatiões iteramus an in forti an in debili.
48 Utrum in fluxibus materierum ad oculos possumus applicare fronti medicinas stipticas repercussiuas.
49 Cum quo melius possumus mundificare lippitudinem ab oculo.
50 Utrum in obthalmia vehementi competat flobothomia.
51 Utrum a primo die obthalmie possimus administrare colyria.
52 Utrum in obthalmia stante indicatione flobothomie ⁊ pharmacie debeat precedere flobothomia vel pharmacia.
53 Utrum in evaporatione sit bonitas ante mundificationem.
54 De quo è maius periculũ an purgationẽ an de balneo an de evaporatiõe.
55 Utrum medicinis stipticis possimus vti in principio obthalmie.
56 Utrum resolutiua sint multum vitanda in principio obthalmie.
57 Utrum regulariter possimus vti medicinis narcoticis in obthalmia.
58 Utrum sit melius in vehementi dolore oculi stupefactiuum ponere super oculo an potare illud.
59 Utrum in dolore oculi a materia corrosiua cõpetat opium.i.medicina opiata narcoticans. Deficit.
60 Utrum in obthalmia chronica competat flobothomia vene particularis.

¶ Capitulum.10.

1 Utrum in obthalmia a mã sanguinea competat euacuatio cuz pharmacia.
2 Utrum in obthalmia a sola cholera competat flobothomia.
3 Utrum turbith competat in obthalmia a sanguine.
4 Utrum mã existente imbibita in velaminibus cerebri cõpetat hiera pigra.
5 Utrum q̃ cessamus a puris repercussiuis debeamus intendere ad nãlia.
6 Utrum sarcocolla possit competere in principio ⁊ augmento obthalmie.
7 Utrum balneum in hac obthalmia ante digestionem competat.
8 Utrũ securi⁹ possumus vti stipticis in obthalmia cholerica q̃z in sanguinea.
9 Utrum in herisipila oculorum corrosiua competat flobothomia.
10 Utrum in herisipila a materia corrosiua competat a principio repercussio.

¶ Capitulum.11.

1 Utrũ in obthalmie frigidis a ꝑncipio debeamus vti frigidis repcussiuis.
2 Que medicine debeant superare an calide an frigide.
3 Utrum si in obthalmia est vlceratio competat medicamen de croco melle ⁊ calcadis.
4 Utrum dieta in obthalmia debeat incipere a subtili vel econtra.
5 Utrum subtilius debeamus dietare in obthalmia calida aut in frigida.

¶ Capitulum.12.

1 Utrum in prin.guardengi competat repercussio.
2 Utrum cura per distillationem lactis tribus diebus sit conueniens.
3 Cur in cura guardensi dixit post obthalmiam frigidam.

¶ Capitulum.13.

1 Utrum in obthalmia ventosa competat euacuatio.
2 Utrum in obthalmia ventosa competat repercussio.
3 Utrum in obthalmia ventosa competat evaporatio cum millio.

¶ Capitulum.14.

1 Utrum medicus debeat colyrizare vel alcofolare oculum bis in die aut ter aut quotiens.
2 Utrum debeamus vti fief vel colyriis recenter factis.

¶ Tractatus.ij.Capitulum primum.

1 Utrum vesice aquose possunt fieri in alio loco q̃z in cornea.s. in cõiunctiua.
2 Utrum ista aquositas sit calida vel frigida.
3 Utrum vesica que est in cortice exteriori sit nigra ⁊ illa que est in cortice exteriori sit alba.

¶ Capitulum.2.

Utrum medicamen de luto ad famios competat in principio vesicarum.

¶ Capitulum.3.

1 Utrum vlcus in oculo nominatum lilinue sit sordidum vel non.
2 In quo de corticibus cornee sit.
3 Utrum vlcera cornee sint septem specierum.

¶ Capitulum.4.

1 Utrum in vlcere cornee appareat color albus ⁊ in vlcere corrosiuo rubeus.
2 Utrum dolor pulsatiuus sit dolor.
3 Utrũ si sanies que invenitur in eo quod superponitur oculo sit alba significet dolorem debilem.

¶ Capitulum.5.

1 Utrum patiens debeat iacere super oculo in quo est vlcus.
2 Utrum nõ ingrossato regimine in vlcere oculi multiplicent fluxfluitates.

¶ Capitulum.6.

1 In quo differt ruptura oculi ab vlcere.
2 Utrum rupture cornee fiant a ruptura cornee.
3 Utrum in tali ruptura debeat ptius exire humor albugineus q̃z vuea.
4 Propter quid vuea cum sit nigra stans ad aerem albificatur.
5 Utrum cum scinditur cornea in longum appareat albedo.
6 Utrum albugineus propulsus exeat extra.
7 Utrum aliqua sit vesica dura.
8 Utrum in tali exitu vuee fiat rubedo in albedine oculi ⁊ pulsatio.
9 Utrum exitus vuee sint quatuor specierum.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum exitus vuee formicalis possit fieri nõ ꝑcedentib⁹ principijs dictis.
2 Utrum vna species exitus vuee vt veſicalis ⁊ clavalis possit fieri non precedente formicali.
3 Utrum qui balneantur in principio vlcerationis que est via in exitũ vuee debeat summergere caput in aqua.
4 Utrum medicamen repercussiuum quod applicatur in principio pustularum vlcerosarum sit eiusdem virtutis cuz eo quod approximatur in principio obthalmie.
5 Utrum in principio vlcerationis cornee a causa extrinseca facte absq; exitu vuee:⁊ vlcerationis facte a causa intrinseca scilz ab humorib⁹ acutis ⁊c̃.

debeamus

Universidad de Deusto

debeamus vti eisdem medicinis.
6 Utrum ruptorium super capite vel post aures cōpetat in hac egritudine.
7 Utrum in vicerib⁹ inchoātibus in oculo debeamus maturationi intēdere.
8 Utrum in viceribus saniosis oculi debeamus simul miscere abstergentia ⁊ stiptica.
9 Cur Auicē. non posuit curam secunde ⁊ quarte speciei exitus vuee.
10 Utrum tertia species exitus vuee possit curari.
11 Utrum ad decoctionem possimus abijcere qō eminet de vuea.

¶ Capitulum.8.

Utrum bothor super cornea sit coloris albi.

¶ Capitulum.9.

Utrum in bothor facta flobothomia possimus instillare in oculum sanguinem columbe.

¶ Capitulum.10.

1 Cur non dixit etiam g' sanies continetur sub coniunctiua.
2 Utrum ista passio possit fieri non p̄cedente ap̄ate. Deficit.

¶ Capitulum.11.

1 Utrum in sanie oculi possit vti localib⁹ nō p̄cedentib⁹ eūonibus.
2 Utrum circa saniem oculi debeamus gradatim procedere. primo cū complentibus maturationez. secundo cum resoluentibus ⁊c. tertio cū abstergentibus. quarto cum fortiter exiccantibus.
3 Utrum sief siue colyrium de olibano sit de maturatiuis medicinis vel de resolutiuis.
4 Utrum sanies oculi curet incisione vel quassatione qua fiat depositio.

¶ Capitulum.12.

1 Cur non fecit mentionem de apostemate melancholico dicto sephiros.
2 Utrum cancer plus eueniat in cornea qz in coniunctiua.
3 Utrum materia cancri sit conculcata in membro.
4 Utrum materia cōculcata ⁊ detenta p̄funde in mēbro ⁊ prohibita a trāspiratione faciat cancrum.
5 Utrum in cancro oculi sit maior dolor.
6 Utrum apportatio medicinarū calidaruz conueniat in cancro oculi.

¶ Capitulum.13.

1 Utrum hoc corpus sit purganduz sola pharmacia an cum flobothomia.
2 Utrum lac conueniat istis.
3 Utrum tm̄ tres sint intentiones in cura cancri.

¶ Capitulum.14.

1 Utrum in lachrymali syluestri possit fieri algarab.
2 Utram possit fieri apostema in lachrymali qō non sit exitura.
3 Utrum in hac specie exiture bothoralis oculus sit aptus fieri ebthalmicus sicut in prima specie.
4 Utrum iste exiture lachrymales ⁊ fistule possint fieri a quolibet humore.
5 Utrum que exitura sit magis apta fieri in lachrymali: an illa que est glandosa an illa que sit saniosa.
6 Utrum fistula lachrymalis succedat exiture.
7 Utrum ad aliam passionem possit succedere fistula lachrymalis qz ad exituram ⁊ bothor.
8 Utrum exitura possit vici fistula anteqz rumpatur.

¶ Capitulum.15.

1 Cur Auicē. non posuit curam sm̄ diuisionē positam. ſ. gz quedaz sunt ex genere glandularuz ⁊ quedam ex genere bothor.
2 Utrum omnis algarab sit egritudo chronica
3 Utrum diuisio eius ex chronica ⁊ recenti possit adaptari apostematibus nondum conuersis in fistulam.
4 Quanto tempore fistula dicatur antiqua vel recens.
5 Utrum diabardich possimus vti in fistula recenti.
6 Utrum in cura fistule spatiū inter distillationē ⁊ distillationē sit vni⁹ hore.
7 Utrum hachilus conueniant medicine fortis desiccationis.
8 Utrum in apostemate lachrymalis debeamus vti a principio repercussiuis.
9 Cur Auicē. dixit a principio ⁊ ante eruptionem.
10 Cur. Auicē. non docuit aperire huiusmodi exituras cum ferro.
11 Utrum apertio apostematum lachrymalium debeat tardari vsqz ad maturationem.
12 Utrum facta apertione exiture oculi anteqz sit matura debeas in loco apertо ponere medicinas exiccatiuas fortes.
13 Utrum cauterium sit securius perforatione.
14 Quid debet poni statim post cocturam.

¶ Capitulum.16.

1 Propter quid absciſſio carnis lachrymalis faciat lachrymam.
2 Utrum diminutio carnis lachrymalis facta per medicinas sit curabilis.

¶ Capitulum.18.

Utrū in cura nebule debeat p̄mitti mollificatio cū alio qz cū aqua calida.

¶ Capitulum.19.

1 Ex quo fit cōtortura illius qō apparet in medio sicut fumus in febel.
2 Utrum vene ex quibus texitur panniculus dictus febel sint vene quedam que prius erant in oculo que dilatātur ⁊ ingrossantur vel sint vene quedam que ibi de nouo generantur.
3 Quot sint species febel.

¶ Capitulum.20.

Utrum in febel cuius materia fluit ab extra sit albedo venarum oculi.

¶ Capitulum.21.

Utrum in cura febel conueniat vsus emplastroz ⁊ oleoz super caput ⁊ vsus caputpurgioz vel sternutatioz.

¶ Capitulum.22.

1 Utrum substantia vngule sit carnosa vel neruosa.
2 Utrum vngula possit esse super cornea preter quod penetrauerit super cōtunctiuā.

¶ Capitulum.23.

1 Utrum melior curatio vngule sit cum ferro.
2 Utrum oculus post incisionē vngule debeat manere ligatus tribus dieb⁹.

¶ Capitulum.25.

Utrum sanguis columbe sit medicamen precipuū in tarse.

¶ Capitulum.26.

1 Cur Auicen. subdiuisit lachrymam accidentalem ⁊ non subdiuisit lachrymam nativam.
2 Cur Auicen. dicit inseparabiles in sanitate: immo deberet dicere inseparabiles in egritudine.
3 Cur Auicen. posuit gz causa lachrymarum accidentalium est defectus contentiue cerebri vel digestiue decoquentis.
4 Quare Aui. posuit vnum membrum diuisionis quod cōtradicit diuiso ⁊c.
5 Cur non explicat causas lachrymarum.
6 Utrum vie lachrymarum sint tres vel due.
7 Utrum pp propriū defectū p̄tentiue ⁊ digestiue oculi possint fieri lachryme.
8 Utrum lachryme native sint curabiles.
9 Utrum in feb. effimeris multiplicentur lachryme.
10 Propter qd plorātes emittunt lachrymas calidas: ridentes aūt frigidas.

¶ Capitulum.28.

1 Propter quid quidam homines quiescentes cū oculis non apparent strabosi sed cum volunt mouere oculos fiunt strabosi.
2 Utrum spasmus oculi tenentis obticum conferat in visu.
3 Utrum contorsio oculi ad latus faciat vnam rem videri duas.

¶ Capitulum.33.

1 Propter quid in superflua vigilia palpebre sunt difficilioris motus qz pupilla. i. qz corpus oculi.
2 Utrum oculis partis frigide sit profundus.

¶ Capitulum.34.

1 Cur Aui. intitulauit capitulum solum ab vno colore.
2 Utrum hoc capitulū pertineat ad decorationē vel ad egritudinē curandā.
3 Utrum oculus sic colorat⁹.
4 Utrum cause colorationis oculi sint sufficienter enumerate ab Auicen.
5 Cur Aui ponens causas coloris oculi ex parte humorum non ponit illas ex parte vitrei.
6 Utrum propinquitas situs crystallini versus exterius sit causa subalbedinis ⁊ profunditas nigredinis.
7 Utrum multa quātitas crystallini faciat oculū glaucū ⁊ paucitas nigruz.
8 Utruz cāe glaucedinis ⁊ nigredinis oculi ex parte crystallini sint tot quot sunt ex parte albuginei.
9 Cur color oculi dependet ex sola vuea inter tunicas.
10 Utrum viriditas fiat priuatione digestionis.
11 Utrum oculus eiusdem hominis possit esse glaucus per dominium humiditatis ⁊ siccitatis simul.
12 Utrum oculus viridis ex claritate humiditatis ex qua facta est vuea sit bonі visus.
13 Utrum colores oculi sint tres vel plures.
14 Cur Aui. non comparauit oculos virides propter nocumentum ex siccitate vel ex humiditate extranea vel ex priuatione digestionis ad oculos nigros sicut comparauit ad eos oculos virides absqz nocumento vel tales ex paucitate multa albuginej.
15 Utrum opi. empedoclis possit verificari.
16 Quam complexionem oculi significat color niger glaucus aut medius.
17 Quis oculus ex illis est laudabilior.

¶ Tractatus.iij. Caplm tertium.

1 Utrum materia filac sit materia grossa vel subtilis.
2 Cur non posuit diuisionem ex parte causarum. ſ. humerum.

¶ Capitolum.4.

Utrum in filac competat flobothomia.

¶ Capitulum.5.

1 Utrum habenti gesse sit difficilius aperire palpebras post somnum.
2 Utrum cause gesse sint bene assignate.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum grossitudo sit dispositio sequens scabiem.
2 Utrum fricatio cum zuccharo conueniat in grossitie palpebrarum.

¶ Capitulum.12.

Utrum hec passio. ſ. inuersatio vel remollitio possit fieri a remollitione cilioruz mouentium palpebras.

¶ Capitulum.13.

Utrum locus grandinis sit exterior pars palpebre vel interior.

¶ Capitulum.15.

Utrum causa ordeoli sit materia sanguinea.

¶ Capitulum.17.

Utrum sarnac sit mota. i. quasi separata a membro.

¶ Capitulum.19.

Utrum qñ incidimus in palpebra debeat fieri incisio in latuz vel in longū.

¶ Capitulum.23.

1 Utrum materia que facit pruritum distinctum contra scabiem sit materia subtilior materia scabiei.
2 Utrum species scabiei sint bene assignate.

¶ Capitulum.24.

1 Utrum flante obthalmia scabie vel vlcere oculi sit incipiendum a cura obthalmie ⁊ vlceris vel a cura scabiei.
2 Utrum prima specie scabiei debeamus vti medicinis acutis.
3 Utrum in cura scabiei competat medicamen repercussiuum.

¶ Capitulum.25.

Utrum tumor palpebre dictus alintiphac sit idem qz inflatio palpebre.

¶ Capitulum.30.

Utrum medicamen viscosum faciat nasci pilos.

¶ Tractatus.iiij. Caplm primum.

1 Utrum virtuti visibili possit appropriari aliqua dispositio.
2 Utrum debilitas visus sit dispositio distincta a reliquis egritudinibus occurrentibus oculo.
3 Utrum humiditas vel siccitas cerebri sint plus causa debilitatis visus qz alie egritudines.
4 Utrum Auicē. sufficienter enumeret dispositiones spiritus visibilis.
5 Utrum multiplicatio spiritus visibilis possit causare nocumentum in vsu.
6 Utrum in spiritibus visibilibus vel alijs siccitas sit causa subtilitatis.
7 Utrum lucida disgregent visum.
8 Que est congregatio que perducit ad vtenduz complexione subtiliante.
9 Quid magis noceant visui vel resplendentia vel obscura.
10 Utrum plurimū debilitatis ⁊ nocumēti visus sit ppter tunicas extrinsecas.
11 Utrum mala complexio sine materia accidens cornee ⁊ sic etiā albugineo ⁊ crystallino possit esse causa debilitatis visus.
12 Utrum cornee siccitas faciat accidere nigrificationem.
13 Utrum denudatio coloris a cornea sit causa debilitatis in visu.
14 Utrum cause debilitatis visus ex parte humoris crystallini sint sufficienter assignate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula dubioꝝ Gentilis

15 Utrum nocumentū factū in vitreo sit causa debilitatis visus immediate & per se preter hoc q̄ nocumentum cōmunicet crystalline.

ℂ Capitulum.2.

1 Utrum nocumēto facto in cerebro sit posse solū visuꝫ ledi sine alijs sensib⁹.
2 Cur non fecit mentionem de gustu.
3 Utrum dispositiones spiritus visibilis sint quatuor vel due aut plures.
4 Utrum bene videre prope vel nō bene videre longe sit nocumentum vel debilitas in visu.
5 Utrum visibile remotum fortius moueat visum q̄ propinquum.
6 Utrum multitudo spiritus cum grossitie sit causa videndi res longinquas & non propinquas & econtra spiritus subtilis cum paucitate.
7 Que de istis duabus causis plus faciat ad visionem longinquam vel grossitudo spiritus vel multitudo.
8 Utrum eedem cause possint esse ex parte albuginei in videndo longe & prope que sunt ex parte spiritus.
9 Que est maior debilitas visus an quando homo videt prope & nō longe an cum videt longe & non prope.
10 Utrū cognitio debilitatis visus sequentis dispositionem tunicarum ꝓfundarum & humorum profundorum sit certa vel plura estimatiua.
11 Utrum ex non apparere homūculū possimus determinate cognoscere partem intrinsecam oculi patientem.

ℂ Capitulum.3.

1 Cur Aui.non ponat curam omnium causarum debilitatis.
2 Utrum aqua casei iubet in debilitate a ficcitate.
3 Utrum flobothomia competat in cura debilitatis visus ab humiditate.
4 Que fella sunt ꝓueniētiora in collyrijs oculoꝝ an peditantiū vel volātium.
5 Utrum modus preparandi carnes per elixationeꝫ sit melior eo per assationem in conseruatione visus.

ℂ Capitulum.5.

1 Utrum noctilopa sit egritudo.
2 Utrum cause noctilope sint sufficienter assignate.
3 Cur in eis dixit humores & grossities.
4 Utrum noctilopa accidat habētibus oculos virides vel glaucos.
5 Utrum noctilopa eueniat habenti constrictionem pupille.
6 Cur dixit cui multiplicantur colores & infractuosa in oculis.
7 Utrum noctilopa accidat habenti dilatationem pupille.

ℂ Capitulum.7.

1 Utrum subtilitas spiritus sit causa halyahar.
2 Utrum paucitas spiritus sit causa halyahar.
3 Utrum halyahar possit fieri propter causas in humoribus oculi.
4 Utꝫ ꝓp aliquā egritudinē vel dispōnē possit ꝓtingere q̄ hō videat i tenebris.

ℂ Capitulum.8.

1 Utrum istis competant cibaria grossa.
2 Cur omisit signa.

ℂ Capitulum.9.

1 Utrum statio rei nō pertie post glacialem versus cerebrū siue versus curationem neruorum sit causa imaginationum.
2 Utrum res non pertia existens possit videri.
3 Cuius oculus sit potentior in virtute an pueri an iuuenis.
4 Utrum aer permixtus rei pertie faciat rem albam.
5 Utrum imaginationes ꝓueniētes a vaporibus stomachi protēdat aquam.
6 Utrum Aui.sufficienter enumeret densitates imaginationum.
7 Utrū ex vapore alterius mēbri possit surgere imaginatio & principiū aque.

ℂ Capitulum.10.

1 Utrum calefacientes & infrigidantes & obthalmiaꝫ facientes possint imprimere in albugineum & non in corneā.
2 Utrum imaginationes stomatice cōmoueantur apud digestionem.
3 Utrū tps securitatis ab aqua sit tps sex mensiū stantibus imaginationib⁹.

ℂ Capitulum.11.

1 Utrum in cura imaginationū aquosarū oporteat mundificare corpus.
2 Utrum in cura imaginationū factis euacuationibus possimus incipere ab vsu collyrioꝝ fortium vt de fellibus.
3 Utrum habens imaginationes aquosas debeat potare vinum vel aquam.
4 Utrum in cura imaginationum aquosarū conueniat eductio sanguinis per flobothomiam vel ventosas.

ℂ Capitulum.12.

1 Utrum siccitas vuee sit causa dilatationis pupille.
2 Utrū dilatatio pupille faciat res videri minores q̄s sint & ꝑfricatio oppositū.
3 Utrum dilatatio facta ex percussione vel casu sit curabilis.

ℂ Capitulum.14.

1 Utrum dilatatio pupille naturalis possit curari.
2 Utrum in principio dilatationis ex percussione debeamus vti emplastris frigidis repercussiuis.

ℂ Capitulum.15.

1 Utrum vtplurimum accidat cōstrictio pupille a siccitate.
2 Utrum Auic.sufficienter enumeret causas.

ℂ Capitulum.17.

1 Utrum Aui.sufficienter ponat curam constrictionis pupille.
2 Utrum necessarius sit vti aliquibus distillationibus calefacientibus ad attrahendum nutrimentum cum fit constrictio a siccitate.

ℂ Capitulum.18.

1 Utrū cataracta possit fieri in oculo absq; q̄ materie descendant a capite.
2 Utrum aqua sit egritudo in numero vel in via.
3 In quo loco stet hec aqua an inter crystallinā & vueā an inter vueā & corneā. Per quā viam fluat materia aquosa ad oculuꝫ que facit cataractam. Cur quādo materia cataracte est post corneam q̄ non apparet albedo nisi tanta quantum foramen pupille.
4 Utrū numerus colorū cataractarū sit sufficienter assignatus. Deficit.
5 Utrum cataracta intensa viridis sit deponibilis.
6 Utrum cataracta que separatur a compressione facta cum digitis super oculo & postea redit sit deponibilis cum acu.

ℂ Capitulum.19.

1 Utrum ad oculum in quo est cataracta feratur spiritus cum forti impulsione clauso oculo sano.
2 Utrum in cataracta nigra pupilla dilatetur altero oculo presso.

ℂ Capitulum.21.

1 Utrū cū est oppilatio aquosa.i.cataracta foramen.i.pupilla oculi sit sana.

ℂ Capitulum.23.

1 Utrum corruscatio.i.inflammatio spiritus sit causa diminutionis radij.i. abbreuiationis visus vt feratur in longum.
2 Utrum spiritus lucidus luciditate visa ab oculo cuius est spiritus sit subtilior q̄s spiritus naturalis.

ℂ Capitulum.24.

Utrum post absentiam rei albe remaneat in oculo species albi.

En.iiij.Cap.primum.

f 1 Cur nō notificat princeps aurē q̄stū ad colligantiaꝫ & numerū.
2 Quo anfractuositas auris faciat ad sensum cuiuslibet vocis.
3 Utrum quintum par neruoꝝ oriatur a ventriculo anteriori.

ℂ Capitulum.6.

Utrum dolor auris fiat ab apostemate & bothor.

ℂ Capitulum.12.

Utrū aq̄ ros.& oleū ro.cōpetāt i cura puris & sanies vlcerū auriū. Deficit.

En.v.Cap.septimum.

f 1 Cuius virtutis est morbus fluxus sanguinis narium.
2 Utrum fluxus sanguinis narium semper fit accidens.
3 Utrum fluxus sanguinis narium sit dispositio per se vel per colligātiā. Deficiūt.

ℂ Capitulum.11.

1 Cuius membri catarrus est egritudo.
2 Utrum catarrus sit egritudo per se vel per colligantiam.

En.vj.Cap.primum.

f 1 Utrū res gustabiles saporose pmisceank fiāt cū salliua: & sic fiat fiāt cū salliua delatio gustabilis ad gustū vel fiat solūmō alteratiue.
2 Utrum res pontici vel stiptici saporis possit gustari.

ℂ Capitulum.2.

Utrum lingua possit fieri dulcis.

En.vij.Cap.primum.

f 1 Utrum dentes sentiant.
2 Utrum regenerentur in qualibet etate.
3 Cur non oriantur a principio nativitatis.
4 Utrum dentes sint membra spermatica an carnifomia.

En.ix.Cap.octauum.

f 1 Quid intelligit Auic.per lacertū epiglotis: & vtruꝫ ex eius nocumento accidat defectus in anhelitu.
2 Utrū squinātia flegmatica sit velocioris sanationis & facilioris.
3 Quot sunt species squinantie.

ℂ Capitulum.9.

1 Utrum pulsus squinanticoꝝ in principio sit frequens.
2 Utrū apate exīte in epiglotī posse est deglutire cū anhelit⁹ sit phibitus.
3 Utrum apa in lacertis extrinsecis mery versus collū post sit penus vel minus maluꝫ q̄s apa in lacertis extrinsecis epiglotis versus colluꝫ ante.
4 Utruꝫ suffocat⁹ spumās fortis virtutis boni appetit⁹ & nutrimenti euadat.
5 Utruꝫ q̄n squinātia pmutat ad pipleumoniā pulsus fiat vndosus & mollis.

ℂ Capitulum.10.

1 Utrum in qualibꝫ squinātia.s.cholerica & flegmatica cōpetat flobothomia.
2 Utrum in principio loꝫ apostematuꝫ competat gargarisma.
3 Utrum gargarismata repercussiua pure stiptica vel pure frigida competant in principio squinantie.
4 Utrum partes capitis possunt stiptico inungi vel liniri.

ℂ Capitulum.11.

1 Utrum in squinantia sit fienda flobothomia vsq; ad syncopim.
2 Utrum in squinantia tempore maturationis sit fienda flobothomia.
3 Utrum stante necessitate eūonis materie in principio squinātie anteq̄ eua cuemus possumus vti aliquo gargarismate.
4 Utrum in principio squinātie debeamus vti stipticis in quibus nō est mel neq; zucharum.
5 Utrum scānatio debeat fieri in squinantia
6 Cur summersus in aqua plus bibit q̄ non summersus.

ℂ Capitulum.17.

Utrum ad cōstringendum sanguinē medicamē debeat esse actu frigidum.

En.x.Tracta.j.Cap.primum.

f 1 Utrum aer semper vadat in carnem pulmonis.
2 Utrum spiritus nutriantur ex aere.
3 Cur arteria vadens a finistro ventriculo cordis ad pulmonem habet vnaꝫ solam tunicam & omnes alie duas. Et cur vena veniens a dextro ventriculo cordis ad pulmonem habet duas tunicas & alie vnam.

ℂ Capitulum.2.

1 Cur non posuit signa complexionum pectoris & diaphragmatis.
2 Utrum amplitudo pectoris sit ex cerebro magno.

ℂ Capitulum.7.

1 Utrum motus anhelitus sit naturalis an voluntarius.
2 Utrum pulmo habeat propriū motum.
3 Utrum motus anhelitus sit solius diaphragmatis.
4 Utrū pulmo sit ꝑncipali⁹ organū i motu respiratiōis q̄ diaphragma vel eō.
5 Utrum genera anhelitus sint plura q̄s genera pulsus.
6 Utrum anhelitus dilatatio fit prior constrictione vel econtra.

ℂ Capitulum.8.

1 Utrum solo diaphragmatis motu possit fieri anhelitus magnus comparatus ad aerem plurimum.
2 Utrum quatuor sint cause quibus omnes partes pectoris mouentur.

ℂ Capitulum.9.

Cur quando homo anhelat cum naribus signum est debilitatis virtutis.

ℂ Capitulum.12.

Utrum omnibus lacertis pectoris motus fortiter fm omnes dimensiones superabundanter necessario fit anhelitus magnus.

ℂ Capitulum.14.

Quomodo dolor est causa anhelitus longi & breuis.

ℂ Capitulum.20.

1 Utrū possit saluari fortis virt⁹ & obediētia instrumēti si hō sit infirmus.
2 Cur primuꝫ q̄d facit virtus addita necessitate eventandi sit magnitudo fm velocitas tertium frequentia.
3 Quod est primum q̄d facit virtus diminuta necessitate a corpore equali an paruitas an tarditas an raritas.
4 Cur non fingimus gradum fortificationis virtutis & obediētie instrumēti sicut facimus gradus defectus virtutis & inobedientie instrumenti.

ℂ Caplm

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Capitulum.26.

1 Cur fuspiria plus accidunt pueris.
2 Cur fuspirium plus accidit in diaſtole.

¶ Capitulum.38.

Utrum aſma ſit caritudo vel accidens.

¶ Capitulum.40.

1 Utrum in aſmate debeamus vti prouocatiuis.
2 Utrum debeamus vti in aſmate elleboro ⁊ colloquintida.
3 Utrum debeamus vti multo vino.
4 Utrum narcotica conueniant in aſmate cauſa fixionis catarri.
5 Utrum poſſumus vti arſenico in aſmate.
6 Cur repetit curam aſmatis a catarro.

¶ Tractatus.ij.Cap.primum.

1 Cur caliditas faciat magnam vocem.
2 Utrum raucedo fiat ex incoctatione muſculi.

¶ Capitulum.8.

1 Utrum vox ſubtilis fiat ex ſomno.
2 Utrum fugiendus ſit coitus.

¶ Capitulum.10.

Cur in voce tremula ponat laminam plumbeam.

¶ Tractatus.iij.Cap.primum.

Utrum tuſſis ſit accidens virtutis naturalis vel voluntarie.

¶ Capitulum.5.

1 Quod vulnus difficilius conſolidatur an venarū an arteriarum an ſubſtā tie carnoſe pulmonis.
2 Utrū ſanguinē eē ſpumoſum ſit ſignū ſufficiēs q̄ a ſubſtātia pulmōis veniat.
3 Quis ſan. eſt ſpiſſior an ille qui venit a carne pulmonis an ille qui venit a venis pulſatilibus vel non pulſatilibus.
4 Ubi fit coagulatio ſan. qui venit a pectore.

¶ Capitulum.6.

1 Utrum infrigidatio capitis conueniat in cura ſputi ſanguinis.
2 Utrum carnes perdicum ſint pauci ſanguinis.
3 Utrum in tali cura poſſumus miſcere ameos ſpicam ⁊ aniſum.

¶ Tractatus.iiij.Cap.primum.

1 Utrum poſſit frequenter fieri pleureſis a flegmate.
2 Utrum Auicenna ponat omnes modos terminationis pleureſis.
3 Utrū q̄ materia pleureſis exit cum ſputo ſit terminatio per reſolutionem.
4 Utrū q̄ ſanies eſt facta ⁊ erupta poſſit ire a pectore ad cerebꝝ ⁊ poſt aures.
5 Utrū pleureſis vel pipleumonia lateris exteri ſit deterior q̄ ſiniſtri lateris.
6 Utrum pleureſis accidat in autūno.

¶ Capitulum.2.

1 Utrum febris inſeparabilis ſit ſignum pleureſis.
2 Utrum ſolum nocumentum factum in partibus pectoris abſq; q̄ cōmunicetur polmoni poſſit eſſe cauſa tuſſis.

¶ Capitulum.3.

Utrum in pura pleureſi ſit vehementia febris.

¶ Capitulum.4.

1 Utrum fluxus ventris ſpontaneus ſit laudabilis in pleureſi.
2 Utrum poſſit eſſe ſputum bonum ⁊ facile ⁊ anhelitus ⁊ ſint ſigna mortalia.

¶ Capitulum.5.

1 Utrū tpe augmēti pleureſis.i.cū ſputū augmenta ſ accidentia augeantur.
2 Utrū in ſtatu quo ad digōnē materie poſſit accidere accidentiū difficultas.
3 Cur a principio pleureſis cū mā ſit ſubtilior q̄ q̄n eſt digeſta nō reſudat ex.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum ſit ſemper neceſſarium apoſtema collectum ad ſaniem erumpi.
2 Utrum anteq̄ fiat collectio poſſit apparere ſignū laudabile in ſputo ex quo ſignificamus collectionem fieri in ſputo.
3 Utrum tenſi pulſus ſignificat permutationem ad peripleumoniam.
4 Utrū pmutari in peripleumoniā ⁊ ptiſizoiſtinguatur ꝑ pmutari ad mortē.

¶ Capitulum.8.

1 Utrū ſputū ſpumoſum albū ſit dēteriꝰ q̄ ſputū citrinū qđ ſignificat cholerā.
2 Utrum ſputum rubeum ſit deterius ſpumoſo.
3 Utrum ſputum nigrum ſit omnibus prauius.
4 Quod eſt peius an ſputum malum euacuare an digeſtum retinere.

¶ Capitulum.10.

1 Cur inter cauſas peripleumonie enumerat ſolum tres humores.
2 Que eſt verior peripleumonia an cholerica an flegmatica.
3 Que peripleumonia eſt deterior an cholerica an flegmatica.

¶ Capitulum.18.

1 Utrum infantes magis curentur ab vlceribus pulmonis ⁊ ptiſi.
2 Utrum ptiſis poſſit durare vigintitribus annis.
3 Utrum autumnus noceat ptiſicis.

¶ Tractatus.v.Cap.primum.

1 Utrum in pleureſi ſit fienda flobothomia de ſaphena eiuſdem lateris.
2 Cur in tuſſi vehementi ſit danda aqua frigida.

¶ Capitulum.2.

1 Utrum apparente ſputo cholerico valde conueniat flobothomia.
2 Utrum quando collectio ſit competat flobothomia.

¶ Capitulum.3.

1 Utrum in cura dolorum pectoris competant ſtiptica.
2 Utrum in principio pleureſis competant frigida repercuſſiua.

En.xj.Tracta.j.Cap.primum.

f 1 Quis eſt modus carnis cordis.
2 Utrum ſit neceſſarium cor componi ex carne villoſa.
3 Que maneries villorum magis ad partem anteriorem accedat.
4 Cur cor non fuerit maius in quātitate q̄ alia membra principalia.
5 Utrum cor abſolute habeat tres ventres.
6 Utrum dextra pars cordis ſit nobilior ſiniſtra vel econtra.
7 Utrum in dextra parte cordis ſit ſanguis calidior an in ſiniſtra.
8 Utrum in medio ventre ſanguis ſit temperatior.
9 Utrum dum cor permanet conſtrictū aures ſint mollificate rugoſe.
10 Cur Auic. ponit cor nutriri in dilatatione.
11 Utrum cor dilatatione nutriatur.
12 Utrum cordi fuiſſet neceſſarium poni in medio cordi.
13 Utrum motus cordis ſit voluntarius.

¶ Capitulum.2.

1 Cur non dixit de omnibus morbis in compoſitione.
2 Utrum coartatio cordis in humiditate ſit egritudo in ſim.
3 Utrum cum confirmatur malitia complexionis in corde poſſit curari.
4 Quod apoſtema cordis citius interficiat an calidum an frigidum.
5 Utrum cor longinquius ſit a tolerantia ſolonis cōtinuitatis q̄ epatis.

¶ Capitulum.3.

6 Utrum pulſus poſſit eſſe equalis ⁊ fortis.
7 Utrum pulſus poſſit eſſe equalis ⁊ inordinatus.
8 Utrum magnitudo pectoris magis pendeat a cerebro an a corde.

¶ Capitulum.4.

1 Utrum humiditas alterius membri reſiſtat caliditati cordis.
2 Utrum pulſu non exiſtente magno neq; ſit velox ⁊ frequens.
3 Utrum in cōplexione cordis calida ⁊ ſicca pulſus ⁊ anhelitus ſint veloces
4 Utrum ſyſtoles in pulſu cordis calidi ⁊ humidi ſit velocior.
5 Utrum reſiſtentia cordis calidi ⁊ humidi ſit per humiditatem epatis.
6 Utrum cor poſſit apoſtemari translatum eſt in capitulo ſequenti.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum cor magis debilitet ex eūone per flobothomiā an per pharmaciā.
2 Utrum flobothomia in repletione habeat prerogatiuam ſuper pharmaciā ⁊ non debeat admiſceri cū alio regimine mundificatiuo.

¶ Capitulum.8.

Utrum coriandrum ponatur in numero medicinarum cordialium.

¶ Tractatus.ij.Cap.primum.

Utrum tremor cordis poſſit fieri a mala complexione facta in eo.

¶ Capitulum.3.

Utrum odor ſumptus pro fumali euaporatione aut pro quadaꝫ ſubtili ſubſtantia vera nutriat ſpiritus.

¶ Capitulum.4.

Cur Auic. cōcedit.3.5. de opio ⁊ de mandragora quartam dragme vnius.

¶ Capitulum.6.

1 Utrū calitas ſit magis p cā ſudoris q̄ raritas corpis ⁊ ſubtilitas humoꝝ.
2 Utrum lippotomia vel ſyncopis laudetur in flobothomia.

¶ Capitulum.8.

1 Utrum vomitus ſit prouocandus in ſyncopi ⁊ ſi ſtomatica.
2 Utrum in ſyncopi ſemper debeamus premittere penetratiua ⁊ nutritiua anteq̄ ſtiptica.
3 Utrum vigilie ſint precipiende patienti ſyncopim.

En.xij.Tracta.j.Cap.primum.

f 1 Utrum mamille nutriantur ex lacte.
2 Utrum mamille conuertant ſanguinem in lac per caliditatem.
3 Cur fuit neceſſarium ſanguinem conuerti in lac vt fetus nutriret.
4 Cur in mamillis lac in diuerſis temporibus generatur in ſpecie humanat in alijs autem animalibus ſm tempus determinatum.
5 Que eſt diuerſitas in bonitate lactis.

¶ Capitulum.2.

1 Cur Auic. non fecit mentionez de oibus modis minorationis lactis.
2 Cur Auicē. ponens cauſas minorationis lactis poſuit ſigna ſignificantia cauſas penurie bonitatis ſan. non autez poſuit ſigna diſtinguētia cauſas paucitatis lactis ſumptas ex cauſis diminuentibus ſanguinem.
3 Utrum feniculum baucia ⁊ anhetum prouocent lac.

¶ Capitulum.7.

Utrum omne qđ multiplicat lac multiplicet etiaꝫ ſperma ⁊ quod lac diminuit etiam diminuat ſperma.

En.xiij.Tracta.j.Cap.primum.

f Utrum in mery ſint villi tranſuerſales.

¶ Capitulum.3.

Utruꝫ per vnā viaꝫ ⁊ vnā tunicā poſſit fieri mot⁹ vomit⁹ ⁊ trāſglutionis.

¶ Capitulum.16.

1 Utrum ſtomachus plus recipiat a capite an ab epate.
2 Cur Auicē. non dixit ſtomachum recipere a toto.
3 Utrum chilus ſit nature propinque flegmati.
4 Utrum ad ſtomachum fluat cholera lauans ſicut ad inteſtina.
5 Utrum multum ex flegmate ſit in inteſtinis.
6 Utrum in corruptione opationis ſemp ſit nocumentū qđ eſt diminutio.
7 Utrum ſit aliquid ita vaporoſum ſicut fructus.
8 Que eſt deterior ſtomachi diſpoſitio an illa que ē ſtomachi calidi ⁊ recipiēs reuma frigidum: an que eſt ſtomachi fri. ⁊ recipit reuma calidum.

¶ Capitulum.17.

1 Utrum egeſtio eūlis ⁊ tēperate tincture arguat ſuū ſtomachi ſanitatem.
2 Quis humor magis confluat ad ſtomachum.
3 Utrum ſtomachus fortis declinet in appetitu ad dulcia ⁊ pinguia.
4 Utrum in fame naturali ⁊ ſiti naturali debeant appeti contraria.
5 Utrum cum inſipidum ſit medium inter dulce ⁊ pingue ſiue vnctuoſuꝫ cur ſtomachus temperatus non appetit eum.
6 Utrum in corrupto appetitu ſit humor corruptus in ſtomacho.
7 Utrum ſputum ſignificet ſuper ſtomachi diſpoſitionem.
8 Utrum ibi acetoſatio ⁊ eructuatio acetoſa poſſit fieri a calido.
9 Utrum acetoſatio cibi in ſtomacho poſſit fieri a frigida cōplone ſtomachi.

¶ Capitulum.18.

Cur calida complexio auget appetitum ad potum ⁊ minuat appetitum ad cibum: frigida ēo econtra.

¶ Capitulum.19.

1 Utrum ameos competat in habente colorez album declinantē ad aliqualem citrinitatez ꝓpter malaꝫ frigidam complexionē ſtomachi.
2 Utrum quando cerebrum eſt calidum recipiat materiaꝫ ⁊ vapores a ſtomacho frigido ſicut quando eſt frigidum ⁊ debile.

¶ Capitulum.24.

1 Utrū epithimata ⁊ empla ſint meliora embrocis in egritudinib⁹ ſtomachi.
2 Utrū ſpatiuꝫ calefaciendi frigiduꝫ ſit equale ſpatio infrigidandi calidum.
3 Utrum timor in exiccando ⁊ humectando ſit ſimilis.

¶ Capitulum.29.

1 Utrum humectatio ſtomachi ficci fiat abſq; humectatione corporis.
2 Utrum balneuꝫ cōpetat in regimine hois habētis ſtomachum ſiccum.

¶ Capitulum.32.

Utrū tres quatuor vel q̄q̄ horaꝫ qđ eſt ad ſcāz balneationē debeat cōputari ab hora balnei precedētis vel ab hora qua preceptū eſt ex eructuatiōe q̄ cibus iam deſcendit ex ſtomacho vel q̄ iam digeſtus eſt.

Tabula dubioꝝ Gentilis super oibus.xxii.fen tertii cano.Auic.

¶ Capitulum.33.

1 Utrū potio ve absinthio cōpetat in remotione materie accidētis a capite.
2 Utrum aloe competat in predicta materia.
3 Utrum hiera cum melle sit magis solutiua q̄ simpliciter data.
4 Utrum balneum sit concedendum ante purgationem.
5 Utrū semper sit prius attēdendum ad humorem effusum in concauitate q̄ ad imbibitum.

¶ Capitulum.35.

Utrum herba absinthij magis stomacho conferat q̄ eius succus.

¶ Capitulum.36.

Utrum conuenientius sit vna vice comedere in die an pluribus.

¶ Tractatus.ij.Cap̄.primum.

1 Utrum modus doloris stomachi a cholera differat a modo doloris stomachi a materia melancholica.
2 Utrum melācholia veniat ad fundū stomachi an ad os stomachi.
3 Utrum dolor sto.a materijs mordicatiuis sedetur ex comestione.
4 Utrum dolor stomachi qui fit in fine spatij comprehensionis cibi possit fieri ab alia causa q̄ a melancholia.

¶ Capitulum.7.

1 Utrum frigidum sit causa appetitus exprimēdo z calidū causa exiectiua appetitus attrahendo.
2 Utrum homo possit viuere pluribus diebus illesus sine comestione.

¶ Capitulum.14.

1 Utrū vinū qō dat appetitu canino dēat dari in ieiuno an post comestionē.
2 Utrum stante ventris solutione in tali appetitu competat vinum.

¶ Capitulum.20.

1 Utrum frigus epatis sit causa sitis.
2 Utrum sitis facta ab ore stomachi sit per cōmunitatem.
3 Utrum vehementior sitis fiat a pulmone an ab epate.

¶ Tractatus.iij.Cap̄.primum.

Utrum humiditas z siccitas possit ledere digestiuam sine aliarū excessu.

¶ Capitulum.2.

1 Utrum mel sit calide complexionis.
2 Utrum cibus leuis debeat premitti grosso in ordine cibationis.
3 Utrum cibus labilis debeat premitti cibo non labili.

¶ Capitulum.8.

1 Quantum est tempus more cibi in stomacho.
2 Utrum per hoc tempus intelligimus tempus quo cibus digeritur vel post digestionem educitur.

¶ Tractatus.iiij.Cap̄.tertium.

1 Utrumin principio apostematum calidoꝝ stomachi competat vomitus.
2 Utrum myrabolani citrini conferant in principio apostematum calidorum stomachi.

¶ Capitulum.5.

Quod apostema magis accidit stomacho an flegmaticum an calidum.

¶ Tractatus.v.Cap̄.octauum.

1 Utrum stomachus possit esse in tanta inanitione q̄ epar transmittat sanguinem per meseraicas.
2 Utrum flegma quo nutritur stomachus tempore necessitatis sit flegma vemens ab epate an repertum in stomacho.
3 Utrum plus faciat vomitum omni alio humore.
4 Utrum stomachus nutriatur ex sanguine.
5 Utrum in eruptione venarum z arteriarum competat vomitus.
6 Utrum vomitus sanguinis sit deterior vomitu nigro.

En xiiij.Tracta.j.Cap̄.ix.

f Utrum viscosum nutrimentum epati noceat.

¶ Capitulum.21.

Utrum carnes limaciarum conueniant epati.

¶ Capitulum.31.

Utrum sit conueniens in epate calefacto simul cum endivia vel alia re infrigidante miscere cerusam.

¶ Tractatus.ij.Cap̄.primum.

1 Utrum epatis debilitas sit egritudo p se vel sequatur alis epatis passiones.
2 Utrum debilitas epatis semper fiat a mala complexione sine materia.

¶ Capitulum.2.

1 Utrū color possit ostendere epatis dispositionē existēs signū illius certum.
2 Utrum ablatio digestiue sit deterior deinde diminutio q̄ sit corruptio.
3 Cur debili existente contentiua epatis magis expellit humores ad mēbra q̄ ad propria receptacula.

¶ Tractatus.iij.Cap̄.primum

Quod sit deterius an apostema epatis factū in cōcauo an factum in gibbo.

¶ Capitulum.2.

1 Utrum levi existēte passione in epate cōmunicetur stomacho.
2 Utrum apostema qō est in pāniculo vel in venis fit prauioris feb.
3 Utrum fluxus ventris in apostemate epatis sit mortalis.

¶ Capitulum.15.

Utrum in principio apostematum frigidorum epatis debeamus incedere cum frigidis stipticis repercussiuis.

¶ Tractatus.iiij.Cap̄.primum.

1 Utrum Aui. sufficienter enumerauit diuersitates expulsionū epaticarum.
2 Utrum egestio chilosa sit epatica.
3 Utrum Aui.sufficienter enumerauit egestionū epaticarum diuersitates ex parte substantie eius quod expellitur.
4 Utrum hec cōsequentia teneat:egestio lauatiua non est propter debilitatem retentiue ergo est propter debilitatem alteratiue.
5 Utrum egestio similis feci possit significare virtutem fortem.
6 Cur Aui. non fecit mentionem de nigra subtili.i.felle nigro.
7 Utrum lotura precedat fecalem a calido factam.
8 Utrum causa egressionis san.puri possit esse debilitas contentiue.
9 Utrum cū retentio solutionis cōturbat z eius solutio facit acgrere trāquillitatem sit mortale.

¶ Capitulum.3.

1 Utrū cacesia possit fieri ex ablatione z diminutione digestionis in epate.
2 Utrum cacesia precedat omnem speciem hydropisis.
3 Utrum natura sit in fluxu ſm ordines.

¶ Capitulum.4.

1 Utrum causa hydropisis sit materia frigida.
2 Utrum species hydropisis sint tres.
3 Utrum sermo ille sit bonus.s.hydropisis accidit ꝓpter apata existentia in locis vacuis ventris aut ꝓpter malam cōplexionē ibidem.
4 Utrum siccitas ventris sit cōmendabilior.
5 Que species hydropum sit deterior.

¶ Capitulum.7.

Cur cum tympanites approprietur prime digestioni:hypocarcha tertie digestioni appropriatur.

¶ Capitulum.13.

Utrum in asclite sit multum conueniens curare per incisionem.

En xv.Tracta.j.Cap̄.secundum.

f Utrum si melancholia que fluit ad stomachū sit acetosa z non superflua faciat vomitum z nauseam.

¶ Tractatus.ij.Cap̄.duodecimum.

Utrum medicine inflationis debeant esse plus stiptice q̄ resolutiue:medicine vō duritiei splenis econuerso.

¶ Capitulum.13.

Utrum mā existente in splene sit conueniens causa ad vias vine deriuare.

En.xvj.Tracta.j.Cap̄.primum.

f 1 Utrum in mery sit solum virtus attractiua z non expulsiua.
2 Utrum fex iuuet ad attractionem intestinorum.

3 Utrum in intestinis sit virtus attractiua.
4 Utrum in intestinis sit virtus digestiua.
5 Utrum chilus indigeat aliqua alteratione in monoculo.

¶ Capitulum.2.

1 Utrū fluxꝰ stomaticꝰ factꝰ pp debilitatē retētiue sit ex mala cōplexione frida.
2 Utrum fluxus stomaticus seruet periodos.
3 Utrum Auicēna sufficienter enumeret causas abradentes intestina.
4 Cur non fecit mentionem de tempore euentus excoriationis a materia sanguinea aut sanioſa aut virulenta.
5 Utrum cholera excoriet in duabꝰ hebdomadis:haurachius in mense:melancholia in.40.die.
6 Utrum species dissinterie sint sex.
7 Cur Aui.dixit q̄ sanioſa est salua z non de alijs.
8 Utrum sanioſa egestio fiat ex egritudinibus acutis.
9 Utrumexcoriationem sanioſam precedat virulenta in ruptura vubellet.
10 Utrum Auicē.enumerat omnes species excoriationis sanioſe.
11 Utrum excoriatio sanioſa que incipit primitiue possit fieri absq; ruptura. vubellet z cancro putrefacto.
12 Utrum omnis fluxus post egritudinem subito eueniens sit malus.
13 Ad quam hydropisim perducit excoriatio intestinoꝝ.
14 Cur maxime Auicē. loquutus est de fluxu intestinali cum excoriatione debebat loqui de eo sine excoriatione.
15 Utrum trauli maxime capiantur diaria.
16 Utrum cuz cibat hō ventrē debilez z non addit pulsus non sit curandus.

¶ Capitulum.4.

1 Utrum fluxus inquātum fluxus possit curari.
2 Utrum somnus conferat in fluxu.
3 Cur magis de tussi coniuncta fluxui fecit mentionem q̄ de alijs accidētib⁹.
4 Utrū stiptica balnea vel empla vel vnctiōes ꝓsumāt i sedatiōe fluxꝰ vētris.

¶ Tractatus.iij.Cap̄.primum.

Utrum humor viscosus possit esse causa punctionis.

¶ Tractatus.v.Cap̄.primum.

1 Utrum in eadem materia sit simul digestio z putrefactio.
2 Utrum sit caloridez in eadē pte māe formalr digerēdi z putrefaciendi.

¶ Capitulum.2.

Utrum species vermium sunt quatuor.

En.xx.Tracta.j.Cap̄.tertium.

f 1 Utrum semen viri sit materia embrionis.
2 Utrum sperma mulieris ingrediatur generationem.

3 Unde sperma deciditur.

En.xxj.Tracta.j.Cap̄.ij.

f 1 Utrū ꝑmꝰ pāniculus gignat⁹ fiat a calore vel a vtute informatiua.
2 Utrū resolutio precedat necessario resolutionem.

3 Utrum cor prius generetur q̄ alia membra.
4 Utrum sanguis menstruus dividatur in tres partes.
5 Utrū pāniculus retinēs humiditatē refudātē ab embrione sit subtilior alijs.
6 Per quam viam fiat exitus vine fetus.

¶ Capitulum.9.

Utrum possit reddi causa: quare illius defectu est sterilitas cuius sperma natat super aqua.

¶ Tractatus.ij.Cap̄.nonum.

Utrum detumescentia mamille significet abortum.

En.xxij.Tracta.j.Cap̄.primum.

f 1 Utrum dolor sit signum crisis.

¶ Capitulum.5.

2 Utrum dolor iuncturarum magis fiat ex flegmate vel magis ex colica.

FINIS.

Registrum tertie partis sequentis.

✠✠ aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv xx AA BB CC DD EE FF GG HH JJ KK LL MM NN OO PP QQ RR SS TT UU XX YY ZZ Aa Bb Oēs sunt Quaterni preter vv xx AA Bb qui sunt Terni. Et ✠✠ qui est Duern⁹.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula Fen prime tertii Canonis Auicenne principis.

¶ Tabula in fen primā tertij canonis Auicē. principis abobali qui est de egritudinibus particularibus mēbroꝝ totius corpis a capite vsqꝫ ad pedes ꝓtinetqꝫ fen. xxij. cum explanationibus preclarissimi physici Gentilis Fulginatis: necnon Jacobi de partibus medicine doctoris famosissimi.

¶ Fen prima de egritudinibus capitis ꝛ causis ꝛ signis ꝛ curis earum continet quinqꝫ tractatus.

¶ Tractatus primus de vtilitate capitis ꝛ anathomia cerebri ꝛ significationibus dispositionum cerebri.

Tractatus scōs de doloribus capitis qui sunt spēs soda.

Tractatus tertiꝰ de apatibus capitis ꝛ solutiōe ꝓtinuitatis eiꝰ.

Tractatus quartus de egritudinibus capitis ꝛ plurimo nocumēto earum in operationibus sensus ꝛ motus.

Tractatus qntus de egritudibus cerebri in opatiōibus motus.

¶ Tractatus primi sunt capitula. xxix.

De vtilitate capitis ꝛ partibus eius — Capituluz. i.
De anathomia cerebri — Capituluz. ij.
Sermo vniuersalis de egritudinibus capitis — Capitulū. iij.
De significationibus dispositionum cerebri — Capitul. iiij.
De significatiōibꝰ vniuersalibꝰ opationū cerebri — Capituluz. v.
De significatiōibus assumptis ex opationibus animalibus ꝛ sensibilibus ꝛ moralibus ꝛ somnijs que continentur in summa moraliuz — Captuluz. vi.
De significatione opationm motiuaꝝ ꝛ quod eis similatur ex somnis ꝛ vigilijs — Capitul. vij.
De significationibus acceptis ex genere opationum naturaliuz ꝛ eo quod oritur ex capite ꝛ ex eo quod appet ex apostematibus ꝛ vlceribus magnis — Capitul. viij.
De significatōibus assumptis ex ꝙueniētia ꝛ diuersificatione ꝛ velocitate passionuz ꝛ tarditate — Capitulū. ix.
De significatiōibus sumptis ex mēsura capitis — Capituluz. x.
De significatione figure capitis — Capitulū. xi.
De significatiōe eiꝰ qō sentit cerebrū de grauitate ꝛ leuitate capitis ꝛ caliditate ꝛ frigiditate ꝛ doloribus eiꝰ — Capitu. xij.
De significationibus sumptis ex dispositionibus membroꝝ que sunt cerebro sicut ꝓpagines vt oculus ꝛ lingua ꝛ facies ꝛ meatus vue ꝛ due amigdale ꝛ collum — Capitu. xiij.
De significatione cōmuni membroꝝ qbus cōmunicat cerebrum ꝛ appropinquat — Capitu. xiiij.
De significatione membri cuius cōmunicatione cerebrum patitur — Capitulū. xv.
De significatiōe cerebri in sua cōplōne eq̄lis — Capitul. xvi.
De significationibus complexionum malaruz euenientium in conceptione — Capitu. xvij.
De signis cuiusqꝫ egritudinum capitis — Capit. xviij.
De signis malitie complexionis calide absqꝫ mā — Capitul. xix.
De signis malitie cōplexionis frigide absqꝫ mā — Capitulū. xx.
De signis malitie complexionis sicce absqꝫ mā — Capitul. xxi.
De signis male complexionis humide sine mā — Capitul. xxij.
De signis complexionum compositarū que sunt sine materia — Capitu. xxiij.
De signis complexionū materialiuz calidaꝝ — Capit. xxiiij.
De signis malaꝝ cōplexionū māliuz frigidaꝝ — Capitu. xxv.
De signis apostematum calidoꝝ — Capitu. xxvi.
De signis apostematum phlegmaticoꝝ — Capit. xxvij.
De signis apostematum melancholicoꝝ — Capit. xxviij.
De canonibus curationum — Capitu. xxix.

¶ Tractatus secundi sunt capitula. xxxviij.

Sermo vniuersalis de soda ꝛ speciebus eius — Capituluz. i.
De soda facta ex malicia complexionis — Capituluz. ij.
De speciebus soda facte pp solutionē ꝓtinuitatis — Capitulū. iij.
De distinctiōe speciex soda facte ab apatibus — Capitu. iiij.
De qualitate accidendi soda ex materijs — Capituluz. v.
De speciebus soda facte per cōmunitatem — Capitulū. vi.
Sermo vniuersalis de signis ostendētibus species soda ꝛ modos eius — Capitu. vij.
De signis nunciantibus soda in egritudinibus — Capitu. viij.
Regimen vniuersale in soda — Capitulū. ix.
De soda tempozali — Capituluz. x.
De cura soda calide absqꝫ materia vt ex adustiōe in sole ꝛ cum materia cholerica aut sanguinea — Capitulū. xi.
De cura soda frigide absqꝫ materia aut cum materia phlegmatica aut melancholica — Capitul. xij.
De modis epithimatū ꝓferentiuz soda frigide — Capitul. xiij.
De modis caputpurgioꝝ in soda frigida — Capitu. xiiij.
De modis oleoꝝ quibus caput eius inungitur ꝙ patitur soda frigidam — Capitulū. xv.
De cura soda sicce — Capitul. xvi.
De cura soda apostematis — Capitu. xvij.
De cura soda oppilationis — Capit. xviij.
De cura soda ex vētis ꝛ vaporibꝰ i capite retētis — Capitul. xix.
De cura soda euenientis ex vēto qui penetrauit ad interioza capitis — Capitulū. xx.
De cura soda contingētis ex malis vaporibus aduenientibus capiti exteriꝰ — Capitu. xxi.
De cura soda ꝓtingentis ex odoribus bonis — Capitu. xxij.
De cura soda ex odoribus fetidis — Capitu. xxiij.
De cura soda ex ebrietate — Capit. xxiiij.
De cura soda ex coitu — Capitu. xxv.
De cura soda facte a percussiōe aut casu ꝛ regimine eius cui accidit cōmotio cerebri aut vulnus — Capitu. xxvi.
De cura soda facte a debilitate capitis — Capit. xxvij.
De cura soda facte a fortitudine sensus cerebri — Capi. xxviij.
De soda que facta est accidens in febribus ꝛ egritudinibus acutis — Capitu. xxix.
De cura soda cretice — Capitul. xxx.
De cura soda que dicitur fieri causa vermium — Capitu. xxxi.
De cura soda que excitatur successiōe somni ꝛ dormitionis — Capit. xxxij.
Sermo vniuersalis de regimine specierū soda ꝓpter communitatem — Capit. xxxiij.
De grauitate capitis — Capi. xxxiiij.
De soda que dicitur ouum ꝛ caucati — Capitu. xxxv.
De cura eius — Capit. xxxvi.
De emigranea — Capi. xxxvij.
De cura eius — Cap. xxxviij.

¶ Tractatus tertij sunt capitula. xiiij.

De carabito — Capituluz. i.
De signis eius — Capitulū. ij.
De cura specierum eius — Capitulū. iij.
De phlegmone accidente substantie cerebri — Capitul. iiij.
De berisipila vt vlagrine accidentibus cerebro — Capitulū. v.
De sibare — Capitulū. vi.
De letbargia — Capitul. vij.
De signis eius — Capitu. viij.
De cura eius — Capitulū. ix.
De aqua intra craneum — Capituluz. x.
De apostematibus que sunt extra craneū: ꝛ aqua extra caput: ꝛ inflationibus ꝛ etas infantium — Capitulū. xi.
De subeth asabati — Capitul. xij.
De cura eius — Capitul. xiij.
De plagis ꝛ incisione cutis capitis ꝛ que taliter currunt — Capitu. xiiij.

¶ Tractatus quarti sunt capitula. xviiij.

De subeth — Capituluz. i.
De signis specierum eius — Capitulū. ij.
De cura subeth ꝛ somni grauis — Capitulū. iij.
De vigilia ꝛ sabara — Capitul. iiij.
De signis eius — Capitulū. v.
De cura ipsius — Capitulū. vi.
De lesionibus sensus — Capitul. vij.
De permixtione sensus ꝛ alienatione — Capitul. viij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula.

De signis Capitulū.ix.
De cura Capitulū .x.
De stoliditate ⁊ amentia Capitulū.xi.
De corruptione memorie Capitul.xii.
De signis causarum eius ⁊ de speciebus eius ⁊ cura ipsius Capitu.xiii.
De corruptione imaginationis Capitu.xiiii.
De mania ⁊ canina Capitul.xv.
De signis manie vniuersalibus ⁊ speciebꝫ eius Capitul.xvi.
De cura Capitu.xvii.
De melancholia Capit.xviii.
De signis specierum eius Capitu.xix.
De cura eius Capitul.xx.
De cucubuc: ⁊ est calor sanguis putrefacti i facie Capitu.xxi.
De cura eius Capitu.xxii.
De ylisci: ⁊ est egritudo quā incurrit aliquis propter amorem Capit.xxiii.
De cura eius Capit.xxiiij.

¶ Tractatus quinti sunt capitula.xiij.

De vertigine Capituluz.i.
De signis eius Capitulū.ij.
De cura ipsius Capitu.iii.
De allue: ⁊ est palpitatio Capitu.iiij.
De incubo Capitulū.v.
De cura eius Capitul.vi.
De epilentia Capitu.vii.
De signis specierum eius Capitu.viii.
De causis mouentibus epilentiam Capitulū.ix.
De cura eius Capituluz.x.
De apoplexia Capitulū.xi.
De signis eius Capitul.xii.
De cura eius Capitu.xiii.

¶ Carmen in tertium canonis Auicenne principio.

Sancta sedes anime caput est ratione fruentis.
Particulas cuius docet hec fen ⁊ vtilitates.
Causas signa mala quibus obuiat: atqz medelas
Bignior obiecto quod presidet in microcosmo.

Prohemium.

¶ Gentilis Fulginatis philosophi ac medici eminentissimi in tertium Canonem Auicenne expositio.

Aquit Galienus. Intentio i creādo caput non est cerebruz ⁊c̄. Oportet admirari de sapientia creatoris. Gal. xv. de vtilitate particularum capitu. primo. Peritum medicū non decet transgredi hanc viam. Halyabbas primo theorice cap. i. Pro pncipio presentis studij deo duce feliciter prosequēdi atqz laudabiliter terminandi duo mee menti maxie necessaria presentant. Primum est diuini auxilij inuocatio gloriosa: vt sit in obus nostris operibuz aditor: ⁊ regula directiua. Secundū est tertij can̄. Aui. quē habemus premanibus exponenduz comendatio fructuosa: vt sit ad eius apprehensionem nostraruz mentiū exortatio electiua. Pro quibus duobus due propositiōes primo premittuntur. Pro primo tamen prima: pro secundo secunda propositio ministrabit. Est quidē prima propositio Gal. xv. de vtilitate particulaꝝ ca. i. qui Gal. ibidem ⁊ xvij. lib. ca. i. versus fi. membrorum nostri corporis in spiciens ordinem facientē imaginari mirabilem armoniam: ac eoꝝ operum considerans cardinem facientem contēplari amplexabilem ac delectabilem melodiam in prefatā propositionem prorupit dicens. Oportz admirari de sapia creatoris. Cuius propositionis virtute biffariam mouemur diuinum auxiliū inuocare. Primo qz eius potentiam admirātes admirari opz. Secundo qz eius sapientiaz mirabiliter contēplantes admiramur de sapientia creatoris. Est primū quidem potentia diuina admiranda: largitate eius potentie creatiue productoz̄ varietatē ⁊ numerum cognoscendo. Secundo incōprehensibilitate eius potentie productiue eius infinitatem seu infinitatis cumulum attendendo. Primo dico qz est admiranda potentia creatoris largitate potentie creatiue pductorum numerum cognoscendo. Hic enim numerus comprehendit oia extra se: que oia produxit sua potentia creatiua. Unde Azaraiius i prohe. sui libri i medicina. Creator excelsus vniuersas creaturas creauit: quod etiam satis confirmat Aui. ix. methaphisice ca. i. ⁊ Plo secundo Thy. ⁊ Dauid di. quarta sue philosophie cap. i. lz hi sermones perypathetico ꝝ snie Ar. non concordent. Secundo est creatoris potentia admiranda incōprehensibilitate eiusdem potentie productiue eius infinitatis cumulū attendēdo. Est enim tam profunde voraginis respectu nostre notitie huiusmodi potentia creatoris: vt ad illam comprehendendam aut sermonibus explicandā humana mens aut sermocinatio non attingat: vñ Gal. xv. de vtilitate particularum post premissaz propositioné subdebat. Sermo noster deficit a sapientia eiusiqui creauit nos: vt neqz narrare possumus: que ab illo faciliter facta sunt. Et Algazel tertio methaphysice dicit circa finez. Deficere a comprehendendo deum: deum comprehendere est: quod pulchre innuit Seneca. lxvi. epistola ad Lucillū dicens. Ego nō queram que sint initia vniuersorum: quis rerum formator: quis oia in vno mersa ⁊ materia inherti conuoluta discreuerit. Non querā quis sit istius artifex mūdi: qua ratione tanta magnitudo in legem ⁊ ordinez venerit: quis sparsa collegerit: confusa distinxerit: in vna diffozmitate tantibus faciem diuiserit: vnde lux tanta fundatur ignis sit: an aliquid igne lucidius. Ego ista non querā: ego nesciam vnde descēdam. Et rideo merito dixit Seneca. xxxix. epistola ad lucillum. Quid deus sit incertuz est: habitat in nobis. Secundo deum mouemur inuocare eius sapiētiaz mirabiliter contēplantes. Unde dicitur admirari opz de sapientia creatoris. Est autem eius sapientia dupliciter admiranda. Primo vniuersalitate siue cōprehēsionis. Secundo vbertate siue largitionis. Prio quidē est admiranda sapiētia creatoris totalitate siue cōprehensionis: qz oium notitiam cōprehendit. Sicut. n. deus est principium oium causarum sic oia cognoscit ⁊ cōprehendit vt innuit Aui. viij. methaphysice penul. ca. ⁊ Algazel tertio methaphysice sum. tertia. Primus scit oēs spēs ⁊ gña oiuz vnde eius scientie nihil deest. Unde bene dixit Arist. ad Alexādrū: deus est sapiens atqz sciens. Secundo est admirāda sapientia creatoris vbertate siue largitionis: qz scientiam oibus impendit: Unde Halyabb. antiquus tertio pra. in principio scribit. Omnis scientia ⁊ oīs sapientia est ab eo: qui viuit in eternum. Sicut igitur compulsi ad diuinam gratiā impetrandam: sic aiositate ad illam auidissime postulandaz dicemus cū Joāne Mesue vt in prohemio de consolatione medicinarum. Hac pie deus horum oium. s. preteritorum presentiū ⁊ futurorum sermonum aggregationem felicem de thesauris tue largitatis cuncta felicitans: ac cū Albucasi de baldac tabula. iiij. sue medicine. Rogemus deuz vt pducat nos ad viam congruitatis: ⁊ prebeat nobis intellectū habendi notitiaz laudādi ⁊ glorificandi eū: sicut sue ptinet maiestati: amen. ¶ Pro laude vero tertij can̄. Aui. secunda propositio sumebatur quā propositionez lz Halyab. prealle. ca. posuerit intendens libruz suum pre oibus alijs commēdare: tū rhetorico more sermo ille assummi pōt in laudem tertij can̄. Aui. c. dicendo. Peritum medicum nō decet trasgredi hanc viam. s. tertij Can̄. Aui. Jn qbus vbis dicemus: qz Halyab. in laudē huius lib. duo Facit. Primo. n. verum medicum anteponit cum dicit. Peritum medicum: secundo sibi viam debitam predisponit siue viam debitam coā ponit cum dicit. Non decet transgredi hāc viam. s. tertij libri: primo dico: qz Halyabbas verum medicum anteponit cum dicit. Perituz medicū. Est autem pitus medicus qui viget intellectu ⁊ scientie bonitate: qz etiā splendet memorie facultate: vt sumitur in comento regi. acuto. secundi xxvi. comen. ⁊ ab Haly. in tegni trac. iij. clvi. comen. lz preter has conditiones ab eis numerentur alie: quas ⁊ quarū probationes obmitto gratia breuitatis. Dico secundo qz Halyab. perito medico debitam viaz coram ponit cum dicit. Non decet transgredi hanc viaz. s. tertij can̄. Aui. Quasi dicat: medicus peritus ad peritie conseruationem: vel q vult esse peritus ad eius acquisitionem incedere debet per viam que est can̄. tertius Aui. Et hoc ratione euidentissima declaratur. Nam tertius can̄. verissima ⁊ copiosa scia dat intelligentie bonitatem: suo etiā pulcherrimo ordine dat memorie facultatē. Ordo enim in hoc adiuuat vt Aris. innuit in de memoria ⁊ reminiscentia. Si ergo medicus taliter sit peritus opz qz hac scientia ⁊ via tertij can̄. gradiatur: quod etiam potest aliter declarari. Nam illa via debet incedere medicus volēs sue artis peritia gloriari: qua via ordinatim inuenit noticiam sui subiecti: finis: modi: ac instrumentorum quibus finis inducitur in subiecto: Jsta enim sunt ab operatiuo artifice cognoscēda: vt Auer. inuit ca. i. executiuo. Sed per viaz tertij can̄. Aui. incedens medicus illorum potest noticiam inuenire. Nam cognoscit subiectum cuz capitula de anathomia tertij libri contēplatur. Cognoscit finem. s. egritudinem: vel sanitatem cum signa: dispositiones: ⁊ dispositionum causas veridice speculatur. Cognoscit moduz cum ei canonum curationis ⁊ conseruationis modus enodatur. Cognoscit instrumenta cum ei per hunc libū notitia multarum medicinaruz tam compositarum quam simplicium enarratur: ꝯuis non ita perfecte scientia istorum habeatur: sicut ex toto libro Aui. Bene igitur dicere possumus peritus medicus incedere debet hac via nec debz trāsgredi. i. pretermittere hāc viam. s. tertij canonis Aui. Ad qō adaptari potest sermo Auer. in prohemio canticorum. Hic est melior liber pluribus alijs in medicina: ⁊ compilatus ordine valde conuenienti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Fen prima tertij Canonis Auicēne: De anatomia cerebri ⁊ dispositionibus eius. Cum expositione Gentilis Fulginatis: ⁊ Jacobi de partibus fidelissimi interpretis.

¶ Dictio prima de vniuersis egritudinibus capitis tertij libri in medicina.

¶ Tractatus primus fen prime tertij de anatomia cerebri ⁊ dispositionibus eius.

¶ De vtilitate capitis ⁊ partibus eius. Capitulum Primum.

Expeditus

Igit de duobus necessarijs tā p̄missis. s. de inuocatōe ⁊ libri cōmēdatione. Restat ad expōnem huius tertij cañ. deuenire. Et qa cuiuscunq; rei sciētia: si eās habuerit ē per cās. Primo huius libri cās ponemus. Scdo quis libri titulus. Tertio qs ordo. Quarto cui pti phie supponat. Lā huius libri mālis est corpus humanū s̄m vniuersq; mēbrū organicum a capite vsq; ad pedes sanabile: ⁊ egrotabile opabile a nobis. Lā efficiēs fuit. A. vir laudādus parētū generositate: fuit enī de regia stirpe. Intellect⁹ sublimitate: fuit enī excellētissimi itellectus: vt medicina sua demōstrat: de quo etiā sibi inuehit. tertio celi ⁊ mūdi cōmētator. lxvij. cōmēto. Mor cōpositus venustate: fuit enim vir largus ⁊ ylaris: vt cronica sua narrat. Lā formalis est duplex. s. forma tractatus ⁊ forma tractandi. Forma tractatus est diuisio libri cū qua pcedemus. Forma tractādi etiā est modus pcedēdi quē. A. fuat. Hic aūt modus apud quosdā gnāliter vnus est. s. resolutiuus. Sed apud alios est multiplex ⁊ est verum: qa spāliter multiplex est resolutiu⁹: cōpositiuus diffinitiuus diuisiuus qñq; narratiuus ⁊ explor. positiuus. Causa finalis est: vt habita scia huius libri possumus sanitatē pseruare ⁊ egritudinē remouē: ⁊ exinde lucrū acqrē: atq; famaz vt Auic. i. pemiali. c. ponit. Libri titulus talis est: Liber tertius ⁊c. Alij dictio p̄ma ⁊c. Ordo libri est notus: ⁊ cui pti phie supponat. Nec enim declarata sunt plixius in pemio Aui. Restat ad libri diuisionem accedē Ad cuius euidētiā est sciēdū: q cū tertius cañ. sit de egritudibus que sūt a capite vsq; ad pedes in tot ptes primo liber iste tertius diuidit: quotuplex est mēbroz prima diuisio. Est aūt organicoz mēbroz nr̄i corpis gn tuplex diuersitas: q̄dā sunt aiata: ⁊ eis annexa: ⁊ q̄daz spūalia ⁊ annexa: q̄dam nālia: q̄daz gnātiua: q̄dam sunt extrinseca mēbra. Scōm hoc igit tertius cañ. diuidit in qnq; ptes. Primo enim determinat de egritudinibus siue dispositiōibus aiatoz mēbroz: Fo spūaliuz: tertio nāliū: quarto generatiuoz: ⁊ qnto extrinsecoz: ibi fa. ⌊ In principio Fen. ix. ⌊ tertia ibi ⌊ In principio Fen. xiij. ⌊ quarta ibi ⌊ In pricipio Fen. xx. ⌊ qnta ibi ⌊ In principio Fen. xxij. ⌊ Et huiusmodi modus diuidēdi est melior eo: q fit ab aliis diuidētibus: q primo determinat de dispōnibus mēbrorū intrinsecoz: Fo extrinsecoz: ibi fa ⌊ In principio Fen. xxij. ⌊ Maz in Fen añ. xxij. determiat de dispōnib⁹ mamillarū ⁊ quorūdā magis extrinsecoz q̄z spōdiles de qbus in Fen. xxij. determinat. Prima in. d. Mā mēbra aiata sunt duplicia: q̄dam ex eis est principale cum annexis: vt cerebrū cum craneo quoddā est ortū a principali ⁊ illi annexum. Primo determinat de dispōnibus cerebri ⁊ capitis. Fo ortoz. ibi scda. ⌊ In principio Fen. ij. ⌊ Prima in. d. primo notificat nob caput per ei⁹ anat: homiā scdo determinat de eius dispōnibus: ibi scda ⌊ Oportet te scire. ⌋ Hic enim est ordo qué Aui. pmīsit in principio totius libri. Prima in. d. primo notificat nobis caput. secūdo cerebrū. secūda ibi. ⌊ Cerebri autez. ⌋ Prima in. d. primo notificat caput q̄tum ad sui vtilitatē. Fo quātuz ad sui partes: secūda ibi ⌊ Partes vo. ⌋ Et hoc est q rubrica dicit. Capitulū de vtilitate capitis ⁊ eius partibus. Prima in. d. primo ostendit: que nō est capitis vtilitas: secūdo que est: ibi ⌊ Intētio. ⌋ Prima in. d. primo pmittit cōclusionem: quā intēdit: secūdo probat: ibi fa ⌊ Nec enim mēbra. ⌋ Dicit primo q Gal. inqt. s. ix. de iuuamētis mēbroz antiq̄ translationis Fo ca. ⁊. viij. noue trāslationis. iiij. capitulo.

a ¶ Intētio. i. finis siue vtilitas siue cuius gr̄a factum est caput non est

Aquit Galienus.

¶ In hoc. c. primo agit de causa creationis capitis. Scdo de oculis nō egentibus capite: ibi ⌊ Et iteruz ⌋ Tertio de oculis egentibus capite: ibi ⌊ Et neq; caput ⌋ Quarto de ptibus capitis: ibi ⌊ Partes vero. ⌋

¶ In prima parte primo ait q Gal. dixit caput nō fuisse factuz pp cerebrū: nec pp auditū: nec pp odoratuz: nec pp gustum: nec pp tactuz. Oō si pp aliqd istoz caput esset factum illud solum inueniretur in aialibus caput habētibus. Sed in animalibus capite carētibus que acephala dici solēt inuenīūtur cerebrū auditus: odoratus: gustus: ⁊ tactus cum suis organis. Jurta id Gal. ix. de iuuamētis mēbroz. c. ij. Et post q̄z accepimus summam ex eo qd diximus q cerebrū est principiū sensus ⁊ motus volūtarij, nō opz dicere q caput fuit pp cerebruz: qñ instrim quod est principiū sensus ⁊ motus: idem est in oibus aialibus q̄uis inueniat in locis diuersis in diuersis aialibus: vt in qbusdā in pectore. Et cū ita sit nō opz dicere q caput fuit pp cerebrum neq; pp orificiuz per qd assumūtur cibus ⁊ potus: qm orificium inuenitur etiā in aialibus carentibus capite in pectore. Neq; pp auriculas: qñ auricule ēt inuenīūtur in pectore. Et simiter nares: ⁊ alia instrumēta inuenīūtur oia in aialibus carētibus capite in pectore: hec Gal. Et itez. viij. de vtilitate particulaz. c. ij. ait. Caput aūt pluribus qdem visum est pp cerebrū fieri, ⁊ pp hoc sensus oēs hic in ipso quēadmodum aliquos ministros ⁊ clientulos magni regis. Sz cancris ⁊ alijs malacosarcis. i. aialibus dure teste caput qdem nō est: particula vero que est dur sensuum ⁊ motuuz q s̄m electiōem est qdem vtiq; ibi s̄m thoracem locata vbi oia sunt eis sensuum organa. Undē quod in nobis est cerebrū hoc in eis vtiq; erit aialibus particula ad quam predictoz singulū refertur. ¶ Scdo dicit q intētio seu finis in ipso. i. in creatione capitis est bonitas dispōnis oculi in querfione. i. orbita seu pcauitate ipsius oculi in qua quertitur hincinde que ei creata est in capite vt oculus habeat eleuatiōem sup oia mēbra corporis in oibus partibus. i. I omni dīa positionis vt surſum ⁊ deorſum ante ⁊ retro a dextris ⁊ a finistris. Et hoc ideo qa comparatio oculi ad totuz corpus est: vt comparatio speculatoris. i. illius q excubias facit ad exercitū. Et locus altus est ille ex locis qui melior est ⁊ pueniētior speculatoribus. ad circūspiciēdū vndiq; aduentū hostium aut alioz. Caput ergo factū est in humano corpore pp oculos quatinus. s. alte collocenť: vt speculatores ⁊ illic habeāt turam custodiam ab ossibus capitis eis circūpositis. Et in huius cognitionem Gal. sic deuenit. Omnia sensuum organa ⁊ cerebrum vel aliqd proportionale cerebro reperiuntur insita pectoribus quorūdam animaliū preter oculos: vt in acephalis manifeste apparet: sed neq; in homine neq; in quocūq; alio animali inuenitur oculus insitus pectori: immo in acephalis collocantur oculi super duo additamenta similia cornibus vt sint in loco alto: sicut in cancris manifeste videmus: ⁊ qz duri sunt ⁊ vix passibiles sicut est coriuz horum animaliū nō mdiguerūt ossoso capite quo ipsi tutarentur. Sed in hominibus ⁊ oibus alijs animalibus habentius molles ⁊ lenes oculos sicut habēt homines necessariū est ossosum caput in quo collocētur: vt in altiori corporis parte suis quoq; ossibus ⁊ particulis alijs illesi seruentur. Jurta id Gal. viij. de vtilitate particularū cap. v. Quid igitur sit cuius gratia in pluribus animalibus natura fecit caput nō vtiq; mihi videtur inueniri aliter q̄z vt nunc ingrere cepimus. Si enim inuenerimus qua particula earum que in capite, sunt locate deficiunt pectora aialium non habētium caput nō vtiq; inconuenienter dicemus illius gratia fore id factum inuenitur aūt quod queritur ita. Oculi in cancris ⁊ sillemis ⁊ carabis. i. locustis ⁊ oibus acephalis aialibus super colis. i. extremitatibus prolongis sunt: non enim licebat hos imos esse sicut ora ⁊ nasos ⁊ aures. Opus. n. eorū alta eget regione: propterea igitur quicūq; hostium incursum aut latronū aspiciūt

cerebrū ⁊c. Cōsiderādum q ordo in determinādo de dispositiōibus mēbroz hoz est duplex. Unus membroz nobilitatem ⁊ principatū ⁊ sic incepisset Aui. a dispositionibus cordis: qa cor est principalius ⁊ sublimius oium principatū vt Auic. inqt in ppria Fen. xj. Maiyabbas tamē diceret q cerebrum est tale. Unde tertio theorice secundo capitulo. Cerebrum est honorabilius ceteris mēbris, corporis ⁊ excellentius. Cui applaudit sermo Aristo. xxxiij. particula de problematibus septimo problemate. Alius est ordo s̄m ordinez superioris ⁊ inferioris ⁊ quasi per primuz occursum: ⁊ sic incipit a dispositione capitis: ⁊ hunc ordinez reliqui obseruant. Consideradum q intentio idem est q finis. Et dicitur intentio: quia intentionaliter primo mouet agens. Est autez finis triplex vt Auer. sexto colli. pmo capitulo. ⁊ Aristo. secūdo de generatione animaliū. xij. capo. Uno modo dicit finis res in quā aliqs tendit necessario sicut ad perfectius: vt cor ē finis mēbroz: ⁊ deus entiū. Secūdo modo dicitur finis itrinsecus. i. forma rei. Tertio modo dicit finis. i. vtilitas siue operatio: quomodo finis membroz est eoruz operatio: siue vtilitas. Et res etiā que per illā vtilitatem ordinātur: vel fiunt vel disponunť possunt dici finis: sicut finis sere est archa sua operatione mediāte: que ē ratio: vel posset dici sera finis archē ⁊ vasoruū: qa sera habet vtilitatē disponētem archā. Hic igitur intētio. i. finis sumitur maxime tertio modo si autē aliter posset sumi dicetur. ¶ Dubitatur vtrū iste liber sit theoricus vel practicus respōdet. Prima propositio capiēdo practicuz ⁊ theoricum proprie sic totus iste liber est practicus: sicut ⁊ tota medicina: probatur istius libri finis est opari ergo practicus. Secūda propositio capiēdo theoricum ⁊ practicū large: sic iste liber partim est practicus: ⁊ ptim theoricus: probatur: qa in isto libro aliqua sunt per que medicus nō immediate descēdit in opus: sicut sunt capitula de signis ⁊ causis: ⁊ aliqua sunt per que sic: ⁊ s̄m hoc patet solutio ad dubiuz.

b ¶ Nec enim. ¶ Probat ⁊ arguit sic propter illa nō est factum caput: que reperiūtur in aialibus carētibus capite: sed hec mēbra ⁊ virtutes ac cerebrum auditus gustus odoratus ⁊ tactus reperiūtur in aialibus capite carētibus. Ergo vtilitas siue intentio in creādo caput nō est cerebruz: nec auditus ⁊c. sic ergo caput nō est propter illa. Huius rationis pcionē tā posuit: sed maiorē itelligit vt notā. Stultū. n. dicē est q repiat finis: ⁊ nō repiat res ordiata in illū finē: res. n. illa ordinata pp finē eēt ociosa vt, si archa pōt repiri: sine sera fatuū est dicē q, intētio sere sit archa. Sed minorē. A. ponit i lra. Cōsiderādū q. A. dixerat. Nec. n. mēbra ⁊ vtutes. Mā in mēbris pfideram⁹ eoz copulētiā siue nām subiecti: ⁊ pfideram⁹ eoz vtutē siue nām forme ⁊ pfectōis. Caput igit nō ē pp cerebrū nec auditū ⁊c. s̄m q sūt q̄dā corpa ⁊ subiecta: ⁊ q̄tū ad hoc dixit mēbra: nec pterea q̄tū ad eoz formā: ⁊ q̄tū ad hoc dixit: ⁊ vtutes: ⁊ ideo si caput ē pp oculos est pp eos s̄m q organa siue mēbra: ⁊ s̄m q hūt vtutē visiuā: sicut sera est pp archā hūtem talē formā ⁊ vtutē. Dubitať vtrū aliquod aīal careat capite: vt q nō: ex Ar. itētione. iiij. de hist. oriis q aialib⁹ exanguibus aliqb⁹ assignat caput: vt molochijs ⁊ mollibus: vt sepie. i. mollis teste vt gābari mola: ochiostris: ostrachodrinis ⁊ vniuersaliter oi aīali. ¶ In ꝫrium Aui. Dicēd quz caput accipiť dupliciter. Uno mō large iuxta sonū vocis: ⁊ pro pte per quā accipiť alimētū: vnde dī caput a capio capis: ⁊ vt sic oia aialia hūt caput. i. ptem per quā alimētum sumūt cū oia nutrianť: ⁊ hoc modo assignat Ar. caput cuilibet aīali: sic ēt plāte hūt caput: sed reuersū: vt Isaac viaz. viij. iij. c. Alio mō sumiť caput pprie ⁊ pro pte honorabili corpis distincta ⁊ eius pricipatiua sursum vel q̄si sursum eleuata: ⁊ hoc caput nō hūt oia aialia sed pfectiora: ⁊ magis sursum ⁊ eleuatū pfectius aīal: sicut hō cui in eleuatōe ⁊ ppinquāt aues ⁊ equ⁹: reliqua aūt bruta hūt caput magis depressum.

De partibus

a ¶Sed intētio. ¶Oñdit hic que est vtilitas capitis. Et primo pmittit hoc.fo.pbat.tertio mouet dubiuz.Scda ibi|Que ei.|tertia ibi.|Et iterum.|Dicit primo q intētio in ipo.s.capite creādo est tē.Cōsiderandum quersione.i.motu ad oēm dīam positionis.Maz vt bene fiat visio oportuit oculum habere multas cōuersiones:vt declaratuz est Fen tertia.Vult igitur dicere Auic.q intentio in creādo caput est vt oculus bene disponatur in ipsius conuersione.i.motu quo indiget ad visionem z per consequens vt bene disponatur in videndo. b ¶Que ei.¶Hic probat et arguit sic:si intentio qua creatum est caput est vt oculus habeat sublimationē z eleuationem super oia membra corporis:caput est creatum propter oculos:sed ita est:q intentio q̄ creatum est caput est:vt oculus habeat sublimatiōez eleuationē:ergo caput est creatū ꝓpter oculos. Intētio igit in creando caput.¶Circa istā rōnē sic pcedit:qa tam pmissa pclone primo ponit minorez:fo.pbat eā:ibi Fa|Cōparatio nāq.|Dic pmo q itentio qua creatū est caput ē vt oculus tē.Et hoc est q dicit.Sed itentio tē.que intētio creata est ei.s.capiti vt oculus tē.Cōsiderādū q ly ei pōt exponi ei.s.capiti sicut ordinato in finē:vel ei.s.oculo sicut fini vel subiecto.Dicēdo sic Que dispositio tē.Creata ei.s.oculo est vt tē. Scdo ꝓsiderandū quare Aui.dixit.Eleuationē et sublimationē.Albertus rudissime exponit eleuationē quātuz ad pāniculos:sublimatiōem quātū ad humores:vel ecōtra:nō est digna reprehēsione ista expositio.Dicemus igit q.A.hoc dixit ad maiorem manifestationē:sicut rhetorice loqntes dicimus. Iste est eleuatus sublimatus et exaltat⁹.Vel q dixit eleuationē q̄ztum ad situ:dixit sublimationē q̄ztum ad speculationē et intuitum quenientē ꝓsequentē ex debito situ:et ideo lra exterior hz:vel speculationē:et si exponit littera que dicit in oibus ptibus:vt dicamus hāc eleuationē sup oia et sublimationē.i.speculationem in oibus ptibus.Tertio dicendū vel diceret aliqs sup oia mēbra.Contra:qa q̄dam sunt membra sup que nō habent eleuationē nec speculationem vt frons:nec speculanf vt aures.Dicēdum fm cōem modū exponendi sup oia.i.plurima:vel sup oia mēbra quibus cōparatur vt custos vel speculator.

c ¶Cōparatio nāq.¶Hic probat minorez propositionē que dicebat. Sed intētio qua creatū est caput est vt oculus habeat eleuationē z sublimationem.Hec ꝓpositio probaf per duas propositiones.Una est q caput est qd altum:z eius est exaltare:siue est in altū attollere.Et hāc propositionē Aui.tacet vt notā ad sensum.Alia propositio est q locus oculi ē locus altus:z hāc probādo innuit.Nam oculus est qdam speculator sed locus ꝓuenientior speculatori est locus altus:igit si inter oia mēbra corpis oculus eget eleuatione:z capitis est eleuare ergo intētio qua est creatum est.Sublimatio oculi:z est hec minor.

d ¶Et itez.¶Hic remouet dubiū:qa.n.iaz pbatū est:q caput est pp oculū:ideo crederet aliqs hoc cē vr vez:oñdit igit quasi dearticulādo fmonez:q est hoc vez de aialibus hñtibus oculos lenes.z non in omni aiali.Prio igit ꝓponit h:fo pbat:ibi Fa|Cui⁹ oculus.|Cōsiderādū q caput pōt accipi dupl'r.Uno mō vere siue absolute p pte sublimata:i qua ē cerebz.Alio mō ꝓpe prout ēlibz pte sbleuata z ichoatiua.Vult igit dicē A.q nō prio oi oculo creaf caput absolute.i.vē z ꝓprie caput:qd.n.absolute,pferf itelr de eo in meliori eē:vt sumit.iij.alimēto.z prio de cretcis.viij.ca.vel.x.c.Scdo.Cōsiderādum q ex aialibus q̄dam hñt oculos duros vt cācer z pcule vel cichade:q̄dā lenes:vt hō z equ⁹ et filia.Istis igit gñaf caput pp oclz.

e ¶Cui⁹.¶Hic pbat z hz q̄tuor ptes sic quatuor rones adducit:ibi Fa|Mā|tertia ibi.|Amplī⁹|ibi quarta|Et neq3|Prio arguit sic. Illi oculo oz creari caput cuius cautela z custodia indiget affirmatōe.i.fixiōe cū ifossatōe loci:sz oclus lenis est hmōi.Cōsiderādū q si ocls lenis eēt extra prominens sicut sunt oculi cācrox siue quorūdam ostracozum essent in magno periculo:et ideo oportuit eos defēdi per infossationem et positionem supcilioruz desuper z pomorū iferius:abtrinseco vo nasuz:ab extra vero pars ossis.Ista vo lz non sint caput nō tamen sunt sine capite:vt Galie.viij.de vtilitate particularū.iiij.capitulo.Nam pluribus.Arguit sic:si aialibus capite priuatis sunt quedā additaméta exaltata super corpus super que sunt oculi eox debite situati.s.eleuati:vt vnusqsq3 oculus habeat sublimationem cōuenientē suo visui:igitur nō oportet omni oculo creare caput.Sed ita est ergo tē. Minus rationis ponit minorē.Cōsiderādum q dixit pluribus:qa q̄busdam animalib⁹ capite priuatis oculi sunt cōcauati z infossati:vt apparet in cancris vel in alio aiali. In quibusdam autem eleuati vt in cichadis.

f ¶Amplius.¶Arguit sic:si animalibus q̄busdaz capite priuatis fuisset necessarium creare caput maxime hoc fuisset propter querionē:idest motum:vndiqz oculi ipsorū:sed propter talem motū non est eis necessarium ergo tē.maior est nota:quia ex motu cōuersiuo ad plura est in occursu ad plura:z sic in maiori periculo offensionis:minor est nota:qa illa animalia habent duricié nuclee.idest partis que de oculo sentif.idest apparet nobis propter quam duricié non dubitatur de occursu in conuersionem.¶Circa hanc rationem sic procedit:quia primo ponit minorem:secundo probat:secunda ibi.|Propter duriciem.|Et ex hac tertia ratione z secunda posset fieri vna ratio.Aialia eni carētia capite vel indigent eo propter subleuationem:vel propter infossationem z nidum oculorum:sed nullo horum tē.

g ¶Et neq3 caput est necessariuz.¶Arguit sic:si caput non est necessarium nisi animalibus quorum oculi idigent esse in loco capaci sicut est fouea vel nidus: et quorum oculi indigent neruis tam propter oculos quam propter palpebras:igitur non omni oculo fuit necessarium creare caput:sed sic est q caput non est necessarium nisi animalibus quorum oculi tē.ergo tē.Huius rationis maiorem habet pro nota.minorez ponit:secundo probat eam:tertio remittit nos:ibi secūda.|Nam huius|tertia ibi.|Et nos.|

virtutes in animalibus reperiuntur capite carentibus. Sed[a] intentio in ipso est bonitas dispositionis oculi in ipius oculi conuersione: que ei[b] creata est vt oculus habeat eleuationem z sublimationem super oia membra corporis in omnibus partibus.Comparatio[c] nāq oculi ad corpus est propinqua comparationi speculatoris ad exercitum. Et locorum quidem qui speculatoribus est melior et conuenientior locus est altus. Et iterum[d] non omni quidem oculo est necessarium creare caput absolute:sed animali lenem habenti oculum: cuius[e] oculus indiget multa cautela et loci affirmatione.Nam pluribus aialibus capitibus priuatis duo sunt creata additamenta a corpore sublimata:super que oculi eorum decenter constituti sunt vt ipsorum vnusquisq3 speculationem z sublimationem suo habeat visui. Amplius[f] in cōuersionibus seu in conseruationibus oculorum non est caput creare necessariū propter duricié mucle ipsius Et neq3[g] caput est necessariū creare nisi animalibus:quorum oculi capacitate indigent.Et quibus neruos aduenire necesse est:propter motus multos ex moti

Jacobus

super muros z turres altas:aut aliquos mōtes ascēdunt.Sed z quicūq3 nautax sup lineas nauium ascēdunt prius vident terram eis qui sunt in nauiqui enim in altuz ascēdit plura loca videt his qui in imo sunt.]Predictis igitur animalibus ostracosam z duram habētibus cutem possibile erat infallaciter in altis colis.i.extremitatibus apponere oculos:ipsis duris debētibus esse z tunica extrorsum eis apposita que acui nata ē durissima ꝓsimiliter cuti.Hominibus vo z alijs aialibus quecūq3 his sunt similia molles necessario totos oculos hīe debentibus pp corporis substantiam z adhuc supinnatuz eis membranū.i.coriū aut telā molle similiter toti cuti prominētes oculos apponere fallax erat:cum demū z ipsis ostracoderinis nō semper prominentes fiunt:sed ad concauuz tendētes. Quia igitur in imo qdem poni oculos nostros nō erat tutū:volebat aut natura neq3 de vtilitate prohibere neq3 infallaciaz corrumpere adinuenit facere particulā altiorem simul ea z custodire sufficiētem desup quidem cilia ponēs:ab infernis aut vocatuz pomū eleuās:intrinsecis vero partibus nasuz iuxtaponēs:extrinsecis aūt vocati zigomatis explantationez:hec Gal.z est zigoma additio quedā seu eleuatio ossosa iuxta an-

Et iterum. ¶In.ij.parte di- cit primo q creatio capitis nō fuit necessaria quibuscūq3 oculis absolute:sed solis oculis mollibus lenibus z teneris indigētibus cautela custodie z affirmatiōe loci:id est loco firmo z tuto in quo reponātur z vndiqz,in circuitu bene protegantur ꝓtra offendicula. Scdo declarat q oculi duri testee cutis ad sui tutelaz nō indigēt capite. Et primo id declarat in oculis aialium acephalox vt cancrox z locustarum p ipsox situm:nō eniz sunt oculi hox in capite siti: sed sup duo additaméta longa similia cornibus a suis corporibus separata decēter collocata sunt vt vterq3 suox oculox speculatiōem habeat z eleuatiōem aptā suo visui.i.visiue virtuti vel actui videdi.¶Scdo declarat q creatio capitis nō est necessaria pp oculos acephalox:qr mucla suox oculox.i.pellis q̄ ab extra apparet est dura testea vix passibilis quare pauca aut nulla custodia indiget. Juxta id Gal.ix.de iuuamētis mēbrox.c.ij. Inueni mus oculos in aialibus carentibus capite positos super additaméta similia cornibus longis:quoniā oculi indigēt vt sint in alto:qm operatio eox est in aspiciēdo z in ꝓseruando:qm etiaz ascendētes z exploratores inimicox ascēdunt in altum:z similiter ascēdunt sup alta nauium in ma-

De partibus

a ¶Nam ri vt videant terram:qm quādo hō fuerit in loco altiori videbitur remotius. Et pp hoc indiget oculus vt fit in superiori loco corporis. Oculi aūt illius aialis.s.acephali nō patiuntur vt sint super duo cornua: z oculi hois non sunt ita nisi qr substantia tele oculi illius aialis est dura sicut cutis eius:hominis autem est mollis sicut cutis eius:hec ille.

Et neq3 caput. ¶In tertia dicit primo q caput est necessarium pp oculos his aialib⁹ quorum oculi pp suam teneritatem z molliciez indigēt capacitate seu cōcauitate quadam ossea dura veluti domūcula in qua tuti maneant z recludātur. Indigent etiam ꝓcursu neruox motiuox plurium sub tuta custodia eis affluentium pp multos motus ex motibus voluntarijs ob diuersitates multiplices motuuz mucle z palpebrarū ad defensionē z seruitiū z vtilitatē oculox ordinatox. Nam huiusmodi oculis nō est conueniēs vnū membrum gracile vel duo gracilia similia cornibus elōgata a loco sui ortus super quox extremitates ipsi collocētur sicut in acephalis: qr facillime hoc modo lederentur ab his que deforis eis occurrerent vt a vento z fumis z pulueribus z splendoribus nimijs z a duris offēdētibus:iuxta id Gal.ix.de iuuamētis membrorum cap.ij. Et nō esset rectum vt oculi hominis ponerentur prominentes super cornua longa:quoniam locus eox nō esset custoditus.Quare habēt modo cū altitudine custodiaz. Et fuerunt supercilia obumbrantia eos.Et sub eis sunt gibbositates faciei. Ex parte lachrymalis domestici fuit nasus.Et a parte siluestri fuit illud qō prominet ex ossibus tempox. Aggregatio aūt istax rex solax quas diximus nō est caput:tū iste res nō possent eē nisi cum capite:hec Gal.

¶Sed queret aliquis quare natura nō fecit oculos hoium duros z vix passibiles sicut cancrox z acephalox z sic caput eis nō fuissz necessariū. Dic q humani oculi nō solū seruiūt velut speculatores ad custodiā oiuz membrox z totius corporis:sz ad scias z artes adipiscēdas ad quas cōfert visus plus ceteris sensibus:qr plures rex diias nobis ostendit:ideo plus ipsum alijs diligimus z conamur obseruare illesuz.Et qr oportuit organuz eius.s.oculū recipe facile z sibi imprimi species oium visibiliū fuit opus vt esset molle lene tersum:qr multo citius z facilius fit impressio in molli q̄z in duro. Et pp simile huic nō fecit natura corpora humana dura sicut lapides nec solida vt aurū quatinus ipsa essent longeuiora z impassibilia:qr sic ipsa essent insensibilia priuata intellectu z voluntarijs motibus

Universidad de Deusto

a ¶ Nam. ¶ Nec obstat minor: per hoc medium: ga huic oculo indigenti ca
pacitate & motu sui spius & palpebraz nō sufficit vnū membrum siue non
est zueniens vnū membrum elōgatū &c. i. vnū additamentum lōgum gracile
& subtile sicut hūr quidam aialia capite priuata: quare oportet q oculo illi
dicet ostēdi. ¶ Considerandum q oculus lenis qui indiget motu multo sui
et palpebrarū indiget neruis multis qui nō protendatur ad spacium lō
guz: vt declarat. B. viij.
de vtilitate partiuz. v. ca
pitulo. Si enim ad lōgū
procederent essz periculuz de illoz corruptione
ideo propter illos oculos
etiam cerebruz fuit crea
tum sursum. s. prope ocu
los: & nos perscrutabimur
illud. s. processuz oculi et
situm eius & alia &c.

b ¶ Partes vo. ¶ Hic notificat caput q̄tum ad eius ptes essentiales
& que eas consequūtur. i. nō essentiales vt sunt capilli. Cōsiderandu q
iste partes sunt duodecim si spīm numeras distinctū a cerebro & sunt. xj.
si numeraf cōtunctus: vt videf forma locutionis Aui. Cōsiderādum et
q ex modo loq̄ndi Auic. videtur q rete mirabile sit inter os & pāicu /
lum duri: et etiaz est fmo Auer. primo coll'. ¶ Dubitatur vtrū caput sit
propter cerebrū an propter oculos: videf q propter cerebrū per Aristo.
viij. de partibus aialium. ca. vbi ait. Est caput maxime cerebri gra /
tia. Item qd cōparatur cerebro sicut illud cōtinens et defendēs etiaz est
factū propter cerebrum. Sed caput per sui ossa continet & defendit cere
brū: vt Aui. primo can. Fen prima capi. de anathomia ossium capitis: &
Auer. coll. secūdo & ix. de vtilitate particularū. primo ca. cum dicit: q ca
put est sicut pars cerbelleria: amplius eoz que sunt inuicem ordinabilia
videf q ignobile sit propter magis nobile: sed cerebrum est magis nobi
le. Amplius sicut se habet collu ad cānam: & pectus ad spualia: sic vide
tur se habere caput ad cerebruz: cum hec oia sint vasa cōtinentia & defen
dentia: sed collū est propter cānam pulmonis: vt. B. viij. de vtilitate par
ticularum primo capitulo: & thorax propter spiritualia: vt septimo libro
ergo &c. In ptrarium est Gal. & Aui. vt apparuit. ¶ In hac q̄stione sunt
multi modi dicendi. Quidam dixerūt. s. vt Albertus: q caput vel cōside
ratur quātum ad totum genus aialium: & sic nō est propter cerebrū. Ra
tio est illa: ga nō omne animal habet caput: & tamē omne habet cerebrū
vel aliqd loco cerebri. Vel cōsideratur q̄tum ad determinatam speciez
vt verbi gratia in hoie: & tūc vel caput cōparatur ad cerebrum hominis
q̄tum ad figuram: & sic est propter cerebrum hois: ga figura ossis capi
tis rotūda cum quadam depressione est vt cerebrum sic figuretur & ser
netur. Vel cōparatur ad cerebrum q̄tum ad q̄titatem: & sic est propter
cerebrum. ga fm eius q̄titatem determinatur. Vel q̄tum ad situ: & tūc
vel sumēdo situm pro loco & sic est factū ppter oculos. Ratio est: ga ocu
loz locus debet esse altus. & ideo caput debuit eos in altum situare. Vel
situ pro societate: & sic dicit q caput est propter cerebrū: ga cerebrū asso
ciatur toti per nervos venas & arterias: que in eo sunt. Hoc vltimum di
ctum est valde rude si qs considerat. Secūdus modus dicendi est mens
Halyab. vz q caput sumif tripliciter: primo modo pro parte situaliter su
perius posita: et tunc nō est ppter cerebrum: sed propter oculos: ga situs
eoz debuit eē altus. Alio modo sumif pro cranco: & sic est ppter medul
lam. s. cerebri: tertio modo pro cerebro: & sic est pro oibus sensibus: & p
prie pro visu. scōo coll'. Hoc dictū est valde rude si qs considerat. Tertia
opinio est Auicenne dicentis q caput nō est creatum ppter cerebrū: audi
tum gustū &c. pōt intelligi dupliciter. Uno modo q nullo mō sit propter
illa creatū. & hoc est falsum: ga aliqua est vtilitas ipius capitis respectu
illoz: alio modo q nō sit creatū propter illa q̄tum ad situm & hoc est ve
rū. Ratio est: ga ista reperiūtur in aialibus capite carētibus. Hec opinio
iz breuis: pōt saluari: quarta est opinio Cōciliatoris. ga caput nō est fcm
propter oculos: sed ppter cerebrū: qd probat Aris. auctoritate pmissa: et
rationibus que inducenf post positionē suie. B. Hec autē opinio nō est
vera: vt apparebit infra. Ad intellectū huius q volumus de snia. B. in
hoc est cōsiderādum q caput accipitur dupliciter. Uno mō ipropie pro
parte qua capif alimētum: et isto mō non sumif hic: alio mō propie qd
Aui. vocabat absolute: & sic caput est quoddā membrum multuz ossuosum
hns in se substātiam medullarē q̄dam: que dicif cerebrū: & est eleuatum
in hūtibus pulmonez colli protēsione siue eleuatione. Uñ inter ptes hu
ius capitis est collū: sicut est mens. B. viij. de vtili. parti. Sed tu. d. ptra
Aui. enumerādo ptes capitis non enumerat collū. Dicēdum q expecta
bat illius notificationē Fen. ix. dedit igif hic itelligi. Vel dicendū q est
pars distinguēs caput. Scōo cōsiderādum q cuz dicimus. Propter. In
telligimus propter quā vtilitatem sit sicut dicimus propter quaz vtilita
tem est malleus: ga propter cultellum: & serra propter archam. Dico igi
tur q caput sic propie acceptum nō est propter cerebrum: quod est eius
pars: nec propter os in quo est lingua: nec propter auditū gustum odo
ratum et tactuz. Dico secūdo: q est propter oculos in pluribus aialibus

sentiales & que eas seq̄ūtur sunt capil
li: deinde cutis: postea caro: deinde pā
niculus: postea craneum: deinde pāni
culus durus: postea pāniculus subtilis
noiatᵘ secūdina: deide cerebrū. s. substā
tia cinerea: deinde cerebellum: postea
medulla spinalis: deinde nerui: deinde
musculi: deinde ligamenta: deinde ossa.

Jacobus

rijs motibus sicut illa. Secundo dicit se perscrutaturum hec in oculo. i.
cap. i. Fen tertie tertij: vbi aget de anatomia & situ oculoz: & de neruis
affluentibus ad eos sensitiuis & motiuis.

Partes vero. ¶ In quarta enumerat particulas capitis a
summo ipsius vsq; ad eius infimum tam sub
stantiales vel essentiales q̄z eis ānexas vel seq̄ētes eas relictis auribᵘ
oculis naribus mandibulis labijs ore lingua dentibus: de qbus agetur
in fen seq̄ētibus: & sunt partes capitis sine qbus numerat hic. xij.
¶ Prima ē capilli seu capitis pilli q capiti seruiūt & ad decorē & ad pte
gendū caput a frigore: non tū ipsi sunt pars subālis capitis aut hois: qr
neq; fiūt ex humoribᵘ sicut mēbra oia & partes hois: sed ex fumis gros
sis parūper viscosis: neq; vlla aie virtute participāt: nā nō nutriunf nec
ppie crescūt pintus suscipere alimētuz ppriū: iz successiōe fumoz elō
gantur. Cuius rei signum est q in suspensis diu post mortem crescunt.
Uerum dici possunt analogice partes capitis & hois nō essentiales: sed

specialiter in hūtibus oculos lenes. Primū probaf ratione Gal. quam
Aui. ponit. Si caput nō reperiur in qbusdam aialibus: & tamē in eis inue
nitur cerebrū: ergo caput nō est propter cerebrum: sed sic est q caput nō
reperif in qbusdam: vt malacostratis & cācris: & huiusmodi: ergo caput
nō est propter cerebrum. Sed ptra istam rationē Gal. arguitur ex mēte
Ari. Nam dicit q ista aialia capite carētia carent etiaz cerebro: & habēt
aliqd cerebro proportio
nale. Remouet hanc in
stātiam. B. lōgis verbis
Sz sentētia est hec. Pri
mo probādo q hoc aial
habet verum cerebrum.
Maz aial vere motū fm
electionem: & vere senti
ens habet cerebrū verū
sed huiusmodi aialia ca
rētia capite vere fm electionem mouētur & sentiūt: igitur verū habent
cerebrum: maior est nota: qa nolēdo decipi in noibus sicut Ari. videtur
deceptus: cerebrū habet hoc nomē: non qa sit medulla: qa ossa hūt me
dullam: nec qa sit sursum: ga vt apparebit mēbra nō sortiūntur a loco no
men & substātiam: sed habet hoc nomē: ga dans est sensuz & motum: mi
nor est nota. Amplius simile videtur de noie oculi & auris & aliox et de
nomine cerebri sed particula qua aial videt vbicūq; fit dicif verus ocu
lus: & particula qua audit dicitur auricula vel auditus: igitur particula
qua aial habet sensum & motū dicitur verū cerebrū: igitur in illis aialī
bus illa particula debet vocari cerebrū. Deducit ergo Gal. rationē sic.
In qbusdam aialibus cerebrum quodcūq; nomē habeat locatur i pecto
re: & nō habēt caput illa aialia: igitur caput nō est pp cerebrū. Et hoc est
qd post multa verba cōcludit. Si enim cerebrum principiū est electionis
& motus: electionez aūt & motum habēt q̄dam non habentia caput: sed
cerebrum aut proportionale supple: quod tamen est cerebruz: manifestū
quoniam nō propter ipsum caput factum est. Et subdit quod principiū
est sensus & motus: vnum & idem est in oibus aialibus: licet differētibᵘ
locis inueniatur. Si igitur in predictis animalibus in pectoribus loca
tum est: nequaq; apparet necessaria generatio capitis propter hanc par
ticulam. Et per eandē viam probat q caput nō sit propter os quo capi
tur alimētum: nec propter alios sensus a visu. Contra per eandem ratio
nem: qa oculi reperiuntur sine capite vt in animalibus capite carētibus
ergo caput non fuit propter oculos. Dicēdum q in illis animalibus nō
fuit necesse creare caput: qa illa additamenta subleuant: & sic pōt intro
duci littera. A. cum dicit: & iterum &c. Uel dic q Gal. dicit in pluribus
aialibus. Sed q caput sit propter oculos probatur: & primo probat ge
neraliter accipiendo totum caput vt est qd eleuatuz. Pro eo est factum
caput propter quod caput est qd altum: & qd eleuans: pro eo dico q est
indigens eleuari. Sed oculi sunt huiusmodi cum sint custodes. Hanc ra
tionem Auic. innuit & est. B. viij. de vtilitate qnto ca. Et hoc est qd oēs
opiniones predicte volebant preter illam Cōciliatoris. s. q accipiendo
caput q̄tum ad situm est propter oculos. ¶ Sed cōtra hanc cōclusionez
arguitur fortiter fortibus rationibus cōciliatoris. Primo si cerebrū de
bet situari sursum. igitur caput q̄tum ad vtilitatem situs erit propter ce
rebrum plusq̄ propter oculos: cuz cerebrū sit principale & nobilius ocu
lis. Sed ita est q cerebrum debet sursum & in altum locari. Probatur
dupliciter. Primo: quia cerebrum est ad infrigidandum cor siue remit
tendum excessum caloris. sed calor cordis fertur sursum: cum hoc sit sua
latio vt secundo de partibus: igitur sursum debet locari cerebrum: & vi
detur ratio Aristo. quarto de partibus animalium. xiiij. capitulo. Secū
do quia si cerebrū non locaretur sursum non posset stare vita: quia non
esset quod reciperet superflua sua: vt innuit Auicē. primo can. Fen secū
da doctrina secunda summa secunda capitulo. xxix. de causis debilitatis
membrorum. Unde dicit. Locus autem cerebri si altus non esset ex tali
modo res proueniret quam tollerare non posset: nec virtus eius cuz ip
so remaneret. Item si quantum ad situm est propter oculos: igitur quā
tum ad alia: quia situs est posterius quod non absoluitur a priori. Item
tunc debuissent locari superius: vt in commissura: vt instat conciliator.
¶ Ad istud vltimum dicendum q non habuisset vtilitatē inspectionis
bone: vt est notum nec fuisset defensuz. Ad primam rationem est dicen
dum quod peccat per fallaciam fm quid et simpliciter: probat enim q
respectu cordis debet esse sursum: ergo fm quid sursum & non simplici
ter. scilicet respectu cuiuslibet particule: sicut debet eē oculus qui est cu
stos & speculator: vnde super omnes particulas debuit eleuari. Sic etiā
alia pars rationis ꝓbat q respectu pulmonis debuit esse sursum ad quē
pulmonem & fauces colat cerebrum superfluitates: aliter enim res pro
ueniret quam tollerare non posset: & hoc voluit Auicen. preallegato ca
pitulo. ¶ Ad secundam rationem neganda est consequentia: licet enim
situs sit posterior quantitate tamen vtriq; potest esse diuersa vtilitas: si
cut odor pomi est posterior complexione. tamen habet diuersas vtilita
tes. Hic enim odor mouet odoratum: & qualitas. scilicet complexio ta
ctum: multa enim sunt que non separantur inesse: & tamen separantur in

De partibus

seq̄ētes eas pp inuamētum qd ipsis prestant. Secūda est cutis exterior ca
pitis cui pili infixi sunt. Tertia est caro que ꝓtinetur inter istaz cutem &
pāniculum ꝓtinētem craneū & ipsuz tegentē. Quarta est pāniculus qui
mūe dictus est coopire craneum. Quinta est craneū qd ex multis ossibus
est compositū. Sexta est pāniculus durus & spissus craneo subiacens dic
tus dura mater. Septima pars est pāniculus tenuis dictus pia mater
& secūdina: qr inuoluit cerebrū sicut in vtero secūdina fetuz. Octaua est
cerebruz. i. substantia medullaris cerebri & ventres ipsius & id qd in eis
est de spiritibus aut particulis que postea dicētur. Nona & decima sunt
duo pāniculi cerebro supposit: quoz primus ē pars pie matris cerebrū
cōtinens ab inferiori: & secundus est pars dure matris que ab inferiori
cerebrum defendit. Undecima est rete mirabile ex arterijs textuz suppo
situm matribus. Duodecima est os paxillare qd est basis cerebri seu fun
damentū claudens & terminās inferius caput & craneū sustinens: huius
autem ossis & ossium cranei & ossium parietalium capitis anatomiaz in-

utilitate vel fine. Secūdo probatur specialiter accipiēdo caput quātum ad ossa anteriora ⁊ medullam: et arguitur sic: pro mēbro illo est creatuz caput: vt sic accepit: quod mēbrum debet locari in altum indigens custodia ⁊ adnidatione sine quadā infossatione: ⁊ quod indiget neruis motiuis multis ⁊ sensitiuis non multū prolongatiuis a principio. Sed oculus lenis est huiusmodi: indiget enim cum sua eleuatione defensione et adnidatione vt defendatur. Indiget etiā neruis non multum protensis: nec ab oculo ad aliud ramificatis: qa periculum esset de huiusmodi neruis: ergo caput est ꝓpter oculum: maior est nota: qr ossa capitis poterunt istam defensionem facere: ⁊ cerebrū propinquū oculis poterit trāsmittere neruos: minor ē nota ⁊ ideo Gal. pal. c. dicit: qꝫ natura cū hoc qꝫ fecit particulā altaz in qua situauit oculos: fecit ēt aptam ad defendendū: qr sup oculos posuit cilia: a latere nasum inferius pomū: ab alio latere. s. extra os quod ibi est. Ista aūt q̄ꝫ nō sint caput: tū nō sunt sine capite: ⁊ hoc est qō dicit. Volebat aūt natura: nec de vtilitate. s. oculoruz ꝓhibere: neq; in fallaciam. s. custodie eoꝝ corrūpere adinuenit facere pticulam altiorem. s. pro vtilitate visionis: ⁊ custodie sufficientē s. pro infallacia: desup qdem ponēs cilia: ab inferiori vō vocatū pomū eleuans: intrinsecis vō partibus nasum iuxta ponēs: extrinsecus aūt vocatis gigomatis explatatione. Sed hoc accidit, est caput attamē nec sine capite pñt esse hec. Tandē gal. lōgis ꝫmo nibus probat qꝫ ⁊ caput pro ipso cerebro est ꝓpter oculos illis tribuēdo neruos propinque: vt non multum distrahantur. Ex quibus apparet qꝫ caput etiam pro cerebro: est pro oculis ⁊ etiam pro aliis sensibus: sicut dicimus qꝫ dūs est pro suis ⁊ ministris: vel sicut rex pro principib⁹ suis: et posituz est in altum pro oculis: ⁊ iam appet. Unde Haly ab. iij. theorice. xj. ca. Cerebrum positū est in eminenti loco corpis oculoꝝ causa. Et his ad ꝫria ad Arī. dicendū qꝫ non pcedat cuz gal. vel aliter qꝫ caput sumit pro craneo ꝫm qō est cerbellaria cerebri: vt gal. sumit. viij. de iuuamētis primo. c. ⁊ sic procedit ratio prima in ꝫrium. Ad ꝫam dicēdū qꝫ nobilius pōt habere vtilitatem respectu ignobilioris ⁊ ecōtra: vt est notū. Ad tertiā dicendum sicut ad primā.

non ratio tot⁹ q̄ ms

c

b

a

c

d

c

c

c

tia eius ⁊ vētres ipsius: ⁊ illud quod in eis existit: postea duo panniculi sub eo: deinde rete: postea os quod est cerebri basis.

¶ De anatomia cerebri. Capm. ij.

Cerebri autem hois anatomia est hec. Cerebruz[b] enim diuidit in substantiam velativam substantiā medullarē ⁊ vētres in ipso spū plenos. Neruiuō sunt sicut virgulta ab eo prodeuntia nō tñ sic qꝫ sint ptes substātie ipius ꝓprie. Et totū[c] quidem cerebruz in ipsius longitudine mediationē hz penetrantē in ipsius siphac ⁊ medullam eius ⁊ eius vētres: propter illud quod in parilitate de iuuamento noto existit: et si sit parilitas in ventre anteriore solum sensui magis apparēs. Cerebri[d] vero substantia creata est frio. sicut lapis est pars domus. ¶ Dicendum igitur qꝫ aūt quēstio querit de cerebro: primo modo scilicet pro substantia medullari: et sic nerui non sunt sicut eius pars constitutiua. Ratio est: quia cum nerui sentiāt tunc cerebrum in sui substantia sentiret: quod est contra galie. quarto de accidenti. Sunt tamen nerui pars cerebri per viam originis: quia cerebrum est sicut stipes: nerui sicut ramus. Si autem quēstio querit de cerebro secundo modo scilicet pro eius triplici substantia: vt sic nerui sunt pars eius per viam originis: sunt etiam pars per viam constitutionis non principaliter: sed secundario. ¶ Ad rationem primam dicit quod non est omnino simile. ¶ Ad secundam qꝫ est falsum quod nerui optici sint pars cerebri: et illi falsum existimabāt. Nec dicta sūt Alberti: ⁊ multum grossa: ⁊ false allegat Isaac ⁊ si vultis eius sciam: habetis qnto vrinarum: quarto ca. sufficiebat huic viro dicere: qꝫ nerui nō sunt pars cerebri sed originant a cerebro: ⁊ ipse anxioma cōmittit.

c ¶ Et totuz. ¶ Hic diuidit cerebrum in suas partes quantitatiuas: siue numerales. Consideādum qꝫ siphac sumitur ꝓprie pro pānículo quodaz in ventre inferiori: quomodo sumitur primo can. Fen prima capitulo de mēbris: secundo modo sumitur pro panniculo quocūqꝫ: siue vētris vel cerebri vel pectoris: ⁊ ita sumitur hic. Consideādum est secundo qꝫ pilitas dupliciter accipitur. Uno modo pro paritate ⁊ equalitate sicut sumit Auic. primo can. Fen prima vltimo capitulo cum dicit. Juuat in parilitate superfluitatū: ⁊ hoc modo nō sumitur hic. alio modo dicit a pari. i. adualitate: ⁊ hoc modo accipitur hic. Et vult dicere Aul. qꝫ totū cerebrum est diuisuz in. d. partes qa in parilitate. i. dualitate est cōmune iuuamētum omnibus membris: que didima sunt. i. duo sunt. s. qa vno leso reliquū non est necessariuz ledi: vt ponit Auer. secūdo coll. ⁊ gal. viij. de vtilitate parti. xiij. c. Unde infert ibi galie. qō est geminum infallacius est singulari. Hoc aūt iuuamētum dicitur cōe: qa oibus mēbris duobus existētibus cōicat: ita qꝫ etiam ꝓuenit hoc in cerebro: si enim putiatur siue patiatur hō in vno vētriculo anteriori: pōt magis saluari ⁊ viuere ꝓpter alium ventriculū anteriorem nō lesum. Et ideo qdaz iuuenis sic percussus in cerebro: sic euasit: iz crederetur miraculose volūtate dei: vt ibi dicit galie. Considerādum qꝫ Auic. in hoc qō dicit. Et si fit: remouet canillationem. Nam galie. viij. de vtilitate particularuz. ⁊ Haly ab. tertio theorice: ponit qꝫ cerebrum quātum advētrem posteriorem non est diuisum in partes duas: immo est vnus venter: sed anterior est duplex. Vult igif. Ā. hanc canillationē remouere. d. qꝫ vēter posterior iz sit diuisus in. d. partes: non tamē sic est ad sensum diuisus sicut anterior: ⁊ ideo posterior pōt dici vnus: ⁊ non diuisus respectu anterioris. Et hoc est qꝫ dicit. Et si sit parilitas solum: vel solum magis apparens.

d ¶ Cerebri vero substantia creata est ⁊c. ¶ Hic exemplificat anathomiam harum partium: ⁊ habet. v. Primo notificat partem cerebri medullarem que est sua substantia. Secundo notificat pannicularem: scilicet panniculos. Tertio ventres. Quarto spiritum. Quinto partes quasdam adiacentes predictis: secunda ibi[Amplius totum cerebrum] ibi tertia[Cerebrum] ibi quarta[Comensuratio autem] ibi quinta[Et inter hunc ventrem.] Prima in duas: primo notificat cerebri substantiam quātum ad complexionem ⁊ modū substantie ipius totius cerebri Scōo partiū: ibi secūda[Uerūtamen cerebri substātia.] Prima in. d. primo premittit cuius complexionis sit: secūdo cuiusmodi substātie: ibi [Et est creatuz.] Prima in. d. primo premittit cuius complexionis est:

De partibus ꝫo probat:

ratio ⁊ mutatio: iz res mollis citi⁹ ⁊ leuius alteraf qꝫ res dura: hec ille. ¶ Tertio dicit qꝫ totū cerebrum diuisum est in longitudine per mediuz ipsius in duas partes equales. Et hec diuisio fit per quoddam interstitium pānículare penetrans in siphac. i. piam matrē ⁊ medullam cerebri ⁊ vētriculos eius ab anteriori parte capitis ad posteriorem. Et vtilitas huius diuisionis ē illa generalis vtilitas parilitatis pp quā natura multa ex mēbris duplicauit creans duas aures ⁊ duos oculos ⁊ duas nares ⁊ duos renes ⁊ duas manus ⁊ duos pedes: vt si nocumentum parti vni acciat nō fiat cōe toti. Et si altera partium impediatur ab opatione debita illi mēbro ps altera suppleat ⁊ efficiat illā. Diuisus est ergo quisqꝫ vēter cerebri in duos ventres: quāuis parilitas ⁊ diuisio vētris anterioris fit manifestior ⁊ magis apparens anatomizanti qꝫ posteriores: ⁊ vt

Cerebri vero. ¶ In hac par[sui ipsi⁹ magi detecta. te secūda primo agit de complexiōe substantie medullaris cerebri ⁊ de causa ipius. Scōo de suis secundis qualitatibus. s. pinguedine mollitie ⁊ lenitate ⁊ earum causis ibi[Et creatum est] Tertio de diuersitate partium eius in lenitate ⁊ duritie ibi[Uerūtamen cerebri.] ¶ In prima particula dicit primo qꝫ substantia medullaris cerebri creata est frigida ⁊ humida. Juxta illud Aristo. iij. de natura animalium. ca. iij. Et non est omnino sanguis in cerebro neq; vena: ⁊

est frigidum

fo probat: fa ibi⌊ Frigida quidem ⌋Dicit primo cerebri substãtiã.s. medullaris. Frigida: primo ꝓbat q̃ sit frigida: fo q̃ sit humida: ⁊ in hoc determinat modũ substãtie: ibi fa⌊ Et humidũ ⌋Dubitatur cũ per anathomiam plura debeãt cognosci de mẽbro q̃ cõplexio: ⁊ numerus partiũ: quare Auic. omisit. Dicẽdum q̃ alia aliũde intelliguntur.s. forma capitis ex primo li. situs ex precedẽti cap. Cõsiderandum secũdo q̃ Auicẽ. ponit duas causas per quas cerebrum oportuit esse frigide complexionis: vna ne inflãmetur: secũdo vt temperet caliditatẽ spiritus ad corde ad ipsum penetrantem. Tertiam causam addit Albertus super primo libro de aialibus primo cap. vt spiritus cerebri nõ inflammetur. Tertiõ diceret aliqs: quomodo motus ⁊ sensationes inflammant cũ cerebrum non sentiat nec moueatur electiue. Idem videtur defectiuus: q̃ vigilie inflãmant etiam. Item motus imaginatiui: ⁊ estimatiui: ⁊ memoriales etiã possunt esse timoro⁹: timor autem infrigidat: vt sumitur primo cañ. fen secunda cap. de accidentibus anime: ⁊ .xxvij. particula de problematibus primo ⁊ .vi. problemate. Dicendum q̃ motus neruorũ motiuorum inflãmat neruos: ⁊ inde cõicatur inflãmatio cerebro ad qõ nerui reducũtur. Et hoc ẽ quod dicit multitudo.s. caloris que ei cerebro ꝛ. ⁊c. Motus etiam sensationum lz̃ sint quedam passiones: tamen ex motu spirituum qui fit ibi: aliquis calor potest generari tam i sensationibus exterioribus ⁊ quãtuz ad hoc dixit. Passiõibus sensuum: q̃ i sensatiõibus interioribus: ⁊ quãtum ad hoc dixit. Et motibus spiritus ⁊c. An cõtraria dicẽdum primo q̃ lz̃ nõ moueatur localiter electiue nec sentiat: tamen alterationes possunt terminari ad ipsum. Ad secũdum dicendum q̃ vigilie reducũtur ad motus sensationum. Ad tertium dicenduz: q̃ in timore ⁊ tristitia ⁊ his similibus: ex motu absolute est calor: lz̃ modi in motibus faciant apparere frigus ⁊ essofrigus. Quarto. In duabus venis.s. dextre partis ⁊ sinistre. Vel duabus.s. pulsantibus ⁊ quietis.

a ⁋Et humidum. ⁋Hic probat q̃ cerebrum sit humidum: ⁊ potest dici q̃ primo facit hoc: secũdo ponit modum substãtie: ibi⌊ Et est creatuz molle ⌋Cõsiderandum q̃ per motum debemus intelligere omnes predictos motus: qui inflãmant. Alij dicunt q̃ debemus intelligere motuz capitis. Cõsiderandum secũdo eius figurã.s. in osse capitis: q: debebat esse figure rotũde cum aliqua lõgitudine: ⁊ hec est figura bona: vel eius figura.s. impressionibus sensationum que fuerit per modum patiendi ⁊ recipiendi: vt Gal. ix. de vtilitate particularuz. v. ⁊. vi. cap.

b ⁋Et creatum est. ⁋Hic ponit modum substantie cerebri: ⁊ primo facit hoc: secũdo probat: ibi secũda⌊ Dico ergo ⌋Dicit primo q̃ gal.s. viij. de vtilitate particularum dicit Lenitatis cãm ⁊c. Maz fm q̃ dicit ibi. Omnes fantasias fantasiatur ⁊ intelligentias omnes intelligere debet: ⁊ qõ facile est alterabile: est in hoc ydoneissimum: facilius enim est alterabile: quod est molliꝰ durioꝛe ⁊c. Dico ergo. Ponit iam sniam suam. Circa quam est considerãdum q̃ Auic. ponit. vi. causas propter quas oportuit cerebrum esse lene idest molle humidum. Prima causa vt sit pingue: pinguedo enim fit ex permixtione humidi aerei cuz aqueo: vt. iij. de simplici medicina ⁊ fo cañ. quarto cap. ergo impossibile est q̃ cerebrum sit pingue: nisi sit humidum lene: differt ergo esse humidum lene ⁊ esse pingue: q: pingue esse: est esse quadam viscositate viscosum: ⁊ hoc non potest esse sine humiditate leni: q̃ autẽ cerebrum oporteat esse viscosum: iam dixit secũda causa est: vt nutrimentum quod tribuitur neruis duris sit bonuz. Tertia causa est vt augmentetur: ⁊ he due cause habent vnam causam: ⁊ ex eis posset fieri vna. Nam nerui exeũtes cerebrum indurati: non poterant nutriri ⁊ augmentari siue extendi per rem duram: q: nõ posset durũ penetrare nec extendi: ergo indigebant re leni molli. Si igitur cerebruz gradatim eis tribuat nutrimentum: oportuit ipsum esse lene humidum. Quarta cã est vt orta ab eo. s. nerui sint flexibilia: ratio est q: nerui oriẽtes ab eo indurantur apud extremitates: si igitur venirent a membro duro tãtum fuissent indurati: vt non potuissent flecti: ⁊ patet. Quinta causa est: vt spiritus comprehensum a cerebro substẽtentur humido. Nã in-

gida ⁊ humida: frigida quidẽ ne ipsuz inflammaret multitudo: que ei aduenit ex fortitudinibus motuum neruorum ⁊ passionibus sensuuz ⁊ motibus spiritus in alterationibus imaginatiuis: ⁊ cogitatiuis: ⁊ memorialibus: ⁊ vt eo temperetur spũs a corde egrediens: ⁊ ad ipm penetrans in duabus venis ascendenti

bus ab eo ad ipsum. Et humidũ[a] qdem creatũ est: vt ipsum motus nõ exiccent: ⁊ vt eius figura sit bona. ⁋Et creatuz est[b] pingue ⁊ molle: eius quidẽ pingue-do est: vt sit quod ex neruis oritur viscosum: ⁊ lenitatis[c] quidem cãm dixit. S. in ipso existere: vt eius figura bona fiat ⁊ ipsius alteratio cũ imaginationibus:

digent velocitate motus: humidum autem iuuat pp labilitatem etiã q̃ in motu inflãmarẽtur nimis ⁊ exiccarẽtur. Sexta cã est vt cerebruz sit lene: durum. n. est grauius ⁊c. Circa predicta dubitatur in quo differt lene ⁊ pingue ⁊c. Jam apparet. Circa secũdam cãm dubitat vtrũ nerui orientes a cerebro nutriãtur a cerebro: ⁊ qui a nucha nasciãtur nutriant a nucha: videtur q̃ non: per gal. iij. de virtutibus naturalibus in fine: qui dicit q̃ nerui ⁊ ossa trahũt a sanguine venaruz. Jtẽ ab eo nutriuntur nerui a quo oia membra corporis nutriuntur: sed a sanguine venaruz oia membra nutriuntur: vt Auer. collz fo. Amplius quod dat formaz dat materiã: vt fo collz: sed vene dãt aliquid quod ẽ ficut forma: vt spũm nutritiuũ: vt Gal. xij. terapen. viij. ca. In ꝯrarium Aui. dicendum neruos orientes a cerebro nutriri ab eo: Et sic de neruis nuche potest duobus modis intelligi. Uno modo proprie. s. proprie sumẽdo nutricationem: ⁊ hoc iterum potest duobus modis intelligi. Uno mõ a cerebro materialiter se prebente: ⁊ est absurdum. Alio modo a cerebro predisponẽte nutrimentum neruis: ⁊ isto modo est verũ. Ratio est: si panni cuius victus pia mater cooperit neruos a cerebro exeũtes: igitur nerui a cerebro nutriuntur predisponente nutrimẽtum: sed ita est: ergo ⁊c. minor est nota: q: vna vtilitas pie matris est vt sit seruãs venas ⁊ arterias pro nutrimẽto. ⁋Maio: est gal. iij. de vtilitate particula. iij. c. vbi vult q̃ a pia matre aliqua portio separatur vestiẽs neruos: ⁊ portãs ramos venarum ⁊ arteriarũ ad neruos: vnde dicit oibus neruis qui a cerebro sunt: explãtatur aliqua portio conformis miringe. i. pie matris: arteriam deferens ⁊ venam. Amplius ab eo nutriũtur nerui quod melius potest disponere nutrimentum secũdum eorum conuenientiam: sed cerebrum est huius conformius neruis alio membro. Sed contra predicta: per Halyab. the. xi. cap. qui vult q̃ nerui a cerebro orientes procedunt nudati a pãniculis qui cerebrum cooperiunt. Dicẽdum dupliciter primo q̃ pcedũt nudati quo ad sensuz: q: nõ sic apparent copti ficut in cerebro quo tamẽ ad veritatem fo: san precedunt cooperti. Et ratio est hec: sicut vene epatis cooperiũtur panniculo sfac ⁊ arterie pectoris pãniculo pleuretico vt primo lib. cap. de membris: ita videtur conueniens: q̃ nerui proceden tes a cerebro pãniculis cerebri cooperiãtur. Vel aliter dicẽdum q̃ nerui a cerebro procedẽtes quouscq̃ sint intra craneum cooperiuntur illis pãniculis propter eandem vtilitatem: propter quaz cerebrum cooperitur. Cum autẽ extra exeũt remanẽt illi discooperti: ⁊ nõ indigent: vnde Halyab. ibidem. Hec duo cooperimẽta omnes vestiũt neruos a cerebro missos quãdiu intra capitis sunt craneum: vt autem craneum egrediuntur nudantur ⁊ spoliantur eis nudiq̃ egrediuntur. Ex quibus dictis apparent duo. Primum q̃ nutriri a cerebro est per quãdam predispositionez ⁊ preelaboꝛationem nutrimenti in venis cerebri situatis in pia matre: ⁊ nõ est per nutrimentum quod iam intrauit in poꝛos cerebri: q: illud iam appꝛopꝛiatur cerebꝛo: membꝛa autem nõ rapiũt nutrimẽtuz appꝛopꝛiatum vt tertio de virtutibus naturalibus penul. cap. Secũdo apparet q̃ illud nutrimentum nõ vadit super toto neruo: sed super parte que est in craneo: fm Halyab. sed extra craneum habẽt nutrimẽtuz ab aliis venis: ⁊ si hoc est verũ: ratio est q: pꝛope cerebrum sunt valde cerebro similes. Sed ꝓtra: q: Aui. dicit q̃ q: sunt duri idiguerũt re leni: lz̃ sunt duri extra craneum. Dicẽdum q̃ omnes nerui statim cum a cerebro separãtur sunt aliqualiter durioꝛes: vnde gal. viij. de vtilitate particularum: sexto capi. Omnes nerui durioꝛes consistẽtia cerebri sunt. Item quãto magis nerui a cerebro elongantur: tanto magis indurantur: ita vt quidam sensitiui propter molliciem fiant: postea motiui propter duritiem eorum: vt gal. ix. de vtilitate particularum. xiij. capi. Sed quanto magis indurantur: tanto magis indigent nutrimento leni viscoso ⁊ sic nutriri a cerebro. Dicendum tenẽdo illam viam: q̃ fuisset nimis magna moles materiarum i cerebro si in omni particula nerui acciperent nutrimẽtum a cerebꝛo: sufficit igitur q̃ quãtum ad partes propinquas cerebro a cerebꝛo nutriantur: remote autez partes nutriũtur a venis aliũde ramificatis: que ex mirabili ordine nature nutrimẽtuz cõueniẽs poterũt portare: sicut ad ossa. Secũdo modo potest intelligi q̃ nerui nutriãtur a cerebro impꝛopꝛie. i. q̃ propagẽtur ⁊ ramificẽtur ab ec: ⁊ vocatur nutritio: quia est quedaz generatio cõiuncta. Et hoc est verum. Nam nerui generãtur de materia cerebro conformi: scilicet de quadam parte superflua: vt declarabitur fen xxi. Et quia nerui debebant extẽdi: oportuit materiam a qua generãtur

Jacobus

est frigidum tactu. Et iterum. iij. de partibus animalium cap. viij. alt: q̃ tactus cerebri est valde frigidus: ⁊ est priuatũ sanguine magis omnibus humiditatibus que sunt in corpore: quoniam nullus sanguis apparet in eo: ⁊ cum hoc subficcum est. Sed galienus. viij. de vtilitate particularuz cap. ij. alt. Semper inuenitur calidius aere cerebrum si ruptum alicuius caput cõtrectamus siue experientie gratia animal quodcũq̃ accipientes ⁊ abscindentes eius craneum incidentes meningas tangere voluerim⁹. Ac etiam quoniam festinamus citissime abscindere ossa capitis vt nõ infrigidetur cerebrum nullus ignorat. Et quoniaz si infrigidetur malum vltimum est fracto. Et nimirum si quidem aer est cerebro calidior nequaq̃ ab eo infrigidaretur. Nũc autẽ ⁊ si extas fuerit faciliter ifrigidat: ⁊ idꝰ get tũc foueri. i. fomẽtari aliquo calido citissime: seu nõ solum id nõ enim frigidũ sed etiam calidum: hec galienus. ⁋Hãc cõtrouersiam iter Aristotilem ⁊ galie. alibi diffuse pertractauimus. Et nũc pro cõcordia dicim⁹: q̃ suba medullaris cerebri frigida est de sua cõplexiõe inata seclusoquocũq̃ caloris influxu a corde ⁊ epate. Et id voluerũt Aristo. ⁊ princeps. Sz de complexiõe sibi influxa a corde ⁊ epate est nõ parum sed plm calida: et adhuc i ea vincit caliditas i complexiõe cõflata ex ambabus sicut docet sensus. ⁋Secũdo dat causas. iij. propter quas substãtia medullaris ce-

De partibus

rebri frigida creata est. Prima est ne multitudo fortium motuum neruorum procedẽtium a cerebro ⁊ i ipsum redũdãtium superinflãmet aiales spũs quos potius ꝓuenit esse temperatos. Secũda est ne multitudo passionum quiq̃ sensuum exteriorum redũdãtium ad cerebrum per delatiõez formarum sensibilium ad sensum communem superinflammet aiales spiritus qui in cerebro sunt. Tertia est ne multitudo motuum spirituum in alterationibus vel operationibus imaginatiuis ⁊ cogitatiuis ⁊ memoralibus que in cerebro fiunt superigniantur animales spiritus: vt fit in ephimeris inde procedentibus. Quarta est vt temperet spiritus vitales qui per arterias duas ascendentes a corde feruntur ad cerebrum feruidi ⁊ de ipsis faciat animales spiritus per refrigerium ⁊ depurationem. Et Aristotiles secũdo de partibus animalium capitulo septimo: ait. Et fuit creatio cerebri frigida: ⁊ contrarium eius est calor cordis quoniam non potest esse membrum in aliqua complexione fm se fine cõtrarietate alterius: ⁊ ideo ingeniata est natura ponere cerebrum in oppositum cordis. Cerebruz ergo meliorat cõplexionez caloris ⁊ ebullitionẽ cordis: hec Aristotiles. Que Galienus. viij. de vtilitate particularum capitulis secundo ⁊ tertio falsa esse monstrat: quia nec cerebrum est actu frigidum nec satis prope cor: vt infrigidet ipsum: et tot et tanta sunt interstitia

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse extēsibilem ⁊ non durā.s.in actu. Et hoc est qđ dicit suba dura nō augmētat/Et gbus cessant ꝺria. Circa quartā cām dubitaf:ga Aui.dicit qđam oziētia ⁊c. Sed ꝺtra imo oēs nerui indurant. Itē nō solum apud extremitates:sed etiā apud principia:vt iam appuit. Dicendum qđ durities qđam est multa:⁊ qđam pauca:multa duritie indurant nerui motiui:⁊ in extremitatibus indurant etiā qdam nerui:qa sensitiui facti motiui:⁊ sic vult hic. A.

lene enim alterationes facilius suscipit hoc ergo est quod ipse dixit. Dico aūt creatum esse lene vt sit pingue:⁊ vt nutrimentum qđ neruis gradatim tribuit duris sit bonū:nerui etiā ex cerebro nutriunt⁊ nucha. Amplius substātia dura nō augmētat durū q̄stū ipm augmētat lene. Et vt i eo qđ ab ipso oziť sit flexibilitas cū qđā ab eo oziētia indurari apud suas extremitates sit neče:pp illō qđ rememoraturi sum⁹ de neruoꝝ iunamētis:⁊ ꝓterea qđ i istis nascētib⁹ idu

Circa qntā cām dubitaf:ga per eandem rōnē ego ꝓbo tibi:qđ cor sit humidū:qa spūs cordis indiget mot⁹ velocitate: igiť ꝺz i humido substē tari. Dicēdum primo qđ hic est sermo de motu receptiuo specierum sensibiliuz. Vel aliter qđ est sermo de locali motu. Sed ꝓ motu locali spiritus animalis indiget humido:quo nō idiget spūs cordis:pp tria. Primo:qa ꝺz mot⁹ locales magis diuersos in eadem pticula.s.in cerebro ab añ ⁊ retro:⁊ ecōtra:⁊ forsan oz eū moueri tot modis motuū localiū:quot sunt varietates imaginationū. Scda cā est:qa spūs cordis ꝺz fortē ipulsorē.s.cor qđ nō ꝺz spūs cerebri. Tertia est:qa spūs aialis vt declarabiť est subtilioꝝ:⁊ paratioꝝ resoloni:ex hoc iō eguit humido,phibēte suum icēdium in motib⁹. Quarta cā pōt dari:qa spūs cordis ꝺz multitudinē sanguis humectantis. Circa lectionē dubitaf cuius cōplonis sit cerebꝝ:vť qđ calide:talť cōplonis est sursum in hoie:qualis est sursum in mundo:cū hō sit minor mūdus. ir. de aialib⁹. A.⁊ Bal. tertio de vtil. ptic. ca. de cute pedis:sed sursum in mūdo est calide cōplonis vt ignis. Itez cerebꝝ ē medulla. A. xij. de aialib⁹. Maly trac. ij. xxviij. ꝓmē. Auer. ij. coll. Sz ois medulla calida est. secūdo de partibus. capi. de cerebro:⁊ ꝓm omnes. Amplius aquo venit sperma est calidum:cum sperma sit calidū. Aristo. primo ⁊ secūdo de generatione animaliū:a cerebro autez venit sperma. vt ét ponit Hypocrates in lib. de aere aqua ⁊ regionibus:⁊ Aristo. pbleumatū. x. lviij. pbleumate. Amplius motuū principium est calidum:cum caliduz sit motiuū. A. j. can. de vtilibus. ⁊ Aristo. pbleumatū. xiij. pbleuma. v. Cerebruz aūt est principiū motuū ꝓm electionē:vt semp Bal. visus est affirmare vbiqz. Amplius. viij. li. iij. ca. de vtilitate ptiū Bal. dicit qđ cerebꝝ est calidū:⁊ iō nō ifridat cor. Tlr qđ sit cōplexionis ficce:qa mēbꝝ terrestre siccū est:cerebꝝ aūt ē terrestre:qa qū coqť ad ignē igrossať:⁊ remanet ps terrestris Auer. coll. ij. ca. Opposituz hoꝝ. A. ponit. ꝺ. qđ ei⁹ suba est frida ⁊ hu. In hac. q. est ꝓma opinio qđ cerebꝝ q̄stū ad cōplonem inatā q̄ resultat ex primis q̄litatibus cōponētibus ipz est fride cōplexionis ⁊ humide:sed q̄stū ad inatā actuatā ꝑ influētē est calide ⁊ humide cōplexionis:qa ꝺz multū spūs. Contra vt dicūt cōiter ꝓmo auctoꝝ de cōplexionibus mēbroꝝ ꝓm qđ sunt ptes aialis ⁊ organa est de cōplexiōe inata actuata ꝑ influētē. Nō qa ē ꝓmo de cōplone mēbroꝝ ꝳz quā illa opanť:ꝳz mēbra opanť hac duplici cōplone:vt Auer. coll. ij. Scda opio é:qđ cerebꝝ cuti relatū é fridū:ꝳz respectu suaꝝ opationū est calidū:etiā ꝺz multuz de calitate:qa discooptū aeri:vel aeri occurrēs ledit. Ista opio nihil declarat:qa q̄libet particula respectu suaꝝ operationū est calida:sine ꝺz calorē:cum alia opet calido:⁊ in eo ꝓsistat:vt summiť ab Ari. in de morte ⁊ vita. Tertia opio est. Isaac in dietis vniuersalib⁹. xvj. ca. ⁊ in dietis particularibus ca. de cerebro:qđ cerebꝝ est calidū ⁊ humiduz in complexione:qđ primo,ꝑbat auctoritate Ari. in lib. de naturis aialiū. Itē qđ puocat vomitū est calide cōplexionis ⁊ nō frigide:cum frigidum constringat. Item qđ est principiū sensus ⁊ motus est calide complexionis. Item cerebri opationes ledunť frigido:q enim est fride cōplexionis est dure memorie:turbide discretionis:⁊ inordinate rōnis. Hec opi. est cor rupta:⁊ primo est cōtra se. ij. de febribus. ca. iij. vbi dicit. Cerebꝝ friduz est ⁊ humidū:⁊ est ꝓtra. A. hic ⁊ cōtra Maly in tegni tra. ij. xxxiiij. ꝓmē. ⁊. lij. Itē mēbꝝ oppositū calori cordis est frigidum:sed cerebꝝ est huius vt Ari. ij. de partibus aialiū. ⁊. A. innuit hic. Ad ar. quem Isaac allegat dicēdū qđ nō inuenimus ab eo. Ad rōnes dicēdum:qđ puocare vomitum est pp lubricitatē abhominātē:sicut faceret mucillago aliqua:⁊ nō est ꝓpter caliditatē. Ad secūdā dicēduz qđ suus calor sufficit ꝓ sensu ⁊ motu:imo ꝓtrariū arguit rō:si deduceref principiū eni sensus ⁊ motus est calor cordis:cerebꝝ aūt est modificans. Ad tertiā dicēdum qđ cerebꝝ ledit frigido inaturali. Quarta opinio est:quā alias tenui qđ cerebꝝ respectu aliorꝝ principaliū est cōplexionis frigide ⁊ hu. sed respectu cutis est cōplexionis calide ⁊ humide. Quitus modus dicendi ē cōmunis:⁊ est conciliatoris qđ cerebrum est cōplexionis frigide ⁊ hu-

Jacobus

qđ si esset frigidum frigus eius ad cor accedere nō posset:⁊ calor cordis per aerem attractum sat refrigeratur. Tertio dat duas causas ꝓpter quas facta est substantia cerebri medullaris humida. Prima est vt ficcari ꝓhibeatur a fortibus motibus nūc premeꝺoratis:⁊ sic ieptetur ad recipere facile formas ⁊ species sensibilium. Secūda causa est vt figura ipsius inde bona fiat videlicet mollis bene impressibilis a formis sensatis:sicut cera mollis a forma sigilli. Et per figuram hic figurabilitatem intellige que est aptitudo ad recipienduz formas ⁊ figuras sensibiles rerum. In secūda dicit primo qđ substātia medullaris cerebri creata est pinguis ⁊ mollis:aliqua tamē participat terrestreitate:ideo non penit⁹ ad ignem liquefit sicut butyrum:imo desiccaf ⁊ induratur. Juxta illud Aristo. ij. de partibus animaliū. ca. vij. Cerebrum autem composituz ex terra est ⁊ aqua:⁊ hoc manifestum est:ex hoc qđ accidit ei quādo decoqť quoniā efficitur siccum ⁊ durum quādo dissoluitur ab eo pars aquosa per calorem:⁊ remanet in eo pars terrestris. Secundo dicit qđ causa pinguedinis cerebri est vt fint omnes nerui orti ab eo viscosi ⁊ tenaces. Et ex hoc innuit qđ nerui cerebri descinduntf a substantia eius:sicut quidam palmites a radice erumpūt. Tertio dicit qđ Galienus causam lenitatis cerebri esse dixit vt bona fiat ipsius figura seu figurabilitas ⁊ alteratio seu impressio eius cum imaginationibus.i.formis rerum sensibilium ⁊ imaginatarum: Lene enim.i.molle humidum alterationes facilius suscipit:hoc est ergo galieni dictum quod sub hac serie verboꝝ meminit. viij. de vtilitate particularium. ca. vj. Hoc igitur.s.cerebrum substantia quidem simillimū est nervis quoꝝ debebat esse principium:nisi qđ mollius eis existit. Et enim ⁊ hoc conueniebat ei quod omnes quidē sensus recipit. Omnes autem fantasias fantasiaf:⁊ omnes intelligētias intelligere debet. Quod enim est facile alterabile in omnibus hui⁹ operationum passionibus idoneissimum est. Facilius autem alterabile sem per est mollius duriori:propter hoc igitur mollius neruis est cerebrum hec ille. Quarto dat hic princeps. vij. causas ꝓpter quas medulla cerebri creata est lenis. Prima est vt sit pinguis seu viscosa tenax coapta ta per hoc vt ab eo nerui sumant originem. Attende qđ princeps capit hic lene ꝓ molli ⁊ humido:⁊ vt opponitur rei dure sicce:ꝳz lene ꝑ prie sit id cuius partes in rectum iacent:⁊ asperum quod est eius contrarium sit illud cuius hec quidez pars superior:illa vero inferior est:vt ait Aristoteles in predicamētis. ca. de q̄litate. Et hoc tibi indicat:qđ postq̄ dixit cerebrum creatum esse pingue ⁊ molle ⁊ subiūxit causam sue pinguedinis statim post subiūgit causam lenitatis tanq̄ molliciei. Et quia i fra dicit:pigue.n.⁊ viscosum lene est,ꝑ dubio. Scda cā est vt id nutrimētū sit bonū ⁊ aptū qđ gradati cerebꝝ dat neruis duris:nerui.n.ex cerebro nutriunt⁊ nucha. Et per hec verba clare innuit princeps qđ a medulari substantia cerebri nerui recipiunt suum nutrimentum graduali

Bepartibus

ꝓme

ordine

Universidad de Deusto

ṕme in aialibus calidis ⁊ habentibus caninos dentes.s.rapacibus ⁊ ad
dacibus:ꝛ3 consequẽtia:q: sine collo posset melius infrigidare ⁊ proprie
alia calida infrigidatione egentia.Quinta ratio:si hoc esset tunc natura
in volatilibus fuisset maxime defectuosa ⁊ multum preteriisset:ꝛ3 conse
quentia:q: in eis quasi cerebrum equaliter distat a corde ⁊ pedes a cor
de:debebat autẽ cerebrum magis appropinquare. Sexta ratio cerebrũ
est gratia infrigidatiõis
cordis:ergo calcaneus ẽ
gratia infrigidatiõis cor
dis.Probat Gal. conse
quentiam premittẽdo q
hoc non dicit veritionis
gratia. Nam a calcaneo
ad cor citiꝰ ꝑt pueniri ali
qua infrigidatio:q̃ a ce
rebro ad cor. Hoc ꝓbat.
Primo q: ꝛ3 in homine calcanei sint locati longius a corde q̃ cerebrum:
non tamen in oĩbus aialibus.Secundo q: frigiditas cerebri prohibetur
venire ad cor propter corpora dura cerebro circũponi vt ossa: ⁊ etiã pro
pter thoracem esse in parte superiori ꝰossuosum: in inferiori vero parte
nõ ossuosum:sed neruosum ⁊ musculosum:sed circũposita cordi sunt car
nosa vt thorax ⁊ dyafragma.Tertio q: calcanei nõ minus inueniuntur
frigidi:q̃ ipsum cerebrum:imo magis.Et hoc probat Gal.q: cerebrum
calefit motu ⁊ venis ⁊ arterijs multis ⁊ magnis in eo existentibus:⁊ di
cit in corpore nullam esse calidiorem partem venis ⁊ arterijs. Septima
ratio si non est via:qua cerebrum possit infrigidare corrigitur cerebrum
non est gratia infrigidationis cordis:sed non est via: q: vel per cacumẽ:
⁊ ꝛ3 non:vel per inferius: ⁊ hoc non:q: a parte inferiori cerebrum co
operitur pellicula dura ⁊ osse durissimo. Octaua ratio si cor infrigidet
sufficienter per aerem attractum:igitur cerebrum nõ gratia huius infri
gidationis:sed ita est q aer continuo inspiratus infrigidationem prebꝫ:
expiratus autem extra ducit quod feruet.s.de vapore fumoso. Nona ra
tio:⁊ est per viam remotionis solutionis ad rationem premissam. Et ar
guit sic:si cerebrum infrigidaret cor hoc maxime esset supplẽdo defectũ
aeris:qui aer defectuose infrigidaret cor:⁊ hoc q: poneret calidior aer:
q̃ sit cerebrum:sed hoc est falsum:⁊ est sermo contra sensum. Nam cere
brum semper inuenitur calidius aere:⁊ aer frigidior ipso cerebro.Et hoc
declarat: primo per tactum:si.n.in aiali rũpimus craneũ ⁊ etiam pãi
culos tangẽtes cerebrum apparet calidius aere. Secũdo q: cum volu
mus incidere os in fractura cranei festinamus cito ne cerebrũ possit ab
aere infrigidari.Tertio si cerebrum esset frigidius aere:tunc non infrigi
daretur ab aere ⁊ maxime in estate quãdo aer est calidior: sed hoc est fal
sum:q: etiam hoc tempore faciliter cerebrum ab aere infrigidatur. Un
de cauendus est frigidus aer in fracturis cerebri:etiam in estate:vt Aui.
innuit quarto can.fen.v.ca.de fractura cranei. Et ideo subdit q cerebꝝ
non est frigidum:sed calidum respectu aeris. Tãdem Gal. instat contra
istam rationem auctoritate aliorum:qui dicunt q si cerebrum nocetur ⁊
infrigidatur ab aere:hoc est i pelliculis cerebri ⁊ proprie pia matre: que
habet plures venas ⁊ arterias:⁊ pulsat:⁊ hec attestantur caliditati. Istã
instantiaꝫ soluit Gal.d. q si subtilis pãniculus vt pia mater est calidus:
ergo cerebrum est calidum:q: ille pãniculus non solum tegit cerebruꝫ:
sed nulla particula cerebri est que priuetur illo pãniculo.Ex his Gal.vi
intendere aliam rationem. Et est ratio.x. que ratio hec est. Cerebruꝫ nõ
potest calefieri a pellicula subtili.s.pia matre:vt sit aere calidius: q̃ ipsuꝫ
non potest infrigidare cor:ꝛ3 consequentia:q: fatuitas est dicere q cere
brum potest infrigidare cor:q̃ nõ est sibi proximuꝫ: ⁊ q pia mater q̃ est
calida per arterias ⁊ venas non possit calefacere cerebrum quod est sibi
proximum. Undecima ratio:in qua specialiter. Gal.incipit cõtra Arist.
loqui:⁊ premittit dictũ Arist. libro thopicorum q problemata quedam
indigent solutione:⁊ quedam sensu:vt qui dubitant ninem albam:⁊ que
dam pena:vt qui dubitant parentes venerandos. Et resumit rationem
octauam ⁊ nonam: tãdem ponit aliam rationem que est.xi. ⁊ arguit sic.
Si cerebruꝫ potest infrigidare cor:multo magis potest cor calefacere ce
rebrum:q: de ratione calidi est ferri sursum.Duodecima ratio. Si cere
brum infrigidat cor: ergo multo magis oĩa organa sensuũ infrigidabit:
quod videtur falsum q: illorum operatio impediretur: ꝓsequẽtia tenet:
q: si cerebrum infrigidat longissima calia vt cor:ergo multo magis pro
pinqua vt sensitiua. Ad hanc rationem respondetur ex auctoritate Arist.
in de sensu ⁊ sensato:⁊ secũdo de partibus animaliũ: qui dicit q nõ oĉs
sensus terminantur ad cerebrum. Soluit Gal.verecũdans de Arist. qui
hoc dixit:sensus.n.visus oĩs:⁊ manus tangunt:q visus odoratus:⁊ gu
stus ⁊ tactus ad cerebrum terminantur:⁊ ideo credere opꝫ oculis vidẽ
tibus ⁊ manibus tangẽtibus Tertiadecima ratio:si cerebruꝫ est frigidũ
gratia infrigidationis cordis non oportuit ipsum facere ita organizatũ:
sed velut vnam spongiam vniformẽ tenet consequentia:q: tale existens
poterit infrigidare cor. Ad sedandum igitur discordiam hãc est intelligẽ
dum q calidum cordis infrigidari a cerebro potest duobus modis intel
ligi. Uno modo ponitur qa aliquis gradus caloris preexistens frigidita
te cerebri corrũpatur. Alio modo priuatiue non q aliqua portio caloris
corrũpatur:sed prohibeatur intendi. Exemplum primi: si lapis calidus
duobus gradibus adueniente frigiditate reducatur ad vnum gradum.
Exemplum infrigidationis secundo modo.s.priuatiue est: qa lapis cali
dus solum in vno gradu prohibetur ꝑsente aere frigido ne ascendat ad
ꝓm gradũ caloris:ad quẽ ascẽderet nisi esset ꝑsentia frĩ aeris. Dico q̃ q cuꝫ
vicimꝰ cor infrigidari a cerebro:⁊ cerebꝝ infrigidare cor: sine tẽperare
caliditateꝫ cordis põt du
pliciter intelligi. Uno mõ
ponitur:⁊ ꝺ adhuc dupl'r
Uno mõ q ꝺ fiat in cor
de:q cerebrum sui frigi
ditate agẽdo attingat ca
lidũ in corde preexistẽs:
⁊ de illo aliquaꝫ partem
sensibilem corrũpat:⁊ ꝺ
credo non esse possibile:
vt probant rõnes Gal.⁊ ad ꝺ vadit mens sua. Hoc ꝓbatur generaliter.
Nã de mẽte Gal.in libel.de malitia cõplõnis diuersis in hoĩe sano:mem
bra q̃uis sint ꝺssimiliaruꝫ cõplexionũ:nõ tñ adinuicẽ agunt actione sensibli.
Amplius:frustra nã illam qualitatẽ ꝑexistentem in corde generasset:si sta
tim ꝺz illam.corrũpere. Amplius si in corde gradus caliditatis corrũpe
retur ꝓpteremus illud:cũ cor sit ꝓticula sentiens.vi. de nãlibus in fine:
quo igit in nobis.fieret tanta alteratio ⁊ nõ ꝓpteremus. Amplius:si ali
qs excessus caloris ꝺz corrũpi ⁊ infrigidari sufficiẽter facit illud aer: q̃ nõ
regrit cerebꝝ:hec est rõ sup qua substẽtandus est Gal. Dico aũt si debꝫ
corrũpi:qa ꝓm vnã nostrã opinionẽ alibi aer attractus ad cor tempat ca
lorem cordis nihil corrũpendo de calore: hic aũt loquor magis ꝓm mẽ
tem Gal. Sꝫ ꝑaliqs neruus puenit ad cor:igitur aliq̃ pars caloris cor rũ
pitur sua frigiditate. Amplius cerebrũ in somno est cã humectatõis via
rum a corde ad cerebrum:vt fen ꝟa primi li. Hꝫ illud est cã infrigidationis
caliditatis in corde:cũ ita fiat sõnus vt vi mẽs philosophoꝝ. Ad primũ
rũdet Gal.q ille neruus est puus vt nõ possit facere magnã ⁊ sensibilem
infrigidationẽ. Aliter tñ ⁊ subtiliter dicẽdum q cũ hic est sermo de cor
de infrigidãdo a cerebro: est sermo de cor:vt est organicũ mẽbꝝ hũs suã
caliditatem ⁊ cõplõnem actu ex oĩbus suis ptibus:cor igitur dicit mẽbꝝ
cũ illo neruo:cũ quo est talis mẽsura caloris. Et de ꝺ dubitat:an cerebꝝ
qualitate sui illud refrãgat in sui calore: ita ẽt q refrangat caloreꝫ nerui
cordis stãtis sub actu caloris cordis. Jam.n.apparet q nõ. Tertio posse
mus rũdere subtiliter q nõ est imaginãdum:q generet primo cor q̃ztuꝫ
ad sui carnẽ cũ excessu caloris:⁊ postea ptrahat neruus ad cor a cerebro:
q neruus corrũpat carnis calorẽ. Hec.n.imaginatio est falsa vt declara
bitur cap.de gñatione embrionis:ſꝫ simul cuꝫ generat caro cordis gene
rat cum gradu caloris associabili gradui frigiditatis nerui. Ita q neruꝰ
nihil corrũpet sensibiliter de calore carnis.⁊ stabunt ambo.s.caro ⁊ ner
uus sub vna actuali caliditate cordis. Ad ꝓm dicẽdũ ad presens q illa i
frigidatio q̃ fit in somno nõ est que corrũpit sensibilem ptem caloris cor
dis:imo nec cerebri vt alias a me declaratũ est:ſꝫ solũ ponit nouũ modũ
in caliditate.s.facit calidũ minus acutũ ⁊ humectatũ magis: vñ Aui.ibi
somnus virtutes laxat aiales:qa cordis vias humectat. Sꝫ ꝑ cãtice ꝓm
trac.ij.comẽ.xxxvij.⁊ coll'.Fo scribit Auer. q cã somni est vapor frigidus
⁊ hu.q frigiditate ꝓstringit calidũ intus: vñ cessant opationes sensuum.
Dicendũ q hec mã est difficilis:⁊ nõ discutiẽda hic: tñ dicemus q illa i
frigidatio est insensibilis nõ abũciens parteꝫ sensibilẽ forme caliditatis.
Vel aliter q illa infrigidatio nõ est ꝑ gradus corruptionez: ſꝫ ꝑ caliditꝰ
tractionẽ. Unde dĩ calor:i somno diminutus extẽsiua q̃titate:vñ Auer.
collꝫ.ij. Cõstrictio caloris est diminutio q̃titatis. Aliter possꝫ rũderi ad
ham rõnem effugiẽdo difficultatẽ de somno: q cũ dicimus vel q̃rimus
cor infrigidari a cerebro intelligimus de infrigidatiõe i tota vita: sine in
quolibꝫ tpe vite:nõ soluꝫ i insomno: plus.n.vinit alias i vigilia.q̃ i som
no.x.pticula.xxxi.proble.xxviij.xxix.⁊ fen.ij. Infrigidatio.n.q̃ fit a cere
bro ad cor in tpe somni est ptialis infrigidatio:arpet igit ex premisse q
cerebrũ nõ infrigidat cor positiue i ipso corde actionẽ faciẽdo. Alio mõ
põt intelligi q hec actio positiua infrigidatõis caloris cordis nõ fiat in
corde:sed in cerebro:⁊ ꝺ mõ dico q cerebrũ positiue põt infrigidare ca
liditatẽ cordis. Rõ est:qa spũm calidũ a corde missum ad cerebrũ infrigi
dat:⁊ remittit suũ caloreꝫ:⁊ hoc Aui.senfit cũ dixit. Ut ꝺtemperet spũs
a corde egrediẽs:ad ipsum cerebrũ penetrãs. Cõtra qa siẽ cor sumebat
pro toto simul cũ neruo:ita ⁊ cerebrũ ꝑ toto simul cũ spũ: sicut igit ner
uus nõ ꝺz dici infrigidãs in corde:ita spũs i cerebro:nõ ꝺz dici infrigida
tus vel calefaciẽs. Dicẽdum q nõ est simile:qa neruus est ꝑs permanẽs
a principio generatiõis vsq; ad finem idem numero: sed spũs a corde ad
cerebrum fere omni die inouatur. Sed cõtra. Nam per neruũ qui vadit
ad cor:fertur quotidie spũs a cerebro. Dicẽdum dupliciter. Primo q il
lud q̃ de spũ fertur est parum nõ potẽs facere sensibilem infrigidatõeꝫ.
Secũdo dicẽdum ⁊ pfunde:q calor spũs vitalis in cerebro remittitur:⁊
gradualiter corrũpitur:ſꝫ calor cordis a spũ aiali eunte per neruũ: q va
dit ad cor:nõ corrumpit siue in gradu remittit:imo cerebrum mittit cor
di illum spiritum cum ea mẽsura caliditatis:qua cor indiget: ⁊ tũc calor
cordis stabit ẽt illi spũi: sicut forma vel sicut ꝓncipale agẽs respectu or

spiritus qui ipsum circũdat ⁊ cuius mo
tus velocitate indiget sit humiditate su
stentatus:⁊ rursus vt ipsius raritate al
leuietur: quod enim in membris du
rum est grauius est leni humido raro.

Jacobus

ordie:sicut a principio susceperũt ab eo gñationẽ ⁊ substãtiã: sed potius
credo q nerui paulatiꝫ nutrimẽtũ ꝓpriũ tenax viscosum sibi a venis tra
hũt ꝓximioribus vt alia mẽbra:nec cerebrũ fuit neruis de alimẽto:nec
vie apte sunt ꝓcurate vt vene p q̃s alimẽtũ grossum ⁊ viscosum a cẽbro
ad neruos differãtes ferat:nõ.n.nerui nascẽtes a cerebro sunt itus cõcaui
veluti vene ꝓter neruos opticos:ꝛ3 aliq̃n sup nuchã ⁊ neruos grossi ex
cutiunt a cerebro ꝯuores:vt i cõuersiõe apoplexie ad palysim fit. Ter
tia cã est q: mẽbra dura sicut sunt nerui nõ ita augmẽtant a suba dura sic
ut ꝑ hoc igit substantia cerebri medullaris facta est lenis seu mollis
vt augmẽtet neruos:ſꝫ sic negant q nerui a cerebro sumãt alimẽtũ: simi
liter nego q sumãt augmẽtum: imo difficultãt aliq ex medicis si sumãt
a cerebro suam substãtiam vel mãm a principio gñationis. Dicũt enim
aliqui quodlibet membroꝝ ex mã sibi appropriata a principio fieri: vt ce
rebꝝ a sua:neruos a sua:⁊ sic ꝺ aliꝭ. Quarta cã lenitatis seu molliciei

De partibus

cerebri est vt sit flexibilitas in illo q̃ orit ab eo de neruis: quoꝝ quosdã
indurari opꝫ apud suas extremitates ꝓp id quod dicet in fen sequenti de
tunamentis neruorum:vꝫ vt sint apti motibus ⁊ fortioris resistẽtie ma
lis occurrẽtibus. Quinta causa etiam: q: necesse est neruos cerebri gra
datim ⁊ cõtinue indurãdo procedere a loco originis vbi sunt mollissimi
vsq; ad suas extremitates ⁊ flexuosos esse cuꝫ sua duricie: oportuit ergo
q substantia sue natiuitatis vel originis.s. cerebrum esset flexuosa ⁊ pin
guis. Nam pingue ⁊ viscosum proculdubio est lene:⁊ inde ortuꝫ est fleti
bile. Sexta est vt aiales spiritus qui circundant medullam cerebri vel
circũdantur ab ea sustẽtentur humiditate cius ⁊ resolui ꝓhibeãtur apud
velocitatẽ suorum motuũ quibus eget cerebrũ in suis opibus interiori
bus ⁊ exterioribus. Septia est vt cerebrũ leuius reddat ⁊ minus gra
ue seu põderosuꝫ sui lenitate ⁊ raritate q̃ sequitur ad eam. Jd.n. q̃d duruꝫ
est ex mẽbris nostris est grauius mẽbro leni hũido raro ceteris paribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ganicꝰ:ꝛ hic est locus speculatiōis. Ex premissis igitur ꝑ qūo verificat: qđ cerebrū infrigidet cor ꝓpositue. Alio mō posset intelligi ꝙ cerebrū infrigidat cor ꝛ tempat suā caliditatem priuatiue.ſ.prohibēdo suum excessum ad quē attingere posset ꝛ hoc est verū. Rō est:qa non existentē cerebri frigiditate cor eleuaret ad magnū gradum caliditatis:ergo cerebrū potest dici ꝙ sui frigitate tempat calorem cordis:sed ita est. Cor.n.cū sit calidissima pars cuiꝰ calor etiam sursum fertur: si non cōtra operet infrigidans cerebrum: fieret valde inflāmatus. Unde in freneticis in qbus cerebrum calefit nō potest phiberi excessus caloris cordis:ꝛ sic fit cordis ꝛ corpis multa iflāmatio: ꝛ hoc videt sentire Arist. ij. de partibus aialium. Unde dicit:natura conatur ad excessum vniuscuiusq:ꝛ ita Aristo. volēs dare modum temperiei caliditatis in corde dicit: vt hec ꝓticula .ſ. cor sortiatur temperatam caliditatem ab vtraq; vena magna vocata adorti per tingunt vene in miringa:que circa cerebrum. Vult igitur Arist.ꝙ moderatio ista caloris non fit in corde:sed in calido recepto in cerebro vbi temperatur:ꝛ calor cordis prohibetur ab excessu. Hoc ēt sentit Auer.ij.coll3 ca.de vtilitate sensuum:vbi dicit loquēs de frigiditate quā facit cerebꝝ. Non fuit possibile ponere hanc frigiditatē in corde a principio creatōis: qa essent diminute operationes nutrimenti diminutiōe manifesta. Vult igitur Auer.ꝙ infrigidatio facta a cerebro:que est caloris remissio non fit in corde:sed in cerebro: tamen in corde calor existens prohibetur intendi. Sed tu di.ego arguo ratione Bal.ſ.ſi aer prohibet caliduꝫ cordis intendi:ergo nō requiritur cerebrum. Dicēdum ꝙ cerebrum prohibendo incendiū cordis dat sue caliditati venięti ad cerebrū quādam formā: vt possit percipere sensata:sed aer prohibet incēdum ꝛ nō dat huiusmodi formam:ergo cerebrum regrebatur pro operationibus sensus ꝛ motus:ꝛ hoc multum placet Bal.Qui ergo eum vult plene intelligere videat cōnem nostram de ꝓtrareſistentijs. Dia aūt hec dicta sunt vt salue tur Bal.ꝛ Arist. ꝫ in dictis fit multa difficultas ex qbus ꝛria soluūtur.

a ¶Uerūtamen cerebri substātia.¶Aui.notificauit totam cerebri substantiam quātum ad cōplexionem ꝛ modum substantie:hic notificat cōplexionam:ꝛ modū partiū substātie cerebri. Et primo ptium principaliū. Secūdo quarūdā ꝓticularū ortarum:ibi ꝑa|_Ex ipso oritur_|Prima in

¶Uerūtamen cerebri substantia etiā i lenitate ꝛ duritie inequalis existit:naꝫ pars eius anterior est lenior:ꝛ ipsius ps posterior est durior. Et inter duas partes gradibus velaminis duri: cuius rememorabimur ipso in sequentibus: distinctum est. Anterius autem[b] cerebruꝫ non est factum lene: nisi quoniam plurimum neruorum sensus ꝛ propzie q sunt visus ꝛ auditus oritur ex eo: sensus enī speculator est:ꝛ speculatoris inclinatio ad partem anteriorem est dignior. Et plurimum neruorum motus oritur expostremo ipsius. ¶Et ex ipso[c] oritur nucha que est eius nuncius ꝛ vicarius in cursu dorsi:ꝛ ibi necessarium est ex ipsa oriri neruos fortes. Nerui autem motus indigēt duritie supflua qua nō indigēt nerui sensus ꝫ lenitas ē eis ꝙueniētior: ei[d]ꝫ igitꝫ origo fcā ē durior. Velamē[d] aūt i ipso nō ḡdati existit nisi vt sit dūia ꝛ dū vt sit lene sepatū a ꝓtactu duri: ꝛ manifestat inter partem posteriorem et anteriorem:et forsan posterior est frigidior et apud quosdam est calidior. Sed tu di. quare solum expressit de visu et auditu. Dicēdum ꝙ volebat vti hoc medio ad probāduꝫ propositum ꝙ sensus sunt speculatores:hoc autem maxime cōuenit visui et auditui:cum sint magis immateriales Bal.iiij.de interioribus.c.ij. Considerandum ꝙ hic habetur:ꝙ nerui auditus oriūtur a parte anteriori cuius contrariuꝫ multi sentiunt:de hoc tamen sen quarta huius primo capitulo dicetur.

a. primo premittit:ko probat:ibi ꝑa|_A neruis_|Considerandum primo q̄ per lene intellige molle ꝛ humidum:ꝛ sic cōplexionem ꝛ substātiam. Cōsiderandum ko:q̄ aliter pānic̄ulus durus diuidit cerebrum in lōgitudine:ꝛ aliter ante ꝛ retro:ꝑm lōgum.n.vere diuidit ꝛ profundat in substantia cerebri:ꝑm aūt ante ꝛ retro ꝓtitur cerebrū gradatiōe.ſ.ꝛ replicatiōe situs:ꝛ modi substātie:est.n.pānic̄ulus iste in pte posteriori grossior vt Haly. theo.iij.xi. ca.

b ¶Anterius autē ꝛc. ¶Arguit sic pars a qua oriūtur sensus est humidior:sed pars anterior est huiusmodi:q:sensus sūt speculatores qui digniꝰ stant ante:ponit minorē ꝛ probationem. Cōsiderandum ꝙ Aui.non probat maiorez vt notā:probat tñ eaz Bal.viij.dvtilitate partic̄u. Nam sentire ē i pati et recipere ꝛ hoc fit per humiduꝫ. Cōsiderandum ꝙ nō tetigit diuersitatē in actiuis ēlitatibus: qa forsan paruꝫ distat inter partem posteriorem et anteriorem:et forsan posterior est frigidior et apud quosdam est calidior. Sed tu di. quare solum expressit de visu et auditu. Dicēdum ꝙ volebat vti hoc medio ad probāduꝫ propositum ꝙ sensus sunt speculatores:hoc autem maxime cōuenit visui et auditui:cum sint magis immateriales Bal.iiij.de interioribus.c.ij. Considerandum ꝙ hic habetur:ꝙ nerui auditus oriūtur a parte anteriori cuius contrariuꝫ multi sentiunt:de hoc tamen sen quarta huius primo capitulo dicetur.

c ¶Et ex ipso.¶Potest exponi dupliciter:primo ꝙ hic Auic.notificat cerebrum quātum ad quedam orta.ſ.nuchaz et carūculas ex primo quātum ad nuchaꝫ secundo quātuz ad carūculas:ibi ꝑa|_In anteriore_|Accepit autem hec duo:quia maxime substantie cerebri simulantur. Secundo modo potest exponi ꝙ hic probat quod dixerat: dixerat enim tria .ſ. ꝙ anterius cerebri est lene:et hoc iam probauit. Dixerat ꝙ posterius cerebri est durum:et hoc probat hic. Dixerat ꝙ panniculus gradatim distiguit anterius a posteriori et hoc declarat ibi. Velamē autem. Arguit igitur sic.A. pars cerebri est durior a qua debꝫ oriri nucha: quia nucha est principiuꝫ motiuorū neruorum:ꝙ duritie indigent:sed pars posterior est huiusmodi: ponit minorem ꝛ probationem maioris et cōclusionem.

d ¶Velamē.¶Assignat cām gradatiōis velamis:et intēdit gradationem quādā reflexionē siue duplicationē dure matris in loco sepatōis anteriorꝭ

Jacobus

¶In.iij.dicit primo ꝙ substātia medullaris cerebri diuersificat ꝛ ineq̄lis est in lenitate ꝛ duritie suarū partiū: qr anterior pars eius est lenior:ꝛ posterior ps eius est durior. Secūdo dicit ꝙ distictio seu separatio facta est inter partē cerebri anteriorē molliorē ꝛ posteriorē duriorē ꝑ gradus:ſ.graduales descēsus velaminis durt seu dure mris:ita ꝙ ps eius descendens separat anterius cerebri a posteriori. Et dē velamine inferius agetur.§.illo. Velamē aūt in ipso nō gradatim existit ꝛc. Tertio dicit ꝙ anterior ps cerebri nō est facta lenis seu mollis ꝛ hūida:nisi qr plurimi nerui sensuū ꝛ ꝑcipue visus ꝛ auditus nascunt ab ea. Cuius rō est qr sensus exteriores sunt velut speculatores ꝛ custodes corpis:ꝛ locus anterior est dignior ꝛ decētior speculatoriꝭ:ꝛ qm̄ molles nerui sensuū sunt vt sint aptiores recipere formas sensatoꝝ suoꝝ mollis esse debuit illa cerebri.para a qua ipsi ꝓcedunt vel explātant. Nec sola hac de cā ps anterior cerebri mollis est vt inuit hic ꝑn.ſz qr sedes est sensus cōis ad quē cōfluunt forme sensatoꝝ oim sensuū exteriorum:mollis esse debuit vt facile oium formas reciperet siue mā. Quarto dicit ꝙ maior ps motiuoꝝ neruoꝝ a postrema orit ꝓticula cerebri:ꝛ ab eadē parte nucha ēt nascit q̄ est eius nūcius ꝛ vicarius in cursu dorsi. Nūcius quidem deferēdo spūs ꝛ vires motiuos a cerebro ad neruos. Vicarius vō seu vices gerēs ipsius cerebri in cursu dorsi.i.incessu eius per ſpōdiles dorsi:qr radix motuū est postremū cerebri:nucha vō truncus a quo vt a cerebro nerui oriuunt ꝛ p foramina ſpōdiliuꝫ exeūt ad mēbra motiua. Et necesse est neruos fortes ꝛ duros a nucha exoriri qr deputant ad motꝰ locales:ꝛ neruos motiuos duros esse oꝛ ne disrūpant apud fortes motus:sensitiui vō plus mollitie idigēt:ꝝre cōcludit ꝙ origo nuche.ſ.postrema cerebri ꝓticula durior facta est. Juxta illud Bal.viij.de vtili.parti.cap.vi. Qr nāq; oportebat mollius eē id qđ ante ꝓncipiū debēs esse mollius neruoꝝ veniētiū ad sensus:durius vō qđ posterius ꝓncipiū ꝛ ꝫ debēs esse disseminandoꝝ ad totū corpus neruorum duroꝝ:ꝛ erat nō valde cōcors mollis ad duꝝ approximatio propterea nā alterutrū distixit seorsuz:ꝛ mediā ipsoꝝ locauit durā merigā.

Velamen autem.

¶In hac pte.iij. primo agit de vtilitatibus gradatōis dure mris ꝛ inflexionis eius inter anterius ꝛ posterius cerebri. Scōo đ additamētis mamillaribus in anteriori cerebri pte ibi|_In anteriori_|Tertio de vtilitatibus pie ꝛ dure matrū simul ibi|_Amplius totū_|Quarto de vtilitatibꝰ pie mris seorsum ibi|_Hic aūt pānic̄ulus_|Quinto de vtilitatibus dure matris seorsum ibi|_Pannic̄ulus vero._|

¶In.i.particula tres assignat vtilitates gradationiꝭ ꝛ reflexiōis pti dure matris inter anteriorē cerebri partē ꝛ posteriorē. Prima est vt sit dūia seu distinctio p istud velamē dictū dura mr inter ptes cerebri priorem ꝛ postremā:qm̄ sunt sedes diuersarū virtutū. Et di ēt ꝙ cā ipsius est vt ps lenis cerebri.ſ.anterior separata sit a cōtactu dure ptis ipsius.ſ. postreme. Et manifestū est ꝙ in ipso q̄dem.ſ.cerebro multū accidit contactus supple pp motū siue dilatatiōis ꝛ cōstrictionis: vel expone ꝙ multū accidit gradatio grossi velaminis: vel ꝙ multū accidit vt separet inter lene ꝛ durum in cōpositione cerebri sic ꝙ nā ex ꝫ multū sollicita est. Secūda vtilitas est vt reflexio hec pānic̄uli duri fit sustētamentū venaꝝ q̄ ab eo ad cerebrū descendūt sup qua prio ait ꝙ iuuamēta ēt sunt alia vltra vtilitatez

De partibus

¶In.iij.dicit primo ꝙ substātia medullaris cerebri diuersificat ꝛ ineq̄lis est in lenitate ꝛ duritie suarū partiū: qr anterior pars eius est lenior:ꝛ posterior ps eius est durior. Secūdo dicit ꝙ distictio seu separatio facta est inter partē cerebri anteriorē molliorē ꝛ posteriorē duriorē ꝑ gradus:ſ.graduales descēsus velaminis durt seu dure mris:ita ꝙ ps eius descendens separat anterius cerebri a posteriori. Et dē velamine inferius agetur.§.illo. Velamē aūt in ipso nō gradatim existit ꝛc. Tertio dicit ꝙ anterior ps cerebri nō est facta lenis seu mollis ꝛ hūida:nisi qr plurimi nerui sensuū ꝛ ꝑcipue visus ꝛ auditus nascunt ab ea. Cuius rō est qr sensus exteriores sunt velut speculatores ꝛ custodes corpis:ꝛ locus anterior est dignior ꝛ decētior speculatoriꝭ:ꝛ qm̄ molles nerui sensuū sunt vt sint aptiores recipere formas sensatoꝝ suoꝝ mollis esse debuit illa cerebri.para a qua ipsi ꝓcedunt vel explātant. Nec sola hac de cā ps anterior cerebri mollis est vt inuit hic ꝑn.ſz qr sedes est sensus cōis ad quē cōfluunt formę sensatoꝝ oim sensuū exteriorum:mollis esse debuit vt facile oium formas reciperet siue mā. Quarto dicit ꝙ maior ps motiuoꝝ neruoꝝ a postrema orit ꝓticula cerebri:ꝛ ab eadē parte nucha ēt nascit q̄ est eius nūcius ꝛ vicarius in cursu dorsi. Nūcius quidem deferēdo spūs ꝛ vires motiuos a cerebro ad neruos. Vicarius vō seu vices gerēs ipsius cerebri in cursu dorsi.i.incessu eius per ſpōdiles dorsi:qr radix motuū est postremū cerebri:nucha vō truncus a quo vt a cerebro nerui oriuunt ꝛ p foramina ſpōdiliuꝫ exeūt ad mēbra motiua. Et necesse est neruos fortes ꝛ duros a nucha exoriri qr deputant ad motꝰ locales:ꝛ neruos motiuos duros esse oꝛ ne disrūpant apud fortes motus:sensitiui vō plus mollitie idigēt:ꝝre cōcludit ꝙ origo nuche.ſ.postrema cerebri ꝓticula durior facta est. Juxta illud Bal.viij.de vtili.parti.cap.vi. Qr nāq; oportebat mollius eē id qđ ante ꝓncipiū debēs esse mollius neruoꝝ veniētiū ad sensus:durius vō qđ posterius ꝓncipiū ꝛ ꝫ debēs esse disseminandoꝝ ad totū corpus neruorum duroꝝ:ꝛ erat nō valde cōcors mollis ad duꝝ approximatio propterea nā alterutrū distixit seorsuz:ꝛ mediā ipsoꝝ locauit durā merigā.

¶In hac pte.iij. primo agit de vtilitatibus gradatōis dure mris ꝛ inflexionis eius inter anterius ꝛ posterius cerebri. Scōo đ additamētis mamillaribus in anteriori cerebri pte ibi|_In anteriori_|Tertio de vtilitatibus pie ꝛ dure matrū simul ibi|_Amplius totū_|Quarto de vtilitatibꝰ pie mris seorsum ibi|_Hic aūt pānic̄ulus_|Quinto de vtilitatibus dure matris seorsum ibi|_Pannic̄ulus vero._|

¶In.i.particula tres assignat vtilitates gradationiꝭ ꝛ reflexiōis pti dure matris inter anteriorē cerebri partē ꝛ posteriorē. Prima est vt sit dūia seu distinctio p istud velamē dictū dura mr inter ptes cerebri priorem ꝛ postremā:qm̄ sunt sedes diuersarū virtutū. Et di ēt ꝙ cā ipsius est vt ps lenis cerebri.ſ.anterior separata sit a cōtactu dure ptis ipsius.ſ. postreme. Et manifestū est ꝙ in ipso q̄dem.ſ.cerebro multū accidit contactus supple pp motū siue dilatatiōis ꝛ cōstrictionis: vel expone ꝙ multū accidit gradatio grossi velaminis: vel ꝙ multū accidit vt separet inter lene ꝛ durum in cōpositione cerebri sic ꝙ nā ex ꝫ multū sollicita est. Secūda vtilitas est vt reflexio hec pānic̄uli duri fit sustētamentū venaꝝ q̄ ab eo ad cerebrū descendūt sup qua prio ait ꝙ iuuamēta ēt sunt alia vltra vtilitatez

statim dictā pp hāc reflexionē dure matris inter ptes cerebri. Secundo id declarās ait ꝙ vene descēdētes ad cerebruꝫ ꝛ diuise in ipso firmo aliquo indigēt cui ipse initrant ꝛ appodient ꝛ fortes fiāt in suo descēsu a dura mre ad cerebrū. Et ex his ꝓcludit ꝙ hec reflexio his facta est venis vt sustētaculū ꝛ appodiamētuz dictaꝝ venaꝝ. Tertio dicit ꝙ torcular situm est sub postremo ꝛ in posterioribus huius reflexiōis dure mris inter anteriorē ꝛ posteriorē cerebri ꝓticulas. Quarto dicit ꝙ istud torcular ē effusio sanguis in amplitudine q̄daz q̄ est sicut lacuna. ¶Et circa id. Attēde ꝙ sicut ozificia venaꝝ cerebri pulsatiliū sunt vt in pluribus sursum cōuersa:qr spūs ab his ꝓdeūtes sunt subtiles leues pati ascēdere:sic ozificia venaꝝ cerebri nō pulsatiliū deorsuz cōuersa sunt vt sanguis grauior ꝛ grossior exīs liberius effluat ꝛ effundat in amplitudinē lacune similē. Et hec ozificia a qbus sanguis fluit ꝛ exprimit sicut vinū in cunas a torculari magis ꝓprie dicunt torcular q̄z ipsa sanguis effusio ab eis. Quinto dicit ꝙ ex ipsa reflexiōe dure mris sustētantis venas i ipsa lacuna vel circuitu eius vene plexe ramificant in qbus lacune sanguis sepat seu diuidit ꝛ ab his resudās subē cerebri paulati assimilat. Sexto dicit ꝙ ꝫ vene plurime sunis ozificijs exsuccāt lacunā ꝛ ipsaz ꝙiungūt ad duas venas notabilis magnitudis in q̄s recolligunt vt ꝑs mēoratū est primi.i.doc. v.sum.v.ca.iij.§.illo. Istis quoq; ramis cū vētriculo medio ꝙpingunt est necesse vt magne fiāt vene ꝛ ex torculari sugāt ꝛ ex suis vijs q̄ ab ipso sepant. Deinde a vētriculo medio ad duos anteriores ventriculos tēdūtur ꝛ arterijs ad locū illū ascēdentibus obuiāt ꝛ texīt pānic̄ulus qui rete vocat secūdmū. ¶Attēde ꝓprio ꝙ ꝫ arterie ꝛ vene cerebri simul ferūtur a corde ꝛ epate sibiinuicez ꝓxime vsq; ad caput i capite tendūt ad opposita loca vt arterie ad rete mirabile qđ sub cerebro est: ꝛ vene ad capitis summitatē tendūt. Juxta id Bal.ix.de vtili.parti.ca.v. Scōm cerebꝝ vō qñ melius erat ex diuersis regionibus magis aūt ꝛrijs oino ad id facere cathaphisim.i.diriuatiōez venaꝝ ꝛ arteriaꝝ nōne mirabimur de puidētia creatoris vsq; qđ ad ipsam caput a corde ꝑ thoracē ꝛ totū collū venas simul cū arterijs reducētis:abinde aūt arterias qdez ad retiformē plicaturā venas aūt ad extremitatē summitatis capitis reducētis. ¶Attende.ij.ꝙ vene ꝓncipales cerebri nō pulsatiles nō deducunt ꝑ exterioꝛ cranei vsq; ad cacumē capitis sicut qdā putāt. Juxta illud Bal.ibi. Has igit venas fiqdem ab extrinseca pte cranei vsq; ad summitatē dixisꝛ sub cute sola cooptas sicut qdā putāt neq; putaret cognoscē eaꝝ excellētiā. ¶Attende.iij.ꝙ vene ꝓncipales cerebri intrant ollā capitis seu ꝓcuitatem cranei in fine cōmissure seu future laude. Juxta illud prin.primi.i. doc.v.sum.v.c.iij. Qđ aūt post haꝝ venaꝝ trāsmissionē remanet ad cranei ventrē penetrat in fine dorꝛ laude. ¶Attēde.iiij.ꝙ iste vene post ingressum eaꝝ in cōcauitatē capitis nō ferunt supra duram matrē qr ledērētur ꝓtactu cranei qñ cerebrū ꝓp fortes voces aut insufflatiōes surſuz eleuat:neq; sustētant supꝑ piā matrē:qr est nimis tenuis neq; sup cerebri medullā mollē ꝛ rotūdā qr ipaz oppmerēt sua ḡuitate. Juxta illud. B.ix.de vtili.parti.ca.v. Si vō ab intrinseca qdē pte cranei diuisset has venas:sed mox grossaz meringā trāseūtes tuta qdē esset ita via eis q̄ztuz in tristari debētibus abextra:ſz ꝑm aliū modū nō tuta. Neq;.n. absq; colligatōe super ipo solo cerebro egtātes rotūda figura ꝛ molli ꝓtextia existēte pos-

sibile

Universidad de Deusto

teriozis a posteriori ventriculo. Et ponit tres vel ꝙtuoꝛ vtilitates. Prima est ꝙ fit separatio vel distãtia ventriculi anteriozis a posteriori. Alia est q: firmantur vene: vnde fit in loco illo cerebri toꝛcular siue palmentũ ſm Gal.ix. de vtilitate particularum. vi.c. Tertia q: cerebꝝ bene comprehensum: bene cum ligamẽtis ligatur per cõmissuram ad os: hec ẽ sũma sententie. Amplius aũt loqui in hoc fine anathomia actuali est obscurum. Conſideranduz ꝙ Auicenna credit ꝙ .A. notificet hic duram matrem ⁊ piam matrem: ⁊ primo piã matrẽ. Cuius vtilitas ẽ pro venis. Secundo duram matrem: qua fit ad os capitis alligatio ⁊ suspensio: ibi ſa [Et ex hac.] Prima tñ expositio fuit ex intentione Galie. ix. de vtilitate partium. v. ⁊. vi. c.

a ¶ In anteriore. Conſideranduz ꝙ organum odoratus fuit valde propinquum cerebꝝ: vt q/dam dicunt: q: cum odoratus fiat cum euaporatione cerebꝝ confortatur ex eo ⁊ iuuatur: ⁊ ideo prope ipsum dicunt fuisse. Postea sequitur ea additamenta neruoꝝ duricies: q:. s. extrema eoꝝ sunt aliqualiter duriora non sic lenia: vt cerebꝝ: ⁊ vt pars cerebꝝ propinquioꝛ.

b ¶ Amplius totum cerebꝝ.] ¶ Hic Aui. notificat cerebꝝ quantum ad substantiam pannicularem. Si autem duo panniculi: scilicet durus dictus dura mater: siue grossa miringa: ⁊ subtilis dictus pia mater.

vene suis oꝛificijs suggendo eam exiccant: ⁊ ad duas venas ipsaꝝ coniungũt sicut rememorati sumus in illius anatomia. Et ex hac quidem reflexione prouenit iuuamentum ad hoc vt ligamentorum velaminis adherẽtis cerebꝝ sit oꝛigo in eq distantia cõmissure cranei: que ẽ coꝝ ipso. In anterioꝛe[a] preterea cerebꝝ oꝛiuntur duo additamenta mãmillaria quibus fit odoratus: que quidem a lenitate cerebꝝ parumper differunt: sed postea consequitur ea neruoꝝ durities. Amplius totum [b] cerebꝝ

Primo ergo hos panniculos notificat simul: secundo vnũquemq; p se: ibi secunda[ ] Hic aũt pãniculus pter hoc.] Cõſiderandum ſm Galie. viij. de vtilitate particularuz ca. xij. ꝙ sicut dixit Plato deum inter ignez ⁊ terram: quoniam longe sunt: posuisse aerem ⁊ aquam: ita inter os ⁊ cerebꝝ posuisse duos pãniculos: durus autez nõ potuit tangere cerebꝝ nec subtilis potuit tãgẽ os. Cõſiderandũ aũt ꝙ cerebꝝ eleuat ad craneũ: dũ augmẽtatur vt i augmento lune: vt prio can.

Jacobus

sibile erat absq; nocumẽto eas ascẽdere. Neq; subtilis meringa erat sufficiens ligamentũ ita magnis venis. Sed neq; reliquũ adhuc ⁊ tertium intra craneum qdez oportebat pducere: p regionez vo que in medio ossis ⁊ grosse meringe ad summitatem reducere eas. Dolerẽt. n. ita ſm motus offendentes ad craneũ: aut oporteret ⁊ hic prepare aliquã durã tunicã i medio venaꝝ ⁊ cranei ãlis appet ſm oẽs ossiũ pforationes: hec ille.

¶ Attẽde. v. ꝙ natura duplicauit durã matrẽ ⁊ iter duas ipsius tunicas collocauit secure ⁊ decenter principales cerebri venas cũ reflexione suarũ tunicaꝝ ⁊ dictaꝝ venaꝝ inter anteriozẽ ⁊ posteriozes cerebri ptes pp duas vtilitates mõ dictas ⁊ tertiã statim subiũgendã. Juxta id Gal. ibi. Existẽte igitur ibi grossa meringa non putauit oportere construere aliã tunicam potente ea extendi ⁊ ad mediũ eius suscipere venas. Num igitur hoc solum est bene ingeniatum: aut ⁊ magis adhuc ãs hoc est B. s. nõ esse ad vnum hoc hãc duplicationẽ vtilẽ. Sed qm̃ oportebat cerebꝝ distingui a parẽgefalida. i. posteriori pte cerebri ſm ipsam maxie poni regionem simul qdez viam vasis. i. venis infallacẽ debẽtem eẽ: simul aũt vtraq; pte hac qdez cerebꝝ: hac vo parẽgefalidã cõprehensurã: ita ꝙ supioꝛ tunica dure matris durioꝛ existens coopit posteriozem cerebri ptem ⁊ tunicã iferioꝛ mollioꝛ exñs anteriozẽ. Sz nũc demũ ⁊ de tertia igeniatiõe delectabiliter vtiq; audies quã creatrix nostra in duplatiõe hac adinuenit. Qm̃ igitur colligari oportebat grossam merigam craneo ne sino ponere cerebꝝ oppꝛimeret multo melius fuit ad infallaciã ipſi meringe ⁊ subiectis particulis: vbi magis ampla est ⁊ duplicata colligatiões explãtari: sed qm̃ p suturas oportebat has explantari: apposuit ibi laudiformẽ vocatã suturam: hec Gal. Et aliam tertiam vtilitatem duplationis ⁊ reflexiõis dure matris vsq; ad lacunã tãgit hic princeps dicens ꝙ ex hac reflexione iuuamẽtum puenit ad hoc: vt sit oꝛigo ligamentoꝛũ velamis adherentis cerebꝛo. s. pie matris in equidistantia cõmissure cranei q̃ coram ipso est. s. coram loco duplicationis ⁊ reflexionis dure matris: ⁊ hec cõmissura que coꝝ ipso est: est cõmissura laude. Et reuera locus duplicationis ⁊ reflexionis dure matris est locus oꝛiginis ligamentoꝛ quibus suspẽdit dura mater craneo ⁊ ligamentoꝛ: qbus suspendit pia mater ad duraꝝ matrẽ: ⁊ ẽ fere equalis distãtia cranei a loco duplicatiõis dure matris illi distãtie q̃ est a pia matre ad illũ duplicationis locũ. Et plus oriũtur ambo hec ligamẽta a loco duplicationis ⁊ reflexiõis dure matris: qꝛ dura mater est ibidem foꝛtioꝛ ⁊ spissioꝛis substantie.

In anteriore. ¶ Jn. ij. dicit primo ꝙ duo additamẽta mãmillaria. i. similia pupillis mãmillaꝝ mulieris oꝛiuntur in anteriori pte cerebri: vnũ a dextris: alterũ a sinistris: per que odoratus fit tãq; p ꝓpꝛium odorandi oꝛganũ. Quod duplicatuz est vt si nocumẽtum alteri hoꝛ accidat non fiat cõe ambobus: ⁊ vt si actio alterius eoꝝ impediatur p alterũ fiat. Et est ibi locutum vt odores q vt plurimũ calidi sunt sua caliditate reprimãt frigiditatẽ cerebri: ⁊ sua fragrantia cõfoꝛtent cerebꝛum ⁊ spũs ipsius. Juxta illud Arist. ca. iij. primi tracta. de sensu ⁊ sensato. Odoꝛ. n. fumalis euaporatio est: fumalis autez euaporatio ab igne ꝓpter quod ⁊ circa cerebꝛum loco odoratus ꝓpꝛium sensiterium est. Et iterũ ibi ca. vi. trac. ij. de odoꝛibus loquens de lectabilibus ex se ⁊ non gratia cibationis ait: cã autem est ꝓpꝛium esse hominis talẽ odoꝛem ꝓpter frigus quod circa cerebꝛum. Frigido enim natura existente cerebꝛo ⁊ sanguine q circa illud ẽ in angustis venis existente subtili ⁊ puroꝛ: de facili aũt infrigidabili ꝓpter quod ⁊ cibi fumositas infrigidata ꝓpter locũ infirmantia reumata facit hominibus facta est ista spẽs odoꝛis: nihil enim aliud est opus ipsius q̃ hoc: hoc aũt facit manifeste. Et. G. viij. de vtilitate particularum ca. ix. ait. Reliquum aũt adhuc odoꝛũ sensiterium iuxta craneũ factum est solum omniuz in ipsis cerebri anteriozibus ventriculis vapoꝛosum quidẽ spiritũ cõtinentib⁹. Oportebat. n. ⁊ huius sensus ꝓpꝛium obiectũ alterare quidem cerebri partem. ¶ Attẽde primo ꝙ cooptoꝛium oꝛgani odoratus factum est porosum rarũ subtile. Prio vt p ipsum respiratus aer libeꝛ ad cerebꝛũ habeat accessum. Secũdo vt fumalis euaporatio deferẽs odoꝛes libere penetret ad oꝛganum eoꝝ. Tertio vt per ipsum superflua cerebri possint expurgari ⁊ sub forma munchi vel muscilaginis ꝓ nares exeuti. Juxta illud. B. ibi. Quinetiam oportebat eẽ tegimẽ eius multoꝝ foraminum simul ⁊ raꝝ mittere debens ad cerebꝛũ aerem qdem respirationis gratia: vapoꝛẽ autem diuotionis oꝛoꝛũ: ac etiam euacuare repente simul si aliq̃ opus fuerit multitudinem ꝛ superfluitatum. ¶ Attende. ij. ꝙ qꝛ pas

De partibus

sibilius est dictum tegimẽ pp suam poꝛositatem ⁊ subtilitatem ⁊ ex consequenti cerebꝛum ⁊ oꝛganũ quod ipsum coopit ab offendẽtibus occurrentib⁹ deforis: natura ante ipsum spongioꝛme os apposuit in quo coꝛriguntur tendentia ad ipsum pꝛiusq̃z illic perueniant. Juxta illud. G. ibi. Ex necessitate autẽ sequebatur magna quidem ipsius tegiminis facilis passibilitas: magnũ aũt principalissimi viscez cerebri nocumentum. Apposuit igitur natura os varie pforatũ sicut spongiã: vt neq; aliud aliquid incidat extroꝛsum coꝛpus durũ: neq; sincera frigiditas inspirantibus nobis ſm rectitudinem ventriculoꝛum cerebri eat. Non enim debebamus semper inspirare aerem moderate frigidum: sed aliquando etiam valde frigidum. Si igitur ſm rectitudinem allatus incideret ad cerebꝛum infrigidaret vtiq; ipsum imoderate ⁊ piculuz induceret de tota vita. Secũdo dicit hic princeps ꝙ ista mãmillaria additamenta parumper differunt a lenitate seu mollitie cerebri: sic ꝙ plus accedunt ad duritiem vel soliditatem. Tum q: preiacent substantie cerebri velut defensoꝛiũ. Tuz q: sunt sedes vel oꝛganum virtutis minus spiritualis. Tum q: si molle vehementer esset hoc olfactus oꝛganum nimis lederetur a vehementia frigoris aeris ⁊ odoꝛum foꝛtium qui ad ipsum accedunt: ⁊ a cerebri superfluitatibus que per ipsuz recedunt. Tertio dicit ꝙ postea cõsequitur hec additamenta neruoꝝ durities. i. licet sint in oꝛigine sus prope cerebꝛ fere: ita molles vt medulla cerebri duritiem tamẽ neruosam acquirunt p elongationem ipsoꝝ. Et vt puto princeps hunc sermonem traxit ab illo Galie. ix. de iuuamentis membꝛoꝝ cap. iiij. ad principium. Ad nares veniunt duo panniculi longi ⁊ ẽ. i. versus nares duo declinant additamenta mãmillaria pãniculis cooperta similia cerebꝛo: vnus versus dexterã: aliud versus sinistram. Et itellige per verba hec principis [Sed postea consequitur ea neruoꝝ durities] ꝙ additamẽta mãmillaria predicta plus accedunt ad nerui duritiem ſm partem qua ad nares declinant q̃z ſm partem qua adiunguntur cerebꝛo: nusquã tamen plenam neruoꝝ duritiem assequũtur: ita vt mereantur appellari nerui: imo nerui optici qui ad oculos tendunt non completaz obtinent neruoꝝ duritiẽ: quãuis sint cerebꝛo dissimiliores ⁊ duriores dictis additamentis teste Gal. ix. de iuuamentis capi. iij. Illi autez qui veniunt ad oculos diuersantur a cerebꝛo paruz: sed tamen non sunt nerui perfecti. Sed contrariũ huic videtur id Galie. viij. de vtilitate particularum cap. v. Sensitiuoꝝz ingulũ neruo indiget molli: neruo qdez: q: hic est sensus oꝛganũ: molli aũt qm̃ disponi aliqualiter oꝛ ⁊ pati qd sensitiuũ ab incidente extroꝛsum vt sensatio fiat. Est aũt ad paciendũ qdez magis idoneũ qõ molle: ad agendũ aũt qõ duꝛ. Oꝛ ergo neruos eẽ aliquos sensitiui odoris. s. olfactus: ⁊ hos eẽ molles. Dic additamẽta mãmillaria noie extẽso dici posse neruos sensitiuos molles cũ sola ab his differãt ſm oꝛiginem mollitie maioꝛi.

Amplius. Jn. iij. pti. dicit primo ꝙ totũ cerebꝝ. i. tota medullaris substãtia cerebri coopit duob⁹ pãniculis: vn⁹ est subtilis q̃ seqtur cerebꝛ. i. sine medio vicinat ei. coopiens ipsuz: ⁊ dr tegimen scõdinale: qꝛ tegit cerebꝛũ sicut secũdina fetũ in vtero. Dr etiaz coꝛijformis ⁊ coꝛijdea tunica: qa sicut coꝛiuz seu cutis nostra tegit ⁊ ꝓtegit vniuersuz coꝛpus: sic ista tunica cerebri medullã. Et itez a multis pia mater dicitur: qꝛ vt pia mater alit ⁊ custodit ipsius filium sic ista tunica custodit ⁊ alit suis venis cerebꝛuz. Alter pãniculus ẽ spissus durus: ⁊ sequtur os. i. vicinat ossibus cranei siue medio tele alteri⁹ vel pãniculi qui ⁊ dura mr appellari solet: ⁊ duꝛ tegimen: ⁊ duꝛ mẽbranũ vel dura mẽbrana ⁊ dura meringa. Scõdo tangit tres vtilitates pp quas facti sunt duo pãniculi inter craneũ ⁊ medullã cerebri. Pria est vt sint duo distinguen

Universidad de Deusto
Biblioteca

fen.iij.ca.de ventosis:t.xiij.fen.ij.tra.ij.c.ij. Et in dilatatione que accidit ei cerebro successione cõstrictionis.i.appropriationis ꝑm Alber. Alter tñ ꝑstrictionis.s.anhelitus. Vñ Gal.in libro de iuuamẽto anhelitus dicit. Venas pellium cerebri accidit inflari:si anhelitum cõtineant. Vel ꝑstrictionis.i.sequentis dilatationẽ. Cerebrũ.n.semper dilatatur:t constringitur:cum semper aerem attrahat t expellat:vt potest sumi.viij.de vtilitate ptcularũ.viij. ca.t.x. t infra fen.v.ca. i. Luz igitur diastolat cerebꝝ appropiquãt ad os capitis: silr i forti vociferatiõe pp multã ꝓssurã i diastolatiõe vl'i diafragmate factã: vt ꝺclaratuz ẽ fen.iij.c. ꝺ exitu oculi.

duobus cooperitur panniculis:quoruz vnus subtilis sequitur ipsuz:t alter spissus sequitur os:qui quidem duo creati sunt:vt sint duo distinguentia inter cerebrum t os:t vt cerebrum substantiã ossis non contingat:t ne ad ipsum ex osse nocumẽta perueniant:hic autem tactus non accidit:nisi in dispositiõibus additionibus cerebri in substantia: aut in dilatatione que ei accidit successione constrictionis. Cerebrũ preterea quãdo qz eleuatur ad craneum: cũ quedã adsunt dispositiones:sicut voces fortes:ergo pter huiusmodi iuuamẽta inter cerebꝝ t os cranei duo ponuntur distinguẽtia media inter ea in lenitate t i duricie: t duo quidem ponũtur:vt illud cuius obuiatio ossium non est bõa absqz medio

[a] Hic aũt.] Primo notificat piam matrẽ: secundo durã:ibi. [b] Pãniculus vero.] Cõsiderandum:ꝑm Haly.iij.theo. c.xi. pp tres vtilitates ẽ ipe pãnicul' subtil'. Primo ẽ tutamẽ cerebri: ꝓ situ at vẽas:tertio nutriat cerebꝝ:t iõ di scdina qz sic scdina fetus situat venas ꝑ fetu t nutrit et inuoluit fetuz sic pia mr cerebri. Cõsiderãdũ:cõmissuraꝝ.i. diuisionuz siue anfractuũ vel ꝓcauitatũ: t ex ꝫ accipim' q vẽtriculi cerebri ad itra sũt tecti ꝫ pãniculo: t apparet aliquando in anathomia. Cõsideranduz q littera que dicit peruenerit:vel preuenit apud postremum cerebri:pot dupliciter exponi. Primo ꝑm boñ.i.puenit subtile t lene: qr pãniculus iste est subtilis multũ in pte

Jacobus

tia inter cerebruz quod est valde molle t ossa cranei que sunt valde dura sicut natura inter ignem t aquam que maxime distant t contrariantur posuit aerẽ t aeri ac terre maxie ꝓtrarijs iterposuit aquã. Juxta illꝺ. S. viij. de vtilitate particularuz.c.xi. Sicut igitur Plato inter terrã t ignẽ qñ lõge sunt abinuicem natura aquã t aerem posuisse ait deuz:ita t ego dicam vtiqz i medio cerebri t cranei lõge substãtijs distãtiũ posuisse naturaz vtraqz merigas nõ existẽte ꝓtentã vno ligamẽto amicitie collecto re. Secũda vtilitas est vt substantia ossis cranei t durities eius nõ attingat cerebrũ vel opprimat ipsuz cum surſum erigit ex aliqua occasiõe: nã pia mater tenuis t rara existens nõ sufficit ipsum prohibere ab hoc. Tertia est vt nocumẽta nõ perueniant ad cerebrũ ab osse cranei qñ vel rumpitur vel cõrũditur vel perforatur vel arte serratur vel putredine aliqua contaminatur. Tertio tangit tres cãs pp quas accidit ꝓtractus cerebri a craneo vel saltem accideret si nõ impediret ipsum dura mr. Pria est additio vel augmẽtatio medulle cerebri i substãtia sua:sicut enĩ carnes alimẽto plurimo possunt augmẽtari substãtialiter sic medulla cerebri augmẽtatur etiam i plenilunijs vt docet experimẽtum. Scda causa est dilatatio cerebri que sibi cõtingit successiõe cõstrictionis:t hoc multipliciter. Primo nãliter t assidue p motũ diastoles t sistoles cerebri: qui sibi a natura sicut cordi ineſt t arterijs. Scõ ex aeris repletiõe aut fumi: aut vaporis prouocãte iterdum ad sternutatiõem. Tertio ex repletiõe alicuius humoꝝ apostemãte ipsum. Vel lege successiõe cõtritiõis:vt quidam libri habẽt:t intellige q post ꝓtritiõem cranei:aut capitis dilatatur cerebrũ:qr apostematur ex affluxu humorum ad partes capitis pp ꝺolorem. Tertia cã est vehemẽtes voces t impetuose vel isufflatiões fortes i buccinis t trumpis mimorũ:vñ gene iflanf:t vene tẽdũtur t cerebrum surſum versus craneuz tẽdes eleuatur ex plurima aeris collectiõe t conatu forti expulsiõis eius surſuz redũdãtis vt satis appet i cantoribus. Quarto cõcludit sic. Ergo pp huius iuuamenta.s.pp predictas vtilitates duo distinguẽtia posita sunt iter os cranei t medullam cerebri que nõ solũ media situ vel loco sunt:sed ẽt mediãt in lenitate t duritie:neqz.n.tam dura sunt sicut craneũ:neqz tam mollia vt medulla cerebri ne passiõibus aptissima fiãt. Quito iterum tãgit cãm quare duo pãniculi facti sunt iter os t cerebruz:t est velut specificatio cãꝝ dictaꝝ vel declaratio: videlicet vt sit illud cuius obuiatio ossium nõ est bona sine medio dure matris: puta pia mr illud idẽ cuius obuiatio ẽ bõa cerebro sine medio. Mã pia mr obuiat cerebro absqz ossẽtiõe:t dura mr obuiat craneo sine lesione:ſz neqz craneũ pie mris neqz cerebꝝ dure mris itrisfãter absqz medio possz obuiare:ſz distinguif iter ea.s.iter ossa cranei mrez ꝑ duraz matrẽ i medio posita situ t duritie. Sexto ꝓcludit q pãnus subtilis puta pia mater est propinquus cerebro:t pãnus durus: puta dura mater est propinquus craneo. Et isti ambo pãni sunt medulle cerebri t ventriculis eius: vt tutamen vnum seu defensoriũ. Juxta id Gal.ix. de iuuamẽtis membrorum ca.v. Et dico q quia substãtia cerebri t teste capitis sunt remote ab inuicem:sunt iter ea duo coopertoria: qñ nõ sufficit vnuz cooptorium ad cõtingẽdum illud quod est iter ea ex remotiõe qñ res in qua itendebatur vt sit vere media nõ sufficit vt locus eius tãtum sit medius: sed etiam q eius natura sit media. Et medium i natura est illud cuius remotio a duobus extremis est vna quãtitas. Sed neutrum istoꝝ cooptoriorũ est remotum a cerebro t a testa ꝑm vnum modum. Si ergo cerebrum fuisset cõtentum coopertorio tenui solo:lederetur illud coopertorium a cõtactu teste. Et si esset cõtentum coopertorio spisso solo lederetur ipsum cerebrũ. Me ḡ accidat cẽbro t cooptorio q iduit ipz occasio: prio induit ipz cerebrũ coopertoriũ tenue:t sup hoc induit cooptoriuz spissum. Et fuit mollities istius coopertorij spissi ab osse sicut durities eius super cooperiũ tenue. Et fuit mollities coopertorij tenuis a coopertorio spisso si

illud idem cuius obuiatio cerebro ẽ bona absqz medio: sed distinctuz est inter ea:est ergo cerebro propinquus subtilis: t ossi propinquius est spissus:t cuz hoc sunt sicut tutamen vnum: hic autem pãniculus preter hoc quod est cerebri tutamen est ligamentũ venarum:que sunt in cerebro quietarum:t pullatilium. Et est sicut secundina seruans situs venaꝝ in ipso textaruz. Qua propter ingreditur etiã cerebri substantiã in locis mult̃is cõmissuraꝝ eius:t tendit ad vẽtres ipsius t peruenit ad postremuz interſectuz:propterea qr non eget eo propter sui:scilicet postremi duriciem: pãniculus vo spissus cerebro nõ adheret: neqz subtili:ita vt i oi loco sit decẽter situs super ipsuz:ſz est ab eo eleuatus t iter ip-

Secũdo modo potest dici seu exponi:propter qꝺ sciẽduz q pia mater: vel comparatur cerebro ab extra:t sic totum cerebꝝ ab ea complectitur: quẽ admoduz enim cutis vndique cooperit alias sic pia mater cerebrum: vt Galie. octauo de vtilitate particularum secundo capitu. Vel comparatur sibi vt intus in concauitates cerebri penetrat t vt sic non diffunditur in omnem partem posteriorem cerebri:quia sunt dure de se: sed preuenit: t quasdam partes dimittit quas ab intra non tegit scilicet partes posteriorꝭ vẽtriculi cerebro cum quez Aui. vocat infra cãphaduri. Et hec ẽ sententia Galie. octauo de utilitate parti.xvi.capitu. vbi dicit cõformis autem miringa.i.pia mater quam subcingere ventriculos desuper ꝺicebamus vsqz ad hanc peruenit concauitatem que est in focili forma idest in medio tẽ. Que enim sunt deinceps his corpora:que circa parum durioꝛa cõsistẽtia sunt quaz vt egeant

De partibus

cut mollities cerebri a coopertorio tenui. Et coopertoriũ spissum cooperit tenue. Et testa continet coopertorium spissum vt galea que continet [c] In quarta particula que ẽ de pia matre ꝺi [d] caput:hec Gal. ibi. cit primo q iste panniculus dictus pia mater vltra illud iuuamen quod cerebro prestat in esse tutamen t coopertorium eius prestat iuuamentũ in esse ligamen t sustentaculum venarum cerebri tã pulsatiliuz qz nõ pulsatilium:t est ipsi cerebro sicut secũdina fetui in vtero. Nam sicut ista tegit t protegit circũquaqz fetum:sic illa cerebrum. Et sicut ista venas infert recipit ortas t matricis cotilodonibus ferentes sanguinem ad vmbilicum fetus pro nutrimento eius t iremẽto sic illa venas que cerebrũ nutriũt. Juxta illud galie.ix. de iuuamẽtis membrorum.c.v. Coopertoriũ istud adiuuat cerebrũ t custodit t confirmat ipsum:t cuz hoc est ligamẽtum venaꝝ que sunt i toto cerebro. Et istud cooptoriuz est simile secũdine embrionis t cãalibus venarũ que sunt inter eparet itestina: quoniã ista duo t coopertoriuz quod cooperit cerebrũ retinẽt venas pulsatiles t nõ pulsatiles positas vnam ad latus alterius adinuicẽ t implent illud quod est inter eas ex vacuitate coopertorio tenui qꝺ conteritur inter ſlas:vt non auferantur a suis locis neqz inuoluanf inter se i horis motus: hec ille. Secũdo dicit hic princeps q propter has causas pia mater nõ solum circundat t cooperit cerebrum: sed etiam penetrat t ingredif substantiam cerebri in locis plurimis cõmissurarum eius t penetrans rẽdit vsqz ad ventres eius: sicut enim vides in malogranato cõmissuras plures t ipsius grana per telas tenues seiũgi abinuicem sic per piam matrẽ medulla cerebri seiuncta diuiditur. Juxta id galie. vbi supra. Et propter hoc non currit coopertorium cerebri super cerebrum tãtum: sed profundatur in ipso per omnes suas partes:t iuoluitur super ipsas t currit cũ venis cerebri ad omnes partes donec perueniant ad vacuitatem ventriculorum cerebri. Tertio dicit q tutamẽ cerebri dictum pia mater peruenit ad postremum cerebri interſectum: vel apud postremuz cerebri sectũ sicut in quibusdam textibus habetur. Et per hoc intellige q pia mater non protenditur super posteriorem cerebri partem: neqz eã cooperit:ſz recisa videtur aut itercisa in directo ipsius vel parum ante ipsam. Et dat rationem qr postrema pars medulle cerebri non indiget tegimine pannicuſi istius eo q est dura sufficienter ad intristanter t indolorose tegi dura matre sine medio tunice alterius. Juxta id Galie. ix. de iuuamentis membrorum capitu. vi. scilicet vltimo. Coopertorium autem secundinale quod diximus esse inter istos ventriculos cerebri peruenit ad istud rabeda quod est inter telam: quoniam illud quod est post rabeda de parte cannalis est tantum durum t tantum forte q non indiget re que ponatur in eo:t similiter etiam illud quod est in parte ventriculi posteriorꝭ. Et per rabeda intellige locum profundum ad quem peruenium duo vẽtriculi anteriores cerebri:t est principium canalis que est sicut transitus de parte anteriori cerebri ad posteriorem dictus a quibusdam ventricu [e] lus medius. cit primo q panniculus spissus.i. dura mater non adheret medulle cerebri: t id intellige de medulla que est interiori eius parte quam mollem existentem sua duritie lederet ſi sine medio pie matris sibi iungeretur: ſz adheret medulle postreme partis que duritie eius fert intristãter ipsius contactum sine medio. Secundo dicit q panniculuſ spissus dictus dura mater non adheret etiam subtili panniculo dicto pia mater: sic q in loco omni sit decenter situs super ipsum iacens t ipsum tãgens ac ab ipo vectus t sustentatus: imo ab eo eleuatus est t parumper distans: ne suo pondere t grauitate grossarum venarum quas in sui medio gerit piam matrem opprimat t ex consequenti cerebrum. Tertio dicit q inter istos duos panniculos nihil continuat vel interiacet nisi vene non pulsatiles que in duram matrem penetrant: t ab ea deſcendunt ad piam

matrem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

regeant arcendo.i. tali tegmento ab intra. Et hec est sniа Aui. infra illo. §. Et pānicul. Pāniculus ꝛc. Considerandum q accipimus quis est situs huius pāniculi: q no adheret subtilitr: scdo que colligantia: q per venas ligatur cum pia matre: per ligamenta cum osse: vnde constituit pāniculus tegens os ab extra. Et ex hoc verificatur quod dicit Auic. 4. can. de fractura cranei q si dura mater inuenitur non suspensa est malum signum. Considerandus q huius panniculi sunt tres utilitates ꝫ Galya. tij. the. Prima est piam matrem seruat: ꝛ defendit ab ossis duricie. Scda vt distinguat inter duas partes cerebri. s. prozꝛ pupiz. Tertia vt sit firmamentum venarū: que sunt in eo reduplicatiõe. ¶ Cerebruz preterea. ¶ Supra notificauit cerebrum quātum ad partem eius medullarem ꝛ pāniculārem: hic quātuz ad eius ventriculos. Et pmo quātū ad vnūquēq; diuisim: scdo simul: scda. ibi (Quod autez.) Prima in duas. Primo premittit: scdo declarat: scda. ibi (Et anterior.) Considerandus q in longitudine ꝛ latitudine pñt dari quasos quidem nõ continuant nisi vene penetrantes in spisso ꝛ puenientes ad subtilem. Spissus autem vadit ad craneuz cum ligamentis panniculariбus ortis a spisso stringentibus ipsuz ad commissuras: ne super cerebruz vehementer grauet: ꝛ hec quidem ligamenta ex cõmissuris eleuãtur vsq; ad exteriora cranei: ꝛ oriuntur illic: ita vt ex eis texatur pāniculus craneū cooperiens: ꝛ per illud affirmatur ligamentum panniculi spissi etiam cum craneo. ¶ Cerebrū preterea in longitudine sua tres ꝫ ventres: ꝛ sic vnusquisq; venter in sui latitudine duas habet partes. ¶ Et anterior quidem pars sensibiles est separationis in duas partes. s. dextram ꝛ sinistrā: ꝛ hec pars iuuat ad odoratum: ꝛ ad expulsionem superfluitatum cum sternutatione: ꝛ ad partiendum plurimuz spiritus sensibilis: ꝛ ad operationes virtutum formatiuarum: que sunt de virtutibus apprehendentium formas: que sunt virtutes interiores. s. sensus communis ꝛ fantasia ſm Auicen. primo can. fen. i.

tuor. diuidendo primum in latitudine in duas: ꝛ ideo. ir. de iuuamentis dicuntur quatuor. Et anterior hec pars habet tres sicut tres sunt isti ventres: secunda. ibi (Venter aut.) tertia. ibi (Medius autem.) Considerandus sensibilis separationis: q alij ventriculi sensibiliter non sunt diuisi: vt supra dictum est. Considerandus q quatuor vtilitates imponit ventriculo anteriori ad odoratū: quāuis enim ad alios sensus exteriores iuuet: tamen q odoratus est ppinquissimus sibi: iō ꝛ eo specialiter expressit ꝛ distincte. Secunda vtilitas est expulsio superfluitatuz cum sternutatione: ꝛ intelligit per ꝫ supfluitates grossas quascūq; ab vtriusq; naribus expulsas a parte anteriori cerebri venientes. Expressit aūt cum sternutatione: quia hoc apparet virtus expulsiua cerebri siue opatio expulsiue cerebri. Tertia vtilitas ē partitio spiritus exteriorum. Quarta est q in hoc vētriculo est sedes virtutuz formatiuarum. s. apprehendentium formas: que sunt virtutes interiores. s. sensus communis ꝛ fantasia ſm Auicen. primo can. fen. i.

matrem dempto aere qui vacuum prohibet. Iuxta illud Gal. ix. de iuuamentis membrorum capitu. v. Et coopertorium spissum durum est separatum a coopertorio tenui. Et nulla copulatio est inter ea nisi per illud quod transit in eis ex venis. Quarto dicit q spissus panniculus seu dura mater tendit versus craneum cum ligamentis pannicularibus ortis ab ipso spisso panniculo stringentibus ipsum spissum panniculum seu duram matrem ac sustentantibus ꝛ suspendentibus ad cõmissuras ne iste panniculus cum grossis venis quas in se continet super cerebrum vehementer gravet ꝛ accidens oppumat ipsius medullam. Quinto dicit q hec ligamenta ex dura matre orta per commissuras sursuz penetrãt ꝛ eleuantur vsq; ad exteriores cranei partes ꝛ ibi oriuntur idest dilatantur ꝛ expanduntur super totum craneum: sic q ex ipsis panniculus nascitur qui cooperit craneum dictus pericraneum a peri quod est circum ꝛ craneuz quasi vndiq; tegens ꝛ circũdans ipsum. Et per hunc panniculum affirmatur colligatio ꝛ suspensio ꝛ sustentatio panniculi spissi seu dure matris cum osse cranei. Iuxta illud Galeni nono de iuuamentis membrorum capitulo quinto. Et quia impossibile est vt coopertorium spissum sit applicatum cum testa propter remotionem eorum adinuicem ꝛ fuit necessarium vt applicaretur orientur ligamenta ei. Et ista ligamenta sunt coopertoria tenuia que oriuntur a coopertorio spisso. Et via eorum quando exeunt a testa est murus teste capitis. Et cum exierit quodlibet illorum expanditur super locum ex quo exit. Et expanduntur omnia super manifestum teste: ꝛ occurrunt ꝛ copulantur adinuicem donec fiat ex omnibus eorum vnum coopertorium quod continet manifestum totius teste ꝛ sic ligat coopertorium spissum cum testa. ¶ Attende primo q pericranei tres sunt principales vtilitates. Prima est retinere duram matrem suspensam cum craneo fortiter ꝛ stabiliter vt piam matrem sua grauitate non oppumat. Secunda est stringere fortiter ꝛ stricta tenere ossa cranei adinuicem serratiliter iuncta. Tertia est preesse his ossibus ad dandum eis suis venis ꝛ arterijs nutrimentum aliquod ꝛ vt suis neruis nocentia defora occurrentia craneo sensu carenti sentiant vt frigus ꝛ eius ꝛ solutionem continuitatis. ¶ Attende secundo q tribus de causis superposita est pericraneo musculosa caro. Primo vt sit tunica protegens ipsum simul cum craneo ꝛ cum toto cerebro ab extraneo frigore quod inimicum est neruis ossibus dentibus cerebro spinali medulle vt ait Hippo. apho. v. Secundo vt ipsa sit velut mollis culcitra presustinens ictus ꝛ occursus duroꝝ: ne craneum quod lene porosum ꝛ tenue esse opotuit vt non aggrauet corpus de leui findatur vel conquassetur ab occursu duroꝝ. Tertio vt sentiat ante pericraneum nocentia que ei deforis occurrunt. ¶ Attende tertio q hec caro tegitur corio duro cui radices capillorum insident ꝛ tenaciter herent: ꝛ sensu participat: vt intrinseca cutis ꝛ habet desuper quandam superficiem duram terrestrem que interdum squamatur vel furfuratur. ¶ Attende quarto q rete mirabile connumerandum panniculis cerebri est de mirabilibus ipsius partibus ꝛ de magis artificiose compositis ꝛ ideo mirabile dicitur ꝛ vt sustentetur circundat glandulam in medio sui positam ꝛ fere peruenit vsq; ad postremam cerebri partem: sic q est vt basis totius cerebri. Iuxta illud Galeni nono de vtilitate particularum capitulo quarto. Locata autem ab anatomicis retiformis plicatura maximum miraculum eorum que ibi sunt locata est comprehendens quidem in circuitu ipsum adenem: id est glandulam perueniens autem retro vsq; plurimuz tota enim paulominus basis cerebri submissam habet hanc plicaturam. ¶ Attende quinto q hoc rete non est panniculus simpler sed est velut multa retia sibi inuicem illaqueata taliter q vnum ab altero non potest vsq; separari. Iuxta illud Gal. ibi est autem non simpler hoc rete: sed sicut si hec piscatorum retia plura accipiens supta seinuicē tenderes: addens autez reti rete supponeres semper alteras alteris copulatas esse: ꝛ non esse possibile: vnumquodq; ex eis accipere quin sequantur alia assumptum ſm ordinem omnibus deinceps sibiinuicem copulatis. ¶ Attende sexto q nulla retium artificialis commixtio comparabilis est commixtioni huic naturali retium in subtilitate filorum ipsius ꝛ dēsissima ipsorum illaqueatione vel infiltratione subtilissima. Iuxta illud Gal. ibi. Quin etiam neq; subtilitati cõpositorum neq; densitate compositionis eorum habebis vtiq; aliquod horum retium comparare. ¶ Attende septimo q compositio istius retis non a casu sit neq; ex contingenti sed per nature opus ex materia propria teritur scilicet ex filis arterie grosse penetrantis craneum. Iuxta illud Gal. ibi. At vero neq; ex contingenti manifestum est: sed maximã partem arteriaruz que a corde ad caput feruntur materiaz submisit natura huic mirabili plicature. Parue enim alique earum germinationes ad collum ꝛ faciem ꝛ ad extrinsecas partes capitis abscesserunt. Totum vero reliquum rectum a principio factum est per thoracem ꝛ collum ad caput relatum. Suscepit igitur susuiter hanc partem craneum ꝛ perforatum misit intristanter intra caput. ¶ Attende octauo q licet arterie ascendentes ad caput ꝛ intrantes craneum videantur properare ad cerebrum: non tamen est ita: sed statim post ingressum in craneum inter ipsum ꝛ duram matrem diuiduntur in fila tenuissima: ꝛ rete mirabile illic constituunt quod sub toto fere cerebro expanditur ante ꝛ retro dextrorsum ꝛ sinistrorsum ac si illic terminate sint arterie ꝛ oblite subintrare cerebrū: sed non est ita. Iuxta illud Gale. ibi. Et estimatio erat ex his omnibus properare ad cerebrum eas: sed non hoc ita habuit: transeuntes enim craneum in intermedia regione huius ꝛ grosse meninge: primo quidem diuise sunt ad multas valde paruas ꝛ subtiles arterias: consequenter autem hoc quidem ante caput hoc vero post hoc autem ad dextram hoc autem ad sinistram per seinuicem allate ꝛ circumplere rursus aliam existimationem contrariam prebuerunt q oblite sunt eius que ad cerebrum vie: sed neq; hoc est veruz. ¶ Attende nono q postquã fila hec arteriarum constituerũt rete mirabile rursus exeunt due magne grosse pluribus similes erumpunt arterie: vt truncus aut stipes ex radicibus ꝛ perforamina grosse meninge siue dure matris ad cerebrum feruntur ꝛ ipsi immerguntur. Iuxta illud Gale. ibi. Et rursus namq; ex illis multis arterijs velut ex radicibus ad stipites aggregatione facta prodit par arteriarum alterū equale ei quod a principio ascendit: ꝛ ita iam per grosse meninge foramina ad cerebrum est ymersa. ¶ Attende decimo q vtilitas diuisionis arteriarum ꝛ involutionis multiplicis suorum filorum in constitutione retis mirabilis est vt spiritus vitales qui sunt velut materia spirituum animalium illic digerantur ꝛ depurentur ꝛ depurati exquisite animales fiant sicut in venis ꝛ in arterijs que ad testiculos descendunt multe sunt circumuolutiones dicte variciformis plicatura: quia varicibus assimilantur vt sanguis qui in eis est diligenter elaboretur ꝛ digeratur ꝛ dealbetur fiens illic sperma. Iuxta illud Gale. Ubi enim certitudinaliter elaborare materiam vult: natura conuersationem in organis digestionis preparat. Demonstratum enim est ꝛ hoc iam in alijs multis. Ad presentia vero circumuolutionis in qua qui ad spermatis generationem idoneus sanguis ꝛ spiritus preparatur memorantibus nobis licebit exemplum aliquod facere. Tene enim in illa ꝛ arterie multiformiter circumuoluuntur ſm primas quidem partes circumuolutionum sincerum sanguinem continentes: ſm vltimas vero que apud ipsos testiculos nedum rubeus certitudinaliter: sed iam albus aliqualiter est qui continetur in eis humor parum adhuc indigens ad complementum substantie spermatis quod ab ipsis testiculis accipit. Sed quanto qui ſm cerebrum est spiritus animalis diligentiori eget elaborare cū sperma tanto retiformis plicatura ꝛ variciformi multuz plicabilior: facta est Bene igitur in alijs submemorationibus demonstratum est q generatio animalis spiritus qui ſm cerebrum vitalem qui per arterias sursum fertur propriam habet materiam.

Cerebrum preterea. ¶ In hac parte quarta primo agitur de ventribus cerebri. Secundo de commissurationibus ventrium cerebri ꝛ de iuuamentis ipsarum. ibi (Commissuratio vero que existit.) Tertio de loco partitionis venarum sub cerebro ꝛ glandula cui inituntur. ibi (Et inter hunc ventrem.) Quarto de parte cerebri verisormi superposita medio ventriculo cerebri ꝛ de panniculo quo tegitur ꝛ de duobus additamentis similibus corio humanie. ibi (Et pars cerebri comprehendentis.) Quinto de meatibus per quos expelluntur superfluitates cerebri. ibi (Et pulsio preterea superfluitatum.) ¶ In prima particula que est presens tertius primo agit de numero ventrium cerebri ꝛ diuisione cuiusq; eorum. Secundo de anteriori ventriculo in speciali. ibi (Et anterior.) Tertio de posteriori. ibi (Venter autem.) Quarto de medio. ibi (Medius autem.) Quinto de signo q dicti ventres sunt loca virtutem que eis assignantur. ibi (Quod autem ventres.) Sexto de coopertorio ventrium vsq; ad occiput per piam matrem. ibi (Et panniculi subtilis.) In prima parte particule huius dicit primo q cerebrum tres ꝫ ventriculos in longitudine sua que est ꝛ attenditur ab anteriori eius parte que finciput dī ad posteriorem que dicit occiput videlicet primum ventriculum ꝛ anteriorem in directo frontis postremum ꝛ vltimum in occipicio: ꝛ medium inter hos quem qdam ventriculuz nolare renuunt ꝛ dicunt ipsum potius debere nolari cānalem viam vel meatum de primo ad postremū cerebri ventriculuz q̄ mediū ventrē: sed istud certamen est de

a ¶ Venter autē. ¶ Considerandum q accipimus huius ventriculi quātitatem: qr magnus licet sit anteriore minor: est autez magnus propter duas causas quas Auicē. ponit. Secundo accipimus vtilitatem: q: partitur spiritum motiuum plurimum: z hoc dicit: qr etiaz aliquid de spiritu motiuo anteriori partitur. Secunda vtilitas est: qr est sedes virtutis conseruatiue. s. memorātiue. Tertia accipimus formam qr gradatim minoratur: vt quasi ad acuitatez tendat. Quarta qualis est modus substantie: quia inspissatur z indurator: cuz hoc faciat ad retentionem.

b ¶ Medius autem .) ¶ Considerandū q. A. ex. vi. notificat hunc ventrem. Primo per simile: quia est transitus z sicut deyliz deyliz. i. foramen specus. spelunce sub terra. Secundo quātitate qr est satis magnus z longus quod declarat: qr redit de magno anteriore ad posteriorem magnuz. Tertio vtilitate: q: spūs cerebri vētriculi anteriorīs continuatur cum posteriori z puenit. s. spūs anterior ad amplitudinem curuitatū memoratiuz. i. ad amplitudinem ventriculi posteriorīs memoratiui. Dixit autē curuitatum: qr quasi per quandam incurvationem venitur ad posteriorem ventriculum: iacet enim incurvitas subtus. Quarto figura videtur sicut sphericuz quod est interius. Tamen Alpreheēsionis interiorīs. Venter[a] aūt postremus est etiam magnus: qm ipse implet magni mēbri vacuitatem: z qm̄ est p̄ncipiū magne rei. s. nuche: z ex eo partitur plurimū spiritus motiui: z illic q. dē sunt virtutis seruatiue operationes sed tñ est minor anteriore: imo cuiusq; duoz vētriū anteriorīs: z cū hoc minoratur gradatim vsq; ad nuchā: z inspissatur vsq; ad duritiē. ¶ Medius[b] aūt venter est sicut trāsitus a parte anteriore ad partē posteriorē: z est sicut deylis situs inter eos: z ipse quidē pp illud magnificatur z elongatur: qm̄ est rediens de magno ad magnū: z per ipsum continuatur spiritus anterior cū spiritu posteriore: z puenit ad amplitudinē curuitatum memoratium predictarū: z principiū huius ventris primū cooperitur ita q videtur illud qō est interius: sicut sphericum: z p id qdem elevatur: vt sit transitus: z cuz hoc elongatur rotunditate sua a nocumentis: z fit fortis ad tolerandum: qō super eum sustentatur velamine: qō est p̄m gradus: z illic coniungūtur duo ventres cerebri anteriorīs: ita q separātur a posteriore in hoc transitu: z ille qdem locus nominat cōiunctio duoz ventrium: z hic idez transitus est venter. Et qm̄ est transitus deferens a formatione ad seruationez est melior locus cogitationi z imaginatio-

anteriori ad posteriorez: tunc apparet longus: z cū sua rotunditate habet vtilitatem communem rotundis rebus: quia sunt tutela nocumentis z melius potest sustinere reflexionem panniculi duri gradatim de quo supra dixi illo paragrapho. Velamen autem in ipso. Quinto notificat hunc ventriculum termino: qr terminatur ad duos ventriculos anteriorez z posteriorem. Sexto notificat ex sui operatione siue vtilitate: quia est locus tē. ¶ Considerandum q imaginatiua sumitur pro estimatiua: virtutis igitur estimatiua z cogitatiua: quia sunt de intentionibus ap[illegible]-

sis vel memoratis: ideo locus eius est in medio inter virtutes memorales z apprehensiuas formarum: hoc dependet z sciuisti ex scientia primi libri z. vi. de naturalibus.

Jacobus

nosibus plusq; de rebus. Et ad sequentia plus seruit medico q venter dicatur: qr reputatur sedes tam cogitatiue q̄; estimatiue z nō solum transitus de ventre in ventrem. Scō dicit q vnusquisq; predictoz trium ventriculoz duas hz partes in ipsius latitudine: vnaz quidem dextram: z aliam sinistrā inter quas diuidit pāniculus pie matris. Quisq; ergo ventriuz cerebri duplex est: sed ista duplicitas z hec partitio manifestior est in anteriori cerebri ventriculo. Causam vero generalem duplationis eorum sic memorat Gal. ix. de inuamentis ca. vlti. de his ventribus dicens. Et instrumenta fuerunt duplicia vt quādo destrueretur vnum remaneret alteruz ad operationem. In secunda dicit primo principe q cerebri pars anterior est sensibilis separationis. i. manifeste diuisa in duas partes vz in dextram z sinistram z in duos ventres dextrum z sinistrum sicut clare apparet anatomizanti cerebruz hominis. Secundo tangit iuuamenta quatuor partis prime cerebri locate anterius. Primum est cooperari ad odoratum vel per duo additamenta māmillaria que sibi preiacent: vel attrahendo sibi aerem per nares cum fumalibus euaporationibus odorabilium deferentibus odores ad cerebrū. Scōm est cooperari ad expulsionem superfluitatum cerebri cuz sternutatione z ex sufflatione seipsam comprimendo vel fistolando z exprimendo per os colatorij superfluitates que cerebrum opprimunt. Tertium est ad partiendum seu distribuendum z transmittendum organis sensuum exteriorum plurimum spirituū sensibilium per neruos sensus a cerebro exortos. Quartum est ad exercendum operationes virtutum formatiuarum que sunt de numero virtutum apprehensiuarum interiorum. Et intellige hic per virtutes formatiuas sensum communem recipientem formas omnium sensibilium exteriorum z discernentem inter sensibilia diuersorum sensuuz z fantasiam retinentem has formas in absentia obiectorum. Iuxta illud Principis primi prima doctri. vj. ca. v. Et virtus quidem occulte comprehensiua z non sentiens est sicut genus. v. virtutum. vna est virtus que vocaur sensus communis z fantasia z apud medicos vna est virtus: sed apud certificantes qui sunt ex philicis sunt due virtutes: sensus enim communis est illa que omnia sensu percepta recipit z propter eorum formas patitur que in ipsa copulantur. Fantasia vero est illa que illas custodit postq; coniunguntur z retinet eas post sensus absentiam. Et que earum duarum est recipiens alia est a custodiente: hoc autem certificare est philosophi: sed qualitercūq; fuerit eius sedes z operationis principium est anterior cerebri ventriculus. In tertia dicit primo q postremus venter cerebri seu postrema cerebri pars magnus vel magna est propter duas causas. Prima est qr implet magni membri vacuitatem seu concauitatez. s. postreme partis cranei. Secunda est quia est principium ex quo res magna procedit vz nucha: sicut ex radice truncus vel ex fronte riuus. Nucham vero magnam esse oportuit quoniam ex ea exiuerunt oriri. xxj. paria neruorum cum vno absq; pari deputata ad motuz. Secundo tangit duas principales vtilitates ventriculi vltimi cum illa qua ipsa est principium nuche. Prima est q ex eo plurimū partitur spiritus motiui. Radix enim motus voluntarij posterior pars medulle cerebri: truncus vero nucha est z rami nerui. Diffunduntur ergo motiui spiritus z patiuntur a cerebro in nucham z a nucha in neruos deferentes membris virtutem motiuam qua ipsa mouentur. Secunda vtilitas est esse sedes z principium operationum seruatiue virtutis seu memoratiue que thesaurus est intentionum sensu imperceptarum peruenientium ad estimatiuam: sicut fantasia thesaurus est huius quod peruenit ad sensum communem de formis rerum sensu perceptarum. Iuxta illud Auin. prima. i. doc. vj. c. v. Virtus cōseruatiua z memorali est thesaurus eius quod peruenit ad estimatiuam de intentionibus inperceptis sensu extra formas eorum sensu perceptas: sicut fantastica est thesaurus eius quod peruenit ad sensum ex formis sensu perceptis: z eius quidem locus est posterior cerebri ventriculus: hec ille. Dicitur etiam ventriculus iste sedes virtutis reminiscitiue que oblita reducit ad memoriam: de qua ait Princeps ca. nunc dicto. Hic vero est locus considerationis philice vtrum virtus conseruatiua z memorialis z virtus que reducit illud quod est absens a memoria ex eis que ab estimatiua sunt reposita sit virtus vna aut virtutes due: medico tñ non est inde curanduz: quoniā

De partibus

a ¶ Quod nocumenta que eis qualitercūq; sint accidunt sunt omogenea: sunt enim nocumenta que ventriculo cerebri posteriori accidunt vel de genere completionis vel de genere compositionis. Tertio dicit q licet postremus cerebri venter sit magnus z amplus: ipse tamen minor est anteriore z non solum minor toto anteriore: sed etiam minor est vtroq; ventriuz partis anterioris dextro z sinistro: qr multo plures z frequentiores sunt opationes sensus cōmunis z fantasie q̄; memorie vel reminiscentie: mille enim res dictim videmus z multas audimus quarum cito post neq; reminiscimur neq; memoramur. Quarto dicit q posterior cerebri ventriculus z medulla in qua est paulatim gracilantur z minorant vsq; ad nuche initium z inspissat pars illa cerebri vsq; ad duriciem talem z tantā q ipsa non indiget coopertorio tenui dicto pia mater: sed fert intristantur tactum dure matris.

Medius. ¶ In. 4. dicit primo q vētriculus cerebri medius est velut transitus ab anteriori ventriculo ad posteriorē: z est sicut deylis inter eos situs. Est autē deylis meatus per quē de vno loco transitur ad aliū: z proprie subterra sicut sunt mine. Scō dicit q iste ventriculus cerebri medius est magnus z longus: qr rediēs est siue transiens de magno ad magnū. s. de anteriori ventriculo cerebri ad posteriorem qui sunt ambo magni: sed prior maior est. Et etiam vt ille virtutes que huic ventri infident: puta cogitatiua z estimatiua locum habeant amplum pro operibus suis: videmus. n. q; habentes caput rotundum paruum non satis oblongum sunt de more fatui. Tertio dicit q anterior spiritus primi ventriculi continuatur cum spiritu posteriore ventriculi vltimi per hunc medium ventriculum. Nā spiritus animalis cerebri defert formas rerum sensibilium a primo ventriculo ad ventrem medium vt cogitatiua circa illas operans componat z diuidat ipsas abinuicem: z estimatiua ab illis eliciat insensatas spēs quas defert spiritus a ventriculo medio ad posteriorē quatinus reseruet ipsas memoria. Quarto dicit q hmōi spiritus vel venter medius puenit ad amplitudinē curuitatū seu ꝯcauitatū memoratiū. s. ad duos posteriores ventriculos cerebri ḡbus infidet memoratiua virtus: geminatur. n. ventriculus vltimus vt alij duo sicut memoratum est prius paragrapho illo. Et vnusquisq; venter in sua latitudine duas hz partes. Quinto dicit q principium medij ventriculi cooperitur taliter q eius interius est sicut sphericum seu rotunde forme pp tres causas. Prima est: vt per illud sit elevatuz ad instar arcus vel testudinis vt sit transitus liber spūs per concauum eius. Scōa est qr hec pars per suam rotunditatem fit elongatior a nocumentis z minus passibilis a contristantibus sibi occurrentibus vt rotunde turres minus quadratis leduntur a machinis. Tertia est vt pars illa fiat fortior ad sustendanduz illud quod ferre habet de velamine quod p̄m gradus super ipsum tenditur z diuersificatur quemadmodum fornices vel arcus deferunt pontes z alia super hos edificatos z elevatos. Sexto dicit q illic. s. principio medij ventriculi duo ventres anteriores coniunguntur sic q per hunc ventrem seu trāsitum medium separantur ventres anteriores a posterioribus. Septimo dicit q ille locus ventriculi medij vocatur coniunctio duorum ventriculorū. s. anteriorīs z posteriorīs: z ille idem transitus appellatur venter medius cerebri. Octauo dicit q quia medius venter cerebri est transitus deferens formas sensatas rerum sensibilium a forma ad seruationem ideſt a sensu communi z fantasia ad memoriam est melior locus cogitationi z imaginationi ideſt virtutibus cogitatiue z imaginatiue ac suis operibus sicut sciuisti per hec que dicta sunt primi prima doctrina serta ca. v. paragrapho illo. Et huius quidem virtutis sedes est ventriculus cerebri medius. ¶ Attende q in isto medio vētriculo due sunt virtutes. Una est que dicitur cogitatiua si virtus rationalis ei imperauerit z ad suam peruenerit intentionem: z dicitur imaginatiua si virtus estimatiua ei imperauerit z ad suam peruenerit intentionem: z vtraq; istarum se exercet in compositione z diuisione formarum sensu perceptarum: z quandoq; in formis fictis vt in homine volante in monte smaragdino. Alia est estimatiua que ex formis sensatis elicit species insensatas: vt per hanc virtutem ouis ex motu z figura lupi elicit speciem inimicitie z fugit: z ex motu z figura pastoris elicit speciem amicitie z sequitur ipsum.

¶ Quod autem.

Universidad de Deusto

a ¶Quod autem ventres. ¶Hic simul loquēdo de his vētribus eos notificat:z primo probat q̄ sint sedes virtutum dictarum: z in hoc dici potest q̄ probat dicta. Secūdo notificat eos q̄ztum ad pāniculum qui videtur eis esse cōis:ibi ꝑa[Et pānículi] Cōsiderādum q̄ iam dictū est q̄ sensus cōis est i primo vētriculo:z cogitatiua i secūdo:memoria in tertio:hic ergo probat hoc simul. Nam medicus iudicat illic esse virtutez vbi comprehēdit:q̄ temperamētum in cōplexione z alijs est causa perfectionis operationis:z intemperamentum est causa lesionis. Medicus ät hoc habet ponere:lz non sufficiat nāli phyſico: vt declaratum est a me in libello quē de corde composui: videmus autez q̄ leso ventriculo primo leditur sensus cōis ꝛc. ifra hec patebunt. Dixit autē destruit quātum ad ablationem: ingreditur lesio quātum ad diminutionem z corruptionem.

ni ſm q̄ sciuisti. ¶Quod autem ventres[a] isti sint loca harum operationū significatur ex nocumentis que accidunt eis:destruitur enim cum nocumento cuiusq̄ partis eius operatio aut ingredit ipsam lesio. Et pāniculi[b] subtilis ps cooperitur:z cooperit vētres cerebri vsq̄ ad cācadi super quod est tunica. Buricies vero eius quod est post illud sufficit ipsi loco coopture velamis. ¶Cōmissuratio autem[c] que existit in ventribus cerebri est vt spiritus aialis in substantiam cerebri transitum habeat:sicut in ventres eius cum non omni[d] hora sit vēter dilatatus z aptus:z spiritus[e] animalis sit paucus vbi ventres tantummodo aperiuntur. Et etiam[f] quia spiritus alteratio paruz completur a complexione que est cordis vsq̄ ad complexionez que est cerebri:vt in ipso fiat eius decolor reuocatur intus. Dicendum q̄ illa reuocatio est ad cor ſz Auer. secūdo z tertio colliz. Vel dicendum q̄ licet ad cerebrū reuocaretur tñ calor inspissatur z attrahitur pp frigiditatez z hu.z sic occupat minorez locū. Sciendum tñ q̄ etiam in vigilijs multis resoluentibus posset dici q̄ ventriculi cerebri nō sunt dilatati.s.multum.

b ¶Et pāniculi. ¶Hic notificat istos ventres ex parte pāniculi qui videt eis cōis.s.pia mater. Et dicit q̄ ps pāniculi subtilis.i. pie matris cooperitur.s.a substātia cerebri penetrādo in illam:z cooperit vētres cerebri ab intra:q̄ foderat eos:nō tamen omnes:sed vsq̄ ad occiput z sic nō foderat cōmissuras partis posterioris z illius anfractus:nec ventriculuz posteriorem:q̄ duricies illarum partium excusat ab hoc:z hoc est supra expositum:z est mēs Gal.vt supra z Auic.xij.de aialibus:vnde dicit. Et membriana subtilis intrat in ventriculos ipsius cerebri: z cooperit illos quousq̄ perueniat ad partem posteriorē:cui sufficit sua duricies loco cooperimenti mēbrane. Ex hoc soluuntur contradictiones multe:z soluit questio:an pia mater vndiq̄ complectatur cerebrum: q̄ dicenduz q̄ ab extra sic:sed non ab intra.

c ¶Cōmissuratio autem. ¶Hic Aui.vult nobis notificare spirituz aialem. Eius autem notificatio est duplex:vna q̄ztum ad sui operationez z ista dependet ex capſo de virtute vitali z virtute aiali. Alia est eius notificatio quātū ad locum siue generationis z repositionis:z ista pendet: ex capi.anatomie cerebri. Et ideo hic Aui. notificat nobis ptes in quibus iste spiritus digeritur siue perficitur z in quibus continetur z ordinez in hoc. Primo ergo oſtēdit loca cerebri in quibus cōtinetur hic spiritus: z in quibus digeritur:z ordinem sui incessus. Secūdo ista loca ad inuicez comparat:ꝑa ibi[Cōmissura autem] Ad primi euidentiam. Cōsiderandum q̄ in substātia cerebri sunt quedam diuisiones:siue quidā anfractus quos hic Aui.vocat cōmissuras z merito:q̄ vna pars iacet alteri cōmissa:z supra etiam sic nominauit illo. §. Hic autem pāniculus. Vult igitur Aui.istarum cōmissuraruz ponere vtilitates: que vtilitates sunt pro alijs spiritu. Habet igitur hec pars partes duas sicut illius cōmissuratiōis: v.ponit vtilitates:ꝑa ibi[Et etiāz q̄ spiritus alteratio] Prima i duas: primo premittit illam vtilitatem:secūdo probat:ꝑa ibi[Cum non omni hora] Dicit prio q̄ cōmissuratio.i.cōmissura siue diuisio siue anfractus qui est in vētribus cerebri.i. substātia cerebri circa ventres:z est sicut diceremus ventriculatio pro vētriculis:ita q̄ cōmissuratio pro cōmissuris est ꝛc. Et hec est mens Aui.xij.de aialibus cap.de cerebro vbi dicit sic. Et in substantia cerebri sunt vie serose in quibus tranſit spiritus animalis:sicut in suis ventriculis.

d ¶Cum nō omni. ¶Hic probat z adducit.v.rōnes: ibi ꝑa[Et spūs aialis] Prima ratio potest formari sic. Si vētriculus cerebri nō est sem-

per dilatatus z apertus oportuit spiritum aialem recōdi z reseruari ſcō missuris z seris:que sunt in substantia cerebri:q̄ si non esset in eis spūs: tunc cuz dilataretur non haberet spm̄:sed sic est q̄ vētriculi nō sunt semper aperti. Huius rōnis ponit minorem. Cōsiderandum dicit dilatatus quantum ad concauitatem:dicit apertus quātum ad orificium. Cōsiderandum dixit in singulari dilatatus:referens sermonez suuz ad ventriculum anteriorem q̄ inter omnes est manifestior: de quolibet tñ potest intelligi. Et si dicitur quādo est q̄ ventriculi cerebri nō sunt aperti:z dilatati. Dicendum q̄ in ifrigidationibus cerebri: vl in ſistole quam cerebruz facit. Vel dicēduz q̄ hoc est in tēpore somni:fit.n. i eis aliqua oppilatio ex hūiditate ex qua fit clausio:fit etiam infrigidatio ex qua fit cōstrictio aliq̄. Sed cōtra q̄ i somno calor reuocatur intus. Dicendum q̄ illa reuocatio est ad cor ſz Auer. secūdo z tertio colliz. Vel dicendum q̄ licet ad cerebrū reuocaretur tñ calor inspissatur z attrahitur pp frigiditatez z hu.z sic occupat minorez locū. Sciendum tñ q̄ etiam in vigilijs multis resoluentibus posset dici q̄ ventriculi cerebri nō sunt dilatati.s.multum.

e ¶Et spiritus aialis. ¶Arguit sic:si quādo vētres aperiūtur spiritus aialis in eis existēs est paucus:oportuit tunc de hoc spiritu in substantia esse cerebri:vt possit dilatatum ventrem implere:sed sic est q̄ cum ventres multum dilatantur tantum quātum possunt dilatari spiritus aialis in eis est paucus:ergo oportuit ꝛc. Considerandum q̄ ex his duabus rōnibus cōuenienter fieri posset vna:sic arguendo. Si ventres cerebri all quando constricti:z postea dilatati nō habent spiritum aialem sufficientem eos implere oportuit de hoc spiritu esse in cerebri cōmissuris:sed sic est ꝛc. Considerandum secundo q̄ quando ventriculi cerebri sunt in dispositione alicuius constrictionis:tuc imaginandum est q̄ spiritus est in eis:quia in sanitate nūquam sunt constricti tantum q̄ latera se tangant: q̄ esset moꝛs:vt appebit capitulo de applia. Si igitur postes vētriculi dilatantur vt in expergefactione a somno:vel in diastole cerebri post sistolem:tunc spiritus ille nō poterit replere totum ventrem dilatatum: oportuit igitur de spiritu esse in cōmissuris substantie cecebri ad replendum: si enim alia materia replentur esset periculum. Et est simile ei quod dixi mus de auriculis cordis vt quam habēt vtilitatez auricule cordis cordi illam habent commissure substātie cerebri ad ventriculos quantum ad hoc quod nūc dictum est. Et hoc est q̄ Auicē. dicit spiritus animalis sit paucus:vbi ventres tātummodo.i. inquātum aperiuntur apertione ſm naturam possibili.

f ¶Et etiam quia spiritus alteratio. ¶Hic ponit tertiam vtilitatem commissurationis. Et primo ponit:secūdo probat:ibi[Et est q̄] Dicit primo. Et etiam cōmissuratio que existit in substātia cerebri est:vt i ipso scilicet cerebro quātum ad has commissuras fiat eius spiritus decoctio assumpta ex complexione eius scilicet cerebri:quia alteratio spiritus:vt sit animalis parum completur a corde quousq̄ veniat ad cerebrum: z tunc completur perfecte. Et quasi Auicen.premittit dictum z probationem si spiritus est completus ex complexione cordis vsq̄ ad complexionem cerebri oportuit eum contineri in commissuris cerebri: vt ibi complexionem acquirat: sed sic est. Et ponit hanc minorem z conclusionem.

Jacobus

¶In.v.dicit q̄ ex nocumētis accidētibus istis vētriculis cerebri signtificatur q̄ sunt loca z sedes harum operationum z suaꝝ virtutum: vt primus venter sensus cōis z fantasie z suorū operum z medius venter cogitatiue z estimatiue z suorum operum z postremus vēter memoratiue z reminiscibilis z suorum operum. Nam destruūtur aut impediūtur operatiōes istarum virtutum per nocumēta suorum vētrium vel suarum sedium vt si in ventre anteriori calidum fit aſa corrūpitur opus sensus cōmunis z interdum iudicat videre z audire que nec vidit nec audit. Et si fuerit in vētre medio corrūpitur opus cogitatiōis. Et si in postremo vētriculo fuerit corrūpitur opus aut impeditur memoratiue virtutis. ¶Attende q̄ Aristo.z sequaces eius oēs has virtutes posuerūt in corde prio inueniri velut i radice. Sed Gal.z eius imitatores distribuerūt has vētriculis cerebri modis pretactis. Quidam vero de famosis medicis oēs has vtutes i quolibz cēbri vētriculo sitas eē dixerūt:ſz vigere magis i anteriori sensum cōem i medio cogitatiuā:z in posteriori memoratiuā. Et q̄ dudum late declarauimus has opiniones cū suis motiuis primi prima doctri.vi.cap.v. nunc pertrāsimus ad expositionez textus redeūtes. ¶In.vi.dicit primo q̄ pars aliqua subtilis pāniculi.i.pie matris coopitur z per partem aliquā ipſiusmet z per partem aliquā medulle cerebri z per duram matrem z cooperit vētriculos cerebri vsq̄ ad cācadiz.i. ad occiput super quod est tunica que est pars dure matris. Secūdo dicit q̄ duricies huius partis cerebri que cooperitur pāniculo subtili sufficit ipi loco cooperture velaminis subtilis qm̄ tanta est duricies ipsius q̄ fert i-tristanter tegi dura matre sine medio.

¶In particula hac.ij.quarte partis principalis huius cap.dicit primo q̄ cōmissuratio que est in vētribus cerebri ad hoc ordinata est vt spūs aiales ingressum habeāt in substātiam cerebri sicut habēt ingressum in ventres eius. Et intellige per cōmissurationem multitudinem suturaruz seu cōmissurarum generatarum ex replicatiōibus multiplicibus pie matris se profundātium a vētriculorum superficie in medullā cerebri per quas se diffundūt z in quas penetrant aiales spiritus sicut per cranei suturas exeunt fumi ad vapores. Cause vero quare oz q̄ spiritus aialis in substātiam cerebri trāsitum habeat assignātur hic tres. Prima est q̄: ventres cerebri nō oi hora dilatati sunt z aperti:sic q̄ per hos spiritus habeāt liberum trāsitum ad operatiōes suas exercendas cessarēt ergo sepe operanisi spiritus per eius medullam diffunderētur. Secūda est q̄: spiritus aiales pauci inuenirent z insufficiētes ad opera cerebri complete exercēda vbi eis aperirētur solūmodo vētres absq̄ hoc q̄ trāsirent z multiplicarētur per medullam cerebri z suturas ipsius. Tertia est q̄: digestio spiritus completur parum.i. diminute in solis ventriculis a complexione cordis vsq̄ ad cōplexionem cerebri:itavt in vētribus fiat spūs decoctio assumpta ex complexione cerebri plena z perfecta. Et illud ideo q̄: cū i primis peruenīt spiritus de reti mirabili ad ipsum cerebrū primo subintrāt primum vētriculum vt ibi coquātur seu digerātur:deinde peruenīt ad vētrem medium in quo crescit coꝛ decoctio postea cōpletur decoctio ipsorū in vētre posteriori. Sed decoctio optima rei subtilis z facile mobilis:q̄les sunt spūs:nō cōpletur nisi pmixtiōe rei digestibilis cū re digerente z cōmixtione vehemēti cum ea z penetratione in partes minutas rei digerētis:talis autem permixtio nō fit in vētriculis cerebri sed in substantia medullari ipsius in quā per suturas spiritus penetrant sicut in epate chilus digeritur ad parua diuisus in filis radicum vene concaue z vene porte similibus pilis vt declarabitur tertij.xiiij.trac.i.cap.i.§.illo in epate nascūtur vene que sunt radices eaꝝ que pcedūt ex eo dispartite i ipso sunt villi. Secūdo dicit q̄ cōmissura vētriculi anteriorꝭ plura hz singularia.i.plures hz partiales cōmissuras q̄z cōmissura posteriorꝭ vētriculi:q̄ proportio cōmissure ad cōmissuram est fere sicuti proportio membri ad membrum: sicut ergo cerebri pars anterior est maior posteriore: z primꝰ vētriculus maior postremo:sic totalis cōmissura vētriculi anteriꝭ maior z multiplicior est cōmissura totali ventris posteriorꝭ. Tertio dicit q̄ cā minoratiōis vētriculi posteriorꝭ ab anteriore inuenitur in cōmissura:ita q̄ ideo anterior est maior qm̄ oportuit vt maiores z plures cōmissuras haberet ad digestiōez plurimi spiritus qui peruenit ad eū nō duz elaboratus z satis digestus:sicut est ille q̄ ad posteriorez vētriculū peuenit. ¶Attende q̄ pia mater non solū cooperit exterius cerebruz:sed p eius oēs notabiles partes sensate magnitudinis diuisa penetrat vsq̄ ad ventriculos secū deferens venas z arterias: z in hoc incessu cōmissuras generat seu ꝓstituit. Juxta illud Gal.ix.de iuuamētis mēbroꝝ capitu.v. Et propter hoc non currit coopertorium cerebri super cerebrum tantuz

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Et est quia. ¶Hic probat assumptum.s. q ista decoctio fit in illis cõmissuris:t primo premittit ordinem decoctionis huius spũs:secundo probat:ibi ſa|Decoctio vero.|Primum p3. Rõ huius est:q; ſm Sal. viij.de utilitate parti.xvi.ca.Spũs vadit de magis materiali ad minus: t ideo primo in anteriori:postea posterius tc̃.

b ¶Decoctio vero. ¶Arguit sic:si optima decoctio nõ fit nisi per commixtionẽ t penetratiõez in minimas partes cocti: spũs aialis per digestionem fit in illis commissuris:q; ex hoc erit ad paruas partes diuisus:ſz ita est:ergo tc̃.|Põit minorem t probat eam in exẽplo:sicut enim digõ sanguinis:q; est digestio rei perfecte fit per diuisiõez in venis minimis capillaribus:vt totuz epar totalitatez materie sanguinabilis tãgat:vt expectat dicere fen.xiij. Ita digõ istius spũs fit in diuisionibus illis:que dicuntur cõmissure. Cõclusionem nõ recapitulat:q; posuit eaz ibi:nisi in ipso.s. cerebro. In illis cõmissuris fiat eius decoctio assumpta ex eius cõplexione s.cerebri. Cõsiderandum dixit permixtione t pro.i.cõmixtione.s. humidi cum sicco t penetratione.s.caloris ad minimas partes eius rei:que dz digeri. Vel ſm alios permixtione quãtum ad partes grossas cõmixtiõe quãtum ad subtiles:penetratione quãtum ad vtrasq;.

c ¶Cõmissuratio autem. ¶Hic compat cõmissuram partis anterioris cerebri ad posteriorem. Et primo premittit:ſo probat:ibi ſa|Quã|Dicit q cõmissura anterioris partis cerebri hz plura singularia.i.hz plures diuisiones t seraturas:q̃z posterior cõmissura: t hoc apparet ad sensuz: Alle.n.cõmissure sunt manifeste in pte anteriori cerebri: ſz in posteriori nõ sic.vũ.xij.d aiali.A.dicit. Et serra aũrior est magis apta q̃z posterior.

d ¶Quoniam. ¶Hz duas partes sicut duas rões adducit:ſa ibi|Et cã|Primo arguit sic:qualis est proportio mẽbri ad mẽbrum: talis fere est proportio cõmissure ad cõmissuram. Nam commissure sunt dispões mẽbrorum:sed pars anterior cerebri est maior t manifestior:t hz vẽtriculos plures t maiores:ergo pars anterior cerebri habebit cõmissuras plures t maiores:t magis manifestas. Huius rõnis ponit maiorem:minorem aũt nõ ponit:q; ex dictis supra est nota:t posita:cõclusionem iam posuit. Dices quare dixit fere. Dicẽduz q hoc nõ scribitur in lib. de aialibus.xij. Vel dicẽdum q hic est modus loquendi. Vel dicẽdum q hoc dixit pp diuersitates paruas que cadunt in similitudinibus.

e ¶Et causa. ¶Adducit secũdam rõnem:t arguit sic:si cõmissura anteriozis partis cerebri dz recipe plus de spũ t digerere q̃z posterioris pars posteriozis:ergo cõmissura anterior hz plura singularia:q̃z posterior:sed fic est tc̃.Nam cõmissura anterior dz recipere spm̃:t digerere pro vẽtriculo anteriori t posteriori:sed posterior cõmissura pro posteriori ergo tc̃. Hanc rõnẽ innuit in vno vbo Aui.cũ dicit q cã pp quã minoratur cõmissura posterior ab anteriore inuenitur in cõmissura.i. in operatiõe vel utilitate pp quã est facta cõmissura. Erat aũt utilitas eius ptinere spũm t digerere vt supra Aui.probauit. Illa ergo cõmissura hz plura singularia: que hz plus de spũ continere t digerere:t hec est anterior. Cõsideráduz q in hoc q dico anteriozis cõparatur anterior pars cerebri .s. in qua est anterior ventriculus ad posteriorẽ:in qua est medius t postremus. Vel cõparatur pars in qua est anterior:t medius in partem in qua est postremus:t vtrũq; dictum verificatur vt p3. Cõsiderandum ho q ſra consuevit aliter a me exponi:vt hic cõmissura summatur pro officij cõmissione: t dicat cõmissura officium cõmissum anteriori parti:cuz hoc q hz plura singularia.i.plura orta. Rõ est:q; officium est ſm mẽbra qbus cõmittit: q; magnum mẽbrum potest plura orta habere:q̃z paruuz: ideo anterior pars hz plura singularia cõmissa.s.duas carũculas:duos oculos: t habz duos ventres. Et ex hoc officio commisso appet:q; est minor pars posterior q̃z anterior. Nam a posteriori nõ poterat oriri nisi vna nucha:t vna spina:nõ enim poterãt esse due nuche t duo dorsa. Hec expositio lz mihi modo nõ placeat potest tñ tolerari ex dicto Sal.viij. de utilitate particula.cap.de vẽtriculis cerebri.Dubitatur primo circa pmissa: an spiritus vitalis cum sit aialis perdat virtutem vãdi vitam:t solum sit potens dare sensuz t motũ. Hanc obmitto: q; est qõ quã prolixe discussimus in i.cap.de virtutibus:t illic cadit:vel in cap.de virtute vitali. Secũdo dubitatur. An spũs vitalis cũ sit aialis trãsmutetur substãtialiter. Videt q nõ:ex superficie verborum Aui.cũ dicit:spũs alteratio completur ad cõplexionem:que est cerebri. Item in .vi. de naturalibus viti. capi. dicit. In cerebro perficit cõplexio spũs:qui est aptus apprehẽdere virtutes sensus t motus ad mẽbra tc̃.Idem videtur mẽs Aui.primo p̃a.cap. de virtute vitali cũ dicit. Cum pars spũs in vẽtriculum penetrat cerebri complexionem recipiet tc̃.Idẽ de viribus cordialibus.i.ca. Amplius si spũs vitalis hz oẽs virtutes:nõ indiget in cerebro substãtialiter trãsmutari: vt acqrat aialem:sed solum modificari:sed hz oẽs:vt Aui.preal.cap. Et probatur q; organuz dz proportionari agenti:cũ igitur cor habeat oẽs virtutes aie primo:ergo spũs vitalis ab eo veniẽs. Amplius si isti.z.spũs differũt numero:igit nõ transmutant substãtialiter vnus in alium:sed ita

Jacobus

ſz profundatur i ipso per oẽs suas partes:t inuoluitur super ipsas t eurrit cum venis cerebri ad oẽs ptes donec pueniat ad vacuitatem vẽtriculorum cerebri.

¶In ptícula hac tertia quarte partis dicit prio q locus diuisionis duarum magnarum venaz ad cerebrũ ascendentium ex quibus texitur hec ps pie matris que sub cerebro est:est inter ventriculos anteriorem t posteriorem t sub ipsismet ambobus vẽtriculis:vt pmemoratum est primi prima doctri.v.sum.v.ca.iij.§.illo.Istis quoq; ramis cũ ventriculo medio propinqui fiunt est necesse vt magneh ãt vene t ex torculari fugant t ex suis vijs que ab eo separãtur.Deide a vẽtriculo medio ad duos anteriores vẽtriculos tendũtur t arterijs ad locuz illum ascendẽtibus obuiant:t texitur pãniculus qui rete vocatur secũdinum. Secũdo dicit q isti rami duarũ venarũ ascendẽtium ad cerebrum inituntur seu appodiãtur ad quoddam corpus de genere glandule implens hoc spaciuz quod est inter eos t super se sustinens huiusmodi ramos:sic fieri solet in religs ptitis venosis.i.in religs diuisionibus grossaz venarum i ramulos plurimos iuxta se positos vt in diuisione vene porte in octo meseraicas. Proprietas enim est seu natura propria vacuitatis idest spacij quod cadit inter hos venarum ramos vt impleatur glandulosa carne:quatinus ab ipsa rami sustententur t prohibeantur confundi t inuolui vel rumpi

in casibus.

est vt.d.Aui.in de viribus cordialibus primo cap. In õrium sunt cõiter medici t probaf q; organa spẽ vel genere distincta cũ vnuz fit ex alio substantialiter trãsmutãtur:sed hi spũs spẽ vel genere differunt. Sunt enim instra virtutum genere differentium vt.ix.terapẽ.ca.xij. In hac cõne loquens in vniuersalibus sermonibus tenui q spũs non fit substantialiter transmutatus cũ est factus aialis:hic vero loquẽs medicinaliter dico: q spũs vitalis cũ fit aialis substantialiter trãsmutatur:probatur primo ex intentione Sal.ix.de vtilitate particula. qui assimilat trãsmutationem spũs vitalis in spũz aialẽ trãsmutationi sanguinis in sperma. Amplius illa trãsmutatio videtur esse substantialis in qua trãsmutatum ad minima idiget tangi a trãsmutante:talis aũt est trãsmutatio in spũm aialem: vt Auicẽ. hic ponit tangẽs exẽplum de generatione sanguinis in epate. Ad õrias auctoritates. Dicendũ q oẽs auctoritates que dicũt hunc spũm acquirere cõplexionem notificant p hoc trãsmutationem ſm substantiam:cõplexio enim nobis notior est. Ad rõnes dicendũ q spũs vitalis hz oẽs virtutes diuersimode ſm medicos:naturales.n.t ales hz in potentia receptiua:ſz vitales hz in actu virtuali:hic tñ sermo est valde difficilis. Ad secũdam dicendum q nõ accipit distinctionẽ numeralẽ prout distinguit contra specificã.sed pro suppositali. Dubitaf tertio:an hec digõ qua fit spũs aialis fiat in cõmissuris vel in ventriculis vel alibi:primo per Sal.ix. de utilitate particu.ca.de retiformiplicatura:q vult q illa digestio fiat in illo reti. Idem vf Aui.velle primo can.fen.i.de anatomia arteriarum.iij. cap. Idez sentit Lostabẽ luce in trac.de ðria spũs t aie. Idem sentit Mayab.iij.theo.xix.cap.t.iij.cap. Probatur rõe:simile vf in organis sensuum exteriorz t organis interiorz respectu suoz instrumz. Sed organa sensuum exteriorum vtunf spũ facto:t alibi digesto: ergo virtutes sensitiue interiores que sunt in interioribus vẽtriculis vtẽtur spũ alí alibi facto per digestionem:t nõ facient illũ in ventriculis. In õrium est Auic. hic cũ dicit. In primis cũ ad cerebruz peruenit vadit ad vacuitatẽ eius primã vt in ipsa coquatur. Idem Sal.ix.de utilitate particu.ca.de vẽtriculis cerebri:vbi dicit. Anteriores itaq; duo vẽtriculi q inspirationez t expirationem t efflationem operanf:que a cerebro demõstratum est: et qm̃ preellaborant:t preparant aialem spũm. Probaf rõe: simile videf de generatione spũs in cerebro:t corde sed in corde generaf in ventriculo. Unde Aui.in pn.de cordialibus. Creauit deus ex cõcauitatibus cordis sinistrum vt esset armariũ spũs minera generationis illius. Ad intelligentiam huius cõsiderandum q digestio est dupler:vna i qua digestuz substantialiter trãsmutatur:t supfluitates emittit vt chili in epate: alia i qua solũ aliqua perfectio acgritur t nõ emittuntur supfluitates:sed possent emitti:t emittũtur in qbusdam:exẽplum conuerſio sanguinis in primam humiditatez. Sed cõtra:q; oẽ quod digerif emittet superfluitates tpis digestionis vt Auer.colz.ij.Dicendum q loquif de digõne in quo fit substãtialiter trãsmutatio:q̃z ſm mea dicta alibi forsan non sit necessarium in qualibet istarum semper separari supfluitates siue supflua. Dico igitur q spũs aialis non recipit suam digestionem dantem substantialem formam in ventriculis cerebri. Hoc declaratur: primo ex intentione Sal.ix.de utilitate particu.c.de retiformiplicatura: vbi vult q spiritus qui fluit ad vẽtriculos cerebri est causatus in primis t factus in rete mirabili: t q nõ fit in ventriculis. Unde dicit. Effluit aũt semper.s.in vẽtriculos qui bene elaboratus est spũs i retiformiplicatura a cãtus cortidie:t subdit:q elaboratus est mox incidit in ventriculos cerebri. Nec enim oportebat eum qui nõ elaboratus est peruenire:hoc secundo. Põt suaderi. Nam si digestio talis fieret in vẽtriculis cum in illa cõtingat superfluitates separari potuissent ille supfluitates impedire ventriculoz: actus. Amplius per rõnem tactam. Nam organa sensuum videntur vti spũ facto:igitur t organa imaginationis cogitationis t memorie: lz sit deuenire in corpore ad quãdam particulam primam que facit spiritum: t vtitur spũ vt cor. Cõtra primam rõnem q; Sal. vult preal. ca. q; vene emittunt superfluitates ad spaciositatẽ.i.ventriculos cerebri:non igitur erit periculum de superfluitatibus:cũ spũs ibi digeruntur. Amplius substantia parietum t ventriculorum cerebri digerit proprium nutrimentum:t exinde resultant superflua. Amplius ita probatur q in vẽtriculo cordis non potest fieri generatio spũs:q; illi spiritui associarentur superfluitates. Ad primam dicendum q per spaciositatem intelligit loca apta ad receptionem illarum superfluitatum:vt sunt meatus eũtes ad nares: t collatorium de qbus infra dicet Aui. vel dicẽduz q superfluitates ille venarũ sunt grosse subsidẽtes in fundo vẽtriculoz t statim petẽtes meatus expulsiõis:vnde nõ fit i spũ aiali claro impedimẽtũ: sed supfluitates que separãtur in hora digõnis spũs sunt subtiles:t vaporose apte moueri in vẽtriculis:hec tñ oia dicta sunt suasiua. Ad secũdam dicendũ q forsan in illa nutritiõe nõ fit supfluitatum separatio. Uenit enim nutrimẽtuz vltimum ita digestum:vt nõ resistat forme nisi per gradum perfectionis t nõ p ptem separabilem:vel aliter q illa supfluitas est pauca. Ad tertiã

Separtibus

vicendum

Dicendum q̄ spiritus cordis non indiguit tanta puritate: quāta spiritus cerebri. Secunda cōclusio est q̄ spiritus aialis recipit hanc digestionem in rete mirabili. Et vt generalius loquamur perfectio postrema qua spiritus meretur esse aialis acquiritur in hoc reti. Hoc probatur prio de intentione Aui. lib. i. fen. i. cap. de anatomia arteriarum subethicarum. Et Gal. ix. de vtilitate particu. cap. de retiformeplicatura. Et in lib. de virtutibus nostrum corpus diuinitus dicit. Decens fuit eum spūm aialez trāsmutatione poti⁹ certissima quo circa velut laberintum telaz quādam variam cōdidit natura prope cerebrum retiformēplicationez. Idē Halyab. iij. theo. xi. cap. Probatur rōe: ibi digeritur spiritus aialis digestiōe perfecta: vbi ad minima diuiditur & imoratur: sed hoc est in rete mirabili: ergo cē. maior q̄tum ad vnam partem est nota per Aui. ibi. De coctio vero q̄tum ad aliā est nota p Gal. ix. c. de retiformeplicatura vbi dicit. Ubi certitudinaliter elaborare materiam vult natura diuturnam enim conuersationez in organis digestionis preparat: minor est nota: qr nō inuenit in cerebro alius locus in quo possit spūs ita ad minima diuidi propter multam vtilitatem ramorum retis: & illorum multiplicitatez: nec etiam in quo possit tm̄ imorari propter moltiplicem inuolutionez & & iuper inuolutionez. Unde Gal. in lib. de virtutibus dispōētibus corpus nominauit illud rete laberintum: & hoc est q̄ Halyab. iij. theo. xi. c. dicit. Fecit hanc enim interplicationem natura reti similem: ne forte citius possit ea egredi spiritus sed rete circūdet: & imoretur in ea: complea tur eiusq̄ decoctio. Considerandum autem q̄ Gal. non fuit cōtentus dicere: q̄ in reti mirabili fiat hec digestio: imo probat: q̄ spiritus aialis indiget vso reti prio sui digestione. Nam sperma indiget circa genitalia circūtegi variformiplicatura suarum venarum: vt acquirat formam: ergo spiritus multo magis eget retiformiplicatura: ita arguit. ix. d̄ vtilitate particularum prealle. cap. Sed circa predicta dubitatur cū dicit esse rete mirabile vnum inter duram matrē & os basillare de quo Aui. dixit supra primo cap. aliud autem quod spargitur per substantiam cerebri: de quo Halyab. trac. ij. c. xxxviij. comē. Cuius rami terminantur ad vētriculos impellentes in eo spūm: in quo istorum retium fiat hec digestio: & videt q̄ in reti sparso in substātia cerebri: qr Aui. ponens vtilitatez seraturarū cerebri ponit: vt spūs digeratur: ille autem serature non sunt aliud q̄ diuisiones: ad quas pertingunt arterie. Item vbi spiritus diuiditur ad minima ibi perfecte digeritur: sed hoc est in illis arteriis cerebri. In contrarium arguitur. Naz auctores cōiter concordāt: q̄ in reti mirabili quod est sub cerebro prope os basillare. s. inter duram matrez & os. In hac qō ne est difficultas: possumus tm̄ dicere: primo q̄ vna perfectio numero datur in reti vtroq; sicut vna perfectio datur in venis osibus stantibus in epate q̄uis in gibo epatis augeatur perfectio: sic etiam perfectio substātialis datur in reti primo: deinde augetur in reti secundo quod est in cerebro. Et qr augmentum non potest fieri in gradu substantialis forme si substantia non recipit magis & minus. Ideo dicemus q̄ illud augmētuz est in accidentibus. Si autem fm alios speculantes spiritus aialis: cum fit ex vitali non recipit aliam formam substantialem: tunc dicemus q̄ aliquam partem perfectionis accidentalis acquirit in reti primo: aliquaz i secundo: ex quibus integratur perfectio vna accidētalis: qua ille spiritus est complete spiritus aialis. Secundo modo possumus dicere: q̄ pfectio quam recipit spiritas in reti mirabili primo quod est sub cerebro est pfectio accidentalis & preparatiua: sicut est perfectio que fit in venis meseraycis preparatiua ad substantialem formam vandaz in epate. Sed pfectio quam recipit in secundo reti: quod est in substātia cerebri est pfectio substantialis: sicut illa quā sanguis hz in venis: que sunt i carne epatis. Iste tm̄ modus est apparens: & nō consonus premissis dictis auctor. Tertio modo possumus dicere q̄ in primo reti fit trāsmutatio substantialis: in secundo etiam fit transmutatio substātialis specifice differens ab illa: vnde illa abijcitur: & ista inducitur: & tūc inter formaz spiritus vitalis & formā spūs aialis in cerebro est forma media differēs spē ab vtraq;. Cōparabimus igitur formam spūs datam in reti primo mirabili forme chili date in stomacho: & formam spūs datam in secundo reti. s. i substantia cerebri forme sanguinis. Hec & si apparent noua possunt declarari. Nā spūs fm medicos substantialiter trāsmutatur in prio reti mirabili: vt apparet ex dictis: etiam substantialiter transmutatur in secūdo reti per eandem rōnem: qr ad minima diuiditur in eo. Ista igitur trāsmutatio vl est ad eandez formam numero: & hoc est impossibile: qr ad formā iam preexistentē eandē non est motus siue mutatio: esset. n. contradictio: si igit spūs est primo substantialiter trāsmutatus in primo reti est impossibile: q̄ i secūdo iterum substantialiter trāsmutetur transmutatione eadē fm numerū ad eandē formaz fm numeruz: & per eandem rōnem non potest transmutari ad eādem formā fz spēm: qa quod est idez alteri fm spēz nō potest cōparari ei vt materia substantialiter transmutet: vt hō hōi & ignis igni. Relinquitur igitur q̄ si spūs prio substantialiter trāsmutatur in primo reti: deide in secūdo: q̄ iste sint forme substantiales specifice differētes: & vna ad aliaz preparet: vt forma chili ad formam sanguinis: & hoc fuit consequens: qa natura formā perfectā per plures gradus puios inducit vt apparet de forma que est aia aialis: qa igitur forma aialis spūs erat valde perfecta: ideo nō solum preparauit ad eaz formā vitalis spūs: que est preparans ad naturalez: sed ēt forma spūs inominata nobis que datur i primo reti mirabili. Sed tu. d. ego dicam q̄ iste spūs simul i reti primo & secundo trāsmutatur ad vnam formam substantialem numero: sicut vnus ignis numero pōt incēdi in vno baculo continuo: cuius ps fit i via: & ps in domo. Dicēdum ad hoc q̄ ista trāsmutatio primo fm tps fit in primo reti: in quo retinetur: & ad minima diuiditur. Deinde illemet spūs transit p duas vias formatas ex collectiōe illius retis: & trāsit ad cerebri iterum ramificatis illis venis: & ad minima diuiſis: & ibi substātialiter trāsmutatur. Prima ergo digestio est facta in primo reti ex quoddaz calore nondum terminato ad cerebruz: sed quasi cōmuni cordi & cerebro: & hec est digestio ad vnam formam substantialem: aliam a forma spūs vitalis: deinde in alio reti virtute propria cerebri dat vna alia forma. Ista dicuntur ad excitandum mentes intelligentiū. Tertia conclusio est: q̄ in vētriculis cerebri spūs recipit aliquā digestionē: & si non substantialem tm̄ aliquam accidentalē. i. aliquā perfectionē: & hoc marie fm medicos. Naz fz medicos ois spūs q̄ ad aliquod organū per aliquā virtutē determinatur recipit ibi aliquā perfectionē siue cōplexionē: sicut spiritus cerebri & cristallina. Cum igitur spūs stans in substātia cerebri & cadens in ventriculis determinetur ad determinatū organū & virtutē: vt in vētriculo primo ad fantasiam & sensum cōem: in secūdo ad cogitatiuā: igitur ibi in eo aliqua perfectio acgretur. Ex quo apparet qs est ordo prouētus spūs: qr primo in anteriori vētriculo recipitur: deinde in secūdo. Et huius causa est: qr talis est ordo virtutum istarum agentium spūm: prior etiaz tpe est sensus cōis & imaginatiua q̄ cogitatiua & memoratiua. Et forsan alia cā est: qa substantia cerebri anterior est plis q̄titatis aptior ad digestionez faciendam: etiam virtutes cogitatiua estimatiua & remiscitiua sunt perfectiores: & ideo egerunt spū vltime perfecto. Spūs igitur primo in primo ventre: deinde secūdo in secūdo: tertio in tertio perficitur. Et hoc intelligit Auer. primo cantice. lxxxv. comē. Ex quibus cōtraria cessant: qa omnes verum dicunt. Scias tamē q̄ sermo Aui. hic cum dicit: vadit ad vacuitatem eius primam & cē. non intelligit ad vacuitatem. i. solum ventriculum: sed etiam cōmissuras in substantia cerebri iuxta ventriculos. Nō enim Aui. nihil concluderet: nisi sic exponeret. Hic tamen esset difficultas magna quam taceo.

C Et inter hunc ventrez & ventrē posteriorem & sub eis est locus qui est partitio duarum venarum magnaruz ad cerebrum ascendentium: quaruz rememorati fuimus in ramis ipsaruz ex quibus texitur secūdina sub cerebro. Et illi quidem rami innixi sunt corpori de genere glandularuz iplenti quod est inter eos & sustinet eos sicut est dispositio in reliquis partibus venosis: vacuitatis enim q̄ inter eos cadit eadē, pprietas est vt ēt impleatur carne glādulosa. Et iste quidem glandule figura ramoruz predictorum figurantur fm formam partitionis narrate: quēadmodum enim rami: aut partitio rememorata a stricto incipiūt: & in amplum finiuntur facientes dilatationem: similiter caput huius glandule factum est pinealis forme cuius caput est sequens initiuz partitionis desuper & incedit cum eo tendens versus finem eius vsq; ad cōplementum suspensiōis

a C Et inter hunc ventrem &c. C Superius notificauit per anatomiam cerebrum quantum ad sui partes principales. Hic anatomiam ponit partium annexarum: & sunt tres seu quatuor. s. glandula vene circa illam apposite vermes nominati: & loca expulsiōis superfluitatuz: primo ergo venas & glandulam notificat: secundo appositiones vel partes quasdā que dicuntur vermes. Tertio vias expulsionis: secūda ibi [Et ipsius ptes] tertia ibi [Et expulsio probatur] Considerandum q̄ sicut arterie ascendentes constituunt rete mirabile: ita vene constituunt rete: quod dicitur secundina. s. ad nutriendum cerebrum: tm̄ diuersimode: qa sole arterie cōstituunt rete mirabile. Ex quo statim a parte inferiori fit ingressus ad cerebrum sed iste vene diuiduntur super illam glandulam: & ascendunt sursum & reuertuntur inferius. Et causam assignat. A. primo prima cap. de anatomia arteriarum subethicarum: & Gal. miratur de hoc nono de vtilitate particularum quinto cap. Dubitatur quare non fecit mentionem

Jacobus

in cabibus. C Attende primo q̄ glādula hec de qua tractatur hic conarium dicta est a Gal. viij. de vtilitate particulaz cap. x. ait enim ibi. Rursus igitur ad partes que post medium ventriculum sunt veniētes sermone corpus superiacens fm principia posi qui copulat eum ad posteriorē vētriculum quod ab anatomicis vocatur conariuz: scrutemur cuius gratia factum est. Est autem hoc substātia quidez aden. i. glādula: figura vero cono. i. pomo pini simile: vnde ei & nomē impositum est conarium scz. C Attende secūdo q̄ opinati sunt quidam glādulam hanc esse velut custodem & dispēsatorem spirituum transeuntium a medio cerebri vētriculo ad eius postremum retinētem ipsos donec sunt digesti: sicut portanarius in fundo stomachi descendere prohibet a stomacho cibos ad intestina donec sint digesti. Juxta illud Gal. ibi. Utilitatem autem eius eādez esse putant quidam quā habet & q̄ fm ventrem est portanarius etenim & illum adenē aiūt esse & prohibere de ventre ad subtile intestinum transmi nutrimētum anteq̄ digeratur. Hunc autem adenē conarium in principio stantem posi mittentis ex medio ventriculo ad parenge falidaz spiritum custodem quēdam velut dispensatorem esse quātitatis missionis. C Attende tertio q̄ eadē est vtilitas glādule conarie cerebri q̄ est & alia

De partibus

rum glandularum corporis ex se firmantium venas diuisas. Juxta illud Gal. ibi. Nunc autem adenē consimilem replētez magne arterie diuisionem a qua oēs fere que fm anteriorem ventriculum corpōrmes plicature cōsistunt gratia eiusdem vtilitatis alijs adenibus qui firmāt diuisaq̄ venas puto fore factum. Etenim positio per ola videtur eadem p̄dictis adenibus: summitatem quidem in illis partibus firmantibus vbi primo diuiditur. Reliqua vero pars proportionaliter distātie que fit ex diuisis vasis adaugetur: & vsq; tantum procedit quousq; quidez & illa sublimia feruntur. Postq̄. autem ascenderunt vene corpus quod fm ipsum cerebrum relinquit iam eas conarium: firmamentum autez his fit corpus cerebri quod est ibi. C Attēde. iiij. q̄ existimare conarium preesse transitui spūz aialiū velut custodē & dispensatorē eoz est attribuere conario plus dignitatis q̄ promereat & derogare ōmiformi pti cui id incūbit ex officio. nō. n. conariū simul cū cerebro dilatat & ꝛstringit nec est cerebri ps nec ē in cerebro: nec est de se mobile. Juxta illud Gal. ibi. Opinari autem trāsitui spiritus preesse id: & vermiformis ephiseos actum ignorantium est: & plusquam secundum dignitatem adeni largientium. Si enim ipsius cerebri esset particula: sicut portanarius ventris: ptingeret vtique id illius

derete mirabili. Dicēdum q perfecte dixerat primo lib. Pars cerebri cē. i. t locus medius in quo partiuntur ad quem inueniunt iste vene.

a ¶Et ipsius partes.]Hic notificat quasdam cerebri partes annexas: que videntur vermes: t dicit. Et ipsius. s. cerebri partes. s. appositę que sunt desuper. i. in vētriculo anteriori: qui vētriculus potest vocari deliuper: q est primo t etiam altior. Sed tu di. quare statim post venas determinauit de huius vermibus. Dicendum q satis similantur venis rubeis ex sanguine. Considerādum: antiqui periti i anatomia noluerunt istas particulas vermes: quia multam habent similitudinem cum vermibus: vt Hal. viij. de vtilitate pticularū cap. de vermiformi ephisi. i. terminatiōe. Considerandum q istos vermes Aui. notificat ex pti. Primo ex sui loco generali: q in anteriori vētre. Secūdo ex sui similitudie in figura: qa formę vermicularis. s. vermis subterranei. Tertio ex sui compositiōe: q habēt cōmissurationes: vt possint diuersos habere motus vt Hal. viij. de vtilitate particularum. Quarto ex modo cōpositionis: q cōmissuratio est in longitudine. Quinto ex sui pānículo: qa cooperitur pia matre: vt innuit Aui. vi. ex sui spāli situ: qa sunt superadditiones similes coxis cōiunctis: t iste sunt solium: siue fundus ventriculi anteriorīs. Septimo t per modum in quo sunt: qa isti vermes ligantur super illis additiōibus ligamētis: que nominantur corde siue tenātos: vt Aui. hic t Hal. viij. de vtilitate particula. ix. de iuuamentis membrorum. vi. cap. in fine. Octauo notificat istos vermes per eorum operationem: qa aperiunt meatum q est principium ventriculi medij: t hoc qñ corrugantur: t in latum augētur: t claudunt: qñ extenduntur: qa illa duo additamēta sicut cosse ex hoc exprimuntur vsq ad locum cōiunctionis eorum: qui est locus principij vētriculi medij: t sic oppilant illum meatuz. Et hoc est q dicit vsq ad coniunctionem t oppiletur meatus. Nono notificat eos per partium anteriorīs t posteriorīs diuersitatem: qa pars que respicit partez cerebri posteriorem est minor: pars anterior est maior: t pars posterior hz aliquaz concauitatem: sed anterior non: etiam pars posterior quasi intrat i meatum ventriculi: q multum appropinquat: t pars posterior est strictior: t anterior est latior: qa hoc est conforme ipsi figure substantie cerebri. Et hoc est quod dixit hz formam quam cerebrū tollerat. Decimo notificat nomine t dicit vocantur vualia: qa sunt sicut due vue in colore: t lenitate: t forsan intelligit de alimentis. s. in principio versus ante vbi isti vermes sunt, grossi. Undecio notificat ex modo sue t positionis: q non habet cōmissuras. Sed tu di. contrarium supradixit cū dixit cōmissuratio ex commissuris. Idem Hal. de iuuamentis. vi. capi. vnde dicit. Vermis nō fuit compositus ex multis partibus nisi vt reciperet multas inuolutiones: t vt possit moueri multis motibus diuerse quātitatis. Dicēdum primo q sermo Aui. forsan refertur ad duas cossas cerebri super quas locatur. Vel dicendum q per cōmissuras intelligit asperitates superficiales. Vlā isti vermes: licet in substantia habeant cōmissuras: qa diuersas partes: tamē in superficie sunt lenes obedientes motui: t est sermo conformis Aui. xij. de animalibus vbi dicit: t ille due vene. i. vermes non habent ibi asperitatem: sed potius planiciem: vt melius possint confricari. Vel dicendum: q in actu t in apparenti sunt non habentes cōmissuras siue diuersitates: vt quasi eius motus sit vnius rei: t hoc q melius constringūt t cooperiunt foramen. Vel melius cooperiuntur ab eorum panniculo. Etiam q motor vermis melius mouet cum quando est vnus: sed in potentia t occulte habent commissuras propter diuersos motus quibus indigent. Vel dicendū q habent commissuras non hz latitudinez sed hm longitudinem

ramorum: t est illic contextum hm similitudinem texture secundine: t requiescit in ipso. ¶Et pars cerebri comprehendentis super hunc ventrem mediū cōmunitas eius. Et ipsius partes[a] que sunt desup sunt vermicularis forme cōmissurate ex cōmissuris positis in longitudine sui ligate adinuicez vt possint extendi t contrahi: sicut vermis reuolutus. ¶Et superius eius interius cooptum est pāniculo qui cooperit cerebruz vsq ad posteriorem. ¶Et est compositum cum duobus additamentis cerebri rotūdis comprehensis longitudine sicut due coxe vicine ad contactū t elōgate ad separanduz ligamentis que nominantur chorde: vt ab eis nō remouea tur: vt cum vermis extenditur t eius latitudo cōstringitur comprimat hec duo additamenta vsq ad coniunctionem t oppiletur meatus: t cum contrahit ad exprimendum t augmentatur latitudo

Jacobus

fistolationibus. i. constrictionibus t dilatationibus translatum a ppria positione aperire t claudere in parte porum. Qñ aūt non est cerebri pticula aden iste: neq ex intrinsecis partibus vētris cerebri: sed extorsuz ei adheret: qualiter vtiq poterit tam magna facere circa porum nō existēs mobilis. Tertio dicit hic princeps q ista glādula dicta conarium figuratur figura predictorum ramox hm formam prenarrate diuisionis duarū dictarum grossarum venarum ascendentiū ad cerebruz. Quod sic declarat: qa sicut dicta diuisio venarū in ramos incipit a stricto: puta a venis grossis in se coadunatis t tēdit in latū sparsis suis ramulis t multiplicatis: sic ista glādula pinealis forme est a stricto incipiens versus initiū dicte diuisionis: t in latum tendēs versus finē eius inuoluta ramis vsq ad complementum suspēsionis dictox ramorum: ita q tādiu trāsit hec glādula cum dictis ramis qādiu ipsi pendent: t vbi primuz super corpus cerebri rami hi quieuerint: cessat hec glādula cum eis incidere. Et est circa istam glādulam quoddā cōtextum hm similitudinem texture secūdine q in vtero materno cōtinet fetum: t in hoc ptextu requiescit glādula: t ab ipso oritur pie matris plurimū quod profundatur in medulla cerebri anteriori. De nūc dicta glādula scribit Hal. ix. de iuuamētis membrorum c. vi. s. vlti. Dico ergo q substantia istius corporis est substātia glādulosa t figura eius est figura pinee: t vtilitas eius est ad implēdum vacuitates que sunt inter partes vene magne ex qua contexunt plura retia secūdinalia q̄ sunt i duobus vētriculis cerebri anteriorib⁹: t vtilitas eius est sicut vtilitas aliarum glādularum que firmāt venas t sustentant eas: t caput eius est positum cū parte istius vene: t residuum totius vadit hm diuisionem venarum que diuiduntur ab illa vena: t non cessant iste glādule trāsire cum venis quādiu pendent: t cum quieuerint ille vene pma quiescentia super corpus cerebri tantum quiescet illa glandula t nō procedet amplius: hec Halienus.

Et pars cerebri.

¶In hac quarta particula quarte partis istius capituli primo agit d parte cerebri vermiformi cooperiente ventriculū medium. Secundo de pānículo quo medius vēter superius tegitur ibi.]Et superius eius]Tertio de compositione partis vermiformis cum additamētis similibus coxis ibi]Et est compositum]Quarto de quātitate t termino partium anteriorīs t posteriorīs vermiformis partis ibi]Quod autem de eo]Quinto de noie t mō substātie additamētorum similiū coxis ibi]Duo vo pdicta.]

¶In. i. particula inuit princeps tres propositiones. Prima est pars tota cerebri cooperiētes medium vētriculum t partes ipsius longitudinales q̄ sunt desuper sunt vermicularis forme seu vermisimiles. Secūda ē partes huius partis longitudinales sunt cōmissurate cōmissuris positis in lōgitudine t ligate simul ac si plures vermes simul adinuicem cōnexi forent ablōgi t graciles sub simili situ t lōgitudine. Tertia est q he partes vermiformes ideo fuerunt cōmissurate t colligate adinuicem: vt extendi possent t etiam contrahi sicut vermis lōgus reuolutus qui nisi se in lōgum extēdens porrigit nūc seipsum cōtrahit latior effectus. ¶Attēde circa expositiōem litteralem q iste noiatiuus pars absolute ponit causa relationis. Et per cōtatem eius intellige totalitatem vermiformis partis: vt sit sensus q totum coopertorium medij vētriculi est vermiforme. Et per partes eius q̄ sunt desuper intellige partes longitudinales t integrales huius coopertorij quod predominatur trāsitui spūs de vētre i vētrem. Juxta illud Hal. ix. de iuuamētis membrorum ca. vlti. Pars autez cerebri q̄ est in isto cānali que dūatur super vtilitatem spiritus est additamētum quod extēditur in isto cānali quod assimilatur vermi: t nō appellatur ab anatomicis hoc noie: nisi ppter figuram eius tm̄. Et octauo de vtilitate particularum cap. xviij. aūt. Quod aūt somniat gdaz quoniā

De partibus

esse debet ibi circa porum cerebri particula talis que presit t dominetur trāsitui spiritus: inuenire autem nequeūt: nō est conarium sed q̄ hm totū porum extēsa est vermisimilis epiphisis idest explātatio: noiant enim eaz a sola figura periti circa anatomiam vermiformez epiphisim. ¶In secunda dicit q superius eius. s. medij vētriculi est interius coopertū pannículo subtili q cooperit cerebrum puta pia matre vsq ad posteriorem cerebri vētriculum. Juxta illud Hal. ix. de iuuamētis ca. vlt. Superius aūt cānalis est coopertum coopertorio tenui nō debili applicato additamentis duobus quasi natibus ex duobus lateribus. Et istud coopertorium peruenit ad ventriculum posteriorem: t est extremū inferius duorum extremorum vermis. Et octauo de vtilitate parti. c. xviij. ait. Superiores vero partes a subtili qdem quodam mēbrano nō tn̄ debili cooperiuntur coplato gluteis alterutriq quod mēbranū vsq ad posteriorē vētriculuz extēsum est in vermiformi epiphisi. ¶In tertia dicit primo q pars vermiformis tegēs vētrem medium est cōposita siue colligata cū duobus additamētis cerebri rotūdis in lōgū protēsis: vno a dextris alio a sinistris. De istis additamētis ait Hal. ix. de iuuamētis cap. vlti. Dico q in interiori istius cānalis ex duobus lateribus sunt duo additamēta cerebri prominentia rotūda lōga t dicūtur nates: t sunt due maxie similes coxis hominis adunatis. Et octauo de vtilitate pticula. ca. vlti. ait. Habet autez vermiformis epiphisis sic positione t natura cōtonem ab alterutra parte porī idest medij vētriculi: subtiles t plonge sunt eminētie cerebri glutea vocate quas cruribus hoim maxie vtiq assimilabis seinuicem ptingentibus approximatione eox. Secūdo hic inuit princeps q hec colligatio vermiformis ptis cū his additamētis fit per ligamēta que chorde dicūtur: vt ipse vermis ab his additamētis nō remoueat. Juxta illud Hal. ix. de iuuamētis ca. vlti. Et qa iste res quas narrauimus affirmāt q vermis sit velocis motus: t nō fuit securus qñ egtaret super dorsum duarum narium qn caderet extra ligat cū illis duabus natibus ligamētis q̄ dicūtur ab anatomicis chorde. Ista ergo ligamēta retinēt vermē ex duobus lateribus t prohibent ipsum a casu t flexiōe. Et fuit durus ille vermis cōtra occasiones: sed tn̄ duricies eius nō fuit tāta vt phiberet ipsum esse ptē cerebri: hec Hal. Tertio inuit q hec additamēta sunt vt due coxe vicine ad ptactū. i. sibi inuicē approximabiles quasi se tāgāt t elōgate ad separandum ideat a seinuicē sic elōgabiles vt vna ab alia manifeste distet t separet diuersis tēporibus. Quarto inuit cām q̄re creata sunt hec additamēta taliter vt possint vicissim nūc iungi nūc separari. Et est vt cū vermis in lōgū extēdit sup vētrem mediuz t cōstringit eius latitudo: tūc cōprimat ista duo additamēta vsq ad ipsox ꝯiunctionē: t inde oppilet meatus spūs: t dū ꝯtrahit hmōi vermis ad exprimēduz seu propellendū hinc inde ipsas coxas t augmētatur eius latitudo elōgetur spatiuz inter duas coxas ad separanduz altera ab altera t aperiat meatus spiritus. Juxta illud Hal. viij. de vtilitate pticula. c. vlti. Et propter hoc lōga quidē extēsa vermiformis epiphisis hm porum id est mediū vētrem: tādem totuz ipsuz obstruit: recirculans vo retro coeuellit quidez sic mēbranuz coinatuz cōnexis eius pticulis. Porus aūt intantū apit totū inquantuz abscedit retro. Et. vij. de iuuamētis mēbro. c. vlt. ait. Et propter hoc qñ extendet in cānali vermis hz lōgitudinez: claudet ipsuz clausura perfecta. Et qñ redibit attrahet illud coopertoriuz secū qm̄ est copulatuz cum suo extremo vermis. s. cōnexo: t aperiet cānalis tm̄ quātū vermis retrahitur retro t fit rotūdas t sphericus. ¶In quarta dicit q posterior pars vermis que segtur posterius cerebruz. i. ptingit vsq ad postremum cerebri vētriculuz est parua t gracilis magis qz priores eius partes: t ad ali quātulaz puenit vacuitatez t fixitur. i. terminatur in posteriori pte cerebri sicut ex eo in trans in introitu eius: t anterior pars vmis est latior posteriore

longitudinem: ex quibus contradictio cessat.

a ¶Expulsio preterea. ¶Hic notificat vias expulsionis. Et prio premittit eas: secundo declarat eorum processus: secunda ibi[Et isti duo] Prima in quatuor: primo notificat meatum expulsionis superfluitatum ventris anteriorisse: secundo medij: tertio postremi: quarto nuche: secūda ibi[Et alter] tertia ibi[Posterior vero] quarta ibi[Nuche quoq;]

Considerandum primo q̄ fm Gal. nono de vtilitate particularuz & Haly ab. iij. theorice. xi. cap. superfluitates cerebri q̄dam sunt vaporose: & iste expelluntur per cōmissuras ossis: quedaz grosse: & iste vadunt per foramina narium & collatorij & de his est sermo hic. Cōsiderandū secundo q̄ prima littera potest dupliciter exponi. Primo q̄ p se velit notificare viā expulsionis: que est per nares: & tūc dicemus q̄ ista via est in ventre anteriori apud terminum: qui ē inter ipsum ventrem & illum .s. terminum qui est post ipsum. Iste autez locus est inter cerebrum & frontis ossa. Alio modo potest exponi: q̄ velit notificare viam expulsiōis vnam: que terminatur ad collatorium & pallatum: & ista via est finis ventriculi anteriorīs & in principio medij ventriculi: qui est post ipsum: & ꝫ est quod dicit vnus meatus est in ventre anteriore & apud terminum cōmunem q̄ est inter ipsum & illum. s. ventriculum: q̄ est post ipsuz: & iste est ventriculus medius. Vel preter ipsum. i. post. Et ista expositio est consona menti Gal. ix. de vtilitate particularum tertio cap. Non fecit aūt hic mentionē de via narium: qa illud pendet ex scientia de anatomia nasi infra.

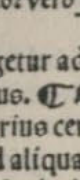
b ¶Et alter &c. ¶Hic notificat alium dicens. Et alter. s. meatus est in ventre medio. s. in loco cōi cum ventre postremo: vt dicet statim &c.

c ¶Posterior vero. ¶Considerandum q̄ Aui. primo ponit tres cās ꝛ posterior ventriculus non habuit a propriatum meatū per se siue singularem. Prima causa est qa positus est in postremo. Et ex hoc ꝫ duo primo q̄ superfluitates sunt per priores ventriculos & meatus eorū mūdificate. Secūdo q̄ nō possunt facliter superfluitates reuerti ad locuz collatorij. Secunda causa est: qa est paruus & ideo non tolerat foramina & inersionem. i. diuerticulum: qa meatus diuertitur ad partes ad quas tendunt superflua. Tertia causa est qa sufficit meatus communis in se & ventriculi medij: vt dicit littera exterior simul cuz interiori. Et ista est cā propria inter omnes tres causas. Nam nō sufficit dicere est postremus & est paruus: ergo non habet meatum expulsiuum superfluitatuz: hoc non sufficit nec est propria causa: sed suasiua. Sed dicere q̄ habet meatum communem cum ventriculo medio per quem poterit expellere sua superflua est hec sufficientior causa & propria. Et hoc est quod dixit: & hoc proprie idest & ista est propria cā q̄ non habuit meatum s. sufficit sibi meat⁹ cōis.

d ¶Nuche quoq; ¶Hic declarat vias superfluitatum a nucha: & dicē q̄ due sunt vie: vna est per quaz expellunt superfluitates insensibiliter alia est per quam expelluntur sensibiliter. Considerandus q̄ dixit resoluuntur: q: forsan est i sensibilis expulsio: & forsan sunt duo foramina in ossibus spondilium.

e ¶Et isti. ¶Hic notificat processum duorum meatuum cerebri predictorum vsq; quo ueniāt ad foramē pallati. Et vlt q̄ isti duo meatus. s. dicti in cerebro: quoꝝ vnus ē inter primum & fm ventriculum: & alter inter ꝫ & tertiuz. Et hoc est qō dicit. Cum incipiunt ex duobus ventribus. s. anteriori: & medio: qz istis plus appropriauit eos. Penetrant &c. i. veniunt ad foramen pie matris: & postea dure matris: ita q̄ ibi est orificium strictum. s. versus piā matrē: & superius latum & occurrūt duo meatus in illo orificio pāniculi: & ideo est sicut embotum vt Haly ab. tertio theorice. xi. ca. & Gal. ix. de vtilitate particularum tertio ca. Et hoc est quod Aui. dicit: qa dicit caput rose sicut embotum: & in figura hac extra posita patet: postea penetrans panniculum duram matrem obuiat glādule cōpresse: & ista glandula replet illa loca: & est apta receptōi superfluitatuz: & sunt iste glādule iter pāniculū &c. & tunc est transitus super os collatorij supple pallati. Ista tamen difficulter apprehendūtur sine anatomia visa. Remāserunt ex capitulo due dubitationes. Prima vtrum spiritus animalis contentus in cōmissuratio nib⁹ cerebri stet inter ptē & ptez cerebri an in arterijs. Et qz ista. q. idiget multo sermone in mirabili ramificatione arteriarum & venarum in cerebro qz valde differt ab alijs partibus vt Gal. ix. de vtilitate particularū v. c. ideo breuiter ptranseunt qz credo vz q̄ spiritus aialis spūs p substātiam cerebri q̄ etiam ab Auic. dicitur esse in cōmissuris est contentus in

elongetur ad separandum & aperiatur meatus. ¶Quod autem de eo sequit posterius cerebrum est minus & peruenit ad aliquantulā vacuitatem & sistitur in posteriori cerebro sicut ex eo intrans in introitu. Et eius quidez anterius est latius ipsius posteriore fm formaz quā cerebrum tolerat. Duo vero p̄dicta additamenta nominātur vualia: & in ipsis quidem nunquā cōmissure fiunt: ꝫ sunt lenia: vt ipsorum constrictio & cooperimentum sint fortiora: & vt ipsorum obedientia ad motionem propter motuz alterius rei sit magis similis obedientie rei vnius. ¶Expulsio[a] preterea superfluitatū cerebri duos hz meatus quorū vnus est in ventre anteriore & apud terminum cōmunem qui est inter ipsum & illuz qui est post eum: & alter[b] est in ventre medio. ¶Posterior vero[c] venter meatum singularez non habet. Et illud est ideo qm̄ in postremo positus est: & etiam est paruus comparatione sui ad anteriorem non tolerans foramina & inersationem: medius vero meatū habet cōmunem inter illuz & se & hoc proprie. Nuche[d] quoq; duo facti sunt exitus p̄ quos q̄daz eius superfluitates resoluunt & expelluntur. ¶Et isti[e] duo meatus cum incipiūt ex duobus ventribus & pe

inter primum & fm ventriculum: & alter inter ꝫ & tertiuz. Et hoc est qō dicit. Cum incipiunt ex duobus ventribus. s. anteriori: & medio: qz istis plus appropriauit eos. Penetrant &c. i. veniunt ad foramen pie matris: & postea dure matris: ita q̄ ibi est orificium strictum. s. versus piā matrē: & superius latum & occurrūt duo meatus in illo orificio pāniculi: & ideo est sicut embotum vt Haly ab. tertio theorice. xi. ca. & Gal. ix. de vtilitate particularum tertio ca. Et hoc est quod Aui. dicit: qa dicit caput rose sicut embotum: & in figura hac extra posita patet: postea penetrans panniculum duram matrem obuiat glādule cōpresse: & ista glandula replet illa loca: & est apta receptōi superfluitatuz: & sunt iste glādule iter pāniculū &c. & tunc est transitus super os collatorij supple pallati. Ista tamen difficulter apprehendūtur sine anatomia visa. Remāserunt ex capitulo due dubitationes. Prima vtrum spiritus animalis contentus in cōmissuratio nib⁹ cerebri stet inter ptē & ptez cerebri an in arterijs. Et qz ista. q. idiget multo sermone in mirabili ramificatione arteriarum & venarum in cerebro qz valde differt ab alijs partibus vt Gal. ix. de vtilitate particularū v. c. ideo breuiter ptranseunt qz credo vz q̄ spiritus aialis spūs p substātiam cerebri q̄ etiam ab Auic. dicitur esse in cōmissuris est contentus in

Jacobus

sterior fm formā quā sustinet cerebrū. Juxta illud Gal. x. de iuuamentis ca. vlti. Et cū eo quod habet vermis ex multitudine iuncturaruz: do nec videtur quasi cōpositus ex multis partibus copulatis adinuicez per cooptoria tenuia: etiā habet aliud proprium: & est q̄ extremū eius quod vicinatur vētriculo posteriori cerebri i loco in quo diximus q̄ pueuit vermis ad coopertoriū quod cooperit ipsum est gracile. Deinde post hoc ingrossatur & augmentatur & dilatatur parū donec eius extremū attingat vacuitatem duarum natiū & adequabitur cū eis. Et. viij. de vtilitate pticula. ca. vlti. ait. Cū eo autem q̄ multipliciter articulata est & videtur ex plurimis composita esse particulis membranis subtilibus copulatis: adhuc & hoc habet hec vermiformis epiphisis precipuū: cōnexus & subtilis est cius finis q̄ est fm posteriorē ventriculum vbi ad superiacens mēbranuz dicebatur finire: abinde aūt paulatim adaucta & amplificata fere

¶In. v. dicit primo q̄ [equale habet dorsum distantie gluteoruz. duo predicta additamēta similia corpis aut natibus hoīs dicuntur vualia & a Gal. viij. de vtilitate particu. ca. vlti. nofatur gluteus. Scō dicit q̄ in istis additamētis nulle inueniuntur cōmissure: & per hoc differunt a mō substātie a pte cerebri vermisimili q̄ multipliciter cōmissurata est. Juxta illud Gal. c. vlti. viij. de vtilitate pticu. Vermiformis epiphisis nihil simile habet didimis & glutei: illa. n. multiformiter articulata est: hec autez sunt similia vbiq; & nō valide cōposita. Et. viij. de iuuamē. c. vl. ait. Vermis aūt nō assimulatur oīo natibus: qm̄ vermis cōponit ex multis speciebus: & cōpositio eius est similis cōpositioni iuncturaz: ptes aūt duarum natium applicant adinuicē: & nulla cōpositio est i eis. Tertio dicit q̄ pte dicta additamēta sunt lenia. i. vniformis substantie per totū sine cōmissuris aut diuisionibus propter duas cās. Prima est vt ipsorum cōstrictio a verme & cooperimentū fortiora fiāt super corpis solidis nō cōmissuratis. Secūda est vt obediētia dictarum corporum ad motionē propter motuz rei alterius. s. vermis sit magis similis obediētie rei vnius singularis simplicis: q̄ rerum plurium simul cōnexarum: & sic fiat pmptior & habilior motus tam ex pte mouētis. s. vermis q̄ ex parte mobilis. s. istorum addi tamentorum in clausionib⁹ & apertionibus meatus spūs puta vētris medij.

Expulsio preterea. ¶In hac. v. pte primo de viis seu meatibus per quos expelluntur superfluitates cerebri. Secundo dat causas cur meatu proprio per quē expurgetur posterior caret cerebri ventriculis: & vnde expurgatur ibi[Posterior vero] Tertio agit de principio incessu & termino dictorum meatuum ibi[Et isti duo.]

¶In. i. particula dicit primo q̄ duo sunt meatus ad expulsionem superfluitatum cerebri deputati. ¶Attende q̄ superfluitatum cerebri quedā sunt leues fumose vel vaporose que ad caput feruntur velut ad caminuz totius corporis. Et qz leues sunt & pne ad ascensum habuerunt vias sue expulsionis super cerebrum vz cōmissuras cranei. Alie sunt graues humorose vel aquose: que qz declinant sua grauitate versus inferiora sub cerebro positi sunt sui meatus. Juxta illud Gal. viij. de iuuamētis. c. i. Et qz ille superfluitates sunt duorum generum quedaz ex genere vaporis & fumi & naturaliter mouentur ad superius et quedam ex genere aque & fecis & naturaliter descendunt inferius fiunt cānales qui preparātur ad expellendum istas superfluitates duorum generum etiam. Quare illa que extrahunt superfluitates leues tenues eūtes superius ponebantur superius & fuerunt foramina subtilia fm subtilitatem superfluitatum qm̄ superfluitates que sunt ex genere vaporis fere nō cōprehendūtur sensibiliter propter subtilitatem suam. Et illa que extrahunt superfluitates pōderosas procedentes inferius vadūt ad inferius: & fuerunt magni cānales ampli vt in eis currāt multi humores grossi. Et isti cānales procedētes ad inferius extrahent grossas superfluitates sensibiles ex superiori palati ad os & per nares ad exteriora per vias amplas sensibiles. Secundo dicit q̄ istorum duorum meatuum per quos expelluntur grosse superfluitates a cerebro: vnus est in vētre anteriori & apud terminuz cōem qui mediat inter primum & medium ventrem: & alter est in vētre medio vel sub ventre medio & iuxta ventriculum posteriorem. Juxta illud Gal. ix. de iuuamētis ca. vi. Segtur aūt de altero modo duorum modorum canalium pertranseuntium ad superius palatum: vnus incipit ex inferiori medij vētriculi ventriculorum cerebri & descendit vsq; ad inferius. Et alius incipit ex cānali qui est iter anterius cerebri & eius posterius & descendit diagonaliter vadens versus cannalem quem diximus.

¶In. ij. dicit primo q̄ ventriculus posterior cerebri non habet proprium & singularem sibi meatuz per quem grosse ipsius superfluitates depulse expurgentur sicut habent ventres cerebri priores. Secūdo quatuor assignat causas quare hūc nō habuit. Prima est qz fuit in postremo positus vbi nō licuit foramē locari per quod extra corpus superfluitates ejicerētur: sicut ante habemus os & nares per quas excutimus superfluitates q̄ a cerebro descendunt. Et si retro esset foramen aliquod in capite aut collo per quod affluerent superfluitates extra corpus: vt os aut nares anteriūs: fedarent vestes nec facile extergi manib⁹ possent sicut anterius os & nares tergimus. Secūda est qz posterior venter est paruus respectu vētriculi priorīs & non bene tolerat neq; sustinet alia foramina vel inuersationes ad formam emboti seu colatorij vltra eius propriā ventriculosaz cōcauitatem receptricem spūs: cum sit oportunū ab hoc exoīri rem magnaz & grossam vz nucham. Tertia cā est qz venter medius sibi iuxta positus hz meatū medio & vltio ventribus cōem & hoc ꝓprie qz faciliter & apte purgantur per ipsum amborum superfluitates anterius late. Quarta est qz nucha duos habet exitus ab olla capitis: vnum a dextris: alterū a sinistris: nam biptita est in longitudine pāniculo medio quēadmodum tota cerebri medulla. Et per istos exitus aliqua superflua ventriculi vlti mi q̄q; expurgāt & resoluūt absq; foramie foraīeminēte i posteriorib⁹.

¶In. iij. dicit primo q̄ duo meatus ad expulsionez superfluitatum cerebri deputati cum ex duobus incipiant ventribus primo .s. & medio & penetrent in ipsum cerebrum seu medullam cerebri que sub ventribus est: transuersantur: idest nō recte deorsum incedunt sed transuersaliter vsus obuiationem idest locum in quo sibiinuicem obuiant & simul concurrūt hi duo meatus apud vnum transitum profundum cōem. Secundo dicit

De partibus

ramis arteriaruꝫ paruissimis sparsis per illas commissuras. Et hoc pōt declarari. Maꝫ non videtur alius in cerebro spiritus animalis cōtineri: nisi ille qui in ventriculos propellitur. Sed ille propellitur a ramis arteriarum: vt ūmitur primo can. fen prima capitulo de anatomia arteriaꝫ subtilicarum. Et Gal. ix. de vtilitate particularum capitulo quarto: videtur hoc sentire cum dicit. Totum cerebrū ab his arterijs plectit̄ multo fortius multiformiter scissis: ⁊ multe scissionuꝫ ad ventriculos eius desinunt. Et post multa vba dicit i his arterijs. s. ascēdentibus per cerebrum multo tempore: manens elaboratur: qui autē elaboratus est mox incidit in vētriculis cēbri. Hoc pōt adaptari mēti Auic. in ca. de vertigine: vbi dicit. Spiritus animalis non digeritur vel ratificatur nisi in illis venis. i. arterijs cerebri. Deide recescit in substantia cerebri: i. in vētriculis: ⁊ hoc apparet: qꝛ subdit postea di spgitur i neruos: sed pri⁹ in ventriculis q̄z spgatur in neruos. Apparet etiam ex alio: qꝛ ipse dicit non digeritur nisi in illis venis. Cuꝫ enim supꝛadixit: q̄ spiritus digeritur in cōmissuris: ergo oportet q̄ in illis cōmissuris sint arterie aliogn male diuisset hoc non digeritur nisi in venis. Si quis autē contrariū huius quod dictum est. Fantasiari voluerit non prohibebo. Dubitatur secundo: an spiritus animalis sit subtilioꝛ vitali: videtur q̄ non: qꝛ spiritus tendens ad infrigidationem videtur tendere ad ingrossationem cum frigidum ingrosset ⁊ inspisset: sed spiritus vitalis cuꝫ sit animalis infrigidatur: qꝛ sicut sanguis infrigidatur vt fiat lacsita ⁊ de hoc spiritu videt: cū simili modo fiat: vnde Halyab. theori. iiij. xix. capitulo hoc modo fit generatio spiritus animalis in cerebro a spiritu vitali: quemadmoduꝫ mā mille sanguinez prepararent decoctioni: vt fieret lac. Amplius spiritus humidioꝛ: videtur grossioꝛ: quia siccitas est causa subtilitatis spirituum: vt infra fen tertia trac. quarto primo ca. sed animalis est humidioꝛ cū sit cerebrum de genere humidorum. Amplius: digestio procedit ingrossando vt quarto methaurorum: ⁊ in comento secundi pronosticoꝛuꝫ. xxxiij. comento: sed spiritus animalis: fit per digestionez. In contrariū est Azarauius primo sue medicine capitulo de cerebro. Dicēduꝫ q̄ spūs animalis subtilioꝛ est q̄z vitalis: vt Azarauius dicit: quod etiam sentit Costabē in libro de differentia spiritus ⁊ anime: qui loquēs de huius spiritus generatiōe dicit. Efficitur subtilioꝛ. Idem vult Halyab. tertio theorice. ij. ca. versus fi. vbi dicit. Meliorator eius subtilitaꝫ. Amplius spiritus est subtilioꝛ: qui recedit a terre opacitate ⁊ vyaphanus ⁊ lucidus: ſꝫ spiritus animalis est huius: cum eius operatiōes requirant hoc vt notuꝫ est. Itē declaratur ex natura loci: i quo generatur. s. retis mirabilis subtilissimi: in quo oportet spiritum vitalem subtiliari valde. Ad contraria dicendum q̄ frigidum absolute inspissat ⁊ grossat: sed frigidum determinatum. i. remisse calidum agit ſm exigentiam agentis. Ad secundum dicendum: vt ibi est dictum. Vel dicenduꝫ q̄ siccum terrenum inducit grossitiē: sed humiduꝫ aereum inducit subtilitatem: ⁊ tale est humidū spiritus animalis. Ad rationez dicenduꝫ q̄ illa propositio est declaranda sicut declaratum est prio lib. a me capitulo tertio de virtutibus. Vel non est vera simpliciter. Vel non est vera vniuersaliter: ſm conciliatoꝛē dicta qnta. Posq̄

netrant in ipsum cerebrum transuersantur versus obuiationem apud transituꝫ vnum profundum cuius principium est velamen subtile: ⁊ eius postremum est inferius apud velamen duruꝫ: ⁊ est strictum sicut caput rose incipiens ab amplo rotūde vsqꝫ ad strictum perueniēs quapropter nominatur caput rose: ⁊ nominatur etiam infusoꝛium. Cū ergo penetrat in pāniculum durum obuiat illic meatui in glandula quasi spbera compꝛessa a duobus lateribus oppositis superius ⁊ inferius: ⁊ sunt inter pāniculū durū ⁊ meatū palati. Et deinde reperit illic transitus qui est inconcauitatibus colatoꝛij in supꝛemo palati.

Jacobus

q̄ principium ortus istius transitus seu viej communis velamen subtile est seu pia mater: ⁊ postremum ipsius est inferius apud duram matrē seu velamen durum. Et iste transitus inferius strictus est sicut caput rose: ⁊ ab amplo incipit ⁊ rotundo sursum: ⁊ gradatim puenit in descensu ipsius vsqꝫ ad strictum: quare ⁊ caput rose vocari solet qꝛ huic similatur ⁊ infusoꝛium ab eius officio. Tertio dicit q̄ cum iste transitus duram matrem penetrat seu durum pāniculum qui sub cerebro est obuiat illic meatui alteri in quadam glādula que est velut spbera compꝛessa a duobus lateribus eius inuicem oppositis superius ⁊ inferius. Et sunt ista glandula ⁊ iste meatus inter durā matrē que sub cerebro est ⁊ meatuꝫ palati. Quarto dicit q̄ postea reperitur illic videlicet in directo palati quidam transitus per concauitates ossis colatoꝛij in supꝛemo palati. Istoꝛum meatuū expurgantium superflua cerebri Galienus meminit. ix. de vtilitate particularum cap. iij. dicens. Rursus igitur sermo ad reliquum genus poꝛorum expurgantium rediens exponat nature artez que est in his. Sed de duobus quidem qui ad nares peruenīunt in tractatu qui ante hūc dictū est. Aliorum vero duorum qui ad palatum peruenīunt: vnus quidem exfundo medij ventriculi qui ſm cerebrū pꝛodiēs ad id quod deoꝛsuꝫ fertur. Reliquus vero incipit a poꝛo copulante cerebruꝫ parēge falido: fertur autem versus alterum poꝛum inferius obliquus. Cum vero primuꝫ in idem sibi inuicem peruenīunt suscipit vtrūq̄z quidem regio cōis cōcaua ⁊ deoꝛsalis circulus certitudinaliter est eius superius labium: abinde autem semper magis angustata descendens implantatur ad subiectum adenem. i. glandulam consimiliter amplificate spbere sensibilem habentem concauitatez. Suscipit autem hunc istinoso. i. colatoꝛio alicui ꝓsimile os ad palatum desinens. Hec igitur est grossarum superfluitatum via: hec Galienus ibi. Et. ix. de iuuamentis membꝛoꝛum cap. vi. de his meatibus ait. Et concurrunt simul in vno loco: ⁊ iste locus est vadens ad inferius concauus: ⁊ sua concauitas superioꝛ est rotūda perfecta rotūdite. Deinde non cessat strictificari paulatim donec perueniat ad glādulā que est in eius anteriori ⁊ copulat cuꝫ ea ⁊ ista est glādula assimilat spbere cōpꝛesse in duobus lateribus: ⁊ in ea est cōcauitas manifesta. Et post istam glandulā est os simile colatoꝛio quod puenit ad supius palati. Ista ergo est via superfluitatum cerebri: hec Galienus. Attende q̄ per tot di

sset tertio queri quis ventriculus cerebri sit nobilioꝛ: da qua appet aliqd dictum super fen. xi. i. c. Si aūt inter quosdam auctoꝛes aliqua discoꝛdia appareat: non est multum de eis appꝛeciandum: qꝛ non sunt famosi ⁊c.

a ¶Sermo vniuersalis de egritudibus capitis. Lap. iij.

o **Portet te scire.** ¶Superius Aui. per anatomiā notificauit cerebrū ⁊ capitis vtilitatez ⁊ partes. Hic exequitur de dispositionib⁹ capitis: ⁊ primo in generali: secundo in speciali: ſa in principio. ij. tract. ibi[Soda.] Prima in tres: primo determinat de dispōne capitis quantum ad diuersitatez eaꝛ: secundo de signis dispositionum: tertio de cura ⁊ totuꝫ hoc sermone generali: secunda ibi[Principes] tertia ibi[Cum materiaꝫ euacuare.] Ad euidentiam primi. Consideꝛa q̄ Aui. enumerans dispositiōes capitis enumerat dispōnes egras ⁊ non sanas: qꝛ cum egritudo sit notioꝛ sanitate quodam modo: maxie in suis speciebus: vt Auer. tertio colliget: ideo enumerauit eius species ⁊ genera. Et ex hoc dedit intelligere species: siue modos sanitatis illis oppositos extimatur. nim. q̄ tot sunt sanitates numero: quot sunt egritudines: vt ibidē Auer. ⁊ tertio celi ⁊ mundi. xix. comento: ⁊ quinto physicoꝛum comento. lvij. Iste etiam egritudines non soluꝫ sunt egritudines nunc: sed possunt esse egritudines que cōmuniter dicuntur simpliciter: ⁊ includunt aliquā sanitatem. Primo pꝛemittit in generali numerum egritudinum capiti eueniēntium: ostendens quid per caput intelligit: secundo declarat subdiuidēdo illa genera: secunda ibi[Dicimus ergo] Consideranduꝫ q̄ duplex reperitur littera vna dicit. Numerate omnes. s. in primo lib. fen secunda ⁊ ſ in genere. Al dicit. Numerate cōmunes. i. in cōmuni. Consideranduꝫ q̄ ſm sermonem pꝛotulit pꝛopter Serapionem: ⁊ propter quosc̄uq̄z qui incipiunt ab egritudinibus. i. dispositionibus capilloꝛuꝫ in passionibus capitis. Luꝫ sermo pꝛopꝛioꝛ sit in capitu. decoꝛationis. Et ideo loquit̄ fen septima quarti can̄.

b ¶Dicimus ergo ⁊c.] ¶Hic declarat in sermone etiaꝫ cōmuni illas egritudines ⁊ primo quātum ad diuisionem genez egritudinum in suas species. Secundo quātum ad modum pꝛouentus illaruꝫ. s. pꝛincipaliter vel per associationem: secūda ibi[Egritudines preterea.] Prima in. d. primo facit quod dictum est: secundo oñt sufficientiā numerationis egritudinum istarum cerebri: secunda ibi[Et tu] Prima in quatuoꝛ primo enumerat egritudines complexionales: secūdo compositionales: tertio vnitatis: quarto compositas scilicet apostemata: secunda ibi[Et accidūt ei] tertia ibi[Et accidunt] quarta ibi[Et accidūt ei apostemata] Cōsiderandum primo q̄ innuit diuisionem hanc mala cōplexio cerebri aut simplex: vel composita: ⁊ sunt. viij. Aut sine materia: aut cuꝫ materia. Et cum materia: vel humoꝛali: ⁊ hoc est quod dicit habente substantiam. i. coꝛpulentiam humoꝛalem: aut vapoꝛosa. i. que non habet coꝛpulentiam humoꝛalez. Et notanter pꝛemisit. Aut vapoꝛosa ante hoc. Aut habente substantiaꝫ: qꝛ generalioꝛ materia est vapoꝛosa q̄z humoꝛalis: potest enim surgere vapoꝛ aliunde q̄z ab humoꝛibus. Consideranduꝫ secundo q̄ in hoc dicto[Et multiplicantur.] Aui. vult ostēdere que egritudines pluꝫ

De partibus

pꝛingant uersas vias strictificatas currunt superflua cerebri: vt passiꝫ descendāt: ⁊ non assidue rascare compellant.

¶Sermo vniuersalis de egritudinibus capitis. Lap. iij.

o **Portet te scire.** ¶In hoc ca. primo agit in generali de egritudibus capitis excusans se de egritudibus capilloꝛum. Secūdo in speciali de egritudinibus cerebri cōplexionalibus ibi[Dicimus ergo] Tertio de compositionalibus ibi[Et accidunt ei egritudines cōpositionis] Quarto de solutionibus cōtinuitatis eius ibi[Et accidunt ei egritudines continuitatis] Quinto de apostematibus eius ibi[Et accidūt ei apata] Sexto de egritudinibus cerebro pꝛopꝛijs ⁊ de sibi cōiunctis ab alio membꝛo ibi[Egritudines preterea.]

¶In. i. parte dicit primo q̄ oēs egritudines numerate capiti accidūt vt accidere possunt. s. mala complexio: mala compositio ⁊ solutio continui: sub quibus omnes morboꝛū spēs cōpꝛehendūtur. Et numerate sunt pꝛimi secunda doctrina pꝛima ca. ij. Secundo dicit q̄ cum in hoc passu nominat caput intelligit cerebrum ⁊ velamina eius: puta piam matrē ⁊ duram matreꝫ ⁊ rete mirabile ⁊ medullam cerebri cū ventriculis eius. Ut de horum morbis signis ⁊ causis ⁊ curationibus hic loqui intendit. Tertio dicit q̄ in hac hoꝛa vel in isto passu nō declinat ad egritudines capilloꝛum idest non intendit hic de eis agere: sicut plures medicine auctoꝛes in pꝛacticis suis de egritudinibus a vertice capitis vsqꝫ ad plantā pedis serioꝛe tractantes ab egritudinibus capilloꝛum inchoant. Sed qꝛ pꝛinceps fen pꝛopꝛiam edidit de decoꝛatione puta quarti septimam cui capilloꝛum passiones subiacent: hic de ipsis non agit: ſꝫ tractatu primo fen vij. quarti sub ca. multis de singulis eoꝛuꝫ diffoꝛmitatibus tractat.

Dicimus ergo. ¶In. ij. innuit tres diuisiones malaꝛū cōplexionum cerebri. Prima est q̄ ipsaꝛuꝫ quedaꝫ sunt simplices: alie compositе. Simplices sunt quatuoꝛ. s. calida tantum: frigida tantum: humida tantum: ⁊ ficca tantum. Composite sunt calida ⁊ ficca: calida ⁊ humida: frigida ⁊ ficca: frigida ⁊ humida. Secunda est omnium pꝛedictarum malarum complexionum: quedam sunt cuꝫ materia a qua dependent in fieri aut conseruari: alie sunt sine materia. Tertia est q̄ malarum complexionum cerebri cum materia quedam facte sunt

contingant cerebro:q; humide:t probat. Nam cerebrū a principio creationis:q; in prima etate habet multas humiditates ex matrice:vel ex dispositione extra matricem:t iste sunt superflue:vt mundatione egeant:t si non timetur inde periculum:hoc est quod dicit. Magnificantur inde res. Membrum autez quod multas habet humiditates faciliter in egritudines humidas incidit. Consiederandum tertio q; cerebrum est membrū valde humidu;: vnde super omnia membra corporis preponitur in gradu humiditatis: ab Aui. primo can. fen prima. Corpus etiam nostrum generatur i multa humiditate vt secundo de complexionibus. Et est in matrice retentuz in humiditatibus multis vt infra fen xxi. ca. secundo: t ideo si non sunt vsq; ad tempus resolute morītur: vt fen xxi. tractatu primo in fi. Tertio etiam aqua in capite quādoq; ex hoc colligitur: bene ergo dixit Aui. q; ex eo quod acquisiuit a matrice. Etiam extra vteruz: quia ipsuz est humidum membrum: t multe humiditates ad ipsu. deuenk: que ibi congelantur: t facūt humiditates in cozizis t brancis apparentes:sicut etiā fit pluuia ex vaporibus sursum eleuatis: vt Aristotil. secundo de partibus animalium capitulo de cerebro: t hoc est quod Auicē. dixit aut postea. Consiederandum quarto q; littera que dicit.

malitie complexionis octo:scilicet singulares t composite:t facte cum materia vaporosa:aut habente substantiam. Et multiplicantur in ipso egritudines humiditatis: in omni enim cerebro in principio creationis humiditates superflue existunt: aut ex eo quod acquisiuit a matrice:aut postea quas mundare necesse est. Nam si purgate non sunt magnificantur inde res. Et est tota[a] aut in corpore cerebri aut in venis eius aut in velaminibus ipsius. ℂ Et accidunt[b] ei egritudines compositionis aut in quātitate:vt si sit materia minus q̄ oportet aut in figura:sicut si sit eius figura mutata a cursu naturali et accidat inde lesio in operationibus suis: aut cānales siue meatus ipsius t vasa sūt oppilata:t oppilatio fit:aut in ventre anteriore aut in ventre posteriore:aut in vtrisq; ventribus simul diminuta:aut integra: aut in venis:aut in arterijs: aut in originibus neruorum:aut dislocantur ligaméta velaminum eius aut cadit separatio inter velamina ipsius. Et accidunt[c] egritudines ei continuitatis propter resolutionē singularis in ipso aut in arterijs: aut in venis ipsius aut i velaminibus eius: aut in craneo. Et accidūt[d] ei apostemata:aut in substantia ipsius cerebri: aut i pānículo eius subtili t spisso: aut in rete:aut in pāniculo extrinseco: t totū hoc a materia vnius humoruz calidi aut frigidi. Et ex frigidis[e] qdez putrefactis tudines figure t ponit illas. Et egritudines receptaculorum:cum dixit. Et vasa idest receptacula sint oppilata. Et egritudines viarum in cerebrocum dixit. Aut cannales. Et viarum que sunt vene:vel arterie: t neui cum dicit. In venis tcetera. Morbos autem superficiei non dixit:q; non accidunt sibi: ta q; medicus ad eos distincte intendat: nisi in osse capitis:vel intellexit per dictos morbos. Tertio ponit egritudies situs t primo situs pro societate: cum separatur ligamentum quo velamē associatur craneo vel cerebro:vel intra se:secundo situs pro locatiōe:cuz panniculus a suo loco separatur:posset tamē ecōtra exponi:vt patet. Dubitatur q̄re obmisit morbum in numero. Dicenduz q; mōstruosuz est fieri duo capita:t rarissime contingens.

a ℂ Et est tota tc̄. ℂ Dupliciter exponitur. Uno modo t est tota. s. materia. Alio modo t est tota. s. mala complexio:vel simplex: vel composita vel cum materia:vel absq; tc̄.

b ℂ Et accidunt ei egritudines.]ℂ Hic subdit egritudines compositionis. Et primo ponit quantitatis cum dicit. Si sit minus supple: vel maius. Expressit autez de minori:quia peior est dispositio parui capitis: q̄ magni. Secundo ponit egritudines creature que diuiduntur in egritudines figure t ponit illas. Et egritudines receptaculorum:cum dixit. Et vasa idest receptacula sint oppilata. Et egritudines viarum in cerebrocum dixit. Aut cannales. Et viarum que sunt vene:vel arterie: t neui cum dicit. In venis tcetera. Morbos autem superficiei non dixit:q; non accidunt sibi: ta q; medicus ad eos distincte intendat: nisi in osse capitis:vel intellexit per dictos morbos. Tertio ponit egritudies situs t primo situs pro societate: cum separatur ligamentum quo velamē associatur craneo vel cerebro:vel intra se:secundo situs pro locatiōe:cuz panniculus a suo loco separatur:posset tamē ecōtra exponi:vt patet. Dubitatur q̄re obmisit morbum in numero. Dicenduz q; mōstruosuz est fieri duo capita:t rarissime contingens.

c ℂ Et accidunt egritudines.]ℂ Ponit alios morbos. Consiederandū q; in lingua eorum videtur quid diuersum significare egritudines continuitatis:t resolutio singularis idest solutio singularis. Unde vnum ponit causam alterius:t de hoc fen. xi. require a me: distinguit autez eius species pm membra: aut fz substantiam suam t arterias tc̄.

d ℂ Et accidunt.]ℂ Hic enumerat egritudines compositas. s. apostemata. Et primo facit hoc:secundo declarat dictum: secunda ibi[_] Et ex frigidis.]Consiederandum q; innuit diuisionem apostematum:primo ex parte subiectoruz:quia vel fit apostema in substantia cerebri: vel in panniculo subtili:idest pia matre aut extrinseco scilicet tegente eos tc̄. secūdo. Innuit diuisionem ex parte materierum que facūt apostema vel ex calidis humoribus tc̄.

e ℂ Et ex frigidis.]ℂ Declarat hoc quod dixit calidi hūoris vel frigidi t vult q; apa non solū dī caliduz: q: fit ex sanguine vel colera:sed ex quo

ete sunt aut fiunt cum materia subtili t leui puta vaporosa fumosa aut ventosa:alie fiunt cum materia habente substantiam. i. spissitudinē t grauitatez sicut sunt humores t aquositates. Dicit ergo q; octo species male complexionis accidunt cerebro videlicet quatuor simplices seu singulares:t quatuor ex his compositi: t huic rursus accidunt quedam facte ex materia vaporosa vel ex materia habente substantiam:t per hanc intelligas immateriales aliquas fore sibi contrarias:vnū enim contrariorum dat intelligere reliquum:nam contrariorum idem est sensus t eadē est disciplina. Secundo dicit q; egritudines humide plus alijs multiplicantur in cerebro t reddit causam:quia in quolibet cerebro sunt humiditates superflue a principio creationis vel acquisite ex matrice vel postea congeste per viam indigestionis:nam cum cerebrum ab innata complexione sit naturaliter frigidum t humidum fortī humiditate calorem innatum hebetate necesse est in eo digestionem diminute fieri t humiditates hinc multiplicari quas per vias aptas vt palatum t nares mundare necesse est:quoniā nisi purgate fuerint magnificatur inde res. i. repletio superexcrescit t magnificatur timor ne per eam ventres oppilētur t in / de oriantur apoplexia t mors. Tertio dicit q; tota cerebri superfluica humiditas aut est in corpe cerebri:scilicet in medulla t i vētribus eius:aut in venis eius pulsatilibus:aut in eius velaminibus seu panniculis: puta dura aut pia matre aut reti mirabili:vel in pluribus horum vel in omnibus simul. Attende tamen q; quorundam cerebra sunt ficciora opportuno t prona ad maniaz val melancholiaz t talia potius humectare oportet q̄z desiccare.

minuta est t incompleta vt in epilentia:vel integra completa vt in apoplexia. Aut in venis accidit aut in arterijs cerebri:aut in originibus neruorum a cerebro prodeuntium. Quartum genus est egritudo positionis: cuius due sunt species:vna est cum pars aliqua partiū cerebri ppriuz reliquit locū seu mutauit situm:vt si dura mater ex percussione aut casu supā piā matrē grauiter ceciderit t cerebrū opprimat relicto loco eius:Fa est cum pars aliqua cerebri perdit colligantiam seu societatem quam debet habere cum altera partium:vt si ligamenta quibus dura mater alligatur craneo sic relaxentur q; ipsa concidat supra piam matrem t opprimat ipsam:tunc pia mater perdit colligantiam debite distantie quaz debet habere cum dura matre:licz in proprio remaneat loco:vel si cadat aliqua separatio contra naturam:t vbi non oportet inter velamina cerebri propter rupturam vel relaxationem ligamentoruz suorum adinuicem. Et hoc quartum genus tangit ibi princeps. Aut dislocantur ligamenta velaminum eius:aut cadit separatio inter velamina ipsius.

Et accidunt egritudines ei. ℂ In quarta dicit q; egritudines continuitatis predicte capiti etiam accidunt propter resolutionem singularis in ipso idest propter separationem seu diuisionem siue proprie continuitatis t vnitatis in membris simplicibus aut organicis eius: sunt enim communes iste egritudines vtrisq; membris: quia per se t immediate t sensibiliter impediunt vtroruq; operationes. Et hec separatio est vel in ipso cerebro seu medulla ipsius aut in arterijs: aut in venis ipsius vnde fluit sanguis:aut in velaminibus vt in matribus eius:t reti mirabili:aut in craneo.

Et accidunt ei apostemata aut in. ℂ In quinta parte que est de egritudinibus cerebri cōpositis:vt de apatibus dicē primo q; apostemata:quandoq; etiam in cerebro accidūt: videlicet aut in substantia medullari ipsius:aut in panniculis: vt in pia matre vel in dura matre vel in reti vel in panniculo extrinseco cranei. Secūdo dicit q; totum hoc. i. omne apostema cerebri fit a materia alicuius humoruz scilz calidi vt sanguinis aut cholere:aut melancolie aduste:vel frigidi vt phlegmatis vel melancolie vel aquositatis: t si aliquod ventosuz fuerit vel fuliginosum:aut vaporosum: ab aliquo tamen dictorum humorum assumit materiam:eleuatur enim ventus ab humoribus t fumus t vapor. Tertio dicit q; apostemata calida de frigidis humoribus fieri quādo ipsi putrescunt:nam putredo in eis extraneam adducit caliditatem: t quandoq; febrez:vt apparet in lithargyo. Quarto dicit q; frigidi humores quieti in cerebro t collecti ad apostema frigida constituunt apostemata:que frigida nominari oportet:quia de frigidis humoribus orta sunt:t a medicinis calidis iuuanda velut a cōtrarijs. Quinto dicit q; nulla in cerebro reperibilis egritudo est nō reducibilis ad aliqua dictarum egritudinū male complexionis vel male compositionis vel solutionis cōtinui aut contingens ex his sicut ille q̄ ex multis egritudinibus diuersoz generū vel specierū simul componunt contra vulgi opinionē qō epilentiā diuinitus imitti hominibus asserit t ipsam vocat morbū sancti Joānis vel sancti Bisleni vel sancti Cornelij: t maniam vocat morbum sancti Hermetis vel sancti Huberti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cūq; humore dummodo sit calidus per putredinē. Si autē humor sit frigidus in natura: vt phlegma ⁊ melancolia naturalis: ⁊ sint frigidi p privationez putredinis. Et hoc est quod dicit. Et qeti faciunt apa frigidū. Et est sermo eius. i. lib. fen. ij. ca. de egritudinibus compositis.

a ¶Et tu quidem.]Hic ostendit sufficientiā numeratiōis egritudinū cerebri. Et arguit sic. Nō inuenit aliqua egritudo cerebri: que nō reducatur ad istas vel contingat ex istis: ergo sufficienter facta est numeratio: añs ponit consequentiaz ⁊ ꝓsequens intelligit vt nota. Sed cōtra vermes in cerebro sunt egritudines: ⁊ non possunt reduci ad aliquā predictorū. Amplius dolores mansiui: sunt egritudies. Ad primuz dicendum q; vermes reducuntur ad morbum vie. s. narium: qr in foraminibus illis rūdentibus maxime fiunt siue nascuntur vt Aui. in ca. de sода facta pp solutionem ꝯtinuitatis. Si aūt alibi nascuntur est raro. Vel dicendum q; reducuntur ad morbuz in numero partium capitis: de quo Aui. non facit mentionem: dedit tñ intelligere. Ad scdm dicendū q; dolores siue sint propria accidentia siue quandoq; possint noiari egritudines reducunt ad egritudines ex quibus cōtingunt: vt ad malas cōplexiones: ⁊ solutas cōtinuitates: ⁊ ideo dixit aut contingentem sicut etiaz morbi superficiei ad aliquem predictorum reducuntur.

b ¶Egritudines.]¶Hic enumerat egritudines cerebri q̄ztuz ad modum ꝓuentus diuersificatas: vel. n. sunt ꝓprie vel per cōitatē: q̄uis quādoq; res. i. periculū in egritudine cōitatis tantū augeat q; fiunt proprie: qr lz cessaret cōitas: remanet egritudo in cerebro: fiunt etiam pernitiose sicut ex partibus pectoris in pleuresi: ⁊ gule in squinantia: expelluntur ad ipsum cerebrum materie inducentes malitiam anhelitus: ⁊ hoc est quod dicit. ꝓfocantes ⁊ occidentes ⁊c. Et sepe ⁊c. Dubitatur quidā in isto ca. an cerebrum possit apari: dicetur infra ca. de carabito.

¶De significationibus ex qbus oz cognosci dispones cerebri. Cap. iiij.

c p Rincipia. ¶Jā Aui. sufficiēter numerauit egritudines capitis. Deiceps vult docere ei⁹ dispones cognoscere. Et primo premittit genera siue species signorum: que sunt principia ex quibus peruenis ad cognitionē dispōnum cerebri secundo dat modū significandi ex illis: ꝑa ibi]_Significatio quidē_]¶Prima in duas primo signa enumerat: secundo ponit illoruz vtilitatem siue sufficientiaz vel vniuersalitatem: ꝑa ibi]_Et ex istis_]¶Prima in duas: primo ponit signa que sunt sumpta ex capite siue cerebro: vel ex ortis: secundo signa que sumpta sunt ex membris cōicantibus: secunda ibi]_Et ex dispōne_]¶Prima in. vi. sicut. vi. sunt ista signa cognitionū ꝑm Gal. in teg. ꝑa ibi]_Ex operationibus_]tertia ibi]_Et operationibus_]quarta ibi]_Et ex qualitate_]quita ibi]_Et ex hoc_]sexta ibi]_Et ex magnitudine._]Considerandum primo circa Rubricā q; lz signum: ⁊ significatio apud Gal. differant tertio pronostico⁹ quarto comē. hic tñ nō: lz pro eodem sumitur. Dubitaf quare de speciebus egritudinis fecit generale capitulū: ⁊ etiā de signis nō aūt de causis fecit in generali capitulū: sed de causis egritudinuz capitis. Dicendum ꝑm ¶Hūdinum: ⁊ bene: q; hoc fuit qr fen. ij. primi lib. in generali determinauit de causis morborū que hic in generali poterant applicari. Sed tu di. Ibi etiam in generali consequūtur apostemata calida. Et frigidi ⁊ quieti faciunt apostemata q̄ nominari oporet frigida. Et tu quidem[a] non reperies aliquam egritudinem cerebri nisi redeuntez ad istas aut contingentem ex istis. Egritudines[b] preterea cerebri alie sunt proprie ipsius: aut sunt propter cōmunitatez. Et quandoq; magnificatur res in egritudinibus cōmunitatis i ipso adeo vt fiant egritudines proprie pernitiose: multoriens eniz expellūtur ad ipsum in egritudibus pleuresis ⁊ squinantie materie prefocantes ⁊ pernecantes: ⁊ sepe peruenit ad ipm apoplexia pernitiosa propter nocumētum aliud in membro communicante.

¶De significationibus ex qbus oz cognosci dispones cerebri. Cap. iiij.

p Rincipia[c] ex quibus puenis ad cognitionem dispositionum cerebri sunt ex operatoibus[d] sensibilibus ⁊ operationibus memoralibus: scilicet memoria ⁊ cogitatione: ⁊ formatione ⁊ declarauit de signis egritudinum. Dicendū q; illa signa non erant statiz applicanda ad egritudines cerebri sine sermone minus generali q; sit in primo ca. cause tñ poterant applicari: ⁊ hoc apparet ei qui intelligit. Secundo possemus dicere q; Aui. in superiori cap. enumerando spēs egritudinum capitis in generali enumerauit etiā causas: ⁊ maxime cōiunctas ⁊ antecedentes: cū enumerauerit materias vaporosas ⁊ humorales. Et hoc apparet ex Auic. in Rubrica superius capi. cū dixit. Sermo vniuersalis de egritudibus capitis: ⁊ hoc quantum ad genera ⁊ species egritudinum: ⁊ faciētibus egritudines in ipso: ⁊ b quātuz ad cās. Considerādū tio q; diuersimode loqtur Aui. hic ⁊ supꝑ in Rubrica: supra eniz dixit de egritudibus capitis: hic aūt dicit de dispōnibus cerebri: ⁊ hoc ideo q; signa que ponet non sunt solum ad cognoscenduz spēs egritudinuz: immo etiam sanitatem cerebri: vt infra apparebit. Circa tex. est sciendum q; ista signa q̄ hic ponuntur sunt principia: qr sunt radices aliorum signorum infra explicatorum ⁊ propaginatoruz per diuisionem horum principioꝝ. Considerandum ꝓ: q; operationes sensibiles hic sumunt⁹ ꝓ oibus operationibus sensuum exterioruz. v. que cōtra distinguuntur operationibus moralibus ⁊ motiuis.

d ¶Ex operationibus.]¶Hic dubitat Alber. qđo Aui. virtutē memorativā ⁊ cogitativā ⁊c. vocat morales. Videf. n. inconueniens. Mā morales virtutes sunt cōparate virtuti vitali: sicut ira furor timor ⁊c. vt sumit a Joānicio in suo libel. ⁊ ab Halyab. iiij. the. Rūdet prio q; ista lra est corrupta: vult. n. dicē ex opationibus principalibus. Mā opationes cerebri q̄daz sunt eius solius vt cognitio memoria ⁊c. Iste noiantur principales a Gal. in teg. ⁊ de his vult loq Aui. Quedā sunt q̄ fiunt extrinseco organo mediāte sicut sunt opationes. v. sensuū: ⁊ de his dixit in precedenti. Vult igit hec lra dicere ex opationibus principalibus. Secūdo mō. Rūdet q; ista lra sit diminuta: ⁊ oz sic stare. Et ex opationib⁹ moralibus: sicut timore audacia ira ⁊ similib⁹. Et ex opationibus principalibus. s. memoria cogitatione ⁊c. Rūdet tertio saluādo lram q; aliq; virtus pōt dici moralis duob⁹ modis. Uno mō q; fiat imediate a vtute morali. s. a vitali: ⁊ b mō memoria nō est vtus moral. Alio mō q; fiat a vtute q̄ virtuti morali iperet: ⁊ b mō vtus memorativa est virtus moral: qr fit ab aiali que iperat vitali: ⁊ hec est mēs Joānicij ⁊ Haly. Hic vir' non distinguit inter virtutes morales ⁊ passiones siue accītia aie: ⁊ turpe est corrūpere lram. Dico ꝯ aliter: q; iste vtutes intrinsece apprehendētes dicunt morales. Mā morales virtutes lz sint pfectiones intellectus sunt tñ pfectiones estimatiue siue cogitatiue inq̄ztū ꝓcurrit ibi p estimatiuā vel intellectui in acqsitiōe i exercitio actus virtutis: imo qdā hoies intendunt cū hac virtute paz vtentes intellectu vt sumit ab Aui. fen. i. cap. de virtute aiali. Et hūc habitū virtutū moraliū stātez cū pte sensitiua marie ꝓsiderat medicus: qr pōt attingere cū suis medicis. s. rectificando cōplonez: Et qr actus estimatiue marie ⁊ cogitatiue versaf circa res imaginatas ⁊ memoratas ⁊ ex hoz collatōe hoies dant iudicia qbus cōiter ꝓuersant. Jō Aui. ⁊ bene has vtutes vocauit morales q̄s Gal. vocat principales. Cōsiderādū ꝫo q; A. tāgit oēs vtutes itrisecas. s. sensitiuas ⁊ itellectias. Prio tāgit sensitiuas iteriores. s. meoratiuā cū dic meoria: cogitiuam

Jacobus

Egritudies preterea cerebri alie.

¶In sexta dicit primo q; egritudinum cerebri quedam sunt sibi proprie videlicet que a nullo alio membro infirmante communicantur: sed in eo fiunt a causa priuata: vt est superfluitas alimenti ipsius paulatim congesta. Alie insunt ei per communitatem seu colligantiam ⁊ communicationem cum alio membro: et sunt ille que sumunt originem ab humore aut fumo vapore vel vento transmisso ad cerebrum ab alto membro vel ex doloꝛosa compassione: vt in spasmo ⁊ tethano. Secundo dicit q; in egritudinibus communitatis seu cerebro communicatis ab alio membro res id est malitia egritudinis aliquādo adeo magnificatur: vt fiant egritudines cerebro proprie ⁊ pernicioſe. Proprie quidem vel quasi proprie quando adeo radicantur in eo seu cōfirmantur q; remota influentia ⁊ egritudine membri cōicantis adhuc permanerent in malitia sua. Pernicioſe vero vel quia occidunt: vel quia relinquunt maligna vestigia surditatis cecitatis vel alienationis mentis vel tremulentie. Et id sic declarat: nam materie prefocantes ⁊ pernecantes ad cerebrum ascendunt ⁊ pelluntur in egritudinibus pleuresis ⁊ squinantie: ⁊ apoplexia pernicioſa multotiens ad cerebrum peruenit propter nocumentum aliud in mēbro communicante: scilicet qr materia ipsius maligna ⁊ excedens motu syntomatico ad cerebrum rapitur ventriculos ipsius complete oppilās. Et ne ista contingant festinandū est cum phlebotomijs ⁊ clisteribus minorare ⁊ diuertere materias peccantes vel sus inferiora.

¶De significationibus ex quibns oportet cognosci dispositiones cerebri. Capitulum. iiij.

p Rincipia ex quibus. ¶In hoc capitulo primo agit de his a quibus sumūtur significationes dispositionum cerebri. Secūdo subdiuidit vltimum ipsorum ⁊ notat vnum circa prenotatas significationes ibi]_Significatio autem._]

¶In prima parte tangit principia numero quindecim a quibus sumūtur totidem signa dispositionum cerebri puta sanitatis ⁊ egritudinis ⁊

De partibus

neutralitatis eius. Primum signum sumitur ab his operibus que a cerebro prodeunt vel ipsi ascribuntur. Et hic enumerat septem genera talium. Primum est genus operationum sensibilium quandoq; sensuum exteriorum: vt auditus visus olfactus gustus ⁊ tactus. Secundum est genus operationum memoratiue virtutis: sub quibus intellige reminiscitiue operationes. Tertium est genus operationum virtutis cogitatiue sub quibus intellige estimatiue operationes. Quartum est genus operationum formatiue virtutis: scilicet sensus communis qui formas recipit omnium sensibilium presentibus obiectis ⁊ fantasie que huiusmodi formas retinet in absentia obiectorum. Quintum est genus operationū virtutis mentis idest intellectus contemplatiui qui licet sit non organica virtus sed separata tamen innititur organice virtuti. Sextum est genus operationum perscrutatiue virtutis videlicet intellectus practici seu rationis. Septimum est genus operationum virtutis motiue voluntarie mouentis membra mediantibus lacertis. Et hec virtus in homine est triplex. Una est voluntas que proprie dicitur motiua imperās. Alia est appetitus sensualis: que iterum dicitur motiua imperans inter virtutes organicas. Alia est motiua imperata in musculis inuenta vel eis delata per spiritus motiuos. Secundum signum sumitur a superfluitatibus exeuntibus a cerebro per os aut nares aut oculos aut aures quadrupliciter significant super dispositionibus cerebri. Primo quidem per suam substantiam que si grossa fuerit: significat cerebrum superabundare in grossis humoribus: si subtilis in cholericis vel aquosis indigestis: si media bonam digestionem in cerebro. Secūdo ex qualitate sua: vt colore sapore ⁊ odore. Maz si albe fuerint nō sanioſe significant phlegma: si citrine choleraz: si rubee sanguinē: si nigre melancholiam. Et si caruz sapor fuerit dulcis significat sanguinē: si insipidus phlegma: si salsus id salsum: si stipticus vel pōticus fuerit melancholiam: si amarus choleraz: si acutus adustam melancholiam. Et si odor ipsarum fetidus fuerit significat putredinem ⁊ corruptionem vel in cerebro vel prope cerebrum. Tertio ex ipsarum quantitate. Nam si plurime ⁊ fluxibiles fuerint significant cerebri humiditatez: si pauce ⁊ vix fluant significant q; cerebrum est siccum.

tiuam vel estimatiuā cum dicit.cognitione:vel alias cogitatione:fantasiaz que quandoqz vocatur imaginatiua:z quandoqz formalis cuz dicit z formatione z ex hac oat sensum cōmunez intelligere. ¶Secundo tangit intellectiuā cuius opatio est simpliciū apprehensio cū dicit. Et vtute mētis.i.intellectus cuz operatio est cōpositio z dio cū dicit. Et perscrutatione. Quāmus enim medicus virtutez intellectiuā principaliter non cōsidet et tamen inquantū eius operatio potest bonificari et maleficari dispositione sensuū intantuz considerat de ea. Si autē volumus dicere qd oēs hi smones referant ad virtutes sensitiuas: dicemus qd per hoc quod dicit cognitione intelligit imaginatiuam z formatione.i.fantasiā:z virtutem mentis:z perscrutatione. idest estimatiōe estimatiuā: quaz als posui duplicem.scilz apprehensiuam intentionum: z ideo dixit virtute mentis:z collectiuam cuz dixit perscrutatione.

a ¶Et operationibus. ¶Considerandū qd virtus mouens voluntarie est duplex.scilicet imperans vt estimatiua:et de hac non est sermo. Alia est exequens que est in lacertis: z de hac est sermo z ideo dixit medianti bus lacertis.

virtute mentis z perscrutatione: z operatiōibus* mobilibus:z sunt operationes virtutis mouentis membra mediātibus lacertis. Et ex[b] qualitate supfluitatum euacuatarum ab eo in substantia sui z colore z gustu:scilicet acuitate sua z salsedine z amaritudine z insipiditate. Et ex quantitate ipsarum in paruitate z multitudine z fluxibilitate sua z ex ipsaruz retentione oio. Et ex[c] hoc qd aeres z cibi ei conueniunt z diuersificantur ei z nocēt ipi:z ex magnitudine[d] capitis:z ex paruitate eius:z ex bonitate figure eius predicte in ca. de ossibus z malitia ipsius:z ex grauitate capitis z leuitate eius:z ex dispositiōe[e] tactus capitis: z ex dispositione coloris eius: z coloris venarum ipsius: z ex vlceribus z ex apostematibus que in cute eius accidunt:z ex dispositione coloris oculorum z venarū ipsorū z sanitatis z egritudinis eorum z tactus ipsoruz proprie z ex dispositione somni z vigiliarum. Et ex dispositione[f] capillorum in quantitate sua:scilicet paucitate z multitudine z grossitie z subtilitate z qualitate sua:scilicet figura ipsorum in crispitudine z planitie z colore eorum in nigredine z albedine z castaneitate: z velocitate susceptionis caniciei z tarditate:z perseuerantia sm dispositionem sanitatis aut remotione ab ea cū scissione ipōrum aut casu:aut depilatione z reliquis dispositionibus ipōrum. Et ex[g] dispositiōe colli in grossitie z subtilitate sua:z sanitate ipsius:z multitudie casus apostematū:z scrophulaz in ipso: z paucitate ipsoz. Et similiter[h] ex dispositione vue z duaz amigdalaz z dentiū. Et ex dispōne[i] virtutū z opationū in mēbris

do pōt cōsiderari oculus put est quoddā mēbruz a cerebro ppagināti potens diuersimode colorari ex humoribus influētibus potēs habere venarū varias dispositionē z egritudines obtalmie aut vlceruz z filia. Aut sanitatē sm priuationez hoz:z vt sic cadit in hoc genere signoz:z ideo dixit ppie vt referatur ad qlibet genus signoz.s.coloris z̄c. Uel dixit ppie ppter tactū cuius iudiciū est certuz de oculo frigido vel calido:vt scdo de cōplexionibus.

Ex quo apparet qd ls de oculo expresserit intelligit tamē de lingua z de alijs sensitiuis. Sed ga oculi erāt manifestiores z pncipaliora orta:vt declaratuz est a me Fen tertia huius li.ideo pro tanto plus dixit de oculis. Dubitatur quare hic dixit de sōno z vigilia. Dicendum qd est sermo annexus:vel quia sua dispositio in oculis multuz repsentatur. ¶Uel dicēduz qd sicut posuit signa ex dispositione organorum sensitiuoruz vt oculoruz:ita posuit signa ex dispositione organoruz motiuoz:scilicet ex somno et vigilia: licet enim sint dispositiones sensus z motus:tū multum manifestatur vigilia in motu z somnus in quete:vnde somnus quieti similis existit. Et ideo. Auicen. ifra signa sumpta ex somno et vigilia reducit ad capitulum de signis sumptis ex operationibus motiuis.

b ¶Et ex qualitate.] ¶Hic ponit quartum genus signoruz quod sumitur ex supfluitatibus: vnde dixit ex qualitate.idest dispositione. ¶Considerandum qd ex.v. docet per superfluitates signare. primo ex substantie. scilicet si sint grosse vel subtiles z̄c.secundo ex colore.tertio ex sapore.quarto ex quantitate. quinto ex exitu.vt aut prohibeantur exire aut fluant. ¶De odore nō dixit : quia ad saporē reducitur:et multe superfluitates cadunt de cerebro per pallatū:de quarū sapore iudicat ifirmus:z ideo sapor cadit in signis superfluitatum cerebri:non autem honestum qd cadat in signis vrine immo abiicitur:ab ea.i.cañ. Fen.ỹ. Cōsiderandū qd hoc signū est ex virtute z vicio nāliū virtutū quarū operationes maxime in exercitibus apparēt.

c ¶Et ex hoc. ¶Ponit qntū genus ex iuuātibus z nocentibus. Cōsiderandū qd expressit aeres:z cibos:ga plus nobis occurrūt. Considerandū:secundo diuersificantur z pro.i.nocent vel dixit diuersificantur quātuz ad nocumentum occultū:z nocent ōz ad sensibile nocumentum.

d ¶Et ex magnitudine. ¶Hic ponit.vi.genus signoz qō sumit ex capitis dispōne.z primo ponit signa sumpta ex dispositione solius capitis: secundo natoruz z annexoruz:ibi secunda[¶Et ex dispositione coloris oculorum]Considerandū qd ponit septem signa ex dispositone solius capitis:primum ex quantitate.scōm ex figura.tertium ex grauitate z leuitate.quartū ex tactu:quintum ex colore ipsius vel venarum.sextuz ex vlceribus.septimum ex apostematibus.

e ¶Et ex dispositione. ¶Hic ponit signa sumpta ex dispositione natorum siue annexoz vel circunstantiū:z sunt quatuor iste partes:scilz oculi capilli colluz z vua:ideo quatuor facit.secūda ibi[¶Et ex dispositione capillorz]tertia ibi[¶Et similiter ex dispōne colli] quarta ibi[Dispositione vuee.]¶Dubitat hic circa primā parte quare hic fit sermo de signis sumptis ab oculis:cū in primo genere signoz sint posita signa sumpta a virtutibus sensibilibus.scilz visu auditu z̄c. Dicendū qd oculus potest dupliciter cōsiderari. Uno modo sm qd organū vtutis visiue que pōt auferri corrūpi vel diminui:vt sic cadit in pmo genere signoz. Alio modo

f ¶Et ex dispositione. ¶Ponit hic signa sumpta ex dispositionib[9] capillorum:z ponit quinqz species signoruz a capillis.primum ex quantitate.secundū ex substātia.tertiū ex qualitate.quartum ex velocitate susceptionis caluicij.quintum ex remanentia in sanitate: aut remotione per scissionem casum vel decapillationem:scilicet totalem et reliquis vt tinea z furfuribus:et que huic annectuntur.

g ¶Et ex dispositione colli.] ¶Considerandum qd collum potest esse grossum vel subtile vel sanum inter alia:similiter potest esse multum: idest longum z paruum idest breue et sanum inter illa. Et ideo Auicen. bis dixit z sanitate.

h ¶Et similiter ex dispositione vue.] ¶Considerandum qd hoc debet referri ad statim dicta vt apparet de mente Auicen.infra illo capitulo.Significatio autem oculi z dicatur . ¶Et similiter sic significamus dispositiones cerebri ex dispositione vue:similiter dico sicut ex collo per multitudinem casus egritudinum in ipsis vel paucitatem. ¶Circa omnia predicta considerandum qd signa premissa sunt.vi.in genere quoruz sufficientia potest haberi sic. Nam hec signa vel sumuntur ab occurrentibus ab extra:z sic quintum genus. Uel ab operationibus : z tunc vel ex sensibilibus:z est primum genus . Uel ex mozalibus z est sm genus. Uel motiuis z est tertium genus. Uel naturalibus:z est quartum . Uel in genere sumitur ex dispositione capitis : et est sextum genus . Quod subdiuiditur.quia vel totius:z est septimum:vel annexorum circunstantiuz z sunt in summa quatuor:vel quinqz z possunt dici plura sm numerum annexorum. ¶Et aliter potes dicere:quia ista signa sumuntur vel a substantialiter inhērētibus vel ab effectibus vel accidentibus.et patet sm qd plusqz comentator ponit in tegni.

i ¶Et ex dispōne. ¶Hic ponit signa sumpta ex mēbris cōicantibus:z pmo ostendit ex quo illa signa sumūtur:z ex qbus mēbris.Scdo ostēdit diuersitatem:que cadit in inuestigatione egritudinū per signa sumpta.

est siccū. Quarto ex retētione ipsaz vel nō fluxiōe. Mā si retineant fluere solite nō purgato corpe:nec abstinētia vtente significat cerebri repletionē vel oppilationē suaz viaz:z si nulle aut quasi fluere ꝓsueuerint significat cerebrū natura eē siccū. Tertiū signū sumit a ꝓuenientia z discōuenientia aeris z ciboz. Mā qbus cerebris nocet aer calidus z cibus calidus ipsa sunt calida:z qbus frigidus nocet sunt frigida:nisi ex raritate capitis noceat. Et qbus humidus nocet sunt humida: z qbus siccus est nociuus sicca:q: ledunt qdez a similib[9] sue crasi: facile iuuant aūt a contrarijs moderato vsu Fo tegni. Quartū signū sumit ex magnitudiue capitis z ei[9] paruitate. Juxta illud Gal.ij.tegni. Paruuz vō caput parue cōpositiōis cerebri ꝓpriū est signū. Magnū vero nō ex necessitate bone cōpositiōis est signū z̄c.z id declarabitur.c.x. Quintū sumit a bonitate figure capitis que declarata est primi.i.doc.v.sum.i.ca.ij.z a malitia figure capitis que ibi declarat:z itez declarabit cap.xi.tracta.presentis. Sextum a grauitate seu ponderositate capitis z lenitate eius sicut declaratur cap.xij.tractatus presentis. Septimum sumitur a dispositione tactus capitis scilicet a tangentibus qualitatibus vt caliditate z frigiditate que in eo sentiuntur:sicut declaratur capitulo nunc dicto:z a doloribus z modis eorum. ¶Octauum sumitur a dispositione coloris capitis z proprie vultus z venarum ipsius vt a colore rubeo aut citrino fusco vel albo. Nam rubeus designat abundantiam sanguinis : et citrinus cholere:z albus phlegmatis: z fuscus melancholie: z complexiones istie humoribus proportionales. ¶Nonum signum trahitur ab vlceribus z apostematibus superuenientibus in cute capitis sicut declarabitur capitulo octauo tractatus presentis. Decimum trahit a dispo-

sitione oculorum:z primo quidem ab eorum colore . Secundo a venis que in eis apparent vel occultantur . Tertio a solita sanitate eorum vel egritudine.quarto z precipue a suo tactu idest tangibili qualitate ipsoz: vt caliditate vel frigiditate vel humiditate vel siccitate:vel a doloribus vt declarabitur capitulo.xiij.tractatus presentis. Undecimuz trahitur a dispositionibus somni z vigiliarum:sicut declarabitur cap.vij. Duodecimum trahitur a dispositione capillorum. Primo quidem in quantitate sua vt in multitudine z paucitate. Secūdo in substantia sua vt in grossitudine z subtilitate. Tertio in qualitate sua:z primo in figura vt in crispitudine z lenitate : secundo in colore vt in nigredine vel ruffedine vel albedine vel castaneitate scilicet simili colori castanearum: quarto principaliter in susceptione caniciei velocī vel tarda : quinto in perseuerantia sanitatis eorum vel integritatis:aut remotione haruz a sanitate: vel quia finduntur:vel quia roduntur a cironibus:vel quia cadunt z depilantur vel aliter egrotant eo modo qd pili capaces sunt vel sanitatis vel egritudinis:z cap.viij.tractatus presentis te remittet super his ad alia loca. ¶Decimumtertium sumitur ex dispositione colli in grossitie eius vel subtilitate : z sanitate eius vel egritudine:vt ex multitudine vel paucitate euentus apostematum z scrophularuz in ipso. ¶Decimumquartum sumitur a dispositione vuule que superiacet epigloto : z a dispositione duarum amigdalarum que sunt in radice lingue : z a dispositione dentium : sicut declarabitur in capitulo decimotertio tractatus presentis. ¶Decimumquintum sumitur a dispositione virtutum z operationum neruosorum membrorum que per suos neruos magnaz cum cerebro colligantiam habent : sicut sunt stomachus matrix et vesica : z id

ex cōmunicationibus mēbrorū. secūdus ibi. ⁊ Significatio autē. ⁊ Lōsiderandū q̄ Auicē. cōnumerat mēbra a cerebro cōmunicātia: scilz neruosa vt matrix ⁊c. ¶ Notandū tamen q̄ matrix non est sic neruosa vt stomachus: tamē habet similitudinē multā in substantia sua cum neruis vt infra Fen.xxi. Si tamē esset vehemētius cerebro cōmunicaret: vt tbi dixit Auicē. ¶ Secūdo Auicē. enumerat ex quo illa signa sumūtur: ga ex virtutibus ⁊ operatiōibus q̄ ex illis male: vel bene habentibus significaremus ex virtutibus quantū ad bonitatem dispositionis actuū: ex operationibus quantuz ad nocumenta operationum.

neruosis cōmunicantibus cerebro que sunt sicut matrix ⁊ stomachus ⁊ vesica. ¶ Significatio[a] autem fm cōmunitatem est fm duos modos. Unus eorū ē ex dispositiōe membri cōmunicantis cerebro i eo qō accidit ⁊ fm q̄ accidit ce

a ¶ Significatio autē. ¶ Hic ponit diuersitatē que cadit in hoc. Lonsiderandū q̄ littera potest dupliciter exponi. primo q̄ in signis per cōmunitatē cōsideramus duo scz dispositionē mēbri cui fit cōmunicatio vt cerebri: cōsiderando in hac cōmunitate illud: qō cerebro accidit inquantū sibi accidit: ⁊ hoc est quod dicit: vnus eorūz est ex dispositione mēbri cōmunicātis cerebro idest hac cōicatione cōsideramus dispositionez cerebri: fm q̄ dicit ⁊c. Aliud qō cōsideramus est dispositio mēbri cōicantis inuestigādo q̄ fit: ⁊ que sit passio ⁊ qūo puenit a cerebro. i. ad cerebꝝ nocumētū: vt lra exterior habet: vel a cerebro. s. colligātia. Unde illud mēbrum cerebro cōicat: ⁊ hec duo cōsidera in omni cōpassione. s. qua patit cerebrū: ⁊ que est dispositio mēbri cui cōpatitur. Alio modo pōt littera exponi ꝓpter qō considerandū q̄ dupliciter est passio vel cōicatio. Uno modo q̄ cerebrū cōicat suam dispōnez mēbro: ⁊ dispōnitur dispositione cerebri: fm q̄ cerebro accidit: ⁊ hoc est qō dixit. Ex dispositione mēbri cōicantis cerebro in eo. i. in ea dispositiōe: que accidit cerebro: fm q̄ accidit cerebro: ga primo accidit cerebro. Alio mō fit cōicatio a mēbro ad cerebrū: ⁊ ꝓsideramus tunc mēbri dispositionē vt stomachi vesice ⁊c. et hoc est qō dicit. Et sensus est ⁊c. ⁊ qūo peruenit a cerebro. i. ad cerebrū vel a cerebro. s. illud mēbrum: vnde suā dispositionē cerebro cōicat ⁊ hec expositio videt ire ad mentē. A. ifra fm duo capitula que facit de hoc.

b ¶ Et ex istis. ¶ Hic ponit hoꝝ signoꝝ sufficientiā vniuersalitatē vel vtilitatem: ⁊ dicit q̄ significant ⁊c. q. d. q̄ sunt signa demōstratiua ⁊ pronostica. Lōsiderandū q̄ fm Rasim tristicia est quando qs cogitat cū dolore de re amissa: vt Raſ. dicit. xvij. cōtinentis de febre effimera ex tristicia. ¶ Hic tamē sumit tristicia large pro omni accidēte aie: in quo cōtingit intus reuocare calidum: vt quasi etiā timor sit quedā tristicia: horribilitas idest pusillanimitas: hō enim pusillanimus oia horret. Ista aūt significant melancoliā: ⁊ est apho. Hip. vi. particula. Si timor ⁊ pusillanimitas multū rēpus habent melancolicuz huius perficiunt. Sed diceret aliqs que signa sunt ista de premissis. Dicendū q̄ sunt signa sumpta a virtutibus moralibus: operatione enim estimatiue accidit timor ⁊ tristicia ⁊ pusillanimitas: ita est de illis signis inquantū ibi cōcurrit estimatio de quipensione. Diceret etiā quis: qūo ista significant dispositionem presentē vel futurā. Dicendum q̄ cum ista accidentia sunt intensa hō est actu melancolicus: cuz aūt sunt remissa ⁊ cōtinuantur pronosticātur melancoliā. Almutil ⁊ alcutub sunt species melancolie de qbus infra. Dubitatur vtrū ex ira que non habet intentionē idest euidentē causam significetur epilensia videtur q̄ nō: ga quod significat inflāmationem calorꝭ non significat epilēsiam: quia epilensia est potius infrigidatio: fit enim a materia frigida: vt in cometo apho. xlv. secūde particule. Epilenticorū iuuenibus. Sed ira significat inflāmationem cum sit feruor calorꝭ siue sanguinis: vt Gal. i. de differentijs febriuz: ⁊ secūdo de regimine sanitatis. ¶ In cōtrariū Aui. dicendū dupliciter primo q̄ loqtur de epilensia colerica potest enim a colera fieri. vt capitulo de epilensia. Uel dicendū q̄ ira accipitur. Uno modo materialiter pro feruore caloris circa cor. et hoc modo nō sumitur hic: iquantū ad hoc quod dicitur q̄ significat epilensiam. lz sic posset: sumi inquantum dicitur q̄ significat maniam. Alio modo sumitur ira magis formaliter pro appetitu vindicte ex paruipensione: ⁊ hec ira est duplex. Una que habet intentionē. i. veraz causam. qz homo vere est paruipensus: ⁊ de ista non est sermo hic. Alia que nō habet intentionē: ⁊ de ista est sermo. Est enim talis ira quidā appetitus offensionis ex qualibet re ⁊ quasi quelibet res inspecta vel imaginata facit ei indignationē: ⁊ ista ira significat epilensiaz vel melancoliā vel maniam. Nam illa ira significat vehementē in cerebro debilitatē: vt quelibet causa imprimat: ex hac enim debilitate disponitur receptioni materierū phlegmaticarū ⁊ melancolicarū: vt paratus sit epilenticus siue apopleticus vel melancolicus fieri. Sed tu. d. ita potest recipere sanguinem ⁊ colerā. Dicendū q̄ verum est. Uel aliter q̄ cū tanta debilitate cerebri ⁊ vilitate animi: vt quelibet res sit homini tediosa: non ꝓtingit sanguinis dūium vel colere. Ista enim faciunt audaciā ⁊ cōfidentiā. Lonsiderandū etiā q̄ ira debilitando cerebrū ⁊ etiā aliquādo humores phlegmaticos mouet paroxismū epilepticū in hoibus ꝓsuetis habere epilepsiam: ⁊ ideo ponitur in causis mouentibus eaz infra.

c ¶ Ex risu. ¶ Dubitatur vtrum ex risu possemus significare egritudinem in cerebro. Et vtrum congelationem vel amētiam: vel etiam melancoliam. Arguitur primo q̄ nō significet egritudinem: qz illud quod est signum leticie nō significat egritudinē: sed risus est huius ergo ⁊c. Ma ior est nota: qz egritudo est qd tristabile: imo sunt quedā egritudines quibus melius eēt mori: quā cum eis ducere vitam: vt Gal. v. de re. sa. Mi nor est nota ad sensuz: ⁊ ex Isaac primo elementoꝝ. Secūdo arguitur q̄ nō significet cōgelationem vel amentiam. Illud qō significat dūium sanguinis: nō significat congelationem vel amētiam: sed risus est huius: Ma ior est nota: qz congelatio fit a frigido ⁊ sicco: vt in cometo apho. secūde particule. Somnus ⁊ vigilia vtraqz ⁊c. Amētia etiaz fit a frigido: cum sit nocumētuz estimatiue: vel alterius interioris virtutis: quod nocumētum est ablatio vel diminutio. Ista aūt fiunt a frigido: vt in sequēti capitulo. Sanguis aūt est calidus ⁊ hu. minor est Aui. infra capitulo de permixtiōe sensus: etiam Oribasius in comento super apho. 53. vi. particule. Desipientie cum risu. Tertio arguitur q̄ nō significet melancoliam: qz si omnibus melancolicis cōmunicat tristicia: igitur risus nō potest alicui inesse: cum risus sit gaudium vel cū gaudio: sed omnibus melancolicis cōmunicat tristicia: vt Gal. iij. de interioribꝰ vij. cap. ⁊ potest sumi ab Aui. infra ca. de melancolia. ¶ In contrarium Aui. hic: ⁊ probatur ratione primo q̄ possit significare egritudinem. Illud q̄ pōt coniungi homini stanti in via mortis: ⁊ prope mortē pōt egritudinez significare. s. illam que occidit: sz risus est huius: maior ap̄ꝝ et: qz si homo sanus nō consueuit ridere: ⁊ modo prope mortem ridet: videtur q̄ risus sit accidens illius egritudinis. Accidens autem signum est. minor est nota. Nam homo potest mori ridendo: vt sumitur lib. quodaz de phlebotomia antique translationis: qui imponitur Gal. vbi ponitur q̄ si quedā vene phlebotomanē moritur hō cū risu. Item tres aurei crocī interficiūt lectificādo: vt. ij. can. c. de croco. Probat q̄ possit esse signuz melie vel amentie: qa si risus pōt ei ꝓiungi vt accidens. ergo pōt esse signū: sed ita est: vnde. v. desipietie cū risu ⁊c. Amplī ꝰ si species melie sunt indeterminate ⁊ quasi infinite: ⁊ earū cause in varietatibus imaginationū sunt incognite: igit ⁊ risus pōt ꝓiungi alicui melancolie vt suum accidēs: ⁊ illa significare: sed ita est ergo maior est nota: qa si species sunt indeterminate ⁊ cause ignote: nō poteris mihi dicere quare plus iste melancolicus determinat se ad imaginandū se esse asinū: vel alius se esse regē: q̄z q̄ iste non possit se determinare ad ridendū: vt quasi ꝓtinuo rideat imaginans sic esse fiendū: minor est nota: ꝑmo qa species melācolie sunt infinite per Gal. iij. de interioribus. vij. ca. secūdo qa cause varietatum istarū in eaz imaginationibꝰ sunt occulte pz per Serapio. i. sue practice ca. de melia. ¶ In hac qōne est primo respōsio Alberti qui dicit q̄ risus pōt significare ꝯgelationē: qa significat dūiuz sanguinis: sanguis aūt sua multitudine pōt extinguere ⁊ suffocare calidū naturale. Et ex hoc fit cōgelatio. ¶ Ista rīsio est multipl̄r vilis. Primo qa nō vadit ad medullā quesiti. Lo qa male intelligit qd vult dicere ꝯgelatio: nō enim sumit hic ꝯgelatio pro morte siue dispōne ꝓpinqua morti: inducta a sanguine suffocāte: sed sumit pro quadam cerebri passione: que ꝯgelatio vocat ab auctoribus: que qd sit dicet. ¶ Ad intellectū quesiti opz tria videre. Primo qd sit risus. Lo cuius virtutis sit accidens. Tertio qūo significet egritudinez. ¶ Propter primū sciendū q̄ de risu dat duplex diffinitio. Una breuis risus est ꝓpria passio hois. Exponit ab Isaac primo elioꝝ. Ratio huius est: qa dispositio hec inest omni hoi ⁊ soli. s. risibilitas ⁊ semper potētia risus: ergo est ꝓpria passio hois: ⁊ qa ꝓpria passio seqtur nōem formē: qua subiectū ab alio essentialr differt: opz q̄ risus sequat hoiez nōe siue formē: qua est hō: hec aūt forma fm veritatē est ala intellectiua vel estimatiua fm Auer. iij. de aia: seqtur ergo risus hoiem nōe intellectus: vel estimatiue siue cogitatiue ordinate vel ornate intellectu. Intellectus aūt vt ad pns pōt habere respectū ad potentias aie sensitiue appetitiuas: ⁊ cum ad istas determinat intellectus sequunt aie passiones siue dispositiones que dicunt erubescentia ira ⁊ etiā risus vt coll'r ex Aui. vi. de nāli bus particula prima vlti. ca. Si aūt intellectus habeat respectū ad actuz pure speculatiuū: non seqtur risus: ratio est: qz sicut apparebit risus cōsequitur gaudiū in rebus sensibilibus: vt Aui. de virtutibus cordis. v. ca. Gaudium aūt non ꝓsequitur actū pure speculatiuū: vt Arīsto. ꝓble. tertia. vi. ꝓble. ¶ Sed contra: qz quādo bñ intelligimus letamur: ⁊ quādo non possumus intelligere laboramus ⁊ tristamur. ¶ Dicendū q̄ de actu pure speculatiuo qui est de rebus non hñtibus bonū nec causam finalez nō est delectatio siue gaudiū: ⁊ rō est: qz in gaudio opz: q̄ si appḧēdio delectabilis sub ꝛone vtilis. ¶ Dico de gaudio q̄ est delectatio virtutū intrinsecarū. s. estimatiue vt Aui. de virtutibus cordialibus. iiij. ca. Si igitur vere speculabilia: vt mathematica non habent finē in illoꝝ apprehēsione nō est gaudiū. ¶ Ad contrariū dicendū dupliciter: primo q̄ si bene intelligētes

Jacobus

declarabitur capitulis decimotertio ⁊ decimoquinto trac. presentis:

Significatio autem.

¶ In hac secunda parte primo subdiuidit significationē sumptam ex colligantia membrorum cum cerebro. Secundo notat vnum circa omnes predictas significationes: ibi ⌊ Et ex istis quidem. ⌋

¶ In prima particula dicit q̄ duo sunt modi significationis dispositionum cerebri que attenditur penes cōmunitatem seu colligantiam cerebri cum altero membro. Primus horum sumitur ex dispositione que cerebro accidit fm q̄ ei accidit ⁊ iam sibi cōmunicata est a membro mandante: vt si epilentia iam actu insit cerebro a stomacho sibi cōmunicata vel a matrice ⁊ consideretur fm q̄ cerebro ineſt actu inducens sintomata epilentie: vt easuz ad terraz: perditionez vsus rationis: horridum aspectuz: spumam ⁊ torturaz oris: spasmuz vniuersalem. Secundus sumitur ex dispositione que adhuc est in membro mandante cuius cōmunicatione seu colligantia cerebrum infirmatur. Et circa istuz modū inquiritur primo quid sit illud membruz cerebro cōmunicans egritudinem. Secūdo inquiritur quid sit in ipso per quod cōmunicat. Tertio de modo per quem cōmunicat maluz eius cerebro. Uerbi gratia si cui nō repente epilentia accidit: sed aliquid paulatim serpere sentitur versus cerebrū querenduz ab egro est: vbi primo sentit cōmotionez: q̄ si respondeat in pede aut in manu: tunc inquirendum est qualis materia male qualitatis latet in parte illa: ⁊ per quam viam: ⁊ per quem modum sentit eaz sursuz tendere ad cerebruz. Et per istum moduz cognoscitur causa prima ⁊ radicalis epilentie. Et per primuz modum cognoscitur morbus epilentie tā cerebro cōmunicatus: ⁊ vtricz cōuenit propria cura que dicetur infra.

¶ In secūda dicit q̄ significatiōes predicte nō soluz sunt signa que dispositiones presentes indicēt: sed etiā futuras. Ideo non solum signa indicatiua sed ⁊ pronostica sunt appellanda: qa prenūciant morbos euenturos.

De partibus

intelligẽtes gaudeamus nõ est gaudiũ hoc est natura rei mouẽtis: qa nõ est virtus: sed ex hoc q intellectus assequit suã pfectionez. ió delectatio sequit. Uel dicẽdũ q illud est: q: dũ intelligẽdo estimamus nos eẽ bonos: ⁊ ideo gaudemus: sed nõ potẽtes intelligẽ estimamus nos eẽ defectuosos: ⁊ ió tristamur. Cũ igit alia rónalis cõparat ad virtutes sensitiuas appetitiuas: qa ex tali apphẽsione intellectus: ⁊ sub apphẽsione estimatiue sequit gaudiũ. Aut tristicia vel ran

cor ⁊ filia tũc sequit risus s. cũ est apphẽsio gaudiosa. Ex quo apꝑet q hõ nõ pus põt ridere q̃s app hẽdat res sub rõne delectabilis ⁊ boni: et ió infantes solũ cũ vidẽt vel audiũt: ⁊ nõdũ incipiũt apphẽdẽ intẽtionẽ nõ ridẽt. Cũ aũt iaz incipiũt infantes aliquã intẽtionẽ boni ꝓcipe cũ estimatiua: tũc incipiũt ridere vt pueri parui cũ aspiciũt: lumẽ ⁊ filia: aut audiunt voces quasdã: ⁊ q: hoc fieri incipit in. xl. diebus vt experientia iuenit. Ideo risus icipit in hoie circa. xl. dies post ortũ: vt Auic. in Fen. xxi. i. cap. ⁊. ix. de aialibus. Apparet igit q risus siue ridere est ꝓpria passio hois: ⁊ quomodo est ꝓpria passio eius. Alia diffinitio datur de risu. Risus est motus sonorus mẽbrorũ spiritaliũ hois cum situatione partiũ faciei factus ꝓpter assecutionẽ eius q homo vult de gaudio ⁊ leticia. Ista diffinitio colligitur ex dicto Isaac in libro prealle. Hec diffinitio põt declarari generaliter ex suo opposito sc̃z plãtu qui est qdã alius modus: motus ꝓpter tristiciã. Specialiter declaraf hec diffinitio. Propter q sciẽdũ qõ in ea tãgunf quatuor cause. s. materialis. s. subiectũ cui cõparatur vt passio cum dicit hois. Causa formalis: q: est motus quidã sonorus cũ situatione partiũ faciei. Causa efficiẽs est gaudiũ ⁊ leticia vel res gaudiosa. Causa finalis est explicatio istius gaudij assecutionis ⁊ leticie. Prosequẽdo igitur declarationez cause efficiẽtis risus dicemus q causa efficiẽs risus est duplex. Una mediata: alia imediata. Causa imediata: ꝛ nõ explicetur in diffinitione ẽ motus factus in calore siue spũ cordis ⁊ spũaliũ: vel ipse calor motus. Hoc ꝓbatur. Primo qa risus siue Rakinus est qdã motus: ergo habet motorẽ qualitates aũt mouẽtes sunt calor ⁊ frigus: sed nõ frigus: signũ qa non accidit nobis risus cum ifrigidamur: etiã qa frigiduz imobilitat ⁊ quietat vt Aui. primo li. Fen ꝑ⁸. de virtutibus. ⁊ Aris. xiij. de pble. v. proble. Scõo ꝓbatur qa risus segtur gaudiũ cum sit motus explicatiuus gaudij. Gaudiũ autẽ per se calefacit ⁊ calorez mouet. ergo motus risus sit a calido mouẽte. Causa mediata est duplex. s. exequẽs motum istũ ⁊ imperãs eum. Causa exeq̃ns est virtus motiua in lacertis motis circa partez pectoris: ⁊ vbicũq; moueãtur ⁊ ista causa vocatur mediata respectu calloris motiui: qui calor est instrumẽtum. Causa imperãs est appetitus sequens iudiciũ estimatiue affecte specie gaudiosa: ⁊ sic gaudiũ põt dici efficiens. Cõtra oia predicta arguitur: primo ꝓtra id qõ dicebatur de plantu. Nã fm Isaac idẽ ridibilitati non est oppositũ. Scõo tu. d. q talis motus sit a calore. Cõtra per Ar. proble. xxxiij. viij. proble. qui dicit q sit risus infrigidatis nobis. Itẽ diminuto calore fit risus vt in eo qui propter phlebotomiã moritur ridẽdo. Tertio tu. d. q calor cordis ⁊ spiritaliuz est mouẽs imediatum. Contra imo calor qui est in musculo est ille qui immediate mouet musculos vt põt sumi tertio colliget: ⁊ octauo phyſicoꝝ. xliij. cõmẽto. Quarto tu. d. q risus fit propter assecutionez: vel ꝓsecutionem eius qõ homo voluit: vel vult de gaudio siue de re gaudiosa. Cõtra qa natura siue volũtas volens aliqd: debet mouere organa qbus volitũ ꝓsequatur: sed per musculos pectoris motos nõ ꝓsegtur rez gaudiosam: ergo motus ille nõ fit ꝓpter illam ꝓsecutionẽ. Quinto dicet quis: nõ videtur q risus fiat ꝓpter assecutionem gaudij: imo tristicie: qa titillatus in sub ascellis: ⁊ gratatus in pedibus ridet: ⁊ quasi tristans indignaf: signuz huius est: qa fugit ⁊ retrahit ad se pedes: ergo risus nõ fit ꝓpter assecutionẽ gaudij. Amplius de rebus que nihil importãt ridemus: sicut hõ si labatur in via: aut si qs nesciat ponere caputeum aut induere vestẽ. Ad primũ dicendũ q sermo ille Isaac posset negari. Uel aliter qa risus nõ habet ꝓprie ꝯrarium actiuũ. sicut est calidũ frigido: sed habet oppositũ motum qui est plãtus. Ad intellectũ solutionis aliarũ instãtiarũ est ꝓsideranduz q risus est duplex scilicet verus ⁊ fictus. Risus verus est ille qui hz oẽs predictas cõditiones vel causas. Est enim motus predictus: qa hõ assequit gaudiũ. Risus aũt fictus est qui nõ hz illas cãs vel alterã illarꝝ. Fictus autẽ risus est duplex vnus cuius fictio principaliter est ex parte aie: alius cuꝰ fictio est ex pte dispõnis corpis. Risus qdẽ ex parte aie fictus est cuz in hoie est dispositio aie: qua debet tristari. v. g. q: pupensus vel pcussus: ⁊ ipse ridet fingẽdo dispõnẽ sikem ridenti: ⁊ cõponit in aia deceptionẽ: q̃ sonat cũ pectore ⁊ figurat facie sicut ridẽs. Risus aũt ficꝰ ex pte dispõnis corpis ẽ duplex. Unꝰ ex pte dispõnis faciei solũ sicut in hoie qui hz thetanuz in facie: siue modu spasmi in facie: vñ musculi faciei situanf vt in ridẽte: de quo loqtur Aui. Fen. iij. ca. de thetano vnde dicit. Et qñq; imaginaf: q ipse rideat ꝓpter extẽsionẽ lacertorꝝ faciei. Et loqtur de eo. iiij. can. Fen. vi. ca. de cadrion: ⁊ de scorpionibꝰ primo ca. in fine. Alius est risus fictus ex pte dispõnis corporis. s. ex pte motus sonori in pectore: ⁊ forsan cũ aliqua situatione ptium faciei sibi ridẽti. vere: ⁊ iste risus est ille qui fit in illo qui morit ex phlebotomia illaruz venarꝝ: si verũ est. Risus ẽt factus ex croco occidẽte ⁊ risus etiã factus ex ira que intentionem non habet epilentia: aut melancholia: aut mania: ⁊ ex risu absq; causa cõgelatio aut amentia.

pcussionibus circa dyafragma: qdã enim in libello pcussi circa illa loca risorũt vt Ar. ponit. iij. de ptibus aialiũ. c. de diazomate. i. dyafragmate neq; est istud mirabile maius q̃s q caput abscissuz loquat: vt fabulat vl scribit Homerus fm q Ari. dicit. Talis ẽt modi est risus factꝰ in titillatiõe circa ascellas ⁊ gratatiõe pedũ. Dicemus enim q ex oibus dictis causis: vt phlia croco pcussione circa dyafragma ⁊ gratatione pedũ fit qdã motꝰ in calore circa partes cordis qui calor motus mouet lacertos pectoris motu sonoro: qui motus vt esse risus: ⁊ tñ nõ est verus risus. Sed tu. d. quare ista mouent calorẽ spũalium tali motu. Dicẽdũ q nõ est alia cã: nisi qa sunt hmõi. Unde. B. de motibus ligdis. Mõ video aliqd ad cognoscendũ cãm ꝓpter quã: si tãgunf loca subascellarꝝ ⁊ mouenf motu velut cũ aliqd vt risibile. Mõ igit vidit. B. aliã cãm pp quã nisi q ille motor est talis nature vel virtutis. Nec est mirabile: reponsio ista q̃s illa quaz dat Auer. collz. iij. s. quare sanguis facit leticiã: q: est talis nature vel virtutis. Res g̃ predicte lz sint male ⁊ cõtristatiue. s. phlebotomia occidens ⁊ crocus ⁊ pcussio: tñ non est incõueniens q ad eas sequaf motus in calore faciẽs motũ lacertorꝝ simile motui risus nãlis: vt infingat ex hoc illuz risum vexꝝ ⁊ nãlem: cuz tñ nõ sit: ⁊ hoc nos videmus in exẽplo: virtus. n. volatiua nãliter dispositа: ⁊ ẽt motiua volens capere aliqd ꝓstringit manũ: ⁊ spasmus ẽt ꝓstringit manuz. Cõsideráduz tñ q lz risus a croco ⁊ risus a titillatiõe sint reducti in risus fictos pp dispõnez corporalẽ in musculis pectoris proueniẽtez a mõ motus caloris in ptibus pectoris ꝓsimili risu nãli: tñ alia poterit eis cã assignari vt dicef. Ex his dictis ad fam instãtiaz dico q risus verus fit a calore mouẽte. Ad ar. dicẽduz q forsan illud dictũ dz referri ad ster nutatiõem: de qua ibi loqtur. s. q fit a frigiditate: lz ẽt possit a calore fieri. Uel aliter q loqtur. s. de risu ficto ⁊ nõ vero. Uel dicẽdum infrigidatus. i. remissus motus tali motu põt facere risuz: ⁊ ideo põt dici risus ois nõ fit a calore aucto: sz fit risus a tali mõ motus s calore. Ad illud quod dr de mortuo p phlebotomiã. Dicendum q ille risus nõ est verus: vel ẽt q lz calor moueatur in corde. ille tñ cantus qui est hz talẽ moduz motus: qa taliter mouet lacertos pectoris: q vt ridere. Ad tertiũ dicẽdũ q totum calorẽ qui est circa cor. ⁊ in musculo ego voco vnũ motorẽ corporeum ⁊ imediatũ: ⁊ est motor motus respectu anime que est motor nõ motus per se. Si aũt tuvis distinguere hoc calidũ in partẽ circa cor: ⁊ in partẽ in ipso musculo nõ curo ad psens. Propter solutionẽ quarte instãtie: est sciendũ q in apphensione rei gaudiose insurgit duplex appetitus. Unus ad pseq̃ndum illa: alius ad explicãdã illã executionẽ gaudij de re percepta gaudiosa. v. g. Uideo amicũ a lõge venire quo delector ⁊ gaudeo: hic statim surgit duplex appetitus vnus qui pcipit esse pseq̃nduz et acceptandũ: ⁊ iste mouet pedes ⁊ manus ad ambulandũ ⁊ amplexandũ cum: alius appetitus surgit ad manifestandũ gaudiũ de tali amico visor ⁊ talis appetitus mouet lacertos pectoris ⁊ faciei in signũ talis gaudij: ⁊ tunc hõ ridet. Risus ergo est dispositio sequẽs tale gaudiũ: ⁊ videf q quasi quedã naturalis sequela ad quedã gaudiosa statim cum sunt apprehẽsa risus sequaf: ⁊ intãtũ q illis in aia remanẽtibus nõ possumus cõtinere risum. Propter solutionẽ qnte. ꝓsiderandũ q lz verus risus nõ fiat nisi propter assecutionẽ eius qõ hõ vult de gaudio. nõ tamẽ oẽs res sunt oibus equaliter gaudiose: sic ut nec equaliter tristes. Uidemus. n. quosdam hoies de parussimo timere ⁊ cõtristari: immo de non timendo nec tristabili. ⁊ hoc est: qa habẽt spiritus pauccissimos ⁊ tenebrosos. Et quosdam videmus nõ timẽtes a multũ terribilibus. vt hũtes multos spũs ⁊ calidos. Ita etiã de gaudio hoies enim hũtes spiritus multos ⁊ mobiles ⁊ lucidos gaudẽt de re pua ⁊ ridẽt vt dicanf sine cã ridere: cũ tñ non sit sine cã. vt. A. de virtutibꝰ cordialibus. c. v. Et ideo pueri multũ ridẽt sed hoies hũtes spũs paucos ⁊ obscuros nõ letanf etiã de re multũ gaudiosa: ⁊ sic nõ ridẽt vt senes ⁊ melancolici. Et q: apti ad philosophiam hñt spũs subtiles ⁊ claros ⁊ lucidos: ió eoꝝ facies dz esse in forma alacri Unde Raf. y. Almã. loqũs de hoie apto ad philosophiã dicit. Eius ituitus ridẽti vel gaudẽti silis inuenif: q̃uis hic sermo videat cõtrarius ẽmoni Ar. pble. iij. pble. primo qõ modo non curamus soluere. Cõsideráduz tñ q lz ista sit facies phi. nõ tñ semp debet ꝓrupere in risum grandẽ: qa vt sumif in pemio philosophoꝝ. philosophus debet scire moderare passiones animi. s. gaudij ⁊ tristicie ⁊ aliorꝝ ⁊ sic etiã risum. Et ideo dicũ q risus abũdat in ore stultorꝝ. Ex his ergo ad instãtiã cum dicif non semp ridemus ꝓpter assecutionẽ gaudij: immo tristicie vt in titillatõe. Dicẽdũ q ille res nõ sunt simplr gaudiose: sunt tñ vt huic: vt in habente spũs dispositos ad gaudiũ vel ad talẽ modum motus. ⁊ ideo nõ glibet titillatus vel gratatus ridet: immo qdã non curant. Ex qbus apparet ista causa. ꝓpter quã sumptio croci facit ridere vero risu lz occidat. Nam sicut ex potu multi vini ⁊ boni multiplicat multus calor. ⁊ spũs circa cor: qui spũs est motiuus ⁊ agitatiuus. vñ inducit talẽ motũ in musculis pectoris ⁊ disponit q a qua causa rideat: ita ex croco poterit multiplicari multus spũs motiuus in spũalibus: vñ faciet talez deliciã ⁊ talẽ motum postq̃ deliciã tẽdit ad mortẽ. nec est incõueniẽs hoc. qdam. n. moriunf ex gaudio. ⁊ sic quidã poterãt mori precedẽte gaudio facto ex itrinseca

turos. Et istud declarat per tria exempla. Primũ est de longitudine tristitie ⁊ horribilitatis seu timoris que ꝓnosticat melancholiã futuram ⁊ almutil ⁊ alcucub in proximo venturas. Juxta illud. xxij. Hippocratis aphorismorum. vi. Si timor ⁊ pusillanimitas multũ tempus habẽt persicit melancholicũ huius. Et Gal. in cõmento ait. Si qs timorem ⁊ pusillanimitatem sine manifesta occasiõe patitur oportet venturã melancholiam suspiceris quãuis hec accidentia nõ oiu moriantur. Et intellige hic per almutil vel abanitib sicut scribit Januensis speciem melancholice passionis qua qui detinetur desiderat mori: ⁊ quandoq; seipsum ab alto precipitat: vel se suspendit vel aliter occidit. Et per acucub seu cucubue intellige speciem melancholie que facit vt homo diligat fugere ab hominibus viuis ⁊ cupiat apꝛopinquare mortuis ⁊ sepulchris vt infra di

ceꝛtur pꝛopꝛio capitulo. Secundum exemplum est de ira que intentionez non habz id est causam manifestam vel apparentez que excitare debeat appetituz vindicte: ex qua pꝛonosticatur vel pꝛonũciatur epilentia ventura in dispositis: vel melancholica passio vel maniaca: pꝛecipue in illis que periodice per reuolutiões aliquas annorũ aut mensium his affligi solent egritudinibus. Tertium exemplum est de risu absq; causa qui congelationem aut amẽtiam venturam significat seu desipientiam: de qua Hippocras aphorismorũ. vi. Desipientie cum risu quidez facte securiores: que vero cum sollicitudine moleste. Congelatio vero est passio cerebri: de qua dicit Rasis. ix. almansoris sub nomine stupoꝛis. Luz aliquis iacet ⁊ non mouetur: ⁊ licet oculi sint aperti: palpebras tamẽ nõ mouet stupidus est siue rigidus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quadã delicia inducta ex motu caloris vel ex pauca re extrinseca. Et si nõ vr gaudiosa. tñ ad illud disponit dispositio spirit9 ⁊ caloris. Et ego vidi mulierẽ in fe. ptinua post partũ retẽtis mẽstruis mori cũ risu multo partũ añ mortẽ.sozorẽ dñi Ugolini de pusio. Sed tu.d.fm hoc quilz vini potatoꝛ deberet eẽ ridiculosus:cũ tñ qdã sint plozãtes cũ inebriant:⁊ qdã sunt ridẽtes. vt Ar.iij.pble.pble.pmo. Dicẽduz ꝙ potatoꝛ in quo ex vino fit multus spũs mobilis ⁊ clarus est aptꝰ ad risum. Et ꝟ est pp tres dictas cãs. Pzio qa multus calor sparsus in spũa libꝰ mẽbris põt iducere ꝯdã leticiã vel deliciã: vñ sequit risus.

De significatiõibus vniuersalibus operationũ cerebri. Cap.v.

Ignificatio[a]

quidem assumpta ex genere operationum cum sunt sane adiuuat ad significandum cerebri salutem. Et si sunt lese significant lesionem in ipso.

Scõo qa disponit ad deliciaz ab exteriozibꝰ rebus in qbus tñ nõ est vera delicia siue delectatio. Tertio qa talis calor põt cãre sikem motuz in lacertis pectozis:tñ si vtẽtes vino qdã plozãt. hoc est qa vinũ est nigrũ:vl alterius male qualitatis generãs spũs malos: vel qa vinũ mouet aliquos melicos humores. Apparet ẽt ex pdictis quo risus a titillatiõe põt reduci ad vez risum factũ ex gaudij assecutione. Mã ex tali tactu fit qdã delicia:que segt in ꝓsecutione ad talẽ motũ siue tactũ: ex qua delicia segtur talis motꝰ explicatiuus assecuti gaudij:⁊ qa hõ magis mouet ab alio ꝯ a se:⁊ cũ maiozi fallacia et minozi puisione:ió hõ ex tali tactu circa ascelas et pedes magis titillat⁊ deliciatur ab alio ꝯ a se vt Ari.pble.xxxv. viij.pble. Risus ergo in tali titillatiõe est verus risus seqns assecutionẽ gaudij. Sed tu.d.i tali titillatiõe:⁊ fricatione est tristicia. Dicẽdũ ꝙ aliq̃ delicie sunt que hñt tristicias secũ ꝓiuctas:sicut apparet in pueris cũ primo coire incipiũt:et ita in titillatiõe ⁊ iõ nolũt hoies titillari. Est igit ibi risus rõne delectatiõis. Ad vltimã istãtiã dicẽdũ ꝙ illi lapsus hoiuz hñt inducẽ hos motꝰ in nobis:vt põt sumi.pble.xxix.pticula.pble.in fine. Dicẽdũ tñ ꝙ in lapsibus hoium.⁊ in actibus huiꝰ cũ nescit hõ se induẽ ⁊c. surgit in nobis qdam gaudiũ. qa estimamus nos eẽ meliozes illo:et ꝙ nos nõ faceremus ita: et ex ꝟ gaudio fit risus:⁊ iõ si in lapsu hõ frãgeret sibi caput non rideremus:imo cõpateremur sibi:qa nã nra cõpassiua est: vt Ar.pble.vij.q̃rto.pble. Uñ q̃rto de iteriozibus ponit. S.ij.c.qõ qdã ridebãt de eo qui picebat vasa per fenestrã. Sed qñ piecit vnũ puez ecto risu puerum fractũ accepunt:⁊ hoc qa cõpassi sunt:⁊ qui non cõpatitur in istis est crudelis homo. Sed tu.d.nos ridemus dũ ioculatozes faciunt quosdã ludos.vbi nõ credimus nos illis esse meliozes:sed peiozes et nesciremus illos facere. Dicendũ ꝙ nõ est alia causa risus:nisi qa illa sunt iocosa ⁊ gaudiosa. Ex predictis igit apparet qd sit risus:et erat primũ querẽdum. Scõo expedit declarare cuius virtutis sit accidẽs:videtur ꝙ tactiue:qa Arist.tertio de partibus aialiũ dicit ꝙ risus est titillatio. sed titillare est circa tactũ proprie titillicoz:siue ascellarũ. Secũdo videt ꝙ ois sensus. qa risus fit ppter delicią:sed in omni sensu fit delicia vt quarto de accũti ⁊ morbo. Dicendũ igit ꝙ risus nõ est accidẽs vnius virtutis. sed pluriũ virtutũ:et in opationibus pluriũ virtutũ reducitur. Nam inquantũ est ibi motus lacertoz est accidẽs virtutis motiue. Inquantũ aũt est ibi appetitus ꝓñs apphẽsionem rei delectabilis siue gaudiose: qui appetitus ꝓñs impat lacertos moueri:est accñs virtutis estimatiue:cuius est appetere ⁊ impare. Inq̃ntum auté ibi cõcurrũt sensationes vel per vsum vel per auditũ vel per tactuz vel huius:in qbus sensationiꝰ cadere põt delicia:risus põt reduci ad has virtutes:sicut ad principia inchoata. Inq̃ntum aũt ibi est motus spũs cozdis reduci põt ad vitalem virtutẽ. Dic tamẽ esset dubiũ vtrũ delicia sensus particularis. verbi gratia tactus possit facere risum:vel esse causa:ad quam sequatur risus sine iudicio estimatiue. Et credo ꝙ verissimus risus:⁊ perfectus non sit a pura delicia sensus tactus:qa oportet concurrere appetituz siue volũtatem imperantem motuz lacertoꝝ pectozis hoc autem fit post iudicium estimatiue. Ad contraria dicendũ primo ad Aristo.ꝙ ibi diminute notificat risum. Uel dicẽdum ꝙ per titillationem intelligit motuz pectozis. Ad fm dicẽdum ꝙ inquantũ risus potest sequi deliciã:omnis sensus potest reduci in sui principio iniciatiuo in actionẽ omnis sensus. Tertio expedit declarare:an risus significare possit egritudines:⁊ ãs. Ad huius intellectum cõsidera ꝙ sicut potest ex dictis colligi risus est duplex. Unus est naturalis distinctus contra innaturalem:quia nullam causam preter naturalez:vel innaturalem habet.⁊ iste est qui fit in homine bene dispposito a causa vere gaudiosa:de qua estimatiua iudicat:ꝙ fit talis:sicut ridere de ludis. de aduentu amici:⁊ acquisitiõe pecunie:et intuitu celi:qa leticiam inducit vt Auicẽ. de cordialibus qnto capitulo. Alius est risus innaturalis qui causas innaturales habet. Et iste est multorum graduũ ⁊ modoruz fm diuersitatem mouentiũ causarum:vt risus factus ex percussione. risus prope mortem ex croco. risus frenetici: de quo Auicẽ. infra capi. de carabito:et risus melancolici de quo Auic. in capitulo de melancolia. Et in comento aphoriz. desipientie cum risu. Et considera ꝙ aliud est dicere risum naturalez et innaturalẽ:⁊ aliud est dicere risum verum ⁊ non verũ. Nam fm quẽdam modum dicendi supra risus a croco preueniens mortẽ est innaturalis:et tamen potest dici verus risus. Dico ergo ꝙ risus naturalis habens causas naturales et conueniẽtes supradictas non significat egritudinem. Ratio est. qa significat bonam spirituũ dispositionem:et bonum iudiciũ:ergo non significat morbum. Dico tamẽ ꝙ risus innaturalis potest significare morbum quod declaro de risu vero ⁊ ficto. Primo de risu vero:scilicet cũ quo est assecutio gaudij. Nam si causa talis risus potest cõiungi cause facienti vel potenti facere morbũ:immo mortem talis risus potest morbũ demonstrare vel pronosticari vel etiam mortẽ pronunciari:sed sic est. nam gaudium potest in aliquo esse ex spirituũ dispositione:⁊ motu:vt in sumente crocum ⁊ habẽte melancoliã sanguineã:et tamẽ talis dispositio spiritus ⁊ humoꝝ stat cum morbo ⁊ potest sequi mors. Sed tu.d. quomodo potest iste risus dici verus: cum gaudiũ ad quod cõ sequitur non sit verum:gaudium enim melancolici ⁊ frenetici nõ est verum. Dicenduz dupliciter:primo ꝙ fm vnam viam supra iski risus nõ sunt veri:sed ficti. Secũdo dicendũ ꝙ fm aliaz viam possunt dici veri: nõ simpliciter sicut est naturalis risus:sed respectu risus facti ppter corporis dispositiõem:vt ppter thetanum:ibi enim est simpliciter formatio musculoꝝ facie:nec talis formatio tunc sequitur ad aliquod gaudiũ verum:vel nõ verum:sed fit solo thetano. Declaratur secũdo de risu ficto vel facto a thetano:qz significat thetanuz. Ex quibus apparet expositio tex. Aui.s.quomodo risus sine causa significat congelatiõez. Cõgelatio enim accipitur dupliciter. Uno modo pro passiõe cerebri in qua stat homo oculis apertis:⁊ nõ sentit nec mouetur:sed remanet i figura in qua inuenit eum passio. De qua loquitur Serapio in tracta.i.xviij.capitulo. ⁊ Bak.in comento apho.secunde particule. Somnus ⁊ vigilia:⁊ de hac congelatione nõ est sermo hic. Alio mõ sumitur cõgelatio pro thetano: sicut sumit Rasis primo cõtinentis.vi.c.cum dicit. Thetanus.i. congelatio est aliqua discẽsio ex congelatione. Et isto modo sumitur hic cõgelatio: Risus igitur sine cã.i.risus fictus ⁊ nõ verus significat congelationem.i.thetanum:qz est accidens in eo:vt infra fen.ij.ca.de thetano. Apparet etiam quomodo significat amẽtiam:qz amentia est dispositio similis amẽtie infantuli vt infra. A. Sicut igitur infantes sine causa vere delectabili rident:ita amẽtes. Possemus tamen per amentiam intelligere melãcoliam cũ qua fit risus. Ex his ad rõnes. Ad primam dicendũ ꝙ leticia potest coniungi cũ causa morbi ⁊ morbo non:igitur hõ letatur de morbo:sed causa aliqua morbo coniuncta facit eum letari apparenter. Ad secũdam dicendum ꝙ aliter sumitur hic cõgelatio. De amẽtia vero apparuit quid dicẽdum. Ad tertiam respondetur in prima questione infra capitulo de melancolia.

De significationibus vniuersalibus ⁊c. Cap.v.

a **Ignificatio quidem.** Supius. A. enumerauit genera signoꝝ siue principia:qbus puenimus ad cognitionẽ dispositionũ cerebri. Hic ex illis signis docet cognoscere dispositiones cerebri dãdo modũ significandi per eas:⁊ hoc est qõ in rubrica dicit. De qualitate.i.modo significatiõis harũ significationuz:⁊ primo ex vno quoꝝ predictoꝝ generũ docet significare supra cerebri dispositionez. Secũdo vnãquãꝝ dispositionem cerebri docet ex illis cognoscere:⁊ istud est illud:ad qõ vltimo peruenit. distinguẽdo signa per capitula:⁊ postea dispositiones per capitula:⁊ hoc est qõ Aui. intẽdit fm dispositiones cerebri.⁊ distinctionẽ ⁊c. Donec peruenιamus ad vltimã dispositionez.i.ad vnamquãꝝ dispositionẽ cerebri cognoscendã. vel distinctionẽ.s.signorũ.ibi secũda[Cerebrum in sua cõpositione equale.] Prima in.d.primo docet significare per signa sumpta ex capite ⁊ ortis ab eo.secũdo docet significare per signa sumpta a mẽbris cõmunicantibus vel per signa sumpta fm modũ cõmunitatis.secũda ibi[Cum mẽbra cerebro cõicantia] Prima in.d.primo docet significare per signa sumpta ab operationibus cerebri.secũdo per alia signa.ibi secũda[Signa autẽ assumpta.] Prima in.d.primo i generali docet significare per signa sumpta ab operationibus.secũdo in speciali magis per vnũquodꝝ genus operationũ: secunda ibi[Has enim operationes.] Prima in duas.primo premittit generalem modum significandi ex operationibus.secundo declarat: secũda ibi[Lesiones autẽ]patet. Dubitaf primo:an illud dictũ sit generale ad omnes cerebri operationes:scilicet aiales ⁊ naturales. Dicendũ ꝙ sic:qõ apparet ex Aui.qui absolute dixit. Operationũ cerebri. Et etiã de nãlibus virtutibus verificaf hoc iudiciũ.s.ꝙ si sunt lese cerebrũ est lesum.⁊ ꝙ corruptio opationũ naturaliũ significat calorẽ:vt apparet Fen xiij.⁊.xiiij. hoc ergo capitulũ est generale ad tria alia ca. statim seqntia. Dubitaf secũdo de modo loqndi:in signis enim sanitatis significãde dixit. Adiuuat:sed in signis egritudinis dixit. Significãt. Dicẽdũ vno modo qõ nõ refert:hic aliqd modus loqndi. omne enim mẽbruz:cuius operatio perficitur est sanum. vt Auicẽ. primo libro Fen secũda primo capitulo[Accidẽtia et significationes.] Uel dicendũ qõ sanitas in partiali virtute:nõ denominat subiectũ totũ sanuz.⁊ ideo sanitas vnius generis opationuz nõ signat sanitatez:ſz iuuat ad signandũ:⁊ ideo signatio ex genere operationũ. ſ. vno:cum sunt sane. ſ. in illo genere iuuat ⁊c. Partialis tamẽ egritudo denominat totũ subiectum egrũ: vel neutrũ:⁊ ideo lesio vnius generis opationũ significat egritudinẽ large sumẽdo:⁊ pneutralitate. Ista tamẽ dicta sunt difficilia in sciẽtia tegni de corporibus.

De partibus

a Lesiones.

tio cõis oium capituloꝝ sequẽtium vsqz ad vltimũ presentis tractatus. ⁊ inuenitur in quibusdam libris:⁊ in quibusdam non.

In prima pte primo ait ꝙ significatio dispositionũ cerebri q̃ assumif ex genere opationũ eius qñ sunt sane ꝓfert ⁊ coadiuuat ad significandã cerebri salutẽ siue sanitatẽ:imo sola sanitas opationũ sufficiens est ad significandũ sanitatẽ cerebri. Qm̃ vnũqodꝝ siue mẽbruz siue corpus totũ sanũ esse dr dũ solitas preter vsũ impedimẽtum facit opationes:mẽbro aũt aliquo opationem facere nequẽnte vel impedite faciẽte infirmũ corpus fm id appellabif:primo morbi. Scõo dicit ꝙ si lese fuerint opationes cerebri significant cerebrum ledi ⁊ infirmari:⁊ hoc est signum potissimum oium prenumeratoꝝ: iuxta illud principis primi.q̃.doc.iij. cap.primo. Operationum significatio est prima ⁊ perdurans.

Lesiones.

a ¶ Lesiones ¶ Hic declarat qđ dixit. Et si sunt lesiones ꝛc. Possumus tamē eam diuidere: qa primo ponit digestionē operationum lesaꝝ Fo docet significare. Fa ibi ¶ Et fmo qdeꝫ ¶ Dubitat qa vī. A. diminut⁹. Actio enim leditur qñq: qa intēdit: vt vehemēs appetitus. Dicendū q actio tripliciter leditur fm q in ea tria cōsideramus: entitatez ꝛ huic opponit ablatio formā: ꝛ huic opponit corruptio q̄titatē: ꝛ huic opponit diminutio ad cōtrariuz dicēdum. Uno modo vt dixi Fen tertia huius secūdo ca. Uel dicendū q reducitur ad corruptionem. Unde Auicē. dixit duo: mutatio q̄tum ad intēsionē: et permutatio q̄tum ad corruptionez. Uel dicēduz: vt alꝫ dixi q ista diuisio est generalis qa omni vtuti: ꝛ hoc intellexit Auer. in canti ca cāticoꝝ de accidentibus secūdo cōmēto. Sꝫ si poneretur nocumētuz additionis non competeret omni virtuti. Sunt enim quedam quarum actus additi sunt magis secundū naturam: vt apparet de visiua virtute: vt infra Fen tertia.

Lesiones[b] autem operationū quemad modum exposuimus sunt tres que sunt debilitas: ꝛ mutatio: ꝛ pmutatio: de inde destructio. Et sermo[b] quidē vniuersalis in significationibus operationum est q ipsaꝝ diminutio ꝛ destructio fiūt ppter frigus ꝛ grossitiē spūs ex humiditate: ꝛ non fiunt ex caliditate nisi magnificetur ꝛ perueniat ad hoc vt deiici at virtutem. Permutatio autem ꝛ que motui comparantur fiunt ex caliditate ꝛ fiunt ex siccitate.

b ¶ Et sermo ¶ Dubitatur vtrū diminutio ꝛ destructio operationuz fiat a frigido ꝛ humido: vel humido. ꝛ corruptio a calido ꝛ sicco: vel sico. Et sic iste cōplexiones significentur ab eis. Uidetur q nō: qa acetosatio cibi in stomacho est corruptio operationis: ꝛ est a frigido vt infra Fen xij. cap. de signis dispositionū stomachi. Amplius generatio sanguinis aquosi ydropico est corruptio operationis: ꝛ fit a frigido vt infra Fen xiij. amplius ablatio digestiōis pōt fieri a calido: omnis enim immodera ta qualitas destruit actū proprie virtutis: vt in cōmēto appo. secunde particule. Quibuscūq; inuenibus. In oppositū Auicē. Hic ꝛ infra Fen xiij. ꝛ xiij. Dicendū q frigiditas ꝛ humiditas faciūt diminutionem et ablationē: calor ꝛ siccitas corruptionē. Ratio est: quaz Auicē. formal in ira lesiones opationuz cōparate qeti ꝛ immobilitati fiunt a frigido ꝛ humido: lesiones autē cōparate motui fiunt a calido ꝛ sicco. Sed ablatio et diminutio cōparant quieti ꝛ immobilitati. Corruptio autez cōparatur motui. ergo ꝛc. minor est nota: qa frigidū habet quietare ꝛ immobilitare vt Aui. primo libro Fen prima de virtutibus. ꝛ in seqnti ca. humidū etiam quietat ꝛ imobilitat ingrossando spūs ꝛ hebetando calorez: licet fm aliā viam humidū mobilitet faciendo fluxibile ꝛ interminatū: quomodo logtur Auicē. de virtutibus cordialibus. v. ca. Et hoc Aui. dixit. Et grossitudinē spiritus ex humiditate. Calidū autem motiuū est similiter siccū exacuendo calidū: sed minor propositio est nota. Tamen subtilius ꝛ aliter dictuz est a me Fen. xiij. capi. de egritudinibus stomachi: vbi est declaratū: q cuz actio vt actio saluatur vel intēditur: ꝛ forma siue proportio permutatur: tūc dicitur corruptio actionis: vt cuz cibus in stomacho cōuertitur in fumum saluatur enim imo forsan intenditur trāsmutatio: sed forma ꝛ proportio remouetur: ꝛ cū actio ex toto remouet. ꝛ per cōsequens proportio vocatur ablatio. Cum autez scām eam partē scām quam diminuitur actio: scām illam etiā diminuitur proportio vocatur diminutio actionis. Et declaratum est ibi q frigidum vel aufert ex toto actionem vel diminuit: calidum autem. qa mouens saluat actionez. sed per diūperiem non saluat formam. ꝛ ideo facit actionis corruptionez. Et credo etiā q Auicē. hoc hic intelligit subtiliter speculando. Et quia calidū per viam resolutionis. ꝛ perductionis ad frigus ꝛ casuz virtutis potest immobilitare ꝛ quietare: ꝛ vt sic actionē ex toto remouere aut diminuere: ideo calidū potest esse causa diminutionis vel ablationis actionis. ꝛ hoc dixit Auicen. Nisi magnificet ꝛ perueniat ad hoc q diminuat vel deiiciat. Ad cōtrarium dicēduz primo fm quosdaz q hic est sermo de animalibus actionibus. Uel dicēdum q verificatur vt plurimum: et non semper: vt in sequenti capitulo. Potest enim quandoq; frigidū corrumpere actionez: et calidū potest auferre ꝛ diminuere vt apparet ex argumentis. Tertio possumus dicere q frigidum per se et directe aufert vel diminuit operationem. et ideo stomachus frigidus directe non faciet chilum vel faciet chilum crudum. Similiter epar frigidum de sanguine: q autem chilus crudus habeat formam acetositatis non est directe ex actione stomachi. sed indirecte. Similiter etiam q epar faciat sanguinez corruptū: ꝛ hoc esset locus speculationis. ad aliam apparet solutio ex iam dictis.

¶ De significationibus sumptis ꝛc. Lap.vj.

c **As operationes.** ¶ Superius Auicē. posuit generalē modū significādi

b per significationes: que sunt sumpte ab operatiōibus. Hic docet significare per sumpta signa ab vno quoq; genere operationū. ꝛ primo aialiū. secūdo naturaliū. secūda ibi ¶ Significationes aūt accepte ex genere operationū naturaliū ¶ Prima in. d. primo determiat de significationibus sumptis ex operationibus aialibus sensibilibus et moralibus ꝛ ex somnijs. secūdo de significatiōibus sumptis ex operationibus motiuis. Fa ibi ¶ Significationū aūt assumptarū ¶ Prima in tres primo determinat de significationib⁹ sumptis ex opationibus aialibus sensitiuis. Fo ex moralibus. tertio ex somnijs: qa ptinent in sūma moraliū. scda ibi ¶ Et de opationibus vo moralibus ibi tertia ¶ Et significatio dispositionū sōnioꝝ ¶ Prima in duas. primo docet significare eyna quaq; opatione cuiuslq; sensus ptcularis. Fo ponit quosdā canōes cōes de opationibus ꝛ significationibus hoꝝ sensuū particulariū. Fa ibi ¶ Et sensus qdem cōicat ¶ Prima in qnq; sicut qnq; sunt particulares sensus. Ex quorum operatione docet significare. primo ergo ex operatione visus. secūdo auditus. tertio odoratus. quarto gustus. qnto tactus. Fa ibi. ¶ Et in auditu tertia ibi ¶ Qđ aūt fit in odoratu ¶ qrta ꝛ quita ibi ¶ Gustus autē ¶ Prima in tres. primo reassumit generalē diuisionem lesionis operationū. secūdo applicat advisum. tertio docet significare. secūda ibi ¶ Et iciplam us ¶ ibi tertia ¶ Ex his. n. ¶ Cōsiderandū q in rubrica quidā ponit ꝛ moralibus. Et tūc ista rubrica est cōis seqnti ca. vel forsan vir-

Jacobus

Lesiones.

¶ In secūda dicit primo q lese actiones seu lesiones operationuz sunt tres tam in ipso cerebro qꝫ in membris aliis sicut exposuit. c. nūc dicto. §. illo. Operationū vero nocumēta sunt fꝫ tres modos ꝛc. Operatiōes. n. aut minuūtur sicut cū oculi minuitur visio ꝛ rem videt minorē ꝛ a ꝓpinquiori spacio: ꝛ stomachus cū diutius digerit ꝛ tardius ꝛ minorem quātitatē: aut mutanf sicut oculus cū videt illud qđ nō est: aut videt rē nō sicut est: ꝛ sicut stomachus cū cibū dissipat ꝛ ipsum male digerit: aut destruūtur sicut oculus cū nō videt: ꝛ stomachus cū nullo mō digerit. Scđo dicit hic q ille tres opationuz lesiones sunt. Prima qdem debilitas eius seu diminutio. Scda mutatio seu permutatio ꝓ quam intelligit actionem corruptā. Tertia ablatio seu destructio opationis vt cecitas surditas priuatio sensus.

Et sermo.

¶ In. iij. datur sermo vniuersalis in significatiōib⁹ operationū super suis causis in tribus regulis. Prima regula est opationuz diminutio ꝛ harū destructio cōiter fiunt ppter frigiditatem seu diminutionē naturalis caloris ꝛ grossitiem spūs ex humiditate. Nam calor ꝛ spūs sunt generale instrm oium virtutū quo debilitato necesse est ꝛ eaꝝ opationes debilitari aut auferri. Scda ē diminutio ꝛ destructio opationū nunq; fiunt a caliditate nisi magnificet vel malignet: ꝛ extranea facta pueniat ad hoc vt deiciat virtutez sicut i marasmis ꝛ in fine ptisis ꝛ in febribus pestilētialibus. Cōtra somni operatio sepe minuit ꝛ qñq; tollitur seu destruitur a caliditate sicut docz exprimētum ꝛ testatur princeps primi. ij. doc. iij. c. iij. §. illo. Et est etiam cū plures naturaliū opationum deficiunt pp caliditatem ꝛ minuūtur sicut somnus qñ fortasse est cū destruitur pp calorem complexiōis calide aut minuitur: ꝛ similiter est cū augētur alique dispositionū naturaliū pp frigiditatem sicut somnus. Dic q somnus nō est operatio naturalis penitus cū sit impotētia primi sentitui. Juxta illud principis ibi. Sed tamen nō erunt ex summa opationuz naturaliū absolute: imo ꝺditionaliter ꝛ p cām somni: nāq; necessitas in vita ꝛ sanitate non est necessitas absoluta: imo propterea vt spūs ab impediētibus separetur pp illud qđ ei accidit ex lassitudine: aut propterea q est ei necessariū incūbere sup digestionez cibi ꝛ propterea q nō potest duas res. Somni igitur necessitas nō est nisi ex parte alicuius impotētie: ꝛ est exitus a necessitate naturali: lz sit exitus ille naturalis ab eo vnde est necessarius: naturalis. n. dr ꝛ necessario cōitate nominis. Tertia regula est operationum pmutatio que ꝛ corruptio dicitur ꝛ actio corrupta: ꝛ permutatiōes operationū que motui attinent ꝛ comparantur imoderato ꝛ excessiuo: vel extra nature cursuz fiūt ex caliditate ꝛ fiūt ex siccitate. Sicut. n. frigiditas est paralyticuz faciēs ꝛ mortificans ꝛ ab oibus operatiōibus prohibēs: vt ait princeps primi

De partibus

prima doc. vi. cap. iij. Sic aucta caliditas excitat ꝛ auget operationes ꝛ inoderatas reddit: ꝛ sicut hūiditas grauat et relaxat neruos ꝛ villos ꝛ musculos ꝛ chordas ad motus ineptans vt appet in infantibus sic alleuiantur ꝛ aptantur motibus ꝓ siccitatem. Instabit aliquis qa in hominibus appetitus caninus frequēter cōtingit a frigiditate: qui tamen est actio corrupta ꝛ permutatio a recto appetitu. Dic q lz frigus forte ꝛ intensum stringēs os stomachi ꝛ ab eo exprimēs humidū qđ in se est sit cā quodāmodo canini appetitus: nō est tamē causa per se ꝛ positiue motus illius quo stomachus vacuus vel os eius vacuum querit ꝛ attrahit ab ore cibum.

¶ De significatiōibus assumptis ex operatiōibus aialibus ab anima ꝛ sensibilibus ꝛ moralibus ꝛ somnijs que continentur in summa moraliū. Capitulum. vi.

h **As operationes.** ¶ In hoc cap. primo agit de lesionibus opationum virtutum sensitiuarum exteriorum ꝛ significationibus ipsaꝝ. Secūdo de lesionibus opationum virtutum sensitiuarum interiorū ꝛ significationibus suis ibi ¶ De operationibus vo moralibus ¶ Tertio de significationibus somniorū ibi ¶ Et significatio dispositiōis ¶ In prima parte que est presens textus primo agit de ¶ somnioꝝ ¶ tribus generibus lesionum operationū virtutum sensitiuarum tam exteriorū qꝫ interiorum in vniuersali. Secundo de ipsis in visu ibi ¶ Uerbi gratia in sensibus ¶ Tertio in auditu ibi ¶ Et in auditu ¶ Quarto in odoratu ibi ¶ Quod autem fit ¶ Quinto in gustu et tactu ibi ¶ Gustus autē ¶ Sexto de conuenientia. v. sensuum in significando suis debilitate et fortitudine perturbationem et claritatez in cerebro ibi ¶ Et sensus quidē ¶ Septimo de iudicijs circa has lesiones ibi ¶ Judicium autem. ¶

¶ In prima particula innuit hanc diuisionem trimembrez q lesionum operationum sensitiuarū virtutum: alia est lesio destructionis operationis vt cecitas surditas: alia est lesio debilitatis seu diminutionis vt cum debiliter et diminute quis videt vel audit: alia est lesio permutationis a vero iudicio vel a vera apprehēsione vt fantastica visio vel auditio qua quis videt vel videre iudicat quod non vere videt vel audire quod non vere audit. Et ait lesio destructionis aut debilitatis aut permutationis ingreditur has operationes fm q scitur et cognoscitur per experiētiam et per predicta primi secūda doctrina tertia ca. secūdo et etiaz per ea que dicētur statim. ¶ Attēde primo q hec diuisio correspōdet illi famose diuisioni actionis lese qua diuiditur in actionem ablatā: ꝛ actionē diminutam: et actionē corruptā ac pmutatam a ꝓpria natura. ¶ Attēde secūdo circa rubricam capituli istius q per opationes aiales ab anima intelligūtur operationes sensitiue aie: ita q hic anima ꝺdistinguit nature ꝛ ab ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

tutes morales pñt dici morales. i. motiue: qa motū impantes. Cōsiderādū q somnia nō fuerūt supius explicata in numero signor: fuit tñ explicatus somnus in cuius tpe fit somniū. Silr explicādo virtutes morales dabant intelligi somnia: qa sunt opationes virtutū appḥēsiuarū intrinsecarū: que sunt morales: ꝛ tō Auer. in cometo de sōno ꝛ vigilia attribuit somnia imaginatiue: que est de vrtutibus moralib⁹ vt dicit. A. ꝛ tō dixit ꝛ somnia ptinent in sūma moralium. Cōsiderādū has opationes. s. aiales ex quo apparet q capitulū suprapositū est generale ad aiales ꝛ nāles. Si enim fuisset solū generale ad aiales virtutes: frustra repetisset hic divisiones lesionis opationū cum imediate posuerit capitulū. Et dicit. Et destructiōis. i. ablatiōis. Debilitati idest diminutionis. Permutationis idest corruptionis ſm vocabula Galie.

¶ Verbi gra in sensibus qdez: ꝛ incipiamus[a] a visu qñ visus ingredit lesio: aut vt destruat: aut vt debilitet: aut vt in ipso pmutatio fiat. Et mutetur a cursu naturali ꝛ imaginetur q nō inuenit exterius: sicut fantasie ꝛ cimices ꝛ pili ꝛ fumus ꝛ reliqua. Ex his[b] .n. nocumētis cuꝫ non sunt propria oculo significatur lesio in cerebro: ꝛ fantasie[c] etiam qñq

a ¶ Et incipiamus. ¶ Hic qdam ārunt: an res in oculo stans possit videri: de qua prolixe est dictum Fen tertia ca. de imaginationibus.

b Ex his. ¶ Hic docet significare ꝛ primo in generali: Fo in spāli: Fa ibi ⌊ Et fantasie ⌋ Diceret aliqs quo cogiscimus q huiusmodi fantasie sint ppter cām ppriam in oculo vel non sint. Dicēdum q oportet te scire ex scientia. iij. Fen huius. c. de imaginationibus: ꝛ ex alijs capḥs qbus scis passiones ppias oculoꝝ ꝛ passiones per cōitatē ad cerebꝛuꝫ. v. g. tu scis q iste habuit vlcus in cornea ꝛ remānt occultissima cicatrix: vnde habet imaginationem vel fantasiam: ex hoc argues q nihil de cerebro significat: immo est oculo propria.

c ¶ Et fantasie. ¶ Hic per has fantasias docet in spāli signare: et primo facit hoc: Fo dubium mouet ꝛ remouet: Fa ibi ⌊ Ad si aliquis ⌋ Cōsiderādum q post iudiciū generale datum habes ꝓsiderare cuius coloris sint. Et ſm hoc iudicare verbi gratia. Si sunt albe signant phlegma: ni gre melancoliam: citrine coleram: rubee sanguinem. vt Maly ponit in tegni tractatu secundo. cl. comento.

d ¶ Quod si. ¶ Dubiū mouet: primo mouet instantiā: Fo soluit: secunda ibi ⌊ Dicemus ⌋ Instātia sic fit tu dixisti q fantasie signant suo colore ꝛ vt sic fantasia citrina signat colerā. ꝛ alba signat phlegma. Sed cōtra si fantasia alba signat phlegma frigidum dñari: qd phlegma est quid vere frigidū in corpore humano: tūc segtur q lesio opationis que dī pmutatio siue corruptio fieret a frigido: hoc aūt est falsum: qa in ꝓcedenti ca. dixisti: q pmutatio ꝛ que motui cōparātur fiunt a caliditate ꝛ siccitate. Et hoc est qd dicit. Cum vos cōparaueritis pmutationē. i. lesionez que est pmutatio siue corruptio: ad calorem. qa dixisti q fit a calido. Sed ꝓsequentia est nota ex dictis qa apparitio talium fantasiarum est opatio: pmutata. i. corrupta: primo ergo Aui. ponit antecedēs cum dicit. Quomodo fantasia alba signat frigidum phlegma quasi diceret non qdcūq phlegma: sed frigidum albuꝫ: secūdo destruit cōsequens cum dicit. Cum vos. Considerādum hic secūdum q declaratum est super tertia Fen q quilibet humor potest facere fantasiam nigram per priuationem irradiationis: albam autem non facit nisi albus.

e ¶ Dicemus. ¶ Hic soluit ꝛ stat in hoc solutio q corruptio opationis vel fit ppter malitiaꝫ cōplexionis mēbri cuius opatio corrūpitur: ꝛ vt sic permutatio siue corruptio fit a caliditate: et sic est dictū supra in ꝓcedenti ca. Vel talis corruptio fit propter accidētia materierū que materie occurrūt sane virtuti: cum sanitate caliditatis innate. i. cum sanitate cōplexionis: ꝛ tunc pōt fieri corruptio a frigido. i. a materia frigida vel phlate vel melia: ꝛ hoc est qd dicit. Dicemus q illud. s. qd dictū est in ꝓcedēti. c. cū cōparauerimus pmutationē ad calorē est pp cōplōnem. s. malā exītē in mēbro. ꝛ nō pp accītia materiey. i. cueniētia ex mäebus que accidūt vtuti ꝛc. qſi diceret: qa cū sic est nō est necessariū cōparari: ꝛ fieri pmutationē a calore. pōt. n. fieri a frigiditate si mā illa ē frigida. Propter clarū intellectū. Dubitat de eo q primo dicit illud est pp cōplexionē: nō ppter accītia materiey. Cōtra: qa nocumētum pmutationis factū a calore nō solus fit a calida cōplexione. s. sola. imo cum mā: sicut in frenetico qui hꝫ corruptionē imaginationis: ꝛ in hīte colerā in stomacho: in quo cibus corrūpit. Scōo dicit ppter accītia ꝛc. Virtuti sane. Cōtra. qa accūs seq

Jacobus

ꝛ ffert p sensitiuū esse. Juxta illud Gal. iij. morbi. c. iij. Dico ergo actiones generaliter diuidi modis duobus: alia. n. est anime: ꝛ alia nature pp hoc primā actiōem vocant actiōem aiatam: ꝛ secūdam naturalem: ꝛ ita cucurrit aie nomē apud veteres philosophos. ¶ Attende. iij. q opationes aiales sic ab aia dicte sunt cōes ad opationes sensuuꝫ exterioꝝ ꝛ ad motiuas volūtarie ꝛ ad sensitiuas interiores. Juxta illud Gal. ibi. Deinde aialem diuidi opꝫ tripliciter. Dicēdum est. n. actionis aiate alia sentit: alia mouet: ꝛ alia regit ꝛ ordinat. Et p illam que regit ꝛ ordinat intelligit sensitiuas occultas sicut statim post ibi clare illud indicat dicēs. Regitiua vero actio: alia est imaginatio: alia discretio: alia vero est memoria. Et hic p morales istas actiōes regitiuas intendit quas morales vocat: q; per has maxime mores acquruntur vna cū sciētijs ꝛ virtutibus ꝛ diuersis artibus ꝛ predominant inter virtutes organis affixas: ꝛ immediate subseruiūt vtriq; intellectui practico. s. ꝛ speculatiuo. ¶ In secūda incipit declarare q in quolibet sensu triplex lesio opationuꝫ inuenit. s. destructiōis diminutiōis ꝛ pmutationis a naturali. Et primo id in visu declarat dicens. Verbi gra in sensibus qdem exterioribus fit hec triplex lesio: ꝛ a visu incipiamus id declarare. Mā sibi supuenit ꝛ ipm ingredit qñq lesio qua destruitur sicut cecitas: ꝛ qñq lesio qua debilitatur sicut visus diminutio: ꝛ qñq lesio qua corrumpit vt in fantasticis visionib⁹. Scōo declarat exemplis qūo fit in visu pmutatio: ꝛ est ingt vt visio mutetur a cursu naturali ad innaturalē: ꝛ imaginet seu iudicet vidēs se videre aliquid qd nō inuenitur in exterioribus corā oculis eius: vt sunt fan

tur morbū: vt dicit Fo de accīti et morbo: ergo ibi est morbus: nō ergo sanitas integra. Amplius si in aliquo mēbro sunt materie male facientes mala accidentia nō pōt ibi esse integra sanitas: illa enim materia alterabit. In cōtrarium Aui. Ad solutionē ꝓsiderandū quod nocumēta operationum qdam sunt a mala cōplexione existente in mēbro siue sit cuꝫ materia: siue sine. Et in hoc instrumēti siue mēbri essentia, dicitur lesa: verbi gratia. stomachus infrigidatus vel inphlegmatus nō digerit cibuꝫ vel corrūpit: similiter oculus ppter malā cōplexionem cū materia: vel sine male videt. Quedā aūt sunt nocumenta opationū que fiunt ex in dispositione obiecti vel in proportione nihil mēbri essentia patiente: vbi gratia. hō sani stomachi comedit ossa cereoꝝ ꝛ nō digerit illa: tunc opatio

suo colore significant. Nō si[d] aliquis dixerit quomodo fantasia alba significat phlegma dñari quod est frigiduꝫ cum vos comparaueritis pmutationē ad calorez. Dicemus[e] q illud est ppter complexionez non pp accidentia materierū que accidunt virtuti sane integre cuꝫ caliditate innata. ¶ Et in auditu[f] quidē sicut si debilitet ꝛ nō audiat nisi qō pro

dicit lesa propter materiā incōuenientē stāte sanitate cōplexionis stomachi. Ista sumūtur a Gal. primo de interioribus. iij. c. Similiter aliqs vapor albus stat in pupilla ꝛ videt esse aliqd albuꝫ extra. Hic est corruptio opationis visiue: nō propter oculi cōplexionem: qa omni sanitate cōplexionali stante in eo apparet illa fantasia illo vapore ꝓsente: sed est, corruptio propter accidētia seqntia istam materiaꝫ albam: qa presentat se oculo in rōne obiecti: ꝛ prohibet illa recipi in parte in qua est vapor albus. Vult ergo Auicē. q qñ nos dicimus q corruptio opationū fit a calido: ꝛ diminutio ꝛ ablatio fit a frigido. debet intelligi qñ hec nocumēta fiunt a mala cōplexione existente in mēbro: siue fit mala cōplexio cū materia. siue sine. Nō aūt est verum. quādo hec accidētia fiunt ex materieb⁹ que occurrūt in ratione obiecti: ꝛ mēbrum ipsum est sanū integre cuꝫ sua cōplexione. Eo enim existēte integre sano in cōplexione pōt actio corrūpi propter obiecti siue materieruꝫ ꝓsentia: vt digestio stomachi sanissimi propter ossa cereoꝝ: ꝛ visio oculi ppter vaporem albū phlegmaticum. Cōsiderandū aūt q Auicē. dixit sane cum caliditate innata: ꝛ nō dixit absolute sane: qa esset dubiū: an illa materia faciat morbū in numero: tamen lꝫ absolute facere possit: respectu tamē operationis quā ledit forsan non est morbus in numero: qa occurrit in ratione obiecti. vt declaratum est in questione nostra de sanitate: ꝛ forsan est morbus in numero partiuꝫ oculi. Cōsiderandū etiam q per caliditatē innatam debemus intelligere caliditatē intrinsecam naturalē cōpositam ex innata ꝛ influenti caliditate: que dicitur innata cōparatione caloris extrinseci aeris: vel caloris preter naturā: ꝛ hoc mō Aui. sepe noiat caliditatē intrinsecā innataꝫ: vt apparet ꝓmo li. Fen pa. c. de etatibus: ꝛ fen fa. c. de signis cōplexionū. Oculus igit hīs suā cōplexionē sanaꝫ abūdans in spū vituo ꝛ omni bonitate cōplexionis in cristallina ꝛ in suis ptibus pōt habere pmutationē visionis ex ꝓsentia alicuius vaporis in eo stātis. Ad ꝓtraria dicēdum: ad primuꝫ q Aui. nō distinguit nocumentū factū ppter malā cōplexionē sine materia ꝓtra nocumentū factū propter malā cōplexionez cū materia. imo distinguit nocumentū opationis factū a mala cōplexione existēte in essentia mēbri: siue sit cuꝫ mā. siue sine materia: ꝓtra nocumētuꝫ in quo membrū in sui sanitate siue cōplexione nō est pmutatū saltē in cōplexione: ad ſm dicendū q accūs a morbo pueniēs segtur morbū: sed accidēs factuꝫ ex obiecti in proportione: vt indigestio plūbi. vel lapidis vel ossiū cereoꝝ nō seqtur morbū: ad tertiū dicendū q possibile est: q materie ille ad qs hec nocumēta sequūtur alterēt: sed omni circūscripta alteratione que a materia puenit sit opationis pmutatio. v. g. vapor in albugineo est causa corrupte visionis: qñuis in nulla qualitate alteret oculum: sed soluꝫ per assistentiā sui. Sed tu. d. nō ne iste oculus est infirmus. Dicēdū q sic: sed nō in cōplexione vt Aui. innuit reducit ad morbū. ergo in numero partium oculi: vel ad morbū vie: ꝛ de hoc nō curamus ad presens.

f ¶ Et in auditu. ¶ Primo premittit modos lesionis operationis auditus: ꝛ exvno docet signare: secūdo ex alijs: Fa ibi ⌊ Debilitas vo ⌋ Dixima in tres: sicut tres sunt modi lesiōis quos ponit: Fa ibi ⌊ Aut pmutet ⌋ tertia ibi ⌊ Aut destruat ⌋ Cōsideranduꝫ q sicut in visu cōsideramus debilitates siue diminutiones: ita in auditu. Est aūt in visu ꝙtitas siue fortitudo extēsiua: qa remota debet videre: ꝛ etiā ꝓpinqua: ꝛ intensiua: qa parua ꝛ magnatia

De partibus

tasie. i. visiōes false ꝛ fantastice: vel visibilia talia ꝛ cimices que sunt de muscaꝝ genere: ꝛ pili ꝛ fumus ꝛ reliqua talia sicut lampades vel scintille ardētes vel nigre nubecule. Tertio dicit q p nocumenta hec seu lesiones opationum visiue vtutis significat lesio in cerebro qñ ipsa oculo nō appropriant sic q procedant a cā que sit oculo ꝓpria ꝛ in ipso ꝓtenta ledente eius opus. Et lꝫ quādoq; nocumēta visus a stomacho procedāt ꝛ a partibus alijs inferioribus prius tñ cerebro ſm plurimū cōicantur et ab eo recidunt super oculos. Quarto dicit q fantastica visibilia coram oculis apparentia quandoq; significant suo colore super dispositiōe cerebri aut oculi: vt si alba appareant attestantur phlegmati: si rubea sanguini: si citrina cholere: si nigra melancholie que superabundat vel in cerebro vel in oculo: ꝛ tales fantasie in vertiginibus ꝛ scotomijs apparere solent ꝛ in frenesibus. Quinto mouet dubiuꝫ quomodo fantasia alba significat phlegmatis dominiū quod est frigiduꝫ cū sit ipsa lesio permutati operis que iam cōparata est ꝛ attributa dñio caloris. Et statim rñdet q illud est pp complexiōem. i. permutatio comparatur calori quādo ipsa procedit a complexiōe mēbri permutata ꝛ nō quādo accidit pp accidentia nō complexionalia materiey vt ppter colores que virtuti accidunt sane ꝛ integre ſm complexionem ꝛ innatum calorez: sicut in hoc casu pmutatur visio propter vapores fumos aut humores antepositos cristallino humori complexiōe oculi permanente sana.

Et in auditu. ¶ In. iij. dicit ꝓmo q i auditu sīr triplex inuenit lesio puta vt destruat ꝛ nihil audiat sic fit in surditate:

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnaritā auditus ꝺ audire propinq̄ ⁊ lōginqua: cum igit nō audit nisi p̄ propinqua ꝺ opatio diminuta: siue debilis. Et q̄tum ad hoc dixit. Nisi q̄ propinquus est. Debet et audire debiles ⁊ fortes sonos: cum igit nō pōt audire nisi fortes sonos: sicut oculus non pōt legere nisi grossas lr̄as: ꝺ etiam diminutio actionis: ⁊ q̄tum ad hoc dixit. Et forte.

a ¶ Aut pmutet. ¶ Dubitat quō per nocumētum pmutationis opationis auditiue significatur cōplexio sicca in medio cerebri. Dicendū q̄ facile est videre quō significant ex hoc vētri: ⁊ vapores ⁊ alia vt sanies: secūdus q̄ apparet Fen. iiij. capi. de sibilo: sed quō significetur cōplexio sicca est difficilius videre: pōt aūt siccitas dupliciter ꝺ facere: primo expurgando: ⁊ clarificando organū auditus: ⁊ spūs facit eum valde pceptiuū oium sonorū quantūcūq̄ sint parui: ⁊ motuus vapor intrinsecor̄ a quibus quasi corpus nō euacuatur sicut dicimus q̄ acutas visus est causa imagir̄ionum: vt infra Fen quarta Fen tertia: secū do modo facit hoc siccitas propter euacuationes inductas ⁊ abstinentiam: quia cogit naturam se conuertere super humores: ⁊ eos euaporare: vnde fit sibilus in aure: vt etiam innuit Auicen. Fen quarta huius. Dixit autem in parte medij cerebri: quia ibi est locus ortus neruorum auditiuorum: vt primo capitulo Fen. iiij. huius apparet: et supra primo libro de anatomia neruorum.

b ¶ Aut destruatur pariet.

c ¶ Debilitas vero. ¶ Hic docet significare ex debilitate operationis auditiue: ⁊ ablatione ⁊ proprie per quēdam modum permutationis operationis. Considerandum q̄ hoc est dictum in precedenti capitulo: que enim nocumenta comparantur quieti fiunt a frigido: sed tu. ꝺ. quare cū homo habet sonitum auris: et imaginatur audire aliquid quasi ex longinquo: significatur ex hoc humiditas: scilicet in partibus capitis vel auditus. Dicendum q̄ in re humida fit sonus debilis: etiam a materia humida surgit vapor debilis et tardi motus qui sonum imprimit debilem. Talis autem est modus soni: qui ex longinquo auditur: et ideo homo imaginatur audire sonū sicut est sonus qui ex longinquo auditur: ⁊ ideo cum vapores sunt sicci ⁊ bene sonori faciūt imaginari vel audire sonos quasi essent propinqui.

d ¶ Quod autem sit. ¶ Considerandum q̄ nocumenta odoratus possunt fieri propter oppilationem in naribus: ⁊ tunc non signant humorē in cerebro: licet possit ad hoc sequi. sed si non est propter narium oppilationem siue strictur̄am: ⁊ vocatur passio alcharasi: vt littera extra. tunc, ē propter causam in cerebro. Sed diceres quare dixit ſm plurimuꝫ. immo semper hoc est verum. Dicendum q̄ adhuc hoc posset fieri ab alia causa intrinseca corpori: vt propter vapores putridos ascendentes a partibus pectoris ⁊ pulmonis: vt infra Fen. v. tractatu secundo primo capitulo.

Jacobus

in surditate: vel vt debilitetur ⁊ non audiat nisi ex propinquo vel nisi sonos fortes aut altos: vel vt permutetur ⁊ audiat illud quod non inuenitur exterius sonans. ¶ Secundo dat plura exempla permutationis auditus a natura proprie. ¶ Primuꝫ est sonus similis percussioni aque vel cursui fluminis vel inundationi maris quez aliqui audiunt vel se audire iudicant nullo extra presente sonante tali. ¶ Secundum est percussio malleantiū sup aliqd durū vt super incudē. Tertiū est sonus tympanor̄. Quartū est fragor arbor̄ siue sonus folior̄ suor̄. Quintū est exsufflatio ventor̄ ⁊ his similia sicut sonitus lignor̄ viridiū igni impositor̄: sonus armor̄: clangor tubar̄: q̄n hec audiuntur nullo inuēto foris audibili tali ad talem distantiam qua audiri possit. Tertio dicit q̄ a permutatione auditus significat complexio sicca medij vētriculi cerebri: vel vēti aut vapores in ipso retēti vel ascendētes ab inferioribus partibus ad ip̄m: ⁊ reliqua de q̄bus significatio p audibilia fantastica h̄: vt fumi fuligines spume humor̄ ampulle granula ⁊ ebullitiones a q̄bus oibus inundatōes aeris fieri possunt: que pueniētes ad organū auditus diuersas sonor̄ fantasias inducūt. Sꝫ miruꝫ vi q̄ sicca complexio medij vētriculi p has significetur cū nullā in aere de se faciat inūdationē: nisi esset q̄ siccitas istius vētriculi a quo oriūtur nerui auditiui reddit auditū multo acutiorem: vnde magis ⁊ citius percipit inundatiōes: lꝫ pue fuerint que in cerebro fiūt vt visus acutus subtilia pcipit que sunt vt atomi p aerē dispersa que nō pcipit visus nō acutus lꝫ sit sanus ⁊ in nullo lesus. Quarto dicit q̄ debilitas ⁊ destructio auditus fiunt pp multitudinē frigoris. Et id intellige si procedant a mala cōplexione. Possunt. n. fieri pp cās alias a frigiditate sicut pp sonos impetuosissimos vt ē tonitruū vel oppilationes a quocūq̄ humore vel sanie vel sordicie vel re alia grossa oppilante meatum. Quinto dicit q̄ si qs audiat velut ex longinquo sonos sibi pr̄i mos: illud pr̄ingit pp humiditatem in organo auditus hebetantes audi

Quod autem. tum ⁊ cassam reddētem vocem vel sonuꝫ. ¶ In quarta dicit primo q̄ illud quod fit in odoratu de generibus lesionum est quia pr̄ivatur seu ex toto deficit ⁊ destructus est sic q̄ nullus odor neq̄ bonus neq̄ malus sentitur: vel diminuitur seu debilitat remisse sentiens spēs odor̄ maxime debilium: vel pmutatur a propria natura taliter q̄ sentit fetidos odores aut nō fetidos nullo odorabili presente exterius sibi presentato. Scō dicit q̄ is odoratus pmutatus ⁊ fantasticus significat vt in pluribus humores retētos in cerebro: vel prope ipsum imprimētes organo olfactuꝫ huiusmodi odores suis fumalibus euaporatiōibus si nihil proprij fuerit cuꝫ strictura narium. i. nisi fuerit in strictura narium vel in foraminibus ossis cribrosi oculcatus humor suauē aut fetidū emittēs odorē ⁊ ipsuꝫ pūtans or

Gustus aūt. ¶ In. v. dicit primo q̄ gu gano olfactus. stus ⁊ tactus hoc cursu pcedunt sic q̄ quādoq̄ destruūtur penitus nihil sentiētes de pr̄opr̄ijs obiectis. s. nec gustus de saporibus nec et tactus de tangibilibus. Et ipsi q̄q̄ debilitantur seu diminuūtur ⁊ obtuse sentiūt. Et pmutantur q̄q̄ a natura: vt gustus infectus q̄q̄ iudicat de rebus dulcib⁹ q̄ sunt amare: ⁊ tactus insanus q̄q̄ iudicat de calido q̄ est frigidū vel de frigido q̄ est calidum. Et dolor q̄ est sensus rei ⁊trarie subiacet generi permutationis tactus. Juxta illud Gal. iij. morbi. c. v. Nocumētum autem tactus in toto corpe est: ⁊ si nō h̄z proprium simile tamē supioribus est: q̄ omnis sensus si patiatur aut nō sentit que proprie sentire deberet aut male sentit. Male aūt sentire est duobus modis: aut eni debiliter sentit: aut sentit pessime. Itez quoddam accidens tactui pr̄ingit soli. i. dolor: dolor. n. fit in alijs sensibus: sꝫ de exterioribus. Tactus vero ⁊ de exterioribus ⁊ de interioribus sentit dolorem. Secūdo dicit q̄ pmutatio gustus ⁊ tactus ſm plurimū significat corruptionem propriā in instr̄is ipsor̄ propinquis videlicet in suis pr̄opr̄ijs organis. Cuius ratio est: q̄ sensus isti sunt remotiores a suo principio ⁊ materialiores seu minus spirituales ⁊ afficiuntur ipsoruꝫ organa nō solum formis intentionalibus: sed realibus obiectorum suoruꝫ vt reali sapore caliditate vel frigiditate: ita vt appareat ⁊ a multis creda tur q̄ in his sensibus sensibile supra sensum positum efficiat sensum: vt realis calor adhibitus neruo sensum caloris: ⁊ realis sapor dulcis aut amarus adhibitus lingue sensum dulcedinis aut amaritudinis. Tertio dicit q̄ permutatio gustus ⁊ tactus ſm minimum ⁊ rarissime vel impacioribus significat cōmunicationem cerebri. i. vel cerebruꝫ compati his sensibus in lesionibus suis vel imprimere his sensibus lesiones suas quibus permutantur a propria natura. Quarto dicit q̄ pmutatio vel albatio tactus tunc significat cōmunicationem cerebri quādo est cōmune accidens toti corpori: sicut stupor vniuersalis in apoplexia: vel in vniuersali paralysi: tunc enim significat ⁊ cerebrum pati ⁊ orta ab eo sicut nuchā

Et sensus. ⁊ neruos. ¶ In sexta dicit primo q̄ omnes sensus exteriores in hoc cōmunicant seu conueniūt q̄ vel sunt fortes vel sunt debiles ſm naturam vel per accidens. Et attenditur fortitudo ipsorum in bene

Utrum autez vapor ascendens a pulmone possit imprimē: nisi exeat per os extra ad aerem habet dubitationem dicendam ibidem.

e ¶ Gustus aūt. ¶ Cōsiderandū q̄ si gustus ⁊ tactus ledant in opationibus: ⁊ lesio non sit pr̄pter causam propinquaꝫ in organo. v. g. in lingua vel manu: signare pōt: q̄ est pr̄pter cām in cerebro: lꝫ non sit necessariuꝫ: ⁊ hoc est qđ dicit: gustus ⁊ tactus pcedunt hoc cursu. s. quo pcedit odoratus in significādo. Cōsiderandū ꝓ hi duo sensus gustus ⁊ tactus cōparati ad alios sensus plus ledunt pr̄pter pr̄iaz causam in instrumētis eorū q̄z alij sensus. Ratio huius est. Prima q̄ sunt sensus magis materiales: ⁊ per cōsequens minus exītes in dependentia ad cerebruꝫ: et habētes plus de affixione ad organa eorū: et ideo frequentius pr̄ingit ex hoc ledi propter illa organa Et ratio secūda: q̄ non consistunt in tanta excellentia pportionis in q̄ta q̄sistunt alij sensus pr̄opr̄ie visus: ⁊ ideo parua lesio in cerebro facta nō sic impedit gustū ⁊ tactū sicut alios. Tertia q̄ organa illoruꝫ sensuum magis sunt elongata a cerebro: q̄z oculi nares et aures: maxime loquendo de sensu tactus manus ⁊ pr̄pter hāc elongationē: in qua etiā multis alijs associant hec organa: cōtingit q̄ frequentius accidit nocumentuꝫ in opationibus gustus ⁊ tactus pr̄pter cām que non est in cerebro: sed est in organis q̄z accidat in opationibus aliorꝫ sensuū: ⁊ hoc intēdit. A. Cōsiderandū tertio dum dixit q̄ pr̄opr̄ie q̄. A. in hoc inuit signū ad cognoscēdum q̄n nocumētuꝫ tactus est pr̄pter nocumētum cerebri: nam q̄n est stupor in toto corpore: q̄a stupor cum sit nocumētum in tactu: si est toti cōmune est propter passionem mēbri toti cōmunicantis sensum tactus: et hoc est cerebrum. Ista sumuntur. iiij. de interioribus secūdo capitulo. Et etiam possumus arguere de nocumento gustus: q̄ si cum eo est stupor signat causam in cerebro: ⁊ hoc ē quod dicit: et prope sup. signat cōmunitatem cerebri: sicut quando est cōmune scilz nocumentum: sicut stupor totius: ⁊ q̄a raro accidit stupor: ideo ſm minus signat communicationem.

f ¶ Et sensus. ¶ Hic ponit qđam cōia et habet quatuor: sicut quatuor sunt ista: fa ibi_Judiciū_tertia ibi_Et destructio_ibi quarta_Ex mēbris_Prima pars habet tres expositiones: pma est. i. q̄ hic docet signare super dispositione substantie cerebri ⁊ sensuum operatione. Et primo facit hoc: secūdo remouet dubium: secūda ibi_Non est enim_Dicit primo q̄ oibus sensibus cōmunicat hec diuisio: q̄ eor̄ opationes vel sunt fortes vel debiles: ⁊ hec fortitudo et debilitas signant dispositionez in cerebro perseuerātem: scilz dispositionem in substātia cerebri: que dispositio cerebri est perturbatio: ⁊ claritas: q̄a fortitudo sensuum signat substantie cerebri claritatem: et debilitas perturbationem substantie cerebri. Et quia crederet aliquis: q̄ semper debilitas sensuum significet perturbationem: ideo remouens hoc dicit.

De partibus

a ¶Non est enim. ¶Idest tamē omnis debilitas scilicet sensum. Cū pertubatione scilicet cerebri: ⁊ sic non est cum perturbatione in sensiterijs. Et, ponit exemplū in visu: qa aliquando potest visus esse debilis ⁊ clarus: quia videt soluz propinquū: ⁊ rem parue irradiationis. ⁊ tamen clare videt. Et tūc cōcludit. Nam perturbatio ⁊ claritas quādoqz sunt simul in debilitate: idest cum debilitate: qa potest esse debilis visus turbidus: ⁊ debilis clarus: et potest eē fortis ⁊ clarus et hoc est quod dicit. Et clarus quādoqz est pculdubio cum virtute: idest fortitudine. et tūc ponit significata. d. q perturbatio signat materiā: scilicet humidam immixtā spiritibus ⁊c̄. Considerandū q mens Auicen. q̄ztuz ad hanc expositionē fundatur super hoc: q quando omnes sensus sunt fortes signant cerebri claritatem. Nā ex claritate sensuum et fortitudine arguimus substātie cerebri claritatem ⁊ multitudinē ⁊ bonā proportionem sensibiliū spirituū: vnde sensus reduntur fortes: vt potest intelligi ab Haly secūdo tractatu quarto comento: similiter si sensus sunt debiles ⁊ turbidi arguimus turbiditatez substantie cerebri. Turbiditas aūt signat materiā: ⁊ claritas siccitatē. Secūda expositio est: q hic Aui. vult docere significare ex q̄dam speciali debilitate in qua omnes sensus possunt cōmunicare: ⁊ ex quadaz speciali fortitudine: ⁊ primo premittit circa hoc: quod intēdit: secūdo probat ⁊ declarat: secunda ibi ⌊Non est enim ⌋Dicit primo q sensus cōmunicāt in specie debilitatis: que ē perturbatio. i. que est cū perturbatione: ⁊ cōmunicāt etiaz in specie fortitudinis. i. in speciali modo fortitudinis que est claritas. i. cū claritate: significātes. scilz he species debilitatis ⁊ fortitudinis dispositionē perseuerātem. i. stantē in cerebro. Cōsiderandū q hec expositio differt a prima: qz in hac expositione claritas ⁊ turbulentia sumuntur hic ex parte signi. qa ex parte operationū sensuum si sunt turbide vel clare: ⁊ ex hoc significamus super cerebri dispositione: et hec videtur cōformis menti Aui. qui claritatē et turbulentiā applicat ad operationē visiuam: sed prima expositio ponebat q claritas ⁊ turbulētia essent signate. Cōsiderandū secundo q in oibus sensibilibus pōt inueniri turbide iudicare: ⁊ clare iudicare: ⁊ ideo Auicē. dixit. Cōmunicāt: sed tamen qa ista magis adaptantur ad sensum visus. Ideo Aui. de eo explicauit. Cōsiderandū tertio q Aui. non sumit pro signo omnē sensuū debilitatez: sed debilitatem que est cū perturbatione: que debilitas est quedaz species siue modus debilitatis: nec sumit omnē fortitudinē: sed fortitudinē cum claritate: que est q̄dam modus siue q̄dam species fortitudinis. Et ex his docebit signare dispositionem in cerebro perseuerantē. Dicitur autē perseuerans. i. stans vel perdurans: qa dispositio ab istis signata est in cerebro: sicut in principio Unde sensus sunt debiles turbidi: vel fortes clari. Dispositio autez que in aliquo reperitur sicut in principio potest dici in principio perseuerās respectu dispositionis influxe principiātis: dubitatur ḡre Auicē. hec signa sumpsit hic. Dicendū q debilitas cum turbulētia est q̄dam modus nocumenti: de quo forsan erit dubium: an esset actio diminuta: an corrupta: vel ablata: sicut est dubiū: de debilitate cuz claritate: ⁊ secundū hoc si debilitas cū turbulētia non reducatur ad aliquem modū nocumēti de tribus premissis: tamen habebit proprium indiciū in significando. Secunda causa est: qa debilitas cum turbulentia in oibus sensibus habet vnuz cōmune indiciū: scilicet signare cerebri materiā: vt Auic. dicit infra: cōueniens igitur fuit: q hic poneretur. Sed causa propter quam uocuit significare per fortitudinē cum claritate est: qa oia signa premissa in hoc capitulo p̄m vnūquēqz sensuū sunt significantia dispositionē egram vel neutrā: nec aliquod eorū significabat dispositionē sanam: fortitudo autē sensuū cum eorū claritate signat dispositionē sanaz siue sanitatē: ⁊ iō. A. dixit dispōnem pseuerantē: ⁊ non dixit dispōnē egraz. Deinde cuz dicit. ⌊Non est ⌋Primo declarat signa premissa: secundo declarat quoddam significatū: secūda ibi ⌊Uerum perturbatio ⌋Ad primā cuidentiā considera: q signa premissa explicite sunt duo: scilicet q̄dam debilitas que est cū perturbatione: ⁊ q̄dam fortitudo que est cuz claritate. Primo igitur probat q debilitas que est cū perturbatione est q̄dam debilitas: secūdo declarat q fortitudo que est cū claritate est q̄dam fortitudo: secunda ibi ⌊Et claritas ⌋In p̄a pte. A. arguit sic nō ois debilitas est cū pturbatiōe: ergo q̄dā debilitas est cū pturbatiōe: circa hoc sic ꝓcedit: prio ponit añs 2o probat illud: tertio ponit conclusionē: secūda ibi ⌊Qm̄ ⌋tertia ibi ⌊Nā perturbatio ⌋Dicit primo q non ois debilitas sensuū est cū perturbatione. Et quo infertur: ergo q̄dam debilitas est que est cuz perturbatione. sed dubitatur: qa illa videtur mala conseq̄ntia. Nam p̄m regulā eqpollentiarū: negatio preposita facit eqpollere suo contradictorio: debet igitur inferre: ergo q̄dam debilitas non est cū perturbatione. Dicendū primo q si ex hac propositione q̄dam debilitas non est cum perturbatione:

Jacobus

⁊ perfecte complere suas operationes ⁊ ferre intristanter obiecta fortia: nisi vehemens sit hoz excellentia adeo vt corrumpat armoniaz organi: ⁊ attēditur eoz debilitas per opposituz hoz. Secūdo dicit q oēs sensus sunt significantes dispositionem pseuerantem in cerebro que est pturbatio vel claritas. Nam claritas sensuuz ⁊ precipue visus ⁊ auditus significant claritatez cerebri: ⁊ ipsoz pturbatio significat cerebri pturbatiōez vel in medulla eius vel in spiritibus. Tertio dicit q nō omnis debilitas sensus vel debilitas cerebri est cum perturbatiōe: imo potest esse sensuū debilitas ⁊ etiam cerebri cum claritate: vt si cerebrum sit rarum subtile paucorum spirituum subtilium clarorum est profecto debile ⁊ tamen est clarum: idem iudicandum est de organis sensuum. Et hoc in visu declarat princeps exemplo tali. Sit homo qui videat bene ⁊ clare visibile aliquod parui radij sibi propinquū ⁊ videat res paruas: sed solū ex propinquo: ⁊ quādo elongant aut multiplicant ⁊ disperguntur in aere suira/dij visuales tunc deficiat in videndo istas res bene ⁊ clare sicut prius vidit: certum est q talis visum hz claruz: aliter nō bene ⁊ clare videret res parui radij minutas exiles: ⁊ ēt debilez: qz res paruas nō delonge videt sed deprope solū. Scōo probat: nam id perturbatio ⁊ claritas quādoqz

at res paruas: deinde cum elongat aut multiplicant ipsarū radij deficiat: nam pturbatio[b] ⁊ claritas[c] q̄qz sunt simul i debilitate. Et claritas q̄qz pculdubio quādoqz. ⌋Hic pbat antecedens premissum. Et arguit sic quandoqz est debilitas sensuū cum claritate: ⁊ sic q̄dam debilitas est cum claritate: ergo non ois debilitas est cū perturbatiōe: probatur q quandoqz debilitas sit cū claritate ponēdo exemplū in visu. Cōsiderandū q hanc debilitatē cū claritate Auic. ꝯditionat in hoc q est esse debile ex parte spacij: cū dixit prōpinquū: ⁊ ex parte visibilis: qa sit parue irradiationis. s. in paruo lumine: qa q̄uis sit pua videbit eā: ⁊ hoc est qđ dicit. Et parui radij ⁊c̄. Que aūt sit ista debilitas visus declaratū est plīxe Fen tertia trac. iiij. ⁊ ex parte q̄ztitatis: qa dicit paruas.

b ¶Nā perturbatio. ¶Nā pōt exponi tripliciter. Primo mō q sit cōclusio: ⁊ dicit perturbatio ⁊ claritas q̄qz simul sunt. i. q̄qz ꝯiunguntur in debilitate: est ergo q̄qz claritas ꝯiuncta debilitati: ⁊ q̄qz pturbatio est ꝯiuncta debilitati: igit q̄dam debilitas est ꝯiuncta cū pturbatione: ⁊ hec erat ꝯclusio: ⁊ q̄dam debilitas est cū claritate: ⁊ hoc lz non sit ꝯclusio primi añtis in quo dicebat non ois debilitas est cū turbulētia: est tū ꝯclusio ꝓpter illud qđ addebat in ꝓbatione añtis cū dicebat. Nam q̄qz est debilitas cū claritate: ex añte: ergo ⁊ ꝓbatione añtis ſequitur: q q̄dam debilitas est cū claritate: ⁊ q̄dam debilitas est cū turbulētia. Scōo modo pōt exponi q hic declarat p̄missum. s. q aliqs videat ꝓpinqua clare ⁊ deficiat a visione remotoz. Hoc pbat ponendo hāc ꝓpositionē q pturbatio ⁊ claritas q̄qz sit simul in debilitate hois hūtis debilē visum. Sed non possit esse simul in eodē tpe vel respectu eiusdē visibilis: ⁊ in eodē situ: sūt ergo simul in eodē spacio ⁊ eadē visione diuersificatis penes ꝓpe ⁊ lōge. Nam hō inspiciēs ꝓpe clare videbit: sed ꝯtinuando visionē monēdo visum versus lōgitudinē turbide videbit: ⁊ hoc est qđ dicit. Naz quasi diceret. Iā diximus q aliqs ꝓpinq̄ bene videt: ⁊ deficit remota videē. Nā pro qa pturbatio. i. perturbata visio: ⁊ claritas. i. clara visio. q̄qz sunt simul in debilitate. i. simul repiunt in hoie hūte debilez visum: sed hoc nō est simul in eodē respectu eiusdē eodē modo situati: ergo erit qa propinq̄ clare videt ⁊ remota turbide videt. Considerandū etiā q inferri posset: vel propinq̄ videt turbide ⁊ remota clare videt: sed Aui. nō curauit: vel qa dedit intelligi: vel qa ꝑmo de istis nō est ꝓprius huic. c. Tertio modo exponit ille textus: qa hic ꝓbat añs premissum: ꝑa rōne. ⁊ arguit sic simul cum debilitate reperitur perturbatio et claritas: ergo non ois debilitas est cum perturbatione: ⁊ patet.

c ¶Et claritas. ¶Jā ꝓbauit. A. q q̄dam debilitas visus est cū turbulētia: ⁊ hec erat ꝯclusio intenta quā posuit cū dixit: sensus cōcāt in specie debilitatis: que est turbulētia. Hic pbat aliud qđ ibi dixit. s. spēs fortitudinis est claritas. i. spālis fortitudo est cuz claritate: ⁊ dicit q sine dubio claritas visus aliqñ est ꝯiuncta cū virtute. i. fortitudine. Et q̄si. A. cōclusionē suā intēdit per ꝯuersionē ꝓpositiōis arguēdo sic: q̄dam claritas est cū fortitudine: ergo q̄dam fortitudo est cū claritate: tacet ꝯclusionem sicut intellectā ⁊ p̄missam supra cū dixit. specialis fortitudo est cū claritate: añs. A. ponit cū dicit. Claritas est q̄qz cum virtute. i. q̄dam claritas est cū virtute. i. cum fortitudine. Cōsiderandū q ista fortitudo est in qua ꝓpinqua ⁊ longinq̄ clare videt: ⁊ est visus tūc fortis ⁊ virtuosus. Cōsiderandū cum dicit pculdubio: qa de hoc nō erat dubiū: immo est per se notū: ⁊ ideo nō induxit exēplū: sed q claritas esset cū debilitate erat dubiū ideo supra exēplum induxit. Cōsiderandū etiā q Aui. tenuit aliū modū ꝓbandi hāc ꝯclusionem que dicit: q̄dam fortitudo est cū claritate: ⁊ aliū modū ꝓbandi aliā ꝯclusionē: que dixit: q̄dam debilitas est cū turbulētia: aliā enim ꝯclusionē probauit cū hoc añti: nō ois debilitas est cū turbulētia: ergo q̄dam debilitas est cū turbulētia: ergo si fuisset ꝓsecutus eūdez modū ꝓbandi: habuisset dicere nō ois fortitudo est cū claritate: ergo q̄dam fortitudo est cuz claritate. Sed. A. obmisit: qa sic ꝓbando posuisset ꝓpositionē dubiā. s. nō ois fortitudo est cū claritate. Cōsiderādū: q ex p̄missis hēmus tres ꝓpōnes: prima q̄dam debilitas est cum turbatione: secūda q̄dā debilitas est cū claritate: tertia q̄dam fortitudo est cū claritate. Est ergo dubiū de q̄rta ꝓpōne quā. A. tacet quedā fortitudo est cū turbulentia: an sit hoc possibile. Et dicēdum q turbulēta visio est dupler. Una citra vel ifrā nālem terminū longinquū spacij debite visibilis: ⁊ ista turbulētia est debilitas visus. Quedā aūt est extra termios spacij visibilis debite: ⁊ ista stat cuz fortitudine. v̄. g. visus meus hz pro spacio vsq; ad. a. si turbate video. b. vlte. a. adhuc dī fortis visus: sed si turbate video. b. ante. a. visus

De partibus

simul sunt cum debilitate: ergo nō omnis debilitas est cū perturbatiōe. ¶Sed instabit aliquis q perturbatio ⁊ claritas sunt ꝯraria que simul in eodem esse nō possunt vt ex diffinitiōe ipsoz apparet. Dic q princeps non vult hic dicere q pturbatio ⁊ claritas sint simul ⁊ semel in eodem cerebro vel in eodem sensu p̄m casdē partes: sed vult dicere q perturbatio complicari potest cum debilitate: ⁊ claritas etiam complicari potest cum debilitate vel in diuersis vel in diuerso tempore. ¶Quarto dicit q q̄dōqz claritas proculdubio est cum virtute seu fortitudine cerebri aut sensuum: vt quādo cerebrū ⁊ organa sensuū sunt bone complexionis ⁊ cōpositiōis ⁊ abundāt in spiritibus luminosis claris. ¶Quinto dicit q perturbatio cerebri aut sensuū semp significat mām aliquam vaporosam fumosaz aut humoralē que cōmixta cerebro vel organis sensuum vel suis spiritibus cōturbat eos atqz obnubilat. ¶Sexto dicit q claritas cerebri ⁊ claritas sensuum semp significāt siccitatem cerebri vel siccitatem organoz sensuū: seu priuationē humiditatū quibus imbibantur ⁊ cōturbentur. ¶Septimo dicit q pturbatio hec forsasse subito venit ⁊ figitur: ⁊ ex ea accidit vel fit oppilatio vt in cataractis ⁊ imaginatiōibus falsis visualibus que ꝓcedunt eas fumi ⁊ vapores inspissati oppilant

Universidad de Deusto

te.a. visus dicitur debilis. Uel dicendus q sicut videre rem a paruo spacio: z non a longo: z rem parue irradiationis z nō magne est quedaz debilitas z potest esse q clare vel turbide videt: ita videre rem longe multum z multe irradiationis est fortitudo quedā z potest cū hoc esse q clare clam videt: vel q non clare sed turbide. Dubitatur an debilitas visus cum turbidentia: z cū claritate sint nocumēta diminutionis corruptionis vel ablationis. Dicē dū q apud quosdam nullum illorum est. Aliter dicendū q sunt nocumēta diminutionis. Nā clare videre soluz qđ prope est dicit defectum siue diminutionem in spacium visionis. Similiter dicit diminutionem in cōprehensione lūis coniuncti: q si res illa sit parui radij videt eam clare: q si sit multi radij non potest eā cōprehendere: sicut accidit in egritudie que dī alintisar. Similiter turbide videre pōt reduci ad nocumētuz diminutionis visus. Propter qđ sciendū q p turbide videre nō intelligo vnā rē pro alia videre: q: tunc esset corruptio opationis: sz intelligo nō clare sicut ipsa est. vel pōt dici q est nocumētū ꝓpositū ex diminutiōe z corruptione. v. g. video rem albā: z iudico q sit alba: sed nō ita clare sicut ipsa est. a ¶ Uerum pertubatio.]¶ Postq̄z declarauit q est qdā debilitas cuz pturbatione: z quedā debilitas cū claritate: z quedā fortitudo cū claritate in gb⁹ sensus cōicat. Hic declarat aliud qđ supꝰ dixit. s. q ista significat dispōnem in cerebro: z primo facit hoc in generali: fo in spāli magis: fa in. [Et hoc] Dicit primo z̄c. Dubitaf hic. Utz hic sit sermo de pturbatione cōiuncta debilitati: z et de pturbatione que pōt cōiungi fortitudini. Secūdo dubitatur: vtrū hic sit sermo de claritate cōiucta debilitati: z et de claritate cōiuncta fortitudini. Tertio dubitaf: q: dicit q pturbatio significat mām. Contra in hoie qui ꝓpe videt clare: z lōge turbide. Item hō temperatus lōge videt turbide: fo dicit claritas significat ficcitatem. Cōtra: q: ficcitas est a melācolia. Item claritas est in hoie fortis visus tempate cōplexionis. Itē quare dixit semp z̄c. Cōtra aliqs prope videns clare z rē parui radij a lōge turbide videbit eā: vt supra dictuz est: sed hoc nō fit a mā: imo a subtilitate z paucitate spiūz visibilium: vt iij. trac. fen. iij. ergo turbata visio nō fit semp a mā: z sic nō semper significat mām. iij. ipse dicit q claritas signat ficcitatem. Contra: Ꝺ esset maxime: q: ficcitas faceret spūs claros: sed hoc est falsum q: ficcitas conuenit melācolico humori. Sed melia facit spūs turbidos z siluestres vt sumitur infra ca. de melācolia. Ad hoz intellectū cōsidera q humiditates in cerebro abūdantes: z ꝓprie cuz sunt vaporose reddūt spūs cerebri turbidos z ineptos z organa et oppilāt: vñ fiūt sensus turbidi z ebetes: ficcitas aūt purgādo a superfluitatib⁹ reddit spūs claros z puros: z organa sensuum clara z puia: z ideo cū cerebro humido est sensuum ebetudo: sz cuz ficco est sensum pspicacitas siue claritas: vt Ual. in teg. ca. de signis cerebri. Et qbus apparet prio q claritas z pturbatio de qbus hic est sermo est cōis omni sensui: sicut Aui. inuit lz postea explicauerit in visu. Lū. n. in oibus sensibus est claritas signatur cerebri mūdicies z expurgatio: sz cū sensus sunt turbidi signaf in cerebro mā inturbidans spūs cerebri: fo appet solutio. Ad dubitationes ad primā z fam. Dicēdū q sermo Aui. de turbulētia z claritate ē ꝓprie fm q de eis ꝓposuit nobis cuz dixit. Et sensus quidē cōicant z̄c. Mā ipse dicit q est quedā spūs debilitatis: q̄ est cū pturbatione z hanc declarault: z per hāc hic docet significare cū dicit. Uerū pturbatio. s. cōiuncta debilitati: z per ꝓs debilitas que est cū pturbatione significat mām. Quod aūt non loquaf de pturbatione coniuncta fortitudini si pōt sibi cōiungi: appet: nā illa pturbatio est visio nō clara vltra spaciū nāliter debitū visioni: talis. n. pturbatio non est mala: nec significat defectū: q: oculus fortissimus in visu inter oēs oculos hz turbatā visionē vltra spaciū sibi debitū. Si aūt loquamur de pturbatione cōiuncta fortitudini: vt cū dicis q hō videt rez magnā z nō clare: tūc significat et mām. Eodem mō dicemus q cū Aui. dicit z claritas. s. sensuum significat ficcitatez. s. cerebri intelligit de claritate de qua ꝓposuit nobis supra cū dixit. Sensus cōicant in spē fortitudinis q̄ est claritas. i. in spāli fortitudine: que est cū claritate z per ꝓs in speciali claritate que est cū fortitudine: hec. n. claritas cum fortitudine sensuū. v. g. q: sint pfecte clari: vt in visu: q: prope z lōge z rez parui z magni radij videt clare significat cerebri ficcitatē. Sed cōtra supra dictū est: q hec significat dispōnem sanam: sed ficcitas cerebri facit cerebrū egrum simplr. Dicendū q ficcitas cerebri vel dicit solā supfluitatum expurgationez: z talis ficcitas stat cū cerebro sanissimo: siue tēperato habēte similiter sensus claros z fortiores: z vt sic fortitudo z claritas dicūt dispōnem sanā. Uel nō est cum virtute. ¶ Uerum pturbatio[a] semp significat mām. Et claritas significat ficcitatem. ¶ Et hec quidem[b] pturbatio fortasse subito figitur: z est ex eā oppilatio. Et significat materiaz vaporosam in venis cerebri z reti. ¶ Judicium autem[c] de significationibus haruz lesionum est: qñ que pcedit cursu permutationis fm plurimuz sequitur complexionem calidam z siccaz. Et que curritas cū fortitudine z claritas cū debilitate significāt ficcitatē: sz pturbatio siue debilitas cuz pturbatiōe: z et fortitudo figt mām. Propter solēnē tertie dubitatiōis est sciendū: q pturbatio ē duplex. Una q̄ est ꝓtinua super quocūq; visibili z super toto spacio ꝓpinquo vel lōginquo: z ista est que significat mām. Et ideo posset dici pturbatio semper. i. cōtinua significans materiā. Alia est pturbatio que i quodā est spacio: z i quodā nō: vt in eo qui propinqua clare videt: z lōginqua non. Et ista potest fieri a pauco subtili spiritu: z de hac nō est sermo. Uel potest dici q pturbatio est duplex. Una vera que est turbidū iudiciū dare pp spūum turbidationem: z ista semper significat materiam: q: spūs aliter turbidari non possent. Et ista materia est maxime vaporosa. s. que spiritus turbidat: lz possit habere aliam mām: a qua vapor surgat. Alia est turbatio nō vera que est quedā impotentia iudicij: sicut in eo q rem distantē parui radij nō clare iudicat: z de hac nō est sermo hic. Sz tu dī. quare Aui. dixit turbatio: s. vera semper significat: z de claritate: absolute dixit significat: z non dixit semp. Dicendum q claritas cū fortitudine multa sicut in cerebro tēperato in etate media nō significat ficcitatē ꝓprie. Ad quartā dicēduz q per ficcitatem intelligim⁹ ꝓpriationē nō solum humiditatū humidarum: sed ficcaz in virtute: vt melācolia z colera: vel aliter vt diffuse scripsimus fen. iij. trac. iij. i. ca. Uel dicendū q turbida visio: vel est sana: q̄ in quocūq; sano inuenif: q: visibile est nimis ꝓpe vel nimis lōge z talis non significat mām: quedaz est turbida egra: q: de quocūq; spacio cōuenienti turbide videt: z ista significat mām. Clara visio quedam sana: z ista nō significat ficcitatē: quedā egra q: propinqua clare videt: vel solū lōginqua clare: z ista significat ficcitatem: vel nō subsistinet fortia: lz clare videat sed ledif ab eis frequentius: q: longinqua clare videre nō significat ficcitatez: sed spirituū grossum z melancolicū: z ideo nō dixit semp. b ¶ Et hec qdez z̄c.]¶ Hic in generali minus docet significare sumēdo alterū predictoꝝ signorum. s. pturbationē z ꝑz.]Considerandū q per turbatio sensuum. v. g. visus qñq; vadit z venit: z tunc significat: q mā nō est fixa in cerebro: vel figitur taliter: q ꝓtinue hz hō hanc pturbationem sensuum: z tunc ex tali turbatione significaf: q mā vaporosa: z illa mā a qua surgit fixa est in cerebro: z oppilauit p ingrossationē z multitudinem venas cerebri z rete. s. mirabile vbi fit spūs pro omni sensu: z hoc est qō dicit. Et est ex ea. i. significaf ex ea oppilatio: z significat mām vaporosam in venis vel ex ea. s. mā: ex q̄ fit pturbatio est oppilatio z̄c. q: eadem mā que pturbat: etiam oppilat. Considerandū etiam q littera que dicit z significat possz referri ad illud quod premisit cuz dixit. Uerū perturbatio semper significat materiam. Ualt igitur determinare quaz materiam significat: q: materiam vaporosam: z quo loco: q: in cerebro. s. in venis z hoc q̄stum ad cām antecedentem a qua vapor surgit z reti ipso per cerebꝝ z sib cerebro: z hoc q̄stū ad vaporē actu inturbidātē sensus. c ¶ Judiciuz aūt.]¶ Supr⁹ Aui. posuit qđdā cōe de signis ex significatione ex opationibus sensuum. Hic aliud cōe ponit. Et primo ponit cāz. secundo declarat vel probat: fa ibi[Et debilitas.]Considerandum circa primam partem. Diceret quis ad quid Aui. repetit hūc cāz. cū supra positus sit isto ca. Significatio z̄c. Dicendū q ibi est positus iste cānō. generaliter ad oium virtutuz operationes. Hic aūt ponitur contractus ad opationes sensitiuas z propie sensuum exteriorum: de qbus iam premissit: lz etiam sit ver us de opationibus moralibus vt appar ebit: z etiā iste cāz. hic pfectius declaratur q̄ superius. Considerandū q Aui. multiplicat vocabula cū dicit: diminutionis z debilitatis: z hoc pp diuersos modos nocumentorum actionis: qui dicuntur actiones diminute: sunt enīz quedam diminute extensiue: quedam intensiue: vt hz declarari in principijs huius scie. Considerandū q duplex littera reperif in fi. ptitule. Una dicit: fm plurimum sequitur frigus. Alia dicit fm plurimuz sequitur frigus z calorem: z vtraq; verificatur vt statim apparebit.

Jacobus

pstant foramen pupille vel neruos opticos z conturbant visuz. ¶ Octauo dic q hec pturbatio subito cuentes māz aliquā vaporosaz idicat i venis cerebri vel in arterijs retis mirabilis q̄ si illic maneat reddit hoiem tristē: z si super oculos aut nares recidat cōturbat auditū vel cōturbat visum: z si ipsa inspissetur oppilat neruos istorum sensuum z prohibet trāsitum liberum spirituum ad oculos z nares transitum sonoꝝ z specierū visibilium ab eis ad cerebrum in toto aut in parte.

¶ In septima dicit primo q iudicia de significationibus lesionū sensuū talia esse dōt q lesiones pmutationū operuz a nā sua sequunf vt plurimū z significant cōplexionē calidam z siccam sicut visiones z corruptiones false z fantastice. Et lesiones diminutionis seu debilitatis z destructiōis opationū sequunf frigus. Cuius rei signa sunt q in etatib⁹ z regionib⁹ z tpibus z cōplexionibus z morbis calidis magis ꝓtingunt pmutationes operationū: z in istis frigidis magis cōtingunt debilitationes z destructiones harum: nisi debilitas vel destructio cū vehementi fit apparitiōe casus virtutis z corruptiōis vt in putridis febribus z pestiferis sepe corrumpuntur aut diminuuntur visus z auditus non a frigiditate: sed a venenosa caliditate. Secundo dicit q caliditas comparata frigori conueniens est ad opera sensuum: nisi tanta fuerit vel tam venenosa q complexionibus organoruz noceat: z has ledi indicet: z virtutes corpis possidere faciat diminutionem seu debilitatem vel delectionem: nam tunc lutilis opibus sensuum z incōuenies est: z tunc nō confidas in significationibus frigiditatibus cerebri ex diminutione opationū sensuū exteriorū: imo caueas id est caute intēdas ad significatiōes alias pretactas cuiusq; duarum cōplexionum. s. calide z frigide cerebri. Tertio dicit q si destructio operationis alicuius sensuum exteriorū cā cerebri cuenerit z nō pp nocumenta corruptionis vel incisionis vel oppilationis vel cuiuscunq; alterius indispositionis i proprio organo seu instrumento eius significat festinationem z celerē aduentum causarū diminutionis operationis illius. s. frigiditatem cerebri que primo diminuit operationes sensuuz: deinde festinanter aucta destruit z aufert eas: vt in repletione capitis cum grauitate pp viscosos z frigidos humores hebetantur sensus z diminuuntur: z cum festinat augeri repletio destruuntur penitus z auferunf sicut in maioribus apoplexijs. ¶ In residuo vero presentis textus huius prime partis princeps vt opinor tres propositiones intelligi voluit.]Prima est id ex membris sensibilibus quod cerebro valde propinquū est sicut membra auditus anhelitus z adoratus recepit a cerebro nocumētū suarum operationum: si illud nocumētum sit in eo cōe seu cōicatuz z nō sit inductum a cā priuata sibi appropriata vt est superfluitas alimēti propicij vel excellentia proprij sensibilis que corrumpit sensuz: qñ plurimū

a ¶Et debilitas. ¶Hic probat vel declarat: & primo facit hoc. secūdo errorē abijcit. tertio infert cañ. secunda ibi| Uerū |tertia ibi| Oportet ergo |Primo vult dicere: q diminutio & ablatio actionis fiunt a frigore nisi cum eis appareat vehemens corruptio &c. In hoc ergo. A. innuit probationē hanc. Illud qđ pōt perducere ad casum virtutis pōt eē causa diminutionis & ablationis actionis: sed calor hoc facere pōt resoluēdo. Sed tu. d. Auic. cōtradicit: qa dicit q debilitas & destructio sequūtur calorē: si est cum vehementia corruptiōis: ergo cuz facit corruptionē actionis facit diminutionē et ablationē. ¶Dicenduz vupliciter. primo q hic corruptio non sumit pro corruptione actionis: qr Aui. vocat eā permutationez sed sumit pro destructione mēbri. q. d. cuz calor perducit ad mortem corrūpēdo mēbrū & debilitando virtutē: tūc pōt pducere ad diminutiōez & ablationē actiōis. Uel alr q calor extraneus prius qz pducat ad ablationē actionis & diminutionē per viā resolōnis: & casus vtutis. primo dico facit nocumētū magnū corruptionis: postea cuz calor extraneus pducit ad frigus per viā resolutionis segr ablatio actionis: & diminutio: ex qb⁹ appet: q si caliduz noceat nocumēto: qđ est diminutio: aut ablatio ꝟ erit per accīs: qa per se ista nocuīta fiunt a quodā frido inducto per calorisnālis puationē. Erit igit iste ordo: q calor extraneus ꝓmo inducit nocumētū: qđ est corruptio deide cū pducit ad casum vtutis per resolonē calidi innati icipit diminui operatio: vltimo aufert. Et ꝓsidera hec in freneticis: q gradatim tēdūt ad mortē: vel in febribus ꝓtinuis occidētibus per viā resolotionis: ꝓsiderādū tñ q fige subtiliter inspiciat cū diminutione actionis pueniente a calido: quasi semper est qdā modus corruptionis siue pmutationis actionis ꝓpter id parū calidi extranei: qđ est cum pauco calore naturali. neqz eni est diceret incōueniēs actionē simul eē diminutā & corruptā: cōsiderādū est etiā diceret qs ꝝre dixit plurimū. i. vt plm. ¶Dicendū q Aui. innuebat in modo loqndi: q cuz apparet corruptio & casus virtutis cū diminutione & ablatione operationis illud est a caliditate. hoc aūt non est simpliciter vex. qa pōt apparere mēbri corruptio & casus virtutis etiā a frido: & illa diminutio & ablatio qbus casus vtutis

b ¶Uerū. ¶Hic remouet errorē: iam eni |ꝓpūgit, puenit a frido. dixerat q quādo cū diminutione & ablatione actionis est casus virtutis significat: q illa nocumēta fiunt a caliditate: quare crederet aliqs: q calor plus noceret virtutibus qz frigus: ex quo ꝓpter casum & destructionē virtutis cum his nocumētis arguimus: q fiant a calido. Hoc igit Auic. remouēs dicit: q caliditas cōparata frigiditati ꝓuenit vtutibus: sed cum magnificat eius nocumentū cōplexionibus. s. innate & influenti: & corruptio. i. destructio facit possidē virtutis diminutionē. i. defectionē tūc nō ꝓuenit immo diſcōuenit & ꝓtiat: & hoc est qđ innuit cum dicit. Dum nocumentū &c. Dubitat que sit maior: vel minor siue peior debilitas diminutio vel ablatio actiōis: an illa q̄ fit a calido: an illa q̄ fit a frigido: vi q illa q̄ fit a frigido p. A. supra fen. ij. primo lib. c. de pulsu cōplexionū: vbi dicit. Debilitas quā mala cōplexio frigida hereditare facit maior est ea quā mala cōplexio calida facit hereditare. Et probatur rōne quā inuit. Mā si caliditas est magis ꝓueniēs calori innato: debilitaz ꝓueniēs ex ea est minor: sed sic est vt. A. ibidē: & fen. i. c. de cōplexionibus: vbi dicit. Tu tamē ex hoc itellige q sanitas plus attinet caliditati q̄z frigiditati. Jn ꝓtrariuz vi Aui. qui ex diminutiōe & ablatiōe actiōis cuz sint cū casu virtutis videt significare q fiāt a calore corrumpēte. Dicendū q nocumenta possunt ꝓuenire a calore dupliciter. Uno mō p se. s. p sui imꝓportionem & excessuz in gradu: qūo facit maxime corruptiōes. i. pmutationes opationuz: lz ēt possit facere additiōes: vt cū iuuat attractiuā: & hec nocumēta a calore proueniētia sunt minus mala: q̄z proueniētia a frigido: ratio ē: qr forma siue qualitas que est calor est ꝓueniētior & ꝓformior virtutibus q̄z frigus: vt Auic. hic: & hoc est qđ volebat fen. ij. ꝑmi lib. ꝓcal. ca. Alio modo nocumēta opationū pūt per accīs a calido ꝓuenire: vt propter frigiditatē inductā ab eo per viā resolonis spūuz. Et tūc hec nocumēta pūt dupliciter cōsiderari. Uno mō in se: & absolute: & vt sic sunt eq̄lia vel esse pūt. v. g. ita est cecitas illa: quā facit mala cōplo calida resolue do sicut illa: quā facit mala cōplexio frigida ꝓgelādo. vtraqz enim est cecitas & ideo silr stupor qui fit a frigido & calido resoluenti: vt Aui. i. cañ.

rit cursu diminutionis & debilitatis ſm plurimum ſegtur frigus. Et debilitas* & destructio ſequuntur frigus niſi ſit cū vehementi apparitione corruptionis & caſus virtutis: tunc enim fortaſſe plurimū illō ex caliditate. Uerū[b] cecitas cō ueniens eſt comparata frigori dum no cumentum complexionibus ab ea nō ſignificatur: & eius corruptio virtutes di

Jacobus

nocumēti ipsius membri sensibilis cerebro propinqui quod nō remouetur purgatiōe eius & rectificatiōe siue cōplexionis a cerebro procedit: vt si nares emūgas in olfactu vel anhelitu lesae & nō tollitur lesio cerebrū patitur. Et similiter si aures impeditas mūdificaueris: & inde non cesset impedimentū significaf a cerebro venisse: qa cū cerebrū sit supfluicum: rum qa de se debiliter digerit: tuz qa est veluti caminus corporis: & nulluz sit aliud illis mēbris proximū a quo tā facile supfluitates ad ea descēdant ꝓsumuntur horum nocumēta a cerebro oriri. Scda est cū reliqui sensus a cerebro remoti vt tactus & gustus impediuntur ab opibus suis circa sensata significant esse nocumētum in ipsis vel in suis organis caliditatis & ficcitatis nō pueniētiuz ad hoc q virtutē prosternāt si illud nocumentū sit nocumētuz pmutatiōis: & si est nocumentū diminutiōis vel destructiōis significat frigiditatez. Tertia ꝓpositio est auditus & odoratus lesi aut impediti in opibus suis significāt q mala cōplexio est in cerebro pp quā leduntf & impediunf: qr sensus isti sunt cerebro ꝓpinquissimi facillime ab eo recipiētes male cōplexionis influxū & superfluitates qbus inficiunf ipsoz organa. ¶Attēde q in tex. hoc sunt multi defect⁹ vel a trāslatore vel a scriptoribus quos corrigere opz si ab eo debeant tres predicte elici ꝓpositiones Et ꝑmo tollenda est hec ꝓiunctio niſi ibi |niſi sit nocumētū |Scdo tollēda ē hec negatio nō ibi| nō significāt nocumētuz. |Tertio loco de aut dz & scribi ibi| aut ficcitat |Quarto loco

Fen. ij. ca. de cauſis debilitatis. Alio modo pōt ꝓsiderari cāstuz ad modū inherēdi. vel cāstum ad facilitatē vel difficultatē curationis. & tūc videf q gñaliter casus & defectus virtutū: & huiusmodi nocumēta ꝓuenientia a calore sunt peiora: cāz ꝓueniētia a frigiditate. Ratio est. qa defectus ꝓueniētes a calore similant morbis vel nocumētis inanitiōis: egēt enim restauratione spūuz resolutoꝝ. sed morbi ꝓueniētes a frigido: & nocumēta ab eo sunt per viā potius ablationis: & tō etiā alteratiōe curanf: etiaz nocumenta ꝓgelationis curanf cuz securitate: qa calidis: in quoꝝ vsu nō est timor: sicut in vsu frigidoꝝ: etiā defectus inductos a calido per viaz resolutionis non pōt curare: qn noceas: si enim calefacis: addis in calido extraneo: si infridas addis ad malicias nocumētoꝝ: ideo ydropisis a cā calida difficiliter curaf. Et posſz dici: q hec nocumēta sunt maiora: qa citius addunf a calido: cāz a frido: qa calidū magis est actiuū. Ad cāta dicēdū q ꝑmones illi. A. referunf ad debilitatē: que ꝓuenit a calido p se. Ad aliud dicit q. A. innuit hic in hoc nocuīta qñ sunt a calore eē cū maiori casu vtutis: nō cāstū ad nocumēta in se. sz vt cōparanf ad modū iherentie qa difficilius remouentur: vel vt cōparantur ad modum prouētus & augmenti. quia calidū est magis actiuuz: vel semper ex vltimatione actionis calidi ꝓuenit ablatio vel diminutio: sed vt frigidū noceat non oportet q vltime agat licet etiā posset nocere vltime agendo. ¶Uel dicendū q Aui. hic dubitatiue & indeterminate loqtur cum dicit: fortaſſe plurimū. Uel dicendū q Auicē. non vult hic ex vehemētia casus virtutis arguere nocumenta fieri a calido: sed vult dare modū ſm quem calidum facit ista nocumēta scilicet diminutionis & ablationis. hoc enim est perducēdo ad corruptionē & casum virtutis. Sed tu. d. tunc Auicē. nō debuit loqui dubitatiue. Fortaſſe & plurime. Dicendū q Auicē. forte adhuc dubitabat in hoc: qa est imaginabile q calor per se & sui in proportione circūscripto frigido priuatiuo potest facere alicuius virtutis debilitatez idest operationis diminutionē: vt virtutis: que nō multū indiget calore: sicut est retentiua respectu attractiue: & hic esſet locus speculationis etiam sicut in appetitu.

c ¶Oportet ergo. ¶Hic infert cañ. & segtur: qa per hos modos nocumentoꝝ non potes certe iudicare super determinata cōplexione. Mam ablatio & diminutio possiunt fieri a calido & a frigido: ergo oportet vt nō ꝓsidas &c. immo caueas idest caute attendas. Significationes ꝓdictas. ¶In generali. in primo li. Fen secūda ca. de signis cōplexionuz vel predictas. i. dicēdas. Dubitatur vtrū sicut ablatio potest fieri a calido & frigido: ita corruptio actionis. ¶Dicendū q sic: in virtutibus autē naturalibus: satis apparet: vt accetosatio cibi: fit a frigido: in aialibus autez apparet de sensu tactus. Nam mala cōplexio frigida facere potest: q tactū rem calidā iudicabit frigidā: siue non calidā: & sic est actionis corruptio: & in virtutibus sensitiuis interioribus pōt inducere nocumentuz corruptionis ſm q post apparebit: tamen plus videf q diminutio & ablatio ꝓueniāt a calore: cāz corruptio. i. permutatio a frigiditate.

d ¶Et destructio. ¶Hic ponit aliud cōmune in quo vult ostēdere quo modo ex determinato modo nocumēti in sensibus particularib⁹ significatur alius modus nocumenti in cerebro: & dicit q destructio. i. ablatio actionis sensuuz particulariū significat festinationē causaruz diminutionis: scilz in cerebro. i. significat diminutionē actionis in cerebro si fuerit scz destructio operationū sensuū particulariū ꝓpter causam cerebri: et non &c. Dubitatur qa Aui. ex nocumento quod est ablatio actionis sensuū arguit diminutionē actionū in cerebro: contra qa epilentici cū stant sine sensu & motu non intelligunt neqz memorātur: vt patet. iij. de interioribus. vij. ca. & etiam apoplici: non ergo ex ablatione actionum: iudicamus causas diminuētes. ¶Dicēdū q mens. A. est ista q ablatio actionis in sensibus particularibus pōt significare causas diminutionis actionis in cerebro: & causa est qa pauca permutatio vel lesio in principio siue in principali mēbro est multa in principiato siue orto ab eo: vt Auer. illo ca. qñ debilitaf. iij. collz. & sumitur ab Ari. primo de generatione aialiuz ij. ca. tamē regritur ꝓditio illa q destructio operationū in sensibus particularibus nō fit ꝓpter lesionē ꝓpriā in organis sensuū: qa actiones eorū pūt esse destructe ꝓpter cām ꝓpriā in eis & nō ꝓpter nocumentuz in cerebro:

De partibus

de gustus dz scribi adoratus ibi| Auditus aūt & gustus |Aliter. n. princeps sibimet ꝓtradiceret in. c. isto cuz prius dixerit. Gustus aūt & tactus hoc cursu ꝓcedūt: nisi qr ipsoz mutatio a cursu naturali ſm plurimuz significat corruptionē propriā in instrumētis ipsoz propings & ſm minimuz cōicationez cerebri. Et experimētuz docet q gustus plus leditur a stomacho qz a cerebro vel fere ita sepe & a pectoralibus. Uex qr temerariuz vi & nō opus expositoris: sed correctoris imutare ter. prosequamur taliter qualiter expositiōem lre vsualis cōiter inuēte hoc modo. Quarto dicit ꝓnceps q illud ex mēbris sensibilibus qđ est valde propinquū cerebro sicut auditus anhelitus narium & adoratus recipit a cerebro supple lesiones suoꝝ operū niſi si nocumētum sit in ipso cōe. i. cōsuetuz vel a natura vel a consuetudine: vel cōmunicatuz sibi deforis ab excellentia proprij sensibilis vel cōmunicatum a causa priuata ex reliquijs proprij alimenti. Mam plurimum nocumēti ipsius scilicet membri sensibilis propinquissimi cerebro quod nō tollitur per purgationem sibi appropriatā & alterationem male complexiōis venit a cerebro. Quinto dicit q propterea reliqui sensus non proximi cerebro quādo leduntur suis sensatis propter horum excellentiam sicut visus nimio solis splendore tactus solutionis continuitate nō significant nocumētum in ipsis caliditatis aut ficcitatis aut frigiditatis & humiditatis nō peruenientiuz ad hoc vt virtutem prosternant. Sexto dicit q auditus & gustus in operationibus

suis lesi

Universidad de Deusto

in cerebro: ꝛ non significarent defectū in cerebro. Ista autez nocumēta
pñt esse ꝓpter corruptionē. i. alterationē in cōplexione: vel ꝓpter incisio
nē: vel oppilationē: ꝛ hoc est qđ dicit. Corruptionis ꝛc̄. Et vniuersaliter
vel nocumentuz vniuersalis remotionis a cōitate. i. a sanitate vel bona
dispone est ꝓpter nocumentū. s. ab extra: aut ꝓpter ꝛc̄. s. abintra: vel p
pter nocumentū. i. malā cōplexionē sine materia: aut ꝓpter cām ꝛc̄. i. cuz
materia: sed tu. v. quare
vsus est ista modo loquē
di. Significat festinat io
nē ꝛc̄. dicenduz q̄ qñ ali
qua causa ledēs occupat
cerebrū: ꝛ eo mediāte le
dit sensus pōt dici q̄ fe
stinauit ad cerebrū: quia
ꝑius occupauit cerebrū.
Propter solutionem ra
tionū ꝑdicta: q̄ Aui. nō
vult hāc ꝓpositiam esse necessariam: sed possibilē: nō enim est semper verū
q̄ nocumēta destructionis sensuū particulariū arguant nocumēta mino
ra in cerebro. s. causas diminutiōis: sed qñq̄ ē verū: vnde dixit. Et de
structio qdem qñq̄ ꝛc̄. Istud est maxime in principio aduentus causarū
ad cerebrū: ꝛ istud voluit forsan cum dixit. Festinationē. Lause enim no
cētes cerebro: cuz festinant ad multū nocumentū possunt auferre actio
nes sensuū priusq̄z cōplete ledant cerebrū: sunt tñ in via cōplete ledendi:
ꝛ hec est festinatio. Ex qbus apparet falsitas expositionis eoꝝ: qui textū
trāsponūt dicentes festinatio cāruz diminutiōis significat destructiōez.
a ¶ Ex membris. ¶ Hic ponit quartū cōmune de iudicijs ꝛ signis ab
operationibꝫ oium sensuum. Pōt aūt lra dupliciter introduci. primo q̄
A. ex determinatis sensuū nocumentis docet significare sup cerebri dis
positiōe: ꝛ ꝑmo facit hoc. secūdo infert quoddā. scđa ibi [Quapropter]
Sēsus aūt ūsti sunt illi qui sunt propinquoꝛ: sicut auditus ꝛ odoratus. so
modo pōt introduci: ꝛ reddit ad eandē sniam q̄ Aui. satisfacit q̄stiō: plu
ries enim innuerat q̄ sensus patiunt cerebro patiēte. Queret ergo aliqs
qa sensus citius patitur patiente cerebro: respōdit q̄ sensus propinquoꝛ:
ꝛ dicit q̄ ex mēbris sensibilibus quod est valde cerebro ꝓpinquuz recī
pit. s. nocumentū citius vel prius: vel magisq̄z qđ est longinquū: als mi
noratur. i. impedit in actione. Nocumentū sit in ipso. Misi excipit. Con
siderandū q̄ littera dupliciter exponitur. Jam enim Aui. innuerat q̄ ex
nocumento mēbri sensibilis cerebro propinquoꝛis possumus arguere sup
cerebro: sicut ex stridore dentiū siue alio spasmo vt innuitur primo pro
nosticoꝝ. Vult ergo dicere Aui. q̄ hoc est verū: nisi nocumentū particu
laris sensus sit in ipso cōmune qđ pōt sibi: ꝛ aliis mēbris corporis adue
nire: que ꝛ nō sentiunt. v. g. sicut mala cōplexio oppilatio apatio: ꝛ huiuſ
modi. Ista enim nocumēta dicunt cōmunia in ipsis: ꝛ ex his non signifi
camus necessario passionē in cerebro: sed ex nocumento q̄ nō est cōmu
ne: sed eius fm q̄ ortū ꝛ propinquū cerebro. Et qa aliqs quereret quo
modo cognoscam hoc nocumētū esse cōmune vel non. Respōdit q̄ si no
cumenta odoratus nō remouētur propria cura cōsimiliter auditus. v. g.
purgatione scilz aurū ꝛ nariū: ꝛ alteratione cōplexionis: significatur q̄
hoc est a cerebro ꝛc̄. Alio modo exponit. Misi sit nocumentū in ipso scz
cerebro cōmune: qa ex totius cerebri nocumento oēs sensus ledunt: vt
iij. de interioribus. secūdo capitulo: ꝛ infra capo de epilepsia. Consi
randū q̄ iste canon fuit valde necessarius. Jam enim Aui. innuit q̄ ex oi
um sensuū nocumento arguimus super nocumētuz cerebri. Vult igitur
ostendere q̄ ex vnius sensus nocumēto possumus etiā arguere sup cere
bri nocumēto. ¶ Dubitatur quare enumerās sensus propinquos dixit
odoratus ꝛ auditus ꝛ nō dixit de visu. ¶ Dicendū primo q̄ dedit intel
ligi sicut notū: secundo q̄ oculi non sic situaliter appropinquāt cerebro
sicut carūcule narium: ꝛ intrinsecū instrumentū auditus. ¶ Dubitat qđ
membrū magis cōmunicet nocumentū cerebro: vel longinquū: vel pro
pinquuz. Videtur q̄ lōginquum: qa simile videtur de membris patien
tibus propter cor ꝛ epar: ꝛ de patientibus propter cerebrū: sed membra
patiētia propter cor ꝛ epar longinqora magis patiuntur: vt apparet de
frigore extremitatū in febribus: apparet etiam de nocumento pedum: vt
de inflatione in ydropisi: vnde cōmentator secūdo pronosticoꝝ comento
tertio ꝛ. lviij. pedes in primis apantur in ydropisi: propter vehementiā
longitudinis ipsoꝝ a membris multi caloris. Idem innuit Serap. trac.
iij. sui breuiarij capi. de ydropisi. ¶ Amplius membrū in quo debilita
ta est virtus mēbri principalis citius: ꝛ magis videtur recipere lesionez
cum lēditur principale: sed remotū membruz est huius. ¶ In cōtrarium
est Auicē. cuz dixit ex mēbris: qđ est valde cerebro propinquū recipit sci
licet nocumentū: ꝛ primo pnosticoꝝ. xiij. comento. Lacerti proping cere
bro vehementius sentiunt egritudinē accidētem in eo: dicēdum q̄ mē
bra que recipiūt nocumenta ꝓpter lesionē ꝛ propter causam in principa
libus dupliciter possunt noceri vt sumitur tertio de interioribus: primo
capi. Uno modo qa recipiūt materiā quam non debent recipere: siue cō
plexionē per viam alterationis: calefactionem siue infrigidationē cuz al
terationē positiua: ꝛ isto modo citius patitur membrū propinquū: q̄s re
motuz causa est: qa materialis qualitas prius ad eum pertingit: ꝛ ideo in
febre prius calefiunt vicina cordi q̄s longinqua: similiter quādo materia
pellitur a corde: prius recipiunt istam partes propinque: q̄s longinque.
Cōsiderandū tamen: q̄ talis materierū receptio in propings membris:
licet fit prius: q̄s in remotis quādoq̄z tamen nō perseverat in eis: sed trā
sit ad alia: propzie cum virtus principalis membri fortē fuerit elongādo
materiā a se. Alio modo possunt mēbra recipere nocumentū: qa nō reci
piūt quod debent: verbi gratia: qa membra a corde nō recipiūt spirituz
vitalem vel nō a cerebro sensum ꝛ motū. Et tūc si istud fit propter defe
ctū spirituū in principalibus: citius ꝛ magis cōmunicat hoc nocumen
tū membris remotis q̄s propinge: verbi gratia: deficiēte calore naturali
in corde: citius ꝛ magis deficit in pedibꝫ: ꝛ manibus q̄s in pectore: ꝛ sic

anhelitus ꝛ adoratus: plurimū. n. nocu
mēti ipsius qđ purgatiōe ꝛ cōplexiōis
cōmensuratione nō remouet est ex cere
bro: quapropterᵇ relig sensus: cū suis le
dunt sensatis nō significāt nocumētum
in ipsis caliditatis aut siccitatis nō pue

loqbatur Gal. prealle. ca. Sed tu. v. cōtra deficiente calido in principali
mēbro deficit in extremis per viaz retractionis. Sed retractio prius in
cipit in mēbro vicino cordi q̄s remoto: immo nō retrahitur a remoto: n
si mediāte propinquo. ¶ Amplius nō videt esse solutū ad mentē. B. set
cūdo pronosticoꝝ: ꝛ Serap. iij. practice: qa ibi loquitur de nocumento
pedum remotoꝝ a fonte caloris: quod nocumentū est per materierū re
ceptionem: qa loquunt
ve eorū apostemathone.
¶ Ad primū dicendum
q̄ prima propositio non
est absolute vera. s. q̄ oīs
defectus caloris qui cō
municatur a principali ad
principiata fit propter re
tractionē: posset enim el
se ꝓpter priuationē trās
missionis. Sed ea ꝓcessa.
¶ Dicendū q̄ lz retractio prius attingat propinquū membrū: q̄s remo
tuz: tamē ispūs qui retrahitur a remoto mēbro recipit in ꝓpinquo. ¶ Ad
scōm dicendū q̄ ista apatio. i. inflāmatio pedū maxime fit defectu calidi
naturalis in eis. Ex qbus cessant cōtraria. ¶ Dubitat scđo: vtrū existen
te nocumēto in toto cerebro sit possibile solū vnū sensuū lēdi de exterio
ribus sensibus: videt q̄ nō: qa in epilepsia: ꝛ apoplesia. Ideo oīs sensus
lēdūtur: qa totū cerebrū est lesum: licet plus vna pars: q̄s alia vt videtur
de intētione. B. iij. de interioribus. ij. ca. ꝛ Aui. infra ca. de epilepsia. sic
etiā in apoplesia idem cōtingit: hec vident de mēte. A. hic fm vnā expo
sitionē cum dicit. Misi nocumētū sit in ipso. s. cerebro cōmune. ¶ Ampli
us lesa parte cerebri a qua oritur determinatus sensus: ledit ille sensus:
ergo leso toto cerebro ledunt oēs sensus. In cōtrariū est. A. in principio
lre. Ex mēbris sensibilibus quod est valde propinquū. Recipit ꝛc̄. Dicē
dum q̄ vel nocumentū cerebri est magnū: ꝛ maxime appropriatuz cere
bro toti. ꝛ tūc leduntur oēs sensus: ꝛ etiā motus leduntur: vel nocumen
tum nō est magnū: neq̄z cerebro appropriatū: sed cōmune cum corpore:
siue principaliter in corde: vt est calefactio: vel exiccatio in febre: vel alia
causa que est parua: quāuis sit in solo cerebro: ꝛ tūc non est necessarium
omnes sensus ledi lesione manifesta: sed alter poterit ledi: ꝛ hoc propter
aptitudinem ad patiendum: verbi gratia: aliquis habet oculos debiles
ex natura vel accidenti: cerebro igitur patiente non multuz statim leden
tur oculi alijs sensibus non lesis. hoc sumitur de mēte Gal. ic. primo pro
nosticoꝝ. xxxij. comento. s. super isto verbo. Frendere dentibus. Ex qui
b ¶ Quapropter. ¶ Hic tex. est difficilis: ꝛ hz | bus cessant ꝓria.
expositiones duas. Prima est Alberti dicētis qđ Aui. vult ostēdere qui
de sensibus cōicant cerebro nocumētuz: ꝛ qui nō: ꝛ dicit: sed reliqui sen
sus ꝛ longinqui a cerebro cū leduntur in suis organis nō significant no
cumentū ex ipsis caliditatis vel siccitatis vel alterius qualitatis: vñ ope
rationes cerebri leduntur: ꝛ nō possunt prouenire nocumēta hārū qua
litatum in organis sensuum: ad hoc vt prosternāt virtutem cerebri p cō
municatiōem ab organis sensuuz ad cerebrū: auditus aūt ꝛ odoratus cū
lēdunt aliqua mala complexiōe significāt q̄ cōplexio ista est i cerebro. s.
cōmunicata ei ab illis. s. auditu ꝛ odoratu: ꝛ hoc ē qđ. A. dicit. Quapro
pter pro sed. Reliqui ꝛc̄. Sensatis. i. organis. Hec expositio non est ad
mentem. A. ꝛ est falsa: primo q̄: mens. A. erat ostēdere qui de sensibus re
cipiunt cito a cerebro: vt propinqui: ꝛ qui nō sic vt longinqui: ꝛ ideo dixit
Quapropter. Neq̄z eius intētio erat ostēdere qui de sensibus suum nocu
mētum cito cerebro cōicent ꝛ etiam magis. Secūda expositio est fal
sa: qa vnum nō supfluit: ꝛ sic falsē accipit tex. vel suam. s. expositionis
intentionem falsificat. Intentio. n. expositionis est: q̄ sensus longinqua ce
rebro quādo patiunt ꝓpriā passionē nō cōicant illam cerebro: siue sit ca
lida siue ficca: ꝛ q̄ nō cōicant: ideo nō debilitant siue prosternūt cerebꝝ.
Sed lra dicit ꝓtrarium huius qđ dicit: q̄ sensus leſi nō significant nocu
mentū caliditatis nec siccitatis nō ꝓuenientiū ad hoc: vt virtutem pro
sternāt. Est ēt falsa in eo qđ intendit: qa falsuz est dicere q̄ sensus a cere
bro longinqui: vt tactus nō cōmunicent nocumentū qđ est in eis a calidi
tate vel siccitate ipsi cerebro: imo inter oēs sensus magis cōicat cerebro
determinatū moduz sui nocumēti: vt dolorem. Nullus. n. sensus est: qui
ꝑ nocumentū sue operationis ita cito ꝛ fortiter cōicet cerebro nocumē
tuz sicut tactus. ¶ Sz ꝓtra inspiciendo solem citissime cōicatur cerebro
nocumentū cuius signū est sternutatio. ¶ Dicendū q̄ illud nō est ꝓpter
actum visionis nocitum: vnde posito pro possibili q̄ hō esset cecus: ꝛ ha
beret oculū plenum visibili spiritu ꝓtinue vsq̄z ad cerebrum inspiciendo
solem sternutaret. s. quidam ex hoibus hoc declaratur infra. c. de sternu
tatiōe. ¶ Alia expositio est quā dat. Et vult Aui. q̄ mēbra sensibilia pro
pinqua: qa recipunt cito: ꝛ plus a cerebro significāt ꝑ nocumēta coꝝ: q̄
cōplexio nocēs est cōicata eis a cerebro: ꝛ hoc quādo nō remouetur pur
gatione ꝛc̄. Quapropter alij sensus longinqui a cerebro cū leduntˢ suis.
Sensatis. i. circa sensata ꝛc̄. ꝛ est sūma sententie ista q̄ relig sensus q̄ sunt
longinqui a cerebro q̄ sunt reliqui a sensu odoratus ꝛ auditus cū leduntur in cognitiōe sensatoꝝ: qa habēt nocumentū qđ est permutatio nocu
mentū hoc qđ ꝓuenit a caliditate: ꝛ nocumētum ēt qđ ꝓuenit a siccitate
qđ nocumentū est opationis corruptio: quādo iste qualitates nō prosier
nunt virtutē. qa si ꝓsternent inducēt ablatiōnē vel diminutiōem. Talia
dico nocumenta in ipsis sensibus existētia non significant q̄ ista comple
xio sit in cerebro. Sed nocumēta auditus ꝛ gustus qui sunt sensus ꝓpin
qui: significant q̄ ista cōplexio sit in cerebro. Est igitur breuis snia ista:
q̄ corruptio actionis in sensibus longinqs nō significat q̄ cōplexio cor
rumpens actionem sit a cerebro cōicata ipsis organis sensitiuis: ſz in sen
sibus propinquis hoc significat: ꝛ recapitulat Aui. quod nocumētuz qđ
est corruptio sit a calo ꝛ sicco qñ nō ꝓueniūt ꝛc̄. ꝛ hoc est qđ dicit. Qua
propter. s. qa ita est q̄ sensus ꝓping ꝛc̄. relig sensus. s. lōging sensus cū le
dunt suis sensatis ꝛc̄. i. cū hñt nocumētum opatiōis circa sensata: qa illa

suis leſi significant q̄ mala complexio est in cerebro. De auditu quidem
quoniam cerebro propinquissmus est. De gustu vero qa organum eius
subiacet palato ꝛ foramini illi ꝑ quod frequenter supfluitates a cerebro

ad linguam descēdere solent. Et si obiciatur q̄ supius ꝓtrarium asserit
§. ille. Gustus aūt ꝛ tactus hoc cursu ꝓcedūt ꝛc̄. Dic q̄ ibi voluit q̄ gu
stus lesus minꝰ significat sup lesiōe cerebri q̄s adoratꝰ de quo añ egerat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceptiū: sed tñ male siue corrupte nocumētuz in ipsis. i. taliū opationū lesio que est pmutatio: siue corruptio calitatis aut siccitatis. i. q nocumētū sit a calitate vel siccitate: vt supdictū est nō puenientū. i. qñ caliditas ⁊ siccitas nō puenit ad hoc: vt pternāt vtutē: qa si puenirēt: facerēt ablatio nē actiōis nō significāt. s. nocumētū calitatis ⁊c. nocumētū siccitatis ⁊c. vel nō significāt q cōplō ista est in cerebro. Auditꝰ aūt ⁊ gustus. s. cū ledūtur suis sensatis a calidi tate ⁊c. significāt qđ ista cōplexio est in cerebro: bis ergo repetit lra que dicit: q illa cōplexio ⁊c. ⁊ venit ad appositū vbi significāt: q et bis ponit in lra. Et iste modus loquendi est satis vsitatus apud. A. Cōsiderādū q nō est absolute verū: q nocumēta sensuū remotoꝝ nō significēt: q cōplexio inducēs nocumēta fit a cerebro: sed est verꝝ respectu sensuū ppinquoꝝ: nā sensus ppinq cerebro nociti i eoꝝ opōnibus plus significāt: q nocumēti cā est a cerebro: q̄ faciāt: hoc sensus lōginq. Et tūc sensus ppinq ꝑpe hoc significant: qñ nocumētū nō remouet purgatiōe ⁊ mēsuratione cōplōnis ⁊c. Sed dubitat ꝓcesso q nocumētū sensuū lōginquoꝝ a cerebro nō remouet mēsuratione cōplōnis neq̄ eūone: an significet: q cōplexio hoc faciens sit a cerebro. ¶ Dicēdū q posset significari: sed nō sic certe sicut si sensus eēt cerebro ppinquus. Nā in sensu a cerebro remoto. ṽ. g. tactu manus posset fieri lesio ex mala cōplōne fixa in ea pp distātiā ⁊ tñ ista mala cōplexio non erit a cerebro: ⁊ hoc plus ꝙuenit in eo: q̄ in sensu ppinquo. Cōsiderādū ſo diceret aliqs q̄re. A. expſſit de nocumēto corruptionis cū dixit. Nocumētū caliditatis ⁊c. Dicēdū q quasi arguit per locū a maiori. Nā magis vr q nocumētū corruptionis in sensibus remotis significet ℔ eē pp nocumētū in cerebro q̄ aliud nocumētū: ⁊ hoc nō est: ergo multo minꝰ alia nocumēta: añs pz: qa nocumētū corruptionis: qđ dī nocumētū pmutationis fit a caliditate ⁊ siccitate: ⁊ iste sunt qualitates maxime actiue: ⁊ trāsmutatiue cōicabiles de mēbro ad membrū. Si ergo iste q̄litates pñt eē in organis sensuū ⁊ nō cōicare cerebro: multo magis alie qualitates. Cōsiderandū tertio diceret aliqs. A. ꝺdicit sibi: qa hic dicit: q gustus significat q cōplō ista est in cerebro: ⁊ supdixit q gustus ⁊ tactus fm pmū significāt corruptiōez ꝓpaz in istis: ⁊ fm minimū cōicationē cerebri. Dicēdū q Alber. dicit q lra hic est corrupta: ⁊ vult dicē: auditus aūt et odoratus sicut statiz supdixit. Alr dicēdū q gustus pōt cōpari ad tactū: ⁊ sic nocumētū in ipso gustu significat cōplōnē nocētez eē in cerebro: ⁊ ℔ qa gustus est imaterialioꝝ ⁊ ppinqoꝝ tactu. s. tactu manuū: ⁊ ita logf hic alio mō pōt cōparari ad alios sensus. s. auditum visuꝝ ⁊ odoratū: ⁊ sic respectu illoꝝ significat: q nocumētū in ipso est ex lesione in ꝓpo istoꝝ: qa respectu illoꝝ significat q est materialioꝝ ⁊ lōgioꝝ: ⁊ sic loq̄bat supra. Cōsiderādum q alias exposui istū passum: q imutatio gustus ⁊ tactus est duplex. Una intētionalis siue cognitiua: ⁊ sic minus imutant a cerebro: q̄ alij sensus: qa ex spiritib⁹ in cerebro motis ℔ ordinē ꝙuersuz a memoria ad sensuz cōem ⁊ exide ad pticulares sensuz minꝰ ꝓtingit imutari gustū ⁊ tactū plus aūt visum ⁊ auditū: ⁊ ēt odoratū: vñ hō nullo extrinseco sensibili occurrēte iudicat se vidē audire ⁊ odorare: plusq̄ gustare vel tāgere dico vt hec fiūt pp spēꝝ recursum a memoria: mō vt fiūt pp occursum humoꝝ obiectoꝝ. Alia est imutatio realis ⁊ vt sic gustus pōt a cerebro multū imutari. Nā satis appꝛopinquat ⁊ ad eū veniūt nerui a pari. iij. ⁊. iiij. a ¶ De opatiōib⁹. ¶ Jā. A. determiauit de signi |_ de iteriorib⁹. ij. c. ficatiōib⁹ dispōnū cerebri assūptis ab opatiōib⁹ aialib⁹ sensibilibus imālibus. ¶ Hic determiat de significatiōibus assūptis ab opatiōibus aialibus moralibus. Et prio fm vnāquāq; vtutē seorsum. ſo assumat ponēdo ꝼmonēcōez: sicut fecit in significatiōibus sumptis ab opatiōibus sensibilibus. Da ibi |_ Dicamus ḡ nūc] Dria in q̄tuor sicut q̄tuor opatiōes q̄tuor vtutū moraliū supra. A. enumerauit: ex qbus significationē assumit. primo ḡ docet significare ex vtute mētis ⁊ pscrutatiōe. ſo ex formatione sue opatiōe formatiue vtutis. tertio ex opatione cogitatiue. q̄rto ex opatiōe memorie. ibi Da |_ Ex ipsis. n.] ibi tertia |_ Et ex ipsis est corruptio] ibi q̄rta |_ Et ex ipsis est lesio in vtute memorie] Cōsiderādū circa pmā ptē: qa vtutes itrinsece cōprehēsiue pñt dici morales: qa nos regūt: ⁊ cū eaꝝ iudicio ꝙuersamur. Uñ simul adunate vocant vtus regitiua totiꝰ: vt pōt sumi. iij. de accūt ⁊ morbo. Et ab Malyab. iiij. theorice. ix. c. q: nos regūt: merito morales vocant: sicut ꝙuenit notari in q̄dā lra. B. iij. de in

titudinem cōplexionis cerebri omnino. Et earum debilitas significat lesionem fortitudinis in ipso: quare oportet vt demonstretur que operationum sit lesa.

¶ Exꝑ ipsis enim est corruptio vtutis imaginatiōis ⁊ formatiōis ⁊ eius nocu

terioribus. v. c. Iste ēt vtutes pñt dici nāles: non qđē nāles qa sint circa alimēti trāsmutationē: sed qa sunt cerebro magis itrinsece: q̄ alie aiales Vtutes. Istarū. n. Vtutū fm. S. in tegni ipm solū cerebrū est pncipiū: sz sensuū pticulariū mediātibus extrisecis organis: pñt igit he vtutes dici cerebro nāles ⁊ morales: vt hic hz duplex lra. Cōsiderādū ſo q per meditationē: ⁊ per scrutationē possumus duo itelligere. prio actus itelligēdi: q sunt simpliciū apphēsio: ⁊ q̄tum ad hoc dixit meditatiōis: ⁊ cōpositio ⁊ diuisio: ⁊ dixit pscrutatiōis: actus aūt intellectus q̄uis sint Vtutis imaterialis in corpe: tñ nō fiunt sine corpe: vt ꝓmo de aia. Et qa oium Vtutū cerebri auxiliū ⁊ bona dispō facit ad bene intelligēdū. Ideo bonitas intellectus totius cerebri significat bonitatem cōplexionis. Sc̄do per meditationē possumus intelligere oium triū virtutū intrinsecaꝝ simul iunctaꝝ actus: cuz enim simul iunganf: tūc appꝛet opatio estimatiue ⁊ ꝓprie eius quā ego voco colatiuā siue estimatiuā siue sit vna de istis: siue sit aliqd aliud ꝓter istas. Exꝑ actibus autē huius sanis ⁊ fortibus significaf totius cerebri sanitas: ⁊ fm hūc intellectū dicebamus alias: q hic Aui. docet assumere significationē ex opatiōibus oium virtutū cerebri simul. ſo diuisim fm vnāquāq; Da ibi |_ Ex ipsis] Et vadit hec ista ad intētionē Maly. iiij. theorice. ix. ca. vbi dicit: virtus per quaz est regimen mens dī: que si diuisionē recipit: in tres distribuit partes: in virtutē per quā fit fantasia: in virtutē que cogitationi pꝛest: ⁊ virtutē per quā fit memoria. Et sumit etiam a. B. iiij. de accūtī. Uidā autem dixerūt q dixit meditationis quātum ad ꝓterita: perscrutationis q̄tuz ad iudiciū circa pñtia ⁊ futura. Considerādum tertio. d. qs non significaf etiā fortitudo cōpositionis. ¶ Dicendū q sic: sed dedit intelligi per hoc q dixit oino. Maz fortitudo oium virtutū cerebri significat fortitudinē cōplexionis. i. bonitatez. Oino. i. vniuersaliter totius: ⁊ oino. i. intēse ⁊ certe bonitatis: que esse nō pōt absq̄ cōpositionis bonitate. Cōsiderāduz quarto diceret qs: vnde seqtur istud: quare. ¶ Dicendū q ad bonitatē iudicij ⁊ pscrutationis regitur oium virtutū bonitas: qa non solū rectum iudiciū datur ex pñtium apphensione: immo etiā pstentium ⁊ preteritoꝝ cum cōparatione ad futura. Et ideo ad rectū iudicium cōcurrit oium triū virtutū bonitas: sed ad corrūpendū hoc iudiciū: sufficit q altera virtus soluz ledaf: ⁊ ideo dicit quare oportet vt demōstref ⁊c. b ¶ Exꝑ ipsis. ¶ Hic docet significare ex opatione virtutis formatiue siue imaginatiue. ⁊ primo docet significare ex huius virtutis sanitate siue fortitudine. secūdo ex nocumentis eius. ſa ibi |_ Huic enim vtuti |_ Prima in. d. primo facit qđ dictum est. sc̄do declarat qđ dixit. sc̄da ibi |_ Nec aūt virtus |_ Uel primo in cōfuso. ſo in speciali. ibi sc̄da |_ Nec autez virtus |_ Cōsiderādum q Aui. primo notat nocumentū virtutis formatiue: q: statim dixerat: q cum meditatio ⁊ pscrutatio debilitātur significatur nocumentū in cerebro. Quare oportet inuestigare: que operatio sit lesa. Nā ex ipsis lesis operationibus ex qbus fit lesio in perscrutatione ⁊ meditatione est lesio imaginatiue ⁊c. Ecce quomodo lra hec exit a pmissa. Sc̄do cōsiderādum q corruptio hic sumitur pro lesione: ⁊ nocumētum etiā sed multiplicauit Aui. vocabula propter diuersitatē nocumentoꝝ. ¶ Cōsideranduz tertio q in anteriori vētriculo cerebri sunt due virtutes: vt primo cani. Fen. i. cap. de virtutibus aialibus. Una est virtus que est apphēdens siue cognoscens ea que sunt a sensibus pꝛesentata: ⁊ ista vocatur sensus cōmunis: alia est cōseruans huiusmodi species post sensibilium absentiā. ⁊ vocatur quādoq; ab Auicē. formalis. vi. de naturalibus ꝑma particula. ⁊ quarta parti ⁊ secūdo capitulo vocatur quādoq; imaginatio ab Auic. primo cani. Fen prima capꝰo de virtutibus aialibus cum dicit. Ista cogitatiua. Exercet se exercitio cōponendi ⁊ diuidēdi in eis: que in imaginatione idest fantasia recōdita sunt. vocaf: ⁊ tertio fantastica ab Auicē. eodē capitulo. ¶ Iste ergo virtutes apud medicos sunt vna virtus. s. sensus cōmunis ⁊ fantasia. Et ideo solū Auicē. expꝛessit de fantasia sub nomine imaginationis ⁊ formationis: sed q: fm veritatem sunt virtutes due: q: recipiens aliud est a custodiēte. Ideo Auic. in litera quadā extrinseca in plurali loqtur cum dicit. Et earuz nocumentum: vel possumus dicere q expꝛessit sensum cōmunem per hoc qđ dixit. Uirtus imaginationis: ⁊ fantasiam que est retinens per hoc qđ dicit. Et formationis. ¶ Et fm hoc oportet cōsiderare q imaginatio sumitur quatuor modis.

Jacobus
De operationibus.

¶ In hac ſa parte ꝓmo agit de signis dispositionū cerebri sumptis ab opationibus moralibus i generali. Sc̄do de sumptis ab opationibus sensus cōis ⁊ fantasie ibi |_ Ex ipsis eiz est] Tertio de sumptis ab opationibus cogitatiue vtutis ⁊ imaginatiue: ibi |_ Et ex ipsis est corruptio] Quarto de sumptis ab opatiōib⁹ mēorie ibi |_ Et ex ipsis ē lesio.] ¶ In ꝓma ptcula dicit tria sup signis dispōnū cerebri sumptis ab opationibus moralib⁹. Primū est fortitudo meditatiōis. i. intellectus ꝓtēplatiui vel cogitatiōis ⁊ pscrutatiōis. i. rōnis significant oino fortitudinem cōplexionis in cerebro puta tempamētuz ⁊ eucrasiā ei⁹: vel intellige p fortitudinē meditatiōis ⁊ pscrutatiōis fortitudinē sensitiue interioris quā Gal. iij. morbi. c. iij. regitiuā vocat: ista vt sub meditatiōe cadūt sensus cōis fantasia ⁊ memoria ⁊ reminiscētia: ⁊ sub pscrutatiōe cogitatiua vtus ⁊ estimatiua vel ipsaꝝ opa. Et in idē redit: qa fortitudo practici intellectus in moralib⁹ ⁊ ēt speculatiui ꝙsequtur fortitudinē dictaꝝ virtutum q̄ eis subseruiūt ⁊ organis ꝓprijs alligate sunt. Sc̄dm ē debilitas meditationis ⁊ pscrutationis significant diminutionē fortitudinis complexiōis cerebri ⁊ ipsius lapsum a ꝓpria tēperantia: sicut in illis q ex pauco studio statiz volēt caput. Tertiū est opz igit ad cognoscēduz dispōnes cerebri vt declaref q̄ opationū vtutū sensitiuaꝝ interioꝝ sit lesa ⁊ q̄tuz ¶ In. ij. ꝓmo agit ꝑ modū exēpli de nocumētis vtu |_ ⁊ qualr lesa sit. tis imaginatiōis ⁊ formationis. i. sensus cōis ⁊ fantasie. Sc̄do de signis fortitudinis eius: ibi |_ Hec nāq; vtus] Tertio de trib⁹ nocumētis eius

De partibus

ibi |_ Huic aūt vtuti] Quarto de significatiōibus horuz documētoꝝ: ibi |_ Diminutio vero eius] Quinto de corruptiōe fantasie cū intelligēcia sa ¶ In ꝓma pte huius ꝑticule dicit q |_ na: ibi |_ Et hec egritudo.] exꝑ lesiōibus moraliū opationuz seu sensitiuaꝝ interioꝝ est corruptio virtutis imaginatiōis ⁊ formatiōis ⁊ nocumētū eius. Et intellige hic p corruptionē vtutis imaginatōis actionez corrupta seu pmutataz imaginatiue vtutis a nā sua ꝓpria. Et p imaginatiuā virtutē intellige hic nō illā de qua ait ꝓmi. i. doc. vi. c. v. Qđ si ei impauerit vtus estimatiua aialis ⁊ ipsa ad suā puenerit opationē vocāt eā imaginatiuā ⁊c. Sz vtutē insitā ꝓmo vētriculo cerebri recipiētez ⁊ retinētem formas reꝝ sensibiliū quā Gal. ⁊ alij ꝓpꝛ imaginatiuā iō appellare solēt: qñ recipit ⁊ fuat imagines reꝝ sensibiliū. Et ista vtus ꝓmi vētriculi ꝑpus duplex dicta est: vna que recipit formas sensibiliuz pñtibus obiectis: alia q̄ retinet hmōi formas in absētia obiectoꝝ. Et ꝓma vocata sensus cōis q̄ formatōis virtus hic dī: ⁊ sc̄da fantasia dicta ē: ⁊ imaginatiōis vtus ℔ appellaf more Gal. Et intellige ℔ p nocumētuz eius actionē ablataz vel diminutā virtutis istius. Juxta illud Gal. iiij. morbi. c. i. Dico ḡ genera accidētiuz triplicia esse: quoꝝ primū corrūpit. Et fm illud dico q nocet nāli actiōi: hui⁹ aūt aliud est auferēs actionez: aliud ei nocēs ⁊ nō auferēs. ¶ In sc̄da primo ait q imaginatiue virtutis fortitudo iuuat ad significandū sanitatē ptis anteriorꝭ cerebri: q: qđq; mēbrū tūc sanū dī duz solitas facit opatiōes ꝓter vllū impedimētuz: anteriorꝭ vero partis cerebri solita opatio ḡa cuius edita est imaginatio ē. Sc̄do dicit q imaginatiua virtus tūc essen

da est

tuor modis. Uno modo pro vnaquaq; operatione: quomodo sumitur i principio capituli ⁊ infra Fen tertia cū dicitur. Iste homo patit imaginationes: que est passio oculoꝝ. secūdo modo sumitur pro virtute cōservatiua specierū sensataruꝫ: que virtus dicitur: etiā virtus fantastica vel formalis ab Auicē. primo can. ⁊. vi. de naturalib⁹ quarta particula. Tertio mō sumitur imaginatio pro virtute cogitatiua: quam medici vocant imaginatiuam quādoq; vt Aui. dicit primo can. Fen prima. quarto sumitur pro sensu cōmuni vt hic: ⁊ tūc exponetur virtus imaginationis idest sensus communis: ⁊ formationis idest fantasie: que etiaꝫ dicitur formalis. ¶ Ex quibus apparet q; multa latet eguocatio i vocabulis: ⁊ causa huius fuit: quia homines ⁊ ipsemet Auic. vtitur ad placitum vocabulis cadentibus super has virtutes: vt scribitur sexto de naturalibus quarta particula primo capitulo: non igitur de nominibus est curandū: sum modo intentionē habeamus. Et intentio est hec q; in parte anteriori cerebri est virtus cognoscitiua: ⁊ retentiua omniuꝫ formaꝝ sensatarum: que a sensibus presentantur siue sit vna virtus: siue sint due: ⁊ ideo cum hec virtus est fortis iuuat ad significandū sanitatem anteriorис partis cerebri: vbi ipsius est sedes.

a ¶ Hec nāq; virtus.]¶ Hic declarat quod dixit ostendendo que est huius virtutis fortitudo: ⁊ in quo consistat. Et dicit q; consistit eius fortitudo in hoc: q; bene potest conseruare formas sensatoruꝫ vt figuraruꝫ. ¶ Considerandū q; sicut omnes quinq; sensus afferūt sensata ad sensum cōmunem ⁊ fantasiam: ita omnia sensata debent retineri ab ista virtute et presentari post absentiam sensibilium exteriorum: ⁊ in hoc stat fortitudo huius virtutis: et ideo Auicen. omnium sensuum enumerat sensata. primo visus cum dicit. Figurarum quantuꝫ ad naturales: ⁊ sculpturarum quantū ad artificiales: ⁊ colorуꝫ alias motum idest actuꝫ hominum: ⁊ sunt de cap. sensibiliuꝫ cōmunium scilicet motus: vnde quidā homines sciunt contrafacere alios in actibus: ac si illi essent: secundo enumerat sensibilia gustus cum dicit. Et gustum: tertio auditus cum dicit. Et vocum: ⁊ subdit post. Et modulationum: quarto tactus ⁊ odoratus cum dicit. Et aliorуꝫ: ⁊ infra declarabit statim. ¶ Dubitatur cuꝫ operatio virtutis imaginatiue ⁊ formalis sumendo pro sensu cōmuni ⁊ fantasia fit non solum retinere formas post absentiam sensibiliuꝫ: sed etiam iudicare de formis huius: cum veniunt a sensibus: quare Auicen. per hanc solam operationeꝫ que est retinere notificauit fortitudineꝫ huius virtutis. ¶ Dicendū q; hoc fuit. quia creditur q; solus Auicen. posuerit hanc virtutem conseruatiuaꝫ specierum sensatarum in anteriore ventriculo: voluit igitur ostendere eius fortitudineꝫ quantum ad operationem: de qua minus creditur: ⁊ quantū ad hoc ꝑm Auicen. sentētiam: ⁊ credo esse veritatem fortitudo ⁊ potentia retinendi formas sensatoruꝫ post eorum absentiam iudicat sanitatem anteriorис partis cerebri: ⁊ cuꝫ hoc est alia virtus memoratiua in parte posteriori. Uel possum⁹ aliter dicere q; Auicē. simul notificando fortitudinem huius virtutis per potentiam retentiuam: notificat eaꝫ per potentiam cognoscitiuā: ⁊ hoc apparet in exemplo: geometra enim qui narrat questionē super figuram: quam semel vidit cognoscit illam figuram: ⁊ retinet eam cuꝫ narrat. Si igitur hoc iudicium est eiusdeꝫ virtutis que iudicat in aduentu a sensibus: tunc dicemus q; hic notificatur ista virtus per operationem etiam iudicatiuaꝫ et hoc dicendo: quia forsan ꝑm mentem Auicē. primum iudiciū super sensibilia exteriora: quod datur a virtutibus extrinsecis vel intrinsecis est

a sensu cōmuni: sed retentio est a fantastica: sed iteratum iudiciū post absentiam cuꝫ iterū presentantur sensibilia: est ab alia virtute: que vocatur imaginatiua siue cogitatiua: que exercet se exercitio componēdi ⁊ diuidendi: vt primo can. Fen prima capitulo de virtutibus animalibus: hec tamen diffuse sunt ibi pertractata. ¶ Considerandū q; figure geometrie describuntur per lineas litteris signatas: vt facit Galie. quarto de vtilitate particularū. xv. capitulo. Bonus igitur geometra cuꝫ semel viderit figuram super quaꝫ formatur questionem imprimitur in eius aia: ⁊ non inspiciens eam recitat. ¶ Considerandū etiam q; bonum iudicium de pulsu non potest dari nisi homo habeat hāc virtutem fortem. Indiget enim medicus per tactū representare percussiones sistolis ⁊ diastolis ipsi imaginatiue siue formali. Et ipsa habet iudicare de ꝑsenti percussione ⁊ preterita: ita q; si preterita percussio esset deleta non posset dari iudiciū habet etiam seruare plurimas percussiones ⁊ quantitates earū in mente ⁊ comparare eas ad hoc iudiciuꝫ cum auxilio virtutis apprehēdentis intentiones indiuiduales: ⁊ ideo eget etiam medicus in iudicio pulsus non solū fortitudine cogitatiue: sed etiaꝫ estimatiue: ⁊ ideo indigent pluribus sensibus: vt Auer. secūdo de anima comento. lxv. Et ex hac consideratione apparet qui homines sint secūduꝫ artes diuersas apti. Bonus igitur pictor debet multū vigere in hac virtute respectu visibilium: indiget enim fixa significatione figuraru ⁊ iudicio potenti super illis ⁊ motiua manuū obedienti: ita q; motus exterior non distrahat eum ab intuitu forme: quaꝫ fixit in anima scilicet in fantasia: glibet enim homo imaginari scit pulchruꝫ equum: sed quilibet non potest figere in anima nisi pictor bonus: ⁊ quia siccitas melancolica ad hoc aduuat: ideo boni pictores sunt melancolici. Bonus etiam vinatorius est ille qui habet fortitudinem huius virtutis respectu gustorum ⁊ sic de aliis.

b ¶ Huic aūt ¶ Hic docet significare ex nocumētis huius virtutis. ⁊ primo modos nocumēti huius virtutis premittit. Ko docet ex illis significare. ℔a ibi]¶ Minutio vo.]¶ Cōsiderandū circa primā partē q; Auic. tangit tres modos nocumenti imaginatiue: scilicet ablationis vt cū non remanet in ipso scilicet hoie in quo est lesio vel in ipso scilz intellectu idest imaginatiua ꝑm litterā extra. secūdo tangit nocumentuꝫ diminutionis: diminuitur enim eius operatio dupliciter: vel intēsiue: vt cū non potest fortiter retinere: vel quātitatiue scilicet ex obiecto: qa nō potest retinere nisi quedā ⁊ pauca numero: ⁊ ideo duo dixit. ¶ Debilitatur ⁊ diminuitur: posset addi. tertia diminutio scilz tēporis: qa non retinet quantū expedit in tēpore: hoc tamen posset reduci ad debilitatē intēsiuaꝫ. tertio tāgit nocumenta corruptionis siue permutationis cū dicit: mutatur a cursu naturali: vt imaginatur aliter: q̄ debet imaginari: debet enim imaginari retinendo in anima figurā quadratam: ⁊ ipse imaginatur eam rotūdaꝫ. ¶ Cōsiderandū scdo q; littera que dicit q; significat eius debilitatē potest dupliciter exponi. primo vt referatur ad omnia nocumēta premissa ⁊ est sensus q; totuꝫ. s. oia nocumenta premissa significat eius. s. partis anteriorис cerebri: debilitatē idest egritudinē: sicut cuꝫ hec virtus est fortis significat anteriorис cerebri sanitatē. secundo modo potest exponi q; Auicē. velit q; cū corruptione imaginationis est debilitas virtutis: ⁊ ℔ dixit: qa ponens nocumentū diminutionis dixerat: aut debilitatur: non igitur credas: q; cuꝫ corruptione sit fortis virtus: immo est debilis debilitate generaliter sumpta non specialiter pro ea que est diminutio: licet

Et sīr est dispositio quorūdaꝫ ꝑm compationeꝫ ad modulationes ⁊ dispositio quorūdaꝫ cū compatiōe ad gustū ⁊ reliquoꝝ: ⁊ ex hoc capʼo pendet bonitas cognitiōis pulsus: ipsa. n. indiget imaginatiōe fortі signata vel figurata ī aia ex tactis. ¶ Huic aūt[b] vtuti cū accidit nocumērum: aut destruitur opatio ⁊ nō remanet ī ipsa forma imaginatiōis sensate post remotionē eius a ꝓportione q̄ est inter ipsam ⁊ sensuꝫ cū eaꝫ sentit aut debilitaī ⁊ diminuiī aut mutatur a cursu naturali vt imagineī qō nō est: signi-

Jacobus

da est fortis cum bene per eam seruat homo formas rerum sensibiliuꝫ sicut figurarum geometricaliuꝫ ⁊ rerum aliarū ⁊ sculpturaruꝫ ⁊ picturarum ⁊ motuꝫ ex quibus nascuntur virtutes si boni fuerint ⁊ disciplinarum ⁊ gustuū saporum ⁊ olfactuum odorū ⁊ sonorū ⁊ vocum ⁊ modulationum seu melodiarū ⁊ reliquarum rerum sensibiliū sicut qualitatū tangibilium. ¶ Attende q; imaginatiue fortitudo raro aut nunq̄ alicui inest perfecta ⁊ integra super retentione fixa ⁊ forti formarum cunctoruꝫ sensibilium sed quibusdā inest fortitudo ad sonos: alijs ad figuras: alijs ad saporeꝫ: alijs ad odoreꝫ: alijs ad tangibilia: vnde fit q; hominuꝫ quidam multū dispositi sunt ad muſicam: alij ad geometriaꝫ: alij ad artem sculpendi aut pingendi aut bene scribendi. Tertio declarat imaginationis fortitudinē quatuor exemplis. Primū est in figuris ⁊ propositionibus geometricalibus: nam alicui hominū vt geometre optimo inest virtus integra fortis ⁊ perfecta super hoc capitulo vel super hac sūma seu materia fortitudinis imaginationiꝭ adeo ⁊ intantū vt geometre optimi semel solū consideret aliquam ex figuris geometricis cum lineis ⁊ litteris ipsius: ⁊ ita tenaciter anime infigatur illius figure similitudo cuꝫ litteris eius vt ipse geometra ꝓpte ⁊ habiliter narret questionē seu geometricam hāc propositionē a principio eius vsq; ad eius finem nō indigens amplius iteratione cōsiderationis in illa figura. Secūdum exempluꝫ est super modulationibus seu consonācijs muſicalibus. Nam cātorum optimi cātilenam aliquā semel audiētes cum attētione sic aie imprimūt: vt ipsius cantū statim plene recitent nō audita amplius illa cātilena vel inspecta in scriptis. Tertiū exēplum est super materia saporuꝫ ⁊ reliquoꝝ vt odoꝝ. Nam coquoꝝ qdam sunt ita excellentes in retentione formarū gustabiliū q; salsas ⁊ brodia sciūt infallēter aptare pro oīs ad beneplacitū suoꝝ gustuum postq̄ semel aut paucis vicibus eos informauerint oīa sui de saporibus sibi magis gratis. Quartū exēplum est circa tangibilia. Et ex hoc capitulo fortitudinis imaginationis in tangibili-

De partibus

bus pendet bonitas cognitionis pulsus: ipsa enim indiget imaginatione fortі signata in anima vel figurata ex tactibus preuijs arterie pulsatis. Ad hoc igitur vt medicus sit bonus iudex dispositionum pulsus et dispositionū corporis ex pulsu requiritur vt dispositio pulsus horis sanitatis ⁊ egritudinis sit fixe ⁊ fortiter imaginatiue virtuti ipsius impressa ⁊ rerenta. Cognitio enim pulsu patientiū hominum sanitatis horis scitur quando egrotāt quātuꝫ elongati sunt a dispositione sua naturali per pulsum presentes: ⁊ cognito egroruꝫ pulsu vno die egritudinis per formam ipsius in imaginatiua reseruatam scitur die altera per pulsum presentes ¶ In tertia innuit triplex | si melius aut peius egri disponantur. nocumentū imaginatiue virtuti cōtingere. Primum est ablatio seu destructio operationis eius quam quidā stuporem vocant: sic q; non remanet in ista virtute forma imaginationis sensate postq̄ remota est a proportione que est inter ipsam ⁊ sensum quando sentit eam: immo statim deperit forma imaginata sicut sensus dperit remoto sensibili a presentia sensus: non retinet ergo formas imaginatas absentibus obiectis q̄ est ipsius officiū proprium. Secūdum vero est cū debilitatur ⁊ diminuitur eius operatio: ⁊ id a quibusdaꝫ cōgelatio dicitur aut ingenij ruditas seu duricies. Et tertiū quidē est quādo permutatur eius operatio a suo proprio naturali cursu: vt imaginetur se videre aliq̄d aut audire aliquid q̄ nec videt nec audit. Et illud significat imaginatiue debilitatem siue in firmitatē in organo ipsius vel in particulis ministrantibus ei. Nam q̄diu hec virtus fortis ⁊ sana est ipsa semper vera est nec retinet aliquid nisi quod fuit sibi preimpressum a sensibilibus rebus extrinsecis: sed dum eius organuꝫ indispositū est quandoq; retinet diuersas formas quas nō impresserunt obiecta extrinseca: sed fumi aut vapores aut aliqui humores ad cerebrū lati per quos corrūpitur eius operatio. Hāc triplicē nocumentoꝝ imaginationis manerie. Galie. iij. morbi cap. iij. sic meminit. Hic autez dicendū de nocumento regitiue actionis: incipiam autez ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

quandoq; simul contungantur diminutio ⁊ corruptio idest permutatio actionis imaginatiue.

a ¶Diminutio vero. ¶Hic docet ex eis significare. primo per nocumẽtum quod est ablatio. secũdo per nocumentuz quod est corruptio. tertio modificat cañ. quarto satisfacit quesito. secũda ibi[Et mutatio] tertia ibi[Hoc quidem] quarta ibi[Et hec egritudo.] Dicit primo q; mutatio: ⁊ pro idest. ¶Considerandum q; nocumentum diminutionis in significãdo reducitur ad nocumentũ ablationis. Differunt enim in essendo ⁊ significãdo ꝑm magis ⁊ mĩꝰ quasi. ¶Dubitatur quia Auicen. dicit q; frigus ẽ causa eẽntialis destructionis operationis huius virtutis: contra: cuius proportio essentialiter consistit in sicco: eius improportio consistit in humido vel in sicco sed proportio retentiue est in sicco: quia siccum retinet: istius autez virtutis operatio est retentio. ¶Item superius dixit q; siccitas est causa corruptionis hic autem dicit diminutionis. In contrariũ Auicen. ¶Dicenduz dupliciter. primo modo q; hic est sermo de nocumentis imaginatiue secundũ q; ipsa est cognoscitiua: non ꝑm q; est retentiua specieruz: vt autem est cognoscitiua operatur cuz calido tam cõplexionali q; cum spiritu: ⁊ ideo frigidum maxime ⁊ per se contrariatur virtutibus vt cognoscitiue sunt: humidum autem ⁊ siccũ per accidens: quia siccũ ⁊ humiduz non contrariãtur formaliter forme caloris: sed quia calidum fundatur in humido ⁊ sic co proportionatis. Ideo ad in proportionem ficci et humidi sequitur in proportio calidi: sicut ad improportionẽ subiectiue materie sequitur improportio accidentis: ⁊ hoc est per accidens. Et hoc est quod dicit. Frigus est causa essentialis. ⁊ due reliqe vt siccum ⁊ humidum sunt cause per accidens: quoniaz afferunt idest adducunt eam scilicet destructionẽ. Afferre autez videtur importare non per se nec directe facere eã scilicet frigiditatez. Sed tu. d. sentire est recipere: ergo sensus principaliter agit cum humido. ¶Dicenduz q; recipere est dupler: absolute: ⁊ cognitiue: tunc dico q; recipere absolute est per humidum: sed cognitiue est per calidum: sicut enim actus qui est ab anima principalius recipitur in materia per dispositionem a forma caloris ⁊ eius proportione: ita principaliter operatur cuz calido: ⁊ secundũ hoc posset dici q; retẽtio vt est actus anime est principaliter per calidum: sed retentio absolute per siccum. ¶Secundo modo est dicẽdum q; hic est sermo de operatione imaginatiue: que operatio est retentio: ⁊ sic est sermo de nocumentis circa retentionem: ⁊ hoc est cõueniens: quia taliter notificauit ista nocumenta. Et tunc dicemus ꝑm q; dictũ est q; retentio vt retentio fiat a ficco: sed retentio principaliter vt ab anima fit a calido principaliter: ⁊ quãuis retentio fiat vt ab anima: non tamen necessario includit talis retentio actualem noticiam ꝑm quosdã. ¶Alij modi subtiles circa hoc dubium dabuntur infra capitulo de corruptione memorie vbi particulariter disputat hec questio. Ista autez apparenter hic sufficiant. ¶Ad cõtrariũ dicenduz q; siccum vt plurimuz est causa corruptionis: sed in quadam virtute potest facere diminutionẽ ⁊ ablationem.

b ¶Et mutatio. ¶Et pro idest permutatio ꝛc. ratio est quia permutatio fit ꝓpter multuz motum in imaginabilibus specieb⁹: cuius causa est calor: ⁊ hoc patet.

c ¶Et hec egritudo.] ¶Quereret enix aliqs an ista virtus possit ledi non lesa cogitatiue siue rationali virtute. Et respõdet q; sic: ⁊ ponit exẽplum ℞ Alie. tertio de accidenti ⁊ morbo. secundo capitulo. ¶Considerandum q; medicus iste Abzucali habebat corruptam imaginatiuam: quia putabat presentia fantastica que nõ erant: ratio tamen sua erat sana: quia precipiebat eos pelli sicut nocuos sibi: ⁊ hoc debet intelligi ab Auicen. Sed tu diceres Auicẽ. contradicit sibi quia dicit q; nocumentuz imaginatiue est quandoq; cum sanitate intellectus siue rationis: contrariũ dixit supra: quia ipse ponebat q; nocumẽtum meditationis siue perserutationis erat ꝓpter aliquam lesionẽ virtutum imaginatiue cogitatiue ⁊ memoratiue. Item virtus posterior immaterialior leditur per lesionem prioris: vt Auer. in comento de memoria ⁊ re. ¶Dicẽduz q; sumebatur supra mens siue ratio siue intellectus pro omniuz aggregatione simul: hic sumitur mens pro cogitatione siue estimatione. ¶Vel dicenduz q; rationem esse sanam potest dupliciter intelligi. Uno modo perfecte omnino: ⁊ sic est impossibile quando lesa est imaginatiua: licet enim fedum induz feduz tamen inquantum imaginationes non veras iudicat: vt veras est error. Alio modo imperfecte sana quia non tãtuz quantũ imaginatiua est lesa: ⁊ ideo potest dici sana ratio idest estimatiua que iudicat intẽtiones quasdã scilicet bonas vel malas.

d ¶Et ex ipsis. ¶Hic docet significare per nocumentuz virtutis cogitatiue: ⁊ primo per nocumentũ quod est ablatio ⁊ diminutio. secũdo per nocumẽtuz quod est corruptio. secunda ibi[Aut mutatio] Dicit primo q; ex ipsis scilicet ex nocumentis est corruptio idest lesio in virtute ꝑma. ¶Considerandum q; virtus cogitatiua vocatur cogitatiua quando seruit intellectui: ⁊ vocatur imaginatiua quando seruit estimatiue vt Auicẽ. ponit primo libro capitulo de virtutibus animalibus. Et ideo hic nominat eam duplici nomine. ¶Et considera q; ista imaginatiua non est illa: de qua dictum est supra. Illa enim est fantastica retentiua ⁊ comprehensiua

Jacobus

imaginatione. Dico ergo nocumentuz istud aliud est stupor: aliud congelatio: aliud alienatio. Et per stuporem intelligit actionẽ ablatam: ⁊ per congelationem actionez diminutam: ⁊ per alienationem actionem per-

¶In quarta dicit primo q; minutio ⁊ destructio ope- [mutatam.

rationum imaginatiue virtutis significant vt in pluribus excessum: sed frigus excedens est essentialis causa idest propria ⁊ per se diminutionis vel destructionis imaginationis velut mortificans ⁊ paraliticum faciẽs ⁊ inimicum naturali calori ⁊ spiritibus ⁊ omni virtuti anime. Destructionis quidem si vehemens fuerit eius excessus: diminutionis vero si remissior fuerit excessus ipsius. Et duo reliqua. scilicz siccitas ⁊ humiditas sunt cause per accidens diminutionis ⁊ destructionis imaginatiõis: quoniam afferunt eam scilicet causam essentialem que est frigus: quasi velit dicere q; siccitas ⁊ humiditas superflue non diminuit vel auferũt imaginationem per se sed per medium frigoris quod ipse introducunt: humiditas quidem suffocando calorem: siccitas vo prohibẽdo nutritionem qua confouetur naturalis calor: ⁊ consumendo radicale humidum in quo fundatur: sed ex alio capite qualitates he passiue minuere videntur aut destruere virtutis huius operationes. Humiditas quidem vehementis excessus adeo mollificat imaginatiue organum vt non retineat formas impressas: vt si cere liquide sigilluz impresseris non seruabit formaz a sigillo impressam: sed statim effluet remoto sigillo. Siccitas vero vehementis excessus non sinit formas rerum sensibilium imaginatiue perfecte imprimi vt sigilli forma in cera durissima nõ bene imprimitur. Signanter dicit ꝑm plurimum quia quãdoq; vel diminuitur vel destruitur imaginatio febrili calore deiciente virtutes vitales ⁊ animales: sicut in febribus perniciosis pestilencialibus ⁊ syncopalibus. Secundo dicit q; mutatio operationis imaginatiue ⁊ permutatio eius a natura sua significant excessum caliditatis in anteriori parte cerebri sicut in freneti vel parafreneti cõtingere solet vt pacientes imaginentur adesse mimos vel cantatores vel videre ignes extra non inuentos. Juxta illud Salie. secũdo interiorum capitulo vltimo. Uidemus vigilias ⁊ alienationem nasci de calore ⁊ stupore de frigore. Et iterum tertio interiorum capi. v. ait. Quis passio colerica ⁊ calida patenter apparet generare vigilias ⁊ alienationẽ absq; apate cerebri: cũ calido etiam apate cerebri idẽ facit: inuenimus quoq; ex passionibus frigidis ꝯrariuz generari pigriciã: scilz ⁊ stuporẽ: hec ille. Tertio dicit hoc princeps q; hec oia iudicia significationis, dñij caliditatis ab imaginationibus ꝓmutatis: ⁊ dñij frigiditatis ab imaginationibus diminutis aut ablatis verificantur vt in plurib⁹ et non semper. Et sic sciendum est atq; dicendum de nocumentis operationum imaginationis ⁊ de qualitatibus quas significant sicut dictum est in parte priori de virtutibus sensibilibus ⁊ nocumentis actionum suaꝝ ⁊ signis eorum. Possunt enim ab humoribus frigidis aut vaporibus frigidis vertigines ⁊ scoromie fieri quibus permutantur operatiões imaginationes.

De partibus

¶In quinta dicit q; hec egritudo qua destruitur vel [diminuitur vel permutatur imaginatio: quandoq; contingit intelligentia sana manente idest ratione vel cogitatione non lesa in aliquo: sic q; pacientes in imaginatiua perfecte cognoscunt bonuz ⁊ malum: pulchrũ ⁊ turpe: ⁊ de istis omnibus recte indicant: sed imaginantur aliquos adesse sibi presentes qui tamen nõ assunt neq; exterius reperiũtur: vel imaginantur audire voces aut sonos tympanistarum aut buccinatoruz aut cantatorum quos reuera non audiunt: sicut Salie. accidisse refert Abzucali medico vel theophilo. iij. morbi capitulo tertio dicẽs. Jtẽ in vtraq; contingit aliquando accidens quoddam auferens imaginationem ⁊ recordationem: aliquando imaginationem ⁊ non recordationem: sicut contingit Theophilo medico: is enim cum infirmaretur nihil de virtutibus animatis amisit veritamen patiebatur: naz in angulo domus sue putabat cantores esse: ⁊ sibilatores necnon ⁊ organatores: quosdã etiã cogitabat sedere: quosdam erectos stare: eos tamen omnes die noctuq; a cantu ⁊ sibilo nequaq; quiescere: vnde precepit eos domum exire. Cuz autem sanaretur narrauit que viderat ⁊ audierat: necnon ⁊ visitatores eius sana tamen mente: hec ille. ¶Attende q; imaginatiua leditur sana mente manente quando morbus ⁊ causa eius appropriati sunt anteriori cerebri ventriculo: sic q; ex alijs nõ leditur aliquis nec offenditur ab his sed quando cuz primo lcditur medius mens simul leditur cum imaginatiua: ⁊ simul cum ipsis quandoq; opprimitur memorandi virtus sicut in maioribus appoplexijs.

¶In tertia parte principali partis secunde istius capituli que est de signis dispositionum cerebri sumptis ab operationibus cogitatiue virtutis ⁊ imaginatiue. primo agit de tribus nocumentis operationum cogitatiue ⁊ nominibus ac principijs suis. Secundo de significationib⁹ cogitationis permutate seu commixtionis rationis: ibi[Et significat]

¶In prima particula primo innuit q; tria sunt nocumenta cogitatiue virtutis ⁊ imaginatiue ex quibus significantur dispositiones cerebri. Et ℞ per imaginatiuam intelligit virtutem medij ventriculi cerebri cui cum estimatiua imperat et suam consequitur intentionem imaginatiua dicitur: ⁊ cũ ratio sibi imperat dicitur cogitatiua: sicut ipse meminit primi prima doctrina septima capitulo. iiij. ⁊ non virtutem primi ventriculi que ibi appellata est sensus cõmunis ⁊ fantasia. Primum nocumentũ est corruptio seu destructio ⁊ ablatio cogitatõis ⁊ imaginationis: ⁊ hec appellatur deletio rationis. Secunduz nocumentum est diminutio seu debilitas cogitationis ⁊ imaginationis que nominatur amentia seu penuria mentis. Tertium est cogitationis mutatio seu permutatio a propria natura: ita vt sit in eius cogitatione tegumentum idest error ⁊ obscuritas obnubilans rectitudinem iudicij et credere faciens de recto q;

non est

hensiua specieruꝫ ſm q̄ a ſensu veniũt. Iſta aũt componit ⁊ diuidit que ſunt in fantaſia iudicãdo de intẽtione formarũ q̄ apparet: qa iudicat rectũ ⁊ obliquũ. ¶ Cõſiderandũ q̄ accipimus nomẽ iſtarũ leſionũ: qa deſtructio cogitationis vocat debilitatio ideſt ablatio ſiue priuatio ratiõis ſed diminutio vocatur amẽtia: tamẽ amentia quãdoq̄ etiã dicitur ablatio rationis. Vnde dicitur ppie ab a q̄ eſt ſine: ⁊ mẽte. Galie. aũt tertio de accidẽti ⁊ morbo ſcũdo cap. ſm trãſlatiõez grecã dicit: ipſius ratiocinatiui actus q̄dam velut paralitꝫ. ideſt ablatio amẽtia dicitur: q̄ vo velut defectiuus motus. i. diminutus actus ſiue diminutio actꝰ ſtulticia dicitur: q̄ aũt velut peccatũ. i. corruptio ſiue permutatio deſipiẽtia vocatur: de noibus nõ taꝫ curamus. Dubitatur quare dicit anteriozis: ptra: ga hec virtus eſt in medio. ¶ Dicendũ q̄ in anteriozi cerebro includit vẽtriculus mediꝰ: ⁊ ita itelligũt hic. Vel aliter q̄ imaginatiua iudicãs de formis ſenſatis eſt in anteriozi vẽtriculo. ſ. in fi. verſus mediũ: ſed iudicãs de intẽtionibus eſt in medio. ¶ Conſiderandum ⁊ illud plurimum: quia ſicut dixit ablatio poteſt fieri a calido.

a ¶ Aut mutatio. ¶ Hic notificat primo hoc nocumẽtũ q̄ eſt pmutatio. ſcõdo oſtẽdit ſignificatũ eius. ſcõa ibi ⌊ Et ſignificat ⌋ Sed dubitatur quare Aui. inuit hic q̄ virtus cogitatiua: vt eſt eſtimatiua põt ledi nocumẽto diſtincto ab aliis virtutibus: cuius cõtrariũ ponit primo libro prealle. ca. Qõ aũt hic loquat de eſtimatiua: apparet qa logtur de ea que iudicat rectũ vel nõ rectũ: vt rectũ eſſe ire ad eccleſiã: vel nõ rectũ ad ludũ. Sed iſta ſunt iudicia de intẽtionibꝰ nõ ſenſatis. qa conuenientia ⁊ nõ conuenientia nõ ſunt ab aliquo ſenſu cõprehẽſa: ergo ſunt opa eſtimatiue. Iſta dubitatio diffuſe eſt tractata primo li. a me. hic tamẽ breuiter dicã: q̄ vtus eſtimatiua eſt duplex. Una quã ego voco collatiuaꝫ: ⁊ iſta eſt aggregatio oium virtutũ. ſ. imaginatiue ⁊ cogitatiue ⁊ memorie: que vocatur mens ſiue virtus regẽs. Et iſta nõ ledit: niſi altera virtutũ leſa: qa ſuus actus nõ eſt aliud: q̃ oium triũ virtutũ ſimul aggregatio: vel eſt actus iudicij ꝛurgẽs ex hac aggregatiõe: ⁊ iſtã virtutẽ vocauit alibi Aui. eſtimatiuã. Hic aũt vocat eam virtutẽ meditatiuã ⁊ pſcrutatiuã: ſupra aũt vocauit eaꝫ mẽte. Alia eſt eſtimatiua: que nõ eſt aggregatio iſtarũ: ſed que cõprehẽdit ea: que repoſita ſunt in fantaſia ⁊ aliquã intẽtionẽ capit i eis quacũq̄ collatione ⁊ virtutũ inſimul adunatiõe circũſcripta: ⁊ iſta eſt de qua eſt hic ſermo ⁊ hꝫ ppria ⁊ diſtincta nocumẽta ſicut apparet: q̄ aliqs cognoſcit formã alicuius: ⁊ tñ intẽtione nõ: ſicut ille qui ſingula vaſa domus cognoſcebat: ⁊ tñ intẽtione errabat: credebat enim ea eẽ mala: vnde pũciebat illa: ⁊ tamẽ vaſa erãt gd bonũ ⁊ hic ſunt multa difficilia. Alii poſſet euitari ꝺictio: q̄ hꝫ hic Aui. ponat nocumẽta virtutis eſtimatiue: non tamẽ dicit ea eſſe eius ſoliꝰ: ⁊ ideo non induxit exª. ſuper hoc: ſicut fecit in virtute formali: ⁊ in virtute memoriali.

b ¶ Et ſignificat. ¶ Hic oſtẽdit q̄ ſignificat pmutatio actionis cogitatiue. ⁊ primo facit hoc diffuſe. ſcõo aſſumit. ſcõa ibi ⌊ Et vniuerſaliter. ⌋ ¶ Cõſiderandũ q̄ Aui. inuit hãc diminutionẽ q̄ pmutatio cogitatiõis que vocat rationis permixtio fit: vel ppter cãm in cerebro: vel per cõitatẽ: ⁊ quotieſcũq̄ fiat: fit aut ppter materiã colericã apatuz: aut nõ: vel fit ppter materiã melãcolicã. Sed dubitat an poſſit fieri a mala cõplexione ſine mã. Et dicẽdũ q̄ ſic: ſic infra apparebit. c. de pmixtõe ſenſus: ⁊. viij pti. apho. ſup illo aphoriſ. xviij. In vigiª. ſpaſmus ⁊c. Dicit commentator q̄ cũ vigilia exiceat eſt cã alienatiõis mẽtis. Hic aũt Aui. obmiſit pones cauſas notiozes expectãs cõplere in pticularibus. Cõſiderandũ ſecũdo q̄ littera que dicit abſq̄ cõprehẽſione dupliciter exponit. primo. i. abſq̄ hoc q̄ manibꝰ cõprehẽdat: maniaci enim demoniaci ⁊ diabolici aggrediunt hoies: ⁊ ſũt de natura lupoꝝ: ſed melãcolici ſolũ corrupte ⁊ falſe apprehẽdũt ⁊ ſecuz loquũtur vel ad alios: ſed nõ capiũt neq̄ nocẽt alijs: immo ſunt timidi. ¶ Secũdo modo exponitur cũ cogitatione vel cognitione abſq̄ cõprehẽſione ſcilz rerũ que extra ſunt: immo multa dicũt ſe videre cognoſcere ⁊ eſſe que extra nõ ſunt: ⁊ tũc in iſtis peccat duplex virtus vt pz. ¶ Conſiderãdum ſm differẽtias: qa ſm maiozẽ ⁊ minoreꝫ timoꝛẽ ſignificatur maior vel minor frigiditas. ¶ Cõſiderandũ q̄ ex hoc ſumimus q̄ frigiditas non ſemper facit ablationẽ actionis: immo corruptionẽ ſiue pmutationẽ: vt melancolia que eſt frigidus humor facit errorẽ cogitatiue: ⁊ hoc eſt nocumentum quod dicitur permutatio.

c ¶ Et vniuerſaliter. ¶ Quia calidi eſt mouere: ⁊ ita per oppoſitũ quãdo cogitationes nõ ſunt mobiles poſſunt ſignificare frigus. Cõtra cogitationes mulierũ ſunt mobiles. ¶ Dicendũ q̄ ſunt mobiles humido: nõ calido motiuo. ¶ Cõſiderandũ q̄ in lethargia eẽntialiter eſt frigus: ſed accidẽtaliter propter putredinẽ materie eſt calor: vt infra Auicẽ. capi. de lethargia: ⁊ ideo propter calorẽ accidit permutatio actiõis: ⁊ ideo actio cogitatione eorum cum diminutione eſt permutata.

d ¶ Et ex ipſis. ¶ Hic docet ſignificare per nocumẽta virtutis memoratiue: ⁊ primo per nocumẽtũ q̄ eſt diminutio ⁊ ablatio. ſecũdo per nocumentũ q̄ eſt permutatio. ſecũda ibi ⌊ Aut ppter eum ⌋ Circa primam partẽ diceret aliquis qũo iſta peſtilentia de qua dicit Galie. tertio de accidẽti ⁊ morbo. ⁊ primo de febribus induxit defectũ memorie cum debuiſſet inducere febrẽ peſtilentialẽ. ¶ Dicendũ q̄ ppter reſolutionẽ caliꝺ

ciuioꝛ ad audaciaꝫ ⁊ iram eſt magis ſignificatiuus caloris et ſm differentias que ſunt inter eos ⁊ nos poſtea aſſeremus eos. Et forſitan erit illud propter communicationem membri alterius et illud q̄dẽ cogſcit̃ ſignificationibꝰ pticularibꝰ multi q̃s poſtea narrabimus. Et vltr cuꝫ cogitationes plimum mouent motibus multis ⁊ pmutãtur ⁊ variãtur tunc illic eſt caliditas. ¶ Et quãdoq̄ etiam accidit permutatio cogitationis in egritudinibus frigide materie cum a caliditate non euacuãtur ſicut cõmixtio rõnis in lethargia. ¶ Et ex ipſis[d]

nõ eſt rectũ: ⁊ de bono q̄ eſt malũ: vel de turpi q̄ eſt pulchrũ: vel de nõ faciẽdo q̄ eſt faciẽdũ. Et noiaꝫ iſtud nocumẽtũ cõmixtio vel pmixtio rationis ⁊ alienatio mentis ⁊ a gbuſdaꝫ actio corrupta cogitatiõis. Scõo b̃ innit ⁊ intermiſcet q̄ pncipiũ ſeu cã deſtructionis ⁊ diminutionis cogitationis ⁊ imaginatiõis eſt frigus anteriozis cerebri: vel ſiccitas nimia vel humiditas eius. Et per anteriꝰ cerebrũ vel cerebri ptez hãc intellige que añcedit parẽgefalidã ⁊ pcipue vẽtriculũ mediũ cui cogitatiua vtus iſidet. Significãt ergo deſtructio ⁊ debilitas cogitatiõis frigus pdominãs vel ſiccitatẽ vel humiditatẽ in media cellula ſeu vẽtriculo cerebri: et hoc vt in plibus ſicut effectꝰ atteſtant ⁊ ſignificãt ſup ſuis cauſis. Per frigus eni nãlis caloꝛ ⁊ ſpũs ipediunt qui ſunt iſtꝛa vtutuz oium: ⁊ per humiditatẽ ſupfluẽtẽ hebetant ⁊ ſuffocant: ⁊ per nimiã ſiccitatẽ ſpũs terreſtres ⁊ ſilueſtres fiunt vt in melicis nãlibus qui mẽte hebetes ſũt ⁊ obũbrati in iudicijs. ¶ Attẽde q̄. B. iij. morbi ca. z. tria cõmemoꝛat cogitationis ſeu diſcretionis nocumẽta ſicut pnceps b: ſed ablationẽ cogitationis amẽtiã vocat: ⁊ diminutionẽ ſtulticiã ⁊ pmutationẽ deſipiẽtiam dicẽs. Nocumẽtũ vo diſcretiõis aliud eſt ablatio ſicut amẽtia: aliud diminutio ſicut ſtultitia: aliud corruptio ſicut deſipiẽtia. Et hec noiatio recti oꝛ vꝫ qñ amẽtia dꝰ ab a q̃ eſt ſine ⁊ mẽs mẽtis q̃ſi ſine mẽte vel ablatio mẽtis: ⁊ ſtultitia ppie dꝰ diminutio: qa ſtulti ſepe aliq̃s hñt cogitatiões ⁊ ſmones rectos: vnde dici ſolet q̄ iterdũ ſtultus ſapiẽtẽ iſtruit: ⁊ freq̃nter hꝫ cogitationes ⁊ vba idiſcretiõis vnde diminutꝰ rõne dꝰ. Sed illi q̄ cogitãt nõ cogitãda ⁊ nõ loq̃nda freq̃nter loquunt: ⁊ nõ faciẽda faciunt ꝓtra dictamẽ recte rõnis deſipiẽtes ppe dicunt ⁊ alienati mentꝛe: iuxta illud B. nũc dicto. c. alũ vo nihil mali imaginant boni tñ ſunt imemoꝛes i. idiſcreti vel inſcij ipſi: qa diſcreta vtus alie patit: ſicut ptigit euidaꝫ hoi qui claudẽs oſtiũ domus in qua erat ſcluſus cepit vaſa que domi hẽbant foras per foꝛamia domus oñdere rogãs eũtes vtrũ ea pũci uiberẽt: vas tñ vnũq̃dq̄ ſuo ppo noiabat noiaꝛiõq̄ mõſtrabat memoriam eiꝰ nõ eẽ coꝛruptã eo q̄ recte ſingula noiabat: nec ſua imaginatio erat coꝛrupta: qd tñ ſi ejcerentur cõtingeret ignoꝛabat: ideoq̄ erat inſanus: hec ille.

¶ In. ij. dat ſex regulas ſup ſignificatiõibus pmutationis cogitationis ſeu cõmixtionis rõnis ⁊ alienationis mẽtis. Prima eſt q̄ cõmixtio rationis ſignificat alterũ duoꝝ pmuz eſt calidũ aſpa in medio vẽtrculo cerebri vel materia calida ⁊ ſicca colerica illic cõprehẽſa ſub q̃ melãcolia aduſtã intellige ⁊ colerã aduſtã. Et hec rõnis pmixtio dꝰ demonium lupinũ ⁊ mania lupina: ⁊ eſt pmixtio cũ malicia moꝝ furoꝛe ⁊ rabie: ſic q̄ hac detẽti ſeuiũt in hoies ⁊ inſultãt in eis ad inſtar lupoꝝuz nũc mordẽdo eos: nũc peutiẽdo: nũc inſidioſe occidẽdo aliquos: ⁊ iterdũ ſeuiũt in ſemetipſos lacerãdo acriter ſua mẽbꝛa vel ſe iterimẽdo. Et nõ ſine cã demoniũ

dimittã vt cacodemones quos detinẽt vexãt ſeuis ⁊ peſſimis cogitationibus: ſic iſta paſſio quos detinet vexat. Scõm vo qđ ſignificat cõmixtio rõnis eſt mã melica frida ⁊ ſicca medio vẽtriculo cerebri imbibita: ⁊ permixtio hec rõnis dꝰ melia ſeu melica paſſio: ⁊ eſt cũ malitia eſtimatiõis facit eni nõ timẽda timere ⁊ q̃ſq̄ pſeq̄ fugiẽda ⁊ fugere a bonis ⁊ honorabilibus que potꝰ ipſe pſeq̄ liceret: ⁊ eſt etiã ſepe cũ cogitatione abſq̄ cõprehẽſione ſeu coꝛruptione vitatis: vt q̃ſq̄ cogitat ea detẽtus q̄ vitreos pedes hẽat: vel qđ celũ ruat: vel q̄ ſit cattus. Scõa regula eſt: ille ex motibꝰ pmixtionis rõnis qui declinioꝛ eſt ad timoꝛẽ eſt magis ſignificatiuus frigoꝛis q̃s caliditatis tã in cerebro q̃s in corde: fridꝰitas enim puſillanimẽ reddit ⁊ timoroſum ſicut eſt videre in cõplexionibus phlaticis ⁊ melicis ⁊ etate ſenũ ⁊ ſexu femineo. Cũ igit videris mẽte alienatum ab hoibus fugẽ ⁊ timere ac odio hꝫe pſortia hoium ⁊ deſpare de vita aut ꝺ bono iudica q̄ melãcoliaꝫ patit a frigido humoꝛe melãcolico: quare nõ ſemp pmutata ratio ſeu cogitatio ſignificat caltitatẽ. Tertia eſt ille ex motibus pmixtiõis rõnis que declinioꝛ eſt ad audaciã ⁊ irã ⁊ temeritatẽ eſt magis ſignificatiuus caloris taꝫ cerebri q̃s cordis. Juxta id. B. ij. tegni. tex. ij. trac. de cordi. Qꝺ ſi ad plurimũ veniat caliditati furoꝛ eſt ⁊ mania cã pfidẽtia ⁊ id declarãt colerice cõplexiones ⁊ etas iuuẽte. Et ſm dias iter hos motus audacie ⁊ ire in ipetuoſitate ⁊ aſſiduatione diuerſificat ſignificatio caloris mioris aut ampliozis. Et de iſtis motibus poſtea dicet ⁊ de coꝛ ignis ca. ſeq̄nti. Quarta eſt pmutatio rõnis q̃ſq̄ cõicat cerebro ab aliquo mẽbroꝛ iferioꝛ: ⁊ id cognoſcit per ſigna plurima pticularia que infra dicentur capitulis de ignis manie ⁊ melãcolie: ⁊ ſepe contingit in apoſtematibus calidis pulmonis ⁊ epatis: ⁊ pleure ⁊ dyafragmatis ⁊ oris ſtomachi. Quinta eſt regula gñalis vel vniuerſalis q̄ quãdocũq̄ cogitationes alienatoꝛũ plurimuz mouentur multis motibus et permutantur ⁊ variantur in propoſitis ſuis trãſeuntes de vno ad aliud omnino imptinẽs tunc eſt illic: ſcilz in medio vẽtriculo cerebri caliditas excedens. Juxta illud Gal. ſecũdo tegni. tex. xlij. Et bene mobile i optionibus calide: manens vo frigide. Sexta eſt permutatio cogitationis aliquando accidit in egritudinibus frigide materie dum non euacuant neq̄ immunes ſunt ab extranea aliqua caliditate ſicut cõmixtio ratiõis in lethargia propter apoſtema frigidum phlegmaticũ poſteriozis cellule cerebri quod aſſociat extraneus caloꝛ: vel propter febrem: vel ppter pu

¶ In quarta parte principali | tredinem huiuſmodi phlegmatis.

partis ſecũde iſtius capituli que eſt de ſignis diſpoſitionum cerebri ſumptis a nocumentis memorie. primo agit de nocumentis diminutionis ⁊ deſtructionis memorie ⁊ de ſignificationibus ipſoꝝuz. Secundo de nocumento permutationis memorie ⁊ de ſignificatione eius: ibi ⌊ Aut pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

di poterat inducere frigiditatē: vnde surgentes a febribus defecti in calore naturali fiebāt sine memoria. ¶ Cōsiderandū q hic per memoriaz intelligit virtutē cōseruatiuam in parte posteriori: cuius est cōseruare intentionē nō qdem purā: vt qdam credūt: sed cum idolo siue cū forma sensata: z hoc apparet: qa Auicē. volens ostendere defectum huius memorie dicit q homo obliuiscebatur nominis sui: nomen autem sensatuz est sensu auditus: differt autem hic memoria a fantasia que dicitur formalis: qa illa conseruat idola pura et principaliter: ista autem conseruat intentionez z idolum: z de principiali fine intentionem: plus enim cōseruat idoluz propter intentionem: qz intentionez propter idolū: z huius virtutis memoratiue sedes est posterior cerebri ventriculue: z ideo Auicen. statim incipiēs de nocumento quod est permutatio incipit a nocumento postremi vētriculi dicēs: aut su. fit lesio in memoria: propter eum scilicet ventriculum postremū: qui ventriculus permutatur idest permutationez actionis patitur. Et accidit ei scilicet homini vt rememoretē eius quod nunqz ei adest scilicet in memoria. ¶ Considerandū etiā q calidū z siccum est magis motiuū z impressiuum eius: quod nunqz fuit: z ideo permutatio memorie plus fit ab eo: z propter eandē causam siccuz plus facit hoc: scilicet qz humidū: quia magis est motiuū actiue z impressiuū etiā siccū est causa q forme pterite ipesse in memoria retineant: que cū mouebūtur z ad actū poterunt mouē alias: que nunqz fuerunt cōprehē se: dixit autem cum complexio non superfluit: quia superfluens posset inducere ablationem actionis.

est lesio in virtute memorie: scilicet aut vt debilitet: aut vt destruatur: sicut narrat Galie. q pestilētia prouenit in parte ethiopie que eis accidit propter cadauera multa relicta post forte prelium z peruenit pestilentia illa vsqz ad terrā grecorum. Accidit ergo eis vt causa illius tm caderet obliuiōis donec eis adueniret dispositio fm quam homo nominis sui ipius obliuisceretur z filij sui. Et plurimuz quidem accidit debilitas in memoria propter corruptionez in postremo cerebro ex frigiditate: aut humiditate: aut siccitate: aut propter euz qui permutatur: z accidit ei vt rememoretur eius quod nunqz ei adest. Et significat complexionem calidam absqz materia: aut cum materia: sed materia sicca ad illud est magis conueniens. Et illud est totuz cum complexio non superfluit z virtus non cadit. Dicamus autem[a] nunc sermonem coniunctum q destructio harum operationum quādoqz fit propter dominiuz frigoris: aut in corpore cerebri: z est ex eo quod dominatur super cerebrū aut super vētres eius z quandoqz fit propter frigus cum humiditate: z quādoqz affert eaz siccitas: z similiter earum debilitas. Ipsaruz autem mutatio fit propter apostema: aut complexionem cholericam: aut melancolicam: aut corpus adurens. Et significatio[b] dispositionis somniorum est ex eo quod oportet adiūgi hoc loco: plurimum enim visionis rerum citrinarum calidarum significat dominium cho-

a ¶ Dicamus autē. ¶ Hic sermone cōmuni siue in ꝯiuncto docet significare ex nocumentis predictarū operationū moraliū: z vult in sūma q ablatio actionū istarū: z similiter debilitas scilicz diminutio fit a frigido vel a frigido cū humido: z quandoqz cū ficco: z ex hoc accipe q nō semper est verū: q siccitas sit causa permutationis: qa potest esse causa diminutionis z ablationis ipsarū: mutatio idest pmutatio que a Gal. vocat corruptio fit propter apostema. s. calidū: siue fit calidū per essentiaz: siue per accidens: vt supra dixit in lethargia. Aut cōplexionē ꝛc. aut corpus

b ¶ Et significatio.] ¶ Hic docet significare ex somnijs que continētur in sūma moraliuz: vt supra declaratū fuit: quidā vero dicunt q hic docet significare ex operatiōe sensus cōmunis: qa somnia attribuunt sibi: sed de hoc nō curo: z habet quatuor partes sicut quatuor ponit iudicia psōnia. ibi scda [Et somnia ibi tertia [Et similiter ibi ārta [Et illa] ¶ Dubitaf an sōnia indicent seu significent similē dispositionē: videtur q non: imo contrariam: vt famescens somniat comedere: vt Gal. in libro de ea que in somnijs digestiōe. ¶ In cōtrarium Galie. ibidem: z Auicen. hic z primo libro Fen secunda. ¶ Dicendū q ꝛ fm Auer. in comēto de somno z vigilia. Sōnia sint attributa virtuti imaginatiue: tñ fm Aui. z veritatē attribuunf etiā virtuti cogitatiue z estimatiue: z hoc idē Auer. itellexit. Sōnia igit sunt duoz modoz: qdā simplicis imaginatiue: z talia significant per silitudinez vel proportionē: vt sōnians aquā z niuē signat phlegma. sōnians aūt ignē z citrinū signat colerā: z huius causa est qa isti humores dominantes disponunt cerebrū vt que in eo recipiuntur sic recipiantur. Ipse etiāmet humores z eoz vapores habent vim imprimendi vel mouēdi species fm suas similitudines. Quedā aūt attributa sunt imaginatiue seu estimatiue iudicantis z ꝓsiliātis fm corporis dispositionē: z ista sōnia significāt ꝟium eius qō in eis presentaf saltem quo ad aliquā partem. v. g. famescēs dormit z dormiendo somniat comedere: sicut illud quo indiget: et q estimatiua mouet: qa eo indiget similiter inflatus sōniabit fontes z frigidas aquas: z sic de alijs vnde Galie. prealllega. lib. Bibendi fantasia sitientibus multum accidit quēadmoduz z comedēdi esurienti: venerea vero vtendi plenis spermate. Videtur enim in sōnijs aia ad pfundū corporis

Jacobus

pter eum qui permutatur] Tertio summarie de causis lesionum operationum ibi [Dicamus autem nunc.]

¶ In prima particula dicit primo q ex ipsis nocumentis operationum significantibus dispositionem cerebri est lesio accidens in virtute memoratiua: sic videlicz q debilitetur eius operatio sicut in senio: vel destruatur vt in lethargia que interpretatur obliuio. Et hanc memorie destructionem narrat Galie. hominibus accidisse propter quandam pestilentiam in partibus ethiopie ex cadaueribus plurimis relictis super terrā sine sepultura post forte prelium: z hec pestilentia vsqz ad terram grecorum peruenit z illi qui ab hac sanati euaserunt in tātam inciderunt obliuionem q obliti sunt nomina propria z filiorum ac parentum suorum. Juxta illud Galie. tertio morbi capitu. iij. Eius similiter quod est in memoria aliud est destructio actionis sicut lethargia est etiaz aliud accidēs in memoria idest diminutio motus vocaturqz insania est etiam aliud qō dicitur alienatio. Nam alienatio duobus modis est aut non bene imagi natur aut non bene recordatur. Et iterum ibi quibusdam interpositis ait in actione vo memorabili que in anima consistit quadam orta infirmitate curata tamen superfuerunt accidentia quod testatur sermo infidi medici. Dixit enim in quodam libro suo q pluribus hominibus transacta pestilentia tanta fuit obliuio q parentes z amicos traderent obliuioni z etiam seipsos. Et iterum quinto morbi capitulo vltimo ait. Quosdam enim vidimus qui suam artem obliuioni tradiderunt siue scientiaz quam de litteris habuerūt: z nomina etiam sua ignorauerūt: sicut Posidius dixit qui refert omnes a pestilentia atqz corruptione aeris in quadam ciuitate liberatos in tantam incidisse ignorantiam q etiam parentes atqz amicos sua etiaz nomina ignorauere. Secūdo dicit ꝟ princeps q memorie debilitas vt plurimum contingit propter corruptionem cōplexionis in postremo cerebro a frigore vel ab humiditate vel a siccitate. Et idem intellige de destructione memorie. Juxta illud Galie. vbi supra hoc sentibus quibus etas est decrepita solet contingere: z illud a frigitudine accidit: z quoniam propter frigus fit hoc ex frigida medicina sicut opio cognoscimus que stuporem infert z obliuionem: fit etiam interdum propter humiditatem superfluentē que calorem innatum z spiritus opprimit parengekalide vel labiles reddit z effluere facit intentiones quas memoria retinere debuit. Et quādoqz iterum ab excedēti siccitate accidit que vel spiritum siluestrem efficit vel fixe z fortiter imprimi prohiber intentiones a formis elicitas rerum sensibilium per estima

¶ In secūda primo exprimit nocumētuz tertiū memoratiue [tiuam. virtutis videlicet permutationē memorie dicens. Aut propter eum qui permutatur ab operatione propria memorie fit lesio in memoria z accidit huic leso q rememoretur eius quod nunqz sibi presentatuz fuit: sicut contigit tēporibus nostris magistro gōtero colli secretario regis qui sepe dicebat se recordari q fuit māgo regis priami tēpore florentis troye. Et iūge hāc clausulā aut pp eū q pmutaf cū illa ꝓxi [Et ex ipsis ē lesio

De partibus

in virtute memorie. s. aut vt debilitef aut vt destruaf aut ppter euz qui pmutaf] Secōo dicit q pmutatio memorie fiāt cōplexionem calidā posteriorīs partis cerebri sine mā vel cuz mā: sed materia sicca cala colerica vel melancolica adusta est aptior ad illud z conuenientior ad hoc vt inducat pmutationē in memoria. Tertio dicit q illud totū est. s. q frigus est cā debilitatis vel destructionis memorie: z caliditas cā pmutationis eius cū cōplexio nō supfluit z virtus non cadit: qa si cōplexio calida supfluat z virtus cadat vt in causonizāte vel pestilētiato tendēte ad mortē memoria auferf aut debilitaf: z in lethargia de frigido humore pmutanf interdū mēs z memoria ante memorie destructionē. ¶ In. iij. dicit primo ꝟiuncto primo [ne. i. sūmario z vniuersali q destructio haruz opationū regitiue virtutis s. imaginatiue cogitatiue z memoratiue qñqz pcedit ex dñio frigoris sine materia vel in corpe cerebri siue medullari substātia ipsius: z hoc iō qz dñatur sup ipm frigus extinguēs spūs z innatū calorē vel sup vētres z pānículos eius: sicut illis accidit qui stupidi fiunt z ꝓgelati trāseunti per loca frigidissima niuosa vel qui opium sumpserunt. Et quandoqz accidit destructio ipsaruz propter frigus cum humiditate sicut in maioribus apoplexis. Et hāc destructionem affert interduz excessiua siccitas indurans cerebruz z terrestreificans z spiritus consumens humidos aereos. Secūdo dicit q debilitas seu diminutio dictarum operationum similiter procedit vel a solo frigore: vel a frigiditate cum humiditate: vel a siccitate: quonia cause ille que sub esse intēso destruunt dictas operatones sub esse remisso diminuunt eas z debiles reddūt ac impfectas. Tertio dicit q permutatio modo dictarū operationuz quandoqz ꝓcedit ab apostemate calido in cerebro: z quandoqz a mala cerebri cōplexione vel colerica calida vel melācolica calida z adusta vel melācolica frigida nō vsta z quandoqz a corpore aurēte idest ab adustione humorū in aliqua parte trunci corporis vt circa mirac splenem vel stomachū sicut contingit in melia mirarchia: vel intellige per corpus aurēs ardentes humores colericos adustos z adurentes ad cerebruz latos: vel corpus aurēs capiti occurrens sicut cauterium aut venenū calidum vel aerem incensum: iuxta illud Gal. iij. interior capi. vij. Nocumentū actionis regitiue aliquādo fit cum febre sicut cōtingit in freneti: z aliqñ sine febre sicut fit in mania z melancolia: z aliquando fit ppter colligātiam alterius passionis: z aliquando ipsa est primitiua.

Et significatio. ¶ In hac tertia parte principali istius capituli primo continuat partez hanc prioribus. Secūdo agit de significatione somniorum super dñio humoris ibi [Plurimū enīz] Tertio sup caliditate z siccitate: ibi [Et somnia qdē] Quarto super frigiditate z humiditate: ibi [Et illa quorum.]

¶ In. i. particula dicit q significationes sumpte a dispōnibus somniorū sunt ex his que cōuenit huic adiūgi loco: qa somniare est opatio pmi sensitiui non vt sensitiuum est sed vt fantasticū: sunt enī idem re primū sensitiuū z fantasia: sed in esse differūt. Juxta illud Arist. li. de somno tracta.

Universidad de Deusto

portis mox ascẽdẽs ab exteriorib⁹ sensibilib⁹ cã q̃ ꝑm corpis dispõez sentire:z rursus q̃ desiderat põ hoꝛ:vt iam pritium acciperefantasiã. Et qb⁹ ꝓria cessant. Circa haꝫ ptem cõſ⁹ q̃ somnia pmutata sunt sõnia multe pmutatõis vt plurima occurrãt somniãdo istud attestat calido z ficco. Et hoc Aui.quasi ꝓbat cũ dicit. Et simlr appet.i.z in egritudinibus acutis apparent somnia pmutata:q: multe pmutationis:z ẽt pmutata a consuetis somnijs. Circa tertiã ptez considera q̃ somnia terribilia fiũt sunt.ſ.significantia: q: significãt humores malos vl̃res que habẽt hoc facere suo vapore:sicut poꝛuꝫ: vt pz secũdo cañ. vl̃ similiter scilicet sicut somnia pmutata:q: significant calidita tez z siccitatẽ: vt Aui.in hoc inuat q̃ somnia permutata sunt nocumenta pmutatiõis non diminutionis nec ablationis: z ideo sicut permutatio fit vt plurimum a calido z ficco:ita ẽt somnia pmutata z terribilia:z q: permutatio actiõis ẽt põt fieri a frigido z ficco: vt supꝛa appuit z ẽt somnia pmutata z terribilia pñt fieri a frigido z ab humore melancolico. Circa quartã ꝓsiderandũ q̃ non recoꝛdari somnioꝝ est eoꝝ ipꝛessionẽ deleri:z fit ab humido z frigido:z posset ẽt fieri a supfluo ficco .ſ. nõ ipꝛimi sicut ablatio memorie:z ideo Aui.nõ curauit multũ declarare: sermones aũt vnius tales in somnijs dicti sunt a me.i.lib.fen.i.z fen.ij.

¶ De significationibus operationum motiuarum: z que eis assimilant ex somnis z vigilijs. Cap.vij.

s **Ignificationum autem.** ¶ Supꝛ⁹ Aui. determinauit de significationibus cerebri sumptis ex opationibus sensibilibus:z moꝛalibus:hic determinat de signis sumptis ex opationibus motiuis vel mobilibus qõ idẽ est apud Aui. hic z ex somno z vigilia:q: simlr motui z geti.ſ.somnus geti z vigilia motui:vt Aui.i.cañ. fen.ij.z hoc ẽt dicit Rubrica hic:primo ergo determinat de significatio

Jacobus

ij.cap.ij. Est quidem idem sensitiuo fantasticum:esse aũt sensitiuo z fantastico alterum. Est autem fantasia qui a sensu ꝑm actum fit motus. Sõnuꝫ vero fantasma quoddã vl̃ esse. Naꝫ qõ in somno fantasma somniũ dicimus siue simplr siue quodammõ factum:manifestuꝫ q̃ sensitiui quidez est somniare:huius aũt ꝑm q̃ fantasticũ. ¶ Attẽde ꝑmo q̃ nõ oẽ fantasma i somno somniũ est vt apparitiões sensibiliũ obscure z diminute i leuiter dormiẽtibus añ exꝑgefactiõem z vẽ itelligẽtie que i somno fiunt nõ sunt sõnia. Juxta illud Arist.li.de sõno trac.ij.ca.vlt. Sz neq; q̃ in sõno fantasiua oẽ est somniũ. Nã ꝑmuꝫ qdẽ aliquibus accidit sentire aliquo mõ z sonos z lumẽ z saporẽ z tactũ lãguide qdẽ z veluti delõge:tam.n. dormiẽdo respiciẽtes z mox excitati q̃ debiliter videbãt lumen lucerne dormiẽtes vt arbitrabant:exꝑgefacti stati cognouerũt q̃ lucerne erat:z gallos z canũ debiliter audiẽtes vocẽ exꝑgefacti cognouerũt manifeste. Quidã ꝙo z rñdẽt interrogati ꝓtingit.n.z vigilare z dormire: z simplr altero existẽte z altez aliquo mõ ineſſe:quoꝝ nullũ sõniũ dicendũ est: sz neq; q̃ũq; qdez in sõno fiunt vere itelligentie ꝓter fantasmata:hec ille.

¶ Attẽde.y.q̃ somniũ ꝓprie est fantasma quod a motu simulacroꝝ in dormiẽte fit ꝑm q̃ dormit. Juxta illud Arist.ibi. Sz fantasma q̃ est motu simulacroꝝ cũ in dormiẽdo fit z i eo q̃ dormit ℔ est sõniuꝫ. ¶ Attẽde iij.q̃ is motus simulacroꝝ q̃ũq; excitat a cã celesti z sõniuꝫ ide ortũ paꝝ attestat sup disponẽ corꝑis:z est q̃ũq; vaticinatiuũ vel diuinatiuũ:z quã doq; excitat ex sollicitudibus quotidianoꝝ actuũ sepe eteni sõniamus ꝺ his q̃ magna cura z sollicitudie i die ꝑtractauimus:z q̃ũq; excitat ex motibus humoꝝ i corꝑibus nr̃is vel vapoꝝ suoꝝ vel caliditatis aut friditatis interioris vel dispõnis alterius i somniãtibus z sõnia inde orta sunt illa q̃ ꝓprie sup dispõib⁹ cẽbri z corꝑis attestãt z significãt:sz vix discernũtur hec a diuinatiuis. Juxta illud Gal.libel.de sõnijs. Q̃m aũt in sõnis nõ sup corꝑis dispõnibus aia fantasiat solũ:sz ex his q̃ ꝛsuete nobis quotidie aguntꝫ:q̃daꝫ vo ex qbus solliciti fuimus z vtiq; z que diuinatiue ab eis ꝓnũciant:eteni z ℔ experiẽtia attestat:difficilis dinotio fit ex corꝑe ꝓcedẽtiuꝫ somnioꝝ. Naꝫ figdez ab eis solis que quotidie aguntur z sollicitudine habent oꝝ diiudicare seu discernere nihil vtiq; esset difficile quecũq; nec acta sunt nec sollicitudine habita hec a corꝑe ꝓcedere opinari. Quoniã autez z diuinatiua quedã ꝓcedimus esse qũo vtiq; hec discernentur a procedentibus a corꝑe nõ facile est dicere.

¶ Jn.ij.dicit ꝓmo q̃ ꝑm visiõis siue appentie reꝝ citrinarũ calidaꝝ i sõnijs sicut flãme ignis significat dñiũ cholere vel i cerebro vel i alia corꝑis ꝑte. ¶ Secõ dicit q̃ cõsimlr plz visiõis z appentie rez ꝓportionabiliũ cuiq; cõplõni i somnijs significat illius cõplõnis dñiũ vel humoris eius: z nõ est necesse notare istas res q: facilr ꝓpendi possunt. Juxta illd Gal.libel.de sõnijs. Et somniũ nobis idicat dispõnes corꝑis. Jgné.n.ac censiuꝫ qs videns somnio ꝛãta.i.citrina molestat cholera:si vo fumũ vel caliginẽ vel ꝓfundas tenebras a nigra cholera:pluuiã vo factã humiditatẽ abũdare indicat:nix aũt z glacies z pruina phlegma frigidũ. Et rursus qbusdã interpositis ibi ait. Vidit qs i somnio altez crus lapideũ fcñ fuisse:z ex ℔ iudicauerũt qdã eoꝝ q̃ circa ℔ positi sunt q̃ ad fabulas tendebat sõniuꝫ: sz palꝛticatus est ꝑm crus ille hõ nullo nr̃m ꝓpinante ℔. Et pugillatoꝛe qdẽ in tina sanguis putantẽ stare:z iuxta eũ supercellẽte multitudinẽ sanguis hr̃e ꝓsumpsimus indigere eũone. Quidã vo sudare cretice debẽtes balneare z natare putauerũt in calidaꝝ aquarũ tinis. Jta aũt z bibẽdi fantasia absq; ℔ q̃ ipleant sitiẽtibus multũ accidit quẽ admodũ z comedẽdi insaciabiliter esuriẽtibus:venereis vero vtẽdi fantasia accidit plenis spmate:hec Gal. Quo aũt ab interioribus dispõib⁹ aliũ z suoꝝ humoꝝ suscitant somnia Gal.ibi sic cõmemoꝛauit. Videt eni in somnijs aia ad ꝓfundũ corꝑis moꝝ ab exteriorib⁹ accedẽs sensibus opationuꝫ motiuaruꝫ:ꝓo de significationibus sumptis ex somno z vigilia:ibi ꝓa⁊ Et ex eis que ⁊Prima in tres:ꝑmo docet significare p nocumentũ ablationis z diminutionis:ꝓo per nocumentũ pmutatiõis tertio assumat:ꝓa ibi⁊ Earum vero mutatio ⁊tertia ibi⁊ Et oẽs isti motus ⁊Prima in tres:ꝑio facit qõ dictũ est:ꝓo remouet dubiũ: tertio cõplet declarationẽ z subdiuisionẽ cuiusdaꝫ mẽbri diuisiõis quã posuerat: ibi ꝓa⁊ Et q̃ũq; ⁊ibi tertia⁊ Qd aũt. ⁊Considerandũ q̃ Aui. tria inuit: primo ponit signa: quia ablationez z diminutionem opationuꝫ motiuaruꝫ:ꝓo significatuꝫ:quia significat hũiditatẽ plurimaꝫ subtilez:tertio mẽbruꝫ super quo: q: lesionez in cerebro. Dubitat vtrum ꝙuatio motus significet humiditatez: vl̃ q̃ nõ:imo friditatem:quia motus ꝑcipaliter est a calido: qa eius est mouere: z frigidi quietare:vt Aui.i.cañ.fen.i.doc.vl̃.cap.iij. qd̃ est de virtutibus ministratib⁹:z Aristo.xiij.ꝓble. ergo ꝙuatio motus ꝑncipaliter fit a frigido. Jn contrariuꝫ est Aui.q per ꝙuationez z diminutionez motus arguit super humiditatez. Dicendũ q̃ ꝙuationez motus significare hũiditatem põt dupliciter intelligi. Uno mõ q̃ significet eaꝫ sicut cãm per se z directe oppositam cãe motus:z sicut cãm primã in hoc:z hoc mõ ꝙuatio nõ significat humiditatez:rõ est:q: motus voluntarius membroꝝ principalr fit a calido:vt collꝫ secũdo:ergo ꝙuatio motus principaliter z directe fit a frigido. Alio mõ põt intelligi:q̃ ꝙuatio motus significet humiditatem sicut causam indisponentem mobile: z sicut causam vt plurimum euenientez:z hoc mõ ꝙuatio z debilitas motus significat humiditatẽ:primo enim humiditas indisponit mobile:q: facit mobile laxum cum indigeat debita fixione:vt sumitur in lib. de ꝓgressu aialiuꝫ z ꝓblematibus gnta particula nono ꝓble.z.xxiij.ꝑticula.xxviij.ꝓble. Secundo ꝙuatio motus fit vt plurimuꝫ ab humiditate remolliente z plusq̃ infrigidante:z hoc ꝓpter duas cãs:primo q: plus patitur natura ex

De partibus

bilis eaꝫ que ꝑm corꝑis dispõnez sentire:z rursus q̃ desiderat hoꝛ:vt iã pñtiuꝫ accipere fantasiaꝫ. Et figdem hec ita hñt nihil vtiq;:ita erit mirabile si qñ a multitudine humoꝝ aialis virtus molestat grauata vl̃ qdez moueri seipsos somno fantasient z portãtes põdera aliqua. Contrarium vero qñ fuerit leuis absq; supfluitate corꝑis dispõ vel volantes vel auertentes velocissime seipsos ita dispositos videt somnio:assimilatis fantasmatibus aie corꝑis dispõnibus: vt vsq; ad fetida vel redolentia venire existiment:z eos qdem qui in fimis z sordicibus conuersari seipsos fantasiant vl̃ hũoꝛes prauos z fetidos z putridos hic vel multitudinez ster coꝛis cõtenti i intestinis. Eos aũt q̃ econuerso his disponuntur z existimãt in redolentibus locis cõuersari cõtrariam habere in corꝑe dispõnẽ existimandũ. Que igitur vident q̃ egrotãt in somnis indicabũt plerũq; nobis indigentias z abũdantias z equalitates humoruꝫ:hec Gal.

¶ In tertia dicit ꝑmo ꝓinceps q̃ somnia pmutata significant caliditatem z siccitatez ꝑdominantẽ in cerebro vel sibi cõiacam ab aliqua ꝑtiũ inferioruꝫ. Et per somnia pmutata intellige vel que pmutant de propositis in ꝓposita sine stabilitate in ꝓposito vno:vel que circa hec fiũt que nullam adinuicez habẽt coherentiaꝫ:vel que de illis fiunt que nunq̃ intellecta vel sensata fuerũt ab his que hec somniãt:vel que transmutant a somnijs solitis. Secũdo dicit z simlr apparet in acutis egritudinibus cerebri sicut in freneſi z soda cholerica q̃ pmutant i ipſis somnia ꝓpter mobilitatem materie ipsaꝝ a caliditate z siccitate que hãc furere facit z ebullire. Tertio dicit q̃ fiẽr sunt somnia terribilia ꝺ mõ aut spẽ sõnioꝝ pmutatoꝝ:vel de somnijs illis que caliditatez z siccitatez significãt: vt i igne ardere:vel domũ incendi quã somniato: inhabitat: sed ex terribilibus aliqua melancholie attestantur sicut premenoꝛatuꝫ est.

¶ In quarta dicit q̃ illa somnia significãt vt in pluribus frigiditatez z humiditatez quoruꝫ somnians nec recoꝛdat post exꝑgefactionez:ex hoc eniꝫ q̃ facile labunt z excidunt a memoria significant oꝛgana fantasie z memorie remollita foꝛe superfluis humiditatibus z nõ retinere formas impressas z intentiones: z humiditates superflue mollificantes cõmuniter associantur cum frigiditate vel frigiditatẽ afferũt suffocãdo caloꝛẽ.

¶ D significationibus operationum motiuarum:z que eis assimilantur ex somnis z vigilijs. Cap.vij.

s **Ignificationum autem.** ¶ In hoc ca. primo agit de significationibus destructionis z diminutionis operationuꝫ motiuarum. Secũdo de significationibus permutationis eaꝝ ibi⁊ Earum vero mutatio ⁊Tertio de significationibus impigricie z pigricie z ingetudinis z quietis ibi⁊ Et dicimus etiam q̃ ⁊Quarto de significationibus dispositionum cerebri sumptis a somnis z vigilijs ibi ⁊Et ex eis que huic.⁊

¶ Jn.i.parte dat canones quatuoꝛ super signis ablationis z diminutionis opationum motiuaruꝫ. Primus est q̃ destructio z debilitas opationuꝫ volũtarie motiuarum significant humiditatez supfluam subtilẽ plurimam in instrumentis seu oꝛganis ipsaꝝ. Et prima ipsaruꝫ instrumẽta sunt cerebꝛum z nucha:secunda neruí nascentes ab eis precipue a nucha: tertia musculi seu lacerti z chorde quoꝝ auferuntur operationes motiue in apoplexia z diminuuntur in vniuersali membroꝝ dormitatione. ¶ Attende primo circa hoc q̃ dicit humiditatem subtilem q̃ humiditates grosse plus afferunt apoplexiam z ablationem motus in ea q̃s humiditates subtiles: propterea q̃ plus z fortius obstruunt cerebri meatus:sed humiditates subtiles aquose plus a neruis auferunt suas motiones eo q̃ facilius eis imbibũtur: z in ipsos penetrant z ipsos relaxant:grossi vero vix z raro in hos penetrant ac profundantur.

cessum humidi q̄ frigidi: ꝯ q; phlegmatici humores facientes mollis cationez neruoꝝ plus sunt sub actu hūiditatis remollitiue: q̄ sub actu frigiditatis: imo actualiter habent quēdaz calorem eliquantem phlegma: ex quo apparet q; mollificatio membroꝝ facta a phlegmate: vt plurimū plus cōuenit q; sit ab eo vt excedit ꝛ ledit humiditate q̄ frigiditate. Ad contrariū apparet solutio. Possumus tamē aliter rūdere q; est sermo de ablatōe motus ꝛ diminutione: que sunt cum laxitate. Uel dicemus q; A. dedit intelligi q; illa humiditas etiā infrigidat. Dubitatur secundo quare prohibitio motus: scz destructio vel diminutō significant humiditatez subtilem ꝛ plurimā. Dicenduz q; hūiditas grossa potest facere permutationē. s. malū motuz: ꝛ b prio faciendo spasmuz: q; posset sui grossicie esse causa dilatationis musculoruz in latuz ꝛ decurtationis siue contractōis: secundo potest facere tremorez: non permittendo de spiritu venire quātum sufficit: vt apparet quinto de accidēti ꝛ morbo cap. de cā tremoris: sed si materia est subtilis ꝛ multa penetrat in partes neruoruz ꝛ mollificat eos: vt ex hoc prohibeatur vel debiliretur motus. Dubitatur tertio: q; dicit q; in quocūq; membro fuerit significat lesionem in cerebro: Cōtra q; prohibitio motus in manum potest fieri per solam lesionez in nucha: etiaz mollificatio in oibus membris preter membra faciei potest fieri a lesione solius nuche: vt tertio de interioribus vlti. ca. Dicenduz dupliciter: primo ſm litteraz extra: que dicit in membro. i. in neruo: q; neruus est illi membro sicut cerebruz. Secundo dicenduz magis ad mentez Aui. q; premissa expositio credo q; fuerit quoruīdaz non intelligentium formaz illius ter. Dicemus ergo q; Aui. ex destructione ꝛ debilitate motus nō significat absolute lesionez in cerebro: sed dicit disiunctiue q; debilitas ꝛ destructio in quocūq; membro fuerit significat lesionez in cerebro aut in vna parte: quāuis ergo destructio ꝛ debilitatio motus significent lesionez in cerebro sicut in vno membro: tñ proprius ꝛ certius hoc significant quando sunt in toto corpore. s. in facie ꝛ in alijs membris: ꝛ ideo interpositio huius sermonis: verūtamen: occultat tex. Aui. Sed dubitatur quo ex vno membro solo poterit significari lesio in cerebro. Dicenduz q; si queris quo possit significari. i. quo possit hoc esse: dicendum q; hoc est possibile: per hūc moduz: q; vnus neruus mouens aliqd membruz patiatur ex causa: que est in cerebro vel que est a cerebro: ita q; nerui alij non patiātur: hoc autez potest accidere propter dispositionez nerui istius ad recipiendū passionez: que est in cerebro ita q; alij nerui non erunt dispositi. Ista autez dispositio est ſm diuersitatez hominuz: vt declarat Gal. primo pronosticoruz super illo verbo. Frendere dentibus: ꝛ hoc maxime contingit in membris nerui motiui: qui imediate a cerebro venit: sicut membra faciei: ad ea. n. a cerebro venit imediate sensus ꝛ motus: vt tertio de interioribus penultimo cap. Licet contrarium intelligatur quarto de interioribus secundo cap. iū fine quaz contradictionē nō intendimus mō soluere. Posset etiaz verificari in membris ad que motus venit imediate a nucha: vt patet ex dictis. Si autem querimus quo cognoscaz quādo in particulari membro motus est destructus: an sit pp causam in cerebro vel in membro. Dicēduz q; oportet cognoscere ex cōgregatione aliorum signoruz significantiuz materiaz: vel egritudinē in cerebro ꝛ aptitudinez huius membri ad patienduz: ꝛ hoc fit a medico exercitato. Consideranduz dixit tortura laxi vel laxa: nam tortura faciei prohibens motum labioruz vel diminuens quedam fit a spasmo: ꝛ de hac non est hic sermo quedam a mollificatione: ꝛ ista humiditatem significat: ꝛ ideo laxi scilicet membri: vel laxa scilicet tortura.

a ¶ Et quandoq;.] ¶ Hic remouet dubiū ꝛ potest dupliciter exponi: primo Aui. dixerat q; destructio operationuz ꝛ debilitas significat hūiditatez: quare diceret aliquis nōne possunt significare excessuz alterius qualitatis. Et respondet q; sic: q; possunt significare frigiditatez destruētem caliditatez: ꝛ possunt significare simul cuz hoc humiditatez destruē-

corpore fuerit sicut apoplexia aut i parte vna sicut paralysis ꝛ tortura laxa. Et quandoq;[a] cōueniunt ambe ꝛ significāt ꝛ destructionem: debilitatem caliditatis cerebri: aut siccitatem in ipso: aut in aliquo membrorum longinquorū ab eo verum illud erit post egritudines pluri-

mas ꝛ paulatim ꝛ ſm dies. ¶ Quod autez[b] in vno mēbro fit sicut mollicies ꝛ similia eius quandoq; est propter egritudines proprias illius membri: ꝛ quādoq; est ab expulsione superfluitatis cerebri ad ipsum. ¶ Earum vero[c] mutatio si est subito significat humidita-

tem siccitatem debitaz cerebri vel etiaz in alio membro. Consideranduz q; in cerebro ꝛ membro quolibet mobili voluntarie debet esse quedam constantia oppositi laxitati remolitiue: q; cuz cerebz ab humiditatibus remolitur vel neruus aut musculus a cerebro distans: tunc prohibet motus. Ult igitur Aui. dre q; ambe: scilicet destructio ꝛ diminutio motus conueniunt ad significanduz destructionez ꝛ debilitatez caliditatis cerebri: ꝛ hoc a frigido: ꝛ siccitatis. i. debite sue constantie: ꝛ hoc fit ab hūido. In hoc ergo Aui. cōpler sermonez premissuz: q; destructio ꝛ debilitas motus non solum significant humiditatez: sed frigiditatem: ꝛ ista infrigidatio cuz remolitione fit post longas egritudines scilicet cōplexionales cerebri: frigidas ꝛ humidas: ex quibus paulatim materie congregant frigide aquose: secundo modo potest exponi q; Auicē. dixerat q; destructio motus significat humiditatē: ꝛ per consequens q; fit ab humiditate: ꝛ in hoc dabat intelligi: q; fit a frigiditate: quare diceret aliquis potest ne destructio ꝛ diminutio significare caliditatem ꝛ siccitatē: ꝛ per consequens pueníre ab illis. Respōdet q; sic: q; ambe: scilicet lesiones: scilicet destructio ꝛ diminutio motus conueniunt ad significandum destructionem ꝛ debilitatem caliditatis ꝛ siccitatis: idest factas a caliditate ꝛ siccitate in ipso: scilicet cerebro aut ꝛc. Consideranduz q; cuz calidum ꝛ siccum sint qualitates motui conformes non perducunt ad motuum destructionem nisi multum excedant: ꝛ perducant ad resolutionem calidi sicut apparet in fine ethicarum ꝛ ptisis quandoq;: ꝛ ideo dicit q; illud scilicet prohibitio motus a sicco est post ꝛc. Immoderata enim qualitas destruit actum virtutis proprie: vt in comento apho. vigesimi secunde particule. Quibuscūq; iuuenibus: ꝛ fen. xiij. capitulo de egritudinibus stomachi: ꝛ hec expositio magis est ad mentem Aui. ꝛ conformior textui qui dicit: ver.

b ¶ Quod autem.] ¶ Hic complet declarationem: ꝛ subdiuisionē facit vnius membri diuisionis: quam innuerat ꝛ posuerat. Innuerat autez hanc diuisionem: q; mollificatio siue destructio motus ꝛ diminutio vel est in toto vel in parte: subdiuidit ergo nocumentum quod est in mēbro particulari vno: ꝛ dicit q; aūt. s. nocumentuz ꝛc. Consideāduz q; ista pseruit Aui. in duobus: sicut suus mos est sepe: primo seruit sibi in cōpletdo diuisionez. s. per subdiuisionez: ꝯ q; probat quod dixit: dixit. n. q; nocumentū destructionis ablationis motus in quocūq; membro fuerit: potest significare lesionez in cerebro: hic probat: q; quodcūq; vnuz mēbrū sit cuius motus est destructus potest esse hoc: q; cerebruz expulit materiā ad illud membruz: ꝛ hoc est quod dicit. Quod autem. s. nocumentuz ꝛc. Sed diceres tu: istud non significat egritudinem siue lesionē in cerebro: imo significat sanationem ꝛ fortitudinem sue virtutis: vnde expellit materias a se ad aliud membrum. Dicendum q; significat saltem defectum digestine: q; facta est illius materie aggregatio: vel si aliunde cerebrum recipit eam significat aliquem defectuz: quo recipit illam materiam malam: ꝛ ideo cum dicimus q; in hoc cerebro est lesio debet large sumi lesio: est autem lesio: q; cerebrū habet se in ratione cause antecedentis: vel mediate respectu mollificationis: que fit in membro particulari a materia: quam cerebrum expulit: ꝛ si illud nocumentuz debet perseuerare: forsan oportebit q; cerebrum pluries repelat materiam super eo.

c ¶ Earum vero.] ¶ Hic docet significare ex nocumento motus: qđ est permutatio. Et primo docet significare ex parte modi euentus huius nocumenti: secūdo ex parte membrorum quibus euenit illud: ibi[ ] Que autem] Dubitat quare ex nocumento virtutis motiue qđ est pmutatio non docuit significare super caliditate vel frigiditate vel alia qualitate sicut fecit ex nocumento qđ est ablatio. Dicendū q; motus pmutatus. v. g. spasmus qñ spasmat ꝛ tremor non poterant directe vel caliditatē vel frigiditatē significare: spasmus. n. potest fieri a materia frigida humida calida ꝛ sicca aplante vel mordicāte: q; igitur per malos motus quos Aui. vocat nocumentū pmutationis non poteramus significare certe sup calida vel

Jacobus

¶ Attende secūdo q; tria sunt nocumenta virtutis motiue voluntarie sicut aliaruz dictaruz virtutuz.] Primū est ablatio proprie actionis: ſm debilitas: ꝛ tertiuz permutatio eius. Juxta illud Gal. iij. morbi ca. ij. Sed primuz accidens quod motui cōtingit aut erit eius ablatio aut duricies: duricia vero aut est parua aut mala: mala vero aut erit tremor aut spasmus aut titillatio: quoꝝ vnicuiq; sunt diuersa noia sicut spasmus tetanꝰ extensio. Quod si spasmus nō fuerit solus sed fuerit cū eo prohibitio virtutis regitiue vocabit epilencia: sicut ꝛ apoplexia nō est nisi mollicia totius corporis cū ablatione regitiue virtutis: hec Gal. Secūdus canō est destructio ꝛ debilitas opatiuaruz in quocūq; membro fuerint significāt lesionez cerebri vel cōpatientis membro neruoso egro: vel sibi mittētis aliquid superfluuz quo pregrauabat. Uerūtamen inquit magis ꝓprium est eius nocumenti quod in corpore toto est vt apoplexia vel in vna tota medietate corporis sicut paralysis ꝛ tortura laxa significare lesionez cerebri q̄ nocumenti eius quod in sola manu vel in solo pede est vel in aliq̄ alia parua particula a cerebro remota. Et p tortura laxaz intellige torturaz oris non ficcaz spasmosaz: sed humidaz laxaz in qua pars egra versus sanaz labit ꝛ ad eaz tendit. ¶ Attende tertio q; ablatio motiue actionis in partibus illis que sub capite sunt nō est certuz signū lesionis cerebri nisi pars aliqua faciei ledatur. Juxta illud Gal. iij. interioruz cap. x. Ergo mēbris faciei cuz toto corpe molliciez pacientibus visuz est ꝛ manifestū passionez esse in essentia cerebri: naz membris faciei nulluz malus habentibus mōstratur passionez in nucha esse. Et iteruz ibi paulo post ait. Usq; velut mollicie in oibus mēbris excepta facie existente mōstratur passio esse in inicio nuche sic testat anatomia: corpe vero oino patiente cuz ceteris mēbris faciei passionē esse in essentia cerebri. Tertius canō est quādoq; cōueniunt ambe. s. palysis vnius totius lateris ꝛ tortura faciei: ꝛ significant debilitatez ꝛ destructionez caliditatis cerebri vel a frigore ni-

De partibus

mio extinguēte calorē vel ab humiditate superexcedente ꝛ suffocāte eum: aut significant siccitatez nimiaz in ipso cerebro: aut in mēbro aliquo longinquo ab eo vt corde aut epate aut mēbro neruoso: sed illud nō subito: imo post plurimas egritudines fit ꝛ paulatiue processu dicruz: vt post fluxus ventris arefacientes ꝛ post febres lōgas fortiter siccātes. Et b vt innuere princeps q; paralysis ꝛ tortura a siccitate generari possunt: de tortura quidez satis notoriuz est: de palysi vero postea tractabit tertij. ij. ca. ij. §. illo. Et videtur q; caliduz non prohibet impressionez sensus in neruis duz non cōsequitur finez: quēadmoduz vides in habētibus extensionez sicut in ptisicis ꝛ ethicis: in ipsis. n. cuz caliditate eoruz nō destruitur motus ipsoruz: ꝛ siccuz ēt propinquuz est iudicio ipsius. Cōplexio vero que prohibet a sensu ꝛ motu ſm plurimum est frigida ꝛ humida: hec princeps ibi. Quartus canon est id quod fit in vno membro vt in manu aut pede de diminutione vel ablatione motus sicut est mollicies ꝛ similia eius qñq; cōtigit pp egritudines illi mēbro appropriatas vt pp malā cōplexionez frigidā cuz mā oppilante neruos ipsius proprios: ꝛ qñq; accidit a superfluitatibus sibi transmissis a cerebeo aut nucha: vel ab oppilatione in neruo aut nucha vnde recipit motum.

Earum vero. ¶ In. iij. pte dat. vij. canones super mutatiōe seu pmutatione opationū volūtarie motiuaruz. Primus est pmutatio motiue actiōis a nā sua si subito accidit velut in spasmo de repletiōe ꝛ in tremoribus significat humiditatē qua nerui replent ꝛ oppilant. Et si paulatiz fit sicut in spasmis ꝛ in tremoribus de inanitione significat siccitatez nimiā in instrīs motiue actōis. s. in neruis Secundus canon est permutatio motiue actionis cerebro ꝓpria est permutatio motionū epilentici qua membra cōtorquet ꝛ spumans agitat horza qua cadit ꝛ vertat epilētia que est spasmus cōis ꝛ vniuersalis capiti ꝛ corpi ꝛ oibꝰ mēbris: iz iō cerebro ꝓpria dr: q; malus motꝰ ichoat ab eo.

Tertius

da vel frigida complexione: sicut possumus ex destructione significare super humiditate: ideo Aui. sumpsit uiā securiores docens significare p modos euentus horū malorū motuū: dicens earum. s. opationum motiua rum mutatio. i. pmutatio si est subito cē. Sed ꝓtra: q; videmus quosdam paulatim & lōgo tpe incidere in tremorem ꝓuenientē a mā. Dicendū q; ultimati motus qñ subito eueniūt significant cām humoralē & repletōez: sed si paulatim significāt

ficcitatez: hoc appet maxime in spasmo: qui duz fit est malus motus: sz factus est destructio motꝰ: causa aūt huius est: quia māe subito in corpe possunt eliquari & currere & facere spasmum: & etiaz tremorem: ficcitas autez spasmans non fit subito: sed paulatim: vt Gal. iij. de interioribus. vij. cap. & ideo cuz subito fit spasmus arguimus: q; fit de repletione: cū vero paulatim de inanitiōe: vt cōmentator: fa ꝑticula sup apho. Febrez in spasmo: & Gal. ꝓreal. cap. iij. de interioribus: & Aui. j. & b inuit hic. Ad rōnem cū dr de tremore: dicēdum q; cōparando tremorem qui fieret a ficcitate ad eū: qui fit ab humiditate tardius veniet ab exiccatione. Utrū aūt tremor a ficco posset fieri habet dubium. Dubitat quare dixit in instris: dicendū q; Aui. non dubitat qn mā aliqua possit ponere dispōnem repletionem pp quam in toto corpore fiat malus motus: vt tremor vel spasmus: sed forsan Auic. dubitat an ficcitas quātūcūq; paulatiz aduenīat possit ita vltimari in cerebri medulla: vt in toto fiat spasmus: mirabile enim esset si medulla q; est cerebrum cū vita posset tolerare tantā exiccationem: sed de neruis & musculis: que sunt instra cerebri non est dubiū: q; possunt prouenire ad ficcitatem corrugatiuam spasmosam: & ideo Aui. de eis expressit cum dixit: ficcitatem. s. in instris. Si quis aūt imaginet talem ficcitatē in cerebro posse aduenire: exponat in instris. s. cerebro & membris: vt referat ad illud qd dixit significat humiditatez in instris. s. cerebro vel membris & significat ficcitatem in instris. s. cerebro vel mēbris & erit consonū menti Gal. tertio de interioribus. vij. ca. qui vult q; i cerebro & pelliculis eius possit fieri ficcitas corrugatiua siue spasmatiua ex tpe lōgo: vnde dicit impossibile est q; cerebrum & eius pellicule desiccent: vt fiant coartata nisi ex tpe longo. Quid tū sit de hoc est declarandum cap. de eplia & spasmo.

tem: & si fit paulatim significat ficcitatē scilicet in instrumentis. ¶ Que autez[a] cerebro ꝓpria est sicut mutatio motuuz epilentici quando adest epilencia q; est spasmus cōmunis. Et ipsa quidem non est nisi ab humiditate: qm̄ ipsa fit subito: aut cōicatiōe membri alterius ꝑm q; declaratum est. Et significat oppilationem non perfectaz: sicut tremor capitis ¶ Oia enim[b] hec significant materiaz grossam in illo latere cerebri: aut debilitatem: aut ficcitatem si fuerit pp egritudinem antecedentes & si fuerint eorum

a ¶ Que aūt.]¶ Hic docet significare ex nocumento opationis motiue: qd est permutatio ꝑm diuersitatē membroꝝ: & primo per hoc nocumentū cū est in membris cerebro propinqs: & etiaz si sit in lōginquis: sed cuz est soluz in remotis: fa ibi]De eis aūt]Prima in. d. primo facit qd dictū est: sed generalizat: fa ibi]Oia enim.]Ad intellectum prime partis cōsidera: q; Aui. tria principaliter inuit in sermone suo: primo quid significamus per malos motus mēbroꝝ corporis a cerebro longinquorum & ꝓpinquoꝝ: & cū hoc subito accidit hoc: q; significant hūiditatē. i. mām ita probat hic Aui. cū dicit: qm̄ ipsa fit subito: & ita declarabit ca. de epilepsia: secūdo inuit vbi significamus istaz mām: q; in cerebro siue fit in cerebro per se sibi propria: siue per cōitatez: & hec duo simul Aui. in sermōne isto inserit cuz dicit. Que autez. s. pmutatio siue nocumentum: qd est pmutatio in virtute motiua: est ꝓpria cerebro. i. hz cām in ipso cerebro: & per ꝑs oia mēbra sunt pmutata: qñ causa illa est fortis: vnde cerebrum cōtrahatur vel oppleatur iperfecte: est sicut mutatio &c. Lonsideranduz q; sic oportet exponere de mente Aui. q; iaz dictū fuit: q; vna pars poterat ledi in suo motu ex passione cerebri: & ideo si passio cerebri ledit totum oportet q; sit magna. Tertio inuit qualiter illa materia q; est in cerebro siue sit propria siue per cōitatez habet se: cuz facit malū motū in toto sicut in epyleptico: q; imperfecte oppilat & de hoc ponit exēpluz sicut tremor capitis: q; qñ tremor capitis fit mām illa iperfecte oportet q; oppilet: & non prohibeat ex toto transituz virtutis motiue: tunc. n. fieret priuatio motus: & nō tremor: vnde. v. de accidēti & morbo ꝑm translationez grecaz. Grossi & viscosi humores vias virtutum obstruentes: vt minor influat virtus tremoris cā existunt. Ista aūt que dicuntur de causa epilepsie declarata sunt infra & hoc forsan voluit cuz dicit: declaratuz est. Aliter tū posset exponi q; Aui. inuat hic istaz diuisionez permutatio operationis quedā est: que est in cerebro propria. s. per cāz in cerebro: & in cerebro manet sicut est malus motus epileptici: & hoc intellexit cuz dicit: que autez cerebro &c. quedaz autez est pmutatio actionis in vno mēbro vel in aliquibus membris sicut tremor solius capitis: & ista potest cē per cōitatez a cerebro expellentez mām sicut dictuz est: & hoc est quod dicit: aut cōicatione membri alterius. s. a cerebro cōicantis ipsi cerebro: q; inde recipientis materiam. Ista tamen materia que facit tremorez capitis est faciens oppilationez nō perfectaz. Tertio modo potest exponi licut permutatio actiōis vel habet causam ꝓpriaz cerebro: & tunc est cōis sicut in epilia: vel hz causam cōicatiōe membri. i. q; est soluz in vno membro: vt tremor capitis cuius est causa in musculis colli. & tūc significat oppilationē in istis neruis.

aduentus paulatim. ¶ De eis[c] autem que sunt in mēbris a cerebro lōgingquis bus sermo est illud qd diximus multotiēs. Et oēs isti[d] motus egrediūt a cursu nāli. ¶ Et diximus ēt q; si bō impiger est ad motus cōplexio cerebri eius in ꝓncipio est calida & sicca: q; si est deditus pigriciei & laxitati: tūc eius complexio est frigida & humida. Et cuz habet[e] egritudinem & motus ipsius pertinent inquietudini tunc est calidus: si quieti attinent & virtus non est vehementis casus: tunc declinat ad frigus.

b ¶ Oia enim.]¶ Hic generalizat: q; visus erat specificasse sermonem: & dicit oia hec. s. oēs mali motus significant materiam grossam: & b quātuz ad spasmuz de repletione aliqué: & quantum ad aliqualem moduz tremoris: qui fit ex oppilatione imperfecta in illo latere cerebri. s. isti mali motus sint soluz in qbusdam partibus per cōitatez a cerebro: & hoc dicit cōtinuando sermonem illi parti. Aut cōicationez &c. Et ideo est intelligenduz q; significat materias grossaz in cerebro: si sint in toto: & hoc quātuz ad epilepsiam: aut debilitatez & hoc quātuz ad tremorez aliquē aut ficcitatez: & hoc quantum ad spasmuz de inanitione: vel debilitatē. s. a calore colliquāte: & hoc quātum ad spasmuz de inanitione: & tunc declarat qñ isti motus fiunt a ficco: antecedunt egritudines. s. debilitantes vel exiccātes: & fiunt paulati &c. Lonsiderandum q; ly. oia non tenetur collective sed distributiue: sicut dicimus oīs homo est albus aut niger: q; quidā albus: quidam niger. Lonsiderandū ēt q; Aui. abreuiat & assimat multuz istas cās horuz malorum motuuz expectans declarationem in propriis capitulis.

c ¶ De eis autem.]¶ Hic docet significare ex malis motibus mēbrorum longinquorum. Lonsideranduz q; Aui. posuit istuz sermonez: q; in forma suoruz exemploruz: que posuit: locutus fuerat de malis motibus membroruz propinquoruz cū dixit: de tremore capitis: vel propinquoꝝ & longinquoruz cū dixit: de epilepsia. Ergo habebat loqui de malo motu longinquoꝝ. v. g. pedū & dixit q; sermo est quod dixit. Illud autez qd dixit est primo in ca. precedenti: q; ex lōgis sensibus a cerebro nō sic significamus nocumentuz in cerebro: sed propinqui sensus recipiūt nocumētum plus a cerebro: & per consequēs significant plus: ita etiaz de mēbris mobilibus: remota enim mēbra minus significant q; cā fit in cerebro vel a cerebro: hz possint significare qñq;: dixit aūt hoc: q; malus motus siue permutatio si fit subito significat mām: si paulatim significat ficcitatem: ita ēt dz intelligi in lōginquo membro. Dixit ēt supra q; destructio motꝰ in mēbro vno qñq; est pp egritudinez ꝓpriaz: & qñq; ab expulsione ꝓpria cē. ita etiaz in longinquo membro sicut dictum est.

d ¶ Et oēs.]¶ Hic ponit quasdaz summas. Prima summa est: q; oēs isti motus pmutati sunt mali: & est sermo Gal. v. de accidē. & mor. in ꝑn. spasmus tremor &c. oia supponuntur malo motui. Secūda summa est: q; si homo est impiger &c. q; in principio loquitur de cōplexione sana nūc: quaz distinguit contra egraz nunc: de qua dicet: lassitati videtur q; fit lassitas intensa pigritia: vel pigritia quantum ad mentem: lassitas quantuz ad membra.

e ¶ Et cum habet.]¶ Hic docet significare in dispōne egra & ꝑz. Dixit autez si quieti attinent & virtus eius nō est vehementis casus: q; si virtus esset multū debilis posset cē illa ges a calore resoluente: sicut i febribus: in quibus apparet impotentia mouendi mēbra ex defectu virtutis. Aliter exponit Albertus: & virtus nō vehementis casus. s. ex resolutione prostrata: & pp hoc nō significat malaz cōplexionē frigidā. In freneticis enim qñq; est quies vltime: que nō est vera quies: sed ipotētie motus & talis infaliblliter mortē significat. Dubitatur qui modi nocumentoꝝ sunt isti. Dicenduz q; aliqui ex istis sunt diminutiones siue debilitates actionis motiue: vt pigritia lassitas quies. i. paruus motus: quedaz possunt dici nocumenta destructionis intelligēdo per quietez priuationez motuū: quedaz sunt nocumenta additionis: vt ipigritia. i. multus motus supra tē peratuz: quedaz possunt dici permutationes: vt inquietudines: & si ingetudo vocatur nocumentum additionis non curamus.

Jacobus

Tertius canon est epilentia non accidit vnq; sine humiditate q; subito fit vel a causa ꝓuata recluſa in cerebro: vel a cā cerebro cōicata p aliquā partiuz inferiorum: & nūq; a pura ficcitate accidit: vt qñq; accidunt spasmus & tetanus: sicut declarabitur in sequētibus ca. de eis cāis. Quartꝰ est epilencia vel corruptio motiue actionis significat oppilationez non perfectā in meatibꝰ cerebri vel nucha aut neruis: sicut tremor capitis de repletione. Quintus oia hec. s. permutatio motiue actionis spasmus tremor significāt materiaz grossaz in aliquo laterum cerebri aut debilitatez motiue virtutis ꝓcipue tremor aut ficcitatez cōtrahentē neruos si ipsa cōtingerint pp egritudines lōgas desiccantes & aduentus eoruz paulatiuus fuerit. Sextus est de permutatione motiue actionis in membris a cerebro lnnginquis bus: vt in pede aut manu sermo est ille qui sepe dictus est. s. q; hec fit vel a materia membro appropriata cuius motus permutatur vel a materia que sibi transmittitur a cerebro aut nucha. Septimus est omnes isti motus spasmus tremor titillatio egrediuntur a cursu nature sic q; ipsi sunt ex toto genere contra naturaz. Juxta illud Gal. v. morbi. c. i. Spasmꝰ tremor titillatio rigor singultꝰ tussis: eructuatio sternutatio spandidatio osciatio & dentiuz congelatio oia vni generi supponuntur. i. malo motui: diuersa tū sunt ab inuicem.

De partibus

Et diximus. ¶ In tertia parte dat quatuor canōes super signis sumptis ab impigricia & pigricia: inquietudine & quiete. Primus est q; si aliquis homo sit ad motus impiger naturaliter cōplexio cerebri eius est a principio siue natiuitatis calida & sicca. Maz mēbroruz leuitas promptitudo horum ad motiones & ipigricia maxie a calore & ficcitate sumunt originez. Cuius rei signuz est q; choleríci & etate iuuenes & icole patrie calide & ficce sunt impigriores ad motus alijs. Secundus canon est q; si homo fuerit natura deditus pigricie & laxitati complexio cerebri eius frigida est & humida: per frigus enim motus remittunt & pigricia accidit: & per humiditatez mēbra mollescūt deputata motibus & relaxantur vt cerebruz & nerui. Tertius est cuz aliqs egrotat & ingetudini motus eius pertinēt sic q; nō finit manus & pedes eius quescere & se reuoluit de latere in latus: vel se precipitat de capite ad pedes tunc est calidus & calidaz patitur egritudinū: nisi dolor vehemens ingetudinis huius cā fuerit vt in yliaca colica aut calculo qui licz accidāt a frigido humore reddūt tū egros iquietissimos. Quartus est si motus alicuius egroti remissi fuerint & geti attineāt sine vehemēti casu vtutis tūc egrotus ille declinat ad frigus & egritudo eius est de frigidis. Signāter dic & vtus nō ē vehemētis cāus: q; qñq; remissi sūt motꝰ & geti

a ¶Et ex eis.]¶Hic docet significare per somnum & vigiliam: & primo per somnū: ꝓo per vigiliam: ꝓa ibi[Uerūtamen siccitas] Prima in duas: ꝓio facit qđ dictū est: ꝓo remouet dubiū: ꝓa ibi[Amplius nō ois.] Prima in. d. ꝑmo docet significare: & ꝑmittit significatū somni absolute ponendo cās: ꝓo distinguit: ibi ꝓa[Somni aūt]Considerandū q somnus absolute ꝓut indifferenter se hꝫ q dr somnus vniuersaliter infra ab Aui.trac.iij.i.cap. est reditus spūs aialis ad interiora siue ꝓuatio siue ligatio sensus & motꝰ. Hic ergo sōno absolute accepto Aui.assignat quatuor cās: vnde dicit: somnus.s. vniuersaliter semper sequitur malicia &c. Prima causa est humiditas lassa non sicca: secunda frigiditas: tertia resolutio spūs aialis: vnde fugit intus: sicut in exercitu facta cōmotione fugiunt ad ducez siue principem: vt Auer. ij. colliz. ẽrta cā est reuersio vel impulsio virtutum ad digerendum cibuz: & licet vadat spūs aialis: tamen ꝓpter cōsecutionem sequitur etiaz vitalis: sicut cō sequūtur se corpora subtilia permixta: vt Auicē. ponet infra primo capꝰ quarto tractatu.

¶Et ex eis[a] que huic cāpitulo ꝓportionantur est significatio dispositionuz somni & vigiliarum. Scias ergo q somnus semper sequitur malitiam complexionis humide laxe: aut frigide congelantis motum virtutum sensibilium aut vehementem spiritus animalis resolutionem propter superfluitatem motus: aut propter impulsionem virtutum ad interiora vt materia digeratur & impellatur cū eis spūs aialis propter cōsecutionem: quēadmodū fit post cibū. Sōni autem[b] cā qui nō ꝑm cursuz naturalez procedit neqz segtur laborē & motuz est humiditas aut congelatio: q si[c] non cadunt cāe congelationis & significatōes que significant supfluitatez frigoris: de qbus rememorabimur: tunc cā eius est humiditas. Amplius[d] non ois humiditas facit somnum: senuz.n.cum humiditate complexionū ipsorum prolongant vigilie. Et. G. qdez videtur q illud est ex qualitatibus humiditatū ipsoruz nitrosaruz. Ipse.n. vigilare faciunt ꝓp nocumentum qđ cerebro inferunt. Uerū tamen[e] siccitas ꝑm omnem dispositionē vigilare proculdubio facit.

b ¶Somni autem.]¶Hic distinguit causas somni: distinguendo etiā significata somni. Et primo ponit causas somni non naturalis: & somni contra nām: secūdo ponit cās somni naturalis: ꝓa ibi[Qđ si]Cōsiderandum q Aui. innuit cās somni contra naturaz: & nō naturalis ꝑm cōez appellationē: cās somni ꝓtra naturā siue mali somni tangit cū dicit: somni aūt q non ꝑm nālem &c. su. sed procedit ꝑm cursum non nālem: & malum est humiditas. s. supflua multum & grossa oppilans: aut cōgelatio. i. frigus congelans: & dr iste somnus inaturalis: qz cause sunt inaturales. s. humiditas dicta: & frigus cōgelans: secundo aūt innuit causas somni inaturalis: & non sic mali cū dicit. Et neqz segtur laborem & motum: vt ꝓ hoc inuat q aliquis somnus sequitur laborez corporeum: & motuz. s. aie pp fatigationem vigiliaꝝ in actu sensationū: & talis somnus dr nō nālis.

c ¶Quod si non cadunt.]¶Hic ponit cās sōni naturalis: & ponit eas priuatiue: primo q si in euentu somni non cadūt cause congelationis q apparet: & quasi qz significationis &c. rememorabitur. s. infirmus: vel rememorabimur. s. nos trac.iij.i.ca. supple: & non appent alie cause supra

d ¶Amplius.]¶Quia dixerat q humiditas facit somnum: ne aliqs crederet q ois humiditas facit somnū: dicit q humiditas nitrosa. s. salsa facit vigiliam: sicut in senibus. Considerandum q quinto de re. sa. ponitur q in senibus aggregant superfluitates nitrose: cā autē ꝓpter quam vigilent ꝓeter hanc ponitur vltimo comento. iij. partic. apho.

e ¶Uerūtñ.]¶Hic ponit causaz vigilie in ꝫ innuendo significatōez: qz significat siccitatē: cuz siccitas faciat vigilaꝝ ꝫ omnem dispositionez. i. omino: vel. i. i omni etate: vel. i. cuiuscūq; humoris siccitas: vel. i. i omni dispōe sana vel egra: vel ideſt siccitaſ qualitatiua: siue per humidi consumptionem. Isti sermones expectāt declarari ex tractatu quarto ca. primo.

¶De significationibus acceptis ex ipso genere operationum naturaliuz de eo quod minuitur & de eo quod oritur ex capillis & ex eo quod appet de apostematibus & vlceribus. Cap. viij.

humiditas. Amplius[d] non ois humiditas facit somnum: senuz.n.cum humiditate complexionū ipsorum prolongant vigilie. Et. G. qdez videtur q illud est ex qualitatibus humiditatū ipsoruz nitrosaruz. Ipse.n. vigilare faciunt ꝓp nocumentum qđ cerebro inferunt. Uerū tamen[e] siccitas ꝑm omnem dispositionē vigilare proculdubio facit.

¶De significationibꝰ acceptis ex ipo genere operationum naturalium de eo quod minuit & de eo quod oritur ex capillis & ex eo quod appet de apatibus & vlceribus. Cap. viij.

Ignificationes[f]

o auté accepte ex genere operationuz naturalium apparent vtputa ex superfluitatibus nitrosis: cā auté ꝓpter quam vigilent ꝓeter hanc ponitur vltimo comento. iij. particu. apho.

f ¶Supius Aui. determinauit de significationibus dispōnuz cerebri acceptis ex genere opationū aialiuz. Hic determinat de significationibus acceptis ex genere opationū naturaliuz: & primo signa ꝑmittit: secundo docet p illa significare: ꝓa ibi[Rememorentur.] Circa primā partem considerādum q operationes virtutuz naturalium nobis innotescunt ex supfluitatibus in quibus apparent earuz impressiones: vt quarto coll'. tertio ca. Et hoc innuit Gal'. primo de virtutibus naturalibus. Actus enim virtutum aialium seipsis nobis innotescunt: sed naturaliuꝫ: non: immo per aliquid aliud ab eis factum: vel in quod agunt. Aui. igitur volens significationes accipere ex naturalibus operationibus cerebri accepit superfluitates: & vniuersaliter corpora in quibus possunt representari actiones naturalium virtutum cerebri: & ꝫ dicit: vtputa ex superfluitatibus: hoc idem dicit Rubrica. Considerandum secundo q littera que dicit in Rubrica de eo quod minuitur: potest duplr

Jacobus

attinēt in morbis calidis ex casu vtutis vt in fine ptisis vel i fine ethice.

Et ex eis.

¶In. iij. premittit q significationes dispōnis somni & vigiliaꝝ proportionantur huic cap. de significatiōibus dispōnum cerebri sumptis ab opationibus motiuis: q: vigilie motibus proportionant & somnus qeti. Hoc premisso dat. v. canones sup significationibus dispōnum cerebri sumptis a somno & vigilijs. Primus canō est somnꝰ semp sequit aliquā quatuor sequentiū cāz. Prima est malicie cōplexionis humide laxe sicut i phlegmaticis ex qua fit somnus: qz ad tps claudit vias per quas trāseunt aiales spūs ad organa sensuum & opprimit & ligat sensum cōem cuius ꝓprie somnus est passio. Sōa cā est malicia cōplexionis vehementer frigide que somnū prouocat congelando spūs & imobilitando per qđ modū iuſqamus opiū mādragora & pauer somnū prouocāt. Tertia cā est resolutio vehemens aialis spūs pp exercitia aut motus superfluos: & hac de cā profundat somnus in laboratoribus. Quarta est impulsio vel retractio virtutū membroruū versus interiora pp digestionē materie crude vel ciboꝝ crudoꝝ: cui qbus impellit vel retrahitur aialis spūs ad interiora velut instrumentum consequens illas & talis somnus post cibos assumptos contingere solet in principijs quarūdaz febrium de frigido humore. Sed quid impellit vel quid retrahit virtutes & spūs in istis horis ad interiora. Dic q regitiua virtus cui cetere virtutes obediunt: vel dic q ex se cōfugiunt intus pp refoueri vel refocillari: sicut agni ad ouē vel pulli ad gallinā naturali instictu. Arist. vero li. de somno trac. i. ca. v. sic cōmemorauit. Sed vt diximus non est somnus in potentia ois sensitiui: sed ex euaporatione circa nutrimentuz: passio fit hec: necesse enim quod euaporatum est pulsum vsqzquo impelli deinde conuerti & permutari sicut euripum. i. fluxum vel refluxum maris vel inundationem eius. Calidum vō cuiusqz aialium ad superiora natū est ferri: cum aūt in superioribus locis multum fuerit simul itez reuertitur ferturqz deorsum: & reuertendo propellit calorez. Et ideo maxie fiūt somni a nutrimento: nam repente tunc multa humiditas & corpulentia sursum fertur. Constans quidem igitur grauat & facit dormire: cuz vero fluxerit deorsum & reuertēs repellit calorem tunc fit somnus & aial dormit. Signum aūt hoꝝ & que somnifera: oia. n. grauedines capitis faciūt & potus & cibi: vt opium & mādragora vinum & loliū. Et qui deorsum ferunt & qui dormitāt hoc videtur pati: & nō possunt leuare caput & palpebras: & post cibaria maxime talis somnus: multa. n. que a cibis euaporatio. Amplius aūt ex laboribus qbusdam: nam labor quidē colliqtiuuz: colliguamē vero sit qēadmodum nutrimentum indigestum: hec Arist. Secūdus canon est humiditas vel cōgelatio cā est huius somni qui non procedit naturali cursu nec segtur laborem sicut est subeth: & somnus q accidit in paroxismis quotidianaꝝ vel quartanaꝝ: & ille q accidit ex narcoticis vt ex papauere vel ex opio: ille vero naturaliter accidit qui ex vapore ciborum & potuum ad cerebrū erecto & ibi inspissato vias sensuum oppilante accidit. Et ille somnus laborē segtur qui post exercitiuz forte

Bepartibus

tem dupli

contingit vt in laboratoribus. Tertius canō est illi somni q nec naturalis ter nec post laborem fit causa est humiditas cerebri nimia si nec cause cōgelationis neqz signa supflui frigoris illis affuerint: sicut in subeth & somnis profundis: que qnqz accidūt in pipneumonijs & in febribus ō putredine sanguinis. Juxta illud Arist. ca. nunc dicto. Et egritudines quedaz illud idem faciunt quecūqz a superfluitate calida & humida vt accidit febricitātibus atqz lithargicis. Amplius aūt prima etas pueri. n. dormiūt vehementer eo q nutrimentum sursum fertur omne: signum autē q magnitudo excedit inferiora in prima etate eo q adhuc fiat augmentuz pp hanc vero cām epilētici fiunt: simile. n. est somnus epilētie & est quodam modo somnus epilencia: & ideo accidit multis principiū huius passiōis dormientibus & dormientes quidē capiuntur vigilantes vero non: hec Arist. Quartus canon est nō ois humiditas in cerebro abūdās facit somnum. Nam vigilie senuz maxime a senio prolongari solēt & somnus minui cuz hūiditate cōplexionum ipsorum & precipue cerebrum suorum q̄ significatur ex lippis & mūcis & sputis plurimis & ex grauitate suoꝝ capitum. Et ꝫ notat cām datam a Gal'. vigiliarum senū lz ipsi abūdent in humiditatibus: vz q: senum humiditates sunt nitrose aut salse non mulcebres suaues: & propterea vigilias afferunt pp nocumentū quod cerebro inferunt. Quintus canon est siccitas cerebri ꝑm oēm dispōnez proculdubio vigilare facit: siue enim calidum corpus fuerit siue frigiduz siue sanū siue egrum aut neutrum siccitas excedēs maxime in cerebro reddit eum vigilē: cuius rei signū est q tā cholerici q̄z melancholici vigilatiui sunt & somnioꝝ breuiū. ¶De significationibus acceptis ex ipso genere operationum naturaliuz de eo quod minuitur: & de eo quod oritur ex capillis & ex eo qđ apparet de apatibus & vlceribus. Cap. viij.

Ignificationes.

g ¶In hoc capꝰ ꝑmo agit de modis sumendi significatōes dispōnum cerebri ab opationibus naturalibus per superfluitates capitis & de vijs per quas exeunt. Secundo de significationibus sumptis a quātitate dictarum supfluitatum ibi[Iste quidē superfluitates]Tertio de sumptis ab ipsorum qualitatibus ibi[Qualitatis autem eius est]Quarto de sumptis ab vlceribus bothoꝝ & apostematibus exeuntibus a cute capitis ibi[Que aūt pendent]Quinto de sumptis a capillis ibi[Et iam etiam sciuisti.]

¶In. i. parte dicit primo q significationes dispōnuz cerebri sumpte ex genere naturaliuz operationum capitis nobis manifestantur & satis apparent ex superfluitatibus capitis: sicut enim sputum super dispōnibus pectoris significat: & grossa fex sup dispōnibus stomachi & intestinorum & vrina sup dispōnibus venarum & epatis & viarum vrinaliuz: sic capitis supfluitates sup ipsius dispōnibus significant. Secūdo dicit q supfluitates capitis triplr sup dispōnibꝰ eius significāt: primo gdē suis q̄ritatibꝰ: ꝓo vo suis q̄litatibꝰ: & tertio ipsaꝝ retētiōe. ¶Tertio tāgit vias q̄tuor p q̄s capitis supfluitates emanere solēt. Pria est palatus ꝑ cuius foramina

superfluitates

test duplicit̃ exponi: primo de eo quod minuitur. s. de superfluitatibus: possunt aũt minui a cursu naturali per quantitatem ⁊ qualitatem: ⁊ alia vel de eo quod diminuitur. s. de capillis. Cõsiderandũ tertio q̃ Aui. tres modos superfluitatum proponit in q̃bus docebit significare ex opationibus naturalibus. s. superfluitates expulsas p̃ expulsoria manifesta. s. per palatum nares ⁊c. secũdo superfluitates expulsas per loca nõ ordinata a natura: imo faciẽtes aposthemata ⁊ vlcera: tertio superfluitates ex q̃bus capilli fiunt. Cõsiderandus quarto q̃ superfluitates euacuatas per has ptes debemus intelligẽ qualecũq; materias: ⁊ nõ solũ superfluitates que p̃ eas euacuantur naturaliter: vt phlegmatice p̃ nares ⁊ pallatus: colerice p̃ aures: melancolice per oculos: vt dici cõsueuit. Dubitatur vtrus capilli fiãt de superfluitatibus cerebri: videtur q̃ non: q: cerebrum est membrus humidum: ⁊ sic erit superfluitas eius: sicut dicit q̃ superfluitas clari est clara: dicit Auicẽ. i. cañ. fen iij. huius. Sed capillus fit a superfluitate ficca: q: a vapore fumoso: vt quarto cañ. fen. vij. i. cap. Dicendum q̃ capillus fit a superfluitate cerebri: nõ eius solius: sed etiã a superfluitate aliorus membrorus: que in forma vaporis siue fumi ascendit superius: ⁊ potest dici superfluitas cerebri: q: ad cerebrum peruenit. Qõ autem ex vaporibus surgentibus a reliquo corpore etiã fiant capilli declaratur. Nam capilli fiunt ex fumis: q̃ ad caput protelluntur: tales autẽ a toto corpore veniunt: vt Hal. ix. de vtili. pticu. i. ca. vbi dicit superiacet oibus pticulis que sunt in corpore caput: velut quoddaꝫ tectum domus calide: igitur oẽs caliginosas ⁊ fumosas ⁊ vaporosas superfluitates q̃cũq; sursum veniunt suscipiens: hoc coptosiori euacuatione indiget: hoc etiã clarius videtur sentire. xi. eiusdem. xliij. ca. vbi dicit: aut pp aliquaꝫ aliaꝫ vtilitatem necessariaꝫ barbaꝫ sunt pili ⁊ capitis: q: enim que ex humoribus exalatio ad caput fertur maxime grossioribus eius superfluitatibus ad nutrimentum piloꝝ natura vtit. Ecce q̃ Gal. vult q̃ piloꝝ capitis nutrimẽtum sit aliquid ex materia exalante a corpore. Ad cõtrariũ dicẽdum q̃ q̃uis cerebrũ humidum sit: aliquid tñ fumosum ab eo potest expelli: licet plurimum sui semper sit humidum quomodo ergo exponatur sermo. iij. fen huius: ibi diffuse diximus.

a ℂ Rememorentur.]ℂ Hic docet significare ex predictis significationibus sumptis ex predictis superfluitatibus: ⁊ primo ex superfluitatibus que egrediuntur q̃ per palatum: ſo ex superfluitatibus causantibus vlcera ⁊ aposthemata: tertio ex capillis: ibi ſa[Que autez pendent]ibi tertia[Et etiam iaꝫ sciuisti]Prima in. d. pmo docet significare ex euacuatione ⁊ retentione: ſo ex qualitate superfluitatuꝫ: ſa ibi[Qualitatis aũt]Prima in. d. pmo in generali docet significare ex quãtitate euacuationis. s. multa euacuatione vel prohibitione eiusdem: ſo magis in spãli: ibi secũda[Genus vo]Considerandũ q̃ circa quãtitatem exitus superfluitatũ sumit duo signa. s. multiplicationẽ exitus: ⁊ eaꝫ prohibitionẽ: multiplicatio autem earum tria significat: q: significat materias: que euacuãtur v̄. g. si fluit multũ phlegma: significat multa mãz phlegmaticã ⁊c. Secũdo significat cãs multiplicationis materiez: q: alie sunt cause multiplicantes coleram alie phlegma ⁊c. quas sciuisti li. i. fen. i. ſo ca. Nutriens: tertio significat q̃ expulsiua nõ est debilis. Sed prohibitio ⁊ minoratio etiam significat. z. s. oppilationes ex presentia materierũ: ⁊ debilitatem expulsiue: ⁊ repletionez: tñ cum conditione q̃ in capite inueniant signa presentie materierũ: vt grauitas quãtum ad phlegmaticam: punctio quãtum ad colericam: extensio ⁊c. quantum ad ventosam ⁊c. q: si ista signa nõ essent possent significare ficcitatẽ: vt post dicit.

b ℂ Genus.]ℂ Hic in spãli docet significare ex quãtitate expulsionis: ⁊ primo ex euacuatiõe: ſo ex retentione: tertio concludit remouẽdo dubiũ: ibi ſa[Qõ si adest]ibi tertia[Et hoc quidẽ capitulum]Ad pmi euidẽtiam cõsidera q̃ Aui. in spãli descẽditad euacuationez materiez cũ multiplicantur ad docẽdum significare de genere materiei: vt an sit colerica an melancolica ⁊c. huius cã est: q: reliq̃ duo significata. s. causas materiez ⁊ expulsiuaꝫ non esse debilem nõ oportebat amplius pticulariz̃are: sz ea reliquit aut tanquã manifesta: aut declaranda in sermonibus pticularibus: hz igit. v. ptes sicut sunt genera. v. illaꝫ materiez per q̃ Aui. docuit cognoscere. s. colerica sanguinea phlegmatica melica ⁊ vĩtosa: ibi scda[Et pulsatiua]ibi tertia[Et lassatiua]ibi q̃rta[Qõ si]ibi qnta[Qõ si aliqd]Circa pmaꝫ partem considerandum q̃ oia signa que ponit sunt signa colere ⁊ pz: dicit tñ pue grauitatis: q: colera paꝫ põderose grauat: vel praue grauitatis. i. grauitas cũ accidẽtibus prauis. Cõsiderandũ et q̃ cum dicit. Qm̃ mordicatiua debz intelligi. s. eũo multa: de qua dixit: ita q̃ mordicatio citrinitas ⁊c. sunt dispões corporis: ⁊ pulsatiua. s. euacuatio: q: est cũ pulsatione: ⁊ lassatiua. s. euacuatio: q: est cũ lassatione: ⁊ per molliciem partium capitis: ⁊ hoc est quod itellexit: duz dicit: q̃ si color obfuscatur in dispositione illa. s. euacuationis materie per nares ⁊c. Considerandum hic q̃ mã melancolica minus est aggrauatiua q̃s phlegmatica: cuius ꝓrium est cum melancolia sit grauior: de hoc tñ infra queretur. Sõnus nõ dominans: lz. n. melancolia per frigidũ faciat somnuz: tñ per ficcũ inducit vigilias. Circa qntam partem considera: q̃ vapor ⁊ ventositas differunt: q: ventositas habet morum impetuosum proprie: sed vapor non: vt inuit Auez̃o. ſo theysir tra. vij. c. xxix. ⁊ ideo Aui. dixit ventositatẽ ⁊ vaporẽ: inflatio vero potest seq̃ ad vtrũq;. Considerandus etiam q̃ ex qualibet materia vapor potest eleuari: lz vapor vĩtosus plus surgat a melancolia ⁊ phlegmate: ⁊ ideo signa vaporum ⁊ ventositatum possunt coniungi cuz signis cuiuscũq; materie: ⁊ ideo dixit q̃ si aliqs istorum est cum tinnitu. s. aurium: ⁊ reuolutione idest permutatione de loco ad locũ cum reuersione ad pmum vel eundem locum: ⁊ permutatione. s. absolute de loco ad locum. Considerandus etiã q̃ si calor non est: nõ po-

Jacobus

superfluitates in os defluunt descendentis a ventribus cerebri p̃ os colatorij. Secũda est nares p̃ quas muscilagines ⁊ grossi mũci p̃ os colatorij a cerebro defluunt. Tertia est aures p̃ quas choleriee superfluitates ⁊ q̃ñq; sanies a cerebro purgant. Quarta est cutis capitis a qua interdus exeũt vt superfluitates vlcera aut pustule vel apãta vel ẽt capilli: capilli. n. fiunt ex superfluitatibus cerebri grossis qdem siccis ⁊ terrestribus. Addegnt̃. s. viã oculoꝝ qua q̃ñq; effluũt lippe ⁊ lachrime ⁊ maligni hũores. Quarto dicit q̃ significatio dispõnum cerebri ex capillis est p̃ velocitatẽ vel tarditatẽ sui ortus ⁊ p̃ reliquas horꝝ dispões: vt per grossiciez ⁊ subtilitatẽ planiciez ⁊ crispitudinẽ albedinẽ flauitatẽ ruffedinẽ ⁊ nigredinẽ que p̃memorate sunt p̃mi ſa doc. iij. ca. iij. §. illo. Tertium vo est genus signoꝝ sumptoꝝ ex capillis: ⁊ ipsa sunt q̃ sumẽda sunt ex parte horũ modoꝝ q̃ sunt velocitas originis ⁊ ipsius tarditas ⁊ multitudo eoꝝ ⁊ pauci tas ⁊ ipsorum subtilitas ⁊ ipsoꝝ grossitudo ⁊ planicies eoꝝ ⁊ crispitudo ⁊ coꝝ color est vna ex radicib⁹ in b. Quito dicit apiens intẽtuz q̃ nũc memorãde sunt vie seu modi significationũ dispõnũ cẽbri p̃ superfluitates expulsas a semitis predictis. s. palato naribus auribus ⁊ cute capitis.

Jste quidem. ℂ In. ij. pte agit primo de significatiõibus superfluitatuz capitis q̃ multiplicant. Secũdo de eis q̃ phibent vel minorant ibi[Cum aũt prohibent]Tertio de generibus diuersarum materierũ que p̃ eas significant ibi[Genus vero]Quarto de significatione retentiõis earum ibi[Quod si adest.]

ℂ In. i. pticula dicit q̃q ñ multiplicãt superfluitates capitis creũtes p̃ palatũ aut nares aut aures aut cutẽ significant tria. Primũ est mãs illas q̃ effluũt p̃fuisse in cerebro vel similes in eo esse. Mã vt vulgo dr: nil de sacco exire potest nisi qđ in ipso est. Secũdum est cãm in cerebro ad esse per quã multiplicant he superfluitates que ab ipso effluũt. Tertiũ est expulsuam cerebri non esse debilem cum predominetur eis.

ℂ In. ij. dicit q̃ prohibitio liberi exitus superfluitatum que a cerebro expurgari cõsueuerunt ⁊ minoratio siue expulsionis cũ inuentione grauita

De partibus

tis capitis aut pũctionis aut mordicationis aut extensionis aut pulsationis p̃ter solitus aut relaxationis tinnitus cerebri aut aurium significant tria. Primus est oppilatio a mã aliqua in vijs cerebri per q̃s solent eius superflua expelli. Secũdum est debilitas virtutis expulsiue cerebri. Tertium est cerebri repletio ex nociua materia aliqua.

ℂ In. iij. dat qnq; regulas sup specifica cognitione mãe nociue retẽte in cerebro vel fluctis dicens[Genus vo eius]Id est spes mãe peccantis signicant̃ per sequẽtes regulas. Prima est mã peccans in cerebro mordicatiua pũgitiua adurẽs pauce grauitatis citrinũ efficiẽs colorem vultus ⁊ oculoꝝ significat cholerã rubeã ibi esse que suo acumie mordicat ⁊ pũgit: ⁊ feruore vrit ⁊ leuitate eius modicũ aggrauat: ⁊ citrinitate faciem ⁊ oculos simili tigit. Secda est mã cerebri grauis pulsatiua rubificãs faciem ⁊ oculos ⁊ inflãs venas faciei ⁊ oculoꝝ significat q̃ ẽ de genere sanguinis q̃ sua pulsat ebullitiõe cũ multitudine sic q̃ hoc repletus insolitã sentit in capite ipsius nõ adhibita manu pulsationez ⁊ suo põdere reddit graue caput ⁊ suo rubore pfundit facie simul cũ oculis: ⁊ iflat venas sua multitudine. Tertia est mã lassatiua. i. fatigatiua cerebri fatigatiõe spõtanea nõ acqsita ex labore: vel relaxatiua ptium cerebri pigriciã faciens seu grane ipsium reddẽs ⁊ põderosum murãs ad plũbeũ colorẽ vultus ⁊ ad somnũ inclinãs ac dormitationẽ significat q̃ est de genere phlegmatis qđ excessiua eius humiditate laxat ⁊ relaxati ⁊ grauitate eius ponderosum reddit: ⁊ albedine eius facie dealbat cum declinatione ad plũbeitatem pp eius frigus ⁊ sua grossicie ac viscositate vias oppilans spiritus aialis somnũ puocat ⁊ dormitationez. Quarta est si color vultus obfuscatus fuerit in repletione capitis ⁊ cogitatio corrupta seu permutata ⁊ grauitas capitis minor fuerit q̃s in repletione phlegmatica ⁊ patiens non est somnolentus ⁊ reliqua signa significantia dominium phlegmatis cholere aut sanguinis non sunt apparentia tunc mã qua cerebruz repletur est mesica que fuscedine sua facie obfuscat ⁊ obtenebrãs spũs salsas ingerit cogitatiões ⁊ leuior phlegmate min⁹ caput aggrauat: ⁊ ficci

Universidad de Deusto
Biblioteca

rest esse euaporatio: neq; ventositas: vt fen.xiij.tra.v.ca.i. & in cap.de lubricatione stomachi: & ideo dixit. Et q habet caliditatem &c.

a ¶Qd si adest.]¶Hic docet significare ex retentione.i. ex priuatione exitus superfluitatū: & vult q si fit ibi leuitas capitis: significat siccitatē p. uatēmāz q; si essz grauitas possent esse māe retēte: q nō exirēt p aliquaz viā pp cās retētionis ex oppilatione vel debilitate expulsiue vel alia cā.

b ¶Et hoc.]¶Hic cō cludēdo remouet dubiū diceret aliqs quō ponis hec signa q̄litatis māe ex. s.colericaz phlegmatica rum &c.cū debeas pone re signa ex eūone retētio ne. ℜndet & hoc capl̄z.i. hoc q dictū est in h̄ cap. est ꝓpriū q̄titati expulsionis.i.appropriat q̄titati expulsionis: q; est de multa eūone vel phibitiōe eūonis: alia aūt que dicunt hic sibi annectuntur. Mā in q̄titate expulsionis signa ꝓsideramus que sunt dispōis corporis: ex qbus significat genus māe: vt apparuit supra: sz ex q̄litate superfluitatis q̄ est dispō in mā ēt significabīl que mā pecet: vt appebit in sequenti pte: signa ergo p̄missa sunt corpis dispōnes: sz signa qualitatis māe plurima sunt dispōnes māe dico plurima: q; aliqua signa coanectit alia: cū dicit & exuberationē venaz: aliter tñ posset exponi lra: vt dicat hoc qdē capitulū. s. qd statim dictū est de retētione superfluitatū est ꝓpriuz q̄titati: hoc nō ita cōdescendit ad qualitatem materierum retentarū sicut supra.

c ¶Qualitatis.]¶Hic docet significare ex q̄litate māe: & prio ex q̄litatevisibili tāgibili & gustabili: ꝯo ex odorabili: ꝯa ibi]¶Odoris.]Dicit prio: q̄litates aūt eius. s. superfluitatis su. significatio est &c. Dicens tu: quō citrinitas significat q est sanguinea. Dicendus q forsan deficit hic text. vt dicat si tendit ad citrinitatē & subtilitatē & caliditatē: significat q ē colerica: & si tēdit ad rubedinez & citrinitatē: & caliditatē & exuberationem venaz significat: quod est sanguinea. Vel aliter q obmisit signa colere: q; nota: posuit aūt q citrinitas significat sanguinē qñ est cū alijs signis: que ponit: sanguine. n. in capite abundante pōt subtiliori & clariori & actiori ꝑs eius exire p nares resudādo: cuius tictura nō est rubea sanguinea: imo citrina: vel rubea clara. Considerandū cū priuatiōe reliquoz signorum. v. significātiū sanguinē q; pp aduſtionē aliqua ꝑs sanguis possz apparere salsi saporis: dulcedo ēt sangui possz attestari: vñ fridi tactus significat phlā &c. Ꝯtra: q; si caliditas egit: ḡ nō est fridi tactus. Dicēdū duplr ꝓmo q referat singulū singulo: q; si mā sentit salsa nitrosa calidi tactus sigt phlā salsuz nitrosuz: i. qd egit calor: q; b mō fit illud phlegma. s. calido putredinali vel aduſtiuo: vt Bal'.ij. de differētijs febriū: & sup. i. lib. Ubi aūt sentit dulcis frigidi tactus sigt phlegma dulce: qd ē remissi calloris respectu phlegmatis salsi. Vel dicendū q phlegma potest a calido eliqri: & appe fridi tact⁹.

d ¶Odoris.]¶Hic docz significare ex q̄litate odorabili & pz. Cōsideradū q odor acut⁹ & putridus sigt calorē: q; isti sunt odores calidi: vt pt sumi ꝯo can. iij. ca. ēt qa significāt q calor euaporationē facit: sz priuatio odoris pōt fieri p grossiciē māe: vñ ñ effuāt: sz fit calida: & pp frigus aeris: q nō dimittit euaporar: & ideo nō sic certe significat frigiditatez: sz forse: vt dicit Auic̄.

e ¶Que aūt.]¶Hic pōt signa sumpta ex his q̄ sunt circa cutē capitis: & posset diuisio fieri sic: nā ista sunt vel capilli vel res cōtra nām. s. vlcera apata &c. ꝓmo ergo docet ex vlceribus & apatibus: ꝯo ex capilli: ꝯa ibi]Et iam ēt]Dubitat q; hoc vr esse ꝓrium dcis supra i precedenti ca. cū dicebat mēbruz lesum per expulsiōez materiei a cerebro significat lesionē i cerebro. ¶Hic aūt dicē q nō significat dispōnem i cerebro. Dicēdū q nō significat. s. manifeste: sed q nullo mō significet Aui. nō dicit: nisi forsan i augmento: q; apata & vlcera facta pp expulsionem materiez a cerebro cū sunt i augmēto significant q pars materie fluxit: & pars est i cerebro pata fluere: & ideo tunc possunt significare dispōnem manifeste. s. i cerebro existentez: & eodē mō in principio: vel posset exponi nisi forte sint i augmento .i. i multa fortitudine & malitia & pseuerantia: q; possunt significare: si ergo sunt apata debilia & declinātia significāt q cerebrū est bene dispositū vel rectificatuz vel rectificationi propinquū: vnde nō plus generat nec; trāsmittit māz.

f ¶Tu aūt &c. s. i. cañ. & fen. ij. t. iij. lib. fen. iij. t. iij. non sunt ergo &c. q; ꝑm diuersitatem vlcerum argues materierum diuersitatem.

liditatem in ipsam agentem. ¶Quod si adest[a] superfluitatum retentio cum leuitate capitis significat siccitatem capitis absolute. Et hoc[b] quidez cap. quod attulimus est proprium quātitati expulsionis & prohibitionis. ¶Qualitatis[c] autez eius est sicut si tendit ad citrinitatem & subtilitatem & caliditatez significat choleram. Et si tendit ad rubedinem & caliditatem & exuberationem venarū significat q ipsa est sanguinea. Et salsa & dulcis cū priuatione reliquorum signorū: aut nitrosa frigidi tactus aut calidi significat phlegma i qō agit caliditas. Et insipida grossa frigidi tactus significat q est phlegma crudum. Et iste quidez sunt significationes qualitatis expulsu i colore suo & gustu & tactu & substantia.

d Odoris[d] vo eius quoniam putredo odoris & acuitas significant caliditatē. Et priuatio odoris forte significat frigiditatez: non tamen sicut prima significat caliditatem. Que autem[e] pendent ex eis que apparent in cute capitis: & quod sequitur eam ex vlceribus & bothor & apostematib⁹ significant ꝑm plurimum materias que fuerunt & expelluntur: & non significant dispositionem cerebri in illa hora manifeste nisi forsitā sint in augmento. ¶Tu autem[f] sciuisti causas apostematum calidorum & frigidorum & durorū & cancerosorum vlcerū perambulantiū & getorum & reliquoz ex his que dicta sunt: non sunt ergo tibi difficiles cognitiones eaz ꝑm dispositiones capitis etiaz.

Jacobus

tate eius ꝓfundos & lōgos somnos prohibet & vñio eius signa exuperat alioz humoz. Quinta est si mā aliqua in cerebro abūdet cū tinitibus & reuolutiōe & pmutatiōe eius de pte in ptē significat q mā illa ptim ꝙuertitur ad vētositatē & ad inflationē & ad vaporē vel fumositatē: & q illic ē aliq̄ caliditas que in ipsaz agēs vētosat eaz vel ipsaz in fumū aut vapore cōuertit aut grossum ventū quē resoluere nō sufficit. Et si agat in phlegma grossam ex h̄ generat vētositatem: si vo in sanguinem vaporem multū cebrē: si in cholerā fumū gñat acutū: si in melām grossum fumuz terreū.

¶Jn.iij. dicit ꝓmo q retētio superfluitatū cerebri cū leuitate totius capitis significat siccitatē cerebri simplr & absolute. Et p retentionē nō intelligas q humores soliti effluere retineat in cerebro: q; tūc facerēt grauitatem in eo: nec significarēt absolute siccitatē: sz p retētionē intellige q nulle a capite superfluitates notabilis magnitudis effluūt imo totū caput & lene & siccū est itus & extra. Scdo dicit q h̄ ca. qd attulim⁹. i. tota hec summa eoz q̄ dicta sunt in hac ꝑa pte & ꝑriculis eius est appropriatū q̄titati superfluitatū q̄ a capite exeūt vel abūdāter vel diminute & ꝓhibitiōi vel exitui ipsarum. Restat ergo agere in parte sequēti de suis qualitatibus.

Qualitatis autem.

¶Jn hac.iij. pte que est de signis sumptis a qualitate eius qd de cerebro exit ꝓmo agit de signis dispōnuz cerebri sumptis a colore exeūtiū a capite & sapore & tactu seu tangibili qualitate & a substantia. Secundo de sumptis ab odore ibi]Odoris vero eius.]

¶Jn.i. pticula dat canones q̄tuor. Primus est q̄litatis significatio māe illius q̄ exit a cerebro est q si eius color ad citrinitatē tendat & substātia eius ad subtilitatē & tactus ipsius ad caliditatē: adde & sapor ei⁹ ad amaritudinē: tunc significat esse cholerica: qm̄ cholera citrina subtilis calida & amara est. Secūdus canō si mā illa tēdit ad rubedinē & caliditatez: adde & dulcedinē significat q est sanguinea: qñ sanguis est rubeus calidus & sapore dulcis. Tertius canō. si mā q̄ a cerebro defluit fuerit salsa vel fuerit dulcis sine signis alijs subtilitatis & citrinitatis & rubedis & exuberationis venarū vel fuerit nitrosa frigidi tactus aut calidi tactus significat phlegma in qō operat aliq̄ caliditas vel cui aliqs humor calidus miscetur: phlegma. n. dulce fit aliq̄ sanguis pmixtione vel opatione caloris in ipsum disponētis illud ad formaz sanguis & salsum redditur aut nitrosum cholere pmixtione vel cineritatis cū ptibus aqueis & fit calidi tact⁹ vel putredine vel plurima cholere vel cineritatis pmixtione: & frigidū tactu est a nāli eius cōplōne. Et ō his saporibus superfluitatū q̄ a cerebro fluūt iudicat palatū vel lingua egrotātis: qñ vsus eam suū sumūt cursuz. Et a salso phlegmate nitrosum differt q; est calidius & ad amaritudinē q̄dāz declinat sicut nitrū sale calidius & amarius est. Quartus canō est superfluitas a cerebro defluēs insipida & grossa & frida tactu significat esse phlegma crudū qō nāliter & insipidum est & frigidū grossuz si vitreū fuerit aut muscilagmosum ē: & qñq; subtile & aquosuz cū friditate & insipiditate. Et iste sunt .iiij. significationes dispōnū cerebri sumpte a qualitate huiⁿ qō expellit in colore ipsius & in sapore & in q̄litatib⁹ tāgibilib⁹ eius & i suba.

Bepartibus

a ¶Et

¶Jn.ij. dat duas regulas sup odorib⁹ superfluitatū q̄ a capite exeūt. Prima est odoris eius qō a capite exit significatio sic attēdit q putredo odoris seu fetidus odor & acuitas eius significant caliditatē nō nālē sz extraneā. Mā q̄is putredo fit & depēdet ab extranea humidi caliditate & vt sapor acutus in suba fundat calida: sic odor acutus: sicut cholere odor & humoz vstoz. Secūda regula est ꝓpriatio odoris exeuntiuz a cerebro forte significat cerebri frigiditatē: nō tñ ita certe & infallibiliter sicut duo ꝓma. s. odores putridus & acutus significāt caliditatē: & iō hic ꝓnceps p fortasse logr: possibile. n. est vt hūores calidi sint actu inodori vel odore carētes qñ nō effumāt nō. n. i actu est aliqs odoz absq; fumali euapatōe & si parum effumēt vix odorant q; debilius odorāt hoies alijs animalibus.

Que autem.

¶Jn hac.iij. pte primo agit de significationibus vlcerū & pustulaz & apatum que appent in cute capitis. Secūdo de cāis apatū capitis & signis eaz remittit nos ad prius dicta ibi]Tu autem.]

¶Jn.i. pticula dicit primo q significationes dispōnū cerebri que depēdent ex appentibus in cute capitis & in eo qd segtur eā vz in carne cuti supposita ex vlceribus & bothor id est pustulis & apatibus significāt vt l pluribus māe q̄ prius in cerebro fuerūt & expellunt vel iā expulse sunt a cerebro ad cutē. Signanter dicit ꝑm plurimū q; ad cutē capitis pōt fieri humores p aliās venas q̄ ferūtur illuc nō intrātes ollā capitis & iterum pōt illic gñari p viam cōgelationis ex superfluitate alimēti prium deforis circūdantiū craneū vel a cā primitiua percussionis aūt casus. Scdo dicit q vlcera pustule vel apata q̄ in cute capitis exterius appent nō manifeste significāt in illa hora q̄ iam facta appent dispōnem cerebri: q; pōt esse q p ea cerebrū sit mūdificatū & factū incolūe: & pōt esse q in eo māserint reliqe aliq̄ māe similis illi ex q̄ facta sunt: nisi ipsa fuerit in augmento sint & ipsa a cerebro sumpserint originē: nā tūc significāt indispōni cerebrum mā simili illi ex qua fiunt que ad hec fluxura est vsq; ad horam status.

¶Jn.ij. dicit primo q iam sciuimus cās calidoz aptuz vt phlegmonis & herisipile & frigidoz sicut vdimie & duroz q̄ sclyroses dīr: & cāceroso rum que ex melia adusta fiūt & vlcerū pābulantiū sicut fornicarū & esthiomēoz & nō ambulantiū sicut fistulaz & reliquoz vt aquosoz & ventosorum apatum p hic que dicta sunt ꝓmi.ij. doc.i.c.v.§.illo. Materie vo vnde fiunt apata sunt sex. s. hūores q̄tuor & aquositas & vētus: &c. xviij. sum.ij. doc.ij. ciusdē fen & spālius notificabunt q̄rtz 3ª. Scdo cōcludit q illis scitis in gñali nō erūt nobis difficiles haz cognitiones in spāli ꝑm capitis exteriora vt si tumor rubeus sub cute capitis appuerit cū calore dolore & pulsatione iudicabis abūdantiam sanguinis que phlegmonem facit prius in cerebro reptam fuisse. Et si talis tumor cum ardore fuerit & sine pulsu: & declinauerit ad citrinitatem vel flāmeum colorem iudicabis choleram illic abundasse. Et si durus fuerit & sine dolore iudicabis q a naturali melancolia nascitur. Et si fuscus fuerit durus doloros⁹ iudicabis de cancro ex aduſta melancolia. Et proportionaliter ex vlceribus iudica.

Et iam

Universidad de Deusto

a ¶Et iam ẽt ꝛc̃.]¶Hic excusat se a signis sumptis a capill. q̃sdaꝫ.n. dispones capillos sciuisti li.i.fen.ij.c.de signis cõplõnuꝫ:quasdã aũt docebit nos.iij.can.fen.vij.ḡ et dispõnibus capillos ꝛ capitis dispõnũ cognosces q̃litatẽ.i.secdm modũ significationis capillos ꝛ nõ vult plonga re hꝫ.v.g.si sciuisti ex.i.li.q multitudo capillorũ ꝛ crispitudo fit a calido:q̃ significabit sup cerebri caliditatẽ. ¶De significatiõib⁹ ꝛc̃. La.ix.

b s **Igna** Aũt. Aui. posuit fig̃ dispõnum cerebri sumpta ex opationibus. Hic ponit signa sumpta ex iuuantibus ꝛ nocẽtibus:ꝛ qꝛ in ꝟ cõcurrit passio.i. recipe iõ ẽt ponit signa a facilitate siue velocitate ꝛ a tarditate siue difficultate passionũ: ꝛ ꝓmo premittit qđ intẽdit: ꝟo exequit: ibi ꝟa]¶Cõueniẽtia]Dicit prio signa sumpta ex genere cõueniẽtie i.iuuamẽto:ꝛ diuersificationis.i. nocumento ꝛc̃.

c ¶Cõueniẽtia. ¶Hic exequit ꝛ prio docet significare ex cõueniẽtia ꝛ diuersitate:ꝟo ex velocitate ꝛ tarditate passionũ:tertio addit quosdã can. ibi ꝟa]Significationes ꝟo]Ex[a] ibi[b] Et nõ ꝟ3]Prima i.d.primo ꝓmittit quãdã diuisionẽ dispõnuꝫ cerebri:ꝟo docet in illis cognoscere cõplõnem cerebri ex iuuatib⁹ ꝛ nocentib⁹:ꝟa ibi[c] Cõuenientia ḡ]Dicit prio q̃ cuenientia ꝛ diuersificatia.i.q̃ cueniunt ꝛ q̃ nocent ipossibile est:qn aut mutent.i.ocurrãt in dispõne ꝛc̃. Cõsideradũ q Aui.põt inuere duplicẽ diuisiõẽꝫ dispõnũ. Prima q cerebrũ q occurrit iuuãtibus vel nocẽtibus vel est tẽperatuꝫ ꝛ ꝟ intelligit cũ dicit:nihil negat de sanitate que ipm tꝫ.i. hꝫ optimã sanitatẽ que nihil de sanitate negat:vel est sanũ sibi.i.sanũ nũc: q sanus nũc erit ab optima sanitate:ꝛ deficit ab ea:vñ eius cõplõ est pmutata a nãturali.optime sanitatis:tñ cũ hoc est sibi sanus:ꝛ ꝟ est qđ dicit ꝟa exterior: vna: fit ꝟo nãlis.i.ꝟ fit extra a sanitate optima:tñ ista cõplõ fit nãlis ei. Scda diuisio quã Aui.inuit est ꝼm aliũ modũ exponẽdi ꝟaꝫ q cerebꝝ vl est sanũ siue simplr siue nunc:ꝛ ꝟ est qđ dicit:nihil negat de sanitate.s.sua siue sit sanitaꝫ optia siue nũc. Vel est egrũ nũc:ꝛ ꝟ est qđ dicẽ:fit extra a sanitate s.sua:ꝛ mutat eꝰ cõplõ a nã.i.a nãli ꝓplõne q̃ sibi ꝙuenit:ꝛ est p ꝓñs egrũ nũc. Cõsideradũ q nõ posuit neutralitatẽ: qꝛ ꝑculdubio nõ est:vt.i.can. ꝛc̃.i.c.de subiect medicie vl q idẽ ẽ iudiciũ ꝺ ea:q ꝺ egritudie i ꝟ signo.

d ¶Cõuenientia.]¶Hic in illis dispõnibus docet significare siue cognoscere cõplõnem cerebri ex ꝑdictis signis:ꝛ prio docet cognoscere cõplõnez cerebri ex ꝙuenientia ꝛ diuersitate in dispõne cerebri:qñ nihil negat de sanitate:ꝟo qñ fit extra a sanitate:ꝟa ibi[e] In dispõne aũt]Dicit primo q ꝙuenientia.i.iuuamentũ cerebri sani est ꝑres simles cõplõni:ꝛ ex hoc cognoscimus suã cõplõnez:qꝛ si iuuat a calidis est calidũ ꝛ si a tẽperatis tempatũ. Illud aũt q diuersificat.i.nocet in dispõne illa sanitatis est ꝛrium cõplõni eius:ergo cognoscimus ẽt ex eo:qꝛ si nocẽt frigida est calide cõplõnis:si nocẽt tẽperata:est ditẽperate cõplõnis. Dubitatur qꝛ scia Aui.vꝰ inartificialis:prio vult q cognoscamus cerebri dispõnez. ꝛ post itez docet illã cognoscere. Dicẽdũ q ꝓma noticia est gñalis .s. qꝛ sciamus solũ:q hõ sit sanus:ꝛ ꝟ est ex pfectione opationuꝫ:ꝛ hoc possumus scire:qꝛ nihil negat de opatiõibus suis:ꝛ tñ possumus ignozare cuius cõplõis sit cũ illa sanitate.s.an tẽpate an calide an siccevl frigide ꝛc̃. Dubitat ꝼo:qꝛ Aui. ex iuuamẽto in dispõne sana cerebri docet arguere sup simili cõplõne:ꝛ ex nocumẽto super contraria cõplexione ei qđ nocet hec vꝰ falsuꝫ:qꝛ sanitas nũc nocet a simili: ꝛ iuuat a ꝛrio moderato vsu: vt Gal.in teg.tra.ij. Dicenduꝫ ad hoc duplr ꝼm duas expões: primo ꝼꝫ primã expõnẽ: q hoc dictũ soluꝫ referat ad optimaꝫ sanitatẽ: de qua nõ est dubiũ: q similibus iuuatur:ꝛ cõtrarijs nocet: illud aũt dictuꝫ q docet ibi:in dispõne referat ad sanitates nũc:ꝛ egritudines nunc. Sed ꝟ primũ: si iste canõ referat ad optimam sanitatẽ eslet superfluꝰ: qa ex quo cognosco cerebrũ esse tẽperatũ cognosco tẽperantiam sue cõplõnis: nõ igit idigeo alio signo ex iuuantibꝰ ꝛ nocẽtibus. Dicẽdũ q ꝟ nõ idigeas hoc signo sicut aliquo necessario in noticia:tñ indiges eo sicut aliquo certificante noticiã ante habitã ꝛ confirmãte eã:ꝛ multa signa talis mõi sunt i hac scia. Vel dꝺꝫ q medico põt esse nota sanitas cerebri optia:ꝛ ꝟ p noticiã pfectissimaꝫ opationũ moraliũ ꝛ sensibiliũ:tñ nõ cognoscet mensuraꝫ formę cõplõnalis:q̃ est sanitas cerebri optima:ad illã igit mẽsurã cognoscẽdã facit iuuamẽtũ ex tẽperatis rebus sciẽdo q̃ est forma tẽperiei earuꝫ:qꝛ ꝓportionalr significabunt in cerebro:ꝟ tñ erit ꝓiecturabile ꝛ estimatiuũ. Cõtra ꝼm dictuꝫ.d. tu.q in sequẽti pte logt de sanitate nũc:ꝛ egritudine nũc. Cõtra: qꝛ sup ꝼm primã diuisionẽ diuisit sanitatẽ in sanitatẽ optimã ꝛ sanitatẽ nũc:nõ faciẽs mentionẽ de egritudine nũc. Dicendũ q idẽ erit iudiciuꝫ de egritudine nũc:ꝛ de sanitate nũc:vtraq̃.n. ꝛrio iuuat ꝛ simili nocet:ꝛ iõ licꝫ nõ exp:esserit tñ dat intelligi. Alio mõ possumus rñdere ad instantiã superius factã tenendo ꝟaꝫ expõnez ꝛ diuisionẽ.s.q hic Aui. loqt de sanitate tã optima q̃ de sanitate nũc:sꝫ in pticula sequẽti q̃ dicit. In dispõne aũt ꝛc̃.loquat de egritudine nũc:ꝛ vult Aui.q si cerebrũ sanũ siue optime sanũ siue vt nũc iuuat ab aliqua re iudicamus q est simile in cõplõne illi:si nocet est ꝛrie cõplõnis:ꝛ in sequenti pticula vult q iudiciũ i dispõne egra sit ejꝛrio:q si cerebrũ est egrũ nũc:ꝛ iuuatur ab aliqua re iudicamus ex hoc:q est ꝛrie cõplõnis illi.v.g.cerebrũ egrum iuuat a calidis:q̃ est frigidũ:sed si nocet ab aliqua re:est simile in cõplexione illi.v.g. cerebrum egrũ nocet a calidis:ergo est calefactũ. Et hoc est qđ dicit:in dispõne aũt ꝛc̃. Judiciũ est ecõtrario.s.iudicio:qđ dabat ex iuuamẽto ꝛ nocumẽto rerũ occurrentiũ in dispõne sanitatis. Fundat aũt iudiciũ Aui.super principio posito primo li.fen.iij.i.ca.Sanitas cõseruatur a suo simili:ꝛ egritudo suo medicatur ꝛrio. Juuamentũ ergo q acquiritur sane dispositioni cerebri:est a simili ꝛ ꝓprie cum sanitas nõ est multũ ẽlõgata a temperamẽto:ꝛ nocumentũ est a ꝛrio. Et tꝫ ꝛrium q̃qꝫ inuer:hoc est in via preseruationis:ꝛ proprie in sana dispositione multum lapsa ꝛ propinqua precipitationi. Confisus ergo Auicen.q in dispositione sana plus ꝛ

passionũ ꝛ tarditate ipsarum. Cap.ix.

s **Igna** autem[b] assumpta ex genere ꝙuenientie ꝛ diuersificationis ꝛ velocitate passionis ꝛ tarditate eius sunt hec.

¶Conuenientia[c] enim ꝛ diuersificantia impossibile est qui aut mutentur in dispositione in qua dispositus nihil de sanitate negat que ipsum tenet aut in dispositione i qua est eius exitus a sanitate ꝛ mutatur eius cõplexio a natura.

¶Cõuenientia ergo[d] eius in dispõe sanitatis q̃ ipsuꝫ tꝫ est assimilatio cõplõni eius:cõplõ igit ipius cognoscit ex illo.

Jacobus

Et iam etiam. ¶In hac.v.pte que est de significationib⁹ dispõnuꝫ cerebri sumptis a capill primo remittit nos ꝓnceps ad alia. Scdo agit in ꝓfuso de qualitate significationũ capillorꝫ ibi[a] Cognosces ꝟo]Tertio excusat se de non cõplendo ꝟ sermonem super hoc ibi[b] Et nos quidem.]

¶In.i.pticula dicit primo altã scita eẽ ex dictis in lib.i. sup dispõnibus capillorꝫ. Et primo qdem cãe euentus capillorꝫ cõmemorate sunt primi ꝓma doc.iij.c.iij.§.illo. Res aũt ficcior q̃ est in corpe hois sunt pili: sunt enim ex vapore fumoso q eleuat resolutum nãq fuit qđ in eo de vapore mixtũ erat ꝛ pura fumositas remãsit cõgelata. Et ex hoc appet q cõplexio calida ꝛ ficca est cã velocis ortus pilorũ: qꝛ ipsa ceteris est fumosior ꝛ frigida ꝛ humida tardi ortus eorꝫ. Secũdo cãe crispitudinis ꝛ planicici premmemorate sunt ꝓmi ꝼa doc.iij.c.iij.§.illo. Significatõ aũt ex pte figure est.q crispitudo significat caliditatẽ ꝛ siccitatẽ: est tñ cum foraminum ꝛ porozꝫ innuit tortuositatẽ ꝛ planicies huius significat ꝛrium. Tertio cause subtilitatis ꝛ grossiciei ꝛ paucitatis ꝛ multitudinis capillorum memorantur ibi.§.illo. Cum aũt caliditas ꝛ siccitas coniungunt capilli multo citius nascunt ꝛ erunt multi ꝛ grossi:qñ multitudo caliditatem significat:ꝛ grossicies multã fumositatẽ: ꝛ horꝫ ꝛria ipsorꝫ sequuntur contraria. Quarto cãe accelerationis ꝛ retardationis caniciei capillorꝫ memorant ibi.§.illo. Et caniciei quidẽ cã apud Aristo. est conuersio ad calorez phlegmatis:ꝛ apud Gal. est atatharagi.i.muscidita s vel putredo quedã que nutrimentũ comitatur qđ ad capillos venit cũ frigidum fuerit:ꝛ fuerit tps motus eius ꝛ ipius penetratio in poris tardata. Secundo dicit ꝟ q docebit nos in sequẽtibus cãs scissionis ꝛ casus capillorꝫ. Scissionis quidem quarti.vij.tra.i.c.xv.qđ intitulatur de scissiõe capillorum ꝛ incipit. Cã eius est siccitas ꝛ cibus siccus. Casus ꝺo ipsorum.c. ij.dicti trac.qđ sic incipit. Capilli destruũtur vel minuunt aut pp cãm in mã:aut pp cãm in re in qua nascunt vt in cute capitis.

¶Jn.ij.dicit q cognoscere possumus ex his dispõnibus capillorꝫ ꝛ causis ipsarum qualitatem seu modũ significationũ capillorꝫ super dispõnibus cerebri:vt cito orti grossi multi crispi significãt cerebri caliditatez ꝛ siccitatem:ꝛ horꝫ contrariꝝ frigiditatẽ eius ꝛ humiditatẽ:ꝛ fissi significãt siccitatem cerebri:ꝛ cito cadẽtes ꝛ decaluati significãt vt in pluribus caliditatẽ forte cũ siccitate. Et blõdi figũt frigidatẽ: flaui tempamẽtũ:rufi caliditatẽ cũ humiditate:nigri caliditatẽ cum siccitate si multi fuerint

De partibus

ꝛ in iuuentute. ¶Jn.iij.dicit q differt tractare de dispositionibus capilloꝫ ꝛ de cãis ꝛ significationibus ipsaꝫ vsq̃ in locũ illũ.s.vsq̃ ad trac.i. sci.vij.ꝛrti:pmo vt fugiat multiplicationẽ repetitionis eiusdẽ sermonis: secũdo vt euitet elõgationẽ seu prolixitatez huius summi opis ꝛ vtilissimi in arte medicie. Sed queret aliqs quare ꝟ meminisi eoꝫ que ꝓnceps ad alia refert. Dico q licẽtia dilatandi sermonẽ ꝛ repetẽdi idẽ in diuersis locis expositoribus maior est q̃ auctoribus vt quẽliber passum ita clrisicent q̃ sufficiat expositioni textualis littere.

¶De significationibus assumptis ex conuenientia ꝛ diuersificatione ꝛ velocitate passionum ꝛ tarditate ipsarum. Cap.ix.

s **Igna autem.** ¶In ꝟ ca.primo agit de signis dispõnuꝫ cerebri sumptis a cõuenientia ꝛ diuersificatione seu a conferẽtibus ꝛ nocẽtibus cerebro. Secũdo de sumptis a velocitate passionis ꝛ tarditate ibi[a] Significationes vero velocitatis.]

¶Jn.i. pte que est pñs textus premittit signa de qbus hic agit cũ distictione quadã conuenientiũ ꝛ diuersificantiũ. Secũdo dat sup his generales regulas ibi[a] Conuenientia ergo]Tertio rñdet qbusdã tacitis obiectionibus ibi[b] Et nos iam diximus]Quarto dat regulas spãliores ꝺ conferentibus ꝛ nocentibus cerebro lapso ibi[c] Et cerebrum.]

¶Jn.i.pticula dicit primo q signa dispõnum cerebri que accipiunt ab his que conueniunt cerebro ꝛ ab his que diuersificant ab eo ꝛ diuersificant cõplexionẽ eius:ꝛ que accipiuntur a velocitate ꝛ tarditate passionis eius a calido frigido ficco vel humido sunt ista que statiꝫ declarabũtur in ca.isto. Secundo priusquã ꝺe signa hec premittit hãc distinctiõez q impossibile est si conuenientia ꝛ diuersificantia cerebro applicent qui aut mutent ꝛ administrent in dispõne sanitatis integre eius vel in dispõne exitus seu lapsus a sanitate eius ꝛ mutatione cõplexionis eius a natura:nihil.n.mediat iter sanum ꝛ lapsum:sicut nec iter equale ꝛ iequale.

¶Jn.ij.iuxta hanc distictionem dat tres regulas. Pria est cõuenientia rei alicuius cũ cerebro in dispõne sanitatis que ipm tꝫ ꝛ sibi propria est: est assimilatio rei illius cũ cerebro in cõplexione sua:ita q si cerebrũ sit temperatũ res sibi ꝙueniens ẽ tempata:si calidũ ꝛ sanũ res calida eiusdẽ gradus:si frigidũ sanũ res frigida illius gradus. Et ex hoc cognoscit cõplexio nãlis cerebri:nã si sanũ cui gaudet tempantis cõplexio ipsi⁹ est tempata:si calidis calida:si frigidis frigida. Jdẽ iudica de toto corpore

Universidad de Deusto
Biblioteca

magis directe cadit iuuamentū a simili.ꝛ plus ꝛ magis directe nocumētū a ōrio: ppie cum sanitas non est multū lapsa: dixit q in dispone sana ex iuuātibus siue ꝙuenientibus rebus arguimus cōplexionē similē iuuantibus: ꝛ ex nocētibus ōriam cōplexionē rebus que nocēt: ecōtra autē in dispositione egra. Ad auctoritatē. C. dicendū q si ōria iuuāt in distēperātys nālibus: hoc est in actu ꝑseruatiuo: ꝛ indirecte similia aūt nocent cū non debite offerunt.

a C In dispositione.] C Hic per res ꝙuenientes ꝛ diuersificantes docet cognoscē dispositiones cerebri: cum ipse occurrūt in dispositiōe cerebri egra: ꝛ primo facit hoc in generali. ſcōo in speciali. ibi ꝑa| Et cerebrum qō] Prima in. d. primo facit qđ dictū est ꝑo dicta declarat. ibi secūda| Et nos qdez] Dicit primo q in dispōne cerebri in qua fit eius cerebri exitus a sanitate: q: fit egruz vel egritudini ꝓpinquissimuz ꝛ mutatur. ſ. iuuatiue ꝛ nocitiue eius cerebri cōplexio ab ipso. ſ. qđ occurrit: iudiciū est ecōtrario ꝛc. patet ex dictis. Cōsiderandū q sicut apparebit illud qđ Aui. dicit verificat nō solū in dispositione egra nūc. sed etiā in dispositione illi multuz ꝓpinqua siue sit neutralitas siue aliqua sanitas extra temperamētuz valde ꝛ propinquissima casui in egritudinē: nunc propter suā distēperiem. Nam iuuabitur contrarijs: ꝛ similibus promptissime cadet.

Quod autez diuersificatur ab eo in dispositione illa est cōtrarium complexioni ipsius. In dispositione[a] autem in qua fit eius exitus a sanitate ꝛ mutatur eius complexio ab ipso iudicium est ecōtrario. C Et nos[b] iaz diximus in eo quod est preteritū de dictis vniuersalibus q sanitas in corpibus oibus nō est ꝑm cōplexionē vnā: ꝛ q possibile ē vt sit sanitas corporis a cōplexione cuius similis est ex eo qđ affert egritudinē corpori alteri si hz illā complexionē. Verūtamē[c] opz vt cōsideretur qđ sit ei diuersum in extremitate alia etiam sicut diuersificatur ei hoc in hac extremitate: ita vt existimatione sciatur quātitas complexionis quā habet. Due enim extremitates simul sunt diuerse impedientes proculsibile est: vt fit sanitas corporis. ſ. aliqua ꝙseruata a cōplexione. ſ. sibi siti cuius silis. ſ. res ꝙseruans est ex eo q affert ꝛc. si haberet illā. ſ. ꝙseruationē sanitatis ab illa re simili. tandē dicit q. A. vult q medicus cognoscat vtrāqz extremitatē. i. vtrāqz partē. i. vtrūqz istoꝝ corporum: ꝛ cognoscat gradus cōplōnis in vno quoqz istoꝝ: q: iste due extremitates. i. ista duo corpora sunt diuersa. ſ. in gradib⁹ ꝛ ꝓprietatibus impedientes ꝑculdubio ſ. q querit in eis de ꝙseruatione. qa non fit eodē modo in vtroqz. Ista tn expositio est multuz violēta. neqz vadit ad mentem Auicen.

b C Et nos quidē. C Declarat dicta: ꝛ primo hoc quod dixit mutatur eius cōplexio ab ipso. secūdo hoc qđ dixit: iudiciū est ecōtrario. tertio remouet dubiū. ibi secūda| Verūtamē] tertia ibi| Et nō est ꝙueniens.] Ad ꝑmi intellectū ꝓsidera q Aui. notificans cōplexionē egrā dixit: mutatur eius cōplexio ab ipso. ꝛ supra dixerat notificans sanitatē: nihil negat de sanitate que ipsum tenet. Innuerat ergo q sanitas de qua est sermo: est sanitas ꝑpria ꝑm quā homo sanus sibi ipsi viuit: ꝛ forsan sanitas de gnto modo equalitatis egritudo vo de qua est sermo in qua fit exitus a propria sanitate: ꝛ per ꝙs a perfectione opationū proprias. Vult igitur Auic. declarare q de hac sanitate: ꝛ de hac egritudine est hic sermo ꝛ quasi. A. arguit sic de illa sanitate est hic sermo a qua cū exit fit homo eger. Sed cū exit hō a propria sanitate fit actu eger hūs operatōis: actu ꝛ manifeste lesus: ꝛ non cū homo exit a sanitate optima: neqz cum exit a sanitate alterius: q: hō pōt esse extra sanitatē alterius: ꝛ esse sibi ipsi san⁹ ꝛ illa sanitas alteri esset egritudo. eodē modo Aui. intelligit. Et sic ꝓbatur q sit hic sermo de egritudine in q̄ fit exitus a propria sanitate: q̄a de illa egritudine est sermo in quā cū hō incidit est lesus in suis opationib⁹ sed cū hō incidit in egritudinē per quā remouet a propria sanitate est in suis opationibus lesus ꝛ nō q̄n remouetur a sanitate optima vel a sanitate alterius: q̄a vnusqsq; hō habet propriā sanitatē. Mas rones Aui. innuit in ſa ponēdo quedā ex qbus habet innuere ꝓpositio cū sua declaratione ꝛ dicit. Et nos qdē diximus. ſ. libro. i. Fen prima ca. de complexionibus: q sanitas ꝛc. ꝑm cōplexionē. ſ. propriā. hz plures cōuenient in vna cōplexione cōi: ꝛ ꝓbat hoc Aui. ſ. q qlibet habeat sanitatē ꝓpriam: q: possibile est: vt fit sanitas corporis. ſ. alicuius a cōplexione. ſ. aliqua sibi ꝓpa cuius. ſ. cōplexionis ꝛ sanitatis ꝑprie similis. ſ. oino: ꝛ quasi sumit simile pro eodē est ex eo: q affert egritudinem ꝛc. quasi arguat sic. si plures hoies possent ꝙuenire in aliqua sanitate ꝑpria: tūc qlibet eoꝝ cū sanitate cuiuscūqz eoꝝ esset sanus: hoc autem est fm: q: cōplexio que est huic sanitas ei silis esset alteri egritudo. Est ergo sermo hic de sanitate ꝑpria: q: cū homo cadit ab ea leditur ꝛ cū remanet in ea bñ habet. Et ideo bñ dictū est: in qua positus nihil negat de sanitate que ipsum tenet Est etiā ꝑm de egritudine siue dispositione in quā cū hō mutatur ledit ꝛ nocetur: q̄a hic est sermo de signis ex iuuātibus ꝛ nocētibus: ſz homo leditur quādo mutatur in egritudinē mutantē a dispositione ꝑpria: bene ergo dictū est ꝛ mutat eius cōplexio ab ipso. C Hic caderent magne difficultates que spectāt ad ꝓncipia primi cañ. ꝛ ibi diximus eas: ꝛ i cōne ſa de sanitate. Ista tn ſa aliter ꝙsueuit exponi. Propter qđ sciendū q Aui. innuerat q si aliqs hō sanus in cōplexione cerebri iuuet ab aliqua re nos arguimus similē cōplexionē: ꝛ si nocet arguimus ꝓtrariā. ꝟ. g. homo sani cerebri iuuat a calidis. ergo est calidus in cōplexione: ꝛ si nocetur eis: ergo est frigidus in cōplexione cerebri sana. Vult. A. declarare q in hoc qnqz accidit deceptio: q̄a est possibile: q duo hoies sani cerebri habeant cōplexionē cerebri calidā: ꝛ tn vnus iuuabit a rebus calidis. et alter nocebit ab eis: q̄a vnus a rebus calidis cōseruatur in cōplexione: ꝛ alter distēperabit. Exponūt ergo sic tex. Nos iam diximus ꝛc. q possibile est: vt fit sanitas corporis a cōplexione cuius similis est ex eo qđ affert egritudinē corpori alteri si hz illā complexionē. Verūtamē[c] opz vt cōsideretur qđ sit ei diuersum in extremitate alia etiam sicut diuersificatur ei hoc in hac extremitate: ita vt existimatione sciatur quātitas complexionis quā habet. Due enim extremitates simul sunt diuerse impedientes proculsibile est: vt fit sanitas corporis. ſ. aliqua ꝙseruata a cōplexione. ſ. sibi siti cuius silis. ſ. res ꝙseruans est ex eo q affert ꝛc. si haberet illā. ſ. ꝙseruationē sanitatis ab illa re simili. tandē dicit q. A. vult q medicus cognoscat vtrāqz extremitatē. i. vtrāqz partē. i. vtrūqz istoꝝ corporum: ꝛ cognoscat gradus cōplōnis in vno quoqz istoꝝ: q: iste due extremitates. i. ista duo corpora sunt diuersa. ſ. in gradib⁹ ꝛ ꝓprietatibus impedientes ꝑculdubio ſ. q querit in eis de ꝙseruatione. qa non fit eodē modo in vtroqz. Ista tn expositio est multuz violēta. neqz vadit ad mentem Auicen.

c C Verūtamē oportz. C Hec pars pōt triplici ter exponi. ꝑmo ꝑm moduz alioꝝ iam dictū. Fo mō vt mihi alias apparuit: q Aui. hic ꝺclarat qđ dixit iudiciū est econtrario: ꝛ vult ostendere quō quādoqz hoc fallit ꝛ vult ponē semitā euadēdi ab hoc ꝛ dicit. Qđ verūtn q̄uis sit dictū: q ex iuuamēto ꝛ nocumēto occurrētū in dispōne egra iudicemus ecōtrario iudicio: qđ debamus ex occurrētibus in dispositione sana. tamē hoc qñqz fallit. q: inuenitur q vtraqz extrema qualitas. ſ. silis qualitas ꝛ cōtraria qualitas nocet dispōni egre: ꝛ tūc nō poteris arguere: q̄litas ōria que est vna extremitas nocet. ergo ꝙplexio est silis: imo pōt nocere q̄uis sit ōria ꝑpter multū excessum in gradu q̄litatis vltra illud: qđ indiget cerebrū egrū de alteratione: ꝛ ideo volēdo euadere hūc errorē: oꝝ q me dicus estimatiue cognoscat q̄ntitatē egre cōplexionis: cui occurrūt iuuātia ꝛ nocētia: que ōria pñt nocere ꝑpter multuz excessum in gradu supra cōplexionē: que est egritudo. ꝟ. g. cerebro egro egritudine calida in duobus gradib⁹: si occurrāt calida: ledit ab eis: sikr si occurrāt frigida in .iij. vel quarto gradibus etiā ledit ur ab eis: nō est ergo tutū dicere: neqz certū tale cerebrū egrū nocetur a frigido: ergo habet egritudinē frigidā. q pōt frigidū ledere cerebrū calidū egrū ꝑpter excessum in gradu vltra illud: quo indiget: ꝛ ideo oportet q estimatione sciatur q̄ntitas cōplexiōis egre: ꝛ q: ista nō pōt sciri: nisi sciatur q̄ntitas sana cōplōnis: ideo dixit absolute cōplōnis quā habet: ꝛ q: cerebrū egrū pōt ledi simili ꝛ pōt ledi cōtrario nō equato sed superfluo. ergo due extremitates quarū vna ē res similis: ꝛ alia ōria excedēs. sunt diuerse. i. nociue ꝑculdubio impedientes. i. nocētes cerebro egro. vel sunt diuerse. i. opposite: sicut littera extra dicit. qa sunt duo ōria nocentes. i. quaruz vtraqz nocet. vel diuerse. i. diuerso modo ipedientes ꝑculdubio nocentes. q: vna nocet augēdo ad sile. alia trāsmutādo ad ꝓtrariū. C Cōsiderandū ergo q. A. imaginat duas extremitates respectu cerebri egri: quarū vtraqz pōt nocere. ꝟ. g. sit cerebruz egrū egritudine calida in duob⁹ gradibus: ꝛ duo extrema nocētia respectu eius sūt calidū excedēs ex vna parte ꝛ frigidū excedēs ab alia. ꝛ hoc est qđ dicit: ꝙsideretur q sit ei. ſ. cerebro egro diuersum. i. nocēs in extremitate. alia. ſ. que est extremitas ōrij. ꝟ. g. frigidū ad cerebrū caliduz: sicut hoc. i. simile diuersificat ei idest nocet ei cerebro: in hac egritudine. ſ. silitudinis. ꝟ. g. calidi ad cerebrū calidū. Dubitat circa istā expositionē: vtz sicut cerebrū egrū egritudine calsa nocet frigido valde ꝛ excedēti: ita cerebrū hoc iuuet remisso calido respectu sue discrasie. Dubitat ꝙo diceret aliqs qñ cerebrū est egrū egritudine calsa: ꝛ frigus excedens nocet sibi: hoc est q: ꝑmutauit cerebrū ab illa egritudine calida: ꝛ perduxit illō ad frigiditatē: si ergo arguamus: hoc cerebrū nocetur a frigido: ergo est frigidū: argumentū est vez: q: modo est lesuz frigida egritudine: q̄uis prius lederet calida. Tertio dubitat: q: videt q sermo Aui. nō sit artificialis: q̄a dixit q ad cognoscēdū qd ei nocet in alia extremitate opz q sciat q̄ntitas cōplexionis: sed si ego prescio q̄ntitatē cōplōnis sane ꝛ egre cerebri: ad qd indigeo signo sumpto ex iuuātibus ꝛ nocētibus. C Ad primū dicendū q illa difficultas est extra propositū: querit enim vtrum minus calidum agat in magis calidū remittendo vel augendo: sicut etiā queritur an medicina calida: in secūdo remittat calidum: in tertio vel augmentet. De his tamen difficultatibus de qbus fortiter quinto coll. dubitabat Auer. nihil ad presens: ꝛ alias discussimus de eis. Ad secundū dicendu z q ex illo nocumento nō arguis cerebri dispositionē frigidam esse: sicut ex suo signo significante aliquā dispositionem quā prius tentabas cognoscere sicut preexistentē: sed cognoscis sicut ex causa faciente istaz dispositionem specie differentē ab ea que preexistebat. C Vel dicenduz q ex nocumento isto nihil potes certuz arguere: si enim existente egro cui per vsum calidoꝝ est factum nocumentū: ꝛ per vsum frigidoꝝ etiā est factum nomentū ego remaneo in ambiguo sicut prius eram: nec possum certificare: que duarū extremitatū nocuerit per viam similitudinis: aut per viam

Jacobus

ꝛ de oibus membris q gaudēt similibus in gradu ꝛ effectu: ꝛ precipue si sint sana semp vel sana vt multū sic q parū distent a tempamēto. Scda regula est: id qđ diuersificatur a cerebro in dispōne illa sanitatis sue ē cōtrarium cōplexioni eius p qđ ꝓtristat ꝛ indisponit ac elongat a nāli ei⁹ complexiōe: ꝛ si id sit calidū iudica hoc cerebrū non esse calidū saltem in tanto gradu: ꝛ similiter si frigidū fuerit nō est ita frigidū. Tertia est ecōtrario iudicandū est in illa cerebri dispōne in qua ē exitus eius a sanitate ꝛ ꝑmutat cōplexio ipsius a nā sua. Nam tunc ꝓtraria sibi ꝙueniunt ꝛ ipsum delectāt ꝛ ꝙsimilia labi ipsum faciūt ꝛ ruere in pelus: vt cerebrum lapsuz supcalefactuz frigidis iuuat ꝛ delectat vt ꝙueniētibus: ꝛ calidis leditur ꝛ ꝓtristat vt aduersarijs ipsuz inflāmātibus. C In 3ª ꝑmo rndere vi huic tacite qōni: que est illa sanitas penes quā attēdunt ꝙueniētia ꝛ diuersificantia: vtrū sit vna ꝛ eadez apud oēs hoies vz optima simplr ꝛ absolute. Et innuit q nō: q: alibi dictū est: puta ꝑmi. i. doc. iij. c. i. q sanitas seu tempamētuz nō est in hoibus seu corpibus oibus ꝑm vnā ꝛ eādē cōplōnez: imo possibile ē q cōplexio aliq̄ sit alicui sanitas q̄ si in alio essz sub eodez gradu eēt illi morbus. Juxta illud ꝓncipis ibi. Corpus. n. indicum ꝑm cōplexionē sedebi id est sclaui quale fiet: aut infirmabit aut mo

De partibus

rietur: ꝛ simsliter cum sclaui corpus ꝑm complexionez indi quale redde tur erit eius corporis mala dispositio. Dic ergo q sanitas q̄ hic intendit est sanitas vt multū in qua nihil lapsus manifeste apparet: ꝛ talis in multis reperiri pōt in omni climate. Scōo videt huic rndere tacite questioni qđ reputandū est ꝑprie diuersuz ab hac sanitate vtrū qđ calidius vel qđ frigidius. Rndet q ꝙsiderare opz diuersum in extremitate frigiditatis ꝛ in extremitate caliditatis: ꝛ nō solum in his ſz in extremitate sicci ꝛ humidi tam in dispōne corporis humani q̄z cibi exhibiti vel medicie vt existimatiōe veritati propinqua sciatur mēsura complexiōis cerebri aut hois prima sanitati de q̄ hic intēdit: ambe enim extremitates simul sunt diuerse ꝛ impedientes ꝑculdubio sanitatē integrā vt extremitates calidi ꝛ frigidi ꝛ hūidi ꝛ sicci. Tertio videt huic rndere tacite questioni: si sanitas de qua hic intēditur latitudinē hz multā. Et rndet q nō dicēs q nō est aliqua cōueniens sanitas extra equalitatez nisi dū propinqua est eq̄litati ꝛ nō vehemēter ad latus alicuius extremitatis supfluit. Unde sanitas que equalitati proxima est suis similibus vt conuenientius regenda est sicut equalis: sed que multum lapsa est freno aliquo indiget per exhibitionem sui contrarij ne labatur in deterius.

per viam contrarietatis: nisi ego estimatiue cognoscam quantitatē complexionis preexistentis in cerebro: vt Aui.inuit. Ad tertium dicendum q Aui.forsan nō vult aliud: nisi q hoc signū nō sit certus: possibile.n.est q aliquo cerebro existēte egro nūc: ⁊ de hoc habita certa cognitione.s. q sit egrū ignorata tm que egritudo sit aut calida aut frigida: hoc contingat q ledat duobus extremis.s.calidis ⁊ frigidis: ⁊ nō poterimus scire veritatē de hoc: nisi estimatione sciamus quātitatē cōplexiōis quā hz cerebrum: hoc ergo scito lz alio nō indigemus ad essentiā cognitiōis talis cōplexionis egre nūc: tm cōpletur cognitio per experimentū sumptum a iuuantibus vel nocētibus. Vel dicendum q postq̄ sciuisti q similia nocent: tūc estimatiue debes iudicare q̄titatē cōplexionis a simili ⁊ experiri cōtrarium adequatū illi: ⁊ ex hoc videbis: q ōrium excedēs nocebit. Tertio mō potest exponi q Au. velit declarare quod dixerat de dispō sana que iuuabatur a similibus ⁊ nocebat a ōrijs: ⁊ sic arguebamus a iuuātibus ⁊ nocentibus. Mā sanitas preter optimā est duplex. Una est nō multum deficiens ab optima ⁊ ista est de qua est sermo q iuuat a similibus ⁊ nocetur a ōrijs: alia est sanitas multū deficiens ab optima que est paratissima ad casuz in egritudinē: ⁊ ista currit cursu egritudinis: q; iuuat a cōtrarijs: ⁊ ex similibus patissima est labi: ⁊ tō securi⁹ est in ea cū ōrijs: magis: q̄ cū similibus procedere: p duas ergo extremitates Aui. intelligit duos modos sanitatis subordinatos respectu optime sanitatis: ⁊ hoc est qō dicit. Consideret qō diuersus sit ei.i. nocitiuū cerebro: in alia extremitate. i. in alio mō sanitatis: que est sanitas multum ab optima recedēs: sicut diuersificat ei.i. sicut nocet ei hoc .s. qō nocet i hac extremitate. s. que est sanitas paz deficiens: ita vt existimatiōe ⁊c. q; nisi scias gradū cōplōnis cuiusq; nō poterit certe cognosci an multū an parū deficiat ab optima sanitate: due.n.extremitates.i. isti duo modi sanitatis: sunt diuersi vel oppositi in hoc: q; vna iuuat a simili ⁊ nocet a ōrio: alia vero iuuat a contrario ⁊ nocet a simili: impedientes. i. nocētes i operationibus respectu optime sanitatis: vel impedientes. s. cognitionē ex iuuantibus ⁊ nocētibus: q; nō datur de eis canō cōis: sed canō singularis in vna est sicut canon in sanitate optima vel ꝓpinqua: q; simili iuuat: cōtrario nocet: canon aūt in alia que est sanitas lapsa valde defecta est sicut canon in egritudinibus nūc: ⁊ hoc est qō subdit Aui. Ad cōfirmationem huius: q nō est ꝓueniens sanitas. s. ad hoc: vt simili iuuet ⁊ ꝓseruet: ⁊ cōtrario noceat: nisi sanitas extra equalitatē. s. optimā: dum nō vehementer supfluit: q; si supflueret vehemēter esset ita pata ad lapsuz: q̄ iudiciū de ea ⁊ egritudine esset vnū: q; ōrio iuuaret ⁊ simili noceret. Jam apparet vnus modus, introducēdi: aliter posset introduci: q hic remouet dubium. Innuerat.n.aliquā sanitatē esse cū distēperantia respectu optime sanitatis: crederet aliqs qō cū qualibet distemperantia posset esse: remouens hunc errorez dicit: q nō cū quacūq; distemperantia est sanitas cōueniēs: nisi dum nō vehementer supfluit: ⁊ dicit hoc pp id: qō iam est dictum: q; si vehementer supflueret. i. si sanitas esset cū multa distemperātia. v.g. cerebrū calidissimuz in latitudine sanitatis in vltio in quo possibile est: vt statim ꝑcipitetur in egritudine: tunc iuuaretur contrario: ⁊ si dubio: ⁊ non est conueniens sanitas aliqua extra equalitatez nisi dum nō vehementer superfluit. ¶ Et cerebruz[a] qui dez quod complexionis calide malitiā habet iuuat aere frigido ⁊ cibis ⁊ odoribꝰ frigidis: siue sint boni sicut cāphorati sandalini ⁊ nenupharini ⁊ eis similes: siue fetidi non boni: sicut limosi ⁊ alcialubeati: ⁊ iuuatur tranquilitate ⁊ gete. Et quod habet malitiam complexionis frigide iuuatur eo quod est illi contrarium. Juuat ergo aere calido ⁊ odoribus calidis ⁊ lenificātibus ⁊ resoluētibus ⁊ calefacientibꝰ ⁊ exercitijs ⁊ motibus. Et quod habet malitiam complexionis sicce ledit eo quod ex ipso euacuatur ⁊ minuitur. Et quod habet malitiam complexionis humide iuuatur eo quod ex ipo euacuatur ⁊ minuit ab eo. Significationes[b] vero velocitatis passionum eius sicut si velociter calefiat: aut velociter ifrigidetur sunt iste. Qō enim[c] calefit velociter significat caliditatem complexionis ſm cōditiones predictas in libro vniuersali. ¶ Et similiter[d] qud velociter infrigidatur ⁊ similiter quod velociter exiccatur. Illud[e] enim qñq; fit pp puitatem humiditatis ipsius ⁊ qñq; fit pp subtilitatem humiditatis ipsius: aut propter caliditatem mīsi noceretur. Cum ergo dicebatur supra. Conuenientia ergo eius in dispositione ⁊c. debet intelligi de sanitate extra equalitatem dum non vehementer superfluit.

a ¶ Et cerebruz.] ¶ Hic per res ꝓuenientes ⁊ diuersificātes docet cognoscere cerebri egritudinalē cōplōnez in speciali ⁊ quatuor facit: sicut quatuor sunt iste distēperātie: ibi ſa[Et q hz]ibi tertia[Et qō hz]ibi ārta[Et qō habet ⁊c.] Considerandū q p malē tiā cplōnis possum⁹ duo intelligere. s. egritudinē cōplōnalem nunc ⁊ sanitatem valde supfluentez in recessu ab optima: de ambob⁹.n. istis verificātur q̄ dicit: vt taz appuit. Que dicit sunt nota: alubiati exponit in lra. i. de herbis que nascuntur in aquis: vt occa. ⁊ pulmonaria ⁊c. Cōsiderandus circa haz ptem q duplex reperit lra odoribus letificantibus vel leuificantibus. i. leue facientibus per euaporationē ⁊ calefactionem cū ꝓportiōe.

b ¶ Significatiōes vero ⁊c.] ¶ Jam Aui. posuit signa ex iuuantibus ⁊ nocētib⁹. Hic ponit signa sumpta ex velocitate vel tarditate passionū: ⁊ prio premittit: ho declarat: tertio ꝓcludit: ſa ibi[Qō enim]tertia ibi[Iste ergo sunt.] Cōsiderandū q aliq credunt: q velocitas passionuz: ⁊ tarditas differit a conuenientia ⁊ diuersitate: per hoc q velociter pati ⁊ tarde est respectu extrinsecus occurrentiū: sed iuuamentū ⁊ nocumentuz est respectu eoz: que occurrūt ab extra vel ab intra. Iste sermo est tm rudis q nō indiget redargutione: ⁊ ipsa noia que sunt velocitas ⁊ tarditas iuuamentum ⁊ nocumentum significant proprias differentias.

c ¶ Qō enim.] ¶ Hic declarat docens ex velocitate vel tarditate passionis cognoscere cerebri cōplexionē: ⁊ prio calidā: ho frigidaz: tertio siccam: quarto humidā: ⁊ hoc p velociter calefieri ⁊ velociter frigefieri ⁊c. ibi ſa[Et similiter]ibi tertia[Et sisr]ibi quarta[Qō aūt velocit humectat.] Cōsiderandū q cā eius qō Aui. dicit est: q; facilitas trāsmutationis est pp ꝓueniētiā: vt .i.li.fen.ij.⁊ ho de generatione ⁊ corruptiōe. Si ergo cerebrū velociter calefit: significat calorē: tū due ꝓditiones requirunt: vna ex pte raritatis ⁊ densitatis: q; in ipsis habeat cōstitutē vel proportionē: posset.n. cito calefieri hō raritate: ⁊ nō caliditate: ⁊ posset tarde calefieri densitate: ⁊ nō frigiditate: vt Gal. dicit in tegni tra. ij. si ergo cerebrum leuiter calefit: ⁊ nō est hoc raritate: ergo est caliditate: ⁊ sic est caliduz. Secūda ꝓditio est q nō sit hoc ab aliqua proprietate annexa: cerebrum.n. calidum posset tarde ab aliquo calido calefieri: ⁊ hoc pp aliquā proprietatez inter illa currentem: ⁊ hec oia habent declarari ex intentione Aui. in sermone difficili suo lib.i.fen.ij.cap. de signis cōplexionuū in vi.genere signorum: ⁊ ideo dixit hic predictas in li. vniuersali.

d ¶ Et similiter quod velociter siccatur.] Prio premittit: secūdo declarat: ſa ibi[Illud autem]Dicit primo ⁊ similiter quod velociter siccat su. significat siccitatem complexionis.

e ¶ Illud.] ¶ Hic declarat ⁊ vult ostendere q siccari velociter significat siccitatē: non tm semp: sed qñq; ⁊ gra huius: primo ponit cās velocis exiccatiōis: ho ponit signa distinguentia: ibi ſa[Uerū.] Cōsiderandus q ex mēte Aui. siccari semper significat siccitatē presentē: nō tm siccitatez preexistētē: q; potest homo velociter exiccari: vel qa siccus: vel q; hz humido dat duas regulas. Prima est: cerebrū qō velociter calefit p hoc significatur esse calidū ſm cōditiones ꝑdictas i lib. vi. s. ꝑmi. ij. doc. iij. ca. iij. §. illo. Debz.n. cū cito calefit absq; difficultate est calide cōplōis: qm cōuersio i genere ꝓportionali est facilior cōuersione ad ōriuz. Et si cito ifrigidatur res erit ecōtrario: nisi velocitas calefactiōis aut infrigidatiōis a raritate cerebri procedat. Secūda regula est: cerebrū qō infrigidat velociter ex hī significat esse frigidū. Juxta illud Gal. ij. teg. tex. xlviij. In oibus vō que ꝑdicta sunt ⁊ q̄ dicēda sunt cōis agnitio crasecos. i. cōplexiōis: siquidem facile frigescēs fit pars aut frigiditate aut raritate fit: si vero difficile frigescēs aut calore aut spissitudie. Et id ibi declarat sic Maly i cōmen. Corpus aut aliqō mēbrorum eius qñ velociter accipit cōplōnez rei extrisece: tūc istud est signū q cōplō est ꝓueniens cōplōni illi⁹ cāe. Et si fit difficilis passio corpis aut aliquor mēbror eius: tunc est signuz istud q cōplō ei⁹ est ōria cōplōni illius cāe. Et qñq; accit vt euanescat cognitio huius canonis qñ corpus est aut raz aut spissuz. Et raritas quidem facit corpus velociter patiēs a cāis fridis que ꝓiciunt sup ipsuz extrinsecus: sicut frigus aeris cōtinentis: qm̄ igredit ipsum absq; phibitione ⁊ frīdat ipz q̄uis sit nā calidū. Et sisr facit ipz pati a cāis calidis extrisecis q̄uis sit nā frz. Spissitudo aūt facit corp⁹ difficile patiēs a cāis extrisecis. ¶ In. ij. dat pmo tres cās velocitatis deficcatōis cerebri. Pria est paucitas hūiditatis eius seu declinatio ipsius ad siccitatē. Mā in hūtib⁹ sym bolū facilior est trāsitus. Secūda est subtilitas humiditatis eius propter quā facile resolui ⁊ remanet cerebrū siccuz. Tertia est caliditas cerebri que cōtinue siccat ⁊ depascit eius humiditates. Secūdo dat signa qbus cognoscitur a qua harum causarum fit siccitas cerebri. Et dicit primo q dīa est inter ea. s. inter deficcationes cerebri que ab his causis fiunt: q; cū pmo. s. cū deficcatiōe que fit a puitate suc humiditatis sunt alia signa siccitatis cerebri sicut vigilie ⁊ supfluitatuz paucitas ⁊ reliqua signa siccitatis cerebri que infra dicent. c. xvij. trac. presentis de signis cōplōnum malarum cerebri que a nā sunt. §. illo. Sicce vero cōplōnis significationes sunt mundificatio meatuū superfluitatuz: ⁊ sensuuz claritas ⁊ potentia i vigilando ⁊c. Secundo dicit. Et hoc scdm. s. deficcatio cerebri pro-

Jacobus

¶ Jn. iiij. pticula dat quatuor regulas super cōferentibus ⁊ nocentibus cerebro lapso in aliqua quatuor ꝑmaruz qualitatuz. Prima est: cerebruz qō hz malitiā cōplexiōis calide iuuat per aerē frigidū: ⁊ cibos frigidos: ⁊ odores frigidos: siue boni fuerint ⁊ delectabiles vt odores cāphore ⁊ sandaloz ⁊ nenupharis: ⁊ eis similes vt rosaz ⁊ violarū; siue mali fetidi sicut limi odores ⁊ alcialubeati: id est de herbis que nascunt in aq̄ vt oca ⁊ pulmonaria que dr muscus ⁊ fit in lapidibus ⁊ facit labi. Juuat etiam hoc cerebrū tranqllitate ⁊ qete corporis ⁊ aie ⁊ ledit a cōtrarijs his. Secūda est: cerebruz qō hz malam cōplexionem frigidā iuuat a cōtrario sicut ab aere calido ⁊ odoribus calidis ⁊ lenificantibus. i. demulcentibus sua aromaticitate odoratū: vel leuificātibus. i. auferētibus ab eo grauitatem ⁊ resoluētibus superfluitates eius: ⁊ calefaciētibus ex cibis ⁊ potibus ⁊ exercitijs corporalibus ⁊ motibus fortibus aie ⁊ corpis. Maz p hec oia frigiditas tollit ⁊ rectificat cōplexio ipsius ⁊ a ꝓtrarijs istor ledit. Juxta illud Gal. ij. teg. tex. lix. Et leduntur qdez a similibus sue crasi facile: iuuāt aūt ⁊ a ꝓtrarijs moderato vsu. Tertia regula est cerebrū qō hz malam cōplexionē siccā ledit per eūones superfluas siue spōtaneas siue artificiales cū pharmacijs vel caputpurgijs vel gargarismatibus vel embrocis aut sacellationibus resolutiuis aut sudoribus ⁊ p minutiōes cū phlebotomijs vel cū vētosis vel cū fluxu sanguis nariū: q; siccitas eius p has augmentat. Quarta est cerebr hīs malitiā cōplexionis humide recipit iuuamē ab eis que euacuant ab ipso p pharmacias aut ticulares eūones per os aut p nares aut per minutiones cū phlebotomijs aut cum vētosis aut cum fluxu sanguinis narium qm̄ minuunt eius humiditatem.

Significationes vero. ¶ Jn hac. ij. parte agit de signis velocitatis calefactionis ⁊ infrigidatiōis cerebri. Secūdo de cāis ⁊ signis velocitatis defecationis ibi[Et sisr]Tertio de signis ⁊ cāis velocitatis humectatiōis: ibi[Quod aūt velociter]Quarto notat duo circa hī dicta ibi[Et nō oz.] ¶ In. i. pticula premittit pnceps q significatiōes disponuz cerebri sumpte a velocitate passionū vt a velocitate calefactionis ⁊ infrigidationis eius ⁊ humectationis ⁊ deficcationis sunt he que statim dicent. Secun

De partibus

miditatem nimis euaporabilem: vel quia excedit in calido:
a ¶Uerūtamē. ¶Hic ponit signa distincta: & ꝓmo ponit signa facilis exiccationis a siccitate disponēte. secūdo ab humiditate: qꝫ subtilis. tertio a caliditate: ꝯa ibi [Et hoc ſm est] ibi tertia] Cum eo vo] Quod dicit in oībus partibus satis patet in ca. signoꝝ rē. & infra de signis cerebri sicci. Et hoc secūduꝫ scilicet a subtilitate humiditatis.
b Qđ autem velociter.
¶Hic Aui. vult docere significare ex veloci hūectatione: & ꝓmo premittit eius cās: secđo ponit signa distinctiua: ibi scđa [Qđ si fuerit.] Circa ꝓmam partē dubitat: qꝛ A. fere easdē cās ponit exiccationis & humectationis: hoc aūt videt impossibile: qꝛ idē inquātū idē non facit nisi idē: vt secūdo de generatiōe & corruptione & ꝛrariorū sunt cause ꝛrarie: vt q̄rto methauroꝝ. Itē quare nō posuit tres causas facilis humectationis: sicut soluꝫ tres cās posuit facilis exiccationis. Itē quare in velocitate calefactionis & infrigidationis non posuit alias cās. s. q̄litates passiuas: sicut in humectatione & exiccatione posuit actiuas qualitates. ¶Ad ꝓmū dicēdum q̄ tam caliditas q̄m humiditas possunt esse causa satis velocis exiccationis & humectationis: sed tñ diuersimode: calidum enim velociter humectat attrahēdo: & velociter exiccat resoluēdo. humiditas aūt disponēdo est causa velocis humectationis & sui subtilitate disponēdo ad resolutionē est causa velocis exiccationis: ab vno igit diuersimode & non inquantū vnū possunt ꝛrariā ꝓcedere. ¶Ad secundū dicēduꝫ q̄. A. posuit frigiditatē in causis hūectationis: qꝛ ꝫ nō multum subito: tñ satis velociter frigdū pōt humectare: sed frigidū nō potest velociter exiccare. ¶Sed ꝛra frigdū exꝓmendo exiccat. Dicendū q̄ frigidum exiccat maxime debilitando digestionē ex defectu nutritionis: & hoc fit paulatim: compꝛimēdo aūt vita stante in nobis non posset cerebꝛuꝫ subito exiccare. Aliter possemus ad instantiā dicere: vt effugiamus difficultates. s. q̄ in causis exiccationis. A. dedit intelligi cām que ē frigiditas: ꝫ non expꝛesserit de ea. ¶Ad tertium dicēdū q̄ qualitates actiue nūt vim magis ꝓducēdi qualitates passiuas: q̄ ecōtra: vt notum est.
c ¶Qđ si fuerit. ¶Hic declarat per signa distinctiua & dat modū. ꝓmo ostēdit quō humectat: qꝛ calidū. Innuēs in hoc signa. secđo quō qꝛ frigidum. tertio quō quia humidū: quarto quō q: siccū: ꝯa ibi [Qđ si fuerit ꝓpter cōplexiōis friditatē] tertia ibi [Qđ si fuerit ꝓpter humiditatē] ibi q̄rta [Eius aūt.] Ad intellectū ꝓme partis cōsiderandū q̄ Aui. tria inuit in sermone. Primū est signa q̄bus cognoscimus humectationem fridā a calido: & sunt duo: ꝓmū est iuentio signoꝝ calidi cerebri dicendorum infra: secđm est q̄ illa humectatio non semp est: sed aduenit occursu rerū calefacientiū. ¶Secđm qđ inuit est modus quo calidus humectat: qꝛ attrahēdo humiditates ad cerebꝝ: que humiditates implēt eus: & dicit hoc: qꝛ non ois humiditas eum humectat: sed que replet: & stat in eo que enim trāsit in formā vaporis & extra exalat: non sic hūectat. ¶Tertium qđ inuit est quō cerebꝝ disponit post attractionē illaꝝ humiditatū s. per tēpus post: nam vel humiditates minuunt vincēte calido: & tūc succedit siccitas: vel crescit: & vincit calidū: & tūc cerebꝝ fit fridū & humidum: vel medio modo equat: & fit putredo. ¶Dubitat ꝓmo: quia dicit q̄ si calidū cerebri remāserit succedit siccitas. s. ex quo videt: q̄ siccus a calido inductum fit successiuū: & post tēpus: sed supꝛa dixit: q̄ calidum est causa velocis exiccationis. ¶Dicēdum q̄ calidū in cerebꝛo vel attraxit humiditates & impletū est eis: & tūc paulatim cum tendūt ad diminutionem ꝓducit ad siccitatē: saltē ꝑtiuā illaꝝ humiditatū: & sic loquit hic A. vel calidū cerebri agit solū in cerebri humiditates non habens materias alias aliūde trahibiles: & tūc velociter exiccat: cum accidūt cause inflāmantes & distēperātes. ¶Dubitat scđo: qꝛ dicit q̄ si humiditates vincerēt fieret cerebꝝ fridū & humidum. ¶Cōtra immo fieret putredo: cum enim humidū vincit calidum & nō gubernat ab eo succedit putredo: vt sumit. iij. methau. & xj. terapētice. vij. ca. Itē dicit q̄ calidū attrahendo humiditates humectat cōtra: qꝛ posset trahi sanguis & colera & calefacere. Item dicit ipse q̄ si humiditates equabunt fiet putredo: ꝯ: qꝛ equatis humiditatibus cerebꝝ bene habz: ex quo non sunt pauce nec multe. Itez ipse ꝛtradicit: q: ꝓmo dicit q̄ calidū ꝙuertit ad humiditatē ꝙuersione inata: & postea dicit q̄ non ꝙuertit: nisi cōuersione extranea. Quidā dixerūt ad hoc vltimū q̄ caliditas inata dicit caliditas intrinseca. i. intus stans: & non dicitur caliditas naturalis: calidum aute putredinale est calidū inatū: qꝛ intus natū & intus stans: ad differētiam calidi qđ est aduēs: q̄ est violētus & ab extra. Iste ꝓmo est rudis in ꝓposito & extra mentē. A. nō enim fuit vnꝯ ꝙsuetudo sua vocare calidū putredinale calidum innatū. ¶Ad intellectū igit omniū predictoꝝ est cōsiderandum q̄ Aui. ꝓmo imaginat aliquā caliditatē in cerebꝛo excedētē & vult ostendere quomodo posit humectare: hoc aute declarans: dicit q̄ facit hoc qꝛ trahit humiditates. Iste igit humiditates debēt intelligi q̄ sint phlegmatice: ga colera vel melancolia attracte nō humectarent: tūcigitur calidum attrahendo ꝓprie est cā humectationis & remolitionis cerebri: q̄ attrahit phlegmaticas hūiditates. Et imaginatur Aui. has humiditates posse esse i triplici dispone: qꝛ vel oio vincuntur & resoluuntur vel consumuntur: & tunc succedit siccitas. s. per illarum priuationem. Vel ipse vincūt vel suoffocāt multitudine: & tunc imediatius quod ꝓuenit est infrigidatio & humectatio per calidi remissionez & ꝫ ad hoc possit seq putredo: non tñ immediate sequitur ad actionez suffocatiuam. vel sunt in dispositione media inter illa: & hoc est quod dicit. Equabuntur: tunc enim equantur intus ista: q̄ non sunt in aliquo extremoꝝ: qꝛ nec vincūtur nec annullantur: nec vincunt: cum ergo calidum inatum cerebri: non cesset agere in illas: & non possit vincere illas nec suffocari: opꝫ q̄ sua actio per viam calefactionis terminetur ad putredinem. Ex parte igitur caldi agentis & actionis sue: & q̄ calidum est innatum & conuertitur cōuersione inata. Sed ex parte passionis & receptionis illa ꝙuersio est extranea & putredinalis: & ideo dicit verum non conuertitur nisi conuersione extranea: que est putredo. Sed ꝑdiceres nōne possꝫ fieri illius materie adustio vel incineratio. Dicendum q̄ non: qꝛ iam ꝓsupponitur q̄ nō paulatim consumatur nec suffocet. Etiam longinquum est: q̄ materie phlegmatice in cerebꝛo ad hoc adueniant ꝫ sit possibile: & ideo dicit ſm plurimum. Declaratur qđ dictum est in exemplo de supfluitatibus que retinētur in nobis. Nam cum natura agat in materias ꝓsentes sup aliquas vel alias & nō potest eas conuertere resoluere vel expellere: oꝫ q̄ ad actionem sequatur ex natura recipientis extraneatio: vnde retente superfluitates corrūpuntur: vnde etiaꝫ fetet vrina ex retentione. Natura enim suis virtutibus vtens tentat assimilare quodcūq; potest fieri benignū: expellere vero q̄ non tale: si vero pp aliquā cām non possit vinci & expelli opꝫ vt putrefiat & corrumpatur: vt Gal. dicit secundo de differentijs fe. v. c. Ex quibus soluūtur contraria. Ad primā dicendū q̄ putredo sequit mediatius: q̄ calozis infrigidatio. Ad ſm dicenduꝫ q̄ loquitur de humiditatibus ex qbus sequitur humectatio. Tu dices potest trahi colera. Dicendum q̄ nihil ad nos: cuꝫ loquamur de calido q̄ humectat. Tu dices potest trahi sanguis. Dicendum q̄ etiam sanguis pp multam quātitatē suffocando pōt infrigidare. Vel dicenduꝫ q̄ maxime est sermo de phlegmate. Vel dicendū q̄ quilibet humor tractus in forma humorali humectat sui corpulentia: ꝫ virtute siccet: vt colera & melancolia. Ad tertium dicendum q̄ equari sumitur hic ꝓ seruatione duoꝝ extremoꝝ dictorū s. q̄ non sit pauca humiditas oīno vincibilis: nec sit multa suffocans: sed recipiens actionez calozis innati. Ad quartum pꝫ solutio.
d ¶Quod si fuerit.] ¶Hic ponit modum & signa ꝓuentus humiditatis a frigiditate: moduꝫ tangit: qꝛ frigidum paulatim aggregat humiditatem: signa q̄ reperiuntur signa frigidi cerebri. Dubitatur Aui. dicit q̄ humiditas ꝓueniens a frigido non est subito. i. nō est velociter: ꝫ ſm dies. Contra qꝛ hic est sermo de causis velocis humectationis: q̄ ibi incipit cum dixit: quod autem velociter humectatur fit pp caliditatē: quā doq; ꝓpter frigus: & sic contradicit sibi supꝛa. Item contradicit sibi statim: q: dicit: & fiet cum velocitate. Dicendum ad hoc dupliciter: ꝓmo q̄ tempus humectationis a frigido est duplex. Unū est inchoatiuū. Aliud est ꝓcessiuū. Uoco inchatiuuꝫ quousq̄ fit aggregata aliqua manifesta quantitas humidi a frigido incrudante: & tale tempus est longum: vnde talis aggregatio fit paulatine: qꝛ tale frigidum paulatiꝫ est cā: q̄ supflua generentur ꝓpter indigestionem: & etiam retineātur ꝓpter defectuꝫ calozis expellentis & resoluentis. Uoco autem tempus ꝓcessiuuꝫ cum iam facta manifesta aggregatione superfluitatum ꝓcedit: & augetur humectatio: & talis ꝓcessus est velocioꝛ: & tempus breuius in quo fit: & ratio

pter subtilitatem humiditatis sue est: qꝛ siccitas ex hac cā non accidit ei nisi in ꝯozis quibus sibi occurrit aliqua causarum desiccatiuaꝝ sicut fortis motus & laboꝛiosus aut caliditas fortis aut simile aliquid ex desiccātibus sicut vigilie. Et qꝛ huic cerebꝛo nulle ꝯozis alijs significatiōes siccitatis assunt. Tertio dicit q̄ cū illa siccitate cerebri que fit pp caliditatē sue cōplexiōis assunt signa reliqua calidi cerebri que recitabunt ca. xvij. trac. pūtis. §. illo. Significationes ergo cerebri calide complexiōis sunt velocitas exitus capillozum in principio natiuitatis rē.
¶In tertia dat ꝓmo quatuoꝛ causas velocitatis humectationis cerebri. Prima est: caliditas substantie cerebri qua sibi plurimā attrahit humiditatē. Secūda est: frigiditas substātie cerebri que p viā indigestionis supfluitates crudas multiplicat. Tertia est hūiditas cōplexionis radicalis cerebri calozē eius hebetans & supfluitates in eo cōgestas resolui prohibens. Quarta est: cōplexio substātie cerebri radicalis ficca sicut melancholica nālis frigida. Consequēter docet per ꝓpria signa a qua harū cārum humectationis cerebri velocitas sumpsit originez. Et primo docet per tria signa que fit illa que fit ex caliditate. Primū est q̄ si a caliditate ꝓcesserit erunt ibi signa caliditatis cōplexionis cerebri. Secūdū est q̄ hec humectatio nō erit assidua nec semp ꝓtingēs: sed ipsa succedet aucte caliditati cadent in cerebꝛo cum multitudine superfluitatū quas attrahit

sibi replens

ratio est: q; ibi additur ad malitiam frigoris ꝓpter multas humiditates suffocantes: ⁊ ipse humiditates plus multiplicate possunt fortiter humectare. Concurrūt ergo due cause: ⁊ ideo dixit Aui. deinde eueniet humectatio: ⁊ fiet cuꝫ velocitate. Secundo mō potest dici ꝙ humectatio facta a frigido potuit comparari ad humectationem factaꝫ a calido: ⁊ ideo respectu illius fit paulatim: ⁊ de hoc incepit cum dixit: nō erit euentus ⁊c.

potest etiam comparari ad humectationem que fiet in cerebro sicco: non per viaꝫ attractionis: sꝫ per viaꝫ alterationis ab aliqua causa extrinseca humectante: vel etiā ad humectationem que fieret in cerebro tēperato: ⁊ respectu illius illa fit subito: cerebrum enim taꝫ siccum ꝙ̄ temperatū tardiuꝫ humectaretur a causa alterante: ꝙ̄ cerebruꝫ frigiduꝫ a frigido incrudante.

a ¶Et si illud.]¶Hic ponit modum humectationis ab humido: ⁊ dando modū intelligit signa ⁊ vult ꝙ hēas signa dicta infra ca. de signis cerebri humidi. Considerā ⁊ Aum etiā ꝙ ex tertio tria accipimuꝫ: primo quo cerebrum humiduꝫ velociter humectetur: q; humiduꝫ infrigidat: ⁊ ex frigiditate fit indigestio ⁊ ex indigestione fit humectatio: secundo accipimus tempus aperitionis: q; cum frigiduꝫ est velociter: velociter humectatur: ⁊ quasi inuit ꝙ si frigus illud accidit non subito humectatio etiam accidit non subito: tertio accipimus quid vt plurimum sequatur: ⁊ quid raro ad humectationem factaꝫ ab humido per viam infrigidationis: nam retentio superfluitatū per viam oppilationis ⁊ propter expulsiue debilitatē ex defectu caloris accidit. ¶Dubitatur primo Aui. contradicit: q; hic dicit ꝙ frigiduꝫ qō subito accidit: subito humectat: supra autem dicit ꝙ humiditas propter frigiditatem non euenit cito vel subito. ¶Dicemus ꝙ supra Auic. dixit ꝙ humiditas propter frigiditatem nō euenit subito: dicemus ꝙ supra loquebatur de frigido solo ex cuius defectu incipit humiditas aggregari: hic loquitur de frigido proueniente ab humido per viam suffocationis: vnde postea fit humectatio: hic ergo concurrūt due cause. s. humiditas q̄ infrigidat ⁊ frigiduꝫ ab ea factuꝫ. Dubitat ꝫo vbi est ꝫa: aut: siue ꝫm mēbrum diuisionis. ¶Dicendum ꝙ humidum est causa humectationis velocis ꝺupliciter: vno modo dispositiue respectu causaruꝫ humectantiuꝫ: sicut dicimus: ꝙ frigidum velocius infrigidatur: q; conuersio in genere proportionali est facilior: ⁊ hoc Aui. sicut notum ⁊ iam intellectuꝫ ex premissis non expressit: ꝫo modo humidū potest esse cā velocis humectationis mediante frigido: ex quo sequitur per viam indigestionis humectatio ⁊ hoc Aui. expressit. Vel possemus dicere ꝙ ꝫa: aut intelligitur ibi. Et quando cuꝫ illo: vt Auicē. velit ꝙ humidum est velocis humectationis: aut propter frigiditatem ab humido prouenientem: aut propter oppilationes: vnde humiditates retinentur.

b ¶Eius autem quod fit.]¶Hic ostendit moduꝫ humectationis a sicco: ⁊ patet. ¶Dubitatur hic vtrū siccitas cerebri sit causa velocis humectationis: videtur ꝙ non: q; vnum contrariuꝫ non disponit ad reliquū. Dicendum ꝙ ꝺuplex est humectatio: vna qualitatiua per alterationē factam ab humida qualitate ⁊ ad hanc inducendum velociter siccitas cerebri per se ⁊ directe non disponit. Alia est humectatio ex corporis humidi imbibitione: ⁊ ad hanc velociter faciendam disponit: q; siccitas est cā suggendi humidum ⁊ bibendi illud sicut spongia bibit: ⁊ suggit aquam: sicut panis etiam siccus suggit aquam ita ꝙ facit eaꝫ ascendere: ⁊ hoc innuebat Aui. cum dixit: ē similis ei: que prouenit a caliditate: q; sicut caliditas cerebri est causa velocis humectationis propter attractionem humidi ita siccitas. ¶Dubiuꝫ tamen est ad quid reducitur attractio facta a sicco: q; est difficilis inuestigatio: vt declarauī primo cañ. cap. de virtutibus ministrantibus. ¶Dubitatur quare dixit cum siccitas accidit vno momento. Dicendum ꝙ siccitas subito facta est minus facta connaturatis cerebri reperta. ¶Et si illudᵃ fuerit propter humiditatem cerebri ipsius erit velocitas in illo propter vnaꝫ duarum reruꝫ: aut quia humiditas facit frigus ⁊ frigᵒ corrūpit vtute digestiuā mutantem illud quod peruenit ad cerebrū de nutrimento ⁊ apparet humectatio. Cum ergo peruenit frigus illud subito humectatio post ipsuꝫ sequitur subito: ⁊ quando cum illo accidunt oppilationes in meatibus accidit vt superfluitates retineantur: deinde erit hoc semper ⁊ inseparabile ⁊ nō erit ex eis que sunt raro. ¶Eius autemᵇ quod fit propter cerebri siccitatem cā est desiccatio adueniens subito cum siccitas accidit vno momento ⁊ est cuꝫ signis siccitatis predictis: ⁊ est similis ei que prouenit a caliditate nisi in eo in quo ambo diuersificantur ex signis caliditatis ⁊ signis siccitatis. Iste ergo sunt significatiões assumpte ex velocitate passionum. ¶Et non oportetᶜ vt velocitas passionū mutetur propter debilitatem virtutum naturaliuꝫ precipue in humectatione quoniam debilitas virtutum naturaliuꝫ seq

c ¶Et non oportet.]¶Hic ponit duos cañ. ibi ꝫa[.]Omnia autem.]Primus canon est circa velocitatē passionis. In quo cañ. Auic. remouet vnam dubitationeꝫ. Diceret aliquis tu posuisti causaꝫ velocitatis passionis esse symboleitatem i calido: frigido: sicco: ⁊ humido: nōne posset fieri ex debilitate virtutuꝫ naturaliuꝫ membri: que debilitas virtutū est alia a cā frigida: sicca: ⁊ hūida. Videtur enim ꝙ sic: quia corpora multuꝫ debilia in virtute sunt apta pati a qualibet causa immediate tam simili q̄ contraria: vt sumitur primo cañ. fen secūda illo capitulo. Omne tempus. Respondet Aui. ꝙ non oportet ꝙ mutetur velocitas passionum propter debilitatem virtutis. s. sicut propter causam distincte existentē preter causas complexionales: ⁊ precipue in causa velocis passionis que est humectatio: quia debilitas virtutum sequitur vnam harum causarum. s. modoꝝ complexionis ca. frigi. humi. ⁊ sic. ¶Dubitatur vtrum debilitas virtutis membri vt cerebri sit causa facilis passionis propria preter ca. fri. sic. ⁊ hu. ⁊ videtur ꝙ sic: quia debilitas virtutuꝫ potest fieri ab alia causa q̄ a complexionali: vt a mala compositione: ⁊ soluta continuitate: vt Aui. primo cañ. fen secunda cap. de complendis dispositionibus. Amplius ꝙ disponit corpus pati velociter a calido ⁊ frigido: est causa distincta ab vtroq;: sed defectus virtutis hoc facit: vt victum est: homini enim defecto simile ⁊ contrarium nocet vt Aui. ꝓmo cañ. fen secunda ⁊ illo cap. omne tempus. In contrarium Aui. Dicendū subtiliter. speculando ꝙ debilitas virtutum est distincta causa. Nam medici dicunt debilitatem membri dispositionem quandam in substantia ⁊ complexione: qua membrum in operationibuꝫ deficit preter manifestuꝫ excessum in ca. fri. sic. ⁊ hu. sicut apparet de stomacho ⁊ epate: vt fen. xiij. ⁊ xiiij. hec tamen debilitas necessario sequitur aliquam malam complexionem cuius male complexionis vestigium aliquod semper est cum illa debilitate: ⁊ ideo velocius patietur a re simili ei que fecit virtutis debilitatem: q̄ a re cōtraria: licet ab vtraq; velociter patiatur verbi. g. virtus cerebri alicuius deficit a mala complexione calida: vel virtus stomachi: vnde dicitur stomachus iste faciliter patitur taꝫ a calido q̄ a frigido tamen facilius a calido calefit q̄ a frigido infrigidetur: quid tamen magis nocet non est hic inquirendum: q; igitur ꝫe debilitates sequuntur aliquam malaꝫ complexionum: ⁊ vestigiuꝫ aliquod earuꝫ concomitat eas debilitates: ideo Aui. non vult ꝙ iudiciuꝫ de facili vl̄ difficili passione mutet propter debilitatem virtutuꝫ: q; sequitur vnaꝫ harum causarū s. malarum complexionuꝫ: proprie autem non mutatur in humido: q; cū sit qualitas valde passiua minus inducit debilitatem virtutum cuꝫ debilitas sit distincta dispositio ab ipsa humiditate. Gradus enim debilitatis virtutis ab humiditate est ꝫm graduꝫ humiditatis: quod non fit contingit in calido: q; cum pauco gradu caloris vel frigiditatis stat multus defectus virtutis: ⁊ hoc multum accidit: q; calidum est valde actiuum: ⁊ ēt frigidum proprietas etiam in hoc posset esse magna causa: ⁊ in hoc caderet profunda speculatio. ¶Ad contrarium: primum dicendum ꝙ sic ut virtus radicaliter operatur ⁊ fundatur cum complexione: ita radicaliter ⁊ principaliter ex complexionis alteratione deficit: solutione autem continui ⁊ mala compositione non fit. Ad secundum dicendum ꝙ licet debile a simili contrario patiatur: tamen facilius simile imprimit q̄ contrarium.

Jacobus

sibi replens inde cerebrum. Tertiuꝫ est ꝙ non diu permanet in tali cerebro attracta humiditas cum caliditate per quam attrahitur q; si cerebri cōplexio calida vincēs permanserit sup humiditates quas sibi attraxit succedet siccitas cuꝫ diminutione tracte humiditatis per resolutionez eius paulatinaꝫ. Et si humiditates ad cerebruꝫ tracte vicerint calorem quasi suffocando vel hebetando ipsum fiet cerebrū frigiduꝫ ⁊ humidum. Et si equabunt in fortitudine cerebri caliditaꝫ ⁊ humiditates p ipsaꝫ attracte proueniēt inde ꝫm plurimū putredines humorum ⁊ egritudines putredinales ⁊ apāta: q; non innate sed aduentitie sunt he humiditates quaꝫ calor cerebri regere nō sufficit nec eis p̄dominari: cōuertit igit in hac humiditate caliditas innata in extraneaꝫ supple conuersione innata. i. ab innato cerebri calore. Verūtamen nō conuertit in hac humiditate sua caliditas nisi conuersione extranea que est putredo: q; calor cerebri fit extraneus huic hūiditati pp ꝺ ꝙ ipsaꝫ regere nō sufficit neq; digerē. ¶Secūdo docet per tria signa que fit illa que fit a frigiditate. Primū est ꝙ huiᵘ humectationis velocitas nō accidit subito sed ꝫm dies seu processu tpis quo paulatiue superfluitates rōne frigoris multiplicantur p viā indigestionis. Secundū est ꝙ multiplicatis superfluitatibus p frigus velociter accidit humectatio cerebro: q; preparatuꝫ est humectari facile p imbibitionez phlegmatis in eo. Tertiū est ꝙ in cerebro illo reperta erunt signa frigidi cerebri. Tertio dat duas cās seu duos cārum modos velocitatis humectationis cerebri propter humiditatez sue cōplexionis. Unus est propter ꝺ ꝙ sua humiditas adducit frigus hebetando calorem: ⁊ frigus corrūpit i. debilitat digestiuam virtutem pmutantez cibū qui ad cerebrum peruenit vnde multiplicantur superfluitates ⁊ appet humectatio. Quādo ergo

De partibus

ptingit frigus illud subito pp hūiditates suffocantes caloreꝫ sequit subito post ꝺ humectatio. Secūduꝫ modus est: q; qñ ex illo supfluo frigore ⁊ humectatione quasi subita supueniunt oppilatiões in meatibus cerebri accidit vt he supfluitates in cerebro maneant ⁊ retineant vnde fit amplior ⁊ velocior eius humectatio. Et hec oppilatio in disp̄one hac nō est ex illis q̄ raro fiunt: imo ipsa semp est ⁊ inseparabilis pp causaꝫ eius ꝓtinuationem nisi prouideat cum purgationibus ⁊ abstinentijs ⁊ desiccatiuis: ¶Attēde ꝙ aptius aut q̄ ⁊ staret ꝺ[. Et qñ cum illo ⁊c.]vt corresponderet illi priori: aut q; humiditas facit frigus. Quarto dat modū quo velocitas humectationis pp siccitatez accidit. Et dicit primo ꝙ desiccatio subito aduenies cum siccitas aduenit vno momento est causa illius velocitatis humectationis cerebri que fit pp eius siccitatem. Nam cum cerebrum natura siccū est facile siccatur ⁊ priuatur suis humiditatibus occurrente aliquo deficcante defozis quo subito facto cerebrum satagit attrahere fortiter humiditates ab inferioribus quibus foueatur ⁊ humectetur. Secundo dicit ꝙ iste modus velocitatis humectationis cerebri p hoc cognoscit ꝙ assunt signa siccitatis cerebri dicta ⁊ dicenda puta vigilie. Tertio dicit ꝙ iste modus velocitatis humectationis cerebri est similis illi velocitati que prouenit ex caliditate cerebri: q; sicut cerebꝝ fortis caliditatis attrahit humores cum fortitudine vt habeat pabulum: sic cerebrum fortiter subito siccatum: hoc excepto ꝙ in velocitate que est a calore sunt signa caloris ⁊ in illa que fit a siccitate signa siccitatis. Quarto concludendo dicit ꝙ iste sunt significationes dispositionum cerebri que sumuntur a velocitate passionum eius a qualitatibus primis. ¶Attēde ꝙ Bal. ij. complexionum. c. vlti. tangit modum alium quo velocitas hu

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Omnia autem.]¶In hoc.ñ.cañ. Aui. vult ostendere q̄ iuuamentum ⁊ nocumentum nō solū est ex rebus cōueniētibus vel ꝺ̄rijs in qualitatibus:in q̄bus cōicant:sed ēt ex rebus cōuenientibus ⁊ disconueniētibus in formis.i.sitibus ⁊ motibus.ſ.ad situm:vt habēs ouū.i. dolorē capitis iuuatur supino decubitu:⁊ in hoc nō est similitudo nec ꝺ̄rietas in qualitatibus:sed solo situ:magis.n.quiescet supine cū totuꝫ caput dolet:q̄ꝫ si in aliquo latere iaceat: q: vniformius quiescit caput: vt sensus ostēdit. ¶Cōsiderandū aūt q̄ Aui.nō vult aliud nisi q̄ nō ois ꝓuenientia ⁊ diuersitas est ex q̄litatibus existētibus i re: que occurrit:q: pōt esse ex q̄litatibus:quas hūt res ducere sicut conueniētia ad somnū ⁊ vigiliā ⁊ motuꝫ ⁊ quietē inanitiones ⁊ repletionem:nec semp est cōuenientia ⁊ diuersitas ex qualitatibus aliq bus que possunt iduci .ſ. cali.fri.sic.⁊ hu.ſꝫ solo situ vel motu ad situ: sicut dolētes in tali pte eligūt talē situm: vt hūtes lapidem in vesica querunt situm cū partibus inferioribus altum.

tur vnam harum causarum. ¶Omnia autem[a] ꝓuenientia ⁊ diuersificantia nō sumuntur ex qualitatibus immo sumuntur ex formis ⁊ moribus quēadmodum videmus habentem egritudinē que nominatur ouum eligere resupinationem de reliquis sitibus dormitationis sue.

¶De significationibus ex parte mensure capitis. Cap.x.

c **Ognitio**[b] vero facta ſm puitatē capitis ⁊ magnitudinem eius est q̄ oportet te scire quoniaꝫ causa puitatis capitis i creatura est paucitas materiei:sicut causa magnitudinis eius est materiei multitudo.ſ. materiei sperma

tis ptite in ptitione que capiti est naturalis.Amplius[c] si fuerit materiei paucitas cum fortitudine virtutis formatiue prime erit bone forme: ⁊ erit minus malum eo q̄ puitati capitis adiungit figure malitiam in creatura. Quod significat debilitatem virtutis vel q̄ ipsuꝫ nō est expars malitie i forma cerebri ⁊ debilitate virtutis ⁊ cōstrictione meatus virtutis moralis ⁊ naturalis. ¶Quapropter[d] phisionomici dicunt q̄ hichō est perfidus timidus velocis ire pesitās in rebus. ¶Et Galienus[e] quidem dicit q̄ caput paruum omnino non vacat a significatione malitie forme cerebri. Et q̄ magnuꝫ[f] caput non habet assiduā

¶De significationibus ex parte mensure capitis. Lap.x.

b c **Ognitio vero.** ¶Superius Aluic. determinauit de significatiōibus q̄bus cognoscimus dispōnem cerebri sumptis ex opationibus ⁊ conueniētia ⁊ diuersitate ꝛc̄. ¶Hic determiat de signis sumptis ex ptibus dispōnis capitis ⁊ annexoꝝ siue ꝓpinquoꝝ sibi. Et ꝑmo ex pte eius solius:ꝯo annatoꝝ:ibi ꝑa[Significatio aūt oculi.]¶Prima in tres:ꝑmo determinat de significationibus sumptis ex pte q̄litatis: ꝯo ex parte figure:tertio ex grauitate ⁊ leuitate ⁊ tactu: ibi ꝑa[Significationes ꝯo] tertia ibi[Significationes.]¶Prima in quatuor: primo vocet significare ex puitate capitis:ꝯo ex magnitudine:tertio ꝯcludit:q̄rto ponit vnum cañ. ibi ꝑa[Et qꝺ magnū]ibi tertia]Jā ergo]ibi q̄rta[Et ex signis.]¶Prima in tres:primo ponit cās diuersitatis puitatis : ⁊ ēt magnitudis: ꝯo ponit signa distinctiua inter modos causaꝝ puitatis : tertio ifert quid significat capitis paruitas: ibi ꝑa[Amplius]ibi tertia[Quapropter]¶Cōsiderandū circa sēdam partē q̄ Aui. inuit ꝓter diuisionē:quaꝫ ponit aliā que est cū mā multa:⁊ pauca:vnde fit puitas cerebri vl magnitudo:aut est fortis virtus informatiua:aut debilis:⁊ iō subdit.

c ¶Amplius si fuerit ꝛc̄. ¶Ubi ꝓsidera q̄ virtus vincēs facit figuraꝫ capitis bonam: si autem est debilis sequitur figura mala. Ex quo apꝑet q̄ caput paruū ex pauca mā ⁊ debili virtute est cū mala figura:ſꝫ cuꝫ forti virtute est cum figura bona. Et ſequtur ex hoc : q̄ illud caput significat malitiā in forma cerebri ⁊ debilitatē virtutis. Mā cerebri forma est talis: qualis repꝛesentat forma capitis:⁊ ſili significat vtutis debilitas.ſ.iformatiue:vel virtutis eius:⁊ iō subdit ad declarandū q̄ sit male forme:q:

Jacobus

mectationis cerebri ꝓuenire pōt a cōplexione substantie ipsius radicalis sicca dicens. Jam vō possibile est vt in mēbro congregetur superfluitas phlegmatica ⁊ nō sit illud mēbꝝ humidū sed sit frigidū nēcio. Et rursus ibi ait. Non ḡ oꝫ vt existimēt cū fuerit corpus totū siccum q̄ oporteat vt sit eius supfluitas sicca similis ei: naꝫ cuius cōplexio a ꝓncipio rei fuerit decliuior siccitati ⁊ fri.nō erit supfluitas eius supfluitas melica ſꝫ phlatica: ⁊ iterū ibi ait. Qō si eius friditas ⁊ siccitas fuerint a ꝓncipio rei tūc corpus eius erit albū molle tenerū lene:erūtq;vene ipsius subtiles occulte. Siccitas ergo iūcta friditati fit cā velocis humectationis debilitādo digestiuā virtutē ⁊ multiplicādo supfluitates phlegmaticas crudas.

¶In.iij.pticula notat ꝑmo ꝓnceps q̄ iter cās velocitatis passionis cerebri ⁊ pcipue velocitatis humectatiōis nō oꝫ cōnumerare debilitatem nāliū virtutū velut cōdistinctā ab alijs cāis:q: hec debilitas semp consequat vnā ex dictis causis.ſ.malitiā cōplōnis calide vel fride ficce vel hu. Scōo notat circa ꝑmā ptē q̄ nō oīa cōuenientia cerebro ⁊ diuersificantia solū sumunt vel attēdunt penes ꝑmas q̄litates: sed ⁊ penes formas ⁊ ꝓprietates ⁊ penes mores.i.cōsuetudines vt is q̄ patit dolorem capitis noiatū ouū de sitibus corpis seu decubitibus eligit supinū puta sup dorsuꝫ ad requescendū seu dormiendū. Et aliq̄ hoim multi delectant in bōis odoribus:aliꝫ ledunt a quocūq; odore:⁊ ita est ō sonis musicalibus ⁊ de gēmis splendidis:nam quosdam delectant alijs non curant.

¶De significationibus ex parte mensure capitis. Lap.x.

c **Ognitio vero.** ¶In hoc ca. ꝑmo agit de causis puitatis ⁊ magnitudis capitis. Scōo de diuersitate malitie plis aut minoris puitatis capitis penes fortitudinē vel debilitatem formatiue virtutis ⁊ figure capitis ibi[Amplius si fuerit]Tertio de significatiōibus dispōnum cerebri sumptis a puo ⁊ magno capite ibi[Et Galienus qdē]Quarto ō signis cerebri ex nō ledi a vino ⁊ vaporibus eius ⁊ sibi similiꝫ ibi[Et ex signis bonitatis.]

¶Jn.i.pte dicit q̄ cognitio dispōnum cerebri a mēsura capitis sumpta ſ.a puitate eius ⁊ magnitudine est sicut dicēs statiꝫ. Et sup ꝫ ꝓnotanduꝫ est q̄ cā puitatis capitis in creatura seu plasmatione sua est paucitas materie spmatis ⁊ sanguis mēstrui deputate ab initio gnatiōi seu formationi capitis. Et cā magnitudis capitis est multitudo seu magnitudo materie spmatis ptite ⁊ diuise seu deputate in ptitione siue portione que capiti est nālis.i.deputata a nā ꝓ formatiōe capitis. Adde multitudinem sanguinis mēstrui seu muliebris ex quo nō solū replent carne lineatiōes mē

d ¶Quapropter.]¶Hic infert qd significet puitas capitis:ꝑio auctoritate philosophoꝝ:ꝯo. G. ibi ꝑa[Et Galienus]Diceret gs de quo capite quo est sermo:dicēdū q̄ de paruo male figurato:⁊ ēt bene figuratoꝫ ista ꝑua signa sint plus in quo capite male figurato:q: est peius. ¶Dubitatur quā cōplexionem significet puū caput. Dicendum cōiter q̄ significat cōplexionē siccam:q: mām significat paucā:⁊ non extensibilem; sꝫ parum bone figure significat caliditatē cum illa sit citate:q: significat fortitudinem virtutis:ſꝫ parum male figure significat frigiditatē ⁊ ficcitatem: q: defectum virtutis informatiue. Jsta tamen sunt dicta indigēria discussiōe qꝺ fecimus super li. teg. dubitatur q: iste ē phi[d] velocis ire ⁊c̄. non.n. vī posse simul stare velocitas ire ⁊ q̄ significat calorem ⁊ timor qui significat frigiditatem. Dicēdum q̄ qui caput est paruuꝫ homo est prauū iudicij ⁊ erronei ꝓp duo:ꝑio q: spūs in cerebro nō hꝫ bonā conuersionē de ventriculo ad ventriculū ꝓp ventriculorum defectum ⁊ spūuꝫ vt Mały inuit trac.ij.xxv.comen.ꝯo q: cerebrū paruū non potest tēperare coꝛdis caliditatem:spūs.n.vitales venientes ad cerebrū remanent calidi ⁊ turbidi:⁊ ideo erratur in iudicio. Et q: istius cōplexio in cerebro est pluꝫ sicca tenet spēs iudicij erroneas:⁊ ideo est perfidus : videtur.n. q̄ ille sit perfidus:qui in errore iudicij perseuerat. Ex q̄bus apꝑet q̄ hꝫ spūs cerebri sui sint pauci:nī sunt calidi:⁊ ideo est velocis ire:sicut apꝑet in quibusda conualescentibus ex tertianis vel alijs febribus i q̄bus spūs si sint pauci:sunt nī calidi:⁊ ideo sunt velocis ire:⁊ citissime a qualibet re irantur sunt nī timidi ꝓp paucitatem spūs:⁊ ideo hesitant in rebus : q: caliditas est motiuum:vel quasi semper est in bello inter timorem ꝓpter paucitatem spirituuꝫ:⁊ quādam audaciam siue incitationem ꝓpter spirituum caloꝛem. Ex quibus soluuntur contraria.

e ¶Et Galienus.]¶Hic ostendit quid significat puitas capitis auctoritate Galieni:⁊ dicit Galienus dicit.ſ.in tegni:q̄ caput paruuꝫ non vacat a significationibus oīo malitie forme.i.cōpositiōis:vnde Gal.ibidem:paruū vero caput ꝓaue cōpositionis signuꝫ est:⁊ ratio est:q: cōpositio cerebri coꝛrespondet compositioni capitis.

f ¶Et q̄ magnum.]¶Primo ostendit qd significat caput magnū : ꝯo addit quoddā:ibi ꝑa[Et q̄ñq; accidit.]¶Considerandū circa primam partē q: Aui. inuit hanc diuisionē:q̄ cū capite magno: ⁊ per ꝓns cū multitudine materie: vel est cōpar multitudini informatiua virtus: ⁊ tūc coꝛrespondet bona figura ⁊ annexoꝝuꝫ bonitas:⁊ ſubitat.i.q: subituꝫ facit ferri

Bepartis

boꝛum spmaticoꝝ sed ⁊ ps in spma quertitur ad generationē lineamentoꝝum. Juxta illud ꝓncipis primi ꝑma doc.v.c. singulari de mēbris. Sāguis quidem tempoꝛe menstruoꝝum a muliere separabatur fit nutrimentum:sed alia pars eius est que in similitudinē conuertitur substantie sperматis ⁊ membroꝝum que ex eo generantur.

Amplius.

¶Jn.ij.dicit primo q̄ paruū caput erit bone forme seu bone figure si paucitas materiei et sociata fuerit cū fortitudine formatiue virtutis ꝑme lineātis ⁊ figurātis vniuersas capitis ptes. Mā virtus ista directa ab agente infallibili agit de possibilibus qō melius est vt architectrix sapientissima:nisi ergo impediat rebellis mā fiet forma bona. Sōo dicit q̄ puū caput bñ figuratū est minus malū quo capite male figurato. Et via signi q: figūt vtutes plasmātis fortitudinē ⁊ decentē capitis oꝛganizationē ⁊ ex ꝑfti virtutū cerebri incolumitatē: ⁊ via decoris ac formositatis q̄ maxie pēdēt a decēti figura. ¶Tertio dicit q̄ puū caput male figuratū sigūt vtutis debilitatē:primo qdez plasmatiue ab initio gnationis:ꝯo regitiue que in cerebro pest:⁊ sensibilis . Uel sigūt q̄ ipꝫ caput nō ē exps malitie.i.nō caret malitia i forma cēbri seu plasmatiōe:⁊ in debilitate suaꝝ vtutū tā aialiū q̄ nāliū. Et i ꝓstrictiōe meatuū ꝑtutū tā moraliū seu regitiuaꝝ vel sentitiuaꝝ interioꝝ q̄ nāliū puta in ꝓstrictione vētriū cerebri q̄ deputati sunt morali vtuti:⁊ i ꝓstrictiōe venaꝝ q̄ capiti sanguinē afferūt ⁊ subministrāt vtutibus ipsius nālibus. Quarto dicit q̄ ꝓpterea phisionomici q̄ de moribꝰ hoiꝫ iudicāt ex phisionomia mēbroꝝ dicūt q̄ hō puī capitis male figurati est phidus timidꝰ velocis irascēs ⁊ hesitās in rebꝰ vꝫ nō boni iudicij nec bñ electiuꝰ:q: nec camerule moraliū virtutū bñ distincte sunt i cerebro pui capitis male figurati:nec spūs eaꝝ satis purificant trāsitibus suis ꝓp ꝑcipitē ipsoꝝ decursum ⁊ paucitatem moꝛe sue in eis ex breuitate vie.

Et galienus.

¶Jn.ij.dicit ꝑmo auctoritates Gal.q̄ caput puū nō oīno vacat neq; puatū est a significatione malitie forme cerebri:q: i cerebro quo vētriculi nō seruāt illā capacitatē q̄ debēt eis neq; distantiā quā ibi adinuicē obseruare debēt. Juxta illud Gal.ij.teg.tex.xxxv. Paruū vō caput ꝓaue cōpōnis cerebri ꝓpuꝫ est signū. Et Haly in comē.cās reddēs ait. Et cā illius est ꝓstrictio ventriū cerebri ⁊ debilitas eoꝝ q̄ gnant ex cerebro de neruis ⁊ nucha:qō est q:ſi radix est pua:tūc qō nascit ex ea est puū. Et ſeqtur a puitate eius cōstrictura vētriū eius ⁊ meatuū ipsius:ḡre nō est spūs aiali latitudo i q̄ cōuerſet. Scōo dicit auctoritate Gal. q̄ magnū caput nō semp ⁊ ifallenꝫ aut assidue sigūt bonā cerebri dispōnē: vt qñ bōitas figure capiti ⁊ colli groſ-

ferri iudiciuz: vel iſti multitudini non eſt compar fortitudo imo ipſarum virtutuz informantiū eſt cōpar debilitas: q; ſunt debiles: ⁊ tunc erit mala figura: debilis colli ⁊c. aut leſa: quia erunt egra actu recipientia malas mās: ⁊ que eo continenť. i. ⁊ que ſimul cū eo ſituanť: vt partes gule vel oſſium capitis: vel que continenť. i. ſup que dominatur cerebruz: lz non ſint ſua orta: vt matrix ſtomachus manus veſica pes ⁊c.

a ¶ Et ab eo oriunť.] ¶Hic declarat in duobus exēplis in q̄bus oſtēdit q; caput pōt magnificari magnitudie prauа cū leſiōe nō ſolū i ortis ⁊ adiacentib⁹ ptibus: ſz ēt in ipſo cerebro. Et vnuz ex emplū eſt magnitudo capitis pueroz inaturalis: ſicut accidit in aqua in capitibus eoz vt infra dicetur. Aliud exēplum eſt in iam adultis in q̄b⁹ inflatur caput preter nām ex doloze multā attrahēte mām. ¶Dubitaſ an caput puum ſit peius magno. Uidet q; ſit melius vt Ariſtote. in pble. xxx. pti. tertio pble: vbi dic: pp qd aialiuz homo prudentiſſimuz. Rñdet q: ē parui capitis. Amplius ſi quū caput eſt paruū hoies ſunt prudentiores: ſi cum eſt magnū ſunt minus prudētes vī q; caput paruū ſit melius: ſz ſic eſt: nā in pueritia hoies ſunt magni capitis reſpectu ſuoz mēbrozū: ⁊ iō ſunt nanonei. i. ad terrā repentes nō recte ambulātes: vt Ariſt. iiij. de ptibus aialium. xij. ca. Amplius coz paruū cōmendaſ: ergo ⁊ cerebrū paruum. In ꝓtium eſt Gal. ⁊ Aui. ⁊ omnes. Dixerunt qdam: vt ſcribit conciliator q; caput puuz eſt melius quo ad moz̄ales actus q̄ magnū: ſz quo ad itellectuales magnū eſt melius. Sed ꝯ ad actus moz̄ales regrit multum exercitiuz in actu virtutū intrinſecaꝝ cū ꝯiunctione eaꝝ adinuicez. vt homo oſa contingentia circūſpiciat hoc aūt fit cū multo ſpū: ergo caput magnū ad hoc magis eſt ꝓuenies q̄ paruū. Amplius dictū eoz nō eſt cōforme dicto Ariſt. iij. de ptibus: qui dicit: q; q; hō eſt aial diuinū ⁊ intellectiuū: ⁊ ideo eſt pui capitis: ergo ad actū intellectus caput paruuz eſt melius. Dicendū igit: vt oēs ꝓcordant: q; caput magnuz ⁊ puum pōt eſſe duplr. Uno mō ex cōtento: q; cerebꝝ ꝓtentū paruū fit: ⁊ vt ſic caput puū eſt peius: rō eſt: q; cū hac puitate capitis eſt ſtrictura ventriculoruz: ēt orta a cerebro oz q; ſint pua ⁊ debilia. z. q; nō pōt fieri bona contēperantia caliditatis cordis: ⁊ de hac puitate logtur Gal. Alio mō caput eſt puū pp paucitatē eoz: que cerebro circūponunť: vt carnium ⁊ oſſium: ⁊ magnū eſt illud: cui multa circūponunť: ⁊ iſto mō puū eſt melius magno ⁊ rō huius eſt: q; multitudo iſtoz aggrauat caput. Et declaraſ in exēplo de aliis aialibus q̄drupedibus: mā circa cerebra eoz circūponunť multa: ideo ſunt grauitate vanodia ⁊ caput indinātia: vt appet i aſino ⁊ equo. Quia vero hō eſt expeditus ab iſtis: ideo caput ſic alleuiatū ab onere ſurſum eſt eleuatū. Declaraſ hoc ēt in infantibus: q; hñt multaz circa caput appoſitionē carniū ⁊ humiditatū: ⁊ ideo capite pōderante incipiūt ambulare in forma quadrupedū: ⁊ hanc puitatem Ariſt. laudat. iiij. de partibus aialium: que paruitas in homine laudatur: ⁊ cuz hoc tamen Ariſt. ſenſit: q; hō ſit maioris capitis quātum ad contentū. ſ. cerebruz q̄ſ ſit aliquod aial ſibi proportiōabile: vnde. ꝓ. de ꝓble. dicit: homo cerebrū habz plurimū. Ex qbus ceſſant ꝝria. Ad ſecūdū dicendū q; pueri hñt magnuz caput circūpoſitis rebus: ⁊ ſunt cōfuſi in multa humiditate. Ad tertiū dicendū q; nō eſt ſimile de corde ⁊ de cerebro: coꝝ. n. oz eſſe fornax caloris: quo calor recluſo fit maior inflāmatio: q̄ſ ſi in diſperſo loco teneretur: eq̄lis. n. ignis minus calefacit in magno habitaculo q̄ſ in paruo: vt Ariſt. iij. de ptibus aialium cap. ō corde: coꝝ igit ex ꝺ fuit puum: cerebrum aūt reſpectu ſui: q; debebat eſſe ꝓpaginatiuū multoruz: ⁊ habere cauernas. ſ. vētriculos magnos: ⁊ cōtēperare coꝝ oportuit eē magnū: alij ēt ſunt modi ſoluendi vſitati ⁊ noti. Dubitaſ ſo an caput equale ſit melius: ⁊ q; notuz eſt q; eq̄le eſt meli⁹: magnū aūt extra eq̄litatē eſt peius: ⁊ q; q̄ō eſt concorditer ꝓtractata ideo obmitto. Dubitaſ etiā quā cōplexionem ſignificat caput magnū. Et dicendū ſm ſermonē cōem q; ſignificat cōplexiꝑnē humidā: q; ſi ſit cū bona figura ſignificat ēt cōplexionem calidaz: q; fortitudinē informatiue: ſz ſi ſit cū mala figura ſignificat cōplexionē frigidā: q; defectū caloris: vnde informatiua deficit. Et ſermones iſti fortan ſunt veri vt plurimū: virtus. n. informatiua non ſolum ex frido pōt deficere: ſed ex imoderantia cuiuſlibz qualitatis: lz plus a frigido poteſt deficere: ſicut calor eſt ſue actioni conformioꝝ.

b ¶Et q̄ſq;.]¶Hic addit quoddā: ⁊ pz. Conſideranduz q; q̄ aliqua mā calida colerica propꝛie vel nō propꝛie apoſtemans: aſcēdit ad ſuperiora capitis eſt poſſibile: q; ſui caliditate ⁊ ſiccitate exiccet ſinciput. i. partē anterioꝛez capitis in loco: qui dicitur iafet ideſt in loco cōmiſſure: vbi fit coctura: que ſic nominatur ꝓpter quandaz venam ibi exiſtentem: q̄ ſic noiatur: vt Raſ. i. ꝓtinen. ⁊ ex hac exiccatione minoraſ propꝛie in etate in qua illa pars eſt tenera: ⁊ ꝓpter hanc exiccationem: tempora etiam applanantur: ⁊ hoc dixit Aui. vt non crederes: q; ſemper ex materia aſcēdente ad caput: vel etiaz ex doloribus prauis caput addatur vel infletur: ſed quandoq; exiccatur ⁊ puificatur.

c ¶Jam ergo.]¶Hic concludit ⁊ patet.

d ¶Et ex ſignis.]¶Conſideranduz q; iſte canon eſt hic poſitus: quia Aui. docuerat cognoſcere cerebrum magnū bonuz ex bonitate figure ⁊ natoꝛum. Vult hic per experientiam docere cognoſcere. v. g. q; non patitur a vaporibus vini. i. q; tolerat multum potum vini: ⁊ etiaz vini vaporoſi. Conſideranduz q; iſte canon poteſt dupliciter exponi: primo totū referendo ad vinum ⁊ ſibi ſimilia: ⁊ eſt ſenſus q; de ſignis bonis cerebri eſt: vt non patiatur a vaporibus vini: cauſa eſt q; ſignificat fortitudinez digeſtiue ⁊ expulſiue. Ex quo poſſumus arguere fortitudinem aliaꝝ virtutum naturalium ⁊ aialium: ⁊ ſu. ex ſignis bonitatis cerebri eſt: vt non

oriuntur ſm q; quandoq; accidunt ex augmento capitis in magnitudine que non eſt ſm naturā ſicut fit in pueris quibus accidit apertio capitis ⁊ magnitudo eius que non ſunt in natura: imo ſm ſemitaz egritudis: ⁊ cauſa i ipſo eſt multitudo materiei aſcendentis: ⁊ ſimiliter accidit adultis ex doloꝛib⁹ capitis prauis. Et quandoq; [b] accidit vt ſinciput minoꝛetur ⁊ tempus planum fiat cū eleuatur heriſipila ſuper cerebꝛum. Jam ergo [c] ſcis ſignificationes paruitatis capitis ⁊ magnitudinis eius. ¶Et ex ſignis [d] bonitatis quidem cerebri eſt vt non patiaſ ex vapoꝛibus vini ⁊ que cuz

Jacobus

ficies ⁊ ampluz pectus nō ſunt cōpares. i. cōſocie vel cōcomitantes magnitudinē capitis imo hīs ꝝria. Mā colli groſſicies ⁊ amplū pectus conſequunť magnitudinē doꝛſi ⁊ ēt coſtaꝝ. Et magnitudo doꝛſi ⁊ coſtaꝝ ꝓſequunť nuche magnitudinē ⁊ fortitudinē. Et nuche magnitudo ac fortitudo eius ꝓſequunť fortitudinē cerebri: ⁊ hoꝝ ꝝria ꝓſequunť cerebri debilitatē. Juxta illud Gal. ij. teg. tex. xxxvi. Magnū vō caput nō ex neceſſitate bone cōpōnis eſt ſignū. Si. n. pp vehemētiā factū eſt magnū eius q̄ ineſt ſ̄tutis in mām multā ⁊ bonā opanť bonū eſt ſignū. Si vō pp ſolaz mām multitudinē: nō bonū eſt ſignū. Determinandū eſt ergo ea ex figura: ⁊ ex his q̄ ab eo nata ſunt. Figura qdē ſi bone forme eſt: ſemp. n. bonū eſt b̄ ſignū his qdem q̄ ab eo nata ſunt: vt ſi collū forte eſt ⁊ aliꝝ oſſibus optime diſpoſitū eſt. Et ſi oē qd eſt eius neruoſuz eſt ⁊ plenū ⁊ viuidum: hec Gal. ¶Attēde ꝓmo q; ps poſterioꝛ cerebri dicta occipiciū minoꝛ facta debito neruis motiuis bū ſe hñtibus vna cū collo ⁊ aliꝝ oſſib⁹ doꝛſi ⁊ pectoꝛis ſignificat nō vtutis debilitatē ſz paucā affuiſſe māz in creatione. Iſtis vō male ſe hñtibus ⁊ ibecillibus exiſtētibus ſignificat q; ps cerebri infirma eſt. Raro tñ occipitio paruo facto ſunt hec membra fortis. Juxta id Gal. ibi tex. xxxvij. Si vō ꝑz occipitiū eminētia ſit minoꝛ alicui ꝓſidera ⁊ neruos ⁊ collū cū aliꝝ oſſibus. Scōm nām ſigdem his ſe hñtibus indigentia māe nō ſ̄tutiſ ibecillitate taliter factū eſt hoc. Ineptioꝛibus vō exiſtētibus infirmū eſt ꝓncipiū. In plurib⁹ vō ſm occipiciū idigētiam ibecillitas eoꝝ q̄ dicta ſunt ſeq; ⁊ raro valde nō tale ꝓtingit. ¶Attende ſo q; magnitudo occipicij ſic ſignificat ſup diſpōne ptis poſtreme cerebri ſicut magnitudo totius capitis ſup toto cerebro. Mā ſi occipiciū ſit bone figure ⁊ orta ab eo ſint ſana ⁊ fortia vt nerui nucha ⁊ carina coꝛporis ps poſtrema cerebri fortis eſt ⁊ ſana. Q̄d ſi male fuerit figure ⁊ orta ab eo ſint ibecillia erit ibecillis. Juxta illud Gal. ibi. Groſſius vō ſm occipitiū ꝓſidera caput eodemmō eiſdez in toto magno nato determinatis. ¶Attēde tertio q; ſimiliꝛ accipiēde ſunt ſignificationes diſpōnū ptis anterioris cerebri q̄ ſinciput dī a magnitudine ⁊ puitate ptis anterioris capitis vt ab occipicio puo vel magno ſigna accepta ſunt poſterioris pticule cerebri ꝓſiderata in ſincipite figura ipſius ⁊ fortitudine vel ibecillitate ſenſuū ortoꝝ ab eo vt viſus guſtus ⁊ adoratus. Juxta illud Gal. ibi Eedē vō anterioꝛibus capitis eoꝝ q̄ ſm frontē determinatiōis ſunt his q̄ ſm poſterius ad paruitatē ⁊ magnitudinē eius nobis reſpiciētib⁹ ⁊ figurā ⁊ q; ſunt in his ſenſus. ſ. viſum guſtū ⁊ odoratū. Alterutrū eni ſunt cognitiōes ⁊ ſibiinuicē atteſtanť ⁊ a ꝓncipio nata virtuti ⁊ vicio ꝓnci-

De partibus

pū: ⁊ ꝓncipiū his que ab eo nata ſunt: hec Gal. Tertio dicit ꝺ ꝓnceps q; vū fortitudo formatiue ſ̄tutis cōpar eſt ⁊ coꝛreſpōdet multitudini māe de qua fit caput tūc caput diſponiť ſm hanc formā q; bone figure ē ⁊ ab eo exoꝛta ſunt icolumia ⁊ fortia. ¶Sed queret aliqs quō ſciam q; fortitudo formatiue vtutis cōpar eſt ⁊ coꝛrñdet multitudini māe. Rñdet ꝓn. q; ex illis q̄ iſtud ſignificāt eſt vt ſeruet debita ꝓportio mēbroꝝ oīm adinuicē que in capite apparent: talis. n. ſeruata ꝓportio i humano capite nō eſt niſi pp fortitudinē formatiue ſ̄tutis cuz obedientia māe vt ꝓportio ſeruata in picturis ⁊ ſculpturis ab excellētia ꝓcedit artificis. Quarto dicit q; ſi debilitas formatiue ſ̄tutis in magno capite cōpar fuerit ſeu conſocia multitudini māe tūc caput id erit male figure collū quoq; debile ⁊ doꝛſum paruū: vel leſa erunt ⁊ debilia q̄ in capite cōtinenť ſicuti cerebrū ⁊ organa ſenſuū olfactus ⁊ viſus auditus ⁊ guſtus: ⁊ que a capite oriunť vt nucha ⁊ nerui. Quinto dicit per modum ſimilitudinis q; ſicut ex magnitudine capitis aut paruitate a nā cū debilitate formatiue leſa redduntur ꝓtenta in capite ⁊ exoꝛta ab eo ſic ex magnitudine accidētali vel paruitate. Et iſtud declarat tribus exemplis. Primū eſt de magnitudine capitis cū apertione eius circa cōmiſſurā capitis anterioꝛē dictā coꝛonalem que q̄ñq; ꝓtingit infantibus nō nāliter ſed ꝰ nāz ex multitudine humiditatū affluentiū ad caput: ita abūdanter ⁊ impetuoſe vt oſſa cranei q̄ ſunt adhuc tenera ſeparēt abinuicē ⁊ groſſitudinē capitis adaugeāt. Secundū eſt apertio ſimilis ⁊ augmētatio capitis que q̄ñq; adultis ⁊ etate puectis ex vehementibus doloꝛibus accidit: rariuſ tñ multo q̄ſ infantibus pp ouriciem ſuoꝝ oſſium. Tertiū eſt de minoꝛatione ſincipitis ⁊ applanatiōe tpis pp heriſipilā eleuatā ſup cerebꝝ q̄ doloꝛis vehemētia cōtrahit ſinciput ⁊ ptes tpis q̄bus alligať. Scōo ꝯcludit tā ſcitas eſſe ꝓ hec que dicta ſunt ſignificatiōes paruitatis capitis ⁊ magnitudinis q̄bus indicantur diſpoſitiones cerebri ſanatiue vel egritudinales aut medie.

Et ex ſignis. ¶In. iij. parte dat tria ſigna bōitatis cerebri ſeu ſanitatis ⁊ fortitudinis eī ꝓ que ipe inuit oppoſita ſigna malitie. ſ. ⁊ egritudis vel neutralitatis cerebri. Primum eſt: nō pati leuiter aut facile cerebrū ex vapoꝛibus vini vel rei aliaꝝ vaporoſaꝝ: vt fortiū odoꝝ: allioꝝ ceparū ⁊ ſimiliū que infra narrabunť cū vaporibus vini iter cās ſoda ſeu doloꝛis capitis eſt ex ſignis bōitatis cerebri puta fortitudis ⁊ icolumitatis eius. Et ꝓ oppoſitū cito pati ab his vel hec intriſtanter ferre nō poſſe ſignificat cerebri debilitatē. Et hoc ſignū attinet ca. ꝓtioꝛi de velocitate paſſionis magis q̄ſ pñti. Secundū ſi

patiatur ab istis.s.vaporabili: que narrabimus cum eis.s. vaporibus vini.i. non patiat a rebus vaporosis qbuscūq: sicut est ceruisia vel legūia vel cepe vel allea: t aromatica que noiabunt in causis sode: t supple nō patiat que pateret.i. que pati posset vel patit.s. aliqō cerebr ex subtilitate.s. vini t debilitate quā facit.s. vinū t caliditate.s. vini. Vinū.n. vaporesito subtilitate substātie debilitate quā facit t calore pōt nocere: nullo illoz modoz leditur cerebium forte: t ideo bonum signum super bonitate cerebri est nō ledi a vino: t vt addatur mens eius.s. sensus interiores t exteriores.s. a potu vini. Secūdo modo potest exponi: qz ipse velit ponere plura signa boni cerebri. Et ꝑmuz est q nō patiat tc. Et q habeat ola signa boni cerebri: q narrabimus cū eis: scz signis cerebri boni. Et q non patiatur ex laxitate substantie sue: nec ex debilitate sua: nec ex suo calore: qz nō fit turbidoz sensuum: imo fit bone mentis t addite siue vigorose: t hoc est quod dic: t nō patiat que patitur.s. aliud cerebrū ex subtilitate.i. laxitate: vel subtilitate.i. multa acuitate sensus t debilitate tc.

¶De significationibus figure capitis. Cap.xi.

Ignificationes.

¶Circa hoc cap. ꝓsiderandū q Aui. inuit prima diuisione duas figuras cerebri.s. nālez: que est vt imaginemur spam cereā: a lateribus paz cōpressam: vt Bal. in teg. alia est inaturalis: nō tñ semp: qz nō tñ inaturalis: et sicut eminentia extremitatuz cui si sit ꝓiuncta bonitas informatiue per signa supius dicta pōt hre bonitatē i. minorē malitiā. Sz. d. tu. quo esse pōt fortitudo informatiue vbi est defectus forme: dicendū q ista mala forma capitis: nō est mala nisi ex multa ꝓminentia occipitis t sincipitis: t quasi est idē q capitis magnitudo marie in longū: si igit cū hoc sit bona figura sincipitis t occipitis signuz est fortitudinis virtutis t hoc declarat per bonitatē natoz: a posteriori qdem per collū t pectus: ab anteriori vo per oculos t tota facie cuz suis sensiterijs. Et ꝓsidera q iste hō esset tardus in iudicādo pp distantiā ventriculoz: dubitat qō sint figure capitis: vr q ꝗtuor auctoritate Hip. quā inducit Aui.i. can. fen.i. de anatomia ossium capitis: hic et Auicē. ponit quatuor. Unā nālem t tres inaturales. Videt q sint plures: qz reperit figura i qua sursuz est caput eleuatū.s. longum in sursuz: sicut appet imago in ense polito. Itē inuenit figura in q caput ꝓtensum est in dimensione ab aure ad aurē: t breue a parte anteriori versus partē posteriorē. In hac quidē dubitatione est qdam modus. Dubitandi fozo iulien. in qbusdā scriptis super anatomia sibi attributis: q figure capitis inaturales non mōstruose sunt tres: vt Bal. ponit. ix. de iuuamentis mēbroz in fi. Figure aūt monstruose possunt esse plures: vt q maior sit distantia ꝑm latera capitis q̄z ꝑm longū: q caput sit longū in sursum: t huic positiōi vr assentire cōciliatoz. lxxix. dcia. Hic tñ modus dicendi nō tollit difficultatem. Nā est reperire figurā inaturalem nō monstruosam ꝓter istas sicut est figura ablonga multū ab ante ad post t lōga in superius: que frequenter euenit t non raro vt sensus ostendit. Aliter igitur dicendū q male figure capitis possunt distingui dupliciter. Uno modo q remouent debitum capitis leduntur ꝓculdubio ꝓ ꝓprietates operationum illius partis cerebri. ¶De qua dixit. H. q almusafia t quadrata sunt vituperabiles semper: t eminentia extremitatum est vituperabilis: nisi causa sit in ipso fortitudo virtutis formatiue. s. sit superabundans in operationibus suis. Et significant etiā fortitudinem huius virtutis forma colli t ipsius quantitas t pectus.

Jacobus

gnum bonitatis cerebri seu fortitudinis eius est vt nō patiat cito t facilter ea que patit seu pati solet ex subtilitate t caliditate eius. s. cerebri puta ledi facile a causis extrinsecis t intrinsecis sibi occurrētibus siue calidō sint siue frigide: qō ꝓpriū est subtili seu raro t calido cerebro: vel expone [ea que patit ex subtilitate t caliditate eius]. s. vini puta ebrietatē dolorem capitis t fantastica somnia: vel refert hanc clausulā [t que patit ex subtilitate t caliditate eius] ad verbum hoc narrabimus: vt sit sensus t narrabimus et ea que patitur cerebrū ex caliditate t subtilitate eius. Et per oppositū intellige q cito pati ea que cerebrū patit ex subtilitate t caliditate sui vel vini significat cerebri debilitatem. Et hoc signū item ꝓpri attinet cap. Tertiū signū bonitatis cerebri est vt addatur mēs eius id est vt vigeat intellectus ei' taz practicus q̄z speculatiuus vel cogitatiua t estimatiua sint viuide t fortes in opibus suis. Et per oppositū diminutio mētis quā hic dat itelligi sub ptur batiōe sensus est signū debilitatis vel infirmitatis cerebri. Et hoc signum attinet cap. vi. trac. ꝓsentis.

¶De significationibus figure cpitis. Cap.xi.

Ignificationes.

¶In hoc cap. sub ꝓfusio premittit itentū. Secūdo ad predicta de figura capitis nos remittit ibi [Jā. n. docui te] Tertio recitat dicta Galie. super malitia figure capitis ibi [De qua dixit Galienus.]

¶In. i. parte ait q significationes figure capitis super dispōnibus cerebri sunt he que dicentur in isto cap.

Jamenim.

¶In. ij. dicit ꝓdocuisse nos tria sup capitis figuris. Primū ipsoz est q̄ sit nālis capiti figura: quā ꝑmi ꝑma doc. v. sum. i. c. ij. §. illo edocuit. Et huius qdem ossis. s. cranei nālis figura est vt sit rotūdū. Et ipsum qdem lz sit rotundū: in longitudine tñ factū est qm̄ origines neruoz a cerebro in lōgitudine sunt posite: t sic oz vt nō coangustent: t duas hz eminētias ante t retro vt neruos defendant q descendit ad frontē t nuchā. Et Bal. ij. teg. tex. xxxvi. ō hac figura ait. Prop̄ia vo figura est velut si videas spherā pfectam ceream ex vtraq pte leuiter cōpressam: necesse est. n. huius talis gibbosa qdē ꝑm spheraz posteriora fieri t anteriora: rectiora vo fieri que ex vtraq parte Scōm eoz est: que sint male capitis figure quas dicto cap. ꝓnceps edocuit. §. illo. Nō nāles aūt capitis figure sunt tres: vna e vt anterior eminentia minuatur. Et alia est vt posterior minuat eminentia. Et tertia est vt vtreq perdant eminentie. Et Bal. x. de iuuamentis. c. vi. ait. Et figura capitis nālis est declinans ad longitudinem t est quasi depressa in lateribus. Ō ergo ab ista recedit figura recedit a figura naturali. Et sunt triū modoz. Quaz vna est que recedit ab ista figura nāli oino t est vt creat caput ꝓminentia anteriorīs ꝑtis t posterioris t fit sicut spħera. Secunda aūt caret gibbositate anteriori tm̄. Et tertia caret gibbositate posteriori tm̄. Tertiū ꝓscitum est: q qñ cōtingit alicui ptium capitis malitia figure: leduntur indubie ꝓprietates opationū. i. ꝓprie opationes illius ꝑtis cerebri: vt si posterior eminētia capitis diminuta fuerit ledit memoria: si vo anterior sensus cōis t fantasia: si media rō. Et hoc pre inutuz est ca. prioz. Nā figure capitis diuersificant penes q̄titatis suaz ptium diuersitates t ꝓpoꝛtōes ipsaz adiuicē. Et cōiter accidit figure malitia ex debilitate formatiue vtutis que consequtur malitiam inate complexionis.

De qua di. H.

¶In. ij. dic ꝓmo auctoritate Bal. q figure capitis almusafia t quadrata semp t oio sūt vituperabiles. Et est almusafia figura capitis ablōga multū: vtrinq; plana vt cooptura domus. Et quadrata est illa cuius latitudo lōgitudini est eqlis. Et ex ꝓsia qdem fit vt virtutes sensitiue interiores t ventriculi sui nimis a se inuicem distent: quare vna alteri minus apte ministrat t spūs deferens de ventre in vētrem formas rerū sensibiliū vie longitudine debilitetur t coartet ex strictura nimia ꝑm latū. Et ex ꝑa fit vt virtutes ille t sui vētriculi sint nimis ꝓpinqui ꝗre cōfundunt sue opationes t spūs earum nō sufficienter illic temperant t clarificant mota cōpetenti inceden do per vētriculos tres t deferendo formas sibi ipressas. Et nerui sensus ab anteriori radicē sui oꝛtus hñt diminutaz: t nucha a posteriori. ¶Secundo dicit q eminētia superflua extremitatū capitis. s. sincipitis t occipitis est vituperabilis: nisi procedat a fortitudine formatiue virtutis sic q supabundet in opibus suis: t ex mā multe quātitatis formet istas partes maiores debito. Et cā est similis que dicta est de magno capite. Et hanc figurā non absolute vituperat sicut fecit almusafiam: qz almusafia cū excessu longitudinis diminutiōez latitudinis hz deformē t nociuā ista vo nō: vituperanda ergo nō est nisi ipsa fuerit cū debilitate formatiue. Sed queret aliqs quo sciam qñ est cum debilitate t qñ cum fortitudine dicte vtutis. Respondet ꝓncepo t dicit q forma t quātitas colli t pectus istud indicant. Nam si collum fuerit forte neruosum bene figuratum grosse quātitatis: t pectus fuerit amplum altum forte significant eminentias extremitatum cerebri a fortitudine formatiue virtutis oꝛtuz habuisse: t si sint econtra contrarium indicant.

¶De significationibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De significationibus eius quod sentit cerebrum de grauitate capitis ⁊ leuitate eius ⁊ caliditate ⁊ frigiditate ⁊ doloribus eius. Cap.xij.

a **Ignificatiões.** ¶Superius Aui. docuit significare de dispõnibus cerebri per signa sumpta: ⁊ ex q̃titate: ⁊ figura. Hic docet significare per signa sumpta ex grauitate ⁊ leuitate: ⁊ ꝓmo ex grauitate ⁊ leuitate: ꝯo ex tactu caliditatis fridi. ⁊ ficci. ⁊ hu. tertio ex doloribus: ibi secũda [Et significationes] ibi tertia [Et dolores.]

¶De significationibus eius quod sentit cerebrum de grauitate capitis ⁊ leuitate eius ⁊ caliditate frigiditate ⁊ doloribus eius. Cap.xij.

¶Conſiderandus circa ꝓmam partem q̃ omnis mã humoralis sua ꝑsentia aliquã grauitatem inducit: ⁊ ideo guitas semper significat materiam. Ex quo insurgeret dubitatio: an materia vẽtosa faciat aliquam grauitatẽ de qua infra dicetur. Dubium etiam erit infra: an melancolia faciat maiorem grauitatez: q̃ phlegma. ¶Conſiderãdum ẽt q̃ per se melãcolia facit maiorem ficcitatem: ga est humor magis ficcus: sed cõtingit per accidẽs facit maiorez ficcitatem: ⁊ hoc propter caliditatem ⁊ subtilitatem qua penetrat. ¶Conſiderandũ q̃ sanguis facit grauitatez fortiorem. i. cũ pluribus accidentibus vel fortiorem. i. q: toti capiti communiorem: vel fortiorem. i. maiorez: ⁊ hoc esset per accidens: pp multaz eius quãtitatẽ: q: plus est aptus multiplicari: sicut etiaz phlegma p accidens plus grauat: vt declaratuz est: fen. iij. ⁊ dicetur infra ⁊ pp sanguinis multiplicationez cũ sit nutrimenti materia fit eius penetratio p venas: ⁊ hoc est qd̃ dicit: pp penetrationez chimi. i. hũoris vel nutrimenti: ⁊ sup. facit rubedinez ⁊c. ⁊ phlegmatica facit grauitatẽ: ⁊ b nõ q: sit grauior: ſ̃ multiplicat pluſq̃ melia: ⁊ q: mollificat: vñ tollit agilitatez. i. leuitatem.

b ¶Significationes.]¶Conſiderãdũ q̃ Aui. vult q̃ si alicuius caput a se vel alio extrinseco tangente sentiatur calidum vel frigidum: iudicari d̃z calide vel fri. complexionis: vel naturalis: si non nocet: vel accidentalis ⁊ inaturalis: si nocet operationi: ⁊ eodem mõ ek de tactu arido ficco: q: significat siccitatez nisi decipiamur: q: talis siccitas: ⁊ asperitas fit pp aliquaz rem infrigidantem extra exasperantem ⁊ exiccantem cutim: vel etiam rem siccaz: ⁊ tamẽ cerebrum esset humiduz. Similiter de tactu humido molli: q: significat humiditatem: si non fuerit calor separãs. i. dissoluens interius. ſ. humiditates: quibus dissolutis fiat quedaz madefactio: vnde caput apparet hũidum: cuz tñ sit siccum: caliduz enim ꝓmo occurſu ad corpa dissoluit hũidũ: vnde panis siccus cũ primo ponitur ad ignez molleſcit: vt Ariſ. xxi. pticula de problematib⁹ p. ble. xxiiij. ⁊ ideo iudicia super duro ⁊ leui ex molli: ⁊ ficco sunt vera: nisi a calido: ⁊ frigido. ſ. duruz a frigido ⁊ lene a calido: vt Galie. secundo de cõplexionibus tertio cap. ⁊ Aui. supꝝ libro primo capitulo de signis complexionum: ⁊ huius voluit hic recordari.

maiorem q̃ melãcholica: ⁊ tarditatem ad cogitationem ⁊ pigritiam ⁊ pauci tatez agilitatis. ¶Significationes vero[b] assumpte ex caliditate ⁊ frigiditate scilicet ꝑm q̃ ex eis tangit caput in se ipso ⁊ q̃ tangit aliud exterius non occultantur tibi. Calidum quidem significat caliditatem si perseueraverit cõplexionalem: ⁊ si accidit ⁊ nocet accidentalem. Et similiter est iudicium frigidi ꝑz eius considerationez. Et similiter est iudicium aridi ⁊ sicci ꝑm suam considerationez si non venerit exterius exasperãs ⁊ arefaciẽs. Et similiter humidum si nõ fuerit calor interius separãs. ¶Et dolores[c] quidem corrosiui qui imaginari faciunt in capite hominis incessus. ſ. alicuius rei cum corrosione ⁊ mordicatione significant materiam calidaz. Et pulsatiui significãt apostema calidũ: ⁊ similiter subitat significatio eorum cõmi-

c ¶Et dolores. ¶Hic ꝓprio docet significare ex spẽbus doloris: secundo ex loco: tertio ex pscuerãtia: ibi secunda [Et dolor.] ibi tertia [Et cuz.]

¶Conſiderandum q̃ hic Aui. enumerat quasdam doloris species: que maxime capiti eueniunt ⁊ alias dat intelligi. Sũt aũt in sum. v. species. ſ. corrosiui incisiui ⁊ mordicatiui ⁊ tales dolores significant materiam incedentem vel ambulantẽ: sicut si aliquis ambularet: ⁊ hec est materia calida. Secũda est spẽs dolorum qui dicuntur pulsatiui: ⁊ significant apostema calidum: sumitur autem hic apostema ꝓ materia replẽte ⁊ extendente ptes membri sensibilis ⁊ arteriosi: hoc enim requirit ad hunc dolorez: vt secundo de interioribus: ⁊ Aui. libro primo fen. ij. ⁊ q: talis mã

¶De significationibus eius quod sentit cerebrum de grauitate capitis ⁊ leuitate eius ⁊ caliditate ⁊ frigiditate ⁊ doloribus eius. Cap.xij.

g **Ignificationes.** ¶In hoc ca. primo agit de significationibus dispõnum cerebri sumptis a grauitate ⁊ leuitate capitis. Secũdo ꝺ sumptis a qualitatibus primis repertis in capite: ibi [Significationes vero assumpte] Tertio de sumptis a speciebus doloris capitis tam priuatis q̃ cõmunicatis ⁊ a sua perseuerantia: ibi [Et dolores quidem.]

¶In. i. parte dat qnq; canones super signis dispositionũ cerebri et grauitate capitis. Primus est: grauitas capitis semper significat materiam aliquã in ipso contentam que de se grauis est: sicut humores vel aquositates: vnde se cerebrũ grauius sentit ⁊ ponderosius q̃ consueuit. Et per oppositũ leuitas capitis absentiam indicat materie grauis: lz cũ ea repletio capitis adesse possit ventosa aut fumosa. Secũdus est: cholericus humor in cerebro contentus reddit grauitatem capitis minorem grauitate inducta ab humoribus aliis: q: est minus grauis ceteris humoribus pp plus habere de elementis calidis maxime si est purus nõ mixtus phlegmati vel melancholie. Sed reddit ardorem ⁊ adustionem in capite maiorem pp excessum sue caliditatis. Tertius est melancholicus humor i cerebro contentus facit grauitatem capitis maiorẽ grauitate cholerici humoris ⁊ plus siccitatis: q: est terrestrior ⁊ minus ptcipans de aere igne ⁊ aqua: ⁊ in se grauior cũ sit humorum fex. Quartus est: sanguineus humor in cerebro ꝓtentus reddit caput grauius q̃ melancholicus vel cholericus humor ⁊ pulsationem non nãlem in cerebro efficit: ⁊ inducit dolorem in radicibus oculoꝝ propter penetrationem chimi calidi. i. declinationem portionis sanguinis versus oculos ⁊ vehementius inflat venas vultus ⁊ oculoruz ita q̃ in oculis apparent vene que prius latebant sua puitate. ¶Attende primo q̃ melancholia nãlis sub equali q̃titate ponderosior est sanguine: q: est terrestrior ⁊ minus aerea ⁊ velut fex sanguinis: cuius rei signũ est q̃ in sanguine educto per phlebotomiaz melãcholia subsidet ⁊ ad fundũ vasis naturaliter tendit. Sed ꝺ dicit princeps q̃ sanguinea materia facit grauitatem fortiorẽ propterea q̃ est maxime in cerebro multipliciter multiplex ad melancholiã ⁊ cholerã: vnde plus aggrauat caput ⁊ cerebrum. ¶Attende. ij. q̃ sanguis in cerebro superabundans insolitam efficit pulsationem q: supimplet arterias ipsius i eis ebulliens: vnde fit vt nerui propinqui arterijs pulsum haruz sentiãt quẽ nõ sentiebant ante repletionem superfluam sanguinis. Quitus est phlegmaticus humor in cerebro contentus reddit caput grauius q̃ ceteri alij predicti humores: q: plus participat de elementis grauibus ⁊ minus ꝺ leuibus q̃ sanguis ⁊ cholera ⁊ cõiter plus in cerebro abundat q̃ melancholia ⁊ minorez dolorẽ in capite efficit q̃ sanguis ⁊ cholera q: pigrior est in motibus suis ⁊ minus ebullit ⁊ minus distendit pãniculos cerebri q̃ sanguis abũdans nisi sibi occurrat extraneus calor p quẽ dilatet ⁊ minus pungit q̃ cholericus humor imo non pungit. Et plus somnum prouocat sua humiditate ⁊ oppilatione viarũ sensus q̃ melancholia. Et tarditatẽ efficit in cogitatione spiritus inspissans ⁊ infrigidans ⁊ a motu retardans ⁊ ingeniũ hebetans. ¶Attende q̃ quidam textus habẽt ꝺ scriptum [⁊ tarditatem ⁊ cogitationez] ⁊ id sic intellige q̃ phlegma in cerebro superabũdans tarditatem in motibus efficit ⁊ cogitationes variat ad inconstantiam perducens propter humiditatez que debiliter formas impressas retinere facit: sicut apparet in mulieribus que vestiendo suas camisias cogitationes plures centuz habent vt prouerbialiter dici solet. Et pigritiam efficit in voluntarijs motibus neruos remolliens. Et iagi le reddit vniuersum corpus ⁊ membra motiua. Et hec potissime sunt intelligenda de phlegmate grosso viscoso aut vitreo vel muscilaginoso: nõ de tenui aqueo.

Signiſicationes. ¶In. ij. dat. v. canões super signis dispositionũ cerebri assumptis ex ꝓmis qualitatibus in capite sensatis: vt ex caliditate fri. hu. ⁊ sicc. Primus est: significationes dispositionum cerebri ex caliditate ⁊ ex frigiditate non tibi occultãtur sed manifeste sunt ex tactu capitis in seipso quo se sentit calidum aut frigidũ: ⁊ ex tactu defortis capiti adhibito: vt si tu vel eger vel alius astans manu caput tangas. Nam tactus infallax ⁊ verus iudex est proprij sensibilis: quem qui negat abnegat principiũ sciendi cum cognitiones nostri intellectus a sensu dependeant. Secundus est: calor in capite perseuerans ⁊ continuus calidam cerebri significat cõplexionem. Et si capiti aliũde accidat siue abintus siue abextra significat accidentalem cerebri caliditatem. Tertius est: iudiciuz simile de frigiditate capitis habendum est ꝑm ipsius considerationem. ſ. q̃ si sit continua ⁊ perseuerãs significat frigidam cerebri complexionem. Et si aduentitia est significat accidentalem cerebri frigiditatem. Quartus est: q̃ simile est iudiciuz de ariditate ⁊ siccitate capitis fortis apparente: vt de caliditate ⁊ frigiditate ꝑm suam considerationẽ. ſ. q̃ si caput fortis aridum ⁊ siccum ad tactũ appareat significat siccitatem cerebri seu complexionem cerebri siccaz: nisi proueniat exterior siccitas ab aliquo defortis exasperãte ⁊ arefaciente cutem capitis: cuius operatio non profundatur vſq; ad cerebrum vt a pulueribus fortis lisciuio vel a tineis aut a furfuribus. Quitus est: humiditas exterior capitis similiter indicat humidam cerebri complexionez: ni si intus fuerit calor separãs vapores humidos a massa humorali qui ad superficiem capitis deducti reddant ipsam humidam vt fit in sudoribus ⁊ euaporationibus copiosis.

Et dolores. ¶In. iij. parte dat septem canones super signis dispõnũ cerebri sumptis a doloribus. Primus est: dolores corrosiui capitis materiam calidam ⁊ acutam signant in cerebro contentam. Et dicũtur corrosiui dolores illi pp quos dolentibus videtur q̃ aliquid corrodẽs ⁊ mordens vt vermis per cerebra ipsorum paulatim incedat. Secundus est: dolores capitis pulsatiui significant q̃ in cerebro est apostema calidum: ex cuius materie feruore ⁊ ebullitione ⁊ repletione arteriarum illic insolita pulsatio accidit. Et hoc signuz subitat. i. subito certius reddit presentia febris que semper concomitat apostema calidum membri principalis. Tertius est: dolores capitis grauatiui ⁊ compressiui significant materiam frigidam phlegmaticam vel melãcholicam in cerebro que feruore carens ⁊ acumine nec pungit nec rodit nec ebullit ipulsationẽ sed suo pondere grauat ⁊ opprimit. Quartus est: extensiui dolores capitis significant materiam ventosam in cerebro contentam. Et permutatio doloris illius ⁊ materie eius de parte in partem

est multa ⁊ calida: ideo subito potest fieri iudicium: q patiens febrit: vel febricitabit cito: ⁊ ideo dic similr subitat signa ipsoꝝ. s. doloꝝ pulsatiuorum: cōicantia febri. i. q statim sequat febris. Alia ira hz: ⁊ similiter subitat significationē ipsoꝝ. s. doloꝝ cōicātia febris. i. q pp febrē certꝫ signi ficabimus q mā sit apostemans. Tertia est spēs doloꝝ q sunt grauatiui: ⁊ significant mās graues phlegmaticā ⁊ melancolicam. Quarta spēs est doloꝝ qui vocant extensiui ⁊ significant ventositatē extendentez ⁊ signum cuꝫ hz est permutatio subitat: ⁊ hec forsā vt ad differentiaz colere que si faciat dolorem: nō tñ extensiuuz: nec subite permutationis: lz quandoqz satis cito permutetur: Aliter ⁊ permutatio subitat illud. i. subitat iudicium: q materia sit vētosa. Quinta est species doloris in quo sentit̄ percussio cuꝫ malleo: q quō fiant require i ca. de emigranea ⁊ ouo.

tantia febris. Et grauatiui compressiui significant mām frigidam. Et extensiui mām ventosam: ⁊ permutatio subitat illud. Et doloꝛ[d] qui est sicut percussio cuꝫ malleo significat sicut ouum ⁊ emigraneaz tpalem. Et doloꝛ ēt significat cum parte sua: sicut doloꝛ q est propter cōitatem stomachi fit ꝑm hunc moduz: ⁊ que est pp cōitatez epatis fit ꝑm formā aliā: quēadmodum narrabimus. Et cū boc[b] qñqz significat ꝑm suam perseuerantiā: doloꝛ enim cum perseuerat in anteriore capitis parte ⁊ posteriore ei[a] significat cum parte sua carabitum.

¶ De significatiōibus mēbroꝝ q̄ sunt in cerebro sicut propagines vt oculus ⁊ lingua vua collum ⁊ nerui. Cap. xiij.

Ignificatio autē[c] oculi

q̄ est de summa eoꝝ ex dispositione venarum eius. Et ex dispositione grauitatis ⁊ leuitatis ipsius. Et ex dispositō ne coloris eius in citrinitate sua: aut obfuscatione sua: aut plūbeitate: aut rubedine eius: ⁊ dispositiōe tactus eius. Et oia illa valde vicina sunt in significatione eius quod est in ipso cerebro. ¶ Et quādoqz[d] significatur per illud qō fluit ab eo de lachrymis ⁊ lippitudie. Et qō accidit ipsi ex clausura ⁊ pupillatone ⁊ palpitatiōe. Et ex dispositionibus oculi que ꝓsiderantur ꝑm profunditatem ⁊ exitum eius ad exteriora. Et magnitudinem ⁊ paruitatem. Et infirmitates ⁊ dolores. ¶ Nam[e] si oculus siccatur significat siccitatem cerebri. Et fluxus lippitudinis et lachrymarum cum non sit propter egritudinez in ipso oculo sicōplexionū dicit: q cognoscere dispōnem cerebri ex dispōne oculi est difficile. ¶ Hic ostendit q oia signa ista sunt vicina in significatōe eius: qō est in cerebro. ¶ Dicenduz q ex dispōne oculi significare sup cerebro est difficile absolute: sed cū determinatione est facile. s. supponendo q oculi dispō non sit pp causam propriā in ipso oculo. ¶ Istas aūt significatōes esse vicinas pōt intelligi tribus modis: primo mō inter se: q: vnifor̄miter simul cōcurrūt. s. tria signa: ꝑm q est primum: vī. g. ꝑm plenitudinez venarū sequtur grauitas maioꝛ vel minoꝛ: ⁊ ꝑm hoc colorat: ⁊ ꝑm hoc dispō nit̄ in cali. fri. hu. Sūt igr sit vicia hec sig. Secūdo possunt dici vicina in ꝓpinquitate situs ex mēbro in quo ad mēbruz super qō. s. cerebꝝ: oculi. n. satis sunt vicini cerebro societate ⁊ situ. Tertio modo possunt dici vicina ex mō significā di: q: ficut dispō guitatis in cerebro significat materiam: sed colera facit minoꝛem: phlegma maiorem: ita in oculo grauitas significat materiā diuersam ꝑm diuersitatem gradus grauitatis: ⁊ sic de alijs signis: quo enim mō significabant in cerebro. s. qñ significabāt capitis dispōnem: eodem modo significant quādo etiam dispositiones oculi significant super cerebro.

a ¶ Et doloꝛ.] ¶ Considerādum q vt infra apparebit doloꝛ ab epate ē maxime in parte dextra a splene ī sinistra capitis: a stō in parte anteriori: ⁊ hoc intendit hic.

b ¶ Et cū hoc.] ¶ Cōsiderandum q doloꝛ per seuerās in pte trahit materiaz ⁊ fit apa ergo in q̄ parte perseuerat ibi significat karabituz. i. apostema. Sumitur hic karabitus large: lz posset sumi ꝓprie pro apostemate calido: q: materie trahibiles pp doloꝛem sunt magis materie subtiles calide: q̄z frigide.

¶ De significationibus membroꝝ que sunt in cerebro sicut propagines vt oculus ⁊ lingua vua collum ⁊ nerui. Cap. xiij.

c

Ignificatio autem.

¶ Superius Aui. determinauit de significatiōibus acceptis ex dispōne capitis. ¶ Hic determinat de sumptis ex parte mēbroꝝ que sunt sicut quedā ꝓpagines cerebro ⁊ sub hoc vocabulo Aui. cōprehendit oꝛa: vt oculos: ⁊ adiacentia ⁊ cōtīgua: vt dentes amigdalas collū ⁊c. Oia enim possunt dici propaginata ⁊ hz partes. vi. Primo docet significare ex dispōne oculi: secūdo lingue: tertio faciei: quarto colli: qnto vue ⁊ amigdalarū ⁊ dentiuz: sexto membroꝝ neruoso: ꝛa ibi_ Significationes autez]ibi tertia[_ Assumpte aūt]ibi quarta[_ Assumpte]ibi quinta[_ Similr]ibi sexta[_ Assumpte.] Prima in tres: primo enumerat diuersas significationes que sumuntur ab oculis: secundo cōplet eoꝝ numerationez: tertio declarat: ꝛa ibi[_ Et qñqz]ibi tertia[_ Nam si.] ¶ In prima pte enumerat quatuoꝛ dispōes oculi: ex qbus significamus. Sed dubitaf: q: prio cañ. fen. ij. ca. de signis

Jacobus

subitat illud id est subito certificat q illi doloꝛes a ventositate procedūt: que facile mouetur ab ante ⁊ retro ⁊ a dextris partibus in ptes sinistras ⁊ a medio in extrema propter sui subtilitatem ⁊ leuitatem. Quintus est: doloꝛ capitis qui est talis ac tantus ac si ipsuz malleo percuteretur significat grauem cerebri passionem sicut ouum ⁊ emigraneam temporalem mansiuaz: de qbus dicetur infra trac. ij. huius fen. ca. xxv. ⁊. xxvij. ⁊ hoc signa sumunt̄ a specie doloris. Sextus est doloꝛ capitis ēt significat super dispōnibus cerebri cuꝫ parte sua. i. per partez cui doloꝛ insidet: vt doloꝛ capitis q fit propter stomachi cōitatem fit ꝑm modum talez q incipit: in anteriori pte sincipitis: deide declinat ad mediū ipsius. Et q ab epate fit dextram cerebri partem occupare solet: qui a splene sinistrā. Juxta illud principis trac. ij. huius fen. c. vij. Qui. n. fit cum cōitate stomachi plurimuz incipit in anteriori pte sincipitis: ⁊ fortasse declinat ad mediū sincipitis: deinde remouetur. Et ille q fit ex epate declinat ad latus dextrū: ⁊ qui fit ex splene declinat ad latus sinistruz. Septimus est: doloꝛ capitis etiaz significat interduz capitis dispōnes ex perseuerantia sua seu fixa ⁊ imobili cōinuatione in eadem cerebri parte. Nam duz perseuerat in anteriori capitis parte vel i posteriori significat illic adesse carabitū. i. apostema cuꝫ parte sua. s. in parte quaz doloꝛ occupat. Raro nāqz doloꝛ materialis diu perseuerat fixus ⁊ imobilis in membro molli quale est cerebꝝ nisi collecta fit materia ipsius ad apostema.

¶ De significationibus sumptis ex dispositionibus membroꝝ que sunt cerebro sicut ꝓpagines vt oculus ⁊ lingua ⁊ facies ⁊ meatus vue ⁊ due amigdale ⁊ collum ⁊ nerui. Cap. xij.

e

Ignificatio autē.

¶ In hoc capi. primo agit de significationibus dispō num cerebri sumptis ab oculis. Secūdo a lingua: ibi[_ Significationes aūt assumpte]Tertio a facie: ibi[_ Assumpte aūt.] Quarto a collo: ibi[_ Assumpte vō ex dispōnibus colli.] Quinto ab vua duabus amigdalis ⁊ dentibus: ibi[_ Et similr est] Sexto a neruis ⁊ mēbris neruosis: ibi[_ Assumpte vero ex dispōnibus membroꝝ.

¶ In. i. parte que est presens textus primo tangit dispositiones oculoꝝ a quibus sumuntur significationes dispositionuz cerebri. Secūdo docet ab illis accipere significationes huiusmodi: ibi[_ Nam si oculis.]

¶ In. i. particula exp̄mit. ix. dispōes oculoꝝ a qbus elici p̄nt significationes dispōnum cerebri. Prima est dispō venarū oculi puta si magne sint ⁊ eminentes vel parue ⁊ occulte vel plene aut vacue. Secūda est dispositio grauitatis vel leuitatis oculoꝝ ⁊ palpebraruz: grauitatis quidem qua deprimuntur velut somnolenti: leuitatis vero qua eriguntur vt vigiles. Tertia est dispō coloris oculoꝝ puta rubedis: aut citrinitatis: aut obfuscationis: aut plūbeitatis ꝑm humoꝝ diuersitates a cerebro his missoruz. Quarta est dispō tactus oculoꝝ ꝑm quaz ipsi calidi aut frigidi: sicci vl humidi: lenes aut asperi tacto sentiunt. ¶ Et circa has quatuoꝛ dispōnes notat ꝑ ꝓnceps q ipse omnes sunt valde vicine. i. affines ⁊ apropriate cerebro ad significandū id qō est in ipso de sanitate vel egritudine vel neutralitate: qm̄ oculi sunt cerebro proximi ⁊ ab ꝑ recipiūt nerues opticos interius cōcauos ⁊ neruos ⁊ sibi cōcant in arterijs ⁊ venis plurimis ⁊ sub cerebro sunt directe locati. Quinta est dispō huius quod ab oculis de lachrymis effluit ⁊ de lippitudine: ⁊ hec effluentia sup dispōnibus cerebri significāt suis quātitatibus ⁊ qualitatibus ⁊ mō effluē di volūtarie vel inuolūtarie. Sexta est dispō clausure oculoꝝ velocꝝl tarda perfecta vel imperfecta: ⁊ dispō pupillationis in motu pupille ⁊ i dilatatione eius vel constrictione ⁊ augmento ipsius vel diminutiōe vel cooperta ⁊ dispō palpitationis in frequentia motus palpebraꝝ. Septia est dispō oculoꝝ ꝑm quam vel profundantur interius velut in fimijs vel foras eminent sicut in cancris. Octaua est dispō magnitudinis oculoruz sicut in tauris: ⁊ paruitatis eoꝝ sicut in porcis ⁊ turturibus. Nona est dispositio egritudinuz oculoruz vt ophthalmiaruz ⁊ maculaꝝ ⁊ cataractarum ⁊ doloruz suoruz qui a cerebro sepius sumunt originez ⁊ his vt plurimum cerebrum compatitur.

¶ In secunda dat vndecim regulas super significationibus dispositōuz cerebri sumptis a quibusdam nunc preexpressarum dispōnum oculoruz. Prima est: si oculi sint ficci significant siccitatē cerebri: siccos vō vult intelligi qui neqz lachrymis nec lippitudinibus nec humoribus alijs ad hoc defluentibus humectantur. Oculi enim sunt velut propagines ⁊ rui cerebri: cerebrum vero fons quo siccato siccantur oculi: ⁊ eo humectato oculi humectantur. Secunda est: fluxus lippitudinis ⁊ lachrymaꝝ ab oculis significat humiditatem partis cerebri anterioris: nisi ꝓueniat ab aliqua egritudine oculo propria: sicut ab ophthalmia vel aliqua causarum extrinsecarum vt a verbere vel a gaudio nimio: vel a tristitia vel a puluere: fumo: aut vento: vel ceparuz odore: vel sinapio nimio ori imposito: sepe enim his causis ab oculis lachrymę excutiuntur. Est autem lippa seu lippitudo saniola quedam que in oculis congregatur: ⁊ precipue in eoꝝ angulis: ⁊ a vulgo gallico cachina dicit̄ que quandoqz adeo viscosa ⁊ tenax est vt inuiscet palpebras ⁊ vix sepentur: de qua dicit Aristoteles libro de phisionomia. Quibus autem quod est ab oculis tanqz lippitudines dependent: amatores vini referūtur ad passionem: est enim vehementer cadens. Et iterum ibi. Quando oculis lippitudines eminent

a ¶Et magnitudo. ¶Cõsiderandũ q̃ vene magne ⁊ late: ⁊ apparẽtes significant caliditatẽ: qa eius est dilatare: ⁊ qa caliditas dilatans venas ꝓprie est naturalis: ideo dixit in substãtia scilz cerebri: q̃ significat substantialem et intrinsecam caliditatem: disponuntur enim vene in oculo ſm dispoſitionem cerebri.

b ¶Et fluxus. ¶Cõsiderandũ q̃ suppoſito q̃ cerebrũ egrotet egritudine calida: et lachryme fluant significat ex hoc multa inflãmatio: ⁊ ꝓpe apoſtemoſa: ex qua materie liquãtur: ⁊ faciunt lachrymas. Nõ enim ex fluxu lachrymaruꝫ abſolute arguimus egritudinẽz calidã: qa poſſet eſſe alia egritudo: ſed ſi ẽ calida egritudo ſignificamus fortẽ flãmã eliquatiuã: que vt plurimũ cõtingitur apoſtemationi: et ideo caute dixit ſignificat inflãmationẽ in egritudinibus calidis. ¶Cõſiderandum tñ q̃ iſte lachryme quãdoq̃ ꝓcedẽte caloꝛe ad exiccandũ ceſſant. ¶Dubitaꝛ q̃o eſt poſſibile q̃ ſtãte apate in cerebꝛo: vn⁹ ſolus oculus cõpatiaꝛ ſeu lachrymeꝛ. Dicẽdũ q̃ ẽ eſt poſſibile. ꝓmo q̃: apa fit magis i vno latẽ: q̃ in alio. ſcõo: q̃: ſtante cõi paſſione põt vnus oculus eſſe debilioꝛ: q̃ alius ⁊ hoc dupliciter. ꝓmo ex indiuiduali ꝓpꝛietate. ſcõo ex generali: q̃: oculus ſiniſter eſt foꝛſan debilioꝛ dextro: ideo plus ꝓtingit lachrymare cuius. Sꝛ Ar. pble. xxxi. ⁊. xij. ⁊. xvij. videſ dicẽ: q̃ dexter etiã ſiniſter oculus: ſunt eq̃les in foꝛtitudine. ¶Dicendũ q̃ loqtur de equalitate potẽtie viſiue: que in pauciſſimis aliis tñ nõ eſt oino equalitas: vnde ipſe ponit pble. xxij. q̃ oculus ſiniſter eſt humidioꝛ. Uel q̃ eſt verũ ſm naturã aliali diſpoſitam: ſed defectu materie in gñatione poteſt nõ eſſe ſic quãdoq̃. Tertio põt contingẽ ꝓpter ſitũ materie eniz eliquate a cerebꝛo aut fluctes defectu contẽtiue currit magis ad oculũ decliuioꝛẽ in ſitu iacẽdi. ¶Conſiderandũ q̃ lippitudo quãdoq̃ exit ab oculo defectu ſui caloꝛis naturalis: ⁊ ideo ꝓpꝛiũ nutrimẽtũ non apponit: nec tz: ⁊ ideo per ſui oculi poꝛos exit: ⁊ tegit pupillã: ⁊ cũ ifirmus palpitat aggregaꝛ: ⁊ iterum exit: hoc igit eſt ſignũ mortis: ⁊ eſt ſmo Auí. iij. can. Fen ſcõa capitulo de ſignis ex parte oculoꝛum.

c ¶Et oculus. ¶Hic docet ſignificare ex aptione ⁊ clauſura. ¶Cõſiderandũ q̃ in carabito. i. apate calido cerebri oculi ſunt plus apti: ꝓpterea q̃: caloꝛ ⁊ ſiccitas inducũt vigiliã: ſi aũt perducat freneſis ad defectum per viã reſolutionis vtutis facit ſtare oculos clauſos: ⁊ hoc eſt q̃ dicit: ſit ẽt in carabito apud reſolutionẽ ⁊c. lethargia vo cuz ſit apa frigidũ phlegmaticuz ꝓprie inducit ſubetiõ ſtant oculi clauſi: ſi tamen materia lethargie tendat ad ſiccitatez: vnde ꝓpꝛius dicaꝛ cõgelatio: tũc oculi ſtant apti vt Gal. iij. de interioꝛibus: hec oĩa ſatis parent per Gal. in libꝛo de caumate.

d ¶Plurimuz autem. ¶Hic docet ſignificare ex pupillatiõe. ideſt motu pupille. ideſt oculi: ſumitur enim quãdoq̃ pupilla pꝛo oculo: vt Fen tertia. ¶Conſiderandũ q̃ cum caliditas ſit mouere conueniẽs: eſt q̃ oculus mobilis ſignificet caliditatẽ: ⁊ ſm gradũ mobilitatis ſignificet in eo exceſſum: ⁊ ideo multus motus poſſet ſignificare demoniacũ vel maniacũ. ¶Sed tu. d. quomodo intuitus ad vnũ oculũ ſignificat frenefim: cũ freneticus debeat habẽ oculos mobiles. ¶Dicẽdũ q̃ oculus frenetici põt habẽ fixum intuitũ: q̃ colera tẽdit ad naturã melicam. ¶Uel dicẽduz q̃ lra exteriꝛ nõ bñ exponit alcuiꝛ ſonati: vt ſit nomẽ frenetici: ſed ſit nomẽ ſignificãs foꝛmã intuitus. ¶Cõſiderandus etiã q̃ multa deceptionibus aie manifeſtãtur in modis motus oculi: ⁊ ideo erroꝛ vel cogitatio ⁊ obediẽtia crudelitatibus in ira aliter diſponit oculuz q̃z cogitatus triſticie timoꝛis vel libidinis: vnde ſatis cognoſcimus intuitu iratũ triſtem timidũ ⁊ libidinoſum. Sũt enim oculi quaſi floꝛes anime Albertus primo de animalibus auctoꝛitate Platonis.

gnificat humiditatem anterioꝛis cerebri. ¶Et magnitudo[a] venarum oculi ſignificat calefactionem cerebri in ſubſtantia. Et fluxus[b] lachrymarum abſq̃ cauſa manifeſta ſignificat in egritudinibus calidis inflammationem cerebri ⁊ apoſtema eius. Et ꝓpꝛie cum currunt ex vno oculoꝛum. Et cum lippitudo pupillam tegere incipit ſicut tela aranee: deinde adunaꝫ tunc eſt mortiꝫ ꝓpinquꝰ. Et oculus[c] qui remanet aptus ⁊ nõ mouebꝫ ſicut fit in carabito: ⁊ q̃z in lithargia: ⁊ qui claudiꝫ ⁊ fit eius aptio difficilis ſicut fit ſm plurimas vices in lithargia ⁊ fit etiã in carabito apud reſolutionẽ virtutis ſignificat leſionez magnam in cerebꝛo. ¶Plurimum autẽ[d] mobilis ſignificat inflãmationez ⁊ caliditatem et demoniacum. Et adherens ſuo intuitu vni loco q̃ eſt almuberſanti ideſt frenetici ⁊ terrefactus alienationem ⁊ melãcoliaz. Et q̃z ſignificatur ex motibus eius erroꝛ cerebri ex crudelitatibus ire ⁊ anguſtie ⁊ timoꝛis ⁊ concupiſcentie.

e ¶Et magnitudo. ¶Cõſiderandũ q̃ vene magne ⁊ late: ⁊ apparẽtes ſignificant caliditatẽ: qa eius eſt dilatare: ⁊ qa caliditas dilatans venas ꝓprie eſt naturalis: ideo dixit in ſubſtãtia ſcilz cerebri: q̃ ſignificat ſubſtantialem et intrinſecam caliditatem: diſponuntur enim vene in oculo ſm diſpoſitionem cerebri.

f ¶Et fluxus. ¶Cõſiderandũ q̃ ſuppoſito q̃ cerebrũ egrotet egritudine calida: et lachryme fluant ſignificat ex hoc multa inflãmatio: ⁊ ꝓpe apoſtemoſa: ex qua materie liquãtur: ⁊ faciunt lachrymas. Nõ enim ex fluxu lachrymaruꝫ abſolute arguimus egritudinẽz calidã: qa poſſet eſſe alia egritudo: ſed ſi ẽ calida egritudo ſignificamus fortẽ flãmã eliquatiuã: que vt plurimũ cõtingitur apoſtemationi: et ideo caute dixit ſignificat inflãmationẽ in egritudinibus calidis. ¶Cõſiderandum tñ q̃ iſte lachryme quãdoq̃ ꝓcedẽte caloꝛe ad exiccandũ ceſſant. ¶Dubitaꝛ q̃o eſt poſſibile q̃ ſtãte apate in cerebꝛo: vn⁹ ſolus oculus cõpatiaꝛ ſeu lachrymeꝛ. Dicẽdũ q̃ ẽ eſt poſſibile. ꝓmo q̃: apa fit magis i vno latẽ: q̃ in alio. ſcõo: q̃: ſtante cõi paſſione põt vnus oculus eſſe debilioꝛ: q̃ alius ⁊ hoc dupliciter. ꝓmo ex indiuiduali ꝓpꝛietate. ſcõo ex generali: q̃: oculus ſiniſter eſt foꝛſan debilioꝛ dextro: ideo plus ꝓtingit lachrymare cuius. Sꝛ Ar. pble. xxxi. ⁊. xij. ⁊. xvij. videſ dicẽ: q̃ dexter etiã ſiniſter oculus: ſunt eq̃les in foꝛtitudine. ¶Dicendũ q̃ loqtur de equalitate potẽtie viſiue: que in pauciſſimis aliis tñ nõ eſt oino equalitas: vnde ipſe ponit pble. xxij. q̃ oculus ſiniſter eſt humidioꝛ. Uel q̃ eſt verũ ſm naturã aliali diſpoſitam: ſed defectu materie in gñatione poteſt nõ eſſe ſic quãdoq̃. Tertio põt contingẽ ꝓpter ſitũ materie eniz eliquate a cerebꝛo aut fluctes defectu contẽtiue currit magis ad oculũ decliuioꝛẽ in ſitu iacẽdi. ¶Conſiderandũ q̃ lippitudo quãdoq̃ exit ab oculo defectu ſui caloꝛis naturalis: ⁊ ideo ꝓpꝛiũ nutrimẽtũ non apponit: nec tz: ⁊ ideo per ſui oculi poꝛos exit: ⁊ tegit pupillã: ⁊ cũ ifirmus palpitat aggregaꝛ: ⁊ iterum exit: hoc igit eſt ſignũ mortis: ⁊ eſt ſmo Auí. iij. can. Fen ſcõa capitulo de ſignis ex parte oculoꝛum.

g ¶Et oculus. ¶Hic docet ſignificare ex aptione ⁊ clauſura. ¶Cõſiderandũ q̃ in carabito. i. apate calido cerebri oculi ſunt plus apti: ꝓpterea q̃: caloꝛ ⁊ ſiccitas inducũt vigiliã: ſi aũt perducat frenefis ad defectum per viã reſolutionis vtutis facit ſtare oculos clauſos: ⁊ hoc eſt q̃ dicit: ſit ẽt in carabito apud reſolutionẽ ⁊c. lethargia vo cuz ſit apa frigidũ phlegmaticuz ꝓprie inducit ſubetiõ ſtant oculi clauſi: ſi tamen materia lethargie tendat ad ſiccitatez: vnde ꝓpꝛius dicaꝛ cõgelatio: tũc oculi ſtant apti vt Gal. iij. de interioꝛibus: hec oĩa ſatis parent per Gal. in libꝛo de caumate.

h ¶Plurimuz autem. ¶Hic docet ſignificare ex pupillatiõe. ideſt motu pupille. ideſt oculi: ſumitur enim quãdoq̃ pupilla pꝛo oculo: vt Fen tertia. ¶Conſiderandũ q̃ cum caliditas ſit mouere conueniẽs: eſt q̃ oculus mobilis ſignificet caliditatẽ: ⁊ ſm gradũ mobilitatis ſignificet in eo exceſſum: ⁊ ideo multus motus poſſet ſignificare demoniacũ vel maniacũ. ¶Sed tu. d. quomodo intuitus ad vnũ oculũ ſignificat frenefim: cũ freneticus debeat habẽ oculos mobiles. ¶Dicẽdũ q̃ oculus frenetici põt habẽ fixum intuitũ: q̃ colera tẽdit ad naturã melicam. ¶Uel dicẽduz q̃ lra exteriꝛ nõ bñ exponit alcuiꝛ ſonati: vt ſit nomẽ frenetici: ſed ſit nomẽ ſignificãs foꝛmã intuitus. ¶Cõſiderandus etiã q̃ multa deceptionibus aie manifeſtãtur in modis motus oculi: ⁊ ideo erroꝛ vel cogitatio ⁊ obediẽtia crudelitatibus in ira aliter diſponit oculuz q̃z cogitatus triſticie timoꝛis vel libidinis: vnde ſatis cognoſcimus intuitu iratũ triſtem timidũ ⁊ libidinoſum. Sũt enim oculi quaſi floꝛes anime Albertus primo de animalibus auctoꝛitate Platonis.

Jacobus

nẽt amatoꝛes ſomni referunt ad paſſionẽ: qa ex ſomno ſurgẽtibus depẽdẽt que ſunt in oculis. Tertia eſt: magnitudo venarũ oculoꝛũ ſignificat calefactionẽ cerebri in ſubſtãtia videlicet abũdantiã ſanguinis quo cerebꝛũ nutrit ⁊ ſubſtãtialiter calefit ſi magnitudo iſta naturalis fuerit: quia magnitudo venarũ oculoꝛ atteſtatur magnitudini venaruz cerebri que ſanguine plurimo perfundũt cerebꝛũ. Quarta eſt fluxus lachrymarũ ſine cauſa manifeſta triſtitie doloꝛis fumi venti puluerꝛis ⁊ ſimiliũ in egritudinibus calidis ſignificat inflãmationẽ cerebri ⁊ apoſtema eius: ꝓcipue dum currũt ex vno oculoꝛ tñ propterea dixit Hyp. aphoi. ãrta. lij. Quibuſcũq̃ in febꝛibus aut in aliis egritudinib⁹ oculi volũtarie lachrymant nihil inconueniẽs: qbus vo non ſm volũtatez inconueniẽs eſt. Et Galie. in cõmento ait. Lachrymarũ enim fluxus ſine oculis patiẽtibus neq̃z ex volũtate infirmi defectionem virtutis ꝓtentiue ſignificat. Quinta eſt: cum in egritudine aliqua lippitudo incipit tegẽ pupillam veluti tela aranee: ita vt eger non videat: deinde adunaꝫ ⁊ diminuitur ipſa pupilla vel adunatur ipſa lippitudo pupille adherens: tũc infirmus ille mortiꝫ ꝓximus eſt. Et de tali ſolent dicẽ vulgares q̃ ipſe moꝛitur: q̃: viſus eius tam cooptus eſt ⁊ oculi extincti. Sexta eſt: oculi illi ſignificant magnã lẽſionem in cerebꝛo qui remanẽt aperti ⁊ nõ mouẽtur ſicut quãdoq̃ fit in carabito. i. in freneſi ⁊ quandoq̃ in lethargia. Et ſimiliter illi oculi magnã in cerebꝛo leſionẽ indicant qui ꝓtinue claudũtur ⁊ fit difficilis aperꝛtio coꝛ: ſicut ſepe accidit in lethargia ⁊ in carabito. i. freneſi quãdo virtus regitiua coꝛporis decidere incipit ⁊ reſolui ſiue exterminari. Plaz ⁊ oculoꝛ apertio cũ immobilitate: ⁊ ipſoꝛ clauſio cum apertionis difficultate ſignificat impotẽtiaz cerebri ad regimen ſenſuũ: ꝓcipue illius qui digniſſimus eſt ⁊ cuſtodie cuius plus intẽdẽ ſolet. Septima eſt: plurimũ mobiles oculi ſignificãt caliditatẽ ⁊ inflãmationẽ cerebri ⁊ demoniacũ ſeu mania detẽtũ pñti aut futura. De iſtis ait Raſ. ij. almã. ca. de ſignifi. oculoꝛ. Cuius oculi cito mobiles ſunt ⁊ acute cernẽtes deceptoꝛ eſt ac calidus atq̃ latro. Cã regule eſt: q̃: vehemẽs oculoꝛ mobilitaꝫ ſeqtur mobilitatẽ ⁊ icõſtantiã cogitationũ que a caloꝛe excedẽti cerebri ꝓtingũt ⁊ a vehemẽtia mobilitatis alialiuz ſpũum. Octaua eſt: oculi adherẽtes per ſuũ intuitũ in vno loco ⁊ diu manẽtes fixi ſup viſibile aliquod ſignificãt alienationẽ mẽtis ⁊ melancolicam paſſionẽ. Et tales ſunt oculi almuberſanti ideſt frenetici. Et ſimiliter oculi pterriti ſeu terrefacti ſine aliq̃ occaſione extrinſeca ſignificãt alienationem mẽtis ⁊ melancoliaz: q̃: ſignificant cogitatiuã ⁊ eſtimatiuã ſine cauſa terreri. Et fixi ſignificãt fantaſiaz coꝛruptã aut eſtimationẽ ſuper hoc viſibili. Nona eſt: motus oculoꝛum q̃z ſignificant erroꝛẽ cerebri circa paſſiones aie ex crudelitatibus ideſt exceſſibus ⁊ ſeuicijs ire ⁊ anguſtie ⁊ timoꝛis ⁊ cõcupiſcẽtie. Propterea dictũ eſt a phiſionomicis q̃ moli ſunt claues phiſionomie a qbus maxime iudicia moꝛ recta eliciũtur. Alius etenim eſt irati intuitus: ali⁹ angꝛtioſi: alius timidi: alius amatoꝛis ⁊ ꝓcupiſcẽtis. Et hos intuit⁹ mulieres edocte ad malitiã in oculis viroꝛ diſcernẽ ſciũt ⁊ ſuis artibus ac fallacijs nũc irritare nũc applaudẽ nũc volis fallere. Decima eſt: oculi eminẽtes ⁊ declinãtes ad exterioꝛa ſignificant apoſtema cerebri ⁊ repletionez vaſoꝛ ipſius: ſi eoꝛ exitus vel eminẽtia nõ a natura inſit ſed ab egritudinis violentia. Et ſi a natura inſit dicit Ariſto. in ſua phiſionomia. Quicũq̃ habẽt oculos eminẽtes fatui referũtur ad apparẽtiam ⁊ aſinos. Et Raſ. ſecũdo almã. ait. Cuius foꝛis ꝓminẽt oculi inuerecũdus eſt ⁊ loquax atq̃ ſtolidus ſeu ſtultus. Undecima eſt: oculi ꝓfundi declinantes foꝛtiter ad interioꝛa ſignificãt plurimã ſubſtantie cerebri reſolutionez ⁊ conſumptionẽ: ſicut enim cerebꝛum multa exũdans repletione vel magno apoſtemate oculos a ſe oꝛtos foꝛas impellit: ſic cerebꝛũ conſumptũ ⁊ diminutum verſus ſe hos trahit. Et hec oculoꝛ ꝓfundatio per reſolutionẽ ſubſtãtie cerebri contingẽ ſolet in vigilijs ſupfluis: ⁊ in ſpecie melancolie que dicit alcucub que plurimũ euenit in febꝛuario ⁊ facit vt homo diligat fugẽ ab hoibus viuis ⁊ cupiat appꝛopinquare mortuis ⁊ ſepulchris: ⁊ in ꝓcupiſcẽtia aſſidua ⁊ ardẽti alicuius mulieris vt in amoꝛe hereos. Ab his enim oibus deficcatur cerebꝛũ ⁊ conſumitur ſua ſubſtantialis humiditas ⁊ oculoꝛ: q̃uis hoꝛ forme puta vigilantiũ ⁊ melãcolicorum ⁊ hereoſoꝛ diuerſificẽtur in macie ⁊ conſumptione ⁊ cogitationibus coꝛruptis ⁊ in motibus ⁊ ꝓfundatione oculoꝛ: vt poſtea dicẽt in ſuis capitulis. Et oculi ꝓfundi ſignificãt etiam congelationẽ cerebri ⁊ mortificationẽ eius. Nã cerebꝛo conſtricto atq̃ coadunato per cõgelationẽ ipſuz vſus ſe retrahit oculos ⁊ alia ex oꝛta ab eo vt a fonte: hec ergo ſignificant ꝓfunditati oculi nõ a natura ſed ab accñti. Sed de ꝓfundatis a nã ſua dicit Ari. in phiſionomia. Quicũq̃ aũt cõcauos oculos habẽt malicioſi reducuntur ad ſimiã. Et Raſis ſecũdo almã. ait. Cuius quidẽ oculi in pꝛofundo ſunt poſiti calidus eſt ⁊ deceptoꝛ. ¶Attẽde primo q̃ princeps in particula prima huius prime partis plures oculoꝛ diſpoſitiones enumerauit de qbus omiſit ꝑ dare regulas vt diſpoſitiones ſuoruz colorũ: ⁊ diſpoſitiones tactus ipſoꝛ ſiue qualitatum tangibiliũ: ⁊ diſpoſitiones pupillationis ⁊ palpitationis: ⁊ diſpoſitiones magnitudinis ⁊ paruitatis: ⁊ diſpoſitiones egritudinuz ⁊ doloruz ſuoꝛ a qbus elici ſignificationes diſpoſitionũ cerebri poſſunt. ¶Attẽde ſecundo q̃ Raſ. ſcõo almã. capitulo de ſignifica. oculoꝛũ ſuper hoꝛ coloꝛe dat decẽ regulas. Prima regula eſt: cum pupille oculi multa participãt nigredine timidus eſt. Secũda eſt: cuius oculi in coloꝛe capꝛarum oculis ſimiles exiſtũt ſtolidus eſt. Tertia eſt: cuius oculi in ruboꝛe prune ſeu carboni ardenti aſſimilantur homo peſſimus eſt ⁊ obſtinatus. Quarta eſt: oculi varij ſuo coloꝛi citrinitatem preſentes admixtã per quaz quaſi croco tincti eſſe videtur peſſimos ſignificant moꝛes. Quinta eſt macule multe circa pupillam in oculo apparẽtes malum ſignificant hominẽ: q̃ ſi cum hoc oculus fuerit variꝰ erit deteriꝰ. Sexta eſt: cum pupilla nigra exiſtẽs talem habet citrinitatem ex qua quaſi deaurata apparet hominẽ malum homicidaz ſanguine fundentez declarat. Septima eſt: oculi meliores eſſe dicuntur qui inter nigrum ⁊ variuz mediũ ſunt: ⁊ ſi cum hoc non multum ſint radioſi neq̃z rubedo neq̃z citrinitas apparet: oculi enim iſti bonam ſignificãt naturam. Octaua eſt: oculi varij cum citrinitate radiãtes vel virides homines ſignificant malũ. Nona eſt: homines habẽtes in oculis maculas rubeas vt ſanguis: aut albas oibus hominib⁹ ſunt deteriores ⁊ magis deceptores. Decima ẽ: qui oculos ꝫ varios vel virides malus erit et latro hec ille. ¶Attẽde. iij. circa diſpõez tactus oculoꝛ q̃ hi qui cõiter tactu cali inueniunt ſignificãt cerebꝛũ calm: ⁊ qui frigidi frigidum: ⁊ qui ſicci aſpi ſiccum: ⁊ qui humidi lenes humidũ: q̃ cerebꝛũ ſm plurimũ cõſeruat oculis ſuã cõplonem: tuz ꝓpingrate: tum colligãtia cum oculis maxima. ¶Attẽde. iiij. q̃ Raſ. ibi circa pupillationẽ ſeu pupillarum diſpoſitiõez dat tres regulas. Prima eſt: pupilla ſi eſt magna pigrum portẽdit ⁊ hebetem. Secũda eſt: pupille in quaruz circuitu marginis apparet ſimilitudo: hoiem inuidũ ⁊ verboſum et timidũ ⁊ peſſimum demonſtrabũt. Tertia eſt: qui pupillã foꝛis ꝓminẽtem cuz totius oculi ſubſtãtie latitudine habet eſt amens. ¶Attende q̃to q̃ Raſ. ibi ſup palpitatione oculoꝛ dat duas regulas. Prima eſt: cum oculi fuerint parui ⁊ multũ mobiles: palpebꝛe quoq̃ palpitantes frequẽter hominẽ ſignificãt peſſimuz. Secũda eſt: oculi quoruz palpebꝛe cum magna palpitant frequẽtia hominem timoroſum ⁊ inanimatum declarant. ¶Attende ſexto q̃ Raſis ibi ſuper diſpoſitionibus magnitudinis ⁊ paruitatis oculorum dat ſex regulas.

De partibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ℂEt ad exteriora. ℂLõsiderandũ q; q; multis ex causis profundetur oculus; est tamẽ alius modus profundi oculi ex vigilije: ⁊ alius ex melancolia: ⁊ hoc distinguit in locis suis: qa in capitulis particularibus ⁊ maxime quarto can̄. Fen prima in sermone de effimeris.

b ℂSignificationes aũt. ℂLõsiderandum q; lingua potest colorari a stomacho ⁊ multũ accidit: immo ⁊ a corpore: qa quot modis lingua tingitur naturaliter forsan tot corpus: vt quinto de generatione animalium sumit: ⁊ de probleumatib⁹. xxxiij. particula. vi. proble. Si ergo sciatur q; eius tinctura sit ꝓpter cerebrũ: ⁊ non sit ꝓpter aliud non elongat significatio ab eo scilicet colore lingue: ⁊ ideo citrina significat coleram: alba phlegma: ⁊ quia oculus non a tot mẽbris potest disponi: a quot lingua: ⁊ est cerebro affinior: ideo non est significatio ex colore lingue vt oculi. Lõsiderandũ q; littera que dicit ⁊ sicut significat citrinitatis dño super se potest dupliciter exponi primo q; hoc sit vnuz signũ per se: vt dicatur sicut lingua significat albedinẽ ita significat citrinitatis dominio qa significat coleram: ⁊ segtur: tũc aut viriditate venarũ: que sunt sub ea caducationez idest epilepsiam: que est caducus morbus ita q; viriditas sola illarũ venarum sit signũ: ⁊ non citrinitas simpliciter: ⁊ est sententia Alexandri capitulo de epilepsia: vbi dicit ad cognoscendũ epilepsiaz: vt dicitur virides sub lingua eorũ inueniũtur vene: ⁊ primo continentis capitulo de epilepsia dicit Raſ. fertur q; vene patientis que sunt sub lingua sunt virides. ℂSecũdo modo potest exponi: q; ambo ista sint signa epilepsie

Jacobus

Prima est: cuius oculi magni sunt ⁊ tremuli homo piger est ⁊ spacios⁹ ⁊ amator mulierũz. Secũda est: cuius oculi parui sunt ⁊ tremuli ac varij valde est inuerecundus ⁊ mulierũ amator. Tertia est: oculi si parui fuerit ⁊ foras prominẽtes vt oculi cancri stulticiã significabũt ⁊ stoliditatem ⁊ suas seq̃ntem cupiditates. Quarta est: oculi sursum tendẽtes sicut oculi boum qui etiam cũ hoc rubei videnf ⁊ maxime hominem pessimũ stolidum atq; stultũ ⁊ ebriosum significãt. Quinta est: cũ oculi fuerint parui homo erit malus ⁊ stultus. Sexta est: oculus si fuerit magn⁹ minor erit malitia: ⁊ stulticia maior. ℂAttẽde septimo q; egritudies ⁊ dolores oculorũ sic significãt super dispositionibus cerebri q; si ipsorũ egritudines ⁊ dolores vt plurimũ fuerint de materijs calidis significant cerebrũ esse calidũ: si de frigidis frigidum: quia frequentius ipsorum materie descendunt.

Significationes autem. ℂIn hac scda parte ꝓmo agit de significationib⁹ dispositionũ cerebri sumptis a disponibus lingue. Secũdo cõparat has significationes ad illas que ab oculis assumunf: ibi[Et nõ qdez.] ℂIn pria particula ait q; significationes dispositionũ cerebri que sumũtur a disponibus lingue sunt sicut ille que a colore lingue suscipiũtur qui sepe cerebri dispones significat. Et istud declarat per tria exẽpla. Primũ est de albedine vehemẽti lingue que lithargiã adesse significat. Mã phlegma plurimũ lithargiã faciens ⁊ cerebrũ replens causa est vt aliqd ad linguã defluat ⁊ ipaz dealbet. Scõm est de nigredine lingue post eius citrinitatem que significat adesse carabitũ. i. frenesim: que ardore colere de qua generaf p̄recitrinat linguã postea denigrat. Tertiũ est de dño citrinitatis super linguã ⁊ viriditate venarũ que sub lingua existũt: naz colores isti caducationẽ ꝓprie significãt. i. epilẽtiam seu morbũ caducum qui sepe causaf ex malis coleris ⁊ venenosis effumãtibus ad cerebrũ ab inferioribus⁹ ⁊ in suo trãsitu citrinitãtibus linguaz vel venas sub ea viridi tingentibus maxime quando fit a causa communicata

ℂIn scda dicit q; significatio dispositionũ cerebri per colorem lingue nõ sic certa est ⁊ vniuoca ⁊ appropriata cerebro sicut significatio assumpta ex colore oculi. Et reddit causas. Primo qr oculus vehemẽtiorẽ habet cũ cerebro proprietatẽ seu propriã colligãtiaz q; lingua ipsa habeat: tum maiori propingtate: tuz viarũ multitudine ⁊ amplitudine a cerebro ad oculos. Secũdo qr per colorẽ lingue q̃q; significanf dispositões stomachi. Mã stomachus ⁊ lingua vna ⁊ eadẽ pellicula tegunf: vnde fit vt stomachus sepe lingue aliqd de suis humoribus⁹ malis cõcet: qd diuersificet ipsius colorẽ. Et iterũ q̃q; lingua colorat passionibus cordis ⁊ pectoralibus vt in causonide ⁊ peripneumonia primo citrinat ⁊ exasperat: deinde denigratur. Verum cum iam scitur per alia signa q; in cerebro est lesio non elongatur significatio eo: scilicet colore lingue seu non est longinquum q; in lingue colorem significetur dispositio cerebri: precipue si nulla fuerit in stomacho vel in pectore grauis egritudo qua lingue color immutari possit.

Assumpte autem. ℂIn hac tertia pte primo agit de significationibus dispõnũ cerebri sumptis a colore vult⁹. Scõo de sumptis a pinguedine ⁊ a macie vult⁹ vna cũ coloribus⁹: ibi[Et ei⁹ aũt] Tertio dat duas modificatiões sup assũptione significationũ dispõnũ cerebri ab oculis ⁊ lingua ⁊ facie: ibi[Postq̃z nõ] ℂIn. i. pticula dicit p̄mo q; plures sunt figtiones dispõnũ cerebri que assumunf a coloribus faciei: vt ab eius rubore significaf in cerebro dñari sanguis: a citrinitate colera: ab albedine phlegma: a fuscedine melancolia. Scõo dicit nos iam pściuisse significationes colorũ cõplexionũ. s. colorũ cutis per quos cõplexiones totiꝰ corporis ⁊ mẽbrorũ significanf per ea que dicta sunt primi. ij. doctri. iij. ca. iij. §. illo. Quartũ vo est genus signorũ sumptorũ ex colore corporis. Albedo enim est signũ ꝓuationis sanguinis aut paucitatis ipsius cum frigiditate: quoniam si cum caliditate esset ⁊ cum humore colerico esset citrinus ⁊c.

ℂIn. ij. dat quatuor regulas sup significationibus dispositionũ cerebri assumptis ab habitudie ⁊ colore faciei simul. Prima est pinguedo faciei dicta ꝓprie carnositas cũ rubedine eius significat dñiũ sanguinis taz in ea q; in cerebro: ꝓpriũ etenim est abũdanti sanguini multũ nutrire ⁊ incrassare ⁊ rubore tingẽ. Scda est: faciei macies cuz citrinitate significat dñiũ colere in facie ⁊ in cerebro que suis caliditate ⁊ siccitate demacrat ⁊ amaritudine mẽbris odiosa est: ⁊ citrinitate tingit ⁊ colorat cutez cui subiacet. Tertia est: faciei macies cũ tenebrositate seu fuscedine vel bruno colore significat dñiũ siccitatis melãcolie non solũ in facie sed ⁊ in cerebro: qa melia sua siccitate demacrare solet ⁊ fuscedine tingẽ. Quarta est inflatio faciei pauca significat dñium aquositatis in sanguine victo. i. significat aquositatem seu humores aquosos prediari ⁊ vincẽ in massa sanguinis qua cerebrũ ⁊ facies alũtur: sicut in caceſia ⁊ in hydropisi contingere solet. Adde qntam regulam q; pinguedo vultus cum albo colore sigt dñiũ phlatis in cerebro ⁊ in facie: qd̃ sua viscositate ⁊ humiditate [ipinguat ⁊ albedine dealbat. ℂIn. iij. prio modificat regulas iã dicetas in. B. c. tali ꝓditiõe. Postq̃z. i. dũmõ nõ fuerint dispones iste dñij ꝓncipales. i. prio inuẽte in facie absq; hoc q; ei cõcenf a cerebro. Mã si ipe taliter ꝓncipales forẽt nõ significarẽt dispones cerebri. Scõo modificat hac ꝓditiõe postq̃z sciuerimus q; in trũco corpis ⁊ sub capite nõ est egritudo mutãs formã vult⁹ sed in latere cerebri seu in cerebro. Mã si forma vult⁹ ab aliquo morbo mẽbroꝝ sub capite sumeret originẽ nõ attestaret certe ⁊ ifallẽter dispõnib⁹ ptiũ cerebri: vt genaꝝ rubor in pipneumonia ⁊ tumor vult⁹ cuz citrinitate ex malitia epatis in hydropisi. ℂAttẽde. i. q; Arist. in phisionomia sua dat septẽ regulas sup signis a facie acceptis. Pria est: qcũq; faciẽ carnosaz hñt valde ꝺcupiscibiles sũt ⁊ referunf ad boues. Scda est: qcũq; faciẽ macillẽtã hñt solliciti sunt. Tertia est: qcũq; carnosam hñt timidi referunf ad asinos ⁊ ceruos. Quarta est: qui valde puã hñt pusillanimi sũt. Quinta est: qd̃⁹ facies magna est: tardi referunf ad asinos ⁊ boues. Sexta est qm̃ neq; pua neq; magna opz eẽ faciẽ medi⁹ habit⁹ vtiq; hoz erit ꝺueniẽs. Septima est qbus facies vt puifica illibales sũt ⁊ referunf ad apparẽtiã: hec ille. ℂAttẽde. ij. q; Raſ. ij. almã. c. de signis faciei ⁊ forme dat regulas. x. sup signis a facie assũptis. Pria est: cuius facies hois ebriosi faciei assimilaf ebriosus est: iracũdo vo cui assimilaf irascibilis est: cũ aũt veracũdo filis ꝺueniẽ verecũdus est. Scda est: cuius facies carnosa est: piger est ⁊ stultus. Tertia est: cum maxillaruz caro grossa est grosse est nature. Quarta est: qui subtilẽ habet faciẽ multarum cogitationũ est. Quinta est: cuius facies vehementer rotũda est: stultus est. Sexta est: cuius facies est q; maxima piger est. Septima est: cuius facies est valde parua: est malus ⁊ calidus: ⁊ adulator. Octaua est: cuius facies est deformis mores habere non potest bonos nisi raro. Nona est: cuius facies est longa: inuerecũdus est. Decima qui tẽpora habet inflata ⁊ venas arterias grossas irascibilis.

De partibus

a ℂAssumpte

a ¶Assumpte vero. ¶Lōsiderandū eius scilicet virtutis exuberātiam idest exuberante fortitudinem vel victoriam supra materias multas ex quibus collū formabatur. ¶Dubitatur quia Auicē. dicit q̄ si colluz recipit materias: causa in hoc non est debilitas in ipso collo. ¶Contra q̄ membrū quod recipit materias est debilius eo a quo recepit: vt Bal. in rāit secūdo de dif. fe. Quidā dixerūt q̄ vult intelligi ficti colluz recipit materias: causa in hoc nō est debilitas scilz vniuersalis in ipo scilicet cerebro: sed causa est debilitas particularis virtutis vt digestiue. ¶Uel dicenduz q̄ Auicē. velit dicere q̄ si colluz recipit materiaz: nō est causa in hoc debilitas scilicet digestiue in ipso scilicet collo q: potest esse causa debilitas digestiue in cerebro: si nō recipit collū: nō propterea significat fortitudinē digestiue in collo: qa potest esse propter rectificatione nutrimēti: bonitate digestiue cerebri. ¶Dicendū tertio modo q̄ debilitas digestiue in aliquo membro alteri suppositi ē duplex vna generalis siue cōmunis: qua omne membrū recipiēs ab alio dicitur debile: respectu eius a quo recipit: & tunc si collū esset preparatū ad recipiendum a capite: quod ostēditur per septimā materie receptionē: hoc non fit absq; hac cōmuni debilitate: & eaz significat. Alia est debilitas specialis que sequitur determinatū collū: propter quam etiā superfluitates recipit a cerebro: quāuis bene digerat: tamē eas: quas alia membra naturaliter debentia recipere reciperet: collum sui debilitate speciali recipit: & etiā suuz scilicet colli nutrimentū propriuz non bene trāsmutat: nec bene sua superflua expellit: & hanc debilitatem non significat in collo omnis receptio materierū in ipso collo: posset enim hoc esse solū propter defectū digestiue in cerebro: & collū recipiet propter debilitatē cōmunem cerebri: non propter propriam.

b ¶Et similiter. ¶Lōsiderandū q̄ sicut ex bona dispositione colli arguimus bonaz cerebri dispositionē: ita ex duabus amigdalis vuule: & dentibus: & sicut receptio materierū: non significat debilitatē propriā ppter causam dictaz: ita in istis membris.

c ¶Assumpte vē. ¶Lōsiderandū q̄ significationes assumpte ex dispositione membroz neruosoz intrinsecoz & extrinsecoruz sunt ꝑm semitam iudiciorū cōmunitatis idest signoz sumptoz per viam cōmunitatis. ¶Dixit autem intrinsecoz: vt stomachi matricis & vesice: quia ista membra multuz cōmunicant cerebro. Declarans autez dictū: posuit duplicē modū cōmunitatis. Unū quādo egritudines que sunt in membris neruosis cōmunicātur cerebro. Et hoc est quod dixit. Necessariū enim est vt cerebro & nuche cōmunicēt: scilicet membra neruosa: sicut cū lesiones idest egritudines: que perseverāt sup ea. s. membra neruosa afferūt cerebro speciē egritudinis: que eis. s. neruosis inest. ¶Dixit aūt que pseverāt: q: lesiones. i. egritudines vel nocumēta tunc maxime cōicant a membris neruosis cerebro & nuche quādo pseverauerint. Aliuz modū cōmunitatis ponit qñ egritudines cerebri cōicāt neruosis. Et hoc est qđ dicit. Et qñq; aduenit eis. s. neruosis membris: illud. s. lesio vl egritudo ex cerebro. ¶Dubitaf quo possumus cognoscē neruoz grossitiē & viarū principaliū fortitudinē. Max. A. ex hoc docet cognoscē fortitudinē. s. cerebri: cū dixit: significāt fortitudinē. s. cerebri & ꝓtrariū illius significat ꝓtrariū. ¶Dicēdū q̄ fortitudinem neruoz cognoscimus ex fortitudine opationū: vt appareat in neruis motiuis: et grossitiē ex grossitie cozdarū. Imaginādū enim q̄ corde neruis ꝓportionantur: & forsan per neruos intelligit cozdas: q: nomē nerui cadit sup eas: vt Haly in tegni tra. tertio sup illo verbo nerui & renātos: & Ar. iij. de hist̄orijs alaliū: vie aūt principales neruorū siue radicales sunt loca: vbi incipiūt. s. q: ibi hēant bonū ꝓncipiū: & vias etiā itrinsecas per quas spūs penetrat: latas: & hoc cognoscimus bonitate operationū & pseverātia illaz: ideo significamus fortitudinem cerebri: & contrario contrarium.

¶De significatione communi membroz quibus communicat cerebrum & appropinquat. Capitulum. xiiij.

d ¶Um membra. ¶Supius Aui. posuit signa sumpta ab opationibus cerebri & dispositiōibus eius & mēbroz que sunt ei: sicut ꝓpagines. ¶Hic ponit signa dispositionū cerebri: que sunt ꝑm cōitatē: hec aūt signa sunt duoz modoz: vt supra apparuit illo cap. principia ex qbus: sicut duobus modis fit cōicatio. Aut enim cerebrū aliis cōicat: & tūc cadūt signa super illa mēbra in eo: q̄ cerebruz eis cōicat: & ꝑm q̄ illis cōmunicat: & cadūt etiaz signa sup cerebro quod illis cōicat. Aut illa alia mēbra cerebro cōmunicāt: & mandāt sua passionē: & tunc cadūt signa super mēbro mandāte & cōmunicante cerebro: ꝑm q̄ ipsum mādat & cōicat. Duo

Jacobus

Assumpte vero.

¶In hac quarta parte primo agit de significationibus dispositionū cerebri assumptis a dispositione colli. Secundo de assumptis a dispositionibus vuule & duarum amigdalarum & dentium: ibi [Et similiter est.]

¶In prima, particula dat tres regulas. Prima est: significatiōes dispositionū cerebri ex dispositione colli assumpte sunt iste q̄ si collū forte est & etiā grossum significat fortitudinē cerebri & exuberantiā siue abundātiam substātie ipsius. Nam cū cerebri substantia multa est nucha ab hac descēdēs grossa est & fortis: quare forte & grossum collū esse oportet. Secunda est: si collum curtū & sbtile est significat cerebri debilitatem & diminutionē sbstantie ipsius: vnde nucha parua est & collū sibi proportionatū. Tertia est: si collum est dispositū & preparatū ad facilem receptionē scrophularuz & apostematū causa illius non est colli debilitas: neq; si collū vacuum & mundū est a scrophulis & apostematibus causa est fortitudo eius: immo causa scrophularū & apostematū colli est debilitas virtutis digestiue cerebri ex aliqua malarū cōplexionum eius infra dicēdarum: & fortitudo expulsiue virtutis cerebri. Partes enim colli videlicet carnes molles glāduloſe que sunt in ipso prompte recipiūt superfluitates quas ipsis cerebrum transmittere solet: & huius gratia spongiose facte sunt: & sunt vt latrina vel emunctoriū cerebri. Si igitur videris alicuius collum vacuū a scrophulis & apostematibus: nō ideo iudices ipsum esse forte: neq; si videris collum alicuius frequēter vexari & opꝑmi scrophulis & apostematibus: ideo iudices q̄ colluz est debile: quia etiā si forte & satis grossum esset: cerebro mittente reciperet ipsas: quāuis debile sit ad hoc ꝓptius vt eas recipiat & diu retineat: sed iudica q̄ virtus digestiua cerebri debilitata sit: & q̄ fortis est eius expulsiua qua superfluitates collo trāsmittit. ¶Attende primo q̄ Aristoteles in phisionomia signa tracta a collo sub sex regulis nobis exhibuit. Prima est: quicūq; collū grossuz hñt: fortes ꝑm animā referuntur ad masculinū genus. Secunda est: quicūq; hñt sbtile collum: imbecilles referuntur ad femininū genus. Tertia est: quibuscūq; colluz grossum & carnosum est: iracūdi referuntur ad iracūdos tauros. Quarta est: quibuscūq; collum est bene magnū non valde grossum: magnanimi referuntur ad leones. Quinta est: quibuscūq; collū est lōgum & sbtile: timidi referuntur ad ceruos. Sexta est: quibus collū breue valde est dolosi & insidiatores referuntur ad lupos. ¶Attēde secūdo q̄ Rasis secūdo capitulo de signis colli dat tres regulas super signis ab eo sumptis. Prima est: qui collum hz curtuz calidus & ingeniosus est. Secūda est: cuius collū est lōgum & gracile stolidus est & garrulus atq; timidus. Tertia est: qui grossum habet collum duruz ac fortem iracundus est ac festinus.

pte vero[c] ex dispositione membroz neruosoz intrinsecoz sunt ex semita iudiciozum communitatis. Necessarium enim est vt cerebro et nuche communicēt: sicut cum lesiones super ea perseverant afferunt cerebro speciem egritudinis que est in eis. Et quandoq; aduenit eis illud ex cerebro. Et nerui quidez quando fortes fiunt & ingrossantur & vie ipsozum fiunt fortes que eis create sunt principales significant fortitudinem & contrarium illius significat contrarium eius.

¶De significatōe cōi mēbroz qbꝰ cōicat cerebrū & appropinquat. Cap. xiiij.

c ¶Um mēbra[d] cerebro cōicantia fortia existunt tunc cerebrum est forte. Et si plurimas

membra neruosa cōmunicāt cerebro. Declarans autez dictū: ponit duplicē modū cōmunitatis. Unū quādo egritudines que sunt in mēbris neruosis cōmunicātur cerebro. Et hoc est quod dixit. Necessariū enim est vt cerebro & nuche cōmunicēt: scilicet mēbra neruosa: sicut cū lesiones idest egritudines: que perseverāt sup ea. s. mēbra neruosa afferūt cerebro speciē egritudinis: que eis. s. neruosis inest. ¶Dixit aūt que pseverāt: q: lesiones. i. egritudines vel nocumēta tunc maxime cōicant a mēbris neruosis cerebro & nuche quādo pseverauerint. Aliuz modū cōmunitatis ponit qñ egritudines cerebri cōicāt neruosis. Et hoc est qđ dicit. Et qñq; aduenit eis. s. neruosis membris: illud. s. lesio vl egritudo ex cerebro. ¶Dubitaf quo possumus cognoscē neruoz grossitiē & viarū principaliū fortitudinē. Max. A. ex hoc docet cognoscē fortitudinē. s. cerebri: cū dixit: significāt fortitudinē. s. cerebri & ꝓtrariū illius significat ꝓtrariū. ¶Dicēdū q̄ fortitudinem neruoz cognoscimus ex fortitudine opationū: vt appareat in neruis motiuis: et grossitiē ex grossitie cozdarū. Imaginādū enim q̄ corde neruis ꝓportionantur: & forsan per neruos intelligit cozdas: q: nomē nerui cadit sup eas: vt Haly in tegni tra. tertio sup illo verbo nerui & renātos: & Ar. iij. de hist̄orijs alaliū: vie aūt principales neruorū siue radicales sunt loca: vbi incipiūt. s. q: ibi hēant bonū ꝓncipiū: & vias etiā itrinsecas per quas spūs penetrat: latas: & hoc cognoscimus bonitate operationū & pseverātia illaz: ideo significamus fortitudinem cerebri: & contrario contrarium.

¶De significatione communi membroz quibus communicat cerebrum & appropinquat. Capitulum. xiiij.

d ¶Um membra. ¶Supius Aui. posuit signa sumpta ab opationibus cerebri & dispositiōibus eius & mēbroz que sunt ei: sicut ꝓpagines. ¶Hic ponit signa dispositionū cerebri: que sunt ꝑm cōitatē: hec aūt signa sunt duoz modoz: vt supra apparuit illo cap. principia ex qbus: sicut duobus modis fit cōicatio. Aut enim cerebrū aliis cōicat: & tūc cadūt signa super illa mēbra in eo: q̄ cerebruz eis cōicat: & ꝑm q̄ illis cōmunicat: & cadūt etiaz signa sup cerebro quod illis cōicat. Aut illa alia mēbra cerebro cōmunicāt: & mandāt sua passionē: & tunc cadūt signa super mēbro mandāte & cōmunicante cerebro: ꝑm q̄ ipsum mādat & cōicat. Duo

De partibus

¶In scda dicit q̄ dispositio significationū dispōnū cerebri assumptarū a dispōne vuule & duarū amigdalaz & dētium: est sicut dispositio significationum sumptaz a collo & ꝑcipue quoad tertiā regulā: ita q̄ si vuula vel due amigdale vel radices dentiū aut hoz gingiue dispōsite sint & ꝓparate facile recipe superfluitates qbus sepe doleāt vel aperitur debilitas earū nō est causa istius: sed debilitas digestiue cerebri: & fortitudo expulsiue ipsius vsus istas partes: lz coadiuuet ipsarū debilitas ad facilem humoz susceptionē. Neq; si iste partes vacue & müde sint a supfluitatibus inde significatur harū fortitudo: sed q̄ vel cerebrum nō est supfluicū vel expulsiua eius vsus istas partes nō est robusta. Sz hec iudicia nec oino certa sunt nec vniuoca sicut predictuz est de sumptis a lingua: q: partes iste frequēter a stomacho & a pectoralibus suas recipiūt supfluitates. Et est vna in proposito sbtātia carnosa pendēs sup supremā parteꝫ epiglotti super velamē. Et due amigdale sunt due carnes nate in radice linguetendentes ad superiora ac si ipse sint due auricule parue: & sunt carnose neruose sicut due glandule vt sint fortiozes: vt ait princeps tertij. ix. ca. i.

Assumpte vero.

¶In hac quita parte dat tres regulas sup significationibus dispositionū cerebri sumptis a dispositione mēbroz neruosozū intrinsecoz vt orificij stomachi matricis dyafragmatis: & lacertoruz. Prima est significationes dispositionū cerebri sumpte ab istis mēbris sunt ꝑm semitā iudicioz cōitatis seu colligātie & cōicatiōis mēbroz adinuicem: que qdē iudicia hec sunt q̄ patiēte vno grauiter & vehemēter alterum cōpatit sibi colligatū. Necesse igit est vt mēbra neruosa cerebro & nuche cōicēt in vehemētib⁹ passionib⁹ suis & debilitatibus siue nālibus siue accūtalib⁹. Et viceuersa mēbris his neruosis vehemēter patiētibus cōpatit ipsis cerebruz vel nucha: & ista passio mēbris his iterdū et cerebro aduenit qñ ꝑscindit influxus ipsi⁹ sup ista mēbra vel qñ his trāsmittit supfluitates in qb⁹ abundat. ¶Scda est: cū nerui grossi & fortes fuerit: & vie ipoz ꝓncipales que eis create sunt vt collū spōdiles & musculi ac corde qb⁹ inseruntur sunt et fortes: significant fortitudinē. Nuche qdē si ab hac oriunt: cerebri vo si ab h ꝓdierint & semp cerebri fortitudinē significāt vel imediate vel mediāte nucha. ¶Tertia est: ꝗriū illius videlz debilitas neruoz & hoz gracilitas & debilitas suarū viarum significāt ꝗriū eius puta debilitatez nuche vel cerebri vel vtriusq;: quia fortes palmites a radice debili vel exili trunco procedere non possunt

¶De sigtione cōi mēbroz qb⁹ cōicat cerebrū & appropinq̄t. Cap. xiiij.

c ¶Um mēbra cerebro. ¶In hoc. c. dat tres regulas super signis dispōnū cerebri sumptis a mēbris cōmunicātibus & ꝓpinquis

igit facit. A. ꝑmo ponit in cõi signa dispõnuz cerebri que sunt in eo: q̃ cerebrũ alijs cõicat: z sic sunt signa in membris gb⁹ cerebrũ cõicat: z hoc est qđ dicit rubri. c. de significatione cõi: q: spãliuꝰ in ppriis caplis appebit. Membroz qbus cõicat cerebrũ. s. suã passionẽ. Et appropinq̃t. i. membroz qbus appropinq̃t q̃uis nõ sit cõitas colligãtie. Scđo ponit signa dispõnũ cerebri: que sunt in eo q̃ membra alia cerebro cõicãt: q: cerebruz patiẽtibus ꝑmo: ibi ꝓa⌊ Qñ stõachus⌋ Dzima in. d. ꝑmo premittit qđã gnãle. Ro declarat ibi ꝓa⌊ Et fortasse⌋ ꝓria pars pz. ¶ Cõsideranduz q̃ ꝑmo iste est ille: qui dicẽt est in fine capli pcedẽtis: z iõ forsan. A. dixit: z appropinq̃t. s. ꝑmo ille pcedẽti: sicut igit ex fortitudine colli arguebam⁹ fortitudinez cerebri z ex debilitate debilitatẽ: sic ex fortitudine neruosoz otum qbus cerebrũ cõicat: arguebamus fortitudinẽ: z ex debilitate debilitatẽ. ¶ Cõsiderãdũ ꝓ q̃ p cãs manifestas possumuz itelligẽ cãs extrinsecas. v. g. membra neruosa alicuius hois oia leui cã extrinseca leduñ: vt sunt ligua dẽtes: vua stõachus: matrix: vesica: vñ leui vẽto: vel malo cibo leduñ: signũ est q̃ talis debilitas est eis cõis pp defectũ in cõi membro eis vt cerebro: z hoc est qđ dicit: tũc cerebrum ledit. s. aliq̃ egritudine actu aut debilitat. i. est debile ex gñatione. Possum⁹ ꝓo intelligẽ per cãs manifestas: cãs humorales intrinsecas: vt cũ dicta membra qbus cõicat cerebrũ vel appropinquat sepe recipiũt rehumaticos cursus signũ est q̃ cerebrum debilitat: aut leditur z alia littera habet ꝓter causas zc.

a ¶ Et fortasse. ¶ Hic i spãli: vel min⁹ gñali ꝑmone declarat illa signa ꝑm cõitatẽ membroz: qbus cerebꝝ cõicat: z prio qbus cõicat in nocumẽto sensus: ꝓo motus: ibi ꝓa⌊ Aut pp grauitatẽ zc.⌋ ¶ Cõsiderãdũ q̃ pª lra duplr põt exponi. prio pp qđ sciẽdũ q̃ a nocumẽto aliquo facto i cerebro est possibile: q̃ puer sensus in vesica z iteſtinis: vt nõ sentiãt stimulatiõez suaz supfluitatũ: z iõ ex ꝟ ptingit q̃ infirmus nõ vadat ad vrinã: nec ad assellã: z tũc exponat: z fortasse sunt opões ille. s. lese in mẽbris alijs pp cõitatẽ vtutũ cerebri. s. lesaz: vñ nocumẽtũ cõicat sup illa mẽbra: z istud nocumẽtũ põt eẽ nocumẽtũ in sensu tactus: z ꝟ est qđ subdit pp ꝓuationẽ sensus. s. tact⁹. Scđo mõ põt exponi pp qđ sciẽdũ: q̃ ad vrine expulsionẽ z egõnis ꝛcurrit volũtas: z per ꝛñs iudiciũ estimatiue. Accidit q̃ frenetici: q̃ hõ nõ surgit ad vrinã z egõnẽ: q: hõ nõ iudicat se hoc debẽ facẽ: leargicus. n. q: iacet sopit⁹: z freneticus pp multas fantasias sibi occurrẽtes: z iõ ista cõicatio est q̃uis nõ fit lesio in vesica: sz solũ pp lesionẽ vtutũ cerebri: ex q̃z nocumẽto opz: q̃ actio vesice ipediat: q̃uis vesica nõ fit lesa. z sic exponet lra: z fortasse supple sunt opões lese in mẽbris alijs: z ꝛsidera q̃ dixit opões in mẽbris alijs: z non dixit alia mẽbra eẽ lesa ne cessario: pp cõitatẽ vtutũ cerebri. s. in nocumẽto ad opões illoz mẽbrorũ. Sicut ꝓtingit zc. Propter priuationez sensus. i. cogitatiõis. s. iudicij estimatiue: memoratiue: z imaginatiue: z has vtrasq̃ expões Aui. vult fieri. q: ifra Fen. xix. trac. ij. c. de retẽtione vrine dicit: aut fit ingressuz in pncipium hoc nocumẽtũ: sicut accidit in karabito z lethargia de obliuione z pmutatione sensus. s. tact⁹. ¶ Dubitat quare dixit in clausura oculoz vigilatiua. ¶ Cõsiderandũ pp qđ est sciendũ q̃ in freneſi accidit q̃uãq̃ q̃ hõ nõ vrinat obliuiscẽs: vnde q̃uãq̃ petẽs vrinale: non postea recordat: vt in libro de diſnia: z. v. de iteriozibus. c. iiij. z infra hoc etiaz fit in

Jacobus

cerebro. Prima est: cerebrum tũc forte est quando fortia sunt membra que sibi alligantur z secum cõmunicant vt mẽbra neruosa sicut pãniculi musculi: chorde: stomachus: vesica: matrix: inteſtina: z dyafragma. Secunda est si membra que cerebro cõfederantur z sibi cõmunicant mediantibus neruis leſiones plurimas habuerint sine manifestis causis eis alũnde superuenientibus: tunc vel cerebruz debile est vel morbo leditur z huic condolẽt z compatiũtur membra neruosa que secuz cõmunicant z sibi alligantur. Tertia est: operationes lese in membro neruoso confederato cum cerebro forte leduntur ꝓpter cõmunitatem virtutuz cerebri idest ꝓpterea q̃ virtutes cerebri sunt in se lese que membris neruosis transmittere solent motiuas virtutes z sensitiuas. ¶ Et istud declarat quatuor exemplis. Primum est defectus vrinationis z assellationis hora opportuna quando indiget corpus vt per has purgetur: qui defectus prouenit ex priuatione sensus longaonis z sensus vesice non sentiẽtium grauedinem secum vel grauedinem z acumen vrine quibus prouocentur ad egerenduz vel ad vrinandum: vel ex grauitate voluntarij motus super ipsum corpus qua pigruz redditur z obliuiosum surgere ad sellam vel vrinationem: vt quandoq̃ accidit in lethargia z in subeth vigilatiua z in freneſi: similis est enim expulsiua virtus ancille sordide que nisi irritetur pondere aggrauante vel pũctione: negligit expellere quod superfluit z reijci debet. ¶ Secunduz exemplum est defectus transglutiendi z sorbendi in lethargia z carabito z vigilatiua subeth ꝓpter oppressionem sensitiue virtutis z motiue voluntarie quibus hec opera dirigi debent. Et introitus aque vel alius liquoris qui ori immittitur in tracheam arteriam ꝓpter negligentiã z obliuionem vel impotentiam claudendi epiglotum z aperiendi ysophagum in his passionibus aut in apoplexia: qui quidez introitus arabice dicitur serath z excitat tussim ofenditq̃ adeo vias aeris vt quasi strangulet. ¶ Tertium exemplum est de motu anhelitus qui absconditur interdum z destruitur ꝓpter lesionez vehementem cerebri peruenientez vsq̃ ad velamen idest dyafragma et freneſi: in qua oculi stant apti z vigilatiui. Est tñ quedã dispõ freneticа in qua oculi stãt clausi. Cõtingit. n. ex materie aggrauatiõe oculos claudi: z ꝓpter multas fantasias semp loq: z nõ dormire sicut qbusdã grauatis a vino accidit: vt. B. in li. de caumate dicit. cõe ambobus: q: non pñt eleuare oculos: sed mox grauant z dormire volũt. ꝑmum aũt alterius: q: hi qdẽ dormiunt mox z ꝑfunde z diu. hi vo vigiles versute sunt: alia sup

abscinditur z destruitur per causam lesionis in cerebro peruenientis ad velamen z membra anhelitus z sicut magnificẽtia anhelitus z magnitudo sunt magis significãtia sibare: z strictura z paruitas eius sunt magis significantia dormitationem vigilatiuaz z lethargiam.

¶ De significatione mẽbri cuius cõicatione cerebrum patitur. Cap. xv.

q Qoniã stomachus

chus[c] est ex membris plurimũ cõicatione sua ledẽtibus cerebrum: tũc oportet vt significet illud ex dispõne de siderij z digestionis: z eructuationis z rugitus z dispõne singultus z nausee z

alias fantasia aduenientẽ zc. vnde semp vigiles manent: et in fine libelli idem ponit. Explificãs de hoie grauato a vino: z forsan q̃ Aui. plus expressit de istis: qa forsan plus accidit eis obliuior z forsan dixit: vt incitaret nos ad sciẽtiã huius passionis: qa satis videt mirabilis cuz somnus z vigilia adinuicez cõfundank: de qua passione ẽt logtur ca. de saara.

b ¶ Aut pp grauitatẽ. ¶ Ostẽdit hic qbus cõmunicat in nocumento motus. Et primo ponit vnũ mẽbrum. scđo aliud ibi secunda⌊ Et sicut.⌋ ¶ Cõsiderãduz q̃ ꝓpter cerebri lesionẽ que fit i karabito idest freneſi z in eis: sicut lethargia: z clausura vigilatiua cõtingit virtutẽ motiuam musculoz vẽtris aut colli vesice: vel ani: vel meri ipediri ꝓpter nocumẽtũ illis cõicatũ: aut ptingit opationẽ non fieri ꝓpter obliuionẽ: z hoc est qđ dicit. Aut supple sunt opationes lese ꝓpter grauitatẽ. i. nocumẽtũ: vel impedimẽtũ motus sup ipm. s. mẽbrũ qđ dz volũtarie moueri. Vel grauitatẽ motus. i. impedimẽtũ sup ipsum. s. cerebrũ: q: ꝟtus motiua in cerebro est impedita: ideo in alijs mẽbris grauatur. i. impeditur.

c ¶ Sicut zc. ¶ Et asserac. i. q̃ aqua zc. Mã ꝓpter obliuionẽ in mouẽdo vel defectũ musculoz mouẽtiũ: remanet aqua in ore: z paulatim itrat in guttur: z tũc vi ifirmus strãgulari. Sed tu. d. qũo in freneticis ipedit virtus motiua cum sint multũ mobiles z fortes in motu: vt. B. vj. de accidẽti z morbo. ¶ Dicẽdum q̃ potest cõtingere ꝓpter obliuionem: vel in fine ꝓpter resolutionem virtutis.

d ¶ Et sicut. ¶ Cõsiderãdũ q̃ velamẽ. i. diafragma ẽ ꝓncipale in ãheli tu: vt ifra Fen. x. in ꝑmõe de ãhelitu: z. iiij. de iteriozib⁹. z. c. veniũt ãt a cerebro nerui manifesti ad ipz vt appet ex anatomia neruoz. Cerebro igit leso ꝓtigit q̃uãq̃ destrui anhelitũ pp hãc cõitatẽ. ¶ Cõsiderãdũ ẽt q̃ in sibare. i. i apate calo carnis cerebri pp multã iflãmatõez cogit hõ magnificare anhelitũ: vñ in altũ leuat pect⁹: z ꝟ est magis significãtia: z multos musculos mouet circa pect⁹ laborãdo ꝓ fro aere: z ꝟ est magnitudo. In lethargia ãt z sikib⁹ obtuso calo fit puus anhelit⁹ respectu sibare. Cõsidera igit mẽtẽ. A. q̃ vult q̃ cerebꝝ nõ solũ p viã nocumẽti in ꝟtutib⁹ sensitiuis z motiuis cõicet nocumẽtũ: sz p viã cõicatõis caloris aut friditatẽ mẽbris z ꝟ maxie cõicat ppinqs mẽbris: z iõ forsan i hoc cõplet qđ dicẽ rubri. cũ dixit: z appropinq̃t zc. ¶ De sigtõe mẽbri cuiꝰ zc. Cap. xv.

e q Qoniaz stomachus.

¶ Hic ponit sigñ ꝑm cõitatẽ q̃n cerebrũ alteri cõpatit: q: s. patit: altero mẽbro patiente. z prio facit hoc ꝑm diuersa mẽbra. Ro ostẽdit modũ: ꝑm quẽ vt plurimũ cerebrũ alijs cõpatit. tertio ponit canonẽ cozrectiuũ. ibi ꝓa⌊ Plurime⌋ ibi zª⌊ Cũq̃.⌋ Dzia in. iiij. prio ponit signa ꝑm cõitatẽ q̃n cerebrũ ledit cõitate stõi. Ro q̃n leditur cõitate epatis vel splenis. tertio q̃n cõitate mirach. quarto q̃n cõitate matricis. ꝓa ibi⌊ Et q̃uãq̃ ⌋ zª ibi⌊ Et q̃uãq̃ ⌋ ibi q̃rta⌊ Et q̃uãq̃ ⌋

De partibus

Prima membra anhelitus seu musculos pectoris sic q̃ a cerebro virtutem motiuam qui moueri solent tunc non recipiunt vt in apoplexijs maioribus accidit. Et istud est potissimum signum quo maiores apoplexie distinguuntur a minoribus. ¶ Quartum exempluz est de magnificentia idest altitudine anhelitus z ipsius magnitudine que magis significant sibare q̃z alium morbuz velut causa ipsaruz maxime si cerebrum grauiter patitur his presentibus. Et est sibare demoniũ vehemens cuz apostemate cerebri colerico. Et strictura seu depressio anhelitus z paruitas eius patiente cerebro magis significant subeth vigilatiuam que infra describetur z lethargiam velut causas earuz. Impedimenta ergo z lesiones mẽbris neruosis a cerebro frequenter cõmunicantur.

¶ De significatione mẽbri cuius cõicatione cerebrum patit. Cap. xv.

Qoniam stomachus est.

¶ In hoc capi. quod

q est de significationibus dispositionuz cerebri sibi cõmunicatarum ab inferioribus mẽbris primo agit de significationibus dispositionũ cerebri sibi cõicataruz a stomacho. Scđo ab epate z splene ibi⌊ Et quãdoq̃ egrotat⌋ Tertio a mirach: ibi⌊ Et quãdoq̃ multiplicatur⌋ Quarto a matrice: ibi⌊ Et quandoq̃ cõicat.⌋ Quinto de re z vijs eius per quas cõicant iste partes cerebro dispositiones suas: ibi⌊ Plurime autem⌋ Sexto de cautela circa has significationes obseruanda: ibi⌊ Cũq̃ consideraſti.⌋

¶ In prima parte primo agit de signis dispositionum cerebri sumptis a motibus stomachi. Secundo a vacuitate z repletione stomachi: ibi⌊ Et significatur etiam.⌋ Tertio a loco doloris in cerebro: ibi⌊ Et proprius significatur.⌋

¶ In prima particula dicit primo q̃ stomachus est ex mẽbris illis que sepe z multum ledunt cerebrũ sua cõmunicatione: quia receptor est cibo rum z potuum sepe effumantium abunde ad caput: z a cerebro ad hunc deſcendũt nerui dantes sensum stomacho: z sepe effunduntur humores

ad ipsum

Universidad de Deusto

Prima in tres: sicut tripliciter dicet significare de passione cerebri cuz est per cõitatẽ stomachi: ibi scda. Et significatur ibi tertia. Et proprius. Cõsiderandũ q̃ hoc iudiciũ est de mẽbro: ꝛ ideo oportet p̃cedere in diciũ generale q̃ cerebrũ patiat altero primo patiẽte. Cõsiderandus circa primã partez q̃ stomachus alligatur cerebro per magnos neruos vt.iij. de interioribus-vij.ca. ꝛ ideo plurimũ cõitate sua leditur cerebruz.

Cõsiderandũ scdo q̃ per appetitũ desiderij. i. sensitiuũ permutatuz: ꝛ dispositõe digestiõis ꝛc. Intelligit Auic. ois accidẽtia stõthica potẽtia ostẽdere passionẽ esse in stomacho: ad quaz seq̃ potest passio cerebri: et iõ Auicẽ. dicit.

a Jn qualitate vero. Scilicz accidẽtiũ fm stomachũ. i. qũo ista accidẽtia significẽt ꝛ sequantur egritudines stomachi: p̃sideret Fen.xiij. ꝛ ideo ad illas egritudines poterũt seq̃ passiones cerebri: ꝛ fm diuersas stomachi passiones. pñt fieri diuersa accidẽtia in cerebro: si ergo hec accidẽtia pueniũt in stomacho ꝛ postea cerebrũ infirmat: signũ est q̃ cerebrũ stomacho cõpatitur. Alia littera hz in q̃titate. i. in numero hoꝝ signoꝝ maiori q̃ hic ponatur.

dispositione tremoris stomachalis. Jn qualitate[a] vero horum fm stomachum consideret vbi loquemur de stomacho: Et significat[b] etiam ex dispositione vacuitatis ꝛ repletiois. Communitas enim cerebri cum stomacho cum est repletus aut habet inflationem apparet in dispositione repletionis eius: sed ei[9] communitas cum ipso propter caliditatem ꝛ coleram rubeam ꝛ dolores ipsorum qui fiunt inde et ex fortitudine caloris apparet in dispositione vacuitatis. Et plerumq̃ fit ex repletione causa ad equandam complexionem ꝛ oppilandum inter vaporem calidum et cerebruz. Et proprius significatur[c] illud

b Et significat. Circa hãc scdaz partẽ dubitat: vtrũ cõitas stomachi cũ cerebro ppter repletionẽ vel inflationẽ stomachi addat tẽpore repletionis. Videt q̃ non: qa repletio stomachi ex colera: est aliq̃ repletio: sed cõitas cerebri ad stomachũ ppter repletionẽ ex colera fit magis tẽpore vacuitatis: vt. A. ponit. Amplius repletio melica in stomacho põt magis accidere quãdoq̃ tẽpore vacuitatis: ergo cerebrũ magis cõpatietur stomacho: q̃n est vacuitas: añs est. A. infra Fen.xiij.ca. de signis dispositionũ stomachi in fine: vbi ponit q̃ soda magis fit hoc tẽpore. s. vacuitatis: ppter receptionẽ melãcolie: vnde dicit: q̃ si tremor cordis ꝛ soda ꝛ sincopis ꝛ estuatio accidũt in tẽpore vacuitatis: tũc ipse est hñs repletionẽ colere ꝛc. aut humoris melãcolici. Amplius non videt inconueniens q̃ humor frigidus. s. phlegma plus p̃fluat tẽpore vacuitatis: vt videt subdere ibidẽ. A. Amplius si materia phlatica in stomacho stãs potest tẽpore vacuitatis magis inflare ꝛ euaporare: ergo cerebrũ magis ledet ab inflatione stomachi tẽpore vacuitatis: sed ita est. Mã quandoq̃ natura tẽpore vacuitatis nõ occupata cibo agit in materias crudas: ꝛ vẽ tosat eas: vnde etiã tẽpore hoc p̃cipiũtur rugitus plusq̃ in repletiõe: vt innuit. A. Fen.xiij.trac.v.i.ca. Videt secũdo q̃ cõitas illa ppter coleraz plus fit in tẽpore repletionis: qa colera tẽpore repletionis dicit subleuari ꝛ nocere que p̃ius stabat in fundo: vt. A. Fen.xiij.ca. de vomitu. Amplius imaginationes stomathice plus eueniũt tẽpore repletionis: vt fen iij.trac.quarto: ꝛ Raf.li.iij.i.capi. ꝛ tamẽ tales imaginationes possunt fieri ab humoribus acutis in ore stomachi: vt Sal.iij. de interiorib⁹.ij. ca. Jn cõtrariũ predictoꝝ est. A. hic ꝛ partim Raf. primo pti.cap. de soda. Dicendũ ad hãc dubitationez dupliciter. primo q̃ humores in stomacho exist̃es causantes in ipso lesionez: vnde p̃uenit cerebrũ patiri: possunt dupliciter in stomacho repiri: vel per fluxũ ad stomachũ: vl̃ per modũ generationis coꝝ in eo ex malitia siue digestionis. Si qdem humores ad stomachũ fluãt: tũc nocumentũ stomachi ꝛ cerebri cõpatientis magis est tẽpore famis ꝛ vacuitatis a cibo: q̃ repletionis tẽpore: ratio est q: q̃lib̃q̃ humor fluere consueuit ad stomachũ magis videt fluere tẽpore inanitionis: q: stomachus in hoc tẽpore est sicut trahẽs: vnde absolute scribitur primo cañ. Fen.iij. q̃ famẽ tolerare stomachũ replet putridis humoribus: qd̃ etiam clare innuit Aui. ifra cum dicit Fen.xiij. de egritudinib⁹ stomachi: adiuuat ad illud. i. ad fluxũ humoꝝ ad stomachuz tarditas cibi ꝛ debilitas cibi: ꝛ manifestũ est q̃ Aui. oẽm humorẽ prius enumerauerat. Idẽ ponit infra ca. de signis sode cum dicit: ꝛ cum est propter effusionẽ materierũ ad stomachũ fit fortior: cũ vacuitas adest: ꝛ q: humor qui iter oẽs amplius fluit ad stomachũ est colera: qa hoc plus contingit: ideo loquens de dispositione que tẽpore vacuitatis augef: dicit colera: q: illa inter oẽs humores plus fluit ad stomachũ: vt Fen.xiij. p̃alle.ca. Si aũt humores in stomacho multiplicẽtur sui malitia digestionis: tũc talis dispositio augetur tẽpore repletionis: qa materia magis augetur per cibi corruptionẽ: ꝛ q: stomachus talis remanet replet⁹ semp malis materiebus q̃uis aliũde nõ p̃fluãt: ideo vocat dispositio repletionis. Posset aũt per accidẽs p̃tingere q̃ tẽpore repletionis. i. sumptiõis cibi stomachus min⁹ ledet: ꝛ hoc q: sumeret cibus p̃ius dispositioni male: que erat cã male digestionis: ꝛ ideo dixit: ꝛ plerũq̃ fit ex repletione ꝛc. ad equãdã cõplexionẽ. Posset etiã p̃tingere q̃ hõ qui ppter

multas idigestiones est repletus malis humorib⁹ in stomacho generatis tẽpore vacuitatis: a cibo magis ledere[f]: q: excitarẽt fumi a materia corrupta: ꝛ irẽt ad cerebrũ sed sumpto cibo: ꝛ p̃pe stiptico phiberet trãsitus fumoꝝ ad caput: ꝛ ideo dicit. Et oppilandũ inter vaporẽ calidũ: ꝛ inter cerebrum: dixit aũt vaporem calidũ: qa ille est magis aptus ascendere. Cõsiderandũ tamẽ q̃ aliter ista littera posset exponi: vt Auicẽ. velit probare: q̃ tempore sumptiõis siue repletionis a cibo fiant min⁹ accidẽtia stomathica ꝛ cerebralia cõsequentia colerã ꝛ caliditatez stomachi: qa cibus potest tẽperare cõplexionẽ ꝛ phibere ascẽsum vapoꝝ: ꝛ hoc quãdo cibus est ꝓueniẽs vt fari. hordei cum vino granatoꝝ ꝛ similia: ꝛ iõ dixit plerũq̃. Scdo modo põt questio solui: vt dicat q̃ materie ledẽtes stomachũ vel ledũt mõ repletionali: vel extendẽdo: inflãdo: ꝛ debilitãdo ꝛ digestiuã ꝛ taliũ materierum nocumentuz magis apparet tẽpore repletionis q̃z inanitionis ꝛ ratio est: qa repletio magis augef: ꝛ inflatio: ꝛ digestiue defectus tunc apparet: lz quandoq̃ plus cõtingat tale nocumentuz in fine digestionis vt põt sumi Fen.xiij. tracta. scdo ca. primo ꝛ hoc est qd̃ Auicẽ. dicebat cõitas cuz est repletus scilz stomachus. i. cum hz egritudinẽ que repletione humorali ledit: aut habet inflationẽ. i. egritudinẽ ledentẽ inflando vel ex materia inflatiua: vel ex defectu digestiue vẽtosantis cibũ apparet in dispone repletionis cibi: vel ille materie ledũt acuitate mordicatiua ꝛ inflãmatiua: ꝛ tũc earũ nocumẽtum plus apparet tẽpore vacuitatis: qa magis inflãmant ꝛ inflãmãt: ꝛ q: occurrũt stomacho magis nudo. Ex qbus apparet q̃ q: humores frigidi sunt maxime nocẽtes replẽdo ꝛ inflando ꝛ digestiuã debilitãdo: ideo nocumentũ eoꝝ plus apparet tpe repletionis: sed qa colerici humores plus ledũt inflãmando mordicãdo: ideo nocumẽtũ eoꝝ plus apparet tẽpore vacuitatis: ꝛ hoc videt Auic. velle. Cõsiderandũ tñ q̃ illud qd̃ est dcñ est verũ per se: q: per accñs põt q̃ntingere ꝛ̃riuz vtriusq̃. primo si humores sunt frigidi q̃nq̃ tẽpore vacuitatis plus nocẽt p̃pter aliquã ventositatẽ siue vaporẽ elenatũ ab eis: qui forsan posset quiescere in totũ vel in partẽ sumpto cibo. Unde. A. infra ca. de signis specierũ: soda si est ex humore frido est maior in vacuitate: ꝛ sedat ipm fames: ꝛ q̃nq̃ fames excitat vaporẽ ꝛ impedit ꝛc. Posset ẽt cõtingere si cibus corrigeret frigiditatẽ humoris frigidi ledẽtis digestiuaz: ꝛ ideo duo. A. innuit cũ dicit: ꝛ plerũq̃ fit repletio. s. ex cibo ꝛc. Posset ẽt q̃ntingere si illi humores fluerẽt plus tpe vacuitat. Et sic ẽt per accñs posset q̃ntingere q̃ colera que inflãmat ꝛ mordicat plus lederet tpe repletionis: ꝛ hoc qa ascẽderet sursum ad os stomachi: ipsa tñ raro mouat: qn̄ inducat tũc vomitũ. Ex qbus soluunt̃ ẽriaꝛ apparet ẽt verificatio multoꝝ in qbus videnꝭ auctores discordare: ꝛ in qbus per expientiã inuenimus ẽrietatẽ nõ solũ in diuersis hoibus: sed in vno. Ad primũ argumentũ dicendũ q̃ repletionem vocat ex humoribus repletione nocẽtibus. s. extẽsione ꝛ inflatione: vt maxime sunt frigidi humores. Ad scõm dicendũ dupliciter. primo q̃ illud est per accidens scilicet ppter fluxũ magis factuz tẽpore vacuitatis: per se tamẽ magis ledũt inflando ꝛ replẽdo tẽpore cibi. Vel dicẽdũ q̃ isti humores tanq̃z qeti nõ nocent: nisi cuz aduenit cibus: cuius digestio nõ fit bona: sed acetosaf vel ventosaf ppter frigiditatẽ melãcolie vel phlatis: vt ẽz declarari fen.xiij.trac.ij.i.ca. Ex qbus soluunt̃ tertia ꝛ q̃rta rõ. Ad illud qd̃ dr̃ de colera iam est solutũ. Ad vltimũ dicendũ q̃ colera põt facere imaginationes dupl̃r. Uno mõ cibum corrũpẽdo ꝛ tales imaginationes fiunt plus tpe repletionis. Alio mõ p̃ut firi ab ipsis ꝓpriis colere vaporib⁹: ꝛ tales p̃nt fieri plus tpe vacuitatis: nisi per accidẽs colera p̃ius geta leuaret sursum a cibo: ꝛ tunc magis ex hoc euaporaret. Si enim ꝓtingeret plus ex hoc eaz euaporare: plus imaginationes faceret ex suis vaporibus.

c Et ꝓpius significat. Cõsiderandũ primo q̃ dixit ꝓpius: qr cũ dolor capitis sit cõitatus significat: q̃ est a stomacho ꝛc. Vel dixit hoc: qr hoc est ꝑticularius signũ aliquo ꝑdictoꝝ. Cõsiderandus scdo q̃ nerui qbus cõicat stomachus cerebro oriunt̃ a tertio pari: vt gnãliter põt sumi supra primo cañ. fen primi. c. de anatomia neruoꝝ a cerebro. Vel fm quosdã modernos a quarto pari lz. A. z. fen.xiij.ca. de destructiõe appetitus faciat imaginari q̃ a.vj. pari: cum dicit ibi: nerui sexti. Tñ videt q̃ cõitas vapoꝝ a stomacho ad cerebruz sit ad ptem anteriorẽ. Dolor igit incipit in anteriori pte capitis: dolet aũt inter spatulas qa ibi iacet mã. Sed tu diceres p̃ius deberet diffundi inter spatulas q̃z in cerebro.

Jacobus

ad ipsum ab epate ꝛ venis. Secũdo dicit q̃ propter istud attendere oportet dispositionibus illoꝝ motuum per quos cognoscũtur indispositiões stomachi que cerebro per ipsum cõmunicantur vt dispositioni desiderij idest appetitus cibozuz. Et dispositioni digestionis p̃me cõmunis cibo ruz ꝛ potuum que fit in ipso. Et dispositioni eructuationis in sapore ipius ꝛ in odore eius ꝛ in multitudine ꝛ paucitate. Et dispositioni rugitus eius in modo soni eius grauis aut acuti: ꝛ frequentia aut raritate ꝛ magnitudine aut parnitate. Et dispositioni singultus eius repletionalis in frequentia ꝛ raritate ꝛ fortitudine ꝛ debilitate. Et dispositioni nausee eius seu voluntatis ꝛ desiderij vomitus si fortis est ꝛ assidua: vel rara et debilis. Et dispositioni vomitus de qua silet hic: quia forte causa est phibẽdi magis q̃z suscitãdi passionẽ capitis. Et dispositioni tremoris stomachi: qua cibũ amplectitur nõ fixe ꝛ stabiliter sicut bone cõuenit digestioni sed instabiliter ꝛ tremulose: vel intellige b̃ per stomachalem tremorez cordis tremorẽ vicio stomachi maxime oris eius. Tertio dicit q̃ in qualitate seu dispositione nũc dictoruz motuum fm stomachũ cõsiderandũ est in sequẽtibus: videlicet tertij.xiij. vbi fiet sermo de motib⁹ istis ꝛ causis ꝛ signis ꝛ curis eorum: sed hic transitorie de ipsis agitur fm q̃ iudicant super dispositionibus cerebri.

De partibus

Jn secũda dicit q̃ etiam significationes dispositionũ cerebri cõicatarũ a stomacho habentur ex dispositione vacuitatis ꝛ repletionis stomachi. Et sup istis dat ẽ tres regulas. Prima est: quando stomachus est repletus grossis humoribus frigidis: vel est inflatus cõmunicatio cerebri cum ipso in passione eius maxime apparet hora qua stomachus repletur cibo: qa tunc stomachus onere duplici grauatur oppressus cui cerebruz cõdolet. Secũda est quando cerebrum stomacho cõpatitur ppter caliditatem excessiuã fortem ꝛ colerã rubeam que in stomacho iacẽs effumat ad caput ꝛ dolere facit stomachũ ꝛ cerebrũ precipue apparet cerebri cõpassio ꝛ ꝓdolẽtia q̃n stomachus est a cibo vacuus: qr tũc colera cuz forti calore plus libere effumat ꝛ abũde ad caput fuligines acutas. Tertia est: q̃n sunt in stõ calor excessiuus ꝛ colera rubea effumãs ad caput ꝛ dolere faciens: repletio stomachi talis ex cibo sepe causa fit adequationis seu tẽperantie caloris stomachi ꝛ feruoris cholere: ꝛ oppilationis inter calidum vaporem ꝛ cerebrũ qua prohibetur colericus vapor ad cerebrum: tendere: maxime si cibus quo repletur stomachus frigidus et humidus vel temperatus sit: quoniam deprimit inferius coleraz ꝛ feruorem eius ac stomachi obtundit ꝛ effumationem saltem pro tempore versus cerebrum cessare compellit: quare aufert dolorem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Dicēdum q̄ propria latio vaporis ascendētis a stomacho est ire sursum: ⁊ ibi magis cōtinetur: q̄z circa spatulas: qa loca spatularum sunt rariora: ⁊ ideo multis vaporibus in capite collectis ⁊ nō euaporantibus sicut a spatulis fit fortior dolor in capite. Et iō dicit fit fortior dolor apud caput: scilicet q̄z apud spatulas. Vel fit fortior apud caput idest apud principium. Unde surgit materia scilicet apud stomachū: vel apud digestionem idest quādo fit digestio: qa tūc magis vaporat: licet quādo fit digestio melior minus doleat q̄z quādo fit mala. ¶Et ex hoc pōt solui alīq̄ contradictio que iter auctores apparet: qui dicunt q̄ quādo fit digestio bona in stomacho alleuiantur accidētia cerebri. Et alij dicūt q̄ tēpore digestionis augētur accidentia. Utrūq̄z enim horum verū est: in hora enim digestionis et repletionis a cibo augent accūtia repletioné seq̄ntia vt dcīm est: sed mīs augētur cum digō fit bona. i. mīs mala magis aūt cū fit mala. a ¶Et q̄z. ¶Quod hic dicit ⁊ in sequēti parte est notum: quia epar alligatur plus cum dextra. Et mirach est propīe sumē: vt dicit littera extra. Et serasif idest pars pectoris anterior: vt torax colligatur cū anteriori parte capitis. Matrix etiam saltim colligatione ad māmillas colligatur anteriori parti capitis: ⁊ ideo dolor capitis a matrice fistitur idest fit gitur in vertice sincipitis scilicz in parte anteriori capitis: ⁊ forsan dicit hoc qa dolores capitis a matrice multū cōmunicant parti anteriori: scilicet fronti ⁊ oculis matrix enim colligat oculis mediātibus māmillis: vt in cōmēto apho. liij. qnte particu. quecūq̄z corrupture sunt fetus ⁊c. b ¶Plurime autē. ¶Cōsiderādum q̄ Auicē. duo innuit. primo modus quo plus cōmunicat cerebrū in egritudine mēbris: qa propter vapores: ratio est. primo qa iste modus materierū multū reperitur in nobis ⁊ ascē

fm locum doloris in principio sui ⁊ ipsius mansione. ¶Egritudines enim cerebri communicatione stomachi factas iam significat dolor cum incipit a sincipite: deinde effunditur ad illud quod est inter vtraſque spatulas ⁊ fit fortior apud caput. ¶Et quandoq̄z[a] egrotat caput communicatione epatis ⁊ est tūc declinatio doloris ad dextram sicut cuz fit communicatione splenis est declinatio doloris ad sinistraz. ¶Et quandoq̄z multiplicatur communicatio cerebri cum mirac: ⁊ cum eo quod est coram serasif. est ergo dolor decliuis ad anterioravalde. ¶Et quandoq̄z communicat matrici ⁊ fit cum egritudinibus matri-

dens ad caput: vnde raro euacuatur corpus: ⁊ natura ab eis: vt sumitur infra Fen tertia ca. de imaginationibus. secūdo qa tres sunt modi cōmunitatis cerebri ad mēbra: aut per peruētū simplicis nocumēti: ⁊ hoc raro accidit. Et nō fit nisi a vehemētibus causis ⁊ raro cōtingentibus: vt infra cap. de soda per cōmunitatē: vel fit per puētuz materierū in forma humorali: ⁊ hoc rarius ꝓtingit q̄z in forma vaporosa: q: vapor facilius sursum fertur. ¶Secundū q̄ Auicen. innuit est via per quam materia: aut vapor vadit: et ibi: vnde vadit tendendo corpas: vel replendo facit tēsionem: attingendo arterias facit pulsationem: et nō attingēdo eas potest facere pulsationez idest iectigationem.

cis: ⁊ eius significationes dicte sunt in capitulo ipsius ⁊ sistitur dolor in vertice sincipitis. ¶Plurime autem[b] communitates cerebri cum membris eueniunt propter vapores ad ipsum ascendētes. Et via quidem ascensionis ipsorum aut est illud quod est coram anteriore parte aserasif: ⁊ sentit in primis extēsionē eius ad supiora. Et est tensio vt chorda ⁊ pulsatio in venis iuxta ipam: ⁊ sentit principiū doloris anterius: aut illud qō sequit parte colli ⁊ sentit ꝓncipium doloris posterius: ⁊ tēdūtur vt chorda vene ⁊ arterie posite posteri⁹ ⁊ sentit illic pulsationé. ¶Cūq̄z ꝓsiderasti accidēs mēbri cōcātis oportet ne accūs sit

¶Cūq̄z considerasti. ¶Hic ponit canonē remotiuū erroris. Jaz enī innuerat q̄ ex accūtib⁹ stomatichis significantibus stomachi egritudines: qū prius apparēt significamus q̄ accidētia cerebri sunt per cōitatē. Ult igit q̄ qū ꝓsideraz accūtia mēbri cōcātī. i. q̄ prī⁹ hz illū / cūs: ⁊ q̄ pōt alteri cōicare: vbi. g. nauseā stōi: opz q̄ ꝓsideres ne illud accūs sit soli⁹ illi⁹ mēbri nulli cōicata lesiōe: nisi soli stō: ⁊ sic ꝓsidera ēt q̄ accūs qō est in mēbro qō alteri cōpatit: vt cerebro nō fit accūs p seipm: posset. n. tā cerebr̄ q̄z stōcus hie. ppaz egritudinē quaz nulla ab alia dependēderet. Sz ꝓsidera q̄ illud accūs sit in cerebro pp cōitatē suam quā hz stōchus cū cerebro: vñ cerebruz a stomacho recipit ⁊ nō pp cōitatē cerebri cū ipso. i. stomacho. i. nō recipit stomachus a cerebro ita q̄ cerebrū fit pacies ⁊ stōchus sit cōpacies. Et hoc declarat in exēplo: possibile est enim q̄ hō incipiat hie nauseam ꝓpter paruam ⁊ occultā lesionē in cerebro. v. g. debili defectu digestiue cerebri homo pōt multiplicare aliqō fra paulatim qō insensibiliter ꝓfluit in stomachū: ⁊ ibi per dies aggregatū mouet nauseam: ⁊ tū iste hō nihil videt de sanitate

solitum propter multitudinem vaporum ⁊ fumorum illac transeuntium: quibus intumescunt magis solito vene ⁊ arterie comprimentes mēbra sensibilia sibi iuxta posita. Sed nunquid alie sunt vie vaporum ab inferioribus ad cerebrum latorum vt a dextro latere dextrorsum ferātur: ab epate ad dexteram cerebri partem: ⁊ sinistrorsum a splene ad sinistraz capitis partem: ⁊ per mediuz corporis a loco matricis ad acumen capitis. Dic q̄ dextrorsum ⁊ sinistrorsuz non directe omnino ferri ad caput possunt obstantibus brachijs: sed vel ante modicum vel retro declinā: ⁊ sic etiam sursum vene ⁊ arterie suum habent incessum: per medium vo non directe feruntur obstante corde posito in medio cum capsula forti protegente ab his.

Jacobus

¶In tertia dicit q̄ passio capitis a stomacho cōmunicata magis propē ⁊ perfecte significatur per locum doloris in principio sui ⁊ in ipsius mansione idest continuatione aut perseuerantia. Nam dolor incipiens a sincipite post effusus ad locum inter duas spatulas ⁊ fortior factus apud cerebrum significat morbos cerebro cōmunicatos a stomacho cōmunicari. Nam fumi ⁊ vapores a stomacho erecti pōptius feruntur ad anterius cerebri quia directius stomacho superiacet.

Et quandoq̄z egrotat. ¶In secunda parte principali dicit primo q̄ interdum cerebrum patitur ⁊ egrotat egritudine sibi cōmunicata ab epate. Et hoc cognoscitur quia dolor cerebri tunc magis declinat ad partem eius dexteram propterea q̄ epar huic directe subiacet ⁊ fumos mittit. Secundo dicit q̄ cerebrum interdū cōmunicatione splenis egrotat. Et id cognoscitur quia dolor capitis tunc magis declinat in partez sinistrā cui subiacet splen perpendiculariter.

Et quandoq̄z multiplicatur. ¶In tertia dicit q̄ multotiens cerebro cōmunicantur egritudines a mirach idest a panniculo grosso musculoso qui exterius tegit ventrem sicut apparet in melancolia mirachia: ⁊ ab eo quod est coram serasif idest ossibus pectoris vt a pānic̄lis ⁊ a musculis superpositis costis ⁊ eis suppositis. Et id cognoscit qa dolor capitis tunc valde declinat ad anteriora quibus iste partes directe subiacent atq̄z correspondent.

Et quandoq̄z communicat. ¶In quarta dicit q̄ quandoq̄z cerebrum cōmunicat matrici recipiens ab hac lesionem in eo cum morbis matricis. Et significatiōes egre matricis vel egri cerebri communicatione eius dicte sunt in capitulo ipsius scilicet tertij. xxi. tractatu quarto capitulis. xvi. ⁊. xvij. vel capitu. vj. tractatus sequentis. Et dolor capitis vel morbus alius a matrice exortus ex hoc cognoscitur q̄ dolor fistitur seu perseuerat in cacumine capitis quod latine dicitur sincipitis vertex: ⁊ arabice afoc: ⁊ est pars capitis in qua fit coctura seu cauterīū quando casus exigit vt in epilentia que plus alijs dolet matrice egrotāte qa directius matrici supereſt ⁊ vaporibus eius.

Plurime autem. ¶In quita dicit primo q̄ plurime cōmunitates cerebri cum membris idest egritudines cerebro communicate ab inferioribus oriuntur a vaporibus ⁊ fuliginibus aut fumis acutis qui ad ipsum feruntur ⁊ eleuantur a materijs egritudinum partium inferiorum communicantium cerebro. Raro enim humores precipue grossi ⁊ graues ad cerebrum ascendunt ab inferioribus sed eorum vapores fumi ⁊ fuligines sua leuitate facile ⁊ frequenter superius feruntur. Secundo dicit q̄ duplex est via per quam vt in pluribus fumi ⁊ vapores ad cerebrum ascendunt. Una est anterior coram anteriore parte aserasif idest ossium pectoris. Et hoc cognoscitur quia sentit in primis ipsa anterior pars extensionem eius ad superiora. Et est illic tensio veluti chorda venarum que ibi sunt. Et pulsatio insolita arteriarum que sunt iuxta hanc viam. Et sentit infirmus principium doloris eius anterius propter vapores quia abunde per eam superius feruntur. Secunda via est posterior in dorso videlicet illud quod sequitur partē colli ⁊ humeroruz. Et hec cognoscitur per hoc q̄ infirmus posterius sentit initiuz doloris: ⁊ illic tendūtur ad instar chorde vene et arterie posterius posite. Et sentit ibi eger pulsationes arteriaruz preter

De partibus

¶In sexta parte dat vnā cautelā contra deceptiones que contingere possunt circa cerebri passiones proprias credendo q̄ sibi sint cōmunicate per aliquod mēbroꝝ inferioruz cum nō sit ita. Et primo dicit q̄ cuz cōsiderasti accidens mēbri cōmunicantis idest egritudinem que est i mēbro cōmunicante cum alio in passione vt in cerebro cōmunicante cū stomacho: tria requirūtur ad hoc vt id accidens seu ista egritudo vere dici debeat non principalis sed cōmunicata. Primū est vt hoc accidens nō fit accidens illi mēbro proprīū in semetipso prouenies: scilz a causa priuata. Secundū est vt fit propter cōmunitatē stomachi cum cerebro trāsmittētis ei causam egritudinis. Tertium est vt non fit propter cōmunitatē cerebri cum stomacho mittētis stomacho causam egritudinis que postea redundet iterū in cerebrū: qa tunc radix ⁊ prima egritudo esset i cerebro. ¶Attēde primo q̄ equocatio est in mēbro cōmunicāte: qa interdum dicit de mēbro illo qō pmo ⁊ pricipaliter egrotat ⁊ cōicat seu trāsmittit alteri suam egritudinē: ⁊ quādoq̄z dicitur de mēbro qō recipit ab altero egritudinem cuz quo cōmunicat in passione. ¶Attēde secūdo q̄ accidens hic accipi pōt pro egritudine non principali sed cōicata: vl pro accidente qō ipsam significat: sicut nausea significat passionē cerebri sibi cōicatam a stomacho: et iuxta illud variari pōt expositio littere presenti. Scōo dicit ad declarationē eius q̄ quādo significat ⁊ iudicatur ex nausea q̄ egritudo cerebri est propter cōitatem stomachi: tūc non est longinquuz qn erretur in tali iudicio. Uerbi gra: pōt esse q̄ sit egritudo prima ⁊ ꝓncipalis in cerebro latēs ⁊ occulta puta repletio plurimi phlegmatis ⁊ q̄ nō appareat nausea in stomacho: nisi ꝓpter cōitatē suam cū cerebro fm quā recipit ab ipso phlegma q̄ nauseā excitat in egritudine occulta cerebri cū qua est nausea. Sed istabit aliqs q̄ repugnat nature egritudinis vt sit occulta cuz ledere sensibiliter sit de natura egritudinis. Dic q̄ pspicaci ingenio ⁊ attēdenti semper sensibilis ⁊ pceptibilis est egritudis lesio, sed interduz neq̄z medicus neq̄z infirmus intēdit ad eam precipue: quādo non est dolorosa neq̄z multū mobilis. Tertio dicit q̄ ad vitandū hūc errorez quo creditur de egritudine cōicata q̄ sit prima ⁊ principalis: recurrere oportet ad ꝓncipia tradita primi. ij. doc. iij. c. ij. qō intitulatur de signis discernēdi inter egritudines ꝓprias ⁊ que sunt in societate vbi ait. Et quoniā est cum egritudines in principio accidūt in mēbro: ⁊ est cum accidunt per associationem: quēadmodum caput stomacho in suis associat egritudinibus: nūc oportet vt determinemus differētias inter has duas res per signum distinguēs. Deinde subiūgens duas cōsiderationes ait q̄ opz ꝓsiderare que prius accidit: ⁊ autumabimus q̄ ipsa ꝓncipalis est: ⁊ alia est ei associata. Et cōsiderabimus etiam que est illa que remanet postq̄z altera finit ⁊ autumabimus q̄ ipsa est principalis ⁊ altera est

Universidad de Deusto

sanitate sui capitis negare: postea cuz nausea aperuerit: cõtingit augeri defectũ cerebri: 7 tãtuz de illa materia cõgregari: q̃ volet homo 7 grauatur in capite: 7 tũc homo crederet q̃ egritudo capitis esset accidẽs stomachi: cum sit ecõtra: 7 ideo recurre ad canones primi libri Fen secũda: vbi de hoc Auicẽ. facit speciale capitulũ. tamen si tibi cõsideras semitaz euadẽdi ab hoc errore videbis q̃ est solũ per iudiciuz estimatiuũ vel maxime est per illud.

¶ De significatione cerebri in sua complexiõe equalis. Cap.xvj.

c **Erebz.** ¶ Aut. Superius ſm diuisiões generũ significationum et vnaquaq; significatione vocuit cognoscere dispositiões cerebri: 7 erat illa via diuisiua generuz signoruz in suas species 7 modos. ¶ Hic vnamquãq; cõplexionẽ cerebri docet cognoscere ex premissis signis: 7 hec ẽ via aggregatiua signoz super vna complexione. Et iam ex hoc Auic. incipit peruenire ad vltimã distinctionẽ: vt promisit in Rubrica capituli illius: significatio qui dẽ assumpta. 7 primo ponit signa cõplexionis eq̃lis cerebri: ga hec est melior: 7 ad quã relique cõparãtur: 7 est sicut habitus. Secũdo ponit signa cõplexionũ inequaliũ: ibi secũda [Visum est] ¶ Cõsiderandũ q̃ Auicẽ. per oia quasi genera premissa significationuz docet tẽperatum cerebrũ cognoscere: cum enim ad tẽperantiã cõplexionis sequatur fortitudo virtutis: vt Haly tracta. ij. xcix. cõmento merito illud cerebrũ oẽs operationes hẽbit perfectas: 7 resistet occurrentibus. Omisit autẽ signa a figura q̃titate tactu 7 dispositione eorũ que sunt sicut propagines: ga oia sunt nota. Prosequtur autẽ de signis a capillis: seq̃ns Galie. in tegni. Capilli autẽ disponuntur ſm cõplexionis cerebri dispositionẽ. Nam tinctura: 7 velocitas multa ortus: 7 crispitudo 7 calaccidens illi membro in seipso sed propter communitatem suam quam habet cum cerebro 7 non propter cõmunitatem cerebri cum ipso. Cum enim significetur ex nausea q̃ egritudo cerebri sit propter cõmunitatez stomachi: tunc nõ elõgatur quin erretur 7 fit egritudo in cerebro prius 7 sit occulta: 7 neq; appareret nausea in stomacho nisi propter cõmunitatem suam cum cerebro in egritudine occulta cuz qua est. Oportet ergo vt redeas ad principia que tibi dedi in libris primis quibus cognoscas egritudines principales ab egritudinibus cõmunicationis.

¶ De significatione cerebri in sua cõplexione equalis. Cap.xvi.

c **Erebruz equale** in sua complexiõe est id qõ est forte in operationibus sensibilibus 7 motalibus 7 mobilibus. Et cõmensuratuz in expulsione eius quod ab eo expelliturz in ipsius retentione. Et forte ad resistenduz accidentibus impedimẽtum afferentibus. Capillos habens in pueritia glaucos: 7 in adolescẽtia igneos 7 rubeos 7 ad nigredinem declinantes circa complementum creationis et augmenti medios inter crispitudinem 7 planitiem: 7 ipsorum ortus: 7 tempus nascẽdi totuz est in sua hora: 7 ipsoz canities nõ est festina: neq; tarda ab hoc naturali: 7 caluitiũ nõ cito ei aduenier.

¶ De signis complexionum malaruz euenientium in conceptione. Cap.xvij.

v **Jsum est** [b] Galieno q̃ caliditas generat rationis permixtionez 7 alienationem. Et nos qdem istis adiũ-

uicies cita: 7 tarda canicies sequũtur calorẽ 7 siccitatẽ: sed ptraria sequũtur frigiditatẽ 7 humiditatẽ: 7 ideo in prima etate: ga calidũ non est actũ hñt capillos glaucos: sed in cõplemẽto creationis 7 augmẽti. i. cõpleta pfectione iuuẽtutis sunt medij 7c. 7 ideo tũc etiaz plus declinãt ad nigredinẽ: si enim in augmẽto declinabat ad hãc multo magis in iuuentute. Et ideo capillus niger est in iuuẽtute laudabilis: vnde Ari. in phisonomia parua dicit niger capillus innuit rectitudinẽ 7 amorẽ iusticie: non tñ dico q̃ sit niger in vltimo: et in hoc nõ laudo me quia sum niger in capillis.

¶ De signis cõplexionũ malarum euenientiũ ex complexione. Cap.xvij.

b **Jsuzẽ.** ¶ Hic ponit signa cõplexionũ distẽperatarũ. Et prio eueniẽtiũ in cõceptionẽ. Do eueniẽtium post. i. extpe: ibi [Hoc capz] tertio excusat se: ibi [Et nos quidem] Prima in. d. prio facit hoc. Do excusat se: ibi scda [Apatum vo] Pria in. d. prio ostẽdit qd ab vnãq; q̃litate ſm cerebrũ dñante pueniat ſm sniaz. G. supplẽdo illã: Do exequtur de signis vniuscuiusq; cõplonis: ibi [Significatones ergo] Prima i quatuor sicut q̃tuor pñt eẽ q̃litates ſm cerebz dñantes q̃z vniuscuiusq; ponit effectz: 7 p ꝓis signa: ibi [Et q̃ friditas ibi 3a] Et q̃ siccitas ibi q̃rta] Hũiditas vo] Et ꝓsiderãdũ q̃. A. fecit distinctũ. c. de signis cõplonũ malaz eueniẽtiũ in ꝓceptiõe ga tales cõplones male ꝓstituũt corpus simplr egrũ qõ est sanũ nũc: ſm cõem modũ dicẽdi. Tũ ſm vitatẽ: vt credo et a ꝓceptiõe põt ꝯhi dispõ que est egritudo nũc lz freq̃nti sit sanitas nũc. ¶ Cõsiderãdum so q̃. B. est visum. s. in tegni ca. de signis cerebri: vel tertio de interioribus: vtrobiq; enis sumi potest: vel forsan in alio libro qui nõdũ peruenit ad nos. Permixtionẽ ꝓpter turbationẽ quã facit

Jacobus

ra est associata. Deinde subiũgit. Est tũ cuz ex hoc puenit error. Et hoc est qñ forte egritudo principalis nõ erit ꝓcepta sensu neq; dolorosa in principio sui: sed postea sentietur ipsius impedimentuz postq̃z associata egritudo apparuerit 7c. lege ibi residuum.

¶ De significatione cerebri in sua cõplexione equalis. Cap.xvj.

Erebzum equale.

c

¶ In hoc cap. dat quatuor signa temperati cerebri siue equalis in cõplexione. Primũ est opationũ fortitudo quaruz cerebrũ est principiũ 7 radix vt opationũ sensibiliũ. v. sensuũ exteriorum 7 opationũ moraliũ. i. virtutũ sensitiuaruz interiorũ vt sensus cõis 7 fantasie 7 cogitatiue 7 estimatiue 7 memoratiue 7 reminiscibilis 7 opationũ volũtarie mouẽtur. Mã tẽperamentũ cõplexionis arguit fortitudinẽ virtutis: 7 fortitudo virtutis operationũ fortitudinez. Do autẽ cerebri dictarũ operationuz sit principiũ Galie. astruit li. de virtutibus dispẽsantibus corpus humanũ. c. iij. di. Generati vo aialis dispẽsatio a tribus principijs cõsistit: vno qdem eo q̃ in capite seruatũ est. cuius sunt opera ſm se qdẽ fantasia 7 memoria 7 reminiscentia 7 sciẽtia 7 intellectus 7 excogitatio in aliqd 7 immediate principari sentiẽtibus aialis particulis 7 eis que mouẽtur ſm impetũ. i. motu volũtario. Cerebrũ ergo equale seu tẽperatuz est illud qõ est forte in opationibus sensibilibꝰ exterioribus 7 moralibus. i. sensibilibus interioribus 7 motiuis volũtarie. ¶ Attende q̃ equalitas seu tẽperies cõplexionis innate cerebri est nõ adequatio q̃litatum primarũ sed moderata cerebri frigiditas 7 hũiditas. Juxta illud Haly. ij. tegni cõmento illius canonis. Mam si eucratũ cerebrũ 7c. Cõplexio cerebri nãlis est vt sint calitas 7 siccitas pauciores q̃z friditas. s. vt friditas 7 hũditas sint in eo augmẽtate paz. Et hec q̃ dẽ cõplo nolaf equalis cõparatiõe sui ad cerebrũ qñ est ꝓueniẽs naturali substãtie ipsius. Scõm est cõmẽsuratio debita in expulsione superfluitatũ que a cerebro expelli solent 7 eaz retẽtione donec digeste sint 7 hora debita siue expulsionis aduenerit: ita q̃ nec plures nec pauciores q̃z ꝓueniũt affluant. Juxta illud Galie. ij. tegni. Si eucratum cerebrũ existit ſm quatuor q̃litates oia ea que dicta sunt hẽbit cum modo 7 mẽsura. Et superfluitates q̃cũq; per palatum aut nares aut aures purgãtur 7 has habebit moderate. Et id intellige si regimẽ debituz obseruatũ fuerit. Tertiuz est fortitudo cerebri ad resistendũ causis infirmãtibus siue accidẽtibus que cerebro afferũt impedimẽtũ. Juxta illud Gal. ij. tegni. tex. xliij. Et minime ledit ab oibus quecũq; extrinsecus calefaciũt 7 infrigidãt 7 deficcãt 7 humectãt. Cuius ratio est: qa tẽperata cõplexio cerebri clõgatissima est ab excellẽtia q̃litatum primarũ 7 per modũ habitus pmanentis iest vix removibilis a suo subiecto nec sibi immiscẽt discrasia aliqua qua pnificet ad aliquẽ lapsum. Quartũ signũ pendet a capillis: 7 istud ẽ qntuplex: quoz primũ trahit a coloze ipsoz: sunt enim capilli temperati cerebri in pueritia qdem glauci. In adolescẽtia vo ignei 7 rubei declinãtes autẽ versus nigredinẽ circa cõplemẽtum creationis. i. pfecte formationis 7 augmẽti corporis. Et Gal. ij. tegni. tex. xlv. ait. Talibus aũt infantibus exitibus capilli fiunt subrufi: pueri vo subrubei: pfectis vo rubei. Et in trãslatione ab arabico ibi hẽtur. Et cuius est hec dispositio capilli qui nascunt sup caput eius dum infans est declinant ad flauitatem

De partibus

que trahit ad citrinitatẽ. Cum ergo sit puer tũc capilli declinãt ad flauitatem que trahit ad subrubedinẽ. Et cum ipse puenit ad dispositionẽ cõplemẽti tũc capilli eius fiunt flaui tendẽtes ad rubedinẽ. Et princeps ꝓmo cãtice tractatu primo. c. xij. ait. Color capillorꝰ hñtis complexionez equalẽ 7 tẽperatã est aureus ex flauo 7 rubeo mixtus 7 cõpositus. ¶ Attende q̃ ad verificationẽ iudicij cõplexionis tẽperate cerebri per colorẽ capillorꝰ regitur tẽperãtia regionis 7 humorꝰ. Juxta illud Gal. ij. tegni tex. xlvi. Audire vo oportet que dicte sunt 7 que dicẽde sunt cognitiões vt in bene tẽperatis habitatoribus. Quecũq; vo ſm capillos nõ in regionibus tñ sed in humorꝰ tẽperãtia ꝓportionem hñt temperãtie eorum que ſm cerebrũ. Et Haly in ꝓmẽto ait: q̃ significatio capillorꝰ nõ certificatur nisi regio sit eq̃lis 7 compl'o chimoꝰ sit ſm humilitudinẽ cõplexionis cerebri. Verbi gratia: ethiopes fere oẽs hñt nigros capillos et germani plurimi capillos blõdos lino consimiles. Scõm signuz est q̃ capilli tẽperati cerebri sunt mediocres inter crispitudinẽ 7 planitiem. Juxta illud Galie. ij. tegni. tex. xlv. Medij vo quodãmodo existẽtes crispoꝰ 7 simpliciũ idest planoꝰ. Mam sicut crispant a siccitate superflua cerebri 7 applanãtur ab excessu humiditatis: sic a tẽperamento medij fiunt planoꝰ 7 crispoꝰ. Tertium signũ est q̃ capilloꝰ ortus 7 nascẽdi tẽpus tẽperati cerebri totum est in sua hora sic q̃ nec festinat ante tẽpus debitũ ortus ipsoꝰ vt in calido cerebro neq; retardatur nascẽdi tẽpus vt in frigido cerebro: sed ipsi nascũtur hora qua cõuenit tẽperato homini ſm naturam. Quartũ signum est q̃ neq; anticipat tẽpus debitũ canicies eoꝰ neq; retardatur vltra horam debitã 7 naturalẽ propium etenim est homini canescere in senectute: sed qdam citius vt humidi cerebro: qdaz tardius vt sicci canescũt: alij medio modo vt tẽperati vel ipsis ꝓximi. Quintũ signum est q̃ caluitium nõ festinat neq; cito aduenit ei cui cerebꝰ est tẽperatum ſm naturã: immo forte nõ aduenier ei in tota vita eius: non enim ꝓpriũ est homini caluescẽ sicut canescẽ tẽpore senecte: sed hi plus caluescũt qui plurimum coeunt: 7 cerebrũ calidum 7 aridum hñt. Juxta illud Galieni. ij. tegni. tex. xlv. De his qbus cerebruz eucratio existit neq; calui fiunt faciliuz. Et in trãslatione ex arabico scribitur. Et nõ fortasse ei cuius est hec dispositio aduenier caluitium.

¶ De significationibus complexionum malarum euenientium in conceptione. Capitulum xvij.

Jsum est.

v

¶ In hoc ca. qõ est de signis malarũ cõplexionũ cerebri naturalium. ꝓmo refert. v. regulas a Galieno sup causis 7 signis indispositionuz cerebri a mala cõplone cum mã vel sine mã quas ipse modificat vt ita vere sint: 7 aliquas ampliat. Scõo agit de signis malaꝰ cõplexionum cerebri simplicium naturaliũ: ibi [Significationes ergo cerebri calide] Tertio de signis compositarum ibi [Et calide 7 ficce complexionis.] ¶ In prima parte dat ꝓmo hãc regulam a Galieno. Immoderata 7 excessiua cerebri caliditas generat permixtionẽ rationis 7 alienationẽ mẽtis: vt manifestat' in mania. Juxta illud Gal. ij. iteriorum ca. vlt. Mentis alienatio de calido nascitur: 7 iteruz ibi. Videmus vigilias 7 alienationem nasci de calore. Et h addit princeps ad ampliationem predicte regule q̃ excessiua cerebri caliditas generat etiam subitõnẽ. i. reddit illuz

in spū ex multa euaporatione ⁊ ideo rectū iudicat nō rectū. Alienatiōez idest imaginatiue nocumentū: quod est pmutatio de qua supra dictū est. Uel posset exponi permixtionē ratiōis ⁊ pro idest alienationē. Alia littera habet idest stoliditatē. ¶ Cōsiderandū q̄ Aui. adiūgit istis subitatōez scilz motuū vel iudiciorū ⁊ velocitatē casus initiorū: qa velociter cadit ⁊ recedit a rebus ceptis: ⁊ ratio est: qa cito pmutat volūtatē propter caliḋum motiuū: exēplū ḣo mo calidi cerebri nūc determinat ire ad plateaz: ⁊ incipit ambulare ⁊ statim resilit a proposito: et deliberat ire ad ecclesiā: ⁊ statim permutatur ab hoc etiam.

a ¶ Et q̄ frigiditas. ¶ Dubitat quō stoliditas fit a frigido: cū iaz fit dictū ſm exteriorē litteraz: q̄ etiam fit a calido. ¶ Dicēdū primo q̄ aliter sumit stoliditas hic ⁊ ibi. ¶ Uel dicendū q̄ si stoliditas sumitur vtroḃiq; eodez mō ⁊ proprie cū ipa sit diminutio actꝰ cogitatiue. Tūc dicemꝰ q̄ tam calidū q̄m frigidū potest esse causa diminutionis actus illius: sz diuersimode: frigidū quidez faciēdo defectū virtutis sed calidū mouēdo speciē: vt nō figatur in actu iudicij. Exēpluz aliquis potest diminute iudicare de aliquo visibili: vel qa subito recedit a pspectu: vel qa visus est debilis: potest etiā caliḋuz p viam casus virtutis: vt cū resoluēdo debilitat perducere ad diminutiōez actiōis: vt supra patuit. ¶ Dubitat quid differt q̄ Aui. adiūgit. ¶ Dicēdū q̄ forsan ista vocabula apud arabes plus significāt q̄m apud nos. Uel dicēdū q̄ stoliditas est diminutio actus cogitatiue: sed tarditas itellectꝰ est diminutio: actus intelligēdi vt actus estimatiue colatiue: que est oiuz triū virtutū aggregatio vt supra dictū est. Excusatio cogitatiōis est forsan ablatio cogitatiōis vel forsan q̄ nedū q̄ ille nō laboret vt cogitet imo suaḋet sibimet nō esse cogitādū: ⁊ ideo dicit: ⁊ pigritiā nō solū enim in suis mēbris: nō est motiuus sed est habēs getez motuū: imo in alio suo propter defectū caloris fit piger ⁊ suaḋet non esse mouendum.

b ¶ Et q̄ siccitas. ¶ Cōsiderandū q̄ cōditio quā. A. ponit est hec: dixerat enim q̄ vigilie significāt siccitatē: hoc aūt indiget hac ꝺditione q̄m illud. s. illa vigilia nō fit ab humiḋitatibus nitrosis: qa tunc significaret vigilia humiḋitatē illā ⁊ nō significaret siccitatē: similiter etiā oportet cōditionare q̄ illa vigilia nō fit cū grauitate capitis. ¶ Et reliq̄s significationes humiḋitatis suꝰ. non habeat. Mā posset eē humiḋitas causa vigilie: vt apparet de humiḋitate salsa ſm Gal. vt dictū est supra cap. de signis operationū motiuarū. ¶ Cōsideranduz q̄ iz vigilia fiat a mā salsa: adhuc tū significat siccitatē: qa salsa materia: vt exiccat facit vigiliā: tamē qa nō significat siccitatē excluſiuā materierū humoraliū: imo cū hoc potest stare humoralis materia repletiua. Iz ipsa virtualiter possit eē ficca: ⁊ ideo Aui. dixit q̄ vigilie nō significant siccitatē: scilicet materierū priuatiuam: nisi sint alie conditiones.

gamus subitationē ⁊ velocitatez casus initiorum ⁊ permutationis voluntatū. Et q̄ frigiditas[a] generat stoliditatez ⁊ quietez motus: ⁊ nos adiūgamus istis tarditatem intellectus ⁊ excusationem cogitatiōis ⁊ pigritiaz. Et q̄ siccitas[b] facit vigilias ⁊ ipsaz significāt vigilie. Et nos quidem in hoc conditionemus q̄ non sit ab humiḋitatibus nitrosis: ⁊ nō est cū grauitate in cerebro: ⁊ assiduatione euacuationis superfluitatum: ⁊ reliquas significationes humiḋitatis. Humiḋitas eniz salsa teste ipso. G. facit insomnietatem sicut in senibus. Humiḋitas vero[c] facit somnū profundū: ⁊ tu statue cum anima tua ꝺditionez predictā.

Jacobus

cuiꝰ est subitū ⁊ p̄cipitē in suis agēdis ⁊ festinū plurimū: gñat isup velocitatē casus initiorū sic q̄ ḣūs eā parū pseuerat in ꝓpositis suis. Et sepe desistit ab his que icepit viroz: cōplet aliq̄ḋ opus morosuz per ipm iceptū: Et generat itez velocitatē pmutatōis volūtatū sic q̄ nūc vult vnū ⁊ desiderat illud ⁊ paulopost vult ⁊ desiderat ꝑiuz. Scḋa regula est friditas excessiua cerebri gñat stoliditatē ⁊ getez motus. Et est stoliditas lesio in opationibꝰ cogitatiōis ſm diminutionē vel ablationē earꝫ sicut pmixtio sensus ⁊ rōnis est lesio in opatiōibꝰ cogitatiōis ſm pmutationē ipsarū a nālitate sua. Et est stoliditas dispō silis fatuitati ⁊ ifantie vt ait p̄ceps c. xi. quarti trac. hui⁹ fen. De qua dicit. G. v. mor. c. vlt. Mocumētū parvuz qđ est in memoria ⁊ rōne dormitatio mētis phibeā. Cui⁹ cā breuis est frigitudo que aut pp exteriorē cām aut pp iteriorē cōtingit. Exterior vo cā aut est fridus aer aut frigida medicina. Interior vo est q̄n res frigida in cerebri eēntia coadunat. Et per getē motus cōgelationē intelligē: de qua. G. iij. morbi. c. vl. ait. Dixim⁹ n. ꝓgelationez nihil aliud eē q̄m duriciē sensus ⁊ motus in mēbris neruosis ꝓtingentem: vel intellige p quietem motus taciturnitatez: de qua idem ibi ait. Taciturnitas vero in motu volūtario existit vt grauis somnus in actiōe sensibili. Et iteruz paulopost ait. Reliq̄ue vero due passiones quas diximus. i. taciturnitas ⁊ grauitas somni sunt quies cerebri a suo motu. Et hāc princeps regulam taliter amplificat q̄ excedens cerebri frigiditas generat eē tarditatem intellectus ita q̄ hec reddit ingeniū hebes ⁊ inhabile ad scias ⁊ artes adipiscēdas. Et generat eē excusatiōem cogitatiōis ita q̄ impedit ⁊ excusat mētez vel rōnez a multitudine ⁊ promptitudine cogitationū. Et generat itez pigritiam membroz ⁊ totius corporis in motu volūtario. Tertia regula est q̄ imoderata cerebri siccitas generat vigilias imoderatas ⁊ imoderate vigilie significāt excessuz siccitatis. Iuxta id. G. iij. in teriorē. c. v. Si sola siccitas dñatur vigilias facit. Et istius regule partez scḋaz pura q̄ vigilie significāt siccitatez modificat hic p̄ceps ꝺditiōib⁹ quatuor. Prima ē q̄ vigilie nō sint seu ꝓcedāt ab humiḋitatibus nitrosis aut salsis sicut in senibus a senio ꝓtingit: sunt. n. vigiles ⁊ pauci sōni iz multas habeāt in cerebris suis supfluas ḣūiḋitates: sz he nitrose sunt ⁊ nō suaues. Secūda est q̄ vigilie nō sint cū grauitate in cerebro: q: tūc humiḋitas plusq̄z siccitas p̄sumeret in cerebro abundare. Tertia est q̄ vigilie nō sint cū assiduatiōe eūonis supfluatum a cerebro. Mā significaret nō a siccitate vigilias fieri. Quarta ē vt ꝺditionemus reliq̄s significatiōes ḣūiḋitatis abeē: vt facile cerebruz grauari ab humiḋis: ⁊ iuuari

c ¶ Humiḋitas vero. ¶ Hic primo ponit effectus humiḋe cōplexiōis cerebri: ⁊ sic ponit signa: scḋo docet agnoscē an hec humiḋitas sit cū materia vel sine: ibi ſa[l] Et. G.] ¶ Cōsiderādū q̄ ꝺditio statuēda in aia est hec: qa nō segtur in cerebro est humiḋitas: ergo pfundus somnus: posset enim humiḋitas esse nitrosa ⁊ facere vigiliaz.

d ¶ Et Gal. quidem. ¶ Hec pars pōt dupliciter introduci. primo qa hic ponat signa complexionis humiḋe cū materia vel sine mā. Uel aliter q̄ absolute ponit signa cōplexionū cū materia: ⁊ quocūq; modo introducit sīnia eaḋē remanet. primo ergo ponit in hoc sniaz. G. ſo cōditionat. ibi scḋa[l] Et nos.] ¶ Primū patet: ꝺditionatio aūt quā. A. facit cum pscrutatione est ista. q̄ si nō sunt oppilationes: et non sit debilitas expulsiue. tūc est ſm q̄ dictum est. s. q̄ quando in signis malitie complexiōis est fluxus superfluitatuz ad nares pallaruz ⁊ alia loca significat materiaz: ⁊ ḣuatio fluxus significat priuationē mat̄rie: sed si cēt debilitas virtutis expulsiue: vel oppilatio posset eē mala cōplexio cum materia: ⁊ tū nō appareret cursus superfluitatū. ¶ Dubitatur qa. A. ponit signa illaꝝ complexionū cum materia: sed hoc videt incōueniēs: qa ille cōplexiones cū sint eueniētes in ꝓceptione: sunt dispositōes sane nūc sanitas aūt nunc in eo q̄ est sanitas est facta: nec depēdet ab humore faciēte actu illaz: sicut depēdet febris putrida ab humore putrido: imo est dispositio in gete. Rīsio cōmunis est q̄ hic nō ponūtur signa materierū istarū qa faciant has malas complexiones: sed qa sequūtur ad eas. Mam ꝓpter malas ꝓplexiones materie aggregant̄ que possunt dici effectus cōplexionuz: nō cause. Hic sermo cōis indigeret multa inuestigatione: ⁊ ꝓprie in hoc: an aliqua sanitas nūc possit depēdere ab humore causante: sed hoc obmittamus: q: in tegni ptractauimus. Posset aūt dici: ⁊ forsan melius ⁊ cōformius nre opinioni in principijs vniuersalibus: q̄ nō omnis dispositio a conceptione est sanitas: immo aliqua potest esse egritudo nūc.

e ¶ Significationes. ¶ Premissis effectibus qualitatū oīantiū ſm cerebruz. Hic ponit cuiuscūq; cōplexionis signa vt quasi sermo premissus sit generalis ⁊ cōfusus: hic aūt magis distinctus. ⁊ primo ponit signa simpliciū cōplexionuz. secūdo cōpositarū. secūda ibi[l] Et calide ⁊ ficce] ¶ Prima in quatuor sicut quatuor sunt cōplexiones simplices. primo igit ponit signa cōplexionis calide. ¶ Cōsiderandū q̄ licet Auicē. vnūquodq; genuz significationū predictarum nō explicet: tamē dat intelligere eā ſm vnāquāq; cōplexionuz: cui possunt adaptari. Dico aūt cui possunt aptari: quia est aliquod genus signorū ex quo super cōplexione quadā determinate nō possumus significare: vt a quantitate vel figura hac: vt a paruitate non possumus arguere super cōplexione calida vel frigida: qa caput paruum potest esse calidū vel frigidū: similiter a figura: ⁊ ideo Aui.

De partibus

ex signis a siccis moderato vsu ⁊ pigritiā motuū. Dis. n. abūtibus si vigilie assūt imoderate secure iudica q̄ siccitatez cerebri significāt: sz salsa humiḋitas teste. G. facit vigilias ⁊ insomnietatē vt in senibus a senio appet. Quarta regula ē q̄ excessiua cerebri humiḋitas causat ⁊ inducit somnū pfundum. Juxta illud. G. iij. interioꝝ. c. v. Si humiḋitas augmētetur longū somnū prouocat. Et regulā hāc p̄ceps hic modificās ait. Et tu statue cū aia tua ꝺditionem predictā. i. huic regule q̄ humiḋitas facit somnum pfunduz. Adde nisi fuerit salsa vel nitrosa vel dolorē ingerens. Quinta regula est bimēbris. Primū ei⁹ mēbruz est priuatio fluxus superfluitatū a cerebro cū signis malitie cōplexiōis que statiz dicētur: est potissima significatio q̄ mala cōplexio cerebro predominans sine mā est. Scḋz mēbrum est fluxus supfluitatuz a cerebro signuz est potissimū q̄ malitia sue complexiōis est cū materia. Et primū mēbrū modificat p̄ceps duplici ꝺditiōe. Prima ꝺditio est q̄ priuatio fluxus supfluitatum nō fiat pp oppilatiōes in meatibus cerebri. Scḋa est q̄ nō fiat ex debilitate virtutis expulsiue ipsius. Et tūc significatio illius. s. priuationis fluxus supfluitatum est qđ predixim⁹. s. dūiuz male cōplexionis sine mā ⁊ qđ pdiximus addendo. s. ꝺditiōes opportunas ad verificatiōez totalez ipsius. Uel exponе q̄ significatio illius. s. oppilatiōis ⁊ debilitatis expulsiue virtutis est id qđ pdixim⁹ ⁊ prefecimus. c. viij. trac. presentis. §. illo. Cū aūt pro hibentur ⁊ minorant supfluitatum exitus a cerebro ⁊ inuenitur cū hoc aut grauitas aut punctio aut mordicatio aut extensio aut pulsatio aut relaxatio aut tinnitus significant oppilationem. s. materiei ⁊ debilitatem virtutis expulsiue ⁊ repletionem.

Significationes. ¶ In hac. ij. parte ꝑmo agit de signis complexiōis cerebri calide tm̄. Scḋo de signis frigide: ibi[l] Significationes vo] Tertio ficce tm̄: ibi[l] Siccē vero] Quarto ḣumide tantum: ibi[l] Sed humide.]

¶ In prima particula dat. viij. signa cōplexionis cerebri calide tm̄ sine notabili excessu in passiuis. Primū signū a capillis sumitur: ⁊ hoc quadrupliciter. Primo qdem a velocitate sui ortus in vtero materno sic q̄ cū ḣis nascitur infans vel cito post partū capilli oriunt pp fortem cerebri caliḋitatem que festinat generare fumos ex qbus capilli sumūt originem. Scḋo a nigredine ipsoꝝ a principio natiuitatis si vehemens fuerit cerebri caliḋitas aduēs fumos ex qbus fiunt: vel ipsoꝝ velox denigratio post glaucedinem si nō tanta fuerit cerebri caliḋitas. Tertio ab ipsoꝝ crispitudine pp excessiuuz cerebri calorē sicut videmus chartas pgame

ni vel

ex signis acceptis ꝑm diuisionem generum signorum premissorum acce pit signa certiora:⁊ que ꝑm vnā quāq; cōplexionē possunt adaptari cās alia intelligere. ¶ Cōsiderandū q; oia signa que ponit ꝓsequunt ad ca lorem ꝑm cerebrū dominantē:calidū.n.facit velociter nasci capillos: qz cito eleuat mām fumosam:⁊ ideo si fit vultus calo: facit eos in vētre ma tris nasci:⁊ ex forti actiōe tingit:⁊ si calor nō fit multū excedēs ꝓtio fiūt glauci: postea nigri: vt Gal.innuit in teg.cap.de signis cerebri calidi: ⁊ iō etiā fuerunt crispi:qz calidi est corrugare: vt ꝯ de cōplōibus. Et filia.i. similes dispōes capillox que sequunt excessum ca loris: vt quia fiūt capilli fortes ⁊ cito fiunt calui procedētibus etatibus:⁊ citius quāto magis calidi. Et qz calidi est attra here ⁊ dilatare:ideo cito replētur ⁊ grauant ex re bus vaporosis ⁊ calidis: vt odoribus ⁊ similibus saere calido vaporoso:⁊ cibis ⁊ potibus calidis: ⁊ vaporosis. Et qz i istis presupponitur equalitas in humido ⁊ sicco ⁊ calidum cor excedens est motiuū ⁊ consumptiuū vaporum ascendentiū po tentiū facere somnū:ideo paz dormiunt:⁊ nō profunde: ⁊ hoc est quod dicit: cū leuitate. Et qz calidi est dilatare apparent vene oculoꝝ ⁊ sunt oculi mobiles ꝓp calidum motiuū esse:⁊ hoc est quod dicit:⁊ acutas.i. mobilitas ⁊ ꝓp eandem cām sunt velocis pmutationis iudicioꝝ. Et qz calidum est digerens:ideo supfluitates sunt digeste: effuse.i. naturaliter multiplicate expulse.i.multiplicate per accidens. ¶ Dubitat an sint ma gis digeste q̄ in tēperato cerebro. ¶ Dicēdū q; nō magis:qz perfectius ſ magis qz fortius:sunt.n.magis calefacte ⁊ absolute transmutate:sicut di de cibo in stō calido digesto respectu stomachi tēperati. Dubitatur qz iste cōplexiones cum sint euenientes in cōceptione sunt sane nunc: quo igitur nocentur a simili cū supra fit dictū:q; similia oblata in sana dispō ne iuuant. ¶ Dicendū q; forsan Aui.in hoc voluit innuere:q; nō omnis dispō a conceptione ꝙcta sit sana:imo possit dici egra nūc:que a similib⁹

tionis capitis:⁊ ipsius grauitas ex cāis euenientibus sicut odoribus ⁊ similib⁹. Et lesio ei⁹ ab odorib⁹ calidis. Et pau citas vsus somni cū leuitate eius. Et ap paritio venaꝝ oculoꝝ ⁊ acuitas ipsorū. Et velocitas pmutationis in consilijs ⁊ volūtatibus sicut est dispō infantiū. Et significant illud tactus. Et rubedo colo ris. Et decoctio supfluitatū effusaruꝫ ⁊ expulsarum:⁊ equalitas in substātia cū cōparatione ad alias. ¶ Significatio nes vero[a] cōplexionis frigide sunt aug mentum expulsionis supfluitatuꝫ ꝑm q; ex cōditione predictū est. Et planities

Jacobus

ni vel corrigias ab igne crispari vel calore solis. Quarto ab illis q̄ sunt similia crispitudini sicut a grossicie ⁊ fortitudine capilloꝝ que procedūt a calore forti fumū multiplicante ⁊ inspissante sicut crispitudo. Secūduꝫ signū est velocitas repletionis capitis ⁊ grauitas ipsius ex cāis euenien tibus aliūde q̄ ex propria cōplexione:vt ex regimie malitia ⁊ odoribus fortibus ⁊ similibus vt cibis ⁊ potibus calidis ⁊ fumosis ⁊ vaporoso aere ⁊ ventis australibus ⁊ odoribus calidis. Nā cerebrū calidū ꝓptio calorem rarificat ⁊ fit passibilius:⁊ interdū attrahit sibi humiditates in cra pulosis ab inferioribus vñ ipz replet. Tertiū signuꝫ est sōnolentie paucitas seu paucus sōni vsus:⁊ leuitas somni sic q; velociter ⁊ cito expagesit ac euigilatur tale habens cerebrū si bene se regat: qz calor cerebri cito ⁊ faciliter resolvit vapores q ad cerebrū lati ⁊ ibi inspissati somnū effi ciunt. Quartū est appitio venarū in oculis ꝓp calorem cerebri intensuꝫ qua venas magnificat ⁊ dilatat sanguinē cōtentū in eis:⁊ acuitas visus vel oculoꝝ in clare videndo:qz cerebrū calidū generat spūs quos transmittit oculis subtiles ⁊ claros qui sunt cā acuti visus. Quintū est velocitas permutationis in cōsilijs vel opinionibus ⁊ voluntatibus seu desideriis:qz calor cerebri leues ⁊ subtiles ⁊ facile mobiles operaf spūs. Juxta id Gal.ij.tegni:tex.xlij. Et bene mobile in opinionibus calide cōplexionis est:manens vero frigide. Et in b hūtes hmōi cerebꝝ sunt pueris similes qui valde incōstantes in opinionibus ⁊ volūtatibus ⁊ desideriis inueniuntur vt qō nunc his placet statim displiceat: ⁊ qō nunc delectat statim post cōtristet: velocitas tñ permutationis in opinionibus ⁊ volun tatibus inest infantibus ⁊ mulieribus ab humiditate: ſz calidis cerebro a caliditate leuigante spūs ⁊ subtiliāte. Sextū a tactu sumitur qui verus iudex est ⁊ infallibilis propij sensibilis ⁊ caliditatis ⁊ frigiditatis. Cerebrum igitur quod calidū ad tactū assidue sentitur a nā ipsius nō ab accidente vere iudicandū est calide cōplexionis. Septimū signū est faciei rubor: quē calor innatus viuificus efficit sanguinē multiplicās ⁊ ipsum dilatans. Octauū est superfluitatū digestio que a cerebro effundūtur ꝑ palatum ⁊ nares:⁊ equalitas substantie ipsarū puta mediocritas inter subtilitatem ⁊ grossicieꝫ cōparatione ad supfluitateꝫ que defluunt a cerebro frigido ꝓp fortitudinē caliditatis innate cerebri. ¶ Attēde q; signa hec.ij. tegni Gal.ita predocuit tex.xlix. Deiceps vero signa eiuꝫ que in cerebro est caliditatis in his que prius dicta sunt. Rubicūdiora ⁊ calidiora q̄ circa caput omnia. Et que in oculis vene sensibiles. Capilli horū natorum citius in capite nascūtur:multū quidem calidioribus existentibus bñ tēperatis:nigri ⁊ fortes ⁊ crispi fiunt:nō multum vero calidioribus subrubei quidem primo fiunt vnde nigrescunt. Accedentibus vero etatibus calui fiunt:⁊ magis plurimum calidi. Superfluitates vero ꝑm palatum ⁊ nares ⁊ oculos ⁊ aures breues.i.modice ⁊ digeste his sūt q̄ irrepehē sibiliter sani sunt. Repleto aūt aliq̄ capite continue ⁊ maxime eis quando dieram negligenter obseruant hoc tale accidit:plurima quidē sed nō indigesta fiunt superflua. Repletur aūt ⁊ grauatur caput ex cibis calefacientibus:⁊ potibus ⁊ odoribus ⁊ extrinsecus accidentibus oibus calefacientibus in quibus est ⁊ continens nos aer:adhuc autem magis si nō solum calida sit taliuꝫ nā sed ⁊ humida. Breuibus somnis huius temperantie dominant ad hoc ne profundi ipsi fiant.i.habenti hanc cōplexionem sufficit somnus puus vt habet alia translatio:hec Gal.

¶ In.ij.dat.ix.signa cōplexionis cerebri frigide tm̄ sine lapsu patenti in passiuis qualitatibus. Primū est augmentū siue excrescentia in expulsio

nocetur. Vel dicendū q; sanitas multum a temperamēto recedēs sumatur ꝓpz:vt supra cōditionauit. A. Vel dicendū q; sanitas nunc iuuatur a similibus ꝓfiguratis vel equalibus:ꝑm q; determinatuꝫ est in tractatu no stro de conseruatione sanitatis:⁊ iuuatur contrarijs etiā moderato vsu: ⁊ contrariorum vsus est forsan securio: q̄z similium.

a ¶ Significationes vero. ¶ Dic considerandū q; cuꝫ frigidum sit cā indigestionis:superfluitates in cerebro frido sunt multe ⁊ crude:indiget tñ conditione:que dicta est de multitudine:qz posset esse defect⁹ expulsiue aut oppilatio: vnde retinerētur. Capilli sunt plani qz non est calidū corrugās. ¶ Considerandum tñ q; si cū cerebro aliquo frigido ꝓiungi posset potox tortura:posset ēt fieri capilloꝝ crispitudo. Paucitas nigredinis: qz non est calidum tingens. Lanicies autem cum sit langor pili: vt.v.de generatione animalium cito aduenit istis ꝓp frigiditatem: vnde deficit nālis calor ⁊ acquiritur i materia putredo aliqua siue mufulētia:⁊ ex hoc fit canities vt declarauimus in nostro poetico sermone vulgari quē de canicie cōposuimus. Velocitas patiendi ex nocumētis.i.a frigidis rebus:⁊ ideo leuis cā infrigidans addit ad supfluitates:que multiplicāt reumatismos ad pallatum: ⁊ corrizā ad nasum. Dicit vltimo. Stabilitas ⁊c.qz nō est ibi calidum motiuū:vnde fiat iudicioꝝ mutatio ⁊ laz dato vno iudicio: qz ipsi sunt pigri in exercitio etiam cogitio nolunt amplius laborare in iudicando:sed ꝓfirmant iudicium datum:reliqua patent.

b Sicce vero cōplexionis. ¶ Considerandū q; siccum consumēdo humiditates clarificat sensus:vnde supra claritas significat siccitatē. ¶ Considerandum etiā q; sensus sunt clari nō ex temperamento spirituū: qz talis claritas est in corpore tēperato:sed ex organoꝝ mundicie:vnde spiritus venientes ad oculos ⁊ aures inueniunt organa mūda multū. Notētia in vigilando ꝓp priuationē humidi:cuius est somnū inducere:vt.iij.

De partibus

ne supfluitatuꝫ ꝑ palatū ⁊ nares ꝑm q; ex ꝓdictō ꝓdictū est.i. sub hac cōditione q; nō sit in vijs expurgationis cerebri oppilatio vel debilitas expulsiue qua prohibeatur ipsaꝝ effluxio:nā cerebri frigus digestionez debilitat: vnde fit cā multiplicationis supfluitatuꝫ. Secundū signū a capillis sumitur. Et primo qdē ab horū planicie seu rectitudine sine crispatura ꝓp fumos hoꝝ mollificari ⁊ humectari vaporibus humidis frigidi cerebri. Secundo qm̄ versus nigredinē modicū declinant:imo quasi nihil ex penuria tingētis caloris. tertio qz velociter canescit ex multiplicatione phlegmatis in cerebro qō cito putrefit ⁊ muscidatur in aduentu senecte. Adde q; exiles ⁊ tarde nascunt ꝓp hoc cerebrū plus in vaporibus q̄z fumis abūdare ⁊ precipue tempore infantie ⁊ pueritie. Tertiū est pati cito ⁊ faciliter a nocumētis infrigidantibus:sicut aeris ciboꝝ ⁊ potuꝫ qz in habentibus simbolū facilior est transitus:⁊ leduntur quidez a similibus siue crasi facile. Quartū est multiplicatio reumatū ⁊ accidentiuꝫ corize a leui cā sicut oppilationis nariū ⁊ decursus muscilaginū per eas ⁊ aquositatū prius ⁊ sternutationis inde orte ꝓp multiplicationes superfluitatū in cerebro per viam indigestionis ex debilitate caloris ⁊ ꝓp vapores ad cerebrū latos qui illic inspissati recidunt inferius non potēte calore eos resoluere. Quintū est occultatio venaꝝ in oculis:tū ex sanguinis paucitate:tū ex venaꝝ puitate ꝓp frigus cerebri quod oculis cōicatur. Sextuꝫ est multitudo sōni ꝓp inspissationē vapoꝝ latoꝝ ad cerebrū a frigore cerebri:q illic inspissati ligant sensum cōem:⁊ oppilant vias ab ipso ad sensus exteriores. Septimū est q; forma seu maneries hūtis natura cerebꝝ frigidū est cōsimilis forme dormitantis seu somnolenti ſz ipse vigilet:qz caput ei⁹ ponderosum sibi est:⁊ palpebre graues ⁊ totū corpus. Octauū est tarditas seu pigritia motus palpebraꝝ ꝓp descensum supfluitatū ad musculos ꝑ quos eleuant palpebre superiores:ipse.n. sole musculis mouētur:⁊ inferiores gete manent. Et nūc eleuant superiores ꝑ vnicū musculū in medio sui nūc deprimunt ꝑ duos musculos collaterales. Sed tarditas motus de qua b est sermo est tarditas motus eleuationis. Nonū est stabilitas seu perseuerantia in volūtatibus ⁊ ꝓpositis ⁊ opinionibus sicut in senibus maior est cōstantia q̄z in iuuenibus. Juxta illud Gal.ij. teg.tex. xlij. Manens ꝙ frigide. Nā sicut caliditas magis motui ꝓportionat ⁊ instabilitati:sic frigiditas geri magis ⁊ perseuerantie nisi iuncta sibi fuerit humiditas vt in pueris incōstantiam opans. ¶ Attende q; signa hec Gal.ita nos predocuit.ij.tegni. Frigidioris q̄z opz cerebri cognitiones sunt. Plurima supflua ꝑm ꝓprias effluxiones. Et capilli ruffi ⁊ recti ⁊ manentes ⁊ post multū tps nascentes subtiles ⁊ exiles primuꝫ. Et facile a causis frigidis leduntur. Et ꝑm idem tps lesionis catarris ⁊ corizis consumunt. Neq; tangētibus calida q̄ circa caput sunt: neq; inspiciūtur rubea. Et oculoꝝ vene inuisibiles. Et somnolētiores quodāmō sūt:hec ille. ¶ In.iij.dat.iiij.signa cōplexionis cerebri ficce tm̄ sine lapsu patenti,in actiuis. Primū est mūdities meatuū cerebri a supfluitatibus ita q; pauce vel nulle effluunt supfluitates a palato naribus oculis ⁊ auribus ꝓp siccitatem que cū caliditate tēperata cerebri cōsumit vapores ⁊ nō finit superfluitates augmentari. Secundū est claritas sensuū vt visus ⁊ auditus qz neq; spūs neq; organa ipsorū obnubilant ⁊ aggrauantur superfluitatibus. Tertiū est potentia seu vtus in bene tolerādo vigilias ꝓp cōsumptionem facilem vapoꝝ ad cerebrum latoꝝ:qui nisi facile cōsumerentur propter siccitatem cū calore cerebri somnū generarent ⁊ ad ipsum cogerēt illic inspissati super vias spūs. Quartū signū trahitur a capillis quadruplici

de accidēti ⁊ morbo in fine: ⁊ q; siccū est multiplicās materias fumosas: ideo capilli sunt fortes ⁊ velocis natiuitatis: sed aucta siccitate processu etatū consumitur materia: ⁊ ideo fiunt calui. Sunt crispi propter siccitatem corrugantem.

a ¶Sed humide. ¶Dubitat hic: q; dicit q; sensus sunt perturbati. Cōtra q; perturbatio est actōis permutatio siue corruptio q̄ cōparata est: supius siccitati: ⁊ caliditati: sic diminutio ⁊ ablatio friditati ⁊ hūiditati. Dicēdū primo q; hic sumitur perturbatio pro sensuū pigritia siue hebetudine: vñ S. in teg. in hoc. c. dicit: ⁊ sensus hebetes sunt ⁊ hoc ꝓtingit ꝓpter superfluitates occupantes organa sensuū: est igit hec hebetudo opposita claritati: ⁊ est sicut quedā sensationis diminutio. Unde Azarauius in primo suo li. in hoc ca. dicit: est modici sensus. ¶Vel dicēdus q; per accidēs istū cōtingeret esse turbati sensus: vt cum humidū euaporaret ⁊ turbidaret sensuum organa: ⁊ spiritus.

primā. Et velocitas caluitiei. Et crispitudo capillorum. ¶Sed humide[a] complexionis significationes sunt planities capillorum: ⁊ tarditas natiuitatis ipsorum ⁊ tarditas caluitiei: ⁊ perturbatio sensuum. Et multitudo superfluitatum. Et reumatismus. Et profunditas somni. ¶Et calide[b] et sicce complexionis significationes sunt priuatio superfluitatum ⁊ claritas sensuum: ⁊ potentia[c] vigilandi: ⁊ paucitas somni: et velocitas

b ¶Et calide. ¶Hic ponit signa cōplexionū cōpositarū: ⁊ sunt quatuor. ꝑmo ponit signa calide ⁊ sicce. Dicit primo q; signa sunt priuatio superfluitatū: q; tam calidū q̄z siccū cōsumit materiā. Claritas sensuū. ¶Cōsidera q; Aui. cautelosius profert sermonē: quā Bal. qui in hoc ca. dicit: ⁊ perfecti sensibus. Nā ꝑm rei veritatez sensuū perfectio que sequtur perfectionē spūum ⁊ cōplexionē perfectā partiū est in hoie tēperati cerebri: isz sensuū claritas que est ex quadā viarū mūdatione ab humiditatibus superfluis est in hoie calido ⁊ sicco: ⁊ forsan q; hec viarū: scilz organoꝝ sensuū mundificatio est in calido ⁊ sicco maior: q̄z in alio cerebro cōplexionis distēperate: sed nō forsan maior: q̄z in tēperato. Dico maioritate q[a]. imaginari possumus q; in organis sensuū hois tēperati cerebri remaneat aliqua superfluitas: ⁊ nulla remaneat in organis sensuum calidi ⁊ sicci. Certū enim est q; perfectissime suas superfluitates cerebrū tēperatū purgat. Est igit maior mūdicies per quendā excessum siccitatis priuatiuus

orius capillorum in principio: ⁊ fortitudo ipsorum: ⁊ nigredo: ⁊ crispitudo eorum: ⁊ multa caluitiei velocitas: ⁊ calliditas tactus capitis: ⁊ ipsius siccitas cū rubedine manifesta in ipso et in oculo. Et permutatio in voluntatibus ⁊ velocitas in eis ⁊ fortitudo intellectus ⁊ memorie: ⁊ velocitas operationum animaliuz. ¶Significationes[d] vero complexionis calide ⁊ humide sunt iste. Nam si complexio illa non est valde remota

humiditatum accidentalium: immo etiam naturalium.

c ¶Potentia vigilādi. ¶Dia que dicit ꝓcedūt a caliditate ⁊ siccitate: vt notū est ex premissis. ¶Permutatio in volūtatibus: propter caliditū esse motiuū: vnde motus fit iudicioz ⁊ cito fit iudiciū. Fortitudo itellectus i. multū possunt laborare circa actus intelligēdi. s. cogitādi vel estimādi: q; possunt multū vigilare: ⁊ q; habēt spūs multū motiuos ⁊ fortiter. Et memorie ꝓpter siccum. Velocitas opationū aialiū. scilz motiuarū: vnde Azarauius dicit q; sunt vltime agilitatis. Vel forsan. ¶Hic Aui. generalizauit dictū suū q; in oibus alijs operationibus sunt veloces: tā sensibilibus q̄z moralib[a] q̄z motiuis: ⁊ hoc q; habēt caliditū ⁊ siccū que sunt causa velocitatis opationū

d ¶Significatiōes vo. ¶Hic ponit signa complexionis calide ⁊ humide. ⁊ primo quādo non multuz ab equalitate recedit. scdo qñ multū. ibi scda. Qd si ab ea. ¶Dicit primo color bonus q; ꝓpinquus tēperato. s. permixtus ex albo: ⁊ rubeo. Vene tē. q; caliditū ⁊ humiditū dilatant. Tactus calidus lenis ex humido. Superfluitates sunt plures. s. q̄z in calido ⁊ sicco ⁊ q̄z in tēperato. ¶Magis cocte. ¶Contra vi magis q̄z intēperato: ⁊ hoc est falsum: vel q̄z in calido ⁊ siccoꝝ hoc etiaz videt falsum: q; in calido ⁊ sicco cū sint pauce possunt magis vinci q̄z in calido ⁊ humido. Quidā exposuerūt magis cocte q̄z in frigido: ⁊ hoc co acti: ꝓpter rationes predictas: ⁊ ꝓpter. S. dictū in hoc ca. qui non dicit magis cocte: sed dicit superfluitates mediocriter digeste. ¶Dicendū igit aliter q; sermonē suū Aui. refert ad has superfluitates cōparatas superfluitatibus paucis: que apparēt in calido ⁊ sicco: quia ille que in calido ⁊ sicco apparēt: nō debent dici perfecte cocte: q̄z quis sint paucissime: imo sunt ex arse: sed in calido ⁊ humido parū distāte a tēperato sunt digeste: ⁊ nō sic sunt in tēperato: ⁊ ideo he superfluitates calidi ⁊ humidi cerebri sunt medie inter superfluitates cerebri calidi ⁊ sicci: ⁊ superfluitates cerebri tēperati: ⁊ ideo. S. dixit mediocriter digeste. ¶Ad rationē ꝑiam. Cū dī in calido ⁊

Jacobus

modo. Et ꝑmo eqdē ab ipsoꝝ fortitudine: q; fumus ex quo fiūt siccitate cerebri grossatus fortificat. Scdo a velocitate ipsoꝝ ꝓpter fumos cito oriri ⁊ multiplicari ab infantia in sicco cerebro. Tertio a velocitate seu festino aduētu caluitiei. Cōcurrēte etenim siccitate senecte cū siccitate nāli cerebri ꝓsumit materia pilorū: ⁊ ꝺctuz cerebrū anterius a cranio plus distat: vñ minus pōt radici pilorū ꝑbere mām sui cremēti vel ꝺseruationis aut manutenētie. Quarto ex ipsoꝝ crispitudine ꝓpter siccitatē cerebri cripātē atq; ꝺhentē. Juxta id. S. ij. tegni tex. li. Siccioris vo cerebri cognitiones nō supfluū est in effluxionib[a]. Et sensuū pfectiuū est. Ut gilātes vo sunt. Et capillos fortissimos hñt ⁊ citissime ꝓducūt nati crispos magis q̄z rectos: calui vero in breui fiunt: hec ille.

¶In. iij. dat. v. signa cōplonis cerebri humide tm̄. Primum est a capillis: ⁊ hoc triplr. Primo qdē a planitie ipoꝝ ꝓp humiditatē que capillorū mām ibibit mollit ⁊ applanat. Scdo a tarditate sui ort[a]: q; in cōplone humida tpe ifantie plus māe vaporose humide in cerebro abūdāt q̄z fumose sicce de qbus cōiter capilli oriuntur. Tertio a tarditate caluitiei vel a nō caluari: q; capillis in cerebro humido tpe senecte satis materie subministrat ad hoc vt pfistāt ⁊ pseuerēt: nec fit ꝺctio ⁊ elōgatio cerebri a cranio in humido cerebro sicut in sicco: vnde fit caluities. Scdz signū est ptur batio sensuū: q; in humido cerebro sensitiui spūs grossiores fiūt ⁊ tenebrosiores: ⁊ humiditates ad organa sensuuz a cerebro effluūt qb[a] obnubilant ⁊ aggraueāt. Tertiū est multiplicatio supfluitatū: qm̄ excedens cerebri humiditas innatū calorē ipsius obtūdit: vnde diminuta digestione supfluitates ipsius augent. Quartū est reumatismus frequēter ꝓtingēs ex multitudine supfluitatū in humido cerebro: que late inferius tū suo pōdere: tū pellēte cerebro reumata efficiūt puta catarros bracos ⁊ corizas. Quintū est pfunditas somni pp multitudinē humiditatis que sensum cōem ligat ⁊ opprimit ⁊ vias spūuz ad sensum obturat. Jurta id S. ij. tegni. tex. li. Humidioris ꝺo cerebri capilli plani ⁊ non oīno calui sunt: ⁊ sensus hebetes sunt: ⁊ superfluitatuz multitudo. Et ꝑ quidē sunt signa distemperantiarum simplicium cerebri.

Et calide. ¶In hac. iij. pte primo agit de signis cōplonis calide ⁊ sicce nālis cerebri. Scdo de signis calide ⁊ humide: ibi[_] Significatiōes vo_] Tertio de signis frigide ⁊ sicce: ibi[_] Significationes aūt_] Quarto de signis frigide ⁊ humide: ibi[_] In cōplone aūt_] Quinto remittit nos de signis apatu ad seqntia: ibi[_] Apatū vo_] ¶In prima particula dat. x. signa cōplonis cerebri calide ⁊ sicce fm natura. Primū est ꝑuatio seu carētia supfluitatū grossarū grauiuz per palatū aut nares aut oculos aut aures: has enim ꝓsumūt vel fieri ꝓhibēt fortis calor cerebri ⁊ ipsius siccitas. Sed in isto cerebro non est carētia supfluitatū fumosarū leuiū: imo in his abūdat. Scdm signū est claritas sensuū vt visus ⁊ auditus. In hoc enim cerebro sensitiui spūs sunt multi mobiles clari[a] ⁊ subtiles ⁊ organa sensuū leuia mūda nō obūbrata supfluitatibus. Tertiū est potētia aut virtus bñ vigilandi ꝓpter vapores ad cerebrū latos facillime ꝓsumitū caliditate: tuz siccitate qbus ꝓhibent illic in spissari ⁊ vias claudē a cerebro ad sensus. Quartū est somni paucitas: sic q; cerebrū hoc hñs remisse ⁊ leuiter non ꝓfunde dormit ⁊ cito expgefit: eo q; vapores sursum inspissati in radice sensuū faciētes somnū cito subtiliant ⁊ resoluunt a calore cerebri cuz siccitate. Quintū a capillis qntupliciter sumit. Et primo qdē a velocitate sui ort[a] in pncipio. Sepe etenim ante exitū fetus ab vtero materno nascunt capilli sup tale cerebrū: ⁊ aliquādo statiz post exitū fetus ab vtero: ⁊ pili barbe tēpestiue veniūt propter hoc q; fumi multiplicant in tali cerebro ab exordio vite ⁊ adeo abū-

De partibus

dāt circa pn[m]etatis pollutionis q; pili barbe tūc nasci incipiūt ⁊ erūpere Scdo ab ipsoꝝ fortitudine pp caliditatē ⁊ siccitatē que fumos multiplicāt ⁊ ipsos ingrossant ex qbus capilli grossi ⁊ fortes fiūt. Tertio a nigredine ꝓpter adustionē grossoꝝ fumoꝝ a calido ⁊ sicco de qbus fiūt. Quarto a crispitudine ꝓpter siccitatē ꝺctionē substātie pilorū a forti calore cū siccitate. Quinto a multa velocitate seu festino aduētu caluitiei: tum q; materia cito ꝓsumit ex qua pili fiunt puero cerebro ad desiccationē etatis suā fortez cum nāli: tuz q; cutis in qua capilloꝝ figunt radices adeo dura fit ⁊ velut restea q; fumi terrestres grossi cōpacti quo pili fouenf ampli[a] per eā trāsire non possunt: tum q; cerebruz siccitate nimia anterius eon tractū ab osse cranei distātius reddit. Sextū est caliditas ⁊ siccitas capiti tactu ꝑcepte nō ex aduētitio neq; per accidēs vt ex sole ⁊ igne sed a natura. Septimū est manifesta rubedo capitis seu vultus ⁊ oculoꝝ ꝓp multū sanguinē ad cerebruz attrahi per fortē calorē ⁊ spiritus plurimos in hoc generari. Octauū est velox ꝑmutatio in volūtatibus ⁊ ꝓpositis ⁊ opinionibus. Et velocitas seu festinātia in executione agēdoꝝ ꝓpter subtilitatē ⁊ mobilitatē ⁊ caliditatē spūuz aialiū ⁊ humoꝝ cerebri. Nonū est fortitudo intellectus ⁊ memorie ꝓpter multitudinē spūum claroꝝ aialiuz ⁊ sinceritatē ac emūdationē ventriculorū a supfluitatibus humoralibus in qbus virtutes ille sunt infite que vtreq; fuit intellectui practico. scilz ⁊ speculatiuo ⁊ siccitas cerebri huius ⁊ maxime ventriculi ꝺfert fortitudini memoratiue: qm̄ coadiuuat ad fortē retentionē. Decimū est velocitas operationū aialiū ap̄hensiuaꝝ deintus ⁊ deforis ⁊ opationū voluntarie motiuaꝝ: tam ꝺperatiuaꝝ q̄z impatiuaꝝ per causas dictas in signo. viij. Juxta id. S. ij. tegni tex. lij. Cōposita qdē calida ⁊ sicca. Prima qdē fm quā nō abundātes sunt in supfluitatibus: sed perfecti sensibus ⁊ vigilantissimi ⁊ calui fiunt citius. Prima tm̄ generatio capilloꝝ citissima est eis ⁊ plenissima ⁊ nigri capilli ⁊ crispi fiunt ⁊ calidi sunt tā gentibus ⁊ rubi-

¶In. ij. dat ꝑmo. vi. signa calide cōplo- [_cūdi vsq; ad status repositionis ⁊ humide natura nō remote plurimū ab eqlitate seu tēperamēto. Primū est color bonus floridus viuidus in facie tota decēter pmixtus ex albo ⁊ rubeo: q; sanguis bonus in cerebro hoc dñat nō multū elōgatus a tēperamēto cui[a] est talē efficē colorē. Scdm est manifestatio venarū in facie ⁊ in oculis ex sanguinis abūdātia. Tertiū est tact[a] calidus ⁊ lenis. i. ꝑceptio manifesta ad tactū caliditatis ⁊ lenitatis in exteriorib[a] capitis: ca liditatis qdē ꝓpter caliditatē cerebri: lēitatis ꝺo ꝓpter eius humiditatē. Quartū est abūdātia supfluitatē pluscz̄ in cerebro calido ⁊ sicco ꝓpter ipsum humiditatis: sed sunt magis cocte q̄z in cōplonib[a] fridis pp fortitudinē inati caloris ipsas maturātis. Quintū a capillis triplr sumit. Primo a planitie pp humiditatē. Scdo a colore per declinationē ad glaucedinē seu ruffedinē pp calitatē sic ipsos tingētē. tertio a tarde aut nunq̄z caluescere pp sufficiētē humiditatē fine magno calore. Sextū sumit a velociter calefieri ⁊ humectari ab occursu calidoꝝ ⁊ hūidoꝝ vt aeris ciboꝝ ⁊ potuū pp omogeneitatē cuz cerebro tali in cōplone. Juxta id. S. ij. teg. tex. liij. Si vo humiditas accedat calitati: parū qdē sup egrediētib[a] vtriusq; mediocritatē fit bonus color ⁊ caliditas: ⁊ in oculis vene magne: ⁊ supfluitates plurime mediocriter digeste ⁊ capilli recti ⁊ subrubei: ⁊ non calui fiunt facile. Replenf aūt ⁊ grauātur capita calefaciētibus. Si vero humectētur multomagis statim supabundātiaz habēt superfluitatum: hec Galie. ¶Secūdo dat prin. v. signa cōplexionis calide ⁊ humide cerebri multuz elongate a tēperamēto. Primū est q; cerebrum talis cōplexionis est egrotatiuum seu aptum egrotare recipiēs casus calidi ⁊ frigidi sicq; ab vtroq; sibi occurrente faciliter leditur. A calido qdē quoniā augmē-

tat discrasiam

lido ⁊ ficco sunt magis digeste:q; magis victe. ¶Dicēdū q; ex hoc sunt etarse vel aduste:⁊ nō perfectius digeste. Capilli plani:q; calidū propter humiditatē quā habet secū nō est acutū corrugās:⁊ incrispās:⁊ ideo nō fortiter tingit: vnde sunt glauci:⁊ propter humiditatem non deficit materia:⁊ ideo non cito caluī fiunt ⁊c.

a ¶Quod si. ¶Cōsiderandū q; illud cerebrū aggregat multa supflua: ⁊ ideo paratū est cadere in egritudines materiales: vnde dicit egrotatiuum vel egrotās:q; habet sanitatē suā:ita propinquā termino egritudinis: quia pī tempore stat infirmus q̄ san⁹:ni fi forsan sibi multuz p:o uideat:⁊ ideo incurrunt putridas egritudines in substātia:q; a principio intrinseco:⁊ ideo sunt perturbati sensus ⁊c. ¶Dubitaf q; dicit q; recipiūt casus calidi et frigidi.i. cadūt ⁊ distēperantur a calidis ⁊ frigidis. Cōtra q; Gal. dicit de istis: q; bene viuūt in vēto frigido scilz boreali. Itē immoderata distēperantia iuuaf a cōtrario. ¶Dicē dū primo q; per casum calidi ⁊ frigidi itelligit egritudines materiales de humiditatibus frigidis vel calidis. Mā istud cerebrū calidū attrahē potest qui q̄z humo:qui dñetur in partibus propinqs:⁊ ideo pōt incurrere morbos frigidos ⁊ calidos. Vel propter multā materiā per viā suffocationis recipit casum in frigidū morbū. ¶Vel aliter q; per casuz calidi ⁊ frigidi intelligit velocitatē receptionis ipressionis vtriusq;:q; propter raritatē cito penetraf a calido ⁊ frigido. ¶Vel aliter q; per se illud cerebrū iuuatur frigidis ⁊ ficcis:vt borrea. Sed per accidēs scilicet propter expressiones quā facit potest ledere: vnde borrea inueniente capita plena fiunt in eis catarri corize:ophtalmie:hic enim exprimit cerebruz vt manus spongiam plenam aqua:vt tertia apho. Cōmentato: super apho xiij. Si autem austrina hyems.

b ¶Videbit somnia pmutabilia.i.sōnia facientia cū permutare ⁊ moueri:⁊ loqui quasi vigilet:⁊ causa est:q; humidū in eis abūdans facit sōnū. Calidū aūt euaporans ⁊ mouēs inducit in eum diuersas fantasias:⁊ mouēdo reducit que gesta sunt:aut proposita erāt fieri:aut nouas fantasias inducit. ¶Hic caderet inuestigatio:que fit in tegni:scilz quare nō potuit mānones in cōplone ca.⁊ sic.⁊ posuit eas in cōplexione.f.⁊ hu. Laderet etiā dubiū hic sicut ibi:an dormiēs possit exercē opera vigilantis: que hic obmittimus sicut cōia:q; ibi diffuse diximus.

c ¶Significationes aūt. ¶Quemcūq; hic dicuntur sunt nota:frigidū enim ⁊ siccū habēt mortificare calorē:occultare venas:tardare ortū capilloz:q; frigiditas nō permittit eleuari fumū: nec tingit capillos:ideo sunt castanei.i.subruffi:q; tēdūt ad albedinē quasi obscurā:⁊ q; paucus surgit fumus:ideo capilli sunt subtiles:⁊ si frigidū est vincens:⁊ siccum est parū nō cito caluescunt:q; nō cito consumitur materia capillorū. Mo

Jacobus

tat discrasiā ipsius. A frigido ℣o q; sibi obuiās retinet interius fumos ⁊ vapores in ḡbus abūdat ⁊ facile incurrit egritudines putridas in substātia sua pp supabūdātiā sanguinis. Scōm est grauitas ⁊ pturbatio sensuū in hīte tale cerebrū:tū q; spūs aiales eius sunt grossi ⁊ turbidi multitudine humiditatis ⁊ vapoz eius:tū q; organa sensuū humiditatib⁹ repleta aggrauant. Tertiū est debilitas suoz oculoz pp repletionē supabundantē vapoz ⁊ sanguis qua graues reddunt obtusi ⁊ hebetes. Quartuz est vix posse a somno abstinē cū hora affuerit ꝓpter multitudinez mulcebriū vapoz replētiū cerebrū:qbus inspissatis in anteriorib⁹ vie spūz sensuū claudunt ⁊ dormire cogūt. Quintū est in sōnis fantastice videre pmutata somnia vt sanguis effusiones vel natare in sanguine vel superflue cruētare. Juxta id. B. ij. teg. tex. liij. Qui ℣o ad plurimū humiditati ⁊ caliditatis veniunt egrū his caput ⁊ supfluitatibus plenū. Et facile ex calefaciētibus ex humectātibus ledif. Mothus ℣o.i. meridionalis ventus his semp ꝑius. Optime ℣o in borea degunt: neq; excitari pñt vsq; ad multū:⁊ ad somnū puertētes seipos simul ⁊ grauant dormiētes ⁊ vigilātes:⁊ fantasias vidēt ⁊ sensus sunt impfecti:b. B. ibi. ¶Deinde subdit illic. iiij. regulas. Prima est:si ℣o multū est tēperato calidius cerebꝝ parū ℣o humidius remanebūt calide craseos.i. cōplonis significatiōes. Miscebunt aūt eis leuiter humiditatū cognitiōes. Scda est:si multo q dē sit humidius cerebrū paulo ℣o calidius manifeste qdem erūt ⁊ vehemētes humiditatis:leues ℣o caliditatis cognitiōes. Tertia est:q; si ambe qualitates intēdunt ⁊ signa erūt intēsiora:si ℣o remisse fuerint remittunt ⁊ signa. Quarta est:cōis ℣o ratio hec in olbus distēperatijs ſm cōplexionē.s.q; prędñantis qualitatis signa sunt manifestiora:⁊ si due ꝑdominentur tunc ambarum signa manifeste apparent.

¶In. iij. dat. ix. signa frigide ⁊ ficce cōplonis naturalis cerebri. Primū est q; caput est frigidi tactus.i. ad tactū frigidū sentitur in exteriorib⁹ propter interiorē cerebri frigiditatē. Scōm est:q; facies color est ab obiectus ideſt fuscus pallidus nō viuus floridus ex diminutione caloris ⁊ sanguinis ⁊ ex abūdantia frigoris ⁊ melācolie. Tertiuz est:q; vene occultantur in vultu ⁊ oculis:tum q; parue sunt ꝓpter frigiditatē:tum q; paucus est in eis sanguis. ¶Quartū est a capillis:⁊ hoc est quadrupliciter. Primo a tarditate nascētie ipsoz propter cerebri frigus qō in prima etate non fumos terrestres:vnde pili fiunt:sed vapores potius humidos multiplicat. Scdo a calore castaneali seu fili colori castaneorū declināti ad fuscuz propter melācoliaz. Tertio ab ipsoz subtilitate seu gracilitate ꝓpter frigus cerebri quod hoz materiam inspissare est impos ⁊ amplos sibi preparare poros per quos pil exeant fortes ⁊ grossi. Quarto a tarditate caluitiei maxime si siccitas nō prediētur frigiditati quoniā per viam indi

cētur frigidis: ſm cōditiones predictas: q; extrinsecus ⁊ intrinsecus occurrētibus. Vel ſm cōditiones predictas supra: vbi dixit: q; si sanitas est multū extra equalitatē nocentur similibus ⁊ iuuātur cōtrarijs: sed si nō fit multū extra iuuanf filibus:⁊ hoc innuit supra ca. de signis ex ꝓuenientia ⁊ diuersificatione. Apparet spasmus:⁊ p:o.i. ꝯtractio: q; statim fit in facie ſm formā senio. Fit sanitas instabilis. Dicif q; hoc est propter malā regiminis: cuz enim bñ se regūt bene habent ⁊ ecōtra. Iste modus est cōis ⁊ alijs. ¶Cōsiderādū igitur q; isti paulatiz aggregant supfluitates: qm frigidū aggregat: et siccū ꝓsumit:⁊ ideo non subito ꝯgregāt multam supfluitatē. facto igif cumulo grauātur:⁊ eo expulso bene hñt:⁊ tūc iterū cumulant: ⁊ ideo dixit: qñq; enim est leuitas capitis ⁊c.

¶Significationes autem complexionis frigide ⁊ sicce sunt iste. Nam caput est frigidi tactus. Abiectus color: vene sunt in ipso occulte ⁊ in oculis: tardus capillorum ortus:⁊ sunt castanei:⁊ subtiles. Tarditas caluitiei proprie si non est magis dominans eius siccitas q̄z frigiditas. Et nocetur frigidis ſm condiciones predictas ⁊ sensus sunt clari in infantia sua. Et cum procedit in etate debilitatur velociter ⁊ senescit:⁊ apparent spasmus ⁊ cōtractio in partibus capitis eius. Et fit eius sanitas instabilis.

¶Dubitatur an isti in puericia hēant sensus perfectiores q̄z tēperati pueri. Videtur q; fic: q; que dicunf de istis distēperantijs: dicunf in cōparatiōe ad tēperata corpa. Amplius cerebrū frigidū ⁊ siccū tēperaf in puericia, ꝓpter caliditatē ⁊ humiditatē etatiuā: sicut aīal frigiduz ⁊ siccū: vt capra tēperaf in prima etate: vnde caro edi cōmendaf: sed cerebrū tēperatū augef in caliditate ⁊ humiditate. ¶In ꝯrium q; pfectio operationū sequit tēperamētū: sed hō cerebri tēperati est tēperat⁹ in omni etate. De hac qōne plixe diximus in tegni. ¶Hic tñ sciendū q; opinio illoꝝ dini fuit: q; in cerebro frigido ⁊ sicco in etate puericie sit maior sensuum pfectio in se: sed nō respectu ad intellectū. Differūt enim he pfectiones: q; in cane est pfectio virtutis odoratiue in se: sed nō respectu intellectus ¶Hūc modū dicēdi iam ip:obauimus:⁊ ostēdimus q; pfectio sensuum qua perfecte cognoscif sensibile quocūq; modo noietur illa est que dicif pfectio respectu itellectus: ita q; cū reducif ad cogitationē ſm gradū cognitionis ⁊ trāslationē de ordine in ordinē: tūc intellectus itelligit: ⁊ iō si odoratiua virtus canis esset in hoīe perfectioreꝝ scientiā hēremus de odorabilib⁹: hec sunt dicta ꝓfuse. Aliter rñdet Thadeus ⁊ dicit q; absolute in puero frigidi ⁊ sicci cerebri sensus sunt pfectiores absolute: q̄z in tēperato: sed nō vt habet ꝓportionē ⁊ respectū ad alias etates:⁊ vult dicere q; cerebrū fridū ⁊ siccū petioraf in pcessu etatis: sed tēparū melioratur Ista rūsio coincidit cū pmissa. Dicendū igif ſm alios ad pñs q; in puero cēbri tēpati est iter oēs pueros maior sensuū pfectio:⁊ sic maioz q̄z in frigido ⁊ sicco cerebro. ratio est: q; ad tēperamētū sequitur perfectio operationū: cum de hoc tēperamento medici loquantur: sed tēperatū cerebrū ſm omnē etatē est tēperatū: licet magis in etate: perfecta igif in puericia perfectiores sensus hēbit q̄z alij pueri:⁊ in iuuētute q̄z alij iuuenes:⁊ i senectute q̄z senes alij:tñ frigidus ⁊ siccus in cerebro: q; hz organa expurgata supfluitatibus:⁊ siccitas ⁊ hūiditas cōplonalis satis tēperanf per calidū ⁊ humidū etatis:iō sensus sunt tūc multū clari: sed ꝓcedente etate

De partibus

gestionis superfluitates crude ⁊ humectātes in cerebro hoc fiunt p:ohibētes sinciput cito depilari seu caluescere. Quintuz est: facile ledi a frigidis sibi occurrētibus: vt aere ⁊ cibis ⁊ potibus frigidis ⁊ medicinis: qa discrasiam ipsius augmētant ſm predictas cōditiones: vt q; discrasia sit correspondēs dñio humoz ⁊ regioni vel ecōuerso. Vel intellige hic per predictas cōditiones si lapsus fuerit magnus vel in cerebro vel in occurrētibus ⁊ multū elōgatus a tēperamento. Sextū est: q; sensus sunt in tali cerebro clari in infantia: quia cōplexio etatis infantie calida ⁊ humida corrigit lapsum naturalis cōplexionis frigide ⁊ ficce ⁊ reddit ipsam p:o suo tēpore quasi tēperataz: sed aduenīte p:ouecta etate sensus i hoc cerebro cito emarcescūt ⁊ debilitātur: quoniā spūs aiales eius sunt pauci ⁊ turbidi: ⁊ sanguis ex quo generari debēt est paucus terrestris. Septimū est: q; velociter in processu etatis debilitatur ⁊ senescit hoc tale cerebrū: q; naturalis eius cōplexio filis videtur esse senectuti: de qua Galien⁹ v. morbi. c. ij. ait. Senectus enim nihil aliud est q̄z mala cōplexio frigida ⁊ sicca. Octauū est cōtractio ⁊ spasmus in partib⁹ capitis huiusmodi cerebri propter frigiditatē ⁊ siccitatē quibus nerui ⁊ chorde tēsi cōtrahūtur ⁊ cutis rugaf effeta ⁊ terrestris ⁊ nō fota sanguine. Nonū est incōstātia vel instabilitas siue sanitatis: nā qnādoq; leuitas tali cerebro inest et aptio bona suarū viaruz quādo diligēti custodia regitur. Et quandoq; graue est ⁊ oppilatū per modicū excessum in cibis ⁊ potibus vel dū parū friget aut vētis se obijcit. Maz sua virtus digestiua debilis defectu caloris ⁊ humiditatis facile leditur: vnde in eo crescunt superfluitates quibus aggrauatur ⁊ oppilaf. Juxta illud Galieni. ij. tegni tex. liiij. Frigide ℣o simul ⁊ ficce crases idest cōplexione cerebri frigiduz ⁊ sine colore perficiūt caput quantuz est in ipsis. Semp enim oportet meminisse eius que in ꝓncipio determinationis dicta sunt. Cōsiderandū autē quantū ex humoz crasi alteranf que circa illud sunt. Statiz ℣o huius crases sine venis circa oculos sunt. Et a frigidis causis cito ledūtur: ideoq; inequaliter sunt sani. Aliquādo qdem leuissima sunt capita ⁊ nō sunt superflue effluxiones. Aliquādo ℣o corizis ⁊ catarris ex paruis causis cito consumunf. Sensus ℣o eis in puericia qdez perfecti: prouectis ℣o emarcescūt citius. Et vt breuiter dicam cito senes circa caput sunt oēs: ideoq; canescunt citius. Capilli ℣o eis natis quidē veniunt vix exiles ⁊ ruffi: accedēte ℣o tēpore: dominātē quidē amplius frigiditate q̄z siccitate non calui fiunt plurimū. Ecōtrario ℣o si accidat siccitatē quidē amplius dominari humiditate: friditatem ℣o caliditate: parum hmōi calui fiūt: hec Gal.

¶In quarta dat sex signa cōplexionis frigide ⁊ humide naturalis cerebri. Primum est multitudo ⁊ profunditas somni ex multiplicatiōe grossoruz phlegmatū in talī cerebro: qbus oppilantur diu ⁊ fortiter vie spi.

Universidad de Deusto Biblioteca

ducta siccitate t frigiditate ipsi debilitant. Ad ꝺria ad primū dicēduz ꝙ nō oia dicūtur respectu tēperati: sed qñqz vna discretā alijs cōparam⁹. ¶Ad scḋaz dicendū ꝙ edus pōt cōparari ad suā opationez: t vt sic edus tēperatus pfectius opaꝝ in pueritia q̄ edus frigidus t siccus. v.g. si sua opatio sit bellare inseq̄ns suā cōplexionez perfectius bellabit edus tēperatus q̄ frigidus t siccus: vel pōt cōparari edus: vt cibus nr: t vt sic deberet fieri cōparatio de alali tēpato. v.g. de starna t edo: t tūc si starna: q: cibus tēperat⁹ est nobis conformior q̄ edus: tūc adhuc starna in pueritia est nobis ꝓformior q̄ edus: t sic ꝯ cerebrum siccū tēperet in pueritia frigiduz t nō tñ pōt acq rere pfectionem tēperamēti: quam habet puer cerebri temperati.

a ¶In cōplexione. ¶Que dicit sunt nota: cū oia hec signa sint effectus frigidi t humidi.

b ¶Apatū t reliquoꝝ vt malarū cōpositionuz dicemus in distinctionibus. i. in pticularibus capitulis. Et considera ꝙ vbi. A. logtur de dispōnibus euenientibus in cōceptiōe debebat loq de apatibus: sed excusat se: q: est fmo indigēs fmone pticulariori. Ex quo vides ꝙ apata t cōplexiones pōt fieri ex concep tiōe: sicut apparet qui nascit cū aqua in capite. Ista aūt apata sunt egritudines nunc: t ideo non omnis dispositio ab vtero cōtracta est sanitas: vt cōiter dicitur. ¶De signis cuiuslꝫ egritudinū capiti. Laꝑ. xviij.

Quandoqz enim est leuitas capitis: et viarum apertio. Et quandoqz est econtrario. ¶In complexione[a] autez frigida t humida est homo multi somni t ꝓfundus in ipso: malorum sensuuz: piger tardus multe euacuationis superfluitatum a capite: t significant ipsam tarditas caluitiei: t velocitas euētus reumatisinorum. ¶Apostematuz[b] vero significationes t reliquorum dicemus in distinctionibus.

¶De signis cuiuslꝫ egritudinum capitis. Capitulum. xviij.

b Oc capituluz[c]

t quod est ante ipsuz sunt sicut conclusiones principiorū que dedimus de significationibus dispositionum capitis. ¶Et oportet quidem vt has significationes seruemus. t non sit necessarium ipsum dicere in particularibus.

¶De signis malicie cōplexionis calide sine materia. Capitulum. xix.

i Psam significant[d]

inflammatio cum priuatione gravitatis t vigilie t inquietudo se iterare in vnoquoqz capitulorum in quo loquemur de egritudinibus partiuz capitis. ¶Quod si iterabimus eas in alio capitulo iterabimus eas vt illud sit adiuuans ad qualitatem redeundi ad hos canonos in. c. alijs in quibus iā cōtenti erimus: fm ꝙ erit de eis que attulimus in illo ca. vno. ¶Et similiter oportet vt animā tuam super illud quiescere facias de reditiōe ad canones vniuersales in curis particularibus capitj nisi in quo in vniuersalibus nō est dictū t est necessarium ipsum dicere in particularibus.

¶De signis malicie cōplexionis calide sine materia. Capitulum. xix.

d Psam significat.

¶Hic exeqtur. t primo ponit signa malarū cōplexionū

i sine materia. scḋo cū materia. ibi fa[Colerice quidē]Prima in. v. primo ponit signa simpliciū. scḋo cōpositaruz. ibi secūda

De partibus

[Cōmixtio]

Jacobus

rituū a sensu cōi ad pticulares. Scḋm est malicia sensuū. i. debilitas t hebetudo cū pōderositate pp penuriā t grossitiē spūum aialiū t oppssionē organoꝝ suoꝝ a prima humiditate. Tertiū est ꝙ hns ꝺ cerebrū est piger t tardus in opib⁹ suis: qñ spūs ipsius motiui sunt grossi nō leues: t iporū nerui chorde t musculi graues t imagines pp multitudinez supfluitatū qbus ibibūtur. Quartū est supfluitatū multitudo a capite defluēriuz ꝑ palatū t nares multiplicationē phlegmatū t humiditatū aquosarū crudarū ex defectu digōnis ob friditatē t humiditatez cerebri qbus impedit digestiu⁹ calor pene suffocat⁹. Quintū est: tarditas imo nō aduētus caluitiei ꝓpter supfluā t assiduā cerebri humiditatē in toto tpe singularū etatū. Sextū est velocitas euētus reumatū puta catarroruz corizaꝝ bracoꝝ eo ꝙ ꝺ cerebrū assidue plenū est supfluitatibus q̄s vētus modicus vel extrinsecū frigus obuiās ei facilr excutit ad iferiora coopāte ad id sua gravitate qua tēdit iferius. Juxta illud. B. ij. teg. tex. lv. Humide vo t frigide crases cēbri grauiter faciūt dormientes t sonolētos: t inutiles sensibus t facile patientes a frigore: t facile repletos caput: t facile patientes catarrū aut cortzā neqz calui fiūt hmōi.

¶In. v. dicit ꝙ sigtiones apatū cerebri t reliquoꝝ morboꝝ ipsius dicent inferius in distinctionibus. i. tractatibus t capitulis propꝛijs de eis.

¶De signis cuiuslꝫ egritudinum capitis. Capitulum. xviij.

Oc capitulum.

¶In ꝺ. c. ꝑmo agit de quentia eius cū pore. Scḋo de ꝑmēdādo memorie q̄ in eo dicunt: ibi[Et opz qdē]Tertio de cā repetitiōis inferius quorūdā ꝺ dictoꝝ: ibi[Qd̄ si iterabimus]

h Quarto de redeūdo ad canones vles capli vltimi trac. pntis in pticularibus curis egritudinū capitis: ibi[Et silr opz]¶Attēde ꝙ rubrica capituli isti⁹ est titulus gnalis totius text⁹ seqntis vsqz ad capm vltimū istius trac. exclusiue in quo agit de signis cuiuslꝫ egritudinū capitis cōplonaliū accitaliū post q̄s actū est in pcedēti ca. de signis cuiuslꝫ malarū cōplexionū capitis nāliū: que in ꝓceptione accidūt: lz alie sint in hoc toto textu spāles rubrice fm diuersitates malarū cōplexionum accidentalium.

¶In. i. parte dicit ꝙ hoc capm. i. tota ista lra que est vsqz ad capitulū vltimū trac. pntis: t capitulū imediate pcedēs sunt velut ꝓclones ꝓncipiorū que data sunt in ꝓoribus capls huius trac. sup sigtionibus dispōnuz cerebri. s. sanitatis egritudis t neutralitatis eius: cōprehendūt. n. sigtiones assūptas ab opationibus vtutū sensitiuaꝝ interioꝝ t exterioꝝ t voluntarie motiuarū t nāliū t assumptas a grauitate t lenitate t caliditate t friditate t doloribus cerebri t assūptas a mēbris que sunt cerebro velut propagines t a conuenientibus t nocentibus t a velocitate passionis t tarditate eius.

Et oportet.

¶In. ij. dicit ꝙ sigtiones cōplonū cerebri nāliū date in. c. pcedēti t nō nāliū dāde statiz diligēter fiāde sūt t mēorie cōmēdāde: vt eas iterare nō oporteat in. c. quolz vbi tractabit de egritudibus ptiū capitis in quaꝝ cura necessariū est scire cōplexionē cerebri ad recte ordinādū regimē in sex rebus nō nālibus t euacuationes phlebotomie t pharmacie tā vniuersales q̄s particulares.

Quod si iterabimus.

¶In. iij. dicit ꝙ si sigtiones cōplexionū cerebri mō dictas t stati dicēdas iteret i aliquo seqntiū capꝛ: iterabit eas ad hāc itētionez vt hec iteratio nos adiuuet ad qlitatē seu modū redeūdi ad hos gnales canones in caplis alijs spālib⁹ in qbus erit ꝓtētus iterare aliqd de hic dictis fm ꝙ erit de eis que attulit in illo capitulo vnico. s. capitulo isto de cōplexionibus accitalibus vel ca. pcedenti de cōplexionibus nālibus.

Et similiter.

¶In. iiij. inuit ꝙ sicut memorie cōmēdāde sūt sigtiones cōplonū cerebri descripte ꝺ t ad ipas redeūdū est in descriptiōib⁹ spālibus sigtionū egritudinū capitis: sic canones cure passionū capitis gnalr dati. c. vlt. tracta. pntis memorie fortiter sunt ipimēdi t tenaciter in ipa figēdi. Et ad ipsos recurreduz est in curis morboꝝ partiū capitis vt ait ꝓnceps. Et silr opz vt gesce facias aiam tuā. i. figas tuos itellectū t memoriā sup illud qd facē opz de reditōe seu recursu ad canones vles datos. c. vlt. trac. pntis qñ ꝓuenies ad curas particulares egritudinū capitis t ptiū ei⁹ exceptis canōibus de qb⁹ in. c. gnali nō est fcā mētio t est necessariū vt ipsi dicant vel iserant in caplis de spālib⁹ curis. Ex qb⁹ appet ꝙ ꝓpa rubrica seu ꝓpus titulus text⁹ pntis vt faciat capm per se cōpletū est de modis recipiēdi t retinēdi capm pcedēs t tertiū sequentē vsqz ad capitulum vltimum tractatus presentis.

¶De signis malicie complexionis calide sine materia. Laꝑ. xix.

Psam significat.

¶In ꝺ. c. dat. ix. signa male cōplonis calide cerebri accitalis sine mā.]Primū est inflāmatio capitis manifesta tactui ꝑ caliditatē extraneā cerebri. Scḋz est deficiētia seu ꝓuatio gravitatis capitis qua significat ꝙ cōplo ista sine mā est que caput aggrauet. Tertiū signū est vigilie plurime: qz fortis calor extraneus cerebri subtiliat vapores t ipsos resoluit ex qbus deberet sonus ꝓuocari ipsis ispissatis t oppilantibus vias spūuz ad organa sensuū. Quartū est mobilitas t ingetudo corpaliū motuū volūtarioꝝ ꝓpter calitatē t subtilitatē t mobilitatē spūuz motus: t qñ radix t organa motꝰ sunt leues agiles nullis onerate supfluitatibus. Quintū signū est pmutatio in imaginationibus per

quam

[Cōmixtio]Prima in quatuor: t patet. ¶Considerādum q̄ Auicē. ponit signa complexionum t apostematū: vt apparebit: non autem solute continuitatis t malarum compositionuz: quia sunt nota ad visum scilicet solutio a causa extrinseca: t cōpositio mala scilicet figure t quantitatis: male autem cōpositiones intrinsece: vt oppilationes viarum t receptaculorum cognoscentur in particularibus capitulis. ¶Considerandū q̄ hic per maliciaz complexionis intelligit malicia egritudinalem: que faciat actu corpus lesuz in opationibus suis. Dicit ergo inflāmatio: scilz sensata ab infirmo t medico tangente.

a ¶Rubedo. ¶Lōtra quia hic nō est materia. ¶Dicenduz q̄ calor attrahit: vel generat materiam. Alia sunt nota ex predictis. Nam fere eadē signa sunt complexionum malarum natiuarū t ex tempore: nisi q̄ ille: vt plurimuz sunt sane: et ideo disponūt corpus eū dispositione in capillis t alijs: vt facit propria sanitas. Iste autem sunt egre: que operationes ledunt. Et ideo hic ponūtur plura signa operationuz lesarum: scilz etiā alia signa ponantur.

¶De signis malicie cōplexiōis fridē tē. La.xx.

Jacobus quam intelligit velox trāsmutatio de imaginatione in imaginationē propter mobilitatē t incōstantiā imaginatiuox spūum inflāmatox t cōmotox ab extranea cerebri caliditate. Vel intelligit pmutatio actionū imaginatiue virtutis a propria natura eius quā Galienus corruptionē actionis vel corruptā actiōez appellare solet: sed hec plus ptingit i mala cēbri cōplexione calida māli q̄z in nō materiali. Sextū est cogitatio vel velocitas in motibus ire: q: sanguis calore extraneo cerebri inflāmat t estuās ebullit: t sibi aiales spūs. Septimuz est rubedo oculox t etiā vultus propter sanguis inflāmationē ab extraneo t excedēti calore cerebri. Octauū est iuuari a frigidis aere cibo potu t medicis moderato vsu: q: cōtraria ptrarijs curantur. Nonū est ledi a calidis aere cibo potu t medicinis: q: simile addituz suo simili facit ipsum furere t augeri.

¶De signis malicie complexionis frigide absq̄ materia. Lap.xx.

Entitur frigus. ¶In hoc ca. dat.ix. signa male cōplexionis frigide accītalis

e cerebri sine mā. Primū est friditas capitis manifesta ad tactuz pter excessiuū frigus cerebri. Scōm est deficiētia seu puatio grauitatī cerebri: qua significat q̄ sine mā est aggrauāte caput mala hec cōplo. Tertiū est torpor seu pigritia motiuox mēbrox pter frigiditatē q̄ spūs ingrossat q̄bus mouent t motui ineptat. Quartū est tepiditas seu remissio animi in suis agēdis ex diminutōe nālis caloris t remissiōe motuū spūum aialiū a frigiditate excessiua cerebri. Quintū est albedo coloris faciei t oculox pter defectū caloris tingētis t viuificātis ipsox colorē quare cutis vultus t pūctiua oculi sub suis remanēt pnaturalibus albedibus. Sextū est diminutio in actōibus imaginatiue pter grossiciē t impotentiā imaginatiuox spūum ad facile moueri ex frigore cerebri. Septimū est declinatio ad timorē pter frigiditatē remittētē aiz t oēm potentiā seu vtutē ale robur auferēdo. Octauū est iuuari a calidis: aere cibo potu t medicis velut auferentibus malā frigiditatē. Nonū est nocumentum ab infrigidātibus: q: labi faciūt preexistens frigus in deterius.

¶De signis cōplexionis ficce sine materia. Lapitulum.xxi.

Euitas. ¶In hoc.c.dat.iiij. signa male cōplexiōis cerebri ficce accītalis. Primū est leuitas capitis

l ex carētia repletionis humoralis t psumptione nāliuz humiditatū cerebri propter eius siccitatē. Scōm est euacuationum preceſſio vel per fluxū sanguinis narū freāntē vel copiosum: vel per fluxum vētris vel per imoderatas resolutiones exercitiox vel stupharū siccaruz a q̄bus inducitur accidētalis cerebri siccitas. Tertiuz est deficatio stricture narū. i. viaruz nasi que stricte create sunt vt nō effluant inuolūtarie superfluitates que de cerebro descendūt ad eas: tam in horis somni q̄z vigiliaruz defedantes faciē: t deficcatur hec narium strictura propter siccitatē excessiuam cerebri qua cōsumuntur superfluitates ad hanc stricturam solite effluere. Quartum est dominiū vigiliarum propter excessiuam siccitatem que contraria est somno t cause eius puta hūiditati.

¶De signis malicie cōplexionis humide absq̄ materia. Lap.xxij.

Jgritia. ¶In hoc ca.dat sex signa male cōplexionis humide cerebri accītalis sine materia. Pri-

p mū est pigritia motiuox mēbrox ex ingrossatione motiui spiritus propter humiditatē superfluaz cerebri t relaxationē substantie ipsius ex humiditatis excessu. Scōm est tepor vel tepiditas seu remissio animi in suis agendis propter causas similes causis pigritie. Tertium est paucitas grauitatis capitis seu pōderositatis propter carētiam superfluitatis humoralis capitis. Est tamē aliqua modica grauitas propter humiditatis superfluitatē imbibentis cerebrū. Quartum est paucitas illius superflui q̄ effluere solet per meatus cerebri q̄bus expurgat: vel eius equalitas seu tēperamentū. Paucitas quidē q: cōplexio hec est sine materia. Equalitas vo seu tēperamentū in mensura expulsi: q: licz excedens humiditas in hac cōplexione a materia non dependeat: non est

b l **Euitas.** ¶Propter priuationem materiarum. ¶De signis cōplonis ficce sine mā. Lap.xxi.

c **Jgritia.** ¶Lū puitate grauitatis. Lōsiderādū q̄ difficile est iuenire malā cōplonē humidā sine mā

p saltē. n. aliq̄z mām associat: t iō dixit cuz puitate grauedis: ab alijs aūt malis cōplonib⁹ sine mā: ex toto exclusit grauitatez: imo in ficca dī q̄ est leuitas: q: siccitas p se oino excludit hūiduz. Paucitas: q: illa mala cplo humida sine mā: vl ex toto nō excludit ab ea: vt plimū: vel semp q̄si aliquaz hūiditatē pntez sibi associat: t iō lz dicat hūiditas sine mā: tñ māz associat aliq̄z: q̄ paucus fluxꝰ est p nares t pallatū: vel q̄si tēpatus: q: aliq̄ humiditas fluit sicut in sanitate cōsueuit. Quid dicat in alijs patet in littera.

¶De signis cōplonum cōpositox que sunt sine materia. Lap.xxiij.

Jgritia et tepiditas cum prauitate grauedinis t paucitas fluxus eius quod effluit Aut ipsius eqlitas t supfluitas obliuionis t dñiū somni. ¶De signis cōplonū cōpositax que sūt sine mā. La.xxiij.

Ommixtio signox duarū cōplexionū. Et significat qdem dñium caliditatis cuz siccitate per vigilias t cōmixtionem rationis. Et super dñium frigiditatis cum ea per dispositionem egritudinis que nominatur congelatio t forsitan aduenit ei. ¶Et dominium quidem humiditatis cum caliditate significat ex dominio somni qui non est propter fortes subet. ¶Et dominiū frigiditatis cum humiditate per somnum a subeti. ¶Et adiunge ad illud qō attulimus de reliquis signis cō-

c **Ommixtio.** ¶Lōsiderādū q̄ dicit fortasse aduenit ei. s. gelatio. Mā cōgelatio est nocumētū in sensu t motu: p nocumētū cēbri i qua hō stat aptis oculis: vt infra appebit: t fit a friditate: t siccita-

d **De partibꝰ** tamen qn ex debilitate digestiue cerebri quādoq; pauce quandoq; equales seu tēperate generentur in eo supfluitates egentes expulsione. Quantum est excessus oblionis seu debilitas memorie plurima pter humiditatem superexcedentez que labi facit t male retinere formas t imagines t intētiones rerū recōditas in memoratiua. Sextū est dñium somni pter humiditatem superfluam organi primi sensitiui.

¶De signis cōplexionū compositarū que sunt sine materia. Lap.xxiij.

Ommixtio signorum. ¶In hoc capitulo pmo dat signū

c male complexionis cerebri cōposite t accidentalis sine materia. Secūdo dat signa talis cōplexionis calide t ficce: ibi[Et significatur]Tertio frigide t ficce: ibi[Et super]Quarto calide t humide: ibi[Et dominiū quidez]Quinto frigide t humide: ibi[Et dñium frigiditatis]Sexto dat modum augmentandi numeruz istox signorum: ibi[Et adiunge ad illud.]

¶In prima parte ait q̄ vniuersale signuz cōplexionis cerebri accidentalis cōposite ex duabus primis qualitatibus sine materia est commixtio signox complexionū simpliciuz immaterialiū iam datorum: vt si videas in eodem cerebro cōmisceri signa calide cōplexionis cum signis ficce: iudica tunc q̄ ista complexio est calida t ficca: si signa frigide cuz signis ficce q̄ frigida est t ficca: t sic de alijs.

Et significatur. ¶In secūda dat duo signa cōplexionis cerebri calide t ficce sine materia. Primuz est immoderate vigilie propter consumptionē vaporuz humidorū debentium facere somnū ab excessiuis caliditate t siccitate. Scōm est cōmixtio rationis seu mentis alienatio propter ebullitionem sanguinis et colere t icētionē vel inflāmationē spūuz cerebri ex ardore ipsiꝰ t siccitate.

Et super. ¶In. iij. dat. ij. signa cōplexionis cerebri fride t ficce sine mā. Primū est q̄ his hāc cōplonez per eā disponit ad egritudinē que vocat gelatio. Scōm est q̄ ei forsitan accidit actu gelatio sic ambulantib⁹ per loca niuosa fridissimo tpe q̄q; ptingit infridato repēte cēbro. ¶Altrēde q̄ gelatio q̄q; dī de qdam spē doloris dētiū ex vsu acetosox: t nō dī absolutio gelatio sed gelatio dētiuz. Alr dī de diminutiōe sensus t motꝰ vel in toto corpe vel in aliqua ptiū. Juxta illd Gal. iiij. mor. c. vlt. Dixim⁹. n. gelationez nihil aliud esse q̄z duritiē sensus t motꝰ in mēbris nerosis ptingētez. Tertio dī de passiōe cerebri frida t ficca in qua facet patiēs q̄si gelatus t irrigidatus oculis aptis t sine motu: de qua Ra. ait. ix. almā. Cuz aliqe q̄si dormiēs facet t nō mouet: t lz oculi sint apti palpebras tñ nō mouet stupidus est sine rigidus t sepe tales iter alpes inueniunt ex ambulātib⁹ per vias cax in frigido tpe: t de congelatione hac intēdit h̄ pnceps t non de prioribus.

Et dominiū. ¶In. iij. dicit q̄ mala cōplo cerebri calida et humida significat ex dñio sōni seu lōgo somno cōpetēter forti pp humectationē fortē in organo pmi sensitiui seu sensus cōis. Sz sōnus iste non est pp fortes subeth. i. pp fortes pfundationes in sōnis ex vehemētibus repletiōib⁹ t oppilatōibus invijs sensuū q: hec mala cōplexio est sine materia t cuz caliditate que coadiuuat vapores dissolui facientes somnum quare non vix vt subetici excitantur.

Et dominiū. ¶In. v. dicit q̄ mala cōplo frigida t humida cerebri sine mā cognoscit per somnuz assubeti pfundū de quo difficulter excitat dormiēs q: frigus cerebri fortiter inspissat hūidos vapores ad cerebruz latos t ex se coadiuuat pstringē vias

Et adiūge. ¶In. vi. dic q̄ [spūuz sensuū t calorē suffocat.

si plura signa cōplonū istax cōpositarū hic q̄ris adiūge iam dicti signa simpliciū cōplonū ex q̄bus iste cōposite fiūt: vt piunge signa calide cōplonis simplicis cum signis ficce vt cōplete hēas signa cōplonis calide t ficce. Et signa complexionis frigide tñ cuz ficce signis vt cōplete habeas signa cōplexionis frigide t ficce: t sic de alijs.

Universidad de Deusto Biblioteca

re:vt Sal.in ꝓmẽ.apho.ij.particule:si ergo mala ꝯplexio frigida t sicca cerebꝝ augeat facit cadere in hãc ꝯgelationẽ. ¶ Cõsiderãdũ etiã q̃ fortis subet fit a frigido t humido:vt notuꝫ est.

¶ De signis dominij materieruꝫ calidarum. Capi.xxiij.

a **Olerice.** ¶ Hic ponit signa malaꝝ cõplexionũ cũ materia.t primo cũ materia nõ apante.Fo apo

c stemãte. scda ibi Febris iseparabilis Hia in.d. primo ponit signa materierũ calidaruꝫ.Fo frigidarũ.Fa ibi Frigus sensatũ Hima in.d.ꝑmo ponit signa colerice. Fo sanguinee.ibi scda In sanguinea ¶ Cõsiderãdũ q̃ ꝫ colera respectu alioꝝ humoruꝫ sit leuis: tñ aliquã hꝫ grauitatẽ:t ideo dixit nõ superflua:q; minoꝝ q̃ in alijs mãebꝫ vt supra dixit capi.de signis ex grauitate:t leuitate.Rubedo.s.clara.

b ¶ In sanguinea. ¶ Augmẽtũ grauitatis: q; plus grauat q̃ colera.Fortasse q; cũ est i locis sensibilibꝫ t arterijs:tunc facit dolorẽ pulsatiuũ:vt circa panniculos.Si.n.eẽt in medulla cerebri non faceret dolorẽ pulsatiuũ:cũ nõ sit ibi sensus: neq; arterie manifesti pulsus:qui regrũtur ad pulsatiuũ dolorẽ:vt.ij.de iterioribus.Fortis sõnus subet. ¶ Cõsiderandũ q̃ non ꝓprie fit subet:sicut ille qui fit a phlegmate.

¶ De significationibus materieruꝫ frigidarum. Cap.xxv.

c **Rigus.** ¶ Hic ponit signa coia.Fo ppa hꝫ vnãquãq; mãꝫ.ibi Fa Uerũtñ Cõgitudo lesionis:t as

f siduatio.i.pduratio lõgo tpe:q; materie fride sunt tarde ad resoluẽdũ tã in motu eaꝝ vniuersali q̃ in poꝛismo.Albedo.s.diuersa ꝑm diuersitatẽ materie frigide:alia enꝫ est iphlate:alia in melia.

d ¶ Uerũtñ. ¶ Hic ponit signa ppa mãe phlatice.Fo melie.ibi Fa In melica Dubitat vtrũ mãe phlatice in capite abũdãtes faciãt senturi maiorẽ grauitatẽ:q̃ melice. Uidet q; nõ:imo melice maiorẽ:q; humor grauior maiorẽ facit sensuꝫ t grauiorẽ:sed melia est hũor grauior:

Jacobus

¶ De signis dominũ materieruꝫ calidarum. Capitulũ.xxiij.

Olerice quidem.

¶ In hoc capitulo primo agit de signis dñij colere

c in cerebro.Scdo de signis dñij sanguis:ibi In sanguinea ¶ In prima parte dat sex signa colerice repletionis in cerebro.Primũ est capitis grauitas non fortis neq; superflua:grauitas quidez qa licet colera sit leuior humoꝝ grauis:tum in se est a dñio:non fortis Fo neq; superflua quoniã colera plus participat de elemento ignis ceteris humoribus.Secundũ est adustio vehemẽs humorũ cerebri t inflãmatio spirituũ eius t medulle ipsius propter feruorẽ t acumen colere.Tertiũ est siccitas seu priuatio muci t muscilaginũ in strictura nariũ:raro etenim per has colera expurgatur: imo sursum intacet vt leuior humorũ.Quartũ est sitis propter siccitatez quã lingue cõmunicat colericus humor in cerebro dominans.Quintũ est vigilie ex desiccatione cerebri a colera t mordicatiõe seu pũctione.Sextũ est citrinitas coloris faciei t oculorũ ex tinctura colere resudantis ad has partes cũ rubedine quadaꝫ ex inflãmatione sanguinis in vultu t oculis.

Jn sanguinea.

¶ In secũda dat quinq; signa superabundãtie sanguinis in cerebro.Primũ est gra uitas maior q̃ in repletiõe colerica:quoniaꝫ sanguis est grauior colera. Secundũ est pulsatio insolita percepta in cerebro vel in tẽporibus maxime si sanguis ardens t subtilis in arterijs fit:tunc enim pulsantes vehementius solito neruos oppriműt sibi iuxtapositos sentientes fortẽ earuꝫ pulsum preter solitũ.Tertium est inflãmatio faciei t oculorũ cuꝫ rubedine quadã ex superabũdantia t ebullitione sanguinis in cerebro cuius pars aliqua resudat ad faciẽ t ad oculos.Quartũ est exuberatio seu plenitudo venarũ faciei t oculoꝝ vnde ingrossant t magis apparent q̃ consueuerũt.Quintũ est somnus fortis ex abũdantia mulcebriũ vapoꝝ qui inspissati somnũ faciunt.Et quandoq; subet duꝫ sanguis est grossus t vapores spissi.

¶ De significationibus materieruꝫ frigidarum. Capitulum.xxv.

Rigus sensatum.

¶ In hoc capitulo primo agit de signis dñij materia

f rũ in cerebro.Secũdo in speciali de signis dominij phlegmatis:ibi Uerũtamen illa Tertio de signis dominij melãcolie:ibi In melancolia vero ¶ In prima parte dat sex signa superabũdantie materierũ frigidarũ in cerebro.Primũ est frigus sensatũ ad tactuꝫ in exterioribus capitis ꝓpter frigiditatez materierũ que in cerebro latent.Secũdũ est longitudo seu perseuerãtia diuturna t assiduatio lesionis cerebri ab intrinseco frigore qr cõmuniter materie frigide sunt grosse indigeste vix resolubiles maxime a cerebro propter frigiditatem t humiditatez sue cõplexionis. Tertiũ est paucitas rubedinis coloris in vultu t oculis propter defectũ caloris tingẽtis t viuificãtis superficiẽ cutis.Quartũ est pigritia faciei t oculoꝝ t tepiditas hoꝝ siue remissio in suis motibus ꝓpter abũdãtiaꝫ q: terre cõparat:amplius.A.fen.xiij.de apatibus duris et mollis ponit signũ:q̃ est vehemẽtia grauitatis valde. In ꝓriũ hic.A.t supra.c.de signis ex leuitate t grauitate:t infra.c.de soda:t Raf.i.pti.vlt.c. Hãc qõnẽ plixe tractauim fen.iij.ij.c.t illic recurrat:hic vo dica sũmã illius. Dico q; grauitas accipit dupliciter. Uno mõ pro in po. mouẽdi mẽbra:vñ hõ tẽptãs illa mouẽ nõ põt:sed iudicat illa grauia:cui grauitati opponit leuitas q̃ est mouẽdi agilitas vel facilitas:t hãc grauitatẽ pluſ facit phla q̃ melia rõ q: plus ꝓriat ꝓncipijs motiuis:que sunt calꝫ t siccũ:motus.n.fit a calo vt efficiẽter:t q: mouẽs debꝫ initi moto t fulciri circa idẽ rõ regrit siccum debitũ:vñ paruũ lapillũ manꝰ nõ põt in lõguꝫ ꝓcere.sic magnũ:vt Aris. xxiij.de ꝓble.ix.ꝓble. Aliaest q̃ litas que ẽ põderũ sensatio:t hãc p se plus facit melia:q: põderosio:dico per se:q; per accns pót plus illaꝫ facẽ phla:t ꝫ ꝓpio ꝓpter sui amplioré q̃titatẽ sup melancam t ꝑpe in cẽbro. Maꝫ cerebrũ est magis aptuꝫ ad multiplicãdum phla q̃ meliaꝫ:mul. q̃ phla plus ponderat:q̃ pauca melia:Fo faceret ꝫ phla relaxãdo ligamẽta:qbꝰ mẽbrũ tenet:t tũc ipsuꝫ situatũ in mẽbro laxato in suis ligamentis plus põderat:t iõ si phlegma nõ puenit ad relaxandũ ligamẽtũ:sicut cũ colligit in epate nõ est necessariũ:q; mollificet pãniculũ suspẽdẽtẽ:t tũc minꝰ sentit grauitas:q̃ a melia:t ideo in apatibus melicis epatis sentit maius põdus:q̃ in phlaticis t hoc per se:t iõ Azarauius.c.de apatibꝰ epatis in signis apatis melici ponit q; est grauitas fortis: melia ẽt multa in epate est apta aggregari cũ sit multa in epate:est apta etiã aggregari cũ sit multũ de ea in splene t venis eius. ¶ Ad contraria patet solutio.

¶ De signis apostematuꝫ calidorum. Cap.xxvi.

e **Ebris.** ¶ Hic ponit signa apatũ.t ꝑmo calidoꝝ.Fo frigidoꝝ:ibi Fa Obliuio ¶ Confiderãdũ q; pp

f nobilitatez mẽbri t colligantiã multã cum corde in apatibus calidis febris est ꝓtinua. ¶ Cõsiderandũ etiã q; ꝑm sciẽtiã ꝓncipioꝝ

De partibus

frigidoꝝ humoꝝ in partibus cerebri. Quintũ est albedo faciei t oculoꝝ t paucitas in eis citrinitatis ꝓpter abnitiaꝫ citrinãtis colere t sanguinis rubificãtis.Sextũ est grauitas totiꝰ capitis sociata hijs signis ex repletõe

Uerũtamen.

¶ In.ij.parte dat.v.si- grauiũ humoꝝ. gna supabũdãtie phlatis in cerebro. Primũ est maior grauitas q̃ in abũdãtijs alioꝝ humoꝝ eo q; phlegma est alijs grauius.Secundũ est pigritia t tarditas maior in dñio phlatis:q; plus phlegma ceteris humoribus remollit t laxat t aggrauat mẽbra deputata motui.Tertiũ est nimietas somni vel excedẽs somnus ꝓpter vehemẽtes oppilationes viarũ spũuꝫ a cerebro ad sensus exteriores ex grossicie t viscõsitate t frigiditate phlegmatis t inspissatione forti vapoꝝ latoꝝ ad cerebrũ a frigore cerebri. Quartũ est obliuio quã maxime inducunt excessus frigoris t hũiditatis ex phlatis abũdantia sicut pz in lithargia. Quintũ est plũbeitas coloris vultus ex defectu nãlis caloris t abũdantia frigiditatis qua cutis reddit alba pallẽs plũbea vt in morientibus.

Jn melancolia.

¶ In.iij.par.dat.iiij.signa supabũdantie melancolie in cerebro. Primum est grauitas minor q̃ in repletione phlegmatica ꝓpter melancoliã minus grauẽ esse t minus excrescere de more in cerebro t minus laxare remollire t oppilare particulas motinas.Scdm est vigilie maiores q̃ in phlegmatica ꝓpter siccitatẽ melãcolie.Tertiũ est alienatio in sermone qua qs frequẽter non loq̃nda loqtur t corruptio cogitationis qua qs sepe cogitat nõ cogitãdavt in passione melancolica accidit ꝓpterea q; humor melancolicus aiales spũs siccat t obfuscat t siluestres reddit.Quartuꝫ est tenebrositas seu color fuscus faciei t oculoꝝ ex terrestreitate t fuscedie quadã melie.

¶ De signis apostematuꝫ calidorum. Capitulum.xxvi.

Ebris inseparabilis.

¶ In hoc.c.primo agit de signis apatũ

f calidoꝝ cerebri.Scdo de signis qbus discernuntur apata medulle cerebri ab apatibus paniculoꝝ eius:ibi Qd si i. ¶ In prima parte prio dat.vij.signa apatis calidi in cerebro. Primuꝫ est febris inseparabilis seu ꝓtinua ꝓpter continuã effumationẽ materie putride que apa facit ad coꝛ per arterias grossas que a corde ferunt sursum ad cerebrũ.Scdm est grauitas capitis in eadez cerebri parte pscuerans ꝓpter materiã in ea collectã ad apa.Tertiũ est pulsatio fortis t isolũ a in parte apposa propter vehemẽtiã ebullitionis materie calide putre scẽtis illic.Quartũ est dolor pueniens vsq; ad radices vtriusq; oculi:qui q̃q; tante vehemẽtie t tãti impetus est q; cũ eo oculi foras exeunt aborbiter suis:t hoc bis vidimus in diebus nris vnde vehementer admirati sumus.Et illud fit ex ipulsione neruoꝝ opticoꝝ versus oculos a magnitudine apostematis ipellẽtis cerebrũ anterius.Quintũ est permixtio rationis vel alienatio mentis ex vehemẽtia ꝓturbationis t ebullitiõis putredinalis calidoꝝ humoꝝ t inflãmatione ac forti incendio spũuꝫ aialiũ Sextũ est velocitas pulsus t precipue in arterijs tẽporꝝ ꝓpter incendiuꝫ cõtinue febris.Septimũ est caliditas capitis superexcedẽs t totius coꝛporis ex

Universidad de Deusto Biblioteca

ciplox primi li.fen.ij.quãdo apostema: fit in mẽbro leni: apparet ex hoc pulsus lenis mollis siue vndolus: qñ aũt fit in mẽbro duro durescit: qui cũ diuersitate dicẽtur: hoc aũt cã diffuse est declarata a me ibidem.

¶De signis apostematuz phlegmaticorum. Capitulum.xxvij.

a **Bliuio.** ¶Primo ponit signa phlegmaticox: 7 ꝓsidera q nõ posuit febrẽ in his signis: q: apata frigida per se nõ ꝓsequit febris nisi mã putrescat: vt infra.c.de lethargia: cuius etiã in humorib⁹ calidis oporteat fieri putredinẽ vt putridã faciant febrẽ ꝑm cõmunez opinionẽ. ¶Considera ẽt q signa istorũ apostematũ frigidox sunt multũ estimatiua: in gñalibus enim canonibus Fen.ij.nõ sunt posita signa cõia: immo ibidẽ Auicẽ.se excusat 7 dicit: q in generali sunt tediosa. Ista etiaz signa hic inquatũ sunt apostematũ frigidox signa nõ sufficiũt: nisi inq̃tũ sunt cum estimatione cõprehẽdẽte q̃titatẽ 7 virtutẽ hox signox: vt nõ solũ significet in cerebro materia: sed cũ eis malicia per adunationem ad apostema: vnde variat etiaz pulsum: qd nõ faceret sic: si non esset apostemans: reliqua patent.

¶De signis apostematum melancolicorum. Capitulum.xxviij.

b **Jgilie 7 alienatio.** ¶Hic ponit signa apostematũ melancolicox 7 pz.

v c ¶Et nos. ¶Dubitat q: Aui. dicit se dimisisse qd posuit. s. signa dñantis humoris 7 signa egritudinũ per cõitatez. Jam eni dixit de istis. ¶Cõsiderandũ q q: capitula precedẽtia dicta stabant sicut ꝓclusiones significationũ ꝑm ꝓmissa genera: posset etiã aliquis dicẽ Auic. q etiã alie dispositiones cerebri q̃ cõplexione predicte 7 apata ẽt stant sicut ꝓclusiones: q: ex signis debent cognosci: scilz debilitas 7 fortitudo cerebri: 7 quis humor dñetur qñ duo: vel plures miscenf: 7 cognitio propriarũ egritudinũ: an sint per cõitatẽ: an sint ꝓprie: oia eni ista que runf cognosci per signox genera predicta. Vult ergo Aui. q melius est ista posteriꝰ dicẽ: 7 transire nũc ad canones generales curatiõis. In ca. aũt de soda scilz duo ponũtur signa quedã debilitatis cerebri: 7 in ca. de speciebus sode ponunf signa per cõitatẽ vel ꝓprie egritudinis cerebri: 7 etiã in aliis capitulis. ¶Ad ꝓtrariũ dicendũ q nõ posuit signa dñantis cuz plures miscenf. ¶Vel dicendũ q posuit in generali: 7 non ꝑm vnãquãq egritudinẽ nec ꝑm oẽm speciẽ de spẽbus humox: sicut ẽt signa per cõitatez: in generali posuit: 7 nõ posuit in speciali: ꝓsignãdo hãc egritudinẽ esse ꝓpriã 7 illã nõ. Iste ergo ꝓclusiones sunt illarũ quarũ rememorationem dimisit: 7 transiuit ad generalem sermonez curationis: 7 in hoc innuit se velle sequi modum Halyab.

Jacobus

poris ex ardore febris ꝓtinue putride. ¶Attẽde q ꝓnceps ℔ nõ facit distinctionẽ figrũ phlegmõis a signis erisipile ppea q signa fere sunt eadẽ vtriusq̃ in cerebro nisi q febris 7 dolores capitis 7 alienatio 7 velocitas pulsus 7 caliditas sũt vehemẽtiores in apate cẽbri colerico: 7 grauitas capitis 7 pulsatio 7 plenus pulsus magis sunt in sanguineo.

Quod si. ¶In.ij.pte dicẽ prio q si calm apa fuerit i suba medullari cẽbri pulsus in arterijs fiet vndosus. Et ℔ gñale ẽ oi apati calo itrinseco facto in mẽbro molli fiẽ in cẽbro vel in pulmõe splene vel epate: nõ.n.ꝺhit nec irrigidat pulsatiles venas humor apans 7 imbibitus mẽbro molli hũido cito 7 facilr dilatabili vndiq̃. Scõo dicit q si fuerit apa cerebri in velamibus seu meningis eiꝰ vt in pia matre vel i dura mre vel reti mirabili tũc dolor capitis erit vehemẽtior pp vlacitatẽ et acumẽ sensus istox pãniculox. Et serrinꝰ erit in arterijs pulsus vel ad serrinũ manifeste declinãs: 7 istud cõe est oi apati calo intrinseco in mẽbro neruoso vel pãniculoso vt in pleuresibus 7 apatibus vesice 7 matricis.

¶De signis apostematum phlegmaticorum. Capitulum.xxvij.

Bliuio. ¶In hoc.c.dat.iiij.signa apati phlatici cerebri qd vdimia vel zimia di. Pri est obliuio sicut clare appet in lethargicis qui iterdũ adeo sũt obliuiosi vt mingere negligãt vel assellare. Et si os apiãt 7 linguã educãt moniti a medico retrahẽ negligũt 7 obliuiscunf claudẽ os suũ. Et ℔ apa sepiꝰ ꝓtingit in posteriori vẽtriculo cerebri: q: caret via seu meatu ꝓprio per qd expurgef phla in eo peccãs 7 supabũdãs. Scõz est sõnus excessiuus nimiꝰ tã in duratiõe q̃ ꝓfunditate 7 difficili eiꝰ euigilatiõe pp vehemẽtes 7 duratiuas oppilatiões in radice sensuũ tã ex grosso phlate q̃ ex vaporib⁹ multi ispissati. Ter est plima capitis grauitas pp põdus phlatis huiꝰ apatis. Quartũ est vndosus 7 mollis pulsus 7 excitatꝰ ad velocitatẽ vel magnitudinẽ vel frequentiã ꝓpter putredinẽ 7 calorem febris.

¶De signs apostematum melancolicorum. Capitulum.xxviij.

Jgilie. ¶In hoc.c.prio dat signa apatuz melicox cerebri. Scõo excusat se de quorũdã omissiõe que in

v tractatu isto memoranda erant: ibi[Et nos quidem.]

¶In.i.pte dat.iiij.signa apatis melici cerebri. Primũ est vigilie supfluẽtes ex nimia cerebri deficcatõe pp siccitatẽ melãcolie. Scõz est alienatio in ꝑmone 7 pmixtio in cogitatiõe seu rõne: sic q eger nõ loquẽda logf 7 nõ cogitãda cogitat ex obfuscatõe 7 igrossatiõe spũz aialiũ a melãcolia. Tertiũ est capitis grauitas manifesta ad sensuz ex põdere sitate melãcolie. Quarꝰ est duricies pulsus ex terrestreitate 7 deficcatõe

Et nos quidẽ. ¶In.ij.dicẽ se tria omisisse [forti mesie. circa signa dispõnũ cerebri que hic dicẽ de

¶De canonibus curationis egritudinum capitis. Capitulum.xxix.

d **Um materiam.** ¶Jam. A. expeditus est a generali noticia dispõnũ capitis.

c ¶Hic ponit canones curatiõis etiã generales. Sed dubitat quare nõ posuit canones ꝓseruationis sanitatis: cuz in pluribꝰ locis ꝓmiserit se dicturũ in ꝓoemio libri: cuz etiã posuerit signa dispositionũ sanarum cerebri. ¶Dicendũ q forsan dedit intelligi ex gñalibus canonibus ꝓseruationis sanitatis Fen.iij. primi cañ. Vel dedit intelligi ex ca. supiori de signis sumptis ex iuuãtibus 7 nocẽtibus: vel ex libro de iuuantib⁹ 7 nocẽtibus qui dicẽ fuisse Aui. vel ex.ij.canonis per aureolas mẽbrox capitis: 7 ex multis etiaz: que dicunf in hac Fen. Primo ergo ponit cañ. curationis siue medicatiõis per medicinas inserẽs de manuali opatione. Scõ ponit canones medicationis per dierã: ibi ſa[Cũq̃ cibas] Pa

tionibus egritudinum eius ꝓpriaruz 7 que sunt propter cõmunitatem confidentes in eo quod allaturi sumꝰ de hoc in capitulo de soda illic ergo requiratur: quoniã in loco illo afferetur 7 ex eo permutemus nos ad reliqua capitula.

¶De canonibus curationis egritudinum capitis. Capitulum.xxix.

c **Um materiaz** euacuare volumus contemplamur tunc si significatio ostendit sanguinem cum ipsa abundantem esse: 7 in sanguine non est diminutio quecũq̃ sit ma- aut in hac nobis

ret aũt statim error diuidẽtiũ capm de soda ꝓtra hoc ca. cum debeat diuidi ꝓtra superiora etiã capa: cuz in ca. de soda nõ solũ ponanf canones ꝓticulares curationis: sed ẽt cognitionis. Prima in.d.ꝑmo ponit generales canones curationis egritudinũ mãliuz. Scõ malaz cõplexionũ sine materia: ibi ſa[Curatiões aũt malicie cõplexionis calẽ 7c.] Prima in tres. primo ponit curã egritudinũ materialiũ absolute. Scõ egritudinũ oppilationis. tertio apatũ. ibi ſcda[Curatio aũt tua in oppilatiõibus] ibi tertia[Cũ curas apata] Sed tu.d.ꝑm hãc diuisionẽ Aui. obmisit generales cañ. curationis solute ꝓtinuitatis. ¶Dicẽdũ q generales canones sunt positi primo cañ. Fen.iij. Alij canones ponunf infra: 7 iiij. cañ. fen quinta. Non igif erãt alij canones minus cões: q̃ illi qui sunt in primo libro: 7 magis vniuersales hic ponẽdi: q̃ qui ponunf in speciali ca. de fractura capitis vel solutione ꝓtinuitatis. Et hi sunt modi canonũ de quibus supra dixit. A. nisi in quo in vniuersalibus nõ est dictũ: 7 est necessariũ ipsum dicẽ in particularib⁹. Dicenf etiã posterius canones curationis solute ꝓtinuitatis coniũcte cũ qbusdã morbis vel accidẽtibus: vt cuz apatibus vel speciebus soda. Prima in.d.ꝑmo ponit canones curatiõis quãtũ ad intentionẽ habitã in curatione egritudinũ materialiuz capitis. Scõ ponit cañ. cure q̃tũ ad medicinas qbus pficit: qd intendit de curatione aliq̃. ibi ſa[Digestiua vo] Prima in.d.ꝑmo ponit cañ. ꝑdictos. Scõ reddit ad distinguẽdũ quosdã ex dictis canonib⁹. ibi ſa[Nũc aũt] Prima in.d.ꝑmo ponit canones gñales curatiõis ꝑm vnãquãq mãm: 7 in hoc innuit cañ. curationis q̃tũ ad medicinax exhibitionẽ. Scõ ponit cañ. quendã cõez pluribus siue diuersis materieb⁹: inuẽs in illo canonẽ quãtuz ad manualẽ opationẽ. ibi ſa[Ex eo aũt in quo] Ad ꝑmi euidẽtiã ꝓsideran

De partibus

buit vt attinentia pñti tractatui. Primũ est de signis debilitatis 7 fortitudinis cerebri in pfectione vel diminutione suox operũ 7 in resistendo fortius aut minus causis infirmãtibus de quo pmeminit superficialiter et trãsitorie ca.x.tractatus pñtis. §. illo. Et ex signis bonitatis cerebri qui dẽ est vt nõ patiaf ex vaporibus vini. Scõm est de signis dñantis humoris in corpe cerebri 7 vẽtriculis eius per relationẽ ad spẽs doloris. Quaz de signis egris dñantis humoris ꝑmone absoluto ꝑdeterminauit capitulis.xxiij.7.xxv.tractatꝰ pñtis. Tertiuz est de signis per que distinguif inter egritudines cerebri ꝓpas 7 sibi trãsmissas seu cõicatas ab alio mẽbro per mediũ humox vel vapox suox. Scõo dicit ista se omisisse sub cõsidẽtia q de istis tractabit tractatu seq̃nti capitulis de soda: 7 ibi querãtur q: illic dicenf. De primo qdẽ ca. ꝑmo seq̃ntis tractatus: 7 de.ij.cap. v. 7 de.iij.cap.vi. de soda facta per cõitatem. Tertio dicit q instat tẽpus quo se pmutet ad capitula alia postq̃ dedit signa dispositionũ tripliciuz cerebri sanitatis. s. 7 egritudinis 7 neutralitatis.

¶De canonibus curationis egritudinum capitis. Cap.xxix.

Um materiam. ¶Hoc capitulũ est vtilissimuz ad oẽs morbos capitis curan-

c dos taz materiales q̃ imateriales. In quo ꝑmo gñaliter agit de materijs a capite euacuãdis 7 de modis suarũ eũonuz. Secũdo spãliter de phlõmia 7 vẽtosis: ibi[Nũc autẽ ad distinguẽdũ] Tertio de digestiuis oiuz humox capitis: ibi[Digestiua vo] Quarto de diuersionib⁹ materiex a capite: ibi[Et nos qdẽ materiei] Quinto de pharmacijs solutiuis: ibi[Solutiua aũt] Sexto de mũdificatiuis capiti prox prijs: ibi[Ex mũdificatiuis autẽ] Septimo de curis apatuz cerebri: ibi [Cuz autem curas apostemata] Octauo de curis malarum complexionum cerebri: ibi[Curationes autem.]

¶In.i.pte que est pñs textus primo agit in generali de phlõmia. Scõo de pharmacia 7 eũonibus capiti ꝓprijs: ibi[Et si fuerint hũores] Tertio notatim de gargarismis 7 odoramẽtis 7 caputpurgijs 7 embrocis 7 emplastris: ibi[Et si egritudo] Quarto de duab⁹ cautelis circa euacuationes: ibi[Et cũ hoc cauebimus] Quinto de diuersione humox ascẽdẽtiũ ad caput: ibi[Et si humores] Sexto de gñali cura male cõplexionis derelicte post euacuationes: ibi[Et quecũq̃] Septimo de loco cauterij capiti applicando: ibi[Ex eo autem.]

¶In.i.particula dat.v.canones sup eũone humox capitis per phlebotomiã. Primus est: si a capite querimus euacuare materiã prio cõsideremus si signa ostẽdũt q cum ea abũdet sanguis 7 q in sanguine nõ est diminutio quo pcepto quecũq̃ materia peccans ibi fuerit a phlebotomia vene cephalice icipere debe mus: q: directius 7 pfectius humores a ca-

dum q ſm Galie. in tegni trac. tertio prius oportet causas abscindē: deinde venire ad eā que facta est diſpoſitionē: ſic igit Auic. duo facit. ꝓmo ponit canones curationis egritudinū materialiū: qui canones reſpiciūt materiā. ſecūdo ponit canones qui reſpiciūt diſpoſitiōem que remanet quādoq; poſt euacuatiōez materie: ibi ſcda⌊ Et quecūq; materia ⌋Prima in tres. primo ponit canones curatiōis qui reſpiciūt materiā: que in capite ꝓtinetur. ſecundo quādo eſt in aſcēſu ad caput. tertio ꝯcludit. ibi ſecūda⌊ Et ſi hūores ⌋ibi tertia⌊ Aſti ergo. ⌋Prima in. d. primo ponit canones curatōis qui ſunt ad euacuādū materiā quando eſt ſanguis vel in ſanguine. ſecūdo quādo eſt alius humor a ſanguine ſeparatus. ibi ſecūda⌊ Et ſi fuerint humores alij ⁊c. ⌋Prima in. d. primo ponit canones quādo materia eſt alia a ſanguine: ſed eſt ſanguini mixta ſiue in ſanguine peccās. ſecūdo quādo eſt ſolus ſanguis. ibi ſcda⌊ Qđ ſi materia. ⌋Prima in. d. primo ponit canones qñ alij humores peccāt in ſanguine ⁊ ſanguis eſt multus ſiue domināns. ſecūdo quādo ſanguis non eſt multus ⁊ alij humores dñantur. ibi ſecūda⌊ Et ſi alij ⌋ Ad itellectum ꝑme partis cōſidera q Aui. primo inuit diſpoſitionē quam curare itēdimus: ⁊ eſt q in capite ſit egritudo ex alijs humoribus cū ſanguine nō diminuto: imo abūdāte: ⁊ hoc eſt quod dicit: ſignificatio oſtēdit ſanguinē cū ipſa abūdante ideſt cuz alio humore quicūq; ſit. Unde dicit: quecūq; ſit materia: ⁊ in ſanguine nō eſt diminutio ſu. imo eſt abūdantia vnde littera exterior abūdante ſcilz ſanguinē ſignificat: ⁊ eſt modus loquendi: ſicut cū dicit ego non habeo paucā monetā: quaſi dicatur: imo multā: vel dixit hoc: q; ſi ſanguis eſſet valde paucus: vt in macris extenuatis ſuperflue ⁊ debilibus: ⁊ cū hoc aliqui humores cū illo ſanguine peccarēt: ⁊ ipſe ſanguis eſſet nō bonus: ꝫ ſuperaret eos: nō tamē faceremus phlebotomia: ſicut neq; aliā euacuationē propter caſum minutū virtutis: ſed irēderemus ꝓfortationi ⁊ rectificationi. ¶Scdo ponit huius diſpoſitōis curam cū dicit: incipimus a phlebotomia. Mā hec eſt euacuatio que debetur ſanguini ⁊ alijs humoribus: quādo in ſanguine peccāt: vt quarto de regimine ſanitatis. ⁊ primo canonis Fen quarta capl'o de phlebotomia. ¶Tertio docet venā de qua phlebotomare oportet: q; de cephalica: vel venis particularibus capiti: vel vena que dī guidez. Sed dubitat quādo de cephalica debeo phlare: ⁊ qñ de alijs. ¶Dicēdū q. A. cañ. iſtum diſtinguit ꝑfecte poſterius. Mā aut ſanguis eſt in fluxu ad cerebꝝ: tūc nō incipimus a phlebotomia cephalice: neq; venarū particularū: ſz a phlebotomia vene cōis: vel baſilice: vel ſaphene ſm q ibi docet. A. Aut ſanguis ꝓtinetur in capite: ⁊ iam ceſſauit fluxus: vel eſt paru⁹: ⁊ tūc aut nō eſt magnū periculū: ſed eſt de repletionib⁹ cōiter occurrētibus: ⁊ tūc phlebotomamus venā cephalicā vel frontis vel naſi: ⁊ huiuſmodi: oēs enim ille vene a capite euacuāt materiā in eo ꝓtentā: tamē differēter: q; ſi hec repletio eſt magis cōis ⁊ cū hoc aliqs timor ineſt de fluxu aliquo appinquis partib⁹ phlebotomamus cephalicaz: q; cōmunior eſt eius cūatio ⁊ diuerſiua etiā aliquo modo. Si aūt hec repletio nō ſit cōis: vel ſi ſit: tamē materia ſolno fluxit: phlebotomamus venā frontis: vel naſi: vel poſt aurē: ⁊ hoc ſm particulares repletiōes capitis: vt apparet in vnaq̄q egritudine infra. ¶Cōſiderandū tamē q licet phlebotomia particulariū venarū nō ſit diuerſiua reſpectu phlebotomie cephalice: tamē in ſe aliquaz diuerſionē includit: ſicut phlebotomia vene frontis diuertit a poſteriori parte capitis: vnde eductio ſanguinis a naribus ponitur inter cūationes diuerſiuas a Meſ. capi. de freneſi: ꝫ dicat cū ſanguiſugis. Si autē cum repletio eſt in capite ex materia ſanguinea etiā mixta cū alijs humoribus periculū eſt magnū verbi gratia ſuffocationis ſubite ex apoplexia phlebotomamus guidez: q: hec phlebotomia potētius materiā euacuat a capite: ⁊ etiā a partib⁹ gule ⁊ pectoris: vnde in ſquinātia ⁊ aſmate ⁊ in ſuffocatione ⁊ in lepra precipit: ⁊ hoc eſt quod. A. dicit: q; ſi res ideſt periculū eſt magnū ⁊c. ita exponebat etiam res ſuperius tertio ca. hui⁹ Fen. ¶Quarto Aui. oſtēdit partē in quā debet fieri phlebotomia: q: in ꝓtraria parte doloris. i. paſſionis vt ſi paſſio eſt in latere dextro fiat phlebotomia de cephalica ſiniſtra vel de aure ſiniſtra: ⁊ ſi eſt poſt: de vena frontis: vel naſi: ⁊ ideo dixit: earū phlebotomiā. ¶Dubitat an ſit de cōtraria vena cephalica phlebotomādū. Uidetur q nō: per Raſ. ix. Almāſoris primo ca. qui dicit faciēda eſt phlebotomia de cephalica in parte in qua eſt dolor: vel in qua magis infeſtat. ¶Amplius phlebotomia cephalice fit ad accipiendū materiā de capite: ſed magis euacuat illā phlebotomia cephalice eiuſdē partis q̄ ꝓtrarie: cū ſit ibi rectitudo maior ⁊ propinqtas ⁊ aſſociatio: que cōſideratur in acceptione materierū a parte: vt primo cañ. Fen quarta capi. primo. ¶In cōtrariū Auic. hic ⁊ Zoar ꝑmo they ſir tracta. ſecūdo vltimo capitulo in percuſſione capitis ex cephalica opterit vt fiat earū phlebotomia in cōtraria parte doloris. Quod ſi res eſt magna ⁊ ſanguis dominetur minuimus guidez ⁊ non declinamus[b] niſi ad minutionem.

teria: incipiem⁹ a phlebotomia[a] cephalice: ⁊ venarum capitis predictaruz in. c. phlebotomie ſicut venaruz frontis ⁊ naſi ⁊ venarum partis auris. Et oportita ſurgit cōſiliuz in phlebotomia cephalice eiuſdem partis vel contrarie: cū euacuatione enim quaz facit phlebotomia cephalice eiuſdez partis minus diuertit: ſed contrarie partis magis diuertit. Conſurgit autē intētio diuerſiua aliqua: cum medicus ſuſpicatur aliquem fluxū materie ad caput licet actu videat plus materiam eſſe fluxam: ſuſpitio tamen illa curſus non eſt tanta: que neceſſitet phlebotomiaz ſaphene baſilice vel nigre: ſed ſufficit cephalice: ⁊ ſi paucus valde eſt fluxus: vel timor de fluxu: cephalica eiuſdez partis ſufficit: q; ſi maior ſit de cephalica oppoſita. Et ſic cōſiderandū in venis particularibus: ſi enim vis materiaz a capite accipere cum aliquali diuerſione: tunc ſi paſſio eſt poſterius phlebotoma venā frontis: vnde poſteriora capitis dolētia recta vena in fronte inciſa iuuat: vt Hippo. quinta particula aphoi. aphoriſmo. lxviij. ⁊ Auicē. infra de ſoda: ſi autē ſine aliqua diuerſione: eiuſdē partis fac phlebotomiaz. Auctores igitur medicine ſm diuerſa iudicia ⁊ eſtimationes poſſibiles diuerſa dixerunt: vt declarabimus tertia Fen huius. capi. de cura ophtalmie.

a ¶Incipiemus a phlebotomia. ¶Quinto Auicē. innuit ordinez curationis cuz dicit: incipiemus: quaſi dicat. primū q debes facere eſt phlebotomia cephalice. ¶Sed tu. d. imo prius phlebotomia vene nigre: quia eſt phlebotomia cōmunior. ¶Dicendū q Auicē. hic intēdit ad materiā ſanguineā cui ſunt alij humores mixti: cū eſt in capite: ⁊ ratione huius tm̄ non fit phlebotomia cōmunis vene neq; baſilice: ſi autez indigea tur illis eſt ꝓpter alios modos repletionis: vt dictū eſt ⁊ infra apparebit. ¶Dubitatur an ante iſtam phlebotomiaz debeamus digeſtiuū premittere. Uidetur q non: quia Auice. nō exprimit: ⁊ infra docens purgare alios humores docet premittere digeſtiuū. Si igitur ante hanc phlebotomiam oportuiſſet digeſtiuū premittere explicaſſet. ¶In contrariū quia quādo in phlebotomia nō eſt intentio ſanguinis expectamus digeſtionē: vt ſumitur quarto canonis capitu. de cura pu. in generali. ¶Amplius antiqui in ſanguine groſſo premittebant digeſtiuū ante phlebotomiā: vt Auicē. primo cañ. Fen quarta de phlebotomia. ⁊ ſeptima particula aphoriſ. xlvij. aphoriſ. dolores oculoruz meri potio in cōmento ⁊ in libro de phlebotomia noue tranſla. ¶Dicendū q in hac phlebotomia non debet expectari digeſtio ideſt nō debet digeſtiuus ſirupus vel aliud digeſtiuū premitti: ratio eſt quia ſi iſti humores ſunt apti ad motuz: cum ſanguine per phlebotomiā educto non expedit premittere digeſtiuū premiſſo enim digeſtiui eſſet: quia humores illi eſſent inepti: vt fierent apti: ſed ſunt apti: quia de mente Auicen. hic dominatur ſanguis ⁊ humores alij ſunt ſecum mixti: ex hac ergo mixtione ſunt apti ad euacuationem. ¶Amplius digeſtiua ſiue calida: ſiue frigida nocerent ſtante repletione multa in capite: calida quidem agitando: frigida conſtringendo: ⁊ eſt ratio ſimilis ei: quā Galienus ponit octauo therapenti. capitulo de cura febris eſſimere ex oppilatione. ¶Ad contrarium dicenduz q digeſtio expectatur quando alij humores multum dominantur in ſanguine: ⁊ maxime volendo copioſam phlebotomiam facere. ¶Dubitatur tertio an ante iſtam phlebotomiam ſit danda pharmacia: quidam dixerunt: q; ſi aliqui mali humores ſint in ſtomacho ⁊ primis venis ante hanc phlebotomiam debemus pharmaciam aliquam premittere: aliter non. ¶Hic ſermo eſt pendens ex principijs primi libri Fen quarta: ⁊ libre curratur: an phlebotomia debeat precedere pharmaciam vel ſequi. ¶Hic tamen conſidera: quia in intentione habita: ad egritudinē quam Auicenna hic preſupponit a phlebotomia eſt incipiendum. ¶Hic enim preſupponitur repletio ex ſanguine exuberante: et cum hoc ex alijs humoribus admixtis. Oportet igitur ſtatim euacuationem facere talem: que has materias educat ſimul: hoc autem facit phlebotomia: cuz ſit cōmunis humoruz euacuatio: vt ſtatim ponet: pharmacia autem ſi premitteretur agitationem faceret in ſanguine multo: vnde poſſet ſequi apoſtema ⁊ fluxus ad loca ſuffocantia: bene igitur dixit Auicē. incipimus a phlebotomia. Sexto Auicē. innuit qualem phlebotomiaz debeamus facere: cum dicit.

b ¶Et nō declinamus. ¶Cōſiderandū ergo q hec littera poteſt dupliciter exponi. Primo propter qđ ſciēdū q phlebotomia eſt duplex. Una minoratiua: que nō eſt magna ⁊ cōpleta phlebotomia: ⁊ iſta cōpetit quando ſanguis eſt modicuz

Jacobus

De partibus

pite vena iſta educit. Et poſt eius phlebotomiam interuallo aliquo dierum aut horarum fiat phlebotomia particularis ex aliqua venarum que in capite phlebotomantur: vt ex vena que ſtat in medio frontis: vel ex illa que ſtat in extremitate naſi maxime ſi dolor ⁊ repletio ſint in poſteriorib⁹ capitis. Juxta id Hippocratis aphoriſmorum quinta. lxviij. Poſteriora capitis dolentia in fronte recta vena inciſa iuuat vel ex venis partium auris quarum locus eſt poſt illum vbi extremitas auris tangit cum peruenit ad capillos: ⁊ phlebotomantur cum caput ſtomachi recipit fumum vt ait princeps primi quarta capitulo de phlebotomia. Et hec phlebotomia particularis fit vt reſiduum materie peccantis euacuetur quod relictum fuerat poſt vniuerſalem phlebotomiam. ¶Secundus canon eſt phlebotomia predictarum venarum debet fieri de parte oppoſita parti capitis replete ⁊ dolenti: vt et materiam peccantem euacuet ⁊ plus diuertat humores fluentes ad locum doloris: vt ſi dolor fuerit in poſterioribus capitis fiat anterius phlebotomia et econtra. Et id refert ſi vis ad ſolas venas que in capite phlebotomantur vel ⁊ ad cephalicam que phlebotomatur in brachio ſic q; ſi dolor et repletio partem dextram capitis amplius occupent: fiat phlebotomia de cephalica ſiniſtra maxime ſi magna repletio fuerit ⁊ morbus adhuc ſit in principio eius vel in augmento. Quod ſi repletio modica fuerit fiat phlebotomia de cephalica dextra ſiue eiuſdem partis que loco doloris ſecūdum Diametrum a ſuperiori ad inferius ſolum eſt oppoſita: ⁊ illud ſufficit. Tertius canon eſt ſi res eſt magna ideſt morbus grauis ⁊ periculoſus vt apoplexia in toto ſanguinea vel partim ſanguinea partiz phlegmatica tunc vene guides ſunt phlebotomande poſt phlebotomiam vnius cephalice vel ambarum cephalicarū: quia niſi illico ſuccurratur egro magna ⁊ multiplici euacuatione euadere non poteſt: ſed ſuffocatur defectu anhelitus: coangu⁹ationi cuius ſuccurrit ⁊ obuiat phlebotomia guidez vt ait princeps primi quarta capitulo de phlebotomia: ⁊ ſunt vene due que in collo phlebotomantur: ⁊ in tali caſu non declinamus a ꝑncipio morbi ad euacuationem aliam q̄ ad phlebotomiam velut ad remedium magis ſubitum maxime ſi fuerit cum ſignis plurimis dominū ſanguinis. Quartus canon eſt quāuis in capite alij cum ſanguine dominent humores a phlebotomia tamen inchoandū eſt: quia phlebotomia eſt vniuerſalis euacuatio que multitudinē humoꝝ euacuat. ¶Sed quid faciēdum eſt ſi in cerebro ſanguis fuerit moderate quantitatis ⁊ humor alius ſuperabundauerit. Dic q; ſi humor iſte ſanguini eſt permixtus et cum ipſo educi facile poſſit per phlebotomiam expedit vt fiat: qa facile

Universidad de Deusto

do sanguis exuberat: ꝛ simul cum eo alig alij humores: ꝫ sint mixti. Nō enīz possumus cōplete phlebotomare: q: illi humores cū sint extranei ꝛ mali: vt presupponebat possent furere: ēt oz dimittere de sanguine p the sauro ad digestionē illoꝝ: q remanent: non.n. oēs possunt cū phlebotomia illa educi: ꝛ ideo Aui. dicit nō declinamus: nisi ad diminutionē. i. ad phlebotomiā minoratiuā. Alias erradicatiua que dr̄ cōpleta phlebotomia: ꝛ illa cōpetit qñ solus sanguis peccat: ꝛ hoc est qn̄ solū inquanto peccat: ita q nō peccant in eo aliqui alij humores nisi inquantū ipse eos includit in potentia ꝫ philosophos: vel in actu ꝫ plures medicos nō tn̄ q ex hoc sangis peccet: nisi in quanto solo: ꝛ si peccat in quali est i quali q̄ segtur multitudinē suā: tunc igitur fit phlebotomia erradicatiua siue cōpleta: vnde Aui. subdit: ꝛ si mā fuerit sanguis tā tum sufficit phlebotomia cōpleta. Secundo mō potest lr̄a exponi: q hoc dictū referat ad statim premissa. s. si periculū est magnū oibus postpositis fiat phlebotomia guidez: ꝛ in hoc te sollicitat: vt nō cōsideres horā diei vel noctis quin omnibus postpositis phlebotomiaz facias.

a ¶ Et si alij.]¶ Dubitat q: Aui. dominantibus alijs humoribus pre cipit phlebotomiā: hoc nō videt cōueniens: q: cū fuerint i corpore multi mali humores: ꝛ sanguis bonus fuerit paucus phlebotomia bonuz ra piet: ꝛ malū reliquet: vt. i. cañ. fen. iiij. ca. de phlebotomia: ꝫ quando alij humores a sanguine dominant: tunc ipsi sunt multi: ꝛ sanguis est panc[a] ergo nō oz fieri phlebotomia. Amplius Aui. precipit eodē ca. cauendum esse: ne perducat eger ad frigidoꝝ humoꝝ cruditatē: ꝛ colericorū ebulli tionez: sed dñantibus alijs humoribus a sanguine per phlebotomiā ve nimus an illa nocumenta: vt notū est: igit nō oz fieri. ¶ Dicendum q dñium alioꝝ humoꝝ supra sanguinez est duplex. Unū est dñium absolute: q: simplr dñent ꝛ nō disponāt: disp̄e sanguis: imo ipsi disponāt ad se sanguinez. v. g. loco exēpli sint i mēbro lib. s. phlatis: ꝛ. iij. ℥. sanguinis: ꝛ stante hoc dñio alioꝝ humoꝝ supra sanguinez nō cōpetit phlebotomia. Utrū aūt in cerebro: vel in aliquo principali possit cōtingere tale dñiuz alioꝝ humoꝝ supra sanguinē: nō curamus mō discutere: q: forsan nō cōtingit in venis coꝝ. Aliud est dñiuz alioꝝ humoꝝ ꝑm proportionē. v. g. si naturalis proportio sanguinis ad alios humores de qua dictuz est sup ꝓportio dupla: vt. xij. ad. vi. Si igit alig humores sanguini mixti in hac ꝓportione se habeant: vel sint minus: vt. iiij. ad. xij. tunc sanguis dicitur dñari: ꝛ hoc mō ꝓcessit cañ. ꝑmus huius ca. Si aūt humores alij peccēt i sanguine in pli q̄titate. v. g. fit. vij. ℥. alioꝝ hūoꝝ: ꝛ. ℥. xij. sanguinis: tūc alij humores dicunt dñari: nō tn̄ simplr sed ꝑm ꝓportionē: ꝛ tūc phlebotomia cōpetit: ꝛ ab ea incipimus ꝛ cā est: q: tales humores in sanguine peccent: vt Aui. intelligit. q: secū sunt cōmixti: ꝛ pticipantes quadā recti ficatione ab eo: tunc phlebotomia educēdo sanguinē educet ēt illos humores simul cū sanguine: ꝛ hoc est qđ dicit: phlebotomia est cōis hūoꝝ eūo: q: euacuat sanguinē ꝛ hūores secū mixtos patos cadere: vel fluere simul cū sanguine. ¶ Considerandū ēt q ly. incipimus duo excludit: primo premissionē solutiui: vt q̄uis ēt indicet pharmacia: tn̄ q: isti humores: vt presupponit sunt mixti cū sanguine: ꝑmo oz fieri cōis eūo horum: ꝛ ℔ est p phlebotomiā quā fiat ꝓpria. s. per pharmaciā: ꝛ in hoc ꝓsupponit: q in isto sit indigentia eūonis nō soluz humoꝝ alioꝝ: ꝫ ēt sanguinis cui reliqui humores sunt mixti ꝛ dominantes ꝑm proportionem predictaz: secūdo ly. incipimus excludit premissionē digestiui: q: nō oz digestiuum premittere: ne mā agitetur vel cōstringat sed oz de mā minorare: ꝛ hoc fit cū phlebotomia: q: ista mā est cōis. s. ex pluribus aggregata vt sanguis ne: ꝛ alijs humoribus: phlebotomia aūt est cōis euacuatio illoꝝ humoꝝ ꝛ si cogeremur dicere: q oporteret aliquod digestiuū precedere: nō tn̄ ta le quale in solutiuis: sed leuis preparatio sufficeret.

b ¶ Quod si materia.]¶ Considerandū q dr̄ sanguis tantuz: qñ sanguis sola quātitate peccat principalr̄ qua diminuta: totus sanguis rema net bonus: ꝛ tunc fit phlebotomia completa: que dicitur completa pro pter: duo primo q: copiosa: ꝛ erradicatiua: ꝛo q: sine alio auxilio eūonis liberat: vt declaratū est a me: infra fen. xi. c. de canonibus vniuer. curatio nis mala ꝛ cōplexionum cordis: hoc aūt nō ꝫ phlebotomia minoratiua.

c ¶ Et si fuerint.]¶ Jam posuit cañ. curationis egritudinū capitis de materia in eo stante qñ talis materia est sanguis tn̄: aut sanguis cuz alijs humoribus. ¶ Hic ponit cañ. curationis qñ cā sunt alijs humores a sanguine nō peccātes in sanguine: nec cū sanguine. Et ꝑmo ꝑmittit cañ. ꝛo declarat: ibi ꝛa Ad hoc tn̄.]¶ Cōsiderandū q humores alij. s. a predictis: q: sint alij a sanguie: ꝛ nō sint mixti cū sanguine: neq; peccet cum eis sanguis. ¶ Considerandū ꝛo cū cōitate: q: ꝑm totū corpuz sit plenuz cū hoc: vel q: a toto mā ascendat ad caput. Adhuc ꝑmo declarat cañ. in

Jacobus

est modicuz sanguinez a cerebro eductū recuperare: ꝛ per phlebotomiaz peccans humor effluit. Sed si talis humor nō miscetur sanguini: vel dato q sibi permixtus fuerit per phlebotomiaz exire nō potest pre sui grossicie ꝛ viscositate: tunc phlebotomiaz facere nō conuenit: sed digerēdus est talis peccans humor: deinde educendus pharmaco proprio: nisi forte ista spe q natura orbata proprio sanguine magis intendat maturationi peccantis humoris ꝛ si phlegma fuerit q de ipso faciat sibi bonū sanguinez vel nutrimentuz. Quintus canon est q si materia in cerebro excedēs ꝛ superabūdās sit solus sanguis sola sufficiet perfecta phlebotomia vel vice vnica de cephalica si virtus fuerit fortis vel iteratis de eadem vicibus vel partiz de ea partiz de minutis in capite venis: nulla eni alia medicina opus est cū per ipsaz statiz facile ꝛ secure tota tollatur materia peccans ꝛ morbi causa.

¶ In. ij. dat. iiij. cañ. vniuersales de purgatione materie capitis que nō est sanguis. Primus est: si alij humores in cerebro abūdent cōsiderandū eūone capitis ꝓpria: ꝛo in eūone capitis ꝛ totius: ibi ꝛa Et totū.]¶ Dubitatur an possimus eūonez ꝓpriaz a capite facere absq; eūone cōi. Videtur q fit: q: supra Aui. cōcessit phlebotomiā euacuatiuā a capite: ꝛ incepit ab ea. In ꝓrium est hic: ꝛ xx. ij. fen. ca. de soda: cañ. n. est vniuersalem euacuationē particulari premitti. ¶ Dicēduz q pticularis euacuatio est duplex. Una que solū est pticularis ꝛ capiti ꝓpria: vt euacuatio cū garga rismate: aut caputpurgio vel fumi resolutio capiti approximato: vel si esset aliqō solutiuuz capiti ap propriatum: ꝛ hanc eūonem particularem stante repletione in toto facere nō debemus: nisi vniuersalis precedat: rō est: q: tales eūones erunt causa maioris attractionis materierū ad caput. Alia est eūo particularis: que est pars vniuersalis eūonis: q: potest reperiri aliqua medicia euacuatiua: q̄ simul a capite ꝛ toto euacuat sicut pilule cochie: ꝛ pilule aggregatiue: ꝛ vere magne: ꝛ tūc nō premittimus vniuersalē eūonez particulari: imo simul vtraq; facimus ita q qñq; facta hac cōi purgatiōe: nō est opus facere ꝓpriā a capite: q: simul vtraq; cuz tali medicina cōpletur. ¶ Considerandum tn̄ q quatuor casus sunt in quibus qñq; particularez eūonez facimus nō premittēdo vniuersalem: primus q: materia in capite est pauca: secūdus qñ mēbrū mandāz non amplius mandat: tertio q: recipiens: vt caput fortificatum est: ꝛ nō est auaruz vel auiduz in recipiendo: quarto q: corpus ꝛ alia mēbra a capite non sunt repleta: siue sunt posita sub dominio humoris faciētis egritudinez in illo mēbro. s. cēbro. Sz. d. t. Aui. vr̄ defectiuus: q: has cōditiones non posuit. ¶ Dicendū q oēs predicte tres conditiones verificātur virtute quarte quaz Aui. innuit: si enīz reliquuz corpus non sit plenuz: posumus a pticulari eūone incipere: ꝛ tūc est ꝓprie qñ materia in capite est pauca: tunc etiaz caput non recipit: neq; corpus dat: q̄uis ergo sit possibile: q corpus sit plenū ꝛ q in capite sit materia pauca: ꝛ q corpus cessauerit a mandando: ad caput vel nō mandauit: sed se ipso caput habeat illam materiaz: ꝛ q caput non sit auarū in recipiendo: non tamen est securum solū particularez eūonem facere ꝛ ab ea incipere: q: semper totius repletio minat materiaz posse ad caput currere. Sed tunc eūo particularis securissima est quando totius corporis eūo facta est: ꝛ ideo hanc solā conditionez Auicē. hic ponit. Sed. d. t. potest ne contingere: q stante repletione in toto premittamus eūonez particularez. ¶ Dicendū q q̄uis non sit omnino securū: tamen medicus multū exercitatus ꝛ bone estimationis posset quandoq; id facere: ꝛ hoc est ꝑm mentē xx. q: q̄uis essz corporis plenitudo: caput tamen non esset auarum in recipiendo: q: non aptū: neq; auidum: neq; mandans in mādando: ꝛ tūc materia in capite esset pauca: ꝛ ꝓprie cū esset ꝓpinqua locis eūonis per nares vel palatuz: tunc enim leui: gargarismate vel caputpurgio: vt solo succo ficle posset illa particularis eūo fieri non premissa vniuersali: totus tamen hoc non est omnino securū: ꝛ de istis diximus fen tertia huius. ¶ Ad contrarium dicendum q canō. sup: apositū Auicē. inferius distinguet: ꝛ intelligebat sua pria: q phlebotomia particularis vene fieret: quando non esset indigentia vniuersalis euacuationis. ¶ Dubitatur vtrū sicut quando stante plenitudine totius particularem euacuationem premittimus: ita non stante plenitudine faciamus vniuersalem euacuationez. De hac qōne diximus fen. iij. ꝛ ibi quere.

d ¶ Et totū.]¶ Hic cōplet cañ. i eūone materie a capite ex toto: ꝛ primo facit hoc: q̄ materia est cocta: secū do q̄ est cruda: ibi ꝛa Ꝛo si humores fuerit ꝛc.]¶ Prima i. d. ꝑmo ponit cañ. in eūone a toto ꝛ a capite: ꝛo solū in eūone a capite: ibi ꝛa Et si egritudo.]¶ Cōsiderandū q ista prima pōt dupliciter exponi. Uno mō: vt sic cañ. in eūone: tam vniuersali q̄ pticulari: ꝛ tūc dicemus: totū illud. s. de eūone tam vniuersali q̄ particulari: ꝛ tunc exponet: si sciuerimus materiam i ipso: scilicet corpe ꝛ capita. Eius quod educit. s. vrina egestione ꝛ per nares ꝛc. Alio mō totuz illud. s. qđ dictū est de particulari eūone: quasi dicat nō sufficit q eūo vniuersalis ꝑcedat: sed cū toto hoc oz materiam esse ꝑdigestaz ꝛ hoc cognoscitur per illud: quod educit ꝑ nares ꝛ palatuz ꝛc. ¶ Dubitat an a capite possimus euacuare materiam ante digestionem. Videtur q sic. Nam in apoplexia fortissima capiti approximamus: vt infra ostenditur: ꝛ hoc nō expectantes digestionem. ¶ Dicendum q ꝑm eōem sermonem regulariter non debemus hoc facere: ꝛ hoc est cū egritudo nō infestat: sed cōacti ante digestionem conamur quādoq; a capite euacuare: vt in apoplexia fortibus clysterijs ꝛ calefactionibus ꝛ quibuscūq; possimus aliquid de materia educere a capite: q: egritudo non dat spacium ordinate curationis. Ista prolixius declarant in principijs scientie. Et ꝓsidera hic q Aui. in hūoribus alijs digestionez expectat: sed in peccato sanguinis ꝛ alioꝝ cū sanguine ꝛ i sanguine peccātiuz nō expectauit eā ꝓp cāz supꝝ dictā.

De partibus

est si repletio capitis cū totius corpis repletione fit: ꝛ tunc totū corpus ē euānduz pharmaco cōi: ꝑmo minoratiuo mā nōdū digesta existēte: post eradicatiuo cū digesta fuerit ꝛ vie ꝓparate eius expulsioni. Sc̄o est toto corpe purgato supest solūmō capiti intēdere ꝛ ministrare tūc cūatiua capiti ꝓpria: sicut caputpurgia naribus iposita masticatiōes ꝛ gargarisma ta. Tertius est nō est ꝑsumendū cūantibus capiti ꝓprijs vti donec totuz corpus ꝓpurgatū fuerit si qs in eo humor supabūdauerit: q: trahent ad cerebꝝ humores a corpe repleto vice cūati vel cōmouebunt ab eis hūores in toto vel humores capitis p ea cōmoti recidēt inferius sup pulmonez vel aliud viscerū iaz ꝓpletū: vnde surget error peior priore. Quartus est totū illud faciemus. s. eūonez corpis vniuersalē eradicatiuā ꝛ eūonez capiti ꝓpriā post q̄z sciuerimus māz peccantē esse digestā tam in toto corpe q̄z i ipso cerebro. Et illud sciemus per exeūtia ab eis si digesta fuerint: ꝛ nō fuerit valde subtilia velut aquositates q̄ a naso descendūt i pnconize neq; valde grossa sicut muscilagines q̄ vix a naribus excutiuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Et si egritudo.]¶ Hic Aui. declarat canonē in eūone materiez a capite oñendo qñ dz fieri: z qbus modis z ꝺditionibus: fit autē eūatio materiez a capite. vi. rebus. s. gargarismis sternutatōibus caputpurgijs: z embrocis emplis: z medicis solutiuis: hz igit .iiij. ptes: primo ponit canonē in eūone cū gargarismatibus: ꝺo cū sternutatiōibus caputpurgijs z embrocis: tertio cō emplis: q̄rto cū medicinis solutiuis: ibi ꝑa]Et administrabimus]ibi tertia]Et qñqz]ibi quarta]Et cauebimus.] ¶ Prima in. d. primo ꝓmittit qñ eūotio cū gargarismatibus est fiēda: ꝺo ponit cōditiones circa hoc: ibi ꝑa]Si non timuerimus.] ¶ Cōsiderandū q Aui. nō fuit ꝓtētus dicere ad statū: sz dixit ꝓcesserim[a] in digōne: vt dek intelligere: q sit status quo ad digōnez māe: nō quo ad sola accidentia. ¶ Considerandū etiā q hoc dz intelligi: si nā nō eūat: tūc. n. eūabimus nos. Dubitatur vtrū digesta mā in capite ꝓria eūatio a qua debemus incipe sit p gargarisma. Videk q nō: qz in frenesi lethargia z dolore[b] capitis nō incipiūt ab ea auctores: vt infra appet in suis caplis. In ōtriū Aui. ¶ Cōsiderandū hic q gargarisma dr a gargaleone q̄ est ps circa guttur Bal. xi. de vti. pti. xi. c. ad quā attingit z circa quā pcussione aeris pcutit mā: que gargarizat. Ad qōnē dicendū q mā q̄ est in capite z est digesta: aut est pauca: aut multa: si qdē pauca sit: possumus incipe a gargarismatib[9]: rō est: qz mā talis ꝓueniēter eūabit ex hoc: qz trahit gargarismus p colatoriū: ad qd vie expulsionis supfluitatū cerebri terminank: vt supra dixit Aui. z iō dicit ꝓprie p gargarismū: q: hec eūo est multū ꝓpria: qz p lataz viā z rectā z cōez cerebro: vt notū est. Si aūt mā sit i capite multa: z maxime si est difficilis motus cū tota sua digōne: ꝓueniētius est cū solutiuo eūare. s. yeris vel pilulis assumptis: qz ille medicine ampli[9] z fortius purgabunt de mā: z hoc indigemus vt ꝓsupponit. Sz tu. d. Ego factā gargarisma ex yera. Dōz q nō sic purgabit caput p gargarismata sic supta: qz nō sic reducit ad actū in gula: sic i stō: vt notū est. Ex his ōria cessant.

b ¶ Si nō timuerim[9].]¶ Dubitat vtrū he ꝺditiones requrank ad h: vt gargarism[9] fiat: vr q nō. ¶ Prio qz pulmo rspectu cēbri ē ignobile: z nāl[r] ab eo recipit multa reumata: vt .i. cañ. c. de cōplonibus mēbroz: nō igitur timeri dz de eo: qd faceret gargarisma descendere. Scdo non vr esse suspicādū: si hūor sit de gne acuti: qz ¶ Dek. ponit. c. d catarro: q iuuamē tuz gargarismatū maius est i catarro acuto. Amplī Aui. vr defectiu[9]: qz vna d cāis: q̄re gargarismus ꝓhibet est multitudo māe: vt inuit ¶ Dek. palle. ca. hanc ꝺditionē Aui. nō ponit. Ad hoz intellectū cōsidera: q gargarismata fiunt ad .iiij. intentiones simplices z vnā cōpositā. ¶ Prima est ad purgationē māe a capite p ptē ignobilē. s. p colatoriū: z hoc sit cū yeris in qbus est virtus purgatiua attrahendo: ꝑa intentio est ad ꝓstringenduz siue cōpingendū fluxū: sicut damus in gargarismate diacodion z huius papauerata: z q̄qz opiata ad sistendū fluxū. Ex hoc vide q ꝑa ¶ Dek. est corrupta qz nō ponit exemplū primi: z vbi dicit primi dz dicere pi: lz inferius aliter sermo suus exponek. Tertia intētio est absterfio materiez a ptibus gule z ad iacentibus: z sic a ptibus capitis sicut fit cū aq̄ salita: z aqua mellita z zuccarata: q̄rta est alteratio māe: sicut ifrigidamus māz calidā gargarizando aquā: in qua sit cāphora z res frigide: z māz frigidam calefacimus gargarizādo calida: vt myrrā z similia: qnta intētio est cōposita ex intentiōibus duabus aut pluribus vt cū miscemus aquā salis z myrrā cē. Et ex h appet expositio tex. ¶ Dek. cū dicit. c. de catarro. Exē pluz qnti est aggregatio intentionū: sicut miscēdo aliqs de ꝓdictis rebus simul. Extremitatū fricatiões z ventosatiões in eis ad hoc. i. ad quartaz intentionē gñalez cure: q erat diuersio a pte timorosa ad partē cōez. i. cui cerebrū cōicat: z nō dz exponi ad hoc. i. ad qntuz modū gargarismatū: sz qz ¶ Dek. a suo ꝓposito deuiauerat p longū sermonē in gargarismatib[9]: ideo reuertit ibi ad q̄rtaz rem de. vi. rebus complentibus curam catarri. ¶ His premissis dico q primo Aui. est hic de gargarismatib[9] factis ad eūanduz māz a capite: siue faciāt illā eūonez attrahēdo siue fortiter abstergēdo z incidēdo. Et ex hoc cessat vnū argumētū: qz ¶ Dek. ꝓcedit gargarisma in catarro acuto subtili. s. gargarisma inspissatiuū z alteratiuū materie catarri: sz Aui. negat gargarisma. s. attractiuū in mā acuta. Cessat etiā ꝺdictio in textu ¶ Dek. qz ꝓmo ponit q iuuamentuz gargarismatū est ad catarrū calidū z acutū ad ꝓhibendū z ingrossandū: z ex hoc ad facilitandum ad expulsionē: postea ¶ Dek. dicit q in q̄tuor casibus gargarismata prohibeant[r]: z vnus de casib[9] est: si catarrus est de genere subtiliū acutorum: z intelligit nō de gargarismate inspissatiuo qđ ꝓcessit: sz de attractiuo siue eūatiuo. Dico ḡ q hmōi gargarismata fortit eūantia: vt de yeris

Jacobus

¶ In. iij. dat. z. cañ. sup hora administrandi ꝓprias capitis eūones quas hic exprimit. ¶ Primus est si egritudo capitis mālis iam ad statū peruenit z eius mā iam predigesta est p inunctiones z embrocatiões z empla maturatiua: tunc hora est eūandi eam ꝓprie p gargarismū qnqz ꝓsideratiōnibus ꝓhabitis. ¶ Prima est si ex gargarismo non timeat lesio pulmonis: vt habentibus debilē pulmonē z ptisi appat: in his. n. interdū gargarismus excutit a capite humores quorū magna ps ad pulmonē defluit: z lz eger hora vigilia[z] istos humores per os eijciat nō sinens eos ad pulmones tendere hora tñ somni interdū recidūt super pulmones manentibus cerebri vijs apertis p gargarismū prius ministratū. Secūda est si fluxus hūoris educti vel educēdi per gargarismū nō fuerit acutus z mordicatiuus vt cholera rubea vel ꝑa nitrosum vel melancholia adusta: nā si talis fuerit vel offendit guttur linguā z palatum supercalefactione z excoriatione: vel ps ipsius ad pulmones effluens inducit ptisim. Tertia est si eger nō fuerit presto z cōsuetus in pulmone pati pp catarros a cerebro ad ipsum fluere solitos. Quarta est si fuerit infirmo habilitas z ꝓmpta potentia cauendi a fluxu male māe ad eius pulmonē: puta q diligens z

z almuri z simílibus: digesta mā in capite ꝓcedunk stātibus q̄uor ꝺditionibus. Una est q nō timeamus nocumentū in pulmone: z hoc pp multitudinem māe subito mote p gargarismū: vnde possent vie pulmonis oppilari. Scda est q mā quā volumus educē p gargarismū nō sit acuta mordicatiua: qz gargarismus de quo est sermo adderet ad acuitatē illius māe: vnde timek cerebro: ipsa ēt mota: qz est valde mobilis z mala posset subito figi in ptibus gutturis z facere squinantiā: etiā posset subito descendere ad pulmonez. Sed tu. d. quō possz esse acuta mordicatiua cum sit digesta. ¶ Dicendū q nō omnes māe recipiunt equalem digōnē: z equalē pfectionez per digōnez: quedaz eni cū sua digone quam possunt recipere habent multā prauitatez. Utruz aūt in mā subtili z acuta ꝓpetat aliquod gargarisma eductiuum dicek post: tertia ꝺditio est q hō nō sit susceptibilis egritudinū pulmōis. i. nō sit cōsuetus hre fluxū materiez ad pulmonē: z p ons nō habeat egritudinē nouā vel antiquā qz sit paratus recipe māz ad pulmonē: imo sit fortis ad resistēdū: nō sit aptus ad ptisiz z huius: qz ex materie motu quecūqz esset mā pulmo ponerek in periculo receptiōis. q̄rta cōditio est modificatiua tertie z est q lz hō esset paratus recipe mās ad pulmonē: tñ dispō quā hz in capite est maioris timoris z plus te sollicitat q̄z dispō: que in pulmone timek: z iō facimus gargarisma attractiuū. v. g. est mā in capite ex cuius remanētia si nō fiat gargarisma timek apoplexia: sed si fiat gargarisma pseruat ab apoplexia: tñ qz habet pulmonē consuetū recipere incurret tussim z malicias anhelitus de qbus cōfidis: possunt ergo he ꝺditiones ad ordinē reduci p hūc modū. Timor de gargarismate eūatiuo: vel est ex pte māe: vel ex parte pulmonis z partiū gule: si ex pte māe: aut qz multa: aut qz acuta: si qz multa: z timek pulmoni p vias suffocationis: z in hoc cōprehendit timorē: q habek in gargarismate eūatiuo in casibus subite suffocatiōis: qz ibi mām suspicor multā fluentē ad gulā: q̄z gargarisma eūatiuū magis mouebit. Si aūt timor sit ex pte māe: qz acuta tunc timek pulmoni z ptibus gule: z cuz hoc ēt cerebro vt dicek. Si vo timor sit ex pte pulmonis: ēt sic est qz paratus est recipe: z qz maior passio posset in eo fieri q̄z illa quā in capite curas: remotis igitur istis suspitionibus pōt fieri gargarisma: ex quibus cessant oēs cōtradictiones: z apparet q doctrina ¶ Dek. z Aui. concordant.

c ¶ Et administrabimus.]¶ Considerandū q hic multa ꝓgregat: que mās a capite eūant: z iō dicit deponāt. i. euacuēt: lz diuersimode: vt appareat. Mam lz odores possint euacuare sternutationē faciendo possunt etiā euacuare resoluendo. Consideranduz etiā q Aui. inuit q etiam ista post digestionez fiant de quo infra disputabitur.

d ¶ Et q̄nqz.]¶ Hic primo ponit cañ. in eūone p empla: ꝺo docet euitare errorē: ibi ꝑa]Ulia aūt.]¶ Cōsiderandū q ex Aui. accipimus ꝺditiones seruādas in appōe emplox: z sunt. iiij. vel. v. ¶ Prima q radak caput. Sed ꝺ qz ratio nocet z densat vt. iiij. cañ. fen. i. de sermone rigotis. Dicēdum q raso capite empla melius ꝓprimunt q̄z stantibus capillis: z hoc est cōe vnguētis z embrocis: sz nō dixit i illis: qz pp subtilitatē embrocaruz z oleoz minus curauit: remotio aūt capillox: lz sit melior absolute cū forficibus q̄z nouacula: tñ in h casu nō est curandū: qz stati apponimus empl[m] resolutiuū: de quo hic est sermo: vt ¶ Bal. xiij. tera. vlt. ca. dixit ibi radentē vel tondentē. Secūda ꝺditio est q empla in diuersis sint diuersa ꝑm diuersitatē humoris quē volumus cū emplastro resoluere: alio eni resolutiuo eget colera: alio eget phlegma. Tertia ꝺditio est q nō timeamus ex illis emplis corruptionē cōplōnis: z hoc qz ꝓportionent nō solū ad mām sz ad mēbrū ꝑm diuersitatē cōpositionū z cōplonuz. Vel hoc dixit: vt hec empla resoluētia humorez apponank digesta mā: qz si mā esset cruda z multa: talia empla dilatant eā: z ex hoc sunt cā corruptiōis complexionis: ēt qz est cruda resoluit subtile: z remanet grossum z ex hoc etiā corrūpitur cōplexio z est similis modus loquēdi Aui. iiij. cañ. ca. de cura phlegmatice: z ꝑm hūc modū et ponēdi erūt solū tres ꝺditiones. Sz ꝑm ꝑmū modū dicemus q q̄rta ꝺditio est: q tu sis ꝺfisus q mā effusa. i. que stat in cerebro erit facilis ad eūandū. s. cū emplastro resolutiuo: z ꝑ qz fit digesta: vñ nō educit subtile: z remanet grossuz: z qz nō sic addētia. s. i gradu. i. multa excedētia: z hoc tangebat in ꝑa ꝺditione. Alia adherentia z ꝑm hoc dicemus q inuit qntā ꝺditionē: z est q tu nō facias ꝓtinuo adherere resolutiuū: qz ꝓtinuā adherentiā posset putrefieri mā: z iō subdit: uia: z dicit. Si tu vis euitare errorem ingrossationis māe: ꝺz vt euacuemus. s. cū emplastris resolutis post lenificationē cū lenib[9] digestiuis. i. cū mollitis ḧntib[9] vtutem maturatiuā: vt mucilago altee vl radix altee z similia

De partibus

consuetus sit z virtuosus ilico expellere qđ in os affluit vel ad arteriam vocalē tendit. Quinta est si dispō capitis magis timorosa sit z dignior ꝓpulsione dispōne pulmonis: vt si timeatis de apoplexia: vel lithargia vel epilentia vel apate cerebri. Scds ca. est egritudine capitis in statu existente z ei[9] mā prius digesta ministrare possumus ad purgationē capiti ꝓprias odorifera apitiua vt semē nigelle irroratuz aceto z inuolutū pāno subtili qđ naso adhibitū z odoratū vehemēt apit os colatoriū. Et sternutationē facientia vt euforbij puluerem vel elleborī albi vel staphisagrie. Et caput purgia sicut succum blete vel maiorane vel vrticarum: vel radices ireos aut gēciane. Et embrocas resolutiuas: vt decoctiones melliloti z camomille super caput infirmi ab alto effussas quatinus deponant humores a capite. Tertius cañ. est q̄nqz ista hora adhibentur emplastra resolutiua raso prius capite vt longiore mora z fortiori medicine vtute fortius extrahāt a capite hūores vt emplastrū sinapis vel ēpiz factū ex fimo colūbi: nisi timor assit ne corrūpat p talia empla cōplō cerebri z fit cōsidentia q materia ad cerebrum effusa sua forti attractione facile educetur.

¶ In. iiij. primo dat vnā cautelaz circa eūones capiti ꝓprias z cauendi

modum.

milia:non.n.debent esse lenitiua sine virtute maturatiua: vt est viola:t ideo quantūcūq; fueris vsus euacuatione p resolutionē:sequaris post cū lenificatione:vel fac q; eūo sequat ipsaz lenificationē:t vtrūq; verificat: vbi.n.timet materiez induratio:mō lenificemus:t mō resoluamus:t tertium lenificemus:vt ponit Hal.xiij.tera.t Aui.iiij.can.fen.iij.c.de cura cephalee.

Considerāduz tñ q; medici ista resolutiua t mollificatiua aliquī simul permixta aliquando tpe dicto applicāt. Tempus vo vtriusq; medicine.s.quot diebꝰ mollificemus: t quot resolutionez intēdamus est ꝑm estimationem.

a ¶Et cauebimus.] ¶Hic ponit can. in eūone materieruz a capite q̄ fit cum medicinis soluti uis extendens sermonez ad eūonē cū gargarisma te:t primo ponit vnum can.ho aliuz: ibi ha[Et vt caueamus.] Primus est in rectificatione complexionis male q̄ medicina solutiua vel gargarisma t alia eūantia quā doq; inducunt: t hoc q; illa sunt calida inflāmacia t cogimur ēt vti eis in eūone ꝓpter humoꝝ calidorum. Succurrimus ergo idest post solutionē ēplastrando caput cuz fridis. Dico aūt post solutionez q; forsan infrigidatio in actu solutionis vētris p hiberet eūonez debitaz.

¶Cōsiderandum aūt q; alium modū eūandi:hic Aui. nō ponit qui est per consolonez istaꝝ medicinarū:t forsan hoc obmisit:q; dedit intelligi ex can.generali posito lib.i. fen.iiij.ca.iiij.cū dicit:q̄q; necesse est te dare medicinaz que fit ex genere eūandi humoris in q̄litate:sicut cū scamonea est tibi necessaria ad euacuandā colerā rubeā:igitur ei admiscendū est illud:q; ipsam in qualitate diuerhficet:t forsan obmisit q; talis rectificatio non est semp possibilis: multa.n.infrigidatio medicinaꝝ debentiū eūare a capite impediret debitaz eūationez siue sint medine solutiue:siue gargarismata vel emplastra:de emplis t gargarismatibus est notū:t ēt de soluētibus:vt yeris vel pilulis:si.n.cū eis multū frigidas medicinas misceremus toleref: vel impediretur euaporatio ad caput: vnde tales medicine nō fortiter eūarent t ideo nō vides:q; auctores in pilulis t yeris debētibus eūare a capite ponant opiū vel insgamū. Et hic accipe q; turbit euacuat hūores acutos.

b ¶Et vt caueamus.] ¶Hic can.facit te valde trementez cuz purgas hoiem:q; nunquā sumpsit medicinā solutiuā: posset ēt inter hūc hoiem t hanc medicinam esse proprietas occidendi:t est sermo Hal. secundo regiminis acutorum.ri.cōmento.

c ¶Quod si.] ¶Hic ponit can.in eūone qñ mā est indigesta: t vult q; p̄digeratur. ¶Considerandum vtraq; ptes.s.grossum t subtile:q; siue sit hūor grossus:siue subtilis oz digeri t dixit ꝓ eos q; credunt q; humor subtilis nō indigeat digōne:vt.iiij.can.fen.i.c. de cura putridaꝝ in gnali. Vel vtraq; ptes.s.siue sit in toto corpe:siue sit in solo capite. ¶Considerandū hic ꝑm oium sniaz:q; hic can. est verus regulr t in eūone erradicatiua. Credit.n.t bñ q; in eūonibus minoratis t coactis nō oporteat digōnes expectare: vt ēt in hoc ca. Aui. inuit i illo §.t illud quidem.

d ¶Et si hūores.] Hic ponit can.in eūone quādo mā est in fluxu a latē: idest a determinata pte: vel a corpe toto. ¶Considerandū q; qñ mā fluit intentio est ad fluxū: t ꝺ cū ōrio tractu agēdo circa illud mēbrū: q; transmittit vt si sint inferiora cū clysteriis etc. t in hoc Aui.inuit oēm diuersionē eūatiuaz vel nō eūatiuaz: que pōt fieri: t oz ꝺz diuersitatē ptiū mittentiuz: t est cōis iste can.in mā sanguinea t aliis licz spāliter statim loquat de mā sanguinea diuertēda.

e ¶Et quecūq;. ¶Hic est can. Hal. in tegni: oz cāz prius abscindere: deinde venire ad eā que facta est dispositionez.

f ¶Ex eo aūt. ¶Hic ponit can. curatiōis egritudinū materialiū q; plures mās respicit: t est canon in manuali opatiōe: t dicit q; ꝑm intentionē cauterizantiū.i.medicorum q; loquunt de cauterijs vt fuit Albukasis ex eo in quo cōicant diuerse materie etc.i.conuenit diuersis materiebus vt calidis t frigidis sanguineis vel aliis est: vt fiat s.cauteriuz etc. ¶Dubitatur vtruz in qualibet materia competat cauterium. ¶Dicendū q; in qualibet tam calida q̄z frigida pōt competere: q; per successiuaz euacuationem fit materierum diuersio quecūq; sit: tamen maxime competit in frigidis materiebus: q; cum illarum consumptione rectificat maliciam qualitatis:quā imprimunt: vnde xiij.Def.de egritudinibus oculoruz dicit iuuamenta cauterij:sunt multa t subtilia:t proprie ad egritudines capitis frigidas:t humidas. ¶Dubitat ꝓ:an cauteriū debeat fieri post vniuersalem euacuationem. Videtur q; nō sit expediēs: q; est euacuatio diuersiua. ¶Dicenduz q; post vniuersalem euacuatiōez fieri oz proprie si corpus totum est plenum:ratio est:q; est euacuatio particularis:t ideo debet seq vniuersalem:vnde lz diuertens sit:tamen cuz hoc est eūans ex loco. ¶Dubitat tertio an manus debeat poni ad punctam nasi vel ad finem nasi:vt inueniat locus debitus cauterij. Et cū hoc dubitat:an debeat mēsurari cū idice vel medio digito. Ur ꝑmo q; radix manus debeat poni ad punctaz nasi:q; xiij.Def.ca.de catarro dicit q; ma-

cinis soluentibus genus hūoris qui est in ipso cum non timuerimus ex illis emplastris corruptionem complexionis t confisi fuerimus q; materia effusa facilis erit ad euacuandum. ¶Et cuz hoc cauebimus ne euacuantia addentia ex ea soluant quod subtile est t retineatur grossum. Via autem qua ad hanc intentionem perueniamus est:vt euacuemus post lenificationem factam cum lenificātibus digestiuis. Quātūcūq; ergo euacuationem administrauerimus ipsam sequi facimus lenificationem. Et cauebimus[a] in euacuatione humorum acutorū in q̄bus proculdubio necessarie sunt medicine calide in quibusdam hoīs sicut sunt biere t scamonea t turbit cum sticados ne post contingat malitia complexionis calide. Veruz elaborabimus ad hoc vt non remaneat post ea illud: t illud est vt succurramus solutioni facte p eas t euacuationi prouenienti per gargarismata t reliqua cum emplastris infrigidatiuis. Et vt caueamus[b] eaꝝ administrationem nisi post fiduciam sumptam ex ꝓsuetudine egri q; illud quod ipse bibit de hoc soluit ipsuz t euacuat ita ne sit potio nostra ei causa ad perditionem aut corruptionem. Quod si[c] humores fuerint indigesti digeremus prius vtraq; partes eorum sicut rememorabimur. ¶Et si humores[d] fuerit ascēdentes a latere aut a corpore toto trahemus ad contrarium: sicut si fuerit ex inferioribus corporis totius administrabimus clystere t suppositoria t ligabimus extrema t ꝓprie pedes. Et euacuabimus membrum vtputa si fuerit stomachus cum hierapigra: aut splen cum eo quod ei est proprium. Et similiter vnū quod mēbrum t regemus totū ꝑm regimen suum quod est ei proprium. Isti ergo sunt canones vniuersales de esse materierum. ¶Et quecunq;[e] materia euacuata sit:tunc si causa ipsius prouenit malitia complexiōis medicamur per contrarium. ¶Ex eo[f] autez in quo materie humorum diuerse que sunt in

Jacobus

modū. Secundo dat aliam circa eūonez totius corporis t ꝓprias simul pro morbo capitis t modū cauendi:ibi[Et cauebimus.]

¶In.i. pte dicit q; in eūone capiti ꝓpria t pticulari maxie ab embriocis t emplis resolutiuis cauere debemus ne euacuantia addentia.i.fortia t adaucte virtutis vel addētia in mām fortiter attrahendo t dilatādo eaz soluant t educant solas eius partes subtiles t tenues: t relinquāt grossas i cerebro fixas nature rebelles vix digestibiles t vix educibiles quo cūq; auxilio. Scdo dicit q; via seu modus quo cauere possumus a nunc dicto errore est vt ministremus hec euacuātia post materie lenificationē t maturationē cum lenificātibus digestiuis factā taliter vt partes subtiles grossis sint pmixte optime vix sepabiles t educibiles sine his a capite. Quātūcūq; ergo.i.qñcūq; t quotienscūq; mās capitis educere queris per localia remedia fac q; euacuatio semp sequat lenificationē preferendo.s.oi tempore lenificantia euacuatiuis t resolutiuis.

¶In.ij. dat aliaz cautelā. Et primo dicit q; in euacuatione humoꝝ acutoruz in qua q̄q; sunt necessarie pharmacie calide vt trahāt a remotis sicut hierapigra scamonea t turbith vna cū sticados caute intendenduz est ne medicine iste malā cōplexionē calidā inducant adaugentes maluz capitis. Et si hāc induxerūt vt nō pmaneat. Secūdo dat nobis.3.instructiones per quas ab ea cauere poterimus. Prima est vt eūone facta per has medicinas vel per gargarismata fortia t acuta vel per medicinas alteriusmodi statiz succurramus solutiōi si effrenitet vel caliditati extranee si nimia insurgat cū emplis fridis de rosis t sandalis que stō t ventri superponant ad refrigeriū t confortationē ꝓtra pharmaciam: vel gutturi adhibe pro refrigerio ꝓtra ardorē gargarismi. Secūda est vt caueamus i hoc casu ab administratiōe pharmaciaꝝ acutaꝝ t calidaꝝ nisi speremus vel cōfidamus ex ꝓsuetudine egri qua ꝓsueuit facile laxari q; ipse soluet cito t faciliter per istas pharmacias sic q; harū potio nō fit cā infirmo ad perditionē vel corruptionez sue cōplexionis aut vite totius sicut de leui esset si cōmoueret humores acutos t furere faceret t nō educeret: vel si hos educeret laboriose cuz magna angustia. Tertia est q; si isti humores acuti calidi sint indigesti prius digerant ambe eoꝝ ptes subtiles t grosse q̄z euacuēt cum digestiuis q̄ stati dicēt in 3ª pte.c.isti°. aliogn ipoz eductio difficilis erit t laboriosa forte afferēs febres t dolorē augmentans.

¶In.v.pti.super diuersione materierum que ad caput ascendunt dat primo hāc regulam. Si humores ascendāt ab aliquo laterum vt dextro aut sinistro vel a toto corpore transmissi ad cerebrum trahēdi sunt ad ꝓtrarium vt sana seruetur regio cerebri que propria est sedes t vt domicilium rationalis anime t origo sensuum ac motus voluntarij. Secundo dat modos huius tractionis ad cōtrariuz sub tribus regulis. Prima est si fuerit hmōi ascēsus ex inferioribus totius corporis clysteria tāda sunt que deorsum trahant ascendentes humores. Et suppositoria fortia t acuta de dyagredio pulpa coloquintide t sale gēma. Et extremitates t proprie pedes vna cuz tibijs fortiter ligentur t dolorose fune vel institis vt humores fluant ad locum doloris diuersi a capite. Secunda regula est si versus cerebrum fluant humores ab aliquo membroruz inferiorum euacuetur membrum illud per aliquam regionum inferiorum vt per intestina cum fluxu ventris:vel per vesicam cū diureticis:vel per emorroydes: vt per menstrua vt si membrum istud fuerit stomachus euacuetur cum hierapigra que laxando ventrem ꝓfortat stōm. Et si iplen fuerit euacuet cuz pharmaco proprio vt cum dyasene Et si epar fuerit cuz reubarbaro. t sic de aliis. Tertia regula est quenies regimē in cibis t potib° t reb° aliis nō nālib° oz adhiberi roti corpi. sic q; neq; ab ipo neq; a mēbro aliquo superfluī humores ascēdant ad caput veluti solebant. Consequēter princeps summarie dicit de toto textu quod isti sunt canones vniuersales seu generales t sūmarie regule de esse materieruz in cerebro contentaꝝ vel ad ipsum ascendentium ab inferioribus t de modis generalibus suaruz

¶In sexta dicit q; quecunq; materiez euacuata [euacuationum. fuerit siue a cerebro siue a toto corpore vel aliquo membro gratia cerebri tunc si cā ipsius prouenit malitia ꝯplexionis t derelicta fit mala cōplexio vel in ipo cerebro: vel in corpore toto vel in membro mandante medicabimur ipsam per ꝯrarium: vt si calida fuerit per infrigidantia: t econuerso: si vo ficca p humectantia t econtra. ¶Attēde sup hoc q; si hūor cūa tus diu cerebro iniacuerit dereliquit ibi malam q̄litatē fortiter ipressam q̄si mō habitus: tūc opus est lōga alteratiōe p ꝯriuz. Sz si pauco tpe illic iniacuerit tūc mobilr ineſt velut dispō t remoto humore mēbrum se reducet ad suā nām sine medicamine: sicut vides aquā calidā remoto calefaciente cito se reducere ad suam naturalem frigiditatem.

¶In.vij. dic q; locꝰ applicatiōis cauterij sup caput qd est ex eūantibꝰ capiti ꝓprijs est in summitate capitis vbi pueniunt t attingunt index t anu

De partibus

mus oz poni in extremitate nasi que extremitas est puncta nasi. Videtur ſo q mensuremus cuz digito medio: per xiij. ibidez: z in cap. de egritudinibus oculoz. ¶ In ōrium vt Aui. q dicit q manus ponat in extremitate nasi: sed extremitas nasi est iuxta supcilia: z puncta est inferius. Amplius dicit mensurari cū indice z anulari. Ad intellectū hoz considera: q in hac mensura querit locus cōmissure. s. vbi cōiungit sagitalis cuz coronali: hic aūt locus est inuentus p experientiā ex mensura sumpta a radice manus. s. iuxta raſetam ad extremitatez indicis: z in hoc nō est aliqua cā nisi q: expientia inuenit hāc proportionē: z huic mensure respondet mensura a fine nasi. i. iuxta supercilia vsq ad locum illius commissure. Preter aūt hunc modū sunt alij s. cuz filo extenso ab aure ad aurem. s. super nasum: z postea duplare filuz: z ponere ad extremitatem auris: z extendere sup caput capite existente raso. Potest etiaz fieri mensura cum filo extenso sup caput de aure ad aurem ad inueniendū locuz mediuz. Alij tñ auctores ponunt finē manus: vt iuxta raſetā in puncta nasi: z extendunt manuz: z vbi prouenit digitus medius cū replicatiōe prime iuncture ibi est locus cauterij: vt Rasis. i. ptinē. c. ò freneſi. Et ego p anatomiā exptus sum oēs hos modos: z inueni eos ppinquos. Et in hoc est hesitatio multa pp diuersam figurā capitū et quātitatē nasi: z quātitatē manus tñ vt plurimū inuenitur q mensura manus a radice ad indicem vel a radice ad medīū in loco sub ventriculo digiti: radice posita ad locū supercilioz z extenso indice p frontez inuenit locū cōmissure: z hec proportio est de mirabilibus nature: si est ꝑz vnūquēq; hominē. Et si aliqñ deuiat nō est mirum pp conditiones individuales: vnde quosdam videmus non iuuari cauterio: q tñ ex natura egritudinis deberent iuuari: z ꝟ est: q: forsan mensura nō inuenit locū cōmissure: vel q: hz cōmissuraz solidam cōstrictam: vnde nō transpirat a loco sub craneo aliqd de materia z tales hoies naturaliter sunt male dispōnis fm caput: et qbus contraria cessant. Dubitaf. iij. an cū ferro vel auro fiat. Dicēdū q ferro: q: hic queritur q non cito consolidetur: imo cōtinue sanies fluat: cauteriū aūt cum ferro tardius cōsolidatur quā alio metallo: vt pōt sumi pblematuz prima. iiij. pble. Si igitur velles cauteriū ad rectificandā malicia cōplexionis z humoris: z citā sanationē: fiat cū auro: q si vis q tardius cōsolidetur fac cum ferro. Dubitaf qnto de hora cauterij. ¶ Dicendū q mane z vesperis pōt fieri: z de his diximus fen. iij. c. de ophthalmia.

a ¶ Nunc aūt.] ¶ Positis canonibus in egritudinibus materialibus hic reddit ad distinguendū: z primo distinguit canonē in egritudinibus de materia sanguinea: vbi cōpetit phlebotomia: ſo distinguit canonem in egritudinibus de materiebus alijs: ibi ſa[Digestiua.] Prima i tres primo ponit canonē intendēdo ad mām capitis: z corporis relīq: ſo intēdendo ad mām determinati mēbri mittētis: tertio intēdendo tñ ad māz capitis: ibi ſa[Et si fuerit] ibi tertia[Amplius.] ¶ Dubitaf vtruz existente plenitudine in toto z in capite sit phlebotomandum de cephalica. Videtur q nō: q: nō euacuat plenitudinē totius: imo a ptibus lupiozib⁹: vt ꝓmo can. fen. iiij. c. de phlebotomia. Item tunc mā magis traheret ad caput. In ōrium Aui. Dicendū q Aui. stante repletione totius inuit modum triplicem se hñdi materie: respectu cerebri: q: vel est fluxa: z est geta in capite: z corpore: vel fluit actu ad caput: vel est futura fluere: si qdē quiescat: z iam cessauit fluxus: ita q materia in toto est geta: nō minans fluxum: z materia ēt in capite est quieta: tunc debemus phlebotomare cephalicam: z rō est: q: medicus hic principaliter respicere oz mām capitis: z secūdario simul cū hoc materiaz totius phlebotomia aūt cephalice euacuabit mām a capite z ēt minuet de repletione totius: qꝫ enī dicatur q cephalica euacuat a capite: hoc est ꝓncipaliter: tñ cuz hoc a toto euacuat cōitate: vnde Lomentator ſo regimis acutoz cōmen. x. loco vene cōis: cuz nō inuenitur docet phlebotomare cephalicā: z dicit ibi: euacuatio per phlebotomiaz ex qbuscūq; locis fuerit attrahit ex toto corpore aialis. ¶ Considerandū tñ q medicus in hoc oz cōsiderare quātitatē sanguinis totum replentis. Si enīz fuerit exuberans multuz quannis sit quietus: tunc infirmus ex hoc potest duas phlebotomias tolerare: ꝓpo ergo phlebotoma cōem vel basilicaz z̄c. deinde cephalicaz: q si sanguis iste cetus totū replens non sit multus: z nō toleret infirmus duas phlebotomias: oportz q phlebotomes de cephalica tm̄: q: ex hoc curas egritudinem capitis quā non potes relinquere: z cū hoc sufficit illa phlebotomia ad minorandā repletionem totius: z hoc inuit Aui. cum dicit. Si sanguis est. s. gescens in corpore: z in capite mā exuberans quasi dicat repletio capitis exuberat. sed non multū exuberat in corpore: cuius exuberet. Si aūt materia actu fluit: tunc intentio medici quasi equaliter vertif ad materiā capitis: z ad materiaz corporis: quia fluxus cōnotat mihi partem a qua fluit: z prē ad quā fluit. Oz ergo phlebotomare venā cōem: q dicitur nigra seu mater: q: ex hoc intendimus ad materiam in toto: z ad materiam capitis: q: cōis cōicat cephalice: z hoc est quod Aui. dicit: sed est in hoc: vt contineatur. i. est vt in fluxu minuatur nigra. i. cōis. Sed diceres tu: cum ego phlebotomo de cephalica in materia que fluxit: z ò cōmuni in materia que fluit actu: z primo est i vna parte capitis: debeo phlebotomare de istis venis eiusdem partis vel cōtrarie. ¶ Dicendū q erit fm tuā estimationē: si. n. in phlebotomia harū venarum tu vis maiorem diuersionem ad contrariuz: fiat de parte opposita: si minorem: fac de eadem. Si autez materia sit futura fluere ver. g. si suspicaris q poterit fluer ad caput: z hoc q: iste homo multiplicat ex natura sui multum sanguinem consuetum fluere ad caput suum: q: alias cōsueuit pati egritudines sanguineas capitis: z modo superuenit sibi aliq causarum attrahere potentium materias ad caput ver. g. calor solis vel percussio: tunc intentio medici vertitur ad euacuandum istum sanguinez qui paratus est fluere: z mouere ipsum ad contrariam partē eius: ad quā est aptus fluere: z tunc vel vult mouere ad contrarium fm maiorem z vltimam dyametrū z phlebotomat saphenam: vel non fm vltimā: z phlebotomat basilicam. Saphenam quidē eiusdē partis si est in vna parte capitis causa potens attrahere: vel de ambabus siue de qua vult: si est i toto capite. Basilicā autē eiusdem partis vel ōrie fm iudicium tuū estimatiuum: simile predicto: z hoc est quod Aui. dicit si timetur cōprehensio idest q cōprehendatur materia in capite. i. timetur q fluat: sed nondum fluit: sicut si cōtingat propter cām attrahentē. ¶ Sed diceres tu: si causa attrahit: ergo materia trahitur z sic fluit actu. ¶ Dicendū primo attrahentem idest attrahere potentez: vel attrahentē. s. actu: tamen valde modicum: cū. n. nos dicimus mām paratam qñq; oēm fluxum actualē excludimus: z quandoq; excludimus fluxum sensibilem siue manifestuz: non tamen excludimus occultū fluxū: z in hoc potest esse variatio in phlebomia vene basilice qñ est aliquis insensibilis vel paruus fluxus: z saphene quando omnino nullus est fluxus: tunc enim obediēs est materia magis trahi ad longinquaz ptez: z ideo subdit: z si vis vt extrahas: idest diuertas plus z̄c.

b ¶ Et si fuerit.] ¶ Hic ponit canonē in eūone sanguinis intendendo ad determinatū membrum: quod mittit. ¶ Dubitaf an materia gescente in mēbro mittente z in capite qō iam recipit debeat phlebotomia fieri de vena cōi illis. s. capiti z illi mēbro. Videtur q non: q: toto corpore mittente: z gescente materia in capite z corpore fit phlebotomia de vena capitis: vt supra Aui. ergo multo magis si determinatū mēbrum mittit. Dicendū q nō ptulit hūc sermonē absolute. Sz si vis eūare a mēbro qō mittit: z a capite z ꝟ q: mā fit in mēbro mittēte multa valde. v. g. eger misit ad caput: z i epate est multus sanguis z i capite est sanguis ēt: phlebotoma ḡ cōez venā: q: cōis est capiti z epati: sz si mā pauca multū i epate remānet: ita q pncipalis intētio vertif ad caput possz de sola cephalica fieri: z si repletio essz multa valde: z toleraret infirmus duas phlomias possz: de basilica pmo: z post de cephalica phlebotomare. Sz tu di. si mēbrum mittens z caput nō habent venaz cōem: verbi gra pres inferiores matricis sanguinez a superioribus versus brachia. Secundus canon est: si nōduz in capite sanguis continetur z superabundet sed ascendere incipit z tendere ad ipsuz fiat phlebotomia de vena nigra que z cordis dicitur: z mediana: q: prompte educit z sanguinez nimiuz qui sursuz tendit z illū qui abūdat i inferioribus cuz sit facta ex ramis cephalice z basilice. Tertius canon est si timor affuerit z cōprehensione z ascensu sanguinis ad caput z cerebrū priu scz incipiat ad ipsuz ascendere z peruenire ad hoc vt illic contineatur phlebotomanda est basilica vt a fonte suo scz epate sanguis educatur z diuertatur a superioribus dyametro maiori. Contingit aūt nobis timor iste dum capiti occurrit manifesta solita z attrahere humores ad ipsum sicut calor vehemens solaris: aut alius vel percussio vel cōtundens casus vel offensio alia vehementis doloris. Quartus ca. est si in casu nunc dicto queris vt extrahas plus sanguinis illo q ex basilica exit z magis diuertas a capite sanguinez fac tria que hic dicit. Primo phlebotoma de sophena infirmuz vt sanguinez diuertas fluxuruz ad caput integra dyametro z remotissima. Secundo ventosas cuz scarificatione supra calcaneuz parūper appone vt iteruz diuertas a superioribus. Tertio phlebotoma venaz pedis iteruz que prope pollicē pedis situata est si fuerit opus vt si de sophena non satis sanguinis prius extraxisti neq; per ventosas satis diuertisti: sed adhuc remanet timor lationis aut de cursus sanguinis ad superiora. Quintus canon est: si phlebotomia necessaria fuerit propter communitatem seu colligantiam cerebri infirmantis cum alio membro

Jacobus

laris mēsurando ab extremitate nasi posita radice manus extense sup nasi extremitatez z deductis dictis digitis sursuz versus acumē z summuz capitis: vel vbi peruenit medietas fili cuius longitudo est ab aure ad aurez per cacumē capitis raso prius capite incipiendo mensurā vt prius ab extremitate nasi z pducendo ad cacumē capitis. Et i hoc remedio veluti efficaci z plurimū vtili lz doloroso cōicant māe diuerse maloz humoruz cōrente in cerebro sicut est mā morbi epilētie. Et mā veteris z acuti reumatis proni distillare z labi ad pulmonez z vlcerare ipsuz vel ad oculos z offendere visum cum dolore plurimo.

Nunc autem.

¶ In hac. ij. parte primo agit de phlebotomijs z ventosis in repletione capitis cum repletione corporis aut membri alicuius cerebro cōmunicantis. Secundo de phlebotomijs z ventosis in repletione capitis sola ibi[Amplius cum peruenies.]

¶ In prima particula per moduz tituli vel apertionis sue intētionis premittit princeps q nūc redire vult ad distinguendū modos z venas phlebotomiarū in egritudinibus capitis quos ꝓfuse tetigit in. i. pti. ꝑme partis istius capituli. Consequenter hic sex canones inserit. Primus canon est vena cephalica phlebotomanda est in morbis capitis si sanguis abūdet i toto corpe z hūor exuberās vel sanguineus vel sanguini admixt⁹ in capite fuerit: quia hec cephalice phlebotomia materiaz capitis peccātez euacuat: z aliaz ad ipsum ex repleto corpore fluere prohibet deducendo

De partibus

matrice ⁊ loca emoroydaruꝫ: quid debeo facere. Dicenduꝫ q̄ ſaltez iſta cõcat in baſilica. Uel dicendũ q̄ prio phlebotomaberis vena illius mẽbri: ſi repletio eſt multa valde. v. g. ſaphenaꝫ pro matrice: ⁊ ſo venam cephalicaꝫ. Et ſi vis trahere. i. ſi vis diuertere ⁊ hoc q̄ materia non eſt in capite geta: ſed fluit: vel eſt apta fluere: phlebotoma venaꝫ cõcatez: ideſt venaꝫ cõiungentez mẽbruꝫ: quod prius egrotat. ſ. a quo materia fluit: vel eſt parata: fluere. v. g. venaꝫ epatis: ſi epar peccat in adunando materiaꝫ: ⁊ cadat in contrarium. ſ. ſi in tẽdis matoꝛẽ diuerſiõeꝫ.

cuatiõe membri cõicantis phlebotoma venam cõicantem membro antecedenti cũ egritudine ⁊ cadat in ꝯrio ptis capitis. ¶ Amplius[a] cum pueris ad caput ſolum: aut ſanguis a principio rei ſolũmodo eſt in ipſo: tunc ſi fuerit[b] cadens in velaminibus extrinſecis cranei ſz q̄ rememoꝛabimur in egritudinibus particularibus: aut egritudo ſentitur ꝓpinqua cõmiſſuris ⁊ vis curam facilem appone ventoſam nuche. Quod ſi eſt profunda aut non ſperatur eius attractio ad exterioꝛa cranei phlebotoma venam frõtis proprie ſi doloꝛ ex poſterius. Et poſt acceptionem[c] quidez ſanguinis ſu

mantur euacuátia que ſiunt ex myrabolanis ⁊ ſuccis fructuum: ⁊ ſi remanet neceſſitas adminiſtretur clyſtere. Et ſi egritudo[d] fuerit praua: ſicut vbi gratia apoplexia ſanguinea phlebotoma ex guidez. ¶ Digeſtiua vero[e] ſi materia fuerit phlegmatica an melancholica ſunt matres medicinarũ que in ei⁹ digeſtione adminiſtrãtur in quibus eſt ſubtiliatio ⁊ inciſio ⁊ reſolutio: vtputa amara cum ⁊ folia lauri: ⁊ ſceba: ⁊ abꝛotanum: ⁊ ſquinantum ⁊ camomilla: ⁊ mellilotum: ⁊ anetum: ⁊ polypondiũ: ⁊ epythimum q̄ ſunt magis ꝓprie melãcholice ⁊ albaſce: ⁊ alberẽgeſif: ⁊ fandẽgi ⁊ ruta

in curatione materialiũ egritudinuꝫ capitis: q canones reſpiciunt materiam. ¶ Hic ponit canones in medicinis que medicine perficiunt intentiones curatiuas predictas. Iſte aũt medicine ſunt res digerentes ⁊ euacuantes: primo ergo dat canones in medicinis digeſtiuis: ſo in euacuatiuis: ibi ſa[Et nos.] Ad primi euidentiam conſidera q̄ ponere hoꝰ canones eſt inuenire has medicinas digeſtiuas ſm vnãquãq; mãm. Prio ergo ponit medicinas digeſtiuas materierum frigidarum: ſo calidarum: tertio ponit medicinam cõez vtriq; humoꝛi. ſ. taꝫ calido q̄ frido: q̄rto cõplet narratiouem digeſtionum in materia frigida: ibi ſa[Materie vero calide ibi tertia[Dico autez q̄ acetũ]ibi q̄rta[Et olea calida] Prima in. d. primo ponit medicinas digeſtiuas phlegmatis principaliter: ⁊ ẽt melãcolie: ſo ſpãliter ponit medicinas digeſtiuas melãcolie: ibi ſa[Q̃ ſi melancolice mãe.] Primo ponit has medicinas: ſo ponit canonẽ adinueniendu manſiones haꝝ medicinaruꝫ: ibi ſa[Et oꝛ vt ad gradus.] Prima in. d. primo facit q̃d dictũ eſt: ſo dubiuꝫ remouet: ibi ſa[Lꝫ] Conſiderandũ q̄ per hoc q̃d dixit matres. i. materie: innuit q̄ fiat cõpoſita medicina ex ſimplicibus: que ſunt materia cõpoſitarum: ⁊ rõ eſt: q: medicina digeſtiua frigidarum materiez̄ oꝛ habere plures virtutes que magis reperiuntur in cõpoſito: q̃ in ſimplici. ¶ Dubitur q: dicit q̄ in digeſtiuis eſt reſolutio. Contra q: dicõ contra diſtiguit reſolutioni vel euacuationi. Dicendũ q̄ reſolutio aliq̃liter minoꝛat materiam. Medici aũt cõiter minoꝛationem materie vocant digõnem aliquam: q: paratur ex hoc: vt reſiduum eius facilius a natura vincaꝫ. Uel dicendum q̄ in digeſtionem materierum frigidarum principaliter requritur ſubtiliatio: q: in hoc cõicant melancolia ⁊ phlegma q̄ debeant ſubtiliari: requiritur etiaꝫ inciſio. ſ. in phlegmate: q: hꝫ viſcoſitatez: ſed reſolutio non requiritur: ſed conſequitur: medicine. n. calide ſubtiliatiue neceſſario aliquã reſolutionem faciunt. Uel dicendũ q̄ lꝫ digeſtio materierum fridaruꝫ: earuꝫ euacuatio quo quomodo differant: tñ medici debẽt ſemper digerendo aliquid minuere de materiebus: q: ipſe ſunt groſſe ⁊ mepte ad totalem motuꝫ: ⁊ ideo cuꝫ Aui. enumerat digerẽtia: enumerat etiam q̃ aliqualiter euacuant: non ſolũ reſoluẽdo ⁊ exiccando: ſz attrahẽdo ſicut ſticados: quod aliqualiter phlegma euacuat ⁊ melãcoliã: ⁊ ſicut polipodiũ ⁊ epithymũ. Amaracũ hꝫ multas expoſitiões. i. ſanſucus ideſt centaurea minoꝛ ideſt matricaria. Scea. i. ſticados arabicũ hꝫ lꝛaz extraneus. ſ. polipodiũ ⁊ epithymũ ſunt magis ꝓprie melãcolie qñ ẽt eũant de ſtla. Alaſce. i. yſopus. Fandẽgi. i. origanũ agreſte. Alberengeſif. i. oꝛimũ.

membro quod ſibi tranſmittit ſanguinez ⁊ humoꝛes phlebotoma venaꝫ vtriſq; cõez vt ſimul auferas amboꝝ repletionez ⁊ vtriuſq; ſaluti conſulas: vt ſi epar aut ſplẽ egrotans prius cõicauerit cerebro ſanguinem ⁊ malos humoꝛes fac phlebotomiaꝫ de mediana que cõis eſt cerebro ⁊ epati ſimul hec euacuans: ſi ex duobus ſimul euacuare vis ⁊ in vtriq; materia quieſcit non ampliꝰ fluens de altero in alteruꝫ. Sextus canon eſt: ſi in egritudine cerebri ex cõicatione alterius mẽbri vis trahere ad prez cerebro ſriaꝫ cuꝫ euacuatione illius mẽbri quod cõicat cerebro phlebotoma venaꝫ cõicantez mẽbro antecedenti cũ egritudine. i. ꝓuenientez euacuationi illius mẽbri quod primo infirmatur ⁊ cerebro mittit malignos humoꝛes: ⁊ fac vt cadat hec phlebotomia in ꝯrio partis egre capitis: vt ſi caput egroteꝫ epate mandante phlebotoma baſilicaꝫ dextraꝫ: que ꝓprie ſanguinez ab epate educit ⁊ contraria eſt penes ſituꝫ cerebro contrarietate que eſt inferioris ad ſuperius.

¶ In. ij. ptcula dat. iiij. canones ſup ſola capitis eũone. Primus ca. eſt cũ peruenis ad caput ſolũ eũanduꝫ vel q: iaꝫ ſatis euacuata ſunt inferiora vel q: ab initio ſolũ in eo ſanguis ſupabũdabat ventoſas appone cũ ſcarificatione nuche. i. collo continẽti nuchaꝫ ſi ſanguis abũdet ⁊ cecidit in velaminibus ſeu pãniculis extrinſecis cranei vt in pericraneo vel in cute capitis interioꝛi: vel in carne que mediat inter has ⁊ vis curaꝫ facilez. Dicetur autez poſt in particularibus egritudinibus. ſ. quarti ſeptima tractatu. iij. cap. de ſahafati ⁊ impetigine qualiter interdum ſanguis abundat in velaminibus extrinſecis cerebri ad quez extrahenduꝫ cito ⁊ faciliter ventoſe vtiles ſunt cuꝫ ſcarificatione collo adhibite: q: malum ſanguinez illic latitantez cũ fortitudine attrahentes educunt. Secũdus canon eſt ſi repletio ſanguinea capitis vel egritudo que naſcitur itra craneuꝫ profundata fuerit ⁊ nõ ſeparatur poſſe trahi facile ad exterioꝛa cranei tunc vena frontis eſt phlebotomanda maxime ſi doloꝛ in poſterioꝛibꝰ capitis fuerit: ſic enim diuertitur materia peccans a loco doloꝛis ⁊ foras educitur. Tertius canon impertinens phlebotomie eſt poſt acceptionem ſiue attractionez ſanguinis ſufficientez taꝫ a capite q̃ a membro mãdãte accipiat infirmus ad expurgationẽ reliquoꝝ humoꝛuꝫ pharmaciaꝫ factaꝫ de mirabolanis ⁊ ſuccis fructuũ ſm hunc moduꝫ. ℞. mirabolanoꝛũ citrinoꝛ ũ kebuloꝝ ⁊ indoꝛũ añ. ʒ. iij. temperentur tota nocte in ſero vel in aqua hoꝛdei: deinde exprimãtur fortiter paſſando in ſero caprino q̃d ſufficit prio vna doſi quibus adde ſucci duoꝛuꝫ granatoꝛuꝫ extracti a granis cuꝫ ſuis pulpis. ʒ. i. vel thamarindoꝛuꝫ mundoꝛũ. ʒ. vi. vel carniũ prunoꝛũ. ʒ. i. vel medulle caſie fiſtule. ʒ. ſ. Et ſi opus fuerit miſtra clyſtere: puta ſi hoc pharmacuꝫ non bene purgauit vel nõ exiuit: vel ipſuꝫ infirmus accipere renuit. Et fit clyſtere hoc. ℞. floꝛuꝫ ⁊ folliorum boꝛraginis bugloſſe ⁊ violarie añ. M. i. blete bothonice ⁊ mercurialis añ. M. ſ. pulpe colo quintide. ℥. i. ſaluie anthos ſticados arabici añ. ʒ. ij. fiat decoctio prio vno clyſteri in qua diſſolue catholicon. ℥. i. diaprunis cũ dyagredio facti ℥. ſ. mellis roſati olei violati añ. ℥. i. ſalis. ʒ. ij. fiat clyſtere quod feces educens ⁊ malos humoꝛes ab inferioꝛibus alleuiat a malis eoꝝ fumis ⁊ vaporibus. Quartus canõ eſt ſi egritudo capitis maligna fuerit ⁊ piculoſa de moꝛte ſuſpecta: ſicut. v. g. eſt apoplexia de ſanguine inducta tunc vene guidez ſunt phlebotomande poſt phlebotomiam vene cephalice vel ambarum cephalicarum vt meatus cerebri per quoſ deſcendũt ad inferiora ſenſus ⁊ motus oppilati deoppilentur ⁊ motus anhelitus a ſuffocatione prohibeatur.

Digeſtiua vero. ¶ In hac tertia parte primo agit de digeſtiuis phlegmatis in cerebro ⁊ melãcholie. Secundo addit quedaꝫ ſuper digeſtione melancholie: ibi[Q̃ ſi materie] Tertio de digeſtiuis materie calide in cerebro: ibi[Materie vero calide] Quarto in ſpeciali de digeſtione materie frigide ꝓ olea: ibi [Et olea calida.]

¶ In. i. ptcula dicit prio q̄ ſi materia peccans in cerebro phlegmatica fuerit aut melancholica digeſtiua ipſius ſunt matres. i. ꝑcipue ⁊ principales medicinarum ſimplicium quas prio ſui digeſtione medici adhibere ſolent ille vꝫ in qbus ſunt ſubtiliatio materiei groſſe inciſio viſcoſe ⁊ reſolutio vtriuſq; de quibus hic. xiij. exprimit que plus in vſu erãt tpibus ſuis ⁊ reliquas inuit vbo generali. Prima eſt amaracũ: de quo dicit Jañ. ſub noſe achaneni q̄ eſt adiantos: ⁊ paulo poſt dicit q̄ eſt matricaria: ⁊ i vbo ſanſucus dicit q̄ eſt maioꝛana. Et h̃ ſecure maioꝛanã accipe de qua ꝑn. ait ca. de ea q̄ aperit oppilationes cerebri ⁊ confert emigranee ⁊ ſoda ⁊ humiditate ⁊ ſoda melancholice ⁊ ventoſitatibus groſſis. Secũda eſt folia lauri de qua dic Jañ. q̄ reſoluit ſoda. Tertia eſt ſceba de qua ait Jañ. q̄ eſt ſpecies abſinthij ⁊ herba lũbricoꝝ dicitur tamen cõiter in gloſis marginalibus q̄ eſt ſticados arabicuꝫ ⁊ eſt valde propiciũ huic casui: de quo princeps ait ca. de eo q̄ confert melancholie ⁊ epilencie ſz de ſceba propriũ facit cap. in quo dicit q̄ facit ſoda. Quarta eſt abꝛotanuꝫ: de quo dicit ca. de eo qñ coquitur cũ oleo calefacit caput ⁊ remouet eius frigiditatẽ. Quinta eſt ſquinãtuꝫ: de cuius floꝛe ait ca. de eo q̄ purgat caput. Serta eſt camomilla de q̃ dicit ca. de ea q̄ eſt ꝓfortatiua cerebri cõferens ſoda frigide ⁊ ad euacuandũ mãs capitis qñ reſoluit abſq; attractione. Septima eſt mellilotũ de quo dicit ca. de eo ſub noſe aclilemelec q̄ ex eo fiũt embroce ⁊ ſedãt ſoda. Octaua eſt anetũ de cuius ſemine ait ca. de eo q̄ ꝓfert doloꝛi auris medico ⁊ exiccat hũiditatẽ auris. Mona polipodiũ: de quo dicit ca. de eo q̄ eſt reſolutiuũ ventoſitatũ ⁊ ſoluẽdo educit meliam ſine pũctione ⁊ ſoluit phlegma ⁊ chimũ aquoſuꝫ. Decima eſt epithymum de quo dicit ca. de eo q̄ confert melancholie ⁊ epilencie ⁊ ſol

a ¶Et nos scripsimus.t.in.ij.can. Quando dicit in tabulis.t. in arcolis:talis medicina est calida ⁊ resoluit ⁊ digerit ⁊c.inde collige q ipsa digerit materias fridas. Lz ne aliquis crederet:q sint olo eedem medicie digestiue phlegmatis ⁊ melācolie: dixit q est diuersa cōprehensio regiminis.s.per medicinas calidas resolutiuas in mā phlegmatica ⁊ melancolica:q: melia nō indiget multū resolutiōe exiccatiua: qñ fit eius digō.

b ¶Et oz. ¶Hic docet eligē gradus siue mā siones harum medicinaruz. Eligunf aūt ſm materierum multā vel paucam vel mediā frigiditatez vel quātitatē. Et primo qñ mā est multa: ſo qñ est pauca vel parū frigida:tertio qñ est media inter illa: ibi ſa¶ Quod si fuerit ¶ibi tertia¶ Et si si fuerit me[a]. ¶Prima in tres:primo ponit can.ſo exceptionez:tertio completibi ſa¶ Nisi ¶ibi tertia¶ Rectius. ¶Considerandum q Aui. inuit in ista pte errorem qui pōt cōtingere in multa valde mā: que prima fronte indicare videtur fortes medicinas:vt pirretrū:⁊ est error: ⁊ nocumentū dilatationis eius:cognoscis aūt multitudinez multā estimatione. Innuit ēt modū curandi:q: primo minores aliquid:⁊ hec eūo minoratiua fit ante digōnem:q si neutrū illoz pōt fieri fuge a cura: ⁊ iō multi i apoplecticis nihil agere volunt pp timorem vtriusq; opationis: ⁊ forsan intelligit eā esse multū dilatabilē:qñ ipsa multiplicabit in sanguine:⁊ tunc euacuabimus ex ea aliquid.s.phlebotomia.

c ¶Rectius aūt. ¶Forsan Aui. voluit q in hac mā cruda phlegmatica:in qua nō potes vti minoratiuo:forsan pp oīmodam cruditatē:neq; forti calefactio timore ampliationis:q tu vtaris medicinis equalis calefactionis nō multū excedentibus in gradu: sic.n.mā facile digerit:⁊ nō ebulit:⁊ potest iste can.esse solus per se:vt dicat q materie crude debent digeri medicinis equalis calefactionis:q: est securius.

d ¶Quod si fuerit. ¶Ista sunt camomilla melliloti:anetū: ⁊ similia vt nō intelligaf pūctaliter primus gradus. ¶Sedūs:vt in ſo versus tertiū. ¶Dubitaf an in digōne materie cerebri sint meliores sirupi q̄s emplastra:vī q sirupi ex cōiter opantibus. In ō̄rium Aui.cū dicit: rectius quod est in digōne humoz manifeste cruditatis est: vt sit cura ex emplastris. Dicendū q si materia est in capite ⁊ toto melioz cura est cum sirupis. Si aūt sit in solo capite nō inuenio declaratū ab auctoribus:tñ credo q melioz cura est cū sirupis q̄s cū emplastris:rō est: q: empla nō veniunt ad mās capitis.s.que sunt sub osse cū alteratione ⁊ virtute: ita q de substantia medicinaz nihil vel modicū penetrat sub osse: ⁊ si aliqd penetrat vt vult Hal.in.xiij.terapen. illud est modicū qō forsan p motum arteriarum ⁊ porros trahit intus:sed qñ vapf sirupi calore stomachi reducunf ad actū:⁊ euaporant ad caput:⁊ sic cū substātia ⁊ fortiori vtute pueniūt ad mās. Et ꝓsidera q ꝓuenies est dare hos sirupos digestiuos materie in cerebro:nō solū in mane:sed ēt vesero p̄missa cena:nisi sit phibēs:⁊ hoc q: fortius operanf:stant.n.in pte supiori stomachi:⁊ euaporāt ad caput plusq̄:si mane ieiuno stō sumanf:cōtingit.n.i mane magis p corpus ptiri:⁊ tunc ꝓuenit magis de mane sirupus digestiuus materierū in ptibus epatis ⁊ venaz. Et hoc vi sentire Aui.infra fen.vi.ij.ca. cū dicit: oportunius qdem bibūtur hec post cibū:vnde damascenus in p̄ma pticula apho.medicinaz quedam ⁊ maxime que faciūt in summa capitis post cenam:⁊ qñ itur dormitū dāde sunt:⁊ lz sermo eius videaf ad solutiuas medicinas referri:de alterationis tñ per eandem rōnez verificari pōt:⁊ q: odorabiliū virtus ⁊ vapor cito ad cerebrū transit:ideo in digōne māz cerebri:laudo etiā odorationes medicinaz dictaz:vnde damascenus ter

Jacobus

uendo educit melācholiā fortiter ⁊ ēt phlegma ⁊ de istis duob⁹ medicis vltimis dicē p̄nceps q sunt magis ꝓprie melācholie q̄s phlegmati. Undecia est alhasce:de quo Jañ.ait q est thymus:sed i glosis margialibus Aui.⁊ in ſynonimis eius exponif q est hortolana hysopus. Duodecima est alberēgesif:de quo dicit Jañ.q apud Aui.falso exponif q est abrotanum:imo est inqt Arthemesia:de ipso scribit p̄nceps ca.de berengesif q est abrotanū ⁊ q cōfert soda fride:facit tñ de abrotano aliud ꝓprius cap. Tredecima est fandēgi ⁊ exponif in ſynonimis Aui.q est calamentuz:lz Jañ.scribit fandenigi ⁊ exponif q est pulegiū. Quartadecima est ruta de qua dicit p̄nceps cap.de ea q fit ex ea emplm cū sanich ad soda antiquā Deinde b subiungit generalē clausulā. Et oē in quo est vtus resoluendi est de medicis digerentibus grossas ⁊ fridas mās capitis vt anthos salvia verbena bethonica:rosmarinus:acorus. Secūdo ad predicta nos remittēs ait se iā scripsisse medicias istas in tabulis digōnis ⁊ resolutionis medicinarū calidarū puta ſo huius cap.de medicis simplicibus in qbus p tabulas vtutes eaz p̄me secunde ⁊ tertie distincte scribunf: ⁊ iter secundas sunt vtutes digerendi ⁊ resoluēdi que ibi scribi solēt statim post complexiones. Tertio nos instruit q cōprehensio regimis .i. cōuenientis ad ministrationis maturatiuoz ⁊ resolutiuoz diuersificaf in mā phlegmatica ⁊ melācholica pp illud qō dicef in pticula sequēti.s.qñ in digōne materie melācholice nō sufficiunt digestiua ⁊ resolutiua p̄dicta:imo p̄mittere opz humectātia ⁊ lenitiua seu mollificatiua ne subtile resoluāt ⁊ relinquant grossuz quasi lapidificatū. ¶Attēde q ad digōnez materiaruz fridaruz ⁊ resolutionē medicine predicte multipl̄r p̄nt admistrari ⁊ intus ⁊ extra. Intus gdez danf in decoctionibus vel in sirupis sub forma potus ⁊ in pulueribus aut electuarijs. Extra vo in linimentis aut sacellatōibus

tia particula. Olphatus ⁊ maxie si salliat fumus in capite celeriuz:q̄s q̄ bibitur iuuat cerebrū. Empla ſo lz satis iuuent in mā capitis:maxime tñ cum mā est extra craneuz. Ad Aui.dicendū q nō cōparat empla ad sirupos:sed empla eūlia.i.nō multū calida:neq; remissa multum laudat plusq̄ empla valde fortia:in qbus timef dilatatio materie: ⁊ posset dici q cura cū emplis est ex hoc melioz:q: cū impressione multa vel sufficienti quā faciunt non timetur ex eis nocumētuz alteri mēbro sicut de sirupis potest timeri.

e ¶Et si fuerit. ¶Hic docet eligere mansiones haruz medicinaz qñ mā est media:⁊ patet.

f ¶Quod si mā. ¶Cōsiderandū q Aui. innuit tria: primū dictuz est q i materiebus medicis non erimus ꝓtenti medicinis predictis siccis .s. puris: ſo ponit cām q: addemus in desiccationem ⁊ precipue qñ melia est vehemēter ficca: vt adusta: tertio oñdit modū procedendi cū predictis medicinis:q: debes vti eis post lenificationē:⁊ humectationez. ꝟ.g. post vsuz b. glosse ⁊ sen[illegible] malue ⁊ similiū:tñ in sūma plus cōmendat mixtionē istaz simul. ¶Dubitaf vtrū emplis resolutiuis possimus vti ad maturandū mās fridas. Videf q nō: q: eis debemus vti post digōnez: vt Aui.supra inuebat:⁊ rō est:q: eūantiuis debemus vti digesta mā:sed solutiua sunt eūatiua: vt supī dixit Aui. Dubitaf ſo:an sit melius in huius emplis miscere simul lenitiuas ⁊ humectatiuas medicinas cū resolutiuis:an distincto tpe vti eis. Videf q distinctiz: ꝓmo p Aui.supra cū dicit:eūemus post lenificationē factā:etiaz dicit hic:deinde succedamus ⁊c. Amplius.iij.can.fen.iij. de cura sephiros. Idē inuit ⁊ Hal.xiij.terapē.iij.ca. Amplius ille est melior modus vsus haz medicinaz:quo medicine minus se ipediunt:lz vtēdo distincto tpe hoc est ergo ⁊c. In ō̄rium primi est Aui.hic ⁊ supī. In ō̄rium secūdi est Aui.hic q in summa dicit:melius est vt cōiungas. Dicendū q medicine resolutiue sunt duoz modoz:quedā fortes:⁊ q̄dam debiles. Dico fortes que sunt potentes supra mām vt sinapis:pirretrū euforbiū ⁊ similia: dico debiles q̄ paz pūt in resolōne sup mās:resolutiuis fortib⁹ vtimur digesta mā:lz magis debilibus vtimur nōdū digesta:rō est:q: digesta materia ipla est pata vnifōmit resolutioni:⁊ iō audacter: resoluē possum⁹:lz ea idigesta timef de forti resolō ne petrificet ⁊ ne dilatet: ⁊ iō auctoresi cura melicaz febriuz digesta mā vtūf medicis factis de sulfure ⁊ d assa ⁊ sinapi. Sz tu.d.ō:q: ad digōnē mā eruz fridaz multū ⁊ melicaz nos vtimur pirretro ⁊ euforbio:qb⁹ nō inueniunt fortiora. Dōm q iste medicie lz in se sint fortes:tñ erūt debiles respectu mās illius:si ē cruda. Etiā aliq vtimur eis qñ mā est cruda:⁊ aliq qñ mā est matura:q: cū est cruda: vtimur eis mixtis cū alijs leuioribus:⁊ nō multū ꝓtinuabimus illō: lz qñ resolōni itēdimus digesta mā poterim⁹ vti eis magis puris ⁊ cū maiori cōtinuatiōe:⁊ q̄si sile est de resolōne q̄z facim⁹ digesta mā: ⁊ de ea quā facimus añ digōnē vel cū digōne mās:sic ō eūone cū pharmaco solutio:quā facim⁹ digesta mā:q: facē eā possum⁹ fortē ⁊ erradicatiuā:⁊ quā facimus añ digōnē:q: facim⁹ eā debilē ⁊ minoratiuā:⁊ lz ille due eūoes possint fieri cū pharmacis diuersis:tñ cū eodē pharmaco fieri pūt: aliq tñ ⁊ aliquo. Ad haz dubitatōez dōz q empla resolutia. Uel appropriank ad mās eūones:: ⁊ b est digesta mā:⁊ tūc ꝓueniētius est distincto tpe vti resolutio ⁊ lenitiuo:rō est q: digesta mā:cū sit vnifōmis nō est tantus timor de sua diffōmi resolutiōe:⁊ maxie cū p pharmaca solutiua p̄cessit mioratio:silr tūc principalr ⁊ fortiter intēdimus resolutiōi:⁊ iō puris resolutiuis possum⁹ vti aliquo tpe:⁊ aliquo mollitis ⁊ sic Aui.loqbaf supī cū dicebat: eūemus.i. resoluam⁹ post lenificatōez ⁊c. Quāuis tñ ⁊ si b tpe fieret eoz mixtio non

De partibus

aut embrocis aut odoramentis aut iunctionibus emplastris aut cucuſis. His ꝑdeclaratis subiūgit hic p̄nceps q̄tuor canones sup vsu decenti nūc dictaz medicinaz. Primus canō est cōmensurandi sunt gradus istaz medicinaz in fortitudine maturādi ⁊ resoluendi penes quātitatē ⁊ qualitatez:mās in quā sunt acture. Mā si hec mā multe fuerit quātitatis ⁊ vehementis qualitatis puta grosficiei ⁊ viscositatis administrabimus medicias fortes ita vt sint i quarto gradu resolutionis ⁊ caloris vel ꝑpe quartum sicut piper piretrū euforbiū ⁊ castoreū: nisi mā valde multa fuerit cuius timeamus ebullitionē ⁊ augmentationē totalitatis sue substātie ⁊ extensionē doloroſaz qua iducaf apa in quo cāu mā p̄repurgāda est purgatione minoratiua ⁊ postmodū incipiaf i maturatione residui cū medicis ex dictis sufficientis fortitudis. Scōs ca.est i digōne humoz manifeste cruditatis in cerebro cōtentoz rectius est vt sit cura i maturatione ⁊ resolutione cū emplis capiti adhibitis ex medicis tēpate caliditatis vt sunt camomilla ⁊ melliloti ⁊ cū administratione getis corpis ⁊ aie ⁊ cū ligaturis capiti ⁊ coopturis sufficiētib⁹ vt sic mā facile ⁊ paulatiz sine doloīb⁹ ⁊ attractōibus bñ maturef. Tertio est si mā frida ꝓtēta i cerebro pauce fuerit q̄titatis ⁊ debilr q̄litat.i. grosficiei vel viscositatis ꝓtēti erim⁹ i maturatiōe eius ⁊ resolōne ꝑ subtiliatiōez remisse calefactie.s. in ꝑmo gradu vt camomilla melliloto sticados. Quartus est si mā frida ꝓtenta in cerebro media fuerit in quātitate ⁊ grosficie inter multā grossaz ⁊ paucā remisse grosficiei tunc cōtenti erimus medicinis medijs inter calidissimas ⁊ remisse calidas vt maiorana anthos folijs lauri ysopo abrotano.

¶In.ij. p̄nceps dat tres canones super digōne melācholie. Primus est si mā contente in capite sint melācholice:non contenti erimus in digōne eius ⁊ resolōe medicis calidis ⁊ siccis ꝑexpressis: sic q augeamus p ꝑ

siccitatem

Universidad de Deusto

no non esset periculuz: t hoc est in estimatione medici. Uel resolutiua appropinquantur ad digerendū materiā siue cū medicinis que digerunt materiam t tunc melius est simul miscere resolutiua t lenitiua t humectatiua: rō est: q: tunc nō queritur effectus purus resolutiue medicie. Similiter materia pp indigestionem t difformitatē ad resolutionem est parata petrificari: t difformiter resolui: t ideo resolutiua opz esse correcta cum lenitiuis humectantib⁹:

t propie in materia melancolica: que magis est apta indurationi t exiccatiōi: t sic loquitur hic Aui. cuz dixit: melius est vt coniungas &c. Ad rationē qñ dī ille modus ē melior: quo medicie minus se impediunt. ¶ Dicendum q nō est verum semp: imo qñq; volumus q medicine sic se impediant in opatione: q: volumus minui earuz effectum violentū. ¶ Dubitat tertio an ad digonez materieruz melancolicarum adustarū debeamus vti medicis calidis. Videtur q nō calidis: q: ille materie sunt calide pp adustionē. Videt q nō incissiuus q: incessiuū opponitur viscoso: vt. v. de simplici medicia: t 10 can. iiij. ca. ¶ In ōrium Aui. hic. Ad intellectū huius cōsidera: q in omni melancolia per adustionē facta est aliquis calor pp adustionē. Nam adustio relingt vestigium caloris: vt Arist. tertio de ptibus animalium. ix. ca. tñ est diuersitas in spēbus melancolie aduste: q: si sit facta ex adustione colere: tunc ipa dz dici calida calore accidentali t calore intrinseco proprio: vnde Aui. infra cap. de melancolia dicit: melancolia generata ex colera adusta est calida. Si aūt generatur ex adustione melancolie naturalis vel phlegmatis: tunc lz accidentaliter habeat calorē: tñ in potētia hz frigiditatem. Cadit etiā diuersitas q: calor ex adustione remanēs pōt esse qñq; paucus: valde vt nō ponat mām in gradu potentū manifeste calefacere: qñq; aūt est multus: t hoc pōt contingere ex diuersitate materiez t modi adustionis: vnde Maly in tegni trac. iij. cl xv. ꝓmento: humor melancolicus infridat t diuersa fit dispō in colera adusta. Mā si remanet in ea residuū caliditatis aut sunt humores adusti existentes colerici: tunc calefacit: t si non remanet in ea residuū caliditatis: aut humores adusti sunt phlegma: aut humor melancolicus tunc infrigidat. His habitis dico q i digestione cuiuscūq; spēi melancolie cōpetit medicamen calefaciens saltem per accidens. s. rōne alicuius resolutiōis: quā facere velles simul cuz digone etiā rone subtiliationis. Ista. n. non possunt fieri sine aliquo calore: t ideo lz melancolia esset facta ex calore adustione: si velles resolvere t subtiliare eaz: opz vti resolutiuis calidis t subtiliatiuis: tñ mixtis cū rebus infrigidantibus t humectantibus. Dico tamen si melācolia adusta sit ex phlegmate vel melācolia fecali possumus vti istis calidis resolutiuis t subtiliatiuis secure t per se directa intentione: vt notuz est ex dictis: tñ opz miscere ea cū lenificantibus t humectantibus: vt nō addatur in materia ficcitas t sic loquit Aui. hic. Ad ōrium dicendū q lz sint calide per adustionē: tamen quedam ex eis sunt frigide in natura: t vbi timemus de calore adustionis cōremperamus calidas medicinas cū medicis frigidis. ¶ Ad secundā dubitationē: primo dicendū q incissiuū sumitur hic pro subtiliatio. Uel aliter q contingit aliquādo melancoliaz acquirere viscositatē. Uel dicendū q lz opatio incisiui sit ppie separare inter superficiez t membrū qñq: tñ eius operatio est diuisio in ptes humoris: vt sumitur. ij. can. iiij. cap. Et possemus dicere q incisiua iuuant in digō-

mus: t pcipue si fuerit melācholia preter naturam: immo sit adusta. Sed indigebimus in maturatione materiei melācholice lenificatione t humectatōe pro cuidubio deinde succedamus cum maturatiuis t resolutiuis subtilis resolutionis que sunt in gradu secundo t tertio. Et melius est vt coniungas lenificātia t humectantia cum calidis incisiuis resoluentibus. ¶ Materie vero calide digestionem faciunt medicine cū aggregatione sue substantie t apertione cum hoc t incisione. Et ista quidē sunt

infrigidantia humectātia in quibus est absterssio t ablutio sicut aqua hordei: t lac caprarum recedenter mulctuz: lac tamen vitet qui virtutis debilitatem cum soda habuerit t digestiua que sunt cum illis cōditionib⁹. Et vtatur ags in quibus decocta sunt folia salicis t viole t nenufar t vga pastoris t herbe frigide oēs descripte i tabulis suis que sunt medicinarum singulariū mixte cuz aliquāto aceti vt eas profundet t virtutes earuz penetrare faciat. ¶ Quod si i eis fuerit pax grossiciei addant camomil-

ne melancolie faciendo penetrare reliquas medicinas.

a ¶ Materie vo.] ¶ Hic ponit digestiua māx calidax: t primo in generali magis: fo spālius: ibi ha[Et ista.] ¶ Diceret qs. Jn. i. pte Auic. ꝓdicit sibi in hoc aggregare. n. subst̄ātiā humori calidis: t incidere t aperire vident ꝓdicere vel contrariari. ¶ Dicēdū q forsan refert ad diuersas mās: colere. n. subtili debet aggregatio: sed colere grosse debet incisio t aptio viarum quas oppilāt. Uel aliter q etiā medicina digerens coleraz subtilem cū hoc q aggregat. i. ingrossat substātiā suam: non tū dz oppilare vias: sed dz mām illaz a facie mēbri remouere.

b ¶ Et ista.] ¶ Prio ponit medicinas q̄ digerūt mās calidas subtiles: fo grossas: ha ibi[q si] ¶ Dubitat an in passiōe capitis de colera t debili existente virtute possimus applicare lac partibus capitis. Uidet q sic ex. iiij. can. fen. i. c. de dolore capitis ex febribus cum dicit. Si virtus fuerit fortis: mulgeas lac caprinū t si fuerit debilis lac mulierē. Amplius in cura frenesis ꝓcedit mulsionē lactis sup caput eodē mō quo i. iiij. can. Jn ōrium Aui. Dicendū primo q si sit hic sermo de lacte potato: q nō cōpetit in soda de mā calida: t maxie virtute debili: t hoc q: citissime corrūpitur: vt in ꝓmen. apho. lxv. iiij. pticu. lac dare &c. t tunc exponetur t digestiua q̄ sunt cū istis. s. cito corruptibilia t vaporosa: vt fructus. Secdo mō possumus dicere q sit hic sermo d lacte extra capiti applicato. Et dicemus q lz lac inquātū infrigdat t humectat ꝓuentat in digestione materie colerice: tñ timet nocumentū ab eo pp oppilationē: quā facit in poris quasi. n. vt sensus ostendunt suiscat sup cute capitis: t oppilatio retinet vapores: t si virtus est debilis magis debilitat retētis vaporib⁹ t suffocato calore: vnde Serap. i. breuia. vij. ca. Si vtus fuerit debilis caue administrationē lactis. Mā lac qñq; phibet supfluitatē a resolutiōe: t ideo in huius casibus vtimur ags decoctionis rex fridax in rectificādo coleraz ne oppilet poros: ne inutiscenf t incollenf cū superficie cutis: sz p virtutem calorīs nālis intrinseci euaporēt: t sil cū h exeant vapores t transpiret caliditas inata: t nō suffocet. Ex qbus habet q in iudicio estimatiuo medici stat applicare lac vel nō. Maz si virtus est ita debilis: q tu nō speres q aliquod lac euaporet a capite: imo quodcūq; lac sit ibi inuiscatur: t calore febris ingrossatur: t incollat tunc nullum cōuenit lac. Quod si credis virturem esse valde fortem potentē resoluere lac: ista q nō oppilabit tunc tu potes vti lacte super caput: t hoc q: confidis de vtilitate multa sue infridationis t hūectationis: t nō dubitas de nocumēto oppilationis: t q: lac caprinū est humano frigidius t grossius stante multa virtutis fortitudine vti potes caprino: q si fortitudo sit infra illam: vtaris lacte mulieris: q: subtilius est: t minus oppilans t celerius euanescēs per euaporationem. Est ergo triplex dispositio virtutis vel multum debilis: t prohibet omne lac: t omne q est huius dispositionis: vt oppilantia viscosa sicut mucilagines t forsan olea: vel debilis non multum t concedi tur lac humanum: vel fortis t conceditur caprinum: t hoc dicebat Serap. prealleg. cap. t Auī. quarto can. fen prima cap. prealleg. t ex hoc cessant predicte contradictiones manifeste.

c ¶ Quod si in eis fuerit.] ¶ Considerandus q camomilla t malua tepido calore subtiliant paucam grossiciem colere. Si autez esset multa fortioribus expedit vti.

Jacobus

ficcitatem tam cerebro impressam per melancholiam q̄z melancholie t precipue si hec melancholia non fit naturalis: sed preter naturam de aris t adustis: naz hec inde fureret: t naturalis petrificaret vel indurescet per resolutionē, sui subtilis remanēte grosso. Secundus canō est nos idigemus in maturatione mā melācholice ꝓculdubio lenificatiōe t humectatione cū remollitiuis: vt maluis bismaluis semine lini cepibus lilij axūgia porci medulla cerui muscilagine lini: que premittēda sunt deinde subiūgenda maturatiua t resolutiua subtilis resolutionis vz q̄ melācholiam paulatiz subtiliēt t subtiliatā cōplete resoluāt sic q grosse ptes cū subtilibus habeāt t resoluanf vt thymū epithymū t polipodiū. Tertius canō est melius t tutius est vt in digone melācholie simul misceanf t adhibeanf lenificātia t humectātia cū incisiuis calidis resoluentibus sm hūc modū. ℞. foliox malue radicū bismalue t cepax lilij aā. ʒ. ß. thymi epithimi polipodij aā. ʒ. iij. incorporenf cū pauca axungia porci t fiat cathaplasma calidū capiti supponendū. Mā difficile est t tediosuz minis infirmi nūc remollitiua nūc resolutiua decenter apponere t conuenienter sic cōmensurare q neq; ista neq; illa excedāt debitā mensurā sue q̄litatis t etiam temporis in quo adhibebuntur.

¶ Jn. iij. dat sex canones super digōne māe calide in cerebro contente. Primus est medicine faciūt digestionē materie calide ꝓtente in cerebro cū aggregatiōe substātie. i. inspissando substātiaz humoris calidi t subtilis t aptione viax per quas possit expurgari t incisione substātie ipsius si qua priciper viscositate. Mā cholere rubee substātie subtilis digō propria est ingrossatio cū preparatiōe ad expulsionē. Et iste canon est intelligendus de materijs calidis cholericis vel sanguineis subtilibus calidis cito t faciliter cholerizabilibus. Secūdus canō est ista digestiua materie calide in cerebro cōtente sunt infrigidātia t humectātia: in qbus est virtus absterssiua t ablutiua sordicieꝝ terrestriū grossarū a cute capitis prohibentiū vires medicine ingredi t humores resolui sicut aqua hordei t lac caprinū recenter mulctū qō in sero abūdat: vnde est lauatiuū t absterssiuuz. Tertius est ille qui habuerit debilitatē virtutis cerebri cuz dolore capitis lac vitare dz t digestiua illa qbus insunt lactis cōditiōes t ppie

De partibus

tates. Juxta id Hipo. apho. v. apho. lxv. Lac dare caput dolentibus malz. Quod intelligi pōt intus t extra: intus qdem q facile in fumū quertitur capiti nociuum: extra vero vel q facile putrefit t corrūpitur cū ipz calori extraneo obuiat: vel q: poros capitis oppilat sua caseitate retinēs interius fumos t vapores q dolorem augmentant. Et per digestiua que sunt cū illis cōditionibus intelligas illa qua poros oppilant t resolutionem vapox prohibent: vel que cito putret t corrūpunf cū calori obuiāt extraneo nociuo: vel inflāmanf facile fiē lac: vt pinguedines olea medulle. Quartus est vtatur is q hz virtutis debilitatē cū dolore capitis ad digestionem materie calide ags in qbus decocta fuerint folia salicis viole t nenuphar t virga pastoris t quecūq; alie herbe infrigidantes capiti ꝓprie sicut sempuiua lactuca solatrū portulaca papauer descripte in tabulis simplicium medicinarum sub illo titulo. Membra capitis respicit: laua igitur caput fomenta aut embroca tali decoctione parum tepefacta. ℞. foliorum salicis florum violarum t nenupharis aā. M. ij. bulliantur in aqua fontis lib. iiij. t fiat decoctio in qua non posui virgam pastoris q: stiptica est t repercussiua sicut ait princeps secundo canonis capi. de ea. Et huic decoctioni vel similibus misce aceti fortis. ʒ. ij. vt eaz profundet t virtutem eius vsq; ad cerebrum penetrare faciat. Quintus canon est si materia calida in cerebro existens sit parump grossa predictis aquis vel decoctionibus adde camomille t malue aā. M. i. Et si vigilie tunc egro acciderint t volutas assit vt ipse dormiat ponatur in eis corticum papaueris. ʒ. ß. Sextus canon est acetuz cōe est seu cōiter conferens oibus mālis calidis t fri. i cerebro rētētis digone indigētibus. Frigidis quidem q: frigus eius facile frangitur: cum iam in se habeat aliquid caloris ex preuia vini putrefactione t quarundam partium incineratione t fracto eius frigore manet in eo virtus profundare faciens virtutes medicinarum: t incisio ipsius. Et i digestione materieruz calidarum cholericarum vel sanguinearum non eligatur super ipsum: quasi dicat q nulla alia simplex medicina est aceto melior in digestione materierum calidarum: sed in melancholicis Hipocras acetum vituperauit tertio regimis acutaruz dicens: vniuersaliter aūt acredo aceti eos iuuat q cholerā hūt

a ¶Et si tunc. ¶In quacūq; colera fit posset esse cañ. generalis ⁊ ad digestiua in quacūq; materia. s. phlegmatica melica vel colerica: ꝙ si cum eis ꝓiungat̃ vigilie ⁊ cogimur intẽdere ad vigilias miscemus digestinis eoꝝ somnifera: vt sunt cortices papaueris.

b ¶Dico aūt. ¶Hic vult ꝓbare ꝙ acetū est cōmune digestiuū ad oēs materias. ¶De quo dubitatur nō enim videtur verū: qa Auic. infra de cura melācolie quādoq; timet malicią aceti. Amplius secūdo regiminis acutorū acetū colerā nigrā iuuat ꝓcreari. Idez secūdo cañ. Dixerūt qui dā ꝙ acetū est duplex. s. acetosum: ⁊ hoc cōpetit in materiebus calidis: ⁊ acutuz: ⁊ hoc cōpetit in frigidis. ¶Hic sermo est bonus tamē non cōpletus. Naz Auic. loqtur hic de aceto acuto. scz de aceto vini: qz illud est qđ ē maxime incisiuū ⁊ penetratiuuz: ⁊ vult ꝙ sit cōmune. s. materiebus calidis ⁊ fridis ⁊ grossis ⁊ subtilibus. ⁊ primo ꝓbat ꝙ est cōmune materiebus frigidis: qz illud quod ē causa ꝓfundationis medicinarū digestiuaruz ⁊ qđ incidit eas est cōmune digestiuū fridis materiebus: sed acetum est huiusmodi: qa habz partes subtiles q̄bus ꝓfūdatur ⁊ incidit vt Gal. innuit. iiij. terap. ix. ca. et quarto de simplici medicina. Et qz aliqs diceret videtur ꝙ acetū noceat: qz est frigidū. Respōdet ꝙ leuiter tollitur sua frigiditas miscēdo res calidas: que calide res non tollūt virtutē penetratiuā ⁊ incisiuā: imo augent illaz vel saluāt: ⁊ tamē tollūt frigiditatē: vnde dicit eius infrigidatio possibile est vt leui cā frangat. Ex qbus apparet ꝙ nō debemus vti aceto solo in materiebus frigidis digerēdis: imo mixto cum medicinis digestiuis: ⁊ hoc idē intelligitur a ℳeſ. in antidotario ca. de syrupo acetoso. Scdo Auic. ꝓbat ꝙ est digestiuū calidarū: ⁊ dicit ꝙ nō est aliqd aceto melꝰ: ⁊ hoc innuit in modo loquēdi cum dicit: nō eligat super ipsuz. i. nō eligas res: que sit eo melior: ⁊ est similis modus loquēdi ei: quez dicit. iiij. cañ. Fen. i. ca. de cura ethice: vbi volēs cōmēdare lac asine dicit nō est electio sup ipsum. Et ꝓsidera ꝙ neq; aceto puro vtimur in calidis materiebus: qz timeret in colera de sui siccitate: sed miscemus etiaz cum alijs. Ad ōria pz solutio: qa in

Jacobus

amarā nō aūt qui nigrā colera aut euanescēdo in nām phłatis trāsferꝝ cū ab aceto trahiꝝ: in nigra ꝙ bullit ⁊ crescēdo multiplicaꝝ. Acetū ꝙ colerā nigrā adiuuat multiplicari: hec ille. Et lz acetū per se admistratū in digōne melie noceat ꝓmixtū tñ digestiuis ꝓprijs iuuare pōt dādo eis

¶In. iiij. dat tres canones sup digōne ma- |aditū ⁊ penetrationē.
teriez frigidarū cū oleis calis. Primus est q̄ calida olea facta de foliis aut floribꝰ ⁊ plātis odoriferis descripta. v. huiꝰ trac. x. sunt digestiuis fridaz̄ māerū vt oleū nardinū ⁊ de camomilla ⁊ de absinthio. Scds canon est si mā illa que in cerebro peccat vehemētis fuerit frigiditatis: vel magna fuerit ipsiꝰ ōtitas: vel difficilis sit ad resolucēdū tūc adhibēda sūt olea ꝓfecta de gūmis calidis vt oleū de euforbio: ⁊ de spēbꝰ fortibꝰ calidis: vt de pipibus ⁊ de cinamomo ⁊ de silibus que arabice dicunt alfeniati. i. vsuales cogne spēs. Et oleū de ben qđ est granū albū triāgulatuz sike cartamo sed est maiꝰ eo. Et ex medulla eius exꝓmit oleuz qđ de ben di ⁊ muscelinū: de quo dicit ℳeſ. di. xij. antidotario. c. de eo. Oleuz de ben icidit ⁊ abstergit mūdificat ⁊ apit oppilationes: ⁊ iniectū per aures ꝓfert surditati. Et oleū sambucinū qđ ex floribus fit sābaci. i. zābat. ⁊ alter iāsemin di. Et oleuz de narcisco. i. bulbo vomico qui prro in folijs assimilaꝝ ⁊ in floribus lilio: ⁊ hz radicē rotūdā vt bulbus ⁊ semē eiꝰ est nigrū ⁊ oblōgū. Et oleū de lilio celesti qđ trinū di: qz cōponitur ex radice ireos. Et oleū de zafrano qđ de croco di ⁊ describit sūma. i. v. trac. x. ca. de eo. Et oleuz de lauro qđ laurinum di ⁊ de baccis lauri q̄libz cōponit q̄libz de foliis vt ait Jaſ. Et oleū de amaraco. i. maiorana. Et oleuz de duabus spicis. s. de spica nardi ⁊ de spica celtica qđ nardinū di. Aut oleū cōe ex oliuis maturis in quo decocta est herba aliq̄ calida cerebro ꝓpria sicut ruta humida domestica: vel ruta siluestris: vel calamētū: vel anetū humidū: vel camomilla humida: ⁊ silia que describent in antidotario sūma. i. tracta. x. ⁊ ibi querant: hec oia olea actu calefacta ⁊ capiti inuncta materias cerebri frigidas maturāt. Tertius canon est oleū balsami sup unctū capiti vel alteri mēbro cito resoluit ⁊ euanescit ex vehementia siue subtilitatis. Et tō paucū ꝓbet iuuamētū siue epithimādo siue inungēdo fuerit adhibitū nec iuuamē eius est ꝓuenies seu ꝓportionatū ⁊ correspōdēs sue fortitudini quā mōstraret ope si ꝓmaneret sup particula cui ipm adhibeꝝ: ⁊ nō tā facile tāq; velociter resolueref: est enim calidū in tertio gradu. Et ideo qđ cū cera ipm miscent vt retineat sup pticula que ipso inūgit. ¶Attēde ꝙ oleū balsami magis ꝓpe gūmi q̄z oleū di appellari. Juxta illud Jaſ. in synonimis suis. Oleuz balsami qđ a lignis balsami manat q̄z oleū vocē a multis oleū tñ nō est ꝑm vitatē sed est de genē gūmaz̄: ⁊ sic vocat grecus oppobalsamū. i. succū balsami: ipm enim in aq̄ dissolui ipsiq; facile admiscet qđ olei nō est. ℳodū vo extractiōis triplicem tāgit ℳeſ. in antidotario distinctione. xij. ca. de eo.

Et nos quidem.

¶In hac. iiij. pte que est de diuersione māruz a capite vel oppōne ne ascēdāt ad ipm. ꝓmo dat tres modos huius diuersionis. Scdo exeqtur de scdo ibi |Attractio vo |Tertio interserit aliqd de purgatiōe solius capitis ibi |Et q̄libz purgaꝝ |Quarto exeqtur de tertio mō: ibi |Res aūt |De ꝓmo aūt modo tractat ⁊ exeqtur in pte seqnti que est principalior ⁊ maxime necessaria huius totius capituli.

¶In prima ptcula dicit ꝙ nos opponimus seu resistimus materie que ad caput ascēdit triplici modo. Primo quidē euacuādo corpus ⁊ caput cū pharmacia: sicut edocebit in parte sequēti. Secūdo trahēdo materias que sursuz tēdūt ⁊ ascēdūt ad oppositū capitis. Tertio faciēdo vtrūq; simul scilz euacuando ⁊ trahendo pariter ad inferiora.

¶In secūda dat quatuor canones sup attractione versus ꝓtrariū partiū capitis. Primus est attractio que fit ad ꝓtrariū partiuz capitis est attractio humoꝝ ⁊ vapoꝝ ad extrema corporis: vt ad manus ⁊ pedes cōprehensis in his brachijs ⁊ tibijs sicut cōprehēdit nomē magne manus et magni pedis cuz adiutorijs ⁊ coxis. Secūdus canon est fricatio manuū ⁊ pedū cum sale ⁊ oleo vel violaceo vel camomellino ꝑm corporis ⁊ capitis cōplexionē coadiuuat ad illam attractionē ꝑm hunc modū. ℞. olei violati vel camomille. ʒ. iij. salis. ʒ. ij. prius cōtriti: deinde dissoluti in ipo oleo: calefiat modicū: ⁊ diu cum ipso frica volas manuū ⁊ plātas pedū. Et si cōplexio corporis ⁊ cerebri frigida fuerit: cape oleuz camomille: si calida accipe violatū oleum ⁊ minus salis. Tertius canon est: ad hāc attractionē in cōtrariū ministrare cōuenit talē exercitiū in quo sine capite moueatur corpus ⁊ nō totū corpus: sed pcīse ipsius inferiora: vt est exercitiū in quo pēdet homo sedēs super funē: vel sup parietē aut altā cathedram mouēs ⁊ agitans incessanter pedes retētis corporis supioribus in pace ⁊ quiete. Et sequit ipsuz scilz hunc motum vel hoc exercitiū attractio humoꝝ ad inferiora. Et hoc exercitiuz post euacuationē ⁊ non ante cōpetit ne fortiter cōmotis in iferioribus malis humoribus fiat effumatio fortior q̄z prius ad superiora: ⁊ fiare plus solito repletuz cerebrū grauius doleat. Quartus canon est fricatio extremitatū cum manibus siccis vel cum pānis asperis: vt brachioꝝ ⁊ manuuz tibiarū ⁊ pedū: vel cōstrictio harū cum ligatura satis dolorosa ex fune aut instītis a supioribus ad inferiora procedēs est huius: idest de numero rerum trahentiū ad inferiora ⁊ diuertentiū humores a capite ⁊ vapores eorū: precipue in hora qua eger cibādus est: nam tūc exercitiuz maxime cōuenit. Et si ista fierent repleto vētre turbare possent digestionē primam ⁊ excitare descensum ciboruum ante digestionem.

¶In tertia

melia nō vtimur eo puro: vnde ℳeſ. ca. de syrupo acetoso: dicimus ꝙ facit penetrare medicinas in ptes: in qs non poterāt penetrare. Et quo apparet ꝙ oibus materijs pōt duplr exponi. primo in oibus materiebꝰ s. digerēdis: vel oibus materijs scilz medicinarū digerentiū de his tamē late scripsimus in tractatu nostro de syrupo acetoso.

c ¶Et olea. ¶Hic enumerat quasdā alias res in digōne materiez frigidaruz: narciſco. i. cepe narcisci: qđ ēt di bulbus ꝙz alios. Amaraco. i. matricaria: vel maiorana oleū balsami cē. ⁊ iō miscemus cuz cera vt teneatur in loco: vt ꝓmo cañ. Fen. iiij. ij. capi.

d ¶Et nos. ¶Jaz posuit. A. cañ. in medicinis digestiuis. ¶Hic ponit cañ. in eūone materierū large sumēdo eūonē ad diuersionē. ⁊ ꝓmo ꝓmittit. scdo declarat. ibi scda |Attractio vo |¶Cōsiderādū ꝙ in mā nos ꝓsideramus q̄tuor. ꝓmo eiꝰ malicią ⁊ sic rectificamꝰ eā cuz digōne: ⁊ de hac est dcīm. Scdo ꝓsideramus eiꝰ exāctią in corpe: ⁊ si opponimus ꝛꝛ ꝛe sibi cuz eūone. Nam eūo educit subām hūoris: vt i tegni trac. iij. Tertio cōsideramus eiꝰ fluxū: ⁊ sic opponimus sibi cū diuersiōe. q̄rto ꝓsideramꝰ hec duo simul: ⁊ sic opponimꝰ sibi cū eūone ⁊ diuersiōe.

e ¶Attractio. ¶Hic declarat quo attrahimꝰ ad ōriū. Scdo quo attrahimus ⁊ diuertimꝰ. tertio

quo eūamus. Fa ibi |Res aūt |Tertia ibi |Solutiua. |¶Hic in. d. primo ponit res diuertētes ad lōginq̄ magis. Scdo ad ꝓpinqua. ibi Fa |Et q̄libz |Vel pōt aliter illa pars introduci vt videlicet ꝙ ꝓmo ostendit que diuertūt solum: ⁊ nō eūant a capite. Scdo que diuertūt ⁊ euacuāt a capite insensibiliter. tertio que diuertūt ⁊ euacuant sensibiliter. quarto que euacuāt corꝰ ⁊ caput. ibi Fa |Et q̄libz purgaꝝ |ibiz |Res aūt aggregans |ibi q̄rta |Solutiua āt |Cōsiderādū camōillino ⁊ violaceo cē. Nec olea differūt ꝑm cōpōnem: qz violaceū ꝓfert in materia calida: ⁊ camomillinū in frigida. ¶Scdo ꝓsiderandū cuz dicit: ⁊ hoc post euacuationē. Quod Auic. dubitat ne talis motus extremitatū agitaret ⁊ dilataret materiā: ⁊ ideo etiā lociones pedū in febribus laudabiliores sunt post eūonē. Fricatio cū cibo duobus diebus dz fieri ad diuertendū fumos de capite: ⁊ est similis

De partibus

similis cañ. posito in fine ca. huius.

a ¶Et qñq;]¶Hic cañ. pōt dici q; est ad eūonem mātis: t pōt dici qđ est ad diuersionē ꝓpinquā: fricatio. n. t pectinatio diuertit ad ꝓpinquus ptem. Odorifera t fetida: vt assa sternutatiōes cōmouēdo diuertit ad nas sum: t tū exponi pōt qñq; purgaf. i. diuertif: q; diuersio quedā eūo sue purgatio est: t ille diuersiōes sunt cū eūone: t iō dixit purgaf. Res autē aggregans duo regimia simul. s. eūonem manifestam materie ꝛ: t etiā diuersionem a capite.

b ¶Clystere.]Scōm mām t virtutem: q; fm aliā t aliā mām: clystere t diureticū ꝛc. sili; fz virtutes fortē vel debilem. Et oia ꝛc. i adiutorio. s. diuersiuo t euacuatiuo: vt ventose ꝛc.

c ¶Solutiua autem.]¶Hic ponit medicinas qbus nos oppōim[9] eūando: t prio qbus eūamus a capite t corpe toto: fo qbus eūamus a capite p ptes: tertio qbus eūamus a determinato membro: ibi scđa]_Solutiua vero cilia]¶Tel ibi ex mūdificatiuis at[9] que capiti sunt ꝓpa: ibi tertia]_Qđ si ꝑncipius materieruz t vapoꝛ.]¶Prima in. iiij. primo ponit medicinas que eūant phlegma t colerā: fo que eūant colerā subtiles: tertio q; euacuant melancoliā: t q; phlegma: quarto assūmat: ibi fa]_Decoctio vo]ibi tertia]_Uerū hiera]ibi qrta]_Et reliqua cōposita.]¶Dubitatur in

rum constrictio a supioribus ad inferiora est huius t ꝓprie cū cibari oz. ¶Et qñq; [a] purgaf caput soluz leui exercitio sicut fricatione t cōprehensione donec ad pectinanduz peruenit t administratione odoruz ex fetidis proprie sicut fit in fine lethargie. ¶Res autem aggregans duo regimina simul sunt clystere [b] t suppositoria t diuretica t sudoreꝛ. p uocantia fm materiam t virtutes: t oia numerata sunt in antidotario. ¶Solutiua aūt[c] q; eūat caput cū cōitate corpis sunt pilule ō hieris t pille cochie t pilule de sticados. Et iste qdem conuenientes sunt humoribus adustis in qbus dominatur cholera t in quibus cuz hoc est

grossicies: imo sunt sicut cōitates cholericis t phlegmaticis. Et oibus illis fortius est infusio aloes que fit cū aqua endiuie: t ꝓprie eius quod est fortius ex eo: t est illa que scripta est in antidotario aut infusio de hiera: t vomitus ex oximelle cum semine atriplicuz. ¶Decoctio vero[d] mirabolanoꝛum t prunoꝛ t fumiterre t sirupus ve fructibus: t si rupus violatus t decoctio casie fistule: t que sunt istis similia facta fortiora cū scamonea t reliquis fm dispositionem corpis: t vacuitatē ipsius a febre aut essentiā eius in ea t fm dispositionem etatis t virtutis t hoꝛ similiū sunt ꝙuenientia hūoribus cholericis subtilibus.

sibi: vt fen. xiij. ca. de cura ydropis ꝓprie eius qđ est fortis[9]. s. aloes. Est aūt fortius epaticū in soluendo: iz succutrinum sit laudabilius. ¶Consideranduz quoddam generale qđ Aui. dicit se multa dixisse in antidotario: q; nō inuenim[9] in forma: t nomine quo ipse dicit. Aut igit in antidotario est defectus: aut nocet in his varietas noiatiōis. Aut ex vna medicia composita vult intelligi plures: que ad eius similitudinē pōt cōponi: vel que pōt fierē ex illa diuersis modis cōponendo illā. Ex hiera. n. possūt fieri pilule pulues t infusio.

d ¶Decoctio vo. ¶Cōsideranduz q; ꝓdicte decoctiones t sirupi pōt fortificari cū scamōea: t reliqs solutis: fz q; corpus e dispositū i multa vel pauca mā digesta vel cruda: t fz q; ē vacuū a febre: vel fm q; febris existit i eo: t fz etatē: q; i puericia cauem[9] scamōeē: t fz vtutē fortē vel debilē: t hoꝛ similiū vt ꝙsuetudinē tps anni regionē ꝛc.

Jacobus

¶Jn. iij. tangit. ij. mōs p quos solū interdū caput purgaf. Primus est cū leni seu suaui exercitio circa caput facto: sicut cū modesta fricatiōe cū pāno aut digitis t cōprehensiōe aut attractione capitis cū manibus donec pueniaf ad hꝰ pectinādū suauit t diu cū eburneo pectine: t id fieri oz declināte morbo t post purgatiōez corpis t capitis. Scōs modus est cū administratiōe odoꝛ ꝓprie ex fetidis nō putredinalib[9] et cadaueꝛ t sterco rū: iz calidis t siccis fortiter resolūtib[9] t ꝙsumentibus superfluitates relictas post purgationes: sicut sunt odores asę fetide t serapini t castorei t sulphuris q; qñq; administrantur in declinatione lithargie.

¶Jn. iij. tangit. iij. genera medicatiōuz q; simul aggregāt duo regimina. s. regimē eūonis peccātiū humoꝛ: t regimē attractiōis t diuersionis hoꝛ ad ꝛriuz. Primū est clystere forte laxatiuū q̄le est istud ꝓ hūoribus frigidis. ℞. saluie bethonice sticados arabici anthos añ. ℥. i. cētauree minoris. ℥. ij. pulpe colocyntide integre. ℨ. i. fiat decoctio ꝓ vno clysteri in q̄ dissolue pilulaꝛ cochiaꝛ ꝛ eralogodiō añ. ʒ. ij. olei camomille quarti ij. salis. ʒ. ij. fiat clystere. Et ꝓ materiꝰ calidis tale. ℞. floꝛ violaꝛ t nenupharis t violarie t lactucaꝛ t mercurialis añ. ℥. i. fiat decoctio ꝓ vno clysteri in q̄ dissolue dyapruni laxatiui. ʒ. ij. electuarij de succo rosarū. ʒ. iij. olei violati q̄rt. ij. salis. ʒ. i. fiat clystere. Scōm est suppositoruz acutū cū sale gēma t dyagredio ꝓ materijs calidis t cū pulpa colocyntide ꝓ materijs frigidis de qbus incorpa cū melle qđ sufficit ꝓ vno suppositorio grosso t oblōgo añ. ℨ. i. Ter[ia] ē diuretica: q; ꝓuocētvrinā cū fortitudine t simul educāt corruptos hūoreꝛ: sicut aq; raphani floꝛ geneste t saxifragie oximel squillitic t diuretic i materijs frigidis. Et in calidis aq; cicoree cuscute endiuie t alkekengi t sirupus acetosus simplex cū zuccaro factus. Quartū est sudoris ꝓuocatio cū balneis aut stuphis aut cooperimentis pluribus solito: vel potu vini albi: vel retentiōe anhelitus in lecto. Et debent ꝑdicta mē surari t variari fm mām que diuertenda est t euānda: t fm tenoꝛē vtutis infirmi. Et oia scripta sunt t enumerata vl enarrata i antidotario. s. qnto huius qb[9] exercenf ellones t diuersiōes.

Solutiua autez. ¶Jn hac. v. pte pmo agit de solutiuis humoꝛ aduston grossoꝛ in qbus dñatur cholera: t quoꝛūdam phlegmaticoꝛ euacuantiū caput t corpus. Secūdo de solutiuis humoꝛ cholericoꝛ subtiliū: ibi]_Decoctio ſo.]Tertio de solutiuis humoꝛ grossoꝛ phlegmaticoꝛ t melācholicoruz: ibi]_Uerū hiera]Quarto de ordinibus solutiuoꝛ fm gradus sue fortitudinis: ibi]_Primus. n. est]Quinto de pilulis ascendaret t magnis: ibi]_Solutiua vero facilia.]

¶Jn. i. ꝓcula nominat sex solitiua que caput eūant t etiam corpus ab humoribus grossis adustis cholericis t ptim a phlegmate. Primum est pilule de hieris vt de hierapigra Galieni vel de ꝛeralogodiō: vel de hiera ruffi. Et fiunt iste pilule sicut hiere sumptis pulueribus hieraꝛ t ipsis incorpatis cū melle sufficienti ad formandum pilulas. Et q; multo plus mellis recipiūt hiere q̄s pilule sub eodem pōdere t de pulueribus laxatiuis minus: ideo de hieris maius pōdus dandū est q̄s de ipsarū pilulis: si igit dederis de hierapigra galieni ʒ. ʒ. sufficiet vt des soluz. ʒ. ij. de pilulis eius. Et si de ꝛeralogodion dederis. ʒ. iij. da de eis[9] pilulis. ʒ. i. t. ʒ. Et si de hiera ruffi dederis. ʒ. ij. sufficiet. ʒ. i. ex pilulis ipsius. Secundū est pilule cochie quas ita describit Rasis. ℞. pulueris pigre. ʒ. x. cologntide interioris. ʒ. iij. scamonee. ʒ. ij. t. ʒ. turbich sticados añ. ʒ. v. terantur t incorporent cū melle sufficienti t fiat massa pilulaꝛ de cuius. ʒ. i. forma. vij. pilulas cū puluere ligricie t da prio vna dosi cūti vomitū. Tertiū est pilule de sticados quarū descriptio est. ℞. mirabolanoꝛū indoꝛū ellebori nigri polipodij añ. ʒ. v. epithimi sticados arabici thimi añ. ʒ. vi. agarici lapidis lazuli loti cologntide salis idi añ. ʒ. iij. succi eupatorij spice nardi añ. ʒ. ij. agarici. ʒ. i. hierapigre. ʒ. xij. formentur pilule cuz succo apij t dentur prio dosi. ʒ. vna. t. ʒ. vel. ʒ. ij. sunt eni vtilme ad egritudines melancholicas t cancrū t lepram. De istis tribus solutiuis ingt hic princeps quod conueniunt humoribus adustis in qbus dominanf cholere t in qbus est

De partibus

grossicies cū vnio cholere t nō solū illis: imo sunt cōmunes cholericis t phlegmaticis educētes ambos. Quartū fortius oibus ꝑdictis nō qdem larando sed suauiter purgando caput t stōm cū cōfortatiōe t diuersione est infusio aloes fortioris t melioris. s. cicotrini cum aqua endiuie fm hūc modū. ℞. aloes cicotrini. ʒ. vi. bdellij. ʒ. iij. teranf t infundaf sup puluerem hoꝛ aqua endiuie lib. i. t totū ponaf in vase vitreo t soli exponatur. xij. diebus vel ad ignem bullias donec cōsumatur aque medietas: t fac. vi. doses de illo qđ remanet mirabile enim est. Quintū est infusio de hiera de qua dese ait distinctiōe. vij. antidotarij. Infusio de hiera stomachum t caput mundificans confert febribus antiqs t doloꝛi capitis assiduo: t doloꝛi stomachi t emigranee. Accipe ō hiera. i. ex puluere hierapigre galieni t aloe bono añ. ʒ. ʒ. t fūde super ipsa decoctiōis eupatorij quā diximus lib. i. t ponatur in vase vitreo t exponatur soli per dies: xij. vel plures: t da ex ea oim mane. ʒ. i. vel plus vel minus vt opz: hec ille. Sextū est vomitus cū oximelle t semē atriplicis fm hanc formaz. ℞. seminis atriplicis. ʒ. ij. teranf cū. ʒ. i. oximellis simplicis vel squillitici deinde dissoluantur in. ʒ. iiij. aq; calide simplicis t denf in potu prepleto stō aliquo vnctuoso sicut offa pinguis: t si vomuerit bene est sinautem coadiuua cum digito aut penna oꝛi impositō.

¶Jn secunda refert. v. medicinas solutiuas humoꝛ cholericoruz subtilium quas acuere iubet t fortificare cum scamonea seu dyagredio vel pharmacis alijs eductiuis cholere sicut reubarbaro. Prima est ꝺcoctio hec. ℞. mirabolanoꝛum citrinoꝛ. ʒ. i. prunoꝛum damascenoꝛum remotis nucleis. ʒ. ʒ. fumiterre. ℥. i. fiat decoctio in aqua fontina ꝓ vna sola dosi exprimendo in ea totam prunoꝛum t mirabolanoꝛum carnositatem: t postea addantur dyagredij masticis pulueriꝛatoꝛū añ. a granis. iiij. vsq; ad grana. viij. sic q; in debilibus t laxari ꝑmptis ponas grana. iiij. in fortibus. viij. in mediocribus. vi. Secūda est sirupus de fructib[9] cuius duas descriptiōes tractatu. vi. sum. prime gnti inserit: sed ambo sunt restrictiui ventris. Accipias q̄ hic ꝓ sirupo fructuum aquam fructuū permittā zuccaro: de qua ait Dese distinctiōe. vij. antidotarij. Aqua fructuū sanguinis t cholere feruoreꝛ reprimit sanguinē clarificat t choleram cū facilitate educit. Accipe pruna. xl. numero iuiubas sebestē añ. xx. numero tha marindoꝛ medulle casie fistule añ. ʒ. iij. māne. ʒ. i. decoquanf ꝑuna iuiube t sebestē cū facilitate i. iij. lib. aque donec ipsa redeat ad li. i. deide coletur t dissolue i ea mānam cassiā fistulam t thamarindos t adde zuccare quantū volueris: t fac de illo toto doses. iiij. t acue qualibet cū dyagredij masticis añ. a granis. iiij. vsq; ad grana. viij. Tertia ē sirup[9] violarus: de quo prio vna dosi def. ʒ. i. iij. ʒ. iiij. seri capni cū dyagredio t mastice vt prius. Quarta est decoctio casie infistule sic cōposita: sume. ʒ. i. de medulla ipsius optie mūdata quā in. ʒ. v. seri capni fac modicū. bulliri t cū dyagredio t mastice acue sicut ꝑdictū est t da prio vna dosi. Quinta cō prehēdit pharmacias similes his q̄ dicte sunt sub clausula hac]_Et que sunt istis similia]sicut dyapruni oxi laxatiuū t electuariū de succo rosaruz. ¶Attende ꝑmo q; ꝓncepe in fortificando medicias istas iubet attēdere dispōnem corpis infirmi penes quatuor. Et ꝑmo penes carentiā febris t existentiam ipsius i febre. Maz si febre careat tutius acues cū dyagredio q̄s si febrem habeat. Secūdo penes etatem infirmi: maz si puer fuerit aut senex a senio min[9] audebis sup dyagredio: si iuuenis magis. Tertio penes infirmi vtutem fortem vel debilem: nā in forti acue sine timore: t si in debili acuas fac timide t caute. Quarto penes dispōnem reruz similiū vt consuetudis vel dissuetudinis vsus pharmacoruz t facilitatis vel difficultatis laxatiōis t regionū: nā in consuetis pharmacijs vti t in vix laxabilibus t in ꝑtis aut frigidis regiōibus audacius acues t etiā fortius dictas medicinas cum dyagredio t in ꝓriis caute t cum timore. ¶Attēde ſo q; aliter acui pōt medicine qnqz predicte q̄s cū dyagredio: vt cū. ʒ. i. reubarbari electi ꝑus ꝑati in aq̄ endiuie cuz pauco vino albo t modica spica fortiter expressi in dosi vna harū: sed dygredium precipitat citius ad inferiora pharmacū t humoꝛes verum reubarbarū est incolu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Verum hiera.]¶ Hic ponit medicinas que cõueniunt in materia phlegmatica: & etiam melica: & pmo ponit multas hieras & pilulas: scõo vomitus: ibi ꝑa]¶ Et vtriusq;.]¶ Dicit primo vex. cc. ſm q; rememorabimur. ſ. in hoc cap. & infra: & in antidotario. Omne i quo recipit sticados: q; sticados euat phla & melica; lz ꝑ nõ dixerit Gal. vt. ij. cañ. c. ꝺ sticados.

b ¶ Et vtrisq;. ſ. humoribus grossis phlegmaticis: & melicis: vel vtrisq; i. hũoribꝰ oibus tã phlaticis q; melãcolicis & colericis: & hic ista pars diuidit ꝓtra illã ptem. Solutiua Aui. post q; posuit solutiua. ¶ Hic ponit vomitus. ¶ Cõsideranduz tñ q; maxime explicat vomitus i mã phlegmatica: tñ de aliꝭ dat intelligi.

c ¶ Et reliq; cõposita.] ¶ Hic assũmat medicinas euantes caput cum cõitate corpis: siue eũent p vẽtrez: siue p vomitũ & pmo facẽ ꝺ: ſo ꝺclarat di ctũ: ibi ꝑa]¶ Primꝰ.]¶ Dicit prio: & reliqua cõposita cc. supple sunt que euacuant a capite cũ cõitate corporis: siue sint solutiua: siue vomitiua. Scõz q; ipse cc. i. tñ seruet ordo in vsu istarum medicinarum euacuantium.

Verum hieraᵃ archigenis: & hiera ruffi: & yeralogodion: & hiera Ga. & pil lule facte cum lapide lazuli: & elleboro ſm q; rememorabimur conueniunt hũoribus grossis & melancholicis. Et similiter omne i quo recipitur sticados. Et vtrisqᵇ etiam conueniens est vomitus factus ex potu oximellis & semie raphani & pulpa colloquintide cum reliquis medicinis mouentibus humores viscosos ex eis quas determinauimus & dixi mus: & reliqua cõpositaᶜ distincta in antidotario ſm q; ipsi ordines habent.

d ¶ Primus.]¶ Primo ponit ordinẽ: ſo põit modũ pcessus i vsu medicinaꝝ ſm ordinẽ datũ: ibi ꝑa]¶ Et oz vt.]¶ Cõsideãduz q; hiere sunt duplices. ſ. cões siue cõitatis: & iste sunt leues: vt ẽ hiera Gal. scripta. vij. tera. Alie sunt hiere magne: vt hiera Ruffini & Hermetis & ꝓsimiles: & iste sunt fortes. Primus q; gradus. ſ. debilitũ est medicina siue eũo: cũ hiera. ſ. cõi & turbit & epithimo cc. Deinde. ſ. scõs gradus q; est fortiũ hiere. ſ. magne cc. & adhuc in istis est gradus: q; quedã sunt fortes medicine in quaꝝ vsu est timor: vt duo elleborꝰ: quedã in quibus nõ est timor. ſ. duo lapides. Et ꝓsidera q; lapides isti sunt sine cautela respectu elleborꝰ: nõ tñ oio: hñt. n. de malicia: vnde cautelã oz hre: & timorem in vsu eoꝝ: non tñ quantum in elleborꝰ.

Primusᵈ enim est qui est cum hiera & turbicb & epithimo & agarico & casto// reo & que illis sunt similia & pillule magne: deinde hiere deinde duo elleborꝰ: niger melãcholie & albꝰ phlegmati cuz cautela & timore & lapis lazuli & lapis armenus absq; cautela & timore. Et ozᵉ vt incipiamus a debilioze & gradatiz p cedamus donec sciamꝰ ex dispone egri tudinis: q; ipsa iam est abscisa. ¶ Solutiua veroᶠ facilia ad purgandum ca// put sunt asceiaret ex qbus sumitur pillu la magua vt paruum pondus operatio// tutis: si qꝺ facẽ debemus tardauerimus: aut ex eo aliqd alienauerimus: a forti medicamine incipe re debemus. Et ista solu tio reddit in alia solutio nẽ ꝓsuetam: que dicit: q; regulariter a leuibus ici pimus: sed coacte a fortibus: qũo vꝺ i apoplexia hoc verificaf: & qũo in paly si vide i suis capitis. ¶ Ad ꝛria dicendũ q; in vlceribus a ꝓncipio medicine: que sunt in se fortes debiles dñr in ipsa ſsione pp sordiciem vlceris. Ad. B. dicendũ q; lo gtur in egritudine timorosa: vt ruptura vene in pectore: in qua: si tardamus fortia medicamina timeꝰ ptiꝝ. & iõ opz a fortibus & vltimis incipe. Ad vltimas vero egritudines vltime curation. ad perfectionem sunt potentes: vt ibidem scribit Gal.

e ¶ Et opz.]¶ Hic ostendit modũ pcessus in vsu eaꝝ. ¶ Dubitaf vtꝝ in cura egritudinũ capitis sit incipiendũ a debilioribus. Vñ q; non: q; in aliꝭ egritudinibus incipimus a fortioribus: vt in vlceribus ſm Aui. iij. cañ. fen. iij. trac. iij. ca. i. & in passionibus pulmonis: vt. v. de ingenio. S. ꝓtra Erasistratũ in egritudinibus pulmonis. Eodez igit mõ in passionibus capitis. Amplius in apoplexia a fortibus incipimus. Jn ꝛriuz Aui.

f ¶ Solutiua vero.]¶ Hec pars põt dupliciter introduci: pmo q; ipse declarat quoddã: qꝺ statim dixerat. ſ. que sint medicine debiles: eũantes a capite a qbus opz inchoare: lz. n. posuerit hieram cõem turbit & epithimuz cc. tñ vult ponere quãdã medicinã cõpositaz leuẽ de qua Aui. multum ꝓsidit. ¶ Aliter põt introduci: q; postquã posuit solutiua q; eũant ca put cũ cõitate corpis. ¶ Hic ponit solutiua q; magis appropriant capiti q; corpi: & iõ dñr solutiua ad purgandũ caput. Et pmo Aui. ponit nobis istã medicinã: & ponit cañ. circa eaz: ſo ostendit qũo possumus eã vigorare ad vnãquãq; mãm educẽdã: ibi ꝑa]¶ Nõ si volũtas. ¶ Cõsideradũ circa pmã ptem q; ex mẽte Aui. de hac medicia q̃tuor ꝓcipimus: pmo eius nomẽ q: dr asceiaret: & est ꝓpriũ nomẽ sicut dr pillule auree pillule cochie vt inuit Symon Januen. in cap. lre. ſ. Scõo accipimus formã q: q̃titatez: in qua oz dari ista pilula: q: oz esse magna. Assignat aũt i hoc duas cãs. Prio q: pillula magna tardius in stõ dissoluit: & iõ magis mozaf: & cuz plus mozaf plus fumat ad caput: & sic facit opationẽ sufficientem ex hoc põt ꝓtingere q; puũ põdus istaꝝ pilulaꝝ si fiant pilule magne plus opaf: q; magnum

Jacobus

minus & minus suspectũ de nimis laxando vel debilitando.

¶ J. iij. numerat. vij. solutiua grossorũ humorum phlegmaticorum & melancholicorum simul purgantiũ corpus & caput. Primũ est hiera archigenis: de qua scribit princeps qnti pma trac. ij. ca. vij. q; cõfert oi egritudini generate ex phlegmate crudo & nõ crudo & melancholia & facit ad vertiginẽ & epilentiã cc. Et dat ibi duos cõfectionis mõs: vnum descriptione diuersitatis: alterũ descriptione pauli: & iubet dari ex hac pro cõpleta dosi q̃tuor aureos cũ decoctione epithimi & passularũ mundatarũ sed pro certo nimis est in hac regione imo sufficeret eius tertia pe puta z. ij. ſm hanc formã. Re. epithimi. z. iij. vuarũ passaꝝ mundaꝝ. ℔. i. fiat decoctio pro vna dosi i qua dissolue hiere archigenis. z. ij. intrãt enim i eã fortissima pharmaca sicut colocyntida niger elleborus scamonea & euforbium in magna quãtitate. Secundũ est hiera ruffi quã describit princeps trac. nunc dicto ca. vi. dicens eius dosim esse. z. iiij. cũ aqua calida & melle & sale. Tertiũ est yeralogodion describit ibi triplici mõ capsis. iij. ij. & v. dicẽs q; dosis integra ẽ aurei. iij. cũ aq̃ tepida & melle aut cũ decoctione epithimi & passularũ enucleatarum de prima descriptione. Quartus est hiera Gal. que pigra solet appellari quã describit ibi cap. ij. Et dosis inquit eius integra est. z. i. cũ melle & aqua tepida: sed credo q; ibi dat dosim pulueris ex quo fit hec hiera: qm̃ dragma. i. simplicis hiere cũ melle cõfecte nõ laxaret ventrẽ. Quintũ est pullule de lapide lazuli & pillule ꝺ elleboro facte ſm mõs q infra describent qnti ꝑa trac. i. ca. xiij. & xiiij. vbi primo describit pillulas de lapide lazuli quas conferre dicit ad dolorez capitis ex melancholia: & est dosis earum. z. ij. & ʒ. Secũdo describit pillulas de elleboro quas conferre dicit ad dolorem capitis ex phlegmate & melia: & est dosis eaꝝ. z. ij. & ʒ. Sextũ est quodlibz pharmacũ in quo recipitur sticados: vt pillule descripte particula pma: nam sticados solutione educit choleraz nigrã & phlegma & mũdificat cerebrũ & neruos & mẽbra sensuum: vt ait ℔ek. ca. de eo. Septimũ est etiã cõueniens vtrisq;. ſ. humoribus grossis phlegmaticis & melancholicis: & est vomitus factus ex potu oximellis & semine raphani & pulpa colloquintide & pharmacis aliꝭ educẽtibus humores ex his que dicta sunt. ij. cañ. ficut iste vomitus Re. semis raphani. z. i. & v. & v. pulpe colloquintide. ꝺ. i. turbich albi & gũmosi. z. ʒ. cartami. z. iij. foliculoꝝ. z. sene. z. i. fiat decoctio i aqua fontis ad lib. ʒ. pondus in aqua dissolue oximellis simplicis vel squillitici. ʒ. i. & da egro bibere mediocriter calidũ post assumptionẽ alicuius piguis aut vnctuosi sicut offe crasse. Octauum est generale confusum. ſ. reliqua cõposita pharmaca phlegmatis & cholere nigre purgatiua ex hieris pillulis & electuarijs que distinguentur & describentur in antidotario penes suos gradus ordines & dosis.

¶ Jn. iiij. particula primo distinguit tres ordines solutiuoꝝ purgantiuz caput penes horum fortitudinẽ & debilitatem. In primo ordine que est medicinarum mitioꝝ & debiliorũ septem medicinas tales enumerat. Prima est hiera simplex nullũ nisi aloe laxatiuum cõtinens: de cuius puluere da. z. i. summo mane bibere cũ. z. v. tepidi hydromellis. Secunda est turbich de cuius puluere da. z. i. cũ. z. ʒ. pulueris zuc. & aureo. i. zuccare albe trite i. z. v. tepidi hydromellis. Tertia est epithimũ de quo ait mes. q; prerogatiuã hz sup oibus solutionem facientibus educere melancholiaz; da de eius puluere. z. iij. aut vltra cum. ʒ. v. decoctionis passularꝝ enucleatarum & modico sale. Quarta est agaricus de quo dicit ℔es. auctoritate Gal. q; solutione educit vtrãq; choleraz & phlegma & humores grossos & putridos: & eius ꝓprietas est mũdificare cerebruz & neruos & membra sensuum. de cuius puluere grosso modo trito da. z. i. in. ʒ. v. seri captini cũ granis. iiij. salis gẽme. Quinta est castoreum: quod non soluit ventrem ſz vtute magꝝ resoluit a capite grossos hũores & vẽtositates siue itus videris siue exterius. Juxta illud ꝓin. ij. cañ. ca. de eo. Confert oblitioni & lethargie & subeth cũ aceto & oleo rosato. Et subitũgit vnũ ꝺ quo vehementer miror: vz & si sint cũ febre tunc si bibatur cũ melle & pipere ꝓfert & non necet. Et fit eius potio cochariuz vnũ & resoluit spẽs soda frigide & ventose more emplastri suppositum & vaporatũ: sed credo q; rutius i dictis casibus sine febre datur. Sexta est generalis & confuse tacta sub istis verbis. Et que illis sunt similia: sub qbus intellige reubarbarũ & semen cartami. Septima est pillule magne quas qnti pma trac. ij. c. xv. aggregatiuas vocat: & ibi has describit & de ipsis ait q; ꝓferunt capiti & stomacho repletis humoribus: & educunt phlegma & vtrãq; choleram. Et dosis earũ est añ. z. i. & ʒ. vsq; ad. z. ij. Et bibant ingt post duas horas a pncipio noctis anteq; dormiat vtens eis: deinde surgat & facient assellare a duabus sellis vsq; ad quatuor & erit opatio earum in die: hec ille. Jn fo ordie sunt ille hiere que sunt fortiores hierapigra simplici vt hieralogodion hiera ruffi hiera archigenis: quaruz tñ doses pluris ponit põderis q; hiere simplicis quod mirum videtur: nisi esset q; dosis istarum assigt cõponderando mel cũ qua conficiunf in forma opiate: vnde habet plus mellis in duplo vel triplo q; habeant puluerũ: sed hiere simplicis dosim ibi assigt sub forma pulueris cuius due tertie sunt ex aloe vel dicq; quto huius in assignatione dosis hierapigre loco drag. vnius scribi dz. ʒ. i. põderato melle simul cũ pulueribus qꝺ est triplum puluerũ: & sic non erunt nisi. ℨ. iiij. aloes i vna hierapigre. ʒ. si bene cõpõderes. Et duo aloes. ʒ. ventrẽ laxant & quatuor nõ nimis. Jn iij. ordine q; fortiora cõprehendit pharmaca quatuor enumerat medicinas eius: duas qbus non est leniter vtendũ sed cũ vehementi cautela & timore: vt duos elleboros: quorũ niger daf contra melãcholiam: albus contra phlegma magis timorose pp vehementiam venenositatis & malicie eius: da igif de nigro in robustis viris nõ qdem substantiã sed viriutẽ tñ decoquendo de eo parum contuso. ℨ. iiij. in aqua galli quã da egro bibere relicto elleboro põderi. v. ʒ. Et non presumas dare albũ in substantia qr venenosus est & suffocatiuus sed da eius virtutẽ vel raphano impressam vel aque galli sub põdere. z. i. Duas vꝺ alias ordis tertij ꝓnumerat ꝺ qbꝰ vti possumꝰ sine tiore & sine cautela nisi q; lauentur & prepent quẽadmodũ cõuenit & exhibeant sub proprijs dosibus. Prima est lapis lazuli de cuius puluere post lotura decentez da z. i. cũ. ʒ. iiij. seri capni & ʒ. i. iuris aut aque bugloſſe. Scõa est lapis armenicus de quo etiaz loto & puluerizato da. z. i. sicut de priori: purgant eni caput & totũ corpus hi duo lapides a melancholia sine molestia & sine periculo. Secundo ait princeps q; in egritudinibus cronicis capitis in quibus multotiens pharmacare opz incipiendũ est a debilioribus & ad fortiora gradatim incedenduz donec eductus sit totus humor peccans; sic enim nã paulatim assueta fert intristanter euacuationes.

¶ Jn. v.

ḡ magnum pondus earuz si fiat pillule parue: ⁊ hoc est quod dicit par/ uum pōdus operationez: secūda causa est: q: pillula magna non nocet p uum pōdus operationez sumptionis quā iterationem oportet facere: si pillula est par/ua: hec aūt iteratio est duplex: vna q: opz summere aliaz dosim: q: prior dosis nō sufficiēter operatur sicut feciſſet: si fuiſſet magna: ſa iteratio est in numero ad anſiglutionū: quanto.n. sunt plures numero: tanto videtur tediosius pp iterationez: ⁊ propter hac cās precipit zDeſ. pillas suas ag gregatias fieri magnas. Tertio accipim⁹ regimē qō super eas dz fieri: ga dz dormire super ipsaz. i. sup pillulas istas. ¶Dubitatur q: Auic. precipit hic somnū super has pil lulas: que sunt leues ⁊ ta men super leui medicina precipit nō esse dormien dum primo li. fen. iiij. v. ca. ¶Dicenduz q lz ista medicina sit leuis in vir tute est tn fortis in cōpo sitiōe: q: est pillulata cu/ius dissolutio est difficiliz respectu medicinarum li quidarum ⁊ masticataz. Sed diceres tu: per cāz quā Auic. ponit sup qua libet medicina quantūcūq; leui deberemus dormire vt vigilie ⁊ motus non destruant opationem eius. ¶Dicendū q fine dubio vbi timetur: q motus ⁊ vigilie destruant operationez medicine: bonuz est dormire sup eam: ita q ſi sit debilis in virtute ⁊ modo cōpōnis dormiat sed paruz: q: multus somnus esset cā cōuersionis eius siue digestionis. Unde can. iiij. c. de causōe: conueniens est vt dormiat super aquam tamarindoruz: ⁊ iō credo q qn̄ febricitātibus damus medicinas potables: q̄uis sint leues: bonū est: q paruz dormiant vt calor euaporando ad extra ⁊ vigilie non resoluant medicinam. Si aūt somnus prohibeatur sup leui medicina: in telligitur de somno non paruo sed aliqualiter prolixo: qual' concedit su per medicinis fortibus. Mora aūt sumptionis harum pillularum dat in telligi q: sumunt de sero post cenam: sic.n. melius imprimūt in caput: vt Damascenus ꝑma ⁊ ꝑa particula apho. Quarto accipimus medicinas ex qbus hec pillule cōponunt. Ex qbus quedam sunt principales quas Auic. vocat can. q: sunt sicut regula ⁊ principale: vel can. in eis. i. in com positione earuz hiera. s. cōis. i. puluis hiere ⁊ aloes. Sed tu di. non ne in puluere hiere cōis ponit aloes. ¶Dicendū q forsan voluit adhuc plus apponi de aloe: quedaz aūt sunt consolantes: vt mastix ⁊ mirobal. mastix ad cōfortandū: mirobal. ad prohibendū vaporem. Sed contra q: ista si militer prohibebūt medicine vaporē. ¶Dicendū q virtus ꝓfortata mi robal' est illa: que regulat: ⁊ distinguit: vt malos vapores humorales pro hibeat vapores medicine regulet ad caput: ⁊ istud difficile sufficiat mō ꝑ portionē aūt potes facē: sic puluer' hier'. z. ij. mirobal: citrini mastich gñ. z. i. aloes ad pōdus oiz: ⁊ multos mōs pillulaz inuenies i antid. siles istis. a ¶Quod si voluntas.]¶Hic docet vigorare eas ad vnā quāq; mate riam. Primo ad cūonem colere secūdo phlegmatis: tertio melancholie: quarto remittit nos ad locū aliū: ibi ꝑa[Oō si]ibi tertia[Et si]ibi q̄r ta[Et sunt.]¶Circa primā partem considera q ex Auic. accipimus cō munem vtilitatē pp quam ponitur scam̄. in pillulis que vtilitas est i duo bus. Primo q: prohibent supfluam calefactionē eaz. s. medicinaz aloe ticarū in qbus est aloes: vt sunt plures hiere ⁊ pillule. Sed contra q: sca monea est calida ergo addit in calefactione. ¶Dicendū q per se est vez: sed prohibet calefactionē per accidens q: facit sui acuitate stimulādo ci to descendere medicinas alias: que nimis in stō morantes superflue cale facerent: ⁊ hoc est qō dicit prohibet supfluaz calefactionē su. que proue niret per supfluitatē more ipsaz: ſo est eius vtilitas excitare alias medici nas et vigorare eas ad cōplementū purgatiōis: vnde fen. xi. penul. c. sca monea est ex eis: que adiuuāt medicinas alias. Idez ponit ſa pte practi ce canticoz. v. cōmen. ⁊ ideo lz medicine alique ordinent ad purganduz phlegma vel melancholiam: tn̄ scamonea cuius proprius est purgare co leraz iuuat illas ad purgandū: ⁊ ideo bene dixit socius noſter Petrus de eugubio: q est sicut calcar respectu eq. ¶Dubitat vtrū iuuamentum sca monee sit facere celerem descensuz aliaz medicinaz. Uidet q nō per Se ra. aggregationes cap. de cucumere asinino vbi dicit: ⁊ qn̄ facis pillulas nem efficiat sufficientem cum mora ⁊ nō noceat propter puitatem suaz iteratio: ⁊ dormiatur sup ipsam ne destruant mo tus ⁊ vigilie eius opationem. Et canon quidem in eis est aloes ⁊ biera deinde cadit in eis mastix ad confortandū sto machum ⁊ cadunt in eis mirabolani vt prohibeant vaporem acutū caliduz si in stomacho generaī a capite. ¶Quod[a] si voluntas adest vt humores cholerici educantur fit in eis iuuamentū cum sca monea ⁊ similib⁹ ei: ⁊ fortasse vsus sca monee cum aloematicis administratis ex eo nō ꝓsulo q apponas cū eo scamoneā aut colloqntidā: qn̄ pūre nō descēdūt cito. Amp. Auic. collaudauit pillas magz: q: ampli⁹ in stō mora bant: ḡ oz vituperari scamonea: si accelerat ad exitū: imo si accelerat non vigorat opatiōez medicinaz. Amp. zDeſ. c. de scāonea: ibi stit rectificatiōl el⁹ ne tardet i descēsu ⁊ pcurat festinū descēsuz eius igr̄ ipsa nō facilr neqz cito descendit siue descēdere facit. In ꝓrium Auic. Dicendū q scamonea per se facit cito descende re alias medicinaz: ⁊ hoc pp duo: primo q: cito fa cit eaz reduci ad actū sub tiliando ⁊ diuidēdo eaz: ⁊ ideo cito completa ea/ruz operatione cito a sto macho separātur. Secūdo q: sui acuitate cito ad exituz stimulat: posset tn̄ scamonea cū aligbus me dicinis per accidens esse causa tarde descensionis earum: ⁊ q: ille medicine essent multum violente: ⁊ ideo scamonea addita illis propter multam vio lentiaz debilitaret virtu/tes stomachi: vnde medi cina effrenitaret: ⁊ in sto macho agitaret ꝓprio motu non regulata a vtute: ⁊ vt sic non cito descē deret: ⁊ ꝑm hunc modū scamonea mixta cū elacterio. i. cū succo cucume ris asinini esset cā q nō cito descenderent pillule ex eis facte: ⁊ hec est in tentio. Serap. ibidem cū subdit bonū est ne ammiſceaī de aliis medicinis acutis cū elacterio in pillulis: qn̄ grauat nām grauamine forti. Et ideo Auic. non imposuit hoc iuuam̄ in esse scamonee mixte cū quacūq; medici na: sed cū aloetica: medicine aūt aloetice vt hiere cōes non sunt medicie violente: sicut est cucumer asininus: ⁊ q: posset contingere: q cuz aloeti cis posset contingenter facere effrenem operationē ideo dixit ⁊ fortasse. Sed. d. t. ergo in bieris magnis in qbus ingredit colloqntida ⁊ ellebor⁹ ⁊ genera violentarū medicinaz non deberet poni scamonea cuius ꝓriuz apparet in hiera hermetis ⁊ alijs qbusdam. ¶Dicendū q nō est simile ꝺ hieris magnis in qbus multe alie medicine consolatiue ingrediuntur: in qbus etiam scamonea plus est coadiuuās q̄z principaliter operans: ⁊ de pillulis factis ex cucumere asinino ⁊ scamonea: in qbus scamonea est ꝑn cipaliter operans. Et qbus apparet solutio ad primū argumentū. Aliter tn̄ posset dici q Serap. prohibet scamoneam miſceri cū elacterio facien do formā pillularē ex eis: ⁊ hoc q: pillule non descendunt cito: nō tamen prohibet absolute mixtionē: ⁊ ideo nō cito descendere nō est propter sca moneam sed pillulationē: si enim esset in forma hiere vel potabili: cito de scenderet. Ad secundū dicendū q lz Auic. ex pillulis magnis velit moraī ampliorē q̄z ex paruis: nō tn̄ vult supfluam moraī ex eis: remouet igr̄ eas scamonea a supflua mora. Uel aliter q qn̄ pillule debent euare choleraz non querit tanta mora: quanta querit qn̄ deberet euare alios humores. Uel aliter q si materia sit capiti fixa vel propria: tunc queritur mora pil lularum in stomacho. Si aūt materia sit radicaliter in stō: ⁊ que est in ca pite pendeat ab ea: que est in stō: tunc non queritur mora: sed celeri exitu fiente poterit cōplere suam operationē: talem aūt exituz: celerem iuuabit scamonea. Et hec videtur mens Auic. cum dicit pp purgationem stoma chi ipsius aut cerebri. Si egritudo cerebri est pp cōitatē eius. s. stomachi. Sed. t. d. ergo fortior medicina vt scamonea regritur ad purgationē mē bri propinqui vt stomachi q̄z longinqui vt cerebri. ¶Dicendū q non re quiritur fortior vt fortiorem faciat operationem euacuatiuam: sed vt fa ciat celerem descensuz: ⁊ vt sic debilitet operationē: non enim tanta vio lentia requiritur in euacuatione materierum stomachi: quāta in euacua tione materierum capitis: ergo melius est q medicina que a stomacho debet euacuare citius descendat ab eo: q̄z illa que deberet euacuare a ca pite. Et ideo in euacuando materiam a stomacho pacientis ebrietatem precipiſ hiera cum scamonea vt infra. Ad tertiuz dicendū q zDeſ. pro curat eius festinum exitum ne inducat excoriationem: quantūcūq; enim ipsa alias medicinas velociter: tamen ipsa de se parata est excoriationez inducere.

pp purgationē ipsius cerebri aut stoma chi si egritudo cerebri est eius cōmuni tate ꝓhibet eaz calefactionē superfluā pp supfluitatez more ipsarum: ⁊ excitat eas abbreuiatas a complemento purga tionis eo q iuuat ad purgādū. ¶Nō si voluntas[b] adest vt iuuamentuz fiat in extractione humorum phlegmaticoruz iuuetur cum pulpa colloquintide ⁊ zin zibeī ⁊ turbit ⁊ sticados. Et si adest vo luntas vt fiant hec in humoribus melan cholicis iuuetur cum pauco elleboro ⁊ epithimo ⁊ polypodio ⁊ similibus.

b ¶Quod si voluntas adest vt iuuamentum ⁊c.]¶Hic docet vigora re medicinam ad euacuationem phlegmatis. Et hoc quod dicit patet ⁊ in parte sequenti.

Jacobus

¶In. v. que est de solutiuis facilibus vt de pillulis asceiaret primo do cet modū vtendi his pillulis. Secūdo ex qbus cōponit: ibi[Et canon] Tertio de mō acuendi eas ad eductionē cholere: ibi[Qō si voluntas] Quarto ad eductionem phlegmatis: ibi[Qō si voluntas adest] Quinto ad eductionez melancholie: ibi[Et si adest volūtas] Sexto eas com parat ad pillulas magnas: ibi[Et sunt pillule magne.]

¶In. i. particula notat tria. Primū est q pillule asceiaret que statim de scribētur sunt ex solutiuis mitibus ⁊ facilibus ad purgādum caput quia purgāt ipsum cū facilitate sine molestia. Secūdum est q de istis pillulis ad euacuationē capitis quaq; vice assumēda est vna pillula magna sicut nucicula si ysophagus egri satis latus fuerit ad hāc trāsglutiendam sine molestia pp duas causas: vna est vt pōdus paruū ex istis pillulis bene ⁊ sufficienter operari possit pp longam ipsius moram in stomacho cā gros ficiei que nō finit ipsam cito descendere nec facile dissoluī: alia est vt eius iteratio vel assumptio frequēs nō noceat infirmo debilitādo eū pp puita tem pōderis ipsius sub quo dari solet pro qualibet dosi. Tertium est q dormiat eger super istam pillulā: ne vigilie ⁊ motus destruāt ipsius opa tionem dissoluendo eam ⁊ resoluendo virtutem ipsius.

¶In. ij. notat tria. Primū est q canō seu basis asceiaret est aloe ⁊ hiera pigra: ab istis. n. recipit virtutē educēdi humores a capite ⁊ vētre. Secūdum est q in pillulis asceiaret ponit mastix vt ipse laxādo ꝓfortet stoma chuz. Tertiū est q ponūtur et mirabolani i his vt a capite arceāt seu pro hibeāt vapores acutos ⁊ mordaces fumos si in stomacho tales multipli cētur: ⁊ illud faciunt sua stipticitate ⁊ cōpressione versus inferiora.

¶In. iij. dic duo. Primo est q si tua fuit intētio purgare a capite vel a to to corpe cholericos hūores p istas pillas dictas asceiaret ipse coadiuuā tur pmixta cū eis scāonea pauca vel pharmaco simili sic reubarbaro qō cholerā educit ꝑm hūc modū. ℞. pillularū asceiaret. z. ij. scamonee mastī cis añ. ℈. vi. formēt pille. ix. vel. xi. cū puluē ligricie vel cinamomi. Sedm est q vsus scamōee cū aloeticis. i. pharmacijs ex aloe factis vt sūt iste pil lule ⁊ pille cōes ⁊ hierapigra ℏ mistrank ad cerebū purgādū vel purgan dū stōm ledētez cerebrū p colligātiaz duplr ꝓficit. Prio q: ꝓhibet illaz supfluā calefactiōez quā efficere solēt aloetica pharmaca pp lōgaz ipsoz moraī in stō: nā scamonea plm festinat eoz descēsuz: ſo q: scamonea exci tat eas abbreuiatas a cōpleméto purgatiōis. i. facit vt he citius cōpleāt suam actionem eo q has iuuat ad purgandum choleram.

¶In. iij. dic q si assit volūtas vt pille asceiaret eūent phā iuuāt ad illō eis adiūgēdo pulpā colloqntide cū zizibet turbich ⁊ sticados ꝛz hāc for maz. ℞. pillularū asceiaret. z. i. ⁊. ʒ. pulpe colloqntide mastich. ʒʒ. sticados ¶In. v. dic q si assit volū- lañ. ℈. x. turbich. ℥. i. formēt pille. ix. vel. xi. tas vt pille asceiaret educāt hūores grossos melicos ad id coadiuuēt per mixtō e pauci nigri ellebori ⁊ epithimi ⁊ polipodij ⁊ filiuz vt sene ꝛz hāc for mā. ℞. pillarū asceiaret. z. i. ⁊. ʒ. ellebori nigri. ℥. ʒ. epithimi polipodij sene añ. ℈. xv. misceanī ⁊ formenī pille. ix. vel. xi. cū puluere liquiricie.

a ¶Et sunt.]¶Hic ꝑsidera q in antidotario suo non inuenſuntur sub hoc noie:tñ multe pillule ponunt ibi cõuenientes ad hanc intentionem.
b ¶Ex mũdificatiuis aũt ⁊c.]¶Jam Auí.posuit cañ.in medicinis soluiuis que eũant caput cũ cõitate corporis. ¶Hic ponit cañ.in eis que eũant caput:q magis capiti sunt ꝓpꝛie:⁊ sunt quasi locales. Et ꝓmo ponit cañ.in gargarísmatibus:ſo i ſternutatoꝛijs:tertio in emplastris: q̃rto in caputpurgijs docens ꝙ vnũ quodq; illoꝝ eũare: ibi ſcda]Sternutatoria]ibi tertia]Ex istis] ibi q̃rta]Caputpurgioꝛuz.]Prima in .d. ꝓmo ponit cõem medicinam in gargarísmatibus:ſcdo propriam ꝓm vnũquéq; humoꝛez:ibi ſa]Quod si hũoꝛes fuerint choleri ci.]¶Dubitaſ an almuri ponaſ i oi gargarísmate. Videſ q nõ: q; ¶Deſ. i cura ſode docz gargarísmata sine almuri:⁊ multi alij auctoꝛes. Amp.qõ mãm inflat non ꝙuenit i oi gargarísmate:vt statiz inuit Auí. ſz almuri mãz inflat cũ sit cõplexionis calide ⁊ fic. In ꝛrium Auí. Cõsiderandũ ꝓio q muriſiũ almuri est ſalſamentũ qõ sit ex sale piſciũ:⁊ vi ét exomogarus:sit ét ex farina hoꝛdei ⁊ sale qñ fiũt inde placẽtule ⁊ cõburunt: ꝓm q docet Azara.xxviij.lib.q vꝺ ſeruitoꝛ:⁊ cõplõ eius est calida ⁊ fic.in ſo gradu:lz qdam dicant plus:⁊ qdam q muri ex piſcibus eius est calidius ⁊ quidaz minus. Ex quo apparet q est fortis exiccationis ⁊ subtili ſalſedine ⁊ acuta:pũgit mẽbra ⁊ excitat ad expulſionẽ ſupfluitatũ: ⁊ eliquat ⁊ abſtergit eas:⁊ cũ hoc hz aliquã ſtipticitatẽ cõfoꝛtatiuã. Ex qbus soluiſ dubitatio Mã dicẽdũ q si muri ponaſ in oi gargarísmate in quo itentio ẽ eũo mate rie de qua est hic ſermo Auí. Juuat:q; illud qõ a capite mãs abſtergit ⁊ cũ hoc pauca ſtipticitate ꝙfoꝛtat iuuat hoc aũt facit almuri:ꝺz tñ miſceri cũ diuerſ ꝓm diuerſitatẽ materierũ. Dico tñ q si fiãt aliqua gargarísmata abſq; eo:nõ ꝓpterea sunt iutilia:q; multa sunt ꝓeter almuri:que iuuãt Auí.vꝺ ꝙſiderans multã vtilitatẽ almuri:dixit sit adminiſtrandũ in oibꝰ q; si in oibus adminiſtraſ iuuat. ¶Conſiderandũ ſo q gargarísmata sunt ꝓpꝛia mũdificatiua capitis ꝓp tres cãs. Prima q; ꝓ viã satis latã eua cuant vt per collatoꝛiũ. Secũda q; eũant per viã rectã ⁊ propinquã. Ter tia q; per viã cerebꝛo satis cõez:⁊ iõ eũo per gargarísmata vꝺ ꝓpꝛia re ſpectu eũonum per ſternutatoꝛia emplastra caputpurgia ⁊ embꝛocas pót etiã dici ꝓpꝛia reſpectu eũonis facte cũ medicinis soluiuis q; gargarísmata eũando a capite eũant ab alijs mẽbris inferioꝛibus paruz reſpectu medicinaꝝ ſolutiuaꝝ:ſed medicine ſolutiue euacuando a capite euacuãt etiam multum ab alijs:vt a partibus ſtomachi ⁊ propinquis.
c ¶Quod si.]¶Primo ponit cañ.in vſu gargarísmatũ in mã choleri ca. ſo in mã phlegmatica:ibi ſa]Qꝺ si humoꝛes fuerint groſſi.]Prima ꝺ.primo ponit cañ.qñ est cholera ſubtil:ſo qñ est groſſa: ibi ſa]Quod si.]¶Cõſiderandũ q ex Auí.tria accipimus. Primũ q in mã choleri ca pura nõ ꝺebemus vti gargarísmate. Secũdo accipimus cáz huiꝰ. Mã aut vteris gargarísmatibus debilibus ⁊ hoc est qꝺ dicit. Mã ſubtiliantia i. gargarísmata que hñt vum leuẽ ſubtiliãdi.i. eliquandi choleram q; iſto mõ gargarísmata materias trahũt vel parant vt currãt: que sunt equalis cõplexiõis:⁊ iſta nõ mul tum ip;imunt in garga rísmate.ſ.poſita. Aut vte ris foꝛtibus:⁊ in iſtoꝝ vſu est timoꝛ:q; cum mã cholerica ꝺe ſe sit calida acuta ⁊ ſolutiua qbuſ pu ſus fuiſti inflãmauerit ẽt eam:ſi tu ꝙſequeris cum foꝛti gargarísmate:i quo opz ꝙ ſint res acute cali

te ⁊ que sunt equalis complexionis nõ multum agunt in gargarísmate. Quod si aliquiꝺ eoꝝ est iuuans tunc oxymel ꝺe ſeminibus cuz endiuia ſolummodo: ⁊ oxymel ſquilliticũ.⁊ oxymel recipiẽs ſcamoneam:⁊ aqua lupuli: ⁊ aqua pꝛunoꝝ : ⁊ ſirupus violatus:⁊ tamarindi cum pauca ſcamonea ⁊ q̃ hoc curſu pꝛo cedũt. Quod si humoꝛes cholerici fue rint cum groſſicie tunc gargarísma fiet cum almuri ⁊ aloe ⁊ biera: ⁊ oxymelle ꝺe ſeminibus: ⁊ ſq llitico cuz biera ⁊ vt conforteꝛur illud cum ſcamonea ⁊ pau

de:tunc iſta cholera magis inflãmabiſ:⁊ fic mota per gargarísma poſſet fluere ad pectus:⁊ inuit in hoc Auí.nocumentuz qꝺ facit in pectore ⁊ ẽ in capite cũ addat in inflãmationez eius:⁊ ẽt in partibus gule ſi i pectus pót rapi multo magis in partibuſ gule ⁊ facere ſquinantiã:tertio accipi mus q; ſi eſtimatiua medici indicat ꝺebere fieri gargarísmata que sunt gargarísmata ꝺe qbus minus timetur:⁊ que non sunt foꝛtia: ita q; ſi aliquid ꝺz iuuare est hoc oxymꝫ ⁊c.⁊ illa elliquant illaz cholerã. Sed tu ꝺi ceres:cholera ſe ipſa est eliquata. ¶Dicendũ q ipſa quanuis sit pura ni hilominas stat cũ alijs humoꝛibus cerebꝛi:q nãliter per palatũ ꝺeriuan tur:quoꝝ eliquatione cholera etiã eliquat ⁊c. ¶Conſidera q id qꝺ di cit cũ pauca ſcamonea ꝺebet referri ad totũ qꝺ ꝺixit ⁊ aq̃ lupuli.ſ.cũ pau ca ſcamonea ⁊ aqua pꝛunoꝝ.ſ.cũ pauco ſcamonee:⁊ fic ꝺe alijs : ⁊ que ꝺ curſu procedunt.ſ.q nõ ſunt foꝛtia multũ: neq; inflãmantia: quãuis eni in ſcamonea sit caliditas:tamen repꝛimiſ cũ frigidis predictis. ¶Conſi ꝺerandum ſecũdo q littera que dicit:cuz iam adepti:poteſt ꝺupliciter ex poni. Uno mõ cũ iam sint adepti acuitatẽ ex medicinis ſolutiuis: q; pꝛe ceſſerint vſes purgationes. Alio mõ cũ iam adepti ⁊c.per gargarísmata acuta ⁊ foꝛtia:que tu faciebas credens illam materiam euacuare.
d ¶Quod si humoꝛes cholerici.]¶Hic cõſidera q cholerici hũoꝛes groſſi indiget foꝛtioꝛi ſubtiliante ⁊ mouente.ſ.ꝺeclinante ad caloꝛẽ plus ⁊ hoc qñ cholera est ingroſſata per phlegmatis mixtionẽ:⁊ ideo vigoꝛat hic gargarísmata cũ hieris turbich ⁊c.⁊ nihil ſupra:ne fiat etiã inflatio:

Jacobus

¶Jn.vi.dicit. Et sunt pillule magne diuerſaꝝ ꝺeſcriptionũ que repiun tur in antidotario ⁊ ibi ſcies iuuamentũ eaꝝ ⁊ electionez ad pꝛoꝑios caſus ⁊ humoꝛes purgãꝺos.]Põt aũt ſermo iſ ſic intelligi q pillule aſceia ret sunt pillule magne q̃s diuerſimode ꝺeſcribũt:⁊.v. ꝓma trac.ix.c.xxv. ſub noie pillulaꝝ aggregatiuaꝝ ſic ꝺeſcribuntur. ℞. hierapigre.ʒ.xviij. mirabolanoꝝ nigroꝝ ⁊ citrinoꝝ ambozũ añ.ʒ.vi.maſticis ⁊ aniſi ⁊ ſucci epatoꝛij ⁊ ſucci abſinthij oim añ.ʒ.ij. roſaꝝ rubeaꝝ.ʒ.iiij. terauſ ⁊ cribellentur ⁊ conficianſ cũ aq̃ ⁊ infoꝛmenſ pillule ſimiles piperi ꝺoſis eaꝝ sit põꝺus.ʒ.ij.vſq; ad.ʒ.i.⁊.ſ.hec ꝓnceps ibi . Credo q iſta sit vꝛa ꝺeſcriptio pillulaꝝ aſceiaret in qua lz aloe nõ noieſ ſatis intelligiſ in hierapigra cu ius aloe radix est ⁊ baſis. Aliter intelligi pt ſermo iſte vz q ꝺe ſolutiuis facilibuz sunt pillule magne diuerſaꝝ ꝺeſcriptionũ q̃ in antidotario repe rienſ nõ referẽꝺo hãc cſa ad pillas aſceiaret ſz ad pillas aſs ſiſis vtutis.

Ex mundicatiuis.

¶Jn hac.vi. pte que est ꝺe mũdi ficantibus ꝓpꝛijs capiti primo agit ꝺe gargarísmatibus. Scõo ꝺe maſticatiõibꝰ:ibi]Et ſimiliter]Ter tio ꝺe ſternutatoꝛijs: ibi]Sternutatoria aũt]Quarto ꝺe emplaſtris : ibi]Et ex iſtis]Quinto ꝺe epithimatibus : ibi]Et accipimus]Sexto ꝺe caputpurgijs:ibi]Caputpugioꝝ aũt]Septimo ꝺe ꝺecoctionibuz reſolu tiuis ⁊ ꝺiſtillationibus in aures ⁊ cõfoꝛtatione cerebꝛi ⁊ ꝓhibitione aſcẽ ſus cholere ad ipſum:ibi]Cum aũt mã]Octauo ꝺe cura oppilationuz cerebꝛi p embꝛocas ⁊ alia ⁊ ꝺe cura vẽtoſitatiſ in eo:ibi]Curatio aũt.]¶Jn.i.particula ꝓmo agit ꝺe generali mã gargarísmatũ. Scõo ꝺe pꝛo ꝓhibitione gargarísmatũ in cholericis humoꝛibus:ibi]Qꝺ si hũoꝛes fue rint]Tertio ꝺe iuuãtibus in hũoꝛibus cholericis ſi que iuuent:ibi]Qꝺ ſi aliqꝺ eoꝝ]Quarto ꝺe iuuãtibus in humoꝛibus cholericis groſſis:ibi]Qꝺ ſi humoꝛes cholerici fuerint cũ]Quito ꝺe gargarísmatibus pꝛo pꝛijs hũoꝛibꝰ groſſis viſcoſis phlatis:ibi]Qꝺ ſi hũoꝛes fuerit viſcoſi.] ¶Jn.i.parti.dicit q gargarísmata sunt ex mũdificatiuis capitis ꝓpꝛijs. Et est gargarísma ſeu gargarísmus liquoꝛ q ozi intromittiſ vſq; ad gar gareonem ⁊ ibi agitaſ pluribus vicibus:ꝺeinde reiſciſ integre per os: ⁊ fit vt plurimũ ad attrahendũ ⁊ excutiendũ humoꝛes aliquos vel a cereꝛ bꝛo vel a ꝓtibus capitis. Secundo dicit q almuri miniſtrari ꝺz in oibuz gargarísmis:q; est sicut radix ⁊ baſis eoꝝm. Et id intellige ꝺe gargarís mis ꝓtra frigidos ⁊ groſſos humoꝛes ad quos extrahẽꝺos vt plurimum fiunt:naz almuri incidit ⁊ abſtergit eos ⁊ aperit eis foramina palati per que ꝺefluant ⁊ attrahit eos. Et est almuri liquoꝛ qꝺaz ſalſus q qñq; fit ex piſcibus ſalſis:⁊ qñq; fit ex farina hoꝛdei ⁊ ſale:loco cuius capiſ ſalmõa piſcium:ꝺe qua ſi careſ almuri ꝺiſſolue vnũ coclear ſn.vi.cochlearibus aq̃ mellis tepiꝺe ⁊ gargariʒeſ coclear poſt coclear i paſſiõibus phlegmaticis capitis poſt purgationem vniuerſalem coꝛporis ⁊ capitis.
¶Jn.ij.dicit pꝛio q nõ est vtẽꝺũ gargarísmis ſi hũoꝛes fuerit choleric puri quos per gargarísmũ extrahere querimus:cuius rõ est:q; timendũ eſſet ne ex hijs hũoꝛibus:aliqꝺ ꝺeſcenꝺeret ad pulmonẽ ⁊ pectus ⁊ indu ceret ptiiz ſeu pulmonis vlcus;vnde certe fieret nouiſſimus erroꝛ peioꝛ

De partibus

⁊ non pꝛioꝛe. Et iſtius timoꝛis ꝺupler est cã. Prima qꝺez qñ cholericus hũoꝛ est ꝺe ſe ſubtilis ⁊ plurimũ mobilis faciliter labẽs in arteriã vocis pꝛeci pue in ſomno ꝺum pꝛepata sunt foramina palati per gargarísmũ. Secun da cã est q; ex nã eius est moꝛꝺax acutus ⁊ excoꝛiatiuus vel vlceratiuus maxime ꝺũ obuiat mẽbꝛis mollibus ⁊ teneꝛis vt est caro pulmõis:⁊ vl tra eius ꝓpꝛiam acuitatem ſibi nouã acqꝛit vel acqſiuit iam acuitatẽ ſu perfluam ex medicinis purgãtibus acutis quas gargarísmo pferre opoꝛ tuit ad purgandũ ſimul caput ⁊ coꝛpus:nõ enim benigne lenes ſufficiũt vt caſiaſiſtula mãna thamarindi trahere a capite cholericos humoꝛes ſz opus est ad id pharmaciſs ſicut ſcamonea vel reubarbaro. Sed ꝺicere q; posſet q; lz noceãt gargarísmi acuti ſicut ex almuri ſinapio piretroviſ pu ri abũꝺant cholericiꝺ humoꝛes tẽpati tñ vel equales cõpetunt ſubtiliãtes cholericos hũoꝛes cũ facilitate ⁊ ſubtilitate vt cũ aq̃ hoꝛꝺei ⁊ pauco mel le vel cũ ſero caprino ⁊ tantillo aloes. Rñꝺet ꝺ ꝓncepꝰ huic obiectiõi ꝺi cens q ſubtiliantia cholericos humoꝛes cũ facilitate ⁊ ſubtilitate ⁊ que ſunt equalis.i.tempate cõplexionis nõ multuz agunt in gargarísmate.i. non ſufficiunt qñ adminiſtranſ in foꝛma ſeu mõ gargarísmatis trahere a cereꝛbꝛo cholericos humoꝛes ⁊ aperire eis foramina palati ⁊ vias colaꝛoꝛij ⁊ preſubtiliare ad facilem ꝺeſcenſum.
¶Jn.iij.numerat.viij.gargarísmata que puris cholericis hũoꝛibuz cõ petunt ſi que cõpetant. Primũ est oxymel ꝺe ſeminibus cuz endiuia ꝓm hũc modũ. ℞.oxymellis ꝺe ſeminibus.ʒ.i.⁊.ſ.ſucci endiuie vel aq̃ ipſius ʒ.ij.tepefiat modicũ ⁊ mane in ieiuno gargariʒet ex eo egeryũ coclear poſt aliud. Et p oxymel ꝺe ſeminibus ꝺ intellige ſirupũ acetoſum cuz ſe minibus quẽ ꝺeſcribit qnti ꝓma trac.vi.ca.i.ꝺe quo ibi ꝺicit q; extinguit febꝛes ⁊ inflãmationem ſtomachi ⁊ incidit phlegma ⁊ abſtergit ipſuz ⁊ vincit cholerã. Secũꝺuz est oxymel ſquilliticũ ſimiliter gargariʒatũ. Et q; oxymel ſquilliticũ qꝺ ꝺeſcribit pꝛinceps qnti ꝓma trac.vi.ca.ix.ſub ti tulo ſirupi acetoſi ſquillitici nimis acutũ est pꝛo caſu pſenti recipias oxy mel ſquilliticũ ¶Deſ.ꝺeſcriptione ꝓma:qꝺ ſolũ recipit mellis ꝺiſpumati lib.iij.aceti ſquillitici lib.ij.coquaſ ⁊ ꝺiſpumeſ. Tertiuz est oxymel reci piens ſcamoneaz ꝓm hunc modũ. ℞. oxymellis ſimplicis quart.i. i quo ꝺiſſolue ſcamonee trite gũmi ꝺragagãti añ.ʒ.i.⁊ aꝺꝺe ſi vis ſucci endiue vel aque ipſius.ʒ.i. Quartũ est aqua lupuli ꝺe quo ꝺicit ¶Deſ.ca.ꝺe vo lubili. Aſpa volubilis ⁊ est lupulus educit ꝺe cholera citrina rem aliquã ⁊ mũdificat ſanguinẽ ab ea ⁊ clarificat ipſuz ⁊ ſedat inflãmationez eius: ꝺa ergo ꝺe aqua eius vel ꝺiſtillata vel per ꝺecoctionẽ eius in aqua facta coclear poſt coclear ad gargariʒandũ vel ſola ſicut est vel cũ oxymelle ⁊ ſcamonea. Quintũ est aqua pꝛunoꝝ hoc mõ facta. ℞.pꝛuna.xij.numero incide ⁊ ꝺecoque in lib.i.aque ꝺonec reꝺeat aꝺ meꝺietatez cola ⁊ vtere. Sextũ est ſirupus violatus ſpiſſus: ꝺ quo tepiꝺo coclear poſt coclear gar gariʒetur. Septimũ est thamarindi cũ pauca ſcamonea ꝓm hanc foꝛmaz ℞.thamarindoꝝ mũꝺatoꝝ.ʒ.i.cũ qbus incoꝛpa ſcamonee trite.ʒ.i.⁊ ꝺiſ ſolue in.ij.ʒ.aque mellis vel aque hoꝛdei ⁊ fiat gargariſma. Octauũ in nuitur ſub clauſula hac cõfuſa. Et que hoc curſu pꝛoceꝺũt: ſicut illud qꝺ

fit ex

Universidad de Deusto

r non addatur castoreum neq; staphisagria.
a ¶Quod si humores fuerint. ¶Hic ponit gargarismata in materia phlegmatica r ex hoc inuit de melancholia frigida. Et considera q̄ vtitur fortiter subtiliatiuis r diuisiuis r mouētibus illas mās que sunt difficiles pp grossiciem: r iō ꝓuenit hiera archigenis r Busutus q̄ ponit. lib. tra. alij aūt exponūt busutus. i. busiū qd est tassus barbasus i quo est absterſio r resolutio vt ij. can. c. ioi. r fortasse. s. cū vis fortiores opatiōes dissolutiuum. ¶Dubitatur vtrū medicine posite i gargarismate euacuent attrahendo. Videt q̄ nō q: illd qd educit mās solum subtiliando eas: r vt sic faciēdo eas fluere nō videt: q̄ educat attrahēdo: sed medicine que ponunt in gargarismate sūt huiꝰ: probat q: si educūt choleram eliquando vel subtiliando eam: r vt sic facendo eam fluere: ergo multo magis hoc est in alijs humoribus. Sz coleram educūt subtiliando: vnde Aui. loquēs de eis dicit subtiliātia cholericos rc. Amplius medicina solutiua in partibus oris existens non vr q̄ possit reduci ad actū vt attrahat: q: reductio ad actū fit in stomacho r intestinis: cū ibi sit locus eius cū operat vt vr mens Aui. i. can. fen. iiij. c. iij. r ¶Dek. de cōsolatione medici. ij. ca. ¶In Frium arguit: q: Aui. fm vnāquāq; mām ponit medicinā solutiuam eiusdez materiei: in gargarismate. n. educendā cholerā ponit scamoneaz: r ad educendā choleraz grossam ponit hieram r turbit r scamoneā: r ad materiā phlegmaticaz ponit colloqntidam. ¶Dicendū q̄ gargarismata in qbus ponunt medicine solutiue maxime eūant materias a capite per virtutem subtiliatiuaz r absterſiuam. Rō est: q: per illam virtutem eūant que vr cōis omni gargarismati eūatio: sed virtus subtiliatiua cū quadā absterſione est, in q̄ cōicant oia gargarismata eūatiua: modus aūt est: q: gargarismata diuidunt r subtiliant mās in capite stantes: r vt sic fiunt curribiles vel fluentes: r cū hoc mās que sunt circa colatoriū abstergūt r educūt: r ideo tūc materie alie pfundius stantes r facte fluxibiles per quandā consequentiam attrahunt: r q: cholera est humor subtilis minus idiget hac subtiliatione r cū hoc oz fieri cū re que non exiccet sed subtiliando r faciendo eaz fluere saluet quandaz humectationē r fluxibilitatez: r ideo timor est ivsu gargarismatū in hac mā: r pp hoc forsan non dixit de melancholicis: q: fortasse facis masticare piretrum r. 33. r acorum ita vt perueniatur ad vltimuz ad staphisagriaz: r que eis sunt similia. Et istis quandoq; admiscētur subtiliātia sicut hysopus r cinamomuz r cassia lignea r origanum r cortices radicum capparis r mentastrum r que eorū cursum sequuntur. ¶Sternutatoria[b] aūt que conueniunt humoribus cholericis sunt sicut vapor aceti in quo parum castoreum ꝓueniunt in materia cholerica q: acetū temperat caliditatez castorei: vel etiā scamoneā r ambo iuuant se in faciendo fluere choleram subtiliando r cōmouendo illam in humiditatem cui miscet. Foca: qd sit: extra ponit. Londini vr qd est maneries elleborꝰi. Symon tñ dicit q̄ sunt radices quedaz qbus lana.

co turbith r super illud nihil addatur. Quod si humores fuerit viscosi phlegmatici tunc addantur supra illud pulpa collo. r. 33. r sticados: r turbith r hiera r hiera archigenis r busutis. Et fortasse indigebit vt cum eis administras synapim r piretrum r piper cum mastice r vis per illud fortitudinem operationis medicine cum fuerint humores vehementis fortitudinis. ¶Et similiter

mata est: plus adductio per quādaz consequentiā in absterſione r eliquatione q̄ fit attractio violenta. Dico tñ q̄ medicine solutiue ibi posite iuuant in eūando mām per virtutez attractiuā. Rō est: q: si ibi possint aliquo mō reduci ad actū vr q̄ possint aliquā vim attractiuā hr̄e: sed sic est. Mā si medicine solutiue ꝟtute stōi debent reduci ad actuz cum superficies oris stomachi superficiei cōtigua existat: poterit illa medicina aliq̄l actuari. Et ēt videmus q̄ medicine in intestinis actuant: r ēt exterius apposite vt sumit in lib. experimentoꝝ. vi. r ab Haly in reg. trac. iij. cc. cōmen. Et q: iste medicine nō fic ad actū vigoroſe reducunt sicut si essent in stō: ideo attractio per formā specificā medicinaꝝ solutiuaꝝ positarū in gargarismate non est sic violenta, sicut attractio earum qui vadunt ad stomachum. Ex quibus contraria cessant.

b ¶Sternutatoria. ¶Hic ponit can. in eūone per sternutatoria: r primo in cholericis hūoribus: ꝓ in phlegmaticis dans intelligi de melancholicis: ibi ꝑa[Et phlegmatis. ¶Cōsideranduz q̄ per sternutatoria nō solum debemus intelligere: que sternutationē faciūt: sed etiaz q̄ odorantur: r si nō sternutare faciunt acetū aūt r castoreum ꝓueniunt in materia cholerica q: acetū temperat caliditatez castorei: vel etiā scamoneā r ambo iuuant se in faciendo fluere choleram subtiliando r cōmouendo illam in humiditatem cui miscet. Foca: qd sit: extra ponit. Londini vr qd est maneries elleborꝰi. Symon tñ dicit q̄ sunt radices quedaz qbus lana.

Jacobus

fit ex. ʒ. i. mellis rosati cū. ʒ. iij. aque caprifolij r illud qd fit ex. ʒ. i. oxymoron. r. ʒ. iij. aque hordei. Et illud qd fit ex. ʒ. i. medulle cassiefistule mūdate dissolute in. ʒ. iij. aq̄ solatri qd valde laudat in squinantia calida.
¶In. iiij. cōmendat. v. gargarismata si hūores fuerint cholerici grossi p ipm purgandi. Primū est almuri vel salmoria pisciū si almuri carcas de qua. ʒ. i. in. ʒ. iij. aq̄ mellis dissolue r da in gargarismū. Scōm est aloe de cuius pulvere misce. ʒ. ij. cū. iij. ʒ. aq̄ mellis tepide r fac vt prius. Tertiū est hiera vz hierapigra Gal. ō q̄ in aq̄ mellis. ʒ. iij. dissolue. ʒ. iij. r fac gargarisma. Quartū est oxymel de semibus ō quo tepefacto da gargarizare coclear post coclear. Quintū est oxymel sgllíticuz in cuius ʒ. i. dissoluta fuerit hiere. ʒ. i. r gargarizet. Et si ꝟ garg[a] nō sufficiat a cerebro excutere cholerā grossam sed opz vt fortificet seu ꝓfortet: tūc confortа ipsum cuz scamonea r pauco turbith fm hūc modū. ℞. turbith albi. ʒ. 5. conquassetur modicū r temperet ac bulliat in. ʒ. iiij. aq̄ mellis deinde cola aquā r in ea dissolue oxymellis sgllítici. ʒ. i. hierapigre. ʒ. i. scamonee. ʒ. 5. r gargarizet mediocriter calidū. Et sup illud nihil addat. i. nil administret in pñti casu quod sit isto fortius vel violentius r magis acutum.
¶In. v. dicit pmo q̄ si hūores a cerebro gargarismate excutiendi fuerint grossi viscosi phlegmatici tūc supaddat dictis gargarismis fortiora aliq̄ in calefaciendo r subtiliādo r incidēdo r attrahēdo. Et notat septē q̄ fortiora sunt dictis gargarismis per q̄ ꝓfortari r fortificari pñt hec oia. Primū est pulpa collogntide de q̄ pulverizata. ʒ. 5. adde cui vis pdictorum. v. gargarismatū. Scōm est. 33. de cuius pulvere. ʒ. i. adde. Tertium sticados de cuius pulvere adde aureū. i. Quartū est turbith de cuiꝰ pulvere plus addē ꝓuenit q̄z supradictū sit: vt. ℈. iiij. Quintū est hierapigra Gal. non qdem simplex sed acuta facta cū collogntida de q̄ adiūge. ʒ. ij. Sextū est hiera archigenis de q̄ adiūge. i. r. 5. Septimuz ē hiera busutis antiqui medici cuiꝰ descriptionē cū iuuamentis inseruit pnceps qnti pri ma trac. ij. ca. xxij. de q̄ adde. ʒ. i. Et de istis septez q̄ supaddunt. v. pdictis cōficere potes gargarismata ppria nō addendo alijs: sed sumēdo de illo qd vis dosim predictā r dissoluendo eā in. iij. oxymellis simplicis qd gargarizet actu calidū. Scōo dicit q̄ ista fortasse nō sufficient excutere hūores viscosos grossos r opus erit fortioribus his vt sinapi piretro pipere r mastice cū fuerint humores vehemētis fortitudis. i. grossiciei r viscositatis: r vis pp illud fortitudinē vehemētē opationis gargarismi. Adde igit cui vis pdictoꝝ. ʒ. i. sinapis cōtrite aut piretri contriti vel. ʒ. i. piperis nigri cū. ʒ. 5. masticis: aut facias ex istis gargarismata ppria. Primuz ex sinapio dissoluēdo ex eo coclear. i. in duobus coclearibus oxymellis simplicis r gargarizet actu calidū. Scōm ex aureo. i. puluerис piretri incorporato cum. ʒ. iij. oxymellis sgullítici. Tertiū ex aureo vno puluerис piperis nigri r aureo. 5. puluerис masticis incorporis cū. ʒ. iij. aceti sgllítici.
¶In. ij. pti. pncipali que est de masticabilibus pmo agit de eis. Scōo 5 subtiliatiuis que quandoq; adduntur eis vt fortius agant: ibi[Et istis quandoq; admiscentur.]
¶In. i. pti. q̄tuor masticabilia exprimit r alia inuit: qbus grossa phlegᵃ viscosa a capite potenter trahunt ad palatū r os. Primū est piretruz qd diu masticatū sine transglutione fortiter extrahit phlegmata a cerebro p foramina apta colatorij r palati r est i hoc vigoroſior radix q̄z herba: de quo dicit pn. in. ij. huiꝰ ca. de eo: q̄ extrahit phlegma masticatū: r virtus eius est aduſtia: r vehementer aprit oppilationes colatorij. Scōm est. 33.

Be partibus

ficcū vl viride: de quo pnceps ait. c. de eo q̄ abstergit hūiditatē a ptibus capitis r gutturis r est calidū in fine tertij gradus ficcū in. ij. Tertiuz est acorus: r est radix gladioli. que q̄z ficca masticat r q̄z cū melle cōdita: sed cōdita suauior r debilior est. Quartū est staphisagria de q̄ pnceps ait ca. de ea q̄ est aduſtiua corrosiua acuta aeris r q̄ masticat ad extrahēdum phlegma r humiditatē a cerebro. Et efficacius ad illud est semē eius qd vt nō vlceret linguā r palatū vel dentibꝰ interiaceat bonū est inuolvere mediū coclear seminis eius in pāno lineo r sic ipm mane masticare ieiuno stomacho r similiter tūc masticent alia. Pñt r aliter cuncta hec ministrari tutiori mō: sic q̄ terat quodlibz eoꝝ r incorporet ipsius puluis cū cera r mastice r terebinthina añ. quātū sufficit ad incorporandū r fiāt forme similes amigdal. quoꝝ quaq; die masticetur vna quādiu fuerit opus. Post hec alia inuit masticabilia sub hac clausula[Et q̄ eis sunt similia] vt elleborꝰ albꝰ semē vrtice semē nasturcij gūmi rute agrestis semē sinapis.
¶In. ij. tangit sex subtiliātia supaddenda istis masticabilibꝰ vt ea vigorent r in apiendo vias colatoriū r foramina palati r in subtiliādo attrahendos hūores r in attrahendo hos suis caliditate r subtilitate. Et alia inuit sub clausula vniuersali. Primū est ficca hysopus quā equali ponderе cū quo vis ex dictis masticabilibus incorpa r folia ipsius accipias sola sine stipitibus. Scōm est cinamomū de quo pnceps ca. de eo dicit q̄ vltimū est i subtiliatiōe apitiuū attractiuū r q̄ mūdat caput attrahēdo humiditates ex eo. Tertiū est cassia lignea de qua dicit pnceps ca. de ea q̄ in ipsa est resolutio cū acredine plurima r subtiliatio multa r sua resolutione adiuuat solutiua. Quartū est origanū de quo dicit pnceps ca. ō eo q̄ est resolutiuū carminatiuū subtiliatiuū r est vehemētis absterſionis: r q̄ masticat r sedat dolorē dentis. Quintū est cortices radicū capparis de qbus dicit pnceps ca. de cappar q̄ ipsius radix est icisiua subtiliatiua mūdificatiua apitiua. Et q̄ cortices radicis eius masticati extrahūt hūiditatez a capite r sedant dolorē friduz in eo. Sextū est mētastrū r est mēta silvestris vt ait Plinius de quo dicit pnceps ca. de mēta q̄ i mētastro nō est ponticitas r sunt in ipso calefactio r resolutio r ex siccatio supflua impediēs. Septimū inuitur sub clausula hac[Et que eoꝝ cursuz sequūtur] r sunt vbi gratia sicut pulegium polium sauina grana iuniperi semē anisi maiorana ruta.
¶In. iij. pti. pmo agit de sternutatoriis cōuenientibus humoribus calidis capitis. Scōo de ꝓuenientibꝰ hūoribꝰ fridis: ibi[Et phlegmaticis.]
¶In. i. cōmemorat sternutatoria duo ꝓuenientia ad excutiendū a cerebro cholericos humores. Primū est vapor aceti in quo dissolutū est parum castorei fm hanc formā. ℞. castorei cōtriti. ʒ. i. misceat cū lib. ij. aceti fortis de vino extracti r calefiant simul sup ignē i aliquo vase stricti oris ficij postea appropinqt os vasis naribus vt ipse recipiant vaporez aceti. Scōz est odor seu vaporatio fumalis siragi acetosi acuti. Et est seragi aq̄ hordei acetosa cū spēbus vt. 33. r similia: r est in vasis puis terreis q̄ bñ oppilata sunt: r cū aperiunt salit in altū. Excitant aūt hec sternutationez stimulādo nares acredine sua r olfactus organū: r aperiunt fortiter vias colatorij suis subtilitate r penetratiuitate r per fortē motū sternutatiōis cerebruz a se excutit cholericos hūores quos hec nō incendūt nec furere faciunt nec cerebrum inflāmant cum de se declinent ad frigiditatem.
¶In. ij. tangit sternutatoria septez r inuit alia cōferētia grossis r phlegmaticis humoribus excutiendis a cerebro. Primū est cōdisi qd arabice

rū vtuntur ad faciendum lanam limpidaz. Ego vero non vidi condisi: sz cōiter vtimur ellebori medulla pro eo.

a ¶Ex istis.]¶Ponit cañ. in emplis ⁊ epithimatibus: quibus eūamus a cerebro: ⁊ vult q fiat ex istis. s. medicinis resoluētibus qbuscūq dictis supius ab illo. §. digestiua vero vsq hic. Et cōsidera q Aui. abbreuiat i hoc sermonē: qz ꝯtum spectat ad cañ. generalez de vsu emplastroꝝ resoluentiuz perfecte locutus fuit supra cū dixit. Et qñ que fiēt empla capi post abrasionem.

b ¶Caputpurgioꝝ aūt. ¶Hic ponit cañ. i caput purgijs ⁊ primo ponit intentionez i eis: ſo exeqt: ibi sc̄da.]Cūqz caputpurgia]Dubitat qr Aui. fecit illā distinctionē i caput purgijs. Dicendū q nomē caputpurgij vr statiz ipoztare purgationē. Ne igit hoc aliqs crederet ō omni caputpurgio dicit q i eo triplex est intentio s. alteratio vt ifrigidatio ⁊ humectatio: ſa resolutio: tertia ꝓfortatio. Sed tu dic. vr qđ Aui. insufficiēter enumerauit diuersitatē caputpurgioꝝ: qz q̄dā pñt fieri ad exiccandū: q̄dam ad calefaciendum: q̄dam ad extrahendū: vt. j. i ca. pticularibus de soda appebit. Dicēdum q per resolutionē dat intelligere calefactionē ⁊ exiccationē: ⁊ etiaz eūonem: qz resolutio large pro eūone potest summi.

c ¶Cūqz.]¶Considerandū qđ Aui. nō exeqtur de caputpurgijs intentione infrigidationis ⁊ humectationis vt ꝑma fronte apparet: ⁊ rō est: qz eius intentio hic est de caputpurgijs ꝙ qđ a capite eūant: ⁊ tō exeqtur de eis vt resoluūt: ⁊ ꝓfortant ꝓfortatione necessaria in actu resolutionis. Et tō dixit cūqz ⁊c. ¶Dubitat an caputpurgiū ex lacte ⁊ oleo ros. sit resolutiuum. Ur q nō: qr i nullo illoꝝ. s. oleo ⁊ lacte est resolutio manifesta. In ōrium Aui. cū dicit cūqz caputpurgia administras resolutiua administra ꝑma vice cū oleo ros. ⁊c. Iz ad qōnez posset dici q in oleo ros. ⁊ lacte est aliq̄ parua resolutio: ⁊ tō a leuioribus incipit. Uel aliter Dicendū: vt credo fore ad mentē Aui. q resolutio dr dupliciter. s. ꝑprie ꝑ materiez eūone: ⁊ hoc mō non sumit hic. Alio mō sumit pro materiez eductione quo cūqz educant: ⁊ hoc mō oleuz ros. ⁊ lac educūt mās dupliciter: ꝑmo sternutationem mouendo: ſo per modū cuiusdaz lubricitatis: ⁊ qz ꝙ est eductio leuis: ideo ab ea incipit. Sed ꝓtra dicta. ¶Primo oleū ros. sedat sternutationem vt. j. fen. v. Sc̄o eductio per sternutationē nō est leuis: imo fortis: cū sternutatio sit fortis motus: ⁊ quasi epilepsia pua: vt infra. ca. de epilepsia. Ad ꝑmuz. Dicendū q pp aliquā mordicationē ⁊ malū sensuz: quē pōt inducere oleū ros. pōt inducere sternutationē: ⁊ cū hoc pōt eam sedare in habente ea. Ad sc̄m. Dicendū q sternutatio leuis est que inducitur ab oleo ros. respectu eius: que inducit a succo ficle. ¶Pōt tñ ad principale aliter responderi q ſicut. s. Aui. tangit tres intentiones qbus administramus caputpurgia. Ita hic per ordinē docet illa administrare: ⁊ vult q lz tu administres caputpurgia sub itentiōe resolutionis: tñ debes cū ordine illa administrare faciendo ea precedere caputpurgia: que non sunt resoluentia sed mollificātia: ⁊ preparantia ad resolutionem: sicut ēt añ emplastra resolutia administramus mollificatiua: ⁊ post resolutionē debem⁹ intendere ad confortationem. ¶Primo ergo administrabimus lac ⁊ oleū ros. quasi ad lenīēdum: deide succū ficle. i. blitis ad resoluendū abstergendum ⁊ eūandum ex hoc ⁊ hoc est quod intendebatur: tertio succū amaraci. i. maiorane vel matricarie: in quo cū resolutione est plus de ꝓfortatione cerebri: q̄z fit in ficle: ⁊ hoc oñdit suus odor. Et tūc exponit: administra itaq ea. s. caputpurgia. d ¶Quod si principiū materiei.]¶Jam Aui. posuit cañ. in qbus opponimus ad mām capitis: qñ est a determinato mēbro. v. g. ¶Stomacho. Ubi cōsiderandū q qñ ꝓncipiū materiei humoralis ⁊ vapoꝝ est a stomacho triplex cadit in hoc intentio: vna rectificatio ⁊ eūo materierum a stomacho: ⁊ hoc inuit cū dicit attende ⁊c. Ka est eūo materierū que sunt i capite: ⁊ qr iste materie vt plurimū sunt ventose siue vaporose: etiam qr de eūone materierū hūoraliū tam dictū est: tō dixit cū aūt materia descēdis i. progrediens: ⁊ quasi hec locutio est similis vulgari: ⁊ qñq cōtingit q humores multiplicati in capite congelati descendūt: docet aūt resolutionem facere cū sceha. i. sticados vel spēs est absinthij.]Malasce. i. yſopus ortulanus vt supra: vel apud alios est thimus. Et iuuat in hoc instillatio in aures cū oleo sambacino. i. de ieusemino amaracinū. i. de maiorana: tertia intentio est ꝓhibitio ascensus vaporū ⁊ humorū: qui sunt apti: vt cholericoꝝ ⁊ hoc fit cū rebus habentibus stipticitatez: ⁊ infrigidationē pro hibitiuaz motus vapoꝝ sicut sunt fructus ⁊c. ista. n. ꝓhibent vapores ad caput: ⁊ que sequunt ipsum vt oculos ꝑprie post cibū qr prohibent etiaz ciboꝝ vapores: ⁊ ego vtor ijs: ⁊ prohibeo potū postea de istis tñ dr in ca. de soda per cōitatem. Sed. d. t. quo ista confortant corpus cerebri. ¶Dicendum

rum añ. ʒ. ſ. succi nasturcij. ʒ. i. aq̄ fenticuli lib. ſ. misceantur ⁊ fac epithima intingendo in eis pannū lineū quē pus expressum temporibus adhibe. ¶In. vi. ꝑmo agit de dinersitatibus caputpurgioꝝ penes suos fines: ſo de modis vtendi ipsis: ibi]. Cūqz caputpur.]Tertio de agēdis qñ principiū māci passionū capitis ⁊ vapor ipsi⁹ solū est a stō: ibi]. Qđ si ꝓncipiū.] ¶In. i. pticula inuit q tres sunt fines gra quoꝝ caputpurgia fiunt. Aliq̄ enim fiunt vt ꝑ ea cerebrū infrigidet ⁊ humectet. Alia vt resoluant vel eūent supflua cerebri. Alia vt cōfortent substantiā cerebri ⁊ spūs ipsius. Exemplū ꝑmoꝝ est imittere naribus succū papaueris vel nenupharis vt lactucaꝝ: vel portulace: vel cucurbite: vel violaꝝ vt i passionibus manie aut frenesis cū imoderatis vigilijs. Exemplū secundoꝝ est iponere naribus radices ireos vel gētiane scissas ⁊ aptatas in forma tentaꝝ: vel eis imittere succū maiorane vel vrticaꝝ vel succū bletaꝝ. Exemplum ternoꝝ est imittere naribus succū ro. vel oleū ro. vel succū salicis in discrasijs calidis: vel rosismarini: vel saluie: aut anthos in discrasijs fridis. ¶Attende q lz caputpurgiū ſz nos interpretatione dici possit oē qđ caput purgat vndecūq fuerit ꝑprie tū a medicis dr id caputpurgiū qđ naribus imissum vel cerebrū purgat: vel ipsius tollit malā discrasiaz vel ipsum confortat ⁊ maxime proprie de illo quod caput purgat.

¶In. ij. dicit q in administratione caputpurgioꝝ resoluentiū ⁊ cōfortantium gradus fortitudinis sunt obseruandi: sic q incipiat a debilioribus ⁊ gradatim ꝓcedat ad hec que fortiora sunt. v. g. ¶Primo ministret illud caputpurgiū qđ ex rosaceo cōficit oleo ⁊ lacte muliebri equaliter mistis ⁊ naribus imissis: ⁊ que taliter currūt vt violatū oleū: vel cucurbite: vel salicis succus: deinde ministret expressio ficle. i. succus blete ⁊ cōsimilia sicut succus mercurialis ⁊ succus borraginuz vel succus buglosse. Tertio administra aquā amaraci. i. maiorane vel ipsius succū: ⁊ ꝙsimiliter aquā bethonice vel aquā vbene: vel rosismarini vel rute aut saluie vel succos earuz. Quarto administret succus vrtice vel ipsius aq̄ vel succus irisma per obseruantiam gradationis huius natura intrīstanter ⁊ indolorose fert hec remedia.

¶In. iij. dicit q si principiū materiei ledentis cerebrū ⁊ nociuus vapor nō sunt nisi a stō transmittente cerebro ptem lesionis ⁊ incōmodi sui tūc attendenda sunt humoris signa ꝓdominantis in stō vt eo cognito pharmacho ꝓprio velociter purget: ⁊ sic cessabunt icōmoda cerebri. Logoscetur autē predominans humor in stō peccans per hec que dicent tertij. xiij. trac. i. ca. xxij. Et eūonis ipsis modus ꝑ hec que dicent ibi ca. xxiij. ¶In. vij. ꝑmo agit de resolutione vapoꝝ ⁊ ventositatū cerebri per decoctiones. Secūdo per iposita auribus: ibi]. Et distillet.]Tertio de cōfortatiōe cerebri ⁊ ꝓhibitione ascēsus humoꝝ ad ipm: ibi]. Cū aūt corp⁹.] ¶In. i. pticula dicit q qñ materia descendit a cerebro versus inferiora per viam remuatis vel purgationis ⁊ retinent in cerebro vapores aut ventositates: tūc resoluēdi sunt fomētando caput vel ablucēdo ipm cuz decoctione cōpetenter calida actu: q̄ recipit sceha. i. sticados arabicū ⁊ epithimuz ⁊ alhase. i. hortolanā yſopū ⁊ medicinas istis cōsimiles in resoluendo sicut camomillā mellilotū anthos que prius dicte sunt ſo cañ. capitis ꝑprijs. Fiat igit ex his decoctio talis. ℞. sticados arabici epithimi yſopi

hortolane

Universidad de Deusto Biblioteca

cendum dupliciter. Primo prohibendo vapores: secundo aliqua ministrando que capiti evaporans potest communicari.

¶ Curatio aūt.] ¶ Hic ponit curam egritudinū materialiū cerebri ex ma oppilante. Et primo ponit cura qñ intendimus ad mām: queest in capite: Fo ponit curā qñ intendimus ad mām determinati mēbri mittētis: ibi Fa| Et si egritudo.] ¶ Cōsiderādū q ista pars seruit Aui. i duobus: primo qr ponēdo cañ. curationis oppilationuz capitis ponit cañ. curationis egritudinū cōpositionis: vt dicat q iaz supius inuit curā malarū cōplonum cū mā: lz prius dicatur: q posuit curā materialiū egritudinū absolute. ¶ Hic ponit curam morbi cōpositiōalis. Nō autez ponit curaz morbi in numero vel situ vel in quantitate: quia vt notuz est: nō cadunt in hoc cañ. generales scīales: z quedā ex ijs dispōnibus rarissime vel nunquā occurrunt: ponit igit curaz morbi sepe occurrētis. s. oppilationis. Scōo hec pars seruit Aui. qr ponēdo curā oppilationis: ponit curam cū embrocis z

oportet vt eos resoluas cū aqua in qua decocta sint sceba z epithimum z albasce et medicine predicte in cap. suis: et distilletur etiam oleum sambacinum et laurinum z amaracinum in aurez. Cum autem corpus cerebri vis confortare et prohibere humores cholericos ne a stomacho ad caput ascendāt et ab eis que sequuntur ipsum: oportet tu cibes ipsuz fructibus acetosis et proprie granatis acetosis et pomis et piris et agresta et proprie post cibum. ¶ Curatio autez tua in oppilationibus sit cum embrocis aperitiuis semper. Et oportet vt sit infusio ois embroce administrata in omni accidente a loco alto vt eius virtus plurimum profundetur: et caput prepareť vt cadat supra synciput et supra posteriorem capitis partem et membra dura. Et sunt etiam masticationes et pillule de seiar et olea resoluentia. Et si egritudo fuerit ventositas purga: deinde affer oleum rosatum dulce cum aqua de coctionis radicum fenugreci et corzumeni et similibus aut affer oleum cum infusione aloes: aut cum corzumeni et his similibus. ¶ Cū autez[b] curas apostemata calida oportet vt i eis incipias prius cum eo quod expellit quod sit ex infrigidantibus predictis mixtis cum aceto et aqua rosata nisi illic fuerit dolor vehemens: tunc enim aliena acetum. alie pillule ad masticādū: tunc innuit quascūqz masticationes eūantes mās a capite: de qbus ¶ Dek. ponit multas. Et si egritudo fuerit ventositas stomachi. i. pp. ventositatez stomachi: vnde mäevēto se z vaporose caput ascēdentes oppilationes facerent: purga. s. stomachuz deide affer. s. capiti. oleū rosa. dulce. s. ad resoluendum: z dixit dulce ad differentiam eius: quod fit ex olluis imaturis: quod non est ita resolutiuū vel dixit dulce: qr nō sit corruptum per antiqtatem: q: non est bonum vt Serap. i. capi. de soda. Cum aq̄ z cē. oia ista sunt ad materias capitis resoluēdas Radicis. s. que comeditur: vel radicuz feniculi vel petrosil. Corzumē. i. cardamomi vel. i. karui agreste fm Serap. trac. ix. cap. de tyriaca.

b ¶ Cum aūt.] ¶ Superius Aui. posuit cañ. curationis egritudinū capitis materialiū absolute z oppilationū. ¶ Hic ponit cañ. curatōis apatum. Et primo calidoz: Fo frigidorū: tertio addit cañ. ibi Fa| In apostematibus vero frigidis ibi tertia| Et scias.] Prima in. d. pmo pōit cañ. curatōis per medicinas: Fo per cibos: ibi Fa| Et administrenť in cibando.] Prima in tres: pmo ponit curatiōez que ꝙuenit in pncipio: Fo que cōuenit in augmēto statu z declinatione. tertio addit quēdā cañ. in cūone: Fa ibi| Deinde vteris ibi tertia| Euantia.] Prima in. d. pmo pōit curam per alterantia: z hoc quantum ad medicinas locales: secundo per euacuationem quandam: quantum ad medicinas que assumētur per os: ibi secunda| Quod si materia.] Prima in duas: primo ponit curam intendendo ad morbuz: secundo ad accidens: ibi Fa| Alienatio.] Prima in tres: primo ponit cañ. curatiōis z medicinas: Fo ponit exceptionem. z. reassumit: ibi Fa| Nisi ibi tertia| Et cadit.] Dicit simul de tribus partibus q opz vt incipias cū eo qd expellit. i. repercutit: qr hec est curatio apostematū in principio. Dubitatur an existente dolore phibeatur acetum in medicinis. Videť q nō. Serap. in dolore capitis: docet acetū cuz oleo ros. approximare. Respondit Albertus q phibetur: qr tunc debemus vti stupefactiuis. Contra qr dicam q simul cū illis ponā acetū. Dicendum igitur q dolor cū est vehemens valde phibet acetū misceri me

hortolane anthos añ. ℥ß. s. floz camomille z melliloti añ. ℥ß. i. fiat decoctio cum ebullitionibus paucis in aqua fontis ad pōduz. iij. lib. de q̄ satis calida caput infirmi fomenta z ablue.

¶ In. ij. dicit q ad resolutiōez vaporum z ventositatū cerebri maxie cū tendūt aut declinant ad aures ꝓfert distillare in aures quaqzvice. iiij. aut v. guttas olei sambacini vel olei laurini vel olei amaraci seu de maiorana mediocriter calidi. Et qr in gallijs nō solet cōponi sambacinuz oleū qđ fieri dz de sambaci floribus dictis iansemin loco eius: hic sume succum extractum de granis iuniperi bullitis in vino z actu calidum vt alia predicta in aures distilla.

¶ In. iij. dicit q vādi sunt egro fructus acetosi ꝓprie post cibū vel in fine mense qñ nos querimus cōfortare cerebrū z ꝓhibere cholericos humores aut malos ad ipsuz ascendere de stomacho vel de aliis ptibus que stomacho subsunt z ipsum sequunť vt. ꝟ. g. dentur tūc egro granata acetosa z poma acetosa: vt de capēduto qui vix corrumpunť z quadaz participant acetositate vel pira aut agresta: nā ista cōfortant z paz stringunt orificiū stōi z feruorē cholē vel ebullitionē fortiter repmūt z fumos ciboz.

¶ In. viij. pmo agit de cura oppilationuz cerebri per embrocas masticationes pillulas de seiar z olea resoluentia. Secūdo de cura vētositatis in cerebro: ibi| Et si egritudo fuerit.]

¶ In. i. pticula dicit primo q opplatiōuz in meatibus z ventriculis cerebri curatio fiat semper cū embrocis apitiuis ꝑcedēte vniuersali purgatione cōpleta z pfecta corpis z capitis. Quales sunt ēbroce quaz descriptio segtur. ℞. florū camomille melliloti furfuris añ. ℥ß. i. fiat decoctio paucis ebullitiōibus in aqua mūda fontis aut fluminis pōdere. iij. lib. q̄ calida ab alto per modū embroce super caput fundať. Alia fortior. ℞. sticados arabici anthos maiorane granoz iuniperi añ. ℥ß. i. fiat decoctio in aq̄ fontis pōderis. iij. li. q̄ calida ab alto sup caput fundať. Alia fortior. ℞. calamenti montani pulegij. regalis polij tauine rute añ. ℥ß. i. fiat decoctio in li. iij. aque fontis que vt prior administreť: secūdo dicit q infusio vel effusio cuiuslibet embroce in omni accidente cui cōpetit embroca dz fieri a loco alto vt virtus ipsius magis profundeť z penetret in caput tam ex motus ipetu q̄z ex calore eius z subtilitate: tertio dicit q ad receptionem embroce resolutiue caput sic preparandum est z situandum q embroca cadat recte super synciput z precipue super commissuras coronalem z sagittalem. Et cadat etiam pars aliqua embroce supra posteriorem partem capitis z mēbra dura z maxie super laude cōmissurā: qm frequenter oppilatio accidit in occipitio eo q non hz meatū ꝓprium per quē expurgeť sicut hz synciput: quarto dicit q masticatiōes supius dicte sunt etiaz ex medicinis iuuātibus in curis oppilationū cerebri: qr trahūt humores qui vias oppilant ad palatum z os vnde foras effluunt: quinto dicit q pillule de seiar. i. asceiaret in precedenti parte descripte iuuant ad soluendū oppilationes cerebri: qr suauiter z salubriter quēlibet humorē a capite purgant: sexto dicit q olea resoluentia conferunt etiam ad auferendum oppilatiōes cerebri sicut anetinū z rutaceum oleū z de castoreo.

¶ In. ij. dicit primo q si egritudo cerebri fuerit ventositas. i. processerit vel dependeat a ventositate purgeť cerebrū ab illo humore qui ventosatur z est vt plm phlegma viscosuz i qō opatur remissa caliditas z q̄nqz est melancholia quā multa associat ventositas vt in splenēticis passionibus cuidēť appz: Fo dicit q purgato hūore q vētositabať afferēdū ē capiti dulce oleū ro. cum aq̄ decoctionis radicū fenugreci z corzumeni. i. carui agrestis: z similibus huic decoctiōi vt est deductio ceparū lilij radicū feniculi z aneti. Aut afferendū est oleum cōe dulce cū infusione aloes aut cū infusione vel decoctione corzumeni. i. carui agrestis. Scōm has formas medicinas istas cōpone z adhibe. ℞. radicū fenugreci z carui agrestis mundataz z incisaz añ. ℥j. i. decoquanť in lib. ij. aq̄ fontis dulcis: deinde cola aquā z in ea diu agita z ímisce olei ro. dulcis. ℥. iij. z fac linimētū de quo satis calido liniať caput ꝓrasum vel tōsum z aliquādiu suptene capiti pānum in hoc intinctuz. Et per dulce oleuz ros. intellige illud qđ de rosis ꝓplete maturis z oleo olive dulcis cōficitur. Linimentū aliud. ℞. cepaz lilij radicū feniculi z aneti añ. ℥j. ß. fac decoctionē vt prius in q̄ agita z ímisce oleū ro. sicut in priori. Aliud. ℞. aloes cicotrini triti. ℥j. i. infundať ꝑ horas. iiij. in lib. ij. aq̄ fontis mūde: deinde bulliať postea colet z in ea diu solue olei cōis ex maturis oliuis quarti. i. fortiter z diu cū ea agitādo cuz quo leni vt prius. Aliud. ℞. radicum aut semis carui agrestis. ℥j. i. decoq̄tur in. ℥j. xvi. aque fontis munde deinde adde oleuz z fac vt prius.

Cum autem. ¶ In hac. vij. pte pmo agit in generali de cura apatum calidoz cerebri: Fo de cura cerebralium apatum ex mā vehementer acuta: ibi| Qđ si materia.] Tertio đ cura frigidorum apatum cerebri: ibi| In apostematibus vero.]

¶ In. i. pti. dat. vij. regulas. Prima est in cura apatum calidoz cerebri que freneses vocanť carabitus z firsen incipiendū est cū eo qđ expellit. i. a medicina repcussiua que phibeat hūores z vapores ascendere a caput quos apa suis feruoribus z doloribus sibiipsi attrahit velut ventosa. Et sit medicina hec ex infrigidantibus supius dictis in pte. iij. ca. istius. §. illo. ℥ß materie đo calide digōnez faciūt z̄c. cuz aceto mixtis z aq̄ rosa. Nisi dolor vehemens illic affuerit: tūc. n. s. cuz dolor adest aliena acetum: qr suis acumie z penetratōe z deiccatōe vigilias iducit z dolores irritat. Admonistres igit i pncipio dictoz apatuz b repcussiuū. ℞. olei ro. de rosis z oliuis imperfecte maturis: q̄rtl. ß. succi foliorum salicis. ℥j. i. aq̄ ros. q̄rtl. i. aceti. ℥. ß. agitenť diu simul hec oia postea intinguať in his pānus lineus aut stupe canabis z supponať frōti z tpib[o] vt ipse phibeat ascensuz vapoz z

dicinis:causa est:qr acetuz sui mordicatione possz addere in dolorevt ponit Gal'.in lib.r.tera.trac.ij.c. de cephalargia pp pcussionez. Possemus aũt dicere q Auic. aliud occulte inuit.s.q repcussiua pura phibent q̃dz in principio apatum capitis:vt cum mã est multa valde vt appebit ca.de frenesi:multa autem existente mã fit dolor magnus:r ideo tũc aliena actum:supple r omne repercussiuum forte.

a ¶Et cadit]¶Dubitatur qr Auic.videt cõtradicere:quia dicit primo: q si est dolor vehemẽs aliena acetũ: postea dicit q cadat in medicis oleũ ros. cõquassatũ cuz aceto multo. ¶Dicẽduz dupliciter:pmo q littera nõ est cõmuna: r iõ dr q Auic.resumit postquã.n. fecit exceptionẽ: põit medicinas: que ꝙueniũt qñ dolor nõ est vehemẽs: vt dicatur sic. Incipias pus cum eo qd repellit qd fit ex infrigidantibus predictis in digestione materierum calidarum r predictis secundo canon. Et cadat in eis.i. de summa istorum infrigidantium repercutientium est oleuz ros.rc. ¶Sed tu vi.quare ponit crocus r calida stiptica rc.Dicendũ q inuit in hoc latitudinem principij in quo repcutis. Mã cũ appropiquas ad augmentũ in fine principij potes aliqua calida adiũgere in qbus cũ vi resolutiua p calidz est repcussiua per stipticũ:vt crocus. Secũdo mõ possemus dicere q ꝓtinuando lram Auic. Hic ponit medicinam positã que cõuenit qñ dolor est vehemens.s.ex multitudine mãe:tunc.n.nõ conuenit acetũ.s.mixtum cũ puris repcussiuis sed conuenit mixtũ cũ repercussiuis nõ puris:ꝫ mixtis cũ resolutiuis:r iõ illa medicia que hic ponit cõponit ex frigidis r calidis medicinis:põit cũ eis crocũ r aluculi.i.fructus tamarisci: prima tñ solutio est melior. ¶Lõsiderandũ ẽt q oleũ ros.r alia olea in mã frigida nõ cõpetunt nec expedit q frigida approximent in mã frigida:in mã aũt calida multũ:r cũ querit pura repcusso possunt multum frigida approximari:sed qñ nõ vis vltimã repcussionẽ:sed parũper remissiorẽ infrigidet oleũ ros.nõ supflue:r sic põt saluari sermo Auer.vij.coll.ca. de cura apatum principij. ¶Dubitat ho qr dicit sit cõpositio in cõmixtione eoz frigoris sicut alutuli:ergo vr q alutuli sit frigidũ: vnde lra exterior ex frigidis:cuius ꝛrium ponit Serap.in tabula medicinaz calidaz in pmo gradu. ¶Dicendũ q tamariscus hz aliquas ptes frigidas:vt Serap. Vel dicendũ q lra vult exponi sic fit cõpositio in mixtione frigoris.i. sit cõpositio talis q vincant medicine frigide:qr pncipaliter intendimus ad repercussiones. Lua lupina est solatrũ ex greco:que dr vulpine arabice. Faufel auellana inda. ¶Dubitat tertio qñ est:q in medicinis repcussiuis capiti appositis debeo ponere multũ acetũ:r qñ paucũ. ¶Dicendũ q medicus colligit hoc iudiciũ. Lõsideratione habita:pmo ex parte aceti: qr de acuto aceto:cũ sit magis penetrans minus ponemus: ꝫ de minus acuto vel acetoso q̃ntum ad hanc intentionẽ possumus ponere magis:Fo ex pte habitudis corpis:qr si sit corpus subtilis cutis capitis r macri vel teneri:vt pueri minus ponimus:si sit corpus multũ carnosuz grossuz in capite ponimus plus. Tertio ex pte materiei:qr si mã est multuz calida ponimus plus de aceto:vt sint olei ros.iiij.ptes r aceti.ij.ptes. Si aũt mã nõ sic est calida:r vis infrigidationẽ nõ multã sit:tunc aceti vna pars r ros. olei.iiij.ptes:vt põt sumi a Serap.trac.i.vi.ca.iiij.ex parte accidentium. Accidentia aũt in apatibus calidis capitis maxie sunt vigilia r dolor rc. Ex parte qdem vigilie si times de ea:minus ponas de aceto:qr vigilias inducit. Ex pte doloris qr si est valde vehemẽs ẽt minus ponas:vt appet ex dictis. Sũma tũ iudicij in oibus istis est extimatiua medici.

b ¶Alienatio.]¶Hic ponit cura intẽdendo ad accidens:qd est dolor: r primo facit hoc:Fo ponit cañ.quẽdã:tertio quoddaz dictũ declarat:Fa ibi]¶Uomitus Fo ibi terta]¶Inqt Gal'.]¶Circa pmã partẽ cõsidera: q in manifesta expositione lre supfluit nõ: r vult dicere r est tibi necessaria:posset tñ lra violenter exponi vt dicat alienatio.i.approximatio medicinaz valde fridarũ quaz approximatio dr alienatio: qr est psumptio. Aliter tñ sm expositionẽ nostrã dicendũ alienatio.i.stupefactio a medicinis rc.r forsan q hoc est:qr forsan stupor in lingua coz alienatiõez signi

¶Et cadit[b] in eis admistratio olei rosati infrigidati sufficienter: non tamen superflue conquassati cum aceto multo aut pauco in fronte r capite r aqua vue lupini r sufel r croco r sandalo r sciefmemithe r bolo armeno r lentibus excorticatis r similibus:r aquis i quibus cocta sint stiptica frigida: r ex calidis stipticis confortatiuis in quibus etiam sit compositio in cõmixtione eorum frigoris sicut alutbili. ¶Alienatio vero[b] a medicinis vehemẽter frigidis factis ex eis que sunt sicut papauer r opium r reliqua est tibi necessaria nisi apud vehementem necessitatem r fortem dolorem. Et camomilla quidem frangit aliquid ex acuitate narcoticorum in epithimatibus. ¶Uomitus[c] vero est ex eis in quibus non fit iuuamentum in curis egritudinum capitis nisi fuerit propter communitatem materiei in stomacho:r melioz modoruz expulsionis eius mortificatione calorꝭ per congelationem: r in condensatione: camomilla autem cum suo suaui calore viuificat r aperit r forsan est,inter ea proprietas.

c ¶Uomitus vero.]¶Dubitat vtrũ vomitus ꝓferat in egritudinibus mãlibus capitis:q̃uis mãm nõ sit a stõ imo sit cerebral. vr q sic auctoritate Alexãdri q in ca.epilepsie cerebralis dicit post capitis purgationẽ expedit vomitibus exagitari corpus. Itez quod materim eũat a capite confert:sed vomitus est huius cũ sit de eũonibus cõibus:vt Haly i teg.trac. iij.cr.cvij.cõmen.r sumit ab Auic.i.lib.fen.iiij.ij.cap. Amp.in vlceribus renũ cõmendat vomitus fen.xviij.g̃ multo magis i passionib' mãlib' capitis. Amplius hiere magne ꝓcedunt in materiebus capiti fixis r appropriatis:sed ille hñt in se vomitiuas medicinas vt ẽ elleborus r collocynthida r similia. Amplius supra Auic.volens eũare mãm a capite cuz cõitate corporis ꝓcedebat vomitũ. In ꝛruz Auic.Dicẽdũ q vomitus est duplex. qdam leuis qui nõ fit cũ medicina attractiua:sed cũ aqua calida vel cum aqua r oleo vel cũ medicina aliqua eũante per viã incisionis vel abstersionis:sicut cũ aqua raphani r similibus:r ille vomitus nõ iuuat in egritudinibus cerebri.s.de mã sibi appropriata:rõ est qr inducit agitationez: r non põt illã eũare:sed si mã capitis sit per cõitatem materiei in stõ existentis:tũc vomit' est ꝓferẽs: vel qr p ꝙuenientiã quãdã illã eũat: vel qr aufert sibi minerã sue refluxiõis:r de ꝺ vomitu vr esse pmo Auic. Ali' est vomitus difficilis:r voco eũ q fit a pharmaco solutio cuius pprietas est trahere mãs ad stõm r debilitare os eius:r inducere in eo agitationem: sicut est vomitus per elleboz r lapidẽ lazuli vel armenũ nõ pparatos r similia:r talis vomitus põt cõferre:qr euacuat mãs capitis appropriate trahendo illas. Dico tñ q si talis eũo potest per fluxũ ventris fieri absolute est melius:r rõ est triplex:primo qr est eũo nature ꝓformior: Fo qr nõ sic agitatur cerebrũ in eũone per fluxuz ventris:sicut per vomitũ: tertio qr ad longinquum mouetur materia:sed euacuatiua per stõm inducit timorem ne remanendo in stõ vel debilitando stomachuz cerebruz cõpatiat. Ex quibus apparet quare Auic.dixit melioz modoz expulsionis eius est vomitus:qr ꝫ vomitus conferat in egritudine cerebri: cuius mã surgit a stomacho:tamen si materia illa posset fluxu vẽtris educi:inde esset melioz modus expulsionis eius:r tunc conuenientius est vt per fluxum ventris educatur:q si esset materia ad vomitũ aptior:tunc fiat vomitus. Nõ igitur Auic.precepit vomitum absolute in egritudine capitis facta p cõmunitatem materiei in stomacho:sed precepit cũ hac conditione: si melioz modus euacuationis est vomitus:cognoscens autem q melioz modus expulsionis est per vomitum ex natura materie quia calida subtilis: ex motu quia sursum tendit vnde habet os amaricatuz r cordis morsuz sm apho.xvij.quarte particule. Non febricitantibus rc. Ex dispositione membrorum consentientium vomitui r ex dispositionibus membroruz prohibentiũ fluxũ: qr sit aptus dissinterie hñs nouã vel antiquã dispõnẽ in intestinis r alijs multis:q̃ narrare esset ꝓlixum. Ad ꝛria dicendum pmo ad Alex.q illa est cautela de stõ ne ꝺseruet vel augeat illã epilepsiã q̃uis sit epilepsia cerebralis. Ad scẽz dicendũ q ꝫ euacuet a toto r a capite

Jacobus

humoz ad cerebz r remadefiat quotiens siccabitur r feruiduz fiet ab ardore capitis: secũda est in principio calidorum apostematum cerebri cadit.i.iuuat administratio olei ro.de rosis r oliuis imaturis sufficienter.i. mediocriter r non superflue infrigidatio conquassati cuz multo aut pauco aceto cuz multo quidem si dolor vehemens non affuerit neqz vigilie superflue:sed cuz pauco aut nullo si assit dolor vehemens r excessus vigiliarum positi super frontem r tempora r caput vsq; ad cõmissuram coronalem. Et ad fortificandũ ipsius virtutez sibi possunt addi simul cum aceto aque vue lupine.i.morelle seu cõmunis solatri r fufel.i. auelana indica r crocus orientalis r sandalus rubeus r fief memithe.i.succus nõ celidonie:sicut quidam putant:sed herbe simillime papaueri cornuto cuius succus est omnino croceus vt celidonie r est herba frigida. Et bolus armenus qui simul frigidus r restrictiuus est:r excorticate lẽtes r his similia sicut sumach berberis:r aque in qbus frigida stiptica decocta fuerint sicut balaustie psidie anthere. Ex quibus fieri liniméta possunt sub varijs formis vt ꝫ que sequuntur. ℞.olei ro.ʒ.iiij. agitetur diu cum .ʒ.ij. aceti fortis:deinde hiz addãtur aque solatri succi memithe añ..ʒ.i. auellane indice croci sandali rubei boli armeni lentiũ excorticataruz omniũ tritorũ optie añ.ʒ.i.r.ʒ.fiat linimẽtũ. Aliud. ℞. psidie.balaustie anthere añ.ʒ.ij. conquassentur r bulliantur in lib.i. aque fontis donec ipsa redeat ad.ʒ. iiij.deinde cola aquã r sibi cõmisceas olei ro.ʒ.iij.aceti quarti.ʒ.r fac linimentum:tertia est in principio apostematũ cal dorum cerebri ministrari possunt calida stiptica confortatiua in quoz cõmixtione sit compositio

De partibus

frigoris.i.additio rerũ frigidarum ad reprimendum suaz caliditatem sicut aluthili:idest trociscis quibus vtebatur antulos medicus qui sic describuntur.v.secunda tractatu primo capitulo secundo. ℞.baccaruz lauri auruz.iiij.scamonee r opij r myrre r succi aut aque agreste omniuz añ.auf. iiij.seminis apij r croci r amomi omniũ añ.auf..viij. conficiantur cũ aceto quantitate que sufficit r fiant trociscí r administrentur liniendo dissoluendo.scilicet.ij.aut.iij. ex his in.ʒ.iij. olei rosati r liniendo inde frontem r tempora. Quarta est in apostematibus calidis cerebri medicine vehementis frigoris vt papauer opiuz iusquiamus r mandragora sunt alie nãde r vitande omnino ne mortificent innatum calorem r spiritus cerebri r materiam apostematis taliter incrudent r etiam inspissent vt rebellis fiat suis digestioni r resolutioni:niſi apud vehementem necessitatem refrigerij aut somni r fortem dolorez de quo timetur nisi mitigetur narcotico aliquo ne perdat infirmuz vel rabiduz faciat aut furiosum:in hoc enim casu superponere potes fronti r temporibus albuz papauer tritum r imixtum pauce aque rosaruz vel nenupharis inter duas telas. Quinta est camomilla frangit aliquid in epithimatibus ex acuitate narcoticorũ. Si cogaris igitur vti narcoticis adde ipsis modicũ florũ camomille pro correctiuo quando ipsa ministras in apostematibus calidis cerebri. Sexta est vomitus non est iuuatiuus in morbis capitis r ipsorum curis nisi ipsi procedant avicio stomachi propter materiaz cõprehensaz in eo que ad caput effumat vel ad ipsuz ascendit:i hoc enim casu vomitus est melior res seu melior modus expulsiõis huius mãe q̃ stõ iniacet r ledit caput.

Septima

pite:ꝛ in hoc ꝓferat:plus tñ ꝓfert illa:que est per fluxū vētris. ¶Ad tertiū dicēdū q vomitus diuertit materias a ptibus renū vt idē Aui.inuit: nō sic aūt diuertit vomitus a cerebro:sed magis diuertit fluxus ventris: ¶Ad ūrtū dicendū q hiere magne nō sunt necessario vomitiue:q̄uis medicine vomitiue in eis ponant ꝓsolank enim cū aliis medicinis:ꝛ si vomitū solū ꝓuocāt nō sunt ita vtiles:sicut si soluūt in passiōibus cerebralib⁹:in q: vt plurimū passiones cerebrales associant sibi defectū stōi q̄ꝓlōgat:ideo in hiera magnis ꝛ in pillis soluētib⁹ ꝛ puocātib⁹ vomitus inuenit manifestā vtilitatē ad.A. supra.dicēdū q si per illū vomitum voluit eū qui appetate euacuat legat līa ꝓiūctim sine copula:ꝛ aut q: oximel nō solū faceret illud:neq; se mē raphani:sed simul cū pulpa colloquintide: tuneni potēs est a toto ꝛ a capite appetate eūare materiam:tñ nō magis laudat eum q̄ fluxū vētris: q̄n fluxū vētris fiendū ꝑmisit. ¶Cōsiderādū etiā q hic cañ.nō est positus hic ꝓtingēter sed ex certa scia:nam ad apata capitis calida ꝓpter stōi cōpassionē multū ꝓsueuit seq vomit⁹. Et q: forsan aliqs de hoc ꝓtēderet ꝛ ꝑmitteret vomitū ꝓcedē. Vult Aui.declarare q si materia illa est a sto macho vel habet mām coadsociatas in stomacho permittatur vomitus: q si non tunc non est in eo vtilitas.

est vomitus. Inquit Sal.ª nō est dispositio soda in vehementi necessitate narcoticorum dispositio colice. Colice enim dolor quandoq; peruenit ad hoc vt perimat:sed soda non est sic in vehementi necessitate ſm plurimū. ¶Quod si materiaᵇ non fuerit vehementis acuitatis administrabis aquam fructuum stipticorum predictorū. Deinde vteris[c] maturatiuis rememoratis in materijs acutis:postea administrabis in quo sit parum resolutionis: sicut aqua in qua decocta sint hordeum fractum et radices myrti. Et ex oleis oleum camomillinum recens solū:[d] aut mixtum cum oleo ros. ſm acuitatem egritudinis ꝛ substantiā materierū ꝛ propinquitatū tēporis status:ꝛ post ipsum ex aquis in quibus cocta sint radices apij ꝛ feniculi ꝛ furfur cum seminibus suis ꝛ fenugreco ꝛ malua ꝛ corona regia ꝛ alacoen alba. Et ex oleis oleum anetinum et similia etiam donec perueniat ad statum et resoluatur:ꝛ etiaꝫ emplastra que fiunt ex istis.

a ¶Ingt Sal. ¶Hic vult.A.q̄ lꝫ ꝓpter doloris vehemētiā si necessarium q̄ꝫ vti narcoticis:nō tñ sic freq̄nter accidit sicut in colica:ꝛ dicit. Ingt Sal.l.xij.terap.ibi.n. docēdo subuenire syncopi ex dolore maxime in colica loqtur:exꝑsse tñ hoc ponit etiā in li.iiij.trac.ca.ij. Cōsiderāduꝫ q̄ lꝫ vterq; dolor possit multū intēdi plus tñ intēdit dolor colicus:q̄ꝫ soda ſm plurimū:ꝛ rō est triplex. prima q: magis ꝓaue materie pñt aggregari in intestinis q̄ꝫ in cerebro.secda q: pluris q̄titatis materie etiā aggregant.tertia q: pellicule cerebri non sunt sic grosse vt sunt intestina:ꝛ sic nō tantā in se colligūt materiā. Ex qbus ꝓtingit freq̄ntius fieri colicam ꝓauā q̄ꝫ sodā ꝓauam necessitatē ad vsum narcoticoꝝ.

b ¶Quod si materia. ¶Hic ponit curā per quandā eūonem quātū ad medicinas que assumunt. ¶Dubitat q: dicit q si materia non sit multū acuta:debet dari aqua fructuū stipticoꝝ predictoꝝ.ſ.mirob.ꝛ thamarindoꝝ ꝛ similiū. Sed ꝓtra q: ista ꝓcedunt in materia colerica subtili:qa illā eūant:vt supra dictū est:sed colera subtilis est acuta multū. Quidaꝫ credunt q littera sit corrupta:ꝛ q velit esse affirmatiua: sic q si materia fuerit vehemētis acuitatis:aliter tam dixi q si materia est multuꝫ calida ꝛ ebcerebralis.ſ.nō surgens a stomacho: q nocēt fructus stipticiꝝ.i.pira ꝛ similia:q: calore fortī cōmunicato stomacho corrūpuntur:ꝛ ebulliunt ꝛ euaporāt. Nihil enim est adeo vaporosum vt fructus vt Fen.iꝫ.ca.de egritudinibus stomachi. Dico aūt aliter q Aui.itelligit per materiā vehementis acuitatis materiaꝫ furiosam:ꝛ vult q si materia non sit furiosa sufficit ꝓ euacuatiuo aqua fructuū stipticoruꝫ predictoꝝ.idest aqua mirob.citrinoꝝ scilꝫ simul cum ꝓunis ꝛ cassia ꝛ similibus vt supra Aui. illo.ſ.decoctio ℞o mirob.ꝛ in hoc innuit:q si materia sit furiosa:oportet vti ꝓ euacuatiuo re fortiori vt scamonea simul cuꝫ illis:ꝛ in hoc forsan voluit modificare Serap.libro primo septimo capſo. Sed diceres tu cōtra:q: Fen.viij.cap.de cura apostematū calidoꝝ stomachi ſm expositionem nostrā Aui.in materia furiosa ꝓcedit mirob. ¶Dicendū q forsan opꝫ etiā cum illis esse scamoneaꝫ. Vel dicendū q expressio vel decoctio mirob.citrinoꝝ nō esset potēs sine auxilio scamonee educē coleram a cerebro potenter:sed a stomacho sic q: ei obuiat statim.

vult q post q̄ꝫ tu dediſti aliquā medicinā solutiuaꝫ ad minorandū materiā colericaꝫ:tūc vtaris maturatiuis:ꝛ in hoc innuit Auic.medicinas locales principij augmēti status ꝛ declinationis. In principio vteris maturatiuis memorati ꝛc.i.vteris medicinis frigidis repercussiuis:vt oleo ros.viol.foliis salicis ꝛc.que supra ponebātur maturatiua materierū calidarū:que etiā habent vim aggregatiuā substātie earū:resumpsit autem Aui.hic illū cañ.q: dixerat supra:absolute icipias cuꝫ eo q̄ repellit:hic dicit q talis repercussio in materia colica est fienda post eūationem:quia eūone facta vteris maturatiuis idest repercussiuis in pricipio ſm quod docuimus vtaris maturatiuis ꝛc.postea scilicet in augmento administrabis ꝛc.alio modo pōt exponi q lꝫ deide dicat ordinem ad curā principij quā premisit:ꝛ dicat q post q̄ꝫ tu fuisti vsus repercussiuis in pncipio.secūduꝫ q docuimus vteris maturatiuis.ſ.debilibus resolutiuis mixtis cuꝫ repercussiuis ꝛc.ad cuius intellectū cōsidera q Auicen.innuit curā huius apostematis quantū ad principiuꝫ augmenti quantuꝫ ad processum augmenti versus statū quātum ad statuꝫ ipsum:ꝛ quantū ad declinationē. Primo dico q ponit curam quantū ad principiū augmenti cum maturatiuis idest debilibus resolutiuis:que sunt aliqua mollificatiua:ꝛ hec mixta cum stipticis ꝛ frigidis repercussiuis:sicut verbi gratia.miscere paruꝫ de camomilla cum repercussiuis predictis:vocat autem ista maturatiua quia sicut alias dixi in sermonibus de ophtalmia:ista debilia resolutiua habent hanc bontatē: q resoluunt materiaꝫ:q si non:ꝓparant eam:ꝛ equant eaꝫ:ita q tu poteris sequi aut cuꝫ generantibus saniem in exterioribus mēbris aut cuꝫ resolutiuis fortioribus vbi non vis saniem generari:ꝛ ideo Auicen.vocat ea maturatiua:non quidez sanatiua sed ꝓparatiua. Et cuꝫ dicit rememoratis:intellige maxime in secūdo libro in capitulis ꝓpriis. Dico secūdo q ponit curam apostematū quantuꝫ ad processum augmenti versus statum:ꝛ vult q addas paruꝫ plus in resolutione et exiccatione:ponendo hordeum ꝛ radices myrti in quib⁹ est aliqua resolutio ꝛ exiccatio ꝛ oleū camomille recens:quia antiquū non est vtile:vt Serap.ꝑmo ꝓactice septimo capitulo.

d ¶Solū aut. ¶Et in sūma Auicen.non vult aliud nisi q sicut procedit augmentū ita procedat vsus resoluentiuꝫ cū repercussiuis:ꝛ hoc cōsiderando tria.primo acuitatez egritudinis:quia si est acuta feruida oportet resolutiua esse valde refracta cum frigidis. secūdo substantiaꝫ materiei:quia quanto est materia subtilior tanto leuiora resolutiua sufficiūt: ꝛ ꝓpinquitatē status:quia quāto remotior:tanto resolutiua debiliora ꝛ quāto ꝓpinquior tanto fortiora:ꝛ hoc dixit:quia materia posset eē tam paruꝫ acuta resolutioni parata q non dubitaremus in fine augmenti ponere oleuꝫ camomille solū.ſ.sine alio resolutiuo:cōmixtū tñ aliquo frigido. tertio ponit curā q̄ꝫtū ad statū:ꝛ dicit post ipsuꝫ.ſ.augmentū vel post ipm.ſ.oleuꝫ:quo vtebaris in augmēto ex aqs idest administrabis medicamen ex aquis:ꝛ omnia ista sunt fortius resolutiua. Sed tu diceres debeo eis vti puris. ¶Dicendum q si adhuc timor est de cursu aliquo: misceas eas cum aliquibus stipticis repercussiuis donec perueniat ad statum idest ad finem status. quarto innuit curam quantū ad declinationem:cuꝫ dicit:tunc scilicet cum peruenerit status:ꝛ hoc est in fine eius: ꝛ in declinatiōe:resoluatur scilicet materia:quare vtaris resolutiuis fortioribus ꝛ puris. ¶Cōfundit autez Auicē. hic istā curaꝫ:quia vult q scias eam ex cañ. vniuersalibus primi libri ¹Fen quarta ꝛ quarti libri capitulo de cura ꝓlegmonis ꝛ erisipile. Allacoen alba:est matricaria ſm Simonem:littera extra est herba similis cotule:ꝛ etiam emplastra idest nō solum ex aquis:sed emplastris.

Jacobus

Septima est a Galieno videlicet q dispositio doloris capitis non est similis dispositioni doloris colice in vehementia necessitatis administrationis narcoticorum ad sedationem doloris: quia dolor colice sepe ad hoc peruenit vt egrum interimat: dolor vero capitis raro vel nunquaꝫ sic excandescit. Est ꝛ aliud h̄:nam suspectius est membro principali naturaliter frigido quod fons ꝛ radix est sensus ꝛ motus adhibē frigida mortificantia q̄ꝫ mēbris vilibus ꝛ seruilibus vt sunt intestina.

¶Qō si materia fuerit ꝛc.]¶In scda dat sex canones curationis apostematum cerebri cholericorum de cholera adusta vel non adusta. Primus est ministranda est aqua predictoruꝫ fructuum si materia ex qua fit apostema cerebri vehementis fuerit acuitatis vel ad lenitionem ventris ꝛ eductionem cholere per intestina sicut pretactum est in parte qnta capitulo istius paragrapho illo. Decoctio vero myrabolanorum ꝛ prunorum ꝛ fumi terre: ꝛ sirupus de fructibus ꝛ sirupus violatus ꝛ decoctio casie fistule ꝛ que sunt istis similia facta fortiora cuꝫ scamonea ꝛc.vel ad gargarizandum sicut pretactum est in parte.vj.istius capitu.paragrapho illo. Et aqua prunorum ꝛ sirupus violatus ꝛ thamarindi. Sed in principio victoruꝫ apostematū solutio ventris est conueniens ꝛ gargarismus non. Secundus canon est presoluto ventre cum aqua fructuum vtendū est maturatiuis prememoratis in materijs acutis parte tertia istius capituli paragrapho illo. Et vtatur aquis in quibus decocta sunt folia salicis ꝛ viole ꝛ nenuphar ꝛ virga pastoris. Accipias igitur ex his omnib⁹ aā.ℳ.i.ꝛ decoquantur in lib.iiij.aque fontis munde ꝛ cum decoctione hac fomententur frons ꝛ tempora ꝛ caput remotis capillis. Tertius est post adhibitionem frigidorum ꝛ humidorum ad maturationez materie rum acutarum cerebri in principio apostematis:postea ministrāde sunt medicine in qbus est aliquid resolutionis:sicut aqua dulcis in qua decocte sunt hordeuꝫ confractum ꝛ radices myrti ſm hunc modū. ℞.hordei confracti.ℨℳ.ij.radicuꝫ myrti.ʒ.5.fiat decoctio in dulci aqua fontis ad quantitatē duarū lib.cum qua fomentent frons tēpora ꝛ caput. Et ex oleis que istiusmodi sunt est recēs oleū camomille solū fronti ꝛ tēporib⁹ ꝛ capiti inunctū: vel si timeat inde calefactio tūc permisceat cum oleo rosato pauco vel plurimo cōsideratione habita primo ad acuitatez egritudinis.scdo ad substantiā materiei.tertio ad propinquitatē status egritudinis. Mā si pacuta fit egritudo multi quoq; ardoris tūc plurimū apponas olei rosati:si minus acuta minus quoq; feruens minus ex hoc adhibe. Et si materia sit multū subtilis tūc rosati olei plurimū appone:si ℣o declinet ad grossitiem tūc minus adiunge. Et si egritudo sit ꝓpinqua status sufficiet oleū camomille solum:si ℣o principio propinquior fuerit adde tūc plurimū olei rosati. Quartus est post fomentationem ex decoctione hordei ꝛ radicum myrti vel inunctione capitis ex oleo camomille solo vel permixto cum rosato oleo fomenta cū decoctione hac que magis resoluit. ℞.radicū ꝛ seminū apij ꝛ feniculi aā.ʒ.5.furfuris fenugreci malue corone regie que ypericon dicitur alacoen albe.i.matricarie cuius flores camomille floribus assimilant aā.ℳ.i.fiat decoctio predictoꝝ oiuꝫ in lib.iiij.aque fontis mūde cū qua mediocriter actu calefacta fomēteꝫ caput cum suauitate. Et ex illis oleis que tūc ꝯueniunt est anetinū ꝛ sibi filia vt oleū de spica vel de absinthio. Et etiā emplā que fiūt ex istis in ℔ casu competūt sicut est istud. ℞.olei anetini cere aā.quarti.i.misceant ad ignē ꝛ eis addant radicū ꝛ seminū apij ꝛ feniculi fenugreci malue corone regie mīricarie minoris aā.ʒ.i.fiat emplm qđ extensuꝫ supra aluta capiti supponat. Quint⁹ est in cura hoꝝ apatū ꝑferant eūantia necessaria corpis ꝛ capitis ſm näs materie peccātis localib⁹ remedijs ꝑdictis ꝛ precipue decoctiōib⁹ oleis ꝛ emplastris resolutiuis:alr attraheret ad locum

De partibus

a ¶ Euantia aũt. ¶ Hic ponit cañ. in eũone: ⁊ dicit q euantia necessaria añcedãt in eis. s. apata cala hũtibus: que eũones sint ſm materiã: q si est mã sanguinea: vel sanguini mixta fiat phlõmia. Si autẽ sint alij humores: fiat eũo cũ pharmacia. ¶ Et ꝓsidera: q dixit añcedãt eam: q ante repercussiuoꝝ ⁊ resolutiuoꝝ vsum oportet euacuare.

b ¶ Et administrent. ¶ Hic ponit cañ. in cibis. Uñ dicit medicine leues. i. cibi medicinales vt lactuca: cucurbita: ptisana hordei: ⁊ sic̃ia medicie leues. i. molles humide: q humide actu ⁊ potentia ẽt cibis misceant: vt muscilago citonioꝝ: ⁊ oleũ violatũ: ista tñ nõ ꝓsueui mus. Dixit cholerica ꝓprie: qa si eẽt sanguinea non tanta egeremus humectatione.

¶ Euacuantia autem[a] necessaria antecedant in eis scõm materiam. ¶ Et administrentur[b] in cibando habentes apostemata cholerica proprie medicine leues humide. ¶ In[c] apostematibus vero frigidis incipiatur primo sicut in alijs cum euacuatione et administrabimus in eis illud in quo recipiuntur oleum de karuba et oleum amigdalarum amararum ⁊ pigra: et illis similia ex reliquis potionibus notis cuꝫ aqua radicũ. Et contenti sumus ex apocrusticis oleo rosato in principio rei.

¶ Et misce[d] cum eo subtiliatiua sicut albasce ⁊ calamentuꝫ et castoreum propie. ¶ Deinde administra[e] squillam

c ¶ In apostematib⁹.] ¶ Hic põit cañ. curationis apatũ frigidoꝝ cerebri. ⁊ ꝑmo qñ est in ꝓncipio. ſo qñ est in augmẽto. tertio qñ est in fine augmẽti siue in ꝓcessu: ⁊ qñ est in statu ⁊ declinatione. ibi ꝙ [Et misce] ibi tertia [Deide administra maturatiua] Uel ibi [Deinde post illud ⁊c.] ¶ Cõsiderãdũ q. A. in ꝓncipio hoꝝ apatuꝫ ad duo tendit. s. ad euandũ ⁊ ad repcutiendũꝫ. De solutiuis aũt: que ponit nos vtimur pigra. i. hiera cõi: ⁊ similibus euatiuis: vt agarico ⁊ turbit: ⁊ huius cũ ags radicũ. i. feniculi ⁊ petroselini: q diuidẽdo disponũt mãm ad eũonez repcussiuũ aũt est oleũ roſ. s. cũ pauco aceto acuto. ¶ Dubitatur vtrũ in apatibus cerebri calidis vel frigidis possimus vti repcussiuis: nõ precedẽte eũone. Uidet q sic: ex quodã textu Gal. xiij. terap. ca. de cura cãcri: vbi vult q humor qui ad aliquã particulã descendit: debz pelli retro vel euaporari: ⁊ q in ꝓncipio: ⁊ ante purgationẽ possumus repellere: sed resoluẽ debemus solũ post purgationẽ: vnde dicit sic: ſm ꝓncipiũ qdẽ: ⁊ tẽpus purgationis: ⁊ ante purgationẽ expellere: euaporare ꝛo post purgationẽ. ¶ Amplius eũo totius fit ad cessandã plenitudinẽ sed possibile est: q corpus nõ sit plenũ. ¶ In ctrariũ est. A. qꝫ supra dixit euantia antecedãt: ⁊ hic dicit incipiat primo cũ eũone sicut in alijs. Et in hoc inuit: q supra qñ dixit cum curas apata calida: oportet vt incipias prius cũ eo qd repellit: intelligit ꝓpus. s. qꝫ corpus euacuet. Dicendũ q ſm generales cañ. primi libri Fen quarta. ⁊ Gal. in tegni trac. iij. ⁊ Serap. primo pract. vj. cap. Existẽte corpore repleto nõ debemus vti repcussiuis: nisi precedãt eũones: ⁊ ratio est: q corpus plenũ extra nõ recipiet: ⁊ ipsamet eũo trahendo ad ctrariũ iuuat ad repulsionẽ materie. ¶ Sciendũ tñ q lz non possimus vti repcussiuis. s. fortibus: tñ possumus vti aliquo leuiter cõfortatiuo ⁊ alteratiuo: quousqꝫ ꝑficis tuã opationẽ cũ phlebotomia vel clysteri vel pharmacia si expedit: vel per vẽtosas vel fricationes: vel ligaturã: sicut oleũ roſ. dulce ex oliuis maturis: ⁊ solũ sine aceto vel alia re in materia calida. In mã aũt frigida vel solũ oleũ roſ. vel cum pauco croco: vel cum pauco sq̃nanto. Ex istis enꝫ cõfortat membrũ ⁊ rectificatur cõplexio ⁊ interim eũoni intẽdes: ad Gal. dicendũ q ſmo ille satis est difficilis: ⁊ lz multipliciter posset exponi: tñ dicendũ q leui repercussiuo quasi cõfortatiuo: ante euacuationẽ vtemur. Uel dicendũ q lra alr stat qꝫ fit allegata: ad rationẽ dicendũ q presupponit hic q corpus sit plenũ: tñ etiã non existẽte pleno corpe ꝓpter vehemẽtiaꝫ passionis qñq; eũamus: vt primo cañ. Fen quarta. xiij. ca. Neq; est verũ q semp intẽtio in huiusmodi eũonibus fit corporis mũdificatio: imo tractus ad ctrariũ: vt supra Aui. posuit. Dubitat ſo an si apa cerebri incipiat a causa primitiua vt pensione debeamus vti repcussiuis sicut qñ fit a causa añte: ⁊ de hoc apparebit infra tractatu. iij. vlt. cap. Dubitat tertio an apatibus cerebri existẽtibus in ꝓncipio possimus vti pharmacia solutiua. s. que exsoluẽdo euacuet. Uidetur q nõ per generalẽ cañ. aphoris. xxij. ꝑme particule: digesta medicari. ¶ Itẽ per aliũ cañ. generalẽ ꝑmo lib. Fen quarta. iij. c. Ubi dr cũ humor fuerit in mẽbro cõprehensus: nullo modo moueatur ante maturationez: vel donec maturẽt: ⁊ essentiã habeat aptã: sed quãdo humor apostemat tũc est in vno mẽbro cõprehensus: amplius simile videt de apatibus cerebri ⁊ aliorũ principaliũ siue nobiliũꝫ: sed in istis non vtimur pharmacia a principio ſm Hyppo. quarto re. acut. illo cap'o. Quecũq; phlegmatia hypocũdria ⁊c. ergo sic erit in apatibus cerebri. ¶ In cõtrariũ generaliter sumitur primo libro Fen quarta cap'o de cura apatũ: vbi dicit occultoꝝ apostematũ materia est minorãda phlebotomia ⁊ solutione vẽtris. Et ex generali ꝓcepto Hyppoc. secũdo aphor. aphorismo. xxix. Inchoatibus morbis: si quid videt mouẽduꝫ moue: amplius in apostemate lateris cõcedit Hyppo. ad minorandũ materiã elleboꝝ ⁊ felichiniũ: ergo eadẽ ratione in apatibus cerebri. ¶ Dicẽdũ q in principio apostematũ cerebri possimus quãdoq; vti pharmaco euacuãte exsoluẽdo: hoc ꝓbatur de mẽte Auicẽ. qui dicit q precedãt euacuationes scõm materiã.

d ¶ Et misce. ¶ Cõsiderandũ q in ista particula ponit cura partiũ ſm principiũ: nã in ꝓncipio apatuꝫ frigidoꝝ: lz vtamur frigidis ad repcutiẽdũ: tñ illa miscemus aliqbus calidis: vt resistat qualitati materiei: ⁊ ꝓprie ꝓcedẽte ꝓncipio: vt infra cap. de cura lithargie: dicit post duos dies a ꝓncipio sui: amisceat eis. s. oleo roſ. ⁊ aceto castor. põt etiã ista cura poni augmẽto: in quo competũt que repellant: ⁊ resoluãt: ⁊ ideo misce ⁊c. Malasce. i. hysopus ortulanus: vt supra in lra extra vel. i. thimus: cõpetit etiã que de materia minorãt: sicut gargarismata: si fuerit possibile: quia nõ timet de multitudine materie: q iam corpus ꝓuacuasti: ⁊ nõ timet etiã de pulmone: vt supra dictũ est. Et fortasse q nõ times plongationẽ ⁊ nõ est vehemens febris. Lastor. n. digerit has materias: vt lz. theorice vlt. ca. Unde infra cap. de lethargia. A. vtit eo fine scamonea: solũ ad alterãdũ: cum scamonea ꝛo ad euandũ: dixit ꝓprie patientes lithargiã: qa in melãcolica materia non eẽt tutus vsus eius ad digestionẽ. ¶ Aureus est põdus. z. ⁊ qñq; reperitur ꝛio. z. i. ⁊. ʒ. Et qñq; minus qꝫ ꝛio. z. ¶ Discernere hoc est extimatione.

e ¶ Deinde administra. ¶ Hic ponit curã magis procedẽte augmẽto: ⁊ in statu ⁊ declinatiõe. Et primo facit hoc. secũdo declarat quoddã ibi scda [Et sit administratio.] ¶ Cõsiderandũ circa primã partẽ: q dupliciter põt exponi littera: deinde post deinde scilz postqꝫ administrasti res fortiter resoluẽtes: vt sqllã: ⁊ castoreum administra maturãtia. i. digestiua in qbus sit mollificatio. i. lenificatio: ⁊ hoc ne resoluat subtile ⁊ grossum remaneat. ¶ Uel potest exponi: deinde scilz pcedẽte: augmẽto versus statũ administra maturantia. i. medicinas digestiuas materierũ frigidaruꝫ. Iste aũt habẽt virtutẽ subtiliatiuã ⁊ resolutiuã: ſm q ꝑdictuꝫ est illo. ʒ. supra, ¶ Digestiua ꝛo si materia fuerit ⁊c. Et hoc est qõ dicit deide scilz

Jacobus

humores augẽdo apostema. Sext⁹ est medicine leues humide sicut pruna aut poma cocta vel aque pisoruꝫ: vel porete de violarijs aut a triplicibus aut spinachijs: vel casia fistula mãna aut thamarindi sunt mistrande in cibando habẽtes apostemata cerebri cholerica ꝑcipue: vt assidue leniãt eoꝝ ventres: ⁊ feruorem sanguinis ac cholere cõpescant.

¶ In tertia dat nouẽ regulas super cura apostematũ frigidoꝝ cerebri i generali. Prima est: incipiendũ est ab eũone corporis ⁊ capitis in apostematibus frigidis curãdis vt in apatibus alijs cerebri. Et ad euacuãdũ ministrare debemus oleum de keruba. i. cathaputia malore ⁊ oleum amigdalarũ amararũ ⁊ pigrã ⁊ his similia de reliqs potiõibus notis et famosis cũ aqua radicũ ſm hanc formã. ℞. corticum radicuꝫ petro apij ⁊ feniculi ⁊ suoꝝ seminũ añ. ʒ. ij. fiat decoctio ꝛio vna sola dosi vel accipe tantũdẽ decoctionis radicum quã describit princeps duplici recepta gnti prima tractatu. ix. cap. ij. ⁊. iij. ⁊ in ea dissolue olei de keruba. ʒ. ij. olr amigdalaꝝ amararuꝫ. ʒ. iij. hierapigre gal. ʒ. i. ⁊. ʒ. fiat dosis: vel. ℞. pillularũ de asscciaret prius descriptarũ. ʒ. ij. ⁊. ʒ. dissoluant in. ʒ. v. aque de radicibus ⁊ fiat dosis: vel. ℞. benedicte. ʒ. iij. dissoluat in. ʒ. v. aque de radicibus ⁊ fiat dosis. Secũda est in ꝓncipio apatis cerebri frigidi contrari debemus ex apocrusticis. i. medicinis repcussiuis oleo rosato cui permisceatur subtiliatiua sicut sunt alhasce. i. hysopus hortolana aut thim⁹ ⁊ calamẽtum ⁊ castoreum ꝓprie ſm hanc formã. ℞. olei rosati. ʒ. iij. in quo cõtere folioꝝ hysopi ficce ⁊ calamẽti añ. ʒ. iij. castorei. ʒ. i. fiat vnguẽtuꝫ cum quo calefacto caput iunge. Tertia est post ℔ medicamẽ de oleo rosa. administra squillam vel in forma emplastri vel gargarismi ſm has formas ad incisionem ⁊ digestionem ⁊ resolutionez materie peccantis. ℞. squille. ʒ. i. tere ⁊ permisce cum. ʒ. iij. olei camomille super lentũ ignẽ cum quibus adiunge cere. ʒ. iij. ⁊ fiat emplastruꝫ quod extẽsum supra aluta calidũ capiti adhibe: vel fac gargarismũ si possibile sit ex succo squille vel ex aceto eius ℈ has formas. ℞. succi squille. ʒ. i. mellis. ʒ. ij. misceantur ad ignẽ ⁊ ꝛio quaq; vice gargarizandi dissolue i. coclear istius cõmixti cum duobus coclearibus hydromellis cath[illegible] gargarismum: vel cape vnũ coclear aceti squillitici quod dissoluatur [illegible] coclearibus

[illegible]omellis

ꝓcedãte augmẽto vſus ſtatũ: ⁊ hoc eſt in fine augmẽti: adminiſtra maturatiua: ⁊ medicinas digeſtiuas mãe frigidaꝝ in qb⁹ eſt mollificatio ⁊ reſolutio ⁊ ſubtiliatio. Sed tu diceres ſufficiebat dicẽ maturãtia. ¶ Dicẽdũ q̃ ꝑ⁹ us ẽt. A. ꝓceſſerat maturãtia: ſed q̃ iſta que approximant ꝓpe ſtatũ dbẽt eẽ digeſtiua: in reſolone potẽtiora: ⁊ ideo dixit mollificatio. i. reſolutio. Sed tu. d. q̃ in ꝓpa locutio ſit vocare reſolutiuũ mollificatiuũ: q̃ diſtincte ꝙnes ſunt. Quare A. ſic notauit. ¶ Dicẽdũ q̃ hoc fecit vt reſolutiuũ cum hoc ſit mollificãs. i. poꝛos dilatans vt mã bñ reſoluat. Et maxime coact⁹ fuit ad hoc q̃ ipe volebat q̃ tale digeſtiuum ḥret paucã ⁊vtutez reſumptionis. i. ꝙfortatiõis per ſtipticũ: vt reſolutio non poſſit nocẽ: q̃ ſtipticũ remouet reſolutiui grauamẽ. Et q̃ adhuc indigemus repcuſſiuo aliquo: ⁊ q̃ ⁊tus reſumptiõis ꝛ̃ria ⁊tuti aptionis poroꝛuꝫ. Ideo. A. exꝑſſit de mollificatiua ⁊tute: vt daret intelligi q̃ ⁊tus reſumptiua nõ tollat illã reſumptiõis ala: reſolutiõis ⁊ patet. Deide poſt illud. ſ. poſt finẽ augmẽti: ⁊ ſic in ſtatu: ⁊ apud ſtatũ. i. poſt ſtatũ: ⁊ ſic in declinatiõe adminiſtra mollificãtia. i. medicinas reſolutiuas: in qb⁹ fit mollificatio. i. poꝛoꝝ dilatatio. ¶ Cõſiderãdũ q̃. A. cũ intẽdit ad curã apatũ frigidoꝝ: volẽdo reſoluẽ mãm cũ ⁊tute reſolutiua: eſt vſus cũ mollificãtibus ⁊ poꝛos dilatãtibus: q̃ vapores groſſi mãe frigidaꝝ hoc maxime egẽt. ſ. vt poꝛi ſint lati. ¶ Cõſiderãdũ ſo: q̃ ꝛa que dicit apud vtraſq; res ſimul frigidas ⁊ calidas: põt duplr exponi: vno mõ apud vtraſq; frigidas ⁊ calidas res. i. poſt vſuz medicinarũ fridaꝝ ⁊ calidaꝝ: qbus vſus fuiſti: vtaris mõ mollificatiuis: et vult in hoc itendẽ: q̃ tu vſq; ad ſtatum fuiſti vſus ꝓio frigidis ⁊ ſtipticis ad repcuſſionẽ: poſtea calidis mixtis cũ illis fridis ⁊ ſtipticis que oia hẽãt aliquã ⁊tutẽ ꝛſtrictiuã poroꝝ: ⁊ hoc ꝓp repcuſſionem: que ſemp intẽdebat: licz maioꝛ in ꝓncipio: ⁊ minoꝛ vel nõ pura in augmẽto: mõ ſo in ſtatu remoueas: vel magis remittas iſta frigida: ⁊ ſtiptica: ⁊ vtaris rebus apiẽtibus poros magis: q̃ feceris vſq; tũc. Alio mõ põt exponi apud vtraſq; res calidas ⁊ frigidas. i. ſiue mã ſit calida ſiue frida. Et q̃ in quacũq; mã eſt vtilis mollificatio: q̃ tu itẽdis magis ad reſolonẽ: licz ſit magis⁹ neceſſaria in mã groſſiori q̃ in ſubtiliori ⁊ ſm hoc iſte can. eſt cõis cure apatum frigidoꝝ ⁊ calidorum.

a ¶ Et ſit adminiſtratio. ¶ Hic declarat q̃daz: ⁊ põt duobus modis exponi: ſm q̃ ꝛa ſuꝑior. ¶ Ad cuius declarationẽ vꝫ ire: dixerat eniz q̃ in mã tam calida q̃ frida cõpetit vſus mollificãtiũ. Vult igit oſtẽdẽ quo uerſimode in vtraq; ⁊ dicit q̃ tu debes adminiſtrare mollificantia ⁊ frida integre. i. ſimul. ſ. in mã calida ⁊ reſoluẽtia: ⁊ ſtiptica in frigida: ⁊ hoc eſt q̃ dicit. Et ſit adminiſtratio ſu. in materia calida fridoꝝ mollificãtiũ integre. i. ſimul ⁊ ſu. ſit adminiſtratio in mã frigida: reſoluẽtiũ ꝙfortatiuoruz ſ. ſimul ex emplris. i. ſiue ſint emplaſtra ſiue embꝛoce ſiue vnguenta. Sed tu. d. iſta expoſitio ꝺdicit ꝑmiſſis: nã dictũ eſt q̃ mollificatiua multũ ꝙuenit in apatibus frigidis: ⁊ tũ hic appꝛopꝛiat ea apatibus calidis. ¶ Cõſiderãdum ꝓp ſolutionẽ eius: q̃ effect⁹ mollificantis medicine: qui eſt poꝛoꝝ dilatatio: nõ plus ꝙuenit in mã calida q̃ in frida: imo plus ꝙuenit in frigidis mãebus: vt dictũ eſt: tũ reſolutiuũ quo vtimur in materijs calis eſt remiſſius: vt camomilla mellilotũ: ⁊ anetũ ⁊ filia: ⁊ ideo ḥz plus nom molliti q̃ veri reſolutiui: ⁊ ipm oꝛ miſceri cũ frigidis in augmẽto: ⁊ ſtatu: ꝓp timorẽ curſus ⁊ q̃litatẽ materieruz: ⁊ forſan in declinatiõe ſi timeꝛ de materierũ inflãmatiõe: ⁊ ideo dixit frigidoꝝ mollificãtiũ integre. Sed tu diceres ſupꝛa eſt vſus Auic. in apatib⁹ calidis: oleo camomillino ſolo. ¶ Dicẽdũ q̃ illud raro eſt: vel exponaꝛ ſolũ. i. ſine aliquo alio reſolutiuo nõ tñ ſolũ q̃. ſ. ſine aliquo frigido: vt roſ. ⁊ ſikibus. ſed reſolutiuum quo

proprie ⁊ acetum eius faciendo emplaſtrum aut gargariſmũ ſi fuerit illud poſſibile. Et fortaſſe ſument in potu caſtorei duas tertias aure: ⁊ proprie patientes lethargiam: deinde adminiſtra maturatiua in quibus ſit mollificatio ⁊ parum reſolutionis de quibus predictum eſt. Deinde poſt illud ⁊ apud ſtatũ ad-

miniſtra apud vtraſq; res ſimul fridas ⁊ calidas mollificãtia. ¶ Et ſit[a] adminiſtratio frigidoꝝ mollificantiũ integre ⁊ ꝙfortatiuoꝝ reſoluentium ex emplris ⁊ aquis ⁊ oleis. ¶ Et ſcias[b] q̃ ois qui cõqueritur de egritudine frigida in capite ſuo nocet a vino et mora in balneo. ¶ Et omnis[c] qui habet egritudinẽ in

mixta cũ medicina ꝙfortatiua: ⁊ ratio eſt: q̃ in ꝓncipio pura frigida ꝑit cõpetere: ſimiliter mollificatiua medicina eſt debilis operationis reſpectu reſolutiue: ⁊ ideo põt pure adminiſtrari ſine ſtiptico: vel cuz valde modico cum nõ timeat de operatione ſua ſup virtutẽ: ſed reſolutiuũ verũ q̃ eſt fortis operatiõis: vnde timeꝛ de debilitatiõe oporꝛet q̃ miſceat cuz cõfortatiuo. i. cũ ſtiptico: ⁊ hoc eſt q̃ dicit: ⁊ reſoluẽtiũ cõfortatiuoꝝ. ſ. ſimul ſu. fit adminiſtratio. Sed diceres tu: etiã cũ frigidis repcuſſiuis miſcemus ſtiptica: in qbus ſunt frida ſtiptica: vt oleũ roſ. onfancinũ. ¶ Dicendũ q̃ illud ſtipticũ eſt ad repcutiẽdũ: ⁊ nõ eſt ad ꝓhibẽdũ defectũ virtutis poſſibilẽ induci a frida medicina: vel a mollificatiua. tertio mõ põt exponi: vt dicaꝛ ſiue repercutias: ſiue reſoluas ⁊c. vtaris in forma emplaſtri embꝛoce vnctionis: ita q̃ modo vno ⁊ modo alio: ⁊ nunq̃ ceſſes.

b ¶ Et ſcias. ¶ Hic ponit duos can. Dubitaꝛ de ꝓio can. q̃ nõ vꝫ verus: q̃ vinũ digerit ſemicrudos ḥũores: vt. iiij. de re. ſa. ¶ Amp. vinum coagulata doſſoluit: vt in ꝓmẽ. xi. apho. vi. ꝓticule. Dolores oculoꝝ: hec aũt oia ꝙueniunt in fridis humoꝛib⁹. ¶ Amp. in epilepſia ꝓcedit infra et in paraliſi ⁊ in multis fridis egritudibus capiti. ¶ Itẽ ꝓmo ꝓti. ix. cap. ſi ſoda eſt frida ſine febꝛe: exhibeaꝛ ergo bonũ vinũ. ¶ Dicendũ q̃ ille qui ꝙqueꝛiꝫ de frida egritudine capitis: vel ḥz egritudinẽ imaterialẽ: ⁊ ſic vinum ꝓfert: ⁊ nõ eſt ꝑmo de illo hic: vel ḥz materialẽ egritudinẽ: ⁊ tũc: vel eſt multa mã cũ repletiõe totius: ⁊ cruda: ⁊ etiã nõ ꝓfert in hoc caſu: imo nocet vinũ: q̃ mãm agitat: ⁊ ⁊ſus caput mouet eam: vel eſt pauca materia: ⁊ iam digeſta: vel nõ multum cruda: ⁊ tũc vinum põt cõferre. ¶ Ad denotandũ igitur egritudinez capitis frigidã de materia multa ⁊ cruda cuz totius repletione: dicit Auicẽ. ois qui ꝙqueritur: ga quaſi ſemper eſt querelouſus ꝓpter multaz coꝛporis repletionẽ: ⁊ iſti ex vino ſunt in periculo apoplexie: ⁊ iſtis eiſdẽ nocet mora in balneo: quia materiã repletionalem crudã agitat. ¶ Ad ꝛtraria patet ſolutio. Alij tamẽ ſunt qui dicũt: q̃ vinũ eſt duplex. ſcilz potẽs vaporoſum: ⁊ illud nocet: ⁊ aliud eſt debile: ⁊ illud non nocet: hic ſermo eſt rudis ſatis.

c ¶ Et omnis qui. ¶ Dubitatur q̃ nõ videtur verũ. primo q̃ in apoſtematibus calidis vtimur frigidis actu: ⁊ tamẽ illa apoſtemata poſſunt eſſe in pãniculis: amplius Galie. nono terapẽtice. vij. cap. docet heriſipilã intrinſecã cuz aqua frigida curare. Amplius infra ca. de cura frenetis: cõcedit eã: ⁊ cõcedit res infrigidatas cũ niue: dicendũ q̃ ſi ſermo ille eſt ꝓtinuus: facile eſt reſpõdere. Unde dicatur q̃ loquiꝫ de egritudine frigida: ſi enim qs ḥabet frigidã egritudinẽ in pãniculis tunc nocetur vehemẽter a frida aqua: q̃ nocet ex natura pãniculoꝝ: ⁊ ex natura materiet ſiue iſta aqua extra applicet ſiue iterius. Alio modo poſſumus dicere: q̃ in q̃cũq; paſſiõe materiali ſiue calida ſiue frigida que ſit in pãniculis aq̃ frida nocet ḥz plus in materia frigida q̃ calida: ⁊ dico aqua frida frigidis

vel medicinaꝝ frigidoꝝ ⁊ calidoꝝ: etiã debes vti mollificatiuis. Vult igitur oſtẽdẽ: quo vſus medicinarũ frigidarũ ⁊ medicinarũ mollificãtiũ põt eẽ diuerſus ab vſu medicinarũ reſolutiuarũ: ⁊ dicit q̃ adminiſtratio frigidoꝝ. i. frigidaruz medicinarũ ſu. que cõuenit in ꝓncipio: ad repcutiẽdũ ſu. ⁊ mollificãtium ſu. que ꝙuenit ad dilatandũ poros: ſit integra. i. nõ

Jacobus

hydromellis ⁊ ifirmo potrigas actu calidũ ad gargariz̃ãduz. Modũ vo quo fit acetũ ſqllitici ꝙueniens q̃ntip⁹. trac. vi. c. viij. Signãter h oꝛ ſi fuerit illud poſſibile q̃n ⁊tutes ſenſus ⁊ mot⁹ ſepe in lethargeis ſũt ita ſopite q̃ gargariſmata ꝙducẽ neſciũt. Quarta eſt patientes h apa forte in potu ſumet duas tertias aurei vnius puta. ʒ. i. caſtorei ꝛtriti cũ. ʒ. iiij. hydromellis aquoſi ꝓpe lethargici. Forte dicit q̃ lethargici q̃ñq; neq̃unt trãſglutire potũ: ⁊ ſi itromittaꝛ in os ipoꝝ ꝙducẽ neſciũt: ſed q̃ñq; redit per os aut per nares ⁊ q̃ñq; ei⁹ pars tracheã arteriã itrãs egrũ affligit. Et ſi affuerit febꝛis plurimi caloris: tũc nõ eſt tutũ dare egro in potu dictuz caſtoreũ. Quita eſt poſt ꝑdicta ſũt admiſtrãda maturatiua qb⁹ inſit vi⁹ mollificãdi cũ q̃dã modica reſolone de qb⁹ dcñ eſt canone. iiij. ꝑticule poris ⁊ in. iij. pte iſti⁹ capli. §. illo. Digeſtiua ⁊o: ſi mã fuerit phlatica aut melica ſunt mres medicinaꝝ que in eius digõne admiſtrant in qbus eſt ſubtiliatio ⁊ icifio ⁊ reſolutio ⁊c. Sexta eſt poſt hoꝝ maturatiuoꝝ admiſtratione iſtãte hora ſtatus vel approꝑinquãte ſunt admiſtrãda mollificãtia apud vtraſq; res ſimul calas ⁊ fridas per q̃s itellige vel mãs apatũ cẽbri vel medicias q̃ eis adhibẽt ſic magis inuit regula ſbſeq̃ns. ¶ Et circa h attende ꝓio q̃ materie fridoꝝ apatũ ſicut lethargie q̃ñq; hora ſtat⁹ ſunt multũ calide ꝓp ꝓcedẽtes putredinẽ ⁊ febꝛem: vñ tũc ꝙuenit adhibẽ aliq̃ mollificãtia fride nature ſaltẽ cũ calidis ſicut maluas violas. ¶ Attẽde ſo q̃ per mollificãtia ꝓnceps h itelligit medicinas illas que poros ⁊ cutẽ leniũt ⁊ dilatãt ⁊ facilẽ reddũt ſupfluitatũ expulſionẽ ſub his latẽtiũ. Juxta illud ꝓncipis. ij. can. trac. i. c. iiij. Mollificatiua ſo eſt medicia cuius ꝓpetas eſt vt ponat eſſentiã mẽbꝛoꝝ ḥñtiũ ſpiſſos poros leniorez caliditate ⁊ humiditate ſua: ⁊ accidit ex hoc vt pori fiãt latiores: ⁊ expulſio ſupfluitatũ que in eis ꝓtinent facilioꝛ ſicut emplm de aneto ⁊ ſemie lini. Septia eſt ſit adminiſtratio circa horã ſtatus in his apatib⁹ medicinaꝝ frigidaꝝ mollificãtiũ integre ſine q̃cũq; repcuſſione ⁊ reſoluẽtiũ ꝙfortatiuorũ ſecũ pmixtoꝝ ex emplaſtris aqs ⁊ ex oleis. Et in hac regula ꝑmo innuit ꝓnceps q̃ mollificãtia in ſtatu adhibenda ſiue frigida ſint vt malua biſmalua: ſiue calida ſicut fenugrecũ ſiue vicina ſint tẽperamẽto vt medulle oſſũ cerui vel vituli ⁊ axũgie anſeris galline aut caponis debẽt eẽ in-

De partibus

tegre mollificãtia ſine ſtipticitate vel repcuſſione. ¶ Scõo innuit q̃ his miſcẽda ſunt ꝙfortãtia cerebꝛũ ſicut anthos ſaluia pp cuſtodiã mẽbꝛi ꝓncipalis ⁊ ⁊tutũ ipſius. Tertio q̃ ipſis adiũgẽda ſunt reſolutiua que mãz dicti apatis tã ꝑmaturatã reſoluẽdo minuãt: ſicut camomilla aneti ſemẽ calamẽtũ ḥyſopus vel caſtoreũ vel colũbi fimus vel ſemẽ ſinapis. Quarto q̃ iſta miſtrari põt ſub formis aq̃rũ vel vnguẽtoꝝ vel emploꝝ. Aquarũ qdẽ ſic. ℞. maluaꝝ fioꝝ camomille calamẽti anthos añ. ℥ß. i. bulliantur in lib. ij. aq̃ fontl mũde: deide fomẽtet caput ex hac aq̃. Oleoꝝ vo ſic ℞. oleoꝝ violati ⁊ camomille ⁊ laurini ⁊ anetini ⁊ de caſtoreo añ. ʒ. i. miſceaꝛ ⁊ cũ eis calidis inũgatur caput. Emplaſtroꝝ aũt ſic. ℞. ſemis lini ℥ß. i. floꝝ camomille anthos añ. ℥ß. ʒ. oleoꝝ de caſtoreo ⁊ de camomilla añ. quartl. ʒ. cere q̃rtl. i. miſceaꝛ ad ignẽ cera ⁊ olea ⁊ addaꝛ alia ꝑuſ trita ⁊ fiat emplm qd ſup alutã extẽſum calidũ capiti ſupponaꝛ. Octaua eſt ois ille ifirmus a vino ledit iteri⁹ ſumpto ⁊ mora ⁊ balneo qui ꝙqrit de egritudine frida in capite ſuo: vt de epilẽtia vel ⁊tigine vel ſoda frigida. Et id itellige de vino vinoſo ⁊ ꝑcipue ſi purũ bibaꝛ: naz q̃libet tale vaporoſuz exñs ⁊ fumoſum plurimũ replet caput fumis ⁊ vaporibus ⁊ ḥũoꝛes cõmouet q̃ in capite latẽt maxime ſi deꝛ ante purgationẽ ⁊ in ꝓncipio vel augmẽto morbi. Sed vina debilia ſubtilia aquoſa vt vina louanij vel riparie ſõme nõ ledũt cerebꝛũ fumis ⁊ vaporib⁹ q̃ vini robur deeſt eis penitus ⁊ exꝑimẽto frida eſſe cõꝛobant. Sed q̃ñq; ledũt neruos ⁊ cerebꝛũ q̃ñ acetoſant q̃ſ ſepe cõtingit in ſtomacho debili. Et ſicut vinũ vinoſum forte replet caput fumis ⁊ vaporib⁹: ſic mora in balneo multe caliditatis ſiue ſit aereũ q̃ſ ſtupha dr ſiue ſit agueuz q̃ſ vocaꝛ tina: nã cõmouet ḥumoꝛes totius coꝛporis ebullire facies ⁊ ſurſuz effumare maxime q̃n ſit ante purgationez ⁊ digeſtionẽ materie peccãtis coꝛpis ⁊ capitis. Mona eſt ois habẽs egritudinẽ in velaminbus cerebꝛi ⁊ ſolutionẽ cõtinui vel apoſtema in reti mirabili vel in dura aut pia matre ledit ab aqua frigida in capite ſuo vehementer. Et hoc intelligi tripliciter poteſt. Uno modo q̃ vehementer leditur in capite ſuo ab aqua frigida ſiue in potu detur ſiue actu frigida capiti ſuperponaꝛ: ⁊ vtrũq; verum eſt q̃: frigus aque neruoſis mẽbꝛis ⁊ pãniculoſis eſt inimicuz cerebꝛũq; of-

tate vehementi. Unde exponatur aqua vehementer frigida: & ratio est quia frigidū est inimicū neruis: etiā prohibet materierū resolutiones et congelat: sed si non esset frigida vehementer non sic noceret. Sciendū tamē q regulariter hoc est verū. Irregulariter tamē & coacte propter multā sitim possemus vti frigida aqua: bibendo & extra ponendo: & infrigidando vnguēta cū ea: sicut etiā coacti vtimur quādoq; opiatis & stupefacientibus: ex quibus cessant contraria.

a ¶Curationes autē.] ¶Superius Aui. posuit can. curationis egritudinū mālū: in quibus innuit curam malarū cōplexionū cum materia. Hic ponit can. curationis malarū cōplexionū sine materia. & p̄mo calide. secūdo frigide. tertio addit can. ibi secūda] Qđ si est malicia cōplexiōis frigide] ibi tertia] Et oportet vt scias.] Prima in tres. p̄mo ponit curaz male cōplexionis calide sine materia: innuēs de mala cōplexiōe calida. & sic secūdo ponit curam calide & humide. tertio pōit can. cōmunem. ibi scda] Qđ si nō] ibi tertia] Et opz quidē.] Prima in qnq;. p̄mo ponit curā per emplastra & epithimata frigida. secūdo ponit moduz vsus illoz. tertio ponit curā per odoramenta: & caputpurgia. quarto per dietā. quinto per aeris rectificationez. ibi secūda] Et oportet] ibi tertia] Et ex eis] ibi quarta] Et fint cibi] ibi qnta] Et sternātur] ¶In tota p̄ma parte nihil aliud facit: nisi q enumerat multa infrigidātia caput calefactū sine materia: & innuit hoc cū dicit calide solū. i. sine materia. Et inquantū inter istas res

velaminib⁹ cerebri leditur ab aqua frigida in capite suo vehementer. ¶Curationes autem[a] malicie complexionis calide solum fiunt cum eo in quo est infrigidatio ex herbis & oleis frigidis in frigidatis sicut oleum rosatum & nenupharinum & violatum. Et elegantius illis est oleum rosatum & oleum de seminibus cucurbite & oleum de seminibus lactuce & oleum de seminibus papaueris: et fortasse vtuntur oleo de semine iusquiami cum vehemens est dolor. Et melius ex istis oleis est cuius radix expressa ē ex oliuis que cruditati attinēt nō salitis & folia eius in quo create sunt multiplicantur et est recens. ¶Herbas vero et que herbarum cursu incedunt nosti omnia. Et ipse quidem sunt sicut lactuca et portulaca et rasura cucurbite & que sunt illis similia: & erunt folia nenupharis & vga pastoris: & semperuiua & aqua citruli & cucurbite & sanich hordei cuz aceto & aqua rosaruz & cāphora & sandali & acatia & linimentū cum oleo rosato & aceto. ¶Et nō pertranseat illud vsq; ad ea in quibus est vis narcoticandi & congelandi spirituz nisi propter vehementem necessitatem. Inquiūt & non oportet vt acetum sit vehementis acuitatis & vinositatis: naz in ipso existit nocumentum. Et ex eis quidem sunt muscilago psilij cum aceto et aqua coriādri & folia eius. ¶Et opz[b] vt alienes hec ēplastra et epithimata a multa infrigidātia sunt & humectātia. Intantū ponit curā malicie cōplexionis calide & sicce. ¶Cōsiderandū q ex quatuor cōmēdat ista olea: quibus vtimur. Primo q radix. i. oleū ex quo fiunt sit ex oliuis imaturis: qz magis infrigidat & confortat. Scdo q non saliant: qz si poneretur cū eis vel cū oleo sal. non sic infrigidaret. tertio q arbor vnde colligūtur olive fit frondosa: quia tale oleuz etiā est frigidius: qa olive erunt minus vigeste: ppterea qa oliue non ita cale fiunt a sole. quarto q oleuz non sit antiq̄tum: neq; illud ex quo fit neq; oleuz constructum.

¶Cōsiderandū Sauic. dicit ira exterior est hordeuz fractū &c. intellige q prope dicitur Sauic. quando hordeū est collectū immaturum. ¶Inquiūt scilicet Serap. primo practice sexto capitulo & causa huius est: qz intentio nostra hic est in frigidatio: acetum autez valde acutuz & vinosum calefaċ aliqualiter. Unde dicit ibidē Serap. nō est necesse vt sit acetū acutuz scilicet valde: quoniaz in eo est caliditas quedaz: immo oportet vt sit acetosum valde & sumptuosum acutum.

b ¶Et oportet. ¶Dubitatur qa Auicē. videtur sibi cōtradicere: quia primo dicit q hec iuuāt cerebrum ex via cōmissure coronalis: quia scilicet ibidē possunt penetrare & non posterius: vt supra dictū fuit ex intētione Salie. xij. theorice: & postea dicit q si approximent parti posteriori timet: ne puenīāt ad cerebrū: ergo innuit q posterius approximata etiā intus penetrant: amplius ita dicā: q anterius approximata etiā nocēt: qz a parte anteriori oriunt

Jacobus

fendit. Alio modo q vehemēter ledit ab aqua in capite suo idest solo capiti deforis adhibita sic q frigus eius vsq; ad panniculū lesum peruenit at. Et in istis sensibus istud aduerbium vehementer refertur ad hoc verbuz leditur. Tertio modo q in capite suo leditur ab aqua vehemēter frigida maxime si talis capiti applicetur & ibi diu stet.

Curationes autem malicie. ¶In hac octaua parte primo agit de cura male cōplexionis calide cerebri. Secundo de cura frigide eius: ibi] Quod si est malicia.]

¶In prima particula primo agit de cura male cōplexionis cerebri per olea. Secundo per herbas aquas & similia: ibi] Herbas Vo] Tertio de modis & partibus capitis qbus apponēda sunt hec remedia: ibi] Et nō pertrāseat] Quarto de cura eius per odores & caputpurgia: ibi] Ex eis etiaz] Quinto per cibos: ibi] Et sint cibi] Sexto per stramēta in camera infirmi: ibi] Et sternantur] Septimo in speciali de cura male cōplexionis frigide cum humiditate: ibi] Quod si nō] Octauo de prohibitione quorūdaz motuū in hac cura: ibi] Et oportet quidem.]

¶In prima particula dicit primo q curationes male cōplexionis calide soluz fiunt per id quod infrigidat ex herbis & oleis natura frigidis et actualiter infrigidatis vel cum niue vel cū aqua frigida: vel cum repositione ipsaruz in loco frigido. Et intellige per malam cōplexionez calidā soluz vel malam calidā absq; lapsu in passiuis vel malā calidam sine materia a qua dependeat. Secundo explificans de oleis primo tria nominat qua sunt familiariora infrigidationis. Primū est oleuz rosatū quod actu frigiduz fronti & tēporibus & capiti adhibeatur. Secundū est nenupharinū quod proprie cōpetit supercalefactioni cerebri cū siccitate & vigilijs nimijs. Tertiū est violatū quod etiaz conuenit calori excessiuo cuz siccitate & vigilijs nimijs. Tertio cōparans inter hec olea dicit q elegantius illis idest prestātius iter hec est oleuz rosatū in casu presenti: quia cū sua infrigidatione plus cerebruz cōfortat & mitigat dolorē & humoz ascēsum causa doloris ad cerebrū prohibet. Quarto refert tria olea plus infrigidantia cerebruz predictis. Primū est oleum de semibus cucurbite: de quo dicit Mesue distinctione vltima antidotarij q confert febribus inflāmationuz & omni inflāmationi. Secundū est oleum de semibus lactucarū: de quo dicit Mesue ibi q valet sicut oleuz papaueris & fit sicut ipsum. Tertiū est oleum de semibus papaueris quod plus infridat duobus predictis: sicut oleum de semibus lactucarū plus infrigidat oleo seminū cucurbite. Et de papaueris oleo dicit Mesue q confert febribus & sahare idest vigilijs imoderatis. Quinto dicit q supercalefacti in cerebro forte vtuntur oleo de semibus iusquami cum vehemens dolor calorez associat: narcoticū enim est dolorē sedans & somnū prouocans. Fortasse dicit q narcotica cū sensum mortificent non debent apponi radici sensuū scilz cerebro nisi magna vrgente necessitate. Sexto dicit q meliora ex his oleis ad presentē casum sunt hec quorū radix seu materia puta oleuz oliuarū ex quo cōponūtur expressa fuit ex illis oliuis que cruditati attinent idest nō perfecte maturate fuerūt neq; salite & folia arboris in qua nascebantur multiplicata sunt ipsis oliuis aduersus solem vmbrā facientia: & est harū oleuz recens non vetustū: per hec enim quatuor frigidius redditur & cōfortatius oliuaruz oleū. Sunt autē quedā de predictis oleis quoz materia est oliuarū vt olea rosatū & violaceum & nenupharinū: alia absq; hoc fiūt vt oleuz de papauē ex semie eius fit per expssionē.

¶In secunda refert. xvi. medicinas infrigidatiuas quarū maior pars de genere herbarū est que simul admiscez cōponi possunt vt sint fortiores in infrigidando sm has formas. Re. lactuce portulace aā. Mo. ij. rasure cucurbite & consimiliū sicut cucumeris melonis citruli aā. ʒ. ß. conterantur simul & extendātur inter duas telas & actu frigida fronti & tēporibus et prore superponātur. Uel exprime succos predictoz omniū quibus adde aceti partē. xij. & in his intinge findonē aut pānos lineos subtiles & adhibe vt prius. Secunda forma est. Re. foliorū nenupharis virge pastoris et semperuiue aā. Mo. i. contere & applica inter duas telas. Uel exprime succos & reiectis fecibus hoz capiti adhibe sicut priores cū. xij. parte horuz aceti & dicūt quidā q vga pastoris est cardo fullonū vel ei silis: sed Jaā. in synonymis ait virga pastoris poligonia grece sanguinaria corrigiola centinodia geniculata proserpinata policarpos idē verū sanguinaria cōmuniter dicitur de bursa pastoris: & corrigiola volubilis minor cōmuniter dicitur. Tertia forma est hec. Re. aquarū citruli & cucurbite aā. li. i. sanich hordei idest hordei fracti cū multa aqua. ʒ. i. vel farine hordei subtilis tantūdē aceti ex vino quarti. ß. misce & lini inde frontē & tēpora cuz prora capitis. Quarta forma est hec. Re. sandalorū rubeoz & acatie aā. ʒ. ij. cāphore. ʒ. ß. terātur & incorporent cū lib. ij. aque rosarū actualiter frigide & inde epithimentf frōs tēpora & pra. Quinta forma est hec. Re. olei rosati de oliuis & rosis nondū maturati. ʒ. iiij. aceti. ʒ. ij. pmisce agitando & lini inde frontem tempora & proram.

¶In tertia particula primo agit de mensura & modo infrigidationis capitis. Secundo de qualitate aceti: ibi] Inquiūt] Tertio de tribus infrigidatiuis capitis ante omissis: ibi] Et ex eis] Quarto de partibus capitis qbus apponenda sunt & qbus non dicta infrigidantia: ibi] Et opz.]

¶In prima particula dicit q infrigidatio capitis pertrāsire non debet vsq; ad narcotica & congelātia spirituz cerebri: nisi ad hec compellat necessitas vehemens: vt ardor maximus doloz intensus & vigiliaruz instātia propter quos timetur attractio humorū ad partes cerebri cuz apostemate & alienatione de morte suspectis.

¶In secūda dicit quosdam dixisse q illud acetuz quod permiscetur medicinis frigidis ad infrigidationez cerebri nō debet esse vehementis acuitatis nec multe vinositatis: vt id quod factuz est ex vinis hispanie: vel ex vinis grecis aut maluaticis ardentibus fumosis: quia aliquid retinēt de calore vini & vltra hunc aliū acquisiuerunt ex putrefactione: sed eligi debet ad hanc intentionez acetuz debile pauce acuitatis & vinositatis quale est illud qđ fit ex vino gallie remisse vinositatis: nā tale permixtuz medicinis frigidis simul confrigidat.

¶In tertia dicit primo q ex medicis infrigidatiuis cerebri est muscilago psilij cum aceto sm hanc formam. Re. muscilaginis psilij recenter extracte a semine psilij quarti. i. agitetur diu in scutella cum quarti. ß. aceti de vino & actu frida superliniatur fronti & tēporibus & prore capitis: nā muscilago hec frigida & humida est in secūdo gradu vt ait Mesue. Secundo dicit q aqua coriandri fit est ex infrigidantibus cerebrū siue distillata fit ex coriandro humido siue simplex aqua decoctionis coriādri humidi: sed hoc non est certuz: nam cōtrouersia est iter antiquos medicine auctores de coriādro si calefaciat vel infridet. Refert Serapion in aggregatore a Salie. q virtus eius prima est virtus calida & secūda virtus est que abstergit & resoluit. Et illic refert a Diascoride q est friduz: & q vult in hoc certificari videat in libro suo: dixit habet virtutē frigidaz: & ideo quando fit emplastrū cuz eo & pane aut cū sanich curat erisipilā & formicā. Et princeps secūdo huius capō de coriandro ait. Ego autez dico q iam testificati sunt frigus eius ruffus & archigenes & alij ab eis. Natura frigidū est in fine primi vsq; ad secundū siccuz in secundo: & paulo post dicit. Apud me vero siccū est declinans ad caliditatē paruā. Et paulo post querit si non est frigiduz propter quid oportet vt si multitudo succi eius interficiens cuz infrigidatione: res ergo dubia est. Tertio dicit b q coriandri folia viridia sunt etiā ex illis que infrigidant caput si cōtundantur &

De partibus

multi

fronti

multi nerui sensitiui mobiles valde. ¶Dicēdū q ꝑmo.A.hic est de emplastris ⁊ vnctiōibus ⁊ cēbrocis fridis:qō appet qz dicit hec emplastra:⁊ vult inuē cām gnalē ⁊ cām spālē:pp quas debēt approximari añriori ptī s.in loco cōmissure coronalis:⁊ has duas cās innit cū dicit non iuuat:vt dicamus nō iuuat:q: nō penetrāt pp ouricīē ⁊ dēpsitatē:ꝛ añrius iuuat: ⁊ ista cā ētia fuit posita supius:⁊ est gnalis ad medicias calidas ⁊ fridas vt Gal. ponit in li.ij.iij. trac.alia cā est vt dicam⁹ nō iuuat: qm̄ pōt nocē si approximēt pti posteriori.Et rō est:q: aut penetrāt aut nō:si non penetrāt g̃ frustra est tua opatio. Si āt penetrāt:cū cerebrū ibi nō sit grossum pulposū ⁊ sit ꝑn̄ nuche ⁊ reliquoꝝ neruorum:timet de nocumēto:qō nō timet in pte añriori:non igit.A.vult absolute ponere q penetrēt:sed vult q si penetrēt timetur ab eis:⁊ hoc est qō dixit pp ꝑsumptuosos: qui dicūt ego ponā ibi fortiter frigida:mixta cū rebus dātibus penetrationē:⁊ faciā illaꝝ pseuerare sup loco. Vult g̃ Aui.q tu nō sis audax.B. Sed dicetes:pone q alicui incipiat apa calidum in pte posteriori cēbri:qro vbi apponemus repcussiua.¶Hic caderet ꝓsideratio:tñ sequēdo ꝓsiliū.A.vī q melius sit q infridatio ad locū illū ueniat per viaꝫ cōmissure coronalis:⁊ B q: nō est timor de neruis:silr q: totū cerebrū in frigidatū ⁊ stipticatū a se toto pōt māꝫ repellē:ꝫ apponēdo posterius timet de neruis:⁊ forsan q mā transibit ad reliqs ptes cerebri nobiliores posteriore:q si accideret posteriori cēbro:magna inflāmatio:⁊ estimatio tua iudicaret:q subito ptē illā opꝫ vehemēter infrigidare:⁊ in hoc plus eligis nocumētū neruoꝝ:qꝫ mortē quā credis seq:⁊ cum hoc estimas q mā dispget:⁊ nō mouebit ad reliqs ptes cēbri:vico tūc q potes infridātia posteriori capiti apponē:⁊ totū B est estimatiuū iudiciū. Ad ꝝria ꝑ solutio. a ¶Ex eis.¶Hic ponit curā per odoramēta ⁊ caputpurgia.Et sint cibi ex lētibus:q: fride ⁊ phibitiue vapoꝝ stiptice ⁊ salsis.i.facti salsis forsan:vt cito descēdāt vel salſ.i.ꝑditis qbusdā cū sale oliue.Et faseolis et alīes:si ꝓueniūt faseoli:est qr generāt phlegmaticū ⁊ grossuꝫ chimū:vt ij.cañ.⁊ forsan q ꝺꝫ misceri cū hordeo fracto chrysolocāna.i.attriplice.

posteriore cerebro quod est neruorum origo:hec enim non iuuant cerebrum nisi ex via commissure que est in syncipite ⁊ cōmissure coronalis:ex via autem posteriōris cauenduꝫ est ne perueniat ad ipsum cerebrum ⁊ corrumpat ortū neruorum. ¶Ex eis[a] etiam quibus fit curatio est vt olfaciāt odores frigidos et fiat eis caputpurgium sicut cuꝫ istis oleis ⁊ expressionibus.Et sint cibi ex lentibus ⁊ salsis ⁊ ex faseolis ⁊ hordeo fracto ⁊ spinachijs ⁊ chrysolocāna ⁊ ciceribus fractis et que illis sunt similia. ¶Et sternantur[b] iste herbe ⁊ folia in mansione eius:ita vt sit in domo in qua strati sunt rami infrigidantes. Et quādoqꝫ precipitur vt in ea sint species ozimi scebesabzam ⁊ folia alcāne. Et existimo quod rectius est vt sit propinquū in eo scebesabzā quod est aspsum aqua frigida.Et similiter iuuant euꝫ fructus fridi ⁊ glaties ⁊ aque copiose. ¶Nō si[c] non inueneris cum caliditate siccitatem:sed humiditatem absqꝫ materia et hoc valde parum est in egritudinibus cerebri:tunc facies epithimanda est ex aquis fructuuꝫ in quibus est stipticitas quemadmoduꝫ diximus:⁊ precipue in principio apostematū calidorū. ¶Et oportet[d] quidez vt oēs isti prohibeant a motibus animalib⁹ ⁊ intrinsecis ⁊ ab agitatione pupille in suis aspectibus ⁊ alienentur ab aspiciendo colores ⁊ picturas:⁊ sikiter eoꝝ auditus regantur. hitvapores:⁊ iō oportet qñqꝫ apponē odorifera calida ad illoꝝ resolutionē ⁊ ad cerebri ꝓfortationē:⁊ ideo ꝑcipit vt in ea s.māsione sit sebzā et est spēs ozimi:et folia alcāne qz resolutiua ē licet sit frida ⁊ ficca:sed ne calor ozimi posset inflammare: ideo oportet q in eo:scilicet stramento siue strato sit propinquū alsebzā idest ozimum aspersum aqua frigida vel aspsum: quia optimū est aspersum siccuꝫ:⁊ ideo oportet q temperetur aqua frigida. ¶Iuuant eum fructus ⁊c.scilꝫ strati in domo ⁊c.

c ¶Quod si non.] ¶Innuit Aui.ex modo loquēdi q iam posuit curam male cōplexionis calide ⁊ ficce. Unde ponit curaꝫ calide ⁊ humide:que raro reperitur sine materia:quia cerebrū peccans in humiditate vel statim aggregat materiaꝫ:vel vt plurimū sua humectatio est a materia humectante. Cura igitur est cum frigidis et siccis:quibus etiam vtebamur ad repercussionem in principio calidorum apostematum.

d ¶Et oportet quidē.¶Hic est cañ.cōmunis in omni mala cōplexione calida:qz in ea est timor de inflāmatiōe ⁊ tractu materierū:⁊ per cōsequens de apostematione.¶Oēs igit scilicet habētes malā cōplexionē calidā ꝓhibeātur a motibus animalibus idest a motibus voluntarijs corporeis:⁊ intrinsecis: idest ab accidētibus aie vel idest motibus virtutuꝫ imaginatiuarū ⁊ aliarū virtutū moraliū:⁊ agitatione pupille.i.oculi:qa caueat a pupillatione quātuꝫ ad oēm sui varietatē sursum ⁊ deorsuꝫ ⁊c. ⁊ ideo nō debēt fatigari in aspectu diuersoꝝ coloꝝ ⁊ regatur auditus:vt nullus aut paucus scōm sensus fiat motus:⁊ hoc ne fiat inflāmatio:⁊ tractus materiei:vnde posset fieri freneticus.

Jacobus

fronti tēporibus ac prore applicentur inter duas telas actualiter frida. ¶In quarta dicit ꝑmo q epithimata ⁊ emplastra actu ⁊ potētia infrigidātia alienāda sunt ⁊ elōganda a posteriore cerebro.i.ab occipite qō radix ⁊ origo est nuche ⁊ neruoꝝ:nam frigidū neruis inimicū est ⁊ spinali medulle apꝺoi.v.Scōo dicit q hec emplastra vel epithimata non iuuāt cerebrū refrigerādo ipsum nisi frigus hoꝝ penetret ad cerebrū ex via cōmissure in sincipite dicte sagittalis ⁊ cōmissure dicte coronalis. Mā per cutē ⁊ carnez ⁊ pericraneū ⁊ ossa cranei dura ⁊ cōpacta virtus infrigidās penetrare nō pōt nisi ipsa fuerit vehementissima ꝑ tute vel actu sicut virtus opij glacici aut niuis que iam prohibita est capiti apponi. Tertio dicit esse cauendū ne frigus intensuꝫ cerebro aduenīat ex via postreme cōmissure cerebri que lauda ꝺi ⁊ corrūpat ortū nuche ⁊ neruoꝝ motiuorū mēbroꝝ. ¶Sed instabit aliqs q sicut frigus ad cerebrū penetrās postreme eius partis per cōmissurā ꝺimilē laude corrūpit ortuꝫ motiuoꝝ neruorū:sic anteriꝰ penetrās per cōmissuras sagittalez coronalē corrūpet ortum neruorū sensitiuorū. Dic primo q pars anterior cerebri plus habet caloris ⁊ sanguinis ⁊ spūum q̃ pars posterior: vnde intristātius fert infrigidantia pluſq̃ eis resistit. Dic secūdo q pars anterior est multo maior posteriore quare non tā cito tota perfunditur extrinseco frigore. Dic tertio q pars posterior deputata motui magis idiget custodia caloris q̃ pars deputata sensationi:naꝫ mouere agere est ⁊ sentire pati:quare amplius caloris ⁊ spūuꝫ mouere requirit. Dico quarto q pars anterior se pius incurrit morbos calidos ⁊ dolores calidos q̃ pars posterior. Sed quid si mala cōplexio calida solo infita esset occipitio. Dic q infrigidantia actu ⁊ potentia possent adhiberi super cōmissuraꝫ laude sed mitiora esse deberēt ⁊ gradatim apponi. Et si applicarētur super sagittalē poset per hanc frigus ad posteriorē cerebri partē facile aduenire propter colligantiam ⁊ vicinitatem.

¶In quarta dicit primo q etiā fit curatio male cōplexionis calide cerebri per olfactionē frigidoꝝ odoꝝ:ficut violaruꝫ floꝝ nenupharis:rosarū camphore sandalorū omniuꝫ ⁊ aque rosate. Secūdo dicit q in hac cura male cōplexionis calide fiant caputpurgia:ficut verbi gra cuꝫ istis oleis scilꝫ rosato vel violato vel nenupharino ⁊ expressiōibus siue succis horuꝫ imissis naribus aut tractis per eas vel ibibitis in lichinijs paruis imponēdis naribus de stupis aut panno lineoruꝫ vel coto.

¶In qnta notat cibaria.vij.in egritudine capitis vtilia ⁊ innuit alia sub clausula vniuersali. Primū est cibariū de lentibus factū ꝑm hūc modū. Accipe de lentibus ⁊ hordeo mūdato añ.ℨ.i.decoquātur in lacte acetoso sufficienti ⁊ fac eduliū ex illis oibus. Ait enim princeps cap.de lēte. Et quasi aggregat ex cōmixtione lentiū ⁊ kist hordei nutrimentū valde bonū ⁊ fortasse erit ex sūma meliorū nutrimentoꝝ. Secūdū est ex salsis per quas intellige cōdimenta frigida:ficut aquā agreste vel succuꝫ limonū aut arengiarū vel veriutū de acetosa vel illas ex herbis que salse vocātur a vulgaribꝰ in locis plurimis:ficut acetosa vel panis cuculi dictus alleluia. Tertiū est faseoli ⁊ sunt legumē simile pisis pro quo pisa sumimus velut meliora. Quartū est hordeū fractuꝫ qō hordeum mūdatū vel

De partibus

hordeatuꝫ notare solemus. Quintuꝫ est spinachia que elixari ꝺꝫ in aqua carnitū ⁊ fieri poreta. Sextū chrysolocāna que ⁊ holus aureū ⁊ a triplex dicit parari debet sicut spinachia. Septimū est cicera fracta precipue alba pauce quātitatis cocta cuꝫ multa aqua ⁊ modica agresta:q: aliter nō infrigidant imo calefaciunt de natura sua. Alia inuuntur subilla clausula. Et que illis similia sunt:vt lactuca violaria portulaca.

¶In sexta dicit primo q iste herbe fride que prius dicte sunt particula secūda partis ꝑsentis ⁊ ipsarū folia lote in aqua munda sternant in camera seu māsione egri:ita q ipse sit habitet ⁊ iaceat in camera aut domo in qua strati fuerint rami infrigidātes:vt palmites salicū vitiū ⁊ quercus. Secūdo dicit q precipit interduꝫ a qbusdam medicis vt in egri camera sint species ozimi sebesabzā:de quo scribitur in synonimis Serapionis ⁊ in synonimis Auicēne q sebesabzā myrtus grece interpretat reguꝫ:et ipsum est basilicon originale parua habēs folia summitatē longā in qua eius nascūtur flores quorū color est vt color violaruꝫ. ¶Attēde q Serapion in aggregatore duo capitula de ozimo facit. Primū est de ozimo gariofilato cuius odor est simillimus odori gariofilorū:⁊ est calidū ⁊ sicū in fine tertij. Secundū est de ozimio non gariofilato qō esse dicit calidus in secūdo. Nullū ergo istoꝝ cōtra caliditatē capitis cōuenit neq; ad odoratum neq; ad sternendū per camerā infirmi:sed in loco ipsorū accipias ꝺ palmites arboris myrti. Precipitur etiā vt folia alcāne per cameram sternant. Et est alcāna arbor grece dicta cyperus de qua dicit prīceps cap.de alcāna:q in frida in primo sicca in secundo. Tertio dicit q existimat rectius vt sit egro proximuꝫ sebesabzā aspersum aqua actu frigida ⁊ forte istud dicit vt aqua reprimat calorē sebesabzā. Quarto dicit q similiter iuuāt in supercalefactiōe cerebri fructus frigidi sibi iuxtapositi vel prope eum strati sicut citonia pira poma persica ⁊ glacies aut nix aut aqua frigida munda copiosa.

¶In septima dicit q si non fuerit inuenta siccitas sed humiditas cuꝫ sit percalefactione cerebri quod rarissime accidit in morbis capitis:tūc epithimanda est facies ⁊ precipue frons tota ⁊ tēpora cum frigidis aquis stipticoruꝫ fructuū vt citoniorū piroruꝫ cornorum vel esculorū sicut predictum est ⁊ maxime in principio apostematū calidoruꝫ cōpetūt ista vel dictum est de istis vt prima particula septime partis istius capituli. Maꝫ hec epithimata sua frigiditate discrasiā cerebri calidā minuūt ⁊ horum stipticitas cum siccitate superfluam repmunt humiditatem.

¶In octaua prohibet hos qui habent cerebrum supercalefactuꝫ a quatuor modis animaliuꝫ motuum. Et primo quidem prohibet ipsos a motibus fortibus ⁊ assiduis animalibus intrinsecis vt imaginationis cogitationis ⁊ remiscentie vehementiū ⁊ frequentiuꝫ. Secundo ab agitatione forti ⁊ frequenti pupillarū suarum nūc a lateribus nūc sursum aut deorsum in suis aspectibus. Tertio ab aspiciendo fixe ⁊ stabiliter ⁊ assidue diuersos colores ⁊ varias picturas. Quarto horum auditus taliter regatur q non vexetur multitudine vocum vel altorum sonorum vel strepituum hominuꝫ. Ab his enim motibus calefit cerebrum ⁊ inflammantur spiritus ipsius ⁊ etiam humores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Quod si est. ¶Hic ponit curā male complexionis frigide.secundo frigide ⁊ ficce.tertio frigide ⁊ humide.ibi secunda[_ Quod si_]ibi tertia [_Et si._]¶Prima in duas.primo ponit curam quando est sine materia. secundo quando est cum materia.ibi secunda[_ Et si est._] ¶Hoc quod dicit primo vt notum exponendo:addatur confortatio idest fortior operatio:vt fiat vigorosius in calefaciendo.

b ¶Et si hec est ⁊c̄.]

¶Iste cañ.est incidens: superius eni est posita cura dispositionū materialiū:⁊ forsan q̄ ista est materia annexa male cōplexioni.¶Lōsideradūz q̄ melia potest dici phlegmatica per phlegmatis mixtionē:⁊ nō est dubiū: q̄ indiget calefactione: pōt etiaz dici phlegmatica:qz facta per phlegmatis adustionē:⁊ tūc si nō remāsit vestigiū adustionis manifestū:talis melācolia est radicaliter frigida:⁊ idiget calidis medicinis:sed si remāsit vestigiū caloris:vtimur calidis minus:vel frigidis mixtis calidis:sed si fuerit adusta scilz de colera vel sanguine:vel si fuerit adusta:scilz de quocūq̄ humore:qz inquātuz est ibi adustio ⁊ vestigiū caloris:indigemus humectatione cum aliqua leui infrigidatione:⁊ ideo si in melancolia adusta cōcurrat frigus ex radice ⁊ calor ex adustione miscemus in rectificatione materie medicinas calidas ⁊ frigidas.Quod si patet.

c ¶Et si cū.¶Lōsideraudū q̄ mala cōplexio frigida ⁊ humida lz incipiat imālis:tñ statim associat sibi mām:⁊ ideo in ea indigemus eūone.

d ¶Et opz.¶Hic ponit cañ.in quo principalr intēdit:q̄ q̄q̄z cuz vis liqdoz morā:oportet facē coronā de pasta ⁊c̄.vel infundē lanaz ⁊ ponere capiti:siue facē coronā de lana:⁊ iterum affirmat q̄ ponat in pte anteriori:⁊ hoc infra ponit cap.de sodа tēporali:⁊ addit q̄ si illud quod apponitur est lene scilicet humidū molle putrescibile ⁊ instabile:vt lac sepe innouetur:⁊ abstergatur ⁊ hoc infra docet cap.de freneti:alia patent.

e ¶Lūq̄z cibas.¶Lōsiderandū q̄.A.ad duo intēdit.s.ad diuersiōez vapoz a stō ad caput:ne caput ascēdat:⁊ hoc fit per fricationē extremitatū: mēbra enim ante cibum fricata suggunt vapores q̄ ex cibo a stomacho ad caput eleuātur.secundo Auicē.intēdit ad confortandū caput ne recipiat: ⁊ hoc fit cū apocrusticis idest stipticis repercussiuis:vt est oleū ros.dicit autē exicca latus capitis i.exicca caput:vel vt melius penetret:vel dixit vt si prius vtebaris alio ali quo medicamine ad aliam intētionez:in hora ci bi remoue illud:⁊ vtere oleo confortatiuo. Et si non posses ad totū caput ponas ad tempora:vl ad vnaz partez sm tuā estimationez. ¶Lonsiderāduz etiā q̄ hic non ponātur cañ.de q̄litate ⁊ quātitate:⁊ tēpe:cibationis particulari: qa spectant ad capitula particularia ⁊c̄.

¶Tractatus secūdus de doloribus capitis qui sunt species soda incipit.

¶Sermo vniuersalis de soda et speciebus eius. Capitulum.i.

Soda est le/

8 sio in membris capitis.

¶Tractatus secūdus de doloribus capitis qui sunt species soda incipit.

¶Sermo vniuersalis de soda ⁊ speciebus eius. Capitulum.i.

f **Soda.** ¶Supr̄ determiauit de dispōnib⁹ capit:⁊ cāis ⁊ signis:⁊ curis i gñali.¶Hic determiat de eis in

8 spāli.Diuidit aūt deinceps:sen ista diuersimode.Quidā dicūt q̄ prio determinat de accūtib⁹.Fo de morbis.tertio iterū de accūtib⁹.ibi Ea[_Dicit karabit⁹_]tertia ibi[_Dī subet_]Alias dixi q̄

Jacobus

¶In.ū.pte principali huiꝰ octaue ptis.pmo agit de cura male cōplexionis frigide cerebri solū ⁊ absolute.Scōdo de cura male cōplexionis melicenālis:ibi[_Et si hec est melica_]Tertio adusteibi[_Sed si fuerit_]Quarto de cura male cōplexionis frigide ⁊ ficce:ibi[_Quod si cū_]Quinto frigide ⁊ humide:ibi[_Et si cuz_]Sexto dat canones super modis adhibēdi capiti medicinas proprias locales:ibi[_Et oportet q̄ scias._]

¶In.i.pticula dicit pmo q̄ si mala cōplexio cerebri frigida fuerit ministrari debēt empla calida facta ex medicinis calidis pdictis in.iij.pte pītis capli.§.eius pmo sicut sunt ista.℞.maiorane ficce foliorū lauri stichados arabici añ.auř.i.terank subtiliter ⁊ incorpenk cū oleo laurino cere añ. ʒ.iij.fiat emplastrū qđ sup aluta vel telā extensuz calidū actu capiti supponak.Aliud flox camomille melliloti siccox seminis aneti añ.ʒ.i.⁊.ß.terank incorpenk cū oleo de spica ⁊ cere añ.ʒ.iij.fiat emplastrū q̄ extēsum vt pus calidū capiti supponak.Scōdo dicit q̄ etiā aque assumpte ex medicinis pdictis calidis administrāde sunt ptra discrasias frigidas capitis sicut aque saluie rute maiorane qbus actu calidis intingank panni lineі subtiles ⁊ si ponank frōti ⁊ tpibus ⁊ toti capiti si necessitas exigat. Tertio dicit q̄ in frigida discrasia cerebri ꝓuenīūt olea calida pdicta supuncta capiti vt oleū de ruta ⁊ oleuz laurinū:⁊ amaricinū.i.de maiorana ⁊ filia olea sicut anetinū:⁊ oleū de spica:⁊ de castoreo ⁊ ppe oleū rute calefactū:qđ si nō sufficerit ad tollēdū frigꝰ capiti:tūc fortificet ⁊ ꝓfortet admiscendo secū aliqd eusorbij vt in.xij.ʒ.olei adde.ʒ.i.pulueris eusorbij.

¶In.ij.dicit q̄ si mā de qua dependet frigiditas cerebri sit melia vel nālis vel phlegmatica calefiat caput cū humectatiōe.Adhibe ergo ipi axūgias calidas vt galli ⁊ anatis ⁊ medullas calidas vituli vel cerui.Et muscilagines calefacientes vt lini ⁊ fenugreci:qbus adde si vis flores cōtritos camomille ⁊ melliloti.Et itelligas hic per meliaz phlegmaticā vel nālez cui phlegma admiscetur vel ex phlegmate genitā per adustionez.

¶In tertia dicit q̄ si melancolia in cerebro abūdans adusta fuerit alienandū est ⁊ fugiēdū illud qđ deficcat aut calefacit:qm̄ hanc acuit ⁊ furere facit.Secūdo dicit q̄ ꝓtenti eē debemus in hac melācolie repletione rebus humectātibus vt lacte mulieb̄ri asinino vel capno sup caput mulso vel ibibito pāno lineo capiti appositо vel violato oleo vel nenupharino supuncto capiti ⁊ embrocis humectatiuis vt decoctionib⁹ violaruz: aut cucurbite:aut maluarū effusis ab alto sup caput egri ⁊ emplastris humidis quale est istud.℞.oleox nenupharis ⁊ violaruz añ.quarti.ß.cere ʒ.iij.misceank ⁊ fiat emplastrū qđ tepidū capiti supponak supra telā extē suz.Et ꝓtēti etiā esse debemus cibis humectātib⁹ vt hordeato vel amigdalato vel aquis pullorum vel vuis passis vel pchijs aut vendosijs.

¶In quarta dicit si cū mala cōplexiōe cerebri frigida fuerit siccitas aggrega etiā iter calefactionē ⁊ humectationē.i.administra calida ⁊ humida deitus ⁊ deforis:deintus qdez in cibis ⁊ potibus:deforis aūt sup caput lac fomētatiōes ⁊ embrocationes vnguēta ⁊ empla ex cera ⁊ oleo de amigdalis dulcib⁹ vel de lilio vel de sisamo. Et fac vnguēta de pte.i.cere ⁊ q̄tuor olei.Et empla fac de cera ⁊ oleo eq̄liter mixtis embrocas vo fomētationes ⁊ lauamenta cū decoctione capitis mutōis ⁊ q̄tuor pedū.

¶In.v.dicit si cū frigore excessiuo cerebri fit humiditas tūc administrētur euacuātia frigidos humores victa in parte.v.iſtius capli.§.illo.Ve-

De partibus

nistrātur retenta in retentione facta ex pasta aut lana infusa qua caput coronatur ⁊ fit ipsorum euacuatio ab eo quod est coraz anteriore parte syncipitis. Et quod ex eis est lene non oportet vt linimētum eius super ipsum dimittatur sed lauetur ⁊ non dimittatur ipsum in retētione coronali tempore multo: sed remouetur quoniam ipsum velociter putresit.Et melius hoc est vt administretur post abrasionem:et similiteromnia emplastra ⁊ vnctiones. ¶Cūq̄ cibas patientes egritudines capitis materiales frica extrema ⁊ exicca latus capitis ⁊ confortа cum apocrusticis.

rū hiera archigenis ⁊ hieraruffi ⁊ yeralogodion ⁊c̄. Et post ministrenk medicine in qbus sint deficatio cum caliditate que notate sunt scōdo canonis in tabulis ꝓprijs sicut maiorana bethonica saluia ruta calamentū.

¶In.vi.pticula dat.vi.canones sup varijs modis adhibēdi capiti medicinas locales sibi ꝓpias.¶Primus canō est de his q̄ mistrank in suba ligda sic embroce ⁊ est qđ ab alto sup caput oz distillādo effūdi sicut pdictū est vt forti⁹ penetret ipax vtus.Scōs ca.est q̄ ligda iterdū capiti adhibenk absq̄z effusiōe vel distillatiōe ipox ab alto retēta in circulo facto de pasta ad modū serti vel ad modū corone vel retēta in lana ifusa in eis qua coronak caput i circuitu vt diuti⁹ illic inaceāt ⁊ fortius ipzimāt id qđ ārit ficut lathōi mortariū faciūt retinētes vndiq̄z ārtū volūt aque in medio circuli ex calce ⁊ terra deinde pmiscētes sicut ꝓuenit.Terti⁹ est fit eūo.i. effusio ligdox ab eo qđ est corā aūriore pte sincipitis.i.effundank medicine ligde sup ꝓā capitis in directo ambax cōmissurax coronalis.i.⁊ sagittalis vbi facilius ⁊ citius penetrāt ⁊ minus ledūt.Quart⁹ est medicine lenes pinguis sube capiti illinite vt lac ⁊ olea sup caput diu nō debēt teneri:sed cū illic steterint hore vnius spacio vel duax ad plus oz caput ablui ⁊ extergi ab eis:deide renouenk p interualla q: si illic diu dimisse fuerint velociter putrescēt.v.g.si lac mulieb̄re fuerit emulsuz super caput oppssuz passiōe melica vt ide humectet post q̄z illic steterit horis duabus suauiter ablue caput cū ptisana deide resuda deide sup ipsuz per tres horas post lac emulgeat:⁊ sic sepe fiat siki interuallo.Quintus ca.est cōueniētius ⁊ melius est q̄ administrenk lenes medicie pinguis sube vt olea butyrū lac muscilagines post rasurā capitis ⁊ ꝓsilr emplastra q̄is ⁊ iunctiones:nā sic directius ⁊ primius cuti superiacēt.⁊ hox vtutes facilius penetrāt nō ꝓpediente capillorū multitudine ⁊ abluunk a capite melius. Sextus ca.est tria faciēda sunt qñ instat tēpus quo patiētes egritudines capitis materiales cibari debēt pusq̄z cibenk.¶Primo fricāda sunt extrema corpis vt brachia ⁊ manus tibie ⁊ pedes loco exercitij vt inde excitetur calor naturalis ⁊ fumi ac vapores inde diuertank a supiorib⁹. Scōo exiccanduz est illud latus capitis quod repletius est ⁊ magis volens per frications ⁊ pectinatiōes:vt fumi ⁊ vapores ⁊ pars materie per hec resoluātur ante cibationē. Tertio illud latus post fricationez cōfortari debet cum apocrusticis seu repercussiuis vt oleo rosato vel succo rosarum aut virge pastoris vt ineptetur ad recipiendum fumos ⁊ vapores a cibis sumendis ⁊ nouos humores ab inferioribus.

¶Tractatus scōs de doloribus capitis qui sunt spēs soda:incipit.

¶Sermo vniuersalis de soda ⁊ speciebus eius. Capitulum.i.

Soda est lesio.

¶In ij.c.primo agit de soda ⁊ de gñalib⁹ eius cāis.Scōo de diuersitate cāruz soda penes eē māsiuas vel cōcatas:

8 ibi[_Et qñq̄z fit cā_]Tertio penes esse ꝑmitus vel aūtes: ibi[_Et soda quidē diuiditur_]Quarto de diuersitate soda penes locū quem in capite occupat:ibi[_Soda quoq̄z diuiditur_]Quinto penes fortitudinez ⁊ debilitatē ⁊ medium inter has:ibi[_Et soda etiaz diuersificatur_]Sexto penes esse cum malis accidentibus vel sine his:ibi[_Et iterum soda alia_]Septimo penes esse

viri q primo determinat de accidentibus virtutis sensitiue tactiue: que sunt dolores capitis. secundo determinat de apostematibus ⁊ solutione continuitatis. tertio de accidentibus virtutū intrinsecarum: que dicuntur morales. quarto de accidentibus virtutum motiuarū: quāuis etiam accidentia sensitiuarum concurrant. ibi secunda [Dicitur karabitus] ibi tertia [Dicitur subeth] ibi quarta [Tertigo.] ¶ Incipit autez a dolore capitis: quia est accidens frequēter euenies. Rasis autez primo continētis: vltimo de eo determinat. Prima in tres primo determinat de soda: quantū ad sui modos ⁊ causas. secundo quantuz ad signa. tertio quantuz ad curaz. ibi secunda [Soda qdez facta a causis intrinsecis] ibi tertia [Tu scis q soda ⁊c.]

¶ Omnis autez[a] lesionis causa est mutatio complexionis: aut eius diuersitas aut solutio continuitatis: aut aggregatio ambarum simul. ¶ Mutatio[b] autem complexionis est vna de sexdecim notis quāuis humida nó facit dolorem nisi sit cum materia mota ad solutionez continuitatis. Et continuitatis quidez solutio nota est: ⁊ eius species ꝑm causas ipsius sunt note. Duarum[c] vero causarum doloris ꝓiunctio simul est in apostematibus. Et apostemata quidem sicut nosti numeratas habēt species. Et

Prima in duas. primo determinat de speciebus sode ⁊ suis causis et modis in generali. secūdo in speciali. ibi secunda [Affe-ramus] Et hoc est qd dicit rubrica: sermo vniuersalis de soda. Prima in duas. primo ostendit quid sit soda. secundo ostendit eius diuersitates. ibi secunda [Omnis autez ⁊c.] ¶ Considerandū q soda e[d] lesio: scilicet in virtute tactiua: que lesio est dolor. Unde littera exterior dicit siue dolor: soda autem generaliter sumitur hic pro quocūq capitis dolore: quomodocūq diuersificato: vnde dixit in mēbris capitis: ⁊ ideo generaliter hic sumitur soda: ad ouū ⁊ emigraneā: ⁊ omnez dolorem qui dicitur soda.

a ¶ Omnis autē. ¶ Hic ostēdit diuersitatez sode. ⁊ primo facit hoc. secundo addit causam. ibi secunda [Soda vero plurimuz fit.] Prima in decē vel vndecim sicut decez diuersitates sunt in soda: quas ponit: ponit ergo primo diuersitatez ex parte modi causaruz. secundo ex parte modi existēdi soda. tertio ex parte loci: ⁊ sic de alijs vt apparebit in vnaquaq; particula. ibi secūda [Et quandoq; est accidens deinde fit egritudo] ibi tertia [Soda quoq;] ibi quarta [Et soda etiaz diuersificatur] ibi quinta [Et iteruz] alie partes patebunt. Prima in duas. primo ponit diuersitatez sode ex parte causaruz coniunctarū. secundo ex parte causaruz primitiuarū: ⁊ etiaz antecedentiuz. ibi secunda [Et soda quidē diutditur.] Prima in duas. primo ponit diuersitatem sode ex parte causaruz contūctarum in se. secundo ex parte loci vnde causa consurgit ⁊ in quo est. ibi secunda [Et omnia illa.] Prima in duas. primo illas causas premittit secundo declarat. ibi secunda [Mutatio autez.] Dubitatur circa primā partem: quia videtur superfluus: nam due ponuntur cause doloris scilicet mala cōplexio ⁊ solutio continuitatis vt in tegni ⁊. xij. terapentice et in libro de malicia cōplexionis diuerse: ⁊ primo canonis Fen secunda.

¶ Dicendū q cause lesionis idest doloris radicaliter sunt due scilicet mala complexio ⁊ solutio continuitatis: ⁊ forsan q est vna scilicet mala cōplexio ꝑm Auer. tertio coll. Illud autez quod Auicen. dicit mutatio autem aut diuersitas: idez est sed differt voce: voluit enim per hoc notifica

re malam cōplexionez: que facit dolorem: que est mala cōplexio siens: et ideo dixit mutatio: ⁊ quia mala cōplexio siens non est equalis sed diuersa: ideo dixit aut eius diuersitas: ⁊ hoc apparet in sermone quez subdit cū dicit: aut amboruz. Ex his igitur duabus causis fit alia causa: que est duarum causarum aggregatio.

b ¶ Mutatio autez. ¶ Hic primo declarat causam que est mala cōplexio. secūdo eaz que est solutio cōtinuitatis. tertio aggregationē earū. ibi secūda [Et cōtinuitatis] ibi tertia [Duaruz ꝑo]

eorum species sunt quatuor. ¶ Et omnia[d] illa quandoq; fiunt in substantia cerebri ipsius. Et quandoq; fiunt in velamine circundante ipsum. Et quandoq; fiunt in duobus velaminibus circūdantibus ipsum. Et qñq; fiunt in venis. Et qñq; sunt in panniculo extrinseco a cranco ꝓpter illud qō est iter ea de suspēsorijs ꝑdicti in anatomia narrata. ¶ Et qñq;[e] fit causa ledēs qōcūq; horū membroz fuerit causa māsiua in membro ipso. Et qñq; fit ꝓpter cōitatem non integraz aut mēbri inter qō ⁊ membra capi

¶ Considerandū q ad dolorez ꝓprie dictū requirit subita mutatio: ⁊ vehemens: ⁊ ideo humidū cum sit qualitas passiua non facit dolorē: nisi per accidēs: ⁊ hoc quia oportet: q fit mā multa humida que soluat continuuz: vel nisi idest nisi resoluatur in ventositatē: ⁊ faciat solutiōez continui. Et cōtinuitatis solutio nota est scilz ꝑmo can. fen fa.

c ¶ Duarū. ¶ Tu nouisti primo can. Fen secūda q apostemata sunt ātuor specierū: sicut quatuor sunt humores: reducendo ventositatem ⁊ aquositatem ad aliquez de dictis humoribus.

d ¶ Et oia. ¶ Hec pars pōt dupliciter exponi. Primo q hic ponit diuersitatē sode ex parte causaz ꝓdictarū relataz ad loca. Et primo quātū ad diuersitatē locoz in se. secūdo quantū ad diuersitatez modi existendi in loco: ibi secūda [Et quādoq;] Dicit ꝑmo oia illa. i. oēs cause predicte facientes sodā quandoq; fiūt in substātia cerebri ⁊c. sed cōtra substātia cerebri non sentit dicendū q illud apostema faciet dolorez per cōmunitatē ad partes sentientes. secūdo mō potest exponi vt referatur littera solū ad apostemata. Et tūc dicatur: ⁊ omnia illa scilicet apostemata quādoq; fiūt in substantia cerebri: quandoq; in velamine scilz vno solū: quādoq; in duobus ⁊c. ꝓpter illud hoc dixit: vt ostenderet q a parte interiori capitis ad extra potest profluere materia: que apostemabit et forsan econuerso posset quandoq; accidere sed raro.

e ¶ Et quādoq;. ¶ Hic ponit diuersitatē sode ex parte causaz secūduz modū existendi earuz in loco: ⁊ innuit hanc diuisionē: q aliquādo causa faciēs sodā in loco est māsiua causa: qñq; est per cōmunitatē. Primo ponit primū mēbruz secūdo scdm. ibi scda [Et quādoq; fit] Hec scda pars habet partes duas. ꝑmo ponit vnā diuisionē sode: cuius causa est per cōitatē. secūdo ponit aliā. ibi scda [Que aūt est] ¶ Considerandū q duplex hic reperitur littera: vna que dicit ꝓpter cōitatē nō integrā. i. nō totalē. Cōitas enim quedā integra. i. ad totū quedā nō integra. i. ad partem. Primo ergo declarat cōitatē nō integrā. Ꝑo integrā. ibi ꝑa [Aut ꝓpter cōitatē corꝑis. In prima parte dicit: q si causa doloris fuerit ꝓpter cōitatē non integrā ad mēbrum: aut fit cōitas mediantibus neruis sicut est de stomacho matrice ⁊ velamine dyafragmatis ⁊ aliorū mēbroz: aut fit mediantibus venis ⁊ arterijs: sicut est de corde epate splene vel mēbri ꝓpin-

nes esse saluam vel non: ibi [Et soda quidez] Octauo penes subito accidere sano vel iam preegrotanti: ibi [Soda quoq; diuersificatur] Nono de hominib[9] preparatis ad sodā: ibi [Et ex corporibus] Decimo de his que soda faciūt interius recepta: ibi [Et iteruz de receptis] Undecimo de dispositionibus temporuz anni que soda faciunt: ibi [Et soda frigida] Duodecimo de causa que vt plurimuz soda facit: ibi [Soda vero plurimum.]

¶ In ꝑma parte que est presens textus dicit primo q soda est lesio idest dolor aliquis in membris capitis seu partibus eius. Et hoc nomen soda est nomen arabicuz feminini generis indeclinabile: licet declinatum in pluribus locis reperiatur. Secundo dicit q tres sunt cause lese actionis que dolor dicitur: sic q omnis dolor ab aliqua istarū triuz procedit. Prima est mutatio complexionis de naturali vel consueta ꝓius ad innaturalem vel non consuetaz: seu mala complexio que diuersa dicitur ⁊ inequalis cito superueniens ⁊ quasi repente. Secunda est solutio continuitatis seu deperditio ꝓprie vnitatis in membro consimili vel officiali. Tertia est he ambe cause simul vt mala complexio cum solutione continuitatis sicut contingit in apostematibus. Tertio dicit q mutatio cōplexionis de naturalitate ad innaturalitatem seu mala complexio diuersa que efficit ⁊ causat dolorē est vna de sexdecim notis ⁊ famosis de quibus octo sunt fine materia quatuor simplices: vt calida: frigida: sicca et humida: et alie quatuor ex his composite vt calida et sicca calida ⁊ humida: frigida ⁊ sicca: frigida ⁊ humida: ⁊ sunt totidem correspondentes his cum materia. Sed de istis sexdecim humida sola non inducit dolorem nisi ipsa fuerit cum materia que ꝓpriam soluat continuitatem. Quarto dicit q solutio continuitatis dolorem efficiens nobis satis nota est. Et species eius que distinguuntur penes causas eius etiam note sunt hec que dicta sunt ꝑmi secūda doctrina ꝑia capitulo quarto quod intitulatur de egritudinibus solutionis continuitatis. Et primi secūda doctrina secunda sūma secunda capitulo. xvi. quod intitulatur de causis solutionis continuitatis. Quinto dicit q due cause doloris scilicet mala cōplexio diuersa ⁊ solutio continui cōiunguntur simul in apostematibus quoruz materie soluunt cōtinuuz mēbri huius in quo sunt ⁊ alterāt eius ꝓpriaz cōplexionem. Et circa apostemata que mēbroruz soluunt continuitatez ⁊ alteram coruz cōplexionem ⁊ dolorez inducunt notat ꝑ aliqua. Primuz est q habent numeratas species sicut scire possumus in his que scripta sunt primi secunda doctrina prima capitulo quinto. Secundū est q species apostematū sunt quatuor scilicet sanguineum coleri cū phlegmaticū ⁊ melancolicuz ⁊ hoc intellige de apostematibus simpli

cibus ⁊ cōprehendēdo sub phlegmatico ventosum ⁊ aquosum. Tertiuz est q omnes he species apostematū fieri possunt in partibus cerebri. Et primo quidez in substantia medullari ipsius. Secūdo in velamine quod circūdat ipsum dicto pia mater. Tertio in ambobus velaminibus eius quibus circūdatur vt in pia ⁊ dura matribus ipsi[9] simul ⁊ semel. Quarto in venis eius vel quietis vel pulsatilib[9]. Quinto in pānículo qui deforis cooperit craneum: ⁊ dici quodāmō potest pars cerebri vel dure matris vel vehemēter illi colligatus ꝓpter illud quod est inter ea ambo de suspensorijs seu ligamentis ꝓius enarratis secūdo capitulo huius pārtis Fen. §. illo. Spissus autem vadit ad craneuz cum ligamentis pāniculari bus ortis a spisso stringentibus ipsum ad cōmissuras ⁊c.

Et quandoq; fit causa. ¶ In hac secunda parte primo innuit hāc diuisionem q causarū que in mēbris capitis dolorē efficiunt: alia mansiua est in ipsomet mēbro scilicet cerebro que ꝓpriata dicitur: alia ipsi cerebro cōmunicata est ab alio membro vt stomacho aut corde. Et ait q causa ledens seu dolore faciens quodcūq horuz membroruz fuerit vel medulla cerebri vel pānículi eius vel ipsius vene quandoq; māsiua est in illo mēbro ⁊ quandoq; fit ꝓpter cōmunitatem non integraz. ¶ Attēde q cōmunicatio vel cōmunitas inter aliqua membra pluribus modis dici potest integra. Uno modo quando membrū mandans mittit totaz quaz in se habet superfluitatez membro recipienti. Alio modo quando cōmunitas nō est per mediuz alicuius alterius mēbri. Et per oppositū est intelligenda cōicatio nō integra. Uel intellige per cōicationē integrā cōitatez absolutā in qua nihil corporeuz peruenit ad cerebruz a mēbro mandāte sed solū nocumentū in spasmo ⁊ tetano: ⁊ per oppositū dic nō absolutam esse nō integrā. Et de his cōitatibus absoluta. s. ⁊ nō absoluta determinat princeps capitulo. vi. tractatus presentis in primo. §. Deinde hic notat princeps super causa doloris ex cōmunitate qnq; modis quibus cerebrū patitur ab aliquo mēbroruz infirmoruz recipiens ab eo causam doloris. Primus modus fit mediātibus neruis inter mēbrū mandās ⁊ mēbrum qd recipit scilicet cerebruz. Et hoc mō stomachus matrix ⁊ velamen idest dyafragma ⁊ alia si que sint neruosa mēbra cōmunicant cerebro: si fuerint dicit: qz pauca alia sunt qbus per neruos vehementer cerebrū cōpatitur. Secūdus modus fit mediātibus inuolutiōibus venarum ⁊ arteriarū inter mēbruz mandans ⁊ recipiens per quem modū cerebro corꝑ ⁊ splen suas cōmunicant superfluitates: ab his enim transeunt vene pulsatiles ⁊ nō pulsatile s vsq; ad cerebruz. Tertius modus fit ex vicinitate alia videlz ex directo situ seu positione mēbri mādatis sub recipiē

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui aliqua propinquitate huic mẽbro: ꝛ sic hoc modo pulmo est positus sub eo: ꝛ addit ei nocumentuz: vel mẽbri cõmunicantis mẽbro vno modo: ꝛ cerebro alio modo ꝛ sic hoc modo est de cõmunitate epatis cuz renibus in doloribus eoruz. ¶ Est sciendum ꝙ alia littera dicit propter cõmunitatez integrã idest veram. Naz cõmunitas quedaz est vera ꝛ est alteratio quinqz modoruz hic positorũ: quedaz non est vera ꝛ est sicut cuz aliquod membruz sit in via ad aliud vt inguina respectu cruris: vnde patiũtur quandoqz propter dolorez cruris: vt innuit Auicen. primo cañ. Fen secũda capitulo de complendis dispositionibus ꝛ hec cõmunitas non fit i cerebro nec est vera cõmunitas: sicut ille quas ponit Auic. ꝛ sunt qnqz. Nam cõmunitas aut est cerebri ad partez aut ad totuz: si ad partẽ aut per continuitatez neruorum aut venaruz: aut per vicinitatẽ aut quia vni tertio communicat sicut renes epati ꝛ cerebrũ epati: vnde ex hoc tertio potest cerebrũ etiam a renibus pati: si ad totũ est: sicut in febribus.

a ¶ Quod autem est.] ¶ Considerandũ quandoqz fit cuz periodis innuit in hoc: quia quandoqz illa causa manſiua doloris non fit cũ periodis. scilicet ordinatis: vel cuz nullo si solũ vna vice cessauit: tangit autez modũ cuz dicit scõm periodos ꝛc. ꝛ est modus quẽ Galienus tangit secundo de differẽtijs febri. penulti. capitulo.

tis continuatur mediatione neruorum sicut stomachi ꝛ marricis et velaminis et aliorum membrorum si fuerint: aut membri inter quod et cerebrum continuatur involutione venaruz facta ex venis ꝛ arterijs sicut cordis et epatis splenis aut membri vicinantis ei alia vicinitate: sicut pulmo positus sub eo ꝛ adducit ei nocumentum: aut membri communicantis membro vno modo et cerebro alio modo: sicut communitas eius cum renibus in doloribus ipsorum aut propter communitatem corporis sicut propter febres. ¶ Quod autem[a] est cum communitate quandoqz fit cum periodis ꝛ paroxismis ſm periodos ꝛ paroxismos cause que est in membro communicante: sicut que fit propter communitatem stomachi: cum est propter effusionem materierum colericarum ꝛ aliarum ad ipsum cuz periodis: ꝛ sicut que fit cum periodis augmenti specieruz febrium. ¶ Et soda[b] quidem diuiditur alio modo. Nam ex ipsa est cuius causa est aliqua specierum primitiuaruz: sicut soda ebrietatis: nam dum perseuerat soda ebrietatis: ꝛ nõ fit fixa propter fixionem cause augmentationis illa generatur ex ea: et sicut soda propter comestionem rei calide sicut allioruz ꝛ reliquorum. Et ex ipsa est cuius causa est antecedens iam collecta: ꝛ est mansiua ꝛ manet ipsa propter eam. ¶ Et quandoqz[c] est accedẽs: deinde fit egritudo. Et cum remanet egritudo post febres acutas nunciat egritudines cerebri: et significat defectum nature ab expulsione materie perfecta fluxu sãguinis pernares ꝛ reliquis. Et ex egritudinibus sunt quibus nunciatur subetb: aut apoplexia aut demonium aut mollities: aut surditas ſm substantiam materie ꝛ ſm motum eius. ¶ Soda quoqz[d] diuiditur ſm loca sua. Quandoqz enim est in vno laterũ capitis: ꝛ que ex ea est cõsuetudinaria nominat emigranea: ꝛ qnqz est in anteriore capite: ꝛ qnqz est in posteriore capite: ꝛ quãdoqz totum caput continet. Et que ex ea est consuetudinaria inseparabilis nominatur ouum ꝛ nux: cuius assimilatio est ouo armorum quod super totum caput comprehẽdit.

b ¶ Et soda. ¶ Hic ponit diuersitatẽ ex parte cause primitiue ꝛ añtis. ¶ Cõsiderandũ ꝙ Aui. potest duo innuere: primo ꝙ soda quedã est a causa primitiua vt ebrietate: quedã a causa antecedẽte sine causa primitiua

c ¶ Et qnqz est. ¶ Hec est secũda pars in qua Aui. ponit diuersitatẽ sode ex parte modi existendi: ꝙ qnqz habet moduz existẽdi egritudis: ꝛ quãdoqz modũ accidẽtis: scilicet aũt accidẽs soda quousqz stat eius sequela ad febrez: cũ aũt iam natura expulit materiã febris et cessauit febris: ꝛ remãsit aliq̃ pars materiex in capite faciens sodã: talis soda non dicitur accũs febris: sed habet quendã modũ egritudinis: ꝛ ideo dicit egritudo non ꝙ formaliter sit egritudo. Ista autẽ soda significat aliquaz passionem in cerebro vt subet ꝛc. ꝛ hoc est qđ dicit ex egritudibus. i. ex eius lesionibus siue doloribꝰ capitis: qui sunt egritudines nũciat sub: ꝛ ſm substantiam materiei: ꝛ ſm motũ ſm substantiã quidez: quia si substantia est phlegmatica nũciari potest subet: si melancolica: scilicet de colera adusta demonium ſm motũ vero: quia si mouetur ad vẽtriculos: ꝛ oppilet significat apoplexiã: si ad neruos molliciez idest paralysim.

d ¶ Soda quoqz diuiditur. ¶ Hec ẽ tertia pars i qua ponitur diuersitas sode ex parte loci: ꝛ Auicẽ. innuit ꝙ soda est nomẽ generis: sed emigranea est dolor in vna parte ꝓsuetudinarius: ouũ siue gallea siue nux est dolor in toto capite etiam consuetudinarius.

Jacobus

te: ꝛ hoc modo pulmo cõmunicat cerebro suũ nocumentũ. Quartus modus est cũ mẽbrũ mãdans vno modo alicui mẽbro cõmunicat: ꝛ alio mõ cõmunicat cerebro: sicut renes epati cõmunicant medijs venis: et cõmunicant cordi per arterias: ꝛ mediãtibus corde ꝛ epate cõicant cerebro: cõicãt etiã aliter mẽbro per suas fascias seu pãniculos qbus cõtinẽtur qꝛ sunt neruosi. Quintus modus sit ex cõmunitate totius corporis ad cerebri partes ꝛ ad totũ caput quod est vt caminus a toto suscipiens assidue fumos: vapores humores: ꝛ fuligines sicut in febribus. Secũdo dicit ꝙ dolor capitis a causa cerebro cõmunicata per aliud membrũ quandoqz efficitur ꝛ affligit cerebrũ non continue: sed cũ periodis ꝛ paroxismis ſm periodos ꝛ paroxismos humoralis cause que in mẽbro mouet cõmunicãte. Et per periodos sunt intelligẽde reuolutiones ſm quas redit dolor ad cerebrũ ꝛ mouentur humores effumantes ad caput in mẽbro mandante. Et per paroxismos intellige tẽpora qbus affligitur cerebrũ dolore. Et duo super hoc ponit hic exempla. Primũ est dolor capitis a cõmunitate stomachi cũ cerebro ꝓpter humores vel colericos vel melãcolicos vel phlegmaticos qui prodice stomacho adueniũt: vel quotidie vel de quarto in quartũ vel de tertio in tertiuz diem. Secundũ est: dolor qui capiti aduenit cũ periodis inuãsionis vel in cremẽti putridaꝫ febriũ ꝛ remittit vel pro hora cessat febre euanescente.

Et soda quidem diuiditur.

¶ In tertia parte ꝓmo diuidit dolorem capitis penes causas eius hac diuisione. Dolorũ capitis alius est cuius causa est aliqua de primitiuis seu extrinsecis causis: alius est cuius causa est antecedens humoralis iam collecta in mẽbro sicut in capite vel in membro alio quod sibi cõmunicat. Et sit mansiuus huiusmodi dolor non cito preteriens: ꝛ ipse permanet propter causam eius interius detẽtam. Exemplũ primi est dolor qui prouenit ex ebrietate vel ex potu vini fortis ꝛ fumosi. Nam dũ perseuerat dolor ebrietatis ꝛ nõ fit fixus ꝛ habituatus propter fixionẽ seu permanentiã cause augmenti eius: imo adhuc dependet ab ebrietate ipse generatur ab hac causa mobili dicta primitiua. Aliud exemplũ doloris huius est dolor prouenies ex comestione rei vaporose calefacientis sicut allioruz: ceparũ: pororũ. Exempluz secundi est dolor ex colera cõtenta in cerebro vel in mẽbro alio quod sibi cõmunicat: vel dolor ab alio dependẽs humore. Et causa antecedẽs hic extenso noie sub se cõprehendit causam cõiunctaz effectui proximaz. Secũdo dicit ꝙ quãdoqz soda seu dolor capitis est accidẽs morbi puta male cõplexionis ꝛ actio lesa ex toto genere cõtra naturã: ꝛ describi solet ꝙ est sensus rei cõtrarie. Et dicit accidens quãdiu dependet ab ipsius causa. Et quãdoqz postea fit egritudo propria ꝛ per se: quãdo videlicet est in mẽbro fixus ꝛ indepẽdens sic ꝙ ipse permanet remotis causis ꝛ qualiter hoc sit tã declarauimus primi secũda doctrina pria capitulo primo super paragrapho illo. Et plurimũ etiã ipsuz accidens fit egritudo: quẽadmodũ dolor capitis qui ex febre accidit: cũ quandoqz figit ꝛ tãdiu fit mansiuus donec fiat egritudo. Tertio dicit ꝙ cuz dolor capitis manet egritudo post febres acutas: sicut causonicas ꝛ tertianas indeficiẽtes: ꝛ febres

De partibus

a ¶ Et soda.

synochas portendit ꝛ nũciat egritudines aliquas cerebro venturas: ꝛ significat defectũ nature seu virtutis debilitatez que non valuit perfecte expellere, materiaz peccantem: neqz per fluxũ sanguinis nariũ: neqz per sudorez: neqz per fluxũ ventris: neqz alio modo: sed pars eius mansit in cerebro latitans abeunte febre que ꝛ dolorem facit ꝛ cerebro nũciat adventurũ morbum caliduz aut frigidũ ſm ꝙ ipsa est. Quarto dicit ꝙ et egritudinibus idest doloribus qui facti sunt morbi: quidaz subetb nunciant seu somnũ profunduz: alij apoplexiam: alij demoniũ seu maniaz lupinam: alij molitiez idest paralysim: alij surditatem ſm humorũ diuersitates in substantijs suis ꝛ ipsoruz motibus qui dolores faciunt firos et mansiuos. Nam si grossi fuerint frigidi ꝛ humidi ꝛ organum sensus cõmunis occupent: generabunt subetb. Et si tanti fuerint ꝛ ita grossi ꝙ omnes cerebri meatus oppilent perducent dolentem ad apoplexiam. Quod si grossi fuerint aridi ꝛ adusti declinantes ad medium ventrez generabunt maniam. Et si grossi fuerint viscosi ꝛ humidi declinantes ad nuche initiuz facient paralysim. Et si declinent ad organum auditus surditatem facient.

Soda quoqz diuiditur.

¶ In hac quarta parte ꝓmittit ꝙ soda seu dolor capitis diuiditur aliter scõm loca eius seu partes capitis quas affligens occupat. Et penes illas presumptio habetur de materia que facit dolorem: vt si fit anterius tunc presumptio est ꝙ est sanguinea: quia cõmuniter sanguis ꝛ spiritus plus illic abũdãt. Et si posterius ꝙ est phlegmatica: quia innatus calor est ibi debilior. Et si in dextra parte ꝙ est colerica propter cisti fellis que sibi subiecta est. Et si in sinistra sit ꝙ est melancolica propterea ꝙ splen sibi subiectus est in directo situ. Sed ista indicia nõ sunt bene certa nec eis medicus acquiescere debet: sed alia signa cõsiderare. Cõsequenter tangit quatuor modos soda seu doloris capitis penes partem capitis cui dolor insidet. Primus est dolor alteruz laterũ capitis occupãs vt dextrũ aut sinistrũ. Et si dolor iste sit inueterat⁹ ꝛ cõsuetus appellari solet emigranea ab emi greco ꝙ mediũ sonat latino sermone ꝛ craneo: q̃si mediũ cranei ledẽs ꝛ occupãs. Et de ipsa tractat infra spãliter capitis. xxxvij. ꝛ. xxxviij. pũctis tra. Secũs est dolor posterioris ptis cule capitis quẽ voca si vis occipitralẽ. Tertius est dolor ptis anterioris qui sincipitalis notari põt. Quartus est dolor totũ caput occupãs qui si mãsuus sit ꝛ ꝓsuetudinarius ꝛ inseparabilis ouũ ꝛ nux di. Ouũ gdez ꝙ sic fingitur totũ caput cui inest ſm figuram ouo illi armoꝫ qõ sup totũ caput cõprehẽdit. s. cassidi huuete aut galee: vnde ꝛ dolorẽ huic qdaz passionẽ galeatã vocãt: alij cephaleã. Vñ Jan. cephalea grece akefali qõ ẽ caput est dolor capiti chronicus ꝛ pessimus parat⁹ incitari a q̃libet causa vt ait Alex. ca. de ea. Et vocat ingt ab Aui. ouũ ꝛ galea. Aliquãdo tñ pro quolibet dolore capiti accipit ꝛ per k meli⁹ scribit ſm grecos: hec ille. Nux [illegible] di qꝛ caput cui inest rotũduz oblõgũ est sicuti grossa nux. Sed cephalgia que grece di kefalagia differt ab ouo siue cephalea teste oribasio q: ia est dolor capitis cito resolubilis ꝛ recẽter factus: sicut ille qui fit ex estu extrinseco vel ebrietate vel esu alliorum.

Et soda

a ¶Et soda. ¶Hec est ḡrta ps in qua ponit diuersitas sode ex pte gra
duū: qr vel est fortī vel debilis: vel media: fortis vt qñq; in puero tenero
pp multā attractionē mācr sepat ossa: debilis soda est lethargia cui⁹ mā
est ḡssa viscosa in suba cerebri: vñ nō faciet dolorē fortē. Soda ēt debilis
quedā est ptinua siue insepabilis: r ḡdā sepabilis. r debilis ēt est: qr cā fa
cies soda imprimit in quodā r in quodā nō: r in sūma cerebrū a ceteris q̄ibz
cā patit. Et si debilitet
i. si sit debilis: ppter duas
cās. s. pp debilitatē r for
titudinē siue acuitatē sen
sus. s. suar pellicular: de
bilitas fit a mala cōpōne: r
iz sint alie cāe tū ex
pressit de ista sicut de cā:
que pus facit debilitatē.
b ¶Et item. ¶Hec est
qnta ps in qua ponit ali
am diuersitatē in soda ex
pte accītiū r puatōis eo
ruz. Et pro facit hoc. Po
nit cañ. quendā. ibi Fa
¶Et scias. ¶Lōsiderādū
q̄ accīs simit hic large
pro quocūq; pñte: etiā si
fit egritudo ppe dicta: vl
accīs ppe dictū: imo for
san soda nō pducit ad ac
tidentia alia: nisi media
te egritudine.
c ¶Et scias. ¶Lōside
rādū q̄ soda tpalis. i. cro
nica: nō fit nisi a cāis per
mānentibus. Iste aūt sūt ma
xime: r vt plimuz ille q̄s
A. dic. Dicit ēt r est illō
Leuēt⁹ sode tpalis ab istis

Jacobus Et soda etiā

¶In hac. v. pte pmo in
nuit hanc diuisionē soda
seu doloris capitis q̄ do
lor capitis: alius est for
tis sicut ille qui fit ex hu
moribz vel fumis acutis
colicis calis: ali⁹ debilis
sicut ille q̄ fit ex hūoribus vel vaporib⁹ fridis phlaticis: alius medi⁹ sicut
ille qui fit ex sanguine plurimo vel ex multitudie vapor ipsius. Et id sic
declarat. Nam dolorū capitis quidā adeo fortis r vehemens est vt ab
inuicē separet ossa sincipitis infantis habētis ossa adhuc lenia tenera et
mollia quādo ipsis obuiat ita vt dirūpat cōmissuraz ipsius. Alius remis
sus r debilis est vt in lethargia: vel quia materia humida est r hebes: vl
qa capitis sensus sopitus est r quasi obdormiscens. Et per hos dolores
qui sunt extremi medii intellige. Secūdo subdiuidit soda debilē in inse
parabilez que incessanter affligit ex perseuerantia sue ppie cause sine in
termissione r inseparabilē siue interpolataz que per interualla capiti su
peruenit: qa causa ipsius interrupte occurrit capitis partibus sicut sepe
accidit in interpolatis febribus. Tertio dat princeps quatuor canones
super aptitudine vel ineptitudine patiēdi soda a debili causa. Primus
est: illa soda cuius causa debilis est aliqbus accidit: sicut habētibus natu
raliter raruz r debile cerebrū vel acuti sensus: alijs non accidit nisi a for
ti causa: sicut habētibus econtrario cerebruz dispositum puta forte spis
sum. Secūdus est: soda a causa debili accidit illi cuius cerebri sensus est
fortis acutus: quia statim percipit omne q̄d cōtristat quāuis debile sit: si
cut vapor modicus aut modicus fumus: r non illi accidit cuius sensus ce
rebri est debilis r hebes: quia talis sensus non precipit se ledi ab occurr
rētibus nisi ipsa fuerint ex contristātibus fortium virtutū. ¶Et circa id
attēde q̄ sicut quorūdaz visus vel auditus adeo acutus est vt minuta vi
sibilia similia atomis vel demississimos sonos pcipiat vltra cōmunē ho
minū valentiā in sensibus istis sic quādoq; accidit in sensu cerebri forti
tudo talis q̄ omne contristās r si debile sit facillime sentit. Et hec forti
tudo non est illa proprie vera moderata que tēperamentū cerebri sequi
tur: sed acumē sensus quod potius sequit siccitatez cerebri et raritatem
eius r subtilitatē animalis spiritus. Tertius est: vniuersaliter ois ille est
aptus vt recipiat soda r debilitetur a quacūq; causa faciente soda debi
li vel forti vel media inter has: cuius sensus cerebri fortis seu acutus est
facile enim percipit omne cōtristās. Quartus est: oīno due sunt cause pn
cipales propter quas cerebruz velociter recipit facientia soda r facile le
ditur a qualibet causa quāuis sit debilis. Primū est debilitas ipsius ce
rebri solita cōsequi maliciam cōplexionis: vt declaratū est in vniuersali
bus videlicet cap. ix. prioris tractatus illa parte. Significationes ?o ve
locitatis passionuz ?c. Nō tamē quelibet cerebri debilitas vel mala cōple
xio causa est velociter recipiēdi facientia soda: sed debilitas sequēs ma
liciā cōplexionis calide r ficce rarificātis subam cerebri r acutis sensuz
eius. Scōm est fortitudo sensus cerebri qua facile r cito ledentia pcipit
q̄uis ipsa sint exigue virtutis.

Et iterum soda.

¶In hac sexta parte primo diuidit soda
seu dolorez capitis diuisione hac trimē
bri: doloruz capitis alius est sine malis accidētibus vt sine apostemate r
alienatione mentis: alius perducit ad accidētia mala ppria partibus ca
pitis: vt ad apostema cerebri vel alienationē mentis vel insomnietatez:
alius perducit ad accidētia mala nō capiti propa sed peruenientia ad alia

Fen.I.tertii.

ceīs: qō plurimū est: qr qñq; pōt fieri a colera: vt infra appebit in suo ca.
d ¶Et soda. ¶Hec est sexta ps in qua ponit diuersitatē in soda ex pte
mācī. ¶Lōsiderādū q̄ salua itelligit facilis cure: nō salua itelligit difficilis
cure: pp cōplicationē. Lōsiderādū ?o q̄ reumatismus ?iūct⁹ cū soda
facit cure difficultatē, ppe cū localib⁹: si. n. vteris calis eligit mām: si fri
gidis exp̄munt illā: r iō suspectū est vti illis in reumatismo itrinseco: vn
de lra exterior: reumatis
mus interior: qa si eēt ex
terior. s. ad nasum nō eēt
suspectū: r forsan est ser
mo de reumatismo ex de
bilitate substātie cerebri
de quo scribit fen. x. trac.
primo penulti. ca.
e ¶Soda quoq;.] ¶Hec est alia ps in qua
ponit diuisio sode ex pte
modi euēt⁹: q̄dā. n. aduc
nit subito sano hoi: q̄daz
accidit homini egro hūti
apata vel labores. i. alis
egritudies in quo nō mi
ramur neq; sic vt ignota
causa fiē si accidit homi
ni sano r forti.
f ¶Et ex corporibus.] ¶Hec est pars. viij. in q̄
ponit diuersitatē in soda
ex pte pparatiōis corpo
rū: quedā enīz nō sunt p
parata: r quedā pparata
vt hūtia caput debile et
nutritiua: qr pp debilita
tez stomachi generat va
por effundens. i. existens
signum effusionis.

De partib⁹

membra. Et istud declarat duobus exēplis. Primum est: si lesio et nocumentū r apostematio cō sequentes dolorez capitis perueniāt ad radices neruorū vt ad nuche initiuz: r inde ꝓueniat spasmus aut paralysis. Secūdū est: si pars materie facientis soda vel mote per eam cadat in stomachū r illic efficiat casum appetitus r singultuz de repletione r nauseam r debilitatem prime digestionis r similia sicuti dolorez r lubricitatem stomachi vel cardiatam passionem ex cōpassione cordis ad orificium stomachi. Secundo notat hic esse quatuor causas soda temporalis seu doloris capitis chronici et manſiui qui dictus est ouum si totū occupet: r emigranea si solaz detinet dextram vel finistraz capitis partem. Prima est phlegma grossum cerebro imbibituz vix resolubile suis grossicie r viscositate. Secunda est terrestris grossa melancholia cerebro infiltrata vix resolubilis sua grossicie. Tertia est naturalis aut cōsuetudinaria cerebri debilitas qua facile lditur a qbusuis causis doloris capitis r debiles sint. Quarta est apostema quod cerebro infixū indurari incipit vel iam induratuz est. Et ista est causa que sepius efficit soda temporalez quasi insanabilē r perduratu ram tota hominis vita. Facilius enim medulla cerebri resolueretur q̄z huius materia.

Et soda quidem.

¶In hac septima parte primo innuit
hanc diuisionē q̄ dolorū capitis r om
niū aliorū morborū: alius est saluus: alius nō saluus. Secūdo dicit q̄ so
da salua est cui nō permiscetur morbus vel accidēs quod diuersificet et
prohibeat regimē r curā sibi necessarias in semetipsa. Et cōsimiliter om
nis egritudo salua dici potest cui nil coassistit quod eius regimen r curaz
prohibet vel diuersificat. Solet tamen vulgus illas egritudines saluas
appellare quaruz terminus est solita sanitas: r nō saluas illas quarū ter
minus est lāguor egri vel mors. Tertio dicit q̄ nō salua soda est illa que
habet sociū. s. syntoma vel aliquē morbū cui necessario intēdere oportet
Et forte cohibet imutare regimē soda necessariū: vt si cōplicentur soda
r reumatismus r soda fuerit de causa calida: tunc regimē frigidū r intus
r extra: soda cōuenit: sed reumatismus ab illo prohibet: nā calida exigit
vt digeratur eius materia.

Soda quoq;.

¶In hac octaua parte diuidit aliter dolorē
capitis sic q̄ alius est qui quasi subito super
uenit sano nulla preoccupato tūc egritudine: sicut dolor accidēs ex ebrie
tate: vel esu alliorū: vel statione in sole: alius accidit habēti apostema vel
laboranti alia egritudine: vel fatigato aliqua lassitudinis specie. Et pmo
dolori succurre sufficit elōgando causam que dolorē intulit. In scdo ?o
preintēdere oportet morbo qui prefuit vel laboribus aut lāguori illius
qui dolorē patitur: nisi dolor ille sit talis r tantus q̄ compellat medicuz
preintendere sibi.

Et ex corporibus.

¶In hac. ix. pte dicit pmo q̄ corpa
q̄dā pparatiora sunt alijs ad suscipiē
dū dolorē capitis. Et hoc ꝓuenit ex indispōne suoz mēbroz vel nāli vel
acquisita r recipiētiū superfluitates q̄z q̄ntium r trāsmittētiū ad supiora
vsus cerebrū. Scdo dicit q̄ corpa talr pparata ad soda sunt illa que sunt
debiliū capitā: r quoz mēbra nālia dicta digestiua vt stōus r epar sint
debilia r pcipue debilitate que ꝓuenit ex eoz renuitate r ex raritate sue
ꝓtexture sicut in cholericis vehemēter macris r denudatis carne r pin-

a ¶Humores cholericos. ¶Cõsiderãdũ q̃ in stõ debili ex cibis fit eua poratio q̃ est signũ debilitatis stõi: ⁊ debilitas est cã receptõis cholere ⁊ alioꝝ malox hũox: sed expisit plus de colera: q: freq̃nti⁹ effundit: illa ãt colera est cã dolori scapiti: cũ caput sit debile: ⁊ nõ solũ colera sed ẽt va pores: ⁊ iõ lra exterior dicit. Et fit soda. s. a vaporib⁹ ⁊ humorib⁹: posse mus etiã imaginari: q̃ vapor malus in stõ gñatus eẽt cã effusiõis colere ad stõm: ledẽdo stõm.

b ¶Et itex. ¶Hec est ix. ps in qua ponit diuersitatẽ in soda ex pte q̃rũ dã rerũ extrinsecaꝝ. Et ꝑmo facit b. ꝓ remouet dubiũ. ibi ꝓa [Uerũtñ] In ꝑma pte dicit q̃ i receptis. i. in medicis que recipiunt cõiter sunt ⁊c. ⁊ vult q̃ aromatica faci unt capiti grauedinẽ: vt Hyp. iiij. ptic. apho. ⁊ cã est q: caput replẽt vapo ribus vt .Mes. ca. de soda. Et hic nota q̃ ẽ dare aromatica frigida: cuius ꝯriũ scribit ꝓ alimẽtox ca. de iunipero.

c ¶Uerũtñ. ¶Quia dicit q̃ soda fit a rebus aromaticis: iaz crederet aliq̃: q̃ aromata semp nocerẽt: ⁊ facerẽt illam: vult oñdẽ q̃ q̃q̃ iuuãt ⁊ curãt vt ſ soda ꝓueniat ab aromaticis calidis et succedãt frigida tunc curãt: ⁊ etiam econtra.

¶Cõsiderãdum q̃ littera que dicit: cuz autez potest dupliciter exponi. ꝑmo q̃ velit: q̃ ſ aromatica faciũt dolorẽ multitudine suox vapox: q̃ ſ succedãt non ꝓpea curãt: q: omne aromaticũ est vaporosuz ⁊ repletiuũ: sed ſ faciãt sodã ꝓp malaz cõplexionẽ: tũc ſ ſibi ipſis succedãt: ⁊ ſicut ꝯria curãt. Alio mõ põt intelligi q̃ ſ dolor capitis: sit a mala cõplone aroma tica, ꝓsunt: sed ſ fiũt ex multa mã repletionali: tũc aromatica nocẽt: q: il lã mãm dilatãt ⁊ cõmouẽt: vt vꝫ ſuſa .Mes. vñ dicit. ⁊ q̃ canon est nõ de bere ꝓferre aromata apõ repletionẽ. Mã post mũdificationẽ ꝓfortat ⁊ ca lefacit: ⁊ residuũ sode remouet. Ar. in de sensu ⁊ ſato vꝫ sentire q̃ odor nutribilis grauet cerebrũ: ſz odor vt odor. s. reiut odorabilis tñ ꝓfortat.

d ¶Et soda. ¶Hec est pars. x. ſ qua ponit diuersitatẽ sode ex pte diuer sitatis tẽpox ⁊ dicit duo. ꝑmo q̃ soda ex hũoribus fridis q̃q̃ multipli catꝫ in hyeme ꝓstricta. i. ꝓpter ꝓstrictionẽ ⁊ materiex retẽtionẽ: ⁊ hoc est qõ apparet in ꝓstrictione: quã statim ponet: dixit aũt ꝓstricta q: soda eli quata. i. per eliquationẽ posset multiplicari etiã in estate: quẽadmoduz q̃ dã dolores ex phlate eliquato: vt ꝓ de diis fe. vj. c. dixit aũt q̃q̃ vꝫ cũ hyems seruat nãm suã: q: ſ hyems est calida: nõ ꝓtingeret: vel dixit qa

Jacobus

guedine quapropter in eis vapores ⁊ fumi multiplicantur ⁊ effundũtur ad eorum stomachos humores cholerici facientes soda: quoniam cere brum debile existens facile hos suscipit ⁊ ab his leditur.

Et iterum. ¶In hac. x. pte agit de receptis per os faciẽtib⁹ so da dans tres canones sup hox cognitiõe. ¶Primus est: quedã de receptis per os ex cibis ⁊ potibus ⁊ medicinis efficiũt soda. Ex cibis quidẽ sicut cepe porri allia: ex potibus vo sicut nectar ypocras ⁊ vina fortia: ⁊ ex medicinis apiũ ⁊ eruca. Et ista notata sunt. ij. cañ. capitulis ꝓprijs de medicinis singularib⁹ in tabulis. s. ita ititulatis: mẽbra capitis respicit ⁊c. Scõs est: oia aleſeginati. i. spẽs cogne gbus ꝓdiunt ci baria vt piper zinziber ⁊ filia faciũt soda ⁊ ꝓprie cassia lignea ⁊ costus et zafranũ. i. crocus ⁊ cinamomũ ⁊ amoniũ: q: sua forti caliditate effuma re faciũt cibaria ⁊ potus abũde ad cerebrũ: vnde replent caput fumis et vaporibus coopante ad id ipsox aromaticitate. Tertius est: oia aromati ca faciũt soda ⁊ ore sumpta intus ⁊ exterius adhibita per modũ odora / mẽtox precipue in debili ⁊ raro ⁊ calido cerebro vehemẽtis sensus pro pter multitudinẽ sue euaporatiõis ad cerebrũ. ¶Sed q: nõ in omni ho ra nec in omni cerebro efficiunt soda tres adiũgit regulas modificatiuas istius canonis. Prima est aromatica quãdoq̃ sedãt ⁊ expellũt soda: q̃ succedunt siue administrank post soda introductã ab aliqua causa que ca piti nocet ⁊ dolere hoc facit a caliditate sui vaporis ⁊ succedit ei tãquã medicina suaue aromaticũ quod cerebro reddit vaporẽ frigiduz: vt ſ qs doleat caput aut cerebrũ ex vapore acuto fortis vini calidi iuuatur odo re rosarũ camphore vel violarũ. Secũda est ſ caput doleat ab aliquo fri gido ledẽte potius qualitate frigoris q̃ multitudine vapox aut humox expellitur dolor aut mitigak successione calidi aromatis vt odore muſci vel ambre grisie. Et hãc intelligit per istã clausulam aut ecõuerso. Tertia est: q̃ caput dolet ⁊ leditur cerebrũ nõ qualitate sola humox aut va pox: sed q̃ztitate etiã seu multitudine qua distendit: tũc successio vel ad ministratio rerũ flagrantiũ siue aromaticarũ obest ⁊ nõ prodest: quia re plent cerebrũ latius q̃ ante suis fumalibus euaporationibus ⁊ inde aug mentatur causa doloris.

Et soda. ¶In hac. xj. parte dicit ꝑmo q̃ frigidus dolor capitis ꝓstrictus multiplicak q̃q̃ in hyeme. Et intellige p do lorẽ frigidũ illuz qui ꝓcedit a frigida cã vel frigido humore. Et per ꝓstri ctũ illũ qui ꝓcedit ex oppilatione porox cutis ⁊ ꝓstrictiõe fumox ⁊ vapo rũ ⁊ humiditatũ a frigore intẽso. Sepe igitur hyems sua frigiditate mul tiplicat soda nisi bñ caput ꝓtra frigus eius assidue tegak sufficiẽti cooptu ra. Scõo dicit q̃ ſ estas fuerit septẽtrionalis paucarũ pluuiarum ⁊ autũ nus seq̃ns meridionalis ⁊ pluuiosus fit: multiplicabit dolor capitis in se quẽti hyeme. Juxta illud Hyppo. apho. iij. apho. xiiij. Si ꝓo estas fic frigus hyemis q̃q̃ posset ꝑmere illos humores ⁊ expellẽ a capite ꝓm q̃ dixit apho. xiiij. tertie ptice: qui dicit. Si vo estas ficca ⁊ borealis fiat autũnus pluuiosus ⁊ australis sit capitis dolores ⁊c. ⁊ scribit ꝑma pro bleu. pble. x. Ratio est q: humiditas in autũno in capitibus multiplicata a frigore hyemis ꝓstringit: vnde capitis dolores fiũt: vt Cõmẽta. ibidẽ.

e ¶Soda vo. ¶Hic ponit quoslda cañ. ⁊ ꝓsidera plurimũ. i. multotiẽs siue q̃q̃: ⁊ nõ dz intelli gi plurimũ. i. vtplurimũ q: plus q̃ ab alijs cau sis: q: nõ est vex: sed quã doq̃ ꝓtingit q̃ fraudulẽ ti vapores per arterias delati vadũt ad caput: il li aũt pñt esse a cã intrin seca ⁊ a causa extrinseca Sed tu. d. imo deberent ire ad cor. ¶Dicẽduz q̃ vtrũq̃ est ꝓtingẽs: ⁊ ali quãdo cor est forte: cere brũ debile: ⁊ posset dici etiã q̃ vapores ab iferio re siue stomacho siue al terius mẽbri plus ferantur per arterias.

¶De soda facta ex malicia cõplexionis. Laꝑ. ij.

f **Fferamus** itaq̃ ser moné ex ponentem vnam quamq̃ harum summaruz. ¶Et hec est distinctio pri ma. Dicamus ergo: cõplexionalis qui dem summa est: quoniam a complexio ne calida: ⁊ a complexione frigida: et a complexione sicca quandoq̃ contingit dolor ꝑm q̃ sciuisti in principijs vniuer salibus: quãuis sit dispositio in comple xione sicca ꝑm q̃ sciuisti parum faciens dolorem. Et complexio quidem humi da: ꝑm q̃ est cõplexio humida non effi

a **Fferamus** itaq̃ ⁊. ¶Supius de terminauit de speciebus sode ⁊ modis ⁊ causis in generali. Hic determiat de soda in spãli quantuz ad ꝓdicta. Et ꝑmo ꝑmit tit q̃ intẽdit. ꝓ exeqtur. ibi ꝓa [Et hoc est] ¶Cõsiderandũ circa primã parte modũ loq̃ndi Aui. qui dicit vnamquãq̃ harũ sũmarũ: ⁊ non dicit vnãquãq̃ harũ diuisionũ q: sic faciet: vt apparebit cũ exeq̃ndo dicit.

g ¶Et hec est. ¶Hic exequit in speciali declarãdo vnãquãq̃ ꝑmissaꝝ sũmarũ. Reducit aũt gñaliter ꝓcedens capitulũ ad duas sũmas videliz ad sũmã ꝑmonis generalis de soda quãtũ ad cãs: ⁊ hãc sũmã primo de clarat ⁊ exponit: ⁊ ad sũmã generalis ꝑmonis de soda quãtũ ad modum existẽdi: scilz per sevel per cõitatẽ: ⁊ hanc sũmã. scõo exponit vel declarat ibi [Soda facta per cõitatez.] ¶Prima in. d. primo determinat de soda: quantũ ad vnãquãq̃ causarũ ꝓductaruz: in hoc declarãs cãs primitiuas ⁊ etiã aũtes. ꝓ determinat de soda quãtũ ad modũ puẽtus eius a causis mãlibus: ⁊ hoc q: quedã dictarũ causarũ pendẽt ex materijs. ibi ꝓa [Di cimus q̃ materie] ¶Prima in tres. sicut tres ponebant cause ꝓducte sode. primo ergo determinat de soda facta a mala cõplexione. secũdo a soluta cõtinuitate. tertio ab aggregatione ambox simul. s. apostemate. ibi secũ da [Cõtinuitatis solutio] ibi tertia [Apa.] ¶Prima in. d. primo ostẽdit modũ prouẽtus sode a malis cõplexiõibus. secũdo ponit causas illaꝝ ma

Be partibus

larum ca ⁊ borealis fuerit autũnus ꝓ o pluuiosus ⁊ australis capitis dolores in hyeme bract corize ⁊ tusses gbusdã ꝓ o ⁊ ptisis. Et Gal. in cõmẽ. ait. Quia eniz estas frigida fuit ⁊ ficca: ⁊ autũnus pluuiosus ⁊ australis ne cesse est nõ morbos festinare: q: humiditas autũni siccitatez estatis miti gauit. Sed tñ q: in eadẽ qualitate humiditatis autũnus totus perseuera uit: nãliter humidis: plenitudines humox in capite necesse est nasci qui sunt causa hox accũtiuz: hec ille. Per estatẽ igit septẽtrionalẽ intelligas illã in qua multiplicant venti septẽtrionales vel que declinat ad frigidũ ⁊ siccũ. Et per autũnuz meridionalẽ illũ in quo vẽti meridionales multi plicant vel qui declinat ad caliditatẽ ⁊ humiditatẽ. Et vltra intelligas q̃ sermo ꝑsens maxime verificatur in humidis natura.

Soda vero. ¶In hac. xij. pte dicit soda sepe fieri per vapo res fraudulẽtos quos capiti afferunt arterie a corde ad ipsum ascẽdẽtes. Et per fraudulẽtos vapores intelligit cholericos acutos aut aduſtos melicos qui fraudãt cerebrũ ꝓperantia ⁊ pu ritate spũs vitalis ꝓturbãtes ipm atq̃ inflãmãtes: ꝓpterea qdã medico rũ vetex in doloribus veteribus capitis ex sanguine subtili arterioso ⁊ va poribus eius ꝓsulũt incidere vel cauterizare arterias tempox.

¶De soda facta ex malicia complexionis. Laꝑ. ij.

Fferamus itaq̃. ¶In hoc. c. ꝑmo agit de cõ plexionibus tã simplicib⁹ q̃ cõpositꝫ que soda fiũt. Scõo de causis caltde cõplonis soda fa cietis: ibi [Et cõplonis qdẽ calide] Tertio de causis fridis: ibi

a [Et cause qdem] Quarto de causis sicci: ibi [Et cause ficce.]

¶In. i. pte ꝑmittit intẽtũ dicẽs. Afferamus itaq̃ post vniuersales de so da ꝑmones: ꝑmonẽ exponentẽ vnãquãq̃ harꝫ sũmarꝫ. i. causarꝫ soda spãliũ. Et hec est distinctio ꝑma. i. lra capli istius distinguit ⁊ diuidit primã cãm soda que est mala cõplexio diuersa capitis. Hoc ꝑmisso dat. iiij. ca nones sup malis capitis cõplonibus soda faciẽtibus. Primus est: sũma cõplexionalis. i. male cõplonis diuerse capitis sic se hz q̃ a tribus simpli cibus cõplexionib⁹ malis capitis põt ꝓcedẽ soda: vt a calida tñ: ⁊ a frigi da tñ: ⁊ a sicca tñ: sicut passertũ est in ꝑncipijs vniuersalibus. s. ꝑmi scõa doctr. ij. sum. ij. c. xix. Uerũtñ in cõplexione sicca tñ dispositio talis est q̃ nõ facit dolorẽ nisi parũ qñ siccitas est qualitas passiua. Et q: ca. nũc al legato satis discussimus de causis doloris hic breuiter transimus. Scõs est: cõplexio humida ꝑm q̃ humida nõ efficit dolorez: qñ hũiditas adco passiua est ⁊ hebes qualitas q̃ sola nõ sufficit ꝓtristare sensum vel induce re sensum rei contrarie nisi materia de humidis existens sibi fit adiuncta vel eam associet faciẽs dolorez soluendo cõtinuũ sua distensione vel suo vapore vel sua ventositate. Tertius est cõplexio calida ⁊ ficca ⁊ comple xio frigida ⁊ ficca faciunt dolorẽ triplici modo. ꝑmo quidẽ calida sua ca

liditate

larum cõplexionuz. ibi secũda. ¶ Et cõplexionis. ¶ Prima in duas. primo ostẽdit modũ prouẽtus sode a malis cõplexionibus simplicibus. secũdo a cõpositis. ibi secũda. ¶ Et calida quidẽ. ¶ Cõsiderandũ q̃ siccũ ꝛ humidũ possunt cõparari ad calidũ: ꝛ ad frigidũ: ꝛ vt sic nõ faciunt dolorẽ vt ille q̃litates: ꝛ hoc q: ille sunt passiue: ꝛ paruz trãsmutantes. Alio mõ possunt cõparari inter se: ꝛ vt sic siccũ respectu humidi est causa doloris: qz habet plus de virtute actiua: ergo humiditas q: est parũ actiua nõ faciet dolorẽ nisi per accidens: scilz ꝓpter materiã ꝛ ventositatem ꝛ vaporem.

a ¶ Et calida. ¶ Sed diceres tu. quare nõ dixit hic in q̃litatibus simplicibus: scilicz q̃ faciũt dolorẽ soluẽdo ꝓtinuũ. ¶ Dicendũ q̃ facere dolorẽ per viam solutionis ꝓtinuitati est a qualitati b̃ multũ actiuis: qñ aũt q̃litas aliq̃ de p̃mis actiuis multũ augetur: non stat simplex vt plurimũ: sed associat sibi passiuaz qualitatẽ. ¶ Cõsiderandũ q̃ caliduz disgregando soluit ꝓtinuũ: ꝛ frigidũ congregando: siccũ vo scindendo. ¶ priuatiue humidi cõtinuatiui: ꝛ ideo iste tres qualitates faciunt dolorẽ per alterationẽ: ꝛ per solutionẽ continuitatis. Si ergo cõponat calidũ ꝛ siccuz: ꝛ frigidũ ꝛ siccũ: tunc fit dolor vupliciter vt iam dictũ est: qđ non cõuenit de calido ꝛ humido ꝛ frigido ꝛ humido: q: nõ nisi vt calida faciũt dolorẽ: ꝛ vt frigida: sed vt humida nõ nisi per accidẽs. Sed diceres tu nõne facient dolorẽ soluendo ꝓtinuũ. ¶ Dicendũ q̃ sic: ꝛ q̃ dedit intelligi. Vel dicendũ q̃ calidũ ꝛ frigidũ ꝓiũcta sicco sunt magis actiua ꝛ motiua: q̃ cõiuncta humido: ꝛ ideo magis soluunt continuum illo modo.

b ¶ Et cõplexionis. ¶ Hic ponit causas harũ malarũ cõplexionũ. ꝛ primo calide. secũdo frigide. tertio ficce: nõ autẽ humide qualitatis causas dixit q: nõ facit dolorem: ꝛ q: intelligit ex oppositis causis. ibi sẽda. ¶ Et cause quidẽ. ibi tertia. ¶ Et cause ficce. ¶ Ad primo dicit patet: nisi illud

cit dolorem nisi illic fit materia humida faciens dolorẽ ex parte euaporationis aut euentus ventositatis facientis solutionez continuitatis. ¶ Et calida[a] quidem ꝛ sicca ꝛ frigida ꝛ sicca dolorez faciunt vtriszq̃ qualitatibus ꝛ faciũt etiaz dolorem motu soluente continuitatem. Calida vero ꝛ humida: ꝛ frigida ꝛ humida non faciũt dolorem nisi vnde sunt calide ꝛ frigide non vnde sunt humide nisi ꝑm modum predictum. ¶ Et complexionis[b] quidem calide causa aut est materia calida sanguinea: aut est cholerica aut est composita acuẽs inflãmans faciens qualitate sua impressionem aut est causa eius ventositas: aut vapor calidus aut est causa eius motus calefaciẽs corpalis: aut animalis ꝑm q̃ sciuisti ex diuisione eius in rebus vniuersalibus: aut eius est causa sicut obuiatio ignis: aut adustio solis: aut acceptio cibi calefaciẽtis aut medicie calefaciẽtis: aut vicinitas mẽbrorũ quoz cõmoditate. i. vtilitate iam calefactũ est. scilz cerebrũ. i. q: erat cõmodũ vicino mẽbro calefactio sicut aliqs calefacit sibi stomachũ cum rerũ calidarum sumptione ꝛ inuenit in hoc vtilitatẽ ꝛ posset ex hoc super calefieri in capite: ꝛ incurrere soda.

c ¶ Et cause patet.

d ¶ Et cause ficce. ¶ Hic ponit causas male cõplexionis ficce. ꝛ primo ꝑmittit quandã diuisionẽ ꝛ prosequitur. scdo vnũ mẽbrũ diuisionis subdiuidit. ibi scda. ¶ Et euantia. ¶ Primo innuit hãc diuisionẽ: q̃ causaz exiccantiũ quedaz sunt exiccantia exterius: quedaz iteriue: dico exterius q: extra ꝑmo occurrũt: vel magis occurrũt: dico interius q: magis intra occurrũt exterius aut resolutione et adustione ꝛc. aut ꝓuatione potus. Sz diceres tu quo abscisio potus est causa extra: cũ exiccatio sua sit itra. Dicendũ q̃ q: potus est aliquid ab extra: ideo eius priuatio: ponit exiccato ab extra: ꝛ forsan priuato potu ꝑus exteriora incipiũt exiccari q̃z iteriora. Vel potus. i. humiditas rorida q̃z exiccãt illa resoluẽtia: de q̃bus dixit ¶ Cõsiderandũ q̃ medicine rubificates hic summunt ꝓ q̃buscũq̃z medicis fortiter calis ꝛ siccis: siue nãlr sint tales vt euforbiũ siue accĩtaliꝛ vt

cinitas mẽbroz quoz cõitate vel cõmoditate iam calefactũ est. ¶ Et cãe[c] quidem complexionis frigide facientis soda sunt oppositeistis: quaruz numerus est apud te. ¶ Et cause sicce:[d] aut sunt desiccantia exterius resolutione ꝛ adustione sicut dies caniculares: ꝛ emplastra calida: aut rubedinem facientia naturaliter aut accĩtaliter subito ꝛ nõ subito phibẽtia cibuz penetrare ad caput ꝛ siccanẽ mẽbra ipsius primo aut ꝓpter abscisionẽ potus ꝛ resolutionem humiditatũ ꝑncipaliũ: aut desiccãtia interius resolutione sua: aut eũone eoz: aut q: eoz virtus est desiccatiua: aut q: nutrimẽtuz ex eis factũ est siccũ aut pauce humiditatis: aut vicinitas mẽbroz iam siccoz ꝛ ipsoz cõmunitas: ꝛ motus animales ꝛ corporei superflui desiccantes per semitam euacuationis ꝛ resolutionis. Et superfluus coitus ꝛ exuberatio et fluxus sanguinis ꝛ exercitium forte.

calefacte ad ignẽ sicut lapis vel ferrũ. Et ille medicie calide ꝑm potẽtiaz maiorẽ vel minorẽ pñt subito vel paulatiz imprimẽ: apparet igit̃ que sint desiccãtia exteri[a]. Interius aũt sunt res resoluẽtes vel resolones intrinsece vel eũones ꝛc. ꝛ mot[a] supple sunt de cãis exiccãtibus: ꝛ pñt eẽ cã eũonis manifeste: cũ ad mot[a] sequunt eũones sensate vt sudores vel fluxus: ꝛ pñt esse cã eũonis occulte per viam resolutiõis: ꝛ ideo dixit per semitã eũonis ꝛc. ꝛ ꝑm hãc expositionẽ nõ apparet ex Aui. q̃ motus sint de causis extra exiccantibus: neq̃ intra: tñ inquantũ sunt res nõ nãles pñt dici cause extra: sed inq̃tuz attingũt prius ad interiora: vt corpeus motus ad concatenationes ꝛ aialis ad cor dicuntur cause intra.

Jacobus

liditate que sensuz ꝓtristat: ꝛ frigida sua frigiditate. Secũdo ipse ambe sua ficcitate qua sensum faciunt rei cõtrarie. Tertio ipse ambe soluendo ꝓtinuuz. Nam calida ꝛ sicca disgregando soluit partes a partibus: ꝛ frigida ꝛ sicca congregando aliq̃s soluit ab aliis ꝛ interdũ findit aliq̃s partiuz: ꝛ gelu hyemale findit labia vel cortũ manuũ. Quartus est complexio calida ꝛ humida ꝛ cõplexio frigida ꝛ humida nõ faciũt dolorez nisi suo frigore vel suo calore quo ꝓtristant sensuz ꝛ nõ sufficiunt ipsum contristare nec dolorẽ facere sua humiditate nisi mõ dicto. s. si fiunt cuz materia humida soluẽte cõtinuum suo vapore vel sua vẽtositate vel dilatatione sue substantie sicut in phlegmonibus.

Et complexionis. ¶ In secũda assignat. viij. cãs calide complexiõis faciẽtis soda. Prima ẽ materia sanguinea calida vel cholerica: sub qua cõprehende cholericaz citrinaz ꝛ cholericã nigram ex adustiõe vel compositã ex his que massaz humoz inflãmat ꝛ acuit ꝛ in caput imprimit sua caliditate sensuz doloris. Secũnda causa est ventositas calida seu fumus calidus aut vapor calidus qualis sepe ad caput fertur in cholericis ꝛ tertianariis aut causonizantibus. Tertia est motus calefaciens corporis aut aie: corporis qdem vt in torneamẽtis ꝛ hastiludiis: aie vero vt in studijs ꝛ vehemẽtibus cõtemplatiõibus vt iam prescitũ est ex diuisione eius. s. cãe calefaciẽtis in reb[a] vniuersalibus. s. ꝑmi. ij. doc. ij. sum. ij. c. i. Vel ex diuisiõe eius. s. motus corporis aut aie primi. ij. doc. ij. sum. i. caplis. xij. ꝛ xiiij. Quarta est obuiatio ignis. i. capitis approximatio vel mora eius longa ꝓpe magnũ ignez quare supcalefit. Et sepe id practicant quedã mulieres que postq̃z lauerũt capillos suos forti lixiuio caput igni applicãt ad resudanduz vñ sepe incurrunt grauissimos dolores. Quinta est adustio sol. s. exponere caput soli ardenti: maxime si id fiat ꝑter solitũ. Naz laboratores ꝛ terre cultores in hoc assueti tpe messiũ minus patiunt. Sexta ẽ assumptio supcalefactentiũ ciboz vt pipatoz ꝛ alliatoz ꝛ cepulatoz qui caput ꝛ corpus supcalefaciunt suis vaporibus ꝛ fumis acutis: ꝛ qa generãt ꝛ multiplicant hũores cholericos vel sanguinẽ aduruũt aut cholerizant sub q̃bus intellige potus calidos: vt nectar ypocrate saluiatũ ꝛ enulatũ qđ vulgus galadũ vocat. Septima est acceptio medicinaz calefaciẽtiũ sicut sinapis: eruce nasturcij. Octaua est vicinitas aliquoz mẽbrorũ supcalefactoz: quoz cõitate seu colligantia iam caput aut cerebrũ supcalefactum est: vt si coz vel epar inflãmatum fuerit: caput inde cito supercalefiet per medium venarum aut arteriarum.

Et cause quidẽ. ¶ In. iij. dicit q̃ cause fride cõplonis cerebri aut capitis: vñ fit soda sunt oppositeuic dicti causis calide cõplonis faciẽtis soda quoz numerus apud te est ꝛ tibi cognit[a] ex his que dicta sunt in pte pori. Prima est humor frigidus vel phlaticus vel melicus vel cõmixt[a] ex his sua friditate caput infrigidans. Scda cã est frigida vẽtositas aut vapor fridus. Tertia est ges per quã sopit nãlis calor. Quarta frigus aque glaciei aut niuis obuiãs

capiti. Quinta frigus aeris vt gelu hyemale. Sexta susceptio frigidorũ ciboz vt lactuce portulace. Septima susceptio frigidaz medicinaruz: vt papaueris solatri. Octaua vicinitas seu colligantia frigidoz membroz vt frigidi stomachi vel frigidi epatis: sicut in hydropisi de frida cã: in q̃ inflãmatur vultus frigidis humoribus ab epate sibi cũ sanguine missis.

Et cause ficce. ¶ In quarta cõnumerat. xi. cãs male cõplexiõis ficce capitis faciẽtis soda: ꝛ filet ꝺ cause male cõplexionis ipsius humide: qa de seipsa non facit soda. Prima est desiccãtia foris occurrẽtia cerebro aut capiti q̃ desiccant cerebrũ vel resolutiõe vel adustiõe ꝓpriaz ipsius humiditatũ sicut aer feruidus canicularii dierũ: ꝛ emplastra calida capiti apposita vel rubificantia sicut sinapis fimus colũbinus euforbiũ allia: q̃ vel rubificãt nãliter ꝛ paulatiue sua vehemẽti potẽtiali vel virtuali calefactiõe vel accidẽtaliter: ꝛ q̃si subito suo vehemẽti actuali ardore: vt si feruẽs oleũ vel feruẽtez aquam capiti adhibeas vel ferrũ candẽs velut cauteriũ. Et ista phibent alimentum ꝓpriuz diffundi p caput ꝛ alere cerebrũ: trahunt. n. foras sanguinẽ ꝛ humores ꝛ ipsos ꝓsumunt ꝛ capitis partes primitus desiccant postea corrugant ꝛ desiccant eas. Secũda causa est abscisio potus seu nimia potus abstinẽtia ꝛ resolutio supflua principaliũ humiditatũ cerebri ex defectu potus ꝛ roralis humiditatis cuius ẽ prohibere incẽdi calorẽ supra suum humidũ. Tertia est desiccantia interius assumpta q̃ caput desiccãt altero triũ modoz. Primo qdem resoluẽdo ꝛ ꝓsumẽdo capitis humiditates: vt piper piretrũ. Scdo euacuando ipsa aliqua sensibili purgatiõe: sicut turbich colloqntida esula. Tertio generãdo nutrimẽtuz siccuz vel humiditatis pauce nõ sufficiẽtis humectare cerebrum ꝓpter victoriam mixte siccitatis sicut carnes macre salse cũ sinapio comeste. Quarta ẽ vicinitas mẽbroruz iam siccatoz ꝛ horum cõmunitas seu colligantia cuz cerebro vt cordis ꝛ epatis i febribus ethicis. Quinta est supfluus motus aiales vt ire frequẽtes tristitie timores ꝛ excessiui motus corporei: q̃ caput desiccant p semitam seu modũ euacuatõis quã excitant puta sudoris vel alterius ꝛ p semitã resolutõis insensibilis humiditatũ eius. Sexta est supfluus coitus in quo cerebrum vehemẽter patitur ꝛ euacuatur a suis spiritibus ꝛ humiditatibus taliter ꝛ intantũ q̃ vetez qdam determinauerũt a cerebro maxie spma descindi. Septima ẽ exuberatio seu supabundantia sudoris maxime i capite qua resoluunt eius humiditates vel exuberatio vrine: vt i dyabete qua desiccatur vniuersuz corpus ꝛ nõ solum cerebruz ꝓpter hoc q̃ potus ꝛ humiditas cibi fere tota defluunt p vias vrine: quare omnia mẽbra spoliata manẽt humido rorali. Octaua est fluxus sanguinis imoderatus maxime p nares quo prop̃riũ tollit alimentũ capitis quare desiccatur sicut herba aut arbor suo carẽs pabulo. Nona est exercitiũ forte ꝛ imoderatũ qđ sub causa quinta cõprehendi poterat puta sub motibus supfluis corpis: vel qđ hic di de exercitijs solitis intellige: ꝛ qđ ibi di de motibus fortibus nõ ꝓsuetis. Decima est euacuantia capitis humiditates que sunt triũ modoz. Nam quedã eua-

a ¶Et eũantia. ¶Hic distinguit modos eũonuz:ꝛ cõplet narrare cãs exiccãtes:ꝛ pz;ꝛ innuit ꝙ caput eũatur qñq eũone totꝫ:qñq eũone vni⁹ mẽbri:qz vna medicina appꝛopꝛiat vni mẽbro sine alio.v.g.purgando solũ stõm per aliquã medicinã posset exinde caput purgari:cuius illa medicina directe caput nõ aspexerit:qñq etiã caput eũatur eũone ppa sicut reumatismus ꝛc.his.n.multum fluẽtibus põt caput exiccari. Et ꝙsidera hic ꝙ eũones per gargarismata vocat eductiões: qz plus est eductio ꝙ agitatione et subtiliationes siue incisionẽ materierũ q̃s fit eũo per attractiões vt supꝛa dicebatur.

¶De speciebus soda facte pꝛopter solutionem continuitatis. Cap̃.iij.

b ¶Onti/

c nuitatis solo.

¶Hic determinat de spẽbus sode facte per solutionẽ ꝓtinuitatis.ꝛ primo distinguit spẽs solutionis ꝓtinuitatis:cuius ad subam.scõ ponit cãs solute ꝓtinuitatis ꝛ diuersitat⁹.tertio ponit quorũdam sniam: ibi ꝑa⌊ Et qñq; fit ⌋ibi tertia⌊ Quidã vo. ⌋In ꝑma parte dicit qõ solutio continui qñq; accidit in velaminibus cerebꝛi qñq; in substãtia ipsius ꝛ qñq; in venis eius ꝛ scinduntꝫ. Diceret qs quare fit hic mẽtio de solutiõe ꝓtinuitatis in substantia cerebꝛi:cũ illa nõ sit causa doloris. ¶Dicẽdũ ꝙ hoc fecit:vt cõpleret sermonẽ in speciebus solute continuitatis:ꝛ illa que est in substantia cerebꝛi:per viam cõmunitatis ad pãniculos facit soda.

c ¶Et qñq; ¶Lõsiderãdũ ꝙ Aui.inuit hãc diuisionẽ cause solute cõtinuitatis:vel sunt ĩtrinsece:vt vapores ꝛ humores ꝛc.vel extrinsece vt pcussio incisio casus ꝛc. ¶Lõsideranduz ꝙ vẽtositas siue vapoꝛ pñt facere solutionẽ ꝓtinuitatis dupliꝛ:vno modo in mediate extẽdẽdo siue penetrãdo:ꝛ hoc est qõ dicit incipiẽdo:alio mõ pñt hoc facẽ mediante alia egritudine:vt oppilatiõe. Lõsiderandũ ꝙ lra quẽ dicit que aũt fit iterius põt duplꝛ exponi.primo ꝙ solutio ꝓtinuitatis fit iterius.s.solũ:ꝛ nõ fit exterius:fortasse nõ replet ꝛc.i.nõ ꝙsolidat:ꝛ ideo lõgo tpe stat hõ cũ dolore capitis:ex hoc qz nã non hz vnde libere possit expurgare mãm.Eo mõ põt exponi quod loquat de incisione manifesta vsq; ad interius:scilz sub osse penetrante:que forsan potest diu durare non incarnata:ꝛ stabit de-

Jacobus

cuãt in mẽbris alijs ꝛ a mẽbris alijs q̃s a capite solo:colligãtiaz tñ cũ capite hñtib⁹:sicut pharmacie q̃ purgãt hũores a toto corpe. Alia eũant ab vno mẽbro colligato capiti sic ꝙ nõ ab alio vt vomica a stõ ꝛ ꝓuocatiua sputoꝝ a pectore. Alia eũant in mẽbris capitis ꝛ a mẽbris capitis vt reumatism⁹ad nares ꝛ fauces a cẽbro defluẽs:ꝛ catarrus decidẽs in pectoralia ꝛ fluxꝰsanguis ex nare aut narib⁹:ꝛ alie spẽs purgationũ q̃ suscitate sunt ꝙ caputpurgia ꝛ sternutatoria ꝛ gargarismata ꝛ masticatiões. Exj[a] est abscisio mãerũ hũiditatis:vt ciboꝝ ꝛ potuũ ex qb⁹ nascunt hũiditates que corpus nutrit q̃uis nulla fiat eũo rei sensibilis:sic ieiuniũ.i.phimonia cibi potusq;:ꝛ dimissio spõtanea cibi seu volũtaria:aut ꝓuatio ei⁹ iuita ꝛ coacta vt i carceratis vel i pestefamis. ¶De spẽb⁹ soda fcẽ pp ꝛc.L.iij.

Ontinuitatis.

c ¶In b.c.pꝛio agit de cãis mãlibus ꝛ effectiuis solonis ꝓtinuitatis faciẽtis soda.Scõ q̃liter hec solones se hñt ad curari:ibi ⌊Que aũt⌋Tertio de opionibus sup soda ꝰmiũ:ibi⌊Quidã vo.⌋

¶In.i.pte pꝛio tãgit.iij.cãs sbiectiuas seu mãles i q- bus solo ꝓtinuitatꝫ efficiẽs soda ꝓtingẽ põt. Pꝛia est aliqõ velaminũ cerebꝛi sicut pia mr vel dura mr vel rethe mirabile vel picraneũ. Scõa est medulla seu medullaris suba cẽbꝛi de qua qdã aiũt ꝙ de se nõ sentit sed ꝙ pãniculũ quo tecta diuidit:ꝛ sic solo ꝓtinuitatis sibi supueniẽs nõ facꝫ doloꝛẽ nisi ex cõpassiõe pãniculi ipsi⁹:ois.n.sensus vt aiũt isti ꝙ neruũ efficit. Alij determinãt ꝙ medulla cerebꝛi que ẽ radix neruoꝝ ꝛ fons ac origo sensuũ ac motuũ ꝙ seipsaz sentit vel pꝰtutẽ ꝑmi sentiui q̃ sibi forma est ꝙsubalis vt sensitiuũ est ꝛ nõ per mediũ alicui⁹ nerui q̃ sit ei velut sensus istrm sicut mẽbra cetera per neruũ sentiũt. Ter[a] est vene tã nõ pulsatiles q̃s pulsatiles que iterdũ findunt aut coꝛodunt aut apiunt plus oppoꝛtuno sua orificia:q̃rũ solo ꝓtinuitatis sensuz doloꝛis ꝛ soda opat:vel ꝙ tegunt pãniculo aliqd hñte sensus vel pp neruos sibi iuxtapositos aut fila neruoꝝ.Scõ assignat tres cãs effectiuas solonis ꝓtinuitatis ptiũ cerebꝛi. Pꝛia est motões vapoꝝ ꝛ fumoꝝ ꝛ vẽtositatũ qui q̃q; soluit ꝓtinuitatẽ icipiẽdo.i.pꝛio cursu sua acuitate:vel icipiẽdo.i.fine medio male cõplonis:vel icipiẽdo.i.ex semetipsis absq; ꝺ ꝙ hũoꝛ a quo pcedũt ꝛ eleuant⁹ in cẽbꝛo fuerit coadiuuãs soluẽ ꝓtinuitatẽ. Et qñq; soluũt hmõi vapores ꝓtinuitatẽ pp oppilationẽ itus aut extra poroꝝ aut viaꝝ vel cõmissurarũ quaꝝ phibent exire ꝛ resoluti:quapp adaucti distẽdũt ꝛ soluũt cerebꝛi ꝓticulas. Ad idẽ faciũt humiditates in cerebꝛo retẽte ꝛ multiplicate pp meatuũ oppilatiões siue collecte sint ad apa siue nõ collecte.Scõa cã est coꝛosiuus humoꝛ vt cholera rubea sbtilis ꝛ ardẽs vt cholera adusta vel melia sbtilis adusta de cholera genita.Tertia est casus in quo caput

lor sicut potest colligi Fen quinta.iiij.cañ.

d ¶Quidã vo.¶Lõsiderãdũ ꝙ nocumẽtũ fciñ aꝰmib⁹ per motũ cuz fit solo ꝓtinuitatꝫ cadit in b.c.Lõsiderãdũ ẽt ꝙ ille qui dixit b fuit qdaz medic⁹ noie Scaros:vt ponit Raf.i.ꝓti.ix.c.Dubitat an possint sub cranco gñari ꝰmes:vꝝ ꝙ nõ:qz nõ gñant in stõ:vt Ar.iiij.methau.ergo nõ gñant in capite:cũ sit nobilius mẽbrũ q̃s sit stõus. In ꝓriũ.A.Dõz ꝙ ꝰmes põt gñari i multis locis coꝛpis.¶Gñant.n.i intestis vt notũ ẽ. Gñant ẽt in stõ vt in trãslatione arabica.iij.ptic.apho.ij.lo aph.Seniorib⁹ vo factis pitimia.¶Gñant etiã in pulmone ſm Aza.ca. de tussi.¶Gñant sub cute: vt est qdã vmis sub eapgrediẽs:vt Joar tra.vij. xij.c.¶Gñant etiã in vlceribus:vt. A.iij.can.fen iiij.c.de vlcerib⁹.¶Gñantur ẽt in dẽte vt infra fen vij.¶Gñant in aure vt infra fen.iiij.¶Gñant ẽt in capite vt hic.A.Ego vidi nobilẽ perusinuz noie Guidarelũ de balliõib⁹ q passus est quotidianaz cũ dolore renũ per octo mẽses:ꝛ in qualescentia emisit cũ vrina vermes puos ꝛ latos.Et cessauit dolor. In locis ergo nobilib⁹ vmes vel non fiũt vel raro. Et iõ si in stõ fiant:hoc est raro:si capite aũt.s.circa pãniculos raro fiũt:sed circa strictura narriũ:qz non est sic nobilis locus:ꝛ ibi põt coartari mãe phlatice frequẽtius põt fieri ꝰmes. In hoc ergo dicto.A.modificat dictũ Raf.i.ꝓti.qui voluit ꝙ lõginquũ sit ꝙ soda fiat a ꝰmibus:nã ꝙ fiat a ꝰmibus circa pãniculos:hoc est possibile lõginquũ qz raro accidit:sed ꝙ fiat aꝰmibus circa narriũ strictura:nõ est possibile lõginquũ:ꝛ hoc itẽdit.A.ꝛ sic exponi dz Raf.i.ꝓti.cum dicit:dixit scharcus aliqñ accidit soda exꝰmibus gñatis in capite ꝛc.di co hoc est de sensibilib⁹ lõginqs:alias remotũ est vt fiat. Lõsideranduz ꝙ si attẽdis duo capla pcedẽtia iam declarata est soda:q̃tũ ad diuisionem causarum coniunctarũ antecedẽtium:ꝛ etiam primitiuarum.

¶Distinctio specierum soda facte ab apostematibus. Lap̃.iiij.

e # Postema. ¶Hic determinat de soda facta ex ꝓtinctiõe duaꝝ cãruz simul.s.ab apatib⁹.ꝛ primo ponit diuersitatẽ apatũ.Fo ponit quẽdã modũ terminationis.ibi ꝑa⌊ Et hoc.⌋In ꝑma pte innuit hãc diuisionẽ:ꝙ apa a quo ꝓuenit

a

De partibus

obulat alicui duro:vel pcussio cuz malleo aut ligno:vel incisio cũ ensevel cultello:vel perforatio cum daga aut lancea.

Que aũt.

¶In.ij.pte dicit ꝑmo ꝙ solutio ꝓtinui capitis interius facta forte nõ recipit ꝓsolidationẽ nec iplet carnẽ sz sp remanet vlcerosa ledẽs ꝛ dolẽ faciẽs ptẽ quã occupat maxie in senibus:tũ qz vt⁹nalis cerebꝛi debilis i his est:tũ qz cerebꝛũ est supfluitꝰ de nã sua seu plimũ abũdãs in supfluitatibus:tũ qz assidue ferunt ad ipz vapores ꝛ fumi quo ibi ispissati sordidãt vlcus nõ sinẽtes ipsum ꝓsolidari. Nõ.n.põt vlcera sanari nisi deficcent ꝛ mũdificent:qõ vix in cẽbꝛo fieri põt nisi in iuuenib⁹ bone cõplonis. Scõ dicit ꝙ caput pcussuz vel oppsuz casu qñq; leuiter recipit auxiliũ ꝛ curatõez vz qñ nõ puenit lesio vsq; ad pãniculos tegẽtes ꝛ pcipue dũ nõ ꝓtũdit nec rũpit craneũ. Tertio dicit ꝙ pcussio capitis ꝛ casus ei⁹ qñq; pueniũt ad tñ malicie ꝛ lesiõis vt idẽ cẽbꝛũ pmutet locũ vel sbuertat ꝛ peat ifirmus. Et istõ ꝓtigit dũ craneũ frãgit aut ꝓtũdit:ꝛ lesio ptingit ad cerebꝛi mires vel ad subaz medullarẽ ipius. Et tũc assunt vomitus turbatio sensuũ ꝛ stupoꝛ aut spasmus.

Quidã vero.

¶In.iij.dicit pꝛio quosdã asseruisse ꝙ de causis soda qñq; sunt ꝰmes in capite genitꝫ vel in eius ptib⁹ qui motu suo vel coꝛosiõe vel morsu ledũt ꝛ dolẽ faciũt ptes per ꝙs serpũt. Scõ dicit ꝙ qdã remouerũt B.i.negauerũt ꝰmes in cerebꝛo posse gñari ꝑmanẽte vita pp dignitatẽ ꝛ excellẽtiã subẽ cerebꝛi que velut thronus est ꝛ ꝑma sedes ptatis ale rõnalis ꝛ velut fons sensuuz et volũtarij motus. Jdeo vt aiũt nã vꝝ pati nõ posse vita comite tantã putredinez in ptibus cerebꝛi ꝙ inde ꝰmes ibi nasci possint. Tertio dicit ꝙ nõ est necessariũ vt remoueat⁹.i.ꝙ negeꝰ vermes in cerebꝛo gñari posse de phlegmate putrido sicut ex eodẽ sepe generant⁹ in intestinis. Vermes enim frequẽter nascunt⁹ in anteriori pte cerebꝛi sup locũ qui est in strictura nariũ ad quẽ diriuant⁹ supfluitates phlegmatice capitis que per nares solent excuti ꝛ emũgi. Et fama est cõis ꝙ in cane rabido ꝰmis genitus est in ipsius cerebꝛo quo ipse rabidus fit. Quarto dicit nasci posse ꝰmes apud velamina seu miringas cerebꝛi putrescẽte ibidẽ aliquo phlegmate sz raro accidat eo ꝙ velamina sunt frida ꝛ ficca terrestris nature raroq; imbibuntur grossis phlegmatibus.

¶Distinctio specierum soda facte ab apostematibus. Cap̃.iiij.

Postema a quo.

¶In hoc cap.pꝛimo agit de apatibus velaminum cerebꝛi facientibus soda.Secũdo de apostematibus medulle cerebꝛi: ibi⌊ Et quãdoq; fit ⌋Tertio determinatione quadam istoruz apostematum.ibi⌊ Et hoc multotiens.⌋

a

¶In.i.

Universidad de Deusto

quo puenit dolor capit:vel est in pānículis vel in suba:si in pānículis vt est calidū vel fridū.i.letargia:vel cōpositū ꝛ hec vocat dispō siue dormitatio vigilatiua q: subet vel durū.i.melicū vel est in cerebro ꝛ suba ipsi⁹ ꝛ hoc vel est apa calidū vt phlegmon vel erisipila ꝛc. Cōsiderandū q; lz apa qđ fit in pānículis cū est frigidū vel phlaticus dicat lethargia:nō tn ois lethargia est apa tale.s.in pāniculo. Immo vt plimū lethargia ē apa in suba cerebri.s.in meatibus cerebri:vt infra demōstrat. A.ca.de lethargia.ꝛ iō hȳ ꝑmones expectēt declarationē vicinitus.s.ex.c.de karabito ꝛ apatib⁹ calidis:ꝛ.c.de apatibus frigidis.

a ¶Et hoc. ¶Iste est apho.x.vj.pti.i quo di. Caput dolēti ꝛ circūdolēti ꝛc.ꝛ dicit:ꝛ hoc.scz apa:vel hoc.s.soda resolutiꝫ.i.terminat si ꝙtingat vt egrediat in aure.i.per aures:ꝛ reliqs.i.ore vel narib⁹ pus.s.nō vere sani es aut sanies aut materia aquosa.sup.aut sanguis. Dubitat qđo est possibile q illud apa crūpat: et saluet hō cuz solo ꝙtinuitatis i cerebro fit mortalis:ꝛ ēt apa cerebri calm ꝙfirmatū:est mortale vt sumit a ¶De f.c.de freneti. Rndet Thadeus sup aph.ꝑmisso:q hoc apa nō est in cerebro sz in qbusdā carnib⁹ glādosis. Alr ēt dicit q est in pte cerebri nō ꝓpinqua vētriculis. ¶Hoc nō satisfacit:qr. A.iiij.can.fen.iij.c.de exituris ponit salubrē eruptionē ad vētriculos duos anteriores. Dicendū igit q mā illa nō apat vere nec p modū exiturale vez:sz ē dispsa p poros ꝛ ibi possibile est q sanies ꝛ expellat p dcā mēbra mō ꝙsimili exituris veris ꝛ tūc hō libat:q si fuisset vera mācī collectio in cupuz:ꝛ fieret laceratio subē cerebri a mā sanioſa:nō credo q possit euadē ifirmus:eodez mō dico de mā sanguinea:in pānículis. ¶De q̄litate accīte sode ex materijs. Ca.v.

b ¶Jcimus. ¶Jaz determinauit de spēbus sode q̄tū ad sūmā ꝑmā:que est sūma cāz. ¶Hic oīdit q̄lita

d tē.i.modus ꝓuenīēdi sode ex materijs:ꝛ dī q: māe sunt cā soda:ꝛ hoc est qđ rubrica dicit de q̄litate.i.mō accīdi soda ex mātijs vel accīti.i.ex mō euenīēdi soda ꝛc. ¶Hic autē modus est: qđo fit ab eis.ꝛ ꝑmo oīdit qđo fit ex mācbus hūoralib⁹ tāgēs ēt de vētosis. Fo spāl'r ostē dit qđo fit ex mā vētosa.ibi fa[_Et vētositas qdē_]¶Dzia in.v.ꝑmo p̄mittit quādā diuisionē. Fo exeql.ibi fa[_Que aūt_] Cōsiderādū q cā di per se ꝛ per accīs dupl'r.vno mō per se.i.imediate ꝛ p accīs.i.mediate:qđo sumit. Fo de cōplonibus.ꝛ tertio de accīti ꝛ morbo:cū di q morb⁹ per se ledit:cā vo p accīs.i.mediate:ꝛ dī mō nō sumit hic per se ꝛ p accīs:qr tūc ois mā faceret sodā p accīs.i.mediate:qr mediāte mala cōplone vel soluta cōtinuitate. Alio mō sumit per se ꝛ p accīs. ¶Per se.i.qn aliqd per sui nām siue ꝟ tutē ꝓducit sua actione malā cōplexionē:vel solutā ꝙtinui tatē. ¶Per accīs ꝟo qñ ꝓsecutiue est causa male cōplexionis vel solute cōtinuitatis:ꝛ hoc modo sumitur hic.

c ¶Que aūt. ¶Hic ꝓio oīdit qđo māe sunt cā sode per se. Fo qđo per accīs.ibi fa[_Soda aūt facta_]¶Dzia in.v.primo p̄mittit. Fo declarat.ibi fa[_Cōplexio aūt_]¶Dicit ꝑmo que aūt.s.māe sunt.s.cā per se:sunt qñ mutat ab illis māeb⁹ cōplexio per se ꝛc.ꝛ ex hoc appet:q hoc p se nō sumit ꝓ i mediate:sz ꝓ ꝓ se ꝓducti actione ꝓaucētis.

d ¶Cōplo aūt. ¶Hic ꝑmo ꝺclarat ꝑm mēbz. Fo ꝑm.ibi fa[_Sz ipaz eēntia_]¶Jn.i.pte inuit duplicē moduz male cōplōnis s.fientis ꝛ facte:malā cōplexionē fiētē vocat p vicinitatē:q: cuz ipsa sit in motu idiget vicino.s.humore sustētante eā:ꝛ iō si hūor calidus vel fridus sit cōmixt⁹ mēbro:ꝛ faciat istā malā cōplōnē:tūc cū separat humor ab eo.s. mēbro qđ ei.s.mēbro est cōmixtū.i.cū hūor eūat a mēbro finitur:ꝛ euanescit.s.mala cōplexio fiēs. Sz tu diceres q̄re loq̄ns de mala cōplōne fiēte ab hūore:dixit humorē mēbro cōmixtū. ¶Dōm q hoc dicit qr forsan mīn⁹ crederet:q mala cōplexio dependēs eēt:qñ humor est mēbro cōmixtus:ꝛ tn est possibile:q ita sit fiēs:q euacuato hūore stati cesset mala cōplexio: ꝛ nō moret spacio de quo cureť. Aliter tn posset meli⁹ rndēri:ꝛ tu ꝓsidera malā aūt cōplōnē factā vocat factā p trāsitionē:qr iā mot⁹ trāsiuit ad terminū:vñ humor iā fixit impssionē:ꝛ iō ēt di affirmata:q: est ingetato eē ꝛ pōt de ea affirmari q sit:qđ nō poterat dici de ea:q erat in motu:ꝛ ista sunt vocabula qb⁹ vtit. A.in phia. Sz dubitat cū mala cōplexio facta nō faciat dolorē vt sumit in libello de malicia cōplōnis diuerse:ꝛ sup.i.can. fen.ij.q̄re hic de ea. A.fecit mētionē. Dōm dupl'r.ꝑmo q est locut⁹ de ea nō qr velit q ab ea ꝓueniat soda:sz vt cōpleat ꝑmonē in malis cōplōnib⁹ p se ꝓuenīētibus a mā. Fo dicēdū q mala cōplō facta que remānsit a moto hūore pōt dici fiēs respectu q̄rūdaz aliaz ptiū eiusdē mēbri:que alterari pōt a ptibus hūtibus malā cōplōnē factā:vel ēt posset dici facta respectu alicuius gdus possibilis remanē post hūoris eūonē:sed pōt dici fiens respectu vlterioris gradus ad quē mouet humor:ꝛ rōne huj⁹ facit dolorē.

e ¶Sed ipsaz. ¶Hic declarat qđo ꝙtinuitatis solutio per se fit a mā: ꝛ per ꝙs qđo soda fit per se a mā soluēte ꝙtinuitatē. Cōsiderandū q per essentiā materieruz intelligit quācūq: nām:siue nālis siue accīntalis materie:per quā mā agit:ꝛ soluit ꝙtinuū. Unde dicit sed ipsaruz.s.materierū eēntia.i.nā qua agit fit cā sode per se ꝑm semitā solutionis ꝙtinuitatis.s. quā agēdo facit. Qm illud.s.māe eēntia mouet eas.s.mās.i.est rō mouēdi:ꝛ sepat.s.ꝙtinuitatē ꝛc. Cōsiderādū aūt q ille nature ꝙbus materie sepant ꝙtinuū pnt esse nature mārū calidaz:ꝛ nature mārū frigidarū.

aūt sunt per se sunt qm mutat cōplexio per se:aut soluit ꝙtinuitas per se. Complexio aūt non mutat per se:nisi ꝑm duos modos:aut per vicinitatem:aut per mutationē. ¶Per vicinitatē qdem:q sit humor cōmixtus frigidus aut calidus. Et calefacit aut infrigidat ꝛ cū separat humor ab eo qđ ei cōmixtum est fnit:ꝛ euanescit:ꝛ nō facit morā de qua cureť. Que aūt fit per transitionem fit qñ humor iam fixit impssionē ꝛ affirmauit eā: ꝛ q̄uis separet eūone ꝛ resolutione tn remanet qualitas fixa. Sed ipsaruz est sentia fit causa soda per se ꝑm semitā solutionis continuitatis:qm illud mouet eas et separat mordicatione et separatē. ¶Per accīs ꝟo qñ ꝓsecutiue est causa male cōplexionis vel solute cōtinuitatis:ꝛ hoc modo sumitur hic.

rebri:ꝛ qñq est caliduz ꝛ vocat firsen:ꝛ qñq est frigiduz ꝛ noiatur lethargia.s. obliuio:ꝛ qñq est cōpositū:ꝛ noiat dispositio bn̄tis dormitionem vigilatiuā: ꝛ qñq est durū. ¶Et qñq fit in ipo cerebro ꝛ substātia eius. Et est aut calida phlegmon:aut erisipila aut frigidū. Et huius distinctio est ex eis que tibi aduenīūt vicinitus. ¶Et hoc⁹ multotiēs resoluit si cōtingat vt egrediat in aure et reliquis pus:aut sanies aut mā aquosa.

De qualitate accidendi soda ex materijs. Capitulum.v.

b ¶Jcimus q māe sunt cā soda aut per se aut p accidens. ¶Que

Jacobus

¶Jn.i.pte ꝑmit⁹ inuit hāc diuisionē q apatū cerebri soda faciētiū q̄dā fiūt in velamibus seu miringis cerebri vt in pia aut dura mre:vel in eius reti mirabili:ꝛ alia fiūt in medullari suba cerebri. Cōsequnter inuit hanc subdiuisionē q apatū velaminū cerebri:qđā calidū est ꝛ vocat scirsen ꝛ frenesis ēt ꝛ carabitus qđ de cholera fit vel feruēti sanguine:aliud fridū est qđ lethargia di ꝑpe si fuerit in postrema pte ꝛ phlaticus ꝛ iterꝑtat obliuio:aliđ mixtū ex his ex calido.s.ꝛ frido:ꝛ hoc qđā noiant subethassabari.i.dormitionē vigilatiuā. Et est nomen sumptū nō a suba huius apati sz ab accīntibus vt a vigilijs sōno graui admixtis. Mā in apate hoc eger q̄si sp clausos hz oculos veluti dormiēs:ꝛ nihilomin⁹ ipse inget⁹ est extranea loq̄ns vel sepe se voluēs vel manib⁹ q̄ritās ꝛ pilos discerpēs de quo ꝑn.ait.iij.tract.huius fen.c.xij.qđ intitulat de subeth assabari. ¶Hec egritudo est egritudo scirseniati ꝓposita ex scirsen calido ꝛ frido:qm apa est fcm ex duob⁹ hūoribus simul.s.ex phlate ꝛ cholera. Aliud est durū puta sclirot icū vel cācerosum qđ ex nāli vel adusta nascit melācholia.

Et quádoqz fit.

¶Jn.ij.ꝑmittit q apa faciens soda qñq fit in ipso cerebro puta in suba medullari ipi⁹. Deide subiūgit huius apati hāc diuisionē q qđā est calidū:vt calida phlegmon q̄ de sanguie fit:ꝛ erisipila feruēti ardoris q̄ fit de cholera Aliud est fridū vel phlegmaticū vel melicū. Et distinctio hmōi apatum est ex eis que tibi aduenīunt vicinitus.i.dicenf in ꝓximo trac.qui tertius est trac.huius Fen ꝛ intitulatur de apatibus capitis.

Et hoc multotiés.

¶Jn.iij.dicit q multotiēs apa cerebri curā eius recipit ꝛ terminat si ꝙtingat egro q per aures eius aut p vias alias sicut per nares:palatum: aut oculos pus aut sanies aut mā alia subtilis aquosa vel hūoralis copiose defluat. Jurta illd ¶Hyp.aphoz.vj.aph.x. Caput dolēti aut circūdolēti sanies aut aq̄ aut sanguis defluēs aut ꝑm aures aut ꝑm nares aut ꝑm os soluit egritudies. Et Gal.in cōmē.dicit. Nos aūt itelligē debemus si ex apate sanguineo voluerit caput:vel alijs hūoribus crudis coadunati q si crepuerit ꝛ hūores per hec loca effluxerint: egritudo soluit sicut dixit ¶Hyp. Sz si dolor fit ex grossa vētositate iflatiua vel ex cholera rubea capitis pūgitiua vel ex pessimis vulneribus vel alijs apatibus sanitas alter psequet:hec ille. ¶De q̄litate accīdi soda ex materijs. Lap.v.

Jcimus.

¶Jn hoc.c.ꝑmo agit de causis soda per se ꝛ per accīs. Scdo de locis ꝛ causis oppilatio-

d nis inducētis soda:ibi[_Et oppilatio qdē_]Tertio de soda crisis ꝛ de illa que fit ex successiōe digōnis cibi vel cōprehēsōis antique māe:ibi[_Soda quoq; cretica_]Quarto de soda que a ventositati

Be partibus

bus aut vaporibus fit:ibi[_Et ventositas quidem._]

¶Jn.i.pte que est pn̄s text⁹ ꝑmo diuidit cām soda in cām per se ꝛ cām p accidēs. Scdo exequit de causa per se:ibi[_Que aūt sunt per se._]Tertio de causa per accidēs:ibi[_Soda autē facta ab eis per accidens._]

¶Jn.i.pticula ait q māerū q̄ sunt cā soda:alie p se sunt ipsi⁹ cā sicut ille que ex se malā cōplōnē ineq̄lē faciūt vel solutionē ꝙtinuitatis ꝛ non per mediū alterius cāe. Alie sunt cā per accīs soda sicut oppilatio vel oppilās humor pp apa vel nō apa:que nō per se facit malā cōplonē neq; per se soluit ꝙtinuitatē:sed ad ipsaz seqtur mala cōplexio:vel q: ꝓhibet cuēta ri humores vñ putrescūt:vel q: retinet superfluitates que corrūpunt ꝛ distēdūt mēbrū quare tādez sequit mala cōplexio cū solutione ꝙtinuitatis.

Que aūt.

¶Jn.ij.ꝑmo cām per se diuidit doloris capitis in illā que per se mutat cōplexionē ꝛ illā que per se soluit ꝙtinuū. Scdo exequit de primo mēbro diuisionis huius:ibi[_Cōplexio aūt_]Tertio de scdo:ibi[_Sed ipsarum essentia._]

¶Jn.i.pticula ait q causaruz per se soda faciētiū q̄dā sunt per quas mutat per se cōplexio capitis:vt phlegma vitreuz excessiue frigidū:alie per quas soluitur per se sua continuitas:vt humor cholericus mordax ꝛ acu

¶Jn fa ꝑmo ait q cōplexio capitis nō mu[_tus in cerebro abūdās. tat per se nisi per alter⁹ duor⁹ modor⁹. Unus eor⁹ est per vicinitatē alterātis humoris. Alter ipsor⁹ est per mutationē cōplōnis mēbro ꝑpe seu trāsitionē eius in alterā que in ipso figit abeūte humore qui ipsaz ꝓimpssit Scdo declarās ꝓmū modū dicit. ¶Per vicinitatē qdē cōplexio capitis aut cerebri mutat sic q sit humor cerebro cōmixtus supcalefaciēs aut infrigidās ip̄m:qui cū separat a ptibus cerebri resolutiōe vel eūone nō relingt ibi mora notabili malam cōplexionē:imo ipsa finit ꝛ euanescit ꝛ nō facit morā de qua fit curādū:q: per modū dispōnis facile mobilis a subiecto ineſt nō per modū habit⁹. Tertio declarās ꝑm modū ait. Que aūt mutatio cōplōnis fit per trāsitionē male cōplexionis impsse in habitū seu mutationē cōplōnis cerebro ꝑpe:fit per istū modū q humor qui diu cerebro iniacuit fixit impssionē.i.iam impssam ab eo q̄litatē:ꝛ eā affirmauit tali firmitate q ipsa remanet fixa ꝛ imobilis per modū habitus q̄uis separet resolutiōe vel eūone a cerebro:is humor qui ipsaz ꝓeimpressit.

¶Jn.iij.dicit ꝑmo q humiditatum eēntia seu corpulētia vel suba fit cā per se soda ꝑm semitā solutionis ꝙtinuitatis.s.inq̄tū solutionē ꝙtinui inducūt que est vna de causis imediatis ꝛ per se doloris. Inducit aūt continuitatis solutionē ꝓpterea q illud.s.mā vel humiditas mouet ptes membri de se ꝙtinui ꝛ separat eas elōgans abinuicē mordicatiōe vel sepatiōe per distēsionē:vel corrosione seu ꝟtute ipsius acri corrosiua. Scdo dicit

Nature qdem materierū calidarū: sicut est natura corrosiua ꝛ mordicatiua: qbus materie corrodūt: vel mordicāt ꝛ soluunt ꝓtinuum: ꝑūt esse etiā nature materie frigidarū. s. ventositatū: ꝛ iste vētositates possunt cleuari ab humoribus frigidis vt phlegmate ꝛ melancolia pcussis a calore: qa calor dissoluēdo facit ex eis vētositatē: que more soluunt ꝓtinuum: ꝛ ꝑūt cleuari a cibis in stomacho existētibus qui permiscētur a calore: ꝛ emittūt vapores ad caput: et isti cibi ꝑūt esse frigidi: ꝛ etiaz si essent calidi possent hoc facē. ¶ Et ideo possumus facere illā aliā diuisionē: q materie soluentes per se cōtinuitatem: vel sunt humorales corrosiue vel mordicatiue: vel sunt ventose que per naturā motiuaz soluunt ꝓtinuuz: ꝛ ille ventositates vel leuātur ab humoribus frigidis vel leuantur a cibis ꝛc.

a ¶ Soda autē. ¶ Hic ostēdit qūo materie sunt causa soda per accidēs. ꝛ primo ꝑmittit. ꝓo declarat. ibi scda [Et illud.] Ad primū intellectū ꝓsidera q mā apostemans vel nō apostemās facies sodā mediante oppilatione: facit sodā per accis. Ratio est: q: ad oppilationez sequitur mala cōplexio: ꝛ solutio cōtinuitatis per accidēs: nō quidem q oppilatio agat: ꝛ causet sua actione cōplexionē nec solutā continuitatē: sed ꝓsecutiue se habēt ista ad oppilationē. Et ideo Aui. dicit sequtur. Quicqd igitur per accidēs est causa cause per accidēs est causa causati: cum igit oppilatio per accidēs sit causa male cōplexionis ꝛ solute ꝓtinuitatis: ergo per accidens est causa sode. Sed dubitatur qūo oppilatio per accidēs faciat malaz cōplexionē. ¶ Dicendū q oppilatio nō dicit vnā naturaz siue essentiā: que sit principiū transmutandi ad calorē vel ad frigus: sicut dicimus q materia corrosiua corrodit: quia si hoc dret: tunc esset per se causa male cōplexionis: sicut corrosiua materia per se est causa corrosionis: sed oppilatio dicit quandā dispositionē in mēbro ad quā cōsequitur caliditas per viaz putrefactionis: ꝛ potest cōsequi frigiditas per viam suffocatiōis: vt tu sciuisti. s. in principijs vniuersalibus ꝑmo cañ. Fen.ij.ca.de eo qō comedit ꝛ bibitur: ꝛ ca. de causis calefacientib⁹ ꝛ de causis infrigidātibus: nō igitur oppilatio est cā agens caliditatē: neqz causa agens frigiditatē: sed est causa ad quā ꝓsequūtur illa: ꝛ ideo equoce dicit facies siue agens: sed tu dices cum ois forma de nouo inducta in materia hēat agens per se ꝓducens. Quero qd inducit illā caliditatē vel illā frigiditatē. ¶ Dicendū q causa illius caliditatis est putredo: sed putredinis causa est calor ꝓtinentis vt dicit. iiij. methau. filr cā illius frigiditatis est mā suffocans vel, phibitio euētationis multi modi ꝓsiderationis cadunt hic.

b ¶ Et illud. ¶ Hic declarat qūo ad oppilationē sequat solutio ꝓtinuitatis: nō enim oportuit declarare: qūo sequat mala cōplexio: q: iaz sciuisti. Et primo facit hoc. scdo quasdā species sode reducit in soda oppilationis. tertio ꝓo qbusdā remittit nos. ibi ꝑa [Soda quoqz] ibi tertia [Lō-

tione ꝛ corrosione sua. Et plurimū quidem fit soda permutatione si ventositates excitentur: ꝛ illud quidem plurimū faciunt materie frigide quas percussit caliditas que nouiter facte sunt calide ꝛ cibi permixti caliditati. Mordicatiue autem ꝛ corrosiue sunt humores calidi. ¶ Soda autem[a] facta ab eis per accidens est cum accidit oppilatio ꝓpter apostemata aut non ꝓpter apostemata ꝛ oppilationem sequitur mutatio cōplexionis sicut sciuisti: ꝛ ipsam sequitur solutio cōtinuitatis. ¶ Et illud[b] ideo quoniaz materie quas mouet natura in corpore aut mouet eas ꝑm semitam expulsionis aut ꝑm semitam separationis ꝛ diuisionis nutrimenti. Et hoc quidez non fit nisi ex transitibus naturalib⁹ qui

cum oppilantur ꝓhibent: ꝛ cum dilatantur resistunt. Et resistentia quidem facit extensionem: ꝛ extensio facit solutionem continuitatis. ¶ Et oppilatio quidem quandoqz accidit in substātia cerebri et quandoqz contingit in venis que sunt in ipso: ꝛ quandoqz fit in arterijs eius: ꝛ quandoqz ꝓtingit in vtriscz que sunt in velaminibus ipsius. ¶ Et oppilatio quandoqz accidit ab humoribus aut ꝓpter ipsorum viscositatem: aut eorum grossiciem aut ꝓpter eorum multitudinem. ¶ Viscositas vero reperitur in phlegmate: ꝛ grossitudo qdem in phlegmate ꝛ melancholia. Et phlegma quidem oppilat viscositate ꝛ multitudine ꝛ grossicie. Et melia grossicie ꝛ multitudine. Et cholera oppilat

aut mouent ꝑm moduz separatiōis ꝛ diuisionis. i. distributionis siue ptionis nutrimēti: sicut facta digestiōe in epate vel etiā alia digestione. Iste aūt motus materie ꝛ nō fit nisi per vias nāles: scz debite apertionis: ꝛ ille vie cū oppilātur: ꝓhibēt ire materias. Et ad hoc sequet dilatatio siue inflatio viarū: cum aūt vie dilatātur tūc materie ibi resistūt. i. restant siue resident: ibi ꝛ cōponit ex resisto sistis: ꝛ talis materia ibi resistēs facit extensionē parietū vie: ꝛ extēsio facit solutionez ꝓtinuitatis: ꝛ hoc ē: quod dicit ꝛ resistētia. s. materiei idest materia resistens. i. stans ibi ꝛc. ¶ Cōsiderādū q primum qō facit oppilatio est ꝓhibitio transituz materierū: sed ad hoc nō sequit solutio ꝓtinuitatis imediate: nisi materie ꝓhibite cōculcarētur ibi ꝛ inflarēt: ꝛ extēderent viarū parietes: qñ igit vena oppilata dilatat: tūc significat q materia ibi aggregat: ꝛ cumulatur. ꝛ hoc vocat Aui. resistētia. i. residētiaz. Et figo ꝓsiderat Aui. vtr appropriato vocabulo: nā materiei aggregatio in via oppilata fit per moduz cuiusdā resistentie inter materiā volentē penetrare ꝛ oppilationē: q: si nō esset ibi resistentia materia volens penetrare oino subcūberet ꝛ retrocederet: ꝛ sic nō fieret solutio cōtinuitatis. Ex qbus apparet q ad oppilationē sequit solutio cōtinuitatis: ꝛ q ipa oppilatio nō est causa agēs seu faciens solutionē ꝓtinuitatis. ¶ Cōsiderandū ꝓo q ista littera aliter cō sueuit exponi vt Aui. velit q sicut in via fit morbus per oppilationē: vnde materie ꝓhibent: sic fit etiā morbus per superfluā earū dilatationem: vnde resistit transitui materierū: q: parietes vie non possunt se applicare ad mām: ꝛ mouē eam: hoc tū iz in se sit verū non tū est ad mentez Auicē. cum dicit ꝛ resistentia.

c ¶ Et oppilatio. ¶ Hic notificat modos oppilatiōis. ꝛ primo ex subiecto. ꝓo ex causa. ibi ꝑa [Et oppilatio] Qō dicit primo patet in vtriscz. s. venis ꝛ arterijs: que. s. vene ꝛ arterie sunt in velaminibus: q: ex oppilatione illarū maxime sequit soda. ¶ Circa scdam partē cōsidera q materiā oppilare viam pōt tribus de causis accidē. s. multitudine q: multū subito fluens nō minus oppilat grosso viscoso vt. viij. terapē. iiij. cap. ꝛ hec est cā cōis omni humori. Ois enim humor per multitudinē pōt oppilare: freqntius tū ꝓtingit oppilationez ꝓcedē ex viscositate: ꝛ hec cā ꝓpria est phlegmati. ꝓo mō pōt ꝓtingē ex viscositate: ꝛ dictū est q hoc est ꝓprium phlegmati. tertio pōt cōtingē ex grossicie: ꝛ hoc est cōe phlati et melie.

Sed tu

Jacobus

q plurimū fit soda permutatione materie peccātis quādo dilatat ꝛ plus loci occupat ꝛ vētositates in hac excitātur que partes cerebri distēdunt ꝛ soluūt. Tertio dicit q sic sola faciūt ꝑm plurimū materie frigide quas percussit calor ꝛ calefecit atqz ventosault ꝛ cibi permixti caliditati: sicut piperi vel gingiberi vel sinapio vel alijs acutis que faciunt cibos abūde effumare ad superiora. Quarto dicit q materie mordicatiue vel corrosiue que cerebri soluunt cōtinuitatē mordicatione vel corrosione sunt humores acuti sicut cholerici vel sanioli vel melici aridi ꝛ adusti.

¶ Soda aūt.] ¶ In tertia particula huius ꝑme partis dicit ꝑmo q soda a materijs facta per accidēs est cum materie nō per se ꝛ in ꝓpto mala cōplexionē inequalē faciunt neqz soluūt cerebri ꝓtinuitatē: sed q: oppilatio per eas accidit ꝓpter apostemata que ipe efficiūt vel repletiones nō apostemosas. Et ad oppilationē in processu tēporis mutatio sequit cōplexionis: tum q: ꝓhibet euētationē sanguinis ꝛ humorū: tum quia ꝓhibet resolutionē vapoz ꝛ fumoz: ꝛ inde disponit ad putrefactionez ꝛ permutationē innati caloris: ꝛ introductionē caloris extranei. Secundo dicit q solutio cōtinuitatis sequitur etiā oppilationē: quod sic declarat: quia materie quas mouet natura in corpore aut mēbris: vel mouentur ab hac ꝑm semitā expulsionis sicut expellēde superfluitates inepte nutrire: vel ꝑm semitaz separationis ꝛ diuisionis alimēti vtilis: sicut nutrimentū quod distribuēdū est cuiqz particule ꝓut sibi cōuenit. Et he expulsiones superfluitatū ꝛ diuisiones alimēti vtilis nō nisi per vias naturales fiunt ꝛ meatus ꝓprios: qui quādo oppilātur ꝓhibēt transituz tam nutrimēti qz superfluitatū ꝛ cum dilatātur superfluitates paulatim cōgeste vel nutrimentū resistūt partes mēbri ꝓtinentis dilatationi huic ne per hanc soluatur sua continuitas: vel resistunt vie que sunt oppilate transitui ipsarū. Et hec resistentia causat ꝛ inducit extensionē vincente cōtento: ꝛ ista extensio soluit cōtinuuz. Declaratuz ergo est q oppilationē mala cōplexio cōsequi solet: ꝛ solutio cōtinuitatis que sunt cause per se ꝛ ꝓprie doloris.

Et oppilatio. ¶ In hac secūda parte ꝓmo agit ꝓnceps de cerebri ptibus in qbus cōtingit oppilatio. Secūdo de humoribus a qbus ipsa fit: ibi [Et oppilatio quādoqz] Tertio de modis qbus illas partes oppilant humores: ibi [Viscositas.]

¶ In prima particula ait q oppilatio quādoqz cōtingit in substantia me

De partibus

dullari cerebri: sub qua cōprehende vētriculos ipsius. Et quādoqz accidit in venis ipsius nō pulsatilibus que a dura matre suspense descendūt in medullā cerebri ꝛ modis pretactis in hanc diuidūtur. Et quādoqz accidit in arterijs cerebri que per pāniculos eius diuise sunt: ꝛ quandoqz accidit in vtriscz simul scilz in venis nō pulsatilibus et in arterijs que dispte sunt in velaminibus seu meningis cerebri velut sue partes ex qbus texunt ꝛ cōponūtur. Sub hoc ergo modo cadit oppilatio que est in pāniculis: ꝛ oppilatio que est in meatibus per quos expurgantur superflua cerebri: quoz ꝓstitutio fit ex pāniculis aut configuratio.

¶ Et oppilatio qñqz.] ¶ In secūda dicit ꝑmo q oppilatio quādoqz cōtingit ab humoribus. Et quādoqz dicit q: potest fieri q ab alijs multis oppilatio accidat vt a fort frigore: vel ab occurrētibus stipticis fortib⁹ vel a vermibus: vel a lapidibus: vel ab excrescentijs nodosis aut alijs. Secūdo dicit q humores oppilant triplici mō seu manerie. Et ꝑmo quidem sua viscositate qua fortiter hērēt superficiei partis cōtinentis. Secundo vo sua grossicie qua ad motū pigri sunt ꝛ inobedientes virtuti expulsiue ꝛ replentes vias. Et tertio quidē sua multitudine qua cōtinēs replent ꝛ in latū extendūt abbreuiātes aliquid sue lōgitudinis vnde extrema eius strictiora fiunt. Et sub istis modis simplicibus qbus oppilāt humores intellige alios ex his cōpositos: vt ex eis oibus vel ex duobus vt statim dicetur.

¶ Viscositas vo.] ¶ In tertia dicit primo q viscositas oppilās meatus inuenitur ꝓprie in phlegmate: nullius siquidez alterius humoris partes plus coherent ꝛ sibi adinuicē ꝛ superficiei rei cōtinentis: ꝛ in hoc consistit esse viscosi. Secūdo dicit q grossicies oppilās meatus reperiri solet in phlegmate ꝓprie ꝛ in melancholia: habent enim ambe sub pauca mole vel quātitate multam materiā: ꝛ hoc est grossum esse vel spissum aut densum. Tertio dicit q phlegma oppilare tripliciter pōt simul ꝛ semel. ꝓmo eius viscositate: ꝓo multitudine: tertio grossicie. Quarto dicit q melancholia pōt oppilare grossicie ipsius ꝛ multitudine si superexcrescat. Quinto dicit q cholera oppilat sola multitudine q: neqz grossa nec viscosa ex se est. Sexto dicit q sanguis similiter sola multitudine solet oppilare: qa nec viscosus nec grossus ex se est. Intelligas ergo q de his humoribus hic asserit ꝓnceps de ipsis simplicibus non permixtis a alijs vel de ipsis relictis naturis suis.

Soda quoqz.

Sed tu dicerés nõne sanguis põt oppilare grossicie. Dicendũ q̃ tũc tendit ad nãm melãcolicam vel phlegmaticaz.

a ¶Soda quoqz cretica.] ¶Hic reducit sodã creticam ⁊ sodã que fit post digestionẽ cibi;scilz in epate ppte ad sodam predictã. ¶Cõsiderandum q̃ soda cretica ⁊ soda post digestionẽ in distributione sanguinis reducũtur ad sodã factã motibus materierũ:⁊ possumus ibi imaginari oppilationẽ aut preexistentez aut ex materia mota fientẽ:preexistentẽ qdez verbigratia alicui habẽti oppilationez in venis versus nares debet accidere crisis fluxus sanguinis narii natura mouet materiã ad expulsionez: que inueniẽs viam oppilataz ꝓhibetur:⁊ resistit ibi:⁊ extendit ⁊ facit sodam. Oppilatio autẽ nõ preexistẽs accidit ex multa materia ad crisim mota:que in ipso motu quasi oppilãdo inflat venas ⁊ sic possumus imaginari dupliciter oppilationez in soda facta post digestionẽ. ¶Considerandũ secũdo q̃ ꝑ litterã interiorẽ vel ꝑm litteraz extrinsecã Auicẽ.reuoluit ista vocabula expulsio et separatio:⁊ vtitur eis ꝓtrario mõ:quo supra vsus fuit:⁊ prudẽter fecit qz motus superfluitatũ põt dici motus ꝑm semitã separationis:qz licz ibi fit expulsio tamẽ in hoc est distinctio ⁊ separatio inuatiui a nocitiuo. Similiter motus nutrimẽti ad mẽbra potest dici motus expulsionis:qz licz fit ibi distributio ⁊ separatio:est tamẽ ibi expulsio ꝓpter hoc igitur in soda cretica dixit ꝑm aliquã litterã ꝑm semitaz sepationis:⁊ in soda successione digestionis dixit ꝑm semitã expulsionis.

b ¶Lõprehensionis autẽ.] ¶Hic pro quorũdã declaratione nos remittit ⁊ cõplet declarationẽ duo autẽ videtur necessaria hic sciri:scz modus quo materie in mẽbris cõprehendũtur:⁊ quo ad mẽbra mouentur. Nã materie nõ faciunt sodã materialẽ nisi cuz cõprehendũtur in mẽbro vel cum cõmouẽtur ad mẽbrũ. Primo ergo ostendit quo materie in mẽbris cõprehendũtur ⁊ declarat materierũ cõprehensibiliũ diuersitatem. secũdo ostendit quo materie mouẽtur. ibi secũda| Et oportet quidez.] ¶Lõsiderandũ q̃ capitulũ principiorũ vniuersaliũ põt esse libro primo Fen secũda capi. de causis retẽtionis eius; quod dz euacuari:⁊ de causis apostematũ:⁊ de causis oppilationũ:vtrobiqz enim habes scientiã cõprehensionis materierũ in mẽbro:⁊ hoc etiã capitulũ potest intelligi esse primũ capitulũ de soda:ibi enim habes diuersuz modũ cõprehensionis materierũ:scilz a se:⁊ per cõmunitatẽ. ¶Lõsiderandũ secũdo q̃ Aui. inuit diuersitatẽ generalẽ materierũ que faciũt sodã. Naz ois materia aut est antiqua que est ex antiqua repletione humorali aut noua:qz de cibo nouiter sumpto generatiuo chimi mali. Cibus aũt generat chimũ maluz.i. malam materiã:vel qz malus in substantia vt fungi:vel in qualitate:vel in multitudine:⁊ sikiter sanguis. ¶Soda quoqz cretica est de genere soda cuius causa est motus naturalis ꝑm semitam expulsionis. ¶Et soda que fit per successionem digestionis cibi est de genere soda cuius causa est motus naturalis ꝑm semitam separationis. ¶Comprehensionis autem materie impediẽtis in membro oportebit nos rememorari in capitulo principiorum vniuersalium:postquã sciuerimus q̃ ipsa est antique cõprehensionis ⁊ retentionis:aut est cibalis scilicet generata in illa hora a cibo generatiuo chimi mali in substãtia sua ⁊ qualitate sua cum corruptione in ipso cibo ⁊ ordine suo:aut quantitate sua:aut digestione sua:aut religo modis corruptionis sue predictis in capitulo suo. Et ex hoc genere est soda corrosionis alliorum ⁊ cepe ⁊ synapis:⁊ soda ebrietatis ⁊ soda ex acceptione frigidorum. ¶Et oportet quidem vt rememoremur motuuz materierum in mẽbris ex principijs vniuersalibus. Et vẽtositas quidem ex summa est materierum facientium soda:⁊ facit soda extẽsione. Et illud est cum transitus naturalis ei constringitur creatus strictioꝛ q̃ oportet ei in hora sua:aut inquirit vt faciat prouenire transitum nõ naturalem. ¶Et vapor etiam ex tota illa summa agit:aut qualitate sua:aut comprehendere corrũpitur eius digestio:⁊ hoc est qõ dicit cuz corruptione in ipso cibo:⁊ nõ solum substantia:vel qualitate põt fieri cibi corruptio in stomacho:sed etiã in ordinẽ:qz postponit qõ debet premitti:vel quãtitate:vel digestione.i.ga digestiua per se est debilis:lz sit bonus cibꝰ vel religo ⁊c. vt malo regimine super eo. Et pro istis remittit nos ad capitulũ libri primi Fen.iij.cap. de regimine per cibũ:⁊ libro tertio Fen.xiij.ca. de corruptione digestionis. Et ex hoc genẽ:scilz soda facta ex materia generata i illa hora a cibo est soda comestionis alliorum et cepe ⁊c. Et ex receptiõe frigidoꝛ:scilz ciborũ vt piscium:que cibaria pcussa a calore euaporant:⁊ cõtingit quandoqz non bñ digerẽ. ¶Et cõsidera q̃ hec nõ solum cõuersione in stomacho faciũt soda sed in conuersione in venis est hoc possibile:hãc aũt materierũ distinctionem ponit Galie. in cõmento illius aphoꝛ. Sudoꝛ multus in somno factus. Et Auicẽ. quarto can. Fen secũda ca. de diuersitate dispositionũ in sudando.

c ¶Et oportet. ¶Hic ostẽdit qũo materie mouẽtur ⁊ dicit qõ oportet rememorari motuũ materierũ in mẽbris ex ꝑncipijs vniuersalibus. scz.i. can. fen.i. ca. nutriẽs mastication:vbi dat modus trãsitus sanguinis ad mẽbra:vel Fen.ij. cap. de causis ãpatuz. ⁊ vbi cũqz loquitur de motibus materierum.

d ¶Et vẽtositas. ¶Hic ostẽdit qũo vẽtositates ⁊ vapores faciunt sodã. ⁊ ꝑmo facit hoc. Ko ponit diuersitatẽ: que accidit in vapore ⁊ ventositate. ibi ꝓa| Et vẽtositates qdẽ.] Lõsiderandũ q̃ vapor ⁊ vẽtositas hic sumunt pro oĩmõ vaporis: vt ẽt cadit in istis euaporatio fumosa a lignis de qbus. B. viij. terap. v. c. in fine. Lõsiderãdũ ko q̃ differũt vapor ⁊ vẽtositas vt ponit Ioan tra. vij. xxviij. c. di. n. vẽtositas qñ vapor est motus siue ipulsus: sed di vapor qñ est magis getus: ⁊ nõ sic fortiter pulsus. Lõsiderandũ tertio q̃ lz Aui. duos modos ponat vẽtositati: qbus facit prouenire soda: ⁊ duos vapori: tñ vẽtositas in oibus quatuor modis potest facẽ soda. ꝑmo per extẽsionẽ. ko per nouũ foramẽ qđ suo ipetu tẽptat facere. tertio p malicĩa qualitatis. q̃rto per hoc q̃ aliquẽ humorẽ in aliquo loco cõprehẽso coartat ⁊ ꝑmit: sed duos primos modos approꝑauit vẽtositati: qz multũ est apta facẽ: ⁊ facit dolorẽ illis modis. Vapor aũt facit per malã q̃litatẽ. f. acutã vel mordicatiuã: vel calidã: lz diceres tu qđ magis facit soda per viã collectiõis humoꝛ in locis vel cõprehensionis: an vẽtositas an vapor. Dicendũ q̃ cõprehẽsionẽ humoꝛ in locis possumus dupliciter imaginari q̃ fiat. ꝑmo per modũ ipulsionis: ⁊ vt sic magis vẽtositas facit. Alio mõ per viaz inflatiõis humoꝛ ⁊ sic vapor magis facit: qz vẽtus statim sepaꝛ ab humore a quo surgit: sed vapor iacet sibi cõmixtꝰ: ⁊ ideo plus stat turgidus humor a vapore q̃ a vento.

e ¶Et vapor ⁊c.] ¶In. ij. dicit q̃ vapor exñs ex tota illa sũma materiꝛ soda faciẽtiũ facit soda altero duoꝛ modoꝛ dz aut per qualitatẽ eius vt si mordax fuerit pũgẽs ⁊ acutus: sicut vapor cholere vel salsi phlegmatis vel putridi humoris: aut qz apphẽdit humores in locis qbus detinent vt in ꝓtibus cerebri ⁊ mouet eos cũ dilatatiõe ⁊ extẽsione vel hos liquefacit qui ꝓgelati erãt ⁊ quieti ꝓpus sicut vapores putridarũ febriũ ad cerebruz lati cõmouẽt humores ⁊ liq̃facit ⁊ dilatãt eos. Et sub hoc mõ vapores intellige qui soda faciũt sua multitudine seu quantitate.

Jacobus

Soda quoqz. ¶In hac tertia parte ꝑmo agit de soda cretica. Scõdo de soda successionis digestiõis cibi:ibi| Et soda que fit.] Tertio de cõprehensione materie nocẽtis tam antiqua q̃ recẽti cibali:ibi| Lõprehensionis aũt] Quarto de motibus materierum excitantibus soda:ibi| Et oportet.]

¶In ꝑma particula ait q̃ soda cretica videlicet illa que cõtingẽ solet in hora crisis ꝓpter motũ humorũ ad expulsionẽ que tunc abũdanter ad caput effumant:est de genẽ soda cuius causa est motus nature expellẽtis materiam peccantẽ motu cretico post digestionẽ:⁊ sicut hec crisis velociter ꝑterit:sic soda inde nascens nõ egens medela si sit vera crisis ꝓpria ⁊ perfecta:⁊ nõ illa crisis permutationis qua ad caput transeũt ⁊ depellũtur ab inferioribus materie peccantes:vt quandoqz accidit in peripneumonijs ⁊ pleurẽsibus.

¶Et soda que fit ⁊c.] ¶In secũda dicit q̃ soda illa que fit successione digestionis ciboruz in stõ vel in epate:de genere soda est cuius causa est motꝰ naturalis virtutis ꝑm semitã separationis qua natura separat per digestionẽ partes vaporosas ⁊ fumosas cibi tendẽtes ad caput a chilosis ꝓtibus que tendũt ad epar ⁊ a fecalibus grossis tẽdẽtibus ad intestina.

¶Lõprehensionis autẽ ⁊c.] ¶In tertia innuit hanc diuisionẽ q̃ materierũ cõprehensarũ in cerebro:quedã sunt antique cõprehensionis ⁊ retentionis:alie sunt noue recẽter retente sicut he que fiunt ex malis cibarijs. Lõsequenter dicit q̃ oportet nos rememorari cõprehensionis materie impediẽtis in mẽbro idest ad memoriã reducẽ signa quibus cognoscitur materia peccans in cerebro retẽta faciẽs soda:que memorata sunt in capitulis vniuersaliũ principiorũ vt primi secũda doctrina tertia capitulo. vij. ⁊ tertij prima tractatu primo capitulis. xxiiij. ⁊. xxv. postq̃z scimus q̃ ista materia est antique retẽtionis ⁊ cõprehẽtionis in mẽbro idest diu in ipso cõtenta iniacuit. Deinde subiũgens secundũ membrũ diuisionis nũc dicte ait. Aut est cibalis materia retenta que facit soda:scilicet generata in hac eadẽ hora qua soda facit a cibo cacochimo generãte humorẽ maluz. Cuius malicia est vel in substantia sua vt in malis fungis:vel in qualitate sua sicut in allijs cepibus ⁊ porris:vel in corruptione que sibi superuenit vt in malo vel malis ouis vel fetidis piscibus vel in ordine suo vt dum cibaria vehementer grossa ꝓferunt cibis multuz subtilibus in eadẽ mensa:quo fit vt subtiles ꝓtius digerantur ⁊ transire nequeant obstãtibus grossis quare corrũpũtur:vel in quantitate sua vt si tantus detur q̃ digeri nõ possit:vel tam modicus q̃ in fumũ vertatur: vel in digestione eius puta si male fit digestionis;vel quia est abominabilis aut vnctuosis natans in stomacho vel grossus ⁊ durus sicut caro asini vel bubalina:aut in reliquis modis corruptionis cibi ꝓtius memoratis in capꝰ suo:scilz primi tertia doctrina secũda capi. vij. Ultimo dicit q̃ ex hoc genere doloris capitis materie cibalis est soda corrosionis aliorũ ⁊ cepe ⁊ sinapis idest soda que fit ex fumis istorũ mordacibus acutis qui lati ad cerebruz pforare videtur ⁊ corrodẽ ipsum. Et soda ebrietatis quã vapores ⁊ fumi fortis vini bibiti cerebruz replentes inducere solent. Et soda ex acceptione frigidoꝛ vt fructuũ crudoꝛ ⁊ herbarũ crudarũ qui mali chimi sunt ⁊ superfluici ⁊ digestionẽ impediũt ⁊ ventositates multiplicant.

¶Et oportet quidẽ ⁊c.] ¶In quarta dicit q̃ nos rememorari oportet motuũ materieruz in mẽbris ꝑm tẽpora anni ⁊ regiones ⁊ flatus ventoruz ⁊ alias aeris dispositiones ex principijs vniuersalibus qua ꝓmi secunda doc. ij. sũma. i. diffuse data sunt.

Et ventositas.

¶In hac quarta parte primo agit de modis quibus soda fit a ventositate. Secũdo de modis qbus ipsa fit a vaporibus:ibi| Et vapor etiã] Tertio de modis qbus inueniũtur in cerebro vapores ⁊ ventositates:ibi| Et vẽtositates quidẽ] Quarto de ꝓprietatibus vẽtositatum ⁊ vapoꝛ penes hos humores vnde descindunt:ibi| Et scias q̃ ventositates.]

¶In prima particula dicit primo q̃ ventositates sunt de summa materierũ facientiũ soda. Secundo dicit q̃ ventositates faciũt soda per hoc q̃ extendũt pluscz̃ cõueniat membrũ cui includũtur vnde soluunt eius cõtinuitatez ⁊ dolere faciunt hac solutione. Tertio dicit q̃ ventositates retẽte in cerebro sua extensione faciũt soda dum eis cõstringitur naturalis trãsitus strictioꝛ creatus a natiuitate vel strictioꝛ factus ab accidente q̃ eis cõueniat ad liberũ exitum in hora sua:vt quãdo excitant ⁊ multiplicãtur:tũc ergo distendũt vndiqz particulã qua ꝓtinent:aut ipse reqrũt ⁊ ꝓ posse vitant vt nouum faciãt pueniꝛe trãsituz nõ nãlem per quẽ ipse exeant soluendo particule cõtinuitatem.

¶Et vapor ⁊c.] ¶In. ij. dicit q̃ vapor exñs ex tota illa sũma materiꝛ soda faciẽtiũ facit soda altero duoꝛ modoꝛ dz aut per qualitatẽ eius vt si mordax fuerit pũgẽs ⁊ acutus: sicut vapor cholere vel salsi phlegmatis vel putridi humoris: aut qz apphẽdit humores in locis qbus detinent vt in ꝓtibus cerebri ⁊ mouet eos cũ dilatatiõe ⁊ extẽsione vel hos liquefacit qui ꝓgelati erãt ⁊ quieti ꝓpus sicut vapores putridarũ febriũ ad cerebruz lati cõmouẽt humores ⁊ liq̃facit ⁊ dilatãt eos. Et sub hoc mõ vapores intellige qui soda faciũt sua multitudine seu quantitate.

a ¶ Et vētositates. ¶ Hic ponit diuersitatē que accidit ex pte ptis: vñ surgit vētositas siue vapor: ⁊ ex pte māe: ⁊ prio oñdit quo ex pte ptis. Fo ex pte māe. ibi ꝑa ¶ Et scias. ¶ In ꝑ⁹ pte dicit qđ vētositas ⁊ vapor qñq; gñant in corpe ⁊ in ipso cerebro: ⁊ attrahunt ab exteriorib⁹ per odoratū ⁊ qñq; aduenīūt ex ptib⁹ poror ⁊ retinent in cerebro sodā facientes ⁊ ex genē hoc est soda fetoris ⁊ boni odoris. Cōsiderādū q; ex ptibus poror potest dupl̄r expōi: vno mō poror. i. viarū aliar qñ nariū: vt auriū vel poror. i. ocultorum.

b ¶ Et scias. ¶ Cōsiderādū q; ex. A. sumemus q; vētositas fit ꝑpe ab humoribus fridis. s. phlate ⁊ melia: sed vapor fit ꝑ ptie ab hūorib⁹ acutis. i. calidis vt cholera ⁊ sanguine lz ēt possit a fridis isurgēre imo frequēter surgat. Nō autē hoc est: q; vapor a frido hūore hēt ptra resistētiā in motu a calore eleuāte ⁊ frigore ītāte nāli humori: et iō ex hoc cōtingit varia latio ⁊ ipulsio vt sumit infra. c. de vtigine: lz vapores surgētes ab humoribus calidis tā calore itrinseco qñ ēt extrinseco mouent ſm vnā lationez vniformiter. Et q; vēt⁹ est vapor tēdēs magis ad nāz ficci: vt. ij. methau. ⁊ Aliab. v. theo. viij. c. Ideo forsan ꝑpe vētositas est illa que fit a melia: ⁊ iō vapores phlatici sūt grauatiui: q; phlegma aggrauat vt supā ⁊ sunt tardi mot⁹: melici aūt faciūt accūtia melie. Cōsiderāduz aūt q; vētositas nō solū a melia puenit magis: q; sicca: sed ēt puenit ab ea q; frida: vētus vō ois fridus est: vt pble. v. rrvij. pble. ⁊ iō melācolici sunt ventosi vt pble. iij. 30. pble. reliq; patēt. Itē sciēduz q; vētositas vt differre a vapore: q; vētus motū hz difformē: ⁊ icludit in nobis: ⁊ ipellit: ⁊ hoc fit in exalatiōe phlatica ⁊ melica: q; friditas nālis aliter qñ caliditas accūtalis mouet: sed vapor vt exalatio nō sic impulsa diuersimode: sed simpliciter lata in vnum situm: propter sui subtilitatem.

¶ De speciebus sode facte per cōmunitatem. Cap. vj.

c **Oda facta.** ¶ Já in spāli ſmone determinauit de soda qñtū ad sūmā cāruz. Hic qñtū ad

s modū puēt⁹: declarat aūt modū per cōtatē: q; ex b modus sode per se est manifest⁹. Et prio determiat de spēb⁹ soda per cōtatē: qñtū ad modos cōicandi. Fo qñtū ad ea: a qb⁹ fit cōicatio. ibi ꝑa ¶ Et cōitas ¶ Dria in. d. ꝑmo ꝑmittit mōs istos. Fo declarat. ibi ꝑa ¶ Drie autē ¶ Cōsiderādū q; illa dr cōitas absoluta: que est verissima cōitas. Est autē verissima que est in maiori dependētia: ⁊ ista est in qua solū nocumentū cōicat: statiz. n. cū cessat dolor ptis patictis: cessat dolor capitis: vel nō remanet hora de qua fit curādū. Sz soda facta per cōtatē māe vaporosa rū vel humoraliū nō est sic in dependētia: cum materie ille que in capite sunt recepte hēant rōnē cause ꝓiūcte ⁊ per se stātis: saltē ſm notabile tēpus: ⁊ ꝑpe cum mā est humor cōicatus cerebro. Dubitat vtrū in soda per cōtatē absolutā cōicet capiti solū nocumētū. Dr q; sic per. A. hic. Amp. si cōicaret capiti solū cā nocumēti: tūc qualis ēt in mēbro principaliter dolēte talis cōicaret capiti: sed in podagra forti est fortis dolor: pp solutionē ꝓtinuitatis extēsione forti: ergo capiti cōicaret solutio ꝓtinuitatis: qđ vr absurduz. Amplius si cōicaret cā nocuīti tūc oia mēbra sensibiliter cerebrū ⁊ mēbrū ꝑncipaliter dolēs: dolerēt q; cā doloris trāsiret super ea. Ampli⁹ exītibus vlcerib⁹ in vesica dolet hō in capite vge: solū cō

sione hūor in locis ⁊ mouet eos. ¶ Et vētositates⁹ qdē et vapores qñq; generantur in corpore ⁊ in cerebro ipso: ⁊ qñq; odorando attrahunt ab exteriorib⁹ sensibus: aut aduenīūt ex ptibus poror: deinde retinent in cerebro ⁊ faciūt soda ⁊ ex hoc genē est soda fetoris ⁊ soda boni odoris. ¶ Et scias⁶ q; ventositates pblegmatice et vapores phlatici sunt grauatiui ⁊ tardi motus retenti. Et melācholici sunt faciētes tristiciam fixi minoris qñtitatis ⁊ deterioris qualitatis. Acuti vō humores nō excitāt vētositates sed vapores. Et vapores qđ sangui

nei sunt dulces minoris nocumenti sua qualitate qñ vapores alij: sed sua quātitate magis nocēt: ⁊ cholerici sunt acuti inflammantes.

¶ De speciebus sode facte per continuitatem. Cap. vj.

e **Oda**[c] facta per cōitatem alia est que est cum

s cōitate absoluta: ⁊ alia que est cum cōitate non absoluta. Cōmunitas vō absoluta est vt ad partes cerebri ex mēbro cōicante nihil perueniat corporeum penitus nisi ipsuz nocumentū. Et cōitas nō absoluta est vt ad substātiam

modū male cōplexionis: qui modus male cōplexionis causat ex ipso dolore. In mēbro enīz fortiter dolēte sūt duo. s. cā doloris. v. g. mala cōplexio: ⁊ est ipse dolor fortis. Cerebrū igit̄ pōt incurrē nocumētū vel a mala cōplexione causante successiue malā cōplexionē in cerebro: ⁊ talis dolor lz reducat ad cōitatē absolutā: nō tñ est vera cōitas oino: siue vera absoluta. q; talis qualitas hz magis rōnez fixi ⁊ pmanētis: etiā q; talis mala cōplexio posset cōicari cerebro a mēbro nō dolēte: pōt etiā cerebrū incurrere nocumētuz rōnabiliter a mala cōplexione inducta ab ipso dolore: vt ipse dolor est tristis siue mala sensatio. Sequit enim ad hoc in spiritu aliqua distēperies: qui spiritus pōt alios spūs successiue pmutare vsq; ad cerebrū: ⁊ fiet ibi dolor: ⁊ talis est cōmunitas absoluta: q; talis distēperies sequit malā sensationez scilz dolorē particule primo dolētis: quo remoto cessat distēperies: similiter q; talis distēperies est potius quedaz disproportio qualitatis: qñ fit excessus in gradu cōplexionis: ⁊ ideo habet plus rationē dependētis. Et hec videt mens Auicē. qui ponēs exēplū de cōmunitate absoluta: dicit q; est soda facta in tetano ⁊ spasmo rē. ⁊ vult q; dolor iste capitis sequat fortitudinē doloris spasmosi vel tetano si rē. Sed in soda facta per cōitatē nō absolutā dicit esse: cuz ex materiebus surgūt materie: ita q; omni dolore circūscripto in parte ꝑma patiēte pōt seq soda per cōitatē nō absolutā. Sed soda per cōitatē nō absolutam regrit q; mēbrū ad quod cerebrum cōpatiat doleat: ⁊ q; cōpassio fit ratione doloris. ¶ Ad ꝓtraria dicendū. primo q; illud nocumentū dicitur solū q; nō corporeuz: nō dicitur solū: q; nō habet causam: ⁊ dicitur soluz: quia nō est ibi manifestus qualitatuz excessus: sed quedā improportio. ¶ Ad scdz dicendū q; nō fit cōmunicatio ex causa doloris: sed ipo ex dolore: dolor aūt malā causat cōplexiōem. ¶ Ad tertiū dicēdū. primo q; spiritus qui ꝓpter dolorē est distēperatus terminat suā actionem ad terminū neruoruz: scilz ad caput. In spacio autē medio nō terminat siue nō figit actionē: ⁊ ideo nō dolēt. Vel dicit ſo q; diuersitas partiū in aptitudine receptiōis nocumēti ⁊ pluri vel pauciori sensibilitate est cā in hoc. Et ideo siquis hēret partes costarū valde sensibiles ⁊ aptas illi mō male qualitatis: ex forti dolore pedis doleret in costis: et alius posset ꝓdolē in partibus renū: ⁊ alius in capite: et hoc scōm diuersitates aptitudinuz in-

diuidualium:

Jacobus

¶ Et vētositates qdē rē. ¶ In. iij. ꝑmo tāgit tres modos qbus vapores ⁊ ventositates reperiri solēt in humano corpe vel in cerebro. Primus modus est per generationē ipsoz in cerebro vel in corpe ex aliquo humorū in quez operaf euaporādo ipsum vel vētosando calor nālis vel extraneus vel extrinsecus solis aut aeris nos cōtinentis. Secūdus modus est per attractiōem vapoz ad cerebrū per olfactū vel aspiratiōem cum aere attracto ab exterioribus ad cerebri ⁊ cordis cōtēperantiā. Tertius modus est qñ cerebro deforis aduenīūt ⁊ intrāt in ipsum per poros capitis et retenti in ipso faciūt soda vt flātibus austris vaporosis grossis capita dolemus ipsis subintrātibus per poros ad cerebrū: ⁊ in aere pestilentiato vaporoso turbido qñq; inficimur corruptiōe eius per poros cōcepta: terminātur etenim ad poros plurima arteriarū orificia qbus assidue sibi attrahūt aliquid circūstantis aeris. Secūdo dicit q; ex isto genere doloris capitis ꝓpter vapores ab exterioribus ad cerebrum attractos est soda fetoris. i. soda que fit ex odoribus malis vt asse fetide vel cadauerum: vel corruptarū paludum aut aquarū: ⁊ soda que fit ex odoribus bonis vt lauēdule musci radicis īris vel basiliconis.

¶ Et scias rē. ¶ In quarta particula dat. v. canones sup virtutibus ⁊ ꝓpꝛietatibus ventositatū ⁊ vaporuz penes humores ex quibus nascuntur. Primus est phlegmatici vapores ⁊ ventositates a phlegmate decisi sunt grauatiui sic q; reddunt cerebruz graue ⁊ pōderosum ⁊ tardi motus efficiunt cerebrū: vel sunt tarde mobiles ex semetipsis ⁊ retenti sunt in eodem loco nō mouentes se de parte in partem: quia frigidi sunt actu aut potentia ⁊ humidi hebetes ⁊ grosse substantie phlegmati cōpares.

¶ Attende ꝓio q; ventositates a vaporibus differūt: q; cōmuniter sunt grossiores ⁊ magis viscose ⁊ difficilioris resolutionis ⁊ ab humoribus frigidis nascūtur: vapores vō quandoqz a calidis quādoqz a frigidis.

¶ Attende secūdo q; iste canon maxime intelligitur de vētositatibus et vaporibus que descindūtur non a salso phlegmate: vel a putrefacto vel ab adusto: sed a naturali frigido ⁊ viscoso. Secundus est ventositates et vapores melācholici tristiciaz faciūt: quia terrestres sunt ⁊ tenebrosi: et fixi permanēt in eodem loco quoniā sunt grossi. Et eoruz quantitas mi-

De partibus

nor quantitate est vētositatibus ⁊ vaporibus aliorū humoruz: quia melācholia terrestris existens pauce humiditatis minime omniū nostrorū humoruz euaporabilis est viscosis exceptis. Et eoruz qualitas est deterior nam cōtraria est vite ⁊ leticie: scilz frigiditas ⁊ siccitas ipsius ac tenebrositas cōtrariātur innato calori ⁊ claris spiritibus. Tertius est humores acuti sicut cholerici nō excitant de se vētositates sed vapores potius mordaces acutos aut fuligines: quia vētositas generari solet a debili calore mouente materias humidas viscosas: ⁊ ipsa cholera suo calore potius dissoluit qñ ipsam efficiat aut multiplicet. Quartus est sanguinei vapores sunt dulces suaues sicut est sanguis a quo descindūtur ⁊ minus nocent sua qualitate qñ vapores aliorum humorū qa mulcebres sunt tēperati caloris ⁊ somnuz puocant: sed magis nocent sua quātitate quoniaz sanguis est multipliciter multiplex ad alios hūores ⁊ vaporari aptissimus suis caliditate ⁊ humiditate ⁊ mediocritate substātie sine viscositate: multiplicati ergo vapores ipsius fortiter distendunt ⁊ cerebri soluunt cōtinuitatem. Quintus est cholerici vapores sunt acuti mordaces ⁊ inflāmantes sicut cholera de qua generantur ⁊ plus soda faciunt soluendo ꝓtinuum sua punctiōe ⁊ perforatiōe qñ distensione.

¶ De speciebus soda facte per ꝓtinuitatem. Cap. vj.

Oda facta. ¶ In hoc capitulo. primo agit de modis diuersis soda que fit ex membroz

s vel totius corpis cōitate cum ptibus cerebri. Scdo de mēbris que cerebro ꝓpie cōicant: ibi [Membroz.]

¶ In prima parte ꝑmo diuidit soda factā per cerebri cōitatez ⁊ describit mēbra siue diuisionis. Scdo declarat ꝑmum mēbrū exēplis: ibi [Prime autē partis] Tertio scōm: ibi [Et fortasse] Quarto agit de modis qbus mala qualitas cerebro aduenīēs ledit ipsum: ibi [Et qñq; fit qualitas.] Quinto de modis cōitatis totius corpis cum cerebro in soda faciēdo ⁊ signis soda in febre: ibi [Et cōmunitas.]

¶ In prima particula. primo sic diuidit dolorem capitis ex cōmunitate seu colligantia corporis aut mēbri cum partibus capitis q; doloruz talium: alius est cum abso⁹ colligātia seu cōmunitate: alius cum nō abso⁹ colligantia.

Universidad de Deusto

dinidualium: ⁊ malozis vel minozis sensibilitatis diuersitatem. Ex quo apparet q caput virge sensibilissimum est: ⁊ ibi spūs motus a dolore terminat sua actiōez in vlcere vesice: ⁊ manifestat dolor in eo. De istis autē multū scripsit Thadeus. vi. pticu. super. i. apho. Apleuretide ⁊c.

a ¶ Prime aūt. ¶ Hic primo declarat cōitatem absolutā: ꝓ non absolutā: ibi ꝓa ¶ Et fortasse ex materiebus ¶ Tertio oñdit quō ex cōitate q̄dam absoluta puenit ad non absolutam: ibi tertia ¶ Et q̄ntz. ¶ Prima i. d. primo ostendit passiones in qbus fit cōitas absoluta: ꝓ ostendit qd puenit ad cerebrū in hac cōitate: ibi ꝓa ¶ Et fortasse aduenit. ¶ Notanduz circa primaz ptem: q in oibus dicti passiōibus est fortis dolor: ⁊ cū est ꝓtingit q̄ndoq soda extensiōe. i. mō quodam terani: vel. i. distractiōe siue extensione mēbri ⁊c. Tentositatib⁹ gibbos. i. faciētibus gibbositatez ⁊ cū hoc fortissimum dolorem.

b ¶ Et fortasse. ¶ Cōsiderandū q Aui. fortasse: pp duo: dicit primo ꝙ dicit: q: possibile est: q a mēbris ꝓlentibus nō soluz surgat qualitatis cōicatio inducentis dolorē: sed etiā cōicatio materierum: q̄ vtriq; est ꝓtingēs pp hoc ergo dicit fortasse: ꝓ hoc dicit: q: nocumentū cōicatum capiti ex mēbris dolētibus. Aliq̄ est cā q̄ est causatū a dolore: ⁊ tunc dicitur cōitas vere absoluta. Aliq̄n est cā tum ex qualitatibus facientibus dolorē: ⁊ tunc ꝙz fit cōitas absoluta: non tñ fievere: dicit ergo fortasse aduenit qualitas ⁊c. Et hoc ex qualitatibus facientibus dolorē: ⁊ fortasse aduenit ex dolore. ¶ Cōsiderandum ꝓ q Aui. inuit perfecte cām nocumenti cōicati cerebro ex dolorosis mēbris: nā hec cā est mala q̄litas que nocumentū inducit: hec aūt mala qualitas: vel de q̄litatibus nālibus. i. phīcis. s. qbus fit trāsmutatio. s. qualitatibus primis: vel ē aliqua qualitas venenosa: que ꝓpie nō ledit gradu primaz qualitatū: ꝙz ꝓpietatē venenosa. ¶ Cōsiderandū tertio q qualitas venenosa in mēbro aliquo vnde fit cōicatio cerebro: vel ē extrinseca: ⁊ quātū ad ꝓ dixit sicut qualitas: vel est intrinseca: q intrinsecus in nobis potest humor venenosus generari: vt declarabit in ca. de epilepsia. Et quātum ad hoc dicit. Et fortasse in aligbus ⁊c. Possemus tñ aliter ⁊ subtilius exponere q Aui. hic tangit cām nocumenti facti in cerebro ex mēbris dolorosis: que cā cerebro cōicatur. Ista aūt cā vel est aliqua de q̄litatibus primis ⁊ ista pōt fieri ab ipso dolore vt inflatio siue mala cōplexio calida: ⁊ pōt fieri a mala cōplexione calida que faceret dolorem in mēbro principaliter patiente sicut ēt mala cōplexio frigida in cerebro posset fieri a forti dolore per viaz resolutiōis: q: dolor infrigidat in fine: vt. i. cañ. fen. ij. ca. de pulsu doloroso: talis ēt mala frida cōplexio posset fieri a frigida mala cōplexione: que faceret dolorem in mēbro: cui cerebrum cōpatitur: de ficco aūt ⁊ humido nō plōgamus sermonem. Et quātuz ad ꝓ dicit aduenit ex q̄litatibus ⁊c. vel talis q̄litas est de qualitatibus nō determinatis ad calidum nec ad frigidum: ꝙz est solum quedam improportio ⁊ ista pōt dupliciter accidere: ꝓmo ab ipso dolore ꝓm q quidā malus sensus in quo pōt fieri quedā ipproportio i spiritu ⁊ cerebro cōicari. Et q̄ntum ad ꝓ dixit: aut q̄litas extranea: ꝓ pōt accidere ab aliquo ḧuore venenoso existente in membro dolente: ⁊ q̄ntuz ad ꝓ dixit: ⁊ fortasse: ⁊ dixit fortasse: q: contingens est tales humores generari.

cerebri ex illo membro perueniat materia humorosa aut vapor. ¶ Prime autem partis sunt species soda facte in tetano ⁊ spasmo: ⁊ extensione ⁊ ventositatibus gibbosis ⁊ doloribus iunctuarū: ⁊ sicut que fit in podagra ⁊ sciatica fortibus. Et fortasse[b] aduenit ex qualitatibus communibus qualitas simplex que est ex qualitatibus naturalibus: aut q̄litas extranea non proportionata calido neq; frigido: sicut qualitates venenose. Et fortasse in aliquibus mēbris erit humor venenosus male substātie cuius q̄litas aduenier. Et fortasse[c] ex materieb⁹ aduenient materie extranee in naturis suis ⁊ fortitan nocebūt fortitudine suarum qualitatum aut augmento suarum quantitatum. ¶ Et fortasse erit impediens materia extranea generata i quibusdaz membris generatione extranea corrupta: sicut fit in prefocatione matricis: aut fit ei cui tēpus coitus elongatū est: aut venit in mirach eius humor malus aut in aliqua extremitatum suarum. ¶ Et quandoq[d] fit qualitas ipediens aduenies causa ad comprehendenduz materiam ledentem etiam. Et illud est ꝓm duos modos. Quoz vnus est vt corrūpat illa qualitas qō inuenit in partibus cerebri de materiebus bōis: aut qō ad illas peruenit de cibo bono. Et secūdus est vt ponat cerebrum receptibile materierum malarum. Et hec receptio est secundum duos modos. Unus eorum est receptio ab attractione eius sicut si calefiat cerebrum ⁊ attrahaī ei aliquid a quo cerebrum calefiat. Et secundus est receptio a debilitate resistētis.

c ¶ Et fortasse. ¶ Hic declarat soda p cōitatez nō absolutā: in qua cerebro cōicatur vapor aut humor ⁊ iō dicit māe. s. humorales vel vapore: distinguit aūt mās nocētes vel extraneitate. s. quadā venenositate: ⁊ iste gñantur in matrice testiculis ⁊c. vel nocent q̄litate vel quātitate. Cōsiderando hec loca in qbus maxie materie venenose gñantur. Natura. n. nō patitur earum excessum in mēbris multe nobilitatis: nisi forsan raro. d ¶ Et q̄ntz. ¶ Hec pars tripliciter pōt introduci: primo q hic ostendit quō ex cōitate absoluta. s. in qua est sola q̄litas cōicata peruenitur ad cōitatem. s. in q̄ fit cōicatio materie: ꝓ q hic ostendit quō ex soda pura cōplexionali puenitur ad sodā mālem: tertio pōt dici q hic ponit quoddam cōe vtriq; sodis per cōitatem: siue enīz qualitas cōicata fit sine materia: siue cum materia verificatur q ipsa pōt associare materiam: tamen

tie auctoritate Callū magistri sui. Unde Callius non ingt est impossibile huius substantiam. s. venenosam absq; exterioribus causis in corpe generari: sed hec substantia in qbusdam neruosis mēbris pmanet: cuius vtus vsq; ad initiū neruorum aut cōmutatione ⁊ conuersione membrorū aut in modum venti penetrare sentitur.

¶ Et fortasse erit ⁊c. ¶ In tertia dicit primo q in soda que fit propter cōmunitatem non absolutam fortasse aduenient ex materiebus aliq̄ materie extranee cerebro in naturis suis. Secundo dicit q he nocent cerebro soda facientes vel ex fortitudine qualitatum suarum qua pungunt ⁊ mordent vel superinflāmant aut infrigidant cerebrum: vel ex augmento suarum quantitatum quo distendunt cerebruz ⁊ ipsius soluunt cōtinuitatem. Tertio dicit q hec materia cerebrum impediens ⁊ dolere faciens forte extranea est ⁊ generata generatione extranea corrupta q̄ vel adipiscitur venenositatem vel putredinem malam facientem soda cū pluribus alijs malis accidentibus vt cum scotomia vel cuz vertigine vel cū epilentia vel cum sincopi sicut declarat hic quatuor exemplis. Primum quidem horuz est in suffocatione forti matricis in qua vel sperma vel mēstruum retentum mala corruptione vel putrefactum est vel venenosatū. Secundum est in viris qui diu a coitu abstinuerunt ⁊ ipsorū sperma multiplicatum ⁊ conculcatum tam in vasis seminis q̄z in testiculis vbi computruit ⁊ ad venenositatem quandam conuersum est. Tertium est de malo humore qui in mirach genitus vel ibi corruptus interdū generat vel epilentiam vel melancholiam mirachiam. Quartum est de humore malo qui in aliqua extremitatum vt in digitis pedū aut in manuz genitus vel venenosatus aliquando inducit epilentie speciez qui proprie cathalē tia dicitur. Et ista exempla possunt dici exempla cōmunitatis absolute si nullus humor vel ḧuoris vapor cerebro aduenīat a mēbro mādāte ꝙz lesio sola p venenositatē. Dici ēt pūt exēpla cōitatis nō absolute si a mēbro mādāte cēbro aduenīat vel ḧuor aliqs vl ḧuores vapor sensibili aduētu.

¶ Et q̄ntz fit ⁊c. ¶ In. iij. primo ait q mala qualitas cerebro aduenies ⁊ ipsum ipediens: vt excedens calor q̄ntz fit causa cōprehensionis materie ledentis in ipso cerebro que prius ipsuz nullatenus ledebat. Secundo dicit q hec mala q̄litas hanc cōprehensionē materie ledētis altero duoz modoz opatur. Unus eoz est quo q̄litas illa mās cerebri bonas corrumpit vel nutrimentum bonum ⁊ laudabile quod cerebro aduenit vel inflāmando si qualitas illa fuerit calor vel incrudando si fuerit frigus. Secūdus modus est quo reddit cerebrum facile recipiens malas materias debilitans ipsum per alterationem vel corruptionem sue complexionis.

¶ Tertio dicit q hec receptio vel receptibilitas materieruz malarum in cerebro fit duobus modis. Primus eorum fit per attractionem malorum humorum quam facit qualitas mala insita cerebro: vt si sit in ipso caliditas excedens sibi materias ab inferioribus copiose attrahit maxime subtiles ⁊ calefactiuas quibus excessiue cerebruz calefit. Secundus modus est receptio humoruz a debilitate resistentis cerebri sic q prompte ⁊ cito cerebrū recipit malas mās ꝓpterea q ipsuz iam mala qualitas prędebilit

Jacobus

ligantia. Secundo dicit q cōitas absa est cum nihil penitus corporeum peruenit ad partes cerebri de membro cū eo cōmunicante nisi solum purum nudum nocumentum sine humore aliquo vel vapore ipsius. Et hec ipsa ideo dicta est absa q̄n absoluit ab humoris vicio ⁊ a vapore eius sic q nullo signo ꝓpit cerebrū a mēbro mādante recipe ḧuorē vel vaporē ḧuoris p quē ledat. Tertio dicit q nō absa cōitas est vt mā aliq̄ vel humoralis vel vaporosa cerebro aduenīat a mēbro mādante sibi colligato q̄ cerebruz patit ⁊ hoc mō sepius fit soda cōitatis: raro vō mō alio primo.

Prime autem. ¶ In. ij. ꝓmo ait q ꝓme partis. i. soda facte cū cōitate absa sunt spēs soda q̄ fiunt in tetano ⁊ in spasmo simplici de inanitione: quoz malis motibus cerebz cōpatitur ⁊ plm cōdolet absq; hoc q a neruis q ꝓhunt aliqd recipiat ḧuorum āt vapoz. Soda ēt facte p extensiones nuche ⁊ spōdiliū a ventositatibus gbus dislocant ⁊ gibbose fiunt sunt istiusmodi qm̄ cerebz cōpatif i his ⁊ fortiter cōdolet gibbose extensiōi nuche ⁊ neruoruz ex cōpressione hoz ex spōdiliū dislocatiōe absq; receptione ḧuoz aut vapoz ab istis partibus. Soda ēt que fit in doloribus iunctuarū fortibus ⁊ ꝓcipue in lassitudinibus arefactiuis est istiusmodi: cōpatif etenīz cerebz pāniculis tegentibus iuncturas ⁊ chordis q̄ his applicant vt moueāt eas: ⁊ ab his non recipit vaporē aut humorē: saltē nō necesse est vt recipiat ad hoc vt exinde soda generef. Soda insup que fit in vehemētibus podagra ⁊ sciatica sepe est hmōi: ꝙz. n. fiant ab ḧuoribus malis p quos opprimunf panniculi ⁊ chordē q̄ iuncturas tegūt vel ipsis circūstant: nihil tñ de eis ad cerebz fertur qō fit cā soda sed soda fit in his sola cōpassione cerebri ad iuncturas. Et qd mirum cū sepe cernamus tam cor q̄z cerebz vehementer compati passiōibus alioz corpoz vel suppositoz. Quotiēs vidimus inspicientes aliquē phleborotomari: vel apata matura apiri vel ꝓparari achirugicis atrociter vulneratos q nō tangebatur subito deficere ⁊ pdere sensum ⁊ motū. Et diebus nris in mōte pessulano accidit q qdā scholaris audiēs ex predicatiōe magistri Uincentij q antixps natus erat amens effectus est. Et qdam scholaris Bonōie studens videns anatomiaz hois mortui maniacus factus est. Nō ergo mirādū cū visa ⁊ audita tam magna faciāt in cerebro sano mala accidentia si cerebz patif ⁊ fortiter cōdolet pticule alicui dolenti fortiter in eodē corpe. Scdo dicit q in soda que fit ex cōitate absoluta: forte aliq̄ qualitas aduenit cerebro de q̄litatibus nālibus ⁊ cōibus quas medici vocāt formas specificas vel totas ꝓprietates: sicut nālis cōpassio mēbroz vel forme tyriacales vel berzaarice vel alie similes. Uel aduenit cerebro extranea qualitas ⁊ non nālis nec ꝓportionata calido aut frigido sicut qualitates de se venenose: sicut i morsibus rabiosi canis ⁊ in pūcturis scorpionum accidit ⁊ in catalentijs siue epilentijs q̄ q̄nq; cerebro cōicantur ab extremitatibus vt ab articulis vel digitis pedum in qbus nec tumor nec excedēs frigus aut calor apparet. Tertio dicit q in soda que fit per cōitatem absolutā forte repitur in aliquo mēbruz venenosus humor male substātie cuius qualitas puta venenositas cerebro aduenīet. Juxta id Bal. iij. interioz ca. vij. qō est de spēbus epilē-

De partibus

qñocūq introducatur vna remanet ſnia: ⁊ eſt nota. ℳā mala complexio cerebri aſſociat ſibi mām corrūpendo nutrimentuz: qđ eſt in cerebro: vel qđ aduenit: ſo faciēdo cerebrū recipe: ⁊ hoc vel attrahēdo vel debilitando ſicut ſciuiſti. i. cañ. fen. iij. ca. de cauſis apoſtematum.

a ℂEt cōitas.]ℂHic determinat de ſoda per cōitatem ex pte eoruz a qbus fit cōicatio: hoc aūt eſt vel totū corpus vel pars: p̄cio ergo determinat de ſoda per cōitatem a toto: ſo a ptib⁹: ſa ibi [ℳembroꝝ aūt]Cōſiderandū circa primā partē q ſoda per cōitatez in febre eſt per cōitatem a toto corpore: q̄ febris eſt paſſio totius lz poſſet in febre fieri per cōitatē ad partem: ⁊ q̄ criſ eſt commotio totius febris: ideo ſoda cretica dī per cōitatem cuz toto. ℂConſiderandū ſo q dolor capitis pſeuerās cuz aliis malis ſignis ſignificat cerebri apationem ⁊ vltimatōez in malicia: ⁊ ideo mortale eſt vt. iiij. cañ. fen. iij. ⁊ iij. pnoſticoꝝ. Si aūt dolor capitis fiat ſingularis i. ſolus q̄ non cum malis ſignis: poteſt ſignificare criſim fluxu ſanguinis narium vel vomitum: vt Galle. tertio de criſi in fine: ⁊ quarto canō. fen ſecunda capitulo de ſignis declinationis materierum ad ſuperiora.

Et iam ſciuiſti in principijs q̄ cum mēbrum debilitatur recipit quod ei aduenit ex materijs. ℂEt cōmunitas[a] qdez que eſt in toto corpore aut eſt pp qualitatem expanſam in toto corpore: aut materiam expanſam in toto corpe ſicut fit i febribus: ⁊ ſoda cretica eſt propter illā. Cum aūt in febribus acutis ſoda fit fortior: eius fortitudo eſt ſignū malū: imo pnitioſuz cū reliqua mala ſigna ei cōpia ſunt. ℳō ſi ſingularis fiat ſignificat criſim fluxu ſanguinis ex nari ⁊ quandoq̄ ſignificat criſim vomitu. ℂℳembroꝝ rum aūt[b] cōicantium primuz ⁊ digniuꝰ eoꝝ eſt ſtomachus: qñq̄ enim in ſtō ſuperfluunt humores aut generant in ipſo: aut ad ipſum effunduntur materie cholerice ſm̄ piodos: aut abſq̄ piodis: aut eſt creatio cholere ita vt effundaſ cholera ex vaſe ſuo ſpiſſo ſiue ſubtili ad ſtōachum ſm̄ q̄ expoſuimus in cap. ſuo: aut retinentur in ipſo ventoſitates: aut eleuanſ ex ipo vapores: ⁊ fit ſoda. Et ebrietas facit ſoda cū vaporatione: ⁊ velociter aduenit ei frigus pp reſolutiōz ptiū eius. ℂEt matrix eſt ex eis qbus cōicat cerebrū fortiter ⁊ mirach ēt: ⁊ epar: ⁊ ſplē ⁊ velamē: ⁊ renes: ⁊ extremitates oēs: ⁊ ptes dorſi. ℂPrimuz ergo[c] qđ cerebro cōicat eſt illud qđ ipz circuit ō

b ℂℳembroꝝ aūt.]ℂHic hz quatuor ptes: primo determinat de ſoda per cōitatem ad ſtomachum: ſo ad matricem ⁊ quedam alia mēbra tertio ad pāniculos: quarto ad mēbra quedam inferiora tranſmittentia materiam ad ſuperiora: vel ad quedam ſuperiora recipientia materiaz ab inferioribꝰ: ibi ſa[ ]Et matrix]ibi tertia[ ]Primū ergo]ibi q̄rta[ ]Prim.]

ℂConſiderandū q̄ ſtomachus hz multā cū cerebro colligantiā per nervos magnos. ⁊ eſt ſenſibile mēbrū: ⁊ cuz hoc materias multas aggregat vt infra fen. xi. cap. de ſincopi: ⁊ ideo pōt poni primū ⁊ dignius in cōicatione. ℂConſiderandū ſo q̄ Aui. lz confuſe enumerat mās repertas in ſtō in quibus poteſt cōicare cerebro: ſunt aūt materie humorales aut vē toſe ſiue vaporoſe: que ſunt note: humorales aūt ſunt phlegmatice: que effunduntur ad ipſum: ⁊ hoc eſt quod dicit ſuperfluunt humores aut generanſ in ipſo: ⁊ ſic intelligatur de hūoribus melācholicis. Aut he māe

fluunt humores: aut generantur in ipſo: aut ad ipſum effunduntur materie cholerice ſm̄ piodos: aut abſq̄ piodis: aut eſt creatio cholere ita vt effundaſ cholera ex vaſe ſuo ſpiſſo ſiue ſubtili ad ſtōachum ſm̄ q̄ expoſuimus in cap. ſuo: aut retinentur in ipſo ventoſitates: aut eleuanſ ex ipo vapores: ⁊ fit ſoda. Et ebrietas facit ſoda cū vaporatione: ⁊ velociter aduenit ei frigus pp reſolutiōz ptiū eius. ℂEt matrix eſt ex eis qbus cōicat cerebrū fortiter ⁊ mirach ēt: ⁊ epar: ⁊ ſplē ⁊ velamē: ⁊ renes: ⁊ extremitates oēs: ⁊ ptes dorſi. ℂPrimuz ergo[c] qđ cerebro cōicat eſt illud qđ ipz circuit ō

c ℂPrimū.]ℂDiceret aliqs Aui. ꝺdicit q: iam dixit q̄ mēbroꝝ cerebro cōicantium primū eſt ſtomachus: ⁊ nunc dicit q̄ primum eſt pāniculus cooperiens craneum. ℂDicendum primo q̄ hic loquitur de mēbris propinquis. Superius autem loquebatur de remotis. Alij dicunt quantum ad celeritatem cōmunitatis primum eſt pāniculus coopiens os: ſed quantum ad vehementiam eſt ſtomachus.

Jacobus

tauit. Et antea dictū eſt in principijs vſibus q̄ mēbrū debile vel debilitatū faciliter recipit malas mās q̄ ſibi aduenīūt. Juxta illud p̄n. p̄mi fa doctri. ij. ſum. ij. c. xviij. Et q̄ ex pte diſpōnis mēbroꝝ ſunt ſunt mēbri ipellētis fortitudo ⁊ membri recipientis debilitaꝰ.

ℂEt cōitas ⁊c. ℂIn. v. ait p̄mo q̄ cōitas ſeu colligātia totius corporis cū capite in faciēdo ſoda duobus modis eſt. Unus ipſoꝝ eſt p q̄litatē ſine mā ſicut caliditatē vel frigiditatē in toto corpe diffuſaz ⁊ expāſaz vt ſi totuz corpe ex ſole vel igne vel ſtuphis caleat aut frigeat ex niue vel aere gelido. Scōs eoꝝ eſt p mām aliquā in toto corpe diffuſam ⁊ expanſam vt i putridis febribus maxie in ptinuis. Scō dicit q̄ ſoda cretica q̄ euenire ſolet in hora criſis eſt iſtius modi ⁊ maxie in criſi q̄ per ſudores fit vſales in toto corpe. In alijs ēt pfectis criſibus oēs hūores totius corpis cōmoti effumāt ex fortі pugna nāe in morbū ⁊ mām eiꝰ ꝙ quos triūphat. Tertio dicit q̄ dolor capitis in acutis febribꝰ fortior factus cū reliqs malis cōparibus ſignis ſicut vigiliis inquietudinibꝰ ⁊ amētia ꝺ ſignis malis eſt ⁊ pniciosis. Juxta illud ℍip. pnoſti. z. tex. xiij. Si dolor in capite acutiſſimꝰ cū febre fuerit ⁊ ſignū aliqꝺ aliud mortis appuerit mors cito aderit. Idē Gal. in comē. ait. Quarto dicit q̄ ſi dolor capitis in acutis febribus fiat ſingularis. i. ſine alijs malis accidētibus ſignificat criſim venturaz p fluxum ſanguis narіū. Et q̄ñq̄ ēt ſignificat criſiz p vomitū venturā vel per aſpa in inferioribus ptibus corpis. Juxta illud ℍip. cañ. ꝓtacto. xiij. Et ſi ſignū aliud mali affuerit ⁊ dolor vſq̄ in diē. xx. pmāſerit neq̄ febris abierit ſanguiné fluere de naribus expectabis aut aſpa aliqꝺ i inferioribꝰ corporis ſpabis. Et rurſus ibi ait cañ. xxxij. Quibꝰ aſſunt febres nō mortifere ⁊ teſtanſ dolores in capite ⁊ patiētes añ ſe putant tanq̄ muſcas vſ ali qua corpa nigra volare: ⁊ ſi dolor invitalibus vel i ore ſtōi ſuperuenerit choleram rubraz vomituros ſpabis: ⁊ ſi frigus affuerit ⁊ ſub ypocōdrijs ſentitur frigus certiorem ⁊ ſubitum vomitum ſperabis: ⁊ ſi cibum ⁊ potum quem acceperint reijciunt.

ℳembroꝝ autem.

ℂIn hac. ij. pte p̄mo agit de cōicatione ſtomachi cū cerebro. Scō alioꝝ mēbroꝝ inferioꝝ: ibi[ ]Et matrix]Tertio picranei: ibi [ ]Primuz ergo]Quarto de ſoda cōmunitatis ab apoſtematibus membroꝝ interiorum: ibi[ ]Et plurimum quidem.]

ℂIn. i. pticula p̄mo ait q̄ ſtōus eſt p̄mū mēbroꝝ cōicantiū cerebro ⁊ digniuꝰ eoꝝ. Primū quidem eſt. i. precipuū: ⁊ dignius alijs. i. pſtantius i cōicando frequēter ⁊ fortiter ⁊ pluribus modis mās ipſius vel harū vapores aut fumos cerebro: nā cōis coquus eſt totius corpis recipiens oēs cibos ⁊ potus ⁊ medicinas q̄ ore aſſumunſ in quoꝝ p̄ma p̄paratione fit exfumatio nō pua ad cerebꝝ p latū meatū vocatū ỹſophaguz. Scō reddit ℞ ſex cās pp quas ſeu ſex mōs qbus ſtōus cōicat p̄cipue cerebro ſuas mās ⁊ ſua incōmoda. Prīa eſt q̄ in ſtō ſuperfluunt hūores. i. hūiditates non bñ digeſte paulatiz aggregate: tū pp exceſſus in cibis ⁊ potibus quē frequētant plurimi: tū pp debilē digeſtiuā hois inter aialia: tū q̄ ſtōus hois nō hz qđ mūdet ipſum ſm̄ plm̄ ſicut inteſtina q̄ cholera mundanſ. Scda cā eſt q̄ q̄ñq̄ generanſ in eo maligni hūores vt cholera praſſina vel erugineſa quaꝝ fumi peſſimi valde nocēt cerebro. Tertia eſt q̄ cholerici hūores ab epate aut venis aut a ciſti fellis ad ſtōm interdū effundi ſolent vel

De partibus

a ℂEt

periodice. ſ. cū certis reuolutionibꝰ vel nō periodice puta ſine ordine q̄ i ſtō recepti mordaces cerebro fumos ⁊ vapores trāſmittere ſolent. Quarta cā eſt creatio cholere. i. ciſtis fellis ꝓtinentis cholerā ita vt effundatur cholera ad ſtōm ex vaſe ſuo. ſ. ex poro ſpiſſo vel ſubtili ſtō iplantato: ſicut expoſitū eſt in ca. ſuo vt tertij. xv. c. i. Et Gal. ij. teg. tra. de vētre: tex. xix. ait. Altez vero vidi phlegmatū totū ſm̄ habitudinē vomentez quotidie cholerā pallidā: cognoui ergo oportere ⁊ egeſtiones eius videre: ⁊ mīme habuerūt fellis. Cognoui ergo ex hoc ſigno felleū humorē emittentē porum nō puam eius ptē in piloron vētris. i. fundū ſtōi trāſmittere. Quita cā eſt retētio ventoſitatū in ſtō que illic cōculcate ⁊ multiplicate q̄ñq̄ redundant vſq̄ in cerebrū facientes ibi dolorē extenſiuū ⁊ ſonitus varios. Sexta eſt eleuatio plurimoꝝ vaporꝝ ex ſtō ad caput ſoda faciētiū vel multitudie vel malitia q̄litatū ſuaꝝ. Et circa iſtā cāz notat p̄mo q̄ ebrietas ducit ſocia cū vaporatiōe puta q̄ a vino ꝓtento in ſtō fit effumatio vel evaporatio p̄ma ad cerebꝝ p quā turbaſ mēs ⁊ lingua titulabat. Scō notat q̄ aduenit ei vz iſti vaporatiōi q̄ fit a vino velociter frigus pp reſolutionē. i. raritatē vel ſubtilitatē ptiū ipſius: inſpiſſaſ igiſ a frigore cerebri vaporatio talis ⁊ inſpiſſata liberū trāſitū ſpūum ꝓhibet tam ſenſitiuoꝝ q̄ motiuoꝝ pp qđ ebrij ſomnolenti fiunt ⁊ titubantes in loquela ⁊ greſſu.

ℂEt matrix eſt ⁊c. ℂIn. ij. tāgit octo mēbra inferiora q̄ cōicant cerebro cōicatione faciēte ſoda. Primū hoꝝ eſt matrix q̄ fortiter cerebro ſua cōicat per neruos paucos quos ab eo ſuſcipit: ⁊ p venas groſſas mediante epate ⁊ p arterias mediāte corde: qđ manifeſtaſ in albis mēſtruis abſque fluctibus q̄ ꝙcomitaſ ſoda ptinua ⁊ ſiſ fit in ſuffocatiōe vehementi miſcis. Scōm eſt mirach. ſ. pāniculus exterior vētris in quo ꝓtinenſ octo vētris muſculi cū neruis pluribꝰ quoꝝ paſſioni cerebrū cōpatiſ vt in meſia mirachia appet. Tertiū eſt epar p groſſas venas ꝺferētes cerebro cū ſanguine vtili ad nutritiōez ſepe hūores malos fumos ⁊ vapores. Quartuz eſt ſplē qđ cerebro porrigit fumos melicos ⁊ q̄ñ non ſatis ſibi meliam a ſanguine attrahit: interdū ferk cū ipſo ad cerebrū dolorē faciens ⁊ melācholiam. Quintū eſt velamē. i. diafragma: qđ qdem cerebro fortiter cōicat mediāte neruo quē ab eo ſuſcipit: vñ parafrenetis cōiter accidit i apte calido velamis. Sextū eſt renes q p ſuas faſcias qbus inſunt nerui cerebro cōicant ⁊ p ſuas venas ⁊ arterias mediātibus epate ⁊ corde. Septimuz eſt oēs extremitates vt manus ⁊ pedes q̄ plm̄ abūdant in chordis ⁊ neruis ad motus greſſus ⁊ apprehenſionis ⁊ ſenſationis libere exercēdos qbus patientibꝰ nucha ⁊ cerebrū cōpatiunſ. Octauū eſt dorſum ſeu ptes dorſi qđ ⁊ nuchā continet ⁊ neruos motiuos vtrinq̄ ab hac ortos: vt ramos a truco qbus patientibus cerebrum compatitur ⁊ illico condolet.

ℂPrimū ergo ⁊c. ℂIn. iij. dicit q̄ p̄mū membrū qđ cōicat cerebro eſt picraneū ſeu pāniculus durus q̄ abextra coopit ⁊ veſtit craneū: nā pāniculus iſ a dura matre oriſ ℂContra craneū cerebro primius eſt: ⁊ duo additamenta māmillaria q̄ ſunt olfactus organū ⁊ nerui auditiui. ℂEt primus dictū eſt q̄ ſtōus eſt p̄mū ⁊ dignius mēbroꝝ cerebro cōicās: quare picraneū nō erit p̄mū: q̄ qđ p ſupabundantiā dī vni ſoli cōuenit. Dic q̄ craneū eſt os inſenſibile cuius paſſionibus modicū ⁊ raro ꝙdolet cerebꝝ niſi frangaſ vel contundaſ vel corrūpaſ nec ſic alligatur dure matri craneum vt picraneū. Ad ſecundū dic q̄ duo additamenta māmillaria ſunt

vt pare

a ¶ Et plurimum.] ¶ Exemplus h uius est permutationis pleurep vel apostematis epatis ad frenesim vel squinantiam ⁊ similia.

¶ Sermo vlis de signis oñdentib⁹ spés sode ⁊ mós ei⁹. Ca. vij.

b **Oda quidem.** ¶ Superius Auic. determinauit de soda quátum ad sui spés diuersitates ⁊ causas. Hic determiat quátum ad signos: ⁊ primo ponit signa q̃tum ad vnã quãq; speciem ⁊ causaq;: ꝯ ponit quoddã speciale signũ: ibi ꝯa [Urina similis.] Dzia in tres: primo ponit signa specierũ sode vt distinguit ex suis causis: ꝯ vt distiguitur per modũ pũctus: tertio addit cañ. ibi ꝯa [Facta aũt p cõitatez] ibi tertia [Et multotiens.] Dzia in. d. pzio põit signa sode a causis extrinsecis. s. extrisecus occurrẽtibus: ſcdo ab intra: ibi ꝯa [Ille az.] ¶ Consideranduz circa rubricaz q hic sermo oꝛ vlis respectu capituli sequentis: ⁊ oꝛ vlis: q: collectiuus simul pticulariũ capitulo; sode: potuiſſz enim Aui. de isto ca. facere multa ẽpitula pticularia: oꝛ etiaz vniuersalis: q: signa multa que hic ponuntur possunt extendi ad signa reliquaꝝ egritudinũ: in qbus reperitur soda: vt signa sode cholerice possunt extendi ad signa frenesis: q̃uis ergo hic sermo dicaꝛ vniuersalis: nõ expedit q tu expectes signa alia magis pticularia: ad significandũ de soda: ꝑm vnãquãq; spẽm. ¶ Cõsiderãdũ ꝯ q dixit fcis q: ſ. liã ipſſerit ⁊ recesserit cãe: ſi. n. actu ſtet cã. v. g. sol actu calefaciens nõ est sciẽtiale cognoscere illud: vel posset exponi factis sicut ⁊c̃. i. que sunt sicut ⁊c̃. ¶ Cõsiderandũ tertio q aliqñ infirmi negligentia obliuiſcunt causaꝝ impzimentiũ. ꝟ. g. calozis solis: ⁊ hoc q: tunc cum ambulauit in eo nõ impzessit ita q appareret: modo cũ quieſcit i domo apparet: ẽt infirmi qñq; arguntur in se ipſis dicẽdo ego scencies iui per solẽ ⁊ vnũq; dolui caput: credunt ergo mõ nõ debere dolere ex illo ignorantes diuersam diſpõnez cozpoꝛũ diuersis tpibus. ℳedicus ergo elaboret ad inuestigandũ vestigia: que remanent post cãm extrinsecaz. ꝟ. g. tãgit caput calidũ inuenit frontẽ aridã: ⁊ facĩẽ denigratam: ⁊ tali die fuit fortis calo:: quo iſte ambulauit: ergo talis dolor est a mala ꝯplexione calida a solis estu derelicta: que tunc nõ sentiebatur pp occupationem: vel q: post attraxit mãm aliquã. ⁊ ista multũ apparent ex dictis. iiij. cañ. fen. i. c. de signis effimere: ⁊ ideo dicit ꝑm q nos declarauimus. ſ. iij. cañ. fen. i. c ¶ Ille aũt.] ¶ Hic ponit signa sode a cãis que intrinsecis occurrũt: ⁊ primo a causa diſpoſitiua: ꝯ a cã impzessiua: ibi ꝯa [Oẽs aũt.] Dzia in duas: ꝑm q duplex est illa cã. ſ. debilitas ⁊ multa cerebzi sensibilitas: ibi ꝯa [Et illam.] In ꝑma parte dicit: quod sodã factã a debilitate signi

panniculo cooperiente craneuz. ¶ Et plurimum[a] quidez fit soda cõmunitatis apud pmutatiõz materiei apostematuz membzoꝝ interiozum cõicantium cuz mouentur ad superiora.

¶ Sermo vniuersalis: de signis ostendentibus spés soda ⁊ mós eius. Ca. vij.

e **Oda quidez**[b] fa cta a causis extrinsecis factis: sicut ex percussione: aut casu aut occursu rerũ calidarum: aut frigidarum: aut diebus canicularibus deficcantibus: aut rebus bene redolentibus: aut fetidis: aut retẽtione ventozum in naribus ⁊ aure signi

ficat eius excitatio a parua causa vel a qualibet causa ⁊ qñ peruenit cum perturbatione sensuum ⁊ nocumentis in operationibus cerebzi: de secunda parte dicit q illam que fit a multa sensibilitate significat velocitas patiendi a qualitatibus: ⁊ parua causa sensata in cerebzo ex vocibus odozamentis ⁊ huiusmodi: ⁊ tamẽ sensus cerebzi est bonus ⁊ vie sunt mũde: ⁊ operationes cerebzi non sunt. ¶ Consideradum q multa cerebzi debilitas: ⁊ multa eius sensibilitas: sunt causa diſpoſitiua: qua cerebzum a qualibet re occurrente quantus sit parua leditur ⁊ dolet: sicut apparet i stomacho: q multa eius sensibilitas ⁊ multa eius debilitas sunt causa q a qualibet parua causa patiatur. Sunt tamen signa distinctiua: quia cum multa cerebzi debilitate stat lesio in virtutibus sensibilib⁹ extrinsecis: ⁊ intrinsecis sed cum acuitate sensus cerebzi: quia significat expurgationem humiditatum stat sensuuz claritas: ⁊ hoc dicitur primo continentis. c. ix.

d ¶ Omnes autem.] ¶ Hic ponit signa sode a causis extrinsecis imprimẽtibus: ⁊ primo ponit signa sode a causis materialibus: secundo imaterialibus: ibi secũda [Signa autez facte] Dzima in duas: primo ponit signa sode a materiebus humoralibus: secundo vẽtosis ⁊ vapoꝛoꝝ. ibi secunda [Cum ea.] Dzima in duas: primo ponit signa materiez in generali: secundo in speciali: ibi secunda [Cholerica.] ¶ Circa primaz partem consideradũ q aliud est humiditas naturalis: ⁊ aliud est fex inuenta in humiditate: humiditas enim est que fluit: ſz fex est aliquid grossum ⁊ ingrossatum adherens parietibus: ⁊ hec quandoq; inuenitur mixta humiditati: ⁊ ideo dicit inuenta in humiditate: quando que tamen sine ea inuenitur. Quibuscunq; ergo materiebus in capite abundantibus communicat illa fex: quia ⁊ si stantibus materiebus non fit necessariũ fluere humiditates: tamen non absoluuntur ab aliqua resudatione: que adherentes parietibus exiccantur. ¶ Consideranduz secũdo q Auicẽ. occulte immiscuit signa sode a materia sanguinea: quia fex que repitur circa nasuz est calida ⁊ rubea: si mã est grossior: q: sanguinea vel sanguis grossus: ⁊ si multuz exuberet potest fieri pulsatio circa tpa: ⁊ hoc est quod dicit. Et cũ fuerit ex materia acuta. i. calida. Posset tñ dici q fit pulsatio per ventositatez: vt alij dicunt. ⁊ q: materie grosse oppilãt: ideo minozantur in eis cursus humiditatis: non tñ tollitur: qn fex possit apparere ꝑm modũ resudationis predictũ. ¶ Consideranduz q sicut suꝑ apparuit priuatio cursus humiditatũ nõ significat priuationẽ materiez: q: possz hoc esse ex debilitate ⁊ oppilatione: ⁊ ideo si ibi est grauitas quã uis non currat humiditas: adhuc significat materiam. Sed tu diceres:

Jacobus

vt pars cerebzi. Idem dicas de auditiuis neruis in origine sua: ⁊ consimiliter de neruis opticis. Ad q̃rũ dic q picraneũ est primũ mẽbroꝝ cõicantiũ cerebzo ꝓpingtate: ſz stõus ꝑmũ est frequẽtia nocẽdi ⁊ faciẽdi soda. Vel dic q stõus est primũ ⁊ dignius inferioꝝ: ⁊ picraneũ superiozum. ¶ Et plurimũ. ¶ In. iij. dicit q soda cõitatis multotiens accidit ex permutatione materieꝝ apatum interioꝝ vt pipneumonie pleuresis ꝓlegmonis epatis ad superiora: ⁊ hoc est de signis malis ⁊ mortalib⁹. Juxta illud Hip. apho. vij. xij. apho. In pipneumonia frenes malum. Et Bal. in ꝓmen. ait. Si pipneumonia de acutis fit humoribus necesse est i cerebzũ ascendat fumus nimius vnde frenesis conficitur.

¶ Sermo vlis de signis oñdentibus spés soda ⁊ mós eius. Cap. vij.

g **Oda quidem.** ¶ In hoc cap, ꝑmo agit de signis soda facte a cã primitiua. Scõo a debilitate cerebzi: ibi [Illa autẽ que fit] Tertio a fortitudine sensus cerebzi: ibi [Et illã q̃ fit] Quãto a cã mãli ⁊ humorali: ibi [Oẽs aũt que fiunt] Quinto a vẽtositatibus ⁊ vaporibus: ibi [Luz ea vo q̃] Sexto a malis cõplõnibus fine mã: ibi [Signa ãt facte] Septimo per cõitatem ⁊ a cã priuata: ibi [Facta aũt pp cõitatẽ] Octauo i spãli per cõitatem stõi: ibi [Factã vo cũ cõitate stõi] Nono de signis membroꝝ a qbus fit soda per cõitatẽ sumptis a loco seu pte capitis quaz soda detinet: ibi [Sed ẽt illud] Decimo de signis soda a vmbus: ibi [Signa aũt que] Undecimo de huius signis que fit a renibus ⁊ a dorso ⁊ a mẽbris alijs cerebzo cõicãtibus: ibi [Que aũt fit] Duodecio de eius signis que cũ febzibus fit ⁊ cũ crisibus: ibi [Que vo est] Tredecimo notat aliq̃ circa cãs soda: ibi [Et multotiens fiunt.]

¶ In. i. pte primo ait q soda que fit vel q̃iaz facta est a cãis extrisecis factis. i. a cãis dictis ꝑmitiuis q̃ iam exterius capiti occurrerũt figũtur p inuentiõz causaꝝ hmõi: vt si dolens caput in eo grauiter pcussus fuerit vel ex cãu offensus a ꝑimo tpe pcussio aut casus tibi significabit hunc dolorem capitis ab extrinseca cã factũ ꝓcessisse. Et cõsimiliter si dolẽti caput abextra occurrerit res aliq̃ calida sicut estus nimius vel frigus intensum vel calor ⁊ siccitas diez dictoꝝ canicularĩũ: is calor aut frigus tibi figũt q̃ h dolor capitis a cã extrinseca ꝑmitiua est factus. Et si dolẽs caput olfecerit diu res boni odozis: vt lignũ aloes storacẽ calamitẽ muschum vel ãbraz: aut res mali odozis: vt asam fetidã: vel cadauera aliq̃: vel paludes fetidas indicabit tibi p olfactus hoc q dolozis cã fuit extrinseca. Et si dolens caput malos aliquos ventos vt meridionales vapozosos turbidos in auribus aut naso sumptos retinuerit: hi venti indicabũt q ab eis processit hmõi dolor. Scõo dicit q si dolẽs caput oblitus fuerit illaz causaꝝ ꝑmitiuaꝝ vel illius cãe ꝑmitiue que ei dolores itulit redeat medicus ad vestigia predictaꝝ causaꝝ q̃s ipse cõiter post se relinquũt vt aspiciat in ca

De partibus

pite dolentis si sint pfure vel duri tũozes vel cicatrices qbus cognoscatur pfuisse casus vel pcussio: vel aspiciat infirmi faciẽ si denigrata sit vel obfuscata estu: ⁊ elaboret in significatione dictaꝝ causarũ seu cognitiõe per sua signa ꝑz mós priꝰ declaratos ꝓponendo infirmos cãs extrinsecas primitiuas plurimas ⁊ interrogãdo si ex ꝑimo aliqua de noiatis vel eis similibus sibi occurrerit. Et iterũ consideret medicus si ꝑsente soda signa absint causarum antecedentium ⁊ coniunctarum quo verificato concludere poterit q ipsa inducta est a causa primitiua.

Jlla autem. ¶ In hac. ij. pte dat tria signa dolozis capitis ꝑuenientis a debilitate cerebzi. Primũ est q ipse facile excitaꝛ a quacũq; cã faciente dolorẽ ꝛz fit pua debilis virtutis: naz debile cerebzũ pauce resistentie est. Scõz est pturbatio sensuũ vt obtusio visus auditus tactus gustus ⁊ olfactus. Mã cerebz debile resoluere non põt fumos ⁊ vapozes q ad ipsum ferunt q̃ propter remanẽt imixti spiritibus sensitiuis oibus q sunt instꝛa sensuũ exteriozꝝ. Tertiũ est q opatiões cerebzo ꝓprie inueniunt ipedite vt sensus cõis ⁊ fantasie ⁊ imaginatiue ⁊ cogitatiue ⁊ estimatiue ⁊ memozatiue ⁊ reminiscitiue ⁊ virtutis motiue impantis ⁊ operationes eius naturales. Nam a debili cerebzo fortes nunquam fiunt operationes.

Et illam. ¶ In hac. iij. pte dat signa. iiij. soda illius que fit a fortitudine sensus cerebzi. Primũ est q cerebz velociter patiẽ a pua ⁊ debili cã in semetipso recepta ⁊ sensata sicut ex vocib⁹ pauce altitudinis ⁊ multilogo ⁊ ex olfactibus flagrãtiuz odoꝝ vel fetidozũ: ⁊ ex reliqs istis similibus vt ex potu vini vl ex vẽtomodico ex statõe bzeui sub sole vel ex dulci balneo: et actiine sensus. Scõm est q sensus sic patientium faciliter soda sunt boni ⁊ viuaces: q: cõiter aiales spũs talium sunt clari pp hoc q hñt substãtiã cerebzi subtilẽ ⁊ rarã ⁊ ẽt siccã. Tertiũ est q vie seu meatus p quos effluere solent ⁊ expurgari supflua cerebzi sicut nares aures palatũ ⁊ oculi mũdi sunt ⁊ siccꝰ pp eandẽ cãm. Quartuz est q opatiões cẽbzo ꝓprie nõ sunt lese ⁊ obfuscate vz imaginatões cogitatiões ⁊ mẽozie: qm̃ spũs sunt subtiles mobiles clari ⁊ feni q sũt ei ꝓpi.

Omnes autem. ¶ In hac. iiij. pte ꝑmo dat vniũ generale signũ doloꝝ capitis ex humorali mã. Secundo signa doloꝝ capitis ex materijs calidis: ibi [Et cũ fuerit] Tertio ex frigidis ⁊ ex humidis ⁊ ex siccis: ibi [Frigidas autem] Quarto agit de signis dolozum humoralium sumptis a calore vultus ⁊ oculozum: ibi [Aliquando vero.]

¶ In. i. pticula ait q omnes species soda que fiunt a cãis mãlibus. i. humoralibus in hoc conueniunt q in humiditate nariuz. i. in cãalibus narium humidis est aliqua fex seu fecalis superfluitas illic inuenta nisi retineatur interius humoꝛ vel diuertatur ad alias partes aliqua de causa.

ipse dixit q̄ omnes cōicant in fece. ¶Dicendus q̄ siccitas stricture dicit priuationē hūiditatis: nō tñ puationē fecis. Vel forsan hic cañ. coarctat.

a ¶Cholerica.]¶Hic primo ponit signa cuiusq̄ māe: ꝯ pōit signū qđ dā sumptū a calore: ibi ꝥa]_ Aliqñ vo.]¶Dria in. iiij. primo pōit signa mārum calidax: ꝯ fridax: tertio siccax: ꝯrto hūidax: ibi ꝥa]_ Friditas est] ibi tertia]_ Et mās humidas]ibi ꝯrta]_ Et cū mäys.]¶Considerandū q̄ nō posuit sīg̃ sanguiee: q: iā intellecta sunt: cōsiderandū ꝯ q̄ mā phlegmatica salsa possz facere q̄ñq̄ fortiorē pūctionez: q̄z qđā cholerica: ⁊ iō dixit: ⁊ q̄ñq̄ fit illud. i. punctio in ea. s. soda cholerica. i. fortius ⁊c.

b ¶Fridas. ¶Hic ponit signa sode a mäebus fridis: ⁊ dic signa ⁊c. ⁊itē pora. s. äni vel tpa. i. plixitas q: sode a mäebus fridis sunt plixe de sui nā: ⁊ q: nauseatiua sacietas: ⁊ indigō multū multiplicat mām fridaz: ⁊ phlegma ppie: ⁊ iō dixit. Et si illud. Cōplemētū tñ huius dicti est ex sñia fen. iz.

c ¶Et mās ⁊c. ¶Hic cōsidera q̄ cū sit ꝓpie hūidum cā sōni: vt. iiij. de accidenti ⁊ mor. in fine ois mā hūida facit somnū: ⁊ cū exuberat facit subet: ⁊ nō ꝓpie sz grauē somnuz: vt dicit lra extra: verus. n. subz fit ab hūiditate friditate ꝓiuncta: vt infra appebit ⁊ supꝰ inuebatur. Aui. de signis malaruz cōplōnuz. Iste et mäe hūide. s. phlegmatice nō faciūt fortē dolorē: ⁊ gra huius dixit: de mäebus meſicis: ꝓsiderandū tñ q̄ p accidēs vt p vētosita tem possunt facere fortem dolorem: tñ per se nō: q: sunt tardi motus. Tñ non subito imprimunt: ⁊ q: sensum obtundunt.

d ¶Et cū mäys.]¶Hic ponit signa mäex siccax ⁊ dicit qđ cū mäys siccis minorat grauitas doloris ⁊ multiplicant vigilie: ⁊ tendūt ad nām fridā ⁊ multiplicat cū eis cogitatio corrupta ⁊ obtenebrat color. ¶Cōsiderādū q̄ mäe sicce sunt cholerice: ⁊ iste nō faciūt ḡuitatē: sunt et melice ⁊ iste minus grauāt q̄z phlegmatice: vt supꝰ declaratū est. ¶Multiplicāt vigilie. s. pp siccitatē nāe. Sūt vacue ab inflāmatiōe: q: non nisi ex accitali calore inflāmant. Cogitatio corrupta ꝓpie i melica: et phlegmatica cū corrūpit. i. ledit cogitatio: ⁊ tā i phlatica q̄z i melica color obtenebrat: lz diuersimode vt sumit supꝰ. c. de figtionibꝰ acceptis ex gñe operationum.

e ¶Aliqñ vo.]¶Hic ponit quoddā signū cōe in fig̃ndo: ⁊ est signū sūptum a colore: ⁊ primo ponit illud: ꝯ excipit: tertio ꝓbat: ibi ꝥa]_ Et forte: ibi tertia]_ Cā aūt.]¶Dicit prio q̄ ois hūor qñq̄ p colorē fig̃tur ⁊c.

¶Et cuz fuerit ex materia acuta ⁊ fuerit cum fece rubedo ⁊ caliditas propie in ea q̄ est ex materijs grossioribus forte assimilabitur ei pulsatio. Sed humiditas naris quandoq̄ minoratur cuz fuerint materie grosse. Et siccitas q̄dez restricture narium in hmói soda non significat priuationem materierū cū grauitas ei assimilatur. Cholerica autē pro pie est cum mordicatione: ⁊ adustione vehementi: ⁊ pūctione: ⁊ q̄ñq̄ fit illud i ea fortius q̄z in alijs cū siccitate strictura nariuz ⁊ siti ⁊ vigilijs ⁊ citrinitate coloris: ⁊ grauitas in ea est minor. ¶Frigidas aūt significant frigus: ⁊ tempora ⁊ color. Et si illic fuerit repletio a sacietate nauseatiua significāt eas destructio ꝺsiderij ⁊ pigritia. Et materias humidas si fride sint: aut calide significat subet. Phlegmatice aūt ⁊ melācholice non vehementer dolere faciunt. Et cū materijs quidem siccis minoratur grauitas ⁊ multiplicantur vigilie: frigide ät vacue sunt ab inflāmatione: ⁊ multiplicatur cum eis cogitatio corrupta ⁊ obtenebratur color. ¶Aliqñ vo significatur ois humor p colorē faciei ⁊ oculorum: ⁊ forsan fit diuersitas in paucitate. Cā aūt in hoc aut est expulsio humoris inflāmati ad oculum: aut constrictio in ipso aut attratio materierum caliduram absq̄ materiebus dolorem facientibus frigidis vsq̄ ad partem oculoruz ⁊ faciei pp dolorem. Nam cum dolor ingredit membrū attrahit ad ipsum ⁊ ad illud qđ est ei vicinū. Plurimū aūt attrahit ad mébrū i hac dispone illud qđ est sanguis: ⁊ q̄ñq̄ attrahit aliō subito ¶Cū eabvo q̄ facta est a vētositatibus minorat grauitas: ⁊ multiplicat extēsio. hūor aliq̄ inflāmat. i. calidus p se: vel inflāmatus: q: motus ex dolore inflāmante expellitur ad oculū vel ad faciē: ⁊ aliud hūor fridus stat intus in capite ⁊ facit dolorē. Secūda cā est ꝓstrictio i ipso: hoc pōt dupliciter expōi: vno mō ꝓstrictio. i. retētio humoris faciētis dolorē in ipso cerebro: ⁊ tūc nō expellit ad ptes faciei aliqđ aliqs hūor: nisi q̄ hō hz suū colorē nālem: vel fugit color faciei intus ad ꝓstrictū humorē: ⁊ ē possibile q̄ facies fit liuida: ⁊ dolor fiat a mā calida i tus ꝓstricta. Alio mō pōt exponi cōstrictio. i. statio vel retentio alicuius humoris i oculo q̄z facie: pus q̄z iste haberet dolorem: nō q̄ ad ocl̄z sit expulsus aliqs humor ex capite: sz q̄si p ꝓgestionē est dispō i ipso oculo: que nō ꝓportionat necessario ad hūorem faciente dolorē. Tertia cā est attractio mäex calidax ad partes oculox ⁊ faciei: que pōt trahi absq̄ hoc q̄ trahāt ille mäe int faciētes dolorē: nā erūte forti dolore i toto capite ab aliq̄ mā vētosa fra: tūc a reliquo corpe trahunt mäe ad caput ⁊ ptes vicinas: vt oculos ⁊ facie: materie aūt vt plm trahibiles per dolorē sunt mäe calide vt sanguis q: reperit in plurima quātitate: ⁊ q: est aptus ad cursum: posset et trahi aliud vt cholera: vel alius humor. Appet igit quō color faciei ⁊ oculox nō semper ꝓcordant cū mā faciente sodaz: ⁊ est sermo similis ei q̄ scribitur. iiij. de regimine sani. ⁊ in ꝓmen. ij. apho. pti. i. In pturbationibus ventris: color corporis humox abundantiā portēdit: nisi humores in interioribus corporis occubuerint.

h ¶Cum ea vero.]¶Considerandū q̄ materie quedaz sunt magis vaporose: ⁊ iste tendunt plus ad nām humoralē: ideo forsan cū eis aliq̄ posset esse grauitas: lz minor: q̄z in aliqua mā humorali: ⁊ ideo dixit minorat̃ quedā sunt aūt ventose pure: ⁊ in istis compatis ad se ipsas cū sunt solum vaporose: nulla est grauitas: ⁊ ideo forsan dixit non est grauitas: vel forsan idem vult intelligere per hoc: q̄ dicitur minoratur grauitas: ⁊ per hoc q̄ dicit non est grauitas.

Jacobus

¶Et cū fuerit ⁊c. ¶In. ij. dat. iiij. cañ. sup soda de hūoribꝰ calidis. Primus est qñ soda fuerit ex mā calidia ⁊ acuta sic ex subtili ⁊ acuto sanguine ⁊ rubedo fuerit cū fece nariū: ⁊ calor excedēs ⁊ propie in soda q̄ fit a mäys grossioribꝰ q̄z fit cholera pulsatio fortiā nō nālis associabit istiusmōi soda. Et i istis vbisvꝰ ꝓn. enarrare sīg̃ soda sanguiee ꝺ sāguie icēsovꝰ inflāmato. Primū est rubedo cū fece nariuz. Scōm calidis capitis excedens. Tertiū grossicies maior mäe quā cōcomitat maior pōderositas q̄z in cholerica. Quartū est pulsatio q̄ ꝑter solituz in cerebro sentit ex ebullitione maiori sanguis i arterijs eius q̄z ꝓsueuit vel i tpibus. ¶Scōs cañ. est hūiditas nariū minorat iterdū aut nō appet qñ mäe q̄ faciūt soda fuerint ex grossis. Et ꝺ est qñ ipse meatus oppilāt p quos mäe descēdere solent ex cerebro ad nares sua grossicie vel viscositate. Tertiꝰ est inuēta siccitas i stricturis narū vel ꝓuatio i his solite hūiditatis i soda q̄ fit ex humoribus grossis nō sig̃t mäex priuationē dum capitis grauitas sibi associat: imo grauitas capitis sig̃t illic adesse māz: ⁊ siccitas narū oppilatioz in meatibus a cerebro ad nares. Quartus cañ. est soda cholerica fit cum sex signis ⁊ p hec significat. Primꝰ est adustio vehemēs cū mordicatōe ⁊ pūctione pp incēdiuz cholere rubee mordacis ⁊ acute. Et q̄ñq̄ illud fit i ea fortius q̄z in reliqs spēbus soda ⁊ nedū q̄ñq̄: imo q̄si sp excepta illa soda quā melia subtilis adusta venenosa parit q̄ in terrā ꝓiecta furēs ebullit. Scōm est siccitas stricture narū vel mior hūiditas q̄z sit in alijs spēbꝰ soda pp cholere siccitatē. Tertiū est sitis ex ariditate supflua ligue quā sibi cōicant ardor ⁊ siccitas cholere cerebri. Quartū est vigilie pp puncturas ⁊ mordicatiōes ardentis cholē cū desiccatione cerebri p ipsam ⁊ cō sumptione mulcebris vaporis q̄ illic inspissatus fit cā sōni. Quintū est citrinitas coloris in vultu ⁊ oculis ex diffusione coloris cholere vsus ptes illas. Sextū est grauitas capitis minor q̄z i q̄uis alia soda humorali: q̄ñ cholera leuior humorum est: vel minus grauis.

¶Frigidas aūt ⁊c. ¶In. iij. dat signa soda fride ⁊ hu. ⁊ sic. sub sex regulis. Prima est fridi dolores capitis eūantur ⁊ oino carent inflāmatione capitis ⁊ vultus pp frigiditatē sue mäe nisi putruerit. Scōa est si in capite fuerit repletio hūoris aut fridi vaporis soda faciētis ex sacietate nauseatiua sig̃nt eaz vz soda hāc ⁊ sacietatē nauseatiuā desiderij destructio. i. casus appetitus ⁊ pigritia corpis ⁊ capitis ad motꝰ solitos. Tertia est subeth sig̃t in dolore capitis mäs hūidas siue calide sint siue frigide. Nam profundus somnus appellatus subet fit vt i pluribus ab excessiua hūiditate q̄ ligat organū sensus cōis ⁊ vie oppilāt aialis spūs ad organa sensuū Quarta est mäe phlegmatice capitis ⁊ melice melia nāli nō arsa non vehementer dolere faciunt caput ⁊ cerebrū: q: neq̄ pungūt nec sunt multū mobiles ⁊ penetratiue: Quinta est vigilie multiplicātur ⁊ minorat grauitas capitis cū siccis hūoribus soda faciētibus: qñ deficcant vapores suaues q̄ sōnū faciūt ⁊ hūiditates q̄ sūt occasio ḡuitatis capitis. Sexta est fride mäe capitis cū siccitate faciētes soda sunt nude ⁊ vacue ab inflāmatiōe ⁊ multiplicant cū eis ⁊ p eas cogitatiōes corrupte siue mētis alienatōes pp spūum conturbationem que ab eis procedit. Et obtenebratur seu fuscus redditur color faciei propter ipsarum tenebrositatez.

¶Aliqñ vo ⁊c. ¶In. iiij. dicit primo q̄ qlz hūor in capite dñanz qñq̄ cognoscit ⁊ sig̃tur p colorē vultus ⁊ oculo vt si facies ⁊ oculi rubeant vltra solitū sig̃tur dñium sanguis: si citrinitent dñium cholere: sed si palescant dñium phlegmatis: ⁊ si obtenebrent dñium melie. Scōo dicit q̄ forsitan in paucis fit in ꝺ diuersitas sic q̄ color vultus ⁊ oculox nō corrūdet hūori in cerebro ꝑdominanti: sicut cū facies ab alia cā q̄z ab illo hūore recipit colorē. Tertio dicit q̄ hec diuersitas coloris vultus ab hūore q̄ intus in cerebro abūdat a triplici cā ꝓcedere ꝑt. Prima est expulsio inflāmati hūoris ad vultū ⁊ oculos manente interius ⁊ latēte hūore q̄ ꝑdominat: vt si phlegma grossuz in cerebro abūdet latēs ⁊ getū ⁊ sanguis subtilis paucus q̄ i eo est vel cholera modica subtilis acuta ad faciē declinet ⁊ ad oculos ⁊ ipsos colorz. Scōa est cōstrictio dñantis humoris intus in cerebro sine ꝺ q̄ declinet ad vultū ⁊ oculos: ⁊ tūc mäet vultus sub colore solito. Tertia est attractio calidox hūox ad vultū ⁊ oculos pp dolorē absq̄ his humoribus q̄ in cerebro latēt faciētes soda. Maz cū dolor fortis partem aliquā occupat attrahit ad ipaz ⁊ vicinas ptes aliquos hūores. ¶Et circa istā cām notat ꝺ ꝓn. q̄ plm huius qđ attrahit ad mēbx dolens in hac doloris dispone est sanguis: ac si nā doleti pticule cōpatiens mittat abūde sanguinē q̄tinus p ipm cōsolet eā: vel mēbrū qđ dolet sibi trahat sanguinē dulcē ⁊ benignū quo demulceat. Et id clare appet in mēbris pcussis: rubent. n. statim ruboze sanguis illuc affluentis q̄ post denigrat ⁊ pūra appet. Sz q̄ñq̄ aliud subito attrahit vt hūor cholericus facile mobilis vel vētositas si ꝓprima fuerit vel fumus aut vapor maxime duz dolor cuz fortis calor est qui prius attrahit id quod est subtile.

De partibus

a ¶Et

Cum ea vero. ¶In hac. v. parte primo dat signa soda ex vētositatibus. Secūdo signa ventose soda ⁊ vaporose: ibi]_ Ventosam autem.]

¶In. i. pticula dat. v. signa soda ventose. Primū est minoratio grauitatis capitis cōpatione ad hūorales: q: ventositas est ex se leuis. Scōm est multiplicatio extēsiōis ptiū cerebri ex multiplicatōe ⁊ dilatatiōe vētositatis in eis. Nam cū ventosaf aliqs humox loci pls occupat. Tertiū est q̄ extensio que fit in hac a ventositate forte erit cū pūctione seu mordacitate vt si vētositas a phlegmate salso decisa fuerit. Quartū est q̄ i soda hac fit forte extensio cū corrosione vt si ventositas decisa fuerit a melia adusta subtili

a ¶Et fortasse est cuz punctione: si materia est pūgitiua: vel corrosiua a qua surgat vētositas. Et sumit hic vētositas large ad vaporem.
b ¶Quāz sonitus ꝛc. Ut cū tēdit ad partez instrox auditus. Fortasse exuberāt guidez. i. vene colli cū materia illa vaporosa repit ad illas venas hoc tu vidisti in collo bernardi: qz iam senex vsus est coytu nimio: ꝛ retē te sunt emorroydes ꝙsuete: vnde melācolia euaporauit: ꝛ repleuit ille vapoꝛ oēs venas colli ꝛ capitis: vt visibiliter apparent plene vapore.
c ¶Et qnāz multiplicaꝛ cuz ea. s. soda vētosa: ꝓmutatio ꝛc. Dixit qnāz qz qnāz figit vētositas. Et cum multiplicaꝛ ꝛc. qz magis ꝓstringit materias: vel si ipse vapoꝛ facꝫ pulsum. i. iectigationez: imaginaꝛ. Hoc est qñ vapoꝛ est melācolicus. Et associaꝛ ꝛc. Hoc apparet ex cap. de vertigine.
d ¶Signa autē. Hic ponit signa sode a malis cōplexionibus sine materia: ꝛ ꝓmo in gnāli: scdo in speciali: ibi ꝑa. ¶In calidis. ¶Dicit primo qꝺ signa sode facte ꝛc. Retētio. i. quia stant ꝛ retinē / tur cum ꝓuatione grauitatis ꝛ apꝑaret siccitas i strictura nariū que est significatio ꝓportionalis isti. Sed tu dices quō mala complexio retenta pōt facere dolorē cum sit equalis. ¶Dicendū vt supra diximus in ca. de q̄litate soda ex materijs fit siccitas. s. ꝓuatiōe fecis: ꝛ humiditas est ꝓportiōalis isti. s. sode imāli.
e ¶In calidis. ¶Primo ponit signa sode a mala cōplexione calida pura. s. sine materia: ꝟo frida tertio a sicca: de humida nō dixit: qz signa eius ex oppoſito cognoscunt: vel qz vt supra apparuit nō stat gn sit cum materia: siue vt plurimū est a materia: vel quia nō facit dolorē: ibi ꝑa ¶In frigidis ¶ibi tertia ¶Siccas vō. ¶Dicit ꝓmo in calidis su. cōplexionib⁹ puris ꝛc. iuuaꝛ ab ifridantibus. s. cibis: vel medicis ꝛ frigore. s. aeris.
f ¶In frigidis ꝛc. ¶Extenuatio materiei. i. p materiez ꝙsumptionez alias maciei. Neqz fit dolor supfluus: causa supra apparuit: Et si sit tempoꝛalis. i. antiquus vel cronicus: morbi enīz diuturni sunt fridi: vt in cō mento. xxix. apho. ij. pticule. Senes iuuenib⁹ ꝛ infra cap. de emicranea.
g ¶Siccas: patet quid dicit.

¶Et forte cuz punctione: ꝛ fortasse[a] ē cum corrosione. Et in ventosa qdē non est grauitas. ¶Ventosaz aūt ꝛ vaporosaz significāt qñāz sonitus[b] ꝛ tinitus: ꝛ fortasse exuberāt cum ea guidez multum. Et qñāz[c] multiplicaꝛ cū ea ꝓmutatio. s. ꝓmutatio doloris de loco ad locuz Et cū multiplicaꝛ vapoꝛ fit pulsatio fortior capitis ꝛ imaginaꝛ imaginationes corruptas: ꝛ associanꝫ ei scotomia ꝛ vertigo. ¶Signa[d] aūt facte a cōplonibus puris: sunt retētio illaꝝ ꝓplonū cū ꝓuatione grauitatis: ꝛ siccitas in strictura nariū: siccitas. n. stricture nariū est significatio ꝓportionalis isti. ¶In[e] calidis qdē sentit eger ipse ꝛ sentit tāgens caput ei⁹ caliditatē ꝛ iflāmationē: ꝛ ē illic rubedo oculi: ꝛ iuuaꝛ ab ifridantibus ꝛ frigore. ¶In[f] fridis vō est res ecōtrario ꝛ nō est i facieb⁹ eoꝝ extenuatio maciei: neqz rubedo coloꝛ]: ꝛ neqz fit dolor supfluus ꝛ si sit tpalis. ¶Siccas[g] vō significat p̄cessio euacuatōm: aut exercitioꝝ aut vigiliaꝝ pl̄imaꝝ: aut coit⁹: aut angustia ꝛ ꝓprietas ipsaꝝ est vt augmēteꝫ cū iteratione alicui⁹ boꝝ. ¶Fcā[h] aūt pp cōitatē ꝓtigit ꝛ destruit ꝛ fit fortis ꝛ debilitaꝫ ꝑm qꝺ accidit mēbro cōi de dolore ꝛ destructione ꝛ fortitudine ꝛ debilitate. ¶Qꝺ si nō fuerit pp cōitatē erit in reliqs opationib⁹ cerebri nocumentum: sicut tenebrositas in oculo ꝛ grauis somnus ꝛ grauitas pseuerās cū bonitate dispositionis reliquoꝝ mēbrorum. ¶Cūz[i] nocumentum est in ipsis velaminibus cerebri ꝛ est forte signi / ficatiuum. ¶Cūz nocumentum. ¶Hic in speciali ponit signa sode per cōitatē ad membra determinata: ꝛ hz partes noue. ¶Primo ponit signa sode per cōmunitatē ad pānīculū extrinsecum. scdo ad stomachuz: tertio ad epar. quarto ad splenē: qnto ad mirach: sexto ad matricē: septimo ad loca verenū: octauo ad renes ꝛ dorsum: nono ad mēbra alia extrema: ibi ꝑa ¶Facta vō ¶ibi ʒ[a] ¶Et illa ¶ibi. iiij[a] ¶Et q̄ ¶ibi. v. ¶Et q̄ ¶ibi. vj. ¶Et q̄ ¶ibi vij. ¶Signa ¶ibi. viij. ¶Que aūt ¶ibi. ix. ¶Que vō. ¶In ꝓma pte dicē qꝺ cum nocumentū est in ipsis velamib⁹ cerebri: ꝛ est forte ipz significat aduent⁹ doloris vsqz ad radices amboꝝ oculoꝝ: ꝟo dicē qꝺ qñ nocumētū est in pānīculo extrinseco vel in alio loco nocumētū nō puenit ad oculos: sed tota cutis capitis dolet. ¶Cōsiderādū circa ꝓmā ptē qꝺ ipsa duplr pōt introduci. ꝓmo qꝺ. A. ponit signa sode p cōitatē ad pānīculū itrinsecū: ꝛ gra hui⁹ ponit signa sode p lesionē in pānīculo itrinseco: ꝟo mō pōt introduci qꝺ A. hic ponit signa sode: q̄ nō est pp cōitatē: sed est pp cām in ipso capite: ꝛ frigore. ¶Facta. ¶Hic ponit signa sode per cōitatē: ꝛ ꝓmo eius que fit per cōmunitatem ad partē: scdo que fit per cōitatē ad totū: ibi ꝑa ¶Que vō ē cum febribus. ¶Prima in duas: ꝓmo ponit hec signa in gnāli: ꝟo in speciali: ibi ꝑa ¶Cūz nocumētū ꝛc. ¶Cōsiderandū circa ꝓmā ptē qꝺ ꝟ signum nō solū verificaꝛ in soda p cōitatē ad ptē: sed etiā in soda p cōitatē ad totū: vt i febrib⁹. Soda enim p cōitatē ad mēbrum destruit: fortificaꝛ vel ꝺbilitaꝛ ꝟz qꝺ mēbro cōi. i. cōicanti accidit de dolore: vel de destructione doloris: vel fortitudi ne ꝛc. Et sic itelligaꝛ de alia passione que fit i mēbro ad quā sequit dolor capitis: ꝛ sic cōtingit de soda in febre: qꝺ fortificatur ꝟz febris fortificationem. Si autem soda non fit p viaz cōitatis: sed fit exꝓpria causa in capite: tūc cerebrum est lesum: ꝛ reliqua membra sana. ¶Considerandū qꝺ est verum quando nocumētum cerebri nō peruenit ad ledendum alia membra. ¶Considerandum etiam qꝺ sermo Aui. hic est particularis in exemplo: poterat enim dicere sic vigilie alienatio ꝛc. ꝛ ió dixit sic tenebrositas dās p hoc reliq̄ nocumēta itelligeꝛ ipsi⁹ cerebri.

Signa autem.

¶In hac. vi. pte ꝓmo agit de signis doloris capitis a mala cōplōne absqz mā in vlī. Scdo de signis soda calide sine mā: ibi ¶In calidis qdē ¶Tertio ō signis frigide immaterialis: ibi ¶In frigidis vero ¶Quarto de signis ficce immaterialis: ibi ¶Siccas vero. ¶
¶In. i. pticu. dat tria signa soda imālis cōplōnalis in gnāli. ¶Primuz est retētio seu pūtia male cōplōnis i capite de nūero illaꝝ q̄ dolorē faciūt: sicut calide vel fride aut ficce. Mā de hūida qdē imāli pus dictū fuit qꝺ nō facit dolorē: ppea nulla ℔ dedit signa soda solius hūide sine mā. Scdz est defectus seu ꝓuatio grauitatis capitis pp carentiā māe q̄ aggraueſ. Tertiū est siccitas seu ꝓuatio hūiditatis in strictura nariū. Mā siccitas stricturū meatuū nariū est familiare signum seu ꝓportionale isti soda facte de mala complexione sine materia nisi procedat ab oppilatione.
¶In calidis qdem ꝛc. ¶In. ij. dat tria signa soda q̄ fit a mala cōplōne calida sine mā. ¶Primū est qꝺ calidas ꝛ inflāmatio sentiunt i capite dolētis tam ab eo q dolet q̄z ab illo q tāgit fortis caput ei⁹: tactus. n. iudex vax ꝛ certus est ꝓprij tāgibilis. Scdm est qꝺ i egri oculis rubedo appet pp caliditatē inflāmantē sanguinē ꝛ dilatātē ꝛ fortas appere ipz facientez. Tertiū est qꝺ caput a calore dolēs a frigore aeris ꝛ infrigidātibus intus ꝛ extra capiti adhibitis auxilium recipit qz cām auferunt proprtiam doloris.
¶In fridis vō ꝛc. ¶In. iij. dat. iiij. signa soda q̄ fit a cōplōne mala frida nō mālī. ¶Primū est qꝺ res ecōtrario se hz i doloribus fridis ꝛ i calidis capitis: qz dolētes dolore frido iuuanꝫ a calidis intus ꝛ extra: sicut iuuanꝫ calidi a fridis. Scdm est dolētū caput dolore frido facies nō est extenuata neqz macra: qz frigus dolorē efficiēs resolui ꝓhibz cerebri hūiditates. Tertiū ē qꝺ rubedo coloris i vultu ꝛ oculis hoꝝ nō appz: qz frigus capitī sanguinē ꝛ spūs iterius cohercet ꝛ ipsos ꝓhibet foras diffundi cū dilata tōe. Quar[m] est qꝺ dolor a frigore nō est multū fortis neqz supfluus: qz forte frig⁹ sopit ꝛ hebetat acutiē sensus: q̄uis iste dolor sit tpalis qñāz ꝛ cronicus pp aptitudinē lapsus capitis ad fridītatē ꝛ debilitatez caloris innati pp frigus dominans ꝛ etiam virtutum naturalium.
¶Siccas vō. ¶In. iiij. dat sex signa soda q̄ fit a mala cōplōne sicca sine mā. ¶Primū est aficessio supfluētiū eūonū sicut fluxus vētris fluxꝰ sanguinis narīū sudoꝝ aut vomituū qbus deficcatū ē vniuersuz corpus vna cū cerebro. Scdm est p̄cessio vel lōgoꝝ vel vehemētiū exercitioꝝ q̄ deficcauerunt ꝛ corpus ꝛ caput. Tertiū est p̄cessio plurimaꝝ vigiliarū qbus deficcatū est vehemēter cerebꝝ. Quartū est p̄cessio supflui coitus cuius excessus marie debilitat ꝛ ficcat cerebꝝ. Quintū est p̄cessio lōge ꝛ fortis angustie tristitie aut ire q̄ vires corpis exterminanꝫ: resoluunt ipūs ꝛ hūiditates nutritiue corpis ꝛ caput siccaſ. Sextū est qꝺ ꝓprium est doloribus siccis vt augmēteꝫ qñ reiteraꝫ ꝓdictoꝝ aliqꝺ vt eūo vl exercitiū vl vigilie nimie: facile. n. dolor his augeſ cāis qbus introducitur a principio eius.

Facta autem.

¶In hac. vij. pte ꝓmo agit de signis doloris capitis ex cōitate. Scdo ex cā capitī proprīa: ibi ¶Qꝺ si nō fuerit ¶Tertio ex cā q̄ est i meningis cerebri: ibi ¶Cūz nocumentum ¶Quarto ex cā que est in picraneo: ibi ¶Et si nocumentuz. ¶
¶In. i. pticu. ait qꝺ soda q̄ cerebro cōicaꝫ ab aliquo mēbroꝝ imitaꝫ dolorez aut passionē pticule mādātis q̄druplici mō. ¶Dicio qdē in hoc qꝺ ſiꝫ cuz eo fit vel cito post ipm. Scdo vero in hoc qꝺ ſiꝫ augeſ ꝛ fortificaꝫ ipso fortificato. Tertio qñ ſiꝫ minuiſ seu ꝺbilitaꝫ decrescēte ꝓpe. Quarto qz ſiꝫ cessans destruiſ ꝓpe cessante. Et cā istoꝝ est qz dolor capitī segꝫ dolorez ptis mādātis vt effectus cāz q̄ ꝓ posse iprimit agēs nāl effectū intentū.
¶Qꝺ si nō fuerit ꝛc. ¶In. ij. dicit qꝺ si soda nō fit a cōitate ꝛz a cā ꝓuata cerebro ꝓpria nō solū in ope tactus cerebri nocumentū erit vz dolor: imo ꝛ nocumētū in reliqs eius opationib⁹ vt in visu tenebrositas ꝛ gūis sonus ꝛ in capite pseuerās grauitas marie si ex fridis fiat hūoribus grossis ꝛ viscosis q̄les vt plm in cerebro abūdāt. Et ℔ p[m] signū est soda sentis a cā ꝓuata: q̄ qz ꝙiuncta est organis ꝟ tutū cerebro insitaꝝ ledit gnāliꝫ ipaꝝ opa. Scdm signū est bōitas dispōnis reliquoꝝ mēbroꝝ. Mā si reliq̄ mēbra preter caput dolens sint incolumia a nullo hoꝝ cerebꝝ nocumentum recipit: sed vel in se ꝙtinet cām doloris vel ipsi ipūmik a cā extrīseca.
¶Cūz nocumentuz. ¶In. iij. dicit qꝺ si nocumentū. i. nocens humor ꝛ soda faciens in panniculis cerebri contentus fuerit ꝛ fortiter nocens: puta in pia matre vel in dura matre: tūc dolor extensus vsqz ad radices amborum oculoꝝ significat illud qz a pānīculis tegentibus cerebꝝ ꝓdeunt

Jacobus

sta subtili acri valde vel a sanie mala. Quintū est qꝺ nō est grauitas capitis in soda ventosa: qz ventositas nihil grauitatis hīc vi pp quā descendat: imo corpibus imixta grauibus facit hec natare descensuz ꝓhibens vsqz ad fundū aq̄ Cōtra dixit ꝑn. in ꝓmo signo qꝺ i hac soda minoraꝫ grauitas: ergo aliq̄ grauitas in ventositate est. Dic ꝓmo qꝺ ventositas cōparatione ad aerem est grauis ꝛ ēt cōparatione ad vapores ꝛ fumos. Dic ꝟo qꝺ ꝟz ventositas ex se nō fit grauis a dño grauitate tali qꝺ reddat caput graue pōderosuz: est tū aliqua capitis grauitas in soda ventosa ꝑm plurimū rōne humoris qui ventosatur cuius ventositas retinet naturam.
¶Ventosam aūt ꝛc. ¶In. ij. assignat. vi. signa cōia soda ventose ꝛ soda vaporose sub qua intellige soda fumosam. ¶Primū est sonitus vel tinitus aliqs quē sentit in cerebro patiens hāc soda pp vapoꝝ vel ventositatum inundationes ꝛ cōmotiones. Scdm est qꝺ vene guidez que i collo site sunt forte exuberant. i. tumescunt ꝛ inflate appent ex repletione plurima vapoꝝ vel ventositatuz. Et ℔ sepius fit in febribus acutis ꝛ apostematibus calidis pectoris fortiter ad caput euaporātibus ꝛ ꝑcipue in pipneumonia. Tertiū est multiplicatio ꝓmutationis doloris capitis de pte i ptē qñāz ꝓtingēs: imo frequēter ex mobilitate pl̄ima vapoꝝ ꝛ ventositatū sic qꝺ caput dolet nūc añ nūc retro nūc finistrorsuz nūc vō dextrorsuz. Quartum est pulsatio capitis fortior cū vapor multiplicaꝛ vel ex potu vini vel esu vaporosoꝝ vt cepe ꝛ allij ꝛ sinapij: vl ex stuphis calidis vl cōmoto humore. Quintū est qꝺ hūtes hanc soda spēm sepe imaginanꝫ imaginatōes falsas ꝛ corruptas: vt qꝺ mios audiant aut videant lucernas aut lāpades ardētes pp cōmotionē ꝛ ꝓturbationē aialiuz spūuz a vētositatibus ꝛ vaporibus. Sextū est qꝺ scotomia ꝛ vertigo frequēter associant has soda spēs pp spūuz agitatiōm ꝛ ꝓturbatiōm q visui fuiunt ꝛ sensui cōi ex pmixtiōe ꝛ agitatiōe fumorum ꝛ vaporum de qbus dicet trac. v. huius fen. cap. i.

De partibus

accipit tūc ſodā nō p cōitatez ꝓ poꝛ doloꝛe:pp cāz in ipſo capite ꝫ diſtincto ꝫ doloꝛē:pp cām in alijs mēbꝛis quocūqz mō fit:ſnia remanet vna. ¶ Lō ſiderandū ſo q ꝫ nocumētū q eſt i pānículis pōt eſſe pp cāz i ipſis: ꝛ pp cām p viā cōitatis:ꝛ quocūqz mō fit:ỹ ſignificat qđ dicit. Sz dicēt aliqs: q̄re doloꝛ factus pp cām i pānículo extrinſeco.ſ.coopiente craneū:non puenit ad radices oculoꝝ:cū ille ēt pānículus coopiat oculū cū ſiat ex eo ꝗuncti ua:vt fen.iij. Ddz q ꝗúctiua nō ſic ꝓfunde ꝛ intrinſece attigit oculū verſus neruū opticū:ſicut ſa cit ſclirotica ꝛ ỹ̄na q̄ ſiūt a dura mr̄e ꝛ pia mr̄e:ſic cōiunctiua ſit a pānículo extrinſeco:vt declarauim⁹ ſ.c.fē.iij.h⁹ ēt exterioꝛ pā niculus nō ē ſic ſenſitiu⁹.

a ¶ Facta vo. ¶ Hic pōit ſigna ſode p cōitatē ad ſtōm ꝛ ꝑmo facit hoc: ſo remouet erroꝛē:q poſ ſet ꝓtingere:tertio cōplet narratiōez ſignoꝝ:ibi ſa ¶ Et fortaſſe ¶ ibi z[a] ¶ Ex eis vo. ¶ Dꝛia in .v. ꝓꝛio ponit ſigna q̄dā magis ſ gñali:ſo magis in ſpāli: ibi ſa ¶ Et cum eſt. ¶ In ꝑma ꝑte nihil aliud facit niſi q pōſt accñtia vtutiꝫ appetitiue ꝛ digeſtie ſtōi ꝛ dat intelligere oia alia accidentia ſtōi: q̄bus poſ ſumus ſignificare egritudines in ſtō ad̄quas ſequi poteſt ſoda:poſt inuētionem ſignoꝝ.antecedentiū.i.poſt q̄z tu iueneris hec ſigna egritudinuꝫ ſtomachi accidentia ante ſigna egritudinum capitis.

b ¶ Et cum. ¶ Hic ponit ſigna ſode p cōitatē ad ſtōm:qñ māe facien tes egritudines ſtōi ſunt per viā effuſionis ad ſtōm:ea.ꝛ.n.effuſio fit plus ꝛpe vacuitatis:ꝛ ſup ſōno.i.poſt ſomnū.ſ.in mane:ꝛ ſaliuā.i. cū ſaliua eſt virgo añqz hō aliqđ ſumpſerit:oia iſta vba ad idē vadūt: ꝛ declaratū eſt hoc ſupra in ꝓpꝛia queſtione.

c ¶ Et fortaſſe. ¶ Hic ꝑmo ponit erroꝛē:q poſſet ꝓtingere: ſo docet remouē.ibi ſa ¶ Opz ḡ. ¶ In ꝑma ꝑte vult q medicus aliqñ ꝑt errare i iu dicio:q: credit q egritudo capitiꝫ ſit pp ſtōz:cū tū ſit eō qñqz. Oz ḡ ꝛ pz.

d ¶ Ex eis vo. ¶ Hic cōplet narratiōnē ſignoꝝ:q̄buꝫ ſignificamuꝫ q

ſoda fit cōitate ſtōi:ꝛ hz ꝓtes q̄tuoꝝ ſicut q̄tuoꝝ ponit rōes ſignoꝝ:ibi ſa ¶ Et qñqz ſigt ¶ ibi tertia ¶ Et ſignificat illud ¶ q̄rta ibi ¶ Sz ꝛ illō qñqz. ¶ Dꝛia in .v. ꝑmo facit qđ dictū eſt: ſo declarat quedā:ibi ſa ¶ Et qñqz. ¶ Lōſiderandū circa ꝑmā ꝑtez q lr̄a dz ꝓtinuari ad ꝑmiſſaz:ibi ¶ Facta vero ¶ vt dicat ſodā factā cū cōitate ſtōi:ſigt inuētio anguſtie ꝛc. Ex eis q̄ ſignificant illud.ſ.q ſoda fit cōitate ſtōi de ſtō ꝓꝛie.i. de ſignis in ſtō cō ſideratis. ¶ Lōſiderādū ſo q Au. pōit duo ſigno rū gña ſtōatichoꝝ. Unū ex diſpōne digōnis:ſi di uerſificat ſoda ꝫ diſpōez vel digōnis diuerſitatez: tunc ſignificat q eſt a ſtō ꝑ.g.qñ male digerit do let:ꝛ qñ bene digerit nō dolet:ꝛ ꝫ Aui.inuit cum dicit:diuerſitas diſpōnis ꝛc.aliꝺ ſignū eſt ex diuer ſitate diſpōnis:ſm vacui tatē ꝛ repletionē ſtōi:ꝛ ꝺ hoc ponit exēplū. Soda aūt q̄ nō eſt p cōitatez nō ſeqr̄ has diſpōnes:ſz ſeqr̄ diſpōnem cāe: que eſt in capite: ꝛ ſō qñqz iſti meli us ſe hñt poſt cibū q̄z an te. Et qñqz ſe melius hñt in hoꝛa bone digeſtionis ꝛ quandoqz peius.

machi cū cerebꝛo. Oportet ergo vt per ſeueres in cognitione huius: ꝛ cogno ſcas diſpoſitiones vniuſcuiuſqz duoꝝ membꝛoꝝ in ſeipſo:ꝛ ratiocinando di ſtinguas antecedens ab eo quod eſt an teceſſum. Ex eis vero[d] que illud ſignifi cant de ſtomacho ꝓpꝛie ſunt diuerſi tas diſpoſitionis in digeſtione abſqz di geſtione. Et diuerſitas diſpoſitionis in vacuitate ꝛ repletione. Nam doloꝛ ſto machi ſi eſt ex cholera excitaꝫ cuꝝ eſt va cuitas. Et ſi ē ex būoꝛe frigido eſt mioꝛ in vacuitate: ꝛ ſedat ipſum fames. Et quandoqz[e] fames excitat ex ipſo vapo rem ꝛ impedit. Veruntamen cum boc comeſtio non integre ſedat ipſum mul totiens ꝛ fortaſſe ſedat eum ſed raro.

e ¶ Et qñqz. ¶ Hic declarat quē dā: ꝛ primo vnū ſo aliud:ibi ſa ¶ In ter ¶ Primuꝫ qđ declarat: eſt q: dixerat q paſſio ſtomachi ad quā ſeqtur ſoda ē ex humoꝛe frigido. ꝑ.g.phlegmatico: eſt minoꝛ in vacuitate: ꝛ fa mes ſedat ipſum: vult oſtendere q ꝑ accidens ſeqtur qñqz ōrium.ſ.q tpe famis ꝛ vacuitatis fit maioꝛ: q: calidum ꝑp famē conuertit ſe ſuper illaz mām: ꝛ leuat inde vapoꝛem facientē inflationez ꝛ doloꝛē ꝛ huius ſignū eſt rugitus: q: tpe famis qñqz apparet vt Aui.inuit infra fen.xiij.tract.v. i.ca. Et ſi iſti comedant ꝑp nocumentū frigidi humoꝛis: ex cibo ſurgit ēt vapoꝛ: lz ille qui ſurgebat etiam ab humoꝛe forſan quietetur. Et ideo co meſtio ſedat ſed non integre: ꝛ contingens eſt forſan q integre ſedet cū ſumitur cibus paucus ꝛ leuis digeſtionis: vnde vapoꝛ ꝓꝛioꝛ prohibetur ab aſcenſu ad caput: ꝛ nouus non eleuatur: ſed hoc eſt raro. Hec vero de clarata ſunt ſupra in queſtione ꝓpꝛia de hoc.

Jacobus

pānículi cooplētes ambos neruos optices:q duꝫ puenīūt ad radices ocu loꝝ illic extendūtur: ꝛ fiūt tunice cōponentes oculos vna cū humoꝛi bus ex eisdē venis ꝛ arteꝛijs texte ex q̄buꝫ texunt pānículi cerebꝛi ꝑ quaꝫ ad oculos a cerebꝛo deſcendūt libere ꝛ facile materie peccantes.

¶ Et ſi nocumentū ꝛc. ¶ In.iiij.dicit q ſi nocumentū.i.nocens hūoꝛ ꝛ ſoda faciens ſit in extrinſeco pānículo craneī vel in ꝑte alia extriſeca capi tis:tūc vſqz ad oculos nō ꝓuenit doloꝛ: q: ꝓcraneū nō ſic colligatū ē am bobus oculis ſic̄ pia mr̄ vel dura mr̄:ſed tūc cutis c pitis tacta ꝛ ꝑſſa do let magis q̄z ꝓius ex commotione materie doloꝛis.

Factam vero. ¶ In hac.viij.ꝑte que in ſpāli agit de ſignis ſoda que fit cōicatiōe ſtōi ꝑmo dat ſigna ei⁹. Secūdo dat ſigna ſoda fientis ex effuſione materie ad ſtōm:ibi ¶ Et cum eſt ¶ Tertio inſtruit nos diſcernere ſoda que ꝓceſſ ꝛ infert doloꝛem ſtōi ab illa que fit paſſione ſtōi:ibi ¶ Et fortaſſe ¶ Quarto dat ſigna per que id diſcernamus:ibi ¶ Ex eis vero que.

¶ In.i.ꝑti.dat.iiij.ſigna ſoda fientis vicio ſtōi. Primū eſt inuētio angu ſtie in eo vel anxij doloꝛis ſiue anxietatis:maxie ſi peccās mā fuerit i oꝛe ſtōi vel ſibi ꝓpinqua ꝑ ei⁹ maximā ſenſibilitatē ꝛ ꝓpinqtatez ac colligā tiaz ipſius cū coꝛde. Scōm eſt nauſea ꝑ cōmotionē humoꝝ in ſtō. Ter⁹ eſt puitas id eſt diminutio deſiderij cibi vel deſtructio ei⁹ quā vocare ſole mus caſuꝫ appetitus ꝑ repletionē humoꝛalē ſtōi. Et hec tria ſigna ꝓꝑ atteſtant vicio oꝛis ſtōi ſoda facienti. Quartū vero magis vicio fundi ei⁹ hz atteſtari: ꝛ eſt malicia ſeu coꝛruptio digōnis eius q̄ cibus in eo ꝓuertit in fumū vel in cholerā vel in chimū putridū: aut diminutio ſeu debilitaꝫ vel puitas eius: aut ablatio ſeu deſtructio ſue digōnis poſt inuentionē ſignificationū antecedentiū.i.ſoda fiens vicio ſtōi ꝑ ſigna nūc dicta ſigtur ꝑinuentis ſignis ſignificantibus q paſſio ſtōi vt cā antecedit paſſionem capitis. Et iſta dicent̄ ꝑticula vltima ꝑtis ꝓſentis. Nam ſi antecederet paſſio capitis paſſionē ſtōi dicta q̄tuoꝝ ſigna nō ſignificarent ſoda fieri vi cio ſtomachi ſed potius econtra.

¶ Et cum eſt ꝛc. ¶ In.ij.dicit q ſoda que fit ꝑ effuſionē māe ad ſtōm fit foꝛtioꝛ cū vacuitas adeſt.i.illo tpe quo ſtōus eſt a cibo vacuus: q: tunc ad ipſuꝫ libere effundit maligna mā que ꝓſente cibo nō valet effundi: nam intus exiſtens ꝓhibet extraneū. Fit ēt hec ſoda ſup ſomnū foꝛtioꝛ ſiue poſt ſomnū: qm̄ hoꝛa ſomni retrahunt intus ſanguis ꝛ hūoꝛes ꝛ la bunt facile verſus ſtōm. Fit etiā ſoda hec maioꝛ ꝛ foꝛtioꝛ ſup ſaliuā q̄ cō fluit ad linguā hoꝛa famis foꝛtis ꝛ ieiunij nimij vel cito poſt ſomnū: q̄ ſa liua pura eſt ꝛ vginalis occidens ſerpentes ſi his ſupfundaf: nā tūc māe nō ſolū effundunt abūde ad ſtōm: imo ipſemet ſtōus has a mēbꝛis attra hit: ideo ait ꝑn.q pati famē eſt replere ſtōm malis ꝛ putridis hūoꝛibus. Et hec ſigna ſoda p effuſionē māe ad ſtōm maxime ꝓtingunt in effuſione cholerici humoꝛis vel generatione eius in ſtō. Juxta illud Rafis li.i.to tius ꝓtinentis ca.de ſoda. Soda que fit a ſtō ex cholera gñata in oꝛe ſtōi: mouetur ſtomacho exiſtente inanito: ꝛ poſt ſomnum ꝛ poſt ieiunium.

¶ Et fortaſſe ꝛc. ¶ In.iij.ꝑmo ait q foꝛte ſoda fit a cā cōi contēta in ce rebꝛo que cōis dr̄ cerebꝛo ꝛ ſtō q: ledit ambos ꝛ dolere facit: ledit qdem cerebꝛū ſua pūcta: ꝛ ledit os ſtōi ꝑ colligantiā ipſius cū cerebꝛo faciens i eo diſpōnes ꝛ ipedimenta ꝑmemoꝛata.ſ.anguſtiā nauſeaz ꝛc. Scōo dic̄ q q: ſoda q̄z ꝓcedit paſſionē ſtōi ꝛ eſt cā ipſius: ꝛ q̄z ſeqtur paſſionē

De partibus

a ¶ Inter

ſtōi ꝛ ab ea naſcif opz attendere pſeueranter ꝛ diligēter in paſſionib⁹ ca pitis ꝛ ſtōi in ſemetipſis ꝛ rōcinando diſtinguere añcedens ab añceſſo: i.paſſionē que ꝓcedit aliaz ab illa que ſeqtur ꝛ que ꝓcedit eſt cā alteriꝰ.

¶ Ex eis vero ꝛc. ¶ In.iij.declarat ꝑ.iij.ſigna q̄ ſoda fit vicio ſtōi q̄ ꝓcedit ipſum ſicut cā effectū. Primū eſt diuerſitas diſpōnis doloꝛis capi tis in digōne ꝛ abſqz digōne.i.penes hoꝛas digōnis ciboꝝ i ſtō ꝛ hoꝛas in q̄buꝫ nō digerit cibus aliqs in eo. Naz ſi doloꝛ capitis inſurgere ſolet vel inualeſcere tpe quo cibus in ſtō coqtur ꝛ nō hoꝛis aliis ꝑſumit doloꝛ is a ſtō oꝛiri ꝑ multiplices effumatiōes ciboꝝ ad caput hoꝛa digōnis. Scōz eſt diuerſitas diſpōnis doloꝛis ſtōi ꝛ etiā capitis in vacuitate ꝛ re pletione.i.penes hoꝛas in q̄buꝫ ſtōus eſt cibo repletus vel a cibo vacuꝰ. Et iſtud declarat per duas regulas ꝛ per vnā exceptiōez. Prima regula eſt:ſi doloꝛ ſtōi faciens ſoda de cholera fuerit in ſtō contenta tūc ipſe ex citatur vna cū ſoda cū eſt vacuitas.i. illo tpe quo ſtōus eſt cibo vacuꝰ q: tunc cholera moꝛdet ꝛ ſtimulat libere ſtōm ꝛ abunde affumat ad caput ꝛ cerebꝝ. Sz poſt cibū aſſumptū ceſſat ꝛ lenif hmōi doloꝛ: q: cibus depꝛi mit inferius cholerā:ꝛ eius acumen lenit ꝛ mitigat:ꝛ effumationem ad cerebꝛū ꝓhibet:maxie ſi cibus de euchimis fuerit ꝛ nō de acutis. Secun da regula eſt:ſi doloꝛ ſtōi faciens ſoda fit de humoꝛe frigido:tunc ipſe mi noꝛ eſt i vacuitate.ſ.hoꝛa illa q̄ ſtōus eſt a cibo vacuus ꝛ fame ſedaf: qm̄ ſtōus a cibo vacuus ꝛ famelicus hñs in ſe frigidos ꝛ crudos hūoꝛes ſa tagit coꝛrigere ꝛ digerere eos ꝛ aptare taliter vt ex eis bonus generef ſanguis: ad illud.n.apti ſunt ꝛ cholera inepta tā rubea q̄z nigra. Sz poſt ſumptū cibū creſcit iſte doloꝛ: qm̄ ſtōus ſimul aggrauatus cibo ꝛ phleg matibus ꝛ caloꝛ ipſius ſub eis ſopitus nō bene ꝛ cōplete digerere pōt ci bos ꝛ phlegmata: imo debiliter agentes in eos vapoꝛes multiplicant ꝛ ventoſitates q dolere faciūt ſtōm ꝛ cerebꝝ: ſicut ignis debilis in lignis vīdibus efficere ſolet effumationē multā ſine flāma. Exceptio vero eſt a ſa regula q̄ qñqz fames excitat vapoꝛē ex humoꝛe frido contento in ſtō: ꝛ iſte vapoꝛ ipedit ſtōm ꝛ dolere facit ipm ꝛ cerebꝝ. Et iſtud ꝓtingit dū frigidus hūoꝛ in ſtō eſt multus q̄ē caloꝛ ſtōi digerere nō pōt: ſed ventoſat ipſum ꝛ ex eo plurimos vapoꝛes eleuat. Sed qñ b ꝓtingit aſſumptio cibi nō integre ſedat vt i pluribus iſtos doloꝛes ſtōi ꝛ capitis: ſicut ſedat illos q ex cholera fiunt: q: cruditatē fridoꝝ humoꝝ nō tollit imo auget. Verū interdū forte ſedat hunc doloꝛē dū fridos hūoꝛes ꝛ vapoꝛes eoꝝ inferius depꝛimit aſſumptus cibus: ꝛ hunc amplexaf delectabiliter ꝛ fo titer ſtōus: ſed raro illud accidit eo q ſtōm laxant ꝛ emolliunt humoꝛes frigidi replentes ipſum. Et qm̄ humoꝛes in ſtō cōtenti dolere faciūt ſtōz ꝛ cerebꝝ per inflāmationes vel inflationes ꝛ aduſtiones que ſunt in eis ꝛ fiūt ab eis ꝛ ſuis vapoꝛibus docet b diſcernere inter inflāmationē aut inflationē ꝛ aduſtionem dicens q eructuatio diſtinguit inter has. Nam ſi feruens ad os aut amara venerit tunc ſignificat inflāmationem ꝛ cho leram rubeam: ſi tepens inſipida vel ſapoꝛis cibi vel actu frigida vel ace toſa ſignificat inflationem ꝛ ventoſitatem ꝛ phlegma in ſtomacho: ſi fu moſa ꝛ arſa ſignificat aduſtionem cibi vel humoꝛis in ſtomacho contenti vel choleram ꝓaſſinam aut eruginoſam. Et nobis dabūtur ſignificatio nes eructuationis in ſuo loco .ſ. tertij.xiij.tractatu ꝑmo capitulo.xvij. §.illo. Sed ſignificationes ex eructuatione ſunt: qm̄ eructuatio q̄z eſt acetoſa: ꝛ q̄z eſt fetida aut fumoſa ꝛc. Et ſic ēt diſtinguit iter eas.ſ. In

ter inflāmationem

a ¶Inter.]¶Hic reperitur duplex littera: vna que dicit inflationem a vētositate factā de qua statim dixerat Aui. q̄ fames excitat ex humore ventoso: et alia que dicit inflationem stom̄: et iam sup̄ dixerat et q̄ fames tpe doloz ex effrido vapoze: q̄ inflat stom̄: et iam sup̄ dixerat et q̄ fames tpe doloz ex effusione cholere ad stom̄ excitatur: ergo due passiones stomatice pñt excitari tpe famis. s. adustio et inflatio: inter quas distinguit eructuatio: q̄ cū inflatione est multa eructuatio: sed cū adustiōe cholerica nō est: vel non ē tanta vel in cholerica est alterius saporis et odoris et ét alia signa sunt dicenda fen. xiij. cap. de signis egritudinū stōi: alia littera dicit inter inflāmationem et. et nō credo ītam esse ita bonā cū inflāmatio est minor dispō in caloze adustio aūt maior et cū siccitate maiori. Et iō ad inflāmationez segtur eructuatio vapozosa siue ventosa: sed ad adustiōez segtur eructuatio fumosa. Inter has distinguit eructuatio: et etiaz alia signa dicenda fen. xiij.

b ¶Et q̄q̄z. ¶Hic ponit ꝑm signum: et dicit q̄ q̄q̄z significat illud. s. sodam ex stō: q̄ egreditur vomitu: et hoc q̄ vomitu alleuiat ?¶Doz capitis: vt hoc significat p colorez: q̄ vomitus cholere prasine vel citrine: significat mām in stō: vel a se vt ab epate: et ideo cū doloz fit in capite significat: q̄ est compassione ad stōz. Et considera q̄ dicit q̄q̄z: q̄ vomitus cholere siue fluxus cholere ad stom̄ posset q̄q̄z esse ꝓp cām inchoantē in capite cōicatam stō: non ꝓp causaz in stō cōicatam capiti: vt in percussionibus capitis contingit q̄q̄z vomitus cholericus: vt ¶Hip. et ¶Cōmentator in. vi. ꝑticula apho. in apho. Quibuscūq̄z cerebrū sursum ꝙuertitur. ¶Considerandū q̄ hec ḟa potest referri ad illud qđ statim dixit. s. q̄ inter inflāmationē et adustionem. s. cholericam distinguit et. et quandoq̄z distinguit vomitus.

c ¶Et q̄q̄z significat.]¶Hic ponit tertiū signū qđ est sumptū a iuuamento: et dicit et significat illud. s. sodam factā cū cōitate stomachi diuersitas dispōnis in soda ꝑm diuersitatem reliquorum et. i. ex eis que occurrunt. v. g. cibi vel potus: et hoc est quod in exemplo declarat.

d ¶Et multi quidem.]¶Considerandū q̄ in hoie ad cuius stōm cholera effundit ex cibo cōuenit altera duaꝝ dispōnum: quaꝝ qualibet iuuatur. Una est: q̄ cholera illa ibibitur in cibum: et prohibet ab euaporatione et mordicatione: et hoc est qđ dicit. Et cum comedunt aliquid gescunt Alia est: q̄ ꝙtingit q̄q̄z cholerā subleuari: vnde vomitu expellit: et iuuatur hō ex eo: et hoc est qđ dicit et ꝓp hoc gescunt. Et significationes. s. alie significant illud: q̄ passio sit stōatica: vt mordicatio stōi: nausea eructuatio: simplia: que dicentur fen. xiij. ¶Considerandū ét q̄ cibus confortando stōm prohibet choleram fluere amplius ad stomachum: et hec omnia intelliguntur primo continentis. ix. cap.

e ¶Sed etiā illud.]¶Hic ponit quartū signum: et est declaratuz supra ca. de significatione mēbri: cuius cōicatione cerebrū patitur. Dixit autez plerūq̄z q̄: posset q̄q̄z posterius incipe: ꝓp contingentē lationē vaporis q̄ posset contingēter ferri ad posteriora.

f ¶Et fortasse. s. doloz ad medietatem sincipitis s. ad locū cōmissure coronalis deinde remouetur: q̄ est locus a quo vapores exalant: significat igitur q̄ illic querāt exituz: dicit aūt fortasse: q̄ contingens est etiam: q̄ non remoueatur doloz quauis declinet illic.

g ¶Et illa.]¶Quod dicit in his ꝑtibus pz: ex dictis supra ꝑalleg. cap. q̄ mirach intelligat venter anterius. s. qdem est acuti ad fifac: et possemus ét intelligere ꝑtes pectoris anteriores.

h ¶Et q̄ fit cā mīicis.]¶Considerandū q̄ pōit hic signa duo primum ex loco: q̄ fit in margine. i. in anteriori parte capitis siue iaphet cā est: q̄ matrix illi alligatur: et si nō cum alio: saltem mediantibus māmillis: que māmille cōicāt oculis: et sic pti anteriori capitis vt sumitur in ꝓmen. liij. apho. v. ꝑticule. Quecūq̄z corrupture sunt fetus. Secundū signū est: ex egritudinibus matricis: et ꝓ eas quas enumerat hic oportet intelligere alias.

i ¶Signa aūt.]¶Hic ponit signa sode q̄ cōitatem ad loca vermium: et dicit q̄ signa sunt q̄ fit doloz fortis corrosiuus et odor fetidus: et quādo fit soda fortior cum motu et sedatur cū quiete. ¶Considerandū q̄ iz ista signa adaptētur ad sodam factam ex vermibus existentibus in strictura narium: tamen potest adaptari ad sodam ex vermibus in ventre existētibus. Nam ꝓpter vapores corruptos ab eis surgentes fit pruritus in naso: et fetor. s. oris. Et quandoq̄z homo mouetur: et ex hoc vermes agitantur: et fit doloz in ventre et capite fortior. Quomodo autem adaptantur ad vermes capitis notum est: et videtur q̄ sic intellexerit Auic. vt appareat inferius in cap. cure.

k ¶Que autē.]¶Quod dicit hic et in parte sequenti est notuz. ¶Cōsiderandum tamen q̄ illud quod dicit de doloze capitis ex renibus. s. qđ est declinis ad posteriora valde verificatur: vt plurimum: posset enim cōtingenter euenire q̄ vapores inde surgentes peterent partem anteriorez capitis: sed hoc est rarius.

Inter[a] inflammationem vero et adustionem distinguit eructuatio. Et tu quidē cognosces significationes eructuatiōis in suo loco: et sic distinguūt inter eas reliqua signa quorum rememorabimur in ca. stomachi. Et quandoq̄z[b] significat illud quod vomitu egreditur. Et quandoq̄z[c] significat illud diuersitas dispositionis in soda ꝑm diuersitatem reliquorum que stomacho superueniūt. Et multi quidem[d] homines sunt ad quoꝝ stōs cholera effunditur: et cuz soda excitatur et comedūt aliquid quiescit. Illud ergo est significatio q̄ ipsa ꝓpter cōmunitatem stomachi est: et ꝓpter hoc quiescunt si choleram euomunt: et significationes significāt illud. ¶Sed etiam[e] illud quandoq̄z significatur ex parte doloris. Que enim fit cum cōmunitate stomachi plerūq̄z incipit in anteriori parte sincipitis et fortasse[f] declinat ad mediū sincipitis deide remouetur. Et illa[g] que fit ex epate declinat ad latus dextrum. Et que fit ex splene declinat ad latus sinistrū. Et que fit causa mirach declinat ad anteriora valde. Et que fit causa matricis[h] existit in margine sincipitis: et fit plurimum eius post partū: aut abortuz: aut menstruorum retentionem: aut ipsorum paucitatem. ¶Signa autem[i] que dicta sunt ō soda a vermibus generata sunt ea que Indus dixit. Ingt eni signa soda facte ex vermibus sunt vt sint corrosio fortis: et fetor odoris: et fit soda fortior cū motu et eius sedatio est cuz gete. ¶Que autez[k] fit ex renibus et mēbris dorsi est decliuis ad posteriora valde. Que autem ꝓp cōitatem dolorum euenientium in membris alijs fit cum excitatione eorum: et cuz ipsi fiunt fortiores.

Jacobus

ter inflāmatiōez vel inflationem et adustionē reliq̄ alia signa ab eructuatione quoꝝ fiet infra rememoratio ca. de stō. s. c. mō ꝑalle. Tertiuz signū quo significat passio stōi ꝑcedens soda et ipsaz efficiens est illud qđ vomitu ab eo egredit: q̄ si sit amaꝝ citrinū caliduz figūt q̄ passio stōi et cerebri a cholera ꝑcedunt: si crudū viscosuz q̄ a tali phlegmate vel a salso phlegmate si fuerit salsum: si fuscū acetosum q̄ a melīa. Et si soda cessz vomitu alicuius ꝑdictoꝝ hūoꝝ signū est q̄ fiebat vicio stōi et ꝑ illū humorē q̄ cuz vomitu exit. Quartū signū est diuersificatio dispōnis in soda ꝑm diuersitatem reliquoꝝ hūoꝝ q̄ stō effluunt ab alijs membris vt a cisti fellis vel epate cholera vel a splene melīa vel phlegmata ab intestinis. ¶Et hō signotat hic. v. ¶Primū est q̄ multi hoies sunt ad quoꝝ stōs cholera effundi tur vt ab intestinū ieiunū cōiter et nāt effundi solet: vt ipsa stimuler lauet et abstergat. Scōm est cū soda excitat ꝓp effusionē hmōi cholere ad stōs eoꝝ et comedunt aliqd tūc gescit soda: q̄ cibus sumptus iferius deprimit cholerā cū fumis et vaporibus eius a cerebro elōgans. Tertiū est q̄ cessatio soda huius ꝙ cibū est figtio seu certū signū q̄ hō soda facta est ꝙ cōitatez stōi. Quartū est q̄ ob hoc hi q̄ patiunt hmōi soda gescūt ab ipsa et doloze stōi si cholerā euomant q̄: cholere vomit?cām vtriusq̄z doloris educit. Quintū est q̄ figtiones signt illud. s. q̄ multi sunt hoies ad quoꝝ stōs effundit cholera. Vel figtiones alie a ꝑdictis signt illud. s. q̄ soda frequēter procedit ex vicio stōi: vt si ipsa excitet ex mala dieta i cibis et potibus quando digeruntur prima digestione et non iuuadat cuz bona dieta vt si doloꝝ stomachi semper antecedat doloꝝem capitis et ipso augmentato simul augeatur: et eo decrescente simul decrescat.

Sed etiam illud. ¶In hac. ix. ꝑte premittit ꝑn. q̄ ét illō puta q̄ soda fit vicio stōi vel certe alterius ꝑtis inferioris significat ex ꝑte doloris. i. ex ꝑte vel loco capitis quē doloꝝ occupat vel in quo figit. Et subiūgit circa hoc. v. regulas. Prima est soda fiēs cū cōitate seu vicio stōi vt ꝑm incipit in anteriori ꝑte sincipitis puta iuxta frontē: et forte declinat ad mediū ꝑte q̄ sinciput di deinde remouet. i. ibi cessat vel diminuit nō vltra ꝑcedens qm̄ stōus et ysophagus totus directe subiacent huic ꝑti capitis et ad hanc ferunt directe vapores a stō elati. Scōa est soda q̄ fit ab epate ꝺclinat ad latus capitis dextrū ꝑm ꝑm ꝓp cām simile q̄ de stō dicta est: epar. n. situm in dextro latere dextre ꝑti capitis recte submissuz est. Tertia est soda q̄ fit ex splene sepius occupat et affligit ꝑtē capitis sinistraz: q̄ splen iniacēs sinistro ypocōdrio fumos et vapores ad sinistrā capitis directius destinat. Quarta est soda q̄ fit vicio mirach valde declinat ad anteriores capitis ꝑtes: q̄ pannicu-

De partibus

lus exterior vētris appellatus mirach recte fróti subfidet et mittit vapores. Quinta est soda q̄ fit vicio matricis vt ꝑm occupat marginē sincipitis. i. locū illū in quo cōiungit os coronale pietalibus capitis ossibus q et margo di et extremitas ossis coronalis et ōtex capitis. Et fit ista soda ꝙ ꝑm post ꝑtum aut abortū q̄ cōmouent paulatiz ad exitū male hūiditates fetide et corrupte q̄ diu in corpe retente fuerāt et cōmote pz ad caput effumant. Fit ét frequenter ex retentione fluxus mēstruoꝝ vel ex horum fluxus diminutione: q̄ dum menstrua ꝑe debito non habent cursuz: vel si cursum habeant diminute currunt retenta interiuz in toto aut in parte corrūpuntur facile et effumant ad caput facientia soda.

Signa autem. ¶In hac. x. ꝑte ꝑmittit ꝑn. q̄ signa soda q̄ fit a vermibus sunt illa q̄ dixit Indus medicus. Attende q̄ soda nō solū a vermibus i cerebro genitis sz ét ab illis q̄ inventre nascunt generari pōt: et nō solū soda sed et epilētia. Juxta illud ꝑn. ca. viij. v. trac. huius fen. §. vlt. Signa vō eius q̄ fit ex vermibus sunt cursus saliue: et casus ymiū et ascaridū. Et itez tertij. xvi. trac. v. c. ij. ait. Et ꝓter hec eleuant ex eis vapores mali ad cerebrū et nocēt ei. Et iteruz ibi. Et q̄q̄z generant ꝓp vermes et serpētes epilentia et cholica. Verum signa hic data sunt de vermibus in cerebro genitis. Et sunt hec. iiij. teste indo medico. Primū est corrosio sensata i cerebro doloroza et fortis averme rodente subam cerebri. Scōm est fetor odoris sensatus ex vaporibus corruptis vermiū vel putridi hūoris vnde generant. Et q̄q̄z is fetor est adeo magnus vt nō solū hūc sentiant hntes vermes sz et assistētes medicāte aere quē de cerebro ꝙ nares insufflant. Tertiū est q̄ soda vermiū fortificat hora fortis motus corpis aut capitis: q̄ ꝙ hūc motū irritant vmes vnde acriuz mordēt. Quartū est q̄ soda hō sedat ātq̄ pua est i hora qetis corporis et capitis q̄ hac hora vermes sunt qetiores et minus mordentes.

Que autem. ¶In hac. xi. ꝑte primo ait q̄ soda que fit vicio renū et ptiū dorsi valde decliuis est ad posteriores capitis ꝑtes q̄ puppis capitis et occiput dicunt: q̄ ptibus his posterioribus directe subiacent tā renes q̄z dorsuz et ꝙ nuche mediū facile cōicant postremo capitis suas passiones. Et ista particula pars est none partis a qua hanc separare principi placuit et hic interponere signa soda vermium. Secūdo dicit hic q̄ soda que fit ex cōitate doloꝝ qui accidunt in membris alijs vt tibijs brachijs manibus et pedibus per hoc cognoscitur q̄ ipsa excitatur hora qua excitantur et inualescunt doloꝝes eoruz: et ipsa remittitur aut euanescit remissis aut euanescentibus. Nam remota causa cito cessat effectus.

a ¶Que vero. ¶Hic ponit signa sode p cõitatem ad totum: sicut est soda ifebre: sine sit cretica siue nõ:⁊ dicẽ q fit cũ eis fe.⁊ crisis ⁊ gescit .i. recedit cũ eis.i.cũ ista recedunt ⁊ debilitatur cum quiete ⁊ pro.i.⁊c. alia sunt nota. Dixit autem quandoq: qr albedo vrine non semper significat hoc:qr posset esse raptus ad ventrem vel ad aliam partem.

b ¶Et multotiens. ¶Hic annectit quosdã cañ.⁊ hȝ ptes duas: sicut duo sunt cañ. ibi Fa|Et regimẽ. ¶In ꝑma parte inuit q res subtiliatie causant qñq; sodã ⁊ emigraneã: ⁊ forsan q Aui. hunc cañ.scienter multũ posuit: qñq; enim medic⁹ recte operans deliberat dare oximel: vel aliũ firupum digestiuum:pro cura doloris capitis:⁊ infirm⁹ incipit conqueri q possibile est q dolor excitet: ⁊ augeat ex hoc: non ergo pp hoc desistas a cura rationabili operatione ⁊ non cures verba vulgi.

c ¶Et regimẽ. ¶Cõsideranduȝ q pregimen subtiliatiuũ:possumus intelligere duo. Primo dicta valde subtilem: ⁊ est sensus q dicta subtil⁹ nocet in dolore capitis pp cholerã grossam cã grossi cibi factã. Et rõ est qr ista soda est proxima pp cholere grossicie ⁊ oppilationes in ea existentes: ⁊ ideo nõ dȝ multũ attenuari dicta. Unde statiȝ dicet in cap. tu scis q nimia paruitas comestionis in soda calida nocumentũ affert: ⁊ poterit exponi:si mã est grossa cholerica. Probat aũt Aui. q dicta nõ multuȝ attenuetur:qr ꝓtingit aliqñ q ista soda a cholera grossa multũ augmentatur: qr hȝ suos paroxismos ⁊ fortificatiões:⁊ tunc multũ existente forti dolore cogit⁹ medicus subtiliare dictã:⁊ hoc est qõ dicit: attrahit vehemẽtia doloris augmentũ in ipso.s.subtiliatiuo regimine. Ecce igit⁹ q infirmus est debilis subtilitate dicte ꝑcedente ⁊ mõ debilitat dolore ⁊ subtili dicta pũre. Et si tu dicas ego ingrossabo in hora fortioris doloris:manifestum est q hic est error:ꝝtus.n.nõ poterit cibũ digerere pp vehementiaȝ doloris. Sedo p regimẽ subtiliatiuũ possum⁹ itelligere exhibitionẽ sirupoꝝ ⁊ aliaꝝ medicinarũ subtiliãtiu mãm:que nocent qñq; in cholera grossa: qr agitant eã:⁊ faciũt eã magis euaporare. Et forsan Aui. inuit q ꝑpter hoc nõ desistas a rõnabili opatione. Uel post illos sirupos des aliq; prohibentia vapores vt citonia:⁊ similia:⁊ hȝ hoc cañ.q dicit:⁊ forte sic est iij. cañ.p se:i quo .A. vult oĩdere qũo dolor capitis augȝ se:⁊ vtit⁹. A. vocabl'o soda:⁊ vocabl'o dolor capitis:qñ eẽnt distincta:⁊ ꝑ hac ad clariorẽ doctrinã: vel forsan vocat sodã dolorẽ capitis ꝓpẽ:ȝ dolorẽ capitis vocat fortiorẽ soda:⁊ dicit q soda qñq; in seipsa augeat .s.in sui cã pp vehementiã doloris:⁊ vehemẽtia doloris attrahit augmentũ i ipso.s. soda attrahẽs mãȝ:vtit⁹.n.vocabulo soda i neutro vel i masculino gñe: vt facit Raz.i. ꝓtinen.ix.cap. ¶De signiȝ nũciantib⁹ soda in egritudib⁹. Cap.viij.

d ¶Que vero est cum febribus ⁊ crisibus fit cum eis ⁊ quiescit cum eis: ⁊ debilitatur earuȝ gete ⁊ debilitate. ¶Et quandoq; etiaȝ significat ipsam albedo vrine cum fortitudine febris ꝓpter declinationem humoꝝ cholericoruȝ ad supiora. ¶Et multotiẽs[b] fiunt res subtiliantes causa soda ꝓpterea q aperiunt viam vapori ad cerebrum: ⁊ si sint non calide sicut oximel:⁊ similiter est di spositio emigranee. ¶Et regimen[c] q/dem subtiliatiuum nocitiuum est ei qui habet soda causa cibi grossi ꝓpter coleram. Et forte augmentatur soda in seipsa ꝓpter vehementiaȝ doloris sui

Rina[d] similis vrinis

v asinoꝝ significat soda q fuit aut fit aut ẽ existẽs:aut erit. ¶Et similiter[e] albedo vrine ⁊ subtilitas ei⁹ etiaȝ in febribus ⁊ horis crisis significãt permutationẽ materie ad caput. Et illud qdẽ est ex eis q̃ ꝓcul dubio faciũt soda. ¶De regimine vri in soda. Cap.ix.

t ¶Scis[e] quod soda est explũ i religs egritudib⁹ i apud me non modicã:qr si dispõ i vrina significat dispõnez i corpe: tũc qñ vrina migitur turbida: ⁊ post clarificatur deberet significare q dolor capitis tunc temporis recedit quando vrina clarificatur:hec autez diffusius sunt a me alias discussa:nec hic est locus huius.

d ¶Et similiter albedo.i. discoloratio ⁊ subtilitaȝ significãt ⁊c. qr significant deriuationẽ mãe:a ptibus vrine. ¶Cõsiderandum tñ q nõ semper hoc est necessariũ:posset.n.ire mã ad vẽtrẽ ⁊ facere fluxũ: vt i fen.xvi.ponitur.c.de signis fluxus vẽtris. Dicit aũt i febrib⁹: qr multũ i eis accidũt he pmutatiões vel qr oȝ prius vrinã habuisse tinctura ex mã febrili. Et in horis crisi.qr ẽt tunc maxime fiunt permutatiões ⁊ motus materierũ.

¶De egritudine vniuersali in soda. Cap.ix.

e ¶Scis. ¶Superius Aui. determinauit de soda q̃tuȝ ad sui species:⁊ cãs:⁊ signa. ¶Hic determiat

t curatõe:⁊ prio i gñali:Fo i spãli:ibi Fa|Nihil ẽ. ¶Dicia i.o. ꝓmo ponit cañ.generalẽ magis in curatione soda:q cañ. est maxie in vsu medicinaꝝ:Fo ponit cañ.generalẽ minus q est in vsu ciboꝝ ⁊ potuum:⁊ somni ⁊c. ibi Fa|Et post hec. ¶Dicit primo q tu scis.i.scire debes q soda est explũ religs egritudinibus.s.pendẽtibus a cã.i.est sicut reliq egritudines a cã dependẽtes i necessitate ⁊c. absciſionis siue cãe ⁊ oppositiõe cũ ꝛio. ¶Cõsiderandũ q in egritudine q̃ a cã depẽdet stati cadit duplex intẽtio vna ad cãm:alia ad egritudinẽ ipsaȝ: ita i soda vna intentio est ad cãm:

Jacobus

Que vero.

¶In.hac.xij.pte dat tria signa soda que accidit cã febriũ ⁊ eius q̃ accidit cã crisiũ ⁊ i horis crisi. Primũ est q soda ꝑ fit vel incipit pũtibus febribus vel pũtibus crisibus a quibus ꝓcedit ⁊ sine ipsis nõ fit:⁊ his augmẽtatis sit augmentat⁹ ⁊ excandescit. Scõm est q soda hec gescit vel gescit febris vt crisis a q̃ fit vel paulo post ꝑ. Tertiũ ẽ q soda debilitat⁹ seu diminuit diminuta febre vel crisi a q̃ oriꝛ:effectuũ eteniȝ talis nã est q positis cãis sufficiẽtibus ipsi ponũt ⁊ his augmẽtatis ipsi augmẽtant⁹ ⁊ his declinãt⁹ ipsi ẽt declinãt: ⁊ his cessantib⁹ sicr cessant quãdiu dependẽt a suis cãis in fieri aut conseruari.

Et quandoqȝ.

¶In hac vltima pte notat pn. q̃tuor. Primũ est q albedo vrie seu remissus color ad albũ declinans cũ forti febre qñq; figat dolorẽ capitis:qr figt raptũ mãe cholerice ad caput vel declinatõez cholerici hũoris ad supiora. Et dicit qñq; qr fit iterdũ q vrina declinat ad albedinẽ ꝓpea q hũor cholericus p quẽ solet tingi vrina declinat ad vias itestinoꝝ. Hac de cã Hip.apho. iij.lxxij.vitupauit in freneſi lipidas aut albas vrinas. Dicẽs. Quib⁹ vri ne lipide aut albe male:maxie si in freneticis aut nefreticis apparent. Et Gal.in ꝓmen.ait:q si multũ appeat lõgitudinẽ egritudis figt ⁊ motum cholere portẽdit ad caput ascendere. Scõm est q res subtiliatiue grosso rum humoꝝ ⁊ apitiue viaꝝ sepe fiũt cã doloris capitis ⁊ augmentãt soda ꝑ q apiunt vias vaporibus sursuȝ tẽdẽtibus versus cerebꝝ: reddũt quoq; hũores ad fluxũ aptiores q̃uis res ille nõ sint multũ calide sic simplex oximel vel sirupus acetosus simplex i potu acceptus aut gargarizatus. Et ꝑ notabile potius attinet ca.x.tra.pũtis q̃ pũti passui qñ dirigit ad opus cure. Et sicr est dispõ doloris ptis medie capitis dicti emigrãea q qñq; ex vsu subtiliantiũ ⁊ apientiũ fit ⁊ aggrauat. Tertiũ vo notabilis lra diuersa inuenit i diuersis lib. Mã qdã sic hñt tex.pũtez sicut ipm scripsimus. Et est sensus: q is q soda hȝ cã cibi grossi pp cholerã q̃ sibi admiscet faciẽs hũc cibũ effumare ad caput ⁊ simul effumãs vel pp cholerã in quã ꝙuertit ille cibus grossus sic alliata ⁊ pipata nocumentũ recipit a regimine eius subtiliatiuo:qr p regimẽ subtiliatiuũ latius effumãt ad cerebrũ cholera ⁊ cibus grossus q̃ aũ effumabãt:vel dic q pn. ꝑ intellexit q cibus subtilis quẽ vult itelligi p subtile regimẽ seu subtiliatiuũ : nocet si vel sup grossum cibũ faciente soda pp cholerã i quã ꝙuertit⁹ is cibus subtilis q ꝑ⁹ digerit q̃ cibus grossus:ȝ a grosso suus ipedit⁹ transitus. Uñ calor stõi icessanter i hẽ ⁊ assidue opans ꝙuertit in cholerã vel in fumum acutũ q latus ad cerebrũ auget dolorẽ ei⁹. ¶Alia lra cõior sic hȝ: ⁊ regimẽ qdẽ subtiliatiuũ nãrũ ẽ ei q hȝ soda cibi grossi pp cholaȝ. Et itellige sic q regimẽ subtiliatiuũ.i.medicamẽ subtiliãs ⁊ apiens vt oximel aut firupus acetosus est illi necessariũ q soda patiẽ a cibo grosso pp cholerã q̃ stõ iniacẽs facit cibũ grossuȝ effumare ad caput:vt ꝑ medicamẽ acceleret descensuȝ cholere ⁊ cibi huius ad interiora q̃tinus cesset horuȝ effumatio q̃ est cã soda. Quartũ est soda forte augẽt in semetipsa seu p semetipaȝ pp

De partibus

vehementiã doloris eius attrahentez capiti supfluos hũores qbus soda augẽt. Dis eniȝ dolor exacuit reuma teste Gal.iij.teg.⁊ attrahit sibi plurimos hũores siẽ vẽtosa ⁊ exagitat illos atq; dilatat quos ꝑs dolẽs ꝓtect. ¶De signis nũciantibus soda in egritudinibus. Ca.viij.

Rina similis.

v ¶In hoc cap.dat duo signa doloris capitis accepta ab vrina. Primũ est vrina similis existẽs vrine asinoꝝ in turbulẽtia ⁊ grossicie figt soda seu dolorẽ capitis vel iaȝ ꝓteritũ vel ꝑmo fiẽtem vel actu pũtẽ vel cito futurꝝ. Juxta illud Hip.apho.iij.lxx. Quibuscũq; in febribus vrine sunt cõturbate velut subiugalium his capitis dolores sunt aut aderunt. Et Gal.in ꝓmen.ait. Hip. vrinã hanc turbulentã debere voluit intelligi cũ velut subiugalii subitulit. Tales.n. vrias aut hũoꝝ cõturbatio aut ciboꝝ indigestio reddit:quoꝝ fumositas ascẽdens ad caput doloriẽ:qõ fit cũ calor in grossaȝ mãm incipit opari. Uidemus enim in exteriozibus cũ calor ignis i qbusdã corpibus opet vẽtos gñari ⁊ mãȝ illaȝ ꝓturbari:sicut in cera ⁊ pice ⁊ alijs similibus põt inueniri. ¶Attẽde ꝑmo q nõ in oi soda sunt vrine turbide velut subiugalis:sed maxie i soda cũ febre putrida de grossis hũoribus. Juxta illud Gal.ibi. Nõ tñ necesse est in oi capitis dolore hmõi vrinã esse. Aliqñ.n. dolor capitis fit ex solo calore solis ex cholera rubea i capite vel stõ existente:⁊ aliqñ ex nimia hũiditate caput inhabitãte:aliqñ ex ꝓstipatiõe:aliqñ ex grossa capitis vẽ rositate:⁊ i hoꝝ nullo necesse est vrinã turbari. ¶Attẽde ꝛo q si iste vrine muncte turbulẽte cito resideãt ⁊ ypostasim grossaȝ residẽtez faciãt bruis erit passio:sed si nõ residȝ ⁊ ꝑ⁹ tus sit fortis morbus erit lõgus:si debilis mortalis. Juxta illud Gal.ibi. Quedã aũt huius vrinaꝝ dñ turbulẽte existũt q̃.s. ypostasim grossaȝ velociter faciũt:qõ cũ fiat velocitatẽ morbi cessantis figt. Que vero ypostasim nõ faciũt ⁊ turbulẽte existũt:si ꝑ⁹ sit fortis lõguȝ morbũ portẽdũt: si debilis mortẽ. Scõm signũ est albedo vrine ⁊ subtilitas substãtie ipsius q̃ i febribus putridis ⁊ i horis crisis significãt mãs peccantes inferius cõmotas pmutari ad caput. Et hec permutatio ꝓcul dubio facit euenire soda:figñt q̃ vel pũtem vel futurã soda. Et est mortalis i freneſi cũ febre. Juxta illud Gal.aph.iij.ꝑmẽ.lxxij. illi⁹ cañ. Quibus vrine lipide aut albe male:maxie si i freneticis appent. Urine huius multã lõgitudinẽ signt decoctiõis.i.multã elõgatõez mãe morbi a digõne. Unde ẽt vtutẽ dissoluti:⁊ est mortale:sicut videmus de febre i freneſi:ego aũt ꝙfirmo ifirmũ hui⁹ nõ euasisse si inquã talis hũeritvrinã.

¶De regimine vniuersali in soda. Cap.ix.

t ¶Scis q soda. ¶In hoc cap. ꝑmo agit de cura vlti doloris capitis ꝑ medicinas. Scõo p regimie i cibo ⁊ potu ⁊ sõno:ibi|Et post ꝑ scis| ¶In.i.pte ait q soda est exemplũ.i.cura soda seu doloris capitis est explaris ⁊ velut regula p ceteris capitis egritudinibus ⁊ curis eorũ in necessitate duoꝝ modoꝝ medicatõis. Primus coꝝ est absciſio esse facientis

cauſaz:alia ad ipſuz dolorez in ſe:z ꝑ hec verba Aui.vult ꝙ tu recoꝛderis multoꝝ cañ.generaliū pꝛemiſſoꝝ.Intētio.n.ad cāz eſt.Vel ad malā complexionē:z in hoc recoꝛderis cañ.generaliū ꝑmi li.fen.iiij.c.ij.z ſupꝛa hac fen.Vel ad ſolutā ꝯtinuitatē:z in hoc recoꝛderis cañ.generaliū cadē fen.c.de cura ſolute ꝯtinuitatis. Et expectabis cañ.iiij.cañ.fen.v. cap.de cura fracture cranei.Vel ad apata:z recoꝛderis cañ.ꝑmi cañ.fen iiij.c.de cura apatuz.Et qa quedā hꝫ cauſaruz ſunt ſine mā:z quedā cū mā: z quedā māe idigēt pꝛeparatione z eūone:z quedā ſola eūone facit i hoc.A.te recoꝛdari cañ. generaliū ꝑmi li.fen.iiij. vbi ponit de eūatione:z cañ.et generaliū poſitoruz ſupꝛa hac fen illo ca. Cū māz eūare volum⁹. Ex qbus apparet ꝙ ſoda et eſt exemplū religs egritudinibus dicēdis a cā pendētibus:vt frenefi z aliꝭ apatibus z vertigine z epilepſie z apoplexie z ſimilibus. ¶Intētio aūt ad ipſam ſodā in ſe cū oppoſitōe eſt intentio ſedationis doloris:z in hoc. A.facit recoꝛdari cañ.ꝑmi li.fen.iiij. cap.penul.z aliqualiter ſupꝛa hac fen pꝛeal.c.z hoc inuit cū dicit:oppoſitiōe cū ꝯrio:quāuis illud qđ recte eſt ꝯriū ipſi doloꝛi:eſt medicamē anodinū ꝑ hoc qđ inducit delicias ꝯriā ipſi doloꝛi:vt in practica cātiocoꝝ.lij. cōmēto.Tñ ꝑ ꝯriuz et intelligit ſtupefactiuū:vel ſibi ꝓportionale in qb⁹ iam dedit cañ.ſuꝑ lib.i.fen.iiij.c.pe.z ſupꝛa hac fen.c.de cañ.curatiōis.

a ¶Et poſt hoc.¶Hic ponit aliū cañ.z ꝑmo facit hoc.Fo ponit exceptionē.ibi ꝫa|_Uerūtñ.|_In ꝑma pte dicit qđ ſcito hoc qđ dictū eſt debes ſcire ꝙ res iuuatiua in remotiōe ſode ē paucitas comeſtiōis z potuz z maxime vini z multitudo ſomni.¶Subitaꝫ de ſingulis dictis. Pꝛio nō vi ꝙ paꝛuitas comeſtiōis ꝛferat:qz Raſ.i.ꝯtinē.c.vlti.pluries docet curare ſodā cū comeſtione.Scōo nō vi ꝙ noceat potus vini: qa ibidem Raſ.idez ꝓcedit qñqz vinuz et puruz:vnde dicit potus vini puri cōfert ſpeciei emigranee ſupuenienti ex apoſtemate frigido. Tertio non vi ꝙ ꝛferat multitudo ſomni:qa Raſ.qñqz in ſoda ꝓhibet ſomnū. Unde auctoritate Apolloniꝭ:dicit ꝙ oz abſtinere a cibis ſomno z loquela. Oōm ꝙ in generali intentione regiminis doloris capitis:ꝛfert paucitas cibi z potus:ratio eſt:qz in ſtomachus debilitatur ꝑ compaſſiōez: vt nō poſſit cibū bene digerē z ꝛz hoc in oi ſoda damus minus de cibo z potu:qꝫ in ſanitate.Fa ratio eſt appꝛopꝛiata ſode materiali:vt natura vacet circa ciboꝝ digeſtionē.In ſpecialibus tñ quibuſdaz intentionibus nō multū minoꝝ⁹ cibū:z qꝫuis nō augeamus ſuꝑ illud qđ i ſanitate dabam⁹:tñ nō multū minuimus. Et qñqz alia hoꝛa damus:ſicut ſi hō ſit cholericus inflāmabilis ad cuius ſtomachū cholera fluat:z ex aliqua cā ꝯtingat mane tēpeſtiue cholerā ire ad ſtomachum:tūc cibamus ipſum quāuis nō ſit ꝓſueta hoꝛa. Unde Raſ.ꝑmo cōtinentis.ix.c.quādo ſoda accidit nō cā vini:vel febꝛis cē.z patiēs i aliꝭ eſt bñ ſanus oz exhiberi oſſa vini bene limphati:qa talis ſoda generatur vt plurimū a ſupfluitatibus calidis coadunatis i ſtomacho cē.Et ſic ſi homo ſit colericus inflāmabilis:dicta ſubtilis multū excitat dolorē capitis:qa inflāmat z acuit cholerā z hoc dicit Aui.cū dicit.Uerūtamē nimia paruitas comeſtiōis in ſoda calida nocumētuz affert cē.Et hec oia Raſ.inuit primo ꝯtinē.ix.c.cum dicit. Dico ꝙ in oibus ſpeciebus ſode cū materia ꝛfert pꝛetermiſſo cibi z potus pꝛeter qꝫ ſoda que ſit ex mala cōplexione vel cholera exiſtente in ſtō. Dico ſo ꝙ in quadā generali intētione in cura ſode:que intētio eſt pꝛohibitio motus materiez ad caput:vinū nocet in ſpālibus aūt aliꝭ intētionibus quas tediоſum eēt narrare vinū cōfert.Dico tertio ꝙ in generali intentione que eſt doloris mitigatio multus ſomnus ꝛfert:qa ſomnus eſt de ſedantibus dolorē vt pmo cañ.Fen.iiij.c.penul.Conferт etiaz ſomnus in generali intētione:que eſt māez digeſtio cū ex caloris reuocatiōe eſſent apte vinci.In quibuſdā aūt aliꝭ intētionibus ſomnus poſſet multū nocere:vt cū indigeremus euaporatiōe z reſolutōe māez. Di

necessitate abſciſſiōis ſue cāe z oppoſitione ei cum ꝯrio. ¶Et poſt⁹ hoc ſcis ꝙ ex rebus in remotione ſoda iuuantibus eſt paucitas comeſtionis z potus z pꝛopꝛie vini z multitudo ſomni.Uerūtamen[b] nimia paruitas comeſtionis in ſoda calida nocumentum affert augmētum in ipſa faciens.

¶De cura ſoda temporalis. Cap.x.

Jacobus

ficiētis ſoda per eūantia toti cōia vel capiti ꝓpa ſi ſoda depēdeat a mala cōplexione cū materia.Scōs eſt oppoſitio cauſe faciēti ſoda cum ꝯrio.i.ad miniſtratio rei ꝯrie cē ex qua fit ſoda:vti ſi ex caliditate ſoda ꝓceſſerit miniſtrenꝭ frigida:ſi ex frigiditate miniſtrenꝭ calida:ſi ex ſolone ꝯtinuitatꝭ ſolidatiua:ſicut ꝓbus ſcitū eſt z enarratū.c.vlt.trac.ꝓrioris.

Et poſt hoc. ¶In.ij.dicit ꝙ poſt hec duo medicādi genera tria ꝛferūt in remotione ſoda.Pꝛimū eſt paucitas comeſtionis:vñ natura reddit attētiuꝝ in digōne z reſolutione materie doloris nō valde occupata circa multi cibi digōnez.Et magis auide ſtomachus amplectit paucū cibū multo z ſe claudit melius ſuꝑ illum cibū:quare minus pōt effumare ad caput z pauciora ſuꝑflua relinqt z cibi vapores facile ꝛſumit.Scōm eſt paucitas potus z maxime vini.Mā potus plimus z cū magnis hauſtib⁹ facit cibuz natare in ſtō ꝛe abūdātius effumat ad caput z ꝑcipue vinū forte vinoſuz qđ ceteris potibus eſt effumatiue.3[m] eſt multitudo ſōni qua fortificanꝭ aiales ꝯtutes z nāles z digerunꝭ māe ſoda magis qꝫ in vigiliꝭ:eo ꝙ ſōni hoꝛa caloꝛ nālis nō eſt occupat⁹ in opibus aialiū vtutū ſz nālū. Et ꝫ itelligit de ſoda q̄ fit ex repletione in ꝙli aut ꝙto:z nō de ſoda illa que fit ex fame vel inanitiōe vel in mali caliditate.Mā nimia puitas comeſtiōis in ſoda calida nocumētū ꝑbet z augmētat ipſaz ꝓpterea ꝙ caloꝛ nō hñs pabulū coꝛpi ſufficiēs in qđ opeꝛ ꝛſumit humidū nāle ſuū z ſeipm inflāmat:vñ doloꝛ capitis fortioꝛ efficit.Et ſil⁹ eſt ſi ſoda depēdeat a cholera rubea que per abſtinētiā reddi tur acutioꝛ z fortius effumāo:z ad ſtomachū trahit tēpore famis: vnde acutos fumos cerebꝛo tranſmittit.

¶De cura ſoda temporalis. Cap.x.

B **Jhil adeo.** ¶In hoc ca.ꝑmo agit de cura ſoda temporalis in gñali.Scōo de cura ſoda cholerice tēporalis:ibi|_Et oportet vt|_Tertio de modis adminiſtrationis epythimatū z emplaſtꝝ in ſoda tpali:ibi|_Si aūt vis|_Quarto de cura huiꝰ ſoda ꝑm filagoꝝ:ibi|_Filagorus vo|_Quito de cura huiꝰ ſoda cōplicate cū vigiliꝭ vel cū reumate:ibi|_Cū aūt ſoda|_Sexto de capitis pte cui adhiberi debēt medicie locales quarū ꝙrif penetratio:ibi|_Cū aūt vis|_Septio de cura ſoda pcuſſionis:ibi|_Soda aūt pcuſſiōe|_Octauo de caputpurgiꝭ z narcoticis z vomitu in ſoda:ibi|_Cū autē vteris|_Nono de cura ſoda occipitis z pmutabilis:ibi|_Et ſoda quidem.|

¶In.i.pte ſūme laudat ꝓnceps z cōmendat duo in curatione ſoda tēporalis.i.diuturne.Pꝛimū eſt tranqllitas.i.vite tranſitus ſeu deductio in dulci qete z in ſuauitate: qbus regeſcūt z demulceнꝭ aiales virtutes ad inſtar illius tranqllitatis que de mari di⁹ duz getū manet z nō agitaꝫ fluctib⁹ z vndis.ſcōz eſt vitare omne illud qđ fortiter cōmouet z agitat humores coꝛpis z capitis ſicut ſunt coitus z cogitationes attēte z frequētes z ſollicitudines z triſticie z ire.Mā cū ꝯtutes aiales plurimū ſint debilitate chꝛonico dolore ſufferre nō pñt:niſi valde anxie z ꝓtriſtanter dictas motiones qbus nō modicū ſoda ſupercreſcit cōmotis materijs ꝑ⁹ quieſcentibus vna cum materia faciente ſoda.

Et oportet vt. ¶In.ij.ꝓmo nos hoꝛtaꝫ vt in curatiōe ſoda cholerice ſolliciti ſimus diuertere cholerā z fumoſ ipſius a ſupioribus:z attrahē ipſam ꝯtus inferiora:per illud enim facile z velociter mitigaꝫ ſoda ſublata cā qua ꝛfouebaꝫ z augmētabaꝫ.ſcōo tāgit aptū medicamē ad hanc diuerſionē z attractionē.ſ. clyſtere calidū z laxans qđ cholerā educat per inteſtina:cuius virtutē cōfortare debes taliter vt attrahat ex ptibus epatis z ſtomachi choleram: ab his enim partibus ſepe dolet cerebꝛū ſoda cholerica:ꝛfortaꝫ aūt clyſtere idonee per medicinas dyagredtiales qbus fit attrahens a lōgiquis partibus.Detur ergo ad illud ſequēs clyſtere.℞.violarie hoꝛdei fumiterre abſinthij capillozꝝ veneriſ añ.Ꝫ.i.fiat decoctio ꝓ vno clyſteri in

gerit.n.ſomnus:euaporat aūt vigiliatio:vt.xij.terap.z infra fen.xliij.ca. de nauſeatiua ſacietate.Ex qbus ꝯraria ceſſant. Cōſideranduz tamen ꝙ qñ huius intentiōis ꝓdicunt z diuerſificanꝭ:oꝑz ad illud qđ magis indicat attēdere:vt inuit.G.vij.terap.in fine:z Aui.i.cañ.in fine fen.iiij.

b ¶Uerūtamē.¶Hic Aui.ponit exceptionē canonis.Cōſiderandum ꝙ ſicut Aui.duos cañ.pꝛemiſit intelligi in cura ſode:vnū quo ad cāz inſiſtimus:aliuz quo oponimus ſibi cū ꝯrario:ita in hoc cañ. generali cuz forma regiminiſ ad duo intēdit.ſ.ad cāe abſciſionem:z hoc cū paucitate cibi z potus: z ideo hoc ꝓpꝛie ē in ſoda mālī: vt Raſ.dicit:z ad ipſaz ſodaz cum ꝯrio.ſ.cū eo qđ tollit ſenſationem:vt eſt ſomnus: ꝙuis nō ſit cōtrariuz cōe:vt.v.de ſimplici medicina. ¶Conſideráduz et ꝙ ſicut a cañ poſito a paucitate cibi excipit cum dicit verūtamen: ita vult ꝙ tu excipias a cañ.de ꝓhibitione potus vini z a cañ.de ſomno ꝑ cañ.particulares dicendos in ſequentibus capitulis in qbus quādoqz vinū concedit z ſuperfluus ſiue multus ſomnus ꝓhibetur.

¶De cura ſode temporalis. Cap.x.

c n **Jhil adeo.** ¶Pꝛemiſſis generalibus qbuſdaz cañ. in curatione ſode.¶Hic ſeqtur in ſpāli de curatiōe cuiuſcūqz ſode.Et ꝑmo ponit curā ſode:vt diuerſificatur qbuſdā modis.Fo vt diuerſificaꝫ a pte cauſaꝝ. tertio vt diuerſificaꝫ ex parte modi exñdi.ſ.p ſe vel p cōitatem. quarto vt diuerſificatur ex pte gradus.i.fortitudinis vel debilitatis.qnto vt diuerſificaꝫ ex loco.ibi ꝫa|_Intētio in curatiōe|_ibi tertia|_Ho alia eſt que accidit|_ibi quarta|_Ad ipſaz iuuant eūantia|_ibi quinta|_He ſpēs ſode.|¶Ad primi euidentiā ꝓsidera ꝙ Aui.ponit curā ſode duobus modis.ſ.quātū ad tempus z quātuz ad accītia.ꝑmo ꝯponit curā ſode diuerſificate quātū ad tꝑs.Fo ꝙtuz ad accidētia.tertio ponit quoſdaz cañ.ibi ꝫa|_Soda aūt ꝑcuſſiua|_ibi tertia|_Cū aūt vteris|_vel ibi|_Et ſcies|_Quāuis aūt ex pte temporis ſoda diuerſificetur:qa quedā noua: quedaz antiqua: tñ ponit curaz antique:qa ipſa reliquis paribus eſt magis digna curatiōe. Pꝛima in tres:ꝑmo ponit curā ſode cronice magis intēdēdo ad ipſam. Fo intēdendo ad accidētia ꝓiuncta cū ea.tertio ponit quēdaz cañ.ibi ꝫa|_Cū aūt ſode tpali|_ibi tertia|_Cū aūt vis ſup caput ponere|_Pꝛima in tres:primo ponit curā eius ꝑ rectificatiōez regiminis in qbuſdaz rebus nō naturalibus.Fo ꝑ medicinas.tertio ꝑ dietas.ſ.ciboꝝ.ibi ꝫa|_Et oz|_ibi tertia|_Et ſcias ꝙ cibi|_Cōſideādū circa pꝛimā partē ꝙ per ſodā tēporalē ſiue chꝛonicā poſſumus duo intelligē ꝑmo ſodā que lōgo tpe duravit z qa in iſta cerebꝛū eſt debilitatū aptuz recipe materias z paratū a qualibet cā ledi:ideo maxime ꝓueniēs eſt tranqllitas.ſ.coꝛporis:vt ꝙ infirmus cū ſuo capite qeſcat:z bñ z ſuauiter ſituet illud. Et dimiſſio coit⁹ qz debilitat cerebꝛū z excitat vapores:vnde coꝛpora cocumiū fetent:vt infra Fen.xx.capi.de iuuamētis z nocumētis coitus:z Fen.vij.iij.cañ. cap.de ſcabie:z quarta particula de ꝓbole.xij.ꝓbole.Et dimiſſio cogitationis:z reliquoꝝ ſcilz accidentiū aie:qbus caput fatigatur z mouenꝭ materie: vel reliquoꝝ ſcilz motuū fortiū circa particulares ſenſus vt fortis vociferationis z fortis luminis.Secūdo per ſodā tēporalē poſſumuꝭ intelligere ſodā:que eſt apta pꝛolongari:quāuis nōdū ſit pꝛolōgata:ſed ſit in pꝛincipio:z tūc omnia ꝓueniūt:que pꝛohibēt ad caput moueri materias ſm dictum modum.

d ¶Et oportet.¶Hic ponit cañ.curationis per medicinas:z ꝑmo pꝛemittit intētionē curationis.ſecūdo declarat ea:cū qbus perficiꝫ.ibi ſecūda|_Ex rebus fortibus|_¶Circa pꝛimā parte cōſidera ꝙ intētio in curatione ſode tēporalis per medicinas eſt ad duo ſcilz ad diuerſionē z eūonem. Et hic duo innuit.¶Sed dubitaꝫ:qz Aui.ponit curā ſode tēporalis facte a colera.¶Cōtra qz ſupra dixit ꝙ ſit ex phlegmate vel melācho

De partibus

ſtrationis epythimatū z emplaſtꝝ in ſoda tpali:ibi|_Si aūt vis|_Quarto de cura huiꝰ ſoda ꝑm filagoꝝ:ibi|_Filagorus vo|_Quito de cura huiꝰ ſoda cōplicate cū vigiliꝭ vel cū reumate:ibi|_Cū aūt ſoda|_Sexto de capitis pte cui adhiberi debēt medicie locales quarū ꝙrif penetratio:ibi|_Cū aūt vis|_Septio de cura ſoda pcuſſionis:ibi|_Soda aūt pcuſſiōe|_Octauo de caputpurgiꝭ z narcoticis z vomitu in ſoda:ibi|_Cū autē vteris|_Nono de cura ſoda occipitis z pmutabilis:ibi|_Et ſoda quidem.|

¶In.i.pte ſūme laudat ꝓnceps z cōmendat duo in curatione ſoda tēporalis.i.diuturne.Pꝛimū eſt tranqllitas.i.vite tranſitus ſeu deductio in dulci qete z in ſuauitate: qbus regeſcūt z demulceнꝭ aiales virtutes ad inſtar illius tranqllitatis que de mari di⁹ duz getū manet z nō agitaꝫ fluctib⁹ z vndis.ſcōz eſt vitare omne illud qđ fortiter cōmouet z agitat humores coꝛpis z capitis ſicut ſunt coitus z cogitationes attēte z frequētes z ſollicitudines z triſticie z ire.Mā cū ꝯtutes aiales plurimū ſint debilitate chꝛonico dolore ſufferre nō pñt:niſi valde anxie z ꝓtriſtanter dictas motiones qbus nō modicū ſoda ſupercreſcit cōmotis materijs ꝑ⁹ quieſcentibus vna cum materia faciente ſoda.

Et oportet vt. ¶In.ij.ꝓmo nos hoꝛtaꝫ vt in curatiōe ſoda cholerice ſolliciti ſimus diuertere cholerā z fumoſ ipſius a ſupioribus:z attrahē ipſam ꝯtus inferiora:per illud enim facile z velociter mitigaꝫ ſoda ſublata cā qua ꝛfouebaꝫ z augmētabaꝫ.ſcōo tāgit aptū medicamē ad hanc diuerſionē z attractionē.ſ. clyſtere calidū z laxans qđ cholerā educat per inteſtina:cuius virtutē cōfortare debes taliter vt attrahat ex ptibus epatis z ſtomachi choleram: ab his enim partibus ſepe dolet cerebꝛū ſoda cholerica:ꝛfortaꝫ aūt clyſtere idonee per medicinas dyagredtiales qbus fit attrahens a lōgiquis partibus.Detur ergo ad illud ſequēs clyſtere.℞.violarie hoꝛdei fumiterre abſinthij capillozꝝ veneriſ añ.Ꝫ.i.fiat decoctio ꝓ vno clyſteri in

lia:vel debilitate capitis vel apostemate duro. ¶Dicendū q vt plurimū fit ab illis causis:vt ibidē Aui.ponit tamē cholera pōt facere sodam vel alium morbū longū:z hoc per viaz noue reaggregationis: z ideo si dolor capitis colericus prolongetur hoc maxime est propter cōmunitatem ad stomachū z ad epar in quibus multiplicatur colera:z cōcat cerebro. ¶Dubitatur scdo quare Aui.has duas intētiones maxime applicauit ad sodam colericam. Dicēdum q in qualibet soda temporali pōt cadere hec duplex intētio: qa tū raro cōtingit q fit colerica:ideo exp̄ssit magis de ea:vt q rarū est ostenderet simile ei qđ Bal. dicit de aph.lxix.quarte particule. Quibus urine grosse z globose.vel forsan hoc dixit: qa in soda de materia colerica magis ocurrunt he due intentiones scilz diuersio z euacuatio. Et hoc qa colera sui mobilitate ē magis ducibilis:etiaz qa soda colerica tēporalis est maxime per viam defluxus materierū soda aūt phlegmatica maxie pōt contingere per solam cōgestionem: vnde intētio est euacuatio sola. Consideranduz ēt q per clysteria calida itelligit clysteria acuta: in qbus sit virtus euacuatiua cū impositione hiere:z decoctionis turbith z agarici: z similium. Et hoc est hic attēdendum: quid vero sit de hoc apparebit in cap. de krabito. Considerandum ēt q littera que dicit opz vt confortes:pōt tripliciter exponi. Primo confortes. s. infirmū si est debilis:quasi dicat in vsu clysteriox z fricationū:ad diuertēdum materiam nō opz multuz sollicitari de multa cōfortatione virtutis quātum opz in vsu solutiuox euacuantiū materiā colericaz a partibus epatis z stomachi:a qbus caput vt plurimū recipit coleram:ergo fortifica virtutem:z post euacua:z similis cañ. innuit Fen xi. in capitulo de cura syncopis. Secūdo modo pōt exponi opz vt cōfortes. s. tuam curam donec tē. Illa aūt ꝓfortatio est sustentari in digōne z preparatione materierū:z postea euacua. Tertio modo potest exponi cō fortes. s. caput ne recipiat materiam.

a ¶Ex rebus. ¶Hic ponit res que pducunt ad intētiones predictas: z maxime ad intentionē diuersionis:z primo ponit rem que a capite diuertit. Ko addit quēdam cañ. tertio ponit res diuertētes:z quādam rē. s. phlebotomiam euacuantem:z quedam alia auctoritate Filagori z sua. ibi Ba[_Si aūt _]ibi tertia[_Filagorus dixit._] Cōsiderandum q fricatio pedum dupliciter cōfert in soda:z proprie vigilatiua primo diuertēdo. Ko somnū inducendo. Inducit aūt somnū dupliciter. s. inducendo quen

Jacobus

qua dissolue dyapruris cum dyagredio facti. ʒ. ß. elarij de succo ro. ʒ. iij. olei vio. ℥ri. ß. salis. ʒ. i. z ß. fiat clystere. Aliū. ℞. reubarbari electi. ʒ. iij. spice nardi. ℈. ij. q quassent z tēpent in aq̄ endiuie cuz pauco vino per totā nocte deide exp̄mant fortissime in ℥ri. v. seri capni z in eodē dissolue elarij de succo ro. ʒ. ij. olei vio. ℥ri. ß. salis. ʒ. i. fiat clystē qđ de mane det. Tertio tāgit modū aliū aptū attrahēdi humores ad iferiora vigorosum ad illud in his qui vexant vigilijs a soda. Et est fricatio soda pedū dolentis suauis z assidua sup quā patiēs soda sepe dormit:vñ mitigat acumen doloris. Et tādiu iterdū assiduat pedū hec fricatio donec soda ex toto removeat precipue in illis qui delectantur in fricationibus huiusmodi.

Si autem vis. ¶In. iij. dat duas cautelas circa applicationē epithimatū z emplox in soda forti z tpali siue calida sit siue frida. Pria est vt caput infirmi radat puſq̄ applicent vt melius penetret ipox vtus z capilli nō phibeāt ipsox adhesionē z remotionē qū fuerit opus. ¶Scda cautela est coronare finciput seu pte capitis anteriorē sup quā debēt medicine effundi corona q̄dā de massa paste vel de massa cere:vel de lana retorta:vel de aliquo tali quatin⁹ per illud res ſbtiles z penetratiue sup caput effuse retineant:z phibeant a cursu z defluxu sup alias ptes:z sup finciput retineant donec eis cerebruz imbibitū fuerit z has exsuccauerit. Et vt nō expoliet ipsarū ſtutes exterior aer:qđ facile facēt si dispgerent statī post ipsaz applicatōz nec retinerēt.

Filagorus uero. ¶In. iiij. ꝑmo refert curaz soda tpalis cronice sub. v. remedijs auctoritate. Filagori medici. Pria⁹ est phlia de vena frōtis que post phliaz cephalice facta ſbtrahit a cerebro cām ꝙiūctā sue passionis in toto aut in pte. Scōm est vētosaz adhibitō cū scarificatiōe sup caput in cacumine ei⁹ post eūones vles z bonū regimē ad extractionem cāe ꝙiūcte per suturas cranei: marie si soda hec a ſbtili depēdeat humore. Et adhibitio vētosaz ēt cuz scarificatiōe in iferiorib⁹ extremitatib⁹: sicut sup nates vel sup coxas: vel sup tibias: vel sup pedes ad diuersionē humox a capite. Tertiū est positio iferiox extremitatū vt tibiaz z pedū in aq̄ calida:q̄tinus attrahat sua caliditate mās peccātes ad iferiora diuertēdo ipsas cū suis fumis a superioribus. Quartū est deambulatio pua z suauis lōga tū satis vt attrahat hūores ad iferiora. Quintū est dimissio ciboz inflātiū vt fabaz pisoz raparū castaneaz z ciboz vaporosoz vt allioz cepaz porroz salsoz z spīruz

dam modū delicie:sicut etiaz cantilene somnū inducunt. Et diuertendo a capite malos vapores faciētes vigilare. Ex quo apparet q eius assiduitas:quandoq̄ posset curare sodam.

b ¶Si aūt. ¶Hic ꝑsidera q in soda forti z cronica requiritur fortio medicinarum impressio:z ideo opz q capilli eleuentur. An vero radendo vel tundēdo supra dictum est: z perfecte scripsimus fen. iij. cap. de cura ophthalmie. Et ad hoc vt fortiter imprimat iuuat coronatio ꝓpter tres cās quas in littera explicat. Et iste cañ. declaratus est supra in caplo de cañ. curationis.

c ¶Filagorus. ¶Que hic dicit auctoritate Filagorii:z sua patēt:z sunt dicta primo continentis vltimo capitulo auctoritate Filaretri.

d ¶Et scias. ¶Hic ponit curaz p dietaz ciboz z dicit qđ scīi debes qđ cibi acetosi nō cōpetunt patiētibus sodaz nisi fit soda que fit p cōitatē stomachi:qa hic cibus sufficienter preparat os stomachi z ꝙfortat ipz z ꝙhibet materierū effusionem ad ipsū stōm. Cōsideranduz q hic sermo pōt referri ad oēm sodaz cuius causa est in pāniculis cerebri:q cuz sint neruosa mēbra leduntur ab acetosis pōt etiā referri ad sodaz tpalem: que cū plurimū fiat a fridis materiebus:nocetur ab acetosis: sed si fiat a colera ad stōm fluente cōferunt

cedat z nō reuertat ad euz. Ego aūt dico q qñq̄ effundimus aquā calidā sup extremitates patientis soda z assiduamus illud z sentit q soda ex capite ad eius extrema descēdit ex qua descēsiōe resoluitur. Et scias[d] q cibi acetosi non ꝙueniunt patiētibus soda nisi soda que est ꝓpter cōmunitatem stomachi:z hoc q cibus ille est de genere eox qui preparant os stomachi z confortant ipsum z prohibent effusionem materierum ad ipsuz. ¶Cum[e] aūt soda temporali associatur ex lesione impediens accidēs declina in tuo regimine ad illud: quoniaz fortasse erit illud accidēs causa augmēti in primo cui illud accidēs accidit:sicut vigilie:nam cum accidunt ꝓpter soda:deinde fiūt fortes sunt ex causis augmentandi soda. Oportet ergo vt ipsuz embrocetes cū aliqbus q̄ sunt sicut oleum de cucurbita z oleuz de salicibus z oleū nenupharinū z sicut lac odorificatū cuz canphora z reliqs. Et qñq̄ est tibi necessariū vt parump stupefacias: z dor-

acetosa:q: corrugant z cōstringunt:z ꝙfortant vt sic os stomachi:z hoc vocatur preparatio:sicut coria preparant:z ideo prohibet effusio materierum. s. colericarum ad ipsum. Unde littera exterior dicit colerum.

e ¶Cuz aūt. ¶Hic ponit curā sode tpalis intendēdo ad accīs:z primo ad accidēs qđ ē vigilia. Ko ad accidēs qđ est reumatismus. ibi Ba[_In oi aūt soda._] Cōsiderandū q qñ accīs auget morbū vel virtutez ꝓsternit tūc maxime diuertit ad se curā: vt sumit .xij. terap. Vigilie aūt p viaz resolutiōis debilitāt:z debilitādo sunt cā motus materiex ad caput: z replent ēt caput qñq̄:z ideo augēt sodā. ¶Dubitāt qdaz de lacte cū noceat habētibus dolorē capitis:vt. v. ptcula apho. apho. lxv. ¶Rident q hic sermo est de lacte seminū cōium. Vel hic ē sermo de lacte exterius applicato. Hip. aūt in apho. logtur de lacte interius assumpto. ¶Dubitatur q̄re docet ponere cāphoram:cū ipsa faciat vigilias:vt ipse ponit. ij. cañ. c. de canphora. Dicit qdaz q ponit ad phibenduz corruptionē lactis. Dom aliter q cāphora sui siccitate facit vigilias:ſz sui frigiditate dispōnit ad somnū. Lac igit z alia hūida secū mista remouent sui siccitatē:z remanet vt⁹ infridādi:z ipsa cū ß ꝙfortat:z sic ēt alia odorifera pōt misceri

De partibus

vt sandali

acutaz z vinoz fortiū z ciboz tarde digōnis vir digestibilis: vt porcine carnis bouine aut ceruine vel panis azimi vel limosi piscis aut idurati. Valde. n. ꝙferūt ista remedia volēti vt ab eo recedat hec soda z nō reuertat. ¶Deinde addit ꝓnceps sua auctoritate dicti filagorii q qñq̄ tādiu assiduamus effusiones aq̄ calide dulcis sup extremitates patiētis soda vt tibias z pedes q sentit descendē mām doloris a capite ad pedes ex qua descēsione resoluit soda. Scōo addit illis q cibi acetosi nō ꝙueniūt patiētibus soda:q: reddūt cerebro mordaces vapores z dāt alijs penetrationē z nocent neruis ꝑcipue si fint acetosi facti ex copia aceti: nisi soda fuerit vicio stomachi cōicantis cerebro vapores aut hūores malos. In hac enim ꝙferūt acetosi cibi q: sunt ex illis que os stōi ꝓparāt ad appetēdum z ipm ꝙfortāt atq̄ corroborāt z ad eū phibent materias effundi de partibus alijs z vapores ac fumos sursum ascendere.

Cum autem soda. ¶In. v. ꝑmo ait q cuz malū accīs sicut vigilie vel reumatismus impediēs z nocēs ex lesione eius associat soda tpali siue dolori capitis cronico tūc est declinādū in regimine egri ad illud accīs. i. intēdēdū q pacificet z remoueat huiusmodi accīs. Mā forte hoc accīs cā erit augmenti in ꝑmo accīte. s. dolore tpali cronico cui ipm supuenit veluti syntoma z ꝑm accīs. Verbigra cū ꝓpter soda vigilie accidūt z fortificant augmentāt soda quare necesse est vt remoueant. Scōo docet remouē accīs vigiliarū in soda cronica duobus modis. ꝑmo embrocādo vel vngēdo caput cū aliquo qđ sit sicut oleū de cucurbita vel de salicibus vel nenupharinū vel muliebre lac aromatificatū seu odorificatū cum modica cāphora vt cū. ℈. i. pulueris ipsius in. ʒ. iij. lactis muliebris z reliqs vt violis z rosis Scōo tpe necessitatis stupefaciēdo parūper sensuz quatinus cesset ad tēpus dolor z patiēs dormiat: vt donādo in potu dormitionis hora. ʒ. iiij. lactis cōpositi de. ʒ. iij. seminis papaueris albi ꝙtriti z diſtēperati cū dulci aqua fonti sufficiēti vel adhibēdo frōti z tpibus populeonē cum granis vij. opij tebaici. Tertio dat curā doloris capitis cuz reumatismo sub. v. regulis. Pria est nō declines ad infrigidādū z humectādū caput cū oleis z ꝙfūsibus maxime actu frigidis in quacūq̄ soda q̄z reuma associat: q: reumatismus per ß aggrauat vel mā illa que per reumatismū expurgari debuit in capite claudit z ꝙculcat. Scōa est cōfuge ꝓ cura huius soda ad eūandū vel minorādū peccātē mām vt z soda z reumatismus ide alleuientur.

Universidad de Deusto Biblioteca

vt sandali. Et qñq;.s.cū est fortis soda ⁊ vigilie. Et de h supra dictū est.
a ¶In oi ⁊c. ¶Lōsiderandū q; de reumatismo ad partes gule ē suspicio habēda:⁊ in oi opz cauere q̄ exprimūt:⁊ augent reumatismum:sicut frigida ⁊ oppilatiua:vt olea:opz ḡ fugere:ga statim ire. vel figere:ga pse uenire ad cū.anduz ⁊ diuertendū mām:vt dicit. ¶Sz dubitatur an possumus in hoc casu vti medicinis calefactīb⁹ ⁊ exiccātibus sup caput cū.A.nō prohibeat eas.

¶Dicenduz q; si mā est multa apta colliquari: ex istis nō possem⁹: sz si essz apta exiccari ⁊ diuerti: possem⁹ vti eis:⁊ in hoc est iudicium medici estimatiuuz:de his tū dicet Ser.v.c.de catarro. Lōsiderādū q; si tu vertis ad totū caput: sz ponat. A. can.in curatiōe sode cronice:tamē innuit generales can.curatōis in oi soda materiali. Sunt enīz quatuor intētiones in cura cuiuslibet materialis sode. Una ē rectificatio regiminis. Alia est materierum diuersio. Tertia est euacuatio. Quarta ē accidentium sedatio. Et hec oia innuit hic. Hic innuit curā ⁊ vnāquāq; materiā:tam frigidas q̄z calidas:⁊ ga Aui.in intrinseco sui intellect⁹ volebat q; istud cap. fuiret sibi in generalibus can. curationis sode: ideo ēt multos gñales can. repetit ⁊ dicit sup de qbus ē iste can. g segt cū dicit.

b ¶Cum aūt vis. ¶Et est can. supra expositus. Sunt tamē hic vocabula quedam exponenda:cū dicit:apud vtraq;.s.sinciput ⁊ cōmissuram coronalē:q; si in hoc.s.in ponēdo parti posteriori elaboretur:nō pueniet inde iuuamentū qđ addat.i.qđ fit maius.sup illud ⁊c̄.i. q̄s si fuisset positum in anteriori parte:⁊ ideo sis ꝓtentus ⁊c̄.tonsione.i.cū tonsura ⁊ eleuatiōe capillo⁹.alias intētione.i.in parte intēsa.i.suprema que est pars coronalis. Hic can. declaratus est supra.

c ¶Soda aūt pcussiua. ¶Hic ponit curā sode pulsatiue:⁊ primo ponit siue oñdit in qbus dispōnibus maxime reperitur. Scdo ponit curaz. ibi Fa|_Qđ si cā est.]¶Lōsiderandū circa primā partez q; soda pulsatiua di dupliciter:prima in qua sentit arteriaz pulsatio:⁊ ista maxie associatur apostematibus calidis ⁊ ppie sanguineis:vt notum est:sz in alijs apatibus q̄z posset reperiri:vt alias declaratū est a me. Alio mō di pulsatiua:qa ppie iectigatiua:ex vētositate mota. Et ista associat apostematibus frigidis:⁊ ēt materiebus frigidis nō apostemosis:⁊ ideo Auic. superius in duobus locis fecit mētionē de soda pulsatiua.s.in.c.de signis soda a materia calida:cū dixit:⁊ cū fuerit a materia acuta ⁊c̄.⁊ in eodem cap.eū loquebatur de signis sode vaporose ⁊ ventose.

d ¶Qđ si. ¶Hic primo ponit curā sm diuersitatē causaz. Fo ponit curam in crate determinata. ibi Fa|_Lū ergo.]Prima in duas:primo ponit curaz q̄n materia est calida. Fo quādo est frigida. ibi Fa|_Si aūt]Lō

mire faciaſ. In omni⁸ aūt soda cui associatur reumatismus non declines ad infrigidandū caput ⁊ humectanduz cum oleis ⁊ similibus. Sz fuge ad euacuanduz ⁊ stringendū extremitates ⁊ fricandum eas ⁊ ponendum in aqua calida.

¶Luz⁹ aūt vis super caput ponere aliquid cuius virtus penetret ad iteriora capitis nō est tibi necessariū nisi anteri⁹ cerebruz sicut sciuisti: vbi est cōmissura coronalis ⁊ apud sinciput:apud vtraq; enīz ꝓfidis de penetratiōe huius qđ penetrat: In posteriore vō cerebro q̄n os qđ ipsuz ꝓtinet est durius illo nō penetrat illud qđ ad cerebrū penetrare ē necesse. Qđ si i hoc elaboratur nō pueniet inde iuuamētuz qđ addat sup illud quo iuuamētuz fit. Sis aūt ꝓtentus pte anteriori ⁊ tonsione sincipitis. Et cū hoc est q̄n si medicina fuerit infrigidans affe-

ret ꝓncipio neruoz ⁊ origini nuche nocumentū quo nō idigemus. Soda⁶ aūt pcussionis apatibus calidis associatur ⁊ frigidis:⁊ est quasi pulsans sit. Qđ si causa⁴ est calida administra infrigidantia in quibus est lenitas. Et vtere ēt vētosis nocre:⁊ appositiōe sanguisugarū sup vtrūq; tps:⁊ ligatiōe extremitatuz. Si aūt⁶ frigida est declina ad illud qđ carminat ⁊ pmisce cū eo etiaz in quo sit vis ꝓfortādi ⁊ frigus aliqđ sic si misceatur cū oleo ro.ruta aut mēta. Cuz ergo⁶ hmōi soda adeo fit fortis vt i pueris ad hoc deueniat quatin⁹ ipsoz cōmissuras disrumpat:laudant in curis ipsoz venę ꝓrite vehemēter ⁊ cōmixte cū oleo ro. ⁊ aceto ⁊ linite: postq̄z administrat capitis ablutio cū aqua ⁊ sale. ¶Cū⁸ aūt vteris caupurgijs resolutiuis ⁊ ꝓfortatiuis gradatiz vtaris eis sm q; dictuz

fiderandū q; Aui.scienter dixit. Si cā est calida: vt inuat q; siue materia est apostemans siue nō: dūmodo sit calida:⁊ multuz coartans: pōt facere dolorē pulsatiuū. ¶Lōsiderandū ꝓ q; quādo materia est calida in capite:⁊ sentit pulsatio fortis: signū est multe materie: ideo nō competit pure repercussiua: sed mixta aliquibus mollificatiuis: ⁊ ideo dixit in qbus est lenitas vel leuitas.i.debilitas: qa nō sint fortia multū: qa talia addūt in apostemat̄oe: vt supra declaratum est in can. generalibus: ⁊ infra dicet ca. de karabito. Si ideo nō debemus vti oleo ro. ⁊ aceto: sz alijs sz modū supra declaratū: ⁊ infra dicēdum. Et qđ magis q̄uenit ē euacuatio ⁊ diuersio materiei cū phleborotomia de qua. A. vult q; tu intelligas: ⁊ cū vētosis ⁊c̄.q; enīz materia est multa: nō est tutū insistere repercussioni: ⁊ propie pure.

e ¶Si aūt. ¶Lōsiderandum q; materia frigida facit maxime sodam pulsatiuaz p viam ventositatis eleuatur aūt ventositas ab aliqua caliditate pcutiente violenter illam mām. Et ideo ad duo opz intēdere ad carminandū illam materiā vel ventositatē cuz medicinis calidis vt camomilla ruta calamentum:⁊ similia: que faciunt illā expirare: vt littera exterior ponit:⁊ ad prohibendum etiā ne in calore fiat additio cum oleo ros. quod etiaz confortat cerebrum vt.ij.can. ¶Lonsiderandum tamē q; Aui.preintelligit euacuationem si expedit factaz fore. Ista enim resolutiua humiditatum addunt in eam si inueniant materiam multaz: vt Fen.xvi.cap.de cura colice.

f ¶Cum ergo. ¶Lonsiderandū q; per huius sodam intelligit pulsatiuam ex materia frigida ventosa: cuius vētositatis multiplicatio elargat cranei cōmissuras. Unde Raſ. primo continētis. ix.cap.cōmissure capitis torquetur ex ventositate grossa. Lonfert ergo medicina resoluens ⁊ exiccans materias: premisso ergo eo qđ exiccat materiam: vt aqua ⁊ sal pōt subsequi cū eo qđ resoluit: sicut vene cōtrite.i.rubea tinctoꝝ siue vene tinctorum. Uel sm litteram extra.i.lumbrici terrestres: in quibus ēt videtur aliqua resolutio. Ista tamē littera sic iacet ꝓmo continētis. ix.c. Inueni in quodam libro: sed componētis nomen ignoro: hanc medicinā valde mirabilem ⁊ exptaz circa sodā supuenientē pueris: cū aperiōe cōmissure capitis. Accipe radices croceas ⁊ est curcuma:⁊ tere ⁊ misce cuz oleo de amigdalaſ amaris:⁊ inūge caput postq̄z fuerit ablutū cū aq̄ ⁊ sale.

g ¶Lū aūt. ¶Hic ponit quosdā can. ꝓmus est in mō vsus caupurgioꝝ cuius expositio appet sup̄ in.c.de can. vniuer. Hic aūt repertus ē propter causam iam dictam. ¶Lonsiderandum q; hic can. posset hic poni particularis: vt sit in soda forti in qua cōmissure aperiuntur tutius vti caupurgijs: non tamē vadas subito ad fortia: sed gradatim.

Jacobus

leuient. Tertia est stringe extremitates vt tibias ⁊ pedes cū instittis aut chordis satis dolorose q̄tinus māe surſuz tēdētes iferius trahant. Quarta est fricent extremitates ad eundē finē. Quinta est ponant egri extremitates vt tibie ⁊ pedes in aq̄ calida: vt eius calore trahant iferius vapores ⁊ fumi cum suis materijs.

Be partibus

simul cū hūoribus qui sunt cā doloris ⁊ apatis. Quartū est q; ligent extremitates vt tibie ⁊ pedes cū chordis aut institis ligaturis fortibus et dolorosis q̄tinus per eas trahant iferius māe peccātes ⁊ sedet soda vel mitiget sua vehemētia. Tertio dat curā soda pcussiōis a frida cā dicēs: q; in cura ipsius declinādū est ad illud qđ carminat vētositates ⁊ ipas resolvit: vt sunt ruta anisum anetū ⁊ carui pmiscēdo cū his aliqđ in quo sit vtus ꝓfortādi ⁊ frigidādi vt oleū ros. vel succū salicū: vel sandalos citrinos sm hāc formā. ℞. rute mēte aut calamēti añ.ʒ.ß. olei ro. q̄rt.i. succi salicis.ʒ.i. incorpent hec oia simul bñ ꝓterendo ⁊ caput prasum liniat ex his. Uel. ℞. seminū anisi ⁊ anetī carui ⁊ cimini añ.ʒ.i. terant optime cū ʒ.iij. olei ro.⁊ fac linimētū. Applicant aūt ꝓ cura huius sode carminātia q̄tinus resoluāt vētositates distēdētes cerebruz ⁊ miringas eius cum valido impetu ⁊ violētia quas suscitat calor agēs in mām fridā viscosaz ⁊ vt coadiuuēt in digōne māe morbi. Sed frida addunt ⁊ ꝓfortatiua q̄tinus refrenēt carminātia calida:⁊ ꝓhibeāt spūs resolui ⁊ calorē nimium in cerebro accēdi pp putredinē māe peccātis que iaz pcaluit extraneo calore. Quarto dat curā soda pcussionis accūtis pueris cū violētia tanta ⁊ tā forti q; cōmissuras cranei disrūpit ⁊ dislocat eas. Et est vt vene ꝓrite i.lūbrici terrestres vehemēter ꝓtriti ⁊ cōmixti cū oleo rosato ⁊ aceto liniēdo capiti supponant sm hāc formaz. ℞. lūbricoꝝ terrestriū quartl.ß. olei ro. q̄rt.i. aceti.ʒ.i. ꝓterant oia simul ⁊ fac linimentū. Et postq̄z fuerit sup caput pueri. xij. horis ablue eius caput cū aqua ⁊ sale seu cū aq̄ sal sa tāte salsedinis vt est aqua marina quatinus per eā sordicies terrestris liniměto admixta a cute abstergaſ ⁊ pori oppilati deoppilenſ: ⁊ si fuerit opus linimentum itera postea laua.

Soda aūt. ¶In.vij.pmo ait q; soda pcussiōis.i. pcussiua vel malleatiua in qua sentit eger ac si caput et⁹ malleo pcuteret comitari solet ⁊ associare magna apata calida ⁊ frida: quoz materie feruēt ⁊ ebulliūt vel caliditate sue māe vel putrefactiōe:⁊ est q̄si ipsa sit pulsans tali pulsu q̄lis in phlegmonib⁹ apparē solet. Scdo dat curā soda pcussiōis a cā calida puta cholerica vel sanguinea sub q̄tuor pceptis. Primū est q; post purgatōes corpis ⁊ capitis vtes capiti applicent ifrigidātia in qbus est lenitas ficut populeon violatū oleū vel cucurbite vel succus salicis vel aq̄ ro. qbus leniaſ acumē doloris ⁊ digeraſ mā ipius ⁊ iflāmatio cerebri tepescat ⁊ diminuaſ. Scdm est q; vētose cū scarificatōe nocte applicent .i. pri colli posteriori q̄tinus per eas aliqđ māe ꝓiūcte attrahaſ ⁊ minuaſ pars cāe añtis. Tertiū est q; sanguisuge electe vacue facilime sup vtrūq; tps applicent vt sugāt ex cerebro corruptū sanguinez

Cum aūt. ¶In.viij.pte dicit pmo q; q̄n nos vtimur caupurgijs in curatione sode resolutiuis ⁊ ꝓfortatiuis in ipsis gradatiz procedē debemus a debilioribus incipiēdo: deinde paulatim ascēdendo ad fortiora: vt a camomilla vel melliloto fiat inceptio: deinde procedaſ ad semē anetī vel feniculi postea ad rutā vel ad calamentū: deinde si sit opus ad castoreū: maz sic nātura fert intristātius ista remedia. Et sz ppie nomē caupurgij de medicinis naribus imissis caput purgantibus dici ꝓsueuerit: hic large accipit ꝓ omni medicina que adhibita capiti purgat ipsum quocūq; modo fit. Scdo precipit ne in cura sode declinet ad narcotica que sensum capitis adeo minuunt vt supore ē inducant:

a ¶ Et tibi. ¶ Secūdus cañ. est vsu narcoticox: de qbus etiaz infra docet: ⁊ posset iste cañ. esse particularis hic ad fortem sodam separantem cōmissuras. Et tunc Aui. incipiet ponere alios cañ.

b ¶ Et scias. ¶ Et iste est tertius cañ. q vomitus nō ꝓfert in soda cuz stupefactione. ¶ Lōsiderandū q soda cū stupefactiōe potest dici soda in qua sentitur quedam in capite obdormitatio: ⁊ quia hoc fit a mā phlegmatica in capite. Et illa nō est apta vomitu educi: nisi habeat mineram in stomacho: ideo dixit: nocet aūt vomitus: qa ille lud phlegma agitatur: ⁊ nō educitur: si est radicaliter in cerebro: pōt etiā dici soda cuz stupore: qñ cū ea est somni profunditas: in qua etiā vomitus nocet: nisi phlegma sit a stomacho. Et hoc dixit Aui. propter Raſ. i. ptinentis. ix. cap. cuz dicit. Si in stomacho abūdet phlegma prouocetur vomitus: ⁊ incōtinenti mitigabit dolor: ⁊ cognoscitur q est a stomacho phlegma: qa eger multū vomit. Lorrigit ꝯ Aui. sermonem Raſ. qa non semp soda cū stupefactione. i. cū multo somno est propter phlegma in stomacho: ⁊ ideo non semp ꝓfert vomitus: imo qñqz multum nocet.

c ¶ Et soda. ¶ Hic est alius cañ. de quo dubitatur quare docet euacuare cū decoctionibus: cuz materia a capite melius euacuetur cū pillulis vt supra. ¶ Dicendū q iste cañ. est valde extraneus: ⁊ forsan vult intelligere de soda facta p cōitatem ad renes: et aliqbus hūoribus supius fumū mittentibus ad caput ⁊ in eūone hoc humor sufficit medicamen solutiuuz in decoctiōe: siue liquidū: ⁊ securius si nō fuerit febris vtimur eo: postea si in sanguine remanet peccatū humox: fiat phlebotomia. Habbas vero. v. prac. v. cap. quod est de cura cephalice ex sanguine. Istū cañ. videtur inuere determinādo ad sodā antiquā: ⁊ phlebotomiā venefrontis. Unde dicit. Si cephalice tempus sit prolixius ⁊c. ſ. in pupa fuerit capitis: a fronte illum phlebotoma prius tū corpore cuz euacuatiuo purgato. Aliter tū posset dici seu intelligi q ly deinde nō dicat ordinez cōpositionis in eadez egritudine: ſz p hoc innuat Aui. q existēte dolore in parte posteriori capitis: plus accidit cōpetere pharmaciā qz phlebotomiaz: ⁊ hoc si nō est febris: ⁊ ratio huius sumitur: primo ex natura ptis: qr in parte posteriori capitis magis sunt apte cōgregari materie frigide qz sanguinee: vt oñdit dispositio venax posterioris cerebri. Jn pte autē anteriori ꝯgregantur materie sanguinee plusqz in posteriori. Scda cā sumitur ex accidēte. ſ. febre quā Aui. hic ponit loco ꝯditiōis. ſ. q si nō sit febris: plus cōpetit pharmacia: qr significat q materia non est sanguinea

est in cañ. ¶ Et tibi[a] quidez ꝓuenit ne declines ad narcotica quantum potes. Verūtamē nos ipsox modos dicemus in capitulo sedantiū cuz stupefactiōe soda. Et scias[b] q vomitus nō est de curis soda cū stupefactiōe. Sed est vehemēter nocens patienti eaz nisi sit causa stomachi: ⁊ cōitate ipsius quoniaz vomitu iuuatur. ¶ Et[c] soda qdez que fit in posteriore capite si nō fuerit febris cura ē euacuatio cum decoctionibus prius ſm quātitatez vtutis: deinde phlebotomia. Qui aūt[d] inuenit soda i capite suo pmutari quā frigus sedat fortitā phlebotomia ⁊ ventose sunt ei necessarie vt doloris assiduatio in capite supfluitates eue nire nō faciat. ¶ De curatiōe soda calide absqz mā vt adustiōe in sole ⁊ reliqs ⁊ cū mā cholica aut sāguiea. C. xi.

Jacobus

sed euitet ea qtuz ipse poterit velut inimica spīritibus animalibus ⁊ oibus cerebri vtutibus ⁊ ad apoplexiā disponētia. Sed qr in aliquo casu necessaria sunt inferius dicent ipox modi familiariores ⁊ minus suspecti in. c. sedantiū soda cū stupefactione: vt. c. de cura oui. §. illo. Epithimata Vo opz vt declinēt qñqz ad illud qō parūper stupefacit ⁊c. Et. c. de cura emigranee. §. illo. Et cū necessariū est stupefacē cum dolor pulsatiuus fit fortior tūc ꝓfert linire sup arterias in tēpore qō est corā loco opiū cuz sarcocolla. Tertio dicit q vomitus nō est de curis soda cū stupefactione. i. de curis illius soda cui ꝓuenit stupefactio: in cura. n. talis sūme qes cōuenit ⁊ maxime cerebri: sicut ꝑdictū est in pte ꝑma istius. c. Vomitus vo est ex cōmouētibus vehemēter cerebrū quapropter dolores eius pulsatiōis sicut ouuz vel emigraneā mouet ⁊ augmētat ac furere facit cū vehemētia sui fortis impetus. Ab hac regula excipit illā soda specie que vicio stōi ⁊ cōitate fit: talis enim vel vomitu sanatur vel alleuiatur: quoniam vomitus aufert causam eius saltem antecedentem.

Et soda quidem. ¶ In nona dicit primo q soda que fit in occipitio seu posteriori capiti parte sine febre aliqua duplici medela recipit curā. ꝑma est vt cerebrū sufficiēter euacuet a malis humoribꝰ ſm tenorē virtutis infirmi per decoctiōes qbus educunt peccātes humores qui sunt causa soda. Ut si phlegma fuerit per hāc educat. ℞. cartami. ʒ. ſ. seminis anisi. ʒ. i. turbich albi ⁊ bñ gūmosi. ℈. iiij. ʒiiʒi. ʒ. ſ. ℈ quasset oia ⁊ fiat decoctio p. o vna dosi in qua exprime fortiter. ʒ. i. agarici prius cōquassati ⁊ tēperati in aqua hysopi cuz granis. iiij. salis gēme ⁊ fiat dosis. Et si sit cholera per hāc educat. ℞. floruz viol. capillox veneris añ. ℥ß. i. prunox damascenox incisox sine nucleis. ʒ. i. fiat decoctio in qua exprime fortiter. ʒ. ij. reubarbari electi ℔ß cōquassati cū ℈. i. spice nardi ⁊ tēperati in aqua endiuie ⁊ vino albo pauco ⁊ fiat dosis ⁊ vt ipa fortius operet adde si vis diagredij masticis añ. gra. iiij. ⁊ si melīa illic abūdauerit per hāc educatur. ℞. flox boraginis ⁊ buglosse ⁊ vuarū passarum mundatarū añ. ℥ß. i. thymi ⁊ epithimi añ. ʒ. ij. foliculox sene mūdatox polipodij quercini añ. ʒ. ſ. fiat decoctio p. o vna dosi in qua dissolue dyasene. ʒ. ij. fiat dosis. Scda est phlia ꝑmo de cephalica post de vena frōtis si fuerit opus. Juxta id Hyp. aph. v. apho. lxviij. Posteriora capitis dolētia in fronte recta vena incisa iuuat. Fo di. q ille qui inuenit in capite suo soda pmutari de pte in partē ⁊ per frigus sedari aut alleuiari forte phlia de vena capitis ⁊ vētosis indiget sup collū positis cum scarificatione ne doloris capitis assiduatio euenire faciat multas in capite supfluitates qbus aggraueť: nā per vētosas ⁊ phlebotomiā simul deponunť ⁊ diuertūtur a capite humores ⁊ supfluitates: ⁊ qr soda ista frigore sedať ⁊ pmutať de parte in partē ꝑsumiť q sit a subtili sangui ⁊ tunc dicemus q per decoctionez debemus intelligere pillulas: sed ex pressit plus decoctionem: qa vult q incipias a leuiori medicina.

d ¶ Qui aūt. ¶ Hic est alius cañ. Lōsiderandū q soda dicitur permutari dupliciter: scilicz de parte ad ptez: ⁊ ſm periodos: qa de die in diez: vel de ʒ. in ʒ. vel aliter. Si ergo frigida medicina vel fridus aer sedat cū: significatur mā calida: ꝯ ꝓfert phlebotomia: forsasse qr si materia sit sanguinea. Et ista phlebotomia hz duas vtilitates. Una qr euacuat cām facientem: ⁊ hanc vtilitatez Aui. dedit intelligi. Aliam qa prohibz materias que ad caput ascidere possent: ⁊ trahi ppter doloris assiduitatem: ⁊ hāc Aui. ponit: ⁊ ex hoc A. inuit q quāuis cā cōtuncta non sit sanguis tū phlebotomia iuuat prohibendo trahi materias ad caput. Et ideo si sup aliquo lōgo tempore durauit dolore capitis: cogimur propter hanc cāz facere phlebotomiaz: de qua autem vena fiat apparet in cañ. generalibꝰ.

¶ De cura soda calide absqz materia: aut adustione solis ⁊ reliquis et materia calida: aut sanguinea. Cap. xi.

Atentio. ¶ Superius Aui. posuit curationē sode diuersificate quātuz ad quosdā suos modos.

Hic ponit curam sode ſm diuersitatem causax. Et primo ſm diuersitatez causarū efficientiū. Scdo disponētium. ibi secūda ⌊ Eius cura est. ⌋ ¶ Prima in duas: primo ponit curā sode proueniētis a causis itrinsecis: ⁊ qbusdaz extrinsecis. Scdo ponit curā sode proueniēti a cāis extrinsecis. ibi ſa⌊ Que aūt facta est ex vētis. ⌋ Prima in. iij. ꝑmo ponit curam sode proueniētis a mala complexiōe. Scdo ab apate. Tertio ab oppilatiōe. ¶ Cura. n. eius que fit a soluta ꝯtinuitate apparuit i cura sode a pcussiōe. ibi ſa⌊ Cuiusqz aūt speciex ⌋ ibi tertia ⌊ Cura sode oppilatiōis. ⌋ Prima in tres: primo ponit curā sode a mala cōplexione calida. Fo frigida. tertio sicca: humiduz. n. nō facit p se dolorē. ibi ſa⌊ Lōfert illi ⌋ ibi tertia⌊ In sicca qdem. ⌋ Prima in duas: ꝑmo ponit curaz sode a mala cōplexione calida sine materia. Fo cū materia. ibi ſa⌊ In ea vero que facta est a mā. ⌋ Prima in duas: primo ponit curā sode a mala cōplexione calida sine materia: qa solū a causa primitiua nō mouēte cām conjunctaz. Fo qñ cā primitiua mouet cām ꝯjunctaz siue aūtem. ibi ſa⌊ Et multotiēs qdez. ⌋ Prima in. v. ꝑmo ponit curā p medicinas. Fo p dietā. ibi ſa⌊ Et tibi qdez necessariū ⌋ Prima in. v. ꝑmo in generali magis ponit curā a mala cōplexione calida sine mā: quecūqz cā faciat illam. Fo in speciali: qñ mala cōplexio calida fit a sole. ibi ſa⌊ Eius aūt. ⌋ ¶ Lōsiderandum

De partibus

ne vel subtili humore ꝑmixto sanguini cuius eductio per phliaz ⁊ pervētosas facile ⁊ apte fit: q si ipsa fieret a vētositate grossa turbulēta tūc nō sedaretur neqz frigore neqz phlebotomia.

¶ De curatiōe soda calide absqz materia vt adustione in sole ⁊ reliquis: ⁊ cum materia cholerica aut sanguinea. Cap. xj.

Atentio. ¶ In hoc. c. primo agit de cura soda calide sine mā. Scdo cuz mā sanguinea: ibi⌊ In ea vo ⌋ Tertio cuz materia cholerica: ibi⌊ Cura aūt facte. ⌋

¶ In. i. parte que est ꝑsens textus ꝑmo agit de cura soda calide sine materia absolute. Scdo de illa spāliter que fit a sole: ibi⌊ Eius aūt ⌋ Tertio de necessitate exonis qñqz in materiali soda: ibi⌊ Et multotiens. ⌋ Quarto de cura inflammationis capitis magna valde: ibi⌊ Cum autem caput. ⌋

¶ In. i. particula dat curā soda calide immālis in gñali sub septem regulis. Prima est intētio cure istius soda est infrigidatio moderata capitis supcalefacti qr per hāc tollit causa ꝑiūcta eius puta imoderata capitis caliditas. Scda est nil iuuātius est dum hec soda incipit qz oleū ro. purū in frigidatū actualiter in frigida aqua aut niue sup caput effusum qñ infrigidat familiariter ⁊ actuali ⁊ potēriali frigiditate ⁊ infrigidādo caput cōfortat ⁊ ꝑcipue illud qō de rosis fit nō plene aptis ⁊ ex oleo oli. immaturarū. Tertia est in adhibitione huius olei ꝓueniētius ⁊ melius est vt coroneť seu circūdeť finciput corona vel partete de pasta vel cera vel lana retorta capite preraso quatinus per eaz diu retineat supfusum oleū ⁊ nō cito defluat ⁊ plus infrigidet: ⁊ nō oportet vt fatigeris in effundēdo ipsum sup occipitiū sicut sciuisti: qr virtus eius illic ꝑfundari nō facile pōt obstante duricie nimia ossis laude: ⁊ si penetraret frigus eius ledēret radicē ⁊ originē nuche ⁊ neruox. Quarta est: si rosatū oleum solū nō iuuat ad infrigidationē calefacti capitis adde sibi herbarū expressiones infrigidantes vt succos lactuce portulace aut nenupharis aut sempuiue ⁊ specierū infrigidantiū vt cāphore ⁊ sandalorū: ⁊ plantarū frigidarū vt succum salicis vel cucurbite: vel succū melonis ſm hanc formā. ℞. olei ro. ʒ. ij. succox lactuce ⁊ salicis añ. ʒ. i. omniū sandalox añ. ʒ. i. cāphore. ℈. i. pulueriʒeť cāphora ⁊ sandali ⁊ incorporētur cuz succis ⁊ oleo facto linimento q actu frigidū fricipiti superponať. Aliud. ℞. olei ros. succi semperuiue añ. ʒ. ij. pulueris sandalox citrinorum. ʒ. ij. misce ⁊ fac vt prius. Quinta est nil forte aliqū iuuātius est qz naribus infirmi more caput purgij lac mulierē imittere vel lac de papauere vel lac de lactuca sup niuez infrigidatū. Aut vio. oleū aut ole. ro. sīr infrigidatū: qr frigiditas actualis hox facillime ascēdit ad añrius cerebrū per vias narizz: ⁊ trāslator: Bloco de infrigidatis scripsisse debuit infrigidato: nā substātiua ei per aut pti

cta sunt

randum q̄ per eaz que est incipiens: intelligit eaz que est sine mā cū qua nō est multū fortis dolor. Unde sufficit solū oleuz ro. ⁊ ideo si mala complexio est fortis: administramus succū herbaz frigidaz: vt lactuce sempone ⁊ similiū. Possemus tū in soda a mala cōplexione cassa sine materia imaginari principiū ⁊ augmētuz ſm perseuerātiā impressiōis cāe ca lefactiōis: ⁊ hoc multuz apparet in calefactione capitis: que essz propter febrez effimeraz. Est.n. illa mala complexio capitis sine materia: ⁊ tamē possumus imaginari p̄ncipiuz augmentū statuz ⁊ declinatiōem. ¶ Consideranduz q̄ acetum dz misceri ſm canō. declaratos supra: ⁊ illuc recurre Iuuat aūt potatio aceti si non timeatur neruosis mēbris: ⁊ ideo dixit quādoqz. ¶ Cōsiderandum tertio q̄ oēs auctores cōcordāt q̄ omnia ista medicamina ponātur actu infrigidata etiam sup niuez: ⁊ cā est: qa huius frigiditatis ē vtilitas in destruendo calorem p̄ter naturam actualem: neqz est nocumentū in eo per viaz p̄strictionis māerū cum sit caliditas sine materia. Excipiuntur aūt a Rasi primo continentis corpora debilia sicut eunuchi.

a ¶ Eius autem. Patet quod dicit.

b ¶ Et tibi. ¶ Hic ponit curā p dictaz: ⁊ ꝑmo facit hoc. ſo complet curam eius que fit a sole. ibi ſa⌊ Et illa. ⌋ Dicit ꝑmo q̄ in hoc. i. in soda facta a calore solis ⁊ aliis. s. speciebus sode factis a calore alienētur: quia ista inflāmant ⁊ nocent cerebro. Uel possz exponi ⁊ aliis. s. qbuscūqz speciebus sode: in qbus oīb⁹ ista nocēt debilitando cerebrū: ⁊ ꝓprie coitus: lz ēt precipiatur in soda paucitas cibi: non tū fames omnino precipitur.

c ¶ Et illa. ¶ Hic vult complere curaz sode a calore solis: ⁊ vult q̄ a principio leuiter curatur: ſz ſi negligitur trahuntur māe: ⁊ tūc potest fieri incurabilis: ⁊ ideo excusabitur cura. Uel potest fieri difficilis cure.

d ¶ Aut adueniat ⁊c. s. materia superfluica quā proprie sibi coniungit non solum attrahendo: sed generando eam.

e ¶ Et multotiens. ¶ Hec pars potest tripliciter introduci: primo q̄ ipse declarat quomodo soda calida. s. a sole adiungat sibi materiā. Secūdo q̄ post q̄z posuit curaz sode a causa primitiua: cuz nō mouet antecedētes siue coniunctas. Hic ponit curam eius quando eas mouet. Tertio q̄ ponit curaz sode a mala complexione cum materia. Et p̄io quādo materia est mota a cā primitiua. ſo quādo non. ibi ſa⌊ In ea vo. ⌋ Quocūqz modo pars hec introducatur sentētia vna remanet. Uult.n. ponere curam sode a calore solis: quādo calor excitat materias: vel timetur q̄ excitare possit: quāuis non excitet actu: vt ibi. Et q̄ñqz etiā. Et q: hoc contingit multū in fortibus valde caloribus capitis. Ideo ponit medicamen ad hanc fortem inflāmationem vt ibi: cum autez caput: ergo si calor solis mouet humores vel vapores euacua ſm canō. dictos supra. Et si timetur q̄ moueat quanuis actu nō moueat: etiam cogemur ad euacuatiōem: q: dolor potest trahere: vt sis ex principijs supra ꝺ signis sode. Uel quia ali quando euacuamus propter vehementiaz passionis: timētes tractum materieruz: q̄uis nō sit repletio ſm q̄ tu sciuisti ex principijs sen quarta p̄rimi libri quarto capitulo: ⁊ capitulo de phleborotomia.

f ¶ Cum aūt. ¶ Iste medicine fortiter infrigidant vt pz: ⁊ opz vt remoueantur q̄ calefiunt: vt primo ꝓtinē. ix. ca. auctoritate Pauli Sauic. Sepe supra expositum est: ⁊ hic extra exponitur.

g ¶ In ea vero. ¶ Hic ponit curam sode a mala cōplexione calida cū materia: ⁊ ꝑmo cū materia sanguinea. ſo cū cholerica. tertio addit canō. ibi ſa⌊ Cura aūt ⌋ ibiz⁹⌊ Et ex epithimatibus. ⌋ Prima in tres: primo

aut difficilis fiat: aut aduenias ei superfluitas proprietatis. ¶ Et multotiens quidem accidit ex sole soda non ex hoc q̄ calefacit tantum sed ex hoc q̄ eleuat vapores ⁊ mouet humores getos. Cuz huiusmodi itaqz nō est excusatio ab euacuationibus ſm modos predictos. Et q̄ñqz etiā in ea in qua vapores non eleuantur neqz humores mouenī est necessitas eūonis. ⁊ illud qdem cū sentitur repletio ⁊ timeī in ipsa materiei attractō ad locū doloroſuz ſm q̄ sciuisti ex p̄ncipijs. Illic.n. si oblīuio assit euacuatiōis humoris dñantis nō erit securitas quin impediméti sit agilitas. ¶ Cuz aūt caput vehemēter inflāmantur in speciebꝰ soda calide ⁊ calefit valde ⁊ trāsgredit terminum sumantur sanich hordei ⁊ psilium ⁊ misceantur cuz aqua virge pastoris ⁊ infrigidenī ⁊ fiat ex eis capiti emplastruz. ¶ In ea vero que facta est ex materia calida sanguinea oz vt incipiaī

Jacobus

eta sunt singularis numeri. Sexta est in hoc casu ꝓueniēs est vt ole. roſ. misceanī cū modico aceti ſm hāc formā. ℞. aceti ō vino facti quartī. ſ. olei roſ. ʒ. iiij. agitentur simul donec misceanī eoz virtutes ⁊ actu frida capiti apponaī: acetuz. n. iuuat ad penetratiōem frigoris olei sua subtilitate ⁊ cū hoc infrigidat: sed ꝺ obseruande sunt ꝺditiones predicte in canō. vz in. c. vlti. trac. p̄rioris. ſ. q̄ dolor nō fit vehemēs nec siccitas plīa neqz vigilie multū supfluent: in his. n. casibus vel nihil aceti vel valde modicuz cū ro. oleo dz admisceri qñ desiccat mordet ⁊ augmētat acumē doloris si multū fuerit. Septima est q̄ñqz iuuat in hac soda potus aceti plīe aque fōtis fride pmixti ſz hūc modū. ℞. aceti de vino facti. ʒ. i. aq̄ fonti fride ʒ. v. misce ⁊ da in potu p̄o vno solo haustu si patiēs habeat viscera sana fitqz sanguineus ⁊ assuetus bibere aquā frigidā: infrigidat.n. cito ⁊ facili ⁊ Eius aūt ⁊c. ⌋ ¶ In. ij. ꝑmo ait q̄ soda q⌊ liter ⁊ caput ⁊ corpus. fit ab adustiōe solis ⁊ ē de fū⁸ soda calide imālis curaī vt ista ſz regulas pticule poris. Additis cautelis sex q̄ sequunī ⁊ bene obseruatis. Prima cautela est in cōmensuratiōe vel ꝓtempantia aeris q̄ circūdat egrū ⁊ infrigidatiōe ipsi⁹ cū irroratiōibus aque multi frigoris in camera ipsius ⁊ stramētis palmitū salicū ⁊ vineaz ⁊ reditione vel reductione infirmi de locis estuosis sub radijs solis ad frida. Scōa ꝓsistit in administratione emplastroz ifridātiū actu ⁊ potētia ſm has formas sup sinciput ipō pus raso. ℞. ole. ro. ⁊ viol. añ. ʒ. ij. cere vel gi. ʒ. i. misceanī ad ignē ⁊ eis addaī pulueris sandaloz. ʒ. ij. fiat empl̄m q̄ sup telā vel alutā extēsum ⁊ infridatū sinciputi adhibeaī. Aliud. ℞. ole. nenupharis ⁊ de papauere añ. ʒ. i. cere ℈ g. ʒ. ij. pulueris cāphore. ʒ. ſ. fac empl̄m vt ꝑus. Tertia in administratiōe embrocaz hoc mō. ℞. floz nenupharis rosaruz ⁊ viol. folioz salicis añ. ℳ. i. bulliant modicū in lib. ij. aq̄ fonti ⁊ effundaī ab alto ista aq̄ sup sinciput actu frida aut tepida ad modū embroce. Alia embroca. ℞. lactuce portulace violarie corticis cucurbite añ. ℳ. i. fiat decoctio i lib. ij. aque fontis que ab alto tepidave frida fundaī sup sinciput in directo cōmissurarū. Quarta in administratione inūctionū ex oleis ⁊ sint hec oia remedia frida: vnge ergo sinciput vnguēto tali. ℞. oleoz rosati ⁊ viol. añ. ʒ. ij. cere. ʒ. i. misceanī ⁊ fiat vnguētū: vl̄ vnguēto tali. ℞. oleoz nenupharini ⁊ de papauē populeonis añ. q̄rtī. ſ. cere. ʒ. i. fiat vnguētū. Quinta est in administratiōe attractionū. i. medicinaz fridaz attrahēdaruz per nares vt succi rosaz vel viol. vel floz nenupharis vel lactucaz vel aq̄rū suaz vel oleoz: ⁊ ꝺ rursus repetit. Et embrocaz q̄ꝺ supfluū vī nisi illud faciat ad maiorē ex pōssionē: puta q: reputat multū valituras in hoc casu embrocas vel lege embotoz loco de embrocarū: ⁊ intellige vaporatiōes ifrigidatiuas que per embotū seu cānale aliq̄ꝺ in nares introeunt: vt est vaporatio decoctiōis lactuce nenupharis ⁊ portulace. Sexª est in administratiōe odoramētoz fridoz vt rosaz aut violarū cāphore vel sandaloz. Scōꝺ dicit q̄ necessariū est in hac specie soda ⁊ in silibus vt alienētur. i. euitenī oēs motiones ipetuose que cōmouēt cerebrū sicut alte voces ⁊ soni tubarum vel tympanoz vel cāpanaz ⁊ strepitus boium aut bestiaz: ⁊ multitudo cogitationū: ⁊ coitꝰ ⁊ fames: ab his. n. oībus agitanī spūs ⁊ turbaī cerebrū ⁊ supcalefit. Tertio dicit q̄ soda fiens ex adustione solis facile sanaī

De partibus

cū ꝓsideraī ⁊ ei succurriī in p̄ncipio sui: q: tūc cā eius vt extraneus calor nō est adhuc cerebro fortiter impssa sed leuiter inherēs ⁊ superficialr. Cuz vo negligiī ⁊ tardat medicus in succurrēdo ei donec sit cerebro fortiter ipressus extraneus calor nō est lōginquū q̄n cura eius excuseī. i. reputeī nō bñ possibilis: aut saltē fiat multū difficilis: aut aduenias ei. ſ. soda supfluitas ꝓpetatis sic q̄ calor eius sit cerebro ꝓpus ⁊ indepēdēs ab ipsi⁹ cā inesse ⁊ fieri ⁊ ꝓseruari pp violētiā ⁊ pseuerātiam cause impmentis.

¶ Et multotiēs ⁊c. ⌋ ¶ In. iij. ꝑmittit q̄ soda frequenter accidit ex sole nō ideo solū q̄ calefacit excessiue cerebrum sed q: vapores ad caput eleuat ⁊ humores cōmouet ꝓpus quiescētes: sepe ergo inde fit soda materialis de immāli nisi ꝓnideaī eūone aut diuersione. Scōꝺ dicit q̄ in isto casu nō est excusatio quin aliqua fiat eūo vel per phliaz de vena cephalica si sanguis cōmotus ad caput trahaī: vel per pharmaciaz si illic atrahaī aut trahi expecteī humor aliue ꝺato q̄ nulla sit nec in corpe nec in capite cachochimia aut plectoria nisi, phibeat etaz aut debilitas aut impgnatio: in quo casu medicus ad diuersionē per fricationes aut ligaturas extremarū partium cōfugē debet quatinus phibeat ascēsum humoz. Tertio dicit q̄ in soda ex sole quādoqz necesse est euacuare quāuis nec vapores ab estu solis eleuētur ad caput nec humores corporis cōmoueank: ⁊ illud quidē est q̄n repletio sentiī in corpore ⁊ dolor est vehemēs: vnde timetur ad locū doloris attractio humorū sicut in p̄ncipijs vniuersalib⁹ p̄memoratū est primi. ij. doctri. ij. sūma. ij. ca. de causis apatū: q: si medicus in dicto casu negligat educē per phliam vel pharmaciā dominātē humorem nō erit securitas quin agilitas assit. i. p̄ōptitudo magni impedimēti puta apatis in substātia cerebri vel pāniculis eius.

¶ Cum aūt caput ⁊c. ⌋ ¶ In quarta dicit q̄ cuz vehemēter caput inflāmatur in speciebꝰ huius soda calide ⁊ valde calefit ⁊ pertrāsit terminum cōmunē caloris ad quē perducūt causē primitiue taliter q̄ caput ardere videī tūc emplastruz capiti superponaī ex sanich hordei ⁊ psilio cōmixtis cum distillata aqua virge pastoris ſm hanc formā. ℞. sanich hordei ideſt hordei fracti cocti cū multa aqua vel farine hordei quartī. i. muscilaginis psilij quartī. ſ. incorpōrētur hoc cuz sufficienti aqua virge pastoris donec pueniāt ad formā paste vel emplastri mollis ⁊ extendaī sup pānum lineum ⁊ capiti frigidum adhibeatur: refrigerat enim fortiter cerebrum ⁊ confortat ipsum.

In ea vero. ¶ In hac ſa parte p̄imo agit de cura soda sanguinee in qua aliqd sentiī cholerici humoris per lenitionez vētris ⁊ per cibos ⁊ embrocas ⁊ vnctiones: ibi⌊ Cūqz illic aliqd. ⌋ ¶ In prima particula dat sex regulas sup phlebotomia ⁊ vētosis in curatione soda sanguinee. Prima est: incipe oportet a phlebotomia venarū asseidit in cura soda de materia calida sanguinea: ⁊ intellige per venas asseidit venas que sunt in curuatura brachij sterius in directo cubiti vbi duo asseid seu due arūdines brachij copulātur cum osse adiutorij: scilicz cephalicā medianam ⁊ basilicaz que asseidit dicūtur: q: iuxtaponuntur ossibus asseid: ⁊ funis brachij que oblique equitat sup ossa asseid ⁊ ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

ponit curam per phlebotomiam ⁊ sibi annexa. scꝫ per medicinas ⁊ cibaria. tertio p localia. ibi ſa⌊ Cum illic ⌋tertia ibi⌊ Et cū administras. ⌋Prima in tres. primo ponit curam per phlōmiam: ⁊ annexa quantū ad partes superiores. scꝫ declarat dictū auctoritate cuiusdaꝫ. tertio ponit curam p phliaꝫ partiū inferioꝝ ⁊ per ventosatiōez: ⁊ cludit. ibi ſa⌊ Et arteſagorus ⌋ibi tertia⌊ Et quandoqꝫ cōfert. ⌋Quod dicit i prima parte est notuꝫ ex cañ. generalibus. Qꝺ autez dicit ipsa nāqꝫ est vena ⁊c. oꝫ intelligi q extirpat egritudines de materia sanguinea: siue sanguini mixta. ¶Considerandum autez q Aui. inuit vnaꝫ cāꝫ pp quā quādoqꝫ ponimus ventosas: vt quia nō inuenimus venaꝫ: nō enim in parte posteriori capitis apparet vena sic manifesta: sicut apparet in fronte ⁊ naso: tamen preter hoc est alia cā scꝫ etas. Unde Haliab. v. pract. in hoc. c. dicit. Si patiēs puer ē collo ficiā applica: aut cruribus.

a ¶Et Arteſagorus. ¶Hic declarat qꝺ dixit de appositiōe ventosarū loco phlōmie. Uel ostendit quid fiendū cuꝫ ventose ⁊ phlebotomia non sufficiunt: ⁊ vult q ventose ponantur sup alchel ga inter duas spatulas ⁊ trahatur multus sanguis. Deinde aspergaſ locus sale vel agresta et sale: ⁊ hoc fit ad exiccandum ⁊ mozdicandum: ⁊ vt prohibeatur consolidatio. Et ad hoc idez ponitur lana infusa in oleo vt prohibeatur consolidatio. Et postea ponatur medicamen vulneratiuum. i. prohibitiuum cōsolidationis: imo qꝺ facit vlcerationez: ⁊ hoc totum fit vt materia trahatur ad partez: ⁊ ideo Auicē. dicit q hoc nō est in hac eadem specie soda. ſ. a materia sanguinee cōplexionis: imo in omni a phlebotomia venaruꝫ asseidit: q ſi ea illa que vis nō ꝓsequūtur ⁊ remanet modus eius cuꝫ disponē sua: ⁊ vene exuberant vniuersaliter: ⁊ vides in capite ⁊ in facie ⁊ oculis repletiōez manifestā opꝫ vt phlebotomenť vene quaꝫ minutione cerebꝝ euacuatur sicut phlebotomia venarū que sunt in nare cuiusqꝫ lateris. Et minutio vene que est in fronte: ipsa nāqꝫ est vena cuius phlebotomia pluri muꝫ egritudies capitis extirpat. Et oꝫ quidē vt in hoc doloris pars attendať. Nam ſi fuerit lateris posterioris vena que est lateris anterioris minuetur. Et ſi fuerit lateris alterius vena que in pte eius opponitur minuitur. Cum autez in pte opposita desunt vene ventosas loco phlebotōie pone. Et Arteſagorus[a] iaꝫ dixit q ſi illud nō ſufficit opꝫ vt ventose sup archeel ponanť: ⁊ sanguis multus inde extrahatur ⁊ locus ventosarū sale trito aspergatur: ⁊ loco lana ſuppōatur infusa in oleo ⁊ in mane ſupponatur ei

Jacobus

phlebotomatur est proprie de venis dictis asseidit. Si igitur in soda sanguinea sanguis in toto corpore supabundauerit tunc phlebotomeť mediana vena vel basilica: ſi in solo capite tunc cephalica vel funis brachij phlebotomāda est ⁊ in dextro brachio niſi declinauerit soda ad ſiniſtrū Secūda est: q ſi ea. i. per eaꝫ que mō dicta est phlebotomiā nō ꝓsequunť illa que intēdebas. ſ. sanatio soda sanguinee ⁊ remanet modus eius cuꝫ disponē sua. i. soda remanet in suo vigore poſt phlebotomiā ⁊ vene exuberant vniuersaliter. i. grosse ⁊ plene p totū appent ⁊ vides in capite facie ⁊ oculis manifestā repletiōez cū rumore quodā ⁊ rubore ipsoꝝ oꝫ vt vene phlebotomētur quarū phlebotomia directe a cerebꝝ sanguinem euacuat ⁊ sunt vene ꝓprie capiti inſite: quas ipsius gratia ⁊ suaꝝ ptiuꝫ phlebotomamus: sicut sunt vene que sunt in lateribus vtriuſqꝫ nariuꝫ: ⁊ de venis iſtis iter venas capitis que phlebotomanť nullā mētiōez ꝑus fecit princeps ꝑmi. tiij. c. xx. quo diffuse tractat de phlebotomia ⁊ venis in qbus fit. Sꝫ ꝺ phlebotomia vene leporis ibi agit ꝑnceps q̄ phlōmať in cuſpide naſi. ſ. in fouea q̄ digito ſentiť in ipsius extremitate. Et de eiꝰ phlōmia ait ibi ꝑnceps q ipsius impedimētum maius est suo iuuamēto. Et de venis capitis vtilioribus ad phlōmandū in cura huius soda ē vena q̄ ſita ē in medio frōtis cuius phlōmia plurimū extirpat egritudines capitis de ſanguie genitaſ: qa de cerebꝝ directe ⁊ absqꝫ sanguiné eūat. Tertia est: opꝫ attēdē locū doloris in phlia venaꝝ capitis: nā ſi dolor fuerit in latē seu pte posteriori vena que ptis est anterioris putavena frōtis est phlanda: qñ euacuat ⁊ diuertit simul ſupfluū ſanguiné a pte doloris: ⁊ ſi dolor fuerit in ſincipite phlebotoma venā in occipitio ſi ipsaꝫ reperiris: ⁊ ſi partē dextrā dolor occupauerit phlebotoma ſiniſtram ⁊ ecōuerſo: ſed qꝛ nō est diameter integra de pte capitis dextra ad ſiniſtram ſicut est de pte ꝑori capitis posteriorez nō est faciēda phlia de parte dextra vel ſiniſtra capitis ꝓ diuerſiōe donec ꝓcesſerit phlia aliqua de magna vena. Quarta est: cū in pte capitis pri dolēti oppoſita desunt vene phlebotomabiles vel ſi ibi ſint nō apparēt: vel ſi ipse appareāt phlator nō est tritus neqꝫ exptus in earū phlia ventoſas adhibe cum ſcarificatiōe loco phlie: vel illic appone ſanguiſugas electas q̄ nō ſic inflāmāt neqꝫ ſic augmētant diſcraſiā cerebꝛi ſicut vētoſe: ⁊ ambe ſupplent vices phlie extra hēdo ſanguiné ⁊ diuertēdo ipſuꝫ a parte doloris. Quinta regula est quā dogmatizauit archeſagorus medicus ⁊ est q ſi ad ſedationē ſoda nō ſufficit illud. ſ. phlie ⁊ vētoſe in ꝓdictis locis quatuoꝛ: per ordinē ſunt faciēda. ꝑimo vētoſe ſup archeel ponanť ⁊ ide extrahať ſanguis plurimus. Et est archeel locus inter duas ſpatulas vbi collū dorſo ꝑiūgitur teſte Jaſi. Scꝺo aſpgať locus ventoſatus ſale trito plurimo qꝺ mozdēdo attrahat illuc humores ⁊ eoſ a capite cū fumis diuertat. Tertio loco illi lana oleo infuſa de oliuis maturis ſupponať vt fiſſuras eius aptas teneat ⁊ clauſi nō ſinat quatinus per eas aſſiduere ſident humiditates a cerebꝛo tranſmiſſe vel illic attracte cauſa doloris. Quarto ſibi in mane ſupponať medicamē aliqꝺ vulneratiuū puta corroſiuū vel aduſtiuuꝫ qꝺ illic faciat affluere humores ⁊ fortiter eos illatis vlceribus a capite diuertat ſicut est iſtud. ℞. cantaridū ablatis capitibus ⁊ alis earum. ʒ. ſ. fermēti acris. ʒ. ⁊. miſceāť ⁊ apponanť loco vētoſato: nā cito facient ampullas inſurgē qs cum acu api vel forfice ſcinde ⁊ cito emanabūt ſupfluitates. Aliud for-

ſoda temporali facta a materia fraudulenta. ſ. p reſiſtentiā ſue euacuationis: tūc. n. vtimur medicis vlceratiuis: vt ptinuo mā educať: ⁊ tō ſra exterio: q̄ dicit vulneꝛ nō placꝫ mihi niſi exponať vulneꝛ. i. vulneratiuū.

b ¶Et quādoqꝫ. ¶Quando cōueniat phlebotomia ſaphene vel ventoſe que ſtant loco eius dictum est ſupra in cañ. vniuerſalibus.

c ¶Cūqꝫ illic. ¶Hic primo ponit curaꝫ p medicinas. Fo p cibos medicinales. ibi ſa⌊ Et oꝫ vt. ⌋¶Conſiderandum circa primam partem q ſanguis faciliter ꝓuertiť in coleraꝫ quātuꝫ ad ſui partē vnctuoſaꝫ: vt. ij. de criſi ⁊. ij. de diffꝫ febrū. Et ideo quandoqꝫ euacuamus illam quādoqꝫ etiaꝫ ſimul cū ſanguine cholera eruberat ꝓter ꝺ q ipſa ex ſanguinis vnctuoſitate generetur.

d ¶Et opꝫ vt. ¶Hic ponit curam vel regimē p cibaria: ⁊ ſunt cibaria medicinalia. Et in ſūma Aui. vult q cibi iſtorum habeant quinqꝫ cōditiones: ꝑma q lenitiui ſint vt diuertant materias ⁊ vapores a capite: et ideo fit lenificatiꝰ cōtinua: ⁊ perſeueret cuꝫ iure alneſcegneiaci. i. demes: ⁊ eſt quoddaꝫ bꝛodiū demes artificioſe lenitiuū: ⁊ de prunis ⁊ lentibus. ſ. ius ipſorū: ⁊ almes abſqꝫ corpore. ſ. bꝛodiū cuiuſcūqꝫ eoꝝ ſine corpore. Mes etiaꝫ ⁊ piſa: quidaꝫ dicūt q̄ ſunt faſeoli: vt ſupra i cap. de cañ. curationis.

medicamé vulneratiuū. Et illud quidē nō est in hoc eodez imo in oibus ſpecie bus ſoda tpalis ex materia fraudulenta qualiſcunqꝫ ſit materia. Et qñqꝫ[b] etiam ꝓfert plurimū in hac ſpecie ſoda ⁊ que hoc mō currunt phlebotomia ſophene: ⁊ cruriuꝫ ventoſatio. Et hoc quidez est ipſoꝝ regimen ex parte phlebotomie.

¶Cūqꝫ[c] illic aliquid materie cholerice ſentitur nō est maluꝫ ipſam euacuare cū eo qꝺ naturaꝫ leniat: ⁊ lubꝛicet mām cuꝫ eo qꝺ in. c. ſoda cholerice dicemus. Et opꝫ[d] vt lenificatio nature vniuerſaliter ꝓueueret ſicut cū iure alneſcegneiati ⁊ iure de lentibus: ⁊ almeleba. ſ. almes abſqꝫ corpe ipſoꝝ: ⁊ vt eger nutriatur cibis infrigidantib⁹ generatiuis ſanguis frigidi trabētis ad ſiccitatē ⁊ groſſiciē aliquātulaꝫ ⁊ declinēt ad ſtipticitatē ſicut que fiūt cū ſumach ⁊ granatis ⁊ lēti bus cū aceto: ⁊ cicere fracto niſi timeať ſiccitas nature. Et tuqdez ad curādas capitis egritudines lenificatiōe nature

Secūda conditio est q̄ ſint infrigidatiui: cauſa est nota. Tertia conditio est q nutrimentū eorum trahat ad groſſiciez: ⁊ hoc vt prohibeatur motus ſanguinis ad caput: maxime. n. timēduꝫ est de freneſi: huiuſmodi aūt groſſa ficca ſunt ſtiptica: vt ſumach ⁊ lētes ⁊ corpus ciceris: ⁊ de cicere diximus ſupra in cañ. vniuerſalibus. ¶Sed tu dices ipſe docuit exhibere decoctionē

De partibus

uꝰ. ℞. calcis viue arſe recēter. ʒ. i. ſaponis gallici quartū. ʒ. miſce ⁊ appone. Sed q: iſte locus est cordi ꝓpinquus ⁊ per hec ardētia poſſet iſtāmari virtuſqꝫ vitalis hoc ardore deꝫci ſimul cum dolore vice hoꝝ applicāt illic ſetones ſeu chordulas quaſdā quas ibi dimittūt cum ſuis caudis foris apparētibus vt illuc aſſidue fluant humores chordis ꝓhibētibus vlcera ſanari ⁊ quādo nō ſatis affluūt humores tūc chordas cōmouēt trahentes hincinde ſuas extremitates relictis interius ptibus medijs dictarū chordaruꝫ. Et iſta practica archeſagori medici nō est in hoc eodem. i. nō ſolū ſeruit ⁊ pficit in cura ſode ſanguinee calide: imo etiā ſeruit in curatione cuiuſlibet ſode tēporalis cronice facte ex materia mala fraudulē te qualiſcūqꝫ fuerit ſiue cholerica ſiue melācholica ſiue phlegmatica: qa vehemēter a cerebꝛo diuertit ⁊ ab ipſo attrahit oēm materiā ꝓtentē in eo. Sexta regula est phlia de ſophena in pede ⁊ ventoſe etiā cruribꝰ appoſite cum ſcarificatiōe cōferunt plurimuꝫ in ſpecie ſoda ſanguinee hac calide nam vtute magna trahūt inferius copioſum ſanguiné ⁊ ipſum poter a capite diuertūt. Hoc est ergo regimē qꝺ huic ſode ꝓuenit in phlebotomijs ⁊ in ventoſis diuerſoꝝ locorum.

¶Cūqꝫ illic ⁊c. ¶In ſecūda edocet curationē ſode ſanguinee cui permiſceť aliqꝺ cholere ſub ſex regulis. Prima est: nō est maluꝫ quando ꝑmiſceť aliqꝺ cholere ſode ſanguinee q euacuet hec portio cholere per medicinas lenitiuas ventris ⁊ lubꝛicātes ſeu deducētes deco: ſum materias tam fecales groſſas qꝫ humorales cuꝫ medicinis inferius dicendis cap. de cura ſode cholerice puta pte tertia capituli pūtis quā vocat capitulum q: ſūmatim velut in ca. recolligit curā ſode cholerice ſicut ⁊ interduꝫ capitulū appellat totū vnum tractatū vel vnā ſummā. Secūda est oportet vt aſſiduеť ſeu ꝓſeueret in cura huius ſode lenitas ventris ſeu lenificatio nature dolentis ſic q̄ die qualibet ad omne minus aſſellet ſemel vel naturaliter vel cuꝫ adiutorio lenitiuorū ſicut cum iure alneſcegneiaci ideſt cuꝫ prima aqua decoctionis caulū rubeoꝝ. Et iure lentiū ideſt aqua prima ſue decoctionis. Et cum almeleba: ſcilicet almes abſqꝫ corpore ipſoruꝫ puta aqua piſorū que vulgariter pureta dicitur. Et debent hec iura mane bibi tepida ſine cōdimento vt ſale ⁊ agreſta ne natura vratur ipſis tanqꝫ cibis. Tertia est q eger hoc dolore oppreſſus nutriať cibis infrigidātibus ⁊ declinantibus ad ſtipticitatē ex quibus frigidus generetur ſanguis parūper declinans ad ſiccitatē ⁊ ad groſſiciez: ſicut verbigratia piſis cum ſumac coctis ⁊ paratis: vel granis maloruꝫ granatorū acrium cum ſuis lapillis vel lētibus coctis cum aceto vini vel ciceribus fractis poſtea decoctis in aqua ⁊ aceto niſi timeatur ex iſtis cibis ſiccitas nature ſeu cōſtipatio ventris ſuperfluа: nam per dictos cibos reprimitur cholera permixta ſanguini: ⁊ phibetur ebullitio ſanguinis ⁊ effumatio copioſa ad caput: ⁊ cōuerſio ſanguinis ſubtilis in choleram rubeaꝫ ⁊ multiplicatio nimia ſanguinis que dolorez augeat. Quarta est iſti cibi ſtiptici quimodo dicti ſunt permiſceri debent cuꝫ lenitiuis vt māna ⁊ ſcirafcet ideſt ſuccis fructuū ſolubilium vt prunoruꝫ thamarindorū ⁊ oibus que reſoluunt ideſt laxant ventrē ſua lenitate ſicut medulla caſie fiſtule muſcilago pſilij: quatinus per iſta lenitiua ventris prohibeatur cōſtipatio eius que timebatur ex cibis ſtipticis: nam valde indigemus lenitate ventris ad curandas oēs egritudines capitis materiales: ſicut indigemus in diſpoſi-

tione

re decoctionez almes ⁊ lentiuz:absq; corpore: ⁊ hic docet exhibere lentes.s.corpus. ¶Dicẽduz q̄ supra itẽdebat ad solaz vẽtris lenificatiõem. Hic aũt tẽdit ad sanguinis ingrossatiõem:ne ꝓpter inflãmatiõez currat ad cerebrũ. Et ga hmõi ingrossantia sanguinẽ ingrossando stipticãt vẽtrem ⁊ ad curandas egritudines.s.materiales capitis multũ indiges lenificatiõe nature: vt viuertatur materia a capite:ideo non potes vti istis stipticis puris: ergo opz q̄ temperes ea cũ lenificatiuis: vt cũ mãna ⁊ xiracost ⁊ est spẽs mãne: ⁊ oĩb⁹ que resoluũt siue leniunt ventrem cũ lenitate.i.leniter vel leniendo quarta cõditio est q̄ sint boni chimi: quinta cõditio est q̄ dentur in parua quãtitate.s. respectu ei⁹ qõ in sanitate debatur: nõ tamen respectu sode frigide. In qua aũt soda magis fit subtiliandũ regimen: an in frigida an i calida: põt intelligi ex q̃dam qõne: fen.iij. huius cap. de cura ophthalmie vbi hoc idez de ophthalmia quesiuimus.

a ¶Et cũ administras. ¶Hic ponit curã per localia: ⁊ dicit q̄ qñ in cura huiꝰ sode administras embrocas ⁊ vnctiões oz qõ infrigident: ⁊ humectẽt: non tñ humectẽt fortiter: sz sit in eis aliq̄ repcussio: ⁊ stipticitas sicut est succus granatoz ⁊ expressiões frigide stipti ce fructuuz ⁊ folioz ⁊ radicũ ⁊ mucilago psilij cũ aceto ⁊ aqua virge pastoris. ¶Cõsiderandũ q̄ materia sanguinea cũ sit humida indiget medicinis frigidis cum aliqua exiccatione.

b ¶Cura aũt. ¶Hic ponit curã sode a mã colerica: ⁊ ꝑmo intẽdendo ad mãz. ℞o ad complexiõez: quã mã imprimit. ibi ℞a [Deinde pmuta.] ℞rima in.d.primo ponit curaz qñ colera nõ est grossa. ℞o qñ est grossa. Ibi ℞a [Et si mãe.] ¶In prima parte vult q̄ colera vel monetur i sanguine: siue cũ sanguine est mixta: ⁊ tũc competit phlõmia: q̄ si nõ competit pharmacia. ¶Sz tu dices: Haliab.v.ptac. in hac soda precipit phlebotomiã: quãuis colꝛa sit a sanguine separata. vnde dicit. Cũ aũt ex colera est mã de cephalica: vtẽdum erit patiẽti phlõmia sanguis qua pua extrahatur quãtitas qñ colera cũ sanguie eũatur: ⁊ calor minuit: ꝛz a sanguie colera sit discreta. Dicẽduz q̄ colera põt esse separata a sanguie ℞z formã: ⁊ tñ ꝑm locuz nõ: imo secũ mixta: ⁊ tũc etiã cõpetit phlõmia: ⁊ de hac in

multum indiges sicut in hac dispositione. Superest ergo tibi vt hec stiptica tẽperes cuz mãna ⁊ sciracet ⁊ oĩbus que resoluunt cum lenitate. Et oportet vt cibi isti sint boni chimi. Et tu minora de quantitate eoruz ⁊ nõ fiat ex ipsis repletio. Et cũ administras[a] embrocas ⁊ vnctiões administra ex eis eas in quibus sit infrigidatio ⁊ in quibus nõ sit humectatio fortis: sed sit in eis repercussio aliqua ⁊ stipticitas aliqua: sicut est aqua granatorum ⁊ expressiones frigide stiptice fructuum et foliorum et radicum ⁊ muscilago psilij cum aceto ⁊ aqua virge pastoris. ¶Cura[b] aũt facte ex materia cholerica est hec: nam si cũ ea vides aliquãtuluz motũ sanguinis cura est vt

Jacobus

tione hac soda sanguinee quatinus prohibeat vel diminuat effumationes fecũ ⁊ humorũ ab inferioribus ad superiora. ¶Quinta est: tria debent obseruari circa cibos patiẽtiuz hãc spẽm soda. ℙrimum est q̄ sint boni chimi.i. boni humoris gñatiui. Scõz est q̄ pauca de eis detur q̃ntitas vt ipsi melius digeri valeant ⁊ minus distrahãt nãm aut virtutem a resolutiõe materie morbi. Tertiũ vt nõ sint repletionales seu multi sanguinis generatiui: vt vitella ouoz ⁊ testes gallinaceoz ne cãm adaugeant sanguinei doloris. ¶Sed ꝓtra primũ instabit aliq̄s q̄ regula tertia cõmendauit cibos frigidos ⁊ siccos stipticos ⁊ grossos: vt lentes ⁊ cicera q̄ sunt melancholici ⁊ plus cacochimi q̃z euchimi videnf. ¶Dic q̄ in hoc casu dupliciter euchimi reputari possunt. primo qa corrigũt malã discrasiã ⁊ vix corrumpunt. scõo qñ sanguinẽ inspissant ⁊ ipsuz prohibẽt ab ebullitione ⁊ cholerizatiõe. Sexta est q̄ tria sunt obseruãda circa administrationem embrocarũ ⁊ inunctiõuz in presenti casu: primũ est q̄ ipse sint infrigidatiue quatinus reprimãt auctam caliditatez a qua fit hec soda. scõz est q̄ ipse nõ fortiter humectẽt ne sanguinẽ preparent ad putrefactiõez q̄ iam alteratus est extraneo calore ⁊ paratus ad hãc. tertiũ est q̄ in his sit q̃dã stipticitas ⁊ repcussio qua cerebrũ ꝓfortẽt ⁊ repmãt sanguis ebullitionẽ ⁊ cholerizatiõez. Et de his medicis dat.iiij.expla. ꝑmũ est aq̄ aut succus granatoz acetosoz i qua intinge pãnũ lineũ q̃druplicatũ ⁊ friduz appone frõti ⁊ tpib⁹ ⁊ incipiti: Scõm est expssiões.i. succi fride ⁊ stiptice fructuũ vt berberis piroz aut citonioz: ⁊ folioz vt plãtaginis arnoglosse gnquenerue salicũ ⁊ radicum vt burse pastoris portulace aut papaueris adhibite vt ꝑus. Tertiũ est muscilago psilij cũ aceto pmixta ꝑm hanc formã. ℞. muscilaginis psilij quarti.i. aceti q̃rti.5. misceanf simul diu agitãdo ⁊ pãno lineo ibibanf qui frõti tpib⁹ ⁊ incipiti frigidus supponaf. Quart[m] est aqua vĩge pastoris que sic adhibẽda est sicut aqua granatoz.

Cura aũt. per phlõmiã. Scõo per solutiua vẽtris: ibi [Et si nõ incipiat] [Tertio p alteratiua male cõplõnis: ibi [Deide pmuta] [Quarto de causis multiplicatib⁹ soda in febrib⁹ ⁊ cura eius: ibi [Et soda qdẽ] ¶In.i. pticula ait q̄ si cuz soda que de colera fit appareat aliqs motus sanguinis cum cholera ipsius ex tumore venarũ aut rubore vultus ⁊ oculoz tũc cura ipsi⁹ est vt sanguis parũper eũetur cuz phlia de vena capitis vel de ramis eius vel de vena frõtis vel cũ vẽtosis sup collũ positis cum scarificatiõe vt aliqd cholere que dolorẽ facit cum sanguine effluat.

¶Et si nõ ⁊c.] ¶In.ij. dat.v. regulas sup solutiõe vẽtris in hac soda. ꝑma est si nõ appareat in soda cholerica motus qdã sanguinis vel repletio ei⁹ incipe eius curã ab eũone cũ pharmacia: ficut.v.g. cum myrabolanis nisi cũ soda febris affuerit ꝑm hũc modũ. ℞. myrabolanoz citrinoz.ʒ.i. tẽperentf per noctẽ in.ʒ.vj. seri caprini: deinde expmanf fortissime cũ sero per staminũ aut telã ⁊ denf in potu pro vna sola dosi. Et si patiẽs sit durus ad laxandũ vel q̃ris cholerã a cerebro trahẽ adde pro acumine dyagredij mastices añ. gra.v. dicte medicine: signãter dicit si nõ fuerit febris nã myrabolani nõ ꝙueniunt in febrib⁹ putridis maxime in ꝓncipio eo q̄

telligit Haliab. ¶Dubitaf quare mirabolani.s.citrini ꝓcedunt si nõ fuerit febris. ¶Dicẽduz q̄ qñ cuz hac soda colerica nõ est febris: significat q̄ colera nõ est multa: neq; mala: nec penetrauit versus venas: sz ẽ circa primas ptes stomachi: ⁊ ideo infusiõe mirabolanoz poterit educi. addẽdo tñ cuz eis alia: vt mãna vel tamarindos: ⁊ hmõi vt optime docet Hyrabbas pal.c. ⁊ Raf.i. ꝓtinẽ.c.ix. ⁊ Sera. ꝑmio ptac. in hoc.c. Si aũt sit

sanguis paruũper euacueť. ¶Et si nõ incipiatur ab eũone sicut cum mirabolanis si nõ fuerit febris: ⁊ si nõ cuz lubrificantibus ⁊ cũ eis in q̄bus nõ fit aspitas ⁊ expressio fortis: sicut cũ sciracet ⁊ siruꝑ de fructibus[c] ⁊ ages lupuli. Et quandoq;[d] etiam euacuatur cum fumo terre ⁊ clysteribus lenibus: ⁊ si[e] materie cholerice fuerint grosse ⁊ fuerint imbibite in tunicis stomachi: ita vt neq; vomitu expellantur neq; lubrice fiant solutiuis lubrificatiuis necessarium erit euacuare cum hierapigra: cum scamonea ꝑm descriptiones dictas: aut augmentare eaz ⁊ afferre eam super lubricantia: aut euacuare cum decoctione mirabolanorum secundum q̄ videbis in antidotario.

febris putrida significat colera multa ⁊ mala i venas sparsa: siue in mẽbra ⁊ tũc in principio nõ ꝙueniunt mirabolani: vt. Aliij.cañ.fen.i.ca.de cura putridaz i generali. ⁊ cũ est: qa sui stipticitate constringunt mãs: ⁊ faciunt eas pigras: ⁊ nõ possunt eas ducẽ nisi valde paz. Oportebit igit minorare de mãilla cũ eo q̄d minorat: ⁊ nõ derelinquat vestigiũ ꝓstrictiõis ⁊ pigritatis sup maiori pte colerũ que remãserũt ⁊ talia sunt lubrificatia: siue lenictia vt mãna ⁊ similia que ponit. Et hoc est q̄d. A. dicit ⁊ si nõ fuerit febris: imo si fuerit febris incipiatur ab eũone cum lubrificatibus ⁊c. Xiracost est spes mane.

c ¶Sirupo de fructibus. ¶Hic nõ sumit pro sirupo de piris vel de citonijs: sz ꝑ sirupo de fructib⁹ solubilib⁹: vt de prunis tamaridis ⁊ cassia.

d ¶Et qñq;. ¶Cum queris mundificatiõem sanguinis ⁊ alicui⁹ aduste colere: euacua cũ fumo terre: sz si colera sit circa itestina: ⁊ parata ad motuz cũ clysteribus lenibus: vt ex aqua hordei ⁊ cassia ⁊ similibus.

e ¶Et si materie. ¶Dubitatur an in soda colerica cõpetat hiera. Videtur q̄ nõ: qa ꝑmo cõtinentis. ix. cap. dicit Raf. Nõ dz exhiberi hiera: nisi morbus sit ex frigiditate ⁊c. ¶In ptrariuz est Aui. Dicẽdum q̄ colera in stomacho: aut est multe inflãmationis sicut est colera ꝑ adustionẽ ingrossata: ⁊ in hac nõ competit hiera. Unde fen.xiij.c. de cura male cõplexionis stomachi ⁊ oppilationũ ipsius dicit: qñ inuenitur caliditas in flãmata nõ administretur hiera qñ ipsa addit in malicia complexiõs: et ꝑpter quãdo estimatur q̄ illic sit mã. s. exarsa: ⁊ ideo. v. cañ. trac. ij. Aui. nõ dat hieram nisi in febre leui. Aut colera non est multe flãme: sicut qñ est ingrossata ꝑ flatis admistiõez: ⁊ tũc qñ materie sunt ibibite taliter q̄ vomitu ⁊ medicinis leuibus nõ educuntur necessariuz est purgare cum

De partibus

augmẽtãt oppilatiões sua stipticitate que sunt cãe febriuz. ¶Scda est: si nõ vis i hac soda dare myrabolanos vel qr adest febris vel qr times oppilatiões ⁊ q̄ vẽter postea fit plus ꝓstipat⁹ eo q̄ relinquit vestigia in ipso stipticitati tũc incipe curã soda cholerice cũ medicamibus lubrificatib⁹ ⁊ cũ eis in qb⁹ nõ est aspitas ⁊ expssio fortis sicut est in siccis myrabolanis qui supficiẽt stõi exaspant ⁊ itestinoz ⁊ ab ea expmũt lenitiuas ei⁹ humiditates. Et de his medicis lubrificatibus dat ꝑ tria expla. ꝑmũ est sciracet. i. succus fructuũ solutiuoz vt carnes prunoruz vel thamarindi vel medulla casiefistule mũdata a cortice ⁊ granis de qb⁹ cõpone tale lenitiuũ. ℞. medulle casiefistule carnium prunoz añ. ʒ.5. dissoluanf in. ʒ.v. seri caprini ⁊ fiat dosis q̃ mane hora q̃rta bibaf tepida. Scõm est sirupi de fructib⁹ vt sirupus de pomis sirupus de prunis sirup⁹ acetosus laxatiu⁹ quos Mesue describit in antidotario suo di. vi. Tertiũ est aq̄ decoctiõis lupuli de quo Mesue volubili. Aspalatho volubilis ⁊ est lupulus educit de cholera citrina rẽ aliq̄s: ⁊ mũdificat sanguinẽ ab ea: ⁊ clarificat ipm ⁊ sedat inflãmatiõem ei⁹ ⁊ affert ei iuuamẽtũ magnũ ifusio ipsius in aq̄ casei: hec ille. ℞. q̄ lupuli. Mũ. ij. ⁊ tẽpera p noctẽ in li.i. aq̄ casei seu seri caprini: deide bulli modicũ ⁊ postea cola per telã aut staminũ exprmẽdo lupulũ ⁊ da colaturaz mane egro bibe. Ter[a] est qñq; laxaf vẽter in soda cholerica cũ fumoterre ꝑm hũc modũ. ℞. succi fumiterre. ʒ.i. dissoluaf in. ʒ.v. seri caprini ⁊ fiat dosis: vel. ℞. fumiterre. Mũ. ij. tẽpef in li.i. aq̄ deinde bulliaf postea colef ⁊ expmaf ⁊ da. ʒ.x. huiꝰ colature ꝓ vna sola dosi. Quarta ẽ in hac soda qñq; lenif ⁊ laxaf venter clysterib⁹ lenib⁹ ꝑm has formas. ℞. decoctiõis. iiij. remollitiuoz q̃tũ sufficit ꝓ vno clysteri in qua dissolue medulle casiefistule mũdate. ʒ.x. thamarindoz mũdatoz. ʒ.5. olei violati q̃rt.5. salis. ʒ.i. fiat clystẽ. Aliud fortiꝰ. ℞. fumiterre. Mũ. ij. endiuie hordei capillorũ veneris añ. Mũ.i. fiat decoctio ꝓ vno clysteri in qua dissolue diapruno cũ diagredio facti. ʒ.5. medulle casiefistule mũdate. ʒ.i. olei viol. q̃rt.5. salis. ʒ.i. fiat clystẽ. Quita est: si mãe cholerice faciẽtes hãc soda grosse fuerit ⁊ ibibite talr in tunicis stõi q̄ neq; vomitu possint educi neq; sbduci lenitiuis pharmacis dãda est hierapigra cũ scamonea ꝑm ꝓdictas descriptiões. c. vlt. tra. ꝑoris. Et sufficit ista. ℞. pillarũ de hierapigra. ʒ.i. ⁊.5. dyagredij mastices añ. ℈. v. formenf pillẽ. ix. cũ puluẽ ligricie ⁊ da ꝓ vna dosi: vel da si mauis hierapigrã solã: sz augmẽta dosiz dãdo s. de hac. ʒ.ij. aut plus ⁊ affer seu da eaz sup lubricãtia. s. postq̃z p aliquos dies ifirmo dederis aquã pisoz vel serũ caprinũ: vel sirupũ aliquẽ ꝑparatiuũ sic violatũ vel nenupharinũ ptisane pmixtũ: vel euacua egrũ cũ decoctiõe myrabolanoz sic repies in antidotario. s. qnti. ij. tra. i. c. xvi. qõ intitulaf de decoctiõe collecta q̃. ℞. myrabolanoz nigroz ⁊ citrinoz ⁊ kebuloz oiuz añ. ʒ.x. pruna. xxx. nũero thamaridoz. ʒ.v. fumiterre. ʒ.vij. ab finthij. ʒ.ij. decoq̃nf cũ. iij. li. aq̄ donec remaneat li.i. ⁊.5. ⁊ sumanf de ea due tertie libre vni⁹. s. ʒ.viij. ⁊ cõfricef in ea. ʒ.i. turbich: aloes due tertie dragme.i. ⁊ bibaf: ⁊ si voluerit eã debilẽ nõ ꝓficiat illa tria: sz fricet in ea casiefistule mũdate a granis suis. ʒ.x. hec ꝑceps. Credo q̄ hec est medicina solẽnis ad eũonem stomachi a quocũq; humore: sed est multũ amara

hiera: ꝛ hoc vel cū hiera scamoneata ꝑm descriptōes predictas. s. v. casi. Et ꝑdictas. s. ab alijs auctoribus. Vel cū hiera nō scamoneata: sz dādo de ea maiorez dosim: ꝛ ꝑmittendo medicinas lubrificatiuas: que preparant ad eductiōem: aut dare deductionez mirabolanoꝝ ꝑm ꝙ videbis in antido. s. sum. ij. tra. primo: ꝛ Serap. ponit ꝑmo li. breuia. c. de soda ex cā calida. Decoctio. n. solorum mirabolanoꝝ: aut modicū ꝙfortata nō valeret educere coleram illā grossaz: sz opz ꝙ sit sufficiēter ꝙfortata cū hiera: vel scamonea: vt i predictis locis inuenif. ¶ Ad ꝓrium dicēduz ꝙ intelligit de hiera magna. Hic aūt est ꝑmo ꝺ hiera cōi. Qualis est hiera. S. vij. terap. vel hiera Raf. ix. alman. c. de doloribꝰ stomachi. Vel dicēdū ꝙ intelligit nisi sit morbꝰ ex frigiditate. i. nō sit multus caloris excessus. De istis. n. perfectius scripsimus fen. xiij. Deinde ga colericus humor sui fermore imprimit: qñq; i toto quandoq; in capite. s. malaz complexiōez calidam ꝛ siccam: ideo docz illam pmutare cuz omni re qua curaf mala cōplexio calidaz ficca: ꝛ i summa cū causis siue rebus infrigidantibus siue humectantibus: ꝛ hoc est qꝺ dicit ꝑm causas communes calido ꝛ sicco. i. ꝑm res que sunt cōes in cura male complexiōis: calide ꝛ sicce: ꝛ iste res sunt frigide ꝛ humide.

¶ Deinde permuta complexionez cū eo in quo sit infrigidatio ꝛ humectatio. Corporis quidē cuz cibis ꝛ sirupis. Et capitis quidez si i ipso solū causa fuerit cū curis predictis in cañ. ꝛ cū omni quo malicia cōplexionis calide ꝛ sicce curatur: ꝛ ꝑm cās cōes calido ꝛ cōes sicco. Et ex epithimatibusᵃ qdez ꝙferētibus soda sunt troc. de croco: ꝛ vigilijs ēt cō ferūt quoꝝ descriptio. ℞. croci auf. vij. myrrhe auf. ij. expressiōis agreste calcadis gūmi oiuz triuz auf. i. ꝛ. ß. aluminis iameni auf. viij. colcatar auf. v. medicie iste bene puluerizate cum vino pontico tēperenf ꝛ ex eis troc. infomenf. Cūq; necessarij fuerint vnus eoꝝ soluatur in aceto mixto cū aq̄ ro. ꝛ liniaf supꝑtrūq; ꝛ vir repiuntur boni myrabolani in hac patria.

¶ Deinde pmuta ꝛc.] ¶ Jn. iij. tāgit tres modos curādi seu pmutandi malā cōplonez in soda relictā post eductionē peccātis materie. Primus eoꝝ est refrigeratio totius corpis cū cibis ꝛ sirupis: cū cibis qdē sicut cuz lactucis ꝛ portulacis ꝛ violarijs ꝛ acetosa ꝛ malis granatis ꝛ limonibꝰ ꝛ pomis arēgie ꝛ ags pullorꝝ alteratis cū his. Cuz sirupis vō sicut viola to vel nenupharino vel de papauē qui potari debēt vel cū aqua ꝺordei vel cū aqua fontis vel cū ags frigidis vt lactuce ꝛ portulace ꝛ nenupharis vel decoctiōibus istaꝝ herbarū ꝛ ꝙfissū. ¶ Scōs modus est ifrigidatio soliꝰ capitis cū localibus medicis fridis capiti adhibēdis qbus curaf mala cōplo calida ꝛ ficca si in capite solū est: ꝛ he medicie dicte sunt in canone. vz. ca. vlti. trac. ꝑoris. §. illo. Curationes aūt malicie complexiōis calide solū fiūt cū eo in quo est infridatio ex herbis ꝛ oleis fridis infrigidatis ꝛ cera. ¶ Curaf etiā mala cōplo hec ꝛ soda ide nascēs ꝑm cās cōes calido opponēdo eis ifrigidātia: ꝛ ꝑm cās sicco cōes opponēdo eisdē humectātia: ita ꝙ cure doloris capitis a calido ꝛ sicco fuit cura ex illis que simul humectāt ꝛ ifrigidāt ꝛ etiā ex illis que solū infridāt: ꝛ item ex illis que solū humectāt. Tertius modus ꝙferens in soda ꝛ vigilijs nimijs est epithimare vel linire tpa cum trociscis de croco quorū descriptio est. ℞. croci auf. vij. myrrhe auf. ij. expssiōis agreste. i. succi vue acerbe calcadis attramēti albi gūmi arabici oluz trium auf. i. ꝛ. ß. aluminis iameni. i. de pluma aureos. viij. colcathar. i. attramēti citrini auf. v. puluerizenf subtiliter puluerizanda ꝛ tēperenf cum vino pōtico ꝛ infomenf ex oibus trociscis pōderis. ʒ. ij. Et cum fuerit opus dissoluaf vnus eoꝝ in aceto mixto cuz aqua rosacea sub equali mēsura: ꝛ vtrūq; tēpus liniaf inde. Istos trociscos ꝙferre non credimus in soda calida sine materia neq; in cholerica ad infrigidandū ꝛ humectāduz: q: calidi sunt ꝛ sicci potēter nisi in soda cōferant ex vētositatibus vaporibus aut fumis qui ad cerebruz trāseunt ab inferioribus cōstringēdo fortiter venas ꝛ arterias vtriusq; temporis: nam potēter strīgūt ꝛ coartant partes qbus adhibenf: vel in soda cōferāt calida cholera vlcerādo tēpora virtute colcathar ꝛ etiā calcadis ꝛ extrahēdo inde a cerebro humores: nā sunt adurētia facientia peruenire crustam ꝛ etiā stiptica reste principe ca. de attramento.

¶ Et soda ꝛc.] ¶ Jn quarta ꝑmo ait ꝙ vsus plurimuz fridoꝝ epithima vero qñq; est pondus. ʒ. i. ꝛ. ß. qñq; minus ℈. ʒ. ß q̄ hoc nō est curandū.

b ¶ Et soda. ¶ Cōsidera ꝙ soda calida est que fit a calidis vaporibus ꝛ in qua qñq; epithimata ꝛ quecūq; localia extra approximata nocēt illos vapores retinēdo. Jn hac tñ soda ꝙfert aq̄ ros. ꝛ acetuz tracta p nares: qa infrigidant ꝛ ꝙfortant cerebꝝ: nec claudūt poros ꝛ vias cōmissuraꝝ: vnde vapores possunt exire: ꝛ iō hoc remediū est valde securꝝ: ego vtor eo multum. Video enīz ꝙ vbi vniuersaliter in soda calida epithimata frigida nocent hoc iuuat: hoc ēt sentit Raf. i. continē. ꝛ Mesf. c. de cura sode. Unde dicit: in soda calida que fit in febribus ꝓprie materialibus vsus epithimatum frigidorum repcussiuoꝝ multiplicat eam. Nō. n. permittit vapores exire: sz attractio aceti ꝛ aq̄ ros. aut violate: p nares vehemētiaz eius sedat: proportio aūt aceti ad aquaz fit ꝑm tuā estimatiōem. Ex quo soluitur qō qua possz queri an in dolore capitis a mala cōplexione calida possimus statiz vti frigidis: vt oleo ros. ꝛ aceto ꝛ sic ꝛ aibus. Et dicenduz ꝙ vel est mala cōplexio sine materia: ꝛ possumus vti statiz: vel cū mā: ꝛ tūc vel mā humorali: ꝛ tūc ē qō. an possumus vti repcussiuis ante euōnez ꝛ qñ ꝛ qbus. Et de ꝺ diximus supꝛ in can. vniuer. Vel est cuz mā vaporosa: ꝛ tūc possumus vti nisi in quatuor casibꝰ quos Mesf. explicat ꝑal. c. ꝛ dicef infra de cura sode in febribꝰ.

¶ De cura sode frigide absq; materia: aut cū materia phlegmatica: aut melancholica. Capitulum. xij.

c **Onfert** ei vaporatio cū eo qō calefacit actu ex pānis calefactis ex milijs ꝛ calefactis ꝛ sale calefacto: ꝛ miliuz quidē est subtilius ꝛ magis equale. Qñq; vero oēs eos iuuat ꝛ ꝓprie qui ex eis sunt ꝙgelati cū eoꝝ corpora sunt mūda ꝛ nō sentitur in aliquo eoꝝ motus humoꝝ si ipsoꝝ capita i sole denudenf positoꝝ in oriēte eiᵒ vsq; tempus. ¶ Et sodaᵇ qdem calidaz i febribus multiplicat vsus epithimatū vapores exire nō permittentiū ꝛ sanat eaz attractio aceti: ꝛ aqua ros. per nares.

¶ De curatiōe soda frigide absq; materia aut cum materia phlegmatica aut melancholica. Capitulum. xij.

c **Onfert.** ¶ Jaz posuit curā sode calide. Hic ponit curam sode frigide: ꝛ ꝑmo ponit cañ. curatōis generales. ℈o in spāli enumerat diuersas medicinas ad hoc cōuenientes. ibi ℈a[Jncipiatur a ratione.] Prima in. d. primo ponit curā eius qñ est sine materia actu faciēte sodam. ℈o quādo est cuz materia. ibi ℈a[Curatio aūt] Vel posset dici ꝙ primo ponit curaz eius: qñ fit a causa extrinseca. ℈o qñ fit a cā intrinseca. ibi ℈a[Curatio aūt.] Tertio modo posset dici ꝙ primo ponit curā sode frigide intēdendo ꝓncipaliter ad malā cōplexiōem. ℈o intēdendo principaliter ad māz. ibi ℈a[Curatio aūt] Et forsan ꝙ totuz. A. hic intellexit: ꝛ quocūq; mō introducat: eadē est ꝺnia ter. Prima in. d. primo ponit curā qñ nō egēt eius one ℈o qñ egent. ibi ℈a[Et oēs.] ¶ Cōsiderandū circa primā partē: ꝙ calefactoriū de milio est leue: ꝛ nō mordicatiuū. Unde. xij. terap. vlti. ca. leuissimū est oibus ꝛ calefactiuissimū. ¶ Cōsiderandū ℈o ꝙ in ꝙgelatis. i. infrigidatis a causa extrinseca: si sentiref alige motus humoꝝ: tūc ponere eos ad solē: posset esse causa tractus illoꝝ ad caput: sed si sumus securi de hoc. Juuat sol calefaciēdo: ꝛ etiā resolucēdo frigidos vapores: qui associanf sode facte a frigiditate: ꝑm Serap. ꝑmo prac. viij. ca. Dixit autez positoꝝ in oriēte. i. vsus oriens: vt radius solaris fortius cadat supꝛ ipo: vel directiᵒ: ꝛ q̄si innuit in ꝟ ꝙ in mane icipiamus ponē eum ad solē. Cōsiderādū ꝙ in istis ifridatis: cuz vtus digestiua sit debilis opz cibū minorare

Jacobus

De partibus

ꝛ naturatū super caput applicatoꝝ in febribus multiplicat soda calidā: qñ coartat vapores in capite nō sinens eos exire ꝛ resolui quos calo: febrilis ad caput euexit. Et idez intellige de linimētis: embrocationibus fomētationibus vnctionibus ꝛ emplastris frigidis. Secūdo dicit ꝙ cura huius soda est attrahere per nares acetū permixtū cuz aqua rosacea equalibꝰ partibus. ¶ Et intellige ꝙ est cura soda que fit in febribus ex fumis acutis ꝛ vaporibus ad cerebruz elatis. primo q: tollit discrasiaz calidā que precedit ab his. Scḋo q: reprimit acumen ꝛ mordacitatē fumorū ꝛ vaporꝝ Tertio q: vias colatorij reddit apertas: vnde ꝛ a cerebro multo facilius excutiunf superfluitates: ꝛ ad ipsum libere recēs aer penetrat: sed si soda in febre ex vsu prouenerit multo epithimatū fricandū est caput cum furfure calido vt pori oppilati apiank: ꝛ per hos exeant prōpte ꝛ faciliter fumi ꝛ vapores. Postea per nares attrahantur acetuz ꝛ aqua rosacea vel equis partibus vel aque maior pars.

¶ De curatione soda frigide absq; materia aut cum materia phlegmatica aut melancholica. Capitulum. xij.

Onfert ei.

c ¶ In hoc capō. primo agit de cura soda frigide sine materia. Secūdo cuz materia phlegmatica: ibi[Curatio autē] Tertio cuz materia melancholica: ibi[Jn cura.]

¶ Jn. i. pte dat. viij. canones cure soda frigide non mālis. Primus est: vaporatio capitis cū actu calidis: vt cū pannis calidis: ꝛ milijs calidis ꝛ sale calido ꝙfert in hac soda: sed miliū tostū subtiliᵒ sale est ꝛ magis eāle seu tēperatū. Calefiāt igit capitrogia calida: ꝛ vnū post aliud capiti applicef donec sentiaf eoꝝ caliditas vsq; ad itima cerebri penetrasse: vel torrefac miliū in patella ficca ꝛ ipm cōmoue cū cocleari ne cōburaf ꝛ sacculo impone de tela subtili ꝛ capiti adhibe: vel torrefac sal ꝛ taliter applica sicut miliū: vel simul vtere ꝓdictis hoc modo. ℞. milij. ℥. ij. salis grossi. ℥. i. torrefiāt simul in patella: deide iponanf sacculo de tela subtili calido et actu calidus capiti applicef: ꝛ ꝓ pānis lineis qdā sumunt laneos ꝛ ꝑcipue albos vt calidiores ꝛ ex his sacculos interduz faciūt ꝛ cucufas bastaras intersutis aliis. Secūdus est exponere caput totū discoopertū soli oriētali donec sanef eius frigiditas ꝛ tollaf soda seu resoluaf: est de ꝙferētibᵒ in cura huius soda: ꝛ iuuat oēs q ipaz patiunf: ꝛ ꝑcipue illos qui cō

gelati

Universidad de Sevilla

t natura leuiat: ne humores moueantur ad caput ꝓpter dolorem: t ne ibi figantur. ¶Dubitat an cōgelatis ꝓsentiāt motus corporei t anima les. Et videtur q̄ sic: ꝑmo corporei: auctoritate Alexandri in hoc capᵒ qui dicit q̄ confert eis gestatio cum equo. ¶Amplius motus calefacit: secūdo videtur q̄ conueniant motus animales: quia Haly in tegni trac. iij.xij.cōmento: dicit q̄ medicus quidam curauit ducem milicie congelatum: dicendo eum ad

iram. Amplius supra in soda calida ꝓhibeatur cogitatio ergo i frigida potest concedi. ¶In cōtrarium Aui. Dicendus dupliciter: ꝑmo q̄ congelatus dolēs in capite vel est multus debilis: t tūc isti motus: nec animales nec corporei conueniūt: quia plus nocebunt debilitando q̄ iuuent calefaciendo. Vel est fortis potens exercere hos motᵒ: t tunc cōueniunt. ¶Si tu diceres hoc est contra Haly. quia ille quez medicus curauit erat in virtute defectus. ¶Dicendus q̄ ille non habebat in capite suo ꝓpriā passionem: sicut habet ille d quo ē hic .ij. mo. Intelligitur enim q̄ ex congelatione: t ex dolore cerebrum sit debilitatum. Unde cum clisteri: t non cum pharmacia suasit debere fieri ventris purgationem. Aliter possemus dicere q̄ Auicen. non prohibuit hos motus: sed dedit cautelaz in modo vsus. s. q̄ tu separares inter congelatum ex vna parte: t hos motus ex alia. s. modo vtendo motu corporeo modo animali. s. accidentibus anime modo cogitabili. s. diuersa formatione imaginabilitū delectātiū. Si. n. Aui. voluisset hos motus negare: dixisset prohibeant ꝛc. sicut dicit stati: ꝓhibeat potus fridus s. actu t potētia: t exire. s. extra ad aerē: imo stet in cameris calis.

a ¶Et omnes. ¶Hic ostendit quid fiendum post purgationem q̄ ea indigetur: t per consequens quid fiēdum etiam quando non indiget purgatione. Et quia sūma ad quam intendit est calefactio: ideo ꝑmo ponit quedam calefacientia non multum fortia: secūdo ponit calefacientia quorum plurima sunt fortia: ibi secunda⌊. Et cum infirmus. ⌋Prima in duas: ꝑmo facit quod dictum est: secūdo quod dixit probat: ibi secunda ⌊Nam hec nos. ⌋¶Considera circa ꝑmam partez q̄ ly forte potest dupliciter exponi: ꝑmo vt sit nomen: t dicatur vinū odoriferum forte. i. potens: vel purus: secūdo mō q̄ sit aduerbium dubitandi: quia forsasse bibatur hoc vinum: t forsasse cum seminibus. ¶Dubitat vtrum in cura sode fride cōpetat vinum odoriferum. Videt q̄ nō quia tale vinum est vaporosum: sed vina vaporosa t antiqua non conferūt. Unde Halyabbas quinto ꝓac. in hoc ca. Caueat cibos vaporātes ad caput: vt nuces. Sic denegi. i. semen canabis: erucam crocum t vinum vetus. Idem innuit Serap. ꝑmo ꝓac. in hoc ca. Item ponit inter faciētia somnuz ꝑmo continentis. ix. ca. ¶In contrarium Aui. Dicendum q̄ si soda est a mala cōplexione frigida sine materia: vinum potens indubitanter confert: t detur cum pane: quia magis gradatim t paulati euaporat ad caput: sine pa

sanentur t eorum soda resoluatur. Et congelato quidem necessariū est vt eiᵃ cibus minoretur: t ipsius natura soluatur: t si non cum alio saltem cum clisteri t separetur inter ipsum t inter motus corporeos t animales t cogitabiles t ꝓhibeat potus frigidus t interdicatur ei exire extra ꝓpter frigus. Etᵃ omnes qui habēt soda ex frigore post purgationem si ea indigent iuuant vnctiones: t caput purgia: t suctiones naribᵃ t odoramenta: t embroce: t emplastra calefacientia rememorata. Et ex illis quidem que eos iuuant est bibere vinū odoriferum subtile forte cum semibus

ne aut magis subito replet caput: ſm sententiam Raſ. ꝑmo continentis ix. ca. Si autem ibi sit materia frigida: tūc si est multa cruda nō cōfert: go agitat causa t mouet versus caput. Et si tūc aliquod vinuz datur: nō detur vinum forte siue potens. Si autem iam sint facte euacuatiōes: t materia est pauca digesta resolutioni parata vinuz antiquuz: t paruz potest cōcedi ad illius materie resolutionem: quemadmoduz: infra fen secūda ca. de cura paralysis. A. concedit vinuz antiquū t hoc Aui. inuit hic cuz dicit: post purgationem ꝛc. t cuz dicit forte idest forsasse: quia si materia pauca sit: dabitur.

¶Ad cōtraria patet solutio. Consideranduz q̄ ista semina iuuant calefaciendo t declinando materias ꝓhlegmaticas: si que sunt in stomacho ad vias vrine. ¶Baucia ē pastinaca siluestris.

b ¶Nam hec nos. ¶Hic ꝓbat quod dixit. Et dupliciter exponit: ꝑmo q̄ hec. s. semina t vinum si dent post euacuationem faciunt nos securos hūores i stō comꝓhendi idest ab hūoribus

s. cum eis que sunt vt semen apij: t semē feniculi t semine baucie t anisum t cyminum t daucum t petrosilinum: t que raliter currunt. Namᵇ hec nos securos faciunt humores in stomacho comꝓhendi ad feruorē faciendū paratos. Et cumᶜ infirmus febrem non hz t timeᵗ vt fortis fiat: iuuat eos emplastruz de sinapi: t omnia emplastra rubificātia: t ꝓpe qñ in eis recipiunt sinapis t gūmi rute siluestris: t epithima ex cinere t aceto iaz expertū est. Et sic vene cū oleo amigdalino amaro iuncte t totum illud fit post abrasionē: t comestio alleoz etiaz est ex eis que conferunt soda frigide.

in stomacho comꝓhēsis: qui possunt fluere t ebullire: t ad caput mouere: ꝓpter vinum t calorē istoz seminum. Cum ergo sit facta euacuatio: securius est humores in stomacho comꝓhēdi. i. ab humoribus ꝛc. Secundo mō potest exponi quod vinum si detur cuz istis seminibus est magis vtile: quia lz humores sint in stomacho parati ad fluere: tamē virtute diuretica istoz seminum ꝓcipitabuntur ad partes vrine: t exibunt. Et hoc est quod dicit: nam hec. s. semina data cum vino: facit nos securos humores in stomacho comꝓhēdi. i. q̄uis humores in stomacho comꝓhendantur. ¶Sed tu dices quō possunt saluari hę expositiōes: cum vna cōcedat vinum t semina: quando nō sunt isti humores parati ad feruorem: t alia concedit quando sunt. ¶Dicendum q̄ si sunt multi: nō cōceduntur: sed debet euacuatio ꝓmitti: si autem isti humores parati ad feruorem sunt pauci possunt concedi hec semina cum vino. ¶Considerandum q̄ ille feruor non est aliud quam quedam ebulitio in materia frigida stante in stomacho. Unde vapores eius ad caput ascendunt: vt Serap. inuit. i. breuiarij. ix. ca. Unde littera exterior hz vel ebullitionem.

c ¶Et cum infirmus. ¶Hic ponit curam per fortius calefacientia sicut emplastrum de sinapi: tamē debent hec approximari cum infirmus febrem non hz: t timetur q̄ fortis fiat. s. soda: vel cuz febrem nō hz: t supple non timeᵗ vt fortis fiat. s. febris. ¶Si tu dices quō pōt eē soda a frigore in capite: stāte vel fortificata febre: cū caput stati febre calefiat. Dicendū q̄ poterit eē a frigore. i. a mā frida ꝓhlegmatica. Vel ēt a frigore cōplōnali. Videm⁹. n. stāte febre quasdā ꝓtes corpis actu fridas. Hic tñ ꝑmo ē difficil' i suo loco. ¶Cōsiderandū q̄ hec lia pōt aliter exponi: vt ꝓximuet' supiori ꝑmoni: vt dicat q̄ ex illis que eos iuuāt: est bibere vinū cuz seminibus: cū infirmus febrē nō hz. Et timeᵗ ꝛc. t iuuat eos emplastruz. Vene. i. rubee tinctoz vel celidonie vel lūbrici terrēstres ꝛc.

gelati sunt vehementia frigoris: t sunt mundi corpe nec sentitur in eis aliquis humoz motus neq; humiditatum supfluentiū: nam sub ortu solis t radijs ipsius oriētalibᵒ viget moderatᵒ t viuificus calor t aer serenus ꝓpter paucitatē mariū t aquaz in pte oriētis. ttiᵒ canō est cura ꝛgelatū in niue vel ex vehemētia frigoris ꝓsistit in. v. ꝑmū est vt eoz cibᵒ minoret: nam calor inatᵒ p frigus ꝛgelās adeo debilis t deiectᵒ factus ē vt nō nisi paz cibi sustineat t digerē possit. Scōz est vt vēter ipsoz soluat: t si nō cū alio saltē cū clisteri: ꝙtinus p illud sopitᵒ calor t sopita vtus expgefiant t excitent t humor fridus cū fece educat. ¶Ba ḡ hoc clistē. ℞. saluie bethonice sticados arabici florᵘ cāomille melliloti semis anisi añ. ℥.j. cinamomi ꝛquassati. ʒ.ij. fiat decoctio p vno clisteri: in qua dissolue hierapigre. ℈. ℞. eralogodiō añ. ʒ.iij. mellis rosᵃ. olei de spica añ. ʒ.j. salis ʒ.ij. fiat clistere. Tertiū est q̄ sepe ꝉ iter ipm. s. ꝛgelatū t inter motus corporeos t aiales t cogitabiles. i. ꝓhibeat ꝛgelatᵒ a corpeis motibᵒ t aialibus puta sensitiuis interioribus t exterioribus vehemētibus t cogitatiuis: qñ vtutes t spūs p quos isti motus fiūt sunt ipotes ad hos tūc exercendos obstāte spirituū ꝛgelatiōe: vel expone aliter q̄ separet inter ipz clistere t istos motus sic q̄ clistere virtutē euigilās ꝓferat ipsis: vel expone q̄ sepe ꝉ inter ipm. s. cibū t motus ꝑdictos sic q̄ illos motus nō exerceat eger statim post cibū: quartū est q̄ potus tā fridus actu q̄ potentia ꝛgelato cuiq; dz ꝓhiberi ne suo frigore ꝛgelationez amplius adaugeat: ꝙntuz est q̄ eidē ꝓhibeat exire vel a camera vel a domo sua: ne p frigus aeris obuiātis ei magis ꝛgeleᵗ: t hij duo caū. de ꝛgelatis adaptari pūt ꝛgelatiōi que est morbus capitis: in quo iacet eger veluti stupidus oculis aptis sine sensu t motu t raptus videt in ꝛtēplatione: t fit in ventri culo postremo cerebri sicut lethargia: sed fit a mala cōplōne frida t ficca nō māli vel a melica: t ꝑmanet ille qui ab hoc occupat i tali effigie t figura mēbroz in q̄bus ipse erat hora iuasionis eius ab hoc morbo: t de hac morbi spē que raro ꝛtingit nō facit in hac fen ꝑn. ca. vt q̄dam moderni de ipsa hoc faciūt iter morbos cerebri: quartus est ois hūs soda de frigiditate iuuamētū recipit a sex remedijs capiti applicādis post purgationem: si ipsa indigeat vel vt vtus eius excitet ide vel vt humor peccās in aliqua pte corpis ipius euacuet: ꝑmū est iunctio cū oleo calido vt camomillino vel rutaceo vel de cianomo vel de castoreo. Scōz est caput purgium naribus imissuz vt maiorana manibus ꝛtrita ruta aut bethonica. Tertiū est suctio alicuius liquoris calidi per nares vt succi vel aqua nūc dictaz herbaz: quartū est olfactus odoramētoz calidoz vt ambre grisis

Jacobus

De partibus

musci lapdani vel maiorane. ʒᵐ est embroce t decoctiōibus sticados anthos saluie bethonice supfusis capiti. Sextū est empla de ꝑdictis oleis: cera cōposita tāte q̄ntitatis q̄ste sūt olea: qntus est ꝓfert patientibus soda fridā dare eis bibere vinū odoriferū subtile forte quale est in gallie vinū de belua: t in almania vinū alzaticum t maluisia vel romania cum seminibus calidis ſm hanc formam. ℞. seminuz apij feniculi baucie anisi cymini dauci petroselini añ. ʒ.j. cinamomi electi. ʒ.ij. zuccare alb. lib. ʒ. terātur subtiliter: t pluries colentur super suum puluerem lib. iij. alicuius vini de prenominatis: t fiat potus ad modum ypocratis. Nam per hec in stomacho cibi vel humores comꝓhendentur effumare parati t feruere in ipso de quorum vaporibus repletum cerebruz cito calefiet. Sextus est: quando is qui patitur soda de frigore non febricitat t timetur soda ne fortior fiat t inualescat: tunc quatuor conferunt ei remedia. Primum est emplastrum de granis sinapis optime contritis super telam extensis t superpositis capiti actu calidis. Secūdum est omnia calida emplastra que suo calore rubificant cutem cui ipsa applicantur attrahendo fortiter ad ipsam sanguinē t precipue illa que in se recipiunt grana sinapis: t etiam gūmi rute siluestris: sicut est istud. ℞. granoruz sinapis gummi rute agrestis añ. ʒ.j. incorporentur cum. ʒ.ij. simi columbini: t fiat emplastrum quod capiti calidum super telam extensum adhibeatur.

¶Tertium est epithyma quod fit ex cinere t aceto quod iam expertum est sepe contulisse in hac soda specie ſm hunc moduz. ℞. cineris. ʒ.ij. aceti. ʒ.vj. misceantur in forma liriuij t intinge in ipso calefacto pannos lineos subtiles t ipsos expressos suppone capiti velut epithima. ¶Quartum est vene iuncte cum oleo amigdalarum amararum. Et per venas hic intelligere potes lumbricos terre qui appellari solent vene contrite t sunt calidi conferentes neruis t membris capitis: vt ait princeps secūdo canonis ca. de caratin. Vel per venas itelligere potes radices rubee maioris: que vuarantia vulgariter dicitur: t secūdo canonis cap. de eis: vocat eas princeps venas tinctorum t sunt calide t sicce ad scōm declinantes gradum. ℞. ergo lumbricorum terre vel radicuz rubee maioris ʒ. i. tere cuz olei amigdalarum amararum quarti. j. t. fiat vnguentum cū quo actu inungatur caput. Vel intellige q̄ vene capitis solo isto calido oleo inungatur. ¶Septimus canon est in soda frigida sine materia conueniens egro est vt comedat allia: nam comesta protinus calefaciunt cerebrum suis vaporibus t fumis acutis quos sat abundanter sibi transmittunt.

a ¶Curatio. ¶Hic ponit curam sode intendendo ad materiam: & q̄ post mām aliq̄ remanet mala cōplexio: ideo illam docet remouere: ibi ſa|Deinde pmuta. |Prima in duas: ꝑmo ponit curā q̄n mā est phlegmatica: ſo q̄n est melica: ibi ſa|In cura aūt. |¶Cōſiderandū q̄ i cura sode phlegmatice intētio est .v. rēs: ꝑma euacuatio māe a corpe: ſi cōicat & sic a ſtōacho cōicat: ſa est rectificatio regimis vādo pax de cibo: & subtilia cibaria: tertia est digestio materiei: cū diuidētib⁹ & maturāti bus: vt cum semib⁹ anisi feniculi dauci: & hmōi. ſi cum eruca; neq; cū semine canabis: que faciūt sodam: quarta est materie rux resolutio: & exiccatio cum reb⁹ extra vt oleis & emplastris & embrociis & caputpurgijs & gargarismatibus. Et cum rebus intra: vt tyriaca ꝑfecta. i. fermētata: q; plus resoluit & exiccat: semel in septimana: q; est forte antidotum: ideo non pōt frequentari ei⁹ vsus: vt. A. innuit in trac. de tyriaca: quia est sedatio doloris cū anodinis: & si cogeret necessitas cū fortioribus

¶Curatio⁹ aūt soda fride cum materia phlegmatica est vt euacuet corpus si humor in eo fuerit cōicās: deide administret cibi minoratio & eius subtiliatio & administrent semia que nō faciūt sodā & administrent maturatiua & euacuātia determinata incipiēdo a minimo: & mimo: deinde fiant cure alie narrate in canone: Et administrent etiā que eorum dolores sedat: & oia q̄bus necesse est vti in cura fride & humide. Et administrent tyriace ꝑfecte i septiana semel. ¶In[b] cura aūt soda fride cuius materia melica opꝫ in ea etiā fieri ſm q̄ dictum est in canone de phlebotomia si necesse est ꝓpter ea q̄ sanguis ē vincēs & corrupt⁹. Et euantia ſm suos gradus post digestiua ꝓtinua: deinde[c] pmuta ꝓp'onē viis p̄dictis. Et administra q̄ gñat sanguiné subtilem laudabilē humidū tenuē. Et ꝑmo q̄dē iam cōpletus est in ipso. Ex eis aūt que ipsi multū ꝓferūt sunt grana gariofiloꝝ. Et nos rememoremur etiā hic q̄ dixit archigenes in ca. phlebotomie ad fortē. Et q̄uis hoc explicet de euōnib⁹: tñ in alijs etiā oꝫ gradati ꝓcedere: & lō ¶Dek. & a debilib⁹ calefactorijs incepit: &. A. in ꝓncipio capli.

b ¶In cura. ¶Hic ponit curaꝫ sode melice: & q̄ ꝑmo dicit pꝫ: q; aūt dicit: & euantia: ſm suos gradus: intelligit q; euacues gradati & incipiēdo a debilibus. ¶Cōsiderādū aūt q; illud q̄ dicit post digestiua &c. dupl'r pōt exponi: ꝑmo q; post vsum digestiuoꝝ: tu debes euare: q; enim melia est humor euōni ieptus: ideo opꝫ ꝓtinuare digestiua: & postea euacuare.

cbeil & nos q̄dē iam attulimus illud.

¶De modis epithimatum ꝓferentiū soda frigide. Cap.xiij.

i Acipiatur[a] rasione capitis ꝓrius. Deide sumant aure⁹ eufor. bij & aur.j. baurac: & aur. de se. alharmel[e] & duo aur. silueſtris rute: & duo aur. sinapis terant & tempent cuꝫ aqua amaraci[f] & liniat cap. ex eis. Et ex bōis epithimatib⁹ est hoc. ℞. pipis aur.j. fecij olei de croco aur.j. & tertiā eufor. bij recētis aur.j. stercoris colūbini aur.ij. ꝓiū gant oia post ꝓtritionē cuꝫ aceto forti: deide liniat eo locus rubificandus. Et etiā epithima ex eufor. bio & sale & baurac. Et etiā ex eufor. bio & aloe & mirrha & gūmi arabico & castoreo & croco & anisso & sarcocolla & costo & thure: fiat ex eis epithima cū aqua rute. Et ex epithimatib⁹ bonis omni egridini nuche & emigranee fride est vt liniat locus cū lapide egiptiaco: q̄n ēvehemētis inuenti.

d i Acipiatur &c. ¶Deinceps ponit multas medicinas in soda frida: & primo mōs epithimatū: ſo caputpurgiorum: & tertio oleoꝝ & ifusionuꝫ: ibi ſa|Ex eis |ibi ʒ[a]|Conferunt. |Prima i duas: ꝑmo dat has medicinas: ſo modū ꝓmistiōis ip̄a: ibi ſa|Et iste q̄dē |ꝑma ps hꝫ ptes. viij. hic sūt viij. mōi epithimatū & sumit̄ b large epithiatiōis nom: ibi ſa| Et ex bonis |ibi ʒ[a]|Et item |ibi. iiij.| Et et ex eufor. bio |ibi ʒ[a]|Ex epithimatibus |ibi sexta|Et item |ibi septia| Et et medicamē |ibi. viij| Et item |

e ¶Armel est spēs rute: & nō videt q; sit ruta agrestis: vt quarto can. fen sexta ca. de can. curationis morsus viperarum.

f ¶Amaracum est prassium ſm quosdā vel aliter vt supra ca. de can.

Jacobus

Curatio autem. ¶In ſa dat. viij. can. sup cura soda phlegmatice. |Primo q; corpus totuꝫ purgef saltē pharmacia minoratiua sicut diaturbich vel diacartamo: de quorū altero. ʒ. ij. cum. ʒ. iiij. aut. v. aq̄ mellis si corp⁹ cerebro cōicās fuerit in repletione phlegmatici humoris. Scōs ē q; vos egro cibū paucū subtilis subē sicut pullū teneꝝ vel p̄dicē iuuenē: vel auiculas quas viuētes in cāpis sucut alaudas: vel colaticia que fiāt ex eis. |Paucus q̄dē sit q̄tinus nā magis occupef in digone phlegmatici humoris: & ex ipso gñet laudabilem sanguinē: subtilis vo sit vt soluere adiuuet oppilones a phlegmate iductas: vel saltē nō augeat. Tertio est mistrenf egro semia calida que nō ꝓsueuerūt iducere soda: sic semē carui feniculi anisi gb⁹ icicaf & subtiliet phlegmaticus humor & apiaf oppilones. Quartus est mistranf egro digestiua phlegmatis & euantia post digone eradicatiue determiate ca. vlti. trac. poris: & incipiaf a mimo & a mimo. vꝫ. a debiliorib⁹ digestiuis & a debilioribus euatiuis: deide ꝓcedaf ſm gradus & decēte ordinē ad fortiora. Verbi gra: pro digone da ꝑmo aquā mellis vel oximel simplex: & postea oximel diureticū da postea sirupū de sticados ocim: deide exhibebis oximel sqllliticū. Et de pharmacijs ꝑmo dabis hierāpigraꝫ post hieram ruffi post pillas cochias vel pillulas fetidas vel pillas de eufor. bio. Quitus est q; post purgationes fiāt cure alie narrate in canone. i. mistrentur medicine locales capiti applicāde q̄bus educaf residuū phlegmatis ꝑus memorate ca. vl. trac. poris: vt masticationes piretri & masticis gargarisma de finapio dissoluto in aqua mellis caputpurgiū cū succo maiorane attracto narib⁹. Sext⁹ est mistrenf & post purgationes sedatiua doloꝝ: & oia q̄b⁹ vti necesse est in cura soda fride & humide: vt embroce calide resolutiue residui phlegmatis & vētositatū que ex eo facte sūt p opus caloris sicut sunt embroce decoctionū camomille sticados anthos maiorane. Et iunctiones cū oleis calidis sicut rutaceo vel oleo de spica: vl' oleo de castoreo: & empla facta de nūc dictis oleis cū eḡli pōdere cere. Septimus est: admistrenf tyriace ꝑfecte. i. fermētate semel in septimana vt tyriaca magna de qua pro vna dosi def. ʒ. ʒ. cū. ʒ. iij. aq̄ bethonice vel aque saluie: vel tyriaca d'atesseron de qua p vna dosi def. ʒ. j. ʒ[a] aut q̄rta hora post mediū noctis cum aqua bethonice vel saluie vt ꝓrius.

Jn cura autem. ¶In ʒ[a] dat. vj. regulas sup cura soda fride melice: ꝑma est vt fiat phlōmia: sic dictū est ca. vlt. trac. poris de vena cephalica vel mediana: si cum melia vincat malus sanguis vt simul effluat & educaf vterq; huor peccās: & ē q; post ꝓtinuationē digestiuoꝝ melie vt aquaꝝ & ꝑseruaꝝ borragis & buglosse & sirupi de fumoterre vel sirupi de borragie: vel aq̄ scolopēdrie dētur pharmacie purgatiue melie ſm gradus incipiēdo q̄dē a debilioribus vt ab epithimo polipodio: aut sene: deinde ꝓcedēdo ad fortiores vt lapidem lazuli vel armenicū vel elleboꝝ nigruꝫ si necesse fuerit cui⁹ def vtus absq; suba. tertia est facta purgatiōe corpis & capitis ꝑmutef mala ꝓpter relicta in cerebro cū medicis calidis humidis: vt cū decoctiōe capiti mutonis vel cum lacte asine capre: aut mulieris vel cum axūgijs gallīne aut

De partibus

anseris vel cū medullis vituli vel cerui: ōrta est: nutriaf patiēs hāc sodā cibis gnātiuis laudabilis sanguis subtilis humidi subtenuis: vt vitellis ouoꝝ testiculis galloꝝ colaticijs pulloꝝ p̄dicū caponū fasianoꝝ alaudarum turtuꝝ & suis carnibus. Et ꝑmo ingr cōpletus est in ipso cap. de regimine huius q̄n comedif & bibif: puta ꝑmi tertia doc. ij. ca. vij. Quita est gariofili comesti multū iuuant in hac soda: q; calefaciūt nō multū excessiue & plurimū ꝓfortāt cor & cerebrum. Sexta est hic venit rememorandum dictum archigenis medici in ca. phlōmie alcheil. ſ. q; ipsa ꝓfert in hac specie soda: & est alcheil locus iter duas spatulas vbi collum dorso ꝓiungif: de cuius ventosatiōe locutus est ꝓnceps ꝑmi quarta. ca. xxj. Et in precedenti ca. de extractione sanguis ab hoc loco locutus est ꝓnceps. §. illo. Et artesagorus iam dixit q; si illud nō sufficit opꝫ vt ventosef sup alcheil ponanf & sanguis multus inde extrahaf.

¶De modis epithimatū ꝓferentiū soda frigide. Ca. xiij.

i Acipiatur. ¶In hoc cap. premittit q; in administratione linimentoꝝ & epithimatum supra caput ꝑus caput abradendum est sic q; incipiatur a rasura capitis. Postea describit. ix. medicamina quibus liniēdum est vel epithimandum volētis caput a soda frigida. ¶Primuꝫ est ℞. eufor. bij bauracij semis alharmel añ. aur. j. rute silueſtris granorum sinapis añ. aur. ij. terant hec oia simul & distempent cuꝫ ʒ. vj. aque amaraci fiat linimentū quo liniaf de mane caput & nō in vespe ne ipediat somnuꝫ nisi somnus supfluxerit vt in appoplexia lethargia & subeth & ē baurach nitrū vel spuma nitri: & alharmel est ruta macedonica: & amaracus est maiorana teste Jañ. ¶Scōm est. ℞. pipis eufor. bij recentis añ. aur. j. fecis olei de croco aur. j. & ʒ. ſ. que est tertia aurei pars stercoris columbini aur. ij. terant omnia simul & incorporent cuꝫ ʒ. iiij. aceti fortis & fac linimentuꝫ cum quo liniaf locus rubificandus: est enim de bonis epithimatibus vt ait hic ꝓnceps visus inuere q; linimentum sit ideꝫ q; epithima. Vel epithima ꝑpe vi. q̄n pāno ibibitū mēbro applicaf: & linimētuꝫ q̄n suplinif pticule corpis digitis vel pēna vel aliquo tali. ¶Sm[e] epithima ex eufor. bio & sale & baurach. i. spuma nitri vel ipomet nitro ſm hāc formā. ℞. de quolꝫ horꝫ añ. ʒ. j. & ſ. terant & incorporent cuꝫ ʒ. iiij. aq̄ maiorane vel aq̄ bethonice & line⁹ pān⁹ itinguaf in eis & calidus capiti supponaf. ¶Quartū ē. ℞. eufor. bij aloes mirrhe gūmi arab. castorei croci aniſi sarcocolle costi thuris añ. ʒ. j. terant & incorporent cuꝫ ʒ. vj. aq̄ rute ʒ. ſ. epithima. ¶Sm[e] ē epithia de lapide egyptiaco q̄n vtile est & magni iuuamis in emigranea frida & i oi egritudie frida nuche & neruoꝝ: cui⁹ ꝓpō ē ℞. lapidis egipti ʒ. j. terat subtiliꝫ & incorporet cuꝫ ʒ. iij. aq̄ saluie & pāno ibibitū capiti applicet: & itellige p lapidē egyptiacū lapidē armenicū: de quo dicit ¶Dek. ca. de eo q; ē cale ꝓpōnis i ꝓncipio ꝑi & ficce i ipo & ē resolutiuus absterſiu⁹ & mūdificat cēbꝝ a nigra cola: & valz ad egritudines ei⁹ melicas sic ē mania & melia vītigo & dolor capiti & epilēsia: & lz logf ibi de eo ita dato p farmacia valet & exti⁹ ad sikes casus epithimatū post purgatiōeꝫ ¶vj. ℞. pipis albi croci añ. ʒ. ij. cufor. ʒ. j. sterc. is colū. silueſtris ʒ. j.

Locus rubificandus: quasi dicat ſi vis fortem caliditatez que rubificet. Vtaris tali medicamine. Egritudini nucis. ſ. totius capitis. ſ. doloꝛi. Et emigranee. ſ. doloꝛi medietatis ſine partis capitis.

a ¶Et iſte quidem. ¶Hic conſidera ꝙ modus miſtionis iſtarum materierum ſiue medicinarum: eſt diuerſus: quia medicus aliquando vult earum augere caloꝛem: ⁊ non reprimere: ⁊ ſic miſcet cum oleis calidis: vt cum oleo de ſambaco .ſ. ieſimino. Aliquando vult earum acuitatez refrenare: ⁊ ſic miſcet cum lacte ⁊ albumie oui. Aliquando vult earum virtutes ſolas: ⁊ ſic eas ſolas: vt dictum eſt compoſuit. Et gradus illaruꝫ. ſ. illarum medicinaruꝫ ſũt diuerſi. ſ. in ſe: ⁊ ſunt diuerſi ſm diuerſum moduꝫ miſtionis: ⁊ ideo cõſidera qñ eges fortioꝛibus: ⁊ qñ debilioꝛib⁹.

¶De modis caputpurgioꝛum iuuantium ſode frigide. Cap.xiij.

b e **Xeis ẽ.** ¶Hic ꝓmo ponit caputpurgia: ſecũdo cañ. quẽ. ibi ſecũda [Cũqꝫ] Dꝛia pars habet. ꝛ. ficut. ꝛ. caputpurgia põit: ibi ſecũda [Ex eis] relique partes patent: predictum in ſingularibus. ſ. in ſecũdo cañ. ca. de nigella. Et exiſtimauerunt quidaꝫ. ſ. Raſis primo continentis: in duobus locis: vbi ſic ſcribitur. Tamen inueni in antidotario maioꝛi experimentum mirabile magne efficacie circa inflãmationem capitis: reducens ipſum ad priſtinuꝫ ſtatum. Accipe. vij. folia origani: ⁊. vij. grana ſeminis naſturcij albi: ⁊ tere ea ⁊ miſce ea cuꝫ oleo roſ. ⁊ inſtilla per nares.

Et etiam piperis albi croci amboꝝ. ʒ. ij. euforbij. ʒ. j. ſtercoꝛis columbini ſilueſtris pondus. ʒ. j. ⁊. ß. ⁊ miſceantur cũ aceto ⁊ liniatur inde frons ⁊ iteruꝫ aloes myrrha euforbium caſtoreum epithimum coſtus piretrum piper liniantur cum vino antiquo. Et etiam medicamẽtum aliud ſtercus columbaruꝫ ⁊ eſt valde forte: ⁊ iteruꝫ piperis commixtionis croci. ſ. troc. de croco predicti amboꝝ aure. ij. cimini euforbij aure. ß. ſtercoꝛis columbarum aure. j. ⁊. ß. temperent cuꝫ aceto ſm quantitatez neceſſitatis. Iſte[a] quidem medicine quandoqꝫ adminiſtrãtur conquaſſate cuꝫ ſambaco ⁊ commixtione lactis: aut albumie oui: ⁊ qñqꝫ pure: ⁊ gradus illoꝝ ſunt diuerſi.

¶De modo caputpurgioꝝ iuuantiuꝫ ſoda frigidam. Cap.xiiij.

c **Xeis[b] eſt caput** purgium de nigella predictum i ſingularibus. Et ex eis eſt quod fit ex mũmia cum caſtoreo ⁊ muſcho. Et exiſtimauerunt quidã ꝙ cum fit caputpurgium ex ſeptez folijs origani. ⁊. vij. granis ſynapis tritis cum oleo viola. eſt iuuans. Ex eis vero que ſunt experta eſt vt ex muſcho ⁊ ſigia ⁊ ambra cõmixtis quantitas lentis vnius ſumatur: ⁊ exinde caputpurgium fiat in omni hoꝛa. Et ex eis quibus ad illud fit caputpurgiuꝫ ⁊ calefaciunt ⁊ euacuant eſt oleum de pulpa colloquintide: aut oleum in quo ſoluta ẽ expreſſio cucumeris aſinini. Et

In fine vero ſecũdi libꝛi dicitur: miſce cum oleo violato. ¶Sigia idest ſtoꝛax liquida. Deinde poſt hoꝛam conſequenter adhibeatur oleum violatum: hoc eſt ad remouendum moꝛdicationem ſuperfluam: quaꝫ forſan induxit ſuccus foliꝛum enule. ¶Iſſideia eſt cibus ſarracenoꝛuꝫ: qui dicitur taffeata: ⁊ eſt ſicut moꝛſellatum. Et quidam ponunt cum eo oleum vt ſcribitur quinto colliget. Et debet eſſe multum vnctuoſa ad leniendum ventrem. ¶Fellis tauri citrini idest citrini fellis: quia non ſit fel coꝛruptum: ſed conueniens vt Galie. quarto de ſimplici medicina ſeptio ca. Vel exponatur tauri citrini. ſ. tauri ſiue bouis habentibus coloꝛem citrinum. Et videtur ꝙ ſit ſermo Raſis primo continentis nono ca. Vnde dicit. Accipe fellis bouis rubei. ʒ. iij. mũmie. ʒ. ij. ⁊ forſan talis bos eſt calidioꝛ: ⁊ ſic eius fel eſt calidius. ¶Mummia quid ſit littera exterioꝛ dicit: ⁊ eſt nota. ¶Buchoꝛmarien eſt panis porcinus. ¶Baurac ſpecies ſalis.

c ¶Cũqꝫ ⁊c. ¶Hoc fit ad reſoluendum vapoꝛes commotos ex fortib⁹ caputpurgijs ⁊ ad capitis confoꝛtationẽ.

¶De modis oleoꝛum ꝙ bus inungitur caput ei⁹ qui patitur ſodam frigidam. Cap.xv.

d c **Onſe/** runt ⁊c. Hic primo ponit olea: ſecundo ponit inſufflationes: ibi ſecũda [Inſufflatio] Amaracuꝫ eſt pꝛaſſium ſcõm aliquos ſcõm alios eſt ſanſucus vel matricaria. ¶Scea ſecunduꝫ aliquos eſt ſti-

Jacobus

⁊. ſ. terantur ⁊ miſceant cum. ʒ. iij. aceti ⁊ fac linimentum quo frons liniatur vna cum temporibus. Et ſi piper album non inueneris ſume longum piper. ¶Septimum eſt. ℞. aloes myrrhe euforbij caſtoꝛei epithimi toſti piretri piperis añ. ʒ. j. terantur ⁊ incoꝛporent cum. ʒ. iiij. vini antiqui: ⁊ fac linimentum cum quo lini caput. ¶Octauum eſt ſtercus columbarum ſolum: quod eſt valde forte de quo accipiant quando recens eſt. ʒ. iiij. ⁊ caleſiat in patella ficea: deinde extendatur ſuper pannuꝫ lineũ ⁊ actu calidum capiti applicetur. ¶Nonum eſt. ℞. piperis commixtionis croci. i. trociſcoꝛum de croco predictoꝛum añ. aure. ij. cymini euforbij añ. aure. ſ. ſtercoꝛis columbarum aur. j. ⁊. ſ. terantur ⁊ diſtemperentur cum. ʒ. iiij. aceti: ⁊ fiat linimentum. Et per commixtionem croci intelligit fecem olei de croco quam prenominauit in remedio ſecundo de qua fiunt quandoqꝫ trociſci. Poſt hec duo notat circa vſum ipſoꝝ. Primuꝫ eſt ꝙ linimenta iſta. ix. predicta quandoqꝫ adhibenẽt pura capiti: ſicut deſcripta ſe: ⁊ ipſa quandoqꝫ prius cum ſambaco bene conquaſſantur deinde permiſcentur cuꝫ lacte caprino vel muliebri vel albumine oui quo reprimit ipſoꝝ acumen. Et eſt ſambacus planta que ſambach ⁊ ieſamin dicitur cuius odoꝛ ſimilis eſt odoꝛi ſeminis ſeu ſpermatis hominis. Secundo dicit ꝙ predicta. ix. medicamina diuerſificantur ſm gradus ſue fortitudinis ⁊ ſui acuminis: nam fortioꝛa ſunt que plus recipiunt de medicinis multum ardentibus ⁊ rubificantibus ſicut de euforbio ſimo columbino ſinapi ⁊ pipere ruta agreſti ⁊ piretro: ⁊ ſm illa que ſibi admiſcent ⁊ in quibus ſoluunt: vt que ſoluunt in aceto: aut lacte vl albumie oui ſunt his mitioꝛa que diſſoluunt i aqua rute vel maioꝛane vel vino antiquo.

¶De modo caputpurgioꝝ iuuantiuꝫ ſoda frigidam. Cap.xiiij.

c **Xeis eſt.** ¶In hoc cap. primo deſcribit. xj. maneries caputpurgioꝛuꝫ adminiſtrandoꝛuꝫ poſt purgationes vniuerſales in ſoda frigida materiali ⁊ precipue in hoꝛa matutina poſt digeſtionem ⁊ egeſtionem: primuꝫ caput purgium de nigella fit modo que dictus eſt in ſingularibus puta ſecũdo huius qui de ſimplicibus ⁊ ſingularibus medicinis tractat cap. de nigella in illo. §. illo. Et qñ infunditur nigella ſupple in aceto per noctem. Deinde teritur in mane: ⁊ fit in ea caputpurgium: ⁊ ante infirmuꝫ adeo fit proxima vt ipſam naribus attrahendo odoꝛet confert doloꝛibus antiquis in capite: ⁊ toꝛture. Et eſt ex medicinis aperientibus valde oppilationem que eſt in colatoꝛio: ⁊ non eſt opus hoc caputpurgiuꝫ naribus imittere: ſed liganda eſt nigella temperata in aceto ⁊ conquaſſata in panno lineo ad modũ pomi ambre ⁊ ſepe odoꝛãda. Scõꝫ eſt. ℞. mũmie caſtoꝛei añ. ʒ. i. muſci. ℈. j. terantur ſubtiliter ⁊ puluis coꝛuꝫ naribus inſirmi

ex eis quidem que eſſe dicunt vehemẽtis iuuaminis ad illud eſt vt ſumatur ex preſſio foliꝛum enule expreſſoꝝ ſine aqua: ⁊ fiat caputpurgium cum eo diſtillando inde. iiij. guttas in aurem cum eſt ieiunus: deinde poſt hoꝛam conſequenter adhibeatur oleum violatum: ⁊ ſoꝛbeat iſſediam multe vnctuoſitatis. Et ex eis quidem que conueniunt huic modo eſt vt ſumatur fellis tauri citrini pondus ʒ. iij. ⁊ mũmie pondus. ʒ. ij. ⁊ muſchi. ʒ. i. ⁊ campꝛoꝛe medietatez. ʒ. j. ⁊ fiat caputpurgium cum eo: ⁊ iterũ ſumatur gũmi rute agreſtis aur. j. ⁊. ß. radicuꝫ lilij mellis collati añ. aur. j. ⁊. ß. coniungant omnia cum expreſſione ficle ⁊ diſtillentur i nares. Et ẽt caputpurgiũ iuuãs buchoꝛmarien ficci aure. iij. baurac ſumac amboꝝ aur. iiij. terantur bene ⁊ in nares cum canna inſufflentur ⁊ eger caput ſuum eleuet ⁊ foꝛtiter naribus attrahat: ⁊ iterum nigelle aure. iiij. expreſſionis cucumeris aſinini aure. iij. ſalis ammoniaci aure. ij. miſceantur cum oleo de alcanna: ⁊ oleo cucumeris aſinini ⁊ liniat ex eis intus in naribus ⁊ eger naribus ſugendo foꝛtiter anhelituꝫ trahat. Cũqꝫ[c] poſt hoꝛam ex capite res multa deſcenderit: tũc lauetur caput cũ aqua calida.

¶De modo oleoꝝ quibus caput eius vnguit qui patit ſoda fridam. Cap.xv.

c **Onferuntei[d]** oia olea cala in qb⁹ cocta ſunt ea q̃ ſunt

De partib⁹

cum penna inſufflentur. Tertiuꝫ conferens exiſtimatione quoꝝundaꝫ eſt. ℞. origãi folia. vij. ⁊ grana ſinapis. vij. tere cum. ʒ. ij. olei violati ⁊ imitte naribus. Quartũ bene expertũ. ℞. muſci ſigie ⁊ griſie ambre añ. ʒ. ſ. cõtere ⁊ pmiſce ⁊ naribus imitte: ⁊ eſt ſigia ſtoꝛax liqda teſte Jañ. Quintuꝫ eſt caputpurgiũ de pulpa colloqntide qñ calefacit ⁊ euacuat cerebꝝ a groſſis phlegmatibus: ⁊ fit hoc modo ꝙ puluis ipſius inſufflat naribus vel incoꝛporat ſucco maioꝛane de quo triplũ pondus accipiat: ⁊ his intingat tenta de canabe naribus imittenda. Sextuꝫ eſt. ℞. ſucci cucumeris aſinini quẽ hic vocat expreſſionez. ʒ. ij. diſſoluatur in. ʒ. ſ. olei oliuaruꝫ dulcium ⁊ intinge in eis tentaꝫ de panno lineo: aut ſtupis quaꝫ imitte naribus. Septimuꝫ ad ſoda hanc vehementer iuuans. ℞. ſucci foliꝛuꝫ enule cãpane per ſe expreſſi ſine aqua diſtillentur de eo tepefacto. iij. gutte i aurez ieiuno ſtomacho deinde per hoꝛam imponant auri. iij. gutte olei violacei tepidi poſt ſoꝛbeat eger iſſediam pinguez ſeu taffeatã. i. pulli biodiũ quod ſit impiguatuꝫ cũ oleo oliue vel cũ butyro quo ſaturet ſine pluri comeſtiõe reddẽdo cerebꝛo vapoꝛes ſuaues. Octauũ eſt. ℞. fellis tauri citrini ſeu ruffe pell. ʒ. iij. mũmie. ʒ. ij. muſci. ʒ. j. camphoꝛe. ʒ. ſ. terant mũmia muſcus ⁊ camphoꝛa: ⁊ cum felle incoꝛporent ⁊ naribus paulatim itromittant. Nonũ eſt. ℞. gũmi rute agreſtis radicuꝫ lilij mellis colati añ. aur. j. ⁊. ſ. miſceãtur cum. ʒ. j. expſſionis ficle. i. ſucci bletaꝫ ⁊ fac caputpurgiũ qõ naribꝰ imitte: ⁊ cape hic radicẽ lilij celeſtis. ſ. ireos. Decimũ in hoc caſu iuuans nõ modicũ. ℞. buchoꝛmarie ficci aur. iij. baurach ſumac añ. aur. iiij. tere bñ oſa ⁊ naribꝰ inſuffla cũ cãna vel pẽna: deide caput eiꝰ eleuet confirmus: ⁊ ipm foꝛtiter naribus attrahat: ⁊ intelligas hic per buchoꝛmarie radicẽ clamis teſte Jañ. ⁊ ab aliqbꝰ malũ terre vi ⁊ panis poꝛcinꝰ. Undecimuꝫ ẽ. ℞. nigelle aur. iiij. ſucci cucumeris aſinini aur. iij. ſalis armoniaci aur. iij. miſceant cuꝫ. ʒ. j. olei de alcãna qõ cypꝛinuꝫ dicit: ⁊ fit de granis arboꝛis cypꝛi: ⁊ quarti. ſ. olei cucumeris aſinini: fiat caputpurgiuꝫ cum quo illiniantur nares interius ⁊ eger foꝛtiter trahat anhelituꝫ ſugendo id naribus: ⁊ poſtqꝫ fuerit eger vſus aliquo dictoꝝ. xj. caputpurgioꝝ ⁊ multa capite deſcẽderint humoꝛes a naribus educti iubet hic ꝓnceps vt ipſe per hoꝛã poſt lauet caput ſuum cuꝫ aqua calida quatinus ſedetur ipſius cõmotio ⁊ fumi ⁊ vapoꝛes ⁊ ventoſitates in eo cõmote reſolui valeant aque caliditate.

¶De mõ oleoꝝ qbꝰ caput eiꝰ vnguit q patit ſoda fridaꝫ. Cap.xv.

c **Onferunt.** In ħ ca. ꝓmo agit de oleis ꝙnientibꝰ i ſoda frida. Scõ i ſpali õ oleo balſami ibi [Diſpõ vo] Tertio item õ caputpurgijs tribꝰ i hac ſoda cõferentibꝰ: ibi [Inſufflatio.] ¶In ꝑ ꝑte ꝓmo inuit. vij. olea facta cala ꝙ

cados arabicum. Dispositio vo olei de balsamo est quā iam sciuisti illic s.in ca.supradicto:qz iuuamētum nō est multū:vt etiā ponit Raſ.j.pti. z Seraſ.pmo bre.septimo ca. Et quia forsan retinetur plus in cauernis auris z naſi:ideo est conueniens.

a ¶Insufflatio pferens cc.s.in frida z ponit tres ſsufflatiōes z patēt.

¶De cura ſode ficce fine materia. Cap.xvj.

b i **M**ficca.

¶Hic ponit curam ſode ficce:z pmo pmittit intētionē ſuā ostēdens q vult loq de ficca in gñali:ſo exequit:ibi Sal Prim^m. ¶Dubitatur circa pmā ptē:quare nō fecit mētionē de melancolia. ¶Dōz q ōdit telligi vt dicaſ colera.s. rubea z nigra:cuius nomen colere absolute platum rubeā ſignificet:vt tertio de iteriorib^o:z in pmēto.xxxiij.apho.septime pticule. Quibuscūqz colerice yſpoſtaſes. Dubitaſ ſo quō ſoda ficca fit a ſanguie. Dicūt qdā q ſanguis calefaciendo exiccare pōt. Aliter ōdm q p ſanguinē itelligit eū in quo est colera:pōt eni colera facē ſodā. Uel ſeparata a ſanguine:z hoc est qō dicit:a mā colerica. Uel ſanguini miſta:z hoc est qō dicē aut ſanguinea. Uel ſra est corrupta z vult dicere meſica.

c ¶Principiū ergo.

¶Hic pmo ponit curā qñ ficcitas non est multa:ſo qñ est multa:ibi ſa Et fortaſſe Jn pma pte Auī.itēdit ad humectationē:cū cibis:z cū rebus alterātibus:ibi Libi ſunt cc. Jus galloz.s.iuuenū cubugi.i.pdices. Raheiz. Quidā dicūt q est maneries pdicis. Alij dicunt q est anſis iuuenis. Cū alterātibus aūt:vt cū caputpurgijs. ¶Dubitaſ hic ḡre vtimur caputpurgijs:cū hic nō idigeamus euōne. Item quare vtimur oleo amigdalaz amaraz z nō dulciū. ¶Ad pmū ōdz q vtimur eis nō ad cua

sicut anetum:z calamentum:z amaracū z sceba:z ſiſimbrium:z ruta:z folia lauri:z ea que iā diximus i canone. ¶Diſpoſitio vo olei balſami est quam iaz ſciuiſti illic:z hoc etiam cōueniens est caputpurgijs z diſtillationibus in aure.

¶Jnſufflatio pferens illi qui hz ſodā tpalez. R. expſſionis cucumeris aſinini: bothozmariem nitruz terani z in nares inſufflent. Aut nigella:z expſſio cucumeris aſinini. Aut nigella:z parum gūmi rute agreſtis.

¶De cura ſoda ſicce. Cap.xvj.

i **M**ficca quidez que fit cuz materia cholerica aut melancolica pmo iaz pterijt z negz reſtat pmo niſi in ſoda ſicca ſine materia. ¶Principium ergo cure eius est regere egrum cuz cibis humectatiuis boni chimi proprie multi nutrimēti ſicut vitellus oui:z ſicut ius gallinarum vel galloz pinguium z cubugi

z cahebir z ſozbitiones pigues cū oleis humidis:deinde declineſ a partu calidi z frigidi ad illō qō est conuenientius. ¶Et eis quidez que pferūt est adminiſtratio caputpurgioz humidoz cum oleis laudatis ſicut oleum amigdalarū dulciū:z oleum de cucurbitis z reliq. Quod ſi aliqd ex hoc neceſſarium ē ad cōplexionē equandam cum infridatiōe aut calefactione miſceaſ cum eo aliqd ex oleis equans iſpm. ¶Et fortaſſed ſic citas faciet euenire in ſubſtātia cerebri diminutionem manifeſtam z pparabit iſpm doloribus. Oportebit ergo illic vt adminiſtrenſ caputpurgia ex medullis in potu datis que ſint extracte ex cruribus ouiuz:z vituloz:z pinguedib^o gallinaz z caebiz z cadaraz z ex ſtercore vaccaz z capraruū. ¶Et ex eis que eos iuuant est capiti apponere emplaſtrum ex phe ludez ſubtili facto ex ſiſa tritici z ſimila hordei ſm neceſſitatez z zuccaro al-

d ¶Et fortaſſe. ¶Cōſiderandū q multa ficcitas pſumit humiditatez cerebri nālez:vnde ōbū z diminuiſ. ¶Sed dubitatur ad qđ ponunt huius ſtercora: cum cōiter exiccēt z reſoluāt:vel ſaltem nō humectēt. Unde in emplaſtris ydropicoz ponūt iſra fen.xiiij. Nō videoviā euadendi in h niſi qz intētio est duplex ſ.humectatio:z iſta fit cū caputpurgijs ex medull: in potu dans.i.que etiā denſ in potu. Chaeiz:creditur q ſit ſpes perdicis. Cataraz credit q ſit turtur. ¶Et conſidera q humectatio fit cum rebus calidis:z humectantibus:quia talis ficcitas pduxit corpus ad diſpoſitionē ſenilē. Alia intētio est aliqua reſolutio ſupfluitatum:que generant z que trahunt a ficcitate:z ad hoc vtitur ſtercoribus:vel q intelligit q ſit ppter melācoliam exiccanté z ſtipticantem:que reſolutione idiget. Aliter poſſemus dicere q ponuntur:vt cum eis miſceantur res alie:z teneantur fixe .ſ. pingue-

decoctionem calidoz h expſſoz in oleo oliue dulci:pmum est oleum oliuarum dulce in quo aneti flores tempari fuerit poſtea decocti:poſt expſſi fortiter ſimul cum oleo p telā aut ſtaminū:z ſit lib.ſ.de floribus aneti: z lib.j.z.ſ.olei pdicti. Scōz ex foliis calamēti fit tempatis z coctis cum triplo ſui olei oliuaz ſicut pcedens. Tertiū fit ex amarici foliis.i.maiorana cum triplo ſui olei oliuaz vt pus:quartū fit ex ſceha.i.ſticados arabico vel ex ſpecie abſinthij:vt Jaſ.in ſynonymis ait:z ex oleo oliuaruz vt pus ad triplū ponderis:quintū ex foliis ſiſimbriuz fit qō mēta aquatica z balſamita a qbuſdā di cum triplo ſui olei oliuaz modo pus dicto:ſextū ex foliis rute pficiſ cum triplo ſui olei oliuarum:ſeptimum ex foliis lauri pmixtis cum triplo ſui olei:z hoz omniū materia cōis est oleum oliue: z denominanſ ab his que ſibi miſcenſ vt ab aneto anetinum a ruta rutaceum. Secundo hic innuit alia olea calida in ſoda frida bona z vtilia ſub iſta cla. Et ea ſupple olea que iam diximus in canone.ſ.capitulo vlti mo tractatus prioris.§.illo. Et olea calida omnia dicta in antidotario que fiunt cc.

Diſpoſitio vero. ¶In ſecūda dicit primo q diſpoſitio olei de balſamo in conferendo ſoda frigide est illa que iam dicta fuit:ibi.§.illo. Oleum autem balſami ppter ſubtilitatem ſuam velociter reſoluitur:z non multum prebet iuuamētū in epithymando z vnguendo conueniens ſue fortitudini:ſecūdo dicit q oleum balſami conueniēs est in ſoda frida duplici modo. Primo quidē naribus imiſſum in licinio de bumbace aut ſtupis:ſecūdo pueniet diſtillādo de eo parum calefacto.iij.guttas in aurem:non enim facile ſic reſolvitur in aure z naribus ſicut ſup caput exterius inunctum.

Jnſufflatio. ¶In tertia deſcribit tria caputpurgia que plurimum pferunt in ſoda frida:ſed debebāt potiⁿ in ca.precedēti inſeri qz in pſenti. Primum est. R. expſſionis.i.ſucci cucumeris aſinini buchozmariem.i.radicis ciclamis nitri añ.ʒ.ij.terantur ſimul z modicum ex eis inſufflet naribus:deinde adhuc modicum z ſic pſequenter. Scōm est. R. nigelle trite ſucci cucumeris aſinini añ.ʒ ij.miſce z inſuffla naribus. Tertium est. R. nigelle trite.ʒ.ij.gūmi rute agreſtis.ʒ.j.miſce z immitte naribus.

¶De cura ſoda ficce. Cap.xvj.

ii **M**ficca. Hoc ca.pmo tangit de qua ſoda hic agit. Secūdo dictam ſoda ficce:ibi Principiū ergo Tertio de caputpurgijs huic pferentibus:ibi Et ex eis quidem Quarto de emplaſtris z effusionib^o ſup caput:ibi Et ex eis.

¶In pma parte primo ait q iam pmo habitus est de cura ſoda ficce cū materia cholerica.ſ.parte.iij.cap.xj.trac.pſentis:z de cura ſoda ficce cū mā melancolica.ſ.parte tertia cap.xij.tract.eiuſdem. Et hic cōmuniter libri inueniunt defectuoſi hītes ſanguinea loco de melancolica:naz materia ſanguinea non facit ſoda ſiccam:imo humidam niſi ſanguis fuerit acutus ſubtilis plurimum cholericus. Secundo dicit q non reſtat pmo hic de ſoda:alia ficca qz de ficca ſine materia:z de cura ipſi^o que raro cōtingit z non niſi a forti cauſa:quoniam cerebrum naturaliter est de mēbris humidiſſimis corporis.

cuandū:ſed ad humectādū: Uel aliter q in iſtis ppter defectum virtutis pñt aggregari aliq materie male z dure ad motū:ppter ficcitatē:z ideo aliquo egēt caputpurgio cū oleo amigdalaz amaraz. Et ſi intētio eſſet pura humectatio:magis pueniret oleū amigdalaz dulciū. Uel dicēdum aliter ad pm q oleū amigdalaz amaraz:cuius iſpm per ſui cōplexionem potentialē calidū fit:hñs aliquā vim exiccatiuā reſolutiuā:tñ actu ē humectans qdaz vtute vnctuoſa z dulcedine:oleū eni amigdalaz amararū in guſtu est dulce:partes eniz ficce terreſtres:que faciūt amaritudinem in amigdala:nō ſequuntur oleuz:z tūc pueniret hoc oleū:qñ velles calefacere medicias alias humectantes:vel cop^o humectrandū. Unde dicit q ſi aliqd cc.ſi eni vis inſtigidare miſce oleū de cucurbita:z ſi vis calefacere miſce oleum amigdalarum amararum.

Principiū. Jn ſa dicē prio q pn^mi curatiōe ſoda ficce ſine mā regere ifirmū cū cibarijs hūidis z ppe cuz illis q gnānt bonū ſanguinē z mltū nutriūt. De quoz nūero.v.ſ exp̄mūſ. Primū est vitellus oui:qđ ſub modica q̄ſtitate pl̄z z optimū generat ſanguinem z facillime digeriſ. Scōm est ius.i.colaticum gallinarum pinguiz vel galloz iuuenum pinguium caſtratoz quos capones vocamus. Tertium est cubugi.i.perdices tenere z iuuenes comeſte ſicut ſunt aſſevel eligxe vel optime pcrite z diſtempate cum amigdalato ſub forma colaticij. Quartum est cahebir.i.alaude pingues z tenere que decocte in paſta cū medulla bouis plm nutriūt:poſſunt etiam ſumi elixe:aut aſſate vel in colaticijs optime pcrite. Quintum est ſozbitiones pigues vt aqua bouis vt aqua vituli impinguata cum aliquo oleo humectatiuo ſicut violato. Secundo dicit q regimen hūtis ſoda ficcaz ſine materia declinare dz ad illud quod pueniet in calido z frido. Mam ſi ſoda hec fiat ex ſiccitate cum caliditate:vt in febre ethica debet eſſe regimen fridum z humiduz:ſed ſi ex ſiccitate cū friditate vt in ethica ſenectutis dz eſſe regimē calidū z humidum:z ſi ex ſiccitate cum tpamēto in actiuis qualitatibus ſit regimen humiduz:z cum hoc mediuz calidi z frigidi.

Et eis quidem. ¶In tertia dicit pmo q humectatiua caputpurgia cum oleis humidis pferūt ſoda ficce imateriali ſicut ſepe naribus attrahere olcū de amigdalis dulcibus vel oleum factum de ſemib^o cucurbite:z reliq olea ſic violaceuz z nenupharinuz:z in multis libris ſcriptū hic inueniſ oleū amigdalinū amaruz loco de amigdalaz dulciū z male:qz amigdale amare ſunt calide z ſicce in ſo gradu:vt ſcribit pn.ſo.caſi.ca.de amigdal:ſo dicē q ſi cū his oleis humectatiuis miſcere oporteat aliqd qđ equet ſeu pterpet cōplexionē calidi lapſam in calido vel lapſaz in frido:tūc admiſceas in lapſu ad caloꝛē cuz oleis humidis vt est oleū de amigdalis dulcib^o olea frida ſic de papauere vel de mādragora:z i lapſu ad frigus olea calida ſic anetinū vel oleū de ſpica vel de camomilla. Tertio dicē q cerebri ſiccitas in ſoda ficca fortaſſe erit tāta q accidē faciet in ſuba cerebri manifeſtā diminutionez per quā pparabiſ ad dolores facile ſuſcipiēdos. Et i iſto caſu pueniēs erit z opportunū q admiſtrenſ caputpurgia aliqua ex medullis oſſium i potu datis.i.dari ſolitis ad humectandū vniuerſum corpus ſicut ex medullis cruriū ouium vel mutonū vel crurium vituli vel crurium ceruī:z caputpurgia de pigueđibus vt ſunt pigueđies gallinaz pigūū:z cachis.i.anſerum:z cadaraz.i.anatuz. Mā p has medullas z pigueđies vel ſuos vapores humectari pōt aliquo mō ſuba cerebri:ſz plus pfideē de his datis in eſum cum brodio carniū qz iniectis i nares velut caputpurgiū. Si tñ has naribus ejcere vis accipe eas coctas z diſſolue i aliquo de pdictis oleis humectatiuis:z fac vt patiēs naribus traijciat,pfunde ſatis.

Et ex eis. ¶In quarta pmo ait q huic ſoda pfert apponere caputi emplaſtrum ex pheludez ſubtili facto ſm hāc formam. R. ſimile tritici.i.farine ſubtilis frumenti.ʒ.ij.ſimile hordei ideſt farine eius ſubtiliter trite.ʒ.j.zuccari albi triti quarti.ʒ.ico:poterunt cū oleo dulciū amigdalaz vel de cucurbita tāte quātitati q ſufficiat ad recolligendū oia pdicta ſub forma paſte:q̄ pāno lineo ſuperextēſa p modum

emplaſtri

dines pdicte t medulle. Et ad eandē intētionē ponit feludez qđ est mel decoctū: vt ira extra ponit: t tertio lib. Almasoris: t miscet cū farina pura: t hoc est qđ dicit: t filla tc. Fz necessitatē: q: si uis plus calefacere mixce cū melle pdicto farinā tritici tc. Si aūt nō vis malaxare olea t alia cum ipis: t tu distilla: t stillatim gutta sup caput: t qnqz fit ex aliq massa coronatio: vt supra sepe dictum est.

¶De cura sode ab apostemate. Cap.xvij.

a c **Uiusqz** Qđ hic dicē pz.

¶De cura sode oppilationis. Cap.xviij.

b c **Ura so** de tc. Hic ponit curā sode ab oppilatiōe: t pmo intēdēdo ad cām t qñ cura nō hz ꝑfectā idicationē: fo intēdēdo ad cōplexionē: qnqz ꝓiūcta vel ex oppilatiōe iducta in capite: ibi ꝑ Qđ si i capite. ¶Circa pmā ptē dubitat ꝯre Aui. tot vba multiplicat. ¶Dicēduz q Aui. pmo tāgit totuz ordinē tue opatiōis t itētiōis: cū. n. hēc pmo sit depilone ē pīno đ ea q fit a mā hūoralī: pīo ḡ mās digeras: t B ē qđ dicē: cū maturatione p ea q scis: supra in cap. cañ. fo euacues euōne cōi: si cōicat toti repletio: t hoc ē qđ dicit postea. Deide euōne: tertio euacues euōne magis apropata capiti: t hoc cū pillis dictis asseiaret: dictis ꝑallegato ca. t hoc est qđ dicit postea: cū vsu asseiaret. i. pillas de asseiaret: ꝯrto ꝑticularius magis euacua a capite: t hoc cū medicinis resolutiuis emplastratis. Vel aliter ponis ad caput: t cū odoramentis: vel gargarismatib⁹ sup. t caputpurgijs. Sedo Auicē. tāgit retentionē hanc intētionū: t opationū: si ex pmissis soda nō cessat: reincipe ḡ digerere mās: t hoc ē qđ dicē postea. s. si ex pmissa opatiōe nō cessat oppilatio: t postea euā: t hoc est qđ dicit: deide fiat admistratio. s. solutiuox t postea vtaris resolutiuis. s. emplastris: t etiā caputpurgijs: t gargarismatibus sicut pus. Donec remoueat. Et tā scit. s. supra i ca. gnāliū cañ.

c ¶Qđ si in capite. ¶Cōsidera hic q mala cōplexio calida seqns oppilationē: vel ꝓiūcta phibet vsuz apientiū fortiū: que sunt calida. Unde addūt ad malicia cōplexionis: t qñ oppilatio est a mā grossa: tunc ꝑprie curatio fit difficilis: q: mala cōplexio calida phibet fortia apietia: que cōueniūt grosse oppilatiōi. A. ḡ pcipit: q vtaris apittuis. Et si ista augēdo

Jacobus

emplastri capiti apponat. Et hec ꝓfectio feludez dī q: de pasta fit: sicut penidie de melle aut zuccaro cum farina reducto per decoctionē ad formam paste malaxate manibus t ad clauū tracte cōiter fiūt que feludez ꝑprie vocant in lingua arabica: vñ in synonymis Serap. scriptū inuenit. Pheludez fit qñ mel tādiu coquit vt cū supra marmor oleo iunctū ꝑficit indurat: qđ post icūm frustati comedit: sedo dicit q huic soda ficte confert etiā effusio subtilis. i. liqda sup sinciput de dicto pheludez ſm hunc modum. Rx. dicti pheludez quarti. 5. dissolue i quarti. j. lactis mulierbris vel violati olei: t tepiduz supfūde capiti t ꝑcipue ꝑte seu sincipiti: tertione talis effusio defluat hicinde ꝑdens vtutē ei⁹ iubet vt sinciput cooperiet margine de pasta vel lana retinēte ibidē cōpetēti tpe illud qđ effundit.

¶De cura sode apostematum. Cap.xvij.

c **Uiusqz.** ¶In hoc ca. postqz egit de curis doloꝝ capitis ex mala cōplexione cerebri tam sine mā qz cum mā nō collecta ad apa nos remittit ad singulare capitulum sup cura soda que fit de mā collecta in cerebro vel supra craneum ad apa. Et b ꝑ capitulū itelligit trac. iij. huius fen q fere totꝰ est de apatibus que in cerebro fiūt t eoꝝ curis qbus curant dolores inde orti.

¶De cura sode oppilationis. Cap.xviij.

c **Ura soda.** ¶In hoc ca. ꝑmo agit de cura ex oppilatione absolute. Sedo de cura sode ex oppilatiōe cuz caliditate capitis: vel grossicie multa humoris oppilātis: ibi Qđ si in capite. ¶In ꝑma ꝑte dat talem ordinem in cura sode de oppilatiōe q humor oppilās ꝑmo maturet seu digerat si maturatiōe indigeat. Et id dico ꝓpter sanguinē qui maturatōe nō indiget t interdū generat oppilatiōes sua multitudine. Ea vo quibus maturari solent: alij humores cerebrum oppilantes scimus ex dictis in parte tertia capituli vltimi tractatus ꝑmis que sic incipit. Digestiua vo si materia fuerit phlegmatica tc. Sedo dēt maturatus humor cerebruz oppilans euacuari per phlebotomiam si fuerit sanguis vel vehementer sanguini pmixtus: t nō sit in sanguine diminutio. Et per pharmaciaz si nec sit sanguis nec sanguini admixtus. Pharmacie vo ad illud ꝑprie ꝑscripte sunt in pte. v. capituli vltimi tracta. ꝑmis que sic icipit. Solutiua aūt que euacuāt tc. Tertio post euōnē maturati humoris cum eradicatiua pharmacia ꝓcedat medicus cum vsu ascebaret siue asseiaret dando sepe infirmo modicū de eo pro purgatiōe relicte materie vel de nouo genite. Et intellige per ascebaret pillulas factas de aloe t hierapigra myrabolanis t mastice de quibus dictum est ca. vltimo tracta. ꝑmis. ¶. illo. Solutiua vo facilia ad purgandum sunt ascēiaret ex qbus sumitur pillula magna tc. Quarto ꝓcedat ad resolutionem relicte materie p medicamina capiti applicanda: sicut per embrocas resolutiuas: t per emplastra que etiā resoluāt: t per odoramēta qbus insit vtus minuēdi aligd materie relicte vel ꝓfortandi cerebri vtutē ad excutiendū qđ ipm ꝓpriat: t p

malā cōplexionē calidā augēt doloꝝ t nocumētū in capite. Et tu succurre cum fridis: faciēdo capiti empl̄z: vel vnctionē: vel aliter appꝛoriando. Sint tn ꝓiūcta medicis in qbus sit vtus mollificatiua. s. porox apitiua: ne vapores a mā surgentes retineant: t ne ꝓstrictio a puro frido vel ſtiptico. Addat in oppilatiōe: t sic gradatim agas. Cañ. tū ꝓfecti in hoc sunt positi pmo li. fen. iij. fo ca. t tu ꝓiūge eos huic ca. ſm q est possibile: t hoc voluit. A. cū dixit t totū: hec ia dixim⁹.

¶De cura sode ex vētis t vaporib⁹ detētis i capite p cāz extrisecā. Cap.xix.

d q **Ue autē.** ¶Hoc capituluz pōt dupl̄r ꝓtinuari. pmo q postqz determiauit de cura sode a causis itrisecis: t qbusdā extrisecis. Hic determinat de cura sode a causis extrisecis: t ꝓseqnter: qbusdā itrisect t pmo determiat de soda a vētositate t vapore ho ab ebrietate: tertio a coitu: ꝯrto a ꝓcussiōe: ibi ꝑ Jn soda. ibi tertia: Hec soda ibi quarta Opz. Prima i duas pmo determiat de soda a vētis t vaporib⁹ pp cāz itrisecā: ibi ꝑ Cū aūt ¶Sz tu. d. Prica ꝑdicit: huic vltie diuisiōi: q: dicē Prica: cura sode ex vētis t vaporib⁹ in capite retētis: pp cām extrinsecā. ¶Dicēdū pmo q ista rubrica: sit corrupta: t vult dicere ꝓpter cām itrinsecā. ¶Vel dōz q ista rubrica est cōis huic ca. t seqntibus: t ꝯtū ad illud qđ intendit in sequētibus: di ꝓpter cām extrinsecā. ¶Vel dōz tertio q ꝓpter cām extrinsecaz itellige extrinsecā ipi cerebro: nō ipi corpi: t tūc plurima ps huius capituli est de soda: ꝓpter vētos t vapores a cā extra cerebꝝ. Dico aūt plurima ps: q: aliqua ps est de soda vaporosa t vētosa ꝓpter cāz in ipo cēbro vt ibi Si fuerit eius gnātio tc. In ꝓncipio ca. sedo mō pōt ꝓtinuari. c. Postqz determiauit de soda a causis itrisecis in quo determiauit de ea q fit a causis mālib⁹ humoralib⁹. Hic determiat de soda: q fit a causis mālibus vētosis t vaporosis: quocūqz mō ꝓtinuet: dicemus q pmo determiat de soda facta a vētositatib⁹: fo a vaporib⁹: ibi ꝑ Mūtiū vo. Prima i duas: pmo ponit curā qñ ventositas hz radicē in ipso capite: fo qñ est a stomacho: ibi ꝑ Qđ si ipox ꝓncipium tc. ¶Cōsideādū circa pmā ptē q. A. ad tria itēdit in hac cura. pmo ad euōnē materie: vnde eleuat ventositas: que est phlegmatica vel melācolica vt plurimū: vt supra te-

De partibus

gargarismata que a cerebro attrahāt ad os t palatū materiā relictam: t per caputpurgia que ipsam a cerebro ad nares attrahant. Et istox oiuz descriptiones inuenientur in parte. vj. capituli vltimi tractatus ꝑmis que sic incipit. Ex mundificatiuis aūt que capiti ꝓpria sunt tc. Quinto docet iterum ad maturationē materie redire si que remāserit vel de nouo orta sit nō adhuc digesta. Et subaudi q euacuet postqz digesta erit: sicut predictuz est. Sexto iubet embrocationē iterato fieri post maturationem t purgationē que pozos apiat: t viaz faciat resolucdo humozi. Septimo resoluere mām relictam per sacellatiōes vnguēta t emplastra capiti adhibitas. Ultimo dicit q iam scitur qualitas seu adhibēdi modus hāc resolutionē: t alia ꝑdicta p hec que scripta sunt ca. vltī. trac. ꝑmis.

Quodsi in capite. ¶In secūda pmo innuit q oportet vt administrent aperientia calefactiua in oppilatione cerebri soluenda si pro qđuis: quāuis in capite sit cōplexio calida vel si cura soda difficilis fuerit ꝓpter oppilationē grossaz. i. ex grossicie vel viscositate oppilantis humoris: quia nō sufficiūt appientia refrigeratiua: sicut endiuia scarlola melon vel cucurbita sola dissolue re oppilatiōes que sunt in cerebro: t precipue illas que dependēt a grossis humoribus. Secūdo dicit q si ꝓpter administratiōez aperitiuoꝝ calidorum ad deoppilationem cerebri suscitetur soda vel nocumentum supcalefactiōis cerebri vel dilatatiōis suoꝝ humoꝝ t extensiōis partiuz cerebri: sic succurrendum est istis incōmodis q post aptionē oppilationum factam cum calidis egro adhibeant refrigeratiua lenificantia seu remollitiua sine stipticitate: sicut viole melō cucurbite cucumer citrullus. Tertio dicit q postqz per hec nocumentum capitis a calidis inductuz t apitiuis sedatum fuerit rursus reiterent apitiua si fuerit opus t nō cessem⁹ ab isto ꝓcessu donec sublata sit tota oppilatio. Et hec omnia prius iam satis distincte tradita fuerunt: vt primi quarta cap. ij. t ca. vltimo tractatus ꝑmis. §. illo. Curatio autem tua in oppilationibus fit cum embrocis aperitiuis semper tc.

¶De cura sode ex ventis t vaporibus in capite retentis. Cap.xix.

q **Ue autem.** ¶In ꝟ ca. ꝑmo agit de cura sode ex vētis grossis genitis in cerebro. Sedo de cura sode ex vētis grossis sibi cōicatis a stō: ibi Qđ si ipox Tertio de cura a vaporib⁹ genitis i cerebro: ibi Mūtiuz vo. Quarto de cura sode a vaporib⁹ sibi cōicatis a stō: ibi Si aūt fuerit.

¶In ꝑma parte dat quatuor canones sup cura facte ex vētis grossis seu ventositatibus in cerebro genitis: de cura enīz eius que fit ex ventis intrantibus caput ab exterioribus vt borea vel austro in sequēti tractabit capitulo. Primus canon est: primo t ante omnia purgetur caput vel minoratiue vel eradicatiue post digestionem materie cum aliqua ex hieris: vt cū hierapigra vel veralogodion vel hiera ruffi modis qui dicti sunt particula, v. capituli vltimi tractatus ꝑmis vt phlegma grossum per

Universidad de Deusto
Biblioteca

claratū fuit: ⁊ hoc fit cum hieris: ⁊ cū caputpurgijs: scdo intēdit ad regiminis rectificationē: vt non dent vaporosa: etiā quis sint calida: sicut eruca: de fridis. n. siue pa⁹ calidis non dubitat: q nocēt sicut castanee ⁊ fabe ⁊ mala ⁊ pira. Tertio itēdit ad vētositatis resolutionez. ⁊ ꝑ.

¶ In 6a pte. A. ad q̄tuor intēdit. s. ad euōnē māe a stō: cuz hieris ⁊ oleo de kerua vel antiquo: de quo loquit̄ fen. iz. ca. de ap̄atibus stōi fridis: ⁊ modū dādi in potu: pōit fen. xvj. ca. de cura colerice: Fo itēdit ad resolutionem vētositatū stōi cum dyacimino: tertio ad cōfortationē capitis: vt vētuz nō recipiat: ⁊ cū hoc resoluēdo ab eo ventuz. quarto ad diuersionē vētositatū ad ꝓriū: dixit in lra aletheli. i. tamariscus alia patent.

a ¶ Mñtiū. ¶ Hic ponit curā sode vaporose: ⁊ ꝓmo q̄ vapor ē a capite: Fo q̄ est a stō: ibi scda ⌊ Si aūt fuerit. ⌋ Uētus aūt ⁊ vapor quō differūt supra declaratū fuit: prima in duas. ꝓmo docet cognoscere sodā vaporosam: cuius cā est a capite Fo ponit curā: ibi Fa cura. ¶ Dubitat circa primam prē: q. A. inuit q̄ soda vaporosa ꝓpter cāz in capite nō augef: ppt cibos vaporosos. ¶ Cōtra q̄ vētosa augef ppt vētosos: vñ phibuit eos in soda vētosa. Amplius q̄uis vapores in capite non sint a stō radicalr in hac soda: tñ augeri potest ꝓpter cibos vaporosos in stō. ¶ Dicēduz q̄ Auic. duo inuit signa ꝓmū q̄ hō nō hz rugitū: nec hz inflationē in stō: ⁊ hoc q: ille vapor non surgit inde: scdm signū est q̄ in hoc. s. i hūte sodā ex vaporib⁹ generatis ⁊ ipso capite: nō augmētat. s. soda. Uel in hoc. s. rugitu vel inflatiōe ⁊c. non

deinde cum alienatione totius qō vaporat ⁊ inflat sicut nur ⁊ vactili ⁊ sinapis siue sit calidum siue frigidū. Et administrenf embroce ⁊ emplastra predicta ⁊ odoramēta ⁊ caputpurgia narrata i canone: ⁊ odoret castoreum ⁊ muschum ꝓprie: ⁊ si cum est ieiunus ingrediat balneum ꝓfert in hoc capko. ¶ Qō si ipsorum ꝓncipium a stomacho fuerit in ipsorum cura administrenf euacuatia predicta. Et ꝓprie ea quoz descriptiones recipiūt oleum de kerua ⁊ cuius loco recipiunt oleum antiquū. Et vtanf dyacimino ⁊ que taliter currūt de quibus remorabimur in cura egritudinum stomachi. Et ꝓforef caput post curam eiꝰ cuz oleo myrtino ⁊ laudanio ⁊ oleo de lilio ⁊ expssiōe cypssi ⁊ albeteli ⁊ cyperi: ⁊ i quo est calefactio ⁊ stipticitas: ⁊ adhibeat etiā scarificatio extremitatibus vt trahat ad ꝓtrariuz eius. ¶ Habentiū[a] vero eaz que fit a vaporibus si fuerit eiꝰ gñatio in ipso capite ⁊ eger nō iueniat in stomacho suo inflationem ⁊ rugitum neqz in hoc augmentat ⁊ minuit ꝓpter

augmētat nec minuit. s. sicut augmētat ⁊ minuit dolor: qui est a vaporibus stōi: nō tñ est negandū: qn aliqr ⁊ aliqñ possit augeri: vel minui ꝓ diuersitatem in cibis: ⁊ euacuatione ⁊ repletione.

b ¶ Cura aūt. ¶ Intendit Auic. ad resolutionē ⁊ confortationem vās intelligere de euacuatione si est necessitas.

c ¶ Si aūt. ¶ Hic ponit curā sode vaporose a stō: ⁊ ꝓmo intēdēdo ad ipm vaporē: scdo ad maliciam q̄litatis secū ꝓuctā ibi Fa ⌊ Cuz q̄. ⌋ Intēdit aūt ad. v. ꝓmo ad fortificationē stōi ne generet vaporē cū mastice i melle ro. vel zuccaro ro. Secundo ad resolutionem vaporis cū dyacimino. Tertio ad phibitionē vaporationis: cibo sumpto ⁊ hoc cum reb⁹ ifridantibus: vt muscilago psilij: ⁊ stipticātibus vt est coriandrū siccū cū zuccaro Ex qb⁹ duobus phibet vapor cibi. Et vbi timetur de friditate muscilaginis psilij possum⁹ vti muscilagine de semine lini: q̄uis. n. frigida sit vt G. vj. de regi. sani. Et lini semē ifridantē: succuz i. muscilaginē opatur: tñ pua ē ei⁹ friditas. Quarto intēdit ad capitis cōfortationez. s. cū stipticis fridis siccis: hoc tñ oz fieri postq̄z cūaueris ipsuz s. sodā. i. post factaz euōnē vel ipaz. s. mām vaporosam: ⁊ sedaueris. s. ex b dolorē. Et b cū resolutiuis: vt cū decoctiōe amaraci. i. maiorana vel mīcarie: alij dicūt q̄ est marubiū. Et ꝓsidera q̄ nō vult. A. q̄ tu stiptices nisi post euōnē ne vapor ꝓstrigat: qnto. A. intēdit

d ¶ Cū ḡ. ¶ Hic ꝓsidera q̄ aliqñ vapor ē colericꝰ. ⌊ ad diuersionē. Uñ idiget in sui remotiōe: q̄ caueamus resolutiua calida: ⁊ intēdamus

repletionē ⁊ euacuationem: ⁊ ꝓpter cibos vaporosos ⁊ pauci vaporis: cura[b] ē embroce carminantes note: ⁊ ꝓfortatio capitis cum emplastris resolutiuis: ⁊ in quibus sit stipticitas parua: ⁊ odoramēta subtilitantia: ⁊ in eis est sufficientia.

Si aūt[c] fuerit i stomacho tūc ex eis que ipsi ꝓferūt est illō quod stomachū ꝓfortat sicut mastix ⁊ geleniabin: deinde oyacimum: ⁊ que sunt illis similia Cūq̄z cibus recipit in stomacho ⁊ incipit vaporare ⁊ fac soda recipiant post ipsum muscilago psilij: ⁊ coriandrū siccum cum zuccaro. Et si timet frigus stomachi ex muscilagine psilij admistret muscilago semis lini cuz coriādro siccо. Et ꝓforta caput cū eo quod scis postq̄z ipsam curaueris ⁊ sedaueris eo quo oz vt ipsa sedetur ex embrocis ⁊ odoramētis narratis: ⁊ ꝓprie cuz amaraco: fortasse enim ipsum solum erit causa liberationis integre ⁊ vtere attractione ad contrarium. Cum ergo[d] senseris q̄ in materia vaporosa sit caliditatis superfluitas per id quod inuenitur de si-

repletionē ⁊ euacuationem: ⁊ ꝓpter cibos vaporosos ⁊ pauci vaporis: cura[b] ē embroce carminantes note: ⁊ ꝓfortatio capitis cum emplastris resolutiuis: ⁊ in quibus sit stipticitas parua: ⁊ odoramēta subtilitantia: ⁊ in eis est sufficientia.

Si aūt[c] fuerit i stomacho tūc ex eis que ipsi ꝓferūt est illō quod stomachū ꝓfortat sicut mastix ⁊ geleniabin: deinde oyacimum: ⁊ que sunt illis similia Cūq̄z cibus recipit in stomacho ⁊ incipit vaporare ⁊ fac soda recipiant post ipsum muscilago psilij: ⁊ coriandrū siccum cum zuccaro. Et si timet frigus stomachi ex muscilagine psilij admistret muscilago semis lini cuz coriādro siccо. Et ꝓforta caput cū eo quod scis postq̄z ipsam curaueris ⁊ sedaueris eo quo oz vt ipsa sedetur ex embrocis ⁊ odoramētis narratis: ⁊ ꝓprie cuz amaraco: fortasse enim ipsum solum erit causa liberationis integre ⁊ vtere attractione ad contrarium. Cum ergo[d] senseris q̄ in materia vaporosa sit caliditatis superfluitas per id quod inuenitur de si-

ꝓmū q̄ hō nō hz rugitū: nec hz inflationē in stō: ⁊ hoc q: ille vapor non surgit inde: scdm signū est q̄ in hoc. s. i hūte sodā ex vaporib⁹ generatis ⁊ ipso capite: nō augmētat. s. soda. Uel in hoc. s. rugitu vel inflatiōe ⁊c. non

Jacobus

hāc extrahat ex quo vētus grossus in cerebro nascit̄ ꝓ opationē caloris ⁊ ipsum. Scōs est alienet a se patiens hanc soda omne vaporosum ⁊ inflatiuum: sicut sunt nuces vactili ⁊ sinapis siue sit calidum vt nuces ⁊ cepe siue fridū vt pisa ⁊ fabe: qm̄ hec ola cām soda augmētāt. Tertius ē post purgationes phlegmatici humoris: vñ ventus nascit̄: medicine locales capiti applicenf ꝓ quas resoluanf grosse vētositates ⁊ ꝓsumat residuuz phlegmatis ex quo nascebanf vt embroce calide resolutiue ⁊ emplastralia ⁊ odoramēta maxime odor muscli: ⁊ odor castorei ⁊ caputpurgia narrata in canone puta pte. vj. capli vi. trac. ꝓtis. Quartus est balneū conferens hoc ca. i. in hac soda vel in hac serie resolutiuoꝝ grossoꝝ vētoꝝ si ingredit̄ ipsum patiens ieiunus: ⁊ maxime balneū aereū siccum qō stupha appellat̄ qō ⁊ grossos vētos ⁊ grossa phlegmata fortius resolvit q̄ balneum humidum appellatum tina.

Quod si ipsorum. ¶ In scda dat. iij. cañ. sup cura soda ex ventis cerebro a stomacho cōtaris. Primus est si a stō fuerit ꝓncipiū ipsoꝝ. s. ventoꝝ: tūc administrenf i ipsoꝝ curis eūantia supi⁹ dicta. s. hiere ⁊ ꝑcipue illa quoꝝ descriptiōes i se recipiūt oleū de kerua. i. de granis catapucie maioris vel in ei⁹ loco recipiūt oleū oliuaꝝ antiquum. Mā teste ℳDeb. distinctōe. xij. antidotarij. Oleū de kerua grossas ventositates dissoluit ⁊ carminat phlegma quo q̄z viscosum attenuat: ⁊ ꝓfert dolori stomachi iunctum aut bibitum: aut clisterizatum: ⁊ oleū antiquum vomitum ꝓuocat cum decoctiōe semis atriplicis vel radicis raphani. Scōs est vtanf illi que hac soda vexāt̄ oyacimino capientes de ipso quolibet mane pōdus. z. vnius ⁊ illis ꝓditis que taliter currūt vt dianiso diacalamento ⁊ talib⁹ dicēdis tertij. xij. trac. v. ca. iij. dissoluūt eni hec magna virtute ventos grossos stomachi ⁊ digerūt phlegmata de qbus fiunt. Tertius est ꝓforef caput post curaz stomachi ⁊ soda que ab hoc fit medicina aliqua qua phibeat recipe ventos seu ventositates ab inferioribus vt vbi gra frons ⁊ tpa freqnter vnganf oleo mirtino moderate calido seu calefacto. Uel iunganf laudano oleo: qd̄ sic describit a Serap. vij. bze. ca. de oleis. ℞. lapdani. ʒ. j. myrabolanoꝝ. ʒ. ü. ⁊ cōtere eos ⁊ olei. lib. j. ⁊ aq̄ sanſici. i. maiorane. lib. ß. ⁊ pijce totū in coclear ferreū: ⁊ decoq̄ ipz ⁊ cola illud. Uel iunganf oleo de lilio qd̄ irinum di: ⁊ fit ex radicibus ⁊ floribus ireos qd̄ celeste liliuz nominari solet: sicut docet ℳDeb. distin. vi. antidotarij. vel fomēterenf frons ⁊ tpa cum expssione folioꝝ cypssi: vel cum expssione folioꝝ albeteli. i. tamarisci. vel cum expssiōe cipri. i. radicis iunci triāgularis. Et summarie loquēdo ꝓforef caput cum illo in quo est calefacto ⁊ stipticitas sicut est mastix ⁊ oleū ipsius. Quartus est q̄ in extremitatibus vt i brachijs tibijs manibus aut pedibus fiant scarificationes vel cum ventosarum adhibitione ad diuertendum fortius a cerebro vel stomacho humores ⁊ ventositates vel sine ventosis.

Habentium vero. ¶ In tertia dicit q̄ doloris capitis qui fit a vaporibus i capite genitis curatio est tres res que statim dicenf. Sed premittendū est q̄ generatio vapoꝝ illoꝝ qui soda faciunt esse cognoscit̄ in ipso capite: ⁊ a stomacho preuenisse ad ipsum per tria signa. Primū est q̄ in stomacho nec inflatio

De partibus

nec rugitus sentit̄ quo ꝑsumat̄ ab hoc caput petere. Scōm est q̄ in hac soda nō precipit̄ augmentū neqz decrementū ppter repletionē vel vacuitatem stomachi a cibo vel etiā a potu. Tertium est q̄ ista soda nō diuersificat in augmēto sui vel decremento ꝑm q̄ eger vaporosioribus vtit̄ cibis aut pauci vaporis. Prima res cure est embroce calide capiti adhibite que vapores carminant ⁊ ipsos resoluūt vt cum decoctiōe floꝝ camomille vel semis aneti carui cymini maratri: aut anisi rute aut calamenti ꝓcedente tū si necesse fuerit purgatione capitis. Scda res est ꝓfortatio capitis cuz emplastris calidis resolutiuis in quibus sit aliqua stipticitas sicut est istud. ℞. oleoꝝ rosati: ⁊ de spica añ. ʒ. ß. olei anetini quarti. ß. cere. ʒ. iij. fiat emplastrum. Tertia res est adhibere naribus res odorifferas subtiliatiuas vt odorem ireos vel maiorane vel rorismarini: aut gariofloꝝ. Et in istis tribus est sufficienter ꝓ cura ipsius.

Si autem fuerit. ¶ In quarta dat curā soda ex vaporibus genitis i stō sub ser canonib⁹. Primus canō est si generatio ꝑma vapoꝝ soda facientiū fuerit in stō ꝓferūt ei ꝓfortantia stomachū: sicut mastix datus intus ⁊ extra. Intus quidem bullitus cum cibis vel cum aqua fontis que vino imponit̄ vel in pulueribus aut electuarijs. Extra vo sicut in vnguentis vel in emplastris vel in sacculis aut fomentationibus. Et sicut geleniabin. i. rose ꝓdite cū zuccara aut melle: q̄ si cū melle sint mel rosatū di ꝓditū ex eis: ⁊ si cū zuccara ꝓserua rosaꝝ solet appellari. Et dyacimīnum qd̄ mane comestum in pōdere vnius dragme vapores stomachi carminās resolvit. Et sibi similia sicut dianisum diagalanga. Scōs est: qñ cibus aliqs in stomacho receptus incipit transmittere cerebro vapores ⁊ facere soda: oz sup cibuz aliqd assumi qd̄ phibeat vapores ipsius ascendere ad caput sicut est istud. ℞. muscilagis psilij. ʒ. j. puluerisꝫ coriandri ꝓparati. ʒ. ß. zuccare rosate quarti. j. misceanf: ⁊ fiat ꝓditum in pixide seruandū de quo post cibum det puuz coclear. Tertius est: si ex administratiōe muscilaginis psilij timetur infrigidatio nimia stomachi admistret loco eius muscilago semis lini cum coriandro siccо ꝑm hūc moduz. ℞. muscilagis semis lini. ʒ. j. coriandri ꝓparati ⁊ puluerizati. ʒ. ß. quibus adde si vis zuccare rosate q̄ti. j. ⁊ da sicut ꝑius. Quartus est: ꝓforta caput cum eo qd̄ scis. s. cum his que dicta sunt in parte secūda cap. istius. §. illo. Et cōfortet̄ caput post curaz eius cum oleo myrtino ⁊c. vt nō amodo facile recipiat vapores a stomacho. ¶ Cōforta inquam caput postq̄z curaueris soda hac vaporosam et sedaueris eam cum eo qd̄ opz vt ipsa sedet̄ sicut cum embrocis resolutiuis ex decoctione florum camomille vel melliloti vel semis aneti ⁊ odoramentis subtiliatiuis enarratis prius: ⁊ ppie cum amaraco. i. maiorana. Nam forte odor eius vel embrocatio facta cum ipso liberabit integre ab isto dolore. Quintus est in cura huius soda ꝓuenit vti diuersione vapoꝝ a capite ⁊ attractiōe ipsorum ⁊ humoꝝ ad ꝓtrarium per fricationes vel ligaturas vel scarificatiōes extremitatum vt manuum ⁊ peduz. Sextus ē: post. q̄ ꝓceperis supfluitatē fortis caliditatis in mā vaporosa p id qd̄ iuenis de signis caliditatis puta de capitis inflāmatione ⁊ vigiliarum instātia ⁊ ingetudine infirmi ⁊ rubore vultus ⁊ oculorum: tunc alienabis: ⁊ ab infirmo elongabis subtiliatiua calefactionis vehemētie: ſi-

Universidad de Deusto

trahere ad ꝓtrarium cum frīcationibus t ventosis:t educere cum caput purgijs t gargarismatibus si est possibile:t ꝓpter si est a colera in capite cuius euōne subsequat vaporis eūatio t intendimus eius resolutioni t mitigatione sue acuitatis:quod fit embrocis tpatis:t balneo aque calide:cum.n.absolute ꝓferī de eo itellige vt pōt intelligi.xj.terapen.

¶De cura soda eueniētis ex vēto q penetrauit ad iteriora capitis.C.xx.

a c **Az aut.** ¶Possemus dicere q iam declarauit ō canonibus curationis soda a causis intrinsecis:t qbusdā extrinsecis. Hic determinat de canonib⁹ soda a causis extrinsecis que sunt ventus vapor t ebrietas coitus t pcussio Uel pōt dici q determinat de cura soda a vento flatibus:t vapore intrinsecis:scō extrinsecis:ibi ſa[Et ſīr sunt cure.] Prima in duas:pmo ponit curā intendēdo ad vētuz t sui qualitatē:t partem vñ itrauit:scdo intēdendo ad qualitatē quā ipressit:ibi ſa[Qō si.] Prio intēdēdo ad malā cōplexionē calidam:pō ad frigidaz:ibi ſa[Qō si frida.] Qō pmo dicit est notum. In scda parte vult dicere q ad quācūq; duaz extremitatū.s.pquas vētus itrauit.s.auris vel naris t̄c.minora t̄c.Qō si eges ampliori calore:multiplica castoreum t muscū. ¶Dubitatur de eo qō dicit t lenit nām. ¶Lōtra q: ad curandas egritudines capitis:lenificatione nature multū idiget:vt supra dixit. ¶Amplius.j.ptl.

gnis caliditatis alienabis subtiliantia multe calefactionis vehemēter:sicut euforbiuz t reliqua:t incipies pmo attrahere ad ꝓtrarium t purgare cum gargarismis:t administrabis embrocas temperatas in balneo.

¶De cura soda eueniētis ex vēto qui penetrauit ad iteriora capitis. Ca.xx.

c **Um autem** a soda capitj fit ex vento itrante extrinsecus considereť an hic sit ventus calidus estiualis aut frigidus byemalis:deinde cō sideretur locus itroitus ipsius. ¶Nā si est calidus t eius introitus est auris distilletur in ea oleum camomillinum repidum:aut oleum alcheirinuz:aut oleū anetinum conquassatum cū pauco oleoro.t similiter si fuerit eius introitus nasus distilleť illud in nares. Et admistra embrocam cum eis que facile resoluunt ex eis que diximus. Quod si malitia cōplexionis ei succedit cum eo q facile ē medicetur:t incipiatur ab eo quod est parum frigidum. Si autem non iuuat augmentetur. ¶Quod si causa frigida fuerit pones oleum a quacūq; duaz extremitatum necessarium fuerit ipsuz administrare calidum:t in ipso sint castoreuz t muschus t minora t multiplica ſm quantitatem necessitatis. Et ad ministra embrocas t emplastra ꝑdicta ſm illud resolutiua calida:t aliena totum qō inflat t lenit naturam..

¶De cura soda ꝓtigētis ex vaporib⁹ malis aduenientib⁹ capiti exteri⁹.C.xxi.

c **T similiter** b sunt cure vapo rum malox extrinsecus aduenientiuz:t qñq; sunt frigidi:raro tamē sunt vapores locox almutakazezi limosorum:ſm plurimum vero sunt calidi.

¶Quos quidem resolue cum embrocis temperatis si ex eis plurimum retineať t imagineť scotomiā t vertiginez: t naribus attrahanť odores tpati boni sicut rose t olei ei⁹ t nenupharis t viol. q si vehemēs sentiť caliditas cāphore t sandali. Et admistreť ablutio capitis in balneo cū aq̄ calida t malua. ¶Frigide vero confert odor muschi t castorei t illud sufficit. ¶Si autē vapores sint fumosi necessaria est humectatio fortis cuz oleis infrigidantibus deter,

b c **T similiter** ter t̄c. Hic pōit curaz soda a vaporib⁹:t pmo ex vaporib⁹ malis qbuscūq;:scdo a vaporibus q sunt odores:ibi ſa[Ea quidem.] Prima in duas:pmo ponit curā intendēdo ad vapores: scdo ad malam cōplexionem derelictam:ibi scda[Qō si ex eis.] Prima in tres pmo:ponit curaz soda a vaporib⁹ calidis: secūdo a frigidis:tertio a siccis fumosis:ibi scda[Fridis vero] ibi tertia[Si aut vapores.] Vapores aut hūidos reduxit i vapores fridos loco ruz limosox. Dicit pmo t sīr.s.sunt cure soda a vētositatib⁹:sicut sūt cure vaporum.t.cure soda a vaporibus. ¶Consideradū q vapores vt plurimum sunt calidi:quia res calide sūt magis evaporabiles:t calidum est euaporationē facies:qñq; tamē isti vapores sūt fridi vt locox almurakaragi.i.locox cenosorum t mufuletox. Calidi aut vapores retēti,ppter motum aliquem faciūt scotomiam vertiginem:cura est nota. Fridis:pz qō dicit hic t in scda parte.

Jacobus

cut eufor:biū castoreū ruta. ¶Et insistes tribus remedijs mitibus p cura huius soda. Primū est attractio vapox ardentiū ad ꝓiū capitis.Sad corpis extremitates vt manus t pedes cū frīcationib⁹ assiduis aut ligaturis. Scōm est purgare caput cū gargarismis remisse caliditatis:vt de oximelle simplici vel aqua t aceto. Tertiū est administrare in balneo aque dulcis calide cū mediocritate embrocatōes tpate caliditatis vt sūt he q fiūt ex decoctione flox camomille vel melliloti vel furfuris macri.

¶De cura soda eueniētis ex vēto q penetrauit ad iteriora capitis.C.xx

Um autem.

c ¶In hoc ca.pmo agit de ꝓsiderādis in cura soda fiētis ex vēto subintrāte caput ab exteriorib⁹. Scdo de cura soda fiētis ex vētis calidis ibi[Ma si ē calidus] Tertio ex frigidis:ibi[Qō si cā frida] ¶In pma pte ait q in cura soda ex vētis exteriorib⁹ duo sunt ꝓsideranda. Primū ē si vētus q subitrat caput ab exteriorib⁹ sit estiualis calidus vt auster seu meridionalis t collaterales:vel sit ventus fridus t hyemalis sicut borealis t collaterales. Scōm est locus p quē subintrauit exterior vētus in caput t cerebz:quatinus is locus clausus teneať aduersus vētos:t pipmmet intromittanť medicine ppie vētis ōrie:vt si vētus i tret per nares vel aures p has imittanť ipse medicine.

Nam si est.

¶In ſa pte dat.iiij.cañ.sup cura soda de vēto calido. Primus est:si vēt⁹ q facit hāc soda fuerit calidus sic secū afferat aerē calidū vt estualē:t ipse p aurē in caput itrauerit distilleť in aurē oleū tepidū camomillinū:vel oleū de alkeiri dcm alkeyrinum sīr tepidū itromittať qō fit de violis citrinis in muris huius regionis maxime veterib⁹ copiose iuētis. Uel oleū de aneto cum oleo ros. pauco ꝓquassatū q̄tinus p ista resoluto vēto mitigeť soda. Et nō hic ꝑcipit administrare refrigeras oleū lz vētus intrās calidus fuerit ne ibi ꝓculceť a frigore olei sed tepidū resoluēs. Scds est:si vēt⁹ calidus p nares intrauerit distilleť in eas sīr aliqō de ꝑdictis oleis pax tepefactuz. Tertius est fiat embrocatio sup caput egri cum his que suauiter t facile resoluūt ex his q̄ dicta sunt:vt cū decoctiōe flox cāomille vel melliloti vel furfuris macri. Quartus est si mala cōplexio cerebri calida succedat igressui vēti exteriorīs calidi in caput succurrať ei cū infrigidātibus t incipiaťa debilioribus vt oleo ros. vel aqua rosata cum tantillo aceti post resolutionē vēti qui introiuit:t si ista nō iuuant post hec procedať ad fortiora:vt ad aquā lactuce vel portulace vel nenupharis.

Quod si causa.

¶In 3ª pte dat tres regulas sup soda de vēto frido subitrāte caput. Prima ē:si cā fuerit frida.i.vētus fridus tūc administrabis oleū calidū actu t potētia sic laurinū vel oleū de ruta p illā ptē p quā caput fridus subitrauit vētus: t pmiscebis cuz ꝑdicto oleo castoreū t muscū:qñq; magis:t qñq; min⁹ ſm q eger maiori idigebit:aut minori calore. Maz si fortiter calefacere vis adde cuiq; vncie de ꝑdictis oleis castorei.ʒ.i.t.ſ.musci.ʒ.ſ. Et si minus q̄ris calefacere caput sufficiēt tibi castorei.ℨ.ij.musci gra.xv. Scda est in cura huiⁿ soda mistreneť embroce calefaciētes t resolutiue t emplastalia supius dicta plus vel minus calida ſm q exigit dispō cerebri de calefactiōe vt embroce calide de decoctione maiorane vel salue vel betoni

Be partibus

ce:aut polij aut calamēti:t empla de olco laurino vel rutaceo vel de castoreo cū eḡli pōdere cere. Tertia est elōgeť ab egro totū qō iflat t gñat grossas vētositates:sic fabe trufle rape castanee:q: soda augmētat ꝓcurrentib⁹ simul vētis ex his genitis:t his q aduenīūt ab exteriorib⁹. Elongeť etiā lenitiua vētis sicut poma cocta pruna recēcia porete t purete t offe plurime:qm̄ sunt ex his que ventum multiplicant.

De cura soda ꝓtigēti ex vaporib⁹ maladuenientib⁹ capiti exteri⁹. Ca.xxj.

T similiter.

¶In ſ ca.pmo agit i gnāli de cura soda ex vaporib⁹ malis subitrātib⁹ caput c ab exteriorib⁹:t diuidit eos. Scdo ō cura huiⁿ soda q̄ fit ex vaporib⁹ calidis t humidis:ibi[Quos qdē] Tertio de cura eiⁿ q̄ fit ex vapporib⁹ fridis:ibi[Fride vo] Quarto de cura eiⁿ q̄ fit ex vaporib⁹ fumosis calidis t siccis:ibi[Si aūt vapores] Quinto de cura male cōplexionis relicte ex fumis t vaporib⁹:ibi[Qō si ex eis.] ¶In pª pte primo ait q cura vapox malox ab extra caput subitrātium t soda q̄ ab his fit:ē sīlis cure malox vapox i capite natox vel sibi missox ab aliquo membrox iferiox t soda q̄ inde fit:nā t his t illis resolone vapox opē t cōfortatiōe capitis. Scdo dic q istox vapox soda faciēti⁹ qdā fridi sūt:vt vapores locox almutakazezi.i.reumaticox seu limosox vel paludosox: raro tñ ab his efficiť soda:q: raro penetrāt ad ītima cerebri t sunt tardi mot⁹ t ſsus heberār. Alij sūt cali vt vapores cepax t alliox cauliū t nucū t cadauex t vapores aeri pestilētiosi t tales sūt hi qvt plz faciūt soda

Quos quidē.

¶In ſa docet sub trib⁹ regulis curā eiⁿ soda ō vaporib⁹ calidis. Pria ē resoluanť calidi vapores faciētes soda cū ebrocis capitis tpate calidis si ex his vaporib⁹ plz in capite retētū fuerit t imagiatiōes scotomicas iducāt aut vtigiosas p q̄s eger iudicat se vidē muscas: vl q̄ oia volaťi gir. Embroca ḡ caput cū decoctōe flox cāomille vel melliloti vel furfuris macri. Scda ē odores boni vicini tpaméto veluti rosax t oleirosx t flox nenupharis t violax attrahanť p nares vt ipsi rpēt t ꝓfortēt cerebz. Et si calor vehemēs i cēbro sentiť tūc odorenť cāphora t sandali gb⁹ refrigereť. Tertia ē ab luať caput ifirmi i balneo cū aq̄ calida moderati caloris in q̄ cocta fuerit folia maluax cū suis semib⁹:vt ponī capitis apianť extensa sordicie q̄ eos oppilabat:t vapores mali p has resoluanť t ide sedeť vaporalis soda.

Fride vero.

¶In 3ª dic q odor misci t odor castorei ꝓferūt i soda q̄ de fridis facta ē vaporib⁹ ꝓfortādo cēbz t resoluēdo sua caliditate fridos vapores t tollēdo frigꝰ qō p hos cēbro fuerat ipssuz. Et hec cura sufficiť soda huic vaporose fride absq; pluri p decos

Si autem vapores.

¶In quarta primo [odores. ait q humectatio vehemens cuz oleis infrigidātibus determiatis vt cuz oleo nenupharino vel violaceo vel de cucurbita est necessaria in sedatiōe soda que fit ex vaporib⁹ fumosis t siccis. Et q: hi vapores cōiter itrāt p nares ad cerebz nares diligēter sunt abluēde cū ꝑdictis oleis:t eadē olea sursum trahēda sūt fortiter naribⁿ vel vnū ex eis naribⁿ sugať forti attractōe t diu in naribⁿ retineať deide pmittat iferius fluere t labi extra nares:postea iteret seu renoueť freq̄nter b op⁹ attractiōis olei p nares t q̄si assidue. Hanc soda freq̄nter

a ¶Qđ si. ¶Vult dicere q camphora ponit vt infrigidet: t oleum cucurbite vt humectet t patet.

b ¶De cura sode ptingentis ex odoribꝫ bonis. Cap.xxij.

c **A quidem**, ¶Hic ponit curā sode a vaporibꝫ. Uñ hoc caplm est sicut spāle respectu pteriti: t pmo ab odoribus bonis: scdo ab odoribus fetidis: ibi ſa ⌊Facte vero.⌋ In pma pte vult q si odores boni ledant calitate: vt muschi odor: cura cū odoribus fridis: vt cāphore. Et si ledāt deficcatiōe. s. resoluēdo t siccitate. s. alterando: tūc non debes esse ptentus cāphora: cōtra nocumentum odoris muschi: q cāphora exicat: sed si est possibile: ga nō timeat friditas oleis infrigidatis succurre ꝛc. Et si nō potes curare cū oleo: saltē cura cū cāphora in eis oleis. s. nō infrigidatis actu: vtimur enī camphora: q ptrariatur odori muschi: t similiter ecōtrario. Si nocumentum est ab odore cāphore exiccāte nō sis ptentꝰ muscho solo: sed muscho cum oleis calefactiuis: ſm q dictū est de cāphora. ¶Hic tñ attēde cañ. superius positū: q si odominaris: t ingenieť vt nares abluantur cum huiusmodi oleis t naribus ex oleo sugatur fortiter trahendo ad superiora t seruando illud in ipsis: deinde fluere dimittať postea renoueť opus illud assidue. Et similiter cum aqua roſ. t aqua de salicibus t aqua cucurbite t sup vapores harum aquarum plurima fiat icli natio. ¶Qđ siª ex eis impedimentum malicie complexionis generet: sicut fit ex fumo sulphuris t fumo arsenici t similium administreť camphora in oleo cucurbite: t humectet vnum ipsorum et infrigidet alterum. Et similiter administretur cāphora in oleo lactuce t oleo viol. Et sterne locum totum ex folijs salicum t odoriferis humectantibus.

¶De cura soda contingentis ex odoribus bonis. Cap.xxij.

c **A quidem** ᵇque fit ab odoribus bonis si sint calidi t nocent caliditate sua: non tamen siccitate curať odoribus bonis frigidis: sicut si nocumentū consequens sit ex odore muschi t croci curetur cuꝫ camphora t sandalo. Et consequens ex camphora cure

Jacobus

incurrunt illi qui reagal extrahūt a mineris suis vel arsenicū: vel qui calcem ptertūt: vel qui fundunt sulphur: vel q ppe montes ardētes inhabitant vt ppe ethne mōtē. Sed de vapore argenti viui t vapore carbonuꝫ sub terra extinctoꝝ quādo incēdunť qui fumosi videnť queri pōt si soda facta ex his sanari debeat humectatione cū oleis t aqs: videť q sic qñ vapores isti fumosi sunt. ¶Sed ꝓtra arguiť vapor viui argēti facit accidere paralysim t tremorē vt ait pnceps ꝙ casu. c. de argēto viuo: t hoc multotiēs plurimus vidimus in his q exercebāt opus deaurature t esmalij cum argēto viuo q infra ānos paucos debilitabanť impotētes facti mēbroꝝ suoꝝ. Et quosdam vidimus paralyticari qui i camera clausa nō cuētata se calefacerāt ad ignē carbonū sub terra extinctoꝝ t talibus pnit non humectatio: sed deficcatio sicut paralyticis: t ita credimus in soda facta ex his: nam vapores isti sunt humidi grossi non fumosi ficci. Secūdo dicit q in soda que fit ex vaporibus fumosis t siccis sitꝫ pnenit fortis humectatio cum aqs fridis vel cum aqua rosaꝝ: aqua de salicibus t aqua cucurbite attrahendo. s. has aquas per nares: t retinēdo eas aliq̄ꝫ diu in his t inclinādo sepe t diu vultuꝫ maxime os t nares sup haꝝ vapores. Nam mulcent t lenīūt nares t cerebꝝ: simulq; infridant t humectant eas quas fumosus vapor supcalefaciens exasperauerat t deficcauerat: t ad idem valent plus succi q̄ꝫ aque.

Quod si ex eis. ¶In. v. pte dat tria remedia contra malā cōplexionē t q̄ fumis accidit naribꝰ attractis simul cum aere vt ex fumis sulphuris aut fumis arsenici: t ex similibus sicut vitreoli cupose reagal vel ardētis calcis. ℙPrimū est. ℞. cāphore. z. j. terať t incorpeť cum. z. ij. olei de cucurbita t linianť inde nares interius t traijciāt sursum aliqd ex isto: nam p cāphorā refrigerat cerebrū t humectat ipsum per oleū de cucurbita: camphora enīꝫ frida est t ficca in tertio gradu: t cucurbita frida t humida in scdo: vt ait pn. scdo cañ. c. de eis. Scām est dragma. j. cāphore puluerizate deinde pmitte cuꝫ. ij. ℥. olei lactuce vel violati: quo ꝙsit nares inungať: t de ipsis aliqd sursum a naribus traijciať. Tertium est sternere totam egri camerā folijs salicū t odoriferis humectantibus t infrigidantibus vt viokrosis nenupharis floribus quatinus aer naribus attractus cerebrum t nares refrigerans humecter t confortet ipsum sua flagrantia.

¶De cura soda ptingentis ex odoribus bonis. Cap.xxij.

A quidem. ¶In hoc cap. pmo agit de cura soda q̄ fit ab odoribus bonis nocentibus solacaliditate sine siccitate. Secūdo eius que fit a deficcatione cuꝫ

e ¶In pma pte pmo ait ⌊caliditate: ibi⌋ ⌊Et si fuerint.⌋ q si soda fiat ab odoribus bonis t illi sint calidi nocētes calore sine siccitate: tunc ipsa curať odoribus bonis refrigeratiuis. Et sub hac regula scda inuiť q si soda fiat a bonis odoribus refrigeratiuis nocentibꝰ cerebro solo suo frigore: tūc bonis odoribus calidis curāda est. Scdo declarat pmā regulā p tale exemplū. Si nocumētum vel soda ꝙsequēs bonos odores fiat ex odore muschi vel croci solo calore eius offendente cerebrum curabiť odore cāphore aut sandali refrigerante calefactum cerebrum.

¶Attende q odores boni sepe ledūt caput t dolere faciūt ꝓpter multitudinem suoꝝ vaporꝝ quibus implent cerebrum t superfēdūt meningas ipsius. Et in hoc casu frigidi odores q̄ꝫ boni sint non sanant dolores illatos a calidis nec ecōuerso: sed potius augēt amplius replendo cerebrum vaporibus: ideo addit pncepe hāc ꝙditionem. Et nocent caliditate sua. Tertio declarat scdam regulā tale exemplum. Soda ꝙsequens ex

res ledūt q̄ꝫtitate qua repleant: tūc cura nō est cum odoribus: sed cuꝫ resoluentibus: sicut est cura sode vaporose: de qua dictum est in precedēti ca. Et tu ꝙsidera que diximus supra de soda pmo cap.

¶De cura soda eueniētis ex odoribus fetidis. Ca. xxiij.

c **Acte uero.** ¶Hic ponit curā sode ab odoribꝰ fetidis: t pꝫ qđ dicit. Et laudat oleuꝫ salicis: gaꝫ pprietatez tempandi tē. t hꝫ pprietatez supra omnes malos odores. ¶Hoc autem oleū non est nobis in vsu.

¶De cura soda eueniētis ex ebrietate. Ca. xxiij

d **A soda.** ¶Hic determinat ꝺ cura sode ab ebrietate: t pmo ponit curam q̄ꝫtū ad oēm intētionem curatiōis. scdo describit quoddā vtile medicamē ibi ſa ⌊ad medicamen.⌋ ¶Prima in duas: pmo ponit curā sode ab ebrietate: q̄ñ stat ebrietas: ſo q̄ñ ꝓcedit: ibi ſa ⌊Amplius⌋ ¶Prima in duas: pmo facit qđ dictū est: ſo quia ista q̄ñq; nō ꝓfert: oñdit ad qđ ꝓceꝺaꝺuz: ibi ſa ⌊Qđ si ꝓpter.⌋ ¶Ad hme partis euidētiā ꝙsidera: q tres sunt intētiones i cura sode ab ebrietate.

¶Prima

De partibꝰ

odore cāphore nocente cerebro sua friditate sanať odore musci vel croci quo suo calore tollit illud frigus quod itulit cāphora.

Et si fuerint

¶In secūda parte dicit primo q si boni odores calidi noceant capiti non soluꝫ sua caliditate: ꝫ t siccitate nō sufficit in cura soda que fit inde bonus odor frigidus sine humiditate: vt si caput doleat ex calefactione t deficcatione odoris musci non sufficit camphora sanare hūc dolorem: lꝫ enim satis refrigeret calefactum caput siccitatem tamē ipsius augmētat quaꝫ muscus itulit. Secundo dicit q succurrendū est in isto casu egro cuꝫ caputpurgio ex oleis humectantibus actu infrigidatis in niue vel aqua vehementer frigida t istud sufficiet vt v̄bi gratia naribus immittať violarum oleū vel nenupharinū vel de cucurbita actu fridissimum si possibile est sic q̄ ista in pmptu possint inueniri vel pari satis efficaciter. Tertio dicit t si non sufficiat supple caputpurgium hoc vel cum eo non possis succurrere infirmo saltem sufficiet illud caputpurgium ex nūc dictis oleis cuꝫ cāphora ꝓpus dissoluta in eis: nam tūc humectabit t ifrigidabit sufficiēter nedū actuali: sed t potentiali frigore camphore. Quarto dicit t similiter econuerso. i. si boni fridi odores nō solum frigore sed t humiditate capiti noceant: sicut nenuphar: vel t siccitate sicut camphora: tūc nō satis est calefacere cerebrum aromatibus calidis: sed cum illo opus est vel deficcare vel humectare cum appropriatis.

¶De cura soda euenientis ex odoribus fetidis. Cap.xxiij.

f **Acte uero.** ¶In hoc cap. dat curam soda de odoribus fetidis sub tribus regulis. ℙPrima ꝺ q soda hec a bonis odoribus ꝓtrarijs malis in cōplexione facile curať vt si malus odor frigidus fuerit sicut odore paludū vel locoꝝ bassoꝝ reumaticoꝝ: soda que fit ab hoc bono muſci odore vel maiorane vel radicis ireos in pmptu sanať: q per hunc tollit frigiditas cerebri t ꝙfortať vīus ipsius t vapor fetidus attractus eijciť. Et si malus odor fuerit calidus sicut sulphuris cepe: aut alliꝝ soda que fit ab hꝰ odore rosarum vel violaꝝ vel camphore sanať vel floꝝ nenupharis. Secunda est: si in malis odoribus soda facientibus est deficcatio cerebrum offendens t dolere facīēs ingeniandū est vt boni odores qui admistrantur in ipsius cura sint humectātes sicut odores nenupharis salicis t violarum vt simul tollant discrasiam vtrāq; quam fetidi odores cerebro intulerunt. Tertia est oleum salicum habet ꝓprietatem t ꝓrogatiuam tpandi cerebri caliditatē t siccitatez t humectādi ipm supra oēs odores oppositos odoribꝰ bonis t fetidis nocētibus cerebro sua caliditate.

¶De cura soda euenientis ex ebrietate. Cap.xxiij.

g **A soda.** ¶In hoc ca. pmo agit de cura soda ebrietatis per vomitum. Scdo per solutionē vētris: ibi⌋ ⌊Qđ si vomitus⌋ Tertio per somnum oleum t balneum: ibi⌋ ⌊Et si est aliquid⌋ Quarto per cibos t potus: ibi⌋ ⌊Et cibent⌋ Quinto de cura soda ebrietatis p olea cessante nausea: ibi⌋ ⌊Deide removeť⌋ Sexto de cura eiꝰ p alia q̄ñ ebrietas declinare icipit t alleuiari: ibi⌋ ⌊Amplius cū⌋ Septimo de medicamīe optio ebrietati: ibi⌋ ⌊Medicamen.⌋

¶In pma parte ait q in soda que fit ex ebrietate vomitus in primis est ꝓpocandus vt stomachus purgetur a vino t humoribus qui effumant ad caput t soda faciūt t tangit tres modos ꝓpocandi ipsum. ℙPrimus ē ℞. rimellis simplicis tenuis potabilis lib. ʒ. in quo cōtere seminis raphani. z. ij. deinde tepefac t da ebrio bibere totum pro vna dosi. Scds est. ℞. predicti oximellis lib. ʒ. in quo dissolue succi foliorum aut radicis

raphani

Prima est ad materiam vinosam: vel humoralem in stomacho: quam vinum mouit: Sa est ad materiã vaporosam: tertia est rectificatio regimis. Primo ergo ponit curã quãtum ad primã intentionẽ: so q̃tum ad secũdam: tertio q̃tuz ad tertiã: ibi Sa_ Et frica_ sibi tertia_ Et cibenk._] Prima pars hz duas. Nã intentio ad materiam est duplex. s. euacuatio & rectificatio p digestionẽ. Primo ponit curã p eũonem: so p digestionẽ: ibi Sa_ Et si est aliqd._] Circa primaz partẽ considerandũ primo qd sit ebrietas: est.n. crasileos. i. capitis iectigatõ. s. pp vini vapores: vt in commen. vi. apho. v. parti. Si inebriatus aliqs. Gerardus tamen primo viatici ca. de ebrietate sic eam diffinit. Ebrietas ẽ lesio cerebri cũ iectigatione: ex grossa & vini fumositate pueniẽs Nõ solum aũt ex vino inebriari contingit: sz ex quibuscũq; aliis potibus: vt ceruisia. Dubitatur tamẽ hic: an vinum purum citius inebriet q̃ limphatum. Et dicẽdum q̃ limphatum cum pauca aqua: vt innuit Auicẽ. i. cañ. fen. iij. ca. de regimine p vinum. Et Aristo. iij. pble. iij. pble. Et cã huius datur ab Aristo. triplex: prima q̃ citius penetrat: aqua. n. sui substãtia subtilitatem exhibet vino: & iõ vinum cum valde modica aq̃ tempatum penetrat citius ad loca magis angusta: q̃ vinũ purũ. Et considera q̃ ex hac cã Aristo. vult q̃ tardius remouetur ebrietas ex vino limphato q̃ ex vino puro: q̃ in strictiora loca penetrat vinum limphatũ a quibus difficilius resoluitur. Sz tu di. contra q̃ fm Cõmẽtatorẽ tertia ptcula apho. sup tertio apho. Egritudies alie ad alias &c. Egritudines que velociter fiunt: velociter videnk solui. Unde quod bñ natum est fieri bñ natum est solui: sicut tertiana in estate cito fit & cito curatur. Ecõtra in hieme: ergo ebrietas que fit cito: cito curabitur: sz fit cito ex vino liphato. Dicẽdum q̃ volendo saluare Aristo. lz p se: vel ex hoc q̃ ex cito fieri ebrietatẽ a vino limphato: ppterea citius deberet curari: tñ p accidens contingit q̃ tardius curatur: & hoc propter penetrationẽ vaporũ vini i loca angusta. Secũda cã quã Aristo. assignat quare vinũ mixtum magis siue velocius inebriat est: q̃ de eo possunt magis bibere: sz de vino puro minus possunt bibere: q̃ magis facit vomitũ. Sz tu di. hoc est contra Arist. eadẽ particula pble. xviij. vbi dicit q̃ vinuz limpharum magis facit vomere. Amplius vinũ limphatum magis mollificat stomachum: vt Gal. in ꝯmen. ij. regiminis acuto. xxvij. & xxxiij. cõmen. Dicẽdum q̃ vinũ limphatũ p modũ laxitatis: & mollificationis: magis facit vomere: sz vinũ purũ p modũ punctionis vel mordificatõis magis facit vomere: vinũ aũt de quo hic est sermo quod sit ꝑmixtũ aque est illud quod modicissimũ hz de aqua. Sed Arist. cũ dicit q̃ vinũ ꝑmixtuz magis facit vomere: logtur de vino multum limphato: & ita logtur Gal. ꝓallegatis cõmen. Modierna tamen laxiuia ad potũ vini ducit hoies: vt plus de puro q̃ d ꝑmixto potẽt. 3ª. cã pp quã vinũ pur minus iebriat est fm Aristo. q̃: vinum purũ sui caliditate iuuat ad digõnez sui & alioz: sed vinũ limphatũ econtra se hz. Considerandũ ꝓticulariter circa litterã: q̃ primũ quod ꝓcipitur in ebrietate est vomitus: vt oẽs auctores cõcordant: & rõ est: q̃ vinũ supflue sumptũ p vomitũ apte euacuatur. Uomitiua aũt sunt q̃daz fortia: & q̃dam debilia & q̃dam lenia: fm doctri. Mesu. in suo de consolatione. ij. c. q̃ igitur ista materia est in stomacho eductioni parata: nõ indigemus vomitiuis fortibus: vt elleboro & similibus: sz debilibus & mediis vt aqua & oximelle: que scies in antidotario. s. ide scias solutiua. Et q̃ vomitus aliqñ non potest fieri pp cãs multas dictas ꝑmo lib. fen. iiij. ideo oz q̃ purgetur cũ hiera: ꝛfortata cũ scamonea pp cãm dictam i lra &c. Iste. n. mãe que sunt in stõ habentis sodã ab ebrietate: sunt facilis vel nõ multũ difficilis eductionis: neq; expedit q̃ hiere ipressio fit in capite: oz igitur: q̃ cito descendat de hoc tñ pfecte supra dirimus: cap. de cañ. vlibus. Dicit post: & nõ timeas pp ipsius scamonee vl ipsius. s. corporis caliditatem. Reprimit enim calor scamonee cũ aqua vtrorũq; granatorum. s. muzi vel dulcis & acetosi de quibus etiam loquitur. iiij. cañ. fen. i. cap. d cura pu. i gñali. Mõz aũt & dosiz ei⁹ regre a Sera. vij. li. breui.

Nisi ebrietatis

Jacobus

raphani. 3. iij. & da totũ tepidũ vna vice bibere. Tertius est. ℞. oximellis simplicis vel squillitici cocti ad perfectionẽ. ʒ. i. dissoluatur in. ʒ. v. aque tepide & da totum pro vna dosi. Consequenter innuit alios modos debilis vtut & mediocris puocãdi vomitũ remittẽs nos sup his ad antidota.

Quod si vomitus.] In fa primo ait q̃ si in cura sode ex ebrietate vomitus nõ fuerit obediens. i. puocabilis cũ facilitate vel q̃: eger vomere non est assuetus vel abhorret vomitũ vel timet vomitus ne cadere faciat i empima aut ptisiz pp rupturam vene in pectore venter soluendus est cũ hierapigra cõfortata prius cũ scamonea vt subducat citius vinũ & humores q̃ effumãt ad caput: & nõ prolonget in stõ moram qua simul effumet & soda adaugeat. Det ergo hec dosis ebrio ad bibendũ. ℞. hierapigre. 3. ij. diagredij masticis añ. grana. v. dissoluantur in. ʒ. iiij. hydromellis & fiat dosis. Scdo dic̃ q̃ si aliqd fuerit in hac soda prohibens exhiberi infirmo pharmaciã caldaz vt est hierapigra vel q̃: febricitat aut febrire presto est: vel q̃: est cholericus ardens & aridus soluendus est venter cũ decoctione mirabolanorum vel sirupo fructuũ laxatiuoꝝ fm has formas. ℞. mirabolanorum citrinoruz. 3. x. mirabolanoꝝ kebuloꝝ. 3. v. cõquassenk & bulliank in. ʒ. viij. seri caprini: deinde passenk per staminum oia fortiter cõprimendo & fiat dosis que bibat tepida: vel. ℞. ficus pruna damascenica añ. xvi. numero fiat decoctio ad pondus. ij. lib. in qua dissolue medulle cassie fistule munda te. 3. xij. thamarindoꝝ mũdatoꝝ. ʒ. ij. fiat sirupus vetris lenitiuus de quo da pro dosi lib. ß. Tertio dicit q̃ si aia. i. appetitus seu transglutiendi virtus abhorruerit pharmaca nunc dicta solues ventrẽ ebrij cuz aq̃ vel succo duoꝝ granatoꝝ puta acris & dulcis cũ suis pulpis vigorata cuz pauca scamonea fm hunc modũ. ℞. duo mala granata grossa matura & vinosa vnũ acetosum & aliud dulce de q̃bus extrahe grana oia & pulpas interiores que grana separant & exprime fortiter per staminũ aut telã grana cuz pulpis & expressioni adde dyagredij masticis añ. grana. vi. & da egro bibere nec timeas illud propter scamonee seu dyagredij caliditatem quia reprimitur sufficienter granatorum frigore.

Et si est.] In. iij. dat q̃dz cañ. in cura sode huius a principio cũ aliqd phibz vel sepat ebrij ab eũantibus cuiuscũq; modi sint: vt si ebrius sint infans vel delicatus oẽ pharmacũ ex nã abhorrẽs vel ꝑgnans mulier. Primus est fac dormire ebriũ donec sit digestum vinum quod in suo continek stõ: nam tunc ipsuz definet effumare ad caput & tranibit ad epar & vapores postea retenti in capite erpgefacto egro resoluentur facile. Et q̃ q̃dq; vir dormiunt ebrij subiũgit canones quibus ipsi ad somnũ induci pñt. Sed ꝑdocet signũ quo cognoscik in stõ vinũ iaz esse digestuz vz ex colore vrine & tinctura ipsius & substãtia simul cũ ypostasi. Nam ebrij vrine est a principio subtilis & cruda velut aqua clara: & digesto vino ruffedine tingitur vel sub ruffedine & inspissatur eius substãtia & sequestratio sedimis appet. Secundus est frica pedes ebrij cũ sale & oleo violato tepido: vt vini vapores a cerebro diuertas & somnum ꝓuoces magis quietũ. Tertius est: sup ebrij extremitates vt manus & pedes effundatur oleũ camomille tepiduz ad eosdem fines ad quos fiebat nũc

a Et si est.] Hic ponit curam p digõnem ꝑcipiendo somnũ & signũ digõnis est coloratio & tictura vrine. Nã prime vrine crapulã vel ebrietatem patientium sunt crude indigeste pp suffocatiõez calidi a supfluo potu: & attractionẽ indigesti ad vias vrine. Cuz aũt calor vincit & digerit vinum & reliquas mãs sibi associatas: tunc apparet tinctura vrine: & est dictum Rasis primo ꝓtinen. ix. ca. Dubitatur vtrũ in ebrietate ꝓpetit somnus. Ut q̃ nõ: q̃ p Ras. primo cõtinen. ix. ca. vbi dicit. Et dico q̃ soda fit ex potu vini &c. & est necessarium phibere somnum & quietez toto vno die. Amplio q̃ vapores vini intus retinet & phibet a resolutione: non cõpetit in cura: hoc aũt facit somn°. In ꝓriũ Aui. statim. Unde dicit q̃ sõnus est radix in cura. Dicendũ q̃ somnus cõpetit maxime in ebrietate. Et rõ est q̃: iuuat ad digõnẽ vini & separationez eius a stõ post digõnem: & tũc dicemus q̃ rex. Ras. est corruptus: & vult dicere: necessarium nõ est phibere somnũ. Et põt confirmari: q̃ in pluribus locis eiusdẽ capituli ꝓcipit somnũ in soda ebrietatis. Ad rõnem dicẽduz q̃ plus est iuuamentũ somni pp auxilium quod facit ad vini digõnem: q̃s sit nocumẽtũ p vapoꝝ receptionẽ. Lando aũt q̃ añ somnũ aliqd stipticũ sumat. Aliter possemus rñdere ad qõnem: pp quod sciendũ q̃ soda ebrietatis est duplex. Una que fit a vino cõiter vsuali nocẽte p sui supabũdantiã pp quã causam vinũ fluctuat in stõ: & euapozat ad caput: & hoc mõ cõiter accidit ebrietas ex multo potu vini & in hac ebrietate somnus iuuat vehementer: q̃ cõplex illius vini digõ: plus tñ iuuat si vomitus precessit: & de hac est hic fmo. Alia est ebrietas q̃ fit ex vini calore acuto emittẽte vapores calidos acutos ad caput: q̃uis de eo fit potata pua quãtitas: sicut in nostris partibus vulgari sermone dr vinũ quod sapit de celo: & tunc somnus in hac ebrietate forsan nocet: q̃ retinet illos acutos vapores: & q̃ cura talis ebrietatis nõ est p digõnẽ illius vini. q̃ quasi nõ est bene digestibile: & q̃: ipsuz nõ nocz: q̃: nõ digerak: sz nocet sui acuitate: & acutis vapor°: q̃uis nõ sit potatus nisi medius ciatus de hoc vino: & iõ cura est facere eũ vigilare: & exercitari: vt illi vapores acuti resoluank: & est simile d hac soda ab isto vino calido acuto: sicut de siti facta a rebus calidis acutis vt alleis & vino acuto: q̃ talis sitis nõ curatur cũ somno: imo cũ vigilijs: & euaporatione: & potu humectante: q̃ si sitis sit ex multo potu vnde causatur indigestio: vel ex cibo ꝛ indigestione: tunc somnus sedat eaz: & dicit talis sitis a frigore facta: q̃ ex indigestione & suffocatione caloris fit: hoc innuit Aui. infra fen. xiij. in ca. de siti: & quarto cañ. fen. prima ca. de siti q̃ accidit frebricitantibus: & inuit Gal. in cõmen. xxviij. apho. v. pti. Quibuscũq; desideriũ noctu bibere. Simili ergo modo dicemus q̃ i soda ab ebrietate pueniente a vino: non q̃ sit supflua quãtitate potatiõ: sed q̃ est calidum valde: q̃uis sit parum de eo potatũ non cõpetit somnus sz vigilia quouscz illi vapores sint expulsi: & hoc est ad mentẽ Ras. in prealleg. loco: q̃ in hac soda vtitur oleo ros. fortiter infrigidato. s. ad remittendus ariditatem illorum vaporum: & ad prohibendũ eos: cũ tñ in alijs ebrietatibus vtatur oleo ros. non multuz infrigidato. Unde dicit. Dico q̃ soda fit ex potu vini: audiui q̃ quãto magis vinũ est calidũ tanto est maior soda. Et sciui q̃: hec soda est: q̃ vinum replet caput vaporibus calidis. Et subdit q̃ in his vaporibus & humoribus calidis sunt necessaria ifrigidãtia: sicut oleum ros. & simliter infrigidatuz multa infrigidatione: & est necessarium prohibere somnum: & quietem tota vna die. Ecce ergo mentez Ras. fm intentionem dictam.

b Et frica.] Hic ponit curam intendendo ad vapores. Est autem in hoc triplex intentio. s. diuersio & hoc fit fricatione cũ sale. Oleum aũt violatum remittit flãmam si qua est. Secũda intentio est resolutio: & hoc fit effundendo oleum camomille. Tertia intentio est confortatio capitis: ne recipiat: & hoc fit cum oleo ros. & non oportet q̃ sit multum infrigidatum q̃: non est in capite excessus flãme: qual' est in soda ab estu & calore solis. Et ideo si soda esset a vino multum calido inflammante caput: posset

De partibus

oleum fortiter infrigidari: vt precipit Raſ. Et considera q̄ istoꝝ oleorum frigidorum approximatio ꝺ̄ esse cum ascendūt vapores: cum autez iam ascenderint vel multi sint: oportet vel miscere cum oleo roſ. aliquid resoluens: vel non ponere oleum roſ.

a ℂEt cibentur.]ℂHic ponit curam per rectificationez regiminis: t ꝺicit cibetur lentibus. ſ. corpore: q̄ stipticitate ingrossant t prohibēt vapores. In caulibus est p

Deinde fac eos ingredi balneum: t vt capita ipsorum vngantur oleo roſ. infrigidato non tamen vehementer. Et cibē tur[a] lentibus t agresta t similibus. Et i caulibus quidem est proprietas qua vapores a capite prohibentur. G. inquit si cibas illos pullis colūbarum non eras. Et videt̄ q̄ causa sit subtilitas sanguinis ex eis generati t fortitudo eius ad resoluenduz vapores. Et oportet vt eis tribuas fructus stipticos: t vt sit potus aqua t nō aliud nisi stomachus fuerit debilis t timetur ipsius laxitas: tunc enim prohibe eos a multitudine potus aque frigide t pota eos aq̄ granati acetosi t ribes[b] proprie t rob eius: t aceto sitate citri proprie t rob ipsius t citoniorum t malorum: t transglutire coriā drum siccum cuz zuccaro ℔m pondus t lens t agresta. ℂDicendum q̄ in hac cura conceduntur diuerse intentionibus ingrossantia t subtiliantia. Ingrossantia quidem vt prohibeā tur ascensus vaporum: sed subtiliantia: vt vapor resoluatur: t ideo res curantes ebrietatem: possunt esse diuersorum modorum: vt sumitur primo cañ. fen. iij. cap. de regimine per vinum.

b ℂRibes est spes acetose. Rob: est succus per decoctionem ad solē in spissatus: rob tamē absolute est sapa. Coriādrum q̄: phibet multum vapores ad caput. ℙondus: t pondus: q̄: doſiz t doſiz: quasi dicat continuando t ascendendo in pōdere.

pondus cōfert eis. Deinde fac eos dormire t quiescere quoniaz est radix in cura ipsius: quod si[c] propter hoc non quiescunt reitera illud eadez die t in mane. Et pone[d] cibum ipsorum qui habet infrigidationem t humectationem t subtiliationez sicut est vitellus oui. Et super eos funde aquam calidam t multe resolutionis: t administra eis somnū inquātum potes. ℂDeinde cum remouetur nausea si fuerit t remanet soda abscinde oleum ro. ab eis quoniam nociuū est eis post illud cum prius fuerit necessarium ad confortanduz caput t prohibēdum vaporem: t quandoq̄z remouetur in instanti: t oportet vt statim administres oleum camomille loco eius fricando ad resoluenduz. Quod si propter illud non remoueatur adhibeatur oleum

c ℂQuod si.]ℂHic ostendit qd fienduz quādo hec nō iuuant: t dicit primo reitera illud. ſ. vomitum frictionem t vnctionem: t alia dicta i mane. ſ. sequenti die: t totuz hoc est eadem. ſ. die naturali: quia si hodie feciſti hanc curam: t hac nocte nō: propterea vī in via conualescentie: signuz est q̄ materia vinosa est adhuc exuberās in stō: igit̄ cras i mane ego reiterabo vomituz: t alia remedia fz q̄ videbit̄ expedire: t ꝺ Auic. dicit vt̄ is festinus in vsu remediorum t nō tardes.

d ℂEt pone ⁊c. ℂCausa est q̄: si factis remedijs nō gescunt in prima die: signū est debilitatis digestiue stōi. Unde non potuit consumere crapulam: siue sit debilitas nālis siue accidētalis: t ideo oz dare cibaria facilis digōnis: t nō dentur lentes: t huius: sed intendat ad cōfortationē virtutis. Dubitat̄ q̄: ponit q̄ vitellus oui tendit ad infrigidatiōez: cuius ȝrinz ponit ꝺo cañ. ℂDicendū q̄ forsan intelligit de vitello oui pmixto cū aliq̄ re stiptica: t frida de p̄dictis vt est agresta: vl rob de ribes: t huius. Uel dicēdū q̄ vitellus oui ꝺ̄z infrigidatione: q̄: ꝺ̄z remissum calorē respectu caloris vini. Et funde sup eos aquā calidā multe resolutionis: q̄: cū decoctione camomille t melliloti ⁊c. ℂDeide cū remouet̄ nausea: t intelligit̄ p hoc qꝺ fit remota repletio vinosa stōi: t ex ꝺ̄ remota radix t minera vapoꝝ ascendentiū ad caput. Sz si vapores q̄ iam erāt in capite remāserunt: tūc nō indiges oleo roſ. ad cōfortandū: sz indiges oleo resolutiuo: vt camomillino: vel oleo de lilio: qꝺ est exptū. i. pti. ix. c. Cōsiderandū q̄ Aui. ꝺicit si fuerit nausea: vt iuuat q̄ si fuerit aliꝺ accidēs indicās replōnez stōi: vt dolor vel leuo illud accūs fit remotū. Cōsiderādū et̄ q̄ ira q̄ ꝺicit qñq̄z remouet̄ i instāti: ꝺupl̄r exponit̄: pmo qñq̄z soda t ebrietas remouet̄ in instāti. i. i istāti cessat post cessationē replōnis stomatiche: t hoc q: vapores in capite stati cessante eoꝝ minera stōi sunt resoluti: pp multas causas quas potes intelligere. Secundo mō intelligitur t exponitur qñq̄z remouetur oleum roſ. in instanti. i. subito oz remouere illud: q: vidēmus q̄ retinet illud. ſ. vapores: t tempus est resoluēdi.

a ℂAmplius

Et cibentur. ℂIn. iij. ꝺat. ix. cañ. sup cibo t potu t somno t lauacro patiētiū soda ex ebrietate. ℙrim[o] est comedat lētes t agrestā q̄ veriutum ꝺi t his silia q̄ nec vaporosa neq̄z fumosa sunt: sicut hordeatū ſz potius rep̄munt vini vapores t ipsos prohibēt ascēdere ad caput. Scꝺo est pprietas est i caulib[9] q̄ vapores phibent ascēdere ad caput qñ cocte edunt in modū potagij: t id qꝺā ascribunt sue nitrositati q̄ vinū subducūt: alij sue stipticitati q̄ vini vapores ascēdere p̄hibent: inest. n. caulib[9] vtraq̄z vtus t vna ab altera separi pōt. Tertio[9] est: nō ē error: si cibet̄ ebri[9] pullis colūbaz quos pipiōes vel piniōes vulgariter ꝺicim[9] teste Gal. q illō affirmauit. Et p̄n. hic reddit huic[9] cāz ꝺicēs. Et vī q̄ cā istius sit subtilitas sanguis gñati ex ipsis cū fortitudine sue caliditatis ad resoluēdū vapores vini q̄ ad caput ferunt. Quartus est stiptici fructus vt citonia pira gnata acetosa berberis rhāna tribuēdi sunt soda hāc hūtib[9] vtipsi phibeāt ascēdere ad caput vapores vini. Quitus est pot[9] patiētiū soda ebrietatis sit aq̄ simplex q̄ potēt rep̄mit vini vapores t nihil aliud bibat ebrius nisi stōus fuerit debilis t ex aq̄ potu debilitas maior t laxitas eius fortis timeat̄: tūc. n. vitanda est multitudo potus aq̄ pure frigide: t i potu vanda est aq̄ granati acetosi: vel aq̄ ribes pprie p̄ alijs vel rob ꝺ ribes q̄ dissoluat̄ i septuplo sui bullite aq̄ fon. vel citri acetositas p̄ prie p̄ alijs: vel rob ipsius cū aq̄ bullita: vel rob citoniorum vel rob malorum. i. pomoꝝ cōiuz acetosoꝝ vel stipticoꝝ: sicut sunt poma vulgariter ꝺicta de capēduto: t poma pira vel poma de stipite. Sextus est ꝓfert patiētibus soda ebrietatis trāsglutire semē coriādri ficci ꝓpati vt decet cuz albo zucco vel in forma ptagee vel i forma pulueris ℔m pōdus t pōdus. i. vādo de eo vicib[9] iteratis sub certo pōdere puta q̄z vice pōdus. z. vnius coriādri t zucc̄i t p̄cipue i fine comestiōis: nā fortit̄ rep̄mit ascēsuz vaporū ad supiora. Septim[9] est: fiat vt dormiat t gescat ille q̄ hāc soda patit̄: nā sōnus t ges sunt vt fundamētū t radix cure eius eo q̄ sunt cā cite digestiōis t descēsus vini. Et si nō gescit p ꝺictū regimē reiteret̄ idē plurib[9] vicibus in eoꝺē ꝺie t i mane sequēti: trāsē. n. ꝓderit: vel refert istud ad coriādri vsuz veluti putilē. Octauus est: fit cibus hūtis hāc soda spēm subtilis infrigidatiuus t humectatiuus sicut vitellū oui. ℂSz ꝺ̄ p̄n. sibimet ꝓrius vī nā plaudauit in hac soda lētes t ēt caules q̄ sunt grossi cibi desiccatiui: ꝺ̄ vo p̄cipit vt cibus hēat infrigidationē t hūectationē t subtiliationē. Itē plaudauit pullos colūbaz q̄ sunt cibus calidus: t fructus stipticos q̄ sunt cibus grossus terrestris t ficus. Itē hic p exēplo cibarū hūtis infrigidationē ꝺat vitellū oui qꝺ est cibus calidus. Dic q̄ p̄us loq̄t̄ de cibis ebrij medicalibus hora q̄ vinū abūꝺe t fortiter effumat ad caput: hic vo loq̄t̄ de cibo quodāmō resumptiuo virū post ebrietatē t correctiue calefactōis t deiccatiōis illataz a vino. Ad argumētū de vitello oui q̄ est cibus calidus ꝺic q̄ si ouū fuerit in aq̄ disruptū t postea vitellū immissuz in agresta t comestū cuz ea nō calefacit imo refrigerat. Uel ꝺic q̄ vitellū oui tēpate calidū est: t cōpatione ad vinū inebrians ꝺici pōt frm. Monus cañ. est: q̄ aq̄ calida multū resolutiua in tina aut balneo abūꝺe effundat̄ sup corpus ebrij vt vapores vini diuersi a capite p ipsaz trahant̄ ad superficiē cutis. Et iterū resumit p ea vice q̄ administret̄ in hac soda sōnus q̄tum possibile est nec erubet p̄n. in ℔ ca. ter id p̄cepisse vt fortius hēreat auditoꝝ mentibus. Sz boni socij tpibus gbus Parisius studij sepe ebrij facti p oi medicina sero sup vinū ceruisiā bibebant: post ibant vomitū t mane facto bibebāt egregie de meliori puerbiū illud cōe allegātes: nocturna potatio seu serotina supabūꝺans potatione matutina curetur quod est leccatorum non pborum neq̄z sapientum.

Jacobus

ꝺicta fricatio. Quartus est intromittat infirmus in balneū aq̄ calide dulcis vt vapores vini trahat exteri[9] ad corpis superficiē q̄ ꝺispositi erāt ascēdere ad caput t puocet somnū humectando cerebꝝ t totū corpus. Quitus est inūgat ebrij caput oleo roſ. pus infrigdato: sz nō vehemēter vt caput ꝓfortet t phibeat vapoꝝ ascēsuz: qꝺ si vehemēter infrigdaret̄ ingrossaret hūores t vapores vini talr t itantū q̄ vix ipsi postea resoluī possent.

Beꝺe partibus

Beꝺe. ℂIn. v. pte ꝺic ℙmo q̄ cū i ista soda cessauerit nausea si fuerit sit cū ebrietate sicut sepius est t soda adhuc remanet oleū roſ. a capite hora hac est remouendū. Nā vini vapores in capite retinet t ipsos ingrossat t resolui phibēt: ipz tū ℙus fuit necessariuz tpe quo vinū effumabat fortiter ad supiora ātinus inuunctū frōti t tpi[9] cōfortaret caput t phiberet vaporē plm ad ipm ascēꝺē: sz nausea cessans sigt vinū iā ꝺescendisse ꝺigestū quoq̄ ec̄: nec adhuc vt antea effumare ad caput. Et soda remanēs significat adhuc vini vapores capiti inīacē quos resolui oz. Scꝺo ꝺicit q̄ soda remanēs cessante nausea vl vini vapor i capite retentus remouet̄ interꝺū quasi in instāti vel a nā vel a medicia cui vtus inest resolutiua. Tertio ꝺicit q̄ si ista soda vel vini vapor nausea cessante resolui distulerit oz vt statim loco olei rosati capiti administres camōille oleū fricādo inde caput ad resoluēdū vapores vini taz fricatio q̄z virtute olei. Quarto ꝺicit q̄ si p ℔ oleuz nō resoluit̄ soda aut vini vapor tūc adhibeat̄ capiti fricādo oleū ꝺ lilio qꝺ ȳrinuz ꝺi t fit ꝺ florib[9] t radice ireos qñ exptū ē: t ē vlti[m]. i. vtilissimū i curādo hāc soda cū resolōne.

Amplius

a ¶Amplius cum ebrietas ꝛc.¶Hic ostendit qd sit faciendum cum declinat ebrietas:ꝛ hoc est qñ dicit alleuiari.s.in accidentibus:ꝛ pro.i.descendere.s.materiam per fluxum ventris. Fac eos ambulare:vt materie ꝛ vapores descendant.

b ¶Liba ꝛc.¶Ad ꝓportionē ꝛ temperiē caloris avino. Et ox qdē. Ratio est qꝛ statim post cibū fieret cibi agitatio:ꝛ sic fluctuaret ad os stomachi:qđ ē ꝺbile i ebriosis:qꝛ vinum leuigatū ꝛ agitatū mollificat os stomachi:ſz post tres horas Aui.imaginat aliquam dignēz esse factam in cibo:q est in fundo:ꝛ aliqliter descēdisse:ꝛ iō motus nō facit fluctuare cibuz ad hos stōi:ꝛ forsan facit descendere quod digestū est in fundo stomachi. Si vex est q cibus incipiat exire a stō gradatim anteq̄ totus sit digestus ꝑpie cib⁹ dissormis:vt declaratū est fen.iz.ca.ꝺ tarditate descēsus cibi:ꝛ fen.xvj.de fluxu ventris oiuz modox:ꝛ ꝑpter hāc imaginationez Aui.ꝓcedit potum vini post tres horas ifra fen.xiij.ca.de cura ꝑturbationis stōi. Et vꝝ: q̄ dicat magis laudo somnū ꝛ qetez q̄ motū. Deide administret .s.toto cibo digesto oxi/mel ad faciēdū descendē ꝛ penetrare cibū:ſi fuerint calefacti. Zucharinū qꝛ nō calefac:aut mellinū ꝛc.qꝛ magis abstergit ꝛ exiccat ꝛc. Et reddi ad resoluendū vapores ſi q a cibo surrexerint. Ambulēt etiā ad exercitandū ꝛ vigorādū calidū nāle. Et ꝑm ꝛc.cā ē qa in istis nerui debiles possent ledi ab acuitate aceti ꝛ almuri. Et iō ſi volunt vti istis nō sint acuti. Quid sit almuri sepe dixim⁹:ꝛ vide ab Azara uio.xxviij.li.q dicitur Fuitor. In fine vero vti tripliciter resolutiuis leuibus:ꝛ laudabili cibo ꝛ patet.

Jacobus Amplius.

¶In sexta pte dat.xj.cañ.i cura huius soda icipiēt eiam declinare ebrietate. Primus ē:fiat vt patiēs paulatim ambulet ꝛ repeſ seu reducaſ ad motus solitos vt inat⁹ calox ꝑ hoc susciteſ ꝛ euigileſ ꝛ vapores vini valeāt resolui. Scōs est cibeſ patiens piscibus petrosis vt phis vēdosis testiculis gallox ꝛ pullis elixis cum fridis herbis sicut cū lactucis vel cum acetosa:q̄tinus ꝑ ipsos vtus ꝓfortef ꝛ corpus a vino iupcalefactū ꝛ deficcatū ad ꝑpriū redeat tpamē tum. Tertius est:posq̄ comederit ex aliquo istox nō ambulet statiz sup sumptū cibū:ſz post tres horas ab hora assumptiōis. Et id itellige de ambulatiōe nō suaui ꝛ morosa que cibū descēdere de orificio stōi ad fundū eius iuuat:ſz de forti:ꝛ multa que cibos assumptos penetrare facit añ digestionē. Sz post tres horas fere digestus est cibus subtilis saltē aliqd ei⁹ maxime ſi pua sit ipſi⁹ q̄ntitas sicut esse ox in casu pñti. Quart⁹ est gnāl⁹ i hoc casu melius ꝛ vtilius est vt ꝓsideres.i.statuas vel ꝓcures fieri digōnez cibox assumptox cum somno ꝛ qete lōga patiētis donec stomach⁹ a cibo digesto parūp alleuieſ p descēsuz eius vel ptis ipſius ad meseraicas ꝛ itestina:qꝛ stomachus iam ꝑgrauatus ꝛ debilitatus vini multitudine melius digerit in somno ꝛ qete q̄ in exercitio ꝛ in vigilijs. Quitus est: post digōnez cibi deſ patiēti ꝓo ductiuo potu zucharinū oximel.i.firupus acetosus ſimplex de zuccara ꝛ aqua ꝛ aceto factus tenuis potabilis in pondere.ſ.ʒ.v.ſi patiēs fuerit supcalefact⁹ vt cibū digestū penetrare faciat ꝛ calorē tēperet. Et ſi ipse fuerit ſuphumectatus ꝺa mellinū oximel qđ de melle ꝓstat ꝛ aceto ꝛ aq̄ vt cibi ꝓcuret penetrationē ꝛ nimiā corri gat humectationē. Sextus est:his factis fricenſ itex pedes patientis ad diuertendū vapores a capite ad ꝑparandū eū ad nouū cibū. Septimus est:post pedū suox fricationē ambulet patiens nō laborioſe:ſz moderate vt inatus calox suox mēbrox euigileſ ꝛ resoluenſ supflua corpis ꝛ ad cibum nouū ſuſcipiendū corpus ꝑpareſ vel excitet ſe motu alio corpis nō laborioſo vt egtatione vectione in curru vel nauigatione. Octauus est: ꝑſeruet patiens ab aceto puro ꝛ ab almuri qđ est ſalſamentū de piſcib⁹ ſalſis cōponi solitū. Nā vinū ꝑbibitū ad ebrietatē nō modicū nocuit cerebro ꝛ neruis:ꝛ hec ſuꝑaddūt in nocumentū cū hoc q̄ acuunt vapores ꝛ fumos:ꝛ etiā humores vñ descindunſ ꝛ dāt ipſis penetrationez. Et ſi patiens non possit aut nolit dimittere acetū tūc vtaſ eo qđ est debiliox ꝛ non est acutū. Monus est posq̄ ambulauerit moderate patiēs itroeat in tinā aque calide dulcis ꝛ ſtet i balneo aereo calido vt ſudore emittat ſupfluitates a vino relictas vna cum alijs. Decimus finaliꝛ:ꝛ ad vltimū ifundanſ corpus ꝛ caput ifirmi cum embrocis calidis equalis resolutionis.i.moderate resoluētibus:ſicut cum aqua decoctionis floꝝ camomille vel melliloti vel furfuris macri ꝓo resolutione vapox vini derelictox in capite. Undecimus qui satis ꝑintellectus fuerat in ſcōo canone est q cibeſ patiens carnibus leuibus vt pullox ꝓdicū ꝛ alaudax:nā stomach⁹ ei⁹ ꝓdebilitat⁹ ebrietate ꝓfortari idiget ꝛ grossos cibos digerē nō posset.

Medicamen.

¶In.vj.dictat istud medicamē qđ dicit optimum ꝓtra ebrietatē:qꝛ valde repmit vapores vini ascēdētes ad caput ꝓfortans ꝛ claudens orificium stomachi sua ſtipticitate:ꝛ suo frigore ꝓhibens calorez a vino iflāmari. Rx.semis endiuie:semis caulis granox berberis mūdatox a lapillis suis ſu mac lentium excoriticatax rosax spodij añ.ʒ.ij:terank oſa simul ꝛ aggregenſ. Et ꝓo quaq̄ vice ꝺa de hoc aggregato.ʒ.iij.in potu cum.iij.granis cāpho

c ¶Medicamen.¶Considerandū q istud medicamen ꝓfert infrigdationē rex fridax quas recipit:ꝓfert ſtipticitate ꝓhibitiua etiaz vapox:ꝛ ꝓfert etiam ꝑpietate semis caulij. Chirata sunt quatuor grana hordei.

¶De cura sode euenientis ex coitu. Cap.xxv.

b **Ec soda.** ¶Hic ponit curā sode ex coitu:ꝛ ꝓmo qñ soda fit ex coitu inq̄tū exiccat:ꝺo qñ fit ex coitu inq̄tū repletionē mouet:siue exciſat siue detegit ibi ꝺa ¶Posq̄ ¶Qꝺ ꝓmo dic ꝓz. Ad itellectū ꝺe ptis. ¶Dubitaſ an ſ soda ex coitu ꝓpetat eū o vꝝ q non:qꝛ eū ꝓhibet ab eunē.vt fen.iij.ꝓmi cañ.iij.ca. ¶In ōtū est A.hic.ꝛ Halyab.v.ꝑac. in hoc.ca.ꝛ Raſ.j.ꝑti.ſ fine. ¶Dicendū q Aui. ꝑfecte inuit ſolonē hui⁹ dubitationis:qꝛ coytus pōt facere sodā exiccādo ꝛ rōne hui⁹ nō competit euatio. Vl̄ pōt facere soda mouēdo mām:qꝛ iuenit corp⁹ ꝛpletū:vl qꝛ hō vtēs coitu nitiſ se multū replere:ꝛ ista mā quā in corpe ꝛpleto mouet vſus caput pōt eē vapox osa ꝺ malis vapox ib⁹:ꝛ pōt eē hūoralis. Cā autē ꝑpter quā mouet:est qꝛ coyt⁹ est qdā mot⁹ nō solū corpoꝛe⁹:ſz aialis. In hoſe ergo:qꝛ ex coytu pp repletionē q̄ est in eo:māe mouenſ:oz vti eunē p phlōmiā vel p pharmaciā:vel vtriſq̄:ꝑm q tibi appet:ꝛ cū hoc oz vti ꝓfortatione cerebri:ne mās motas recipiat:ꝛ ꝓñr ſi mās recipit:oportebit vti resolutiuis:ꝑz cañ.gnāles supra positos. Et oia hec Aui.inuit cū dicit. ¶Posq̄ declinas ꝛc.cū humectātib⁹.i.posq̄ tu nō stēdis ad hūectandū:ꝛ hoc qꝛ soda nō est ex siccitate:ſz pp repletionem in corpe ꝛc. Dico posq̄ ꝛc.oz.n.vt cui accidit illud.ſ.soda pp vapores successione coytus:aut q repletionez hz.i.accidit soda ex repletione

De partibus

re otrite que faciunt pondus vnius kirat cum.ʒ.j.aque maligranati acetosi vel aque ribes vel acetositatis citri vel rob de citro vel aque rosacee ¶Remedia alia contra ebrietatem inuenies primi ʒ⁹ doc.ij.ca.viij.de regimine vini ꝛ aque. ¶De cura soda euenientis ex coitu. Cap.xxv.

h **Ec soda.** ¶In hoc ca.ꝑmo docet quō fit soda ex coitu.Scōo curam eius gnālem:ibi¦ Et eius cura ¦Tertio curam specialem soda que fit ex coitu cuz repletione corporis:ibi¦ Posq̄ declinas.¦

¶In ꝑma pte ait q coitus excedens facit ꝑpter siccitatē quā coitus ipe possidere facit ꝛ corpus ꝛ caput. Spma nāq̄ qđ in coitu exit ē supfluitas alimēti vtilis ꝛ vltimi que posq̄ educta est moderato coitu subsegſ eā ꝛ exit p coitū imoderatū alimentū vltimū:ꝛ qñq̄ sanguis pax dealbatus ñ ꝓpter corpus fraudatū alimēto simul cū capite marcescens siccaſ.

Et eius. ¶In ꝺa dicit q cura huius soda fit illo modo q ꝓdict⁹ ē ca.de cura soda ex siccitate.ſ.ca.xvj.trac.pñtis videlz cum cibis humidis euchimis multi nutrimēti:vt vitellis ouox testiculis gallox pullis ꝓdicibus. Et vnguēdo cum oleis humidis medullis axūgijs aut muſcilaginibus aut emplis ex his. Ex quo eni coitus iducit soda ꝑpter siccitatē:siccitate ablata sanabit soda. Sz istabit aliqs:qꝛ qui se coitu nimis frequētato demacerauerūt ꝛ debilitauerūt sepe:ꝛ vt plimū in extremitatib⁹ remollitionē quandā patiunſ palyſi ſimilē ꝛ tremunt in eis talr q nec se manibus pascere nec ſubstentare sup pedes pñt:ꝛ isti potius ſuphumectati q̄ deficcati coitu videnſ. Die remollitionē hāc extremitatū ꝛ debilitatē palyſi ſimilē:qñq̄ ꝓcedere a penuria nālis caloris ꝛ ſpirituū maxime nāliū quas resoluit coitus. Et qñq̄ ꝑuenit ab humiditatibus crudis indigestis quas mēbra ſanita supfluo coitu ſibi rapuerūt vel qꝛ stomachus ꝛ epar coitu ꝓdebilitati non⁹ bñ digerūt imo multiplicant ex cibis assumptis aquosos humores quos extremitatibus corpis trāſmittūt. Et qñq̄ ꝑuenit vt aliq aiūt ex hoc q coitus plurimū supfluꝝ liq̄facit neruos ꝛ medullā cerebri debilitās inde totaz motus arborē in radice ꝛ ramis. Et in istis casibus magis practicāda est hūectatio corpis ſubalis cum cibis euchimis facilib⁹ digeri multi nutrimenti ſub modica maſſa nō supfluicis vt gallox testibus vitellis ouox pullis ꝓdicibus ꝛ vino rubeo maturo vinoſo ſobrie ſuſcepto q̄ ſit hūectatio qualitatiua ſolum madefaciēs ſupficietenus ꝑticulas cum balneis vnguētis oleis:aut emplaſtris vel medicaminib⁹ iterius ſumptis mēbra humectātib⁹ absq̄ nutritione. Et ſumme caueas a resolutiuis fortiū vtuti in debilitatibus ꝛ remollitionibus extremitatuz a supfluo coitu:qñ ꝓducūt ad ineptā bilem impotentiam ꝛ ad ſempiternam debilitatez:ꝛ vidi plurimos hoc errore deceptos medicos ꝛ egros.

Postquā.

¶In ʒ⁹ pte ꝓncepſ innuit duas exceptiones ab ista regula q soda ex coitu curatur vt soda de siccitate. Prima est quādo est repletio humox a trūco corpoꝛis vel plectorica vel cachochimica. Scōa est qñ p motū coit⁹ eleuanſ ad caput fraudulēti vapores faciētes soda:tūc.n.nō valet in cura hui⁹ soda:cura soda ficce:imo tūc opus est phlebotomia vel pharmacia vel vtraq̄ ſimul vna cum capitis ꝓfortatione p aliqua ſtiptica. ¶Dicit ĝ ꝓmo hic. Posq̄ declinas cū hectātibus.i.ista soda curaſ vt ficca:posq̄ declinaſ seu te diuertis a ꝓcessu in cura cū humectantibus ꝑpter repletionē in corpe inuētam cui repletioni ſupuenit motus coitus cōpositus ex motu corpeo ꝛ motu aiali

humorali mota incipiat primũ ꝛc. ꝛ p hoc quod dicit postꝫ forsan vult inuere Aui.q ẽt in vno ꝛ eodẽ corpe possit cadere intentio ꝫuectatiõis: ꝛ post ea intẽtio cũonis:q: cũ siccitate cerebri facta in eũone pp coitũ ꝑt ꝓiungi cõmotio materiey replectionaliũ:in reliquo corpe existentiũ:que materie ad caput subleuari possunt: siue sint mãe vaporose male siue humorales:tñ in diuersis corporibus hoc est euidentius:ꝛ plus contingit.

a ¶Et nutriat. ¶Hoc est cõe i oi soda ex coitu.

b ¶Nõ coeat dũ est ieiunus.i.vacuꝰ a cibo:ſm oẽm digõnem:q: magis debilitat:q̃uis ieiuni citius expleant coitum vt Aristo. pble.iiij.ix.pble. Ex qbus soluit rõ in cõtrariũ:quãuis.n.eũo ab eũone ꝓhibeat: inquãtũ eũo:vl p se: tñ dispõ alia q̃q illi annexa: q̃q eã concedit.

¶De cura ſode facte ex percussione:aut casu ꝛ regimine eius cui accidit cõmotio cerebri ꝛ vulnus. ¶Capitulum.xxvi.

o Portz.

¶Hic põit curã ſode ab alia cã extrinseca: que est percussio siue casus:ꝛ primo intendẽdo ad ipsam dispõnem: ſo ad accidens:ibi ſa|_Et cũ pcussio._|Dzima in duas: primo ponit gñalẽ intentionẽ in cura: ſo ponit curã i spãli:ibi ſa|_Et scias._|¶Lõsiderãdũ q i hac cura Aui. ad tria intẽdit ꝓncipaliꝫ:prio ad sedationẽ doloris:ſo ad ꝓhibitionẽ apatis:ꝛ possemus dicere q totũ hoc reddit ad vnã intentionẽ.s. ꝓhibitiõez apatis:q: doloris mitigatio ẽt apatis est ꝓhibitio. Premisit aũt intẽtionẽ mitigatiõis doloris:pp cañ.gñalẽ.i.lib.fen.iiij.cuz dr.Lũq; ad diuersum trahere volueris loci a quo ꝓtrahis:dolorẽ ꝑue ſeda:ꝛ q: multũ dz medicus esse intẽtus ad apatis cerebri,ꝓhibitionẽ i hmõi pcussionib⁹:iõ Aui.multiplicauit verba cum dixit voluntas finis ꝛ intentio. Tertiũ ad quod Aui.intẽdit est:si accidit plaga replere eaz carne:ꝛ nõ põt fieri nisi complerio rectificetur:vt ſa|.ponit tertio de ingenio sanitatis.

c ¶Et scias._|¶Hic magis in spãli ꝑsequit curã:ꝛ primo intendendo ad ꝓhibitionẽ apatis:ſo intẽdendo ad vulnus si ibi fuerit:ibi ſa|_Dein de oz._|Dzima in.d.primo ponit signa apatis:ſo docet subuenire:ibi ſa|_Primũ._|In ꝑma ꝑte dicit q debes scire qđ in hũte hanc sodaz appet

Jacobus

seusuali.s.vel volũtario vel imaginario q qdẽ motus turbãs massaz hũorũ vapores eleuat fraudulentos ſursuz qb⁹ ledit cerebrũ ꝛ dolẽ facit. Et hi fraudulẽti iõ appellant q: fraudãt cẽbꝝ sõno ꝛ gete quos vapores suaues ꝓuocare solẽt. Scõo dicit q ille cui accit forsan ex coitu vel post coitũ taſ eleuatio vapoꝝ ad caput vel q repletus est i suo corpe oz incipe curã ſoda ipsi⁹ a minutõe cũ phlia: deide purgãd⁹ est cũ pharmacia sivtraq; ĩstaꝝ sit huic necessaria: vel cũ vna tñ si sufficiat vnica: vel qđ melius est vtrãq; faciat priusq̃ coeat. Tertio dicit q postq̃ fuerit eũatus altero horũ mõꝝ aut ãbobus ſiꝫ ꝓfortẽ cerebꝝ seu caput ipsi⁹ inũgẽdo oleo ro. aut myrtio frõtẽ ꝛ tpa ſiꝫ cũ sincipite:ne caput vapores fraudulentos postea facile recipiat ex coitu comotos vel ex alia cã. Quarto dicẽ q is q ex coitu pati solet soda nutriat cibis facil digõnis ꝛ boni chimi remouẽtib⁹ coitũ seu repmẽtib⁹ appetitũ coeũdi vt lactucis coctis ꝛ aqs pullox infridatis cũ eis. Et id intellige de his q patiunt soda ex coitu cũ replõne. Mã q macri facti sunt ꝛ deficcati p coitũ nimiũ cibarijs idigẽt restauratiẽvt gallorũ testib⁹ ꝛ vitellis ouox lz ipsa suscitẽt appetitũ veneris. Quito dicit q si soda patiẽs ex coitu nõ inuenerit excusatiõez qn coeatvl q: soluẽ oz iuramẽtũ vel q: est incõtinẽs ꝛ lubric⁹ saltẽ sibi caueat ne ieiun⁹ coeat ꝛ famelic⁹:nã coitus tũc factus plm debilitat inaniẽs ampli⁹ ꝛ deficcãs corpus ꝛ resoluẽs spũs ꝛ q̃q excitat ꝛ reddit capiti fraudulẽtos vapores a mal hũorib⁹ quos stõus attrahit tpe famis. ¶De cura soda fcẽ a pcussione aut casu ꝛ regimine eius cui accidit cõmotio aut vulnus. Cap.xxvi.

o Portet.

¶In hoc ca. ꝑmo agit de intentionibus habẽdis in cura soda ex percussione. Secũdo de medicatiõe plage ꝛ malicie cõplõnis in hac: ibi|_Et medica_| Tertio de cura soda pcussionis in q̃ appent febris ꝛ alienatio mẽtis p eũones:ibi|_Et scias q._|Quarto de cura eiusdem siue cũ vulnere siue sine vulnere p localia remedia ꝛ vitare nociua: ibi|_Deinde opz_| Quinto de cura eius qñ pcussa ps incipit apari: ibi|_Qđ si locus_|Sexto de cura cõmotionis capitis ex percussione ꝛ pcussionis puenientis ad velamen ꝛ fluxus sanguinis ex cerebro:ibi|_Et cum percussio._|

¶In.i.pte ait q nra volũtas ꝛ nr finis ꝛ nra intẽtio in cura soda ex percussione aut casu dz esse duplex. Pria est laborare q̃tũ possibile est vt dolor sedeꝫ alr ad locũ pcussionis cõfluẽt hũores ipm apantes vñ plixior ꝛ acerbior dolor efficiek. Scõa est p posse diuertere hũores q fluũt ad locũ pcussiõis cã doloris vl eũando hos cũ phlia vel pharmacia vl eos ad partes ꝛias trahẽdo sine eductõe ipsoꝝ a corpe p ligaturas vl fricatões fortes dolorosas in extremitatib⁹ sic i brachijs vel i tibijs vt apa p id euitek.

Et medica.

¶In.ij.iubet ꝑmo medicari plagã si in soda accidẽrit ex pcussione. Apponas igit i ꝑmo apparatu stupas canabinas in albumibus ouox ibibitas crudis diu pcussis sub forma plumaceoli vt sanguinẽ fluentẽ a fluxu coerceas ꝛ repcutias affluentes hũores ad locũ doloris. Lõsequẽter appone in ko appatu mũdificanti

febris ꝛ ꝓturbatur intellectus vel incipit ꝓturbari. ¶Lonsidera circa primam partem q illa accidentia significant apostemationem:q: significãt raptum materie ad caput.s.ad cerebrum.

d ¶Primũ._|¶Lõsiderandũ q phlebotomia est eũo maxie ad eũones ꝛ diuersionẽ humoꝝ fluentiũ ad caput:q: vt plm cũ sanguine fluunt. Si ergo in reliquo corpe sit repletio:ꝛ mã est i fluxu phlebotomet vena cõis siue nigra dicta. Si autẽ mã est in capite cõpreh̃ensa phlebotomet cephalica. Et si vis cũ h̃ aliquaz diuersionẽ maiorẽ:q̃s fieret p cephalicã eiusdẽ ptis phlebotoma ꝺ cephalica ptis ꝛie pti pcusse: ꝛ hoc Aui. inuebat supi cañ. vlibus. Et cessat ex hoc ꝺictio iter Ioar:ꝛ medicũ Sibiliensem: de quo loqtur.i.lib.trac. ſo vlti.ca. Si aũt illic est repletio .s. de alijs hũorib⁹ a sanguine: ꝛ tũc si sunt i ptibus stõi ꝛ intestinoꝝ: ꝛ primaꝝ venaꝝ:possibile est q eũenk:ꝛ diuertãtur cuz clysteri acuto:si nõ sit febris:q: cuz clysteria acuta inflãment si fesset opz facere clysteria equalia.s.cũ cassia cũ succo sicle ꝛ huiꝰ ve. ponis colloqntidã:equa eã cũ aliquo qꝺ eius acuitatez remittit sicut malua viole iuiube ꝛ similia: ꝛ hoc ẽ qꝺ dicit: clysteria eꝺbis. Si aũt isti humores sint in venis post epar ꝛ in mẽbris:cuius signũ est:q: clysteria nõ ꝓueniũt.i.nõ faciũt aliquã vtilitatẽ:q: nõ eũant:ꝛ ꝺ ẽ qꝺ dicit q si clystere nõ ꝓuenit:tũc purgatio fit cũ cochijs:q: eũabũt illos humores:ꝛ q̃uis hẽat calorẽ aliquẽ:q tñ nõ fit febris:tñ des pillas cochias ꝛ sunt isti ꝑmones Raſ.i.ꝓti.ix.c.cũ dicit. Qñ accidit capiti fortis pcussio:fiat in primis phlebotomia: ſario ꝓuocet fluxus cũ clysterijs calidis si nõ multũ febricitat patiẽs:sicut aq̃ decoctiõis pulpe colloqntide:ꝛ si febricitauerit clysterizet cũ clysteribus leuib⁹:ꝛ dene pillule cochie:si nõ febricitat. Et dẽs scire q ꝓuocatio fluxus est valde necessaria in h̃ morbo:ꝛ si forte paꝝ calefit nõ nocet:q: purgatio reddit caput leue:: ꝛ non pmittit vulnus apari. Sz.t.o.quã purgatiõez dabo si febricitat:ꝛ idiget pharmacia. ¶Ddz q nõ dabis pillulas cochias:q: supflue eũ inflãmarẽt:sed potes dare alias pillulas:q̃s tu cõpones:vel facẽ decoctionẽ ex agarico: ſm q tibi vi. Et attẽde hic q cõiter medici sunt ꝓcti phlia:cũ tñ debeat

pharmacia

Be partibus

uum mitigatiuũ de farina hordei ꝛ vitellis ouorũ ꝛ melle ros. vt plaga ipsa post mũdificatiõez carne repleat. Scõo dicit nõ esse possibile q plaga seu vulnus carne repleat pmanente i ipsa mala cõplõne q: nutrimentũ qꝺ aduenit pti plagate corrũpit ꝛ sic de vulnere fit vlcus sordidũ: desiccet igit ꝑm plagata ps ꝛ tẽpet ipsi⁹ caliditas. Tertio ꝓcludit q ꝓplõnẽ plagate pticule separe oz tempamento qꝺ ei ꝓuenit ſm nãz ad incarnatiõez vulneris ꝺpi⁹ ne mala cõplõ sanie multiplicet qꝺ ꝓhibeat vlcus icarnari.

Et scias.

¶In.iij.ꝓdocet cognoscere q̃n pcussa pars icipit apari in hac soda dicẽs q si febris appet ꝛ ꝓturbat i illo rõ vel intellectus q patit illud impedimentũ doloris capitis ex pcussione tũc iam pcussa ps icipit apari aut aliq̃ partiũ sibi ꝓximaꝝ ad quã defluxerũt cã doloris hũores plurimi q ibidez collecti ꝛ inflãmati febrire egrũ faciunt ꝛ alienari mẽte ꝛ intellectu. ¶Et ad obuiandũ ne pficiat ꝛ magnificetur tale apa dat.v.regulas. Dzia est ꝑmittus ꝛ aũ oia phlebotomentur vena cephalica vel vena nigra dicta mediana lateris illius ad qꝺ pcussio declinatio: est aut apa de q̃ magna sanguis q̃titas extrahat si vtus infirmi tolerare possit:p hoc.n.tollit ps mãe q̃ iam sursuz fluxit ꝛ q̃ fluxura erat ad locũ apatis inde diuertit quare ꝓhibet apa fieri vel saltẽ augeri. Et id intellige nisi pcussio cũ vulnere fuerit a quo iam plurimus effluxerit sanguis anteq̃ vocet ad egrũ medicus. Secũda est:si sit in pcusso vel illo q cecidit repletio humoꝝ nõ sanguineorũ vel grossarũ fecũ sibi exhibenda sunt clysteria acuta q̃ simul hũores cũ fecibus educãt ne effluant ad caput aut ad ipm defluãt augmẽtantes ibi soda ꝛ apa. Et saltẽ sit i his pulpa colloqntide qua fiãt acuta. Da ergo clystere lb.ℨ.ficus.xij.mercurialis boraginis absinthij beronice añ.ℳ.i.cẽtauree minoris.ℳ.s.radicis ireos.z.ij.pulpe colloqntide.z.s.fiat decoctio p vno clysteri in qua dissolue ꝛeralogodiõ hierapigre ℬ aſ.añ.z.iij.mellis ros. colati olei ꝺ lilio añ.z.i.salis.z.ij.fiat clystere qꝺ fortiter diuertit fumos ꝛ vapores ꝛ ẽt humores a supioribus ꝛ educit eos. Tertia est si pcussus vel ille q cecidit habuerit febrẽ ꝛ maxie putridã clysteria eꝺbis.i.reducẽs ꝑpe tpamentuz miscẽdo cũ calidis acutis frida sicut portulacã endiuiã lactucã flores nenupharis ve quox quolibet addere poteris in decoctiõe ꝑdicti clysteris: añ.ℳ.i.ꝛ minuere si vis acutox quãtitates sicut cẽtauree radicis ireos pulpe colloqntide ꝛ ꝛeralogodiõ. Quarta est:si clystere pcusso nõ conuenit vel q: hoc abhorret veluti fulgur aut tonitruũ sic mos est i hac regione:vel q: vltra modũ verecũdat posteriora detegere ꝓpue ignotis:vel q: supius iniacẽt hũores q sunt expurgãdi.s.in stõ vel pectoralib⁹ vel i cerebro:tũc pillule cochie sibi exhibẽde sunt de qbus ꝑ dosi sumat.z.i. vel ℨ.iij. aut aliqs aliud tale forte pharmacũ vel pillulas fetidas vel benedictam vel hierã ruffi nisi febrẽ habeat ꝛ maxie acutã:educunt.n. cũ fortitudine a supioribus peccãtes hũores:sz date cũ febre vehementer inflãmant ꝛ egri virtutẽ plm debilitãt. Quita est si pcussus calefactus minoꝛi calore q̃ febrili fuerit nõ est dimittendũ pp hunc calorẽ qn sibi denk pil-

lule

pharmacia dari:t pp̄ie tpibus istis in qbus homines ppter multam la
sciam repleti sunt multis malis humoribus. ¶Dubitaf q: Aui. videf
p̄tradicere:primo enim dicit q cuz apostemate est febris. Et modo docēs
curare:dicit si habuerit calorem:qui sit minor febre. ¶Dicendū q apo
stema cerebri necessario sequif febris:vt in q̄rto.so.apho.vj.pticule.
Quibus cerebr̄ sursum q̄ertif ⁊c.tñ cura quā hic ponit:non solum est
ad phibitionē apatis in-
choatis:sed ad phibitio
nem apatis futuri eueni
re. ¶Sed tu dices qbus
localibus debeo vti sup
loco pcusso. ¶Dicendū
q localibus apostema p
hibentibus:fm q di in
sequentibus partibus.
a ¶Deinde oportet.
¶Hic ponit curaz intē-
dēdo ad vulnus si fuerit
⁊ primo facit hoc:scō ostē-
dit qd fiendū:qñ non est
vulnus:ibi fa⌊ Quod si
nō fuerit. ⌋¶Considerā
dum q p̄ pus vult Auic.
intelligere: q post q̄z tu
securasti euentuz apatis
⁊ si icepit:tu ammouisti:
⁊ hoc est qđ dicit:deide.
Tūc primuz qđ facere de-
bes est curare vulnus cū
medicinis ad carnatiuis
vel generantibus carnē:
⁊ iste sunt que cōplexio-
nem rectificant siue tēperant:⁊ hoc est qđ dicit p̄us ⁊c.

loze qui febre sit minoz non pretermit-
tas ipsarum potionem:necessaria est.n.
euacuatio vt securetur apostema. Be
inde[a] oportet vt consideres. Nam si il-
lic fuerit vulnus medicetur p̄us. Et ne
cesse est temperare locum in complexio
ne sua donec recipiat curam. ¶Quod
si non[b] fuerit emplastreť locus ex eo qđ
locum confortet: sicut sunt emplastra:
quorum aque sunt sicut aqua mirti:⁊ sa
licis. Et quorum olea sunt sicut oleum
mirtinum ⁊ liliaticum ⁊ ro. Et eorūz p̄-
mixtiones sunt in quibus est stipticitas
subtilis ⁊ resolutio pauca: sicut rosa ⁊
mellilotum ⁊ calamus aromaticus ⁊ ca
momilla ⁊ bolum armenuz ⁊ alumen ia
meni cum vino odorifero. Et fortasse

b ¶Qđ si nō fuerit. ¶Hic ponit curaz sode a pcussione:vel casu:qñ
ibi nō est vulnus:⁊ p̄mo qñ non est vulnus:nec apostema:scō qñ est apa:
ibi fa⌊ Qđ si locus. ⌋¶Cōsiderādū q Aui.in p̄ma pte itēdit ad phibi-
tionem apatis:etiā q̄uis non sit actu apostema:⁊ hoc facit cum medicis
in qbus est stipticitas phibitiua materie:⁊ in qbus est aliqua caliditas
p fortatiua ⁊ mitigatiua doloris:⁊ etiā aliqualiter resolutiua si esset pp
pcussionē aliqua pua ptusio facta. ¶Et tu p̄sidera has medicinas:qz ad
has intētiones vadunt ⁊ p̄fortant caput:⁊ remouent mollificationem ⁊
nocumentū:si neruis accideret:vt Sera.in hoc ca. ¶Modus aūt appro-
ximandi est in forma tepida:qz magis doloris mitigatiua. ſ.mitigatione
vera. Sed si indigeremus subito quadā mitigatione mendosa:⁊ fortiori

contentus eris oleis ex eis:⁊ recte agit
qui eis vtitur tepidis. Et fortasse dolor
⁊ timor apostematis facit necessarium
vt parumper infrigidentur. ¶Et opz
vt caueantur balneum ⁊ vinum ⁊ ira ⁊
cibi vaporosi ⁊ calefacientes. Quod[c]
si locus incipit apostemari:tunc necesse
est administrare stiptica fortis stiptici-
tatis ⁊ ifrigidationis sicut cortices gra
nati ⁊ balaustias ⁊ lētes ⁊ rosas embro
cando caput ex aquis eorūz ⁊ faciendo
emplastrum ex fece ipsorum:deide post
illud fiat p̄mutatio ad illud in quo cum
hoc sit subtiliatio:sicut cypressus ⁊ miri
ca ⁊ cytonia ⁊ olibanum. Et[d] cum per-
cussio fuerit cōmouens caput oportet
tunc vt incipias dare ad potandum sti-

repcussione:tūc nō vtimur tepidis:sed parūper fridis ⁊ vbi esset in capi
te dolor ⁊ magnus timor de apate:vtimur multuz fridis actu:vt ¶Mesꝛ.
docet in hoc ca. Balneū aūt.ſ.añ euentatione euōnez ⁊ vinū ⁊c.oia mo
uent mās. ¶Considerandū aūt q lra que dicit:qđ si nō fuerit:p̄t dupli
citer exponi:primo q si nō fuerit.ſ.vulnus vt iam est dcm̄:scō q si non fue
rit.ſ.apa:tñ timor est q possit euenire. Et in hoc p̄sidera:q Aui.nō vtif
puris anodinis ad miti-
gandū dolorē capitis ex
pcussione:q̄uis apoſte-
ma nō sit: sed miscet cuz
stipticis fridis:qz hoc est
securius:tñ Raſ.j.cōti.
dicit qñ soda est cā pcuſ
sionis:⁊ non est vulnus:
curef cum calefactorijs.
¶Cōsiderādū vlterius
q Aui.p̄supponit curaz
per phlōmiā:⁊ purgatio
nem si expedit.
c ¶Qđ si locus. ¶Hic
ponit curā qñ nō est vul-
nus locus tñ icipit apari
⁊ primo qñ apostema in
choat:scō qñ p̄cedit:ibi
fa⌊ Deinde post. ⌋¶Hic
p̄sidera q Aui.in princi
pio apatis vtitur puriori
bus repcussiuis:q̄z quā-
do nō est apa:lz sit timor
q eueniat. Et causa est:
qz qñ apa inchoat:tunc
est actu mā ex fluxus:q̄s
oz pellere:⁊ de attractione timere:⁊ ideo admiſtramus stiptica fortis sti
pticitatis ⁊ infrigidationis. Cum aūt p̄cedit:misceamus resolutiua:⁊ sti
ptica:fm canones generales:vt cypressus:mirica.i.genestra ⁊c. Sed qñ
non est apostema:⁊ est dolor tūc possumus vti ad sedationem doloris ca
lidis mistis cum stipticis ⁊c. Vt Aui.facit in p̄cedēti particula. Et semp
intelligas q tūc debet fieri phlebotomia:⁊ pharmacia debet dari si non
est,phibens,ppter cañ.generalē supra posituz.
d ¶Et cum pcussio. ¶Hic docet intēdere ad duo accītia:primo ad cō
motionē cerebri:scō ad exitū sanguis a cerebro:ibi fa⌊ Et cuz ⁊c. ⌋¶Pri
ma in duas:primo facit qđ dcm̄ ē:scō ponit cañ.ibi fa⌊ Et scias. ⌋¶Du-
bitaf quō mel ⁊ sticados cū sint calida p̄ferāt in cōmotione cerebri ex p̄-
cussione:de q̄ tñ ego vidi iter medicos bonos discordiā:⁊ est cañ.Raſ.

Jacobus

lule cochie vel hiera ruffi vel tale aliqđ in potiōe:qz multa indiget eua-
cuatione vt securus reddaſ ab apate:poterit eteni calor qui p̄fuit ⁊ is q
inducif ab istis rpart postea lactucaz vsu vel portulace vel sirupis fridis
vt nenupharino vel de papauere vel violato.

Deinde oportet.

¶In quarta p̄mo agit de modo p̄cedē
di in cura huius soda qñ est vulnus cuz
pcussione. Secūdo qñ pcussio:aut casus est sine vulnere:ibi⌊ Qđ si non
fuerit ⌋Tertio de euitandis in ista soda:ibi⌊ Et oportet. ⌋
¶In p̄ma pticula ait q in cura soda de pcussione p̄mo p̄sideranduz est
si sit ibi vulnus:⁊ si illic fuerit medicef p̄us:vt opz vulnus restringendo
sanguinē si supfluxerit cum albuminib⁹ ouor ⁊ stupis ⁊ suendo vulnus:
si de magnis fuerit ⁊ in lateribus capitis existat ⁊ radendo pilos in cir-
cuitu totius vulneris ⁊ mitigando dolorē si fuerit magnus:⁊ alterando
malam cōplexionez cum oleo rosato ⁊ mūdificando vulnus si sordidum
fuerit cum mūdificatiuo p̄dicto. Et si vulnus penetret vsq; ad picraneū
est magis suspectū:⁊ adhuc suspectius si fuerit cuz fractura craneī:⁊ ma
xime:si ipsum ad matres puenerit:⁊ ad subam medullarez cerebri.
¶Qđ si non fuerit ⁊c. ¶In ſa p̄mo ait q si non fuerit vulnus in soda
pcussionis vel in soda casus emplastref locus pcussionis ⁊ p̄tusionis cuz
eo qđ locum pcussum p̄fortat vt nō recipiat affluentes humores ad lo-
cum doloris qui facile fluerent causa apostematis. Secūdo describit il-
la que competunt ad compositionem talium emplastroz. Et p̄mo qdez
aquas dicens q sunt sicut aqua myrti que.ſ.facta est p distillationē vel
decoctionē myrti in aqua mūda vel aqua salicis. Scōo vō olea dicēs q
ipsa sunt vt oleum myrtinū vel liliaticū vel rosatū oleum. Et credo q
p liliaticū oleū intelligit oleū de lilio qđ de floribus fit lilij cōis:⁊ non il
lud qđ fit de floribus ireos ⁊ radicib⁹ eius:qz est nimis calidum. Tertio
describit p̄mixtiones.i.medicinas que p̄miscende sunt cuz aqis aut oleis
modo notatis dicēs q sunt ille in qbus inuēta est stipticitas subtilis ⁊ re
solutio modica sicut rosa ⁊ mellilotū ⁊ calamus aromaticus ⁊ camomil-
la ⁊ bolus armenicus ⁊ alumen iameni.i.de pluma cuz vino odorifero
Ex p̄dictis aūt talia cōponi possunt emplastra. ℞.rosaz rubeaz siccaz.
¶M.ij.florum melliloti.¶M.j.terank subtilr ⁊ aggregenk cum pauca aq̄ myr
ti vel aqua salicis ⁊ oleo myrtino vel rosato modico donec massa fiat si-
milis empl'o que pāno lineo supextensa pti pcusse applicef. ¶Aliud. ℞.
boli armenici.ʒ.j.calami aromatici.ʒ.ij.florum camomille.¶M.i.tere hec
⁊ p̄sperge pauca aqua salicis:deide adde modicū olei rosati:⁊ fac ex his
massam emplastro simílem quā superextensam pāno lineo grosso pcussure
adhibe. ¶Aliud. ℞.alumis de pluma.ʒ.j.rosaz rubearuz siccaz.¶M.j.
puluerizent hec ⁊ p̄spergantur aqua pauca salicis ⁊ vino odorifero puta
vuarnatia de qbus fac massam ⁊ emplastres inde pcussuram vt p̄us. Ter
tio dicit q forte poterimus p̄tētari oleis solis antedictis marie myrtino
vel rosato oleo relictis emplastris in cura soda de pcussiōe sine vulnere.
¶Et circa oleoz admistrationē hic duo notank. Primuz est q tūc recte
agit quādo ista olea tepida adhibenk in p̄ti:qz sic amplius dolores mi-
tigant ⁊ nil sibi attrahūt actuali caliditate:nec etiā phibent resolutionē
aliqualē humoz fumoz ⁊ vapoz actuali frigore. Scōm est:q fortassis
dolor vehemens ⁊ fortis cum calore existens ⁊ timor emētus apatis cā
huius doloris cōpellūt medicum vt predicta olea parū infrigidata pcuſ

De partibus

sure applicent:vt suo frigore mitigent calorē ⁊ repcutiāt fortius humo-
res illic affluentes ne apostema faciāt. In soda ergo casus vel pcussionis
radaſ illico pare capitis p̄tusa ⁊ iungaſ oleo ro.vel oleo myrtino paz te
pefacto vel actu frigido si dolor sit fortis cum caliditate ⁊ suspicio vehe
mens de apostemate.
¶Et opz vt ⁊c. ¶In tertia iubet euitare quatuor in soda pcussionis ⁊
in soda casus ne apostema accidat. Primū est balneum qđ humores cō-
mouet ⁊ effluere facit ad locum pcussum siue aqueū fuerit qđ tina dicit
siue sit aereū qđ vocaf stupha:maxime in p̄ncipio dum fluūt humores
ad locū doloris. Scōz est vinū qđ effumans ad caput dolores aggrauat
⁊ qñq; febrem ⁊ apostema affert. Tertiū est ira que ebullire facit sangui
nem ⁊ humores ⁊ ipsos inflāmat vñ ipsa disponit ad febres putridas ⁊
apostema. Qđ est cibi vaporosi fumosi ⁊ calefacientes vt allia cepe porri
sinapiuz salsa ⁊ acuta sicut sunt species alefangine que incōmoda pariūt
vt balneū ⁊ vinum supercalefactionis ⁊ fluxus humoz ⁊ putride febris

Quod si locus.

¶In qnta p̄mo ait si locus percussionis
manifeste incipit apostemari tūc adhiben
da sunt loco pcusso fortiora stiptica:⁊ que plus ifridant vt fortius repel-
lant affluentes humores ad locuz pcussum vt cortices granati qui p̄fdie
dicunk ⁊ balaustie.i.flores caduci malor granator ⁊ lētes ⁊ rose:⁊ hoc
a p̄ncipio sic q de eoz aqis fiat embrocatio:⁊ de grosso fecali fiat empla
strum fm hūc modū. ℞.p̄fdie balaustie lentiū rosa.añ.ʒ.j.deco quantur
in.iij.lib.aque donec consumak medietas:deinde colef:⁊ cum ipsa actu
frida embrocef locus pcussionis. Deinde terātur medicine simul que co
cte fuerūt in aqua predicta ⁊ extendank sup pannū lineuz ⁊ more empla
stri frigide apponank loco pcusso:p̄fortant enim particulā pcussam:⁊ ab
hac repellūt fluentes materias suis stipticitate ⁊ frigiditate tam potētia
li qđ actuali. Scōo dicit q post q̄z materia repcussa fuerit a p̄ncipio quan
do ipsa fluebat cum p̄dictis stipticis se p̄mutet medicus ab illis stipticis
ad illa in qbus sit subtiliatio cum stipticitate sicut sunt cortices vel nuces
cypressi:⁊ mirica.i.genesta:⁊ citonia ⁊ olibanū.i.thus masculinū vt parti
repellant sua stipticitate:partim subtilient ⁊ aliqd resoluant materie flu-
xe:⁊ adhibenda sunt sicut p̄ora embrocando ⁊ emplastrādo fm hos mo
dos. ℞.corticū cypressi foliorum geneste citoniorum ⁊ olibani añ.ʒ.j.deco-
quank in.iiij.lib.aque donec redeat ad duas. Deinde cola aquam ⁊ cuz
ea tepida embrocef locus pcussionis:deinde terank ⁊ incorporenk simul
medicine ⁊ extense sup pannū lineū tepide applicenk loco pcussure.

Et cum percussio.

¶In sexta p̄mo ait q cum in soda p
cussionis:aut casus pcussio fuerit cō
mouens caput.i.vehementer cōturbans cerebrū:tūc incipiendū est dare
in potu sticados:vel cum aqua simplici vel cum hydromelle:aut sirupo
ex melle:de quo dicit ¶Def.cap.de sticados q solutione educit cholerā
nigram:⁊ phlegma ⁊ mūdificat cerebrū:⁊ neruos ⁊ membra sensuū ⁊ cō
fortat ea:⁊ confert iuuamentuz magnū egritudinibus factis in ipsis fm
omnem modū vsus eius:siue in potibus:siue in fomētis ⁊ lauacris. Et
dosis decoctionis eius potio est a.ʒ.v.vsq; ad.vij.⁊ pulueris eī est a.ʒ.
iij.vsq; ad.v. hec ¶Def. Denk igit in p̄senti casu.ʒ.vij.decoctionis sti-
cados in aqua simplici vel in hydromellemane egro bibere plurib⁹ au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ij.continen.ca.de fractura cranei auctoritate Oribasij. Dico igitur q̄ p cōmotionē capitis intelligit quādam agitationez ⁊ relaxationē medulle cerebri: quā ꝓiecturamur ex forti percussione: ⁊ ex nocumēto operationū sensibiliū: ⁊ motiuaz ⁊ ex alijs. In hac igit cōmotione vel intētio est apatis phibitio: vt in principio cū accidit: ⁊ tunc vtimur phlebotomia: ⁊ ellonibus ⁊ diuersionibus vel repcussionibus. Uel intētio est cōfortatio cerebri: ⁊ resolutio humiditatuz aliquaz: p indigestionez ex debilitate generatarū ⁊ aliqua reaggregatio sue laxitatis: ⁊ hoc fit cū sticadoz mellino decoquendo sticados: ⁊ firuptzando cū melle: vel dando eius puluerē cū aqua melli: ⁊ istud fit cum cessauit cura apatis: ⁊ vulneris: si ibi erat: ⁊ remansit sola illa cōmotio. Et hoc est vltimū quod fit in cura: ⁊ ideo liberant cū eo. Et ideo errauit Mundinus: q in principio pcussionis capitis: vbi credebat cōmotio cerebri: voluit dare firupuz de sticados: ⁊ ipse tunc iuuenis ⁊ parum exercitatus sequebatur hunc tex.

cadoz cum aqua aut firupo mellino: ipsi enim cum eo liberantur. ¶ Et scias[a] quoniam cum lesio peruenit ad velamē cerebri est in ipsa timor. Et cum egreditur propter percussionem sanguis ex cerebro oportet[b] vt patientem potes cerebellis gallinarum quantuz possibile est: deinde potet super illud aquaz granati acetosi: ⁊ cum soluitur apostema multiplica potum cerebelloruz vsq; ad tres dies ⁊ post phlebotomiam.

¶ De cura soda facte a debilitate capitis. Capitulum.xxvij.

e **Jus cura est** permutatio malicie cōplexionis quaz habet: ⁊ ipsius ꝓfortatio cuz cibis odoriferis confortantibus caput in quibus est subtiliatio ⁊ stipticitas cum aggregatione causarum motiuarum. ¶ Et multotiens[c] quidem causa agens compar causē passiue debili est aggregatio humorum malorum calidorum in stomacho. Q̄ portet ergo vt euacuētur per id

e **Jus cu**ra ⁊c. ¶ Superi[o] Aui. posuit curam specierū sode que ꝓuenit a causis imprimentibus. Hic ponit curam specierū eius que ꝓuenit a causis disponentibus: ⁊ primo eius q̄ ꝓuenit a debilitate capis. ſo eius q̄ ꝓuenit a sensus debilitate: ibi ſa⁊ Et cura: ⁊ Prima i.d.ꝑmo ponit curā magis in gnali: ſo in spāli: ibi ſa⁊ Et multotiēs. ¶ Cōsiderandū circa primā ptem: q̄ in soda a debilitate cerebri tria cōsideramus. Primo cām ipsaz debilitationē facientez: que vt plurimū est aliqua malicia cōplexionis: ⁊ tunc oz cōplexionem permutare: ſo ꝓsideramus ipsam cerebri debilitatē: siue resolutionē: siue laxitatē: vt pingit post lōgas eius egritudines sicut et dicimus de stōatico ⁊ epati co. Et q̄tum ad hoc ꝓfortamus cū cibis odoriferis in qbus est subtiliatio. i. subtilis substantia: ⁊ stipticitas. s. aliqua: vt cibi de pdicē cū spēbus aromaticis habentibus aliquā stipticitatez: vt gariofili: ⁊ similia calida vel frigida: ꝑm q̄ vī necessitas. tertio cōsideramus cās imprimētes: ⁊ tu debes aggregare eas in mente tua ⁊ remouere eas: ⁊ hoc est q̄ dixit cū aggregatione causarū motiuarum. s. remouendo eas.

c ¶ Et multotiens ¶ Primo in spāli ponit curā ſo resumit curam generalem: ibi ſa⁊ Et vt auferatur. ¶ Cōsiderandū q̄ iz ꝑles possint esse cās imprimētes in cerebz debile: quaz aggregatio oz esse apud te. ex pte missis capitis tū Aui. exēplificauit de vna: q̄ frequēter cōtingit. Aliqn. hō sicut hz in capite debilitatē: ita hz in stō malos hūores calidos imprimētes dolorē capitis: ⁊ si caput nō essz debile i receptōe nō faceret dolorē ⁊ hoc est q̄ dixit: cōpar causē ⁊c. Cura ergo est eūare illuz humorem a stomacho: ⁊ hoc scis ex sen decimatertia. Et considera q̄ etiam cura est cerebri confortatio.

Jacobus

rotis q̄n percussi p hāc liberanf vel alleuianf. De hac cōmotione ⁊ percussione inqt Hip.apho.vij.lviij. Quibuscūq; cerebrū cōmotuz fuerit necesse est fieri sine voce statim. i. statim pati voluntarij motus ⁊ sensus ablationem. Et Gal.in cōmento ait. Solū motū cerebri Hip. tetigit dicens totū corpus pati si motio cēbri euenerit. q̄d fit si de alto loco ceciderit q; fortiter quo casu cerebz mutaf maxie: ⁊ nō solum cerebz sz etiā pūctiones spōdilium ⁊ medulle eaz. Si vero cerebz vel alique sue pellicule ex hoc casu rumpanf infirmus erit moriturus: hec ille. Secūdo dicit q̄ q̄n in hac soda lesio percussionis ad velamen cerebri seu meningā peruenit est in ipsa timor ⁊ suspicio mortis: sz minor timor est si solum puentat ad pericraneum: ⁊ maior timor est q̄n ipsa puenit ad piam matrem: ⁊ medius timor est dum solum puenit ad duram matrez. Juxta illud Alexandri prio pnac.c. de soda ex percussura. Si aūt taliter ⁊ sic fortiter fuerit percussus vt cōpatiatur teste mēbranum pīculū nō puuz efficitur: spasmi.n. q̄z plurimi ⁊ alienationes subsequētur vt acutissimos ei adducāt dolores. Tertio dicit hic q̄ q̄n egreditur ex cerebro sanguis pp percussionem aut plagā capitis potādus est eger gallinarū cerebris q̄tuz possibile est maxie si effrenitet ⁊ multum supfluat ille fluxus sanguinis. Nam cerebellis his inest proprietas sedandi istum fluxum. Juxta id principis ſo can. cap. de cerebro. Cerebrū gallinarum confert fluxui sanguinis narīū ex velamine cerebri. Z. ergo pro qualibz vice gallinarum assarū cerebella tria que tere ⁊ pmisce cum. ʒ. iij. aq̄ hordeacee vel aq̄ pulli ⁊ da egro bibere parum tepefactum. Quarto dicit q̄ postq̄z percussus vsq; ad effluxum sanguinis a cerebro sumpserit in potu cerebrū galline supbibat aquā granati aceto fi. primo vt prohibeat acredine sua nauseam fieri ex cerebro bibito. Secūdo vt pseruet pcussum a febre ⁊ vomitu cholere ad quos patus est ex dicta pcussiōe. Juxta id Hip.apho.vi.50. Quibuscūq; cerebrum sursuz cōuertitur necesse est febrē ⁊ felleum vomitū supuenire. Et Gal.in cōmento ait. Febrē pati ex pcussione cerebri vniuersale est oibus nobilibus mēbris si calidū apostema habuerint. Fellis vo vomitus ex colligantia neruorum cerebri ⁊ stomachi consequitur: a cerebro.n. duo nerui magni descendunt ad os stomachi. Et rursus ibi ait. Nō solum aūt ex pcussiōe cerebri cholere euomunf: sed et si durus cerebri panniculus qui dura mater vocatur patiatur: hec.n. cū multis in locis iūgatur cerebro ipso patiēte ⁊ cerebrum patietur. Quinto dicit q̄ cum apostema percussure soluit vel per euacuationes phlebotomie ⁊ pharmacie vel p diuersiones ⁊ repcussiones vel p emissionē saniei ab eo multiplicādus est vsq; ad tres dies potus ꝓdictus cerebellorum gallinarum ⁊ cōsimiliter post phlebotomiā ⁊ plurimam sanguinis eductionē a partibus capitis multiplicādus est ille idem potus vt cōfortet cerebrum sua proprietate ⁊ omogenitate vel simlitudine quadam substantie.

¶ De cura sode facte a debilitate capitis. Cap. xxvij.

e **Jus cura.** ¶ In hoc cap. primo agit de cura soda facte a debilitate capitis absolute. Secūdo in spāli de cura soda facte a debilitate capitis ⁊ aggregatione

neruosa mēbra. Et pp hoc existente multū forti dolore: et non cōpetit: vt supra in can. generalibus ⁊ Serap. in hoc ca. Si aūt nō sint detecti pānniculi: vel nō fit aliqō vulnus: ⁊ timeꝫ apatio tūc cū oleo rosf. miscemus acetuz: q; iuuat ad penetrandū. Unde Halyab. v. prac. in h.c. Sciēdū est q̄ nos oleo rosf. acetum miscemus in cerebri ⁊ operimenti eius apatibus: quo rosf. oleum ad cranei: penetrat interiora. De hijs tū dixim⁹ perfectius. iij. can. fen. v. ⁊ dicef. iij. trac. huius vlti. c. hoc tū q̄ hic scripsimus inuenimus postea esse vt dictum. vi. lib. x. trac. ij. lib. in cap. de dolore capitis ex percussione.

¶ De cura sode fcē a debilitate capitis.

Capitulum.xxvij.

De partibus

a ¶ Et vt malox humox calidox in stō: ibi ſ_ Et multotiēs q̄dē.]

¶ In prima parte pmo ait q̄ cura soda fictis a debilitate cerebri fit duobus modis. Primo quidē p alterationē paulatinam seu pmutationē male complexionis cerebri q̄ est causa siue debilitatiōis: vt si debilitas a mala complexione frigida ꝓcesserit calefactione paulatina curaf ⁊ econuerso. Signa vo sode istius pmemorata sunt ca. vij. trac. pītis. ¶. illo. Illam aūt q̄ fit a debilitate significat eius excitatio cū parua causa cum pturbatione sensuum ⁊ inuētione impedimēti in opationibus cerebri. Secdo vo fit eius curatio p confortationē substātie cerebri cum cibis electis ⁊ odoriferis cōfortantibus caput in quibus inuenta est. Primo quidē subtiliatio. i. subtilis substantie subtilitas qua facile digeri ⁊ penetrare possint: vel subtiliatio. i. virtus subtiliandi ⁊ resoluēdi grossos vapores ⁊ viscosos humores gñari solitos vl multiplicari ex cerebri debilitate. Secdo stipticitas q̄ confortetur orificium stomachi ⁊ ita claudatur q̄ prohibeat vapotatioēs ⁊ effumationes excessiuas ad caput. Tertio aggregatio causarum motiuarum. i. adunatio seu fortificatio virtutū expulsiue ⁊ repulsiue naturaliū vel suoz villoz vel virtutis motiue volūtarie vel causarum motiuarū. i. cerebri nuche ⁊ neruoz qui sunt causa motus. Et tales cibi sunt pulli capones iuuenes ⁊ teneri galline perdices fasiani turtures alaude iuuenes aromatizati cuz gariofilis nuce muscata ⁊ cynamomo si dissrafia cerebz debilitans frigida fuerit: vel cuz coriandro rosis aut sandalis si fuerit calida: ⁊ stiptici facti cum pmixtione succi granatozum musozum aut acriū vel agreste modice berberis aut sumach aut succi rhannozum que i gallijs solent gronselle vocari.

Et multotiens. ¶ In secūda pmittit q̄ humores mali calidi ⁊ acuti congregati in stomacho fiunt phlegma salsuz vel cholera rubea sepe sunt cā agēs soda q̄ prouenit ex debilitate partium cerebri cōpar ⁊ affinis seu proportionata cāe passiue et vt cerebro debili quod est aptum natuz ab hac causa agēte recipe fumos aut vapores acutos facientes soda suis calliditate ⁊ mordacitate seu pūctione. ¶ Hoc pmisso dat curā huius soda que fit ab his causis actiua ⁊ passiua sub. vij. canonibus. Primus est habētes hanc soda debēt euacuari p aliquod pharmacum quod eis conuenit vt si cholera contēta in stōacho sit causa soda detur hoc pharmacum. Z. reubarbari electi. ʒ. ij. spice nardi. ℈. i. contundantur ⁊ temperētur in aqua endiuie cum pauco vino: deinde exprimantur fortissime p telam vel staminum mundum in. ʒ. iiij. seri caprini ⁊ fiat dosis. Et si phlegma salsum in stomacho contentum causa soda fuerit da. ʒ. ij. hierapigre galieni vel. ʒ. iij. dissolutas i. ʒ. v. hydromelis. Secundus est habentibus hanc soda cibus offerēdus est duas habēs conditiones. Prima est q̄ ipse sit adiungens ad terminum eius quod ab eo resolnit virtus resolutiua i. q̄ non plures generet vapores q̄z stomachi virtus resolutiua vel virtus cerebri resoluere possit. Et exponе adiū gens. i. attingens ad terminum eius. s. vaporis quem ab eo resoluit digestiuus calor vel virtus digerens que calore vtitur velut instrumento. Et breuiter intendit q̄ cibus istorum non sit vaporosus neq; fumosus: sicut

est ille

a ¶Et vt afferat. Nec ps pōt esse vtis i cura sode a debilitate capitis ⁊ tūc dicemus q̄ resūmit curā: ⁊ hoc est cū regimie ꝓueniēti ⁊ ꝓfortatiuo ipsi⁹: ⁊ cū regimie phibitiuo asc̄ēsus vapoꝝ ad caput: a toto q̄dē cum balneo: a stō ꝙ diminuēdo cenā: ⁊ dādo aliq̄d stipticū: vt caseū ⁊c. Alia ſra hz auferat .i. nō dest̄tatus cib⁹ vna vice: q̄ta est resolo: q̄ vtus debilis nō possit digerere. Pōt hec ps ēt esse pticularis q̄ ꝓsequat curaz sode

quod est eis conueniens. Et vt[a] afferat cibus adiungens ad terminum eius qō ab eo resoluit virtus resolutiua ⁊ suscipiens digestionez. Et si[b] non reperiunt vtreq̄ ꝓprietates postreme eligatur melior earum. Et melior quidem bora in qua cibus dandus est: est post introitum balnei. Et oportet vt serues eorum cenas: ⁊ vt ipsoꝝ cibi sint sicut cappariis ⁊ oliue cum caseo: ⁊ confortetur os stomachi eorum. Hippo. autem ꝓcessit eis in potu vinum absolute. Et .G. eligit vt sit mixtum: aut subtile: aut aggregentur vtraq̄z ⁊ vt sumatur cum pane.

¶De cura soda facte a fortitudie sensus cerebri. Lap'm.xxviij.

hūtis aggregationē humoꝝ maloꝝ calidoꝝ in stomacho. Cura. n. est: ꝑmo p cuōnē humoris: ⁊ hoc est tam dcm: fo p cibaria multi nutrimenti: vt fiat restauratio ei⁹ qō resolutū est a cerebro debilitato ex egritudine: ⁊ ei⁹ qō resoluit a stō: ⁊ ptibus aliis ex calore colere in stō resolūcte: ⁊ sit cum hoc facilis digōnis: sicut esset caro pulle.

b ¶Et si non. ¶Per ꝓprietates postremas itelligit duas ꝓprietates cibi: qs mō vltimo dixit vna est q̄ sit multi nutrimenti. Et forsan vult q̄ cū hoc q̄ sit multi nutrimenti: sit nutrimēti ꝓstātis ⁊ firi vt adiungat ad terminū ei⁹ ⁊c. i. vt obstiat resolc[illegible]a calore acuto colere. Alia q̄ sit facilis digōnis: ⁊ dixit postreme ꝓp alias q̄s supra tetigerat. s. cū dixit: ipsi⁹ ꝓfortatio cū cibis ⁊c. Si ḡ nō potes hic cibū hītē duas ꝓprietates stati dictas vel nō potes dare cibū cū duabus ꝓprietatibus: ꝓp aliq̄d qō ipugnat: tūc eligat melior duaꝝ ꝓpetatū. ṽ. g. Si stōus istius est fortis igneus eligat res multi nutrimēti: q̄ꝫis sit difficilis digōnis. ṽ. g. caro porcina ⁊ extremitates vituli: vel caro vitulina. Si autez stomachus sit debilis: denſ cibaria facilis digōnis: q̄ꝫis nō sint: vel non essent tāti nutrimēti: sicut eēt aliqs succus carnis pulle cū multo brodio ita q̄ ibi nō esset multū de carne: vel sicut esset aliqd tuleb subtile: vel ptisana hordei. Ulterius. A. vult q̄ cibek post balneū: q: purgatis supfluitatibus tertie digōnis: mēbra melius trahēt nutrimentū: ⁊ cessabit ex hoc vapozatio ad caput: ⁊ ideo vult q̄ minuat cena vt minuat euapozatio ad caput: ⁊ ē qō dicit. Serues eoꝝ cenas. i. nō cenēt: ſz reponāt eā vt miuat eaz: ꝫ⁹ fit ista cura cū qbusdā cibis medicinalib⁹. s. capparib⁹ vt diuertant mās ad vrinā oliuis. s. imaturis cū caseo ad ꝓfortandū os stōi siue repcutiendū: ne fiat euapozatio: ⁊ hoc est qō dicit vt ꝓfortet os stōi. Hip. aūt. s. in lib. epidimiaꝝ: vt ponit Raſ. j. ꝑti. ix. ca. ꝓcessit eas. s. hūtibus sodā p-

Jacobus

est illud qui cū finapio vel allijs aut cepe mixtus comedit ne soda hāc aggrauet. Scōa est q̄ sit facile suscipiēs digōnē vt stōus ōbilis plenarie possit ei ōnari neq̄z in hoc relinq̄t supfluitates que sint noua cā doloris capitis. Et si in illis cibis quos pūtes habes nō ꝓcurāt ambe postreme ꝙditiōes seu ꝓpetates: ſz tm̄ vna haꝝ melioꝛē elige. ¶Et ꝓo cura soda ꝓpetas melior est vt cib⁹ ipe nō multiplicet vapores vltra illō qō resoluē pōt vt⁹ resoluēs: ſz q̄ nō sit penitus idigestibilis. Tertio⁹ est melior horaꝝ cibādi hūc ifirmū est post itroitū ⁊ egressuz balnei. Nā tūc per balneū magna vapoꝝ pars resolura fuit ⁊ diuersa ad cutē: ⁊ inatus calor tūc susc̄itat⁹ est ⁊ expedit⁹ ab illis supfluis qbus hebetabat. Quartus est opz obſuari cenas hoꝝ patiētium. i. attēdē q̄ ipse modice sint ⁊ leues ⁊ breues ⁊ ꝑcula sōno nocturno horis tribus: qa fit amplior euaporatio ciboꝝ ad caput in tpe sōni maxime si cib⁹ nōdū descēderit ab ore stōi. Quintus est ꝓuenit vt cibus istoꝝ sit sicut cappares bñ dissulse sumpte in p̄ncipio comestiōis cū aceto ⁊ oleo: qa qō ex eis salitū est ante cibū sumptū soluit ⁊ solone educit humorē crudū grossum: vt ait p̄nceps. ij. cañ. c. de cappare. Et sicut oliue grosse salite que qdē comeste appetitū subleuāt ⁊ ꝓfortāt stōm ⁊ generāt humorē stipticū: vt ait p̄nceps. c. de eis ⁊ ꝑcipue cū caseo comeste qui vapores rēpmit ⁊ fumos a stō ad caput tēdētes. Sextus est: in istis ꝓforta os stōi post assumptū cibū cū aliquo stiptico vel repſſiuo fumoꝝ ⁊ vapoꝝ: vt cū coriādro vel cuz piro cocto vel cum citonio aut dyacitoniten. Septimus est ¶Hyp. his patiētibus ꝓcessit in potu vinū absolute nō determinādo q̄le eis ꝓuenit an debile aut forte puruz vel limphatū. Nā ꝓfortat stōm ⁊ digestiuā eius ⁊ ſbducit ab eo cholericos hūores. Sed Gal. p:o his patiētib⁹ eligit vinū mixtū seu limphatū: vel vinuz subtile debile ⁊ aquosum vel vt aggregent hec vtraq̄z simul puta q̄ sit mixtū cuz aq̄ mūda fontis: ⁊ cū hoc subtile debile ⁊ aquosum: nō. n. effumat vel euaporat vinū tale ad caput ⁊ plus ꝓfortat sola aqua corpus. Et Gal. iussit vt cum pane vinū id sumeret vt in ꝓcauo eius nō nataret fluctās neq̄z penetraret ante digestionē ⁊ secum duceret cibos non digestos.

¶De cura soda facte a fortitudine sensus cerebri. Lap̄. xxviij.

Jus cura.

e ¶In .i. pte p̄mo ait q̄ cura so[illegible]medicias: ibi[illegible]Et q̄ñq̄z.] da fiētis ex acumine cerebri est vt sensus cēbri que nimis subtilis ⁊ nimis acutus est fiat paz pigrior ⁊ parū hebetior cū cibis qui ingrossant nutrimētū cerebri. Acuitas etenim siue fortitudo sensus cerebri pueniat a tribus. P:io a raritate ⁊ subtilitate sube ipius qua paulatiz ingrossat nutrimētū spissum. Scōo a spūz subtilitate quos ēt ingrossat spissuz nutrimētū. Tertio a siccitate ⁊ denudatione humiditatū qbus cibi grossi ⁊ humidi obuiāt: ⁊ huius soda signa p̄us data sunt. c. vij. trac. p̄tis. §. illo. Et illā que fit a fortitudine sensus cerebri significat velocitas patiēdi a pua cā in cerebro sensata. s. ex vocibus ⁊ odorati ⁊ reliqs. Sed sensus est bonus ⁊ meatus sunt mūdi. Et opatiōes cerebri sunt non lese. Scōo dat hic. iiij. exēpla ciboꝝ qui ingrossant nutrimētū cerebri: quoꝝ. P:imuz est

pter colerā in stō: vinū absolute. i. puꝝ. Et .G. s. in ꝙmēto eligit vt sit mistum. s. cū aqua. Hic ꝓsidera q̄. G. dubitauit in mā illa colerica dare vinum puꝝ: sed voluit q̄ poneret de aqua: ⁊ hic erit potus ꝓfortās cerebꝝ ⁊ stomachū: nec erit timor de inflāmatione colere. Et si velles dare vinū puꝝ sit subtile. i. debile nō potēs: vel etiā sit subtile ⁊ limphatū: ⁊ hoc est qō ēt dicit: aut subtile: aut aggregent vtraq̄z. s. q̄ sit subtile ⁊ liphatū: et vt sumat cum pane: q: remouet malos vīni vapores vel forsan nō sic subito euapozat ad caput vt pōt itelligi fuisse de mēte A. p̄mo cañ. fen 3ª ca. de regimie p vinū. Et p̄mo ꝑti. ix. ca. dicit Raſ. Melius est dare panē madefactū cūvino. Ex his enī resoluit vapoꝛ cōferens paulatim: ⁊ expellēs materiam morbi: ⁊ si deſ vinum per se dissoluunt vapores ex eo subito petētes caput: facientes fortem distensionē: ⁊ inducitur maior dolor ⁊c.

¶De cura soda q̄ facta ē accūs in febrib⁹ ⁊ egritudib⁹ acutis. La. xxix.

Jus alia

b est que accidit cum fortitudine egritudinis ⁊ eius

e ¶De cura soda facte a fortitudine sensus cerebri. Lap. xxviij.

Jus cura

e est vt sensus parūp fiat piger cum cibis qui nutrimentum cerebri ingrossant: sicut caput assumptum cum frumento ⁊ hordeo ⁊ carnes bouine si digestio est fortis: aut cibis frigidis cum lactuca ⁊ portulaca ⁊ caro pisciū. Et quandoq̄z admistras reliqua narcotica: sicut sirupuz de papauere: ⁊ sicut semen lactuce: ⁊ quandoq̄z fit inde epithyma.

¶De cura soda que facta est accidēs in febrib⁹ egritudinib⁹ acutis. La. xxix.

Jus alia

b est. ¶Supius determiauit de cura sode diuersificate ꝙz diuersitatē cāz Hic determinat de cura sode diuersificate ꝑm modum exīdi. Diuersificat aūt soda ꝙz hoc: q: quedā est p se: ⁊ q̄dā p cōitatē Ponit ḡ curā sode p cōitatē: q: cura sode que est pp cāz in cerebro: ē etiā satis nota ex p̄dictis: ⁊ ēt ex dicēdis: soda aūt p cōitatē: erat vel p cōitatē ad totū vel ad ptē. p̄mo ḡ determinat de cura sode p cōitatē ad totū: scōo annectit quasdā spēs sode: tertio determinat de cura sode p cōitatem ad determinatas ptes: ibi ꝑa[illegible]Opz vt purgatio_ibi ꝫª[illegible]Oz vt soliciteris_] P:ima in duas. Nam soda p cōitatē ad totum quedā est que fit in febribus quedam est cretica: que fit ꝑpter creticam cōmotionez. P:imo ergo

De partibus

caput vituli aut mutonis cū granis frumēti ⁊ hordei elixū ⁊ cum his comestū siue carnes hoꝝ comederit patiēs siue cerebella de qbus p̄nceps Ho cañ. c. de cerebro ait. Meliora ex cerebris quadrupedū sunt cerebruz arietis: deide vituli ⁊ generāt phlegma ⁊ humores grossos: ⁊ idē faciūt elixata grana frumēti ⁊ hordei. Scōm est carnes bouine iuuenes si digerī possint ex qbus grossus generat sanguis ⁊ grossi spūs. Et idē intellige de porci carnibus: ⁊ cerui ⁊ leporis ⁊ auiū grossaꝝ aquaticaꝝ vt cignoꝝ aucarū. Ter^m est ingrossare sanguinē cibis fridis vel cibis factis vt alij libri hīt cū lactuca ⁊ portulaca: vel cibis frigidis factis siue ifrigidatis cuz lactuca ⁊ portulaca: nā sicut per cibos grosse subē sanguis ispissat nutriturus mēbra sic per cibos fridos fortis frigiditat' inspissat sanguis. Per lactucas igit ⁊ portulacas datas in eduliū pōt inspissari nutrimētū cerebri ⁊ per cibos alios haꝝ p̄mixtiōe frigidos effectos: ⁊ obtūdi parū sensus sui acumē cuz q̄dā sit in his narcotica vtus remissa ⁊ debilis. Quartū est caro pisciū que regul'r generat sanguinē phl'aticū grossum ⁊ ꝑcipue illa que est ex limosis ⁊ grossis piscib⁹. Et q: copula ꝙungē solet sil'es casus ꝑm grāmaticos magis ꝙgruus eēt ⁊ magis clarus ꝑmo qui dictus est si ita se hēret. Et carnes bouine si digestio est fortis aut cibi frigidi cū lactuca ⁊ portulaca aut carnes piscium.

Et quādoq̄z.

¶In .ij. p̄mo ait q̄ vt sensus cerebri parū fiat piger hebes ⁊ obtusus ministrari p̄t reliqua narcotica per os assumēda sicut dari in potu sirupus de papauere: vel dari ad cēdū semē lactuce vel papaueris albi vel teri cuz cibis. Scōo dicit q̄ aliq̄n fit ex semine lactuce vel ex aliquo alio narcoticoꝝ epythima ad caput vt cum terit' manipulus vnus seminis lactuce vel papaueris albi ⁊ distēperat' cū .ʒ. iiij. aq̄ rosaꝝ: ⁊ in hac itingit' pānus s̄btilis lineus vel sericinus q̄druplicat⁹ ⁊ frōti ac tpibus vel pre capitis tepidū supponit. P̄t etiā de narcoticis ad hūc casuz fieri sacellatiōes fomentatiōes embrocatiōes vng^a ⁊ empl'a obſuādo q̄ sint de suauioꝛib⁹ narcotizātibus ꝓpter subtilitatē ⁊ raritatem ⁊ passibilitatez substantie cerebri sicut de lactucis ⁊ portulacis ⁊ papauere albo.

¶De cura soda que facta est accidens in febribus ⁊ egritudinibus acutis. Capitulum.xxix.

Jus alia est.

h ¶In hoc capl'o. primo agit de soda que in febribus accidit ⁊ moꝛbis acutis: ⁊ de signis eius. Secūdo de cura eius: ibi[illegible]Cura_] Tertio in speciali de cura eius que remanet post febrez ⁊ moꝛbos acutos: ibi[illegible]Et quandoq̄z.]

¶In p̄ma parte primo sic diuidit hanc soda speciem q̄ ipsarum: alia est que accidit hora vehementie seu fortitudinis acute egritudinis aut paroxismi eius: deinde remouetur deficiente egritudine vel paroxismo. Alia ē q̄ remanet post remotionē egritudis ⁊ post eradicationez paroxismi ipsius. Causa vero quare p̄ma harum deficit cum egritudine vel paroxismo est: quia fit ex fumis: aut vaporibus a materia febris surſuz eleuatis qui cum materia febris resoluuntur. Sed secūda remanet post egritud.

ponit curam sode accidentis i febribus: ꝯ sode cretice: ibi ꝙ. ¶ In soda quidem cretica. ¶ Prima in duas: ꝑmo premittit diuisionē quandam sode in febribus: secūdo exequit curam: ibi ꝙ. ¶ Cura autem. ¶ Cōsiderādū circa ꝑmam partē: ꝑmo q̄ in rubrica dicit in febribus ⁊ egritudinib⁹ acutis. i. febribus acutis: ⁊ exīstit de eis: quia multū cōsequit eas dolor capitis. ¶ Cōsiderandū secōdo q̄ dixit: fortitudine: quantū ad ꝓtinuas: ⁊ eis ꝓximas q̄tū ad interpollatas: ⁊ ideo ēt dixit: post remotionem. Cōsiderādū tertio q̄ p hoc q̄ dicit: q̄nq; inquietat. Aui. inuit quando est q̄ in febribus debemus intēdere ad sedationez doloris q: cum ingetat egrum. s. debilitando virtutem: ⁊ cum in getando ꝓpter indigestiones: auget morbum. s. febrē augēdo causam: ⁊ augendo febrem etiam ipsam ꝓpter inflāmationem. Intendimus etiam ipsis accidentibus vel q: virtutē debilitant vel q: morbū augent: vt ꝛij. terap. Quarto ꝓsiderandū q̄ vrine albificatio pōt significare raptum materie ad caput: ⁊ q: non semp hoc est vez: ideo dixit q̄nq; Cōsiderādum q̄nto q̄ vrina ꝓturbata velut subiugalium: significat sodā ꝓpter ebullitionem quam significat: quandoq; enim significat eam presentem: ⁊ hoc est q̄d dicit essentiam suam in dispositione: ⁊ quandoq; significat q̄ recedit soda: ⁊ hoc est q̄d dicit: quādoq; significat resolutionem.

a ¶ Opz ergo. ¶ Hoc dictū referat ad illud quod dixit de vrina alba q: q̄nq; significat: ideo opz q̄ habeat alia signa. ℣. g. vrina in febrib⁹ subito albescit: nec apparet fluxus vētris: nec vomitus: nec circa cutiz motus materiei: ergo ascendit caput. ¶ Hoc etiā dictum refert ad illud q̄d dixit de vrina simili vrinis asinox: q: turbida que clarificat significat: q̄ soda resoluitur: sed que remanet turbida significat essentiam sode in dispositione presenti: vt supra dictum fuit de intentione Gal. in cōmento. lxx. apho. iiij. particule. Quibus vrine ⁊c.

b ¶ Cura aūt eius. ¶ Hic ponit ꝑmo curam q̄n soda sequit febrē: siue ponit curam sode i febrib⁹ absolute: ꝯ ponit curā eius que remanet post febres: ibi ꝙ. Et q̄nq; ¶ Prima in duas: primo ponit multa remedia. secōdo ostēdit q̄d fiendū si illa non cōferūt: ibi ꝙ. Et si non sedat. ¶ Ad ꝑmi euidentiā ꝓsidera q̄ sicut ponit Halyab. v. prac. soda i febrib⁹ altq̄ fit ex simplici calore: ⁊ huius curā Aui. nō ponit: q: nota est ex ꝓdictis. Aliquādo fit ex vaporibus vel etiā materiebus ascendētibus caput: ⁊ huius cura Aui. ponit. ¶ In hac aūt soda cadūt quatuor intētiones. Una est repulsio vapox: scōa est resolutio: tertia est q̄nq; stupefactio ꝓpter vehementiā doloris ⁊ vigilias: quarta est vapox ꝓhibitio ad caput. ꝑmo ḡ ponit curam huius sode intēdendo resolutioni ⁊ repcussioni: ꝯ stupefactioni: tertio ꝓhibitioni vapox: ibi ꝙ. ¶ Qd̄ si narcotica ibi ꝛ. Et q̄nq; ¶ Prima in tres: ꝑmo ponit curā p resolutiua ⁊ repcussiua simul mixta: ꝯ ponit curam p repcussiua puriora ostēdens in quo casu eis vti debemus: tertio ponit curā p resolutiua pura: ⁊ etiā mixta: ostendēs in quo casu vtimur eis: ibi ꝙ. ¶ Considerandū circa ꝑmā ptem: q̄ oleū ro. onfacinū mixtū cū alrasim i. enula repcutit ⁊ resoluit: vt est notū: ⁊ ideo ꝓuenit q̄n mā est in capite: ⁊ pars alia mouet vsus caput: ⁊ hoc est in ꝓcessu sode: sed oleū ros. vsuale i. quo cōiter vtimur: qd̄ fit ex oleo cōi de oliuis maturis mixtū cū aceto repcutit: ⁊ modicum aliqd resoluit: ⁊ ideo ꝓuenit in ꝓncipio huius sode tepidum ⁊c. in hyeme. Causa est nota: ⁊ est sermo Halyab. in hoc ca. De

paroxismo deinde remouetur. Et alia est que remanet post remotionem egritudinis: aut eradicationem eius paroxismi. Et illa quidem que ex ea accidit in febribus: quādoq; inquietat egrum adeo donec in causa eius que est febris augmentum faciat. Et ipsam quandoq; significat etiam albificatio vrine subito: ⁊ eius alteratio in similitudinem vrine asinorum. Sed eius assimilatio vrine asinox: quandoq; significat essentiā suam in dispositione: ⁊ quādoq; significat resolutionem. solutionem: oportet[a] ergo vt redeat ad alias significationes. Cura[b] autem eius conueniens est alarsin in oleo omphacino cuius acceptio fit cum oleo rosato: aut oleum ros. vsuale conquassatum cū aceto tepidum in hyeme ⁊ in lenitate febris: infrigidatum in estate ⁊ in fortitudine febris: ⁊ ad ipsam iuuat embroca ex decoctione hordei ⁊ papaueris ⁊ rosarum ⁊ violax si vapores sua nocēt acuitate. ¶ Qd̄ si sua[c] nocēt multitudine: tūc nihil box faciat imo euacua: tadmi

ego cognoscam q̄ vapores noceāt acuitate idest acuta caliditate: ⁊ quō ēt noceāt multitudine. Dicendum q̄ medicus dz hic bonā estimationē in hoc aggregare multa signa vbi gra. Considera in mā febris si est colerica vel phlegmatica siue sanguinea. Cōsidera ēt i leuitate ⁊ grauitate capitis intētione venax eius ⁊ cutis: ⁊ in exiccatione ⁊ aspatione: ⁊ quasi corrugatione. Considera ēt in dispositione somni vigilia ⁊ humiditatis narium vel exiccationis eax vt. A. ponit. iiij. cañ. fen. j. ca. de curatione febrium acutax. Ex gb⁹ obligēter adlibratis cognoscere poteris si vapor nocet acuitate caloris inflāmatiua mordicatiua: an nocet multitudine repletiua extensiua.

c ¶ Qd̄ si sua. ¶ Cōsideranduz q̄ vapores nocēt multitudine: q̄n iam sunt in capite multi ⁊ extēdūt: ⁊ cum hoc etiā pōt ascēdere. Si ergo sunt multi in capite: tunc nihil ꝓdictox facias: q: nec illud q̄d dictū est de embroca: nec illud q̄d dictū est de oleo ros. cum aceto: q: cum iam sunt multi vapores in capite: tūc intētio est ad illox eductionē cum resolutiuis: ⁊ q: resolutiua possent trahere mām: ideo ꝑmo corpus cum phlōmia euacua ⁊ cū alijs: ꝑm q̄ videf tibi: ⁊ postea admistra resolutiua facilia: nō fortia multū: ꝓpter febrē. ¶ Dubitat vtr vapores q̄si eox multitudine nocent possemus vti oleo ros. cū enula vel cū alio resolutiuo: videf q̄ sic: q: hic A. ꝑcipit vnā pastoris: que est frida stiptica repcussiua: cum balsamita vel maiorana: que sunt calida resolutiua: ergo eadem ratione oleum ros. ⁊ enula conueniunt. ¶ In contrarium: quia dicit: nihil eorum facias. Dicendum q̄ vapores in capite multitudine nocentes: vel iam ascēderūt: ⁊ stant in capite: ita q̄ non sunt in ascensu: ⁊ tūc comperūt pura resolutiua i. non mixta frigidis: sed non fortia. Et ideo quibusdam antiquorum est visum q̄ camomilla epithimetur: vt scribitur ꝑmo continentis. Vel sunt in ascensu: ita q̄ iz in capite sint multi vapores: tamen adhuc ascendunt ⁊ tūc si vis vti localibus: opz illa esse mixta ex resolutiuis ⁊ repercussiuis ⁊ ideo expono si vis resoluere. i. iz velis illos vapores resoluere: tamen misce cum eis vnā gam pastoris. Dico si vis vti localibus: q: in hac dispositione multitudinis vaporum: valde est considerandum: anteq̄z embroces vtamur: vt q̄ euacuationes sint premisse: ⁊ fiant fricationes: ⁊ alia trahentia. ¶ Ad contraria patet solutio: ⁊ posset exponi: nihil horum. s. dictorum de embroca facias ⁊c. ¶ Dubitatur secundo an quando soda est ex vaporibus acuitate nocentibus possimus vti fridis localib⁹: videf q̄ non per Aff. ca. de cura sode vbi dixit: in soda calida: ab alterantib⁹ incipere debemus nisi in quatuor casibus quorum secundus est: quando fit soda ꝓpter vapores acutos: qui ad caput ꝓueniunt. ¶ In cōtrariū est Aui. hic ⁊ quarto can. fen ꝑma capitulo de cura febrium acutarum: ⁊ capitulo de dolore capitis qui accidit febribus. ⁊ Raf. ꝑmo ꝓtinentis. Ad intellectum huius opz generaliter ꝑmittere q̄ soda in febribus: vel fit a calore solo: vel fit a materia vaporosa: iz etiā possit esse humoralis. Si ḡ fiat a solo calore: tunc possumus statim vti vnctionibus: vel epithimatibus

Jacobus

Bepartibus

nē vel paroxismum vel quia dependet a materia aliqua cōtenta in capite quam cōmouit febris. vel quia caliditas excessiua febris vehementer impressit cerebro calorem ita vt permaneat ifixus cerebro recedēte causa. Et intelligas hic per acutas egritudines quas in rubrica ca. istius vult distinctas a febribus numerat calida apostemata alicuius membrox interiox vt peripneumoniā pleuresiz vel supcalefactiones alias a febre. Secūdo dicit q̄ in soda illa que i febribus accidit adeo fatigat ⁊ inquietat aliquādo infirmum q̄ augmentum prebet in ipsius causam. s. in febrem. Nam dolor vehemens exacuit humores ⁊ irritans inflāmat vna cū spiritibus ⁊ inuicem permiscet malignos cum bonis. Tertio dat duo signa soda accidentis in febribus. Primum est albificatio vrine quasi subito accidens ita q̄ vrina febricitantis que ꝑus tincta erat quasi repente tinctura priuat: ⁊ fit alba cruda: propter hoc q̄ humor quo ipsa tingebatur vel tingi debebat ascendit ad cerebrum ⁊ inducit soda sua punctione vel calefactione. Secundum est conuersio vrine siue alteratio in similitudinem vrine asinorum: sic q̄ ipsa mutatur de claritate eius in turbulentiā. Juxta illud Hippocratis aphorismox quarta apho. lxx. Quibuscūq; in febribus vrine sunt conturbate velut subiugalium his capitis dolores aut sunt: aut aderunt. Et super hoc ꝑmo hic notat vnū videlz q̄ assimlatio vrine in febribus asinox vrinis q̄nq; significat essentiam in dispositione. i. existentiam seu presentiā doloris capitis in actuali vel in prima dispositione: ⁊ quandoq; significat resolutionem doloris vel materie soda. Nam cum soda vehemēs fit in febribus tota massa humox inde cōturbatur ⁊ inde ꝓcedūt vrine turbide. Et cū soda fortis febricitantium terminari incipit pars aliqua humox per vrinam effluit qua ipsa cōturbatur. Secūdo infert princeps q̄ opz ergo vt redeat ad significationes alias a turbiditate vrine ꝓ cognitione huius soda quia non significat: certitudinaliter huius turbiditas soda presentem: sed quandoq; futuraz aut pretereuntem. Alle ꝯ alie significationes ad quas redeundum est sunt q̄ ipsa soda consequitur febrem: ⁊ hac aucta augetur: ⁊ hac discrescente diminuitur.

Cura autem eius. ¶ In secūda parte ꝑmo agit de cura soda istius que fit a vaporibus capiti nocentibus sua acuitate. Secundo de cura eius que fit a vaporibus sua multitudine nocentibus: ibi ꝙ. Qd̄ si sua nocent. Tertio de vsu narcoticox in soda febriuz: ibi ꝙ. Qd̄ si narcotica. Quarto de ꝓhibitiōe ascensus vapox ad caput in febribus facturox soda hācibi ꝙ. Et q̄nq; Quinto de cura huius soda p ligationes ⁊ fricationes extremitatum: ⁊ per ventosas ⁊ sanguisugas: ibi ꝙ. Et quandoq; ventosatur.

¶ In prima particula dat tria remedia in soda febrium que fit a vaporibus sua nocentibus acuitate. Primum est alarsin in oleo onfacino quod accipiat cum oleo rosato ꝑm hūc modum. ℞. alarsin. ʒ. i. terat in. ʒ. j. olei onfacini. i. de oliuis immaturis ⁊. ʒ. ſ. olei rosati: ⁊ inde inungantur frons ⁊ tempora. ¶ Attende q̄ hic in quibusdam libris inuenit alrasin quod est enula: ⁊ male vt videtur quoniam enula est calida ⁊ ficca in secūdo gradu: ⁊ facit soda sicut ait princeps ca. de ea. In alijs vero reperitur alarsin seu alarson: ⁊ est semen mandragore quod in isto casu conferre potest prouocando somnum ⁊ infrigidando. Secūdum est oleū rosaceum factū de imaturis rosis ⁊ oliuis vt magis cōfortet: ⁊ plus ifrideat dictum vsuale: q: in vsu currit vbi requirit infrigidatio nō excessiua cum repcussione ⁊ ꝓfortatione per stipticitatem: qd̄ cōquassandum est seu diu agitandū cum aceto vini de quo accipe pondus dimidium olei: ⁊ ex eo tepido lini frontem ⁊ tempora ⁊ finciput si tempus est hyems vel febris leuis. Sed si estas fuerit vel febris fortis sit infrigidandū quando inde leuies vt simul infrigidet actuali frigore ⁊ potentiali. Tertiū est embrocatio capitis ex decoctiōe hac si vapores noceant sua acuitate. ℞. hordei seminis papaueris albi violarum ⁊ rosarum aā. ℥. j. decoquant in lib. iiij aque fontis munde: deinde cola aquam ⁊ tepidam ab alto funde super finciput: nam caput infrigidat ⁊ somnum prouocat ⁊ reprimit ascensum vaporum ad caput ⁊ obtundit acumen vaporum acutorum qui iaz in eo sunt.

¶ Quod si sua ⁊c. ¶ In secūda premittit q̄ si soda hec fiat a vaporibus sua multitudine capiti nocentibus: sicut frequenter fit in febribus finochis nullum de nunc dictis remediis ꝓuenit: quia ꝓcularet in cerebro

vapores

bus:vel alijs localibus frigidis:vt oleo ros.vel violato cuz aceto: ⁊ decoctiõe papaueris violarum ⁊ huiusmodi: quãdoqz tamẽ istorum vsus phibetur qz retinent vapores qui expirarẽt. Et hic est ꝑmus casus quẽ ℳes.tangit cũ dicit:in soda calida ab alterantibus incipere debemus siue sint emplastra:siue vnctiões:vt reprimatur excessus ei⁹: ⁊ prohibetur aduentus nociui alterius ad ipsuz quãtuz est possibile:nisi in quatuor casibus. Primus est i soda calida que fit in febribus ⁊ ꝓprie materialib⁹ vsus tunc.i.quãdoqz epithimatum frigidoruz repercussiuorum multiplicat eam:non enim ꝑmittunt vapores exire: ſz attractio aceti: ⁊ aque ro. p nares vehemẽtiaz eius sedat. ¶Sz tu dices cũ possit esse tantus in capite calor:q non sedabitur per aquam ro.⁊ acetum attractum per nares:qd debeo facere. Dicenduz ꝙ debes vti embrocis frigidis:⁊ si ex hoc retinentur vapores:tunc abscinde eos:⁊ parũ resolue:⁊ iterum reddi ad infrigidandum ⁊ conueniẽtiora sunt embroce q̃s olea:qz olea ⁊ lac magis oppilant:⁊ difficilius absterguntur cuz est opus. Si aũt soda fiat a vaporibus:tunc vel vapores nocẽt acuitate vel multitudine. Si acuitate aut sunt in via ascensionis:⁊ tunc epithimata embroce ⁊ similia frigida iuuant:qz repellunt eos:⁊ rectificant complexionem capitis ⁊ vaporum. Unde.ij.continẽ.oleum infrigidatum confert valde ad vitandum ⁊ reprimendum vapores:⁊ humores ascẽdentes ad caput:⁊ malam complexionem cal.naz. Aut isti vapores actu iam sunt in capite comprehensi ⁊ ibi multiplicati:⁊ tũc non debemus vti istis frigidis: ratio est qz ibi constringuntur ex eis:imo debes eos resolue re. Ex quo apparet secundus casus in quo prohibetur vsus frigidorum in soda in febribus: ⁊ hoc est qõ dicit ℳes.Secundus casus est quãdo fit soda ꝑpter vapores acutos q perueniunt ad caput ⁊c.⁊ iam recipit eos. Ecce ergo ꝙ si iam sunt in capite recepti prohibetur frigidorũ vsus. Si aũt vapores nocent multitudine:tunc vel incipiunt ascẽdere:⁊ competit vsus repercutientiuz: vt sumitur a Gal.in.ꝛ.de vtilitate particularum tractatu.ij.cap.de cephalargia ꝑpter adustionẽ:ratio est qz in materiebus humoralibus sanguineis ⁊ alijs in principio motus earuz ad caput:vtimur frigidis repercussiuis. ergo eadem rõne in motu vaporum. Uel iam ascenderunt:⁊ actu replẽt:⁊ extendunt partes capitis:⁊ tunc nõ competit rõne huius vsus frigidorum:immo resolutiuorum:siue isti vapores sint in ipsomet capite generati:siue aliunde ascendant. Ex quibus apparent duo casus in qbus etiã prohibetur vsus frigidorum repercussiuoruz. Unus est quãdo.vapores in capite sunt multi aliunde cõicati.⁊ hunc casum ℳes.vocat tertiũ cũ dicit. Tertius est quãdo soda fit a nocumento quod infertur a multitudine.ſ.vaporũ qui aliunde veniunt. Uel posset exponi a multitudine.ſ.materie. Alius casus est quãdo in capite sunt vapores multi in ipsomet generati. ¶Sed tu diceres quare etiã non diximus hoc de vaporibus actis stantibus in capite:etiam in ipso generatis. ¶Dicẽdum ꝙ vapores acutos plus contingit aliunde capiti cõmunicari q̃s in ipso capite generari:multi aũt vapores scilicet multitudine nocentes:quãuis aliunde capiti nõ cõmunicarentur:possunt frequẽter de phlegmatico sanguine cerebri generari:⁊ hunc casum ℳes.ponit quartum cũ dicit: quartus est quãdo soda fit ex multitudine vaporum existentiũ in capite:etiaz ꝓter cõitatez corporis aut alterius membri. ¶Sed circa predicta dubitatur qz videtur ꝙ fit quintus casus in quo prohibetur vsus frigidorũ in dolore capitis.ſ.catarrus:vt Auicen.innuit ꝑma Fen.iiij.can. ¶Ad hoc dicendũ ꝙ catarrus tussis ⁊ corriza:phibent vsum frigidoz ficut signũ:qz significãt multitudinez in capite existentẽ:que multitudo indicat cõonez ⁊ nõ repcussionez:⁊ ꝑm hoc reducitur ad tertiũ casum: vel ad quartum. Si aũt catarrus prohiberet sicut cã:qui esset cã nocumẽti in partibus pectoris ⁊ gule:tũc opz medicuz bene estimare de quo fit magis sollicitus an de nocumẽto quod talis casus reumatis posset inferre gule ⁊ pulmoni:an de nocumẽto qõ posset sequi in cerebro:si nõ vtatur repcussiuis cõtingit enim quãdoqz ꝙ hõ bz aliquẽ catarrũ sibi ꝓsuetum vel accidentalem:vnde multa humiditas ascẽdit ad guttur ⁊ expuit:⁊ cuz hoc aliqua materia cholerica:vel alia potest incipere habere raptum ad caput:⁊ incipit soda. Si ergo times frenesim:non cures de catarro:sed vtere repercussiuis:⁊ aliquid huic simile supra Aui.dixit in can.vniuersalibus curationis. Et in hoc comprehenditur cõmunis medicoruz vilium erroz: qui in raptibus materierũ ad caput:qz vident tussim dimittunt repercussionem sine aliqua consideratõe:⁊ fit hõ freneticus ⁊ morietur:quod multũ cõtingit in nostra regione:qz homines cõmunter habent cerebz repletuz ex multitudine ciborum ⁊ vini. Cuz ergo incipit cholera vl sanguis rapi ad caput ⁊ incipit frenesis:tũc virtute caloris cholere vel sanguinis illa phlegmata replẽtia caput eliquãtur:⁊ apparet tussis catarrus:vel coriza:⁊ si tu propter hoc negligis caput:cõfirmatur frenes.⁊ moritur. Cõfidera ergo hic:⁊ discussimus hoc in primo capitulo quarto can.fen prima. ¶Secũdo dubitatur:qz non videtur differentia inter vapores caliditate ⁊ acuitate nocentes ⁊ inter vapores qui sua multitudine nocent. In vtrisqz enim in principio cursus conueniunt repercussiua:⁊ cum iam sint recepti in capite prohibentur repercussiua. ¶Dicendum ꝙ ꝛz generaliter in hoc conueniant:tamẽ cum estimatiua medici errat in vsum frigidoz in soda:ꝑp multitudinẽ plus nocet:q̃s si errat in soda ꝑp acuitatẽ vapoz:⁊ ratio ẽ:qz frigida corrigũt qualitatẽ:ꝑ quaz vapor facit sodã.ſ. acuitatẽ:⁊ talis vapor ꝛz sit in loco:est magis aptus repelli. vnde infra.c. de cura spẽz sode p cõitatez. A. ꝓsentit vsuz frigidoz post ꝓncipiuz in mã vaporosa calida:vt appebit:ſz frigida nõ corrigũt malicia vaporis q̃ntitate nocentis:⁊ si forsan remittant eius dimẽsiones:tũc ꝓuertunt vaporez ad nãm humoralẽ:⁊ nõ minus nocẽt. Et ꝓp hoc auctores ⁊ ꝓprie Aui. valde dubitat de vsu frigidoz stante multitudine vapoz: ⁊ timet ex hoc apostema:vt appet.iiij.can.fen ꝑma preallegatis capitulis.⁊ hic habes viam speculandi. Differunt etiã repercussiua in vtraqz materia:vt notuz est. Ex qbus apparet solutio ad id qõ querebatur ⁊ ad rõnẽ in ꝓtrariuz.

a ¶Qõ si narcotica. ¶Quo vtamur narcoticis:⁊ q̃ cautela ⁊ timore: apparet.i.can.fen.iiij.c.penul.⁊ scripsimus tertia fen huius trac.primo.

b ¶Et q̃nqz phibet. ¶Hic Aui.pro cura sode intẽdit phibitioni vaporũ:⁊ hoc fit dupliciter.ſ.sedãdo:⁊ ad ꝓtrariũ trahẽdo. Primo igit docet primũ.ſ.sedare:⁊ cũ hoc etiã repcutere.Ꝺo docet ad ꝓtrariuz trahere.ibi Et quãdoqz vẽtosatur. ¶Cõsiderandũ circa primã partẽ qz phibitio ascẽsus fit cuz rebus extra positis repcutiẽtibus:⁊ hoc fit in ꝓncipio: ponẽdo super caput Sauic.i.hordeũ immatukũ torrefactũ:qõ est frigidũ ⁊ stipticũ cuz psilio.i.cuz muscilagine psilij:vel psilio nõ fracto:quod infrigidat. Ista autẽ repercutiẽtia si dãtur in potu:sedando etiã prohibent ascẽsuz:⁊ ideo dicit:⁊ dentur in potu etiã. Sauic enim ⁊ muscilago psilij sumpta in potu prohibẽt ascensuz vapoz. ¶Ex qbus cõprehende cautũ modũ loquẽdi Aui.sauic enim ⁊ huiusmodi repercussiuis extra debemus vti q̃nqz:qz in ꝓncipio:⁊ ideo dicit:⁊ quãdoqz ⁊c.in principio:sed approximando ea intus ad hanc intentionez:que est vaporũ sedatio:possumus eis vti quocũqz tẽpore vapor surgit:⁊ ideo post ꝑmissuz sermonẽ.A.subsequẽter dicit:⁊ def in potu etiã:⁊ nõ dixit in ꝓncipio:qa in principio:⁊ post põt dari. Sed hic caderet dubitatio:vtrũ in principio alicuius sode possit phiberi repercussio cũ frigidis:⁊ de hoc dicef in cap.de frenesi. Et poteris hoc intelligere ex dictis Fen tertia trac.primo.c.de cura algardengi. Et q̃nqz etiã phibẽt.ſ.eleuatõez materiei vaporose:vel etiã mãet humoralis coriãdrũ ⁊ oleũ ro.ſ.sumptũ vel extra applicatũ:⁊ dixit q̃nqz qa q̃nqz requiritur fortius:q̃s hec sint.

c ¶Et q̃nqz. ¶Hic intẽdit ad vapoz phibitionẽ:trahẽdo eos ad ꝛriuz cũ vẽtosis in spatulis:vel alibi:⁊ cũ ligatione extremitatũ:⁊ fricatiõe. Et cũ administratione reginis ebrij.ſ.fricãdo cũ sale ⁊ oleo violato. Uel reginis.ſ.de cibis frigidis stipticis vel lentibus ⁊ agresta.

d ¶Opz vt cõprimas. ¶Ult qfortius ꝑmaes:⁊ ponas eas in aqua calida:qz ista trahũt vapores:vt Raf.primo conti.ix.cap.

Jacobus

vapores ⁊ resolutionẽ hoz prohiberet ⁊ sic augerek ipsoz quantitas adueniẽtibus assidue nouis ab inferioribus. Deinde subiũgit duo remedia cõtra multitudinẽ talium vapoz ⁊ soda que ab his fit. Primũ est humores euacuare vel phlebotomiã vel per pharmaciã de qb⁹ad caput tanta multitudo vapoz erigitur. Scõm est adhibere capiti quedã resoluentia cum facilitate sic ꝙ neqz caput multũ calefaciant neqz multũ attrahant. ¶Et hic tria notat resoluentia talia. Primũ est ℞.balsamite seu mentaquatice virge pastoris aã.ʒ.ſ.decoquanf in.ʒ.iiij.olei oliuarũ ⁊ cum illo oleo mediocriter calido inungat caput. Scõm est.℞.maiorane virge pastoris aã.ℳ.ſ.decoquanf in.ij.lib.aq̃ fontis mũde:deinde cola aquã ⁊ ex ea calida cum mediocritate caput embroca si vis resolue re. Tertiuz qõ vtile qbusdam visum est epythimare cuz decoctione floruz camomille mediocriter calida finciput ⁊ frontẽ ⁊ vtrũqz tẽpus ante comestionez. ¶Quod si narcotica ⁊c. ¶In tertia dicit ꝙ si in soda febriuz necessaria fuerit administratio narcoticoz ꝓpter vehementiã acuminis doloris ex qua timetur defectio virtutis ab inquietudine ⁊ defectu somni vel apostema calidũ cerebri ꝓpter attractionẽ a dolore frontẽ tũc eis vtendũ est cum magna cautela ⁊ timore ne inde detrimentũ accidat vir reparabile virtutibus motiuis ⁊ sensibilibus ⁊ suis spiritibus quoz cerebrũ est radix ⁊ origo quod est aptũ pati cito ⁊ facile ab his:tum quia frigidũ tuz quia molle rarũ ⁊ porosum. Obserues igitur istas cautelas adhibendo sibi frigida narcotica ꝙ incipias a debilioribus: vt succo lactuce vel portulace. Deinde procedas si fuerit opus ad fortiora sicut ad semen papaueris albi:deinde ad iusquiamũ vel ad mandragoram:vltimo ad opium. Et audacius adhibe capiti exterius q̃s iterius per os:⁊ non des fortia sine frenis proprijs.

¶Et quãdoqz prohibetur ⁊c. ¶In quarta dicit tria prohibẽtia elevationẽ vaporuz ad caput in soda ex febribus. Primũ est.℞.sanich hordei.i.farinam hordei vel hordeum fractum coctũ cum multa aqua.ʒ.ij. muscilaginis psilij quarti.ſ.misceantur ⁊ liniantur inde frons ⁊ tẽpora. Secundũ est.℞.hordeati quod est hordeuz coctũ cum multa aqua.ʒ.v. muscilaginis psilij.ʒ.i.misce:⁊ da in potu vel in cibo infirmo. Tertium est.℞.seminis coriandri.ʒ.i.tere in.ʒ.iij.olei rosa.⁊ ex eo tepido vel actu frigido si calor est fortis frontem et tempora et finciput linias ipso prius raso.

¶Et quãdoqz ventosat ⁊c. ¶In qnta ꝑmo ait ꝙ vẽtosat quãdoqz in hac soda sic ꝙ ventose cũ scarificatione collo applicantur aut spatulis:vt ipse a capite fumos ⁊ vapores ⁊ etiam humores trahant ⁊ diuertant:tã suo dolore q̃s attractione. Secundo dicit ꝙ est rectitudo ideꝰt rectũ regimen conueniens valde huic soda ex febribus in tribus rebus. Prima est ligatura cum cordis aut institis in extremitatibus vt in brachijs a cubitis vsqz ad manus ⁊ in tybijs a genub⁹ vsqz ad pedes. Scda est extremitatuz fricatio vt manuũ ⁊ pedum cuz manibus aut pannis ad trahendũ vapores ad inferiora ⁊ diuertenduz eos a superioribus. Tertia est obseruatio reginis ebrij qõ premissuz est capl.xxiiij.tracta.presentis. Nam vapor calidus est causa vtriusqz doloris capitis:scilz a febribus ⁊ ebrietate cuius prohibitio ne ad caput ascendat ⁊ resolutio cuz iam ascenderit est vera curatio vtriusqz soda. Tertio dicit ꝙ quãdo in soda hac ligam⁹ extremitates:opz vt eas cõprimamus fortiter cuz bindis aut chordis sic ꝙ his solutis vestigia maneant vt propter dolorem cõpressionis fiat attra-

e ¶Et si nō. ¶Hic ostendit qd fienduz si ꝑdicta nō iuuāt. Maz ex hoc significat q opz fortius ipzimere cū medicis resoluētib⁹ z repcutiētib⁹: z ideo opz radere: quasi inuat q vsqz huc nō pceſſit rasura: z pp mām humoralez quā in capite debemus imaginari qnqz: qz cū est talis mā: in digemus vētosis. s. cū scarificatiōe in spatulis: vel circa sanguisugis i frō te: vel circa ad eūanduz. Alathasech. i. tribulus. ¶Et ꝙsidera q hoc me dicamē est compositū ex resolutiuo z repcussiuo: z ita ēt si vis vti puriori z fortiori resolutiuo radatur caput.

b ¶Et qnqz remanet. ¶Hic ponit curaz sode que remanet post febres talis autez soda remanet qnqz: qz remanet euapo ratio ad caput: z tūc cu ra est cum cibis frigidis rectificantibus calorez: z ꝓhibētibus vaporē: z cum oleis phibētibus vapores recipi in capite vt oleo ros. z resoluētib⁹ vapozez receptū: vt oleū camomille: z cuz rebus mouētibus vapores ad ꝓtrariuz vt cū aqua calida effusa super extrema: mane z sero. s. ante cibū vel aliquo spacio post cibuz. Et inungatur cum oleo violato: vel in capite ad phibendum vapores vel in mēbris simul cū sale: vt supza dixit in regimine ebrietatis. Quando aūt talis soda remanet: qz solū calor extraneus remanet. Unde mā vapor osa resoluitur: z ideo tūc extinguētia iuuant: qz stantibus vaporibus: nō sic iuuarēt con stringēdo eos: sed cū declinat recedentibus vaporibus iuuat ab illis zc.

¶De cura sode cretice. Lap. xxx.

i **Ā soda quidem.** ¶Hic ponit curaz sode cretice. Est āt talis soda q̄ fit pp materiā motā ad crisim: cū nō expeditur eius euacuatio: ſz na tura mouet ad partez aliquā: z nō potest cōplere eius motuz. Illa aūt materia euaporans: vel sui ēt ꝓsentia: sicut cū mouetur ad na res: facit sodā. Cura igitur talis sode est iuuare materiā in illa eūone: vt pficiatur: z tūc cessabit soda. Ex qbus apparet ex mente Aui. solutio ad questionez: in qua queritur an in die crisis: z hora crisis debeamus opa ri aliqd: q: Aui. ꝓcipit q sic. s. incitatiue z iuuatiue: vt si natura mouet mām ad aliquā partez: z nō potest complere motū eius: iuua eam inde. Undecūqz. n. natura repit inde ducere opz. Et duo hic docet Aui. Pri-

Et si[a] nō sedatur ꝓpter omnia illa ra datur caput z emplastretur cum camo milla z malua z viola z albasec pmixtī: z illud quidem post rasionez capitis: z quādoqz indigemus vētosis z sanguisu gis. Et quādoqz[b] remanet soda post febrem z post egritudines acutas. Et ipsius quidem cura est infrigidatio ci borum z eorum humectatio z confoꝛta tio capitis ex oleo roſ. cum camomilli no: z vt effundatur super vtraſqz manus z vtroſqz pedes a qua calida bis i die. s. mane z sero z inungatur cuz oleo viola to: deinde iuuetur cum extinguentibus

quādoqz apparet declinatio manifesta.

¶De cura soda cretice. Lap. xxx.

i **Ā soda quidez** cretica considereꝛetur an infir mus inueniat nauseam z subuersionem anime z tremorem in labio z vertiginē. Et vniuersaliter signa declinationis na ture cum materia ad superiora: z tūc iu uet vomitu facto cum oximelle calefa cto cum lenitiuis frigidis. ¶Et[c] an in ueniat rugitus z inflāmatiōez in vtrisqz lateribus: z vniuersaliter signa declina tionis nature cuz materia ad inferiora:

o2a

mo ergo Aui. docet iuuare nāz in crisi eūonis. Scdo in crisi pmutatiōis. ibi ſa[_] Qd si inuenit[_] Prima in. v. primo docet iuuare nāz in crisi p vo mitū. ſo p fluxū ventris. tertio p vrinā. quarto p fluxū sanguis nariū. qn to p sudorē. ibi ſa[_] Et an inueniat[_] ibi ʒ[a][_] Aut vtrū[_] ibi quarta[_] Aut vtrū[_] ibi ʒ[a][_] Et si[_] Quāuis tñ sint alij spāles modi crisis ex his tñ dēt itelligi. In pma ḡ parte dicit qd dbēt ꝙsiderari ista signa i soda cretica. s. si eger pcipit nauseam z subuersionez stomachi z tremorem in labio z vni uersaliter signa declina tionis nature cuz mā ad supiora: ga tunc adiuuet cum vomitu facto ex oxi melle calefacto ex leniti uis frigidis. ¶Cōsidrā duz q nō temptat vomi tuz cū fortibus: ſz cū le nibus: vt oximelle cū le nitiuis frigidis vt sirupo violato. Et cōsidera dictum: tunc: qz in die in q̄ ista apparēt: z in hora: z est hora cretica.

c ¶Et an. ¶Hic etiā cōsidera dictum: z tunc. ¶Sz dubitaſ an tunc. s. in cretica die pp sodam possumus dare ista solu

tiua: vī q nō: imo nec aliqd agere ex virtute apho. xx. sēc particule. Ea quoz crisis fit. Amplius Halyab. v. prac. in hoc. c. dicit cephalea quedaz cretico fit motu: nec patiēs aliqua est mouēdus cura. Idem Rasis pmo conti. viij. c. Ubi dicit soda significans crisim nō oz phiberi nec curari. Idem arguitur specialiter q in die cretica qñ oz fieri crisis fluxu vētris nō debemus vti aliqua medicina p Aui. iij. can. fen. ij. vltimo. c. Ubi di cit: nō ergo moueaf oino. s. in die cretico cū medicina. In ꝓtrariuz Aui. hic. ¶Dicēduz generaliter ad qōnez q in die cretico vel nā mouet māz ad locū: z nihil de ea pōt extra educere: ex quo pōt seq soda: z alia mala accidētia: z tūc statiz medicus oz iuuare nām. v. g. mouef materia ad in testina: z pp aliquā fecis ficcitatē nihil extra ꝓtingit exire: imo rugit z tē dif vētus: z fit dolor capitis: z tūc dam⁹ aliqd lenitiuū: vel facim⁹ suppoſi toriū: vel clystē. Et ad ℔. A. intēdit intm qd ꝓcedit siracost. i. māna: pon dus nō magnū: ſz paruū. Et que cursu illoz zc. vt sirupū violaz cassiaz z similia: nō aūt ꝓcederet fortia solutiua: z eodē mō si nā direxit sanguinē ad nares: vel ad venas nasi: z nihil de eo exire potest: oz medicus conari apire illas venas: aliter possz cerebrū aparī: z sic de alijs crisibus. Sz si nā mouet materias z incipit eūare: tūc vel copiose fit eūatio: z tunc nihil

agas:

ctio vaporuz fortior. Et dū fricamus has fiat fricatio hec in aqua calida vt z motu fricationis z calore aque fortius trahanf inferius vapores. Quarto dicit si p hec oia nō sedatur hec soda radēdū est caput z empl'an dum post rasurā ipsius sequēti emplastro. ℞. flozz camomille folioz mal uaz z violaz añ. ℳ. i. alhasec. i. tribuli marini. ʒ. i. decoquanf in. ij. lib. aq̄ hordei donec totā biberint aquā deinde terant z more emplastri sup telā extensa calida actu capiti supponanf. Quinto dicit q ad extirpatio nez huius soda qnqz indigemus vētosis z sanguisugis. De vētosis qdē iam prediximus in prin. pticule istius. Sanguisuge vo debent applicari vel sub mētone vel in butto nasi vel sup collū vel in vena frontis vt ipse a cerebro subtrahant aliqd de sanguine calido malo vaporoso vel diuer tant talem qui ad cerebrum fertur ab inferioribus.

Et quandoqz. ¶In ʒ[a] parte ꝓncipali ꝓmittit q soda qnqz post febrē remanet cuius est accidēs z post egritudines acutas a qbus fuit introducta: qz sibi cām sue pmanētie in cerebro inuenit vel acqsiuit vt dispōnez passi vel humorē ꝓprium a quo dependet vel impssionē fortē z violentā cause eius agētis. Hoc pmisso so da isti assignat. v. remedia. Primū est cū cibis fridis z humidis alere in firmū vt in lactucis z portulacis z violarijs z aq̄ pisoz z hordeo mūda to: q̄tinus per ipsos mala cōplo quā febris impssit a qua soda pēdet pau latim tollaf. Scōm est ꝙfortatio capitis ex oleo rosaceo cū camomillino vel camomilla: vel per rosatū caput ꝙfortef z ifrigidef z per camomillaz vel camomillinū fiat resoluto fumoz z vapoz qui dolorē faciunt. Et ac cipe de ipsis mēsurā quā indiges: vt si magis q̄ris ꝙfortationē z ifrigida tionē q̄z resolutionē plus sume ex rosato: z si ecōtrario plus de camomil lino. Ter[m] est effundē aquā calidā sup ambas manus z ambos pedes q̄li bet die bis: puta mane semel z semel in sero: vt inde vapores iferius tra hanf. Quartū est iungere frontē z tpa violato oleo parū tepefacto qō ca put humectat z ipm infrigidat z dolorē lenit. Quintū est vt iuuef remo tio caloris soda faciētis cū extinguētib⁹ vt succo lactuce vel portulace vl nenupharis cū declinatio manifesta appet repletiōis tā vaporose q̄z mā lis humorose capitis. Mā si ꝓpter tētes extinguē calorē ꝙculcabis intus va pores z fumos simul cuz humoribus: vnde ꝓgabaf ꝓcexistētis soda.

¶De cura soda cretice. Capitulum. xxx.

Ā soda. ¶In hoc. c. ꝓmo agit de signis z cura soda q̄ fit in crisi per vomitū. Scdo per fluxuz vētris

i ibi[_] Et an iueniat[_] Tertio per vias vrinales: ibi[_] Aut vtrum iueniat grauitatē[_] Quarto per fluxū sanguis nariuz: ibi[_] Aut vtrū inueniat radios[_] Quinto per sudores: ibi[_] Et si inuenit[_] Sexto per aſa emunctorialē: ibi[_] Quod si inuenerit.[_]

¶In. i. pte ꝓmo nos admonet ꝙsiderare. v. signa qbus crisis per vomitū futura significaf. Primū est nausea pp mām vomitu expellēdam que ad stōm tēdit. Scōm est subuersio aie ꝓpter eādē causam. ¶Attēde q vomi tus z subuersio aie ꝙueniūt in hoc q sunt motus stōi ad expellenduz aliquid qd in eo est per viaz orie: sed differūt in hoc q subuersio aie est mo tus expellētis. s. stomachi sine motu expulsi seu rei expellēde. Sed vomi tus est motus expellētis. s. stomachi cum motu expellēde rei vt cibi vl po

tus vel nociui humoris. In vomitu igit motoz dñatur sup suum mobile z mobile obedit suo motori: sed in subuerſiōe neutrorū istoz fit. Nausea vo est dispositio stōi qua q̄si suscipit hos mot⁹: z est quasi declinatio eius ad hos mot⁹ aut multi tpis aut parui tēporis: vt ait princeps tertii. xiij. trac. v. ca. viij. Tertiū est tremor inferioris labij ꝓpter colligantiā ei⁹ cum orificio stomachi. Quartū est vertigo ꝓpter multitudinē fumoz z vapo rū qui ad capitis ꝓpraz z oculos declinant z eleuanf a malis materijs ad stōm cretice declinātibus. Quintū est gñale multiplex z vlr est oia signa declinationis nature cuz mā ad per ipsam expellēda ad supiora vt graui tas in vtrisqz tpibus z sonit⁹ z tinnitus z surditas que oia accidūt subito z qnqz associanf ei aut ꝓcedūt illud tpe paruo ꝓstrictio anhelitus z dolor in collo z tēsio mirach z ypocōdrioz ad supiora absqz dolore z inflāma tio capitis: vt ait princeps quarti. ij. trac. i. ca. iij. qō intitulaf de signis mo tus materieri in crisi ad supiora. Scdo hic innuit q cura huius soda est iuuare nām vt cito pficiat crisim cū vomitu quā natura intēdit. Mā ma teria per vomitū educta que sursum euaporās soda faciebat cito resoluē tur fumi z vapores qui caput ledebāt z cessabit soda. Dicit ergo ꝓnceps. Et tūc. s. cum ꝓdicta apparēt iuuef natura cum oximelle parū calefacto cum lenitiuis infrigidatis dato egro in potu vt vomituz festinet sm hūc modū. ℞. oximellis simplicis. ʒ. i. dissoluaf in. ʒ. v. aq̄ decoctionis malua rū violarie z atriplicis añ. ℳ. i. z fiat potus qui tepidus det ꝓ vna so la dosi. ¶Cōtra dicit Hyp. apho. ꝓ[a]. apho. xx. Ea quoz crisis fit z quo rū facta est eq̄liter non mouē neq̄z nouū facē neq̄z pharmacijs neq̄z alijs ꝓuocatiōib⁹ vti ſz finere. Et. G. in ꝓmē. dicit. Ea quoz crisis fit aut quo rū iā facta est eq̄lr nāe sunt ꝓmittenda: vt sm q ꝓpz facē faciat: neq̄z nos de ea itromittamus impediēda. ¶Dic q loquunf de crisi q̄ fit a nā forti ꝓpte z habilr de qua spaf vel iaz signa indicāt q cōpleto fiet: puta qm fit in die cretico digesta materia z virtute forti z ꝓcindicata est: hic vo princeps de futura crisi non adhuc incepta loqui videtur de qua timetur ne diminuta fit z incompleta.

Et an inueniat. ¶In. ij. ꝓmo ait q ꝙsiderare opz in soda cretica an eger iueniat in vtroq̄z latere sub ypocōdrijs sonitū rugit⁹ z inflāmatiōez vel inflationē z vlr alia signa de clinatiōis nature ipellētis cuz mā expellēda ad inferiora sicut difficultas in vrinādo pūctura in vētre z grauitas in eius pte inferiori z iflatio inguinū z multitudo tincture egōnis añ de qbus ꝓnceps quarti fa trac. ꝓmo c[m]. edidit. s. octauū. Scdo dicit q his signis apparētibus in soda cre tica natura iuuāda est cū sokone vētris z lenificatione nature siue intesti noz cū lubricatiuis lenib⁹ quoz ꝓpetas est linire superficiē intrinsecā inte stinoz vt materie per ea expellēde facilius effluāt z in suo fluxu per inte stina nō ea excorient sed ipa inueniāt velut loricata vestita z armata per leniētia z munda a fecibus que transitū humorū retardare poterant. Et in isto casu nō ꝓcipit vti attractiuis pharmacis: qa iam materia sponte declinat versus intestina: quare timenda esset effrenitatio fluxus vētris ab his. Et ipsa vt plurimum sunt calida acuta: z similiter materie crisis que fluxu ventris fit: quare timēda esset si cōiungerētur hec duo acu mina ne intestina ab his excoriarentur z excādesceret febris calliditas.

agas:q; pficietur euacuatio de se:t cessabit soda:t alta accñtia:t sic lo q tur Raf. Halyab.t Hyp. Uel eũo nõ fit coplose:sed diminuit:t imperfecta fit:t tũc eius cõplementũ. Uel põt fieri cũ re debili sicut cũ aliquo in citãte t dz fieri:q; nõ est in hoc timor: sicut crisis fluxu vẽtris: põt in die cretica pfici cum vno suppositorio:vel clysteri leui: vel potu sirupi violatiõn qbus nõ est timor. Uel opz q; cõpleat cum forti re:vt in fluxu vẽtris cũ solutio pharmaco:vt agarico turbith; t fikib' t tũc nõ debes eadez die oparí:q; posset nimis pcipitare materias:t facẽ fluxũ immoderatũ. Sed post in die non cretico:t cũ tam certꝰ es de iperfecta opatiõe nature: t q; p eã plus fieri nõ potuit: t tũc tu debes cũ medicina forti iuuare eaz:t b est q; Aut. inuit. liij. cañ. fen. ij. ca. de iudicijs eũ onis cũ dicit. Et qñ abbreuiaf euacuatio. Postq; effecerit q; efficiu. potuit per eã:oportet vt ad iunct. Ex qbus cõtraria cessant.

a Aut vtrũ iueniat. Considerandũ q; littera que dicit:mediãdo exponit triplicẽr. prio mediando.i.mediocribus t lenib' diureticis vtẽdo: t nõ fortibus. Fo mediãdo.i. viaz mediã sequendo. Ula enĩ per vrinã est media inter viaz per vomitũ sursum:t viam per fluxũ vẽtris deorsuz. tertio mediãdo.s. uosim seminis citruli. q.s.z.s. Hic ꝓsidera bonitatẽ cydoniorũ:t scribit. ij. cañ.

b Aut vtrũ. Hic ꝓsidera in mentẽ Aut. cadẽ q; scripsimus cũ dicit: eligẽt hec.i. apparitio talium accidẽtiuz t sanguis propterea nõ fluat:tũc enĩz opz q; iuuet:t hoc moũdo sternutationẽ cc. Appositio aũt oculoꝝ ad radios etiã mouet sternutationez:vt Ar. xxxiij. pble. iiij. proble.

Jacobus

Tertio subiungit per modũ exẽpli. v. medicinas vẽtris lenitiuas que in hac soda competunt. Prima est sirupus de prunis qui fit ex prunis in aqua decoctis remotis nucleis:deinde expressis per telã aut staminũ postea reductis iterũ ad ignẽ cum quarta sui parte albissime zuccare donec perueniãt ad spissitudinẽ mellis sicut docet princeps quinti prima tract. vi. capo. xxiiij. de quo da pro dosi egro. ʒj. i. cuz. ʒj. iij. vel. iiij. ptisane vel da de eo solo. ʒ. i. Secũda est pruna remotis nucleis ifusa in iuleb postq; peciatim incisa fuerint vt ipsa intumescãt per iuleb infusa fm hũc modũ Rc. iuleb simplicis qd de aqua simplici t albo zuccaro cõponi solet addẽdo modicũ de aqua rosacea lib. s. in quo infunde prunoꝝ incisoꝝ remotis nucleis. ʒ. xij. deinde parũ bulit post colando exprime t da actu tepidum infirmo bibe. Tertia est violaruz potus fm hunc modũ. Rc. cõserue violarum que de violis fit t albo zuccaro. ʒ. x. dissolue in. ʒ. iiij. iuleb vel aque hordei t da actu tepidã egro bibe. Quarta est sirupus de thamarindis qui sic cõponitur:t ita exhibetur vt sirupus de prunis. Quinta est pieraxet idest rob de succis fructuũ solubilium vt prunoruz thamarindorũ de quo da pro dosi nõ magnum pondus sed. ʒ. v. quas dissolue si vis in. ʒ. iiij. iuleb vel ptisane vel da ipsum sicut est: sufficit enim q; paruz emolliat feces t leniat intestina oia. Consequẽter innuit lenitiua alia dicens. Et que cursu eoꝝ precedunt vt cassiafistula mãna.

Aut utrum inueniat.

In tertia primo iubet intẽdere si in soda cretica sentiatur grauitas in partibus renuz t sub costis dorsi tendẽs ad posteriora:t vniuersaliter iubet intẽdẽ reliqua signa significãtia declinatiõez materie ad vias vrine cuiusmodi sunt grauitas in vesica t retẽtio in egestione t ardor virge t exuberãtia vrine t defectus signoꝝ eũonuz aliarũ vt meminit princeps quarti fẽ tracta. pmo ca. vij. Scõdo dicit q; his apparẽtibus medicet eger cũ diureticis:vt da ergo bibe potuz hũc tepidũ. Rc. oximelis simplicis vel diuretici aquosi potabilis. ʒ. iiij. in quo cõtere seminis melonũ. ʒ. ij. seminis citruli. ʒ. i. Tertio dicit q; cibet eger citoniis coctis vel carne citoniꝝ si citonia tunc inueniant:qm̃ phibent ascẽsuz vaporꝝ t fumoꝝ ad caput t puocãt vrinã non qdẽ per se sed per accñs ꝓstringendo vẽtrẽ: quapropter exprimit ad vias vrine ciboꝝ humiditas vt ait princeps. ij. cañ. capitulo de citonio.

Aut utrum inueniat.

In quarta primo ait q; in soda cretica ꝓsiderãdũ est si eger lueniat vel imaginetur ante eius oculos luminosos radios vel rubores aliquos vel res citrinas t elõget hoc.i. diu duret aut pseueret:t nõ fluat sanguis ex infirmi naribus:hec enim significãt crisim venturã per fluxũ sanguinis ex naribus volẽtis. Juxta illud Hypp. pnostico. ʒ. xxxv. In febribus si est dolor capitis:neq; ante oculos nigrioribus qbuslibet apparẽtibus sed veluti lãpadibus t sub ypocõdria dextra vel sinistra sũt tẽsiones t tumores t tetani his sine dolore sanguis fluxurus est e narib' Secũdo dicit q; qñ ista signa in hac soda apparẽt tũc sternutatio fiat cuz aceto naribus attracto. Et cuz vapore eius inclinatis naribus sup vapore eius:t insufflet cũ cãnali aliquo intra nares acetuz:t qñ malueris ad puocationez sternutationis ex his tribus eligẽ:sed hoꝝ suauius est aceti vapor. Tertio dicit q; ad puocationẽ sternutationis t fluxus sanguis ex naribus cõmoueat nasus egri cũ aliqbus aspis vt cum ramis rubee mi-

e Et si inuenerit. Unctiones. s. puocatiue sudoris: de qb' bñ li. iiij. fen. i. c. de cura putridaxin gñali. Ista tñ inũctio fiat fricãdo. s. abstergẽdo ne oleũ oppilet poros t bibẽdo. s. puocantia sudorẽ leuia:t nos vtimur cõiter potu calse aq̃. Sz tu. d. dz dari simplex vel cuz zuccaro. Dom q; regulr simplex est melioꝝ:q; i zuccaro est aliq̃ vis nutritiua:t tõ nã posset ad aliud aliqlr diuerti:tñ multa possent occurrẽ: ex qbꝰ parũ zuccari cũ illa aq̃ daremus: sicut debilitas aliq̃ ifirmi. Uel q; caderet estimatio:q; aq̃ pp zuccari dulcedinẽ magis penetraret: corpus. n. dilligit rẽ dulcẽ:t facit ipsaz penetrare: vt Fen. xvi. i. ca. de cura colice. Si tñ nõ esset aliud phibẽs: vtnũ paucũ cum illa aq̃ eẽt ad hoc potẽs. Et sup caput. s. ponant iste medicine puocatiue sudoris sint tẽperate. s. in actu vt poros dilatẽt:t in potẽtia: quia nõ sic fortiter puocãtes.

d Quo si. Hic sunt pmo signa apata apostematis lassitudis: idest carnis lasse rẽ. Ventose absq; scarificatõe. Lõsiderãdũ etiam q; si vide ref necessitas: possent poni cũ scarificatione: sz vt sit supple vt plimuz sine q: istemedicie vt plm sũt fride in qbus magis cõpetũt vẽtose sine scarificatiõe:t dat cãm quare cõpetũt. s. vt mã expellat a cerebro ad ptẽ ad quaz declinat t ibi hẽat terminationem per exituram.

ueatur nasus eius cum aliquibus asperis: aut apponat oculos suos radio solis si possibile est subito t intueatur ipsum: deinde dimitte ipsuz. Et si' inuenerit pulsum vndosum t inuenerit leuitatem in cute administrentur vnctiones fricando t bibendo t super caput: t oportet vt fiat temperate. Quod si inuenerit similitudinem mordicationis et doloris lassitudinis sub aure sua: aut ascella sua: aut inguine suo fiant super ea emplastra calida attractiua sicut menta t apium cuz butyro antiquo. Et forsasse indiget vt ventose absq; scarificatione apponantur vt materia ex cerebro expellat ad illud ad quod declinat t apostemetur.

De cura soda que dicitur fieri causa vermium. Cap. xxxi.

Portet vt

purgatõ fiat cum purgatiõe corporis t cerebri.

De cura sode que dicitur fieri causa vermium. Cap. xxxi.

Portet vt.

Hic annectit curam duarum specierum sode. t primo eius que fit a vermibus. secundo eius que fit ex somno. ibi secunda. Oportet. Considerãdũ q; Auicẽ. nesciebat vbi posset collocare istud

De partibus

noris aut maioris vel mellifolij vel cũ ramis spargule vel cuz spleis bladi vel siliginis intromissis naribus aut setis porcinis aut vnguibus acutis. Quarto dicit q; ad sternutationẽ puocandã t fluxũ sanguinis ex naribus apponat eger vel opponat subito suos oculos radijs solaribus si possibile sit t inspiciat solem: deinde dimittatur t sternutabit. Et addit hic princeps si possibile sit: quia potest esse q; tunc non irradiet sol super terram vel super locum hunc in quo iacet eger vel q; eger illud tolerare nolit nec commode possit.

Et si inuenerit.

In quinta primo innuit q; si in soda cretica medicus inuenerit pulsum egri vndosum t lenitatẽ in superficie sue cutis significat q; crisis vẽtura est cum sudoribus. Nã cuz masse humoꝝ partes subtiles in vaporẽ erũpunt dilatãtur ob hoc t humectant vene t arterie t sub digitis arteria tacta motuz reddit similez fluctibus aut vndis t pars vapoꝝ versus cutẽ trãsiens reddit eam lenẽ t humidã tactu. Secũdo hic innuit q; his apparentibus signis sudoris administrẽtur fricando manibus inũctiones cum diaforeticis remissi caloris: vt cum oleo camomille vel anetino: vel quod melius est fricẽtur corpus t extremitates cum aqua calida decoctionis florũ camomille melliloti furfuris quenõ claudit poros sicut facit oleũ sua viscositate nisi phibeatur ab oppilatione per fricationes. Tertio hic innuit q; etiã bibendo detur egro aliqd quod sudorẽ prouocet sicut vinũ albũ vel decoctio carui aut anisi vel aqua ciceruz. Quarto innuit etiã q; super caput embroca effundatur que sudorẽ prouocet sicut decoctio melliloti furfuris t camomille. Et oportet inquit vt fiat hoc totũ tẽperato modo sic q; inde febris nõ excandescat neq; dolor capitis per hoc augeatur.

Quod si inuenerit.

In sexta preinnuit q; si in soda cretica reperiat quasi mordicatio sub partibus auris vel in subasselia vel in inguine t veluti dolor lassitudinalis idest spontanee lassitudinis: tũc significatur q; crisis ventura est cũ apostemate huius emũctorij in quo hec sentiunt scilicet sub aure vel in subasselia vel in iguine. Secũdo dicit q; his apparẽtibus emplastra calida attractiua sunt applicãda illi emũctorio in quo hec sentiũtur quatinus accelerẽt t alleuient crisim que expectat vt est hoc emplastrũ. Rc. mẽte t apij añ. M. i. frigant cuz modico butyro antiquo t trita extendant sup telã grossam t actu calida sup emunctoriũ dolens applicent. Tertio dicit q; forte eger indiget appositiõe ventosaꝝ sine scarificatione sup dolẽs emunctorium vt fortitudine sue attractiõis accelerat crisim trahẽdo mãm a capite t mẽbris interioribus ad locũ apatis ad quez declinat maxime dum virtus pigra est t debilis t materia mordi.

De cura soda que dicitur fieri causa vermium. Cap. xxxi.

Portet ut.

In hoc capitulo dat curã soda que fit ex vermibus sub qnq; canonibus. Primus canon est: in hac soda cõuenit purgare corpus t purgare caput eũ pharmaciis eductiuis phlatis vt phlegma putridum de quo vermes fiũt t multiplicant t augmẽtant a corpe educãt. Prediger as igit hmõi phlegma dãdo egro in potu per auroras. v. q̃q; die. ʒ. i. sirupi de sticados cũ. ʒ. iiij. aq̃ bethonice vel aq̃ saluie. Et postq; fuerit digesta materia da sero dolẽti ppe ingressum lecti. ʒ. iiij. de pillis cochijs.

capitulum nisi hic:ꝛ forsan ꝙ potest dici soda per cõmunitatem.s.ad partes stricture nariũ in quibus vt plurimuꝫ illi vermes generantur. ¶ Lõsiderandum ꝓo ꝙ Aui.in hac cura intendit ad tria. Primo ad purgationem corporis.s.si currit cum hoc plenitudo:ꝛ ad purgationeꝫ capitis. Secundo ad interficiendum ꝛ educendum vermes. Tertio ad deducendum materias malas coassociatas vermibus:ꝛ patet totum.

¶ De cura sode que excitatur successiõe somni ꝛ dormitiõis. Cap.xxxij.

Portꝫ.

o ¶ Hic cõsidera ꝙ ista soda potest poni inter spes sode per cõmunitatem ad corpus. Sunt enim alig in qbus vapores ex somno recluſi petunt caput: ꝛ faciunt sodaꝫ:lꝫ illi vapores possunt i ipsomet capite adunari. Sõnus igitur verus ꝛ dormitatio:quãuis non sit verus somnus excitant huius sodam:lꝫ somnuꝫ actu sedet sodam. ¶ Cura igit huius sode est quã Aui. ponit purgando corpus ꝛ caput a mã illa: vnde superfluit vapores ꝓsurgunt:ꝛ cum hoc confortando caput:ne recipiat:ꝛ exiccando materias ꝛ vapores in eo:ꝛ hoc facit cinis cũ aceto:ꝑprie cinis ficus:qa acutioꝛ est vt notum est. ¶ Lõsiderandu ꝙ est quedaꝫ alia soda que fit post somnũ ꝛ fit ex aliqua cholera in stomacho excitata:vel conclusa:vel mota:ꝛ istã sedat comestio. Unde Rasis primo cõtinentis.ix.cap.dixit. Silacetus ẽ quedam species sode que fit post somni expgefactiõeꝫ: ꝛ mitigatur incõtinenti cũ sumit cibus. Hanc aũt Aui.ex superius dictis dedit intelligi. ¶ Regimen specierum sode facte per cõmunitatem. Cap.xxxij.

Portet vt.

o ¶ Hic determinat de cura specierum sode facte per cõitateꝫ ad determinata mẽbra:ꝛ primo in generali.ꝓo in speciali.ibi ſa⌊ Et in illa. ⌋

¶ Circa primã partem considera:ꝙ quãuis sermo Aui.possit applicari ad sodaꝫ factaꝫ p cõmunitateꝫ simplicis qualitatis:tamẽ videt in manifesto sermone:ꝙ intẽdat ad curam sode per cõmunitatem materiel. Et intendit prio ad mẽbruꝫ qđ est causa huius sode.ꝓo intẽdit ad capitis confortatiõem:ne recipiat:ꝛ in principio cũ frigidis. ¶ Dubitatur vtruꝫ si materia quã caput recipit sit calida:post principium debeamus vti frigidis repercussiuis. Uidetur ꝙ nõ:ex .viij. Def.cap.de cura sode in generali:qui vult ꝙ soda fit pp vapores acutos:quos caput.iaꝫ recepit: nõ

Jacobus

Secundus est fiat aliquotiẽs in septimana puta bis ter diebus interpolatis mane in ieiuno caputpurgium cum hierapigra pauca inuoluendo in ea tentulas de tela vel stupis canabis ꝛ imponendo eas vicissim naribus vnã post aliam nunc in vna nare nũc in alia:vel dissolue hierapigre ʒ.i.in.ʒ.i.aque absinthij ꝛ attrahat sursum hoc patiens naribus vel cuꝫ siringa naribus imittatur. Nam ꝛ vermes occidit ꝛ a cerebro phlegma trahit ꝛ educit vnde vermes fiunt. Tertius est administrẽtur hic medicine omnes dicende inferius in capitulo de fetore narium.s.tertij.v.tractatu secũdo capitulo.ij.vt tenta ex myrrha ꝛ amomo ꝛ acatia facta cũ melle ablutis prius naribus cum vino: vel ex myrrha ꝛ amomo: vel ex myrrha cum oleo de spica. Ab his enim cerebrum de phlegmate putrido ꝛ humoribus alijs corruptis purgatur vnde vermes fiunt ꝛ olfactus organum ꝛ vie nariũ. Quartus est ministrentur etiã in cura huius sode cũcta que vermes in ventre existẽtes interficẽ solent. De quorũ numero refert b tria. Primũ est expressio foliorꝫ perfici ꝑm hũc modũ. ℞.foliorꝫ pfici.ʒ.ij.tere ꝛ distẽpera cũ.ʒ.iiij.seri caprini vel aq̃ absinthij:deinde per staminũ fortiter exprime ꝛ da egro bibere:vel iube vt per nares aliquid post aligd de illo traijciat. Secundũ est expressio corticis radicis mori celsi:de quo tere.ʒ.ij.ꝛ distẽpera ꝛ exprimevt folia perfici ꝛ taliter ministra egro. Tertiũ est expressio aloes ꝑm hunc modũ. ℞.aloes cicotrini.ʒ.i.tere ꝛ distẽpera cum.ʒ.iiij.aque morꝫ vel aque absinthij:deinde fortiter per staminũ exprime ꝛ da egro bibe. Quintus est patiẽs hanc soda repit auxiliũ in caputpurgijs ꝛ sternutatorijs purgãtibus cerebrũ:vt sunt caputpurgia ex succo blete vel maiorane:vel ex succo vrtice:vel ex radicibus ireos aut gẽtiane:vel ex semine staphisagrie. Et sternutatoria ex puluere piperis vel ellebori albi vel euforbij.

¶ De soda que excitatur successione somni ꝛ dormitionis. Cap.xxxij.

Portet vt cum.

o ¶ In hoc ca.primo agit de cura soda que somno succedit cuꝫ purgatione. Scõo cum emplastro:ibi⌊ Et iuuat ad ipsa. ⌋

¶ In prima parte ait ꝙ in soda que excitatur successione somni ꝙuenit vt corpus ꝛ caput purgẽtur per hec que sciuisti sicut per aliquã de predictis hieris vel pillulas cochias vel pillulas asceiaret que descripte sunt in parte qnta capituli vltimi tractatus ꝓoris:quia cõiter ꝛ vt in pluribus soda ex somno fiens ꝛ ei succedẽs ex repletione corporis ꝛ capitis contingẽ solet per hoc ꝙ humores interius recluſi cuꝫ calore innato tẽpore somni magis abũdanter ad caput effumãt ꝛ minus tendũt versus superficiẽ extrinsecã corporis. Quod si soda fiat ex dormitione superuenã famẽ que humores acuit ꝛ abunde ad caput effumare facit:tũc nulla cõpetit euacuatio nisi forsan vomitus cuꝫ aqua calida suauis prouocatus vt eiiciantur humores putridi vel melãcholici quos attraxit stomachus in hora famis:immo tunc competit refectio ex cibis electis euchimis vir corruptibilibus vt malis granatis acribus aut musis pillulis aut perdicibus.

debemus vti frigidis. ¶ Amplius in apostemate cholerico postq̃ transiuit principium nõ vtimur puris frigidis:imo ẽt miscemus aliqua resolutiua. Hoc autem apa cholericũ possꝫ fieri in cerebro ꝑm semitã cõitatis. ¶ In ꝙrariũ Aui.cũ dicit:ꝙfortes caput in ꝑncipio cũ frigidis: siẽ oleo rosꝫ.ꝛ aceto. Post illud aũt.s.post ꝑncipiuꝫ si materia fuerit calꝫ:ꝛ q̃litaꝫ calꝫ facias illud idẽ opus semp. Ecce ꝙ semp vult ꝙvtaris frigidis post ꝑncipiũ:si materia sit calida. Hoc dictũ satis vt extraneuꝫ:tũ apud medicuꝫ bone estimatiõis verificatur. ¶ Propter qđ sciendu ꝙ hic ꝑm ẽ de materia vaporosa. Soda enim p cõitatem maxime fit p cõitateꝫ vaporum:ꝛ illa est vera p cõmunitateꝫ inter mãles: vt supra declaratum est. Uapores aũt qui caput ascendũt possunt eẽ calidi acuti:ꝛ possunt esse frigidi. Utrisq; i principio motus cõpetit repulsio a capite cuꝫ oleo rosꝫ.vt notuꝫ ẽ. Sꝫ post ꝑncipiũ nõ cõueniunt in curꝫ:qa si vapores sint calidi acuti colerici:tũc vel ledunt maxime p qualitateꝫ calidam acutã ꝙ eoꝝ corpulẽtia ꝛ mãlitas paruissima est:vel cũ hoc qđ sunt cholerici: sunt ẽt multiplicati:ꝛ replent. Sigdeꝫ hi vapores siue fumi faciant doloreꝫ simplici flãma caloris:ita ꝙ eoruꝫ corpulentia:ꝛ quãtitas modicissima sit. Dico ꝙ semper debes vti frigidis. Ratio est:primo quia hec curãt temperando caloreꝫ. Secũdo qꝛ ad illuꝫ caloreꝫ principaliuꝫ est intẽtio:nõ ad vaporeꝫ cũ nec sui multitudine:nec notabili quãtitate noceat.tertio qa nõ est suspicio:ꝙ frigida noceant retinẽdo illum vaporeꝫ. ꝛ hoc propter tria. Primo qꝛ quãuis sit in loco:tamẽ subtilitate ꝛ habilitate poterit repelli. Secõo qa virtus ꝓfortata pp correctõeꝫ male q̃litatis illuꝫ expellet. tertio qꝛ lꝫ remaneat:cũ fit rectificatꝰ nõ nocebit:qꝛ nõ nocebat mãlitate ꝛ corpulẽtia siue q̃ntate. Et de hac soda ab hoc vapore loqꝫ Aui.cũ dicit:si mã fuerit calida.s.vapor calidus ꝛ q̃litas calida.s. illius vaporis qꝛ illa q̃litate calida noceat facias illud idẽ opꝰ.s.infridatiõis semp. Ex quo appet ꝙ nõ est simile de lꝫ vapore:ꝛ cholera faciẽte apa: q̃tũcũqꝫ.n.cholere q̃litas rectificaretur:tũ sui presentia ꝛ corpulentia nocet: ꝛ apat: vel saltem continuũ soluit. Si aũt hũ vapores cholerici qualitate ledẽtes cũ hoc ꝙ ledunt q̃litate sint ẽt multiplicati in quantitate notabili repletiua: tũc post ꝑncipiũ puris fridis vti nõ possumus:vt notũ est. Et de his loqꝫ mesꝫ. Si ẽt vapores sint frꝰ: vel phꝫatici vel melici:post ꝑnm oꝫ vti ꝓfortatiuis

De partibus

Et iuuat. ¶ In secũda dicit ꝙ hũti hanc soda cõfert apponere fronti ꝛ tẽporibus emplastrũ factũ de cinere ꝛ aceto. Et supernotat ꝙ cinis vtilioꝛ ad confectionẽ huiusmodi emplastri est cinis fici. Fiat ergo emplastrũ ꝑm hunc moduꝫ. ℞. cineris lignoruꝫ fici.ʒ. ij.aceti de vino quarti.ʒ.misceantur ꝛ extendãtur super pãnuꝫ lineum ꝛ more emplastri fronti ꝛ tẽporibus supponanf:naꝫ ꝓsumunt fortiter ꝛ siccant vapores qui ad cerebrũ lati sunt causa doloris:ꝛ humiditates superfluas capitis resoluẽdo minuũt:ꝛ somnũ ꝓhibẽt nimis ꝓfundari. Mõ tũ cõpetũt in soda illa que fit ex calidis acutis ꝛ mordacibus vaporibus.

¶ De regimine specierum soda facte propter communitatem sermo vniuersalis. Capitulum.xxxiij.

Portet vt.

o ¶ In hoc capitulo. primo dat canones vniuersales cure soda facte per cõmunitatẽ. Secundo facte per cõmunitatẽ cruris:ibi⌊ Et in illa quidem ⌋ Tertio facte per cõmunitatem alicuius mẽbroruꝫ trũci corporis:ibi⌊ Cura vero ⌋ Quarto epatis:ibi⌊ Et similiter ⌋ Quinto stomachi:ibi⌊ Cura autem ⌋ Sexto renum miracꝫ matricis ꝛ reliquorum: ibi⌊ In regimine vero. ⌋

¶ In prima parte dat quinqꝫ canones vniuersales cure soda cõmunitatis. Primus est in cura cuiusdã speciei soda facte per cõmunitatem ꝑmo sollicitari ꝛ intẽdere oportet ad illa membra que cõmunicant ꝛ transmittunt cerebro vapores aut fumos humores aut ventos qui sunt causa soda sic ꝙ precurretur mala dispositio membri transmittẽtis. Nam remota causa facile ꝛ breuiter remouetur effectus qui dependet adhuc in eẽ aut fieri vel cõseruari ab hac. Secũdus est oportet primo ꝙ euacuentur mẽbra trãsmittentia capiti aut cerebro causam siue soda per euacuantia vel euacuationũ genera sibi appropriata:vt si membrũ mandãs sit os stomachi vomitu purgetur ꝛ pharmacis vomicis:si fundus ipsius vel meserace vel epatis sima vel intestina secessu purgentur ꝛ secessiuis:si gibꝰ epatis aut vie vrinales renes aut vesica purgentur vrinis ꝛ diureticis:si pectoralia cum sputo emũdentur:si intercutanea cum sudoribus ꝛ resolutiuis:: vt per hec tollatur prima soda causa. Tertius est vt mala complexio membrorũ mandantiũ post purgationeꝫ statim permutetur ad meliorem ne fiat causa noue collectionis malorum humorũ soda reducentium vel augentium. Quartus est prehabita cura de membro mandãte confortetur caput cum confortatiuis sibi appropriatis:vt non ita facile recipiat amodo malas materias ab inferioribus. Et circa hec confortatiua notat hic tria. ¶ Primum est ꝙ si soda hec fuerit adhuc in sui principio caput cum frigidis est confortandum siue causa soda calida fuerit siue frigida : vt cum rosato oleo diu concusso cum quarta parte eius aceti de vino fronti et temporibus superposito vel liniendo vel in panno lineo. Nam prohibet ascensum vaporuꝫ ad caput sua stipticitate ꝛ fortificat cerebrum ad resistendum cause doloris. ¶ Secundũ est ꝙ etiam post ꝑncipium

tatiuis cū resolutione vt oleo camomillino myrtino ⁊ anetino: addendo in vno supra aliud: ꝑm tuā estimationem qua vis plus resolutionē q̄z confortationez: ⁊ ecōtra vel equaliter. ¶ Considera tamen illud quod supra dixim⁹: q̄ minus nocumentū p̄uenit ex frigidis: in soda a vaporibus calidis: cum p̄cessit p̄incipiū: q̄z in soda a vaporibus frigidis. Et vt sic posset aliter solui ad questionē: q̄ quando Auicen. dicit facies illud idez opus semper: nolit per hoc: q̄ semper tu infrigides post p̄incipiū infrigidatiōe pura: ſz q̄ plus potes cōtinuare frigida in hac materia: q̄z si materia fuerit frigida. ꝑma tamen solutio est subtilior. Ad cōtraria iaz soluatum est.

¶ Cuius opus mēbri. ¶ Vult in hoc Auicen. cuz expleueris opus: qđ facis in mēbro mandante ⁊ recipiente debes videre: quia materia potest in capite figi: ⁊ fieri soda per se: non cōsequēs aliud quāuis inceperit ab alio. Qualis aūt sit materia tu cognoscis ex signis p̄dictis. Et scis quid habes facē de euacuatione.

b ¶ Fac cꝛ. ¶ Hic attende q̄ subtiliter ex mente Auicen. posset trahi solutio tertia ad dubitationem p̄missam. Propter quod sciendum q̄ soda ex vaporibus per cōmunitatem: vel etiam ex materia humorali per cōmunitatem. Tunc vere est per cōmunitatem: quando materia est in ascensu: sed quando vapores: vel humores iam descenderunt: tunc est facta egritudo: scilicet per se soda: ⁊ soda fixa ⁊ non per cōmunitatez: ergo si materia est calida: tunc cum est in ascensu in p̄incipio p̄incipiante: ⁊ semper post: quia quousq̄z durat ascensus quia est in p̄incipio ⁊ in fluxu: vtaris frigidis: sed si materia sit frigida in p̄incipio p̄incipiante: vtaris frigidis ad repercutiendum: sed post p̄incipium illud: quāuis materia sit in fluxu: permuta te ad aliqua calida cum illis: ⁊ hoc p̄opter qualitatem materie: ⁊ ipsam materiaz que inducunt aliquam resolutionem. Cū autem iam tranſit p̄incipium: tunc soda incipit habere naturam egritudinis: ⁊ naturaz fixe sode: ⁊ non dependentis intantū: inquātum de materia vaporosa vel humorali: iaz pars est stans ⁊ quiescens in capite. Et tunc cognoscas etiā que materia est ista: ⁊ cuius qualitatis ⁊ curabis eā cura sode: nō per cōmunitatem: sed sode cerebralis euacuando ⁊ digerēdo: si expedit: fac ergo qđ scis de canonibus superioribus. Et tūc clarius exponetur. Cuius opus mēbri: scilz mādantis quasi diceret cuz tu intēdis ad materiam que est in capite.

rit frigida permuta te ad oleum camomillinum cum oleo myrtino: aut oleum in quo dissoluatur gummi vel granum cypressi: aut sit factuz cum foliis cypressi ⁊ expressione eius ⁊ thamarisci. Cuius opus membri expleueris considera an accidens conuersi ne fiat egritudo ipsa. Et an fiat causa soda fixa in capite. Et tu quidem cognoscis materiam ⁊ qualitatem ergo fac quod scis. ¶ Et in illa quidem que fit p̄opter communitatez cruris ⁊ habens eam sentit quasi aliquid eleuetur ex crure suo: oportet vt si illic sit repletio manifesta phlebotometur sophena: aut vētosentur crura ⁊ pur

c ¶ Et in illa quidez. ¶ Hic in speciali ponit curam sode per cōmunitatem. Et primo eius que est per cōmunitatem ad crus: siue pedez. secundo per cōmunitatē ad viscera quedaz. tertio per cōmunitatē ad epar. quarto ad stomachū. quinto ad renes: ⁊ quedam alia. ibi secunda ¶ Cura vero ¶ ibi tertia ¶ Et similiter est dispositio ¶ ibi quarta ¶ Cura autē ¶ ibi qnta ¶ In regimine ⁊c. ¶ Circa primā partē considera q̄ Aui. ad quatuor intēdit. ꝑmo ad euacuationē cum phlebotomia ventosis: ⁊ stomatichō scilz aliquo solatiuo vt esset dyafinicon. scdo intēdit ad ꝓhibitionē ascensus cuz ligatura: et hoc fit etiaz quāuis euacuatione indigeat: ⁊ quāuis non. tertio intendit ad diuersionem cū fricatione cū sale: ⁊ oleo cheiri idest viole saracenice. quarto intendit ad consumptionē materie in p̄te ⁊ rectificationez complexionis per cauterizationez loci ⁊ approximationem medicaminis vlceratiui.

getur eius corpus cum stomatichō. Et si fuerit ibi repletio manifesta stringantur duo crura vsq̄z ad inguina: ⁊ fiat fricatio in pedibus eius cuz sale ⁊ oleo de keiri. Et si scit locus ex quo incipit cauterizetur ⁊ administret super ipsum medicamen vlceratiuuz vt vlceret ⁊ apiat.

d ¶ Cura vō speciei facte causa vapoꝝ ascendētium ex mēbris corporis ad caput: si causa fuerint vapores ascendentes est vt sumantur ante periodum fructus: q̄ si nó fuerint p̄sentes a qua frigida q̄zuis sit ieiunus. Et de fructibus cōueniētiora sunt cydonia. Et coriandrū est ex eis que in ipsa iuuāt. Et est ex eis

d ¶ Cura vero speciei. ¶ Hic cōsidera per hoc quod dicit: ex membris corporis possumus intelligere generaliter intrinseca membris scilicet stomachū: intestina epar ⁊ adiacentes partes. ¶ Dubitatur igitur an cōpetant fructus ante periodum idest paroxismuz. Videtur q̄ non: quia nihil est adeo vaporosum: vt fructus: vt infra Fen.xiij. capitulo de egritudinibus stomachi. ¶ Amplius si vapor surgeret ab epate: vel splene vel pectore: quid facerent isti fructus. ¶ Sciendum q̄ fructus stiptici vt cydonia vel nespula ⁊ sorbe: ⁊ etiam granata: ⁊ similia conferunt in vaporibus ascendētibus a membris intrinsecis ad caput. Et ratio est: quia stipticitate eorum prohibent vapores ascendere: ⁊ eleuare: plus tamen conferūt quando vapores surgunt a stomacho: ⁊ gradatim iuuamentū eorum est: quantū eoruz virtus attingit. Potest autē attingere ad epar splenē ⁊ intestina ⁊ etiaz ptes pectorales: ⁊ etiā p̄prie ad partes pectoris: cuz administrantur in forma loch: ⁊ sic etiā cōfert aqua frigida quietādo vapores calidos: ⁊ sic apparet solutio ad secundū. ¶ Ad primū dicenduz q̄ ꝛz fructus sint vaporosi: tñ alios vapores prohibēt: sicut lens a quibusdā auctoribus ponit vaporosa: ꝛz ꝯtrariū a quibusdā inueniat: ⁊ tamē prohibet vapores. ¶ Vel dicendū q̄ hic est sermo de fructibus stipticitatē habentibus: sed infra est sermo de alijs: vt malis ⁊ similibus. ¶ Hic considera laudem coriandri: ꝓpter quaz suadente Arnaldo de villa noua: diu viguit vsus eius post cibum in romana curia.

Jacobus

cipium soda semper adhibenduz est rosaceum oleum aceto permixtum si materia soda fuerit calida ⁊ qualitas calida quam cerebro imprimit. Mā cum hoc q̄ prohibet ascensum vaporum ⁊ cerebrum confortat corrigit discrasiam ⁊ resoluit modicum ⁊ dolorem mitigat materiam quoq̄z digeri coadiuuat. Tertium est: si materia soda frigida fuerit post p̄incipium permutet se medicus de oleo ro. quod administrauit in p̄incipio ad oleū camomillinum cum medio sui de oleo myrtino vt per myrtinum prohibeatur ascensus vaporum: ⁊ per camomillinuz resoluatur aliquid de vaporibus ⁊ corrigatur discrasia cerebri ⁊ per vtrūq̄z confortetur cerebrū. Vel permutet se ad commune oleum ex oliuis scilicet in quo dissoluatur gummi cypressi vel grana cypressi in quibus inuenta est cum calefactione ⁊ resolutione stipticitas quedam sine attractione. Vel fit illud oleum factum confortatiuum cum foliis cypressi ⁊ expressione eius scilicet cypressi ⁊ thamarisci sic q̄ foliorum cypressi ⁊ thamarisci aā ℥.ʒ.ſ. temperentur ⁊ bulliantur in ℥.iiij. olei oliuarum: deinde exprimantur cuncta per staminum ⁊ frons ⁊ tempora liniantur inde. ¶ Quintus est: postquā expleueris opus idest curam membri mandantis considera an accidens videlicet soda per conuersionem ipsius in habitum fiat aut facta fit ipsamet egritudo ⁊ an causa ipsius fixa sit in cerebro non dependens amplius a membro mandante. Quo comperto nosti materiam ⁊ qualitatem per signa huius soda tibi prius tradita: fac ergo quod scis idest cures modis tibi ostēsis capitulo vltimo tractatus prioris ⁊ capitulis. xj. ⁊. xij. tractatus p̄sentis digerendo primo materiā ipsius post hoc educendo per vias idoneas: deinde alterando discrasiam relictaz: demuz confortando cerebri virtutes.

Et in illa quidem. ¶ In secunda dat sex canones super cura soda que communicata est a crure capiti per aliquid ascendēs. ¶ Primus est in soda que fit per communitatem cruris ⁊ in qua patiens de altero cruriuz sentit aliquid ad caput ascēdere si manifesta sit illic repletio maxime ex sanguine vel alio humore sanguini permixto: tunc phlebotometur eger de sophena: vel ventose cruribus eius applicentur. Et si repletio sit in sola coxa: tunc phlebotomia de sophena fiat eiusdem lateris ad extractionem cause egritudinis a membro mandante. Si vero fuerit vniuersalis fiat prius de basilica eiusdem lateris vel de sophena lateris oppositi p̄o diuersione deinde de sophena lateris eiusdem. ¶ Contra phlebotomia de basilica trahit materiam versus superiora. Dic q̄ educit sanguinem qui abundat in trūco corporis paratum effluere versus infirmum crus: ⁊ si trahat aliquid de sanguine cruris ad superiora simul ipsum educit. Sunt autez ventose super crus ponende quando in solo crure materia peccans est inueterata iam diu tota fluxa: et adhibende sunt cum scarificatione satis profunda debentq̄z teneri foramina aperta quatinus per ea resudet assidue virus illic latitans: ⁊ id fieri solet in catalentijs siue epilentijs ab aliquo cruriuz cō-

De partibus

municatis p̄cipue in illis qui phlebotomiam vehementer abhorrēt et quibus non conuenit phlebotomia vel p̄opter etatem vel debilitatem vel aliunde. ¶ Secundus est purgetur corpus in cura huius soda cuz stomatichon laxatiuo supple quod fit laxatiuuz addendo cuilibet libere stomatichon confortatiui. ℥.i. scamonee seu dyagredij sicut edocetur in antidotario Nicolai: ⁊ da p̄o vna dosi. ʒ.i. ⁊. ʒ.ſ. vel. ʒ.ij. purgat enīz corpus a malis humoribus descensuris ad crus ⁊ eos purgando stomachuz confortat: vnde nō facile recipit vapores fumos aut humores qui a crure ad caput per ipsum transire p̄consueuerunt vel per p̄ope ipsum. ¶ Tertius est: si repletio manifesta fuerit in corpore illius qui patitur hanc soda stringenda sunt institis vtraq̄z crura strictura attingente vsq̄z ad inguina vt diuertantur a capite humores fumi ⁊ vapores maxime si aliquid impediat fieri phlebotomiam vel purgationem cum pharmacia sicut infantia. ¶ Quartus est: fricetur patiens hanc soda cuz sale ⁊ oleo de keiri calido super plantas pedum fricatione longa p̄o diuersione vaporuz a capite. Et est keiri viola citrina que in muris antiquis huius regionis abūdanter crescit. ¶ Quintus est: si scitur adequate locus in crure: vnde incipit hec species soda vel relatione egri sentientis ab hoc aliquid eleuari vel industria medici percipientis ibi qualitatem aliquam extraneaz cauterizandus est vel cum auro ardenti vel candenti ferro quatinus per vlcus ab hoc inductum paulatim resudent humores corrupti quorum vapores eleuati ad caput faciebant soda: neq̄z festinandum est in clausione vel sanatione huiusmodi vlceris: imo diu dēt apertum teneri: ⁊ per hunc modum vidi catalentias interdum sanari. ¶ Sextus est: super locuz cruris vnde soda oritur adhibeatur medicamen vlcerans ⁊ aperiens carnē vel comburendo sicut cauterium de calce viua cuz sapone gallico: vel pulrefaciendo vt arsenicum: vel corrodendo sicut erugo eris vel cuperosa: vel vesicando sicut cantarides vel elleborus vel tapsia trita vt per vlcus effluant corrupti humores. Sed securius ⁊ breuius fit cū ferro ardente: p̄ter q̄z in timidis ⁊ pusillanimibus.

Cura vero speciei. ¶ In tertia parte dat quatuor canones sup cura soda cōmunicate per aliquod mēbroꝝ trūci corporis quodcūq̄z fuerit nullus exprimēdo. ¶ Primus est: cura istius soda si causa ipsius fuerint vapores ascēdentes ad caput est comedē fructus vt pira citonia ante periodū: scilicet priusq̄z soda hec inuadat vel inualescat vt ipsi reprimant ascensum vapoꝝ malorū ad caput. ¶ Secūdus est: si fructus idonei p̄o repressione vapoꝝ huiusmodi nō sint p̄sentes eger loco ipsoruz bibat aquam frigidā q̄zuis sit ieiunus vt ipsa prohibeat refrigerio eius ⁊ ingrossatione effumationē calidorū humoꝝ ⁊ ascēsum vapoꝝ ad superiora facturoꝝ soda. ¶ Lōtra aqua frigida in ieiuno bibita cōmorat inter venena quarti serta summa. ij. tractatus primi capi. vltimo. Vbi dicit princeps: er potu illius in ieiuno ⁊ post balneum ⁊ coitum timetur corruptio complexionis ⁊ hydropisis.

a ¶Et similiter est dispositio. ¶Considera q̄ Auic. in soda vaporosa ab epate ad tria intendit. ¶Primo ad vsum fructuuz stipticitate sedantium: ⁊ si nō reperiūtur ad aquam frigidam ⁊ intellige cuz ꝯditionibus hoc cōsentientibus: q̄ nō sit debilitas in stomacho vel epate: ⁊ cuz alijs scriptis, ſr. ter apentice: ⁊ quarto can. fen ꝑma: ⁊ hoc inuit cuz dicit: ⁊ similiter est dispositio ꝛc. ¶Secūdo intēdit ad ꝓcipitādū materias illas epati malas vsus vriuā: ⁊ inuit in hoc: q̄ si expedit etiam versus ventrē: sed expressit plus de diuretico: qa aptior est cōiectio epatis ad caput i ascēsu vaporum per gibbum q̄z per ꝓcauum: materia aūt gibbi epatis euacuatur ꝓpriius per vrinam vt ꝑmo can. fen. iiij. ⁊ infra fen. xiij. ¶Tertio intēdit ad prohibēdū māz ab euaporatione. Et intēdit ad prohibendum ēt vapores cuz emplastris. si expedit. ⁊ hoc inuit cū dicit. Ex emplastris que materiā retinēt. i. ꝓstringunt ne euaporet: vel retinēt. i. prohibēt ab euaporatione: ⁊ ista sunt emplastra habētia aliquam friditatē ⁊ stipticitatē: vt ex rosis: myrtis ⁊ absinthio cum eis. Videat tñ medicus quō eis vtitur.

que prohibent elevationem vaporum. ¶Et[a] similiter est dispositio eius que fit cōmunitate epatis. Et iuuant ad illud ꝓprie diuretica vel eruberantia ⁊ emplastratio epatis ex emplastris que materiaz retinent. ¶Cura[b] autem specialis facte ꝑpter cōmunitatem stomachi cuius causa ē debilitas stomachi ⁊ ꝓprie oris eius: ita vt suscipiat materias ⁊ corrumpantur in ipso chimi. Et illud ꝑm plurimum non excitatur nisi ꝑm vacuitatem est vt declutiat buccellas infusas in agreste ⁊ aqua vtriusq̄ granati ⁊ que illis sunt similia: aut in rob fructuū stipticorum boni odoris. Et vt sorbeat sorbitiones panis aut farine tritici torrefacte cuz aliquo quod sit sicut granū granati ⁊ similia. Cum hec multiplicantur confortatur os stomachi ad hoc vt faciat illud. Cūq̄[c] nauseaz inuenit eger euomat choleram effusam ⁊ quiescat. Et si[d] stomachus cum hoc fuerit frigidus administrentur hec seminata cum alfeniati boni odoris acutis aut fiat ei iuleb cū alefeniati ⁊ intingat buccellas in eo quod inde factuz est ipsi. Et si acetositas ⁊ mordicatio non conueniunt ei ⁊ excitant ipsius nocumentum fit contētus buccellis in iuleb aut puro: aut cuz alefeniati ꝑz q̄ eius est necessitas: ⁊ hic homo multū iuuatur. Si antea soda incipiat ⁊ deglutiat buccellas aut sorbeat sorbitionē ⁊ cuz sentit descēsionez sui cibi ⁊ digónez eius sumat aliqd de illis in qbus ē stipticitas: sicut sunt buccelle panis in rob fructuū: aut ipsos fructus: fiat panis ex illa farina tritici. Uel fiat sorbitio de farina torrefacta. Ex his enim confortatur os stōachi: ad hoc vt faciat illud. s. prohibitionē materierum cholericarū: q̄ ad stomachū fluunt.

b ¶Cura aūt. ¶Hic ponit curaz sode p cōitatez ad stomachū: ⁊ ꝑmo quādo causa ledens stomachuz est humor. Scdo qñ est vapor ascēdens. Tertio quando cā est primitiua. ibi ꝑa. ¶Si aūt cā est vapor ¶ibi z[a] ¶Et huius qdem generis. ¶Prima in duas. primo ponit curam[3] qñ materia ad stomachuz dz effundi. Licet ēt innuat quādo est effusa: ⁊ hoc ꝓprie quādo materia est cholerica. Scdo ponit curaz qñ materia est in ipso stomacho. s. generata: vel iam effusa ⁊ quiescēs. ibi ꝑa. ¶In ea aūt. ¶Prima in duas. primo ponit curam qñ ista materia effunditur ad stomachū frigidum. Ꝯ caliduz. ibi ꝑa. ¶Et si stomachus. ¶ ¶Cōsiderandū q̄ hic est sermo maxime de fluxu materie ex cholericarū: qa ille sunt q̄ plus ad stomachum fluunt: vt infra fen. xiij. c. de egritudinibus stomachi: ⁊ fluunt etiā maxime tpe vacuitatis: vt supra declarabatur: ⁊ debilitas oris stomachi

c ¶Cūq̄ nauseam. ¶ ¶Quasi diceret: si non potest prohiberi effusio cholere ad stomachum ⁊ signuz est nausea: tūc ꝑcuretur vomitus.

d ¶Et si stomachus. ¶Cōsidera q̄ possibile est habitudinez alicuius esse phlegmaticam: ⁊ tñ choleram ad stomachuz effundi ꝓpter latitudinem porī fellei ad stomachum: ⁊ ꝓpter multas causas ⁊ sic etiam posse in stomachū frigidū cholera effundi. vt Gal. sentit in tegni trac. ij. ⁊. ij. d complexionibus: ⁊. ij. regiminis acutoruz. xxiij. cōmen. Huic aūt stomacho frigida predicta acerosa ⁊ stiptica nocent: ergo super aspergantur aromaticis calidis ⁊ hoc est quod dicit: seminata: ⁊ sup aspersa. Alefeniati. i. speciebus vt piper cinamomū ꝛc. boni odoris acutis. i. calidis: qa nō sint odorifera frigida. Et possibile est q̄ stomachus adhuc noceatur his acetosis: quāuis sint aspersa huius speciebus: ideo da sibi bucellas ꝛc. puro. s. cum zuccaro vel alefeniati: ꝑm q̄ est necessitas. s. maioris confortationis ⁊ calefactionis frigidi stōachi. Et hic homo scilicet frigidi stomachi ad quez cholera fluit. Et cū sentit. s. qui habet stomachū frigidum: vel non habet. Sumat aliqd ꝛc. q: si stōachus remanebit vacuus cibo descēdente refluet cholera ergo ꝓfortet cuz aliquo ēt stiptico: vt bucellis ꝛc. Lapparibus ꝛc. s. cōditis: ⁊ oliuis. s. imaturis ꝑditis: qa ēt ꝓfortāt stōm: vt. ij. alimentoz.

Jacobus

Dic illud intelligi si sepe ⁊ abunde vehemēter frigida in ieiuno bibatur: hic vero non ita iubetur assumi. Tertius est fructus in hoc casu conuenientiores sunt citonia: quoniam confortant orificiuz stomachi ⁊ stringūt ac claudunt ipsum super cibos ⁊ fortiter deprimūt fumos ⁊ vapores ad inferiora ⁊ confortant cor sua flagrantia. ¶Quartus est semen coriandri preparatum vt decet in fine prandij vel cene comestum est ex confe rentibus in hac soda plurimum: quoniam prohibet elevationem vaporum ad cerebrum.

Et similiter. ¶In quarta dat curaz sub tribus regulis soda fientis cōmunicatione epatis ad cerebruz. Prima est dispositio in cura soda huius est cōsimilis dispositioni curationis soda dicte imediate in assumptiōe stipticorum fructuum ⁊ potu aque frigide in carnoso corpore ⁊ calido stomacho cōsueto hac vti ⁊ coriandro decenter parato vt loto in aceto ⁊ temperato postea siccato. Secūda est diuretica iuuant in cura huius soda. Frigida quidem si epar caluerit vltra mensuraz vt aqua alkekengi vel cicoree vel endiuie vel semina melonum vel cucurbite vel citrulorum vel cucumeris. Calida vero si epar friguerit vt aqua saxifrage vel florum geneste vel petroselini vel fenicu li vel istorum semina. Nam precipitantur per ista inferius ad vrine vias humores epatis qui prius ad caput abunde effumabant inducētes soda hanc. Tertia est huic soda cōuenit emplastratio epatis ex emplastris que materiam retinēt. Et hec emplastra sunt duorū modorum. Maz quedā resoluūt fumos ⁊ vapores ascendere solitos ab epate ad caput sicut hoc emplastrum. ℞. florū camomille melliloti seminis anet folioz absinthij aā. ʒ. i. terantur ⁊ incorporentur cū olei de spica ⁊ cere aā. quarti. ʒ. ⁊ fiat emplastrū strictum ⁊ oblongū quod caliduz epati superponatur supra telam extensum. Alia temperant epatis feruorem ⁊ suoruz humorum propter quem fiebat multa effumatio ipsoruz ad cerebrum sicut hoc emplastrum. ℞. omnium sandalorū rasure eboris spodij seminis endiuie aā. ʒ. i. terantur subtiliter ⁊ incorporentur cū olei rosati cere virginee aā. q̄rti. ʒ. fiat emplastrum quod super telā vel coriuz extensum superponas epati parum tepefactum.

Cura autem speciei. ¶In quita parte primo agit de cura soda que iducitur ⁊ fit a stomacho debili propter eius debilitatē maxime oris eius qua facile recipit malas materias ab alijs membris ⁊ facile in eo corrūpuntur humores. Secundo de cura soda fientis propter humores contentos in stomacho ibi ¶In ea autem. ¶Tertio de curis soda fientiuz a cholera in stomacho ⁊ a phlegmate: ibi ¶Et si humores. ¶ Quarto de cauterijs incisionibus ⁊ compressionibus arteriarū temporaliū cuz plūbo vel ligno valētibus huic soda: ibi ¶Et ad illud quidē. ¶Quinto de cura soda orte a vaporib⁹ qui a stomacho ascendūt: ibi ¶Si autem. ¶

¶In prima particula dat septem regulas super cura soda fiētis a stomacho cā sue debilitatis vel orificij eius qua materias recipit ab alijs mēbris ⁊ facile in eo corrūpuntur humores. Et cognoscitur hec species soda quonīā excitatur ꝑm plurimum hora qua stomachus est a cibo vacuus: quia tunc per cibum nō impeditur a receptione materierum sicut impeditur hora plenitudinis. Prima est deglutiat patiens bucellas panis

De partibus

a ¶In ea

seu ires bolos panis infusos in aqua veteris agreste quam veriutum vidimus: vel infusos in aqua granati vtriusq̄ dulcis videlicet ⁊ acetosi: vel infusos in his que sunt his similia vt in acetositate citri vel in succo berberis vel infusos in rob stipticorum fructuū aromaticorū vt citoniorum vel piroruz boni odoris. Hec enim confortant orificium stomachi ⁊ totum stomachuz sua stipticitate prohibentes ipsum facile recipere superfluitates aliorū membrorū. Secunda est sorbeat infirmus sorbitiones factas de pane vel de farina tritici aut hordei torrefacta in furno dissoluēdo: scilicet panem aut farinā in aqua pulli vel in aqua vituli vel in aqua pisoruz ⁊ addendo cum eis grana granatorū acetoloruz vel musorū sup ple vel aliquid simile stiptice virtutis vt sumac aut berberis. Nam multiplicando vel continuando sorbitiones has cōfortatur orificiuz stomachi ad hoc vt faciat illud scilicet vt a se materias repellat que effumāt ad caput. Tertia est cum nauseam infirmus in hac soda patitur laboret euomere choleram que effusa est in ipsius stomachū cum penna aut digito titillando linguam vel bibendo oximel cum aqua tepida vt educta cholera cesset effumatio de stomacho ad caput que causa erat soda. Et vomitu hoc facto quiescat infirmus ne per motum corporis ⁊ agitationez noua suscitetur ebulliens cholera. Quarta est: si stomachus egri cum debilitate qua recipit humores fuerit frigidus administrentur hec que prius dicta sunt vt bucelle panis intincte in stipticis ⁊ sorbitiones panis aut farine superseminata siue conspersa cum alfeniati idest speciebus acutis coquine bene redolentibus vt puluere canelle vel cinamomi vel gariofilorum vel nucis muschate vel stomachum confortent sua flagrantia ⁊ tollant excessum sue frigiditatis per eoruz calorem. Uel fac egro iuleb cuz alfeniati ꝑm hunc modum. ℞. aque fontis clare lib. iiij. aque rosacee lib. ʒ. zuccare albe. ʒ. v. bulliantur simul deinde colentur per caligam cū qua colatur ypocras pluribus vicibus super. ʒ. i. puluer is cinamomi: ⁊ fiet inleb aromatizatuz in quo bucellas panis albi intinge quas des egro edere. Quinta est: si stomacho debilis nō est cōueniens acetositas neq; mordicatio rerum acetosaruz: immo nocent ei sicut fit in illis qui habent os stomachi nudū rarum passibile valde relictis acribus sufficit offerre his bucellas panis intinctas in iuleb vel solo seu puro si stomachus eius supercaluerit: vel cū speciebus alefeniati si ipse friguerit ꝑm q̄ expetit eius necessitas vt amplius aut minus ipse caleñat. Sexta est: q̄ ille qui patitur hāc soda multuz iuuatur si priusq̄ sibi soda superueniat deglutiat bucellas iuxta primam regulā: vel sorbitiones iuxta secundaz: quoniaz prohibebunt materias effundi versus os stomachi ⁊ sursum effumare confortato ab ipsis orificio stomachi. Septima est: si patiens hanc soda sentit descendisse cibos preassumptos ab ore stomachi fore quoq; hos cibos quasi digestos prima digestione tunc accipiat aliquid ex rebus stipticis quibus confortetur orificium stomachi: et prohibeatur effusio ad eum nouarum materierum ⁊ effumatio tendens versus cerebrum: vt bucellā panis intinctā in rob siue succo aliquo stiptico fructuū vt citonioz: vel sumat aliquid ex fructibus stipticis vt citonia aut pira: vel accipiat panē cuz capparibus vel cū oliuis que mūdificant ⁊ subducūt humores in eo ꝓtentos ⁊ os eius roborāt: ⁊ appetitū eius debilē excitant: sed sepius solent ante cibum offerri in morbis splenēticis.

¶In ea

a ¶In ea aũt.¶Hic ponit curaz ſode ſtomatice qñ materia eſt in ſtõ.ſ. in ipſo generata ꝓprie vel etiaz ſi eſſet iam ſlura. Et ꝓio ponit curã per medicinaz ꝛ regimẽ. Fo per cyrugiã. ibi ſa[_Et ad illud qdẽ.]Prima in d.ꝑmo ponit curã in generali. Fo in ſpãli. ibi ſa[_Et ſi humores.]¶Lõ ſiderãdũ q. A. ponit curã ſode ſtomatice cã humoꝝ in ipo.ſ.ſtomacho cõ prehẽſoꝝ iaz: vel generatoꝝ ꝛ hoc per medicinaz. ꝑmovt eũetur humoꝝ.

¶Et cõſidera q vult ſi expedit q̃ digeras ꝑmo mãm: ꝛ hoc dat intelligi ex gñalibus canonibus. Fo ponit curã cũ regimine per dietaz: ꝛ poſt purgationẽ. Et cum ca.i.in die in quo purgaſ ꝛ etiã ante purgationẽ: oz intelligi ſi cogeris nutrire: ciba eos cibis ſubtilib⁹ ꝛc. In quo. A. innuit q̃ hec cibaria debent habẽ. vij. ꝓditiones de qbus ꝑmo ponit quatuo:: ꝛ ꝑma eſt q̃ cibus ſit ſubtilis. ſ. in ſubſtãtia vt caro ꝑdicis: vel pulle ꝛ ſilia. Fa eſt q̃ ſit facilis digeſtionis: vt ſunt predicta cibaria. tertia ẽ q̃ ſit laudabilis nutrimẽti boni chimi. quarta eſt q̃ declinẽt ſua equalitate. ſ. cõplexione: ad illud qõ eſt neceſſariũ: q: ad õriaz cõplexionẽ cõplexioni humoris dñantis in ſtomacho. v.g. Si humoꝝ eſt phlegmaticus ſint cibaria calida nãliter: vel artificialiter. Si aũt ſit cholericus ſint frigida. Sed tu. d. qõ dabo cibaria ſubtilia: ſi humoꝝ eſt cholericus qui in ſtõ eſt cõprehẽſus ipſa enim quertenẽ in cholerã. ¶Dicendũ dupliciter vt alias dixi. ꝑmo q̃ hic loquit de humore in ipſo ſtõ generato. ¶Hic aũt vt plurimũ eſt phlegma: vt ſumit infra Fen.13.c. de egritudinib⁹ ſtõi: ꝛ forſan q̃ ſi ſtõus aliq̃ cholerã generat illa vt plurimũ eſt groſſa. Scõo modo põt dici q̃ qcũq; humoꝝ ſit in ſtõ cõprehẽſus cõpetũt cibaria ſubtilia nõ abſolute: ſed cuz cõplexione õria humori exiſtenti in ſtõ. Subtilitas ergo in hoc cibo querit ꝓ facilitate digõnis: q: digeſtiua eſt debilis vt plurimuz in huiuſmodi aggregationib⁹ humoꝝ in ſtomacho generatoꝝ in eo. Scõo Auic. ponit tres ꝓditiones. prima eſt q̃ ſit in huius cibis reſolutio. ſ. aliqua materiei ꝓſumptio. Fa eſt q̃ ſit digeſtio. ſ. aliqua correctio. tertia eſt q̃ ſit in eis ſolutio. ſ. aliqua vẽtris ſubductio: ſicut. ꝟ.g. reſpectu materie phlegmatice eſſet capparus: vel almuri: vel porrũ cuz aneto: ſed reſpectu materiei cholerice eſſet vt lactuca vel pruna q̃uis in iſtis nõ ſit reſolutio ꝑpe dicta: eſt tñ reſolutio que eſt phlbitio multiplicatiõis cholere. ¶Lõſiderãdũ tñ q̃ aliq̃ oĉs hẽ ꝓprietates. ſ. prime quatuo: ꝛ alie tres non repiunt ſimul in vna re. Et ideo vult q̃ tu preeligas: laudans primas quatuor. Et hoc eſt qõ dicit: ꝛ ſi nõ inuenitur laus: ꝛ generatio ſanguinis boni. Et hoc quantuz ad quatuor ꝓditiones primas cõpares generi alteri. ſ. quantũ ad ꝓditiones alias tres. eligat ꝛc. v.g. Caro perdicis generat bonũ ſanguinẽ ꝛ eſt ſubtilis facilis digeſtionis: ꝛ declinat ad cõplexionẽ ꝓtrariã phlegmati inquãtuz eſt caro: q: eſt calide cõplexionis: nõ tñ ꝓprie reſoluit nec digerit nec ſoluit vẽtrẽ: imo eſt ſtiptica elige ergo cã. ¶Lõſiderãdũ etiã q̃ hoc dicñ maxime vificat poſt purgationẽ: vel in purgãte: qũ corpus eſt ſcñ purũ: q: ante purgatiõem corpe exĩte nõ puro forſan magis eligeremus cibaria digeſtiua: ꝛ ſ̃bductiua vẽtris q̃z cibaria nutritiua. Et iõ forſan. A. ꝑmiſit. Et poſt illud: ꝛ cuz ea nutriaſ ꝛc. Quare aũt poſt introitũ balnei cibent dicñ eſt ſupra. c. de ſoda facta ex debilitate capitis vt vapores a capite diuertant ꝛ phibeant aſcẽdere. Et hõ q: deſiccant mẽbroꝝ humiditateſ ꝛ vapores ꝛ iõ oz eſſe balneũ aeriſ pluſq̃z aque: ꝛ hoc eſt qõ ſubdit. Et iſtis qdẽ quaſi dicit ideo balneũ oz premitti vt exiccet ꝛc. Aliter tñ poſſz exponi: q̃ iſti debẽt vti medicinis conſumptiuis maloꝝ humorũ: ꝛ phibitiuis vapoꝝ ſicut ſunt triſere poſt alias euacuationes.

b ¶Et ſi humores.¶Hic in ſpãli ponit curã. ꝛ primo qñ mã eſt cholerica. Fo qñ materia eſt phlatica. ibi ſa[_Si aũt humores_]De alijs autez mãebus dedit intelligi ex dictis: fen.13. ꝛ ideo dicit. Lũ eo qõ te docui in cañ. fen. ſ. 13. de cura malaꝝ cõplonuz ſtõi cũ materia vel etiã docui in cañ. ſ. ſupra de cura ſode calide. ¶Lõſiderãdũ etiã q̃ cũ hac cura quere ſpicit ſtõm: opz ꝓfortare caput ne recipiat: ꝛ hoc fit cũ oleo ro. ꝛc. q̃ ſi iaz receperit materiã intelligit: q̃ ꝓcedas ſm qõ ſupra docuit.

c ¶Si aũt.¶Lõſiderandũ q̃ fortioribus vomitiuis egemus in materia phlegmatica q̃ in cholerica: vt eſt notuz. Si ergo vomitu ꝛ inciſione phlegmatis nõ remouet: ſignũ eſt q̃ materia phlegmatica eſt fixa: ꝛ forſan habet de natura melãcholica per groſſitiẽ: ergo opz dare hieras magnas: vt logodion: vel ruffi vel archigenis ꝛc. cũ decoctionibus epithimi: q: reſpiciunt melancholiã. ¶Lõſiderandũ vlterius q̃ vẽroſitates: a frigidis humoribus ſunt fortes; ꝑpter difficultatem reſolutionis: ꝛ propter fortem impetuoſum motuz: vt ſupra apparuit.

d ¶Et ad illud.¶Hec pars poteſt dupliciter introduci. primo q̃ ponit hic curaz per cauteriũ: ꝛ alias manuales operationes ſode per cõmunitatem ad ſtomachũ cauſa humorũ in ipſo: qcũq; homoꝝ ſit. ſcõo q̃ hic ponit curam ſode per cõmunitatem ad ſtomachũ quando humores ſunt phlegmatici ꝛ eſt cura per cauteriuz vel inciſionẽ: ꝛ tũc hec pars ꝓtinuatur ad partez imediate ꝑcedentẽ: ꝛ ꝑmo ponit curã per inciſionẽ ꝛ cauteria q̃daz. Fo ponit curã per alia cauteria plurima. ibi ſa[_Cauterizatio.]

Jacobus

¶In ea aũt que ꝛc.¶In ſecunda primo ait q̃ in ſoda hac que fit ꝑpter cauſam humoꝝ qui ſunt in ſtomacho incipere oportet a purgatione huiuſmodi humoꝝ cũ ꝓprijs pharmacijs: vel cuz vomitu ſi leues fuerint ꝛ declinauerint vſus os ſtomachi: vel cuz ſeceſſu ſi groſſi fuerint ꝛ ad fundũ ſtomachi magis declinantes. Secũdo dicit q̃ poſt illud. ſ. poſt purgationẽ humoꝝ a ſtomacho ꝛ cum ea. ſ. nutrieẽdus eſt eger cibis q̃bus ſint ſex ꝓprietates. Prima eſt q̃ ipſi ſint ſubtilis ſubſtãtie ne ſtomachus laboret ꝛ non ſufficiat eos digerẽ. Secũda eſt q̃ ſint laudabiles videlz de bonis ꝛ electi nõ ſuperfluicis ne de nouo malos multiplicẽt humores. Tertia eſt q̃ ſint facilis digeſtionis vt ſtomachus grauatus ꝛ debilitatus tã repletione humorali q̃z pharmacia bñ ꝛ faciliter digerẽ os poſſit. Quarta eſt q̃ ſint euchimi. i. boni ſanguinis ꝛ bonoꝝ humoꝝ generatiui quatinus cõfortent ꝛ nutriant mẽbra vniuerſa corporis. Quinta eſt q̃ declinent ad illud latus qualitatũ primaꝝ ad quod exigit diſpoſitio ſtomachi ꝛ ſuoꝝ humoꝝ vt ſi ſupercaleant ſint cibi frigidi: ꝛ ſi ſupfrigeant ſint cibi calidi actu ꝛ potẽtia. Sexta eſt trimẽbris. Primum mẽbrũ eius eſt q̃ in ipſis cibis ſit reſolutio. i. virtus aliqua reſoluendi vapores ꝛ vẽroſitates que in ſtomacho pullulant vt eſt in feniculo. Secunduz eſt q̃ in eo ſit digeſtio ideſt virtus per quã cõfortetur virtus digeſtiua ſtomachi. Tertiũ eſt q̃ in eo ſit ſolutio ideſt virtus leniẽs vel ſubductiua. Et hę ꝓprietates oĉs inuente ſunt in aqua galli galline vel pulli vel in aqua caponis in qua bullituz ſit parum cinamomi vel ſeminis aniſi vel feniculi. Tertio dicit q̃ ſi ciboꝝ laus vel laudabilitas ꝛ generatio boni ſanguinis nõ inueniãtur cõpares alijs cõditionibus alterius generis vt reſolutiõis ꝛ digeſtionis ꝛ ſolutionis; ita qõ nullus ſit apud egrũ cibus qui ſimul hec habeat vt ſit laudabilis ꝛ generatiuus boni ſanguinis ꝛ reſolutiuus ꝛ ꝓfortatiuus digeſtionis ꝛ ſolutiuus: tũc elige laudẽ ꝛ generationez boni ſanguinis pre illis. i. prius elige vel da egro potius cibos laudabiles ꝛ boni ſanguinis generatiuos q̃z reſolutiuos ꝛ cõfortatiuos digeſtionis ꝛ ſolutiuos qui nec laudabiles nec euchimij exiſtunt: quoniam nõ ſoluz curationi ſode ſubſeruit euchimus ꝛ laudabilis cibus ſed ꝛ ſanitati totiꝰ corporis ꝛ omniuz membrorũ. Quarto dicit q̃ melioꝝ hora cibandi hunc infirmum eſt poſt introitũ balnei ꝛ exituz ab eo: quia per balneuz ſuperflua membrorũ reſoluta fuerunt: ꝛ excitatus eſt naturalis calor. Sed nõ ſic frequẽtant homines balnea ſicut olim veteres qui ſemel vel bis quaq; die balneabantur: ideo da his cibum poſt exercitiũ vel fricationẽ ꝛ digeſtionez cibi preaſſumpti primam ꝛ ſecundam.

¶Et ſi humores ꝛc.]¶In tertia primo ait q̃ ſi humores in ſtomacho contẽti cholerici fuerint curanda eſt hec ſoda modis in canone prius deſcriptis videlicet capitulo vltimo tractatus prioris. Ita q̃ primo digeratur cholera poſtea purgetur vomitu aut ſeceſſu leui pharmacia: deinde confortetur ꝛ vngatur caput ꝛ frons ꝛ tẽpora cum oleo roſato vel oleo myrtino frigido actu vel paruz tepefacto. Secũdo dicit q̃ ſi humores in

De partibus

ſtomacho contenti faciẽtes ſoda hanc ſint phlegmatici frigidi in quibus ventoſitates groſſe ꝛ fortes excitentur tũc adminiſtrentur medicine vomice de fortioribus vt. ʒ.ſ. ſeminis raphani vel radicis eius triti vel trite in. ʒ.v. vel. vi. aque mellis. Vel folia vij azare baccare trita cum. ʒ.v. vini albi. Vel decoctio. ʒ. vnius ellebori albi petiatim ifixi in radice vna groſſa raphani in. ʒ.vi. aque fontis müde ſic q̃ bibatur ſola decoctio cuz expreſſione radicis raphani preextracto ab ea elleboro albo. ¶Miniſtrentur etiam medicine alique ſubtiliatiue groſſoruz et inciſiue vt dentur in potu per plures auroras. ʒ.vi. aut. vij. oximellis diuretici vel ſquillitici cum. ʒ.iij. aque raphani vel ſaxifrage vel petroſelini vel feniculi vel florum geneſte vt phlegmata incidant ꝛ ea ſubtilient ꝛ partim ſubducant. Tertio dicit q̃ ſi ſoda per hec non remoueatur: tũc egro adminiſtra hieras magnas vt hieralogodion vel hieram ruffi vel hieraz archigenis cũ decoctione epithimi ſm hunc modum. ℞. epithimi. ʒ.ſ. vuarum paſſarum mundataruz. ℥.i. fiat decoctio ꝓ vna doſi in qua diſſolue yeralogodion. ʒ.iij. vel hiere ruffi. ʒ.ij. vel hiere archigenis. ʒ.i. ꝛ.ſ. ꝛ fiat doſis. Nam hę hiere magne potenter abradũt a ſtomacho groſſa phlegmata ꝛ viſcoſa ꝛ ea parate cum ſeceſſu educunt.

¶Et ad illud quidem ꝛc.]¶In quarta particula primo agit de inciſione ꝛ cauterijs arteriaruz temporaliuz ꝛ de modo cauterizandi ꝛ de forma cauterioruz. Secundo de regimine obſeruando poſt cauterizationez vel inciſionem harum ꝛ de medicina adhibenda loco cauterizatio vel inciſio: ibi[_Et oportet vt eius_]Tertio de conſtrictione harum arteriarũ cum plumbo vel ligno: ibi[_Et quandoq; ponitur_]Quarto de multipliciori ꝛ fortiori cauterizatione in hac ſoda: ibi[_Cauterizatio aũt_]Quinto de alienatione vini: ibi[_Et oportet vt.]

¶In prima parte ponit ſex canones. Primus eſt in hac ſpecie ſoda que fit de humoribus a ſtomacho capiti cõmunicatis confert inciſio duarum arteriaruz temporaliuz dextre: ſcilicet ꝛ ſiniſtre: quia mali humores ſurſum aſcendentes a ſtomacho ad caput vel per has vel iuxta has ad cerebrum feruntur: inciſis ergo eis ꝛ cicatrizato ac indurato loco ſeu calloſato via precluditur humoribus malis et vaporibus de ſtomacho ad caput. ¶Sed inſtabit aliquis cum arterie cõſtent ex duabus tunicis groſſis ꝛ fortibus ꝛ procedant de corde ad cerebeum quomodo poſſunt humores ſtomachi penetrare in eas et per eas tranſportari ad caput. Videtur enim q̃ deberent potius per neruos tranſferri a ſtomacho ad caput qui de cerebro deſcendunt ad ſtomachum. ¶Dic q̃ humores contẽti in ſtomacho quandoq; declinant ad naturã veneni vt cholera praſſina aut eruginoſa ꝛ humores putridi mala putredine vt illi qui faciunt catalentiã a ſtomacho exortã quandoq; cõmunicant maliciã ſuaz arterie magne que ad caput aſcẽdẽs träſit iuxta ſtomachũ ꝛ inficiunt ſanguinez ꝛ ſpiritus ipſius vel ſua ſubſtantia vel ſuis vaporibus. Nam venenoſorũ natura talis eſt q̃ ad cor contẽdunt vel ad orta a corde ſicut ſunt arterie.

¶Dubitatur ad qd cauteriū fit in soda stomaticha. Dicēdum q soda stomatica ppie de materia frigida: si antiquat tūc cauteria t incisiones posſunt ofere: t ratio est: qr iam caput recepit materiā: t multā infectionez etiā in ptibus arteriarū: ad rectificationē ergo male infectionis t osumptionis materierū fiūt huiusmodi cauteria: vel incisiones. s. etiā cuz hoc cauterizādo. Et sub hac intētione. A. pcipit hic icisiones t cauteria. Unde in. c. de cura oui recordās huius cauterij dicit phlebotomia: t cauterizatio arteriaruz sunt fm q fuerunt in soda antiq: t Raſ. i. 9ti. ix. ca. dicit. Si dolor est antiquus incidant vene tēpor: t totuz hoc fuit de mēte Serap. i. prac. ix. ca. ¶Cōsideranduz vlterius q. A. tria remedia manualia pcipit. s. incisionem cauterij t ligaturā ostrictiuā. Incisio qdē arteriarū siue venarū siue cauterizatio ꝙuenit: qñ in arterijs t venis esset sanguis infectus: qui cū tali incisione educeret. Talis enim sanguis infectus corrūpit illud: qđ aduenit de nutrimēto: sicut fermentū: vt Serapi. ponit pallegato ca. Et qr per alias venas q̄z per illas: que nobis apparēt pōt materia ascendere: ideo nō semp talis incisio ꝙfert vt Raſ. iij. de interioribus penulti. capi. Ligatura aūt fit qñ materia calida vaporosa vel alia est pulsans: t in pulsu dolorē auget. Et hoc est qđ dicit t fit strictio super tē. Et cum dicit t q̄q ponit sup eas plūbū. ¶De cauterio aūt multa essent videda tñ aliqd diximus supra in canonibus gñalibus: t late ptractauimus Fen. iij. huius cañ. de cura ophthalmie. Hic tñ Alnic. de hoc cauterio. viij. Inuit. ¶Primo numerū: qr sunt duo sup duo tēpora. Rō est: qr vtriq; parti capitis stōus cōicat: sicut pōt declarari ex dictis in ca. de imaginationibus. ¶Scōo qualitatē cauterij: qr fit leue nō pfunduz nimis vt nō aduraſ caput. i. os capitis. Et iste est cañ. generalis pmo li. Fen. iiij. in. c. de cauterio. ¶Tertio innuit modū faciēdi: vt incisa aut duo cauteria leuia sup duo tēpora: ita vt non aduraſ caput t fit strictio sup duas arterias. Et arterie qdē mktotiēs extrabunt t incidunt t cauterizant. Et ꝙueniens cauterizatio est vt arterie discooperiant t cauterizent ipse arterie: ita vt vestigiū eius non cadat sup cutē. Et cauteria quidē sunt acus ignite: verūtamen quātum possibile est vt vitet t pcipue in estate vitet. ¶Et oz vt eius cibus sit sorbitiones: t vt non masticet aliqd vsq; ad decez dies. Et sit hora comestionis eius in estate hora frida. Et opz etiā vt non multiplicet sermones: t similiter vt stiptica super arterias adhe

Universidad de Deusto
Biblioteca

reant cum quibus misceant sarcocolla t crocus: t nos narrabimus illud in antidotario. Et quādoq; ponitur sup eas plumbuz t stringit cum vitta vt nō pulsent t faciant dolorez t similiter lignū. Cauterizatio[a] autem fortis que in istis dicta est: est vt tria ponantur super medium capitis t duo super duo tempora t vnum super nuchā apud posteriorem partem capitis. Et oportet vt alietur vinum fm omnem dispositionez. ¶Si autem[b] causa est vapores ascendentes a stomacho: tunc est cura secundum omnia que precipimus in cura soda facte ex vaporibus ascendentib⁹ ad cutē discooplak arteria. Et in hoc. A. intēdit ad decorationē. ¶Quarto innuit instrm cū quo fit qr acus. i. ferrū subtile in forma acus. ¶Quinto remittit audaciā in vsu eius vt vitet si est possibile qr est de medicinis viri mis t fortibus: ¶Sexto ponit tps ineptū: qr ppie vitet in estate pter caloris vistēperātiā: t sic etiā oz vitari in hyeme: vt. i. can. Fen. iiij. penul. ca. Tēpora igit ꝙuenientia sunt ver t autūnus. ¶Septimo ponit regimē qr phibet masticationez: t locutōez: ne motus circa tēpora motis mādibulis faciat dolorē: t posset facē cadere escharā ante debitū tps. Hora comestionis in estate sit frigida: qr cito in mane t post occasuz in sero. ¶Octauo ponit medicinas sup loco: que debēt esse stiptice ad phibendū casuz in tēpestiuū eschare: t phibenduz fluxuz sanguinis ex hoc debēt esse attractiua t maturatiua per sarcocollaz t crocum vt cōpleat materiez attractionem t mūdificationē vt diximus Fen tertia huius cap. de cura ophthalmie et hec vnguenta habe quinto can. trac. xi.

a ¶Cauterizatio. ¶Iste modus cauterizandi fm partē ponitur a Serap. pallegato capō t a Raſ. primo 9ti. ix. caſ. Et fit in soda antiqua: quādo alia non valet: vt Raſ. etiam innuit t proprie fit quādo dolor est in toto capite. ¶Alienetur vinum fm oēm dispositionem: scilz cauterij ne illud moueat materias t addat scilz infantationez. Unde Raſ. factis istis cauterijs dicit prohibeatur quodlibet vinum.

b ¶Si aūt. ¶Hic ponit curā sode per cōitatē ad stomachum: qñ causa est materia vaporosa. ¶Et sigz cōsiderat in lra facit imaginari q plurimus fmo qui in soda stomaticha pcessit fit in soda stomaticha per cōitatem in materia humorali cerebro cōcata vel forsan in cerebro generata per infectionem factā a vaporibus. Iste autem sermo fit soluz a materia vaporosa ascendente: t paret.

Jacobus

Secundus est q in soda hac iuuant duo cauteria leuia adhibita sup duo tempora: sic q caput p hec nō aduratur. i. nō fedetur p adustionem infirmantis faciez relinquentez in ea turpem cicatricem semper remansurā. Et fit ostrictio cauterij ardentis sup arterias tñ: sic q nō vrank ptes his vicine t pcipue tpales musculi. Tertius est arterie tēpor t alie freqnter a suo ppo loco extrahunt: t postq̄ ab eo fuerint extracte vel incidūtur vel cauterizant vel fit incidunt t cauterizant vt cauteriū faciat escarā sup extremitates arterie incise ne sanguis ab eis imoderate effluat. Et id solet fieri quādo pars aliqua de principalibus sicut cerebruz recipit ab eis fraudulentos humores fumos aut vapores. Quartus est modus conueniens cauterizandi arterias est vt arterie discooperiantur fissa vtraq; cute que sup ipsas est: deinde cum vncinis statim extrahantur t eleuent a suis locis: t sic eleuate cauterizentur sic q vestigium vel impressio cauterij ardentis: neq; super cutez neq; super partes huic proximas cadat. Et consimiliter extrahe t eleua cum vncinis eas quādo incidere vis: t liga fortiter in duobus locis: t post eas incide in medio duarum ligaturaruz t extremitates arterie scisse cauterizā si vis ad maiorem cautelam lz ligature si satis fortes sint t bene custodiantur satis sufficiunt defendere infirmum ab emorosagia. Quintus est cauteria que cōueniunt huic casui sunt acus ignite siue furca ignita gracilium cuspidum ad formas acuuz vt impulse arterijs suauiter has vrant: t non se dilatēt ad partes vicinas eas cōburendo. Sextus est cuitenk quantū possibile est ista cauteria maxime in estate: tuz pp dolorem t ardorem magnū qui quādoq; p hec cerebro cōmunicant t musculis tēpor vñ suspicio est de spasmo vel morte: tum ppter maculā t difformitatē que in vultu accidit post casum escare t cicatrizationē vlcerate partis: tuz ppter periculū emorosagie si ceciderint escare ante tēpus integre ꝙsolidationis: tū qr pdunt per hec cauteria commoditas t seruitiuz quas iste arterie solent exhibere capiti t cerebro t partibus eorum.

¶Et opz vt eius tē. ¶In secūda parte quarte particule dat quinq; canones sup regimine cauterizator in istis arterijs. Primus est opz vt cibus cauterizator in istis arterijs sit sorbitiones vt aque pullor vel amigdalatum vel hordeatum vel colaticia pullor: aut cancror in qbus emica parum panis si vis quas cito t facile transglutire possint sine masticatione. Secūdus est: nō masticent aliqđ ab hora cauterij vsq; ad decez dies ne motione masticatiōis excutiant cruste vel escare claudentes arterias t imoderatus vix restringibilis fluxus sanguineus inde supueniat: sed post diē decimū presumit q sit facta solidatio. Tertius est: cauterizatus in istis arterijs in estate comedat hora frigidiori seu recentiori. s. de mane: ne simul ꝙcurrant estus aeris t calefactio motus comestionis per quos aperiantur arterie crustate. Observa tamen quāto plus poteris ne tempore estatis ipsas cauterizes sicut predictum est. Quartus est: is cauterizatus non multiplicet voces: nec sermones ne multilogo supercalefiant t aperiant hora arteriarū cauterizatarum que iam crustata sunt t clausa ab escaris: t inde ptingat emorosagia vix emendabilis. Quintus est: apponant stiptica super arterias cauterizatas que illic adhereant: vt thus t aloe t pili leporis t sanguis draconis t bolus armenus de quor quolibet sume. z. j. cum qbus admisce sarcocolle croci añ. z. ij. t fac inde puluerem quem permisceas cum albuminibus ouorū. xij. t iuolue in eis stupas canabinas superligans eas loco cauterizato. Et nos inquit prin. narrabimus illud medicamen stipticum consolidatiuum t cicatrizatiuū in antidotario puta quinti pma trac. xj. capitulis pmo t secūdo quibus

De partibus

a ¶Et

describuntur vnguenta ex ceruſa t conferre ibi dicuntur ad adustionem ignis t excoriationem.

¶Et quādoq; ponitur. ¶In tertia dicit q in hac soda qñq; plumbum super arterias temporuz ponit: t ibi stringit fortiter cum vitta taliter q cessat ear pulsatio: nec per has ad cerebrū ferunt humores ab inferioribus. Et ꝙsimiliter qñq; super has apponit lignū: t cum vitta stringit ad eundez finem: t sit lignū spissum planuz politum t etiam plūbum vt fortius comprimat t non offendat tactu aspero locum.

¶Cauterizatio autez. tē. ¶In. iij. dicit q fortis t multiplex cauterizatio in soda hac dicta est t ordinata p aliquos medicos. Et est vt ponant tria cauteria sup mediū capitis vt a cerebro extrahant humores a qbus fit actus h soda. Deinde ponantur duo cauteria sup duo tēpora quatin' p ea prescindatur via qua ferunt humores ab inferioribus ad superiora. Post hec apponatur vnū sup nucraz que t nocra oī apud posteriorē capitis partez: t in synonymis Serap. exponitur nocra qđ est pars posterior colli cui cuz adhibetur ardens cauterium diuertit humores qui ad caput ascēdunt inferēs ibi vlcus ad qđ ipsi defluunt si apertū seruet. Sz cū his diebus vix ꝙdescēdant egrotantes vsui suauis medicine quis totiens anxie se vstulari finet: nisi forte aliqua notabilis ꝑsona quā frequēs t fortis vexat analantia de qua subitanee pertimescit mori fugereq; cogitur a colloquijs t cōuersatione suor amicor: ne reputēt ipsaz vt mos est hodie celitus pcussam morbo alicuius sancti: vel ꝑsona aliqua cephalea clamosa vel emigranea veteri t anxia ꝓtinue afflicta tanta acerbitate q tētare malet vias durissimas q̄z diu perferre tam acerbos dolores. Sed ꝓsulo practicis q nō attentēt tot vti cauterijs nisi regrantur instanter ab egro t amicis egri: cum nō ꝓstet eis q p ea cessent dicte passiōes: imo vehemēter dubitare debēt q postq̄z ad tempus modicū cessauerint: qa dolor maior obfuscat minorē: ne post reuisciscant sanatis vlceribus: t vt prius inualescant iterum.

¶Et oportet vt tē.]¶In quinta dicit q oportet vt alienetur seu prohibeatur vinū his cauterizatis vel in ista soda fm omnē dispositionē: sicet tempore principij t augmenti t status t declinationis istius soda. Cauterizatis quidē ne humores t spiritus supercalefacti taz ardore cauterioz q̄z doloribus magnis illatis ab eis per vinuz inflāmentur febrili ardore. In hac soda vo quia de maxime vaporosis est vinum t est velut ductor t conductor humoruz a stomacho ad caput.

¶Si autem causa tē.] ¶In sexta principali particula quinte partis dat curam soda que fit a vaporibus ascendentibus a stomacho ad caput Et dicit primo q ipsius cura penitus eadē est cum cura soda que fit a vaporibus ascendentibus ad caput aut cerebrū ab alijs membris: t hanc prius tradidit specialiter illam que fit a stomacho capitulo. xix. tractat' presentis in parte illa. Si aūt fuerit in stomacho tūc ex eis que ipi ꝓferūt est illud qđ stomachū ꝓfortat ficut mastix t ieleniabin: deinde dyacimiuuz. Secūdo dicit q de genere cure soda vaporalis fientis a stomacho est genus cure soda que excitatur potu aque frigide sicut sepe accidit in habentibus os stomachi debile: t in habentibus choleram plurimam sub dya fragmate q aqua bibita quandoq; conuertitur in vapores plurimos vel ventositates qui ad cerebrum lati dolores excitant. Unde Hyppoc. acutoruz tertia. Aque potus quib⁹ sub dyafragmate cholera dominatur in choleram rubeam conuertitur. Et soda inde orta de genere soda vaporalis est: quia postq̄z aqua hec longo tempore stomacho iniacuit tardans descendere: conuertitur illic in vapores plurimos associatos vaporibus

cholere

a ¶Et huius qdem.¶Hic ponit curã sode per cõmunitatẽ ad stoma chum quando causa egritudinis in stomacho est ꝑmitiua vt aqua. Quidam enim homines debilis stomachi statim ex potu aque ꝛ ꝓprie in ieiuno leduntꝫ ex qua lesione ꝓprie caput cõpatitur cura est nota: ꝛ est sermo Raſ.ꝑmo 7ti.auctoritate Johãnicij.

b ¶In regimine vo eius.¶Hic excusat se ex cura sode per cõitatem ad alia membra: sufficit eni qꝫ ꝑmisit supra in ꝓncipio huius capituli sc̃z qꝫ tu intendas ad caput: ꝛ hoc iaz sciuisti de soda febriũ ẽt dixit. De cura ḡuitatꝭ capitꝭ. C.xxxiij.

a ¶Bipsaz.

caput vel cerebrum ex membris alijs: ꝛ huius qdem[a] generis est cura soda q̃ exacerbatur potu aque. Hec enim etiam fit ꝓpter debilitatez stomachi. Et melior cura eius est vt habens eam potet parum vini odoriferi ꝛ cõmisceat cum eo aquã suam quam bibit vt nõ impediat os stomachi. In regimine[b] vero eius que fit cõmunitate renum ꝛ mirach ꝛ matricis ꝛ reliquorum sufficit qꝺ premissimus in ꝓncipio vniuersaliũ: ꝛ de soda febrium iam diximus.

¶De grauitate capitis. Cap.xxxiiij.

a ¶Bipsam

¶Supius determinauit de cura sode: vt diuersificat ꝑ sui causas ꝛ modum exiſtendi.¶Hic determiat de cura sode vt diuersificat ꝑm gradũ ſ.fortitudis ꝛ debilitatꝭ. De soda autem fortiaz locutus est: cuz posuit curaz sode peculiue.¶Hic ponit curam sode debilis: que ẽ potius quedã grauitas siue ponderositas capitis q̃z dolor fortis siue tñ sic siue aliter introducatur. Dicimus qꝫ hic iuuant euacuãtia ꝛ vsus alscebari. Et siᶜ sanguinea fuerit eius cura erit cum phlebotomia: vel de minuat vena frontis ꝛ ꝓprie si fuerit grauitas posterius: ꝛ etiam vene colli albastiet ꝛ due arterie que sunt post aures ꝛ ꝓprie si fuerit grauitas in anterioribus.

c ¶Et si sanguinea.¶Dubitat etiam cum materia potens inducere grauitatem possit esse phlegmatica melancolica ꝛ sanguinea: vt supra declaratum est: quare magis expressit de sanguinea.¶Dicendus qꝫ hoc fecit: quia forsan accidit ab ea frequentius. Vel aliter dicendũ: qꝫ materia sanguinea non multum exuberans est magis apta inducere solam grauitatem q̃z materia phlegmatica: vel melancolica. Cum enim phlegma ꝛ melancolia abũdant in capite ꝛz inducant grauitatem: tamẽ vt plurimuz fortis dolor cum illis cõiungit ꝓpter ventositatem ab illis eleuataz. Cura.n.est nota per phlebotomiam: ꝑmo vniuersalẽ ſo particularem.

¶De soda que nomiat ouũ ꝛ cauthati. C.xxxv.

b ¶Ec spes.

¶Jam determinauit de cura sode vt diuerſificatur: ex parte causa: ꝛ ex parte modi: ꝛ ex parte gradus.¶Hic ponit curam eius vt diuersificatur ex loco siue ex situ. Est aũt talis diuersitas: quia qdaz est dolor in toto capite ꝛ nominat ouũ qdaz in vna pte ꝛ noiat emigranea.¶Primo q̃ determinat de ouo: secũdo de emigranea: ibi ſa|_Emigranea.¶Prima in duas: ꝑmo ostendit quid sit ouum: ꝛ sui causas: ſo ponit curam: ibi sc̃da|_Si sciuerimus.¶Prima in tres: ꝑmo notificat ouum sua ſnia: secundo ſal.tertio alioꝝ: ibi ſa|_Et.B._Jibiz[a]|_Medicoꝝ vo.¶Consideranduz qꝫ hoc fecit: quia forsan accidit ab ea frequentius. Vel aliter dicendũ: qꝫ materia sanguinea non multum exuberans est magis apta inducere solam grauitatem q̃z materia phlegmatica: vel melancolica. Cum enim phlegma ꝛ melancolia abũdant in capite ꝛz inducant grauitatem: tamẽ vt plurimuz fortis dolor cum illis cõiungit ꝓpter ventositatem ab illis eleuataz. Cura.n.est nota per phlebotomiam: ꝑmo vniuersalẽ ſo particularem.

¶De soda que nomiat ouũ ꝛ cauthati. C.xxxv.

b ¶Ec species

soda nominatur ouuz cauthati ꝓpter cõprehẽsionem super totum caput: ꝛ est soda comprehendens mansiua fixa cronica. Cuius prauitas excitatur omni hora etiam a parua causa motus ꝛ potationis vini: ꝛ receptionis vaporosi ꝛ excitat ipsam vox fortis: ꝛ qñqz excitat ipsaz vox mo-

¶Bipsam

iuuant euacuãtia ꝛ vsus alscebari. Et siᶜ sanguinea fuerit eius cura erit cum phlebotomia: vel de minuat vena frontis ꝛ ꝓprie si fuerit grauitas posterius: ꝛ etiam vene colli albastiet ꝛ due arterie que sunt post aures ꝛ ꝓprie si fuerit grauitas in anterioribus.

¶De soda nota que dicitur ouum ꝛ cauthati. Ca.xxxv.

b ¶Ec spes.

¶Jam determiauit de cura sode vt diuerſificatur: ex parte causa: ꝛ ex parte modi: ꝛ ex parte gradus.¶Hic ponit curam eius vt diuersificatur ex loco siue ex situ. Est aũt talis diuersitas: quia qdaz est dolor in toto capite ꝛ nominat ouũ qdaz in vna pte ꝛ noiat emigranea.¶Primo q̃ determinat de ouo: secũdo de emigranea: ibi ſa|_Emigranea.¶Prima in duas: ꝑmo ostendit quid sit ouum: ꝛ sui causas: ſo ponit curam: ibi sc̃da|_Si sciuerimus.¶Prima in tres: ꝑmo notificat ouum sua ſnia: secundo ſal.tertio alioꝝ: ibi ſa|_Et.B._Jibiz[a]|_Medicoꝝ vo.¶Consideranduz qꝫ Aui.notificat ouũ per tria: ꝑmo per sui nomẽ qꝺ dicit ouuz: tamen ꝺz alia nomina: vt supra apparuit: quia dicit galea dicit nux: ꝛ omnia ista nomina ad idem tendũt: dicit dolor totum caput tenens. Et ideo dicit cauthati. i. totum comprehendens. Quidaz tamẽ credunt qꝫ ouum dicit ꝓprie quando materia est in pãniculo intrinseco: sed quãdo est in extrinseco vocatur ab eis cephalea: sed non curamus de hoc: secũdo. A. notificat ouum per sui essentiam: siue diffinitionẽ cum dicit: est soda comprehendens. ſ. totum caput mansiua fixa cronica.¶Cõsiderandum in hoc: qꝫ iste dolor non ꝺz getem ꝓdicam longam: ꝛ ideo

¶Jacobus

cholere qui surſum lati simul ad cerebrum hoc volere faciũt. Tertio dicit qꝫ cura melior sode fientis ex potu aque frigide est vt cõmisceat aquã illã fridã quam bibiturus est cum pauco vino odorifero vt ipsum impediat ne ledat os stomachi potus huius aque. Et id operatur primo quia repmit forte frigus aque. Secũdo quia cõfortat os stomachi. Tertio qꝫ aque descensum accelerat ꝛ digestionez.

¶Jn regimine vero.

¶In sexta parte principali huius ꝑmo ait qꝫ in regimine ꝛ cura sode fientis per cõmunicationẽ renum ꝛ mirach: ꝛ etiam matricis ꝛ reliquorum membroꝝ cuz cerebro sufficiũt ea que premissa sunt in ꝓncipio vniuersalium videlicet capitulo vltimo trac.ꝑtis ꝛ ca.xix.trac.ꝑsentis qꝺ est de cura soda a ventis ꝛ vaporibus: quia queqz harum soda est de vaporalibus. Secũdo dicit qꝫ de soda febrium: ꝛ de cura ipsius iã suprãdictum est videlicet capitulo.xxix.trac.ꝑsentis.

¶De grauitate capitis. Cap.xxxiiij.

a ¶Bipsam.

¶In hoc ca.ꝑmo agit de cura grauitatis capitis per pharmacias. Secũdo per phlebotomias: ibi|_Et si sanguinea fuerit.¶In ꝑma pte ꝑmo ait qꝫ euacuãtia ꝓferũt ad grauitatez capitis tollendam. Et hoc intellige vel de euacuãtibus omnibus ram vniuersalibꝰ q̃z particularibus per phlõmiã vel pharmaciam vel de solis pharmacalibꝰ que pro quoqz humore grauitate nocẽte scripta inuenies parte qnta capituli vltimi tract.ꝑtis. Secũdo dicit qꝫ vsus alscebari ꝓfert etiaz grauitati capitis: ꝛ exponit cõmuniter qꝫ est aloe de quo dicit ſDeſ.ca.de eo qꝫ solutione educit choleram ꝛ phlegma ꝛ mũdificat caput ab eis ꝛ stomachum: de quo pro vna dosi da.ʒ.ij.vel.ʒ.j.cum medio sui bdellij factis inde pillis septem cum tãtillo mellis: vel per alscebari intellige hic ascetaret: ꝛ sunt pille valde ꝓprie capiti purgando a quocũqz humore q̃ descripte sunt parte.v.capli vlti.tra.ꝑtis. Et he pille cũ farmacis alijs tunc ꝓueniũt cum grauitas capitis nõ a sanguie est: sed alio humore.

Et si sanguinea.

¶In secũda tãgit quatuor genera phlebotomie seu minutiõis per que sanat capitis grauitas a sanguie exorta.¶Prima est phlõmia de cephalica supple dextri aut sinistri brachij ꝑm qꝫ sanguis in dextra pte vel i sinistra copiosior est ꝛ magis affligens dextrã vel sinistrã capitis partem. Sc̃da est minutio seu phlõmia de vena frontis maxime si grauitas in postrema capitis pte fuerit. Jurta illud Hippo. ꝓallegatũ pluries aphoꝝ.v.lxviij.¶Posteriora capitis dolẽtia in fronte recta vena incisa iuuat. Tertia est phlebotomia vene colli alhastiet. i. puluinaris. Et sũt due vene colli dicte alhastiet. i. puluinares: qm̃ puluinar ipsis supponit in iacẽdo ꝛ dormiẽdo vna est in sinistra: ꝛ alia in dextra colli particula. Quarta est minutio que ꝓprie dicit arteriothomia duaꝝ arteriaꝝ que sunt post aures maxime si grauitas sit in anteriori cerebri pte cum pulsatione: ꝛ forti calore: vnde presumit qꝫ sanguis inducẽs grauitatem capitis est arterialis: nam tunc diuertit ꝛ foras educit arteriothomia hec causaz grauitatis.

¶De soda nota que dicit ouum ꝛ cauthati. Cap.xxxv.

b ¶Ec species.

¶In hoc ca.ꝑmo agit de soda qui dicitur ouũ: ꝛ de suis ꝓprijs cõditionibus. Secundo de causis eius: ibi|_Et Galienus quidem|_Tertio

¶Bepartibus

de ouo sub alia acceptione: ibi|_Medicorum vero.¶In prima pte ꝑmittit qꝫ hec ſpes soda de qua tractat hic noiat latine ouũ ꝛ arabice cauthati ꝓpter cõprehẽsionẽ sup totũ caput: qz sicut ouuz quo armati vtunt: dictũ aliter cassis ꝛ galea totũ in circuitu caput comprehendit sic hec soda totuz comꝑhendit caput affligit ꝛ occupat.¶Hoc ꝑmisso describit hic ouũ per qnqz ꝓditiones seu ꝓprietates eiꝰ sumptas a diuersis.¶Prima sumit a modo adhesionis ꝛ ꝑmanentie. Et est qꝫ soda ista est comꝑhendens totum caput supple ꝛ mãsiua in eo sine vera cessatione vel quiete intermedia ꝛz aliqñ remissior fiat: ꝛ qñqz fortior ꝛ fixa i capite seu fortiter inherẽs per modum habitus vix removibilis. Et cronica seu longa vel diuturna. Et hec verificant precipue de ouo qꝺ fit a causa ꝑuata in cerebro: ꝛz etiam illud quod excitat ab altero membro sui mali fomitẽ vel radicem aliquam habeat in capite. Secũda sumit a ꝑmitudine cõmotionis eiꝰ: ꝛ est qꝫ prauitaꝭ. i. seuitia vel excandescentia vel exacerbatio doloris qualis excitat in omni hora a facili ꝛ parua causa: vt a paruo motu corporis: aut anime cõmouẽte humores: aut a potu vini effuminantis ad caput. Vel a receptione rei vaporose vt allioꝝ ceparum porroꝝ reddentium capiti vapores acutos. Vel a magnis vocibus ꝛ sonis altis vt buccine tympani qbus cõmouent humores cerebri. Et nedum a fortibus vocibus ꝛ sonis: sed ꝛ a moderatis: qñqz excitatur ꝛ a lumine solis sic qꝫ habens soda hãc voces habet odio ꝛ claritatem siue lumen aeris ꝛ ꝑmixtionem seu ꝓuersationem cum hoibus: ꝛ diligit quietem ꝛ solitudinem puta se esse solum vel cum paucis famulis qetis ꝛ taciturnis: diligit etiam resupinationem. ſ. decubitum sup dorsum eius sub quo mẽbra motus minime laborant. Tertia sumit a diuersitate patiẽdi facile a causis nũc dictis. Et est qꝫ detẽti hac soda diuersificant in causis que ledũt eos de modo narratis ꝛ ꝓsimilibus. Nam ipsoꝝ alig facile ledunt a fortibus sonis. Alij a lumine vel albis coloribus vel rebus splendidis. Alij ab odore flagranti aut fetido. Alij ab ira vel risu aut gaudio. Alij a motibus sue vectionis in curru: aut naui vel egtationis. Et hec diuersitas passionis facilis quoad sensationes ꝓcedit ab hoc qꝫ organum vnius sensus est altero rarius ꝛ acutioris sensus ꝛ passibilius: vel qz mãsui ꝛ nocumẽtum eius plus declinant sup vnum organũ sensus q̃z super aliud ꝛz totuz caput occiput: ꝛ quoad motus volũtarios ꝛ locales diuersitas facilis passionis ꝺz originẽ ab assuefactione vel dissuetudine ꝛ delectatione vel ꝓtristatione. Maz detenti ab ouo facilius ledunt a motionibus sibi dissuetis q̃z ab assuetis ꝛ a motionibus ꝓtristantibus eum q̃z a gratis eis ꝛ delectabilibus vt suaui incessu vel egtatione. Quarta sumit a modo sensus doloris. Et est qꝫ in ouo sentit omni hora patiẽs dolorem quasi caput eius malleo ꝓcutiat: vel quasi trahat ꝛ discerpat: vel quasi findat fissione aliqua: ꝛ tũc solent egri dicere qꝫ capite eoꝝ taz graviter dolent vt findi videant ꝛ apiri. Et hec diuersitas sensuum doloris a diuersitate motus materie ꝛ passibilitatis partiũ cerebri ꝛ debilitatis suarum virtutũ ꝓuenire solet Nam materia oui qñqz obuiat tactui cerebri quasi pulsando ꝛ impellẽdo: ꝛ ꝛz impulsus iste sit debilis ex semetipso sentit vt fortis ꝛ ꝓsimilis malleationi ex debilitate vehemẽti capitis. Et si ipsi obuiet velut res dispsa hincinde se agitans tũc sentit dolor ac si distrahant ꝓtes cerebri vel canes has rodãt. Et si ipsi occurrat velut res acuta directe ante se penetrans ꝛ scindens: tunc videt caput per

dixit manhua fixa idest manens fixa: sine interpollatione: & cum hoc longo tẽpore durat: & ideo dixit chronica. Et quia morbi chronici fixi fiunt a materiebus maxime grossis & cuz defectu virtutis respectu cõsumẽde materie: ideo causa ouĩ proprie dicta est materia grossa: & virtutis debilitas: vel defectus ab illius resolutione: vel virtutis defectus: scilicet recipiendo vel patiẽdo a qualibet causa. tertio notificat ouũ ex suis accidentibus: quia iste dolor frequenter excitatur: & hoc est quod dicit omni hora. Et causa est: quia omnia occurrẽtia impmunt propter capitis debilitatem: & ideo isti amant esse soli: vt fugiant tales motus. Et resupinationem: quia totũ caput meum quiescit: vt supra dicebatur capitu. de signis sumptis ex cõuententia: & diuersitate. Et ipsi quidez diuersificantur. Causa potest esse duplex vna maior debilitas cerebri in vna pte q̃z in alia. ver bigratia. Si magis debilitaretur: circa locũ oculus obticoruz magis ledetur lumine q̃z vocib⁹. Alia causa potest esse diuersitas proportionis inter quedam sensibilia: et quedã non: sicut apparet circa eundez sensum: vt in auditu. Quidaz enim nõ possunt quosdã modos sonorũ audire: & quidã possunt: sicut ego nõ possum audire sonũ incisionis ligni: siue fuere a cerdonibus: vt probleumatum septima octauo proble.

derata: ita vt eam habens odio habeat vocem & lumen & permixtionem cuz hominibus & diligat solitudinem & quietem & resupinationem. Et ipsi quidem diuersificantur in eo quod eos ledit ex causis predictis. Quidam enim eorum leduntur ab aliqua re ipsorum: & quidã ab alia re. Et sentit[a] omni hora quasi caput eius malleo percutiatur: aut attrahatur tractione aliqua: aut findatur fissione aliqua: & peruenit dolor eius vsq; ad radices oculoz. ¶ Et Galie.[b] quidem ponit allatorez huius egritudinis debilitatem cerebri: aut fortitudinem sensus eius. ¶ Et causa[c] eius generatiua est humor malus: aut apostema calidum: aut frigidum ſm q̃ plurimuz fit ab apostemate melancholico: aut duro.

a ¶Et sentit omni.]¶Lõsiderandũ q̃ materie mote in capite: vel ad caput possunt esse causa pulsationis: & hoc proprie cuz ventosando mouẽtur & iste tunc sentit quasi caput malleo percutiatur: possunt etiã esse causa cõtractionis in pãniculis cerebri & hoc siccitate vel punctione: & tunc sentiet quasi cõtrahatur: siue attrahatur: possunt etiã esse acuitate scindẽtes: & tũc sentiet quasi scindat cẽ. Et puenit dolor. ſ. si materia est in pãniculis intrinsecis: hoc declaratũ fuit supra in signis sode.

b ¶Et Galie. quidẽ.]¶Primo ponit Galie. sententiã. secũdo complet notificationẽ ouĩ. ibi secũda[Et causa generatiua.]Dicit prio Galie. sentẽtiã secũdo de interioribus. penul. ca. huius egritudinis debilitatẽ cerebri vel fortitudinẽ sensus eius. Allatorẽ. ſ. eductorem. ¶Et pfidera q̃ Aui. nõ dixit causam effectiuã sed allatiuã: ga debilitas cerebri: vel acuitas sensus: nõ sunt causa impressiua: sed potius allatiua. ſ. mediata et dispositiua siue preparatiua.

c ¶Et causa. ¶Quia nõdũ ex premissis apparebãt cause ouĩ: ideo hic narrat eas in sermone specialĩ. In sermone enim generali apparuerũt in capitulo generali de soda. Et primo ponit has causas. secũdo diuersitatẽ cãruz ſm loca. tertio cõplet narrationẽ causarum ouĩ. ibi secunda[Et plurimũ]ibi tertia[Et multotiens.]¶Lõsiderandus q̃ Auicẽ. innuit hãc diuisionez q̃ humor ouum facitẽ: vel est nõ apostemans: & quantuz ad hoc dixit: humor malus: vel est apostemans. Dicitur autẽ humor malus qui quãuis: nõ apostemet est fixus & impressit suã maliciã: ita q̃ semper nutrimentũ quod venit ad mẽbrum corrũpitur. Ex hoc enim fit soda antiqua fixa. Si autẽ humor apostemet cũ ꝓprie apostema fixuz pduras fit apostema melãcholicuz in radice vel durũ. ſ. phlegmaticuz in radice: qõ induratũ est: siue sanguineum induratũ: proprie ex his apostematib⁹ fit ouum. Sed apostema calidũ vel non facit ouũ proprie dictũ: vel apostema caliduz per accidens hoc facit sicut apostema phlegmaticum de phlegmate putrido: qõ dicit per accidens calidum.

¶ Et plurimum[d] quidem fit in medio velaminis: aut extrinseci craneo: aut intrinseci. ¶ Et tu iam sciuisti q̃ quando cause sunt apostema aut aliud & non est nisi in velamine intrinseco in craneo sentitur dolor extensus vsq; ad oculuz: & quoniam panniculus ille comprehendit super neruum motiuum concauum extenditur pars eius vsq; ad pupillam: & cum est in velamine extrinseco sentitur dolor tactu manus: & patiẽs odit casum tactus laborioſi super eam. ¶ Et multotiens[e] cõtingit ab egritudinibus antecedentibus que debilitauerũt substantiã cerebri & velamina ipsius intrinseca & extrinseca: itavt ledatur motibus paruis qui sunt ex motibus corpis principalibus & vaporib⁹ & motibus extrin

d ¶Et plimuz. ¶Hic ponit diuersitatẽ istaruz causaz ſm loca: & patet. Lõsidera ad hoc q̃ dolor capitis fit ouum: opz q̃ totũ caput doleat: q̃uis vna ps magis q̃ alia possit dolẽ. Si ergo imedietate panniculi fiat apa: tũc vtiq; totus pãniculus vniformiter cõpatif. Sed si fieret in vna extremitate. v. g. in pãniculo qui est circa cornu frõtis: tũc nõ sic vniformiter fieret cõpassio. Posse mus tñ aliter exponẽ: vt per mediũ velaminis intelligamus partes ꝓfundas pãniculoz: vt. q. d. materie que factũ ouum: sunt fixe ibibite in ꝓfunditate pãniculoz. Et ideo si materia sit in pãniculo intrinseco. ſ. dura matre vel pia mre. Dolor venit ad oculos: qa pãniculus ille intrinsecus cõprehẽdit sup neruum motiuũ su. & pcauũ. i. opticũ: extendeꝭ pars eius: scz pãniculi vsq; ad pupillam. i. vsq; ad nigredinẽ oculi. ſ. corneam: q: tunice oculi sclirotica: & secũdina: & vuea vnde fiunt: vt Fen tertia huius primo capitulo declaratum est.

e ¶Et multotiẽs. ¶Hic cõplet narrationẽ cãz: & vult q̃ debilitas cerebri fit cã: scz debilitas cerebri fit ab egritudibus ꝓcedẽtibus cẽ. Ex quibus oibus ꝓmissis appet q̃ tres sunt magne cãe ouĩ. ſ. cause humorales apantes: vel nõ apantes debilitaz cerebri: vnde a q̃libet cã intrinseca: & extrinseca patif: & acuitas sensus. Sed tu. d. posset ne fieri a mala cõplexione sine materia. ¶Dicendũ q̃ sic: si eẽt fixa: & tũc faceret ouuz: vel ꝓtinuo generãdo materias malas: vel debilitãdo cerebruz: vt a qualibet causa patiatur ergo reducetur in causas predictas.

Jacobus

De partibus

a ¶Medicoz.

medĩũ findi. Quinta sumitur a dilatatione vel protensione doloris oualis. Et est q̃ peruenit & protenditur vsq; ad radices amboruz oculoruz: quia pãniculi qui tegunt cerebruz hoc dolore infecti de se protendũtur vsq; ad oculos constituẽtes tunicas ipsoruz: immo & nerui optici qui ad oculos tendũt a medullari substantia cerebri sumũt originem et sunt vt pars eius parumper inspissata. ¶Attende q̃ Galie. tertio interioruz capitulo nono soda hic dictã ouum galeaz appellat & sic describit. Passionẽ quaz medici galeam appellant nullus potest dicere q̃ non fit ex passione capitis que quidez passio si breuiter disputetur: dicemus dolorez esse diurnũ: durum autẽ auferri & ex paruo ducitur ad magnũ vt infirmi nec vocez nec sermonem altũ audire patiantur: nec etiaz splendorez nec motum. Amant enim quiescere in obscuro loco propter nimiũ eoruz dolorem: quia quidaz arbitrantur eoruz capita malleo percuti: alij vero sentiunt extensionẽ & fracturam vsq; ad oculoruz radicẽ. Et Alexander grecus solẽnis primo practice eius capitulo. xxxiij. ait. Pessima est passio cephalea eo q̃ multis doloribus fortissimis exagitatur frequẽter caput vt & radices ipse oculoruz doleant. Est antez & diuturna ex paruis occasionibus parata commoueri: fit enim ex vini puri modica portione: fit etiaz ex aliquibus odoribus quare sunt storax & libanum. Multi etiaz a splendore luminis patiuntur: ita vt in obscuro magis habitare desiderent q̃z in lumine.

Et Galienus quidem. ¶In secũda primo agit de causa passiua ouĩ. Secundo de actiua & cõiunctiua: ibi[Et causa generatiua.]Tertio de modo discernendi inter ouũ a causa intra craneuz & a causa extra hoc: ibi[Et tu iam sciuisti]Quarto de causis antecedentibus ouĩ: ibi[Et multotiẽs.]¶In prima particula ait auctoritate Galieni q̃ allator seu apportator ouĩ idest debilitas cerebri vel fortitudo: idest subtilitas & acuitas sui sensus: ita q̃ due sunt passiue cause ouĩ que preparant cerebruz ad recipiendum cito & faciliter insultuz ipsius. Prima est debilitas virtutum cerebri precipue naturaliũ. Secũda est acumen sensus tactus eius: vnde prõpte sentit omne ptristãs sit debile aut forte magnũ vel paruum.

¶Et causa eius.]¶In secũda primo ait q̃ efficiens cõiuncta causa ouĩ est humor malus in capite dispersus vel apostema caliduũ aut frigiduz in ipso collectuz. Juxta illud Alexan. capitulo preallegato. Fit autez maxime ꝟ passio aut ex phlegmate diuturno in teste membranis aut meningis aut ex enfrasi idest oppilatione aut ex plenitudine indigestorũ & cruditate pinguiuz humorũ. Secundo dicit hic q̃ ſm plurimũ materia vel apostema faciens ouũ est in medio velaminis seu pãniculi cooperientis ab extra craneuz vel in medio velaminis seu pãniculi intrinseci puta dure matris vel pie matris cooperiẽtis cerebruz: & ab illo medio in quo radicat diffundit maliciaz & nocumentũ in toto circuitu.

¶Et tu iaz sciuisti cẽ.]¶In tertia dicit q̃ si materia vel apostema que facit ouuz nõ est nisi in velamine intrinseco cerebri: tũc intra craneũ sentitur dolor qui protẽdit vsq; ad oculos: q: velamina cerebri extẽduntur vsq; ad oculos: & ꝓstituũt tunicas eorũ & in suo incessu: cõprehendũt neruos opticos cõcauos: quĩ licet ꝓprie sint sensitiui vocat hic motiuos: qa subseruiũt: de se visioni que motus quidã est. Sed si hec materia vel apostema que facit ouuz sit in extrinseco velamine solũ quo tegitur craneuz tũc sentitur dolor & aggrauat ex tactu manus super caput egri & abhorret eger casum fortis tactus & laborioſi super testã eius: q: tunc cõprimitur locus doloris nec obstat cõpressioni eius: vt quãdo intra craneũ materia cõprehensa est. Eiusdem sententie meminit Gal. iij. interiox cap. ix. Igitur nõ est hoc incertũ q̃ nõ patiantur in his nisi vel pellicule cerebri aut pellicule craneum circũdantes. Differẽtia hoz ex dolore perpenditur vtrũ sentiat dolorem venire vsq; ad oculos ptingentẽ vel nõ: q: si passio est intus in craneo possibile est dolorẽ vsq; ad oculos ptingere: q: descendũt ad eos furcule. i. nerui furcati ab essentia cerebri & ab vtriſq; eius vẽtriculis. Itẽ alie furcule. i. pãniculi furcati descendunt ab illis venis que sunt in ipsis pelliculis.

¶Et multotiẽs cẽ.]¶In quarta primo ait q̃ multotiẽs ouuz cõtingit ab egritudinibus antecedẽtibus ipm que debilitauerũt substãtiaz cerebri & pãniculos eius taz exteriores q̃z interiores & eoz virtutes: vt a mala cõplexione vel repletione vel oppilatione que diu durauit vel a resolutione & deficcatione ex nimio labore vel curis et studijs vel a vigilijs imoderatis aut coitu nimio vl a doloribus de calida causa qui ad caput attrahũt superfluos humores sicut ventosa. Juxta illud Aler. primo practice cap. o. xxxiiij. Sepius autẽ & ex diſtẽperãtia caloris fit hec passio in ibecillioribus effecta ex diuturnis capitis doloribus: & ꝓpterea paratus est ad mouendũ accessionẽ. Interdũ autez trahit ad se extrinsecus ab inferioribus partibus velut cucurbita. i. vẽtosa humores: hec ille. Et inde est q̃ ouo quedã quãdoq; insunt interpolatões: & q: causa eius quãdoq; quiescit quãdoq; mouet. Juxta illud Gal. capi. preallegato. Hec passio sicut epilẽtia habet interpolationẽ: spaciuz tñ interpolatiõis non est multũ. Secũdo dicit ꝟ q̃ ad debilitationez cerebri ex longis egritudinibus precedẽtibus duo sequũtur. Primũ est q̃ cerebruz cito & facile leditur a motibus corpis principalibus: iz parui sint vt est ambulatio vel egratio vel vectio in naui curru vel lectica: & a vaporibus qui ascẽdũt ad ipm & a motibus extrinsecis capiti supueniẽtibus vt vocibus & sonis & vẽtis validis. Scõm est q̃ debile cerebruũ supfluitates que sibi aduenĩũt ledẽtes retinet: q: nõ sufficit eas digerere ꝓpie debilitate neq; resoluere vel expellere; quare illic remanent facientes ouum.

¶In tertia

a ¶Medicoꝝ. ¶Hic ꝓsidera ꝙ ꝓditiones oui sunt tres. s. ꝙ totū cōprehendat: ꝙ sit fixa cronica: ꝛ ꝙ ḡbuslibet motibus extrinsecis ledat: ꝛ etiam intrinsecis: vt vaporibus ciboꝝ ꝛ humoꝝ. Quidā ergo medicorum vt Serap. primo pract. v. ca. ꝛ Halyab. ix. theorice. ꝛ. v. prac. nō obseruant has ꝓditiones: sed solā vnam ꝓditionē obseruāt. s. ꝙ totū caput cōprehendat siue causa sit vapor: siue materie. i. humores nō apostemantes: siue apostemātes: vt flegmon aut erisipila: ꝛ ponit signa: aut ad humoribus alijs. s. fridis. Et medicant ꝛc. q: ꝑm diuersitatem hanc causaꝝ ponit curā Sera. ꝓallegato. c. Vlex apud prudētes medicos: vt apud Gal. iij. ō iterio. ꝛ apō Raſ. j. ḡti. ix. ca. ꝛ Azarauiū in sua pract. ꝛ Theodoꝝ Priscianum lib. j. est ꝑm qō dictum est per conditiones predictas.

¶De cura. Cap. xxxvj.

e **Iscias** ꝙ ꝛc. Hic ponit curam. Sed stati dubitat quare nō ponit signa. Dicēdus ꝙ iaꝫ sunt ꝓpta: signa. n. cuiuſqꝫ humoris: ꝛ signa debilitatis cerebri nota sūt supra. Primo ponit curaꝫ per medicinas: ſo ꝙ manualē opationē: ter tio ꝓ dietā: quarto iteruꝫ ꝑ medicinas. ibi ſa| Phlōmia vo |ibi ꝫª| Cibus aūt |ibi quarta| Epithimata. |Prima in quatuor: ꝑmo ponit curā qñ mā est sanguinea. ſo qñ est frida: tertio qñ est calida: ḡrto assumat curā: ibi ſa| Qō si signa |ibi ꝫª| Dum aūt |ibi quarta| Et scias. |Cōsiderādū ꝙ sanguis pōt esse cā ꝑma. i. añcēdēs: ꝛ ꝑ aliquā corruptionē vel approximationem: vel appropinquationē: fiet ꝓducta: ꝛ pōt esse cā motiua. i. ꝓducta: ꝛ quōcūqꝫ fit: phlōmia cōpetit. Vel cā motiua: ꝛ excitatiua. s. doloris ꝫ cā istiꝰ egritudis fit alia: ſꝫ q: i ea corrūpit sāguis: accidit excitari dolorē illiꝰ malicia.

b ¶Qō si signa. ¶Hic considera ꝙ. A. ponit curā oui a mā frida ꝛ di

Jacobus

Medicorum vero.

¶In ꝫª pte ꝓncipali dicit primo ꝙ aliqui medici non obseruāt in ouo has ꝓditiones ꝓprietates que ꝓdicte sunt in ꝑma pte istius capituli: ita ꝙ non solum dolorem capitis appellāt ouū qui est fixus chronicus ꝛ i qualibet hora facile excitat a pua causa: ꝛ sentit omni hora se taliter eger ac si caput eius malleo pcutiat vel hincinde trahat vel findat medium: imo gnāliter isti oēm dolorē noiant ouū qui cōprehendit seu seipm dilatat sup totum caput siue intra craneum siue extra fuerit mā ipsius ꝛ ꝓsil' de galea dicūt. Scō dicit ꝙ cause oui ꝑm hos medicos sunt vapores stomachi sursum lati ad caput: sub quibus intellige vapores elatos ab alijs mēbris. Aut vapores capitis in ipsomet geniti sub qbus itellige fumos ꝛ ventositates. Aut materie humorales p caput diſpſe. Aut phlegmon i. sanguineū apa vel in suba medullari cerebri vel in tunicis eius. Et cognoscit ꝙ grauedinē magnam ꝛ pulsationē que ibidem sentit: aut est herisipila: ꝛ cognoscit ꝑ inflāmationē ꝛ mordicationē vehementem absqꝫ grauedine plurima. Aut humores alij fridi supple vel collecti ad apostema vel non collecti si nō fuerint ibi signa phlegmonis nec herisipile neqꝫ humoꝝ calidoꝝ: sed illic fuerint signa fridoꝝ humoꝝ. Et isti omittūt malam complexionē sine mā que est de causis oui. Tertio dicit ꝙ isti medici medicant ouum ꝛ curant ipsum ꝑm modum suū diuersificando curationem eius penes suas causas: vt si causa eius est mala complexio sine mā ꝑ alterationē a ꝝijs intendūt cure eius. Et si causa ipsius fuerint vapores resoluūt eos sublata hoꝝ causa ꝑ purgationeꝫ. Et si sint humores ipsos ꝓdigerūt postea euacuant vel phlōmia vel pharmacia vel ambabus simul si fuerit: deinde auxilia localia adhibent ad expurgationē resti dui cause ꝛ alterationē male cōplexionis relicte in capite: ꝛ ꝓfortationē capitis debilis. Quarto dicit ꝙ in veritate nomen oui currit ꝛ ꝓsuetum est apō antiquos prudentes medicos sicut Gal. ꝛ Alexandrū ꝑm ꝙ ipꝫ est ꝑus descriptum p ꝓditiones ꝑus narratas in ꝑma parte istius capituli ꝛ imitemur hos relictis alijs: quoniam digni sunt.

¶De cura eius. Cap. xxxvj.

g **Iscias ꝙ.** ¶In hoc capō primo agit de cura oui ex sanguīe. Scō ex humoribꝰ frigidis: ibi| Qō si signa |Tertio ex humoribus calidis: ibi| Dum autem |Quarto in speciali: ꝛ cura oui temporalis: ibi| Et scias ꝙ ouum |Quinto de dieta patientium ouum: ibi| Libꝰ aūt |Sexto de epithimatibus horum: ibi| Epithimata vero. |

¶In ꝑma pte ait ꝙ in oui cura cōpetit phlōmia si scitum fuerit ꝙ in habente ouum sanguis superfluus plurimus abundet: ꝛ ꝙ causa ipsius ꝑma vel motiua sanguinea fuerit. Prima quidem dicitur si nascatur ouum a sui ꝓncipio ex sanguine multo aut malo. Motiua vo si sanguis abūdās ꝛ inflāmatus distendens cerebrum ꝛ dolere faciens sit causa attrahendi corruptos humores sursum ad cerebrum qui ibi latitantes tandem facient ouum. Si fuerit igitur in toto corpore sanguis plurimus phlebotometur ꝑmo basilica: deinde cephalica dextra vel sinistra ꝑꝫ ꝙ sanguis in altera ipsarum abundantior est: ꝛ si opus fuerit post phlebotomentur vene minute frontis: aut nasi: vel apponantur vētose cum igne collo vel spatulis: deinde alteretur mala complexio relicta in cerebro ꝛ confortet remedijs ꝓprijs.

uerificat eam ꝑm tpa. Primo ḡ ponit eius curā cum est in ꝓncipio: cum eo qō repellit: ꝛ tu iam sciuisti canonē in repulsiōe. ¶Sz tu. v. quō ouū pōt esse in ꝓncipio: cuꝫ sit soda antiq̄ fixa. Dicendū ꝙ est antiq̄ aptitudie qñ ipa est in ꝓncipio: sicut quartana est in ꝓncipio morbus cronicus: etiā ipm ꝓncipiū morbi cronici est lōgius ꝓncipio morbi breuis: ſo ponit curam in augmēto: ꝛ hoc in ꝓncipio augmenti cum dicit: vtere embrocis.

e **Iscieris** ꝙ illic ē sanguis plurimus: ꝛ ꝙ eius causa ꝑma: aut causa eius motiua est sanguis phlebotomia. Qō[b] si signa existunt ꝙ humores sint frigidi ꝛ tempus ꝑm egritudinem est elongatum: ꝛ tu iam administrasti in ꝓncipio etiam quod repellit: tūc vtere embrocis ex aquis in qbus resoluentia modice sint calefacientia cum repercussione modica ꝛ stipticitate: sicut flos squinanti ꝛ camomilla ꝛ menta ꝛ reliqua que sciuisti in canone: ꝛ gradatim ꝓcedere ad fortiora. ¶Et euacua cum eis que conueniunt. Et administratio pilꝰ. de aloe ꝛ masticis est de eis que multum conferunt in ea: ꝛ fiat illud omni tertia nocte. Et vtaꝫ cochijs in euacuationibus suis si necessitas ē vt ꝛ ideo etiā post purgationē vaꝫ sicut docet dare infra fen. xvj. de cura colice. Docet etiā ꝓfortare: ꝛ q̄uis ꝓfortatio cerebri sit ꝓueniēs i omni tpe tñ ꝓfortatio cum calidis aromaticis: sicut sunt muscus ꝛ ambra: cōpetit magis vsus declinationē. Et vlr etiā ꝓfortatio plus ꝓuenit post euōnes ꝛ ꝓprie fortē cū cochijs. Lāphora miscet a calorē musci ꝛ ambre temperandum. Aloes vo ꝓfortādo resoluit. ¶Sed dubitaꝫ ad qd ponunt emplastra stuporē iferētia. Dicēdus ꝙ aliqñ ꝓpter vehemētiā doloris: ꝛ tūc non est cura ꝑ ea in declinatione: ſz i quocūqꝫ tpe hoc iudicet: vel forsan in hoc curaꝫ oui inuit: qñ est ab acuitate sensus. Vel possumus subtiliꝰ

De partibus

Quod si signa.

¶In ꝫª pte ꝑmo agit de cura oui ex hūoribus fridis per embrocas. Scō ꝑ pharmaca: ibi| Et euacua |Tertio ꝑ ꝓfortantia cerebrum ꝛ stupefacientia: ibi| Et scias ꝙ cum |Quarto per balneuꝫ ꝛ empla: ibi| Cū declinet |

¶In ꝑma ꝑticula ꝑmo ait ꝙ embroce resolutiue remisse caliditatis cuꝫ repercussione modica ꝛ pauca stipticitate ꝓueniūt in cura oui de frido humore post tps longinquū ab hora ꝓncipij: ꝛ post administrationē alicuius repercussiui a ꝓncipio morbi: Scō de talibꝰ resolutiuis exēplificās ait ꝙ sunt sicut flos squinanti ꝛ camomilla ꝛ menta: ꝛ reliqua talia vt melilotum spica nardi sticados que in canone ꝑus tibi declarata sunt. s. ꝛ secūdo canonis in ꝓprijs tabulis: ꝛ ca. vltimo trac. ꝓxis. Compone ergo ex his ad casum pñtem tales embrocas. ℞. flox squinanti flox camomille: añ. ℳ. j. bulliant modicum i. ij. lib. aque fontis mūde: deinde cola aquā ꝛ calidam ab alto sup caput effunde. Alia. ℞. mente melliloti: añ. ℳ. j. fac decoctionem in aqua vt ꝑus quam calidam ab alto supfunde capiti. Alia. ℞. spice nardi sticados arabici añ. ʒ. 5. rosaꝝ rubearum siccaꝝ. ʒ. ij. bulli in aque fontis lib. ij. ꝛ fac vt ꝑus. Tertio dicit ꝙ ad fortiora resolutiua gradatim ꝓcedēdum est vt ad maioranā bethonicam saluiam rorismarinum de quibus vt ꝑus embrocas cōpone ꝛ ab alto infunde: sic enī natura fert intristantius fortiora ex his paulatim in ipsis assuefacta.

¶Attende ꝑmo ꝙ signa oui fridi materialis sunt eadem cum signis soda fride materialis dictis ca. vij. trac. ꝑsentis: nisi ꝙ peioribus associata sunt ꝑm plurimū syntomatū modis. ¶Attende ꝫo ꝙ ꝓceps incedit in cura huius oui de frido humore ordine ꝓpostero premittens embrocas euacuantibus. Rectus enim ordo est vt predigeratur materia frigida: deide educaꝫ pharmaco idoneo post effundaꝫ sup caput ab alto resoluēs embroca. Sed forte ꝙ ꝓceps premisit embrocas vt expediret se simul ꝛ semel de embrocis duabus que in hoc toto ouo competunt. Prima est repcussiua ex oleo rosato adhibenda illico a ꝓncipio oui siue calido siue frigido quod a causa euenit cōcata. Et hanc innuit: ibi| Et tu iā administrasti in ꝓncipio etiam qō repellit |Scda est resolutiua cum quadam repercussione ꝛ stipticitate quam clare hic exprimit. Tunc vtere embrocis ꝛc. ¶Attende tertio ꝙ in resolutiuis debet esse remissa caliditas cū repercussione ꝛ stipticitate vt cerebrum confortent ꝛ non trahant ad ipsum superfluos humores.

¶Et euacua cum eis ꝛc. ¶In scda premittit ꝙ in oui cura de frigido humore materia peccans cum eis que ꝓueniunt euacuet: vt si phlegma fuerit cum pharmacis illis que phlegmata educūt: si melancholia cum hanc educentibus: isto premisso super his pharmacis dat tres regulas. Prima est pillule de aloe ꝛ mastice facte plurimum conferūt in cura huius oui. Et exhibende sunt omni nocte tertia ꝑm hūc modum. ℞. aloes cicotrini. ʒ. 5. masticis. ʒ. ij. trita incorporentur cum tantillo mellis: ꝛ fiat ex illis pillularum massa: ꝛ de dragma qualibet fiant septem pillule cum puluere subtili nucis muscate que sint ꝓ vna dosi. Sed quia iubet haꝫ de tertia nocte in tertiam dari postq̄ eas videris bina: aut trina vice tenta si vlterius cum quinq; aut tribus competenter possit infirmus laxari ne per eas datas ita frequenter sub pondere dragme patiens estuet ꝛ debilitetur vel vene per aloen aperiant. Secūda est habens ouum de frigido humore ꝛ tatur in euacuatiōibus suis pillulis cochijs si necesse fue-

dicere. ℙropter quod sciendum q̄ stupefactiua non dantur: vel approximatur semp ad intentionez sedationis doloris: sed q̃ꝯ vtimur eis: q̃si ad constringendū membrum: ne materias recipiat: sicut facit opium: vt scdo can. c. de opio: q: igit in quo pp debilitatē cerebꝝ recepit supfluitates dentes: vt supra dixit: iō q̃ꝯ ad hanc intētionē vtimur stupefaciētib⁹. s. debite ꝓportionatis: ℔o Aui. ponit curā in declinatione p̄cedēte: z quasi in fine per balneum z emplastra cōfortatiua. s. plusq̄ resoluentia: z hoc est qđ dicit. Luz ergo declinat s. manifeste.

a ℂBum aūt. ℍic ponit curā q̃ mā est calida z patet. ℂConsidera q̄ Aui. dicit in principio perseuerat ꝛc. q: mā calida existente potest facere ouū in principio. Si aūt pseuerare debeat: vt plurimū transit in māz frigidam. ℂConsiderandū ℔o fortitā declaratuz est tibi. s. in principio cap. q: fortitā mā est sanguinea. Et q: fortitā non est sanguinea sed cholerica: iō non est tibi declaratuz in hoc ca. Sed sciuisti illud s. qđ tu debes facere i canone ꝛc. i. in canonibus generalibus: z supra de cura sode calide.

b ℂEt frequenter. ℍoc fit ad solutionez ventris in materia calida.

c ℂEt q̃ꝯ. ℍQuia precedentibus eūonibus. ℂConsideranduz q̄ isti trocisci vel medicine sedant fortem dolorem diuersimode. Quedā cū aliqua stupefactiōe: sicut trocisci stelle: lz exiccēt z confortent: z prohibeāt materierū receptionem. Quedam faciunt hoc resoluendo z confortando sicut diamuscus: z scelite que est confectio magna posita in. v. can. i. tract. z hoc est qđ dicit ꝑprie cū dolore fit fortis: z vincāt vigilie. s. fortē dolorē: vt vincant vigilie. s. vsuz trociscoꝝ stelle: z illaz medicinarum: ad hoc vt sedato dolore cessent vigilie. Dissoluunt aūt predicte medicine cū lacte: vt ariditatē medicinaz temperent: lactantis puellaz. s. quā pepit q: est lac subtilius siue aquosi⁹ z magis trahibile pḡ̃ares.

Jacobus

rit vt sibi dentur fortiores illis que modo dicte sunt ex aloe fieri z masticē simul: z da ꝓ vna dosi de pillulis cochijs. z. j. solum vel. ℨ. iiii. vel in multuz fortibus. z. i. z. s. neq; des frequenter: sicut ꝓpter q̃m fortes sunt z violente. Tertia est patiēs hoc ouū sumat i potu mane in hora q̃rta medicinā iſtā. ℞. medulle casie fistule. ʒ. i. decoquat modicū in. ʒ. iiij. aq̄ mellis postea colet z in hac dissolue olei de kerua aur. iiij. s. ʒ. vi. z da in potu totū ꝑ vna sola dosi. Inuenies aūt descriptionē olei ꝺ kerua. i. cataputia maiore tam cōpositi q̃ simplicis. v. prima trac. x. ca. xx. z. xxi.

ℂEt scias q̄ cū purgasti ꝛc. ℂIn. iij. dat tres regulas sup cōfortatiōe cerebri in cura ouī post purgationē. ℙrima post q̃ purgasti egrū cōforta cerebrum z pāniculos eius cū his que hos cōfortant ex his que sciuisti: vt cū oleo de spica vel de camomilla vel oleo yrino vel oleo laurino vel cuz sticados aut maiorana. Secūda est odoramēta facta de muscho z ambra cū cāphora: his iuncta sunt ex illis que cōfortant cerebrū. Et q̃ꝯ aloe permiscet his vt cuz sua cōfortatione pmixtam habeant resolutōez. i. virtutem resoluendi aliqd de mala mā que post purgationē in cerebro māsit. Facit igit ex dictis tale odoramentū. ℞. ambre grisie. ʒ. s. muschi. ℨ. i. cāphore. ℨ. s. incorporent cū. ʒ. ij. lapdani mūdi parum remolliti cum vino odorifero z fiat pomū ambre qđ gestet in manu z sepe odoret. Aliud. ℞. muschi. ℨ. i. ambre grisie. ʒ. i. cāphore grana. xij. cōtere z inuolue cū serico crudo in pāno sericino rubeo tincto cū grana tinctoꝝ: z fiat velut pomū qđ sepe odoret. Et adde si placet cui hoꝝ volueris aloes cicotrini paluerizati pōdus. ʒ. s. Tertia est applica his infirmis emplastra calida sup sua capita ꝑ que resoluat materia remanens post purgationē z alteret mala cōpletio frigida relicta: sicut hoc emplz. ℞. olei de spica. ʒ. ij. cere. ʒ. ij. misceant ad ignē z fiat emplm qđ sup alutam vel pānū extensuz capiti actu calidum supponatur. Similia emplastra cōponere potes ex oleo irino vl oleo laurino vel rutaceo vel de castoreo sumendo ex his quod vis cū eq̄li pōdē vel paulo plus cere. ℨz quādā huic regule superaddidit caudā q̃ nō bene videtur attinere huic ꝓposito. s. z stuporem facientia qui sciuisti ad hibe. Non enim in quo de frigido humore cōpetere vident stupefaciētia que discrasiam augēt z humores incrudant nisi esset q̄ in quo de frigido humore quandoq; adeo multiplicantur vigilie vel ex vehemētia doloris vel ex salsugine phlegmatis qđ preintendere opz prouocatiōi somni ne virtus succūbat vel patiens alienetur dando egro in potu lac papaueris albi vel seminis lactuce precipue post purgationem: verum magis competunt hec in quo calido.

ℂLūq; ergo declinat ꝛc. ℂIn. iij. primo ait q̄ cuz ouū declinat z sanari incipit intret eger balneū vel siccum aereū qđ dicitur stupha vel humidum aqueum temperate calidum quod dicitur tina quatinus per ipsum materia relicta resolui possit z fumi ac vapores a capite diuerti. Secūdo dicit q̄ administrent in declinatione ouī frigidi emplastra cōfortatiua q̄bus erigantur virtutes cerebri ꝓpꝓesse ab ouo z debilitate: sicut sunt ista. ℞. sticados arabici maiorane ān̄ thos añ. ʒ. ij. olei camomille cere añ. ʒ. ij. coniungantur vt decet z fiat emplastrum. Aliud. ℞. salute z bethonice siccarum nucis grana tinctoꝝ añ. ʒ. i. gariofilorum. ℨ. i. teranť z incorporentur cum olei de spica cere añ. ʒ. ij. fiat emplastrum quod extēsuz supra alutam capiti superponatur.

Bum autem.

ℂIn. iij. parte principali dicit ꝑmo q̄ ouū perseuerat ouū in principio z eius mā scit esse calida tunc fortitan p̄declaratū est z scitum in canone regiminis cerebri qđ faciendum sit in curatiōe eius vz ca. vlti. trac. priorꝭ qđ intitulat de canonibus curationis. Sed fortitā hic dicit ac si dubitet si sufficiēter de cura ouī calidi ibi actum fuerit cum generalia solum ibi tractentur ꝺ ꝺo sit opus spāliori sermone z doctrina. Dicamus ergo q̄ si ouū caliduz de sanguine fuerit vel de cholera sanguini fortiter imixta fiat a principio phlebotomia de vena basilica dextri lateris si repletio sit vniuersalis vel ꝺ cephalica lateris eiusdem si in solo cerebro fuerit. Dicamus ℔o q̄ si cholera non imixta sanguini fuerit causa ouī fiat a principio purgatio cholere minoratiua cū cassia fistula māna aut thamarindis dissolutis in sero capri no. Dicamus tertio q̄ postea cōpetūt digestiua cholere sicut sirupus acetosus simplex de zucca factus z nenupharinus z violaceus z ex endiuia vel de papauere. Dicamus quarto q̄ post digōnez choleric humoris cōpetit ipsius eradicatio cū reubarbaro qđ si nō sufficiat tunc acuaf cū diagredio pauce quātitatis per masticē repressō. Dicamus qnto q̄ post euacuationem eradicatiuam in ouo calido competunt frigida confortatiua quibus erigantur cerebri virtutes z temperētur animales spiritus z auferatur calor extraneus i cerebro relictus sicut rose viole flores nenuphar is omnes sandali cāphora salices aqua nenupharis z aqua ro. Secūdo dicit hic q̄ in ouo calido sepe potet eger diebus frequentibus medullam casie fistule mundate cū amigdalino oleo ſm hunc modū. ℞. medulle casie fistule mundate. ʒ. i. olei amigdalarum dulcium. ʒ. s. dissoluantur in. ʒ. iij. seri caprini aut ptisane vel purete pisorum z fiat dosis que bis detur egro vel ter in septimana de mane in aurora. Nam choleram subducit vna cum fecibus z prohibet ipsas effumare ad caput. Tertio dicit q̄ in ouo calido quandoq; conferunt caput purgia cum mumia soluta in violato oleo ſm hunc modum. ℞. mumie grana. iij. tere z incorpora cum. ʒ. i. violati olei z tentis imbibe de stupis aut pāno quas naribus immitte.

ℂAttende q̄ si in ouo calido cōfert mumia nō a suis primis cōfert qualitatibus q̃n calida est in ℘o gradu sicut ait princeps ca. de ea: sed cōferre potest a tota ꝓprietate vel similitudine occulta. Lōfert autem ꝓprie z i soda frigida z in ouo frigido. Juxta illud principis ca. de ea. Lōfert emigranee z soda frigide z epilentie z vertigini z fiat caput purgiuz ex ea ℔z qualitatem vnius grani cum aqua maiorane. Et rursus ibi ait. Et ad galeatam cōfert passionem z ad soda antiquam granum vnum cum grano vno castorei cum oleo de ben facto caput purgio: z si careas oleo de ben sume illud de spica.

Et scias.

ℂIn. iiij. dat tres regulas sup curatōe tēporalis ouī videlicet ouī longe durationis. ℙrima est nihil eradicat ouum temporale nisi soluz illud quod fortiter resolut z calefacit sicut ruta saluia castoreum sinapis fimus colūbinus. ℂAttende q̄ lz omne ouū sit temporale diuturnum chronicum sicut preactum est ca. ꝓrioꝭ: quoddam tamen ouum est multo fixius z durabilius z minus obediens medicine alijs: sicut illud quod fit ex grosso phlegmate tenaci z viscoso quod infiltratum est substantie cerebri de quo hic intenditur. Secunda est i cura huius ouī quandoq; cōferunt caput purgia facta de trociscis stelle vel de stellite vel de diamuscho vel ꝺ similib⁹: vt de electuario adianchos vl plīris archontico accepto modico de aliquo ex istis qđ malueris z dissoluto in lacte mulieris puellam lactantis post hoc imbibito tētis de stupis aut pānis lineis quaz naribus imitte maxime si dolor multum fortis fuerit: z vigilie plurime super egro vincentes. Et sic ordina ex his caput purgia. ℞. cuiuscūq; horum vis. ʒ. i. dissolue in. ʒ. i. lactis mulieb̄ris z imbibe in eis tentulas oblōgas de panno vel stupis q̃s naribus impone. Trociscos stelle cum laudibus eorum descriptos inuenies quinti prima trac. viij. cap. i. vbi de eis dicitur q̄ nō permittunt vitam recedere z q̄ ipsi sedant dolorez capitis. Scelite vero est de conferentibus maximis quo ad numerum simplicium cuius laudes z descriptiones duas scripsit princeps quinti prima trac. i. c. xxi. z. xxij. Et ait ibi scelite est medicina in qua sub fidei iussione affirmant sabei omne iuuamentum existere z in cōpositione eius omne mirabile. Nos vero nō inuenimus in ea impressionez plurimam nisi in asperitate accidente lingue z in mollificatione eius: hec ille. Diamuschi vero seu confectionis de muscho descriptiones septem inuenies quinti prima trac. primo ca. xlij. z. xliij. z sic consequenter: inter quas tres vltime appropriantur plus presenti casui. Et trac. iij. cap. lvi. receptam inuenies electuarij de muscho. Tertia est phlebotomia arteriaz temporalium aut aliarum z cauterizatio ipsarum z incisio harum totalis ex transuerso vel harum constrictio cum plumbo vel ligno practicari possunt in cauchati seu ouo diurno plurimuz z vix sanabili quod recipit fomitem ab inferioribus vt in soda antiqua communicata ab alijs declaratuz fuit cap. xxxij. tractatus presentis paragrapho illo. Et ad illud quidem iuuat incisio duaruz arteriarum temporis aut duo cauteria lenia super duo tempora ꝛc.

a ¶Cibus. ¶Hic ponit curam p dietam: & dicit qđ sit cibus qui non euaporet. ¶Dubitat qr dicit q cibus sit qđ nō vaporat: vt lētes. vel ius fabax. ¶Lōtra qr legumina cōiter ponunt vētosa. Amplius lētes ponūtur inflatiue: & p ꝓns vaporose: vel vētose: vt ifra fen.iij.trac.v.ꝑmo.capꝫ. Amplius fabe sunt etiā inflatiue & vētose: vt ꝑmo regi.acu. sup illo vbo ptisana vo. Jtē ꝑ cañ.ca.de fabis dicit q faciūt sodā: & nocēt oibꝫ quibus accidit soda. Item ista legumina sunt difficilis digestionis: quō ergo ꝓcedit ea ifridatis: in qbꝫ digestiua est debilis. Etiaꝫ ipsa sunt fride & sicce cōplexiōis: vt auctores ponunt. ¶In ꝓmiū dictoꝫ est Aui. & Raſ.j.ꝑti. vbi enumerās res carentes vapore: dicit q sunt lentes. Jsta cōtrouersia hꝫ duas solones: ꝑma est q lētes māliter sunt vaporose: & etiam fabe: tñ effectiue friditate & ingrossatione faciūt cessare euaporationes humoꝝ. Ut dicendū q lentes & fabe possunt duplr dari pure: & sic non cōueniūt ꝓpter dictas rōes: vel vt rectificate: & vt sic possunt cōuenire. Rectificatio eni facilitat eꝝ digōnem: & remouet eaꝝ euaporationem: & ventositatem: & ipse cum hoc phibēt: q alia cibaria vel humores non vaporent. Rectificant aūt ꝑmo cum vanc fine cortice: est eni cortex idigestibilis. Unde Aui. Jus fabax: ꝑo q bonā decoctionē: & iteratā cuz aqua: tertio miscēdo spēs: & res ꝓfortantes: & resoluentes vētositatē: & phibentes eaꝝ multā ficcitatē: vel stipticitatē & morā in stomacho: sicut ē oleū amigdalinū: & sic rectificate pñt ꝓcedi ifridatis. Ex qbꝫ ꝛia cessant. Quidam vo rudes dixerūt q intelligit vsqz ad lentes exclusiue.

b ¶Epithimata aūt. ¶Hic itez ponit curā p medicinas. s. que extra ponunt: & remittit nos ad qntū: & ꝑm libꝝ. Jste medicine q̄uis apud ne cessitatem sint stupefactiue: tñ plus debēt esse resolutiue ad ꝓsumptionē materiez: quare aūt vtamur stupefacientibus fam apparuit.

¶De emigranea. Cap.xxxvij.

c **Migranea.** ¶Cum determinauit de ouo. Hic determinauit de emigranea: & ꝑmo notificat eam: ꝑo ponit curā: ibi ſa|_Eius cura._]Prima in tres ꝑmo diffinit eam: ꝑo ponit cās: & cāz diuersitatē: tertio ponit signa: ibi ſa|_Cuius qdē cā_]ibi ꝛ[a]|_Et tu._]¶Lōsiderandū circa ꝑmaꝫ ptē qđ vt sumit a Theodoro Priſciano in ca.de monopagia est emigranea: & est monopagia. Emigranea est dolor in vna pte capitis: qñ attingit ad oculos. s. ad ptes oculoꝝ: vt ad supcilia: & dī vulgariter cigliaticū. Sz monopagia est dolor in quacūqz vna pte capitis: & dī a monos q ē vnum. A.g. sumit in hac notificatione emigranea large ꝓ dolore excitatoꝛ in vna medietate: siue ante: siue retro: siue sursum: siue deorsuz: siue ꝑm dextrum: siue ꝑm sinistrū: & dī ab emi: qđ est semis: & granea qđ ē testa. vt Alexāder ca.de emigranea. Dixit aūt excitatus i hoc inuēs q iste dolor est fortis: qr cū excitatiōe. ¶Lōsiderandū ꝑo q emigranea dī ambulator: ꝓpter duo: ꝑmo qr multū fit a mā ambulante. s. mobili vt a vaporibus: ꝑo qr ipsa est ꝓdica passio vadens & veniens: & ideo pōt dici ambulator medius. s. ꝑm capitis medietatem: & hec pñt itelligi ex dictis. G. iij. de interioribus.

c ¶Cuius qdez causa. ¶Hic ponit cās: & ꝑmo ꝑm diuersitatē locoꝝ: ꝑo ꝑm diuersitatē causaꝝ in se: ibi scda|_Et emigranea._]Prima in duas ꝑmo ponit diuersitatē cārum ꝑm loca in qbus cā recipiſ: ꝑo ꝛz loca a quibus causa mouef: & surgit: ibi ſa|_Et materie_]In ꝑma pte innuit hanc diuisionem: q cā faciēs emigraneā: qñqz est sub craneo: qñqz est extra craneum: & ista vt plurimuz fit in lacertis tēporis. Et ratio est: qr sunt loca humida & apta recipe materias: & ista que ē ex extrinseca materia: qñqz ꝓuenit ad hoc: vt non toleret tactum. s. leuem: qr tactum laboriosum semp nō tolerat. ¶Lōsiderādum q Aui. nō ꝓsequit de notificatione emigranee cuius materia ē sub craneo: qr dat itelligi ex ꝓdictis: supra ca.de ouo: & ca.de signis ſode. Si enim materia ſode sit in pāniculo intrinseco: sentit homo dolorem vsqz ad radicem oculi illius partis.

d ¶Et materie. ¶Hic ponit diuersitatē ꝑm loca a quibus causa mouetur. Hic ꝙsidera q q̄uis Aui. intēdat ponere diuersitatē locoꝝ: a qbꝫ causa surgit: tñ cum hoc inuit diuersitatem causaꝝ. Causa. n. Aut est materia humoralis: aut vaporalis. Et materie. s. humorales veniūt ad locū eius. s. emigranee. i. in quo est emigranea. Aut ex venis extra craneum. Aut ab intra. s. cerebro & panniculis: & talis materia exit p cōmissuras. s. qr inde cōcant pāniculus. s. exterior & interior. Dixit aūt plurimū vl qr est modus loquendi: vel qr aliqd paruū eleuari posset per viaz resudationis per poꝛos. Et ꝙsidera q si per hoc qđ dicit locuz eius intelligit locū emigranee extrinsecum: tūc iste ascensus est ab intra ad extra: & videtur hoc in manifesto ꝑmonis Aui. ꝓtinuando litterā: qr statim locutus fuerat de emigranea extrinseca: & apparet ex modo loquendi cum dicit: eleuatur quasi sursum: vel extra apportaſ. Sed si per hoc qđ dicit locuz eius

Jacobus

Cibus autem. ¶In 5ª ꝑmo ait q cibi patientiū ouum sint non vaporosi sicut aqua pulli vel hordeatū vel aqua pisoꝝ vel colaticia paruoꝝ pulloꝝ ne reddendo capiti fumos: aut vapores: aut ventositates in multitudine dolores adaugeant. Scdo dicit q in cibando patientes ouum pueníre possumus vsqz ad lentes cū oleo dulcium amigdalaꝝ ꝓpinando. s. ius lentium in esum seu brodium ipsaꝝ parum saporatū & impinguatū cum nūc dicto oleo vel dek in esuz suba lentiū bene decoctarum cum aqua & oleo dulciū amigdalarū pmiscendo secum parum ex kist hordei vel farina ipsius: vel paruz de bletis: lentes enim ab his euchime reddunt & boni alimenti sicut refert ꝑn.ij. canonis ca.de lente. Tertio dicit q similiter in cibatione patientiū ouū peruenit interdū super ius fabarum seu brodium earum qđ dat in esum hīs: qr nec fumosum nec vaporosum est. Quarto dicit q non est malum q infrigidati patientes ouum cibent his cibis: lz sunt frigidi, ꝓterea q sunt parum vaporosi. ¶De potu vo fit tibi regula q in ouo calido detur aqua hordei: & in frigido hydromel siue aqua mellis. Et si vehementer eger vinum appetat des album aquosum tenue viride minime vinositatis cocte aque cōmixtum.

Epithimata autem, ¶In sexta ꝑmittit q epithimata que in ouo cōpetūt declinare debent ad illud qđ parūper sensum stupefacit quatinus mitigent rabiez doloris: sed magis declinent ad resolutionem: & fit intentio ꝓncipalis i his ad resolutionem materie peccantis: nō quidem subitam sed paulatiuam. Postea subiūgit epithimata duo que sunt huiusmodi. ¶Primuz est. ℞. sanguinis draconis. ʒ.ß. croci. ʒ.ij. opij. ʒ.ß. terank & incorporentur cum. ʒ.ij. teribinthine & lini inde frontem de tpe ad tempus quando est necessitas vel indigētia stupefactionis ad mitigationē vehementis doloris & subtiliationē vigiliarū. Secūduz est. ℞. croci. ʒ.ij. gallaꝝ. ʒ.ß. trociscoꝝ stelle. ʒ.j. terank & incorporenk cum. ʒ.iij. aque ro. si ouum sit calidum: vel aque bethonice si fuerit frigidū & liniaſ deide tota frons cum temporibus: nam iuuabit plurimum. Lōsequenter iubet vt refugiamus ad antidotariū seu qntuz canonis ꝓ medicinis cōpositis diuersis ouo ꝙferentibus & ad tabulas medicinarum singularium secūdi canonis ꝓ medicinis simplicibus ouo conferentioribus.

¶De emigranea. Cap.xxxvij.

c **Migranea est.** ¶In hoc cap. ꝑmo declarat qđ sit emigranea. Scdo ei⁹ cās: ibi _Cuius qdem causa_]Tertio signa ei⁹: ibi|_Et tu iā sciuisti._]

¶In ꝑma parte ꝑmo ait q emigranea est dolor capitis occupans alteram medietatū eius vel excitatus in aliqua ipsius medietate. Et dicit ab emi qđ est mediū & graneon grece qđ est testa latine quasi testa frons erit iuuans. Et tu quidem redi ad antidotarium & ad tabulas medicinarum singularium.

¶De emigranea. Cap.xxxvij.

e **Migranea** est dolor in vna medietate capitis excitatꝰ Et Raſ. diffiniuit eam dicens q ipsa est ambulator medius. Cuius[c] qdez causa quādoqz est intra craneū: & qñqz est in pāniculo coopiente craneum. Et plurimū quidem fit in lacertis tēporis. Que aūt est exterius qñqz peruenit ad hoc vt non toleret tactum. ¶Et[d] materie sunt pueniētes ad locum eius: aut ex venis & arterijs extrinsecis: aut ex cerebro ipso & velaminibꝰ eiꝰ & eleuaſ pluſte mediū ledens & occupans. Juxta illud Alex. ꝑmo prac.ca.xlv. Sepius dolorē media pars capitis patiſ initiū sumens ab ipsa testa quā graneon greci appellāt: vnde & emigraneon appellaſ eo q media pars teste patiaſ Et fit hoc cū supfluitas ibi aliqua incesserit: aut certo resolutus humor in ventositatē exagitat loca. ¶Attēde q emigranea ꝓprie sup dolorem qui excitaſ in vna medietate capitis addere videſ fixionē eius & cronicitatem: sicut prenotatū est ca. ꝑmo trac.pñtis. §. illo. Soda quoqz diuidiſ ꝑm loca sua: qñqz enim est in vno laterū capitis: & que ex ea est ꝙsuetudinaria noiaſ emigranea &c. Secūdo dicit hic q Raſ. diffiniuit emigraneam dicens q est ambulator medius. i. dolor visus ambulare per alteram medietatū capitis dextrā vel finistraz: & dolor capitis qui ante aut retro est nō ꝓprie vocaſ neqz ex more emigranea.

Cuius quidem. ¶In scda ꝑmo agit de locis in qbus est emigranee causa. Secūdo de locis a qbꝰ ꝓueniūt eius materie: ibi|_Et materie_]Tertio de ꝓdis & generali causa emigranee: ibi|_Et emigranea quidē_]Quarto de specialibus causis emigranee: ibi|_Et illa quidem que fit._]

¶In ꝑma ꝓticula dicit ꝑmo q emigranee causa. s. humor ex qua fit aut materia alia: qñqz est intra craneum vt in medullari ſuba vel pāniculari cerebri: & quādoqz est in pāniculo extrinseco cooperiēte craneum deforis: & vt in pluribus ipsa emigranea fit in lacertis alterius tēporꝝ ex materia que continetur. Sed Serap. j. bre. ca. xvj. cōtrarius in hoc videtur ꝓncipi dicēs. Et ex eis sunt qui sentiūt dolorē in lacertis temporꝝ suoruz quasi tendanf. Hoc verbo innuens q fit in paucis eoꝝ: sepe tamē reperi quod dicit ꝑceps. Secūdo dicit q in emigranea cuius causa est i pāniculo coopiente craneum: qñqz vehementia doloris ad hoc peruenit vt eger non toleret tactum manus ibi. Et Serap. vbi supra dicit. Et in quibusdam eoꝝ sunt qui sentiūt dolorē vehementē adeo donec ipſi non tolerent vt cadat sup eos manus omnino. Causa autē in illo est: qr hec occasio est egritudo pāniculi ꝙtinētis craneum capitis ꝓter qđ cutis fitva cua a dolore: hec ille. Et per hoc signuz diſcerniſ emigranea cuius causa est extra craneū ab illa cuius causa est itra ipsum. Et cum hoc in illa cuius cā est itra dolor extēdiſ vsqz ad radicē oculi lateris eiusdē. In illa vo que tēporalis est doloris acerbitas in tempore sentiſ taliter q eger vix ibi patitur se manibus tangi.

¶Et materie sunt &c. _]¶In scda dicit q materie emigranee ꝓueniūt ad locū qui est supra craneū vel ex venis & arterijs extrinsecis illud ascēdentibus. Uel ex suba medullari cerebri & pāniculis eius vt pia matre: & dura mre depellentibus a se suas supfluitates p futuras craneī ad pericraneum: vel ex vaporibus qui illuc expellunf & eleuanf a toto corpe vt in putridis febribus. Uel ex vaporibꝰ supius expulſis ab aliquo mēbro

Departibus

intelligit locuz non solũ extrinsece:sed intrinsece emigranee. Oportebit imaginari q̃ ér p cõmissuras cõicetur ab extra ad intus mã: vt qdam voluerunt:sed hoc raz vr: ꝛ longinquũ a sermone Aui. Si aũt mã fit vaporosa:tunc vel surgit a toto vel ab vno mẽbro:qđ est latere illius ptiz doloris vt a splene in emigranea sinistra. Sz tu di.qũo vapor a toto corpe surgens põt facere dolorẽ in vna pte capitis:dicẽdũ q̃ cõtingit qñqz illũ vaporẽ in vna pte solũ colligi vel retineri:pp multas cás contingentes notas.

a ¶Et emigranea.] ¶Hic ꝓmo ꝓbat q̃ emigranea non fit a mala cõplexiõe pura sine mã. Ꝺo ponit diuersitatez materierum.ibi ꝺa[Et illa.] In ꝓma pte adducẽ duas rões:prima est ista. Emigranea hz pioduz vt plurimuz q̃ non fit nisi dñio i.peccato humoris:antecedens est notũ p sensum ꝓntia tz ex dictis Auic.iij. de dñijs penul.ca.ꝛ ex dictis Aui.iiij.can.fen.i.c. de putredine. ¶Lõsiderandu q̃ dixit fm plurimum q̃ posset aliqñ hre vnũ solũ porismuz: sicut qñqz tertiana vera finiẽ i porismo vno. ¶Lõsideranduz ér q̃ duplex ꝛa repit vna que dicit dñationem:ꝛ hoc est in accessu porismi. Alia que dicit diminutionẽ:ꝛ hoc est i recessu porismi. ꝺa rõ quã Aui.intendit est ista. Emigranea est dolor habens q̃stitatem.i.durabilitatẽ: ergo nõ fit a mala cõplexione singulari.i. sine mã ꝓis est notũ:q̃ sicut emigranea est dolor vt plz prodicas: ita vt plurimũ est lõgus dolor:q̃uis nõ sit cõtinuus necessario:ꝓntia valet: qa mala cõplõ que imediate facit dolorẽ est diuersa.s. in fieri. Si ergo talis est sine mã:ipsa nõ pdurat:rõ est:q̃ mala cõplexio siens vel est a mã hũorali:ꝛ ista cessante humore:vt hic ꝓsupponit statim cessat. Uel est a cã extrinseca.v.g.a calore solis:ꝛ tunc cessante impressione solis cessat ér fieri ab eo:ergo emigranea quãtitatẽ hñs.i.lõga nõ fit a mala cõplexiõe sine mã. Alĩ exposuerunt ꝛ ego q̃ quãtitatẽ.i.vehementiã. Uehemens.n. dolor fit a soluta ꝓtinuitate:que fit a cãs intrinsecis mãlibus vt plurimuz. ¶Lõsiderandũ q̃ in mõ loquendi inuit q̃ emigranea nõ hñs quãtitatẽ ꝛ non habens piodum possit fieri absq̃ vicio humoris vt notum est.

b ¶Et illa qdem.] ¶Hic inuit diuersitatem materierũ: q̃ sunt humorales:vel vaporose:vel ventose:ꝛ patet.

c ¶Et tu.] Hic excusando se assumat signa valde breuiter. Et ꝓio ponit duo signa emigranee a mã frigida. Unũ est:q̃ iuuatur a calefacientibus. ¶Hic considera can.generalem in.i.can.fen.iiij.cap.ij. Laue ne te decipiat ipressio accidentalis. Mã in emigranea frigida calida q̃ꝛ norimum illius ex via commissurarum: ꝛ quandoq̃ fit ex vaporibus expulsis a toto corpore: aut membro illius partis.

¶Et emigranea[a] quidez fm plurimũ est habens periodos:ꝛ ipsa non fit nisi fm dominationem humorum:ꝛ non fit emigranea quantitatem habens ex malicia cõplexiõis singularis. ¶Et illa[b] quidem que fit ex humoribus fit quandoq̃ ex humoribus calidis:ꝛ quandoq̃ ex humoribus malis frigidis:ꝛ quãdoq̃ ex ventositatibus:ꝛ quandoq̃ ex vaporibus expulsis a toto corpore: aut a membro illius partis. Et emigranea quidem plurimũ est habens periodos.

Jacobus

sub capite ꝓtento lateris eiusdẽ cũ emigranea sicut ab epate vel a ciſti felꝭ si dextra fuerit emigranea vl a loco splenis si fuerit sinistra. Et silr ab his pueníre pñt materie ex qbus fit emigranea vel intra craneũ vel in tpib⁹. ¶Et emigranea qdem ꝛc. ¶In.iij.ꝓmo ait q̃ emigranea fm plurimuz hz piodos. Primo q̃ sepius ex hũoribus fit aut hoz vaporibus q̃ prodice cõmoueri solent sicut in putridis est videre febribus. Scõo q̃ fit vt in pluribus a cã cõicata q̃ in mẽbro mãdante paulatim cõgesta tandẽ exubẽrat emigraneã excitãs. Tertio q̃ passiões cerebri diuturne ꝛ fortes sepe cõmouenꝭ ex fortibus aeris mutatiõibus ꝛ ꝑcipue penes motũ lune: vñ dici solet q̃ emigranici ꝛ q ouo vexanꝭ sunt q̃si astrologi ꝑsentiẽtes mutationes tempoꝝ. Scõo dicit q̃ emigranea cõiter non fit nisi ex dñio alicuius humoꝝ vel in mẽbro mãdante vel in mẽbro suscipiente vel i vtroque:vel in pte capitis dextra aut sinistra p viaz cõgestionis ex residuis alimenti ꝓpriꝭ tandem excrescẽtibus in multũ supfluũ. Tertio dicit q̃ emigranea quãtitatẽ hñs.i. notabilis ꝛ magne fortitudis seu violentie atq̃ durationis cõiter nõ fit a malicia cõplexionis singularis.i.sine mã:q̃ vel talis complexio. ꝟ.g. mala calida per modum dispõnis inest ꝛ tunc nõ est duratura qm̃ pars egra cito ꝛ faciliter remoto impedimente se reducit ad suam temperiẽ. Uel per modum habitus inest sicut in ethicis ꝛ tũc facta equalis ꝛ consuetudinaria non inducit dolorem.

¶Et illa qdẽ ꝛc. ¶In.iiij.ꝓmo ait q̃ emigrãea q̃ fit ex hũoribus vel alio quo ipsoruz q̃ñqz fit ex humoribus calidis vel humore calido sicut ex sanguine vel cholera citria vel cholera adusta vel melia adusta: ꝛ q̃ñqz fit ex humoribus frigidis sicut ex phlegmate vel melancholia:ꝛ q̃ñqz fit ex vẽtositatibus grossis distendẽtibus partes in quibus sunt:ꝛ q̃ñqz fit ex vaporibus superius impulsis vel ascendẽtibus a toto corpore sicut in febribus vel ascendẽtibus ab aliquo mẽbrorum eiusdem lateris cum emigranea. Et diuersificantur signa ꝛ cura emigranee penes diuersitates istarũ materierum. Secundo resumit vnum qđ predixit.s. q̃ emigranea ꝑz plurimũ hz piodos seu reuolutiones fm quas affligit ꝛ exacerbat: ꝛ iaz cãe dicte sunt particula tertia partis presentis.

Et tu iam sciuisti.

¶In.iij. parte premittit q̃ signa emigranee scita sunt ex dictis. Primũ est excitatio doloris in altero duoꝝ latez capitis. Scõm est fixio seu pmanẽtia doloris illius cum chronicitate seu diuturnitate. Tertium est reuolutio periodica in exacerbationib⁹ ꝛ afflixiõis eius. Postea dat tria signa emigranee facte de frigido humore. Primũ est q̃ eger in emigranea frigida repit quietez cuz calefactione.i. alleuiatur duz dolenti pti calida applicantur:q̃ ẽria ꝓtrarijs curantur. Scõz est q̃ in frigida emigranea patiens inuenit extensionẽ ꝓpinquã.i. ad pticulas ꝓpinquas humori quo fit emigranea ita q̃ nec humor nec frigus nec dolor in emigranea de frigido humore tm̃ se diffundũt ꝛ ita procul vt in emigranea de calido hũore:qm̃ calidi est se diffundere ꝛ dilatare: frigidi vero cõtingere. Uel exponent aliqñ eliqñ vel ventosando mãz:ꝛ in calida emigranea iuuarẽt resoluendo. Et ꝑticulariter ille cañ.ponit.iij.can.fen.xiij.c. de signis dispõnũ stõi:ꝛ fen.xxij.ca. de signis podagre: fm signũ est q̃ inuenis extensionem ꝓpinquã.i. plongationẽ ꝓpinquã.i. cõformẽ illi:q̃ est longa emigranea frigida:tam in suo porismo:ꝛ q̃ꝛtuz ad hoc dixit.forsan ꝓpinquã:q̃ etiaz in toto tpe vli. Et quãtum ad hoc dixit extensionẽ.s. vniuersalẽ. Uel posset exponi extensionẽ.s. a ventositate. ¶Materie.n. frigide sunt vẽtosabiles: vt supꝛ ca. de q̃litate accidente soda ex mãys. In fine aũt addit tertium signum:q̃ cuz ea sentit frigus. Et ꝓfidera q̃ ẽ vez: nisi mã frigida putrefiat: q̃ cũ putrefit calefit ꝛ calefacit. Emigranee vero calide. Auic.ponit q̃tuor signa primũ q̃ te tangente locũ:sentis calorẽ: ꝛ h est qđ dicit calefactionez tactus: fm signũ est pulsatio:ꝛ hoc ꝓprie i mã sanguinea. Et ꝓfidera q̃ pulsatio est duplex. Una ꝓ. ꝓprie dicta:ꝛ ista fit in materieb⁹ calidis. Alia q̃ est iectigatio a vẽtositate:ꝛ ista põt fieri in mãeb⁹ frigidis: vt supꝛ declarauimus. Tertiũ signuz est iuuari ab infridantibus: tñ ꝑ accñs retinẽdo mãz q̃ñqz nocẽt. Quar[in] signũ ẽ q̃ sentit q̃ꝛ.s. ab ifirmo apud vehementiã doloris. Et ꝓfidera q̃ dixit apud vehementiã doloris:q̃ i principio doloris:ꝛ accessus mãe calide:si essz mã cholerica pũgitiua:posset inducẽ frigus p viã fuge calꝛis ex pũctiõe sicut pncipio porismoꝝ cholericaꝝ febriũ accidit ꝛc. ¶De cura. Lap.xxxviij.

Jus cura.

¶Primo ponit curã tendendo ad mãm: ꝺo ad accñs.ibi ꝺa[Et cũ nccariuz est.] Prima in.ꝺ.ꝓmo ponit curã q̃ mã est calida. ꝺo q̃ est frida. ibi ꝺa[Et ex epithimatib⁹.] Uel posset dici q̃ ꝓmo ponit curã magis in gñali siue mã sit calida siue frigida. ꝺo in spali. ibi ꝺa[Oẽ si mã.] Prima in.ꝺ.primo q̃ mã est calida siue frida. ꝺo q̃ est frida:ꝛ non multũ. ibi ꝺa[Et ex epithimatibus.] ¶Lõsiderandũ circa ꝓmã ptez q̃ Aui.ꝓfundit h̃ istã curã. Et est ꝓtẽtus dictis supꝛ in can.gñalibus:ꝛ i cura sode. Aui.tñ inuit dupliceꝫ curã vlem.s. totius morbi ꝛ pticulariter respectu porismi. Uis cura fit cũ cũonibus vtibus: vt phlebotomia ꝛ purgatiõe ꝛ clysterijs: fm q̃ mã regrit:ꝛ cũ fricatiõibus trahẽtibus ad ẽritũ ꝛ hoc est qđ dicit attractio ꝛc. Et cũ cũonibus pticularibus .s. phlia vene nasi vel frõtis:que multũ ꝓferũt: vt notũ est. Ad purgatiõẽ aũt laudat ifusiõnẽ aloes: de qua põt vari vsq̃ ad.vi.z. Inuenis aũt hãc a ꝛabeb.c.ꝺ soda: q̃ in antidotario Aui.nõ sic clare repit. Particularis aũt cura respectu

De partibus

porismi ne extensionez materie ad loca propinqua per calefactionez q̃ dilatat eã. Uel extensionez materie propinquã resolutioni. Tertiũ est q̃ in emigranea frigida sentitur frigiditas in loco doloris propter presentiam frigidi humoris ꝛ tangitur:ibi[Et etiã q̃ cuz frigida sentitur frigus.] Consequẽter dat tria sig̃ emigranee ex calo hũore. Primuz est q̃ cũ emigranea calida inuenitur calefactio ad tactuz in loco doloris. Et hoc signuz repetit:ibi[Et cum calida sentitur calor.] vt addat cõditionez hãc. Et illud apud vehementiã doloris.i. precipue sentitur calor in emigranea calida tpe exacerbationis ꝛ cõmotionis materie. Secundũ est q̃ in emigranea calida cõmuniter reperitur pulsatio in temporibus vltra naturalem propter ebullitionem materie maxime in tempore sui lateris. Tertiũ est q̃ in emigranea calida patiens inuenit vel quietem doloris vel alleuiationẽ cum infrigidantibus superpositis particule dolenti.

¶De cura emigranee. Lap.xxxviij.

Jus cura.

¶In hoc ca. primo agit de gñalibus remedijs emigranee. Secũdo de remedijs emigranee calide:ibi[Et ex eis qđez.] Tertio de remedijs frigide:ibi[Et q̃ñqz.] Quarto de remedijs emigranee vehemẽtis frigiditatis ꝛ plixitatis:ibi[Oẽ si mã.] Quinto de remedijs emigranee fortiter pulsantis:ibi[Et cũ.] Sexto de tribus empkis spalioribus i emigranea:quoꝝ primũ a muliere acceptũ est:ibi[Quidã preterea.] Septimo de balneo ꝛ capurpurgio in emigranea:ibi[Et ex eis.]

¶In.i.parte primo tangit q̃tuor remedia gñalia emigranee qbus ipsa curatur. Primũ est phlebotomia sicut in cura oui prius memoratuz est ꝛ alioꝝ doloꝝ capitis si cã fuerit sanguineus humor vel humor alius sanguini pmixtus ꝛ diminutio nõ sit in sanguine. Nam si plectonia sit vtis: tunc toti corpori fiat phlebotomia vel de basilica vel de sophena deinde de cephalica:ꝛ si repletio sit capiti ꝓpria tunc phlebotometur prio cephalica. Et post phlebotomiã de istis magnis venis vel de aliqua ipsaꝝ prio prie cõpetit phlebotomia de vena frontis vel de vena tẽporis in emigranea q̃tinus per eam ex primo trahatur ꝛ educatur cã cõiuncta eius. Secundũ est pharmacũ per os assumendũ vomicum vel secessiuũ quo pars cause morbi coniuncte educatur vel antecedentis paulatim per vices ꝛ non tota simul. Tertiũ est clysteria fortia delonge attractiua in qbus sint hiere magne dissolute vt hiera russi ꝛ hiera archigenis ꝛ pillule cochie: qbus educanꝭ ꝛ grosse feces ꝛ maligni humores quoꝝ effumatio copiosa ad caput emigraneam aggrauat. Quartũ est attractio diuersiua.s. a superioribus ad inferiora per fricationes ꝛ ligaturas cuz instritis aut chordis in extremitatibus vt brachijs manibus tibijs ꝛ pedibus paruz dolorosa. Secundo dicit q̃ illud totum de predictis quatuor administranduz est emigranico cum eo quod aptum est ꝛ conueniens ipsi sicut phlebotomia cum circũstantijs in eo obseruandis de etate infirmi ꝛ roboꝛe virtutis ꝛ hora idonea ꝛ sic ꝺ alijs: sic i cañ. iã ꝑceptũ fuit vz.c. vlt. trac. ꝓmis.

Et ex eis

paroxismi est:q̄ ante euacues:t post rectifica malam cōplexionē ptis:ne mā recōgregeā. Illa aūt que cōplexionē rectificāt:sunt frigidantia:t stiptica:que cū hoc ꝓfortant:t ponunt aliqua resoluētia ad ꝓlandū. Et hūscis ex cañ.s.vti supra hac fen. Encaustū scriptoꝝ est fridū stipticū:t iō rectificat cōplexionē:t ꝓhibet aduentū materie.tñ ℳeſ.ei addit acetū t opiū ca.de emigranea. ¶Sed dubitat vtr̄ istis fridis possumus vti i hora paroxismi. Videt q̄ non:q̄ ꝛstringunt mās. Itē Aui.docet ea approximare post euōnez:que fit ante paroxismū. ¶In hūc videt ℳeſ.qui in emigranea calida docet vti quodaz medicamine dissoluto in aceto:t docet stringi cū eo:vt sedet pulsatio:t talis pulsatio est i hora doloris. ¶Dicendū q̄ istis medicinis localibus fridis possum⁹ vti post euōnez:t añ paroxismū. Dico etiam q̄ in paroxismo:q̄ si emigranea est de mā calida fluēte:opz intendere in pncipio repcussioni:t in augmento repcussioni t resolutioni:vt notum est:q̄ istis fridis vtemur magis puris q̄ñq̄:t q̄ñq̄ magis cōmistis cū calidis t totū hoc intelligit ex cañ.gnālibus. Quō aūt possumus vti fridis stupe

quod conuenit ipsi ſm q̄ tibi preceptuz est in canone. Et ex eis quidē que conferunt calide est infusio aloes in aqua endiuie dicta in antidotario cui⁹ potio sit inter vncj.i.t vncj.vi. Et ipa ꝓfert phlebotomia vene frōtis t vene nasi valde. Cūq̄ pioduz adē opz vt purgetur corpus ante ipsum t pmittetur complexio post purgationē q̄ si materia fuerit calida pones narcotica super tpa sicut opiū t cortices mandragore t anetum t iusquiamū t cāphorā t infrigidabis locum cū bis que sciuisti de q̄bus dictum est in canone. Et q̄ñq̄ iuuaſ ex incausto

scriptoꝝ linito sup partē in qua est emigranea. Et ex epithimatibus⁹ frontiuz habentiū emigraneā est crocus:t iuuantur ex empl'o facto ex ruta t menta cum vino t oleo ro. t sīr epithimate ex tropauli dictis i antidotario:t similiter ad ministratione empl'oꝝ de q̄bus est hoc ℞. baccaꝝ lauri foliozū rute amborum partes equales:sinapis ptez mediā coiunganſ cū aqua t administrenſ. Et qō magis confert ei est cerotū factū ex cantaridibus t positū t dimissum donec locum vesicet:aut ex gummi rute agrestis quoniam ipsum est vlceratiuz t enun-

factiuis est iam dictū. ¶Ad ōnia pz solutio. Ad p̄mū dicendū q̄ in pncipio fluxus repellunt mām:t non constringunt eam in loco.ad Auicennā dicendum q̄ non prohibet eorum vsum paroxismo : quāuis concedat post euacuationem.

a ¶Et ex epithimatibus. ¶Hic incipit ponere curā q̄ñ mā est frida: t p̄mo q̄ñ non est multū frigida:ſo q̄ñ est frida multuz:ibi ſa[Quod si mā.]¶Considerandum circa p̄mā ptem q̄ Aui. dat itelligt:q̄ tu euacues cum pharmacijs t clysterijs:sicut humor regrit:t sicut premisit in pncipio hui⁹ capli. ¶Cōsiderandum ſo q̄ iste medicie lo cales q̄ hic ponuntur: oēs sunt calefacientes t resoluētes:t maxime cō ueniunt in materieb⁹ frigidis. ¶Possemus tñ dicere q̄ in emigranea calida ingſſata idigēte fortiresolone:etiā ista cōpeterent. ¶Cōsiderandū q̄ ista localia sunt p̄mū ex croco:i quo est resolutio t stipticitas ex maturatio:ſz ex ruta t̄c. Tertiū est trociſci pauli:non inuenies in antidotario ipos sub hoc noie tñ multos iuenies trac.viij.q̄ sūt fortes in resoluendo t exiccando. Quartum est ex baccis lauri t̄c. Quin

Jacobus

Et ex eis quidem. ¶In secunda parte dat sex regulas super curatione emigranee de calida causa. Prima est infusio aloes in aqua endiuie dicta in antidotario est ex eis que conueniunt emigranee calide. Cuius dosis est ab.ʒ.j.vsq̄ ad.ʒ.vj. hanc in antidotario.s.quinto huius pluries quesiui: sed nunq̄ inueni. Et pro miro habeo q̄ sit dosis eius tante latitudinis q̄ extenda tur vsq̄ ad.vj.ʒ.ab vnica:nisi esset q̄ pnceps secundo huius cap̄.de aloe ait q̄ tres aurei ex eo mundificant complete t temperate:t tamen videmus in multis corporibus.q̄.ℨ.eius satis laxare. ¶Describatur ergo sic infusio aloes in aqua endiuie iuxta doses istas.℞.aloes cicotrini aur. tres bdellij aureum.j.t.ſ.terantur subtiliter t incorporētur bene vnifor miter cum.ʒ.vj.aque endiuie per infusionem longam t agitationē cū ebullitione t da pro dosi vna ab.ʒ.j.vsq̄ ad.vj.ʒ.mane in aurora tepida bibere:nam aloe cerebrum t stomachum purgat a cholera citrina:t aq̄ endiuie prohibet ne aloe supercalefaciat:t bdelliū repmit malitiam ei⁹ qua venas aperit t epati nocet t emorroydibus. Secūda est phlebotomia vene frontis:aut vene nasi valde confert in emigranea calida t maxime in sanguinea post phlebotomiam de magna vena sicut de cephalica:quia magnam extrahit a cerebro partem cause emigranee. ¶Sed cōtra ait princeps primi quarta capitulo.xx.q̄ impedimentum phlebotomie vene nasi est maius suo iuuamento. Quomodo ergo valde confert cure emigranee. Dic q̄ ibi loqtur de phlebotomia vene huius in panno faciei t rubore ipsius immoderato vbi sepe nocet magis q̄ꝫ prosit attrahendo sanguinem superfluum ad vultum t sepe plus attrahit q̄ꝫ de ipso educat:sed i emigranea sufficit q̄ extrahat a loco doloris versus exteriora peccantem materiam. Tertia est cum periodus adest.i.approximat instat:aut prope est in hac emigranea purgetur corpus ante periodum vt prohibeatur aduentus ipsius vel reddatur leuior:cum pharmacia quidem si materia eius sit non sanguinea:t cum phlebotomia si sanguinea sit. Quarta est post purgationem materie peccantis tam contūcte q̄ꝫ antecedentis in emigranea permutetur mala complexio que derelicta est in parte que doluit. Cum frigidis quidem si calida fuerit vt cū aqua ros.vel nenupharis vel lactuce aut portulace vel succis eaꝝ vel cū sandalis violis aut camphora:t aceto permixto cum frigidis predictis. Et si frigida sit mala complexio hec permutatio eius fiat cum calidis vt bethonica ruta maiorana saluia sticados anthos. Et hec quarta regula simul cum tertia potest adaptari vtrisq̄ emigraneis calidis t frigidis. Quinta est ponatur narcotica super tempora egri:t precipue super tempus partis cui dolor insidet si materia eius calida fuerit:sicut opiū cortices mandragore anetum iusquiamus camphora. ¶De quibus componi possunt linimenta talia.℞.opij grana.vj.corticis mandragore seminis iusquiami albi añ.ℨ.j.succi aneti vel seminis eius.ʒ.j.olei ros.ʒ.ij. camphore.ℨ.ſ.misceantur vt decet t liniantur inde frons t tempora. ¶Aliud.℞.aque rosacee.ʒ.iij.in qua dissolue opij grana.vj.t in ea cōtere corticis mandragore seminis iusquiami albi añ.ℨ.j.camphore.ℨ. ſ.fiat linimentum. ¶Attende q̄ hic inseritur anetuz vel vt corrigat sua caliditate frigus aliorum quo ipsa mortificant calorem innatum vel vt somnum prouocet simul cū aliꝫ:nam facit somnū:t precipue eius oleū t succus eius vt scribit pnceps.ij.canonis capitulo de eo. Sexta est purgata materia emigranee calide locus cui insidebat est infrigidandus cuz his que scita sunt t narrata prius in vltima parte capituli vltimi tractatus prioris.

Et quandoqz iuuatur. ¶In 3ª parte dat.vij.cañ. sup cura emigranee de frigido humore p remēdia localia capiti applicāda. Et q: purgatio materie peccātis oz hec pcedere hic aliquas famosas inserere volumus. Prima est Alexādri pmo prac.ca.xlviij.℞.aloes epatici.ʒ.j.t.ſ.eufor bij.ʒ.ij.t.ſ.baurach.i.nitri aut spume eius ellebori nigri añ.ʒ. iij. Cum succo caulis confice t fac pillulas t sit dosis eius a.ʒ.i.vsq̄ ad.ij. hec ille. Tertia purgatio est pillule cochie Rasis sic descripte ab eo in.ix. Almansoris cap.i.℞.pulueris pigre.ʒ.x.colloquintide.ʒ.iij.t tertiam scamonee.ʒ.ij.t.ſ.turbich t sticados añ.ʒ.v.fiant pillule ex his. Et sunt doses decem:hec Rasis ibi. ¶Post pharmacias has sequuntur regule localium auxiliorum. Prima est aliquando iuuantur emigranici ex incausto scriptorum illinito super partem capitis in qua est emigranea. Desiccat enim t consumit humores et vapores eorum : et stringit potenter particulam volentem tam per gallas vnde fit q̄ꝫ per attramentum vnde fit ineptior ad recipiendum superfluitates. Secunda est crocus fronti superpositus habentis emigraneam est ex bonis eius epithimatibus qui sic adhibeatur.℞.croci orientalis.ʒ.ij.tere t irrora cum aqua bethonice deinde super pannum lineum extende t fronti adhibeas mediocriter calidum ac tempori dolenti. Est enim stipticus resolutiuus t maturatiuus t aperitiuus:sed ipse comestus facit soda. Nocet quoq; capiti sicut scribit princeps secundo canonis capitulo de eo. Tertia est confert emigranicis emplastrum factum de ruta t menta cum vino t oleo rosato calidū lateri capitis dolenti adhibitū ſm hūc modū.℞.foliorum rute t mēte añ.℔.j.decoquanſ cuz quarti.ſ.vini subrubei t quarti.i.olei ro. t trita extendantur super pannum lineum t more emplastri super latus capitis dolens applicentur. Quarta est epithima de trociſcis pauli dictis in antidotario super latus dolens similiter confert:t sunt trociſci quos describit princeps quinti ſcda tractatu pmo capitulo.xvij.quod intitulatur de trociſcis ad emigraneam de quibus sume vnuz t dissoluas in aceto permixto t lini inde caput de tempore vsq̄ ad tempus. Quinta est similiter confert in hac emigranea administratio emplastrorum ex quibus est istud.℞.baccarum lauri foliorum rute añ.ʒ.j.t.ſ.granorum sinapis.ʒ.vj.terantur t incorporentur ad ignem cum pauca aqua. Deinde super telam calida extendantur t lateri capitis dolenti applicentur. Sexta est cerotum factum de cantaridibus loco doloris appositum t illic dimissum donec vesicet cum est magis conferens in hac emigranea: t fit isto modo.℞.cantaridum remotis capitibus t alis.ʒ.ſ.tere t incorpora cum fermenti cere añ.ʒ.j.t fac cerotum quod calidum adhibe lateri dolenti. Nam cum fortitudine materias extrahit ad exteriora vesicando cutem:cuius vesicas quando perforaueris erumpet illico materias foras. Septima est cerotum gummi rute agrestis confert in hac emigranea:quoniam ipsum vlcerat carnem cui adhibetur t enunciat idest spem ingerit t expectare facit cauterizationis iuuamentum eo q̄ comburit t vlcerat cutem ad instar cauterij. ¶Et sic componitur.℞.gummi rute agrestis.ʒ.vnius tere t incorpora cum cere t fermenti ana.ʒ. vnius: et fac cerotum quod calidum adhibe particule dolenti super pannum extensum.

Bepartibus

mel facere purgationem:sed paulatim facere t dare ipsam potionem:t sic peruenire ad pfectam dosim. Et si quis hoc recte vsus fuerit non solū emigranicas passiones:sed oēs diuturnos dolores sanare pōt:nec non scotomaticas passiones t epilēticas:sed t arthericas t podagricas t sciaticas. ¶Per hāc enim potatiōz de glutinosis t spissis t pinguibus humoribus ꝓsistentibus in stomacho:aut alicubi facientibus dolores integra sanitas restituit hec Alexāder grecus solēnis vir famatissimus diebus suis in philosophijs t medicina. Sz hec medicina videtur mihi temporibus istis de violentissimis:t non exhibenda nisi robustis:t duris corporibus:t reuera credo q̄ sit de fortissimis ad eradicandum de profundo membrorum grossos t viscosos t frigidos humores t.z.i.ex his in regione hac pro vna sola dosi sufficere debet vel.ℨ.iiij. Secunda purgatio mitior prioze scribitur a ℳeſ.summa tertia particule p̄me sectionis prime capitulo tertio nomine Alexandri ſm hunc modum. Alexander confectio pillularum valentium ad diuturnam soda t emigraneam t vertiginem t epilentiam t arteticam t educūt humores de profundo membrorum t soluunt sine molestia:quarum permixtio est hec.℞.aloes boni sublimis.ʒ.j.colloquintide iteriotis scamonee cocte in citonio absinthij bdellij ameos añ.ʒ.ſ.masticis.ʒ.iiij.anisi dragagāti añ.ʒ.ij.eufor bij.ʒ.ij.t.ſ.baurach.i.nitri aut spume eius ellebori nigri añ.ʒ. iij. Cum succo caulis confice t fac pillulas t sit dosis eius a.ʒ.i.vsq̄ ad.ij. hec ille. Tertia purgatio est pillule cochie Rasis sic descripte ab eo in.ix. Almansoris cap.i.℞.pulueris pigre.ʒ.x.colloquintide.ʒ.iij.t tertiam scamonee.ʒ.ij.t.ſ.turbich t sticados añ.ʒ.v.fiant pillule ex his. Et sunt doses decem:hec Rasis ibi. ¶Post pharmacias has sequuntur regule locali um auxiliorum. Prima est aliquando iuuantur emigranici ex incausto scriptorum illinito super partem capitis in qua est emigranea. Desiccat enim t consumit humores et vapores eorum : et stringit potenter particulam volentem tam per gallas vnde fit q̄ꝫ per attramentum vnde fit ineptior ad recipiendum superfluitates. Secunda est crocus fronti superpositus habentis emigraneam est ex bonis eius epithimatibus qui sic adhibeatur.℞.croci orientalis.ʒ.ij.tere t irrora cum aqua bethonice deinde super pannum lineum extende t fronti adhibeas mediocriter calidum ac tempori dolenti. Est enim stipticus resolutiuus t maturatiuus t aperitiuus:sed ipse comestus facit soda. Nocet quoq; capiti sicut scribit princeps secundo canonis capitulo de eo. Tertia est confert emigranicis emplastrum factum de ruta t menta cum vino t oleo rosato calidū lateri capitis dolenti adhibitū ſm hūc modū.℞.foliorum rute t mēte añ.℔.j.decoquanſ cuz quarti.ſ.vini subrubei t quarti.i.olei ro. t trita extendantur super pannum lineum t more emplastri super latus capitis dolens applicentur. Quarta est epithima de trociſcis pauli dictis in antidotario super latus dolens similiter confert:t sunt trociſci quos describit princeps quinti ſcda tractatu pmo capitulo.xvij.quod intitulatur de trociſcis ad emigraneam de quibus sume vnuz t dissoluas in aceto permixto t lini inde caput de tempore vsq̄ ad tempus. Quinta est similiter confert in hac emigranea administratio emplastrorum ex quibus est istud.℞.baccarum lauri foliorum rute añ.ʒ.j.t.ſ.granorum sinapis.ʒ.vj.terantur t incorporentur ad ignem cum pauca aqua. Deinde super telam calida extendantur t lateri capitis dolenti applicentur. Sexta est cerotum factum de cantaridibus loco doloris appositum t illic dimissum donec vesicet cum est magis conferens in hac emigranea: t fit isto modo.℞.cantaridum remotis capitibus t alis.ʒ.ſ.tere t incorpora cum fermenti cere añ.ʒ.j.t fac cerotum quod calidum adhibe lateri dolenti. Nam cum fortitudine materias extrahit ad exteriora vesicando cutem:cuius vesicas quando perforaueris erumpet illico materias foras. Septima est cerotum gummi rute agrestis confert in hac emigranea:quoniam ipsum vlcerat carnem cui adhibetur t enunciat idest spem ingerit t expectare facit cauterizationis iuuamentum eo q̄ comburit t vlcerat cutem ad instar cauterij. ¶Et sic componitur.℞.gummi rute agrestis.ʒ.vnius tere t incorpora cum cere t fermenti ana.ʒ. vnius: et fac cerotum quod calidum adhibe particule dolenti super pannum extensum.

tum est ruptorium quod enunciat: idest facit iuuamentuz cauterizationis idest sicut cauterium. Ceratum ex cantaridibus fit: quia teruntur ⁊ miscẽ tur cum assungia porci: vel fermento.

a ¶Quod si materia. ¶Hic ponit curam qñ mã est multum frigida. Nam tunc hoc scimus: qñ plongatur dolor multũ. Dubitatur vtrũ egri tudo que plongatur sit frigida. Vñ ꝙ nõ: qz dolor in epate cronicus põt esse de materia calida pbatur: qz Auic. i. cañ. fen. iij. c. de phlebotomia: ⁊ Bal. in lib. de phlebotomia cõcedunt phlebotomiam arterie in tali dolore: sz hoc nõ esset nisi mã esset calida. Itez Aui. posuit ꝙ ouuz fit ab aposteme calido: sed ouuz est dolor fixus cronicus. Jn ꝓriuz hic est Aui. ⁊ Bal. in cõmen. apho. xxix. ij. particule. Senes iuuenibus ⁊c. ¶Dicendum ad hoc triplr. Prio ꝙ egritudo cuius tps prolongatur est frida. s. fm primũ: qñqz tamen ⁊ raro possz esse calida. Rõ est: qz prolongatio marie fit ex materierum inobediẽtia ad resolutionem: ⁊ eũonez. Tales autẽ sunt materie frigide: qñqz tñ materie calide sunt inobediẽtes: ⁊ diu stãt pp multas cãs cõtingẽtez: Eo modo posumus dicere ꝙ reliquis paribus semper materie frigide faciunt plixiores morbos: q̃ materie calide: ⁊ ideo absolute dicimus: morbi lõgi sunt frigidi. tertio mõ posset dici ꝙ morbus lõgus est duplex. s. quantũ ad porissimi per durationẽ: ⁊ quãtũ ad totalem durationẽ. Egritudo igitur lõga his duobus modis. s. lõgatione porissimi: ⁊ lõgitudine totius morbi: q̃ egritudo est lõga in tpibus vniuersalibus ⁊ particularibus: ista fit a mã frigida. s. phlegmatica vel melancholica: tñ si egritudo esset lõga in tẽporibus vniuersalibus non tñ in particularibus posset fieri a mã calida: ⁊ hoc qz materia calida per inouationẽ posset facere multos ⁊ multos porissimos. Unde totuz vniuersale tps morbi plongaretur: tñ porissimi in se essent breues respectu porissimoꝝ puenientium a mã frigida: ⁊ hoc qz calide materie existẽtes vere calide sunt parate ad resolutionẽ magis q̃ frigide. Et forsan voluit hoc Aui. cũ dixit fm oẽm dispõnem: vt sic ꝓstruatur. Egritudo cuius tempus prolõgatur est fm oẽm dispõnem: qz fm dispositionem porissimi: ⁊ fm dispositionez vniuersalez totius morbi est frigida. Aliter potest exponi vt dicatur: est frigida fm oẽm dispõnem: quia materia aliqñ est frigida qualitatiue: vt phlegma aliquãdo priuatiue est frigida. s. per exalationem humidi subtilis: ⁊ remanet siccũ terreum grossum: ꝙ nõ est dignum subiectum calidi: ergo si plongatur egritudo mã est frigida qualitatiue: ⁊ priuatiue si ingrossata est ⁊ indurata. Posset etiaz exponi vt oẽ non sumat collectiue sz distributiue: vt sit sensus: est frida fm omnem dispõnem. i. fm quãcunqz dispositionem contingit esse frigidaz siue fit radicaliter frigida: siue per permutationem materieꝝ calidaruz in frigidas: ad ꝓria dicenduz: primo ꝙ ille dolor epatis est cronicus: non in porissimis: sed i toto tẽpore vniuersali morbi. Vel aliter ꝙ in morbis de materia frigida existente: vel cõcata arterijs cõcedit quãdoqz arterie icisio: ⁊ phlebotomia vt sumit a Serap. i. sui breuiarij. xv. ca. Ad scdm dicendũ ꝙ illõ ouum non est ita plixuz: sicut si materia esset frigida. ¶Consideꝛandum secundo ꝙ si mã est multũ frigida: oportet ꝙ resoluatur ⁊ rectificetur fortiter calidis vt notum est.

b ¶Et cum necessarium ⁊c. ¶Hic ponit curam intendendo ad vehementiam doloris: ⁊ hoc fit ponendo stupefacientia: ⁊ stiptica ⁊c. ⁊ tympore quod est coram loco. s. doloris. Alia patẽt ex dictis in canonibus de cauterizatione. s. supra cap. de cura sode per cõmunitatem. Primo ergo facit hoc. secundo annectit quasdam medicinas. tertio resumit curã prolongate emigranee. ibi secunda ¶Quidam ¶ibi tertia ¶Lunqz. ¶Jn secunda parte ponit duas medicinas quarum prima est accepta a muliere: ⁊ considera eam quia est efficax in frigida materia: quis autem fuerit iste

ciat iuuamentum cauterizationis. Qñ si materia fuerit vehemẽtis frigiditatis tunc facies emplm ex euforbio ⁊ sinapi ⁊ piretro ⁊ similibus. Egritudo autem cuius tempus prolõgatum est: frigida est fm oẽm dispõnem ⁊ indiget resolutiõe ⁊ qñ calefaciat cuz fortitudine. Et epithimata qdez ⁊ embroce cõia ⁊ propria emigranee dicta sunt in antidotario: illa ergo administrentur. Cũqz epithimata administras cum tu iaz euacueris ex corpore ⁊ purgaueris: tũc procede iungendo lacertos tẽporis in parte doloris digitis tuis ⁊ cũ mãdili aspero apud horaz plodi deinde lini. ¶Et cum[b] necessarium est stupefacere cũ dolor pulsatiuus fit fortior tunc confert linire super arterias in tempore quod est coram loco opium cum sarcocolla ⁊ stiptica ⁊ vt stringatur plumbũ: aut lignũ super ipsum decenter positum vt prohibeat pulsationem fortem facientem dolorem pulsatiuum quemadmodum ostẽdimus in his que precesserunt in canone de cauterizatione. ¶Quidam preterea medici narrauerunt medicamen emigranee temporalis expertum iuuatiuum acceptum a muliere. Et illud quidem est vt decoquantur radices cucumeris asinini ⁊ absinthium in oleo ⁊ aqua donec dissoluantur ⁊ embrocetur pars dolorosa ex aqua ⁊ oleo calidis: ⁊ fiat emplastrum ex fece. Et mulier quidem illa quotiens administrabat hoc sanabat emigraneam: siue esset cum febre siue sine febre. Et ex

Et considera ꝙ quando administras epithimata post eũonem Aui. cõcidit fricationem cum mandili aspero ⁊ tactum aspex cum digitis ad hoc vt melius penetret: sed ante euacuationem non concessisset digitis istum tactum: quia timeret tractum materierum apud horam: idest post horam periodi: idest paroxismi: quia cuz non est paroxismus deinde lini: idest vnge emplastra.

Jacobus

Quod si materia. ¶Jn. iij. dat quatuor regulas. Prima est si materia emigranee vehemẽter fuerit frigiditatis tunc fiat emplastrum ex euforbio ⁊ sinapi ⁊ piretro ⁊ similibus vt pipere ⁊ castoreo fm hunc moduz. ℞. euforbij piretri granorum sinapis añ. ʒ. i. ⁊. ʒ. pipis castorei añ. ʒ. i. terantur ⁊ incorporent cuz olei rute ⁊ cere añ. ʒ. ij. et fiat emplastruz quod lateri dolenti calidũ applicetur. Secũda est egritudo dolorosa capitis mãlis sicut emigranea cuius tps prolõgatum est sic ꝙ diu durauit puta annis pluribus est frigida fm omnez dispositionem. s. ⁊ fm dispositionem cause agentis que fuit infrigidans: ⁊ fm dispositionez materie que est humor frigidus: ⁊ fm qualitatez dolenti impressaz particule que est frigiditas. Calidi. n. morbi sunt breuiores ⁊ magis mortiferi ceteris paribus ꝓpter ignei motus velocitatez: vt ait Damascenus in suis aphorismis. Et qz frigida est plixa egritudo resolutione indiget ⁊ medicis calefacientibus cuz fortitudine sicut euforbio sinapi piretro vt per has tollatur mansiua friditas ⁊ humor viscosus frigidus ⁊ grossus a quo introducta est. Tertia est administrentur in hac emigranea epithimata ⁊ embroce tam cõies frigidis materialibꝰ egritudinibus q̃z proprie emigranee dicte i antidotario. Exempli gratia ℞. maiorane saluie sticados arabici bethonice anthos rute añ. ℥. i. florum camomille mellilori añ. ℥ß. i. ⁊. ʒ. fiat decoctio in aqua fontis vel in aqua fluminis ad quãtitatez. iiij. lib. de qua actu calida pars super caput per modum embroce ab alto effundatur. Et herbe exprimãtur per staminum fortiter cum modica parte decoctionis ⁊ pannus linius quadruplicatus in his submergatur vnde epithimetur pars capitis dolens: vl̃ hoc epithima fine panno adhibe sicut nunc dicetur. Quarta est cum post euacuationes phlebotomiarum ⁊ pharmaciarum ⁊ purgationes caputpurgiorum ⁊ gargarismatum epithimare vis particulam dolentem ꝓcedas hoc modo. Primo tuis digitis epithimate tuo parum incrassatis inũge suauiter musculos temporis in parte doloris ⁊ hora periodi frica dictos musculos cum mandili aspero vt fortius extra materia trahatur: deinde lini tps epithimate tuo cum toto latere cui dolor insidet donec mitigef.

Et cum necessarium. ¶Jn quinta primo ait ꝙ cum dolor emigranee pulsatiuus ẽ vehementis fortitudinis ⁊ est necessariuz ad sedationẽ eius vti stupefactiuis tunc cõfert linire super arterias que sunt in tempore lateris dolentis opium ꝑmixtuz cũ sarcocolla ꝙbus adde aliqua de stipticis alijs fm hũc modũ. ℞. opij sarcocolle sandalorum rubeorum añ. ʒ. i. croci. ʒ. ß. terant ⁊ incorporent cum. ʒ. i. olei vio. ⁊ fac linimentũ. ¶Attende primo ꝙ cura emigranee cum stupefactiuis nõ est vera cura sed blandiens solum. Juxta illud ℥Dek. sum. iij. particule. i. sectionis. i. c. viij. Cura autẽ blandiens est cura nõ vera ⁊ est stupefacere apud vehementẽ dolorez ipsius ⁊ pulsationez. ¶Attende Eo ꝙ narcoticoꝝ vsus circa caput nõ est conueniẽs neqz necessarius nisi dolor eius sit adeo vehemens ꝙ vel amentiaz vel syncopiz afferat. Juxta illud ℥Dek. ibi. c. p. Bal. nõ est narcoticoꝝ vsus in vehementia administrationis ad egritudines capitis ꝓp passibilitatẽ cerebri sed in vehemẽtia necessitatis qñ dolor fit vehemẽs ⁊ amentez reddit aut ad syncopim producit cõuertimus regimen ad administrandũ ea cũ timore ⁊ cautela post fractionẽ: tamen excellentie eoꝝ. ¶Attende tertio ꝙ narcotica ministrantur tutius ꝑ casu presenti in emplis defocis aut linimentis q̃z in caputpurgijs: ⁊ in caputpurgijs q̃z in potiõibus aut medicinis per os assumendis. Juxta illud ℥Dek. ibi. Et melius administrari in emplastris q̃z in potionibus deide in caputpurgijs. Et tu elige que volueris ex eis q̃ diximus: hec ille. Descripsit autez hec capitulo secundo summe nũc dicte. Unum est filij Zaccarie. ℞. opij camphore añ. partes equales fiant collyria sicut lentes: dissoluat vnũ aut duo in oleo vio. aut in oleo de cucurbita ⁊ distilletur in nasum ⁊ aurem: est enim verax. Aliud filij Serapionis valens ad soda calidam sublime. ℞. spodij. ʒ. ij. opij. ʒ. i. croci. ʒ. ß. confice cum aqua in modum pillularum paruarum ⁊ administrent cum lacte mulieris aut oleo violaꝝ aut oleo de semine curcurbite deinde post horam caputpurgium fac cum lacte mulieris ⁊ aliquo ex oleis. Aliud in quit ℥Dese nostrum expertuz. ℞. amili nabet. i. caudi añ. ʒ. ij. opij. ʒ. ij. spodij. ʒ. i. croci. ʒ. i. fac sicut prius. Secundo dicit hic ꝙ cũ in emigranea pulsatiua forti necesse stupefacere confert vt strigatur plumbuz vel lignũ decenter positum super tempus dolens quatinus prohibeat pulsationez fortem que facit dolorem sicut preostẽsum est in precedentibus scilz capitulo. xxxiij. tractatus presentis canone aut particula de cauterizatiõe ibi. Et ad illud quidem iuuat incisio duarum arteriarum temporis aut duo cauteria lenia super duo tempora. Et quibusdaz interpositis ait. Etquãdoqz ponitur super easplumbum ⁊ stringitur cum vitta vt non pulsent ⁊ faciant dolorez ⁊ similiter lignum.

De partibus

Quidam preterea. ¶Jn. vj. primo ait quosdaz medicorum narrauisse quoddã medicamen expertũ iuuatiuũ in cura tẽporalis emigranee quod a muliere dicũt esse acceptuz quasi ipsa fuerit prima eius inuentrix. Nec mirum cum nos alia bruta quosdaz docuerunt practicandi modos: vt canes qualiter ꝓuocemus vomitũ duz repletur stomachus ad saturitatez. Et nos ciconie docuerunt modũ clysterizandi quo prompte educuntur superfluitates intestinoꝝ qñ rostra replent aqua marina quã i anũ effundũt. ℥Dedicam ẽvo mulierem est istũ. ℞. radicũ cucumeris asinini foliorum absinthij añ. ʒ. ij. decoquantur in lib. iiij. aque fontis dulcis ⁊ lib. i. olei oliuaruz donec dissoluantur: deinde colentur per staminuz aut cribruz aqua hec ⁊ oleum ⁊ cũ his ambobus mediocriter calidis embrocet ab alto pars capitis dolẽs. Deinde conteratur illud quod relictum est vz folia ⁊ radices iaz dissolute per decoctionez ⁊ extendatur super pannuz lineuz ⁊ acta calidum adhibeatur particule dolenti. De isto medicamine refert hic ꝓncẽps ꝙ mulier illa quotienscũqz ministrabat ipsum in emigranea siue cuz febre essz siue sine febre sanabat eam: quod forte asserit in verbo aliorum: ⁊ forte potuit illud verificari in non confirmatis: sed incipientibus emigraneis.

Secundo

medicus non inuenio.

a ¶Lucg. ¶Cōsiderandū q̄ qñ est prolongata: tūc egemus fortibus: vt gūma ruta ⁊c. ⁊ iuuantur vt incipiant ⁊ ingrediantur ⁊c. nō intelligit incipiāt. scz in principio aductus emigranee: sed prolongata emigranea. Et factis eūonibus tu potes facere istam curam. Incipias primo cuz balneo vt habilitet māz resolutioni: postea trahatur oleuz de granis fistici: qi calefacit ⁊ resoluit.

b ¶Amplius colligantur ⁊c. ¶Remittit nos ad quintuz ⁊ sexz can̄. ¶Tractatus tertius de apostematibus capitis ⁊ solutiōe ꝯtinuitatis ei⁹. ¶Sermo vniuersalis ō karabito qui ē apostema capitis firsen. Cap.j.

Jcitur

o Karabit⁹ ⁊c. Quidam cōtinuāt sic tractatū. ¶Superius Aui. determinauit de accidētibus. Hic determinat ō morbis. Sunt aūt quatuor. s. morbus compositus solutio ꝯtinuitatis: mala cōplexio: ⁊ mala cōpositio. Primo ergo determinat de morbis qui sunt apata. Secō de solutiōe ꝯtinuitatis. tertio de morbis qui sunt male cōplexiones: quarto de morbis q̄ sunt male cōpositiones. vi scā in vltimo cap. huius tractatus separatio. ibi tertia in in principio quarti tractatus. ibi quarta in principio quinti trac. Sz hec ꝯtinuatio ꝯfundit sciam huius fen. Naz subet dici pōt accidens sicut soda est accidens. Et si tu dicis q̄ subet pōt fieri a mala cōplexiōe: ita etiā soda pōt fieri a mala complexiōe. Similiter pōt dici q̄ subet est morbus compositiōalis: vt cū fit a materia phlegmatica oppilante. Etiā apoplexia ⁊ epilepsia: possunt dici accidētia: ⁊ possunt dici morbi cōplexionales qr cū eis ꝯcurrit mala complexio: aliter ergo dz ꝯtinuari nō subtilizādo aliter q̄z velit Aui. in rubrica. Et dicatur q̄ in superiori trac. Aui. determinauit de soda. Hic determinat de apostematibus capitis: ⁊ de solutione continuitatis: ⁊ primo de apostematibus. secūdo de solutione cōtinuitatis. ibi ꝑa|_Separatio_]Prima in tres. primo determinat de apostematibus calidis. ꝯo de frigidis. tertio de ꝯpositis. ibi ꝑa|_Lethargia_] ibi tertia|_Nec egritudo._]Prima in duas. pmo determinat de apostematibus calidis: qñ sunt i pāniculis cerebri. ꝯo quādo sunt in substātia. ibi ꝑa|_Plurimū qdez._]Prima in tres. primo determinat de apatibus huiusmodi que cōi nomine dicuntur karabitus: diffinitēdo ⁊ suas diuersitates ponēdo. ꝯo ponit signa. tertio curaz. ibi ꝑa|_Signa_]ibi 3ª|_Lōis qdez._]Prima in tres. pmo notificat karabitū p sui diffinitiōez. ꝯo p sui diuersitatē ⁊ spēz. tertio circa hoc ponit quorūdā sniaz. ibi ꝑa|_Et firsen qdem_]ibi tertia|_Quidaz vō medicoꝝ._]Prima in. 2. primo diffinitionez premittit. ꝯo declarat eaz. ibi ꝑa|_Nō enim._]¶Circa primā partem ꝯsidera pmo circa diffinitū quid est karabitus ⁊ firsen. ⁊ est frenesis. Dicitur karabitus alienatio ⁊ furia: que sunt accidētia huius apostematis: ⁊ ab hoc accidēte est impositū hoc nomē. Jta. n. significat apd arabicos. Et ideo qdaz auctores simul loquētes de karabito loquūtur de mania. ⁊ demonio ⁊ de specie melancholie siue manie que dicūtur cutubut: vt facit Raſ. i. ꝯtinentis. viij. cap. Dicit firsen apostema cerebri a sir qd̄ est caput. ⁊ sen apostema: qd̄ est apa capitis. Dicitur frenesis nostra noiatione. i. freni lesio: ⁊ tūc di vel lesio freni. i. mēbris: qr mēs multū leditur in hac passione: vel lesio freni. i. dyafragmatis: qd̄ frenū appellat siue ēt mens: vt Sal. de interioribus. v. c. iij. Et hoc ēt qr mens multū leditur ex apostemate dyafragmatis vt Sal. ibidē: ideo quidā auctores determinan-

vñ dicat firsen frenesis

Jacobus

Secūdo dicit q̄ nullū ex emplastris est efficacius emplastro sinapis in cura emigranee diuturne frigide quod auctoritate democriti sic describit ¶Mesue distinctione. xj⁸. antidotarij capitulo proprio. ¶Accipe ficuū sic earum pinguiū partem vnā ⁊ infunde in aqua tepida per diem ⁊ noctez tunc exprime fortiter vt nullus remaneat humor: deinde sinapim tritaz cum aceto cum eis misceas diligenter cōcutiendo: ⁊ fit sinapis pars vna ⁊ ficuū alia. Si autez vehementioris virtutis facere volueris pone de sinapi partes duas: si autez minus ex ficubus partes duas ⁊ ex sinapi partez. i. Quando autē applicatur loco dimittatur in eo ⁊ auferatur anteq̄z vulneret: ⁊ proprie quādoq̄ oportet calefactionē soluere: ⁊ quādoq̄ dimittitur quousq̄z vulneret ⁊ proprie quādo queritur profundarū materierū exclusio: hec ille. Tertio dicit hic q̄ medicamē magnū plurimū conferēs emigranee diuturne est hoc emplastrū. Rz. gūmi rute agrestis cortis radicū capparis squille eufor: bij añ. ʒ. 5. terātur ⁊ cōmisceant cuz pauco vino odorifero: deinde extendātur super pānuz lineum ⁊ more emplastri calida apponantur particule dolenti.

Et ex eis. ¶In septima dicit q̄ tria sunt a qbus iuuantur patiētes emigraneā. Primuz est: vt post purgationes vniuersales ⁊ particulares incipiāt paulatim resoluere reliduū materie peccantis: ⁊ ad illud faciendū intrent balneum vel ficuz aereum. quod stupha dicitur vel caliduz aqueum quod dicitur tina. Secunduz est q̄ ipsi multiplicent inclinationes suorū capitum ⁊ precipue partiuz dolentiuz vel oris ⁊ narium super aquā calidam seu vaporez ipsius pro mitigatione. Tertium est q̄ post hec fiat eis caputpurgiū ex fisticino oleo naribus immisso: illud enim subito sopit dolorem. Et est oleuz quod fit de fisticis eodez modo sicut fit oleuz de amigdalis dulcibus per expressionem. Et ipsius laudes ⁊ vtilitates recitat ¶Mesue in antidotario distinctione. xij. Finaliter princeps super remedijs amplioribus in curis dolorū capitis habendis remittit practicos ad scōm canonis in cuius tabulis medicine simplices inueniuntur ad hos efficaces ⁊ ad. v. canonis in quo inueniuntur descriptiones antidotoruz his approbatoruz. Et sic finitur secundus

tes de frenesi: determinat de apostemate dyafragmatis: cuz hoc vt Raſis pmo ꝯtinentis. viij. cap. ⁊ Ysaac. iiij. lib. febriū cap. de frenesi. Hoc tñ Aui. nō facit: qr de eo determinatur in cap. de pleuresi: sicut facit ¶Mesue. ¶Circa diffinitionem considera q̄ ponitur ibi genus apostema dūa caliduz. s. in essentia: qa fit de calida mā cholerica: vel sanguinea. licet qñq̄ habeant mixtionē. Alia dūa est in velamine ⁊c. Dubitatur vtrū karabitus possit esse sine apate. Dicendum q̄ duplex est karabitus. s. verus i quo est continua alienatio. ⁊ iste est cuz apostemate. i. est apa cerebri. Alius est karabitus non verus: ⁊ est alienatio: sed non ꝯtinua: sicut fit in febribus ex vaporibus ascēdentibus a corpore vel stomacho: ⁊ talis karabit⁹ crescit crescente febre: ⁊ diminuitur cum ipsa tepescit. Iz aliquādo ꝯtingat q̄ febre recedente talis alienatio fortificatur: vt sumitur a Raſi pmo cōtinentis octauo capitulo. ⁊ causa huius potest esse: quia febris derelinquit impressionem: vel quia in resolutione paroxismi aliqui fumi iuerunt ad caput ⁊ ibi sunt retenti qui in statu paroxismi non iuerunt: sicut ego cognoui hominem: qui cessante paroxismo febris duplicis tertiane incurrebat dolorē capitis vaporosum: ⁊ talis karabitus fit sine apostemate. ¶Dubitatur secdo de qua materia frequentius fiat hoc apostema panniculorum cerebri. Videtur q̄ ex materia frigida: qr pānículi cerebri sunt mēbra frigida: ergo frequentius in eis passio fiet frigida. hoc. n. modo arguit Gal. ij. de interioribus. vij. capitulo. ¶In contrarium est Auicē. hic. Dicendum q̄ hoc apostema fit frequentius ex materia calida ⁊ subtili: q̄z ex alia materia: vt Joar tertio: penultimo capitulo. Ratio sumitur ex membri compositione. Nam pānículi sunt membra in substantia dura non penetrabilia ab humoribus frigidis grossis: sicut nos dicimus q̄ pleuresis plus fit propter hoc a materia calida vt infra cap. de lethargia: ⁊ fen. x. trac. quarto: primo capitulo: ⁊ i cōmento apho. trigesimitertij sexte particule. Aciduz ructuātes. Ex quo apparet q̄ karabitus frequentius apostema pānículorum cerebri fiat ex materia calida: tamen apostema calidum notificatum hoc nomine karabitus: maxime fit a materia calida ⁊ subtili: tendente ad naturam cholere: vt Jsaac innuit: ⁊ signum huius est fortis alienatio: ⁊ rixa in vero karabito: vt Raſis ponit preallegato cap. ⁊ Alexander cap. de frenesi. Jsaac tamen aliam causam dat a priori: imaginatur enim q̄ materie in febribus ascendētes ad caput: vel sunt vaporose humide: ⁊ tūc cōgelantur ⁊ distillant ad pectus: ⁊ faciūt pleuresim. Vel sunt vaporose sicce: ⁊ tūc inuisca tur in cerebro: ⁊ apostemāt. ¶Ad cōtrariuz dicendū q̄ licet pellicule cerebri ex natura cōplexionali sint magis parate ad morbos frigidos q̄z calidos: tamē ex natura substātie dure non penetrabilis ab humoribus frigidis sunt plus parate ad apostemata calida. tertio dubitat in quo pānículo frequētius fiat hoc apostema: an in subtili. s. pia matre: an in grosso. Videtur q̄ in subtili: qa Raſ. primo ꝯtinentis: cōparans apostema pānículoꝝ cerebri apostemati substātie cerebri: dicit plus fit in pia matre. Si ergo plus fieret in dura matre cōparasset apa illud ad apa sube cerebri. Jteꝝ Gal. in cōmento pulsuū cap. de pulsu freneticoꝝ vbi dicit: q̄ fit pm subtilē miringam. ¶In ōrium videt Serap. in hoc ca. qui explicat: q̄ est apostema pānículi duri: qui est sub craneo: amplius in pānículo capatori frequentius debet hoc fieri apostema: sed dura mater est huius. Amplius modus loquendi Auēzoar libro primo trac. tertio cap. qnto videtur

qua hic nō co apa & que

qua re aligñ cadere an & dolor cap

Jcitur karabitus

o

De partibus

tractatus Fen prime tertij in quo pauca notaui pauca allegaui nec assūmaui res curationum sicut post faciā: quia prolixus est ⁊ habere videtur aliquid dispendij.

¶Tractatus tertius de apatibus capitis ⁊ solutione ꝯtinuitatis.

¶Sermo vnis de karabito qui est apostema capitis calidum. Cap.i.

Jcitur karabitus. ¶In hoc capitulo. pmo agit de descriptione karabiti ⁊ errore asserentiū q̄ cerebrū nō pōt apostemari ⁊ ꝓpria significatione ⁊ transsumptōe hoꝝ nominuz karabicus ⁊ firsen. Secūdo de varijs locis causis et crisibus huius apatis: ibi|_Et apostema hoc_]Tertio de signis ꝑnosticis in hoc apostemate ⁊ de modis permutationū eius: ibi|_Et illud quidē ex quo fit_]Quarto de egritudine simili karabito absq̄z febre: ibi|_Quidam vō medicorum._]

¶In pma parte que est presens textus primo describit karabitū verum. Secō tangit ⁊ reprobat opinionē asserentiū cerebrum nō posse apari: ibi|_Nō enim quēadmoduz_]Tertio quid ꝓprie ⁊ qd improprie significent hec noia karabit⁹ ⁊ firsen: ibi|_Et illud est._]Quarto vñ trāssumptū hoc nomē karabitus cū exemplo silis trāssumptiōis: ibi|_Verūtñ trāssumptū_]Quinto errorez quorūdam circa hec noia birsen ⁊ firsen ⁊ reprobationē eius: ibi|_Quidam aūt hoies_]Sexto diuersitatē narrationū sup modis firsen sicut sup modis lithargie: ibi|_Et firsen quidē_]Septimo qd dicit artificialiter verū firsen: ibi|_Sirsen aūt verum_]Octauo incidēter ꝓpter qd ex birsen accidit mors: ibi|_Et plurimi quidem._]

¶In. i. particula ait q̄ karabitus ꝓprie dicit apa calidū in velamine subtili cerebri: puta in pia matre vel in grosso. s. in dura mre: vel in vtrisq̄ sine corpore cerebri. i. sine hoc q̄ apostemet medulla cerebri. Et qa posset aliqs credere ꝓpter hoc q̄ dicit| absq̄z corpore ipsius_]q̄ medulla cerebri sicut quidā aiunt nō possit apostemari remouet hoc dicēs|_q̄nis corpori ipsius_]scilicet medulle q̄libz accidat apostema. ¶Attēde q̄ karabitus firsen frenesis: idem significāt apud medicos ⁊ est karabitus nomen

Universidad de Deusto

concedere q frequẽtius fiat in pãniculo grosso. ¶ Dicẽdum q forsan verus karabitus frequentius fit ex apostemate in pia matre: propter duas causas. Prima est: qa vene sunt ibi magis collocate sanguinẽ portãtes. Mam pia mater est sicut secundina seruans situs venarũ: vt supra Auicẽ. huius Fen secũdo capitulo. Secũda causa est: quia iste pãniculus est laxior siue mollior: siue penetrabilior. Et Serap. sentẽtia posset toqueri ad hoc: qa dicit q fit in pãniculo: ex quo nascitur vnea & secundina oculi: sed illa est pia mater: & si verus karabitus includit in sui ratione periculositatẽ: vt Alexander, et Raſ. ponũt: tunc magis habebit hoc cum erit in pia matre. ¶ Considerãduz tamen q alie rationes contrarie possent poni: propter quas pãniculus durus frequẽtius apostematur. Primo qa est ignobilior: & sic minus a natura defensus q̃z pia mater. Secũdo quia spaciosior ꝑm profunditatẽ. Hoc tamen apostema nõ est tanti periculi: & ideo posset dici q karabitus periculosior fit in pia matre frequẽtius: sed minus periculosius fit in dura matre: absolute tamẽ circũscripta hac cõditione: quid de facto frequẽtius cõtingat: non est facile, nũciare: & staretur in hoc experiẽte: & bene estimationi. Rationes enim hincinde nõ cõcludunt: postpositis tamẽ auctoritatibus: qa quilibet potuit procedere cuz sua estimatiua. ¶ Dicẽduz q nõ sequitur hoc membrũ habet plures venas: & est mollius: ergo frequentius apostematur: tũc enim pulmo frequẽtius apostemaretur: q̃z musculus. Nec segtur hoc membrũ est ignobilius & spaciosius: ergo frequentius apostematur: qa vnguis ignobilior est pãniculo: & grossior & similiter os q̃z caro quedã: non tamẽ frequẽtius apostematur: quarto dubitatur vtrũ karabitus sit apostema solius pãniculi: vel etiã sit apostema substãtie cerebri. Videtur q etiã substãtie ex Halyab. nono theorice capitulo de frenesi: & etiã Azaravius idẽ vult & Raſ. nono ꝓtinẽtis in hoc capitulo. ¶ In cõtrariũ est Auicẽ. cũ dicit absq; corpore. ¶ Dicendũ q hec questio ẽ in noie. Mã karabitus potest accipi ꝓpliciter. Uno modo vt cõprehendit sub se phlegmonẽ & fibare de qbus infra dicetur & vt sic est apostema pãniculi: vel apostema substãtie cerebri & sic sumit Halyab. & multi auctores: alio modo vt contra distinguitur illis: & vt sic est apostema pãniculoruz cerebri absq; corpore: licet possit cõmunicare corpori cerebri: & hoc modo sumit Auicẽ. quinto dubitatur an apostema pãniculi sit peius: q̃z substantie cerebri. Videtur q sic: quia cũ eo est fortis dolor: sed cũ apostemate cerebri nõ est dolor: cum non sentiat: vt quarto de accidẽti. ¶ In cõtrariuz quia apostema subẽ cerebri est passio nobilioris partis. ¶ Dicenduz q apostema substãtie cerebri est peius: ratio est dicta: qz est pars nobilior. Unde virtus animalis magis leditur ex eius apostemate. ¶ Ad cõtraria dicendũ q apostema substãtie cerebri sequũtur accidẽtia praviora: q̃z fit dolor qui consequitur apostema pãniculorũ: vt apparebit infra cap. de fibare.

a ¶ Non enim. ¶ Hic Aui. declarat dicta in diffinitione vel tota oratione premissa. Non autẽ expedit declarare: quid sit apostema: nec quid sit calidũ apostema: quia ista intelliguntur ex primo cañ. Fen secũda nec qd sit pãniculus subtilis: & quid sit grossus: quia intelligũtur ex anathomia cerebri: declarat autez modo que dixit. Et primo declarat quod dixit: q̃z uis corpori ipsius accidat apostema. secundo hoc quod dixit, karabitius: quasi notificando hoc nomen. ibi secunda [Et illud est] Prima in duas primo circa hoc premittit quorũdam errorem. secũdo remouet. ibi secũda [Hic autez sermo.] Prima in duas. primo premittit errorez negando illũ. secũdo ponit rationẽ: qua improbatur ille error. ibi secũda [Hoc est quod dicunt] Dicit primo q non est verum & cẽ. quẽadmodũ qdaz medicorũ. s. Serap. primo sui breuiarij cap. de frene.

b ¶ Est verum. ¶ Arguit sic: res mollis sicut cerebrum: & dura sicut ossa nõ potest extendi ergo non põt apostemari: probat ꝓsequentiã: quia qd apostematur: oportet q extẽdatur: ergo qd non extenditur nõ apostemat: antecedẽs presupponit: qz res mollis aquea: ꝓcedit: & nõ extẽditur: ita ponit Serap. secundo capitulo.

c ¶ Hic autez sermo. ¶ Primo vadit contra eorũ antecedens. secũdo contra cõclusionez. ibi secũda [Immo dicimus] Prima in duas. primo vadit contra primam partez antecedentis: cum dicebatur molle sicut cerebruz nõ extenditur. Hoc Auicẽ. destruit sic: molle viscosum extenditur

accidat a apa. ¶ Nõ. n. quẽadmodũ qdã existimant medicorũ q cerebr̃ ip̃z non apaſ est vehemẽ. Mã qd est lene sicut cerebr̃ aut duz sicut ossa nõ extendit: & qd non extẽdit nõ apostemat. Hic autẽ sermo est erroneus: & illud ideo qm̃ lene viscosum extendit: & ossa etiam apostemantur. Et. G. illud confessus ẽ. Et nos demonstrabimus sermonem de eo in capitulo decimuz. Immo dicimus q omne quod nutritur extenditur & augmentatur cum nutrimento. Et propter hoc concedendum est q extendit & augmentat cũ supfluitate & illud ẽ apostemantur ergo extendũtur: q apostementur probat auctoritate Galie. quam nõ habemus nisi violenter quis velit trahere ex commento .55. aphoris. vij. particule. Quibus iter renes: & ip̃se etiaz dicit primo cañ. fen ſa & infra fen secũda primo cap.

d ¶ Immo dicimus.] ¶ Hic vadit cõtra conclusionẽ et etiam contra antecedens. Arguit sic: omne quod extẽditur cũ nutrimẽto: potest extẽdi cum superfluitate: & sic põt apostemari sed cerebrũ & ossa extẽdunt cum nutrimẽto: vt notũ est: ergo &c. ¶ Dubitatur ergo: vtrũ cerebrũ possit apostemari. Videt q nõ per Serap. primo lib. 6o cap. & ratione sua: qa qd nõ extenditur: vel nõ tumescit nõ apostematur: q apostema est tumor: vt in commẽto aphor. xxiiij. iij. particule. Si a febre habito &c. Sed cerebruz nõ extendit neq; tumescit: cũ sit molle. Et eodẽ mõ probat de ossibus: cũ sint dura. Et ió Sera. ponit q mẽbra que apanſ sunt media: vt caro & fibra. ¶ In ordinem. A. Rufio cõis quam etiã sup fen. ij. primi alia dixi est: q cerebruz apari põt dupliciter intelligi. Uno mõ sic q tumescat: & vt sic cerebrũ nec ossa apostemanſ: qz nõ possunt intumescere: & ꝓprie ossa. Alio modo q apostemãtur quasi improprie: & fine tumore: & hoc est possibile. Hec solutio cui cõciliatoris attendit est ꝓtra veritatez: & cõtra Auicẽ. qui ꝓbat: q cerebrũ oino potest apostemari: & in tumore eleuari cum sit molle viscosum. Alia rũsio est cõciliatoris: q cerebrũ & ossa possunt apostemari apostemate facto per viam ꝙgestionis superfluitatis exꝓprio nutrimẽto: sed nõ possunt apostemari per viaz defluxus Ratio est quia cerebruz: & ossa nõ habent venas ramificatas de magnis ad paruas: & per quas possit fluere materia. Et sic sedat cõtradictionem auctorum: sed miror quomodo hic Cõciliator tantum erraverit. primo cõtradicit Seraꝑ. cuius gratia dicit. Nam Sera. vult q ligamẽta & nerui possit apostemari: sed ligamenta & nerui nõ habẽt venas: ergo sicut cerebrum & ossa nõ possunt apostemari ꝑm mẽtez Sera. vt ipse dicit: sic nec nerui: secũdo cõtradicit veritati. Nam mẽbrum ad quod potest materia defluere: illud per viam defluxus potest apostemari: sed ossa & cerebrum sunt talia. Ad illud quod dicit. Dicẽduz q modus fiendi apostema p viã defluxus de venis maioribus ad minores: qui ponitur in tegni tractatu tertio est particularis & exẽplaris: sed sicut per venas fluit materia in mẽbro habente illas sicut in nõ habente fluit per vias: ꝑmo latiores: postea minores quousq; repleatur. ¶ Dico igitur cum Auicẽ. q cerebruz & ossa possunt vere apostemari: sed apostemate quo ipsa implentur & tumescũt. Ratio est Aui. recte cõtra Serap. Omne mẽbrum quod in suis dimẽsionibus potest distendi vel distrahi a materia ꝓter naturam repellente illud potest apostemari: sed cerebrum & ossa sunt huius cẽ. maior est vera: & concessa a Seraꝑ. Minorẽ Aui. sic ꝓbat: omne membruz quod nutrit quod extenditur & augmentatur cum nutrimento: potest extendi cuz superfluitate. s. a materia ꝓter naturam: sed cerebr̃ nutritur & extenditur cum nutrimẽto: quia augmẽtatur: ergo supfluitatibus poterit extendi: q̃z hoc est apostema: & hoc est quod dicit: illd est apostema cẽ. g cerebr̃ & ossa possunt vere apostemari: sed cõtra istam rationem arguo. primo diceret aliquis nõ est simile de nutrimẽto & superfluitate cum nutrimentũ sit qd naturale: quod per appositionẽ extendit membruz: secũdo diceret aliqs sequit ex hoc q postq̃z cessat augmẽtuz cessaret posse apostemari: qz post q̃z cessat augmẽtuz cessat posse extẽdi a nutrimẽto: qz membrum nõ potest ex nutrimẽto adueniente amplius extendi cerebrum ergo & ossa solum possunt apostemari vsq; ad .xx. annos vsq; quo durat augmẽtuz: vt Arist. ꝓbleu. xxvij. vij. ꝓbleu. Item saltẽ dentes nõ poterũt apostemari: quia non crescunt: nec extendũtur ꝑm omnem dimensionem: vt qnto de generatione animaliũ: & fen. vij. ¶ Ad ꝑmuz dicendũ qd̃ simile est quo ad hoc: & quantum ad propositum sufficit. Mam si membrum cum augetur extenditur ꝑm omnem dimensionem: & hoc quia nutrimẽtuz ad oẽz̃ particulaz aduenies facit etiam distare partes impulsum. s. a virtute: & hoc quia duo corpora nõ possunt simul esse: sequitur ex hoc: q etiam superfluitates

Jacobus

arabicum quod quandoq; per l: quandoq; per c scriptum inuenitur de quo Januen. in synonymis ait karabitus arabice apostema velaminis cerebri. Et medici interdum hoc nomie vtuntur vt indeclinabili: & quãdoq; vt declinato declinatione secunda. Sirsen vero persicum nomẽ est vt post declarabitur & est indeclinabile neutri generis: frenesis autem latinum nomẽ est dictum a fren greco quod est excitatio furoris a cerebro descẽdens. Uel dicit frenesis ab impedimẽto mẽtis: qz greci frenas mẽtem dicũt. Et Januen. in synonymis ait q frenesis est ipsa rabies: & q̃ nomen nõ est nomẽ morbi: sed accidẽtis: naz morbus est apostema quod est causa accidentis q̃uis ꝓ morbo interdum accipiatur improprie cũ dicit frenesis est apostema &c.

¶ Non enim &c. ¶ In secũda ꝑmo ait q nõ est verum q cerebr̃ nunq̃z apostematur sicut aliqui existimauerũt vsq; hoc argumento. Illud qd̃ lene est seu molle vt cerebrum vel durum vt ossa non extẽdit: quia molle finditur a causa extendente: & durum sicut os nõ obedit extensioni: & qd̃ non extenditur non apostematur: quoniam apostema est extẽsio membri contra naturam a materia aliqua in eo recepta. Positio vero hec damasceno ascribitur. Et Seraꝑ. ꝑmo breuiarij capitulo. xx. de karabito ait. Et quando accidit in cerebro nõ oportet vt indicetur: quia est in ipso cerebro: immo in velamine duro continente ipsum quod nominatur miringa: & est illud ex quo nascitur & vnea secũdina quod est: quia nos scimus q omni membro in quo fit apostema accidit tensio: sed nõ est in natura

De partibus

cerebri vt recipiat tensionem &c. Secundo reprobat hanc positionez dicens q sermo iste est erroneus: ꝑmo in hoc q dicit q corpus cerebri nõ apostematur. Secũdo in hoc q ait q lene vt cerebrum non extenditur. Tertio in hoc q ait q durum sicut os non extenditur. Et primo interimit motiuum eorum quo probant cerebrum non apostemari dicens. Et illud ideo idest sermo ipsorum ideo est erroneus: quoniam viscosum lene sicut cerebr̃ extẽdi potest sicut clare apparet in pice & glutine & albumine oui sine hoc q findatur ab extẽdente sic q rumpat & nõ maneat intus illud quod extẽdit. Secũdo interimit illud quod assumebãt ꝓ similitudine cum suo motiuo scilicet q durum sicut ossa hominis non extẽditur: & per consequẽs non apostematur. Et ꝓ cõclusione ait q ossa apostemantur: & probat illud auctoritate Galieni qui illud cõfessus est. Secundo dicit se demõstraturuz sermonẽ super hoc in capitulo dẽtium videlicet tertij. vij. capitulo ꝑmo. §. illo. Et quandoq; accidũt dentib⁹ species apostematum: & illud quidem non est mirũ. Omne enim qd̃ recipit extẽsionem cum augmẽto nutrimẽti nõ elongatur quin recipiat extẽsionem cum supfluitate. Mam si non reciperẽt materias penetrãtes in eis augmẽtantes eos nõ fierẽt virides q̃z denigrarentur: illud enim fit ꝓpter penetrationẽ superfluitatũ in eis: hec ꝓnceps ibi. Tertio adducit hic eãdem rationẽ ad probanduz simul q cerebrum & ossa sunt apostemabilia & est. Omne quod nutritur extenditur & augmẽtatur cuz nutrimẽto penetrãte i ipsuz specialiter, in tempore augmẽti: ergo extẽdi potest & augmenti

Universidad de Deusto

perfluitates poterūt implere illas particulas: ꝛ distrahẽ vel distẽdere eas ꝑm quascūq; dimẽsiones saltẽ apparenter: ꝛ hoc per vnam propositionẽ quaz Auicẽ. intelligit: sed nõ ponit: que est: ꝙ ad quãcūq; minimã particulam fo:malẽ venit nutrimentū ꝑm naturã: ad eandez venire potest superfluitas siue humor inaturalis: ꝛ sicut ex nutrimẽto mẽbruz distractione distẽditur ita ex superfluitate: sed differẽtia est magna in alio: qa nutrimentū venit ad totū mẽbrū: et cõmunicatur: sed superfluitas potest venire ad partẽ vnam mẽbri: ꝛ illaz extendet: ꝛ eleuabit in tumorẽ qa est extẽsibilis: da enim ꝙ nõ tũc non fuisset augmentabilis: ꝛ sic materia stans ibi preter naturaz: ꝛ coadunata faciet apostema: cuz tumore: siue sit os siue cerebruz. ¶ Et hic cõsidera ꝙ si augmẽtatio fit per viam vere rarefactionis vt quidaz credũt: tũc ratio Auicẽ. nihil cõcluderet forsan. Ille autẽ modus ponẽdi augmẽtũ est als a me retractatus ꝛ improbat[a]. ¶ Lõsidera tñ ꝙ licet ossa ꝛ cerebrũ possint vere apari: vt dictuz est tamẽ freqntius apostemãtur nõ vero apostemate. Dico nõ vero scilz in hoc qd ex[pe]rimẽti fieri tamen vo quo ad alia essentialia: que sunt mala cõplexio solutio cõtinuitatis: ꝛ mala cõpositio: vt viaruz repletio. Tumor enim nõ est de essentia apostematis reperit enim erisipila que non ipellit vt quarto can. Fen terti. ¶ Ad ꝑm dicendũ ꝙ saltẽ Auicẽ. hẽt propositũ ꝙ aliquo tẽpore possunt vere apostemari vt toto tẽpore: quo membra sunt extẽsibilia. Vel forsan Auicẽ. cautus hẽret propositũ suuz hic cõtra rationẽ Serap. Tu enim dicis ꝙ mẽbra corporis nostri indurãtur: ꝛ terrestrificãtur circa. 30. annũ ꝛ nõ possunt amplius crescẽ. Tunc Auicẽ. arguet sic ergo cerebro aduenier aliqua duricies: sed illa tollet molliciem qua nõ poterat extendi ergo cerebrũ post. 30. annos poterit extendi: ꝛ sic apostemari. Sed tu dices: saltem ipse dicit ꝙ ossa nõ possunt apari post 30. annos: q: nimis indurata. ¶ Dicenduz ꝙ istud nõ est de pposito hic. Sufficit ergo Auic. Galie. auctoritas. ¶ Vel dicendũ ꝙ post. 30. annos nõ possiunt vere apostemari: sed cõcauitates eoꝝ replentur: vel ingrossantur: ꝛ accidit ex hoc res: que apostemati assimilat: vt ꝑmo can. Fen secũda capo de egritudinibus cõpositis. ¶ Ad tertiũ dicendũ. primo ꝙ dentes nõ vere apostemãtur: scilz virtute apparitionis tumoris: qa nõ distẽdũtur ꝑm omnẽ dimensionẽ ꝛ sic non possunt vere tumescere. Vel aliter quod ad intumescẽ sufficit extensibile esse: ꝛ hic esset locus cõsideratõis. Ad cõtraria dicendũ. primo ad Serapionẽ negando euz: sicut Auicẽ. facit: ꝛ forsan contradicit sibiipi eodem primo libro capitulo de lethargia. Ad rationez suam: iam est solutum.

a ¶ Et illud est. ¶ Hic notificat hoc nomen karabitus quod erat diffinitũ: ꝛ primo ostendit ꝙ cõcesso ꝙ cerebrũ apostemetur: ꝛ etiã pãniculi: hoc nomen karabitus: ꝛ hoc nomẽ firsen est impositũ apostematibus cerebri cũ est apostema calidũ in pãniculo. secũdo vnũqõq; illoꝝ nominuz declarat. ibi secũda [Verũtamen.] Sũma sentẽtie prime partis est ista: qa hoc nomẽ karabitus: ꝛ hoc nomẽ firsen est nomẽ proprium significans apostema calidũ in pãniculo cerebri: ꝛ in aligbus locis cõcedit: ꝙ sit nomen apostematis subẽ cerebri: ꝛ est vsus ꝓprius huius nois: scilz ꝑm modũ dictũ: ꝙ significet apostema calidũ pãniculi cerebri: sz quãdoq; significet apostema subẽ: hoc est qñ dicit: ꝛ illud est idest habito hoc: qñ si cerebrũ ꝛc. Collige ergo ex. A. ꝙ hoc nomen karabitus ꝛ firsen de primo significato: vel vt plurimũ significant apa calidũ panniculi cerebri: sed de scdario: vel vt raro: significant apostema subẽ cerebri. Et his modis debemus vti hoc nomine karabitus.

b ¶ Verũtamen. ¶ Hic declarat vnũquodq; istoꝝ nominuz: ꝛ primo

ma. ¶ Et illud[a] est quoniam si cerebrũ quandoq; apostematur tunc karabitus ꝛ firsen est nomen proprium apostematis velaminis cerebri cum est caliduz licet in quibusdam locis quandoq; concedatur etiam dici de apostemate substãtie cerebri ꝛ est vsus proprius huius nominis. ¶ Verũtamen[b] trãssumptuz est ex nomine accidentis quod ipsuz comitatur: ꝛ est alienatio ꝛ itellectus permixtio cũ caliditate adurente ꝛ nomen accidentale cadit super hoc accidens: ꝛ artificiale super hoc apostema. ¶ Et actio[c] quidem hec similis est permutationi nominis accidẽtis quod est subet

ad egritudinem faciẽtem ipsum ꝛ significantem ipsum que est firsen cerebri et est istud. ¶ Quidam autez[d] homines sunt qui prenomina ignorantes existimant ꝙ birsen sit nomen huius apostematis. Et ꝙ firsen sit leuius ipo: sed nõ est ita. Vaz birsen est dictio persica: birenim est pectus ꝛ sen est apostema. Et firsen etiã est persicũ: sir enim est caput ꝛ sen ẽ apostema ꝛ egritudo. ¶ Et firsen[c] qdem factuz in febre: aut factũ propter humores in ore stomachi adustos: ꝛ est illud quod est ꝑpter apostemata i partibus capitis extrinsecis: aut in pãniculo extrinseco. Et firsen factum cum

ostendit vnde vnũquodq; illoꝝ sumitur. secũdo hoc declarat. ibi ꝑa [Et actio.] Dicit primo ꝙ quãuis sint duo noia modo pdicto. s. karabitus ꝛ firsen. verũtamẽ est nomẽ transsumptũ ex noie accidentis: qđ cõmitatur ipm. scapa calidũ pãniculoꝝ cerebri: ꝛ est hoc accidens triplex: alienatio ẽtum ad imaginationẽ: ẽtuz ad estimationẽ permixtio: ꝛ caliditas adurens simul iucta: ergo istud nomẽ karabitus qđ est accñtale: qa sumptum ab accñte cadit sup hoc accidẽs. s. alienatio: ꝛ permixtio cuz caliditate ꝛc. sed hoc nomen firsen est artificiale: qa per artem ethimologie cõpositũ: et cadit super hoc apa cerebri: ꝛ hoc intelligit cũ dicit: et artificiale sup hoc apostema cerebri.

c ¶ Et actio. ¶ Hic declarat quod dixit statim de sumptione horuz nominum. Et primo declarat ꝙ hoc nomẽ karabitus sit accidentale. s. sumptũ ab accidente. ꝯo declarat ꝙ hoc nomẽ firsen sit artificiale sumptuz ab hoc noie apa. ibi secũda [Quidã autẽ] ¶ In prima parte arguit a sili dicens: ꝙ sicut hoc nomen subeth est accidẽtale sumptũ ab accñte sequẽte lethargiaz: que lethargia facit subeth ꝛ significat subeth sicut cã significat effectuz: ita hoc nomen karabitus est accidentale sumptũ ab accidente apostematis calidi in pãniculis cerebri: ꝛ hoc est quod dicit. Et actio quidẽ scilicet impositionis nois karabitus siue permutationis est similis permutatiõi nominis accidentis: quod est subeth ad egritudinẽ que est firsen scilicz frigidũ: que est lethargia facientez ipsum accidens: ꝛ significantẽ ꝛc. tamen si littera diceret significãtis esset clarior: ꝛ illud scilicet karabitus est scilicet nomen eodẽ modo permutatũ: significat enim apostema pãniculoruz cerebri calidũ: ꝛ tamen est sumptũ ab accidente: qđ est alienatio ꝛc. Vel ꝛ illud est idest ita est vt est dictum.

d ¶ Quidã autẽ. ¶ Luz probauit ꝙ nomen karabitus sit accidẽtale et permutatũ. Hic ꝓbat ꝙ hoc nomẽ firsen sit artificiale scilicet per ethimologiã: significans apostema cerebri. primo in hoc premittens sententiaz Raſ. Et dicit: quidã hoies. i. Raſ. primo cõtinentis octauo capitulo: et in diuisionibus innuit cap. de birsen: prenomina ignorãtes idest noia imposita ratione alicuius differentie estimant: ꝙ ipsum birsen sit nomẽ huius apostematis scilz cerebri: ꝛ ꝙ firsen sit leuius idest sit idez apostema leuius tamẽ qm birsen. Et hic est textus collectus primo 9ti. viij. ca. firsen als birsen aliud est ꝑpter apostema cerebri: ꝛ donec humor nõ dñatur capiti est firsen: ꝯo Aui. eum reprobat cum dicit: sed nõ est ita. Mam birsen est dictio persica ꝛc. patent reliqua.

e ¶ Et firsen quidẽ. ¶ Jam notificauit karabitũ quantũ ad diffinitionẽ ꝛ nomen: vtes duobus noibus. s. karabito ꝛ firsen. Hic notificat eum quãtũ ad sui diuersitates: ꝛ modos siue species: sunt autẽ quinq; diuersitates in karabito qđ est firsen. Prima quantũ ad modũ: qz quidã verus: ꝛ quidã non verus. Fa quantũ ad locuz: qa verũ firsen hz etiam diuersa loca: tertia quantũ ad causas. quarta ẽtum ad manerie. quinta quantuz ad terminationẽ ꝑm hoc ergo qnq; facit. ibi secũda [Et quãdoq; apostemaſ cuz ipso] ibi tertia [Et eius qdẽ principiũ] ibi ẽrta [Et illud qdez ex quo fit] ibi qnta [Et karabitus quidẽ.] ¶ In ꝑma parte in sũma intendit Auicẽ. ꝙ karabitus siue firsen est duplex: scilz verus: ꝛ est illud qđ diximus. s. in principio capli: qa apostema caliduz in velamine ꝛc. Et de hoc principaliter intẽditur in capo. isto. Unde rubrica dicit de karabito qui est apostema capitis. Alius est karabitus siue firsen non verus: vt factus in febribus: aut ꝑpter humores in ore stomachi ꝛc. Sed qa omnes isti firsen siue karabiti cõicant in similitudine nois: ideo narratiões auctoꝝ narrantiũ firsen siue karabitũ diuersificãtur: qz qdam narrant vnũ firsen

Jacobus

mentari cum supfluitate nutrimẽti penetrãte in ipsum: ꝛ extẽsio talis cuz augmentatiõe ꝑter naturã vere apostema est. ¶ Forte dicet aliqs ꝙ possibile est vt nutrimentũ penetret in poros mẽbri duri vt ossis in quos nõ penetret eius superfluitas vel qa est grossior vel qa nõ trahitur ab attractiua eius sicut nutrimẽtuz imo ab expulsiua potius expellit. ¶ Dic primo ꝙ nullũ nutrimẽtum penetrat in mẽbra ꝙ non secuz deferat aliqd superflui quod paulatim ꝓgestũ extendẽ põt ꝛ augmẽtare ipsum ꝓtra naturam. ¶ Dic ꝯo ꝙ si superfluitas peccãs in quali ꝑpter grossiciez quãdoq; non penetret cum nutrimento peccans tamẽ solũmodo in quanto cuz sit omogenea cum nutrimẽto penetrare põt. ¶ Dic tertio ꝙ licet attractiua virtus nãlis ossis nõ attrahat sibi supfluitates grossas ꝛ inutiles a calore innato: potest has attrahẽ a calore extraneo sicut ꝓtingit in fortibus motibus ꝛ lassitudinibus.

¶ Et illud est ꝛc.] ¶ In. iij. dicit illud esse verũ ꝙ si medullaris suba cerebri qñq; apatur: tũc hec duo noia karabitus ꝛ firsen ꝑprie significãt caliduz apa velaminis cerebri ꝛ est vsus ꝑprius istorũ noium. Aliqñ tũ in qbusdã locis seu libroꝝ passibus artis medicine dici inueniunt ꝛ ꝓcedunt ur de apostematibus substantie cerebri.

¶ Verũtamen ꝛc.] ¶ In quarta primo ait ꝙ hoc arabicũ nomẽ karabitus nõ fuit transsumptũ a suba rei quã ipsum significat vt ab apostemate velaminis cerebri sed ab accidẽte quod sequtur ad illud ꝛ ipsum associat scilz a meyis alienatione vel ab intellectus pmixtione cuz caliditate forti ꝛ adurente. Juxta illud Serap. primo breuiarij cap. xx. Et noiatur hec egritudo karabitus: quoniã nocet carmenis: ꝛ est ꝓtilius ꝛ certitudo vel sententia. Et hoc nomen accidẽtale karabitus cadit super hoc accidens alienationis ꝛ artificiale nomen idest artificialiter impositũ aut imponẽ

De partibus

dum cadit super calidum apostema vnius velaminis cerebri. Secundo dicit ꝙ hec actio siue trãssumptio nominis karabitus ab accidente simili est illi permutationi seu transsumptioni qua nomẽ hoc subeth significans accidens vt somnũ profundum permuratur significanduz egritudinem illaz que causa propria est huius accidentis videlicet firsen cerebri frigidum: ꝛ est illud vera causa subeth vel veruz nomen morbi principalis. Vel similis est dicta trãssumptio nominis karabitus trãssumptiõi nominis lithargie quod interpretat proprie oblíuio ꝛ ab hoc accidente est impositum ad significandũ apostema frigidum in puppi cerebri qđ obliuionis propria est causa.

¶ Quidam autez hoies ꝛc.] ¶ In quinta primo ait ꝙ aliqui homines qui sunt ignorantes prenomina nominũ compositoruz existimant ꝙ birsen sit veruz nomen huius apostematis velaminis cerebri dicti carabitus: sicut Raſis libro diuisionum: ꝛ ꝙ firsen sit leuius eo: seu ꝙ istud nomen firsen significet apostema leuius vero carabito sicuti apostema paruum pericranei vel dure matris in superficie qua respicit craneum. Et intelligas hic per prenomina prima illa nomina que preassumuntur in cõstitutione compositoruz sicut in hoc nomen sir est prenomen in isto nomine cõposito firsen: ꝛ istud nomen bir in hoc nomine birsen. Secũdo dicit ꝙ non est ita sicut isti existimãt: immo birsen est dictio persica significãs apud persas apa pectoris dicta a bir persice ẽtuod latine est pectus: ꝛ sen ꝑsice qđ est apostema. Et firsen similiter est dictio ꝑsica significans apud persas apostema capitis dicta a sir persice quod latine est caput ꝛ sen persice quod est apostema.

¶ Et firsen qdem ꝛc.] ¶ In sexta dicit ꝙ narrationes narrantiũ firsen factũ in febre ꝛ a febre ꝛ similitudinẽ cadentẽ in hoc hoie firsen diuersi-

siue quosdaz sirsen:z quidaz alios:z qñqz narrant vnuz quãdoqz aliuz: sicut diuersificant narrantes lethargiã:que est sirsen frigiduz z obliuio. diuersificantur narrantes oẽm modũ vnde potest accidere obliuio:cum tamẽ sirsen frigidũ sit apa cerebri:hoc ḡ est qđ dicit. Et sic dz ꝓstrui litte ra. Et narratiões narrantiuz sirsen frigidũ siue karabitũ factũ in febrib⁹ z est sirsen casus accusatiui. Aut narrantiũ sirsen factuz pp humores zc. Et narrantiũ illud qđ ẽ pp apostema in partibus capitis extrinsecis:vt in tẽporib⁹ vel circa aures aut narrantiũ sirsen fcm̃ in panniculo extrinseco. Et narrantiũ sirsen fcm̃ cũ birsen.i.cũ apate pectoris. Dico narratiões auctoꝝ narrantiuz istas sirsen diuersificantur pp ꝓsimilitudinez cadentez in hoc noie.s.sirsen: siue karabitus sicut zc. Lõsideranduz q nõ verus karabitus siue nõ verus sirsen est hic.ix.modorum. Primus pp febres. Secũdus pp humores i ore stomachi:de quibus. G. logtur.iij.z.iiij.de interioribus. Tertius pp apata in partibus extrinsecis: vt circa aures: vt Raf.i.ꝓtinentis.viij.c. Quartus propter apostema in pãniculo extrinseco:de quo apate logtur Joar lib.i.trac.iij.cap.v. Quintus modus est sequẽs apa dyafragmatis. Sextus segtur apa alioꝝ lacertoꝝ pectoris. Septimus sequitur apa vesice. Octauus apostema matricis. Nonus stomachi:z sic intelligit alios modos sequẽtes nocumenta z apata alioꝝ mẽbroꝝ. Omnia.n.possunt dici karabitus.i.alienatiões zc.z sirsen.i.capitis egritudines.s.cũ alienatione.z ppter hãc cõitatez nois ꝓueniunt tales diuersitates narrantiũ. Sz tu diceres quare nõ fecit mẽtiõez de karabito propter ebullitiõem sanguinis in corde:de quo facit mẽtiõez ysaac feb.quarto. Dicẽdum q si ille sanguis ascẽdens apostemat cerebzum:vt sic est verus karabitus. Si aũt nõ apostemet tũc reducitur ad karabituz factuz pp febres. Lõsiderandum ſo q totuz istum sermonez Aui.protulit propter Rasim primo cõtinentis:qui determinando de karabito z sirsen determinat de alienatione propter febres:z propter apostema pectoris stomachi z alia.

a Et quãdoqz. Hic ponit diuersitatẽ veri sirsen quãtuz ad loca cerebri:z primo compando loca que sunt partes adiuuicẽ.s.medulla z pãniculus. ſo compando adiuuicẽ loca quãtuz ad situz.s.ante z retro z mediuz.ibi ſa Et apostema. Hic dicit ꝑmo q hoc apostema dictũ karabitus vel sirsen caliduz:qđ est in pãniculo:quãdoqz est in pãniculo tm̃:z qñqz extẽditur ad substantiã cerebri:z hoc fit dupliciter.s.cõicatione qñ exñs in pãniculo extẽditur ad ſubam:z ꝑmutatiõe.s.quãdo recedit a pãniculo:z vadit ad substãtiã cerebri z illud siue cõmunicet siue ꝑmutetur est vehemẽter malũ:qa nocumẽtuz magnuz significatur in ſuba cerebri ꝑimens in quarto:qa est passio valde ꝑacuta q si ipsuz ptrãsit euadet.i. poterit euadere:qa significat fortem virtutem. Subdit autẽ q plurimi qui moriunt ex birsen.i. ex sirsen:ſm q cõmunicat ſubstãtie cerebri vel permutatur: moriuntur propter impedimentum in spiritu.i.anhelitu: qa cerebro nocito vehemẽter leduntur lacerti: et non possunt anhelare:z vehementia febris indiget forti euentatione.

Sed tu diceres: quare hic dixit ex birsen: cũ deberet dicere sirsen. Dicẽdum q si non est defectus scripture ꝺ quo suspicor:hoc fecit sequens Rasim:vt ostenderet q de nominibus nõ est curandum. Vel forsan voluit innuere differentiam inter mortem ex apostemate pectoris proprie dyafragmatis:quia fit magis propter defectuz anhelitus:q̃z per mortem sirsen:z inter mortem ex sirsen que fit magis ꝑ malitiam febris.

b Et apostema. Hic ponit diuersitatez quãtuz ad ꝑtes situales z dicit q hoc apostema habet loca diuersa ſm q partes sunt diuerse.s.i pte anterioris ventriculi vel medij vel posterioris:z aliquando due partes cõmunicant in ipso.s.apostemate:z aliquando omnes partes:vt plurimuz tamẽ fit in parte anteriori:z media:z hoc est qđ dicit:z plurimuz cũ fit.s.hoc apostema:non stat eius aduentus.i.nõ aduenit nisi in eo qđ sequitur vacuitatem.i.ventriculuz anteriorez zc.z in pãniculo ipso: vel substantia cerebri que est contra ventriculum anteriorem:vel medium. Ratio est:qr in istis partibus est maio: caliditas:z plures vene:z sunt loca magis leuia:ex quibus segtur q sint magis apta apostemari.

c Et eius. Hic ponit diuersitatez a parte materie: z dicit eius ꝑncipiuz.i.causa intrinseca est sanguis. Lõsiderandũ q ex littera: primo accipimus mãs a qbus fit:qr sunt tres.s.sanguis cholera z melãcholia adustiõe fcã. Cholera aũt est duplex.s.citrina pura z rubea pura. ſo accipimus de qua mã frequẽtius fiat:qr de sanguie cholerico mixto cũ colera rubea

ficanť. Et simsliter diuersificanť narrationes narrantiũ sirsen factuz ab humoribus adustis ꝓtentis in ore stomachi. Et est illud sirsen quod accidere solet ppter apostemata partiũ capitis extrinsecarum vel pericranei. Et narrantiões narrantiũ sirsen factũ cuz birsen:z est illud qđ fit ppter cõitatem seu colligantiaz velaminis soliti dici dyafragma cuz partibus cerebri vel pp calida apostemata eius vel alioꝝ lacertoꝝ pectoris dicta pleuretica. Et narratiões narrantiũ illud sirsen qđ aliqñ fit in apatibus vesice z matricis z etiã stõachi. Modi vero diuersificatiõis narrationũ in oibus his sirsen z in similitudine huius nois sirsen ꝓsistũt in isto q aliqui asserũt hec oia sirsen vera sirsen eẽ z sirsen vera debere appellari pp hoc q in his ẽ pmixtio intellectus z alienatio mẽtis a q̃ trãssumptuz est hoc nomẽ sirsen z karabitus. Alij vero asserũt alienatiões mẽtis z pmixtiones intellectus q̃ fiunt in febribus z in doloribus orificij stõi z i pleuresibus z in apatibus vesice aut matricis nullo mõ sirsen vel karabitus debere appellari:qa sepe fiunt sine apate quocũqz in capite pp vapores aut fumos acutos ab inferioribus ad cerebruz elatos. Et cõiter hñt interpolatiões ſm ꝓiodos aut exacerbatiões z remissiões egritudinũ partiũ ilerioꝝ. Et iaz ꝑassertũ est q ista noia karabit⁹ z sirsen sunt noia ꝑpa calidi apatis velamis cerebri. Alij inter istos mediare videnť asserẽtes q alienatiões mẽtis ꝑdictẽ nõ sunt va sirsen neqz vere freneses neqz carent penitus istis noibus: sz vocanť ab his pacarabiti vel parafreneses vel parasirsen. Et declarat h princeps hanc diuersitatẽ narrationũ in ꝑdictis sirsen per simile ipsius in lithargia dicens. Sicut diuersificanť narrationes narrãtiuz lithargiã:que est sirsen idest apa cerebri frigiduz qđ noiatur obliuio. Vnde Jañ. in suis synonymis:lithargia accũs morbi cerebri ẽ z est obliuio. Si dicis lithargia nõ differt:nã que q iotã liz scribunť apud grecos ꝓsueuerunt latini in e trãsferre: greci tamẽ lithargiam ꝑferũt. Et rursus ibi ait lithargia grece obliuio. Nos aũt accipimus ꝓ ea que fit ab apate frigido cerebri vel velaminis eius. Ladit autẽ in hoc noie z in hoc accidente narrationuz diuersitas:volũt enim quidã lithargiã dici qdcũqz apostema in cerebro frigiduz vel in aliquo suorũ velaminũ. Alij illud soluz quod postremã cerebri particulaz occupat. Alij neutrum hoꝝ sed obliuiones que sequiť ad ea lithargiaz noiant. Alij vo lithargie nomẽ extendũt interdũ ad obliuiones z somnolẽtias que in febrib⁹ putridis phlegmaticis accidũt z quãdoqz in sinochis z peripneumoniis. Alij affirmãt has obliuiones nullo modo debẽ lithargias vocari. Alij dixerunt has debere vocari paralithargias.

Sirsen autẽ zc. In septima primo ait q verũ sirsen ſm vsum z cõsuetudinẽ artis medicine z artificũ eius est illud quod dictũ est particula tertia videlz apostema calidũ genituz in aliquo velaminũ cerebri. Secũdo q in vo sirsen q̃qz apostemať simul cuz velamine ſuba cerebri vel cõmunicatione seu colligãtia velaminũ cerebri ad ipsius medullã qua velamen aliqd cõicat de materia sui apatis medulle cerebri:vel ꝑmutatiõe materie apatis de loco velaminis ad locũ medulle ſm plurimũ sui. Tertio dicit q illud sirsen vehemẽter malũ est die quarto perimẽs z occidẽs egrũ qđ simul occupat cerebri velamen z medullã ipsius:z si ipsum pertrãsit diem quartũ morbi sine hoc q perimat infirmus euadet id fortasse voluit Hyppo.apho.illo.li.vij.particule. Quicũqz spancilon in cerebro patiunť in tribus diebus pereũt si vo hos effugierint sani fiunt. Et Bal. in cõmẽto dicit. Causa aũt velocitatis mortis est magnitudo morbi z nobilitas mẽbri. Si aũt in tribus poribus diebus nõ moritur z ad quartũ ꝑgredi possibile est vt preualeat vtus et euadat infirmus:hec ille. Modus aũt euasionis eius fit vel per fluxũ sanguinis nariũ vel per fluxũ sanguinis emoroydalẽ vel per apostema retro aures accidens aut in faucibus seu glandulis colli.

Et plurimi qdẽ zc. In octaua dicit q plurimi illoꝝ qui moriũtur ex birsen idest apostemate pectoris seu pipneumonico vel pleuretico moriũtur propter impedimentũ in spiritu idest in anhelitu quo ipsi suffocãtur. Materia nãqz collecta in pectore dum collecta manet coartat anhelituz:z dum diffundit in clibanũ pectoris per moduz empimatis similiter coartat:z dum ptisim parit rursus hũc coartat. Sed h nõ attinet presenti proposito cum h nõ agatur de morbis pectoris. Et reuera credo debẽ h scribi sirsen non birsen:z illud indicat sermo qui sequitur immediate scilicet et apostema hoc habet loca diuersa ſm partes cerebri diuersas. Et experimẽtum nobis manifestat q nec sirsen calidũ nec sirsen frigidũ cõiter perimit donec impediat motuz anhelitus: z tũc fit oregmon.i.sonus gutturis prenũcius mortis. Mõ enim in cerebro sed in corde potius cõsistit vita:nec moritur aliquis aut mori potest nisi patiente corde quod illi co patitur anhelitu sublato.

Et apostema hoc. In hac secũda parte primo agit de locis in qbus fit sirsen. Secundo de causis humoralibus eius:ibi Et eius quidẽ Tertio de modis crisiũ ipsius:ibi Et quasi nõ Quarto de apate in velamine z venis extra cranеum:ibi Et multotiens.

In prima particula primo ait q hoc apostema:scilicet sirsen habet loca diuersa in quibus nascitur ſm diuersas particulas cerebri. Nã quoddam nascitur in dura matre:quoddaz in pia matre. Aliud in rethi quod mirabile dicitur. Aliud in substantia medullari cerebri. Et quoddam nascitur in anteriori cerebri parte:quoddam in media:quoddam in postrema. Secundo dicit q due partes quandoqz cõmunicant in ipso sirsen vt pia mater z dura vel pars anterior z media cerebri:vel pars posterior z media eiusdem z quandoqz simul omnia loca cerebri cõmunicant in sirsen sic q apostema hoc ledit z occupat sua magnitudine omnes cerebri partes:puta anteriorem mediam z supremam:z tunc lese apparent operationes sensus communis z cogitatiue seu rationalis z memoratiue. Tertio dicit q plurimuz frenesis seu sirsen dum fit non aduenit nisi parti illi cerebri aut velaminum eius que sequitur z ambit vacuitatem seu ventriculum eius anteriorem vel illi parti que sequitur z ambit ventriculum medium aut vacuitatez. Cuius ratio est:q primus ventriculus et medius cerebri simul cũ partibus que circũstant eis sunt calidiores z magis abundãt in humoribus calidis subtilibus acutis ex qbus fit sirsen et fumi acuti plures illuc tendunt.

Et eius quidem principiũ zc. In secunda primo ait q principiũ: idest causa humoralis ex qua fit sirsen est sanguis supple subtilis z ardẽs vel cholera citrina qui fit ex cholera cũ tenui phlegmate vel cholera rubea sola pura non permixta.i.alteri humori vel cholera adusta siue facta

fuerit

rubea:aut a sanguine citrino:scilz mixto cū cholera citrina. In quo autē ille due cholere differūt:vide primo libro ca.de humoribus:ſz tu dices: quid vult dicē preter apostema phlegmaticū. ℂ Dicēdū q̄ dupliciter potest exponi.primo q̄ velit dicē q̄ non fit a phlegmate:vt dicat:z eius.ſ. firsen siue karabiti principiū est sanguis zē.preter apostema phlegmaticū.i.nō est apostema phlegmaticū. ℂ Alio mō potest exponi.pter q̄ non excludat:sed ꝓsupponat vt sit sensus: pter hoc q̄ istō apostema sit a phlegmate:fit etiā ab aliis humoribus:z in hoc mō loquēdi innuit:q̄ raro valde fiat a phlate. Tūc enī posuisset phlegma in ordine causarū hic etiā infra in signis non ponit signa. Sed tu dicē:quomodo ponit hoc apostema caliduz ſi fit a phlegmate. ℂ Dicēdum q̄ nō erit tūc proprie karabit⁹ sed ipropie. ℂ Vel dicē duz q̄ erit quādo phlegmati miscet cholera. ℂ Dubitat circa singula dicta Auicē.primo:qa nō fecit mētionē de melancholia fecali:q: qua ratione pōt fieri a phlegmate eadē ratiōe a melācholia.secūdo ipse dicit:q̄ fit a cholera pura. ℂ Lōtra per Aluēzoar li.primo tracta.iij.v.capi.vbi dicit:z scias q̄ nō generatur apostema in hoc panniculo:nec in alio loco ex vno simplici humore: cui etiaz alius humor nō sit admixt⁹. ℂ Tertio ipse ponit q̄ generatur a cholera rubea vel citrina. ℂ Lōtra per ysaac febrium quarto qui vult q̄ generat ex fumo calido z sicco:quarto ipse dicit:z Halyab.nono theorice q̄ fit ꝑm plurimū a sanguine cholerico. Huius ↄtrarij ponit Aluēzo. preallegato,caꝑ. vbi dicit:z scire debes q̄ oia apostemata que fiunt in cerebro ꝓ maiori parte:sunt ex cholera mixta phlegmati. ℂ Dicendū q̄ fit ab aliis materiebus:quas Auic.dicit:q: sic penetrant in pāniculo:qa ꝓpria huius egritudinis est alienatio cū furia z tūc soluo ↄtraria. ℂ Ad primū dico q̄ ſi illud cōtingat Auicē.dedit intelligi per illud:qđ dixit de phlegmate:z forsan nō dixit:qa adhuc minus cōtingit ex melācholia fecali q̄z phlegmate:cū minus in cerebro reperiat:z forsan fit minoris penetrationis in mēbro solido:sicut sunt pāniculi. ℂ Ad ꝑm dicendū sicut ipse Aluēzoar dicit:q̄ cū dicimus humor purus:intelligit q̄ vehemēter vincat:z sic intelligit Aui.z sumit a Gal.ſcdo prognosticoꝝ.xxxviij.ꝓmē. ℂ Ad tertiū dicendū q̄ ysaac intelligat q̄ illa cholera siue sanguis cholericus in ascēsu est ita subtiliatus:q̄ est quasi vapor tū in cerebro colligit z facit apostema in forma humoris. ℂ Ad quartū dicendū q̄ frenesis vt plurimuz fit a sanguine cholerico. Ratio est:qa hic humor est aptissimus penetrare in substantiā pāniculoꝝ:z intelligo per sanguinem cholericū etiā cholerā sanguineam:sed tu dices ꝑm hoc plus fieret a cholera pura: qa magis est apta penetrare. ℂ Dicendū q̄ verū est ex hoc:tamē rarissime pura reperiet. Ad Aluēzoar est difficile respōdē tamē possumus dicere q̄ firsen caliduū siue frenesis fieri ex cholera cui phlegma miscetur:potest dupliciter itelligi. Uno mō:qa illi cholere misceat corporaliter multa phlegmatis quantitas:z hoc mō non fit freq̄nter:qa phlegma prohibet penetrationē. Unde ipsemet Auenzoar subdit q̄ raro habet a phlegmate ꝓuenire. Alio modo pōt intelligi q̄ quasi virtualiter:z aligd aquosum subtile illi cholere misceat:z ab hac cholera freq̄nter accidit frenesis. Maz cholera sanguinea siue sanguis cholericus:ex qbus freq̄nter fit karabitus habēt aliquaz infectionē humidā phlegmaticā:ꝓpter cerebri naturā:in quo phlegma abūdat:z hoc etiā innuebat Auicē.cum dicebat aut a citrino scilz sanguine:z ille est in quo cholera citrina est hñs phlegmatis mixtionem aliquaz. Alius modus soluendi a me datus est distin-

aut citrina cholera pura:aut rubea sola pura:aut adusta trahens ad nigredinē z est vehementer maluz: z quasi non fit ꝑm plurimum nisi a sanguine cholerico preter apostema phlegmaticum aut a citrino. ℂ Et quasi non finitur nisi sudore aut fluxu sanguinis ex naribus. ℂ Et multotiens apostemantur velamen z vene que sunt exteriora capitis: ita vt forte aperiantur commissure.

Jacobus

fuerit per adustionē cholere rubee siue cholere nigre seu melie. Secōo dicit q̄ firsen factū de cholera adusta est vehemētis malicie z deterius ceteris:tum ꝓpter ardorē febris quā infert:tum ꝓpter materiā inflāmationē cerebri ab eo. Tertio dicit q̄ firsen nō fit ꝑm plurimū nisi de sanguine cholerico puro:vel de sanguine cholerico citrino cuius cholere pmisceat aligd phlegmatis aquosi ꝓpter apostema phlegmaticū frigidum qō firsen frigidū a quibusdā dicit. Ingt Alexāder pmo practice. Fit ergo verus freneticus ex choleribus rubeis cū ad cerebrū peruenerint incensa febre:z phlegmonē ibidē faciūt aut in meringa. Et rursus ibi ait. Est aūt ipsa frenesis nō in vna specie sed in diuersis. Si igit ex acri cholera.i.acuta citrina cōsistat est quidē mitior. Si aūt ex rubea fuerit cholera fortior z valida nimis efficitur z febres infert maiores. Fit autez z alia que z chyriodos.i.adusta vel arsiua vocatur que plus sine mēsura est q̄z illa que ex rubeis fit cholerib⁹:ita vt ex nimia febre exardescat z exurat hō:hec ille. ℂ Et quasi nō finit zē.] ℂ In tertia dicit q̄ vera frenesis quasi nō finit.i.creticat seu terminat ad viaz salutis nisi per sudorē vel per fluxū sanguinis plurimi a naribus nō vi symptomatis sed virtute nature. Quod sic cognosces q: talis sudor vel fluxus sanguis fit in die cretico vt quarto aut septimo z eger bene fert z ad ipsum seqtur alleuiatio. Mā ſi materia cholerica fuerit ipa faciliter in sudorē vertit:z ſi sanguinea de sanguine acuto ꝓpta est defluere versus venas nariuz z has apire. Signanter quasi ait:qa frenesis terminari potest etiā salubriter per fluxū sanguinis emorroydarū z per exituram in glandulis retro aures.

ℂ Et multotiēs zē.] ℂ In quarta dicit q̄ vene z velamen que sunt extra craneuz.i.pericraneū sepe apostemant tanto apate q̄ forte per illud aperiunt cōmissure cranei:z tūc dilatat nocumētū eius vsq̄z ad duram matrem z apparent plurima signa frenesis seu firsen calidi.

Et illud quidem. ℂ In hac tertia parte ꝑmittus agit de ꝓgnosticantibus mortē vel salutē in frenesi seu firsen. Secūdo de modis qbus permutat:ibi[Et karabit⁹ gdē] ℂ In prima particula dat sex regulas z septimā addit in fine huius partis super ꝓgnosticatione in frenesi. Prima regula est trimembris. Pri-

guendo apostema per congestionē:z per defluxuz:qui modus hic obmittatur. ℂ Lōsiderandus vlterius q̄ sudor z fluxus sunt conformes crises vero karabitui:vt Galie.tertio de crisi.z quarto can. Fen secūda.secundo capitulo. ℂ Lōsiderādū etiaz q̄ apostematio pāniculi extrinseci z venarū:potest duobus modis accidere. Uno modo per viā permutationis materierū ab intra ad extra:z est bonū. Alio modo per viaz cōmunitatis z est hoc pessimū:ſz quo modocūq̄z fiat potest fieri aptio cōmissuraruz ꝓpter motū materie ex aperiētiū:ſi tū ꝓmissura eēt fortis vnitionis:non fieret aptio:z iō dixit fortasse. a ℂ Et illud quidem.]

Et illud[a] quidem ex quo fit permixtio rationis composita ex fletu et risu hora post aliam est malum et cum est permutatio ex peripneumonia et significat fortem calorem humoris. Et similiter si permutetur ad non verum. Et cū accidit vt perseueret grauitas in partibus capitis z pulmonis:deinde superuenit spasmus z vomitus vt erugo eris viridis moritur infirmus in hora sua:

ℂ Hic ponit diuersitatem karabitus siue firsen ex parte maneriei.z primo pōit modos mali firsen.ꝯo ponit modos laudabilis firsen.tertio pōit iteruz modos mali firsen ibi ꝑa[Ex spēb⁹]ibi z[a] [Cum ꝯ] ℂ Circa ꝑmā partē considera q̄ Auicē.ponit quatuor species siue modos mali firsen. ℂ Primus est illud firsen cuz quo est permixtio rationis cōposita ex fletu z risu:causa malicie est:quia significat materiā diuersam cōpositaz ex sanguine:vnde fit risus:z ex materia adusta:tendēte ad nigredinē melancholicā:vnde fit fletus: z vult Rasis q̄ sit signum propinque mortis. ℂ Secūdus modus est q̄ fit permutatio frenesis ex pipneumonia:z est aphoris.xij. Hyppoc.vij.particule cū dicit:ex pipneumonia frenesis malū. Hoc autē potest dupliciter cōtingē. Uno modo q̄ peripneumonia remaneat:z q̄ hoc sit malū certum est:z causa huius frenesis est fortis calor in humoribus circa spūalia inductus:vnde calefacti humores caput ascendūt:z hoc est qđ Auicē.dicit significat calorē fortez humoris. Uel causa est:qa illa peripneumonia est de materia cholerica feruenti:cuius fumi ascendūt:z faciūt frenesim:z hoc idē Auicē.innuit cū dicit significat calorem fortē humoris:z est sermo Gal.in cōmēto aphoi.eiusdē.xij. cum dicit:ſi peripneumonia de acutis fit humoribus:necesse est in cerebrū ascēdat fumus nimius vnde frenesis conficit. Alio modo pōt hoc cōtingere:qa recedente peripneumonia sequat frenesis per trāslationē materie cholerice:a qua q̄nq̄z fit pipneumonia ad cerebrū z q̄ hec frenesis sit mala est notū:cuz aduenīat virtute existēte debili. ℂ Tertius modus mali firsen est ſi pmutet ex vo ad nō verū:sed ↄtra:qa verus firsen est acutior morbus:sed nō verus:vt de materia grossiori est minus acutus:z vt sic minus malus. ℂ Dicēdū q̄ nō verus karabitus siue firsen dicit trib⁹ modis. Uno modo qa fit per cōpassionez:z vocatur ab Alexādro parafrenesis:sicut accidit in febribus vel humoribus in stō:vel ꝓpter aliquaz causam ꝑm nouē modos supra narratos. Et de hoc nō vero karabito nō loqtur hic Auicē.lz cōtingenter posset verificari q̄ pmutatio veri firsen ad aliquem illoz modorū nō veroꝝ esset pmutatio mala:z ſi vtraq̄z passio pmaneat:nō est dubiū q̄ sit maluz.secūdo mō dicitur nō verus karabitus siue firsen:qa fit in substātia cerebri:sed verus est ille qui fit in pāniculo:z hoc mō ſi verus pmutetur in nō verum : idest ad substātiā cerebri:est malū:vt notū est. Tertio dicitur nō verus:quia de materia magis grossa:z tunc ſi verus karabitus:z firsen.ſ.de sanguine cholerico subtili permutet ad non verū:qa semper per adustionē z assationē sanguis ille:z cholera ingrossetur est malū:nec est incōueniēs q̄ morbus aliquis acutus breuis sit minoris malicie aliquo lōgiori:z etiā in accidētibus quibusdā. Ex quo cessat ratio in ↄtrariū ducta. ℂ Quartus modus mali karabitus:vel firsen est cū pseuerat grauitas in capite z pulmone.i.in partib⁹ pectoris. Ista autē grauitas vel est defectus motus:vel sensus pōderosi-

De partibus

mus eius membri est. Illa frenesis est mala de morte suspecta ex qua generatur alienatio mentis seu permixtio intellectus cōposita ex fletu z risu vna hora post aliam:ita q̄ nūc eger ridere videt gaudere z letari:nūc vero flere dolere z tristari. Significat enīz vicissitudo hec magnā diuersitatem z etherogeneitatē materie frenesis quam natura vincere non potest. Saluio: tamē est que cuz risu fit q̄z que fit cum fletu vel sollicitudine. Juxta id Hyppoc.aphoris.vi. Desipientie cum risu quidē facte securiores:que vero cum sollicitudine moleste. Et Galie.in cōmento dicit. Nulla quidē desipientia est salubris:que tamē cum risu fit minus est periculosa. Desipiētia enim ex solo calore sine materie corruptione est quasi inebriatio vini. De cholera vero cuz sollicitudine z tristicia cuius incensio si augmētetur vt in choleram nigrā mutetur facit quasi maniam: hec Galienus. Risus vero qui fit in alienatione frenesis a sanguine procedit z vaporibus eius:z cum ei succedunt fletus z tristicia significant sanguinem ad cholerā conuerti vel ad melancholiaz per adustionem. Secundū membrum est frenesis etiam mala est que fit ex permutatione peripneumonie ad eam sic q̄ materia peripneumonie rapitur ad cerebrū z generat frenesim. Juxta id Hyppocratis aphorismoruz.vij.xij.apho. In peripneumonia frenesis malum. Et Galienus in cōmento dicit. Si peripneumonia de acutis fit humoribus:necesse est in cerebrum ascēdat fumus nimius:vnde frenesis cōficitur. Et hoc est quod princeps hic voluit dicens. Et significat fortē calorem humoris:idest permutatio peripneumonie ad frenesim significat quod humor faciens peripneumoniam est vehementis calefactionis z ebullitionis z effumationis. Tertiuz est: z similiter firsen est malū in peripneumonia quāuis pmutetur peripneumonia ad non verū firsen sic q̄ humor faciens peripneumoniā in pulmone remanet z fumus ipsius ad caput ascēdēs parafrenesim facit:q: significat incendiū magnū in pulmone prope cor z in cerebro quod eger diu tolerare nō potest. Secūda est cū in freneſi accidit vt diu perseueret grauitas capitis z grauitas pulmonis vel suaꝝ partiū:deinde superuenit infirmo spasmus z vomit⁹ viridis vt eris erugo tūc morit infirmus in hora sua.i.hora eadē qua sibi hec accidunt incipit infirmus tēdere ad mortē.

ratis:ga materia per aduſtionez procedit:z ingroſſando efficitur ponderoſa:deinde ſuperuenit ſpaſmus pp fortez exiccatiõez z vomitus:vt ergo zc.ga ſignificat vltimatiõem aduſtiõis in epate:z adiacẽtibus partibus moritur zc. In hora ſua.i.tunc:ſz ſi eſt fortis põt plus viuere:vt dicit vna vel duobus:z eſt eſtimatiuus iudicium: z iſta eſt ſentẽtia Raſ pmo continentis:auctoritate Hippo.tertio epidimiarum.

a ¶Et ſpeciebus vo.

¶Hic põit ſpecies ſiue modos laudabilis karabitus:z ſunt due ſpecies. Una in qua recordatur poſt alleuiationẽ febris ſicut dixit Gal.iiij.de interioribus. In illa.n.hi fiducia:ga vel ſignificat gp nõ eſt verus karabit[a]: vel gp parũ ledit cerebz vnde nõ exiccatur ſic gn ſpecies imprimant etiaz tpe alienatiõis:z ideo dixit: cum quo alienauit. Alia ſpecies eſt qñ accidit riſus aromati.i.continuus:z eſt laudabilis ga ſignificat mãm ſanguineam non aduſtam ſed ſatis ſanguini propinquam.

Et prolixior mora eius ẽ vnus dies aut duo dies ſi virtus fuerit fortis. Ex ſpeciebus[a] vero karabitus in qua maior ẽ fiducia eſt illa in qua eger recordatur eius cum quo alienauit poſt alleuiatio nem ſue febris. Et quãdo accidit ei reſ riſus aroonati eſt egritudo i qua homo ſemp ridet eſt ſignificatio laudabilis. Cũqz[b] laborat habens ſirſen z euomit choleram rubeaz z eſt debilis moritur ea die aut fortis zprolongatus duobus diebus. Et nullus quidem viſus eſt habens apoſtema in partibus cerebri cuius vrina fuerit aquoſa qui euaſerit.

b ¶Cũqz laborat. ¶Hic ponit etiã ſpecies male freneſis. Una ẽ cuz laborat.i.inquietatur oino vel laborat.ſ.in ãhelitu z euomit choleraz rubeã qõ ſignificat fortez inflãmationẽ:moritur eadez die:z nõ dixit in ſua hora.i.ſtatiz ſicut dixit ſupra: ga illa diſpoſitio eſt peior vnde euomebat ille cholerã eruginoſam. Alia ſpẽs eſt in qua vrina apparet aquoſa: z ſignificat completũ raptũ materiez ad caput:z eſt ſignũ zfirmate freneſis a qua nõ fit euaſio ſm Meſ.cap.de freneſi.z hoc eſt dictũ Ga.in cõmẽto apho.lxxij.iiij.pticule. Quibus vrine limpide albe.z ideo dz exponi.nullus viſus eſt.ſ.a Gal.zc. Unde dicit:ego zfirmo infirmũ hmõi nõ euaſiſſe:ſi talem habeat vrinaz. Quare vero in freneſi vrina ſit diſcolorata Gilbertus facit longam digreſſionez z non domeſticam.

c ¶Et karabitus. ¶Hic determinat de karabito quantũ ad diuerſitatem quintaz:que eſt ex parte terminatiõis. ¶Dubitatur quare Aui. nõ poſuit alios modos terminatiõis:vt p ſudorez:ſanguinẽ narium:z ventrez. ¶Dicendũ gp terminationẽ per ventrẽ dedit intelligi. Terminationez aũt p ſudorez z ſanguinẽ narium ſupra poſuit que ſunt zuenientes terminatiõez:z proprie freneſ vere:z multũ accũtis.ſ.eius que fit a ſanguine cholerico:z iõ illos modos terminatiõis ibi poſuit. ¶Cõſiderandũ ergo gp ſi modos illos terminatiõis:z iſtos ſimul cõiungis videbis gp karabitus põt ſeptẽ modis terminari. ¶Primo p ſudorez. Secõo p ſanguinem narium. Tertio per fluxuz emorroydaz:z hoc qñ fluxus cholericus faciens freneſim tenderet ad nigredinez melancholicã. Quarto permutationẽ in lethargiã. ¶Dubitatur ſo quomodo poteſt mutari in lethargiam:cũ lethargia ſit apoſtema phlegmaticuz. Dixerũt aliqui ſup fen 5a pmi cañ.cap.de complẽdis diſpõnibus:gp iſta nõ eſt mutatio niſi ſm ſitum:vt cũ freneſis eſt in parte anteriori:z trãſit eius materia ad partẽ poſteriorez:z tũc dicitur lethargia:non rõne materie:ſed rõne loci in quo eſt materia. ¶Iſta riſio eſt ꝓpria Aui.primo qz ſupra vocauit karabituz etiam cũ eſt in parte poſteriori. Secõo qz dicit:z quãdoqz infrigidatur: ſed in tali permutatione nõ fit infrigidatio. ¶Alius modus dicẽdi ẽ: gp hic ſumitur freneſ pro apate facto a ſanguine:vel cholera quibus aliqñ phlegma eſt admixtũ:vnde reſolutis ptibus calidis põt remanere phlegma:z ſic mã infrigidatur:z poterit ſeq lethargia. ¶Tertius modus dicendi eſt gp hic lethargia nõ ſumatur pro apate:ſed pro accidente qñ eſt obliuio z ſtupiditas. Cõtingit etiã quãdoqz gp frenetici qui prius erant quaſi maniaci remiſſa acuitate materie:z ingroſſata per viam reſolutionis:z ppter vſum medicinarũ frigidarũ: ipſi appent quaſi ſtupidi z imobiles:z hoc ẽ malũ. Unde pmo can. Fen.ij.prealleg.cap.dicit gp talis permutatio eſt mala.

bens apoſtema in partibus cerebri cuius vrina fuerit aquoſa qui euaſerit.

¶Et karabitus[c] quidem multotiens reſoluitur per emorroydas cuz fluunt. Et quandoqz infrigidatur et mutatur in lethargiam. Et quandoqz liberatur ab eo z cadit in ethicam aut fit demoniacus. Et multotiens permutatur non verum in verum. Et ſenes[d] quidem raro euadunt ab egritudine karabitus.

¶Quidam[e] vero medicorũ exiſtimãt gp quandoque accidit egritudo ſimilis

¶Quartus modus dicendi eſt gp pp vſuz frigidarum medicinarz in pncipio freneſ colera z ſanguis qui ſunt cã freneſis puertitur ad nãm phlegmaticã:z tũc expulſi per repcuſſiua vadũt ad partem poſteriorez cerebri: z faciunt lethargiam:tñ talis nõ eſt vera lethargia:ga cholera ſaltez nõ poteſt puerti i phlegma: cũ aſſum nõ poſſit incrudari vt Auer.iij.colliget.

¶Quintus modus dicẽdi eſt gp lethargia ſequatur ad freneſiz nõ ex illa materia ex qua fit freneſ.ſz ex alia. Et modus eſt iſte:gp ppter multum vſuz fridoz in freneſi:mã calx getaſ:z repcutit:z itez multiplicaſ frida mã ex qua pulſa ad poſteriꝰ fiat letargia:z iõ dixit:z qñz infrigidaſ z mutaſ in lethargiã. ¶Sextꝰ modus terminatiõis eſt p caſuz ethicã:z ipſo prie dicit terminatio:z eſt pp caliditatẽ adurẽtẽ ſeqntẽ karabicũ pp exiccationẽ.n.z fixionẽ caloris:venit qñz ad ethicaz:z ptingit gp karabico recedẽte remanet ethica:ſz qñz ſimul cũ eo:z cũ ethica moriaſ:z iõ dixit qñz. ¶Septimꝰ modus eſt per caſuz in demoniũ z hoc fit pp multã aduſtionez puertentẽ mãm:ad naturam nigrã melicã:z ppie ſi ſequaſ ſibare. ¶Octauus modus ẽ pmutatio de nõ vero in vez:z hoc põt fieri multis modis:ſicut multipliciter dicit nõ verus karabitus. Unus tñ modus q frequẽter aduenit eſt:qz aliqs hz karabicũ nõ vez ſequentẽ pp febrẽ.vnde vapores aliq caput aſcẽdunt:z fortificaſ in hora augmẽti febris. Cõtingit aũt gp ex hoc nõ vero fit verus z apoſtemoſus:z h vel qz illi vapores colligũtur ad nãm humoris:z apoſtemãt. Uel ga ſunt cã attractionis:z motus humorum ad caput vnde fit apoſtema.

d ¶Et ſenes. ¶Hic addit cañ.z eſt Hip.vij.epidimiaz:vt dicit Raſ pmo pti.iiij.c. Cã huius eſt:qz pp karabicũ ſunt valde elongati ab eorũ diſpoſitione:cum ex hoc incurrant febres acutas z ardentes:z ſignificat perditionem vt in cõmento apho.xiij.particule prime. Qui creſcunt.

e ¶Quidã vero. ¶Hic circa karabicos ponit quorũdaz ſniaz:z pmo eam premittit magis in gñali. Ro in ſpali declarat.tertio ponit ſuã ſniaz. [Ra] Dicũt.n. [ibiz[a]] Et dico ego [Dicit pmo gp qdaz dicũt.ſ.Raſ pmo pti.viij.c.gp aliquãdo accidit diſpõ ſikis karabico abſqz feb. ¶Cõſiderandũ gp ex hoc gp ibi nõ eſt febris:nõ põt eſſe verus karabicus:z ideo dicit ſimilis:ppter alia accidentia de alienatione:z rixa:z furia:z termiſ natiõe veloci ſignificans vacuitatez apoſtematis. Iſte tertus ꝓſuenit exponi dupliciter:pmo vacuitatez.i.gp apoſtema eſt euacuatũ z ruptũ vnde febris ceſſat. ¶Sed hec expoſitio nõ vadit ad mẽtem Raſ.nec Aui.ga qñ homo eſt in tempore in quo apoſtema cerebri eſt eruptũ: tunc deficit in eo virtus motiua:z eſt reſolutus z debilitatus:vt nã nõ poſſit facẽ conatum

Jacobus

Et mora plixior qua remanet viuus eſt dies vnus vel dies duo ad plus ſi virtus eſt fortis. Nam per grauitates capitis z pulmonis diu perſeuerantes ſignificatur oppreſſio fortis ialis virtutis vna cum anhelitu. Et per ſpaſmũ cuz eruginoſe cholere vomitu ſignificatur neruos z cerebrũ z ſtomachũ oppreſſi venenoſo humore cui ſuccũbit virtus. Tertia eſt:illa ex ſpecieb[ꝰ] vel modis freneſis in qua maior eſt ſpecies aut fiducia ſperande ſalutis eſt in qua patiens recordatur eius cũ quo alienauit poſt alleuiationẽ ipſius a febre ceſſationẽqz deſipientie ſic gp tũc recitat que ſibi occurrerũt vel dixit aut fecit tẽpore quo fuit alienatus. Nam recordatio hec ſignificat gp leſio nõ fuit vehemẽs neqz in rõne neqz in memoria. ¶Attẽde gp in libris plurimis reperitur hic ſcriptũ: cum quo alleuiauit: ſed aptius ſcribitur z veridicius:cũ quo alienauit ideſt deſipuit. Quarta eſt quando frenetico accidit res riſus aroonati eſt ſignificatio laudabilis euaſionis z ſperande ſalutis. Et eſt aroonati diſpoſitio in qua ſemper ridet hõ que in freneſ ſignificat abũdare ſanguinem z vapores ipſius qui benignio: eſt ceteris humoribus z deeſſe cholerã z humores aduſtos vl nõ abũdare qui ad rixas prouocẽt aut ſollicitudines. Quinta eſt:cũ freneticus laborat ideſt inquietaſ z angustiatur z euomit cholerã rubeã acutam z eſt debilis moritur eadẽ die:z ſi fortis fuerit tunc prolõgabiſ ipſius vita duobus diebus. Nam per egri laborẽ z debilitatẽ ſue virtutis ſignificatur nõ vi nature:ſed ſyntomatice fieri vomitus cholere rubee ex cõpaſſione orificij ſtomachi ad meringas cerebri freneſi oppreſſas. Ut in plagis capitis que ad matres penetrant ſepius cõtingit vomitus cholere z eſt de ſignis penetrantis vulneris vſqz ad meringas ſeu matres cerebri. Sexta eſt:nullus vnqz viſus eſt habens apoſtema in partibus cerebri euadẽ ex eo cuius vrina fuerit aquoſa: ideſt aque ſimilis in colore et ſubſtãtia. Significat enim cholericũ humorẽ quo tingi deberet z iſpiſſari ſubſtantia vrine totũ rapi ad caput aucturuz apoſtema. Juxta id Hyppocra.aphoriſ.quarta. Quibus vrine limpide aut albe male maxime ſi i freneticis aut nefreneticis apparẽt. Et Galienus in cõmento ait. Urine huius multã lõgitudinẽ ſignificãt decoctionis morbi:vnde etiã virtutez diſſoluit:z eſt mortale ſicut videmus de febre in freneſi: ego autẽ confirmo infirmũ huius nõ euaſiſſe ſi inquã talẽ habuerit vrinam:cũ ergo hic morbus de ſola ſit cholera neceſſe fuit vrinã apparere cholericam. Sed vrina limpida z aquoſa ſi appareat multaz lõgitudinẽ decoctionis ſignificat:z motũ cholere poztendit ad caput aſcendẽ:hec ille. Septima quã

De partibus

ponit in fine huius partis eſt gp ſenes raro euadunt ab egritudine freneſis. primo quoniam ſunt debiliũ virtutũ que non ſufficiunt extirpationi tante egritudinis. ſecũdo quoniã in his introducitur cum diſcõuenientia particulari. Mã ſenes ſunt frigidi z freneſis calida quapropter in ipſis non introducitur niſi a forti cauſa.

¶Et karabitus gdẽ zc. [¶In ſcõa tãgit.v.modos qbus pmutatur freneſis vel ad fluxũ creticũ vel ad morbos alios. Et dicit pmo gp ſepe freneſis per emorroydas fluẽtes ſanat atqz reſoluitur qñ vi nature mã freneſis de cerebro ad venas ani pmutat et has aperiẽs ab ipſis effluit. Et id potiſſime fit in freneſi de aduſto humore ſicut in mania que p emorroydas freqnter curat. Juxta id Hyp.apõ.vi.apho.xxi. ¶Maniacis varicibꝰ aut emorroydibꝰ innatis manie fit ſolo:cura quoqz itegra. Secõo dicit gp qñz freneſis ſeu mã eius infrigidaſ ita vehemẽter per adhibitionẽ infrigidatiũ gp ipſa mutaſ in lethargiã facto apate frigido ex calido:z hec lethargia nõ multo minus de morte ſuſpecta eſt qz pria freneſis:imo ſepe minꝰ eſt reſolubilis z capax cure eiꝰ. Tertio dicit gp freneticus libaſ interdũ a ſua freneſi per reſolutionẽ mãe ipſius:ſz cadit in ethicã vel ex vigiliis que ſupfluxerũt in tpe freneſis:vel ex ſupflua cẽbri z neruoꝝ deſiccatiõe qbꝰ cõpatiſ vniuerſuz corpus:vel ex febre ardẽti que tpe freneſis radicale hũidũ mẽbroꝝ depauit maxime in diſpoſiti. Quarto dicit gp de frenetico fit iterdũ demoniacus dũ ptes ſubtiles mãe freneſis reſolute abeũt z groſſe remanẽt per aduſtionez qñ icinerate:mã tũc de freneſi manis effici. Quinto dicit gp nõ vez ſirſen ſeu nõ vera freneſis ſepe pmutaſ in verũ ſirſen vel in verã freneſim vt cũ a febribus ardẽtibus acutis aut apatibus arſiuis pectoris fumi ad caput lati rõne turbãt z dolorẽ inferũt cuz ardore magno:ſepe fit attractio ſubtiliũ humoꝝ ptim a calore:ptim a dolore qui collecti ibidẽ verum ſirſen faciunt.

Quidã vero. ¶In hac quarta pte.pmo agit de quodã morbo ſine febre ſimili freneſi. Secũdo de ſignis z accũtibus ipſius:ibi [Dicũt etiaz] Tertio de pnoſtication e z ſyntomatibus cum qbus ducit ad mortem z mõ quo occidit:ibi [Et dicit gp eſt.] Quarto de eius cauſis:ibi [Et dico ego.]

¶In.i.pticula ait medicoꝝ aliquos exiſtimaſſe gp qñq accidit egritudo qdã karabito ſikis ſine febre ꝓcomitãte. Et ipſa ſignificat vacuitatẽ apti, carẽtiam ſeu abſentiã eius:qz ſine febre eſt:ſemp enim febris ꝓcomitat apa calidũ mẽbri principalis. Et hec egritudo ſimilis freneſi eſt in pmiſ-

tione

natum ad saltandum: ꝛ tamen isti saltant ad muros: ꝯo vacuitatez .i. apostema in locis vacuis circa cerebrū: sed mirabile est ꝙ esset sine febre: alter igitur dicēdū vt alias diximus ꝙ talis dispositio similis karabicui: qz est sine febre: ideo significat vacuitatē apostematis .i. ptuationē: ꝛ ꝙ non est apostema nec in capite in pectore vel diafragmate. Quod nō fit in capite appꝛet: qz tunc nō esset dispō simil karabicui: imo esset karabicus: ꝛ esset febris. Quod non fit in diafragmate appꝛet: qz esset febris: ꝛ hoc est quod dicit Raſ. ꝛ iaz euenit morbus similis karabicus sine febre ꝛc. et nō potest dici: ꝙ sit apostema caliduz in diafragmate: qz non febricitat.

karabito absq; febre significās vacuitatem apostematis. ¶ Dicunt[a] etiam ꝙ fit fortis inquietudo: ꝛ oscitatio: ꝛ habens eam non tolerat quietem ꝛ fortasse saliendo ascendit parietes: ꝛ eius rixa fit fortis: ꝛ stringitur ipsius anhelitus: ꝛ sitis eius. Et cum bibit aquā strāgulat ea ꝛ expellit ipsam. ¶ Et dicūt[b] ꝙ est pernecans ea die ſm plurimum: ꝛ quandoq; extenditur vsq; ad quattuor dies ꝛ ab ea nullus euadit post illud ſz accidit vt ipsoruz facies nigrescāt ꝛ lingue: ꝛ sint ipsorum oculi congelati ꝛ dispositiones eorum sicut dispositiones timentium: deinde ipsoruz leniuntur motus ꝛ cadunt eorum virtutes ꝛ pulsus ꝛ

a ¶ Dicunt ēt. ¶ Hic declarat in speciali dispōnem istam ponendo accidentia specialia illius: ꝛ oia que hic dicit: sunt verba Rasis prealleg. loco. Et iō dicunt .ſ. Raſ. ꝛc. Fit fortis inquietudo: ꝛ i hoc assimilatur karabicui: ꝛ cā inquietudinis ē vehemētia lesionis in capite ꝛ spūalibus. Et oscitatio .i. oris aptio: ꝛ hoc qz isti quasi suffocantur: alias excitatio .i. alienatio. Non tolerat quietez ſ. in vno loco. est inquietudo. Saliendo ascendit ꝛc. Istud est ꝺ furia eoꝝ: ꝛ similiter rixa. Stringitur anhelitus pp nocumentum spūaliuz. Et sitis eius su. apparet vel sitis eius .ſ. astringitur .i. retinetur qz nō potest sedari cū potu: qz cū bibit aquā strangulatur ea .i. per eam: ꝛ cā est: qz pp suffocationem non possunt tantū retinere anhelitū: ꝙ possint bibere: ꝛ hoc est quod Raſ. dicit: sitit ꝛ ne quid bibere: ꝛ cū accipit vas ad potandū quasi strangulatur: qz non potest retinere anhelitū: imo addit Raſ. ꝙ aqua quā potat exit spumosa: qz illa aqua intrat per cannam pulmonis: ꝛ ideo impetuose cum aere extra educitur ꝛc. Et cum accidentibus strangulationis: ꝛ hoc est quod Aui. dicit: ꝛ expellit ipsam .ſ. aquam spumosam.

b ¶ Et dicunt. ¶ Propter sui pessimitatem: ꝛ quōq; ꝛc. ꝛ hoc cuz virtus est fortis ꝛ morbus nō est oino vltimate malicie: ſz pro ꝛ: accidit etiaz vt ipsoruz facies nigrescant ꝛ lingue: ꝛ hoc propter caloris mortificationem: vel propter suffocationem: sicut accidit his qui strangulātur. Unde Raſ. dicit: possibile est ꝙ denigretur facies ꝛ lingua: propter strāgulationem. Et accidit vt sint eoꝝ oculi congelati .i. oculi patientium cōgelationez: qz stant aperti. Et dicit Raſ. ꝙ est ex forti distensione carthilaginū: ꝛ credo ꝙ intelligat neruoꝝ ꝛ cordaꝝ musculorum oculi: ꝛ palpebraruz qbus accidit spasmus. Et hic est sermo Raſ. Oculi patientis non mouētur: sed stant aperti: ꝛ hoc est quod accidit ex forti distensione carthilaginum. Et dispositiones eorum .ſ. quantum ad oculos sunt similes timētiū propter istam apertionem. Deinde .ſ. post vehementiam istorum accidentium: ipsorum motus leniuntur ideſt deficiunt. Et cadunt virtutes .ſ. sensitiue: ꝛ pulsus: ꝛ moriuntur. Et plures ꝛc.

Jacobus

tione intellectus ꝛ alienatione mentis: sed differt ab ea: tum qz absq; febre est: tū qz absq; apate. ¶ Attende ꝙ quedā sunt parafreneses similes frenesibus in alienatione mētis ꝛ febre: ſz eis dissimiles. ¶ Primo qz fiūt sine apate velaminū cerebri ꝛ substantie eius. Secūdo qz sunt nō ꝓtinue sed intercepte vel interpolate. Juxta id Alexādri .i. practi. c. liij. Fit ergo verus freneticus ex choleribus rubeis cū ad cerebrū puenerint incensa febre: ꝛ phlegmonē ibidē faciunt aut in meringa. Antequā ergo sursum ascendant ꝛ se infigant ibidē vel costipent nō frenesis ſz parafrenesis appellatur .i. alienatio mētis ex interuallo facta. Et hoc cōtingere solet qñ in statu est posita febris acuta aliqplurime. Et hec est ꝓprietas parafrenesis ꝙ nō in toto tpe pmanet i febre: sed pausat: frenetica aūt passio semp manet: hec ille. ſz parafrenesis de qua hic intendit nō est hmōi: tū qz absq; febre est: tum qz mortalior ꝛ periculosior ꝛ incurabilior est vera frenesis.

¶ Dicunt etiam ꝛc. ¶ In .ij. dat octo signa huius passionis hoꝝ auctoritate q ipsam narrauerūt. ¶ Primū est ingetudo vehemēs infirmi q̄ sepe se ꝑcipitat de capite ad pedes vel sepe reuoluit de latere in latus vel manus eragitat qñ aliqd querat āt discerpe velit: vel nūc surgit nūc stat nūc rursus decūbit ꝙ angustiā indicat. Scōm est frequens oris hiatus siue oscitatio pp oppressionē mandubullariū musculoꝝ. Tertiū est ꝓmo a fine: ꝛ ē ꝙ habens hanc passionem nō tolerat qtem sub aliquo situ suoꝝ mēbrorum neq; iacendo sup latera eius neq; super dorsuz neq; sup ventrē neq; sedendo neq; se erigēdo: nusq;. n. bene est pp vehementiaz angustie ipsi⁹. Quartū est ꝙ forte salire satagit ꝓtra parietes ꝛ ascendē eos vt rabidus ꝛ amēs. Quintū est ꝙ rixa ꝛ ira huius egri sunt ipetuose ꝛ fortes in astāres: sicut i lupinis demoniis accidit ita vt vix qñq; teneri possit pre furia ipsius ꝛ mobilitate. Sextū est ꝙ anhelitus patientis stringit seu coartat taliter ꝛ tantū ꝙ vt suffocari vel pp spasmū in pectoralibus vel strāgulationē sicut post dicet. Septimum est ꝛ sitis eius fit fortis supple pp vehementiā deficcationis cerebri ꝛ gutturis sicut dicet ptcula vltima. Octauum est ꝙ dū bibit aquā strangulat ab ea ꝛ expellit eā p os aut p nares qñ nō pōt ipsaz trāsglutire pp impedimētū stranglutiōis vel spasmi forti.

¶ Et dicunt ꝙ est ꝛc. ¶ In .iij. ꝓmo ait ꝙ ista passio ſm plurimū pnecat infirmū primo die ipsius: ꝛ vsq; ad quartū qñq; ꝓtenditur duz virtus est fortis ꝛ nullus euadit ab hac egritudine post diē quartū sed morit statim pp spasmū fortez vel strangulationē. Secundo tangit .v. syntomata vel accidentia cū qbus hec passio pducit ad mortē. ¶ Primū est ꝙ facies ꝛ lingua nigrescunt vt in strangulatis vel pp sanguinis coartationez mortifi ē vel pp humoꝝ cōbustionez. Scōm est ꝙ ipsoꝝ oculi sunt ꝯgelati .ſ.

e ¶ Et dico ego. ¶ Hic Aui. ponit suam sniam. Et considera ꝙ ista dispositio est valde mirabilis: ꝛ multum fuit notabilis apud Rasim. Et dicit ꝙ hic est morbus subtiliter indagandus: ꝛ dicit credo istum morbum fieri ex ascensu caliditatis totius corporis ad cerebrum. Hic autez sermo Raſ. est valde obscurus: ꝛ male pōt comprehendi: qd velit dicere: nō. n. potest intelligere nisi ꝙ ascendat caliditas ꝓter naturam: sed ea stante in capite mirabile est: qd non fit febris. Et iō Aui. non comprehendens: ꝙ cā quam dat Raſ. possit habere veritatem: voluit dare aliam causam ꝛ dixit. Ego dico ꝛc. Et assignat Aui. duas cās. Una est spasmus magnus i mēbro anhelitus: per membrum autez anhelitus potest intelligere pectus vt diafragma. Spasmus āt magnus duobus modis est .ſ. qz fit fortis ꝓtractio vnde homo impeditur i anhelitu: ꝛ ex hoc sequūtur inquietudo ꝛ saltus: qz quasi propter magnā angustiam nescit quid faciat: ꝛ sequitur strangulatio ab aq̄: ꝛ similia. Secūdo modo intelligitur iste spasmus magnus qz coniunctus magne cause: vt alicui materiei de malo genere: que ledat ꝓprietate sue malicie: ꝛ sic materia sicca poterit capiti cōmunicari: ꝛ facere alienationem: vnde etiam poterit sequi furia ꝛ saltus: ꝛ quia facit etiam exiecationem fortem: ꝛ sequitur sitis: ꝛ alia accidentia: ꝛ hoc est quod dicit Aui. perueniat ad cerebꝝ: ꝛ permutet: ꝛ corrumpat ipsum: scilicet per malicias qualitatis materie: ꝛ quia accidētia ista fiunt a magnis causis dictis: ideo sequit cito mors. Alia causa est strāgulatio: ꝛ hoc est quod dicit: aut su. causa fit in hoc corruptio alia: scilicet cadens in aliquo instrumēto anhelitus que corruptio est strangulatio: ideſt aliquis modus suffocationis propter causam in gutture: que causa ledat musculos sui malicia: nō apostemātione quia sequeretur febris: ꝛ ex tali modo strāgulationis possunt sequi omnia predicta accidentia: vt patet eodem modo quo diximus de spasmo diafragmatis: ꝛ pectoris. Istam autez causam fateor me vidisse in iuuene ficce complexionis piloso: qui de mense augusti in processu noctis per vnam horam incepit egrotare cum omnibus signis hic narratis. Eadē nocte ante diē vt opinor per duas horas mortuus est cum spuma: sicut strangulatus cū laqueo.

¶ De signis eius communibus. Lap. ij.

s **Igna autem.** ¶ Hic ponit signa Karabicus siue sirsen: ꝛ primo magis in gñali: siue sig̃ cōia: ꝯo i spāli: ibi ꝯa|. Cūq; videſ.]¶ Prima in .iij. ꝓmo ponit signa cōia: siue i gñali sumpta ab accītibus ꝺtutis aialis: ꝯo ponit signa sumpta a qualitate mutata: tertio ab exeūte: q̄rto in pulsu: ibi ꝯa|. Et plm]ibi ʒª|. Ipsoꝝ aūt vrine]ibi q̄rta|. Et ipoꝝ pulsus.]¶ Liber

imobiles ꝛ velut extincti dū tendunt ad mortē vel ꝓpter spasmū vel propter casum aialis virtutis. Tertiū est ꝙ dispōnes seu phisionomie istoruz infirmoꝝ tendentiū ad mortē sunt cōsimiles dispōnibus pterritoꝝ siue timentiū ex magna angustia cōminante de suffocatiōe. Quartū est ꝙ post agitatiōes ꝛ ingetudines dum tendunt ad mortē leniunt motus suorum membroꝝ ꝛ debilitant ꝛ deficere incipiunt pp defectiōez suarū virtutū. Quintū est ꝙ virtutes eoꝝ ꝛ pulsus cadunt ex morbi pricie ꝛ syntomatuz eius ꝛ sic velociter ꝛ irremediabiliter tendunt ad mortē. Tertio dicit ꝙ hi patientes vt plurimū obeunt seu moriunt cum strangulatione: qz dicta passio vehementer impedit vias anhelitus. Quarto dicit ꝙ q̄q; vident isti egri currentes p cameras aut vicos ꝛ vident statim post cadere ꝛ mori. Et hoc sepe visum est in pestilentijs. Et credo ꝙ quam famosoꝝ veterum tpibus suis vidit quēdam cursum pestilentialē passionum istarū qué redegit in scriptis cū signis ipsaꝝ ꝛ syntomatibus pricios: sicut hypocras pestē qua cadebāt corpis extremitates vt tibie aut pedes brachia vel manus ꝛ obliuiscebantur eoꝝ que sciuerant ab ea occupati: ita ꝙ etiā propria noia parentum suorum ꝛ sua ignorabant.

¶ Et dico ego ꝛc. ¶ In .iiij. dicit ꝙ nō est lōginquum vel a vero remotuz qn cā in hoc morbo frenesi simili sit cōicatio seu colligātia cerebri cū alio mēbro nobili vel dignitate vel necessitate puta cū aliquo de mēbris anhelitus: sicut .ſ. g. cū accidit alicui membroruz anhelitus vel spasmus magnus vel corruptio alia sue actiōis velut strangulatio: cuius impedimentum peruenit ad cerebrum ꝛ permutat cōplexionem eius ꝛ corrūpit ipsum vel suam actionem turbans rationem seu eito permiscens eius intellectum: ꝛ facit sitim propter vehementiam deficcationis cerebri ꝛ gutturis cum syntomatibus prius enarratis.

¶ De signis eius communibus. Lap. ij.

s **Igna autem.** ¶ In hoc cap. primo agit de signis cōibus veris frenesibus. Secundo ꝺ signis ꝓnosticis future frenesis: ibi|. Cūq; videſ signa]Tertio de signis apatis cerebri: ibi|. Et cū incidit in ipm]Quarto de signis pticule cerebri quā occupat frenesis: ibi|. Nos aūt addim⁹]Quinto de signis nō vere frenesis ꝛ distinctionibus eius a vera: ibi|. Facum vo ex hūoribus]Sexto de signis spūs frenesis penes materias ex qbus fiunt: ibi|. Et nunc qdem rememoremur]Septimo de signis pmutationis frenesis ad alios morbos: ibi|. Signa vero permutationis.]¶ In .i. pte que est presens tex. premittit princeps ꝙ signa cōia veris speciebus frenesis sunt ista que statim dicentur: deinde subiungit .xvij. signa

ca primaz ꝓsidera q̄ p species veras intelligit species distinctas ex parte materiei de qbus dixit ibi. Et eius qdem principiū: sunt aūt vere quādo sunt ex apostemate pāniculorū cerebri. ¶ Cōsiderandū ꝯo cōia dixit hic primo qr reperiūtur in istis veris spēbus: ⁊ cū hoc reperiri pūt i nō veris multa ex illis signis. Uel ꝯo dixit hoc: qa hec signa cōicāt oib⁹ veris speciebus: nec per ista signa distinguūtur abinuicē spēs hic: sz p signa infra dicēda. Uel tertio ꝑm alios ista signa dicūtur cōia: qr quādoq; insunt q̄nq; nō. Hoc autez dictuz posset redargui si quis vellet. ¶ Alienatio supfluit q̄nq; ⁊ abscinditur alia vice. ¶ Cōtra b: qr Sal.v.de interioribꝰ iij.ca.⁊ Raſ.i.ꝓtinētis viij.ca.ponēs diam inter alienatiōem sequētem apostema cerebri: ⁊ sequētem passionez alioꝝ membroꝝ: vel sequētem febrem dicit q̄ alienatio sequēs apostema cerebri que est verus karabitus est ꝓtinua: sz sequēs alias passiōes que nō est verus karabitus nō ē ꝓtinua. Item Alex.in ca. de frenes: dicit q̄ parafrenes.i.alienatio sequēs febres non in toto tpe p manet in febre: sed pausat.s.q̄nq;. Frenetica aūt passio.s.ex phlegmone cerebri semp manet. ¶ Amplius si cā alienatiōis semp est in cerebro cōtinua: igitur ⁊ alienatio. ¶ In ꝓtrariū Aui. Hic est triplex modus soluēdi. Primus p vnam lraz que reperitur: que dicit: signa aūt spēbus ipsius cōis: ⁊ nō dixit speciebus veris. Ista ḡ signa sunt cōia. s. veris ⁊ nō veris. Et modus cōitatis erit talis: q̄ quedā ex his signis reperiunt in spēbus nō veris: quedā in veris: ⁊ quedaz in vtrisq;: vt notuz est. Scda solutio est q̄ spēs siue modi vere frenesis distinguūtur vt ad presens spectat: vel ex cā: qa quedā ex sanguine: quedā colerica ve colera rubea pura: vel aduſta ⁊c. distinguūtur ēt ex loco: qa quedā in pāniculo solū: quedā cōicant substātie cēbri. Uel quedā in parte anteriori: vel quedā in posteriori ⁊c. Distinguūtur tertio frenesis spēs ex tpe: qa quedā est dispositioni ꝓpinqua. s. futura fieri: quedā est in actu. Dico igitur q̄ hoc signum est cōe oi speciei vere frenes. siue distinguat ex cā siue ex loco: sz non cōicat modis siue speciebus frenesis distinctis ex tempore: qa lz cōpetat frenesi future fieri: nō autem est signū eius actu existentis. Tertius modus soluēdi est: q̄ hic quod dicit abscinditur alia vice: referatur ad abscisionez vehemētie excessus alienatiōis: ⁊ nō intelligatur de abscisione totali.

a ¶ Abominatio loquele: ⁊ pigritia ab ea. ¶ Cōtra hoc per Raſiz in hoc.c. vbi dicit: q̄ q̄nq; patiēs clamat. Item Isaac in hoc ca. Item Hariz Aui. ponit eius excitatio est pmixta cū vocibus. ¶ Amplꝰ ad sensum videmus q̄ ipsi multū loquuntur. Rident qdam: abominatio loquele fit in freneticis. Ratio est ista qa loquela est ad explicandū mētis cōceptuz: sed ipsi nō habēt aliquem ꝓceptuz. Ista ratio est multū rudis. Nam frenetici habēt multos ⁊ varios ꝓceptus: lz falsos. Scda solutio est q̄ ipsi abominantur loquelas alioꝝ ⁊ pigrit̄at in audiēdo eas: sz volunt semp loqui ipsi ⁊ alios. Uel abominantur vel fingunt siue pigros ostēdunt se audire: ⁊ hoc totū ꝓtingit ex inquietudine: vel alienatiōe. Tertia solutio est q̄ frenesis vel ē parata venire vel iam venire incipit. Si qdem sit parata venire pp capitis dolorem: vel acuitatem febris: tūc homo abominatur loquelaz suam: ⁊ pigritat ab ea: ⁊ abominatur loquelaz alioꝝ. Ratio est qa talis homo est adhuc in bono iudicio imaginatiue vel estimatiue: ⁊ qa locutio sua vel alioꝝ ledit caput: ideo abhorret eas. Si aūt iam incipit materia imprimere: ⁊ ascendere caput: ⁊ fit principiū karabitus: qa tunc impeditur iudiciū imaginatiue: vel aliarū virtutū: ⁊ alienatur ⁊ rapitur: ideo tunc clamant: ⁊ rident nō vocati. Et sic exponetur tex. Aui. quarto can. fen.ij. Et multitudo sermocinationis in taciturno inicium alienationis significat. s. frenetice. Quarto modo posset dici q̄ fit sermo de confirmata frenesi: in qua iam virtus deficit.

b ¶ Et permixtio intellectus est nocumētuz estimatiue vel cogitatiue de quo apparebit infra: ⁊ differētia eius ⁊ alienatiōis. Et plurimū hoc ci ca quartū diē. ¶ Cōtra qa frenetici habēt exacuitōes per tertiū: vt in cōmen. apho. xij. prime particule. Paroxismos. ¶ Dicēduz primū q̄ loquatur de freneſi sanguinea. Scdo pōt dici q̄ apparitio hoꝝ accidētium magis siue eoꝝ fortificatio pōt habere duas cās. Una est materie: ⁊ vt sic fortificanf in tertia die ⁊ qnta: ⁊ ꝑa est natura diei indicatiui: ⁊ vt sic fortificantur ⁊ multiplicanf in quarta. Nam in die indicatiua apparent accidētia leuis pugne: vt Aui. iij. can. fen. ij. trac. i. c. ij. ⁊ trac. ij. c. de diebus indicatiuis. Tertio pōt dici q̄ Aui. nō vult q̄ circa quartū diē plus appareant: sz q̄ si steterint quatuor diebus tūc significant frenesim: s. n. durarent duobus vel tribus forsan nō esset signuz certuz frenesis.

c ¶ Et ingritio extremitatū: lz alꝰ tex. dicat: ⁊ i qnto. i. inquirūt cuz manibꝰ ac si pilos colligāt: vel aliqd venenf: ⁊ huius cā est nocumētū imaginatiōis: vt Cōmenta. inuit. i. pnost. cōmē. xxvij. ¶ Sz ꝑ qa tūc frenes oīs esset mortalis: ꝓbatur ꝓsequētia: qr istud est signuz vnū mortale vt Hip. primo pronosticoꝝ cum dicit. Manuz mobilitas significat ⁊c. ¶ Dicēdum primo q̄ hoc signū est cōe spēbus frenesis veris ⁊ malis: ⁊ tūc oēs

verarum freneſiū. ¶ Primū est q̄ alienatio q̄nq; supfluit ⁊ alia vice vel alijs horis q̄nq; abscindit ⁊ cessat ad tēpus: ⁊ illud ꝓcedit ex motu materie ꝑm ꝓpios in apatibus sicut in febribus teste Sal. ij. de differētijs febriū. c. vlt. Et hic per nomē alienationis intelligē possumus corruptōez vel imaginatiue actionis vel cogitatiue. Sz qr subiūgit pro tertio signo pmixtionē intellectus que mentis alienatio est restringe hic si vis alienationē ad corruptionē imaginationis qua tūc videri vel audiri creditur que neq; videnf: neq; audiunf. ¶ Scdm est abominatio vel odiū loquele ⁊ pigritia in loq̄ndo ꝓpter cōpassionē neruoꝝ neruosuoꝝ nō paruā cuz cerebro freneſi oppresso. ¶ Tertiū est pmixtio intellectus seu pturbatio seu alienatio mētis ex ebullitione materie frenesis per quā vehementer aiales spūs conturbati estuant. Et circa ista tria signa mō dicta notat hic ꝓceps q̄ plurimū ipsoꝝ circa quartū diem apparē solet: qr tūc frenesis est velut in statu furiositatis ⁊ malicie eius. ⌊ Et in qnto ⌋. ¶ Quartū signuz q̄ plus qnto die appet ē extremitatū corpis frigus sicut brachioꝝ tum ⁊ extremoꝝ[d] frigus: ⁊ agitatio[e]: ⁊ spiritus agitatus non[f] ordinatus: sz est magnus[g]: ⁊ extensio[h] ossiuz pectoris ad supiora multa. Et tremor[i] ⁊ saltus membroꝝ cū ipso ⁊ ante ipsum nūciat ipsuz.

munia sunt ista. Alienatio supfluit quādoq; ⁊ abscinditur alia vice: ⁊ abominatio[a] loquele: ⁊ pigritia ab ea: ⁊ permixtio[b] intellectus: ⁊ plurimū borū circa quartū diem: ⁊ inquisitio[c] extremita

sunt mortales in qbus hoc apparet. Uel dicenduz q̄ mortale dicitur aliquid dupliciter. s. ad qd necessario sequitur mors: ⁊ hoc modo signa ista nō sunt mortalia: qa aliquid euadunt a freneſi in qua apparet inquisitio extremitatū. Alio modo dicitur mortale: qa valde malū ⁊ ad hoc frequēter mors segtur: ⁊ hoc modo signū hoc est mortale: ⁊ oēs spēs vere frenesis. Quoniam Sal. ibidem dicit freneſis est pernicioſa in oi genere suo.

d ¶ Extremorum frigus. Hoc accidit vel qñ puenit ad maliciam: vel propter discoopertura: vel propter motū humorum ad intra. Trahūtur enim apostemata interiora sanguinem ad se sicut ventosa: vt sumitur pmo cōmen. vij. partic. apho.

e ¶ Et agitatio. s. extremoꝝ: qa nō quiescit cuz eis. Uel agitatio. i. iectigatio: siue quidam impetuosi motus ex nocumēto pāniculorum cerebri. Spiritus. i. anhelitus agitatus. i. inequalis siue trāsmutatus a nāli dispositione. Causa aūt diuersi anhelitus est fortis pugna inter virtutē ⁊ morbuz: cū morbus sit acutus valde. Cā etiā est cogitatio alienata cū multis fantasijs vt sumit a. Ḃ. in lib. de diſnia: ⁊ iste sunt cāe pulsus ineqlis: vt Aui. i. can. fen. ij. Et cedez sunt cāe ineqlis anhelitus vt infra fen. v. trac. i.

f ¶ Non ordinatus. ¶ Causa est vehementia dictaruz causarū. ¶ Cōsiderandū q̄ hic reperitur duplex littera. Una que dicit: nō inordinatus: ⁊ dz intelligi sic sicut est inordinatus anhelitus propter passionem propriam spiritualium vehementez vt esset cōstrictiua suffocatiua. Alia littera dicit nō ordinatus: ⁊ causa est dicta ⁊ est melior littera.

g ¶ Magnus. ¶ Dubitaf vtrū sit magnus coꝝ anhelitus. Uidetur q̄ nō: qr anhelitus sunt pulsibus ꝓportionabile sunt in tegni. sed pulsus eorū sunt parui: qr duri: ergo ⁊ anhelitus. ¶ Dubitaf ꝯo an sit magnus frequēs: an magnus rarus. Uidef q̄ sit freq̄ns: per Halyab. ⁊ no theorice capi. de freneſi: vbi dicit: anhelitus varius. ¶ In ꝓtrariū Sal. v. de interioribus. iij. ca. ⁊ Raſ. primo cōti. viij. cap. vbi dicit: anhelitus pmixtus causa cerebri. i. freneſ: que est causa cerebri est rarus. ¶ Dicendū q̄ freneticoꝝ anhelitus nisi deficiat iam calor ⁊ virtus est magnus. Ratio est duplex. primo necessitas eūonis cum remanētia virtutis: ⁊ obediētia instrumenti: calidū enim ⁊ siccū nō impedit motus aiales nisi vltimef aut spasmet. Ex causa specialis est defectus freq̄ntie. Unde oportet in magnitudine restaurari. Propter q̄ ꝓsiderandū q̄ ꝑm doctrinā Sal. in libello de diſnia illo ca. Utrū aūt operationes aiales de qbus ꝑm cuz est anhelitus: negligenter qñq; fiunt quādo hō vacat cū sua mēte circa alia: ⁊ tūc cuz recognoscit hō se neglixisse qd debuit: conatur ad magnificētiā operationis illius. Exēplū est Galie. ibidē in nobis quando incipimus ambulare ad aliq̄ opus faciendū: ⁊ aduenit nobis in via aliqua fortis cogitatio: ad quā fortiter intēdamus: tūc nos pigritamus ab ambulatione: et tepide incedimus. Cū aūt recordamur nostri ꝓpositi propter qd viam assumpsimus: tūc sicut a somno surgētes festinamus ad viam. Eodē modo freneticis accidit ꝓpter multa fantasmata de qbus ꝓsiderāt negligūt actū anhelitus: ⁊ alios actus. Unde negligūt mingere: ⁊ bibere sed coacti ꝓpter necessitatē anhelitus quasi recordantes faciūt anhelitū magnū. Ex qbus apparet solutio ad secūdā dubitationē: scilz an istoꝝ anhelitus sint magni rari vel frequētes: qa dicendū q̄ non sunt freq̄ntes: sicut sunt magni: ⁊ ideo dicūtur rari ⁊ magni: quantū enim deficit eis de frequentia: tantū recuperāt in magnitudine. Unde Galie. eodē libro illo capi. ante. dicit: In desipientijs enim semp optinet raritas: ⁊ magnitudo. Ex hoc apparet error Thadei in hoc. s. quare freneticoꝝ pulsus est rarus vide in glosis primi pronosticoꝝ illo. §. spūs. Ad Halyab. dicendū q̄ fortasse intelligit q̄ respectu anhelitus sui sani est frequēs: non tamē tantū freq̄ns: quantū magnus. Uel posset dici q̄ in magnis percussionibus est rarus: si quis tamē dicta Galieni considerat posset ostendē q̄ etiaz respectu sanitatis cōuenit quandoq; istorū anhelitum esse rarū licet ex natura egritudinis: scilicet frenetice inflāmationis oporteat ēsse frequentez: potest tamen eorū imaginatio tantū eos impedire: vt rarificēt eorum anhelitū multū. Et ideo subdit ibidē Galie. fantasmata: quandoq; magis: quandoq; minus egredi faciūt ab eo: quod ꝑm naturā rarū. Ad ratiōez primā dicendū q̄ licet pulsus sint proportionales anhelitui: non tamē equales. Cōtingit enim operationē anhelitus cogi ꝑm voluntatē: ⁊ diuersificari quod non ꝓuenit de pulsu: vt declarat Sal. in libello de diſnia: illo cap. sed de his quidem que similiter.

h ¶ Extēsio ossiū pectoris ad supiora: qa sursum trahunf materie. Uel forsan in hoc vult: q̄ istoꝝ anhelitus sit magnus in magno motu totius pectoris: vnde ossa videnf moueri: ⁊ elevari ꝓpter aeris attractionem.

i ¶ Tremor membroꝝ cuz ipso. s. karabico. Tremor potest sumi ꝓprie ⁊ tūc nō fieret cum karabico nisi iam cadēte virtute. Alio mō pōt sumi pro saltu siue modis iectigationis ⁊ hoc mō sumit hic: ⁊ fit ex vaporibꝰ multis cōmunicatis nervis ⁊ cordis a cerebro: vel ꝓpter punctionē siue nocumentū pāniculoꝝ. Unde vt fugiant a nocēte faciūt ictuosas quasdā ꝓtractiones:

⁊ tybiarū ⁊ frigus extremoꝝ vt manuū ⁊ pedū pp apa cerebri intrinsecum qd attrahit sibi sanguinē ⁊ spūs sicut vētosa quare extremitates his depauperanf. ¶ Quintū est agitatio per quā intellige vel inquietudinez ⁊ reuolutionē corporis de latere in latus ⁊ de capite ad pedes ꝓpter angustiā vel manuū mobilitatem in querēdo ⁊ discerpendo festucas ⁊ villos pānoruz ⁊ vestium ꝓpter corruptas imaginationes ⁊ alienationes. ¶ Sextū est spūs. i. anhelitus nō ordinatus sed agitatus ⁊ magnus. De quo ait Hyppo. pnosticoꝝ prima can. xxvij. q̄ si magnus ⁊ cuz intermissione fuerit alienationē mētis significat. Et Sal. in cōmento ait. q̄ si fuerit magnus significat pmixtionē rōnis. ¶ Septimū est extensio plurima pectoraliū ossiuz ad supiora ꝓpter necessitatē attractiōis copiosi aeris ad refrigeriū ꝓcluse febris ⁊ ardoris inducti ꝓpter apostema. ¶ Octauū est tremor ⁊ saltus mēbroꝝ qui siue ꝓtingāt cum ipso sicut sen siue ante ipsum nunciāt ipsum ꝑs aut futurū. Et est cā ipsoruz duplex. Una est cōpressio motiuoꝝ mēbroꝝ puta lacertoꝝ ad radicem motus. s. cerebrū qd frel

leditur.

ctiones non tamen perducentes ad spasmuz vel sternutationez p:ima tst causa de istis ē melio:. Et tremor ante ipsuz.s.karabituz nūciat.i.p:ono sticatur ipsum venturum:q: significat raptuz vapor multor ad caput.

a ¶Et qñq; somnus inquietus:q: cum somnijs: vel q: cum corporis inquietudine ꝓpter cerebri nocumētum. Excitantur ⁊ clamant ꝓpter terribilia que in somnis viderunt.

b ¶Et quādoq; dormiunt:⁊ qñq; vigilant. ¶Cōsiderandū q; plus vigilant q̄z dormiūt: vt notū est: ⁊ ideo vigilias dicit esse accidens eorū. Halyab.ix.theori.qñq; tamē dormiunt:⁊ forsan q; hoc dixit i freneti sanguinea in qua vigilie nō superfluūt: vel hoc dixit in freneti cū permutatur ad lethargiam.

c ¶Et est eor sōnus. ¶Causa ē ꝓpter malos vapores cerebrum occupantes:⁊ repetijt hoc signum quasi innuens cāz huius. Quādoq; excitātur cum vocibus pp terribilia somnia. Sunt illic in verecūdia ⁊c. ꝓpter errorē estimatiue. Audacia ⁊ ira pp feruorem caloris. Abhorrent radios ⁊ auertunt ⁊c.q: cooperiunt sibi oculos: vel vertunt faciem ne videant lumen. Causa est debilitas cerebri ex resolutiōe spūum: vt Cōmentator.i.p:onosti.ix.cōmen. ¶Sz tu dicebāta deberēt se auertere a vocibus ⁊ clamoribus. Dicēduz q; forsan qñq; contingit hoc. Vel dicenduz q; oculi egent multo spiritu. ⁊ pluri q̄z alij sensus:⁊ ideo spirituuz resolutio i cerebro plus cōsicat oculis. Et hic esset locus ꝑsiderationis. Et agitantur lingue: vel pp siccitatē oris: vnde querunt humectatiōez. vel ꝓpter diuersa phantasmata: vnde quādo nō loquūtur imaginantur loq;⁊ sic mouēt linguas stringūt eas.s. cū dētibus ⁊ apantur.s.ex hoc. Istud qñq; facit frenetici errore imagi-

d ¶Et multotiēs.i.qñq; abscinditur ipsor vor. hoc cō_ natiōis. tingit quādoq; errore imaginatiue:q: imaginantur oportere nō loqui. Et quādoq; cōtingit ex siccitate ⁊ arefactione multa lingue: vt quasi cōtrahatur intus:⁊ non possit extendi.

e ¶Et desiderant aquā. ¶Dubitatur q: dicit q; desiderāt aquā:⁊ nō desiderant ipsam plurimū. Lōtra:q: cū istis veris freneticis est fortis febris:⁊ sic forti sitis. ¶Amplius Auēzoar trac.iij.c.v.inter signa frenes ponit multitudinez sitis. Item ꝓmo viatici.c.de freneti. ¶Dubitatur so q: dicit:q: bibit ex ea pa;. Lōtra q; Gal.in lib.de disnia:illo ca. Utruz aūt qui dicit de huiusmodi desipiētibus bibūt semel vltra cōmoderatuz. Dicēdum ad primū dupliciter. Primo ꝑm cōem moduz:q; in freneticis nō est specialis inflāmatio in nutritiuis:⁊ ideo nō tm̄ sitiunt:quātuz si illud apostema esset in stomacho:⁊ ideo sitis eor nō est ꝓpter stomachū:sz plus ꝓpter pulmonē:⁊ ideo plus desiderāt aerez frigidum q̄z aquam. Ista solutio pōt satis impugnari. ¶Alius modus soluēdi est quez credo de mēte Gal.⁊ Aui. dico igitur ꝓmo q; veri frenetici sitiūt vehemēter. Ratio est:q: habēt multā inflāmationez stōi:⁊ hoc ꝓpter fortē febrez:⁊ ꝓpter cōitatem specialez cerebri ad stomachuz p neruos magnos. Dico so q; isti nō querunt potum nisi raro. Et ratio est diuersio mētis ad multas ⁊ varias phantasias: sicut ēt stante vrina in vesica:⁊ stimulāte ad exitum nō mingunt: imo multū ꝓcumulant ⁊ aggregant vrinaz. Eodē modo frenetici lz ex parte inflāmatiōis stomachi ⁊ sensibilitatis stōachi ipsi stant: tamē ex parte imaginatōis occupate ⁊ intēte ad alia nō desiderāt aquā.s.desiderio sequēte iudiciū estimatiue:⁊ hoc in nobis experimur: quādoq; eiz necessitatē magnā habētes bibendi: supueniente subita occupatione obliuiscimur sitis:⁊ hoc modo Aui. intelligit cū dicit: neq; desiderant ipsaz plurimū.s.desiderio sequente iudiciū estimatiue: ⁊ hoc est

Et quādoq;[a] est cum ipso somnus ingetus ⁊ excitant ab ipso ⁊ clamant:⁊ quādoq;[b] dormiunt ⁊ quādoq; vigilant:⁊ est eorum somnus[c] ꝑm plurimum agitatus cōmotus cū fantasijs ⁊ somnijs corruptis terribilibus:⁊ eius excitatio est permutata cum vocibus. Et sunt illic in uerecundia ⁊ audacia ⁊ ira supra cōsuetudinem:⁊ abhorrent radios ⁊ auertūt se ab eis. Et agitantur lingue eoruz vehemēter ⁊ stringūt eas ⁊ quādoq; apostemantur. Et[d] multotiens abscinditur eorum vox.⁊ desiderant[e] aquaz ⁊ bibūt ex ea parū:⁊ non multiplicantur:⁊ neq; ipsam etiam desiderant plurimum. Et[f] plurimum infrigidantur eoruz extremitates absq; frigore extrinseco faciente hoc. Ipsorum[g] autem urine sunt declinantes ad tenuitatem ⁊ subtilitatem. Et ipsorum[h] pulsus sunt duri ꝓpter essentiam apostematis in membro neruoso duro. Et ꝓpter duritiem vene ⁊ debilitatem virtutis ad comprimendaz materiam sentis in pulsibus eorum virtutem aliquaz vsquequo appropinquēt timori:qñ siccitas aggregat ⁊ stringit:

leditur. Altera est ideo quoniā in freneti sepe frigēt exteriora fortiter ardētibus interioribus partibus: vnde multiplicant in exterioribus vapores ⁊ venti circa musculos qui fiunt causa tremoris ⁊ saltus. ¶Monum est a somno sumptū de quo dicit quinq;. Primū est q; somnus est inquietus cuz frenetico ꝓpter ebullitionē ⁊ effumationē hora somni fortē et retentionē fumor in cerebro qui somnia horrēda ⁊ fantasmata suscitāt ḡbus egri somnus interturbat ⁊ fit ingetus. Secūdū est q; de leui a somno passi hoc excitantur ⁊ vigiles clamāt ꝓpter abūdantiaz fumor acutor cerebruz replentiū. Tertiū est q; qñq; dormiunt ligatis sensib⁹ a vaporibus suauibus sanguinis quādoq; vigilāt excitatis sensibus a fumis cholere calidis ⁊ acutis. Quartū est q; somnus eor ꝑm plurimuz est agitatus ⁊ multū cōmotus fantasijs diuersis ⁊ somnijs corruptis terribilibus: tum ꝓpter fumos ⁊ vapores malos materie frenesis: tum ꝓpter fumos ⁊ vapores noxios cōtinue febris. Quintū est q; excitatio frenetici a somno est permutata seu ingeta facta cum vocibus altis atq; clamorib⁹ ꝓpter terrores in somnijs cōceptos vel a fantasijs malis ⁊ corrupti que quādoq; remanēt ipso euigilato. ¶Decimū est q; frenetico insunt inuerecūdia ira ⁊ audacia vltra consuetudinē ex defectu discretionis ⁊ forti incendio vtriusq; sanguinis venalis.s.⁊ arterialis ⁊ furore cholere sic q; ipse detegit inuerecūde pudibūda sua coram assistētibus ⁊ ridet cum eis ⁊ non timet dām vel magistrū suum sicut solitus est. ¶Undecimū est q; frenetici radios abhorrent ⁊ solaris luminis ⁊ candelarū ꝓpter vehemētiam cōpassionis vtriusq; oculi ad meningas cerebri a quibus tunice oculor nascuntur. ¶Duodecimū est q; linguas eor vehementer agitāt ⁊ eas ꝓtrahunt arsas crispatas ⁊ aridas factas incendio febris ⁊ apatis ⁊ quandoq; apostemātur descendēte ad eas portione aliqua materie freneſ ꝓpter motū plurimū vel de pectoralibus ascēdēte ad eas. ¶Tertiū decimum est q; sepe abscinditur freneticor vox sic q; cessant loqui ꝓpter ⁊ vehementiā nocumēti neruor reuersiuor ex cōpassione ipsoruz ad

qd dicit Raſ.xviij.pti.iiij.cap.dicit: vidi q; causa pp quaz patientes sir sen nō querūt aquā cū vehemēti caliditate ⁊ siccitate lingue: quā habēt nō est nisi pp vehemētez pmixtiōez rōnis: ꝓpter qd video q; qualibet hora aqua frida mittēda est p os ipsor:⁊ facere ipsos reminisci potus. Dico tertio q; isti pluribus vicibus parū bibunt. Ratio est tam dicta. Maz isti petētes aquā obliuiscētur quesiuisse. Similiter habētes vas i manu obliuiscūtur debere potare. Incipiētes similiter potare statim obliuiscuntur debere ꝓtinuare potum:⁊ totuz hoc accidit ꝓpter varietatem phantasiarum in eis:⁊ hoc est qd Aui. dicit: bibunt ex ea parum.s.in multis vicibus: q: esto qd in multis vicibus detur eis potus petentibus eis: si contingat vel nō petētibus: parū tamē bibūt: lz sitis stomachi i eis sit fortis. Et ideo subdit vl forsan est littera que dz esse extra: non multiplicant.i. nō frequēter potant: vel si potant frequēter non multū potant. Dico quarto q; si isti paucis vicibus querāt potuz ꝓpter diuersionē mentis: tm̄ cum vltimatur sitis in eis:⁊ ꝓpter necessitatē vehemētez: recordantur eius quo indigēt:⁊ figūt imaginationē sup hoc:⁊ tūc ipsi multū supra modū bibunt: imo quasi vno ictu: sicut vno ictu multaz faciunt vrinam: sicut ēt vno tpe magnū faciūt anhelitū: tm̄ q: anhelitus necessitas ē maior in eis:⁊ a talibus oibus respirantibus q̄z sit necessitas bibendi: ideo frenetici sepius faciunt magnos anhelitus: q: non pōt esse longo tpe obliuio anhelitus: sed q: possunt longo tpe obliuisci potare:⁊ ideo raro potāt multū. Et hoc vult Aui. in toto sermone cū dicit: desiderant ⁊ bibūt aquā paz.i.nō bibūt frequēter:⁊ b est qd dicit nō multiplicantur.s.in numero potatiōis: vel ēt in quātitate multi potus:⁊ multis vicibus qñq; tm̄ sic._ Et neq; ⁊c._ Ista ofa sunt verba Gal.p:eal.cap.

f ¶Et plurimū infrigidantur. ¶Hic ponit signa a qualitate mutata:⁊ dicit q; infrigidantur extrema absq; frigore aeris:⁊ quāuis nō discooperiant se:⁊ causa in hoc est contractio caloris intus: vt supra apparuit. ⁊ ideo fit plurimum.i. quandoq;.

g ¶Ipsoruz. ¶Hic ponit signa ab vrina:⁊ dicit q; declinat ad tenuitatem:⁊ p:o.i.subtilitatem. Vel tenuitatem in substantia: subtilitatez in calore: vel econtra:⁊ causa est deriuatio cholere ad caput.

h ¶Et ipsor pulsus. ¶Hic pōit signa a pulsu:⁊ dicit ipsor pulsus ⁊c. Cōsidera q; ꝑm principia medicor: quando apostema est in mēbro duro pulsus ex hoc durescit:⁊ quādo est in mēbro molli mollescit:⁊ hoc hz difficilem verificationez. ¶Cōsiderandū so q; aliquādo dispositio arterie fingit fortitudinē pulsus pluſq̄z sit:⁊ hoc est ꝓpter resistentiā. Fit aūt hec resistentia ꝓpter duriciē arterie:⁊ ꝓpter hoc q; quasi remanet nō ꝓtracta intus:⁊ ideo videt q; pulsus sit fortis plus q̄z sit. Et ideo decipiunt medici multū in iudicādo fortitudinē virtutis ex pulsu freneticor:⁊ hoc est qd Aui. dicit pp duriciē vene.i.arterie:⁊ debilitatē virtutis ad cōp:imēdā.i.ꝓstringendā mām.i.arteriā:⁊ hoc qa est dura:⁊ etiā qa virtus deficiat lz nō vltime. Sentiz idest sentire tibi videt in pulsibus eor virtutem aliquā.i. vltra q̄z sit. Usqz quo timori.s.mortis ⁊c.qa cum defectus virtutis est magnus tūc duricies arterie non pōtte decipe: qa videz iam fortē pulsum: ergo fuisti deceptus: qa nō credebas tantā esse debilitatē. Qñ siccitas aggregat ⁊ stringit. Ista lra pōt dupliciter exponi. primo q; ꝓtinuet cum p:ecedēti lra vt dicat sentis.i.sentire tibi videt fortitudinem aliquā: quā siccitas aggregat ⁊ stringit.i. solidat ⁊ indurat arteriā: vnde te tangēte inuenis resistentiā quam credis esse ꝓpter fortitudinē: cum tm̄ sit pp duriciē. So modo pōt exponi q; ꝓtinuet cū lra seqnti;⁊ dicat q; etiā

cerebrū freneſi occupatum. ¶Quartūdecimū est q; aquam desiderāt vt per hanc refrigerēt linguam palatū guttur meri ⁊ pectus:⁊ parū ex hac potant: neq; desiderant plurimū ex ea vel qa nō bene trāsglutire possunt sed per nares redit ꝓpter siccitatem ⁊ contractionē villor ꝓsophagi: vel qa aqua frigida generaliter nocet omni apati mēbri neruosi. ¶Quintū decimum est simile quarto:⁊ est q; corporis extremitates vt manus ⁊ pedes sepe in freneticis infrigidātur. Sed addit hic absq; frigore extrinseco faciente hoc significās per hoc q; infrigidationis extremor causa nō est extrinseca sed intrinseca, s.attractio caloris ⁊ sanguinis ⁊ spūum versus locum apostematis vel minerā febris. ¶Sextūdecimuz est q; freneticorū vrine sunt declines ad tenuitatez substantie ⁊ subtilitatē ⁊ ad albedinem vel palliditatez ꝓpter materias cholericas tendere ⁊ rapi ad cerebrum per quas cōmuniter vrine tingūtur ⁊ inspissant maxime si mors subsecutura sit. ¶Septimūdecimuz sumitur a pulsu de quo dicit septez. Primū est q; pulsus frenetici est durus ꝓpter apostema esse ⁊ cōtineri in mēbro neruoso duro: scilicet in altera meningarū cerebri. Secūduz est virtus aliqualis in freneticor pulsibus sentitur donec timori vel morti appropinquent: ꝓpter duas causas. Prima est duricies vene pulsatilis que digitis pressa fortius respōdet non cito eis cedens sicut vena mollis. Secūda causa est debilitas virtutis ad cōp:imenduz materiā contentaz in vena pulsatili: quap:opter nō multū declinat in imum. Nam siccitas aggregat ⁊ stringit arteriā: vnde plus resistit sue cōpressioni ⁊ fortior respondet sub tactu digitorū. Tertium est q; partes dilatationis arterie et constrictionis eius sunt velociores in pulsu frenetici q̄z in pulsu sani. Dilatationis quidez ꝓpter necessitatem attractionis aeris plurimi p:o refrigerio febris ⁊ frenesis: constrictionis vero ꝓpter necessitatem expulsionis putride fuliginis a febre continua putrida concluſa multiplicate. Quartum est q; pulsus frenetici cum serrinitate sua non euacuat ab vndositate quadam ꝓpter molliciem ⁊ humiditatē substantie cerebri: sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

partes cõstrictionis ⁊ dilatationis.i.preter hoc q̄ pulsus sunt duri sunt ēt in dyastole ⁊ sistole veloces: qm̄ siccitas aggregat ⁊ stringit.s.arteriā. ⁊ ideo prohibz a magnitudine dyastolis ⁊ sistolis: ergo opz q̄ recuperetur cū velocitate. Et cū sua serinitate. ¶ Cõsiderandū q̄ fm rei veritatem pulsus serinus ē pulsus durus cū inequalitate vt explicat Auer.col.iiij. Jam ergo hz ex dictis Aui.q̄ sit durus: ⁊ q̄ sit inequalis: ergo vt sit serinus tamē cū hac duricie nō est intensus: q: hz alīq̄ mollitiei siue vndositatis: hoc tñ est raro.s.cū apa cōicat substantie cerebri. Unde Bal.in cōmento pulsuū in hoc ca. dicit: frenetic⁹ pulsus fluctuosus.i.vndosus rarissime fit: ⁊ hoc inuit Aui. cū dicit: quoniā substantia cerebri est humida: ⁊ forsan vult q̄ quāuis frenesis non cōicet substantie cerebri: non tñ est sic durus pulsus sicut i pleuretico: q: cerebri substātia est mollis ⁊ humida.

a ¶ Et q̄nq̄. ¶ Cõsiderandū q̄ virtus coacta quādoq̄ facit motuz vehemētez: ⁊ ideo nō possunt ꝓpter duricies ⁊ sunt partes constrictionis ⁊ dilatationis velociores. Et cum sua serrinitate nō euacuatur ab vndositate quadā quoniam cerebrum est substantia humida. Et quādoq̄[a] accidit pulsibus eorum vt dilatentur aliquotiens ⁊ magnificentur propter necessitatez ⁊ vt frequentes fiāt ⁊ diuersificentur in partibus loci ⁊ tremant. Et illud q̄dem est ex eis que nunciant sincopim: nisi sit genus tremoris ⁊ diuersitatem ⁊ tremorem faciant duricies vene ⁊ fortitudo virtutis quoniā tunc non nunciatur illud. Et quandoq̄ accidit[b] pulsui ipsoruz vt sit spasmosus ⁊ nunciat spasmum. ¶ Cūq̄[c] vides simanere arteriaz: tamē addita multa necessitate p quādam violentiā virtus deseruit: ⁊ magnificat pulsuz vltra q̄z fecerit. Et vt.i.⁊ accidit vt fiāt frequētes ⁊c. ¶ Considerandū q̄ pulsus tremulus est duplex. Unus q̄ fit a virtute debili nō potēte dilatare arteriā: ⁊ pp impotētiam ⁊ pp duricie: vnde facit frequētissimas dilatatiões ⁊ simul in diuersis partibus arterie: ⁊ talis pulsus tremulus indicat quasi cordis tremorē: qui ē actu: ⁊ ad tremorem segtur sincopis: ⁊ ad sincopim motz vt infra fen.xi. Et de hoc tremore loqtur Aui. cū dicit: ⁊ accidit pulsibus eoz: vt frequētes fiant: ⁊ diuersificentur.i.sint frequētes diuersi in partibus loci.i.arterie: hoc est q̄ frequētia talis cū diuersitate est simul i diuersis partibus arterie: vel in diuersis ꝓtibus non simul. Mam in hoc differt vndosus a tremulo: vt Aui.inuit ꝓmo can̄.fen.ij.cap.de causis speciez pulsuz: ⁊ tremant.i.sint tremuli isti pulsus: illud est ex eis ⁊c. Alius est pulsus tremulus qui fit ex forti virtute: necessitate addita: ⁊ inobedientia instrumēti: tūc.n.conans virtus ad motū arterie: ⁊ fortiter pcutiēs nō potens ipsaz dilatare quātuz eget: tremit simul fm totū sicut aliq̄d duz corpus pcussuz: ⁊ talis tremor nō indicat sincopim: ⁊ hoc ē q̄d Aui.dicit nisi sit genus tremoris.s. aliud a ꝓdicto: ⁊ faciāt diuersitatē.s.pulsus ⁊ tremorē.s.pulsus duricies venarū ⁊ fortitudo virtutis: su. ⁊ necessitas addita: ⁊ hanc nō expressit: q: notū erat in freneticis: qm̄ tūc.s. cuz talis est tremor: pulsus nō nūciat illud.s.sincopim. Sed tu dices: qūo cognoscaz pulsuz tremuluz qui fit ex defectu virtutis: vnde frequētat pcussiones a pulsu tremulo q̄ fit a forti virtute pcutiente instm durū. Dicēduz q̄ Bal.presumpsisset dicere q̄ p bonū tactū distinguit. Ego vero mirarer de hoc: dico ergo q̄ cognitio ē cõiecturalis: ⁊ estimatiua vel forsan est p ꝓsideratiõem aliox signox.

b ¶ Et q̄nq̄ accidit. ¶ Spasmosus pulsus est in quo arteria vt spasmate moueri: ⁊ ꝑ significat multā siccitatē ducētē ad ꝓctiõez: ⁊ iō significat spasmū siccū: hz possit spasm⁹ replōnalis fieri i frenetici vt appebit fen.ij.

c ¶ Cūq̄ vides ⁊c. ¶ Jam posuit Aui.signa cōia: hic ponit signa magis in speciali fm oēz diuersitatē karabitus. Diuersificatur aūt quatuor modis diuersitate egēte signis.s.vna diuersitas est ex parte tēpoz ipsi⁹. fa ex pte loci.tertia ex pte modi: q: qdam verus qdam nō verus: quarta ex pte terminationis. Signa aūt karabitus fm diuersitatez ex parte materiei iam sunt intellecta supius: ⁊ complebūtur narrando ista signa: primo ergo ponit signa fm primaz diuersitatez: fo fm secūdaz ⁊c. ibi scda | Nos aūt addimus ¦ ibi tertia ¦ Factuz vo ex humoribus pp cōitatez ¦ ibi.iiij. ¦ Signa aūt pmutatiōis ⁊c. ¦ ¶ Ad pmi euidētiā ꝓsiderandū q̄ karabit⁹ rōne tpis distinguit trib⁹ modis: q: vel ē futurus fieri vel fiēs vel factus. Primo q̄ ponit signa futuri karabitus siue fiēs. Secūdo signa fiētis. Tertio facti. ibi fa ¦ Et hec accidentia ¦ ibi z[a] ¦ Et cum incidunt. ¦ ¶ Cõsiderandus circa primā ptez q̄ accidentia q̄ Aui.enumerat non significant aliud q̄ aptitudinē multā ex parte corporis ⁊ capitis q̄ fiat frenesis q̄d appet discurrendo p signa. Egritudo acuta.s.de mā cholerica vel sanguinea. Et febris prauа.s.ex mā furiosa ista significāt māz aptā: ⁊ cū stringit vēter significat deuiationez ex partibus vētris: ⁊ fortez exiccatiõez. Nō ergo mirandū si ista nunciant.i. ꝓnosticanf fiēsen futurā: ⁊ ponit ide.xvij.vti.iiij.⁊ gntq̄.c. Reliqua signa sunt obliuio rei propinque. Ratio est: q: fortis calor in capite: ⁊ vapores multi incipiūt multiplicare fantasias: vt discursus multus ⁊ vari⁹ faciat obliuionē occurrētiuz ab extra: ⁊ hoc est q̄d dicit: fm vnam expositionez rei ꝓpinque: alia cā est siccitas que incipit induci: vt spēs nō imprimāt in fantasiā: ⁊ ideo dicit rei propinque: que enim tam impresserūt bene retinētur: de diuersitate vero memorie preteritoz ⁊ ꝓpinquoz infra appebit. Tristicia sine cā exteriori pp malas imaginatiões sōnia ⁊c.

d ¶ Soda multa. ¶ Hec est causa attractiōis materierū. Grauitas.s. capitis ex materia. Uel grauitas.s. corporis totius pp repletionez: qa homines multū repleti sunt parati ad frenesim: vt ꝓmo ꝓtinē.viij.ca. Citrinas ex dominio cholere ⁊c.

e ¶ Et hec accidētia. ¶ Hic ponit signa fiēsen: q̄ñ est in fieri. Duplex aūt est ei⁹ fieri.s.iniciatiuū q̄d est ꝓncipiū fiēsen. Aliud est ꝓcessiuum q̄d pōt dici augmentū. primo ergo ponit signa q̄ñ fit inicias. Fo q̄ñ ꝓcedit. ibi fa ¦ Et cū propinquat. ¦ ¶ Cõsiderandū circa primā partez q̄ ita est ꝓncipiuz in fiēsen: sicut in alijs apatibus mēbroz in q̄bus sunt vene: tūc aūt apa inchoat cuz replenf vene: ⁊ de maioribus trāsit ad paruas ⁊ occultas siue insensibiles venas: vt q̄si piculū sit effundi aliq̄d in porositate mēbri: vt Bal.ponit in tegni tract.iij.⁊ ideo tūc materie dicunf revolui in venis ⁊ subtiliari: qa ad subtilissimas vias veniunt: ⁊ hoc est q̄d A. dicit dū materie pseuerāt in itinere pueniendi ad caput.i. duz materie actu veniūt ad caput: ⁊ hoc apparet ex vocabulo pseuerāt: nō enim dixit duz sunt parate: sz dixit: dum pseuerāt in itinē: hoc est duz fluūt actu ad caput i. duz materie actu veniūt: ⁊ revoluunf ⁊c. per hoc ergo describit. A. ꝓncipiū veri fiēsen.i. frenesis. ¶ Cõsiderandū fo q̄ hec accūtia quecūq̄ dicta sunt statim fiunt fortiora: quia cerebrū incipit apostemari: ergo augetur febris ⁊ prauitas accidentiū: vt notum est.

f ¶ Et cum. ¶ Hic ponit signa q̄ñ in fieri procedit ⁊ pōt dici q̄ ponit signa augmēti. ¶ Cõsiderandū q̄ q̄ñ materia resudat a venis vel vijs: ⁊ incipit occupare poros cerebri.s.pāniculoz vel subē. Si fiat in subā: tūc materia appropinquat magis cerebro.s.pāniculis: vel substantie: q̄ quādo stabat

gna egritudinis acute ⁊ febres prauas ⁊ stringitur natura tūc illud nunciat fiēsen: ⁊ est quasi ex nuncijs fortibus. Et precedunt karabitum obliuio rei propinque: ⁊ tristitia sine causa: ⁊ somnia mala ⁊ soda[d] multa: ⁊ grauitas ⁊ repletio. Et antecedunt ipsam fm plurimuz citrinitas faciei ⁊ vigilie prolixe ⁊ somnus inquietus. Et accidentia[e] hec fiunt fortiora dum materie perseuerant in itinere perueniendi ad caput ⁊ revoluuntur in venis suis ⁊ subtiliantur. Et cuz[f] appropinquant ei ⁊ bibit cerebrum materiā inueniunt principium doloris ex posteriore parte capitis apud locum in

Jacobus

q̄ serrinus est a dñio: quoniā apostema est in mēbro nervoso: sed ad quādam vgit vndositatē propter molle membrū quod sibi cōpatitur ⁊ iuxta ponitur. Quintū est q̄ aliquotiēs accidit pulsibus freneticorū vt dilatētur in latuz vel altū: ⁊ magnificētur ⁊ frequētes fiant propter necessitatē euētationis extranei caloris frenesis ⁊ febris: ⁊ diuersi fiant.i. inequales in ptibus loci seu tacte arterie ac etiā tremant ex imbecillitate virtutis vitalis atq̄ pulsatilis. Sextū est diuersitas et tremor in pulsu frenetici sunt ex his que nūciant syncopim ventura: nisi sit genus tremoris.i. generalis tremor egro ꝓsuetus. Et nisi faciant hāc diuersitatē ⁊ tremorē in pulsu vene duricies motui rebellis ⁊ fortitudo pulsatilis virtutis: nā tūc nō nunciāt vllo modo sincopim. Septimū est q̄ñq̄ contingit q̄ freneticorū pulsus est spasmosus: ⁊ tūc spasmū nūciat presentē aut futurū ex cōpassione neruoz ad cerebruz. De isto pulsu freneticis proprio scribit ita Bal. libro de introducēdis in pulsu tex.xxix. Freneticorum vo pulsus paruus est rarissime fo visus est quādoq̄ magnus: ⁊ robur moderate hz: ⁊ durus ⁊ neruosus est: ⁊ spissus nimis ⁊ velox: hz aūt qd ⁊ fluctuosum: q̄ñq̄ aute subtremere tibi videf: q̄ñq̄ aūt ⁊ interdici spasmatice. Quod enim febriū est propriū in velocitate syntoma maxime hic manifeste hēt fm vtrosq̄ diastoles fines ⁊ magis fm exteriorē. Est aūt ⁊ inequalitatis species que fm positiõem est inuenire in eo vehemēter factaz quādoq̄. Sed ⁊ tota tibi videf multotiēs arteria relinq̄ns suū locū supra sufferri pcussiue ebulliēs magis fo q̄z pulsualiter dilatata. Scōm eundez vo modū ⁊ inferius incedē subuulsa magis q̄z cōtracta. Sed nimia eius spissitudo.i. freq̄ntia incūbentē minaf syncopim. ¶ Attēde q̄ Raf. pauciorib⁹ signis ꝓtētus fuit ad iudicādū de frenesi: ait enim. ir. almās. cap.iij. Cuz aliquē invaserit synochus ⁊ in capite ⁊ in oculis grauedo fortis et in facie ⁊ in oculis intēsa rubedo fuerit: ⁊ dolor capitis: ⁊ horror luminis affuerint: ⁊ in pulsu velocitas ⁊ spissitudo fortis inueniet signa frenesis certissima iudicabunt. Qd si lingua nigra aut citrina fuerit ⁊ sensuz amiserit: ⁊ multū alienat⁹ fuerit: ⁊ vigilauerit multū iam frenesis erit: hec ille.

Cūq̄ vides.

¶ In hac fa parte de signis pnosticis future frenesis dicit pmo q̄ cū signa apparēt acute egritudinis ⁊ prauе febres ⁊ natura stringit. i. egri vēter est ꝓstipatus denūciāt sirsen seu frenesim vēturā: ⁊ sunt quasi de fortibus nūcijs. Et per egritudinis acute signa debes intelligere vehemētiā eius ⁊ materie sue furiositatē vel mobilitatē ⁊ suspitiones de siniſtro euētu siue piculū de ventura morte. Et per febres prauas intellige febres ꝓtinuas ꝓclusas putredinales malox sintomatū que interdū ꝓcedūt ⁊ adducūt frenesim: interdum sequunf ⁊ sunt eius accūs. Scō enumerat sex accidentia que cōiter precedūt frenesim ⁊ ipsam pnosticāt. Primū est obliuio rei ꝓpinque: sic q̄ ipse patiēs sepe obliuiscit ⁊ non recordat eius q̄d audiuit vel vidit ex priori mo vel eius q̄d fecit. Scōm est tristicia freq̄ns aut assidua egri sine causa aliqua tristātis obiecti abextra occurrētis ꝓpter malos fumos qui cerebrum ꝓturbāt ⁊ spiritus eius. Et istud signū cōe est frenesi manie ⁊ melācolie. Tertiū est somnia mala terribilia de incendijs aut occisionibus aut mōstris seuis aut cacodemonibus ꝓpter malos fumos imixtos spiritib⁹ ⁊ fantasmatibus. Quartū est soda multa seu dolor capitis fortis ⁊ plurimus ꝓpter malos humores fumos ⁊ vapores ad cerebrū elatos. Quintū est grauitas capitis ⁊ corporis ꝓpter repletionē. Sextū est repletio corporis ⁊ capitis nō plectorica solum: sed ⁊ cacochimica fm plurimū. Tertio dicit q̄ citrinitas vultus plire vigilie: ⁊ ingetus somnus antecedunt frenesim vt in plurib⁹. Citrinitas q̄dē vultus a cholera vel a fumis ei⁹ qui in cerebro abūdāt vel a vigilijs supfluentib⁹ que spūs resoluunt ⁊ viuacitatez coloris auferūt. Vigilie fo supflue accidūt ex mordacitate fumoz ⁊ humoz ⁊ calefactione cerebri cū deficatōe. Sōnus vo ingetus est ex cādē causa ⁊ ꝓpter somnia mala que ipm turbāt. Quarto dicit q̄ accūtia hec seu signa hec oia scripta in ista pte tūc fortificanf ⁊ invalescūt q̄ñ materie future frenesis mote pseuerāt ad caput ascēdere ⁊ sunt in itinē perueniēdi ad ipm ⁊ iam resoluunf in venis capitis vel in venis illis que ad caput ascēdūt ⁊ subtiliank a febrili calore. Quinto dicit q̄ [illegible] materie future frenesis appropinquāt cerebro ⁊ cerebrū ab eis iam actū [illegible] vel ibi incipit invenīt infirmi ꝓncipiū doloris ex posteriori ptis [illegible] pit apud illū locū vbi caput ipm collo ꝓiung f maxime in frenesi que [illegible] holera sit qa per locū hūc ascēdūt vene que ad caput ferunt ⁊ in ipm pe[illegible]

stabat in venis:ꝛ hoc est augmentuz apatis. Uel forsan est vez pⁿ̃m:ꝛ de hoc nō curo hic:qz est questio in pncipijs medicine. Hoc ergo tps q̃li tercūz vocetur. A. describit cū dicit:ꝛ cū propinquat ei.ſ.materia:ꝛ bibit cerebrū:tūc autez bibit quādo intrat poros cerebri.ſ.pāniculorum: vel substantie. ¶ Considerandum autez q̄ Auicē. dat intelligere alia signa predicta omnia.ſ.q̄ hoc tēpore etiā fiunt fortiora. ¶ Dubitatur de hoc signo quod pōit primo de cā eⁱ⁹.ſ.quare frenetici in hoc tpe sentiūt dolorē posterius. ¶ Secūdo dubitatur q: Alex. ponit hoc signū inter signa pnosticantia frenesiz futurā ꝛ Gal.v.de interioribus. ¶ Dicenduz q̄ Raſ.i.cōtinē.ꝛ Alex. hic ꝓcordāt:q̄ hoc sit signum frenesis tū a nullo inuento cām. Causa igit pōt dari duplex. ¶ Prima propter qđ sciendum q̄ hic erit sermo de vera frenesi:que est apa pāniculi:sed sicut apparet ad sensum:pāniculus cerebri est satis vniformis:ꝛ terminatus ad finem cerebri:ꝛ principiū nuche:ꝛ ibi quasi aggregantur ad punctū:iz etiā subsequēter nucha cooperiatur eisdez duobus pāniculis. Existente ergo apate in pāniculo:ꝛ ꝓprie quādo est cholerica mā:ꝛ ꝓprie quādo tam bibit illā pāniculus:tūc fit aliqua in pāniculo ꝓtractio pp lesionez i. mordicatiōem:ꝛ qz terminat ad principiū nuche:ꝛ finē cerebri:ideo ēt ibi sentitur dolor:sicut p simile videmus q̄ ex vlceribus in vesica sentiſ dolor in capite virge:iz in hoc alia fit spālis cā. ¶ Secūda cā est qz in capite frenetici sunt multi vapores qui totū caput occupāt: illi ergo q̄ sunt in partibus anterioribus cerebri habēt exitū magis libez per cōmissuras ꝛ p nares ꝛ p palatū:vnde natura pōt eos impellere:iz vapores ꝓgregati in pte posteriori nō habēt sic liberū exitū:qz nō sunt tot spiracula nec cōmissura nec ossa ita rara:vt supra apparuit:ꝛ ideo dolēt ibi. Ex qbus appet q̄ hoc signū pōt eē demonstratiuū quātuz ad primā cāz:ꝛ pōt pnosticari futurā frenesim:ꝛ ēt significare eam quātū ad secāz. Ua pores.n.multiplicari possunt in capite ante frenesiz:ꝛ cū ipsa:ꝛ possunt demōstrare fiētez frenesiz:ꝛ pronosticari futurā. ¶ Sz tu.d.quare dixit inueniūt principiū doloris in pte posteriori capitis. Dicendū q̄ forsan est modus loquēdi:ꝛ exponaf.i.dolorē. Uel dixit:vt oñderet q̄ ꝑ sit signū pnosticū. Uel dixit pⁿ̃ doloris.ſ.in fortificatiōe doloris q̄ sit exacerbatio siue paroxismus:ꝛ in hoc sequtur Raſ.i.q̄.c.viij.cū dicit: cū in freneticis appropinquat ifultus paroxismus sentiūt dolorē in posteriori pte capitis. ¶ Et cū incidūt. ¶ Hic ponit signa facti sirsen. Et ꝓsidera q̄ iam.A.cōpleuit signa pncipij augmēti ꝛ status. Signa aūt declinationis sunt nota si fit ad salutē. Si aūt sit ad mortez ēt satis appent ꝛ forsan ponūtur hic:cū ponuntur signa facte frenef.qz nō fit euasio a frenesi ꝓfirmata:vt ponit Aſſef. ¶ Cōsiderandum ēt q̄ p hoc qđ dicit apostema tur cerebrū:possumus intelligere duo. Primo cerebrū.ſ.quātuz ad panniculos:ꝛ est sensus q̄ iam apa est factū:ꝛ in statu quo ad fluxū materie. Scđo cerebrū.i.substātia cerebri:ita q̄ materia non solum comprehendet pāniculos ſed substātiaz:ꝛ oīa signa que dicit:verificantur ſm vtrāq; exposituōez:tamē qñ apostema est in substātia cerebri:tunc accidētia sunt prauiora. Dicit g̃ ꝛ cū incidūt.ſ.materie in ipsum.ſ.cerebrū:ꝛ apatur ꝛc. vel cū incidunt.i.cadūt in ipsum.ſ.karabitū:qz iam sit factum. ¶ Cōsiderandum q̄ signa apatis iam facti:hic ponuntur.x.ab.A.ꝛ.a.B.v.de interioribus. Primū signuz est q̄ oculi desiccantur. Causa est qz mā sui caliditate:ꝛ exiccatiōe magis attingit ad pāniculos vnde oriūtur oculorū tunice:etiā ipsa materia magis p resolutiōez exiccatur. ¶ Cōsiderandū quo est coniunctio colli ꝛ capitis ꝛ ꝓprie in cholerico. ¶ Et cū incidunt in ipsuz ꝛ apostematur cerebrum desiccantur primuz oculi eorum vehementer. deinde accidunt lachryme ꝛ ꝓprie ex vno oculorum. Et multotiens accidit vt vene ipsoruz fortiſ afficiātur rubedine. Et quādoq; succedunt eis distillatiōes sanguinis ex naribⁱ⁹. Et plerūq; fricāt oculos suos ꝛ declināt ad quietez ꝛ requiē in maiori parte corporis nisi in manibⁱ⁹ quoniam cū eis fortasse inquirunt ꝛ colligunt villos ꝛ fit illud plurimum cum clausione oculorum. Et quādoq; fit cuz pupillatione ꝛ querela. Et quādoq; pigri fiunt in loquendo manifeste nō addentes super motū lingue. Et qñq; accidit eis distillatio vrine cū cogitatiōe ipsoꝝ:aut absq; cogitatiōe:ꝛ est i febribus de significatiōibus fortibⁱ⁹ q̄ sirsen est ꝓsens. Et obliuiscuntur doloris si est in mēbris ipsoꝝ immo si aliquod de mēbris ipsoꝝ dolorosis impetuose tangitur non percipiunt ipsum. ¶ Nosᵇ autez addimus ꝛ dicimus q̄ qñ apostema fit in parte anteriore corrumpit ima ne sanguinis ad venas. ¶ Cōsiderandum tū q̄ oculoꝝ rubor cōicat etiā quādoq; principio frenesis:imo ſm Alexan. hec possunt esse signa future frenef ex propinquo. Quartū signū est distillatiōes sanguis:qñq;.ſ.si materia sit sanguinea:etiā si nō sit. fit aūt hoc plus qñ mā iaz in cerebro stat.ſ.q̄ apostema fit in statu vt notum est. Quintum est q̄ fricāt oculos. Causa est:qz materie mordicāt pāniculos:quarū mordicatio ꝛ fumi oculis cōicant:cum pāniculi oculi sint ex pāniculis cerebri. Sextū signuz q̄ declinant ad quietē:ꝛ pro.i.requiez:qz virtus iam prostrata est in maiori parte corporis:nisi in manibus. Ratio est:qz corrupta fantasia conantur exequi manibus qđ possunt ꝛ virtus prius deficit in pedibus. Unde qđ supra diximus in qōne ꝓpria.ſ.q̄ membrū plus deficiat nocito principali an propinquū an longinquū. Septimum signū iz possz poni pars sexti:est q̄ ista inquisitio cuz manibus quādoq; fit oculis clausis: quādoq; fit oculis apertis ꝛ motis:ꝛ hoc est quod dicit:cuz pupillatiōe. Et causa huius diuersitatis est multus defectus virtutis:vnde oculi stant clausi. Uel nō tantus defectus ꝛ potest stare cuz oculis apertis. Et cā posset eē diuersitas in materia:qz si eēt cholerica subtilis incitat ad apertionē. Si aūt essz sanguinea:ꝛ propie cū esset in via ad lethargiaz mouet ad clausionem ꝛ querelaz.ſ.oculoꝝ:qz qñq; cuz oculis videtur aliquid querere. Uel querela.i.lamētatione ꝓpter multū nocumētū:hñt enim multas imaginatiōes:ꝛ nō pñt exeq. Octauū signū q̄ qñq; pigre fiunt in loq̄ndo manifeste:qa nō explicant vocē:ꝛ hoc est qđ dicit:nō addentes sup motū lingue:qa mouent linguaz volentes loq;:ꝛ tamē nō exprimūt aliqd:ꝛ causa est defectus vtutis:ꝛ istud est pessimū signū. Unde.iij.can.fen ꝑ.a trac.j.ca.lij.qđ est de signis sumptis ex rōne dicit. Alienatio cū alqua cre.i.qñ hō loqtur plane:vel apoplexia.i.taciturnitate est mortalis. Nonū signū est distillatio vrine:ꝛ hoc significat defectū ꝓtiue cōicatuz vesice ex forti ꝓfirmato nocumēto cerebri:ꝛ ista distillatio qñq; est cū cognitiōe:qa cognoscūt se vrinare ꝛ qñq; nō ꝛ hoc est vel ſm ꝓtingētiā variatiōis fantasiarū vel ſm gradus maioris vel minoris nocumēti in cerebro:ꝛ est de significatiōibus fortibⁱ⁹ ꝛc. Et in frenesi facta significat defectū ꝓtentiue cōicate cerebro. Decimū signuz est:qa obliuiscunf doloris ꝛc. Lā est:qa his mens egrotat:vt apho.v.ꝓfirmat.ij.ptic. Quicūq; dolētes ꝛc. Si ergo ista oīa signa ꝓsideras vides q̄ sunt signa confirmate frenef.ꝛ cuz ipsa sunt coniuncta ꝛ intensa sunt signa mortis.

b ¶ Nos āt addimus. ¶ Hic ponit signa sirsen diuersificati ſm loca:ꝛ habet partes quinq; sicut quinq; sunt loca siue partes cerebri in quibus

trant ꝛ dolor amplior illic in frenesi cholerica sentitur ꝓpter punctionez ꝛ mordacitatez materie ipsius. ¶ Attende q̄ Alexander primo practice sic signoꝝ frenesis future prememinit. Precedit autem futurā frenesim frequens insomnietas:ꝛ somnia inquieta cum mentis turbatione:ꝛ exiliunt:ꝛ fantasias patiuntur vt etiam aliqua videre se dicant:ꝛ que futura sunt predicere volentes incipiunt intimare his qui in domo sunt, vel aliqua dicere ꝛ dum loquūtur aliud ex alio dicūt. Asperiores quippe et furiosiores videnf esse plusq̄ fuerint:ꝛ grande ꝛ spissum aspirant: ꝛ pulsus habent paruos ꝛ duros:ꝛ in posteriori capitis parte que ymon dicit dolorem sepius patiuntur:hec ille.

Et cum incidunt.

¶ In hac tertia parte dat nouē signa apostematis cerebri calidi frenetici.

Primū est q̄ cum patientes incidūt in ipsum ꝛ cerebrū apostematur plurimū vehemēter desiccantur oculi propter apostema qđ tūc sibi attrahit velut ventosa nō solū cerebri:sed ꝛ oculoꝝ humiditates. Secundū est q̄ processu tēporis post effluūt lachryme ꝛ precipue ex vno oculorū:ꝛ maxime ex dextro ꝓpter impotentiam contētiue cerebri vel qa aliqđ virus ab apostemate paulatim resudās declinat ad oculos qđ mordacitate sua lachrymas excitat:ꝛ plus lachrymaf dexter oculus qa pars cerebri dextra humidior est. Tertiū est qđ in hac frenesi frequenter accidit vt vene oculorū intensa rubedine afficiātur ratione sanguinis ad oculos expulsi vel vaporū ipsius vel ebullitionis sanguinis in eis. Quartū est quādoq; succedūt eis:scilz oculis rubedine affectis vel predictis signis distillationes sanguinis ex naribus:vel vi syntomatis ꝓpter exuberantiā materie: vel vi nature ꝓpter modū crisis salue ꝛ laudabilis. Quintuz est q̄ isti frenetici plus solū fricant oculos vel ꝓpter pruritū quem sentiūt in eis ex fumis [illegible]is aut humoribus qui ad ipsos descendūt:vel vt abijciant vi sibi[illegible]aliqua fantastica que putant coraz suis oculis cōtinue adesse. Sextum est q̄ isti frenetici tendūt ad quietē ꝛ querūt regem ſm fere oēs partes corporis exceptis manibus quas hincinde agitant quoniā fortasse

per ipsas inquirūt ꝛ colligūt:villos ex vestibus suis vel cooperimentis. Et id sepe faciūt suis clausis oculis quasi dormitātes. Et quādoq; faciūt cuz pupillatione ideſt apertione ꝛ motu pupillarū vel palpitatione ꝛ cuz querela seu planctu aut gemitu vel inquisitione. Septimū est q̄ isti frenetici quādoq; in loquēdo manifeste tardant ꝛ pigri fiunt nō addētes plurimuz super motū lingue:mouēt enim linguā:immo ipsam quādoq; frequenter exagitant:sed ipsius motus non intantū additur vt formationi loquele sufficiat prompte ꝛ eleuate ꝓpter neruos vocis reuersiuos cōpati vehementer cerebro. Octauuz est q̄ istis freneticis aliquando accidit distillatio vrine vel cum cogitatione ꝛ precognitione:sic q̄ ipsi capiunt vas ad vrinanduz:vel sine preuia cogitatione mingunt in lecto vas obliti petere ex relaxatiōe musculi claudētis colluz vesice sicut sepe accidit pueris in somno q̄ mingūt in lecto. Et id in febribus est de signis fortibus presentie frenesis. Nonuz est obliuio vel non sensatio doloris in membris presente causa eius:immo si tāgitur aliquod de suis membris dolorosis tactu impetuoso rudi ꝛ violento non percipiūt illud ꝛ est signū q̄ mens egrotat cui tactus cōpatitur. Juxta id Hyppoc.aphoriſ.secūda. Quicūq; dolentes aliqd corporis plurimuz dolorē nō sentiunt his mēs egrotat. Plura horuz signorū Alexander grecus primo practice capitu. liiij.sic prememorauit. Quod si passio superfluxerit ita vt iam prima sit frenesis extensis oculis ꝛ pauidis attendūt humidos satis ꝛ pauidos habentes oculos:ꝛ rubeos ꝛ lippos habēt oculos ꝛ inherentes. Et lachrymantur nō ex ambobus:sed ex vno tm̃. Approximante autez iam passione incipiūt ex strangulis.i.vestibus vel ex straminibus pilos aut festucas extrahē. Et neqz risum reddē interrogātibus certū p̄t. Et liguā adhuc magis hñt asperā:ꝛ febres ficciores. Et interdū tremuli fiunt desiccato cerebro ꝛ ex ipso pcedētibus neruis. Et insensibiles fiunt ita vt exficcati aut vix aut nullo mō obediant:hec ille.

Nos autem addimus.

¶ In hac ꝗrta parte primo agit de signis frenesis que

Universidad de Deusto
Biblioteca

poteſt fieri. Primo ergo ponit ſigna quãdo eſt in parte anteriori. So quãdo in medio. tertio quãdo in poſteriori. quarto quãdo occupat totũ. quinto qñ eſt in ſubſtantia cerebri. ibi ℞a_ Qñ ſi _ibi tertia|_ Et cũ _ibi quarta|_ Si aũt _ibi quinta|_ Et ſi cũ eo. _ ¶ Cõſiderandũ circa primã partẽ q̃ Aui. dicit: nos addimus: q: ſigna narrata ſunt dicta ſupra. c. de karabito: et a Raſi. i. primẽ. et plurima et ab Halyab. in. theo. et ab Alex. iſq̃ que Aui. dicit hic addit ad dicta illoꝝ. Ratio eius qñ dicit eſt q: in parte anteriori eſt virtus imaginatiua ¶ Cõſiderandũ q̃ hec ẽ differentia inter imaginatões ſiue fantaſias pueniẽtes cã nocumẽti in anteriori vẽtriculo: et pueniẽtes cã oculoꝝ: q: ille que ſunt cã oculorum nõ apparent niſi in lumine: ſed que ſunt ꝓpter nocumẽtum cerebri apparent i lumine et tenebris et cluſis oculis. Hec declarata ſunt ſuper iij. fen huius. Cauſa eius quod dicit in ℞a parte. i. ſi fit i medio capitis corrũpit cogitatiõem eſt: q: in medio vẽtriculo eſt cognitiua virtus ſiue rõnalis ſiue eſtimatiua vt ſupra apparuit. Et cũ cadit. i. frenetis vel firſen in eo qñ eſt coraꝝ poſteriore parte cerebri vbi eſt virtus memorativa obliuiſcitur eius qñ videt. Et hic nota q̃ nunquã fuit mẽs Aui. q̃ virtus que eſt in parte poſteriori ꝓſeruet intẽtiones ſolas: imo et cũ hoc ſpẽs ſenſatas et agit in diſpoſitione. i. agit ſicut diſponitur.

a ¶ Ita vt quãdoq; petat aliqd ℞. ¶ Cõſiderandũ tamẽ q̃ obliuio cõmunicat et aliis ſpeciebus frenetis: et hoc ꝓpter multaꝝ fantaſiarũ variationeꝝ ad quas oẽs ſicut occurrũt ita attẽdit: et ſicut variant ita variant imaginatio vel cogitatiuo: et ꝓp hoc ſunt in obliuiõe eoꝝ que debẽt facere de potu vel anhelitu vel vrina vel egeſtiõe vel alia re: vt ſup dictuꝫ fuit.

b ¶ Et ſi cũ. ¶ Hic ponit ſigna qñ apoſtema cõcat ſubſtantie cerebri et dicit: ſi cũ eo. i. apoſtemate pãniculi qñ eſt karabitus apoſtemetur cerebrum. i. medulla. Rubea fit ℞. Cauſa eſt: q: ſignificatur q̃ multa eſt mã: quãdo ſimul cũ eo apoſtematur medulla cerebri: et ideo ex multa mã coloraſ: et facies: et prominẽt extra oculi et rubefiũt ſi materia ẽ ſanguis ℞. ¶ Sed tu dices inter ſigna frenetis quãdo eſt in ſtatu: Aui. poſuit ſiccitatem oculoꝝ: ſed talis cõcatio fit maxime in ſtatu vel augmẽto: cũ materia eſt amplio: quo ergo oculi poterunt prominere ſi ſunt exiccati. Dicẽdum q̃ ſi bene conſideras: iſta ſtant ſimul q̃ ſunt oculi ſicci et macrefacti: et tamẽ põt eis aduenire prominẽtia. Aut citrina pura. ſ. nõ multũ ꝑmixta.

c ¶ Factũ vero. ¶ Hic in ſpãli ponit ſigna firſen: vt diſtinguitur ex parte modi quo nos dicimus q̃ quidã eſt firſen vel karabitus verus: et quidã nõ verus. Et primo in generali ponit ſigna diſtinctiua: inter verũ et non verũ. So in ſpãli. ibi ℞a_ Factum aũt _ Vel poſſumus dicere et melius q̃ hic ponit tria ſigna. ¶ Primũ q̃ alienatio ſiue frenetis ex compaſſione fit ſubito: ſed ꝓp apoſtema cerebri fit paulatim. ¶ Secũm ſignũ eſt q̃ nõ vera frenetis additur et minuitur ad diſpoſitiõeꝫ alterius mẽbri in materia: vt accidit febricitanti. ¶ Tertium q̃ in vera frenetis ꝑcedũt ſigna ℞. ¶ Dubitatur quare alienatio in nõ vera fit ſubito: iſq̃ alienatio i vera frenetis fit paulatim. Dicendum q̃ in nõ vera nocumẽtũ cõcatur ſubito: et ideo alienatio fit ſubito: ſed alienatio in vera frenetis fit ꝓpter magnum nocumẽtuꝫ quod paulatim cerebro cõmunicatur: et ideo fit paulatim. Aliter poteſt dici alienationem fieri ſubito: eſt aliquam paſſionẽ precedere cum manifeſto eſſe: et poſtea ſequi alienationem: ſed fieri paulatiue eſt fieri ſcõm omnem gradum egritudinis: et gradum alienationis: et ita eſt in frenetis apoſtemoſa. ¶ Sz tu dices in quo differt hoc ſignum a tertio. ¶ Dicẽdum q̃ tertiuꝫ ſignũ declarat hoc primũ ſignũ: vt cadat hic q̃ nõ ſoluꝫ alienatio in apoſtemate cũ incipit apoſtema: ſz ante poteſt incipere cũ incipiãt ſigna accidentia future frenetis. ¶ Cõſiderandus circa primã partẽ q̃ verus karabitus ſumitur hic ꝓ apoſtemate calido cerebri. Nõ verus aũt ſumit ꝓ alienatiõe: et ꝓ mixtione intellectus cũ febre abſq; cerebri apoſtematiõe: ſed ſolum per cõitatem. Et ideo exponaſ ex humoribus. i. ex vaporibus humorum vel ẽt ex humoribus dũmodo nõ apoſtement vel ẽt ex humoribus ledentibus cõmunitate. ¶ Cõſiderandus etiaꝫ q̃ duo ponit ſigna nõ veri karabitus. Primũ q: fit ſubito vt etiã ponit Raſ. i. cõtinentis: q̃ ſicut ſubito ſalit fumus ad caput. Secũs ſignũ eſt q̃ conſequitur diſpoſitionem malam alterius mẽbri. ℣. g. ſi eſſet ꝓpter apoſtema ſto machi ſegtur ad illud: et ſua fortificatio eſt ſicut fortificatur paſſio illius membri: et diminuitur ſicut illa diminuitur. Et ita intelligatur ſi ſequatur febrem abſq; nocumẽto determinati membri: ſicut in tertianis puris quãdoq; videmus huiuſmodi alienatiõeꝫ: et hoc eſt qñ dicit: et ſignificat cum

Jacobus

ſit in anteriori pte cerebri. Secõ in media: ibi |_ Qñ ſi in medio ſit _| Tertio in vltima: ibi |_ Et cum cadit _| Quarto in omni parte: ibi |_ Si aũt _| Quinto ſimul in medulla cerebri: ibi |_ Et ſi in eo. _|

¶ In prima particula primo ait q̃ ſi apoſtema freneticuꝫ ſit in anteriori parte cerebri tũc corrũpit imaginatiõeꝫ. i. virtutis opationem que ſituata eſt in anteriori vẽtriculo cerebri corruptaꝫ reddit ſiue permutatã a natura, ꝓpria quã medici appellãt imaginatiuaꝫ et philoſophi ſenſuꝫ cõem cuius officium eſt recipere formas rerũ ſenſibiliuꝫ a quinq; ſenſib⁹ exterioribus et cõparare inuicẽ ac diſtiguere diuerſa ſenſata. Leſo. n. organo predicte virtutis per apoſtema calidũ ebulliens cũ febre ꝓtinua ꝓſeqtur leſio ſeu corruptio ꝓprie actiõis. Secõ dicit q̃ quãdo illud eſt. ſ. q̃ actio ſenſus cõis ſeu imaginatiue tam permutata eſt: tũc egri incipiũt colligere villos ſiue fila veſtiũ et ſupellectilis et etiã paleas ex parietibus et illis ſiliã ſicut feſtucas. Et imaginãtur fantaſias aliquas que i rez natura nõ inueniũtur vt eẽ cãtores vel ſibilatores in camera ſua: vel videre lampades aut tedas ardẽtes. Et predictas manuũ mobilitates reputat Hipp. mortalia ſigna: pnoſticoꝝ ꝑma. Manuuꝫ ingt mobilitatis ſigna ſic prenotabis in febre acuta in peripneumonia in frenetis nõ vera et in dolore capitis ſi manus ad faciẽ tulerit tanq̃ qõlibet poſiturus vel quaſi aliqd collecturus hac et illac q̃ierit: vel de veſtib⁹ quaſi pilos emulſerit vl̃ quaſi feſtucas de pariete decerpſerit peſſimum eſt et mortale.

¶ Qñ ſi fit in medio ℞. _ ¶ In ſecũda primo ait q̃ ſi apoſtema freneticuꝫ ſit in medio cerebri corrũpit cogitatiõem ſic q̃ reddit actionem cogitatiue virtutis quam medici interdũ rationeꝫ vocant corruptaꝫ ſeu permutatã. Leſo enim organo virtutis iſtius: puta parte media vel vẽtriculo medio cerebri per apoſtema calidũ ebulliens et febrẽ cõcluſaꝫ quibus corrũpitur ſue cõplexionis armonia et ſpirituũ eius ſua neceſſario corrũpitur actio. Secũdo dicit q̃ hanc habẽs frenetim errat et turbatur in eo qñ agit vt ſe nudũ erigit rixatur et clamat et quandoq; percutit aſſiſtẽtes ſibi vel fugẽ querit aut de lecto ſe precipitat. Tertio dicit q̃ iſte freneticus logtur cum alienatiõe plurima et rectitudine rationis: ita q̃ nõ eſt in ſmonibus ſuis neq; richmus neq; ratio nec perſeuerãtia in ꝓpoſito vno Solent enim leſi in ratione primo cogitare nõ cogitanda. ſecũdo loq vel enunciare nõ enũcianda. tertio facere nõ facienda.

¶ Et cuꝫ cadit ℞. _ ¶ In tertia dicit q̃ cum apoſtema freneticũ accidit coram poſteriori cerebri parte vel cadit in ipſamet parte poſtrema detentus eo tũc obliuiſcitur eius qñ videt et agit in diſpoſitione ideſt in ꝓptu vel in hora preſenti vel in primo egit ita vt aliquando petat aliqd et ſibi abſq; mora preſentetur illud et nõ recordetur ſe illud petiuiſſe neq; qd de ipſo facẽ intendebat. Et ita vt quandoq; peluim aut vas aliud petat ad mingẽdum et dum ſibi affertur nõ recordatur ſe petiuiſſe illam: neq; ꝓpter quid ipſam petiuerit. Mã per hanc frenetim memorie organuꝫ et cõplexio cuꝫ ſpiritib⁹ eius qbus exercet actus memorãdo fortiter turbant: vnde permutant ipſius actiones vel auferũtur aut diminuũtur.

¶ Si autẽ apoſtema ℞. _ ¶ In quarta dicit q̃ ſi apoſtema freneticũ ſuper oẽs cerebri partes extẽdatur et has cõprehendat vel dilatatione ſue materie vel dilatatione ſui nocumenti: tũc apparẽt oĩa nunc dicta ſigna corruptiõis operationũ virtutuꝫ cerebri et ſigna predicta que ita conſequ

De partibus

quũtur ſicut corruptio imaginationis et collectio villorũ ex veſtibus vel palearũ de parietibus et imaginari fantaſias, aliquas extra nõ inuentas. Et corruptio cogitatiõis et turbatio in agendis et loqui aliena. Et corruptio vel ablatio memorie et ſtatim obliuiſci rei mõ viſe vel audite ab eo: neq; recordari rei quã petijt immediate qñ ſibi offertur.

¶ Et ſi cũ eo ℞. _ ¶ In qnta dat tria ſigna frenetis illius cũ qua apoſtematur ſimul cerebrũ ſeu medulla cerebri. Primũ eſt q̃ facies et oculi rubent ꝓpter ſanguinẽ qui de loco apoſtematis impellitur ad eos vel ꝓpter ſanguinis inflãmatiõnẽ cõprehenſi in eis ab ardore frenetis vel putride febris. Secundũ eſt q̃ oculi foras vehemẽter exeunt ꝓpter apoſtema qñ extẽdens cerebrũ anterius ipellit et ipſuꝫ impulſuꝫ pellit neruos opticos verſus ambos oculos vna cuꝫ humoribus. Tertium modificat partẽ primi ſigni: et eſt q̃ in iſta frenetis ſunt oculi rubei ſi materia ſanguinea fuerit que apoſtema facit: maꝫ pars eius oculis cõmunicatur vel vapores eius ꝓpter colligantiã maximã et primam per neruos opticos. Et ſi materia que apoſtema facit ſit cholera pura tunc citrini fiunt ꝓpter partẽ cholere que ad ipſos reſudat per neruos opticos ab apoſtemate. Eadem ferme ſigna memorat Auerroys tertio colliget cap. lv. dicens. Et ſi cauſa erit in toto cerebro erũt tunc leſe oẽs virtutes. Et ſi fuerit in loco ꝓprio erit leſa virtus vnius ꝓprij loci. Et quando fuerit cauſa in prora cerebri: tũc leſa erit imaginatio. Et quando fuerit in parte media: tũc erunt leſe ratio et cogitatio. Et quando fuerit in parte poſteriori tũc erunt leſe memoria et cõſeruatio. ¶ Attẽde primo q̃ apoſtema ſubſtãtie medullaris cerebri periculoſius ẽ apoſtemate dure aut pie matris. Mã cerebri medulla mẽbrũ principale eſt gratia cuius pãniculi facti ſunt. Juxta id Auerroys quarto colliget capi. xlvj. Et aliquãdo ipſa ſubſtãtia cerebri apoſtematur et hoc maioris eſt periculi et maiora habet accidẽtia: qd eſt q: ex hoc ſegtur paralyſis aut apoplexia. ¶ Attẽde ſecũdo q̃ rhete mirabile quãdoq; afficitur frenetico apoſtemate: et huic aſſunt dolor pulſatiuus fortis rubedo oculorũ cum febre cõtinua. Juxta id Auerroys ibi. Et dicit q̃ aliquando rethe cerebri apoſtematur et hoc ſegtur dolor pulſatiuus ꝓpter arteriarum multitudinẽ: et ppa ſigna ipſius ſunt albi oculi: fortis rubedo: et palpebrarum groſſities et motus difficultas: et febris vt dictum eſt propria in his apoſtematibus exiſtit.

Factum vero ex. ¶ In hac quinta parte primo agit de ſignis per que diſtinguit non vera frenetis facta ab humoribus per cõmunitatem cerebri cum membris inferioribus a vera frenetis. Secundo de ſignis diſtinguentibus non veram frenetim ab apoſtemate vyafragmatis ortam a frenetis vera: ibi |_ Factũ autem. _| Tertio de ſignis non vere frenetis ab humoribus qui ſunt in ore ſtomachi ibi |_ Cum eo aũt qñ _| Quarto de ſignis nõ vere frenetis ꝓpter apoſtemata mẽbroꝝ alioꝝ: ibi |_ Et ꝓpter apoſtemata. _|

¶ In prima particula primo dat tres ſigna non vere frenetis ex humoribus ſub cerebro contentis per cõmunitatem ſeu colligantiã cerebri cum corpore vt eſt parafrenetis in cauſonicis febribus aut ter[illegible] continuis aut ſynochis putridis. Primum eſt euentus quaſi repentinus vel ſubitaneus huius parafrenetis: ſcilicet dum febris exacerbatio eſt quaſi in vltimo ſue vehementie: tunc enim maxima fit effumatio putridoꝝ ꝓ

humorum

Universidad de Deusto

enm ł:arabitum non ver:ꝯsequentia male dispōni ꝛc̄.i.qꝫ ꝯsequitur malam dispositiōꝫ alterius mēbri sui:vel totius:vt in febre sine apostemate. Et paroxismus.s.ł:arabici qui est in exacerbatiōe.i.in fortificatiōe. Fortitudinis eius.s.egritudinis ad quā segtur minuitur in dispōne.i. declinatione. Alterius.s.paroxismi egritudinis. Vel in dispositiōe:idest cū disponitur corpus ad aduentū alterius:ꝛ hoc est tempus inter paroxismuꝫ ꝛ paroxismum.

a ¶Et augmentatur. ¶Dico etiā qꝫ Aui.ponit duo signa ł:arabitus veri quod segtur apa cerebri. Primum est qꝫ fit paulatim:sicut nō verus fit subito. Ratio ē:qꝫ cū firsen fit apostema:qđ ē fortis egritudo:ꝑmo precedit dispositio:ꝛ sic signa dispositionis q̄ sunt signa pronostica: postea materia incipit fluere replendo venas magnas: postea resudat ꝛ sic procedit fiēdo:ꝛ hoc est qđ dicit factuꝫ.i.ł:arabitus factus a firsen.i.apostemate cerebri accidit paulatim ꝛc̄. Et sequitur.i.cōsegtur apostema:vel segtur.i.procedit sic fiendo quousqꝫ fit in statu. ¶Et forsan Aui.voluit in modo loquēdi ponere scōm signuꝫ:ꝛ est qꝫ iste ł:arabitus fit ꝓtinuus postq̄ incipit:ꝛ nunq̄ cessat:sed ł:arabitus nō verus cessat vt supra apparuit. ¶Scōm signuꝫ vel tertium est ꝙante veruꝫ ł:arabitum precedunt signa inseparabilia nunciatiua futurum ł:arabitū que dicta sunt ibi[Cūq; vides] Deinde post illa signa sequitur egritudo que est apostema cerebri: sed in nō ꝙo karabito primo fiunt egritudines aliorum membrorum ad quas debꝫ sequi ł:arabitus.i.alienatio. Deinde postea apparent signa eius.s.ł:arabici.

b ¶Factum autem. ¶Hic in speciali ponit signa modoruꝫ ł:arabici. Et primo ponit signa nō veri.secūdo veri.ibi secūda[Et nunc quidē.] Prima in quatuor.primo ponit signa ł:arabitus sequentis apostemata pectoris ꝛ dyafragmatis. Secundo sequentis febres. Tertio sequentis dispositionem stomachi. Quarto sequētis dispositionem aliorum membrorum.ibi secūda[Verum tamē]ibi tertia[Cum eo]ibi quarta[Et factum.] ¶Considerandum circa primaꝫ partem qꝫ Auicē.ponit signa birsen.i.apostematum pectoris:vt dyafragmatis: quod est velamen distinguens. ¶Et pleurefis.i.apostematis pectoris circa costas. Istarum enim egritudinuꝫ signa antecedunt cuꝫ est ł:arabitus ab eis prouenies. Signa autem sunt famosa.s.dolor lateris pungitiuis ꝛc̄. ¶Apud anhelitum:quia hoc est cōmune in apostematibus pectoris. Quandoqꝫ eniꝫ non dolent fortiter nisi apud anhelituꝫ vt infra fen.x.[Strictura ꝛc̄.]

tia malitie dispositiōis mēbri alterius: ꝛ paroxismus qui est in exacerbatione fortitudinis eius ꝛ minuitur cum diminutione in dispositione alterius ꝛ augmentatur[a] ipsius augmentatione. Et factum a firsen cerebri accidit paulatim ꝛ sequitur. Et signa firsen veri inseparabilia antecedūt. deinde accidit egritudo. Non verum autem precedunt egritudines aliorum membrorum: deinde apparent signa eius. ¶Factuꝫ[b] autē ex parte velaminis distinguētis ꝛ lacertorum pectoris antecedūt signa birsen ꝛ pleuresis que sunt dolor pungitiuus in latere apud anhelituꝫ ꝛ strictura anhelitus ꝛ pulsus serrinus ꝛ tussis[c] primuꝫ sicca. deinde humectatur ꝑm plurimum ꝛ exputit:ꝛ fit cum febre continua cuius plurimum caloris tendit ad partes pectoris. Et i vera ad partes capitis cū quo[d] multiplicatur extensio ossium pectoris ad superiora:ꝛ propriꝰ fit ei sensus doloris supra verticē non comprehendēs. Et fiunt signa predicta eius in eo quod preterijt fortia ꝛ multa. Et ei[s] spiritus fit diuersus. Debilitatur enim quādoqꝫ

c ¶Tussis. ¶Propter nocumentuꝫ pulmonis. sicca in principio: qꝫ materia est cruda: deide humectatur cum incipit digeri materia ꝛ resudare: vt primo de crisi.ꝛ in cō mēto.xij.apho.ꝑme particule. Paroxismos. Secundū plurimū: qꝫ q̄q; nō exputit etiaꝫ in processu. ¶Cum febre ꝓtinua. Hoc signum nō dꝫ sumi distinctiuum: qꝫ etiaꝫ in ł:arabito fit febris continua:cuius caloris plurimuꝫ tendit ad partes pectoris:qꝫ trahitur ad locum apostematis. Et in vero.s.ł:arabito qui est

d ¶Cum quo. ¶Illa littera potest dupliciter exponi. Primo cū quo scilicet vero ł:arabito multiplicatur extensio ossium pectoris ad superiora.i.ypocundria trahuntur superius hoc ideꝫ dixit supra in principio capituli. Alio modo potest exponi:cuꝫ quo.s.apostemate pectoris proprie dyafragmatis:multiplicatur extensio ossium pectoris ad supiora: ꝛ hoc est etiaꝫ verum. Differt autem tractus ypocundriorum superius in pleuresi ꝛ vera freneſi:qꝫ in pleuresi est in principio. Unde fen.x.c.de pleuresi:est in principio tensio mirach ad superiora:ꝫ in apostemate cerebri est magnus tractus quādo supius est maximus raptus materie:ꝛ hoc est in processu frenesis:ꝛ quasi iam facta freneſi:cum tūc tota sursum fit tracta materia. Unde Raſ.i.continentis.viij.capitulo:in principio manifestatur apostema dyafragmatis:ex extenſione ypocundriorum versus supiorem partem in principio morbi:sed in apostemate cerebri in fine morbi ꝛ eis.s.pleuresi ꝛ ł:arabito fit propriꝰ sensus doloris.s.in pectore nō in capite sicut in ł:arabito vero. Et hoc est quod dicit sup verticeꝫ ꝛc̄. Vel supra verticem.i.vltra verticem:qꝫ in pleureticis in parte anteriori capitis non fit propriꝰ sensus doloris: sed in pectore non in capite sicut in ł:arabito vero:ꝛ hoc est quod dicit:ꝛ nō fiunt predicta signa eius.s.veri karabiti:fortia multa: quia fiunt pauca ꝛ debilia.s.alienatio clamor citrinitas faciei:somnia terribilia ꝛ omnia alia dicta. Eius spiritus.i. anhelitus habentis ł:arabitum non verum sequentem apostema pecto-

humorum versus partes cerebri: quorum fumi acuti cerebrum inflammantes ꝛ suos spiritus parafrenesim faciunt. Secūdum est consequentia malitie dispositionis membri alterius sic qꝫ ista frenesis non est morbus primus ꝛ principalis:sed accidens consequens malitiam morbi alterius prioris vt ardentis febris. Tertium est qꝫ paroxismus huius parafrenesis in exacerbatione siue fortitudinis ꝛ diminutione seu decremēto eius sequitur paroxismū morbi principalis:sic qꝫ isto adaucto vel acriter exacerbante simul ille augetur:ꝛ isto diminuto ille diminuit vt adaucto causone sequens parafrenesis simul ad augetur ꝛ eo diminuto simul diminuitur. ¶Secūdo dat tria vere frenesis quibus discernitur a parafreneſi seu freneſi non vera. Primum est qꝫ nocumentum alienationis mentis factum a firsen cerebri:idest apostemate alterius pāniculi ipsius paulatine accidit ꝛ non subito sicut parafrenesis:cuius ratio est:quoniaꝫ paulatim materia frenesis in panniculum penetrat apostema faciēs:sed fumus efficiens non veram frenesim multo subtilior est ꝛ mobilior ꝛ penetratiuior quocūqꝫ humore quare subitam facit impressionem. Secunduꝫ est qꝫ vera frenesis sequitur signa pronostica ipsius que prenunciant ipsam esse venturam que iam descripta sunt parte secūda capituli presentis. Vel expone qꝫ ipsa sequitur impressionem cause motu successiuo penetrationis materie calide in panniculum soliduꝫ resistentem fortiter dilatationi eius siue extensioni apostemose. Tertium est:qꝫ inseparabilia signa vere frenesis vt alienatio ꝛ abominatio loquele ꝛ anhelitus agitatus ꝛ pulsus serrinus ꝛ grauitas capitis ꝛ dolor ipsius cum inflammatione continua precedunt verā ꝛ proprie dictam frenesim in toto aut in parte:deinde accidit egritudo puta vera frenesis. Sed egritudines aliorum membroruꝫ a cerebro ꝛ panniculis eius precedunt non verum firsen seu parafrenesim:deinde apparēt non vere frenesis signa:sicut alienatio mētis subito sequens vehementiam exacerbationis alterius egritudinis nō continua sed intercepta:neq; multe durationis sed cito preteriens decidente exacerbatione morbi quem sequitur. ¶Attende qꝫ Alexander primo practice capitulo.lv.cuius titulus est. Nothe frenetice signa:videtur vocare nothaꝫ frenesim que fit ex permixtiōe phlegmatis ꝛ cholere:cuius accidentia permixta etiam sunt ex accidentibus calidi apostematis ꝛ frigidi cerebri:sicut tertianam nothaꝫ appellamus ꝛ etiam non veram que fit ex phlegmatis ꝛ cholere rubee permixtione. Nec frenesim vocat alienationem que apostemate dyafragmatis fit aut membri alterius inferioris. Ait enim in fine capituli.liij. Aliqui existimāt qꝫ ex phlegmone dyafragmatis fiat freneticus quod non est verum. Sed ꝛ ipsum quidem cum phlegmonem habuerit dyafragma maximam generat alienationem:vt similis videatur esse freneticis. Quod si mixta fuerit cholera rubea [illegible] phlegmati vocatur frenes. quia exinde insomnietas fit corporis sed [illegible] est vera frenesis. Deinde subiungit signa huius frenesis capitulo [illegible] dicens. Cognosces autem ex permixtione humorum generari fr[illegible]ticam ꝛ ex ipsis que superueniunt syntomatibus permixtis. Eteniꝫ

Pulsus serinus. ¶Sed tu dices:hoc signū ponebatur supra inter signa frenesis. Dicendum qꝫ est pro priori:serinitas in pulsu pleureticorum q̄ꝫ in pulsu habentium verum ł:arabituꝫ:ꝛ hoc propter duo. Primo ex natura membri:qꝫ cerebrum est molle in substantia. Secūdo quia arterie brachij cum cooperiantur a panniculo tegente costas magis tenduntur ꝛ indurantur ex hoc apostemate lateris q̄ꝫ cerebri.

reſis que sunt dolor pungitiuus in latere apud anhelituꝫ ꝛ strictura anhelitus ꝛ pulsus serrinus ꝛ tussis[c] primuꝫ sicca. deinde humectatur ꝑm plurimum ꝛ exputit:ꝛ fit cum febre continua cuius plurimum caloris tendit ad partes pectoris. Et i vera ad partes capitis cū quo[d] multiplicatur extensio ossium pectoris ad superiora:ꝛ propriꝰ fit ei sensus doloris supra verticē non comprehendēs. Et fiunt signa predicta eius in eo quod preterijt fortia ꝛ multa. Et ei[s] spiritus fit diuersus. Debilitatur enim quādoqꝫ

c ¶Tussis. ¶Propter nocumentuꝫ pulmonis. sicca in principio: qꝫ materia est cruda: deide humectatur cum incipit digeri materia ꝛ resudare: vt primo de crisi.ꝛ in cō mēto.xij.apho.ꝑme particule. Paroxismos. Secundū plurimū: qꝫ q̄q; nō exputit etiaꝫ in processu. ¶Cum febre ꝓtinua. Hoc signum nō dꝫ sumi distinctiuum: qꝫ etiaꝫ in ł:arabito fit febris continua:cuius caloris plurimuꝫ tendit ad partes pectoris:qꝫ trahitur ad locum apostematis. Et in vero.s.ł:arabito qui est

d ¶Cum quo. ¶Illa littera potest dupliciter exponi. Primo cū quo scilicet vero ł:arabito multiplicatur extensio ossium pectoris ad superiora.i.ypocundria trahuntur superius hoc ideꝫ dixit supra in principio capituli. Alio modo potest exponi:cuꝫ quo.s.apostemate pectoris proprie dyafragmatis:multiplicatur extensio ossium pectoris ad supiora: ꝛ hoc est etiaꝫ verum. Differt autem tractus ypocundriorum superius in pleuresi ꝛ vera freneſi:qꝫ in pleuresi est in principio. Unde fen.x.c.de pleuresi:est in principio tensio mirach ad superiora:ꝫ in apostemate cerebri est magnus tractus quādo supius est maximus raptus materie:ꝛ hoc est in processu frenesis:ꝛ quasi iam facta freneſi:cum tūc tota sursum fit tracta materia. Unde Raſ.i.continentis.viij.capitulo:in principio manifestatur apostema dyafragmatis:ex extenſione ypocundriorum versus supiorem partem in principio morbi:sed in apostemate cerebri in fine morbi ꝛ eis.s.pleuresi ꝛ ł:arabito fit propriꝰ sensus doloris.s.in pectore nō in capite sicut in ł:arabito vero. Et hoc est quod dicit sup verticeꝫ ꝛc̄. Vel supra verticem.i.vltra verticem:qꝫ in pleureticis in parte anteriori capitis non fit propriꝰ sensus doloris: sed in pectore non in capite sicut in ł:arabito vero:ꝛ hoc est quod dicit:ꝛ nō fiunt predicta signa eius.s.veri karabiti:fortia multa: quia fiunt pauca ꝛ debilia.s.alienatio clamor citrinitas faciei:somnia terribilia ꝛ omnia alia dicta. Eius spiritus.i. anhelitus habentis ł:arabitum non verum sequentem apostema pecto-

Jacobus

De partibus

insomnietates patiuntur simul ꝛ indifferenter ꝛ iterum post modicū alienantur:deinde somno profundo grauati opprimuntur. Et cum turbore quodam ꝛ mentis motu euigilant ꝛ respondent his qui presentes sunt cum turbore animi. Et irrationabilia ꝛ inania habent in sermonibus suis:hec ille.

¶Factum autem ex parte ꝛc̄.]¶In secunda assignat septem signa frenesis non vere que fit ex apostemate dyafragmatis vel aliorum lacertorum pectoris aut panniculorum. Primum est:qꝫ signa birsen ideſt apostematis pectoris ꝛ pleuresis antecedunt firsen seu parafreneſim que fit ex parte velaminis soliti dici dyafragma distinguentis inter nutritiua membra:ꝛ membra vitalia vel ex parte aliorum lacertorum pectoris. Et hec signa propria birsen ꝛ pleuresis numerat hic quinq;. Primuꝫ est dolor pungitiuus lateris vel dyafragmatis apud anhelitum propter cō pressionem partis apostemose ꝛ acumen humoris ex quo generatur. Secundum est strictura anhelitus propter apostema quod partem aliqualeꝫ concauitatis pectoralis occupat. Tertium est pulsus serrinus durus ꝛ diuersus ꝛ dentibus serre sub digitis similis:de quo Galienus libro de tactu pulsus capitulo decimo ait. Diuersitas vero serrosa que fit in pleuresi propriꝰ huic q̄ꝫ aliis apostematibus si est facilis significat apostema in pellicula costas inuoluēte molle velox digestione. Quod si fuerit illa diuersitas valida illius apostematis austeritatem significat ꝛ qꝫ difficile digeritur. Quartum est tussis primo quidē sicca in qua nihil spuitur de materia pleuresis propter eiꝰ cruditatem:deinde humectatur ꝑm plurimū ꝛ spuit infirmus aliquid materie pleuresis digeste. Quintum est,qꝫ fit cuꝫ febre continua cuius calor plurimus tendit ꝛ declinat ad partes pectoris:ꝛ in vera freneſi tendit ꝛ declinat ad partes capitis velut ad mineram. Secundum signum dicte parafrenesis est:qꝫ cum ea multiplicatur extensio ossium pectoralium versus superiora propter vehementiam necessitatis attractionis aeris plurimi pro refrigerio fortis incendij ꝛ ebullitionis continue febris ꝛ apostematis. Tertium signum est:qꝫ sensus doloris in hac parafreneſi fit sibi propriꝰ supra verticem seu cacumen capitis non cōprehendens vniuersuꝫ caput:vel non comprehendens:ideſt non detinens fixe ꝛ permanenter regionem capitis:vt vera frenesis:immo mobiliter ꝛ transitorie durante dumtaxat exacerbationis fortitudine pleuresis ꝛ febris. Quartum est:qꝫ signa frenesis dicta in eo quod preterijt:puta prima parte istius capituli fiūt in hac parafreneſi fortia ꝛ multa propter multitudinem fumoruꝫ acutoruꝫ replentium cerebrum ꝛ inflāmantium ꝛ conturbantium ipsum ꝛ humores ꝛ spiritus ipsius. Quintuꝫ est:qꝫ spiritus ideſt anhelitus istius infirmi fit diuersus seu inequalis. Est enim quandoqꝫ debilis ꝛ frequens:debilis quidem propter oppreſſionem virtutum vitalis ꝛ animalis:frequens vero propter necessitateꝫ euentationis caloris plurimam. Et quando est magnus dum virtus est fortis. Et fit ei similis:scilicet spiritui vere frenesis. Et plus fit debilis ꝛ paruus q̄ꝫ magnus:quia raro virtus reperitur fortis cum febre conti-

ris fit diuersus: ꝛ hic Auicē. probat: quia aliquando debilitatur (idest fit paruus ꝛ frequens ꝛ alia vice magnificatur cuius causa est: quia ꝑm Galienum in libello de disnia: mēbra dolentia ex phlegmone: valde leduntur ex motu: cum igitur in pectore costis vel dyafragmate est phlegmon vel alius dolor: homo non audet magnificare anhelitus: sed loco magni tuditis facit plures paruos anhelitus: ꝛ hoc est quod dicit: debilitatur: idest paruificatur: ꝛ etiā debilitatur per voluntatem ꝛ fit frequens: ſz qr quādoqz necessitas cuentandi cogit ad motuz cū non sufficit frequentia: ideo quandoqz magnificatur anhelitus: quāuis homo multum doleat.

Et quia facere magnuz anhelitum est in vero karabito. Ideo quando in pleuretico anhelitus magnificatur: fit tunc anhelitus eius similis et anhelitui veri karabitus: tamen vt plurimuz est paruus ꝛ debilis pulsus. Et quandoqz fit sicut incus idest sicut percussio cum malleo ad incudez: qr fit geminatio anhelitus: ꝛ est quasi bis pulsans anhelitus: siue anhelitus duplus sicut accidit homini qui odorat aliquid. Causa autem huius est dolor fortis in spiritualibus: vel siccitas ex calore apostematis: vnde natura incipit motum: ꝛ terita a dolore vel inobedientia pectoris intersecat: ꝛ statim complet vt potest colligi in cōmento. liij. apho. sexte particule. In acutis passionibus ꝛc̄. Rasis vero primo continentis: istum anhelituz assimilat motui ignee flamme: quia sicut ignea flamma quasi in tempore non percepto bilinguat: quia duas linguas flammeas emit: sic iste anhelitus geminat motum: sicut etiam malleus super incude. Et duo sirsen: scilicet verus quod est apostema panniculorum cerebri: ꝛ non verus quod est alienatio sequens apostema velaminis vel lateris. ¶ Cōmunicant in fortitudine: idest vehemētia ꝛ acuitate humoris: quia ambo fiunt a materia calida: vt notum est.

a ¶ Verūtamen. ¶ Hic ponit signa sirsen sequentis febris: ꝛ dicit qꝫ sequens. s. febres differt a sirsen vero in hoc qꝫ sequitur: scilicz sirsen nō verum sequens febrem in fortitudine ꝛc̄. ¶ Sed tu dices: nōne etiam alleuiatur alienatio a vera freneſi cum febris alleuiatur. ¶ Item dices: si vna febris esset concluſa non habens exacerbatiōes: ꝛ sequeretur alienatio tūc illa non alleuiaretur: si esset continua sicut in vera freneſi. ¶ Ad primum dicendum qꝫ alienatio ꝛ febris ambo sunt accidentia in vero sirsen. Et ideo licet alienatio aliquādo in vera freneſi fit minor cū freneſis est remissio: non tamen est: quia consequatur febrez: immo ambo sequuntur tertium: scilicet apostema cerebri: sed alienatio non vera sequens febrem est accidens febris. Et quia in iudicio signorum hoc dictum non sufficit. Ideo dico aliter: qꝫ alienatio in vero frenetico nō tantum remittitur siue alleuiatur: quantum remittitur illa que sequitur febrem: propterea quia apostema semper manet in cerebro. ¶ Ad secundū dicendū qꝫ in illa febre cōcluſa oportebit redire ad alia signa. Vel aliter qꝫ quāuis vna febris esset vnius modi non habens exacerbatiōes: alienatio tamen sequens eam propter vapores caput ascendentes posset remitti: ꝛ alleuiari quandoqz. Et ratio est: quia vapores illi contingenter feruntur ad caput: ꝛ ita contingenter possunt quandoqz non ferri. Cause autem possunt esse multe: verbigratia: vna lotio vel fricatio pedum que diuertat: sed cum freneſis est ex apostemato cerebro continua est alienatio. ¶ Ex quo dubitatur: an alienatio sequens apostema stomachi vel matricis vel alterius membri sit continua. Videtur qꝫ non qr per Rasim

Jacobus

nua ꝛ apostemate propinquo cordi tante violentie qꝫ inducit freneſim. Et ipse aliquando fit sicut incus: idest durus ꝛ difficilis ad instar incudis propter vehementiam deiccationis ꝛ indurationis musculorum pectoris ꝛ dyafragmatis: vel sicut incus: idest duplicatus sicut super incudem malleus incidens suum duplicat ictum. Et de hoc anhelitu dicit princeps tertij decima tractatu primo capitulo. xxvij. qꝫ est anhelitus in quo complerur dilatatio aut constrictio duobus motibus inter quos ambos est mora sicut est anhelitus pueri cum plorat: nam fit in eo compressio quando dilatatur ꝛ mutatio quando constringitur. Sed in vera freneſi fit maior anhelitus qꝫ in hac parafreneſi: quoniam neqz cor neqz pectoralia tantum opprimuntur in vera vt in ista nec per incendiuz nec per apostema. Sextum est: qꝫ duo sirsen videlicet verum: ꝛ istud non verum simul communicant ꝛ conueniunt in fortitudine ꝛ acutie humorum ex quibus fiunt ꝛ alienatione que infertur ab eis ambo eniz penetrant in panniculos spissos ꝛ neruosos: sed hi quidem in panniculos pectoris illi vero extendunt panniculos cerebri. Septimum est sirsen tamen sequēs apostema pectoris vel dyafragmatis differt a vero in hoc qꝫ in sua fortitudine vel in maliciei vehementia sequitur fortitudinem vel maliciei vehementiam febris continue concomitantis apostema pectoris ꝛ alleuiatur cū alleuiatione febris huiusmodi. Sz in vo sirsen fortitudo febris imitatur freneſis vere fortitudinez: ꝛ decrescente fortitudine freneſis simul decrescit fortitudo febris.

¶ Cum eo autem ꝛc̄.] ¶ In tertia dat quatuor signa parafreneſis facte ex humoribus in ore stomachi vel prope contentis qui fortem ad caput effumationem ꝛ ardentem faciunt: vnde generatur hec non vera freneſis. Primum est mordicatio seu punctura fortis quam sentit infirmus in ore stomachi ex ardore humorum illic aggregatorum. Secundū est nausea quam suscitant humores stimulantes stomachum ꝛ proprie os eius. Tertium est siccitas ex ariditate orificij stomachi ysophagi et lingue quos siccant assidue feruidi humores ꝛ eorum fumi. Quartum est amaritudo

primo continentis octauo capitulo: ꝛ per Azarauium. c. de karabito. ¶ In contrariū: quia stante fixa egritudine stat accidens: sed apostemato dyafragmate: vel stomacho vel alio membro stat passio cōtinua a ꝑncipio apostematis vsqz ad finem: ergo continua erit alienatio. ¶ Dicendum ad hoc. Propter quod sciendum qꝫ vt plurimum alienatio sequēs hec apostemata membra sequitur propter vapores capiti cōmunicatos: ergo si tu queris an sit cōtinua alienatio. Hoc potest duplicer intelligi. Primo an sit continua: quia statim a principio. inchoantibus his apostematibus sequatur alienatio. Et dico qꝫ non. Ratio est: quia non statim cōmunicat vapor capiti. Unde sen. x. cap. de pleureſi in sirsen: postponitur permixtio intellectus. Et statim Aui. posuit cum dicit: cum eo autez. Alio modo potest intelligi qꝫ sit continua: qr postqz incipit nunqz cessat quousqz stat apa. Et

ꝛ nauseam ꝛ sitim ꝛ amaritudinez oris. ¶ Et factum[c] propter apostemata mēbrorum aliorum scitur per illud qō apparet de dispositionibus eius. Quoniā dum non sunt apparentes ꝛ manifeste non ducit ad permixtionem intellectus ꝛ sirsen manifestum. ¶ Et nunc[d] quidē rememoremur signorum specierum veri sirsen. Dicimus ergo qꝫ primū signorum facti a sanguine est qꝫ communitas antecedentium eius predictoruz cōmunium accidit cum risu: ꝛ accidunt ei dicō qꝫ hoc modo non est necessarium qꝫ sit continua. Ratio est duplex. Una iam est dicta: quia contingens est vapores illos qui ad caput ascenderunt quandoqz non ascendere stante eadem passione. Secunda causa est: quia ascensio illorum vaporum quibus alienatio debet fieri requirit determinataz quantitatem in se: ꝛ in egritudine a qua surgunt vapores. Sed possibile est qꝫ egritudine apostemosa existēte vna a principio vsqz ad finem: non sit vigor in ea: nec in vapore: nisi quando paroxismat siue fortificatur: ergo alienatio non erit continua: postquā incepit. Contingere autem potest qꝫ sit continua. ¶ Ad contrarium dicēduz qꝫ stante egritudine stat accidens proprium: ꝛ ideo stante apostemāte cerebri stat proprium accidens: quod est alienatio. Sed stante egritudine non stat accidens: qꝫ consequitur eam in gradu determinato: ꝛ determinato modo se habendi: sicut est alienatio ad apostemata alioruz mēbroruz.

b ¶ Cum eo autem quod fit ꝛc̄. ¶ Hic ponit signa karabitus siue sirsen sequentis humores in ore stomachi: ꝛ dicit cum eo ꝛc̄. Propter humorem: scilicet calidum: vt cholericuz in ore stomachi: quia ibi existens cum maxime cerebro communicet vaporem siue fumum sentit mordicatio ꝛc̄. patent.

c ¶ Et factū. ¶ Hic ponit signa sirsen facti propter apostemata aliorum membrorum ꝛ dicit qꝫ scitur per illud quod apparet de dispositionibus eius: scilicet membri apostemati: qr sequitur sirsen determinatam dispositionē apostematis: scilz vehementiā: quoniā dum nō sunt apparētes ꝛ manifeste: scilz dispositiones illoꝝ apostematū nō ducit illud. s. apostema ad permixtionē: ꝛ pro idest sirsen manifestum. Et hic cadit qō quā disputaui statim supra: sed ibi disputata est ex ꝑmtia sermonis.

d ¶ Et nūc quidē. ¶ Hic in speciali ponit signa veri karabitus siue sirsen. Verū aūt sirsen fit: aut a sanguine aut a cholera rubea vel citrina aut a cholera adusta. vt supra Aui. posuit. Primo ergo ponit signa sirsen facti a sanguine. scō a cholera rubea vel citrina. tertio a cholera adusta. ibi scōa] Quod aūt fit] ibi tertia] Eius aūt.] In ꝑma parte ponit. xj. signa veri sirsen ex sanguine. s. puro si cōtingat vel dominanti. Primū signum est qꝫ accidētia cōmunia predicta in principio capituli sunt cuz risu: quia de proprietate sanguinis est inducere risum: vt colliger tertio ꝛ capit. de melancholia dicetur: ꝛ supra in questione de risu. Secundū signū est: distillatio sanguinis per nares: propter multitudinē sanguinis: ꝛ iste distillationes fiunt freqnter. Tertium signū est: qꝫ anhelitus magnificat. Causa est: qr calor sanguinis incitat ad hoc: ꝛ non indurat instrumēta vt ipe-

De partibus

diantur oris ex fumis cholere qui ad ipsuz ascendunt.

¶ Et propter apostemata ꝛc̄.] ¶ In quarta dicit qꝫ freneſis non vera seu sirsen factum propter apostemata membroruz aliorum a dyafragmate vt vehice matricis scitur per illud quod apparet ad sensum de dispositionibus membri apostemosi: scilicet per signa quibus cognoscitur illud apostema quod tale ꝛ tantum est vt freneſim inducat ꝛ mentem alienet. Nam fieri non potest qꝫ hoc apostema perducat infirmum ad permixtionem intellectus eius: ꝛ ad manifestum ꝛ notoriū sirsen: licet non verum quin dispositiones mēbri apostemosi sint apparentes et manifeste per signa eius propria.

Et nunc quidem. ¶ In hac sexta parte primo premittit intentuz ꝛ ait qꝫ nunc vult rememorari signa specieruz freneſium veraruz que distinguuntur penes materias ex quibus fiunt que sunt sanguis feruens cholera rubea ꝛ cholera adusta. Quo premisso primo agit de signis sanguinee freneſis: ibi] Dicimus ergo.] Secundo de signis vere freneſis ex cholera rubea: ibi] Quod autem.] Tertio ex cholera adusta: ibi] Eius aūt quod.]

¶ In prima particula dat decē signa sanguinee freneſis. Primū est qꝫ cōmunitas accidentiū eius dictoꝝ cōmuniuz accidit cuz risu idest accidentia speciebus veris freneſis cōmunia dicta in prima parte istius capituli vt alienatio sermonis odiū spiritus agitatus non ordinatus accidūt cuz risu: sicut enim cholera cōmouet ad iram sic sanguis ad risum. Secundū est qꝫ in ista freneſi quandoqz distillant gutte sanguinee de naribus infirmi vel vi nature minuentis aliquid materie freneſis aut per motum cretici ipsam expellentis: vel vi syntomatis redundat ad nares portio sanguinis propter nimiaz exuberantiam tam per arterias qꝫ per venas matruz pie ꝛ dure cerebri peruenientiū ad vtroqz oculos ex quibus nascuntur tunice oculorū ꝛ per neruos opticos. Tertiū est qꝫ spiritus [illegible] idest anhelitus qui detinetur ista vera freneſi magnificatur seu magnificatur propter fortitudinē virtutis a qua fit ꝛ necessitatem cuentationis

caloris

Universidad de Deusto
Biblioteca

diantur:ꝛ ideo licꝫ magnus anhelitus fit in aliis speciebus firsen:tamē in sanguineo est maior. Quartuꝫ signum est ꝙ oculi.ſ.ambo distillant.i. emittunt multū sanguinē ꝓpter multaꝫ eius humiditatēꝫ:cuius est multiplicare lachrymas:vt prolixe declaratum est sup fen.iij. Et cōsidera ꝙ differt hic distillatio lachrymaꝝ ab illa que supra ponebatur signum frenesis iaꝫ factę:qꝛ illa erat pauca lachryma:ꝛ ex vno oculo plus:ꝛ in tempore determinato. Ista autem lachrꝛyma est toto tēpore huius apostematis:aut pluri tempore:ꝛ est multa ex duobus oculis. Quintū signū est lippitudo que est superfluitas grossa circa oculos: ꝛ ista etiam multiplicat ex grossa parte sanguis. Sextum signuꝫ est ꝙ vigilie non superfluunt:qꝛ licet calor faciat vigilare tamē humiditas monet ad somnum. Septimū signuꝫ est asperitas lingue ꝓpter caliditatē exiccantem ꝛ tēdit ad rubedinē. postea aucto calore exiccante nigrescit. Octauū signum est grauitas lingue ad loquendum ꝛ hoc propter multitudinē materie sanguinee vnde aggrauat. Nonum signum est fantasie rubee. Decimum plenitudo venarum. Undecimū signū frequētia sedēdi:ꝛ standi absq; necessitate:qa nō existente cā.qa oꝫ surgere erigit se.ꝛ nō existente cā quare debeat sedere sedet. Cā est:qꝛ calor motiuus alienādo incitat ad surgendū:sed repletio sanguinea grauans incitat ad sedendum:ꝛ ideo mō agit vnū:mō reliquū.

a ¶Quod aūt. ¶Hic ponit signa firsen cholerici a cholera pura.i.pura mixtionis habentis vel pura.i.non adusta. Sunt autez signa que ponit.ix.vel.x. Primū vigilie ex calore:ꝛ siccitate. Secūduꝫ leuitas.ſ.oculoꝝ:qꝛ habꝫ eos multum mobiles ꝛ nō graues: ꝓpter caliditatez ꝛ siccitatem:ꝛ leuitatē cholere. Tertiū exasperatio lingue cū citrinitate. Quartum fortis febris. Quintū amor tergendi oculos:ꝛ hoc ꝓp aliquā mordi

stillationes sanguinee ex naribus:ꝛ magnificatur eius spiritus:ꝛ distillant oculi eius ꝛ lippitudinem patiuntur:ꝛ nō sunt vigilie que accidunt ei cum hoc superflue. Et est asperitas lingue in ipso tendens ad rubedinem declinis ad nigredinem:deinde nigrescit:ꝛ fit lingua in ipso grauis. Et quandoq; pigrescit a locutiōe ꝓpter grauitatez lingue. Et sunt fantasie eiꝰ quas videt rubee:ꝛ vene frontis ꝛ oculorum eius sunt plene. Et accidit eis frequētia sedendi ꝛ standi absq; necessitate quā inde habeat.

¶Quodª autem ex cholera pura fit vigilare plurimum facit:ꝛ alleuiantur cū eo oculi valde:ꝛ asperatur lingua fortiter ꝛ citrinatur ꝓius: deinde nigrescit ꝛ febris fit fortis:ꝛ multiplicatur amor tergendi oculos. Et imaginantur quedam tendentia ad citrinitatem:ꝛ ingreditur in mores eorum rapacitas:ꝛ melancholie ꝓprietas ꝛ audacia in discꝛptando:ꝛ est quasi in forma eius ꝙ vult litigare ꝛ attenuantur nares eoꝝ ꝛ ꝓprie ipsarum extremitates:ꝛ accidit ei in frontibus suis attractio fortis ad superiora. ¶Eiusᵇ autem qō fit ex cholera adusta ꝛ est illud qō perimit signa sunt ꝙ cōmunitas accidentiū eius accidit cū demonio ꝛ ira ꝛ rixa ꝛ spiritꝰ magnificatur:ꝛ magnificatur inquisitio:ꝛ sunt oculi eoruꝫ conturbati:ꝛ eius cau-

catiōnē oculis cōicataꝫ. Sextuꝫ signū est fantasie citrine. Septimū signū est a moꝛibꝰ qꝛ sunt rapaces:ꝛ melācholici.ſ. maniaci ꝛ hoc est qō dicit: melie ꝓprietas.i.manie:ꝛ hoc ꝓp furiā cholericā:ꝛ ideo sunt audaces:ꝛ sicut irati ꝛ litigiosi. Octauū signū est attenuatio narium: ꝓp fortē exiccationē:ꝛ ꝓprie extremitates:qꝛ sunt carnose cōsumptibiles: vt Cōmentatoꝛ.i.ꝓnosti.x.cōmē. Nonū signū:attractio fortis ꝛc.ꝛ hoc ꝓp fortē exiccatōꝫ vnde q̄si spasmat.

b ¶Eius autez. ¶Hic pōit signa firsen vī facti a cholera adusta:ꝛ ꝑmo dicit ꝙ ꝑimit. Cā est: qa hūoꝛ est valde extraneꝰ. Unde dixit supꝛ ꝙ ꝓ adustionē tendit ad nigredinez ꝛ ex hoc ad nām melancholicā: signa autem ista sunt signa cōia superius dicta in ꝓncipio ca. Appent cuꝫ demonio.i. cū mania ꝛ rixa. Sed tu dices:ista signa appent i firsen facto a cholera rubea. Unde dicebat: igreditur in moꝛes eoꝝ rapacitas:ꝛ ꝓprietas melie.i.lupinositas. Dicenduꝫ ꝙ vehemētioꝛ siue perfidioꝛ ꝛ peioꝛ est mania q̄ fit a cholera adusta: q̄ a cholera nō adusta:ꝛ ista vocat demoniū:spūs.i.anhelitus magnificat:cā est:qꝛ isti i suis fantasijs sunt fixi:ꝓp mām melicaz adustā:ꝛ tō obliuiscētes anhelare: tādē ꝓp multam necessitatē cogunt facere magnū anhelitū valde. Magnificat inqsitio.ſ.cū manibus:qꝛ ꝑsistunt ꝛ ꝑseuerant in inqsitione eius:qō incipiunt ingrere cū manibus. Oculi turbati:qꝛ aliq̄liter obscuri:cū mā tēdat ad nigredinē. Et cā eius.ſ.firsen a cholera adusta est sibare. Cōsideraduꝫ ꝙ sibare accipit duplr. Uno mō ꝓ apparte cholerico in suba cēbri: ꝛ tūc ira duplicit exponi pōt. Alio ꝙ sibare cāt karabitū ex cholera adusta:ꝛ hꝰ qꝛ cōseq pōt ad sibare ꝓp inflāmationē.n.pōt fieri adustio alicuiꝰ cholere circa pānsculos:ꝛ fiet karabitus ex illa cholera. Eo mō pōt exponi ꝙ karabitꝰ ex cholera adusta fit cā faciēs sibare:qꝛ ex cholera adusta apparte pānicu-

Jacobus

caloris plurimam:tum ꝓpter febrem continuam plurimaꝫ:tum ꝓpter frenesiꝫ. Quartū est ꝙ huius frenetici oculi distillant.i.ꝛ istillando emittunt humores ꝛ lachrymas ꝛ lipposi fiunt seu lippa vexantur ꝓpter humiditates cerebri plurimas que ad eos descendunt. Quintū est ꝙ vigilie que superueniūt in hoc firsen egro nō sunt superflue:qꝛ sanguis vnde fit est humoꝛ benignus ꝛ humectatiuus nō acutus moꝛdax nec vapores eius sunt pungitiui:sed qꝛ distendit cerebri meningas apostema faciens vigilias inducit cā doloris. Sextuꝫ est asperitas lingue patiētis a siccante calore primo tendēs ad rubedinem ꝓp abundantiaꝫ sanguinei humoris:deinde declinis ad nigredinē postea nigrescit ex ardore febris ꝛ apostematis. Septimū est ꝙ lingua fit in ipso granis ꝛ inepta ad motum ex imbibitiōe plurimi sanguinis ꝛ cōpassione neruoruꝫ ipsius ad cerebruꝫ tumidum ꝛ apostemosum aut pānículos eius. Et ipse quādoq; torpet ꝛ pigrescit a locutiōe ꝓpter grauitatem lingue eius plurimā. Octauuꝫ est ꝙ fantasie eius quas videt sunt rubee.i.fantasmata vel somnia que videt seu vidē putat infirmus in somnis sunt de rebus rubeis vt ꝙ se balneet i balneo sanguis vel in mari rubꝛo vel ꝙ multus ante ipsuꝫ effundat sanguis aut ab ipso effluat vel fantastice visiones eius seu ꝑmutate que sibi de die vigilanti occurrūt sunt de rebus rubeis vt ꝙ rubee sint cortine lecti eius vel illorum vestes qui sibi coassistunt ꝓpter infectiōem visibilis spiritus a vapore plurimo sanguinei humoris vel ab ipsomet sanguineo humore. Nonū est ꝙ vene frontis patientis ꝛ oculorum eius sunt replete sanguine tumētes ꝛ grosse ꝓpter abūdantiaꝫ sanguinis in cerebꝛo diffusi ꝛ expansi vel resudātis vsq; ad istas venas. Decimū est ꝙ huic egro accidit frequētia sedendi ꝛ standi erecte vel erecto coꝛpore sine necessitate quā ipse inde habeat ꝓpter carētiam vsus rōnis ꝛ imaginatiōes occurrentes sibi per quas querit aliqd tangere aut videre.

¶Qꝫ autē ꝛc. ¶In.ij.assignat.ix.signa vere frenesis de cholera pura nō adusta. Primū est illud firsen qō fit de cholera pura facit patiētē vigilare plurimū:qꝛ siccat cerebꝛum ꝛ inflāmat fortiter ꝛ dolē facit ardore ꝛ pūctura cholere feruētis ꝛ fumorū ipsius ꝙbus sōnus tollit. Secōm est in vera frenesi de cholera rubea patiētis oculi valde alleuiant.i.leues sunt ꝛ hincinde mobiles a deiccatione cū caliditate cholere ꝛ fumoꝝ qui ad ipsos accedūt ꝛ ipsos leuigāt ꝛ mobiles faciūt sua mobilitate. Tertiū est ꝙ lingua fortiter exasperat vel aspa reddit ꝛ crispata plurimū ꝛ ꝑcitrinat deinde nigrescit a forti incēdio cholere feruētis frenesis ꝛ febris. Quartū est ꝙ febris in hac vera frenesi fit acuta ꝛ fortis ꝓpter aptitudinē materie ipsius ad fortē incendiū ex nā cholē ꝛ ex putredine que sibi supuenit. Quintū est ꝙ amoꝛ vel desideriū tergēdi freq̄nter oculos accidit istis freneticis pp pꝛuritus ꝛ mordicatiōes quos oculis ifert cholē mordacitas ꝛ fumoꝝ eiꝰ. Sextū est ꝙ istā frenesim hūtes imaginant quasdā res citrinas aut declinātes ad citrinitatē vel in suis sōnijs vel depꝛauatis ꝛ corruptis hoꝝ visionibꝰ his q̄ vigilātibus ipsis eueniūt. Septimū est ꝙ rapacitas vel lupinositas igredit in moꝛes hoꝝ freneticoꝝ:sic ꝙ rapaciter ꝛ impetuose q̄rūt ꝛ assumūt illud qō assumūt sit cibus vel poꝰ vestis aut illō. Et his melie ꝑpetas inest tristicia.ſ.sine gaudio. Et audacia etiaꝫ vel temeritas in disceptādo seu coꝛrigādo cū suis custodibꝰ ꝛ assistētibus ꝓpter abūdā ꝛ motū cholere que mouet ad rixas iras ꝛ rancores. Et forma fu[illegible]tus seu phisionomia est velut forma hois litigare volētis ex motu [illegible]olē qui suscitat iras etiā sine cā. Octauum est ꝙ nares hoꝝ freneticoꝝ attenuant seu graciliant ꝛ ꝑpe nariū extremitates que pꝛule dicunt ꝓp

De partibus

nesis ꝛ febris. Monū est ꝙ accidit frōtibꝰ istoꝝ freneticoꝝ attractio fortis ad supiora sic ꝙ hoꝝ frōtes sunt aride ꝛ tēse ꝓp supfluā suaꝝ humiditatū ꝓsumptionē ex forti incēdio cholerice febris ꝛ apatis etiā cholerici.

¶Eius aūt ꝛc. ¶In.iij.assignat.v.signa frenesis ex adusta cholera ꝓuenientis:ꝛ est illa frenesis que ꝑimit ifirmum a qua vix aliqs euadē pōt. Primꝰ est ꝙ cōitas.i.tota ꝓtio signoꝝ frenesis siue accūtiū que narrata sūt in pꝰpte titulus ca. accidit in ista spē frenesis cū demonio seu forti furia vel rabie sena ꝛ cū ira ꝛ rixa ꝓp huius cholere furiosum ipetū ꝛ ardorē maximū quo iflāmat cerebrū ꝛ spūs eiꝰ. Secōm est ꝙ ifirmi spūs magnificat.i. anhelitus magnus efficit ex forti incēdio cholere aduste collecte in cerebꝛo vel pānículo eius ad apa ꝛ ex febꝛe ardēti ꝛ incēsiua qui sequit ad illud q̄diu vꝛus in vigore ꝑsistit sufficiēti ꝓ magno anhelitu. Tertiū est: ꝙ in ista frenesi magnificat seu multiplicat inqsitio qua patiēs ingrit vel querē videt cuꝫ manibus aliqd vt villos vestiū vel pānorū suoꝝ vel suppellectiliū ꝓpter vehemētiā alienationis mentis eius ex furiositate materie. Quartū est:ꝙ oculi taliū freneticoꝝ sunt conturbati ꝓpter abundāti am fumoruꝫ adustoꝝ quibus cōturbātur visiui spūs ꝛ cristallinus oculorū humoꝛ cum humoribus aliꝫ ꝛ tunicis eoruꝫ descendētibus a meningis cerebꝛi. Quintuꝫ Eo qō signū ꝛ causa est:est ꝙ sibare est causa huiꝰ frenesis ꝛ est q̄si ipsamet frenesis cholerica de cholera adusta:ꝛ est qdez sibare demoniū superfluū seu superflua mania cū firsen calido cholerico ita vt homo cū hoc ꝙ habet firsen alienet ꝓpter demoniū agitatiuū et est quasi mania cōposita cum karabito:ꝛ multotiens quidē antecedit ipsa demoniū:deinde succedūt ei apostema ꝛ febris. Et non fit sibare nisi cum karabitus est a cholera rubea pura ꝛ adusta sicut ait ꝓnceps cap. vj. tractatus ꝑsentis. ¶Attēde primo ꝙ Raſ.libꝛo diuisionū capit.vij. duas posuit ipius species sanguineā:scilicꝫ ꝛ cholericā:neq; ibi distiguit iter cholericā de cholera rubea ꝛ cholericā de cholera adusta. Et dat ibi signa sanguinee frenesis dicēs:ꝙ ipsa sunt febris cōtinua cum rubedine faciei ꝛ oculorū:ꝛ magnitudo pulsus:ꝛ repletio venaruꝫ:ꝛ ꝙ fit in coꝛpore crasso pleno sanguine:ꝛ ꝙ assidue fuit vsus carne ꝛ vino ꝛ ex eis que ex melle fiūt. Et signa eius que fit ex cholera citrina sunt ꝙ est febris cōtinua vehemētioris caliditatis:ꝛ sunt cuꝫ ea saltus ꝛ alienatio vehemēs: ꝛ leuitas in capite:ꝛ est rubedo i facie ꝛ in oculis minoꝛ:ꝛ in coꝛpore fit extenuatio cui iaꝫ accidit cibari ex calidis rebus sicut allio pipe ꝛ sinapi ꝛ piscibus paruis salitis ꝛ similibꝰ:ꝛ accipe medicinas calidas sicut mel: hec Raſis. Et Serapion primo breuiarij ait. Illi vō quos cōsegtur hec egritudo ex sanguine malo coꝛrupto adusto dolent cuꝫ risu:ꝛ illis ꝙbus accidit hec egritudo ex humore cholerico cōsequit perfidia sicut cōsequitur illos qui infirmātur ex cholera nigra:ꝛ sunt sicut demoniaci ꝛ permiscētur:idest alienātur ꝓter ꝙ qescant:ꝛ oculi eorū sunt ꝑturbati sicut sanguis:ꝛ abstergūt eos semp in hora inflāmationis:ꝛ siccātur ꝛ in hoꝛa fluunt lachrꝛyme:ꝛ lingua exasperat ꝛ denigratur:ꝛ patiunt fluxū sanguinis ex naribus:ꝛ imaginātur quasi ipsi colligāt atomos ꝛ quasi mundēt herbas:ꝛ inuadit eos febris acuta cōclusa toto spacio egritudinis ipsoruꝫ:ꝛ est eorū anhelitus altus ꝛ eleuātur duo latera ꝛ ꝓprie quando est firsen cum dolore velaminis cōmunicātis neruis cerebri qō noiat dyafragma:hec Serapion. ¶Attēde scdo ꝙ si frenesis sit in pia matre:tunc dolor sentitur quasi sit in cerebꝛo:ꝛ si in dura matre sit apostema:tūc dolor declinat versus craneum ad exteriora. Juxta illud Serapionis capi. ꝓallegato. Dolent ergo oino dolore cerebri ꝓprie:scilicet quādo egritudo est in pānículo subtili qui sequit cerebruꝫ: verum quādo est egritu-

los potest cõicatio fieri ad subam cerebri: z fiet sibare: imo quasi est ipsa sibare: z tunc exponetur causa casus ablatiui. Scdo modo accipitur sibare pro accite qđ est alienatio demoniaca: z tũc dicemus q karabitus de cholera aduста causet sibare. i. demoniacaz alienatõez vel eꝫ. demoniaca alicatio cãt karabitũ: sicut aligd añs: vt hic appebit i difficili. c. ō sibare.

a ¶Signa vero. ¶Hic ponit signa karabiti siue firsen diuersificati ex parte terminatiõis. Terminatur autẽ karabitus vel p eũonez: z huius signa non posuit derelinquens nota ex scia. iiij. cañ. fen. ij. Uel terminat pmutatiõez ad aliã egritudinem: z huius signa ponit: z pmo signa pmutationis ad lethargiam. scdo ad scachilas. tertio ad ethicam. q̃rto ad spasmuz. ibi ℞ [¶Signa vo] ibi tertia [¶Et signa] ibi quarta [¶Signa.] Quãnis aũt quãdoq; nõ verus karabitus pmutetur in verum: vt supra posuit: tamẽ signa nõ expediebat ponere cũ sint nota. ¶Lõsiderandũ circa primaz partẽ q̃ littera que dicit: z illud est qđ expectatur: dupliciter põt exponi. Primo q̃ si tu expectas. i. si times q̃ pmutetur in lethargiã. Alio modo q̃ talis pmutatio multotiẽs expectetur: z hoc pp multã infrigidationez qua medici vruntur. ¶Dubitatur qr dicit q̃ oculi pfundantur. ¶Contra: qr inter signa lethargie Auicẽ. infra ponet exitum oculoruz. Dicendũ q̃ in lethargia inchoante cũ sit multe repletiõis cũ apostema est in substantia cerebri: tunc oculi prominent: sed in lethargia facta per viam permutationis: ppter cõsumptionem z defectũ ex precedente frenesi: z augmẽtum in hoc ex morbo superueniente fit oculorũ infossatio. Uel exponatur: vel profundantur in clausione. i. profunde siue fortiter clauduntur: tamẽ cum lachrymis propter materiam humidam que facit lerhargiam: z propter defectum virtutis. Currit saliua humiditate materie phlegmatice: z ideo remittitur acuitas caloris. vnde tardatur pulsus additur mollicies: vnde pulsus fit leuis.

b ¶Signa vero. ¶Considerandum hic qđ schachilos est idem quod scabilos vel schilos: apud Rasim p̃mo continentis. Est aũt apa magnuz cum corruptione z mortificatiõe substantie cerebri: vt sumit a Rasi. Unde etiaz scachilos est corruptio mẽbri: z enumeratur cũ cancrenis: z ethiomenis quarto cañ. fen tertia: z hoc est quod Aui. dicit z est apa. s. prauũ. Et hoc est quod Hip. vocat spachiliõ septima pticula apho. aph. 51. signa aũt huius apatis prauí sunt: q̃ occultaꝫ nigredo oculoꝝ. Cã est retractio oculoꝝ: versus cerebrũ: sicut appropinquantib⁹ morti: z est i potẽtia pfecte clausionis palpebraruz: oblìgit dormire supinus: qr pp defectũ virturis nõ sustentaꝫ in latere. Inflaꝫ venter: pp defectuz caloris z vapores eleuanꝫ a materieb⁹ nutritiuorum z ibi retinentur. Et extenduntꝫ cẽ. qa sursum materie trahuntur. ¶Multiplicaꝫ tremor pp defectum virtutis: sicut in appropinquantibus morti. Unus enim modus tremoris: z iste vt Auer. 3. coll3. Uel tremor. i. tectigatio fm Rasim z hoc ppter multos vapores in cerebro cõicatos neruis. ¶Considerandũ tñ q̃ Rab. ponit alia signa. s. q̃ apparent sintille coram oculis: z hoc ppter materiam multaz ad caput tractam: z q̃ testiculi apparent albi. Et causa posset esse tractus caloris ad partes capitis: z hoc est quod dicit Rasis possibile est: q̃ mutetur in schachilos: z eius signa sunt q̃ apparebunt coram oculis patientis sintille: z sola alba oculorum videnꝫ: z testiculi apparent albi z iacet eger suppinus: z eius ypocondria tenduntur: z venter inflatur: z tectigantur membra hora post horas.

c ¶Et signa. ¶Hic ponit signa permutationis in ethicam: que sunt profunditas oculorum: propter multam exiccationem: sedatio febris scz iudicio infirmi: qr cum fit facta non tantum sentit caloris: quãtum ex putrida. Uel sedatio scilicet quantum ad exacerbationes: quas non habet nisi sequentes cibum vt Gal. primo de differentijs feb. Nigredo corporis: propter multam arefactionem. Paruitas pulsus ex debilitate virtutis: z duricie arterie.

Jacobus

do in pãniculo duro qui sequitur craneuz tunc dolor procedit a cerebro parumper z appropinquat craneo ad exteriora.

Signa vero. ¶In hac septima parte primo agit de signis permutatiõis frenesis in lethargiaz. Scdo de sakakulos: ibi [¶Signa vero permutatiõis eius in sakakulos] Tertio in ethicã: ibi [¶Et signa] Quarto in spasmũ: ibi [¶Signa vero pmutatiõis eius in spasmum.]

¶In p̃ma particula dat tria signa pmutationis frenesis in lethargiã z est pmutatio que septus ꝓingit ex vera frenesi quãdo indiscrete supfluezq; materia ipsius infrigidatur. Primuz est q̃ oculi pfundantur in sua clausiõe. i. diu permanẽt clausi sine erectiõe palpebrarũ vt in subeth z lethargia: immo si excitentur cũ altis clamorib⁹ z impulsu fortí vix eleuant palpebras z aperiũt oculos. Et lachrymę effluunt ab oculis eoꝝ ppter humiditatez grossam supfluaz que cerebruz aggrauat z omnes sensus z etiam motus. Sed queret aliquis cũ nimis decoctũ includari nõ possit quomodo fiet ex apostemate calido cholerico vel sanguineo de sanguine incenso sicut est frenesis apostema frigidũ phlegmaticũ crudum sicut lethargia. Dic p̃mo q̃ sanguis calidus z humidus taliter z intantũ põt infrigidari vt fiat humor frigidus z humidus in cõuersione synoche febris in quotidianã manifeste apparet. Dic secũdo q̃ cholera etiam taliter z intantum potest infrigidari z humectari q̃ efficitur humor frigidus z humidus similis phlegmati quoad cõplexionem: difficilius tamen q̃ sanguineus humor. Juxta id ¶Hyppocratis acutorum tertia tex. xl. Cholera autem euanescẽdo in naturaz phlegmatis transfertur cuz ab aceto trahitur idest inspissatur z infrigidatur. Secũdum est q̃ saliua currit ex ore huius egri propter cõuersionem humorum cerebri ad superfluam humiditatem cuius pars decurrit versus os z linguam. Tertiuz est pulsus tardus z lenis. Tardus equidem ex diminutiõe caloris innati. Lenis aũt pp abũdantiã vel excessuz hũiditatis.

¶Signa vero cẽ. ¶In secunda dat sex signa permutationis vere frenesis z sakakulos idest apostema medulle cerebri. Et fit cum materia frenetici apostematis quod est in altera meningarum cerebri descendit in corpus medullare ipsius z ipsum distendit z apostemat. Primum est q̃ signa sakakulos apparent post apparitionem signoruz vere frenesis meningalis. Et signa sakakulos inferius dicentur capitu. iij. tractatus presentis. Secundum est: q̃ occultatur nigredo oculorum: scilicet prunella seu pars tunice vuee in qua est pupilla: z albedo ipsorum interdum apparet: z est signum mortis. Juxta id ¶Hyppocratis aphorismoruz. vj. aphoris. lj. Attendẽ autem oportet z iudicia oculoruz in somnis: si enim quid albi appareat cõmissis palpebris non ex diarria existente: neq; pharmacie potione malum signum est z mortale valde. Et ¶Galienus in cõmento reddens causam istius ait. Tunc apparet albedo oculorum cum non perfecte oculi se claudũt quod duabus fit ex causis aut ex siccitate palpebrarum: aut ex defectione motuum seu motiue virtutis. Neq; enim dubium est si virtus defecta fit oculos non posse claudi: neq; solum oculos sed nec etiam os: vnde huius defectu ore aperto dormiũt: hec ¶Galienus Tertium est: q̃ in permutatione hac frenesis ad sakakulos eger non diligit dormire nisi resupinus. Nam motiua virtus in ipso defecta est: z iste decubitus est facillimus omnium in quo virtus mouens minime laborat: cuius rei signum est q̃ morientes ad ipsum declinant. Quartum est: q̃ venter huius egri inflatur ex compassione stomachi z viscerum ad cerebrum oppressum calido apostemate: vnde male digerunt z ventositates in eis multiplicantur quibus intumescit z inflatur venter. Hanc cõpassionem stomachi z viscerum ad cerebrũ lesum nobis manifestant nausea z vomitus que semper contingunt in vulneribus capitis penetrantibus vsq; ad cerebrum vel meningas eius. Juxta id ¶Galieni de interioribus z apparet albedo quãdoq; z nõ diligit dormire nisi resupinus: z inflaꝫ vẽter eius. Et extẽduntur ossa pectoris eius: z multiplicaꝫ tremor mẽbroꝝ eiꝰ.

¶Et signa[c] pmutatiõis eius in ethicã sunt, pfunditas oculoꝝ: z sedatio febris z nigredo corpis: z puitas pulsus z duricies eius. ¶Signa vero pmutatiõis eiꝰ in spasmũ nos afferemus i. c. spasmi.

c ¶Et signa. ¶Hic ponit signa permutationis in ethicam: que sunt profunditas oculorum: propter multam exiccationem: sedatio febris scz iudicio infirmi: qr cum fit facta non tantum sentit caloris: quãtum ex putrida. Uel sedatio scilicet quantum ad exacerbationes: quas non habet nisi sequentes cibum vt Gal. primo de differentijs feb. Nigredo corporis: propter multam arefactionem. Paruitas pulsus ex debilitate virtutis: z duricie arterie.

De partibus

¶De curabus tertio: capitu. septimo. Stomachus sequitur caput in passione et caput stomachum. Causa magnitudo est nerui descendentis a capite ad os stomachi. Et propter hunc neruum est os stomachi sensibilius omnibus membris corporis. Ideoq; etiam sequitur semper capitis fracturam que venit vsq; ad pelliculas cerebri cholericus vomitus. Et plurimuz sequitur passionem capitis qualiscũq; fuerit vomitus abominatio z arsura stomachi: hec ille. Quintum est: q̃ ossa pectoris ipsius sursum eleuantur z extenduntur ex incendio z angustia z compassione pectoraliũ musculorum ad radicem voluntarij motus scilicet cerebrum. Et intelligit hic per ossa pectoris costarum teneras extremitates z ossa thoracis que dilatationem z extensionem recipiunt plus q̃z dure coste. Sextũ est multiplicatio tremoris membrorum infirmi motui deputatorũ ex vehementia debilitat motiue virtutis in radice sua: scilicet cerebro propter apostema quod medulle ipsius affixuz iniacet.

¶Et signa permutationis cẽ. ¶In tertia dat quatuor signa permutationis frenesis ad ethicam ex consumptione radicalis humidi z nutrimẽtalium humiditatum per fortẽ incendiuz continue febris z calidi apostematis. Primum est profunditas amboruz oculoruz ex contractione neruorum opticoruz pre nimia ipsorum deficcatione quoruz retractionem sequuntur oculi z ex consumptione vel diminutione humoruz cristallini vitrei z albuginei z humiditatuz suarum tunicaruz qua intra contrahũtur. Secundũ est sedatio febris non quidez totalis: sed febris cõtinue putredinalis comitantis frenesim cui succedit ethica pmanſiua febris z habitualis in dispositis ad hanc post resolutionez materie frenesis z putride febris. Tertium est nigredo corporis idest deperditio viuidi coloris vniuerse cutis ex resolutione sanguinis venalis z arterialis z spirituum cui terrestris color z cinericius pallidus succedit. Quartuz est paruitas z duricies pulsus. Paruitas quidez ex diminutione virtutis z plurima debilitate taz propter frenesim z febrem continuã que precesserunt q̃z propter ethicam que subsecuta est. Duricies vero propter arterie deficcationem ab ethica plurimam.

¶Signa vero permutationis cẽ. ¶In quarta dicit q̃ signa permutationis frenesis ad spasmũ dicentur inferius capi. de spasmo: scilz tertij secũda ca. vj. in fine capituli. §. illo. Et cũ permutaꝫ materia firsen ad illud incipit cuz timore z multitudine palpitationis z stridore ventiuz: z inde contorquet oculus: z torquetur cerui: deinde apparet spasmus. ¶Attẽde q̃ Alexan. lib. primo practice cap. lvj. signa lõge frenesis sic cõmemorauit. Sciri autem oportet q̃ si longinqua est passio hec eis fieri solent. Quando enim imbecillio: fuerit virtus signa mixta eis apparent vt aliqua alia frenetica existimeturiesse species: sed non est alia ab initio enim turbatio animi fit z maniaz patiuntur. ¶Dox igitur cholera idest cholerici humores [et est neutrum plurale tertie declinationis sursum petẽtia cõmouent cerebrum. Post hec aurẽ simile cuz ethicis febribus fit per totum cerebrũ. Et iam inordinatis z maniacis verbis prorũpunt. Et iacẽtes neq; loqui possunt propter imbecillitatẽ virtutis. Neq; in lecto schemata facendi appetunt idest non ornat vel ordines debitos in facẽdo obseruant: neq; exiliunt fortiter. Inordinate tamen manus huc illucq; iactant: ita vt nescientes causam putent eos aliquid querere z inuentũ velle comprehendere. Aliqui autem ipsorum neq; oculos aperiunt aut ipsas subleuant palpebras deficiente virtute: vel si aperuerint aliquando molestante humore iterum modo attendentes tempore mox recidunt. Nec enim imbecilli facta virtute efficiunt signa. Et non est frenetica species: sed ipsa quam declarat pulsus imbecillitas z virtutis cũ fuerit durus z paruus z angustus oino omnibus q̃z plurime aut magis diuturnis freneticis: hec Alexander.

¶De cura

¶De cura specierum eius. Cap.iij.

c **Ommunis quidem.** ¶Jaz posuit diuersitatí causas ⁊ signa karabitus. Nic ponit curam etiam. Primo in cōmuni generalibus can. Scdo in speciali ꝑm vnam quāq; causam: ibi secunda [Eius vero quod diuersificat.] Prima in tres ꝑmo ponit curam in generali magis: secūdo in generali minus determinando se ad tēpus: ⁊ quedam accidētia: tertio cōcludit: ibi secūda [Et oz quidem in ꝓncipio] ibi tertia [Et hic qdē ⁊c.]

¶Ad primi euidentiam considerandum ꝙ quāq; intentiones cadūt in cura frenesis. Una est euacuatio materie: secunda confortatio capitis ne recipiat: et repulsio: tertia sedatio accidentiū: quarta diuersio māe ad contrarium: quinta rectificatio diete. Et q̄uis videat paruz ab hoc ordine: ⁊ modo dissonare: tamē apud prudentes in idez redeūt dicta suat ꝑm hoc ergo Aui. quinq; facit: ꝑmo ponit curam karabitus intendendo ad euacuationē: secūdo ad confortationem capitis ne recipiat: ⁊ ad reper cussionem: tertio ad sedationem accidētium: quarto ad diuersionē ad oppositum: quinto ad dietam: ibi secūda [Et pone super caput] ibi tertia. [Et stude vt ipsum facias dormire] Uel ibi [Et fac eum quiescere] ibi quarta [Et postq̄] ibi quinta [Et ꝑmo incipe.] ¶Ad ꝑmi euidētiam considera ꝙ Aui. ponēs curam intēdendo ad euacuationem facit hoc ꝙ phlebotomiam: ⁊ ꝑmo vene brachij: que euacuat diuertēdo: secūdo vene frontis que ꝓpius respicit locum: ibi secūda [Deinde post hoc.] Cōsiderandum circa ꝑmaz partē: quia dicit specieruz verarum. Nam non poterat hic Auicē. dicere ꝙ phlebotomia competat vel nō competat in speciebus non veris. Nam in tātuz competit: vel non competit: in quantum egritudines indicant ad quas sequit alienatio: que non est vera frenesis. Nic autem sermo fuisset hic valde prolixus: ⁊ completur in particularibus capitulis illarum egritudinuz: bene ergo dicit: specierum verarum. ¶Dubitatur vtrum in omni vera frenesi. s. sanguinea colerica: ⁊ adusta: competat phlebotomia. Uidetur ꝙ nō: ꝑmo quia Rasis in diuisionibus nō precipit phlebotomiaz in frenesi colerica. Item Azarauius non precipit eam in colerica frenesi. Itez nec Meh. Probatur ratione: quia frenesis pōt fieri a materia alia a sanguine: ⁊ ab eo separata vt notum est: ergo phlebotomia in illa nō competet: per cañ. generalem ꝑmo cañ. fen quarta ca. de phlebotomia. ¶In contrariuz est Aui. cum dicit: cōmunis. s. cura ⁊c. ⁊ Seraf. ⁊ Alexander in hoc ca. ⁊ Halyab. v. pract. ¶Amplius diuersio ad oppositum cōperit in qualibet specie frenesis: ꝛ ista vocet facere Meh. cum prouocatione emoꝛroydaruz ergo in qualibet specie competit emoꝛroydaruz prouocatio igitur eadez ratione cō petit phlebotomia. Itez in acutissimo apostemate: ⁊ in maximo dolore laudatur phlebotomia etiā vsq; ad syncopim in cōmēto. xxiij. apho. ꝑme particule. Que egerunt. Sed frenesis quelibet vera est acutissimuz apostema: ⁊ est cum ea maximus dolor in capite: igitur in qualibet competit phlebotomia. Quidaz iam absolute dixerūt ꝙ in omni frenesi vera competit phlebotomia. Quod probāt dupliciter. Primo vbi est maxima inflāmatio febrilis: ⁊ dolor maximus: ibi cōpetit phlebotomia: vt cōmentator pallega. cōmēto. Sed in frenesi ista sunt: secūdo videt simile de frenesi vera: ⁊ de ꝓtusione: ꝛ in ꝓtusione: q̄uis nihil sit de materia humoꝛali: in parte tñ ꝓpter timoꝛem ne trahat materia phlebotomamus: ⁊ quāuis coꝛpus nō sit plenū: quarto cañ. fen. iij. ca. de cōtusione. Nic modus dicēdi nō videtur verus omnino: quod apparet aliter dicēdo ad q̄nez. ¶Dico igitur tria. Primo ꝙ nō in omni frenesi vera cōpetit phlebotomia. Ratio ꝑma in phlebotomia est cauēduz ne ꝓducamus ad ebulitionem coleric oꝛ humoꝛ: sicut est cauenduz ne perducamus ad frigidoꝛū cruditatē: sed in aliqua frenesi phlebotomia ducit ad colericoꝛ humoꝛ ebullitionē: vt cum est de colera vincēte: ⁊ separata a sanguine: secūda rō phlebotomia nō competit in omni herisipila: vt quarto cañ. fen. iij. ergo nec in omni frenesi: ꝓpter eandē causam: tertia rō: quasi idē qō ꝑma illud quod facit frenesim magis prauam nō competit: sed phlōmia facit quandam frenesim magis prauam: vt quādo materia est a sanguine separata: ergo in quadam frenesi non competit phlōmia. Et istud cōsiderantes p̄dicti auctoꝛes in frenesi colerica nō preceperunt phlebotomiaz. s. qū colera per phlebotomiaz furit. ¶Dico scdo ꝙ phlebotomia vt plurimuz cōpetit in frenesi vera. Et ratio est ꝙ competat: quia vt plurimuz materia faciens frenesim est sanguini mixta: q̄ materia alia a sanguine faciens frenesim veram est cholera: ꝛ valde longinquuz est ꝙ ipsa in pāniculis cerebꝛi: vel cerebꝛo reperiatur a sanguine depurata: cum sit cōplexioni cerebꝛi contraria: imo ipsa simul cum sanguine fluit. Et ideo ad diuersionē ⁊ minoꝛationē competit phlebotomia vt plurimuz. Dico tertio ꝙ in phlebotomia fienda sunt seruande conditiones: que sunt quinq;. Prima ꝙ fiat de cephalica. ¶Sed tu dices. Nōne competit aliarum venaruz phlebotomia: vt saphene basilice ⁊ nigre. Item de qua cephalica: an dextra an sinistra. Dicendum ꝙ in frenesi potest competere phlebotomia venaruz pedis vel brachij: ⁊ hoc Auic. obmisit hic ꝓpter cañ. generales supra: sed singulariter expressit de phlebotomia cephalice: quia phlebotomia istius vene maxime competit: quia simul euacuat a capite: ⁊ diuertit. Ad secūdam dicēdum ꝙ si dolor capitis declinat plus ad vnaz partē q̄ ad aliaz: debes facere phlōtomiā de cephalica contraria: ⁊ possibile est ꝙ de eadē vt declarauimus supra in ca. de canonibus generalibus. Si aūt dolor capitis in frenetico sit cōmunis: tunc potes phlebotomare de ambabus cephalicis si vides necessitatē magnam: sed volendo phlebotomare de vna cephalica: sicut plurimuz facimus potes facere de quacūq; placet. Quādoq; tamē consideramus in hoc consuetudinē: ⁊ dispositionē vene: manifestioꝛē in vno brachio q̄ in alio: ⁊ alia multa ꝓpter que eligimus phlebotomiā de vna cephalica: plus q̄ de alia: secūda conditio vel ꝙsideratio est ꝙ fiat phlebotomia pauca: siue copiosa: ⁊ hoc est quod dicit aliquātula: imo multa i. quādoq; pauca: ⁊ hoc fiat cuz incipiūt humoꝛes facere quasi apostema quia si incipiūt facere apostema humoꝛes sanguinei multi: fiet phlebotomia multa: si incipiūt h.. aliq a sanguine fiat pauca. Et ideo Auicē. infra in frenesi colerica precipit ꝙ phlebotomia fiat minoꝛ: ⁊ cuz cautela: ⁊ hoc est quod hic vult cuz dicit: incipiatur in hoc. s. in phlebotomia aliquātula. Uel in phlebotomia multa: sicut incipiunt humoꝛes. s. facientes hoc apostema. ¶Et considera modum loquēdi Aui. incipiatur: quia phlebotomia est ꝑmuz: ⁊ maximuz remediū in hac egritudine. vt Sera. in hoc ca. ⁊ Alexander. Unde Halyabbas quto prac. In frenesis medela ꝙmū omniuz ad cephalice vene phlebotomiaz currenduz. Tertia conditio est ꝙ nō sit aliqd forte prohibēs. Et cōsidera ꝙ ly forte nō est aduerbiū dubitandi: sed est nomē forte. i. vehemēs. Mam prohibētia: quedā sunt debilia hic vt hora diei ⁊ tēpus anni: ⁊ similia ⁊ ista in frenetico nō ꝓhibent phlōmiā. Quedā sūt vehemētia vt casus vtutis etaꝛ ⁊ sisia: ⁊ ista coꝛ fortitudine ꝓhibēt: ⁊ hoc est qđ dicit ira exterioꝛ Ea vi. i. fortitudie ⁊ vehemētia: ꝛta ꝓditio est: ꝙ tu caueas syncopi. s. vtdēdo ne fit vicinus vel ne actu syncopizet: ⁊ in hoc accidit deceptio. Dispositio bona: ⁊ dispositio lippotomie. i. syncopis non apparet q̄uz distincta in freneticis. Et causa est: qꝛ coꝛuz loquacitate ⁊ virilitate q̄z ostendunt: decipimur de virtute vitali: ꝛa causa est: qꝛ duricies pulsus decipit. Mam ex pulsu duro ꝓpter resistentiaz iudicatur quedam foꝛtitudo: ⁊ tñ non est: vt supra inuit ipsam: aut sit ei vicinus ⁊ retineatur sanguis cum syncopis adest ꝓpinquitas ⁊ ingenietur in cognitione illius. Nam in eis non apparet dispositio incolumitatis a dispositione lippotomie multuz manifeste: sed pulsus quandoq; significat ipsam. Nam cum tremit ⁊ descendit ⁊ diuersificatur absq; oꝛdine: ita vt inuenias vnam magnam ⁊ aliam paruam significat ꝓpinquitatem syncopis. Et oportet vt fiat cautela in ligatiōe vtte sup ipsam: ita vt sit firmata vt mo-

nem colericoꝛ humoꝛ: sicut est cauenduz ne perducamus ad frigidoꝛū cruditatē: sed in aliqua frenesi phlebotomia ducit ad colericoꝛ humoꝛ ebullitionē: vt cum est de colera vincēte: ⁊ separata a sanguine: secūda rō phlebotomia nō competit in omni herisipila: vt quarto cañ. fen. iij. ergo nec in omni frenesi: ꝓpter eandē causam: tertia rō: quasi idē qō ꝑma illud quod facit frenesim magis prauam nō competit: sed phlōmia facit quandam frenesim magis prauam: vt quādo materia est a sanguine separata: ergo in quadam frenesi non competit phlōmia. Et istud cōsiderantes p̄dicti auctoꝛes in frenesi colerica nō preceperunt phlebotomiaz. s. qū colera per phlebotomiaz furit. ¶Dico scdo ꝙ phlebotomia vt plurimuz cōpetit in frenesi vera. Et ratio est ꝙ competat: quia vt plurimuz materia faciens frenesim est sanguini mixta: q̄ materia alia a sanguine faciens frenesim veram est cholera: ꝛ valde longinquuz est ꝙ ipsa in pāniculis cerebꝛi: vel cerebꝛo reperiatur a sanguine depurata: cum sit cōplexioni cerebꝛi contraria: imo ipsa simul cum sanguine fluit. Et ideo ad diuersionē ⁊ minoꝛationē competit phlebotomia vt plurimuz. Dico tertio ꝙ in phlebotomia fienda sunt seruande conditiones: que sunt quinq;. Prima ꝙ fiat de cephalica. ¶Sed tu dices. Nōne competit aliarum venaruz phlebotomia: vt saphene basilice ⁊ nigre. Item de qua cephalica: an dextra an sinistra. Dicendum ꝙ in frenesi potest competere phlebotomia venaruz pedis vel brachij: ⁊ hoc Auic. obmisit hic ꝓpter cañ. generales supra: sed singulariter expressit de phlebotomia cephalice: quia phlebotomia istius vene maxime competit: quia simul euacuat a capite: ⁊ diuertit. Ad secūdam dicēdum ꝙ si dolor capitis declinat plus ad vnaz partē q̄ ad aliaz: debes facere phlōtomiā de cephalica contraria: ⁊ possibile est ꝙ de eadē vt declarauimus supra in ca. de canonibus generalibus. Si aūt dolor capitis in frenetico sit cōmunis: tunc potes phlebotomare de ambabus cephalicis si vides necessitatē magnam: sed volendo phlebotomare de vna cephalica: sicut plurimuz facimus potes facere de quacūq; placet. Quādoq; tamē consideramus in hoc consuetudinē: ⁊ dispositionē vene: manifestioꝛē in vno brachio q̄ in alio: ⁊ alia multa ꝓpter que eligimus phlebotomiā de vna cephalica: plus q̄ de alia: secūda conditio vel ꝙsideratio est ꝙ fiat phlebotomia pauca: siue copiosa: ⁊ hoc est quod dicit aliquātula: imo multa i. quādoq; pauca: ⁊ hoc fiat cuz incipiūt humoꝛes facere quasi apostema quia si incipiūt facere apostema humoꝛes sanguinei multi: fiet phlebotomia multa: si incipiūt h.. aliq a sanguine fiat pauca. Et ideo Auicē. infra in frenesi colerica precipit ꝙ phlebotomia fiat minoꝛ: ⁊ cuz cautela: ⁊ hoc est quod hic vult cuz dicit: incipiatur in hoc. s. in phlebotomia aliquātula. Uel in phlebotomia multa: sicut incipiunt humoꝛes. s. facientes hoc apostema. ¶Et considera modum loquēdi Aui. incipiatur: quia phlebotomia est ꝑmuz: ⁊ maximuz remediū in hac egritudine. vt Sera. in hoc ca. ⁊ Alexander. Unde Halyabbas quto prac. In frenesis medela ꝙmū omniuz ad cephalice vene phlebotomiaz currenduz. Tertia conditio est ꝙ nō sit aliqd forte prohibēs. Et cōsidera ꝙ ly forte nō est aduerbiū dubitandi: sed est nomē forte. i. vehemēs. Mam prohibētia: quedā sunt debilia hic vt hora diei ⁊ tēpus anni: ⁊ similia ⁊ ista in frenetico nō ꝓhibent phlōmiā. Quedā sūt vehemētia vt casus vtutis etaꝛ ⁊ sisia: ⁊ ista coꝛ fortitudine ꝓhibēt: ⁊ hoc est qđ dicit ira exterioꝛ Ea vi. i. fortitudie ⁊ vehemētia: ꝛta ꝓditio est: ꝙ tu caueas syncopi. s. vtdēdo ne fit vicinus vel ne actu syncopizet: ⁊ in hoc accidit deceptio. Dispositio bona: ⁊ dispositio lippotomie. i. syncopis non apparet q̄uz distincta in freneticis. Et causa est: qꝛ coꝛuz loquacitate ⁊ virilitate q̄z ostendunt: decipimur de virtute vitali: ꝛa causa est: qꝛ duricies pulsus decipit. Mam ex pulsu duro ꝓpter resistentiaz iudicatur quedam foꝛtitudo: ⁊ tñ non est: vt supra inuit

Universidad de Diego Portales Biblioteca

Jacobus

¶De cura specieruz eius. Cap.iij.

c **Ommunis quidem.** ¶In hoc cap. primo agit de cura specierū frenesis in vniuersali. Secūdo de cura speciali ⁊ ꝓpria cuiq; speciez eius: ibi [Eius vero quod diuersificatur.]

¶In ꝑma ꝑte ꝑmo agit de cura speciez frenesis ꝑ phlebotomiā interserens aliq̄ sup medicinis capiti adhibēdis: domo assistētibus ⁊ somniferis. Scdo per diuersionem materiez cum clysteribus frication ibus embrocis ⁊ ligaturis extremitatū ⁊ vētosis: ibi [Et postq̄ phlōmaueris.] Tertio ꝑ dietam: ibi [Et ꝑmo icipe] Quarto ꝑ localia remedia capiti ⁊ coꝛpori adhibēda ⁊ potū vini: ibi [Et opz qdem] Quinto ꝑ vomitum ⁊ ꝓuocationē vrine ⁊ ꝑ ligare egrū: ibi [Et multotiēs accidit] Sexto de regimine declinantis frenesis: ibi [Amplius cum procedunt.]

¶In ꝑma ꝑticula que est ꝓsens ter. ꝑmo agit de phlōmia freneticoꝛ. Scdo de aliqbus capiti applicādis: ibi [Et pone sup] Tertio de oꝛdiatione domus ⁊ assistētiuz ifirmo ⁊ somniferis: ibi [Et fac eum quiescere] Quarto de phlebotomia itez: ibi [Uerūtamē rectius.] ¶In ꝑma ꝑte ꝑme ꝑticule dat. vj. regulas sup phlōmia freneticoꝛ. Prima est cura cōmunis speciez veraz frenesis est phlebotomia de vena cephalica qua fit aliquātula sanguis eductio ⁊ nō soluz aliquātula imo multa valde quatinus extrahat plurimuz materie coniuncte frenesis: ⁊ hoc precipue verificat in sanguinea frenesi. Deinde in cholerica cuius cholera sanguini i. mixt[illegible]: q̄ si pura fuerit a sanguine seiūcta tūc timenduz erit ne phlebotomia tollens frenū cholere. s. sanguinē pducat infirmū ad cholere furiā ⁊ re[illegible]allitionē. Secunda est incipiat in hoc. s. eductione materie frenesis

De partibus

ficut incipiunt humoꝛes capitis facere frenesim: vt si frenesis a sanguine incipiat fiat ꝑmo phlebotomia: si vero a cholera seiūcta a sanguine ꝑmo educat cum pharmacia: vel expone sicut incipiūt humoꝛes in oꝛdine predominationis ⁊ abūdantie vt q̄m sanguis abūdantioꝛ est ⁊ ꝑdominātioꝛ ꝑius educat ꝑ phlōmiaz. Tertiū est phlōmia fiat in frenetico cum cautela ⁊ attentione in cognoscēdo dispositionē egri ex syncopi: aut ad syncopim. s. an eger iam cecidit in ipsam: aut sit ei ꝓximus. Et super hoc dat duas cautelas. Prima est sanguis effluens per phlebotomiam retineatur quādo ꝓpinquitas syncopis egro adest: quia nō apparet in freneticis multum manifeste dispositio meliozationis ⁊ incolumitatis a dispositione vel per dispositionez lippotomie seu ꝓpinque syncopis eo qꝙd virtus ipsius frenetici que necessaria est ad maturationez vel resolutionem apostematis nō custoditur sufficienter cum phlōmia pducēte ifirmū vsq; ꝑpe lippotomiā vel adde hoc qđ dicit multū manifeste ad lippotomiaz vt sit sensus ꝙ a dispōne lippotomie multū manifeste seu notorie: ⁊ apparentis in phlebotomia frenetici nō apparet dispositio icolumitatis idest meliozatiōis ifirmi. Scda cautela est igeniet. i. caute ⁊ diligēter intēdat medicus in cognitione ꝑpinque syncopis in phlōmia freneticoꝛ q̄tinus non sinat hos labi in syncopi vel approximare plurimū syncopi ne p illō vtus reddat impos ⁊ insufficiēs oñari frenesi ⁊ māe eius digerēdo ⁊ resoluēdo. Deide subdit signū ꝑ qđ cognoscit ꝑpinguas syncopis sumptum a pulsu dicēs. Sz pulsus q̄uz significat ipsaz syncopiz ꝑpinquā seu cito aduenturā qđ sic declarat. Mā cū pulsus tremit ⁊ descēdit subsidēs ⁊ humilis factus seu bassus ⁊ imus ⁊ diuersificat. i. diuersus fit ⁊ inequālis ⁊ iozdinatus in pluribꝰ eius pcussionibꝰ sic ꝙ vna ipsaꝝ magna repit ⁊ alia pua vel vna fortis ⁊ alia debilis tūc syncopim ꝑpinquā vel eius ꝑpinquitatez

Aui.ꝛ Hal.explicat in cõmẽto pulsuum.libro quarto cap.de pulsu pleu retici:tamẽ possibile est etiam ꝙ per pulsum cognoscatur ꝓpinquas syncopis:ꝛ ꝙ homo caueat sibi ab hac deceptione. Nam si pulsus est tre mulus.s.ex multa frequentia:vt supra diximus:ꝛ descendit.i.gradatim tendit ad pcussiões minores:vt per hoc in hoc fit cauda soricina:ꝛ est di uersus inordinatus:quia ista omnia significant defectum virtutis:ꝛ vna percussio sit magna alia parua:ꝛ in hoc paruꝫ ser uet ordinem:significat ꝓ pinquitatẽꝫ syncopis:q: omnia illa attestant defe ctum vtutis. ¶Sed tu dices quomõ docet ipse cauere syncopim in phle botomia:cum Halyab. quinto prac.doceat phle botomare vsqꝫ ad sinco pim. Dicendũ ꝙ Aui.docet curare syncopim quãdo vadis ad phleboto mandum:ꝙ non inuenias in hoie syncopim actu:nec eum syncopi ꝓpin quum tamẽ non prohibet te a phlebotomia:ducente vsqꝫ ad syncopim: sicut est necessitas:imo in modo loquendi concedit cuꝫ dicit:retineatur sanguis:cum syncopis adest ꝓpingtas:quasi diceret vsqꝫ prope sinco pim potes phlebotomare:quinta conditio est ligatio debita:ꝛ causaꝫ po nit. ¶Ad cõtraria dicendum ꝓmo ad Aui.ꝛ alios auctores qui phlebo tomiam absolute concedũt in omnibus speciebus vere freneticis:qđ hoc ideo fecerunt:quia rarissimum est:ꝙ non competat. Alij aũt considean tes quãdoqꝫ:licꝫ raro aliquam frenesim in qua non cõpetat phlebotomia ideo non preceperũt in ea:nec tamẽ expresse prohibuerũt:ꝛ hoc vt si pos sibile est semper declines plus ad faciendam phlebotomiã ꝗꝫ ad obmit tendum eam. ¶Ad rationeꝫ dicendũ:ꝙ diuersio in qualibet cõpetit:nõ tamẽ cum qualibet re in qualibet frenesi. ¶Tu dices. Mesue docet di uertere cum fluxu emoroydali. Dicendũ ꝙ etiam cum alijs hoc docet: ita ꝙ vbi expedit:fiat cuꝫ prouocatione emoroydarũ:ꝛ vbi expedit fiat cum alio:vt ventosis:ꝛ fricatione. Et si in ca.de frenesi sanguinea cõmẽ det in omni specie frenesis:tamẽ intelligit in omni sanguinea. ¶Ad ra tionem ꝓmã oppositionis illoꝝ. Dicenduꝫ ꝙ non semp:vbi est maxima iflãmatio ꝛ dolor:competit phlebotomia:quia illa possent fieri a colera a sanguine separata. ¶Sed tu dices. Hal.in cõmẽto apho.preallegati: in forti dolore ponit phlebotomiam esse optimaꝫ. Dicendũ ꝙ debet itel ligi:reliquis indicantibus. Maꝫ in colica phlegmatica ventosa est fortis dolor:ꝛ tamẽ nõ competit phlebotomia. Sed tu dices quãdis frenesis sit a colera a sanguine separata:tamẽ fortis dolor ꝛ inflãmatio attrahet ad caput materiaꝫ sanguineã etiaꝫ:hoc enim est quod plurimuꝫ attrahit in dolore:vt supra ca.de signis soda.ergo ratione huius cõpetit phlebo tomia ad diuertendũ. Dicendũ ꝙ illa diuersio vel potest fieri cum ligatu ris ꝛ fricatione:ꝛ tũc nõ competit phlebotomia:vel nõ potest fieri:quia in reliquo corpore est multa sanguinis plenitudo:ꝛ tũc debet medicus considerare quid sit maius:vtilitas diuersionis an nocumentuꝫ depura tionis:ꝛ effrenitationis colere per phlebotomiã:ꝛ hoc est iudiciũ estima tiuum:ꝛ si deliberat phlebotomiã:faciat medicus de vena ex cuius phle botomia colera que apostemat cerebrum minus depuret vt ex saphena vel cõmuni vel alia sicut estimatio affirmat. ¶Ad secũdam rationem di citur negando similitudinẽ:cum frenesis sit apostema nobilis membri:ꝛ contusio sit dispositio carnis ꝛ cutis:vt conceditur. Et ratio nihil cõclu dit:ꝙ etiaꝫ in frenesi posset fieri phlõmia:ꝗꝫ in corpore non esset re pletio:vt si fieret frenesis a causa ꝓmitiua.s.percussione:tũc enim plurimuꝫ quod trahit est sanguis:sicut in contusionibus.

a ¶Deinde post hoc. Hic ponit curã per euacuationẽ:ex phlebotomia vene frontis:que est particularis phlebotomia magis appropriate ex loco euacuãs. ¶Dubitat vtrũ nõ facta phlebotomia vniuersali.s.bra chij possimus in frenesi facere phlebotomiam vene frontis. Videt ꝙ nõ ꝓmo ex modo loquẽdi Aui.cum dicit. Deide post hoc. Amplius euacuatio vniuersalis debet precedere particularem:vt Mesu.ca.de cura sode: sed phlebotomia brachij est vniuersalis:ꝛ frontis est particularis:vt. A. ponit. ¶In contrariũ sumit ex textu Auic. qui dicit ꝙ si nõ est possibile habere venam manus eius:phlõma eum in fronte. Itẽ Serap.ꝓmo lib. ca.de frenesi:ponit idẽ. Amplius Alexãder narrat se curasse quẽdam per incisionẽ vene in fronte quẽ sul ꝓsanguinei ligaturis tenebãt ꝓstrictum: dicit ꝙ hec phlõmia debet fieri:si nõ põt ꝓpter ingetudinẽ in brachio in cidi vena. Itẽ ꝓmo ꝓti.viij.cap.scribit:phlõmek in ꝓmis in brachio:ꝛ si possibile non sit saltẽ phlõmek de vena frontis vel nasi. Dicendũ ꝙ cum medicus tenet cordi apire venã frontis:vel non fuit ꝓpus necessitas euõ nis ꝓ phlõmiã vene brachij:vel fuit necessitas. Si qdeꝫ nõ fuit necessitaꝫ phlõmie:tũc secure põt apire venã frontis:vt notũ est. ¶Sꝫ tu diceres: quomodo est possibile:ꝙ homo fiat freneticus:ꝛ nõ sit indigẽtia phlebo tomie dicendũ ꝙ difficile est hoc videre. Et raro est ꝓtingens:licꝫ enim accidat freq̃nter ꝙ in frenesi sit indigẽtia phlõmie:ꝛ tñ non fiat ꝓpter phlebẽ tia:qđ tñ nõ sit idigẽtia phlõmie vlis:ꝛ tñ sit idigẽtia ꝑticularis phlõmie: hoc vi valde rarũ. Erit igit hoc qñ corpus nõ est positũ sub dñio sanguis nec caput recipit a corpore:licꝫ solũ materia que fecit frenesim fuit in capite mota vel ꝓgesta. Si aũt ꝑcessit phlõmie vlis necessitas tũc vel cessauit raptus materie vel non cessauit. Si qdeꝫ raptus materie cessauit:tũc põt fieri phlebotomia de vena frontis:vel nasi:quia mãm in capite ad quam est intẽtio euacuat. Et ꝫ põt ꝓfirmari de intẽtiõe Mesu.ꝑalleg.cap.q eua cuationẽ ꝑticularẽ docet ꝑmittere:qñ mẽbꝝ recipiens mãm nõ est auaꝝ in recipiẽdo:ꝛ trãsmittẽs nõ est potẽs in dando hoc sentit Guilelmus lõbardus in hoc ca.cum dicit aptio vene:que est i fronte post ꝓfirmationẽ ifirmitatis in loco remouet mãm aꝑatis melius ꝑter ꝙ aliqd trahat ad locũ. Si aũt raptus mãei ad caput nõ cessauit:tũc dico ꝙ in hac phlõmia est dubium:ꝛ põt nocere:q: eũando a capite erit cã attractionis:ad caput:cuꝫ mã fluat versus caput. ¶Sꝫ tu dices ꝓtra q: faciã phlõmiã de naso:sed talis cũ hoc ꝙ euacuat etiã diuertit. Nam Mesu.sanguisugas in naribus ponit esse diuersuas ca.de frenesi. Dicẽ dum ꝙ phlõmia de vena nasi:ꝛ extractio sanguis cum sanguisuga:ꝛ sil phlõmia vene frontis:sunt diuersiue particulares:non tñ sunt diuersiue cões:respectu raptus á corpore toto. Euacuationes aũt particulares a mẽbris:ꝗꝫ euacuent:ꝛ diuertant tamẽ si corpus est plenũ:ꝛ materia est in fluxu debẽt postponi euacuationibus vlibus sicut etiã precipit. G. in lib.de phlõmia noue trãslationis:cũ ꝑcipit vẽtosas ar̃ oni collo:ꝛ pti posteriori capitis. ¶Sed do dices. Hoc est ꝓtra Auicẽ. hic:q: stante fluxu materiei ad caput:ꝓcedit phlebotomiã vene frontis:qđ apparet p ꝓba que ponit cum dicit:ꝛ qđ addit ei:ex hoc.s.ex materia ducit eum ꝛc. Di cendum ꝓmo per lre expositionẽ aliam vt dicat:si tibi non est possibile habere manus infirmi:vt phlebotomes ꝛ illud quod addit ex hoc.s.de litigio:ꝛ violẽtia volẽdo p vim tenere brachiũ eius ducũt ad ingetudi nem ꝛ ritam ex quibus addit in passione ꝛ motu materiei ad cerebrum plus ꝗꝫ sit iuuamentũ phlebotomie vene brachij:tũc phlebotoma ꝛc. Aliter tñ posset dici:ꝙ ꝓtingẽs est qñq; existente materia in fluxu ad ce rebrum plus iuuari ex euõne materierũ a capite per phlebotomiaꝫ vene frontis:ꝗꝫ noceri ex tractu materiei ad caput per hãc phlebotomiam:ꝛ hoc nõ põt iudicari a medico:nisi ex effectu ꝛ forsan optime estimatiue: ꝛ exercitato multũ in arte. ¶Cõsideranda tñ ꝙ qñ in frenesi est necessitaꝫ phlõmie vlis:ꝛ medicus nõ põt eam facere ꝛ vult facere phlebotomiaꝫ vene frontis expedit ꝑmittere:si põt fricationes:ligationes ꝛ vẽtosas:in ptibus inferioribus:vt illud qđ nõ potest facẽ re diuersione per phlebo tomiaꝫ suppleat per illa vt possibile est. Expedit etiã si põt secũdare phle botomiã vene frontis:vt si phlõmia ꝑma traxit mãm ad caput:de nouo per hãc euacuetur. Et forsan iter alias vtilitates secũdationis huiꝰ phle botomie hanc attẽdit Alexander cuꝫ dicit postea secũdates:tantũ detra ximus:ꝗtũ ratio postulat. Tertio posset dici:ꝙ postꝗ materia est in ali quo mẽbro:ꝛ iam cessauit fluxus possunt accidẽtia a materia ꝓueniẽtia ꝓ cedere augmẽtando:ꝛ hoc ꝓpter ꝓcessum actionis materie in mẽbrum: ꝛ ꝓpter augmẽtũ corruptionis:qđ fit in ea. Prima tñ rõsio magis vadit ad textuꝫ. A. Ex ꝗbus appet mẽs. A. in lra. Maꝫ ꝓmo vult ꝙ fiat phlebo tomia vlis:q: hoc est magis regulare. Secõ vult ꝙ fiat phlõmia vene frontis:ꝛ in hoc obseruat tres ꝗditiones. Prima si vtus fuerit fortis:fa si dispositio.s.repletionis sanguinee in capite facit oportẽ. Tertia si egri tudo est fortis.s.si sanguis caput replẽs inducit accidẽtia fortia:ꝛ fortes dolorẽ. Vel forsan dixit:dispositio.s.loci q: si dolor sit añ phlõmek poste riue:licꝫ si sit magis ꝛ̃ us post phlõmek vena frõtis. Dico ꝯo ꝙ Aui.vult ꝙ qñq; nõ potes facere phlebotomiã vniuersalẽ:sed particularẽ de fron te. Et hoc ꝓpter tria. Primo propter virtutem debilẽ in qua confidis ꝙ melius tolerabit aperturaꝫ vene frõtis:ꝗꝫ brachij:secõ quia dispositio nes non consentiãt. Ite aũt possunt esse multe:sed vna est:quia in toto nõ est repletio:secũda quia nõ est materia i fluxu. Tertia q: alia circũstãtia ve etate:aere ꝛ ꝓsuetudine:ꝰ tuam estimationẽ nõ cõsentiunt phleboto miam vniuersalẽ ex manibus.i.brachijs:ꝛ estimas ꝙ ꝓsentiũt phleboto mie vene frontis. Tertio quãdo nõ põt:q: nõ vult ꝑbere brachiũ:ꝛ tũc facimus ꝑticularem phlebotomiã ante vniuersalem. ¶Ad contraria dicenduꝫ:ꝙ ꝓma locutio Aui. fuit in cañ. regulari. Sed secũda fuit in cañ. coacto. ¶Ad rõnẽ dicendũ:ꝙ euacuatio vlis ꝑcedit ꝑticularẽ regulari ter coacte:tũ in casib' quos ẽt Mesu.posuit ꝑticularis euõ fit nõ ꝑmissa vniuersali:sicut in ꝓposito. ¶Dubitat ꝯo qđ sit melius volẽdo facere in frenesi

Jacobus

adesse significat. Tangat ergo medicus in exitu sanguinis per phlebotomiam assidue pulsum egri ꝛ cum pulsus talis apparere incipit ilico clau datur ꝛ stringatur vena. ¶Quarta regula est adhibere oportet diligentem cautelam in ligatione vitte seu bindẽ:aut institc super venam aper tam vel super plagam eius:vnde fluit sanguis sic ꝙ ipsa binda firma sit ꝛ fortis vel dupliciter ꝛ ligatura etiã que fit per eã sit bene firmata vt agi tationes ꝛ irrationabiles motus egri amentis non soluant ipsam:quam facile soluerẽt si laxata ꝛ leuis ꝛ nõ firmata esset. Nam quãdoqꝫ ifirmus seipso soluit eam ꝛ abs se proiicit bindam vel institam propter corruptã eius imaginationẽ ꝛ cogitationẽ que pducit eum ad id faciẽdum nõ attẽ dendo piculuꝫ maximuꝫ qđ inde sequit.s.syncopim ꝛ forte mortẽ subitã aut festinam ex superexcessu discursus sanguinis. Jniungat igit assistẽti bus vt sint solliciti ne soluatur ligatura vene donec plaga ipsius sit ꝓsoli data. ¶Quinta est vene frõtis phlebotomenk in cura frenesis post phle botomiaꝫ de vena cephalica ꝛ precipue illa que in medio frontis in mul tis apparet si virtus sit fortis ꝛ requirant illud egri dispositio satis san guinea ꝛ fortitudo egritudinis non satis exꝑssa neqꝫ mitigata ꝓ priorẽꝫ phlebotomiã quatinus ꝓ istam de vena frontis prompte ꝛ ex primo sub-

De partibus

trahat causa ꝓiuncta frenesis vt cholericus sanguis. ¶Sexta est si vtus infirmi ꝛ dispositiones corporis eius nõ pmittunt aut ꝓsentiũt ꝙ phlebo tometur freneticus phlõmia vniuersali.s.ex brachijs seu magnis manib' puta ex cephalica nigra aut basilica:vel habere nõ potes brachiũ ifirmi nisi vi ꝛ violentia tenendo aut ligando ipsum:ꝛ quod addit ei ad hoc id est labor additus vel augmẽtatus ad tenẽdum ipm velit:aut nolit cum violentia pducit infirmuꝫ ad inquietudinẽ ꝛ ritã fortẽ:tũc phlebotoma ipsum in fronte.s.de vena que situata est in medio frontis. Tangit ergo ꝓmo tria in hac regula que impedire possunt in cura frenesis phleboto miam de magnis venis in brachio sunt ꝛ sanguineꝫ educũt a toto corpe quare vniuersalis harum phlebotomia nominari solet. Primuꝫ est cum virtus egri nõ pmittit propter eius debilitatem sicut in pueris ꝛ in senib' a senio dici. Secũdum est cum dispositiones corporis nõ consentiũt phlebotomie:sicut impregnatio de fetu iam magno fluxus ventris fortis raritas vehemẽs cum tenuitate membroꝝ ꝛ sensus acut[illegible] cũ sto machi ꝓpter quos syncopis ilico supuenit cum phlebotomat. [illegible] i est rebellio ifirmi cuꝫ ingetudine rixa ꝛ ira fortis quibus aggrauat ꝙ [illegible] frenesis cum satagit aliqs tenere quietũ brachiũ ifirmi donec facta [illegible] rit phlõmia

freneſi phlõmiã pticularẽ an phlõmare venã frontis. an venam naſi. ſ. q̃ eſt in lepore naſi. Videt q̃ venã naſi: q; eſt magis diuerſiua cũ ſua euõne cum magis diſtet a cerebro pũcta naſi: q̃ vena frontis. ¶ In ꝓrium eſt cõis locutio auctoꝝ qui de vena frontis ꝓcipiũt phlõmiã. Dicendus q̃ vel in hac phlõmia intẽtio eſt ad copioſaz euõnẽ a capite: & tũc phlõmia vene frontis eſt melior: q; eſt vena appens: & aq̃ ſufficiẽter exit ꝺ ſanguie ſz vena naſi exit ſãguis valde paucus: vt Auic. j. can. ca. de phlõmia. Vel intẽtio eẽt aliqua diuerſio pticularis: & nõ cura res de mſta euõne: & tũc eſſet ꝙuenies phlõmia ꝺ lepore naſi: & q; volendo facere pticulares euõnes plus intẽdimus ad euõnẽ: ↄ phlõmia vene frontis abſolute melior eſt. ¶ Dubitaſ tertio qꝺ ſit melius: an phlõmare has venas: an ſanguiſugas apponere. Et ꝺꝺz q̃ venã frõtis melius eſt phlebotomo apire: cũ ſit ſatis magna: & appens: vñ ſanguis ex hac meli⁹ ide emanabit: q̃ per ſanguiſugã: & ↄ ſi ex nã alicuius iduidui ipſa eſſet occulta nõ bene apta phlõmo: eſſet melius illi apponere ſanguiſugã. Vene aũt naſi melius eſt apponere ſanguiſugã: q; p phlõmiaz paucus ſanguis exit: ſz ſanguiſuga ſuggẽdo plus inde euacuat: & plus diuertit. Poſſent autẽ multa particularia tudicia occurrere: que ꝑdictis ꝑceptis nõ eſſent ꝙſona: & in qbus oporteret incedere ꝑm q̃ eſtimatio indicaret. ¶ Dubitaſ quarto an in ꝓncipio freneſis competat euacuatio cũ pharmaco: & q; euacuatio cũ farmaco maxime cõpetit in freneſi colerica: ideo hec q̃ſtio poſtponaſ vſq; ad illũ locum reliqua patent &c.

a ¶ Et pone. ¶ Supius Aui. poſuit curã freneſis q̃stũ ad intẽtionem euõnis. Hic ꝓnit can. curationis: q̃stũ ad aliaz intẽtionẽ que eſt capitis ꝙfortatio: ne recipiat mãz: & repcuſſio illius. Hmõi aũt capitis ꝙfortatio & repulſio mãei: & phibitio ne recipiat: fit duobus modis. Uno modo per localia quedã capiti approximata: alio mõ p modus regiminis: quantũ ad quedam extrinſecus occurentia: ꝓmo q̃ facit ꝓmũ ↄ ſcõz: ibi ſal_ Et fac. ¶ Circa ꝓmã ptẽ eſt ꝓmo dubitatio vtr̃ poſſimus vti oleo roſ. cuz aceto: & vſr repcuſſiuis añ phlõmiã. ¶ Et pro hac qõne regre ſupra tra. j. ca. de can. gnalibus. ¶ Dubitaſ ↄ an hoc oleũ & acetũ & ſilla: debeant poni actu frida ifridata ẽt vehemẽter. Uſ q̃ nõ p Auer. vij. colliget vbi dicit: cerebr̃ nõ ſuſtinet medicinã multũ actu fridã &c. Amplius Theodorus Priſcianus vſ inuere q̃ hui⁹ olea tepida ponanſ. Itẽ Gilbertus ca. de freneſi. Itẽ ſimile vi de oleis talib⁹: & embrocis. Sz embrocas cõiter applicamus calidas: etiã q̃ſ cũ ſpongia vel pãno apponimus. Unde Halyab. ꝓac. v. facta decoctione ex hordeo violꝭ & filiis dicit: in decoctione lineũ tinges pãnũ: aut ſpongie fruſtr̃ magnũ: & capiti apponas tepidũ. Idẽ dicit Raſ. ix. Almã. ¶ In ꝓriũ eſt Aui. hic: & Halyab. ibidẽ. Dicendus q̃ i cura freneſis: vel indicationẽ ſũmimus ab ipſa paſſiõe: vel cũ hoc alia coindicãtia attẽdimus. Si qdẽ reſpicimus ipſam paſſionẽ in ꝓncipio tunc vtimur oleo roſ. frigiꝺo actu: q; in ꝓncipio paſſio eſt cum multa capitis inflãmatione: & repcuſſiõe raptꝰ mãei ad caput: q̃ opz vti medicamie qꝺ ſine mora: & vehemẽter reſiſtit: hoc aũt ẽ repcuſſiuũ: & ſedatiuũ actu friduz. Si aũt cuz hoc alia coindicãtia attẽdimus: & hoc qñ

Jacobus

rit phlebotomia. Secundo tangit q̃ in iſtis caſibus fiat phlebotomia de vena frontis. Primo quia multo minus debilitat hec phlebotomia particularis q̃ vniuerſalis de vena magna. Secũdo quia facilius fiſtit ſanguis ab hac effluens: imo quãdoq; ſine ligatura per ſe reſtringitur. Tertio quoniaz facilius tangitur & aperitur ſine rixa & ira & agitatione fortis patientis: eo q̃ freneticus multo minus agitat ipſius caput q̃ brachia & manus cum quibus queritat & diſcerpit villos veſtium ſuarum & cooperturarum. Quarto quia extrahit directe & deprope cauſam ſeu materiaz freneſis ꝙiunctaz non multum depauperans ſanguine & ſpiritu membra alia corporis. Iſta prenotauit grecus Alexander ꝓmo practice cap. lvij. vicens. Omnes autem qui veraz freneſiz patiunt ſi vtus robuſta eſt & nihil aliud phibuerit feſtinare opz vt phlebotomenſ eo q̃ ſup omnia primum & magnus eſt hoc adiutoriũ. Si autez prohibeat infirmus quod ſepius euenire ſolet vt neq; velit porrigere mannz medicis omnino oportet venam que in media fronte eſt rectam tangere. Fit autem hec operatio ſi cozio conſtringatur artificioſe colluz vt tenſa appareat vena. Ego igitur ſic ſanaui quendam valde freneticũ exiſtentez quem ſatis multi & fortes continebant domeſtici ligaturis conſtrictuz vt in fronte ei venã poſſemus incidere: in tanta enim furia verſabatur vt omnia que manici facere ſolent ageret. Poſtea vero ſecũdantes phlebotomum tantum detraxim⁹ ſanguinis quantũ ratio poſtulabat: hec ille. Et Serap. ꝓmo bre. ca. xx. ait oportet vt in omnibus quibus euenit hec egritudo extrahatur ſanguis cum velocitate ſi virtus eſt ſana & non ẽ illic prohibẽs qꝺ prohibeat quod eſt: quia iuuamentũ huius eſt plus q̃ reliquor̃ iuuamẽtorum & magis feſtinuz q̃ omne quod in ea adminiſtratur. Qꝺ ſi phibetur infirmus dare tibi manum ſuam ꝑpter pmixtionẽ intellectus ſui tũc igenia extractionẽ ſanguis ex vena que eſt iter duo ſupcilia.

¶ Et pone ſup &c. ¶ In ſecunda dat duas regulas ſup capiti applicandis in ꝓncipio freneſis poſt phlebotomiam. Prima eſt oleum roſaceum cum aceto permixtum niue infrigidatuz ſuper caput infirmi apponatur in ꝓncipio freneſis: & reliqua que declarata ſunt cap. vltimo tracta. prioris parte eius ſeptima que ſic incipit. Cum autem curas apoſtemata calida & cetera ex ſuccis ſcilicet vel ex expreſſionibus infrigidantibus vt eſt ſuccus lactuce vel nenupharis vel cucurbite vel foliorum ſalicis: aut viole quatinus per iſta actu & potentia refrigerantia reprimantur ardor & ebullitio materie peccantis que iam deflurit ad locum freneſis & prohibeatur ꝙ⁹ ad ipſum noue materie cum quadam a frigido repercuſſione. ¶ Confortatione ab oleo roſaceo. Juxta id Alexandri capi. prealle- ¶ Poſt autez ſanguinis detractionẽ localia et adhibui adiutoria in tẽmis ↄtrodino ideſt aceto cum oleo roſeo mixto caput infundens prece ideſt reprimere tentans ſurſum accedentes humorum vapores vt

paſſio nõ eſt cum vehemẽti inflãmatiõe: & multo ſiue ſubito raptu: vnde inclinamur in nr̃a eſtimatiua coindication ex ſũmere a nã mẽbri: qꝺ eſt frigidũ. ſ. cerebri & ledit ab actu: & fortiter ifridatis: tũc vtimur eis non multũ actu ifridatis: ſed forſan tepidis. Siſr etiã ſi eſtimationẽ hẽat⁹ q̃ frigidus aer coindicet: vbi gra eſt freneticus in aere fortiter frido hiemis timemus q̃ frigus aeris & oleũ ro. actu infrigidatũ nimis infrigidaret: vtimur ergo eo tepido. Et q; paſſio freneſis eſt vehemẽs in calore: & raptu materici ad caput vt plurimũ: ideo ſm plurimũ indicat applicari illa frida actu. & ſic logtur Aui. Quia vo qñq; medici eſtimatiua diuertit intentionẽ ad reliq̃ coindicatiua: iõ qñq; qbuſdam

capiti eius emplaſtrũ ex foliis ſenticis valde. Et fac eu[b] quieſcere in domo tẽperata in aere puro in qua non ſunt picture neq; forme. Nã ipſe diligit itueri imagines earuz & illud eſt ex eis que ledunt cerebrum eius & velamina ipſius

ſuenit q̃ iſta applicent non multũ frigida actu. Et qbus ceſſant due auctoritates ꝓmiſſe. ¶ Ad rõnẽ cum dr̃: ſimile vi de embrocis & vnctione. Dicendũ q̃ medicus vtit embrocis qñq; ad intẽtionẽ inducẽdi ſomnũ: & tũc dico q̃ ꝺz eis vti tepidis: ſicut ibidẽ facit Halya. Rõ eſt: q; embrocis talibus nõ miſcemus acetũ q̃ faciat penetrare: & hoc q; timemus ne forſan acetũ vigilias inducat vtimur ergo eis cum qualitate tepida: qua penetrãt: ſcda cã eſt: q; tepidũ p modũ cuiuſdã delicie etiã vocat ad ſomnuz. Tertia cauſa: q; vſus iſtoꝝ: maxime eſt in augmẽto: vel ſtatu: vbi adhunt vigilie. Et ideo ne oino mãe cõpinguanſ a fridis medicinis ſomniferis: vtimur eis tepidis. Scõo medicus vtit embrocis ad intẽtionẽ reſolutionis vel magis pure ſicut in declinatione vel mixte cũ repcuſſiuis ſicut in augmẽto: & tũc etiã ꝺz eis vti tepidis: ſiue calidis: vt notum eſt. Tertio poſſet medicus eis. ſ. embrocis vti ad intẽtionẽ repcuſſionis ſicut ſi vteret in ꝓncipio. Et dico duo hic. Primo q̃ poſſet vti eis actu fridis ſicut vtit oleo ro. & aceto: & ꝑpter eandẽ cauſam: ſo dico q̃ poſſet vti eis calidis: ſiue tepidis. Et hoc ꝑpter duo: ꝓmo quia embroce ſui tepiditate apiunt poros & parabũt viaz oleo ro. & tu ↄfidis q̃ illa tepiditas nõ põt nocere interi attrahẽdo. Scõo q; embroce q̃uis tepide ponanſ: & ꝑpter aliquã vtilitatem tepiditatis actualis tu eligis eas: tñ ipſe reuertunſ ad friditatẽ vtute aque: qꝺ nõ ꝓtigit de oleis. Ex qbus ceſſant multa ↄria. ¶ Conſideranduz etiam q̃ iz in cõi vſu ſit oleuz roſ. cuz aceto & reliqua dicta ſupra ca. de ſoda calida: ex expſſionibus. i. ſuccis infrigidantibus: vt eſt ſuccus ſemuiue ſolatri & huiuſmodi: tñ in colerica laudaſ emplaſtrum ex foliis ſalicis. alias ſenticis. ſ. albe ſpine: ſunt enim frigida: iz ſicca in virtute: & ideo forſan cum oleo violato: ſiue alia re poſſunt miſceri: tñ etiã ſi nõ miſcerenſ: ſunt repcuſſiua frigida. ¶ Dubitaſ q̃ſtũ ꝺz eſſe acetuz reſpectu olei. Dicendũ q̃ ſm Alexandrũ debet eſſe qnta pars aceti: tamẽ ſupra in can. de hoc late ſcripſimus.

b ¶ Et fac euz. ¶ Hic cum forma regiminis etiã intẽdit ad phibitionẽ aſcẽſus materiei q̃ ad caput: & hoc fit p rectificationẽ aeris: vt ſit tẽperatus & purus ab omni malo vapore: & fumo & non ſint picture & imagines quia per conuerſionẽ ad illas laborat imaginando: ideo ledit cerebrum ꝓmo: quia eius opatio eſt imaginatio: ſecundario panniculi per cerebri leſionem: alia patent. ¶ Dubitatur vtruz aer in quo locatur freneticus debeat eſſe tempatus: vel fridus. Uidetur q̃ frigidus per Platearium.

De partibus

roborare poſſit cerebruz & totuz caput. Ut nõ ipſum caliduz exiſtẽs amplius ad ſe trahat humorez: & propter hoc magis repleatur. Prouidere autez oportẽt acetũ vt & paregoriset ideſt mulceat ſeu mitiget & ſomnuz facere poſſit. In primis enim debet admiſceri quinta pars aceti. In nimia autez acceſſione etiam hedere nigre aut herpilli quartam partez re moto aceto miſcui. Quando autem augmẽtata fuerit paſſio & inſomnietates patiuntur & alienantur adhuc magis plus iuuandi ſunt & amplius infundenduz eſt caput oxirodino: hec ille. Secũda eſt q̃ detẽtus a firſen cholerico ſeu cholerica freneſi valde iuuatur ſi capiti ipſius fiat emplaſtrum ex folije ſenticis ꝑm hunc moduz. Rr. folioꝝ ſenticis viridiuz quart. j. teraſtur optime & extendaſ ſuper pannuz lineum & actu frigida more emplaſtri capiti applicentur. Quod ſi ſuauius facere volueris. Rr. ſucci foliorum ſenticis olei roſ. añ. quartl. ſ. cere quartl. j. incorporentur hec ſimul ad ignem: & fiat emplaſtrum quod actu frigidum capiti applicetur ſuper telam extenſum. Et eſt ſentix ſpina flexuoſe incedẽs que morageritz & aliter dicitur rubus & batus de qua dicit ꝓnceps cap. de rubo. Ex foliis eius emplaſtrum prohibet ambulationẽ fraudulentis apoſtematib⁹ & formice & eſt bonum ſuper heriſipilã: nam confortat plurimuz & refrigerat & repcutit materias que fluũt ad locum apoſtematis.

¶ Et fac eũ &c. ¶ In tertia dat quatuor regulas ſuper domo infirmi ſuis aſſiſtentibus & dormitione. Prima eſt q̃ fiat vt eger quieſcat in domo temperata in qualitatibus precipue actiuis ita q̃ hec non ſit exceſſiue calida ne febrem adaugeat & apoſtema: nec multuz excedens in frigiditate ne intus reuerberet fuligines putridas: ſed ad temperatum frigus declinet quo febrem remittat & ebullitionem materie freneſis. Et ſit aer domus vel camere infirmi purus & ſincerus vt cor & cerebruz & ſpiritus eorum aptius temperet & leuius penetret: & in egri camera non ſint picture neq; forme ſculpte vel imagines hominuz: aut beſtiaz: quia frenetici libenter inſpiciũt imagines formaruz & picturaruz: & quandoq; figũt imaginationem & cogitationez vehemẽter ſuper his. Et illud eſt ex his que ſion parum ledũt cerebrum frenetici & velamina eius excitando ad motus inordinatos & fatigando vires ſenſitiuas interiores. Inquit Alexãder ꝓmo practice capi. lvij. Contemplare autez oportet & domuz in qua egrotus iaceat in qua aer eſſe debet neq; pinguis neq; ſatis ſuluſus ideſt vaporoſus aut frigidus: aut ſatis calidus. Ut neq; condẽſari caput poſſit neq; repleri: ſed temperatus eſſe magis: vt & ipſa temperantia minuſtretur frigidus ſpiritus & relaxetur: ſit autem aer magis luminoſus q̃ obſcurus: hec ille. Credo tñ q̃ per luminoſitatẽ aeris potius intelligit ſerenitatẽ & trãſparentiã & diafanitatẽ eius p ꝓpationẽ vapoꝝ & fumoruz q̃ claritatẽ vel fulgorem plurimum radiorum ſolis tedarum vel candelarum. Nam ſicut picture ſomnum impediũt & inquietant egrum: ſic &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item quia melius euentat distemperiem cordis. ¶ In contrarium Auic. Dicendum q aer istorum potentialiter debet esse frigidus: & de hoc nullus dubitat. Dico autem potentialiter: per appositionem in eo rerum frigidarum potentia vt nenufaris rosarum & similium. ¶ Sed dubitat vtrum sit melius q sit actu frigidus: vel temperatus. ¶ Dicēdum q melius est q sit temperatus. Hoc probatur generaliter ex dicto Gal. x. terapē. specialiter in freneticis probatur ex Alexandro: & Rasi ꝑmo continē. & etiam ex Mes. & Serap. & ratio est. Nam aer nimis frigidus dēfat poros. Et hoc est maxime considerādū in freneticis: qui nō possunt stare pannis cooperti: sed inquietātur: vnde aer frigidus occurrit: nō solum capiti vel facieī: & per anhelitum intrat: sed etiā occurrit reliquo corpori: si autem aer sit calidus replet caput attrahendo: & debilitat virtutem resoluendo. Unde ꝑmo conti. in hoc ca. ita scribitur: locetur patiens in aere temperato & nō in frigido constringente poros: nec in calido dissoluente & replēte caput & ideo quando aer est nimis calidus in estate: reducimus ad moderamētum: cum positione & decursu aquarum frigidarum: vt docet Halyab. v. ꝑac. & quādo est nimis frigidus: vt i hyeme: reducimus ad temperamētum cum ignis accessione. ¶ Ad platearium dicendum q frigido intelligitur tēperate. ¶ Ad contrariam rationem dicendum q melius euentet tamē in alijs impedit. ¶ Dubitatur scdo an locus in quo stat debeat esse luminosus vel obscurus. Uidetur q obscurus: quia Mes. dicit q domus in qua locatur debeat esse exuta a formis & luciditate: sicut ergo nulla ibidem esse debet pictura: sic nulla luciditas. Item Platearius in hac cura dicit: constituatur eger in domo obscura. ¶ Item in contrarium est Theodorus in ꝑmo libro in hoc cap. vbi dicit: in satis luminoso loco iaceant. Et Alexander etiam expressit sic dicens. Sit autem magis lumiosus aer: q̄ obscurus. ¶ Hanc contradictionē difficile est sedare. Credo tamen q medicus potest disponere q aer sit obscurus: & potest disponere q sit luminosus debite: tū q sit superflue lucidus: non est conueniens vt notum est. Si ergo infirmus sit de incurrentibus timore ex tenebra: vel sit talis: q profundetur in discursibus imaginatiuis a moto lumine: tunc medicus debet facere aerem temperate luminosum: taliter q gesta infirmi comprehendantur: & presentes amici a quibus verecundat cognoscantur. Si autem sit infirmus qui presentia luminis discurrat cum oculis: & si est in obscuro quiescat: ab hoc debz eum in obscuro locare. Unde quarto regi. acu. cōmēto. xxxix. dicit Cōmētator: q accubare in obscuris domibus est correctiuum anxietatis: ergo ꝑm varias estimationes varia ptulerunt medicine auctores predicti.

a ¶ Et stude. ¶ Hic ponit curam quantuz ad intentionē tertiam: que est accidentium sedatio: & ꝑmo facit hoc: secūdo reddit ad causaz in euacuatione per phlebotomiam: ibi secūda. Uerūtamen. ¶ Considerandum circa ꝑmam partem: q inter accidentia maxime nociua in freneti: sunt vigilie superflue. Nam ipse debilitant & augent morbū: quia replēt caput vt infra ca. de corruptione memorie. Et ideo Auic. maxime ad vigiliarum sedationez intēdit. Facit autem hoc cum extra applicatis: & assumptis. Extra applicata sunt opium. s. dissolutum in oleo ros. ꝑm Gil cerebri. Et oportet vt i domo eius & iuxta ipsum sit multitudo redolentium frigidorum sicut nenuphar viola & rosa & camphora & que manifestauimus in canone. Et associa ei amicos suos prudētes sibi caros & misericordes eius & ex quo verecūdet & cesset ꝓpter ipm a sua permixtione & agitatione que ei nocēt. Et stude[a] vt ipsum facias dormire & vt fiat hoc aligd opij duob⁹ cornibus frontis eius appropinqua & naso ipsius si virtus eius est fortis: & si non caue quoniam illud est pimens. Immo sine opio sis contentus. Sed administra quod sicut sirupus de papauere. Et fac emplastrum capiti eius ex lactuca: & potes eū semine papaueris & aqua hordei. Uerūtamen[b] rectius est vt expellas ꝑ pblem quādo virtus est debilis. Uidetur q sic: quia ꝑmo ꝓtinentis: ita scribit: inueni in lib. de tyriaca cesaris: si dat in potu opiū hūti vtutē solutā. i. debilem ex vigilijs liberabitur: q inducit somnū & facit redire virtutē: sed si opiū datur in potu debili: multo magis extra potest apponi. ¶ Itē dubitatur quare solum duobus cornibus apponitur & naso. ¶ Ad primū dicendū: q cum virtus opij sit narcotica. s. mortificatiua regrit fortē virtutem: & si non est fortis ꝓgelando occidit. Unde etiaz inuētus est homo mortuus ꝑ eius suppositionē in anno vt infra fen. xvj. ca. de fluxu ventris omniuz modoz. ¶ Ad auctoritatez Ras. ex lib. q dī de tyriaca ad cesarem. ¶ Dicendum q non est assentiendum ei. Uel dicendum q si debilitas pauca sequens vigilias: & dependens ab eis potest oppiatoꝝ vsu remoueri: sed si sit multa debilitas non. ¶ Ad secūdum dicendum q istis oppiatis vtimur maxime eo tpe: quo nō egemus puris fridis: iz fridis repercussiuis: & partim resolutiuis: cū ille vigilie sint in augmēto: & ideo applicatio opij: cū sit coacta: q: non resoluit: iz ꝓgelat materias dz fieri non in multa pte capitis: nec in ea pte a qua fit multa euaporatio: sicut ē iaphet siue finciput: sed sufficit in fronte & naso: & est somniferum.

b ¶ Uerūtamen. ¶ Hic redit ad cañ. in phlebotomia. Causa reditus ē duplex. Una vt doceat q si potes curare vigilias cura vera ꝑ abscisionē cause facies illud: q: est rectius: & hoc est qđ dicit: verūtamē rectius est vt expellas. s. vigilias ꝑ phlōmiā &c. Alia cā est: vt dearticulet ꝑmonē superius dictum. Cura cōis speciez veraz est phlebotomia hoc est rectius in cura frenesis si indicationes consentiūt: & ideo dixit rectius est: vt expellas. s. materiam frenesis per phlebotomiaz: si tolerat eam hora. i. presentia indicantiū eam: & nō sumit hora pro solo tpe anni: sed pro omnibus indicantibus ꝑsentibus. Uult ergo Auic. q iz sit dictuz q phlebotomia est cōmunis cura: tamē cōsidera oēs indicationes. ¶ Sed tu dices ipse dixerat istud supra cū dixit: si nihil forte fuerit: qđ ꝓhibeat. ¶ Dicēduz q hic magis dearticulate dicit cū declarat se dicēs: & nō fuerit in postremo eius timoz. Iste aūt timor in postremo stati declarabit. ¶ Uel dicēdū q ꝑm Lōciliatorē arabes sunt magis timidi in phlebotomādo: q̄z greci: & ideo Auic. repetit cautelā in phlebotomia. ¶ Considerandum q ꝛra que dicit fac illud in ꝓncipio duobus diebus: aut tribus. Hōr dupliciter exponi. Primo q ista phlebotomia fiat a ꝓncipio ꝑmo die: scdo vl tertio: & post non fiat ex hoc: quia timet: q post tertiuz diē materia fit nimis a sanguine separata: ꝓpter frigus opij. Et si non sit fortis caueatur opiuz: quoniam interimit mortificans virtutē & calorez innatuz: & simus contenti somniferis aliis mitioribus opio Secūdus est bibere sirupuz papaueris ꝑm hanc formā. Ry. sirupi de papauere. ʒ. j. dissoluatur in. ʒ. iij. aque lactuce aut portulace & sero bibatur hora ingressus lecti totum ꝓ vna dosi & continuetur id pluribus noctibus. Tertius est vt fiat emplastruz de lactucis tritis capiti patientis ꝑm hanc formam. Ry. foliorum lactucaruz iuuenuz viridiū Mes. ij. teras & extendas super pannum lineum & capiti applices per modum emplastri. Et simile si vis fac de portulaca vel de semperuiua viridi contrita. Quartus modus est potare freneticum semine papaueris trito cum ptisana ꝑm hanc formaz. Ry. seminis papaueris albi. ʒ. ij. terantur & distemperentur cum. ʒ. v. ptisane & da egro bibere totum ꝓ vna dosi tē pore nocturno propicio somno. Uel da. ʒ. ʃ. seminis lactuce qualibet nocte triti cum. ʒ. v. aque hordei vel aque nenupharis. Alexander vero capitulo nunc dicto valde cōmendat in hoc casu diacodion dicens. Q̄d̄ si his adhibitis permaneat insomnietas & alienatio dabis ei bibere ad omnia vtilissimum factum adiutoriū diacodion: non soluz enim adiuuat insomnietates: sed & febres amputat: adhuc autem & ardens caput extinguit. Si autez nihil satis vigeat mali non festines dare diacodion: & maxime si non veraz frenesim esse cognoueris ideſt si non ex solis choleribus: sed cum eis phlegma sit mixtuz ita vt sit non vera quam notham diximus omnino prohibeatur diacodion: aut aliud aliquod soporifez vel anodinuz medicamen. Si autem imbecillis virtutis tibi esse videbitur prohibende sunt magis narcotice potationes que somnum faciunt imbecillem igitur virtutez habentes non qualiscūq; lesio ex hac tali potatione subsequitur: sed & interduz morium: hec ille. Et est diacodion nomen cōe ad sirupū de papavere & electuariū de papauere: & dicitur a codia greco quod est papauer & est dosis eius. ʒ. j. vel paulo plus.

¶ In quarta parte ꝑme particule dat duas regulas super phlebotomia freneticoꝝ quas ipse omiserat in ꝑma parte. Prima est rectius ē vt ꝑus expellat materia frenesis per phlebotomiam q̄z narcotica adhibeanf ne reddant materiā crudā & cōpactā & resolui ieptaz vel maturari vel de frenesi lethargiam faciāt si tēpus anni vel hora presens tolerat phlebotomiam: ita q tūc non sit estas feruētissima neq; gelu maximuz nec ciſmot fuerit in postremo eius puta phlebotomie ne eger syncopizet aut nocumentatur ex debilitatione per phlebotomiam. Et his suppositis. s. hora rectā & defectu timoris fiat phlebotomia a principio morbi duobus diebus aut tribus

multa claritas. Juxta illud ebemesue ca. de cura frenesis. Et sint domus excluse a formis & luciditate in qua sternant redolentia frigida & in qua sit fragor ramorum redolentium frigidoꝝ cum tenui murmure fluentium aquaruz frigidaruz & omni quiete & administratione gaudij eius & sonitus organorum tenuis: hec ille. Secūda est redolentia frigida multiplicētur in domo freneticī seu camera ipsius in circuitu lecti: & iuxta freneticum sicut rose viole nenuphar camphora & consimilia predicta in canone videlicet cap. vltimo trac. ꝑmo: ris: sicut citonia & sandali omnes & aq̄ ros. vt sua flagrantia cor & spiritus & cerebrum confortent & ipsos temperent sua frigiditate. Juxta id Alexandri cap. nunc dicto. Odoribus etiam & linimentis omnimodo subueniatur vt insomnietates amputentur & somnus ingeratur laboranti quod solum & maximuz alienantibus est remediuz. Tertia est associent infirmuz ipsius amici modesti & prudētes sibi grati & chari & misericordes seu compatientes sue afflictioni: & sit ex his aliquis ex quo verecūdetur & quez ipse timeat: & propter quez cesset a suis permixtione & agitatione ideſt a motibus iordinatis quibus se detegit vel hincide iactat vel vestes discerpit & a sermonibus irrationalibus altis & rixosis qui multuz ei nocent & attonituz reddunt & cerebꝝ inflāmant & apostema augent: super isto dicit Alexander capitulo nunc dicto. Sed nec amici frequenter: aut multitudo hominum ingrediatur ad ipsuz. Sed neq; tristicia aut iracūdia ei cōmouenda est aut indicenda. Maz & multitudo hominū ingredientiū aerez pinguiorez faciūt spirantes humiduz spirituz. Et ebemesue cap. de cura frenesis ait: quintaz rez cōplent administratio medicinaruz somniferaruz & sedatiuarum. Et societas amicoꝝ qui prohibeant & vincant agitationē eius. Et sint fideles in administratione eoꝝ que inducuntur ab artifice. Et prudenter coherceant permixtionē ipsius: aut saltez mulceant: hec ille. Quarta est adhibeatur diligēter studiuz vt freneticus dormiat quatinus desistat a motibus & rixis augētibus furiā & confortetur naturalis virtus super digestione peccantis materie & resolutiōe dum fuerit hora vel expulsione aliqua sensibili cretica sicut sudorali vel per fluxum sanguinis a naribꝰ: aut ano. Et ad somni in ipso prouocationem dat quatuor modos. Primus est vt aliquid opij applicetur cornibus ambobus frontis & naribus infirmi ꝑm hanc formaz. Ry. opij. ʒ. ʃ. dissoluatur in. ʒ. j. olei nenupharini vel de papauere vel populeonis & inde inungantur duo cornua frontis puta supreme eius laterales extremitates cerebro proxime & partes nariuz interiores si virtus infirmi satis fortis fuerit ad tolerandum stupefactionē ne separata:

Universidad de Deusto

ne separata:ꝛ est simile el quod dicimus:ꝙ in tertiana fiat phlebotomia vsq; ad tres periodos.vt quarto can̄. de cura tertiane:ꝛ aliqualiter simile et quod dicimus:ꝙ in morbilis fiat phlebotomia vsq; ad quartuꝫ die vt quarto can̄.suo capitulo. Secundo potest exponi ꝙ phlebotomia ista fiat in ꝓncipio.i.a die quo incipis:duobus ꝛc̄.i.ꝙ tu non facias eaꝫ vna die completa:sed secundo:in secunda die:vel tertia:ꝛ est can̄.similis canoni quarto lib.fen primo ca.de cura putridaꝝ in generali:cum dicitur multiplicatio numeri est melior multiplicatione quātitatis. ¶ Lōsiderādum vlterius:ꝙ Auicē. recordat can̄.generalis primo libro cuꝫ sepe dixit ꝙ sanguis pro thesauro recondatur:ita ꝙ hic vult ꝙ postq̄ tu facis flebotomiam:non vltimes eam tantuꝫ:ꝙ non remaneat sanguis.s.nisi valde paucus. Mam sanguinis potest esse indigentia egritudine procedēte propter duo. Primo vt resistat vaporibus qui a malis materiebus surgunt:ꝛ faciunt accidentia cretica:siue non faciant illa sed si virtus per multam sanguinis euacuationeꝫ est debilis:non poterit resistere motibus vaporosis:ꝛ accidentibus creticis:ꝛ hoc idem dicit p̄ allegato ca.cum dicit:debilitat virtus resistendo in crisibus expectatis. Secūdo quia in tempore restaurationis per nutrimentum:vt in declinatione remanebit virtus superflue debilis:vel etiam in tempore crisis:in quo oportet subtilissime dietare:virtus non poterit sustinere:quare cogemur dare cibum:propter tuam superfluam phlebotomiam. Et hoc est quod dicit:ꝙ perueniat donec non remaneat sanguis in corpore.i.nō superflue phlebotomes:sed remaneat sufficiēter de sanguine quo natura confortetur.i.stet fortis:ad resistendum vaporibus.s.in statu facientibus accidentia cretica:ꝛ defectui nutrimēti.i.subtiliationi regiminis si hora.i.tempus siue dispositio morbi:vt status fecerit oportere illud.s.ꝙ resistat vaporibus:ꝛ ꝙ regimen subtilietur. Aliter etiam potest exponi: vt ex dictis apparet. ¶ Lonsiderandū etiam ꝙ subtiliter inuestigans totum sermonē. Aui. hic posset referre ad phlebotomiam que fit in frenesi tempore multe instantie vigiliarum nō obstante:ꝙ pus in ꝓncipio frenesis sit facta alia phlebotomia. Et ideo in hac phlebotomia oportet duo attendere. Primū ꝙ fiat pluribus vicibus secūdo vt fiat modica. Et iō dixit Auicē. si tollerat hora.i.tempus morbi:quia iam sumus in augmēto. Si ergo instantia vigiliarum pōt tuo iudicio per phlebotomiam remoueri:vt qz fit ꝓpter sodā sanguineā pulsatiuā:cuius sit in augmento:ꝛ ideo sit facta phlōmia in ꝓncipio:tū fac eam nūc in augmento:ſz diuide eam in duas:vel in tres ptes:qz credēdū est ꝙ vtus sit debilis:ꝛ fac eam a ꝓncipio.i.a ꝓmo die quo incipis ꝛc̄. Et cuius diuidas eā:tū cū hoc non multam cuantitatē sanguis trahas:sed ꝙseruet:vt resistat vaporibus:ꝛ defectui nutrimēti:que occurrunt in hora status.

botomiam si tolerat eam hora ꝛ nō fuerit in postremo eius timor: fac illud in principio duobus diebus:aut tribus. Amplius quādo phlebotomatur si est possibile non perueniat donec nō remaneat in corpore sanguis quo confortetur natura ad resistendum vaporibus ꝛ defectui nutrimēti si fecerit hora illud

a ¶ Et postq̄. ¶ Hic ponit can̄.cuius intentionē:que est māe subtractio:siue diuersio māeꝝ:ꝛ ꝓmo p clysteria:ſo p fricationes:ꝛ alia:ibi fa [Et trahe.] ¶ Dubitat ꝓmo an aī phlōmiā sit fiēdū clystere. Vr ꝙ sic: p cōiter opantes. Amplius phlōmia stringit nām:vt sumit̄ .j.lib.fen.iij. ca.de phlōmia:g̃ pus oz ea linire. Amplius de cura febris tertiane non pure ponit ꝙ cū phlōmabis nō idigebis clysteri. Et ꝓm exponē notā vult ꝙ tu dices:pus fecisse clystē. ¶ In ꝓtiū. A. cū dicit postq̄. Dicēdū ꝙ clystere pōt fieri aī phlōmiā:ꝛ post ꝓm ꝙ necessitas vrget:ꝛ qñq; fiūt eodē die:qñq; diuersis diebꝫ ꝓm ꝙ medico prudēti vi. Tñ. A. in mō loquendi inuit ꝙ si sil cōcurrat necessitas phlōmie:ꝛ clysteris in frenesi debem̄ a phlōmia icipe. Rō est:qz stātib̄ duab̄ idicationib̄ de duob̄ medicus oz incipe ab eo qō magis necessitat:ꝛ in cui̇ obmissiōe ē maius piculū. Si qs aūt icipiat fieri frenetic̄:ꝛ hz feces in itestinis:vñ clysteri est opus:ꝛ mā sanguiea manifeste ad caput fluat ꝛ apostemet neċe est si tu vacas ad clystē eo tpe quo ponis clystē:ꝛ ꝓficit ei̇ opus:ille ifirm̄ multū ꝓcedit i augmēto frenesis:meli̇ est g̃ phlōmare pus:ꝛ stati ponē oleū ro.mixtum cuꝫ aceto:ꝛ postea facē clystere. Ex quibus ꝛ̄ta cessant. ¶ Dubitat ꝙ an possum̄ facē clystē acutū. Vr ꝙ sic:qz in ꝓncipio frenesis possumus dare pharmacū solutiuū imo scamoneā:ꝛ̄ Rasz.j.ꝓti.iiij.ca.g̃ multo magis clystē acutū possumus facē. Amplius in cura aꝑatū epatis:vtimur clisteri acuto cū colognt̄ida.vt .B.iz.terap.in ca.de cura aꝑatū epatis:g̃ multo magis in cura aꝑatū cerebri:qz nō sic fortiter agūt clysteria in ptes cerebri:sic in ptes epatis: Amplius in soda colica tpali attrahim̄ mās ad iferiora:cuꝫ clysteri calo i.acuto g̃ in frenesi: cum ibi sit dolor colericꝰ. Amplius in ophthalmia cōpetūt clysteria acuta violenta.vt Rasz.ū.ꝓti.g̃ ea dē rōne in frenesi. ¶ In ꝛ̄tiū Aui.ꝛ Mesz.ꝛ Malyab.ꝛ oēs auctores cōtter. ¶ Dicēduꝫ ꝙ in ꝓncipio frenesis:cū intentio

oportere. ¶ Et[a] postq̄ phlebotomaueris eum:tunc oportet vt ipsum clysterizes clysteri valde leni sicut oleo ros. ꝛ aqua hordei ꝛ aq̄ ꝛ oleuꝫ:ꝙ sit eges eo hoc qō si fortiꝰ ꝗ postq̄ sit in gradu lenitatis fac. Et trahe[b] materiam ad inferiora omnino fricatione peduꝫ ꝛ reliquis:ꝛ funde super eos aquam calidā.

ꝙ clysteria est emūdatio intestinoꝝ ꝛ diuersio vaporꝝ a capite debem̄ vti clysteribꝰ leuibus:vt cū oleo ro.ꝛ aq̄ hordei vel oleū.s.aliqō vel cōe vel viol.ꝛ aq̄.s.pura calida. Et nō debem̄ vti clysteris acutis. Rō est:qz in vā frenesi acuta clysteria agitāt ꝛ inflāmāt mās:que a corpe caput ascēdit qz clistē acutū calefacit:ꝛ inducit febrē:imo ēt debilitat epar:vt .j.can̄.fen tiij. Mā aūt cōmota ꝛ calefacta disruptius furiēdo currit ad caput:ꝛ ꝗ est qō Mesz.dicit admistratio clysteriꝝ leuiꝝ:vt nō fiat icitatio.s.materieꝝ ad fluxū ꝓ eaꝝ cōmotionē. Clysteria aūt leuia tria faciūt iuuamenta ꝓncipalia in frenesi. Unū est:qz mās itestinales.s.feces ꝛ alias corruptiones humoꝝ emūdāt. Secz est:qz diuertūt mās vaporosas eleuatas a corruptis materieb̄ itestinabilibus. Tertiū est:qz tempando calorem getant mās colericas ꝛ sanguineas:si que a ptib̄ illis eēnt apte ascēdere vel facē alias ascēdere:ꝛ qz qñq; nō sufficit oleū ro.ꝛ viol.solū cuꝫ aqua hordei:qz feces ꝛ adiacētes mās nō sunt multuꝫ apte:iō si cogeris ire ad fortiora clisteria:nō sint in gradu acutoꝝ:ſz ēt lenientiū vt cū cassia:ꝛ decoctione blitis ꝛ sale:sicut ēt Malyab. docet. ¶ Lōsiderādū aūt ꝙ notāter dixi in ꝓncipio ꝗ frenesis:qz si frenesis nō eēt vera:ꝓpter mās in stō vel pectore:vel i itestinis vel alibi poteris vti clysteribꝰ leuibus:vl acutis:ꝓm ꝙ ꝓcipit̄ in capitulis istaꝝ passionū:ꝛ eēt hic longū narrare. Sil si frenesis iam trāsiuit ꝓncipiū:ꝛ totuꝫ tps in quo de raptu māeꝝ timet: imo sit:vbi gra in declinatione pōt ꝛtingē:ꝙ qñq; acutioꝛibꝰ clysteriꝫ idigemus. ¶ Ad ꝛ̄tia dicēdū cum ꝓmo dix:in ꝓncipio frenesis possumus dare resolutiuū. ¶ Dicēdū ꝙ cōiter in ꝓncipio ꝓcipit̄ solutiuū lenitiuū vt cassia. Et cū dr ꝙ Rasz. ꝓcipit dare scamoneā. ¶ Dicēdū dupl̄r:ꝓmo ꝙ illud est coacte:ꝛ irregulariter:ꝛ sic coacte ēt possum̄ vti clysteri acuto in ꝓncipio. ¶ Uel dōz vt puto meli̇ ꝙ ꝗueniēt̄ius pōt dari scamonea in ꝓncipio frenesis ꝛ e ad ꝓhibēduꝫ raptū māe:q̄z possit fieri clystere acutū Rō est:qz scamonea sumpta p suā nāz educit colerā:ſz clysteria acuta nō ꝛ̄ñt potētiam fortē educēdi illā:ꝛ iō plus cōmouēt q̄z educāt. ¶ Ad scdz dicendū:ꝙ in aꝑatibus epatis vtiꝫ Gal.clysteriꝫ acutis cū sunt in declinatione:ꝛ aliq̄ mās sunt ibi igrossate:vel idurate. Et si qs ēt ꝓsiderat clystere acutū multū cōmouet:ꝛ inflāmat ꝛ minus diuertit euacuādo mās a ptibus capitis:ſz a ptibus epatis potētius diuertē pōt euacuādo. ¶ Ad tertiā dicēdū:ꝙ colera faciēs sodā tpalē:in qua ꝓcipit clystere calidū.i. acutū:ē de mā colerica grossa phlegmati mixta:ꝛ situata radicalr in ptibus stōi:ꝛ tūc ꝓfert acutū clystē. ¶ Ad q̄rtā dōz:ꝙ nō est sile de ophthalmia ꝛ frenesi:cuꝫ in frenesi sit fortissima re.ꝛ magis timeaf inflāmatio:ꝛ icitatio māeꝝ ad fluxū:ex clysteri acuto. Uel forsan ꝓmo ille est itelligendus in ophthalmia:de materia grossa:nō in colerica:vel sanguiea subtili. Hoc tamen dispuraūmus fen tertia huius.

b ¶ Et trahe māz. Hic ponit curā p fricationē ꝛ pz. Circa scdaz ptē ꝓsideradū:dicēt aliqs:iste fricatiōes ꝛ ligature:ꝛ ifusiones cū aq̄ calda pñt ne fieri anteq̄ fiat phlōmia vlis:vel debent fieri oio post phlōmiā. Dōz ꝙ si necitas est phlōmare:ꝛ ē possibilis:oz phlōmia ꝓmitti. Stāte eni multa repletōe timēdū ē ex istis:ne mā agitef pluſq̄ diuertaf:vt dcm̄ fuit supꝛ

aut tribus iterando phlebotomiam vel de eadem vena ꝓm viam secūdationis vel de diuersis vt ꝓmo de cephalica:secūdo de vena frontis:tertio de vena que phlebotomaf in extremitate nasi:sic enim saluius ꝛ secundus somnifera post has adhibebuntur ꝛ natura melius ꝛ itristantius feret phlebotomias. Secūda est cum phlebotomatur freneticus si est possibile vt phlebotomet nō perueniat eductio sanguis vsq̄ ad hoc donec nō remaneat in corpore sanguis nature sufficiens quo confortetur ꝛ potēs reddatur ad resistendum malis vaporibus ꝛ materie morbi cum suis accidentibus:ꝛ vt sanguis remanens obuiet defectui noui nutrimenti si fecerit hora illud oportere idest si hora morbi necessariuꝫ fecerit vt patiēs penitus a cibo abstineat. Uel qz instat crisis vt si morbus fuerit peracutꝰ vel quia patiens comedere non vult nec cogi ad hoc potest:vel quia nō potest transglutire cibum neq̄ potum aliquez. Super ista phlebotomia dicit Auenzoar. iij.theisir ca.ij. Si ꝙ fuerit iuuenis grossi corporis habens venas amplas ꝛ tempus fuerit estas aut ver tūc phlebotomes venam que dicit alchal.i.mediana brachij dextri:ꝛ educas multum de sanguine ꝛ modicū eius erit.ʒ.x. multum ꝙ libra vna ꝛ tertia.

Et postquā phlebotomaueris.

¶ In hac secūda pticula ꝓmo agit de diuersione materie frenetis ad inferiora per clysteria. Secūdo per fricationes embrocas ligationes ꝛ ventosas pedibus adhibitas:ibi [Et trahe materiam] Tertio per vētosas in kecelatu:ibi [Et granitas fortitudinis.]

¶ In ꝓ[ma] parte primo ait ꝙ postq̄ freneticus fuerit vt decet phlebotomatus clysterizandus est clysteri aliquo lenitiuo valde sicut est istud. Ꝛ. aq̄ hordei quarti.v. olei rosati quarti.j. misce ꝛ cuꝫ clysteri tepida injȳ. ¶ Uel istud. Ꝛ. aque tepide dulcis fontine vel fluuialis quarti.v. olei [illegible] uarum dulcium ꝛ maturarum quarti.j. misce ꝛ injce. Uel istud. Ꝛ.

Jacobus

Bepartibus

medulle cassie fistule mundate.ʒ.x. dissoluant̄ in.ʒ.v. seri caprini ꝛ injcian tur. Uel istud. Ꝛ. mane granate aut thamarindoꝝ.ʒ.ij. dissoluant̄ in.ʒ.v. aque pulli ꝛ tepefiant ꝛ injcian̄. Secūdo dicit ꝙ si fortiori hoc clysteri indigeas ꝛ fac:ꝛ administra dūmodo sit lene non acutū irritans ꝛ cōmouens febrem ꝛ apostema:sicut est istud. Ꝛ. oyapuris sine scamonea medulle cassie fistule mūdate aā.ʒ.j. olei violati quarti.j. salis.ʒ.j. dissoluantur in.ʒ.v. prisane:ꝛ fiat clystere. Uel istud. Ꝛ. reubarbari electi.ʒ.iij. spice nardi.ʒ.ß. ꝓtundant̄ modicū ꝛ temperent̄ in aqua endiuie cum panico vino albo ꝛ exprimant̄ fortissime in quarti.v. seri caprini:ꝛ in ipo dissolue musclagis psilij vel medulle cassie fistule mūdate.ʒ.x. olei violati.ʒ.ij. fiat clystere.v. Uel istud. Ꝛ. electuarij de succo ros.ʒ.ij. mane granate vel thamarindoꝝ.ʒ.ij. olei violati quarti.ß. dissoluant̄ in.ʒ.v. aque pisoꝝ vel hordei:ꝛ fiat clystere. Prima clysteria pure lenitiua feces educūt quaꝝ retentio febrem augmentaret:ꝛ etiā frenesim ipsis effumantibus ad corꝛ ad caput. Et clysteria alia que cum lenitione sunt attractiua cum fectibus educūt cholericos humores inferius retentos vna cuꝫ fecibus quorum diriuatio vel effumatio versus corꝛ caput non modicum aggrauat febrem ꝛ frenesim teste ebemesue ca.de frenesi dicente. Prima in rē cure eius cōplet phlebotomia vbi necessaria fuerit. Et medicamen solutionis quando oportuerit. Et administratio clysteriꝝ lenium non trāsgredientium lenitatis gradū vel modicū transgredientiū vt non fiat icitatio. ¶ In secūda parte tangit quatuor modos diuersionis humoꝝ ꝛ vapoꝝ a partibus capitis ꝛ attractionis ipsoꝝ inferius ad tibias ꝛ pedes. Primus eoꝝ fit per fricationes tibiaꝝ ꝛ pedū vel cum manu calida vel cū pānis calidis:ꝛ per similia sicut per verbera cum virgis mollibus et gracilibus valde donec cutis rubeat. Secūdus vero fit per effusionē aq̄ dulcis calide paꝝ sup pedes sic ꝙ calor eius nō sit multū cōmouens corꝛ neq̄ cerebrū;sit tamen tantus ꝙ ad pedes attrahat humores ꝛ vapores

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cañ.generalibus:ꝛ hoc ſi fricationes ſint fortes:ꝛ ligature etiam:ꝛ alia:debilis aũt fricatio:ꝛ ꝓprie a longinquo icipiẽs forſan nõ phibebitur ante eũationem:ꝛ in hoc cadit eſtimatio. Dubitaſ ſcõo an iſte vento ſe debeant poni cũ ſcarificatione vel ſine. Dicẽdum ꝙ illud eſt ꝑm ꝙ vides neceſſitatẽ euacuationis i diuertẽdo. ¶ Lõſideradũ ꝙ lra que dicit: Ꝓprie in diſpõne deſcẽſionis duplr exponit. Primo.i.pedib⁹ pendẽtibus:vt lra extra:ꝛ ad hoc vt melius trahatur materia. Secundo in diſpoſitione deſcẽſionis.i. in declinatiõe exacerbationis. Uñ Alexãder loquens de huius fricationibus:ꝛ ligationibus:ꝛ ſuſionibus extremitatũ dicit:ſed opz hoc fieri in declinatione acceſſionꝫ ꝛ itelligaſ hic ꝺclinatio totũ tempus getis:ꝙ ẽt eſt tempus ante aliũ paroxiſmum. Nam iſta eſt melius facere qñ vtus minus grauaſ:ꝛ qñ materia nõdũ eſt in motu ad caput q̃z qñ paroxiſmum grauaſ:ꝛ iam eſt mã in motu vſus caput:ſicut in ſumma facilius eſt regimẽ puiſiuũ:ꝛ melius q̃z curatiuũ:ꝛ ideo Raſ.j.ꝓti.viij.ca.dicit oz fieri ante ꝑncipiũ poriſmi:ꝛ poſt eius declinationẽ:ꝛ idẽ inuit Alexãder. ¶ Conſideradũ etiã ꝙ grauitas fortitudinis.i.multa fortitudo febris cum grauitate capitis indicat multã repletionẽ ſanguineã in capite frenetici:ꝛ ideo opz ꝙ ponanꝰ ventoſe in kelem.i.in collo in ꝓncipio diſpõnis egritudis.i.cum egritudo eſt in ꝓncipio:nõ tamẽ ante phlebotomiã:ſed poſt ita ꝙ vna die poſſunt poni:ſi multa apparet repletio:ꝛ ideo ſint ventoſe cum ſcarificatione:ꝛ hoc eſt quod Halyabbas ponit.v.pract.vtaris autem phlebotomo ꝛ ſitia.primo ꝛ ſecũdo ꝛ tertio die.

Immo ligando ꝛ ſtringendo ꝛ ponẽdo ventoſas ſuper eos ꝛ ꝓprie in diſpoſitione deſcenſionis. Et grauitas fortitudinis febris ſi adeſt ei illud quã doqz facit oportere in principio deſcenſionis diſpoſitionis egritudinis vt ponantur ventoſe in loco qui dicitur kecelatu. ¶ Et[a] primo incipe nutrire ipſum ſubtili nutrimento ita vt ſis contentus oximelle: deinde poſt hoc die vno aut duobus permuta ipſum ad aquam hordei ſubtilem cum oximelle: deinde ad groſſam. Et conſidera in hoc virtutem ꝛ egritudinem:ꝛ quotiens videris accidentia egritudinis fortiora incipe in principio a ſubtiliatiõe cibi multa niſi

a ¶ Et ꝑmo incipe nutrire. ¶ Hec eſt cura frenefis q̃ztũ ad intẽtionẽ qntam que eſt rectificatio diete. Et ſunt in hoc ſex can.ordinati:vt videre poteſ. Primus cañ.eſt de dieta cum qua opz incipe:ꝛ eſt ꝙ ſubtiliſſime eum nutrias paꝛ vel nihil dare. Et hoc eſt dare rez ſubtilis nutrimẽti.i.pauci valde:ſicut oximel.ſ.zuccarinũ:ſi times mellis inflãmationez. Secũdus can.eſt:vt ſcda vel tertia die:ꝛ hoc eſt vna die:vel duob⁹a prima des ſibi nutrimentũ ſiue groſſius:ſiue copioſius:ꝛ hoc eſt aqua hordei ſubtilis.ſ.in qua eſt virtus hordei. Deinde poſt ꝑm vel tertiuz diem da groſſam.ſ.in qua eſt de corpe hordei vt ꝓriſanaz. ¶ Dubitaſ ꝑmo de hac forma regimis:qr videſ ꝓtraria dicti Hip.ꝑma ꝓticula apho.apho. viij.ꝛ dictis ſuis.iiij.cañ.fen.j.ca.de cibatione febricitantiũ:vbi ꝓcipiſ: ꝙ a ꝓncipio dieta ſit groſſior:ꝛ ꝑ ſus ſtatũ ſit tenuior. Amplius Halya. v.prac.in hoc.ca.in die phlõmie docet dari ius pulli cum hoſetẽ aqua.i. agreſta. Sed dies phlõmie eſt ꝑma dies frenefis:ſi eſt poſſibilis:ergo ꝑma die vel ſcda:ſi tũc fiat phlõmia opz groſſius dietare. ¶ In ꝓtrarium Aui. Dicẽdũ ꝙ forma regimis ꝑ dietã in morbis acutis apoſis in aligbus variaſ a forma regiminis in morbis acutis ſine apoſtemate:vt declarauimus ſup ꝑma ꝓticula apho.ꝛ ſo regi.acu. Et vnũ in quo variaſ eſt hoc:qr a ꝑncipio motus mãez ad apoſtemandũ mẽbz conamur ſubtiliſſime dietare:vt corpus fiat auarum:ꝛ ex hoc ceſſet fluxus. Et ſimilẽ modum dietandi Aui.inuit infra fen.xvj.ca.de cura fluxus:cum excoriatione:ꝛ ca.de cura tenaſmonis:ꝛ vbi medicus non crederet hanc intentionem ſibi valere non vltime ſubtiliaret a ꝑncipio. ¶ Ad ſcõz dicendũ ꝙ illa dietatio Halyab. reſpicit virtutis caſum: accidentibus autem virtutẽ diſſoluentibus etiã in ſtatu cibus vãdus eſt vt in cõmento.ix. apho. particule ꝑme. Lontemplari autẽ:ꝛ Aule.etiam hoc intelligit cum dicit:ꝛ conſidera in hoc virtutem. ¶ Dubitaſ etiã qa docet miſcere ſirupũ acetoſum.ſ.oximel:ꝛ aquaz hordei. Cuius cõtrariuz ꝓcipiſ quarto cañ.fen.j. ¶ Dicendũ dupliciter. Primo ꝙ debet intelligi ꝙ iſte venꝫ diuiſim. Secũdo ꝙ ſi nõ eſt timor de acetoſatiõe aque hordei:poſſunt miſceri:ꝛ ſic intelligit hic. Plurimũ enim frenefis fit in corporibus calidis colericis in quibus non dubitaſ de acetoſatiõe aque hordei in ſtomacho. Si aũt timereſ cõuerſio aque hordei in acetoſitatem: tũc nõ debet ſibi miſceri ſirupus acetoſus:ꝛ ſic intelligit quarto can.fen j.ꝛ alij modi ſunt dicti a me ibidem. Tertius can.eſt notꝰ:ꝛ eſt ille apho. ix.ꝑme particule. Lontẽplari aũt. Quartus cañ.eſt ꝙ non detur frenetico aqua fortiter frigida:ꝛ ꝓprie tẽ. ¶ Dubitatur vtrum in frenefi cõpetit aqua frigida. Et videtur ꝙ ſic:per Azarauiuz cap.de firſen:vbi dicit:nec vnq̃z prohibeatur frenetico aqua frigida. Jdez ꝓnũt Raſ.in diuiſionibus ꝛ primo ꝓtinentis quarto ca.vbi dicit:qualibet horarum aq̃ frigida mittẽda eſt per os ipſoꝝ freneticoꝝ. Jtez Aui.infra dicit:in colerico nõ alienaſ aqua frida oino. Amplius aqua frida eſt digeſtiua colere vt quarto.cañ.fen primа:ꝛ cõpetit etiã i ſanguineis febrib⁹.vt.ix.terap. ſed frenefis vel eſt ſanguinea:vel colerica:igiſ in qualibet frenefi cõpetit frida aqua. Jtẽ ſtatiz dat aquã:ꝛ ſilep fortiter frida. ¶ Ja ꝛ̃ũ eſt Aui. hic:ꝛ zDeſ.ꝛ Alexãder ꝙ ſic dicit:fridã aquã oino phiberi oz:ꝑter qđ nõ eſt vtilis. ¶ zModus dicẽdi cõis in ſimili qõne:ꝛ in hac eſt:ꝙ electiue fride aque vſus nõ cõpetit. Rõ eſt:qr nocet ꝓtibus neruoſis. Frenefis aũt eſt paſſio pãniculoꝝ qui neruoſi ſunt. Scda rõ:qr pot⁹ fride aque pcutit debilẽ ptẽ vt.ix.terapẽ. Hec aũt eſt ꝑcipua ps debilis.ſ.cerebꝝ.z⁹ cã eſt:qr phibet reſolutionẽ coacte tũ vtimur potu fride aque:vt cũ timeus vehemẽtiã aduſtionis:ꝛ caſum in tabez:ſiue ſpaſmuz exiccationis: alius modus dicẽdi eſt practicabilior qui ſumit ex Aui.de cura putridarum in gnãli. ¶ Propter qđ ſciẽdũ ꝙ de exhibitiõe aq̃ fride in frenefi multa pñt indicare:ꝛ multa pñt phibere. Jndicat qdẽ ꝛ ꝓſentit aquã frigidã dari in frenefi:ipſa mã egritudinis ſanguinea ſubtilis:vel colera a qbus vt plimũ fit frenefis ꝛ idicãt vel ꝓſentiũt etas iuuẽtutis:habitudo carnoſa

Jacobus

Tertius modus fit ligando ꝛ ſtringendo tibias ꝛ pedes vel cum manutergijs vel cum chordulis vel cum inſtitis ſub tali menſura ſeu fortitudine ꝙ dolorem inferant ꝛ poſt ſolutionẽ ligaturaꝝ maneant veſtigia. Quartus modus fit ponendo ventoſas ſuper ambos pedes cũ ſcarificatione ſi queras aliquid ſanguis educere vel ſine hac ſi queras ſolã diuerſionem a ſupioribus ad iferiora:ꝛ ꝑcipue adhibẽ vẽtoſas pedibus in diſpoſitione deſcẽſionis puta dum materia frenefim faciẽs vel frenefim factura vel hãc adauctura adhuc diſpoſita eſt ꝑna ꝛ apta trahi vſus iferiora. Vel hec verba refer ad ſitum pedum:ꝛ ꝓprie in diſpõne deſcẽſionis vt ſit ſenſus ꝙ vẽtoſe pedib⁹ cum modis alijs diuerſionũ dictis applicentur tibijs ꝛ pedib⁹ ꝓprie pẽdentib⁹ ipſis vſus iferiora quatinus facilius ad eos deſcendant humores attracti. Alexãder grecus ꝑmo practice ca. lvij. hos diuerſionis modos ꝑdocuit. Fricenꝰ aũt inquit paulatim ꝛ leuiter iferiores ptes:ꝛ tũc amplius quãdo ſpaſmi fiũt laboranti. Adhibẽ de ſunt etiam ꝛ ligature per coxas ꝛ pedes:retenim ꝓtrahũt hec materiam ad inferiores partes ꝛ ſpaſmos paragorizant.i.mulcẽt ſeu mitigãt Optimũ eſt enim ꝛ poſt frication ẽ fomẽtare inferiores ptes:ꝛ ſic ꝓſtringantur ligaturis vt poſſint magis ꝓtinere iferiores ptes mãm:ſed oz fieri hec ante acceſſionem. Lui etiã ꝛ ventoſas adhibere debes:ꝛ maxime ante acceſſionem vt per ꝓtrariã partẽ deducãt mãm que ad ſuperiora contendit ꝓgere:hec Alex. Jn tertia dicit ꝙ grauitas fortitudinis febris ꝛ frenefis in frenetico qñq̃z faciũt ꝙ opz in principio deſcenſionis diſpoſitionis egritudis.i.dum materia nõdum ifiltrata eſt in pãniculis cerebri ſz adhuc diſpoſita deſcẽdere ꝛ trahi vt ponanꝰ ventoſe ſup loco vocato kecelatu vel keeletu.i.in loco ſub collo vbi ꝓiunguñ furcule dorſo vt cũ potentia materiam extrahãt a cerebri partibus ꝛ a pectore vel ſup nates vbi trahunt humores a toto corpore ꝛ capite.

Et primo incipe. ¶ Jn hac z̃ parte dat.vj.regulas ſup cibo ꝛ potu freneticoꝝ. Prima ẽ cibetur freneticus in primo die nutrimẽto ſubtili ita vt ſit ꝓtentus oximelle ſolo qđ ex aqua ꝛ melle ꝛ aceto cõſtat ꝛ vocari ſolet oximel ſimplex ꝛ ſe cantabin. Et in iſto caſu paꝛ habeat mellis ne calorẽ augeat febris ꝛ frenefis ꝑ calorem mellis. Et loco oximellis da ꝓ tutiori ſirupũ acetoſuz de zuccara factũ vel ſpiſſum decoctũ ad pfectionẽ bina vice in die quaqz vice pondus quarti.ſ.vel bibulũ aquoſum nõ pfecte coctũ de quo da in die bis quaqz vice.ʒ.iiij.vel.v. Et iſta dieta eſt de ſubtiliſſimis qualis debetur pacutis morbis ꝛ talis eſt frenefis. ¶ Attẽde ꝙ Alexãder.j.prac. ca.lvij.,phibet in frenefi exhibere oximel ꝛ mel ꝛ hydromel i via cibi:ꝛ hoc ꝑpter mellis inflãmabilitatẽ ꝛ calefactionem qñ ſibi obuiat calor extraneus multũ exceſſiuus frenefis ꝛ febris dicẽs. Hydromel aũt ꝛ maxime cibariaticũ.i.datum ſolũ velut cibus per ſe quaſi ꝓtriũ fugere opz ꝛ mel ſolum ꝛ oximel. Et nedum ꝑpter mel forſan nocet oximel:ſed quia ſubtiliat ꝛ fluere facit materias peccãtes ꝛ ꝑfundari vel penetrare plus in meringas cerebri ratione aceti quod ſubtiliat incidit ꝛ ſiccat:ꝛ eſt inimicum cerebro ꝛ neruis ꝛ pãniculis eius. Scda eſt poſtq̃ a ꝓncipio cibaueris egrum die vno aut duobus ſubtili alimento ſicut oximelle pmuta hũc ad aquam hordei ſubtilẽ cũ oximelle.ſ.ad ptiſanã in qua quaſi nihil eſt de ſuba hordei. Poſt pmuta ad aquam hordei groſſam in qua ſoluta ſit hordei ſuba dictã hordeatum. ¶ Attẽde ꝑmo ꝙ Alexãder ca.palleg. frenetici regimẽ icipe iubet a ptiſane ſucco. zDor ergo[inquit]a ꝑmodio ptiſane ſuccus miniſtrãdus eſt bene coctus:ſi autem nõ eis hoc ſuaue eſt.i.gratum etiam cum granulis dabis ſine aliquo ꝛdimento addens eis modicum ſolius appomellis.i.aque in qua eſt lotus fauus mellis aut hydromellis ſuauitatiſ cauſa modicũ addatur aut hydrozoſatuz.i.aqua roſata. Qđ ſi ſuauis non ſit eis ptiſane ſuccus:multi.n.nec nomen ipſius libẽter audiũt his ergo dari opz auene ſuccũ ſi iueniaſ aut cicerꝝ. Si aũt abhorrẽt ſorbitiones panẽ eis in aqua calida infuſum dabis:nõ enim minus iuuat q̃z ſupradicti ſucci ſicut exiſtimo. Et magis ex holerib⁹ comedant qualia ſunt in tuba.i.endiuia ꝛ malue elixe interdum etiam non cocta ſatis ſi nimis febrire videantur ꝛ ſitiant multum ꝛ inſomniętatez patiantur:ex hoc enim iuuabuntur. Et adhuc magis ꝓdeſt ſi caulis tirſos coctos ꝛ lactuce tirſos vederis ꝛ melones ꝛ cucumeris iteriora:hec Alexander. Auẽzoar aũt tertio trac.j.theiſir ca.v.talẽ freneticis dietam ordinauit. Et nõ detur niſi aqua hordeacea:aut modicum panis cum medulla citruli. Aut admiſtrenꝰ lactuce elixate in qbus apponaꝰ acetuz aut comedat portulacas elixatas cuz aceto. Et da ei comedere medullas melonum paleſtinoꝝ:hec ille. ¶ Attende ſcõo ꝙ ꝓnceps duplr hic videtur errare. Primo dando oximel in principio frenefis qđ ꝛ ſubtiliat ꝛ citius humores penetrare facit. Secũdo qr ſubtilem dietam groſſiori ꝑfert vt oximel ptiſane ꝛ aquã hordei ſubtilẽ groſſe. Cuius ꝓtrariũ ꝑmo aphõz ſuſſit Hippo.aphõ illo. Quibus ergo cõtinuus eſt ſtatus ꝓtinuo ꝛ tenuiter reficere oportet. Quibus vero poſterior ſtatus ad illud ꝛ ante illud parum auferendum eſt:prius vero vberius reficiendum vt ſufficiat egrotanꝰ. Sed quo ad primum dici poteſt ꝙ oximel ſubtilians humores quibus ipſum obuiat eoſdem ſubducit partim per ſeceſſum partim per vrinam non ad caput erigens. Et quoad ſecundum dic ꝙ poſt phlebotomiã copioſam factam ꝓnceps a principio dum virtus eſt fortis tentare iuſſit ſi per abſtinentiam cum phlebotomia curſus frenefis iterrumpi poterit ꝛ comperto ꝙ non iubet ingroſſare quatinus obuiet caſui virtutis. Tertia eſt in ordinatione diete frenetici conſideretur ꝑmo ipſius virtus ſecũdo egritudo.ſ.frenefis ꝛ cõtinua febris ꝛ quotienſcũqz vel quandocũqz morbi accidentia fortiora videbis vt alienatiões inquietudines ꝛ ebrietationes incipies primitus a plurima diete ſubtiliatione quatinus natura fiat attentior in maturatione ꝛ reſolutiõe materie morbi nõ ſ[illegible]acta a cibo neqz occupata tunc in eius digeſtione niſi timeatur caſus v[illegible]ſina tunc ſepe ꝛ parum quaqz vice oportet dare infirmo cibum. Et qđ ſ[illegible]pius in frenefi virtus continue decidit ꝛ debilitatur perducens ad m[illegible]tem:iuxta illud zDeſuc capitulo de ea. Cura huius egritudinis ſi taz[illegible]

Departibus

carnosa:consuetudo potandi aquam frigidaz:bona ⁊ robusta viscerum dispositio naturalis:⁊ fortitudo naturalis caloris:⁊ tempus caliduz timo: consumptionis:⁊ conuersionis in ethicam:⁊ alia possent numerari. Prohibent autez eius dationem passio precipua:vt panniculoz cerebri:⁊ si etas sit senectus habitudo macra:dissuetudo potandi aquaz frigidam. Unde Iesus fuit Arist. Ille vt monstratur in libello consuetudinis a Galieno:⁊ stomachivl alterius visceruz. Unde qui habebat meri debile propter frigide aque potum remansit:transgluti re non potens. vt.vij.terapen.⁊ hoc inuit Aui. cuz dixit:⁊ proprie si fuerit supple apostema:vel specialis debilitas in velamine distinguẽte.i. diafragmate:vel in visceribus:vt stomacho:vel alibi. Et tempus etiã frigidũ non consentit:ergo opz medicũ bone estimationis habere latitudinẽ vt aduersantibus idicationibus sciat eligere qđ magis indicat. Et ideo auctores varij varia dixerũt. Considerandũ tñ ꝙ aqua frigida potest dari:vel soluz in potu ⁊ in pauca quantitate:vt cuz miscetur sirupo de mane:⁊ in hoc non expedit tantũ suspicari:⁊ ideo Aui.ꝓcedit eam statiz cuz dixit:⁊ in hac hora. Halyab. etiã sirupos cuz aqua frigida dat. Uel põt dari in multa quãtitate:⁊ in hoc opz medicũ ꝓsiderare multa. Similiter oportet ꝓsiderare in datione aque frigide vehementer. In datione autẽ eius que non manifeste:nec multũ est frigida:nõ oportet suspicari tantũ Unde Aui. dixit:ab aqua vehemẽtis frigoris. Quintus cañ.est:ꝙ sicut egritudo decrescit:ita gradatim procede in nutriendo. s. eundo de gradu subtili ad grossiora cibaria:aut ex ipso adde. i. ꝗuis non mutetur cibus tamẽ mutetur quantitas:quia de eo da in maiori quantitate. Enumerat autẽ cibaria:que sunt frigidi nutrimenti:quia ꝗuis frenesis sit in declinatione. Tamen est timendũ de flãma caloris febrilis:almes. i. pise:vel faseoli. s. mixti cuz aliquo acetoso effitciati:est apud arabes genus cibi acetosi cum aceto vini:aut acetosum scilicet aliquod cibarium:cum fructibus frigidis. s. acetosis:vt piris agresta:vel granatis:vel arancijs:vel similibus. Sextus cañ. est in hac hora. s. declinationis:⁊ hoc quando remansit multa inflãmatio stomachi ⁊ epatis:vt frequẽter contingit. Uel in hac hora. s. principij. ¶Sed tu dices:Alexãder ponit huius cõtrarium dicens:panez eis in calida aqua dabis infusuz. Dicendũ ꝙ panis similei. de flore farine potest dari in aqua calida:si non intẽdis ad flãmã stomachi. Et in aqua multuz frigida:si intendis ad flãmaz stomachi:⁊ epatis. Et qr Aui.non docet dare carnes aut vinũ. Ideo dubitat ꝓmo an stante frenesi competũt carnes. Hec dubitatio apud me satis est leuis. Maz si virtus non suffert fine eis oportet eas dare correctas:tamẽ cũ acetosis ⁊ frigidis:vt Aui.docet ⁊ in processu capituli Aui.concedit eas in declinatione cum dicit. Effiteiati. i. cibariũ acetosum:quod etiam potest cum carnibus fieri. Dubitat scdo an duráte frenesi possimus vti vino. Uide-

virtutis casus timeat:tũc eni nutriant. Et aliena eos ab aqua vehementis frigoris proprie si fuerit in velamine distinguente apostema:aut in visceribus. Et sicut videbis egritudinem declinare gradatim in nutrimento procede aut ex ipso adde ⁊ pone vt ipsum sit ex cucurbita ⁊ herbis frigidis ⁊ almes ⁊ gra

nis frigidis aut effebiati aut acetosis cum fructibus frigidis. Et in hac hora iuuantur pane simile infuso in aqua frigida:⁊ iulep infrigidaro cum niue vehementer. ¶Et[a] oportet quidem vt in principio admistres repcussiua pura nisi fit de gñe magno ex quo apant vene q̃ sunt extra caput cõmunitate velaminis.

tur ꝙ nõ:qr Aui.nec i principio:nec in declinatõe ꝓcedit. Et fili Halyab. Mesu.⁊ Azarauius amplius:ꝙ mãs portat ad caput:⁊ mentẽ ledit:non cõpetit. Uinũ aũt hoc facit cuz sit fortatiuũ:cito implẽs neruos:amplꝰ inter oẽs auctores Theodorus Priscianus in hoc ca. vinuz prohibet:⁊ causam assignat dicens. Uinũ omnimodo nesciant quoniã sitis ardoreꝫ cõmouet ⁊ feruoreꝫ:⁊ alienationẽ incitat. In cõtrariũ est Alexander.

¶In hac questione nõ ẽ magna ambiguitas de vino aquoso:cũ in acuti concedat a Gal.iij.regi. acu. nec est dubitatio an sic accidat sincopis[1] cordialis:ppter multam resolutionẽ debeamus cuz vino succurrere:sed dubitatio est vtz in aliquo tpe frenesis possum[2] dare aliqđ vinũ aquosum loco potus i cibo. Et dicendũ ꝙ vsqz ad declinationẽ nõ est securũ dare:propter causas quas ponit Theodorus. Lũqz in principio cõmoueat materiã:⁊ faciat eam versus caput fluere:⁊ etiam i augmẽto. In statu vo cuz sit multa inflãmatio vnde potest multuz periculi inducere. In declinatione vero debite limphatum:ita ꝙ sit plus aq̃ ꝗz vinũ iuuando ad resolutionez materie confortando etiaz virtutem:⁊ inducendo somnũ:cuz sit humectans:vt quarto can. fen ꝑma ca. de cura tertiane potest multuz iuuare. Et in hoc attendẽda ẽ bibentiũ consuetudo:⁊ stomachi debilitas in digerendo:que multũ indicat vini dationez. Et hec sunt dicta alexandri:⁊ Rab. j. ꝑti. Unde etiam post.vij.⁊ vltra etiam Aui.ꝓcedit vinum in hoc capitulo.

[a] ¶Et oportet quidez. ¶Jam Aui.posuit curã frenesis quantum ad ꝙnqz intẽtiones magis generales. Hic ponit curã minus generalez descendẽdo ad tẽpora:⁊ determinata accidẽtia. Et ꝑmo ponit curã que cõpetit in ꝓncipio:⁊ in augmẽto innuens de statu:⁊ ponens declinationẽ quo ad qđ:scdo specialiter ponit regimẽ in declinatione:ibi scda[_]Amplius cuz procedũt. Prima in tres ꝑmo ponit curam frenesis quantũ ad dicta tempora:⁊ hoc quãdo ipsa est cito terminabilis:scdo quãdo est plꝛa:tertio docet subuenire accidẽtibus qbusdã:ibi Ita[_]Qđ si egritudo[_]ibi ʒ[a][_]Et cũ nõ mingũt.[_]Prima in duas ꝑmo ponit curã in ꝓncipio ⁊ in augmento:scdo quo ad qđ in declinatione:ibi Ita[_]Lũqz egritudo.[_]

¶Considerandũ ꝙ. A. lz supra facta phlõmia in ꝓncipio vocuerit repcutere. Hic tñ resumpsit illũ canonẽ vt declararet illũ:ponẽs exceptionez: ꝙ nõ semp a ꝓncipio vtimur repcussiuis:⁊ hoc est qñ freneticũ apa stati est cũ tanta magnitudine ppter repletionẽ:ꝙ etiã vene extrinsece apostemant ꝙ cõmunitatẽ velaminis. i. pãniculi extrinseci ad intrinsecũ:⁊ est simile ei qđ dicimus de guardẽgi:que est ophthalmia magna in qua non possumus incipe cũ repcussiuis:vt declaratũ est fen.iij.ca.de guardengi: vbi ãras multa ꝓ declaratione passus. ¶Cõsiderãdũ ẽt ꝙ ppter duas cãs hic nõ possumus icipe a puris repcussiuis. Una est ꝗtitas multa materie:que a frigidis repercussiuis in loco constringit. Alia causa est loc[ꝰ]

pressit cassa est:forte ideo princeps procedere hic fuit ingrossando regimen ad succurendum virtuti cadenti ne ad casum ꝑueret. ¶Quarta est alienentur ⁊ abstineant freneticiꝫ a potu aque vehementis frigoris maxime si fuerit apostema aliquod in velamine distinguente membra vitalia a nutritiuis. s. diafragmate vel in visceribus:nam tunc aqua frigida materiam incrudat panniculum offendit in quo est apostema ⁊ anhelitũ impedit ⁊ excitat tussim:⁊ quandoqz spasmat. Juxta id Alexandri primo practice ca. lviij. Potationem autem dari eis conuenit ⁊ subinde paulatim calidam aquam. Neqz enim multum appetunt potuz neqz iuuantur si semel multum bibant:frigidam autem aquam omnino prohiberi opz ꝑterea ꝙ non est vtilis. Nam si sit intrinsecus phlegmon in viscerib[ꝰ]: aut alio aliquo membro non paruum periculuz accidet. Si enim de presenti videatur iuuare vel mitigare frigida potio postea tamẽ duras ⁊ pessimas efficit febres vt etiam ⁊ alienationem augmentet:⁊ vt simpliciter dicam omnia mutat in peius:cautius ergo est vt calida aqua vtatur magis ꝗz frigida:hec ille. ¶Attende ꝙ ptisana laudabilioz est pro potu freneticis ꝗz aqua calida plusꝗz cõmendata a veteribus medicis:quia plus confortat ⁊ magis lenit ⁊ magis aperit ⁊ sitim mitigat ⁊ plus febri obuiat. ¶Quinta est declinante frenesi procede gradatim augmentando cibum sicut videbis magis ⁊ magis gradualiter declinare frenesim. Et sit cibus eius in isto tempore cucurbita decocta sub forma porete vel herbe frigide sicut lactuca vel portulaca vel endiuia vel violaria. Et almes seu pisa vel parui faseoli similes pisis. s. brodium vel pureta ipsorum vbi sit aliquid substantie ipsorum:⁊ alia grana frigida vt lentes aut effebiati idest aqua pulli siue eius brodium. Aut acetosa sicut thamarindi vel herba accedula vel gelatiua sine speciebus. Et fructus acetosi vt malagranata ⁊ poma arengie ⁊ limones. Eiusdem diete vel fere eiusdem meminit. Serap. ꝑmo bre. ca. xx. dicens. Detur egro in potu aqua hordei decocti cum aqua cucurbite:⁊ aqua granati dulcis ⁊ sirupus violatus:⁊ sirupus nenupharinus:⁊ sirupus rosatus factus cum zuccario:⁊ sit cibus la ctuca elixa atriplex malua cucurbita bolus iamenum idest blitus citrulus ⁊ cucumer ⁊ mes idest parui faseoli ⁊ lens excorticata. Quod si infirmus prohibeatur ab istis cibis dabis ei in potu sanich hordei idest simi lem hordei vel hordeatum. Et sanich cucurbite idest cucurbitas fractas coctas cum multa aqua. Et sanich siliginis. Si autem iam videris egrũ sanum ⁊ febrem iam quiescere ciba ipsum ex vitellis ouoruz ⁊ piscibus paruis akadradin idest aspratilibus seu squamosis ⁊ albis:⁊ aduragi idest turturibus:⁊ pullis altecugi idest alaudis aut perdicibus. Et da ei in potu super vinum cõmixtuz cui non est sapor:⁊ hoc est diminute calliditat[ꝰ] propter victoriam aquositatis super ipsum ⁊ proprie si est consuet[ꝰ] bibere ipsum:hec ille. Auenzoar autem strictior existens super v[s] carnium non concedit carnes post recessum frenesis:scribit enim ter[t] tracta. j. theisir cap. v. Et da ei comedere medullas melonum palesti-

norum ⁊ lactucas ⁊ portulacas coctas:⁊ omnia ista cũ aceto donec apostema dissoluatur ⁊ eius accidentia recedant. Post vero eorum recessuz non concedas ei carnes nec difficilia cibaria:sed gradatim perduc ipsuz in cibarijs. Et ne sis in hoc negligens dare sibi in fine aliquid ex his qui habent aliquid ponticitatis cum equalitate sicut turiores rubi. Et flores rosarum ⁊ turiores. i. capreolos seu teneritates vitiuz ad confortandum os stomachi eo ꝙ comedit holera que humectant os stomachi. Et non est maluz sugere de piris põticis:hic Auẽzoar. Alexãder aũt. j. prac. c. lviij. ait. Digõne igit apparẽte etiã pisces aspratiles dabis ⁊ euchimos ⁊ pectines. Poma aũt accipiãt ptica duracina. i. antipsica:⁊ cerasa ⁊ mela:⁊ malagranata:sz de his oib[ꝰ] mode:hec ille. ¶Sexta est in hac hora declinatiõis frenesis iuuant frenetici pane simile. i. farine subtilis tritici ifuso in aqua fontis clara frida seu micis panis albi:aut subalbidi terotis in aqua. Juuant etiaz potu iulep simplicis infrigidati vehementer in niue. Et est iulep qđ sit exaqua simplici bullita cũ zuccara qbus supaddi tur paz aq̃ ros. Nam hec duo febrilẽ calorez extingunt ⁊ corꝛoꝛtant ⁊ corpus nutriũt. Uel intelligas hic ꝙ in aqua ⁊ iulep simul commixtis ⁊ infrigidatis infundat panis.

Et oportet quidem. ¶In hac quarta pte ꝑmo agit de remediis localibus ꝗuenientibus in ꝓncipio frenesis. Secũdo de cõueniẽtibus post ꝓncipiũ:ibi[_]Deinde administra[_]Tertio de ꝗuenientibus finita frenesi ⁊ manẽte alienatione:ibi[_]Lũqz egritudo[_]Quarto de ꝗuenientibus qñ egritudo ꝓlongatur:ibi[_]Qđ si egritudo[_]Quinto de potu vini:ibi[_]Lũqz videris.[_]

¶In ꝑma ꝓticula ꝑmo dat regula ꝙ repcussiua pura mistrari debent in ꝓncipio febris post phlebotomiã supple satis copiosaz vt oleũ rosatũ cũ aceto pmixtũ actu infrigidatum capiti ꝓaso supponẽduz est quatinus vapores ⁊ humores acutos a capite repellat ⁊ confortet cerebꝝ ⁊ tẽperet excessuz sue caliditatis ⁊ dolores mitiget qui sunt causa attractionis humoꝝ ad cerebrũ. Juxta illud Serap. j. bre. ca. xx. Deinde. s. post phlebotomiaz pones sup caput eius acetũ ⁊ oleũ rosatũ purum donec expellat vaporez ⁊ prohibeat eleuari ⁊ corꝛoꝛtet cerebꝝ donec non recipiat vapores ⁊ infrigidet ipm. Qđ si fortioꝛ fiat doloꝛ ⁊ sequant ipm vigilie ⁊ pmixtio rõnis ⁊ itellectus tũc embroca sup caput aquam dulcem bonam in qua decocta sint camomilla viola sicca ⁊ rosa nenuphar ⁊ hordeum non excorticatum ⁊ rasura cucurbite ⁊ papaueris nigri ⁊ albi ⁊ semen lactuce:⁊ post illud munge ipsum cum oleis frigidis ⁊ humidis sicut sũt oleũ violatũ ⁊ oleũ de nenuphare:⁊ oleum de semine cucurbite dulcis: hec ille. Scdo hic excipit a ꝓdicta regula frenesim ex magnis in qꝫ apant vene extra craneũ cõtate velamis. i. dure matris de qua dicebat cap. j. trac. pũtis. Et multotiẽs apant velamen ⁊ vene que sunt exteriora capitis ita vt apiant fortasse cõmissure. Uel exponel[_]cõmunitate velamis[_]i. diafragmatis in cuius frenesi sit propriꝰ sensus doloris sup verticem

ad quē iam apostemacio peruenit.s.pānículus extra craneū:cum enī ille panniculus apostemat':nō debemus vti repcussiuis:vt Joar li.j.trac.iij.v.ca. Unde dicit sic apostema quod fit in pāniculo:qui exterius craneuz tegit:leuius ceteris esse iudicamus. Et cura ipsius est phlebotomia cephalice abstinendo cum omni solicitudine ab appositiōe frigidoꝝ illi loco:ne facias redire materiam ꝛ lesionem nobiliozi membzo. Ex quibus apparet quid fiendum ꝫ mentem Aui. Mā factis euacuationibus.s.p phlebotomiaz. Primū a quo debes incipere est aliqd mollificatiuuz:sedatiuū doloris:ꝛ hoc est aliqd calidum anodinū:vt aq̄ decoctionis camomille ꝛ malue:ꝛ est in hoc aliq̄ remollitio:siue resolutio sine attractione:ꝛ cū materia est aliqualiter mtnorata:ꝛ ex hoc apostematio pāniculi extrinseci cessauit.s.sua impletio poteris incipere reper

Illic enim oportet te incipere ab eo in quo sit parum mollificationis ꝛ sedationis doloris deinde stiptica. Et sit tibi securitas multa in clisteribꝰ. ¶ Deinde administra ꝑm plurimum embzocas infrigidantes non cum stipticitate. Et pone in eis parum papaueris vt dormire faciat:ꝛ paruz camomille etiā vt resistat papaueri ꝛ resoluat resolutione modica. ¶ Cūꝗz egritudo fuerit si

cutere cum stipticis frigidis vt oleo roſ.ꝛ aceto:vt supza preceptum est ꝛ hoc est qđ dicit:deinde stiptica.i.vtaris frigidis stipticis.s.frigidis repcussiuis:quibus ante vti non poteras:ꝛ q; aliqs diceret:ista resolutiua non poterūt absolui ab attractione. Rñdendū est:ꝙ tu debes esse securꝰ ppter clisteria:supple:ꝛ alias euacuationes. Uel forsan vult dicere sit tibi securitas ꝛc̄.i.vtaris multum clisteriꝫ:q; multum a capite diuertūt:ꝛ hoc maxime reqritur i istis. Alia littera habet.sit tibi causa.s.ꝙ tu vtaris resolutiuis ꝑmo:ꝛ postea stipticis securitas ꝛc̄.ꝛ est ꝑma expositio. Deinde ꝛc̄. Dices tu.hic Aui.cōtradicit:ꝑmo enim dicit deinde stiptica ꝛ modo dicit administra embzocas nō cum stipticitate. ¶ Dicendum ꝙ ꝑmones referunt ad diuersa tēpora. Prima enim operatio.s.vsus remollientium fuit in ꝓncipio:ꝛ secūda opatio.s.vsus stipticoꝝ etiam fuit in ꝓncipio. Cum iam illa materia fuit a sui multitudine minozata:ꝛ cessauit a pāniculo extrinseco:ex quibus timebatur repercussio:ꝛ modo nō timet. Ista aūt opatio est in augmēto apostematis. ¶ Propter qđ sciendum ꝙ in augmēto frenesis localia debent habere tres opationes. Una est ꝙ repcurrant:sed sic nō fortiter sicut in ꝓncipio:ꝛ ideo dixit administra embzocas infrigidantes:nō cum stipticitate.s.tāta quāta in ꝓncipio Secūda opatio est:ꝙ aliqualiter resoluant ꝓpter id qđ iam fluxit:ꝛ ideo ponit camomilla. Unde dixit ꝛ resoluat resolutiōe modica.s.in ꝓncipio augmenti. Tertia opatio est sedatio vigiliaꝝ:q; in augmēto augenturvigilie:ꝛ hoc fit ponēdo parum:ꝛ nō multum papaueris:ꝛ paꝝ camomille ad resistendū nocumēto papa.remouet.n.camomilla nocumentū narcoticoꝝ:vt supza dixit in cañ.generalibus ergo in huius embzocis appzximatis hoc tēpoze augmēti camomilla ponit ad duas intentiones.s.ad ꝙsolanduz papauer:ꝛ ad resoluenduz. Dicit aūt ꝑm plurimū:vel q; pluri tpe vteris ꝛc̄. Uel quia vt plurimū vtimur embzocis:possemus tamē vti olcis. ¶ Sed tu diceres si in apostemate magno in quo apostematur pāniculus exteriozi positis mollitiuis nō sedatur illa repletio:qd erit fiendum. Dicendum ꝙ remanet tue estimationi. Tamen credendū est ꝙ fit passio mortalis:ꝛ ideo fugiendū est:vel omittas localia.

a ¶ Cūꝗz egritudo fuerit. ¶ Hic ponit curā in declinatiōe quo ad qđ s.quo ad alterationē que qñꝗz remanet. ¶ Cōsiderandū ꝙ qñꝗz recedēte frenesi remanet aliqua mala complexio calida:ꝛ sicca. Unde hō remanet cū aliqua alienatione studiū ergo est in aliqua infridatione:ꝛ humectatione cum lacte:ꝛ q; lac remanens corrumpitur:ꝛ quasi incollat cutī capitis:ideo decet ex vbere asalis mulgere vel ex māmillis mulieris vel vocet lauare cum embzocis tēperatis.s.in actu:tñ fridis in virtute:ꝛ humidis:ꝛ ponit in eis radix lilij ad abstergendū:ꝛ camomilla ad refrenāduz excessum frigidoꝝ. Quare aūt lac caprinū in forti:ꝛ mulierꝫ in debili:dictū fuit supza in canonibus generalibus. Et ille est can. Serap. in

nita his medicaminibus ꝛ remanserit alienatio:tunc mulge super caput lac ex vbere ꝛ māmilla. Si virtus quidem in ipso est fortis lac caprarum. Et si debilis quidem fuerit lac mulierum. Et omni mulsioni moranti super ipsuz vna bora fac succedere ablutionez cum embzocis equalibus i qbus ponunt viole ꝛ radices lilij ꝛ camomilla cum religo ifrigidatiuis sicut videbis in antidotario.

hoc ca. ¶ Dubitaſ quare nō posuit curā frenesis:cū est in statu:dicēdū ꝙ vel dedit intelligi:q; tūc vteris embzocis magis resolutiuis. Uel dicendū ꝙ si frenesis veniat ad statū nō recipit curā:vt ponit Deſ. ¶ Dubitaſ igit':vtz si frenesis veniat ad statū possit curari. Uidet ꝙ sic:q; ois morbus salubris hz q̄uoz tempora:vt primo lib. fen.ij.ꝛ ꝑmo de crisi in ꝓncipio:sed aliqua frenesis est salubris:ergo habebit quatuoz tpa:ergo

statum:igit a frenesi que venit ad statuz hō liberatur:imo impossibile est ꝙ liberet nisi veniat ad statum. ¶ In q̄rtū videtur Deſ. cum dicit. Si iaz impſsit:cura est cassa. Quidā dixerūt ꝙ frenesis pōt esse in statu dupliciter. Uno mō cum vltimata accidentiū malicia ꝛ prauitate:ꝛ si ad hunc statuz veniat frenesis nō recipit curā. Alio mō potest esse in statu cuz malicia nō vltimata:iz tamē multa:ꝛ tunc pōt homo

ab ea liberari. Qđ vō Thadeus in hoc sentit:lege sup illo apho.lxx.iij. pticule. Quibus vrine limpide. Aliter ergo dicendū:ꝛ clarius ꝙ in frenesi pōt duobꝰ modis esse status. Uno mō ꝙ totalē ꝓfluxū materie:ꝛ adunationem eius in cupū:ita ꝙ fiat exitura vera:ꝛ ab hac frenesi veniente ad talē statū hō nō euadit. Unde omnia signa que supza. A. posuit frenesis facte siue existētis i statu erāt mortalia:si simul ꝓsiderabant. Ratio ē: quia a tanta solutione ꝓtinuitatis in panniculis:ꝛ multo minus in subat non est imaginandum ꝙ homo possit liberari. ¶ Sed tñ Aices:cōtra ab exituris cerebri sanitas ꝛ ruptis:vt materia exeat per aures:aut nares homo potest liberari:vt innit Aui.quarto cañ.fen.iij.ca.de exituris. Et Hyp.sexta particula apho.illo.x.apho. Caput dolenti:ꝛ circūdolenti: Dicendū ꝙ vt alias declaratum est a me:exiture ille cerebri ꝛ eruptiones non debent dici proprie per collectionem materiei totius in vnum cupum:ꝛ per manifestam solutionem continuitatis:dilacerando panniculum aut substantiam cerebri. Nulli enim est dubium ꝙ non posset quis ex hoc liberari:sed debet intelligi impzoprie:ꝛ similitudinarie:ꝛ ꝙ illa materia non sit in cupum aggregata:sed quieta in porositatibus digeritur:ꝛ cum ab eis expellitur:dicitur eruptio:si ab ea contingat liberari. Alio modo in frenesi potest esse status per hoc:quod est esse in aliquo termino vltra quē nō procedit:ꝛ ab illo statu potest liberari. Et hunc etiaz statum necessarium est habere omnem frenesim salutiferam. Hūc autez statum possumus dupliciter imaginari. Uno modo quia aliqua frenesis incipiat de pauca materia ad cerebrum mota:que cum tota ad cerebruz venerit:ꝛ non fecerit vnum cupum:sed repleat venas paruas:ꝛ poros ꝛ extendat:tunc frenesis est in statu:quia nihil amplius de materia fuit: sed quia hec materia est pauca:ꝛ parum ledens:ideo potest homo ab illa frenesi liberari:cuius tamen ista frenesis sit in statu quantum ad hoc:qđ est fluxam esse suam materiam:non tamē est in statu quantuz ad hoc qđ est esse materiam in cupum qui status fuisset:vel esse potuisset:si materia fuisset amplioꝛ:vt intrans poros dilaceraret:ꝛ concauitatē faceret. Alio modo possumus imaginari hunc statuz frenesis salubris per prohibitionem processus fluxus materierum:quāuis multa sit parata ad fluxum: ꝛ hoc fit quia medicus repercutit:cum ergo per repercussionem materia incipit retrocedere:tunc incipit declinatio ꝛ illud vltimum intentionis frenesis ad quod peruenit:cum materia fluebat est status. Utrum autem in illo vltimo stet tempore vel instanti:est questio tendens ad principia naturalia. Tamen in phlegmone extrinseco istum modum status possumus videre:vt cum phlegmon curatur per repercussiua in principio:vel curatur in statu. Et iste status si quis bene considerat: est pars principij:vel augmenti terminata:vel posita in actu. Ex quibus cessant contraria.

ficut pretactuz est ca.ij.tractatus presentis. In hac enim frenesi de genere magnaruz non pura cōpetunt a ꝓncipio eius repercussiua:sed potius illic incipere oportet ab his medicinis que parū mollificent ꝛ sedent dolores vt est fomentatio cum decoctione floꝝ camomille violaruz ꝛ melliloti:deinde stiptica.i.mitigato vel sedato dolore stiptica adhibeas que vapores repellant cerebꝝ confortent ebullitiones humoruz coherceant ꝛ calorem reprimant attrahentem humores vt oleū rosatuz vel onfacinuz aceto permixtum vel succuz salicuz vel succuz rosarum. Tertio hic repetit vnum quod premisit veluti perutile in ꝓncipio frenesis post phlebotomiaz dicens. Et sit tibi securitas multa in clisteribus.i.speres plurimuz ꝛ multuz confidas in adiutorio lentuz clisteriozi:quoniā diuertunt fumos ꝛ vapores a superioribus.

¶ Deinde administra ꝛc̄. ¶ In secūda dicit ꝙ postq̄ pertransijt principium frenesis:ꝛ iaz cessauerūt ad ipsius locū confluere humores ꝛ vapores acuti tūc ꝑm plurimū ꝓuenit embzoce refrigeratiue super caput effuse sine stipticitate quibus imponatur modū papaueris vt somnū prouocet ꝛ parū camomille ad repressionē frigoris papaueris ꝛ resolutionem modicā faciendā:per has enim embzocas tollitur excedens cerebri caliditas dolor diminuitur alienatio mentis remittit ꝛ somnus prouocatur. Et debet carere stipticitate ne ipse prohibeant resolutionē ꝛ euapozationē materie frenesis. Juxta illud Rasis.ix. Almásozis.ca.iij. Qđ si multe affuerint vigilie sumatur violaruz ficcaꝝ:corticis papaueris albi:hordei excoriati:seminis lactuce ꝛ radicis mandragore aā.ℨ.j.q̄ omnia in cucuma.i.catabo tādiu coquantur donec aqua rubea fiat:deide aqua illa dum est calida ab alto super caput fundaſ multotiens in die. Alia embzoca iuxta mentē ꝓncipis in hoc casu vtilis. Rx. lactuce portulace floꝝ nenupharis ꝛ violaꝝ aā.ℨ.j. corticis cucurbite.ʒ.ʃ.capita papaueris albi cuz suis seminibus.vj. floꝝ camomille. ℨ.j. fiat decoctio in lib.quatuoz aque fontis vel aque fluminis qua tepida ab alto sup ca-

put fundaſ multotiens in die. Alia. Rx. seminū cucurbite citruli melonū ꝛ cucumeris conquassatoꝝ ꝛ lactuce ꝛ portulace aā.ℨ.j. seminis papaueris albi.ℨ.ʃ. floꝝ camomille.ℨ.j. fiat decoctio vt ꝑius.

¶ Cūꝗz egritudo ꝛc̄. ¶ In 3ª dicit ꝙ quādo egritudo videlicet feruens apostema cerebri finita fuerit vel decreuerit his medicaminibꝰ puta phlebotomia clisteri ꝛ embzocis ꝛ remanserit alienatio seu permixtio intellectus tūc mulgeatur super egri caput lac ex vbere ꝛ māmilla. Et ex vbere porcoꝝ:māmilla viroꝝ māma mulieꝝ:sed hic māmilla ꝓ māma accipitur. Et si in patiente virtus est fortis mulge lac caprinū super caput eius ꝛ si debilis est mulge super caput lac mulieris:qa tēperatius ꝛ suauius ē ꝛ humane nature proportionatius. Et postq̄z steterit illud lac emulsum per spaciū horе super caput egri fac ei succedere lotionē capitis ꝛ abstersionez lactis ab eodez per embzocas equales.i.temperatas seu decoctiones temperatis proximas in qbus ponunt viole ꝛ radices domestici lilij ꝛ camomilla vel ipsius flores cuz reliquis nō multū infrigidatiuis velluti cuz hordeo vel decoctione pedū mutonis ꝑ hūc modū. Rx. violarū. ℨ.ij. cepas lilij duas minutim incisas floꝝ camomille.ℨ.j. floꝝ melliloti.ℨ.ʃ. pedes mutonis numero quatuoz:hordei integri.ℨ.ij. fiat decoctio ſub pondere triū vel quatuoz lib. cū dulci aqua fontis de quatepefacta vel remisse calida caput patiētis laues ꝛ embzoces. Nam lac ꝑemulsuz cerebꝝ humectat:sed oppilat poros caseitate eius prohibēs resolui fumos ꝛ vapores:ideo post horā lotione capitis:aut embzoca ipsi⁹ est remouendū per quā lotionē resolutio fit fumoꝝ ꝛ vapoꝝ ꝛ terrestreitatum seu cineritatū que relicte ibi sunt de materia frenesis postq̄z subtile eius fuit resolutū vel extinctū tepuit ꝛ is cinis remanens est causa ppter quā finita frenesi:qñꝗz remanet alienatio sicut in mania. Et de embzocis aptis ad casuz ꝑsentē ꝓcepe nos remittit ad antidotariū fo[illegible] on ad suū qui est gntus canonis:q; nullū ibi de embzocis talibus facit [illegible] statuz:sed ad antidotariū vniuersalem.

a ¶ Qđ si

Qđ si

¶Quod si egritudo.] ¶Hic ponit curaz frenesis prolixe. Et prio ponit curam per medicinas. secūdo per regimen: tertio addit quēdam cañ. l cura istorum. ibi ſa[Lunqz]ibi tertia[Et multotiens.] ¶Consideran dum ad prim: intellectum: q; qñ frenesiz prolongatur: z nō remouetur debitis medicinis repercussiuis. Vel etiā si frenesis est grauis. s. cuz grauita te capitis: z apparet in ea subeth z maior quies q̄ motus. tunc significatur q; non est vera: sed hz aliquā phlegmatis mixtionem: z hoc habet aptitudinem transitus in lethargiam: siue hoc sit ex se: siue quia vsus frigidorum materiam nimis infrigidauit. Ex quo appareret qualis debet esse istorum cura: quia non cum puris frigidis: sed mixtis cum calidis resolutiuis. Et ideo adde i embrocis calida: que ponit hic: vt balsamitam. i. sisinbriuz. Mentastrū. s. campestre z expressionē mente: vel myrte. Et considera modos loquendi Aui. Primo quia dicit z pertranſierit terminuz principij: quia in principio huius frenesis materia existēte frigida simul cuz calidavtimur frigidis puris: sicut in lethargia. secundo q; dicit: z adde ei in embrocis quia nō debes vti calidis istis puris: sz addē embrocis predictis: remoto papauere: pp multā congelationem: quam posset facere z somnum. Tertio dicit: post septimam q; certitudinaliter transeunte principio. Et forsan q; intelligit aliqua digestione existente in materia sicut modus Aui. est quandoqz dicere. Cum enim dicit: vsqz ad septimam: vel septimanam: intelligit quandoqz vsqz ad digestionis aperitionez vt apparet quarto cañ. fen prima. c. de cura putridarum in generali: z cap. de cura emitritei: ſm nostraz expositionem. Et pone. s. post hec mucilaginem cē. Cum oleo. s. aliquo: vt camomillino: vel cōmuni: z fiat hoc ad resoluendum: q; vapores grossi perneruos currunt facientes iectigationez: z minantes spasmo: ideo oportz corpus inungere. Et videtur q; Alexandri sit ie sermo.

b ¶Cūqz videris.] ¶Hic considera q; vinum potest dari tempore declinationis. Hoc autem tempus describit per duo. Primo cum dicit: q; virtus preseruatur: qa declinatio ad salutem est cum virtutis cōseruatione. secūdo cum dicit: postq̄: q; morbus ille vel est peracutus: z tunc post septimuz cessat: si autem nō est ita peracutus tunc cessat post lōgitudinez egritudinis: z post septimuz. si ergo vides virtutem cōseruatam. s. fortem post septimum: vel vltra: z post lōgitudinem: tunc potes dare vinum: sed parum: z limpbatuz vt dictuz est supra. Aliter quādoq; iam exposui. Vel virtus preseruatur. i. nō alienatur postq̄ pertranſierit septima. i. stetit sepē diebus sine alienatione: aliter tamē quandoq; exposui iam cuz viderit: q; virtus ꝓseruatur. s. qa non alienatur: vel virtus cōseruatur: idest licet virtus sit fortis: tamen propter consuetudinem: vel stomachi frigiditatez potest dari vinū. Vel tertio virtus. s. cerebri que conseruatur: qa non multuz debilitetur. Remanet. n. in quibusdam: quandoq; tāta cerebri debilitas: vt quolibet potu vini ledātur.

¶Quod si egritudo prolongat z nō remouetur medicamibus istis aut grauis est faciens subeth z pertranſierit tēpus principii z quies in ea fuerit maior motu tunc aliena ei ea que vehementer infrigidant z proprie papauer z addeis in embrocis tūc post septimanā balsamitam z mentastrum z rutaz z expressionem mente z mellilotum: z pone supcaput mucilaginem seminis lini cū oleo z aqua: z vnge corpus cum oleo calefacto assidue. ¶Cūqz[b] videris q; virtus conseruatur post longitudinem egritudinis z postq̄ pertranſierit septimanā z quod est supra ipsam tibi inest vt potes ipsum parum vini permixti. ¶Et multotiēs[c] accidit eis vomitus z iuuātur eo. Et quandoqz potantur quidam ipsorum aqua permixta cum oleo frigido z fit ipsorū vomitus facilis z humectat eos. ¶Et cum[d] non mingunt propter defectum intellectus z debilitatez sensus inunge eorum vesicas cū oleo tepido z melius est oleum de oliuis. Aut embroca ipsas cum aqua calida z aqua in qua cocta sit camomilla: deide super eas comprime donec vrina prouocetur. Et sis sollicitus cuz hoc ex eis omni hora z comprime vesicas eorum omni hora sperans in ipsa vrinaz prouocari. Si autem nō respondet administra embrocas ſm q; dictum est. ¶Et oportet vt stringas eos ligando si inueneris eos multiplicare permutationez z agitationem: z ledunt ab eis vehementer z propie cū phlebotomas eos z scissura nō-

c ¶Et multotiens.] ¶Hic addit quēdam canonem in cura horum z patet. ¶Considerandu q; leuis vomitus i frenet. icis istis potest conferre siue fiat spōte: siue per artem: nō tamen debet fortibus prouocari: quia faceret multam in cerebro agitationez: z ideo sufficit aqua: z oleum frigidum. s. violatum: vel rosat. vel commune. Et ista facit Rasis primo continentis. Frenetici autez in quibus iuuant sunt veri de materia cholerica: vel etiaz non veri. s. de materia habente phlegmatis mixtionem: z tunc proprie cum humores stomachi coaugent euaporando materias capitis.

d ¶Et cum non mingunt.] ¶Hic docet subuenire duobus accidentibus: z primo retentioni vrine: que accidit eis: propter defectum intellectus circa vrinationez. Occupatur enim multis fantasijs. Et accidit propter defectum sensus vesice: q; non sentit mordicationem vrine: propter occupationem: vel propter nocumētum in sensu tactus. Regimen igitur est compressio: z vnctio z embrocatio: vt vesica: sentiat: z mollificetur: z laxet vrinam. Ego vidi cōferre eis fricatiōez in radice virge prope anū.

Jacobus

¶Quod si egritudo plōgatur cē.] ¶In. iij. particula dat. iij. regulas sup remedijs plongate frenesis applicandis deforis. Prima est medicine q̄ vehemēter infridant sicut papauer alienāde sunt z fugiende in illa frenesi que plongat vel plongari expectat vltra diē. vij. z que nō tollit remedijs pdictis z que grauis est. i. caput aggrauās z faciens subeth seu sōnū pfundū z que iam ptranſijt tps principij cū sōnolentia hac z grauitate z ges mēbrorz z totius corpis est maior motu eius z agitatione. Per has enim circūstantias significat q; ista frenesis est de genere nothaz que fiūt ex cholera phlegmati pmixta qbus si adhibeas fortia frigida sicut papauer de tali frenesi lithargiā facies aut apoplexiam p incrudationē materie ipsius z augmentū subeth z infrigidationē superfluā cerebri. Secūda est medicine calide sunt addende embrocis huius nothe frenesis postqua pdurauerit vna septimana: sicut balsamita mentastrum ruta expressio mente z mellilotū quatinus p eas phlegma digeratur z resoluat: aliquid materie facientis frenesim z tollat grauitas capitis z subeth: nō tñ hec calida pura adhibenda sunt in quacūqz frenesi: sed pmixta frigidis in frenesi nothe hz hūc modū. Rx. flor violaz corticis cucurbite foliorz salicis añ. Mj. i. balsamite. i. mente aquatice mētastri que z simbriuz hortute domestice mellilоti añ. Mj. s. fiat decoctio in dulci aqua fontis an pūdus liij. vel v. lib. in qua dissoluatur expressionis mēte quarti. j. z fiat embroca. Tertia est in frenesi hac nothe super egri caput linimētum adhibe de muscilagine seminis lini cū oleo z aqua hz hunc modū. Rx. muscilaginis seminis lini. ʒj. i. olei oliuaruz dulcis. ʒ. ij. agitenk diu in. ʒ. iij. aque fontis calide z caput frenetici rasum z fricatuz liniatur inde: nā dolorē mitigāt mām digerunt z aliquid resoluūt. Quarta est vngatur assidue corpus patientis oleo oliuaz dulci calefacto cū fricatione vt innatus calor inde ꝓfortet z fumi ac vapores a capite diuersi p hoc attrahant ad superficiez cutis.

¶Cūqz videris q; virtus cē.] ¶In. v. attinenti tertie dicit q; parū vini pmixti aque mūde vandū frenetico est qū visum fuerit q; virtus ipsius p hoc cōseruatur post lōgitudinē egritudinis eius z postq̄ frenesis iaz pertranſiuit vnā septimanā z q; est supra ipsam id est tps longius q̄ sit septimana: q; tunc cōfortat z erigit virtutē coadiuuans nō parum in maturatione z resolutione peccātis materie: iuxta id Alexādri primo prac. cap. lviij. Presumendū est etiaz tunc vinū dari maxie ipsis in qbus insomnietas multa est z virtus ibecillis etiaz si nō sunt febres nimie z digō sit vrinis. Adhuc aūt magis eis opz z celerius dari vinū qbus z magis consuetudo fuit sanis bibendi z stomachi infirmior z fridior sit nā. In his enim ois oportunū tps est z vinū dari z omni alienāti: si mediocriter assumptum est. Mutat. n. eis cordis motū z insomnietatis excessum in bonaz animi voluntatē cū abūdantia somni: z infundit cerebrū z nutrit corpus in his in qbus nō est in ypocondrijs ardens phlegmon aut si ipsa precordia nō multuz caloretur. Sed z si virtus infimior sit dabis securius eis vinū bibere nō ipso iuuamine maior sit existimata lesio: si enim virtus reuer[illegible] z cadat passio omnia agere possumus z adiuuare multis modis infirmitatem. Incidentibus autem eis in insomnietatē nimiā puidē discreto est oio curanti medico ne in posterum ledat vinuz. Mensurā igitur

De partibus

oportet fieri passionis male z vini potatiōis vt in nullo a medico offensa proueniat: hec ille.

Et multotiens. ¶In hac. v. parte primo agit de iuuamēto vomitus in frenesi. Secūdo de modis prouocationis retente vrine: ibi[Et cum non]Tertio de constrictione z ligatura frenetici: ibi[Et oportet.]

¶In. i. ptcula primo ait q; vomitus frequenter accidit freneticis ꝓpter cōpassionem stomachi ad cerebruz z pāniculos eius. Et iuuātur eo sic q; alleuiat per vomitū frenesis: qm̄ p ipsum educunt humores qui prius ad cerebrum abūde effumātes aggrauabāt frenesiz maxime si facile fit egro vomere sine vehemētia cōturbationis corpis z capitis. Scdo dicit q; aq̄ pmixta cū oleo oliuaz dulci actu frigido dat alīqū freneticis in potu per quā fit ipsoz vomitus facilis z humectat eos. Da igit hoc mō. Rx. aque fontis mūde dulcis tepide. v. ʒj. olei oliuarū dulcis actu frigidi. ʒj. i. misce et da in potu totū pro vna dosi. Et oleū ponit ibi actu frigiduz ne cito inflāmetur. Vel intelligas hic q; ponat oleum virtute infrigidans sicut est rosatū vel violatū. Idē Alexā. i. prac. ca. lviij. pmeminit dicens. Scio autem quosdā ydroleo idest aqua z oleo vsos fuisse i potu i quibus videbātur hz plurime deficcate ptes superiores passe a cholerico humore: mitigabant enim ex hoc calores z relaxabāt tensuras viscerū z phlegmones z per ventrem aut per vomitū purgabatur cholericus hūor nō modice.

¶Et cū non mingunt cē.] ¶In. v. refert tres modos per quos prouocatur vrina qū in freneticis retēta fuerit vltra tps debitum vel q; nō habent vsum intellectus seu rationis quo ipsi percipiant qñ est vrinandum z qualiter z vbi: vel q; nō sentiunt punctura vel pōdus vrine in vesica q̄ vel quo solet vesica excitari ad expulsionem vrine replentis z opprimentis eam propter debilitatem vel deiectionē sensus vesice. Primus est vngendo vesicas eorum cum oleo tepido. Et oleū aptius ad hanc vnctiōez est oleum de oliuis maturis expressuz quod vesicā lenit dilatat z aperit. Secūdus modus est embrocare sepe vesicas eorum cū aqua fontina vel fluuiali dulci calefacta. Vel embrocare eas cum aqua in qua camomilla bullita fuerit que vesice viam dilatat z aperit. Tertius est comprimere frequenter vesicas eorum cum manu fortiter versus inferiora donec inde vrina prouocata exeat. Et fit omni hora sup hoc in eis sollicitudo presentando aptum vas in quo ipsi vrinent: z hoc presentato cōprime omni hora vesicas eorum sperans in ipsa hora vel in ipsa compressione prouocari vrinam. Quod si non respondet prouocatio vel exitus vrine huic cōpressioni redeas ad embrocas dictas ministrādas. Nam retenta vrina calida z nitrosa sursum regurgitrans effumat ad caput z ad ptes cordis augmentans frenesim z irritans febrem.

¶Et opz vt stringas cē.] ¶In. iij. dicit q; si freneticī pmutatiōez multiplicent z reuolutionē de latere ad latus vel de capite ad pedes z agitationē suorum mēbrorum vt manuum z pedum z ledantur ab his lesione forti propter incendium frenesis z febris a nimijs motibus tunc constringendi sunt z ligandi fortiter cum manutergijs aut fortibus instrūmis manus z pedes vt ipsi quiescere per hoc compellantur z a vehementibus arceant

Universidad de Deusto Biblioteca

ſo docet ſubuenire ingetudini: ⁊ agitationi: ⁊ hoc ligando eos: ⁊ proprie cum timemus ne apertura vene fluat. Et eſt cañ. Haly ab. v. prac.

a ¶ Amplius cum procedunt.] ¶ Hic ponit curã in declinatione: ⁊ accidẽtium remiſſione: ⁊ eſt regimẽ humectatiuũ: vt conualeſcentiũ: ⁊ ideo dantur cibaria reſtauratiua leuia: idest facilis digeſtiõis: vt carnes pulle: ⁊ edi ſecundum Raſim: Et aliena ⁊c.

b ¶ Cum autem vis.] ¶ Hic ponit curam eoꝝ per balneum: pz.

c ¶ Et hic qdẽ. ꝛcludit.

d ¶ Eius vero. ¶ Hic ponit curã ſz ſpẽs: ⁊ ideo eſt ſermo ſpãlis reſpectu ſuperiorum: ⁊ primo ꝓmittit. ſo exequitur. ibi ſcda [Cholericum.] Et hec ſa in tres: primo põit curam cholerice freneſ. ſo ſanguinee compando ad cholicã. tertio cholice ꝺ choſa aduſta. Iſte. n. erũt tres ſpẽs vere freneſis. ibi ſa [Cibi aũt] ibi tertia [Et in cholera.] Dicit primo cholericũ. ſ. ſirſen: ſiue karabitus. Dico cholericuz de cholera rubea vel citrina. ¶ Conſiderandũ q Aui. intendit ad duo. ſ. ad euacuationem: ⁊ rectificationem regiminis: qꝛ iſta duo egebant ſpãliori ſermone in hoc karabito. Intentio eni prohibitionis materieruz: ⁊ ſedationis accidentium ⁊ diuerſionis: iam eſt dicta: ⁊ ſufficit in forma generali iam dicta. Euacuationẽ autẽ docet facere cum ſolutione cholere: ⁊ cum phlebotomia. ¶ Dubitatur igitur ꝓ intellectu huius partis: verum in principio freneſis cõpetat pharmacia. Videtur q nõ: qꝛ ſupra ꝓcipiens eũonem: precipit cum phlebotomia ⁊ ſi cuz alio: precipit cum clyſterijs lenibus. In contrarium Conſtantinus in viatico: ⁊ Hal. xiij. terap. qui generaliter in apoſtematibus capitis inchoantibus dant pharmacũ hipolatuz i. ſolutiuũ. ¶ Hec qõ eſt determiata ſupra in ca. de cañ. gñalibus. Hic tñ

duz eſt conſolidata vel incarnata. ¶ Amplius[a] cum procedunt in declinatione ⁊ exitu a fortitudine egritudis plurimuz rege eos regimine conualeſcentiuz. Et adhibe eis reſtaurãtia leuia. Et aliena ipſos ab aeribus ⁊ ventis malis ⁊ calidis ⁊ canicularibus diebus ⁊ ſole vt nõ incurrant recidiuam. Cum autem[b] vis eos balneare balnea ipſos in aquis ſapidis balneationibus lenibus vt facias eos dormire: nam in dormitione eoꝝ

Jacobus

motibus ⁊ precipue duz phlebotomantur ⁊ poſtq ipſi iam phlebotomati ſunt: ſed fiſſura illata per phlebotomum nõdum incarnata eſt nec conſolidata ne ſanguinem nimium reaperta vena violentis motibus effluere faciat.

Amplius cum procedunt. ¶ In hac. vi. pte dat v. regulaz ſuper regimine freneticoꝝ in declinatiõe freneſ. Prima eſt regãtur frenetici regimine cõualeſcentium cum plurimuz procedunt in declinatione ſue freneſis ⁊ exitu patenti a fortitudine ſue egritudis verſus ſanitatẽ. Et iſtud regimen ſolet a medicis dici reſumptiuũ: qꝛ vires reparat per nutritiõez ⁊ confortationez. Et cõuenit ſenibus ⁊ cõualeſcentibus. Jurta id Hal. tertio regni tex. ccvi. Reſumptiua vero ⁊ enutriens in conualeſcentibus ab egritudine ⁊ ſenibus ⁊c. Secunda eſt leuia reſtauratiua ſunt hiis adhibenda: ſub quibus intellige cibos euchimos facilis digeſtionis pauce ſuperfluitatis ⁊ plurimi nutrimenti ſub modica quãtitate ſicut ſunt vitella ſorbilium ouoꝝ teſticuli gallorꝝ aqua carnis ⁊ colatitia pulli vel cãcroꝝ proprie fluuialium. Et iterum ſub reſtauratiuis lenibus intellige vinum mediocris fortitudinis ſubrubeum aut album clarum nitiduz delectabile guſtui ⁊ ſomnos ſuaues ⁊ motiões temperatas corporis. Jurta id Galieni tertio regni tex. ccix. Cauſe vo ſalubres eam que dicta eſt corrigentes diſpoſitionem vno quidem cap. vt comprehendantur ſunt que cũq velocem ⁊ perfectam digeſtionem operãtur. Secũduz partem vero in moderatis. Motiõibus ⁊ cibis ⁊ potibus ⁊ ſomnis ſunt. Materie vero motionũ ſuſpenſiones ⁊ deambulationes ⁊ fricationes ⁊ lauacrũ. Liborum vero in principio quidẽ humidi ⁊ bñ digeſtibiles ⁊ nõ frigidi poſtea vero magis nutrientes. Potus vero aptus eſt vinũ: cuius etas quidem media: forma vero pura ⁊ lucida: ⁊ album aut ſubrubeuz: odore vero ſuaue in guſtu: neq aquoſum oio neq aliquem vehementez oſtendẽs qualitatem neq ſtipticam neq amaram neq dulcez: hec Galienus. Tertia eſt elõgentur ⁊ alienentur conualeſcẽtes frenetici a malis aeribus vt groſſis turbidis fetidis muſcidis vel reumuaticis qꝛ triſtant ⁊ cõturbant animaz ⁊ ſpiritus eius. Et a ventis malis calidis ſicut ſunt auſtrales: qꝛ replent capita malis vaporibus qbus aggrauantur ⁊ opprimunt ſenſus ⁊ cõturbant ſpiritus. Et ab eſtu dierum canicularium ⁊ a ſolis ardore ne recidiuent ⁊ rurſus incidant in freneiz ⁊ febrẽ peiores prioribus. Quarta eſt dum conualeſcentes freneticos balneas balneeo eos in aquis ſapidis. i. dulcibus vel aromatizatis vel delectabilibus ⁊ eiſdem gratis balneatiõibus lenibus. i. ſuauibus vel lenibus. i. pauci temporis ⁊ egreſſa cilibus ad tolerãdum vt per tale balneuz quod corpus humectat lenit ⁊ demulcet ſuauiter eos dormire facias qꝛ iuuamentum plurimuz aſſequũtur ex dormitione. Jurta id Alexãdri primo practice capitulo. lviij. lauari autem oportet ⁊ vngi hiis quibus iam exercitatio facta eſt ⁊ nõ quantitas paſſionis nocet oio: ſed ſi adhuc ſiccitas ⁊ inſõnietas abundent. Et ſi febriãt nihil nocet ſi lauent maxime ſi temperato vtãtur balneo vt neq aerem habeant ignitum neq ſolium calidum. Qui autem timẽt tales lauare patientes multum errant. Nam qui inſomnietatem patiũtur ſi non lauentur adhuc magis turbantur ⁊ ſine intellectu ſunt: lauare ergo oportet vt diximus: ſic enim facientes temperantur: ⁊ alienatione ⁊ febre carent: hec Alexãder. Quinta eſt cibentur cõualeſcentes frenetici carnibus leuibus vt pullorum pdicum turturum ⁊ alaudarum qꝛ ſunt euchime multi nutrimenti facilis digeſtionis. Finaliter dicit q ſermo iſte totus a principio capituli iſtius vſq ad iſtum paſſuz eſt vniuerſalis in cura freneſis ⁊ ſpecieꝝ eius nõ ſpecificatus ⁊ diuerſificatus penes ſuas ſpecies materias ⁊ loca ſicut ſermo ſequens.

Eius vero. ¶ In hac ſecunda parte principali prio diuidit ſirſen penes materiam. Secũdo tractat de cura prõ pria freneſi cholerice: ibi [Cholericũ eniz] Tertio de cibis proprijs ſanconſiſtit iuuamentum plurimum. Et ciba eos carnibus leuibus. Et hic[c] quidẽ eſt ſermo vniuerſalis in cura ipſorum.

¶ Eius vero[d] quod diuerſificaꝛ aliud eſt cholericũ aliud ſanguineũ. ¶ Cholericum enim indiget in ſui cura eductione cholere cuz ſolutione plurima ⁊ phlebotomia minore. Et ſit quod ſoluendo educit choleram ex eo potus ex lubricantibus ſubtilibus pdictis ⁊ purgantibus ſanguinem: ⁊ tibi ineſt vt poſubcincte dicenduz q materia freneſis: vel eſt ſanguinea: ⁊ tunc maxime competit phlebotomia: nec alia pharmacia competit: niſi ſanguinis mũdificatiua. Vel eſt mã cholerica: ⁊ tunc competit pharmacia. Et qꝛ materia cholerica aptius educitur cuz pharmacia q̃ cũ phlebotomia. Ideo dixit hic Aui. cũ ſolutione plurima: ⁊ phlebotomia pauca: qꝛ plus intendimus euacuationi cholere q̃ ſanguinis: iõ copioſius ⁊ frequẽtius poſſum[9] vti ſoluris q̃ phlebotomia. Ad ſrium dicẽduz q cañ. Aui primi fuerunt de prima intẽtione gñales. Et iõ ſolum exp̃ſſit de eũone: que omni ſpẽi freneſis cõpetit: ⁊ illa é phlebotomia. Obmiſit aũt de pharmacia: que eſt ſpãlior eũo: ⁊ dixit ꝺ ea i cañ. ſpãlib[9]. Sz dubitaꝛ: an i freneſi cholerica a principio debeamus vti pharmacia lentiua: ⁊ debili ſoluz: vt caſiafi. ⁊ ſimilibus an poſſimus vti ſcamonea: ⁊ fortibus ſolutiuis: vꝝ q cuz lẽtiuis debeamus eũare: ex mẽte Haly. v. prac. ⁊ Raſ. ix. almã. ⁊ Cõſtãtini primo viati. q in freneſi cõiter leuia pharmaca precipiunt: vt mãnaz caſſiã. thamarindos: ⁊ ſimilia. ¶ In contrarium eſt Raſis. xvij. cõti. iij. cap. qui in freneſi cholerica docet ſtatim eũare choleram: cuz rebus violentis. Tales aũt ſunt ſcamoneate medicine. ¶ Iſtam dubitationẽ Aſſoluit in hꝛa: ⁊ dicit q ſolutiuũ in freneſi cholerica potius. i. vt plurimuz: vel potius qꝛ regulr opando ꝺz eẽ lenitiuũ: ⁊ hoc eſt qꝺ dicit ex lubrificatibus ſubtilib[9]. i. lenibus pdictis. ſ. in gñali: ⁊ in ca. deſi/da cholerica. Et iſta ſunt que ſanguinẽ mũdificant: de qbus eſt fumus terre. Dico autẽ q ſolutiuũ ꝺz eſſe lenitiuũ: ſi tu ſciueris q nã infirmi ſit obediens ad eũonẽ p iſta. ¶ Secundũ oẽm diſpõnez. i. oino qꝛ caſſia vel mãna: vel decoctio i qua eſt fumus terre optime purgãt euz. Dico ſo q qñq ⁊ quaſi coacte operando:

De partibus

guinee freneſi ⁊ de proprijs cholerice: ibi [Cibi aũt] Quarto de diuerſitatibus cure cholerice freneſis a cura ſanguinee: ibi [Et ſcias q] Quinto de cura freneſis ex cholera aduſta: ibi [Et in cholera que eſt.]

¶ In prima particula ait q eius qꝺ diuerſificaꝛ ex ſpeciebus ⁊ curis freneſis eſt quod aliud eſt ſirſen cholericum cui cura debetur herifipile cerebri. Aliud ſanguineum cui cura debetur phlegmonis ipſius. ¶ Attende q tres ſunt principales freneſis diuerſitates penes quas cura eius diuerſificatur. Prima penes partem in qua eſt attenditur. Nam quedaz freneſum eſt in dura matre: quedam in pia matre: quedaz in ſubſtantia medullari cerebri. Et penes has diuerſitates magnus Auẽzoar primo theſir: proſequitur curam ſpecierum freneſis tractans de freneſi que eſt in dura matre ca. v. tertij tractatus. Et de freneſi que eſt in pia matre. Et de freneſi que eſt in ſubſtantia medullari cerebri cap. iiij. Secunda attendit penes materiam de qua fit freneſis ſanguineam: ſcilicet ⁊ cholericam non aduſtam quidem vel arſam ⁊ aduſtaz. Et penes iſtas diuerſitates ſpecierum freneſis tractant de curis Raſis libro diuiſionum. Meſue in practica ⁊ princeps in hac parte ⁊ Auerroys. vij. colliget. Tertia attendit penes diuerſitatem malorum ſyntomatum cõcomitantium freneiz. Sz iſta diuerſitas quodammodo ſequitur duas predictas. Nam freneſis exiſtẽs in ſubſtantia medullari cerebri eſt periculoſiſſima omnium ⁊ peſſimoruz ſyntomatum ceteris paribus. Et poſtea freneſ que eſt in pia matre vl re ti mirabili: ⁊ minus mala oĩm eſt in dura mre. Et freneſ que ſit ex cholera aduſta eſt peſſima oĩm ⁊ deteriorum ſyntomatuz deinde cholerica de cholera rubea: poſtea ſanguinea.

¶ Cholericuz enim ⁊c. ¶ In ſecuada ſuper cura proprta cholerice freneſis dat. vi. regulas. Prima eſt ſirſen cholericum ſeu cholerica freneſis in cura eius indiget eductione cholerici humoris cum plurima vtris ſolutione ſtatim a principio poſt phlebotomiam non expectata cholere digeſtione ne virtus ſuccũbat ⁊ triũphet morbus ⁊ ſic nullus poſtea ſit purgandi modus. Nec ſufficit ſ dare lenitiua pharmaca ſicut in ſanguinee que feces educant ſine attractione peccantium humorum: imo pharmacijs attractiuis opus eſt etiam a longinquo vt cholera fluens vel fluere parata ad locum freneſis inferius attrahatur ⁊ educatur. Sed iſta freneſis pauciori indiget phlebotomia q̃ ſanguinea quatinus per ipſam ſanguis educatur aptus cholerizari ⁊ augere freneſiz: ſed ita modeſte q per phlebotomiã non tollatur penitus frenuz cholere videlicet ſanguis quo furioſior effecta ebulliat ⁊ acrius torqueat. Secunda eſt ſit illud pharmacum quod ab hoc frenetico ſoluendo ventrem choleraz educit potus cõpoſitus ex lubricantibus ſubtilibus predictis purgantibus ſanguinez ſiue emundantibus a ſpuma cholerica vt ſunt thamarindi caſiafiſtula mãna granata fortificata cum bono reubarbaro ſm has formas. ℞. medulle caſiefiſtule mũdate. ʒ. vi. diſſoluatur in. ʒ. v. ſeri capꝛini ⁊ in eodẽ exprimantur fortiter. ℈. iiij. reubarbari electi priũs temperati in aqua endiuie cum granis. xv. ſpice nardi contuſe ⁊ pauco vino albo ⁊ fiat doſis quete pida bibatur in hora. iiij. poſt medium noctis. Aliud pharmacuz. ℞. thamarindorum mundatorum. ʒ. i. diſſoluatur in. ʒ. hordei ⁊ in eadem exprime reubarbari quantum modo dictum eſt ⁊ eodẽ mõ ⁊ fiat doſis. Aliud ℞. manne granate. ʒ. x. diſſoluantur in. ʒ. v. purete piſorum ⁊ cuz reubarbaro interius exp̃ſſo ſub pdicto pondẽ fiat doſis q̃ detur vt ꝑus. Sz queret aliqs quare hic pncipis iubz dare ſolutiua ſub forma potus cito lubricãtis nũqd in pillulis cõmodius darẽtur: ſic. n. diuti[9] inſiacerẽt ſtõ q̃re de capite peccãtes hũores fortius attraherent. Dic q ad iſtud habito reſpectu plus proficerent ſolutiue pillule ſolutiuis potibus. Sz aliud obeſt puta q pillule tardantes in ſtõ trahunt illuc choleram que ſit [illegible] cum pillulis ad caput effumãs trãſmittit cerebro fumos ⁊ vapores m[illegible]ces autos quibus aggrauantur freneſis ⁊ febris. Tertia eſt in arbitrio medici eſt imponere dictis pharmacijs aliquid de fumo terre maxime ſi cholera freneſim

operando: oportet purgare etiam in principio cum scamonea. Et hoc est quando natura infirmi non obediens est lenitiuis. Et hoc Auic. innuit p oppositum eius quod dixit: est etiam hoc: quando materia cholerica est plurima mobilis permutabilis siue furiosa. Et hoc Auic. innuit ex generalissimis canonibus primi libri: fen quarta tertio capitulo. Quandoq; vo auctores sequuntur viam mediam: purgantes cum leuioribus: q̄ fit scamonea: ꝛ fortioribus q̄ fit cassia. ꝛ dāt infusioneni mirob. citrinorū vi goratorum: ꝛ consolatorum cum alijs: sicut tu inuenies i pluribus libris. ℳoderni vo medici vtūtur expressione reubarbari cū pulpa cassie. In dā da vero scamonea Auic. vult q̄ cōsideres obediētiam nature. i. conformitatem nature: ꝛ hoc scias per consuetudinez: ꝛ hoc ne sis causa sue mortis. Et iste casus. hic particularizatus est positus generalit supra in capitulo de canonibus generalibus: ꝛ hoc est qđ dicit. Et quandoq; ponūt .ſ. Raſ. xvij. cōtinentis quarto ca. ꝛc.

nas in eis fumum terre si sciueris q̄ natura obediens fit ꝑm omnem dispositionem. Et quandoq; ponūt in eis scamoneam cum confidunt de obedientia nature ꝑm consuetudinem egri. Et cholericus cuz phlebotomatur non consequatur propinquitatem sincopis. Sz phlebotometur phlebotomia bona cum cautela inde habita: deinde solutione euacuetur. Et etiam conueniens est vt ponas cibos eius frigidos ꝛ humidos.

¶ Cibi autem[a] sanguinei sint frigidi. Et pertransit vt sint stiptici quando facta est euacuatio ex solutione ꝛ clysteribus ꝛ cibis ꝛ cibi sint sicut qui fiunt cū agresta ꝛ ribes ꝛ granatis ꝛ citonijs ꝛ pomis. Cholerico[b] autem non conueniunt isti. Sed qui sunt sicut qui fiunt ex cucurbita ꝛ alkeſkechi: scilicz factus ex hordeo excorticato ꝛ q̄ fiūt ex spinachijs ꝛ atriplicibus ꝛ almualati. Et est qui sit ex almes ꝛ similibus illis: ꝛ eorum acetositas sit ex aceto ꝛ zuccaro: aut ex prunis ꝛ que sunt illis similia. Et scias[c] q̄ cholericus indiget extinctione plus ꝛ sanguineus resolutione plus ꝛ in cholerico non timetur omnis cautela infrigidationis que timetur in sanguineo.

c ¶Et scias.] ¶Hic assūmat regimen: ꝛ etiaz curam per alterationem. Causa primi dicti est: qa cholera est calidior hūor ꝛ acutiorē flāmam inducens: sz sanguis facit morbum magis repletionalē vaporuz multitudine ergo indigemus resolutione pluri: ꝛ vaporum eductione. Causa secundi dicti est eadem ꝛ vult dicere: q̄ nō oportet ita timere: ꝛ cautelosum esse i infrigidando cholericum: sicut sanguineuz quia aq̄ est plus digestiua cholere q̄ sanguinis ideo non omnino alienatur a cholerico: ꝛ est dictum Rasis in diuisionibus. Uel aqua frigida. i. est multum frigida. ¶Dubitatur: an in cholerica frenesi competat frigida aqua. Uidetur q̄ sic: per Auic. hic: ꝛ Rasim in diuisionibus: ꝛ primo continentis ꝛ per Azarauiuz. Probatur ratione: quia cuius mā: ꝛ qualitas rectificatur ab aqua: aqua ei maxime competit: sed cholerica materia ꝛ etiam qualitas rectificatur ab aqua vt notuz est. In contrarium ℳeſ. ca. de frenesi cholerica: vbi dicit alienet omnino cibaria grossa: ꝛ aquam frigidaz. ¶Dicendum q̄ de competentia frigide aq̄ possumus loqui dupliciter. Uno modo absolute: ꝛ sic possunt aliqua indicare eam dari: ꝛ aliqua prohibere: sicut supra dictum est. Unde auctores in hoc procedentes diuersis iudicijs estimatiuis diuersa protulerūt. Alio modo possumus loqui de competentia aque frigide in frenesi cholerica comparando ad sanguinem. Et hoc ratione materie z: ꝛ vt sic plus competit in cholerica: q̄z in sanguinea. Et ratio est quia i cholerica plus indigemus resolutione: vt dicit Auic. ꝛ ℳeſue. ibidem. Dico autē ex parte materie: quia alia annexa cholerico: quandoq; minus possent indicare aquam frigidam: vt excarnatio. Unde timeremus de percussione mē brorum discoopertorum. In sanguinea autem propter habitudinem magis carnosam: si esset minus timeremus. Sed tu diceres quid faciam de facto. ¶Dicendum q̄ assūmes indicantia aquaz frigidam ꝛ contradicē

nium autem cibaria frigida ꝛ humida que enumerat. Alkeſkeri. i. citrolis. Scz per: facto ex citrulo vel .ſ. factus: ꝛ tūc est expositio eius qđ dixit alkelketi: vt dicamus q̄ alkelketi est cibus factus ꝛc. Almutati: est modus cibi: q fit ex almes. i. pisis vel faseolis. ſ. mixtis: cum alijs rebus hūectantibus. Eoz acetositas ex aceto: ꝛ zuccaro. i. simul cum zuccaro vt remittat audaciam aceti ꝛ similia. ſ. granatis ꝛc.

Jacobus

lera frenesim faciens ad aliquam declinet adustionē ꝛ si egri natura: scz vēter sit obediēs ꝑm oēm dispōnē tam cōsuetudinis q̄z lenitatis eius naturalis ꝛ debite etatis ꝛ roboris virtutis laxari a talibus. Uel expone si natura infirmi fuerit obediēs omnimode medico ad recipiēduz omnem pharmaciam quaz sibi dederit: impone ergo cui vis nunc dictaruz pharmaciarū vnū paruuz coclear succi fumi terre vel tria aut quatuor coclearia siue decoctionis q: soluit cholerā rubeaz ꝛ adustaz cum facilitate ꝛ sine molestia. Quarta est quādoq; medici ponunt in p̄dictis laxatiuis potibus aliquid scamonee ad acuēdum eas ꝛ accelerandū laxationis opus vt. v. aut. vi. grana cum totidē masticis quādo cōfidunt de obediētia nature seu vētris vel tolerantia facili vtutis ꝑm egrotantis ꝓsuetudinē: sic q̄ vēter eius proportionatus est tale laxatiuo: vel cōsueuit alias pluribus vicibus modeste laxari p tali pharmacum. Per hāc enim pharmacum a longinquo attrahit ꝛ diuersionē a partibus capitis reddit fortiorē. Quita est cū cholericus id est patiēs cholericam frenesim phlebotomatur nō consequatur ex phlebotomia propinquitatē casus in syncopim sed phlebotometur bona ꝛ moderata phlebotomia cū cautela habita ne sincopis accidat. Nam superexcedēs phlebotomia virtutē deiecit ꝛ choleraz feruētem ebullire facit ꝛ aufert ab ea frenū quo obtunditur in frenesi ꝛ febre cholericis arsiuis. Et post phlebotomiam bonaz moderataz qua natura infirmi redditur attētior vt conseruet sanguinē ne corrumpatur vel cholerizetur ꝛ frenesiz augeat purgetur cholera solutione vētris modo qui dictus est. Sexta est cibaria frigida ꝛ hūida que dicētur statim sunt apta ꝛ congrua cholerice frenesi quatinus vtriq; suis qualitatibus reprimant ardores ꝛ siccitates frenes ꝛ febris ꝛ indigestione cholere coadiuuent. ¶Attēde q̄ Rasis libro diuisionū capi. vij. curam sic assūmat cholerice frenes. Et eius cura est potare aquam decoctionis prunorum omni die ꝛ aquaz hordei p horaz vnaz: ꝛ post aquā hordei aquā cucurbite ꝛ aquā citruli in meridie ꝛ muscilaginē pfilij cū vespascit. Et si possibile est vt cibetur cū aliquo tunc cū sumach ꝛ pane torrefacto ꝛ zuccaro: ꝛ nō prohibeantur omnino ab aqua isti: hec ille. Et ℳesue sic cap. xix. summe tertie particule prime sectionis prime: curam hāc assummauit. Frenes cholerica medicina solutiua indiget sicut est aqua fructuū. Et sirupus malorum ꝛ rosarum ꝛ diasiracost. i. electuariū de māna ꝛ alia que diximus in soda: linimenta in principio rei vltima sunt ex oleo rosarum ꝛ aceto cōgl satis ꝛ alia q̄ diximus ꝛ empla ꝛ caputpurgia ꝛ suffumigia ꝛ tu elige ea in ca. de soda. Et si vigilias patitur affer ad locum hunc q̄ diximus in sahara. Et alienet oia cibaria grossa ꝛ aquaz frigidam. Et scito q̄ i sanguinea indiget resolutōe plus ꝛ extinctiōe minus ꝛ in cholerica ecōtra: hoc enim studio sanabitur si deus voluerit: hec ille.

¶Cibi aūt sanguinei ꝛc.] ¶In tertia p̄mo agit de cibis sanguinee frenesis. Secūdo de cibis cholerice: ibi[Cholerico autem.]

¶In p̄ma parte ait q̄ cibaria sanguinei sirsen debēt esse frida quatinus refrigerent inflammationi frenes ꝛ febris: ꝛ pertransit seu tolerabile est vt ipsa sint [illegible] ꝛ cū clysteribus lenitiuis dulcibus vt sunt cibaria cū agresta cōdi-

De partibus

ta vel cū succo ribis aut granatoꝝ musoꝝ aut acriū vel succo citoniorum aut pomoꝝ stipticoꝝ sicut hoꝝ q̄ dicunt a vulgo de capenduto. Et ista cibaria que conduntur cuz nunc dictis stipticis sunt aque pisoꝝ dicte pure te vel aque lentium vel aque pullorum. Nam p ista stiptica confortatur virtus ꝛ choercetur ebullies sanguis ꝛ a putredine vel corruptione mala prohibetur qua redditur penitus ineptus nutrire sicut in morbillis ꝛ variolis malis pniciosis ꝛ in pestilētijs frequēter ptingit. Possunt ꝛ hec stiptica q̄ mō dicta sunt via cibi assumi sicut si freneticus edat micas pānis mersas in agresta: vel grana ribes vel g̃na granatoꝝ musoruz aut acriuz vel citonia cocta: vel poma stiptica de capēduto cocta vel cruda. ¶Attē de q̄ curam sanguinee frenesi ꝓpriam. ℳeſue sic assummauit capitulo proprio. In primis si nihil fit qđ prohibeat phlebotometur cephalica. Et deinde phlebotoma venas frontis: vel sanguisugas applica i eis aut in naribus. Et si est quod prohibeat saltem ex venis frontis aut narium sanguis fiat extractio. Et scito q̄ est vtilis ꝛ omni spēi frenesis confert emorroidarum prouocatio: similiter auriū scarificatio: hec ille. In secunda dicit q̄ cibi stiptici nō cōueniunt sirsen cholerico q: desiccant ꝛ i hoc opus est humectatione nō remissa modica sz vehemēti p quaz resistat desiccationi supflue ꝛ fortis febris ꝛ frenesis ꝛ humoꝝ suorum cholericorum imo his cōueniunt lenitici cibi frigidi ꝛ humidi qbus lingua ꝛ guttur stomachus ꝛ pectus siccari ꝛ spasmari phibeantur febris remittatur ꝛ frenesis ardor sicut cibus q fit ex cucurbitis in forma purete. Et alkeskechi vz cibus ex hordeo factus excorticato quē nos hordeatuz appellare solemus ꝛ hordeū mundatuz. Et cibi qui fiunt ex spinachijs ꝛ atriplicibus sub forma purete. Et almualati: ꝛ est cibus qui fit ex almes: ꝛ granis similibus illis qđ vulgo vocamus puretam pisoruz vel faseolorum. Et sit acetositas ipsorum ciboꝝ qua saporantur ex aceto debili repsso cū zuccaro quatinus velociter penetrare faciat ꝛ profundari suas frigiditatem ꝛ humiditatē. Aut sint cibi eorum ex prunis acetosis sicut damascenis ꝛ similibus illis vt sunt thamarindi.

¶Et scias q̄ cholericus ꝛc.] ¶In. iij. assignant q̄tor diuersitates curationis cholerice frenes a curatione frenesis sanguinee. Pria est q̄ cholericus. i. habēs cholericā frenesim plus indiget extinctiōe q̄z resolutiōe eo q̄ plus ledit excessiuo ardore febris ꝛ frenesis q̄z multitudine peccantium humoꝝ vñ dolor seuit furia augmētat: materie maligne ad cerebrū trahuntur vigilie crescūt virtus deiecit mors accelerat nisi festinanter ardor extinguatur. Et in extinctione nō est timor magnus de conuersione frenesis ad subeth vel ad lithargiam vel ad apoplexiaz pp patientis ineptitudinez ad hos morbos frigidos. Sed sanguineus seu sanguineā hīs plus resolutōe indiget post phlebotomiaz q̄z extinctione q̄m sanguis est benignus humor non multū offendens acumine ardoris ꝛ abundantior alijs humoribus vt paratior inducere subeth vel lithargiam vel apoplexiam indiscrete extinctus ꝛ refrigeratus. Secūda est nō timetur in cholerico sirsen cautela quelibet. i. periculuz infrigidationis immoderate q̄ timetur in sanguineo sirsen. Uel non timetur. i. cum timore vel suspitiōe de malo attenditur aut attendere opz ita diligenter ꝛ cauteloſe circa exti-

tia. Et considera quorum indicatio preualet.
a ℂEt opz vt plurimum. ℂHic intendit ad vigiliarum remotionem cum humectantibus apponēdo capiti: ꝛ naribus suggēdo. Dicit autem ipsorum: scz habentium frenesim cholericam in quibus plus abundant vigilie: vel ipsorum: scilicet quorumcūq; freneticorum in quibus vigilie superant.
b ℂEt i cholera. ℂHic ponit curaz cholerice frenetice facte ex cholera adusta. ℂDubitatur quare ponit curam eius: cuz supra dixerit q perimit.

Et nō alienatur aqua frigida omnino. Et oportet[a] vt plurimum sis sollicitus in somno ipsorū ꝛ illud erit sicut embroce humectantes ꝛ cum administratione

ℂDicendum q perimit vt plurimuz. Uel dicēdū q perimit si iam est i augmento vel processu principij. Sed si sit futura fieri: vel sit in principio primo possibile est q homo liberetur ab ea: ꝛ ideo Auicē. tenuit nouum modum loquendi de hac frenesi: quia non dixit in cholerica frenesi: scilz que fit actu: sed dixit in cholera adusta: quasi dicat cum frenesis est in sua causa: ꝛ parata venire vel habens principium principians: ꝛ qz ista cholera est adusta tendens ad nigredinem melancholicam: vt supra dictum est. Ideo maxime Auicē. expressit curaz fieri cum humectatione: ꝛ infrigidatione etiam a proximatis per clysteria vt temperetur calor in ptibus nutritiuis a quibus vt plurimuz materia talis consurgit. Sed tu diceres quare non dixit de phlebotomia: ꝛ euacuationibus alijs. ℂDicendū q dedit intelligi ex cañ. premissis: ꝛ forsan q phlebotomia minus competit in hac q̄z in cholerica dicta quia materia est magis extranea: ꝛ magis distans a natura sanguinea. ℂDubitatur vtrum in frenetico competat appositio ad caput gallorum canum vel colūboruz: ꝛ similium. Uidetur q non: qz si in eis esset vtilitas: tunc auctores famosi fecissent mētionez. Sed Auicē. hoc non ponit: nec Rasis. in. ix. almanso nec in diuisionibus nec primo continentis: nec etiaz Mesue ponit: nec Haly abbas: ꝓz Stephanum: nec Alexander: nec Serap. nec Joar: nec Azarauius. Mirabile autem est q tanti viri essent insufficientes. ℂAmplius quod materias trahit ad caput non competit: sed talia animalia trahunt materias actuali eorum caloze: ꝛ etiaz virtuali: vt columbe: ꝛ galli sunt enim calide cōplexionis. ℂIn contrarium est famosa operatio apud ytalicos: ꝛ moderni auctores multi in hoc consentiunt. ℂAd solutionez huius oportz pre

oleorum sicut olei lactuce ꝛ cucurbite ꝛ que ipsis similantur faciēdo caputpurgiuz. ℂEt in cholera[b] que est adusta multiplicetur studiū cū humectātib⁹: ꝛ

liduz apponi: sicut ab animali educitur: vt Theodorus Priscianus capitulo de frenesi. Quidam autez precipiunt apponi catulum scissum: ꝛ quidā galluz: ꝛ quidam columbos: vt colligitur ex Gilberto anglico in hoc ca. ꝛ a Plateario: ꝛ Constantino quinto practi. Pāregni: ꝛ a Gerardo sup viatico. ℂConsiderandum etiam q quidam experimentatores: quādo que ponunt gallum scissum in aceto calido paz vel frigido. Et qdā in decoctionibus aliquibus ponunt pulmonez arietis. Hijs premissis dicēdū: q frenesis vera de qua est hic sermo: vel est in principio vel i augmento vel in statu: vel in declinatione: si quidem sit in principio vel augmento: non competit vsus predictorum animalium vel partiuz. Ratio est: quia in principio oportet vti puris repercussiuis. In augmēto vero repercussiuis ꝛ resolutiuis. Ista autem animalia: vel partes vt plurimuz non repcutiunt cum pura applicentur. Et ideo si applicentur infusa in aceto: vel aliqua decoctione: possunt conferre in augmēto: sicut quādoq; vsus sum Ego pulmone arietis: infuso in decoctione capitum papa. ros. viol. hordei mundi ꝛ florum camomille. ℂCōsidera tamen: q quandoq; accidit in vsu illorum magna deceptio apud vulgares. Utuntur enim quandoq; in augmēto. Immo quod peius est in principio frenesis vere: appositione galli: medico rationali prohibēte: etiam post appositiōem galli vel alterius cōsimilis ꝛ reiteratione attracta multa materia ad caput: fit frenesis confirmatio: ꝛ casus virtutis. Unde cum prius ante dicti galli appositionē infirmus loqueretur alte: ꝛ surgeret: modo iacet ꝛ non loquitur: vel mouet linguam: ꝛ non addit in voce supra motum lingue: ꝛ hoc est propter prauitatem frenesis: ꝛ eius confirmationez vt supra apparuit. Dicunt ergo vulgares cum esse meliozatum: ꝛ tamen ipse est in via festine mortis. Et postq̄z vident eum mortuum dicunt: q si prius apposuissent quando medici

Jacobus

ctionem cholerice frenesis sicut sanguinee propter causas dictas in regula priori seu distinctione. Tertia est q aqua frigida nō penitus euitāda est vel alienāda in cholerica frenesi sicut in sanguinea qm̄ quādoq; per necessaria est vehemēs ꝛ velox infrigidatio vel extinctio furiosi ardoris ne virtus succūbat ꝛ moz acceleret que per aquā frigidā abūdāter bibitaz cito fieri potest. Quarta est q oportz i cholerica frenesi q medicus sit plurimuz sollicitus sup somno egrozuz prouocādo iugiter cum somniferis vt mitigētur alienatiōes ꝛ agitatiōes suorum mēbrorum ꝛ risꝛ atq; ire quibus vehemēter febris ꝛ frenesis aggrauari solent ꝛ vetici virtus ꝛ moz accelerari. Et fiat ista in his somni pronocatio cum embrocis frigidis ꝛ humectātibus vt sunt lactucaruz decoctiōes vel papaueris albi vel nenupharis vel violarum vel cucurbitarum. Et cum administratiōe frigidozum oleorum ꝛ humidozum cuiusmodi sunt oleuz lactuce vel de cucurbita vel nenupharinum vel violatum vel de papauere que sub forma caputpurgij naribus imittantur vel his inungantur frons tempora ꝛ pzora frigidis in actu.
ℂEt i cholera que est adusta ꝛc. ℂIn quita iubet q i cura frenesis de cholera adusta multiplicetur medici studiuz ꝛ attētio fortis cum humectantibus ꝛ infrigidātibus intus applicādis in cibis potibus ꝛ medicis: ꝛ extra in embrocis ꝛ linimētis ꝛ caputpurgijs ꝛ inunctionibus frōtis ꝛ temporuz ꝛ prore capitis vt forte incēdiuz frenesis ꝛ febris per hec extinguatur ꝛ reprimatur acuitas humorū. Libētur ergo lactucis teneris aut portulacis aut violarijs aut hordeato cum semie lactuce ꝛ papaueris albi vel lacte facto de semie melonum. Et potetur ptisana cui pmisceatur sirupus frigidus ꝛ hūectatiuus vt nenupharinus vel violatus vel de papauere. Et embrocetur egrotātis caput cum tepidis aquis decoctionis lactuce nenupharis ꝛ violarum cum multis capitibus albi papaueris ꝛ inungātur frōs tempora ꝛ prora violato oleo vel nenupharino vel de papauere. Et vltra istos modos humectatiōis iubet vt fit studiuz in humectatione cū administratione enematum idest clysteriuz infrigidantium ꝛ humectātiuz in istis freneticis quātuz possibile est cuiusmodi sunt hec. ℞. aquaruz lactuce solatri portulace ꝛ endiuie añ. quartū. i. olei violati. ℥. ij. medulle casiefistule mūdate olei nenupharini añ. ℥. i. misceant ꝛ fiat clystere qō iciuno stomacho tepidum suauiter intromittatur. Aliud. ℞. ptisane lib. ß. succoruz lactuce portulace ꝛ nenupharis añ. ℥. ij. olei viola. ꝛ nenupharini añ. ℥rtū. ß. medulle casiefistule mūdate. ℥. x. fiat clystere. Aliud ℞. malue bismalue violarie lactuce endiuie seminis papaueris albi añ. ℨß. i. fiat decoctio pro vno clysteri in qua dissolue muscilagis psilij tha marindoz añ. ℥. x. olei nenupharini. ℥. ij. fiat clystere. ℂAttende q frenesis non vere dicta parafrenesis que est accidēs febris curatur cura febris illius cuius est accidens. Et ꝛfortatione capitis ꝛ cerebri p frigida stiptica. Et diuersione fumoz ꝛ vapoz ad inferiora. Et resolutione facili vapoz ꝛ fumoz capitis cum anodinis. Summa igitur cure verarum frenesiuz est. xiij. res. Prima est phlebotomia maioz in sanguinea minoz in cholerica de vena cephalica vel de vena frōtis vel de vena nasi vel de venis lingue vel de istis oibus vel de quibusdam. Uel applicatio sanguisugarum ad venam frōtis vel ad venam nasi si quid prohibeat phlebotomiam fieri vel prouocatio copiosa emorroidaruz vel mēstruozum vel fluxus sanguinis abūdantis narium. Secunda res est euacuatio cum pharmacis lenibus educētibus choleram vt cum thamarindis vel casiafistula vel māna granata vel muscilagine psilij cū pauco reubarbaro si fuerit opus maxime in cholerica. Uel cum leni vomitu prouocato dulciter cuz digito aut penna intincta in oleo ꝛ ori imposita vel cuz potu olei dissoluti in aqua. Tertia est diuersio humoruz fumoruz ꝛ vaporū a partibus capitis vsus inferiora cū clysterib⁹ lenitis valde vel paz elōgatis aut nō elō

scire q auctores greci ꝛ arabes viri illustres predicti de hoc remedio nō fecerunt mentionē: nō tamen propter hoc eius vtilitas est neganda: quēadmodum nō est neganda vtilitas emplastri capitalis quod curat fractu ram cranei absq; ossis eleuatione vt infra dicetur: quāuis a precedentib⁹ auctoribus scriptum nō fuerit. ℂMulti vero modernoruz precipiunt hoc. Quidam tamen precipiunt pulmonem pecoris. scilicet arietis: vel pecudis ca

De partibus

gatis a gradu lenitiuoruz. Et per fricationes ꝛ ligaturas ꝛ constrictiones doloroſas pedum ꝛ tibiarum. Et effusiones aque dulcis calide super ambos pedes. Et appositiones ventosarum super hos vel super crura vel super nates vel super spatulas. Et scarificationes vtriusq; auris. Et sternutatoria vel gargarismata vel masticatiōes vbi eger pronus est ad somno lentiam vel ad lithargiaz ex permixtione phlegmatis cū cholera. Quarta res est confortatio capitis a principio frenesis cum frigidis stipticis vt oleo rosato ꝛ quinta parte eius aceti de vino actu infrigidato capiti prius sepe superpositio. Uel cum emplastro facto de foliis rubi maxime i cholerica vel cum succo rosarum vel cum succo salicum vel burse pastoris cū quinta parte eius aceti de vino. Quinta est prouidere de mansione seu decenti camera temperati aeris puri seu sereni pauci: tamen luminis pucta picturis ꝛ imaginibus ꝛ respsa plurimis aromatibus frigidis maxime prope egrum sicut ros violis nenupharis floribus omnibus sandalis ꝛ cāphora modica in qua sit fragor frigidozum ramozum bene redolētium cum tenui murmur frigidarum aquarum lente fluentium vel cātaplozaz ꝛ omni quiete ꝛ administratione gaudij leuis ꝛ sonitus leuis instumētorum musice bassorum. Sexta assistentia prudentum amicoruz frenetico charoruz ꝛ compatientiuz sue afflictioni propter quos timeat ꝛ verecūdetur se nudum detegere ꝛ membra agitare ꝛ inania loqui. Q̄d si ꝓpter eos ab his nō dstiterit liga ei taliter manus ꝛ pedes q quietus maneat ꝛ q non offendat nec se nec alium. Septima est regimen seu dieta tenuis cibozum ꝛ potuz infrigidantiuz ꝛ humectantiuz vt sunt aqua hordei vel aqua pisoruz vel mice panis ter in aqua lote: vel hordeatuz vel amigdalatuz cuz semine lactuce ꝛ papaueris albi: vel pozeta facta de lactucis elixis vel de violarijs vel de atriplicibus vel de cucurbitis vel melones crudi vel mala granata. Et ptisane potus vel aq̄ bullite cuz sirupo rosato: vl violato vel de nenuphare prius q̄z declinet manifeste frenesis. Et hac declinante ministretur regimen conualescentium dando pisces paruulos vt vēdosias perdas ꝛ pedes cancroruz ꝛ pulpos elixos perdices aut turtures ꝛ poma acetosa. Et da in potu vinū debile limphatū subzubeū aut albū. Et varia regimen penes diuersitatem vehementie frenesis ꝛ accidētiuz ꝛ virtutez infirmi quaz custodire necessarium est. Octaua res est transacto principio ꝛ materia frenesis iam fluxa existente ministrare embrocas super caput egri refrigeratiuas sine stipticitate quibus imponatur modi cum papaueris vt dormire faciat ꝛ parum camomille vt sic aliquid resoluat. Et si frenesis ex longis fuerit ꝛ non sedetur per dicta auxilia vel cerebrum aggrauet ꝛ faciat subeth ꝛ iaz pertransierit principij tempus ꝛ magis attinet quieti q̄z motui tunc papauer dimittere oportet ꝛ addere embrocis medicinas calidas sicut balsamitam: mentastruz rutaz succuz mēte ꝛ melilotū vt fortius resoluant fumos ꝛ vapores vel galluz aut catulum per mediuz fissuz vel pulmonez arietis recenter extractuz. Nona est emulgere frequenter in die super caput egri lac muliebre vel lac caprinū si mens permanserit alienata post recessuz frenesis. Uel violatuz oleum cuz muscilagine seminis psilij sub equali pondere fortiter concussuz vt cerebruz humectet. Et cuz illic steterit per spaciuz horе quaq; vice lauetur cuz decoctione florum violaruz ꝛ nenupharis ꝛ camomille ꝛ radicuz lilij. Decima res est ꝓuocare vrinaz cuz retenta fuerit per oblitionem ꝛ alienationez mentis frenetici inungendo veticaz cuz oleo tepido ꝛ cōprimēdo ipsaz frequēter cuz manu. Uel embrocando eaz cuz aqua calida decoctionis camomille vel melliloti vel parietarie vel furfuris macri vel oium simul vel quorundaz ex his. Undecima est prouocatio somni vel per lactucas crudas aut coctas sumptas in eduliuz vel per papauer cuius comestuz vel sumptuz in potu sub forma lactis. Uel per diacodion misceo comestuz vel per sirupuz de papauere bibituz. Uel de nenuphare cū

nenupharis

medici vetabant: q infirmus fuisset liberatus: sic ergo infamant nos: sed deus nos liberet a manibus eorū. Si aūt frenesis sit in statu dico in statu ſm modū declaratuz: in quo post cessationē fluxus pōt eē aliqua frenes salubris. Tūc possumus vti istis: z meo iudicio proprie pulmone aliquo q in eo est satis tepida z mollis caliditas. Unde resoluit sine attractione z leuiter mollificat. Unde expertus sum q somnū inducit. Gallo vō vel columba ppter sm materia est multū calida nō est sic securum vti: nec etiaz cane: lz post pulmonem canis sit melior. Si autē sit in declinatione: tunc securius possumus vti istis z cōferunt complendo resolutionem: dz tamē medicus ꝓsiderare excessuz caliditatī materie: z secūduz illum vti: vel pulmone vel canevel gallo: vel columbis. ¶ Consideraetiam: q aliquando est aliqua materia vapoꝛosa in capite retenta: faciens non veram frenesiz quaz curat vsus ꝓdictoꝛum z credunt ignoratēs curatum fuisse hoiem a vera frenesi. Ego etiaz vidi quosdaz apponentes ranas scissas capiti: z qdam non scissas: sed viuas z faciunt somnum: sicut in doloꝛibus iuncturarum quandoq; precipiuntur.

cum administratione enematuz infrigidantium z humectantium in eis quantum possibile est.

¶ De phlegmone ipsius substantie cerebri. ¶ Cap.iiij.

p **Plurimum qui**dez accidit ex sanguie putrido apostemante cerebꝛum. Et quandoq; [a] separat commissuras z rarificat: z forsitan caput cum eo disrumpitur. ¶ Et

¶ De phlegmone ipsius substantie cerebri. Cap.iiij.

p **Plurimum quidem.** ¶ Jam determinauit de apostematibus calidis factis in velaminibus cerebri. ¶ Hic determiat de apostematibus calidis factis in substantia cerebri. Et sicut tria erant illa apostema sic tria sunt ista. s. apata de materia sanguinea de materia cholerica pura. s. non adusta: z de materia cholerica adusta declinante ad nigredinē. Primo ergo determinat de apostemate sanguineo accidente in substantia cerebri. scōo de cholerico puro. tertio de cholerico a cholera adusta. ibi fa_ Quādoq; accidūt _ibi tertia_ Dī sibare. _ Prima i duas. primo notificat hic apostemata p causam: z signa. scōo ponit curā. ibi fa_ Et ipsius quidē. _ Prima in tres. primo ponit sui causaz: z locū. secūdo signa. tertio terminationē. ibi fa_ Et quādoq; _ibi tertia_ Et est fz plurimum. _ ¶ Cōsideranduz circa primā partē: q ex duobus notificat istū phlegmonē. primo ex sui cā: q: fit ex sanguie putrido. fo ex loco: cuz dicit apostemante cerebꝛuz. i. substātiaz cerebri: vt dicit Rubrica. ¶ Dubitat quare iste sanguis est putridus. ¶ Dicēdum ſm Mundinū q substantia cerebri cū sit laxa non tz materiaz subtilē: sicut ēt pulmo: ergo vt sanguis teneatur in substantia cerebri: opz q ingrossetur z in hoc putrefit: vel pu-

Jacobus

nenupharis z lactucarū: vel vngendo sinciput frontē z tempoꝛa cuz oleo de papauere vel nenupharino vel violato parum opū habēte vel liniendo cum succo lactuce vel sempuiue. Duodecima res est balneū aque dulcis tempate calide suauis odoris in declinatione quod somnū prouocat reliquias resoluit maloꝛ humoruz z mēbra preparat ad resumptionem boni nutrimenti. Tredecima res est humectare linguā guttur meri: z pectus ne spasmū incurrant cū muscilagine seminis psilij vel sacculis de tela repletis hoc semine tentis in oze vel cū liquiritia vel zuccara caudi tēta super linguam vel cū aqua lactuce vel poꝛtulace vel capsifolij sepe tenti in oze frigida actu satis. Uel cū istis trocisciis in oze diu tentis z post cū saluia passim transglutitis. Rē. iiij. seminuz frigidoꝛum maloꝛum mūdatoꝛum recentium añ. ʒ. ij. seminum lactuce poꝛtulace papaueris albi añ. ʒ. i. z. ʒ. liquiricie rase. ℈. iiij. zuccare candi. ʒ. ʒ. terantur z incoꝛporentur cuz muscilagine psilij sufficiēti. Formenf trocisci molles pōderis vnius dragme de quibus vnus de duabus hoꝛis in duas hoꝛas tencatur in oze.

dolor cum ipso fit fortis: z oculi fiunt rubei exeuntes valde z maxille valde rubescunt: z quandoq; accidit cū eo spasmus: z quandoq; [b] accidunt vomitus z nausea ꝓpter communitatem stomachi z declinant ad resupinationem valde ſm contrarium cōsuete resupinationis z ſm diuersitatē ordinis. ¶ Et est ſm plurimum [c] pernecans in tertio. Si autem ipsum ptransierit fiducia habet. Et scias [d] q egritudo nō est vehemēter multa repletō sanguinea inflāmans ramos venarum: z pāniculoꝝ existētium p commissuras z inflans cerebꝛum: z pp hāc supfluaz repletionē z sanguinez accidit istis q tumescat facies: vt ponit Azara. in hoc cap. z Halyab. ix. theo. z vocat ab eo mastra. Et dolor fortis. Sz ꝓtra: q: substātia cerebri non sentit. ¶ Dicendum ſm quosdam: q sentit. Aliter q dolor est p cōtatē ad panniculos: ga multum extēduntur: pp maximaz repletionez que est in venis arterijs cerebri: vt ponit Azara. imo vī ponere q ibi putrefit illa mā. s. in venis z arterijs. Et pp hāc excessiuā repletionē sanguinis fiunt oculi rubei: z maxille rē. Quāq; accidit spasmus: si mā cōtcatur neruis z musculis fiet spasmus de repletione.

Jacobus

febris z apostematis. Exeunt aūt foras ꝓpter apostema qō aī se impellit neruos opticos coopertos vtriscz pāniculis cerebri de quibus fiunt z formantur oculi. Tertiū est q ambe maxille valde rubescunt vt accidere solet in peripnemonijs ꝓpter easdem causas ꝓpter quas oculi rubere dicti sunt. Quartuz est q interduz supuenit spasmus ab isto phlegmone ꝓpter compassionem nuche z neruoꝝ cum suo fonte. s. cerebꝛo quare se retrahunt generaliter oēs versus originem z principiuz suum z fit inde spasmus vniuersalis. Quintum est q vomitus z nausea interdū cuz hoc apostemate cerebri contingunt ex cōpassione vehemēti stomachi ad cerebꝛum oppꝛessum ꝓpter illos neruos quos ab eo recipit officiū stomachi. Unde videmus q i plagis cerebri semper subsequitur vomitus cholericus. Sextuz est q habentes istud apostema valde declinant in suo decubitu ad resupinationem ꝓpter oppꝛessionem z debilitationem motiue virtutis in origine sua. Sed resupinatio hec non est ordinata sicut in debilibus z fatigatis vel in consuetis raliter iacere: imo disponit ſm cōtrarium resupinationis consuete aliquibus z ſz recti z debiti ordinis diuersitatem. Non enim is patiens se quietum tenet resupine iacens capite eleuato super cerutcal z membris alijs seruantibus situz modeste z gte resupinationis sed se ꝑcipitat de latere ad latus de capite ad pedes nullum seruans ordinem modesti decubitus ꝓpter anxietatez z alienationem. Adde istis sex signis grossiciem palpebꝛarum z grauedinem motus ipsarum.

De partibus

Et dolor cum.

¶ In secunda dat. vi. signa istius phlegmonis. Primū est dolor fortis ac si caput aperiatur vel disrūpatur vel ꝓpter acumē sensus subsātie medullaris cerebri ſm illos qui ipsi sensum attribuunt velut fonti sensuum. Uel ꝓpter acumen [illegible]sus pie matris que sic extēditur per hoc apostema q rūpi videat [illegible]. Secundū est vehemens rubedo oculoꝝ sic q alba ipsoꝝ per tot[illegible]identur intēse rubedinis z vteraq; oculus foras ꝓeminet z fortiter e[illegible] versus exteꝛioꝛa. Rubent quidem oculi ꝓpter abundantiaz sanguis in cerebꝛo redundatis ad eos z ebullitionē sanguinis in eis a feruoꝛe

Et est secundū plurimū.

¶ In tertia primo ait q iste phlegmon in medulla cerebri ſm plurimum est pnecans infirmū seu interimens ipsum in die tertio vel forte ante tertiuz. Mam reste Alexandro primo practice ca. lij. Frenesis acutissima est passio z periculosissima: vt omnes medici confitētur quātomagis vero hec que est omniuz pessima. Et Hipocras aphoꝛis moꝛum. vij. ait. Quicunq; spanchilon in cerebꝛo patiuntur in tribus diebus pereunt. Si vero hos effugerint sani fiunt. Et Auēzoar tertio tract. i. theisir capitulo sexto de hoc phlegmone ait. Sed ego credo q ante hoc moꝛietur eger ex malis accidentibus que aduenīunt sibi quoniā eius voluntarius motus erit ei difficilis: z possibile est perdi z ꝓtingere sibi mollificationem: z in principio ipsius aduētus moꝛietur infirmus moꝛte suffocationis ex priuatione motus pectoꝛis. Et vltimo dico ſm mei opinionem quoniam sanatio huius postq; confirmata fuerit egritudo impossibilis est: hec Auēzoar. Secūdo hic dicit q si iste phlegmon transierit diē tertiū sine hoc q pnecet vel occidat egrū fiducia habetur: q eger euadet z liberabit ab hoc apostemate: qñ ex quo tanta est fortitudo virtutis q triduo potuit tante violentie z malignitatis sustinere moꝛbum: presumit q hec vincere poterit materiam ipsius z expellere eam vel ad nares cuz fluxu sanguinis vel per emoꝛroides vel ad emūctoꝛium aliquod cerebri sicut ad fauces vel loca retro aures. Tertio dicit q hec egritudo: scilicet phlegmon in medulla cerebri non est vehemēter praua neq; materie multitudine confundente z conturbante z subuertente totam cerebri substātiam neq; vehementi malicia coꝛruptionis eius putredinalis vel adusti-

ad karabitum tunc vel compatur ex pte essentie vel ex pte accidentium. Si qdem cõparatur ex pte essentie: vt sic:hoc apa est prauius q̃ karabitus:q̃ est maius apa: ⁊ de mã ampliori cũ plus recipiat de mã substãtia cerebri:q̃ pãniculi eius:si aũt cõpetur ex pte accidẽtiũ:tunc ḃ apa nõ potest dici prauius q̃ karabitus. Et rõ est:q: hoc apa nõ hz ita seua accidẽtia sicut hz karabitus:si aũt loquamur de huius egritudie fm se. Et hoc dupliciter vt hz.se.⁊ absolute ⁊ sic est ꝑua: q: pnecans vel hz se cõparata termino trium dierũ quẽ transiuit:⁊ sic non est prauа:q: ex quo trãsiuit tres dies põt ad salutez terminari. Isti sermones in hac vltima conclusione habẽt veritatẽ:lz ab eo male proferantur:fz in alia conclusiõe quã dixit:q: in hoc apate non sunt accidẽtia prauiora: imo minus prauа q̃ i karabito. Iste vir vehementer errauit:⁊ ẽ forsan culpa scholariũ reportantis. Est.n. hoc ꝯ Rasim primo ꝓtin. viij.cap.in fi.⁊ ꝓtra Auẽzo.⁊ ꝯ rõnem. Pciaoria.n.sunt accidentia que fiunt ex apate ptis nobilioris. Nobilior aũt ps est cerebri q̃ pãniculi. Et si voluisset forsan intelligere q: nõ est tantus dolor: dicemus q: p se est verũ:tñ p cõitatem est dolor fortis. Vñ ex multa repletione fit cõmissura⁊ sepatio. Dico ergo aliter ad hanc dubitationẽ. Primo q: hec egritudo põt dici prauа duobus modis. Uno mõ rõne subiecti nobilis in quo fit. Et hoc mõ est prauа:ita ⁊ pnecans p sui acuitatẽ cõparata nobili mẽbro.s.cerebro. Alio mõ põt dici prauа rõe mãe:⁊ hoc mõ talis egritudo nõ est vehementer prauа:q: mã est sanguis putridus. Iste ãt nõ est vehemẽter malus:.⁊ sua essentia ẽt nõ est mala:ficut fibare. Rõ est: quã Aui.assignat:q: tunc cerebrũ nõ posset tolerare hoc apa: taliter q: ab eo fieret euasio. Fo mõ põt dici:⁊ subtiliter intuẽti redit in idez. Propter qd̃ sciendũ q: Aui.vult declarare cañ.datũ in quo sunt duo dicta. Unuz est:q: hoc apa occidit in tertio. Aliud est q: si ptranfit tertiũ hꝫ fiducia:ad horum declarationẽ sciendus q: aliqs morbus est malus pecans duplr: vt ad pñs spectat. Uno mõ q: p sui essentiã hz mortez inducere in pte in qua est sicut dicimus:q: herpes exthiomenus siue schachilos mortificat ⁊ occidit subam mẽbri in quo est. Et ipossibile est q: alq̃ ps illius mẽbri in quo est nõ fit occisa:⁊ hoc mõ tale apa qd̃ vt phlegmõ substantie cerebri nõ est mortale pnecans:⁊ per ꝑns nõ est vehementer prauũ. Rõ est quaz Aui.assignat:q: si hec egritudo esset vehemẽter prauа:q: de rõne sua essz occidere:siue mortificare aliquã ptẽ substãtie cerebri:tũc sequeref:q: cerebz nõ posset eã tolerare.s.vt ptranfiret tertiũ ⁊ esset spes euasiõis: imo necessario occidẽt. Dico q: nõ possz tolerare cũ hac eẽntia .s. vehemẽtis ꝑuitatis. Uñ occidit ptẽ mẽbri i quo fit. Et cũ hac sublimitate.s.accidẽtiũ ꝑuorum ꝯtiuz essentialẽ suã maliciã. Alio mõ:aliq̃ egritudo est pnecãs: ⁊ per ꝑns vehemẽter mala:p maliciã ꝓtingenter existentem lz vt plm tñ possibilẽ nõ esse:ficut apa in genere est occidẽs:⁊ febris pestilẽtialis tamẽ possibile est ab eis liberari:cũ sint determinatoz modoꝝ:siue determiatarũ spẽrũ. Et hoc mõ phlegmon substãtie cerebri est egritudo vehementer mala:⁊ pnecans vt plm:q: pp multã mãz:⁊ putridã dissipantẽ:⁊ corrũpẽtez cerebz:occidit:⁊ si cũ hac dispõne incipit:necessario occidit. Sz q: phlegmoni cẽbri hoc est accñs:⁊ nõ de sui essentia: qa segf hoc multitudinẽ:vel malignitatẽ sanguinis:q̃ duo nõ sunt essentialia phlegmoni: vt phlegmon:tõ possibile est q: iciatur phlegmon nõ talis nec tante malicie ⁊ tolerabitur post tertiũ a nobiliori membro hoc.s. cerebro ⁊ poterit ab eo homo liberari:⁊ hoc est qd̃ Aui.vult ⁊ extrahif subtiliter ex dictis Gal.in cõmen.prealleg.apho.⁊ est sermo Rasis primo continẽtis:aliter potest solui dicta ꝓtradictio q: illa que occidit in tertio est vehemẽter prauа sed cum pertranfit tertium:significatur q: non est tante malicie ⁊c.

a ℭ Et ipsius quidẽ. ⌋ ℭ Hic ponit curam:⁊ dicit q: est cura firsen.s.per

Jacobus

ue vel venenose. Alioqn.i.aliter mẽbz hoc principale.s.cerebz tolerare nõ posset ipsaz egritudinẽ cũ hac essentia.i.cũ substãtia molli leni tenera fatile passibili spiritib⁹ plena. Et cũ hac sublimitate.i. dignitate ⁊ pẽminentia q̃ est domiciliũ ⁊ ꝑma sedes rõnalis aie vel cogitatiue vel estimatiue:imo prius morꝫ infirmo accideret q̃ nã cerebri tanta sustineret morbi seuiciam. Nã motus anhelitus a cerebro procedens sine quo vita permanere non potest ilico deficeret. Et ista est cã quare hec egritudo non potest tertium ptranfire diem ⁊ si pertranseat fiducia habetur.

Et ipsius quidẽ. ℭ In.viij.ꝑmo ait q: cura phlegmonis medulle cerebri ẽ cura frenes ⁊ fortior ea puta maiori indigẽs attẽtiõe ⁊ maiori cautela ⁊ succursu celeriore pp piculũ qd̃ maius iminet ⁊ suspectius est de subita morte niſi succuratur statim a ꝓncipio. Scõo dicit q: in cura ipsius vehemẽter ꝑfert extractio sanguinis p phlebotomiã venaz sub lingua post phlebotomiaz vene cõis.i. mediane vl vene cõis morbis sanguineis ptiũ supioz.s.cephalice ⁊ post phlias aliaz venaz putavene frõtis ⁊ vene nasi. ℭ Attẽde q: Auẽzo.iij. theisir ꝓpriũ facies de phlegmone ḃ capl'm dat ipsius curã sub.vij.regulis. Pria est subtiliatio cibi ⁊ phlia sunt medicia cõis in ḃ. Scõa est ⁊ curatio huius in ꝓncipio est p phliaz cephalice ⁊ extractionẽ sanguinis ide absq; miseratiõe. Tertia est deide iubeo q: phlebotomef vna vena de venis manus pulsatilibus manifestis q̃si.ʒ.i.aut.ʒ.i.⁊ semis:Quarta ẽ:subtiliet cibus ⁊ sit ꝓtentus de aq̃ in q̃ infusi sint thamarindi ⁊ colati accipiẽdo illã vna hora post aliã:⁊ si eius nã receperit lenitatẽ erit medicina bona. Quinta est:bonũ est q: odoret myrtã ⁊ sandalos ⁊ rosas ⁊ bolũ carpẽtariorꝫ. Sexta est:cũ accñtia sedata fuerint sedatõe legitia aut cũ fuerint alleuiata aliq̃ alleuiatione tunc da ei de succo medulle citruli donec recedant accidẽtia totaliter. Et tũc dabis ei aquã hordeaceam ⁊ gradatiz ducẽtes ipm. Et dabis ẽt ei aquã hordeaceã p se paratã fm artẽ scitã apud medi

phleboiomiaz:⁊ euacuationes:⁊ dietaz. Et fortior. Ut fortior est passio ⁊ tõ copiosior: phlia fiat:⁊ de multis venis:vt ꝑcipit Azara.⁊ Aui.inuit. Phlebotomef ergo de brachio:de frõte ⁊ de naso:⁊ sub lingua. Et tõ dic ⁊ post phliam vene cõis:⁊ aliaz q: cephalice:⁊ vene frõtis ⁊ nasi:si expedit:lz venaz sub lingua phlia posset fieri post phlebotomiã venaruz brachij:⁊ ante phlebotõiã vene frõtis:q: vene sub lingua eũant a venis circa collum:⁊ ille eũant a guidez occultis. Dubitat qd̃ ponã ad caput. Dicẽdum q: si repletio est magna: vt fit cõicata panniculo extrinseco:⁊ iam tumefiat facies: fac qd̃ supra ꝑcipit Aui. i cura ira rabitus:illo.§. Et oz qui dẽ. Si aũt fit paucior mã incipe cum repcussiuis.

accidũt in ipso cerebro berisipila ⁊ vsagro. Et fit dolor[b] fortis ⁊ inflammatio vehemens. In facie vero quandoq; accidit frigus propter occultationem caliditatis ⁊ citrinitas ⁊ ꝑprie in oculis: deinde calefit subito ⁊ rubificatur. Ueruntamen[c] secundum plurimum fit tendens ad citrinitatez ⁊ frigus. Et est sicitas vehemens in ore. Et cum eis[d] non est tantum ex subetb quantuz accidit in in phlegmone. Uerũtamen[e] accidentia

ℭ De berisipila ⁊ impetigine accidentibus in cerebro:⁊ vsacro. Cap.v.

q Uandoq; etiã ⁊c. ℭ Hic ꝺtermi

nat de apate cholerico in suba cerebri. Et ꝑmo notificat hoc apa:ſo ponit curã. ibi fa⌊ Et eaz cura. ⌋ Prima in duas. prio notificat hãc passionẽ p sui locũ:⁊ nomẽ. ſo p signa. ibi fa⌊ Et fit dolor. ⌋ ℭ Consideranduz circa primã partẽ q: hoc apa notificat hic p locũ: cum dr ẽt in ipso cerebro.i.ẽt sicut phlegmon accidit q̃q; i substãtia cerebri ita ẽt berisipila. ſo notificat p sui nomẽ: Et sunt tria nomina colligẽdo rubricaz. Dicitur eniz berisipila. Et hoc nomẽ est generale apatuz cholericoꝝ: ⁊ in hoc innuit cãm huius apatis.s.cholericã mãm puram.i.nõ adustã adustione faciente eam declinare ad nigredinẽ:q: esset fibare: ⁊ demoniũ de qbus dicetur in sequẽti ca.fm nomen est vsacro.tertiũ est ipetigo. Accipitur aũt impetigo duplr. Uno mõ pro qbusdã pustulis paruis fixis siccis: nascentibus circa ptes cutis:⁊ hoc mõ sumif ab Aui.iij.cañ.fen.vij.ca. de ipetigine. Alio mõ sumif ipetigo pro apate cerebri cholerico: ⁊ vt sic sumif hic:hoz aũt noiuz est nobis icognita ipositio. ℭ Cõsiderandũ ẽt q: Aui. dixit:q̃q;⁊ hoc q: raro fit illud apa. Et prio q: rarovalde repitur fic pura cholera i capite. Frequẽtius aũt sanguis ⁊ phla. Scõo: q: si repiat nõ est apta cholerica mã teneri in mẽbro:ficut alie:⁊ hoc pp sui subtilitatez.

b ℭ Et fit dolor. ⌋ ℭ Hic põt signa. Dolor fit cõitate ad pãniculos illã matio ⁊c. pp fortẽ febrẽ fit in toto:⁊ fit in capite. Q̃q; tñ accidit frigus i facie:⁊ hoc q: calor trahif ad locũ apatis. Sz tu di. ita dz esse i phlegmone. ℭ Dicendũ q: nõ sic accidit:pp duo. Primo q: calor cholere est magis acutus:⁊ attractiuus. Scõo q: apa sanguineuz est magis replõnale: ita q: replõ ex sanguine extẽdit ad faciez:⁊ ptes circa cutim: vñ appet facies colorata. Et citrinitas pp illud.i. pp aliquã infectionẽ factã ab hoc apate:⁊ ꝑprie in oculis:q: magis cõicant cerebro:vel pp illud.i. pp caloris fugã:⁊ illa ꝓpria est citrinitas:que est quedã subalbedo:ficut q̃q; sumif ab Aui. citrinitas vt fen.iij.huius. Uel citrinitas.i.fuga cholere q̃ fac̃ citrinitatẽ:deide calefit subito pp vapores subito motos ad exteriora.

c ℭ Uerũtamen ⁊c. ⌋ ℭ Contra:q: si cholera citrinat: ergo dz calefacere. Dicendũ q: vel est nõ vera citrinitas.i.subalbedo: pp fugam caloris. Uel est vera illa sit a pauca cholera:que potest citrinare ⁊ nõ calefacere. Et est siccitas ⁊c. propter fortem caliditatem ⁊ siccitatem.

d ℭ Et cum eis. Nec locutio est impropria qa cũ istis nõ est subetb.⁊ iõ ſa exterior magis ꝓueniens est cũ dicit:⁊ cũ eis nõ est subetb sic accidit i phlegmone:q: in phlegmone pp hũiditatẽ:⁊ multã mãz accit dispõ q̃si sõni ꝑfundi:vt subetb ſz nõ veri:vt apparuit supra i capl'is de signis ꝓpriis. Uerũtamen ⁊c. ⌋ ℭ Motũ est:⁊ forsan posset eis accidere dispõ similis somno propter casum virtutis ⁊ esset potius impotentia vigilãdi. Et earum cura apparebit. ⌊ Et plurimum ⁊c. ⌋ hoc apparet ex eo quod dictum est de phlegmone:q: tam phlegmoni: q̃ berisipila in substantia dicuntur sacaculos:vel schachilos:vel spachilon.

De partibus

a ℭ Et pueris

cos ⁊ ẽt micã panis lotã in aq̃. Septia est:q̃ fueris securus q: eger receperit sanitatẽ tũc solue ei panẽ furni fermẽtatũ cũ medullis citruloꝝ:aut cũ aq̃ ⁊ modico ꝺ piris ⁊ solue ei.i.ꝓcede ei comestionẽ prunoz i ꝓncipio cibi ei⁹ donec sanef:ḃ ille. ℭ De berisipila ⁊ vsagrie accñtib⁹ cẽbro. L.v.

q Uandoq; etiã. ℭ In hoc ca. ꝑmo agit ꝺ signis berisipile ⁊ vsagrinis medulle cerebri. Scõo de curis ipsaz. ibi⌊ Et eaz cura. ⌋ Tertio de pnosticatõe supeis. ibi⌊ Et plm. ⌋ Quarto ꝺ berisipila cẽbri puerorũ ⁊ suis accñtib⁹. ibi⌊ Et pueris ⌋ Quinto de cura ei⁹. ibi⌊ Medicẽt q̃. ⌋ ℭ In.i.pte pmittit q: berisipila ⁊ vsagro q̃q; ẽt accidunt in suba medulari cẽbri. Et est berisipila apa factũ de cholera rubea. Et vsagro est ipetigo ⁊ est pue pustule de cholera adusta vel melia cũ ingẽti pruritu. Hoc pmisso dat.vij.signa huius berisipile ⁊ vsagrinis. Primũ est q: in his fit dolor fortis mordax ⁊ acutus:tũ feruore cholere:tũ vehemẽti eius mordacitate ⁊ acuitate. Scõz est iflãmatio vehemẽs capitis ⁊ corpis ex ebullitione ⁊ putredine feruẽtis cholere ⁊ febre cõtinua putredinali cholerica. Tertiũ a facie patiẽtis sumif ⁊ est q: interdũ frida inuenif ex occultatione ⁊ retractõe caloris interius ad apa ⁊ citrina appet ⁊ maxie oculi ex tinctura cholere vel retractiõe sanguis interius ad minerã morbi. Post subito calefit ⁊ rubificaf sanguie ⁊ chola redeũtib⁹ ad hãc vt i plurib⁹ tñ ad frigꝰ tẽdit ⁊ ad citrinitatẽ pp fortitudiez attractiõis apatis ab igẽti dolore ⁊ maxio ardore. Quartũ est vehemẽs oris siccitas ⁊ ariditas lingue pp incẽdiũ forte apatis ⁊ cholerice febris qõ p fumos adustos ligue cõtacf ⁊ palato ⁊ ori. Quintũ est q: in his nõ tm ex subetb seu sõno ꝑfundo cõtingẽ solet q̃stuz in phlegmone medulle cerebri. Nã cholera ſca de siccans ⁊ mordens vigilias excitat ⁊ somnũ phibet ꝑfundũ fieri. Sextũ est q: in his mala accidẽtia sicut insomnietas: ingetudo vehemẽs anxiẽtia excessiua mentis alienatio sunt terribiliora q̃ sint in phlegmone

maliciam

a ¶Et pueris quidē. ¶Ista sunt verba Rasis primo continētis .viij. cap. imo narrat se curasse puerū de quadam secta. Profundātur sinciput i. iaphet: siue locus fontanelle capitis. Et hoc q; pars illa in eis est multum tenera. Et ideo propter fortē exiccationem cōtrahitur ⁊ oculi etiam propter fortem exiccationez. Et minoratur oculus. s. vnus quandoq; q; illi pōt passio magis cōicari. Et desiccatur ⁊c. propter fortem calorem: ⁊ ipsi sunt valde resolubiles.

b ¶Medicent. ¶Ista cura est cum rebus frigidis ⁊ humidis: sicut conuenit in principio horuz apostematum: ꝯ in vitello oui fit aliqs calor: paucus valde: tamen tollitur per oleum ros. oz autem mutari omni hora: ne calefiat. Et cuz expressionibus. i. succis: ⁊ patet.

¶De sibare. Cap.vi.

℧ Icitur.

¶Hic determinat de apostemate substantie cerebri fcō a cholera adusta. Et primo quātuz ad sui esse: ⁊ cās. Fo pōt signa. tertio curaz. ibi fa[Lūqz sibare]ibi tertia[Et ipsi⁹ quidē.]Prima in tres. primo notificat hoc apostema fm se. Fo componendo ad karabitum. tertio quod dicit declarat. ibi fa[Et cuz karabito]ibi tertia[Manifestuz ipsa.]¶Considerandū q; in ipsa diffinitione. primo tāgitur nomē ex parte diffiniti: q; dicitur sibare. i. mania a mane siue demone. Et hoc est nomē accidentis: sicut lethargia: ⁊ karabitus nota sunt accidentis: vt supra apparuit. Ita etiam sibare est nomē accidētis. Fo in diffinitione tangitur p̄dicatum: cum dicitur demoniū supfluum ⁊ ponit hic loco generis. Nam demoniuz pōt fieri sine apostemate: vt apparebit hic ⁊ infra. Unde est genus ad sibare: ⁊ ad alios modos manie: siue apostemate. dicitur aūt demonium: q; mania quedam est canina: quedam est lupina: quedam demoniaca: que est vehemētior sumendo eam in specie: quia aliquando demoniaca mania dicitur ēt canina ⁊ lupina. Sed demoniaca superflua est species: ⁊ est prava valde: in qua homo alienatur: ⁊ furit ⁊ rixatur vehementer sine aliqua quasi intermissione: vel acquietatione in mente. tertio tangitur loco differētie essentia passionis ad quam hoc accidens consequitur: q; accidit hoc demonium cum sirsen calido. i. cuz apostemate substantie cerebri calido cholerico. s. de cholera adusta. Ubi considerandum q; sirsen est generale nomen ad omne apostema cerebri: sz sirsen caliduz dicitur de omni calido apostemate siue sit in panniculis: siue in substantia cerebri. Specialiter tamen supra sumebatur pro apostemate calido panniculorum. Hic ergo sumitur sirsen pro apostemate in cerebro ⁊ contrahendo sumitur pro apostemate calido substantie cerebri. Ex quibus apparet q; illius diffinitio potest sic componi: sibare est sirsen calidum cholericum de cholera adusta: cum quo homo alienatur alienatione demoniaca. Et sic Aui. componit eam cum dicit assumendo textuz: sibare est cum hoc quod nō habet sirsen alienet: propter demonium agitatiuum. Causa autem quare Aui. non incipit statiz ab ista diffinitione: sz premisit aliam continentem istam in alio modo loquendi fuit: quia illud nomen est impositum ab accidente. Et videtur q; apud eos illa passio non innotescat multuz p hoc accidēs: ⁊ ideo dixit sibare dicitur demonium sicut si dixisset: karabitus dicitur alienatō ⁊c. Et sicut si dicēt: lethargia dicitur obliuio. Aui. igitur quandoq; vtitur nomine sibare pro accidēte: quandoq; pro apate: ⁊ quandoq; pro vtroq;. ¶Considerandum: q; q; sibare fit a mā cholerica adusta tendēte ad quandam nigredinez: ⁊ in hoc iste humor includit naturaz pessimitatis cholere: ⁊ pessimitatis melācholie: ideo alienatio facta ab hūore est pessima demōiaca agitatiua.

c ¶Et cum karabito. ¶Hic notificat sibare comparando ad karabitum: ⁊ cum hoc comparat sibare ad suum accidens. Ad cuius intellectuz considerandum: q; karabitus purus dicitur ex duobus. Primo ex parte loci: quia fit in solo panniculo. secundo ex parte materie: q; fit de materia sanguinea: vel cholerica puris. i. non adustis: dicit ergo cum karabito puro. s. duobus modis dictis sil fit alienatio ⁊c. non tū est ibi demoniuz: qa demoniaca alienatio sequitur cholericam materiaz: que est adusta: ⁊ que attingit substantiam cerebri. Purus autem karabitus nullum istorū habet. Sed si cum ipso. s. karabito: ⁊ non dico cum ipso puro: quia esset contradictio. Est demonium est sibare quia est signum q; materia illa cholerica est adusta ⁊ q; est pertingens apostema ad substantiam cerebri. Considera tamen hic diuersum modum loquendi: ⁊ supra: dicit enim hic: si est cum carabito demonium: est sibare. Supra vero dixit cap. de signis karabitus a cholera adusta est sibare: ⁊ est quasi ipsa. Causa huius diuersi modi loquendi est. Nam quando karabitus est de materia cholerica adusta: vel apostemato communicat substantie cerebri: ⁊ tunc fit demoniū: ⁊ est verum sibare: quia sibare est demonium cum apostemate substantie cerebri. Uel tale apostema non extēditur ad substantiam: sed homo habz demonium agitatiuum: propter choleram illam aduſtam solum apostemantez panniculos: ⁊ tunc est q̄s sibare ⁊ nō proprie sibare. Ex quibus dictis apparent due diffinitiones. Prima quidem est ista: sibare cum karabito non est aliud quam mania. i. demonium agitatiū. coniunctum cum karabito. Et tunc vel est demonium sequens adustionem preter hoc: q; apostema communicet substātie cerebri: ⁊ dicitur quasi sibare: vt supra. Uel

¶De sibare. Cap.vi.

℧ Icitur sibare.

¶In hoc ca. primo ponit diffinitionem sibare ⁊ differentiā ac cōuenientiam eius cum freneſi. Secundo signa principij sibare. ibi [Lūqz sibare]Tertio signa statis sibare ⁊ postremi ipsius. ibi [Deinde cum sistitur]Quarto determinat de sibare in puro ⁊ de signis eius. ibi[Et qñqz fit]Quinto de cura sibare. ibi[Et ipsius quidem.]

¶In prima parte primo describit sibare. Secundo distinguit inter ipsuz ⁊ freneſim: ibi[Et cuz karabito.]

¶In prima particula sic describit sibare q; est demonium superfluuz accidens cum sirsen seu freneſi calida cholerica sic q; eger cuz hoc q; hz freneſim calidaz cholericam mente alienatur vel sese alienat a moribus hominum propter demoniū seuum agitatiuuz. Et intelligas hic per demonium vehementem furiam qua quis se exagitat clamat aut vlulat ⁊ seuit in semet lacerans seipsum vel in assistentes: ⁊ magis apparet lupus rapax rabidus vel cacodemon infestus hominibus q̄z rationale animal.

¶Et cum karabito ⁊c.]¶In secunda dat. v. differentias inter freneſiz ⁊ sibare proprie dictum. prima est q; cum pura freneſi fit alienatio rationis ⁊ permixtio mentis sine demonio: q; si cuz ipsa demoniū adesset tūc esset sibare: addit ergo sibare supra veram freneſim demoniū furens. Secunda est q; sibare est quasi mania demoniaca iuncta ⁊ composita cuz vera freneſi: sicut freneſis est quasi melancholia idest alienatio mētis sine furia cum apostemate cerebri calido ⁊ febre continua consequente ipsum: Tertia est q; in sibare vel antesibare demonium frequenter precedit apostema ⁊ febrem. Postea succedunt ipsi demonio apostema ⁊ febris: ita q; passio incipit a mania demoniaca que fit ex cholera rubea adusta nō apostemante sed imbibente medium cerebri: que cum excreuerit ita vt apostemet ⁊ febrem faciat tunc est verum sibare completum ⁊ perfectuz sed in vera freneſi alienatio mentis ⁊ febris sequuntur apostema caliduz ce-

maliciam ⁊ quasi furiaz cholere que facit ardens apostema cuz arsiua febre. Septimuz est q; febris est fortior. i. acutior ⁊ inflāmabilior q̄z febris phlegmonis propter incendium feruentis cholere tam in substantia medullari cerebri q̄z in venis corporis ⁊ arterijs eius a febre cholerica.

Et earum. ¶In. ij. dicit q; cura herisipile ⁊ vsagrinis idest impetiginis in medulla cerebri est ān cura sibare que describitur capitulo sequēti. Et est sicut cura cholerice freneſis in omnibus ⁊ per omnia facta additione in humectatione vehemēti cerebri ab extra ⁊ abintus ⁊ assiduata ligatione fortī tibiarum ⁊ pedum pro diuersione fumorum a cerebro.

Et plurimum. ¶In. iij. dicit q; herisipila vel vsagro cerebri fm plurimuz in tertio die vel ante interficit: ⁊ si non interficit in tertio vel ante tunc euadit infirmus ⁊ cōualescit post diez tertiuz sicut predictuz est de phlegmone qui fit in medulla cerebri. Nam cum sit seuior, ⁊ acutior ⁊ accidentium terribiliorum q̄z sit dictus phlegmon eque cito debet vel citius conuerti seu terminari mortali aut salubri terminatione vel per sudorem vel per fluxum creticum sanguinis narium.

Et pueris. ¶In. iiij. prio ait q; herisipila qñqz pueris in cerebro accidit propter cholerā in medulla ipsius sparsam aut ibibitam. Et hic de ipsa facit specialē sermonez ppter hoc q; pueri neq; pharmacari neq; phlebotomari vt prouecti possunt. Secūdo dicit q; tria accidentia que sunt vt signa eius sequuntur ad eam vel ipsam associāt. Primum est q; cuz ipsa pōr pars capitis que prora ⁊ sinciput solet appellari profundatur veluti retracta interius vel quasi cum malleo depulsa intus esset. Et consimiliter profundantur oculi seu intra retrahuntur. Nam forte incendiuz talis herisipile cerebra puerorū tenera ⁊ mollia cum panniculis suis siccat ⁊ corrugat veluti cremium ⁊ fortiter retrahit. Unde pericraneū ⁊ os coronale quod in his teneruz est interius trahuntur versus duram matrem cū qua colligantur. Et sic ambo oculi nascentes a matribus cerebri contractis ⁊ optici nerui nascentes a cerebro simul contrahuntur ⁊ intus trahuntur cum cerebro ⁊ pannis seu meningis eius. Secunduz accidens est quod oculi pueri in hac herisipila manifeste decrescunt seu minorantur propter vehementiaz desiccationis suorum humorz ⁊ tunicarum pp cauma nimium herisipile ⁊ febris. Tertiuz est q; in hac herisipila totum corpus pueri siccatur ⁊ arefit propter dolores ⁊ incensiones: ⁊ inquietudines: ⁊ vigilias nimias: ⁊ resolutiones vehemēt

Medicentur ergo. ¶In. v. parte dat duos modos remediorum contra hanc herisipilā p[ro]rum. Primum est. ℞. vitella ouorum cruda. ij. misceant cum. ℥. iij. [ro]si rosati infrigidati ⁊ liniatur inde preraſum caput ⁊ pmutet omni ho-

ra renouando hoc linimētuz. Nam dolorez mulcet ⁊ ardorem mitigat ⁊ confortat cerebruz. Secūduz est succi siue expressiones herbaz frigidaz ⁊ humidaruz: sicut violarū nenupharis lactuce aut portulace cum cucurbita ⁊ corticibus melonis ⁊ cucumeris fm hunc modum. ℞. lactuce portulace violarie nenupharis recentiū aā. ℳ. ij. cucurbitam integraz si inueniri possit vel cortices ei⁹ si tota cucurbita nō inueniat. ℥. i. corticū melonis ⁊ cucumeris aā. ℥. s. terantur omnia ⁊ succus ab eis fortiter exprimatur ⁊ capiti frigidus in pāno lineo subtili imbibitus supponatur. Uel accipe si vis expressionēvnius solius p̄dictarum herbaruz vel quarū ex eis ⁊ capiti appone. Uel accipe corticez cucurbite viridis ⁊ adapta eam sub forma cassidis ⁊ veluti galeā capiti adhibeas. Idē facere potes de cortice melonis: nam dolorē mitigat ⁊ reprimit ardorē fortez herisipilez ⁊ prohibet cerebrum ⁊ pānniculos eius ab arefactione ⁊ contractione.

sequitur adustionem ⁊ extensionē apostematis ad substantiam cerebri: ⁊ tunc est verum sibare.secūda diffinitio est: q̄ ēt verus ⁊ purus karabitus est melancholia.i.alienatio cōposita cuz apostemate calido: ⁊ cum febre. Hic ergo alienatio karabitus puri ⁊ veri non est demoniaca. ¶ Consideranduz secūdo:q̄ Auicē.cōparat accidēs ad suaz passionē:scilicet ad apostema:⁊ vult q̄ in ipsa sibare quandoq; est talis ordo: ⁊ primo venit accidens.s.demonium: ⁊ postea sequitur apostema: ⁊ febris sequēs apostema: dicit vlterius q̄ non fit sibare.i.demoniū.s.cū karabito. Vel non fit sibare i.nō fit karabitus de quo dicimus quod est sibare nisi cū karabituz ē a cholera rubea pura ⁊ adusta. ¶ Consideranduz q̄ puz ab Aui. quandoq; est idē quod non adustaz ⁊ hoc modo non sumitur hic. Alio modo purum.i.non mixtum sanguini: ⁊ ita sumitur hic. Debet enim illa cholera que facit demonium agritiuuz esse adusta:tendens ad nigredinē melācholicā: ⁊ debet esse nō mixta sanguini. Mixtio.n.eius cuz sanguine temperaret eius malicia: ⁊ nō faceret demoniuz prauuz. Bene igitur dixit pura ⁊ adusta.

a ¶ Nam cuz ipsa. ¶ Hic declarat que dixerat.s.q̄ aliquando antecedit demonium in sibare: ⁊ post fit apostema. Et extendit Auic. sermonē: vt magis declaret sibare. Ubi dubitatur quia in tex. videntur 2tradictiones. Primo enim dicit q̄ cholera adusta in principio sue applicationis: scilicet ad substantiaz cerebri:facit prouenirī demoniuz: ⁊ post ipsuz prouenit apostema. Et inferius subdit q̄ in sibare:apostema ⁊ demoniū prouenīunt simul. Secundo est contradictio quia primo dicit. Et est sicz apostema causa sibare:idest causat sibare. Et post subdit. Neq; vnum eorum est causa alterius:ergo vult q̄ apostema non sit causa sibare. Hoc autem videtur manifeste falsum. Primo quia accidens sufficienter causatur ab egritudine:sed demoniuz est accidens apostematis ex materia cholerica adusta:ergo apostema sufficienter causabit hoc demoniuz: secundo quia materia cholerica adusta per solam applicationem ad substantiaz cerebri facit demoniuz:ergo apostema ex hac materia multo magis. Tertio dubitatur:quia dicit quia in karabito demonium est accidens sequens. Sz contra accidentia karabiti.primo preueniunt ⁊ postea fit egritudo vt supra. Ad intellectum horuz considera:q̄ sibare est duplex. Una nō sic proprie:vt est sibare dicta karabitus: scilicet quando karabitus est de materia cholerica adusta apostemante soluz panniculum:licet possit extēdi ad substantiam:de qua dixit Auicē.supra capitulo de karabito:⁊ de qua dicit hic. Et si cum ipso est demoniuz ⁊c.licet etiam hic loquatur de sibare cum karabito quando apostema extenditur ad substantiam cerebri. Alia est sibare proprie dicta:que fit ex cholera adusta apostemante substantiaz cerebri:⁊ hanc sibare hic proprie Auicē.inuestigat cū dicit: naz cū ipsa. Ad huius ergo intellectuz considera q̄ ista sibare proprie dicta determinatur:siue conditionatur ex quatuor:scilicet ex loco ex materia:ex accidēte:⁊ ex ordine ad suuz accidens. Prima sua conditio est ex loco: quia est apostema substantie cerebri. Et in hoc differt a karabito: quia est apostema panniculoruz. Secunda conditio est ex materia: quia eius materia est cholerica adusta trahens ad nigredinem. Et in hoc vt apparuit differt a duabus speciebus karabiti puri: sed conuenit cum karabito tertie specie:qui non potest dici sic purus karabitus: vt apparuit. Tertia cōditio:est ex accidentibus:quia habet pro sui accidēte demonium agitatiuū vltra:vel pluſquā sit aliquod demoniuz:vel aliqua mania. Et quantū est in hoc accidente puenit cuz hac tertia specie karabitus:q; etiaz in karabito de materia adusta cholerica demoniū est accidēs:vt supra apparuit. Quarta conditio est ordo accidentis ad egritudinem: scilicet demonij: ad apostema. Ad cuius intellectum considerandum:quia differt materia cholerica adusta:que apostemat panniculos:⁊ facit karabituz a materia cholerica adusta:que apostemat substantiaz cerebri: ⁊ facit sibare proprie dictum:quia illa que panniculos apostemat cum incipit moueri ad apostemanduz:antequaz inchoet apostema non facit demoniuz: siue maniā. Et hoc quia talis materia distat a substantia cerebri: ex partibus in quibus vigent virtutes ex quaruz forti lesione fit demonium. Sed cum ipsa apostemat substantiaz cerebri propter vehementiaz passionis: tunc facit demoniū ⁊ hoc est quod Auic. dicit in karabito de cholera adusta:est demoniū accidens ab apostemate:sed materia adusta que apostemat substātiam cerebri cuz in ea mouetur anteq̄ apostemet:propter suaz propinqtatem ad loca spirituuz ⁊ virtutuz facit demoniuz. Et hoc est quod Aui. dicit in principio sue applicationis facit prouenire demoniuz:idest in principio cum applicatur ad substantiaz cerebri antequā apostemet:facit demoniuz. Et hoc non contingit de materia cholerica adusta applicante se ad panniculos:quia anteq̄ apostemet non facit demoniū:imo postquā apostemat:⁊ facit karabitum: ⁊ ideo in karabito demonium est accidens ab apostemate:sed in vera sibare est accidens ante apostema. Ex quibus dictis apparet expositio tex.⁊ solutio ad contradictiones premissas. Et primo apparet solutio ad tertiam cuz dicitur:q̄ accidentia karabitus precedunt. ¶ Dicendum q̄ veruz est accidentia cōmunia:sed propria sequuntur. Contra quia supra dixit:q̄ antecedunt accidentia inseparabilia. Dicendum q̄ dicuntur inseparabilia:quia semper in omnibus insunt:tamē cum hoc sunt communia:quia omnibus aliis speciebus insunt: sicut ver

cum apostemate calido ⁊ febre. Et multotiens quidem antecedit in ipsa demonium:deinde succedūt ei apostema ⁊ febris. Et non fit sibare nisi cuz karabitus est a cholera rubea pura ⁊ adusta. Vaz cuz ipsa[a] ad cerebrum impellit cuz principio sue applicationis facit prouenire demoniū: ⁊ cum ipso aut post ipsuz prouenit apostema: ⁊ est ipsa cholera causa sibare. In karabito aūt est demoniū accidens ab apostemate ⁊ in sibare apa ⁊ demonium proueniunt simul a mā:neq; vnum eorum est causa alterius ex qua aliud inueniatur: ⁊ si quandoq; fiat vnum

bi gratia alienatio absolute. Vel dicendum aliter: q̄ demonium cum fit agitatio vehemens valde non est accidens:nisi sequens in karabito:⁊ nō est antecedens. Sed tu dicis: illa cholera adusta antequā faciat karabitum nōne faciet alienationem dico q̄ sic:sed non demoniacam. Ad solutionem secunde:vel prime ꝺdictionis est cōsiderandum q̄ mā cholerica adusta impulsa ad substantiam cerebri:quandoq; prius facit demonium: q̄ apostema: ⁊ quandoque simul facit vtrumq; quia simul apostemat: ⁊ facit demoniū. Hoc aūt potest accidere sicut accidit in partibus nostri corporis extrinsecis: verbi gratia circa manum:sanguis enim pulsus ad manum quandoq; sparsim mouet in principio:⁊ nō apostemat in principio sui cursus: ⁊ postea apostemat. Quandoq; autē in principio sui cursus apostemat:ita materia cholerica adusta mota ad substantiam cerebri:quandoq; sparsim mouetur:⁊ inficit non apostemando in principio:⁊ tamen facit demoniuz in hac applicatōe: ⁊ post ea illa materia est possibile q̄ apostemet. Et hoc est quod dixit supra:⁊ multotiens antecedit in ipsa sibare demonium: deinde succedit apostema multotiens ergo idest quandoq; ⁊ multis vicibus accidit sed non semper. Similiter materia cholerica adusta possibile est q̄ ficut mouetur ad substantiam cerebri:ita apostemet: ⁊ tunc fit simul apostema ⁊ demonium:⁊ vnum non precedit alterum:ergo possibile est q̄ demonium precedat apostema ⁊ possibile est q̄ simul fiant. Et ideo dixit Auic. cum ipsa cholera adusta ad cerebrum impellitur:cum principio sue applicationis:scilicet ad substantiam cerebri:facit prouenire demoniuz: ⁊ cū ipso demonio prouenit apostema quando in ipsa impulsione apostemat: aut post ipsum demoniuz:prouenit apostema quando in ipsa impulsione huiusmodi cholere:⁊ applicatione ad substantiā cerebri:non apostemat: sed post ergo prouenit demoniuz ante apostema. Et sic oportet q̄ textus componatur:sed in carabito nunquā demonium fit ante apostema:sed accidit ab apostemate. Materia enim adusta cholerica in principio sue applicationis ad panniculos cerebri:⁊ proprie ad duram matrem: non potest facere demonium:nisi passio fiat vehemens: ⁊ communicet nocumētum ipsi substantie cerebri. Ex hijs dicendum ad formam contradictionis. Cum enim Auicē. dicit q̄ prius est demonium:⁊ post apostema intelligit quandoq; hoc esse. Cum autem postea dixit:apostema ⁊ demonium prouenire simul a materia cholerica adusta intelligit etiam quandoq; ita esse. Et illud Auicē. innuit in duobus modis loquendi. Primo in eo qđ supra dixit:⁊ multotiens:⁊ non dixit semper. Secundo in eo quod dixit: ⁊ cum ipso demonio aut post ipsum demoniuz:prouenīunt simul:exponatur quandoq; prouenīunt simul ne littera contradicat. Tertia contradictio duplr tollit. Primo sic. Propter qđ sciēdum:q̄ demoniuz ⁊ apostema prouenire simul a materia potest dupliciter intelligi. Uno modo simul in tempore ⁊ hoc modo non est verū semper:sed quandoq;:vt iam est dictuz. Alio modo simul non in tempore:sed immediate a causa: siue immediate ab vna causa:siue in vno tēpore prouenīunt:siue in diuersis. Et hoc modo simul prouenīunt a cholera adusta demoniuz ⁊ apostema. Nam si precedat demoniuz:⁊ fiat postea apostema:demonium non est causa causans apostema. Similiter si fiat a cholera adusta apostema: ⁊ demoniuz simul:tamē demoniuz non producitur ab apostemate:sed immediate a cholera adusta:quia nō existente apostemate illa cholera produceret posset demoniuz: sicut non preexistēte demonio posset illa cholera producere apostema:ergo apostema:⁊ demoniū sunt quidaz effectus immediate producti a cholera adusta stante in substantia cerebri:nec vnuz de istis producitur mediante alio: sicut mediante causa necessario interueniente:summa huius proprie solutionis stat in hoc sibare que est passio substantie cerebri: taz sibare:idest alienatio demoniacaz:q̄z apostema fiunt a cholera adusta: nec requiritur q̄ vt cholera adusta faciat apostema precedat sibare:ita q̄ sibare sit apostematis causa:q̄z possunt simul fieri: nec ad hoc q̄ fiat sibare precedat apostema:⁊ si non sit apostema:sit quādoq; sibare ex applicatione melancholie aduste non apostemantis. Unū ergo istoz non est causa alterius:licet vnuz possit alteri addere:sed in karabito apostema potest dici cā sibare.i.demoniace alienationis ex hoc q̄ illa cholera adusta non facit demoniacā alienationē:nisi apet. Sed tu diceres pone q̄ tāta cholera adusta quāta apat pāniculuz nō apostemaret:sed staret ibi:nōne faceret demoniū. ¶ Dicēdū q̄ forsan nō: vel q̄ sic sed de facto accidit q̄ apostemat vt plurimū. Tunc ad formā contradictiōis cū dicitur Aui. dicit ⁊ est apostema causa sibare:dico q̄ debet exponi ⁊ est.s. cholera causa sibare:⁊ non debet exponi:est apostema. Et hoc dicit littera extra ⁊ tunc verificatur ēt q̄ dicit:vnuz eoz.s.demonij ⁊ apostematis nō est cā alterius: q; in sibare:nec demoniū causat apa:nec apa causat demoniū:imo cholera adusta causat illa ambo. Nō enim requiritur in sibare adesse demoniuz q̄ sit: siue prefit apostema:nec ad apostema quod fit: siue prefit demoniuz: sed in karabito adesse demoniū:requiritur necessario q̄ fit apostema: saltem vt concurrens:imo nisi materia apostemetur: non faciet demonium: ergo bene dixit etiam supra:q̄ demonium in karabito est accidēs ab apostemate. ¶ Ad rationes dicendum:q̄ rationes concludunt verum:scilicz q̄ materia cholerica adusta apostemans facit demonium: ⁊ hoc est verum tamen illud demonium prouenit a cholera adusta etiam si non esset apostemans

rebri. Quarta est q̄ sibare nunq̄ fit nisi cuz vera freneſi de cholera rubea pura ⁊ adusta. Nam cum ista cholera cerebro impellitur prouenire facit demonium furens a principio quo sibi applicatur ⁊ prouenit cū ipso vel cito post ipsum apostema caliduz quando intantū crescit q̄ extendit cerebrum ⁊ in tumore3 eleuat. Et est ipsa cholera rubea ⁊ adusta vera causa sibare tam respectu demonij ipsius q̄z apostematis. Quinta est q̄ in karabito seu vera freneſi quando conuertitur ad verum sibare tunc demoniū accidit ab apostemate:sic q̄ postema deterioratum per adustionē sue materie sit causa demonij. Sed in vero sibare quod sine freneſi velut causa ipsius preuia nascitur simul a materia.s. cholera rubea ⁊ adusta puenit ambo:scilicet demonium ⁊ apostema calidum cerebri sic q̄ neutrum istorum est causa alterius:videlicet neq; demonium causa apostematis:neq; apostema causa demonij:licet vnum ipsoruz quandoq; sit causa accidentis alterius:vt demonium furens ⁊ agitatiuum cum clamoribus alterius frequenter augmentat apostema calidum ⁊ apostema illud furore incendit necnō irritatum augmentat demonium.

Cūq;

stemans. Secūdo modo soluitur cōtradictio. Propter q̄ sciēdum: q̄ cause efficiētes: quedā sunt de nouo p̄ducētes effectū: ⁊ ille dicunt inueniētes: vel inueniēdo causantes. Quedā aūt sunt addētes sup aliquo: vel etiā cō seruantes. Hāc distinctionē causarū Auicē. innuit primo cap. Fen. iij. primo cap. cū dicit: dicemus q̄ cause ⁊c. demoniū ergo ⁊ apostema in sibare sic se hz: q̄ vnū nō est causa effectiua alterius. s. q̄ efficiat de nouo inue

niēdo. ap̄a ergo a colera adusta existēte in suba cerebri nō facit demoniū inueniēdo: q̄ potuit p̄e eē demoniū anteq̄ apostema. Et tūc cuz demoniuz p̄cesserit ⁊ post sequat ap̄a: dicim⁹ q̄ apostema causat demoniū addēdo ad demoniū p̄eexistens fiūter etiā quādo colera adusta statim cū applicat ad subam cerebri: facit apostema ⁊ demoniū tunc demoniū nō est causa apostematis: posset tn addē ad apostema: q̄ rixa ⁊ furia p̄nt esse cā additiōis in eo ⁊ hoc est qđ dicit: nec vnū eoz est cā alteri⁹ ex quo aliud inueniat. ⁊ si q̄q̄z fiat ⁊c.]

quodq̄z ipsorum causa additionis alterius. ¶ Cūq̄z sibare[a] incipit apparere vigilie sunt p̄olixe ⁊ somnus inquietus ⁊ timor est in somno ⁊ oscitatio: ⁊ spiritus[b] magnus frequens: ⁊ obliuio[c] ⁊ responsio non similis interrogationi[d]. Et oculi rubescunt ⁊ ipsorum agitatio vel saltus adest: ⁊ grauitas est in eis et sunt quasi lippi. Et quandoq̄z est in eis ſm q̄ diximus citrinitas ⁊ fit illic sensibilitas extensionis apud spōdiles et dolor ppter eleuationem vaporis. ¶ Deinde[d] cum sistitur egritudo induratur febris ⁊ exasperat lingua ⁊ siccat. Deinde in postremo ipsius quiescunt motus

Cum ergo dixit supra q̄ ap̄a est causa sibare. i. demonij volēdo obmittē litterā extrinsecā: oz intelligi q̄ ap̄a est causa addēs ad sibare non tn q̄ ad nouā: ⁊ totalē p̄ductiōez sibare. i. demonij regratur ap̄a. Nec ad nouā ⁊ totalez p̄ductionē ap̄atis regritur demoniū: sed vnūq̄dq̄ pōt addē ad alterum. In karabito aūt de materia colerica adusta ad p̄ductionez totalē demonij regrit q̄ sit ap̄a. Nō. n. p̄cederet demoniū anteq̄ fit ap̄a: sed cū apostemat materia tūc facit demoniū: ergo ap̄a est sicut cā necessario 2currens in karabito: vt demoniū fiat: si ꝓfideras est plus concurrēs in rōne significantis vehemētiā cause: q̄z in ratione cause p̄ductiue.

a ¶ Cūq̄z sibare. ¶ Hic ponit signa. ⁊ primo ponit signa sibare pure. ſo nō pure. ibi ſa[Et q̄q̄z] Prima in duas. primo ponit signa p̄incipij ⁊ augmēti. ſo signa status. ibi ſa[Deinde cū sistit] Dicit primo ⁊c. Vigilie p̄olixe ppter fortē siccitatē. Somnus ingetus lz ppter multas causas notas: hoc eis accidat. tamē p̄opter timorē ex terribilibus somnijs multum hoc fit. Et excitatio idest agitatio ⁊ inquietudo: alias cōscitatio p̄opter aliquos vapores.

b ¶ Spūs. i. anhelitus magnus, ppter multā necessitatē: ⁊ freḡns ppter eādē cām: lz tu diceres q̄re in freneti est rarus: vt supra dicebat ⁊ in siba-

re est freḡns. dicendu⁹ q̄ maio: flāma cordi cōicat in sibare: q̄z in karabi to ꝓpp ꝓpinqtatē: ⁊ ppter multā inflāmationē sube cerebri: cuius est refrenare cordis caliduz: vt supra. ij. cap.

c ¶ Obliuio. ¶ Quia spēs nō imp̄mūt. ⁊ ideo nō rñdet ſm interrogata. Oculi ⁊c. ppter multā flāmā agitatio: ppter calidū ⁊ siccū. Grauitas in eis. s. oculis ppter debilitatē: ⁊ hoc magis in p̄cessu. Vel in eis. i. coꝛpibus eorū. Quasi lippi. i. quasi hñtes lippitudinez q̄: lippitudo est ficca p̄o pter defectū digestiue fit lippitudo ⁊ calo: ⁊ siccitas eam exiccat. Citrinitas dictū ē supra de herisipila. Et fit apud spōdiles. s. colli: causam ponit ipse. Et aliqui dicūt q̄ illa extēsio est spasmus de inanitione: decursus lachrymarū: p̄opter defectū contētiue: de hoc supra p̄olixius diximus i duobus locis.

d ¶ Deinde cū sistitur. ¶ Hic ponit signa in statu. Induraf. i. vltime fortificaf. In postremo. i. p̄e morte. Quiescunt ⁊c. q̄ non mouent.

e ¶ Et grauitas mot⁹. ¶ Ex hoc vult q̄ difficulter mouent si mouent alia signa sunt nota ex dictis supra ca. de signis karabitus.

f ¶ Et q̄q̄z fit. ¶ Diceret aliqs nō videtur q̄ aliqua sibare sit pura: q̄ cholera adusta sapit naturā duoꝛ humorū. ¶ Dicendū q̄ nō dicitur pura ex hoc: sed q̄ nō mixta est eius materia alteri humori. Cuz ergo misceretur cholera adusta sanguini: aut phlati: tunc vt sibare nō pura. Et si cō sideras in sibare pōt fieri demoniuz: q̄uis cholera adusta nō sit pura: ⁊ h ppter mobilitatē ptis: ⁊ ppingtatez ad loca virtutū moraliū. Sz in karabito nō fit demoniuz: nisi cholera sit pura adusta: vt supra posuit: q̄ pāni culi cerebri nō sunt sic nobiles: ⁊ ppte dura mater: vt supra dixim⁹. Qñ ergo mā sibare est mixta tūc diuersificanf sermones ⁊c. q̄ nō puri furiosi vel rixosi: lz ſm diuersam impressionez diuersoꝛ humoꝛ fit diuersitas in sermonibus ⁊ alienatione.

g ¶ Et ipsius. ¶ Hic ponit curā: ⁊ laz apparet ex. c. de karabito qd ficnd̄ de phlebotomia ⁊ pharmacia ⁊ alijs. Cuz additiōe in humectādo. i. cum fortiori humectatiōe: q̄ cholera est siccioꝛ: ppter adustionē ⁊ cōplexio partis indicat hoc extremoꝛ ligatio vt fiat diuersio: ⁊ ad sedādū agitationem eorum demoniacam.

Jacobus

Cūq̄z sibare incipit.

¶ In secunda parte dat nouē signa sibare inchoantis. Primū est p̄olixitas seu magnus excessus vigiliarū p̄opter vehementiā defic/ cationis ⁊ supercalefactiōis cerebri a cholera feruente ⁊ adusta q̄bus cō sumūtur humiditates que ligādo organū sensus cōmunis fiūt causa somni. Secundū est somnus inquiet⁹ p̄opter fantasmata ⁊ hoꝛribilia somnia que suscitant fumi tenebꝛosi mordaces aduste cholere. Tertiū est timoꝛ in somno p̄opter hoꝛribilitatē somniorū excitatoruz ab huiusmodi fumis vt de oscitationibus ⁊ incendijs. Quartū est oscitatio frequens fortasse excitata per defectuz somni: quod vulgare p̄ouerbiū cōꝛobat oscitātibus allegari solitū: scilicet q̄ hiant somni desiderio. Quintū est anhelitus magnus ⁊ frequens ob vehementiā necessitatis refrigerij plurimi coꝛdis ⁊ cerebri p̄opter adustionē ⁊ forte incendiū taz calidi apostematis q̄z febris continue ⁊ potētiā virtutis que nōdū deiecta est. Sextuz est obliuio huius quod nūc fecit vel quod nūc petijt vel non recordatio huius quod facere debet vt vrinationis vel egestionis ex cōturbatione nimia spirituū animaliū per fumos adustos ⁊ cōpassione vehementi organi virtutis memoratiue ad mediuz cerebri ventriculū. Septimum est responsio infirmi quādo interrogatur nō similis neq̄z coꝛrespōdēs interrogationi sic q̄ ad p̄opositum non respōdet eger quoniaz perdit vsuz rationis p̄opter demoniuz ⁊ apostema. Octauuz sumitur ab oculis infirmi quintupliciter. Et primo a calore rubescunt enim p̄opter fortitudinem inflāmationis. Secūdo a motu vel mobilitate p̄ecipiti ipsoruz. Nā sepe agitantur ⁊ saliūt hinc inde p̄opter vehementē spirituū motū ⁊ agitationez demonij furentis ⁊ agitatiui. Tertio a grauitate inuenta in oculis post motus plurimos ex debilitate motiue virtutis a superfluitate vigiliaruz. Quarto ab horū lippa seu lippitudine causa humiditatum que fluunt ad oculos ex liquefactione substantie cerebri ⁊ suarū humiditatum vel ex indigestione p̄opter vigilias superfluentes. Quinto iterū a colore ipsorū: nam citrini interduz fiunt p̄opter impressionē quā facit cholera p̄iusq̄z aduratur vel p̄opter sanguinis retractionem versus locuz apostematis. Nonum est: q̄ in sibare fit sensibilitas extensionis apud spondiles: ⁊ doloꝛ inibi p̄opter vapores ⁊ fumos acutos sursum ascendentes coraz spondilibus quaruz ligamenta ⁊ neruos inde oꝛtos simul cū choꝛdis siccant ⁊ otrahūt ⁊ ad spasmū ꝓparāt de inanitiōe.

Deinde cum sistitur.

¶ In tertia primo dat duo signa sibare cū sistitur: idest tam firmatur ⁊ est cōpletuz. Primuz est: q̄ febris tunc induratur idest excandescit ⁊ fortificatur p̄opter apostema cuz demonio quod iam positū est in statu supremo sue malicie. Secundū est: q̄ lingua egri vehemēter siccatur ⁊ exasperatur a forti incendio materie aduste tam sibare q̄z febris. Secund[um] dat quinq̄z signa sibare positi in postremo sui decursus ⁊ declinatio[nis] ad mortez. Primū est: q̄ quiescit motus palpebrarū p̄opter debi[litatem] ⁊ deiectionē motiue virtutis ⁊ fatigationem ex motibus p̄ev[ios] superexcedētibus ⁊ furiosis ⁊ vigilijs nimijs. Secundū est: q̄ gra[uitas] motus membꝛorū motiuoꝛū totius coꝛporis vsq̄z ad motus perue

De partibus

nit vtriusq̄z palpebꝛe. Licet eni palpebꝛe sint p̄oxime radici sensus ⁊ motus ⁊ sint parue tenues apte moueri per virtutē modicam: in hoc tamen casu taliter: ⁊ intantū virtus deiecta est q̄ eger palpebꝛas eleuare nō potest. Tertiū est: q̄ in isto tēpore ex demonio remanet alienatio non cōtinua sed intercisa cuz defectu loquele aut paucitate eius: remanet quidez tūc alienatio p̄opter materiā cholericā adustam que cerebꝛū possidet et spiritus eius sed motus ⁊ impetus furiosi cessant p̄opter ipotentiā motiue virtutis. Et alienatio hec intercisa videtur: quia tūc patiens apparet vt dormiens frequēter in die p̄opter impotentiā ⁊ deiectionē sensuū et motuū. Et est fine loquela vel parū loquitur ppter eandē causaz. Quartuz est: q̄ tunc eger ſm plurimuz peruenit ad hoc q̄ digitis extrahit villos ex vestibus ⁊ paleas colligit ⁊ manibus queritat ab alienatione nesciēs quid facit. Quintū est: q̄ debilitas ⁊ minoratio pulsus tūc augētur ex deiectiōe virtutis vitalis ⁊ fit pulsus durus ex vehemētia deficcatiōis arteriarum per incendium febris.

Et quandoq̄z fit.

¶ In quarta p̄imo ait q̄ sibare interdū seu frenesis demoniaca fit nō pura ⁊ simplex: scilicet non solū ex cholera rubea pura ⁊ adusta: sed ex ea permixta cū alio humore sicut cum sanguine vel cū phlegmate quo redditur mitioꝛ. Secūdo dicit q̄ dispositiones patientiū hoc vel hanc sibare diuersificātur in sermone ⁊ in memoria ⁊ in moribus. Naz plerūq̄z se habēt in sermonibus suis: ita cōposite ⁊ ita ordinatim q̄ ipsi videtur bene esse sensati nō alienati: qđ tūc cōtingit qñ cholera vsta fortiter repmitur sanguine aut phlate qō sibi imiscef: ⁊ tūc ita se hz in salua memoria ⁊ morib⁹ humanis sicut in ſmone. Plerūq̄z etiā in his inordinati sunt ⁊ incōpositi qñ cholera vsta p̄edñans humori secū pmixta fuerit ⁊ incitat ad motus ⁊ impetus ⁊ mores luporum.

Et ipsius quidem.

¶ In qnta primo ait q̄ cura sibare est eadē cuz cura cholerice frenesis duobus additis. Primū est additio vel augmētatio multa in humectando taz caput q̄z coꝛpus vt resistatur fortibus incendijs ⁊ arefactionibus: peracute febris ⁊ apostematis acuti ⁊ ardentis membri principalis. Des ergo sepe egro ꝓseruas nenupharis ⁊ violarū equaliter mixtas quaq̄z vice p̄o doſi vnū parū coclear de sex in sex horas ⁊ adiungas ipsis quantam volueris de semine lactuce vel portulace vel papaueris albi: vt plus somnū p̄ouocent. Et des eis bibere sirupū nenupharis vel violacei vel de papauē cū aqua lactuce vel portulace vel cucurbite miscendo de quo vis siruporū dictoruū vnū parū coclear cū. viij. alicuius p̄dictarū aquaruz p̄o vna sola doſi: ⁊ des actu frigiduz. Et lini egri caput frontē ⁊ tempora cum muscilagine psilij vel succo lactuce vel portulace: vel semperuine vel nenupharis vel lentiginis aque actualiter frigido. Secūdū vero est assiduatio ligationis fortis extremitatū vt tybiaruz ⁊ pedum vel etiā manuū vt fumi ⁊ vapores inde diuertantur a partibus capitis ⁊ trahantur versus extremitates: ⁊ vt ligaturis arceatur patiens a furijs eius et ipsius motibus impetuosis q̄bus aggrauātur apostemata ⁊ febris. Et fiant hec omnia post phlebotomiā ⁊ purgationem.

¶De lethargia que ẽt firsen frigidũ cui⁹ interp̃tatio est obliuio. La. vij.

Ethargia dicitur.

l

¶Supius Aui. determinauit de apostematib⁹ cerebri calidis que dicunt firsen calidi. Hic determinat de apostematibus frigidis siue firsen frigidis. Apata autem frigida sunt phlegmatica ⁊ melãcholica ⁊ aquosa. primo ergo determinat de phlegmaticis: ⁊ aliqd dicit de melãcholicis. secũdo determinat de aquosis. ibi secũda [Quoniã quandoqꝫ] ¶Vel aliter q̃ ꝑmo determinat de apatibus itrinsecis. secũdo extrinsecis. Fa ibi [Q̃nqꝫ accidunt] Determinat ergo in hoc ca. de apate frigido: qđ dicit lethargia siue obliuio: vt dicit rubri ca. Et primo determiat de eo quãtũ ad sui esse et causas. secũdo põit signa tertio curaz. Fa ibi [Sũt soda] tertia ibi [Si non fuerit.] Prima in duas. primo notificat hoc apostema per sui diffinitõez. scdo per causas: ⁊ in hoc innuit suas spẽs. ibi scda [Et quidam medici.] Prima in duas. ꝑmo ponit diffinitiõez. scdo eam declarat. ibi scda [Et plurimũ] Lõsiderandũ circa primã partẽ: q̃ Aui. loquit̃ caute cũ dicit dicit ⁊ nõ dicit est: qa sumit hoc nomẽ ab accidente qđ est obliuio: sed per viam pmutationis hoc nomẽ significat passionẽ. s. apostema: ⁊ ideo nõ est apa de sui primo: ⁊ vero significato: sed dicitur.

¶Lõsiderandũ ſo q̃ hic ponit genus apostema. scdo ponũtur differẽtie phlegmaticum. Et intra ⁊c. i. sub craneo: ⁊ ideo vel in cerebro. i. in suba cerebri: vel in panniculis: ⁊ est ⁊c.

a ¶Et plurimũ. ¶Hic declarat diffinitionẽ predictã. ⁊ primo quantũ ad aliqđ dictũ ex pte diffinitionis. scdo quantũ ad diffinitũ. scda ibi [Et hec qdẽ.] Prima in duas. primo premittit qđ intendit. ſo ꝓbat. ibi scda [Quoniã.] Qđ aũt premittit est declaratio eius: qđ dixit intra craneũ. In hoc enim ꝓfuse posuerat locũ huius apatis. Dicit ergo q̃ intra craneum sunt quatuor loca. s. pãniculi corpus cerebri ⁊ meatus siue cõmissure sube cerebri. De qbus dicit Auic. supra ca. scdo huius Fen. Et vẽtriculi. Hoc ergo apostema fit in meatibus sube cerebri ꝑm plurimũ. Abs qꝫ ⁊c. i. raro aũt fit in velaminibus ⁊c.

b ¶Qm̃ phlegma. ¶Hic ꝓbat. ꝑmo per rõnez. ſo per sili⁹itudinẽ. ibi Fa [Sicut etiã] ¶Dubitat circa ꝑmam partẽ: qa Auicẽ. videt defectiuus. Dz enim ꝓbare q̃ hoc apostema phlegmaticũ nõ fiat in pãniculis nec in suba: nec in vẽtriculis: ⁊ per ꝓsequens q̃ fiat in meatibus. Et ipse solũ probat q̃ non fiat in pãniculis: nec in suba: ⁊ nõ probat q̃ nõ fiat in ventriculis. ¶Dicendũ q̃ cũ materia lethargie sit phlegma ꝑm veritatẽ: ⁊ ipsum phlegma nõ possit penetrare in pãniculos ꝓpter vuriciẽ: nec in suba: ꝓpter viscositatem sube cerebri: ⁊ viscosum nõ bene penetrat a viscoso: nec in vẽtriculos: qa tũc esset apoplexia vel epilepsia. Segtur q̃ fiat ex phlegmatica materia penetrãte in cõmissuras cerebri: siue in anfractus: ⁊ meatus. Et q̃ notũ erat q̃ materia phlegmatica occupans ventriculos facit apoplexiã vel epilepsiã ⁊ nõ lethargiã. Ideo Aui. hoc obmisit.

c ¶Sicut etiam. ¶Primo facit hoc. secũdo remouet dubiũ. secũda ibi [Licet sit.] In suo exẽplo solum declarat q̃ hoc apostema non fit in pãniculis: sicut pleuresis cum fit passio membri duri: scilicet panniculi fit ex cholera: ⁊ non ex phlegmate ⁊c.

Jacobus

¶De lethargia que est firsen frigidũ cui⁹ interp̃tatio est obliuio. La. vij.

Ethargia est apostema.

l

¶In hoc cap. primo agit de descriptione lethargie. Secũdo de locis in quibus fit: ibi [Et plurimum quidem.] Tertio de nominatione lethargie et errore circa hanc: ibi [Et hec quidẽ.] Quarto de eius causis: ibi [Et huius quidem.]

¶In prima parte ait q̃ lethargia est apostema frigidũ phlegmaticũ genitũ intra concauitatẽ vel ambitũ cranei. Et est firsen frigidum quod ex phlegmate fit. ¶Attẽde primo q̃ dupler est lethargia sicut de freneti dictũ est: quedam vera: alia notha. Et ꝓsimiliter lethargicus duplex vnus verus alius nothus. Iurta id Alexandri primo practice cap. lix. Verus quippe lethargicus quẽadmodũ ⁊ freneticus fit: hz enim ipse locũ in cerebro ledendi: materiã autem contrariaz hz frenetico ex phlegmate eniz efficitur humectando ⁊ infundendo fortiter cerebrũ vt non possit rememorari vt aliquid loquatur sed clausas palpebras hñs iacet quietus ⁊ in toto grauato vel oppzesso animi stupore ostenditur humectatũ ⁊ infrigidatũ esse cerebrũ. Si enim phlegmaticus humor fuerit solus lethargicũ facit verum. Si autẽ non solus fuerit phlegmaticus humor putridus in capite: sed ⁊ cholericus humor simul cum illo mixtus cadat ⁊ accidentia sint: ita mixta vt modo vigilias patiantur mõ vt graui oppzimãtur somno. Utrũqꝫ enim agunt simul ⁊ claudentes palpebras ⁊ manus sicut qui euellẽ vel pilos auferre vult continere manus non possint: hec ille. ¶Attende secundo q̃ quidã appzopziant nomen lethargie solũ ad apostema phlegmaticũ frigiduz quod in parte cerebri postrema nascitur. Iurta id Galie. apho. vij. cõmẽto. xxj. illius can. In lethargico tremor malũ. Hec eadẽ accidentia nascunt cum pessimũ fit apa in puppi cerebri ex materia phlegmatica generatum.

Et plurimum quidem.

¶In secunda primo ait q̃ lethargia fit vt plurimuz in meatibus sube cerebri per quos defluunt spiritus ⁊ humores ipsam nutriturꝰ simul cum superfluis que ab hac expurgantur: per hos enim defluit ⁊ hos quandoqꝫ implet ⁊ oppilat phlegma sicut humor alius. Sed ipsa raro fit in velaminibus ⁊ in ventriculis ⁊ in substantia medullari cerebri. In velaminibus quidẽ ⁊ in ventriculis que per velamina sunt et distinguitur raro fit: ideo q̃ phlegma grossum ⁊ viscosum existens ⁊ frigiduz ac hebes raro ⁊ vix penetrat in pãniculos eius ꝓpter soliditatez ⁊ duriciẽ hoz. Et raro in suba medullari cerebri penetrat: ideo q̃ viscosa est vix penetrabilis a viscoso humore. Et q̃ raro fiat in velaminib⁹ declarat a sili de pleuretico apostemate qđ in pãniculis sup costas nascens sepius ex cholera ⁊ ex phlegmate raro generari solet: q: phlegma grossũ frigidum ⁊ hebes raro ⁊ vix penetrat in suba fifakiam durã simul ⁊ neruosam. Et per fifakiam vult hic intelligi pãniculare que a siphac dicitur subtili pãniculo tegente ventrẽ. Scdo cõcedit q̃ possibile est vt fiat illud scilz q̃ phlegma viscosum penetret in paucis ambarũ: scilz pleuresis ⁊ lethargie. Vel in paucis ambarũ pelliculosarũ substantiarũ pectoris ⁊ capitis. Vel in paucis ambarũ puta meringarũ ⁊ medulle cerebri: licet vix ⁊ raro. Nam fieri põt vt hoc apostema lethargicũ. s. cadat in subam medullarẽ cerebri resudãte in ipsam paulatim phlẽgmate ⁊ in eius meringas p eundẽ modũ maxime si prius aliquo calore rarificet̃ suba cerebri vel meringe ipsius ⁊ subtiliet̃ suba phlegmatis.

Et hec quidem.

¶In tertia ꝑmo ait q̃ hec egritudo. s. frigidũ apa cerebri noie accũtis eius noiat puta lethargia qđ nomẽ sonat idẽ qđ obliuio. Obliuio vo est accidẽs priũ huius apatis. Et forte huius cã est sicut in freneti q̃ accidẽs morbo fuit notius ipositoribus istoz noiuz sicut ⁊ hodie. Mã sensu ꝑcipimus cito ⁊ faciliter obliuiosos ⁊ alienatos nõ sic ãt sed vix cẽbri apata per que sunt tales. ¶Attẽde q̃ lithargia per i ⁊ lethargia per e ⁊ lethargus idez signt. Unde ꝑmo de ꝓsolatione phie de Boetio loq̃ns ait lethargum patiẽ cõez illusarũ mentiũ morbũ. Et dicunt hec tria noia a lethos grece q̃ est obliuio latine ⁊ inde lethargicus. i. obliuiosus. Scdo dicit verũtam̃ lethargia vniuersaliter est obliuio idest obliuiosa egritudo vel obliuiosum apostema vel semper fit cum obliuione: ita q̃ obliuione accidens omne frigidũ apostema phlegmaticũ cerebri cõmunicãs lz aliquando fiat obliuio sine hoc apostemate: vt in cõgelatis excessiuo frigore sine materia: aut in senibus a senio dictis infatuatis quos de more vulgus radotatos nominat. Tertio dicit q̃ multi medicorũ in lethargia errant ꝓpter nomẽ eius qđ interp̃retatur obliuio ⁊ idẽ sonat: ignorãtes q̃ intẽtio medicorũ in ipsa lethargia vel in nomine eius est egritudo facta ex apostemate frigido: scilicet mala cõplexio frigida ⁊ humida cerebri cuz materia phlegmatica congregata ad apostema: vel ipsummet apostema frigidũ. Et immo ipsi estimant q̃ hec egritudo solita a medicis lethargia vocari in seipsa obliuio. Quarto dicit q̃ aliqui medici lethargiã appellant omne apostema frigidum in cerebro siue sit phlegmaticum siue melancholicum.

De partibus

¶Licet sit⁴ possibile vt fiat illud in paucis ambarum possibile est enim vt cadat hoc apostema in substantia cerebri: ⁊ in eius etiam velaminibus. ¶Et hec⁵ quidem egritudo nominatur nomine sui accidentis. Verũtamẽ lethargia vniuersaliter est obliuio: ⁊ hanc egritudinez cõmitatur obliuio. Et ꝓpter nomen eius errant in ipa plures medicoꝫ ignorãtes q̃ intentio in ipsa est egritudo facta ex apostemate frigido: immo existimant q̃ hec egritudo in seipsa sit obliuio. ¶Et⁶ q dam medici sunt: qui nominant lethargiam omne apostema frigidũ in cerebro siue sit melancholicum siue phlegmaticum.

d ¶Licet sit. ¶Hic remouet dubiũ: nec creda tur q̃ lethargia nõ possit fieri ex apostemate phlatico in suba: ⁊ in pãniculis cerebri. Hoc enim est possibile: licz raro. Et iõ dixit q̃ illd scilicet quod dictum est de apostemate phlegmatico amborũ scilicet panniculi: ⁊ sube cerebri: possibile est vt fiat in paucis: idest raro. Possibile enim est vt cadat hoc apostema: scilicz phlegmaticuz dictuz lethargia. Cadat idest eueniat in suba ⁊c.

e ¶Et hec quidem. ¶Hic declarat vel exponit diffinitũ: quod est lethargia: ⁊ declarat quid est hoc ꝓnomen. ¶Considerandũ quod ex mente Auicẽ. lethargie nomẽ accipitur dupliciter: scilz ꝓprie siue specialiter: ⁊ tunc idẽ est quod obliuio sequens apostema frigiduz cerebri: ⁊ vt sic illud nomen: sumitur ab accidente illius apostematis: alio modo sumitur hoc nomen lethargia large: siue generaliter: ⁊ tũc significat obliuionez a quacũqꝫ causa fit: ⁊ vt sic determinatur a quibusdam de ea: sicut si esset egritudo per se. ¶Et isti medici errant: quia lethargia est obliuio ab apostemate frigido: ⁊ ipsi credunt q̃ obliuio illa dicta lethargia sit egritudo per se. ¶Lõsiderandũ q̃ medici qui in hoc erꝛauerũt fuit Azarauius ꝓprie qui fecit capitulũ de obliuione siue de lethargia: reducẽs in hoc oẽs causas obliuiõis. Et Malyab. aliqualiter determinãs de lethargia videtur determinare de ea: vt est obliuio gnãliter Aui. tñ vult q̃ ꝓprie lethargia non sit quelz obliuio: sed illa que sequitur apostema frigidum cerebri.

f ¶Et qdã medici. ¶Hic inuestigat causas lethargie. ⁊ ꝑmo causas intrinsecas. secũdo extrinsecas. ibi secũda [Et hec.] Prima in. d. ꝑmo ponit eius causas i se. scdo cõparatiue. ibi Fa [Et huiusmodi.] ¶In ꝑma parte innuit: q̃ duo humores faciunt hoc apostema: scilz phlegma ⁊ melãcholia, ꝓprie tamẽ phlegma: qa hic humor ꝓprie facit obliuionẽ: ꝓpter frigiditatem ⁊ humiditatez: que ambo cõtrariantur memorie directe: vt infra apparebit. tamẽ tu nomina vt vis: ⁊ hoc est qđ dicit ⁊ quidã medici scilz Raſ. in diuisionibus. ¶Lõsiderandũ aũt q̃ si premissa inspicimus possumus accipe: quot sunt species lethargie. Mã si distinguũtur ex parte cause sunt due. s. phlegmatica ⁊ hec est ꝓprie lethargia ⁊ melãcholica. Si aũt distinguunt ex pte partis in qua fit: tũc sunt tres spẽs: q: vel fit in meatibus sube cerebri: ⁊ hoc est vt plurimum vel fit in panniculo vel in suba

Universidad de Navarra

ſuba: ⁊ hoc eſt rarum. In vẽtriculis aũt nunq̃ fit: quia rũc eſt apoplexia: vel epilepſia: pñt etiaꝫ diſtingui ex pte loci: q: vel fiunt in poſteriori cerebro: ⁊ hoc eſt vt plurimũ: vel in anteriori vel in medio: ⁊ hãc diuiſionem A. cõſentit qñ abſolute dicit: q fit hoc apoſtema in meatibus cẽbri. Amplius partes cẽbri anteriores ⁊ medie poſſunt apari apoſtemate frigido. Tũc quero qõ erit nomẽ illius ⁊ in quo cap̃. ꝓtinetur manifeſtuꝫ eſt q in capi. de lethargia. Sꝫ tu diceres: quo ad apa partis anterioriſ cẽbri ⁊ medie: poteſt ſequi obliuio.

Verũtamẽ plures antiquoꝝ phlegmaticum hoc nomine appropriauerunt et tuum eſt vt in ipſo nomines vtrumq̃.

¶ Dicẽdũ q hoc eſt per viam cõitatis. Etiaꝫ ſm Aui. in parte anteriori ẽ aliqua virtus cõſeruatiua. ¶ Cõſiderandũ etiaꝫ q ex oibus ꝑmiſſis accipimus q illa tria nomia ſunt poſita ab accidẽte. ſ. karabit[b] ſibare: ⁊ lethargia tñ ſm propriũ vſum ſignificãt apoſtemata ad que accidentia dicta ſequuntur.

a ¶ Et huius quidem. ¶ Hic cõſidera q materia ſadur. i. ſcothomie: vt frigiditis: eſt materia vaporoſa ſurgens a phlegmate vt plurimũ: vt apparebit infra. Et q: vapor phlegmaticus: vel melãcholicus: habet de natura phlegmatis ⁊ melancholie: ⁊ ſic etiã de vapore cuiuslibet humoris: ideo dicit q materiei ſadur: eſt ꝑpinqus. Sed q: materia facieno lethargiã eſt in forma humorali: que eſt aliqd magis fixũ ⁊ firmũ q̃ vapor: ideo dixit: ſed eſt vehemẽtius cõfirmata. i. eſt fixior: q: ſua materia fixior eſt: ſcilꝫ phlegma in forma humorali. Ex gbus dictis apparet ſolutio ad queſtiões: que de lethargia cõ ſueuerunt moueri. Et primo in qua parte ſub craneo frequẽtius fiat: ga Aui. hãc determinat. Scõo an poſſit fieri in quolibet loco. ſ. ante ⁊ poſt ga dictũ eſt q ſic. Tertio in qua parte plus fiat an ante. an poſt q: dicẽdũ q poſt: vt põ apparẽ ex dictis in capitulo de karabito: ſicut eniꝫ karabitus freq̃ntius fit in parte anteriori cẽbri: ita lethargia frequentius fit in parte poſteriori. Vnde ſeptima particula apho. ſup. xxj. apho. in lethargico. Dicit Cõmentator q lethargia eſt apoſtema pupis cerebri ex materia phlegmatica. Quarto quot ſint ſpẽs eius ⁊ iã apparet. Quito de quo humore plus fiat: q: de phlate: ⁊ q: hec oia ex dictis nota ſunt ideo nõ curo de vnaquaq̃ qõne in ꝑprio titulo diſputare.

b ¶ Et hec qdẽ. ¶ Hic inueſtigat cauſas extrinſecas lethargie. Cõſiderandũ q cepe hꝫ duas partes quaſdã groſſas: ex qbus gnãtur phlegmaticus humor ⁊ quaſdã acutas que faciũt vaporare: ⁊ calore iuuant ad putrefaciendũ. Phlegma ergo gnãtum a cepis hꝫ q ad caput vaporet vel fluat ⁊ penetret ⁊ corrũpatur: ergo comeſtio ceparuꝫ plurimum gnãt lethargiã: ⁊ gnãtur a repletione nimia ſtomachi: ſcilꝫ que facit faſtidiũ: gatalis eſt repletio phlegmatica. Et dicit hoc ad differẽtiã repletõis ſtomachi factẽtis mordicationẽ: que potius faceret karabitũ non verũ: quia illa repletio eſt cholerica.

c ¶ Et potus multitudine. ſ. aque que infrigidat: ⁊ ducit ad phlegmatis multiplicationẽ. Et multitudine etiã potus. ſ. vini q: per viã ſuffocatiõis calidi: vinũ generat egritudines frigidas: vt ſcõo de accidẽti ⁊ morbo: ⁊ ꝑble. tertia gnto. ⁊. xxij. ꝑble. Et multitudine comeſtionis fructuũ: ſcilꝫ frigidorum ⁊ humidorum.

¶ De ſignis eius. Capitulũ. viij.

Oda lenis et

¶ De ſignis eius. Ca. viij.

s Oda lenis et febris[d] lenta: neceſſaria enim eſt febris in omni apate ab humore putrefacto in mẽbro principali. Et ꝑpter hoc ſeparatur a ſubeth. Verus ipſa eſt lenta: qñ materia eius eſt phlegmatica Et hec quidẽ febris quandoq̃ non ſentitur cuꝫ ea: ⁊ fit[e] cum ea ſubeth grauis. Sicut enim babẽs eam aperit oculũ ſic claudit: ⁊ fit cum ea obliuio et ſpiritus eſt rarus tardus valde debilis. Et eſt ſi melicuꝫ.] Prima in ſex ſicut in ſũma ſex ſignoꝝ varietates ponit. ꝓmo ponit ſigna a dolore ⁊ qualitate mutata. ſ. a fe. ſo ponit ſigna a gbuſdaꝫ actiõibus mutatis. tertio ponit ſigna ab anhelitu ⁊ diſpõe ptiũ oris. q̃rto ponit ſigna ab exeũtib⁹. qnto ponit ſigna a ſitu. ſexto ponit ſigna a pulſu. ibi ſa| Et fit cuꝫ ea ſubeth | ibi ꝫ[a] | Et ſpũs | ibi q̃rta| Et ego | ibi 5[a] | Et ſunt cũ diuerſitate | ibi vj[a] | Et pulſus.] Dicit prio q ſigna ei⁹ ſunt ſoda leuis: hoc eſt pp locũ qui diſtat a pãniculis: ⁊ pp mãm fridã: que nõ facit ſic fortẽ dolorem: vt calida vt ſupra declaratum eſt.

d ¶ Et febris. ¶ Prio. A. ꝓbat q ſequat febris q: in oi apate. ſ. ꝓncipalis mẽbri: facto ab hũore putrefacto eſt neceſſaria febriſ. Et tu ſup. minorẽ ꝓpõez: ſꝫ lethargia eſt apa ꝓncipalis mẽbri: vt cẽbri ab hũore putrefacto: q: illud phla cũ ſit ibi ꝑter nãꝫ: opꝫ q putrefiat: q̃ in oi lethargia ſeqt febris: maior eſt nota: q: apate de mã putrida exiſte in principali mẽbro opꝫ q putrida calitas cordi cõicet. ſo. A. ꝓbat q ſit lẽta q: mã eſt phlati ca: imo dic q qñq̃ eſt ita lẽta: q nõ ſentiſ h: cũ in illo phlate eſt pauca putredo. Et iõ ſi nulla eẽt q raro ptigit nõ eẽt feb. qõ dico pp halyab. v. ꝑc. e ¶ Et fit cũ. ¶ Cã hoꝝ eſt: q: due q̃litates ſũt ibi faciẽtes ſubeth ⁊ obliuionẽ. ſ. friditas ⁊ hũiditas. Et ſpũs. i. anhelit⁹ rarus ⁊c̃. pp obtuſionẽ caloris ab hũiditate ⁊ friditate phlatis. Et fit q̃ſi ꝓſtrictura: pp mãꝫ que cadit in gutture. Vel pp aggrauatõez a mã. Vel pp obliuionẽ volũtatiſ anhelãdi. Ex gbuſ appet q eſt paruus. Si. n. eſt debilis opꝫ q ſit puus ⁊ ſumiſ ꝓmo ꝓti. vij. c. Luꝫ ſputo: ꝑpter mãm phlegmaticã cadẽte a cerebro. Et multa oſitatione: ꝑpter vapores a phlate eleuatos cõicatos muſculis mãdibulaꝝ. Et aptione oris q̃q̃ ⁊ ipſius clauſione. ſ. q̃q̃ ⁊ hoc ꝑpter obliuionẽ claudẽdi cuꝫ eſt aptũ ⁊ apiendi cũ eſt clauſuꝫ. Singultus ꝑpter cõitatem ſtomachi. ſcilꝫ ex phlegmatica mã que in os ſtõi penetrat. Et ex phlegmate dealbatur lingua. Et pigritia ⁊c̃.

De partibus

¶ Hic ponit ſigna. ⁊ prio ponit ſigna que eã ſignt ſecũdo ſigna que pronũciant eaꝫ futurã. Tertio ponit ſigna ſignificantia ſalutẽ: vel mortẽ in ea. ſecũda ibi| Ex ſignis aũt inceſſus | ibi ꝫ[a] | Lũq̃ | Prima in duas. ꝓmo ponit ſigna lethargie ſm diuerſitatẽ materiei. ſecunda ſm diuerſitatẽ partiſ i qua fit. ibi ſecũda| Et cuꝫ lethargia eſt in ſubſtantia. ꝓma in duas. primo põit ſigna lethargie qñ materia ẽ phlatica. ſo qñ ẽ melica. ibi ſa| Oſi melicuꝫ.] Prima in ſex ſicut in ſũma ſex ſignoꝝ varietates ponit. ꝓmo ponit ſigna a dolore ⁊ qualitate mutata. ſ. a fe. ſo ponit ſigna a gbuſdaꝫ actiõibus mutatis. tertio ponit ſigna ab anhelitu ⁊ diſpõe ptiũ oris. q̃rto ponit ſigna ab exeũtib⁹. qnto ponit ſigna a ſitu. ſexto ponit ſigna a pulſu. ibi ſa| Et fit cuꝫ ea ſubeth | ibi ꝫ[a] | Et ſpũs | ibi q̃rta| Et ego | ibi 5[a] | Et ſunt cũ diuerſitate | ibi vj[a] | Et pulſus.] Dicit prio q ſigna ei⁹ ſunt ſoda leuis: hoc eſt pp locũ qui diſtat a pãniculis: ⁊ pp mãm fridã: que nõ facit ſic fortẽ dolorem: vt calida vt ſupra declaratum eſt.

Ex ſignis aũt inceſſus] Sexto de ſignis ꝓnoſticis mali ⁊ boni exitus in lethargia: ibi| Lũq̃ fortiora.]

¶ In hac prima parte dat. xvj. ſigna lethargie ꝓſentis. Primũ eſt dolor lenis. i. dolor capitis remiſſus nõ fortis. Soda qdeꝫ ꝑpter malã cõplexionẽ inequalẽ tam ab exceſſu phlegmatici humoris q̃ putredine eius ⁊ ꝓpter ſolutionẽ ꝓtinuitatis ab apate. Lenis autẽ: q: ſenſus tactus multitudine humiditatis in lethargia hebetatus eſt ⁊ eius materia lenis eſt ⁊ humida nõ mordicatiua. Scõm eſt febris lenta. Febris qdẽ q: neceſſario febris cõicatur omne apa mẽbri principalis ex humore putrido ꝑpter cõtinuã ⁊ indeficientẽ effumationẽ putredinis ad cor ex magna cordis cõfederatione cum ceteris mẽbris principalibus. Et per preſentiã febris cõtinue lethargia differt ⁊ ſeparat a ſubeth cui nõ aſſociatur neceſſario febris. Lenta ſo eſt: q: phlegma vnde fit propter ſuũ frigus ⁊ humiditatẽ nõ quidẽ aeream: ſed aquoſam crudã inflãmari fortiter oino ineptũ eſt. Et interduꝫ hec febris adeo lenta eſt q nõ ſentitur cuꝫ lethargia ꝓmo occurſu tactus vel applicationis manus tãgentis corpus lethargici. Tertium eſt: q in lethargia ſit grauis ſubeth ideſt ſomnus fortis ⁊ adeo ꝓfundus q vix ab eo eger excitari põt ꝓp exceſſiuã cerebri humiditatẽ qua ligatur organũ ſenſus cõis. Et ſicut lethargicus vix ⁊ difficulter apit oculos ſic vix claudit eos ꝑpter oppreſſionẽ ⁊ debilitatez motiue virtutis in radice ſua. ſ. cerebro. Quartũ eſt: q cũ lethargia ſemp obliuio eſt: ita q lethargicus nõ recordat illoꝝ que agere ꝺz ⁊ ſolitus eſt vt neq̃ comedere: neq̃ ad ſellã ſurgẽ neq̃ petere vas aut accipe illud in quo conſueuit vrinaꝫ emittẽ neq̃ noiare ſibi coaſſiſtẽtes ꝓpter ſuꝑfluam cerebri humiditatẽ qua deliteſcunt vel nõ retinẽtur ſpẽs ⁊ forme memorabiliũ ſicut cera liq̃da non retinet formas a ſigillo impreſſas: neq̃ paſta mollis. Juxta illud Serapionis primo breuiarij capitu. xvij. Quandoq̃ accidit cerebro apoſtema ex humore phlegmatico putrido faciente euenire febrem ⁊ accidit ex illo obliuio ⁊ ſubeth. i. ſomni ꝓfunditas qõ eſt: q: ſubeth nõ accidit niſi qñ febris nocet actioni partis ſenſibilis que eſt illic adeo donec non recipit paſſionẽ neq̃ euigilat. Et obliuio nõ accidit niſi quoniaꝫ ꝑs qua fit imaginatio leditur per febrez quare nõ attẽdit. Et intertio quidẽ obliuionis eſt q nõ recipit res que ſunt in ſeruatione ideſt memoria neq̃ accipit eas: hec ille. Quintum eſt: q ſpiritus ideſt anhelitus in lethargia eſt rarus ⁊ tardus ⁊ debilis valde: tum propter torporez ⁊ debilitatẽ motiue virtutis qua fit anhelitus: tum quia neceſſitas euentationis caloris cordis eſt in ea modica. Et eſt lethargia quaſi conſtrictura anhelitus parum propter oppreſſionem motiue virtutis in radice ſua: ⁊ compaſſionem muſculoruꝫ pectoris quibus fit anhelitus ad cerebrum oppreſſum.

Oda lenis.

Jacobus

Sed plures veterũ magis famoſoruꝫ appropriauerunt: ideſt appropriate noiauerunt hoc noie ſoluꝫ cerebri apoſtema qõ ex phlegmate fit. Maꝫ maxime hoc infert obliuionẽ: vnde nomẽ tractum eſt. Quinto dicit q tum eſt ideſt in tuo arbitrio vel in tua volũtate eſt vt ipſo: ſcilicet hoc noie lethargia nomines vtrũq̃ cerebri apoſtema. ſ. phlegmaticũ ⁊ melancholicum vel ſolum phlegmaticum.

Et huius quidem.

¶ In quarta parte primo ait q materia lethargie proprinqua ⁊ fere ſimilis eſt materie ſadurũ ideſt ſcotomie vel vertiginis de qua dicetur tractatu quinto huius Fen capitulo primo. Sed differt in hoc q vehemẽtius cõfirmata eſt ⁊ imbibita ⁊ fortius coherẽs meatibus cerebri q̃ materia ſadurũ: vnde fit q ipſa difficulter extirpatur ⁊ lethargia minus cure obedit ⁊ tardius ſanatur q̃ vertigo aut ſcotomia. Conſequẽter dat quq̃ potiſſimas lethargie cauſas. Prima eſt generalis ſcilicet omne qõ phlegma generat ⁊ multiplicat ipſum ſicut quies plurima nimia voracitas piſces limoſi: caſeus recens porcine carnes copioſe ſumpte. Et vaporoſuꝫ omne qõ caput replet groſſis vaporibus cuꝫ preparatiõe ad putrefactionez ſicut cepe porri fungi maligni multitudo offarũ ⁊ potagioꝝ vel pinguedinũ que natant in ſtomacho cum quibuſdã calidis acutis ſumptarũ quibus excitãtur in eis plurimi vapores ⁊ venti. Secũda cauſa ex qua plurimũ generatur eſt comeſtio ceparũ in quibus inuenta eſt humiditas ſuperflua groſſa cuꝫ caliditate forti euaporãte plurimũ ad cerebrũ ⁊ preparatione ad putrefactionẽ. De quib⁹ princeps capitulo de cepe ⁊ ait q eſt ex eis que faciũt ſoda: ⁊ plurimus vſus eius facit ſubeth. Tertia eſt ſtomachi repletio nimia ciborũ ⁊ potuuꝫ quos cum ſtomachus digerẽ non poſſit cõplete ⁊ perfecte digeſtiõe prima crudi ex his humores multipli cãtur ⁊ phlegmata plurima. Quarta eſt multitudo potus ſeu magn⁹ exceſſus in nimiũ bibẽdo qui cibos in ſtomacho natare facit ⁊ ſtomachi calorẽ digeſtiuũ hebetat ⁊ ſtomachũ prohibet ab amplexu fixo ciboruꝫ aſſumptoꝝ ⁊ aliquid de cibis ꝓcipitat ad epar ante digeſtionẽ. Quinta eſt comeſtio plurimoruꝫ fructuũ precipue crudoruꝫ ⁊ aquoſoꝝ ſicut perſicoruꝫ prunoꝝ fragoꝝ ceraſoꝝ ⁊ pomoꝝ qui crudos humores putredini paratos in venis multiplicant.

¶ De ſignis eius. Capitulum. viij.

Oda lenis.

¶ In hoc cap̃. primo agit de ſignis lethargie. Secũdo de ſignis q̃bus a frenesi diſcernit: ibi| Et ſunt | Tertio de ſignis melãcholice lethargie: ibi| Oſ ſi melancholicũ | Quarto de ſignis in qua pte ſit loco lethargia eſt: ibi| Et cũ lethargia | Quinto de ſignis prenũciãtibus lethargiã futurã: ibi| Ex ſignis aũt | Sexto de ſignis ꝓnoſticis mali ⁊ boni exitus in lethargia: ibi| Lũq̃ fortiora.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Lõmixtio intellectus ideſt ſtoliditas: que quomodo fiat dictum eſt ſupra illo capitulo. Uiſus eſt Galie. & forſan q vapores phlegmatis putridi ſunt cauſa permixtionis intellectus: ideſt alienationis: licet ſit alienatio cum quiete.

b ¶Et egeſtio. ¶Lũ eſt cõicatio materiei phlegmatice partibus illis. Deſcendit enim per collatoriũ: & cõicat ſtomacho: & etiã epati: etiã vapores a phlegmate putrido eleuati poſſũt cõicari venis & partibus vrine. Ex quo apparet cauſa quare cũ in freneſi materia aſcẽdit caput vrina nõ inficitur a cholera & cũ in lethargia phla aſcẽdit: vrina inficit a phlegmate. ¶Dicendũ q phlegma ꝓpter multitudinez & aptitudinẽ deſcenſus: et ꝓpter ḡſſos vapores abeo eleuatos aptos teneri & nõ exire inficit vrinam in lethargia. ¶Cholera aũt in freneſi non: ꝓpter ꝓtrarias cauſas. Quidaz tamẽ dixerunt: q in lethargia

quaſi cum ſtrictura ſpiritus parumper & cum ſputo & multa oſcitatione & apertione oris & ipius clauſione: & quãdoqz remanet os poſt eius oſcitationez apertum ꝓpter oblivionem q oporteat euz ipſum claudere & ꝓpter pigritiam ab ea & ſi velit ipſum claudere. Et adeſt ei ſingultus ꝓpter cõmunitatem ſtomachi. Et albedo in lingua et pigritia in reſponſione & in motu palpebrarum et commixtio[d] intellectus. ¶Et egeſtio[b] ſecunduz plurimum eſt humida & ſi ſic-

catur ſiccatur leniter temperate & vrina eſt ſicut vrina aſinorum. ¶Et quandoqz[c] accidit eis tremor & ſudor[d] extremitatum. ¶Et ſunt[e] cuz diuerſitate habentium karabitum. Ipſi enim in lectis ſuis ꝓcipitati iacent karabitum vero habẽtes eleuãtur. ¶Et pulſus[f] ipſoꝝ ſunt magni multum rari tardi tremuli[g] vndoſi ſimiles pulſibus peripneumonicoruz. ¶Verũtamen[h] ſunt minoris latitudinis & longitudinis & tardiores & fortius rari & minoris diuerſitatis: qm

peripneumonicoꝝ: & eſt ſermo minoris ambiguitatis. Tertio poteſt fieri cõparatio ad pulſuz. Uel poſſet dici: q iſti ſermones ſũt abſoluti. Ex quibus apparet q pulſus lethargicoruz eſt magnus & hoc ga cor non leditur ſicut cerebruz: & illud qd deficit de magnitudine anhelituz inducit neceſſitatem ad magnificandũ pulſum: & cum virtus nõ ſit multũ debilis: nec inſtrumentuz inobediens: ideo fit pulſus magn' reſpectu paruitatis anhelituz: nõ tamẽ maior q in ſanitate: & quia per magnitudinez cõplet neceſſitatez: ideo ſunt rari & tardi. ¶Ad cõtraria dicendũ ad primũ q pulſus & anhelitus ſunt ꝓportionabiles: nõ tamen equales. ¶Uel dicendũ: q illud verificatur in ſanis. ¶Ad fm dicendũ. primo ꝙtus debilis per ſe facit paruũ pulſum: coacta tamẽ facit magnũ. ¶Uel dicendũ & melius q iſte pulſus nõ eſt magnus ſuper equalez ſed ſatis ꝓpe: qa ſicut deficit virtus: oportet q deficiat magnitudo vera pulſus: & quia nõ multũ deficit: ideo dicitur magnus. Tertio dicenduz: q pulſus lethargicorũ dicitur debilis: ꝓpter virtutis aggrauationẽ: & iſta debilitas ſtat cuz magnitudine pulſus: & oſtẽditur talis debilitas per inordinationez pulſus a materia humida & videtur ſermo Halyab. vij. theorice. ix. capitulo eſt magnus reſpectu eorũ in ſanitate: ly enim virtus ſit debilior: tamen multitudo vaporuz putridoruz: & ſic caldoz aliqualiter: & defectus eructuationis per anhelitũ facit magnificari pulſum & ꝓprie in ſiſtole: & hoc credo. Uel ꝙ reſpectu apoſtematũ calidorum: in qbus arteria ſicca tenſa nõ poteſt tm̃ dilatari. Uel tertio reſpectu pulſus peripneumonicoꝝ: cum quibus virtus cordis magis deficit. Uel quarto reſpectu differentiarũ aliarum. ſ. raritatis: eſt enim magnus & tardus & rarus. Et tu conſidera.

g ¶Tremuli. ¶Hic ꝓſidera q imꝓprie ſumit tremulus pulſus. Sed dz exponi tremuli. i. diuerſi vel tremuli vndoſi. i. multũ vndoſi: cum vndoſitas ſit mollificatio facta a phlegmate. Similes &c.

h ¶Verũtñ. ¶Hic ꝓſidera: q in pipneumonia magis cõicat nocumẽtũ cordi: qz in lethargia. Et ideo arterie magis diſponunt fm diſpõnem phlatis faciẽtis pipneumoniã qz lethargiaz. Ergo magis mollificata arteria pipneumoniaci apparet pulſus latior: & lethargici minus lat': & qa magis neceſſitat ad euctationẽ: ideo eſt lõgior: & lethargici min' longus.

Sextũ eſt q lethargia eſt cũ ſputo plurimo ex deſcẽſu phlegmatuz a cerebro ad linguã & os & palatũ & aſcẽſu ipſoꝝ a pectoralibus & a ſtomacho: ſolẽt enim mẽbra hec in lethargicis repleri phlegmatibus. Septimũ eſt oſcitatio plurima & oris aptio & clauſio ipſius in lethargicis vt in ſomnolẽtis & in patientibus ſpõtaneum laborẽ ſeu laſſitudinẽ & in diſpoſitis ad febres putridas ꝓpter oppreſſionẽ muſculoꝝ per quos mãdibule mouentur ab humoribus crudis aut vẽroſitatibus. Octauuz eſt q os lethargici poſt oſcitationẽ qñqz non claudit ſed manet aptuz ꝓpterea q eger obliuiſcit & nõ recordat q ſit oportunũ vt os ſuũ claudat vel ſi recordet & claudere velit vix & tarde claudit ꝓpter pigritiã vel impedimentũ motiue virtutis a lethargia vel mã eius. Nonuz eſt ſingultus qui lethargico adeſt ꝓpter cõpaſſionẽ ſtomachi ad cerebrũ lethargia oppſſum per mediũ neruoꝝ qui de cerebro deſcendũt ad ſtomachũ & dant ori ipſius acutiſſimuz ſenſuz vltra oia viſcera. Decimũ eſt vehemẽs albedo lingue ꝓpter albuz phlegma qd aſſidue de cerebro defluit ad ſupficiẽ eius extrinſecã. Undecimũ eſt pigritia aut torpor in rñſionibus ad interrogata ꝓpter linguam ibibi cum muſculis eius plurimo phlegmate cũ pigritia motus palpebrarum ꝓpter illos muſculos qbus he mouenf cerebro cõpati & phlegmate imbibi. Duodecimũ eſt cõmixtio mẽtis vel intellectus & alienatio ꝓpter ſpũuz obfuſcationẽ & impedimẽtũ cogitationi deputatoꝝ cauſa fuliginũ putreſcẽtis phlegmatis & oppilationis a phlegmate plurimo phibente liberũ motũ & trãſitum dictoꝝ ſpũuz. Tredecimũ eſt q egeſtiones lethargicoꝝ fm plurimũ ſunt humide & molles: & ſi deficcenf deſiccanf leniter & tẽperate: qz lethargici ſunt cõiter natura phlegmatici vel ab accidẽte: puta per regimẽ qd phlegma multiplicat. Et in hoꝝ ſtomachis & inteſtinis multiplicia phlegmata ſolẽt abũdare qbus groſſe feces emolliunf & viſcera fiunt mollia & lubrica. Et ſi deficcenf in his groſſe feces ꝓpter lõgaz morã ipſaruz in eis ex defectu cholere que ſtimulet ea paruũ deficcanf ꝓpter phlegma humectãs & humiditatẽ ptis ꝓtinẽtis. Quartũdecimuz eſt ꝙturbata vrina velut aſinoꝝ & ſubiugaliũ ex ꝙturbatiõe humoꝝ in corpore & dolore capiti. Quintũdecimũ eſt tremor qui qñqz lethargicis accidit ex debilitate motiue vtutis & redũdãtie materie ad neruos: & eſt ſignũ malum. Juxta id Hyp. apho. vij. apho. xxj. in lethargico tremor malũ. Et Gal. in ꝓmẽ. dicit. Tremor aũt in eo eſt malũ: ſignificat enim mãm ꝓpter incõtinẽtiaz ſui ad neruos motiuos qui in poſteriori oriunf redundaſſe: cuius infuſione nerui ſunt remolliti: vt ſpũ nõ deficiẽte nec neruis vt paralyſi oino remolliti vtute regitiua mẽbra ſurſuz ferant: & qñ nerui remolliti nõ ſufficiũt dare mẽbris ſedẽ firmã & ſtabilẽ: mẽbra interim ſua grauedine deſcẽdũt ex qbus motibus ꝓꝛjs fit tremor. Uerum etiaz in lethargia fit tremor: mã in vndoſitatẽ reſoluta que meringas & neruos qui ab eis oriunf mouet & ꝓcutit: vnde fit tremor: hec Gal. Uez poſſibile eſt in lethargia fieri tremorẽ ꝓmutata ipſius materia ad neruos cuz criſi im-

perfecta: ſicut apoplexie materia interdũ deſcendit ad neruos paralyſim faciẽs per viam criſis. Et tũc tremor fit cuz alleuiatiõe egri nec eſt ſignũ malũ: immo laudabile. Sextũdecimuz eſt ſudor extremitatũ fiens vt plurimum via ſyntomatis ex multiplicatione humiditatũ taz vaporaliũ qz aquoſarũ & mollicie cutis ac laxitate cum calore febrili ſubtiliãte materias & poros aperiẽte. ¶Attẽde primo q Raſis. ix. almãſo. cap. de lethargia ſic ipſius ſigna ſuccincte colligit. Cum aliqs iacet quaſi dormiens et tñ ſentit: & nõ mouetur ſed oculos habet clauſos quos tamẽ dum cũ clamore vocaf aperit licet iterũ ſtatim claudat iam eſt lethargicus. Et item libro diuiſionũ ait: lethargia fit ex phlegmatico apoſtemate accidens in occipitio. Signa cuius ſunt ſubeth ideſt ſomnus ꝓfundus cuz febre cõtinua nõ fortis caliditatis. Et albedo lingue. Et difficultas aperiẽdi palpebras. Et cuz aperiunt in diſpoſitione velociter redeũt & claudunf: hec ille. ¶Attẽde ſecũdo q mediocriter oppreſſi lethargia cum altis clamoribus excitari videnf & ipſoꝝ oculos quãdoqz aperiũt. Sed oppreſſi fortiter & facti imbecilles nullatenus audiũt neqz mouẽt palpebras. Juxta id Alexã. primo practice ca. lix. Quicũqz enim mediocriter agunf clamãtibus eis aliquibus aperiũt interdũ oculos & iterũ recludunt. Qui aũt imbecilliores ſunt & nimia paſſione detinenf nullatenus audiunt neqz mouent palpebras. Pulſus etiam raros & breues & amidros ideſt imbecilles habent.

Et ſunt cum. ¶In ſecũda dat quatuor ſigna diſtinctiua freneſis a lethargia & pipneumonia vel lethargicoꝝ a freneticis & pipneumonicis. Primũ ſignũ ſumit a mõ ſitus ſeu poſitionis corpis infirmi. Dicit ergo primo q lethargici ſunt cuz diuerſitate hñtiũ karabitũ. i. differũt ab hñtibus freneſim modis qui ſequunt. Quorũ primus eſt q lethargici iacẽt in cubilibus vel lectis ex ꝓcipitati vel quaſi ꝓſtrati ſine decẽtia ſituatiõis ſuoꝝ mẽbroꝝ ꝓpter oppreſſionẽ & debilitatẽ motiue vtutis. Sed frenetici qñqz ſe eleuant qñqz ſedẽt & manus agitãt & cum his pcutiũt. Scõm ſignũ ſumit a pulſu. Nam lethargicoꝝ pulſus ſunt magni multũ rari tardi tremuli & vndoſi ſiles pulſibus pipneumonicoꝝ. Et ſunt qdem magni ꝓpter neceſſitatez euctationis adactã rõne febris & obediẽtiã arterie lenis & mollis: & qz nõ multum in lethargia debilitata eſt pulſatilis vtus. Et ſunt rari & tardi qz neqz calor febrilis eſt plurimus neqz frequẽtia vel velocitate opus eſt: qz ſupplet eas vel vices eaꝝ magnitudo prima. Et ſunt tremuli & vndoſi & ſiles pulſibꝰ pipneumonicoꝝ ꝓpter apa quod in mẽbro molli eſt. ſ. cerebro ſicut in pulmone molli madidoqz pipneumonia. Sed freneticoꝝ pulſus ſunt parui veloces frequẽtes duri & ſerrini ſicut predictum eſt. Et qñ quis tñ lethargicoꝝ ſint in multis ſimiles pulſibus habentiũ peripneumoniã ab his tñ differũt: qz minus lati ſunt & minus longi: ſeu breuiores & tar[illegible] res & rariores & minus diuerſi vel inequales: qa minus leditur cor a

Et ex

thargia

Et ex hoc apparet quare lethargicoꝝ pulsus etiã sunt tardiores ⁊ rariores: ⁊ hoc est quod dicit nocumẽtũ cordis factũ ab ea. s. lethargia est minus q̃ a peripneumonia. Et cadit in pulsum eius. s. lethargici. Cadẽs in medio. ¶ Cõtra qa cã cadẽtis in medio est virtutis laxitudo: ⁊ defect⁹ vt primo ca. Fen. ij. sed pipneumonicis plus deficit vtus. s. vitalis que facit pulsum q̃ in lethargicis: vt statim dixit: ⁊ dicit. ¶ Dicẽdum dupliciter. Primo exponẽdo aliter textũ vt dicat cadit in pulsu eius. s. pipneumonici cadẽs in medio plus q̃ in lethargico. Et tunc ſra videt plana. Aliter ꝙ o. ꝙ possumus dicẽ magis ad mentẽ Bal. in cõmẽ. pulsuum ca. de pulsu pipneumonicoruꝫ. Propter qõ sciẽdũ: q̃ apud. G. Quidaꝫ est pulsus deficiens. Et qdam est intercidẽs. Videt q̃ sit deficiẽs: cui est tãta quies: q̃ aliq̃ percussio posset fieri: ⁊ nõ fit ⁊ hoc fit a friditate ⁊ obtusiõe caloris. Unde sufficit vna pcussio magna ⁊ talis est pulsus lethargicoꝝ ⁊ istũ vocat Aui: cadentẽ in medio. Intercidẽs aũt est cui deficit aliqua pars motus ꝓpter virtutis defectũ. Intercidens etiã potest dici cui aduenit geminatio motus ⁊ quasi bis pulsans ſtãte virtute: ꝓpter necessitatẽ: ⁊ ille duplex motus: pulsus intercidentis plus accidit in pipneumonia. Primo plus accidit ille qui est intercidẽs defectu virtutis: q: vtus vitalis magis deficit in pipneumonia. Unde est mortalior egritudo peripneumonicoꝝ: vt. G. preall. ca. Similiter plus accidit intercidens. s. bis pulsans: ꝓpter maiorem necessitatẽ ex ſ[illegible]ti febre: ⁊ ex calore maiori cordi cõicato. Et hoc innuit Aui. cuꝫ dicit: q̃m virtus vitalis in ipsa lethargia est sanior ⁊c. Exponit aũt glosa vitalis. i. aialis sed fuit additũ falsum. i. falsuꝫ est. Et iste fuit hõ qui ignorauit principia Aui. virtutẽ enim vitalẽ aialẽ vocat. Ad ꝙrariũ dicendũ est: ꝙ aliter accipit hic cadẽs in medio ⁊ aliter supra primo cañ. Sed eius. s. lethargici obliuio ⁊c. patet.

a ¶ Nõ si melancholicũ. ¶ Hic ponit signa lethargie q̃n mã est melãcholica: si hoc ꝙcedat. Et dicit dolor fit fortior: ꝓpter siccitatẽ: que cũ friditate magis causat dolorẽ: q̃ humiditas cuꝫ friditate: q: siccitas est

thargia q̃ a peripneumonia ⁊ fuliginibus ⁊ febrili calore ⁊ impedimento motus anhelitus. Et in pulsu etiã lethargicoꝝ plus accidit pulsus cadens in medio: ⁊ est pulsus veniens tẽpore quietis cum cõpletur percussio prima: teste principe primi secũda doctrina tertia sũma prima capitulo tertio. Mã vtus vitalis seu pulsatilis est in lethargia magis sana ⁊ fortis q̃ in peripneumonia ⁊ a fortitudine virtutis huius fit talis pulsus. Nas pulsuũ diuersitates ⁊ cõueniẽtias in lethargicis ⁊ peripneumonicis prenotauit Galienus. libro de introducẽdis in pulsu. xxvij. xxviij. terdicens. Qui lethargicoruꝫ vero pulsus minus spissus est similis existens peripneumonicorũ pulsui ⁊ ꝙm magnitudinẽ ⁊ imbecillitateꝫ ⁊ mollicie: ⁊ tardior est ⁊ rarior ⁊ minus inequalis ⁊ deficiens magis q̃ intercidẽs fit: est autẽ ⁊ quãdoq; discretus idest bis pulsans ⁊ semper nimiruꝫ est fluctuosus. Et iterũ libro de tactu pulsus capitulo. xij. ait. Pulsus autẽ patientiũ egritudinẽ que vocatur obliuio: que ex apostemate prouenit phlegmatico in cellulis cerebri cõtingente pulsui similis existit pipneumoniaꝫ patientiũ in magnitudine sua ⁊ debilitate ac mollicie: nisi q: tardior eo est ⁊ rarior ⁊ minor in diuersitate ⁊ magis ei cõpetit tempore motus quiescẽ q̃ tẽpore quietis moueri: ⁊ forte binã habet percussionẽ ⁊ fluctuat semper: hec ille. Et Serapion. j. breuia. ca. xvij. ait. Et pulsus quidem illoꝝ quibus accidit hec egritudo est cõmunicãs pulsui illoꝝ qui habẽt apostema pulmonis in lenitate ⁊ vndositate ⁊ magnitudine ⁊ mollicie. Quod est qa due egritudines simul: scilꝫ apostema pulmonis ⁊ apostema cerebri cõmunicant in tribus rebus quarũ vna est in complexione mẽbroruꝫ ⁊ secũda in causis: ⁊ tertia in significationibus. Cõmunicatio vero in cõplexione mẽbroruꝫ est: quoniã ambo simul sunt lenia humida. Sed in causis quoniaꝫ ambe sunt ex humore phlegmatico. In significationeꝝ quoniã accidit in vtriq; simul subeth. Differẽtia vero inter pulsum habentiũ apostema cerebri ⁊ inter pulsum illorũ qui habent apostema pulmonis est: qa plus est tardus ⁊ rarus ⁊ plus frigidus cum apostema quod est in cerebro sit longinquũ a corde: quapropter ordinatur pulsus infirmi in eo ⁊ minoratur febris eius tũc. In apostemate aũt pulmonis ꝓpter propinquitatẽ suã ad cor mutatur ordo pulsus: hec ille. Tertium signũ sumitur a febre: ⁊ est q̃ febris cuꝫ lethargia remissior est in calore suo q̃ cuꝫ apostemate peripneumonico: qa lethargia plus distat a corde minus quoq; cordi cõmunicat ⁊ vapores putridos ⁊ minus impedit cordis refrigerium per motuꝫ anhelitus. Et febris etiã cum lethargia multo est remissior q̃ sit cũ frenesi: q: feruida est materia frenesis lethargieꝝ o frigida phlegmatica. Quartuꝫ est: q̃ obliuio multo maior est in lethargia ⁊ magis cõtinua ⁊ permanẽtior q̃ in pipneumonia: qa lethargie materia fita est ⁊ fixa in cerebro cui memoria infidet: ⁊ peripneumonie fixa est in pulmone nõ sua presentia: sed multitudine suorum vaporũ ad cerebrũ latoꝝ obliuisci faciens vel obliuiosum reddẽs egrotantẽ. Et similiter obliuio maior est in lethargia q̃ fit in frenesi ꝓpter frigiditatẽ ⁊ humiditatẽ superfluã phlegmatis ex quo est lethargia que maxime inducit obliuionẽ. Cuius rei signuꝫ est q̃ senes a senio pueri ⁊ phlegmatici plus ceteris sunt memorie labilis.

Quod si melãcholicum.

¶ In. iij. parte dat tria signa lethargie fcẽ de melãcholia si apostema cerebri melãcholicũ frigidũ lethargia dicaf vt quibusdã placet. Primum est q̃ dolor in hac lethargia fortior sentitur q̃ in phlegmatica quia melãcholia soluẽdo continuũ inducit dolorẽ ⁊ frigore ⁊ siccitate: phlegma ꝙ o soluẽdo ꝙtinuũ ⁊ ipsius frigore nõ humiditate. Nõ enim humiditas ex se infert dolorẽ sicut siccitas ⁊ phlegma plus sopit ⁊ obtũdit sensuꝫ q̃ melãcholia. Scõm est q̃ cuꝫ melica lethargia sunt alienatio mẽtis ⁊ rixa ꝓpter melliaꝫ que spũs inficit mẽti seruientes ⁊ siluestres reddit ⁊ tenebrosos vnde fit patiẽs tristis ⁊ rixosus ⁊ male dormiẽs fit patiẽter ⁊ nil qõ sibi capiens. Tertiũ est q̃ apti manẽt patientis oculi ⁊ fixe intuẽtes in vno loco ꝓpter siccitatẽ ⁊ stipticitatẽ ⁊ terre siccitatẽ taꝫ melãcholie q̃ febrilis caloris: vnde fixi manent musculi mouẽtes oculos ⁊ palpebras ⁊ nõ aggrauati neq; relaxati multitudine humiditatis vt in phlegmatica. Et ista videt esse passio de qua Raſ. ꝓpriũ facit capitulum. ix. almã. qõ ipse intitulat de stupidis qui semp oculos hñt apertos. Et Serapion primo breuiarij sub noie cachati ⁊ cõgelationis facit etiam ꝓpriũ capitulum.

Et cum lethargia.

¶ In. iiij. ꝑmo agit de signis lethargie que fit in suba seu medulla cerebri. Scõo de ea que fit in pãniculis: ibi[Si aũt est.]

¶ In prima ꝑricula dat. v. signa lethargie fientis in medulla cerebri vel suba eius. Primũ est q̃ subeth seu sõnus ꝓfundus est fortior: in hac q̃ fit in lethargia pãiculari: q: phlegma in illa fortius humectat ⁊ ibibit cerebrũ ⁊ ligat organũ sensus cõis q̃ dũ colligit in dura suba pãniculari. Scõm est q̃ difficultas volũtariorꝝ motuũ est in ipsa maior ꝓpter hoc q̃ virtus volũtarie mouẽs in radice lesa est ⁊ plus impedita. s. cerebruꝫ: vnde nucha oritur que est principiũ motiuoꝝ neruoꝝ. Tertium est: q̃ in hac lethargia valde vehemẽs est albedo lingue ꝓpter phlegma plurimuꝫ qõ a cerebro per os colatorij cõtinue defluit ad palatũ ⁊ linguam quã vehementer dealbat. Quartum est: q̃ oculi multũ foras eminent in lethargia ista ⁊ tendũt ad exitũ ꝓpter apostema phlegmaticũ impellẽs cerebruꝫ interius cũ neruis opticis: ⁊ remollitionẽ neruoꝝ opticorũ ⁊ ligamẽtoꝝ qbus debẽt oculi sub suo situ naturali ſuari. Quintũ est q̃ difficultas volũtarij motus: ⁊ dolor sensatus in hac lethargia tendũt ad laxitudinẽ ⁊ remollitionẽ quandã ꝓpinquam paralysi ꝓpter humectationẽ vehementem substantie cerebri.

¶ Si autẽ est in ⁊c.] ¶ In secũda dat tria signa lethargie fientis in aliquo velaminuꝫ cerebri: puta dura matre vel pia matre. Primum est: q̃ in hac dolor est fortior ex difficultate penetrationis grossi phlegmatis frigidi ⁊ hebetis in substantiã duram pãicularem sicut in cholera que penetratio fieri non potest sine violẽtia. Secundũ est q̃ volũtarij motus sunt leniores ⁊ faciliores in hac lethargia q̃ in precedẽte ꝓpterea q̃ radix volũtarij motus: scilꝫ cerebruꝫ in hac minus lesa est ⁊ minus oppressa vel oppilata. Tertiũ est: q̃ retentio vrine ꝓpter obliuionem ⁊ debilitatẽ lacerti vrinalis multotiens accidit in his lethargicis. Et istud signũ nõ solꝫ cõuenit isti lethargie pãiculari: sꝫ prius ⁊ potius lethargie que fit in medulla cerebri: quoniã directe ligat ⁊ occupat memorie organum et liberũ prohibet transitũ spirituũ de ventriculo cerebri medio ad postremũ ⁊ per se ac directe ledit radicẽ voluntarij motus: scilꝫ postremã cerebri particulã: vnde nucha nascit. Et huic cõpatit vrinalis musculus cessans ab officio qõ est in vesica retinẽ vrinam donec affuerit vrinãdi volũtas: ⁊ relaxare ꝓstrictionẽ q̃n adest volũtas vrinãdi. Juxta illud principiꝫ ꝑmi ꝑma doc. qnta sũma. ij. cap. xxiij. Sup os vesice vnus existit musculus qui ipm circũdat cui⁹ villus sup ipsius os dilatat. Et eius qdem tuua mẽtum est vrinã vsq; ad horam volũtatis retinẽ: ⁊ cum volũtas expellẽdi affuerit eius relaxabit cõstrictio ⁊ ventris musculi vesicam vrgebũt et vrinã expulsiua adiuuante expellent: hec ille.

a ¶ Ex signis. ¶Hic ponit signa pnosticātia lethargiaz: ⁊ sunt tremor capitis: ⁊ pigritia: ⁊ grauitas motuuz: que significāt mās phlegmaticas abundātes in cerebro: maxime in pte posteriori vbi est principiū neruoz motiuorum plurimum.

b ¶Lūqz. ¶Hic primo ponit signa lethargie mortalis. ℞o salubris. ℞a ibi ¶ Et cū ¶Dicit primo q cū accidētia lethargie fiunt fortiora ⁊c. Per hec aūt accidētia lethargie intelligimus: vel accidētia significātia eā vt febris anhelitᵒ puus ⁊c. Vel accidētia ꝓsequētia: vt tremor mēbroz: vt sudor extremitatū: ⁊ quōcūqz intelligamus verificat: q si accidētia multiplicant: vnde significat vehementia passionis: ⁊ cū hoc multiplicat sudor est mortale: qa tūc sudor significat virtutis casum: ⁊ facit cadere virtutem.

c ¶Et cū. ¶Hic ponit signa laudabilis lethargie: ⁊ dicit: cuz anhelitus dilatat. i. magnificat: qa prius erat paruus ⁊ fit bonus: qa remouetur sua raritas ⁊ tarditas ⁊ declinat accidētia. s. de feuore capitis malicia pulsus ⁊ alie: ⁊ tūc tendit ad salutez. Et ppter ⁊c. q: materia istius egritudinis est phlatica grossa viscosa: ⁊ loca post aures sunt apta ad hanc materiā recipiendā. Ideo vt plurimū crisis fit per euz: vel eam. i. per apostema post aures.

¶ Ex signisᵃ autem incessus hominis ad lethargiam est multitudo tremoris capitis: cum pigritia ⁊ grauitate. Cūqzᵇ fortiora fiunt accidētia lethargie et multiplicatur sudor valde est tunc periculosum ꝓpterea q tūc sudor deijcit virtutem. ¶ Et cumᶜ spiritus dilatatur et fit bonus declinant accidentia tunc tendit ad salutez ⁊ ꝓprie si apparent apostemata post aurem: plurimum enim crisis eius fit per ea.

¶ De cura eius. Capitulum. ix.

ℑ non fuerit

s qō ꝓ bibeat phlebotomeᵏ prius: deinde administra eis clysteria acuta ⁊ attrahat mā ad iferiora. Et fac euz vomere cū pēna sinapi ⁊ melle illinita. ¶ Et fac euz gescere in domo luminosa ⁊ ꝓbibe ipsuz ne in subetb ꝓfundeᵏ assidue sedatiōe accītiū. ibi ℞a ¶ Et in ꝓncipio ¶ibi ʒª ¶ Et frica ¶ibi quarta ¶ Cū aūt in subetb ¶ibi 5ª ¶ Et cū nutris. ¶Scdo mō pōt diuidi. q ꝓmo. ℣. ponit curā magis in generali. ℞o in spāli. ibi ℞a ¶ Et in principio. ¶In cura gnāli Aui. ad tria intēdit. s. ad euōnē: ad tractū in ōriū: ⁊ ad sedationē accidētiū. ℙrima duo fiūt cū phlōmia ⁊ clysterib⁹ ⁊ vomitu. Tertiū fit ponēdo in domo luminosa. s. tēperate: vt ponūt alij doctores: ⁊ hoc ne calidū itus fugiat: ſz ex lumine ad exteriora moueat. Dubitaᵏ vtruz phlōmia cōperat in lethargia. Vſq nō: qa ℳeſ. nō precipit. Ampliusᵉ educto sanguine phlegma magis incrudaᵏ. In ōriuz Aui. et Alexāder. ¶Dicēdū vt supra dictū est: q si materia phlegmatica sit sanguini mixta: ⁊ indicationes ꝓsentiūt: ⁊ ꝓpe vtus vt Alex. dicit: fiat phlōmia. Indicationibus vo aduersantib⁹ nō fiat. Et sic cessant ʒria. ¶Dubitaᵏ quare nō dixit de pharmacia. Dicēdū q ꝓpter duo hoc fecit. ℙrimo qa forsan in ꝓncipio vult: q sis ꝓtentus acutis clysterijs: quouſqz aliqua maturatio appareat in materia: ⁊ postea vtaris solutiuis. ℞o qa dedit intelligi ex cañ. gñalibus de cura apatuz frigidoz. Dubitatur quare in lethargia in ꝓncipio vtimur clysterijs acutis: ⁊ nō in freneſi. ¶Dicendū q est ꝓpter tres causas ⁊ multas alias: que possent assignari. ℙrima qa febris est mitis. ℞a qa mā est grossa: nō apta furē ab acuitate clysteris. tertia qa vt plurimū minera istius phlegmatis est in stō: a quo satis diuertit ⁊ euacuat acutū clystē: ⁊ ideo ēt cōperit vomitᵒ. ¶Et ꝓsidera q ly deinde nō dicit ordinē necessariū: qa ꝗuis nō fiat phlebotomia: pōt fieri clystere. Unde Halyab. v. ꝓncti. statim ab eo inchoat. Et similiter alij auctores. Quid aūt sit ꝓmittendū state necessitate phlebotomie ⁊ clysteris: declaratuz est supra cap. de freneſi.

Jacobus

Ex signis aūt.

¶In. v. dat tria signa icessus hois. i. appꝛopinquatōis ⁊ dispōnis ad lethargiā. ℙrimū est multitudo tremoris capitis significās vtutez volūtarij motᵒ oppmi in radice. s. in pte postrema cēbri pcipue frigoris ⁊ hūiditatis supfluo excessu quo ⁊ vbi manie lethargia nascit. Scdz est pigritia ⁊ torꝛpor in volūtarijs motib⁹ vltra solitū cū dicto tremore sic q qes ārīa sic dispositis ⁊ abhorrēt motū ꝓpter multitudinē frigidoz phlatum relatiū neruos ⁊ radicē eoz ⁊ phibētiū liberū trāsitū spūuz per eos. Tertiū est isolita grauitas vel maior solita corpis ⁊ capitis ob eādē cām: cui ergo hec accidūt puideat sibi ne lethargicus fiat cum medicinis eductiuis ⁊ regimine sobrio gō declinet ad calidum ⁊ siccum.

Cūqz fortiora.

¶In. vj. ꝓmo ait q lethargia tūc est mortalis ⁊ pīcēs infirmū cuz syntomata ei⁹ vt obliuio subetb difficultas motuū pmixtio itellectus fortiora siūt: ⁊ sudores valde multiplicant: ideo q sudor tūc deijcit vtutē cuz syntomatibus malis mō tactis educēdo spūs ⁊ inatū caloꝛ per quos mā digeri debuerat ⁊ paulatiz resolui. Scdo dicit q cū lethargici dilatat spūs. i. anhelit⁹ ⁊ fit bonus facilis ⁊ bñ ordinat⁹ ⁊ declināt ac alleuiant syntomata ipius vt obliuio subetb difficultas motuū tūc lethargicus tēdit ad salutē ⁊ cōualescētiā: ⁊ pcipue si que apata tūc appareāt retro aurē infirmi: q: lethargia cretcat vt plurimū per hec apata qū vtus cēbri expulsiua est fortis ⁊ mām lethargie expellit ad glādulas post aures que sunt emūctoriū cerebro ꝓpriuz.

¶De cura eius. Cap. ix.

ℑ nō fuerit.

¶In hoc ca. cure lethargie ꝓmo agit de euōnib⁹ que in ꝓmis cōperūt. Scdo

s de dispōne domus ⁊ excitatiōe eius: ibi ¶ Et fac eū ¶Tertio de repercussione māe a ꝓncipio morbi ⁊ statim post: ibi ¶ Et in ꝓncipio ¶Quarto de potu aq: ibi ¶ Et nō potes ¶Quinto de remedijs localibus corꝛpis ⁊ capitī foras adhibēdis: ibi ¶ Deide iunge ¶Sexto de extremoz fricatiōibus ⁊ cōꝛpressionib⁹: ibi ¶ Et frica ¶Septimo de extractiōe egri a pfundo subetb: ibi ¶ Cū aūt in subetb ¶Octauo de cibatiōe ⁊ ꝓstructione extremoz post cibationem: ibi ¶ Et cū nutris ¶Nono de solutiuis qū morbus plōgaᵏ: ibi ¶ Oō si tibi ¶Decimo de remedijs obliuiōis egerendi ⁊ vrinandi: ibi ¶ Et cū accidit. ¶Undecimo de regimine lethargie finientis: ibi ¶ Deinde cuz finitur. ¶

¶In. j. pte ꝓmo ait q phlōmeᵏ ꝑus lethargicus si nō fuerit qō ꝓhibeat vt etas ifantie vel pueritie vel extremi senij vel tꝑs ineptuz phlōmie vel impregnatio de fetu ꝛaz magno: vel penuria sanguinis: vel debilitas magna vtutis infirmi. Juxta id Alex. j. practi. ca. de cura lethargie. Dia ꝓtē plāda sunt diligēter: ⁊ ea que ab antiqs ꝓcepta sunt custodiri suadeo: virutē dico infirmātis ⁊ habitudinē ⁊ alia quecūqz talia. i. etatē tēpus anni ⁊ ꝓsuetudinē. Et sic sanguinis his oibus ꝑtibus detractionez facies: si nō tibi aliqd de his que ꝑdicta sunt ꝓtra resistat ⁊ maxime vtus ꝑuidēda est: hec ille. ℳaſis vo. ix. almāsoris ⁊ libro diuisionū curaz lethargie tractans de phlebotomia nullaz penitus facit mentionē. Neqz ebemesue in prac. sua: forsan inde moti q hec egritudo de phlegmate nascit cui⁹ eductioni pharmacia ꝓuenit non phlebotomia. Itē sanguis in hac est frenū phlegmatis iuuans caloꝛ eius ad phlegmatis digestionē. Itē phlebotomia est euacuatio maxime debilitās infirmi virtutē ⁊ precipue dum de causa morbi grauis ⁊ suspecti nil penitus educitur. Sed Auēzoar tertio theisir capi. secūdo de apostemate phlegmatico dure matris ait. Et si fuerit apostema ex humore phlegmatico quod raro cōtingit: qa substantia huius pānniculi dura est phlegma vo grossum est: ideo vix recipit in eius substātia: ⁊ si recepit illud erit vtiqz phlegma albū subtile: tūc euacua ipsum cū modica phlebotomia: qa cito apparebit tuuamentū in phlebotomia: hec ille. Et Serapion primo breuiarij ca. de cura lethargie ait. Sz vides extractionem sanguinis necessariā ⁊ oia ista sunt cōueniētia tunc

De partibus

a ¶Et in oꝛtet vt phlebotomes venā. ¶Attēde q phlebotomia mediocris de vena cephalica in principio lethargie cōperē pōt si in egri sanguine non fit diminutio. ℙrimo vt cū sanguine aliqd educaᵏ phlegmatis peccantis secuz pmixti. Scdo vt alleuient grauitas capitis ⁊ oppilationes cerebri ⁊ somni ꝓfunditas. Tertio vt natura reddatur attētior in digestione phlegmatis ⁊ ꝑuersione eius ad nāz sanguinis ⁊ resolutiōe ptis que putruit. Et ad rōnes ꝓtra illud inductas. Ad primā q ℞aſ. ⁊ ℳeſ. nullaz phlebotomie mētionē faciūt in cura lethargie dic q locus ab auctoritate nō tenet negatiue. Uel q ipi intēdūt phlebotomiā non directe deberi cause lethargie sed pharmaciā. Ad secam dic q phlebotomia nō solum educit a venis sanguinē sed etiā aliqd phlegmatis qō sibi imiscet: quare lethargie materiaz minuit. Ad tertiā dic q nō tm̄ sanguinis per phlebotomiā est educēdū in cura lethargie qn satis remaneat ad resistendū frigori phlegmatis ⁊ cruditati ei⁹. Ad quartā dic q modesta phlebotomia in ꝓncipio egritudinis vbi ꝓuenit nō debilitat egruz debilitatiōe de qua fit curāduz: imo hūc alleuiat. Scdo dicit hic: deinde. i. post phlebotomiā administres eis. s. lethargicis clysteria acuta fortis attractiōis: vt trahāt materiā lethargie ꝓiunctā vel antecedētē ad inferiora. Et quatuor talia cuz suis auctoribus describit ℳeſ. ca. de lethargia dicēs. Filius Zaccarie clystere conferēs lethargie phlegmatice ⁊ obliuioni ⁊ apoplexie. ℞. cologntide interioris. ʒ. ij. ⁊. 5. cartami. ʒ. j. corticū radicis capparis seminis vtrice añ. ʒ. iiij. calamēti. ʒ. j. coquanᵏ oia in. iiij. lib. aque vsqz dum redeat ad lib. j. ⁊. 5. Et accipe huius expressionis lib. 5. murabati: idest mellis rosati. ʒ. j. ⁊ cuz oleo fiat clystē: scilz cuz quarti. 5. olei cōmunis ⁊ iniciatur. Filius Zaccarie. Clystere ꝓferēs lethargie melācholice: ⁊ est illa que rarius aduenit ⁊ si accidat raro eradicaᵏ: ⁊ apoplexie ab eadē cā. ℞. epythimi rubei. ʒ. j. cologntide interioris. ʒ. ij. polipodij. ʒ. 5. calamēti. ℥. j coquanᵏ sicut supius ⁊ fiat clystē cū oleo camomille. Galienus clystē efficax ⁊ sublime ad lethargiā ⁊ epilēsiaz apoplexiā ⁊ paralysim. Accipe arthanite. i. ciclaminis ⁊ cologntide interioris añ. ʒ. j. ⁊. 5. cartami. ʒ. j. cētauree minoris. ʒ. 5. ellebori albi. ʒ. j. ⁊. 5. hasce. i. thimi. ʒ. viij. coquanᵏ oia sicut diximus ⁊ clysterizeᵏ cū eo. Aliud nostrū. ℞. cologntide interioris. ʒ. ij. cētauree. ʒ. 5. cartami polipodij añ. ʒ. j. hysopi hasce. i. thymi radicum malue añ. ℥. j. mellis. ʒ. ij. salis masse. ʒ. 5. salis gēme. ʒ. iij. fiat sicut diximus: est. n. vtile si deus voluerit: hec ille. Sed mirū vt cū pharmacie ore sumpte multo fortius a capite attrahāt qz clysteria ⁊ a pfundatiōe in subetb magis ꝑseruēt quare nō iubenᵏ a ꝓncipio vari cū ista egritudo sit infidiosa plurimi ꝑiculi de morte festina non parū suspecta. Dic q obliuio facit vt pharmacū vix ordie recto trāsglutiri possit ⁊ qñqz eius ꝑs in arteriā vocalē decidit qñ egrū suffocās. Tertio iubet hic ꝓuocare vomituz ſm hūc modū. ℞. granoz finapis. ʒ. j. tere cū duab⁹. ʒ. mellis ⁊ in eis intinge pēnā pilosam ⁊ hāc ori impelle titillādo linguā vsqz gargareonez. Et sup hoc ℳeſ. c. de lethargia ait. Uomitᵒ quoqz ꝓuocādus cū finapi cū oximelle ⁊ oleo ⁊ sale ⁊ aq chrysolocaune. i. atriplicis est aut ficle. Nā per motū vomitus aliqd phlegmatis a capite excutiᵏ ⁊ expellit illud qō iniacet stomacho ⁊ ad caput effumās vel euaporās lethargiā aggrauat.

Et fac euz.

¶In ℞a parte ꝓmo ait q collocet ⁊ qescat patiens in domo seu camera luminosa splēdida q̄tinus lumine vel splēdore plurimo fiat excitatioꝛ ⁊ minᵒ obdormiens. Scdo ꝓcipit phibē infirmū ne ꝓfundeᵏ vehemēter in subetb seu somnū grauē. Et fiat istud excitādo ipm̄ sepe ⁊ assidue vel per clamores ad aures ipsi⁹: vel per strepitᵒ ⁊ tumultus fortes in ipius camera vel ipellēdo egrū aut trahēdo hincinde. Juxta illud ℳeſ. c. de lethargia. Et cōpleᵏ etiā quarta res cure locādo eos in domo lucida plena imaginibus in qua fit strepitus ⁊ tumultus loq̄ntiū ⁊ astantiū vehemēs cuz ingetudine egroz: ꝓuocando eos ad irā ⁊ iurgia vt nō pfundeᵏ in somno: ⁊ exercēdo coram eis mitus ⁊ strepitus horribiles ⁊ laboriosos.

Et in

a ¶Et in principio. ¶Hic ponit curaz in speciali:scilz ſm tẽpora.t primo quãdo lethargia eſt in principio.ſcõdo quando in augmẽto t ſtatu tertio quãdo in declinatiõe.ibi ſecũda¶Deinde inũge¶ibi tertia¶Dein de cũ finitur.¶Sed tu.d.quare nõ poſuit curã ſm diuerſitatẽ materiez. ¶Dicendũ q dedit intelligi ex hac forma curationis quã ponet:que eſt cũ repcuſſiuis t reſolutiuis:tamen qa lethargia vera ꝓprie phlegmatica eſt:ideo ad hãc videf di rigere cam.ſuos.¶Circa primũ dubitaf:an huic oleo roſ.t aceto debea mus miſcẽ aliquid calidũ:vel eis ſolũ vti.Videtur q aligd calidũ ex mẽte Alexã.in hoc cap.qui docet caſtorei aliquid ad miſcere.¶In cõtrariuz Auic.dicẽdũ q in princi pio principiãte poſſum9 vti iſtis puris:qa tũc ad ſolã repcuſſionẽ intẽdimus:ſed poſt ꝓncipiũ ꝓn cipians poſſumuz aliqd calidũ admiſcere:ꝓpter qualitatẽ humoris t ſub ſtãtiã:t videtur intẽtio Galie.xiij.terapẽ.ſcõ ꝓdubitaf:vtrũ debeat po ni frigidũ vel calidũ:ſiue tepefactũ.Dicenduz q auctores hoc nõ deter mĩnãt:volẽtes q forſan vtaris eis paruz calefactis:vel dimittentes tue eſtimatiõi:ſm diſpõnem caloris in capite t diſpõnis aeris t aliorũ.Du bitatur tertio cui parti capitis apponemus hoc oleũ roſ.Videtur q par ti poſteriori:qa,vbi oz fieri repercuſſio:ibi oz apponi:ſed queritur reper cuſſio a parte poſteriori.¶Amplius vbi ponitur medicamẽ reſolutiuuz: ibi videtur q debeat apponi repcuſſiuũ ; ſed parti poſteriori apponimus reſolutiua in hac egritudine:vt videtur docẽ Meſ.in ca.de lethargia:et i ca.de ſcamonea.¶In ꝓtrariũ eſt cañ.generalis ſupra poſitus in cano nibus generalib9 t in cap.de cura ſode tẽporalis.Dicẽdũ q in lethargia medicamẽ repcuſſiuũ oz apponi parti anteriori.dico tamẽ qõ nõ eſſet magnũ mirabile:ſi extẽderetur vſqz ad partẽ poſteriorẽ:hoc fuit de intẽ tione Galie.xiij.terapẽ.penultimo capitu.qui poſt ſermonẽ de lethargi cis t freneticis ꝓmiſſum dicit:huic parti anteriori debẽ apponi localia. Huius etiã ratio eſt duplex.Prima qa eſt locus hic aptus:vt virtutes me dicinarũ penetrent:t nõ timetur de nocumẽto neruorũ vt timef in parte poſteriori:vt ſupra declarabatur.Scõa ratio eſt:qa aſcẽſus materierũ ad caput maxime fit per anteriorẽ partẽ.Vapores enim qui ſurgũt a ſtoma cho:t vene aſcendẽtes ad cerebrũ:maxime attingũt partes cerebri an teriores ergo volentes a cerebro repcutẽ ſiue vapores ſtomatichos ſiue materias veniẽtes per venas:ſcilicz guidez:t adiacentes : fiet melius ſi parti anteriori apponimus repcuſſiuuz:dico tamẽ q nõ eſſet mirandũ:ſi quandoqz cuz repercuſſiuo extẽderemus nos vſqz ad partẽ poſteriorẽ:t hoc ſi eſtimatiua boni medici ſuaderet:q a partibus poſterioribus aſcen dit ſurſuz materia:quod põt contingẽ vt ſupra capitu.de egritudinibus per cõmunitatẽ.Etiam ſi inde confidis poſſe repellẽ materiã.Et ad cañ. Auicẽ.ſupra poſitũ gñalẽ.Dicẽdum q regularis eſt ille cañ.cum maiorẽ vtilitatẽ ſperas:ex appoſitione repcuſſiuorũ vſqz ad partem poſteriorez: qz ſit nocumentũ:quod ex his medicinis fieret nuchę:t origini neruoz.

excitando ipſum. ¶Et in principio[a] rei repelle materiam cuz oleo roſ.t ace to.¶Deinde poſt[b] duos dies a princi pio ſui admiſceatur eis caſtoreum t ſit acetum ſquilliticum. ¶Et non potes ipſum aqua frigida niſi parumper t in principio ꝓprie:t apud ſtatuz eius et ꝓprie in fine ſui ꝓhibe illud. ¶Deinde inũge fricãdo corpus ex oleo t ni tro t ſemine vrtice t laureole t pipe et piretro t ſimilib9.¶Et adminiſtra[c] em brocas fortis reſolutionis:t odoramẽ ta:t ſternutatoria:t gargariſmata ſub tiliatiua in quibus ſint albaſce t byſopus

Jacobus

Et in principio. ¶In.iij.iubet a ꝓncipio rei.ſ.lethargie repellẽ ſtatim fluentez materiã ad locum ap̃atis cũ oleo roſato cui qnta aceti pars imixta fuerit t praſum caput in de linitat:vel pãnus lineus iſtis ꝓimbibit9 capiti applicef nõ multũ frigi dus:ſz quaſi tepidus:nã ꝓfortat cerebrũ t ſuauiter repellit vapores t fu mos t humores malos qui ad ipm affluunt. Scõo ꝓcipit q duobus pri mis huius egritudis diebus trãſactis quibus applicabaf oleũ roſ.aceto p mixtũ poſt miſceri opz cũ oleo roſ.aligd caſtorei t his addi loco ſimpli cis aceti ſqlliticũ acetũ ſm hũc modũ.℞.olei roſ.quartl.j.caſtorei ꝓritũ z.ij.aceti ſqllitici.z.vj.miſceanf t de toto tepido liniatur caput vt partiz per oleũ ꝓfortet cerebrum repellẽs vapores partim per caſtoreũ t ſquil lam reſoluat aligd materie phlegma quoqz digerat. Juxta id Alex.ꝓmo practi.ca.lx.Optime igit ad hoc vt reprimanf vapores a capite facit ori rodinũ.i.oleũ roſeuz t acetũ. Corroborat.n.hoc caput t maxie in initio egritudis fiat hoc vt nõ facile ſuſcipiat moleſtatẽ in eo reliquum vaporẽ qui inferebaf. Cõſeqnter ſubdit.Qui enim circũtenef in cerebro humor phlaticus eſt t frigidus:t ideo opz admiſceri in decoctiõe oxirodini qõ ſubtiliare humorẽ ſimul valeat quale eſt pencedanũ.i.feniculus porcin9 aut caſtoreum aut pulegiũ aut calamẽtuz aut thymus. Et Raſ.ix.almã. ait.Caput ꝓterea vſqz ad diatricum primũ.i.tres primos dies cuz oxiro dino infundemus.Et Meſ.ca.de lethargia ait.Tertia res quertit regi men ad hos vt repelliaf materia que trãſmittif ad caput aut reſoluaf trãſ miſſa.Et cõplef in principio rei cum repcuſſiuis medicinis ſicut cuz oleo roſato ꝓprie ꝓquaſſato cum aceto.Et cõplef in pceſſu rei cuz repcuſſiuis in pte t in pte reſolutiuis:ſicut qui recte oleo roſ.t aceto miſceri docuit caſtoreuz ꝓquaſſatum t ſuperpoſitum:hec ille.

Et non potes. ¶In quarta pcipit q aqua frigida lethar gico in potu nõ exhibeat niſi parũper ideſt paulatiue vel modicũ de ea t ꝓprie in principio detur ex hac modicuz ſi tẽpore aliquo morbi cõueniat vt materiam fluẽ ꝓhibeat febrẽ t ebulli tionẽ coherceat t repri mat vapores aſcẽdẽtes ad caput maxime quãdo lethargia naſcitur vel a potu vini fumoſi exceſſiuo vel a vaporoſis vt ce pibus aut porris aut fungis malignis.Secũdo dicit q phibẽdus eſt po tus aque frigide apud ſtatũ eius:ſcilz lethargie t ꝓprie in fine ſtat9:quo niã phibet reſolutionẽ materie t ipſaz reincrudat t frigore ipſius ampli us in ſubeth profundat infirmũ t calorẽ innatuz predebilitatum forſitan mortificat t virtutem deiicit t neruos offendit.Ebemeſue vero capitu lo de lethargia nullo morbi tẽpore aque frigide potũ lethargicis ꝓcedit. Ait.n.illic de dieta loquẽs.Et alienet ab aqua frida oio:t id puto tuti9.

Deinde inunge. ¶In.v.refert.viij.remedia miniſtran da deforis in lethargia poſt phliaz t cly ſma.Primũ eſt:q corpus lethargici fricef vngẽdo cum calidis t attra

Fen.I.tertii.

Quãuis tamen medicamẽ repcuſſiuũ in lethargia debeat maxime appli cari ꝓti anteriori:medicine tñ reſolutiue pñt plus applicari ꝓti poſteriori Ratio eſt duplex.Prima qz ex quo mã iaz eſt in pte:vnde queritf reſolutio medicamẽ poñtũ ſup eadẽ pte:põt illã mãm attingẽ.Scõa rõ eſt:qa non timef nuche t neruis:de nocumẽto a reſolutiuis cum ſint calida:ſicut ti mef de nocumẽto a repcuſſiuis:cũ ſint frigida. Tertia cã eſt:qa denſitas oſſis poſterioris non ſic impedit virtutez calido rũ:cum ſint magis ꝓfun dabilia:t penetrantia ſi cut ipedit virtutez frigi doz:que ſunt non ſic pe netratiua:vt ſunt medici ne calide. Et ideo aucto res exꝑſſerũt calidas me dicinaz in lethargia:que eſt apa partis illiuz poni ad partẽ poſteriorẽ. Nõ ãt dixerũt b de frigidis repcuſſiuis. Quãuis tñ calide medicine poſſint ibi poni:pñt etiaz t debẽt poni ad partẽ capitiz ſuperiorem:t reſoluẽt etiã de materia partis poſteriorisvt eſt notum.

b ¶Deinde poſt duos.¶Hic ponit curã in ꝓceſſu ꝓncipij:t in aug mẽto t in ſtatu.¶Ad cuius intellectũ cõſidera:q Auic.intẽdit in his tẽ poribus ad qnqz.Primo ad remotionẽ materie a partibus capitis.ſecũ do ad diuerſionẽ.tertio ad remotionẽ vel ad ſedationẽ accidẽtis.quarto ad rectificationẽ regiminis.qnto ad euacuationẽ materie cum pharma cia.ſm hoc ergo qnqz facit.ibi ſecũda¶Et frica¶ibi tertia¶Cuz aũt¶ibi quarta¶Et cuz¶ibi qnta¶Qõ ſi tibi.¶Ad primi euidẽtiã cõſidera:q remotio materierũ a ptibus capitis fit in ꝓceſſu ꝓncipij cuz repcuſſiuis mixtis cũ reſolutiuis:t ideo dixit admiſceaf eis.ſ.oleo roſ.t aceto caſto reuz:t ſit acetũ ſquilliticũ:qa reſolutiuũ virtute ſquille.Et ne aliqs cre deret q aqua frigida cõpeteret in hoc tẽpore:qa ſedaret motum materie rũ:ideo oino phibet aquam frigidã:niſi parũper ideſt niſi paruz frigida: qa ſit parũper calida:ſaltez ſicut in qua parũ ſol impreſſit. Alij tñ dicunt niſi parũ.i.niſi pauca quantitas.Et qa nocumẽtum frigide aque eſt mul tũ:ideo Auicẽ.dixit nõ potes aqua frigida in principio:ſcilz nõ potes fri gida aqua ꝓpe.Et apud ſtatũ.ſ.nõ potes aqua frigida:t ꝓprie in fine t ẽ. ſ.nõ potes frigida aqua:qz in his tpibus querif reſolutio quã aqua impe dit.Et per ꝓncipiuz t ſtatũ:dedit intelligi augmentũ.Ergo qa aqua fri gida in nullo tẽpore cõpetit:ideo dicit:t ꝓhibe illud.ſ.aquã frigidaz:ſed tu diceres competit ne vinuz.¶Dicendũ ſm Alexã.q nõ:niſi digeſtio appareat in materia:potus aũt cõmẽdatus eſt aqua mellis. Cõſiderãdũ vlterius q qñ iam ceſſat curſus materierũ ad caput:poſſumus vti puris tribus t fortioribus reſolutiuis etiã ſtãte curſu poſſumus eis vti ad reliquũ corpus:vt materia diuertatur t reſoluatur:t ideo dicit:deinde vnge corpus:t hoc ad reſolutionez materierum:t etiam diuerſionẽ:t illud fit procedente augmento.

c ¶Et adminiſtra embrocas.¶Et illud fit cum ceſſauit curſus:t eſt intentio ad remotionem materierum a capite:per fortem reſolutionem: t talis etiam materierum remotio fieri poteſt per ſternutatoria : et alia:

De partibus

ctiuis ac reſolutiuis vt oleo t nitro t ſemine vrtice t laureole t pipe t pi retro t ſimilibus vt ſinapi pigano t ſimo colũbino ſm hos modos.℞. olei cõmunis oliuarũ dulciuz quartl.j.tere in eo nitri t ſeminũ vrtice ac laureole.añ.z.ij.t fiat vnguẽtuz cum quo ſatis calido collũ t dorſuz egri fricando fortiter vnge donec rubeant . Attrahũtur enim per illud vapo res t humores foras t diuertũtur potẽter a capite:t inde patiẽs euigila tur t retrahif a ſubeth profundo. Aliud vnguẽtuz ſimiliter cõferẽs.℞.pi peris piretri añ.z.ij.ſinapis.z.iij.teras t cõmiſceas cum.ʒ.iiij.olei ruta cei t fiat vnguẽtũ.¶Aliud.℞.ſtaphiſagrie pigani añ.z.ij.terãtur opti me cũ.ʒ.iij.olei de caſtoreo t fiat vnguẽtũ. Juxta illud Meſ.auctorita te Filagrij ca.de lethargia.Stimulantia corpus ſunt de genẽ mãz diuer tere facientium t opantur plus qz fricatio extremitatũ t cõpreſſio doloro ſa.Et ſunt ꝓprie quãdo linimẽta t cõfricationes fiunt cũ rebus acutis ſi cut eſt acetũ ſquilliticũ:t ſqlla ꝓprie t ſinapis cũ aceto:t vrtica t ſemen eius t piretrũ t ſemẽ almezerion t folia almezerion.Ex iſtis enim cum fri cãtur extrema mã ad diuerſum trahif t ſubeth impedif vt nõ ꝓfundef in ipm ſi deus voluerit:hec ille.Scõm eſt adminiſtratio embrocaruz fortis reſolutiõis ſup caput infirmi poſt euacuatiões t digeſtionẽ materie: ſicut ſunt iſte.℞.ſaluie bethonice rute calamẽti añ.Meſ.j.fiat decoctio i aqua fontis ad quantitatẽ.iij.lib.que calida ab alto ſup caput egri ve mane ef fundatur.¶Alia.℞.granoz lauri granorũ iunipi ſauine garioſiloz nu cis muſcate añ.z.ij.ꝓquaſſenf t bulliãtur in lib.iiij.aque mũde donec ip ſa redeat ad medietatẽ:deinde coletur t calida capiti ſupfundaf.¶Alia ℞.anthos ſticados arabici maiorane grane tinctorũ añ.Meſ.j.fiat deco ctio vt prius t embrocetur. Tertiuz eſt odoramẽta calida que deſcribit Meſ.capit.de lethargia dicẽs.Sed ex odorabilibus in hac parte eſt ne mẽ.i.ſerpilluz vt exponit Januenſ.vel nemẽ.i.ſiſimbriũ vt exponit trãſla tor Auicẽne.Et haſce.i.thimus t ꝓprie in proceſſu rei t caſtoreũ t cala mẽtum t ruta:t fimus piloz ignitoz cũ caſtoreo:quoniã excitat cuz:aut capillorũ infirmi quos prius euulſiſti euulſione doloroſa:hec ille.Quar tuz eſt ſternutatoria naribus adhibita aut inſufflata. Juxta id Alex.ꝓmo practice capi.de cura lethargie.Qõ ſi pmãſerit paſſio t difficiles ſint ad excitandũ vti oportet optarmicis ideſt ſternutatorijs que ſternutuz mo ueãt qualia ſunt ſtrutiũ.i.radix ſilis elleboro albo pro qua ipm ſummus cũ caſtoreo aut pipe aut euforbio aut epithimo:hoc.n.narib9 inſufflãdũ eſt.Aliud aũt cũ pẽna illiniẽdũ eſt:ſz nõ opz freqnter hoc fieri:ſuffocaf.n. vtus eoz t adhuc repletões magis fiũt capiti:hec Alexãder.Quintũ eſt gargariſmata ſubtiliatiua in qbus ſint albaſce ideſt thimus t byſopus t calamentũ:t originuz ſm hunc modũ.℞.thimi byſopi ficce calamẽti t origani añ.Meſ.j.fiat decoctio in.iij.lib.aque cum quartl.j.mellis donec redierit ad medietatẽ poſtea coletur t de ea calida mane in ieiuno garga rizetur vnũ coclear poſt aliud:nã phlegma ſubtiliat t ipſuz a cerebro de

que ponit que materiam euacuando ⁊ resoluendo a capite remouent. Tempus autem vsus omnium istorum est notus: per generales canones supra tractatu primo.

a ¶Et frica extremitates.]¶Hec est cura ad diuertendū materias: ⁊ quāuis hoc multus cōpetat in principio ⁊ augmēto: tamen in statu ⁊ declinatione cōpetit vt cerebrū debile nō suscipiat corpis vapores: ⁊ ideo virtus fiat assidue.

b ¶Cūq; autem in subeth profundi fiūt ⁊c.]¶Hic intendit ad accidens quod est subeth: et intendit cum duobus. Primo cum eo quod opponitur accidenti euigilando: sicut est molestia eis facta euellendo capillos quosdā: vt tymoris quia est in corū euulsione maior dolor: propter sensum musculi ibi existētis. secūdo intendit ad remotionē eius: per remotionē causē: cum ventosis diuertentibus vapores illos phlegmaticos: que ponunt apud nocrā s. in collo cuz igne: absq; scisione: si materia est pure phlegmatica: ⁊ fortasse cum incisione: ⁊ patet.

⁊ calamentum ⁊ origanum. Et gargarisma cuz melle ⁊ squilla ⁊ reliquis que sciuisti in canone. Et cum squillam super caput eius administras propter humidam valde ea iuuatur: et administra etiam reliqua rubificantia super caput: ⁊ linimentum fac cum sinapi. ¶Et frica[a] extremitates eius: ⁊ comprime eas donec rubescant ⁊ doleant quoniam est magni iuuamenti ⁊ fiat illud assidue.

¶Cum autem[b] in subeth profundi fiunt extende capillos ipsorum et euelle quosdam eorum: ⁊ pone etiaz apud nocram ventosas multas cum igne absq; incisione: ⁊ fortasse incisio tibi necessaria est cuz est necessitas euacuatiōis sanguinis. ¶Et cum nutris[c] nutri eos cū aliquibus que sint sicut aqua lupinoruz et aqua ciceris cum hordeo fracto.

¶Cūq;[d] eos cibaueris comprime extrema ipsorum aliquibus horis: vt vapor ad superiora non trahatur. ¶Dō si[e] tibi necessarium fuerit propter egritudinis longitudinem vt poteo ipsum solutiuo ⁊ proprie quando cum ipsa apparet tremor pota ipsuz duabus tertijs auri. ex castoreo cū pauca scamonea que sit minus pōdere vnis danic: et si timeā

lupinorū mouent materias ad vrinā. Hordeū fractū ad aliqualē nutrica tionez maiorem quaz sit in illis aquis.

d ¶Cūq; eos cibaueris.]¶Iste casi. est expositus supra in ca. de canonibus generalibus.

e ¶Quod si tibi.]¶Hic ponit curā per euacuationē cum pharmacia. Et secūdo iterū intendit ad accidētis remotionē. ibi secūda[Et cuz accidit.]¶Circa primā partez cōsidera: q; Auic. primo ponit quid idicat solutionē: q; duo sunt: scilz lōgitudo egritudis quā times: ⁊ hoc propter materiā multam: vel etiam lōgitudo que iam est: quia plures iam transierūt dies: ꝑm est tremor. qa etiā multam materiā significat. secūdo ponit hoc solutiuū: ⁊ est castorei due tertie partes aurei. ⁊ sūt duo. ℥. qui sunt due tertie vnius aurei. si aureus est. ʒ. j. et scamonea: que sit minus vno danic: danic est. viij. g. hordei apō quosdam est. iiij. sit ergo minus: qa sufficiunt grana. ij. Alexā. vero talē facit ꝓportionē sufficitūr duo. ℥. castorei: cui admiscebis dyagredij. ℥. j. aut ampli. aut minus ꝑm virtutē. Sed tu diceres: ad quid datur scamonea.

e ¶Et cum nutris.]¶Hec est rectificatio regiminis. Aqua ciceruz et

Jacobus

scendere facit vt sternutatoria ⁊ potēter aperit vias colatorij. Gargarisma aliud. ℞. succi squille. ʒ. j. mellis. ʒ. iij. sinapi. ʒ. ſ. dissoluantur in. ʒ. iiij. hydromellis ⁊ fac gargarisma. Et Serapion. capitulo de cura lethargie ait. Et si est possibile fac eos gargarizare cum hierapigra cōfecta cum secanabin idest oximelle facto cuz aceto squille. Signanter dicit si est possibile quonia frequenter mens ⁊ memoria adeo turbantur ꝙ nescit eger cōducere hoc opus: vel tñ opprimitur grauedine subeth ꝙ sufficienter ad gargarizandū nequit euigilari. Sextū est: vt humida squilla cōterantur ⁊ extēsa calida super pānum lineuz capiti apponatur. Iuuat enim valde phlegma subtiliās ⁊ ipsuz resoluēs ⁊ vias aperiēs. Juxta illud ℳes. capitulo de lethargia aucto. andromaci. ¶Accipe squillam ⁊ tere ⁊ calidā super locū quantuz ex ea oportet puppi capitis applica postēz cū oleo rosato ⁊ aceto ⁊ castoreo cōquassatis locuz inunxeris. Septimū est: ꝙ reliqua rubificantia super caput applicētur vt euforbiū sinapis fimus colūbinus piper piretrum. Juxta illud ℳesue ibi. Emplastrū ex arte nostra cōferens lethargie ⁊ subeth ⁊ euigilare faciens. ℞. piretri sinapis squille añ. ʒ. j. castorei euforbij añ. ʒ. v. misce oia cuz succo affodilli ⁊ succo sanguis ⁊ emplastretur ex eis puppis capitis. Octauuz est linimentū puppis factū cū sinapi ꝑm hūc modū. ℞. granoruz sinapis bene ꝓtritoꝝ quarti. ſ. carnitū ficuum fermēti acris añ. ʒ. ſ. misceantur cū. ʒ. iij. oximellis squillitici ⁊ fac linimentū. Vel fac cum sinapi sola cōtrita calida adhibita. Linimentū aliud quod ℳesue refert auctoritate archigenis. Archigenes inquit linimentū resoluēs lethargiaz ⁊ subeth. ℞. olei de ben vel pro eo tantūdē olei laurini olei nardini ⁊ costini añ. partē. j. castorei quartā partis vnius euforbij tantūdē ⁊ piretri similiter: squille partez. j. ⁊ ſ. fiat ex oibus linimentū ⁊ epythimetur cuz eo. Et Alexander practice primo capitulo. lx. ait. Sed illinienda est frons aut castoreo aut capillis hois vstis ⁊ tritis cum aceto. ℳultuz enim iuuat ⁊ excitat sic iacentē: est enim hoc contra passionem physicum: idest a proprietate operans sine apparente ratione.

Et frica extremitates.

¶In sexta primo ait ꝙ assidue fricētur extremitates lethargici vt tybie ⁊ pedes vel cum manu calida vel cuz pānis asperis vel cuz medicinis calidis acutis. Juxta id Alexandri primo practice capitulo. lx. Fricari aūt oportet coxas frequēter ꝯplurime ⁊ oleo, ficionio idest de radice cucumeris agrestis preungi aut sqllitico aceto. Interdū etiam ⁊ ipsa sqlla aut sinapi cuz aceto trita cataplasma impones coxis: hoc enim nimiū illata grauedine somni oppressos mortifere excitare potest. Secūdo iubet hic ꝙ assidue cōprimātur extremitates: vt manus ⁊ pedes donec ipe rubescant ⁊ inde doleāt vel ligādo fortiter ⁊ dolorose cū chordis aut instītis: vel percutiēdo virgis subtilibus: vel vrticando mordacibus vrticis. Nam plurimum conferunt he frictiones ⁊ compressiones in expergefactione lethargici ⁊ diuersione vaporum ⁊ humorum a partibus capitis.

Cum autem.

¶In septima precipit extēdere fortiter ⁊ extrahere capillos lethargicoꝝ ⁊ euellē aliquos cuz violētia quādo ꝓfundātur vehemēter in subeth: expergiscūt enim ⁊ euigilant sepe dolore isto ⁊ hac violentia: precipue si sit eis barba oblōga et tractu euellatur: nā cutis barbe multo tenerior ⁊ sensibilior est hac que tegit craneum ⁊ dolor eius plus humores diuertit ⁊ etiā vapores a partibus capitis. Secūdo precipit multas super nocrā adhibē ventosas cuz intercluso igne sine incisione seu scarificatione. Et fortasse interdū scarificatio necessaria erit si fuerit opus sāguinis eductiōe. Juxta illud ℳes. capitu. de lethargia. Secūda res in cura lethargie est cōuertere materiaz ad oppositū ⁊ diuersum ⁊ digerē de parte in partem. Et hec quidē cōpletur cuz fricatiōibus extremitatū ⁊ cum cōpressione dolorosa in eis facta ⁊ ligaturis fortibus ⁊ effusione aque calide in eis ⁊ ventosatiōe sine scarificatione que ꝓcedat descēdēdo sicut ꝓbigratia incipiēdo a nucha ⁊ collo subdescēdēdo ad spatulas ⁊ brachia ⁊ crura: ⁊ est res efficax. Et p nocram hic intellige posteriorez partem colli.

Et cum nutris

¶In octaua primo ait ꝙ cū nutriuntur lethargici nutriēdi sunt cū aqua decoctionis lupinoꝝ vel pureta ciceruz cum hordeo fracto. Nam per istos cibos

Be partibus

Dicēdum

phlegma digerit vie aperiūtur: ⁊ inferius deducūtur humores. Signāter dicit cum nutris ga lethargici quādoq; nihil transglutire possunt et cuz cibus aliqs vel potus quicūq; in os intromittitur reuertit illico per os aut per nares. Alexāder vero primo practice capitulo. lx. sic lethargicorū dietaz ordinauit. Danda sunt etiā nō soluz adiutoria que subtilient humores sed ⁊ que nutriāt qualis est succus de amigdalis idest lac amigdalarū cum modico melle coctus. Dari aūt oportet ⁊ ptisane succos. i. hordeatū habentes comas porroꝝ. Aut apij radices aut hysopū si nō nimis febriant. Quod si fuerit febris nimia nō oportet simul hysopuz coq cuz hordeo supple: sed sufficiāt eis radices apij sole ⁊ simplici oximelli admixte: ⁊ post ptisanas vel cū ipis potabis idest dabis bibere. Bonuz est ⁊ micas panis cuz apomellito vel hydromellito dari. Et est apomellituz mellita aqua in qua faunus mellis prius lauabat: hydromelleon aūt aut cibariaticon nō oportet eis dari. Et per hydromelleon vel hydromellitū hydromel intellige. Et per cibariaticon potum quēlibet qui loco vini fit vt est medo vel ceruisia teste Januen. Sed neq; guidion aut aliqō vinuz cum adhuc indigesta est egritudo dabis. Hinditi ingt Januen. apud Alexandrū reperto inter cibos pleureticoꝝ: qō quidam atriplicē ponūt. Inicū vero faciente digestiōe nihil phibet vinum dari modice: hec ille. Et ℳesue capitu. de lethargia ait. Quarta res est regimē in dieta ⁊ cōpletur cibis ⁊ potibus cōueniētibus sicut est aqua ciceris: ⁊ aqua hordei cū barbis porrorū ⁊ hysopo ⁊ ruta: ⁊ hydromelle ⁊ allia cum pipe pauco si nō multū febriat. Et alienetur ab aqua frigida oino: hec ille. Et Auēzoar tertio theisir capitu. secūdo ait. Et phibe ipsum a cibis grossis. Et sit cibus eius aqua mellis subtilis vltime subtilitatis. Aut ponat loco mellis sirupū acetosum ex melle simplici. Et quantitas panis cuz comederit cum eo sit quasi. ʒ. due. Secūdo dicit ꝙ cum lethargicus cibatus fuerit cōprimende sunt eius extremitates vt tybie ⁊ pedes aliqbus horis cuz manutergijs aut instītis fortib⁹ satis dolorose vt assumpti cibi vapor nō ascēdat ad superiora sed trahatur potius ad inferiora.

Quod si tibi.

¶In. x. primo ait ꝙ si oporteat dari lethargico solutiuū pharmacum in potiōe ꝓpter lōgitudinem sue egritudinis ex repletiōe ⁊ precipue dum tremor apparet dentur sibi in potu due tertie aurei de castoreo cuz pauca scamonea que sit minus pōdere danic vnius. Et est danic pōdus octo granoꝝ teste Januen. Des ergo hoc pharmacū mane in hora tepiduz bibere. ℞. castorei ʒ. j. scamonee mastices añ. grana. vij. terantur hec oia ⁊ incorpentur cum ʒ. iiij. aque mellis tepide ⁊ fiat dosis. Alexander vero primo practice ca. lx. ait. Si aūt ⁊ plectoricus idest humoribus fuerit lethargicus cuz hoc scilicet oximelle aliquid qō deducat ventrē dabis ⁊ maxime dyagredium sufficiunt eni duo scrupuli castorei cui admiscebis dyagredij. ℥. i. aut amplius modice aut minus ꝑm virtutē attendēs. Et ℳes. capit. de lethargia auctoritate Alexandri idem repetit. Sed mirū videtur ꝙ in egritudine phlegmatica viri isti solēnes scamoneā exhibeāt que ꝓncipaliter choleram euacuat ⁊ relinquant esulā ⁊ coloquintidā que primo ⁊ potenter phlegma euacuant: nisi esset ꝙ scamonea cuz hoc ꝙ euacuat cholerā educit ⁊ phlegmata velociter operans. Unde a democrito per antonomasiā solutiuū appellatū est. Et castoreum cui ipsa permiscetur vna cū oximelle appropriat ipsam quodāmō: ad phlegma veluti species in cōfectione hierapigre posite appropriant aloen ad resoluendū phlegmata. Mō tamen negandū est quin coloqntida sit lethargicorū idoneum pharmacū. Juxta id Auenzoar. iij. tractatu primo theisir capitu. v. Deinde vero lapa ipsum cum infusiōe coloquintide ⁊ semine cartami ⁊ semine vrtice in fundātur omnia hec in aqua in qua fit coctū de mastice vt ipius odor alteretur. Deinde misce aliquid de secanabin idest oximelle ⁊ modicū sirupi de squinanto: hec ille. Et si patiens transglutire posset. ʒ. j. ⁊ ſ. pillularū cochiarū vel ipsas bibere predissolutas in. ʒ. iiij. vel hydromellis vel oximellis a capite potēter ⁊ a toto corpe phlegmata educerent itidē facerent. ʒ. iiij. hieralogodion vel. ʒ. iij. hiere ruffi dissolute in. ʒ. v. hydromellis. Secūdo dicit hic ꝙ si timeatur superfluitas febris vel ꝯsādescētia caloris a pharmaco lethargiaz semper cōcomitantis alienandi est et fugienda scamonea ꝓpter excessum sue cōmotionis ⁊ calefactiōis ⁊ sufficit tunc dare castoreū ⁊ permutare malam cōplexiōez abūdantis phlegmatis sine

Dicendum q̄ acuit castoreum: ⁊ vt sic iuuat ad phlegmatum euacuationem: tertio Aui. ponit, phibens: vt fortitudo febris ⁊ dicit: sis ꝓtentus p mutatione cōplexionis. s. cum rebus calidis: que phlegma calefaciunt ⁊ diuidūt absq̄ euōne. s. forti. Et iō si potes trāsire cū clysteri est securius: q̄ si nō sufficit: ⁊ indigemus pharmaco alio q̄ sit scamonea ⁊ castoreū: ⁊ alio q̄ clysteri: vā ad potandū ⁊c. Et ꝓfidera: q̄ in hac medicina Basis ad inquirendū est hierapigra. s. cōis ⁊ cologntida. ℞ Myrabolani v̄o. s. kebuli: q̄uis euacuēt etiaꝫ phlegma: tñ simul cū mastice, phibent nocumētū cologntide: ⁊ ꝓfortāt stomachuꝫ. ℂ Considerandum etiam q̄ in datione huius medicine opꝫ obseruare q̄ febris nō sit vehementis inflāmationis. Hiera enim in talibus, phibetur vt. v. cañ. trac. ij. Q̄d si nō ꝓfidis. s. q̄ soluat p illū. i. ꝓpter fortitudinē febris. Fac eis ⁊c.

superfluitas febris aliena scamonea ⁊ sis contentus castoreo ⁊ permutatione complexionis absq̄ euacuatiōe. Et melior euacuationum illa est que fit cum clysteri. Si autem alia fuerit tibi necessaria da ei ad potandum hierapigre pō duo. ʒ. vnius cum quarta. ʒ. vnius de pulpa coloquintide ⁊ tres. ʒ. myrabolanoꝝ ⁊ danich vno masticis ⁊ si febris nō est vehementis calorис ⁊ confidis q̄ soluat p illū. i. ꝓpter fortitudinē febris. Fac eis ⁊c.

ℂ Hic ꝓfidera q̄ ꝑm istuꝫ modū exponēdi fortitudo caloris febris impedit medicinam: maxime cum dat in forma puluеris: vel dura. Exurit enim a forti caliditate febrili: ⁊ nō opat. Et ideo in febribus fortibus cum cogimur purgare damus eas cum rebus humidis resistētibus inflāmationi: vt cum decoctione prunoꝝ ⁊ iuiubaꝝ ⁊ cum sirup. violā. ⁊ similibus. Aliter tñ posset ter. exponi: vt dicat: q̄ si non confidis. s. dare medicinā per illud ⁊c. fac suppositoria: aut collyria. s. magna: vt due cause. i. collyria ⁊ suppositoria. Quā doq̄ enim duo suppositoria: vnum post reliquū imponimus. Vel vt pro cum due cause. s. fortitudo febris: ⁊ in ꝓfidentia q̄ soluatur: iuuent se ad illud. i. non dandum medicinam.

uat: q̄ si non confidis ꝓpter illud fac ei suppositoria aut collyria vt due cause ad illud faciendum se iuuent: deinde excita ipsum ⁊ precipe ei vt permutetur ad egerendum. ℂ Et[a] cum ei accidit obliuio vrine ⁊ stercoris embrocaturaq̄ emunctoria ⁊ vētrem cum aquis in quibus cocte sint camomilla ⁊ melilotum ⁊ viola ⁊ radices lilij ⁊ compme vesicam vt vrinaꝫ emittat. ℂ Deinde[b] dit medicinam: maxime cum dat in forma puluеris: vel dura. Exurit enim a forti caliditate febrili: ⁊ nō opat. Et ideo in febribus fortibus cum cogimur purgare damus eas cum rebus humidis resistētibus inflāmationi: vt cum decoctione prunoꝝ ⁊ iuiubaꝝ ⁊ cum sirup. violā. ⁊ similibus. Aliter tñ posset ter. exponi: vt dicat: q̄ si non confidis. s. dare medicinā per illud ⁊c. fac suppositoria: aut collyria. s. magna: vt due cause. i. collyria ⁊ suppositoria. Quā doq̄ enim duo suppositoria: vnum post reliquū imponimus. Vel vt pro cum due cause. s. fortitudo febris: ⁊ in ꝓfidentia q̄ soluatur: iuuent se ad illud. i. non dandum medicinam.

a ℂ Et cum ei accidit. ℂ Iste cañ. est positus supra de cura frenesis.

b ℂ Deide. ℂ Hic ponit curam in declinatiōe p restaurantia: ⁊ exercitium paruum: quia debilis est in neruis: ⁊ patet.

Et cum ei accidit.

ℂ In decima pte ꝑmo ꝑcipit q̄ si lethargicus tanta detineatur obliuione q̄ obliuiscat emittere feces: ⁊ etiam vrinā q̄n fuerit opus vt embrocentur vtraq̄ emūctoria. s. inguina vel vesica ⁊ anus ⁊ vēter infirmi cuꝫ calidis aquis in q̄bus cocte sint camomilla ⁊ melilotū ⁊ viole cum eis ⁊ radices lilij ꝑm hūc modū. ℞. flor. camomille melliloti violaꝝ. añ. ℳ. ij. cepas lilij. ij. minutiꝫ incisas decoquant in lib. iij. aque dulcis fontis aut fluminis ebullitiōibus paucis ne resoluāt ⁊ depdant floꝝ vtutes ⁊ pars post partē decoctionis huius ab alto effundat sup ventrē egri vesicam ⁊ inguina vt vias aperiat laxet ⁊ emolliat fecis ⁊ vrine ⁊ casu suo ab alto sensitiuaꝫ excitet ⁊ expulsiuaꝫ sopitas ⁊ hebetes in istis partibus. Secundo precipit compmere vesicaꝫ fortiter cum manu quatinus cōpressa sufficienter emittere cogatur vrinaꝫ quā ꝓtinet. Et si cū digitis incrassatis oleo titillet anus satis, pfunde forsan hoc iuuabit vt retente feces lubricent inferius. Et ℳdeꝭ. ca. de lethargia ait q̄ res sedationis accidentū in parte cōplet incitādo eos ad vrinandum ⁊ egerendū: etiā si opꝫ ad cōprimendū vesicaꝫ ⁊ pectinem ad hoc vt vrinent.

Deinde cum finitur.

ℂ In vndecima ꝑmo ait q̄ q̄n finit lethargie morbus ⁊ synto mata eius manifeste cessant restauratiua: tūc sunt egro exhibēda que virtutes releuent spiritus restaurent sanguinē reparēt: ⁊ mūde nutriāt vniuersum corpus vt vitella ouoꝝ resticuli gallorꝝ aque caponū colaticium pulli gallīne: aut caponis pdicis turturis: aut alaudaꝝ vel fasianoꝝ vinū subrubeū claruꝫ bene sapidū diamargariton diantos pliris archonticō. Secūdo dicit q̄ fiat vt eger vel conualescens sic a lethargia paulatiue toleret terminū: aut mensuraꝫ parui exercitij vel ambulādo paruꝫ ⁊ suauiter vel equitando vel deportationis in lectica: aut curru quatinus per illud naturalis calor antea sopitus paulatim excitet supflua mēbroꝝ resoluta habeant ⁊ nutritioni corpus preparet ⁊ anima exultet renouato aeꝛe ad motus mēbra sibi ꝓsuetos quibus lethargia diu puauit ea passiꝫ reducant. Tertio dicit q̄ conualescentiuꝫ regimine: tūc lethargici regātur vt cibis euchimis facilis digestionis ⁊ penetrationis multum nutritiuis moderatis exercitijs ⁊ somnis aere tēperato ⁊ sereno ⁊ potu vini subrubei sobrio ⁊ lenitione moderata ventris ⁊ hilarantibus animam. ℂ Attēde ꝑmo q̄ Alexāder in cura lethargie vltra hec que dicta sunt cōcedit balneuꝫ inchoante digeri materiā morbi. Initiuꝫ vō ingt faciente digestione nihil prohibet ⁊ lauari ⁊ vinuꝫ dari modice. Et maxime post phlebotomiaꝫ ⁊ catarticuꝫ mediocre totius corporis non oportet dubitare de balneis: nisi forte plenitudo sit humoꝝ. Nam in cure si fit aliqua superfluitas humoꝝ magis digerit per balneum. Sed in tali egritudine mediocriter caliduꝫ sit lauacrum. Ego enim scio post decem ⁊ octo dies ingressum fuisse balneuꝫ quendaꝫ tali egritudine laborantem neq̄ attendentem quo detinebatur malo neq̄ hoc ipsuꝫ sentientem q̄ lauaret ⁊ magis inuentus est a balneo euigilans ⁊ attendens ⁊ loquēs ⁊ cognoscens omnes qui presto erant. Q̄d si virtus robusta videt oportet lauare in balneo: si autem imbecillis est virtus ita vt non possit infirmus sustinere labozem: aut balnei calozem intra domuꝫ lauetur implens tinam aqua calida vt possit ibidez poni infirmus vt sedeat: sed caput habeat fortis aquā ⁊ non infundat caput infirmo: nam si infunderit caput aqua nihil iuuat: sed adhuc amplius angustias patietur ab infusione calide aque: hoc igitur semel ⁊ vsq̄ bis fieri oportet. Et sic postea cum melius ceperit habere ducēdus est ad balneuꝫ: ⁊ vt est consuetus lauetur nihil dubitans: hec Alexander. Sed quia rarissime caput ⁊ corpus in lethargia purgari possunt ad sufficientiaꝫ ꝓpter obliuionē ⁊ subeth ꝓfundum: ⁊ quia maria parum obedit laxatiuis pharmacis ⁊ virtus egri sopita non sufficit regulare satis opus pharmacie: credo q̄ balneum valde suspectuꝫ sit nisi lethargia tam declinante ⁊ pene finiēte. Liquefacit enim ⁊ effluere facit quietos humoꝝ ⁊ materiam lethargie dilatat ⁊ forte ꝙuertit ad apoplexiā ⁊ febris cōtinue putredinē ampliat ⁊ eius calorē furere ⁊ augeri vehemēter facit. ℂ Attende secūdo q̄ curam lethargie melancolice magnus Auēzoar sic cōmemorauit ca. v. tertij trac. ꝑmo theisir. Et si fuerit apostema ex humore melancolico fac etiam phlebotomiaꝫ: sed modicuꝫ extrahas de sanguine. Et laxa ipsum cum epithimio ⁊ polipodio ⁊ carba idest elleboro nigro ⁊ ponas cum his de pomis ficut potes ⁊ pone in eorum infusione de sirupo malozuꝫ dulciuꝫ. Et iube sibi obseruare bonū regimen donec accidentia recedant omnino. Sibi vero vtiles sibi erunt cibaria subtilia facta cum amigdalis. Et si necesse fuerit dare sibi de pane detur in modica quantitate: hec ille. Rasis vero libro diuisionum sic dat eius signa ⁊ curam. Et sit ex cholera nigra. Et signum eius est: quia remanent oculi non palpitantes sicut oculi intuentes in vnum locum sine motu. Et cura eius est vt sumatur epithimi rubei pugillus vnus: ⁊ coloquintide interioris ⁊ polipodij amborum: añ. pugillus vnus ⁊ calamēti pugillus vnus decoquātur ⁊ fiat clystere cum aqua eorum post decoctionem cum oleo camomillino. Et effundatur super caput eius oleum narcisсinum: ⁊ oleum de lilio tepida. Et fiat caput purgium cum ambobus. Et sumat in potu aquam mellis loco aque hordei: ⁊ similiter in illo qui sit ex phlegmate: hec Rasis. ℂ Attende tertio q̄ in lethargie cura raro ordinant medici digestiua alia a cibis ⁊ potibus ⁊ medicinis extrinsecis: quia hec non bene potest eger transglutire. Et si velis ⁊ possis administres aliqua de sequentibus. ℞. sirupi de sticados oximellis squillitici. añ. ʒ. ij. dissoluantur in lib. ij. aque mellis: ⁊ fiat sirupus. Aliter. ℞. aquarum salvie bethonice. añ. lib. j. sirupi de sticados. ʒ. iij. misce: ⁊ fiat potus. Aliter. ℞. anthos sticados arabici matorane salvie: añ. ℳ. j. fiat decoctio cum quarta. j. mellis. ⁊. ʒ. j. aceti in dulci aqua mūda tanta q̄ remaneant aque lib. ij. fiat potus clarificatus. Et da pro vna dosi in qualibet auroza. v. vel. vj. ʒ. de quo volueris predictorum potuum parum calefactas. ℂ Dicamus igitur q̄ lethargie cura in summa est decem res. Prima est eductio materie peccantis corporis ⁊ capitis per phleboto/miaꝫ. Et per clysteria acuta. Et per vomituꝫ: ⁊ per potionez laxatiuam phlegmatis si patiens possit eam transglutire non multuꝫ expectata digestione. Secūda est collocare infirmuꝫ in domo vel in camera plurimi luminis ⁊ multi strepitus ⁊ tumultuosa vt inde excitetur ⁊ retrahatur a subeth profundo. Tertia est confortatio capitis a principio cuꝫ repercussiuis vt oleo rosato ⁊ aceto permixtis capiti adhibitis duobus vel trib' ꝑmis diebus. Et postea addatur oleo ros. aliquid castorei ⁊ squillitici aceti. Quarta est diuersio vaporuꝫ ⁊ humoꝝ a superioribus ⁊ attractio eorum ad exteriora ⁊ inferiora fricando frequenter lethargici corpus: ⁊ tibias ⁊ pedes medicinis acutis vt semine vrtice ⁊ laureole ⁊ nitro ⁊ pipere ⁊ piretro ⁊ stringendo extrema cum ligaturis. Quinta est subtiliatio ⁊ resolutio ⁊ minoratio materie per embrocas ⁊ odoramēta ⁊ sternutatoria ⁊ emplastra ⁊ linimenta rubificātia. Et sub sternutatoriis in-

Jacobus

matis fine solutiuo: quia castoreum ⁊ intus sumptum ⁊ capiti inunctum mirabiliter confert in lethargia. Juxta id Alexādri ꝑmo ꝑac. ca. lr. Q̄d si nimis malitiosa sit passio vel diuturna fiat auferendi sunt capilli ⁊ caput vngendum cum castoreo: sed ⁊ ipsum castoreum dabis bibere. Sup autem omnia contemplari oportet ⁊ maxime ante vnam horaꝫ accessionis dabis bibere: etenim subtiliat ⁊ calefacit quod frigidum est ⁊ totum emortuum ⁊ periculosum in corpore phlegmaticuꝫ humorem deficcat. Ego autem scio quosdam qui tenebantur multum de solo isto fuisse liberatos ⁊ solum ipsum datum iuuisse: adhuc autem magis cum oximelle: hec ille. Et ℳdeꝭ. ca. de lethargia auctoritate Bal. ait. Galienus si diuturna efficitur passio castoreum a granis tribus vsq̄ ad. v. cum oximelle dandum est: satis expertum est. Et similiter tyriaca data aut metridatum aut diamuscum ⁊ similia: hec ille. Tertio dicit hic q̄ melior euacuationuꝫ in lethargia est illa que fit per clystere. Et ℳdeꝭ. ca. de lethargia ait. Sed melior omni euacuatione est clystere: tum quia clystere velit nolit eger facile impellit: potionem vero solutiuaꝫ eger nec facile transglutit nec vrus sopita satis ipsa dirigit: ⁊ q̄nq̄ aliqd potionis intrat tracheam arteriam pene egrum suffocans ⁊ anhelitū amputās vel impediēs: tum quia clystere longius diuertit a capite humores fumos ⁊ vapores: potio vero dum stomacho inlacet trahit illuc humores qui cum solutiuo calido ⁊ acuto vehementem facit effumationē ad supiora: tum quia clystere q̄uis iteret minus debilitat ⁊ deiicit virtutē. Quarto dicit q̄ si lethargico necessaria fit euacuatio alia a clysteri ꝓpter multā cerebri ⁊ stomachi repletionē ad quam remouēdaꝫ nō satis attingunt clysteria acuta: da sibi ad potandū istud solutiuū si febris non fit vehemētis caloris ⁊ confidas q̄ bene transibit ⁊ laxabit ventre. ℞. hierapigre Galieni. ʒ. j. pulpe cologntide grana. xv. myrabolanoꝝ kebulorū. ʒ. iij. masticis grana. viij. terant terēda ⁊ incorporent omnia cuꝫ. ʒ. v. hydromellis: aut oximellis aquosi potabilis: ⁊ fiat dosis que tepida detur mane in hora quarta post mediuꝫ noctis. Et si non ꝓfidas q̄ per istud pharmacuꝫ sine alio auxilio laxetur venter eo q̄ sopita est sensitiua virtus ⁊ expulsiua tūc supponas egro collyria acuta seu suppositoria de puluere pulpe cologntide ⁊ salis gēme cum melle cōfecta: vt due cause laxatiue vētris videlz potio ⁊ suppositoria se mutuo adiuuēt ad solutionem vētris competentē. Et cū suppoſueris egro collyrium ⁊ aliquādiu tenuerit ipsum tūc excites eum cū clamoribus ⁊ impulsionibus ⁊ ei precipias q̄ surgat si possit ⁊ seipsum ꝑmutet ad egerendum.

Et cum ei accidit.

ℂ In decima pte ꝑmo ꝑcipit q̄ si lethargicus tanta detineatur obliuione q̄ obliuiscat emittere feces: ⁊ etiam vrinā q̄n fuerit opus vt embrocentur vtraq̄ emūctoria. s. inguina vel vesica ⁊ anus ⁊ vēter infirmi cuꝫ calidis aquis in q̄bus cocte sint camomilla ⁊ melilotū ⁊ viole cum eis ⁊ radices lilij ꝑm hūc modū. ℞. flor. camomille melliloti violaꝝ. añ. ℳ. ij. cepas lilij. ij. minutiꝫ incisas decoquant in lib. iij. aque dulcis fontis aut fluminis ebullitiōibus paucis ne resoluāt ⁊ depdant floꝝ vtutes ⁊ pars post partē decoctionis huius ab alto effundat sup ventrē egri vesicam ⁊ inguina vt vias aperiat laxet ⁊ emolliat fecis ⁊ vrine ⁊ casu suo ab alto sensitiuaꝫ excitet ⁊ expulsiuaꝫ sopitas ⁊ hebetes in istis partibus. Secundo precipit compmere vesicaꝫ fortiter cum manu quatinus cōpressa sufficienter emittere cogatur vrinaꝫ quā ꝓtinet. Et si cū digitis incrassatis oleo titillet anus satis, pfunde forsan hoc iuuabit vt retente feces lubricent inferius. Et ℳdeꝭ. ca. de lethargia ait q̄ res sedationis accidentū in parte cōplet incitādo eos ad vrinandum ⁊ egerendū: etiā si opꝫ ad cōprimendū vesicaꝫ ⁊ pectinem ad hoc vt vrinent.

Deinde cum finitur.

ℂ In vndecima ꝑmo ait q̄ q̄n finit lethargie morbus ⁊ synto mata eius manifeste cessant restauratiua: tūc sunt egro exhibēda que virtutes releuent spiritus restaurent sanguinē reparēt: ⁊ mūde nutriāt vniuersum corpus vt vitella ouoꝝ resticuli gallorꝝ aque caponū colaticium pulli gallīne: aut caponis pdicis turturis: aut alaudaꝝ vel fasianoꝝ vinū subrubeū claruꝫ bene sapidū diamargariton diantos pliris archonticō. Secūdo dicit q̄ fiat vt eger vel conualescens sic a lethargia paulatiue toleret terminū: aut mensuraꝫ parui exercitij vel ambulādo paruꝫ ⁊ suauiter vel equitando vel deportationis in lectica: aut curru quatinus per illud naturalis calor antea sopitus paulatim excitet supflua mēbroꝝ resoluta habeant ⁊ nutritioni corpus preparet ⁊ anima exultet renouato aeꝛe ad motus mēbra sibi ꝓsuetos quibus lethargia diu puauit ea passiꝫ reducant. Tertio dicit q̄ conualescentiuꝫ regimine: tūc lethargici regātur vt cibis euchimis facilis digestionis ⁊ penetrationis multum nutritiuis moderatis exercitijs ⁊ somnis aere tēperato ⁊ sereno ⁊ potu vini subrubei sobrio ⁊ lenitione moderata ventris ⁊ hilarantibus animam. ℂ Attēde ꝑmo q̄ Alexāder in cura lethargie vltra hec que dicta sunt cōcedit balneuꝫ inchoante digeri materiā morbi. Initiuꝫ vō ingt faciente digestione nihil prohibet ⁊ lauari ⁊ vinuꝫ dari modice. Et maxime post phlebotomiaꝫ ⁊ catarticuꝫ mediocre totius corporis non oportet dubitare de balneis: nisi forte plenitudo sit humoꝝ. Nam in cure si fit aliqua superfluitas humoꝝ magis digerit per balneum. Sed in tali egritudine mediocriter caliduꝫ sit lauacrum. Ego enim scio post decem ⁊ octo dies ingressum fuisse balneuꝫ quendaꝫ tali egritudine laborantez neq̄ attendentem quo detinebatur malo neq̄ hoc ipsuꝫ sentientez q̄ lauaret ⁊ magis inuentus est a balneo euigilans ⁊ attendens ⁊ loquēs ⁊ cognoscens omnes qui presto erant. Q̄d si virtus robusta videt oportet lauare in balneo: si autem imbecillis est virtus ita vt non possit infirmus sustinere labozem: aut balnei calozem intra domuꝫ lauetur implens tinam aqua calida vt possit ibidez poni infirmus vt sedeat: sed caput habeat fortis aquā ⁊ non infundat caput infirmo: nam si infunderit caput aqua nihil iuuat: sed adhuc amplius angustias patietur ab infusione calide aque: hoc igitur semel ⁊ vsq̄ bis fieri oportet. Et sic postea cum melius ceperit habere ducēdus est ad balneuꝫ: ⁊ vt est consuetus lauetur nihil dubitans: hec Alexander. Sed quia rarissime caput ⁊ corpus in lethargia purgari possunt ad sufficientiaꝫ ꝓpter obliuionē ⁊ subeth ꝓfundum: ⁊ quia maria parum obedit laxatiuis pharmacis ⁊ virtus egri sopita non sufficit regulare satis opus pharmacie: credo q̄ balneum valde suspectuꝫ sit nisi lethargia tam declinante ⁊ pene finiēte. Liquefacit enim ⁊ effluere facit quietos humoꝝ ⁊ materiam lethargie dilatat ⁊ forte ꝙuertit ad apoplexiā ⁊ febris cōtinue putredinē ampliat ⁊ eius calorē furere ⁊ augeri vehemēter facit. ℂ Attende secūdo q̄ curam lethargie melancolice magnus Auēzoar sic cōmemorauit ca. v. tertij trac. ꝑmo theisir. Et si fuerit apostema ex humore melancolico fac etiam phlebotomiaꝫ: sed modicuꝫ extrahas de sanguine. Et laxa ipsum cum epithimio ⁊ polipodio ⁊ carba idest elleboro nigro ⁊ ponas cum his de pomis ficut potes ⁊ pone in eorum infusione de sirupo malozuꝫ dulciuꝫ. Et iube sibi obseruare bonū regimen donec accidentia recedant omnino. Sibi vero vtiles sibi erunt cibaria subtilia facta cum amigdalis. Et si necesse fuerit dare sibi de pane detur in modica quantitate: hec ille. Rasis vero libro diuisionum sic dat eius signa ⁊ curam. Et sit ex cholera nigra. Et signum eius est: quia remanent oculi non palpitantes sicut oculi intuentes in vnum locum sine motu. Et cura eius est vt sumatur epithimi rubei pugillus vnus: ⁊ coloquintide interioris ⁊ polipodij amborum: añ. pugillus vnus ⁊ calamēti pugillus vnus decoquātur ⁊ fiat clystere cum aqua eorum post decoctionem cum oleo camomillino. Et effundatur super caput eius oleum narcisсinum: ⁊ oleum de lilio tepida. Et fiat caput purgium cum ambobus. Et sumat in potu aquam mellis loco aque hordei: ⁊ similiter in illo qui sit ex phlegmate: hec Rasis. ℂ Attende tertio q̄ in lethargie cura raro ordinant medici digestiua alia a cibis ⁊ potibus ⁊ medicinis extrinsecis: quia hec non bene potest eger transglutire. Et si velis ⁊ possis administres aliqua de sequentibus. ℞. sirupi de sticados oximellis squillitici. añ. ʒ. ij. dissoluantur in lib. ij. aque mellis: ⁊ fiat sirupus. Aliter. ℞. aquarum salvie bethonice. añ. lib. j. sirupi de sticados. ʒ. iij. misce: ⁊ fiat potus. Aliter. ℞. anthos sticados arabici matorane salvie: añ. ℳ. j. fiat decoctio cum quarta. j. mellis. ⁊. ʒ. j. aceti in dulci aqua mūda tanta q̄ remaneant aque lib. ij. fiat potus clarificatus. Et da pro vna dosi in qualibet auroza. v. vel. vj. ʒ. de quo volueris predictorum potuum parum calefactas. ℂ Dicamus igitur q̄ lethargie cura in summa est decem res. Prima est eductio materie peccantis corporis ⁊ capitis per phlebotomiaꝫ. Et per clysteria acuta. Et per vomituꝫ: ⁊ per potionez laxatiuam phlegmatis si patiens possit eam transglutire non multuꝫ expectata digestione. Secūda est collocare infirmuꝫ in domo vel in camera plurimi luminis ⁊ multi strepitus ⁊ tumultuosa vt inde excitetur ⁊ retrahatur a subeth profundo. Tertia est confortatio capitis a principio cuꝫ repercussiuis vt oleo rosato ⁊ aceto permixtis capiti adhibitis duobus vel trib' ꝑmis diebus. Et postea addatur oleo ros. aliquid castorei ⁊ squillitici aceti. Quarta est diuersio vaporuꝫ ⁊ humoꝝ a superioribus ⁊ attractio eorum ad exteriora ⁊ inferiora fricando frequenter lethargici corpus: ⁊ tibias ⁊ pedes medicinis acutis vt semine vrtice ⁊ laureole ⁊ nitro ⁊ pipere ⁊ piretro ⁊ stringendo extrema cum ligaturis. Quinta est subtiliatio ⁊ resolutio ⁊ minoratio materie per embrocas ⁊ odoramēta ⁊ sternutatoria ⁊ emplastra ⁊ linimenta rubificātia. Et sub sternutatoriis in-

De partibus

est materia:quam virtus non expellat:potes eos purgare:q: pharmacia solutiua potest dari in declinatione in statu:t in augmento:t processu ꝑn cipij. Et totum hoc opꝰ scire ex canonibus generalibus.ideo Auic.non expressit quo tempore purgetur tē.

¶De aqua intra craneum. Cap.x.

q **Aonia.** ¶Supius Auic. determinauit de apatibus phlegmaticis t melancolicis intra craneuꝫ. Hic determiat de aquosis. Et ꝓmo ꝑmittit quādam diuisionē:scdo exequitur:ibi ꝑa|_Et si fuerit_|Dicit ꝓmo q aq̄ aggregatur qnqz intra craneum. ¶Dubitaf quare in ifantibus aqua aggregaf:qnqz intra craneum qnqz extra:si intra dicet in sequēti ca. Rndet Guil. in ꝓn°sue chirurgie. Et dicit ꝓmo sic q hec aq̄ est ex humiditate aquosa mēstruali quā non potuit rectificare natura mulieris:nec natura pueri:scdo ponit q causa quare hic aqua in capite aggregaf est duplex. Una est capacitas magna capitis in cōparatione ad alia mēbra intrinseca. Scda causa est: q infans in utero situaf capite iclinato:t ideo materia aquosa illuc fluit Sed iste cause lz sint apparentes:tn difficile est Guilelmo assignare cām: quare ista aqua non fluat ad ventrez pueri:cum eius locus sit capacior t decliuior:qz sit caput:t lz caput ꝓm situ sit extrinsecuz:tn respectu ꝓcauitatis ventris per nobilitatem est intrinsecū. Dicendū igif q causa huius aque in capite est triplex. Prima est natura mēbri.s.cerebri:quia est mēbrum valde humidū t aquosum:inter oia nostri corporis mēbra:t maxime in ꝓncipio natiuitatis. Unde supra.iij.ca.dicit Auic.i omni cerebro in ꝓncipio natiuitatis humiditates supflue existūt. Secuda causa est dēsitas sui coopimēti.s.ossis:vnde humiditates nō possunt libere exalare:t in vaporem conuerti:sed retinentur. Tertia causa est prouētus vaporuꝫ ad ipsum qui ibi congregati conuertunf in aquam:frigiditate eius vt sumitur scdo de partibus afalum. Cum ergo he cause iuuāt se in aliquo ifante:tūc in capite eius congregaf aqua. ¶Sed dubitaf quare est q aliquis puer nascif sine aqua in capite:t postea p septē dies:vel circa apparet in capite eius aqua. Hic esset locus multe inuestigationis.s.videre quare quedam egritudines hūtes radicem ex utero statim apparent vt aqua:quedā tardius:vt morbilli t variole:quedaz tarde multū:vt lepra. Tamē opꝰ breuiter ptransire dicēdo:q ois egritudo que hz radicē t virtualitatem ex ꝓceptione:siue utero t sue actuali exītie ꝓtrariaf dispositio paruaꝫ etatū:opꝰ q eius manifestatio tardef:vt appet de lepra que ē morbus siccus.s.melancolicus. Et ideo lz eius radix possit acqri ex utero:tamē eius apparitio tardaf ad.xo.annum quandoqz t vltra vt scribit Azarauius ca.de lepra. Eodē modo appitio morbilloꝝ t variolaꝝ eger calido ebullitionē faciēte t nō oino obtuso:t ideo non statim in ꝓncipio

Jacobus

tellige caputpurgia. Sexta est cōsumptio vel minoratio materie relicte post purgationes t confortatio cum medicinis per os intromissis vt cuz castoreo vel cum tyriaca vel cum methridato vel cū diamusco dissoluto t dato cum ortimelle. Septima res est retractio infirmi de somno profundo t de forti subet trahendo fortiter ipsius capillos t barbe ꝓlos t euellendo eos t trahendo ruditer nares t aures t collo apponendo vētosas plurimas igne his impositō fine incisione nisi abūdet sanguis postea apponendo partibus illis inferioribus vt natibus t coxis. Octaua est dieta ciboꝝ subtilium cuz potu aque mellis vel modicivini digesta materia. Nona est ꝓuocatio fecis t urine retentarum per negligentiā t oblitionem. Decima est regimen resumptiuū virium conualescentibus appropriatum lethargia finita vel finiente.

¶De aqua intra craneuz. Cap.x.

q **Aoniam quandoqz.** ¶In hoc cap. ꝓmo remittit nos d aqua extra craneū ad sequēs ca. Scdo agit de signis aque intra craneum:ibi|_Et si sunt intra_|Tertio de cura:ibi|_Et in hmōi. ¶In ꝓma pte ꝓmitus inuit hanc diuisionē q aquaꝝ in capite ꝙgregatarum quedam intra craneū ꝙgregate sunt alie extra ipsum.s.vel inter craneum t picraneū vel inter picraneū t cutē capitis vel in carne dura que mediat inter haꝫ vel sub hac aut sup hāc. ¶Attende ꝓmo q hee aq̄ mixte aggregank in capitibus infantiū:sicut t in eis sepius ꝓtingunt herme aquose:q: creati sunt i fine limositatis t humiditatis:t ad capita sua tāta interdū ferf multitudo vaporꝝ q calor eos supare non pōt ꝙsumēdo.s. t resoluendo:sed ibi tardātes vtunf in aquā ex debilitate suoꝝ cerebrorum t caloris ipsoꝝ in aquositatibus plurimis sepulti t pene suffocati. Sepe etiā reddif sanguis infantiuz ꝓpter suas crapulas t voracitates vehemēter aquosus cuius aquositatis pars ad caput ferf:t ibi aggregaf. ¶Attēde scdo q capita nouiter natoꝝ qnqz adeo replenf aqua vel grossa ventositate q intantū magnificanf t aggrauanf quasi tota apostemosa vt vix a corporibus sustinere possint. Juxta illd Rasis lib.expimētoꝝ ca.xxij. Accidit qbusdā pueris.i.ifantibus q ereant cū magno capite t post exitū augmētaf vltra mensurā debitā. Et ego vidi puez cuius caput adeo augmētabaf in lōgitudine t latitudine q corpus eius sufferre non poterat t nō cessauit augmētari quousqz mortuus est puer. Magnitudo aūt capitis aut erit ex vētositate grossa generata in ossibus capitis aut ex aggregatione aque inclusa in eo que non inuenit viam exit°:hec Rasis.

Et si sunt. ¶In secūda dat signa quatuor aggregationis aq̄rum intra craneum super duram matrem. Primuz est q eger sentit interius puta intra craneum grauitatez t pondus vltra solitum ꝓpter aque pondus interius retente. Et hoc in quectis narratione egri cognosci potest. In infantibus vero quia capita sua nō erecta sustinent:sed ꝓna ad imum. Secūdū est q difficilis fit clausio oculoꝝ cum aqua illic aggregata est:imo non est bene possibilis ipsoꝝ clausio:ꝓpter relaxationē duoꝝ musculoꝝ clausioni deputatoꝝ collocatoꝝ in ipsoruꝫ angulis ab humiditatibus aquosis ad eos descēdentibus t adeo musculos dictos imbibētibus vt tendi non possint. Tertium est q oculi infirmi valde humidi apparēt t assidue lachrymank ꝓpter discensum continuum aquositatum de loco sue collectionis ad eos t angulos ipsorum. Quartum est q oculi manent aperti t fixe intuentes in vnum locuz:manent quidem aperti ꝓpter causam dictam in secūdo signo:t fixe intuētur in vnum locum:quoniam musculi quibus lateraliter sursum t deorsum solent moueri sunt aquositatibus adeo imbibiti t remolliti q ipsos oculos mouere non possunt extra situm directi intuitus. ¶Attēde q ꝓnceps dat hic signa aque congeste inter duram matrem t ossa cranei ꝓpter hoc q ibi frequētius vapores redigunk in aquaz tam frigore cranei sicut in alembico ꝙ dure matris. Et si congregef inter duram matrem t piam matrē t medullam cerebri vel in ipsa medulla:aut vētribus eius similia sunt signa:nisi q grauitas cū dolore capitis ꝓfundius sentif.

appent:sed cum calor icipit postea exꝓgenieri t agitare mām:vt circa tertium annū vel quartū vel circa ꝓm cōplexionū diuersitatē t multam aut paucā infectionem menstrualē. Et si aliquibus appareat circa.xx.vel.xl. annum:hoc est ex alia causa extrinseca. ¶Et q̄bus apparet qd dicenduz de aqua puerorꝫ:ipsa enim pōt statiz in exitu appere:q: intus in utero est ꝙgregata in capite:q: huic etas nō repugnat. Possibile tn est q aqua in puero aggregef ꝓ viam euaporationis ad caput. Cum igif est in utero ꝓpter caliditatē actualem uteri mulieris:et ꝓpter ossis teneritatē vapor ille exit:t humiditates cerebri resoluunf:existente vero extra puero:ꝓpter ꝓstrictionem vapor illoruz cessante calido actuali t magis indurato osse fit vaporuz conuersio in aquā: t adiuuare potest euaporatio addita a cibo stomachi:quem modo accipiūt. Et ideo cuz nati non ostendant aquā in craneo posterius poterit apparere in eis.

extra craneum signabit eas quod ꝓpinque dicemus. ¶Et[a] si sunt intra craneum t locus earum supra pāniculū durum sentit eger grauitatem interius:t[b] fit cuz ea difficilis clausio oculi:imo nō est possibilis:t[c] humectank oculi valde t lachrymank assidue t stant aperti intuentes in vnum locuz. ¶Et[d] in huiusmodi non est ingenium.

a ¶Et si sunt. ¶Hic exegtur t ꝓmo de aqua intra craneū:ꝙ extra ibi ꝑa|_Qnqz accidūt._|Prima in duas.ꝓmo ponit signa:ꝙ adūcit curam:ibi ꝑa|_Et in huius._| ¶Considerandū q ex modo loquēdi Auic. pōt sūmi q aqua ista pōt aggregari inter craneū t duram matrē:t hoc ē qđ dicit intra craneū t supra pāniculū duz:pōt ergo ꝓm hoc aggregari sub dura matre:t hoc vel inter duram t piam matrem vel inter piā matrem t substantiam cerebri. ¶Et diuersitas in hoc est:vt ꝓtingit materiaz pelli ad hec loca. ¶Considerandū est ꝙ q illud ꝓmū ꝙ ꝙnū qđ. A. ponit est scientiale:non tn expimētale i ifantibus:q: ifans non narrabit medico grauitatē sui capitis:tn in rei veritate ita debet esse. Et si ista aq̄ aggregef in capitibus puerorꝫ:tūc ipsi narrabunt hanc grauitatem:tn rarum est:t si non sit possibile vt credo.

b ¶Et fit cū ea difficilis. Scdm signū est:q fit difficilis clausio oculi imo impossibilis:t ideo stant apti intuentes in locū vnum. ¶Dubitaf de causa huius accidētis. Aqua enī ista deberet mollificare t relaxare palpebras. Rndef a qbusdā:q materia ista grauat lacertos mouētes palpebras. Alias dixi q isti musculi claudētes in eoꝝ radice nō pūt firmari:tn vt expientia vidi:isti quasi eleuāt oculos t palpebras supiores hūt ꝓtractas. Causa igif est:q aqua illa premit sup dura matre:t sic etiā premit sup neruos ouētes a pte cerebri anteriori:t ideo non pūt distēdi. De his autē neruis sunt qui mouent palpebras. Et ideo si aqua esset sub dura t pia matre:mollificādo neruos faceret oculoꝝ clausionem.

c ¶Et humectank. Causa est resudatio humiditatis aquose ad partes illas. Et considera q ꝓm plurimum caput apparet magnum valde ꝓm ꝓportionem ad collum t membra.

d ¶Et i hmōi. Hoc ēt vult Haly.ix.prac. Et cā est q: multa significat in cerebro malicia. Quidā tn narrauit sevidisse aliquos curatos cū cauterio attigēte vsqz ad prē ossis t nō ꝑforāte totū:t cū resolutis medicis.

De partibus

¶De apatibus

stinent:sed ꝓna ad imum. Secūdū est q difficilis fit clausio oculoꝝ cum aqua illic aggregata est:imo non est bene possibilis ipsoꝝ clausio:ꝓpter relaxationē duoꝝ musculoꝝ clausioni deputatoꝝ collocatoꝝ in ipsoruꝫ angulis ab humiditatibus aquosis ad eos descēdentibus t adeo musculos dictos imbibētibus vt tendi non possint. Tertium est q oculi infirmi valde humidi apparēt t assidue lachrymank ꝓpter discensum continuum aquositatum de loco sue collectionis ad eos t angulos ipsorum. Quartum est q oculi manent aperti t fixe intuentes in vnum locuz:manent quidem aperti ꝓpter causam dictam in secūdo signo:t fixe intuētur in vnum locum:quoniam musculi quibus lateraliter sursum t deorsum solent moueri sunt aquositatibus adeo imbibiti t remolliti q ipsos oculos mouere non possunt extra situm directi intuitus. ¶Attēde q ꝓnceps dat hic signa aque congeste inter duram matrem t ossa cranei ꝓpter hoc q ibi frequētius vapores redigunk in aquaz tam frigore cranei sicut in alembico ꝙ dure matris. Et si congregef inter duram matrem t piam matrē t medullam cerebri vel in ipsa medulla:aut vētribus eius similia sunt signa:nisi q grauitas cū dolore capitis ꝓfundius sentif.

Et in huiusmodi. ¶In tertia dicit q non est ingeniuz in huiusmodi aqua congesta interius quo valeat educi:maxime in infantibus in quibus vt plurimum contingere solet:quia pharmacias eductiuas aque sicut sunt ireos cucumer asininus t serapinum sustinere non possent ꝓpter teneritatem suoꝝ membrorum vt debilitatem sue coagulationis. Non enī est diu q fuerūt sperma t sanguis t spiritus vaporalis. Neq medicinas vehemēter calidas resoluentes fortiter capitibus suis tolerarent apponi sicut castoreum ciminum t rutam. ¶Attende q Rasis lib.expimentoꝝ ca.xxij. dat curaz immoderate magnitudinis capitis infantium ex repletione vehementi aquositatum:vel grossarum ventositatum sub.v.regulis. Prima est in ꝓcipe in cura eius purgando caput nutricis cum hieris magnis vel ꝙralogodion vl hiera ruffi vel hiera archigenis t caueat ab omnibus cibis generantibus ventositatem t superflua grossa. Secunda est deinde incipias in ei° cura cuz eis que mittuntur in narib° pueri sicut de oleo amigdalaruz amararum aut de oleo anetino:aut de ben optimo:aut de aqua maiorane:t si fit curatus sufficit. Tertia est si per predicta non fuerit curatus pone super caput ifantis emplastrum de olibano sarcocolla serapino:t gūmi amigdalarum:t si sanatus sic fuerit sufficit. Quarta est si per illa sanatus non fuerit accipe arcam nucum t pista cum costa sua donec fiat quasi vnguentum misce cum eo parum olibani t pone super totum caput post rasuraz:t permitte aliquot diebus:ista medicina restringens caput t redire facit ad mensuram debitam. Quinta est deinde mitte in naribus infantis fel lupi vel cerebruz t paruz myrrhe vel ambre:t fac hoc in quolibet mense:hec Rasis.

¶De apatibus

¶De apostematibus que sunt extra craneuz ⁊ aqua extra caput ⁊ tasijm rosamuz.i.inflationibus. Cap.xj.

q **Uandoqz.** ¶Hoc ca^{m} potest triplicitèr introduci. ¶Primo continuádo ad capl'm de karabito. Quod postqz determiauit de apostematibus simplicibus magis sub craneo existètibus. ¶Hic determinat de apostematibus existètibus extra craneum: ⁊ sic ꝙ postqz determinauit de apatibus frigidis sub craneo. ¶Hic determinat de apatibus frigidis extra craneum. Et cum hoc extendit sermonem suum ad apostemata calida ⁊ tumorem ifantiu: ⁊ ꝺ mo cotinuat ad capl'm de lethargia. Tertio sic: vt continuet ad capitulu pcedens: ꝙ postqz determinauit de aqua sub craneo. ¶Hic determinat de aqua sup craneuz. Et cum hoc determinat de apostematibus extra craneum. Et atas.i. tumoꝛe infantu: qui apparet in capitibus eoꝝ. Et primo premittit has egritudines: secudo exequit: ibi ꝑa|_ Et hec qdem.]¶Considerandu ꝙ tres narrat egritudines. s.apata calida. Et sub hac comphendit atas apostemata frigida: ⁊ aquam extra craneum. Hec aut aqua plus accidit infantibus: ꝓpter humiditatem complexionum eoꝝ: ⁊ ꝓpter causam quam Auic.ponit. ¶Pot etiam accidere maioꝛibus: sicut accidut aquosa apostemata in eis.

¶De apostematibus que sunt extra craneuz ⁊ aqua extra caput ⁊ inflationibus ⁊ atas infantium. Cap.xj.

q **Uandoqz** accidũt in velaminibus que sunt extra caput apostemata calida ⁊ frigida. Et quandoqz accidit ⁊ ꝓprie infantibus egritudo que est congregatio aque in capite: ⁊ quandoqz etiam accidit maioꝛib^{a} Et hec^{a} quidem est humiditates retente inter craneum ⁊ cutem ⁊ inter duos pániculos extrinsecos. ¶Et accidũt^{b} inferioꝛatio in loco illo capitis ⁊ fletus ⁊ vigilie. Infantibus^{c} quidem accidit illud ꝑm plurimum cum obstetrix errat ⁊ comꝑimit caput ⁊ separat ipsum ⁊ aperiuntur oꝛificia venarum. Et currit ad illud quod é sub cute sanguis aquosus. Et quandoqz sunt humoꝛes alij ab humiditatibus aquosis. Qñ^{d} si coloꝛ cutis est cum dispositione sua ⁊ cutis é eleuata compꝛessa expulsa: tũc est aqua in capite: ⁊ si^{e} coloꝛ est mutatus: ⁊ tact^{o} diuersus: ⁊ est ibi foꝛtitudo ⁊ prohibitio ad expellendum ⁊ sentitur moꝛdicatio ⁊ doloꝛ: tunc ibi est apostema extra craneum. In infantibus^{f} autem ⁊ alijs cum est aqua in capitibus ipsoꝝ: ⁊ hoc quidem plurimum non fit nisi infanti- cipio rei.i.a ꝓncipio oꝛtus: qꝛ tũc obstetrices figurant caput ⁊ premunt Tamẽ absqz hac extrinseca causa: vt ex ipo defectu in utero pót aggregari vt notuz est: ⁊ dedit ꝺ intelligi. ¶Considerandum etiã ꝙ duplex reperitur lra post: vna que dicit: ⁊ qui non sunt quasi diceret in hac cõpꝛessione maxime fluit aqua: ⁊ nõ alij humoꝛes: qꝛ compꝛessio nõ frãgit venas: cũ sint in ifantibus molles: ſz distrahit eas: ⁊ rarificat: vñ resudat ab eis aquosa mã. Alia lra dicit ⁊ qñqz sũt humoꝛes. Et in hoc vult ostẽdere causaz generationis apostematuz calidoꝛ: vel frigidoꝛuz ⁊ dicak: qñqz sunt humoꝛes alij ⁊c. s.illi qui fluũt ad loca inter craneum ⁊ cutim: siue fluant ꝓpter violentã cõpꝛessionem: siue ex alijs causis ꝙbus mẽbra recipiunt materias: ⁊ tũc illi humoꝛes faciunt apostemata: que non sunt aquosa.

a ¶Et hec qdem. ¶Hic ꝓmo notificat has passiones: scõo ponit curam: ibi ꝑa|_ Infantibus autem ⁊ alijs.]¶Prima in duas: ꝓmo notificat has passiones in generali: scõo in speciali: ibi scda|_ Infantibus qdem] Dicit ꝓmo sic: ꝙ huius egritudo. s.aqua ⁊ apostemata: é humiditates. s. humoꝛales: vel aqua. Retente intra craneũ ⁊ cutim. i.in loco medio inter os capitis ⁊ cutem. ¶Hoc aũt pót esse sic duplr: vel ꝙ fit iter os ⁊ pániculũ: ⁊ tũc imediate attingit os: vel est iter cutem ⁊ pániculũ: ⁊ tũc attingit os mediãte pániculo: ⁊ hoc itelligit cum dicit: ⁊ inter duos pániculos extrinsecos. s.ab osse ⁊ isti sunt cutis ⁊ pániculus. Cutis enim ipꝛo ꝓprie vocari pót pánniculus. Aliter aũt posset intelligi: iter duos. i.sub duobus: ⁊ hoc quia cutis ⁊ pániculus starent supꝛa aquam: vel si materia illa faceret kistim.

b ¶Et accidũt inflatio. ¶Inflatio. i.depꝛessio: ⁊ hoc dicit. Uel qꝛ os sub materia deꝑimit. Uel qꝛ si materia est aquosa tactus inuenit eã cuz ꝑssionemã cedit. Fletus ꝓpter nocumẽtuz in pticula: ⁊ ideo fiũt vigilie.

c ¶Infantibus. ¶Hic in speciali declarat has egritudines in infantib^{9}

¶De apostematibus que sunt extra craneum ⁊ aqua extra caput ⁊ inflationibus ⁊ atas infantium. Cap.xj.

q **Uandoqz.** ¶In hoc ca.ꝓmo agit de apatibus calidis ⁊ frigidis ⁊ ꝯgregatione aquositatis in capite extra craneum. Scõo de signis ⁊ causis suis: ibi |_ Et accidũt]Tertio de curis diuersis aq̃ꝝ illic collectaꝝ penes multitudinẽ ⁊ paucitatẽ aq̃: ibi|_ In infantib^{9} aũt]Quarto de signis ꝙbus apostemata calida a frigidis in illis partib^{9} discernunt: ibi|_ Que autem]Quinto de curis apostematuz hoꝝ: ibi|_ Et cura ipsum]Sexto de cura atas infantium: ibi|_ In atas autem.]

¶In ꝑma parte ꝓmo ait ꝙ in velaminibus seu panniculis capitis que sunt extra craneũ vt i pericraneo ⁊ pániculo cui ifigunt capilloꝝ radices qñqz contingunt apostemata calida sicut phlegmon herisipila cancer: ⁊ quandoqz frigida sicut sclirosis vel zimia aut vdimia vel a superfluitatibus ꝓprij alimenti que ibi congerunt vel ab humoꝛibus a cerebꝛo expulsis per cõmissuras seu futuras craneꝝ vel ab inferioꝛibus illuc trãsmissis. Secũdo dicit ꝙ egritudo que est congregatio aque in capite quandoqz accidit infantibus: ⁊ hoc ꝓprie ⁊ ꝓcipue: ⁊ qñqz etiaz accidit maioꝛibus seu magis puectis. Et ista egritudo est humiditas aquea retenta supius inter craneuz ⁊ cutem capitis ⁊ inter pániculos duos capitis exteꝛioꝛes ⁊ forte retẽta est inter craneũ ⁊ pericraneũ: vel inter picraneũ ⁊ carnem qua tegit vel inter hanc carnem ⁊ cutez intrinsecã cui pili ifigũtur ⁊ imbibi potest ⁊ mergi in ipsamet substãtia carnea vel pániculari. ¶Attẽde ꝙ hec aqua vel aquositas ibi retẽta nec est: nec dicit ꝓprie egritudo: sed egritudinis causa aut materia: sicut humoꝛ malus ⁊ febꝝ^{b} putridis vel apostematibus nõ est egritudo: sed materia eius vel causa efficiẽs. Egritudo vero est in casu ꝓsenti apostema aquosum vel tumoꝛ aquosus vel mala complexio materialis ab aqua ꝺependens.

Et accidunt. ¶In fa parte ꝓmo ꝺat tria signa congregationis dicte aque extra craneum infantiũ. Primũ est inferioꝛatio seu ꝺepꝛessio craneꝝ in directo cõgregationis sic ꝙ in craneo fit quasi fouea ꝓpter compꝛessionem ⁊ pondus huiusmodi aquositatis in craneo adhuc molli ⁊ nõ indurato quale est infantiũ. Uel intellige ꝙ est inferioꝛatio veluti vallis in toto circuitu tumoꝛis aquosi qui similis monti est. Secũdum est fletus cum supabũdanti lachꝛymarum emissione ꝓpter aque excessum tam intꝛa craneuz q̃ extꝛa: cuius aliqua pars ad oculos defluit. Tertium est vigilie plurime ꝓpter vehemẽtiam extensui doloꝛis ab aqua que erumpit in apostema. Secũdum ꝺat causam q̃ vt plurimum efficit hũc aquosum tumoꝛez: ⁊ est obstetrix indiscreta ⁊ erranꝝ cõꝑimendo manibus violenter tenerum molle ⁊ passibile caput vt ad pꝛedictum suum fit bonum vel malum ꝓfiguret ipm. Et sic comꝑimẽdo quãdoqz diffũgit ⁊ separat craneꝝ ossa a seinuicem: ⁊ tũc aperiuntur hꝫ ⁊ violentia venarum oꝛificia ad caput latarũ: quare aquosus sanguis sub cute capitis ⁊ super craneum abũde effunditur. Est igif obstetrix efficiens causa congeste aque ibi: materialis vero est lac aquosum nutricis aquositate superflua: vel supflua humiditas complexionis infantuli: vel impedimenti vꝛinationis eius quo cum sanguine regurgitrat ad membꝛa aquositas vꝛine. Tertio dicit ꝙ ex compꝛessione capitum infantium ⁊ apertione ab hac oꝛificioꝝ venaruz: quãdoqz effundunt humoꝛes alij ab humiditatibus aquosis inter craneum ⁊ cutem capitis ex ꝙbus nascitur illic apostema qꝺ diuersificatur ꝑm diuersitatem humoꝝ ex ꝙbus fit ibi congestoꝛum. Quarto ꝺat duo signa quibus cognoscitur aqua illic effusa. Primum est ꝙ coloꝛ cutis capitis in sua permanet dispositiõe naturali: propter hoc ꝙ aqua non gerit coloꝛem quo cutez permutet ab alia bedine sua. Secũdum est ꝙ cutis capitis est eleuata tensa ⁊ compꝛessa ⁊ expulsa foꝛis vel impulsa foꝛtiter ad exteꝛioꝛa: ꝓpter hoc ꝙ aqua subtilis existens velociter penetrat: ⁊ se diffundit vsqz ad cutez capitis. Quinto ꝺat quatuoꝛ signa quibus cognoscit ꝙ materia que illic effundit: est humoꝛalis apostema faciens non aquosum mobile: sed fixuz humoꝛale. Primũ est ꝙ coloꝛ cutis capitis: tũc pmutatus est ꝑm coloꝛẽ humoꝛis sui qui apostema facit. Secũdum est ꝙ tactus est ibi diuersus ⁊ permutatus a natura ꝓpꝛia: vt caput sentit calidius solito si apostema illic calidum fuerit: vel frigidius solito si fuerit frigiduz: ⁊ durius solito: nisi sit phlegmaticum. Tertium est ꝙ ibi est foꝛtitudo resistendi cõpꝛessioni manus compꝛimẽtis: vel foꝛtitudo resistendi penetrationi humoꝛis qualis non est in congregatione aque que velociter penetrat ⁊ facile cedit. Et est ibi etiam pꝛohibitio ad expellendum ideſt foꝛtis resistentia in expulsione humoꝛum ab interioꝛibus craneꝝ ad exteꝛioꝛa ꝓpter grossicie in humoꝛum ⁊ exteꝛioꝛum panniculoꝛuz in quos vel inter quos penetrare debent. Sed aqua subtilis sibi viam inuenit ⁊ facile penetrat. Quartuz est ꝙ ibi manifeste sentitur moꝛdicatio: ⁊ doloꝛ maxime si fuerint humoꝛes calidi: tum suo acumine: tum solutione grauꝛ tinui. Et ꝫ in aque congregatione fit etiam doloꝛ multo tamen minoꝛ est: quia neqꝫ pungit nec adeo discendit: sed cito penetrat.

In infantibus aũt. ¶In tertia ꝓmo agit de cura aq̃ multe inter craneum ⁊ cutem capitis congeste. Secundo de cura talis aque pauce: ibi|_ Si autez fuerit] Tertio de cura pauciꝛis: ibi|_ Si autez aqua.]¶In ꝑma particula pꝛimo innuit ꝙ in aq̃a illa de qua hic intendit qñqz aggregat in infantibus: qñqz in alijs pꝛouectioꝛibus: sicut in pueris: aut adolescentibus ex vsu humidoꝝ vt fructuum crudoꝝ potagioꝝ ⁊ offarum ꝙbus se replent ⁊ potu aque frigide. Secũdo hic innuit ꝙ aque huius congregatio non fit vt plurimum nisi in infantibus: tum quia vescunt humidis ⁊ aquosis vt lacte nutricis vel alio lacte: tum quia suture vel cõmissure craneoꝝ suoꝝ nondum sunt firmiter cõnexe ⁊ firmate: sed facile ⁊ cito sunt aperibiles ad exitum aque. Tertio hic innuit ꝙ in cura huius aque ꝓmo scire

infantibus aqua vt plurimum aggregatur in capite:tam a causa intrinseca:propter multam eorum humiditatem:q̄ etiam a causa extrinseca.s. ꝑpter compressionem malam ab obstetrice. ¶ Cōsiderandum scdo q̄ aq̄ extra craneuz non curabilis habet duas conditiones. Prima q̄ sit multa. Scda q̄ ab extra fluat intus q̄n homo violenter premit super cuti:et erit quando cōmissure sunt dilatate:vnde aqua ista habet mineram suam in cerebro:ꝛ illuc ꝓfluit: nam si taliter fuerit.s.q̄ sit multa:ꝛ q̄ fluat interius non medicatur.s.vt plurimuz:quia significatur multa malicia in cerebro.

a ¶ Si autem. ¶ Hic ponit curaz curabilis aq̄ extra craneum. Et ꝑmo eius que curatur per chyrurgiaz:secūdo eius que curatur sine ea:ibi secunda|Si autem. |¶ Notandū q̄ Aui.ponit quatuor modos aque extra craneum curabilis:quia vel est pauca vel multa: vel plurima vł pauca valde. ¶ Sed tu.d.ipse iam dixit:q̄ si sit multa non medicatur. Dicenduz q̄ si sit multa:ꝛ in tactu recurrat sub osse:tūc non curatur:sed si sit multa ꝛ stans extra os retenta ibi curatur. Et ideo Aui.dixit:si fuerit pauca ꝛ retenta.s.non fluens ad cerebrum ab extra ad intus. Et sic semper oportet q̄ repetatur illud dictum:aut si fuerit multa.s.retenta:aut plurima.s.retenta aut valde pauca.s.retenta. In tribus ergo ꝑmis competit incisio. In ꝑma cōpetit vna in latitudie tumoris aque. In secūda quia amplior materia competunt due sic. In tertia tres sic:vt ponit Halyabb.ix.prac. Et euacuet.s.non subito:suppone vinum ꝛ oleum.s.cōmune:q̄ vinum exiccat aquam ꝛ oleū ꝓhibet ꝓsolidationem:vt remaneat aptum vulnus ꝛ ambo mittigant dolorem. Postea ꝛc̄.medica cum vnguentis.s.mūdificatiuis ꝛ absterſiuis ꝛ resolutiuis:vt ceraseos Mesꝛ.ꝛ vnguentuz Micodemi:ꝛ similia. Et licinijs.i.tentis. Et filo.i.filis pannorum:ꝛ hoc ad exiccationem aque. Et puluerizatione.i.pulueribus quantū ad intentiones quas vis:si sufficit illud.s.puluis exiccatiuus:ꝛ fila. Et non indigebis vnguentis:quasi dicat:si potes cum pulueribus hoc facere:nō cures

bus:tūc oportet vt cognoscas an sit multa:ꝛ an sit expulsa ab interioribus ad exteriora violenter. Nam si taliter fuerit non medicatur. ¶ Si autē[d] fuerit pauca ꝛ retenta inter cutem ꝛ craneum tūc fac aut scissuraz vnam in latitudine:aut si fuerit multa: tunc fac scissuras duas sese secantes:aut tres scissuras secantes se si fuerit plurima ꝛ euacuetur quod ē in ipso. Deinde stringe ꝛ liga ꝛ superpone ei vinum ꝛ oleum vsq̄ ad tres dies postea solue ligaturam ꝛ medica cū vnguentis ꝛ licinijs si eis indigueris:ꝛ filo ꝛ puluerizatione si illud sufficit:et

Jacobus

oportet si multa fuerit:ꝛ si violenter expulsa fuerit:ꝛ quasi subito de interioribus cranei ad exteriora:quia si sic fuerit:tūc non medicatur idest non recipit curationem:sed est insanabilis ꝛ mortifera ꝓpter tenerita tem membroꝝ infantuli:ꝛ debilitatem suarum virtutum ꝛ facilitatē sue resolutionis ꝛ dissolutionis ex mollicie sua ꝛ imperfectione sue coagulationis ꝛ soliditatis.

¶ Si autem fuerit. ¶ In secunda dat septem precepta curatiua pauce aque retente ꝛ congeste inter cutem capitis ꝛ ossa cranei paucitate media inter modo dictam ꝛ statim dicendaz sic q̄ minor prioze est:ꝛ maior sequente. Primum est q̄ vna scissura fiat in latitudine capitis a cacumine eius versus aures tendens. Et si non sufficiat eductioni aque tūc fiat due seinuicem secantes in figura crucis. Et si due non sufficerint ad sufficientem aque eductionem:fiant scissure tres que seinuicez secent:ꝛ breuiter loquendo fiant scissure tot:ꝛ ita ꝓfunde q̄ per ipsas aqua tota educi possit. ¶ Attende q̄ aliqui chyrurgicorum loco scissurarum cauteria laudant que de se consumunt partem aquositatis:residuum vero paulatim educitur per vlcera que fiūt ab ipsis cauterijs:ꝛ rectius id putant atq̄ securius q̄ simul educere totam per scissuram:sicut clare apparet in extractione aque hydropicoꝝ. Et ista cauteria iubent apponi super loca in quibus plus abūdant aque:ꝛ a quibus aptius effluere possunt ꝛ profundari ipsa vsq̄ ad locum aque. Secūdum preceptuz est q̄ scissura euacuetur id quod est in ipso.s.in loco qui continet aquaz comprimēdo modicum in circuitu eius inclinato capite versus inferiora. Tertium est q̄ educta hac aqua stringatur vulnus cum ligaturis quibus conjungantur labia vulneris vt consolidetur. Quartuz est q̄ superponantur loco scissure vel scissurarum post eductionem aque vinum ꝛ oleum imbibita in stupis ſm hūc modum. ℞.olei oliuarum vel olei rosati quarti.j.vini stipti ci.ʒ.ij.agitentur diu simul ꝛ mediocriter calefiāt ꝛ stupis imbibita loco scissure applicentur quatinus per vinuz vulnus desiccetur ꝛ confortetur pars vulneri subiecta:ꝛ dolor ab eo prohibeatur vel demulceatur. Et id intelligas nisi sanguis exeat superabunduanter postq̄ aqua effluxit quo casu opus eſt restrictiuo ex bolo ꝛ ouoꝝ albuminib⁹. Quintū est q̄ post tridnū ab hora scissure ligatura soluaf:ꝛ cureſ vlcus tentis ꝛ vnguentis mūdificatiuis si his indigeaf puta si ex vulnere relictum sit vlcus sordidum ꝛ humidum. Sextum est si vulnus non eget vnguentis puta:quia siccum ꝛ mūdum inuenitur post solutionem ligature ipsius curetur cum filo consuendo insimul labia vulneris ꝛ puluerizando desuper puluerem consolidatiuum vel incarnatiuum consolidans labia si nulla sit ibi facta deperditio:vel carnem regenerans si fuerit illic caro deperdita vel particula alia.

¶ Si autem aqua fuerit. ¶ In tertia dicit q̄ si valde pauca fuerit ista aq̄ tūc emplastra calida resolutiua per que resoluaf humor aquosus sufficient cure eius sine scissura:sicut emplastrum de puluere yreos vel de sera pino vel de cucumere asinino vel de ruta cimino castoreo aut calamēto.

Que autem ex. ¶ In quarta parte primo dat tria signa q̄ bus distinguūt apostemata calida extrinseca ab extrisecis fridis. Primū a tactu acceptū est qui verus iudex est qualitatum tangibilium. Nam quod ad tactū calidum sentit:illud caliduz est:ꝛ econuerso. Secūdum a colore. Nam quod cute tenus rubeū apparet vel ad citrinū colorem declinat profecto est calidū. Et ad album declinans vel fuscū colorem seu terreum plumbeum iudicatur frigidum. Tertium a conuenientia occurrentium apostemati:puta a conferentib⁹ ꝛ nocentibus:vt apostema illud iudicatur calidum quod a frigidis sibi occurrentibus recipit iuuamen ꝛ a calidis leditur. Et illud frigidū quod calido iuuaf ꝛ ledit frigido:quia simile additum suo simili facit ipm furere ꝛ augmentari maxime in discrasijs egritudinalibus. Secūdo dat signum quod est cōmune cuiq̄ apostemati medio inter craneū ꝛ cutem capitis. Et est q̄ in omni tali apostemate sentit eger dolorem comprimētem craneum ideſt procedentez ex compressione vehemēti cranei vel pericranei ab apostemate. Et cū tangit medicus illud apostema reperit dolorem vel locū doloris ex horrore ꝛ planctu quos monstrat infirmus cum ruditer tangit.

Et cura ipsum. ¶ In quinta primo ait q̄ apostema extra craneū curandū est medicaminibus leuioribus extractis a cura sirsen sibi proportionalis:vt extrinsecum apostema calidum sicut sirsen calidum:ꝛ extrinsecum apostema frigidum sicut sirsen frigidum. Leuioribus quidem:quoniam virtutes medicaminum leuiū facile pertingūt ad apostema quod exterius est. Ad intrinsecuz vero vix ꝛ difficulter:tum quia plus distat a loco super quem medicine adherent ꝛ applicantur:tum quia craneum durum spissum solidum est in medium. Et hoc intelligitur de remedijs localibus ꝛ precipue de resolutiuis que extra applicatur. Secūdo dicit ita obseruari debere quod modo dictum est vt securi simus in administratione fortioris medicaminis in apostemate extrinseco. Tetet ergo medic⁹ si leuiora remedia sirsen cure sufficiant apostematis extrinseci. Et si reperit q̄ non secure administret fortiora ex eis:quia minus periculosum est operari cum fortibus:ꝛ violentis in extrinsecis partibus q̄ in intrinsecis propter nobilitatem ꝛ necessitatem custodie partium intrinsecarum:ꝛ quia plus febris concomitatur apostemata intrinseca q̄ extrinseca:ꝛ alia mala ꝛ periculosa symtomata sicuti mentis alienationes inquietudines ꝛ vigilie vel sensus et motus debilitas vehemens:ꝛ somnus profundus in frigidis ex eis. Tertio dicit q̄ in apostemate capitis extrinseco plus conferūt ventose q̄ minutio seu phlebotomia:que collo vel spatulis:sunt supponende. Nam dirrecte extrahūt ꝛ diuertunt sanguinem a venis capitis exterioribus qui per colli partes illuc eleuatur:phleboromia vero de magnis venis priusq̄ attingat humores collectos inter cutem ꝛ craneum tollit multum sanguinis qui non indiget euacuatione nisi plectoria generalis assit.

¶ Attende primo q̄ in apostematibus capitis extrinsecis:quandoq̄ cōuenit prouocare saniem:sed in intrinsecis raro vel nunq̄ quoniam sanies est corrosiua de morte suspecta tam in panniculis q̄ in substantia medullari. Sepe tamen accidit q̄ apostema capitis intrinsecum ad saniem vertitur ꝛ defluit sanies per nares vel aures ꝛ sanaf eger. Juxta id Hip. apho.vj.aphorſ.x. Caput dolenti aut circūdolenti sanies:aut aqua:aut sanguis defluens:aut ſm aures:aut ſm nares:aut ſm os soluit egritudines. ¶ Attende secūdo q̄ in apostematibus capitis extrinsecis nec a pncipio:nec alio tempore conueniunt fortia reper cussiua:sicut pfidie galle bolus armenicus sanguis draconis ne vel intra craneum per commissuras materias impellant vel vsq̄ ad craneum ꝛ panniculū eius ꝛ alie remaneant contaminantes illas particulas. ¶ Attēde tertio q̄ dum hmoi incipiūt apostemata capitis exteriora debent aperiri priusq̄ compleꝛ

maturata

Universidad de Deusto Biblioteca

mus:ꝛ hoc est quod dicit:ita tamē ꝙ tu sis securus ꝛc̄.s.si indiges. Quare autem plus conferūt ventose est notum.

a ¶In atas autem. ¶Hic ponit in speciali curam atas idest tumoris vel inflationis:ꝛ est apostema calidum extra craneum. Intendit autē ad tria. Primo ad infrigidandum lac nutricis cum aqua hordei:ꝛ prohibē dum balneum nutrici:ne eam inflammet. Alij exponūt lactanti interdicatur balneū idest nō balneet pueruz:secūdo intēdit ad prohibendū fluxū ventris:quia dicit:ꝙ est mala solutio ventris:qa timet ne illa materia inducat dissenteriam:ꝛ ne eoruz dissoluatur virtus cum etiam ipsi sint resolubiles ꝛ dissoluanꝰ vigilijs dolore:ꝛ febre. Restitit autem solutioni cū aqua sanich.i.hordei torefacti: quod est parum stipticū cuz sua frigiditate:ꝛ ideo sua aqua data nutrici:sic disponet lac:ꝛ detur etiaz ad hanc intentionem infanti spodiū ꝛc̄.quia ista sedant inflammationem:ꝛ torrefactio acquirit eis stipticitatem:tertio intendit ad prohibitionem materie cum viola. ¶Et considera ꝙ non posuit stiptica timens forsan de forti repercussione.

tioris in ipso:ꝛ ventose quidem in ipso conferunt plus minutione. ¶In[a] atas autem infantiū oportet vt lactans aquā potet hordei:aut aquam sanich eius si infans solutionem habuerit: ꝛ infanti detur ad potandum:tunc aliq̄tulum spodij torrefacti ꝛ se.portulace torrefacti. Solutio enim in hac egritudine est mala:ꝛ lactanti interdicatur balneum ꝛ ponatur super synciput eius viola infrigidata.

¶De subeth asahari quam quidam medicoꝝ nominant suchos:sed non est ipsa:imo suchos est species congelationis. Cap.xij.

b **Ec egritudo.** ¶Superius determinauit de apostematibus cerebri calidis ꝛ frigidis simplicibus magis. Hic determinat de apostematibus cerebri scilz sub craneo compositis scilz ex cholera ꝛ phlegmate ꝛ licet alij modi compositionis possint esse dedit eos intelligere ex simplicibus. Expressit autem magis de hac compositione:quia multum accidit:ꝛ quia valde contraria ꝛ noua accidentia ex ea consurgūt. Et quia phlegmaticus humor facit subeth. Cholericus autez facit vigilias ideo quando apostema ex istis prouenit in cerebro fiūt accidentia contraria que nomine composito nominant. Unde Rubrica dicit:de subeth asahari idest de dormitione vigilatiua. Et quia in hac passione aliquando homo stat oculis apertis fixis in intuitu:ideo a quibusdam medicis dicit: quod vocat suchos idest cōgelatio:siue modus congelationis. Sed hoc non est verum:quia subeth asahari non est ipsa scilz suchos:imo suchos est species congelationis. ¶Considerandū autez:ꝙ congelatio dupliciter accipitur. Uno modo pro tetano:vt supra quarto ca.in fine cum dicebatur ꝙ risu fine causa significat congelatio. Alio modo sumit pro apostemate melancolico in cerebro:vnde stat oculis apertis immobilis:vt supra dicebatur:quomodo sumitur in cōmento tertij apho.secūde partis cule. Somnus ꝛ vigilia. Cum dicit ꝙ si frigiditas coniungatur humiditati:facit lethargiā si frigiditas coniungatur siccitati facit cōgelationē. Et hoc modo etiam sumit a Serap.primo practi. cap.de congelatione. Et si dispositio i qua homo stat immobilis oculis apertis:ꝛ in quacūq̄ dispositione homo inueniatur cuz hac congelatione:in eadem remanet scilz si sedens sedet:si cum aliqua re in manu:vt scribens: sic etiam stat:vt Serap. prealleg.cap. Et de hac specie congelationis. A. se expediuit:cuz locutus est de lethargia melancolica. Uult igit Auic. dicere:ꝙ suchos non est subeth asahari:sed est vna species congelationis.s.illa que sequitur apostema melancolicum cerebri. Sic ergo procedit:quia primo ponit diuersitates ꝛ causas huius subeth asahari:secūdo signa:tertio curam:ibi secūda ⌊Et facit qdem ibi tertia⌋ Cura autem. ⌊¶Notandū circa primaz partem ꝙ Aui.hanc passionem per quatuor notificat. Primo per sui nomē scilz sirseniati. Ex quo apparet:ꝙ sicut apostema calidum habet duo nomina scilz karabit[9]:ꝛ est nomen ab accidente:ꝛ sirsen calidū:ꝛ est nomē artificiale ab egritudine. Sicut etiam apostema frigidū habet duplex nomen.s.lethargiaz ꝛ sirsen frigidū:ita hoc apostema compositū habet duplex nomen scilicz subeth asahari:ꝛ est nomen ab accidente:ꝛ sirseniati: quod in lingua eorum signat sirsen calidum ꝛ frigidum:ꝛ est nomen ab egritudine. Et ideo subdens causaz nominis dicit:quandoq̄ ꝛc̄. ¶Secundum tamē ꝙ Baſ. in lib.de comate:videtur vti duobus vocabulis in his accidentibus scilz subeth asahari. Uocat enim hoc coma ꝛ cataphora. Tamen Baſ.cum hoc in his vocabulis hesitat. Et ideo ipse in introductorio pulsuum ꝛ in libro cōmenti eiusdem:vbi dicit ꝙ est cognita signis penuria propij nominis: Halyab.etiam.ix. Theo. dicit ꝙ est obstupefactio per vigil'.ꝛ.v.practi. dicit ꝙ est cuma:secūdo notificat eam per causam coniūctam:que est cholera ꝛ phlegma. Tertio per causaz extrinsecam siue primitiuaz:que est malicia regiminis:vt multa commestio:ꝛ

Jacobus

maturata fuerint ne sanies pars ad craneuz declinet ad ipm contaminet. Et si magna fuerint aperiant nō directo iceſſu:sed obliquo ad instar lau de grece littere seu figure illius que septē significat in algorismo.

In atas autem. ¶In sexta dat.v.can.super cura atas infantium. Et intellige per atas inflationem ventosam seu tumorem ventosuz quasi apostemosuz ex grossa ventositate clausa ꝛ generata in ossibus capitis:que interdū dissoluit cōmissuras cranei ꝛ foras erumpit inter craneū ꝛ cutem capitis vel inter panniculos tegētes craneū. Primus est ꝙ lactans bibat aquam hordei nisi venter eius nimis laxus fuerit vt prohibeat intrare febrem propter vehementiaz extensiui doloris ꝛ inquietudinis ꝛ defectuz somni causa doloris. ¶Secūdus est si infans habuerit solutionē vētris detur sibi in potu aqua sanich hordei. Et per sanich hic intellige hordeuz collectuz ante sui completam maturitatez modicuz vstulatuz ꝛ excorticatum fractuz coctum cuz multa aqua donec inspissetur. Deinde colatū. Et si tale hordeum non inueneris deficca ante ignem hordeuz mūdatum a suis corticibus postq̄ coctuz fuerit postea teratur ꝛ distemperet cuz amigdalatoꝝ nam sic preparatum restringit ventrem. Istos cibos precipit hic pnceps dari:quia nō sunt apti sic ventosari:sicut lac nutricis:ꝛ calorem temperant qui ventos suscitat. ¶Tertius est si vēter laxus sit in atas infantiuz detur eis in potu spodij ꝛ seminis portulace modicū pretorrefactoꝝ:vt per ea fluxus vētris restringatur. Fluxus enim vētris in morbo hoc malus est ꝛ pernicios⁹ deiciens virtutez cuz morbi malicia ꝛ syntomatū eius. R. ergo spodij seminis portulace torrefactorum.añ.ʒ.ij. de quibus contritis ꝛ simul permixtis des.ℨ.j.quaq̄ vice infanti cum dicto hordeato. ¶Quartus est interdicatur seu prohibeatur in atas infantium vtrūq̄ balneum scilicet aereum ꝛ humidum aqueum ne cibos ventoset ꝛ dolores augeat ꝛ febres iuscitet ꝛ vires infantium debiles deiciat resoluendo spiritus sua caliditate iam pdimiꝫ.utos a forti dolore. ¶Quintus est ꝙ super synciput infantis viola ponatur actu infrigidata vt dolores mitiget ꝛ ebullitionem vel impetum grosse ventositatis disrupture craneum frigore coherceat. ¶Sed mirum videtur ꝙ hic nulla iubet calida adhiberi que grossas carminent ventositates ꝛ eas resoluant:nisi p violas hic intellexerit violas citrinas que crescūt in muris. Sed si has intellexerit non debuit ipas infrigidatas precipere apponi. Et primi tertia doc.pma ca.iij.de morbis infantium ait. Et est etiam cum infanti accidit vētus infantium:cuius medicationē iam nominauimus in cap.de egritudinibus capitis. Uerūtamen hic referemus rem vehemēter ei cōferentem. Et est vt origani ꝛ castorei ꝛ cimini partes sumanꝰ equales: ꝛ trite cōmisceanꝰ:ꝛ ei in potu tribuanꝰ quaꝝ sit pondus trium granoꝝ hordei:hec pn.ibi. Et credo ꝙ ista cōueniret in atas ꝛ intus adhibita ꝛ foris appositа pro carminatione ꝛ resolutione ventositatuz:nisi esset timor dissolutionis ꝛ disruptionis capitis infantium in dilatatione grossorum ventorum qui resolui non possunt:nisi prius subtilientur ꝛ dilatentur.

¶De subeth asahari quam quidam medicorum nominant suchos:sed non est ipsa:imo suchos est species congelationis. Cap.xij.

¶De subeth asahari quam quidā medicoꝝ nominant suchos:sed non est ipsa:immo suchos est species congelationis. Cap.xij.

b **Ec egritudo** est egritudo sirseniati cōposita ex sirsen calido ꝛ frigido: quoniam apostema est factuz ex duobus humoribus simul:scilicet ex phlegmate ꝛ cholera.

¶In hoc cap.primo agit de descriptione subeth asahari. Secundo de eius causis:ibi⌊ Et eius quidem causa⌋ Tertio de diuersitate nominationū eius penes humoꝝ qui vincit in ea vel qui alteri coequatur:ibi⌊ Et vtriq̄ quidez⌋ Quarto de effectibus phlegmatis ꝛ cholere in hac egritudine:ibi⌊ Et phlegma quidez⌋ Quinto de signis vincētis cholere ꝛ vincētis phlegmatis:ibi⌊ Et cuz phlegma vincit⌋ Sexto de syntomatibus huius egritudinis:ibi⌊ Et strangulatur.⌋ Septimo de cōuenientijs ꝛ differētijs eius cuz prefocatione matricis: ꝛ cuz lethargia ꝛ cum frenesi:ibi⌊ Et quandoq̄.⌋

¶In prima parte ait ꝙ hec egritudo.s.subeth asahari est egritudo sirseniati idest de genere sirsen:ꝛ est composita ex sirsen frigido ꝛ calido idest ex apostemate cerebri vel pāniculoꝝ eius calido ex apostemate eius frigido:quoniam apostema hoc est factum ex duobus humoribus simul scilz ex phlegmate ꝛ cholera. Juxta illud Baſ.lib.de introducendis in pulsu ca.v.siue tex.30. Est autem ꝛ alia quedaz passio quaz siue mediaz lethargie ꝛ frenesis oportet nominare quasi cum neutra earum existēs siue cōmunem ambaꝝ vt mixtam ex frenesi ꝛ lethargie speciebus. Hic quidē seorsum singulariter scrutabimur. Multotiēs qdem claudunt oculos:ꝛ dormire videtur ꝛ stertūt. Rursus aūt q̄plurimū attente videtes exterierunt irreuerberate siue ipalpitanter seu cachoci idest sicut cōgelati. Et si interrogauerit quis eos ꝛ colloqui coegerit difficiles sunt respondere ꝛ pigri. Multotiens autē parafrice idest delipienter ꝛ non recte loquūtur respondentes ꝛ deridētes inaniter:hec ille. ¶Attēde primo ꝙ subeth proprie ꝛ somnus profundus superfluus ita vt vix ab eo fiat excitatio. Et sahara est superfluitas vigiliarū extra cursum nature:sunt ergo subeth ꝛ sahara passiones pmi sentitiui seu sensus cōmunis sicut somn⁹ ꝛ vigilia. ¶Attēde secūdo ꝙ hec duo nomen subeth ꝛ sahara pm ꝙ ex his cōponitur hoc nomen subeth asahari nō proprie sumunt pro passionibus primi sentitiui neq̄ pro accidētibus morboꝝ capitis:sed pro ipsismet morbis puta apostematibus ad que sequūtur dicte passiones seu dicta accidētia somni superflui vel imoderataꝝ vigiliaruz:vt subeth pro apostemate frigido intrinseco capitis sahara pro calido. ¶Attende tertio ꝙ apostemata hec de quibus componitur subeth asahari fieri possunt i qualibet trium partium cerebri:vt pma aut postrema vel media ipsius:ilz subeth pprie:ꝛ etiā sahara sint passiones sensus cōmunis qui in proza situs est. Nam sicut lethargia apostema existens postreme partis solet facere subeth sic calidum apostema illic existens sahara operatur:ꝛ ex his cōmixtum vtrūq̄ efficiet. ¶Attende quarto ꝙ mixtum apostema dictum subeth asahari intelligitur esse cōmixtum vel pm accidētia vel pm humores ex qbus fiūt vel vtroq̄ modo. Secūduz accidentia quidē vt si in postrema cerebri parte fit lethargia ex phlegmate:ꝛ in anteriori frenesis de cholera ibi miscebūtur accidētia subeth ꝛ sahara sine materieruz admixtione. Quod si admisceatur in postremo cerebri phlegma cum cholera: ꝛ coequentur taliter vt phlegma prohibeat cholerā facere sahara ꝛ cholera etiam prohibeat phlegma facere subeth: vel sint ita modici isti ambo humores ꝙ sensum communem neq̄ subeth ligent:neq̄ sahara soluant

De partibus

Ec egritudo. ¶In hoc cap.primo agit de descriptione subeth asahari. Secundo de eius causis:ibi⌊ Et eius quidem causa⌋ Tertio de diuersitate nominationū eius penes humoꝝ qui vincit in ea vel qui alteri coequatur:ibi⌊ Et vtriq̄ quidez⌋ Quarto de effectibus phlegmatis ꝛ cholere in hac egritudine:ibi⌊ Et phlegma quidez⌋ Quinto de signis vincētis cholere ꝛ vincētis phlegmatis:ibi⌊ Et cuz phlegma vincit⌋ Sexto de syntomatibus huius egritudinis:ibi⌊ Et strangulatur.⌋ Septimo de cōuenientijs ꝛ differētijs eius cuz prefocatione matricis: ꝛ cuz lethargia ꝛ cum frenesi:ibi⌊ Et quandoq̄.⌋

multus potus vini ex quo contingit generari humores phlegmaticos: si mul cum cholericis: sicut apparet in causis emitritei. Quarto notificat per sui diuersitatē siue species: imponēs etiam nomē. Nam quandoq; in hac compositione vincit phlegma: & tūc p̄eponitur nomē ſm signa vincentis: & dicit subeth asahari. Quandoq; dominatur cholera: & dicit sahari subeth. Et quādoq; equat: & nō est impositum nomen. ¶ Considerandū etiā q; littera que dicit: & quādoq; ꝓueniūt in egritudine vna: cū numero. ¶ Potest dupliciter exponi. ¶ Primo ꝓueniūt humores. s. phlegma et cholera: cum numero. i. numerabiles & distincti. Et tūc innuit hanc diuisionem: q; hi duo humores facientes hoc apostema compositū: vel sunt compositi ſm viam permixtionis: vel solum ſm viā vicinitatis: ita q; vn⁹ est ab alio numerat⁹: vel separatus & distinctus: & tūc etiam vel vincit cholera vl̄ phlegma &c. Alio modo exponitur expositione mea. Et est q; Aui. vult hanc diuisionem inuere: q; in hac egritudine vna existēte ſm numerum a p̄ncipio vsq; ad finem: quādoq; apparet victoria cholere: & sua accidentia: & quādoq; victoria phlegmatis: & sua accidētia: & ꝺ est q; vnus humor alteri impugnat: & est sicle ei quod dicit quarto can̄. cap. de emitriteo: quod ꝓpter pugnam & reluctationem materierū apparent etiaz accidentia diuersa. Et quia Aui. dicit q; quādoq; conueniūt: dat intelligere q; quādoq; in aliqua compositione a p̄ncipio ad finez vincūt accidentia cholere: & in aliqua accidentia phlegmatis. ¶ Sed dubitatur: quō est possibile q; simul ꝙiungant subeth & vigilia: cum ipsa opponant ꝓpriatiue. Hec esset questio in phia naturali: in qua oporteret videre: an habitui insint gradus: & etiam p̄uationi. Et Gal. dubitauit in hoc. s. an hec passio sit mixta ex freneſi & lethargia: sicut vna forma media inter duo contraria: que est neutrum illoꝝ: an sit composita. s. illa duo comp̄ehēdens. Et de hoc p̄omittit se dicturuz: vt apparet in libro introductorij pulsuuz. Tamen quantum medico sufficit dicturuz me modo offero. s. q; somnus aliquando est coniūctus ꝙbusdam modis inquietudinis: & signis similibus vigilie: vt cum homo dormit: & tamē oculi sunt aperti: & econtrario: quādo vigilat quod apparet: q; ambulat: & loquit: & tamē oculos tenet clausos: vt Gal. in libello de comate. Non ergo est ex somno & vigilia resultare formā tertiaz per cōfractionem: sicut ex calido & frigido: sed est accidentia vni dispositioni: similia reperiri cū alia dispositione: & in sūma est imꝑfectus somnus: & imꝑfecta vigilia.

¶ Et eius quidem causa est repletio quaz generat gulositas: & multitudo comestionis & potus & ebrietatis. ¶ Et vtriq; quidem humores: quādoq; equātur: & quandoq; vnus ipsorum vincit & vincunt tunc eius signa. Si ergo phlegmaticus vincit nominatur subeth sahariçum. Et si vincit cholericus nominatur sahara subetia. Et quandoq; conueniunt in egritudine vna cum numero vt vnusquisq; eorum impugnet alterum: & quandoq; vincit phlegma: & quandoq; cholera. ¶ Et[a] phlegma quidem facit in ipsa subethē: quandoq; & grauitatem & pigritiam & clausionem oculoruz: & difficile fit ei respondere ad illud qō queritur ab eo. Et est ipsius responsio: responsio occupati tardantis & cogitātis. Et cholera quidem in ipsa efficit inquietudinez & alienationez continuā & palpitationem: & neq; permittit ipsuz p̄ofundari in subeth: immo eius in subeth est a qua excitatur quando excitatur. ¶ Et cuz[b] phlegma vincit generatur subeth & clauditur palpebra cū aperitur. Et[c] quando vincit cholera excitatur & tendit ad excitationem & vigiliam. Et alienatur. s. cum inquietudine & rixa: & hoc est quod subdit: & peruenit ad motuz: & aperit oculuz suū absq; palpitatione. ¶ Sed tu. d. ipse contradicis: quia supra dixit q; cholera efficit alienationem & palpitationem: & hic dicit q; facit alienationē absq; palpitatione. Dicendum tripliciter p̄mo q; littera superior dicebat. Palpatione. s. cum manibus. Vel dicenduz q; hic per palpitationem intelligit motū ad clausionem: & supius per palpitationez intelligit apertionē. Tertio modo dicendum q; si

a ¶ Et phla qdem. ¶ Hic ponit signa. Et p̄mo ſm victoriā humoris. Secūdo ponit signa cōmunia & aggregata. Tertio ponit signa in comparatione ad quasdam alias passiones: ibi Fa|_ Et desiderat _|ibi tertia|_ Et quādoq; simlat _|¶ Prima in duas: p̄mo ponit signa: ꝺz q; vnusquisq; humor impugnat: & vincit in eadez egritudine numero: secūdo ponit signa victorie alterius in diuersis egritudinibus: ibi secūda|_ Et cū phlegma vincit. _|¶ Prima in duas p̄mo ponit signa: quādo in eadē egritudine vincit phlegma: secūdo quādo in illa eadem vincit cholera: ibi secūda|_ Et cholera qdem. _|Dicit p̄mo q; phlegma facit in ipsa egritudine vna numero subeth quandoq;: q; tūc quādo vincit. Et grauitatem. s. motus &c. Omnia ista ꝓueniūt a frigiditate & humiditate: & grossicie phlegmatis: que pigritiā ad motus & respōsionem. Et ideo videtur quasi vt i aliquo cogiter: cum tamen non sit ꝓpter hoc: sed quia stat attonitus. Et cholera quidem in ipsa. s. eadem egritudine: quādo in pugna vincit super phlegma: efficit inquietudinem p̄opter caliditatem & siccitatem: & alienationem continuam: quia quousq; eius victoria durat. Et palpatione. s. cum manibus: quia incitat ad motuz: & ad colligenduz villos & festucas: vt in karabito accidit. Vel palpitationem. i. oculoꝝ apertionem. Et n̄[illegible]ꝫ permittit &c. quia cholera mouet ad vigiliam.

b ¶ Et cum phlegma vincit. ¶ Hic ponit signa firsemati: ſm dominium humoris in diuersis numero firsematibus. Et p̄imo ponit signa firsematis: in qua vincit phlegma: & dicit subeth asahari: secūdo in qua vincit cholera: & dicitur sahari subeth: ibi secūda|_ Et quando vincit. _| ¶ Dicit p̄mo q; quando vincit phlegma. s. quia firsemati ex phlegmate pluri q̄s cholera grauatur. i. fit fortio: vel grauatur &c. Et clauditur palpebra cum aperitur. i. quādo cum tuo digito subleuas eam: & hoc ꝓpter mollificationez & aggrauationē a phlegmate: & p̄fundationē ad subeth.

c ¶ Et quādo vincit cholera excitatur. i. tendit ad excitationem & vigiliam. Et alienatur. s. cum inquietudine & rixa: & hoc est quod subdit: & peruenit ad motuz: & aperit oculuz suū absq; palpitatione. ¶ Sed tu. d. ipse contradicis: quia supra dixit q; cholera efficit alienationem & palpitationem: & hic dicit q; facit alienationē absq; palpitatione. Dicendum tripliciter p̄mo q; littera superior dicebat. Palpatione. s. cum manibus. Vel dicenduz q; hic per palpitationem intelligit motū ad clausionem: & supius per palpitationez intelligit apertionē. Tertio modo dicendum

Jacobus

tunc est cōmixtio materieruz sine cōmixtiōe accidentiuz subeth & sahara. Qō si ambo humores multi fuerit: & p̄imi organo sensus cōmunis tūc cōmixtio fit in vtriq; simul.

Et eius quidem causa.

¶ In ſa p̄imo ait q; causa cōmunis subeth asahari est repletio phlegmatis & cholere vel in toto corpore vel saltem in capite. Scōo dicit q; huiusmodi repletionis quatuor sunt cause. ¶ Prima est gulositas. i. voraz trāsglutio ciboꝝ debitā p̄euenies masticationē vel inordinata ciboꝝ acceptio non expectata hora que refectioni apta est: vel sitis citatio appetitus edēdi p acetosa vel bibēdi psalsa & acuta gratia solius delectationis oris qbus corpus neq; cibo indiget: neq; potu aliquo vel electio cibi qui palatum oblectat & corpori nocet añ electos cibos & corpori vtiles. Scōa est multitudo comestionis. i. freq̄ntior acceptio ciborū q̄z corpus regrat vt quater: aut q̄nquies in die comedere vnde cibus crudus sup semidigestū frequenter mittit quo nil deterius in sanis regēdis. Vel multitudo comestionis. i. comestio ad saturitatē & tanta vna vice q; stomachū aggrauat & totū corpus: vnde assumptū cibuz stomachus non bene digerere p̄ōt. Vel multitudo comestionis. i. assumptio diuersoꝝ ciboꝝ magne diuersitatis & plurimoꝝ in eadem mēsa vel refectione. Vel multitudo comestionis. i. diuturnitas mēse vt sedere in mēsa & refici duabus aut tribus horis quo fit vt p̄mus ciboꝝ assumptoꝝ sit semidigestus ante vltimi aduentū. Tertia est multitudo potus vt vini aut ceruisie vel polēte vel aq̄ vel hydromellis: qua fit: vt cibus natet in stomacho & phibeat ipsuz amplecti cibuz firme & stabiliter & faciat aliqd ex ipso descendere ante comestionē: & vt ipse potus simul cuz cibis in stomacho natantes abūde supius ad caput effument. Quarta est multitudo ebrietatis: que est de causis maxime replentibus, cerebruz & debilitantibus caput: & neruos & organa sensuum: & incōmoda omnia p̄estat & efficit que nūc dicta est facere multitudo potus.

Et vtriq; quidem.

¶ In tertia dicit p̄mo q; in generatione subeth asahari ex phlegmate & cholera q̄nq; equales sunt isti ambo humores: vel in magnitudine seu mole corporis sic q; ibi tanta est cholere quantitas quāta est phlegmatis & ecōuerso. Vel i vtute seu potētia sua qua istoꝝ vterq; resistit alteri & impugnat alteꝝ & infert aut impīmit illa accidētia que sunt ei ꝓpria vt phlegma qetem grauitatē & subeth: cholera aūt motuz & ingetudinē & vigilias. Et q̄nq; vincit alter horꝝ humoꝝ vt phlegma cholerā vel cholera phlegma: & tūc vincūt signa dominātis humoris. Scōo dicit q; si phlegmaticus humor ibi vincat: tūc appellatur morbus ex his ꝙstans subeth sahariçuz. Subeth qdez dicit velut substantiuū & p̄ncipale ꝓpter phlegma dominans quod subeth efficit. Saharicū vō velut adiectiuuz minus p̄ncipale ꝓpter cholerā que phlegmate minor sibi cōmiscet: sicut apostema qō ex sanguine pluri est & cholera minori phlegmon heresipilades so

De partibus

let appellari. Tertio dicit q; si in isto morbo dominetur cholera & vincat phlegma: tūc nosat saharaha subetia: sahara qdē velut substantiuū: & p̄ncipale ꝓpter victoriā & dñiuz cholere q̄ sahara causa ē: subetia vō velut adiectiuū minus p̄ncipale: q; phlegma vincit & cholere accedit qō facit subet sicut apostema qō ex pluri cholera est & minori phlegmate herisipila ziniades dī. Quarto dicit q; hi duo humores phla & cholera: q̄nq; ꝓueniūt in egritudie vna & eadē numero cū numero siue qualitatis sic q; q̄sq; eoꝝ impugnat alteꝝ suis qualitatib⁹ & vtutib⁹: vt si ambo fuerit in eodē loco vel in eadē pte simul aggregati in vnuz apa & eandē leserint mēbri vtutē & opationē: tūc ꝓueniūt in eodē morbo: ꝛ cōposito puta apate. Et q̄nq; vincit alter horꝝ alteruz in morbo composito puta phlegma cholera vel cholera phlegma.

Et phlegma.

¶ In quarta p̄mo ait q; si subeth asahari phlegma q̄nq; facit vel effectus q̄nq; patēt es impīmit. ¶ Primus est subeth seu somn⁹ pfundus: facit. n. phlegma q̄nq; subethē. s. duz vincit suis frigiditate & humiditate qbus ligat organū sensus cōis: nō obstāte cholera: q̄n vicit. Scōs est grauitas capitis & corpis ex grauitate phlegmatici humoris & oppssione radicis mot⁹ & ramoꝝ ipsi⁹ ex abūdātia phlegmatis. Tertius est pigritia & torpor in motibus voluntarijs ꝓpter ingrossationē spirituū motui deputatoꝝ & phibitionē sui liberi trāsitus a frigore phlegmatis & humiditate & oppilatiōe. Quartus est clausio oculoꝝ q̄si ꝓtinua ex grauitate palpebraꝝ & impotētia musculoꝝ qbus subleuari solēt & apiri oculi. Quitus est difficilis rn̄sio ad q̄sita vel ad interrogata ex pigritia animi & impotētia vtutis motiue lingue & neruoꝝ reuerſuoꝝ subtulentiū loqle. Et q̄n rn̄det eger ad interrogata rn̄sio ipsius non est habilis & pmpta: ꝛ sicut rn̄sio occupati horis tardātis & cogitantis. Occupati qdem. i. impediti in loquela. Tardātis aūt. i. pigri ad loq̄nduz. Cogitātis vō ex segnitie mētis & defectu pmptitudinis. Scōo cōmemorat effectus quatuor quos cholera imprimit in subeth asahari. Primus est ingetudo cuz mobilitate manuuz & ingestione & reuolutiōe de latere ad latus ꝓpter alienationē mentis quā ingerit & angustiā ac dolorem. Scōs est alienatio mētis assidua ex feruore & ebullitione cholere qua ꝙturbat rōnis organū & spūs illi qui sibi seruiunt & reruz simulacra circa que opat virtus cogitatiua. Tertius est palpitatio oculi seu palpebraꝝ ꝓpter fumos cholere mordaces & acutos qui cōicati oculis ipos sit mulant: & ad palpitationē eos inducūt qua q̄runt excutere qō ipsos molestat. Quartus est q; cholera non pmittit hos egros pfundari in subeth seu somno pfundo: imo subeth eoꝝ est subeth leuis a qua cito & facile excitant infirmi q̄n cuigilant clamore aut impulsu vel altiloquio: q; cholere ardor & siccitas vehemens nō sinunt organum sensus cōmunis fortiter ligari frigore phlegmatis & humiditate.

Et cum phlegma.

¶ In q̄nta p̄mo dat duo signa vincētis phlegmatis & p̄edominātis cholere

Universidad de Deusto

q̄ si cholera in eadē egritudine:est quasi equalis phlegmati:ꝛ nō vincit:nisi ad tēpus.scꝫ quādoqꝫ ppter pugnā ꝛ reluctationē inter choleraꝫ ꝛ phlegma:tūc homo apertos tenet oculos cum palpebraꝝ motu sub ꝛ supra:ꝛ hoc est palpitatio:ꝛ hoc q: cholera non multuꝫ vincit:ꝛ sic loquebat supra.Si aūt cholera in vna egritudine tota multū vincit a p̄ncipio ad finem:tūc iste est valde ppinquissimus ad karabitū verum:ꝛ ideo ppter multaꝫ cholere victoriā homo hꝫ oculos aptos:ꝛ pauciss̄me declinātes ad clausionē:ꝛ ideo dicūtur apti absq̄ palpitatione.Et ita loquit̄ hic.Uñ dicit:sicut accidit patiēti frensen.s.caliduꝫ.i.karabitum. Uel quarto absq̄ palpitatiōe.s.multa:imo cum pauca:ꝛ ita exponatur supra cum palpitatione.s.pauca:vl̄ palpitatio quedam cuꝫ clausione:ꝛ ita non fit:vel absq̄ ꝛ illa fit. ¶Dubitaꝫ quare nō posuit signa firsemati quādo cholera ꝛ phlegma equanꝫ.Dicendū q̄ dedit intelligi ex dictis.Nam quādo isti humores equanꝫ:tūc ppter pugnam:nūc vincit vnus ꝛ eius signa:ꝛ nūc vincit alter:ꝛ eius signa:ꝛ forsan q̄ i sequēti parte signa aggregata:que ponit sunt signa firsemati:qñ cholera ꝛ phlegma equaliter abūdant.

tatur:ꝛ alienat ꝛ peruenit ad motum ꝛ aperit oculum absq̄ palpitatione:ꝛ nō clauditur:imo ipsius superior extremitas attrabitur sicut accidit patienti firsen:ꝛ[a] desiderat resupinari ꝛ eius resupinatio est nō naturalis ꝛ[b] inflatur ipsius facies ꝛ declinat ad[c] viriditatez ꝛ rubedinem p̄m q̄ in dominātione dispositionum eius trabitur[d] palpebra eius ad superiora ꝛ clamat:ita q̄ non intelligit. Et[e] cum aperit oculum suum est ipsius apertio sicut apertio habentis suchos:ꝛ congelationem absq̄ palpitatione. Cum autem[f] loquitur eius sermo non est ordinatus. ¶Et[g] strangulatur ab aqua ita vt plurimuꝫ redeat aqua ex naribus eius. Et similiter strangulatur a sorbitionibus. Et hec quidem signa sunt mala:ꝛ multotiens accidit[h] in ipsa retentio vrine ꝛ egestionis ꝛ paucitas vtriusq̄.Et accidit ei strictura spiritus. ¶Et[i] quādoqꝫ similatur in pluribus

a ¶Et desiderat resupinari.Hic ponit signa firsemati cōia ꝛ aggregata.Dico cōia illa que iesse possunt omni speciei firsemati.Dico aggregata illa signa:quoꝝ aliqua insunt vni speciei:vel vno tpe:ꝛ hoc cum vincit vnus humor:vel in qua vincit vnus humor:ꝛ aliqua insunt alteri speciei vel alio tpe vel cum vincit alius humor.Et p̄mum signuꝫ est q̄ desiderat resupinari.Causa huius pōt fingi duplex.Una q: illō apostema comitat ouum:ppter multos vapores a mā multa:ad quoꝝ vaporū eleuationez iuuat cholera:ꝛ ad illoꝝ retentionē phlegma.In ouo aūt̄ homo declinat ad resupinationē vt supra apparuit.Secūda causa est:q: virtus grauatur multū a duabus materiebus:sicut dicimus in fe.emitritea etiā:ex qua aggrauatione homo querit iacere supinus:nō est tamē naturalis resupinatio:q: cum ingetudine simile ei q̄d dicebat supra in phlegmone. ¶Sed dubitaꝫ an hoc signum sit cōe.Uidet q̄ non p̄ Halyab.ix.theo.v.ca.vbi loquens de hac passione dicit.Que autez huius p̄dicta sunt morbi signa sunt hec:eger supinus iacet ꝛc̄. ¶In cōtrariū est Azarauius in ca.de subeth parua:vbi loquens de hac passione dicit.Cōia signa huius sunt:eo q̄ eger iacet supinus.Dicendū q̄ hoc signuꝫ est cōe:q: omni speciei firsemati inest:sed pōt dici p̄riū inquantuꝫ multū ꝓsequit̄ hanc egritudinem:ꝛ non ita alias:tū iudicio meo multas alias ꝓsequit̄.

b ¶Inflaꝫ ipsius facies. ¶Propter multam repletionē capitis.Unde littera exterior.Cum humore.Ista enim apostemata composita cerebri non fiūt sine magnis repletionibus.Inflaꝫ etiam facies ex multis vaporibus.Et hoc etiam signum est cōmune.

c ¶Et declinat ad viriditatē. ¶Ista signa sunt aggregata:q: si phlegma dominaꝫ declinat ad viriditatez.i.ad quandā subalbedinē.Si aūt cholera dominaꝫ declinat ad rubedinem.s.cholericam:que est citrinitati mixta:ꝛ hoc est q̄d dicit:p̄m q̄ in dominatione dispositionū.i.p̄m q̄ dominaꝫ in dispositione phlegma aut cholera.

d ¶Eius trahit̄. ¶Hoc signuꝫ est hic aggregatuꝫ cuꝫ aliis.Et est signum p̄priuꝫ q̄d aduenit q̄n cholera dñaꝫ:ꝛ p̄prie q̄n dominaꝫ multuꝫ:ꝛ ideo potest ꝓriuari lic supiori:vt dicaꝫ:palpebra trahit̄ ad suproza:p̄ꝫ q̄ in dñatione dispositionuꝫ eius.s.vincit cholera:q: cholera siccitate ꝛ caliditate mouet ad vigiliam:ꝛ ꝓtractionez palpebraꝝ sursum.Cholera etiā mouet ad clamorem:vnde clamat.

e ¶Et cuꝫ apit.Quia sicut hñs suchos.s.cōgelationem stat aptis oculis:ꝛ non claudit eos:ita iste cuꝫ cholera valdevincit.Et ex hoc apparet q̄ sarisubetia similatur suchos.i.congelationi.

f ¶Cum autem loqꝫ. ¶Istud signuꝫ absolute sumptuꝫ est de cōibus signis. Si enim loquunt̄ cum ipsi sint alienati:nō loquunt̄ ordinati.Similiter in eadez egritudine numero:modo loquunt̄ getius cum phlegma vincit:ꝛ modo acutius:ꝛ cū rixa maiori:ꝛ hoc q̄n cholera vincit.Et ista est inordinatio p̄monis.

g ¶Et strangulaꝫ. ¶Considerandū p̄m Halyab.intentionez q̄ istud signum non est cōe omni firsemati:ſꝫ soluꝫ q̄n est praua.Tūc enim ppter multaꝫ alienationē nō recordant̄ transglutire.Et ideo humidum seipso fluens versus tracheam arteriā inducit accidētia strangulationis.Quare in pulsu aeris moti in tussi exit per nares.Et forsan posset hec difficultas trāsglutiendi fieri ppter multuꝫ nocumentū cōicatuꝫ musculis meri:ꝛ ptibus gule:vnde trāsglutitio nō pōt fieri.Si aūt pōt trāsglutire significat firsemati non malam.Unde Halyab.ix.theo.v.ca.Cum hec passio debilis est ꝛ aliqd in ore ponit̄ patientis humidū trāsglutit.Cum autem est valida:ꝛ humidū qd ori infundit̄ nō trāsglutit:sed emittit:ꝛ naribus ejcit.Et hoc est q̄d Aui.dicit q̄ signa sunt mala. ¶Sed tu diceres Azarauius ꝓtradicit istis.Dicit enim sic signū remisse subeth est:quia cuꝫ ponitur ori patiētis aqua vel pulmentū:egredit̄ per os ꝛ nares.Dicendū q̄ Azarauius per remissam subeth intelligit idem q̄d Auic.per firsemati:ꝛ illa remissa subeth potest etiam esse praua.

h ¶Et multotiens accidit. ¶Hoc signuꝫ est de cōmunibus.Fit autez talis retentio:p̄opter oblitionem:vt sepe superius dictum est. Et strictura spiritus idest anhelitus:p̄opter nocumentum cōmunicatuꝫ pectori nocitis neruis mouentibus illud.Et illud accidens accidit:quia non consequitur necessario.

i ¶Et quādoqꝫ similaꝫ. ¶Hic ponit signa in cōparatione ad quasdā dispositiones cum quibus ꝙuenire videt hec passio.Et p̄mo ponit signa quedam:secūdo specialiter signa a pulsu:ibi ꝑa|_Et pulsus._]Prima in tres:sicut tres sunt passiones ad quas cōparat firsemati:p̄mo ad p̄focationem matricum:secūdo ad lethargiam:tertio ad karabitum:ibi ꝑa|_Et hoc qdem_]ibi tertia|_Et similatur._]¶Notandū circa primaꝫ p̄tem q̄ Aui.ponit conuenientiam ꝛ differentiam inter p̄focationē matricum ꝛ firsemati.Cōueniētia autem est:q: sicut p̄focata iacet oculis clausis non loquēs sic:quādoqꝫ ille qui hꝫ firsemati:ꝛ ideo dixit:qñqꝫ in pluribus dispositionibus.i.signis:q: non semp similaꝫ:sed quādoqꝫ q: maxime cum vicit phlegma.Differentia vō est in quatuor.Primo q: habens

Jacobus

lerico humori in subeth asahari.Primuꝫ est q̄ ibi generatur subeth stabilis ꝛ fixa:ppter frigus phlegmatis ꝛ humiditatē qbus vehemēter stligaꝫ organuꝫ sensus cōis.Secꝫ est q̄ si oculos egri apiat aliqs ꝛ palpebras eleuet statim claudunt̄:ꝛ inferius decidūt ppter oppressionē motiue virtutis nō solum in radice:ſꝫ ꝛ in musculis mouētibus palpebras ex multitudine phlegmatici humoris.Sexo dat nouem signa dñij cholere in subetia sahara.Primuꝫ est excitatio facilis a somno vel subeth ppter caliditatē ꝛ siccitatē ꝛ mordacitatē cholere.Secꝫ ē q̄ eger alienat.i.alienationē mentis patiꝫ ex vehemēti ꝓturbatōe cogitatiuoꝝ spirituū ꝛ cogitatiui organi ꝛ cogitatiue vtutis ꝛ formaꝝ sensibiliū ab icēdio cholere. Tertiū est q̄ eger puenit ad motuꝫ ꝛ ingetudinē ppter angustias ꝛ acutos dolores quos cholera feruēs ꝛ fumi mordaces ipsius excitāt.Quartum est q̄ patiens aperit oculos absq̄ palpitatione ꝛ nō claudunt̄ ipsius oculi:imo supior palpebre extremitas sursum attrahit̄ sicut accidit patiēti frenesim. ¶Lōtra dixit p̄us in parte quarta ca.istius q̄ cholera efficit palpitationem.Dic q̄ vincēs cholera facit a p̄ncipio palpitationem ꝛ in egritudie hac:ꝛ in frenesi:sed postq̄ siccauit ariditate supflua musculos mouentes oculos ꝛ palpebras:reddit oculos fixos ꝛ palpebras fixas nō palpitantes:sicut ꝓtingit i ꝙgelatione.Quintuꝫ est q̄ desiderat resupinari seu resupinus in lecto iacere ppter vehementiā debilitationis motiue virtutis in radice sua cui nullus decubitus est facilior resupinatione:sed resupinatio non est naturalis nec bene ordinata:imo sepe patiēs precipitat caput ad latera lecti vel ad locuꝫ pedū:nec reponit caput sup ceruical ppter vehementiā angustie doloris ꝛ ingetudinis.Sextum est q̄ inflaꝫ egri facies ex ventositatione phlegmatis ꝛ cholera vel ex abūdātia suoꝝ vaporū faciei in parte cōicatoꝝ.Uel lege inflāmaꝫ loco de inflaꝫ q̄d melius puto.Inflāmaꝫ enim plurimuꝫ facies in hac egritudine ex victoria cholere:ꝛ fit decliuis ad viriditatē ꝛ rubedinē vel citrinitatē ex inflāmationis vehemētia cuꝫ tinctura dñantis cholere:ꝛ in hoc ostendit̄ victoria cholere p̄m q̄ in dominātione dispositionum eius.s.cholere palpebre egri trahunt̄ ad supiora manētibus oculis fixis ꝛ aptis.Septimuꝫ est q̄ eger vociferās clamat cuꝫ alienatione ꝛ deiplētia sic q̄ nō itelligit ipsi clamorem vel ppter q̄d clamat.Sicut enim phlegma taciturnitatez solet inducere vt in lethargia manifeste appet:sic cholera clamorē ꝛ loquacitatem frequēter inducit vt in frenesi.Octauū signuꝫ q̄d affine q̄rto est:ē q̄ quādo patiens aperit oculos aptio ipsoꝝ similis est illi que fit in habēte

De partibus

congelationē vel hñte suchos quod est spēs ꝙgelationis.Sicut enim patiens ꝙgelationē ꝓtinue tenet oculos aptos fixos ꝛ imobiles nō palpitātes:ꝛ quasi ituentes assidue ꝛ semp in eodē loco:sic iste patiēs tenet suos oculos fixos ꝛ aptos ꝛ nō palpitantes.Monuꝫ est q̄ qñ loquit̄ is eger sermones sui nō sunt ordinati nec i verbis eius richymus:aut ratio est ex impedimēto discretionis ꝛ disipientia quā cholera vincēs ꝛ dñans attulit.

Et strangulatur. ¶In sexta ꝙnumerat syntomata quatuor que freq̄nter accidūt i subeth asahari.Primū est q̄ eger qñ bibit aquam strangulaꝫ ab ea vel videt quasi strāgulari sic q̄ eam trāsglutire nō pōt:imo redit violēto impulsu ex naribus infirmi ppter deiectionē motiue virtutis volūtarie que trāsglutionem ciboꝝ ꝛ potuuꝫ per mery opaꝝ vna cum virtute sua nāli attractiua ipsoꝝ.Secōm syntoma est q̄ ꝙmiliter strāgulaꝫ eger a sorbitionibus rerum liq̄daꝝ:sicut a potu aque ppter eandē causam.Nam cuꝫ sorbile super vnam icidit ꝛ linguam epigloti:ꝛ nō trāsglutit̄ vel defectu discretionis vel deiectione trāsglutiue virtutis:tūc vel illic infidet oppilās introitū trachee arterie ꝛ tranſituꝫ aeris aspirādi,p̄hibens:vel pars eius incidit in arteriā vocis vnde videt eger strāgulari ꝛ cum conatu satagit expellere q̄d intus defluxit vel clausit introitū aspirandi aeris:quare q̄d sorbuit sepe violēter per nares expellit dum nō trāsglutit.Tertiū est retētio totalis fecis ꝛ vrine ꝙtra nām vel diminut̄ vtriusq̄ exitus multotiens cōtingens in hac passione,ppter defectū recordationis ꝛ discretiōis vel sensus vesice vel itestinoꝝ quo sentire deberēt punctionē ꝛ onus fecis ꝛ vrine.Et ista syntomata sūt signa mala p̄nūcia mortis:aut difficultatis euasionis ꝛ indicātia morbi violētiam ꝛ pessimitatē qbus deijcit tam motiua virtus q̄ sensibilis:nec est locus medico quo virtutes erigat cum patiens nihil trāsglutire possit.Quartum syntoma est ꝓstrictio spūs.i.difficultas ꝛ coartatio vehemēs anhelitus ex deiectione motiue vtutis voluntarie qua fit anhelitus per neruos qui a cerebro descendunt ad pect̄ ꝛ ad diafragma.

Et quandoqꝫ. ¶In.vij.pte p̄mo agit de ꝙuenientia ꝛ differentia subeth asahari cuꝫ suffocatiōe matricis.Secōo cum lethargia:ibi|_Et hec qdē egritudo_]Tertio cum frenesi:ibi|_Et similaꝫ karabito_]Quarto de differētijs subeth asahari ꝛ lethargia ꝛ karabito ꝛ suffocatiōe matricis sūptis a pulsu:ibi|_Et pulsus._] ¶In p̄ma pti.p̄mo ait q̄ subeth asahari q̄nqꝫ est similis p̄focationi ma-

prefocationem habet faciem magis simile sibi sane: q; passio longinqua est a cerebro ⁊ membris faciei. Sed habēs sirsemati poter nocumentum in cerebro: habet faciem magis permutatam: ⁊ hoc est quod dicit facies in prefocatione est cuz dispositione sua. Et intelligaf ꝙ nō est hoc semp in prefocatione: scda differētia est: quia prefocata habet reliqua signa dicta in suo ca. vbi gfa. quia sentit mulier quasi aliqd ex pectine ascendat.

Tertia differētia ē: quia hic. i. in hac passione possibile est vt in ea passiōe idest ea stante: eger enūciet ⁊ loquaf: ⁊ si precipitur sibi ⁊ cogatur: dat signū ꝙ intelligit hoc: q̄z uis taceat satis subetic⁹. Sed in habēte prefocationem matricuz: nō est possibile ꝙ loquaf: nec det signum ꝙ intelligat: ⁊ hoc propter coartationem vel impedimētū spiritualium membrorum. Unde nō potest vocē formare: imo quādoq; ex toto videtur auferri anhelitus vt. vj. de interioribus. ¶ Sz tu dicere: habens prefocationem matricis si nō sit prava prefocatio: narrat cum euadit plurimū eius qō fit ei ergo ipsa intelligit. ¶ Cuius contrariuz dicit Aui. Dicenduz ꝙ lz prefocata intelligat: quādoq; non tamē intelligit si precipiat. s. ꝙ faciat signuz in sermone vel nutu. Dato ꝙ ipsa intelligat nisi forsan in pncipio: ⁊ leui pfocatione: ⁊ tamē euadit. Sed duz pseverat non: sed habēs sirsemati pōt loqui lz taceat satis subethicus: ⁊ si pcipiaf sibi ꝙ auscultet ⁊ molestef in hoc: intelligit ⁊ rñdet per modū quo tu comphendis ꝙ ipse intelligit: q; pōt loqui. Quarta differētia est: q; hūs prefocationē pseverat in egritudine: q; est egritudo paroxismalis accidēs gbusdā semel in mēse vel bis. Sed sirsemati est vnum apostema: qō cum acciderit occidit vel liberaf ⁊ nō reuertif cum pfodis vt prefocatio: ⁊ hoc est quod dicit: deinde in prefocatione perseverat. Littera tamē alia habet dum ⁊ est sensus ꝙ habēs prefocationem matricis non potest intelligere dum in prefocatione pseverat: vt iam expositum est. Et sic sunt solum tres differentie inter prefocationem matricum ⁊ sirsemati.

a ¶ Et hec qdez. ¶ Hic ponit signa sirsemati ad lethargiā. Cōsiderāduz aūt ꝙ similaf lethargie in doloze capitis pmixtione itellectus: ⁊ mō subeth. Differt aūt in tribus. Primo in facie: q; plus est pmutata facies a sua dispositiōe in sirsemati q̄z in lethargia. In lethargia eni iacet sicut dormiens. Hic aūt pmutaf ⁊ inflaf plus ꝓpter diuersam ⁊ multaz repletionē: pōt rī alr leuius exponi vt dicaf ꝙ facies hūtis lethargiaz ⁊ hūtis sirsemati sunt diuersaꝝ dispōnū: q; facies hūtis sirsemati est cum dispositiōe modo dormiētis: modo vigilātis: nec perfecte dormiētis: nec pfecte vigilātis: sed facies hūtis lethargiā est cuz dispōne pfecte. s. pure ⁊ ꝓfunde dormientis. Scda differētia est: q; eis hūtib⁹ sirsemati adsunt vigilie.

b ¶ Et aptio oculoꝝ ⁊c̄. s. quādo cholera vincit multuz: sed in lethargia est subeth. Tertia differentia est: ꝙ in ipsa sirsemati febris est fortior ꝓpter choleram q̄z in lethargia.

c ¶ Et similatur. ¶ Hic ponit signa comparādo ad karabituz. Considerandum ꝙ similatur karabito in alienatione: ⁊ hoc quādo vincit cholera. Sed differt in duobus. Primo q; in sirsemati est subeth maior. i. est aliqs modus subeth ꝓpter phlegma: q tamē nō est in karabito. Scdo differt q; i sirsemati alienatio est minor. i. quietior ꝓpter phlegma.

d ¶ Et pulsus. ¶ Hic ponit signa a pulsu. Et pmo ponit pulsum eius quo differt a lethargia. Scdo quo differt a karabito: ⁊ etiam lethargia: Tertio quo differt a pfocatione matricis: ibi fa [Et est latus] ibi tertia [Et fit pulsus.] ¶ Ad intellectum pmi considerandum ꝙ hec passio sirsemati est apostema compositū ex cholera ⁊ phlegmate. Et ideo ponitur mediuz inter frenesim et lethargiā: vt Bal. in introductorio pulsuum: ⁊ in cōmēto. ¶ Ad hāc aūt cōpositionē sequif pmixtio. i. alienatio congelatiua. i. similis congelationi: quia nō est subethica pura: vt in lethargia: nec est furiosa: ⁊ vigilatiua magis pura: vt in frenesi. ¶ Ex hac autez cōpositione oportet ꝙ pulsus sit velox ⁊ frequens: ꝓpter choleram: sed in lethargia nō est sic velox: nec sic frequēs: ⁊ hoc est quod dicit: pulsus e⁹ s. sirsemati est velox ⁊ frequēs. s. respectu lethargie: ꝓpter apostema. s. cōpositum ex cholera ⁊ phlegmate. Et permixtionem. i. alienationem congelatiuam idest similē congelationi. Quare diuersificatur a pulsu lethargie: quia pulsus lethargie est tardus ⁊ rarus ꝓpter apostema phlegmaticum ⁊ permixtionē subethicam: quia talis permixtio subethica est signū phlegmatici apostematis sicut permixtio ꝙgelatiua. i. similis congelationi est signum apatis compositi ex cholera ⁊ phlegmate. Et considera ꝙ noranter dicit cōgelatiua. i. similis congelationi: q; iam Aui. dixit ꝙ sirsemati siue subeth asahari nō est suchos. i. congelatio: tamē vt dicebatur de mente Aui. similatur ꝙgelationi. ¶ Consideraduz etiaz ꝙ littera posset aliter exponi: ⁊ ad idem vadit: vt dicaf ꝓpter apostema ⁊ pmixtionez i. compositionem humoꝝ cholere ⁊ phlegmatis congelatiuam. i. perducentem ad similitudinem congelationis.

e ¶ Et est latus. ¶ Hic ponit signa a pulsu comparando ad karabitum: ⁊ etiam lethargiā: ⁊ dicit ꝙ pulsus sirsemati respectu pulsus karabiti est latus ⁊ breuis idest curtus. Et causa latitudinis est propter phlegma ⁊ apostema phlegmaticum: quia mollificat: ⁊ vt sic dicaz latificat arteriam. Hoc autem apostema sirsemati est phlegmaticum respectu karabiti. Et posset dici ꝙ causa latitudinis est phlegma: quia eius calor non potest in longum extendi: sicut calor cholere. Causa vero eius breuitatis est latitudo: sicut quia sufficit latitudo: ideo nō fit longus. Vel q; latitudo

dispositionibus prefocationi matricis. Verumtamen facies in prefocatione matricis est cum dispositione sua: ⁊ assunt reliqua signa prefocationis dicta in capitulo suo: hic autem possibile est vt in ea aliquid loquendo eger enunciet: ⁊ si precipiat vt intelligat. Jn ea autem cuius matrix prefocata est non est possibile illud dum in prefocatione perseverat. ¶ Et[a] hec quidem egritudo similis est lethargie: sed tamen differt ab ea: quoniam facies non est cum dispositione sua: sicut est in pariente lethargiam. Et iterum ei adsunt vigilie: ⁊ apertio[b] oculorum absq; palpitatione: ⁊ febris in ipsa est fortior. ¶ Et similatur[c] karabito: sed tamen differt ab eo: quoniam subeth in ipsa est maior: ⁊ alienatio minor. ¶ Et pulsus[d] quidem eius est velox: ⁊ frequens propter apostema: ⁊ permixtionem congelatiuam: quare diuersificatur a pulsu lethargie. Et est[e] latus ⁊ breuis et curtus propter phlegma ⁊ apostema suum quare diuersificatur a karabito. Et ipsius quidez breuitas est propter latitudinem ⁊ in cōmēto. ¶ Ad hāc aūt cōpositionē sequif pmixtio. i. alienatio congelatiua. i. similis congelationi: quia nō est subethica pura: vt in lethargia: nec est furiosa: ⁊ vigilatiua magis pura: vt in frenesi. ¶ Ex hac autez cōpositione oportet ꝙ pulsus sit velox ⁊ frequens: ꝓpter choleram: sed in lethargia nō est sic velox: nec sic frequēs: ⁊ hoc est quod dicit: pulsus e⁹ s. sirsemati est velox ⁊ frequēs. s. respectu lethargie: ꝓpter apostema. s. cōpositum ex cholera ⁊ phlegmate. Et permixtionem. i. alienationem congelatiuam idest similē congelationi. Quare diuersificatur a pulsu lethargie: quia pulsus lethargie est tardus ⁊ rarus ꝓpter apostema phlegmaticum ⁊ permixtionē subethicam: quia talis permixtio subethica est signū phlegmatici apostematis sicut permixtio ꝙgelatiua. i. similis congelationi est signum apatis compositi ex cholera ⁊ phlegmate. Et considera ꝙ noranter dicit cōgelatiua. i. similis congelationi: q; iam Aui. dixit ꝙ sirsemati siue subeth asahari nō est suchos. i. congelatio: tamē vt dicebatur de mente Aui. similatur ꝙgelationi. ¶ Consideraduz etiaz ꝙ littera posset aliter exponi: ⁊ ad idem vadit: vt dicaf ꝓpter apostema ⁊ pmixtionez i. compositionem humoꝝ cholere ⁊ phlegmatis congelatiuam. i. perducentem ad similitudinem congelationis.

e ¶ Et est latus. ¶ Hic ponit signa a pulsu comparando ad karabitum: ⁊ etiam lethargiā: ⁊ dicit ꝙ pulsus sirsemati respectu pulsus karabiti est latus ⁊ breuis idest curtus. Et causa latitudinis est propter phlegma ⁊ apostema phlegmaticum: quia mollificat: ⁊ vt sic dicaz latificat arteriam. Hoc autem apostema sirsemati est phlegmaticum respectu karabiti. Et posset dici ꝙ causa latitudinis est phlegma: quia eius calor non potest in longum extendi: sicut calor cholere. Causa vero eius breuitatis est latitudo: sicut quia sufficit latitudo: ideo nō fit longus. Vel q; latitudo

¶ Et similatur karabito ⁊c̄. ¶ In tertia primo ait ꝙ subeth asahari similis est in aliquibus freneſi seu karabito. Primo quidem in doloze capitis. Secundo in ardenti febze continua. Tertio in permixtione intellectus. Quarto in alteratione facici ad citrinitatem. Quinto in apertione oculorum. Sexto in mobilitate manuum querentium aliquid ⁊ discerpentium villos a vestibus ⁊ cooperimentis. Secundo dat duas differentias inter hanc ⁊ frenesim. Prima est ꝙ subeth magis invenitur in subeth asahari q̄z in karabito propter phlegma plurimuz quod cholere admixtum est. Secunda est ꝙ alienatio mentis multo minor est in subeth asahari: ⁊ minor furia q̄z fit in karabito: propter repressionem ardoris: ⁊ furie cholerici humoris a permixto phlegmate. Adde si vis ꝙ febris minor est ⁊ inquietudo ⁊ vigilie ⁊ somnus longior ⁊ frequentior in subeth asahari.

¶ Et pulsus quidem eius ⁊c̄. ¶ In quarta dat quinq; regulas super differentijs subeth asahari a lethargia et karabito ⁊ suffocatione matricis sumptis a pulsibus. Prima est: pulsus est velox ⁊ frequens in subeth asahari propter apostema in parte cholericum cum febre continua in parte cholerica: minus tamen q̄z in freneſi propter permixtionem congelatiuā idest phlegma gelidum cholere permixtum quod ⁊ febrem minuit ⁊ necessitatem ⁊ frequentie pulsus ⁊ velocitatis. Juxta illud Gal. lib. de introducedis in pulsu ca. v. siue tex. 30. Pulsus vero eius sunt veloces quidem ⁊ spissi idest frequentes similiter sicut freneticorū sed minus: ⁊ fortitudinis minus habēt. Et ex hac littera Galieni vnde extracta fuit regula presens credo ꝙ textus hic sit incorrectus: ⁊ sic corrigendus. Et pulsus quidem est velox ⁊ frequens propter apostema: minus tamē q̄z in freneſi ꝓpter permixtionem congelatiuam. Vel si textum sicut est sustinere manis sic ipsum intellige ꝙ pulsus est velox: ⁊ etiam frequens propter permixtionem congelatiuaz idest phlegma frigidum quod cholere permixtum duplicem acquisiuit extraneum calorem: vnum a cholera: alterum a putredine: quo fit causa pulsus velocis et frequentis simul cum cholera que etiam putrescit. Et per velocitatem ⁊ per frequentiam differt iste pulsus a pulsu lethargie qui tardior ⁊ rarior est. Vt ait Galienus libro nunc dicto cap. siue tex. xxviij. Secunda regula est: pulsus subeth asahari est latus ⁊ breuis ⁊ curtus qui idem est cum breui pulsu. Et ideo ⁊ ibi breuis ⁊ curtus tenetur expositiue pro idest: ⁊ non prout copulat inter diuersa. Et Galienus libro de introducēdis in pulsu capitulo. v. siue tex. 30. ait. Lati vero sunt ⁊ breues. Causam vero latitudinis reddit hic Princeps propter phlegma abūdans in hac passione ⁊ apostema eius quo mollificantur vene pulsatiles. Et per eam differt a pulsu freneſis

Universidad de Deusto

titudo facit apparere rez magis breuem: sicut subtilitas vel strictura facit apparere rez magis longaz. Amplius est fortior: idest durior pulsu lethargie ⁊ debilior: idest mollior pulsu karabiti. Causa est: q; est in medio haruz passionuz: vt Gal. in cõmento pulsuuz quarto lib. Et possz aliter exponi: q; est fortior: sicut vocabuluz sonat: ⁊ Gal. sic profert prealle. ca. a ¶ Et fit pulsus. ¶ Hic ponit signa a pulsu cõparando ad suffocationez matricis. ¶ Lõsideranduz aũt q; in suffocatione siue prefocatõe matricuz: pulsus est extẽsus spasmatice: qa matrix est neruosum mẽbrum: similiter etiaz est rarus valde propter infrigidationez calidi cordis: nisi suffocatio matricis fit periculosa: ⁊ prope mortem: tunc enim fit pulsus frequẽs: vt infra fen. xxi. in hoc capitulo. Et hec sunt verba Gal. in cõmento pulsuuz libro quarto cõmento. xx. sed in firsemati pulsus nõ est extensus spasmatice: q; est passio membri mollis: vel cum fit in medulla: ⁊ etiã de materia sm partem phlegmatica molli: nec etiã pulsus est valde rarus cuz ibi sit febris: nec calor cordis fit ita infrigidatus. Et hoc est quod dicit: ⁊ sup. in firsemati fit pulsus nõ extensus spasmosus: ita oportz construere. Unde Gal. preal. cõmento ⁊ textu volens ponere pulsum suffocationis matricis: quem pulsum ille negat a firsemati. dicit ¶ Matricalis aũt suffocatiõis extensa spasmatice est arteria. Ergo debet exponi: ⁊ fit pulsus firsemati non extensus spasmosus su. Et fit pulsus non rarus valde sicut in prefocatione. ¶ Consideradum tamen q; littera posset exponi extẽsus: idest longus: q; sicut apparet pulsus firsemati erat curtus. Ergo oportz q; negatiua nõ sic repetatur fit pulsus nõ extensus. i. nõ longus: sed curtus nõ rarus nec spasmosus. Et simili modo loquendi Aui. vtitur quarto lib. fen. i. ca. de signis febriũ putridaꝝ: vbi vnũ nõ vult pluries repeti.

dinem sui. Amplius est fortior pulsu lethargie: ⁊ debilior pulsu karabiti. Et[a] fit pulsus non extẽsus rarus valde spasmosus sicut in prefocatione matricis. Sed[b] virtus in ipsa non est remanens neqz egreditur ab ordine oi illo egressu sicut fit in prefocatione matricis: immo virtus cadit ⁊ pulsus fit frequens.

¶ De cura eius. Cap. xiij.

b ¶ Sz virtus. ¶ Ista littera ẽ difficilis: ⁊ potest sic exponi. Propter quod sciendũ q; Aui. vult q; pulsus firsemati nõ est cadẽs in medio. sicut potest ꝓtingere in prefocatiõe matricis. Nam in prefocatiõe ꝓpter multum nocumentũ cordis põt cõtigere casus in pulsu: ⁊ magna interciden-tia: quãdo virtus cordis quasi desistit ab opatione: similiter in prefocatiõe põt ꝓtingere multa inordinatio pulsus: sed in firsemati nõ fiunt huiusmodi intercidẽtie ⁊ inordinatiões pulsus que fiunt in suffocatiõe matricis: sed fit pulsus frequẽs: q; virtus cadit. i. debilitatur: nõ potens magnificare pulsum saltez in longũ: ⁊ ideo fit frequẽs: ⁊ hoc est quod dicit virtus in ipsa firsemati nõ remanet. i. nõ desistit ab actu dilatando arteriam: ⁊ ideo nõ fit pulsus cadens in medio siue intersectus: neqz egredit ab ordine omni cũ illo egressu matricis. s. quo egredit in suffocatiõe matricis: ⁊ hoc est qõ dicit sicut fit in prefocatiõe: ⁊ ideo pulsus nõ est sic inordinatus: imo virtus cadit. i. debilitatur a motu arterie i firsemati: ⁊ sic nõ facit pulsum cadentem: lz faciat eum debilem ⁊ pulsus fit frequens. s. in firsemati. Secũdo modo littera potest exponi: q; Auicen. velit ponere causaz generalem diuersitatis pulsus prefocationis a pulsu firsemati. Causa enim quare istorum pulsus non sunt similes est: quia virtus vitalis in vtrisqz non stat eodem modo disposita: ⁊ hoc est quod dicit virtus scilicet vitalis in ipsa scilicet firsemati non remanet. idest non stat disposita neqz egreditur ab ordine scilicet virtus vel pulsus cum illo egressu sicut ⁊cc. ⁊ tũc Auicen. probat q; virtus vitalis nõ disponatur in vtrisqz. similiter ⁊ q; pulsus non exit ab illo ordine naturali in vna passiõe sicut in alia: quia in prefocatione matricis si pulsus debet exire ad innaturalem sequentiam: oportet q; virtus cadat. Non enim fit pulsus frequens in prefocatiõe matricum nisi cadat virtus ⁊ appropinquet morti: siue cũ est prava suffocatio vt Auicen. infra fen. xxi. ⁊ Galie. libro quarto com-

Jacobus

nehis qui strictior apparet propter siccitatem vene pulsatilis que stringit ⁊ aggregat. Insuper ⁊ causam breuitatis eius seu curtitatis reddit hic princeps: quoniam latus est ⁊ latitudo eius supplere sufficit id quod minus habet in longitudine. Tertia est: pulsus subeth asahari fortior est pulsu lethargie: quia febris in ipso est fortior ⁊ maior necessitas euentationis q3 in lethargia. Sed est debilior q3 sit in freneti: quia febris frenetis est vehementior ⁊ maior necessitas euentationis. Quarta est: q; pulsus in subeth asahari non est extensus ad instar chorde fortiter tendentis neqz rarus valde: neqz spasmosus sicut est pulsus in suffocatione matricis immo est mollis laxus frequens vt dictum est. Sed virtus pulsatilis in ipsa suffocatione matricis non est permanens in robore suo: immo vehementer debilis ⁊ oppressa vsqz prope syncopim precipue in statu suffocationis: ⁊ ideo pulsus est debilis decidens. Quinta est: pulsus in subeth asahari non egreditur ab ordine omni illo egressu quo egreditur pulsus in suffocatione matricis: immo virtus cadit in suffocatione ⁊ precipue in spermatica propter vaporum venenositatem qui feruntur ad cor a partibus matricis: ⁊ tunc pulsus qui rarus prefuit efficitur frequens ⁊ quasi formicans aut vermiculosus. Juxta id Galieni libro de introducendis in pulsu capitulo quinto siue tex. xxxvij. ¶ Matricis vero suffocationis extensus est pulsus spasmatice ⁊ rarus: periculose vero spissus est ⁊ inordinatus ⁊ subdeficiens. Et iterum libro de tactu pulsus capitulo. xv. air. ¶ Mulieris autem que strangulationem patitur matricis pulsus erit distẽsus quẽadmodũ in spasmo eritqz rarus. Quod si huius strãgulatio letalis existit iste pulsus spissus erit decidens.

¶ De cura eius. Capitulum. xiij.

Cura autem communis.

c

¶ In hoc capitu. ꝑmo agit de cura subeth asahari per euacuationem ⁊ abstinentiam. Secundo de ipsius cura penes causas eius primitiuas: ibi ¶ Quapropter ¶ Tertio de remedijs in quibus cõmunicant omnes eius species:

Cura autem cõ

c

munis est phlebotomia sicut scis: deinde clysteria in quorum attractione ⁊ lenitate addas sm quantitatez in qua inuenis materiam per signa predicta: ita vt cognoscas an vincat cholera vel phlegma. Et cibus etiam prohibeatur scõm q; fit in karabito ⁊ prosecaruz corruptos vnde alienatur ⁊ falsa dat iudicia: quãuis possit illa exprimere: sed suffocata non sic falsa iudicat: lz non possit exprimere: ⁊ hoc est quod dicit in ipso firsemati non remanet virtus. s. aialis. Dico q; non remanet in bonitate iudicij vel cognitionis vel memorie ad quãcũqz partem attingat firsemati: saltem perfectio virtutis sm illam partez non remanet sed corrumpitur operatio neqz egreditur virtus animalis ab ordine cum illo egressu. s. simili egressu quo egreditur in suffocatione matricis: imo virtus: scilicet animalis cadit. i. leditur fortiter in hoc apostemate firsemati: ⁊ fit pulsus frequens: scilicet in firsemati.

¶ De cura. Cap. xiij.

Cura aũt,

c

¶ Hic ponit curaz ⁊ melius intelligeret ꝯtum cap[m] legendo simulqz diuidẽdo: est enim assũmatio cure. Dicemus tamen q; primo in generali fiue generalem ponit curam. secundo in speciali. ibi secũda ¶ Et oportet vt ponas ¶ Prima in tres. primo ponit curaz generalem per euacuationem. secundo per dietam. tertio per alia remedia. ibi secunda ¶ Et cibus ¶ ibi tertia ¶ Et ipsius. ¶ Consideranduz circa primam partez q; cura cõmunis est: que omni speciei potest competere: siue vincat cholera siue phlegma: siue eqüentur. Hec autem cura est per euacuationem materie. Et hoc dupliciter: scilicet phlebotomiam si materia peccat in sanguine: ⁊ per clysteria. Phlebotomia autem est sicut scis: ⁊ hoc scis in generalibus canonibus primi libri ⁊ ex canonibus generalibus in hac fen scilicet an debeat fieri vel non: ⁊ de qua vena. Clysteria autem si materia est magis phlegmatica oportet q; sint fortiora: ⁊ acuta attractiua. Si autẽ est cholerica a predominio: oportet q; sint magis lenitiua: vt Halyab. quto prac. in hoc cap. Et hoc Auic. ponit hic. Cura que cõis est etiam est rectificatio regiminis: ⁊ hoc est quod docet cũ dicit: cibus etiã ⁊c. ¶ Lõsiderandũ aũt q; Aui. statim a principio declinat ad regiminis subtiliatiõnẽ: sicut fit in karabito. Et cã huius est: que ibi dr. Proprie autẽ dz regimen subtiliari qñ est multa repletio volens ad illius consumptionez intẽdere. Et ideo tũc cum causa est repletio: q3 generat gulositas siue voracitas: opz ad purgationẽ stomachi prouocare vomitũ. Et si causa est repletio ex vino. s. ebrietas: opz q; ipsa ebrietas abscindatur: vt dictũ est supra cap. de soda ab ebrietate. Vocat aũt Aui. abscisionẽ ebrietatis eductiõez vinose materie a stomacho: deinde post hoc opz q; simus contenti humectantibus. i. embrocis resoluẽtibus vapores vini: deinde fiat cura que fit in fine ebrietatis. s. cũ exercitio ⁊ regimine debito posita supra ca. de cura sode ab ebrietate. ¶ Dubitat aũt circa predicta quare nõ posuit curam ꝑ pharmaciã: sicut fecit ꝑ phlebotomiã ⁊ clysteria. ¶ Dicẽduz q; ex cañ.

De partibus

ibi ¶ Et ipsius quidem. ¶ Quarto de diuersificatione remediorum penes victoriam cholere: aut phlegmatis vel equationem horum humorum: ibi ¶ Et oportet vt. ¶ Quinto de cura eius in declinatione: ibi ¶ In fine autem. ¶

¶ In prima parte dat tres regulas. Prima est q; phlebotomia de vena capitis vel de vena frontis est cõmunis cura seu generalis ad omnes species subeth asahari sicut sciuisti per hec que dicta sunt capitulo vltimo p̃mi tractatus huius paragrapho illo primo. Cum materiam euacuare volumus contẽplamur tunc si significatio ostendit sanguinem cum ipsa abũdantem esse ⁊ in sanguine non est diminutio quecunqz sit materia incipimus a phlebotomia cephalice ⁊ venarum frontis ⁊ nasi. Nam phlebotomia est euacuatio vniuersalis multitudinem humorum euacuans: educit igitur cum sanguine aliquid phlegmatis ⁊ cholere: quapropter diminuit huius morbi causam. Secunda est: post phlebotomiam dentur clysteria que fortiora fac in attractione vel lenitione sm q; exigit humor predominans. Vt si phlegma vicerit in hoc apostemate fit clystere acutum fortis attractiõis: sicut est istud. ℞. ficle mercurialis sticados arabici aã. ℥. j. centauree minoris. ℥. ß. pulpe coloquintide. ʒ. ß. fiat decoctio pro vno clysteri in qua dissolue pillularum cochiarum. ʒ. ij. hieralogodion. ʒ. ij. ⁊. ß. mellis rosati olei anetini aã. ʒ. ß. salis. ʒ. ij. fiat clystere. Et si cholera vincat fit lenitiuum pauce attractionis ne choleram irritet ⁊ furere faciat et febrem augmentet sicut istud. ℞. pruna incisa. xij. violarie hordei aã. ℥. j. maluarum. ℥. ij. fiat decoctio pro vno clysteri in qua dissolue medulle cassiefistule mũdate. ʒ. ß. dyaprunis laxatiui. ʒ. ß. olei viol. quartl. ß. salis. ʒ. j. fiat clystere. Et si vis vt aliqd de phlegmate educat adde dyaturbich. ʒ. ij. Tertia est: prohibeatur cibus in hac egritudine sicut in freneti ⁊ precipue solidus: maxime si fuerit ipsius causa multitudo cibi. Melius dare potes paruz aque hordei vel aque pisoꝝ vel hydromellis vt nõ videaris tuũ patiẽtem cruciare fame ⁊ ne sua virtus deficiatur: prolixior enim est is morbus freneti ꝑpter phlegma grossum permixtũ cholere quare sibi conuenit attenuatio minor diete.

generalibus dedit intelligi: & statiz dicet de eis. Expressit autez de phlebotomia: quia forsan minus de ea visum fuisset: & de clysteriis dixit: qa indigebant distinctione in hac egritudine ꝑm suas species.

a ¶Et ipsius quidem species. ¶Possemus dicere q̄ hic ponit curaz magis specialez: tamē ꝑm formam diuidendi superius positaz dicemus q̄ ponit curam cōmunem quantum ad multa. Et primo premittit illud cōmune in quo cōmunicant spēs firsemati. Secundo ponit cañ. in hoc. ibi ka|_Et iste quidem_| Dicit ꝑmo q̄ species firsemati cōmunicant pro cura in embrocis. s. cōpositis ex embrocis karabitus & lethargie ꝓdictis: scilicet in canonibus generalibus. Euacuationibus subtilibus. i. leuibus. Cum eo qō bibit̄, idest cum medicinis. Et clysterizatur &c. Sicut scis. s. in canonib⁹ & cap. de freneti & lethargia: & capitulis ꝺ soda. Expressit autem de euacuationibus leuib⁹: q̄ est in eis maior securitas.

b ¶Et iste quidez medicine. ¶Hic ponit circa hoc cañ. dixerat enim q̄ iste spēs firsemati communicant in embrocis: quia habēt embrocas cōmunes & emplastra. Et hoc est dicere: q̄ in eis vti possumus embrocis emplastris sternutatoriis & huiusmodi. Vult ergo Aui. hic declarare q̄ embroce & emplastra clysteria & medicine: non debēt esse eiusdē qualitatis in omni specie firsemati: nec debent eē sicut ille que precipiuntur in freneti: nec sicut ille que precipiuntur in lethargia sed composite. Et in hac compositione oportet q̄ vincant medicine calide vel frigide: ꝑm victoriam vnius duorum humoruz. Et hoc est premissum in canone scilicet in canonibus generalibus.

c ¶Et oportet vt ponas. ¶Hic ponit curam magis in speciali: hoc est ꝑm vnamquāq; speciem innuendo ꝑm tempus. Et primo ponit curā

Jacobus

Quapropter cum causa. ¶In secūda ꝑmo agit de cura huiꝰ morbi quā do causa eiuz est multitudo cibi. Secūdo quando fit ab ebrietate: ibi|_Si autem causa fuerit._|

¶In prima particula. ꝑmo ait q̄ fiat vt eger vomat si causa morbi eius sit excessus cibi vel multitudo eius: sic enim facilius auferetur effectus. ¶Accipe ergo pēnam cuz suis pilis intinctam in oleo cuz pauco sinapij vel in oximelle & in os egri titillando impelle vsq; ad gargareonez. Secūdo dicit q̄ purgetur stomachus egri vel cuz vomitu sicut mō dictuz est vel cum clysteribus subductiuis fortibus si fuerit opus maxime si phlegma superabūdet: vel cuz potione solutiua ventris si patiēs ipsam trāsglutire possit & cōducere sciat: vt cū. ʒ. j. medulle cassiefistule mūdate vel cuz ʒ. vj. electuarij catholicon: vel cuz. ʒ. iij. dyaprunis laxatiui in. ʒ. v. seri caprini vel aque mellis vel aque hordei.

¶Si autez causa fuerit &c. _|¶In secūda ꝑmo ait q̄ si causa subeth asahari fuerit ebrietas non curabitur complete & omnino donec abscissa fit seu remota ebrietas: in actiōibus enim naturalibus perdurante causa perseuerat effectus. Secūdo dicit q̄ abscissa ebrietate faciente hunc morbū sufficiet q̄ caput infirmi humectetur humectatione qua corrigatur mala complexio derelicta in capite ab ebrietate & sedetur dolor illic derelictus: vt verbigratia: cum violato oleo vel nenupharino si cholera abundet vel de lilio vel de camomilla. Vel cum embrocis ex decoctione florum violarum & radicum lilij. Tertio dicit q̄ in finalibus curetur cum illis quibus curatur finis ebrietatis vt cum anodinis capiti adhibitis sicut camomilla melliloto furfure quibus resoluantur reliquie vaporuz que adhiberi possunt vel in sacculis vel in embrocis vel in linimentis aut inunctionibus & cuz cōfortantibus orificiuz stomachi precipue post cibum vt cuz coriandro preparato condito vel cuz citonio vel diacitoniten. Et ista remedia potius dicenda sunt cura ebrietatis causature hunc morbū: vel cura inchoantis subeth asahari ab ebrietate q̄z iaz facte egritudinis: non enim sufficerent hec tam graui morbo.

Et ipsius quidem. ¶In tertia ꝑmo ait q̄ omnes spēs subeth asahari siue phlegma vincat siue cholera siue ambe equentur cōmunicant seu cōueniunt in quinq; generibus remediorum post phlōmiaz. Primuz est embroce superfuse capiti. Secundū est emplastra capiti adhibita. Tertiū est sternutatoria naribus imposita vel insufflatā que prius dicta sunt & capitulo vltimo primi tractatus huius Fen & capitulo de cura lethargie. Quartuz est euacuatiōes subtiles: idest artificiose composite: vel subtiles idest liquide vel subtiles idest caute administrate cum eo quod bibitur. Quintuz est euacuationes cuz eo quod clysterizatur que iam predicte sunt & in generali capitu. nūc allegato. & in capitulis de curis freneſis & lethargie. ¶Attēde primo q̄ licet clysteria & potiones laxatiuas hic post nominet: debent tamē premitti embrocis emplastris & sternutatoriis. Et post phlōmiam statim a principio clysteria danda sunt ad eductionez grossarum fecuz & diuersionem vaporū a capite. Deinde potiones solutiue dande sunt quibus educātur humores a capite si patiens eas transglutire possit & cōducere sciat. Postea apponantur sternutatoria quibus excutiatur aliquid a capite de materia morbi. Deinde super caput effundātur embroce quibus resoluatur aliquid materie poris preapertis. Post hec superponas emplastra capiti que fortius resoluūt. ¶Attende secūdo q̄ sicut in freneſi & lethargia sta

ꝑm vnamquāq; materiam innuendo curam ꝑm totum tempus: quod est a principio vsq; ad finem. Secundo ponit curam quando est in fine. ibi secunda|_In fine._| Prima in duas: ad cuius euidentiam sciendum q̄ hec cura specialis est declaratio eius quod premiserat de eis: in quibus cōmunicant species. Primo ergo declarat curam & ponit eam specialē quantuz ad id quod premisit de embrocis. Secūdo quantuz ad id quod dixit de emplastris & clysteriis. ibi secunda|_Et similiter._| Prima in tres sicut tres sunt species firsemati: quaruz curaz ponit per embrocas. Primo ponit curam quando vincit cholera. secundo quando equātur. tertio quando vincit phlegma. ibi secunda|_Quod si_|ibi tertia|_Et si phlegma._| Prima in duas. primo ponit curaz p embrocas. secundo addit p medicias potatas. ibi secunda|_Et quandoq;._|

¶Cōsiderandū q̄ Aui. gradatim enumerat medicinas quando vincit cholera. In pncipio enī ad repercutiendum vtimur frigidioribꝰ: vt sūt folia salicis & viola & gradatim procedēdo magis resoluimus. ¶Consideradum etiam q̄ timet sirupum de papauere in materia phlegmatica.

¶Circa scdaz partez ꝓsidera q̄ quādo vnc materie sunt equales calidioribus vtimur: q̄z quādo cholera vincit: & ideo addit ꝓdictis medicinis hasce. i. timuz vel hysopuz. & amaracuz. i. sanſucū: vel matricariā: & ideo in tertia parte vincēte phlegmate addit calidiora. ¶Considerandū aūt q̄ Aui. innuit in hoc curaz ꝑm tempora: licet explicet curaz ꝑm species. sicut enīz in hoc apostemate cū vincit cholera indigemus frigidioribus medicinis: & cū vincit phlegma calidioribus: ita in principio quādo vincit cholera indigemus frigidioribus: in augmēto aūt minus frigidis: & sic gradatiz. Et totuz hoc Aui. vult esse notuz ex cañ. generalibus.

De partibus

Et similiter tim a principio caput egri rasum sepe inungendū est oleo rosato cū aceto concusso: sic in isto morbo qui ex freneſi constat & lethargia. ¶Attende tertio q̄ sicut in freneſi & lethargia competunt diuersiones materierum a capite cum frications extremitatuz & ligaturis dolorosis & positione extremitatum in aqua calida & scarificationibus aurium & appositionibus ventosaruz cum igne: sic in isto morbo. Secundo dicit hic q̄ medicine que in ista egritudine sunt adhibende siue intus siue extra nō esse debent in termino seu gradu tante frigiditatis sicut in freneſi: neq; tāte caliditatis sicut in lethargia: sed mixte esse debent & cōposite ex his sicut cōposita est ista egritudo: ne frigide augmentēt apostema frigiduz: & calide calidum. Tertio dicit q̄ in permixtione medicinarum refrigerantiuz que freneſi debentur cum medicinis calefactiuis cōuenientibus lethargie talis proportio debet esse q̄ ille superent & vincant alias que debentur humori magis abundanti: vt si phlegma vincat vincant calide quibus digeratur & resoluatur: si cholera frigide. Quarto dicit totum quo indigemus in hac permixtione declaratū esse prius in canone: scilz vltimo capi. primi trac. huius fen: in huius tertia pte declarant medicine calide simul cum frigidis capiti ꝓprie & in parte vltima qualiter curantur male cōplexiones calide & frigide que sunt in capite.

Et oportet. ¶In quarta ꝑmo agit de cura subeth asahari in quo cholera est predōians. Scdo de cura eius in quo coequatur cholera phlati: ibi|_Qō si vtreq;_| Tertio de cura eius in quo phlegma dominatur cholere: ibi|_Et si phlegma._|

¶In. i. partícula prio ait q̄ si i subeth asahari dominet cholera tūc in embrocis capiti applicandis debent intromitti folia salicis & viole recentes si possint haberi & radices lilij que sunt velut cepe & hordeū integrū cuz camomilla & corona regia. i. melliloto & semine aneti: vt p violas & folia salicū & hordeū integrū reprimatur ardor dominātis cholere: & per alia digeratur phlegma & dolor sedet & resoluatur pars phlegmatis & cholere. Ordinet ergo talis embroca. ℞. folioꝝ salicum violaꝝ hordei añ. ℥. ij. radices lilij minuti incisas duas flox camomille melliloti seminis aneti añ. ℥. i. fiat decoctio in aqua dulci ad pōdus. ℔. iij. lib. que tempate calida effundat sup caput ab alto. Secūdo dicit q̄ in subeth asahari diante cholera q̄q; sirupus de papauere datur egro in potu q̄tinus p ipsuz prouocetur somnus pcipue q̄ vigilie excedunt pp excessum caloris a cholera & deiccationē & mordicationez quas infert cerebro: nisi timeatur q̄ p hunc sirupuz superueniat egro dominiuz phlegmatis imoderatum vt in mulieribus aut in senibus a senio aut in phlegmaticis de facili contingit velut pronis ad hoc.

¶Quod si vtreq; &c. _|¶In. ij. dicit q̄ si in subeth asahari vtreq; materie. s. cholerica & phlegmatica fuerint equales adde medicinis embroce predicte hasce id ē thymū vel hortolanaz hysopum & amaracū. idest maioranam de vtroq; ipsorum añ. ℥. i. vt quasi equētur in predicta embroca medicine ad phlegma & ad choleram.

¶Et si phlegma &c. ¶In. iij. primo ait q̄ si in subeth asahari phlegma predominet vel supabundet tunc addere opz in embrocis illis que ministrabūtur folia lauri & rutam domesticam & mentastrum. i. mentam aquaticam & hysopum siccam & castoreum & origanuz. Vt in prima embroca que predescripta est in particula prima addantur castorei. ʒ. i. & ʒ. ſ. folioꝝ lauri rute mentastri hysopi origani añ. ℥. i. quatinus subtilient incidāt & digerant phlegma predominans & assidue aliquid ex ipso resoluant.

Secundo

s ¶Et similiter. ¶Hic ponit specialez curam vel declarat qđ dixit de emplastris ⁊ aliis:⁊ dicit q eodez modo se hz de emplastris ⁊c. q si vincit cholera opz q sint vnius modi:⁊ si vincit phlegma sint alteri⁹ modi.
b ¶Et tibi quidem. ¶Possibile est colligere ex antidotario ea.i.has medicinas.s.quantum ad modum exponendi eas.
c ¶In fine aũt. ¶Hic ponit curam in declinatione.scilicet cuz valde processerit declinatio:⁊ ideo dicit:postq̃ ⁊c. Cura autẽ fit cuz resolutione excluſis frigidis:quia omnis cessauit timor de fluxu:⁊ intẽdimus ꝓsumptionem materie:⁊ dubiuz esset ne frigida lederent partes cerebri debilitatas:⁊ ideo oportz vti subtiliatiuis resolutiuis que scis in canonibus: ⁊ amaraco hysopo origano ⁊c. Deide balnea ad resolutiõem residui:⁊ cõfortatiõez mẽbrorũ p attractiõez nutrimẽti:⁊ rege regimine convalescentium quarto can̄.fen.ij.

struz ⁊ hysopuz ⁊ castoreuz ⁊ origanũ. Et similiter[a] est dispositio i emplastris ⁊ enematibus ꝑm hunc canonem. Et[b] tibi quidem est possibile colligere ea ex antidotario. ¶In fine[c] autem egritudinis ⁊ postq̃ declinauerit infirmitas tunc aliena ab eo embrocas frigidas: ⁊ sis contentus subtiliatiuis que scis: deinde balnea ipsuz ⁊ rege eum regimine convalescentium.

¶De plaga ⁊ incisione cutis capitis ⁊ curatione.

¶De plaga ⁊ incisione cutis capitis Cap.xiiij.

s **Eparatio.** ¶Superius determinauit Aui.de apostematibus.Hic determinat de solutiõe cõtinuitatis cutis ⁊ ossis ⁊ pãniculorum ⁊ etiam cerebri.Un de Rubrica capituluz de incisione ⁊c. Et primo notificat eam.secundo ponit curam.ibi secũda| Et principium.]Prima in quatuor:sicut quatuor sunt solutiones ille continuitatis. Nam primo ponit eam que fit in cute ⁊ carne.Secũdo que fit in osse.Tertio in pãniculis.Quarto in substantia cerebri.ibi secũda| Aut in osse_]ibi tertia|_Et ex eis_]ibi quarta |_Cum ergo incisio.]¶Circa primum considera q per carnem etiaz intelligas pãniculum extra craneum:qui est grossus:⁊ põt dici carnosus.
d ¶Aut in osse.]¶Hic notificat separationem euenientẽ in osse:que proprie vocatur fractura.Et q:ꝑm Paulum de fractura cranei:⁊ Halyabb.ix.practi.Species fracturarum cranei sunt quedam simplices:⁊ quedam composite cũ apostemate. Ideo primo ponit species simplices Secũdo compositas cum apostemate.ibi Ea|_Est alfuturati.]¶Ad primi euidentiaz dubitatur:q: Aui.videtur insufficiens. Ponit enim species siue modos tres fracture cranei:q: aut est manifesta ascimati.i.cõtusio aut fimach.Sed Paulus ⁊ Halyab.ix.prac.ponũt plures species.s. fixuraz capillarem ⁊ depressionem ossis:⁊ alias species. Dicendũ q.A. ponendo tres dedit alias intelligere. Per primam enim speciem dat intelligere tres species. Primo duas quas includit. Nã fractura ossis manifesta dicitur duobus modis. Uno modo q: manifestum frustum ossis sit eiectum:sicut eijcitur a ligno cum ascia:⁊ dicitur assialis ab Albucasi ⁊ nõ penetrat vsq̃ ad pãniculum:sed fundamentũ vulneris ⁊ terminus est os.Secũdo modo dicitur fractura manifesta in qua ẽ manifesta separatio partium ossis:⁊ nõ penetrat ita q fundus vulneris ⁊ terminus est etiã os.Et iste ambe fracture dicuntur manifeste:q: apparet os.s.in fundo vulneris:vt dicit glo. Secũdo Aui.dat intelligere tertiaz speciez fracture ex opposito.s.fracturã capillarẽ occultaz: que nõ manifestatur nisi cum aliquo liquore nigro.Et cõsidera q omnes ille tres vocari possunt manifeste.i.cum ossis detectione. Et sic sonat superficies glose.i.q apparet os. Per secũdam autem speciem quã vocat scimati.i.cõtritio siue cum cõtritione:ꝑm vnam litteram dat intelligere duas species. Naz cõtritio ossis aut est vera ⁊ multa:ita q ossa extrahẽda sunt inde:⁊ hanc speziz Aui.ponit. Aut nõ est vera cõtritio nec multa:sicut si esset fixuz ad crucẽ: vel ad multiplices cruciationes:⁊ nõ oporteat trahere os.Et hanc speciez Aui.dat intelligere ex opposito cius q dicit: aut ita q ossa inde extrahẽda sunt.Si aũt lra.A. sic staret aut scimati: ita q ossa inde extrahenda sunt:eẽt lra clarior.Tertia aũt spes quã Aui.ponit est quãdo os rumpit ⁊ caro:⁊ cutis nõ rũpitur:imo tenet super osse fracto de qua Aui. logtur ĝrto can̄.fen.v.de fractura cranei.Et hoc est qđ dicit lra exterior: aut fimach.i.cũ caro super os tenet ꝑm partẽ.s.in quo est fractura.
e ¶Et est alfuturati littera esset clarior:si diceret:aut est alfuturati. Hic ponit spẽm fracture cõpositã cũ apate pãniculorum ⁊ dicit est sup.et alia spes fracture dicta alfuturati.i.fungalis:⁊ est vt exuberet velamẽ.i.pãniculus dura mater ad exteriora.i.q: apostemet ⁊ ipinguet.i.inflet ⁊ fiat sicut futurati.i.sicut fungus in sui forma. ¶Considerandũ q per hãc speciem cõpositã dat intelligere quandã aliã spẽm fracture simplicẽ: in qua frangit os manifeste vsq̃ ad pãniculuz:⁊ tñ pãniculus nõ apostemat. Et etiã ista spes posset dari intelligi p primã q̃ dicit:aut manifesta. Ex qbus cõprehendit ruditas quorũdaz q sup primo de interioribus.i.ca. Dicunt q in fractura cranei nascit qddam:sicut fungus ex superfluitatib⁹ illuc currentibus:que colligunt circa ptes ossis ⁊ cõponunt ad formaz fungi. Ex qbus appet q fracture ossis capitis sunt octo modorũ.s.capillaris occulta.Secũda est ascialis. Tertia est fractura nõ penetrãs. Quarta est penetrans. Quinta est cõtusio vnde ossa educi opz. Sexta est ꝓtusio nõ sic proprie.Septima est fractura ossis sine solutione ꝓtinuitatis in carne ⁊ cute Octaua est fractura fungalis:⁊ has est possibile reducere ad minorez numerum ꝑm Pau.⁊ Halyab.⁊ possibile est in istis diuersos modos imaginari:⁊ ideo lre.A.possunt dari diuersi itellectus alij a pdicto.Sed q: sermo esset plixus omitto.Ex qbus cessat instantia in ꝓtrarium:q: oẽs spes fracture ab Aui.cõprehendunt.Fractura vo in q̃ os ꝑmit intus ipropie dr fractura:sed potius plicatura ⁊ depressio: sicut accidit vasi argenteo ⁊ plumbeo q̃n a corpore duro percutiuntur vt Halyab.ix.prac.lxxxiij.ca.
f ¶Et ex eis. ¶Hic notificat solutionẽ continuitatis in pãniculis.s. matre dura ⁊ seruatiua.i.pia matre:q: seruat situm venarũ:vt supra.ij.cap.⁊ hoc est qđ dicit:ex eis.s.solutionib⁹ ꝓtinuitatis ⁊c. ¶Cõsiderandũ aũt q duo dicit ꝺ hac solutiõe ꝓtinuitatis. Unũ est q ẽ timor i eis ⁊ B est certũ.

Jacobus

Secũdo dicit q similiter est dispositio in emplastris ⁊ enematibus:idest clysteribus sicut in embrocis ꝑm hunc canonez:idest istam regulam que iam premissa est in tota ista parte. In emplastris quidẽ dominante cholera fit dispositio q cõficiantur ex quibusdaz frigidis reprimẽtibus choleraz ⁊ anodinis tẽperate virtutis resoluẽtibus eaz ꝑm hunc modũ. Rx.foliorũ salicis ⁊ violarũ bene contritaruz ⁊ farine hordei añ.ʒ.s.florũ camomille melliloti seminis aneti tritoruz añ.ʒ.ij.radices lilij tritas duas aggregẽtur cum cera ⁊ oleo sufficiẽtibus ⁊ fiat emplastrũ quod capiti tepidũ superponatur. Et si coequetur phlegma cum cholera adde thymi ⁊ maiorane siccarũ ⁊ cõtritarũ añ.ʒ.ij. Et si phlegma vincat ⁊ predominetur adde dicto emplastro folioꝝ lauri ꝛate ⁊ emplastri hysopi castorei origani siccoꝝ ⁊ contritoꝝ añ.ʒ.j.⁊.ʒ.cuz cera ⁊ oleo sufficiẽtibus ad incorporãduz sub forma emplastri mediocriter mollis. In clysteribus autẽ fit dispositio dñante cholera q sint lenitiua cũ cassiafistula vel thamarindis ⁊ decoctõe remollitiuoꝝ ⁊ violato oleo vel muscilagine psilij. Et si phlegma vincat sint acuta ⁊ fortis attractionis cũ hieris magnis aut pillis cochijs ⁊ decoctione rerũ calidaruz vt anthos saluie bethonice acori sticados arabici centauree minoris vel calamẽti. Et si coequentur cholera et phlegma tũc cõmiscẽtur in clysteribꝰ medicine acute cuz lenitiuis. Tertio dicit q cõposita antidota que morbo isti cõposito cõgruunt recolligit ex antidotario ⁊ precipue ex trac.primo sume scde quinti can̄.qui est de medicinis compositis ad caput.

Jn fine autem.

¶In quita parte dat quatuor regulas in cura huius morbi postquã declinauerit et fuerit in fine eius. Prima est:vt embroce frigide vitentur ⁊ alienent penitus ab egro:ne cerebrũ ipsius predebilitatuz graui egritudine plus debilitetur ⁊ resolutio prohibeatur reliquarũ materie nisi remanserit aliquis in cerebro calor extraneus repressione indigens. Secũda est:q tũc sufficiant embroce subtiliatiue que reliquias materie resoluãt ⁊ cerebrũ cõfortent sicut sunt aque mediocriter calide decoctionis floruz camomille vel melliloti vel furfuris macri vel vinum ⁊ aqua permixte equaliter cum duobus aut tribus vitellis ouoruz. Tertia est:q tunc balneet eger in aqua dulci mediocriter calida que somnũ provocet suauez ⁊ modestũ ⁊ excitet calorem naturalez corporis ⁊ aliquid resoluat de reliquijs morbi ⁊ corpus preparet nutritioni. Quarta est:q tunc eger regatur regimine cõualescentiuz:puta euchimis cibis facilis digestionis ⁊ penetrationis sub modica mole multũ nutrientibus vino subrubeo suauis saporis somno tẽperato requie ⁊ gaudio. Sũma igitur cure subeth asahari est septem res. Prima est euacuatio cuz phlebotomia de cephalica vel de vena frontis vel de vtrisq̃ simul. Et cuz clysteribus lenibus aut acutis ⁊ que taliter currunt. Cap.xiiij.

Eparatio eue

niens in capite aut est in cute ⁊ carne:aut i osse[d] aut manifesta:aut hisciniati:aut ita q ossa inde extrahenda sunt:aut simach:⁊ ex simach est alfuturati[e] ⁊ est vt exuberet velamen ad exteriora ⁊ apostemetur ⁊ impingue[f] ⁊ fiat sicut futurati. Et ex[f] eis est que fit in matre ⁊ in secundina ⁊ in eis est timor.

Jacobus

tis.Et potionibus solutiuis vẽtris.Secũda est prohibitio cibi nisi aque hordei vel aque mellis vel aque ciceruz vel oximellis maxime si is morbus ex ciboruz fiat multitudine.Tertia est linitio capitis a principio morbi ex oleo rosato permixto cum aceto. Quarta est vomitus ⁊ purgatio stomachi si causa eius fuerit multitudo cibi. Et si fit ebrietas cura ebrietatis. Quinta est diuersio materierum de partibus capitis ad inferiora per fricationes ⁊ ligaturas tybiarum ⁊ pedum ⁊ horum immissiones in aqua calida ⁊ per ventosas in inferioribus corporis ⁊ per aurium scarificationes.Sexta est consumptio residui materierũ per remedia localia capiti adhibenda sicut sunt embroce linimenta emplastra caputpurgia sacculi:que varianda sunt penes dominium cholere aut phlegmatis aut ipsorũ equalitatez. Septima est regimen finis egritudinis simile regimini cõualescentium cum balneo ⁊ embrocis subtiliatiuis dimissis embrocis infrigidatiuis.

¶De plaga ⁊ incisione cutis capitis ⁊ que taliter currũt. Cap.xiiij.

Eparatio euenies.

¶In hoc capitu.primo agit de modis diuersis plagarũ capitis.Secũdo de signis ⁊ accidẽtibus ⁊ incolumitate vel piculo earũ:ibi|_Et in vulneribus qdez peruenientibus.]Tertio de curis ipsarum:ibi|_Et principium.]

s

¶In prima parte tangit nouem modos separationis seu solutionis continuitatis que capiti accidit. Prima est solutio in cute ⁊ in carne sibi supposita quibus ossa cranei vestita tutantur. Secunda est solutio in osse capitis:scilicet in craneo. Tertia est solutio manifesta ad sensum vel crane um attingens ⁊ discooperiens vel non attingens:sicut illa que fit cum re incidente vt ense aut ascia. Quarta est solutio dicta in arabico hisciniati vel hisiniati:idest cũ cõtritione sicut illa que fit cum re nõ scindẽte vt malleo aut ligno. Quinta est solutio tam grauis in craneo q oportet vt ossa inde extrahantur. Sexta est solutio dicta arabice fimach vel simari ⁊ est cuz caro super os tenetur ⁊ ostenditur ꝑm partẽ prope solutionem.

Septima est solutio ex genere fimach vocata arabice alphuturati:idest fungo similis. Et est vt velamen idest dura mater exuberãs crumpat ad exteriora cranei ⁊ apostemetur ⁊ impingueture:idest ingrossetur humore imbibitum si fiat sicut futurati.i. similis fungo a terra erũpenti. Octaua est solutio que fit in matre.i.que penetrat vsq̃ in duram matrem ⁊ soluit eam. Nona est solutio facta in secundina.i.pia matre. Et in his duabus solutionibus pie ⁊ dure matrum est timor non paruus ⁊ periculum mortis. Decima post additur que vsq̃ in medullam cerebri penetrat ⁊ soluit ipsius continuitatem.

Aliud est q̄ in latere vulnerum accidit paralysis siue mollificatio. Et in opposito accidit spasmus. Et addit Aui. q̄ quādo incisio nō venit ad vētres.i.ad substantiā cerebri vbi sunt vētres.s.veri ventres ⁊ ventres nō veri qui sunt cōmissure:sed ad terminū velaminis.i.sed terminantur ad velamē subtile.i.piam matrez:est magis incolumis. Ex hoc innuit q̄ ex solutiōe cōtinuitatis rumpente duram matrez fit possibilis liberatio. Hoc autem nō intendo dispu

¶ Et in vulneribus q̄dem peruenientibus ad panniculum cerebri accidit laxitas in latere vulnerum ⁊ spasmus in opposito eius. ¶ Et cum incisio non peruenit ad ventres:sed ad terminum velaminis subtilis est magis incolumis. Cū ergo[a] incisio peruenit ad cerebrum apparent febris ⁊ vomitus cholere ⁊ non est ex eis que sanantur nisi raro. Et propin

tare:nec etiam vtrū si incidatur substātia cerebri possit homo liberari. In his enim quādoq̄ mirabilia visa sunt:vt i cōmēto apho.xviij.vi.q̄ticule. Uesicam incisaz.⁊.viij. de vtilitate parti.cap.de ventriculis cerebri: vbi narrat de adolescēte percusso vsq̄ ad vētriculuz cerebri: qui iussu dei liberari est visus. Sed dubitatur an latus ptis percusse paralyticū fiat:⁊ oppositus spasmetur:vel ecōtra. Uidetur q̄ econtra.s.q̄ pars percussa spasmetur.⁊ opposita fiat paralytica:p Gusi.ij.lib. p̄mo cap.vbi dicit. Quādo fuerit lesio in parte dextra paralysis fit in sinistra ⁊ ecōuerso. Et p hoc scitur q̄ nerui qui veniūt ad partez dextrā radicaliter sunt in sinistra:⁊ e⁹.⁊ hoc vult.iij.li.c.de incisiōe capitis. Amplius percussus in tpe vno perdidit visum de oculo opposito:vt ponit Alber.de sensu ⁊ sensato:ergo eadem rōne percussione facta in vno latere capitis magis leduntur nerui partis oppositi: sed maior lesio est paralysis q̄ spasmus:ergo ⁊c. ¶ In ꝓtrariū est Aui. Dicēduz q̄ siue in capite siue in nucha fiat percussio pars percussa paralyticatur:siue mollificatur siue relaxatur:sed pars opposita spasmatur:siue cōtrahitur. Et hoc dico cū accidentia mala apparent. In hoc assignantur tres cāe. Prima q̄ partes propinque parti percusse sunt magis debilitate. Sed partes longinque sunt minus debilitate. Pars aūt magis debilitata nō potest cōtrahi sup materiaz:sed sub illa relaxatur:⁊ sic fit paralysis ⁊ mollificatio: pars aūt opposita cōtrahi potest:⁊ sic spasmatur. Secūda causa est:q̄ ad partez percussam ⁊ ptes sibi ꝓpinquas fluit multa materia que vincit ⁊ pfecte oppilat vias spirituū. Et ideo fit paralysis siue mollificatio ⁊ perditio sensus ⁊ motus:sed ad partez oppositaz nō currit tanta materia: ⁊ ideo non sic pfecte oppilat:⁊ ideo fit spasmus sicut materia epilepsie: q̄ impfecte oppilat:⁊ facit ꝓtractiōez.i.spasmū:vt appebit in cap.de epilepsia. Tertia causa est:q̄ versus partem percussaz mouētur materie grosse ⁊ materie subtiles:sed materie subtiles veniūt vsq̄ ad ptez percussaz ⁊ imbibūtur in ea:nec ab ea possunt expelli:⁊ ideo paralycant ⁊ mollificant eaz:sed māe grosse nō veniūt ita ꝓpe:sed retinentur in ptibus remotis ⁊ oppositis:⁊ ille māe grosse que veniūt nō imbibūtur:⁊ possunt pelli ad loca opposita vnde spasmant illa. Sciēduz tñ q̄ ꝓtingens est quādoq̄ ꝓtrariuz eius q̄. A. dicit q̄ pars percussa spasmatur:⁊ opposita paralycatur: ⁊ hoc est:q̄ ꝓtingit materias spasmātes venire ad ptem percussam:⁊ paralycantes ad

quio[b] ad incolumitatem incisio est que cadit ad futurati duorum ventrium anteriorum. Cuz enim cito succurris ei cōtinuat. Ille vero q̄ in duobus vētribus posterioribus fiūt sunt praviores. Et illa q̄ fit i medio pravior est ea q̄ fit in posteriore:⁊ remotior:vt redeat ad dispositiōez nālem nisi fit valde parua. ¶ Et[c] principiuz quidez ꝓsistit in emplastris.

[a] ¶ Cū ḡ incisio.]Hic determinat de solutione ꝓtinuitatis eueniente in substantia cerebri.⁊ primo ponit accidentia. Secundo comparat incisiones partium cerebri adinuicez. ibi ℞a[Et propinqui.]

¶ Considerandū q̄ tria ponit accidētia sequētia incisiōem. Primū est febris. Ratio est:qa statim ad talez incisiōez seqtur apostema ⁊ fit febris: vt in cōmento apho.50.sexte particule. Quibuscūq̄ surſum ⁊c.Fm accidēs est vomitus cholere. Rō est:qz statiz stomachus compatit pp neruos magnos a cerebro ad stomachum venientes. Quare humores fluunt ad stomachū: ⁊ illi proprie qui sunt apti ad cursum:vt cholera ⁊ subtiles hūiditates que leuigate ⁊ ascēdentes ad os stomachi:qd̄ est valde debilitatū:q̄ neruosum faciūt vomitum:vt ēt sumitur in cōmen.apho.prealle. Tertiū qd̄ seqtur est mors:pp nobilitatem mēbri nisi raro. Potest enim contingere forsan: vt Gal.narrat in duobus locis predictis:ⁿ satis dicitur communiter.

[b] ¶ Et propinqui. ¶ Hic ꝓsidera q̄ littera pōt tripliciter exponi. Primo incisio que cadit ad futurati.i.ad pānicululū:ita q̄ nō incidat: sed appareat sua supficies:que est sicut fungus. Alio mō ad futurati.i. ad panniculum ita q̄ incidat:tñ raro ꝓtingit ab hac liberari:ⁿ solū cū est pua vt medulla nō exeat:vt dicit Bzunus. Tertio mō pōt exponi q̄ hic ꝓparet ad inuicē fracturas q̄ sunt cū apate pānicule: vnde apparet sicut futurati.i.sicut fungus. Et sic intelligit cōparationē manifestā. ¶ Considerandū ꝑo q̄ accipimus cōparationē inter incisiones partiū cerebri:q̄ incolūior est cadēs in pte anteriori:vbi sunt duo ventriculi: q̄ anterior vētriculus diuidit in duos:ⁿ nocito vno pōt p aliū ventriculū fieri q̄ opz: vt Gal.innuit prealle.loco.viij.de vtilita.partic.ⁿ hoc nō contingit in alijs vētriculis. Sed in ventriculis posterioribus.s.medio ⁊ postremo:sunt praviores. Rō est:q̄ duo anteriores sunt ignobiliores q̄z medius:ⁿ forsan q̄z posterius:medius tñ inter oēs est nobilior: vt tertio de interioribus.vij.ca. Posterior aūt est maioris suspicatiōis q̄z anterior:pp duo. Primo q̄ forsan est nobilior eo. Secūdo q̄ habet substātiam minus profundam: vnde nocumentum statim appropinquat ad vacuitatem ventriculi.

[c] ¶ Et principiū. ¶ Hic ponit curā: ⁊ primo in sermone gñali. Secundo magis in spāli. ibi ℞a[Distinctionē.] Prima lra pōt dupliciter exponi. Primo particulariter q̄ referat ad id quod dixit: cū cito succurris rupture futurati:ⁿ aliqs minus malis continuatur.i.liberatur homo. Hic autem succursus est ad

Jacobus

Et in vulneribus quidem.

¶ In secūda primo ait:q̄ in vulneribus capitis que penetrant vsq̄ ad panniculum cerebri:scilicet vsq̄ ad duram aut piam matrem accidit laxitas seu mollificatio vel paralysis in latere vulneris:ⁿ accidit spasmus in opposito eius vt si tale vulnus sit in parte dextra tunc paralycatur illa dextra pars ⁊ sinistre parti superuenit spasmus. Et hoc ideo fit quoniam in texturis panniculorum tegentium cerebrum nerui orti a dextris tendunt ad sinistruz ⁊ econuerso:lesi ergo scissura se versus suam retrahunt originem ⁊ fit illic spasmus. Sed in parte scissa spiritus animales nō amplius libere penetrant vt prius:vnde relaxata paralycatur adiuuantibus ad id humoribus illis qui fluunt ad vulnus causa doloris ⁊ neruos oppilant. Sunt ⁊ alia signa solutionis pānicoluz que sepius accidunt:vt nausea vomitus casus appetitus febris scotomia loquele defectus vel turbatio eius eger prostratus est: ⁊ velut stupidus vehemēter dolet ⁊ angustiatur ⁊ sanguis defluit per nares aut aures vel per palatum facies ⁊ oculi rubent ⁊ eminent visus conturbatur. Secundo dicit q̄ quando incisio que penetrat in matres non peruenit ad ventres seu ventriculos cerebri neq̄z intra medullam:sed solū peruenit ad terminum seu finem velaminis subtilis:idest pie matris est magis incolumis seu minus suspecta ⁊ minus timorosa ⁊ capacior cure q̄z illa que penetrat in medullam cerebri ⁊ ipsam facit ebullire foras propter dignitatem substantie cerebri que secundū medicos est prima sedes rationalis anime ⁊ sensus ⁊ motus. Tertio dicit q̄ cum penetrat incisio capitis vsq̄ ad cerebruz seu medullam ipsius tunc apparent febris ⁊ vomitus cholere ⁊ est insanabilis secundū plurimum. Febris quidez apparet ex compassione cordis ad cerebrum ⁊ conturbatione vehementi humoruz ⁊ putrefactione que superuenit eis. Uomitus vero cholere ex compassione stomachi ad cerebrum per duos neruos qui a cerebro ad os stomachi descendunt. Non curatur autem nisi raro: quoniam secundū plurimum resoluuntur spiritus ⁊ calor innatus et deficiuntur aut alienantur sensitiue virtutes interiores ⁊ motiua imperans a qua fit anhelitus. Nō solum vero solutio contingens medulle cerebri non sanabilis est nisi vix ⁊ raro sed etiam pertingens ad panniculos eius. Juxta illud Auenzoar tractatu secundo primo theisir. Et q̄z nobile est dictum Galieni cuz tractauit de fractura panniculi cerebri. Nam notum est apud omnes ⁊ semper ⁊ vbiq̄ q̄ impossibile est viuere illum cuius panniculus cerebri fractus est. Et videns Galie.quendam cuius panniculus fractus fuit ⁊ exinde liberatus est dixit ipsum a deo liberari summa potentia atq̄ sapientia: hec ille. Sunt ⁊ alia signa quibus cognoscitur incisa medulla ficut eruptio vel exitus partis medulle lesio vehemens vel destructio virtutis que insidet incise parti vt memorie si incisio fuerit in parte postrema cogitationis si in media imaginationis si in priori cum vehementia stuporis ⁊ desipientie. Quarto dicit hic q̄ de incisionibus penetrantibus in

De partibus

medullam cerebri propinquior ad incolumitatez vel curabilitatem est illa que cadit ad futurati duorum ventrium anteriorum: idest que pertingit ad duas partes medulle cerebri similes fungis que superponuntur duobus ventriculis anterioribus absq̄ q̄ penetret in ipsos ventriculos ⁊ in partes vnde sensitiui nerui sumunt originez. Nam cum succurritur cito ⁊ idonee huic solutioni quandoq̄ continuatur ⁊ sanatur plaga:imo etiam interdum solutio penetrans in alterum ventrium anteriorum visa est sanari. Juxta illud Galieni octauo de vtilitate particularuz capitulo decimoterzio. Et nos quandoq̄ inopinabilem illam inspectionem in yomarij smirna:idest in loco sic appellato factam vidimus:scilicet adolescentem vulneratum in altero anteriorum ventriculoruz:deinde sanatuz vt putabatur voluntate dei. Sed nequaquā paucissimo tempore durasset ambobus simul plagatis:hec Galienus. Quinto dicit hic q̄ ille incisiones que in duobus ventribus posterioribus cerebri contingunt sunt peiores illis que anteriūs accidūt vel peiores illa que fit in vno solo vētriculo. Nam mox ad eas consequitur spasmus vniuersalis ⁊ corruptio vel destructio voluntarij motus ⁊ memorie:licet quidam referant se fanasse aliquos quoruz magna pars posterioris partis cerebri per vulnus deperdita fuerat quod si fit raro fit. Sexto dicit: q̄ illa incisio que fit in medio ventriculo cerebri est peior hac que fit in posteriori ⁊ elongatior: vt ad dispositionem naturalem redeat seu curari possit:quoniam is venter est dignissimus omniuz eo q̄ est sedes rationalis anime cogitationis ⁊ estimatiue cui compatiuntur cetere virtutes infite capiti maxime memoria ⁊ imaginatiua. ¶ Attende primo q̄ de vulneribus capitis nō penetrantibus in craneum illud est suspectius quod penetrat in pannuz victum pericraneum quo craneum tegitur:tum quia dolor est in hoc vehementior:tum quia facile fibi dura mater a qua oritur:cōdolet ⁊ compatitur. Et si apostemetur ⁊ saniez faciat sepe craneū ab hac contaminat taliter ⁊ intantū vt radi oporteat. ¶ Attende secundo q̄ solutio capitis in craneum penetrans si videri non possit vt in cōtusione siue incisione cognoscitur his signis q̄ casse sonat virgula percussum caput aut craneuz. Et egro superuenit nausea ⁊ vomitus ⁊ scotomia. Et si teneat eger fili extremitatem cū dentibus suis ⁊ medicus aliam tendendo illud filum ⁊ super filū percutiat medicus patiens incurrit stridorē dentium. Et res dure masticare nō potest sine graui dolore. Et quando fortiter anhelitum retinet vel sufflare conatur tumescit pars exterior capitis:ⁿ si ibi est vulnus aliqua per ipsuz erūpit humiditas. Et si palpetur a medico caput reperit aliquam in ossibus capitis inequalitatē. Et magnitudo ictus ⁊ violentia rei contundentis que narratione egri vel assistentiū cognosci possunt super hoc significant.

Et principiū.

¶ In.iij. primo agit de principijs cure vulnerum capitis. Secdo remittit nos ad quartum cañ. sup distinctiōe cure vulneris in cute ⁊ in carne ⁊ fracture cranei: ibi

Distinctionem

est ad prohibendum apostema. ¶Hoc autez fit cum duobus: scilicet cū emplastris repercussiuis ⁊ cum cura alia prohibitiua apostematis p phlebotomiam ⁊ clysteria: ⁊ similia. Et hoc est quod dicit principium quidez. s. quātum ad localia: ꝓsistit in emplastris. s. repcussiuis ⁊c̄. In cura vero scilicet alia a localibus principiū consistit ad prohibendū apostema cuz eo: quod tolerat phlebotomiam vel vētosas: ⁊ alia. Secūdo modo potest exponi generaliter: ꝓpter quod sciendus ꝙ duplex cura intēditur in fractura. Una magis directa: que est ad cōsolidandum ⁊ incarnandum cum emplastris capitalib⁹: ⁊ hoc est cum cessauit timor de apostemate ⁊ confluxus humoruz. Et principiū huius cure fit cū emplastris. s. capitalibus: ⁊ erit eius scilicz fracture rectificatio velociter: qz cito postea sanatur: vt notum est alia cura est magis indirecta: ⁊ illa est ad vero⁹ medicationis vulneris plagatiui qō est i cute ⁊ carne dicemus vbi vlcez rememorabimur in lib. iiij. Et dicemus

⁊ erit eius rectificatio velociter. In cura vero ꝓsistit principiū ad ꝓhibendus apa cuz eo qō tolerat. ¶Distinctionē

prohibendus apostema: ⁊ fit cū eo quod tolerat infirmus: ⁊ hoc est quod dicit: in cura vero. s. cū est intentio cōsolidatio ⁊c̄. Tertio modo potest exponi. ¶Propter quod sciendus ꝙ fractura cranei aliquando curatur sine ossis eleuatione: ⁊ tūc omne principiū cure est in emplastris. s. capitalibus sicut cōiter fit hodie: aliqñ curatur cū ossis eleuatione: ⁊ in cura tali principium ꝓsistit ad prohibēdus apa: qz osse eleuato vel ante q̄z eleuetur dummodo iudicatio fit ꝙ per cussio fuerit taz praua ꝙ dz os eleuari principium est prohibere apostema. Et hoc satis videtur consonum littere.

a ¶Distinctionē vero. ¶Hic magis in speciali pōit curā: ⁊ prio inuit diuersitatē medicia⁊ vulnez: ⁊ fracturarū capitis. ¶o circa curā fracture cranei pōit diuersas curas ⁊ ſnias. ibi ¶a⌊Et medici. ⌋In pria pte vult ꝙ medicamē solutōis ꝙtinuitatis i cute ⁊ carne q̄ di

Jacobus

⌊Distinctionem vero⌋ Tertio tangit medicorum varias intentiones in fractura cranei post extractionem extrahendorum ossium meliorem approbans: ibi ⌊Et medici.⌋

¶In prima particula dicit primo princeps ꝙ principiuz cure vulneris capitis consistit in emplastris si paruum ⁊ simplex sit sintomatibus: ⁊ rectificatio seu curatio eius velociter fiet adhibito emplastro consolidatiuo vel puluere aliquo de restrictiuis consolidantibus. Juxta illud Raſ septimo almansoris capitulo penultimo. Cum ex capitis percussione os nō fuerit fractum puluis ex aloe ⁊ myrrha ⁊ sanguine draconis ⁊ olibano ex corallo desuper est spargendus: ex hoc enim cito sanabitur: hec ille. Et potes si vis ex illo puluere componere emplastrum consolidatiuum ſm hanc formam. ℞. cere albe. ʒ. ij. resine terebinthine añ. ʒ. i. incorporentur simul ⁊ ſpis cōmisce puluerez qui. ℞. aloes myrrhe sanguis draconis olibani cōralli rubei añ. ʒ. i. ⁊. ʒ. ⁊ fiat emplastrum. Secundo dicit hic ꝙ principium in cura vulneris capitis cōsistit in prohibendo ne apostema accidat cum eo quod vulnus intristanter suffert ⁊ patiens tolerat: quoniam apostema vulneris maliciam quodcunqz fuerit vehementer aggrauat prohibens vulneris sanationem donec apostema ꝓsanatum fuerit. ¶Modi vero quibus in vulnere nasci prohibetur tumor sine apostema est vt protinus in principio vulneris fiat phlebotomia de parte opposita nisi sanguis plurimus ⁊ sufficiens vel superercedens a vulnere fluxerit. Secundo lesa pars est confortanda per suaue stipticum parum repercutiens vt rosatum oleum cuz puluere myrti vel sine puluere. ¶Attende primo ꝙ si in vulnere capitis effluxio sanguinis superflua fuerit statim restringenda est applicando stupas canabis immersas in albuminibus ouorum crudis permiscendo cum eis puluerez subtilem boli armenici super locum vulneris. ¶Attende secundo ꝙ si vulnus fuerit cum deperditiōe aliqua substantie prius id oportet regenerari quod deperditum est q̄z consolidatio vulneris agatur. ¶Attende tertio ꝙ in contusionibus capitis sine vulnere ⁊ fractura statim radendus est locus contusus ⁊ inungendus oleo rosaceo: ⁊ sinapizandus puluere myrtillorum post inunctionem vt pars confortetur que cōtusa fuit dolor mitigetur ⁊ prohibeatur affluxus humorum ⁊ apostema.

¶Distinctionem vero ⁊c̄. ¶In secunda primo remittit nos ad quartū canonis super distinctione curationis plagarum capitis in cute ⁊ in carne. Et ait ꝙ dicet speciales curas seu distinctiones curationis plagaruz vulneris in cute ⁊ in carne vbi in libro quarto de curis vlcerū rememorabitur: vt tractatu tertio fen quarte quarti: capitulo secūdo: quo ad curas vlcerum. Et tractatu primo capitulo tertio eiusdem quarte fen quo ad curam vulnerum nondum vlceroſoruz: sed adhuc recentiū: que communis quidem est ⁊ eadem fere vulneribus capitis in cute ⁊ in carne et vulneribus aliorum membroruz sic carniformiuz. Secūdo remittit nos super curatione fracturaruz cranei ad ea que dicet fen quinta quarti tractatu tertio: capitulo primo: quod intitulatur de fractura cranei.

¶Attende ꝙ Galienus sexto de ingenio: capitulo vltimo: tractare volens de cura fracture cranei primo premittit distinctionem instrumentorum idoneorum ad hanc dicens. Oportet vt ab instrumento profunde inciſiuo capiam exordium quod colosifion dicitur: deinde dicaz de eo quod vocatur lenticinum. Et postea de subtilibus ⁊ eorum medicina. Secundo premittit ibi distinctiōes fracturarum cranei dicens. Dico ergo fracturam que est in testa capitis aliquando penetrare vsqz ad locum qui est inter vtraſqz partes cranei: ⁊ aliquādo vsqz ad interiora capitis. Et nōnunq̄z pars aliqua separatur ⁊ aliquando sola in eo fit fractura et contusio. Et aliquando forma fracture fit ſm formam percussiōis ⁊ aliquando nō. ¶Dis premissis primo dat curam fracture que penetrat inter partes cranei nō ꝓtransiens vltra ⁊ ait. Que autez penetrat vsqz in locū qui est inter vtraſqz partes cranei de subtili quidem instrumento supplere ferreo inciſiuo necessitatem habet: diuersa tamen fiant instrumenta: vt in primo a lato incipias deinde a minus lato donec ad subtile pueniaz. Tunc scilicet postquā abstuleris ab osse fracto id quod auferendum est medicinam appone eam videlicet que composita est de ireos farina, hoz dei thure aristologia. Omnem etiam medicinaz que sine dolore est mūdificatiua quoniam caro que illic generatur fit actione nature infirmus quoqz adiutorio medici nō indiget nisi vt caro ossibus conglutinetur ⁊ cōsolidetur. Quod nō potest fieri nisi locus cōglutinande carnis mundificetur: infirmus enim hoc adiutorium a medico appetit vt caro generetur ⁊ locus generande carnis fit ab omni sanie purus: qđ omnibus ossibus pertinet cum carnem generari necesse fit: hec ille. Secundo dat curam fracture cranei penetrantis vsqz ad panniculos cerebri dicens. Fractura vero que vsqz ad pelliculas cerebri penetrat si quoddam frustuz fit separatum oportet radi cum predictis instrumentis. Tertio dat curam fracture facte cuz contusione in parte aliqua cranei ⁊ ait: ꝙ si contusio in aliqua parte eiusdem loci fuerit oportet vt eam expellas cum terebro eā circumcirca perforante. Deinde incidas ⁊ extrahas eam. Aut ab initio abscindatur ⁊ euellatur cum instrumento quod dicitur colosifios. Dico

De partibus

enim molestum esse vt is locus perforetur quoniam aliquando penetrat subito vsqz ad duram pelliculam que super cerebrum est ⁊ subtus craneum. Instrumentum autem quod colosifios dicitur licet minus terebro sit molestum non tamen est liberum a suspitione cum aliquando cranei capitis ab eo moueatur ⁊ caput tunc temporis est necesse quietum esse.

Proinde si fractura multas habeat partes ⁊ moueantur laudo subuenire cum colosifion: quoniam si in initio fiat locuz cum inciſiuo leuabis instrumento. Quod si fractura dura ⁊ firma sit prius perforetur. Unde quidā medici propter suspitionem foraminis talia fecerunt instrumenta que non nisi solam ossis quantitatem penetrarent. Quapropter multa et diuersa sunt facienda secūduz quātitatem grossiciei vniuscuiusqz partis ossis. Nulluz tamen medicamen in ossibus capitis vtilius hoc cognosco: hec ille. Quarto docet quantum est amputandū de craneo fracto ⁊ ait. Si vero os totum fractum sit necesse est: vt totum auferatur donec ad sanum veniat locum. Si vero non sit fractum neqz contusum non totum auferatur: sed quod scis esse nociuū ⁊ non posse manere: quod multoties ego feci ⁊ non errorez incurri: hec Galienus. Sed queret aliquis cur in membris alijs ossa fracta iungimus ⁊ iuncta tenemus per ligaturas donec consolidata sint: nec ipsa extrahimus ⁊ in capite non. Respondet ibi Galienus dicens: ligamenta que diximus in fractura ossiuz corporis cōuenire non possunt in fractura cranei fieri nec possumus materiam ad illud venturaz prohibere neqz eam quaz habet alibi expellere que duo nisi ab ossibus remoueantur nullatenus sanari possunt. Verbigratia concedatur os brachij vsqz ad medullam fractum esse nec ligatuz extitisse quo sic existente cum sanies extrinsecus sub cute coadunatur ⁊ interius in medulla: dico medullaz primitus putrefieri: deinde totuz os quod plurimuz euenire videmus ipso ligamento non secūduz ꝙ oportet existente. Quapropter cum tale quid in osse brachij contingat quanto magis in ossibus capitis cuz non possint ligari. Ideo fracturam ossis capitis deficcare nō possumus: quoniaz cum ligamento comprimi non potest. Item si medicamen huius actionis existens inquirere volumus nulluz quod nobis sine ligamento sufficiat inuenimus. Qua necessitate oportet nos locum fracture ab omnibus que super os sunt discooperire: vt soluz os maneat quatinus putredinem que in eo coadunatur mūdificare ⁊ deficcare possimus donec simus securi: ꝙ apostema nō generetur ⁊ locus cōuenienter quiescere ⁊ deficcari ceperit tunc incipiamus eum cicatrizare ⁊ carnem in eo restituere: hec Galienus ibi. Quinto dicit ibi ꝙ in fractura cranei licet ossa temporuz aliquid patiantur rutius est ad expurgationem sanies incidere ⁊ auferre os quod superflus in craneo est q̄z temporale os. Et declarat illud duobus exemplis dicens. Scio nāq̄z quoniam caput cuiusdam vidi cuius craneum fractū erat ⁊ os quod temporis dicitur passum est: tunc tempora dimittens os quod in craneo erat incidi ⁊ eger sanitati restitutus est ⁊ adhuc viuit. Quod si craneū postponerez necessario pellicule que sub eo erant putrefierent priusq̄z os cōsolidaretur: quia nisi saniem a superiori inferius scirem semper esse descensuraz inciſio ossis non esset vtilis. Preterea quendam alium vidi fracturam in capite sicut prior habentē tunc arbitratus suz dimittere os quod superius erat ⁊ incidere ea que iuxta illud erant vt sanies locuz haberet fluendi. Cūq̄z grossiciem huius ossis ⁊ duriciem considerassem vidi magis esse vtile vt os quod superius erat abscinderetur q̄z vt in sanie studium imponeretur quoniam timui ne cerebrum moueretur. Item recordatus sum quoniaz si latum foramen fieret in ossibus lateraliter existentibus causa huius cerebrum ascenderet ⁊ foras exiret. Item multe furcule idest nerui furcati de nobili membro cerebri in loca illa sunt expanſe. De superiori autē parte cranei nullus neruus oritur: ideoqz prohibui vt loca illa abscinderentur. Illud autem quod scidi conuenienter solidaui: hec Galienus. Ex predictis clare apparet Galie. precepisse in omni fractura notabili cranei ⁊ maxime in penetrante vsqz ad duram matrem detegere os fractum ⁊ per inciſionem de ipso extrahere illud quod oportet vt facile sanies extrahi possit ⁊ prohibeatur labi versus cerebruz ⁊ pānículos eius ipsos putrefactura. Et sexto megategni capitulo vlti. ait. Fractura vero que est in ossibus capitis a curis aliorum ossium dissimilis est: quia impossibile est eam solidari neqz vllum ligamen poterit ibi ligari quod non generet apostema ⁊ tumorez: vnde oportet quod in eo fractuz est abscindi ⁊ amputari. Sed multi posteri recesserunt ab hac Galieni practica: quia difficilis est in executione requirens chyrurgicuz valde circumspectum ⁊ scientificum ⁊ expertissimuz in huiusmodi opere qualis raro habetur. Et exequi non potest sine magna dolorum acerbitate qui quandoqz febrem afferunt ⁊ egri deficiunt vires. Et nedum patiens: sed ⁊ assistentes frequenter terrentur ⁊ syncopizant inspectione huius seui opis. Et obloquuntur aduersus opificez qđ grauius affligit doloribus egrum quā qui vulnus intulit: ⁊ dicunt quod ipse est trunculentus carnifex ⁊ homicida non attendentes quod infirmi per hoc sepe saluantur ⁊ ꝙ dolor est medicina doloris. Et pp has cās multi ex chyrurgicis in fracturis cranei nisi sint tante ꝙ cerebrū cōprimant vel pānículos eius vel ꝙ sgllas habeant

Universidad de Deusto Biblioteca

citur vulnus plagatinum:scitur quarto cano.fen quarta:sed medicamen fracture cranei dicetur fen quinta.

a ¶Et medici.¶Hic primo ponit has diuersas sententias.s.intentiones:siue operationes.Fo cõparat eas adinuicez.ibi ℞ Et hoc modo. ¶In prima parte ponit id quod Gal.ponit.vi.de ingenio sa.in fi.& est quod in cura fracture cranei post ossiuz eleuatiõez:si expedit medici sunt bipartiti. Quidam enim ponunt medicinas sedatiuas doloris:& prohibitiuas apostematis:& hoc facit oleum ros. Et quidam ponũt vngucta vel emplastra capitalia exiccatiua & attractiua materierũ malarũ:& cũ hoc super hec emplastra ponũt epithima ex aceto & mel le:& hoc ad refrenanduz ne per attractiõez fieret apostematio:& hoc facit aceteuz:sed mel remouet aceti mordicationẽ.¶Cõsideranduz q; i fractura ossis ꝓcurrit quãdoq; incisio cutis:& quantũ ad hoc dixit incisionez fracti. Cõcurrit etiaz eductio ossis incisi:q; post incisiõez trapanationẽ facimus:& post incidimus & eradicamus illud frustrum:& quantum ad hoc dixit:& eradicatiõez secti.Concurrit etiã quandoq; in ꝓtusionibus extractio ossis fracti: absq; hoc q; medicus aliquam incisionem ossis faciat: & quantum ad hoc dixit extractionem fracture ossis.

curaz fracture que est ex eis in capitulo fracture & restaurationis. ¶Et[a] medici in fractura cranei de qua extrahenda sunt ossa cum extracta sunt ossa habent duas intentiones. Intentio enim quorũdam est vt declinẽt ad medicinas sedatiuas que dolorem vehementer quiescere faciunt. Et intentio aliorum est quibus videtur q; administrande sunt medicine vehementis desiccationis & administrant post incisionem fracti & eradicationem secti & extractionem fractu re ei[a] medicinas attractiuas in vnguentis & alijs super locum supra ipsum exterius existẽte epithimate ex aceto & mele.Et hoc[b] modo per manus horum posteriorũ prouenit maior incolumitas q; p manus primoz. Et[c] illud qdez nõ est curari. ¶Et dicenduz secundũ Cõciliatorem q; fic quod probatur. Primo quia reperitur medicamen:quod cerebrũ confortat & defendit ab exterioris aeris impressione & materiaz:que est inter partes ossis:& illam que est sub osse super dura matre expurgat absq; hoc:q; ossis pars eleuetur. Talis autez medicina est hec.℞.gũmi ellemi.ʒ.iij.rasine pini puriſſime.ʒ.iiij.cere.ʒ.vj.ol.ʒ.iiij.olei rosacei.ʒ.ij.&.ʒ.armoniaci.ʒ.ij.terebentine.ʒ.iij.et.ʒ.v. fiat vnguentũ.¶Et alia ponit etiaz conciliator ibi. Et quidaz addunt in hoc farinaz siliginis.Quidam farinã fabaruz nigrarũ. Quidaz semen plantaginis.Et quidam componunt cũ vino absq; oleo & cera. Secundo probatur:quia illa cura est fienda:que est cum accidentibus minus ꝓauis:sed illa que fit absq; ossis eleuatione est huius. Mas in ossis eleuatione est timor:quia propter cõmotionem attrahit apostema quandoq;.Similiter quia dũ panniculus detegitur: et occurrit aeri leditur ex hoc:vnde ex ossis eleuatione videmus quandoq; spasmũ & febres:& multa mala accidentia sequi.Cum ergo medicina aliqua reperiatur:que materiaz stantez inter partes ossis:& sub osse mundificet quãuis fixura sit capillaris non videtur cõueniens: q; elaboretur in ossis eleuatione.¶Cõsiderandũ tamen q; scõm cõciliatorez hoc medicamen debet apponi postquã sanguis a loco fluxerit:& nõ debet apponi:cuz iam apparent accidentia timorosa:nec etiã si propter percussionez humores ad intra concurrerent supra duraz matrez scilicet apostemantes:nec etiã quãdo fractura non penetrat & humores etiaz sunt super dura matre:imaginatur enim conciliator q; nisi fixura penetret non potuit materia existẽs sub osse extra educi.Quibus sic cõditionatis reducit in vsum hanc curã. Et suadet q; sic procedatur absq; ossis eleuatione.Dynus ℞o in suo scripto super capi.de fractura cranei arctius ꝓditionat & bene:dicens qõd in vulnere capitis quod est cuz fractura cranei tota intentio in principio est vt humiditas nõ aggregetur in partibus ossis scissi:neq; etiaz aggregetur sub osse super panniculuz:& detineatur & putrefiat.Cum ergo est possibile talez humiditatẽ bene & perfecte educi extra absq; alia scissione & detectione ossis debet hoc fieri:& tale vulnus sic debet curari.Est autẽ hoc possibile stantibus his conditionibus.Primo q; corpus sit bonoruz humorum in quanto & quali:ex qua bona dispositione non est timor de fluxu humoruz ad locum vulneris:& si est:est ita paruz:q; non est curanduz. Et in hoc innuit Dynus:& etiaz Conciliator q; fint facte phleboromie & ventosationes & reliqua diuertentia:si indicationes consentiunt.Secũda cõditio est:q; orificiuz factum in carne & cute sit bene ampliuz:ita q; tota fractura ossis bene appareat. Tertia conditio est q; etiaz ipsa fractura ossis sit ampla:vel nõ valde stricta.Quarta ꝓditio est q; fractura sit absq; attractione facta in partibus ossis. Quinta q; fit absq; attractione facta in panniculo.Nam attractio est causa cõculcationis humiditatis in parte:scilicet inter os & panniculuz.¶Stantibus ergo cõditionibus predictis secũduz Dynũ:& posito emplastro predicto attractiuo:poterit absq; eleuatione ossis curatio fieri. ¶Moderni tamen quos vidi de quibus etiã est Dynus credunt q; securior via sit discooperire & radere os nõ cõfidentes:q; per scissurã capillarez possit mundificatio fieri. Quãuis enim natura per mediũ ossis saniez quãdoq; educat vt septima particula aphoris.super illo aphoris.lv.Quibus inter frenes.Et quãuis reperiatur medicine ex profundo materias attrahentes:tamẽ medicine que hoc faciũt nõ videntur facere nisi cuz multa violentia:& ideo nõ stantibus cõditionibus predictis timendũ est de apostemate:& de tali cura. Et ideo omes auctores secuti sunt viam istaz.¶Sermo vero Serap.vel est in fractura aperta:vel totus sermo suus debet referri ad curaz vulneris sine ossis fractura quãuis enim ibi mentionez faciat de vulnere:cum fractura ossis dicemus:q; eius curã non ponit. Illud tamen quod decipit ignorantes et vulgares est q; in magnis percussiõibus capitis multũ aperto osse:ita q; quilibet videat panniculũ:& post multũ sanguinis cursum appositio huius emplastri curauit:& liberauit hominẽ.Et hoc rationabiliter:quia ibi suus effectus est cõuentior:vt apparet:& ex alia parte viderũt q; aliqs de paruissima percussione capitis vbi fractura erat capillaris facta ossis eleuatione:& rationaliter:tamẽ infirmus mortuus est:quia percussio prauа fuit.

b ¶Et hoc modo.¶Hic comparat has operationes adinuicem. Et primo facit hoc.Fo qõ dixit probat auctoritate Gal.ibi ℞ Et illud. ¶Dicit primo q; plures sanati sunt per manus eorum:qui post ossis attractionem sunt vsi emplastris capitalibus.s.exiccatiuis & attractiuis:q; per manus eorum qui sunt vsi medicinis doloris sedatiuis.

c ¶Et illud qdez.¶Probat qõ dixit.Et arguit sic.Cõplexio pãniculi detecti osse eleuato:& cõplexio ossis est ficca: g̃ incolumius est vti medicinis ficcis. Ista ratio est Gal.vi.de ingenio sani.in fi.& hoc est qõ dicit. Gal.enim dixit.s.loco preallegato.¶Dubitatur vtrũ vulnera capitis cũ fractura ossis possint curari absq; incisiõe & ossis eleuatõe vel abrasione.Et videf q; nõ:per Galie.vi.de ingenio:& Aui.iij.can.fen.v.& p Albucasim & Auer.vij.colliget:& per Pau.ca.de fractura ossiũ.iij.c.& per Halyab.ix.prac.cap.lxxxiiij.Probatur rõne:q; si curaf absq; ossis eleuatione:hoc fieret cũ medicina:sed medicina nõ poterit penetrare in fixuris capitalibus & peruenire ad superficiem dure matris:vbi materie corrupte tenentur. Amplius hec medicina vel est repercussiua:& illa nõ competit saltem cũ materia est in parte:vt inter supficiem fracti ossis & inter os & duram matrem. Vel est attractiua:& illa attrahet apostema:si statim ponatur:ſz si ponitur post aliquos dies:etiaz nõ poterit p strictas partes ossis attrahere:& si attrahet:erit cũ violẽtia: & sic etiam erit suspitio de apostemate.Vel talis medicina est incarnatiua:& illa etiã nõ competit nisi vulnere mundificato.¶Mundificari autez non potest nisi os eleuetur. In ꝓtrariuz videtur vna auctoritas Serap.primo siue prac.ca.de cura sode ex percussione.¶Item experientia cõmunis est in contrariũ. Item si reperitur medicamen qõ de fundo corporis trahit spinas & materias difficilis eductionis eadem ratione poterit reperiri medicina que per rimulas fracti ossis poterit trahere materias sanitatas: & non sanitas indigentes expurgatione absq; hoc q; os eleuetur. Sed reperitur talis medicina:vt omnes scribunt:& scribitur quarto can̄.fen.quarta. Hec queſtio nõ querit:an si os fit fractum:& cutis super eo nõ fit fracta:oporteat facere cutis sectiõz.Quia dicẽduz esset q; sic:nedum si cutis non fit rupta:sed si quãtitas fracture ossis nõ correspondeat quantitati rupture cutis.Quãuis viderim presumptuosos chyrurgicos:qui in tantum cõfidunt in quodam capitali emplastro:quod credunt eis esse secretum: vt fracto osse & non scissa cuti aliquo modo:aut non scissa ꝑm proportionez ad rupturaz sint contenti vsu illius emplastri: nec querit queſtio an si est aliquod ossis frustum in contusione separatũ oporteat illud eleuare:quia de hoc non est dubiuz.¶Sed querit an existente fractura in osse possit curari sine ossis eleuatiõe.¶Et dicenduz q; in fractura vel partes distãt sicut quando contingit in fracturis cranei factis cum securi: & tunc non est opus eleuare os: quia ex quo partes distant libere potest materia expurgari:vel partes non distant:sed est fixura capillaris.Et de hac est dubitatio an sine particule ossis eleuatione quocũq; modo eleuetur possit

Jacobus

que panniculos stimulent aut carnes purgant non vtuntur ossis incisiõe sed illico applicant consolidatiua que ibi generari saniem prohibeant & humores diuertũt ad inferioza cũ phlebotomijs & pharmacijs & tenui diera.Et si sanies in vulnere accidat ipsaz quãtũ pũt siccãt & exsuccãt pulueribus & tẽtis. Et sic revera plurimi sanantur licear qdam obeant defectu extrahendi partes confracti ossis et saniem que sub ipso est.

¶Et medici &c.¶In tertia primo recitat duas intentiones medicoz varia in curatione fracturarum cranei post extractiones ossium que extrahenda erant.Secundo plus approbat secũdam ex eis reddens causaz super hoc ibi ℞ Et hoc modo. ¶In prima particula ait q; due fuerunt diuerse intentiões medicorum in curis fracturarũ cranei post extractionem ossium extrahendorum.Una fuit vt tunc applicentur in loco vulneris medicine sedantes dolorez que vehementer dolorez mitigent & quiescere faciant ad prohibenduz apostema causa doloris sibi humores attrahentis vt oleuz rosatuz parũ tepefactum:iuxta illud Rasis in toto continente.Si ex incisione cranei peruenit aliquis humor ad pãniculum cerebri erit mentis alteratio. Et caueatur ne infrigidetur pãniculus cerebri in preparatione qz inde malum sequitur:ideo effundatur super illũ oleuz rosatum calidu.Et Serapion primo breuiarij capitulo.xij.ait. Si velamen duruz fuerit detectum fundemus super illud oleum rosatum tepidũ tantum. Quod si non fuerit detectum addemus ad oleum parum aceti.

De partibus

Verum.vi.megategni capi.vlti.de fractura cranei scribitur. Festinanda sunt que carnem ibi creent que siccatiua medicamina sunt. Et prohibenda sunt que mollificant & putrefaciunt sicut cera & oleum & similia. Nec nisi fecerimus non sumus securi q; non molestissima & mortifera oriant accidentia:ossa vero que sunt expellenda cuz magno timore & cautela extrahantur.Altera intentio est medicoz estimantiũ q; in cura fracturaruz cranei post ossiũ extractionẽ medicine deficcationis vehementis in loco vulneris sunt administrande. Et isti administrant post incisionẽ fracti ossis & eradicationẽ secti ideſt incisi & extractõez fracture eius.i.fracte & secte partis que cõmode ibidem remanere non potest medicinas attractiuas humorum ad exteriora in forma vnguentorum vel in formis alijs vt puluerum aut emplastrorũ super locum vulneris vel in vulnere.Et super hec iterum exterius applicant epithima factuz ex aceto & melle quod cooperiatur ad exiccationẽ fortiorem vulneris. Harum intentionum Galienus.vi.de ingenio cap.vltimo prememinit dicens. Dicto qõ de his erat dicendum.s.de extractionibus ossiuz cranei restat vt de medicinis ossiuz disputemus & qualiter post incisionem fit studendum notificemus. Dico ergo.i.peto vel interrogo vtrũ osse capitis incisio medicinã doloris capitis mitigatiuã ponamus.i.ponẽ debeamus sicut plures medici faciũt i ypocrate. Aut aliud huic rei oppositũ.i.sitiã quã Methos medic[a] semp laudauit.Et hic p sitiã nõ intelligit ventosaz magnã cũ igne apponendaz sicut

Hip.apho

fuit. Dicunt igitur ignorantes talis liberatus est de maxima pcussione cum emplastro: t talis est mortuus de parua cū ossis eleuatiōe: qui si cuz emplastris curatus fuisset: nō esset mortuus: t tamen ipi falsum dicunt: hoc reduxit multā infamiam qbusdam in periclitatiōibus vsus istoz emplastroz. ¶ Cōtraria aūt hincinde cessant: quācūqz enim partez defende repetes. ¶ Dubitatur ꝯ vtrū eleuato osse siue cū pforatione t abrasione vel incisione vel secatiōe vel quocūqz debeamus statim ponere medicinas sedatiuas. s. oleum ros. an debeamus ponere medicamen capitale exiccatiuum t mūdificatiuum siue attractiuū. Videtur ꝙ debeamus ponere oleuz ros. p Paulum in hoc. c. t per Aui. in. iiij. can. fen. v. t per Albucasim t Halyab. t est vsus cōmunis. ¶ Item qđ prohibet euētum apostematis oz osse eleuato supponi: sed impositio olei ros. est huius. Maio: est nota: qz i ossis eleuatiōe maxime de euētu apostematū timetur: mino: est nota. ¶ In cōtrarium vi Aui. hic auctoritate Gal. vi. de ingenio sani. in fine. Et probatur qz illud medicamē oz medicus ponere osse eleuato: per cuius positionem maio: sequitur incolumitas: sz per positiōem medicaminis capitalis hoc euenit vt ponit Aui. Unde plures liberati sunt p manus illius medici qui vtebatur hoc medicamine: qꝫ per manus coz qui ponebant oleū ros. vt Gal. dicit ibidē. ¶ Amplius in curatiōe vulneris ficci mēbri oz poni siccū medicamē: sz os capitis t pāniculi sunt mēbra sicca ergo comperit eis sicca medicina. s. capitalis. Et hanc ēt rationem Aui. vt Gal. innuit. Item res frigida nō oz poni super dura matre cū sit mēbrum neruosum: sed oleuz ros. est frigidū. Nec valet si tu diceres ponaz illud actu calidum: qz nihilominus reducetur de sua frigiditate potētiali ad actualem. ¶ Amplius simile videtur de punctura nerui t lesione dure matris: sed sup nerū punctura nō ponimus oleuz: sed in partibus circunstantibus: vt. iiij. can. fen. iiij. ergo supra dura matre discooperta nō ponemus ēt oleum. Rūdet Dynus ad hanc dubitatiōem: ꝙ osse eleuato primū qđ debemus ponere est oleum ros. Ratio est qa medicus qñ due passiōes ꝓiungūtur oz intendere ad magis suspectam: vt. iij. t. iiij. t. vij. theo. Eleuato aūt osse maio: est suspitio de apostemate qꝫ de vulnere: sicut etiā in vulneribus t puncturis neruoz nō intēdimus ad medicinas incarnatiuas: imo ad prohibitiuas spasmi. Etiam eleuato osse t detecto pāniculo nō debemus intēdere ad ꝙsolidatiōez vulneris cū medicamie capitali fortiter ficco: sed ad phibēduz apa t sedationē doloris. Maz in eleuatiōe ossis pp duraz matrē que est neruosuz membrū: fit dolor fortis Similiter ppter cōmotionez in humoribus attrahuntur humores: t inflāmantur: t maxime humores calidi: t ideo est timo: de apostemate calido: ergo opz ponere medicamē qđ mitiget dolorez: t repcutiat t tēperet calorē. Et ex hoc prohibetur apostema. Tale aūt est oleū ros ipsum eni ꝙuenit maxime inter oia. Primo qz tēperate frigidū. Scđo qz stipticum t prohibitiuū t ꝙfortatiuū: t ideo magis ꝙuenit qꝫ oleū vio. Tertio qz in virtute est aliqualiter siccū pp rosas. Quarto qz cerebrū a proprietate ꝙfortat: vt. ij. can. c. de oleo. Quāuis tū oleuz ros. sit illud a quo debemus incipere post ossis remotiōez: non tū multuz debemus eo vti: sed vt ad plus vsqz ad tres dies. Si. n. nimis cū eo staremus esset cā putrefactiōis: ppter suā mollificatiōez: t hoc vult Gal. t Aui. hic: ꝙ qa medici indiscrete t supflue: qa per longius tps qꝫ debēt vtebantur oleo ro. ideo plures moriebant per manus eoz: qꝫ per manus illi⁹ senis: q eleuato osse vtebatur medicinis capitalibus. s. siccis multū: non tū vult Gal. ꝙ a principio tu nō debeas vti oleo ros. t stare cū eo tpe ꝙuenienti: non supfluo. Hanc opi. Dyni credo esse falsaz in sua cōclusione generaliter accepta: quāuis extra eaz multa bona inferat. Probo igitur ꝙ quādo osse eleuato nō debemus statiz ponere oleū ros. sed potius medicinā capitalez exiccatiuā t attractiuaz: qz eleuato osse pōt esse dispositio oīno prohibens appositiōez olei ros. vel alterius repercussiui: ergo ipsuz nō oz poni. Sed sic est: qa pōt aliqua materia mala cē in loco. s. sup dura matre t circa partes ossis: que per sui morā putrefacit pāniculuz. Ergo opz vti absterſiuo siue mūdificatiuo siue attractiuo: nō aūt oleo ro. vel aliquo de tinēte materiā illā in loco. Dico igitur ꝙ ossis eleuatio vel fit cito: t hoc vsqz ad dies septē vel decē: t cum adhuc timetur de cursu materieruz: vel tardatur post prefinitū tēpus ab auctoribus: t cū iam materia est in parte t fluxus cessauit: siquidē fiat cito vel quocunqz tēpore fiat: t adhuc de cursu materierū est timo: osse eleuato oz apponi oleū ros. Ratio est du-

mirum. Galienus enim dixit ꝙ complexio ossis t panniculi est sicca.

¶ Tractatus quartus de egritudibus capitis t plurimo nocumento ipsarum in egritudinibus sensus.

Jacobus

Hip. apho. v. cañ. illo. si. ¶ Mulieri mēstrua si vis retinere sitiam maioreꝫ ad māmillas appone: sed medicinā fortiter siccantē t exiccantē ac sibi attrahentē vulneris humiditates ad instar ventose sicut est spongia vulneri impositā vel puluis factus ex aloe aut myrrha aut radice ireos aut sarcocolla aut aristologia: vel vnguentū factū ex aliquo horū pulueꝫ t melle rosato vel succo absinthij t succo plantaginis: deinde subdit Gal. Similiter quidā senior in ciuitate nostra solitus est facere. Super pelliculas nāqz que sunt sub craneo quas denudabat ab osse mox ponebat vnguentum qđ dicit ethysios. i. vehementer deficcatiuū. Et super hoc vnguentum ponebat mel t acetū mixtū is quidez senex studiosus erat in hac medicina: hec Galienus ibi.

¶ In. ij. primo ait ꝙ hoc modo procedēdo cū medicinis fortis exiccationis per manuale opus horum posteriorum medicoꝫ maior prouenit incolumitas vel sanatio facilior qꝫ per manus primoꝫ qui lenientia sedatiua doloꝫ administrabant. Secundo dicit id nō esse mirum: qz Gal. dixit t illud notoriū est ꝙ complexio ossis vt cranei est ficca: t cōplexio pānicu li ficca sicut dure matris vel pie matris. In vulneribus autez t in vlceribus siccoꝝ mēbrorum ficciores medicine competunt vt his reducant ad cōnaturalem suam siccitatē. Preterea sanies prohibetur maxime p desiccantia vehementis virtutis que valde suspecta est in fractura cranei pertingente interius vsqz ad pāniculos qui sub craneo sunt: iuxta id Alexandri. vi. de ingenio cap. vlti. cōmendantis senez de quo mō dictū est ꝙ sic-

pler. ga quando os cito eleuatur t materia est in fluxu est magnus timo: de apostemate. Et hoc ppter tria. Primo ga materia adhuc fluit. Secūdo ppter dolorē qui adhuc inest. Tertio ga dura mater satis est ossi applicata: vnde in ossis eleuatiōe fit circa eā magna cōmotio. Scđa causa est: ga quādo os cito eleuatur nō est in parte mala materia: de cuius retentione timeat: siue de cuius repcussione. Et hoc mō Auicē. t Paulus t alij eleuato osse precipiūt apponi oleū ros. Loquunt enim ad medicū rationalē: qui cito t in sua hora os eleuauit: nō tamen dico cito: ga in prima die: sed cito: quia nō trāsiuit terminū ꝙuenientē: vt permiserit materiā in parte cōgregari t corrūpi: sz vt materia nō est aggregata aliqua notabilis quātitatis: vel si est ibi aliqua nō est corrupta mala: t ideo de eius repcussione non timeat. Et huius signū est: ga post hāc repcussionē precipiūt medici incarnationē. Sed tu diceres: quō illud oleū ros. oz poni. ¶ Dicēdū ꝙ oz accipi pecia tāte latitudinis quāte est distantia partiū ossis t infundi in oleuz ros. tēperate calidū t apponi: t postea bōbax infusus in eodē oleo: t super hoc alia pecia infusa in oleo ros. mixto cū vino. Et hic modus mihi placet: qui a Paulo sumit: si aūt eleuatio ossis fit tāta: t iam materia est in pte mala corrupta: sicut frequēter ptingit chyrurgicis pigritātibus. Dico ꝙ nō oz poni oleū ros. sed magis tūc laudo medicamē capitale mūdificatiuū t exiccatiuū. Ratio est: qz est timo: de remanētia materiei corrupte: t ppie cū est cōmota. Scđo qz nō sic timetur de apate vt supponit etiā quādo os eleuatur: t materia est iaz quiescēs inter os t pāniculū nō est tantus dolor in eleuatione. Tertio qa si est aliqs timo: de apostemate per decursuz noue materiei: pōt ille timo: remoueri effundēdo oleū ros. in ptibus circūstātibus t circa collū: t rectificādo regimē. Sed diceret aliqs. Primo si mā est corrupta in parte: tūc infirmus est moriturus: t sic est dimittēdus. Ro si materia est in pte corrupta: tūc eleuato osse ipsa statiz extra fluet apta sibi via. tertio diceret aliqs adhuc est maio: timo: de apate qꝫ de alia re. ¶ Ad primū dicēdū ꝙ vt plurimū: cuz tardat eleuatio ossis in tātū: ꝙ materia est in loco: t corrūpit hō moritur. Quāqz tamen aliqs libatur: cum materia nō apostemat: nec est multe corruptiōis. ¶ Ad ām dicendū duppliciter. Primo ꝙ qñqz in prima operatione non perforamus totū os: ita ꝙ nō statiz attingimus ad sanie. ¶ Vel dicendū ꝙ lz quādoqz hoc faciamus. s. ꝙ vsqz ad sanie siue corruptā māz attingamus pforato vel eleuato osse: nō tū totuz qđ est ibi emanat. ¶ Ad 3m negat ꝙ sit maio: timo: de apate: tūc ppter duas causas dictas: t sic soluit ratio Dyni. Verificat ergo ām Dyni vt plurimū. ¶ Ad ōria dicendū: vt ipse dicit. Ad rōnez primā t 2az dicendū ꝙ lz in curatiōe mēbri ficci debeam⁹ vti ficcis volēdo incarnare: tū ad phibendū accidēs qđ est apa possumus vti eis: que ad hoc iuuāt: lz nō debeamus pseuerare. 2ꝫ Medicus ḡ qui vtebat capitali emplastro plures curabat qꝫ illi: qz illi alij superflue insistebāt cuz oleo ros. ¶ Ad 3am dicendū ꝙ oleū ros. est pauce frigiditatis: imo di de eo ꝙ calefactos infrigidat: t infrigidatos calefacit. Vel dicēdū ꝙ oz poni calidū: t cū dicit ꝙ reducit ad frigiditatē. Rūdet Dynus: ꝙ nō oz intelligi ꝙ reducatur ad frigiditatē actualē: sed ad quendā actū: per quē potest agere. Iste sermo est ꝓfusus: sed nō tractandus ad presens. Posset tamē leuius trāsiri. dicēdo ꝙ frigida possunt cōferre mēbris neruosis infirmis infirmitatibus egētibus infrigidatiōe: de qbus est apa calidū. ¶ Ad quartaz dicendū ām Dy. qđ nō est sil'e de vulnē nerui t de dura matre discoopta osse eleuato ppter duo. Primo qz in dura matre timet apa propter cōmotionē t ebullitionē: t ideo oportet ponē medicamē sedatiuum sup ea: sed in nerno discoopto timet maxime ppter dolorē t 3etiōem in neruo: t iō sufficit super toto mēbro infundē oleum rosatū. Secūdo quia cū caro t cutis sint rara possunt ab oleo penetrari: t virtus olei venire ad neruos: qꝫ uis non imediate sup nerno ponat: sed si ponatur circūcirca os capitis nō propter hoc penetraret ad duram matrem t cē.

¶ Tractatus qrtus de egritudibꝰ capitis t primo nocumēto ipsiꝰ in opatiōibus sensus t moribꝰ. ¶ De subeth t somno. Cap. j.

Jcitur subeth.

¶ Omissa forma diuisiōis t introductiōis eoꝝ: qui male intelligūt. Dicemꝰ ꝙ in pcedēti trac. A. determinauit de apatibꝰ capitis t solone ptinuitat'. Hic determiat de egritudinibꝰ capitis: quaꝝ primum nocumētū est in opationibus vtutū sensus t moꝝ. Et ꝫ dicit Rubrica. dixit aūt plur.

De partibus

ea applicabat. Et de hoc suꝰ testis ero añ deū qñ pluresꝫ ab eo cū hac medicina curati sunt in asia qꝫ ab alijs q medicinā doloris mitigatiuā ipone bant. Quapropter volui eā pbare cū erā in asia: sed nūc qñ rome suz eaz postposui eo ꝙ secutus sum chirurgicos romanos. Sed cū ingruit essentiam nāe rez recordatus sum cuiusdā rei quā experimento pbaui. Dico ergo fotamen aurū ad qđ auditus penetrat non solū ad durā pelliculaz ascendere sed etiā ad neruū auditū in auriculas ferentē. Unde qñ fotamen istud illi vicinū est pellicule t neruo q de cerebro oritꝫ t fortē sustinet medicinā sicut diximus nō est mirū si dura pellicula ablatis ossibus forte sufferat medicamē: si magnū nō hēat apa: qz sba eiꝰ siccissima ē: hec Gal.

¶ Explicit tractatus tertius sequitur quartus.

¶ Tractatus quartus de egritudinibus capitis t plurimo nocumento ipsarum in egritudinibus sensus.

¶ De subeth t somno. Cap. i.

Jcitur subeth.

¶ In hoc ca. primo agit de descriptione t diuisione subeth t descriptiōe somni in vli. Secūdo de speciebus seu modis somni nālis: ibi|_Et somnus qdez_|Tertio de causis somni non nālis t de causis subeth: ibi|_Et qñqz accidit somnus_|Quarto ɔ parte cerebri quā magis occupat t impedit subeth: ibi|_Et qñ primi_|Quinto notat aliqua circa subeth t somnum t sonitū gutturis: ibi|_Amplius quandoqz._|

mo:vt distingueret hunc tractatum a tractatu sequenti:in quo determinat de egritudinibus:quarū nocumētū est in operibus virtutū motiuarū:z etiā sensus z neruoꝝ. Sed in hoc tractatu determinat de egritudinibus que maxime nocēt virtutibus sensibilibus z moralibus:nō tamē ita ledūt virtutes motiuas. Et si in aliqua ledatur virtus motiua.s.in subetho:nō tamē ita ꝓncipaliter sicut leditur sensus:z ideo dixit: plurimo.

¶ Cōsiderandū etiaz circa rubricā q per opationes sensus possumus intelligere opationes sensuum interiorū.i.sensus cōmunis imaginatiue cogitatiue z memoratiue: quibus insunt nobis mores:vnde dicūtur virtutes intrinsece virtutes morales:vt supra declaratum fuit. Et ꝑm hanc expositionem Aui. distinguit hunc tractatum a sequenti:qz in hoc tractatu determinat de egritudinibꝫ quarū nocumentum plurimū est in opationibus virtutū sensitiuaꝝ intrinsecaꝝ:que dicūtur morales lz ꝓtingat in aliqua ledi etiā virtutez motiuaz:vt in subetho. Sed in sequēti tractatu determinat de egritudinibus quaꝝ nocumētuz plurimū est in virtutibus motiuis:z ēt sensitiuis moralibus. Possumus ꝙ intelligere ꝑ operationes sensus:opationes sensuuz exterioꝝ. Et ꝑm hanc expositionez Aui. innuit ea de qbus determinat in hoc trac. Quia ꝓmo determinat de his egritudinibus qbus fit lesio in opationibus sensus. Scōo determinat de his egritudinibus:qbus fit lesio in opationibꝫ moralibus.i.virtutum intrinsecaꝝ.ibi ꝙa| Species nocumēti. | Quocūqz tamē modo ꝓtinuetur dicemus q ꝓmo determinat de accidentibus siue egritudinibus:que sunt somnus z vigilia que sunt accidentia circa sensum cōem:qz somnus z vigilia circa eum fiunt:vt sumitur ab Aristo. in de somno z vigilia:z ab Auer.ij.colliget. Scōo determinat de accidētibus siue egritudinibus que sunt circa alios sensus intrinsecos.ibi scōa| Species nocumēti. | ¶ Considerandū aūt q notanter dico de accidētibus vel egritudinibus: qz ea de quibus in hoc trac. determinat sunt in se accidentia:vt somnus z vigilia:ꝓmirtio sensus amentia stoliditas ꝛc. melancholia z mania:sed radicaliter sunt egritudines: qz fiunt a malis cōplexionibus vel apostematibus vel oppilationibus:vt apparebit. Et ideo etiaz Rubrica dicit de egritudinibus capitis z plurimo nocumēto. Prima in.d. Prio determinat de sōno supfluo. Scōo de vigilia supflua ibi ꝙa| Vigilia | Pria in tres.ꝓmo determiat de subetho:q est sōnus supfluus qztū ad sui esse modos z cās.Ko quātū ad signa.tertio ponit curā. ibi ꝙa| Si aūt |ibi tertia| Subetho quidem | Prima in quatuor.primo determinat de subetho quantū ad sui diffinitionez z cās.Ko qztū ad ꝓtez sui nocumēti z modū.tertio quantū ad ordinē cāz.ūrto addit cañ.ibi ꝙa| Et quādoqz |ibi tertia| Omnes aūt subetho |ibi quarta| Ampliue. | Prima in duas.primo ꝓmittit diffinitionē.scōo declarat.ibi ꝙa| Nō tamē. | ¶ Dubitant hic quidam z ruditer:vtrū subetho sit res cōtra nāz. Et arguit q non:qa ꝙfortat. Probatur qz est somnus:sed somnus ꝙfortat. ¶ Itez res nō naturalis nō est ꝓtra naturā:subetho est res nō nālis:qz est somnus:lz somnus z vigilia sunt res nō naturales. ¶ In ꝓtrariū qa Aui. dicit q est superfluus. Dicēduz vt dicit qđ est res ꝓtra nām. Ratio est:qz segtur morbū:vt apparebit. Ad primā rationē dicendū q somnus tēperatus est q ꝙfortat:z nō supfluus. Ad ꝙaz dicēdū q res nō naturalis cū excedit fit ꝓter nām. Cōsiderandū q Aui. dicit duo:supfluus quantuz ad tempus pdurationis:z grauis quātuz ad moduz:qz fit profundus.

a ¶ Non tamē ois. ¶ Hic declarat diffinitionez: z ꝓmo differentias in ea positas. Ko genus.ibi ꝙa| Somnus aūt. | Prima in duas.ꝓmo facit hoc.Ko infert diuisionem quādam.ibi ꝙa| Et eius. | ¶ Cōsiderandū circa primā partē q per materiā z qualitatez possumus duo intelligere. Primo ꝑ māz substantiā materie:qz sit grossa:z ꝑ qualitatez qz sit frigida z humida:que duo.s. grossicies z qualitas frigida z humida ꝙueniūt phlegmati. Sicut igit in somno subetho sunt duo.s. plixitas z pfunditas: ita dependēt a duobus. Mā plixitas maxime fit a grossicie māe:que pdurat in oppilatione:lz pfunditas fit a qualitate frigida z humi.intēsis:que vehemēter obtūdunt sensus:ꝙuis subtiliter speculādo vtrūqz possit fieri ab vtroqz. Vult igit Aui. q qñ dr subetho est somnus supfluus.i.plixus grauis.i.pfundus. Debet intelligi qñ ista fuerint a mā grossa z frigida z humida:vñ spaciū est plixuz:z eleuatio.i.excitatio fortioꝝ.i.debilioꝝ. Et hoc est qđ subdit. Et ꝓo.i.debilitet ꝛc. qz excitatio nō ipedimit in eo:z iō dicit:debilitet. Qñ.n.ista simul ꝙueniunt in vna mā:tunc iuuāt se ad faciendū somnū graue z plixuz. Et iō dz exponi. Cuius grauitas.i.cuius excessus ab eo:qđ ꝑm nāz est in mā.s.grossa:z qualitate.s.frigida z hu. Ex quo statiz Aui. inuit q sit qdā somnus supfluus grauis:cuius excussus nō est simul in qlitate z mā. Querit ergo qs est iste somnus. Dicenduz q est qđā ipotentia vigilandi ꝓp multū casum virtutis. Vel dicendū q mā qūqz est grossa:lz nō frigida hu.imo frigida sicca vt melācholia: vel calida hūida:vt sanguis. Sōnus ergo ꝓter nām siue excedens factus abistis mābus lz posset dici aliqualr supfluus z grauis: nō tn ꝓprie:sicut ille cuius excessus est sil in qlitate z mā:z iō nō dz dici ꝓprie subetho:lz quidam

Jacobus

¶ In prima parte primo declarat qđ nois subetho per ipsius.v.ꝙditones vel ꝓprietates. Prima est q subetho est somnus supfluus z multuz grauis. Superfluus quidem in longitudine temporis siue durationis:vt fuerit vltra duodecim horas. Grauis aūt vel quia intensus est z multuz fortis vel quia ante ipsum z statim post ipsuz multuz graue est z tale sentitur:vel quoniam organa sensuuz z motus vehementer aggrauat. Attamen non omnis somnus supfluus z grauis est subetho sicut in infantibus qui quandoqz dormiunt vna tota nocte.xvj.horarum hyemali tempore sine euigilando. Secunda est q solum ille somnus profundus z grauis est subetho cuius grauitas pendet a materia z qualitate simul. A materia quidem vel phlegmatica vel sanguinea vel vaporali. A qualitate autem sicut a frigore vel ab humiditate vel ab ambob⁹. Et qa somnus profundus z grauis quorūdam infantium et laboratorum aliquando ꝓuenit absqz materia replente z peccante:vt in laboratoribꝫ ex necessitate resumptionis viriuz z in infantibus ex complexionali cerebri humiditate somnus ipsoꝝ grauis z profundus nō dicitur subetho. Tertia est quasi expositiua somni superfluiꝰ:ita videlz vt ipsius spaciuz seu durationis tēpus sit plixius spacio aut tēpore somni naturalis ex plixioribꝫ. Quarta est quasi expositiua somni grauis:z est vt sit fortior eleuatio somni seu pfunditio qz in naturali z moderato somno:solēt eni dici profundati in somno grauiter dormire vel intrūcati vulgari sermone. Quinta est vt debilitet excitatio somni:scilz vt vix a somno excitetur qui patitur subetho z debilis fiat atqz difficilis excitatio eius magno egens clamore vel impulsione. Quod si dormiēs facile excitatur vel sine labore:tūc somnus ipsi⁹ est naturalis in quātitate eius z qualitate. Vix ergo excitari est:vt differentia somni subethicoꝝ a naturali. Secūdo hic subiūgit hanc diuisionez q superfluoꝝ somnoꝝ:alius est grauis sine vehementia profundationis sicut ille qui fit ex superabūdantia vapoꝝ humidorū:alius subethicus vehemēter profundus sicut ille qui fit ex viscoso phlegmate quo ligatur organū sensus cōmunis z vie claudūtur inter hoc z organa quinqz sensuū

Universidad de Deusto Biblioteca

grauis somnus. Ko per mām z qualitatē possumus intelligere materiale in somno z formale. Materiale qdē accipit hic ꝓ spacio pdurationis: lz qlitas siue formale est ipsa pfundatio. Vult igit Aui. q somnus subetho ē somnus supfluus z grauis:nō tn ois: sed ille cuius grauitas.i.excessus ab eo qđ ꝑm nām est in materia.i.in tempore pdurationis z qualitate.i. in profunditate. Includit ergo verus subetho in sui rōne duo.s. q sit prolixus: z q sit profundus simul. Ex quo immediate inuit:q illa possunt separari:z per consequens q reperiri pōt somnus cui⁹ excessus est in tpe solūz z alius cuius excessus est in profunditate solum.

b ¶ Si aūt excitat. | ¶ Hic dubitat de ꝙstia Auic. qz dicit: si excitat.s. faciliter somn⁹ est nālis in qztate z qlitate:lz ꝓ qz leuiter excitari opponitur ei qđ est pfunde dormire:bñ ergo segtur excitat faciliter:ergo somnus est naturalis in qualitate:nō tamen segtur ergo est naturalis in quātitate perdurationis:quia posset homo multū dormire:z nō profunde sed leuiter. Item hō posset excitari in ꝓncipio somni:z tunc nō eēt naturalis in quātitate:imo diminutus. Dicēduz ꝓmo q ꝑ hoc Aui. dicit excitatur dz intelligi q excitatur faciliter:z q nō vltra iclinatur ad somnū. Si.n. leuiter excitatur z statim post hoc itez rueret in somnū:tūc nō diceretur excitatus. Ex quo cessat prima instātia. Ad scōaz dicēduz q Aui. nō vult nisi q sit naturalis in quātitate.s.nō superflua:in qua opponitur supflue dormire durationi somni subetho.scōo modo possumus dicere q lz pfunditas somni z longitudo somni sint diuersa:vt hic Aui. innuit:tamē non bene possumus experiri de vno sine alio. Si.n. aliqs dormiēs leuiter excitatur videtur posse argui:q ipse nō est paratus longo tempore dormire. Causa enim propter quā leuiter excitatur est paucitas materie:z eius aptitudo ad resolutionem. Hoc autem non potest longo tempore tenere somnum z saltez quod dicitur videtur verū frequēter:non tamē assero q sit semper verum.

c ¶ Et eius quidē. | ¶ Hic infert diffinitionē:z est q eius scilicet somni subetho alius est grauis alius pfundus. Dubitat de hac diffinitiōe: qa iam dixerat q subetho est sōnus grauis:sed graue esse est esse profundum. ¶ Dicendū primo q subetho qdaz est profundus minus z ille vocat hic grauis:qdā est profundus magis z iste absolute vocatur pfundus. Et eodē modo potuit facē diffinitionē:q subetho quidā est prolixus minus:z q dā magis plixus. secūdo modo potest dici:q graue sumit hic ꝓ plixo:z tūc dicemus q subetho est triū specierū. Una spēs est veri subetho in quo simul est somni pfunditas z prolixitas. Alie due sunt spēs nō veri subetho. Et vna est quādo est prolixus:z nō est pfundus:alia quando est pfundus z non plixus. Et has duas spēs tangit hic cū dicit:z eius scilicet subetho quasi.d. Jam posui tibi qđ est verus subetho z eius:scilz subetho in genē z large. Vel eius scilz nō veri alius est grauis idest plixus nō tamē profundus:alius est subetho pfundus:sed nō prolixus. Ex qbus apparet q grauitas siue graue sumit hic ab Aui. tripliciter. Primo sumit graue ꝓ pfundo:vt cōtra distinguit prolixo qūo sumit in diffinitiōe cū dicit:z grauis. secūdo sumitur graue ꝓ excessu ab eo:quod est ꝑm natura. Et hoc mō grauitas est distēperantia in perduratiōe z in profunditate:qūo sumitur cū dicit:sed ille cuius grauitas idest cuius excessus in plixitate z pfunditate. tertio modo sumitur graue vel grauitas ꝑm prolixitatez vt distinguit cōtra pfunditatē:z hoc modo sumitur hic cū dicit:alius est grauis.

¶ Dubitatur vtrū sit reperire somnū prolixū z leuez siue nō profundum scilicet a quo hō excitetur leuiter. Videtur q nō:qz ois somnus habens causam de difficili remouibilē est pfundus:qz hō tūc nō potest leuiter excitari. Sed ois somnus plixus hz causam de difficili remouibilez cū multū perduret:ergo ois somnus plixus est profundus. Eodez mō pōt probari:q ois somnus pfundus est prolixus:qz ois somnus pfundus hz causam fixā z permansuā:sed ois talis somnus multū perdurat:ergo ois pfundus somnus est plixus siue aptus plixitati. ¶ In cōtrariū est Auicen. in mō loquendi cū dixit nō tamen ois. ¶ In cōtrariū est Galie. in cōmento tertio secūde particule aphorīs. super illo apho. Sōnus z vigilie. Unde ꝑm translationē grecā dicit. Cōcedant somnū recte nominari lōgū cū tēpore solū superexcedat eaz que ꝑm naturā cōmensuritatē:nondū autez difficile erigibile habēs. Ecce ꝑm mentē Galie. q potest somnus esse lōgus:z tamē cū facilitate erectionis ab eo. Et eadē ratiōe videtur q somnus possit esse breuis:z difficile sit ab eo erigi. ¶ Dicēdū q si nō frequēter accidat:tamē est possibile somnū esse lōgū:z non pfundū. Potest autē dici non profundū dupliciter. Uno modo:qa sit cōiūctus quibusdā accidētibus silibus accidētibus vigiliarū de locutione z motu:z apertione quādoqz palpebrarū:z hoc est possibile vt apparet ex Gal. in li. de comate:z supra etiā dictum est:alio mō qa sit somnus purus z prolixus. Et cū homo clamat vel tangit dormientē statim erigatur z euigiletur. Et hoc est possibile:qz potest aliqua materia vaporosa rara facere somnū:que sit multa:saltē per viā renouatiōis z successiue enaporationis ad caput. Cū igit hō dormit ꝓpter talē materiam:nō profunde dormit:qa statim materia cessat

De partibus

nus ipsoꝝ grauis z profundus nō dicitur subetho. Tertia est quasi expositiua somni superfluiꝰ:ita videlz vt ipsius spaciuz seu durationis tēpus sit plixius spacio aut tēpore somni naturalis ex plixioribꝫ. Quarta est quasi expositiua somni grauis:z est vt sit fortior eleuatio somni seu pfunditio qz in naturali z moderato somno:solēt eni dici profundati in somno grauiter dormire vel intrūcati vulgari sermone. Quinta est vt debilitet excitatio somni:scilz vt vix a somno excitetur qui patitur subetho z debilis fiat atqz difficilis excitatio eius magno egens clamore vel impulsione. Quod si dormiēs facile excitatur vel sine labore:tūc somnus ipsi⁹ est naturalis in quātitate eius z qualitate. Vix ergo excitari est:vt differentia somni subethicoꝝ a naturali. Secūdo hic subiūgit hanc diuisionez q superfluoꝝ somnoꝝ:alius est grauis sine vehementia profundationis sicut ille qui fit ex superabūdantia vapoꝝ humidorū:alius subethicus vehemēter profundus sicut ille qui fit ex viscoso phlegmate quo ligatur organū sensus cōmunis z vie claudūtur inter hoc z organa quinqz sensuū

exterioꝝ

ria cessat ab oppilatione ⁊ obtusione quã facit cuz sit rara ⁊ leuis: sed tamen homo hic longo tẽpore paratus est dormire propter multã succedentiaz euaporationẽ. Ex hoc cessat prima instantia: quia dicitur somnus de difficili remouibilis duobus modis. Uno modo dicit remouibilis difficulter a sui actuali impressione: ⁊ hoc modo somnus est profundus: alio modo dicitur de difficili remouibilis a sui cõtinuatione: ⁊ hoc modo est plixus. Potest ergo causa ab actuali impressione pro vno nunc faciliter remoueri: qa materia subtilis vaporosa: ⁊ sic somn⁹ non est profundus: sed tamen a continuatione nõ imouebitur: immo statiz iste excitat⁹ reclinabitur ad somnũ: ⁊ hoc propter renouationẽ euaporationis. Ex quibus etiaz apparet: q somnus potest eẽ profundus: ⁊ nõ prolixus ⁊ hoc quia causa eius est aliqua materia frigida humida grossa: sed pauca: ⁊ ideo in sui actuali impressione cuz causat somnũ facit euz profundũ: ⁊ nullis accidẽtibus vigilie mixtũ: ⁊ si homo tãgatur vel clametur pro illo tunc non erigitur: tamen quia pauca est materia: non multum perdurabit hic somnus. Et si tu fortiter laboras in eius euigilatione: ita q excitetur non reinclinatur ad somnũ. Iste ergo sõnus est breuis ⁊ profundus. Et sic soluitur ratio cuz dicitur: omnis somnus profundus hz causam fixaz permanfiuã. ¶ Dicendũ q veruz est in actuali impressione. ⁊ pro illo tunc non tamen habet eam fixam: idest perdurantez cum causa possit esse pauca.

a ¶ Sõnus autez.]¶ Hic Auicẽ. declarat genus positũ in diffinitione: ⁊ ex hoc procedit ad inuestigandũ causas subeth. Genus autez est somnus. Primo ergo declarat quid est sõnus in generali. Secũdo in speciali. ibi secunda]Et somnus quidez.]¶ Considerandũ primo circa diffinitũ: quia dicit somnus vniuersaliter: quia hec diffinitio est somni in cõmuni ad somnuz quemcũq; siue fit naturalis siue nõ naturalis: siuẽ cõtra naturã. ¶ Notandũ circa diffinitionẽ: q somnus est retractio: ⁊ hoc maxime expressit Aui. quia hoc est sicut formale in somno: vt sumitur secũdo colliget: licet ꝑm aliũ moduz posset dici efficiens immediatũ. In hac autẽ retractione tãgit quid est illud: quod retrahitur: qa spiritus animalis: scilicet ab aia dictus: quia quilibet spiritus retrahit intus: licet manifestius: ⁊ plus aialis spiritus: scilicet cerebri. Secũdo tangitur id a quo fit retractio: quia ab instrumẽtis sensus ⁊ motus. Tertio ad qd fit retractio: qa ad ꝓncipiũ: scilicet ad cor: ꝑm Auer. secũdo colliget. Et ratio est: quia sicut cor est principium ⁊ dns expansionis caloris: ita ad cor fit reuersio: vt ibidẽ dicit Auer. Quarto ostẽdit quid cõsequatur ad hãc retractionẽ: quia priuatio sensus ⁊ motus: ⁊ hoc est quod dicit: cũ quo scilicet reditu priuãtur instrumenta ipsorũ sensus ⁊ motus ab exitu operationũ in ipsis. s. existẽtiũ. Et dixit ab exitu operationũ: ⁊ nõ dixit a potẽtia opatiua. Quinto ponit exceptionẽ: qaz priuetur motus ab instrumẽtis mouentibus: nõ tamẽ ab instrumentis spiritus idest anhelitus: quia eius necessitas est in vita. Aut ergo nõ retrahitur spiritus animalis ab eis: aut si retrahitur mouentur virtute naturaliter eos mouẽte: vt imaginari videtur Salie. in cõmento apho. quadragesimi secũdi secũde particule. Apoplesiaz fortẽ soluere ⁊c. Et si cõsideras hec est valde cõpleta diffinitio: et cõprehendit illam quaz ponit Albertus secũdo de anima. primo capitu. scilicet q somnus est quies anime ab exteriori opere sensuum: ⁊ innuit eam plus q̃ Cõmentator in tegni tractatu tertio. ⁊ Auerro. colliget se / cundo ⁊ tertio.

b ¶ Et somnus quidẽ.]¶ Hic in speciali ostendit quid sit somnus declarãs qd sit in quacũq; specie somni. Et primo quid est sõnus naturalis secũdo quid est sõnus nõ naturalis. tertio quid est ꝓtra naturã. ibi secũda]Et huic]ibi tertia]Et quãdoq; accidit sõnus]¶ Dicit primo q somnus naturalis absolute: idest cõtra distinctus nõ naturali: ⁊ cõtra naturã est cuius. i. in quo est reditus ⁊c. ¶ Circa hãc diffinitionẽ cõsidera q ipe tangit duas causas. Primo causam formalẽ vel efficientẽ: qa est reditus spiritus vitalis cũ profundatione. i. submersione ad profundũ: vt ad cor. ¶ Dubitatur primo an aliqs somnus sit absolute naturalis. Uidetur q nõ: per Auicẽ. prio li. Fen secũda capi. de signis cõplexionũ: vbi ponit q sõnus non est ex sũma operationũ naturaliũ absolute: sed ꝙditionaliter.

Somnus autem[a] vniuersaliter est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum ⁊ motus ad principium cum quo priuantur ipsoruz instrumenta ab exitu operationis in ipsis nisi que necessaria sunt ad hoc vt vita permaneat ⁊ illa sunt sicut instrumenta spiritus. ¶ Et somnus[b] quidem naturalis absolute est cuius reditus est cũ profundatione vel submersione spiritus vitalis ad interiora: vt digeratur cibus quem in ipsis sequitur spiritus animalis: sicut fit in motibus corporum subtilium permixtorum propter necessitatez vacuitatis: qui est etiam propter quietem: ⁊ vt spiritus adiungat sibi partem

Jacobus

exterioruz clausione forti. Tertio sic diffinit somnũ vniuersaliter ꝑm totuz ipsius ambitũ q est reditus spirituũ animaliũ ab organis sensuũ exteriorũ ⁊ ab organis motus ad principiũ suum: scilicet cerebrũ cuz quo reditu vel per quẽ reditũ instrumenta sensuũ priuãtur ab exitu in operationes sibi ꝓprias vt oculi a visu aures ab auditu nares ab olfactu ⁊ musculi a motu: his musculis exceptis ⁊ his opibus qui necessarij sunt vt vita pmaneat nec vita comite possunt interrũpi sicut sunt musculi per quos exercetur motus anhelitus.

Et somnus quidem.

¶ In hac secũda parte. primo agit de somno naturali absolute. Secũdo de somnis naturalibus nõ absolute sed ꝙditionaliter: ibi]Et huic qdez]Tertio de differẽtia inter hos ⁊ naturalẽ absolute: ibi]Differentia vero inter ipsum.]

¶ In prima particula describit somnũ naturalẽ absolute per duos reditus seu reuersiones spirituũ corporis ad interiora cũ profundatione vel submersione dictoruz spirituũ in interioribus ⁊ per quatuor fines gratia quorũ fiunt isti reditus. ¶ Primus reditus est reditus spirituũ vitalium a membris exterioribus ad interiora cũ profundatione vel submersione versus loca ⁊ mẽbra cõmuniuz digestionum: vt stomachũ ⁊ epar. ¶ Secundus est reditus spirituũ animaliũ qui cõsequitur reditũ vitaliũ versus interiora sicut fit in motibus permixtoruz corporuz subtilis subeq facile mouentur intus ⁊ extra vel in suis motibus sese consequuntur vt aere cõmoto simul cõmouentur vapores ⁊ atomi vel fumi terrestres:

¶ In cõtrariũ est hic Auicẽ. Dicendũ q somnus põt dupliciter cõsiderari. Uno mõ vt cõparatur ad vigiliaz: ⁊ vt sic non est absolute naturalis sicut vigilia: imo est propter defectũ: qui ex vigilia consequitur. Uigilia autẽ est naturalis: qz anima ꝑm naturã se habens vigilat: vt Aristo. xvij. particula. de proble. primo probleumate. Et sic loquitur Auicẽ. primo libro. Alio modo põt cõsiderari vt in suas species diuiditur: ⁊ vt sic qdaz dicitur somnus absolute naturalis: ⁊ quidã nõ naturalis: ⁊ quidã cõtra naturaz. Secũdo dubitatur quare diffinitẽdo somnuz absolute dixit: q erat reditus spirit⁹ animalis ab aia dicti: sed diffiniendo somnũ naturalez dicit q est redditus spiritus vitalis. ¶ Dicendũ q somn⁹ absolute cõprehẽdit omnez speciẽ sõni: sed in quadã specie somni principaliter redit spiritus aialis cerebri: vel prohibetur expãdi: vt in somno malo facto propter cerebri frigiditatẽ solã. In quadã etiaz specie sõni mala principaliter reuocatur ⁊ ꝓhibetur expãdi spiritus naturalis apud medicos: vt in somno ꝓpter eũones ⁊ defectus spirituũ naturaliũ. Et in quodã somno põt principaliter reuocari spiritus vitalis: ꝓpter hoc igif Auicẽ. diffiniens somnũ absolute: dixit q est reditus spiritus aialis: idest cuiuscũq; spirit⁹. Sed in somno naturali dixit q est reditus spiritus vitalis ⁊ cã est: qz in somno naturali retractio caloris fit a virtute regitiua sẽm Auer. secũdo colliget. et eius finis principalis est restauratio eius qõ de spiritibus est resolutũ in vigilijs. Ergo somn⁹ dz dici principaliter retractio illius spiritus: qui est radix ⁊ principiũ restauratiõis ois alterius spiritus. Talis aũt spiritus est vitalis vt notũ est. secũda causa est: qa retractio caloris ad interiora fit etiã ꝓpter cõplementuz digestionis illius: ergo spũs dz dici reuocatio qui maxime ad digestionẽ facit: ⁊ talis est spũs vitalis. Et hoc est qõ dicit Auicẽ. ⁊ cũ profunditate spũs vitalis ad interiora vt digerat cibus. secũdo Auicẽ. in hac diffinitiõe ponit causaz finalẽ huius somni naturalis: ⁊ per cõsequens huius retractiõis: ⁊ ponit tres causas finales. Una est vt digerat cibus ex vnione caloris: ⁊ hoc est quod dicit: vt digerat cibus. Et hic caderet questio quo tempore fiat melio: digestio an in sõno an in vigilia. Et hãc diffuse discussimus cõtra Dynũ. secũda causa finalis est qescere ab operibus sensibilib⁹. Naz in actione accidit languor: ⁊ ideo querit quies de sõno ⁊ vigilia: ⁊ in cõmento secũdi celi ⁊ mũdi cõmento. vj. ⁊ hoc est qõ Auicẽ. dicit. Et qõ est etiaz. i. est illa ꝓfundatio spiritus ꝓpter quietẽ. Tertia causa finalis est spirituũ ꝑdictorũ restauratio: ⁊ hoc est qõ dicit: ⁊ vt spũs sibi cõiungat ⁊c. Esset aũt hic speculatio in quo differũt ab inuicẽ he causę: ⁊ quẽ ordinem hñt. ¶ Cõsiderandũ secũdo q Auicẽ. tangẽs finẽ somni qui est digestio imposuit euz reuocationi spiritus vitalis solũ cuz dixit cuz profundatiõe spũs vitalis ad interiora: vt digerat cibus: ⁊ in reuocatiõe spiritus vitalis ad hũc finẽ qui est cibi digestio dicit q reuocat spiritus aialis quasi per quandaz cõsequentiã siue necessitatẽ vacui. Quãdo enim duo corpora ſbtilia ad inuicẽ sunt mixta ⁊ vnũ mouetur ad aliquã partẽ oportet q aliud per quãdã violentiã cõsequatur: ne fit dare vacuũ inter vnum ⁊ reliquũ. Et hoc mõ dicit: q spiritus aialis sequitur vitalẽ. Est ergo mens Auicẽ. q spiritus aialis reuocatur interius nõ ꝓpter digestionẽ cibi: sed per quandã cõsequentiã. Ulterius post q̃ Auicẽ. posuit spiritũ vitalẽ ⁊ etiaz aialẽ reuocari intus subiũxit duos fines vtrisq; cõmunes. s. vt quiescãt: ⁊ vt restauretur: ergo spiritus vitalis reuocat interius ꝓpter tres causas. s. ꝓpter digestionẽ ꝓpter quietez ⁊ propter restaurationez sui ipsius. Sed spũs aialis reuocatur ꝓpter duas causas finales: scilz ꝓpter quietẽ ⁊ ꝓpter restaurationẽ sui ipsius. i. vt restaurẽt ⁊ ꝓpter tertiã causam. s. ꝓpter necessitatẽ vacuitatis. ¶ Dubitatur ergo vtrũ spiritus aialis in somno reuocet propter cibo⁹ digestionẽ. Uidetur q sic per Auer. in cõmento cãtice cap. de somno ⁊ vigilia. secũdo cõmẽto vbi dicit: q in somno fit melior digestio cũ predictis duobus caloribus. scilz calore vitali ⁊ aiali reuocatis intus. ¶ Amplius hic spũs aialis reuocatur intus: vt restauret partẽ sui. sz hoc nõ fit sine digestione: ergo reuocatio sua est propter digestiõe. ¶ In cõtrariũ Auicẽ. ꝑm premissaz expositionẽ. ¶ Dicendũ q questio nõ querit aliud: nisi an spũs aialis sensitiuus ⁊ motiu⁹ reuocatus in sõno agat ad digestionẽ cibi in stomacho vel epate vel mẽbris: ita q se hẽat ratione cause effi

De partibus

qui sibi imiscentur siue moueantur vt repleant vacuũ siue alia causa. Et primus finis istorũ redituz spirituũ ad intus est: vt adunato naturali calore super cibo recepto digerat citius ⁊ perfectius cibus. ¶ Secũdus finis est ꝓpter necessitatẽ vacuitatis idest vt vacuitas vel inanitio que per vigilias fuit introducta sõno reparetur ⁊ cibo qui in eo melius digerit. Uel refer hec verba]propter necessitatez vacuitatis]ad ſbtilia corpora permixta que facile mouẽtur de locis suis vt ipsa ꝓhibeant vacuũ fieri sicut clare apparet in vasis que enacuãtur. Uel refer ad spiritus quasi velit dicere q intus mouẽtur ꝓpter necessitatem vacuitatis cõtractis partículis interioribus super cibo assumpto: vel his inanitis hora vigiliaruz. Uerus retractio vel motus spirituũ versus interiora in tempore sõni potius virtuti regitiue corporis dz attribui q̃ prohibitioni ne vacuuz fiat cum sint in corpore vapores ⁊ aer ⁊ fumi plurimi satis ꝓhibentes vacuũ fieri. ¶ Tertius finis est: ꝓpter quietem vel ipsamet quies aialis virtutis que fatigata voluntarijs motibus ⁊ operationibus sensuũ vel resolutione spirituũ indiget quiete qua reficiatur ⁊ refocilletur. ¶ Quart⁹ est: vt spiritus adiũgat sibi partẽ eius: scilicet cibi digesti hora somni qua nutriatur. i. restauretur ⁊ sustentetur. i. roborẽ vel ꝓhibeatur resolui ⁊ augmentetur substãtia ipsius per generationẽ ⁊ adiunctionẽ nouoꝝ spirituũ ex partibus cibi ſbtilioribus ⁊ recipiat restaurationẽ eius qõ ex eo fuit deperdituz in horis vigiliarũ. ¶ Et circa hoc attende primo nec ꝓprie nutriũtur spiritus: nec proprie augẽtur: sed horũ nutritio restauratio est spirituũ deperditoruz per sibi similes de nouo genitos sub equali mensura:

cientis. Et dico q̄ spirit⁹ animalis sensitiuus ⁊ motiuus apud Auer. potest duo importare: vel spiritū a cerebro missum per neruos: vel spiritus vitalez missum ad mēbra sensibilia ⁊ motiua: scilicet in mensura cōueniēti pro sensu ⁊ motu: que mensura est alia vel vltra eam: que est ad opera nutrimenti absolute: figidem querit questio de spiritu animali sensitiuo ⁊ motiuo qui a cerebro vadit ad neruos. Dico q̄ iste spiritus non facit manifeste ad cibi digestiōez. Ratio huius est: quia iste spirit⁹ est valde pauci caloris: immo tendit ad remissam caliditatē: q̄ consequitur suam cōplexiōez a substātia cerebri que est frigida. Sed tu diceres: quia multa membra frigida faciūt digestionez ⁊ iuuant ad eā. ℂ Dicēdū q̄ nos loquimur de digestione cōmuni cordis stomachi epatis: ⁊ venaruz quā per se: ⁊ directe non facit calor remissus sicut est calor spiritus aialis: imo calor fortis sicut calor spūs vitalis. Et ideo reuocationē solius spiritus vitalis dixit fieri pro digestione. Dico aūt q̄ spiritus aialis non facit manifeste ad digestionē cōmunem: quia figs vel let imaginari q̄ iste spiritus cū habeat aliquē calorē actualē: ⁊ ille quāuis sit paucus possit iuuare ad digestionē posset sustineri. Si aūt questio ārat de spiritu aiali: qui est idē quod vitalis spūs a corde dat⁹ mēbris sensibilibus ⁊ motiuis in mensura pro sensu ⁊ motu: tūc dicendū q̄ talis spirit⁹ reuocatus iuuat ad digestionē effectiue cum hēat calorē actualez potentem. Et de hac loqtur Auer. primo cantice preallegato cōmento. Et sic apparet solutio ad primū. ℂ Ad secundū dicendū q̄ restauratio spiritus animalis nō fit actiue a spiritu aiali: qa nō seipsum restaurat sed virt⁹ generatiua eius est vna de virtutibus naturalib⁹: que eū generat. Dubitatur secūdo an quiescere sit finis cōmunis spiritui aiali ⁊ vitali: videtur q̄ nō: quia spiritus vitalis nunq̄z quiescit a sua operatione. ℂ In cōtrariū est Auicē. sm expositionē datam. ℂ Dicendū q̄ quies hoz spirituū est finis cōmunis tamē diuersimode: qa spiritus aialis ex toto ab opere quiescit: sed vitalis non quiescit ex toto: sed ab ea parte que extēdebatur pro exercitio vigiliarū. Vel per quietem intelligit prohibitionē resolutiōis. ℂ Dubitatur tertio quare Auicē. multiplicat tot verba nutritur sustētatur ⁊c. ℂ Dicendū q̄ quando ad spiritū resolutuz in vigilia aduenit: vel aditū gitur alia pars spiritus. Nos cōsideramus tria. Primo absolutā repositionem: ⁊ sic est id quo nutritur. Secūdo perdurationez eius in tēpore quo non perdurasset ⁊ vt sic sustentatur. Tertio additionē ad id quod prefuerat: ⁊ vt sic augmentatur substantia ipsius: ⁊ totū hoc vocatur restauratio eius quod in vigilijs fuit resolutū: ⁊ ideo dixit quasi cōprehendens oia illa ⁊ recipiat ⁊c. ℂ Lōsiderandū q̄ nutriri ⁊ augeri improprie tribuūtur spiritib⁹ cū sm cōmuniores opiniones, sint inanimati ⁊ ideo littera exterior dicit: duz nutritur: q̄ littera interior dicit quo nutriaf. Et videbatur q̄ innueret q̄ spiritus ꝓprie nutriet: sed littera exterior moderatius loqtur cum dicit dū nutritur. i. quādo nutritur nō tamen ex hoc affirmat q̄ proprie nutriaf: sed quando nutritur ⁊ sustentatur ⁊c. ℂ Dubitaf quarto an in motu spiritus aialis ad interius sequentis spiritū vitalez spiritus aialis primo vadat ad cerebrū: ⁊ postea ad cor: an primo vadat ad cor ⁊ nō sequatur cerebrū ⁊ hec cēt profunda speculatio an spiritus vitalis cui miscetur aialis: ⁊ quē sequitur necessitate vacuitatis fit spūs cōmunis missus mēbris per arterias cōmunes: ⁊ tūc spiritus aialis immediate sequeretur vitalē versus cor: ⁊ nō versus cerebrū an sit spiritus vitalis appropriatus missus mediante cerebro: qui tamen nō est formaliter aialis: vel licet sit missus nō mediate cerebro: tamē sit appropriatus cum aiali. Et tūc retraheretur ad cerebrū primo ⁊ immediate ⁊ vltimo ad cor. Et an spiritus aialis qui seqtur vitalez possit dici pars vitalis spiritus: dati organis sensuū vltra id quo indigent pro nutricatiōe ⁊ cuz spiritu vitali motu versus cor: illa alta pars vitalis spirit⁹ qui potest dici

⁊ sua augmentatio est additio per adiunctionez nouorum spirituū ad illos qui iam sunt ⁊ prefuerunt. Et ideo cuz dicit [Et recipiat restaurationem] est ex oppositio dicti huius prioris nutriatur. ℂ Attende secundo q̄ somnus modo descriptus per duos redditus spirituū adintra ⁊ per quatuor fines illorum redituū non est naturalis absolute penitus: sed ex conditione necessitatis que vitari non potest. Juxta illud principis primi secunda doctrina tertia capitulo. iij. Et est cuz augentur alique dispositionum naturalium propter frigiditatem sicut somnus: sed tamen non erunt ex summa operationum naturalium absolute: immo conditionaliter et per causam. Somni nanq̄ necessitas in vita et sanitate non est necessitas absoluta: immo propterea vt spiritus ab impedientibus separetur: propter illud quod ei accidit ex lassitudine. Aut propterea q̄ est ei necessarium incumbere super digestionem cibi: ⁊ propterea q̄ non potest duas res. Somni igitur necessitas non est nisi ex parte alicuius impotētie ⁊ est exitus a necessitate naturali: licet sit exitus ille naturalis ab eo vnde est necessarius.

ℂ Et huic quidez ⁊c.] ℂ In secūda memorat tres modos somnorū naturalium conditionaliter ⁊ nō absolute. Naturaliū quidem quoniā fiunt a natura corporis bene regulata: ⁊ debilitatas virtutes ꝓfortant ⁊ vigori suo laras restituit. Non absolute autem sed conditionaliter: quia causa inducens ad necessitatem somnoruz istorum est contra naturam vel nature cursum regularem ⁊ ordinatuz: sunt tamen propinqui somno naturali absolute predicto. ℂ Primus quidez est somnus conualescentis ab egritudine sanitati proximi: cui quandoq̄ accidit somnus profundus: vt virtutes debiles fortificentur ⁊ restaurentur sanguis ⁊ spiritus resoluti a morbo somni longitudine ⁊ profunditate. Et iste somnus in conuale-

aialis vadat cum eo versus cor ⁊ alius spūs aialis a cerebro datus vadat versus cerebrū: sed ista presentialiter omittantur.

a ℂ Et huic quidē. ℂ Hic notificat somnū non naturalē. ⁊ primo facit hoc. secūdo ponit differentiā inter somnū naturalez ⁊ nō naturalē. ibi secūda [Differētia vero.] Prima in tres. ficut tres causas ponit somni nō naturalis. ibi secūda [Et quādoq̄] ibi tertia [Et plurimū] ℂ Dubitat q̄re non posuit diffinitionē somni non naturalis. ℂ Dicendū q̄ ia ex duabus diffinitiōibus hoc apparuit. Naz ex diffinitione somni absolute appareret q̄ est reditus spiritus ad interiora: sed ex diffinitione naturalis apparet qō est reditus spiritus propter cās naturales. Ergo apparet q̄ somn⁹ non naturalis est reditus propter causas nō naturales soluz: ergo debuit Auicē. ostēdē has causas. ℂ Lō siderandū secūdo q̄ somnus de quo est hic sermo cōmuniter a medicis dicit non naturalis: qa est quasi medius inter somnū naturalē ⁊ somnū cōtra naturā: ramē Auicē. vtit duobus vocabulis de eo. Primo qa dicit q̄ est ꝓpinquus huic scilz naturali somno. Est aūt sibi ꝓpinquus: qa nō tantū distat quantū somn⁹ cōtra naturaz. Etiā qa fit ad restaurationē faciendā eius quod resolutū est ad qō fit etiā naturalis somnus: etiā q: fit a causis non naturalibus: que nō sunt ita imoderate ficut cause preter naturā. Aliud vocabulū Auicē. est qō dicit q̄ hic somnus nō ⁊c absolute naturalis. i. nō pure naturalis: sed deficit ab eo. ℂ Lōsiderandū tertio q̄ Auicē. in sūma ponit tres causas somni nō naturalis. Prima est laxitas ab egritudine: ⁊ est dispositio neutra cōualescentie: vnde hō querit quietez: ⁊ sic spiritus intus retrahūtur. Dixit aūt ei qui sanitati est vicinus: qa si talis fatigatio esset in prauitate egritudinis diceret somnus cōtra naturā. Sz cuz appropinquat hō sanitati significat q̄ egritudo sedata est: ⁊ hō remanet quasi fessus ⁊ querit quietez. Et ista causa intrinsece reducit ad resolutionē spirituū: siqs cōsideret ipse tū somn⁹ profundus in sanis. i. in his qui sani apparēt nō significat bonitatē: q: significat vel superfluaz eūonem vel laborē superfluuz: vel aliquam materiam oppilantem.

b ℂ Et quādoq̄ etiaz. ℂ Secūda causa somni non naturalis est multa eūo a medicina solutiua: vnde spiritus diminuti per eūonem nō possunt extra expandi. Et somn⁹ ille ꝓfert ei ⁊c. f. post alicuius cibi sumptionē: qa super vacuitatē superfluā dormire est malū: vt primo cāi. Fen secūda ca. de pulsu somni ⁊ vigilie.

c ℂ Et plurimū accidit. ℂ Tertia causa est superflua resolutio facta ex motu ⁊ exercitio vel labore ⁊ nō tolerat substantia spiritus dilatationē. i. expansionē ad extrema ꝓpter defectū augmēti sui spūs super illud quod sufficit applicationi: idest ad organa scilz intrinseca. Et vult dicere q̄ vltra id qō debet stare intus nō superest quod possit extra expandi applicat scilz ad organa extrinseca: qa nō solū spiritus oz habere quantitatē: qua possit applicari organis extra: sed qua possit perdurare in exercitio operationū: profundatur ergo ficut fit ⁊c. Et illud. i. talis resolutio fit ꝓpter eūonem superfluā accidentē spiritui aiali: qa labor ⁊ exercitiū resoluunt maxime aialez spiritū. ℂ Nota igif ⁊c. quod est in substātia eius. f. spiritus. i. retinet spiritū. Vel qō est in substantia eius. i. illud qō est substātiale ⁊ necessariū in interioribus: nisi cōsequaf idest nisi adueniat aliqd nutrimentū: qa possibile est q̄ ex hoc hō fortificetur ⁊ spūs multiplicetur: ⁊ hō nō dormiat: sicut accidit laborātibus: qui comedūt laborando. ℂ Lō siderandū aūt q̄ per hoc qō Auicē. dicit ꝓpter eūonem accidētez spiritui aiali: potest sumi differentia inter hāc tertiā causam somni nō naturalis: ⁊ inter alias qa ista causa est resolutio facta a motu q̄ maxime resoluit spiritū aialem. Sed secūda causa est resolutio facta a medicina solutiua: que resoluit spiritū naturalē ⁊ etiā vitalē. Sz prima causa est laxitas facta ab egritudine. f. febre que attingit spiritum vitalē: lz vnicuiq̄ harū causarū

 associetur

scente longus ⁊ profundus significat morbi sedationem seu curationem ⁊ q̄ sanitas prope est. Nō tamē in sanis is somnus profundus significat bonuz: sed dispositionem ad apoplexiaz subeth aut letharguz propter superfluam cerebri humiditatez. ℂ Secūdus est somnus eiusdem generis scilicet profundus ⁊ naturalis cōditionaliter qui purgatis accidit per fortē pharmacū sicut per elleboruz vel coloquintidā vel dragrediuz. Et is somnus cōfert fortiter purgatis reddens his vigorez quē pharmacū abstulit sua violentia ⁊ hos restituens suis virtutibus: dummodo non fiat inanito stomacho sed refecto cibis electis euchimis boni nutrimenti.

ℂ Tertius est somnus qui sicut priores est naturalis non absolute: sed conditionaliter ille videlicet in quo fit reditus spirituum ad in intra versus principia: puta versus cor cerebrum ⁊ epar propter excessiuam resolutionem naturalis caloris vna cuz spiritibus: sic q̄ substātia spiritus nō potest tolerare amplius dilatationē seu diffusionem sui versus mēbra exteriora ꝓpter defectū augmentationis substantie spiritus super illud vel vltra illud qō sufficit ampliationi spirituū ad opera principioz ⁊ mēbrorū interiorū: ita q̄ spiritus non vltra sufficiūt differre virtutes ad partes exteriores ⁊ ministrare eis ꝓpter causam nimie resolutionis spirituū facte ex motu excessiuo seu labore nimio. Profundaf ergo spūs iterius de relinquens partes exteriores vt somno ꝓfundo reparari possit vt cōuer fit in dispositione fortis exercitij ⁊ nimij laboris. Et illud fit propter eūonez seu resolutionē superfluam que spiritibus aialibus accidit in horis labor ⁊ exercitioz imoderatoz: igitur natura regitiua corporis fit prōpta ⁊ conat ad retinendū in interioribus illud qō supereſt in suba vel de suba aialis spūs: vt ipa natura vel substātia spūs per somnū acqrat ex nutrimēto restaurationem ⁊ sustentaculum.

ℂ Differentia

associetur resolutio vniuscuiusq; spūs. ¶ Cōsideradū etiaz: q figs vellet etiā posset has partes aliter introducere. ¶ Dicendo q qdaz est somnus absolute naturalis: quidā propinquus: ꝛ qdaz non absolute naturalis. Et tu cōsidera tamē primus modus exponēdi est magis consonus mēti Auicen. vt apparet cum subdit. Differentia vero. Nam somnos predictos comparando in duos reduxit.

a ¶ Differentia vero.] ¶ Hic ponit differentiā inter somnū nō absolute naturalē ꝛ somnū qui est ante istuz: idest somnū naturalez. Ex quo apparet q Auicē. somnos predictos reduxit in duas species. ¶ Cōsideranduz q Auicē. innuit conueniētiam: ꝛ ponit differētiā: cōuenientia est: quia vterq; est ad restauranduz. Sed differūt quia somnus naturalis querit restaurationez factam a re naturali: sicut est vigilia: ꝛ hoc est quod dicit: ꝛ est res naturalis: scilicet vigilia: vel ꝛ est res naturalis: scilicet talis somnus. Sed somnus nō naturalis petit restaurationez eius q resolutur a labore ꝛc. ¶ Dubitatur quia dicit q somnus siue vigilia est res naturalis: cum tamē ponantur inter res non naturales. ¶ Item qua ratione somnus quo fit restauratio eius quod dissolutum est ex vigilia est res naturalis: eadem ratione somnus ex labore: qa labor est res non naturalis: sicut vigilia. ¶ Itez quarto de accidenti ꝛ morbo in fine dicitur q ex magno labore fit somnus naturalis. ¶ Item labor videtur coincidere cum vigilia. Nam vigilia resoluit propter labores ꝛ motus qui in ea fiunt: ergo si somnus est nō naturalis: quia ex eo restauratur quod cuz labore resolutur: ꝛ vigilia resoluit per labores: ergo somnus succedēs vigilie est non naturalis. Dicendū q vigilia potest cōparari ad somnū: ꝛ potest cōparari ad laborē superfluū: de quo est hic sermo. Si quidē cōparetur ad somnū: ipsa dicitur naturalis: quia nobis magis ſm naturam inest: cū insit somnus. Anima enim ſm naturaz se habens vigilat: vt Aristo. proble. xvij. primo problemate. Et iaz declarauī hoc in questione de cōseruatione sanitatis. Similiter si vigilia cōparetur ad motū superfluuz de quo est hic sermo dicitur naturalis: quia tamē vigilia quantūcuq; ſm naturaz nobis insit: resoluit nos: ideo necessarius fuit somnus. ¶ Ex quo apparet q quādo dicimus q vigilia siue somnus est naturalis vel nō naturalis nō accipitur eo modo quo dicitur res naturalis vel nō naturalis. Sed dicitur vigilia naturalis ꝛ somnus: que sunt cuz dispositione sana: ꝛ causis existētibus in latitudine sanitatis. Sed dicitur nō naturalis: sed propinquus qui est in dispositione neutra ꝛ causis neutris sanitati propinqs. Sed dicitur cōtra naturaz: qui est cū dispositione egra ꝛ causis egris. Et forsan subtiliter specu lans hec noia sunt cōuenienter imposita sicut etiā rebus naturalibus nō naturalibus ꝛ cōtra naturaz. ¶ Ad contrariū dicēdum q primo vigilia ꝛ somnus in dispositione sana possunt dici naturales dispositiones: licet in se sint res nō naturales. ¶ Ad secūdaz dicendū q labor de quo hic est sermo est labor superfluus extra terminos sani laboris. ¶ Ad Galienuz dicendū q large sumit ibi somnū naturalez pro nō naturali: qui respectu somni subetz potest dici naturalis. ¶ Ad tertiā rationē dicēdum dupliciter. Primo q vigilia resoluit omni labore motus circūscripto: scilz quātus hō ſm oēm particulaz quiesceret. ¶ Vel dicendū q labor est duplex. Vnus qui coincidit cū vigilia naturali: ꝛ de illo nō est ſmo. Alius est labor superfluus: ꝛ de hoc est sermo.

b ¶ Et quādoq; accidit.] ¶ Hic determinat de somno preter naturā.

fit prompta ad retinendum quod est in substantia eius vt consequat ipsa ex nutrimento sustentaculum. ¶ Differētia vero[a] inter ipsum ꝛ illuz qui est ante ipsum est sicut differentia inter petitionē cibi a corpore sano: vt sit loco resolutionis naturalis ex eo ꝛ petitionem cibi a corpore debilitato a solutione et fluxu sanguinis. Primus enim duorum somnorum petit restaurationem resolutionis vigiliaruz ꝛ est res naturalis. Et secundus petit restaurationem resolutionis laboris ꝛ non est naturalis. ¶ Et[b] quādoq; accidit somnus non naturalis absolute: ꝛ est vt sit reditus spiritus animalis ab instrumentis propter causam infrigidantem substantie spiritus contrariam aut extrinsecus: aut ex medicinis infrigidātibus. Et instrumenta adipiscuntur frigus inconueniens penetrationi spiritus vitalis in eis ſm modum suum renouantem infusionem spiritus in eis adunati corrumpens complexionem qua recipit virtutem animalē: scilz spiritus a principio quare residuum redit ad profundum pectoris: ꝛ fit piger a dilatatiōe propter frigus complexionis ꝛ hoc est stupor. ¶ Et quandoq;[c] etiam accidit propter causam humectātem instrumenta et perturbantem substantiā spiritus ꝛ oppilantez viam eius ꝛ laxantem substantiam neruorum ꝛ lacertorum mollificationem quam sequitur oppilatio ꝛ cooperimentū que prohibēt spiritum penetrare: quoniam spiritus ipsius substantia iaz est ingrossa- ꝛ ille est qui proprie dicitur subetz. Et primo innuēdo eius diffinitionez ponit eius causas cōplexionales. Secūdo ponit alias causas. ibi secunda [Subetz preterea.] Prima in tres. primo ostēdit quomodo subetz fit a frigiditate. secūdo quomodo fit ab humiditate. tertio quomodo simul ab illis. ibi scda [Et quādoq;] ibi tertia [Et he due cause] ¶ Cōsideradū circa primam partē q Auicē. vtitur his vocabulis somnus nō naturalis absolute: idest simpliciter: et iste opponitur somno naturali absolute idest simpliciter in specie bus somni. Sōnuz autez medīū inter istos vocauit tribus nominib[9]: qa dicitur nō absolute naturalis quia diminutus a naturali ꝛ dicitur huic naturali propinqu[9]: ꝛ dicit non naturalis: scilicet sine alia causa determinatione ꝛ hoc noie vocauit cū dixit. secūdus petit restaurationez resolutionis laboris: ꝛ est nō naturalis. ¶ Cōsiderandū secundo q Auicē. innuit hāc diffinitionez q somnus absolute nō naturalis: qui est dict[9] alio noie preter naturā: est vt fit reditus spiritus a ali is propter causam infrigidantē cōtrariam substātie: idest cōplexioni spūs: ꝛ ꝓpter alias causas cōtra naturam: que dicētur. ¶ Notāduz tertio q somnus contra naturā aduenīēs propter frigus: vel aduenit propter frigus aeris: ꝛ dixit extrinsecus: vel propter frigus rerū: que assumuntur: vt opū ꝛc. Et quantū ad hoc dixit: aut ex medicinis. Sed tu diceres. nōne posset accidere a frigore materierū humoraliū. ¶ Dicendū q sic: ꝛ loqtur de eo in hoc capitulo. ¶ Cōsiderandū quarto q Auicē. tangit duos effectus frigoris occurrētis instrumētis sensuū ꝛ motus: vt cerebro ꝛ neruis. ¶ Unus effectus est: qa frigus prohibet penetrationez spiritus vitalis ad mēbra quia prohibita fit priuatio sensus ꝛ motus. Sed tu diceres quare dicit animalis dicendū q intelligit de animali viuente. ¶ Vel dicēdum q solo animali spiritu prohibito potest fieri somnus cōtra naturaz per instrumētuz intelligit virtutes ꝛ cerebruz. Sed tu diceres. quare dixit post ea vitalis: ꝛ non dixit animalis. ¶ Dicendū q si frigus cōgelando prohibet trāsituz vitalis spiritus: multo magis animalis. Tangit autez Auicē. subtiliter modū penetrationis spiritus vitalis ad mēbra: quia modus penetratiōis eius est ad innouandū: siue est innouās illud quod effunditur siue resoluitur de spiritu adunato in mēbris debemus eni imaginari q spiritus qui actu est in mēbris semper extra funditur siue resolvitur: ꝛ ideo oportet q semper penetret: vt stet actu sensus ꝛ motus. ¶ Secūdus effectus est: quia frigus corrūpit cōplexionez spiritus: qui est in mēbris sensitiuis ꝛ motiuis per quā cōplexionez meretur virtutē sensitiuā ꝛ motiuā a principio: scilicet a cerebro vel corde. Ex his autez duobus effectibus frigoris sequūtur duo alij: quia ad primū quod est prohibitio penetrationis sequitur q residuū spiritus nō potentis penetrare fugit ad suum principiuz: scilicet ad cor: ꝛ hoc est quod dicit ad profundū pectoris: sed ad ſm effectuz qui est corruptio cōplexionis spiritus per sui infrigidationez pigritat dilatari ꝛ extendi extra: licet etiaz hoc sequatur ad prohibitionez penetratiōis ꝛ ad corruptionē cōplexionis ꝛ hoc est stupor: idest subetz in quo fit priuatio sensus ꝛ motus: ꝛ sumitur hic stupor sicut sumitur a Galie. quarto de interioribus secūdo capi. Alij vero modi ꝗbus accipitur stupor sunt dicendi Fen secunda huius.

c ¶ Et quādoq; etiaz.] ¶ Hic ostendit quō fit subetz ab humiditate. ¶ Cōsiderandū q tripliciter humiditas inducit subetz. Primo inturbidādo substātiaz spiritus: quia humidi est inturbidare: vnde nō est aptus gus incōueniēs obstans ꝛ repugnās penetrationi vitalis spiritus in his instrumētis ſm suū modū naturalem ꝛ cōsuetum quo renouatur infusio spiritus adunati in eis a corde trāsmissi. Quarto dicit q hoc frigus vehemens corrūpit cōplexionem in organis sensuū: scilicet calorē vitalez eis missum qua recipiūt animalē virtutez videlicet spiritus aiales a suo principio deferētes eis virtutes sensibiles. Nam vitalis virtus est que cum in mēbris recepta fuerit preparabit ea ad recipiēdū virtutez sensus ꝛ motus: vt ait princeps primi prima doctrina. vj. capitu. iiij. Quinto dicit q quia istud frigus est incōueniēs penetrationi spiritus vitalis ad organa sensuū residuum spiritus huiusmodi redit ad profundū pectoralium partium ꝛ fit piger a dilatatione sui seu diffusione sui versus exteriora propter forte frigus cōplexionis ab infrigidāte causa. Sexto dicit ꝛ hoc scilicet reditus vitalis spiritus ad profunduz pectoris ꝛ prohibitio dilatationis versus exteriora propter forte frigus appellatur stupor. Ad hūc enim reditū spiritus vitalis cōsegtur reditus animalis spiritus versus cerebruz: cuius ꝛ nō cordis stupor passio est nisi sensum cōmunem in corde ponamus cuz Aristotele. Secūda causa est res fortiter humectans instrumēta sensus tam cōmunis q̄ particulariuz ꝛ exteriorū ꝛ etiam organa voluntarij motus: scilicet lacertos. Et super hac causa dicit primo q quandoq; etiaz somnus absolute nō naturalis accidit ex causa vel propter causaz superhumectātem instrumēta sensuū ꝛ volūtarij motus sicut ex sanguinis precipue grossi superabūdantia. Secūdo dat modos quibus causa humectans inducit hūc somnuz. ¶ Primus cōsistit in perturbādo necnō in spissando substātiam spiritus quo fit ineptior ad penetrationez. ¶ Secūdus in oppilādo vias spirituū: quapropter nō possunt a sensu cōmuni ad organa sensuū exteriorū libere transire. ¶ Tertius laxādo seu mollificā-

Jacobus

¶ Differētia vero ꝛc.] ¶ In tertia dicit q differētia existēs inter hunc somnū nimij laboris vel exercitij superexcedētis ꝛ primū somnū qui naturalis absolute est victus est: vt differētia inter petitionē seu appetitū cibi a corpore sano quatinus ipse fit loco naturalis resolutionis: idest loco partiū resolutarum naturaliter absq; errore in regimine vel causa infirmante corpori occurrēte: ꝛ cibi appetituz vel petitionē a corpore iam predebilitato per fluxū ventris vel per fluxū sanguinis. ¶ Primus enim duox somnoruz qui naturalis absolute est victus petit aut exigit restaurationē resolutionis vigiliarū: idest harū partiuz que resolute sunt hora vigiliarū vel cōsimiliuz. Et hec resolutio res naturalis est ꝛ ineuitabilis sicut vigilie sunt res naturalis ꝛ ineuitabilis sine quibus homo neq; cibū quereret neq; sicut cōuenit superfluitates grossas ejceret neq; arte vieret aut ratione magis q̄ plante. ¶ Et secūdus petit restaurationē resolutionis facte a laboribus vel exercitijs immoderatis qui sunt res non naturalis: imo res cōtra naturā de genere causaruz infirmantium.

Et quandoq; accidit. ¶ In hac tertia parte refert decez causas somni qui absolute nō naturalis est. Prima est causa infrigidās cōtraria substantie spiritus: super qua primo ait q homini quandoq; somnus superuenit nō naturalis simpliciter ꝛ absolute: sed cōtra naturam tam ex parte cause q̄ ex parte effectus ꝛ circūstantiarū somni in se. Secūdo dicit q iste somnus a frigore procedēs est: vt sit reditus animalis spiritus ab instrumētis vel organis sensuuz ad suū principiū propter causam aliquā refrigerantē cōtrariam ꝛ inimicaz substātie spiritus occurrētez corpori: vel extrinsecus vt gelu mortificās: vel intrinsecus vt opiuz bibitū vel mādragora vel iusquiamus. Tertio dicit q per huius causam instrumēta sensuuz adipiscūtur fri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad sensum ⁊ motum. Secūdo oppilando: q̄ spūs turbidatus est grossus nō aptus penetrationi. Tertio laxando subam neruoꝝ ⁊ musculoꝝ: vnde partes cōcidunt ⁊ fit oppilatio: ⁊ hoc est quod dicit: ⁊ mollificatio sup. sequitur: quā mollificationez sequitur oppilatio: ⁊ cooperimentuz. i. casus partis sup parte que prohibēt ⁊c. Infrā sunt corrupta. i. inepta receptioni ⁊ penetrationi spiritus. ¶ Cōsiderandū secundo q̄ ebrietas humectā do sic inducit subeth: ⁊ repletiones stomatice: et patet.

a ¶ Et he due cause.] ¶ Hic ostēdit quō fiet subeth ab illis causis simul ⁊ ponit ordinez. dicit primo he due cause: scilz frigiditas ⁊ humiditas cuz cōfirmant: idest cū simul eueniūt: ⁊ sunt fixe intense sunt causa subeth: quia facūt somnū profundum: ⁊ etiā prolixū. ¶ Cōsiderandum q̄ somni naturalis principalior ⁊ propior causa est humiditas: q̄z frigiditas: imo inpōe frigiditas dz dici causa naturalis somni. Unde quarto de accidenti ⁊ morbo: in fine: vult Gal. q̄ propie medicina somnifera est humida: sed in causis somni innaturalis: vt subeth cū concurrūt frigiditas ⁊ humiditas causa antecedēs: tūc. i. causa principalis est frigiditas. Et hoc quia frig⁹ est magis contrarians sensui ⁊ motui q̄z humidum sicut in vigilijs: scilicet superfluis ⁊c. ⁊ hoc pfecte declarauit in questione de somno contra Dynum.

b ¶ Subeth preterea. ¶ Hic ponit alias causas subeth: ⁊ hz quinq; partes sicut q̄nq; ponit causas. Prima causa est insultus paroxismoꝝ quarū daz febrū. ¶ Ubi cōsiderandū q̄ Aui. duo tāgit. Primo modū puentus ictius subeth: ⁊ est q̄ natura venit: vel insultat cū essentia. i. cuz spiritu vitali sup egritudinē in qua insultatione ptingit q̄ cōprimitur sub materia ⁊ ipsam. s. naturaz cum spiritu vitali segrur spūs aialis ⁊c. Et ppter. s. cōprimi sub materia: si est phlegmatica. Et hoc dixit: q̄ posset virtus submergi propter quantitatē vel prauitatē. Secūdo Aui. tāgit tēpus perdurationis subeth in submersione caloris in feb. phlegmaticis: quia est quo

ta ⁊ perturbata. Et quoniam instrumēta eius iam sunt corrupta propter humiditatem ⁊ propter laxitatem eorum simul. Et iste est somnus ebrietatis: ⁊ accidit quod est huic accidenti proximuz propter nimiam stomachi repletionem ⁊ prolixitatem more cibi in ore stomachi: horuz autem subeth remouetur vomitu. ¶ Et he due[a] cause quando confirmantur sunt causa qua plurimum accidit subeth. ¶ Quandoq; etiam adnatur frigus ⁊ iuuat ipsum humiditas simul in causis somni. Uerūtamen causa eius antecedens tunc est ex frigore: et iuuat ipsum humiditas sicut aggregantur in vigilijs caliditas ⁊ siccitas: ⁊ est causa vera ipsa caliditas quaz iuuat siccitas. ¶ Subeth preterea[b] sunt causa alie ex quibus est vehementia paroxismorum febris ⁊ euentus nature cum essentia sua super egritudinem: ⁊ ipius

usq; nō calefit. Cum aūt aduenit putrefactio ⁊ calefit materia tūc fit expā sio caloris ⁊ cessat subeth.

c ¶ Et quādoq; fit. ¶ Hic ponit secundā causam ⁊ est malicia humorū vel vapoꝝ cōmunicatoꝝ cerebro quantū ad partez anteriorē a stomacho vel pulmone ⁊c. Sed tu diceres: potest ne vapor facere subeth circūscripto excessu humiditatis vel frigiditatis. ¶ Dicendū q̄ sic dupliciter. Primo per sui corpulentiā oppilando. Secūdo per sui improportionē te refaciendo ⁊ submergēdo spirit⁹ sicut in vaporibus surgētibus a vrinis potest contingere.

d ¶ Et quandoq; fit.] ¶ Hic ponit tertiā cām. ⁊ primo facit hoc. secundo satisfacit dubitationi. ibi secūda[] Et vehemētior.] ¶ Cōsiderandū q̄ hec tertia causa est cōstrictio facta in cerebro: ex qua cōstrictione fit oppilatio ⁊ prohibitio motus spūuz ad mēbra. Ista autē cōstrictio fit ex osse fracto cuius lamina: scz magna vel cortex premit cerebrū. ¶ Cōsiderandum circa scdaz partē q̄ Aui. vult respōdē quesito quo queri p̄t̄ et cuius ventriculi cerebri cōpressio est magis causa subeth. Et respondet: q̄ cōpressio siue cōstrictio et coartatio vētriculi medij: sicut eius incisione plus accidūt subeth ⁊ reliqua mala accidentia: vt in precedēti capi. dictū est. ¶ Notandū q̄ vētriculus medius est nobilior: ⁊ ideo ad eius nocumentū peiora sequūtur accidētia: statim enim nocumentū suū cōicat reliquis ventriculis. Ad faciēduz aūt subeth per viaz cōpressionis iuuat multū sua strictura: q̄z enīz inter oēs vētriculos est magis strictus: imo est sicut via: ideo cōpressio siue coartatio statim claudit illū ⁊ ex hoc fit stupor siue subeth ppter nocumentū etiā aliis cōicatuz. Unde Gal. liij. de interioribus. ij. ca. ventriculo cerebri cōculcato maxime medio stupor oritur.

e ¶ Et quādoq; fit.] ¶ Hic ponit quartā causam que est fortis dolor vnde cerebrū in se cōtrahitur ⁊ oppilat vias spiritus ⁊c. vnde non pcedit extra. ¶ Et cōsidera q̄ forsan iste subeth est cum epilepsia: vel dispositione illi

cōpressio sub materia: ⁊ sequitur ipsam spiritus animalis sicut dictuz est: et propie si materia febris est frigida phlegmatica: ⁊ ipsa quidem nō calefit nisi cuz putredine. ¶ Et quādoq; fit[c] propter malitiam humorum ⁊ vaporum ascendentium ad anterius cerebrum a stomacho aut pulmone in egritudinibus suis ⁊ reliquis membris. Et quandoq; fit ex multitudine vermiū ⁊ ascaridū. ¶ Et quandoq;[d] fit ex coartatione cerebri ipsius sub osse cranei: aut lamina eius: aut cortice ipsius cum cerebro aduenit per casum. Et vehementior ventrium ad faciendum subeth apud incisionem est vehementior eorum ad faciendum subeth apud compressionem. ¶ Et quandoq; fit[e] propter vehementem dolorem percussionis euenientis lacertis temporis: aut scōm communitatem lesionis in ore stomachi: aut in matrice quare contra-

do substātias neruorū: quare sue partes superseminicē cōcidentes poros transitus spirituū ⁊ vias oppilant. ¶ Quartus modus est ppter lacertorū mollificationē qua fiunt inepti volūtarijs motibus: quia nō tenduntur neq; irrigidātur vt cōuenit motui. ¶ Quintus modus est per oppilationē ⁊ cooperimentū viaruz spirituū in ipsis lacertis ppter ipsoꝝ mollificationem: vnde partes decidūt superseminicē ⁊ sic phibentur penetrare spiritus motiui in lacertos. Tertio dat duas causas phibitiōis penetrationis spiritus in organa sensus ⁊ motus nimiū humectata. Prima causa est: quoniā substantia spiritus iam preingrossata est: ⁊ cōturbata per nimiaz humiditatē quare fit inhabilis ad penetratiōem. Secūda est: quoniā instrumenta spiritus vt nerui ⁊ musculi iaz corrupta sunt. i. priuata sua pertuetate ⁊ luminositate seu claritate ⁊ porositatibus qbus erant apta facili ⁊ veloci penetratiōi spirituū per ea ppter humiditatem ipsoruz excessiuā ⁊ eorū laxitatē simul. Quarto dicit q̄ somnus ebrietatis idest pcedēs ab ebrietate vel ebrijs accidens ex imoderata vini potatione est de genere somni inaturalis ex humiditate: q̄z multitudo vaporū vini ad cerebrū latorū ⁊ ibi inspissatorū superfluе humectat ⁊ ligat organum sensus cōmunis. Quinto dicit q̄ somnus similis sōno ebrietatis ⁊ sibi primus est ille qui fit ex nimia stomachi repletione ⁊ lōga mora cibi in ore stomachi qua fit effumatio copiosa ad caput ⁊ repletio vaporalis plurima. Sexto dicit q̄ subeth istoruz puta ebriosorū ⁊ repletorū nimis stomacho remouetur vomitu: quia vino aut cibo per vomituz ejecto cessat effumatio ipsorū ad caput que causa erat subeth seu somni pfundi. Septimo dicit q̄ due predicte principales cause somni innaturalis: puta excedēs frigus et humiditas excessiua plurima quādo cōfirmātur: idest fixe fiunt ⁊ permanētes sunt causa ppter quam sepe accidit subeth. Frigus quidē causa est quia mortificat aiales spiritus ⁊ vias ipsorū stringit ⁊ oppilat. Humiditas aūt quoniā cōturbat ⁊ ingrossat spiritus ⁊ organa sensuū laxat ⁊ obturat. Tertia causa somni innaturalis est frigus excedens ⁊ sibi coadiuncta nimia humiditas super qua primo ait: q̄ frigus etiā quandoq; adnatur: idest intēditur ⁊ fortificatur ⁊ humiditas sibi simul coadiūcta iuuat ipsum in causis somni innaturalis: idest ad causandū somnū pfunduz qui dicitur subeth. Secūdo dicit q̄ licet frigus ⁊ humiditas simul quandoq; sint causa somni innaturalis frigus tamē antecedēs causa est: idest prima ⁊ principalis ⁊ humiditas est veluti coadiuuās. Et istud declarat per simile in causis vigiliarū que somno opponūtur. Sepe enīz causantur a caliditate ⁊ siccitate simul: verū caliditas vera ⁊ principalis ipsarū causa est: siccitas ꝺo est veluti coadiuuās: iuxta illud Gal. iij. de interiorib⁹ ca. vij. Sed primitiue res qbus stupores. i. somnos pfundos ⁊ vigilias inuenimus in malis cōplexionibus sunt de calore ⁊ frigitudine. secūdarie reperiūtur in humiditate ⁊ siccitate: q̄z balneum ideo somnū puocat: ga caput humectat. Similiter vinū bene mirtū ⁊ olia cibaria humida. Idez dico q̄ etate pueris somn⁹ ppter humiditatē dñatur: senioribus vigilia ppter siccitatē que olia corā te sunt significatiōes vt scias: q̄z humiditas in cōfu

sione actiōis aie in ꝺo est gradu: frigiditas aūt in primo: hec ille. Quarta causa sōni inaturalis vocati subeth est vehementia seu fortitudo paroxismoꝝ putridarū febriū sup qua: primo ait q̄ vltra trees cās somni innālis mō preexpssas sunt alie cause de quaruz numero est paroxismoꝝ fortitudo vehemens putridaꝝ febriū. Et hanc associāt tres alie cause ad somni innālis inductionem. Prima est euētus nature. i. retractio naturalis caloris vel applicatio nālis ꝺ tutis que curat morbos aut regitiue que singula dispēsat put cuiq; puenit cum essentia sua. i. suba vel totalitate vel tota potētia seu toto conatu sup egritudinē videlz febrem ⁊ mām eius: ita q̄ postponit vel pro hora negligit opatiōes sensus ⁊ motus. Scda causa est cōpressio nature sub materia faciēte febrē sic q̄ calor inatus est velut sopitus ⁊ pfocatus a mā febris in hora tipi donec ipse exurgat fortificatus ad digerendū ⁊ expellēduz eā. Tertia causa est ꝑs scdam. s. retractio spiritus aialis ad interiora sic q̄ retracta natura interius ⁊ ipsa cōpressa sub materia febris spūs aialis psequtur eam sicut predictū est sup prima causa somni innālis. Scdo dicit q̄ iste cause sōni innaturalis in paroxismis putridarū febrium ppie ptingūt in illis febribus quarū materia est frigida phlatica que nō calefit nisi per putredinē: talis enīm maxime tegit ⁊ pfocat innatū calorem: q̄nq; tñ in quartanis accidūt vt docet sensus: sed nō ita fortes nec tñ mānent: in cholericis ꝺo precipue puris nō solēt accidere. Quinta causa est malicia humoꝝ ⁊ etiā vapoꝝ sursum ascēdentiuz ad anteriorē cerebri particulaz a stō aut pulmone aut a mēbris alijs in suis morbis maxime phlegmaticis aut sanguineis putredialibus copiose surgentibus aut euaporātibus quarū vapores illic inspissantur ⁊ ligant organum sensus cōis ⁊ oppilāt vias per quas mittit spūs ad sensus exteriores. Sexta est multitudo vrinarum longoꝝ qui lubrici dicunt ⁊ ascaridū qui sunt ex puulis ⁊ latoꝝ ⁊ rotundoꝝ. Generant etenim ex phlate putrido sursum euaporāte: ⁊ ipsimet vermes q̄nq; cerebro trāsmittūt vapores malos venenosos a qbus interdū generat subeth vel epilētia sicut infra dicet. Septima est cōpressio cerebri siue coartatio sub osse cranei vel sub lamina eius seu tabula interiori vel sub cortice aliquo excusso a tabula per fracturā cranei graue penetrātez sicut ptingit in pcussionibus violētis capitis. Et subeth aut stupor ab hac causa exort⁹ est de malis signis ⁊ mortalibus. Juxta id Hypp. apho. vij. apho. xiiij. In plaga vel pcussione in capite stupor ⁊ desipientia malū. Et circa istā causam notat hic princeps q̄ ille ventriū cerebri est vehementior ⁊ aptior ad faciendū subeth apud eius cōpressionez qui vehementior est ⁊ aptior ad faciendū subeth apud eius incisionē. Et ille est peior ventriū cerebri cui sensus cōis pdominās insidet cuius q̄q; somnus ⁊ subeth passio est hz venter medius sit dignior oium: q̄z sedes prima est ⁊ domicilij virtutū nobiliorū. Octaua est dolor vehemēs ex percussiōe lacertoꝝ tēporis: vnde a vulgo dicitur q̄ ictus tēpoꝝ fortes sunt mortales: hīt enīm maximā cuz cerebro colligātiaz ppter suos neruos cerebro primos ⁊ ab eo nascētes. Et id satis edocet exprimētuz: pcussi enīm grauiter in altero tēpoꝝ cadunt velut stupidi

vel quasi

Universidad de Sevilla

neilli ꝓsimili vel si ex dolore intus ꝓfugiat spũs fit subeth:sed si ꝓtractio fiat in pãniculis cerebri ⁊ cerebro fit epilepsia ⁊ cum hoc modus subeth. ¶ Cõsiderandũ etiaz q enumerat loca dolorosa: vt ex pcussione in tẽporibus:qz locus dolorosus est propter musculos ⁊c̃.

a ¶ Et quãdoqz fit.] ¶ Hic ponit quintã causam subeth siue somni cõtra naturã siue nõ naturalis absolute:que est vehemẽs debilitas.i. defectus in spiritu ꝓpter resolutionẽ. ¶ Et considera: qz resolutio spirituum et eoꝝ debilitas est triplex. Quedã que segtur naturalẽ viam ⁊ exercitia naturalia:⁊ ista facit somnũ naturalẽ. Quedã que sequit exercitia supflua extra terminos sanitatis:ita mẽ in terminis neutralitatis:⁊ ista facit somnuz nõ naturalẽ:sed ꝓpinquũ naturali. Quedã autẽ est resolutio que segtur causas cõtra naturã:⁊ est dispositio egra:⁊ ista facit somnum cõtra naturam: siue non naturalem absolute:et de hac hic est sermo.

hitur ex eo cerebruz ⁊ oppilat vias spiritus sensibilis taliter q cum ea fit difficilis motus spiritus ad procedendum. ¶ Et quandoqz[a] fit propter vehementem debilitatem spiritus ⁊ resolutionez ipsius quare fit difficilis eius dilatatio. ¶ Et quoniam[b] primi sensuuz qui priuantur in somno et subeth sunt visus et auditus:oportet tunc vt sit impedimentum in subeth in anteriore cerebro. Et propter[c] communitatem corruptionis imaginationis. ¶ Naz si[d] non esset cõmunitas anterioris cerebri ⁊ non accideret nocumentum nisi posteriori parti non oporteret vt visui ⁊ auditui proueniret ꝓuatio. Neqz esset[e] somnus:immo esset destructio motus ⁊ tactus:solummodo ⁊ essent sensus reliqui cuz dispositionibus suis sicut cõtingit in egritudinibus congelationis ⁊ sachos. Et non[f] esset nocumentuz quod subeth infert sensui vltra nocumentum quod infert motui. Nam ipse destruit sensum omnino ⁊ non penitus destruit motum

b ¶ Et quoniã. ¶ Hic determinat de subeth quantuz ad sui locũ ostendẽs cuius partis cerebri sit passio.⁊ primo facit hoc.secũdo addit cañ.ad declarationẽ cuiusdaz.ibi scda [Et oportet.] Prima in qnqz. sicut qnqz ratiões adducit ad ꝓbandũ:q sit lesio partis anterioris principaliter.ibi secũda [Et ꝓpter.]ibi tertia [Nam si.]ibi quarta [Neqz esset.]ibi quita [Et nõ esset.] Hoc aũt facit ꝓpter Serap.qui simul cum determinat de lethargia determinat etiã de subeth. Et sic videt ponere qõ sit passio posterioris partis. Prima ratio est si primi sensus qui priuant in somno ⁊ subeth sunt auditus ⁊ visus:oportet q impedimẽtũ in subeth sit in parte anteriori cerebri:sed ita est q primi sensus qui priuant sunt visus ⁊ auditus:ergo maiorẽ presupponit:vt notã qz sensus visus ⁊ auditus sunt a parte anteriori cerebri:minorẽ ponit ⁊ cõclusionem. ¶ Cõsiderandus q cõclusio est fortior parũper q̃z premisse:solũ enim infert:q subeth sit nocumentũ anterioris partis cerebri:qz hoc erat propositũ qõ intẽdebat:⁊ poterat cũ hoc inferre:q somnus etiã qui nõ est subeth est passio siue dispositio ꝓtis anterioris:qz etiã de somno sumpsit in premissis ꝓpositionib⁹. ¶ Dubitat quare nõ fecit mentionẽ de sensu gustus ⁊ odoratus ⁊ etiam de tactu. ¶ Dicendũ q maxime fecit mentionẽ de istis duobus:qz inter alios maxime sunt ab ipso cerebro ⁊ manifeste:vt Ari.secũdo de ꝓtibus aialiuz:vnde supra.ij.ca.huius Fen:dicebat anterius cerebrũ est factũ lene:qm plurimũ neruoz:⁊ proprie qui sunt visus ⁊ auditus oritur ex eo. Alia causa est:qz istis sensibus maxime experimur ad inuicẽ:si hõ dormit vel vigilat. ¶ Dubitãt qdam qũ põt ledi visus cum nerui optici sint lati nõ apti oppilari. ¶ Dicunt qz spũs ingrossatur etiã:qz retrahitur. Dubitatur scdo an isti sensus alij ledãtur vel priuentur in somno. ¶ Et dicẽduz q sic:q apparet de odoratu:qa est ꝓpinquus anteriori vẽtri:qcquid sit organuz eius siue nares siue carũcule. Similiter priuatur gustus:qz nerui gustatiui oriuntur ab anteriori cerebro:scilz a tertio pari neruoꝝ:licet mouẽtes linguã oriantur a septimo vel sexto:vt Gal.iij.de interioribus secũdo cap. Tactus autẽ priuatur in somno: nõ quia nerui tactiui oriantur a parte anteriori oẽs:immo plures a parte posteriori: sed propter ligamentũ sensus cõmunis:qui est radix sensuum particulariuz. Fit etiã ligamentũ sensus tactus in somno:⁊ ex hac causa ligantur oẽs sensus:⁊ in subeth quia nocetur sensus cõmunis ⁊ omnes sensus nocẽtur. Et hoc forsan voluit Auicẽ.intelligere cuz dixit:⁊ propter cõmunitatez corruptionis imaginationis:idest propter nocumentũ sensus cõmunis.quasi dicat

Jacobus

vel quasi mortui. Mona est lesio fortis ⁊ vehemens ab ore stomachi vel a matrice cerebro cõmunicata propter quam contractio cerebro superuenit. Unit enim seipsum partes eius contrahens vt malum repellat:⁊ ista contractio vias oppilat spiritus sensibilis taliter ⁊ intantũ q motus spirituuz ad procedendũ versus instrumenta vel organa sensuũ exteriorum difficilis redditur ab hac contractione ⁊ oppilatione:quare subeth accidit aut somnus profundus. Et hoc fieri solet in epilentijs que cõmunicantur vel ab ore stomachi: vel a matrice propter vapores venenosos corruptos qui ab altero horum membroruz ad cerebrũ ascendunt:vnde spasmose contrahitur cerebruz ⁊ post impetuosos cõtractionis motus iacet eger stupidus ⁊ subethicus ⁊ veluti mortuus donec resoluti fuerint vapores mali venenosi qui caput petierant. Decima causa est vehemẽs spirituum debilitas ⁊ resolutio ipsoruz talis ⁊ tanta q non sufficiunt regimini membroruz exteriorum:quare intus remanent ⁊ non dilatantur versus exteriora:sed iacet patiens:vt profunde dormiẽs vel subethicus.

Et istud quandoqz languentibus accidit ⁊ morientibus ex egritudinibus resolutiuis ⁊ consumptiuis. Et somnus inde ortus differt a somnis de qbus actũ est in priori parte qui sunt naturales non absolute:sed cõditionaliter:quia per hunc somnũ non fit reditus ad melioratiõnẽ ⁊ cõuale scentiam sicut per illos.

Et quoniam primi. ¶ In hac quarta pte primo agit de parte cerebri que primo leditur a subeth. Secundo de modo quo fit oppilatio que subeth inducit:ibi [Et oportet quidez] Tertio de causis subeth complexionalis:ibi [Omnis autem.]

¶ In prima particula probat quinqz rationibus q in subeth est impedimentuz seu actio lesa.primo ⁊ principaliter in anteriori parte cerebri cui sensus cõmunis insidet ⁊ preest. Et iteruz ibi est impedimentuz propter cõmunitatem corruptionis imaginationis:idest quia simul cum sensu cõmuni leso ⁊ impedito corrũpitur actio virtutis illius quam Galienus ⁊ sequaces eius imaginatiua nominare solent:quia seruatrix est imaginuz rerum siue formaruz quas sensus cõmunis a quinqz sensibus extrinsecis recipit. Prima est:quia primi sensuuz exterioruz qui priuantur ⁊ cessant ob operationibus suis sensitiuis sunt visus ⁊ auditus. Visus autẽ oritur ab anteriori cerebro sic q nerui optici ⁊ ab ipso prodeunt ⁊ ad ipsum referunt formas visibiliũ. Auditiui vero nerui quinti paris a posteriori cerebro nascuntur. Juxta illud principis primi prima doctrina quinta summa tertia capitu.secũdo. Sed vnũquodqz paris quinti impar cum duobus nascitur medijs ꝑm dupli formaz:immo multi tenent q vnũquodqz ipsius impar est par:cuius quidem origo a duobus est cerebri lateribus. Et pars prima cuiusqz paris ipsius ad pãniculum vadit qui in interioribus instrumẽti auditus est dilatatus ⁊ in eo diuiditur tota. Et huius quidem diuisionis origo proculdubio est a parte cerebri posteriori ⁊ per ipsum est audiendi sensus:hec ille. Verũtamen auditiui nerui recipiũt spiritus ab anteriori cerebro ⁊ referunt ad ipsum formas audibiliũ:quapro pter in subeth priuatur auditus ab opere suo. Secunda ratio est reddens causam prime si non esset cõmunitas:idest colligantia ⁊ cõpassio anterioris cerebri cuz visu ⁊ auditu ⁊ ecõtra in subeth ⁊ non accideret nocumẽtum in hoc nisi posteriori parti cerebri non necessario proueniret in subeth priuatio operum visus ⁊ auditus:cuius contrariuz docet experimẽtuz. Tertia ratio si in subeth esset nocumentũ in posteriori parte cerebri ⁊ non in anteriori:tũc subeth nõ esset somnus:cuius contrariũ ex descriptione eius premissa apparuit:immo subeth esset destructio motus volũtarij ⁊ tactus solũmodo quoruz pars cerebri posterioꝝ est radix ⁊ nucha inde nascens est eorũ truncus:somnus vero quisqz primi sensitiui quod in anteriori ptcula cerebri residet passio est. Quarta ratio est si in subeth esset nocumentũ in parte postrema cerebri sensus alij omnes preter sensum tactus cuz suis essent dispositionibus absqz impedimẽto apparente in eis sicut ipsi permanent in egritudinibus cõgelationis veluti vigiles ⁊ in sachos aut suchos que species est cõgelationis posteriorẽ occupans

c ¶ Et propter cõmunitatem.] ¶ Jam apparet:quia illa pars potest dupliciter introduci. Primo vt dictuz est. Secundo q hic ponit secũdam rationez ad probandũ q somn⁹ subeth est lesio anterioris. Et arguit sic:in subeth sequitur nocumẽtum imaginationis:idest sensus cõmunis:ergo est lesio partis anterioris cerebri:tenet consequẽtia: qa sedes cõmunis est anterior pars cerebri:antecedẽs ponit:⁊ hoc est qõ dicit:⁊ supple oportet vt in subeth sit impedimentum in anteriori cerebro ꝓpter cõmunitatez:idest sequelaz:⁊ quia cõmunicat ⁊ cõsequitur corruptionis idest nocumẽti imaginationis:idest sensus cõmunis. ¶ Cõsiderandus q modus Auicẽ.supra ⁊ infra est sumere corruptionez quandoqz pro nocumẽto:modus etiaz eius est sumere imaginationẽ quandoqz pro sensu cõmuni:vt supra apparuit ⁊ sexto de naturalibus particula quarta. Quo aũt in somno sensus cõis ligetur nõ est presentis ꝓsiderationis:sed q in subeth noceatur est euidẽs:sopitur enim ⁊ obtunditur ⁊ cessat ab operatione in subethicis.

d ¶ Nam si nõ esset.] ¶ Hic adducit tertiã rationem ⁊ arguit sic:si in somno subeth non sequeretur nocumentũ in anteriori parte cerebri:sed esset nocumentũ solũ in posteriori:tunc sequeretur q visui ⁊ auditui non oporteret sequi priuationez:hoc est falsum:ad sensum consequẽtia est nota:quia isti sensus sequuntur maxime partez cerebri anteriorem. ¶ Circa istam rationẽ sic procedit:quia primo ponit antecedẽs ⁊ cõsequens in propria forma. ¶ Sed considera q ista ratio:⁊ prima est vna in virtute: nisi q prima concludit directe:⁊ ista ducit ad inconueniens. ¶ Nota etiam q ex vtrisqz rationibus sumitur q nerui auditus oriuntur a parte anteriori cerebri.

e ¶ Neqz esset somnus. ¶ Hic adducit quartam rationẽ ⁊ arguit sic:si in somno subeth esset lesio in parte posteriori cerebri soluz:⁊ non in anteriori:tunc non esset somnus hoc est falsum per diffinitionez. Probatur consequẽtia:quia tunc esset destructio motus ⁊ tactus:sed reliqui sensus eẽnt sani:scilicet visus auditus odoratus ⁊ gustus:sicut accidit in congelatione:⁊ pro idest sothos:sed quãdo aufertur motus ⁊ tactus ⁊ reliqui sensus non sunt lesi:tunc nõ est somnus:ergo subeth non esset somnus.

¶ Circa hanc rationem sic procedit:quia primo ponit cõsequens cuz dicit.⁊ neqz esset somnus. Secundo probat consequẽtiam cum dicit:immo esset destructio.

f ¶ Et non esset nocumẽtuz. ¶ Hic adducit quintam rationẽ ⁊ arguit sic:si subeth somnus nõ esset lesio partis anterioris cerebri: sed posterioris:tunc nocumentũ quod facit subeth in sensu nõ esset maius nocumẽtum:qz quod facit in motu:sed hoc est falsum:naz videmus q subeth destruit:quia aufert sensum omnino:scilicet visum ⁊ auditum ⁊c̃. Et tamen non omnino destruit motũ:immo nõ impedit quendã:scilicet motuz anhelitus. ¶ Circa hanc rationẽ sic procedit:qa primo ponit cõsequens.secũdo destruit illud.ibi secunda [Nam ipse.] ¶ Considerandũ q ex Auicen.potest argui q nerui motui anhelitus non oriuntur a parte cerebri anteriori:sed a parte posteriori. Arguit enim q subeth magis ledat sensus:

De partibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

qz est passio anterioris ventriculi:z ideo anhelitus remanet incolumis. a ¶Et oportet quidē. ¶Hic declarat quidda:scilz qualis oppilatio cō currit in subeth:z dicit q non est completa:z hoc quantū ad viā:ga nec perfecte claudit:nec oēs vias claudit:neqz cuz multa spissitudine:z hoc quantū ad materiā:z probatur:quia tūc fieret in anhelitu nocumentū:z vt sic esset quedaz apoplexia:quia clauso perfecte vētriculo medio prohi beretur penetratio spiritus motiui ad partes posteriores:etiaz fortis oppilatio z cōplera nō posset fieri sine causa: valde forti a qua lederent multum partes cerebri anteriores z posteriores. Lō fideranduz autem q hic cañ. est vtilis Auicen. in duobus. Primo quia dixerat q in subeth remanet anhelitus incolumis Vult igitur hic ostēdere q hoc est verū in subeth puro non permixtio apoplexie:vel etiā lethargie quod fit cuz oppilatio est cōplera:z materia ē grossa spissa multuz. Secūdo est vtilis hic cañ. ad declarationē cuiusdā quod supra inuerat:scilicet quod in subeth fit oppilatio circa cerebrū:z hoc innuerat quando dicebat q subeth fit a frigore z quando dicebat quod fit ab humiditate:z etiā quando dicebat qđ fit a dolore vel ossis cōpressione. Vult ergo dicere q oppilatio non est perfecta:ga esset motus apoplexie z fieret in anhelitu nocumentum.

remanet enim incolumitas in anhelitu. ¶Et oportet[a] quidē ne oppilatio proueniens in subeth sit completa neqz cuz multa spissitudine z si non fiet nocumētum in anhelitu. ¶Omnis autem[b] subeth ex complexione pendens est propter frigus primo z propter humiditatem secundo. ¶Amplius quandoqz[c] fit permutatio ad subeth sicut ex peripneumonia z pleuresi z similibus. ¶Et quidam[b] hominum sunt quorum humores duz sedent sunt fracti non nocentes quare cooperit eos dormitatio:cūqz se prosternunt profundatur calor innatus z feruent z excitantur vapores cerebri quare somnus non ipsuz cooperit z precipue in eo qui est sicce complexionis. Cum ergo multiplicantur coopertur somni indicāt egritudines. ¶Et est[c] sicut aqua granatorum tardante in stomacho que retinet vapores z liberat a vigilijs. ¶Et nos quidem iam diximus qualiter oporteat esse formām iacentium super cibum. Nunc autem dicimus q vsus resupinationis multotiens ledit dorsum z larat ipm. Cuius qdem cura est vsus surgēdi plurimus. ¶Ex somno[f] preterea in sole timetur capiti.

b ¶Omnis autez subeth.] ¶Hic ponit ordinem causaruz subeth:z iam supra declaratum est.

c ¶Amplius quādoqz. ¶Hic ponit quosdā cañ. z sunt qnqz. Primus est quod subeth quādoqz fit per viaz permutatiōis ex peripneumonia z pleuresi:scilz phlegmatica z similib[9] apostematibus stomachi vel gule et similibus. ¶Et cōsidera qđ ex hoc cañ. iuncto superius habemus:qđ subeth quidā est per se:quidā ꝓpter mutatiōez. Et sic posset dici quidā per se:quidā per cōitatem. Nam a pleuresi vel peripneumonia potest ascendere vapor aut permutari materia.

d ¶Et quidā. ¶Hic ponit ꝑm cañ. z primo facit hoc. secūdo declarat gddā. ibi secūda[_Et sicut.] ¶In prima parte dicit q quidā homes sunt qui habent humores malos acutos z corruptos nō aptos vinci a calido naturali:z hūores isti sunt fracti nō nocētes. i. obtusi nō imprimētes oū sedēt. i. dū quiescunt isti humores:ga isti humores nō agitati nō imprimūt quare dormitatio. i. leuis somnus cooperit eos. i. humores ga nō sentiē eoz malicia vel cooperit eos:scilz homes habētes istos malos humores. Cūqz se prosternūt:scilz ad somnū fortē z profundū profundat calor innatus ꝓpter somnū z feruēt:scilz illi mali humores:z excitātur vapores cerebri. i. surgūt vapores ad cerebrū:ga somnus nō cooperit ipsuz:scilz homīnē:ga nō potest dormire vel ipsuz scilz humorē acutuz prauū. Et precipue z̄c. Sūma ergo sentētie est ista q in hoie aliquo z ꝓprie sicce cōplexionis hūite malos z acutos humores ges z somnus leuis:que di dormitatio sedat illos hūores:z q̄si in vigilia:z motu plus molestant. Sz somnus ꝓfundus agitādo humores ingetat eos:z nō permittit eos dormire z manifestat accētia. Et est sile ei qđ dicit in cōmē. primi apho. ij. pticule. In quo morbo. ¶Dubitat quare hoc ꝓprie fit in hoie sicce cōplexionis imo videt ꝯrariuz:ga somnus humectādo deberet eū iuuare. ¶Dicēdū q per hoiez sicce cōplexionis:intelligo hoiez hūitez humores siccos acutos prauos qui statim in ꝓfundatiōe somni excitātur:z inducunt accidētia prava:z ideo plus nocet sōnus ꝓfundus excitādo hūores pravos: q̄ iuuet humectādo. Sōnus autē leuis et dormitatio qua dormiunt q̄si sedendo nō iacēdo non sic eos molestant. ¶Vel dōm q per hoiem sicce cōplexiōis intelligit hoiem excarnatū s. macrum hūitez neruos discooptos: vñ vapores z humores moti pp somnū statim ipsimūt in mēbra sensibilia:z etiā inducūt accētia mala:qđ non fic euineret in hoib[9] grossis cooptis ꝑm neruos. Cum ergo multiplicant coopture:idest oppressiōes siue nocumēta somni:idest ex somno inducūt egritudines:quia significāt malos humores qui a naturali calido vinci nō possunt:imo tacti fuerunt z nocēt magis: vt in cōmento preallegati aphorisi. ¶Cōsiderandū ergo q hoc vocabulū cooperiēta:vel coopimētum sumitur in hoc capite tribus modis. Uno modo pro cōculcatione siue casu partis mēbri humectati:sup parte quo modo sumitur supra cum dixit:segtur oppilatio:z cooperimentū. Secūdo modo sumit pro tegimēto siue cooperimēto quo mō sumitur ibi:cooperit eos dormitatio. Tertio mō sumitur pro nocumēto quō sumitur hic cū dicitur. Cū ergo multiplicātur cooperture. Inferr autē merito ex premissis ergo:ga dixerat q somnus excitat vapores z̄c. ¶Cōsiderādū secūdo q littera posset exponi superficialiter:q cuz homo vult plura cooperimēta in somno:q̄s ꝯsueuerit significat egritudinē:q: significat humor frigidor dūium vel aliaz causas:cum non est a causa extrinseca.

e ¶Et est sicut aqua granator. ¶Hic declarat dictū per cōtrariū. Dixerat enim q somnus in quibusdā ꝓprie in siccis excitat vapores:z etiā permittit hominē procedere in somno. ¶Sz diceret aliquis:quomodo est hoc possibile cuz somnus humectet. Respōdet q est per accidēs:sicut aqua idest succus granatoruz acetosoruz est sicce cōplexionis: z deberet facere vigiliam:z tamē si post cibū sugatur phibet vapores ad caput:qui erāt causa vigiliaruz:vt secūdo cañ. Et ex hoc homo dormit z liberatur a vigilijs. Sicut ergo res sicca de se facit vigiliaz:z per accidens liberat a vigilia:ita somnus per accidēs excitādo vapores inducit accidētia prava z vigiliā. Et nos diximus:scilz primo capi. fen. iij. Ledit multos:scilz habentes calidos renes.

f ¶Ex sōno. ¶Hic est quart[9] cañ. in quo docet cauere a dormitatione in sole:q: trahendo materias ad caput timetur capiti.

Jacobus

particulā cerebri. Quinta ratio est:si subeth esset passio postreme ptis cerebri:tūc nō plus noceret sensui q̄z motui:cuius ꝯrariū manifeste apparet. Mā subeth oino destruit sensus. i. actus sensuū:z nō penitus z ex toto destruit motū volūtarium:imo cuz subeth motus anhelitus remanet incolumis z est voluntarius.

¶Et oportet z̄c.]¶In secūda dicit esse necessariū q oppilatio que i subeth accidit non sit cōplera:sic q oēs cerebri vētriculos oppilet vt in apoplexia neqz multū spissa vix dissolubilis. Mā si nō ita esset fieret nocumētuz in motu anhelit[9] eo q spūs motiui nō possent ad pectus descēdere.

¶Omnis autē z̄c.]¶In tertia dicit q ois subeth qui fit z dependet a mala cōplexione:primo est ꝓpter frigus qđ spūs ingrossat z immobilitat z vias oppilat a cerebro ad sensus exteriores. Et secūdo est z fit ꝓpter humiditatē inspissantez spūs z hos aggrauantē ac remollientē neruos sensitiuos quocirca oppilant vt ꝑdeclaratū est sup duab[9] ꝑmis cāis subeth.

Amplius quandoqz.

¶In hac. v. parte primo agit de pmutatione aliquoruz morboz ad subeth. Scdo de his qui sedēdo dormiūt z iacēdo nō:ibi[Et qdam hoium.]Tertio de nocumēto z medela resupinationis vsualis:ibi [Nunc aūt]Quarto de somno in sole:ibi[_Ex somno ꝓterea_]Quinto de somno in luna:ibi[_Et qui fit in luna_]Sexto de causa sonitus guttueris in somno:ibi[_Et causa quidem.]

¶In. j. particula ait q egritudines alique partiū sub capite qñqz cōmote permutant ad subeth vt ꝓpneumonia que pulmonis apostema est:vel pleuresis sub costis apostema existens:vel egritudines alie similes:sicut apa orificij stomachi gutturis aut epatis quādo materia que apostema facit sursum ipellitur versus anteriorē cerebri ventriculū. Et interdū accidit q his egritudinibus pmanētibus in sua malicia supuenit subeth per modū syntomatis ex euaporatiōe plurima suarū materierū ad cerebruz maxime qñ sunt sanguinee putride vel phlegmatice.

¶Et quidā hoium z̄c.]¶In secūda dicit q sunt qdā hoies huius ꝙditionis q ipsor humores duz sedent sunt fracti. s. hebetes z nō pungitiui neqz mordaces neqz nocētes:quare dormitatio cooperit eos vel sensus ipsor:ita q dormitāt hora qua ipsi sedent. Et cū sepe ꝓsternunt seu ꝓstrati iacent in lectis suis:hor naturales calor ꝓfundatur in interioribus:z tunc hor humores feruent z ebulliūt z excitant vapores cerebri. i. fumi acuti vel vapores mordaces ad cerebrū ascendūt ex feruore humorū et ebullitiōe:q̄propter somnus nō coopit ipm. s. cerebrū z sensuz taliū:z ꝑcipue in his qui sunt sicce cōplōnis maxime. Sūt z alij qdā qui sedētes dormiūt z iacētes nō:sicut asmatici vehemēter oppressi:sed ex alia cā:puta qa suū liberius sedentes hūt anhelitū q̄s qñ ipsi iacēt. Postea hic interserit quādā regulā q qñ multiplicant coopture somni. i. dormiēdi vices: vel plus solito vel horis idebitis ꝓnosticāt egritudines:vt lethargias subeth aut apoplexias. Juxta id Hyp. apho. ij. apho. z. Sōnus z vigilia vtraqz eaz magis mō facta malū. Et Gal. in ꝓmē. de isto sōno ait. Cum ḡ modū excesserit z sine stupore fuerit lōgus vocat somn[9] quē ꝑmus sensus facit z cerebri friditas:que si fortis sit cōmisceat humiditati lethargiā facit. Si vo cōmisceat siccitati frigiditas catalexim facit. i. ꝙgelatiōez:hec Gal. Deide subiūgit hic silitudinē quandā de aqua granator que tardans in stō reprimit vapores sursum ascēdētes:z ab imoderatis liberat vigilijs. Et dz sic ꝓtinuari cum ꝑma clausula pūtis pticule. Et qdam hoium sunt quor humores dū sedent sunt fracti nō nocētes quare coopit eos dormitatio. Et est sicut aqua granator tardante in stō que retinet vapores z liberat a vigilijs. Mā sicut hec aqua ꝓhibet vapores acutos mordaces ad caput ascēdere qui somnū ꝙpediūt:sic sessio in illis. Ultimo dicit hic se iaz docuisse qualis dz eē modus decubit[9] seu forma iacēdi sup sumptū cibū puta primi. iij. doctri. ꝑa ca. ix. §. illo. Sed que ex figuris somni est melior est vt supra dextrū incipiat latus:z deinde ad sinistrū reuoluat. Quod si ei[9] inceptio sup ventrē fiat auxilū satis feret magnuz in digerendo ꝓpter ea q calorez retinet naturalem z ipm cōprehendit quare augetur.

¶Hūc autē z̄c.]¶In. iij. ꝑmo ait q resupinatiōis vsus. i. ꝙsuetudo resupine iacēdi:puta sup dorsum ledit ipm dorsuz z laxās fatigat z nō solū dorsuz:sz etiā caput z mēbra neruosa. Juxta illud ꝑn. c. nūc dicto. Resupine aūt dormire est maluz ad malas ꝓparans egritudines sicut apoplexiā z frenesiz z incubū:qñ superfluitates ad posteriora declinare facit z retinet z per suos nō icedūt cānales qui sunt ab anterioribus sicut nares z palatū. Et sōnuz qui resupine fit solēt incurrē infirmi debiles ꝓp illud qđ musculis eor accidit ex debilitate z eor mēbris:z q: vnū latus alterum ferre nō pōt:imo cito resupine voluunt:q: dorsum latere fortius existit. Et ꝓp hoc apto ore dormiūt ꝓpter debilitatez musculor qbus mādibule stringunt:hec ille. Scdo dic hic q cura lesiōis ab vsu resupinatōis est pri mus surgēdi vsus vt superfluitates q̄ tpe resupinatōes declinabāt ad posteriora vbi nō hūt sensibiles meat[9] per quos expurgent tpe surgendi declinant anterius ad palatum z nares vnde expurgentur.

¶Ex somno z̄c.]¶In. iiij. dicit q ex somno in sole seu decubitu sub radijs solis

a ¶Et qui fit in luna. ¶Cõsideranduz q luna debili caliditate mouet humores in capite: z dilatat eos z miscet cum sanguine: vnde ꝓpter abũdantiam fluunt per colatorium: z screatu pelluntur: z ideo eius nocumẽtum est in catarro ꝓprie cum intrat per fenestram: quia vnitur radius: vt ¶Def. capitulo de catarro.

b ¶Et causa. ¶Hic est q̃ntus cañ. in quo assignat causam sonitus gutturis: z in somno enim est quãdoq; sterto: gutturis z dicit q causa est cooptura orificij cãne pulmonis: z ideo spũs: idest aer nõ exit nisi voce illius humiditatis quaz rumpit z sonat ⁊c.

¶De signis specieruz subeth. Capitulũ. ij.

Jautẽ.

a ¶Hic põit signa subeth.] Et primo ꝑm diuersitatem suaruz causarũ. secũdo ponit signa quibus distinguitur a qbusdã alijs passionibus. ibi secunda [Et differẽtia.] ¶Prima in tres. ꝑmo ponit signa subeth facti a mala cõplexione. secũdo a vaporib⁹ z materiebus cõmunicãtibus ab alijs mẽbris vel permutatis. terzio facti a percussiõe. ibi sc̃da [Qñ si causa] ibi tertia [Qui autez.] ¶In hoc autem Auic. cõplet signa ꝑm numeruz causarũ omissa solũ vna causa: scilicet ea que est debilitas z resolutio superflua: z q: hoc erat satis notuz: ideo omisit. ¶Prima in duas. ꝑmo ponit signa subeth facti a mala cõplexione sine materia: secũdo cũ materia. ibi secũda [Si fiat ex phlegmate.] ¶Prima in duas. ꝑmo ponit signa

¶Et q fit⁹ in luna facit possidere screatuin sanguinis qui fit cum rascatione. ꝓterea q luna mouet humores. ¶Et causa[b] quidez sonitus gutturis est cooptura oris cãne quare spiritus nõ egredi tur nisi in voce humiditatis.

¶De signis speciez subeth. Cap. ij.

J autẽ subeth

a fit ex frigore puro extrinsecus eius signa sunt: vt fiat ꝓpter eius successionem frigoris vehementis aduenientis capiti exteri⁹: aut ꝓpter frigus intra corpus z cerebrum. Et non inuenitur in facie inflatio neq; in palpebris z color est viridis: z pulsus est[c] extensus tendens ad duriciem cum raritate vehementi. ¶Et si subeth[d] fit ex frigore potus alicuius medicinarum narco-

Jacobus

dijs solis timetur capiti: ne scilicet inde grauetur doleat z estuet vel ape tur per calorẽ solis trahentẽ ad cerebruz superfluos humores z liq̃facientẽ ac dilatãtem hos quos ibi repit vel in vẽtositates fumos aut vapores eos quertentem vel ibi eleuantẽ ab inferioribus fumos z vapores.

¶Et qui fit in luna ⁊c.] ¶In quinta dicit q somnus ille qui fit in luna puta dormitio sub radijs lune possidere facit screatũ sanguinis cuz rascatione per quaz denotatur q sanguis exiens a cerebro descendit: qđ enim rascando per os eijcimus fit sanguis aut aliud a palato trahimus: cuius foramina supponuntur cerebro velut emũctoria sicut quod spuendo cuz tussi educimus a pectore ascendit fit sanies aut sanguis aut alius humor: z inde ad os fertur. Causa ꝓ quare screatus sanguinis cũ rascatione fit a somno in luna reddit hic princeps: ꝓpterea q luna mouet humores et fluere facit z reumata generat maxime cuz plena est aut ꝓpinqua plenitudini: ipsa enim preest z predominat humiditatibus. Juxta illud Ptholomei primo quadripartiti cap. iiij. Mator autẽ lune vis est humectare: est enim terre proprioꝛa qua vapor humidus ab imo vsq; ad eam ascendit. Quapropter ad hunc modũ mutatione manifesta corpora mutat. Mãq; q̃plures earũ rerũ partes que infra corpus existũt maturat z putrefacit ipsa: item cum sole: licet modicum in calore societatem habet: quoniam ab ipso lumen recipit.

¶Et causa quidẽ ⁊c.] ¶In sexta dicit q cooptura oris cãne pulmonis ab aliquo humore fit z est causa sonitus gutturis in dormiẽte quez vulgus appellat rũcationez: nos ꝓ stertere latine dicimus. Propter hanc enim cãne cooptura non põt anhelitus egredi libere sine impedimento: et nõ egreditur nisi in voce humiditatis. i. sub sono pulse humiditatis ab aere qui exit cum respiratione. Est z alius in gutture sonus qui dicitur oregmon de quo Januen. in synonymis ait. Oregmon dicimus nos sonitum spũalium qui fit in anhelãdo: z maxime in peripneumonia asmate z morientibus z vulgo dicitur raucicula mortis.

¶De signis specierum subeth. Capi. ij.

J autem subeth.

¶In hoc cap. primo agit de subeth exorto a frigore. Se-

e cũdo de signis eius ab humiditate: ibi [Quod si subeth] Tertio de signis eius a vaporibus sursum ascẽdentibus ab inferioribus: ibi [Quod si causa in ipso] Quarto de eius signis ex percussione: ibi [Qui autez fit.] Quinto de differentia subeth ab apoplexia z syncopi z prefocatione matricis: ibi [Et differentia quidem.]

¶In prima parte primo dat signa subeth ex frigore puro sine materia. Secũdo dat signa subeth ex potu rei narcotice: ibi [Et si subeth.] Tertio recitat quandaz opinionẽ quam nõ approbat z dat generale signum ois subeth facti de frigore cerebri: ibi [Sunt autem quidam.]

¶In prima particula dat quinq; signa subeth fientis ex frigore puro sine materia intrinseca. Primũ est aduentus subeth post vehemẽs frigus occurrens capiti exterius: vt interduz cõtingit ambulantibus in hyeme per mõtes niuosos vehementer frigidos: z maxime in nocte. Secunduz est: vt fiat ex forti frigore subintrante corpus z etiaz cerebrũ vt ex ventis frigidissimis subtilibus vel ex subterraneis vt caueis in quibus extingui tur ignis delatus vel cãdele incẽse maxime in estate. Tertiũ est: q in isto subeth nulla inuenitur inflatio in vultu neq; in palpebris: q: fit is subeth de puro frigore sine humoris vitio quo possit inflari facies aut palpebre Quartũ est: q color vultus est viridis vel luuidus plũbeus ex innati caloris mortificatione z sanguinis eius cõgelatione. Quintũ q pulsus est extensus rigidus ad instar chordẽ propter cõstrictionẽ vene pulsatilis a frigore subeth facti a mala cõplexiõe frigida pura: scilz sine materia. secũdo facti a mala cõplexione humida. ibi secunda [Quod si.] ¶Prima in duas. primo facit hoc. secundo remouet errorez. ibi secũda [Si autez] ¶Prima in duas. primo ponit signa subeth facti a frigore ab extra: scilicet aeris. secũdo facti a frigore medicinaruz venenosaruz. ibi secunda [Et si subeth.] Dicit primo aut propter frigus intra corpus z cerebrũ: idest cõmune corpori z cerebro: quia totũ corpus tangat. Nõ inuenitur inflatio: quia nõ est materia: z frigus cõstringit z premit intus. Color viridis. i. sub albus ꝓpter mortificationẽ a frigore.

ticarum que sunt opium et iusquiamus z radix mandragore z semen mandragore z nux mechel z fungus z lac in stomacho caseatum et coriandrum humidum z semen psilij multum: significatur signis que dicemus de vnaquaq; in capitulo de venenis. Et vt subeth fiat cuz alijs accidentibus prefocationis z viriditatis extremitatuz z frigiditate earum: z apostemate lingue z mutatione odoris: z fit pulsus[c] cum casu formicãs debilis non cum raritate: immo freq̃ns habens frequentiam vermiculosi z formicantis. Et si fuerit rarus non erit ei ordo neq; firmitudo. Immo redit ex raritate ad spissitudinem et ex spissitudine ad raritatem. Scias ergo si aliquid horum in potu ei datuz est: aut ipse per se bibit: z medicetur totuz illud cum eo quod dicemus in capitulo de venenis.

c ¶Pulsus extensus.] ¶Quia strictus ꝓpter frigus tẽdens ad duriciẽ: q: frigus indurat arteriã: z idurat pãniculũ: vnde frigus facit pulsuz durũ: vt ꝑmo de differẽtijs febri. cum raritate ꝓpter diminuta necessitatem.

d ¶Et si subeth. ¶Hic Auic. ꝓ signis remittit nos ad libruz quartũ fen vi. Cõfuse tamẽ ponit signa satis nota: vt põcatio propter infrigidationẽ spiritualiũ. Viriditas ꝓpter ꝙgelationez. Apostematiõe lingue sicut accidit in iusquiamo. ¶Mutatione odoris: sicut accidit ex coriãdro. Vel alio veneno frido: cuius odor fit manifestus: vt opio.

e ¶Pulsus. ¶Cõsideãdũ q ꝓpter pugnã inter vtutẽ z venenũ fit pulsus inordinatio: z ideo qñq; ꝓpe mortẽ. Fit freq̃ns. s. formicãs: z qñq; de illis pcussionibus alique deficiunt ꝓpter casum virtutis: z fit rarus: Vel fit rarus cuz virtus aliqualiter vincit: z cessat formiculatio.

Be partibus

ti frigore tendẽs ad duriciẽ ex eadez causa cum vehemẽti raritate ꝓpter defectũ necessitatis euẽtatiõis ex vehemẽti diminutione caloris innati.

¶Et si subeth ⁊c.] ¶In secũda ꝑmitus enumerat octo narcotica que in potu accepta subeth introducũt. Primuz est opiuz: de quo secũdo huius capi. de eo. Est narcoticũ sedatiuum ois doloris siue fit bibituz siue linitum: z potio ipsius sit quantitas lenticule magne. Secundũ est iusquamus: de quo secũdo huius capitu. de eo. Est stupefactiuuz z abscindit fluxuz sanguinis z sedat sua stupefactione dolores pcussiuos. Tertiũ est mãdragore radix z semen eius. De qua secũdo huius cap. de ea. Est narcotica: qui autẽ vult vt aliquod ex suis mẽbris secetur bibat tres anuluset ex ea in vino z faciet subeth z est anuluset põdus. xij. granoꝝ hordei. Quartum est nux meche seu mechel: de qua secũdo huius ca. de ea. Est similis nuci vomice z est stupefactiua z facit subeth z põdus danich vnius. i. xij. granoruz ex ea inebriat z est venenũ. Quintuz est fungus: de quo secundo huius capi. de eo. Generat stuporẽ z apoplexiam. Sextuz est lac in stomacho caseatuz seu cõgelatum vel coagulatũ: de quo princeps ait quarti sexta tracta. ij. capi. xxiij. Quandoq; cõgelatur lac in stomacho ꝓpter aliquam causam ledentiũ cõgelantiuz aut ꝓpter preparationem fortẽ in lacte: aut ꝓpter coagulum ebibitũ in lacte. Et accidunt ex eo sudor frigidus z syncopis z febris rigoris: hec ille. Et forte syncopim comitatur subeth ex vehementia frigiditatis: licet ibi nõ dicat. Septimuz est coriãdrum humiduz: de quo secũdo huius capi. de eo. Quod humidũ est facit somnuz. Et in fine cap. dicitur. Cum ex succo eius bibitur circiter quatuor dragmas interficit: quoniã facit hominez possidere triticiam et syncopim. Octauuz est semen psilij multũ: de quo scribit prin. quarti sexta tract. primo sũma. iiij. capi. ix. Accidunt ei qui bibit psiliuz casus virtutis z pulsus z frigus totius corporis z stupor cuz debilitate: deinde syncopis. Secundo dicit q subeth proueniens ex aliquo dictoruz narcoticorũ significatur atq; cognoscitur signis que dicentur de vnoquoq; horuz capitu. de venenis: idest Fen. vi. quarti que tota de venenis est capitulis propriis: vt de opio capi. primo sũme quarte tracta. primi huius Fen. Et de iusquamo ibi. capitulo. v. z. vi. Et de mandragora capitulo. iij. Et de nuce mechel secũdo. Et de fungis capitulo. x. Et de lacte caseato in stomacho vbi supra dictuz est. Et de coriandro huiido capitulo. viij. Et de semine psilij capitulo. ix. Recurratur ad hec capitula pro signis z curis horuz narcoticoruz ebibitorũ. Tertio dat septem signa cõmunia subeth qui fit ab aliquo de dictis narcoticis in potu sumptis. Primuz est prefocatio ex venenositate narcotici. Secundũ est viriditas vel liuiditas extremitatuz ex infrigidatione vehementi z mortificatione caloris. Tertiũ est extremitatum frigiditas ꝓpter retractionẽ caloris interius ad cuincendũ narcoticuz vel ex mortificatione innati caloris intus z extra. Quartuz est apostema lingue ꝓpter humores expressos ad eam ex prefocatione z strangulatione. Quintuz est mutatio odoris z in anhelitu z in tota superficie corporis ꝓpter alterationem humorũ omniuz a narcoticante veneno. Sextuz est pulsus decidens formicans debilis nõ rarus: imo ipse est frequens z habet frequentiaz vermiculosi z formicantis ex prefocatione et propinquitate syncopis a venenositate narcotici. Et si rarus fuerit non erit sibi ordo neq; stabilitas seu perseuerantia in raritate: sed nũc redit ex raritate eius ad spissitudinez: nunc ex spissitudine ad raritatem ꝑm actionez nature in venenũ rei narcotice: in qua natura nũc vincere videtur: et fit pulsus frequens: nunc ꝓ succũbere z fit rarus decidens vt morientiuz. Septimuz est tractuz ab inquisitione z est vt inquiras vel a subethi co si loq valeat z intelligere: vel ab assistẽtibus si loqui nõ possit an aliqõ

a ¶Sunt aũt. ¶Hic primo ponit sniam alioꝝ.secũdo reprobat.tertio addit signũ cõmune subetḥ ex frigore.ibi secũda|_Sed sermo_|ibi tertia|_Et omnes_|Dicit primo quidaꝝ dicunt ꝙ subetḥ frigoris sine materia est leuior:ideſt remissio:ꝫ subetḥ ex materia humida. Tandeꝝ remouet hoc:t dicit ꝙ hic sermo non est vehemẽter sanus:quia quandoqꝫ subetḥ a frigore est valde fortis:hoc autẽ Auicẽ.nõ curauit probare:cuꝝ enim frigus purum possit occidere cõgelando:t inducere accidentia apoplexie: et epilepsie:vt infra apparebit:ergo põt inducere fortem subetḥ.

b ¶Et omnes quidẽ.|¶Cõsideraduꝝ ꝙ frigus cerebri in substãtia intelligit frigus purũ ab aere extrinseco. Cuꝝ ergo homo fit subetḥicus ex frigore aeris:vel ex frigore medicinarũ: vt opij tunc tori cerebro cõcat nocumentum:t ideo sequitur corruptio.i.nocumentuꝝ in cogitatiõe t memoria.

c ¶Quod si subetḥ fit.|¶Cõsiderandũ ꝙ in nobis nõ est aliꝰ humor humidus nisi phlegma t sanguis. Cuꝝ ergo apparent signa subetḥ ex humiditate: t hoc per signa male complexionis humide posita supra:t non apparent signa phlatis:nec sanguis:seqꝫ ꝙ ẽ sine mã.

d ¶Si autem.|¶Hic põit signa subetḥ a mala cõplexione cuꝝ materia.

¶Sũt autemꝰ quidaꝝ qui dicũt ꝙ subetḥ frigoris puri ẽ leuior subetḥ a frigore materiei humide. Sed sermo ille non est vehementer sanus:immo quandoqꝫ est fortis valde. ¶Et ommesᵇ quidem species subetḥ facte ex frigore cerebri in substantia aut propter medicinam ebibitam: sequitur corruptio in cogitatiõe t memoria. ¶Quod siᶜ subetḥ sit ex humiditate pura sunt eius signa vt non videantur signa sanguinis: neqꝫ grauitas phlegmatis. ¶Siᵈ autem fuerit ex phlegmate scitur illud ex precedẽti repletione t nimia stomachi sacietate:t multitudine potus t lenitate pulsus:t ipsius fluctuatione cum latitudine: t scitur ex profundatione subetḥ t grauitate ipsius:t albedine coloris in facie t oculis t lingua:t grauitate capitis: et inflatione in palpebris: t frigiditate tactus t regimine precedẽte:t etate:t regione t reliqs. ¶Ex sanguine vero factus scitur ex inflatiõe venaruꝝ que dicuntur guidez:t rubedine oculorum t maxillarum:t rubedine lingue:t sensu caliditatis in capite:t similibus illis que sciuisti. ¶Et si cum hoc sanguis et phlegma coniungantur aggregatione apostematum videbis signa karabiti t lethargie t subetḥ asabari. ¶Quodᵉ si causa in ipso fuerint vapores expulsi ex corpore in febribus et proprie apud dolorez pulmonis t apa in ipso noiatum peripneumonia aut vapores stomachi:scies totuꝝ suis signis. ¶Hã si est ex stomacho pcedunt ipm vertigo t scotomia t tinnitus t phantasie:t est leuis apud famẽ t augmẽtatur apud repletionẽ. ¶Si vo est ex parte pulmonis t pectoris pcedũt ipm dolor grauis t dolor in ptibus pectoris:t strictura spũs:t tussis: t accẽtia pleuresis

e ¶Quod si causa.|¶Hic ponit signa subetḥ vaporosi t per communitatem siue permutationem:t totum est notum.

ª ¶Aut

Jacobus

ũ Mala aũt cõplexio mãlis:vel est cũ phlegmate:t tũc fit a mala cõplexione frida t humida vel cũ sanguie:t tũc fit a mala cõplone calida t humi

in potu sibi datum fuerit de dictis narcoticis vel si ipse sumpserit sponte aliquid horuꝝ:vt melius dormiat aut ignoranter non expectans ab hoc impedimentuꝝ. Quarto dicit ꝙ cura subetḥ ex potu aliquoꝝ dictoꝝ narcoticoꝝ est:vt medicet vnuquodqꝫ ipsoꝝ sicut dicetur in ca.de venenis:puta quarti.vi.ca.prealleg atis super signis eorum.

¶Sunt autez quidam tc.|¶In tertia recitat quosdam fuisse opinatos ꝙ subetḥ procedens a frigore puro sine materia leuior est illo qui fit a frigore materie humide:vt a frigore phlegmatis. Leuior quidem est: t in profundatione somni t ad excitationez egri t ad curationez. Et hec opinio habet apparentiaꝝ:quia facilius est alterare solam malaꝝ complexionem frigidam sine materia ꝫ preeuacuare materiaꝝ humidam:t postea tollere malaꝝ complexionẽ. Secundo dicit ꝙ iste sermo non est vehementer sanus:ideſt vniuersaliter t in toto verus:immo quandoqꝫ subetḥ a frigore puro procedens est valde fortis cum scilicet frigus vsqꝫ in ventriculos cerebri processit t spiritus extinxit. Sed ceteris paribus leuior est subetḥ immaterialis ꝫ materialis ob causam pretactaꝫ. Tertio dicit ꝙ corruptio ideſt destructio in cogitatione t in memoria consequitur ad omnes species subetḥ que a frigore fiunt in substantia cerebri:vel a medicina narcotica bibita:quia tale frigus congelat spiritus sine quorum motu non fit cogitatio; neqꝫ memoria cum sint instrumenta dictarum virtutum.

Quod si subetḥ.

¶In hac secunda parte primo agit de signis subetḥ ab humiditate pura sine materia. Secũdo de signis subetḥ ex phlegmate:ibi|_Si aũt fuerit_|Tertio ex sanguine:ibi|_Ex sanguine vo_|Quarto ex cõmixtione phlegmatis t sanguinis:ibi|_Et si cum hoc._|

¶In prima particula dicit ꝙ signa subetḥ que sit ex humiditate pura sine materia sunt:vt non appareant cuꝝ subetḥ presente signa dominij sanguinis in cerebro:neqꝫ signa dominij phlegmatis in eo que statim dicentur:neqꝫ signa puri frigoris que prius dicta sunt:neqꝫ signa subetḥ partim phlegmatici partim sanguinei.

¶Si autez fuerit tc.|¶In secũda dat tredecim signa subetḥ phlegmatici. Primũ est repletio precedens ex phlegmate:vel ex cibis qui phlegma multiplicant sicut sunt pisces t crudi fructus t herbe frigide. Secunduꝝ est nimia stomachi sacietas ex assiduitate comestionis ad saturitatem vnde phlegma abundat ex diminutione digestionis non potente stomacho tantuꝝ perfecte digerere cibuꝝ. Tertiũ multitudo potus prius assiduata que cibuꝝ in stomacho natare faciens non permittit ipsum comple te digeri. Quartuꝝ est lenitas seu mollities pulsus cum fluctuatione t latitudine propter arterias imbibi phlegmate quo fit pulsus mollis fluctuans t latus maxime si phlegma superabũdans fit in toto corpore. Quintuꝝ est vehemens profundatio subetḥ t grauitas eius ex frigiditate t humiditate phlegmatis t ex vehemẽtia oppilationis suis grossicie t viscositate:vnde fit vt eger vix ab isto subetḥ excitari possit. Sextum est albedo coloris in facie t oculis t lingua propter phlegma abũdans in partibus istis quod coloris albi est. Septimuꝝ est grauitas capitis ex repletione phlegmatici humoris multe grauedinis. Octauuꝝ est inflatio in palpebris ex indigestione suoruꝝ humoruꝝ t phlegmate huc misso. Monum est frigiditas in capite sensata t a manu tangentis t ab egro dum expergefit. Decimuꝝ est regimen precedens in sex rebus non naturalibus multiplicatiuuꝝ phlegmatis. Undecimuꝝ est etas puta puerilis in qua phlegma abundat propter pueroruꝝ crapulositatez. Juxta illud Galie.cõmento.xxxvi.tertio pronosticoruꝝ. Ipsi scilicet pueri nõ intelligunt aliquam

Be partibus

ex rebus nisi solã comestionez:vel etas senij in qua phlegma abundat ab indigestiõe:vt sumitur a Gal. cõmẽto vlti.z.apho. Duodecimũ est regio frigida t humida bassa reumatica multiplicans phlegmata. Tredecimũ est reliqua similia que phlegma multiplicant:sicut cõplexio frigida t humida tempus hyemale:ars piscatoria.

¶Ex sanguine vo tc.|¶In tertia dat qnqꝫ signa subetḥ ex sanguine. Primũ est inflatio venarũ guidez que in collo apparent ex sanguis abũdantia. Secundũ est rubedo oculoꝝ t maxillaruꝝ ex redũdantia sanguinis ad illas partes. Tertiũ est rubedo linguepter eandẽ causam. Quartũ est sensatio caliditatis in capite sine mordacitate ppter sanguinis abũdantiã. Quintũ est his similia que sup abũdantia sanguinis attestantur sicut cõplexio calida t humida t dieta talis t regio talis t adolescentium etas t vernale tempus.

¶Et si cuꝝ hoc tc.|¶In.iiij.dicit si sanguis t phlegma cuꝝ hoc cõiungant.s.cum subetḥ ad ipsius.s.introductionẽ per aggregationez apostematũ vel ẽm modum aggregationis apostematũ ex sanguine t phlegmate:tunc signa apparebũt frenesis t lethargie simul ꝛcurrentia. Vel signa subetḥ asabari que fit ex apostematibus cerebri calido t frigido simul cõcurrentibus. Et si isti humores in cerebro abũdent nõ collecti ad apostema cognoscet subetḥ ab ipsis fieri per signoruꝝ ꝛcursum dominij sanguinis t dominij phlegmatis in capite.

Quod si causa.

¶In hac tertia parte ẽmo agit de signis subetḥ vaporalis in gñali. Secõ de signis subetḥ vaporalis a stõ:ibi|_Nam si est_|Tertio a pectoralibꝰ:ibi|_Si vo est_|Quarto ab epate:ibi|_Et silr_|Quito a mrice:ibi|_Et si ẽ ex mrice_|

¶In.i.particula ait ꝙ si vapores a corpore ad caput in febribus ipulsi sint causa subetḥ et precipue apud dolores pulmonis t apa eius victum peripneumonia aut vapores stõi noscent hec oia suis proprijs signis vt si subetḥ fiat a vaporibus febris putride cognoscet signis t ꝑsentia putride febris. Et si a vaporibus pipneumonie signis ipsius. Et si a vaporibꝰ a stomacho elatis:signis repletionis stõi ex aliqua re vaporosa: vt vino aut cepibꝰ aut phlate grosso:qõ mouet t incitat calor nãlis vel calor extraneus si est tc.|¶In.ij.dat duo sig subetḥ |_trancꝰ ad euaporatiõez. pcedentis a vaporibus stõi ad cerebruꝝ elatis. Primus est:ꝙ vertigo t scotomia t tinnitus auriũ t fantasie false pcedere solent hmõi subetḥ ppter vapores qui ad caput ascẽdũt:t reuoluti ibi simul cũ spiritibus vel coraz oculis aut in neruis opticis vertiginẽ faciũt aut scotomiã:t circa aures moti faciũt tinnitũ:t in vẽtriculis cerebri cõmoti simul cũ spiritibꝰ visiones faciũt aut audituões in hora sõni vel vigiliaꝝ falsas fantasticas. Inturbãt.n.simulacra reruꝝ t sensibiliũ formas. Scõm signũ est:ꝙ subetḥ a stõ leuior est hora famis t inanitionis a cibo: qꝛ tũc minor fit a stõ ad caput euaporatio. Et augmẽtaꝫ ac fit ꝓfundior hora qua stõus est cibo repletꝰ.

¶Si vo est tc.|¶In.iij.dat.iiij.signa subetḥ procedẽtis a vaporibus sursuꝝ eleuatis a pectoralibꝰ. Primus est dolor grauis siue aggrauatiuus si in pulmone fuerit euaporãs humor t pũgitiuꝰ vel extẽsiuus si fit in pãniculis t vtercꝫ sentit in ptibus pectoris. Scõz est strictura anhelitus ex cõpressione viarũ suaꝝ ab humoribꝰ illis qui ad caput effumãt t subetḥ faciũt. Tertius est tussis ex conatu fortis pectoris t pulmõis ad excutiẽdũ hũores peccãtes qbus oppmunt t impediunt. Quartus est pũtia accitium pleuresis vt est febris cõtinua:spirandi grauitas:tussis:dolor lateris:t pulsus serrinus:vel pipneumonie vt difficultas anhelitꝰ vehemẽs dolor grauatiuus in medio pectoris:aspitas ligue cũ declinatiõe ad nigredinẽ:itẽm rubedo ꝑter solitũ in pomis maxillaꝝ:t pulsus vndosus mollis t fluctuãs.

¶Et similiter

a ¶Qui autem fit super halhema:idest verticem: vt lamina aut cortex premat:aut super tepus vt propter dolorem cõtrahatur:scitur ꝛc̃. Sodez mó intelligit q sciatur si est propter dolorem matricis vel stomachi.

b ¶Et omnino differentia.]¶Hic ponit differentiam inter subeth ꝛ apoplexiam.secundo inter subeth ꝛ syncopiz.tertio inter subeth ꝛ prefocationem matricis:cum omnibus enim istis prima fronte ꝙuenit subeth. ibi secunda]Et omno]ibi tertia[Et differentia.]

Quod primo dicit appareret ex predictis in precedenti cap.Quod dicit in secunda parte est notum intelligendo de subeth facto a causa intrinseca.s. phlegmatica vel sanguinea materia vel alia causa:dūmodo non fiat a frigore extra vt aeris.Maz tūc pulsus appz durus ꝛ posset color apparere i facie sicut mortuoꝝ: ꝛ posset exiccari.s.fructū faciei ꝛ pro.i.nasi: ꝛ in hoc nō differt a syncopi.

c ¶Et differentia qdez inter.]¶Cõsiderandus q Aui.ponit tres ordies signorum.Primus est.q habens subeth.s. verum intelligit:ꝛ loqtur si precipitur.i. si fortiter stimulatur.Maz spirituz obtusi agitant:ꝛ sic intelligit nec impedit motum linguę:cum eius nerui motiui veniãt a parte posteriori cerebri: sed habens prefocationem matricis cum difficultate itelligit pp multuz nocumentū cordis cõicatū cerebroꝝ ꝛ hoc maxie verificatur in prauitate dispositionis eius: q: si nõ est prauus intelligit:ꝛ recordatur eorum:que circa eaz facta sunt:ꝛ hec non hz subeticus:q: propter humiditatē lz actu comprehendat:nõ tamen est ita memor:postquam surgit.Et non loquitur penitus propter multum impedimentum anhelitus.

d ¶Et est motus ꝛ proprie.]¶Secundus ordo signoꝝ est q motus in habente subeth sunt magis faciles propterea: q: nocumentum est plus i parte anteriori cerebri: q̃z in posteriori: ꝛ sensus.s. visus ꝛ apertio ꝛc̃. ga cerebrum in parte anteriori non sic est lesum. Sed tu diceres ista est contradictio q̄ sensus in prefocata sint faciles: ꝛ difficulter intelligat. ¶Dicendum tripliciter. Primo q aliud est faciliter sentire sensibus particularibus: ꝛ aliud est faciliter intelligere:sicut aliud est comprehẽdere ydolum ꝛ aliud intentionem. Vel dicendum ſo:q in habente subeth motus est facilioꝝ q̃z sensus:ꝛ in habẽte prefocationem matricis sensus sunt mo

tibus faciliores:sed cum hoc stat q sensus sint difficiliores in habẽte prefocationem matricis q̃z in subeth. Vel dicendum tertio q sensus.i. ratio siue intellectus est facilis ad comprehendendum:non tamen ad explicandum illud.Quidam tamen habent aliam litteram que dicit facilioꝝ q̃z in habente matricem prefocatam.Tamen cum considerabitur isti non intellexerunt Auic.ꝛ melioꝝ solutio est tertia.Nam in prefocatione matricis

ꝛ infrigidantur extrema.In subeth aũt nó alteratur colorꝝ faciei nisi ad illud qõ est bonum ꝛ non exiccatur frustum faciei:ꝛ nasi: ꝛ neq̃z mutatur a forma dormientium nisi paruo tumore ꝛ inflatione. ¶Et differentia[quidem inter habentem subeth ꝛ illam cuius matrix est prefocata: est q: possibile est q habens subeth intelligat ꝛ loquatur si precipitur. Illa vero cuius matrix est prefocata intelligit cũ difficultate ꝛ non loquit penitus:ꝛ est motus[d] ꝛ ppꝛie motus colli ꝛ capitis ꝛ pedũ faciliꝝ in eo qui hz subeth: ꝛ sensus ꝛ aptio palpebraruz faciliꝝ in habente matricẽ prefocatam: ꝛ est prefocatio[e] matricis causa eueniens subito ꝛ indicat potestatez sui ꝛ finit aut minozat.Et subeth extendit ꝛ fit introitus in ipso in ꝓfundatione gradatim ꝛ icipit a sõno graui:nisi cā[f] eius sit frigꝰ subito eueniens aut medicina ebibita.

que distinguitur cõtra subeth cerebrum non est in se lesum per materiam in eo vel sibi communicatā sed est lesum cor. ꝛ iõ sensus sunt faciliores ad cõprehendenduz in primo occursu q̃z i subeth:ꝛ huius signum est:q: subeticus sibi dimissus non narrabit aliquid de his: que circa ipsum fiunt sed prefocata narrabit aliquid dꝰ his que circa ipsaz facta fuerunt:ꝛ licet prefocata talis intelligat: ꝛ sentiat facilius q̃z subeticus: tamen non potest illud explicare loquendo vel aliquo signo per motuz manus vel labij. Nam multa infrigidatio cordis ꝛ nocumentum tollit motum aliaz multum ꝛ non tamen ex toto tollit sensum:ꝛ hoc est quod dicit sensus ꝛc̃.facilioꝝ:ꝛ cum dicit intelligit cum difficultate significat q intelligat respectu subetici: ꝛ esset considerandum.

e ¶Et est prefocatio matricis.]¶Tertius ordo signorum est q prefocatio matricis est causa:idest est aliquid eueniens subito ꝛ indicat potestatem sui: idest ex hoc significatur sua potentia:quia est passio fortis alias indicat potestatẽ sui: scilicet corporis:idest vincit corpus:ꝛ ideo egritudo statim finitur ad salutem vel mortem:vel minozatur: idest remittitur. Natura enim fortem motum tolerare nequit:vt in commento aphoris.septimi quinte particule.Quicũq; a tetano apprehenduntur: sed subeth extenditur:ꝛ fit introitus gradatim ꝛc̃.quia non est sic acutus morbus: ꝛ licet gradatim procedat:tamen somnus cum quo incipit est grauis vel profundus vel prolixus.

f ¶Nisi causa eius sit frigus.]¶Ista exceptio est ab eo q dixit q subeth extenditur ꝛ gradatim procedit.Hoc enim verum est nisi causa eius sit frigus subito eueniens. Quia sicut illud frigus subito eueniens imprimere posset : ita subeth sic subito vltimaretur ꝛ non graderet : ꝛ cito occideret : ꝛ sic etiam posset esse a medicina venenosa ebibita.

ꝛ pẽripneumonie. ¶Et similiter si fuerit ex epate precedẽt ipsum significationes egritudinis i epate. ¶Et si est ex matrice precedunt ipsum egritudines matricis ꝛ eius repletio. ¶Qui aũt[a] fit ex percussione facta sup halhema aut super tempus scitur suis significationibus. ¶Et differentia quidem inter subeth ꝛ apoplexiam est q habentem subeth possibile est intelligere ꝛ excitari: ꝛ sunt motus eius leuiores sensibꝰ suis. Apopleticus autem priuat sensu ꝛ motu. ¶Et omnino[b] differentia inter habentem subeth ꝛ illum in quo est malefactio propter debilitatem cordis est q pulsus habentis subeth est fortioꝝ ꝛ similioꝝ pulsibus sanorum.Et pulsus habentis syncopim est debilioꝝ ꝛ durioꝝ. Et syncopis prouenit paulatim cum mutatione coloris tendentis ad citrinitatẽ ꝛ ad similitudinem coloris mortuorum

Jacobus

¶Et similiter ꝛc̃.]¶In.iiij.dicit q si subeth fiat a vaporibus ab epate ad caput ascendentibus vel ꝓpter ipsius apostema caliduꝫ vel oppilatões que sunt in eo:tunc precedent subeth significationes apostematis epatis vel oppilationis vt doloꝝ ꝛ grauitas in hypocõdrio dextro: ꝛ chilosa vẽtris lubricitas vel sub sanguinea ꝓpter defectum penetratiõis chili:ꝛ nutritionis diminutio ac macredo corpis ex diminutione generationis sanguinis:ꝛ facies discoloꝝ ad citrinitatem tendens.

¶Et si est ex matrice ꝛc̃.]¶In.v.dicit q si subeth fiat a vaporibꝰ ex matrice elatis:tūc morbi mꝛicis ꝛ repletio eiꝰ ꝓcedẽt subeth sicuti matricis suffocatio vel apa eius cum signis eorum que dicentur infra tertij.xxi.

Qui autem fit, ¶In hac.iiij.pre ait q subeth q fit ex percussione super halhema:idest verticez capitis vel super craneuz: vel super tempus per suas noscitur significationes vt narratione assistentiū. Et vestigijs percussionis in dictis locis ꝛ absentia alioꝝ signoꝝ ꝛ causaruz specieꝝ subeth. ¶Attende q hic omittit signa subeth fientis a vermibus. Et sunt signa vermiū sine signis aliaꝝ cāruz. Omittit etiam signa subeth fientis a debilitate vehementi spiritus ꝛ superflua eius resolutione que sunt signa syncopis aut deiectiõis virtutuz vitalis ꝛ animate.

Et differentia. ¶In hac.v.parte primo agit de differentia inter subeth ꝛ apoplexiã. Secundo de differẽtia inter subeth ꝛ sincopim:ibi[Et oino dita]Tertio de dita inter subeth ꝛ suffocationẽ matricis:ibi[Et differentia quidem.]

¶In.i.particula dat duas differentias inter subeticū ꝛ apopleticū. Prima est q subeticus põt intelligere loquentes cũ eo forti ꝛ alta voce: ꝛ excitari põt pulsu ꝛ clamoribus. Apopleticus aũt nec intelligere nec excitari potest potentia ꝓpinqua que est vt aptitudo vel quãdiu permanet seu pseuerat in apoplexia. Et causa in illo est oppilatio fortis cõpleta totaliter in apoplexia: diminuta vo in subeth. Secũda est q sunt in subetico leuiores motus q̃z sensus eius:qm̃ cerebri venter anterior q sensuum radix est in subeth oppilatus est:posterior vero nõ qui radix est motus. Apopleticus autem simul priuatur ꝛ sensu ꝛ motibus nisi q interdum paruus in hoc apparet motus anhelitus.

¶Et oino differentia ꝛc̃.]¶In.ij.tangit qnq; differẽtias inter subeth ꝛ malefactionẽ que syncopis dicitur ꝛ lipothomia. Prima est q pulsus habentis subeth est fortioꝝ pulsu syncopizantis ꝛ est similioꝝ pulsibus sanoꝝ. Et pulsus syncopizantis est debilioꝝ ꝛ durioꝝ. Debilioꝝ quidez qm̃ in syncopi vitalis virtus ita debilis est q nõ sufficit regimini partiuz exterioꝝ:ꝛ in subeth non sic. Durioꝝ aũt est ex retractione sanguinis arterie ad interiora quo madefiebat ꝛ humectabaf. Secunda est qm̃ paulati

syncopis accidere solet cũ mutatione coloris tendẽtis ad citrinitatẽ ꝛ ad similitudinez coloris mortuoꝝ ꝓpter retractionẽ sanguinis ꝛ spũs ad interiora q colorem viuidũ prestare solent exterioribus.In subeth vero nõ multuz mutatur faciei color a dispõne sua naturali: ꝛ maxie que fit absq̃z frigore vt in subeth a vino vel a febribus vel a pleuresi aut peripneumonia.Tertia est q in omni syncopi extrema fortiter infrigidantur ꝓpter retractionez sanguinis spiritus ꝛ inati caloris ad interiora:sed non sic accidit in omni subeth sicut in nũc dictis. Quarta est q in subeth nõ exiccatur neq̃z exuccatur frustum faciei:videlicet gene ꝛ poma maxillaruz ꝛ nasi extremitas sicut in syncopi in qua exangues fiunt ꝛ veluti mortue:immo permanent humide ibibite proprijs humoribus ꝛ quãdoq̃z alijs sibi trãsmissis.Quinta est q subetici facies non permutatur a forma faciei sani dormientis nisi per modicum tumorem vultus ab humiditatibus que ad ipsum transfluunt:vel per inflationez ipsius modicã a ventositatibus aut a vaporibus.In syncopi vero plus assimilatur faciei mortui q̃z viuẽtis hominis.

¶Et differentia quidem ꝛc̃. ¶In.iij.dat quatuor differentias inter subeth ꝛ suffocationem matricis. Prima est q subeticus intelligere potest que sibi dicuntur vel sibi fiunt: ꝛ loqui potest si precipiatur sibi quod loq̃tur.Sed mulier patiens suffocationem sue matricis cum difficultate maiori intelligit si ipsa intelligat ꝛ non loquitur penitus: maxime illa cuius prefocatio fit ex corruptione spermatis. Secunda est q motus voluntarius facilioꝝ est in subetico q̃z in prefocata:ꝛ maxime motus colli capitis ꝛ pedum:quia causa subeth plus occupat ꝛ ligat anteriorem cerebri ventriculum qui radix est sensus:ꝛ corruptus vapor qui ad cerebrum fertur a matrice sordida magis declinat ad posteriorem cerebri ventriculũ.Tertia est q sensus ꝛ aptio oculoruz cũ eleuatione palpebraruz est faciliꝝ in patiente suffocationẽ matricis q̃z in subetico eo q anterior cerebri ventriculus minus impeditur in suffocatiõe ꝛ posterior magis in subetico vero econtra est.Quarta est q suffocatio matricis vel causa ipsius quasi subito venit ꝛ indicat statim sui potestatem ꝛ vehementiam malitie ipsius sine mora ostendit ꝛ cito finitur vel minozatur paroxismus eius:quia causa eius est venenosus vapor cito ascendens sursum cito actu imprimens magne venenositatis malitiam ꝛ cito resolutus. Sed subeth extenditur idest prolongatur ꝛ intrat in ipsum paulatiue patiens gradatim procedens in ꝓfundatione eius. Et subeth incipit a somno graui vcide augmẽtatur in ꝓfundatione donec fiat stabilis ꝛ vix remouibilis p excitationẽ: nisi cã ipsius sit frigus subitũ capiti aduenies cũ vehemẽtia:vel forte narcoticũ sicut opiũ interius assumptũ:vel plaga penetrãs ad merigas cẽbri cũ fractura craneiꝫ vl ꝓtusio malitie similis:vel pcussio musculoꝝ ꝛ epoꝝ.

Scias ergo illud: scilicet a qua causa fit: ⁊ scias hanc distinctionem ⁊c.

¶De cura subeth ⁊ somni grauis facti in febribus. Cap.iij.

Ubeth autem.

¶Hic ponit curam: ⁊ primo ꝓz vnāquāq; speciem siue causam. ꝓo ponit quendā modum curatiuū. ibi ꝑa[Et ex cura.]Prima in duas. primo ponit curam subeth facti per cōitatem. ꝓo facti a mala complexione. ibi ꝑa[Ille autem qui fit.]Prima in duas. ꝓmo ponit curam magis in generali. ꝓo in speciali. ibi ꝑa[In eo autem.]¶Considerandum ꝓo q; Auic. intēdit ad membrum cuius cōitate fit subeth: ⁊ intēdit ad cerebr ⁊ hoc cū duobus. s. reper cussione prio: ⁊ resolutio ne ꝓo. ⁊ hoc notuz est scitum ex canonibus generalibus: ⁊ ex cap. de cura soda. Unde soda erat exē pluz reliquis egritudinibus materialibus. ¶Dubitatur vtrū quando in subeth incipimus reper cutere debeat esse oleū roſ. minus ꝗz acetū: ⁊ videtur q; sic per Auic. hic. In contrariuz est Serap. cap. de subeth. Ibi enim in principio ad resolutionem. i. remotionem materie docet applicare oleum roſ. cuz pauco aceto. ¶Dicendū q; intentio in principio subeth aut est principaliter ad repcutiendū: ⁊ sic debet esse oleuz roſ. plus ⁊ acetum parum: qō det sibi penetrationē. Et sic logtur Serap. Aut intentio est ad repercutiendū ⁊ cū hoc principaliter ad exiccandū ⁊ repugnanduz accidēti quod est subeth: ⁊ tunc debemus miscere oleum roſ. cū plurimo aceto: qz acetum sui ficcitate ⁊ acuitate prohibet somnū ⁊ sui ficcitate ꝓhibz olei ḥūectatiōez qua somnus inducitur: ⁊ hoc est q; Auic. dicit: ne oleum dormire faciat: ⁊ precipue cum ipsum. s. oleum roſ. est solum. s. cum aceto mixtum: qz si aliud miſceretur cum aceto de rebus calefacientibus vt castoreo vel alio nō oporteret multiplicare acetum. Uel cū ipsum. s. subeth est solum. i. purū distinctum contra lethargiam: qz tūc ꝓprie oportet acetum multiplicare. Et er hoc modo loquēdi innuit solutionē contradictionis intra se ⁊ Serap. Nam Serap. docet ponere paucū acetum in cura subeth non puri: sed sequentis lethargiam in cuius principio non tanta est intentio ad subeth. quanta ad repercussionez materie: sed hic ponitur cura subeth puri in cuius principio intendit ve hementer ad remotionē ipsius accidentis. Sed tu diceres acetum plurimū debet esse plus ꝗz oleum rosa. an plus ꝗz acetum: quod cōmuniter miſcet ad repercutiēduz. ¶Dicenduz q; hoc estimationi relinquitur. Credo tamē q; communiter plus debeat esse oleum ꝗz acetum: tamen acetum debz esse plurimum respectu aceti quod ponitur in lethargia: ⁊ subeth nō puris.

Sciao ergo illud.

¶De cura subeth ⁊ somni grauis facti in febribus. Cap.iij.

Ubeth quidē

qui accidit ab egritudine existente in aliquibus membris. Semita cure est peruenire ad membrum illud cuz regimine vt purgetur ⁊ remoueatur qō in ipso est: ⁊ ꝓfortatio cerebri ita vt materiam non recipiat. Et illud quidē verbi gratia fit cuz oleo rosato ⁊ aceto plurimo ne oleum dormire faciat ⁊ p̄cipue cum ipsum est solum cuz expressionibus fructuum confortantium. Et post illud adhibeant embroce infrigidatiue. Deinde fiat permutatio ad resolutiua si fuerit in cerebro retentuz aliquid: ⁊ tu quidem iam sciuisti omnia illa in canone.

¶In eo autem[a] qui fit in febribus ⁊ in principio periodoꝝ oportet vt incipiatur a ligatiōe extremitatū ⁊ a motu sternutationū assidue: ⁊ odoramento aceti ⁊ vaporis eius: ⁊ vnctione capitis cum oleo rosaruz: ⁊ aceto plurimo aut aqua agreste aut aqua granati ⁊ stipticoruz.

¶Ille autez[b] qui fit propter potū narcoticorum curetur ſm illud narcoticuz: ⁊ detur egro ad potāduz tyriaca ipsius ⁊ quod dicturi sumus in libro quarto.

¶Subeth autē facti ex frigore extrinsecus aduenīēte cura est potus tyriace ⁊ mithridati ⁊ diamuschi[c]. Et embrocetur caput cuz aqs in quibus cocta sint ruta ⁊ castoreū ⁊ piretrū: ⁊ vngatur caput cum oleo de ben: ⁊ oleo de duabus spinis cum castoreo ⁊ squilla ⁊ oleo muscelino[d] ⁊ oleo costino cum castoreo.

a ¶In eo autem q; fit.] ¶Hic in speciali pōit curaz subeth facti per communitatem: ⁊ ponit curam eius qui fit per communitatem ad totum: vt in febribus: qz facti p cō munitatez ad stomachuz vel peēns ⁊c. Cura apparet ex capitulis ꝓpijs. Intēdit autem in subeth facto in febribus ad quatuor. s. ad diuersionem vaporum cum fricatione. ꝓo ad eūonem eorum q; sunt in capite cū sternutatione. tertio ad excitationem cum sternutatione ⁊ aceto: quarto ad repercussionem.

b ¶Ille autem qui fit.] ¶Hic ponit curam subeth facti a mala complexione: ⁊ primo a mala complexione frigida sine materia. secundo a mala complexione humida ⁊ etiam frigida cum materia. ibi secunda[In illo autem.]Prima in duas. primo ponit curam subeth facti a mala complexione frigida proueniente a narcoticis. ꝓo a frigore extrinseco. s. aeris. ibi ꝑa[Subeth autem.]¶In prima parte remittit nos ad. iij. librum septa fen. ¶In secunda parte docet calefacere caput cuz rebus per os sumptis vt tyriaca. s. antiqua.

c ¶Diamuschi. i. diamuschi.

d ¶Oleo muscelino. i. de musco: lz apud Symonē alſ habeat exp̄ones.

Ubeth autem facti

ex frigore extrinseco. s. aeris. ibi ꝑa[Subeth autem.]¶In prima parte remittit nos ad. iij. librum septa fen. ¶In secunda parte docet calefacere caput cuz rebus per os sumptis vt tyriaca. s. antiqua.

Jacobus

Scias igitur illud q; subeth procedens ab istis causis multū violentis fit quasi subito sicut prefocatio. Subeth autem q; fit ab alijs causis materialibus ⁊ humoralibus paulatiue accidit sicut ipsi humores paulatiz aggregantur ⁊ paulatim oppilant.

¶De cura subeth ⁊ somni grauis facti in febribus. Cap.iij.

Ubeth quidem.

¶In hoc capi. primo agit de cura subeth qui fit ab aliquo membrorum inferiorum. Secundo de cura subeth a febribus: ibi[In eo autem qui fit.]Tertio de cura subeth a potu narcoticorum: ibi[Ille autem q; fit.]Quarto de cura subeth a frigore extrinseco: ibi[Subeth aūt facti]Quinto de cura subeth ex sanguine: ibi[In illo aūt]Sexto de cura subeth a dñanti ḥūiditate sine materia: ibi[Ille autez q; factus est]Septimo de cura subeth ab ḥumiditate cum materia phlegmatica: ibi[Et si fuerit humiditas.]

¶In prima parte primo ait q; semita seu via cure illius subeth qui accidit ab egritudine alicuius membri sub capite vt stomacho aut pulmone est intendere ad membrum illud cuz tali regimine q; purgetur humor in eo contentus efficiens subeth: ⁊ remoueatur ab illo membro vel educendo eum extra corpus penitus vel diuertendo eum ad inferiora: vt si fit in stomacho vomitu educatur aut fluxu vētris: si in pulmone phlebotomia ⁊ prouocatione sputi: si in matrice pessarijs fortibus ⁊ attractiuis. Et si vermes fuerint in intestinis vel in stomacho hierapigra necentur ⁊ educantur de qua dragme tres in potu dentur cum ℥.v. seri caprini: vel detur in potu puluis cōtra lumbricos. Et si causa subeth sit fractura cranei panniculos opprimens: vel percussio musculorum temporuz curetur fractura aut percussio prius si fieri possit: vel mitigetur malitia ipsius: deinde ligaturis extremitatum cum clamoribus altis excitetur eger. Secundo dicit q; euacuata materia a membro mandante cerebrum postmoduz confortandum est vt materiam amodo non recipiat. Et id idonee fit cuz oleo rosato ⁊ aceto plurimo simul agitatis ⁊ tantū aceti quantū est olei: quatinus prohibeat sua ficcitate ne rosatum oleum somnum prouocet ⁊ subeth adaugeat. Et precipue tunc somnum prouocat vel dormire facit cum solum adhibetur aceto relicto: vel quando adhibetur cū succis fructuum confortatiuorum vt citoniorum berberis aut sumach: quia tūc retinet vapores interius qui sunt causa subeth ⁊ ipsos inspissat cerebrum refrigerans. Tertio dicit q; post illud: scilicet euacuationez materie ⁊ cō fortationem cerebri embroce applicentur infrigidatiue super caput egri vt decoctio rosarum rubearum vel foliorum salicum: aut rubi in aqua et aceto vt cerebrum confortent ⁊ ab ipso vapores repellant aduenire solitos ab inferioribus. Quarto dicit q; post embrocas infrigidatiuas admi niſtrentur embroce calide resolutiue: sicut decoctio florum camomille vt melliloti: vel furfuris macri quibus resoluātur grossi vapores in cerebro retenti qui causa erant subeth si de eis aliquid post predicta fuerit in cerebro retentum. Quinto dicit q; hec omnia prius in canone dicta sunt: videlicet in cap. vlti. primi trac. huius fen: qui generales regulas continet

Be partibus

sed ad omnes capitis egritudines.

Jn eo autem.

¶In secūda dat quatuor remedia contra subeth qui fit in febribus putridis vt in principio paroxismorum quotidianoꝝ: ⁊ quandoq; in synochis putredinalib⁹. Primū est ligatio doloroſa ⁊ fortis extremitatū vt tibiarum ⁊ peduz cuz instītis aut chordis qua diuertantur ad inferiora vapores qui abunde feruntur ad caput ⁊ propter dolorem excitetur patiens. Secundum est assidue mouere vel incitare sternutationē titillando nares cuz aliquo acuto vt cū spica bladi vel siliginis: vl setis porcinis: vel puluere modico de elleboro albo naribus imposito quatinus cerebꝝ motu hoc violento aligd a se vaporum ⁊ humoꝝ potenter excutiat ⁊ euigilet. Tertiuz est odorare acetum vel vaporem ipsius inclinando vultū supra potū in quo est acetū feruens vt ficco ⁊ mordaci vapore cerebꝝ a subeth euigilet: vapores cōſumat ⁊ superfluitatibus per os ⁊ nares educi solitis vias aperiat. Quartum est inungere frequenter caput cuz oleo rosato ⁊ aceto plurimo simul agitatis: vel oleo roſ. ⁊ aqua agreste vel aqua granati vel stipticoꝝ aqua vt berberis sumach: quatinus per ista cōfortetur caput ⁊ prohibeat recipere vapores a materia febris. Sed puto q; ista frigida stiptica plus valēt in subeth putride synoche ꝗz quotidiane: ⁊ anteꝗz cerebrum iam multos a febre vapores receperit.

Jlle autem.

¶In tertia primo ait q; subeth ex potu narcotici fiens curetur cū cura narcotici illius que inferius dicetur quarti sexta cap. ꝓprio. Secūdo dicit q; tyriaca seu medicina tyriacalis narcotici illius deꝙ egro in potu. Habent. n. singula narcotica sibi medicinas ꝓprias tyriacales quaꝝ est auferre nocumenta que iferunt humano corpi: vt castoreū tyriacalis est medicina opij. Et butyruz ⁊ mel sunt tyriaca mādragore simul cū vomitu vel absinthiū cū vino. Et methridatū iusquiami. Et vinū coctuz qō rob appellatur coriandri hūidi ⁊ etiaz pſilij. Et pira fungoꝝ post vomitū ipsoruz. Tertio dicit q; in cura subeth ex potu narcotici dentur que dicentur quarti sexta ca. ꝓprijs.

Subeth autem facti.

¶In. iij. dat sex remedia contra subeth qui fit ex frigore puro aḃextra occurrenti. Primū est potus tyriace in quantitate vnius fabe cū tribus vncijs boni vini calidi. Uel potus methridati sub quātitate nucicule vnius similiter cū vino: vel potus vnius drachme diamuſci cū vino subtubeo vinoso calido. Secūz est embrocatio capitis cū aqs decoctionis rute castorei piretri ſm hunc modū. ℞. rute. ℥ß. i. castorei piretri: aā. ʒ.ij. cōquaſſent ⁊ bulliant in. ü. lib. aq̄ fontis mūde q; calida ad alto supra caput fundat. Tertiū est inunctio capitis vel cū oleo de bē qō hic nō habemus. Uel cuz oleo de duabus spicis castoreo ⁊ squilla sic cōpoſito. ℞. spice nardi spice celtice: aā. ʒ.iij. castorei squille: aā. ʒ.vi. cōquaſſentur ⁊ frigatur in. ℥.xvi. olei olinaꝝ dulcis supra lentū ignem: deinde exprimant ꝺia fortissime per staminū aut telam ⁊ fiat oleum. Uel vngatur caput cuz oleis muscelino ⁊ costino equaliter mixtis cū. x. parte ipsoruz castorei vt in. ℥. r. oleoꝝ sint castorei ʒ. x. Et de muscelino quidē oleo dicit Jaā. i synony.

Oleum

Universidad de Sevilla

Sed cum labore tē. qz cuz fortī fricatione t agitatione.

a ℂ In illo autez.]ℂ Hic ponit curā subetḥ a mala complexione humida: t primo cuz materia sanguinea. secundo fine materia. tertio cum materia phlegmatica. ibi secunda[Illū]ibi tertia[Et si fuerit.]ℂ In prima parte Auicē. assūmat curam. Nam quando debeat fieri phlebotomia sophene vel cephalice vel ventose dictuz est supza in generalibus canonibus. Quod etiam clysteria leuia competāt in materiebus calidis dictum est. Subtilis etiam dietatio competit ne sanguis multiplicet. Utatur eo quod torrefactum est: vt ḥordeo torrefcō. Est eni pauci nutrimenti t ficci: t prohibet euaporationē ad caput: vl aqua ciceris ad diuertendum versus urinā: vel quod acrescit i. acetosis.

b ℂ Illuz aūt.] Hic considera qz fortioribus medicinis egemuz quando volumus eas miscere cuz oleis vel in embrocis apponere quaz qū in emplastris ponimus. Et ratio est: quia olea t similiter aque propter actualē humiditatē: vincunt virtutem medicinarum. Et ideo indigemus cautela: vt ponant medicie fortiter ficce: t hoc ē quod dixit nisi sit valde fortis .s.

Et similiter adhibentur emplastra facta ex castoreo t sqlla t muscho: t sint castorei partes .ij. t squille pars .i. t muschi quātitas parua. Et odoret muschū assidue: t vtatur eis que dicta sunt in calefactione complexionis cerebri. Sz cū labore absqz facilitate. ℂ In illo[a] autē qui factus est propter dominiuz sanguinis oportet vt incipiatur a phlebotomia cephalice t ventosis crurium aut phlebotomia sophene: t vtatur clysteri temperato t subtiliatione cibi: t vtatur eo quod torrefactum est: vel aqua ciceris vel quod acescit. ℂ Illum[b] autem qui factus est propter dominium humiditatis pure que non est cum materia oportet vt cures cum emplastris factis ex castoreo t flore sgnanti t costo t nuce cypressi t sauia t euforbio t piretro: t desiccet cibus t alienentur olea t embroce nisi cum cautela: humectatio enī que est in oleis quandoqz vincit virtutē medicinarum nisi sit valde fortis. Et oportet vt administratio fiat vnctionis que fit cum forti fricatione capitis t rubificationis eius t odorationis muschi.

ℂ Et si fuerit[c] humiditas cuz materia phlegmatis oportet vt euacues cū clysteri forti prius: t ingenietur ei vt euomat t plurimum eius quod ex phlegmate est in stomacho etiam oportet vt euomat cum eo quod phlegma incidit ex eis que dicemus in loco suo. Et administra embrocas digestiuas fortes t caputpurgia t sternutatoria t gargarismata: t reliqua que sciuisti in canone sicut tibi pterijt. Et ex cura[d] ēvt eger audiat t videat res que contristant ipsum: tristicia enim in huiusmodi egritudinibus in qbus debilitatur cogitatio t extinguitur est ex eis que commouēt animaz t reducunt eam ad rectitudinē.

virtus medicine. Similiter oportet qz fiat inunctio fricando t abstergendo: vt cesset humectatio olei: t hoc est quod dicit littera exterior: fiat vnctio que fit cum fricatione.

c ℂ Et si fuerit.]ℂ Hic ponit curaz subetḥ a mala complexione humida cum materia phlegmatica: t in hoc innuit curam eius: qui fit a mala complexione frigida cum materia. Et intendit in hoc ad euacuationes cōes t proprias t diuersionē: t totū hoc est scitū supza in cañ. gñalibus.

d Et ex cura. ℂ Hic ponit curam cōmunez ad subetḥ t est respiciens accidens proprie. s. ad excitādum: t habet duo: scilicz duo ponit remedia. ibi secunda[Et ex medicis.]ℂ Dubitatur circa pmā partem: quia tristicia videtur addere ad somnuz: cum moueat calidum intus. ℂ Dicendum qz tristicia est duplex. Una de preterito: t illa facit dormire. Alia est ḍ futuro t illa facit vigilare: vt inuitur in lra extra: prio cañ. fen secunda: illo capi. oia aie accidentia. Ad cōtrarium dicēdum qz tristicia de futuro licet intus moueat calorē: tamen etiā cū B extra mouef: qz homo sollicitū se reddit t ꝓmouetur in aia sua ad imaginandū modos effugien-

Jacobus

Oleum muscelinum a musco dictum est quod recipit in antidotario vniuersali. Item muscelinum vocatur quod fit ex humiditate inuenta in tuberositatibus vimi. Item muscelinū vocant multi moderni oleū de ben. Quartum est emplastruz capiti preraso appositum factū ex castoreo t sqlla t musco ꝑm hunc modum. ℞. castorei. ʒ. ij. squille. ʒ. i. muschi. ʒ. ß. terantur simul t postea extensa super pannum lineum more emplastri calida super prozam capitis adhibeantur. Quintum est assidue odorare muscum: calefacit enim t confortat cerebrum. Sextum est vti eis t ea frequenter adhibere capiti que calefaciunt vehementer cerebrum: t descripta sunt capitulo vltimo primi tractatus huius fen paragrapho illo. Quod si est malitia complexionis frigide administra emplastra tē. Sz hic vti his iubet cum labore aliquo absqz facilitate. i. caput ruditer hec administrādo mouere t tractare fricationibus duris t asperis t alijs motibus violentis fortibus excitantibus egrum.

Jn illo autem. ℂ In quinta dat curam sanguinei subetḥ sub sex regulis. Prima est vt incipiatur a phlebotomia cephalice dextre: t inde extrahatur plurimum sanguinis infra tamen sincopim vt t diuertatur a cerebro sanguis t aliquid ipsius qui cerebrum replet t meatus oppilat per hanc educatur. Secūda est qz ventose cruribus cum scarificatione t igne plurimo magne adhibeātur precipue in illis qui phlebotomari non sustinent: vt partim dolore ptim diuersione partim eductione materie peccantis eger euigiletur. Tertia est qz phlebotometur eger ḍ sophena sui dextri pedis: maxime si magna plectoria fuerit ad plus diuertendum sanguinem a capite: vel si cephalica non facile inueniatur. Quarta est qz eger frequenter vtatur temperato clysteri: videlicet neqz multum calido quo sanguinem amplius ebulli re faciat t sursuz effumare: neqz nimis frido quo subetḥ adaugeat: neqz laxatiuo magne fortitudinis quia materia subetḥ non est humor qui pharmaco forti debeat educi sed lenitiuo feces educente ne effument ad caput augmentantes subetḥ vt clysteri facto de quinqz quartis aque ḥordei tepide cū ʒ. iij. violati olei t ʒ. i. medulle cassiefistule mundate: t ʒ. i. salis quod injiciatur ieiuno stomacho. Quinta est qz eger vtatur dieta subtili seu cibi subtiliatione sicut aqua lentium ne sanguis in ipso multiplicetur sed potius decrescat. Sexta est cibus quo pascit eger sit torrefactus pauci nutrimenti sicut panis niger plurimi furfuris vel lentes toste vel capricorni super prunas tosti quos vulgus soretos appellare solet: vel aqua ciceris cum aceto condita: vel id quod acescit vt aqua pisorū vel aqua caulium vel aqua fabarum acetosa facta cum aceto plurimo: vel sirupus acetosus simplex vel citri acetositas: vel succus granatorum acetosorum.

Jllum autem. ℂ In sexta dat curam subetḥ fiētis ex humiditate pura sine materia que predominatur i proza cerebri sub quinqz regulis. Prima est qz emplastra capiti apponātur ex deiccatiuis ꝑ hos modos. ℞. castorei. ʒ. ij. costi nucum cypressi sauine aā. ʒ. i. euforbij piretri: aā. ʒ. ij. terantur t incorporentur cum melle supza ignem donec fint in forma paste: deinde extendantur super pannuz lineum t more emplastri capiti applicentur. Aliud. ℞. euforbij piretri castorei aā. ʒ. i. t. ʒ. ß. floris squinanti costi nucis cypressi sauine: aā. ʒ. ij. terre t incorpora cum vino t melle sufficientibus t fac velut pastam quā more emplastri calidum adhibeas prore capitis super pannum extensum. Secunda est qz cibus huius patiētis sit deiccatiuus vt auicule assate: carnes salse macre: cappares cum aceto: sinapium: lentes: caseus antiquus quatinus corrigat discrasiam humidam. Tertia est alienentur: idest cuitētur in hac specie subetḥ olea t embroce nisi cum cautela tali qz in eis vincāt medicine deiccantes oleum t aquaz embrocarum in humectatione qua caput humectant. Humectatio etenim in oleis reperta t in aqua ab alto super caput fusa quandoqz superat virtutes siccantium medicinaruz nisi

De partibꝫ

ille virtutes valde fortes fuerint: ficut sunt virtutes euforbij: sinapis: castorei: piretri: piperis t ase. Vel ergo in hoc casu dimittantur olea t embroce penitus vel fiat vt in his manifeste vincant medicine fortis desiccationis. Quarta est qz quando in hoc subetḥ caput inungitur fiat inunctio cum fricatione dura rudi t forti partis prime capitis que egruz euigilet t cerebrū desiccet t iteruz fiat administratio rubificationis prore capitis per fricationez cum mandili aspero vel cuz cilitio vel cum nouo stamino: aut per medicinaz rubificantē sicut sunt sinapis: simus colūbinus: gūmi rute agrestis t euforbiuz. Quinta est qz fiat administratio frequēs egri naribus odorationis muschi finissimi que cerebruz desiccet t fortitudine calefactionis infirmum euigilet.

Et si fuerit. ℂ In septima dat curam subetḥ phlegmatice sub octo regulis. Prima est qz primitus soluatur venter cū clysteri acuto fortis attractionis eductiuo phlegmatis sicut est istō ℞. calamenti centauree minoris: aā. ℥ß. sticados arabici saluie bethonice anthos: aā. ℥ß. i. pulpe colloquintide integre. ʒ. ß. fiat decoctio prouno clysteri in qua dissolue pillularum cochiarum hierapigre Galieni: aā. ʒ. ij. mellis rosati colati olei anetini: aā. ʒ. i. salis. ʒ. ij. fiat clystere quod injiciatur calidum: nam t phlegma educit t potenter diuertit a superioribus. Secunda est fiat t ingenietur vt patiens euomat intingendo pennā cū suis pilis in sinapio calido t ipellendo in os vsqz gargareonē titillando linguam. Nam per violentiam motionis vomitus quandoqz excitat eger t educitur phlegma quod iniacet stomacho t excutit aliquid phlegmatis capitis commoto cerebro per motum vomitus. Tertia est conuenit fieri vel ingeniari qz eger euomat plurimum phlegmatis iniacentis stomacho cuz medicinis incisiuis phlegmatis vt squilla raphano vel oximelle maxime squillitico t alijs dicēdis in loco suo: scilicet tertij. xiij. tractatu primo capitulo trigesimotertio t primi quarta capitulo vndecimo. Nam per istum vomitum antecedens causa subetḥ educitur t coadiuuatur egri excitatio. Quarta est ministrentur in subetḥ phlegmatico digestiue embroce fortes t caputpurgia: t sternutatoria t gargarismata. Et reliqua que sciuisti i canone sicut tibi preterijt idest preostensuz est capitulo vltimo primi tractatus huius fen: sicut linimenta sacellationes vnguēta t emplastra. Verbi gratia fiant embroce cum decoctione hac. ℞. rute calamēti hysopi origani saluie bethonice sticados anthos: aā. ℥ß. i. fiat decoctio in aqua fontis vel in aqua fluminis ad quātitatem quatuor lib. que calida ab alto super prozam capitis cum impetu fundatur. Et fiāt caputpurgium succo ciclaminis: vel cum succo vrtice: vel cum succo betē naribus immisso: vel cum felle galli. Et fiant sternutatoria cum puluere staphisagrie vel ellebori albi vel nigri piperis vel piretri vel euforbij naribus insufflato. Et fiant gargarismi cū sinapio dissoluto in vino albo calido: vel cum oximelle squillitico vel aceto eius. Et linimenta t vnguēta fiat ex oleo de castoreo: vel oleo de ruta: vel de euforbio: vel oleo laurino: vel de lateribus. Et emplastra ex aliquo de nunc dictis oleis cū equali vel paulo ampliori pondere cere. Et sacellationes cum milio t sale simul torrefactis vel cum gariofilis t grana tinctorum t cubebis t pipere t anthos equali pondere tritis t cōsutis inter duas telas veteres subtiles cum bombace pauca. Quinta est qz infirmus quandoqz expergefit videat t audiat que ipsum contristant: idest que prouocant ad iracundiā ne iterum in subetḥ statim relabatur. Tristitia. n. idest iracundia in huiusmodi morbis debilitantibus t fere extinguentibus cogitationē vel cogitandi actus est ex his que aiam sopitam cōmouent t prostratam erigunt t ipsaz reducūt ad rectitudinē proprioꝝ operū. Nam calor innatus spiritus t sanguis per iram excitant t quasi ebulliunt. Sed tristicia ꝑprie dicta deicit animum vt in melancholicis manifeste apparet qui semper timent t debilitat innatum calorem. Per tristiciam ergo hic intellige irā.

di tristabile futurum: ꝛ ideo vigilat ꝛ reducitur homo ad rectitudinez. ſ. vigiliaꝫ vel ad rectitudinem. ſ. rōnis: qꝛ ratiocinatur qualiter fit preuidē dum. Et de hac triſticia loquitur Aui.

a ¶Et ex medicinis qdem.]¶Calcanto: ideſt vitriolo aliquo: quia ſic cat fortiter: ꝛ abſterſio: ideſt lauatio ꝛ tactus cuꝫ aceto: qꝛ exiccat fortiter ſui ſiccitate ꝛ acuitate mouet ad vigilanduꝫ ꝛ excitat. Conſtrictio ꝛc. qꝛ diuertit vapores ꝛ excitat: ꝛ etiā ſternutatio idē facit.

¶De vigilijs ꝛ ſahara. Caꝑtulum.iiij.

Et ex medicinis[a] quidez vigilare faciē tibus eſt epithima factum cum calamē to ꝛ abſinthio ꝛ aceto: ꝛ conſtrictio extremitatum inferiozum: ꝛ adminiſtratio ſternutatoziozum.

¶De vigilia ꝛ ſabara. Cap.iiij.

Vigilia quidez

est diſpoſitio animalis cum efunditur ſpiritus eius animalis ad inſtrumēta ſenſus ꝛ motus vt eis vtatur. Sabara vero eſt ſuperfluitas in vigilia ꝛ egreſſus a re naturali. ¶Et eius quidem[b] cauſa complexiōalis eſt caliditas ꝛ ſiccitas ꝓpter igneitatez ſpiritus ꝛ mouet ſemper ad exterioza ꝛ caliditas vehementius eſt faciens ſabaram ꝛ anterius faciens. Et ſabara quidem quādoqꝫ fit ex nitroſitate humiditatis occultate in cerebꝛo: aut ꝓpter dolozem ꝛ cogitationes communes. Et eſt ſabara[c] cuius cauſa eſt lumē ꝛ loci illuminatio cum peruenit in huiuſmodi aliquis ꝓparatus ſabare. Et eſt ſabara que ē ꝓpter malitiaꝫ digeſtionis ꝛ multitudinem repletionis. Et eſt ſabara que fit ex cā eius quod inflat ꝛ cōmouet humores ꝛ ſomnia ꝛ timozem in ſomnio ſicut fabe ꝛ ſimilia. Et eſt ſabara que fit in febribus[d] ꝓpter eleuationem vapozum

c ¶Et eſt ſahara]¶Hic ponit cauſas ſahare per cōitatem: ꝛ primo ad ſtomachum: ſecundo ad corpus totum. ibi ſecunda[¶Et eſt ſahara que fit in febꝛibus.]Et eſt ſciendū qꝫ malicia digōnis dupliciter pōt facere ſahara vel ꝓpter malos vapozes a ſtomacho ſurgentes: vel ꝓpter anxietatem ſtomatichaꝫ. Unde homo non poteſt quieſcere. Et eodem mō multa repletio ſtomachi. ¶Conſiderandum qꝫ fabe ꝛ ſimilia: vt pozri generant vapozes ad caput: aſcendentes facientes ſomnia terribilia: vt Aui. ſecundo cañ. de pozris.

d ¶Et eſt ſahara que fit in febꝛibus ꝓpter ꝛc.]¶De ſunt choleꝛice vel

Sexta eſt epithyma factum ex calamento ꝛ abſinthio ꝛ aceto eſt ex medicinis vigilare facientibus ꝛ ſanātibus ſubeth: qꝛ vias aperit phlegma ſubtiliat digerit ꝛ reſoluit ꝛ cerebꝛū deſiccat: ꝛ fit hoc modo. ℞. calamēti abſinthij: añ. ℔.ij. decoquantur in lib.ij. aque fontis: deinde exprimātur fortiſſime per telam ſimul cum aceto ꝛ in ipſis calidis intingatur pannus albus de lana: quem capiti adhibe. Septima eſt qꝫ egri conſtringātur extremitates vt tibie ꝛ pedes ſtricturis fortibus doloꝛoſis ꝛ inde excitetur. Octaua prætacta eſt in quarta regula. Et eſt qꝫ naribus infirmi applicentur ſternutatoꝛia quibus excitetur ꝛ ſuperflua aliqua per ſternutationez a cerebꝛo excutiantur. ¶Cura igitur ſubeth in ſumma eſt ſeptē res.]Prima eſt alterare malam complexionem ſubeth immaterialis cum calefactiuis ſi a frigoꝛe fiat forti occurrēte. Et cum medicinis narcoticis ꝓpꝛijs ſi fiat ab eis: vel cum ſiccatiuis intus ꝛ extra ſi proceſſerit ab humiditate. Secunda eſt in ſubeth communicata membꝛo alius mēbꝛi: ꝓpurgare hoc membꝛum: confoꝛtare caput ne vapozes amplius ab hoc recipiat: ꝛ per embꝛocas reſoluere receptos. Tertia res eſt in ſubeth a febꝛibus inchoante acceſſu ligare extrema ꝛ cōmouere ſternutationes: ꝛ odorare frequenter acetum ꝛ vapozes eius ꝛ inungere caput oleo roſaceo ꝛ aceto plurimo ſibi compermixto. Quarta eſt phlebotomia in ſanguineo ſubeth de vera cephalica vel de ſophena vel ventoſe crurium: ꝛ clyſteria temperata lenia: ꝛ ſubtile regimen cum cibis roſtis ꝛ aqua ciceris ꝛ his que ſunt acida vel acetoſata. Quinta eſt clyſteria fortia ꝛ acuta in phlegmatico ſubeth ꝛ vomitus phlegmatis per res incidiuas: ꝛ ſeceſſus eius per pharmacias in os intromiſſas ſi eger has ſumere ꝛ conducere poſſit. Sexta eſt in eodem miniſtrare embꝛocas ꝛ caputpurgia ꝛ ſternutatoꝛia: ꝛ gargariſmata ꝛ epithymata ꝛ ſacellationes: ꝛ linimenta vnguenta ꝛ emplaſtra fortis caliditatis ꝛ ſiccitatis ꝛ reſolutionis. Septima res eſt incitare infirmum ad iracundiam. Et parum differt cura iſtius ſubeth a cura lethargie niſi qꝫ turius vehemēter calida miniſtranf in ſubeth: ꝛ intus ꝛ extra qꝛ ſine febꝛe eſt. Et pꝛoze apponunf qꝛ morbus ibi eſt. Et pꝛo pter hoc plures medicoꝝ in ſuis pꝛacticis non faciunt de ſubeth ꝑpꝛium capitulum contenti pꝛo ipſo capitulo de lethargia.

¶De vigilia ꝛ ſahara. Cap.iiij.

Vigilia quidem.

¶In hoc capitulo primo deſcribit vigiliam ꝛ ſahara. Secūdo dat cauſas ſahare: ibi[Et eius quidem]Tertio cauſas doloris qui decrepitis accidit ex ſahara: ibi[Et dolor q]Quarto pnoſticat ex ſahara forti cū tuſſi mozтem: ibi[Et dicitur qꝫ ille.]

¶In prima parte primo deſcribit vigiliaꝫ hoc modo qꝫ eſt diſpoſitio animalis in qua diffundūtur animales ſpiritus ipſius animalis ad inſtrumēta vel oꝛgana ſenſuum quinqꝫ exterioꝝ ꝛ ad inſtrumenta voluntarij motus vt ipſis vtatur actualiter animal ad opera ſenſuum ꝛ voluntariozum motuum. ¶Attende primo qꝫ vigilia ꝛ ſomnus circa idem fiūt in animalibus: videlicet circa ſenſuum cōmunem. Juxta illud Ariſto. primo ſomni ꝛ vigilie.]Primum quidem igitur hoc manifeſtū qꝫ circa idem animalis vigilia quidem eſt ꝛ ſomnus. Opponuntur enim ꝛ videtur ſomnus vigilie quedam priuatio. Nam extrema ſunt in alijs ꝛ in naturalibus circa idem ſuſceptibile videntur fieri: ꝛ eiuſdem paſſiones eſſe. Dico autem veluti viſus: cecitas: turpitudo: pulchꝛitudo: egritudo: ſanitas: fortitudo: debilitas: auditus ꝛ ſurditas. Amplius autem ex his manifeſtum. In quo enim vigilantem cognoſcimus: in hoc ꝛ eū qui ſomno premitur: ſentientem enim vigilare putamus ꝛ vigilantem omnem: aut eo qꝫ eoꝝ que extrinſecus aliquid ſentit vel eoꝝ qui in ipſo ſunt motuum aliquem: ſi ergo vigilare in nullo alio eſt ꝙ in eo quod eſt ſentire: manifeſtum quoniam que quidem ſentiunt: hoc vigilant vigilantia ꝛ dormiūt dormientia. ¶Attende ſecundo qꝫ ſicut ſomnus eſt quodammodo immobilitas ꝛ viculuz ſenſus: ſic vigilia eſt ſolutio ꝛ remiſſio viculi ſenſus. Jurta illud Ariſtote. ibi. Senſus autem modo quidem aliquo immobilitatem ꝛ velut vinculum ſomnum eſſe dicimus: ſolutionem autez remiſſionemqꝫ vigiliam. Et nulla harum paſſionum plantis ineſt: quia ſenſu carent: ꝛ ambe vicißim quodammodo omnibus animalibus inſunt ratione ſenſus inuenti in eis. Secundo hic deſcribit ſic princeps ſaharam qꝫ eſt ſuperfluitas vel ſuperexceſſus in vigilijs ꝛ egreſſio in pluꝫ vigilie ipſius a re naturali: ſcilicet menſura ſecundum naturā qua conuenit illi cuius eſt vigilia. Et eſt ſahara in vigilijs: vt canina fames in appetitibus animalis ad cibum.

Et eius quidem cauſa.

¶In ſecunda aſſignat octo cauſas ſahare ꝛ nonam in fine particule ſequētis.]Prima ipſius cauſa complexionalis eſt exceſſiua cerebꝛi caliditas ꝛ ſiccitas eius ꝛ p̄cipue partis anterioꝛis ꝓpter ignei tatem ſeu feruoꝛem ſpiritus que ſemper mouet ad exterioza ſicut frigiditas immobilitat eum ꝛ interius retinet ꝛ ſomnū facit. Et caliditas exceſſiua cerebꝛi vehemētius eſt facientis ſahaꝛaz q̄ ipſius ſiccitas: eo qꝫ plus mouet animalem ſpiritum ad exterioza. Nam calidi eſt dilatare ꝛ frigidi conſtringere. Item caliditas eſt agentioꝝ qualitas ꝛ commouentioꝝ ꝛ citius ſoluens vincula ſenſuuz. Et caliditas cerebꝛi eſt, anterius faciens ſaharam. Anterius quidem: ideſt ante ſiccitatez ſeu principaliuꝫ ꝛ plus q̄ ſiccitas: vel anterius: ideſt in anterioꝛe cerebꝛi cellula cui ſenſus communis preeſt ꝛ inſidet cuius ſahara vigilie ꝛ ſomnus ſunt paſſiones.]Huius rei ſignum ſt qꝫ ſahare plus fiunt ꝛ multiplicanf in complexionibus ꝛ regionibus ꝛ temporibus ꝛ egritudinibus calidis ꝛ ſiccis. Secunda cauſa eſt ſalſedo quedam ſiue nitroſitas humiditatis in cerebꝛo latentis ꝛ occultate ſic eſt ycoꝝ ſiue ſeroſitas maſſe ſanguinarie ſimilis vrie vel phlegma ſalſum. Deſiccatur enim ꝛ pungitur cerebꝛuz cum meningis eius ab hac humiditate mozdaci ꝛ acuta: quare pꝛohibito ſomno fit ſahara: ſicut ſepe apparet in pꝛuriginoſis de phlegmate ſalſo vel ſeroſitate qꝫ dormire nequeunt quantuꝫ eis conuenit pꝛecipue de nocte. Tertia eſt doloꝝ ꝛ maxime capitis quoniam commouet ꝛ inflammat ſpiritus ꝛ etiam humores ꝛ non ſinit quieſcere corpus. Quarta eſt cogitationes communes id eſt ſollicitudines vehementes in rebus agendis que cerebꝛum deſiccāt ꝛ ſpiritus inflammant ꝛ humozes eius. Quinta eſt magnum lumen vel ſplendoꝝ intenſus ꝛ illuminatio loci vehemens in quo quis dormire oꝫ maxime cū ille ſahare pꝛeparatus eſt ſeu diſpoſitus ad ſaharam ſicut choleꝛici vel aduſti melancholici. Nam ſpiritus congaudent extrinſeco lumini ꝛ naturaliter verſus id mouentur vt ad ſuum ſimile ꝛ a tenebꝛis fugiunt interius tendentes ad ſuum principium. Cuius rei ſignuz eſt qꝫ in tenebꝛis ꝛ nocturno tempoꝛe melius dormimus. Sexta eſt malitia digeſtionis ꝛ multitudo repletionis maxime ex acutis ꝛ coꝛruptis cibis aut humoꝛibus quoꝝ fumi ad caput acuti ꝛ mozdaces abūde eleuati pūgūt ꝛ ſtimulant ꝛ dolere faciūt ꝛ ingetū reddunt. Septia eſt res inflans groſſas multiplicans vētoſitates: ꝛ cōmouens humozes: ꝛ ſōnia hoꝛrenda ꝛ timoꝛes in ſomnis ſicut ſunt fabe lētes ꝛ tubera q̄ truffle appellanf a vulgaribus. Reddunt. n. cerebꝛo fumos tenebꝛoſos ꝛ groſſos vētoſos contur bantes ſpūs ꝛ terrentes alam tenebꝛis intrinſecis maxie in diſpoſitis vt

ſunt

vel melancholice alique.

a ¶Et dolor.]¶Cõsiderandus q̃ in decrepitis ex superflua vigilia accidit dolor capitis:imo simul cũ vigilia ẽt possunt habere hoc accñs. Cãs igit Avi. dicit esse siccitatẽ nitrosaz vel salsaz hũoris:vñ ẽt cẽbz exiccat.

b ¶Et est sahara.]¶Cõsiderandũ q̃ in ptibus cerebri põt intelligi.i. in ipso cerebro:a tũc longinquũ est q̃ fiat in eo apostema cancerosum:nisi fm quandam similitudinẽ. Alio mõ in ptib⁹ cerebri.i. in locis ꝓpinquis: vt in collo t gula t tunc per cõitatem vaporum siccorum fit vigilia.

c ¶Et dicitur.]¶Videt mihi inuenisse a Razi ꝓmo continen. Et causa est: q; significat vehemẽs siccitas cerebri pulmoni cõicata:t quia hoc non est necessariu:: quia posset esse pp aliquã materiã cadentez ad pectus que generata fuit pp indigestionẽ ex supflua vigilia:ideo dicit:dicitur. Et nos. q.d. perfecta noticia de vigilia hr ex oppositofm q̃ dictũ est in somno.

¶De signis. Cap.v.

o **Igna.** ¶Hoz ptz partes quot ponit mõs signoz ꝓz mõs cãpsunt sex.ibi ꝑa[Et⁹ vero]ibi tertia[Et eius]ibi quarta[Et eius]ibi quinta[Eius vero]ibi sexta[Soz eius.] Quod dicit ī prima parte est notum. Circa secundã partẽ dicit quod ponit tres species siccitatis. Primo ponit siccitatẽ pure substãtie cerebri. Secundo ponit siccitatẽ cerebri cõmixte cum humiditate. Tertio ponit siccitatẽ cerebri cõmixte cum humiditate putrefacta. Et dicit primo q̃ ignea eius est siccitas pura sine materia t non socia caliditati sũt leuitas capitis t sensuum t siccitas oculoz t lingue t nariũ:t q̃ non sentit in capite calor neq; frigus. ¶Eius vero que fit ex caliditate cum siccitate signa sunt inuentio signozum siccitatis cuz inflammatione t adustione. Et quandoq; est cum siti t adustione in origine oculorum. ¶Et eius quidez que fit ex nitrositate humorum signa sunt humectationis inuentio in naribus:t lippitudo oculorum: t sensibilitas grauitatis pue: t velocitas excitationis apud somnum cum saltu. Et illud quod significatur ex regimine preterito t etate. ¶Et eius quidem que fit ex illuminatiõe loci aut ex cibo signa ẽt sunt cause eius. ¶Eius vero que est ex apostemate melancholico signa sunt signa predicta multotiẽs. ¶Sed eius que est ex dolore aut cogitationibus cõmunibus t febribus acutis signa sunt eius cause.

¶De cura eius. Lap.vi.

o **Portet quidẽ** vt habens illaz cuius causa est siccitas vtaꝫ cibo humido t balneis tẽperatis proprie:q̃ si ipsum balneũ non facit dormire tũc est nõ tẽperati corpis t nõ bone cõplexionis t neq; est nisi in potestate siccitatis:aut in potestate bu. tez diceret aligz ipse dicit:quandoq; est cũ siti:imo semp deberet esse cuz siti t adustione. ¶Dicendum q̃ non est necessarium nisi cum calor communicatur stomacho:t imprimit. Posset autem aliqs habere stomachũ humidum non leuiter exiccabilem:t ita de adustione oculorum. Circa tertiaz partem considera:q̃ phlegma salsum dominans in partibus cerebri sui substantia humida in actu facit nariuz humiditatem t oculorum lippitudinẽ t saltem facit hoc aliud phlegma: qõ simul cum eo significatur abundare. Phlegma etiam salsuz facit paruam grauitatem:t nõ tã tam: quantam phlegma purum. Nam salsedo aleuiat illud propter calorez proprie cum esset salsum ex cholere mixtione:t q; vapores phlegmatis salsi sunt pungentes grossi: ideo faciunt excitari cuz saltu: idest iectigatione: t illud: scilicet sahara ex phlegmate salso significatur ex regimie preterito multiplicatiuo phlegmatis: salsi t etate senectutis:alia patent.

¶De cura. Lap.vi.

o **Portz** quidem tẽ.] ¶Hic põit curã sahara:t primo ꝓz diuersitatẽ cãruz. Secõ fm diuersitatẽ gd⁹. ibi ꝑa[Et q̃qz oz.] Pria i.v. pmo põit curã sahare facte ex siccitate. Secõa calitate t siccitate:t dicit ꝙ ex dolore: ẽrto ex febrib⁹. qnto ex hũidi

Universidad de Deusto

Jacobus

sunt melancholici quare somni ipsorum interrumpuntur horrendis somnijs t terroribus ex his. Octaua est febres putredinales maxime cholerice a quaruz materijs eleuantur ad caput vapores t fumi sicci t mordaces qui dolores ingerunt egros inquietant t dormire prohibent. Nona est apostema vel melancholicũ vel cancerosum in cerebro existẽs aut meningis eius quod cerebruz deficcat t malas ingerit cogitationes t somnia terroris quibus quies t somnus interrumpuntur.

Et dolor qui. ¶In.iij. dat duas cãs doloris in partibus capitis qui decrepitis ex sahara contingit. Prima est nitrositas seu salsedo humorũ suorum capitum. Solet enim in his multiplicari phlegmaticus humor ex diminutiõe digestionis t inati calloris:vt sumit ex cõmen. vlti.iij. apho. q̃ diu cerebro iniacens quodãmõ muscidũ t quasi putridũ illic efficit vnde sibi acgrit nitrositatẽ vel salsuginem qua cerebruz mordet pungit t exiccat t pãniculos eius t dolẽ facit. Secõa est siccitas substãtie cerebri decrepitor ex resolutione radicalis humidi in processu eratũ quã festinat t auget predicta nitrositas.

Et dicitur. ¶In.iij. primo ait quosdã dixisse q̃ ille moritur in quo sahara fit fortis. deinde tussis ipsi accidit. Nam ex forti sahara diu perseuerante monstrat cerebrũ vehementer pati: plurimũ quoq; ipsuz debilitatũ esse:t ex tussi addita pectoralia pati q̃bus insidet cor qõ est radix vite:quare presumit q̃ nã tantis succũbet incõmodis. Secũdo dicit se predocuisse in cap. somni id qõ oportuit vel ex pediebat ipsum dicere sup nocumẽtis t vtilitatibus somni t vigilie t in somniatis vt primi.ij.doc.ij.sum.i.cap.xiij. quod intitulatur de his que accidunt ex somno t vigilia.

¶De signis eius. Lap.v.

o **Igna eius.** ¶In hoc cap. ꝓmo agit de signis sahare a siccitate pura absq; mã. Secõo a caliditate t ficci.ibi[Eius võ q̃ fit]Tertio a nitrositate hũorũ: ibi[Et ei⁹ qdẽ q̃ fit ex nitrositate]Quarto ex illũinatiõe loci vel ex ciboribi[Et eius quidem q̃ fit ex illuminatione]Quito ex apostemate melancholico:ibi[Eius vero que est]Sexto ex dolore vel ex cogitationibus aut febribus:ibi[Sed eius que est.]

¶In.i. parte dat tria signa sahare fientis a siccitate pura imateriali non associata caliditati. Primũ est leuitas capitis t q̃qz sensuum exteriorũz in suis organis pp absentiã aggrauantiũ humiditatũ t dominiũ siccitatis. Secõm est siccitas oculoz sic q̃ neq; lachrymis neq; lippitudinib⁹ nec humiditatibus alijs pfusi apparẽt. Et siccitas lingue nisi stomachus aut pectus vel pulmo superhumectet t lingue cõicet partem sue humiditatis. Et siccitas nariũ q; a ficco cerebro nec mucos nec mucilagines recipiunt aut aquositates vulgo dictas roupias. Tertiũ est q̃ cũ leuitate capitis t sensuum t siccitate nasi lingue t oculorum nullus caliditatis aut frigiditatis excessus sentitur in partibus capitis:ex quo concluditur q̃ siccitas pura sine caliditate est causa sahare.

Eius vero que. ¶In.ij. dat tria signa sahare fientis a caliditate t siccitate superfluis cerebri. Primum signũ est inuentio signoruz siccitatis cerebri cũ inflãmatione t adustione tactu pceptis. Secõm est q̃ huiusmodi sahara q̃qz cũ siti est:cũ.s.stõachus vel pulmo vel pectus nõ transmittit lingue vel nõ cõicat orificio stomachi quasdaz humiditates que sitim ꝓhibeant. Tertiũ est adustio quedam seu forte incẽdiũ qõ sentit saharicus i radice seu loco originis suorũ oculorum propter ardorem quem cerebrum feruens huic loco cõicat.

Et eius quidem. ¶In.iij. dat sex signa sahare fientis ex nitrositate vel ex salsugine hũorũ cerebri.

sit quare in senib⁹ aggregetur humor ex nitrosi.

De partibus

Primũ est q̃ nares hũectate iuenĩunt muscilagibus aut mucis aut aquositatibus vt in decrepitis manifeste apparet q̃ frequẽter hac sahara vexãtur. Secõm est q̃ in oculis lippitudo apparet pp phlegma quod ad ipsos descendit:vel lachrymalis hũiditas propter serositates que descendunt ad eos a partibus capitis. Tertiũ est q̃ parua in capite sentitur grauitas si nitrositas saharam hanc faciẽs fuerit aquosa qualis est nitrositas ycoris t vrine que remisse grauis est:sed si nitrositas fit salsi phlegmatis pluri̇mi t viscosi tũc magna i capite sentitur grauitas. Quartũ est velociter a somno excitari cũ saltu quodam ꝓpter punctionem quam cerebro t pãnis tegentibus ipsum infert serositas. Quintũ signum trahitur a preteri to regimine ciborum vt si saharam habẽs vti consueuerit carnibus salitis aut piscibus talibus vel sale plurimo cũ cibarijs suis vnde nitrositas ẽt in humoribus Sextũ vero signũ ab etate trahitur in qua magis solẽt nitrosari humores t humiditates:vt est etas senij seu decrepitoꝛ ꝓpter causam dictam.

Et eius quidem. ¶In.iij. dicit q̃ sahara que fit ex splendore nimio vel illuminatiõe supflua loci in quo q̃scenduz est ex presentia cause eius noscit vt luminis nimij cũ ꝓparatione vel inclinatiõe infirmi ad saharã. Et similiter sahara q̃ ex cibo fit inflante t ventoso vel ex malitia digõnis t multitudine repletiõis: cognoscitur etiam per presentiam cause eius vel precessionez ex proximo narrante eam egro vel assistentibus.

Eius vero. ¶In.v. dicit q̃ sahare fientis ex apostemate melãcholico signa sunt illa que sepe dicta sunt.s. cap. xxviij.ꝓmi trac.huius fen: quod intitulatur de signis apostematum melãcholicorum cerebri. Et iterum capi.vij.trac.secundi huius fen. Et capi. viij.tertij trac.huius.§.illo. Quod si melãcholicũ dicitur lethargia sunt eius tc. Et si sahara fiat ex cãceroso apostemate signa eius sunt signa sibare predicta cap.de eo.s.sexto trac. tertij istius prime fen.

Sed eius que est. ¶In.vi. dicit q̃ signa sahare que fit ex dolore sunt presentia doloris illi⁹ sine causis alijs. Et signa eius que fit ex cogitationibus cõibus .i. sollicitudinibus t curis nimijs cognoscuntur etiã ex vehementia cogitationũ vel curarum multitudine proxime preterita vel adhuc presenti. Et signa eius que fit ex febribus acutis sicut causonicis aut tertianis sunt presentia talium febrium quarum materie ad caput effumant.

¶De cura eius. Lap.vi.

o **Portet quidem.** ¶In B.c.ꝓmo agit ꝺ cura sahare a siccitate. Secũdo ꝺ cura eius a caliditate t siccitate:ibi[Eius vero]Tertio ex dolore:ibi[Eius autem]Quarto ex febribus: ibi[Factaz vero] Quinto ex humiditate nitrosa:ibi[In ea autem]Sexto de cura vehementioris sahare t minus vehementis:ibi[Et quandoq; oportet.]

¶In prima parte dat.xi.remedia contra saharaz que fit ex siccitate. Primum est vti cibis humidis vt amigdalato hordeato collatitijs pullorum t aquis eoꝛ piscibus petrosis t pomis coctis quatinus per eos substãtia liter t ab interiori humectetur cerebrum. Secõm proprie cõferens illi est balneũ aque dulcis tẽperate caliditatis: naz plurimũ humectat mulcet t delectat t vapore suaui cerebrũ ibibit. Et circa id notat q̃ si balneũ dormire nõ facit istum saharicũ tunc ipse nõ est temperati corpis seu bene dispositus in truco corporis t partibus ipsius nec est bone cõplexionis: immo positus est sub potestate seu dominio vehementis siccitatis sicut cor-

vigilantes ꝑ sa
sanum hem ca
si stirmulan

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate nitrosa.ibi secunda[Et eius vero]ibi tertia[Eius vero]ibi quarta[Factam vero]ibi quinta[In ea.]¶ Considerandum circa primaꝫ partem ꝙ cum homo vigilat propter malam cõplexionem siccaꝫ ꝛ nõ curatur propter balneum proprie temperatum.ſ.dulcis aque ꝛ tẽperati caloris hoc non est:nisi propter duas causas. Una est:qꝛ siccitas valde excedit ꝛ dominat cerebro ꝛ hoc est qđ dicit: neqꝫ est nisi in potestate siccitatis. Secũda causa est: qa in eo sunt mali humores q̃ a balneo excitant q̃ humores dominãtur ꝛ homo est in potestate eorũ: ꝛ hoc est quod dicit aut i potestate humorum ꝛc. Posset tñ exponi in potestate.i.in potentia trãsmutabili per virtutẽ actiuam balnei. Et hec expositio forsan in idem redit quod dictũ est. Reliqua que ponit sunt nota: oia enim sunt ad humectandum: ꝛ ad hoc fit assiduatio vnctiõis capitis. Lõprimendo vt dicit ista extra:ꝛ hoc fit vt oleuꝫ magis penetret. Et ad hoc fit fricatio peduꝫ inferiorum.i. partiuꝫ inferioruꝫ corarum ꝛ tibiaruꝫ:ꝛ pedum cum oleis predictis humidis.

a ¶ Eius vero.]¶ Hic ponit curam sahare a caliditate cum hoc.i. cũ ficcitate. Regimen est ꝛc. i. addatur ad haꝫ medicinas administrãdo: verbi gratia rasurã cucurbite: qꝛ oportet addere ad infrigidationem.

b Et ex hymnoticis.i. somniferis. ¶ Lõsiderãdũ ꝙ sonus instrumẽti sine corda grauis est magis acutus: ꝛ vnus siue vniformis: ꝛ tunc distrahit animam ad attentionem per auditum non interceptum ꝛ reuersionez modo ad acutum sonũ modo grauem:ꝛ ideo est somniferũ quid. Quo sonus'ar

Jacobus

pus ethici vel marasmati:vel sub dominio maloruꝫ humorum quos balneum leuat ꝛ ad cerebrum transfert sicut corpus cacochimicuꝫ. Tertiuꝫ est omittere omnino cogitatiões ꝛ curas nimias ꝛ sollicitudines: quia siccant cerebrum. Quartuꝫ est vti quiete ꝛ tranquillitate corpis ꝛ animi: per has enim humectatur cerebrũ ꝛ ad exteriora minus diffunditur alatus spũs. Quintũ est assiduitas inunctiõis suauis cõprimẽdo dulciter nõ fricando fortiter cũ oleis p̃dictis humectatiuis vt violaceo vel nenupharino vel de lilio vel de amigdalis dulcibus. Sextũ est emulsio frequẽs sup caput lactis mulieris asine vel capre ad humectandũ ipsum. Septimum est embroce p̃dicte humectantes ex decoctõibus maluaꝝ violaꝝ cucurbitarum melonũ cucumerũ ꝛ ceparũ lilij. Octauũ est attractio oleoruꝫ humectantium per nares vt violacei nenupharini. Nonũ est caputpurgiuꝫ humectans ex dictis oleis ꝛ est vt tente in ipsis imbibite imponant naribus. Decimũ est distillatio in aures oleoꝝ humectantiũ ꝛ p̃cipue olei nenupharini:qđ adhuc plus ꝛfert naribus impositũ vt caputpurgiũ: qꝛ directius ꝛ magis humectat anteriorẽ cerebri pticulam in qua fit somnus. Undecimũ est fricatio suauis inferiorũ partiũ peduꝫ quas plantas vocamus:demulcentur enim suaui contactu delicijs illatis.

Eius vero que. ¶ In.ij. tangit q̃tuor remedia cõtra saharam ex caliditate superflua exortaꝫ maxime cũ siccitate. Primũ est regimen infrigidatiuũ ꝛ humectatiuũ cũ additõe facta in regimine haꝫ medicinaꝝ: vz humectantiũ caput ꝛ totũ corpus. Scõm est administratio rasure cucurbite sup priorem capitis ꝛ frõtem ꝛ tpa vel portulace viridis cõtrite super eadem loca: vel muscilaginis psilij vel virge pastoris viridis cõtrite. De qua Jañ. in synonymis ait. Virga pastoris poligonia grece sanguiaria corrigiola cẽtinodia geniculata idẽ. Vel sempuiue vel cõsimiliũ vt umblici veneris crassule medie. Vel istoꝝ omniũ insimul mixtorũ vel quorũdam ex eis. Tertiũ est sonus suauis subtilis ꝛ melodiosus ex hymnoticis.i. de genere hymnoꝝ. Et est hymnus laus dei cũ cantico sicut sonus bassorũ instrumentoꝝ musicalium vt psalterij citharе reubeblie:cũ quo non est euzehez.i. grossa chorda vel tenor grossus cuius cã sonus ille fiat grauis sicut in organis tubis ꝛ tympanis vl̃ si sonus ille sit cũ euzehez.i. grossa chorda grauiter sonãte:sit tñ equalis.i. mediocris in grossitudine ꝛ grauitate soni sicut chorda citharе grossior ceteris. Quartũ est sonitus aquaꝝ currentiũ nõ impetuose sed suauiter:ꝛ sonitus arboꝝ vel suoꝝ ramoꝝ cũ tenui murmure q̃ dormire faciũt propter illud idez quo dormire facit sonus hymnoticus suauis ꝛ subtilis vt quoniam animus delectatus in his se interius contrahit cuz suis spiritibus absolutus a curis.

Eius autem. ¶ In.iij. primo ait ꝙ cura sahare que fit a doloribus est sedatio doloꝝ a gbus fit. Secũdo dicit ꝙ cura doloris vel sedatio eius fit cuz rebus ꝓprijs vnicuiq; doloꝛi q̃ iam narrate sunt in capitis suis: vt si doloꝛ fiat a caliditate cũ infrigidatiuis

morum malorum quos balneum eleuat. Et oportet vt deserat cogitationẽ ꝛ coitum ꝛ laborem ꝛ vtatur quiete ꝛ tranquillitate ꝛ assiduitate inunctionis capitis:scilicet comprimendo cum oleis humectatiuis predictis ꝛ emulsiõe lactis super caput: ꝛ embrocis humectatiuis predictis ꝛ attractione in naribus oleorum ꝛ caputpurgijs ipsorum ꝛ distillatione eorum in aurem ꝛ proprie olei nenupharini ꝛ precipue faciendo caputpurgium ꝛ fricatione inferioruꝫ pedũ. ¶ Eius vero[a] que est ex caliditate cuz hoc regimen est cuz additione facta in regimine harum medicinarum ꝛ administratione:verbi gratia rasure cucurbite ꝛ portulace ꝛ muscilagis psilij ꝛ virge pastoris ꝛ semperuiue ꝛ similium. Et ex hymnoticis[b] est sonus suauis subtilis cum quo non est euzehez ꝛ sit eius causa grauis: aut si fit cum euzehez sit equalis:ꝛ propter illud sonitus arboꝝ ꝛ aque faciunt dormire. ¶ Eius autez que facta est ex doloꝛe regimẽ est sedatio doloꝛis. Et ipsius cura est cuz eo qđ proprium est vnicuiq; doloꝛi in capitulo suo. ¶ Factaꝫ vero[c] in febribus multotiens habenti datur in potu adeiacur puruꝫ ꝛ facit dormire. Et oportet vt habeas eam vtatur ablutione faciei ꝛ embrocis: ꝛ vnctione temporum ꝛ frontis cuz oleo de papauere ꝛ lactuca: ꝛ vt ponat in sorbitionibus ipsius semen papaueris albi. Et quandoq; stupe fit ex narcoticis quoruz descriptiones sunt in antidotario ꝛ troc. de croco predicti in capitulo de soda calida cum dissoluuntur in expressione papaueris cum aqua rosata in qua coctum est papauer aut aqua lactuce ꝛ linitur ex eis frons conferunt. Et ex eis quidem que ad illud experta sunt est vt sumãtur casia lignea ꝛ opium ꝛ crocus ꝛ dissoluantur in oleo rosato: ꝛ abstergantur ex eis nares. Et similiter epithima factum ex corticibus papaueris ꝛ radicibus mandragore super vtraq; tempora:ꝛ etiam odoramentum ex eis. Et qui sumit ex istis quantitatem vnius grani orobi dormit somnum temperatum. Quod si[d] humor ad ipsum ascendens fuerit grossus fiat emplastrum fronti eius ex melliloto cum camomilla ꝛ rob. Et ex eis[e] quidẽ que dormire faciunt febriãtes ꝛ alios est vt extremitates habentiũ sahaꝝ ligẽtur cũ ligamine faciẽte doloꝛẽ ꝛ corã ipsis ponat lãpas ꝛ p̃cipiat p̃ntibus vt multiplicent confabulationes ꝛ sermones.

bozum ꝛ aquaꝝ sunt somniferi propter vniformitatem soni vniformiter distrahentis sicut etiam comestio equorum in nocte. Anima autez distracta ab alijs sensibus ꝛ auditui intenta ꝛ in hoc suauiter fatigata retrahitur ꝑm auditum:ꝛ sic fit somnus. Si ergo in instrumento fit ezeze.i. chorda sonum reddens grauem:tunc impedit somnuꝫ quia graue trahit quodam modo ad se acutum:vt problematum.xix.xij.proble. modo ergo alia vtil ad acutũ mõ ad gue: nisi fit eqlis:qꝛ fit cũ optima melodia: vt ꝙ olio q̃si acutum ad graue traha tur melodice.

c ¶ Factam vero in febribus.]¶ Ponit curaꝫ sahara in febribus:ꝛ primo quãdo materia ẽ magis subtilis. Secũdo quãdo est grossa. tertio ponit quoddam remedium ad somnum inducendum. ibi secũda[Quod si hũc:]ibi tertia[Et ex eis quidem.]Prima pars diui di potest in tot quot ponit remedia: omnia enim sunt somnifera: sed ꝑmo Auicen. incipit a leuioribus vt somniferis cuz papauere: sicut dicatur:qđ est electuarium de papauere cuius descriptionez Mesꝫ ponit curam: qa forsan sine sapa vel alia additione. Secundo trãsit ad opiata ꝛ similia dicta in antidotario: ꝛ ad trociscos de croco dictos supra. Ex qup apparet ꝙ ibi oꝛ intrare opiuꝫ ꝛ pꝛ. d ¶ Quod si humor ad ipsum ascendens: scilicet cerebrum ascendens fuerit grossus fiat emplastrũ ꝛc. quia ista sunt subtilia tiua ꝛ resoluentia illum humorem grossum: ꝛ sic curant a vigilijs

e Et ex eis. Istius cañ. i geniãtis ad sonũ. A. remisscitur in tribus locis. ſ. hic ꝛ infra fen. xiij. de destructiõe apetitus ꝛ clarius fen. i. iiij. cañ. Et cã in hoc

De partibus

uis:ſi a frigiditate cũ calefactiuis:ſi de ficcitate cum humectatiuis.

Factam vero. ¶ In.iiij. dat. xiij. remedia sahare ex febrib[a] Primũ est dicatur puruꝫ qđ in potu multotiens datũ facit dormire. Et est dicatur seu adiacur idem qđ diacodiõ.i. electuariũ de papauere vel sirupus eius. Et de electuario denꝫ saharico sero.ʒ.ij. dissolute in.ʒ.iiij. aque lactuce. Et de sirupo.ʒ.i. ꝑ vna doſi dissoluta ẽt in.ʒ.iiij. aq̃ lactuce. Scõm est ablutio frequẽs totius faciei precipue frõtis ꝛ amboꝝ temporuꝫ cũ aqua frigida vulci mundissima vel aq̃ roſ. vel aqua lactuce vel aqua nenupharis vt ipsa prohibeat ascẽsum vaporis ꝛ fumi mordaciũ ꝛ refrigeret ꝓximam inde somnũ prouocãs. Tertiũ est embroce supfuse capiti p̃cipue prone de rebus frigidis vt est decoctio lactuce nenupharis ꝛ portulace vel decoctio foliorum salicũ violaꝝ ꝛ cucurbite. Quartũ est inunctio frõtis ꝛ temporuꝫ cuz oleo de papauere vel cum oleo de lactuca vel linimentũ cũ succo lactuce vel papaueris albi vel semperuiue. Quintũ est imittere sorbitiõibus huius saharici:vt amigdalato vel hordeato pro qualibet sorbitione seminis papaueris albi.ʒ.ij. vel lactuce.ʒ.ſ. nam somnũ prouocat cũ familiaritate nature. Sextuꝫ est stupe fieri sensum saharici cũ narcoticis vt cũ requie vel cũ filonio que descripta sunt in antidotario vt doloꝛ sopiatur. Da ergo.ʒ.ij. vel filonij vel requiei sero hora somni cũ.ʒ.iiij. aque lactucaꝝ. Septimũ est troc. de croco predescripti ca. xi. ij. tra. huius fen. §. illo prope finẽ. Et ex epithimatib[a] qdem cõferentibus soda sunt trocisci de croco:ꝛ vigilijs ẽt cõferũt quorum descriptio. ℞. croci ꝛc. quos sic administra. ℞. seminis papaueris albi.ʒ.ſ. bulliat modicũ in lib.ſ. aque roſ. vel aq̃ lactuce deinde terat simul cũ illa aq̃ ꝛ exprimat per staminũ fortiter ꝛ in.iij.ʒ. huius expssionis dissoluatur vnus trociscus de croco ꝛ liniant inde frõs ꝛ tempora. Octauũ de expertis ad hanc sahará est hoc. ℞. casie lignee opij croci añ.ʒ.i. cõterant simul deinde dissoluant in.ʒ.ij. olei roſ. ꝛ liniant inde nares interi[a] in hora somni. Nonũ est epithima hoc. ℞. corticũ papaueris albi.ʒ.ij. radicis mandragore.ʒ.i. terant in.ʒ.iiij. aq̃ roſ. ꝛ pãno imbibant lineo subtili cũ quo epithimen vtraq; tẽpora. Decimũ est odoramentũ corticum papaueris ꝛ radicũ mandragore in aq̃ roſ. cõtritoruꝫ vt prius ꝛ frequẽter naribus applicatoꝝ. Undecimũ est sumere per os ex his duobus: scz cortice papaueris ꝛ radice mãdragore adinuicẽ cõtritis quãtitatẽ vnius grani orobi ꝛ dormire faciet somnũ tẽperatũ. Duodecimũ ẽ istud emplastrũ frõti ꝛ tpibus suppositũ actualiter calidũ si mã febris ꝛ doloris capitis fuerit ex grossis. ℞. floꝝ camomille melliloti añ. ℳ.i. bulliant modicuz in rob.i. vino cocto deinde ꝓtriti sup pannũ lineũ suauẽ extẽdatur ꝛ per modũ emplastri frõti ꝛ tẽporibus supponant. Tredecimũ ex his que dormire faciũt ꝛ febrientes ꝛ saharicos alios est ꝙ extremitates vt tibie ꝛ pedes saharicoꝝ doloroſe ligent ꝛ strigant fortiter cũ institis aut chordis. Deinde incendant luminaria plurima corã suis oculs. Et sui assistẽtes multiplicẽt sermones ꝛ ꝛfabulatiões alijs vocibus ꝛ cũ magno strepitu.

Deinde

sa hoc est subita fatigatio virtutis ab isto lumine ꝛ sonis quibus subito sedatis intus reuertitur cū spiritu ꝛ fit somnus.

a ¶ In ea autem que facta est. ¶ Hic ponit curā saḥare ex materia nitrosa. Et primo in communi magis. Secūdo applicando ad senes. ibi secunda ¶ Cūq; hec species. ¶ In prima parte intendit ad prohibitionez falsi materiei saḥare ꝛ eūonem eius cuz pillulis scebar dictis supra in canonibus generalibus: ꝛ intellige q; vigorent cuz turbith vl agarico vl alio ꝑm q; expedit.

b ¶ Cūq; hec species. ¶ Causa huius est: quia semper fit in sensibus huius materie multiplicatio ꝛ cū hoc est grossa materia: etiā non sustinēt fortia solutiua: quibus debz hec materia educi: oportet igitur vti rebus subtiliantibus ꝛ resoluētibus ēt remouētibus acuitatē salsedis q̄lia, sunt q̄ ponit.

c ¶ Alhocuen. i. matricaria ꝑm Symonez: ꝛ littera extra dicit quod est herba similis cotule fetide. ¶ Considera tamen q; ꝓueniens est premittere euacuationes possibiles: ꝛ etiam sequi cū eis.

d ¶ Et q̄nq;. ¶ Hic ponit curam saḥare ꝑm gradus: ꝛ primo quando est fortis. secundo quādo est debilis. ibi secūda ¶ Ei vero. ¶ Quod primo dicit patet. Laracā. i. medicamen aliquod opiatum.

e ¶ Ei vo. ¶ Laboret ꝛ exercitet ꝛc. Ad aliquā fatigationez ducēdā ꝛ remotionē superfluitatum ad humectandū cū balneo. Bibat aliquantulum vini ante cibū: dicitur a gbusdaz: q; causa est: vt facile digestibile antecedat. Alij dicunt q; fit vt ꝓcurrat ad membra ꝛ humectet. Vel dicēdum quod fit vt non superflue: sed conuenienter simul cū cibo euaporet ad caput: quoniam ex hoc dormiet in hora idest statim.

¶ De lesione sensus. Cap. vij.

Pecies nocumenti.

¶ Superius determinauit de egritudib⁹ plurimū nocumentū: quarū est in sensibus exterioribus: lz sit etiā lesio radicalis i sensu cōi. ¶ Hic determinat de nocumēto virtutum moraliū: que sunt imaginatiua siue fantasia siue sensus cōis: ꝛ cogitatiua ꝛ memoratiua. Et primo in generali hoc facit. Secūdo in speciali. ibi secūda ¶ Permixtionis. ¶ Prima in duas. primo in generali ponit causas ꝛ modū cognoscendi nocumenta harū virtutū. secūdo in generali ponit curam. ibi secūda ¶ In curis aūt. ¶ Prima in duas: primo premittit. secūdo exequtur. ibi secūda ¶ Cū enim sensus. ¶ Dicit primo sic q; spēs nocumenti contingens in opationibus cerebri. s. principalibus que sunt opationes virtutū intrinsecarū: scz cogitatiue imaginatiue ꝛ memoratiue. Sunt ꝓpter duas cās scz ꝓpter malam cōplexionem calidam: vel ꝓpter malam cōplexionez frigidaz ꝑncipaliter. Vel ꝓpter duas causas: scz ꝓpter cām in cerebro vel ꝓpter compassionem.

f ¶ Cuz enim. ¶ Hic declarat: ꝛ primo qūo lesiones sensus cognoscuntur tribus modis. secūdo qūo fiūt ꝓpter duas cās. ibi secūda ¶ Et q̄cūq;. ¶ Ad primi euidentiaz cōsiderāduz q; modi cognoscendi sunt aggregatiōes triū ordinū signoꝝ: quibus cognoscitur nocumētum cuiusq; trium virtutum moraliū. Primo ergo ponit signa lesionis siue nocumenti memorie. secūdo ponit signa nocumenti cogitatiue. tertio imaginatiue. quarto ponit signa nocumentoꝝ oiuz siū. Sunt ḡ tres mōi signoꝝ nocumentoꝝ simpliciū. ꝛ q̄rtus modus est nocumēti cōpositi. ibi Et si ¶ Quod si ¶ ibi tertia ¶ Si vero ¶ ibi quarta ¶ Et si. ¶ Circa ꝑmā partem considera q; sensus accipitur quatuor modis. Uno modo communiter ad sensus interiores ꝛ exteriores: quo dicimus q; sensus distinguitur contra intellectum. Secūdo modo accipimus pro sensibus exterioribus distinctis contra virtutes intrinsecas: que dicunt morales: quomodo accipit supra Auicē. quarto capitulo: ꝛ in rubrica huius tractatus ꝑm vnā expositionē. Tertio modo accipitur sensus: vt cōiter se habet ad interiores sensus: scz imaginatiuā cogitatiuam ꝛ memoratiuam. Et hoc modo accipitur in Rubrica huius capituli: cuz dicit de lesionibus sensus: idest virtutū intrinsecaꝝ: ꝛ in hoc ēt apprehendit sensus cōis. Quarto mō accipit sensus ꝓ rōne siue cogitatiōe: siue vtute cogitatiua siue estimatiua: quomodo sumitur hic sicut ēt vulgariter dicimus iste homo est boni sensus: vt dicit lra extra. Considerandū ꝼo q; ex sanitate imaginatōis ꝛ cogitatiue: ꝛ nocumēto actⁱ memoratie arguimⁱ lesiōez i memoria ex pte poste

ri. ibi secūda ¶ Permixtionis. ¶ Prima in duas. primo in generali ponit causas ꝛ modū cognoscendi nocumenta harū virtutū. secūdo in generali ponit curam. ibi secūda ¶ In curis aūt. ¶ Prima in duas: primo premittit. secūdo exequtur. ibi secūda ¶ Cū enim sensus. ¶ Dicit primo sic q; spēs nocumenti contingens in opationibus cerebri. s. principalibus que sunt opationes virtutū intrinsecarū: scz cogitatiue imaginatiue ꝛ memoratiue. Sunt ꝓpter duas cās scz ꝓpter malam cōplexionem calidam: vel ꝓpter malam cōplexionez frigidaz ꝑncipaliter. Vel ꝓpter duas causas: scz ꝓpter cām in cerebro vel ꝓpter compassionem.

f ¶ Cuz enim. ¶ Hic declarat: ꝛ primo qūo lesiones sensus cognoscuntur tribus modis. secūdo qūo fiūt ꝓpter duas cās. ibi secūda ¶ Et q̄cūq;. ¶ Ad primi euidentiaz cōsiderāduz q; modi cognoscendi sunt aggregatiōes triū ordinū signoꝝ: quibus cognoscitur nocumētum cuiusq; trium virtutum moraliū. Primo ergo ponit signa lesionis siue nocumenti memorie. secūdo ponit signa nocumenti cogitatiue. tertio imaginatiue. quarto ponit signa nocumentoꝝ oiuz siū. Sunt ḡ tres mōi signoꝝ nocumentoꝝ simpliciū. ꝛ q̄rtus modus est nocumēti cōpositi. ibi Et si ¶ Quod si ¶ ibi tertia ¶ Si vero ¶ ibi quarta ¶ Et si. ¶ Circa ꝑmā partem considera q; sensus accipitur quatuor modis. Uno modo communiter ad sensus interiores ꝛ exteriores: quo dicimus q; sensus distinguitur contra intellectum. Secūdo modo accipimus pro sensibus exterioribus distinctis contra virtutes intrinsecas: que dicunt morales: quomodo accipit supra Auicē. quarto capitulo: ꝛ in rubrica huius tractatus ꝑm vnā expositionē. Tertio modo accipitur sensus: vt cōiter se habet ad interiores sensus: scz imaginatiuā cogitatiuam ꝛ memoratiuam. Et hoc modo accipitur in Rubrica huius capituli: cuz dicit de lesionibus sensus: idest virtutū intrinsecaꝝ: ꝛ in hoc ēt apprehendit sensus cōis. Quarto mō accipit sensus ꝓ rōne siue cogitatiōe: siue vtute cogitatiua siue estimatiua: quomodo sumitur hic sicut ēt vulgariter dicimus iste homo est boni sensus: vt dicit lra extra. Considerandū ꝼo q; ex sanitate imaginatōis ꝛ cogitatiue: ꝛ nocumēto actⁱ memoratie arguimⁱ lesiōez i memoria ex pte poste

Jacobus

Deinde repēte ligature soluantur lumina auferantur: assistētes fileant: ꝛ dormient vigiles seu saḥarici iam prefatigati dolore ligaminū splendore nimio strepitibus hominū ꝛ altiloquijs vt agrorum cultores diurnis laboribus lassi ꝛ fatigati profunde dormiunt regitiua virtute fatagente ad illud vt gete ꝛ somno fesse virtutes restaurentur roborī.

Jn ea autem.

¶ In quinta assignantur. vi. remedia contra saḥaram que fit ex humiditatibus nitrosis ꝛ salsis. Primū est vt omnis comestio acuti ꝛ salsi euitetur. Acuti quidem sicut alliorum cepārum porrorum specierū coquine multū calidaꝝ veluti piperis granorum paradisi gingiberis canelle gariofilorum nucis muscate ꝛ vina ardentia. Per hec enim phlegma dulce aut insipidū nitrosuz aut salsuz fit ꝛ aquositas sanguinis. Salsi vero sicut allecij salmonis alose ꝛ omniū piscium ac etiā carniū que diu sacuerūt in salmoria aut sale: augent enim saḥarā. Secundū est q; habens hanc saḥaram cibetur piscibus petrosis squamosis vt vendosijs lucijs ꝛ carnibus electis subtilis substātie surabeget cū modico salis sicut cū pullis vel cuz pdicibus vel capone aut hedo. Et est surabeget seu surabegi cibus qui fit de micis parue placente super quas pinguedo a carne assata refluens funditur quibus quandoq; herbe cocte admiscent. Et hic iubet princeps parū salis addere ne sit fastidiens sua dulcedine. Tertiū est q; saḥaricus ab humiditatibus salsis ꝛ nitrosis euacuetur cū pillulis ex seḥeba. i. de fumo terre q̄ describuntur in antidotario Nicolai ꝛ educūt salsum phlegma. Quartū est inūgere caput assidue cū suauibus oleis paruz tepefactis vt violato oleo vel nenupharino vel dulci ex oliuis quo reprimatur ꝛ corrigatur cerebri siccitas illata a nitrosis ꝛ salsis humoribus. Quintuz est in decrepitis saḥara vexatis embrocare caput aqua decoctiōis hordei camomille ꝛ alhocuē sine pluri qualibet nocte ꝑm hunc modū. ℞. hordei integri. ℳ. ij. camomille alhocuen idest matricarie minoris similis camomille quā matrone hic maronā appellant: aā. ℳ. i. decoquantur in lib. iij. aque fontis vulcis que super caput ab alto effundatur mediocriter calida: nam bene saḥaricum dormire facit. Uerum cura saḥare ex humiditatibus nitrosis ꝛ salsis in etate senij parua est: idest raro fiens: vel parua ad sanandū. i. difficilis quia causa ipsius: scilicet nitrositas in hac perseuerat. Sextum est q; decrepiti saḥara hac vexati frequenter odorent medicinas factas vt vnguenta emplastra vel magdaliones vel quasi poma ambre ex oleo alhocuen: idest matricarie minoris vel oleo irino vel oleo de croco: que incorpora si vis cum lapdano ꝛ cera: nam prouocāt somnum in decrepitis sua flagrantia.

Et quandoq; oportet.

¶ In. vi. primo ait q; in cura saḥare adeo superflue q; ex ea timetur resolutio seu casus virtutis ex deperditione naturalis caloris ꝛ spūz aliq̄n oportet in potu tribuere ceratim ex opio ꝛ similia narcoticaꝝ vt quātitas grani orobi ex cortice papaueris ꝛ ex radice mādragore. Et est ceratim nomē indeclinabile significans pōdus quoddā. s. medi

cta ex oleo albocuen aut oleo irino aut oleo de croco. ¶ Et quandoq; oportet vt in potu tribuamus habēti saḥarā superfluam virtutis cuius timet resolutio ceratiua ꝛ sikia ex opio vt faciat ipz dormire. Ei vero qui non hz saḥarā cū huiusmodi superfluitate sufficit vt laboret exercitetur ꝛ balneet. Deinde ante cibum bibat aliquantulum vini ꝛ comedat cibum q̄n dormiet in hora.

¶ De lesionibus sensus. Cap. vij.

Pecies nocumenti.

¶ In hoc ca. ꝑmo tangit numerū causaꝝ spēruz nocumēti sensus interioris ꝛ numeꝝ modoꝝ qbus cognoscunt. Scōo declarat mōs cognoscēdi nocumēta hec: ibi ¶ Cū enī sensus ¶ Tertio dat mōs cognoscendi cās hoꝝ nocumentoꝝ: ibi ¶ Et quodcūq; hoꝝ ¶ Quarto curā eoꝝ generalem: ibi ¶ In curis autem. ¶ In. i. parte dicit primo q; species nocumenti seu nocumentoꝝ sensus cōtingentis i operationibus cerebri. i. in operibus virtutū sensitiuaꝝ in teriorum cerebri: vt sensus cōis cogitatiue ꝛ memorie sunt ꝓpter duas causas. Prima est excessiuus calor: quo permutant operationes nunc octaꝝ virtutum a natura propria. Secunda est excedens cerebri frigiditas qua diminuunt vel auferunt dicte operationes. Per lesionē ergo aut nocumentū sensus intelligit hic princeps nocumentū sensitiue virtutis interioris: quā Bak. iij. morbi ca. vij. ꝛ. v. eius ca. vlti. regitiuaz vocat. Scōo dicit hic q; nocumēta cōtingentia in opationibus sensitiuarum virtutum interioꝝ cognoscunt tribus modis: videlicet ꝑ tres signoꝝ species. Prima significat super lesionibus seu nocumentis optionū imaginatiue virtutis ꝛ sensus cōis. Secūda sup lesionibus opationum cogitatiue ꝛ estimatiue. Tertia sup lesionibus opationū memoratiue ꝛ reminiscitiue. Et hec signa dicentur in parte sequenti.

Cum enim sensus.

¶ In. ij. ꝑmo agit de signis lesionis memorie solius. Scōo cogitatie solius. ibi ¶ Qd si in ℞ ¶ Tertio imaginatiue solius: ibi ¶ Si vo eius ¶ Quarto duaꝝ ex his vel triū: ibi ¶ Et si aggregent ¶ Quito de facilitate adductionis vnius istarum lesionum ab altera: ibi ¶ Et vt cogitatio. ¶ In prima particula innuit q; lesio seu nocumentum operationis virtutis sensitiue interioris per tria significatur solum esse in memoria ꝛ in

De partibus

am ptez oboli. ꝛ est siliqua vna ꝛ. ʃ. siue pondus: vi. granoꝝ hordei vt ait catholicon. Aliqui liboꝝ non hic ceratim sed ceratam habent: alij ceratina. Per que intelligere possumus formas similes granis aut semini xi locataracte qō krat vocaf: ꝛ ide tractū est noie pōderis. iiij. granoꝝ kirat appellatū. Ac si hic velit princeps q; ex opio fiāt forme similes granis xi locataracte vel granis orobi vel paruoꝝ pisoꝝ: ꝛ detur forma vna pro dosi q̄libet hora dormiēdi dissoluta in vno paruo cocleari vini limphati. Alij ꝓ ceratam hic intelligūt telam ceratam que recipit opium ꝛ superponit fronti ꝛ tpibus: sed hec in potu tribui nō potest vt ℞ iubet princeps: quare nō est ad ꝓpositū. Secūdo dicit hic q; saḥarico q; non hz saḥarā ita superfluā sufficit pro cura saḥare hmōi vt ipse laboret ꝛ exercitet vel incurrendo vel in peditando vel in egtando vel in aliquo alio laboze corporis donec parū lassus vel fatigatus sit. Deinde anteqū cibū cōplete comederit bibat aliquantulū vini vinosi: postea ꝓcomedat ꝛ dormiet in hora id est cito aut statiz tū ꝓp laborē q; getē ꝛ somnū poptare facit: tū ꝓp vapores suaues ꝛ mulcebres qui ad cerebrum tendunt a cibo ꝛ vino.

¶ De lesionibus sensus. Cap. vij.

Pecies nocumenti.

¶ In hoc ca. ꝑmo tangit numerū causaꝝ spēruz nocumēti sensus interioris ꝛ numeꝝ modoꝝ qbus cognoscunt. Scōo declarat mōs cognoscēdi nocumēta hec: ibi ¶ Cū enī sensus ¶ Tertio dat mōs cognoscendi cās hoꝝ nocumentoꝝ: ibi ¶ Et quodcūq; hoꝝ ¶ Quarto curā eoꝝ generalem: ibi ¶ In curis autem. ¶ In. i. parte dicit primo q; species nocumenti seu nocumentoꝝ sensus cōtingentis i operationibus cerebri. i. in operibus virtutū sensitiuaꝝ in teriorum cerebri: vt sensus cōis cogitatiue ꝛ memorie sunt ꝓpter duas causas. Prima est excessiuus calor: quo permutant operationes nunc octaꝝ virtutum a natura propria. Secunda est excedens cerebri frigiditas qua diminuunt vel auferunt dicte operationes. Per lesionē ergo aut nocumentū sensus intelligit hic princeps nocumentū sensitiue virtutis interioris: quā Bak. iij. morbi ca. vij. ꝛ. v. eius ca. vlti. regitiuaz vocat. Scōo dicit hic q; nocumēta cōtingentia in opationibus sensitiuarum virtutum interioꝝ cognoscunt tribus modis: videlicet ꝑ tres signoꝝ species. Prima significat super lesionibus seu nocumentis optionū imaginatiue virtutis ꝛ sensus cōis. Secūda sup lesionibus opationum cogitatiue ꝛ estimatiue. Tertia sup lesionibus opationū memoratiue ꝛ reminiscitiue. Et hec signa dicentur in parte sequenti.

Cum enim sensus.

¶ In. ij. ꝑmo agit de signis lesionis memorie solius. Scōo cogitatie solius. ibi ¶ Qd si in ℞ ¶ Tertio imaginatiue solius: ibi ¶ Si vo eius ¶ Quarto duaꝝ ex his vel triū: ibi ¶ Et si aggregent ¶ Quito de facilitate adductionis vnius istarum lesionum ab altera: ibi ¶ Et vt cogitatio. ¶ In prima particula innuit q; lesio seu nocumentum operationis virtutis sensitiue interioris per tria significatur solum esse in memoria ꝛ in

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio: i verbi gratia sensus. i. ratio ⁊ actus cogitatiue est sanus: ⁊ imaginatio rerū in somno ⁊ etiā in vigilijs est sana. Et in hoc inuit sanitatem sensus cōis: ita q̄ imaginatio sumatur p̄o sensu cōi ēt ⁊ spēs illarū rerū dicuntur ab eo: ita q̄ ipse percipit se posse proponere: ⁊ rōnari de huiusmodi rebus cōprehensis in somno vel vigilijs. Sz sunt remote ab eo: ⁊ cum audit eas testificatur illas fuisse de q̄bus dicere ⁊ proponere volebat: non tū remanet apud eū⁹ vsuz i. q̄ ipe possit eis vti: imo abolent a memoria. Vel possent ꝓponere. s. i actu eoz. s. postq̄ cessauerūt. Dixit aūt res quantū ad spēs sensatas: ⁊ dispōnes quātum ad insensatas vt dixit res quātum ad spēs directe iportantes: dixit dispositiones quātuz ad circunstantias. Quod si ponit ordinem signoruz: quibus cognoscimus nocumentuz estimatiue siue rōnis: ⁊ dicit q̄ si in hoc scz imaginatiua nō est impedimentuz. Sed loquitur ⁊c̄. q: ut turpiaynde nō verecūdatur ⁊ timet ⁊c̄. hec oia sunt peccata circa iudicia intentionū ⁊ specierum non sensatarum.

no ⁊ vigilije est sana. Deinde sunt res ⁊ imaginationes quas videt in vigilijs suis aut in somno suo ex eis de quibus possibile est ipsum proponere ⁊ remouentur ab eo: ⁊ cuz audit eas ⁊ testificatur non remanent apud eum tunc lesio illa est in memoria ⁊ in posteriore cerebro. ¶ Quod si in hoc non est impedimentuz sed loquitur ea que non sunt dicenda ⁊ timet ab eis a q̄bus timere non oportet: ⁊ putat esse bonum quod nō debet putari bonum: ⁊ sperat quod non est sperandum: ⁊ inquirit quod inquirendum non est: ⁊ facit quod faciendum non est: ⁊ cogitatiua ad imaginatiuā. Secūdo mō pōt exponi q̄ facilius ⁊ sic frequētius accidit nocumentū in cogitatiua pp nocumentū in memoratiua: q̄ econtra. Rō cōis est: ventriculus posterior est durior q̄ medius: ergo eo leso quod magis dz resistere facili⁹ erit ledere mediū ⁊ ēt anteriorem. Sed quāuis medius vētriculus ledat cū sit mollior nō propter hoc leditur faciliter posterior. Secūda rō est: q: opatio cogitatiue plus pēdet ab opatiōe memoratiue: scz ab eo q̄ memoratiua sibi ministrat: q̄ operatō memoratiue pendeat ab eo q̄ cogitatiua mistrat. Hoc declaratur dupliciter. Primo q: memoria falso representās facit apparere nocumentuz i cogitatiua: vt videatur i ea esse error: vt si memoratiua pōit corā extimatiua spēm inimici: vt petri loco spēi amici martini iudicat inimicitia: vbi dz iudicare amicitiam: sed si cogitatiua errat in iudicio non sic apparet i hoc error memorie: q: datuz iudicium siue bonuz siue maluz: si retineat dicitur memoratiua sana. Declaratur hoc. Secō q: i nobis prouectis iudicia estimatiue multū pendent a rebus in memoria reseruatis: ⁊ circa illas multū exercitamur plusq̄ exercitemur in rebus ab extra venientibus: si enim de aliquo mō volumus facere iudiciū: an bonuz sit vel maluz vel prosequendū v. pfugiendū: excludimus in nobis exteriores sensationes ⁊ cōuertimus nos ad intrinsecas spēs p similitudinē ⁊ cōtrarietatez ⁊ discursuz in multis a nobis auditis: ⁊ visis consulimus sic esse sienduz. Actus ergo iste iudicij multuz pendet ab actu memorie presentātis spēs multas hactenus cōprehensas: ⁊ actⁿ cōseruatiue. s. memorie nō sic pendet ab actu estimatiue. Si enim p̄o aliquo nunc vel tēpore cogitatiua nihil ministret memoratiue ipsa pōt in se habere spēs diucius ante cōseruatas. Aliter aūt q̄ memoria sumit⁹ p virtute memoratiua iudicatiua ⁊ remiscitiua: ⁊ ista est materialior: ⁊ illa facilius ledit

non est: ⁊ est potens[a] seruare ea quoruz vult recordari tūc lesio est in cogitatione ⁊ in parte media cerebri. ¶ Si vero[b] eius memoria ⁊ ipsius loquela sunt sicut esse debent ⁊ non contingit in his que agit ⁊ loquitur aliquid contrariuz rectitudini: ⁊ imaginatur res sensibiles ⁊ colligit villos ⁊ videt singularia mendosa: ⁊ ignes ⁊ aquas ⁊ reliqua mendosa: aut debiliter imaginatur formas rez in somno ⁊ vigilijs tunc lesio est in imaginatione ⁊ in ventre anteriori cerebri. ¶ Et si[c] aggregāt duo ex illis aut tria tūc lesio est in duob⁹ vētribus aut trib⁹.

a ¶ Et est potens.] ¶ Hoc significat sanitatez memorie: sequitur quod fit nocumentuz in cogitatione siue ratione ⁊c̄.

b ¶ Si vero eius.] ¶ Hic ponit ordinez signorū quo cognoscimus nocumentum imaginatiue ⁊ partis anterioris: ⁊ dicit si eius memoria ⁊ loquela. s. obediendo estimatiue sunt sicut debet ⁊c̄.

c ¶ Et si aggregātur.] ¶ Hic oia signa simul aggregat vno. Et primo facit hoc. secūdo ponit quādam cōpationez. ibi ꝑa[ ] Et si cogitatio.] Hec secunda pars pōt dupliciter exponi. primo facilius. i. minus malum est q̄ principalis passio sit in memoria ⁊ i cogitatiua sit cōpassio: q̄ q̄ principalis passio sit in cogitatiua ⁊ in memoratiua sit cōpassio. Et causa est q: in cogitatiua est principalior ⁊ nobilior virtus. Et eadem comparatio

Jacobus

posteriori parte cerebri. Primum est cum sensus hominis communis est incolumis in apprehensione formarū sibi trāsmissaruz a. v. sensibus exterioribus: ⁊ imaginatio formaruz rerū sensibiliū idest cōseruatio dictaruz formarū in imaginatiua absentibus obiectis est sana ⁊ i somno ⁊ in vigilijs reseruās vt decet dictaz reruz formas in vtroq̄ tempore. Et per imaginatiuā in toto isto passu virtutē itellige p̄mi ventriculi q̄ formas sensatas sibi reseruat absentibus obiectis quā primi prima doctrina. vi. capitulo quinto: fantasiam dixit a philosophis communiter vocari. Galienus vero medicorum princeps solet hanc virtutez que ventriculo insidet anteriori de sensitiuis imaginatiuā virtutez appellare: quem princeps in libris practice imitatur. Secundū est cū res ⁊ imaginationes quas in somno videt ⁊ in vigilijs sunt ex illis rebus de quibus ipse actu pōt propone re idest cogitari vel ratiocinari ⁊ postq̄ ipse de eis cogitauerit vel ratiocinatus fuerit remouentur ab eo sic q̄ cessat circa has cogitare ⁊ de ipsis ratiocinari. Tertiuz est q̄ cuz rursus audit aut videt eas ⁊ testificat se videre vel audire has non remanent apud ipsuz he res vise vel audite: neq̄ forme ipsarum aut intentiones in memoria: quare statim post obliuiscitur harum ac si non vidisset neq̄ recordatur. Et per primuz quidez signi ficatur q̄ imaginatiua sana est. Et per secūdum q̄ sana est cogitatiua. Et per tertium q̄ memoratiua lesa est. De ista lesione memoratiue actionis refert Galienus tertio morbi capitulo tertio: auctoritate Misidi medici q̄ pluribus hominibus trāsacta pestilentia tanta fuit obliuio q̄ parētes ⁊ amicos traderent obliuioni ac etiam seipsos. Et iterum. v. morbi capitulo vltimo ait. Quosdam enim vidimus qui suam artez obliuioni tradiderunt siue scientiam quā de litteris habuerunt ⁊ nola etiam sua ignorauerunt. Et de his presumere possumus q̄ sane apprehendebant formas rerum sensibiliū ⁊ q̄ fugiebant a noctiuis ⁊ prosequebant eis conferentia licet essent immemores: quapropter imaginatiua ⁊ cogitatiua sane in ipsis erant.

¶ Quod si in hoc non est ⁊c̄.] ¶ In secunda dat. viij. signa q̄bus cognoscitur operationis lesio in cogitatione sola esse ⁊ in parte media cerebri. Primum est si in hoc non est impedimentū scilicet in memoria ⁊ in posteriori cerebri ventriculo: cui signo superadde q̄ in imaginatiua non sit nocumentum nec in anteriori ventriculo cerebri. Secundū est q̄ eger non loquenda loquitur ⁊ profert verba que coram hominibus vir bene sensatus nunq̄ proferret: vt q̄ patrem occidit vel patriam prodidit vel deum abnegauit vel dyabolo se dedit. Tertium est cū timet que nō sunt timenda: sicut q̄ mundus statim finiatur vel q̄ celum ruat ⁊ omnes suffocet vt q̄ diluuium generale fiat. Quartum est cum aliquis putat esse bonuz q̄ non est: vt se submergere vel se suspedere vel assidue fugere p̄sortia viuorum ⁊ frequentare sepulcra mortuorum aut cimiteria. Quintum est sperare quod non est sperandum: sicut amens quidam notabilis clericus huius ciuitatis diebus nostris sperans stellificari frequenter dicebat q̄ esset boetes vna ex stellis fixis: ⁊ id deum iugiter deprecabatur. Sextuz est cū inquiruntur non requirenda: vt cum illitterati ydiote simplices querunt archana dei: sicut nuper accidit cuidaz filuatico simplico ⁊ ignoro q̄ scīn dēdo arbores cogitare cepit ⁊ inquirere quomodo sancta dei mater post partum permansit virgo inuiolata: ⁊ inde amens factus mihi adductus fuit p̄o consilio super hoc habendo: ⁊ ipsum totum vidi alienatum recitantem tamen quod sibi contingerat priusquā ceciderit in alienationem. Septimum est facere quod non est faciendum: vt nudum incedere per vicos ⁊ plateas: vel se precipitare in puteum aut flumen vel ab alto in imū: vel ledere homines quibus occurrit sine apparentia. Octauum est quan

De partibus

do bene recordatur ⁊ seruare potest in memoria sua res de q̄bus ipse vult recordari: sicut dictus clericus qui optabat esse boetes tāte memorie fuit q̄ viso semel solum homine extraneo ⁊ scito nomine eius ac cognomine si infra vnum mensem redibat ad eum statim hunc nominabat p̄o prio nomine ⁊ cognomine eius. Et si huic addideris q̄ sane apprehendat formas rerum sensibilium tunc complete habebis signa lesiōis cogitationis solius ⁊ medie partis cerebri sanis manentibus alijs partibus ⁊ virtutibus sensitiuis cerebri. Et hanc lesionem sub quodam exemplo iij. morbi capitulo. vij. Galienus sic declarat. Alij vero nihil mali imaginantur boni tamē sunt immemores: idest ignari vel imperceptiui vel nō recte iudicantes: q: discretiua virtus anime patitur sicut contingit cuidam homini qui claudens ostium domus in qua erat inclusus cepit vasa que domi habebantur foras per foramina domus ostendere rogans euntes: idest interrogans vtrum ea proijci iuberent: vas tamen vnumquodq̄ suo proprio nolabat nole: ideoq̄ monstrabat memoriam eius non esse corrupta eo q̄ recte singula vasa nominabat nec sua imaginatio erat corrupta: quid tameu si eycerentur contingeret ignorabat ideoq̄ erat insanus: hec Galienus.

¶ Si vero eius memoria ⁊c̄.] ¶ In tertia dat quatuor signa quibus cognoscitur operationis lesio in imaginatione sola esse ⁊ in anteriori cerebri ventriculo sibi deputato. Primuz est si memorationis operatio sit vt esse debet sine impedimento: ex quo significat q̄ nulla est lesio nec in memoratiua nec in organo eius. Secūdum est si loquela infirmi sit vt esse debet sana ⁊ incolumis neq̄ loquitur neq̄ agit aliquid quod sit contrariuz rectitudini ratiōis ex quo significatur cogitatio nō lesa esse nec eius organum. Tertium est si infirmus imaginetur res sensibiles esse ei presentes que presentes non sunt vt quosdam ex mortuis sibi ante cognitis vel aliquos demōes sub aliqua horribili corporis specie. Vel si villos colligit ex vestibus suis quasi aliquid queritans vel sibi attrahere vel a se abiicere vel videt: idest videre putat aliqua mendosa singularia sicut ignes aq̄s ⁊ reliqua mēdosa velut muscas cynifes. Per que designatur q̄ operatio virtutis imaginatiue permutata est a natura. Quartuz est cum infirmus debiliter imaginatur formas rerum sensibiliuz in vigilijs ⁊ in somno ex lesione organorum sensuum exteriorum. Per hec enim signa significat q̄ lesio est in imaginatiōe ⁊ in anteriori cerebri ventriculo: sicut olim accidit theofilo medico teste Galieno tertio morbi capitulo tertio. Jo enim cum infirmaretur nihil ex virtutibus aiatis amisit. Verūtamen patiebatur. Nam in angulo domus sue putabat cantores esse ⁊ fibilatores necnō ⁊ organatores quosdam etiam cogitabat sedere: quosdam etiam erectos stare: eos tamen omnes die noctuq̄ a cantu ⁊ fibilo nequaq̄ quiescere vnde precepit eos domum exire. Cum autem sanaretur narrauit que viderat ⁊ audierat necnon ⁊ visitatores eius sana tamen mente: hec Galienus.

¶ Et si aggregātur ⁊c̄.] ¶ In. iiij. dicit q̄ si aggregētur duo aut tria ex illis signis tūc erit lesio in duobus aut tribus cerebri vētriculis ⁊ in opationibus duarū vel trium virtutū sensitiuaruz interioz. Verbi. g. si signa lesionis memoratiue cōuenīant cuz signis lesionis cogitatiue tunc simul ledētur pars cerebri media cum posteriori ⁊ cogitatiua cū memoratiua. Et si signa lesiōis imaginatiue virtutis simul cōgregentur cum signis lesionis cogitatiue tunc simul ledentur partes cerebri prior ⁊ media ⁊ imaginatiua cū cogitatiua. Sed si signa lesionis memorie cogitationis ⁊ imaginatiue simul concurrant tunc simul lese erunt omnes cerebri partes ⁊ sue virtutes sensitiue interiores.

¶ Et vt

Universidad de Sevilla

lius leditur p lesionez simplicis cogitatiue: q est materialioz q̄z regitiua: sumit memoratiua p ꝓseruatiua: ⁊ ad illius lesionē plus accidit ledi cogitatiuā: semp. n. vtus malis ledit magis imaterialez q̄z ecōtra vt Auer.

a ¶ Et quodcūqz. ¶ Hec pars pōt dupliciter exponi. ꝑmo q hic ostendit p aliuz modū a predicto quō nocumēta sensuuz cognoscantur tribus modis. Nā hec nocumēta vel sunt cū ablatiōe: ⁊ hoc dat intelligi vel diminutiōe vel corruptione: siue pmutatiōe. ſcōo modo pōt exponi q hic ondit quō species nocumētoz sunt pp duas cās Et ꝑmo hic ostēdit vna via. ꝓo alia. ibi ꝓa| Causa vero.] Prima in duas ꝑmo facit hoc: ꝓo declarat qddam. ibi ꝓa| Et qdam.] Primo arguitur sic: nocumētū opationū virtutū vel ē diminutionis: ⁊ fit a frigore vel pmutatiōis ⁊ fit a calore: ergo due sūt cause nocumentoz cum nō sint alij modi nocumēti: hec declarata sunt supra.

Et vt cogitatio infirmetur ⁊ accidat in ea abbreuiatio propter cōmunitatem lesionis in memoria precedentis primum facilius est q̄z si infirmetur cogitatio ⁊ sequatur eam egritudo memorie. ¶ Et quodcūqz[a] horum est declinans ad diminutionem tunc egritudo est ex frigore: ⁊ quodcūqz est decliue ad permutationem ⁊ agitationem est ex caliditate. ¶ Et quidam[b] existimauerūt q̄ declinatio ad diminutionez est propter diminutionem substantie cerebri: ⁊ hoc quidem non est longinquum apud me. ¶ Causa[c] vero eius aut est in primis in ipso cerebro aut est ex membro alio. Et quādoqz est ab extrinsecis sicut per cussione aut casu. ¶ In curis[d] aūt opoz

b ¶ Et qdaz existimauerunt. ¶ Quia diceret aliqs est ne alia cā diminutionis opationum cerebri. Dicit ēt q pōt poni tertia cā. s. diminutio substantie cerebri apud quosdaz. s. Rasim. 3. conti. cap. de nocumēto memorie. ¶ Cōsideranduz q diminutio substantie cerebri de qua est sermo Raſ est sua extenuatio. vnde etiā fit diminutio spūum: ⁊ sic actuuz etiā diminutio: ⁊ hoc neduz q nō sit longinquū: sed etiā est possibile: vnde dicit ibidez Rasis dico q multotiēs accidit in cerebro egritudo ex diminutiōibus quātitatis ei⁹: ⁊ ideo deficiūt rōnes villoz debiliū extenuatoz preter nām: q medulla ⁊ cerebrū minoratur in omnibus animalibuz multis temporis ⁊c.

c ¶ Causa vero. ¶ Hic oñdit quō nocumēta in opationibus cerebri fiant ꝓpter duas cās: pōt aūt modus iste sic fieri: cause nocumētoz cerebri: vel sunt in cerebro: vel sunt p compassionez. Et tūc annectit tertiam cām. lz principaliter sint due. Vel posset dici q cā extrinseca reducitur ad cām in cerebro. Scōo modo pōt fieri hec diuisio causaz: quedā sunt intrinsece: quedaz extrinsece ⁊ intrinsece: vel sunt in cerebro vel in alio membro ad quod cerebrum compatitur.

Jacobus

¶ Et vt cogitatio ⁊c. ¶ Jn. v. dicit q facili[e] est: vt cogitatiōi accidat infirmitas ⁊ abbreuiatio. i. diminutio vel debilitas ꝓpter cōtatez. i. cōpassionē qua ipa cōpatif lesioni in memoria que primū ꝓcessit eā q̄z q cogitatio ꝑus infirmef ⁊ sequaf eaz passio memorie vel infirmitas eius. Hoc est dictū q in lesionib⁹ cogitatiōis ⁊ memorie simul facilius accidit vt lesio memorie ꝓcedat lesionē cogitatiōis ⁊ sic eius cā q̄z vt cogitatio prius infirmef: ⁊ fit cā infirmitatis in memoria: q: cū memoria sit velut thesaurus cogitatiōis refuans spēs ⁊ formas circa quas cogitatiua agit facillime turbaf ipsa cogitatio pturbato eius thesauro: ſz cogitatio facile ⁊ frequēter turbari pōt nō turbata simul: nec ex ꝑnti memoratione. Sepe enī videmus ⁊ melancholicos ⁊ maniacos bene memoratiuos ⁊ melius sanis: quia memoria sibi tenaciter in his reseruauit species ⁊ formas sibi olim impressas a cogitatiua.

Et quodcūqz horum.

¶ Jn. iij. parte ꝓncipali ꝑmo dat duas regulas ad noscendū qñ lesiones cerebri fiūt a frigore ⁊ qñ a calore. Scōo recitat quandā opinionē ⁊ approbat eā: ibi| Et qdā.] Tertio diuidit cās lesionuz ptium ¶ Jn. j. particula primo ait q qōcūqz [cerebri: ibi| Cā vo eius.] hoz nocumētoz cogitationis ⁊ memorie declinās fuerit ad diminutionem: sic q actio eius diminute fiat tūc egritudo eius a frigore ꝓcedit: qō est inimicū cerebri spiritib⁹ ⁊ vtutibus eius ⁊ innato calori infrigidās spūs ⁊ ineptās ad motū facilē ⁊ velocē: vnde diminuunf opationes que per ipsos fiunt. Scōo dicit q omne nocumētū in actionibus istarū virtutū qō est declinās ad pmutationē a natura ꝓpria ⁊ agitationē fit a caliditate cerebri excessiua que cerebri humores ebullire facit ⁊ spirit⁹ agitat. Adde his dictis tertiū q si opationes dictaz virtutū fuerint ablate: vt in apoplexia maiori ꝓtingit hoc fit a frigore superceder vel ab oppilatione cōpleta viarū: hec ꝓe declarata sunt: ideo breuius hic pertranseo.

¶ Et qdaz ⁊c.] ¶ Jn ꝓa primo ait quosdā fuisse opinatos q declinatio ad diminutionē in opatiōibus sensitiuis iterioribus cerebri fit a diminutione sube medullaris eius: nō eqdez semp nec ab illa solū: sed in aliqbus veluti in fatuis valde parui capitis male figurati in quoz capitibus cellule cerebri sunt inepte distincte nō cōmēsurate ꝑm q cōuenit. Et cognoscif opationū cerebri diminutio ab hac causa per absentiā causaz aliarū ⁊ suoz signoz. Scōo dicit| ⁊ hoc qdē]scilz diminutionē opationū cerebri a diminutionē sue sube ꝓcedere nō est apud me lōginquū seu distans a veritate: imo ꝑm me veritati ꝓsonū. Juxta illud vulgare famosuz puerbiuz: de fatuis dici solitum: q non hñt cerebrū vel filum cerebri.

¶ Causa vo eius ⁊c.] ¶ Jn tertia dicit q causa lesionis opationuz cerebri dictarū vel est in ipsomet cōprehēsa cerebro: que vocari solet causa ꝑuata sicut phlegma aut frigus. Aut a membro alio sicut a stomacho cerebro cōmunicaf: vel ab extrinsecis aduenit cerebro sicut a casu vel percussione vel frigore aeris.

In curis autem.

¶ Jn. iiij. pte sup generali cura lesionū virtutū sensitiuarū interioz ꝑmo remittit nos ad principia seu canones vniuersales quos ipse pdocuit cap. vlti. primi trac. huius Fen. Et iubet vt per his solliciti simus qñ per eos scie

d ¶ In curis. ¶ Hic in generali ponit curam nocumentoz sensuum. Hec aūt cura ꝑficitur sciendo cañ. medicationis dictos supra hac fen: q: hec nocumenta sequuntur aliquaz egritudinem: ⁊ ibi ponuntur cañ. ad hoc ⁊ perficitur sciendo cibos ⁊ medicinas confortantes sensus ⁊ nocētes: ⁊ ista sciuntur ex secundo canone.

¶ De permixtione sensus ⁊ alienatione. Capitulum. viij.

Permix

p tionis vo ⁊c.

¶ Jam in generali determinauit de nocumentis sensuuz. i. virtutuz intrisecaz cerebri: que dicunf virtutes morales. Hic determinat d nocumētis haz virtutū in spaciali. Et primo de nocumento vniuscuiusq; virtutis diuisim. scōo de nocumēto aliaz alias illarum virtutuz qñ simul ꝓiunguntur oium virtutum vel duarum lesio siue nocumētū. ibi ꝓa| Expositio manie.] Prima in tres. primo determinat de nocumēto vtutis cogitatiue. ꝓo d nocumēto memoratiue. tertio d nocumēto imaginatiue. ibi ꝓa| Ipsa est comparstoliditati] ibi z[a] | Ipsa eadē.] Prima in. d. ꝑmo determinat de nocumēto cogitatiue siue rōnis; qd est corruptio siue pmixtio. ꝓo de nocumēto qd est diminutio vel ablatio. ibi ꝓa| Differētia inter] Prima in tres. ꝓio ponit cās. ꝓo signa. tertio curā. ibi ꝓa| Scias] ibi tertia| Curā.] Prima in duas. primo inuestigat cās. ꝓo spēs quasdā hoz nocumētoz cōparat ad inuicē. ꝓa ibi| Et pmixtio.] Prima in duas: nā pp duas cās erant spēs nocumēti opationum cerebri. s. pp cām in cerebro: ⁊ pp cām extra. s. p cōitatem siue cōpassionem. ꝑmo ergo declarat primas spēs cāruz. ꝓo scōas. ibi ꝓa| Et facta pp membrum.] Notandū q per pmixtionē sensuum ⁊ alienationez intelligit nocumentū cogitatiue siue rōnis qd est corruptio siue pmutatio: ⁊ est verbi gra cum rectū ⁊ honestū iudicat nō honestū nec rectū: ⁊ hoc est qd dicit Rubrica de pmixtione sensus. i. cogitationis ⁊ ꝓo. i. alienatione. i. de nocumēto qd est corruptio cogitatiue: ⁊ tunc dicit de declaratiōe permixtiōis ⁊c. q̄si diceret: hic ego declaro in spāli qd supra gñaliter posui.

Quid intelligend tione sensus de al

Ermixtionis

p vero sensus ⁊ alienationis declaratio est quoniam que fit ꝓpter cerebrum ipsum est aut ex cholera nigra: aut ex sanguie cholerico inflāmato: aut ex cholera citrina: aut ex cholera rubea

De partibus

mus q̄liter ⁊ qbus modis ⁊ per quas medicinas alterari pōt male cōplexiones ptium cerebri que sunt cause dictaz lesionū: ⁊ qbus modis ⁊ per q̄s medicinas digeri ⁊ resolui ⁊ expelli pōt ille māe tam diūcte q̄z aūtes ex qbus nascuntur dependēt ⁊ crescūt dicte lesiones. Scōo remittit nos ad ꝑm canonis: ⁊ ad tabulas illas egritudinū capitis que sunt in illo: puta in capitulis simpliciū medicinaz sub isto titulo| Dēbra capitis respicit] Et iubet ab istis tabulis extrahē primo medicinas que iuuāt in curis lesionū cerebri qbus est vtendū tali moderamine: ⁊ cum frenis talibus q̄ inde sanent. Scōo extrahē medicinas illas que cerebro nocēt ⁊ particulis eius vt ipse euitenf ⁊ alienenf in lesionibus dictarū virtutū: ⁊ inde eas ingt ꝓsiderabis. i. ex his tabulis ipsas elicies medicinas noxias. Tertio extrahere de dictis tabulis cibos nocitiuos passiōibus capitis: vt ipi euitenf. Et alienabis ingt. i. elōgabis eos qui infirmanf in partibus capitis a cibis qui ledunt eos in ipsis lesionibus dictis.

¶ De permutatione sensus ⁊ alienatione. Cap. viij.

Ermixtionis vero.

p ¶ Postq̄z de lesionibus virtutū sensitiuarū interioz q̄liter egit hic agere incipit spāliter de lesionibus cogitatiue virtutis que vocari solēt pmixtio sensus ⁊ alienatio mētis: ⁊ semp inuente sunt tam in melācholica passione q̄z in maniaca: sed nō soluz in his: ideo de ipsis hic vt generalioribus prius ptractat. Et in hoc ca. ꝑmo agit de causis alienationis mētis ꝓpter cerebruz seu causam priuatam que in cerebro latet. Scōo de causis alienationis ꝓpter mēbra alia vel totū corpus: ibi| Et facta ꝓpter] Tertio cōparat alienatiōez que cum risu fit ad eam que cum ira cōtingit: ibi| Et permixtio rationis.] ¶ Jn prima parte primo innuit hanc diuisionem q pmixtionis sensus. i. ꝓturbate rationis ⁊ alienationis mētis est hec ꝓditio: q quedam fit ꝓpter cerebrū seu causam priuatam que in cerebro latitat. Alia fit ꝓpter aliud mēbrū aut ꝓpter corpus seu ꝓpter causam que prius inuenta est in aliquo istoz. ¶ Et hic attende q quidā libri sic habent hūc textū| Permixtionis vero sensus ⁊ alienationis de declaratione est qñ que fit ꝓpter cerebrū ⁊c.] Alij habent sic| Permixtio vero sensus ⁊ alienatiōis est ⁊c.] Sed melior est textus in quo inueniunf hec duo nōia pmixtio. s. ⁊ aliēatio sub eodē casu vel nominatiuo vel genitiuo: q: sumunf hic ꝓ vno ⁊ eodē puta ꝓ actione lesa ⁊ permutata virtutis cogitatiue: quam Gal. frequenter appellat actionē corruptam nō corruptione que est ablatio vel destructio sed corruptione que pmutatio est a ꝓpria natura. Secundo hic inuit q pmixtio sensus nil aliud existens q̄z alienatio mētis cū fit pp cerebrū seu causam priuatam latitantez in ipso procedit ab aliqua vi. cārum hic expressaz. Prima est cholera nigra media cerebri particulam occupans vel naturalis vt in melancholia vel aduſta sicut in mania Secūda est sanguis cholericus feruēs ⁊ inflāmatus in media cerebri cellula ebulliens vt in phlegmone eius. Tertia est cholera citrina particule eidez cerebri ibibita ⁊ in hac ebulliens que ex cholera rubea tenui phlegmati cōmixta exoritur. Quarta cholera est rubea ebulliens in eodē loco. Quinta est color purus ⁊ imaterialis vel ex se inflāmatus ꝓpter aptitudinem ad inflāmationem: sicut in cerebro vehementer calido naturaliter

Universidad de Deusto Biblioteca

¶Considerandu3 q3 Aui.nō declarat ſpecialiter qūo vnaquęq3 dictarū cauſa3: eſt cā nocumēti cogitatiue:qō eſt corruptio ſiue ꝑmutatio: q3 eſt ſatis notū:ſed ponit vnā3 cām cōem oibus iſtis cauſis. Et eſt q3 oēs iſte cāe exiccāt:⁊ ꝓriuant cerebꝝ materia ſpūs. Cholera.n.nigra ſanguis calidus inflāmatus ⁊c.oia iſta ꝙſumunt ſpūm ꝑ cuius ſpūs ſimile.i.ꝑ preſentiā:vel ſimile.i.ſimilitudinē3 ⁊ vtutē qua imprimit poſſibile ē rōni.i. cogitatiue virtuti ſuare viam ſuā.ſ.recti iudicij. ergo cū non pōt ſeruare viaz ſuā errat i iudicio. Sed tu diceres p iſtaz rationem ego probo q3 frigiditas eſt cā ꝑmixtiōis rōnis:q3 diminuit ſpūz. Dicenduz q3 diminutio ſpūs vñ eſt diminutio.i. inquātum eſt diminutio nō eſt cā ꝑmixtionis rōnis:q3 tūc frigiditas eēt cā huius. Sz diminutio a cauſis que agitāt ⁊ cō mouēt:ſicut eſt caliditas vel ſiccitas:vel vtrūq3 ē cā permixtiōis rōnis:vt Aui.inuit in ſi.cap.ſeq. a ¶Et facta. ¶Hic ponit cās permixtionis rōnis que cāe ſunt ꝑ cōitatem ad mēbrū aliud aut corpus.ſ.totuz ſicut in febribus. Et totum hoc.i.hec cōitas ſiue ſit ad ꝓtez ſiue ad totum:aut eſt pp qualitatez puraz.ſ.ſine mā: ſiue ſit a qualitatibus primis:vt caliditate vel ſiccitate:ſiue ſit de qualitatibus malis. Et hoc inuit cū dixit:a digitis ⁊c.⁊ a mēbris corrupte cōplexiōis.ſ.male venenoſe aut pp māz vaporoſam:⁊ hoc eſt qō dicit: aut pp vaporem. b ¶Et phlatis iā putridi. ⌋Hoc dicit:q3 vapor phlegmatis frigidi faceret diminutiōez cogitatiōis nō permixtionez. Sz cū vapor eſt phlegmatis putridi acuti:tūc generat nocumētuz qō eſt corruptio ſiue ꝑmutatio. c ¶Et permittio. ¶Hic cōparat ſpēs hoz nocumētoꝝ:⁊ includit hic apho.53.vi.ꝑticule. Deſipientie cū riſu ⁊c. Dicit ergo q3 magis incolumis eſt q̄ fit cū riſu:q3 ſignificat melācholiā ſanguineā. Et qete:q3 ſignificat māz nō multū acutā. Et deterior:q3 ſignificat māz acutā multū.

¶De ſignis. Cap.ix.

Lias q3. ¶Hic ponit ſigna:primo in generali:ſo i ſpeciali.ibi ſa⌊ Que vero ſit.⌋ ¶In ꝑma pte ponit duo ſigna permixtionis rōnis . Unū eſt dolor in pte de q̄ patiens nō querit:⁊ in quo nō ſentit permixtionē.i.nocumētuz ſiue tedium. Significat.n.permixtionez rōnis : q3 ſignificat qō nō iudicat nociuū qō eſt nociuuz:⁊ eſt apho.vi.ſcde ꝑticule. Quicūq3 dolētes aliqd corporis plurimū dolorē nō ſentiūt hīs mens egrotat. Sz tu diceres vnde ſequtur q3 actus cogitatiue ſit leſus:ſi hō nō percipit dolorē in pte aliq̄ vel derelictus in ſuba cerebri ⁊ ſpiritib⁹ eius a calore aeris vel calore ſolis ignis aut ſtuphaz ⁊ fortiter ipreſſus ſic q3 ibi maneat abeunte cā. Secta eſt vapor calidus feruens illic genitus ex ebullitiōe alicuius humorū. Tertio hic inuit q3 iſte ſex cāe ꝑ hunc modū inducūt alienationē: q3 ſunt ex illis que deſiccant cerebꝝ ⁊ ſpūs eius aereos ignitunt ſiccāt ⁊ inflāmāt quare ꝓriuant cerebꝝ mā ſpūs ⁊ innati caloris ꝑ cuius ſpūs ſimilē mām fit rō potens obſeruare ſuā cogitandi viaz abſq3 leſione. ¶Attende q3 ſola ꝓriuatio cerebri a mā ſpūs ꝓp dictas cās nō eſt tota cā q̄re mens alienat: ſed q3 ſpūs mā carentes qua ſubſtēterēt igniti ⁊ ſubtiles ⁊ inſtabiles fiūt ⁊ inepti ad recte ratiocinandum ⁊ cogitandum ⁊ exiſtimandum.

Et facta ꝓpter. ¶In.ij. ꝑmo ait q3 alienatio mentis que procedit ab alio mēbro q̄s ab ipo cerebro vel a trunco corpis eſt ſicut illa q̄ fit ꝓp ſtōm vel ꝓpter os ſtōi mā oppſſum mordaci ⁊ acuta que ad mediū cerebri ventriculū effumās vel euaporās ſpūs ꝙturbat que rectis actibus cogitatiōis deputati ibi ſunt. Et illa que a mirach fit vt in melīa mirachia cōtingit que fit ab humoribus groſſis melicis in mirach ꝓtentis vel ꝑpe mirach trāſmittētibus tenebroſos fumos ad vētriculū cerebri mediū. Et eſt mirach groſſus exterior vētris panniculus cui muſculi ipſius.viij.ſunt inſerti. Vel illa que fit ꝓpter matricē phlegmone oppſſam vel herifipila vel repletā aliquo ardenti humore vel mā venenoſa peſſima:cuius ardēs fumus vel veneno ſus ad cogitatiue organū ꝓuenies oia interturbat. Vel illa que fit ꝓpter totū corpus vt in putridis ꝓtinuis febribus ex fuliginibus putridoꝝ humoꝝ ad mediā cerebri cellulā elatis corrūpentibus ſpūs rationi famulaturos. Scdo declarat qbus modis mēbra hec vel qbus medijs alienant mentē ſeu rōnez. Quoꝝ primus eſt ꝓpter qualitatē purā imateriales3 que ab infirmo mēbro ad cerebri mediā cellulā aſcendit ſicut cōpaſſio doloris fortiſſimi in panaricio vel ardoris nimij vel qualitatis venenoſe peſſime ſicut eleuat a digitis pedū vel digitis manuū in cathalētijs venenoſa qualitas vel ardor nimius q̄ aſſantur ⁊ a mēbris alijs aſſatis ſeu apoſtema paſſis corrupte cōplexiōis. Secūdus modus eſt ꝓpter vapores vel fumos calidos acutos mordaces: vt eſt vapor cholere vel vapor phlatis putridi ⁊ acuti qui a membro infirmo ad mediam cerebri particulā aſcēdit ⁊ ipſam conturbat.

Et permixtio. ¶In tertia dicit ꝑmo q3 alienatio mētis ſeu rōnis ꝑmixtio que cum riſu fit ⁊ qete infirmi ſine agitatione ſuoꝝ mēbroꝝ eſt incolumior.i.magis ſalua ſeu minus timēda vel de morte infirmi ⁊ deſpatione ſue ſalutis nō adeo ſuſpecta: q3 ſignificat q3 materia eius eſt humor benignus.ſ.ſanguis vel vapor ipſius. Scdo dicit q3 illa que fit cum agitatiōe patētis plurima ⁊ rixa aut furore ⁊ audacia effronte ſeu temeritate inuadēdi hoies qui ſibi aſſiſtūt eſt deterior eſt magis ſuſpecta de finiſtro exitu vel incurabilitate : q3 ſignificat mām ipſius furioſam eſſe cui natura cerebri dñari nō pōt neq3 ipſam hoc.n.poſſet eē ꝓp defectū ſenſus tactus in ꝑticula illa:⁊ cogitatiua erit ſana. Dicendū q3 iudiciū de dolore inquātū eſt dolor formaliter forſan ꝑtinet ad eſtimatiuā:q3 eſt iudiciū de eo qō eſt nocitiuū : ⁊ q3 nō eſt aliq̄ res ſenſata extra:ſz eſt potius intētio. Et ideo exiſtente aliquo nocitiuo ꝑte ⁊ nō iudicare illud eē nocitiuū eſt ſignū nocumēti eſtimatiue ſiue cogitatiue. Tactus ergo diſtinctus ab eſtimatiua iudicat de eaz: que facit dolorem. Sz eſtimatiua iudicat de intētiōe que eſt dolor. Sed tu.t. illud nocumētuz vi eſſe ablatio actionis vel diminutio:nō aūt ꝑmutatio ſiue corruptio. ¶Dicendum q3 oz preſupponi q3 extimatiua iudiciū ferat de exiſtētia dolor⁹ ita q3 fit dolor in iudicio eſtimatiue: tñ nō iudicet eſſe nocumentuz:⁊ vt ſic ē actio corrupta. Aliter tñ poſſet dici ad primā inſtantiā quod Aui.intelligit q3 nō iudicare de dolore ſit ꝓp defectuz a cerebro:⁊ nō ſit ꝓp defectuz ꝓpriū ſenſus tactus:⁊ hoc confirmat ꝓp quod dicit de vrina olegaginea. Vel di3 q3 iudiciū eſt duplex. Unuz abſolute:q3 dolet:aut ſm qō nocitiuuz:q3 eſt qd potēs corrūpere:⁊ hoc iudiciū eſt eſtimatiue:ſz primū eſt tactus. Ad ꝟ aūt iudiciū eſtimatiue ſeqt̄ ꝟrere ⁊ ſollicitari de cura:q3 iudicat ſe noceri ⁊ ꝑmutari ab eo:qō ſm nām:⁊ ꝟ eſt qō dicit in quo nō ſentit ꝑmixtionē.i.nocumētū. ¶Et eſt ſimile ſic ſi aliqs videret ſibi amputari manū:⁊ tñ nō iudicaret ſe noceri ab ꝟ: ⁊ hoc nō curare eſſz nocumētū in cogitatiua:hic eſſet loc⁹ ſpeculatiōis. Aliū ſignū eſt vria oleaginea q3 ſignificat fortē calorē:vñ cogitatiōis actus ꝑmiſcet. d ¶Que vero. ¶Hic in ſpāli ponit ſigna:⁊ ꝓmo eius que fit ꝓp cāz in cerebro. Scdo eius q̄ fit ꝑ cōitatē. ibi ſa⌊ Illa vo. ⌋Prima in duas. ꝓmo ponit ſigna ſm vnāq̄q3 cām. Scdo ponit ſigna diſtinctiua inter ꝑmixtionē rōnis a caliditate ſicca:⁊ a caliditate hūida. ibi ſa⌊ Et vlter. ⌋Pria i quatuor ſicut q̄tuor ſunt eius cāe. Primo ponit ſigna facte a melia:⁊ in ꝟ cō prehendit ſigna facte a ſanguine. Scdo ponit ſigna facte a cholera. Tertio ſigna facte a caliditate ⁊ ſiccitate ſine mā. Quarto ſigna facte a phlegmate. ibi ſa⌊ Facta aūt a cholera ⌋ibi tertia⌊ Cū ea ⌋ibi q̄rta⌊ Factā autem. ⌋Prima in tres. primo ponit ſigna facte a melia melācholica.ſ.q̄ eſt fex ſanguinis vel ex fece ſanguis. Scō facte a cholerica. tertio a melancholia ſanguinea. ibi ſa⌊ Et ſi melācholia ⌋ibi tertia⌊ Et ſi eſt. ⌋¶Confide randū q3 de rōne melie melancholice eſt inducere triſticiā ⁊ malā eſtimationē.ſ.malū iudiciū:q3 timet de quo nō eſt timendū. De rōne aūt melancholie facte a cholera aduſta eſt ex caliditate ⁊ ſiccitate inducē mores ra-

Jacobus

De partibus

paces regere. Juxta id Hyppoc.aphoriſmo.vi. Deſipientie cum riſu quidem facte ſecuriores que vero cuz ſollicitudine moleſte.

¶De ſignis alienationis. Cap.ix.

Lias q3 omnis. ¶In hoc ca.primo dat duo ſigna quibus cognoſcit alienatio mētis in febribus. Secūdo dat ſigna alienationis mētis a melācholia:ibi⌊ Que ꝟo ſit ⌋Tertio a cholera:ibi⌊ Facta aūt. ⌋Quarto a caliditate ⁊ ſiccitate puris:ibi⌊ Cum ea aūt ⌋Quinto a phlegmate:ibi⌊ Factam autez. ⌋Sexto ſigna diſtinctionis alienatiōis a caliditate ſicca ab alienatione a caliditate hūida:ibi⌊ Et vniuerſaliter. ⌋Septimo ſigna alienationis communicate a membro alio vel a corpore:ibi⌊ Illa vero cuius. ⌋

¶In prima parte ait q3 tria ſignificant alienationē mentis in febribus. Primuz eſt dolor vehemens de quo nō cōquerit patiēs. Juxta id Hyp. aphoi.ij.apho.vi. Quicūq3 dolētes aliquid corporis plurimū dolorē nō ſentiunt hīs mens egrotat. ¶Sed q̄ret aliqs quomodo ſciemus q3 eger habeat vehementē dolorem ex quo neq3 hunc ſentit:nec de hoc cōqueritur. Dic q3 ſic ſcimus:quia ſentimus in capite ipſius vehemētes ardorem ⁊ pulſationē:⁊ videmus infirmum totū inquietū. Per hec enim noſcitur habere cauſaz vehemētis doloris. Et hic dolor ꝓ cauſa eius ſumitur. Juxta id Galie.in cōmento. Luz dolorem ſepe appellare cōſueuerit non dolorē intendit:ſed cauſam doloris. Secundum eſt:q3 patiens nō ſentit in dolore ſuo permixtionē:puta q3 ipſe ſit mente alienatus : qa ſenſus eius cōturbatus eſt ⁊ etiā ratio:licet reuera ſit alienatus ſicut percipimus ex hoc q3 ipſe nō loquenda loqtur ⁊ nō agēda agit. Tertiuz eſt:cum vrina infirmi eſt oleagina ex liquefactione ſuorū mēbroruz ꝓpter vehementiā febrilis ardoris qui liquefacies carnes ⁊ adipem quoꝝ liquores vrine ſmiſcentur vrinam reddit oleo ſimilem.

Que vero fit. ¶In ſecūda primo ait q3 ſi alienatio mentis a melācholia ꝓceſſerit:tūc fit cum triſticia: ita q3 patiens aſſidue triſtatur ſine cauſa aliqua exteriori cōtriſtante ꝓpter obtenebratiōnē ⁊ obfuſcatiōnē ſpirituuz aialiuz ⁊ ſanguinis a tenebroſitate melācholie. Fit etiā cum eſtimatione mala taz de ſemetipſo q̄s de alijs. De ſemet quidē quādoq3 exiſtimat q3 ſit dānatus vel illuſus a demonibus vel irriſus ab hoibus. De alijs vero ſz ſint amici ⁊ proximi ipſius frequenter exiſtimat q3 ſunt inimici ⁊ maliuoli ſui:quare fugit ab eis ⁊ abominatur cōſortia hominū querēs ſolitudinē. Et aſſunt in ea ſigna paſſionis melancholice que dicētur capi.xix.tract.preſentis ſi melācholia nō aduſta fuerit. Et ſi ſit aduſta ſigna aſſunt manie que dicētur ca.xvj. tracta.ipſius. Secūdo dicit hic q3 ſi in alienatione mentis melācholia eſt cholerica:ideſt de cholera rubea per aduſtionē genita:tunc eſt cū lupinoſitate:ideſt lupinoſis morib⁹ inuadēdo hoies ⁊ rapiēdo cuz perfidia que tenere appetit ⁊ cuz audacia:ideſt temerario furore ad ea que ſibi placēt

peragenda

pacés furiosos: ꝛ lupinos: de ratione sanguinee est inducere risum: ꝛ hec declarabūtur magis in cap. de melancolia. ¶ Considerandū ꝙ sanguinea pōt dici: qz facta ex sanguine inflāmato ꝛ vt sic cōprehenditur qō dixit supā in causis. Vel dī sanguinea: qz fit de melia sanguini mixta: ꝛ q̄liter cūq; sit dūmō cū illa melia peccet sāguis iducit accñtia risus ꝛ leticie.

a ¶ Facta aūt.] ¶ Hic ponit signa pmixtionis facte a cholera: ꝛ pmo facte a cholera citria. Si fcē a chola rubea. ibi Fa | Et illa qdem.] ¶ Cōsiderandū ꝙ cholera citrina ꝛ rubea possunt dupliciter accipi. Uno mō vt accipitur primo can. fen. i. ca. de humoribus. Nam cholera citrina est cholera inaturalis facta p permixtionez alicuius subtilis phlegmatis. Cholera aūt rubea est cholera innaturalis facta per adustionez cholere naturalis cui⁹ pars adusta nō separatur: sed miscetur. Et ista est que ab Auic. ponitur inter species minoris fame. Et sm hunc modum accipiēdi appareret ꝙ licz vtraq; cholera sit mala: tñ illa que dicit rubea est prauior: ꝛ ideo facit accidētia magis puersa ꝛ vehementiora. Alio mō pōt accipi cholera rubea ꝛ cholera citrina pro duabus speciebus cholere factis p adustionez cholere naturalis tamē cholera citrina fit per minorē adustionē: sed cholera rubea fit p maiorem adustiōem: vnde illa rubedo nō est nisi obscuritas ex grossicie que tūcta citrino facit citrinum obscurum: ideo dicitur rubea: ꝛ hoc mō forsan sumit hic Auic. has species: ꝛ est sermo magis ꝓformis dictis Rasis. i. cōtinentis. viij. cap. Ex qbus apparet verificatio accidentium: qz cholera citrina inducit caliditatem ꝛ rixam ꝛc. Extensione cutis frontis ꝓpter exiccatiōem. Saltu ad oppositum. i. motu inordinato mō huc modo illuc. Unde Raf. prc allegato capitulo dicit: mouētur in lecto: ac si pugnarent cū alio. Et huius qdem permixtio in febribus propter caliditatē: vnde cholera excitatur. [Plurimuz fit in pestilentialibus] scilicet prouenientibus ex forti aeris caliditate. Luz ea. s. pmixtione. Puris. i. sine materia. In canone. s. cognitiōis malaz complexionū cum materia: ꝛ fine: ꝛ in capitulis plurib⁹ supza positis tractatu primo.

b ¶ Factam autem.] ¶ Hic ponit signa pmixtionis rationis facte a phlegmate habente acuitatem: ꝛ dicit ꝙ cum adest cū hac permixtione

Jacobus

peragēda sine verecūdia sine disciplina sine modestia ꝓpter ardorē ꝛ furiositatē huius melācholie. Tertio dicit ꝙ si melācholia mentē alienans sanguinea fuerit. i. ex sanguine per adustionē genita tūc illic assunt leticia ꝛ risus: eo ꝙ hec melācholia sibi semp aliquid de ꝓprietatibus sanguinis reseruat ꝛ plurimū sanguinis secū admixtū habet cuius ꝓprietas letificare est ꝛ ad risum mouere. Apparent insup in alienatione hac vene capitis exuberātes ꝛ plene sanguine vt vene oculoz frontis ꝛ tempoz.

Facta autem. ¶ In tertia primo dat decem signa alienationis mentis ꝓuenientis a cholera citrina que ex cholera tenui permixta phlegmati nascitur dominante cholera ꝛ inflāmata extraneo calore. Primum est inflāmatio ꝛ caliditas fortis in toto capite ꝛ maxime in parte media cerebri ꝓpter dictam cholerā ibi ebullientem. Secundū est rixa seu litigatio cuz assistentibus ꝓpter ebullitionez cholere que cōmouet iras. Tertiuz est malicia morū vt pronitas ad iram ad instar canū ꝛ inuerecundia ꝛ ad mordendū vel percutiendū cuz ferocitate. Quartū est agitatio vehemens ex furia cholere qua se frequēter ꝛ inordinate reuoluit patiens de latere ad latus de capite ad pedes ꝛ nūc sese erigit nūc ꝓsternit subito. Quintū est ꝙ sepe imaginatur corā se esse ignes vel scintillas ardētes tam in somnijs suis q̄z in horis vigilia ruz ꝓpter fumos cholere spiritibus imixtos deferētibus simulacra reruz de vētribus in vētres. Sextū est adustio in interioribus angulis oculoz ꝓpter partē cholere que illic expellitur vel vapores eius siccos ꝛ mordaces. Septimū est citrinitas coloris oculoz ꝛ vultus ꝓpter abūdantia cholerici humoris illic redūdantis vel vaporū ipsius. Et ꝓ vno ex signis hic resumit inflāmationē quam primo dixerat: vt addat capitis significās per hoc ꝙ ibi intendebat de inflāmatione capitis. Uel intellige ꝙ ibi intēdebat de inflāmatione totius corporis: hic vo intēdit de inflāmatione solius capitis. Octauuz est extensio cutis frōtis egri que arida ꝛ tensa est ex incēdio cholere sicut pergamenū quod soli exponitur. Nonū est ꝓfundatio oculoz ex cōtractione neruoruz opticorū ꝛ tunicarū ꝛ humorū ꝓpter incendiū vehemēs cholere siccans ꝛ corrugās. Decimuz est saltus oculorū ad oppositū ꝓfundationis videlz ad exteriora ꝓpter motus ire: solēt enim rixandū oculi necnō iratoz exterius tendē vindicte appetitu. Secūdo dicit ꝙ hec oia accidentia vehemētiora fiūt ꝛ magis peruersa vel pniciosa in alienatiōe mētis que fit ex cholera rubea pura: quia feruētior ꝛ furiosior est cholera citrina: cuius feruorez ꝛ furiositatē remittit phlegma tenue frigidū ꝛ humidū quod sibi admiscet. Tertio dicit ꝙ permixtio rationis que in febribus accidit est cōmuniter istius generis: ita ꝙ ipsa fit ex cholera citrina vel cholera rubea. Et fit vt in pluribus in pestilentialibus febribus maxime adustiuis ꝛ in causonibus et tertianis continuis.

Cum ea autem. ¶ In quarta dat duo signa pmixtiōis rationis a caliditate ꝛ siccitate puris procedētis fine materijs a qbus dependeant. Primuz est carētia grauitatis capitis ꝛ signoruz eius: ꝓpter absentiā materie peccātis qua graue reddatur seu pōderosum. Scōm est absentia signoz materieruz peccātiuz in

permixtione seueritas: ꝛ vt eleuēt supcilia sua manibus suis oi hora: ꝛ vt ipsoz capita grauent: ꝛ patiantur subeth ꝓpter substantiaz frigoris sicut permiscētur eorum rationes ꝓpter accidentia caliditatis. Et isti quidem non separantur ab eo quod tenent: ꝛ plurimum[c] qui dem accidit eis vt estiment se ipsos bestias ꝛ aues. ¶ Et vniuersaliter quidē permixtio rationis cum accidit a caliditate sicca tunc ipsam significant vigilie: aut a caliditate humida sanguinis: aut a phlegmate putrefacto tunc significat ipsaz subeth. ¶ Illa vo⁹ cuius cā est vapor ascendens ex mēbro cognoscitur ex dispone illius membri doloros si fuerit mēbruz: aut totius corporis si fuerit cōphendēs sicut in febribus cōicantibus: ꝛ cognoscit an est pura qualitas aut est materia aut vapor. Et signa qdem oiuz illoz predicta sunt in cap. de soda.

rōnis. Seueritas. i. pertinacitas in tenēdo: qa nō est mobilis ꝓpter frigiditatem intrinsecaz phlegmati ꝛ grossiciem. Eleuent supercilia ꝛc. ꝓpter grauitatem quā sentiūt ex phlegmatica materia: cuius ē facere grauitatem: ꝛ ideo grauant capita. Patiūtur subeth idest aliquē somnū plusquā faciāt alij qui habēt permixtionem ex cholera vel melancholia ꝓpter substantiam frigoris. i. qz humor in substātia ꝛ nāli complexiōe est frigidus: licet accidentaliter sit calidus: vnde nō pmiscetur ꝛc. Non separātur. ꝛ hec est seueritas que fit: qz humor nō est motiuus multum.

c ¶ Et plurimum ꝛc.] ¶ Rō est: qz frigiditas ꝛ humiditas substantialis huius humoris ꝓiuncta calido accidētali mouent ad vigiliam cogitatiuam: ꝛ ideo opinantur se ēe bruta aialia. Et isti sermones sunt Rasis. i. contin. viij. cap. cum dicit signa melancholie ex putrefactōe phlegmatis: ꝛ acuitate eius sunt motus supciliozum: cū ei⁹ manibus ꝛ grauedo capitis: ꝛ opinat patiens esse brutū aial: ꝛ semp dormitat: ꝛ cū tz aliqd in manu nō vult ipsuz dimittere. [Et vniuersaliter] ꝓz.

d ¶ Illa vero.] ¶ Hic ponit signa pmixtionis cuius cā est per cōitatē: ꝛ inuit ꝙ si est per cōitatem ad determinatū membrū: cognoscitur ex dispositione illius membri doloroſi. i. patientis: aut totius corporis: si fuerit cōprehendens. s. totum ꝛ cognoscitur. s. cōitas an est pura. s. sine materia. s. humorali ꝛc. in ca. de soda. s. cap. de signis specierum sode.

Bepartibus

capitis partibus ꝓdictorū in canone: ꝛ in ca. precedētibus scilz ca. xxiiij. primi trac. huius Fen qō intitulat de signis vnij materieruz caliduz: ꝛ. c. xxv. trac. eiusdē. qō intitulat de signis vnij māeruz frigidaz. Et iterū ca. vij. scōi trac. huius primi fen. Et lz in hoc passu libri habeāt predictarum aptius tamē predicta scriberetur referendo ad signa non materias.

Factam autem. ¶ In qnta dat sex signa alienationis mētis que fit ex phlegmate putrido ꝛ acuto. Primū est ꝙ patiēti seueritas inest cuz pmixtōe rationis. i. austeritas vel vltionis vehemētia: sicut in aprīs ꝓpter grossiciē ꝛ fixionem ꝛ imobilitatez cause ꝓturbantis mentē. Scōm est ꝙ egri suis manib⁹ omni hora eleuāt sua supcilia. Aggrauant enim pōdere phlegmatis sua supcilia cuz suis palpebris vt in lethargia: sed putredo phlegmatis ꝛ eius acuitas reddit eos vigiles nec dormire finit multū ꝓfunde ꝓtristati igitur de depssione tam supciliozq̄ palpebrarū quasi semper dormiāt has manibus eleuāt fere in omni hora. Tertiū est ꝙ capita ipsoz sunt multū grauia quasi somnolēta grauitate phlegmatis. Quartū est ꝙ ipsi subeth patiūtur: sed vigilatiuus est. Subeth quidē ꝓpter subam. i. naturaz vel habituz frigoris in phlegmate manētis. Uigilatiuus vo est ꝛ cum pmixtione mentis ꝓpter accidentia caliditatis actualis ex putrefactione que sunt mordacitas ꝛ punctio cerebri ꝛ meningarū eius. Quintū est ꝙ ipsi vehemēter tenēt illud qō rapiunt: ita ꝙ ab eis vix auferri pōt ꝓpter eandē causam qua seueri existunt. Septimū est ꝙ ipsi se esse credunt bestias aut aues. Unde qdam credens esse murilegus sub lecto latitās insidiabatur ratis ꝛ muribus. Alius vero credens se esse auem volare credidit ꝛ de altis fenestris se ꝓcipitauit ꝛ rupit collum.

Et vniuersaliter. In. vi. primo ait ꝙ ois alienatio mentis seu desipiētia quā ꝓcedit a caliditate ꝛ siccitate siue cum mā siue sine ipsa significatur per vigilias que ipsaz comitant. Mā maxime oiuz he qualitates vigilias excitāt mouētes spūs ab interioribus ad exteriora ꝛ non sinētes ꝙ humiditas liget sensuz cōez vias quoq; ab ipso claudat ꝛ oppilet ad organa sensuuz exterioz. Scōo dicit ꝙ si caliditas alienās mentē fuerit humida vt caliditas sanguis aut putridi phlegmatis tunc significabit alienationez hāc subeth cōcomitās pp humiditatē: nō qdē purus: sed aliquo mō vigilatiuus pp caliditatez ꝛ desipientiā q̄ excitat ad motum. Et lege hic si vis loco de aut ꝛ cū fz huc modū. Et cū a caliditate hūida sanguis aut a putrefacto phlegmate tunc significat ipsam subeth ꝛ erit lra clarior ꝛ aptius ēt cū priori continuata.

Illa vero cuius. ¶ In. vij. primo ait ꝙ alienatio mentis cuius causa est vapor ab aliquo mēbro rum vel a toto corpore ad cerebrum ascendens cognoscitur ex indispositione ꝓcognita in membro illo doloroso sicut stomacho aut pectore: vt ex indispositione totius corporis si morbus afferens alienationez totum corpus cōprehenderit vt causonica febris vel pestilentialis cōicans cerebro ꝛ toti nocumentū qō tandē cā fit alienationis mentis. Scōo dicit ꝙ cognoscere possumus an illud qō mēbrum cerebro cōicat vnde mēs alienatur sit pura qualitas imaterialis vel mā aliqua vel vapor malignus ꝓ

¶De cura alienationis mentis. Cap.x.

Cura autem. ¶Primo ponit curaz ꝑm diuersitatem causaꝝ. Secundo ponit quedaz specialia remedia.ibi ꝑa[Cũqz cum caliditate.] ¶Prima in duas.primo ponit curã ꝓmixtionis:que est ꝓpter cãz in cereb:o:ꝛ innuit curã eius que fit per cõitatem ad totum.Scõo ponit curaz eius que est ꝓp cõmunitatem. ibi ꝑa[In ea aũt.] ¶Prima in tres. ꝓmo ponit curaz eius q̃ fit a melancholia.ꝯo ei⁹ que fit a sanguine.tertio a cholera.ibi ꝑa[In cura] ibi tertia[Eius vero.] ¶Omittit ante Aui. curam eius q̃ fit a phlegmate:ꝛ que fit a caliditate pura sicut nota. Qd dicit in prima ꝛ secunda parte est notũ. ¶In tertia parte Aui.primo ponit curã indicatiõe sumpta a causa ꝛ grauitate. scõo ab accidente.ibi ꝑa[Cũqz vigilie.] ¶Prima in duas.primo ponit curam:quãdo ꝓmixtio nõ est multũ fortis.secundo quando est fortis.ibi ꝑa[Quod si.] ¶In ꝓma parte Aui.ad tria intendit.s.ad materiei cholerice euacuationem.scõo ad rectificatiõem complexiõis.tertio ad repulsiones materiez a capite remotis materiebus motis. Vel ẽt ad resolutionẽ si expedit:ꝛ iõ dixit:emplastra.s.siue repcussiua siue resolutiua siue alia: vt opz.[Qd si coartatur] scz infirmus ab egritudie:ꝛ fortior fiat.s.egri

¶De cura alienationis mẽtis.Cap.x.

Cura aũt que in melancholia adhibetur dicemus in capitulo melancholie. ¶In cura aũt permixtiõis facte ex sanguine opz incipere a phlebotomia ꝛ ab oibus que temperatũ sanguinẽ faciũt ꝛ ipsum infrigidant ꝛ eius essentiaz rectificant. ¶Eius vero que facta est ex cholera citrina ꝛ rubea cura est vt incipiatur ꝛ euacuetur ꝛ ꝓmutetur cõplexio aut corporis totius aut capitis ꝓprie ꝛ administretur infrigidatiões ꝛ humectationes predicte in canone:ꝛ administrẽtur emplastra post rasionez capilloruz:ꝙ si coartetur ꝛ fortior fiat regatur alio regimine. ¶Et ex eis qdem que ꝙueniunt ꝓmixtioni sensus calide est cerotum infrigidatum ex oleo rosato ꝛ aceto synciti suppositum ꝛ oleuz violatuz ꝛ lac si nõ fuerit febris:aut oleuz ro.ꝛ papauer cũ cautela repulsionis vapoꝝ. Cũqz⁹ vigilie assunt tunc oia epithimata sunt nõ iuuantia:ꝛ quãdoqz faciunt eum possidere constrictionẽ caliditatis quare nõ facias caputpurgiũ:ꝛ faciat augmẽtuz in attractióe imo consequenter adhibe clystere lenitiuuz. ¶In ea[b] aũt que fit ꝓpter membri cõmunitatez vtere capitis cõfortatione ꝛ eius infrigidatione ꝛ attractione ad contrarium. Et hoc totum iam scitur ex canonibus preteritis vniuersalibus ꝛ particularibus.

Jacobus

signa ꝓpria que ꝓius dicta sunt cap.vi.secundi tracta.huius ꝑtis fen: quod intitulatur de speciebus soda facte per communitatem.

¶De cura alienationis mentis. Cap.x.

Cura autem. ¶In hoc capitulo alienationis mẽtis primo remittit nos ad sequentia sup cura melãcholice alienationis.Scõo agit de cura ꝓmixtiõis sanguinee:ibi[In cura aũt] Tertio cholerice: ibi[Eius vero que] Quarto calide:ibi[Et ex eis quidez] Quinto illius que est ex cõmunitate membri:ibi[In ea autem] Sexto calide sine debilitate ꝛ apostemate:ibi[Cũqz cum caliditate.]
¶In prima parte se dicturũ in capi.melancholie:scilicet.xx.trac.presentis curã que adhibetur in alienatione melãcholica que ex melancholia nõ adusta nascitur.Sed illius curã que fit ex adusta dicet in cap.xvij.presentis trac.quod intitulatur de cura manie.

In cura autem. ¶In secunda primo ait ꝙ in cura ꝓmixtionis rationis que fit de sanguine incipiendũ est a phlebotomia cephalice dextre de qua multuz sanguinis est extrahenduz:que si non sufficiat aut non inueniatur aut nõ possit quieta teneri ꝓpter agitationẽ patientis donec aperta fit fiat phlebotomia de vena frontis vel de vena que est in extremitate nasi:vel collo ꝛ spatulis ventosas adhibe cum scarificatione vel sanguisugas super venã frontis vel emoꝛroydas prouoca ꝛ aperi vel scarifica aures in diuersis locis satis profunde.Secundo dicit ꝙ post phlebotomiaz ministrari debẽt temperantia sanguinez a feruore suo ꝛ refrigerantia ipsius ardorez ꝛ rectificantia substantiã ipsius vel essentiaz prohibẽdo: scilicet a putrefactione ꝛ adustione quibus corrũpitur.Et ista aptè fiunt dãdo egro in esuz lactucas teneras cum modico aceti vel portulacas vel spinachia vel acetosam vel endiuiaz vel mala granata musa vel acetosa vel aquaz pulli vel aquã pisoruz cum modico aceti vel agresta plurima vel cũ succo pomorũ arengie vel lac de semine melonũ recenti vel cucurbite.Et des ei bibere firupum violatũ vel nenupharinũ cum munda aqua fontis vel cũ aqua hordei vel cum lactuce aqua vel portulace vel nenupharina vel cũ aqua melonis aut cucurbite.

Eius vero que facta. ¶In tertia dat curam alienationis mentis cholerice taz de citrina q̃z rubea cholerica sub quinq; regulis.Prima est ꝙ cura eius incipiatur ab euacuatione cholere:qz materia de furiosis est in ꝙbus digestio nõ expectatur.Verum si ibi fuerit multitudo sanguinis vel cholera fuerit multũ sibi immixta rectior cura est:vt incipiat a phlebotomia que multitudinẽ humoꝝ euacuat:sicut ꝓnotatũ est in curatione cholerice frenesis.Detur ergo in casu hoc ad eductionẽ cholere pharmacia talis.℞. reubarbari electi.ʒ.i.ꝛ.ʃ.spice nardi.ʒ.ʃ.cõquassentur ꝛ tẽperẽtur in aqe endiuie ꝛ nenupharis aã.cum pauco vino albo:deinde exprimantur per staminuz fortiter in.ʒ.iiij.seri capri.ꝛ in eo dissolue medulle cassiefistule mundate.ʒ.ʃ.ꝛ fiat dosis que mane hora quarta bibatur repida.Vel vel hoc pharmacum.℞.dyaprunis laxatiui.ʒ.iij.medulle cassiefistule mũdate.ʒ.ʃ.dissoluantur in.ʒ.v.aque hordei ꝛ fiat potus. Vel hoc.℞.electuarij de succo rosarum.ʒ.ij.thamarindorum.ʒ.ʃ.dissoluantur in.ʒ.v.seri caprini ꝛ fiat dosis.Secũda est permutetur post cũonem cholere mala complexio calida vel totius corporis si supercaluerit:vel capitis solius si solũ in ipso calor excesserit.Bibat ergo infirmus lac de papauere vel lac de semine lactuce ꝛ melonũ vel aquã nenupharis vel aquã lactuce vel portulace vel firupũ de papauere vel nenupharinuz vel violaceum ad refrigerium totius corporis.Et ad refrigeriuz ipsius capitis adhibe prore eius fronti ꝛ temporibus succũ sempiuie vel succum lactuce vel portulace vel aquas ipsarũ vel aquã rosarum vel rosatum oleum vel nenupharinũ vel de papauere.Tertia est ꝙ administrẽtur infrigidatiões ꝛ humectationes tudo regatur regimine alio:qz fortioribus repcussiuis infrigidatiuis ꝛ humectãtibus:qualia sunt q̃ ponit cũ dicit[Et ex eis.] Ista tñ ꝓs fuerit eẽ pars ꝓ se:vt dicatur ꝙ hic ponit curã permixtiõis a calore: ꝛ fit cũ rebus infrigidantib⁹:de qbus ẽ lac:si nõ fuerit febris:qz timet:vel vaporuz retentiõem vel lactis corruptionẽ:vt supra declaratũ fuit:aut oleum ros.ꝛ papauer cũ cautela.q.d.si fit febris põt poni oleuz ros.ꝛ papauer qz ista repellũt vapores. Et ad hãc intẽtõez ponimus lac:tñ nõ sic repellit ſz ponꝰ detinet vapores.
a ¶Cũqz vigilie.] Hic ponit curã ꝙnderato accidẽte:ꝛ dicit:cuz vigilie adsunt.s.vtẽdo predictis frigidis sup caput:qbus credebas pellere vapores:tũc oia epithimata: idest quecũqz localia frigida posita ad caput nõ sunt iuuatiua:qz ẽ signũ ꝙ vapores retinẽtur i capite:ꝛ hoc ẽ qd dicit.Et qñqz nocent: qz qñqz faciunt possidere ꝓstrictionem ꝛc.s.ꝓstrictis ꝛ retẽtis vaporibus.Et qz ĩsipiẽs medicus crederet facto caputpurgio illos vapores retẽtos euacuare.Ideo Aui.phibet:qz stante multa repletione plus ẽt cã attractionis ad caput q̃z euacuationis.Oportet igitur ad contrarium trahere materiam ꝛ vapores cum clysteri lenitiuo:ꝛ intelligit etiam ꝙ fricatiões fiãt ꝛ euacuationes si expedit ꝑm cañ.supra positos.
b ¶In ea.] Hoc ꝓz:ꝛ scitur ex.c.de soda ꝛ ẽt supra i cura subeth dicit.

Be partibus

a ¶Cũqz predicte in canone.vz.cap.vltimo primi tractatus huius fen parte illa vltima.Curatiões aũt malicie complexionis calide soluz fiunt cũ eo in quo est infrigidatio ex herbis ꝛ oleis frigidis infrigidatis ꝛc. Quarta ẽ ꝙ ad ministrentur infrigidatiua emplastra post rasuram capitis:sicut est istud. ℞.oleorum nenupharini ꝛ de papauere ꝛ violati.ʒ.ʃ.cere.ʒ.ij.misceant ꝛ fiat emplastruz quod capiti frigidum adhibeatur. Quinta est si per tale emplastrum cholera coartetur que mentẽ alienat aut vapores eius in substantia cerebri:qz poros claudit sua viscositate per quos resolui habent ꝛ alienatio fiat inde fortior: tunc regatur eger alio regimine vel alia medela. Et loco emplastroꝝ embrocas adhibe partim resoluẽtes partim infrigidantes:sicut sunt iste.℞.florum nenupharis ꝛ violaꝝ ꝛ hordei integri aã.ℳ.i.florũ camomille:florũ melliloti aã.ℳ.ʃ.bulliantur modicuz in iij.lib.aque fontis mũde que tepida ab alto super caput egri paulatim effundatur. Alia embrocatio.℞.corticũ cucumeris foliorũ salicis aã.ʒ.ij. furfuris macri.ℳ.ʃ.bulliantur modicum in lib.ij.aque fontis munde q̃ tepida vt ꝓius super caput fundatur.

Et ex eis quidem. ¶In.iiij.dat qnq; remedia ꝓtra alienationem mentis a caliditate superflua. ¶Primũ est cerotũ.i.inunctio vel linimentũ ex rosato oleo ꝛ quinta parte eius aceti de vino actu infrigidatuz parti anteriori capitis adhibitum quaz finciput ꝛ proram appellare solemus. ¶Secundum est violatum oleum similiter fincipiti appositum: infrigidat enim lenit ꝛ humectat. ¶Tertium est lac mulierẽ in debilibus ꝛ in fortibus caprinuz ꝓre superpositũ si nõ affuerit febris per quã corrũpatur: nam cerebrũ humectat. ¶Quartũ est oleuz ros. in quo cõrita fit quarta pars ipsius semis papaueris albi quod fincipiti apponatur cũ cautela repulsionis vapoꝝ: idest cauendo ne vapores ad cerebrũ latos qui resolui debẽt interius repellat ꝛ illic cõculcet quibus augmẽtentur alienatio mẽtis ꝛ vigilie.Nõ ergo apponatur istud remediuz capiti repleto vaporibus acutis ne ſtipticitate olei rosacei ꝛ frigiditate papaueris vapores mordaces resolui phibeantur.Et circa adhibitionem istoꝝ remedioꝝ localiuz notat hic duo. Primũ est ꝙ cũ vigilie assunt ꝛ superfluunt ꝓpter vapores aut humores acutos in cerebro retẽtos tunc epithymata osa que infrigidant ꝛ maxie cũ quadaz repercussione sunt nõ iuuatiua:imo sepe faciunt egrũ possidere ꝓstrictionẽ seu coartationẽ extranei caloris in capite suo ꝙbus ꝑmixtio ꝛ vigilie crescũt.Scõm est ꝙ in istomet casu supabũdantie vapoꝝ aut humoꝝ acutoꝝ cerebro nõ adhibeat caputpurgiũ attrahẽs sicut de ciclamine vel colloqntida qđ faciat augmentũ in attractiõe humoꝝ ad cerebruz sua cõmotiõe ꝛ inflãmatione maxie adhibitũ ante purgationẽ capitis ꝛ corpis. Quintũ est ꝙ in ꝟ casu lenitiuuz clystere ꝓiter adhibeat. Consequenter quidem.s.per vices vnam post aliam facile ꝛ frequẽter. Vel consequenter: idest post quã satis medico constiterit de repletione vaporali capitis aut humorali.

In ea autem. ¶In.v.ꝑmo ait ꝙ vtendũ est ꝓfortatione capitis ꝛ infridatione eius in alienatõe mentis ꝓp cãm cerebro precõicataz ab alio mẽbro. Cõfortatione quidez cũ oleo ros.vel succo salicis vel aqua ros.ꝛ modico aceto quatinus ꝑ hec cõfortatum cerebrũ nõ ita abũdanter superfluitates mẽbri mandantis amodo recipiat. Infrigidatione vo si res cõicata sit calida acuta vigilare faciens ꝛ mentẽ ꝑmiscens cũ aqua nenupharis vel ipsius succo vel aqua cucurbite. Scõo precipit vti attractione vapoꝝ ꝛ humorũ tendentium ad caput ad ꝛrium.s.ad partes inferiores vt tybias ꝛ pedes per fricationes ꝛ ligaturas ꝛ cõstrictiões satis doloꝛosas. Tertio dicit ꝙ hoc totũ.ſ. modi quibus caput confortari possit ꝛ infrigidari ꝛ attractio fieri ad ꝓtrarium ſaz prescituz satis est per canones predictos tam vniuersales q̃s particulares. Et vniuersales cap.vlti.primi trac.huius fen:inuenies. Et particulares capitulo.xxxiij.secundi tractatus huius prime fen.

Cũqz

a ℂLũqz.]ℂPonit tria remedia: primuz est q habens pmixtionez rõnis cedatur alapis: z percutiatur ad hoc: vt ratio reuertatur supza se z corrigat se. Aui. n. confidit multum in dominio estimatiue super caput. Sed cuz hoc attende q lz talis permixtio sit cum aliqua caloris distemperantia: non tñ sit virtutis debilitas nõ potẽris tolerare percussiones: nec sit apostema: q: materia attraheretur. Et si nihil aliud ofert: fiat cauterizz fm crucem vel lineando vel fint punctualia situata fm crucez: poterit enim vt sic euacuari materia. Secũduz remedium est vt fundatur sup caput decoctio peduz z capitũ. s. arietis vel agni Et hoc fit ad humectandum. Tertiũ remedium est sumere omni die de alfesir: idest radice vitis albe: z sumitur sola vel mixta cũ aliqbus fructibus: vt dactilis vel ficubus siccis: vt Rasis. i. cõtinẽtis. viij. c. z dulcib9 inter que dulcia cooperiuntur huius amara: z faciunt q nõ apparet sapoz malus alfesir. Et cõfidera q in hoc inuit curam permixtionis prouenientis a phlegmate putrido acuto. Nam radix alfesir maxime euacuat phlegma a cerebzo z neruis: vt ℳesẽ. in cap. de febze. Et fuit iste fmo Raf. i. continẽ. viij. c. vbi dicit. Radix vitis albe data i potu cũ aqua qlibet die mirabiliter ofert. Dico qdaz medicus narrauit mihi q quedã mulier passa est fortez pmixtionez antiquã ꝛc̃. z fuit curata a multis medicis z cũ multis medicis: z nõ potuit liberari: deinde sumpsit p aliquot dies de radice vitis albe z qualuit. dos ei9 a. 3. i. ad 3. ij. vel circa ꝛc̃.

ℂLũqz[a] cum caliditate z rationis permixtione nõ sunt debilitas z signa apostematum oportet vt patiens alapis cedatur vehementer: z quandoqz necessaria est percussio vt ad ipsum ipsius redeat ratio: z quandoqz opz vt caput eius fm crucem cauterizetur si nihil aliud cõfert. Et ex rebus ipsi conferentibus est vt fundatur super capita ipsorum decoctio pedũ z capitũ. Et multotiẽs sanat eos alfesire cuz ex eo bibunt z comedũt ipsum diebus aliqbus sicut est aut in aliquo alio fructuũ z dulcibus iter ea que cooperiunt z faciunt non apparere.

ℂDe stoliditate z amentia. Lap. xi.

Jacobus

Lũqz cum caliditate, ℂIn sexta cõmemorat. vi. re- media pmixtionis rationis cuz caliditate sine manifesta vtutis debilitate z sine signis apostematũ. Primũ est: q eger sepe z vehementer alapis cedetur vt inde trahant ad exteriores partes faciei molles z carnosas materie latentes in medio cerebri z ratio deuiãs vel mens effrenitãs inde castigef z phibeatur ab illicitis moribus z fmonibus z a cogitatu maligno auertaf. Scõm est percussio fortis cũ virga aut flageilis in spatulis aut dorso aut clunibus aut coxis: que qñqz amenti necessaria est: vt ad ipsuz redeat ipsius ratio maxime dũ furit z ꝓberat alios aut seipsum offendit: sepe enim videmus mẽte alienatos plus timere virgas q̃ baculos aut enses z plus obedire his z desistere a malis. Tertiũ est cauterizatio summitatis capitis in forma crucis dũ nõ satis ꝓferunt alia remedia quatinus vapores humores z fumi qui medio cerebri vẽtriculo insidẽt violẽtia cauterij foras attrahant z lenius erũpant z euẽtent. Accipias igit nouaculã ignitã cuz qua vulnera infer ꝓfunda satis z in lõgitudine capitis protẽde sic q duo vulnera sese inuicẽ secẽt in medio capitis sub forma aut figura crucis sancti Andree obliqua z oblõga. Adhibent enim cauteria tutius in cacumine capitis z prope cacumẽ q̃z versus latera ꝓpter hoc q nullũ de paribus neruoz a cerebzo exortis a cacumine erũpit sicut a lateribus. Quartũ est effundere sup caput ab alto aquã decoctiõis capitis mutonis z suoz pedũ: ꝓfert enim plurimũ humectãdo cerebzũ z somnũ inducẽdo. Quintũ est alfesire bibitũ z comestũ aliqbus diebus vel solũ sicut est vel pmixtuz alicui dulcium fructuũ vt medulle pomi dulcis zuccarati: que qdez coopiat z faciat nõ apparẽ acuitatẽ alfesire z mordicationẽ. Et est alfesire vitis alba que z brionia dicit: de qua princeps secũdo huius ca. de fesire ait q est calida z sicca in tertio z est acris mordicatiua: z facit accidẽ in ratione pmixtionez. Et ℳesẽ. in simplicibus cap. de fescera que est vitis alba ait auctoritate Diasc. q est calida z sic. in tertio acris mordicatiua cum amaritudine pauca z permiscet spirit9 in cerebzo sicut dicitur eius vsus frequẽ. Et Serapi. in aggrega. ca. de vite ait. Vitis alba z est fesire. Et radicis eius virtus ꝑma est que calefacit mediocriter. Et secũda virtus est que abstergit z subtiliat. Et tertia virtus est que prouocat vrinã z dissoluit duriciẽ splenis. Et accidit si nimis sumatur ex ea pmixtio rationis. ℳiruz ergo videf q princeps hic asserat multotiens ipsaz sanare alienatos: nisi esset q in alienatione mẽtis de phlegmate putrido auxiliari põt: q: phlegma educit. Juxta illud ℳesẽ. ca. de ea. Utriusqz radix scilz vitis albe z viticelle z ꝓprie succus eius solutione educit phlegma z ꝓuocat vrinã z mũdificat cerebzũ z neruos et mẽbra anhelitus a supfluitatibus phlegmaticis z putridis. Itẽ multuz iuuat in alienatione de melãcholia redũdante ad caput ꝓpter apostema splenis: qa tollit causam sanãs apostema hoc in. xxx. diebus. Juxta illud principis ca. de ea. Et si vnaquaqz. xxx. dierũ bibant tres almusef cũ aceto resoluit apostema splenis. Et est almusef põdus. vij. granoz hordei z tres almusef sunt põdus granoz. xxxvi. Et i alienatione de putrido phlegmate da. ℨ. ij. de radice ipsius cũ medulla pomi mane ad comedendũ cũ zuccaro plurimo. Uel da de succo radicis ipsius ℨ. i. bibere cũ ℨ. iiij. aque zuccarate vel aque mellis. In alienatione vero mẽtis cholerica vel calida z sicca sine mã vel calida adusta vel apostemosa vel cũ febze putrida nunq̃ eã tribuas augmẽtaret enim furiã z impetũ. ℂDico ergo in sũma q cura modoz alienationis mẽtis est sex res. Prima est cura melãcholie in melãcholica nõ adusta. Et cura manie in adusta que postea dicenf. Secũda est phlebotomia cephalice vel de vena frontis cũ infrigidãtibus feruorẽ sanguinis z phibẽtibus ab adustione z putrefactione in sanguinea. Tertia est eductio cholere cuz pharmacis ꝓprijs statim a principio in cholerica. Et infrigidatio cũ humectatione per cibos z potus z medicinas intus z extra cautela obseruata q per

ℂSuperius Aui. determinauit de nocumẽto virtutis cogitatiue siue estimatiue: qd̃ vocatur pmixtio rõnis. Hic determinat d̃ nocumẽto qd̃ dr stoliditas siue stultitia z amentia: z primo ponit dr̃iam z cõuenientiam inter ea. Secundo ponit cas. tertio curam. ibi ℞a]Huiusmodi aũt egritudinis]ibi 3a]Hec aũt egritudo.] ℂIn ꝑma parte inuit conuenientiaz. Primo inter hec tria. s. pmixtionẽ rõnis stoliditatẽ z amẽtiã. z ꝙueniunt in duobus. Primo q: sunt nocumẽta rõnis siue cogitatiõis z estimationis. Scõdo q: sunt cãe facientes hoc in vẽtriculo medio: q: ibi ẽ sedes huius virtutis. Secundo ponit dr̃iam: z est q: cũ tu iam sciueris species operationuz. i. lesiones opationis: sunt tres scz ablatio diminutio z ꝑmutatio. tñ permixtio sensus est nocumẽtuz cogitatiõis: q: est mutatio siue apud vocabula. ℞. corruptio. Scz stoliditas est nocumẽtuz qd̃ est diminutio. Amẽtia vo est destructio z ablatio: z ita stoliditas siue amẽtia ẽ dispositio similis fatuitati. i. dr fatuitas z infantile. s. fatuitati siue simplicitati infantiũ: in qbus nõ est opatio cogitatiue: aut est valde diminuta: nisi q̃ ineſt eis ex nã: vt claudere oculos cũ abstergif ab eis lippitudo z extẽdere manus: vt sustẽtent ne cadãt qñ erigunf. Nec. n. estimatiua nãlis est i eis: vt Auic. supza de naturalibus quarta pticu. tii estimatiua ex vsu acqsita nõ est i eis. Et ideo carẽtes iudicio estimatiue dicimus assimilari infantib9. In vsu aũt hoz noium inuenif multa diuersitas apud aucto. tñ nõ est curandũ.

De partibus

frigida deforis adhibita nõ coartenf in cerebzo vapores: quo casu anodina suauia cũ frigidis miscere nõ neglige. Quarta in calida refrigeriuz cerebri per oleum rosatũ vel violatum capiti adhibeas cuz modico aceti vel cũ papauere: obseruato vt pzius q nõ repellãtur iterius vapores quo cõtingente nec epithimata nec capurpurgia capiti adhibeas sed lene clystere. Quinta est vt in illa que cõmunicat ab aliquo mẽbroz cõfortet cerebzũ cũ oleo ros. cõpermixto aceto. Et diuertatur mã ascendẽs ad inferiora cũ fricatiõibus z ligaturis. Sexta est vt in illa que sine debilitate z apate est sepe eger fortiter colaphizet z verberet virgis subtilib9 mollibus lenibus vel cauterizet sũmitas capitis in forma crucis z effundat super caput egri decoctio capitis z pedũ mutonis z comedat aut bibat radicez alfesire cum aliquo dulcium fructuuz aut potuum.

ℂDe stoliditate z amentia. Lap. xi.

Jfferentia inter. ℂIn hoc capi. primo agit de differentia inter alienationez mentis ex vna parte z stoliditatez z amentiã ex alia. Secundo de causis stoliditatis z amentie: ibi]Huius autẽ egritudinis.]Tertio de cura: ibi]Hec autem egritudo.]

ℂIn prima parte tangit princeps quatuor. Primuz est: q alienatio mẽtis que z rationis pmixtio dicitur differt a stoliditate z amentia: ideo cõuenit hic de stoliditate z amentia z de causis z cura eius propzium facere capitulũ. Secunduz est q alienatio mentis in duobus cõuenit cuz stoliditate z amentia. Primo quidem in hoc q sunt impedimenta seu lesiones vel nocumẽta rationis: idest mẽtis vel cogitatiue virtutis. Secundo in hoc q causa faciens accidere vtraqz simul: scilicet tam alienationez q̃z stoliditatem est cadẽs in medio ventriculo cerebri. Tertiũ est q permixtio sensus: idest rationis seu mentis alienatio differt in hoc a stoliditate z amẽtia q alienatio mẽtis est lesio in operationibus cogitatiõis fm mutationez: idest deuiationez a cursu nature quaz Galienus vocare solitus est actionem corruptam. Sed stoliditas z amẽtia sunt lesio in operationibus cogitatiõis fm diminutiõez aut destructionẽ: ita q sunt actiones cogitationis diminute vel ablate z sunt dispositões similes fatuitati z infantie.

ℂAttende q licet princeps hic pro eodez accipiat stoliditatez z amẽtiaz vel saltez inter has nullaz ponat differentiaz: videtur tamen ab inuicem differre in hoc q amẽtia est actio ablata cogitatiõis dicta amẽtia ab a qd̃ est sine z mẽ siue mens quasi sine mẽte. Unde qdaz verificator. Nil mẽtis retinens homo secuz dicitur amẽs. Stolidita5 vero seu stultitia est diminuta actio cogitatiõis. Juxta illud Galieni tertio morbi capi. iij. Mocumẽtuz vero discretionis: aliud est ablatio sicut amentia: aliud diminutio sicut stultitia: aliud corruptio vt desipientia. Reperitur aũt stoliditas in infantibus per naturam quoz cogitationes multuz debiles sunt z diminute: tum propter insciitiaz z ignorantiaz z experientiaz cũ quibus nati sunt: tum propter excessum cerebzoz suozuz in humiditatibus. Reperitur etiaz in decrepitis humidis longioris vite propter phlegma abũdãs in cerebzis ipsozuz quos vocare solet vulgus radotatos. Reperitur etiã interduz in alijs mediaruz etatum post egritudines phlegmaticas cronicas vel calidas conuersas ad phlegmaticas per vehementiam infrigidationis: z in ethica senij seu senectutis derelicta ab alio consumptiuo morbo longe durationis. Quartuz est q nos iam ex predictis scimus q tres sunt species operationum lesarum virtutũ. Una est operatio mutata aut corrupta vt alienatio seu desipientia. Alia diminuta sicut stoliditas. Alia est ablata sicut amentia. Juxta illud principis capitulo sexto primi tractatus istius sen. Et ex ipsis est corruptio in virtute cogitationis z imaginationis: scilicet aut destructio z nominatur hec deletio rationis. Aut debilitas z nominatur amentia: aut mutatio z permutatio z nominatur commixtio rationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Huiusmodi aũt. ¶ Hic ponit cãs: & primo eas enumerat: scdo probat: tertio infert quoddã: quarto remittit nos. ibi ſa⌊ Et cã in hoc ⌋ ibi tertia⌊ Quapropter ⌋ ibi quarta⌊ Et tu. ¶ Dubitat circa primã partem: qr dicit q cã est frigiditas & siccitas. Cõtra: nã in causis pmixtionis rõnis est positum: qr melia que est humor frigidus & siccus est cã pmixtionis. Quo ergo erit cã diminutionis vel ablationis. Item supra. v. cap. huius fen: dixit q diminutio & ablatio fit a frigiditate & humiditate: ſz pmutatio & que motui cõparãtur: fiunt a siccitate & caliditate: siccitas ergo nõ facit amentiã & stolliditatem. Item in fi. cap. hui⁹ dicit q siccũ nocz sensui non vnde est diminutio. In ꝯtrarium est Aui. cũ dicit: huiusmodi ãt egritudinis. i. amẽtie & stolliditatis ꝛc. Dicẽdũ q frigiditas pura. i. sine materia: vel pura. i. sola absqz siccitate aut cũ siccitate nõ põt facere hec nocumẽta. Ratio est: qr põt facere quietatiõez in spiritu: & cessatiõez a motu: qui vi necessarius in actu huius virtutis cogitatiue. Et quo appet q frigiditas est ꝑncipalis cã: & proprie cã siccuz ãt non: si aũt siccitas fit cã diminutiõis actiõis: hoc est dupliciter. Uno mõ diminuẽdo spũm ex cui⁹ diminutiõe segtur diminutio opationis. Tũ qr spũs siccus paucus est tũ mobilis: ideo illi diminutioni opationis ꝓiungitur aliqua corruptio. Et hoc inuit Aui. in fi. cap. Alio mõ siccitas põt esse diminutiõis vel ablationis cogitatiõis actus cã p sui vltimitatẽ & fixionẽ: vt si multũ augmẽtet & figatur: qr aucta qualitas destruit virtutis actũ. Et hoc vi sentire. A. comprehẽdens sup vẽtrez ꝛc. cũ longitudine dier̃ & spaciy. i. tpe longo. & hoc maxime dixit pp siccitatez: qr frigiditas quãuis nõ vltimet posset facere hec nocumẽta. Ad ꝯtrariuz dicendũ q siccitas si nõ vltimet multum facere põt pmixtionez: & ꝓprie qñ est ꝓiuncta materiebus vaporosis inturbidantib⁹ substantiã spũs vt est siccitas melancholie: & ideo forsan hic dixit pura. i. sine materia aut cuz materia phlegmatica in vacuitatibus. i. in venis vel arterijs. Et dixit hoc vt poneret nobis istam passionẽ puram nõ coniunctã apoplexie vel lethargie vel subeth. Ex materia enĩ phlegmatica dominante in venis & arterijs fiet spiritus tardi motus: & sic defectio fiet actus cogitatiue. s. diminutio vel ablatio ſm maiorẽ vel minorez excessuz in frigiditate & humiditate: & erit talis dispositio nõ cũ apoplexia vel epilepsia: vel subeth: quãuis ille sit somnolentus.

b ¶ Et cã in hoc. ¶ Hic ꝑbat has cãs facere nocumẽta hec. Et primo premittit cõclusionez: quã probare intẽdit. scdo eam probat. ibi ſa⌊ Misi quoniã. ⌋ Dicit primo cã in hoc. s. nõ est nocumẽtuz. s. quod est stolliditas & amentia ex frigiditate

c ¶ Misi quoniam. ⌋ ¶ Et causa in hoc non est nocumentuz quod est permixtio rõnis ex caliditate: nisi quoniaz ꝛc. Ult ergo probare ꝓpter quid est: q amẽtia & stolliditas non fit nisi a frigido ꝓprie. i. principaliter & nõ fit ex caliditate. Et propter quid est: q pmixtio rõnis non fit nisi ex caliditate: nõ aũt ex frigiditate. ⌊ Misi quoniã. ⌋ Arguit sic: nocumẽtũ qđ est destructio & diminutio fit a frigido: & non a calido: sed stolliditas & amentia sunt destructio & diminutio: ergo nõ fiunt nisi ex frigiditate non ex caliditate ponit maiorem primo. secundo probat eam. ibi ſa⌊ Quoniam. ⌋ Conclusionem iam premiserat. Et posset dici q primo ponit minorem. secundo probat maiorem.

d ¶ Quoniaz. ⌋ ¶ Hic probat maiorem & arguit sic. Illud qđ perturbat siue permiscet siue eleuat. i. extollit caliditatez: que est principiũ motus cogitationis est cã nocumenti: quod est permixtio rationis. Et illud quod prohibet. s. priuat siue diminuit caliditatez illam est cã nocumenti quod est ablatio vel diminutio. Sz motus factus a calore incõuenienti eleuat: qr extollit vel permiscet caliditatez: que facit cogitatiõis actum & cõgelatio inducta a frigore prohibz ipsaz caliditatez que facit cogitationis actũ: qr vel priuat vel diminuit. Ergo cõcluditur q calor facit nocumentũ qđ est permixtio: sz frigiditas facit nocumentũ qđ est diminutio vel ablatio. i. amẽtia vel stolliditas. Circa hãc rõnez Aui. sic procedit Primo probat maiorez. Scdo ponit minorez. ibi ſa⌊ Et caliditatem. ⌋ ¶ Conclusionẽ aũt generalez iam premisit: maior propositio est nota ex hoc. Nam caliditas facit cogitationem. Hoc probatur: qr cogitatio est vnus motus de motibus spũs: quo motu mouetur a parte cerebri anteriori vsqz ad postremã: qr ab imaginatiua ad memoratiuaz & ecõtra: sed

Jacobus

Huius autem egritudinis. ¶ In secunda primo dat tres causas assignat stolliditatis & amentie. Prima est frigiditas excessiua cerebri pura solitaria sine materia que reddit spiritus cogitationis grossos vix mobiles. Secũda est frigiditas excessiua cerebri cum siccitate que cõprehẽdit seu dilatata est super totuz mediuz cerebri ventriculũ in longitudine dierum & spacij vel longi tẽporis vel totius medij ventriculi cerebri: spaciuz etenim de tempore dicitur & etiaz de loco. Nam siccitas excedens spũs minuit & fortis frigiditas motibus ineptat & torpidos efficit in processu tẽporis cum diu perseuerat in toto medio ventriculo cerebri: vt in ethica senij taz egritudinali q̃z etatiua per quam extinguitur innatus calor ventriculi illius & ſm actum & ſm habituz. Tertia est frigiditas excedens cum aliquo phlegmate cõtento & recluso in vacuitatibus vasorum cerebri & maxime in illis que sunt prope mediũ vel in medio cerebri ventriculo: inspissantur enim frigore & phlegmate spiritus deputati cogitationi & inertes fiunt & forte oppilantur ipsoz meatus per frigus & phlegma. Secũdo dat causam quare stolliditas & amentia proueniunt propter nocumentum frigoris non caliditatis. Et dicit primo q causa in hoc: scilicet in stolliditate & amentia non est nocumentuz cogitationis ex frigiditate proueniens & non ex caliditate: nisi quoniaz hoc nocumentuz quod

caloris est mouere: & nõ frigoris: ergo caliditas facit cogitationez: vt arguat sic Aui. illud quod facit motũ localẽ a parte anteriori cerebri ad posteriorem facit cogitationis actum: quia cogitatio est talis motus: sed calidum facit motum vt notuz est: & presupponit ex principijs medicine & philosophie naturalis: ergo calor facit cogitatiõez. Ex quo sequitur maior propositio. Si enim calor facit cogitationẽ illud quod pmiscet: & perturbat calorem: & nõ tollit calorem pmiscet cogitationis actũ: & nõ tollit cogitationez. Et hoc est nocumentũ: quod vocatur pmixtio: & illd quod tollit siue prohibet calorẽ tollit siue diminuit cogitatiõis actuz: sz calor ꝛc.

ctio & diminutio. Quoniam[d] caliditas est faciens cogitationem que est vnus ex motibus spiritus quo mouetur ab anteriore parte cerebri vsqz ad eius postremam & econuerso. Et caliditatem quidez eleuat motus & iuuat ipsam. Et congelatio prohibet ipsam. Quapropter[c] posita est complexio huius partis cerebri declinis ad caliditatem & positio

¶ Considerandũ q inturbidatio siue pmixtio caliditatis: quã facit motus est per vapor mixtionem: quos motus cõmiscet & calor: vt est perturbatio iudicij propter species non figi: imo multiformiter mutari.

e ¶ Qua propter. ⌋ ¶ Hic infert qddaz vel declarat. s. q calor facit cogitationẽ. Signũ huius est: qr pars cerebri media est declinis ad caliditatez. Declarat etiã q cogitatio fit motus de imaginatiõe ad memoriaz per signũ: qr locus estimatiue est in medio: & hoc vt fiat reditus. i. accessus ab imaginatione ad memoriã sup. & econtra. Et illa sunt signa sicut predictor: ita q inferuntur ex predictis. ¶ Considerandũ aũt q ad probandũ q stolliditas & amentia fiat a frigiditate: & permixtio sensus fiat a caliditate Aui. vtitur his ꝓpositionibus. Prima est q hoc nocumentũ: scz stolliditas & amentia est destructio: & diminutio actus cogitatiue. Secunda ꝓpositio est caliditas facit cogitationez: que cogitatio est vnus ex motibus ꝛc. Tertia ꝓpositio est q motus. s. a caliditate extranea eleuat: siue pmiscet caliditatez: q facit cogitationẽ: & iuuat ipsam. s. in motu cogitationis: vt motus ꝛc. Et in hac tertia ꝓpositione est multũ considerandum qr intentio Aui. est q motus a calore extrinseco iuuat ipsam caliditatem que facit cogitationẽ. s. adiutorio ad operationez absolute: & cum hoc eleuat siue permiscet illam caliditatem: quia permutat formam debitã iudicij. ¶ Et cõsidera in hoc que diximus supra: & etiã Fen. xiij. tractatu primo. Quarta ꝓpositio est cõgelatio que fit a frigore prohibet caliditatem factiuã cogitationis. Ex qbus propositionibus forma syllogismos vt tibi placet. Et cõcluditur q stolliditas & amentia fit a frigiditate: & permixtio sensus a caliditate. Et tu sciuisti primo cañ. Fen prima cap. de virtute aiali: & supra de naturalibus. secũda & quarta particu. ¶ Dubitatur vtruz cogitatio fit motus localis spũs: vel cum motu locali. Et vtrũ in operatiõibus virtutũ intrinsecarũ cogitatiuaruz siue sensitiuarũ spũs localiter moueatur: videt q sic per Aui. hic: cogitatio est vn⁹ ex motibus spũs: quo mouetur ꝛc. ¶ Et cõsidera q Auicẽ. dicit vnus ex motibus. Nam spũs aialis videtur habere duplicẽ motũ. Unus est quo vadit de vẽtriculo in ventriculũ: vt perficiat per digestionẽ: & talis mot⁹ localis nõ est cogitatio vel operatio alicuius virtutũ cognitiuaruz: nã in homine dormiente & nõ somniante in quo nulla ſm actũ est operatio virtutuz intrinsecax animaliũ: potest fieri ista spirituũ delatio: alius est motus localis: quo defert species sensibiliuz: & iste est de quo Auicẽ. loqtur: & videtur ſm Auicẽ. q cõcurrat in opere harũ virtutũ: amplius motus localis caloris est dignior omni motu & prior: vt sumitur qnto de accidẽti et morbo. penulti. cap. & potest intelligi ab Auer. secũdo de aia. qnto cõmẽto. Tũc arguatur virtus digno: eget digniori & priori motu: sed cogitatiua est dignior: vt tertio de aia. sumitur ab Auer. quia per ea nobis copulatur intellectus: imo quelibet virtus sensitiua intrinseca est nobilior. ergo indiget locali motu sui organi. s. caloris spũs: amplius agentia debilis impressionis debẽt iuuari modo forti ad imprimẽduz: sed oia sensibilia intrinseca sunt debilis impressionis: qr elongate ab extrinseco motore reali. s. sensibilibus extra: ergo oportet q habeant modũ imprimendi fortẽ: sed talis modus fortiter imprimẽdi nõ est aliquis modus proprius vnicuiq; sensibili: quia est modus intẽtionalis & appropriatus: ergo videtur q sit aliqs modus imprimẽdi cõmunis oibus sensibus istis: sed nõ aliquis nisi motus localis: ergo ad ipsimendas species sensibiles & ꝟtutes interiores ꝓcurret motus iste localis: amplius quotiens aliqua plura imprimũt in aliquid vnũ quod est vnius actus: videtur q imprimãt per aliquẽ vnũ cõmunẽ modũ imprimendi: verbigra. oẽs colores imprimũt in potentiã visiuaz per rõnez visibilis: sed oẽs intentiones indiuiduales. x. predicamẽtox

De partibus

ex caliditate prouenit non est destructio & diminutio: qr caliditas potius efficit cogitationem q̃z ipsam destruat vel diminuat: cogitatio nanq; est vnus ex motibus animalis spũs ab anteriore ventriculo cerebri vsqz ad postremuz ipsius ventriculuz & econuerso: caliditas autez potius excitat & auget hunc motuz q̃z ipsum diminuat. ¶ Attende primo q motus aialis spiritus ab anteriori particula cerebri versus postremaz & ipsius reditus versus anteriorez non est cogitatio: sicut videtur hic asserere ꝓceps sed potius causa cogitationis. Cogitatio vero est opus virtutis cogitatiue circa formas rerum quas defert spiritus per cerebruz motus: cogitatio igitur non est motus spiritus: nec econuerso nisi causaliter. ¶ Attende secundo circa hoc q dicit⌊ & econuerso ⌋ q sicut motus animalis spũs ab anteriori versus posterius per mediũ medij ventriculi cerebri est causa cogitationis: quia defert formas rerũ sensibiliuz corã cogitatiua que prius fuerunt in imaginatiua: sic reditus spiritus a posteriori versus anterius est causa cogitationis: quia refert formas coram cogitatiua prius reseruatas in memoria. Secundo dicit q motus spiritus eleuat caliditatez et adiuuat ipsam: id est confortat erigit & auget innatum calorem substantie cerebri si moderatus fit: sic ergo se mutuo cõfortant & erigunt cerebri caliditas & motus spiritus. Congelatio vero prohibet ipsam: scilicet caliditatem mouere spiritus & facere opera cogitationis. Tertio dat causam

quare

predicamentorū imprimunt in virtutem cogitatiuā siue estimatiuaz: que virtus est vna ⁊ actus vnus. s. iudicare intētiones: ergo videtur: q̄ he intentiones per quid vnuz cōmune imprimant. Illud autez cōmune nō potest esse aliqua vna intentio indiuidualis. Ergo erit intentio absolute siue indiuidualitas: sed hoc est impossibile: qa indiuidualitas est quid vniuersale ⁊ obiectū intellectus: vt Auer. secūdo de aia. lxv. cōmen. ergo erit aliquid aliud cōmune q̄d sui virtute imprimit hāc cognitionez. Sed nō videt aliud nisi modus motus localis spiritꝰ aialis: vt sicut celum in suo motu locali cōtinet in virtute oia inferiora: ita spūs in suo locali motu cōtinet in virtute impressiōez oium cognitionū: sed dearticulatur ad hāc: ⁊ illam per determinatā speciez. ¶ In cōtrariuz arguitur

ta est in medio vt sit ei reditus ab imaginatione ad memoriam. Et tu quidem iam sciuisti imaginationem ⁊ memoriā in loco suo. ¶ Hecᵃ autez egritudo curatur calefactiōe cerebri ⁊ humectatione ipsius si fuerit cum siccitate. ¶ Aut resolutiōe eius q̄d est in ipso: ⁊ euacuationibus cū medicinis magnis ⁊ vomi-

aere quiescēte potest ad oculū deferri species visibilis: ergo eadez ratiōe spiritu quiescēte poterit deferri species cogitabilis vel imaginabilis. In hac q̄one est ambiguitas apud me: qa nō inuenio de ea aliq̄d dictuz: ⁊ credo q̄ in ea sit plus possibilis ꝓbabilitas quedā: q̄z efficax ratio siue demōstratio. Dico igitur q̄ in opationibus virtutū intrinsecaruz ꝓsideramus duo. s. ꝓmaz impressionē speciei cognoscibilis. Et quantū ad hoc ad opationē cogitatiue ⁊ virtutū intrinsecarū non cōcurrit motus localis spūs: ita q̄ sit motus localis vel simul cū motu locali. Ratio est: qa actio facta in instāti nō ꝓcurrit simul ⁊ adequate ad actionē factaz in tēpore. Dico simul ⁊ adequate: qa successiue ⁊ inequate possunt cōcurrē: sicut alteratio ante gñationez: ⁊ sicut illuminatio aeris: quando aer mouet simul cōcurrit: tñ inequate. s. inesse: qa accidit illuminatio: q̄ fiat in tēpore: q̄ aer mouetur in tpe: sed receptio spēruz sensitiuarū in cogitatiua ⁊ virtutibus intrinsecis abinuicē fit in instāti. ¶ Motus aūt localis fit in tēpore: ergo talis receptio nō est motus localis: vel nō est simul ⁊ adequate cū motu locali. Probat prima pars minoris: qa receptio luminis ⁊ spēi coloris in oculo ⁊ ab obiecto fit in instāti: vt ꝯ de aia cōmē. xxv. ergo multo magis receptio speciez a sensu cōmuni in imaginatiua: ⁊ ab imaginatiua in cogitatiuā fit in instāti: cū sint receptiones magis imateriales. ¶ Cōtra p̄missa primo cōtra ꝓbationē partis minoris cum vi: q̄ receptio speciei visibilis fit in instāti. Probatur q̄ fit in tēpore: qa Aristo. iij. de ꝓble. ꝓble. x. querens ꝓpter quid ebrius vnū videtur duo. Innuit q̄ pluribus vicibus spūs ebrij tangitur a visibili specie: quando tāgitur semel spūs hominis nō ebrij. Si igitur spūs ebrij tangitur duabus vicibus erit in duobus instātibus: ergo spūs nō ebrij tangetur in cōmuni mensura duobus instantibus: sed hoc nō est nisi in tēpore. ¶ Cōtra secunduz dictū: scilicet q̄ receptio specierū in virtutibus intrinsecis fit in instāti: contra receptio siue trāsportatio specieruz per lineaz obliquā fit in tēpore: quia primo terminatur ad vnuz punctū: postea ad reliquū. Sed portatio specierū a ventriculo imaginatiue ad ventriculuz cogitatiue ⁊ memoratiue fit per lineam obliquā. ¶ Ad primā dicenduz trāseundo breuiter: q̄ spūs ebrij recipit bis siue pluribus vicibus speciē in diuersis partibus spūs fluctuantis in eadē mensura instantis: vel actione que recipit solum in toto spiritus nō ebrij: qui nō fluctuant. ¶ Ad secundā dicenduz q̄ ꝓpositio est falsa: qa eodez instāti quo species est in speculo est in spacio: ad q̄ flectitur. Dico si species est in speculo. Ratio autē que hoc probat falsum etiā imaginatur. Nā quāuis partes adiacētes ꝑm lineaz obliquā recipiant pars. s. mediāte parte: tamē fit in instāti sicut illuminatio aeris fit mediāte igne vel illuminatio reflexa. Dico q̄ in operationibus cogitatiue ⁊ virtutum aliarū intrinsecarū cōsideramus persistentiā ⁊ conatum in operatione earū: sicut videmus quādoq̄: imo multotiens q̄ hō post primaz receptionē cogitabilis conatur ad cōsiderandū ⁊ cogitandū: ⁊ conatur augere vires suas in hoc: ⁊ quantū ad hoc in operatione cogitatiue: ⁊ etiaz aliarū virtutuz cōcurrit localis motus spūs: imo fit cum tali motu locali: ⁊ pōt dici: q̄ est talis motus localis licet improprie. Ratio est: quia simile videtur in conatu visionis in conatu intrinsecarū virtutum cognitiuaruz vel sensitiuaruz. Sed ad conatum visionis spūs visibilis localiter mouetur ⁊ cōcurrit ad oculuz: vt notum est: imo in attenta visione cogitur hō pal-

pitare propter hoc: vt declaratuz est a me infra Fen tertia cap. de coloribus oculi. Eodem igitur modo in conatu cogitationis spūs mouetur ab ante post: scilz ad cogitatiuaz ⁊ a parte post etiam ante: vt vndiq̄ species delate figantur: ⁊ presentētur cogitatiue. Sed contra illa primo: quia ex hoc sequitur q̄ virtus cogitatiua sit actiua: conari enim videtur importare actionem. Dicenduz q̄ forsan est actiua ꝑm iudiciuz simile et quod dicit Auerro. secūdo de aia cōmento. cxlix. ⁊ hoc eēt profunde speculationis. Secundo dubitaf de motu istius spūs: scilicz quid sit illud: quod mouet spiritū. Dicēduz dupliciter. Primo q̄ mouef ab anima: que est forma in illo spiritu siue calore: ⁊ videtur mēs Auer. viij. phy. xlij. cōmento. Et q̄ plures tenent q̄ spiritus non sit animatus: tō dicemus

tu facto cum oxymelle squillitico aut semine raphani si fuerit a materia. ¶ Et oportet vt ex illo pueniatur ad excitandum cor cum medicinis sibi proprijs sicut dyamuscum ⁊ methridatum ⁊ triphera ⁊ bis similia. Et neq̄ opz vt prolongemus sermonem in hoc capitulo. Jam enim sciuisti modū similem huius regi-

q̄ cum motus istius spiritus sit terminatus mouetur ab aliquo termina to: sicut est anima: que est forma substantie cerebri medullaris: substantia igitur cerebri medullaris mouet istum spirituz. ¶ Sed contra primū mouens localiter aliquod corpus si est corpus diuiditur in motorem motuz ⁊ motorem non motum: ⁊ per cōsequens corpus primum localiter: mouens mouetur: vt secūdo de anima cōmento. 50. ⁊ secundo colliget: ergo substantia cerebri cum sit corpus mouebitur mouendo spūm. Dicenduz primo quod est verū: quia mouetur cōtrictione in ventriculo posteriori ⁊ anteriori: vt premantur ⁊ pellātur spūs ad ventriculuz mediū ⁊ ventriculus medius dilatabitur: ⁊ hoc in conatu cogitationis. Vel dicendū q̄ illa propositio verificatur de primo mouēte localiter solo motu locali: qa si mouetur localiter alia virtute q̄z impīmit potest facere motuz localiter ⁊ tamen quiescet. ꝟ. g. magnes quiescens trahit ferruz: substātia igit cerebri cuz tali specie habet virtutem specificam motricez spiritus. ¶ Restat soluere ad rationes vtriusq̄ partis. Ad Aui. dicēduz q̄ quādo dicit q̄ cogitatio est vnus de motibus spiritus: loquif de cogitatione quantū ad actuz perseuerantie ⁊ conatus: ⁊ talis perseuerātia est que nobis multuz apparet: ⁊ qua multū vtimur. Ad scdm dicēduz ad ꝓpositionez q̄ loquitur Bas. de motu locali caloris cordis: q̄ est prior ⁊ dignior omni motu in nobis. Ad formaz argumēti cuz dicitur: virtus dignior indiget digniori ⁊ priori motu. Dicenduz q̄ ꝓpositio habet duplicez intellectum. Primus est q̄ indiget sicut presupposito: ⁊ hoc est verū: sicut omnes motus presupponūt motuz celi: aliud est q̄ indiget sicut mediatione actionis ⁊ hoc est falsuz: actio enim que fit in instanti nō fit mediante motu: qui fit in tempore. Ad tertiā rationē cuz dicit agens debilis actionis ⁊c. Dicēduz q̄ verum est cum debet fortem facere impressionem: sensibilia autez intrinseca fortiter imprimūt quādo pseuerantia fit ⁊ conatus: ⁊ ideo cōcurrit ⁊ adiuuat ad hoc motus localis. Ad quartuz negatur maior ꝓpositio: sufficit enim q̄ si aliqua plura debēt agere in vnuz vniantur vnitione recipiētis. Et ideo tenentes q̄ vniuersale nihil dicat oino in re extra dicunt q̄ albū ⁊ nigruz nō imprimūt in visum p aliquā rōnē cōmunē. Vel ꝓcessa maiori. Dicēduz q̄ oia impmētia in cogitatiuā imprimūt p cōmunem rationē cogitabilis. ¶ Ad rationē in ꝓtrariū dicēduz q̄ nō est simile de aere respectu oculi: ⁊ de spiritu respectu intrinsecaꝝ vtutum: qr aer non est instrumētuz oculi intrinsecū vt conatus possit mouere aerē: sz bñ est simile de spū visibili ⁊ spiritu cogitatiue: ⁊ ideo conatus ⁊ pseuerantia in videdo mouet spirituz oculi localiter ad oculum.

a ¶ Hec autē egritudo ⁊c.] ¶ Ponit curā signa aūt omittit: qr supra apparent signa qbus cognoscimus modos malaꝝ cōplexionum cerebri. Primo ergo ponit curam stoliditatis ⁊ amētie quādo fiunt a mala complexione frida ⁊ sicca: scdo qñ fiūt a frigida ⁊ humida cū materia: tertio addit casū: ibi ꝑa [Aut resolutione] ibi tertia [Et nihil.] Qd̄ primo dicit pz: scda pars ꝑz duas. Primo ponit curam per medicinas: scdo per regimen: ibi ꝑa [Et opz.] Dicit primo ⁊c. cū medicinis magnis vt hieris magnis ⁊ pillulis. Elmufera dicitur q̄d est aliqua cōfectio: alij dicūt q̄d est succus enule: alij quod est quidaz liquor aromaticus. Unde infra fen. xi. ca. de cura tremoris cordis frigidi: dicitur succus elmufera. In eo qd̄ prediximus. i. in canonibus vniuersalibus.

Jacobus

quare pars cerebri cogitationi deputata est calidior alijs ⁊ in medio posita: dicēs q̄ cōplexio huius partis cerebri que cogitationi subseruit posita est decliuis ad caliditatem propterea q̄ caliditas facit ⁊ excitat cogitationē. Et ipsa posita est in medio cerebri vt sit reditus seu meatus ei s. spiritui ab imaginatione que anteriue insidet ad memoriaz que posteriꝰ locata est. Quarto dicit q̄ iam presciuimus imaginationē ⁊ memoriā in suo loco. s. ꝑmi ꝑma doc. vi. ca. v. vbi nos docuit opationes ⁊ proprias sedes istarum virtutum.

Hec autem. ¶ In ista pte primo agit de cura stoliditatis ⁊ amētie per alteratia. Scdo per euōnes: ibi [Aut resolutione] Tertio p excitantia ⁊ ꝓfortātia cor: ibi [Et ex illo oz] Quarto per domū idoneam: ibi [Et opz qdem] Quinto per vigilias ⁊ dietā ibi [Et vniuersaliter quidem] Sexto dat modos quibus siccitas cogitationi nocet: ibi [Et siccitas nocet.]

¶ In prima pticula ait q̄ stoliditas ⁊ amētia curanf p calefaciētia cerebꝝ intus ⁊ extra si a frigiditate pura ꝓcesserint: ⁊ si ꝓcesserint a siccitate p humectantia cerebꝝ intus ⁊ extra fit ipsaꝝ cura. Et in his alterationibꝰ cerebri primo obseruandū est q̄ gradatiz fiant. Secūdo q̄ ita diu continuē tur donec qualitates ab his introducte fint velut habitus. Tertio q̄ ipse nō ita eleuenf vt pducāt infirmū ad ꝓtrarios morbos sz moderate.

¶ Aut resolutiōe ⁊c.] ¶ In ꝑa dicē q̄ si stoliditas ⁊ amētia a materia dependeāt tūc curanf euacuatione materie illius altero triū modoꝝ. Primus modus est cū resolutiuis materie illius capiti adhibēdis si materia non multa fuerit vel patiēs sit de ineptis ad suscipiēda pharmaca vt cuz saccul⁹ de tela subtili repletis duobus. M. milij. ⁊. M. i. salis grossi simul torrefactoꝝ calidis applicatis sepe sup cerebrum: vel repletis sticados anthos camomilla grana tinctorū nuce muscata vel garioflis. Vel per embrocas ex decoctionibus bethonice saluie maiorane sticados calamenti rute rorismarini granoꝝ iuniperi. ¶ Secūdus modus est p purgationes corporis ⁊ capitis cum hieris magnis vt yeralogodion hiera russi hiera archigenis: que descripte sunt cuz suis dosibus quinti prima trac. ꝓ. ¶ Tertius modus est per vomituz qui fit cum oximelle squillitico de quo. ʒ. i. ꝓ qualibet dosi datur in potu cuz. ʒ. iij. aut. v. hydromellis. Vel per illuz qui fit cuz semine raphani de quo dragme due trite in lib. 5. aque mellis dentur ꝓ qualibet dosi.

¶ Et opz vt ex illo ⁊c.] ¶ In tertia ꝑmo ait q̄ opz in cura amentie ⁊ stoliditatis vt perueniaf ex resolutione ⁊ euacuatione ad extandum cor. i. erigenduz ⁊ confortandū calorem ⁊ spiritus innatos ipsius cum medicinis sibi appropriatis sicut diamusco: de quo da omni mane. ʒ. i. ⁊. 5. cū ʒ. iij. vini aromatici vel cum methridato de quo da vnam drachmam in hora tertia post mediuz noctis vel cum tribus vncijs vini aromatici vel hydromellis. Vel cuz trifera magna cuius descriptionem dat quinti prima trac. ꝑmo. ca. xxx. de qua da vnam drachmam vt de methridato: eleuata etenim p aliqd̄ istoꝝ caliditate cordis vberius influit cerebro calorē ⁊ vitales spūs. Scdo dicit q̄ non opz plongare sermonē in cura amētie ⁊ stoliditatis in ca. isto: qr iaz satis ex regulis ꝓdictis cognouimus modos similiuz curaꝝ cure que hic ꝓuenit vt in pte vltima ca. vltimi ꝑmi trac. huius fen descripta est cura male cōplonis fride cerebri. Et ca. xij. trac. scdi de cura soda fride sine mā vel cū mā melācholica aut phlegmatica. Et ca. ix. trac. iij. de cura lethargie. Et ca. iij. trac. quarti de cura subeth.

a ¶Et opz ꝛc.]¶O ia ista sunt ad excitādū spūm ꝛ exiccāduz humidi tatez. Et paucitas.i.nō supfluitas:imo diminutio qua fiat exiccatio supfluarum humiditatū. Sit caliditas subtilis.s.proportionalis spūi nō fer, uens:quia turbaret spiritus:quia posset nimis exiccare.

b ¶Et nihil ꝛc.]¶Primo ponit vnū can̄. Ubi sciendū ꝙ repletio est dupler. Una ꝓpinq tplis:vt ex cibis in stō:vnde vapores supflui eleuant: ꝛ caput replēt:ꝛ quantū ad hoc dixit ex cibis:alia est repletio antiqor ex humoribꝫ in venis ꝛ in mēbroꝝ poris:ꝛ quantū ad hoc dixit ꝛ hūiditatibus Iste replētiones turbando spūs ꝛ oppilādo ꝛ pigritando eos a motibus inimicantur sensibus.

c ¶Et ficcitas ꝛc.]¶Hic ponit ꝑm can̄.in quo dubiuz remouet:dixerat.n.ꝙ humiditas nocet sensui. Quare quereret aliqs an ficcitas nocet sensui. Et rndet ꝙ fic: ꝛ dat modū. Cōsiderāduz ꝙ lz hoc vificet de omni sensu:tū maxime hic ꝑ sensum intelligimus cogitationē:vt supra apposuit. Cōsiderandum ꝙ ficcitas nocet cogitatiue nō vnde est diminutio.i.nō nocumento qđ est diminutio:sed vnde est supfluitas in velocitate motus i.sed nocumēto qđ est pmutatio:qa facit multam spūs mobilitatē. Siccitas.n.facit spūm velociter mobilē:ꝛ sic facit errorez iudicij. Et qa aliqs diceret ꝙ ficcitas nullo mō faceret diminutionē actus cogitationis.i.nocumētuz qđ est diminutio. Ideo subdit ꝙ ficcitas pōt facē nocumētū qđ est diminutio paucificādo spūm vehemēter siue resoluēdo. Siccuz.n.fm se exiccat ꝛ paucificat:sed ratione calidi coadiuncti siue ratione velocitatis motus resoluit:et ideo dixit:aut supple ficcitas nocet sensui:vnde est paucitas.i.paucificat ꝛc.

d ¶Cū aliquātulo motu.]¶In hoc.A.inuit diuz inter diminutionē actiōis factā a ficco ꝛ factā a frigido:qa diminutio a frigido est pura:sed diminutio a ficco est pmixta alicui corruptiōi siue pmixtioni:qa aliqliter ficcū mouet ꝛ sic disturbat iudiciū:hec declarata sunt supꝫ in ḡnalibus ca.

¶De corruptione memorie. Cap.xij.

Psa est. ¶Cū determinauit de nocumētis cogitatiue
i hic determinat de nocumētis memorie. Et
primo cōparat hoc nocumētū ad nocumentū cogitatiue.ꝛo ponit eius cās.tertio signa complēs cās.quarto curā.ibi ꝛa]_Et eius_]ibi ʒª]_Sz si est_]ibi quarta]_Illa aūt.]¶Circa p̄am ptem est ꝙsiderādū:ꝙ corruptio memorie pōt dupliciter accipi. Uno mō vt distinguit ꝓtra diminutionē ꝛ ablationē:ꝛ hoc mō nō accipit hic:lz infra cū dicit:ꝛ obliuio qđē ꝛ corruptio. Alio modo accipit ꝓ quocūqz nocumēto:ꝛ sic accipitur hic in Rub:ica cū dicit:de corruptione memorie.i.de nocumēto memorie. Scđo est ꝙsiderāduz ꝙ nocumēta memorie.s.qđ est diminutio vel ablatio est cōpar.i.similis stoliditati ꝛ fatuitati infantili:qa qñ hō nō retinet formas rerū:ꝛ nō pōt eas reducere:tūc nō habet copiam eoꝝ cum qbus possit exercē actuz discursiuū cogitatiue. Et ideo sicut ꝓtingit ab extra ei representari ita iudicat:nec pfitit in iudicio:qa species nō imprimūtur vel nō retinent. Et ideo talis est dispositio infantilis. Infantes enim siue pueri nō ratiocinant de spēbus in memoria refuatis:qz nō sunt bñ retinētes:ꝛ nō hñt copiam memorabiliū cuz etiā parū sint exercitati sed sicut res ab extra pñtantur:ita pro tūc de eis iudicāt. Et statiz abolet a eis res ꝛ iudiciū:ꝛ ideo mō dicūt de vno:mō de alio:ꝛ ideo nunc plorāt:nūc statim ridēt:ꝛ sequunt galluz siue aucā. Et hoc est qđ Aui. ꝓbat cū dixit:qñ est diminutio.q.d.in diminutōe facta vel ablatiōe in opatiōe

Jacobus

¶Et opz quidē ꝛc.]¶In.iij.dicit ꝙ habitatio seu domicilium stolidi ꝛ amētis oz esse clara plurimi luminis vt calor sopitꝰ inde suscitet:ꝛ a somnolētia ꝛ torporis excessu patiēs exurgat ꝛ motibus aptet qbus augeat calor innatus vnde ꝙsumunt phlegmata cerebri que ipsum infrigidant.

¶Et vniuersaliter qđē ꝛc.]¶In.v.ꝑmo cōmendat quatuor in regimine amentiū ꝛ stolidoꝝ pp phlegma abūdans. Primū est vigilie seu somni paucitas ꝛ etiā sahara seu vigilie excedētes nō tamē tali neqz tāto excessu ꝙ innatū calorez notabiliter minuāt:sed tali mensura ꝙ phlegmata cōsumāt ꝛ calorē erigant. Secundū est subtiliatio cibi ꝛ ipsius paucitas sic ꝙ eger alatur cibis subtilibus pauce quātitatis vt pullis alaudis turturibus paruulis auiculis teneris ꝛ cāpestribus testiculis galloruz vitellis ouoꝝ:vt vacare possit attentius natura maturationi ꝛ resolutioni phlegmatici humoris. Tertiū est declinatio regiminis infirmi ad cōplexionē ficciorē solito per cibos ꝛ potus ꝛ medicinas ꝛ exercitia:quatinus per eā phlegma cōsumat ꝛ phibeat de nouo augmētari. Quartū est intēdere ꝙ sanguis infirmi sit subtilis clarus ꝛ tēperatus pauce quantitatis mediocriter calidus absqz feruore ꝛ ebullitiōe. Talis enim sanguis dispositio est ex his que rectificāt ꝛ emūdant sensuz videlz organa cogitatiōis ꝛ oium sensuū ꝛ eoꝝ spūs:nā ex tali sanguine generant spūs subtiles clari facile mobiles ipsis aptissimi. ¶Scđo vitupat ꝛ maxime reprobat in hoc casu repletionē supfluaz ex cibis ꝛ potibus ꝛ humiditatibus alijs dicens ꝙ nihil est magis nocitiuū sensui vel cogitationi q̄ repletio nimia ex cibis ꝛ potibus ꝛ humiditatibus alijs humoralibus ꝛ aquosis:nam ꝛ totū corpus ꝛ qnqz sensus exteriores ꝛ virtutes oēs sensitiuas interiores aggrauant ꝛ opprimunt ꝛ spiritus conturbant.

¶Et ficcitas nocet ꝛc.]¶In sexta primo ait ꝙ ficcitas excedēs nocet sensui vel cogitatiōi nō vnde est diminutio humiditatis vel ꝓpatio eius supplemec vnde est diminutio viuacitatis sensus ꝛ cogitationis:nec vnde est diminutio motuuz sensuū ꝛ cogitationis.i.causa diminutionis viuacitatis ꝛ motuū. Secūdo dicit ꝙ ficcitas excedēs nocet sensui seu cogitationi altero triuz modorū. Unus est:vnde per eā est superfluitas in memorie tūc ledit cogitatiua cū nō sit copia spērum ꝛ iudicioꝝ nisi solus spēruz ab extra ꝓtingēter occurrētiū:ꝛ ideo hic tūc hz dispōnez filem infantili. Tertio ꝓsiderandū ꝙ lz ista dispositio sit silis infantili:tū differt: qa in hac dispōne ledit pars posterior:ꝛ hoc est qđ dicit:nisi qa est in posteriore. Ex quo accipit ꝙ cogitatiua duplr diminuit in suo actu:vel ex lesione in ꝓprio organo:vt ex frigiditate ꝛ humiditate in medio vētre non

pmittēte fieri debitā spirituū ꝓseruationez in eo. Uel pōt fieri ex nocumēto cōicato ex defectu memorie.i.ꝓseruatiue. Sed ꝓtra virtus memoratiua est imaterialior q̄ imaginatiua vel cogitatiua:vt Auer.i de memoria ꝛ reminiscētia. Sz virtus materialior nō nocet per nocumētuz vtutis imaterialis:sed ecōtra:vt ibidem Auer. Dicēdum ꝙ vtus memoratiua duo dicit. Primo virtutez ꝓseruatiuā nō cognitiuā ꝛ ista est mālior:qa pficit multum dispōne corporali.s.ficco ꝓportionato. Scđo dicit vtutem recognoscitiuā:ꝛ ista est immaterialior q̄ pura cogitatiua:ꝛ est ꝑm nostrā opinionē virtus cogitatiua que iterū recognoscit:lz vocetur memoratiua. ¶Dubitaf que sunt iste opationes posteriores cerebri. Dicendū ꝙ in posteriori pte cerebri ꝙsideramus quatuor opationes. Prima est motus spūs in ventriculo:vt fiat ipressio:qui motus saltē aliqñ ocurrit:vel saltē dispositio spūs que est actiue ipressio. Scđa est ipsa ipressio:que est sygillatio passiua. Tertia est motus spūs a posteriori ad mediū:vt reducat speciez ad cogitatiuā. Quarta opatio est ipa recognitio spēi:ꝛ hic est vltimus actꝰ memorie:qa lr formaliter sic cogitatiue tribuit:tū vētriculo posteriori ipropē:ꝛ vt termino a quo. Qui cūqz igit actus de tribus actibꝰ deficit:opz ꝙ deficiat vtus actus.s.recognitio:ꝛ hoc respectu eiusdem recognoscibilis. Dubitaf ꝛo qa Aui. vt diminutus cū nō ponat si duos modos nocumenti.s.qđ est ablatio:ꝛ qđ est diminutio quare nō dixit de nocumento:qđ est pmutatio siue corruptio. Dicēdum dupliciter. Primo ꝙ dedit intelligi:ꝛ hoc nocumētuz:erit qñ hō recordaf vnius ꝓ alio:ꝛ quēadmodū diminutio ꝛ ablatio memorie est cōpar stoliditati ꝛ amētie:ita pmixtio est cōpar pmixtioni rōnis:ꝛ hoc nocumentū memorie fit a caliditate cū ficcitate vel etiā cū humiditate. Calidū enim pmiscet vt sepe dictū est supra. Unde statim Aui. subdit:forte esse erit ex ficcitate cū caliditate:ꝛ erit cuz ea pmixtio sensus. Scđo mō posset dici vt alias dixi:ꝛ sentit hoc pluſq̄ Cōmētator in tegni trac.ſo super illo ca.s.de signis egritudinis nūc cerebri:ꝙ vtuti memoratiue vt cōseruatiua est solū cōparanf duo modi nocumēti.s.nihil retinē vel paruz retinere:ꝙ aūt vnuz ꝓ alio retineaf:hoc est defectu ipressionētis nō defectu retinētis:imo quorūcūqz est ipressio:eoꝝ oz esse memoria.i. conseruatio. Unū Bal.iij. de interioribus retinuit formas villoꝝ ꝛ iudicia que dabat de eis:ꝛ tū sui memoria nō erat lesa. Sz ꝓtra ita dicā de cogitatiua si falsum iudicat est:qa falso ipressit. Dōm fugiēdo ꝙ nō est fise:qz cogitatiua oz cognoscē ꝓdolū ꝛ intētionē ꝛ distinguē. Si igit in febricitāte impressit calor ab intra:ꝛ ex hoc iudicat ignē esse extra:tūc errat cogitatiua. Contra:si organū memorie disponaf male ex calido:si adueniat spēs frigoris recipiet ꝛ retinebit sub forma caloris. Iste aūt retētionis actus est innātis:ꝛ non oz dici diminutio actionis nec ablatio:igit dicet corruptio. Et qz hoc argumētū est difficile nec soluit in pñti:ideo redeūdū est ad ꝑmaz solutionē videlz qđ Aui. dedit intelligi illuz modū nocumenti. Et videt ꝛo forme sue intētioni. Mā supra illo cap. Mas operationes:visus est ponere nocumētū memorie qđ est corruptio cū dixit:aut ꝓpter eum qui pmutatur ꝛc.

Bepartibus

velocitate motus vel spūum cogitationibus deputatorū vel opinionuz. Unde dici solet ꝙ hoies mobiles ꝛ incōstātes in suis ꝓpositis ꝛ opinionibus sunt mali iudicij pauce rōnis nō bñ electiui nec discreti viri:qz mentes sue nō satis figunt:neqz fixe attēdūt circa pseqnda vel fugiēda. Illius modus est:vñ est paucitas vel diminutio spūuz vehemēs:pp ficcitatē que ꝙsumit minuit vel attenuat ꝛ exilē facit subaz spūs subtilē aereā:q̄re nō suffic subfuire motibꝰ cogitationū. Tertius modus est:vñ est resolo supflua spūs cū tāto motu etꝰ:pp ficcitatē qua attenuatꝰ est ꝛ instabilis factus q̄re nō sufficit cōplemētis actuū cogitatōis. ¶Cura ḡ amētie ꝛ stolliditatis i sūma est.vij.res. Pria est alteratio male q̄litatis cēbri ex qua fiūt vt friditatis ꝑ calefactiua si a frido fiāt:vl siccitatis ꝑ hūectātia si fiāt a ficco sine mā. Scđa est:si fiāt a mā ꝓpta in cerebro resolo māe illius ꝛ eūo p secessiua vel vomica pharmaca. Tertia ē excitatio cordis ꝛ vitalis caloris cū medicis sibi appropriatis:vt dyamusco dyamargariton dyaambra methridato dyacameron trifera magna facta sine opio. Quarta est domiciliū ꝛ camere ifirmi clare ꝛ luminose die noctuq. Quita est vigilie ꝛ excessus in eis nō tñ vehemene. Sexta est subtilitas ꝛ paucitas ciboꝝ ꝛ ēt potuū cū declinatiōe ad ficcitatē nō excessiuā:ꝛ declinatio masse sanguinarie ad subtiliatōez ꝛ paucitatē ꝛ tēpamētū sue caliditatis. Adde istis septimā.vz.vsuz ꝛ assiduationē discipline stolidi ꝛ eruditiōis in artibꝰ doctrinis:ꝛ bonis moribus. Mā vt dici solet:vsus facit babilē ꝛ ars potentem.

¶De corruptione memorie. Capi.xij.

Psa est. ¶In.B.c.ꝑmo agit de similitudine ꝛ diia corru
i ptiōis memorie ad stoliditatē. Scđo de causis corruptiōis memorie:ibi]_Et eiꝰ qđē_]Tertio de signis cāꝝ ex qbus fit:ibi]_Sz si est_]Quarto de loco cui causa memoriā corrūpēs insidet:ibi]_Et illud qđē_]Quito de cā que sepiꝰ corrūpit memoriā:ibi]_Et obliuio qđē_]Sexto de illo qđ isanis nūciat obliuio accīs:ibi]_Et sciaſ_]¶In ꝑma parte ꝑmo ait ꝙ corruptio memorie cōpar seu ꝓsimilis est stoliditati ꝛ amentie:qñ sunt oēs de genere actiōis lese diminute vel ex toto ablate:ꝛ ex eisdem fiunt vel similibus causis vt ex frigore puro vel ꝛ

ipso

Universidad de Deusto

tatur ꝛc̄.ꝛ etiam statim ponet illuꝫ cū dicet:ꝛ fortasse. ¶Dubitat tertio quare dixit diminutio in aliqua ꝛ destructio in oibus. Dicēduꝫ ꝙ forsan vsus est isto modo loquēdi:ꝙ si vna sola opatio de opatiōibus posterioris partis auferatur:non dicetur vere ablatio memorie idest operationū posteriozis partis:oportet ergo omnes auferri. Sed ad diminutionem sufficit alteram diminui.

a ¶Et eius qdē ꝛc̄.] ¶Hic ponit causas ꝛ dicit ꝙ apud Gal.i.iij.de interioribus.iiij.ca.eius ſ.nocumēti memorie qō est diminutio vel ablatio causa prima ꝛc̄. ¶Dubitatur vtrū causa lesionis memorie sit frigiditas: videt ꝙ non:imo humiditas ꝑ Auer.in cōmēto de memoria:ꝛ Gal.i tegni trac.ij.ꝛ Auic.vi.de nālibus pticula.iiij. oēs enim ꝛcordant ꝙ mala memoria est signū humiditatis cerebri. Amplius cuius ꝑma ꝓportio est in ficco eius ꝑma improportio est i humido:ſ3 memorie ꝑma ꝓportio est in ficco debito:qz per siccum fit retētio:vt Auer. ꝓallegato loco:ꝛ oēs ꝛcordant:ergo ꝑma causa lesionis est humiditas. ¶In ctrariū est hic Aui.auctoritate.B.ꝛ supra illo ca.Has opatiōes. Amplius ois opatio pficitur sicut instrumento ꝓprio caloꝛe:ꝛ spiritu:vt pōt sumi ex colligeꝛ:ꝛ ideo calor naturalis:qz est radix omnis opationis vocatur calor elemētaris.i.sicut elementuꝫ:ꝛ ꝑmū:vt ex trac.cantico ꝛ.xiiij.cōmēto ꝛ trac.iij.cl.cōmento. ¶Qō ergo ꝑmo ꝛtrariat caloꝛi est ꝑma causa nocumēti ois virtutis:ꝛ per ꝛsequens memorie. Sed frigiditas ꝑmo ꝛtrariat caloꝛi:ergo ꝛc̄.Dicendum vupliciter. Primo vt iam dixerunt quidam:ꝛ nos sup tertio de interioribus:ꝙ causa pōt dici ꝑma dupliciter. Primo imediata ꝛ vt sic humiduꝫ est causa ꝑma lesionis memorie. Ratio est ꝙ dicta:qz ꝓportio organi eius consistit in ficco debito: vt fiat retentio:ergo imediate disꝛoportionabitur ab humido nō a frigido. Scdo modo causa dicit ꝑma.i.vniuersalis ꝛ mediata:ꝛ vt sic frigiduꝫ est causa ꝑma. Est qdem ꝑmo causa mediata:qz ꝓportio retētionis siue retētiua est imediate per siccuꝫ cōtemperatuꝫ humido vt dictum est: ꝛ ideo frigiduꝫ non imediate ponit hāc improportionē:sed mediāte humido. Est secūdo causa vniuersalis.i.cōmunis:ꝑmo in nocumēto ois virtutis:qz frigiditas ledit oēs opationes vt ꝑmo cañ.fen ꝑma ca.iij.de virtutibus:secūdo est causa cōis in duplici nocumento memorie.ſ.in nocumento quod est nō imprimi spēs:ꝛ in nocumento quod est nō retineri:ꝛ hoc volebat Gal.iij.de interioribus:ꝓallegato ca.qui postq̄ inuestigauit ꝙ frigiditas est qualitas ledens virtutes anime per viam stupoꝛis:dicit ꝙ frigiduꝫ est in hoc in ꝑmo gradu:sed humidū est in ſo gradu.i.frigiditas est agens primuꝫ:ꝛ humiditas est agens scdm.i.imediatū. Hec rō non est ad mentez Aui.hic:ꝛ est contra rationē. Nam frigiditas sola sine excessu humidi pōt facere nocumentuꝫ memorie. Unde Aui.subdit. Et ſ fuerit illic friditas pura ꝛc̄. Ergo frigiduꝫ imediate pōt ledere memoriam:nec etiam est intentio Gal.ibi sed vult ibi:ꝙ principaliuꝫ facit stupoꝛez frigiditas q̄z humiditas:quia est potentioꝛ qualitas in hoc:ꝛ ꝙ ēt imediate faciat. Primuꝫ ergo ꝛ secūdum apud Galienuꝫ ibidem nō dicit ordinem agentiuꝫ in hoc ꝙ frigidum sit mediatuꝫ ꝛ humiduꝫ imediatum:sed dicit ordinem in vigoꝛe:quia frigiduꝫ est vigoꝛosiuꝫ:ꝛ plus facieus stupoꝛem q̄z humiduꝫ:ſ3 quidam dicant ꝙ frigiduꝫ in ꝑmo gradu i.in paruo excessu:ꝛ humiduꝫ in secūdo.i.in maioꝛi excessu:facit hoc nocumentū. Ista tñ expositio nō vadit ad mentē Gal.ibi dicit aliter ergo. Secūdo dicenduꝫ est ad questionem. ¶Propter quod sciendum ꝙ in memoria duo consideramus. Primuꝫ quidem motum spiritus ad figillanduꝫ speciez memorabilē:ꝛ etiaꝫ ad reportandū:ꝛ vt sic prima.ſ.imediata causa nocumenti memorie.ſ.non impressionis actiue:ꝛ non reportionis est frigiditas. Ratio est:qz qualitas cuius est imediate:ꝛ primo ꝓhibere motuꝫ est illa que facit imediate illa nocumenta:que sunt ꝓhibitiones motus:sed frigiditas est huius. Nam frigidi per se est imobilitare ꝛ quietare:sicut calidi est mouere:vt Aui.loco prallegato:ꝛ Arist.iij. pticula de ꝓbleumatibuꝫ ꝓbleumate.v. Scdo in memoria consideramus ipsaꝫ retentionē:ꝛ vt sic imediata causa nocumēti est humiditas. Ratio est qz retentio fit per siccuꝫ imediate:ergo impedies imediatū erit humidū:hoc videtur fuisse ad mentem Aui.quia puro frigori:ꝛ quāuis sit non puruꝫ:sed cuꝫ ficco cōparat nocumentū nō impressionis:sed frigori cū humiditate cōparat nocumentuꝫ non retentionis impressi. ¶Restat soluere vnaꝫ rationē supra positam cuꝫ dicitur omnis opatio perficitur caloꝛe. Dicēduꝫ vupliciter. Primo ꝙ verus est:vt motiua:sed vt conseruatiua vel fixiua potest fieri imediatius a ficco. Vel dicenduꝫ secūdo ꝙ caloꝛ qui est instrumentū omnis operationis est quoddam cōposituꝫ:ꝛ ꝓportionatuꝫ ex calido ꝛ frido:ficco ꝛ humido:vt in libello de rigoꝛe ꝛ tremoꝛe ponit Gal.ꝛ ideo est i caloꝛe naturali ꝓportio omnis qualitatis:ꝛ alie etiam qualitates sequunt ad illas:quibus fiunt operationes verbi gratia spūs siue caloꝛ visibilis recipit speciez visibilē per naturaꝫ oyafaneitatis sequentis talez complexioneꝫ.

b ¶Sed si est ꝛc̄.] Hic ꝑmo ponit quedā signa:scdo cōplet narrationem causaruꝫ:tertio ponit canonē ꝓnosticū:quarto excusat se a narratione signoꝛ:ibi ꝟa[Et illō]ibi ꝫª[Et scias]ibi quarta[Signa causaꝝ] Prima in quatuoꝛ sicut q̄tuoꝛ sunt genera signoꝝ ꝑm q̄tuoꝛ mōs causaruꝫ:ibi ꝟa[Et si est]ibi ꝫª[Et si fuerit]ibi q̄rta[Et fortasse.]Dicit ꝑmo sic:sed si est.ſ.nocumentuꝫ memorie cuꝫ siccitate.i.ꝓpter siccitatem. Vel aliter:sed si est.ſ.frigiditas ledens memoriā cuꝫ siccitate:qz sit mala complexio frigida ꝛ sicca. Vigilie ꝓpter siccitatē:ꝛ insomnietas.i.nō vera vigilia:qz ſ3 siccū inclinet ad vigiliā:tamē frigidū non sinit eaꝫ esse liberaꝫ:sed mouet ad stupoꝛem:ꝛ ideo est sicut dispositio media iter somnuꝫ ꝛ vigiliaꝫ:nam.i.et. ¶Considerandū ꝙ quādo organū memorie disponitur per siccū:tūc nō ē impressibile ꝑsentia nō seruabit:sed qz ꝑmo fuerūt aliqua signata:ideo ꝓterita seruat. Et hoc apparet in senibus qui narrabūt nobis multa:que in annis ꝓteritis viderūt:ꝛ tū rei ꝑsentis non memorant. Qñ autem organū memorie disponitur humido:tūc preterita impressa labunt:sed ꝑsentialr impressa aliquātulo tpe possunt conseruari. Et ideo pueri preteritoꝝ non recordantur per se nisi quādoq̄ valde fiat impressio in eis ꝓpter admirationē:vt inuit Aui.vi. de naturalibus pticula quarta:ꝛ tamē presentiū momentaneoꝝ possunt recordari:dixit aūt forsitan:qz opꝫ ꝙ nō sit oino multa humiditas:quia tūc nec presentia nec preterita seruāt. ¶Considerandū etiā ꝙ lyra pōt etiā exponi ꝙ sit reditiuuꝫ cause eius ꝙ dixit insomnietas:nam nō recordari presentium:ꝛ tamen ratiocinari de preteritis facit stare hominem in forma patientis insomnietatez.

c ¶Et si fuerit ꝛc̄.] ¶Notanduꝫ ꝙ frigiditas potest dici pura dupliciter. Uno modo.i.sine materia. Talis aūt potest facere vertiginem ꝛ stupoꝛē vt supra cap.de subeth:scdo modo dicitur frigiditas pura.i.sine excessu siccitatis:vel etiaꝫ humiditatis:ꝛ ad hoc verificat quod dicit vt apparet ex predictis capitulis.

d ¶Et fortasse erit.ſ.nocumentuꝫ memorie ex siccitate cuꝫ caliditate. Maꝫ ſ3 ꝓportio organi memorie ꝓsistat in ficco:tū excedens siccitas pōt nocere:qz imoderata qualitas destruit actuꝫ ꝓprie virtutis:vt sumit ifra fen.iꝫ.ca.de egritudinibus stomachi:ꝛ in cōmēto.xix.apho.secūde partis cule. Quibuscūq̄ iuuenibus existentibus.

potēs est ꝟuare res momētaneas illius hoꝛe. ¶Et si est cū būiditate significat ipsam subeth:ꝛ ꝙ ꝓterita penitus non seruat. Et forsitan seruat illa que sunt illius hoꝛe ꝛ momentanea spatio maioꝛe q̄z ꝓterita. ¶Et si fuerit ᶜ illic frigiditas pura erit stupoꝛ ꝛ vertigo. ¶Et fortasseᵉ erit ex siccitate cum caliditate

Jacobus

ipso adiuncto cum humiditate vel siccitate. Scdo dicit ꝙ corruptio memorie differt a stoliditate:quia subiectiue est in posteriori parte cerebri. Nam diminutio vel destructio est in aliqua actionū animaliuꝫ postreme partis vel in eis oibus vt in actionibus memorationis ꝛ reminiscētie tā prime impressoꝝ q̄z ab antiquo:stoliditas vō est medie partis.

Et eius quidem. ¶In ſa parte tangit tres causas corruptionis memorie non qdē accepte pro actione ꝑmutata quā sepe Gal. coꝛruptam appellat:sed pro actione ablata aut diminuta. Prima est puruꝫ frigus mortificans spūs ꝛ innatum caloꝛē qui memorative virtuti deseruiūt. Scda est excedens frigus complicatuꝫ cuꝫ humiditate vt in lethargia phlegmatica accidit in qua destruitur memorandi actio:quia memoria non seruat illud qō sibi imprimit ꝓpter humiditatē ꝛ mollificationē supfluā organi:sicut cera liquida nō ꝟuat formas a sigillo impressas:ſ3 stati euanescūt remoto sigillo.

Sed si est. ¶In ſª pte dat ꝑmo signa coꝛruptiōis memorie ex frigoꝛe cuꝫ siccitate. Secūdo ex frigoꝛe cum humiditate:ibi[Et si est cum humiditate]Tertio ex frigoꝛe solo ꝛ puro:ibi [Et si fuerit]Quarto ex siccitate cum caliditate:ibi[Et fortasse erit.] ¶In ꝑma pticula dat tria signa coꝛruptionis memorie ex friditate cuꝫ siccitate. Primū est vigilie que tunc infirmo assunt ex compassioneꝓroꝛe cum occipite in siccitate qua deest humiditas ligans instrumētuꝫ sensus cōmunis. Secūdum est ꝙ in hac coꝛruptione memoria interdum seruat ꝛ retinet res preteritas.i.formas rerum ꝛ species earuꝫ que impresse fuerunt illis temporibus qbus erat sanuꝫ memorie organū. nam non delet eas aduenies siccitas:sed forte stabilius adherere facit. Tertium est ꝙ in coꝛruptione hac memoria sibi seruare non potest res momētaneas illius hoꝛe.ſ.que modo presentes erant:eo ꝙ siccitas organi memorie non finit imprimi sibi formas rerum sicut cere siccitas ꝛ duricies eius siccitati affinis formam sigilli.

¶Et si est cū ꝛc̄.] ¶In ſa dat tria signa coꝛruptionis memorie ex frigoꝛe ꝑmixto cū humiditate. Primū est subeth associans ipsaꝫ ꝑ cōpassionem organi ꝑmi sensitiui in supfluo humido quo ligat ipꝫ ꝑmū sensitiuū Scdꝫ est ꝙ vtus memorativa nō ꝟuat penit⁹ res ꝓteritas seu formas impressas a longo tpe:qñ delent a supfluo humido:sicut si cerā diu sigilla tam liquefeceris ꝛ mollificaueris delebit figura que diu fuerat a sigillo impressa. Tertiū est ꝙ in hac memoria forsan seruat momētanea que sunt illius hoꝛe:videlꝫ formas recenter impressas:qñq̄ in se seruat modico tpe facile recipiēs huiusmodi formas ꝓpter humiditatē ꝛ nō diu retinēs ꝓp humiditatē:retinet tñ has spacio maioꝛe q̄z preteritas a lōginquo impressas eo ꝙ humiditas paulatiue adaucta ꝓteritas deleuit aut obfuscauit.

¶Et si fuerit ꝛc̄.] ¶In ꝫª dicit ꝙ si puruꝫ frigus memoriā abstulit stupoꝛ ꝛ vertigo:tūc illic aderūt. Stupoꝛ qdē aderit ex mortificatione caloris ꝛ spūs ab excessu frigoris. Uertigo vō ꝓpter motus varios ꝛ agitatiōes ialis spūs fugientis frigus ꝛ discurrentis per varios anfractus.

¶Et fortasse ꝛc̄.] ¶In.iij. dicit ꝙ forte memorie coꝛruptio nascet ex siccitate cū caliditate. Et tūc signū eius est ꝙ erit cuꝫ ea ꝑmixtio sensus i.rōnis ex cōpassiōe medij vētriculi cerebri ad postremū in excessu caloris ꝛ siccitatis. Et ꝑn.hic loq̄ns ꝑ forte visus est fuisse dubius si caloꝛ excedēs cū siccitate possit esse cā coꝛruptiōis memorie. Et nō sine cā dubitasse videt:qz sicut dixit in ꝓcedēti.c.nocumētuꝫ ex caliditate ꝓuenies nō est destructio ꝛ diminutio. Et sepius dcm̄ est in ꝓximis ꝙ ꝑmutatio actiōis attestat caliditati ꝛ ipsaꝫ significat:destructio vō vt diminutio frigiditati. Ité nos istruit expiētia ꝙ i marasmatis ptificis ꝛ ethicis in qb⁹ abūdat ꝑma calitas cū siccitate nō est coꝛruptio memorie aliq̄ neq̄ ꝑsentiū neq̄ ꝑteritoꝝ. Pro ꝺclaratiōe māe istius ꝑsupponēdū est ꝙ actio lesa memorie ē triplex vt cogitatiōis ꝛ aliaꝝ vtutū.ſ.destructa diminuta ꝛ permutata. Juxta illud Galie.iij.morbi ca.iij. Eius similiter quod est in memoria:aliud est destructio actionis sicut lethargia. Est etiam aliud

a ¶Erit ꝛc.] ¶Considerandū q vt videtur Aui. in hoc innuit nocumentum memorie: quod est corruptio siue permutatio cuz vna res reseruatur aut presentatur pro alia. Et hoc multum facit caliduz quod est motiuū: ꝛ imp: essiuuz aliter q̄z fit in re extra: vel aliter q̄z fit in memoria reseruatū: ꝛ ideo est sensus permixtio: q: ꝛsequitur ex hoc error iudicij.

b ¶Et illud quidē ꝛc.] ¶Hic complet narrationē causarum: ꝛ primo ꝑm diuersitatem locorū cause: secūdo ꝑm diuersitatez modoruz causē: ibi secunda [Et obliuio.] Primo dicit ꝛ illud scilicet quod dictū est de istis causis nocētibus memorie. Aut in illa ꝛc. i. aut est in illa parte cerebri: in qua est memoria. s. in substantia cerebri posteriori: aut in ventre. i. in spiritu qui continetur in ventre: aut in vase. i. in superficie ventriculi posterioris. Uel aliter potest exponi in vase. i. in panniculis: vl. i. i cōmissuris substantie cerebri: in quibus spiritus continetur: vt supra secūdo ca. vel in vase in craneo. ¶Sz tu diceres contra: q: Gal. dicit. ij. de interioribus tertio capitu. non potest esse passio in craneo vt tollat memoriam. Dicendum q̄ verum est nisi fit fortis valde.

c ¶Et q̄nq̄z fit ꝛc̄.] q. d. causa ledens memoriā non soluz potest esse in altera triuz partiuz predictaruz: sed etiaz in partibus temporuz: quia materie ibi stantes: ꝛ nocumēta ibi facta possunt cōmunicari parti posteriori. Dixit autem plus de locis temporis: quia sunt loca sensitiua ꝓpter musculos ꝛ capacia in receptione materiez ꝛ craneuz est ibi tenue.

d ¶Quidā antiquoz ꝛc̄.] Aliqualiter potest sumi ab Halya. ix. theo. capi. de cura oblīuionis.

e ¶Et obliuio ꝛ corruptio. i. nocumentuz ꝑm plurimū ꝛc̄. q: iste qualitates magis sunt parate ledere memoriaz: vt supra apparuit.

f ¶Quādoq̄z tñ ꝛc̄.] In hoc ergo innuit q̄ cause hoz nocumētoz sunt

Jacobus

accidens in memoria idest diminutio motus: vocaturq̄z insania. Est etiā aliud quod dicit alienatio. Nam alienatio duobus modis est. Aut non bene imaginatur: aut non bene recordatur: hec ille. Ex quo sequitur q̄ sicut ꝓceps predeterminauit de tribus lesis actionibus cogitationis ꝛ curis earuz: q̄ hic similiter agere debuit de tribus lesis actionibus memorie: ipse enim aliter de diminutione notandus esset. Dic ergo primo q̄ in isto .§. de ꝓmutatione memorie: loquit̄ Fo. §. ca. seqntis. Dic Fo q̄ possibile est memoriam auferri per excessum caloris ꝛ siccitatis: sicut in febribus pestilentialibus ꝛ causonicis aliquādo vidi q̄ patientes de nullo recordabantur: in causonicis quidem ex maxima cerebri inflāmatiōe ꝛ quasi assatura substantie ipsius: in pestilentialibus vero ex maxima cerebri conturbatione ꝓpter materie venenositatē: vt maxime inimicā spiritibus omnibus ꝛ virtutibus ꝛ principalibus mēbris.

Et illud quidem. ¶In quarta primo ait q̄ illud quidez scilicet mala complexio corrūpens memoriaz vel est in illa parte cerebri ipsius scilz in medulla postreme partis: aut in ventre ipsius videlicet in concauitate ventriculi vltimi: aut in vase eius idest superficie pāniculari que continet ꝛ ambit ventriculum vltimuz ꝛ pars pie matris est. Secūdo dicit q̄ memoria quandoq̄z corrumpitur propter humores qui sunt in temporibus ꝛ malaz temporum complexionez peruenientem ad vltimaz cerebri partem sicut antiquoz iam aliqui dixerunt: ꝛ postea a multis testificatuz est ꝛ etiam expertum. Nec deest ratio: quia temporales musculi sunt magni neruosi ꝛ aliis maiores: ꝛ plura a principio assumunt ꝛ sunt ei proximi: quapropter cerebz facile ꝛ fortiter ipsis compatitur propterea natura texit eos ossibus. Juxta id Galieni. xi. de vtilitate particularuz: ca. iij. Maxime enim hi temporales musculi omniuz musculoruz cum patiuntur spasmos ꝛ febres ꝛ stupores ꝛ desipientiaz inferunt: vt igitur minime patiantur ab eis que extrorsum occurrūt eis quecūq̄z quassare ꝛ incidere nata sunt vt sepem alterius nature in circuitu circūposuit ossiuz auriculam. Cur autem maxime nocent cum patiuntur: quoniaz principio neruoruz valde propinqui sunt: ꝛ soluz vnuz os eos prohibet vt non tangant cerebrum ipsum. Temporalis vero musculis propter magnitudinē magis q̄z his qui oculorum inest nocere cerebro. Et etiam propterea quia vnuz quidem principiuz neruoruz ad oculoruz musculos: plura vero ad temporales perueniunt. Si igitur sicut Hippocras dicebat que sunt propinqua ꝛ cōmunia ꝛ prima maxime malignantur: non autez propinquius q̄z tēporales musculi. Nec per plures neruos magis cōmunicat: alius musculus rationabile est exaudire eorum passiones principiuz: propterea igitur ꝛ Hippocras quidem recte dicebat quoniaz plage precipue stupefaciētes sunt tēporales: hec Galienus.

Et obliuio quidem. ¶In quinta ꝑmo ait q̄ obliuio que ꝛ memorie corruptio dicitur ꝛ destructio vel ablatio sepius accidit a frigiditate ꝛ humiditate superexcedentibus in postrema cerebri parte vel cuz materia frigida phlegmatica vel sine materia. Secūdo dicit q̄ obliuio quandoq̄z cōtingit ab apostematibus que sunt in cerebro maxime a frigidis phlegmaticis fixis in occipitio sicut in lethargia contingere solet.

Et scias q̄ obliuio. ¶In sexta dicit q̄ obliuio saniꝰ superueniēs preter solituz egritudines cerebri ꝓpinquas enūciat seu pnosticat instare ex primo sicut apoplexiam vel epilēsiaz vel lethargiaz: q: significat abūdantiaz phlegmatis in partibus cerebri que potior causa est haꝝ egritudinum.

¶De cura specieruz eius. Cap. xiij.

Portet vt cognoscas. ¶In hoc ca. ꝑmo remittit nos ad precedentia. Secūdo agit de cura corruptionis memorie a caliditate ꝛ siccitate: ibi [Illa autez.] Tertio de cura facte ex siccitate: ibi [In ea vero.] Quarto de cura facte ex phlegmate: ibi [Qd̄ si fuerit.] Quinto de cura facte ab apostemate: ibi [Facta vero.] ¶Attēde q̄ rubrica istius capituli siue titulus solet ita scribi. ¶De signis causarum eius ꝛ de spēbus eius ꝛ cura ipsius. Capituluz. xiij. Sz hec rubrica communis est huic capitulo ꝛ precedenti ꝛ scribi deberet in capite capituli prioris si de illo ꝛ de isto fieret vnicuz capituluz: sicut vnicum capitulum factuz est de stoliditate ꝛ amētia ꝛ cauſis ꝛ cura. Uerum quia in hoc capitulo soluz agit de curis specierum corruptionis memorie penes diuersitates suaruz causarum: ideo rubricam taliter scripsi. ¶De cura specierum eius. Capituluz. xiij.

¶In cuius prima parte dicit primo q̄ cura specieruz omniū corruptionis memorie cognoscenda est ꝛ requirēda ex canonibus predictis. s. cap. vltimo primi tracta. huius Fen. Et capitulis. xi. ꝛ. xij. secundi tractatus eius: in quibus agitur de modis curationum cuiuslibet male complexionis cerebri: ꝛ de modis quibus educuntur humores a quibus dependēt ꝛ manutenētur he complexiones. Secūdo dicit q̄ opz vt iteremus vel presupponamus canones descriptos in dictis capitulis in omni hora ꝛ loco in quibus agit̄ de cura alicuius passionuz cerebri quecūq̄z sit illa.

Illa autem que. ¶In secūda primo ait q̄ corruptio memorie que separata est idest que processit vel extracta fuit a caliditate ꝛ siccitate facilius curat̄ aliis speciebus corrupte memorie: quoniam vapores ꝛ humores calidi moderates ꝛ sicci qui sunt causa ipsius magis obediunt sue expulsioni ꝛ digestioni ꝛ resolutioni q̄z frigidi humores: ꝛ cerebrum natura frigidum ꝛ humidum iuuat semetipsuz reductioni eius ad temperamētuz remota ab hoc causa calefactionis ꝛ deficcationis sicut aqua calida. ¶Contra corruptio memorie a caliditate ꝛ siccitate cuz disconuenientia particularum introducta fuit eo q̄ cerebruz est naturaliter frigidum ꝛ humidū. Sed apho. xxxiij. secūde in morbis minus periclitantur egrotātes quibuscūq̄z propte nature ꝛ etatis ꝛ habitudinis ꝛ regionis egritudo inest: magis vero q̄z quibus propria non ꝑm aliquid istorum inest. Dic id intelligi ceteris paribus qualia non sunt hic. Secundo dicit q̄ cura huius corruptionis fit per illos modos ꝛ illas medicinas qui frequēter dicti sunt in tribus capitulis modo nominatis.

In ea vero que facta. ¶In tertia dat. i. remedia cōtra corruptionem memorie a siccitate nuda idest pura sine materia. Primum est nutrire egrum cibis tēperatis ꝛ humectantibus vt ouis sorbilibus caponibus gallinis mutone vitulo colaticijs carninz vt humectata ab his substantia cerebri tollatur siccitas. Scōm est exercitiuz tripler. Primuz quidem capitis cum fricationibus ꝛ compressionibus factis cum pannis aliqualiter asperis:

vt per

male cōplexiones vel cuz materia vel sine: ꝛ si cuz materia vel apostemāte vel non apostemante: ꝛ in hoc complet causaruz narratio.

g ¶Et scias ꝛc̄.] Hic cañ. est dictuz Ruffi vt apparet ꝑmo ꝑti. cap. de nocumento memorie. Cum sanitate. s. reliqui corporis: vel cuz sanitate s. apparenti. Nam ex hoc significamus in cerebro materiam phlegmaticam ex qua potest fieri epilepsia appoplexia ꝛ lethargia: vt notuz est.

¶De cura specierum eius. Cap. xiij.

o **Portet** vt cogno. ꝛc̄.] Hic excusat se signa causarū ꝛ specierum. Causarum vt an sit mala complexio cuz materia vel sine: ꝛ si cuz materia: aut apostemāte vel non: specierum vt an sit phlegmatica an melancholica. Ex cañ. predictis scilz hac fen generalibus ꝛ specialibus: vt apparet.

i ¶Illa autem q̄ ꝛc̄.] Hic ponit curam nocumenti memorie. Et ꝑmo eius: quod fit a mala complexione: secundo eius quod fit ab apostemate: ibi secūda [Facta vero.] Prima in duas. Primo ponit curam quando fit a mala complexione sine materia. Secundo cum materia: ibi secūda [Quod si fuerit.] Prima in duas: primo ponit curam quando fit a frigiditate: vel etiam si cum hoc fit humiditas: secundo quando fit a siccitate: ibi secunda [In ea vero.] Dicit primo illa scilicet corruptio idest nocumentum memorie: que separata est ꝛc̄. ꝛ per consequens que est a frigiditate: vel que est ab humiditate: vel ambo simul scilicet a frigiditate ꝛ humiditate facilioris: quia facile est calefacere ꝛ exiccare dictū est multotiens: quia vbicūq̄z supra docuit curam passionum frigidarum ꝛ humidarum cerebri.

k ¶In ea ꝛc̄.] Notandu pura. i. sine materia vel pura. i. non ꝑiuncta frigiditati: vel siccitati. ¶Considerandū tñ q̄ ista cura ꝓfert etiā si ibi sit frigiditas

Bepartibus

dines cerebri ꝓpinquas enūciat seu pnosticat instare ex primo sicut apoplexiam vel epilēsiaz vel lethargiaz: q: significat abūdantiaz phlegmatis in partibus cerebri que potior causa est haꝝ egritudinum.

¶De cura specieruz eius. Cap. xiij.

o **Portet vt cognoscas.** ¶In hoc ca. ꝑmo remittit nos ad precedentia. Secūdo agit de cura corruptionis memorie a caliditate ꝛ siccitate: ibi [Illa autez.] Tertio de cura facte ex siccitate: ibi [In ea vero.] Quarto de cura facte ex phlegmate: ibi [Qd̄ si fuerit.] Quinto de cura facte ab apostemate: ibi [Facta vero.] ¶Attēde q̄ rubrica istius capituli siue titulus solet ita scribi. ¶De signis causarum eius ꝛ de spēbus eius ꝛ cura ipsius. Capituluz. xiij. Sz hec rubrica communis est huic capitulo ꝛ precedenti ꝛ scribi deberet in capite capituli prioris si de illo ꝛ de isto fieret vnicuz capituluz: sicut vnicum capitulum factuz est de stoliditate ꝛ amētia ꝛ cauſis ꝛ cura. Uerum quia in hoc capitulo soluz agit de curis specierum corruptionis memorie penes diuersitates suaruz causarum: ideo rubricam taliter scripsi. ¶De cura specierum eius. Capituluz. xiij.

¶In cuius prima parte dicit primo q̄ cura specieruz omniū corruptionis memorie cognoscenda est ꝛ requirēda ex canonibus predictis. s. cap. vltimo primi tracta. huius Fen. Et capitulis. xi. ꝛ. xij. secundi tractatus eius: in quibus agitur de modis curationum cuiuslibet male complexionis cerebri: ꝛ de modis quibus educuntur humores a quibus dependēt ꝛ manutenētur he complexiones. Secūdo dicit q̄ opz vt iteremus vel presupponamus canones descriptos in dictis capitulis in omni hora ꝛ loco in quibus agit̄ de cura alicuius passionuz cerebri quecūq̄z sit illa.

Illa autem que. ¶In secūda primo ait q̄ corruptio memorie que separata est idest que processit vel extracta fuit a caliditate ꝛ siccitate facilius curat̄ aliis speciebus corrupte memorie: quoniam vapores ꝛ humores calidi moderates ꝛ sicci qui sunt causa ipsius magis obediunt sue expulsioni ꝛ digestioni ꝛ resolutioni q̄z frigidi humores: ꝛ cerebrum natura frigidum ꝛ humidum iuuat semetipsuz reductioni eius ad temperamētuz remota ab hoc causa calefactionis ꝛ deficcationis sicut aqua calida. ¶Contra corruptio memorie a caliditate ꝛ siccitate cuz disconuenientia particularum introducta fuit eo q̄ cerebruz est naturaliter frigidum ꝛ humidū. Sed apho. xxxiij. secūde in morbis minus periclitantur egrotātes quibuscūq̄z propte nature ꝛ etatis ꝛ habitudinis ꝛ regionis egritudo inest: magis vero q̄z quibus propria non ꝑm aliquid istorum inest. Dic id intelligi ceteris paribus qualia non sunt hic. Secundo dicit q̄ cura huius corruptionis fit per illos modos ꝛ illas medicinas qui frequēter dicti sunt in tribus capitulis modo nominatis.

In ea vero que facta. ¶In tertia dat. i. remedia cōtra corruptionem memorie a siccitate nuda idest pura sine materia. Primum est nutrire egrum cibis tēperatis ꝛ humectantibus vt ouis sorbilibus caponibus gallinis mutone vitulo colaticijs carninz vt humectata ab his substantia cerebri tollatur siccitas. Scōm est exercitiuz tripler. Primuz quidem capitis cum fricationibus ꝛ compressionibus factis cum pannis aliqualiter asperis:

vt per

frigiditas cuz siccitate: vt Serap. ponit ꝑmo ꝓtac. in hoc ca. Omnia eui que hic ponunt sunt ad calefaciendum ⁊ humectandum: ⁊ sup. administras quietem ⁊ somnum. s. temperate ⁊ debite. ¶ Sed tu diceres ad qd ponuntur medicine rubificantes: ad quid etiam oleuz de lilio: ⁊ de cepe narcisci. Dicendum q̄ ista calefaciunt: ⁊ etiam attrahẽdo ꝑñ hũectare.

a ¶ Quod si fuerit. ¶ Hic ponit curam quando est a mala complexione cuz materia. s. frigida ⁊ humida: quia vt plurimum fit ab ea. Et primo facit hoc ponendo canones in nominando quasdam medicinas: secundo ponit appropriatas medicinas: ibi secunda [Et ex eis quidem.] Prima in tres: ꝑmo ponit curaz per medicinas: secundo dat in eis ordinem ⁊ modum vsus. Tertio ponit regimen quantuz ad res non naturales: ibi secunda [Et non festines] ibi tertia [Et oportet vt.] ¶ In ꝑma parte vult q̄ primo digeras ⁊ postea euacues: ⁊ ꝑmo incipias a leuibus euacuatiuis: postea vadas ad fortia. Et omnia ista sunt nota ex canonibus generalib⁹ secũdo vult q̄ alteres cõplexionem cum anacardina: que est famosa confectio: sed multũ calida: ⁊ ideo dicit si confidis q̄ non fit malicia ⁊c. q: postea

sed sit ꝑm quantitatem qua fiat fames ⁊ proueniat augmentum cibi ⁊ quietem ⁊ somnum ⁊ balneum ⁊ calefactionẽ cũ emplastris calefacientibus notis quorum rememorationem non iteramus: et cum ventosis super caput absq̄ scarificatione ⁊ cum medicinis rubificantib⁹. Et forasse necesse erit vt ꝑm sit posterius vbi collum iungitur craneo. Et ad ministrenẽ aque in quibus decocta sunt camomilla ⁊ mellilotuz ⁊ pedes capraꝝ ⁊ ex oleis oleum de lilio ⁊ de narciso ⁊ keiri. ¶ Quod si[a] fuerit a materia habente frigiditatez ⁊ humiditatẽ euacua ipsam post digestionem cum eo qõ scio. Et habitet in domo multi luminis. Et incipiat primuz ab euacuantibus q̃ sunt faciliora sicut biere ⁊ pulpa colloquintide ⁊ castoreum. Deinde gradatim procedat adhieras magnas: postea administres si confidis q̄ non sit malitia complexionis calide confectionem

anacardinam: quoniam est fortior in cõ fortatione sensus faciente acquirere seruationem iuuatissimam seruationi. Et administra etiam reliqua digestiua ex rubificantibus ⁊ gargarismis ⁊ odoramentis etiam que scis. Et non festines in desiccatione eius: sed gradatim ꝓcede. Et caue ne desiccatio tua consequatur finem humiditatum principalium: ⁊ sequatur eam frigiditas complexionis. Illud. n. est ex eis que in obliuione augmentũ ꝑbent. ¶ Et opz[b] vt alienẽt a se ebrietatẽ ⁊ sufflationẽ ventoꝝ ⁊ repletionẽ. Et alienenẽ ab ablutione cum aqua penitus: a calida quidem propter illud quod est in ea de mollificatione: ⁊ a frigida quidem propterea q̄ stupefacit: ⁊ nocet spiritui sensus q̄ si eis accidit repletio subtilient regimen post ipsam: oportet ergo vt alienentur[c] a cibis retentiuis ⁊ grauatiuis ⁊ vaporosis. Repletio[b] vo ex vino facta nocet valde.

b ¶ Et oportet: qo ꝑmo dicit patet. ¶ Sed dubitatur cum quo isti debent lauari. Dicenduz q̄ manus ⁊ etiam totũ corpus possunt lauari cum aquis calidis actu ⁊ potẽtia: vt sulphuris aut de coctionis rerum calidarum: ⁊ etiã possunt lauari manus cũ vino: ⁊ ideo exponaf calida qdem. s. aqua pura ꝓpter illo qo est in ea de mollificatione: vt appet in cõmẽto ⁊ apho. xvij. gnte particule. Calidum ⁊c.

c ¶ Alienẽtur a cibis retentis. i. moram facientibus in stomacho vt caseus legumina: ⁊ omnia etiam tarde digestionis: ex quibus etiam multus vapor surgit ad caput.

d ¶ Repletio vo ⁊c. quia multum vinum per viam suffocationis ⁊ indigestionis ⁊ portationis ad membra generat egritudies frigidas: quãuis sit calidum: vt secundo de accidẽti ⁊ morbo. ⁊ tertio de cõplexionib⁹.

Jacobus

vt per has trahatur ad cerebrum sanguis quo ipsum humectetur. Et exercituz manuũ ⁊ pedum vt in ludo palme quo vigoratus calor naturalis sanguinẽ multiplicet ⁊ inde humectet substãtia cerebri. ¶ Et vniuersaliter exercitiũ totius corporis qo non sit forte: sed sit moderatum ⁊ preparans corpus cum mẽbris omnibus ad attractionẽ proprij alimenti ⁊ nutritionem. Et sit mensuratũ in his exercitiũ ꝑm quãtitatẽ hãc qua suscitet famẽ: ⁊ ab hoc pueniat augmentatio cibi sine superflua resolutione. Tertium est quies corporis ⁊ anime tali moderamine q̄ ipsa prohibeat resolutiones fortes desiccantes quas inducũt motus laborioſi. Sed nõ prohibeat distributionem nutrimenti ad membra ⁊ attractionem nutrimenti ab eis. Quartum est somnus nocturnus modestus ⁊ naturalis quia fortificat digestiones: sanguinem multiplicat quo membra humectantur: ⁊ virtutes reparat animales debilitatas. ¶ Quintuz est balneũ mediocriter calidum dulcis aque munde quo trahitur ad membra sanguis abũdanter somnus prouocatur ⁊ totuz corpus ex seipo humectat. ¶ Sextum est calefactio capitis cũ emplastris notis calefacientibus que predescripta sunt neqz necesse est vt hic iterentur quatinus abunde per ea trahatur alimentum ad caput ⁊ ibi retineatur: vt emplastrum ex pice vel terebinthina ⁊ cera. ¶ Septimum est ventose sine scarificatione capiti adhibite pro nutrito corpore satis copiose quatinus per eas abunde attrahatur sanguis ad cerebrum ⁊ humectet ipsum. ¶ Octauuz est medicine rubificantes sicut sunt sinapis fimus columbinus gũmi rute agrestis capiti adhibite. Trahunt enim sanguinem ita abundanter q̄ rubere faciunt superficiem capitis: sed postq̄z attraxerint ad cerebrum sanguinẽ statim remouende sunt ne suis caliditate ⁊ siccitate cerebrum deficcent. ¶ Et circa hec notat hic q̄ locus super quem applicari debent medicine dicte rubificantes ventose ⁊ emplastra calefacientia forte vt in pluribus est posterius vbi collum coniungitur craneo. Nam illic appofite trahunt aptissime sanguinem ad cerebrum ab inferioribus vel a venis magnis illuc ascẽdentibus per quez humectet posterior eius pars. Fortasse dicit: qz si sanguis satis abundanter transiret ad partẽ cerebri postremã per remedia alia faciliora istis ⁊ tutiora non esset opus neqz hic neqz alibi super caput ista violenter apponere medicamenta. ¶ Nonuz est adhibere super occipitium aquas moderate caliditatis in quibus cocti sint pedes capraꝝ vel pedes mutonis cum camomilla ⁊ melliloto vt humectent occiput: ⁊ ad ipsum attrahant alimentuz proprium. ¶ Decimũ est apponere occipiti post rasuram capitis oleuz de lilio vel de narciso. i. bulbo vomico vel de keiri. i. viola citrini coloris abũdante in muris huius regionis mediocriter caliduz: cuius vnctuositas humectat occiput ⁊ caliditas trahit ad hoc nutrimentũ ⁊ viscositas illic attractuz retinet.

Quod si fuerit. ¶ In quarta parte ꝑmo agit de cura corruptionis memorie ex phlegmate per digerentia ⁊ euacuantia ⁊ alteratiua. Secũdo de nocentibus memorie et vitandis in corruptione eius ab hac causa: ibi [Et oportet vt alienent] Tertio de medicinis magis expertis contra hanc memorie corruptionẽ: ibi [Et ex eis quidem.] ¶ In prima particula dat sex canones. ¶ Primus est q̄ si corruptio vel diminutio memorie ꝓcedat a materia aliqua frigida ⁊ humida digeratur primitus illa materia vel per sirupum de stichados vel squillitico oximel de quo pro vna dosi detur ʒ. i. cum. iij. ʒ. aque bethonice vel aque saluie vel aque mellis parum calefacte per. v. aut. vj. dies de mane in aurora. Postea euacua phlegma digestum cum ℈. iij. ex pillulis cochijs vel. ʒ. ij. pillularum de agarico vel cum hierapigra. ¶ Secũdus canon est q̄ infirmus habitet in domo ⁊ cameris multum luminosis: vt inde retrahatur a somnolentia vigilatio factus ⁊ magis leuis ⁊ motibus aptior corporis ⁊ anime. ¶ Tertius est in euacuatione phlegmatici humoris primo incipiatur ab euacuantibus facilioribus: vt a hierapigra que parum acuatur ⁊ fortificetur cum colloquintida ⁊ castoreo ꝑm hanc formam. ℞. pillularum de hierapigra. ʒ. vnam ⁊ ʒ. pulpe colloquintide castorei tritarum añ. gra. x. misceãtur optime ⁊ formentur pillule. ix. dande pro vna dosi. Deinde procedatur si fuerit opus fortiori pharmaco ad hieras magnas vt sunt hiera russi hiera archigenis. ¶ Quartus est q̄ post euacuationem phlegmatis ad erectionem ⁊ confortationẽ memorie ministretur infirmo confectio anacardina si confidis q̄ ab ea non proueniat mala complexio calida: quia confectio hec fortis est ⁊ potens in confortatione sensus idest memorie ⁊ cõfortatione eius facit acquirere seruationem. i. promptitudinem vel fortitudinẽ retinendi species ⁊ formas rerum que iuuantissima est seruationi idest valde vtilis memorative virtuti. Huius confectionis descriptiones duas inuenies quinti ꝑma trac. i. cap. lxij. ⁊. 55. de qua pro vna dosi datur vna dragma cum tribus. ʒ. aque munde calide ꝑm secũdaz descriptionẽ eius sed ꝑm primam dantur due dragme. ¶ Et circa eius vsum duo attendẽda sunt. Primuz est ne vehemẽtia sue caliditatis supercalefaciat: ⁊ febrẽ asserat. Anacardus enim calidus est ⁊ siccus in quarto gradu sicut prinait ca. de eo. Secũdum est ne vsus eius nimius adurendo sanguinẽ mentem alienet. Juxta illud principis ca. de anacardo. Confert corruptioni memorie: ⁊ eius confectio nota nominata anacardinum sumitur: sed tamen cõmouet alienationez ⁊ melancholiã. ¶ Quintus est q̄ etiam post purgationes administrentur capiti defortis digestiua phlegmatis ⁊ resolutiua sicut emplastra rubificantia ex fimo colũbi vel ex sinapi vel ex pigano. Et gargarismata de oximelle squillitico: vl de sinapio dissoluto in vino albo vel in aqua mellis. Et odoramenta castorei aut ruta aut maiorane vel musci vel ambre. ¶ Sextus est q̄ eger gradatiz ꝓcedat ⁊ nõ festinet in desiccatione organi memorie. Et caueat medicus ne intantum procedat deficcatio eius q̄ perueniat ad finez consumptionis humiditatuz principaliuz ad quaz consequatur frigiditas complexionis ex resolutione caloris innati: naz per illud obliuio augeretur.

¶ Et oportet vt ⁊c.] ¶ In secunda particula ab octo rebus iubet abstinere in corruptione memorie a phlegmate. Prima est ebrietas frequenter eueniens que cerebruz confundit ⁊ vapore replet qui illic inspissatus ⁊ ipsum remollit replet ⁊ humectat ⁊ neruos inde ortos. Oportet igit vt alienent a se ebrietatem diligẽti studio qui phlegmate oppressam gerunt memoriam. Secũda est frequens sufflatio ventoruz maxime australiuz seu meridionaliuz circa caput egritudinaz replent ⁊ aggrauant ⁊ dolere faciunt caput ⁊ organa singulorum sensuum. Tertia est repletio ciboruz ⁊ potuũ vltra q̄z conueniat: ⁊ etiam humoruz a quibus multa fit euaporatio repletura cerebruz ⁊ aggrauatura post inspissationem ⁊ conturbans spiritus. Quarta est ablutio capitis cum aqua: a qua debent penitus alienari siue calida sit siue frigida. Nam calida humectat ⁊ mollificat cerebruz cuius exiccatio potius querenda est ⁊ induratio. Frigida vero stupefacit sensum ⁊ virtutes omnes sensitiuas interiores: ⁊ nocet non parum spiritui sensus mortificans ingrossans ⁊ motui ineptans. ¶ Et hic notat vnum circa repletionem scilicet si accidat in hac egritudine q̄ statim dieta subtilietur vt natura paulatim repletionem auferat quam iuuare debes purgationibus phlegmatici humoris. Quinta est eui tandi sunt cibi retentiui scilicet qui diu morantur in stomacho sicut carnes bubali ⁊ cibi grauatiui grossi ponderosi vix digestibiles vt recẽs caseus ⁊ opirus panis seu non fermentatus: ⁊ cibi vaporosi vt cepe porri. Nam vaporosi cerebrum plurimum replent ⁊ opprimunt. Et alij non bene digeri possunt: quare fiunt causa multiplicationis phlegmatici humoris. Sexta est frequenter vino repleri. Nocet enim valde replendo cerebrum vaporibus plurimis: nec solum euaporat copiose ad caput suapte natura: sed ⁊ alia facit quibus immiscetur furium euaporare.

De partib⁹

Paucum ꝛc̄.quia est res que a tota substantia conuertitur in spiritum:ꝛ ꝛ confortat. Et excusat ꝛc̄.qꝫ est causa bone digestionis in mēbris ꝛ trās portationis nutrimēti ad membra:vnde mēbra humectat:ꝛ ideo Arist. xxvij.particula de pbleumatibus:quarto pble.dicit ꝙ vinū getat sitim magis aqua:supfluitas vigiliaꝝ ꝛc̄.debilitat:ꝛ pro qꝫ resoluit.

a ¶Replet cerebrum vaporibus quia multi vapores ascendūt ad caput:qui resolui non possunt ꝓpter debilitatez calidi ex vigilijs etiam:qꝫ cerebꝝ inflāmatuꝝ mouet multos vapores.

b ¶Et ex eis quidem acorus nutritus :docetur a Mesue in antidotario. Piper longuꝝ potest nutrīri sicut zinziber. Et expertuꝝ est.s.a Rasi ꝑmo.ꝑti.vt patet.

¶De corruptione imaginationis. Capi.xiij.

i **Psaea**dez ꝛc̄. ¶Superius Auic. determinauit de nocumētis virtutum cogitatiue que c̄ in medio vētriculo ꝛ memoratiue que est in posteriori ventriculo.

Jacobus

Sed pauco vti vino quadrupliciter iuuat. Prio quidem quoniaꝝ dilatat animaꝝ.i.letificat. Secūdo qm̄ ꝙfortat spiritū:est enim spiritui velut alimentuꝝ:nam vini substātia spirituosa est. Tertio qm̄ facit bonum spiritū i.anhelituꝝ:nam vias pulmonis mūdat ꝛ aperit vel generat ꝛ auget substantiam spiritus ꝛ cito ac facile cōuertitur in bonos ꝛ claros spiritus. Quarto qꝫ excusat a multiplicatione aque.i.egrum absoluit a multo potu aque qui nociuus valde est in corruptione memorie. Septima est dormitio multa in meridie seu somnus longus post prandiuꝝ habitus maxime prope ipsum. Replet enim cerebꝝ vaporibus plurimis ꝛ vniuersaliter somnus excessiuus nocet plurimū memorie debili maxime post plurimam repletionem ciboꝝ ꝛ potuū precipue vini. Octaua est vigiliaruꝝ supfluitas que tripliciter nocet. Primo debilitando spiritus animales: ꝛ fatigando virtutes eoꝝ. Scdo resoluendo animales spūs qui ad membra ferunt horis vigiliaꝝ ꝛ dissoluunt supfluis motibus. Tertio replēdo cerebꝝ vaporibus quos motus eleuant horis vigiliaruꝝ.

¶Et ex eis quidē ꝛc̄.]¶In tertia pticula dat.vi.medicinas de efficaciorib⁹ ꝛ meliorib⁹ oppresse memorie phlegmatico humore. Prima expta fortis est acorus nutritus puta in melle coctus ꝛ refuatus sicut cōdiunt nuces ꝛ radices vna cū piris in cōposta quadragesime. Et est acorus radix gladioli que recens ꝛ mūda multis foraminibus pforari debet vt melli imposita penetret vndiqꝫ melius a melle. Scda est longū pip qđ ꝛ macropiper appellare solemus:silr nutritū puta in melle coctū ꝛ refuatū. Et he medicine multis exprimētis inuēte sunt addere in seruationē ꝛ robur memorie. Et des pro vna dosi quaqꝫ die de qua vis pondus.ʒ.i. Tertia est medicamē exptuꝝ qđ in forma pulueris sic conficit. ℞.olibani ciperi piperis croci myrrhe añ.ʒ.ij.terant subtiliter ꝛ cribellent:ꝛ fiat pulvis de qua quaqꝫ die detur vna.ʒ. vel mane dum surgit vel sero in ingressu lecti. Quarta etiam expta est hec. ℞.pipis cymini añ.ʒ.ij.zuccari albi ʒ.iij.terant subtiliter ꝛ da.ʒ.i.quaqꝫ die vt ꝑus. Quinta expta etiam. ℞. olibani.ʒ.i.ꝛ gra.ij.ꝛ.ʒ.pipis.ℨ.i.ꝛ gra.ij.ꝛ.ʒ.terāt ꝛ fiat pulvis qui mane bibat⁹ totus pro vna dosi per plures auroras cū.ʒ.iij.vini aut aq̄ mellis. Sexta expta est hec.℞.cymini.ʒ.v.pipis.ʒ.i.acori ciperi myrabo.nigroꝝ añ.ʒ.ij.mellis anacardi.ʒ.i.mellis cōis.ʒ.iij.ꝛ.ʒ.ij.terenda terant: ꝛ cum melle incorporent ꝛ fiat conditū in pixide de quo mane accipiantur quaqꝫ die.ʒ.ij. Et mel anacardi est humiditas quedam viscosa sicut mel in raritatibus corticis ipsius latens ꝛ inuenta. Juxta illud prin.ca. de anacardo. Et cortex ipsius est rarus frangibilis in cuius raritate est mel viscosum habens odorem. Consequenter addit hic ꝙ ad habendam doctrinam ampliorez super medicinis memorie corrupte vel diminute recurrere debemus ad medicinas singulares scriptas scdo canonis huic casui vtiles que reperiunt⁹ in tabulis proprijs egritudinuꝝ capitis sub tali titulo[Membra capitis respicit.]Et famosiores sunt acorus piper olibanum cyperus myrrha cyminuꝝ myrabolani indi ꝛ anacardus. Ultimo resumit vnuꝝ qđ ꝑmisit vt fortius hereat audientiū mētibus:puta ꝙ opꝫ vt sit hospitiuꝝ patientis huius luminosa domus multe claritatis.

Facta vero. In qnta parte ait ꝙ corruptio memorie facta ꝓpter apostema quod est in cerebro curat⁹ his modis ꝛ his medicinis qui prius dicti sunt capitulis de curis karabiti aut firsen ꝛ lethargie ꝛ subeth asabari:que sunt apostemata quibus memoria quādoqꝫ corrumpitur. ¶Attende ꝑmo ꝙ curam corrupte memorie per purum frigus hic omisit ꝑn.vel quia raro fit:aut non diu ꝑmanet ex cessiuum frigus in substantia cerebri quin sibi associet humiditatem:vel qꝫ frequenter edocuit curā frigoris cerebri:vel qꝫ ex se clara est. Mā qđ nimis friget oportet gradatim calefieri per olea calida vnguenta ꝛ emplastra sacellationes embrocationes vel linimenta. Quod si fuerit opus aliqua calida deintus administra sicut piper saluiam nucem muscatā anthos gariofilos. ¶Attende secūdo ꝙ omisit etiā curā corruptionis memorie a sicco ꝑmixto frigori vel a frigore iuncto siccitati: vel quia raro fit:vel est insanabilis vt in decrepitis:vel quia sanat sicut illa que fit a siccitate nuda addendo calida cuꝫ illis que humectant ꝛ euacuando melancholiam si illic abundauerit ꝓprio pharmaco. ¶Attēde tertio ꝙ in debi partes.iij. Et expertum etiam est in ieiuno potare in ipsa olibani.iij.quartas aurei:ꝛ piperis quartam. Et iteruꝝ cymini partes.v.piperis.j.acori.ij.ciperi.ij.myrabol.nigro.ij.mellis anacardi i.mellis duplum omniuꝝ. Et oportet vt redeas ad medicinas singulares scriptas in libro secūdo:ꝛ earum locus est in tabulis egritudinum capitis. Et oportet vt sit hospitiuꝝ huius domus in qua sit lumen plurimum. ¶Facta vero ab apostematibus cerebri curatur cum eo quod dictum est in karabito ꝛ in lethargia ꝛ subeth asabari.

¶De corruptiōe imagiatōis.C.xiiij.

i **Psaeadem** cognoscit ex signis narratis in alijs capitulis:verūtn̄ est in anteriore ꝑte cerebri.

De partib⁹

crepitis innata siccitas ꝛ terrestreitas cuꝫ diminutione radicalis humiditꝫ innati caloris memoriam corrumpunt aut multuꝫ debilitant. Et ad id coadiuuant excessus phlegmatuꝫ ab indigestione:que quia requirit cōtrarias medelas vnam que deficcet alteram que humectet:ꝛ virtus que decidit est insanabilis. ¶Cura ergo in sūma memorie corrupte per caliditatem ꝛ siccitatem est euacuatio choleric⁹ vel adusti humoris si superabundet. Et infrigidatio cuꝫ humectatione corporis ꝛ capitis itus ꝛ extra per cibos ꝛ potus ꝛ medicinas. Sꝫ cura sūmaria memorie corrupte per siccitatē nudam est quinqꝫ res. Prima est cibatio cuꝫ cibis humidis ꝛ temperatis:ꝛ vini limphati temperatus potus. Secūda est exercitium capitis ꝛ corporis per fricationes ꝛ compressiones tali moderamine ꝙ famem excitet ꝛ attrahat sanguinem ad mēbra educanda. Tertia est dormire ꝛ quiescere sufficienter. Quarta est balneum dulcis aque tepide. Quinta est calefacere frequenter caput cū emplastris oleis ventosis embrocis ꝛ medicinis rubificantibus vt inde attrahatur nutrimentum ad ipsum. ¶Cura vero in sūma corrupte memorie per frigiditatem ꝛ humiditatem cuꝫ materia que sepius accidit est nouē res. Prima est digestio peccantis materie cuꝫ subtiliatiuis ꝛ incisiuis. Secūda purgatio materie digeste primo cum lenibus deinde cuꝫ fortibus. Tertia habitaculum in loco luminoso ficco non reumatico. Quarta dieta subtilis euchima declinans parūper ad caliduꝫ ꝛ ficcuꝫ. Quinta est exercitiū mediocriter forte cum declinatione ad vigilias non multum excedentes. Sexta est somnus noctis ser aut septem horaruꝫ ab assumpta cena tribus distās horis:ꝛ fit cena breuis. Septima est euitare repletiones ꝛ ebrietates ꝛ ventos fortes precipue austrinos ꝛ ablutiones capitis cuꝫ aqua ꝛ cibos grossos grauatiuos humidos ꝛ vaporosos ꝛ aque potus ꝛ longos somnos: maxime meridianos ꝛ vigilias nimias:lotiones tamē peduꝫ sunt vtiles semel in septimana cuꝫ aqua calida decoctionis saluie vel camomille vel melliloti. Octaua est post cibuꝫ vti coriandro preparato condito vel dia citoniten vel piro cocto vel citonio cocto vel amigdalis dulcibus excoriticatis parum torrefactis:quorum stipticitas prohibeat vapores ad caput ascendere. Nona est paulatiua deficcatio cerebri cum moderamine dando sepe infirmo de confectione dicta anacardina vel de aliqua dictarum sex confectionum.

¶De corruptione imaginationis. Cap.xiij.

i **Psa eadem.** ¶In hoc capi.primo agit de signis corruptionis imaginationis. Secundo de modis eius ꝛ causis ipsorum:ibi[Et eius corruptio.]Tertio de differētijs corruptionis imaginationis a corruptione memorie:ibi[Verūtamē plurimū]Quarto de signis distinguentib⁹ inter corruptionē hāc,ꝓpter humiditatē:ꝛ ꝓpter siccitatē:ibi[Qđ aūt]Quinto de corruptione imaginationis que est ꝑmutatio nō diminutio ꝛ de causis eius:ibi[Et qm̄ est]Sexto de cura eius:ibi[Cure aūt.]

¶In ꝑma ꝑte ꝑmo ait ꝙ ipsa eadem.s.corruptio imaginationis cognoscitur ex signis iam prenarratis in capitulis alijs:vt ca.vj.ꝑmi trac.hui⁹ Fen.§.illo. Nunc autem virtuti cum accidit nocumentuꝝ:aut destruitur operatio ꝛ non remanet in ipsa forma imaginationis sensate post remotionem eius a proportione que est inter ipsam ꝛ sensuꝝ cum eam sentit: aut debilitatur ꝛ diminuitur aut mutatur a cursu naturali ꝛc̄. Et iterum ca.ij.trac.tertij huius Fen.§.illo. Nos autez addimus ꝛ dicimus ꝙ quādo apostema fit in parte anteriore corrūpit imaginationez. Cuꝫ ergo est illud incipiūt colligere villos ex vestibus ꝛ paleas:ꝛ que sunt similia illis ex parietibus ꝛ imaginant aliquas fantasias que nō inueniunt. Vel intellige ꝙ cognoscit ex signis narratis in capitulis alijs videlꝫ ex signis corruptionis memorie que fere eadem sunt cum signis corruptionis imaginationis. Secūdo dicit:verūtamē corruptio imaginationis est in anteriore pte cerebri:sicut ipsa virtus imaginatiua ibi est vt i ꝓprio organo Et in hoc differt a corruptione memorie que posterius est:imaginatiua igit̄ de cuius lesis actionibus agitur pro virtute sumit⁹ que ꝑmo cerebri ventriculo insidens recipit a sensibus quinqꝫ exterioribus formas sensibilium ꝛ eas reseruat in absentia obiectoruꝫ.

¶Et eius

a ¶Et eius corruptio. ¶Primus nocumentus est pmutatio:vt cus homo imaginat:qđ non est extra:sicut accidit illi medico de quo narrat Gal.iij.de accidẽti & morbo.& Aui.supra palleg.ca.Et huius nocumẽti causa est mala complexio calida cum materia:vt appet in hñtibus superfluam choleram in pte anteriori cerebri:vt in freneticis:vel sine mã:qr calor paucus pôt hoc facere nimis moucdo spiritus:& hoc est qđ Aui.dicit ppter ustum cholerũ
s.rubee:aut propter &c.
Et forte dixit cholerũ pro vtraq; cholera scilicet cholera rubea & nigra.Cholera enim nigra pôt pmutationem opationis facere in virtute imaginatiua:ig nõ fit cũ motu & agitatione:si nõ cõiungatur calor:vel nõ fit cum tanto motu.

¶Et eius corruptio aut est vt imaginetur qđ nó est:& videat res quibus nó est inuẽtio.Et illud est ppter dominiũ cholę in anteriore parte cerebri:aut ppter dominium malicie cõplexionis calide abs materia:aut vt minuat imaginatio & debilitetur ab imaginando res imaginabiles.Et neq; videat visiones & somnia nisi parum:& obliuiscatur formarum sensatarum qualiter sunt:et neq; imaginetur eas.Et eius quidem

b ¶Aut vt minuat. ¶Scõm nocumentus & diminutio imaginatiõis & qr virtus imaginatiua est cognoscitiua formaꝝ & est etiã retentiua:& dicitur fantastica vt pmo lib.Fen.j.ca.de vtutibus alalibus:ideo Aui.tãgit duos modos diminute actionis.s.diminute cognitionis cum dicit debilitetur ab imaginando res imaginabiles.Et neq; &c.tangit etiaz modũ diminute ꝓfectionis cuius dicit.Et obliuiscat.Et causa huius nocumẽti est frigiditas & humiditas:& hoc est qđ dixit:& eius quidem &c.

c ¶Et neq; imaginet. ¶Tertiũ nocumẽtus est imaginationis ablatio:qñ homo nihil imaginat:& fit etiam a frigiditate & humiditate:quia causa diminuens actionem addita priuat actionem.Et hunc modus nocumenti Aui.dedit intelligi:vel forsan expressit de eo cum dixit:& neq; imaginetur eas.

d ¶Verũtamen plurimus. ¶Hic remouet dubium:dixerat enim qđ nocumentũ imaginatiue est cum obliuione:& sic etiam dixerat de nocumento memorie.Et ideo dicerẽt aliqs in quo differt nocumẽtus imaginatiue & memoratiue cus vtrobiq; fit obliuio:& ideo assignat differẽtiã. & pmo vnam:scdo aliã:ibi ꝑa ¶Et corruptio qdem. ¶Prima in duas:pmo ponit differentiam illam:secũdo quod dixit ꝓbat:ibi ꝑa ¶Verũtamẽ hoc. ¶Dicit primo sic qđ plurimum corruptionis.i.nocumenti memorie non fit nisi a frigiditate & humiditate.

e ¶Et paucitas &c. ¶Considerandũ qđ plurimũ pôt dupliciter itelligi:pmo plurimũ nocumẽti.s.in euentu:& tũc est sensus:qđ vt plurimus in nobis expimur qđ memoria ledit a frigido & humido:sed imaginatiua vt plurimus ledit a ficco.s.& calido:& ꝓsequens plurimũ nocumẽti memorie est diminutio vel ablatio.Unde hos duos modos lesionis memorie explicauit supra.Sed plurimum nocumẽti imaginatiue est corruptio i.pmutatio:& in nobis experimur qđ vt plurimũ fit ledit.¶Sed contra pmus diceret aliqs:qr instrumẽtus memorie est creatũ ficcũ:ergo vt plurimus sibi eueniet nocumẽtus a ficco.¶Contra scds:qr instrumẽtũ imaginatiue est creatum lene & humidũ:ergo frequentius ledit ab humido.

causa est eadem causa que est diminutionis memorie. ¶Verumtamen plurimum corruptionis memorie nõ erit nisi a frigiditate & humiditate:& paucitas ipsius fit a siccitate:& res hic est econuerso.¶Verumtamen hoc instrumẽtum creatus est lene vt velociter fiat impressio eius quod imaginatur:& illud durum vt solutio ipsius difficilis fiat ab eo quod in ipsa est impressum ꝓpter res cadentes in ipso econtrario.

Dicẽdũ qđ pluralitas horus euentuũ est magis a causa p accidens:& non a causa per se.Locus enim cerebri posterior est ficcus in complexiõe:& ex hoc frequentius egrotaret a ficca cõplexione:tñ ꝓpter debilitatem digestionis:& qr non hz locũ manifestũ expurgatiõis superfluitatũ frequẽtius egrotat ab humiditate phlegmatica frigida humida: sicut senes frequentius egrotant a phlegmate.
Pars autẽ cerebri anterioris est recipiens freqn tius a corpore vapores calidos & siccos:& ideo frequentius nocumẽtum imaginatiue est corruptio:sicut a corpore frequẽtius preter naturaz ascẽdunt huius vapores:& pars anterior est magis apta recipe has euaporationes:qđ posterior:scdo modo pôt exponi plurimus corruptionis:quia intẽsiue vt sit sensus:qđ memoria leditur plurimum idest vehementius a frigiditate & humiditate.Et res hec.i.in imaginatiua res est contrario: quia parum leditur ab humiditate:ita qđ ly ecõtrario referatur ad id qđ expressit de siccitate:quia econtrario eius quod dictum est de siccitate:& ideo econtrario eius quod dictum est de frigiditate:quia etiam pars cerebri anterior plurimum intensiue leditur a siccitate:sed posterior ab humiditate leditur plurimum extensiue.

f ¶Verũtamen hoc. ¶Hic ꝓbat scdam expositionẽ & arguit sic:cuius organum ex natura est magis humidũ:magis ledit a ficco:& cuius ex natura magis est siccus magis leditur ab humido:sed organum imaginatiue est humidum lene:vt velociter fiat in eo impressio:& illud.s.organum memorie est siccum durum:vt bene retineat siue vt solutio.i.separatio &c. ergo &c.¶Notandũ qđ ecõtrario potest exponi dupliciter.Uno modo sic.Illud.s.organus memoratiue ecõtrario.s.imaginatiue est durum &c.Alio modo ecõtrario.i.ppter causam ptrariam.Nam prima impressio imaginatiue est ad cognoscendũ siue est cognitiua:ita qđ retentio ibi est sicut ꝓ intentum:sed pma impressio siue opatio in memoria est ecõtra.s.retentiue:& ideo debet esse siccum eius organum.

Jacobus

Et eius corruptio.

¶In scda parte pmo inuit hanc diuisionẽ qđ imaginatiõis corruptio i.lesa actio:vel est pmutata a cursu naturali:vel est diminuta:vel omnino ablata.¶Primus membrus diuisionis huius tangit:ibi ¶Aut est vt imaginetur qđ non est & videat res qbus nõ est inuẽtio ¶Scdus ibi ¶Aut vt minuatur imaginatio & debilitet ab imaginando res imaginabiles:& neq; videat visiones & somnia nisi parum ¶Tertius ibi ¶Et obliuiscat formarum sensatarus qualiter sunt:& neq; imaginet eas. ¶Attẽde pmo qđ imaginatiõis corruptio ꝓprie dicit de pmutata actione imaginatiõis a cursu naturali sicut infra in pte illa ¶Et qñ est egritudo corruptio imaginationis nõ ipsius diminutio tu es sufficiens ad cognoscendũ ¶Uel de destructione seu ablata actione imaginationis sicut pus corruptionẽ memorie vocauit ablatam eius actionem & obliuionem.Sed ꝑn.hic extenso noie vocat omnẽ lesionem vel lesam actionẽ imaginationis corruptionez eius.
¶Attende secũdo qđ omnis lesa actio imaginationis in altero duorum ꝓsistit.s.vel in receptione formaꝝ sensibiliuz non sicut ꝓuenit:vel in retẽtione dictaꝝ formaꝝ non ꝓuenięti.Uerbigra imaginatio pmutata a cursu naturali vel ꝓsistit in hoc qđ imagiatiua recipit formas fantasticas rerum sensibiliuz.Fãtasticas dico siue ficticias:qr vera sensibilia realia nõ eis ab extra correspõdent & imaginat ifirmus qđ non est vt qđ cãtatores & sibilatores sint in domo sua vel lucerne ardentes vel muscę volantes coram oculis suis:vel qđ omnia que comedit sint amari saporis vel cuncta que odorat sint fetida:& non est ita:sed organa sensuus infecta hec inducũt:vel corruptio hec imaginationis consistit in hoc qđ imagiatiua nõ recte reseruat simulacra rerum donec cogitatiue ꝑsentauerit hec:sed cõfusa turbida vel cancellantia:qñq; alias res a sensatis ppriis representãtia.Imaginatiue enim duplex est officiũ:vnum recipe simulacra rerum: aliud seruare hec absentibus obiectis.Et consist imaginatiõis diminutio vel debilitas aut ꝓsistit in debiliter imaginando seu recipiẽdo formas rerum sine pfecta impressione:& in nõ videre visiones & somnia presentibus causis nisi raro & diminute. Aut in nõ retinẽdo huiusmodi formas plene & pfecte vel sufficienti tẽpore:sed incõplete vel insufficiẽti mora seu tpe.Et pportionaliter imaginationis ablatio vel ꝓsistit in non recipe formas rerum sensibiliuz:vel in nõ seruare has neq; retinere.Et hos duos modos ablationis tangit hic dicẽs ¶Et obliuiscatur formaꝝ sensatarus qualiter sunt ¶Idest ignoret de formis receptis:quarus rerus sunt forme vel imagines vel sic delete sunt imagines impresse qđ nullus sensibile representare sufficiat ¶Et neq; imaginet eas ¶.i.non recipiat imagines rerum ppter ineptitudinẽ organi ad recipiendum eas. Scdo ꝑn.hic duas causas inserit pmutationis imaginationis a cursu nature.¶Prima est dominium vel abundantia alterius cholerarum.s.citrine rubee aut aduste in anteriori parte cerebri que substantia sua vel fumis ipsius mordacib' acutis formas & organus imaginationis adeo interturbat vt pmutentur eius actiones.Secũda est mala complexio calida sine materia parti anteriori cerebri predominans que spũs agitat & subtiles tenues ac instabiles reddit.Tertio dicit qđ causa diminutionis imaginationis vel ablationis eius est eadem cum causa diminutionis vel ablationis memorie prędicta videlicet:pura frigiditas vel frigiditas mixta cum humiditate:vel frigiditas mixta cum siccitate:nisi qđ causa ista particulam cerebri postremam occupat in diminutione vel ablatione memorie:& in imaginatiõis diminutione vel ablatione partem anteriorem.

Verũtamen plurimum.

¶In tertia primo dat differentiam inter corruptionem memorie & corruptionẽ imaginationis ex pte causaꝝ.Scdo ex parte instrumẽtoꝝ:ibi ¶Verũtamen hoc ¶Tertio ex pte obiectoꝝ:ibi ¶Et corruptio qdez. ¶In ꝑma ptícula pmo ait qđ corruptio memorie ꝓuenit vt in pluribus a friditate & humiditate:& rarius accidit a siccitate:qñ siccitas:nisi multũ excedat formas & spẽs retinere adiuuat qđ memorie videt officiũ:humiditas vo cito labi facit formas & spẽs memorie impssas:sicut videmus in exterioribus qđ humidũ molle paruz formas retinet:& ipse tenaciter duro & ficco herent.Et hoc intellige p corruptionẽs imaginationis & memorie suas actiones multũ diminutas vel oino ablatas & nõ pmutatas a cursu nature.Scdo dicit ¶Et res hic est econuerso ¶.i.imaginationis diminutio vel ablatio sepius ꝓtingit ex siccitatis excessu rarius vo fit ab humiditate:qr ꝓncipalis imaginatiue actio est recipere formas rex sensibiliuz quaꝝ receptioni facili & pfecte subseruit humiditas nisi valde excedat.Retẽtio vero dictaꝝ formaꝝ ab imaginatiua non est necessaria neq; tam fixe:neq; tanto tpe sicut in memoria:sed solũ quousq; cogitatiua in his opata fuerit:& ab his extraxerit estimatiua species insensatas amicitie vel inimicitie & in memoria reposuerit.
¶Verũtamen hoc &c. ¶In ꝑa ꝑmo ait qđ imaginationis instrumẽtũ seu ppriũ organũ creatũ est lene.s.cerebri pars tota anterior mollis & humida naturaliter facta est vt facile & cito fiat impressio eius qđ imaginatur.s.formaꝝ rerus sensibiliuz.Juxta illud ꝑn.ca.ij.huius Fen.Et lenitatis quidem causam dixit Gal.in ipso existere vt eius figura bona fiat: & ipsius alteratio cum imaginationibus:lene enim alterationes facilius suscipit.Secundo dicit hic ¶Et illud.s.instrumentuz memorie creatum est duruz vt solutio ipsius instrumẽti difficilis fiat ab eo qđ in memoria impressum est ¶Idest vt vix deleantur species & forme rerum sensibilium a memorie organo cui fuerũt impresse ¶ppter res cadentes in ipso scilz organo econtrario ¶ad imaginationis organuum.Quaruz prima est qđ memorie organuz principaliter factuz est ad retinendus:imaginationis vero ad recipiendus vt statim dictuz est.Secũda est qñ memorie organum neruoꝝ motiuoruz est principium qui duri esse debent:& fortes ad motus:imaginationis vero organum neruorum sensus principium esse debuit quibus mollicies amplior conuenit vt formas sensatas facile suscipiant.Juxta illud principio capitulo secũdo huius Fen.Anterius autem cerebruz non est factuz lene:nisi quoniaz plurimuz neruoruz sensus & proprie qui sunt visus & auditus oritur ex eo.Et plurimum neruorum motus oritur ex postremo ipsius:nerui autem motus indigent duricie superflua qua non indigent nerui sensus. Tertia est:quia memorie organum retro positum est procul a custodia sensuum:quapropter natura fecit ipsum durius & os tegens ipsum & imaginationis organũ mollius ex contraria causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Et corruptio. ¶Hic ponit aliam differentiã nocumẽti memorie: et nocumẽti imaginatiue: que imagiatiua videt ꝗdã memoria: et dicit ꝙ corruptio. i. nocumẽtuꝫ memorie fit in duabus dictionibus. i. in duobus modis sensatoꝝ. Cõsiderandũ ꝙ sicut scit ab arte alia. s. ex. vj. de naturalibus: ita et quarta ꝓticula: sensata sunt duplicia. s. sensata ꝓcepta a sensibus exteriorib⁹ vel interiorib⁹: ut sunt sensibilia cõia: et ꝓpria: alia sunt sensata que dicuntur intentiones appropriank estimatiue. Vult igitur. A. dicere ꝙ nocumentum memorie est i duob⁹ modis sensatorum. s. ydolorum et intentionuꝫ: quia vtraqꝫ sensata conseruat et ideo fit nocumentuꝫ in eorum compositione: et etiam diuisione: sed nocumentum imaginationis fit in vno genere sensatoruꝫ. s. ydolorum et nõ intentionum: et ideo dixit in sensatis et formis. i. sensatis: que sunt forme siue ydola. Et ex hac littera comprehendit mẽs Aui. s. ꝙ memoria est thesaurus non solum intentionum: sed etiam ydolorum: ls fit ydoloruꝫ propter intẽtiones: vt declarauimus primo can. Fen prima ca. de virtute animali.

¶Et corruptio⁹ quidem memorie cadit in duabus dictionibus sensatoruꝫ et in compositione corruptionis eorum: et corruptio imaginationis cadit sicut in sensatis et formis ipsorum. Et hoc quidem scitur ex arte alia. ¶Quod[b] autẽ magis significatiuum est ꝙ egritudo ẽ ex humiditate: aut siccitate est dispositio somni et vigiliarum: et dispositio siccitatis oculorum et narium et humiditatis eorum et dispositio coloris lingue et humiditatis eius: aut siccitatis ipsius. ¶Et quando est egritudo corruptio imaginationis non ipsius diminutio tu

b ¶Quod autez magis. ¶Hic ponit signa: et dicit ꝙ tu cognoscis ꝙ passio sit ab hũiditate ex somno: q: significat hũiditatẽ: et vigilijs: q: significat siccitatẽ: et siccitate oculoꝝ: q: significat siccitatẽ ꝛc. Et hec oia sunt nota ex capitulis generalibus supra. Dicit etiã ꝙ si nocumentũ imaginationis quod dicitur corruptionis. i. ꝑmutationis ꝓtra distinctuꝫ nocumẽto diminutionis et ablatiõis: tu potes cognoscere ꝙ est a cholera: aut melancholia. Ex his enim humoribus corrumpitur imaginatio: aut comple

Jacobus

¶Et corruptio qdez ꝛc.]¶In 2ª ꝑmo ait ꝙ corruptio memorie cadit in duabus dictionib⁹ sensatoꝝ: et in cõpositione corruptionis eoꝝ. Hoc est dicere ꝙ lesa actio memorie vsat et attẽdit in duabus intẽtionib⁹ seu spẽbus insensatis que tñ extracte sunt a formis sensatis: ideo hic vocat has dictiones sensatoꝝ: et sunt spẽs amicitie et inimicitie quas estimatiua virtus a formis sensatis elicuit et in memoria velut in thesauro ꝓprio reposuit. Cõsistit etiã et vsat lesa actio memorie in cõpositioꝺ corruptiõis vt in corruptione cõpositõis sensatoꝝ cuꝫ spẽbus i sensatis amicitie vel inimicitie si memoria nõ eas retineat vel diminute retineat vel male retineat et male repsentet vt amicũ velut inimicũ: aut ecõuerso. Mã circa idẽ fiũt aliter: et aliter actiones lese et sane actiones oiuꝫ virtutũ. Scõo dicit ꝙ imaginationis corruptio cadit. i. attendit: et quasi vsat in rebus sensatis et formis eaꝝ vt in coloratis: et in coloribus et audibilibus sonis et vocibus et in saporosis et saporibus: nec ipsa puenit ad intẽtiões vel spẽs occultas et insensibiles amoris et odĩ: sicut memoria corrupta vel sana. Vltimo dicit ꝙ he differẽtie lesionũ et actionũ sanaꝝ memorie et imaginationis sciunt ex arte vel scientia alia. s. ex scriptis in libris de aia quos ꝑcepit appellat in philosophia sectam fen naturaliuꝫ.

Quod autem magis. ¶In. iiij. ꝑte dat. iij. signa qb⁹ discernit egritudo partis anterioris cerebri fiens ex humiditate a fiẽte ex siccitate. Primuꝫ est dispositio somni et vigiliaꝝ. Mã si patiẽs somnolẽtus fuerit ab humiditatibus supfluis egrotat. Si vigilantior oppotuno fuerit egrotat a siccitate vel siccãte humore fumo: aut vapore. Scõz est dispõ oculoꝝ et nariũ ab humiditate et siccitate. Maz si oculi fuerit humidi lipposi vel lachrymosi significãt morbũ humidũ: si ficci siccũ. Et si nares hũide fuerint abũdantes in muscilaginib⁹: aut mũco significãt morbũ humidũ: si sicce siccuꝫ. Conformant. n. fm primuꝫ oculi et nares in humido et sicco ꝓpe cerebri. Tertiũ est dispõ lingue in colore ipsius et humiditate vel siccitate. Nam si alba fuerit vltra solitũ et humida nimis significat phlegma in cerebro abũdans. Si citrina: aut nigra sicca et aspera significat cholerã vel calorẽ intẽsuꝫ cuꝫ siccitate. Si sicca solũ nõ mutato colore significat siccũ cerebruꝫ: nisi ꝑcesserint lingue he qualitates ab iferioribus sicut a stomacho vel ab epate vel a pectoralibus.

Et quando est. ¶In. v. ꝑmo ait ꝙ qñ egritudo ptis anterioris cerebri est imaginationis corruptio: seu ꝑmutatio a nãli cursu: et nõ eius diminutio tu sufficiẽs es ad cognoscẽdum hãc p ea que apparẽt ex gestib⁹ et vbis huius patiẽtis. Vt si se dicat audire cãtores: aut sibilatores in camera ipsius vel videẽ lucernas aut lãpades ardẽtes quos sani iuxta eũ: nec audiũt nec videt: vl si aliqd ãritãs manib⁹ discerpat villos a vestib⁹ vel a se abijciat: vel clamitãs dicat seviere demones: tũc clare appet ꝙ ei⁹ corrupta ẽ imagiatio: vt vt de Theophilo a Gal. iij. morbi. ca. iij. q in angulo dom⁹ sue putabat cantatores et sibilatores eẽ: nec nõ et organatores: et in. iiij. iterioꝝ. c. ij. ipse. B. cũ passus esset febrẽ acutã putabat lectũ suũ pticulr esse palea liqdũ coloris hie et pãnos suos eẽ villosos: et velleroses: tũc digitos cõprimẽs vt ipos euelleret: neqz potẽs irat⁹ mãsit. Scõo hic inuit ꝙ tu etiã sufficis imagiationis corruptionẽ cognoscere ꝑ ipsius cãs: qñ vel ipsa est a melia non adusta aut vsta ꝙ spũs ꝓturbat imagiatiuos sua nigredie vel suis fumis tenebrosis grossis: vel est a choka que spũs iflãmat imaginatiuos ignit et exagitat et instabiles reddit vel a cõplexione singulari calida sine mã multe caliditatis que dictos spũs subtiliãs ignit et istabiles efficit et cito resoluit. Et sufficis hec scire p ea ꝙ dicta sunt sup signis et causis corruptionis cogitationis: que fere eedẽ sunt: nisi qz sunt in diuersis locis.

Cure autem illius. ¶In. vj. ꝑmo agit de ꝓuenientia cure lesionũ imaginatiõis cũ curis le-

xione calida sola: quia etiam mouet spiritus: et facit imaginari quod non est. Et hec omnia sunt dicta et scita supra hac fen in pluribus capitulis. Et disputauimus nos supra in capitulis generalibus illo capi. Et significatio quidem assumpta.

c ¶Cure aũt. ¶Hic ponit curam: et dicit ꝙ est fm curas in capitulis preteritis. s. vbi sunt cure male cõplexionis cerebri frigide et humide: et etiam calide et sicce cum materia et sine: et totum hoc est scitum: addit tamen canonez ꝙ locus remediorum sit pars anterior capitis vbi est locus imaginatiue et principii sensuum.

¶De mania canina. Lapi. xv.

Expositio manie ꝛc. ¶Jam determinauit de nocumentis cuiuslꝫ virtutis sensitiue intrinsece. ¶Hic determinat de nocumẽtis virtutuꝫ pluriuꝫ siue de passionibus quibusdam in quibus plures virtutes leduntur: et sunt mania et melancholia. ¶Primo ergo determinat de mania: secundo de melancholia: ibi secunda]¶Dicitur melancholia.]¶Prima in tres. ¶Primo determiat de mania quantuꝫ ad species diuersitates et causas: secũdo ponit signa: tertio curam: ibi secũda]¶Signa]¶ibi tertia]¶Si repletionez.]¶Prima in duas. ¶Primo ponit species et causas: secũdo diuersitates terminationis: ibi lecũda]¶Et hanc quidem egritudinẽ]¶Prima in duas: ꝑmo ponit species et causas intrinsecas: secũdo extrinsecas: ibi ꝓa]¶Hec autẽ egritudo.]¶Prima in duas. ꝑmo in generali notificat spẽs manie: scõo i speciali: ibi ꝓa]¶Et scias.]¶Cõsiderãdũ ꝙ est ista expositio

De partibus

sionuꝫ cogitatiõis et memorie. Scõo de vita ipsaꝝ abinuicẽ: ibi]¶Verũ tamẽ opꝫ]¶Tertio de qbusdã localibus remediis: ibi]¶Et si est necia.

¶In ꝑma ꝓticula ait ꝙ cure lesionis imagiationis siue ꝑmutata siue diminuta vel ablata fuerit sunt fm curas seu velut cure ꝓteritaꝝ egritudinuꝫ. s. vt cure lesaꝝ actionũ cogitatiõis et memorie. Ver. g. imagiatio q̃ ꝑmutata est a cursu nãli sic curat vt cogitatio ꝑmutata a suo cursu q̃ pus dicta ẽ ꝑmixtio sensus seu rõnis et alienatio mẽtis. vz. p phlõmiã cephalice si sanguis acut⁹ subtilis et ardẽs et cã fuerit: vel p digõnẽ et euõnem melie nãlis vel melie aduste vel cholere rubee vel cholẽ citrine si fuerit in cã: deide p alterationẽ male cõplonis cerebri derelicte in eo p aliquez de dictis humorib⁹ cũ humectatiuis et ifridatiuis medicis: nisi cã fuerit melia nãlis: tũc. n. ꝓueniũt humectatiue medicine cũ quadã remissa calefactione. Et põt fieri picta alteratio per adhibita defortis in forma embrocarum vel linimentoꝝ vel inunctionuꝫ vel emplastroꝝ. Et per adhibita deintus sicut ꝑ sirupos et electuaria somnũ ꝓcãtes vel per conseruas. Et imaginatio que debilitata est vel ablata omnino curat idonee sicut stoliditas et amentia que sunt diminuta vel ablata actio cogitatiõis scilz calefaciẽdo cerebruꝫ intus et extra si causa eius fuerit frigiditas pura: vel calefaciẽdo cuꝫ humectatione si sit causa siccitatis cũ friditate. Et si causa ipsius sit friditas cuꝫ materiali hũiditate curat pharmacijs et vomitibus et tenui dieta: et vigilijs et exercitijs et collocatione egri in domo luminosa: et cum medicinis excitantibus cor et calorez ipsius.

¶Verũtamen opꝫ ꝛc.]¶In ꝓa dicit ꝙ cura lesionuꝫ imagiationis differt a curis lesaꝝ actionuꝫ cogitationis et memorie. Quia remedia lese imaginationis applicari debẽt his partibus capitis que sunt ꝓncipia vl origo sensuũ puta sincipiti cuius pti gemine ꝓncipat vtus imaginatiua ꝓcedit quoqz ab ipsa sensitiua virtus ad organa sensuuꝫ. Sed remedia lese memorie sunt occipitio vel ꝓpe adhibenda. Et cogitationis lese remedia sup intermediam capitis particulam.

¶Et si necessaria ꝛc.]¶In 3ª dicit ꝙ si in cura lese imagiationis sit fricatio necessaria vel appositio ventosarum fricatio fieri debz in anteriori parte cerebri et vẽtose ibi apponi. ¶Attẽde circa hoc ꝙ in imaginationis lesione vẽtose possunt ad tres fines apponi. Primo ad diuertẽdũ malignos humores fumos: aut vapores a ꝓra capitis. Et tũc apponẽde sũt natibus aut coxis et non sup caput vt in ꝑmutatione imaginatiõis a causa cerebro cõmunicata per partes inferiores. Et ad eũdem finem nõ sup sinciput fricatio facienda est: sed in extremis vt brachijs tibijs manibus et pedibus. Secũdo ad eradicandus aliquos humores malos infiltratos in anteriori parte cerebri post purgationes vniuersales et particulares. Et tũc adhibende sunt cum scarificatione sup sinciput post rasuraꝫ capitis: vel fricationes mature fortes illic faciẽde sunt ad eundem finem. Tertio vt attrahãt alimentuꝫ ꝓprium ad anteriorem cerebri particulaꝫ quo ipsa humectet subtiliter et qualitative per nutritionẽ. Dictũ enim prius est in parte tertia capituli istius q̃ corruptio memorie fit fm plurimum a frigiditate et humiditate et imaginatiõis corruptio fit ecõuerso. s. a siccitate. Eius ẽ cura ẽ per humectationez quamventose faciũt fine incisione super sinciput: et fricationes illic moderate que sanguinem attrahunt ab inferioribus ꝓ partis illius nutritione.

¶De mania et canina. Cap. xv.

Expositio manie. ¶In hoc capitulo primo describit veram maniam et caninam. Secũdo agit de conuenientijs et differẽtijs manie et melancholie et cuiusdaz speciei frenesis et canine: ibi]¶Et scias ꝙ materia]¶Tertio de temporibus et vẽtis quibus mania plus accidit: ibi]¶Hec autem egritudo]¶Quarto de morbis et accidentibus soluentibus maniam: ibi]¶Et hanc quidem.]

¶In prima

Universidad de Deusto

ctio qd nominis interpretatio: ostendit qd significat hoc nomē mania. ¶ Notandū circa pmaz partem qz in mania est nocumentū pluriuz virtutum: quia est nocumētuz estimatiue: qz non distinguūt amicū ab inimico: reduz a pulchro: est etiam ibi nocumentum imaginatiue: qz iudicat qñqz res esse extra que nō sunt: et apparet qñqz nocumētuz memorie: vt est notuz. ¶ Cōsiderandū etiam qz mania lupina sumit supflr. Uno mō pro noie generis: et tūc p dicat ētia pe canina. Uñ Auic. canina vo est spēs eius. Alio modo pro nomine speciei: et tūc distinguit a mania canina: sicut spēs vna ab alia: et ambe sunt species manie absolute: que etiaz dicit canina. Et differunt sicut canis et lupus. Lupus enim hz rapacitatē demonia cam prauitatē fine quiescatione aliqua: sed canis hz rapacitatē cuz aliqua domesticitate et aliquo tripudio vñ canis modo mordet et latrat et infidiatur: et modo tripudiat cū eodē et alludit sibi depssis auribz et ētiente cauda. Et ex his appetet. Ua. ¶ Et scias. ¶ Hic i speciali notificat species manie: et pmo notificat maniā lupinaz: que est spēs: Fo maniaz caninā: ibi ℔ Canina.] Prima in duas: nam notificat maniaz cōparādo ad melācholiam: et pmo penes causam: Fo penes signa: ibi ℔ Et melācholia qdem] Prima in duas: pmo facit qd dictuz est: Fo remouet dubiū: ibi ℔ Sed est.] ¶ Ad pmi euidētiam ꝯsidera qz iter maniā siue demoniū lupinū et melancholiā: de qua dicit in seqnti ca. est ꝯuenientia in genere cause. qz vtraqz passio fit ab humore: qui pōt poni in genere melācholici humoris. Et hoc est: qđ dicit suba. i. genus materie: qñ vtraqz sunt melācholie: sed est differētia in specie causaz: qz mania siue demoniū fit a cholera adusta. i. a melācholia facta per adustionē cholere: fit etiam a melācholia deteriori et multū adusta: vel qz facta ex adustiōe ptis subtilis melācholie: et est illa ex qua fugiūt muscē: et bulit super terram. Sed passio melācholica distincta contra maniam siue demonium fit a melācholia naturali. s. fecali que peccat multitudine: vel etiam que est adusta. s. nō multū. ¶ Cōsiderandū etiā qz quedam lra reperit que dicit quādo vtreqz sunt melācholice: et forsan per hāc litteraz vult qz mania aliqñ nō fiat a cholera adusta: que trāsiuerit in naturam melācholici humoris. Sed cholera que p adustionez adhuc stat in genere cholerici humoris: pōt facere maniaz.

Jacobus

¶ In prima parte primo ait qz expositio seu descriptio manie ēst demonium lupinuz et est sane mētis alienatio quam greci maniam vocant: vel dicitur a manin quod est diuinare: nam maniaci sepe occulta patefaciūt et secreta reuelāt et futura predicūt. Dicitur autē demoniuz furor aut ira nia vel seua rabies: quia quos detinet furiosos facit insanos rabidos et demoniacos seu similes obsessis a demonibus. Et dicitur lupinuz: quia quos obsidet reddit lupis similes aspectu et moribus et rapacitate et inuasione dolosa sibi assistentiū cum rixa et rācore. Secūdo dicit qz mania canina est manie species vel modus eius remissior in seuitia et furiositate predicta mania in qua quidem ira tripudio mixta est seu risui et iocis: ita qz hāc habēs nunc iocat et ridet nūc ira cōmotus fuerit et rixat: et aliquid frequenter petere videtur cuz inquisitione deuia et corrupta sine ratiōe nesciens quid querit: nec quid ipse petit lz quiritando sepe manus agiter vel pedes cōmoueat. Et dicit canina: quia detentius hac mores canum gerit qui nūc blandiuntur et festinant homines nunc rixādo latrāt quasi his irascantur et sepe olfactu aliquid querere videntur et instanter petere quasi inutiliter.

Et scias qz materia. ¶ In secūda parte pmo agit de conuenientia inter veram maniā et melācholiam. Scōo de differētia inter eas ex parte cause efficiētis: ibi ℔ Uerūtamē causa] Tertio ex pte morum: ibi ℔ Et melācholia qdem.] Quarto de differētia manie a frenesi cū demōio: ibi ℔ Et differt abvna] Quito de differētijs canine a demoniaca seu lupina: ibi ℔ Canina aūt.] ¶ In pma particula ait qz materia faciens demoniuz lupinuz seu veraz maniam est ex substantia materiei faciētis melācholiam seu melancholicam passionem: sic qz materia que nō adusta facit melancholiā p adustionem causa manie fit et materia eius. Uel itellige qz materia manie et materia melancholie sunt vnus et idem humor: nō quidem numero: sed idē specie vel genere proximo: quia sunt vtreqz melancholice. Et ppter hoc sepe nomē melācholie sumitur a medicis vt cōmune nomen manie lupine: et manie canine et melancholie proprie dicte pro quacūqz mētis alienatione quam melancholia mediuz cerebri ventriculuz occupans parit et inducit sit adusta vel non.

¶ Uerūtamē causa ꝛc.] ¶ In secūda pmo ait qz melancholia que causat: et facit demonium lupinum est melancholia adusta nō quecūqz vel a quocūqz facta sit humore: sed que ex cholera facta est per adustionē: vel illa que facta est ex melācholia subtili vel grossa via adustionis: et hec melancholia deterior est illa que facta est ex cholere adustione considerationē adhibita ad fixionez eius et permanētiam et difficultatem eradicationis vel resolutiōis. De qua dicit pnceps pmi pma doc. iiij. ca. i. Alia ē que cinis est melācholie naturalis: que si subtilis fuerit eius erit cinis: et quod de ea adustuz est valde acre sicut acetuz: quod cuz super faciē terre cadit ebullit: et eius odor est acris a quo muscē fugiūt et animalia. Et si grossa fuerit minoris erit acredinis cuz ponticitate pauca. Male igitur cholere nigre sunt tres species: cholera rubea cuz aduritur: et eius subtile resoluitur: et due alie nunc dicte. Et melācholia cholerica est que est fortiores malicie et velocioris corruptionis et maius impedimētuz facit: verūtamē medicari citius potest. ¶ De aliis vero duabus diuisionibus

b ¶ Sed est facta. Quia diceret aliqs tu dicis qz melācholia fit a melancholia naturali vel adusta: pōt ne fieri ab alio humore adusto. Rūdet qz sic: et dicit sed est. s. melācolia facta a phlegmate. s. adusto vel a sanguie dulci. s. vero adusto. Uel sed est: scilz melācholia adusta ex qua fit passio melācholica facta ꝛc.] Paru. i. raro: tamē fit. s. melācholica passio a phlegmate adusto. Et rō est: qz raro aduritur cum multuz ptrarietur adustioni: si autem fiat melācholica passio ab ipo. s. phlegmate adusto: tūc plurimū. i. plerūqz cum fit melācholia. i. cuius fit passio melācholica: nō est nisi mania. i. hz accidentia manie. Uel aliter: si autem sup. passio melancholica fiat ab ipsa melancholia i. ab ipo melācholico humore adusto: tunc ꝛc. ¶ Adustio enim siue in phlegmate siue in melācholia facit dēclinare humorem ad acuitatē: et sic facit aliquā furiaz: et persequens aliqua accidētia manie. ¶ Consideā dum ergo qz humores frīdi in natura vt phlegma et melia sunt longinq vt faciāt maniā: et tū facere pñt illā cuz duabus ꝯditionibus. Una ꝯditio est qz fiant p putredinē vel adustionē acuti: et hanc ꝯditionē Auic. innuit sup illo ca.] Permixtionis vo sensuuz. Alia ꝯditio est: qz materia talis attingat substantiaz cerebri ad ptes paruas: qz nō apostemet illas: sed imiscat illi: et pturbet quietatē eius: et spirituū: sicut fit in karabito quodaz dicto fibare quātuz ad partem melācholie aduste: que per subaz cerebri ptrāit et inducit accidētia demonij. Et hāc ꝯditionē Auic. ponit in lra: et sic dz intelligi. ¶ Cōsiderandū tū ex ꝯdictis qz mania lupina: que est spēs manie nō fit pprie a phlegmate adusto vel tali sanguine: sed fit a cholera adusta. Hic tū Auic. extēdit sermonē suuz ad alios modos manie: que proprie sunt modi melācholice passionis cum aliquibus accidētibus manie. c ¶ Et melācholia. ¶ Hic ponit differentiā iter melancholiā et maniā secūdo inter maniā et karabitū quēdam: ibi ℔ Et differt.] ¶ Consiederandum qz melācholia fit proprie ab humore melācholico non habente acuitatem et caliditatē: et ideo est ibi timor et qes: et inquātum humor habet de calore et acuitate p se vel per adustionē in tantū est ibi de ingetudine et furia. Ex quo apparet qz mania, proprie dicta fit ab humore adusto fortiter calido et acuto: et ibi ideo ē ingetudo et ingsitio cū manibz et pedibz. et est aspectus non hoīs: sz lupi: qz talis homo totus stat in forma aggre-

De partibus

que magis acris est deterior existit: si tamen in eius pncipio auxiliū prestō fuerit citius medicamē recipiet. Tertia vero que minus super terraz ebullit et minus in membris penetrat tardius perimit: sed ad resoluendū et maturandū et medicamen recipienduz magis est effrenis: hec princeps ibi. Et sicut se habent adinuicem he melācholie sic manie facte ex eis: vt que ex melancholia cholerica facta est furiosior est: sed cure capacior. Et post ipsam que de melancholia subtili adusta. Que vero facta est ex melancholia naturali grossa per adustionē minus capax cure est minus quoqz furens. Secūdo dicit qz causa faciens melancholicam passionem proprie dictam est melancholia naturalis in media cerebri particula abundans vel melancholia adusta ex phlegmate facta vel sanguine dulci per adustionem: ipsa tamen raro fit ex phlegmate adusto: quoniaz phlegma ceteris humoribus est ineptius ad adustionem propter frigus eius et humiditatis excessum. Tertio dicit qz si mania fiat ab ipsa melancholia naturali per adustionem: tūc plurimuz cum fit melancholia adusta ex naturali vel cum fit ex melancholia. i. mentis alienatio ab humore melancholico non est nisi mania cum applicatione eius vel imbibitiōe in parte anteriori cerebri et in substantia medullari ipsius: quoniam applicatio materie manie ad cerebruz est sicut applicatio materie frenesis ad ipsuz. Nā quemadmoduz materia frenesis anterius existens primo corrūpit imaginationem et ex consequenti quando fit fortior cogitationem sic materia manie primo corrumpit cogitationem: deinde facta amplior vel malignior: maliciam applicat ad corruptionem imaginationis. Sed in hoc differūt qz materia frenesis semper collecta ē ad apostema et penetrauit vel in duram matrem vel in piam matrē: et materia manie sepius imbibitur in medulla cerebri nō hanc apostemans.

¶ Et melācholia quidem ꝛc.] ¶ In tertia dicit qz quinqz accidētia cō comitantur melancholicam passionem. Primuz est malicia estimatiōis qua melancholicus estimat de amico ipsius qz sit inimicus vel econuerso: vel de conferenti qz sit inutile: vel qz maluz bonuz est: aut econtrario. Secūduz est cogitatio corrupta qua cogitat demones sibi insidiari: vel qz damnatus est: vel qz celuz ruit: aut qz mūdus finitur vel mors proxima est ex conturbatione spirituuz a fumis melancholicis. Tertiuz est timor sine causa quo timet interduz basse colloquentes sibi insidiari vel querī ab hostibus vel super pedes ambulare timet credens qz sint vitrei: cuius timoris causam Galienus. iij. interioruz ca. vij. et in fine. v. morbi reddit tenebras interiores nigre cholere. Quartū est quies ab impetuosis motibus et taciturnitas maxime quando fit ex melancholia naturali non incitata calore extraneo. Quintuz est qz in ipsa non est agitatio vehemens: nec in sermone: nec in motu manuuz: nec in progressiuo propter grauitatem et ineptitudinem melancholie ad motuz. Secundo subiūgit quinqz signa manie. Primuz est qz ipsa est tota agitatio ideſt plena furia et agitatione propter ardorem et incensionem et mobilitatem sue materie. Secunduz est qz est tota saltuz ideſt plena saltibus et strepitibus ab eadē causa et instabilitate. Tertium est qz est inquisitio ideſt plena inquisitionuz tam sermotinalium qz realium querendo manibus assidue aliquid: et interrogando mira et extranea. Quartum est qz lupositas ideſt mos luporum insidiando: et inuadendo et in rapiendo res quas apprehendit.

di volentis ꝛ pcutientis ꝛ pquirentis: imo etiam mordet.

a ¶Et differt. ¶Considerandum ꝙ in quadaꝫ specie karabiti est demonium siue mania: vt supra apparuit: tamē cuꝫ tali karabito: qꝛ ibi est apostema: opꝫ ꝙ fit febꝛis: sed in mania: qꝛ materia nō spostemat: ſꝫ est sparsa: ideo nō ē ibi febꝛis. Possꝫ. n. materia esse tāta: ꝛ tā putrida ꝙ sequeret febꝛis: ꝛ hoc ē raro: vl pp aliā causaꝫ posset cuꝫ mania iungi effimera: vt propter multas vigilias ꝛ motus.

b ¶Canina. ¶Considerandum ꝙ Auicē. hic notificat maniaꝫ caninā ex parte eiꝰ: quod est mania: ꝛ quod conuenit cū lupina: sed solum ex pte accidētium: qbus differt a mania lupina: ꝛ ex pte cause. Nam mania canina inquātū est mania est agitatio ꝛ inquietudo: ꝛ rapacitas: ſꝫ inquantū ē canina. ſ. differēs a lupina habet mores quibus canis differt a lupo. ſ. associationem ꝛ amicitiaꝫ ꝛ obedientiam ꝛ conuenientiam quādam. ſ. cuꝫ hoibus: ꝛ ista non hꝫ lupus: nec mania lupina: ꝙ est spēs distincta contra caninā. Similiter in mania canina non ē crudelitas cōtentionis siue litigationis: qꝛ a litigatione recedit per suasus: quod nō conuenit in mania lupina. Aliter credulitas. ſ. non credit sue litigationi. Homo enim ꝙ suo litigio credit non recedit ab eo: sed ꝙ non credit recedit: ꝛ totū hoc est: qꝛ iste est suasibilis que est in mania. ſ. lupina ꝛ est quasi ad sanguineā. ſ. māz vel maniaz ppinquoꝛ. q. d. est ex materia sanguinea adusta: que adhuc hꝫ ꝛ aspectus lupoꝝ cui non similat aspectus hominis: immo res ei magis similis est aspectus lupoꝝ. ¶Et differt[a] ab vna specie karabiti cui eam habens in demonio assimilatur. Quoniam cuꝫ hac egritudine non est febꝛis secundū plurimum. Sed karabitus non euacuatur ab ipsa. ¶Canina[b] autē est species manie in qua est associatio vehemens ꝛ amicitia cum obedientia ꝛ conuenientia simul. Et in ipsa quidem non est credulitas contentionis que est in mania: ꝛ est quasi ad sanguineaꝫ propinquior.

Hec autem[c] egritudo plurimum accidit in autūno propter malitiam humorum. Et quandoqꝫ multiplicatur in vere ꝛ in estate: ꝛ est ei excitatio apud flatus de natura sanguinea. Nam ex parte sanguinis est conuenientia ad tripudium. Sed ex parte adustionis est lupositas ꝛ agitatio ꝛ similia.

c ¶Hec aūt egritudo. ¶Patet quod ꝓmo dicit multiplicat in vere: ꝛ estate quādo fit ab estate adustio ꝛ in vere motus aliquoꝝ humoꝝ adustoꝝ quietatoꝝ in precedenti hieme.

d ¶Et hanc qdem. ¶Considerandū ꝙ materie melācolice apte per tum septētrionis propter desiccationeꝫ septētrionis. Et[d] hanc quidem egritudiné plurimum non resoluunt nisi emoꝛroyde ꝛ varices. Et cum accidit successione eius hydropisis soluit eam cum humiditate sua ꝛ proprie cū causa eius est caliditas epatis ꝛ ipsius siccitas. Et multotiens accidit hec egritudo propter cōmunitatem stomachi quam vomitus sanat. ¶De signis vniuersalibus manie ꝛ speciex ipsius. Ca. xvj.

Igna itaqꝫ

e vniuersalia eius sunt mutatio operationum moralium ꝛ mobilium ꝛ est mutatio predicta. Signa[e] vo indicātia ipsaꝫ sunt sicut incubus cū caliditate cerebri.

emoꝛroydas ꝛ varices ferunt: ꝛ ideo sunt cōueniens crisis illaruꝫ materieruꝫ. Unde sexta pticula aphoꝝ aphoꝛis. xj. melan colicis ꝛ nefreticis emoꝛroides inate bonū. ¶Considerandus ꝙ in hydropisi asclite propter aquam infridat epar ꝛ signum etiā est ꝙ epar frigiduꝫ sit factum: ꝛ ideo temperat acutas cholere aduste vnde mania fiebat. ¶Considerandū ꝙ ad stomachos aliquoꝝ cholera adusta fluit: vel ideo aduꝛit: vñ fiūt mania ci: ꝛ ideo vomitus sanat. ¶De signiꝫ māie vlibꝫ ꝛ spēꝫ eiuꝫ. Cap. xvi.

Igna.

e Primo ponit signa in generali: secundo in spāli: ibi ꝓa [Signa vo.] ¶Considerandū ꝙ ipsi actus cognoſcꝫtiui pmutati: vt dictum est ostenditur maniaꝫ.

e ¶Signa vo. ¶Hic ꝓmo ponit signa pnosticātia eius aduentum: ꝛo ponit signa qbus i ca pnosticamur: ꝛtio ponit signa causaꝫ eius: ibi ꝓa [Et cū accidit_ibi ꝫa] [Et signū qdem.] [Cōsiderandū ꝙ incubus cū caliditate

Jacobus

Quintuꝫ est aspectus non humanus qdem: sed veluti lupoꝝ totuus iracundus ꝛ insidiator: ꝓpter melancoliaꝫ arsam ꝛ adustam consimilem illi que in lupis abūdat. Et his qnqꝫ signis vna cum poribus elicere potes plures differentias melancolice passionis a mania: conueniūt tamen in estimationis malicia ꝛ cogitatione corrupta.

¶Et differt ab vna. ¶In ḡra dicit ꝙ mania differt ab vna specie frenesis in qua est demoniuꝫ sicut in mania. ſ. a sibare de qua ꝓius actum est: quia cum mania ſm plurimum nō ē febꝛis putrida: sed vera frenesis semper cum febꝛe est ꝓpter apostema cerebri caliduꝫ quod a febꝛe nunqꝫ vacuuꝫ existit de genere putride.

¶Canina autem. ¶In ſtāgit quatuoꝛ differētias manie canine a mania lupina seu demoniaca. Prima est ꝙ in mania canina est associatio vehemens ꝛ amicitia sic ꝙ habēs eam diligit: ꝛ optat amicabiliter cuꝫ hominibus conuersari: sicut canis est sociale animal ꝛ amicuꝫ homini: quia materie canine manie retinet aliquid de natura sanguinis qui amatiuos facit ꝛ cōmunicatiuos. Secūda est ꝙ mania canina est cum obediētia: ꝛ conuenientia simul sic ꝙ habēs eam assistētibus obedit ꝛ bene conuenit ꝛ cōcoꝛdat cū illis: sicut canis obedit: ꝛ bene cōcoꝛdat cuꝫ domesticis suis: qꝛ materia manie canine dulcis ꝛ quieta est quantuꝫ sibi retinet de natura sanguinis: ſꝫ qnqꝫ cōmoueat iras a partibus adustis ꝛ cholerizatis sicut cholera mouet eos ad iras. Tertia est ꝙ i canina nō est seuitia seu crudelitas ꝓtentionis ꝛ disceptationis ꝛ corrirationis sicut in lupina: quia materia canina est mitioꝛ ꝛ mitioris furie. Quarta est ꝙ canina est quasi ꝓpinquioꝛ ad deſipietiam sanguineā: quasi dicit: qm̄ adustio que sanguini accidit in mania canina distrahit ipꝫ a natura sanguinis: ꝛ vergere facit a ī naturam melācolie. Et qbus apparet ꝙ mania canina merito dici potest quedam melancolie species sicut manie.

Hec autem egritudo.

¶In tertia parte dicit ꝓmo ꝙ mania sepius in autūno accidit ꝛ plus cōmouetur ꝓpter malitiam humoꝝ adustoꝝ tam derelictoꝝ ab estate qꝫ generatoꝝ in autumno ex siccitate eius ꝛ inequalitate: sunt enim ipsius dies estiui ꝛ noctes hyemales. Secūdo dicit ꝙ mania quādoqꝫ multiplicat in vere ꝛ estate. Juxta id Hippo. aph. tertia. Uere figdem manie fiūt ꝛ melancolie ꝛc̄. Et Gal. in cōmento ait. Manie quoqꝫ melācolie ꝛ epilētie: ꝛ squīnātes moꝛbi sunt autūnales. Et iterum Hip. aphoꝝ. vij. ait. Podagra ꝛ mania vere ꝛ autūno mouētur vt in pluribus Et Gal. in cōmēto ait. Humores enim liquefiūt in coꝛpore in vere: ꝛ ad debilia currūt loca de fortioꝛibus locis. Et rursus Hippo. aphoꝝ tertia. Autūno [inquit] ꝛ estiuoꝝ multa ꝛ febꝛes quartane ꝛ manie ꝛ melancolie. Et Gal. in cōmēto ait. Manie ex subtilium humoꝝ cholericoꝝ sunt coꝛruptione melancolie ex abūdantia cholere nigre. Qd autem in estate qnqꝫ multiplicetur mania ꝓuenit illud ex adustione cholere vel melancolie ꝓpter canina estatis. Tertio dicit ꝙ per flatus seu ventos septētrionales siue boꝛeales excitatur mania ꝓpter vehementiam desiccationis septētrionalis aeris qua velut a luna caloꝛ acuitur: ꝛ humidum subtile humoꝛum exꝓimitur ꝛ grossum terrestre quasi melancolicuꝫ aptum vꝛi remanet.

Et hanc quidem.

¶In quarta ꝓimo ait ꝙ mania raro resoluitur integre nisi per varices aut emoꝛroydas cuꝫ. ſ. natura cerebri confoꝛtata materiaꝫ manie trāsmittit ad anum per venas que ibi sunt eūciens eam vel transmittit eam venis tibiarum qua plene ꝛ tumētes varices faciunt. Juxta id Hipp. apho. vi. Maniacis varicibus aut emoꝛroydibus inatis manie fit solutio. Et. S. in cōmēto dicit. Quia natura humores generantes maniam expellit ad membra minus mobilia qꝫ cerebrum. Et hoc fit cum humoꝛes melācolici sunt ꝛ grossi qui necesse est: vt per varices emittantur emoꝛroydas;

De partibus

vnde oꝫ ꝙ mania a cerebro saluatur. ¶Attende ꝙ emoꝛroydes inate. ſ. a natura non ab arte fluētes a mania verius ꝛ pfectius liberāt qꝫ prouocate arte: quia natura pfectius elicit ab humoꝝ massa melancolia vstam ꝛ foras expellit: ꝛ hoc exptus sum. Secūdo dicit ꝙ cum hydropisis accidit successione manie scilicet post manie introductionem: tūc soluit maniam ꝛ sanat ipsaꝫ sua humiditate. ¶Attende ꝙ caloꝛ excessiuus epatis comburēs humoꝛes sepe causat maniam. Juxta illud Hippo. aphoꝝ. vij. In mania dissinteria aut hydrops aut extasis bonum. Et ille ideꝫ caloꝛ quādoqꝫ resoluit partes subtiles ꝛ calidas epatis in qbus residet sanguifica virtus: ꝛ relinquit grossas terrestres frigidas que chilum nō possunt complete ꝛ pfecte vertere in sanguinem: imo ex hoc generāt aquosos humoꝛes frigidos ꝛ humidos quoꝝ pars aliqua lōgo tractu tempoꝛis ad cerebꝝ ascēdens: ꝛ ibi predominans vincit ꝛ extinguit vstaꝫ melancoliaꝫ. Et per istum moduꝫ sanans curat maniam cooperante ad id epatis frigoꝛe quod resolutio caloꝛis inati ꝓuia introduxit: quare nō amplius multiplicat humoꝛes calidos adustos. Et est alius modus ſm quem manie succedit hydropisis cum per frigida vehemētis virtutis: ꝛ humectantia ꝓ cura manie caput ꝛ coꝛpus fortiter infrigidantur ꝛ humectantur sine gradatione intus ꝛ extra: quo fit vt stomachus ꝛ epar nō possit digerere cibos: quare multiplicantur aquositates: vnde fit hydropisis. Tertio dicit ꝙ mania frequēter a stomacho cerebro cōmunicatur: vt cuꝫ splen transmittit ad os stomachi melancoliaꝫ vstam per poꝛum ꝙ a splene transit ad ipsuꝫ: vel cum epar trāsmittit per meseraicas ad dictū os stomachi combustos humoꝛes qui copiose inde ad cerebꝝ effumāt vel ad ipsum transeūt ꝛ maniam generant: que vomitu sanat cuꝫ ꝓpm foras humoꝛ eūciat maniam faciens nisi iam ascēderit ad cerebꝝ is humoꝛ ꝛ ipsius partē mediam imbiberit.

¶De signis vniuersalibus manie ꝛ specieruꝫ eius. Capi. xvi.

Igna itaqꝫ.

s ¶In hoc cap. ꝓmo agit de signis vniuersalibus manie. Secūdo de signis specialibus manie de melācolia adusta facta ex melācolia naturali: ibi [Et signuꝫ quidem.] Tertio de signis specialibus manie cholerice: ibi [In ea vero.]

¶In ꝓma parte dat quatuoꝛ signa vniuersalia manie. Scō notat aliqua circa ipsa: ibi [Et significat motus.] Primuꝫ signuꝫ manie est pmutatio moraliuꝫ operationuꝫ. ſ. cogitationis vel rationis ꝛ estimationis a cursu naturali ꝛ consueto: ꝛ pmutatio mobiliuꝫ opationū. ſ. virtutis motiue impantis. Et est mutatio predicta qua. ſ. eger cogitat ꝛ estimat non cogitanda: neqꝫ estimanda a viro sane mētis errans ꝛ deuians per id in opationibus moralibus. Et non loquēda loquit vel tacenda enūciat: ꝛ non facienda facit pmutatus ꝛ errans in opationibus motiuis cum furore ꝛ ira ꝛ agitatione. ¶Secūduꝫ signum quod indicat maniaꝫ vel [qd̄ verius est] pnosticat eam est sicut incubus cum caliditate excessiua cerebri. Et est incubus egritudo in qua homo sentit cum in somnū ingredit fantasma graue sup se cadens ꝛ comprimēs ipsuꝫ ꝛ angustat eius anhelitus ꝛ intersecantur vox ipsius ꝛ motus eius: ꝛ fortasse prefocatur ꝓpter poꝛoꝝ oppilatōes: ꝛ est anteceſſoꝛ apoplexie aut epilētie aut manie. Et a vulgo dicitur calcamara. Cuius causa est vt huic ꝓposito attinet vapoꝛ aut fumus adustе melancolie cito ꝛ copiose ad cerebꝝ ascēdēs ꝛ ipsum replens. ¶Tertiuꝫ est: ſi repleantur pedes sanguine superfluo grosso melancolico: sicut in elephantie ꝓncipio ꝓtingere solet: ꝛ inde rubeat qui ſi calidus fuerit: ꝛ ad adustionem declinauerit significat talem in venis abundare: cuius substantia vel fumus aut vapoꝛ ſi ad cerebrum tendat ꝛ imbibat ipsum maniam generat. ¶Quartum signuꝫ est ſi sanguis coaguletur in māmilla mulieris. Juxta illud Hippo. aphoꝝ. v. Mulieribus quibus ad māmillas sanguis conuertitur maniam significat. Et

Universidad de Sevilla

liditate cerebri significat vapores materie calide coartatos in cẽbro: vel significat vapores q in cerebro calido aduri possunt: ⁊ ideo est signũ ꝓno sticans manias. Si vero incubus esset cũ frigiditate cerebri potest significare melãcholias vel apoplexias vel epilepsiam vt declaratur ex ca. de incubo. ¶ Cõsiderandum ẽ q̃ sanguis in aliqua parte retẽtus vt mãmilla vel pedibus potest corrũpi: ⁊ inde vapores acuti ascendentes ad caput faciunt manias: ⁊ ꝓpue fit mania cũ sanguis é calidus: vnde pedes fiũt rubei. Unde Aui. ⁊ fiat rubei: similiter cuꝫ ꝓpter calorem ⁊ feruorẽ vadẽs ad mãmillas que sunt frigidum mẽbrum non põt in lac mutari. Et in hoc innuit apho. xl. v. particule mulieribus q̃bus ad mãmillas sãguis puertit mania significat ⁊ corruptõnem: ⁊ hoc est q̃d Aui. dicit. Et primũ. i. principale significatuꝫ huius manie sequentis sanguinez in pedib⁹ vel mãmilla est q̃ facta est. s. mania causa corruptiõis ⁊c. in quo calor inatus nõ est fortis: vt sunt pedes: q: nõ sunt fortis caloris in quãtuꝫ sunt remoti a corde: vt ꝓmẽ. ÿ. ꝓnosti. ÿ. cõmen. similiter mãmille: ⁊ in comen. ꝑalle. apho. Corrũpitur ergo sanguis aliqua specie corruptionis: quia ad acuitatem: ⁊ ideo debet exponi quod premisit coaguletur: idest aduneturvel induretur per viam adustionis.

a ¶ Et cum accidit.]¶ Hec pars ꝫ tres sicut tres ponit cano. primus cañ. est q̃ primũ signum. i. repleri pedes sanguine vel ẽt mãmillas potest esse signum resolutionis. i. crisis manie sicut varices ⁊ signuꝫ notum est. Secundus cañ. est notus ex dictis fen. ÿ. quarti cañ. ⁊ tertio de crisi. Tertius cañ. est apho. v. septime particule. In mania estatis bonum.

Jacobus

Galienus in cõmen. dicit. Cum ergo sanguis aliqñ calidus ⁊ feruentissimus effluxerit a toto corpore necesse est fumũ ad caput ascẽdere ⁊ maniã generare. Mulieri vo huius nimietate caloris cuꝫ ad mãmillas sanguis euenerit: nõ potest in hac mutari pre nimietate sua ⁊ magnitudine caloris: vnde necesse est caput ascendat ⁊ maniam generet. Cõsequenter principes circa hec notat quinq;. Primũ est q̃ effusio sanguinis ⁊ coagulatio in mãmilla mulieris sine cõuersione eius in lac significat motus seu commutationes corruptiõis vel corrupti sanguinis genituri maniã: naꝫ ipse ebulliens ⁊ superabũdans ad mãmillas erumpit. Secũdum est q̃ mania q̃ primum incipit cũ effusione feruentis sanguinis ad mãmillam aut pedum: q̃q; significat q̃ ipsa facta est causa corruptionis sanguinis in mẽbro in quo cõculcatus est cuius naturalis calor nõ est fortis ad bene regẽdum ⁊ custodiẽdum huiusmodi sanguinẽ: imo corrũpitur tũc in ipso sanguis aliqua specie corruptiõis vt putrefactiõe vel adustione. Derelictus enim ab inato calore statiꝫ possidetur ab extraneo putrefaciẽte vel aduretẽte: quo fit causa manie. Tertium est q̃ cũ primuꝫ duoꝝ vltimorum signorum manie dictoꝝ. s. descensus sanguinis ad pedes quo rubificãtur circa finẽ manie superuenerit ergo fortitan significat maniã resolui more varicum: sicut eniꝫ varices tũc egro accidẽtes significant propriã materie maniam a cerebro expelli ad venas tibiarũ: sic sanguis ad pedes copiose delatus ⁊ vi nature depulsus ad eos. Quartũ est q̃ mania vel sanguinis ardentis descẽsus ad pedes multotiẽs accidit in febribus acutis significãs crisim. Mania quidez propter effusionẽ vel effumationez humoruꝫ adustorum a caumate febris copiosam ad caput hore pugne fortis tam nature in morbuꝫ q̃ materiaꝫ eius. Descẽsus vero sanguinis ad pedes cũ sanguis adustus separatur a bono ⁊ iferius defluit. Utrũ vero hec crisis bona vel mala sit signis aliꝫ scies laudabilis crisis. Maꝫ si signa reliqua crisis laudabilis tũc attestẽtur inuẽtionez crisis sicut signa digestionis materie morbi fortitudo virtutis ⁊ dies critica prius indicata: tunc bona erit crisis: sinautem mala vel imperfecta crisis expectãda est. Quintũ est q̃ vehemẽtia manie q̃q; significat crisim manie. Nam cuꝫ natura fatagit expellere materiaꝫ manie vel p emorroidas vel ad varices tũc ipsa materia vehemẽter cõmota forti pugna crisis excandescit acriuꝫ ⁊ furit acerbiuꝫ: sed ipsam rãdem vincente nã bona crisis accidit. Juxta id Gal. apho. vij. cõmẽ. illius cañ. In mania dissinteria aut hydrops aut extasis bonũ. Extasim intẽdit cõtinuitatem ⁊ fortitudinẽ manie: quã maniosuꝫ vidi in primis paruã habere post hoc augmentauit ⁊ causa salutis fuit: vnde ad meredij: ⁊ inuestigans inueni fortitudinez motus materiei manie fuisse causam sanitatis: sicut in passionibus acutis quibus fortia accidentia superuenientia bone crisis sunt causa: hec Galienus.

Et signum quidem. ¶ In .ij. dat quiꝫ signa manie q̃ fit ab humore melancholico vsto per adustionem melãcholie prius naturalis. Primũ est q̃ lupinositas. i. lupiosus mos ⁊ aspectus: ⁊ demonũ eius. i. vultus horridus furiosi amẽtis per aliquod spacium fiũt in ipso cum cogitatiõe ⁊ quiete corporis propter grossitiẽ ⁊ grauitatẽ melãcholie vste. Deinde dum mouetur mota melancholia ⁊ inania loqtur desceptare incipit ⁊ ratiocinari fixe aliquid cogitans incẽsa per motuꝫ melancholia eius. Postea dum sermo finis itera tur ⁊ ratiociniuꝫ super id quod cogitat nõ potest euadere ⁊ diuerti ab eo: nec qsꝫ facere põt vt sileat propter impressionẽ fortem ⁊ stabilẽ quã melancholia grossa ⁊ fixa facit in organũ virtutis estimatiue vel rationalis.

b ¶ Et signum.]¶ Hic ponit signa manie ꝓm diuersitatez causaruꝫ: ⁊ primo ponit signa facte a melancholia adusta. secũdo facte a cholera. ibi ꝫa]_ In ea vero que est.]¶ Non posuit signa aliorum modorũ: q: iam sunt nota ex dictis in hoc cap. ⁊ ex dictis supra illo cap. permixtionis. ¶ Causa vero eius quod dicit in prima parte est: nam melancholicus humor est tardi motus: ⁊ tarde in eo figurantur species: ⁊ ideo stat quasi tardans ⁊ cogitans: sed post q̃z spẽs sunt fixe tarde recedunt: ⁊ ideo cum iterantur cogitationes praue sup euꝫ figuntur: ⁊ nõ possunt sedari faciliter nec remoueri ab eorum opinionib⁹: ⁊ ideo si surrexerit nõ potest fieri q̃ sedeat. Reliq̃ signa patent. Et quod dicit in secũda parte est notuꝫ: ex hoc q̃ natura cholere aduste est melancholica mobilitans: ⁊ nõ sic figũtur in ea spẽs: ⁊ ideo nõ sic recordantur ꝓpter multam mobilitatẽ factã in eoruꝫ imaginationib⁹ aut ꝓ ex: mioratur eius qes ⁊c. Et considera hic maiorem extenuationez ponit in maniaco melico q̃z i cholerico: de quo tñ nũc dimitto inuestigare. ¶ De cura. Cap. xvij.

sitas eius fiunt cum cogitatione ⁊ quiete spacio aliquo. Deinde cum mouetur ⁊ loquitur incipit ratiocinari cogitans postea cum iteratur super ipsuꝫ non est possibile euadere ab eo: neq; facere silere ipsuꝫ. Et est extenuatio corporis in ipso vehementior: ⁊ color ad nigredinẽ declinior: ⁊ somnia deteriora: ⁊ quandoq; vomit aliqd acetosum ex quo ebullit terra. ¶ In ea vero que est a melancholia cholerica fiũt permutationes ad contentionẽ velocius ⁊ qes ab ea velocius ⁊ non recordaꝫ cõtentionis ⁊ odij sicut recordaꝫ eius ꝑmus ⁊ minoraꝫ eiꝰ qes: ⁊ multiplicanꝫ motus ipsiꝰ ⁊ rixa ⁊ agitatio eiꝰ. ¶ De cura manie. C. xvij.

c **Ura eius. Si** repletionẽ vides humorũ pble

c **Ura eiꝰ ⁊c.** ¶ Hic ponit curaꝫ. ⁊ primo p medicinas. secũdo per dietam. ibi ꝫa]_ Et opꝫ vt sint cibi.]¶ Prima in tres. primo ponit curam per euacuationez. ꝛo per rectificationẽ complexionis. tertio p accidentium sedationẽ. ibi ꝫa]_ Et post euacuationez peruenit ⁊c.]_ ibi tertia]_ Et fortasse.]¶ Prima in duas. primo ponit curam per euacuationez magis cõez. secundo per propriã capiti. ibi secunda]_ Deinde veni.] Qd primo dicit patet ex dictis in ca. in generali huius fen. Decoctio mirabolanorum. s. nigrorum: si est cholera melãcholica. ¶ Mirabolanoꝝ amborũ

De partibus

Secũduꝫ est extenuatio corpis precipue vultus vehemẽtior i ista mania q̃z in manꝰs aliꝰ ꝓpter vehemẽtem siccitatis excessum sue materie que sicca natura est ⁊ velut achima seu fine succo quo nutrire possit ⁊ adepta est adhuc siccitatem maiorem per adustionẽ. Et diutius perdurat minus cure capax. Et est cãcro similis vigilare faciẽs plus aliꝰ manijs: que oia faciunt ad demacrationẽ. Tertium est color infirmi declinior ad nigredinem precipue in vultu propter nigredinẽ materiei manie vel fuscedinez eius seu brunũ colorem. Quartuꝫ est somnia deteriora terribiliora sicut de diabolis ⁊ loco infernali ⁊ abyssis tetris ꝓpter pessimitatem materie ipsius. Quintũ est q̃ eger euomit interdum humorẽ acetosuꝫ ex quo terra ebullit: vꝫ illam melãcholie spẽm que de melãcholia subtili genita est ⁊ est acris valde ⁊ proiecta ebullit super faciem terre a qua muscę fugiũt. Euomit inq̃z melãcholiã istã q̃ aliqd ex hac a cerebro descẽdit vsus os stomachi vel ad ipm ascendit a splene aut epate ad cerebrum effumans.

In ea vero. ¶ In .iij. dat q̃tuor signa manie sientis ex melancholia cholerica que. s. facta est a cholera rubea per adustionẽ. Primũ est q̃ permutatiões ad cõtentionem velocius fiũt in ista mania: ⁊ fit velocius in ipsa qes a ꝓtentione: sic q̃ habẽs eã post q̃z loqui ceperit ⁊ desceptare vel ratiocinari de re cogitata: cito ab hac recedit vel ab hoc ꝓposito: ⁊ cõuertitur ad propositum aliud velociter trãsiẽs de vno ad aliud ꝓpter mobilitatẽ ⁊ incõstantiam materie manie. Cito ẽt cessat a desceptatione vel cõtentione ꝓpter hoc q̃ fumi materie ipsius cito resoluũtur pre subtilitate ⁊ in organo mẽtis seu cogitationis nõ stabilem ⁊ fortem sed trãsitoriam ⁊ superficialem faciũt impressionem. Secũdum est q̃ hãc habens maniã nõ recordatur lõgo tempore contentionis rancoris ⁊ odij quos ipse concepit aduersus aliquos in disceptando: sicut recordatur primus maniacus cuius causa fuerat melãcholica propter impressionez leuem ⁊ instabilem materie ipsius in cogitatiõe ⁊ in memoria. Tertium est q̃ in hoc maniaco minoratur quies mentis ⁊ corporis ⁊ taciturnitas: q: materia de qua generatur non est grossa adherens fixa vix mobilis. Quartuꝫ est q̃ in hoc maniaco multiplicantur motus: agitatio: rixa loquacitas ꝓpter stabilitatem ⁊ mobilitatẽ ⁊ furiositatẽ materie manie puta melancholie de cholera adusta. ¶ Attende q̃ esse manie causas ⁊ signa sic notat Serap. primo breuiarij ca. xxi. Manie aũt intẽtio est terrefactio. Sed melancholie intentio est submersio in melancholia. Et manifestum est q̃ hec egritudo nõ fit nisi ex cholera que aduritur: aut ex humore melancholico qui ⁊ aduritur. Et differentia quidẽ inter istas duas egritudines ⁊ inter carabitum est q̃ iste fiunt absq; febre ⁊ cum illo fit febre quoniam materia eius est coartata putrida. Maniam vero sequuntur vigilie semper ⁊ saltus ⁊ somnia mala: ⁊ pulsus est paruus durus ꝓpter siccitatem ⁊ duritiem arterie: hec ille.

De cura manie. Cap. xvij.

c **Ura eius.** ¶ In hoc cap. primo agit de cura manie per euacuationes. Secũdo per infrigidãtia ⁊ humectãtia caput abextra: ibi]_ Et post eũonem]_ Tertio per somnifera: ibi]_ Et fortasse]_ Quarto per potus ⁊ clysteria: ibi]_ Et in potu]_ Quinto per assistentes idoneos ⁊ ligaturas: ibi]_ Et coram]_ Sexto per dietam in cibo ⁊ potu: ibi]_ Et oportet vt sint.]
¶ In prima parte dat octo regulas super euacuationibus maniacorum. Prima est si appareat vniuersalis humorum repletio fiat phlebotomia primo de basilica sinistri lateris si vniuersum corpus repletuꝫ fuerit post

Universidad de Deusto Biblioteca

scz nigroz z citrinozum. Uel componatur sic littera: mirabolanozum.s. nigrozum ambozuz.ʒ.scamonee mirab.añ.zc. Et considera q iste pillule possunt dici proprie capitis: q principaliter caput respiciunt vt apparet p medicinas euacuatiuas plures: que ingrediuntur: z etiam per medicinas consolatiuas cum hoc: tñ a toto euacuant virtute scamonee z virtute colloquintide z ellebori z turbit. secũde tñ pillule sunt fortiores ꝓmis z prime sunt appropriatiores capiti. Et ideo docet eis vti post cões elũones. Cũ oximelle melliloto ad differentiam zuccarini forsan quod est de melle cane: licet in hoc nõ sit magna instantia. Non superfluc vtaris pillulis ò sceibotoma. Et si vides dominiuz cholerarum in corpore per vrinam z reliqua signa euacua cum decoctione epithymi: aut decoctione mirabolanorũ: si est cholerica melancholia. Et si erit melancholia pura fortasse necesse erit tibi vt euacues cum epithymi puri pondere triuz ʒ.z cũ oximelle z pillulis de azulo. Deinde veni ad caput z euacua si est ibi repletio sanguinea: aut melancholia sanguinea ex venis que sunt sub lingua. Et assidua ipsius euacuationem cuz his pillulis. Quarum confectio. ℞. hierapigre epithymi sticados omnium trium: añ.partem.i. scamonee mirabolanozum ambozum añ.partem mediaz fiant ex ea pillule magne. Et post vniuersalez euacuationem in noctibus separatis sumatur ex eis quaqz nocte pondus.ʒ.ij. Et ex eis qdez que conferunt ad illud sunt pillule istiusmodi. ℞. epithymi polypodij ambozum añ.ʒ.v. lapidis armeni mirabolanozum kebulozum ambozum .ʒ.i. sticados.ʒ.x. salis indi pulpe colloquintide ambozuz añ.ʒ.iiij. belliri. embli. bascc. elle.ni. omnium añ.ʒ.iij. turbich .ʒ.xx. conficiantur cum oximelle melliloto z administrentur. Et fiant gargarismata cum oximelle scamoneato. Et non superfluc vtaris pillulis de sceibar: ſz vtere eis toto tempore quo assidue inueniz in eis lenitas. Cum autem malitiam cõplexionis calide sentis abscinde eas. ¶ Et postq euacuationem perueni ad infrigidationem z humectationem cuz embrocis z alijs. Et fortasse necessariũ erit vt in die quinquies embrocẽtur. Et liniantur capita ipsoz ex decoctiõe pedum z capitum: z mulgeatur super ipsa lac: z ponatur super ea butyrum crudũ. Sitqz intentio tua in humectando maior intentione tua in infrigidando. Uerũtamen si nõ inuenis medicinas vehementis humectationis nisi frigidas pomo ſ facdo ſ nacdo

Jacobus

de cephalica vel de vena frontis. Et si repletio sit capiti propria tunc incipiatur a phlebotomia vene cephalice. Deinde vena frontis si fuerit opus phlebotometur aut vene sub ligua z hoc precipue in mania canina q de melancholia sanguinea nascitur. Secũda est si cholerarum dominiũ in corpore appareat per vrinas igneas z subtiles egri cũ quadam fuscedine z p signa alia dominij cholere tunc laxetur vẽter z purgetur nigra cholera cum decoctione epithymi ſm hũc moduz. ℞. seri capri nit lib.ʒ. olei amigdalarũ dulciũ.ʒ.ʒ. salis. ℥.i. vuaruz passaruz mũdataruz.℥.i. epithymi.ʒ.ʒ. bulliatur simul modicuz: deinde colẽtur exprimendo fortiter: z hec colatura detur tota simul ꝓ vna sola dosi de mane in aurora. Epithymũ enim habet prerogatiuaz super oibus solutionẽ facientibus educere melãcholiã: educit facile sine molestia vt ait ℳesue cap. de eo. Sed ibi ℳesue corripit pauluz dicentẽ q ipsum solutiõe educit hũores aduſtos z appropriat ipsum eductioni naturalis melancholie. Nõ est ergo manie solutiuũ ꝓ ꝓmiz ꝓ causa cõiuncta: sed antecedẽti que nõdum aduſta est. Et si melãcholia maniaz faciens cholerica fuerit: tũc euacuetur cuz decoctõe mirabolanoruz ſm hãc formaz. ℞. mirabolanozuz citrinozum conquassatorũ ʒ.x. temperẽtur in ʒ.viij. seri caprini postea decoquãtur z bulliant in eo. Deinde colentur fortiter cõprimendo: z da colaturã totam ꝓ vna dosi. Tertia est si materia manie sit pura melancholia tũc ipsa purgãda est vel cuz dragmis tribus epithymi puri: vel cũ oximelle purgatiuo melancholie: vel cũ pillis de lapide lazuli ſz hos mõs. ℞. epithymi puri puluerizati.ʒ.iij. salis grana.x. olei amigdalarũ dulciuz.ʒ.ʒ. seri caprini.ʒ.v. misceãtur z fiat dosis que summo mane tepida bibatur. Et itelligas hic per melancholiaz purã illam que nõ sit ex alterius humoris aduſtione. Uel. ℞. oximellis solutiui melancholie liquidi potabil.ʒ.iiij. vel.ʒ.v. z da mane bibere ꝓ vna dosi tepiduz. Huius descriptionem quinti prima trac.vi. capi.viij. inuenies. Et in antidotario ℳesue distinctione.vi.capi. de secaniabin purgante melancholiã. Uel. ℞. pillularuz de lapide lazuli.ʒ.ij. formentur pillule.xi. cuz puluere liquiricie dẽtur in sero prope ingressuz lecti z desuper bibantur aque casei.ʒ.v. Harum descriptionez inuenies in antidotario ℳesue distinctione.x.cap. intitulato de pilluliſ de lapide lazuli: de quibus ibi ait q sunt sane z experte ad egritudines melancholie z cholere aduſte. Quarta est si in mania post euacuationez vniuersalez inueniaf repletio sanguinis vel melãcholie sanguinee in ptib° capitis: perueniendum est ad caput z vene que sunt sub lingua phlebotomande sunt vt per has extrahatur materia hec peccãs z ista regula est veluti pars prime. Quinta est assiduetur. i. sepe fiat euacuatio materie manie cum pillis quaz cõfectio est talis. ℞. hierapigre Gal. epithymi sticados arabici añ. ʒ.i. scamonee mirabolanozuz indozũ: añ.ʒ.ʒ. fiant ex eis pillule magne vt diutius inhaceant stomacho z abũdantius in capite attrahãt. Et post euacuationez vniuersalem vel per phlebotomiaz vel per pharmaciam que a toto corpore purgat z educit aduſtos humores: dentur de his pillis separatis noctibus vt bis in septimana vel soluz semel quaqz nocte pondus.ʒ.ij. vt paulatim aliquid materie peccantis a cerebro educant z ventrem larum mediocriter teneant. Sexta est ex cõferentibus ad illud sunt iste pillule multo fortiores pillulis nunc dictis in eductione aduſtoruz humoz z vnde rarius z sub dosi minori. ℞. epithymi polypodij quercini: añ.ʒ.v. lapidis armeni myrabolanozuz kebulozuz: añ.ʒ.i. sticados arabici.ʒ.x. salis indi.i. nigri pulpe colloqntide: añ.ʒ.iiij. mirabolanozuz emblici bellirici hasce.i. thymi ellebori nigri: añ.ʒ.iij. turbich albi z bene gũmosi .ʒ. xx. terãtur hec oia z cõficiantur cum oximelle facto de melle apũ z fiat ex eis massa pillularuz: de cuius qualiber.ʒ. formentur pillule septez cuz puluere liquiricie. Et detur.ʒ.i. vel.ʒ.i.z.ʒ. semel in quindeciz vel viginti die bus ante medium noctis. Septima est q fiant post euacuationes gargarismata cum oximelle scamoneato ſm hunc moduz. ℞. oximellis purgãtis melancholiã: quod describitur vbi supra dictũ est: quarti. i. in quo dissolue scamonee.ʒ.ij.z ex ipso calido mane eger ieiun° gargarizet duo par ua cochlearia vnuz post aliud vt ad os attrahat residuum humoruꝫ. Octaua est q eger non nimis diu seu superfluc pillulis vtatur dictis de sceibar. i. de aloe hierapigra mastice z mirabolanis quas describit princeps capitulo vltimo primi tractatus huius fen ascciaret appellans: vel per pillu-

bar: que scripte sunt supra in cap. generali curationis: z hoc: q timet exlecatio: z calefactio: z ideo abscinde cũ sentis maliciam complexionis zc. a ¶ Et post euacuationẽ zc.] ¶ Quia mala ꝙplexio calida z sicca vicit in mantacis: iõ docet infrigidare z humectare proprie post euacuationẽ remoueatur: qd impressuz est: sed q humectare est difficilius z securius: ideo opz q tua intentio sit plus in humectando: si ergo nó habes nisi medicinas multum frigidas humidas vt violas flores nenupharis z similia: tũc misce camomillam: q remouet maliciam narcoti cozuz: vt supra in cañ. generali: z hec specialiꝫ declarabuntur in cap. de cura melancholie.

a ¶ Et

Be partibz

las de sceibar intẽde pillulas nũc dictas in quinta regula quibus egervtatur toto illo tempore quo per illas assidue reperit lenitatez ventris z bene fert eas sine debilitate suaruz virtutũ z estuatiõe: sed q̃cito ab eis sentit maliciam complexionis calide sibi superuenire stati eas deserat. ¶ Attendẽdꝫ nio q in cura manie digestiua materie ipsius intus z extra laxatiuis pharmacis sunt apponenda: que forte princeps ideo dimisit: vel qa cõiter eger rebellis est z inobediẽs ad tot accipiẽda: vel q materia de furiosis est que nisi extrahatur anteq̃z imbibat medulle cerebri vix vnq̃ sanabitur. Intus quidem veluti sirupi quoꝝ descriptio talis est. ℞. siruporum nenupharini z violati: añ.ʒ.ij. aquarum bugloſſe nenupharis z boraginis: añ.ʒ.viij. miscecantur z fiat sirupus. Alius. ℞. florum violaꝝ boraginis z bugloſſe vuarum passarum mundataruz: añ. ℳ.i. hordei. ℳ. ij. fiat decoctio ad põdus duarum lib. in qua dissolue siruporum de fumo terre z de boraginе z violacei: añ. quarti .ʒ. fiat sirupus de quo mane z sero quaqz vice tribuas pondus lib.ʒ. Uel digerat intus materia dando in illis horis quaqz vice cochlear paruum de conseruis bugloſſe boraginis nenupharis z violarum. Immo Serap. primo breuiarij: non concedit infirmo phlebotomiam neq; pharmaciaz nisi postq̃z cerebrum humectatuz fuerit z paruz quieuerit egritudo ipsius. Scribit enim illic. Et postq̃z quiescit egritudo paruz z humectatur cerebruz: admistramus phlebotomiã. Et post illud soluimus naturam cum decoctione mirabolanorum. Extra vero digere materiam cum embrocis frigidis z humectantibus ex decoctionibus florum boraginis bugloſſe nenupharis fumi terre hordei cortricis cucurbite foliorum salicis: añ. ℳ.i. in aqua fontis. ¶ Attende secũdo q vltra predictas euacuationes quandoqz cõuenit prouocatio vomitus. Juxta illud ℳesue summa tertia particule ꝑme capitulo.xxij. Et interdum vomitus quando proprie passio est stomaticha: aut in stomacho fuerit aliquid quod ad egritudinem addat: aut cũ cibus fuerit corruptus in stomachis eorum.

Et post euacuationem.

¶ In secũda parte dat sex canones super refrigerio z humectatione capitis post euacuatiões. Primus est euacuata materia p phlebotomiam vel pharmacias caput infrigidetur z humectetur per embrocas sibi sepe superinfusas z per remedia alia localia: sicut liniméta vnguenta z emplastra. Et forte opus erit vt in die quinquies embrocef caput distanter ab horis comestionis. Et ab hoc remedio docet Serapion primo breuiarij capitulo.xxi. curã manie inchoare dicens. Et est necesse vt sit plus nostri studij in hac egritudine cum capite vt radamus ipsum z effundamus super ipsum effusionez aque in qua decocte sunt viola recẽs z sicca z folia nenupharis z salices: z rosa pauca z hordeum excorticatũ: z rasura citruli z cucurbite z folia lactuce z semen eius z papaueris nigri z albi: z aliquid de cimis idest teneritatibus vel flore camomille z mandragora. Et sit vt administres illud quandoqz in mane ante cibuz z quãdoqz in vesperis: hec ille. ¶ Secundus canon est liniantur frequenter in die capita maniacorum cum decoctione capitum z pedum ſm hanc formam. ℞. caput mutonis cruduz excoriatum cuz suis pedibus decoquant in vulci aq̃ multa cum floꝝ nenupharis z violaruz z lactucaꝝ z semperuiue: añ. ℳ.ij. post colef aqua z cum ea tepida sepe liniatur caput. ¶ Tertius est sepe mulgeatur lac mulieb: vel lac caprinũ super rasa capita maniacoꝝ. Nam fortiter humectat z feruorẽ tempat. ¶ Quartus est: inunguntur capita maniacoꝝ frequenter recenti butyro absqz sale crudo actu frigido: nam fortiter reprimit horum siccitatem. Et si ipsum commiscecas cum equali pondere populeonis dabit refrigerium cum humectatione. ¶ Quintus est sit intẽtio medici in cura manie plus in humectãdo caput z corpus q̃z in refrigerando: q refrigeriũ forte superfluum sepe materias in cerebro conculeat z resolui phibet z ipsas inspissat z fumos acutos in capite retinet. Sed humectãs forte sicut butyrũ lac violatum oleum somnum suauem prouocat z hebetat ardorẽ. ¶ Sextus est: si medicus penes se nõ prompte inueniat medicinas fortis humectationis: nisi sint etiaz vehemẽter frigide: sicut lactuca muscilago psilij vel portulaca tũc si has adhibeat misceat cum eis flores camomille quatinus prohibeant coartationem fumorum z humorum z aliquid resoluant.

Et fortasse

¶ Et fortasse necessarium. ¶ Hic docet resistere accidentibus mania corum: & primo vigilijs. secundo stipticitati ventris. tertio furie. ibi secunda ¶ Et quotiens videris ¶ ibi tertia ¶ Et coram infirmo. ¶ Dicit primo q̄ fortasse cum exuberant vigilie necessarium erit tibi medicamen tribuere eis &c. vt eos dormire facias: vbis eis bibendū: scz medicamen somnifer rum &c. Ingenia vt dormiant postea. s. abstinēdo rumores fm dispositionem &c. i. fm q̄ somnus fit ab ijs: q̄ nisi fit regimē extrinsecum: ista non possunt somnum prouocare. Et nō des ei potādū &c. Contra q̄ supra cōcessit. ¶ Dicendum q̄ duplex littera reperitur. Una q̄ dicit. Et des. s. mixtū cuz alijs rebus. Alia dicit: & non des. s. purum: vel non des. s. cū intētio est ad sōnum: sed quando intētio esset digestio & resolutio materie & absterfio: posset dari & oximel & reliq̄ subtiliantia. Et quotiens radices feniculi &c. Contra q̄ ista prouocant vrinam & per cōsequens stringunt ventrez. Iteruz ista

Jacobus Et fortasse.

¶ In tertia dat q̄nq̄ regulas ad prouocationez somni in maniacis valde vtilis in his & q̄nq̄ necessarij. Prima est q̄ des eis medicamē in potu quod dormire faciat: vt aū horaz somni da diapapaueris vel diacodiō. z. i. ℥. s. cuz ℥. iij. aque granatorū dulcium vt eos humectet: Vel cū duabus vncijs sirupi de prunis vt ventres ipsoz laxet & leniat. Vel cū ℥. iij. aque hordeacee vt & eos leniat & ēt humectet. Inueniesq̄ aūt descriptionē sirupi de prunis prima q̄rti tract. vi. cap. xxiij. Potes etiā dare cū aliquo ex istis sirupi de papauere ārti. 5. Secūda est embrocent capita maniacoz quatinus dormiant cuz dulci aqua in qua sit papauer addendo modicū de camomilla: qua phibeatur frigus papaueris coartare in cerebro fumos & vapores fm hanc formā. Rx. ij. capita papaueris nigri & totidē papaueris albi cuz suis seminibus cōquassent & bullianf in. vi. lib. aque fontis dulcis clare donec ipsa redeat ad medietatem: & circa finē decoctionis adde floz camomille. zß. 5, deinde coletur & tepida ab alto sup caput fundat hora nocturna somno ꝓsueta. Tertia est lac mulierē vel lac caprinū sup egri caput emulgeatur: & vt ipsum magis somniferū fiat addi potest ei pondus equale lactis papaueris. Quarta est olea iuuantia ad illud. s. ad somni ꝓuocationez sunt bona maniacis supuncta capiti vt mādragore oleū vel de papauere vel nenupharinū vel violaceū in quo parū opij sit dissolutū. Quinta est cuz administras: idest postq̄ administraueris maniaco caputpurgia & olea hūectātia caput: ingenia postea vel attentus esto q̄ dormire possit fm dispōnez seu preparationē medicinarū somnū ꝓuocantiū quas post medicinas humectantes adhibe: sicut sunt embroce & olea frigida que faciunt subeth: vtembroce cū decoctōe papaueris: & oleū de mandragora vel d̄ papauere: & ꝓprie oleū de lactucis quo frontem & tempora & sincipur inunge.

Et in potu. In. iiij. dat quatuor canones super potibus medicinalibus maniacoz &. i. sup ipoz clysteri. Primus est dentur maniacis potus humectatiui sicut aqua hordei vel aqua cucurbite vel aqua maloz granatoz dulciū vt ariditatē cerebri & humoz repmentes corrigant. Secūdus est nō des maniacis aliquid in potu q̄d̄ fit sicut oximel simplex diureticū vel squillitic̄ū. s. in quo sit subtilians virtus siccans & incidēs ne vilias augeat & egri furias & corpus & caput amplius deficeet excepto oximelle q̄d̄ laxans educit melancholiā de quo supra dictum est inter laxatiua. Tertius est quotiēs videris naturā duram. i. maniaci ventrez cōstipatum: des ei clystere ne retēte feces malos reddant capiti fumos & vapores: & fit lenitiuū sicut est istud. Rx. iiij. remollitiuoz hordei integri boraginis & bugloſſe: aā. zß. i. fiat decoctio ꝑ vno clysteri in qua dissolue medulle cassie fistule mūdate. ℥. x. olei violati. ℥. ij. sal. ℥. i. fiat clystere: vel fiat clystere cū aqua omasoz: vel cū aqua porci insulsi. Quartus est dentur maniacis in potibus eoz prius notatis vel ꝓsimilibus radices & semē feniculi silueſtris & etiaz vitis albe radices & est alfesire: ga maniacis iuuamentum prebent. Et detur ex ipsis quaq̄ die pōdus aurei vnius puta. ℥. i. & ß. Quod si renuerit has radices bibere potibus imixtas tunc ipse occultenf in eoz cibis & earū sapor taliter tegatur seu reprimat q̄ nō percipiant. De alfesire quidē que & vitis alba & brioma dr qualiter cōuenit in cura manie & alienatiōis mentis iam declaratū est ca. x. tract. pūtis super. §. illo. Et multotiens sanat eos alfesire. i. radix vitis albe &c. Et fere idē puto dicendū hic de radice & semine feniculi silueſtris qui crescit in montibus & terris nō cultis: calidus existēs in tertio gradu & siccꝰ prope ipsum. Nō enim cōuenit suis qualitatibus in cura manie: sed materiam eius amplius incēdit & ad furiā excitat. Verū si mania sit exorta a splenis oppilatione vel apostemate vel a retentione lōga menstruoz aut emorroidarum tunc conferre potest auferendo causam que maniam induxit vel a proprietate.

Et coram infirmo. ¶ In. v. dat tres regulas sup assistētibus & ligaturis maniacorū. Prima est dentur maniacis potus humectatiui sicut aqua hordei vel aqua cucurbite vel aqua maloz granatoz dulciū vt ariditatē cerebri & humoz repmentes corrigant. Secūdus est nō des maniacis aliquid in potu q̄d̄ fit sicut oximel simplex diureticū vel squillitic̄ū. s. in quo sit subtilians virtus siccans & incidēs ne vilias augeat & egri furias & corpus & caput amplius deficeet excepto oximelle q̄d̄ laxans educit melancholiā de quo supra dictum est inter laxatiua. Tertius est quotiēs videris naturā duram. i. maniaci ventrez cōstipatum: des ei clystere ne retēte feces malos reddant capiti fumos & vapores: & fit lenitiuū sicut est istud. Rx. iiij. remollitiuoz hordei integri boraginis & bugloſſe: aā. zß. i. fiat decoctio ꝑ vno clysteri in qua dissolue medulle cassie fistule mūdate. ℥. x. olei violati. ℥. ij. sal. ℥. i. fiat clystere: vel fiat clystere cū aqua omasoz: vel cū aqua porci insulsi. Quartus est dentur maniacis in potibus eoz prius notatis vel ꝓsimilibus radices & semē feniculi silueſtris & etiaz vitis albe radices & est alfesire: ga maniacis iuuamentum prebent. Et detur ex ipsis quaq̄ die pōdus aurei vnius puta. ℥. i. & ß. Quod si renuerit has radices bibere potibus imixtas tunc ipse occultenf in eoz cibis & earū sapor taliter tegatur seu reprimat q̄ nō percipiant. De alfesire quidē que & vitis alba & brioma dr qualiter cōuenit in cura manie & alienatiōis mentis iam declaratū est ca. x. tract. pūtis super. §. illo. Et multotiens sanat eos alfesire. i. radix vitis albe &c. Et fere idē puto dicendū hic de radice & semine feniculi silueſtris qui crescit in montibus & terris nō cultis: calidus existēs in tertio gradu & siccꝰ prope ipsum. Nō enim cōuenit suis qualitatibus in cura manie: sed materiam eius amplius incēdit & ad furiā excitat. Verū si mania sit exorta a splenis oppilatione vel apostemate vel a retentione lōga menstruoz aut emorroidarum tunc conferre potest auferendo causam que maniam induxit vel a proprietate.

ipsoz des eis in potu radices feniculi silueſtris & semen eius & radicem vitis albe & est alfesire: quoniam sunt iuuatiua. Sitq̄ ex eis pondus quaq̄ die aure. i. Si autem ea non biberint abscō de illa in cibis eoz. ¶ Et coram infirmo sedeat de quo verecūdetur & quē timeat. Et stringatur coxe & crura eius semper vt assidue vapor ad inferiora trahatur. Et si timetur q̄ seipsos ledant ligentur fortiter & intromittantur in cabijs: & suspendantur in suspensorio eleuato q̄d̄ est sicut argeatu. ¶ Et oportet vt sint cibi eorum humidi secundum omnem habitudinē. Verūtamen oportet ne cuz sua humiditate sint ex eis qui oppilationes euenire faciunt sicut amidum & que similia sunt ei. illud enim valde nocet eis. Et non detur ipsis quod plurimum prouocet vrinam. illud enim ipsis nocet. Et relique cure ipsoz in quibus oportet vt sibi timeant et sibi caueant sunt cura melancholie. Et nos rememorabimur eius in suo capitulo.

b ¶ Et oportet &c. ¶ Hic ponit regimē per cibaria & potum. Numidi vt resistat siccitati humoris & corporis fm omnem habitudinem. i. fm oēm speciem manie. Vel fm omnez habitudinez: idest fm omnez modum: quo cibi possunt dici humidi: scilicet actu & potētia: & naturaliter & artificialiter: non tamen debent esse oppilatiui: vt amilum quod habz quādaz viscositatem: licet leniat pectus & similia: vt far siue condrum. Illud scilicet plurimū ꝓuocans nocz. s. extinctiōdo nimis.

De partibz

ma est q̄ sedeat coram maniaco vel sit sibi proxim⁹ & frequenter assistens aliquis quē timeat & d̄ quo verecūdetur: vt ide retrahat a clamoribus suis rixis & motibus ipetuosis & inuasionibus sibi assistētium. Secūda est: stringātur assidue coxe & crura maniaci cū manutergijs vel institis fortibus satis dolorose sic q̄ ibi maneant stricture vestigia post solutionem quatinus per illud vapores & fumi sursum ascendentes assidue trahantur versus inferiora. Tertia est si timor affuerit ne maniaci vel se vel alios ledāt aut interimant tunc prouideat & obuietur modis q̄ sequūtur. Primus est vt manus eoz ligentur tam stricte & fortiter q̄ suis manib⁹ nec se nec alios offendere possint: & de suis pedib⁹ si fuerit opus similiter fiat. Et i hoc casu q̄nq̄ consului trapas fieri foderatas filtro confimiles trapis que pedibus equoz anterioribus in stabulo apponuntur q̄n istis pedibus cauare nituntur quod eis supponitur vnde se deferrant vel lacerant vngulas & trapas huiusmodi manibus & pedibus iussi circūponi. Sed sepe repperi ligatos maniacos certare acerbius & desceptare & furere seuius ex displi centia ligaturarū: & dum redierunt ad intellectū tristissime tulisse q̄ ligati fuerant. Et apud vulgares fuisse ligatū quedā nota videt & diminutio fame patientis ꝓpterea bonū est & expediēs q̄ maniaci notabiles diuites assidue prope se fortes viros habeant quoz semp aliqui circa se vigilēt & nō ponatur ante eos cultellus ensis aut baculus & sic conseruētur sine ligaturis in hilaritate cū leta & iocūda societate colloquijs amenis bassis melodijs aere sereno frigido & humido cameris nō pictis cū remisso lumine & pauca claritate. Secūdus est vt hi maniaci de qbus timet ne se vl alios ledant aut occidant ponātur in cabijs seu gabiebus que vulgari nostro gaiole dicuntur & assimilantur gabiebus auiū in quibus clauduntur. Sub hac custodia qdam maniacus nuper ꝑ positus suā fregit gabiem & exiliens fugit ver vicos & cāpos virq̄ retentus est. Sit ergo cabia tante fortitudinis q̄ hāc eger manibus aut pedibus suis rūpere nō possit. Tertius modus est vt isti maniaci caute suspendant & sic suspensi quiete seruētur in suspensorio quodam eleuato quod est vt argeatu. Et est argeatu genus instrumenti quo quis eleuatur suauiter in aere sic q̄ ipse gescit & non quatitur.

Et oportet vt sint. ¶ In. vi. parte dat q̄nq̄ regulas super dicta maniacoruz. Prima est q̄ oportet vt sint cibi sui a dñio humidi fm oēm habitudinē puta in substātia & invirtute & in actuali qualitate: q̄tinus reprimant ariditatez cerebri & humoz in hoc dominantiū & ardorē hebetent & prouocent somnuz sicut hordeatū: vel lac melonū cum semine lactuce vel aqua pulli cū lactucis infrigidata: vel pisces aspratiles parui vt vēdosie & granata dulcia & pruna & poma & vue passe remotis granis lote in ptisana. Secūda ē oportet ne cibi maniacorum cum humiditate sua sint oppilatiui: sicut amiduz porcine carnes murene & anguille & caseus recens: ga per tales oppilantur vie splenis & epatis vnde regurgitrant mali humores sursuz & effumāt ad caput nequeuntes deorsum expurgari & corrūpunt digestiones. Tertia est non dentur maniacis illa que fortiter prouocant vrinaz: sicut aqua cicerum vel aqua saxifrage raphani aut geneste: quoniam subducunt per vrine vias humiditates quibus deberet humectari cerebrum & cōstipationem ventris inducunt & alimentum membra nutriturū magis siccum reddunt. Sed laudauit ante silueſtris feniculi radices & semen: que tamē fortiter vrinam prouocant: forte vt medicinas aliquando dandas & non vt cibos assidue dādos. Quarta est cura melācholie que ca. xx. tra. huius dicet nobis manifestabit reliquas curas maniacoz. s. canones ꝑ quos cognoscemus a qb⁹ maniaci sibi cauere habēt & a qbus timere & qb⁹ vti habēt. Et per hoc princeps se excusare videt q̄ tam leuiter transit de cura manie. Nam prolixe tractat & satis ad longum de cura melancholie que ꝙuenit in multis cum cura manie: propter quod plurimi medicoz veterū simul tractauerunt in vno capitulo sine distinctione de curis ambarum.

Quod autem vinum commixtum humectet est sermo.iij. can.fen.i.cap. de cura tertiane. Cōcedit aūt in declinatōe timendo añ declinatiōez ne cō moueat mām ⁊ inflāmet: ⁊ matie sarracēis qb⁹nō est ꝓsuetudo bibēvinū.

¶ De melancholia. Cap.xviij.

℣ Jcitur melancholia.

¶ Jaz determinauit de mania. Nic determinat de melācholia: ⁊ ꝓmo magis in cōi. ꝓo determinat de quibusdā specialibus modis melācholice passiōis. ibi ꝑa⌊ Species melancholice.⌋ Pria in tres. ꝓmo determinat de ea quantum ad sui esse ⁊ causas. secūdo ponit signa. tertio curā. ibi ꝑa⌊ Signa ⌋ibi tertia⌊ Opz.⌋ Prima in tres. primo diffinit hanc egritudinem. secūdo comparat eā ad maniam. tertio inuestigat eius cās. ibi secūda⌊ Cūqz ⌋ibi tertia⌊ Et melancholie quidē.⌋ ¶ Circa primaz partez considerandū primo circa diffinitū ꝙ melancholia accipitur dupliciter. Uno modo pro humore melācholico. Secūdo modo pro passione in qua fit nocumentū virtutū morallium. Et iterū dupliciter accipitur. Uno modo large vt cōiter se habz ad maniam: in qua est furor ⁊ audacia: ⁊ ad melancholiaz ꝓprie dictaz: in qua est timor: ⁊ hoc modo sumitur infra cum dicit: cūqz melancholia ⁊c. Alio modo ꝓprie vt distinguitur contra maniaz: ⁊ hoc mō sumitur hic: accipiendo partes diffinitionis cōiuncti: quod apparet cum dicit: ⁊ timorem. In mania aūt nō est timor. Secūdo considerandū circa diffinitionez qz ponitur ibi aliquid tanqz genus. s. mutatio. i. nocumentū siue permutatio a cursu naturali. Et tunc si nocumentū est ipsa actio lesa melancholia est in numero accidentiū: si aūt nocumentuz est ipsa mutatio cōplexionis cerebri: tunc melancholia est morbus complexionalis. Ponitur etiā aliquid loco differentiaz. Et primo qz est mutatio estimationū ⁊ cogitationum. i. virtutis estimatiue ⁊ cogitatiue: vt in hoc cōprehendat mutatōez imaginatiue. Et quo apparet ꝙ in hac egritudine est pluriuz virtutū mutatio. Unde differt a permixtione sensus ⁊ amentia ⁊ stoliditate que sunt nocumenta seorsuz determinataruz virtutuz: vt supra apparuit. Sed dubitatur quare non dixit de nocumento memorie. Dicendum ꝙ non forsan sic leditur in melācholica passione memoria: sicut alie intrinsece virtutes: lz etiā possit ledi vt patet ex dictis in cap. de nocumentis memorie. secundo tangit alias differentias cuz dicit ad corruptionez ⁊c. Jn hoc tangit quis modus nocumenti sit haruz virtutuz. Maz proprie est nocumentuz quod est permutatio siue corruptio. Maz estimat quod non est: ⁊ cogitat quod non est. Per hoc quod dicit corruptionez intelligit nocumētū permutationis imaginatiue siue estimatiue: qz comprehendit quod non est extra repertuz. Uel in generali tangit nocumentuz permutationis harum virtutuz. Per hoc quod dicit ⁊ timorez ⁊ malicia. tangit specialiter quoddā nocumentū corruptionis cogitatiue virtutis siue estimatiue si est vna virtus. Timor enim sine causa significat defectum cogitatiue: quo iudicat homo fugiendū id quod non est fugiendum. Et hoc est iudiciuz de intentione quod pertinet ad estimatiuaz. i. cogitatiuaz: malicia est cum homo iudicat nocenduz ei cui non est nocendum. Tertio considerandum ꝙ Auicē. assignat causaz horuz accidentiū: ⁊ proprie timoris ⁊ solitudinis timorose. Ubi dubitatur vtruz nigredo melancholie sit causa timoris in melancholicis: videtur ꝙ sic: per Auic. hic ⁊ Bal. tertio de interioribus vij. cap. ⁊ quinto de accidenti ⁊ morbo vlt. cap. ⁊ per Serap. ꝓio practi. xxij. cap. Probatur ratione: qz simile videtur de tenebris exterioribus ⁊ de interioribus: sed tenebre exteriores faciunt timere hominem ⁊ tristari ergo tenebre interiores. Hanc rationem innuit Auicē. hic, ꝓallegatis locis. Jn cōtrariuz est Auer. iij. collz. penul. cap. qui dicit ꝙ hec sunt verba cātionuz. Et probatur rōnibus suis. primo color non est causa substātialis ad corrūpendū operationes aie: sed nigredo melancholie est color: ergo non potest corrūpere operationes aie. Cum igit tristicia ⁊ timor sint nocumenta siue passiones siue accidentia sequētia nocumēta cogitatiue: ergo non possunt fieri a colore: maior ꝓpositio probatur: qz si color posset ledere operationes: tunc ꝓpositio coloris esset sanitas: ⁊ tunc species sanitates ⁊ egritudinis essent a medicis insufficienter assignate. Probatur secundo maior: qz color nō videtur ꝙ possit agere nisi in visum siue dyafanum. Hec eniz est ꝓpositio p se. Jn secundo modo color est visibilis: vt Aristo. ij. de aia. ⁊ Cōmentator cōmen. lxvij. ꝑa rō idem videtur de aliis egritudinibus: ⁊ de hac. i. accidentibus virtutū cerebri vel aliox membrorum. Sed alie egritudines ꝓueniunt a modis male cōplexionis ⁊ nō a colore: ergo ⁊ iste egritudines: minor est nota. Tertia rō vadit cōtra rōnem Bal. que dicit ꝙ tenebre exteriores faciunt timere: ⁊ quasi negatur hoc. Et arguit sic. Jn obscuro nō aduenit nisi ꝓuatio sensati sensu visus. s. priuatio

Jacobus

Quinta est nō est malū imo ꝓueniens dare maniacis in declinatione vinum ad potandū fortiter limphatū ⁊ natura debile. Nam ⁊ ipsos humectat ⁊ dormire facit ⁊ et ꝓfortat. Sed ante manie declinationem bibant ipsi ptisanaz vel aquā seu vinū granatox dulciū. ¶ Attēde ꝓmo ꝙ Alex. ꝓmo ꝓprac. maniacox dictaz sic ordinauit. Scitis. n. qualiter ego multos de hoc malo laborantes sanaui ⁊ dicta magis ꝙz multis medicationib⁹ vsus sum. Sit aūt dicta vt simpliciter dicā. Ptisana magis. i. hordeatuz in mane accipiant cū granulis suis hora sēda post solis ortum. Jn prandio aūt pisces aspratiles ⁊ domesticos pullos: vt gallinas ⁊ alias aues q̄ nō in paludibus degunt ⁊ pectines. i. plaicias ⁊ ascacos. i. rougetos⌊ loco harum sume soletas⌋ ⁊ echinos accipiant. Ex holeribus aūt lactuce ⁊ intibe. i. endiuie oino comedēde sunt ⁊ malue. Alia vero oia prohibēda sunt: ⁊ maxime brasica. i. caulis: ⁊ siluatica. i. siluestra holera omnia. De pomis aūt. i. de fructibus pepones cucumeres ⁊ vue dulces ⁊ mala que nō sunt stiptica. Ficus etiā phibēde sunt aut si acceperint duas vel tres accipiāt: ⁊ he satis mature sint: tales. n. si accipiant nō poterūt ledi. Placente ante oēs prohibēde sunt: ⁊ que cū caseo facte sunt. Uinuz aūt eis crisapticum. i. aurei coloris bonū est dari ⁊ hoc modicū. Qd̄ si istud non inueniatur offeres vinū qd̄ nihil habeat repercussionis aut stipticitatis aut aliquā austeritatez: hec Alex. grecus solēnis. ¶ Attende scd̄o ꝙ ipse idem illic valde cōmendat in mania balneū ⁊ inunctiōes dicēs. Balnei aūt vsus ex dulci super omnia adiutoria magis prestare videtur. Digerit. n. ⁊ euentat vel extenuat cholericū humorē ⁊ temperat ꝓpter aquarum qualitates. Totuz. n. corpus infundendū est aqua calida: caput aūt tepida magis ⁊ vitellis ouorum erit lauanduz. Ungendus est aūt totus aqua ⁊ oleo. Caput vero roseo vnges oleo. Aer quoqz balnei sit tepidus ⁊ ita sit temperatus vt nullam habeat in se nimietatem. Similiter aūt ⁊ solium. i. aque balneum temperetur ⁊ diutius in eo resideat. Et in piscinaz cogatur intrare: ⁊ ibi oino morari: ⁊ maxime si iuuenilis etas fuerit ibidem diutius perseueret. Et cū aqua calida multuz lauetur. Post balneum autem mox non bibant vinū sed tantū aquam calidam: hec ille.

¶ Attende tertio ꝙ ventosas ⁊ sanguisugas Alex. illic in mania phibet capiti adhiberi. Idem de cauterijs indicare potes. Sciri autem inquit opz ꝙ in his passionibus antiqui ⁊ ventosis vsi sunt in capite: alij autez ⁊ sanguisugis vsi sunt. Nos autē fugienda omnia ista esse existimamus. Cum. n. nihil inuenit: adhuc magis eos ⁊ distemperatiores ⁊ ficciores faciunt. Tunc aūt conuenit hec fieri quādo iam videtur violentio: in cerebro effecta materia constricta ⁊ pinguior facta: hec Alexander.

¶ Attende quarto ꝙ Serap. primo breuiarij cap. xxi. in mania concedit caputpurgia humectantia dicens. Et si est necesse vt fiat caputpurgium sit cuz oleo violato ⁊ oleo de nenuphare ⁊ oleo de semine cucurbite dulcis ⁊ misceatur cum quocūqz oleo fuerit oleū de amigdalis dulcibus cū lacte calida mulieris que nuper peperit. Et ibi precipit ꝙ fricentur egri membra inferiora. s. pedes ⁊ duo crura cum oleo de nenuphare ⁊ oleo violato. Et si vigilie maniaco accidunt: detur⌊ inquit ⌋ in potu sirupus nominatus diacodion. i. de papauere purus solus: ⁊ cum sirupo granati aut aqua cucurbite. Et nutrimus eum inquit Serapion si est illic caliditas tūc cucurbita citrulo atriplice ⁊ holere ameno id est blito ⁊ almes id est aqua pisox ⁊ lactuca elixata cū oleo amigdalax dulciū. Et est illic caliditas in corpore tunc nutriat infirmus cū pullis aduragi. i. turturis aut perdicis ⁊ carne hedi ⁊ pedibus capraz ⁊ vitellis ouox: ⁊ piscibus recētibus aradradi. i. paruis squamosis vt perkis. Et qñ inueniet hypostasiz in aqua postqz fuit natans aut pēdens in medio: tūc illud significat decoctionē egritudinis ⁊ diminutionē eius. Opz ergo vt des ei in potu ex vino qd̄ sit antiquū ⁊ sit permixtū valde: ⁊ ꝓprie ei q cōsueuit bibere ipm: hec ille. ¶ Est igit in summa cura manie. x. res. Prima est phlebotomia de basilica vel mediana si in toto corpe repletio fuerit precipue sanguis: vel de basilica vel vena frōtis: vel venis sub lingua si fit i capite: vt emoroides aut mēstrua fluere vel sanguisuge sup vena frontis aut naribus fiāt. Secūda est pharmacū paulatiue educens melācholiaz vstaz post digōnem per sirupos ⁊ aquas ⁊ per cōseruas ⁊ electuaria. vel vomitus facilis cū aqua ⁊ oleo: vel clystere leniens aut suppoñtoriū eductiuū fecū. Tertia est gargarisma cū scamoneato ortimelle: vel cū catholicone aut diasene dissoluto in sero caprino aut alio. Quarta est capitis infrigidatio cum humectatione p embrocationes ⁊ linimenta cū decoctione capituz ⁊ pedum: ⁊ lac sup mulsuz: ⁊ butyrū inunctū: ⁊ olea humida empla ⁊ vnguenta sicut populeon: ⁊ caputpurgia. Quinta est somnifera frequenter adhibita tam intus q̄ extra. Sexta est potiones humectatiue sicut aqua hordei ⁊ aque cucurbite in qbus sint radix ⁊ semen feniculi siluestris ⁊ vitis albe dicte alfesere. Septia est ꝙ ifirmo assistat aliq̄ ꝑsona grauis notabilis de qua verecūdet ⁊ quā timeat vt inde retrahat a motibus furoris. Et ꝑsone alie grate pauciloque egro cōdolentes sibi suauiter ⁊ benigne ministrent sua necessaria. Octaua est vt sepe fricent extrema: ⁊ corpe stringant vna cū cruribus ligaturis fortib⁹ ad diuersionē vapox a capite. Et si timeat ne scipsuz infirmus aut alios offendat ligent huic fortit manus ⁊ pedes: vel intromittat in gabiem fortē. Uel ingeniose sursum suspēdat. Uel qd̄ decētⁱ⁹ ⁊ honestius ē fortes assidue sibi assint custodes nō relicta ꝓpe sere dura aut acuta q̄ pcutere possit. Mona est vt sit domus vel camera infirmi carēs picturis ⁊ imaginib⁹ remissi luminis ⁊ sereni aeris fridi ⁊ hu. Decima est cibi frigidi ⁊ hu. sabtiles cuchimi non oppilatiui neqz ꝓuocātes fortiter vrinā. Et vini potus subrubei aut albi clari bñ sapidi fortit liphati i declinatōe. Et ptisana vel sex vel aq̄ zuccarata añ illd tps. Hic dieta postposuit cui ꝓmo ⁊ maxie intēdere oz ꝑcepto Alexādri sine q̄ in hac cura factū est nihil.

¶ De melia. Cap.xviij.

℣ Jcitur melancholia.

¶ Jn hoc ca. ꝓmo docet qd̄ est melia ⁊ quo differt a mania. Secūdo diuidit melie cās ⁊ tractat de illis q̄ sunt i cerebro: ibi⌊ Et melie qdez cā⌋ Tertio de cāis melācholie q̄ sunt extra cerebrū: ibi⌊ Illa vō cuius cā⌋ Quarto de causis melancholie facte a frigiditate ⁊ siccitate sine mā: ibi⌊ Etus vō que fit⌋ Quinto de causis multiplicationis cholore nigre: ibi⌊ Et vniuersaliter qdē⌋ Sexto de incolumitati melia ⁊ modis sue terminationis ⁊ in qbus viris ⁊ sexu ⁊ etate ⁊ tpibus anni frequentius contingit ⁊ de eius periodis ⁊ cāis que accelerant ipsius aduentuz: ibi⌊ Illa vero que.⌋

¶ Jn. i. pte ꝓmitus describit meliam. Scd̄o declarat dīa eius a mania: ibi⌊ Cūqz melia⌋ ¶ Jn. i. pticula describēdo meliaz dicit ꝓmo ꝙ melancholia est mutatio estimationis ⁊ cogitatiōis a cursu nāli. i. lesa actio vtium estimatiue ⁊ cogitatiue. Et quo ꝓmo inuit ꝙ melia est passio medie cellule cerebri. Scd̄o ꝙ ledit dignitates virtutū sensitiue aie per ista differens a lethargia que posterius insidet ⁊ memoriā ledit ⁊ a freneti que seipius occupat ptē anteriorē ledēs imaginatiuā. Scd̄o dicit⌊ ad corruptionē ⌋notans per hoc ꝙ melācholia nō est actio cogitatiōis aut estimationis diminuta vel ablata: imo actio corrupta siue ꝓmutata a cursu naturali qua patiens estimat ꝙ amici sui sunt inimici vel ecōuerso: vel nō cogitanda cogitat: vel facit nō facienda. Et per hoc differt a stoliditate ⁊ amētia que sunt actiones estimationis ⁊ cogitationis diminute vel ablate.

Tertio

uatio vibilis: sed p̄uatio vibilis nō facit timorem: ergo obscuritas p se non est cā timoris: sed solum causa p̄uationis vibilis a sensu visus. Et q̄ aliqs diceret q̄ ꝫ aia exterior .s. visiua p̄uetur vibili: tñ aia interior est illa que comprehēdit tenebras exteriores: ideo Auer. hoc negat: & dicit q̄ aia in corpore. i. intus exñs nō videt terrorē nigredis: q̄ cōprehensio timoris nigredis est p̄ visuz. Et q̄ ēt Auer. videbatur cōcessisse aiam intus & distinguere animam: ideo dicit q̄ hoc est fatuū siue fedū: q̄ anima nō est intus nec extra: quia iste sunt differentie positōis siue loci. Quarta ratio ē quam ponit in theorica canticorum: trac. iij. cap. de signis p̄nosticis: commento. xiij. & arguit sic: si melancholia per nigredinem facit timorem & tristiciaz: ergo sanguis per albedinem & luciditatem facit leticiam: consequens est falsum: q̄ sanguis non est albus. consequentia est nota: q̄ oppositorum oppositе sunt cause. ¶Hec questio habet duas solutiones. Prima in qua cōcordatur Auer. cum Gal. & est via que medicis est leuior: & intellexit eam Auicē. hic & ēt Gal. iij. de interioribus. vij. cap. Propter quod sciendum q̄ tenebrositatem siue nigredinē melancholici humoris esse causam tristicie & timoris potest dupliciter intelligi. Uno mō q̄ sit causa substātialis. s. per se: & hoc mō non est verum propter rōnes Auer. quaruz efficacior est: q̄ color nō est qualitas: que sit formaliter sanitas siue causa cōiuncta sanitatis. Et iō sicut cerebruz per suam cōplexionem agit opera cogitatiōis & estimationis: ita per intemperantiam cōplexionis. leditur in suis operatiōibus. Cuius enim temperies est sanitas eius intemperies est morbus: & hec est fortior rō pro Auer. Alio mō potest intelligi q̄ tenebrositas sit causa: qa sit signum alicuius ꝓportionis siue cōplexionis: que est causa huiuz: sicut dicemus q̄ reubarbarum per citrinitatem purgat choleram: nō q̄ citrinitas sit causa: sed est signuz talis ꝓportionis in cōplexione reubarbari: qua purgat choleram. Eodem mō tenebrositas & nigredo in melancholia nō est causa lesionis actus cogitatiue virtutis: vnde sequatur timor vel tristicia: sed est signum modi cōplexionis imporportionate pro operatiōe anime cogitatiue & estimatiue: vnde sequitur iudicium erroneum: vt timeatur quod nō est timendum & tristetur quis de quo nō est tristanduz: & hoc est quod Aui. dicit: Melancholia est mutatio ad timorem ꝓpter complexionem melancholicam. Ecce q̄ Auicē. reducit hoc ad cōplexionem melancholicam facientem spiritum cerebri: siluestrem. i. siluaticum siue feralem & fugitiuum ad interius: & hoc est quod dicit interius: vel. i. spiritum qui est interius: & facientem spiritum timiduz. s. nō expandibilem ad extra ꝓpter tenebras ipsius. s. spūs: sm q̄ cē. quasi dicat ꝫ dixerim ꝓpter tenebras: tamen tenebre nō faciunt hoc: nisi ꝓpter aliquaz qualitatem siue cōplexionem frigidam & siccam melancholicam: que est cōtraria complexioni spūs: & debilitat ipsum. Spūs enim per suam cōplexionē est fortem & ad timorem & ad maliciam propter complexionem melancholicam facientem siluestrem spiritum cerebri intrinsece sollicitant & timere faciūt: ꝫ q̄ cōterius & facientem ipsum timidum propter tenebras ipsius: sicut tenebre extrinsece sollicitant & timere faciūt: ꝫ q̄ cō-

tis ad expandendū: sed per cōplexionem melancholicā fit debilis & retrahitur intus. Cōplexio autem sua per quam est fortis est cōplexio calida & humida cōtraria cōplexioni ficce & frigide melancholice: & ideo vinū cōfortat spiritum. Apparet ergo ex Auic. q̄ causa huius nocumenti cogitatiue: & estimatiue in melancholia reducitur ad cōplexionem. Color autez niger est sicut signum illius cōplexionis. Idem sentit Gal. iij. de interioribus. vij. cap. cum dicit virtus aie cōplexionem corporis imitatur. Secūda solutio est i qua reprobatur Auer. & est bipartita. Una que vult ostendere: q̄ tenebrositas melancholie: & per consequens species melancholici est causa nocumēti cogitatiue. Et rō est q̄: tenebrositas siue nigredo ē causa q̄ spēs que i spū recipiūtur nō recipiuntur sub forma conuenientis & iuuatiui: sed sub forma incōuenientis & ozrēdi & nocitiui: sicut luciditas est causa receptionis sub forma iuuatiui & cōuenientis: ergo tenebrositas siue nigredo spūs est causa timoris: sed luciditas est causa gaudij. Et per hanc responsionem que fuit olim Mundini Albertus. v. de accidenti & morbo i fine conatur saluare causam medicorum & causam Auer. Ulterius q̄ tam cōplexio debita: q̄ luciditas & claritas spūs sit causa bone receptionis spēruz & sub forma iuuatiui. Similiter cōplexio & tenebrositas sunt causa receptionis sub forma nocitiui. Hec solutio est apparens: sed cum hoc quod est cōtra Auer. Tamen Albertus credēs cōcordare nō soluit rōnem difficilem hanc. Arguo igitur sic: omne qd̄ est imediata & per se causa male receptionis spērum cogitabiliuz & estimabilium in organo: est per se & imediata causa lesionis operatiōis. Sed tenebra siue nigredo est huiusmodi: ergo est per se causa lesionis operationis: maior est nota: q̄ receptio est operatio vtutis cogitatiue: vel ois operatio vel saltez vna si iudicare est aliud q̄ recipere. Sed minor est Alberti & aliorum. Conclusio est falsa. Probatur q̄: tunc nigredo esset formaliter morbus: & color esset de qualitatibus i ḡbus cōsistit sanitas & egritudo quod non videtur concessiuz: ergo est falsa aliqua premissarum siue sit maior siue minor: imo ambe: & hoc est ꝓra eos. Alia via est que ponit hoc idem. Et p̄mo probando q̄ nigredo siue tenebrositas sunt per se causa imediata mala receptionis: & per consequens lesiōis operationis. Et arguitur sic: spūs imo forsan corpus cerebri recipit debite spēs sensibiles per duas naturas. s. cōplexionem & luciditatē: ergo male recipiet per tenebrositatem: antecedens est notum: q̄: posito q̄ cerebr: & spūs haberent suam cōplexionem & non essent lucidi nō bene reciperēt exemplum in cornea. Secundo p̄bando q̄ color niger siue tenebrositas pōt causare effective aliquam malam dispōnem: per quam leditur operatio. Et p̄mo probatur in genere sic: forma cui videtur minus tribui actio apud medicum est agens ad operationes mēbrorum: vt quātitas que nō est de potēcijs actiuis: vt Cōmentator. iiij. phy. 2men. lxxiiij. & in dispo-

Tertio dicit [& ad timorē] volens inuere q̄ melancholia reddit illū timidum sine iusta cā cuius mentez occupat: & timere hec facit que nō sunt timenda: vt q̄ celū ruat: vel q̄ mūdus pereat. Et per hoc ipsa differt a mania que suum suppositū reddit temerariū & furiosum & maniace cōfidentie. De timore hoc melancholicorū inquit Gal. v. morbi cap. vlti. Illius aūt alienationis multe sunt spēs que ex mā cholere nigre contingit: que ꝫ imaginatiōes faciāt diuersas: in hoc tū cōueniunt q̄ oēs timorē generant: sicut ait Hip. in apho. Quicūq; tristicia aut timore lōgo vexant: & pfecto melancholicā habent passionē. Et hi oēs nulla precedente cā tristantur. Interrogati aūt quare adeo tristantur: nullū rōnale prebēt respōsum. Et tertio interior cap. xij. ait melancholici semp habēt timorē: imaginatio vero que est extra nām nō est vnius speciei: q̄: quidam arbitrātur se esse vas de argilla vnde elongant ab hoibus ne forte rumpant. Alij cū viderint gallū alas mouere: & ipsi similiter faciūt & cantant velut gallus. Nōnulli pauent semper ne angelus tenens mūduz fatigatus dimittat eū: quo cadente cuz oibus pereant: vnde semper fugiunt vt mūdum exeant. Sunt & alia decē milia ab his dissimilia: hec ille. Quarto dicit [& ad maliciam] volens per id inuere q̄ melancholia ꝓmutat illū quez detinet ad malitiā morez contrariaz humane cōuersioni: vt ad odium hoīm & vitu perationē huius vz assiduam tristiciaz sine iusta causa. Juxta id Gal. cap. nūc alleg. ex tertio interior. Timor tū & tristicia eor & vituperatio huius vite ab eis & odire hoies oibus melancholicis pertinet. Amare vero mortem nō est oibus cōe. Maz quidā semper timent mortē. Alij monstrant se nō timere mortē: sed desiderant etiaz eaz: hec ille. Quinto dicit [propter cōplexionez melancholicā] innuens per illud effectiuā causaz passionis melancholice vz malā cōplexionē frigidaz & siccā vel cū mā vel sine materia medie ptis cerebri. Sexto dicit [facientē siluestrē spiritū cerebri interius] insinuans per illud modū per quē cōplexio melancholica melancholiam generat & corrūpit cogitationē & estimationē. Nam turbidos efficit spissos & terrestres illos spiritus medij ventriculi qui subseruientes cogitationi debēt esse clari luminosi peruij aeree nature: subtilis substantie: sunt ergo siluestres & extranei facti suis virtutibus. Septimo dicit [& facientē timiduz ꝓpter tenebras] reddens in hoc cām ꝓpter quid cōplexio melācholica medij ventriculi cerebri reddit egrum timidū. Maz propter tenebras interiores tam a melancholie sub nigredine q̄ a p̄uatione luminis spūuz fit eger timidus. Octauo dicit [sicut tenebre extrinsece sollicitant & timere faciunt] declarans per hoc q̄ a simili vel a fortiori tenebre intrinsece cerebro melācholici debent hunc reddere timiduz solliciteum. Juxta id Gal. v. morbi cap. vlti. Non est miranduz cholera nigra rōnalis aie fundamento dominante si tristiciā & timorē patiant mortisq; suspitionē. Videmus. n. q̄ nulla res extrinsecus aduenies intantū generat timorē sicut tenebre. Quando. n. eam quasi partem rōnalis aie tenebre operuerint: necesse est vt infirmi tristiciaz & timorē habeant: q̄ rez vñ timor nascitur semp interius secū portant. Ideoq; quod nobis est aer est tenebrosus accidit: illud quidē est q̄ melancholicis interius cōtingit cuz melancholia cerebrū petit siue eius fumus: sicut in illa euenit passiōe que ypocōdriata inflatiua appellatur: hec ille. Et iterū. iij. interior ca. xij. ait: Hip. bene oia melancholicorū accidentia cū his duobus ꝛclusit timorē

vz & mentis corruptionē. Quia ꝓpter mentis corruptionē quicqd viderint odio habent & semper tristes sunt timorosi sicut timēt pueri & insipiētes in tenebrosis locis. Et sicut exteriores tenebre plurime inducunt oibus timores: nisi eis qui sunt in sui natura audaces aut sapientes: sic color cholere nigre ad mentis locuz superueniēs generat timorē: hec Gal. Contra quē Auer. iij. colliget cap. iv. sic inuehit. Et hec expressio. s. timoris fit in aia ꝓpter cōplexionez obscuritatis melancholice. Sed nigredo eius nō est causa huius sicut dicunt medici: q̄ color nō est causa substātialis ad corrūpendas virtutes aie. Sed hec causa prouenit ab vna spē male cōplexionis: sicut & alie egritudines. Et tu scis q̄ habitus anime sequit complexionez corporeaz in hac cōiunctione. Et qui dicunt q̄ anima terretur ꝓpter humorē melācholicū nigrū sicut terretur hō in obscuro: dicunt verba cātionū: q̄ aliqua lesio non aduenit aie in obscuro: nisi p̄uatio sensati, seu sui vibilis: q̄ anima non videt in corpe vt possit dicere q̄ sentiat terrorē nigredinis. Et magis fedū est dicere vt videat extra: quia aia nō est extra neq; intus. ¶Sed est sciendū q̄ de natura istius humoris melancholici est vt ipsum sequantur hec accidētia sicut de natura sanguinis est vt ipsuz sequat gaudiū & letitia. Et dicemus ꝓpter hoc vt sanguis det lumē aie. Et hec res manifesta est illi qui aliquantuluz de natura gustauit: hec Auer. medicor malleus. Qui Gal. notare vī q̄ ō naturali philosophia nihil gustauit: qui summus fuit & veracissimus nature inquisitor in his que cōcernunt humanā nām & corporis humani cōpositionem: sicut Aristo. parez nō habuit in his que cōcernunt vniuersam naturā. Sed tria pro Auer. hic facere videtur preter hec que tāgit. Primū est q̄ i media cerebri cellula nō est actu color niger aut alius qui imutare possit visum vel oculū cuz color sit perspicui extremitas in determinato corpe: teste Aristo. i. de sensu trac. ij. ca. i. Secundū est in media cerebri cellula nō est lumē qd̄ attinet colores sicut necesse est p̄iusq; videri possint. Tertiuz est q̄ nec ibi est oculus nec visiua virtus: cui videre colores est ꝓprie proprijz: alioquin cecus oio & penitus de coloribus iudicare posset. Sz nūc videamus qd veri dicta huius actis reprehēsoris & irrisoris mordacis habeant. Dicit primo q̄ impressio timoris fit in aia ꝓpter complexionem obscuritatis melācholice. Uel ergo intelligit q̄ cōplexio melācholica p suas qualitates cōplexionales que sunt fritas & siccitas facit hunc timorem: & illud falsuz est: qm̄ cōplures melācholici a natura taz sm cerebrū q̄ ꝫ corpus sunt sani mēte si obsernēt dieta que repugnet multiplicationi melācholie. Uel itelligit q̄ complexio obscuritatis melācholice facit huc timorē per obscuritatē humoris melācholici in medio cerebri vētriculo cōtenti: & tūc cū medicis in opinione coincidit. Et q̄ ita fit apparet: q̄: si cōplexio medie cellule cerebri calida & humida foret vt est in sanguineis & ibiberetur melācholia plurima etiā tempata in qualitatibus vī digestione: vel sanguis admixtione: melācholie obscuritas timorez & tristiciam sine causa induceret. Secūdo dicit sed nigredo eius nō est causa eius sicut dicūt medici: q̄ color nō est, causa substātialis ad corrūpendas virtutes aie. Et super hoc pro ipso facere vī q̄ color nō est qualitas actiua reali actione sed spūali solū qua visum imutat nec corrūpit cōplexionem aut cōpositionez aut vnionē mēbri nec aliqs morbus i colore ponit vt i cōplexione. Dic q̄ nigredo vel obscuritas corrūpere potest actiones virtutum

fitione mẽbrorum ponitur natura agens siue coagens: vnde ẽst quedam sanitas quãtitatis ꝛ morbus quãtitatis: ergo eadẽ rõne: imo multo magis color vt posse agere. Amplius spãliter videmus ꝙ tenebra fugat spiritũ interius. Ista aũt fuga est aliqua mala actio ex pte virtutis retrahentis: ergo tenebra est cã egra: ꝛ mala istius male fuge tenebra ergo vel facit vt tenebra: ꝛ sic hꝫ propositũ: vl vt frigida: ꝛ hoc est falsuz: qz tenebra effluit aeris: hoc põt facere. Sequitur ergo ꝙ tenebra ꝛ color põt esse morbi: ꝛ possunt cãre: ly sint cã extrinseca .s. ꝑmittua: ꝑm ꝙ mouent imaginatiuam ꝛ forsan Auer. cauit sibi ab hoc cũ dixit ꝙ color nõ est cã substantialis idest intrinseca. s. ante cedẽs vel ꝓiuncta. Ad rõnes Auer. appet solutio cũ dr̃ color nõ est causa substantialis ꝛc. negatur ad ꝓbationẽ primã cũ dr̃ ꝙ color esset morbus hic oz hoc ꝓcedere ly sit negatũ a me in qõne de sanitate: tñ auctores nõ fecerunt mẽtionem: qz colores sequunt valde cõplexionem. Et qz morbi coloris ꝛ tenebre sunt valde appropriati ptibus qbusdam .s. cerebri. Ad aliaz cũ dr̃ ꝙ color solum agit in visum: hic oz hoc negare. Nã actione cogitatiua agit in visum: ly aljs actionibus alibi agit: sicut calidũ ꝛ frigidũ ꝛ sicut vapor: ly in hoc sit dubiũ nõ puuz: ꝛ dubitauit de hoc Auer. ſo de aia: ꝙmen. cxxvi. Ad secundã dicenduz cõcessa similitudine: ꝛ cum dr̃ ꝙ alie egritudines siue nocumenta ꝓueniunt a mala cõplexione. Dicenduz ꝙ ẽt a colore ꝛ obscuritate: sicut apparet in morbis oculi. Ad tertiam dicenduz ꝙ ly in obscuro nõ fiat nisi priuatio visibilis: tñ ex hac priuatione spũs intus retrahitur: ꝛ ad sensum apparet ꝙ hõ timet. Si ergo hõ timet in tenebra: nõ est ꝓpter operationẽ visiuam: sed ꝓpter imaginatiuam vel ꝓpter virtutes

Jacobus

plexio frigiditatis ꝛ siccitatis cõtraria est spũi debilitans ipsum sicut cõplexio caliditatis ꝛ humiditatis vt cõplo vini est conueniẽs ꝛ cõfortans. ¶ Cũqz melancholia[a] cõponit cũ rixa ꝛ saltu ꝛ scintillis ꝓmutat noiat mania. Et neqz dr̃ estimatiue ꝛ cogitatiue tollẽdo a spiritibus q eis subseruiunt suã claritatem ꝛ luminositatẽ ꝛ ipsos reddẽdo siluestres ineptos suis seruitijs: sicut humores ante pupillã ꝓcluſi in oculis suis coloribus corrũpunt actionẽ aut passiõez visiue vtutis. Et si citrini sint faciunt oia videri citrina: si rubei rubea: si nigri nigra. Et ad rõnes dic ꝙ color in miscilib⁹ imutare põt diafana lucida vel luminosa vel colores alios sicut in picturis manifeste apparet. Et ipse quodammõ cõpositionez corrũpere vt ꝛ facere morbuz cũ tollat ab organo vel ab instro alicuius virtutis quietatẽ ꝛ claritatẽ vl luminositatẽ sibi necessariã: sicut nigredo cristallini hũoris vel albuginei vel spũum cogitatiuorum. Tertio dicit: sed hec causa. s. timoris ꝓuenit ab vna spẽ male cõplexionis sicut ꝛ alie egritudines. Sed huius ꝛrariũ sup ꝑmo dicto iam declaratũ est: qz ꝛ fine mala cõplexiõe notabili ledẽte sensibiliter operatiões põt esse is timor: ꝛ a tenebrositate vel obscuritate spirituum sola. Quarto dicit. Et tu scis: qz habitus aie segtur cõplexionem corporeã in hac ꝓiunctione. Ergo dico ꝙ habitus aie vt dispõnes timoris ꝛ tristicie vel modi se habẽdi ad operatiões nõ solũ sequunt cõplõnez corporeã in hac ꝓiunctiõe corpis ꝛ aie: sed ẽt dispõnez sanguinis ꝛ spũum in claritate sua ꝛ obscuritate: ꝛ grossicie sua ꝛ subtilitate: ꝛ multitudine etiaz ꝛ paucitate. Cuius rei signũ est ꝙ si qs fuerit sanguinee cõplexionis ꝛ occasione aliqua sanguinẽ ꝛ spũs turbidos habuerit ꝛ tenebrosos: erit tristis timidus ꝛ dispositus ad melancholiã q̃uis nullaz habeat malã cõplexionez qua se ledi sentiat. Et idẽ accideret tempato corpi. Quinto dicit. Et q dicunt ꝙ aia terretur ꝑ humorẽ melancholicũ nigrũ sicut terretur hõ ab obscuro dicunt verba cãtionũ. i. verba leuia ꝛ inania nõ fundata in rõne: sicut cãtatores q soluz querunt demulcere auditum nõ curãtes de veritate. Et sup hoc rõnes adducit. Quarũ ꝑma est ꝙ aliqua lesio nõ aduenit anime in obscuro nisi priuatio sensati sensui visibili. i. nisi qz sensibilis priuatur obiecto vt colore in actu per quez actuẽ. Secunda est ꝙ aia nõ videt in corpe vt possit dicere ꝙ sanat terrorẽ nigredinis melãcholie in cerebro qz nõ est ibi vtus visiua nec color in actu neqz lumẽ actuãs. Tertia est ꝙ magis fedũ. i. turpius ꝛ irrationabilius est dicere vt videat extra tenebras exteriores: qz aia nõ est extra neqz intus. Omordax irrisor medicoꝝ omniũ canta nobis si colorata interius nõ mouent potẽtias sensitiuas interiores suis coloribus. Propter qd cõiter melancholici vident res nigras horribiles: cholerici citrinas: sanguinei rubeas: ꝛ phlegmatici albas in his suis somnijs que philosophi ꝛ medici naturalia vocant: qz nec ꝓcedunt a celestibus nec a sollicitudinibus diurnis humanis: sed ab humoribus qui suis coloribus vel imprimunt formas suoꝝ colorũ in aliquã virtutuz interioꝝ sensitiuaꝝ vel excitant eas ad cõsiderationẽ talium coloratoꝝ. Secũdo canta cur in scotomijs ꝛ in imaginatõibus oculoz catharactaz ꝓcedentibus patiẽtes vident quasi paruas muscas coram oculis suis. Mõne faciunt has apparitiões fumi vel vapores in nervis opticis: vel in primo cerebri ventriculo cõtenti qui sua nigredine cuz paruitate formas muscis similes sensui cõi frequenter iprimũt. Et si verum predicet tua prima rõ ꝙ aliqua lesio nõ aduenit anime in obscuro nisi ꝑuatio sensati sensui visibili: cãta nobis ꝑmo cur pueri ꝛ mulieres ꝺ nocte terrenr̃ dum sunt fine lumine nec audent iacere soli. Oꝺ si ipsi de die clauserint oculos vt lumen nõ videãt non sic terrenr̃. Neqz naturaliter ꝛ oino ceci terrenr̃ a tenebris exterioribus: ly eis assit ꝑuatio sensati sensui visibili: ꝛ etiaz pueris ꝛ mulieribus claudẽtibus oculos in hora diei. Itẽ cãtet ipse nobis ꝓpter qd audaces ꝛ sapientes nõ timent a tenebris exterioribus sicut mulieres ꝛ pueri timẽt: ex quo in obscuro nil accidit anime nisi ꝑuatio sensati sensui visibili que sapiẽtibus ꝛ audacibus accidit sicuti pueris ꝛ mulieribus. Nõ enim vꝫ huius alia causa nisi ꝙ audaces ꝛ sapiẽtes habẽt fortes animos qbus resistunt causis inducẽtibus inanes timores. Mulieres vero sunt pusillanimes ꝛ ẽt pueri: quapropter a talibus alterantur causis sicut a tenebris. Et si verũ predicet rõ secũda ꝙ anima nõ videt in corpore vt possit dicere ꝙ sentiat terrorẽ nigredinis: vnde proceduntterrẽtia somnia de rebus nigris a qbus sepe fit expgefactio cũ timore impresso vehementer anime pmanente in ipsa vigiliarũ horis aliquãto tpe. Et vnde procedunt imaginationes visiue corrupte vel scotomie. Nõ enim alia his vꝫ causa: nisi qz aia vel vtutes eiꝰ interiores pcipiũt aliqua de coloratis interioribus. Et si verũ predicet rõ tertia ꝙ magis fedũ est dicere ꝙ aia videat extra: qz anima non est extra neqz intus: quo ergo aia iudicat de coloribus lumine ꝛ tenebris exterioribus. Et si nõ est intus neqz extra quo est actus corporis phifici. Quo est forma corpis substantialis dans esse sibi. Nam viuere qꝺ actus aie est viuentibus est esse. Oꝺ si dicere velit fedũ esse dicere ꝙ aia videat extra sic ꝙ visio fiat extra mittendo radiũ visiuum vsqz ad visibilia vel vsqz ad mediũ ꝛ nõ intus suscipiendo: ꝛ ꝙ aia nõ est intus neqz extra circũscriptiue vt locatũ in loco: sic verum logtur sed nõ ad ꝓpositum. Vel si velit dicere ꝙ aia nõ videt: qm̃ actiones sunt suppositoꝝ. Vel si velit dicere ꝙ aia nõ videt: qz nec in cerebro nec in oculis est ꝑm substantiã: sed in corde solũ sicut philosophoruz qdam tenuerunt: negare nõ põt quin potestatiue saltez sit in cerebro ꝛ in oculis ẽt. Sexto dicit esse sciendũ ꝙ de natura istius humoris melancholici est vt ipsum sequãtur hec accidẽtia. s. timores ꝛ tristicie: sicut de natura sanguinis est vt ipsuz sequãtur gaudium ꝛ letitia. O bone Auer. q me dicos oẽs corripuisti: putabam ego te miráda inaudita noua nobis afferre: ꝛ ad refugiuz miserorũ ꝓfugis dicens melancholiã a nã sua fiue a tota ꝓprietate inducere timores ꝛ tristicias. Quod forte falsuz est: qz qñ a natura ineſt: semp ꝛ vbiqz ineſt. Sed nec semp nec vbi melancholia facit timere ꝛ tristari: imo solum qñ in cerebro est ꝛ in magna quãtitate: vel dum copiose ad cerebrũ effumat. Et ad rõnes ꝓ Auer. factas ꝙ in media cerebri cellula non est actu color. Dic si vis ꝙ in media cerebri cellula est color in actu. s. nigredo melancholie. Et est ibi lumẽ spiritus sensibilis quo ipse actuatur ly sit remissum. Et est ibi oculus interior mẽtis. Et ibi virtus sensitiua interior capax impressionis coloratoꝝ. Vel dic ꝙ ista nõ requirũtur ad hoc vt tristiciam ꝛ timorẽ inferat melancholia illic latens: imo sufficit ꝙ sua nigredine spũs obfuscet ꝛ obtenebret ꝛ ipsos ingrosset ꝛ terrestres reddat. Unde duo accidunt. Primuz est ꝙ forme seu simulacra rerum quas deferunt spũs inde obnubilãtur ꝛ nõ bene suas res repraesentant: sicut imagines fumo aut fuligine multũ obfuscate. Secunduz est ꝙ per hoc huiusmodi spiritus siluestres reddunt ꝛ nõ idonei seruitio virtutuz cogitatiue ꝛ estimatiue. Et ad id qꝺ tangitur ꝙ si colorata videretur intus cecus de coloribus iudicare possz Dic ꝙ de coloratis extrinsecis cecus nõ iudicat: sed possibile est in somnijs habere visiones aliquas coloratoꝝ vel splẽdidoruz. Vel dic vt plus placet quibusdam phificis ꝙ colorata interius nõ imprimunt nouas coloruz formas: sed excitant impressas ab exterioribus ꝛ quasi renouant: ꝛ cum ceci nõ habeant impressas ab exterioribus nõ vident interius colorata aliqua. Mono dicit princeps in melancholie diffinitione ꝑm ꝙ cõplexio frigiditatis ꝛ siccitatis: contraria est spiritui debilitans ipsuz declarans per hoc ꝙ non solus humor melancholicus niger tenebrosus est causa timoris ꝛ tristicie melancholicoruz: sed ẽt ipsamet cerebri cõplexio frigida ꝛ sicca debilitans spũm natura aereũ calidũ ꝛ humidũ raruz subtilẽ facile passibilẽ ab hac cõplexione sibi cõtraria. Fit ergo siluester spissus ꝛ turbidus ab hac cõplexiõe. Decimo dicit sicut cõplexio caliditatis ꝛ humiditatis vt ꝓplexio vini est cõueniens ꝛ cõfortans: declarans inde ꝙ cõplexio melancholica timorẽ generet ꝛ tristiciaz. Quia cõplexio sibi cõtraria. s. sanguinea passiões animi cõtrarias generat sicut audaciã ꝛ hilaritatẽ: qz multiplicat sanguinẽ ꝛ spũs qui sunt cã gaudij: vt cõplexio vini calida ꝛ humi. spiritibuz cõuenit ꝛ ipsos cõfortat. Sed instabit aliquis ꝙ vinũ a medicis calidũ ꝛ siccum ſo asseritur. Dic ꝙ vinuz ante cõuersionez eius in sanguinẽ est calidũ ꝛ siccum: sed post cõuersionez eius in sanguinez est calidum ꝛ humidum multum spũosum ꝛ bene nutriens ꝛ letificans cor vel aim hominis.

De partibus

¶ Cũqz melancholia ꝛc.] ¶ In .ij. primo ait ꝙ qñ passio melãcholica cũ rixa cõponitur ꝛ saltu ꝛ scintillis: tunc permutaꝝ a natura melancholie ꝛ vocatur mania. ¶ Attende primo ꝙ melancholia qñq; est nomen humoris ꝛ qñq; morbi qui ex hoc humore fit: ꝛ ita accipitur in ꝓposito. ¶ Attende ſo ꝙ melancholia ꝓ morbo tripliciter capitur. Uno mõ generaliter ꝓ quacũqz mentis alienatione de melãcholia siue fit adusta siue nõ adusta: vel de fumis aut vaporibus eius: ꝛ sic cõprehendit manias caninã ꝛ demoniacã ꝛ melancholicaz ꝓprijssime dictã. Secũdo accipitur ꝑ mẽtis alienatione sine demonio seu lupinositate que vel de melãcholia naturali fit vel de phlegmate aut sanguine aduſto: sic accipit princeps melãcholiam cap. xv. trac. pmo. §. illo: Et causa faciens melancholiam est melancholia naturalis multa aut aduſta: seꝺ est facta ex phlegmate aut sanguine dulci. Tertio ꝓprijssime sicut hic ꝓ sola mentis alienatiõe que de melancholia naturali fit sine aduſtione: cuius descriptio modo premissa est. ¶ Attende tertio ꝙ sicut sclirose indiscrete tractate cum medicinis resolutiuis aut maturatiuis nimium calidis sepe permutãtur ad cancros vlcerosos sic melancholia sepe permutatur ad manie speciem dum melancholia naturalis: vnde fit supercalefit ꝛ inde aduritur vel vigilijs nimijs ꝛ sollicitudinibus vel vsu superfluo calefacientium immoderatoꝝ. Et tunc melancholicus factus maniacus mutat suos mores. Et fit rixosus ꝛ inuasiuus cuz preesset timidus ab hominibus fugiens ꝓpter aduſtiuam caliditatem que ad rixas commouet ꝛ ad iracundias. Et fit insultiuus vel hincinde saliens perstrepens garrulus cum prius corpore quietus maneret quasi se abscondens. Et fiunt ei scintillates oculi sicut in iratis ab incendio cerebri cum prius essent dimissi mestiqz sicut in tristibus desperatis timidis. Secundo dicit ꝙ melancholia secunduz ꝓposituz presens nõ dicitur nisi passio illa cuius euentus est ex cholera nigra: que non est aduſta: per quod discernitur ab vtraqz mania canina: scilicet ꝛ demoniaca.

Dubitatur

Et melancholie

Dubitatur q̄ dicit q̄ melancholia.ſ. diſtincta contra maniaz non eſt niſi a cholera nigra non aduſta. Sed contrariū huius poſuit ſup̄.c.de mania: cuz dicit: faciens melancholiaz eſt melancholia naturalis melancholica: aut aduſta: ꝛrium ẽt ponit infra. Dicendū q̄ melancholia diſtincta cōtra maniaz p̄prie dictaz eſt duplex. Una eſt que eſt ſino ſepata ab omni accidente manie ꝛ iſtā fit a melancholia nō aduſta. Alia eſt que lz nō ſit p̄prie mania participat cuz aliq̄bus accidētibus manie.ſ. aliq̄li furia: lz pauca: ꝛ iſta poſſūt fieri a melancholia aduſta: lz non multum aduſta.

a ¶Et melancholie. ¶Hic determinat ō melancholia quātuz ad cās: ꝛ p̄mo vt cauſa diuerſificatur ex parte mēbroruz. ſo vt diuerſificaſ ex parte cāruz cauſe ꝛ ſpecieꝝ. Tertio vt diuerſificaſ ex diſpōne corporum: ibi ſa|Et vlr cholera nigra| ibi tertia|Et q̄nq̄z minoraſ.|Dꝛia in duas. p̄mo p̄emittit diuiſiones. ſecūdo exequitur: ibi ſa|Et illa.| Dicit p̄mo ꝛ melancholie.ſ. egritudis huius que ẽ mutatio ꝛc.

melkia niſi cui⁹ euctus ẽ a cholera nigra nō aduſta. Et melancholie⁹ q̄dē cā eſt aut eſt in ipo cerebro: aut ex̄ cereb̄. Et illa[b] que eſt i ipſo cerebro: aut eſt ex malicia cōplexionis frigide ꝛ ſicce ſine materia permutante ſubſtantiam cerebri ꝛ complexionem ſpiritus luminoſi ad tenebras: aut eſt cum materia. Et illa que eſt cum materia aut eſt cuz materia que eſt i venis veniēs ad eas ꝛ ex loco alio. ꝛ conuertitur in eis ad choleram nigrā p̄opter aduſtionez eius que in eis eſt ꝛ fit fex ꝛ hoc eſt plurimum[c]: aut eſt ex materia imbibita in corpore cerebri ꝛ eſt impediens cerebrum qualitate ꝛ

b ¶Et illa que eſt ꝛc.|¶Hic p̄imo exegtur de melancholia cuius cā eſt in cerebro. ſ. de melancholia: cuius cā eſt extra cerebruz: ibi ſa|Illi vero.|Dꝛima p̄t diuidi vt p̄z. Dubitaſ quare dicit venieſ ex loco alio: ꝛ tū hic determinat de ea cuius cā eſt in cerebro. Dicendū ex loco alio. ſ. ipſius capitis. Vel dicēduz q̄ venit ex loco alio materia: nō tū ſub forma melancholica tali qualez acgrit in cerebro: nā in cerebro aduritur. ſ. in venis cerebri: ꝛ fit ſex. ſ. per ingroſſationez ex aduſtione. Sed tu di. q̄o aduritur ibi: cum cerebrū ſit frigiduz mēbrum. Dicendum q̄ hoc poteſt eſſe p̄opter calores accidētales extrinſecos: ꝛ ẽt intrinſecos: ꝛ actualis calor cerebri paulatim poteſt euaporare materiam ꝛ ingroſſare eam.

c ¶Et fit plurimū. ſ. reſpectu melācholice materie: cuius ſitus eſt in corpore cerebri: plus. n. contingit contineri eam in venis q̄ꝫ in ſubſtātia cerebri. Impedit aūt qualitate. ſ. ſicca: ꝛ ſubſtantia. ſ. groſſa turbulenta: vnde ſubſtātia cerebri que dꝫ eſſe lucida ꝛ peruia obſcuratur. Sed tu dices: ita etiam facit materia melancholica: que eſt in venis. Dicenduz q̄ poſſunt ad vtrūq̄ referre. Vel dicendum q̄ plus facit hoc quando eſt in ſubſtantia cerebri: q̄ eſt principalior pars q̄ꝫ vene p̄o actibus anime animalis.

d ¶Et effunditur ꝛc.|¶Hoc poteſt intelligi de vtraq̄ materia: licet plus poſſit intelligi de materia que eſt in ſubſtantia cerebri.

e ¶Et multotiens fit ꝛc.|¶Diceret aliquis contra: immo deberet dicere multotiens fit permutatio ad epilepſiam: quia ſi materia faciens melancholiaz effunditur in ventres cerebri: tunc hō fit epilepticus: vt appa rebit cap. de epilepſia. Dicendum ſicut poteſt ſumi tertio de interioribus vij. ca. in tranſlatione greca: materia melācholica pōt nocere cerebro. vel

Jacobus

Et melancholie. ¶In hac.ij.pte dat tres diuiſiones cauſaruz melancholie ꝛ notat vnū. Dꝛima diuiſio eſt q̄ cauſarū melancholie alia in cerebro eſt: ꝛ alia extra cerebrū. In cerebro qdem eſt duplex cauſa p̄iuncta melancholiā faciens vt mala cōplexio frigida ꝛ ſicca vel cholera nigra cōprehenſa fuerit in aliqua ptiuz medij cerebri. Sed eſt extra cerebrū cuz melancholia latens in ſtomacho ſplene vel epate vel mirach ventris ad cerebrū tranſmittit fumos ꝛ vapores qui mentē alienāt. Scōa diuiſio eſt q̄ cā melancholie que eſt in cerebro: aut eſt mala cōplexio melancholica frigida ꝛ ſicca nō materialis permutans ſubſtantiam medullarē cerebri de ſubtilitate quā habere dꝫ ꝛ aereitate ad ſpiſſitudinez ꝛ terreſtreitatem ꝛ p̄mutans etiaz cōplexionē ſpiritus aialis ꝛ p̄opr̄ietates vt de aereitate ad terreſtreitatē: de ſubtilitate ad groſſiciem: de caliditate ad frigiditatē: de luminoſitate ad tenebroſitatem. Aut eſt mala cōplexio cum materia melancholica: ꝛ illud ſepius accidere ſolet. Tertia diuiſio eſt q̄ cā illa melancholie que materialis eſt vel eſt in quietis aut pulſatilibus venis cerebri veniens ad eas ꝛ ex alio loco q̄ꝫ fit locus cerebri vt corde aut epate: ꝛ ipſa cōuertitur ad choleraz nigram per aduſtionē eius que fuit in eis. Sed hic recedere vꝫ p̄inceps ab hoc qō p̄edixit. Et neq̄z dicitur melancholia niſi cuius euctus eſt a cholera nigra nō aduſta cum hic inter cauſas melancholie numeret materiaz in venis cerebri per aduſtionē factam melancholicaz. Vel dic q̄ hic accipit aduſtionē p̄o reſolutione partiuz ſubtiliū remanentibus groſſis. Vel eſt imbibita in ſubſtātia cerebri ꝛ impedit cerebrū qualitate ſua: puta frigiditate ſiccitate ꝛ tenebroſitate: ꝛ ſubſtātia ſua: puta groſſicie ꝛ terreſtreitate quibus oppilat meatus cerebri: ꝛ q̄nq̄z in ventres cerebri effundit. Et ſuper hac cauſa notat hic p̄inceps q̄ iſta ſpecies melancholie de cholera nigra cerebro imbibita fit multotiens ex epilentie p̄mutatione ꝛ trāſitu ipſius in melancholiaz. Sepe. n. vidimus poſt acceſſum fortem epilentie melancholice diebus aliquot mente alienatum remanere infirmum: quādo cholera nigra que diminute meatus oppilans partiū cerebri fecit epilentiam: excutiebaſ a dictis meatibus ꝛ p̄miſcebatur ſubſtātie cerebri violentis motibus ſpaſmi vniuerſalis qui ſemper aſſociat epilentiam.

Illi vero. ¶In hac.iij. parte p̄imo tangit p̄opr̄ietatē ſeu nām p̄opr̄iā melancholie cuius cauſa eſt extra cerebr̄. Secundo res illaſ a quibus p̄ocedit: ibi|Eſt ergo res illa|Tertio remouet quoddam dubium: ibi|Et p̄incipium quidem.|

¶In. i. particula ait q̄ aliqua res alia a cerebro ſicut membrum aliquod vel exterior aer cōicat illi melancholie cauſam ſue exiſtentie cuius cā ſita eſt extra cerebruz. Et modus cōmunicandi eſt q̄ humor aut vapor tenebroſus melancholicus ex hac re eleuatur ꝛ tendit ad cerebrum.

alterando cōplexionem ꝛ inturbando ſpūs: ꝛ ſic facit melancholiam: aut oppilando corpulentiaz cerebri. ſ. vias ꝛ curſus ſpūs oppilatione iperfecta: ꝛ tunc facit epilepſiam: ergo iſte due paſſiones habent adinuicē tranſitum: q̄ ex epilepſia pōt fieri melancholia: vt q̄ materia: que oppilat diſpartitur per ſubſtantiam cerebri: ꝛ ceſſat oppilatio viaruz cōiuz: ꝛ ex melancholia pōt fieri epilepſia q̄ꝫ econtra fit. Unde. vi. pticula apho. apho. lvi. Hip. dicit in melancholicis egritudinib⁹: ex hoc periculoſe eruptiones: aut. n. apoplexiam ꝛ epilepſiaz ꝛc. lz igitur ex melancholia poſſit fieri epilepſia: tñ Aui. econtra dixit: q̄ etiam eſt poſſibile. Et forſan per hoc quod dicit: ꝛ effunditur ad ventres: intelligit q̄ fiat tranſitus ad epilepſiam: ꝛ per hoc quod dicit: ꝛ multotiens ꝛc. intelligit q̄ econtra fiat: tāgit ergo vtrāq̄z permutationem.

f ¶Illi ſo cuius ꝛc.|¶Hic determinat ō melancholia cuius cauſa eſt extra cerebrū: que eſt melancholia per cōitatez: ꝛ p̄imo in generali oſtēdit qd ipſa ſit. ſecūdo in ſpeciali: ibi ſa|Eſt ergo.|Dicit p̄imo q̄ illi. ſ. paſſioni melācholice cuius cauſa eſt extra ꝛc. cōmunicat. ſ. cauſam. Res alia. i. aliud membruz a cerebro vel totum corpus ex quibus membris eleuatur ꝛc.

g ¶Eſt ergo ꝛc.|¶Hec pars habet ſeptem ſicut ſeptem ſunt res a quibus poſſunt ſurgere materie: ſcilicet totum corpus aut ſplen aut epar: aut mirach: aut ſtomachus: aut matrix: aut corpori ſecunda|Aut ſplen ꝛc.| Quod p̄imo dicit patet.

h ¶Aut ſplen ꝛc.|¶Aſſignat ex parte ſplenis. Dꝛio duas cauſas. Dꝛima quia non expellit. Secunda quia non attrahit: ꝛ hoc p̄opter duo: ſcilicet quia habet apoſtema vel aliud nocumentum: ſcilicet oppilationem: vel malam complexionem.

i ¶Aut p̄opter ꝛc.|¶Hic oſtendit quomodo fit melancholia per cōmunitatem ad epar: quia p̄opter caliditatem. ſ. facientem fortez aduſtionem ꝛ etiam p̄opter frigiditatem ꝛ ſiccitatem debet intelligi: ſed non expreſſit: vt notum eſt. Dꝛoſſet tamen aliter exponi vt dicatur q̄ ſplen nō attrahit melancholiam p̄opter caliditatē epatis qua retinentur in eo humores ꝛ non permittuntur expelli ad ſua loca.

k ¶Aut eſt res illa ꝛc.|¶Hic ponit cauſas melancholie per cōitatem ad mirach: ꝛ hic per mirach non dꝫ intelligi mirach p̄opr̄ie: ſed large p̄ partibus meſenterij ꝛ meſeraicaruz ꝛ partibus eius circūſtantibus: ꝛ p̄imo ponit moduz ſm quē fit melancholia mirachia: ꝛ hoc ſm ſuam ſentētiam. ſecundo ſm alioruz ſententiaz: ibi ſa|Et ipſa quidez.| Conſiderādum q̄ modus ſm Aui. eſt q̄ ſuperfluitates ibi adunate apoſtemātes vel non conculcate aduruntur: ꝛ cōuertuntur in melancholiam: ꝛ euaporant

De partibus

¶Eſt ergo illa ꝛc.|¶In. ij. quinq̄z res enumerat que tranſmittunt cerebro ꝛ ſibi cōicant cauſam melancholie. Dꝛima eſt totuz corpus ſeu truncus corpis ꝛ que ſunt in eo q̄ꝫ dominaſ ꝛ in eo p̄eualet cōplexio melancholica cū melancholicis humoribus: ꝛ ab hoc abūde fumi tenebroſi feruntur ad caput: vel ipſemet humor melancholicus. Secūda res eſt ſplen qui quatuor modis pōt eſſe cauſa paſſionis melancholice. Dꝛimo quidē q̄ melancholicus humor q̄ꝫ ab epate traxit remanet in eo nec pōt ipm purgare ꝛ expellere verſus os ſtomachi. vel q̄ nimia eſt: vel nimis groſſa: vel meatus eius ſtō implantatus eſt oppilatus. Et tūc q̄nq̄z vel ibi corrumpitur effumans ad caput: vel ad venas epatis regurgitrans redit ꝛ inde cū ſanguine aſcendit ad cerebrum. Secundo q̄ ſplen eſt in ſe defectus ſeu debilitatus ꝛ non pōt ſibi trahere ꝛ expurgare a ſanguine ſicut ſibi incūbit ex officio melancholicū humorē qui ſanguini imanens fertur ad cerebrum. Tertio q̄ ſpleni ſupuenit apoſtema aliq̄d: vel ſcliroticum quod ſepius accidit vel alterius generis quare nō attrahit melancholiā. Quarto q̄ accidit ſplen nocumentū ſine apoſtemate ſicut oppilatio vel a groſſo ſanguine vel a groſſo phlegmate vel a melācholia que q̄nq̄z inducit ictiritiaz nigram q̄nq̄z melancholiaz. Tertia res eſt vehemens caliditas ꝛ ſua perexcedēs ardor epatis que humores cōburens potius manie cā eſt q̄ꝫ melancholie p̄p̄riſſime dicte: naz que ſic natura vel cōſuetudine feruens epar habent ſunt in media via lepre: vel manie: vel hydropiſis de calida cauſa. Quarta res eſt ipſum mirach cum quibuſdaz partibus ſibi adiacētibus. Et eſt mirach panniculus groſſus exterior ventris ſiphac ſuperpoſitus in ſe comprehendens octo ventris muſculos cuz multis arterijs venis ꝛ neruis. Et ſuper iſta re p̄imo hic tangit p̄inceps quatuor modos generationis melancholie mirachie que ꝛ ypocōdriaca dicitur. Dꝛimus qui videtur eſſe p̄incipis eſt quando coadunantur ſuperfluitates in ipſo mirach ꝛ fumi ꝛ vapores inteſtinorum feces continentium: ꝛ aduruntur ipſius humores ꝛ conuertuntur ad choleram nigram de genere aduſte. Et quandoq̄z faciunt apoſtema in mirach: quandoq̄z vero non. Et eleuātur ex iſtis humoribus ꝛ ex iſtis locis tenebroſi vapores ꝛ fumi ad cerebrum inducentes iſtam melancholiam quaz medici appellant inflationē mirachiam ꝛ melancholiam mirachiam. Dꝛaſſio ergo iſta mania potius q̄ꝫ melancholia dicenda eſt: quoniaz ex aduſtis p̄ocedit humoribus. Et ſic eam vocat Galienus tertio interiorum. capi. vij. dicens. Item tertia ſpecies manie eſt que fit p̄opter ſtomachum: quam quidam medici vocant lateralem aut inflatiuam. Secundus quem p̄inceps Galieno attribuit eſt q̄ hec melancholia vel ipſius cauſa frequenter eleuatur ab apoſtemate portanariorum: epatis ꝛ inde aduritur ſanguis in mirach. Et eſt illud inquit quod Galienus poſuit cauſam in melancholia mirachia.

ad caput. Considerandum ꝓ q̄ ista melancholia vocatur mirachia a mirach: vocatur inflatiua: q: inflat ventrem quandoq; ꝛ quãdoq; vocatur ypocondriaca siue ypocondrialis siue lateralis.

a ¶Et ipsa quidem ꝛc.]¶Primo ponit modũ Bal. ꝓ theophili. tertio aliorũ: ibi ꝓa]_ Et theophilo]ibi tertia]_ Et qdam.]Dicit primo q̄ ipsa. s. melancholia mirachia: eleuatur. i. cõsurgit ab apostemate portanariorum. i. venax meseraicarũ vel portanariox. i. porte stomachi ad epar: sc̄z intestini portanarij qñ statiz contingitur stomacho. Et videtur hoc magis cõsonare dictis Bal. tertio d̄ interioribus: prealleg. ca. vij. cum dicit mihi videtur q̄ in orũ stomacho. s. quãtum ad viã inferiorem: sunt quedaz calida apostemata.

b ¶Et theophilo ꝛc.]¶Considerandũ q̄ ꝑm litteraz Bal. tertio de interioribus prealleg. cap. Aui. nõ ponit totam sententiaz theophili: ꝑm tñ Rasim. s. conti. Aui. sufficienter loquitur: Aui. tñ nõ curauit: ꝛ tu vide. B. ibidez. Causa tamẽ theophili potest verificari: q: vehemens calor illarum partium generat melancholiam per adustionem ꝛ euaporat.

c ¶Et quidaz alij ꝛc.]¶Primo ponit aliox sententiã. secundo signa: ibi ꝓa]_ Significat ergo.]Annuit in prima parte q̄ oppilatio meseraicarum siue sit apostemans siue non sit apostemans potest causare hanc passionez.

d ¶Significat ꝛc.]¶Hic ponit signa que dabantur ab istis ex quibus probantur eorum opiniones. Et primo ostendit quare oppilatio meseraicaruz est causa huius passionis. Et signũ. Est quidez signuz: q: nutrimentum non penetrat: est causa: q: ex hoc fit corruptio in materia: ꝛ sic corrupti vapores ascendunt ad caput. Illi aũt qui dicunt esse ꝓpter apostema: sc̄z portanarij siue venax meseraicax ponũt signuz: q: cibus retinet in stomacho crudus: vnde ꝓ die euomunt illuz. Ista etiam sunt dicta Bal. ij. de interioribus. vij. c. Secũdo Aui. satisfacit quesito. s. an hoc apostema sit caliduz: aut frigiduz: ꝛ dicit q̄ non est caliduz quod apparet per signa: q: non est febris neq; sitis neq; vomitus cholere. Sed tu di. Bal. ponit contrariuz tertio de interioribus: cuz dicit: sed caloreз corruz naturaleз excedentem ꝛc. ¶Dicenduz q̄ loquitur ibi auctoritate theophili. Vel dicendũ q̄ ista apostemata siue sint calida siue frigida possunt esse causa huius melancholie: q: possunt esse causa corruptionis nutrimẽti in partibus illis ꝛ euaporationis ad caput Aui. autez non curauit: q: est notum vel q: loquebatur aliorũ sententia vel q: loquebatur de remanẽtia cibi crudi: hoc autez fit plus ex apostemate frigido. Tertio addit causaz quandã cũ dicit: ꝛ quandoq; est causa generatiõis eius. s. melancholie mirachie aer exterior. s. cõuertens humores in partibus mirarach ad naturam melancholicaz: ꝛ hoc est ꝑm dispositionez corporum in partibus illis.

e ¶Et principiuz ꝛc.]¶Hic ostendit quo melancholia fit per cõmunitatem ad stomachũ ꝛ pz. ¶Notandum q̄ melancholia surgens ab apostematibus stõachi calidis potest dici stomachalis: q: surgit a stomacho: potest dici mirachia: qa surgit a locis circa mirach: ꝛ ideo exponitur eius. s. melancholie mirachie: potest etiaz esse cerebralis: quia propter calorem cerebro communicatuz vapor: qui ascendit ad cerebruz potest aduri ꝛ cõuerti ad naturaz melancholicaz: q̄ vapor anteq̄ esset adustus non faceret accidentia melancholie. Sed postq̄ peruenit ad humiditates cerebri inflãmati aduritur ꝛ cuz hoc etiaz aduruntur iste humiditates: ꝛ fit melancholia: que põt dici cerebralis. Et ideo poterit exponi ꝛ principium eius. s. melancholie: ꝛ aduritur vapor: ꝛc.

f ¶Aut est ꝛc.]¶Hic ostendit quo melancholia fit per cõmunitatẽ ad matricez: ꝛ notuz est q̄ in matrice vesica ano ꝛ aliis partibus possunt materie conculcari ꝛ aduri euaporantes ad caput.

g ¶Eius vero ꝛc.]¶Hic determinat de melancholia cuius est ex corde. Et primo facit hoc. secundo remouet dubiũ: ibi ꝓa]_ Luz tñ.]Tertio addit cañ. pronosticuz: ibi tertia]_ Et q̄ñq;.]Dubitatur q: videtur cõtradicere. Primo dicit malicia cõplexionis sine materia: ꝛ postea dicit cuz materia aut sine: Item quo complexio frigida ꝛ sicca sine materia dicitur melancholica. Ad primuz dicenduz q̄ mala complexio frigida ꝛ sicca: ls̄ sit in corde cum materia: tamen potest cerebro cõicare sine materia: erit ergo melancholia in cerebro a mala complexione frigida ꝛ sicca sine materia: sed pendebit a mala complexione frigida ꝛ sicca cordis cum materia vel

Jacobus

¶Attẽde primo q̄ ꝑ portanarios epatis intelligere possumus venã portam que ꝓcedit a fima eius ꝛ meseraicas in q̄s diuidit. Et itelligere possumus forsamẽ qd̄ ẽ in fundo stõi ꝑ qd̄ vt ꝑ portaz decurrit chilus d̄ stõ ad epar: vel hax meseraicax ora que stõ affigunt ꝛ ab ipso sugunt substãtiã chili. ¶Attẽde ꝓ q̄ Bal. iij. iterio. ca. vij. huius melancholie cãm sic cõmemorauit. Dico ergo q̄ mihi vr̃t hox in stõ calida ꝛ sanguinolẽta fiãt apata. Et sanguis in eo cõclusus grossior est ꝛ vicinus melancholie. Et sicut a stõ saliente fumo ad oculos siue subtilis sit capnosus aut grossus patiunt oculi cataractas sic cũ fumus ascendit melancholicus ad caput siue subtilis siue grossus patit mẽs melancholica accidẽtia: hec Bal. Tertius mõus quẽ ꝓceps d̄ theophilo ascribit est q̄ a vehemẽtia caliditatis epatis ꝛ intestinox aduretiũ hũores fit hec melancholia. Sup quo ca. nunc alleg. scribit Bal. Illi]_ inqt theophilus]q patiunt passionẽ que dr̃ iflatiua oz intelligas q: vene que recipiunt cibũ a stõ calorẽ habent vltra q̄z decet ꝛ sanguis eox ingrossatus est. Et testat passionẽ eox esse i his vemq: cibus nõ penetrat in corpe: sz̄ pmanet in stõ indigestus: he. n. vie solite sunt cibũ a stõ suscipe ꝛ ad inferiora ventris plurimũ ex eo deferre. Et vomunt cibũ in ꝓa die: q: nõ penetrat vel nõ trãsit in corpa. Sz̄ calorẽ eorũ vltra nãlez excedentẽ poteris itelligere ꝑ icensionez quã habẽt ꝛ ꝑ cibos quos sumũt: q: palã est q̄ iuuant fridis cibis: nã refrigerant ꝛ extingunt calorẽ. Itẽ qdam dicunt q̄ in his passionibus via stomachi que est intestinis iuncta hz calida apata ꝛ sanguinolenta. Unde sunt cã ꝓhibendi cibaria vt ad intestina in suo tpe descẽdant. Quocirca cũ ꝓpter d̄ cibi magis q̄z oz in stõ morenk gñant necessario ꝛ inflatio ꝛ incẽtio ꝛc. q̄ noiauimus. Hec dixit theophilus i lib. suo sicut refert Bal. ibi. Quartus modus quẽ teste principe qdaz alij ponunt est q̄ melancholie mirachie cã est oppilationes meseraicax q̄ibus ibi nõ sit apa. Super quo inquit Raf. lib. diui. ca. de melancholia. Et fit modus tertius ꝓueniẽs ex splene ꝛ meseraica. Et signa eius sunt multitudo appetitus cibi. Et paucitas digõis. Et inflatio ventris ꝛ lenitas eius cũ multitudine vẽtositatis in vẽtre ꝛ ypocõdrijs. Enarratis his modis declarat intentiõez. iiij. ꝛ. ij. predictox modoruz. Et dicit primo q̄ illi q̄ asserunt oppilationes in meseraicis esse causaz melancholie huius signant ꝛ intẽdunt q̄ nutrimentũ receptũ in stõ penetrare nõ põt per meseraicas ad venas epatis quare corrumpit i stõ remanens vel in meseraicis ꝛ illic adustus reddit multos cerebro tenebrosos vapores q̄ mentẽ alienant. Secõ dicit q̄ illi q̄ dicunt hanc melancholiaz vel oppilatiõez meseraicarũ ꝓp apa ꝓtingere ꝛ esse signant ꝛ intendũt q̄ diu retinet cib' crudus in meseraicis vel in stõ cũ dispõe sua. s. cruditate ꝛ indigõne: ls̄ forte ibidez lõgitudine more possit aduri. Tertio dicit q̄ hoc apa ꝑm plurimũ nõ est ex calidis: nec sunt ibi febris sitis ꝛ vomitus cholere rubee: est ergo scliroticũ ꝛ melancholicũ. Sed Serap. i. breui. c. xxij. sup illo scribit. Et fortasse accidit ex apate calido qd̄ est in stõ ꝛ calefacit sanguinẽ ꝛ ponit ipsuz melãcholicũ ꝛ eleuat vapores melãcholicos grossos huius aũt habitudis tertie ꝓprietas est vt nolent eã cõplures inflatio neq; mirachiã. Et magnus Auez. iij. trac. i. theo. c. ix. ait. ¶Dania aũt q̄ est ex egritudine existẽte in stõ aut in aliquo loco ꝓpe ipsuz aut ex nimio calore existẽte in aliquo mẽbro principali cuius nomẽ di mirachia dicunt q̄ fit ex calore igneo: ꝛ dicunt illũ esse ad modũ apatis existẽtis in intestino ꝓiuncto cũ ore stomachi inferiori: q̄ vrit humores tendẽtes ad nãm cholere nigre: ꝛ fit inde inflatio in stõ ex debilitate digõnis ꝛ rugitus ꝛ ventositates ꝑ ventrẽ ꝛ possibile est ipsum aliqñ euomere post cibi digõnem. Et calor ille est accidẽtalis: ꝛ iam scimus q̄ calor accidẽtalis ipedit opus caloris nãlis. Et calor qdem nãlis est q̄ digerit cibũ ꝛ coquit illũ. Calor aũt accidentalis in fumũ efficit ꝛ vrit: hec ille. Quinta vo res melancholiaz afferẽs que qñq; cã est gñationis eius est aer exterior tenebrosus obscurus: ad quẽ si se trãsferat morari solitus i aere sereno ꝛ in eo diu degatis aer paulati ꝑ nares attractus a talibus cerebri spiritibus imixtus ipsos ꝓturbat ꝛ siluestres efficit: vñ fit patiẽs timidus ꝛ tristis ꝛ melancholicus. ¶Et principiũ ꝛc. ¶In. iij. dicit q̄ principiũ gñationis melancholie cẽ setur esse in cerebro: nõ in mẽbro mandante qñ est in stõ calidũ apa: vel in matrice vel in aliquo alio mẽbro sub capite posito cõicante cerebro: ꝛ vapores huius apatis adurunt in hũiditatibus cerebri. Fumus. n. vr̃ vapor calidus ab hoc apate ꝓdiens ꝛ sursum ascendẽs ad cerebr̃ est cholericus vel sanguineus sicut apa est a quo descindit: ꝛ ex se potius frenesiz induceret q̄z melancholiã nisi apa hoc esset cancerosum: ꝛ nisi iste fumus vel vapor calidus obtenebraret vel adureret in humiditatibus cerebri: ꝛ vbi is acgrit tenebrositatis principiũ qua melancholiã efficit ibi esse censet melãcholie principiũ. Et d̄ dicit d̄ ad ꝑfirmationẽ dicti huius ꝓtis. Et hoc apa ꝑm pr̃m nõ fit caliduz: nã si caliduz foret ꝓtinua febris illã meliam cõcomitaret ꝛ d̄ apa sp associaret: cui' ꝛriũ manifeste videmus i his melãcholijs: ad qõlibz. n. apa caliduz ptis aũriozis ꝓsegt feb. ꝓtinua putrida.

Bepartibus

Eius vero.

¶In hac. iiij. pte que est de causis melancholie facie a frigiditate ꝛ siccitate imaterialibus ꝓtio agit de cã que a corde inchoat. Scõo de alijs: ibi]_ Et q̄ñq; fit]Tertio de necessitate cure cordis cũ cura cerebri in sanatione melãcholie: ibi]_ Et propter hoc]Quarto de sanguine cordis q̄ letificat: vt ꝑ hunc oñdat q̄ tristificat melãcholiã faciẽs: ibi]_ Et scias q̄]Quinto de mutuo ꝓcursu cordis ꝛ cerebri in esse ꝓncipiũ melãcholie: ibi]_ Immo nõ]Sexto de significatione melãcholie accidẽtis in fine mãliũ egritudinũ: ibi]_ Et q̄ñq;.]¶In. i. particula dicit q̄ mala cumplexio melancholica cordis immaterialis vel materialis est vna de causis huius melancholie que fit a frigiditate ꝛ ficci. sine mã. Cuius cãm reddit eo q̄ cerebrũ cũ corde cõicat ꝛ sibi cõpatitur in hac mala cõplexione: qm̄ spũs nalis cerebri continuus est ꝛ cõfederatus spiritui vitali qué cor mittit cerebro: ꝛ ex substãtia spũs vitalis in cerebro fit alalis spũs ꝑ depurationẽ ꝛ contẽperantiã q̄litatũ suax. Quare complexio vitalis spũs iam corrupta in corde per melancholiam

primo

ria vel sine materia. Ad ꝓz vicēdū ꝙ dicitur mala complexio frigida ⁊ ficca sine materia melancholica: nō qz sit ab humore melācholico ⁊ne diate: sed qz similatur illi: vel dī melācholica: qz facit accidētia melācholice passionis. ¶ Cōsiderandum ꝙ spūs animalis est cōtinuus vitali in rete mirabili facto ex arterijs subtilissimis ascēdentibus. Quomodo autē fit primus vel continuus apparet ex dictis in.ij.ca. Cū querebatur an transeat ad aliaz formā.

¶ Cōsiderandū tertio ꝙ ista pars seruit Aui. in duobus. primo ostendit quō ex corde fit melancholia. scdo qz taz inuerat ꝙ melancholia cerebralis: ⁊ sic etiā nō cerebralis fit ex mala cōplexione cuz materia vel sine materia. Ostēdit igit quō fit melācholia a mala cōplexiōe sine mā vel cordis vel alioruz membrorum: vel a causis extrinsecis: ⁊ ideo subdit. Et quādoqz fit propter cās alias infrigidātes ⁊ deficcantes non ex corde solum.

a Cū tamē ꝛc.] ¶ Hic remouet dubiū: vixerat ꝙ melancholia quādoqz fit a malicia complexionis in corde. Quare diceret quis esto ꝙ melancholia nō incipiat a corde: sz a cerebro patietur ne cor. Respōdet ꝙ sic: ⁊ ideo opz ꝙ cura melācholie cerebralis etiam fiat curādo cor. Primo ergo hoc pmittit. Scdo declarat. ibi ꝓa [Et scias.] Et hec secūda pars in duas diuiditur. Primo ostēdit ꝙ cū cura cerebri in hac passiōe opz ꝙ sequatur cura cordis. Scdo ondit modū cōitatis cerebri ⁊ cordis ad inuicez in hac passiōe. ibi ꝓa [Immo.] Primo arguit sic: dispositio bona spūs in corde est cā bone dispōnis in cerebro: ergo cū cura cerebri dz sequi cura cordis: antecedens ponit in ꝓa ꝙsequens siue cōclusionez iam premisit: ꝙsequētia est nota. ¶ Cōsiderandū circa antecedens ꝙ cū forma in ducatur ꝑm dispositiōez materie ⁊ spūs vitalis fit materia spūs animalis: vt supꝛ.ij.ca. ergo si ille est clarus ⁊ tersus opz ꝙ ex hoc bonus fiat animalis spiritus.

b ¶ Immo. ¶ In his verbis Aui. inuit circuitiōem augmētatiōis passionis a corde ad cerebrū: ⁊ ecōtra. Cōsiderandū ꝙ principiuz melācholie ex corde dī plurimū dupliciter. Primo. i. pluriuz euenit: qz cor est membruz caliduz aptum incēdere ⁊ adurere humores. Vel ꝓ dī pluriuz. ſ. in virtute: qz parua mutatio in corde ad nām melācholicaz est magna in cerebro: qz paruus motus in principio est magnus in ꝓncipiato: vt Aristo. inuit. v. de generatiōe aialiuz. ij. cap. ⁊ Auer. iij. colliget. ca. de accētibus epatis. ¶ Cōsiderandū ꝓ ꝙ cū cerebrū sit: in quo opationes sensitiue manifestant. ſ. cogitatiue ⁊ estimatiue ⁊ aliaz: ⁊ huius opationes ledant in melancholia: iō passio melica ꝓfirmatur in cerebro ꝓprie.

c ¶ Et qñqz.] ¶ Hic addit cañ. ꝓnosticuz ⁊ pz. Cōsiderandū ꝙ egritudines acute māles. ſ. febres ꝓtinue ꝑ viā adustionis ꝓaue in fine ante mortem ꝓuertūt corpus ad dispōnem melācholicam: ⁊ ideo spūs facti tenebrosi ⁊ siluestres plus sūt apti figurari formis mortuoruz ad quos fuit cōpassio timo: ⁊ tristicia ꝗ formis viuoꝝ: ⁊ ideo recordant coꝝ: ⁊ ē malū signū vt cōiter auctores ponunt ⁊ Raſ. explicat quarto almāsoris.

d ¶ Et vniuersaliter.] ¶ Hic determinat ꝺ melancholica passiōe quantum ad diuersitatē melācholici humoris: ⁊ ꝓmo quātuz ad diuersitatem causaꝝ faciētiuz melancholicuz humorez. scdo quātuz ad diuersitatem specieꝝ melācholici humoris: siue quātuz ad diuersitatez materie. ibi ꝓa [Et oportet vt scias.] Prima in duas. Primo ponit causas generationis melācholie magis intrinsecas. Secūdo extrinsecas. ibi ꝓa [Et quādoqz etiā fiunt causa in generatiōe eius cibi.] ¶ In prima parte dicit ꝙ melancholia multiplicatur vel causa epatis: vel causa splenis: vel causa alterius mēbri. Si quidem causa epatis hoc est dupliciter: vel qz adurit sanguinē: vel qz non repellit melācholiam: ⁊ est minus: qz plus multiplicatur melācholia in epate per viam adustiōis [qz cito incenditur ꝓpter multum calorem] ꝗ multiplicetur defectu expulsiue: cum iuuetur a splene in mundificando melancholiaz. ¶ Cōsiderandū ꝙ etiaz ꝓpter alios modos male complexiōis epar potest multiplicare melancholiā: vt ꝓpter frigiditatez ⁊ siccitatem: ⁊ tacuit hoc sicut notum. Causa vero splenis est: vel qz nō fortiter trahit vel nō expellit ad locū: qui est ei prepara

Quare complexio eius corrupta a melancholia corrumpit complexionez cerebri ⁊ conuertit ad melancholiaz. ¶ Et quādoqz fit propter cās alias naturaliter infrigidantes ⁊ exiccātes nō ex corde solum. Cum tamen non sit possibile vt fiat absqz cōmunitate cordis. Immo fortasse magnitudo causę in ipso erit ex corde. ¶ Et propter hoc necessarium est vt consequatur cura cordis cuz cura cerebri in hac egritudie. ¶ Et scias ꝙ sanguis cordis cū est tersus subtilis clarus letificās resistit corruptioni cerebri ⁊ rectificat ipsum. ¶ Immo[b] nō est mirum si sit ꝑm plurimuz principium illius ex corde: licet non ꝓfirmetur hec egritudo nisi in cerebro. Non enim est mirum nō est nouuz nō est longinquū si cordis cōplexio primuz corrumpatur ⁊ sequat eam cerebrū: ⁊ corrūpatur cerebri complexio ⁊ sequatur eam cor: ⁊ corrumpatur complexio spiritus i corde ⁊ fiat siluestris ⁊ corrumpat quod ex eo penetrat ad cerebrum ⁊ iuuet cerebrum ad se corrumpenduz. ¶ Et[c] quandoqz accidit in fine egritudinum materialium ⁊ proprie acutarum melancholia: ⁊ est signum mortis: ⁊ tunc accidit homini illi vt recordetur mortis ⁊ mortuorum plurimum. ¶ Et vniuersaliter[d] quidez cholera nigra multiplicatur ⁊ generatur quandoqz causa membri operantis nutrimētum quod est epar cuz aduritur sanguis aut debilitatur ab expulsiōe superfluitatis melancholice ⁊ est minus. ¶ Et quādoqz causa membri quod est euacuatorium cholere nigre ⁊ est splen cum debilitatur in duabus rebus: quarum vna est attractio fecis sanguinis ⁊ cineritatis eius ab epate. Et altera est expulsio supfluitatis que ex eo ad ipsuz trahitur ad locuz qui est ei preparatus. ¶ Et quandoqz generatur cholera nigra in membro alio: aut propter vehementiam adustionis nutrimenti eius: aut causa defectus ipsius ab expulsione superfluitatis nutrimenti sui: quare resoluitur ipsius subtile ⁊ fit fex spissum

primo corrūpit complexionē aialis spūs ⁊ ex cōsequenti cōplexionez cerebri corrumpit ⁊ cōuertit eaz ad melancholiā seu cōplexionem frigidaz ⁊ ficcam: quam consequitur melancholica passio.

¶ Et quādoqz fit ꝛc.] ¶ In secūda dicit ꝙ melācholica passio fiens ab imaterialibus frigiditate ⁊ siccitate qñqz a causis fit alijs a corde q̄ de sua natura siccant ⁊ infrigidant: ⁊ nō solum a corde melācholico facto: sicut ab epatis mala cōplexione frigida ⁊ ficca: vel a tristicijs ⁊ timoribꝰ diu pseuerantibus. Verūtñ inquit nō est possibile ꝙ ab alijs fiat hec melancholia sine cordis cōitate vel cōpassione vel prepassiōe: imo forte magnitudo cāe in ipso. i. fortitudo vel robur impressiōis melācholice cōplexionis ⁊ passiōis in cerebro erit ex corde: qđ cāe siccātes ⁊ infrigidātes dicte ⁊ ꝙsimiles ꝓpus simul aut post siccāt ⁊ infrigidāt. Nō. n. minus cor ꝗ cerebrū alterāt mala cōplexio melācholica epatis timor ⁊ tristitie.

¶ Et ꝓpter hoc ꝛc.] ¶ In. iij. velut correlariuz infert esse necessariū in hac egritudine. ſ. in cura melācholie: ꝙ cura cordis cōsequatur proxime cū cura cerebri: cū cor in hac cerebro vel cōpatiatur vel prepatiatur.

¶ Et scias ꝛc.] ¶ In. iij. dicit ꝙ cū sanguis cordis ē tersus seu mūdus ⁊ depuratus subtilis ⁊ clarus: tūc letificat cor ⁊ exhilarat aiam ⁊ corruptioni cerebri resistit ⁊ spūum eius ⁊ rectificat ipsos depellens ab eis tenebrositates ⁊ cōplōnez frigidā ⁊ ficcaz que cā fit haruz. Et ꝑ hoc vult ꝓnceps nos instruere ꝙ in cura melācholie laboremus reddere talē cordis sanguinem per cibos ⁊ potus ⁊ medicinas ad illud idoneas.

¶ Immo non est ꝛc.] ¶ In quinta primo ait ꝙ non est mirum si princip̄iuz melancholie fit ꝑm plurimū ipsius ex corde: qz vehementer cor influit cerebro: cordi quoqz plurimū passiones animi solent tribui. Unde Joānicius in ysagogis. Ab operata virtute que in corde sita est hec nascūtur ira indignatio victoria dominatio astutia sollicitudo. Et hoc clare Galienus indicat. ij. regni: tracta. de corde: docens cognoscere cordis complexiones per varias anime passiones ⁊ mores. Secūdo dicit ꝙ nō est mirabile apud sapientes neqz nouum neqz inauditum nec longinquū a veritate si cordis complexio primuz corrumpatur per complexionem frigidaz ⁊ ficcam qua sanguis ⁊ spiritus eius obscurentur ⁊ cerebruz sequatur vel imitet cor in corruptiōe cōplexionis eius: cū cor sit velut rex inter mēbra corpis. Tertio dicit ꝙ nō est mirū si precorrūpatur cōplexio cerebri a frigido ⁊ ficco ⁊ cor cōsequatur ⁊ adipiscatur istā malā cerebri cōplexionez. Neqz cerebruz ⁊ cor vehementer inuicē cōfederata sunt ⁊ se se exaudiunt ⁊ in actionibus ⁊ in passionibus. Quarto dicit ꝙ corrupta cordis cōplexione ꝑ frigidū ⁊ ficcuz cōplexio spūs in corde corrūpit ⁊ fit siluestres ⁊ extraneus spūs ⁊ tunc cor corrūpit illud qđ penetrat de vitali spiritu ⁊ tranſit ad cerebrū sic iuuat cerebrū ad se corrūpenduz latius ꝗ

Et vniuersaliter. ¶ In hac. v. parte primo agit de causis multiplicatōnis cholere nigre ex parte epatis. Secundo ex parte splenis: ibi [Et quādoqz causa] Tertio ex parte aliozuz membrorum: ibi [Et quandoqz generat] Quarto ex cibis: ibi [Et quandoqz etiam] Quinto a demonio ꝑm quosdam: ibi [Et qbusdaz] Sexto a tristicia ⁊ timore: ibi [Ex causis vo] Septimo ab humoribus: ibi [Et oportet vt scias.]

¶ In. i. particula ꝓmo ait ꝙ vniuersaliter vel generaliter cholera nigra melancholiā faciens multiplicatur per sequentes causas. Et primo quā doqz generat causa mēbri facientis cōe alimentū. ſ. sanguinē pro toto corpore qđ mēbrum est epar. Et ipsum dupliciter choleram nigraz creat ⁊ multiplicat. Primo qñ aduris aliquos humoꝝ vel ipsuz sanguinē. Secūdo qñ epar debilitatur ab expulsione supfluitatis melancholice sic ꝙ nō separat melancholiam a sanguine nec trāsmittit ad splenē sicut deberet: ⁊ est minus. i. rarius hoc accidit epati ꝗ adurare sanguinem.

¶ Et qñqz ꝛc.] ¶ In. ij. dicit ꝙ cholera nigra qñqz multiplicatur causa mēbri illius qđ huius cholere est euacuatoriū seu ꝓprium receptaculū ⁊ illud est splen qñ debilitat in altera duaꝝ rez. Una est in attrahendo sibi fecez sanguinis ⁊ cineritatē eius ab epate sicut sibi incūbit ex officio ꝓprio. Altera in expellendo supfluitatē melancholicā ad locū q sibi ꝓparatus est puta ad os stōi vt illic excitet sua stipticitate vel acerositate deside riuz cibi quā supfluitatē splen sibi ab epate prius attraxerat: ⁊ ab vtraqz re fit ꝙ nigra cholera nō educit a corpet vt decet: sed ad epar rediens sanguini imiscet: postea ad cerebrū effumās aut tranſiēs melancholiā parit.

¶ Et quandoqz generatur ꝛc.] ¶ In tertia dicit ꝙ cholera nigra generatur interdum ⁊ multiplicatur in alio membro qñ fit splen ⁊ epar vnum triuz modoruz nunc exprimendoꝝ. Primus eoꝝ est ꝓpvehemētiaz cōbustionis sui nutrimēti cū. ſ. obuiat vehemēti ardori: sicut in renibus pulmo

tua:vt est os stomachi. Causa vero in mẽbro alio vt mirach matrice ꝛc. est triplex adustio defectus expulsiue:ꝛ mala cõplexio frigida ꝛ sicca.

a ¶Et qñq; ꝛc.]¶Hic ponit causas extrinsecas:ꝛ habet tres ptes: sicut tres ponit causas. ibi ℞[Et quibusdam]ibi tertia[Ex causis.]Quod primo dicit patet:cum nulli sit dubium malũ cibuꝫ maluꝫ sanguinem generare:vt in cõmento apho.xxxvi.secunde particule. Sana habẽtes corpora. Cõsiderandum circa scdam partez q̃ Azarauius cap.de epilepsia ponit hoc qđ Aui. dicit:multa enim videmus mirabilia nõ reducibilia in causas naturales nobis notas. Quidã enim melancholici illitterati loquuntur ſ̃aliter: vt Guilielmus ponit. Quidam prophetizãt. Utrũ autem hoc possit fieri a melãcholico humore siue demonio: vt Aristo. sentit.30 particula de problematibus: habet dubiuꝫ:tamen multi philosophi reducũt impressiones huiusmodi in demonia:sicut Azarauius:ꝛ ẽ

Jacobus

ne aut cerebro quãdoq; contingit quando detinentur extraneo colore. Secundus modus est quãdo membrũ aliqđ est defectuosum in expulsione superfluitatum sui nutrimenti:que in hoc cõculcantur ꝛ melancholizantur resolutis earuꝫ subtilibus partibus ꝛ remanentibus grossis terrestribus factis melancholicis vel gipsealibus: sicut in iũcturis vel lapidosis sicut in renibus. Tertius modus est quando nutrimento quod ad membrum peruenit vel superfluitatibus illius membri superueniũt frigus ꝛ siccitates fortes que ab illo vel illis subtiles excutiunt comprimendo partes:ꝛ grossas relinquunt terrestres tendentes,ꝛ melancholie speciez:sicut in boreis vehemẽter flantibus ꝛ impetuosis obuiantibus humanis capitibus quãdoq; cõtingit q̃ exprimũt ab eis aquosas humiditates ad oculos ꝛ nares ꝛ arteriã vocis ꝛ grossos humores terrestres fecales in capite relinquunt.

¶Et quandoq; ꝛc.]¶In quarta dicit q̃ cibi generatiui cholere nigre quãdoq; sunt causa generationis melancholie. Quorum Bal.interpꝛtiꝫ.cap.vij.sub his verbis meminit. Inquiramus etiam cibaria eorum an fuissent melancholiam generantia sicut caro hyrcoruꝫ bouꝫ ꝛ magis omnibus asinina ꝛ camelina. Quidam enim sunt hanc carnẽ comedentes: sicut sunt quidaꝫ qui comedunt carneꝫ vulpinã ꝛ caninam. Sũt etiã alia cibaria nõ minus his hunc humoreꝫ generantia:sicut leporina porcina siluestris cõche marine. Sunt ꝛ alia que melancholicũ sanguinem sunt creantia:sicut omnia salsa de carne aialiuꝫ siue terrestria siue aquosa. De herbis vero caules ꝛ teneri rami arboruꝫ qui sunt compositi cum sale ꝛ aceto: qui rami sunt extremitates arborum velut masticis ꝛ lentisci ꝛ lupuli. De leguminibus vero lentes que sunt causa hunc humorẽ multum generandi. Postea panis opirus. De potibus vero ea que sunt grossa ꝛ nigra ꝛ antiquus caseus:hec Galienus.

¶Et quibusdam ꝛc.]¶In quinta primo ait q̃ quidã medicorum opinati sunt q̃ melãcholica passio a demonio accidit sic q̃ demon aliqs seu diabolus obsidet mentez melancholici turbans iudiciũ rationis in eo:ꝛ ista est cõmunis opinio vulgi ꝛ quorũdam theologorum solitorum dicere de melancholicis ꝛ maniacis q̃ habẽt diabolum in corpore:imo sepe infirmi id de semetipsis credũt ꝛ enunciãt. Et ideo qui vulgaribus credunt pro cura huius morbi nõ confugiunt ad auxilia medicoꝝ:ſ̃ ad sanctos illos de quibus fama est q̃ eis a deo donata est potestas eũcẽdi demonia:vt ad sanctuꝫ Hermetẽ vel ad sanctũ Hubertuꝫ vel sanctũ Acharium. Nec sperant assequi suffragia sanctoꝝ nisi personaliter faciant nouenas in ecclesijs eis dedicatis:ꝛ in cunis ligentur iuxta alios egros vel cathenis ferreis vel alijs vinculis. Et si tempore illo quo faciunt nouenam consilijs medicorum vtantur:stultuꝫ vulgus iudicat suffragia sanctorum ꝓpter hoc denegari vel impediri:vel remorari. Ac si ipsum credat prius tentãdaꝫ esse diuinaꝫ potentiaꝫ ꝛ sanctorum eius:ꝛ ipsos sanctos inuidere medicis ꝛ operibus suis. Secũdo ait princeps sed nos nõ curamus cũ docemus phyſicam.i.medicinam vel naturalem scientiaꝫ si melancholia accidat a demonio vel nõ accidat ab eo postq̃ affirmamus ꝛ pro certo habemus q̃ si ipsa ꝓtingat a demonio nõ sine medio ꝓtingit ab eo:ꝛ satis id nobis est q̃ demoniũ est cã eius remota ꝛ q̃si primitiua nec melãcholiam efficit nisi ꝙuertendo complõneꝫ cerebri aut corporis aut membri alicuius cerebro cõfederati ad choleraꝫ nigraꝫ: sic q̃ melancholie causa propinqua est cholera nigra. Deinde nõ curamus si sit causa illius cholere nigre demoniuꝫ vel nõ:q; cause morbi primitiue remote conferre possunt ad morbi cognitionem:sed ad curam morbi nullatenus conferunt. Juxta id Gal.iij.de ingenio capitu.iij. Dico ergo nihil primitiuum significationeꝫ curationis ostendere:cuꝫ ab essentia morbi ꝛ natura membri infirmi ꝛ aeris complexione nos circundantis ꝛ similibus denotetur. Et iteruꝫ ibi ait. Rerum ergo primitiuaruꝫ scientia nõ confert nisi dum morbum cognoscere non possumus. Et rursus ibi ait. Nullum antecedens.i.primitiuuꝫ significatiõibus curatiõis adiutoriũ infert nisi q̃ aliquãdo in cognoscẽdo morbo dat adiutoriuꝫ. Scito ergo a nobis q̃ cholera nigra est causa melancholie cuꝫ frigida ꝛ sicca cõplexione que genuit eam siue demoniũ hanc choleraꝫ induxit ꝛ hanc complexionem siue causa alia de naturalibus ꝛ ꝙuetis intendere oportet ad istius cholere digestioneꝫ seu maturationeꝫ ꝛ resolutioneꝫ vel eductionem per phꝛmaciam ꝛ alterationem male complexionis frigide ꝛ sicꝓforme sentẽtie Platonis ꝛ sciẽtie Apulegij in lib.de deo Socra. in fi.

b ¶Ex causis ꝛc.]¶Hic apparet q̃ imaginatio ẽ cã realis motus.

c ¶Et opꝫ ꝛc.]¶Hic distinguit species melancholie: ꝛ primo facit hoc.scdo ponit vnum exẽ. ibi ℞[Et melancholia.]Quod primo dicit patet. Propter spissitudinez.ſ.ex congelatiõe vel mixtione melancholie cuꝫ eo:quãuis sit parum q; raro est q̃ phlegma aduratur:vt fiat melancholia. Sanguis cuꝫ cõuertitur.ſ.ad melancholiaꝫ ꝓpter decoctionẽ.i. paruã adustionẽ vel resolutionẽ. Humor aũt cholericus nõ est ꝓtentue.i. nõ soluꝫ facit mẽkiam.i. alienationẽ ꝛ malicia cogitationis quo sumitur supꝛa ca.de fibare.

¶Et oportꝫ vt scias q̃ cholera nigra faciens melancholiam quãdoq; est aut cholera nigra naturalis: ãt phlegma cũ cõuertitur in choleram nigram propter spissitudinem:aut propter aliquãtulam adustionez:quãuis hoc sit parũ aut raꝝ aut sanguis cum propter decoctionem conuertitur absq; adustione vehementi. Humor autem cholericus cuꝫ in ipso cadit adustio vltima facit maniaꝫ:ꝛ nõ ꝓtentus sup melancholiã. Et vnaqueq; speciez cholere nigre cuꝫ in cerebro est modo[d] predicto facit melancholiã. Verũtamen quedam earum cũ melancholia efficit maniam. ¶Illa vero[e] que est magis incolumis est illa que fit ex fece sanguinis ꝛ cum qua est gaudium.

d ¶Modo p̃dicto.]¶Quia aliq̃ trium speꝫ p̃dictaꝝ ꝛ nõ illa q̃ fit ex cholera. Vel mõ p̃dicto: q; oẽs faciunt melãcholiaꝫ:tamẽ cholerica melancholia facit melãcholiam maniacam.

e Illa vo.]Iste ẽ apho. 53.vi.ptic. Desipientie cũ risu facte securiores sũt.

a ¶Et

De partibꝫ

ce ꝓtrariuꝫ non curando de demonio. ¶Sed contra cholera hac digesta ꝛ educta correcta quoq; mala cõplexione demoniũ remanẽs renouabit eas ꝛ de nouo inducet vt ꝓius fecit: ꝛ sic erit opera medici perdita nisi ab egro etiaꝫ demoniuꝫ eijciatur. Dic q̃ eger poterit taliter disponi corpore ꝛ animo q̃ nõ patietur a demonio detrimentuꝫ aliquod in ratione nec in eius corpore vel suis humoribus aut complexione:nisi posse desuper demonij sit vel permissum a deo propter aliquaꝫ causaꝫ nobis incognitam. Sicut de Job legitur cuꝫ vir sanctus esset demon hunc percussit vlceribus pessimis a planta pedis vsq; ad verticez capitis deo pmittente id vt plus eluceret patientia sua. Sz archana hec dei supnaturalia facultatẽ medici trãscẽdunt omno. Vnde q; princeps hic notare vt q̃ si demoniũ melancholiã faciat nõ facit illã nisi ꝙuertẽdo cplexionez ad choleraꝫ nigraꝫ:queri põt quo demoniũ ꝙuertit vel potꝰ ꝙuertit cõplõneꝫ cholerã p eaꝫ nigrã multiplicãs cũ demon exis incorporeus spũs neq; sit calidus neq; sit sic.neq; tinctor i nigrũ nec cõicans in mã cuꝫ hũano corpe:nec hñs ad ipꝫ habitudinez cãs vel regimẽ eius. Dic q̃ demõ illudere põt hũanis sensib[f] ꝛ imaginatiõi vel fantasie vel inducẽ aliuꝫ ad timores varios ꝛ tristitias ꝛ desp̃atiõez i dispositi ad hec accidẽtia q̃ que ꝛ cõplexio melancholica reddit ꝛ multiplicat cholera nigra. Dant ꝛ aliũ modũ theologi qdam q̃ demon põt semẽ ꝛ humoꝛes de corpe in corpus aliud trãsferre:ꝛ sic melancholiã trãsferre poterit ꝺ melancholico corpe in nõ melancholicũ. Et qdveri hẽat ista snia refero me deo q̃ quecũq; voluit fecit in celo ꝛ in terra:in mari ꝛ in oibus abyssis.

¶Ex cãis ꝛc.]¶In.vi.dicit q̃ supfluitas timoꝝ ꝛ tristicie tã in sui vehemẽtia q̃ in longa duratione sunt ex causis fortibus generationis melancholice passionis: vt pluries allegauimus ex illo Hippocratis aphorismorum.vi.apho.xxiij. Si timor ꝛ pusillanimitas multum tempus habent perficit melancholicum huius.

¶Et opꝫ ꝛc.]¶In.vij.ꝓmo refert tres speꝫ cholere nigre facitꝫ melancholiã sine mania vã. Pria est nãlis melãcholia q̃ medie cerebri pticule iniacẽs facit melãcholiã ꝓpꝛissime dictã. Scda est phlegma q̃ ꝙuertitur in cholerã nigrã:vel pp ipsius inspissationẽ ex resolutiõe vel exꝑssiõe ptium subtiliũ remanẽtibus grossis siccis terrestribus. Aut pp ipsius aliquantulã adustionẽ remissaꝫ modicã nõ sufficientẽ suscitare furiam neq; impetuosas motiões manie. Et hec adustio phlegmatici humoris raro ꝛ paruꝫ accidit pp frigiditatem ꝛ humiditatem ꝛ grossiciem eius vt ligna viridia vix incẽdunt. Tertia est sanguis q̃ ꝙuertitur in melancholiã pp aliquã modicã adustionẽ que si magna foret ꝓmo cholerizãs post aduꝛẽs sanguinẽ maniã induceret. Ex istis vides q̃ princeps frequenter recedit ab illo qđ in ꝓncipio ca.istius enunciauit. Et neq; dꝫ melancholia nisi cuius cuꝛtus est a cholera nigra nõ adusta. Scõ dicit q̃ hũor choleric[g] facit maniã q̃ sibi accidit adustio vehemẽs ꝛ nõ est cõtentus facẽ melancholiaꝫ pp furiosos ꝛ ipetuosos motus quos iducit. Tertio dicit q̃ quelibet speꝫ cholere nigre q̃ est in cerebro mõ p̃dicto.ſ.in venis vel in medulla mediꝫ cerebri facit melancholiã large accepto hoc nole ꝓ quacũq; mẽtis alienatione de cholera nigra ibidẽ contẽta. Sz aliq̃ ipsaꝝ cũ melã cholia faciunt maniã sicut illa q̃ fit ex cholera rubea p adustionẽ:ꝛ illa q̃ fit ex melancholia naturali grossa vel subtili adusta. Juxta id Alexã. ꝓmo siue ꝓac.ca.lxxviij. Non.n.aliqd aliud esse videtur mania aut extensa melanchalia nisi q̃ pdita cognitione quicquid cogitauerit agit ꝛ loquitur.

Illa vero.

¶In hac.vi.parte primo agit de incolumiori melãcholia. Secundo de modis resolutionis melancholie:ibi[Et melancholia quidẽ]Tertio de corporibus minus p̃paratis ꝛ p̃parationibus ad eã:ibi[Et qñq;]Quarto de ꝛpibus in qbus minus ꝛ in qbus magis melãcholia accidit ꝛ de eius ꝛpodis: ibi[Et minoraf]Quinto de festinãtib[h] mekie aduentũ in p̃paratis: ibi[Et ad illũ etiã.]¶In.i.partiula primo ait q̃ incolumior melancholiaꝝ.ſ. saluto:ꝛ sanabilior ꝛ accidentiũ minus maloꝝ est illa que fit ex fece sanguinis.i.ex sanguine cuius pars subtilis resoluta fuit ꝛ grossa terrestris ac sicca pmansit absq; adustiõe vehemẽti ipsi[g]. Nã cholera hec nigra est mitior aliis cholerib[g] nigris ꝛ benignior ꝛ educibilior ꝛ magis approximãs nãli sanguini. Scõ dicit q̃ incolumior melancholiaꝝ est q̃ cũ gaudio vel cũ risu facta est ꝛ sic pseuerat. Juxta illud Hip.ꝓus alleg.ex aph.vi.apho.53. Desipientie cũ risu gdẽ facte securiores:q̃ vo cũ sollicitudie molestẽ. Nã q̃ cũ risu sunt

a ¶Et melancholia ꝛc̄. ¶Hic est apho. vndecimus ibidez. Melancholicis emoꝛroydes innate bonum.

b ¶Et quādoq; ꝛc̄. ¶Hic determinat de causis melancholice passiōis ſm coꝛpoꝛ diſpoſitiōez. ⁊ primo ſm diſpoſitiōez ex cōplexione. Do ex ſexu. tertio ex etate. quarto ex tpibus āni. quinto addit canonē pꝛonoſticuz. ibi Fa ⌊Et hec qdem egritudo ⌋ibi 3ª ⌊Et multiplicaſ ⌋ibi quarta ⌊Et minoraſ ⌋ibi qnta ⌊Et ad illuz ⌋Pꝛima in duas. ꝓmo ponit coꝛpoꝛa diſpoſita ⁊ indiſpoſita ſm cōplexionem totius. ſcdo ſm complexionem partiuz. ibi Fa ⌊Et multiplicaſ. ¶Cōſideranduz q; dixit quādoq; q: in albis ⁊ pinguibus etiā qnq; poſſibile eſt: q; fiat melācholia: ⁊ multiplicef ex defectu alicui⁹ determinati membꝛi.

c ¶Et multiplicaſ. ¶Pꝛimo ponit coꝛpoꝛa diſpoſita ad melācholiaz ex cōplexiōe coꝛdis ⁊ cerebꝛi. Do pōſt ſignaibi ſcda ⌊Ex eis vero. ¶Circa pꝛimā partez dubitatur: q: dicit q; hō humidi cerebꝛi ẽ aptus ad melācholiā. ¶Cōtra q: ſi ſignis hois apti ad melancholiā ponitur ſpiſſitudo pilorū capitis a Serap. ꝓmo bꝛe. ij. cap. ſed hoc ſignificat complexionē calidā ⁊ ſiccā: vel frigidā ⁊ ſiccaz: nō aūt humidā. Dicendū q; aptitudo ad melancholiā eſt duplex. Una ex cōplexione totius: ⁊ ſic homo in toto melācholicus eſt aptus: ⁊ de hoc loqtur Serap. ⁊ Aui. cū dixit: multiplicatur in bꝛunis ⁊ piloſis. Alia eſt aptitudo ex complexiōe partis. ſ. coꝛdis ⁊ cerebꝛi. ⁊ hoc modo aptus ad melancholiaz eſt hō calidi coꝛdis ⁊ humidi cerebꝛi: vt ponit Aui. hic: ⁊ eſt ꝓmo Hipp. ij. epidi. vt ponit Raſ. i. cōtinē. ij. cap. ⁊ Halyab. ix. theo. c. de melācholia. ¶Sz dubitatur: an hō humidi cerebꝛi cū coꝛde calido ſit etiā magis aptus ad melācholiā q; hō ſicci cerebꝛi cū coꝛde calido: ⁊ vi q; hō cerebꝛi humidi ex mēte Aui. ⁊ rōne ſua: q: illic magis eſt aptus ad melācholicaz paſſiōem in quo cerebꝛū eſt magis ſuſceptiuū impꝛeſſiōis melācholice generate in coꝛde: ſed in hoie humidi cerebꝛi etiā eſt hoc: q: humiduz eſt impꝛeſſibile ⁊ figurabile: ⁊ nō ſiccū: ergo ꝛc̄. ¶In ꝛtrarium arguitur: q: coꝛpoꝛa magis cadunt in paſſiōes ſimiles: q; in paſſiōes ꝛtrarias: vt ſumitur. ij. de interioribus. vij. cap. Et ratio eſt: q: paſſio ꝛtraria nō fit niſi a magna cā. Similis aūt paſſio fit a cā parua: vt ſumitur ex cōmēto apho. xxxiiij. ſcde pticule. In moꝛbis minus ꝛc̄. ⁊ fen. ij. ꝓmi can. cap. de complendis diſpōnibus. Sed melācholica paſſio eſt ſimilioꝛ cere

T Et[a] melancholia quidem plurimuz reſoluitur per emoꝛroydas ⁊ varices.

T Et[b] quādoq; minoratur generatio huius egritudinis i albis ⁊ pinguibus. Et multiplicatur in bꝛunis ⁊ piloſis extenuatis ⁊ durā carnem habentibus: ⁊ ⁊ multiplicatur[c] generatio ipſius in eo cuius coꝛ eſt vehemēter calidū: cuz cerebꝛuz eſt humidū quare fit caliditas coꝛdis generatiua ipſius cholere nigre in ipſo: ⁊ būiditas cerebꝛi ipſius ſuſceptiua impꝛeſſionis eius qđ generatur i coꝛde ipſius. Ex eis[d] vero qui ad ipſaz ſūt ꝑparati ſunt trauli ⁊ ſyllabaz multotiēs repetentes anteq; dictionez pꝛoferant linguas habentes lenes ⁊ oculos mobiles quorum facies ſunt vehementis rubedinis ⁊ bꝛuni ⁊ piloſi ⁊ ꝑꝓie in quorum pectoribus ſunt pili nigri ⁊ groſſi quoꝛuz vene ſunt ample ⁊ labia groſſa. Aīn quedaz ipſoꝛ ſunt ſignificationes caliditatis coꝛdis ⁊ quedam ſunt ſignificatiōes humiditatis cerebꝛi. Et plurimum ſunt ſm q; apparent ꝓblegmatici.

bꝛo ficco q; humido. Hic poſſz eſſe locus ſpeculatiōis: ⁊ ideo poſſz defendi q; homo magis aptus ad melancholiā eſt: qui habet cerebꝛū humidū cū calido coꝛde: q; qui hz cerebꝛū ſiccū cum eo. Et ratio eſt quā Aui. ponit. ¶Ad ꝛtraria dicēduz q; hz per ſe ſit vez q; mēbꝛa magis labuntur in egritudinē ſimilem q; ꝛtrariaz: qnq; tamē p accidens contrariū fit: vt declarauimus fen. iij. c. de ophthalmia: ⁊ ideo hz cerebꝛū humidū ſit magis aptum diſtēperari ad humidū: ⁊ ſiccuz ad ſiccuz: tamen q: humiduz eſt ſuciliter figurabile ex hoc plus recipit cerebꝛū humiduz impꝛeſſionez coꝛdis calidi ⁊ ſicci q; cerebꝛum ſiccuz. Poſſz etiā defendi cōtraria pars: ⁊ ad Aui. dicemus q; hic nō comparat hominem humidi cerebꝛi ⁊ calidi coꝛdis ad hoiem ſicci cerebꝛi cum calido coꝛde. Sed ad hominez qui haberet coꝛ frigidum ⁊ cerebꝛum etiā humidum. Tertio mō poſſz ſubtiliter reſponderi. Pꝛopter qđ ſciendū q; quis poſſet incurrere accidentia melancholica dupliciter. Uno modo ex impꝛeſſione facta in oꝛgano cogitatiue ⁊ eſtimatiue a vaporibus ſiccis melancholicis impꝛimētibus ſpecies terribiles. Et hoc mō hō cerebꝛi humidi cuius coꝛ eſt caliduz: eſt plus paratus ad accidētia melancholica: q; homo cerebꝛi ſicci. Et ratio eſt: q: poſito q; ad cerebꝛū vtriuſq; pertingat vapoꝛ ſiccus melancholicus a coꝛde calido: tamen in cerebꝛo humido retinebitur: ⁊ impꝛimet ille vapoꝛ ſpecies terribiles: q: eius cerebꝛum eſt aptuz impꝛeſſioni: ſed in cerebꝛo ſicco hoc non ita euenit: vt notum eſt. Alio modo poſſunt fieri accidētia melācholie pꝛopter complexionē melancholicam. ſ. frigidam ⁊ ſiccam: vel calidam ⁊ ſiccaz: que complexio mala eſt egritudo: pꝛopter quā opationes leduntur: ⁊ ſpiritus pmutantur. Et hoc modo homo cerebꝛi ſicci plus ⁊ magis incurrit egritudinem melancholicā. ſ. ſiccaz coꝛde exiſtente calido: q; hō cerebꝛi humidi. Pꝛimo ḡ modo intelligit Aui. qđ apꝑet ex mō loquēdi ſuo.

d ¶Ex eis vo. ¶Notandū q; traulus eſt: qui nō poſſz ꝓferre ⁊ ſ. ⁊ hoc ꝓp humiditatē mollificātez: ex qua ẽt accidit q; ꝓpter nō poſſe figere linguā ſyllabā repetunt multotiēs. Hec ḡ ſigna. ſ. traulizatio lenitas linguе: ⁊ groſſicies labioꝛ ſignificāt cerebꝛi humiditatez. Alia vo ſigna ſignificāt caliditatē coꝛdis. ⌊Et plurimū ſunt ⌋. ſ. apti ad melancholiaz: ſm q; apparet. i. ſm primaz appitionez ꝓblegmatici: q: ſigna apparentia circa caput indicant ꝓblegmaticam complexionez. ſ. cerebꝛi.

Jacobus

ſu ſunt ex ſanguine fiunt parūper aduſto vel ex ſolo cerebꝛi ſuperfluo caloꝛe: ⁊ tales ſunt velut ebꝛietates. Juxta id Gal. cōmē. apho. nūc alleg. Deſipientia. n. ex ſolo calore ſine māe coꝛruptiōe eſt q̄ſi inebꝛiatio vini.

¶Et melancholia ꝛc̄. ¶In. ij. tangit duplicez maneriem reſolutionis ⁊ ſalubꝛis tertionis paſſionis melācholice. Pꝛimum eſt per fluxuz emoꝛroydalem cuz quo vi nature melancholicus humoꝛ a cerebꝛo expulſus paulatiue defluit. Pꝛopter qđ Hipp. apho. vi. apho. xi. ait. Melancholicis ⁊ nefreticis emoꝛroydes innate bonuz. Emoꝛroydes non ſoluz ſm hanc purgatōez ſoluūt egritudines has: ſed etiā ſm purgandoꝛ humoꝛum qualitates vt ſi fuerit nigrū melācholicis humoribus cōmixtuz q; ſunt in ſanguine ſicut in vino fex. Nō ergo mirandū eſt ſi melācholia ⁊ ⁊ nefreſis p emoꝛroydas ſanentur. Secūda maneries eſt p varices que ſunt dilatatio venaꝛ in crure ⁊ pede ꝓpter multitudinē eius qđ deſcendit ad eas ex ſanguine ⁊ plurimū ſanguinis eſt malancholicū vt ait ꝓnceps

¶Et, qñq; ꝛc̄. ¶In. iij. dat. v. regulas ſu ⌊tertij. xxij. trac. i. c. iv. per coꝛporibus minus diſpoſitis ⁊ diſpoſitioribus ad melancholiaz ſm colores ⁊ habitudines ⁊ piloſitates ⁊ diſpōnes quorūdam membꝛoꝛ ⁊ ſexuz ⁊ etates: vt in diſpoſitis cautius obuietur. Pꝛima eſt bimembꝛis. Cuius primū mēbꝛuz eſt q; generatio paſſiōis melancholice minuitur. i. raro cōtingit in pinguibus ⁊ albis: q: cōiter tales ſunt phlegmatici qui ſunt indiſpoſitiſſimi oiuz ad multiplicationē cholere nigre ꝓpter ſuperfluam horum humiditatē ⁊ ineptitudinē ſuoꝛ humoꝛ ad aduſtiones ex ſuo frigore. Scōm mēbꝛum eſt q; melancholica paſſio multiplicatur ſeu frequēter accidit ⁊ facilius in bꝛunis piloſis extenuatis duraz carnē habentibus. Juxta id Gal. ij. interiorū cap. vij. Semp recoꝛdare: q: illud qđ eſt craſſum ⁊ albū modice ⁊ raro in eo melancholia generatur. Et illud qđ eſt macile ⁊ obtuſe cutis. i. depꝛeſſe nō eleuate ſz pꝛxime oſſibus Et venas hz latas ꝓueniēs eſt in hac materia. Et poſſibile eſt qbus coꝛpus eſt nimiū ruffum: vt complexio eoꝛ cita ſit in melācholiam. Et poſt hos glauci maxime ſi hoc coꝛpus habuerit iam laboꝛē nimiuz magis q; oꝛtuit cū ſubtili dieta: hec Galienus. Secūda eſt generatio melācholice paſſionis ex diſpoſitiōe pꝛincipaliū membꝛoꝛuz vt coꝛdis ⁊ cerebꝛi multiplicatur in habētibus coꝛ vehemēter caliduz ⁊ cerebꝛum humidū: q: caliditas exceſſiua coꝛdis generat in ipſo multaz nigraz choleraz. Et humiditas cerebꝛi reddit ipſuz facile paſſibile ⁊ cito ſuſcipiēs impꝛeſſiones eius qđ generatur in coꝛde viri huius. ſ. cholere nigre vel a coꝛde cōſcendit ad cerebꝛū vel ſibi tranſmittit copioſum fumū quo mens alienatur. Calidioꝛis autem coꝛdis ſigna ſunt hec. Magnitudo reſpiratiōis: ⁊ pulſus velocitas: ⁊ frequētia: ⁊ audacia: ⁊ ad actiones impigrū. Si vero ad plurimuz veniat caliditatis furoꝛ eſt ⁊ maniaca cōfidentia. Eſt aūt ⁊ piloſum ei pectus ⁊ que circa ypocondria ⁊ his pꝛxima. In pluribus vero ⁊ totum coꝛpus calidum ex calido coꝛde fit: niſi maxime ꝛtra operetur epar: teſte Galieno. ij. tegni tex. ſi. Humidioris vero cerebꝛi capilli plani: ⁊ nō oino caui fiunt: ⁊ ſenſus hebetes ſunt: ⁊ ſuperfluitatū multitudo: teſte eodē ibi. ¶Attēde q; ſi humiditas cerebꝛi complicata fuerit cū frigiditate potius reſiſtit q; cooperatur aut adiuuat ad generatiōez manie vel melācholie: ſz hic nō eſt ſm de humiditate exceſſiua cū frigore;

De partibus

ſmo de remiſſa tenerū faciēte ⁊ paſſibile cerebꝛū qualis eſt humiditatis pꝛopꝛietas. Tertia eſt ex pꝛeparatis ad melancholicam paſſionem ſunt illi quibus inſunt octo ſequentes conditiones. Pꝛima eſt q; ſunt trauli. Et per traulos hic intelligit generaliter balbos. licet trauli pꝛopꝛie ſint hi qui. R. coꝛrūpunt neſcientes ipſam perfecte formare vt multi ex noꝛmānis. Juxta id Galieni aphoriſmoꝛ. vi. cōmento. xxxij. illius canonis. Trauli a diarria maxime capiuntur longa. Balbucies in greca lingua diuerſa eſt ſm balbos litteras coꝛrūpentes. R. ergo coꝛrūpentes vocantur trauli ſi ſuo loco vtantur. L. Qui vero coꝛrūpunt. S. appellantur phiſos ⁊ phiſes: nos vero latini vocamus hos bleſos. Secūda eſt q; ipſi multotiens repetunt eandez ſyllabaz pꝛiuſq; pꝛoferant totaz dictionez ꝓpter lingue impedimentū. Et quandoq; pꝛoferunt ex cōſuetudine quaſdaz ſyllabas ante ſuos ſermones ipertinentes ſuis ſermonibus. Juxta illud ꝑn. tertij. vi. trac. i. ca. vi. Ex ea quidē eſt alfeſe ⁊ altēten. i. cū aliquis vult loqui dicit feſe aut tenten. Et iſti defectus in locutiōe ꝓcedunt vt plurimū ab humiditate cerebꝛi ſuperflua ſicut in ebꝛiis quoꝛuz madent cerebꝛa vi ni vapoꝛibus ⁊ pueris videmus: ⁊ ſuper ipſa atteſtāt ⁊ hanc ſignificāt. Tertia eſt q; habēt linguas ſuas leues. i. pꝛecipites ⁊ feſtinantes in ſermonibus ſuis male diſtinguentes ⁊ cōmenſurantes ſyllabaruz tēpoꝛa. Et illud ſepe fit ab humiditate ſicut in ebꝛiis craſſis ⁊ pueris. Quarta eſt q; habent oculos mobiles: quoꝛ mobilitas caliditati atteſtaſ ſi tactu calidi cū hac ⁊ latarum venaruz apparuerint. Juxta id Gal. ij. tegni tex. lviij. Qui cūq; igitur tangētibus oculi manifeſte ſunt calidi: ⁊ mouenſ faciliuſ ⁊ frequenter ⁊ venas latas habent calidi ſunt oēs hi. Et Raſis ſo almanſoꝛis ait. Cum oculi fuerint parui ⁊ multuz mobiles palpebꝛe frequenter palpitantes hoiem peſſimuz ſignificabunt. Quinta eſt facies eoruz ſunt vehementis rubedinis que ad bꝛunuz declinat coloꝛez ⁊ non rubee clare: que caliditati atteſtātur. Sexta eſt q; piloſi ſunt ⁊ ꝓpꝛie in ſuis pectoꝛibus pili groſſi ⁊ nigri multi ſunt inſiti: ⁊ hoc coꝛdi calido plurimum atteſtatur. Septima eſt q; horum vene ſunt ample: q; ſi pulſatiles ex eis ſint ample coꝛ caliduz deſignant: ſi non pulſatiles epar eſſe calidum a quo oꝛiuntur. Octaua eſt q; habent labia groſſa. De quibus Raſis ſo almanſoꝛis ait. Cuius magna ſunt labia ſtultus intelligitur ⁊ hebes. Et Ariſto. in phiſionomia ait. Qui autem groſſa labia habent: ⁊ ſuperius inferioꝛi ꝓpendēs fatui referūtur ad aſinos. Quicūq; ergo ſimul habēt has pꝛeditas octo conditiones ipſi pꝛeparati ſunt ad melancholiā: q: quedā ex eis ſicut traulitas: cerebꝛum humiduz habere ſignificant: quedaz coꝛ calidū ſicut bꝛunus coloꝛ piloſitas pectoꝛis ⁊ ample vene: q; vero mēbꝛa iſta ſic diſpoſita habent ipſi pꝛeparati ſunt melancholie ſicut declaratū eſt in ſecūda regula. Quarta eſt q; plurimuz ſunt ſm q; apparēt phlegmatici. i. melancholici naturas qui ſunt pꝛeparatioꝛes ceteris ad melancholicam paſſionem videntur eſſe phlegmatici vt in pluribus: q: phlegma per viam idigeſtionis multiplicatur in eis. Juxta id Gal. ſecundo complexionum cap. vlti. Nam cuius complexio a pꝛincipio rei fuerit declinio: ficcitati ⁊ friditati: non erit ſuperfluitas eius ſuperfluitas melancholica ſed phlegmatica. Et rurſus ibi ait. Quod ſi eius frigiditas ⁊ ficcitatis fuerit a pꝛincipio rei: tunc coꝛpus eius erit album molle tenerum lene ꝛc̄. Et eius ſu-

a ¶Et hec quidez egritudo ꝛc. ¶Ratio est: qr viri sunt magis calidi: ñ ergo fiat in mulieribus fit ꝓ magnā ꝛ extraneaz cām: ꝛ ideo est deterior. Et multiplicatur in iuuenibus ꝓpter caliditatem acutam: ꝛ senibus ꝓpter frigiditatez ꝛ siccitatez cōplexionis. Sed tu diceres ¶Haly ab. ix. theo. vij. cap. dicit q accidit melancholia quādo in pectine pili producuntur. Dicendū q si littera illa est vera intelligit de melancholia mirachia vicio stomachi propter gulositatē ꝛ malicia regiminis: vnde digestio corrumpitur ꝛ oppilatio generatur. ¶Hoc aūt accidit circa. xiij. annū maxime. Et minoratur i hyeme propter bonitatez digestionis: vt Rasis ꝑmo ꝓtinē. ij. cap. ꝛ qr hyems quietat materias.

Et hec[a] quidem egritudo plus accidit in viris. Sed in mulieribus est ꝺterior: ꝛ multiplicatur[b] in iuuenib[9] ꝛ senibus. ¶Et minorat in hyeme: ꝛ multiplicat in estate ꝛ autūno. Et qñqz multiplicat in vere plurimum: qm̄ ver eleuat humores ꝛ ꝑmiscet eos sanguini. Et qñqz[c] est eius excitatio cum periodis in quibus excitatur cholera nigra ꝛ feruet etiam. ¶Et ad illum[d] etiam qui ꝓparatus est melancholie cito peruenit ipsa cum adest ei timor: aut angustia: aut insomnietas: aut retinetur in ipso consuetudo

b ¶Et multiplicatur i estate ꝛc. ¶Propter caliduz estiuuz ꝛ adustiuū. Et autūno qr generatur melācholia. In vere ꝛc. qr eius calor est tepidus eliq̄tiuus ꝛ ꝑmixtiuus.

c ¶Et quādoqz est ei[9] excitatio cū periodis. s. vierum vel alterius spacij: ꝑmq materia mouetur: ꝛ aggregatur ex causis multis.

d ¶Et ad illum ꝛc. ¶Hic est aphorismus. xxiij. sexte particule. Si timor ꝛ pusillanimitas ꝛc. ꝛ addit alia nota.

Jacobus

perfluitas nō erit melācholica. Vel expone q habētes humidū cerebrū plurimū sunt ꝑm q apparent phlegmatici quantū ad dispositionez cerebri. Quinta regula est bimēbris. ¶Primū eius mēbruz est: q melācholia plus viris accidit q̄z mulieribus: nā ꝛ sicciores sunt ꝛ calidiores: quo fit vt sepius ꝛ plus ꝛ facilius terrestrificent ꝛ melancholizent ipsoz humores ꝑ adustionē vel resolutionez subtiliū partium relictis grossis. Scōm membrū est q cū melācholia mulieribus accidit ipsa est deterior q̄z fit i viris: vel qr introducitur cū discōueniētia particulariū quare presumit q a forti cā fuerit inducta: vel qr vt plurimū mulieres sunt ꝑm naturaz pusillanimes timide ꝛ debiles: quare morbo hoc graui fortiter oppresse vir vnquā resurgunt: vel qr dedite sunt malis cogitatiōibus suspitionibus ꝛ malis ꝓsilijs teste Seneca in prouerbijs dicente. ¶Malo in ꝓsilio femine vincūt viros: quo fit vt adiute per melancholiaz nequiores fiant. Vel qr in his spūs ꝛ innatus calor sunt debiliores ꝛ humores earū sunt tenaciores minus resolubiles vnde nō sufficiūt cure melācholie. Sexta est q melancholia multiplicat seu sepius accidit i iuuenibus ꝛ senibus: in iuuenibus qdem ꝓpter facilitatez ꝛ aptitudinem ingrossatiōis melācholizatōis humoz suoz per resolutionez partiū subtiliū vel ab adustione vel paulatine sine adustiōe a fortitudie siue caliditatis ꝛ siccitatis. In senibus vero ꝑ frigiditatez ꝛ siccitatez siue cōplexiōis multiplicatur melancholicus humor ꝛ melācholica[9] passio. Sz in infantibus ꝛ pueris licz timidi sint ꝓpter inscitiā ꝛ inexperientiā rez occurrentium: raro tñ accidit melācholica passio ꝑ vehemētiaz siue hūiditatis maxime i cerebro.

¶Et mioratur ꝛc. ¶In quarta ꝑticula dat quatuor regulas. ¶Prima est q in hyeme minoratur euētus passiōis melancholice: tum qr ceteris hyems temporibus nā humidior est: tū qr plus phlegma q̄z melancholiaz multiplicat: tū qr tūc tpis quiescūt humores frigore coartati nec facile mouētur grossi melancholici versus supiora. Scōa est melancholia multiplicat in estate ꝛ autūno. In estate qdem ꝑ adustiōem que humoribus accidit ab excessu caliditatis ꝛ siccitatis aeris: vel ex vehemētia resolutionis partiū subtilium a massa humorali relictis grossis terrestrificatis ꝛ melācholizatis. In autūno vero ꝓpter reliquias adustorum humoruz ab estiuo tempore: ꝛ qr autūnus ex se totus inequlis est: cōplexione siccus: dies habēs estiuos ꝛ ꝓportionatus melācholie. Tertia ē q interdū melancholia multiplicatur in vere. Nō qr tempus hoc de se multiplicet nigras choleras: nō adustas aut vstas cū sit temperatius ceteris temporibus: ꝛ sanissimū. Sed qr ver eleuat has choleras ad caput ꝛ sanguini ꝑmiscet si ipsas repperit in corpe latentes ꝛ in tpibus ꝓrioribus genitas: sicut videmus in tpe hoc plantas a terra erumpere ꝛ florere arbores. Quarta est melācholica passio quādoqz ꝓtingit ꝛ excitatur q̄z periodos vt qbusdam accidit semel in anno maxie in autūno. Alijs accidit bis vt vere ꝛ autūno: ꝛ alijs sepius: ꝛ in aliqbus assidue ꝑdurat velut insana bilis. Juxta id Alex. ꝑmo ꝑtic. cap. lxxv. Aliq melācholicoz habēt declinatiōem ꝛ in aliqbus temporibus vt ꝓsueto hoc ipsuz tpe patiant. Alij autez semper hoc patiuntur. Causa vero ꝓtinuatiōis ꝛ inseparabilitatis melācholie est cerebri complexio iam habituata i frigido ꝛ ficco ꝛ multitudo nigre melancholie fortiter imbibite pti medie medullari cerebri cū splenetica passiōe iam inueterata: qua cū sanguine ad cerebꝝ incessanter redundat nigra cholera. Sed interpolatiōis eius cā est cū mala complexio facies ipsam nō est in cerebro fixe habituata neqz nigra cholera: sed i mēbro alio vel i venis corporis paulatiz ꝓgerit ꝛ adueniēte celi in fluctia vel hora ꝓpria ex tpibus āni qua cōmoueat ad cerebrū ascēdens

¶Et ad illū ꝛc. ¶In. v. particula dat. vi. cās [melliaz generat. acceleratiōis melācholice passionis in prepatis ad ipsaz. ¶Prima cā est timor diu pseuerans qui cerebrū exiccat ꝛ cor diminuēs innatū calorem. Scōa est angustia seu vite tediū in laboribus magnis vel displicētibus vel infructuosis: aut in doloribus lōgis ꝛ assiduis qui corpus ꝛ cerebrū ficcāt ꝛ demacrāt auferētes gaudia vite. Tertia ē insomnietas seu somni defectus que spūs resoluit ꝛ subtile humoꝝ ꝛ siccat cerebꝝ. Quarta est retētio sanguinei fluxus vt hemoroydalis vel mēstruoſi diu precōsueti qua sanguis retētus corpi inutilis diu venis iniacet: vbi eius subtile paulatim resoluit ꝛ grossuz remanens melancholizatū partim sursuz fertur melancholiā generās. Quinta est retētio melācholici vomitus prius cō

¶De signis specierum eius. Lap. xix.

Igna principii. ¶Hic ponit signa. ꝛ primo in cōmuni ꝑm diuersitatem cāz penes principiuz ꝛ cōfirmatuz ēē. Ko in speciali. ibi ꝑa[9] Signa vero. ¶Prima in duas. primo facit hoc. Ko declarat quiddaz. ibi ꝑa[9] Et spēs. ¶Dicit primo q signa principij sunt estimatio mala: qr iudicat qō nō est. Unde aliqs incipit hie odio aliquē sine cā. ꝛ tioz ꝛc. Totuz hoc significat dominiū melancholie. Ue locitas ire: hoc ꝓprie cū est a melācholia adusta. vel qr iste incipit ēē solitari[9]: ꝛ ideo trascit: si qs ad illo ꝓposito diuertit eum. [Dilectio solitudinis]. i. q̄ sit solitarius: ꝛ nō ꝑuersatiuus. Tremor qñqz ex timore: ꝛ alie possunt ēē cāe. Uertigo ex melancholicis vaporib[9] caput ascēdentibus: ꝛ inde fit sonitus ꝛ tinit[9] auriuz ꝛ ꝓprie in mirach. i. in melācholia mirachia: in q̄ surgunt vapores ad caput. Cū aūt ꝛc. ¶In secūda dat. viij. signa melācholie ꝑfirmate. ¶Primuz est timor sine cā aliqua manifesta debilis fortis ꝛ assiduus nō relinquens egrū toto morbi tpe maxime dū vigilat ꝓpter indeficientiā tenebraruz in domicilio rōnalis aie. Scōm est estimatiōis malicia ꝓpter corruptuz cogitatiue virtutis ꝛ estimatiue iudiciū a filuestreitate spūum fumis melancholicis infectoꝝ. Tertiū est angustia ex oppressione cordis ꝛ cerebri ꝑ choleraz nigraz vel vapores eius ꝓtristantes animā ꝛ turbantes spūs. Quartū est sollicitudo vel fugiendi vel assequēdi corrupte imaginata. Fugiēdi qdez si ꝓterreant. Assequēdi vero si sibi cōplaceant. Uel p sollicitudo lege solitudo ꝓpter cām dictā. Quintū est tristicia ex defectu luminis ꝛ claritatis interioris sanguinis ꝛ spirituū ꝛ assiduitate tenebrarum in interioribus. Et hec tria signa vltima in qbusdaz amicēnis nō inueniuntur inter signa melācholie cōfirmate: sunt tamē ex ipsis. Et nō mireris si numeret aliqua eadez signa melancholie inchoantis ꝛ iam cōfirmate vt timorē ꝛ tristitiā ꝛ maliciā estimatiōis: quoniā sunt ꝓpria melācholie signa que cōcomitantur ipsaz per totū tps duratiōis sue. Sextū est alienatio sermonis: sic q melācholicus nō loquēda logtur ꝛ enūciat q̄ vir sane mētis nūq̄z enūciaret vt blasphemat deuz vel scōs aut scās aut inuocat dyabolos: solet. n. gradatiz sic alienari q ꝑmo cogitat nō cogitāda: ꝓfer ipse nō loquēda logtur: post facit nō faciēda palā ꝛ publice. Septimū est fastidiū ciboꝝ ꝓp multitudinē ventositatis que multiplicat in stō cā debilitatōis digestiue tā a vigilijs superfluis q̄z a complōne melica que qdez vēntositas replet ꝛ saturat orificiū stomachi repletione quadaz falsa fantastica: vnde sepe accidit vt comedere nolint ꝛ vix cogi possint.

a ¶Et species quidē.]¶Hic declarat species haruz malarum cogitationuz:et dixit q̄ sunt indiffinite.i.indeterminate. Ratio est:ga sequuntur cōditiones indiuiduales in cōparatione ad ipressiones humoris melācholici. Iste autē conditiones sunt infinite.vt.colliget primo ca.

b ¶Et quādoq̄z res ppie habēt ipressionez.]¶Cōsiderandū q̄ causa in varietatibus haruz imaginationuz melācholicarū difficulter assignabiles ē. Probabiliter tamē aliqd dici potest:vt ponit Serapi.primo prac.cxxj. ca. Causa ergo in hoc potest esse diuersitas humoris melācholici et diuersitas cōplexionū:vnde hic humor respectu idiuidui habet inducē talē modū alienatiōis:nec vltra hoc ē alia causa:nisi quia hoc est hoc agens et hoc est bpatiēs:et sm hanc vīā venenuz canis rabiosi inducit timorez aque:vt diximus Fen.vi.quarti cañ. In hac etiaz diuersitate adiuuat q̄nq̄z ars et nego

Jacobus

Octauū est varie species vel modi timoris aut ex eis que sunt:vt si timeat de hominib⁹:maxime de amicis vel de canibus vt de cattis suis quos amare solebat:sicut quidā miles diebus nostris factus melancholicus omnē canez timuit suspicans de quolibet q̄ esset rabidus et post vitam hylarez multū dissolutā factus est deuotus. Sed ad melancholiaz tandē conuersa est deuotio ipsius:sicut frequenter fit vbi deuotio nō discrete ducit:interuallis quietis et interponendo gaudia curis. Aut ex his que nō sunt timet melācholicus:vt celi ruinaz antichristū natū esse:et iam psequi christianos oēs. Sicut nuper quidā theologie doctor melancholicus factus fantasiaz intrauit q̄ reuelauerat cōfessiones:et q̄ erat super hoc delatus episcopo cuz nihil de his esset:et inde frequenter et perseueratēr clamans asserebat q̄ dānatus erat et oīno perditus:nec retrahi potuit ab his erroribus vlla monitione doctrina aut cautela. Sed plurimuz timoris melācholicoruz est de his que de more vel de consuetudine non solent timeri sicut casus celi est.

¶Et species quidē ꝛc.]¶In tertia premittit q̄ species timoris melancholicoz sunt infinite nullo certo numero cōprehēdibiles ppter infinitas fantasias corruptas aut imaginationes quas sibi anteponūt vel preponere possunt. Cōsequenter exprimit quatuor ex eis gratia exēpli. Prima fuit horū qui super se celū cadere timuerūt et suffocari inde. Forte audita fabula q̄ athlas qui celū sustinet humeris et diu sustinuit pfatigatus est cre scēte numero deificatoruz et celi aucto pōdere. Secūda fuit qua qdaz timuit incessanter latrones:vel qa sepius hoc periculū incidit aut diu cogitauit:aut frequenter audiit casuz aut parabolā de quodā qui incidit in manus latronuz et dispoliauerunt eum et abierūt semiuiuo relicto ꝛc. Quarta fuit horuz qui licet clausi essent in villa murata et in forti domo timebāt assidue ne lupus rapax ad ipsos ingrediēs eos inuaderet:forte qa sepe de lupis audierūt et precogitauerūt q̄ non solū mutones et oues inuaserāt:sed etiā homines. Tertio dicit sup hoc timore melancholicoz q̄ res ppie melācholicis ipsis quādoq̄z habēt in hoc impressionez sic q̄ ipse iuuāt et cooperanf ad imprimēdū speciez timoris. Sicut dudū accidit diebus nostris q̄ quidā notabilis et famosus vir melācholicus factus est timēs incessanter ne parisien. prepositus eū apprehēderet et duceret ad decollandū:sicut nuper duxerat quendā sibi notū magne auctoritatis. Et religiosus qdaz cuius abbatia famosa et insignis armata manu spoliata fuerat melācholicus factus est assidue tremēs et sepe enūciās pacatis oibus:ecce hostes veniūt vt me cōprehēdant et in nullo alio deuius videbaf a ratione:quē cōsului nō dimitti soluz sed habere custodes tandē dimissus tedio custodū:et ga nulli malum faciebat corā suo abbate se precipitauit ab altis fenestris et statiz mortuus est. Sed arguet aliquis q̄ isti timores nō sunt sine causa:quare nō videnf melācholicis ppij. Dic q̄ licet habeāt a principio sui causaz manifestā:ga tamē remanent abeūte causa et cessante oīno:tunc sine causa fore iudicantur.

¶Et cū hoc ꝛc.]¶In quarta refert sex diuersitates imaginationū melācholicis occurrentiū per quas ipse innuit alias inumeras que occurrere possunt. Prima est sm quā ipsi imaginantur corā suis oculis res que nō sunt sane.s.que nō sunt vere ibi repte:vt videre demones vel abyssum inferni vel mortuos hoies iam diu sepultos vel aia eoruz. Et talis visio nō solū est accidens melācholicoz:sed q̄nq̄z ex sanis melācholicos facit:vt nuper accidit cuidā episcopo qui videre credidit patrē suū mortuū generosum virū nigra veste indutū in camera secreta:post apparitionez cuius insaniuit facrue melācholicus qui iurisdoctor primus sanꝰ erat. Secūda est qua qdaz sese imaginantur factos esse reges et cultu regio venerari querūt. Tertia qua putant seipsos esse lupos et clamāt et vlulant ad instar lupoz et vt lupi incedūt quasi quadrupedes de manibus eoz faciētes pedes anteriores. Quarta qua se putāt existere demones et inde frementes clamore terribili furiūt et insultāt illis qbus obuiant. Quinta qua opinātur q̄ sint galli aut aues alterius generis et cōcutiunt brachia sicut gallus alas et cantāt vt gallus vel garriunt vt aues. Sexta qua ipsi credūt artificialia se esse instrumēta:vt vasa fictilia vel vitra splēdida:quare ne frāgātur se mouere nō audent et ab hoibus tangi reformidant.

eiatio hoium. Qui.n.cerdo est errabit circa suā artez et sic de alijs:et hoc est qđ Aui.dicit:et q̄nq̄z res ppie.i.artes et exercitia ppria et negociationes hñt impressionē.s.in varietatibus melicis:vel res ppie.i.ppietates indiuiduales ignote nobis. Vel res ppie.i.versāt circa vnā rem ppriam et non circa aliam:quidam timebunt enim soluz vnam rem.

c ¶Signa vero eius.]¶Hic ponit signa in speciali.et primo ponit signa sm diuersitatē membroruz siue modi fiendi. Secūdo sm diuersitatez causaruz.ibi secūda. Et dicimus.]Pria in duas primo ponit signa eius:que fit a cerebro. secūdo eius que fit per cōitatez. ibi secūda. Eius autē.]Prima signa sunt nota. Cerebrū enim in hac melancholia multū patit:et habilitat signa passionis in alijs membris:et quia in hac melancholia cerebruz ꝓtinue patit:et multum:ideo accidentia sunt valde magna.

lectat eos. Et qdam sunt qui plorant et proprie quoz melancholia est melācholica pura. Et quidam eoz sunt qui diligūt mortem:et qdam qui eam abhorrēt.

¶Signa veroc eius que in cerebro fit est proprie superfluitas cogitationis:et assiduatio sollicitudinis melancholice:et assiduus aspectus ad rem vnam et ad terraz:et significant ipsam calor capitis et faciei et oculorum:et nigredo piloz et capitis et grossitudo eorum:et antecessio insomnietatis et cogitationū:et mora in sole:et que sikia sunt istis. Et egritudines cerebri ancedentes:et vt assint signa que dicemus membris cerebro cōicantibus puncta:et vt nō appareat iuuamentum cum mēbrum illud medicat:sed remaneat:et vt sint accītia valde magna.

De partib⁹

¶Amplius quidā ꝛc.]¶In quinta primo ait:q̄ aliq melācholicoruz sepe fine cā manifesta rident:et illi precipue quoz melācholia de sanguine facta est:quoniā ipsi frequēter imaginātur id quod eis placet et delectat eos ac gaudētes efficit. Secūdo dicit q̄ melācholicoruz qdaz sepe plorant et sunt mesti ac tristes et precipue illi quorū melācholia de cholera nigra pura sumpsit ortū:ga frequētius isti imaginantur res flebiles tristātes atq̄ luctuosas:sicut funeralia vel mundū perire vel dānationez. Tertio dicit q̄ aliqui melancholici odiūgūt mortē:et vt ipsam breuius assequanf quādoq̄z se occidūt vel suspendio vel submersione vel ense aut cultello velut desperati magno habentes odio mundū et que in eo sunt. Quarto dicit q̄ melancholicorū aliqui multū abhorrent mortez et in nullo cōfidunt et vix audent cuz hoibus cōuersari ne vel intoxicētur vel incātenf vel interimātur. ¶Attēde q̄ Alexander primo practice cap.lxxv. melancholias distinxit sm causas et varios humores ex qbus nascūtur:et penes sytomata que ipse introducūt:et per motiones fantasie varias. Et penes plodos vel cōitatē:et sm loca suarū originuz. Non vna est ingt causa melancholie. Nec vnus humor ex quo ipsa passio generaf:sed plures et alter ex altero imitatur. Unde tales neq̄ similia patiunf sytomata. Neq̄ similes hab̄t motiones fantasie. Sed quidā eoz semper ridēt et cū hylaritate eis fantasie fiunt:aliqbus etiā cum furore similiter vt freneticis:aliquibus etiā cum tristicia multa vt nihil oīno loquanf:et vt similes existimētur mutis:alij autē et glorias se dicūt habere aliquas:alij etiaz predicunt futura:alij amant mortez:alij timēt:et aliqui eorū habēt declinationem et in aliqbus tēporibus vt cōsueto hoc ipsuz tēpore patianf:alij autē semp hoc patiunf. Nō solum aūt sic differūt sm multimodas cōmotiones superuenientes eis sytomatū:sed et sm locoz passionez. Quidā enim eoz in solo hūt cerebro passionē:alij aūt per omne corpus patiuntur:alij vo in solo ventre et ypocondrijs patiuntur:hec ille.

Signa vero. ¶In secūda refert vndecim signa melācholicefientis vicio cerebri. Primuz et propriuz est superfluitas seu superexcessus cogitatiōis insane et corrupte propter incessanter turbari spūs et ppriuz organū cogitationis a causa illic fixa et perseuerāte. Scōm est assiduitas vel inseparabilitas sollicitudinū melancholicarū ppter fixionē cause ipsarū in cerebro. Tertiuz est assiduus aspectus vel ꝓtinua defixio visus ad vnā solā rem et maxime ad terraz pp tristiciā et pceptum mūdi. Quartū est calor capitis et faciei et oculoz:non qdez proueniens a nigra cholera nāli non vsta cuz frigida existat:sed a multitudine et supfluitate cogitationū et assiduitate sollicitudinum. Vel loco de calor legatur color vt qdam libri habēt vt sit sensus q̄ color capitis et faciei et oculoz decliuis ad nigredinē significat melancholiā a cerebro exortā:qm̄ designat q̄ melancholia est cerebri cōplexio et q̄ in ipso abūdat melācholicus humor. Quintū est nigredo piloruz capitis et hoz grossicies que pcedūt a fumo melācholico grosso et attestanf superabūdantia materie cerebri. Sextū est antecessio sahare vel insomnietatis et cogitationū plurimarū vanarū et inutilium pp melācholicitatē cerebri et aggregationez melācholie paulatiuā. Septimū est mora in sole qua subtile humoz cerebri resoluit et grossum remanet melancholizatū:vel qua massa humorū cerebri cōburitur et ad cholere nigre nām declinat:et hic filia sicut frequens capitis supcalefactio vel a calore ignis vel stuphaz siccaruz vel a medicis fortis caliditatis capiti adhibitis vel a supflua cooptura capitis. Octauū est egritudines cerebri que diu precesserūt pparantes ipsum ad melancholiaz vt chronici dolores scotomia incubus vel epilētia melancholica. Nonū est vt assint signa que statim dicemus in isto cap. mēbris cerebro cōmunicātibus peruēta.i.facta seu cōpleta melācholia iaz in ipso cerebro:vel signa peruēta.i.iam perducta vsq̄ ad membra illa que cerebro cōfederantur:vt ad aures oculos stomachū et splenē vel lege puncta et refer ad signa mēbroz cerebro cōfederatoz que preueniunf a melācholia cerebro ppria. Decimū nono adiūgendum est:vt non appeat in melie cura iuuamētuz qñ medicaf relicto cerebro mēbrum ei cōfederatuz et sibi cōpatiēs:imo melia remanet in cerebro sicut pus erat:ꝛ a stomacho vel a splene educas multam cholerā nigraz. Undecimū est:vt accidētia melancholie huius sint valde magna pp causam ipsius infigi ꝓtinue mēbro principali et sedi dignissime rōnalis aie:quare fit vt timor et tristicia cum sollicitudine et solitudine et alienatione sint vehementissimi.

a ℂEius aũt.]ℂPrio ponit signa facte p cõitatẽ ad totũ. Fo ad splenẽ tertio ad stõm. q̃rto ad mirach. ibi Fa[Uerũ signũ]ibi 3ª[Signa aũt.]ibi q̃rta[Signa vo mirachie.]ℂOmisit aũt signa eiꝰ: que fit p cõpassionẽ ad epar ⁊ ad mr̃iẽ ⁊ ad cor dans itelligi ex signis passiõis illoꝝ mẽbroꝝ. Circa pᵃᵐptẽ diceret aliqs mekia facta p retẽtionẽ eius: qõ eũa ⁊ splene dz dici p cõitatem ad splenẽ: ⁊ nõ ad totũ. ℂDõm q mã ex splene põt stim cõcari capitii: ⁊ tunc fit melia splenetica: vl̃ potest dispgi in ambitũ corporis: ⁊ ex inde cõcari cerebro: et tũc dr̃ melia per cõmunitatez ad totũ. Relíqua patent.

b ℂVel signa. ℳultitudo dr̃iderij.]Istud signũ nõ est cõe melie splenetice: sz eiꝰ in qua splen multã hz meliaz ⁊ via ad stõm: nõ est oppilata. Repletio pp iflationẽ q̃ melãcholia maxie est vẽtosa vt sumit ab Ar. pble. iiij. 30. ⁊. 31. pbleu. ⁊ supra summ ca. de q̃litate accñdi soda ex materijs. Mã lenis pp indigõnẽ. Segtur enꝫ lenitas siue lienteria ad indigõnẽ: vt. vi. de accidẽti ⁊ mo:. ij. ca. ℳorsicatio ⁊c. mantã ⁊ ingetudinẽ ac si eẽt maniacꝰ.

c ℂSigna aũt.]ℂHic ponit signa melie a stõ: ⁊ dicit rememoratoꝝ in. c. egritudinuꝫ stõi. i. fen. iꝫ. trac. iiij. Augmẽto ⁊c. gacibus grauat stõm apatũ. Et quia digestio facit cõmotionẽ in cibo ⁊ euaporationem: iõ excitat dolores q̃ꝫ vsq; ad finẽ digõnis ⁊ descẽsus. Et plurimũ hñs meliaz. s. mirachiã ꝑm q̃ dicit Raſ. i. 9ti. ij. c. est spleneticus q̃ vel splen illã melancholicã mãm expellit in mirach: vel si multiplicat in mirach pp cãm in ipso mirach splen trahit multuꝫ de ea. ℙosset tñ istud dictũ referri ad alios melãcholicos qui nõ hñt melãcholiã mirachiã: q̃ in alijs ẽt vt multũ appet in splene malicia. q̃ melia dñans inficit suũ receptaculũ. Signa vo mirachie. s. pp mãs apostas vel nõ apostas oppilãtes ptes ⁊ venas circa me senteriũ. Grauitas mirach pp melãcholiam ibi cõtentaꝫ. Attractio ⁊c. pter ventositatem surſuꝫ motam.

d ℂNausea insepabilis.]ℂDubitat q̃ Raſ. i. 9ti. dicit q̃ ipsi hũt fortẽ appetitũ cibi. ℂLõsideradũ q̃ lz ibi Raſ. dubiter: an melãcholia mirachia fit passio calida vel frida: tñ põt esse q̃ꝫ passio frigida: vt q̃ fit a melancholia fecali: ⁊ tũc fortificat appetitus ⁊ põt esse passio calida q̃ fit a melãcholia p adustionez ⁊ tũc est nausea ⁊ fitis et malicia aie. i. oris stomachi: lz etiã in melãcholia mirachia de melãcholia fecali: q̃ꝫ posset eẽ malus appetitus: ⁊ hoc quãdo pter multas indigestiones stomachus repletus fastidit põt etiã in eo dẽ corpore esse dispositio frigida radicalis ⁊ calida per putredinez ⁊ pp hoc Auic. cõmiscet varia et diuersa: imo cõtraria signa q̃ autẽ habẽs melãcholiã mirachiã iuuetur a frigidis: nõ arguit q̃ fit passio calida: imo potest hoc per accidẽs ꝓtingere vt Raſis ibidem ponit ⁊ Aui. infra in cura.

e ℂFructuatio acetosa.]ℂPropter indigõnẽ a frido vel a debili calido putrefactiuo. Sputũ humiduꝫ: q̃ aggregat phla pp multas idigõnes. Rugitꝰ a vẽtositate. Exitus vẽtositatis. s. p supius ⁊ inferi ⁊c. Et iflatio als inflãmatio vel q̃ melia est facta p adustionẽ a calido epatis vel alio: vel q̃ ẽ ibi putredo. Dolorẽ in stõ ex corruptis humiditatibꝰ ex ciboꝝ indigõne. Dolorẽ iter spatulas q̃ ibi alligat meri posteriꝰ: vñ vapores a cibo corrupto ascẽdẽtes inferũt nocumẽtũ. Propie post cibũ: q̃ euaporat ppter malã indigõnẽ. Euomit phlegma cholericũ q̃ indigestio facit phla: ⁊ aliqua iflãmatio putredinalis iflãmat cholerã: quãdoq̃ melancholia fecali: ⁊ tũc fortificat appetitus ⁊ põt esse passio calida q̃ fit a melãcholia p adustionez ⁊ tũc est nausea ⁊ fitis et malicia aie. i. oris stomachi: lz etiã in melãcholia mirachia de melãcholia fecali: q̃ꝫ posset eẽ malus appetitus: ⁊ hoc quãdo pter multas indigestiones stomachus repletus fastidit põt etiã in eo dẽ corpore esse dispositio frigida radicalis ⁊ calida per putredinez ⁊ pp hoc Auic. cõmiscet varia et diuersa: imo cõtraria signa q̃ autẽ habẽs melãcholiã mirachiã iuuetur a frigidis: nõ arguit q̃ fit passio calida: imo potest hoc per accidẽs ꝓtingere vt Raſis ibidem ponit ⁊ Aui. infra in cura.

Jacobus

Eius autem. ℂIn tertia dat sex signa melãcholie que cerebro cõicant a toto corpe: vt a cõplõne melãcholica eius. ℙrimũ est nigredo superficiei corpis ex declinatõe masse sanguinis ad nigredinẽ quãdam pp multã melãcholiã sanguini pmixtã. Scõm est arefactio corpis ex penuria sanguis ⁊ abũdãtia melãcholie terrestris ⁊ aride. Tertiũ est retẽtio humoris grossi melici qui tpe lõgo ꝓsueuit educi a splene ⁊ stõ nãli cursu: sic q̃ postq̃ splen ab epate recepit choleram nigrã trãsmittit illã per ppriuꝫ cãnalẽ ad orificiũ stõi vt appetitũ excitet: ⁊ postq̃ id fecit labit inferius ⁊ educit cuꝫ fecibꝰ ciboꝝ. Et q̃ cessat ipsius decursus ꝑm hũc modũ regurgitrat ad epar ⁊ cũ sanguine spargit in totũ corpus: ⁊ effumãs ad caput facit meliam. Quartũ est retẽtio huius qõ ex ano vel ex mẽstruis ꝑm piodos educi ꝓsueuit: qõ p totũ corpus paulatim dispsum melãcholizat ⁊ ad caput effumat. Quintuꝫ est multitudo piloꝝ cũ vehemẽtia nigredinis ipsoꝝ in supficie corpis. Sextũ est añcessio ciboꝝ maloꝝ. s. ⁊ grossoꝝ melicoꝝ: vt lentiũ: fabarũ: cauliuꝫ: tuberũ: porsus plurimus quos nos edocuit ſo cañ. ca. pprijs. Et post ista signa notat hic vnũ. vz. q̃ egritudines ad quas cõiter succedit ⁊ seqtur melãcholica passio sunt sicut febres dicte tpales: q̃m pdurant diuturno tẽpore: et febres pmixte. s. que fiunt ex materijs diuersis permixtis. Nam tractu tẽporis febrilis caliditas ab istis materijs subtile resoluit ⁊ relinquit grossum terrestre ⁊ aridum melancholizatum.

Verum signa eius. ℂIn. iiij. dat. vi. signa melie fiẽtis ex splene. ℙrimũ est multitudo desiderij cibi. s. appetitꝰ magnus ⁊ caninus ex effusiõe multe cholere nigre de splene ad stõm ⁊ maxime os eius: vbi vehemẽtẽ appetitũ suscitat acredine sua sicut agit acetũ ⁊ acria alia. Scõm est paucitas seu diminutio digestionis pp frigiditatẽ cõplõnalem: puta melicaꝫ. Tertiũ est multitudo rugitus in latere sinistro ⁊ regione splenis ex vẽtositatibus grossis ꝗplurimis que ad nigrã cholerã de more associãt ⁊ in stõ fiunt ex diminutiõe digõnis ⁊ innati caloris. Quartũ est inflatio splenis tã ex multitudie cholere nigre male cũate q̃ ex multitudine grosse ventositatis. Et istud accidẽs. s. repletio splenis vehemẽs pp inflationẽ a vẽtositatibus nunq̃ separat a melãcholia que est vicio splenis. Quintũ est q̃ cũ melãcholia splenetica q̃ꝫ ꝓiungit quartana febris: dũ. s. putrefit nigra cholera retenta ⁊ abũdãs ad caput effumãs. Sextuꝫ est q̃ in hac melãcholie specie nã lenis est. s. vẽter laxus pp vẽtositates que expulsiuã irritant: ⁊ ex multitudine cholere: que cibis aut fecibus q̃ꝫ pmixte festinat descẽsum ipsoꝝ iferiꝰ: ⁊ interdũ illud qõ est ante se sua stipticitate comprimẽs expellit. Et post ista signa notat hic ꝓceps q̃ mordicatio ⁊ fortis acuitas cholere nigre ab adustione: quandoq̃ facit egritudinem manie.

Signa autem. ℂIn. v. dat tres signa melãcholie nascẽtis a stomacho notãs duo post hec. ℙrimuꝫ signum est inuẽtio signoꝝ apatis stomachi sclirotici aut cãceroſi vel phlegmonosi de sanguine grosso quasi melãcholico cuꝫ melãcholia: que signa dicent̃ tertij. xiij. trac. quarto ca. pprijs. Raro enim ꝓtingit a stomacho fieri melãcholiã fortez notabilis more nisi cholera nigra sit infiltrata pellículis stõi vel collecta in ipsis ad apostema. Scõm signum est augmẽtatio melãcholie cũ sacietate nauseatiua. s. quotiẽs patiẽs se replet cibis ⁊ potibus ad sacietatẽ ⁊ cũ repletione stomachi humorali: ⁊ in hora digestionis ciboꝝ in stomacho. Aggrauat enim tũc apostema cõtentũ in stomacho ⁊ irritat ipsius mã: quapropter fortius ad cerebrũ effumat. Tertium est q̃ in melãcholia stomaticha dolores stõi sepe cõmouent̃ horis comestionũ ⁊ statiꝫ post eas quousq̃ cibi sint in stõ digesti: tũc aũt pinducti cessant dolores maxime cũ cibus a stõ descẽdit ⁊ nõ plus cõprimit locũ apatis. Post hec ꝑmo notat q̃ si calidũ sit apa stõi melãcholiã factẽs: tũc ipsum significat iflãmatio fortis que sentit in mirach seu pãniculo grosso qui simul coopit stõm ⁊ ventrẽ: ⁊ clamosa fitis ex diffusione caloris ardẽtis ad mirach ⁊ ad os stõi ⁊ ad linguã ab apate. Scõo notat q̃ melãcholiã patiens: vt plurimũ est spleneticus: q: raro multiplicat melãcholia in corpe dum splen non patit ⁊ sufficienter sibi attrahit meliam ab epate ⁊ sanguine: ⁊ expellis eam per ꝓpriũ cãnalem.

Signa vero mirachie. ℂIn sexta designat. xx. signa melãcholie mirachie. ℙrimũ est grauitas i mirach seu pãniculo grosso supposito siphac cooperiẽte ventrẽ exterius ꝓpter grossos humores illic ꝗgregatos. Scõm est attractio mirach ad supiora pp multas grossas vẽtositates que sunt i eo vel sub eo vel ꝑpe ipm ex defectu digõnis. Tertiũ est nausea insepabilis seu ꝓtinua pp exuberãtiã vẽtositatũ in stõ repletiũ cũ quadã repletõe fantastica. Quartũ est malicia seu subuersio aie ⁊ est motꝰ expulsoris fine motu expulsi: puta motꝰ stõi ad expellẽdũ aliqd a se fine hoc q̃ expellat illud vel aliud vt ait ꝑn. tertij. xiij. trac. v. c. viij. Quintũ est corruptio seu diminutio digõnis ex ꝑpinqtate ⁊ compassione vehemẽti stõi ⁊ epatis ad mirach lesuꝫ vel ad cãm ledẽtẽ faciẽtẽ hũc mordũ. Sextũ est eructuatio acetosa vel ex diminutione digõnis ciboꝝ qua ꝙuertunt̃ ad acetositatẽ: sicut succi ⁊ fructus diminute cocti vel ex melãcholicis vẽtositatibus declinãtibus ad acetositatẽ sicut melãcholia. Septimũ est sputũ humiduꝫ ꝓpter abũdantiã phlegmatis aquosi ⁊ crudi in stõ per viam indigestiõis. Octauum est rugitus in stomacho ⁊ vẽtre ꝓpter abũdantiã grossarũ vẽtositatuꝫ que cõiter melãcholiã associant ⁊ que multiplicant̃ in stõ ⁊ intestinis ex diminutione digõnis. Nonũ est exitus frequẽs ⁊ plurimus grosse vẽtositatis: vel per supius cũ eructuatiõe vel per inferiꝰ cuꝫ trulis ⁊ bõbis. Decimuꝫ est inflãmatio circa mirach stõm ⁊ ypocõdria vel ex adustione ptis melie: vel q̃ cã huius est excedẽs calor: sicut ꝓtestatũ est auctoritate Gal. iij. interioꝝ. c. vij. Undecimũ est inuẽtio doloris in stomacho ⁊ inter vtraq̃ spatulas vbi stomachus alligat: ⁊ ꝑpie post cibũ ex repletiõe mirach ⁊ stõi de grossis humoribus ⁊ vẽtositatibus quoꝝ põdus aggrauat: tũc receptꝰ cibus donec cõpleat digestio ipsius. Et iste dolor est partim grauatiuus ex põdere plurimo ⁊ partim extẽsiuus ex vẽtositatibus grossis distẽdentibꝰ: vñ hic legũt aliq inflatio loco de ly iflãmatio. Duodecimũ est q̃ is melicus euomit interdũ cholericuꝫ phlegma. vz. phlegma cui permiscet̃ cholera rubea. In hac enꝫ melãcholia phlegma multiplicat ex diminutõe digõnis: ⁊ chola abũdat pp cauma forte mẽbroꝝ nutritiuorũ q̃ sanguinẽ incẽdit. Tredecimũ est q̃ q̃ꝫ euomit is melicus aliqd acetosum cuꝫ acetositas iducit dẽtiũ ꝙgelationẽ: sicut comestio fructuũ acetosoꝝ ⁊ aceti fortis. Et illd acetosuꝫ vel est cibꝰ acetosatꝰ aut chylus talis ex diminutiõe digestiõis vel phlegma acetosuꝫ vel melãcholia que de

:ꝙuersiõe q̃ndoq̃

quãdoq; acetosum cuz fit corruptio ad acetositatẽ. Accidunt accidentia ex acceptione:idest sumpto cibo:imo post scilz quãdoq; ga est facta tunc eius corruptio. Egestio phlegmatica:scilz quãdoq; ꝛ cholerica.scilicet quandoq; ꝛ etiam simul.

a ¶Et alleuiat ꝛc. ¶Precedit apa.i.tumor ꝛ grauitas. Tremor pp ventositatem augetur cũ sacietate nauseatiua: q; multiplicatur repletio.

b ¶Et velocitate digestionis.i.diminutione digestiois vel.i.facta digestione: ꝛ q̃uis velociter fieret: ꝛ hoc Auicẽ. dixit q; iam posuerat q; plurima accidentia istoꝝ sunt post cibuz: ꝛ ideo vult q; etiaz vacuo stomacho et digestiõe facta possunt in istis accidentia fortificari: ꝛ hoc ppter duas causas. Una quia facta digestione: ꝛ euacuato cibo a stomacho calor stomachi agit in humorẽ aliquem corruptũ ibi existentez et cõmouet eum. Secunda causa est:ga possibile est: q; in hora illa trahantur materie male ad stomachum.

c ¶Et dicimus. ¶Hic primo ponit signa melãcholie facte a melãcholia sanguinea.secũdo a phlegmatica.tertio a cholerica.quarto a melancholia fecali.ibi sꝛa|_Si aũt_|ibi tertia|_Et si_|ib quarta|_Et si fuerit_|lra patet. ¶Dubitat virũ aliqua melãcholia possit esse cum risu: videt q; nõ:quia oibus melãcholicis cõmunicat timor ꝛ tristicia tertio de interioribus.vij.capi.ꝛ Auicẽ.supra in diffinitiõe.ergo nulli cõmunicat risus.

¶Amplius cuz nocumento mẽbri notabilis nõ videtur posse cõcurrere risus:quia significat gaudium:sed in melãcholia est nocumentũ notabilis mẽbri vt cerebri ergo ꝛc. Itez si aliqua melancholia fieret cũ risu ipsa esset a sanguine:sed sanguis nõ facit risum. ¶Probat dupliciter. Uno modo qđ inducit terrorẽ:nõ facit risum:sed sanguis fm cerebrũ abũdans inducit terrorem:q; grauitatẽ: ꝛ facit etiaz somnia terrorẽ inducẽtia: vt natare in sanguine ꝛ sanguinẽ exire:vt fen secũda primi libri. Itẽ pueri statim nati habẽt multũ de sanguine signũ rubedo in eis: ꝛ tamẽ quasi cõtinuo plorant. ¶In ꝓrariũ est Auicẽ. in littera. Respõdet Mũdinus forliuiensis:q; melãcholia accipit dupliciter. Uno modo pro alienatiõe ab humore melãcholico facta: ꝛ sic nulla est cũ risu. Ratio:ga melãcholicꝰ humor est aptus facere timorẽ ꝛ tristiciã: ꝛ nõ risum. Alio modo accipit pro quacũq; alienatiõe: ꝛ hoc mõ sanguis potest facere melãcholiã:idest aliquã alienationẽ cum risu: ꝛ sic erit aliqua melãcholia cũ risu. Isti fmones possent impugnari: ꝛ possent reduci ad bonũ intellectũ. Eis igitur postpositis. ¶Dicendũ primo q; in titulo questiõis sumit melãcholia pro nocumẽto facto in cogitatiua a melico humore:qđ nocumentũ est corruptio. Secdo est premittẽdũ q; sanguis de sui natura siue subali siue cõplexionali siue ppietate siue illustratione hz inducẽ risum. Et melia per sui subaz vel ppietatẽ vel cõplexionẽ vel obscuritatez: siue nigredinẽ habet inducẽ terrorẽ ꝛ tristiciã: ꝛ hoc supponatur vt certũ. His ꝑmissis dico: q;

Jacobus

que de sui nã tẽdit ad acetositatẽ. ¶Quartũdecimũ est q; hec accũtia doloris in stõ ꝛ inter spatulas necnõ alicuius victoꝝ vomituũ in hac melia cõiter accidũt ex acceptiõe cibi:imo post ipsius acceptionẽ ꝑ aliquas horas dũ cibus descẽdẽs ad fundũ stõi subleuat humores ꝑ adiutoriũ grosse vẽtositatis. ¶Quintũdecimũ est q; egõnes huius melici sunt phlatice cholerice.i.cõpermixte phlegmati ꝛ cholere. Phlegmati gdem pp diminutiõez digõnis. Cholere vo pp cauma latẽs in nutritiuis. ¶Sextũ decimũ est q; is melicus alleuiat a melia ꝛ a suis syntomatibus ex rectificatione ꝛ melioratione digõnis:q; tũc minor fit euaporatio vel effumatio mãeꝝ de nutritiuis mẽbris ad cerebrũ. ¶Decimũseptimũ est q; hec melia cũ syntomatibꝰ eius augmẽtat ex diminutione digõnis:qz pp eaz multiplicant effumatiões ꝛ oppmit mirach cum pticulis illis in qbus latet pma cã morbi. ¶Decimũoctauũ est q; apa aliqđ in mirach ꝓtẽtũ plerũq; ꝓcedit hãc meliam aut associat ipsaz. Et opinio ꝟncipis est q; apa hũ nõ est de calidis sed scitroticũ. ¶Decimũnonũ est q; in hac melie specie repit plurimus tremor in mirach in qbusdã horis ex oppssione lacertoꝝ vẽtris a vẽtositatibꝰ fumis ꝛ vaporibus melicis. ¶Uigesimuz est q; hec melia crescit ꝛ augef cuz sacietate nauseatiua.s.qñ eger se replet cibis ad sacietatẽ plus de ipsis sumẽs qz digerẽ possit. Et crescit ẽt cuz velocitate digõnis.s.cuz cibus supficialiter ꝛ velociter diminute rñ in stõ cogf:vel cũ eger comedit cibos multuz leues velocis ꝛ facilis digõnis:sicut lac ꝛ ova calore extraneo vñante stõ qui cibos hmõi cõuertit in fumũ. Juxta id Auẽzo.iv.trac.i.theisir.c.ix. Et calor ille est accũtalis:ꝛ iã scimus q; calor accũtalis ipedit opus caloris nãlis. Et calor qdẽ nãlis est qui digerit cibũ ꝛ cogt illũ. Calor aũt accũtalis in fumũ efficit ꝛ vrit. ¶Attende q; hec melia fit a fumis talibꝰ ꝛ diuersificat fm diuersitates hmõi humoꝝ. Jurta id Auẽzoar vbi supra. Et accidit ei ex illis fumis qđ accideret ei si humor adustus adhesisset ei: ꝛ accidit ei ex hoc pmixtio intellectꝰque est ex melia. Et fm nãs fumoꝝ ꝛ suaꝝ spẽrum diuiam ꝛ grossiciẽ ꝛ subtilitatẽ eoꝝ ꝛ eoꝝ attestationẽ nature fumi calidissimi aut nature fumi nõ multũ calidi: ꝛ fm oẽ huius diuersitates eoꝝ accũtia diuersa fiũt. Mã sunt alij timẽtes ꝛ pauẽtes de re que nõ iuuat:sicut timẽre morte:alij sunt optãtes morẽ ꝛ affectãtes ipsaz fm se ꝛ videf eis valde facile. Et vidi ego plures qui sua imaginatiõe suffocauerũt se: ꝛ aliuz qui onerãs se lapidibꝰ vimerit se in aquã: ꝛ alios vidi qbus nõ accidit hoc:sed aduenerunt eis estimatiões corrupte. Sicut qdã qui estimauit facẽ farinatã in fundo putei:iuit ad plateã ꝛ emit farinã ꝛ portari fecit ad domuz suã: ꝛ iussit illis portitoribus q; ejcerẽt farinã in puteũ ꝛ descenderẽt in puteuz ꝛ agitat

passio melica:vel fit ab humore melico puro:vel fit ab hũore melico non puro:ſz pmixto sanguini. Sigdez passio melica fiat a melia pura. Dico q; talis melia nõ põt esse cuz vo risu. Nõ est iam dicta: qz melia de sui nã inducit tristiciã ꝛ timorẽ. Dico tñ q; posset esse cuz risu quodã mẽdoso. Nõ est iã dicta:qz sicut melia per ꝓditiones indiuiduales taz ex pte humoris q; ex pte corpis patiẽtis põt determinari ad infinita vt infinite sunt spẽs imaginationum in eis:ſz oibꝰ cõicet timor ꝛ silnestritas:ita poterit determinare aliquã spẽm risus ita q; figat in aia sua formã vnius ridẽtis:ꝛ sonet cũ pectore:ꝛ distrahat labia ꝛ videat ridẽs. Sed cõtra nulla idiuidualitas mouet ad ꝟrium sue spẽi. ¶Dicendũ q; vez est ad ꝟrium verũ. Iste tñ risus est fictus ꝛ nõ verus. Uel alr q; illa ꝓpositio possit negari. Exẽplũ in mulere nutrita ex veneno:de qua plixe scripsimus fen vi.quarti can. Si aũt passio melãcholica fiat a melãcholia mixta:tũc si mixta sit cum sanguine facit melãcholiã cuz risu. Ratio est:quia quãdo aliqua passio pendet a duabus materiebus cõtrarijs: oportet q; appareant accidẽtia cõtraria permixta ꝛ refracta: ꝛ quãdoq; vincit vnũ accidens:quãdoq; aliud fm victoriaz humoris: hoc apparet in emitritea febre: ꝛ in sahara subethica melãcholia etiaz prouenies ab humore melancholico sanguini mixto prouenit a duabus humoribꝰ habẽtibus ꝓtrarios effectus in hoc:quia vnus inducit tristiciã vt melãcholia: ꝛ alter gauditz:vt sanguis. Ergo oportet q; ista accidẽtia appareant cõmixta ꝛ refracta fm modũ dictũ. Et hoc Auic. intellexit cuz dixit:cholera faciẽs melãcholiaz cum est cuz sanguine:est cũ gaudio ꝛ risu:ꝛ non comitatur ipsam tristicia vehemẽs. Ergo vult q; habeat tristiciã:sed nõ vehementez:imo cõmixtã gaudio ꝛ risui. Quomodo autez iste risus factus a dñio sanguinis sit verus:dictuz est supra in questiõe de risu. ¶Ad ꝓtraria dicendũ ad primũ q; cuz timore ꝛ tristicia stat risus:sed nõ vehemens:ꝛ forsan modo ridet. ꝛ modo tristat. ¶Ad scõm dicendũ q; cũ no cumẽto mẽbri nobilis põt stare risus:vt in frenetico ꝛ percusso sub dya fragmate ꝛ alijs:qui moriũtur ridendo de qbus dictũ fuit supra. Ad aliã cuz ꝓbatur q; sanguis nõ facit risum. ¶Dicendũ q; ſz apostemet vel inducat illa somnia:tamẽ põt inducere risum:vt supra declaratũ fuit. Et cũ dicitur de infantibus dicendũ q; plorant ppter cutis teneritatez ꝛ occursum ad inconsueta ledentia.

¶De cura eius. Capitulum.xx.

Portz vt cura

ei⁹ fieri incipiat anteq; ꝓfirmet

dio ꝛ risu:ꝛ non concomitatur ipam tristicia vehemẽs. Si autem est cuz phlegmate est cum pigritia ꝛ paucitate caliditatis ꝛ quiete. Et si est cum cholera est cum agitatione ꝛ lesione ꝛ demonio ꝛ est similis manie. Et si fuerit cholera nigra pura tũc cogitatio in ipsa erit plurima:ꝛ audacia erit minus:nisi moueatur ꝛ rixetur ꝛ habeat odium cuius non obliuiscitur.

¶De cura eius. Cap.xx.

o

tio est:quia quãdo aliqua passio pendet a duabus materiebus cõtrarijs: oportet q; appareant accidẽtia cõtraria permixta ꝛ refracta: ꝛ quãdoq; vincit vnũ accidens:quãdoq; aliud fm victoriaz humoris: hoc apparet in emitritea febre: ꝛ in sahara subethica melãcholia etiaz prouenies ab humore melancholico sanguini mixto prouenit a duabus humoribꝰ habẽtibus ꝓtrarios effectus in hoc:quia vnus inducit tristiciã vt melãcholia: ꝛ alter gauditz:vt sanguis. Ergo oportet q; ista accidẽtia appareant cõmixta ꝛ refracta fm modũ dictũ. Et hoc Auic. intellexit cuz dixit:cholera faciẽs melãcholiaz cum est cuz sanguine:est cũ gaudio ꝛ risu:ꝛ non comitatur ipsam tristicia vehemẽs. Ergo vult q; habeat tristiciã:sed nõ vehementez:imo cõmixtã gaudio ꝛ risui. Quomodo autez iste risus factus a dñio sanguinis sit verus:dictuz est supra in questiõe de risu. ¶Ad ꝓtraria dicendũ ad primũ q; cuz timore ꝛ tristicia stat risus:sed nõ vehemens:ꝛ forsan modo ridet. ꝛ modo tristat. ¶Ad scõm dicendũ q; cũ no cumẽto mẽbri nobilis põt stare risus:vt in frenetico ꝛ percusso sub dyafragmate ꝛ alijs:qui moriũtur ridendo de qbus dictũ fuit supra. Ad aliã cuz ꝓbatur q; sanguis nõ facit risum. ¶Dicendũ q; ſz apostemet vel inducat illa somnia:tamẽ põt inducere risum:vt supra declaratũ fuit. Et cũ dicitur de infantibus dicendũ q; plorant ppter cutis teneritatez ꝛ occursum ad inconsueta ledentia.

¶De cura. Capitulum.xx.

Portet vt cura.

¶Hic ponit curã. ꝛ primo premittit quẽdam can. Po exeqtur ibi secũda|_Et necessariũ._|¶Cõsiderandũ q; causa huius dicti ponit a Rasi primo ꝓti. secũdo capi. auctoritate Ruffi: ꝛ ab Alexãdro ca. de melãcholia. Causa autẽ est duplex. Prima qz qñ melancholia est ꝓfirmata:tũc nimis imꝑsit in cerebrũ: ꝛ mã melãcholica mu-

De partibus

rẽt illã cum aqua putei: ꝛ illis nolẽtibus sibi obedire in hoc cepit ille vir arma:qñ miles erat: ꝛ insurgens aduersus illos voluit peutere illos:eo q; erãt ei rebelles donec fuit necesse eos obedire sibi in hoc: ꝛ piecerunt farinã in puteũ sicut ꝑcepat ille insipiens. Ultimo vo vidẽs ille:qñ nolebat descẽdẽ ad puteum descẽdit ipse psonaliter ꝛ agitauit farinã cũ aqua putei: ꝛ egressus est nudus: ꝛ vocans omnes notos ꝛ vicinos suos volebat administrare illis de farina illa:hec ille.

Et dicimus.

¶In.vij.dat.iij.regulas. Prima est cuz cholera nigra melam faciens est pmixta sanguini vel de sanguine genita nõ multũ adusto:tũc hec melia cuz gaudio ꝛ risu est: nec associat ipsam tristicia vehemẽs:qz sanguis repmit melie tenebras ꝛ obscuritates ꝛ leticiã parit. Scda est si cholera nigra melãcholiã faciens pmisceat phlegmati tũc melia est cuz pigritia ꝛ calore remisso ꝛ gete infirmi:qz phlegma pigros ꝛ quietos efficit ꝛ calorez remittit. Tertia est si cholera nigra melam faciẽs est pmixta cholere rubee aut citrine tũc melãcholia est cũ agitatione egri ꝛ suoꝝ mẽbroꝝ ꝛ lesione qua seipm offendit vel hos qbus obuiat ꝛ cum demonio seu furia lupina. Et est silis manie in temeritate ꝛ in seuitia ꝛ furore ꝛ rixa pp melãcholiã incẽdi a cholera. Quarta est si mã melãcholiã faciẽs fuerit cholera nigra pura sola sine pmixtione alterius humoris:tunc erit in ipsa cogitatio plurima pp fixas tenebras fortes ꝛ incẽsas in organo vtutis cogitatiue:que sollicitudines inumeras inducũt ꝛ timores plurimos ꝛ tristicias magnas malas ꝛ assiduas cũ despatione. Sed audacia minor est qz in melãcholia cholerica nisi moueat ꝛ rixetur eger ꝛ hẽat odiũ cuius nõ faciliter obliuiscit: tunc enim colligit ppter iram animũ ꝛ audaciã inflãmata ipsius cholera nigra:que diu calorem seruat ꝛ retinet sua spissitudine presertim si quid vstionis habeat.

¶De cura eius. Cap.xx.

Portet.

¶In B.c.pmo agit de cura melie ꝑ regimẽ in rebus nõ nãlibus. Scdo in spãli de cura melie facte a mala cõplõe frida ꝛ ficca sine mã:ibi|_Si aũt melia._|Tertio de cura melie ex cholera nigra i cerebro ꝓtẽta:ibi|_Si aũt est_|Quarto de cura melie splenetice:ibi|_Et qñq; etiã_|Quinto de cura melie orte ab apate aut ardore stõi ꝛ viscerũ:ibi|_Qđ si cã_|Sexto de cura melie mirachie:ibi|_Et si fuerit_|Septimo de canonibꝰ qbusdaz sup cura melãcholie:ibi|_Et canon qdẽ_|Octauo de cura melãcholie orte ex retẽtione menstruoꝝ ꝛ emorroydarũ:ibi|_Qđ si causa fuerit._|Nono de pronosticatione super terminatione melãcholie:ibi|_Si autem._|¶In prima parte dat tredecim precepta super regimine melancholi-

Universidad de Deusto Biblioteca

tault quasi cerebrum ad sui naturaz: vt etiam Alexander ponit. Hoc autez difficillimū est remoueri. Secunda causa est: quia cōfirmata hac passione propter multuz errorem rationis non possunt dari medicine patiētibus: quia non obediunt tibi.

a ℂEt necessariū.]ℂHic primo ponit curā in generali magis: z que sc̄a vertit ad rectificationē regiminis in rebus nō naturalibus. scdo in speciali magis. ibi scda.]Si autez melācholia]Tota prima parz legatur simul z est nota in pluribus: aia letificet: vt opponat̄ tristicie melācholice. Odorificetur zc̄. ad ꝓfortationē cerebri z cordis. Odorifera entz sunt cordialia vt Fen.xi.z alia sensitiua iuuaf odore bono: vt scribitur in libello de pomo. Debent aūt ista odorifera esse calida aut frigida ꝑm cōplexionē melācholici humores. Libos humectatiuos zc̄. Ut caro pullop z perdicum iuuenuz z caro agni. Unde ꝑmo conti. auctoritate filij Mesc. dicit de ꝓprietate carniuz agnop est iuuare patientes melancholiā.

b ℂLūqz ex balneo.]ℂIstud est dictū Rasis primo ꝓtinē. z fit hoc vt aqua illa hūectet aliqualiter: z tollat calorē aliquem accidētalē z sitim si quaz imp̄essit balneuz. Fricatio tenerū faciens: vt est fricatio leuis. Studiuz in humectando zc̄. q: melancholicus humor plus peccat per ficcitatem.

c ℂEt alienet a se coitū. ℂCōtra q: infra fen.xx.ca.de iuuamētis coitus: dicit. coitus cōfert melācholie z pluribus egritudinibus cholere nigre. ℂDicendū q coitus per se z directe nocet melācholicis. Ratio est q: exiccat euacuando humidū spermaticū z spumosum: z propter exiccationez ꝓhibetur sudor vehemens per accidens tamen: et quadoqz poquoniam facilis est in principio et prava z difficilis cuz est confirmata. ℂEt necessarium[a] quidem est: vt ꝑm omnem dispositionez anima ipsius letificetur z iocundetur. Et sedeat in locis temperatis z humectet̄ aer hospitij eius: z odorificetur sternendo odorifera in ipso. Et vniuersaliter oportet vt semper olfaciat odores bonos z flores boni odoris. Et sumat cibos laudabilis chimi humectatiuos valde. Et fiat augmentū in hoc vt corpus eius tenerescat cum cibis cōuenientibus z balneo ante cibuz. Et effundatur super caput ipsius aqua tepida non vehementis caliditatis.

ℂCūqz ex balneo[b] egreditur si paruz sitis habet non est malum si parū aque potet. Et administretur fricatio tenerū corum. ℂPrimum est: quod cura melancholie festinetur a principio priusqz confirmetur: quia facilis est in principio eius z multuz difficilis quando est confirmata maxime quando taz multa cholera nigra cerebro ibibita est: vix enim tūc ipsam resoluere poteris aut educere pre sui grossicie quin simul educas aut resoluas plurimā cerebri portionem: sed quā diu cholera hec arterijs iniacet: aut venis cerebri non immersa medulle facilius trahitur z educitur a propriis pharmacis. ℂSecundū est necessariuz vel valde vtile est in cura melancholie q anima melancholici ꝑm omnē dispositionez: idest omni via possibili letificet̄ z iocunda fiat: quia sicut timor tristicia z sollicitudo melancholiaz aggrauant vigilias ingerunt z cerebrum desiccant: sic leticia z gaudium melancholiaz minuunt somnum gratum prouocant z humectant cerebrum dilatato sanguine. Unde ait sapiens q spiritus gaudens facit etatē floridam: z spiritus tristis desiccat ossa. ℂTertiū est q patiens sedeat z continue habitet in locis tēperatis in actiuis qualitatibus vel declinantibus ad remissum calorez si melancholia non adusta fuerit. Sint tamen humida sufficiēter quatinus reprimant ficcitatez melancholie. Si vero fuerint excessiue calida subtile resoluunt z grossum relinquunt vel adurunt humores z ficcitatē augent. Et si frigida sint retinent inferius fumos z vapores z humores conculcant in interioribus. ℂQuartum est q hospitij vel camere infirmi teneatur humidus aspsionibus dulciuz aquaꝝ quasi tepidaꝝ z reddat aromaticus sternēdo in camera flores violaꝝ vel nenupharis cuz paucis ex calidis aromaticis vt ambra grisia vel ligno aloes vel garlofilis. Et sūmarie loquēdo olfaciat frequēter res aromaticas z flores suauis odoris quatinus is aer humiditate sua cerebruz humectet somnum ꝓuocet z melancholie ficcitatē repmat z sua fragrātia cerebrum cōfortet spūs adaugeat animū letificet tristiciā remittat. ℂQuintuz est vtatur is eger cibis euchimis valde humectantibus tam subtiliter per nutritionē q̄z madefactiue per madefactionē vel alterationē humectatiuam: vt sunt aque caponū cum vitellis ouoꝝ vel pulloꝝ aut gallinaruz: vel colaticia que fiunt ex his: vel hordeatum vel carnes pulloꝝ vel gallinaꝝ vel caponum iuuenuz vel fasianoꝝ pdicum aut turtuꝝ vel hedi lactantis aut mutonis iuuenis z ouа recentia tremula aut mollia sole rougeti plaitie quareli lutij becqueti pke vendosie fluuiales cancri lac capre butyrum amigdale dulces noue excorticate vue passe vinuz subrubeū limphatū. Maz radix cure passionis huius est fortiter nutrire z impinguare egrū carnositate z pinguedine bonis moderatis z laudabilibus. Et multi curati sunt hoc solo ingenio quo sanguis abūdat z melācholia decrescit. ℂSextuz est fiat in hoc. s. humectatione vel elaborez ad hoc vt corpus tenerescat puta vt mēbra eius tenera z mollia fiant. Interius qdē p̄ q̄uenientes cibos modo notatos. Exterius aūt p balneuz aqueū dulcis aque calide ante comestionem qō ꝓparat corpus ad nutritionē z nouoꝝ ciboꝝ receptionē. Mā dilatat poros z carnes humectat vñ facilius ꝓiungit eis atqz coadheret actu nutrimentū z somnū ꝓuocat que oia faciūt ad impiguationē. ℂSeptimuz est effundat sup caput egri qñ est in balneo aqua dulcis tepida nō fortis caliditatis quatinus per ipsam cerebrū humectet̄ somnus prouocetur z melia ptim digerat ptim resoluat. ℂOctauū est nō est maluz: si meticus modicū aque bibat duz de balneo exit: si tūc paꝝ sitiat maxime si bibere ꝓsueuit aquā vt inde humectet̄ z delectet̄ z amittat sitim. Sed sit aqua fontis dulcis mūda frigoris non multū intēsi: sz declinās ad reptitatē ne viscera offendat. ℂNonuz administret̄ fricatio totius corpis in balneo z extra nō aspa dura: sed tenep faciēs z mēbra mollificans suauiter attrahēdo nutrimētuz ad ea dicta in ca. de ꝓseruatione sani. puta ꝑmi 3ª doc. ij. ca. iiij. Et hec fieri pōt cū manu suaui vel oleo dulci: nā calorem innatū sopitū cuigilat z delectat ifirmū z nutriri adiuuat z somnū ꝓuocat.

ℂDecimū est adhibeat maius studiuz seu cura maior in humectatione meticoꝝ q̄z in ipsoꝝ calefactione: quia melia plus peccat z ledit ficcitatis excessu q̄z friditatis. Humectet ergo q̄tū possibile est vt cholera nigra p id repmat̄ somnus ꝓuocet̄ z corpus impinguet̄. ℂUndecimū p̄cepit vt eger abstineat a rebꝰ. xij. Prima res est coitꝰ maxime superfluus. De quo p̄n. ait tertij. xx. trac. i. ca. x. Coitꝰ euacuat de suba cibi postremi: quare debilitatē affert cuius simile alie nō afferūt euōnes z eūat de suba spūs rem plurimā pp delectationē: z pp illud qui plus delectant plus sunt cadētes in debilitatē. Et coitus qdē velociter facit puenire illū qui eo p̄mo vtit ad ifrigidationē sui corpis cū sui z resolone caliditatis inate z mordicatione ✠ tutis. Scda est sudor vehemens: nā deficcat corpus z ipm dematerat z humiditates subtiles z viles resoluēs minuit z corpus depaupat suis spiritibus. Tertia est fabe de qbus dicit. c. de eis quod faciūt videre somnia cum alienatione perturbata. Quarta est salse carnes. Mā corpus deficcāt z melācholicuz humorē multiplicāt. Quinta est lentes de qbus dicit ca. de eis q faciūt vidē somnia mala z generat ex eis humor melācholicus z egritudines melācholice. Sexta est caules quia multiplicant melāchoniaz. Septima est vinuz grossum ponticū z vinū nouuz nō depuratū quod mustuz appellamus. Maz vtrūqz oppilat splenis z epatis z renum vias z melancholicū sanguinē generat. Octaua est omne sal: nā corpus deficcat humores adurit z fumos acutos ficcos z mordaces cerebro cōmunicat z vigilias auget. Nona est omne salsuz sint carnes aut pisces z p̄cipue illud quod lōgo tēpore sali iniacuit z iam durū ficcuz terreſtre effectū est: nam z cholerā nigrā generans multiplicat z salis incōmoda modo dicta prebet. Decima est omne acre p̄cipue forte acetū nō repressum purū quod sanguini ꝓtrariatur z melācholie simile est in vtraqz qualitate z corpus ac cerebrū vehementer ficcat z somnū impedit. Undecima est omne acutū ficut piper zinziber grana paradisi raphanus sinapi. Nam fortiter deficcāt z super calefaciūt corpus z cerebruz z humores ipsorū: z replent cerebrū vaporibus acutis z nō sinunt egrū quiete dormire. Duodecima est omne quod vehemēter est acetosuz ꝓpter causas dictas in re decima. ℂDuodecimū p̄ceptū est: q eger vtatur cibis pinguibus z etiā dulcibus tali moderamine: q neqz fastidiū neqz nauseaz inducant vt butyro recēti mutone impinguato saginato vitulo caponibus pinguibus z gallinis talibus. Ab his enim humefit z impinguatur vniuersuz corpus intus z extra z melācholia fortiter reprimitur. ℂTredecimū est cum querimus in melācholicis prouocare somnū per exteriora remedia nō embrocentur ipsoruz capita nisi cum aqua papaueris camomille z alhacoen: idest matricarie minoris que camomille assimilat ꝑm hunc modū. ℞. capita papaueris cuz suis seminibus sex florū camomille ℥ß. ij. alhacoen. ℥ß. i. bulliātur in tribus lib. aque fontis mūde dulcis: post aqua coletur z tepida ab alto super caput fundatur vt somnū prouocet: quoniā somnus est ex cōuenientioribus curis melancholicorū. Et circa nūc dictā embrocationē que recipit papauer retinens in capita sua frigiditatē nimis excessiua fumos z vapores z nigrā cholerā inspissans cōgelat nos istruit princeps q̄ succurratur illi nocumēto quod infert papauer cū eo quod affert tantū iuuaminis in aperiēdo poros z in resoluēdo fumos z vapores quantū nocumenti sibi affert papauer: vt cū camomilla vel cuz melliloto vel cum macro furfure papaueri permixto.

ℂSiaūt

Jacobus

De partibus

a ℂSi aūt

a ℂSi aũt melia ⁊c. ℂHic in ſpāli ponit curam melie ſm diuerſitatem cauſaꝝ:⁊ ꝓmo melie puenietis a mala cōplexione ſine mā:ſo cum materia:tertio aſſumat curā:quarto ponit curā intēdendo ad accidētia: ibi ſa|_Si aũt _|ibi 3ª|_Et canon _|ibi quarta|_Si aũt accidat._|ℂConſideranduz circa finē ꝑme ptis:q̄ multotiens poſt freneſiz:⁊ qñq̄z tertianam puruz ⁊ febres multe inflāmationis remanet in cerebro aliqua iſtā matio ⁊ aliq̄ exiccatio:q̄ faciũt alienationem. Et iſtam Aui. hic vocat melancholiaz:⁊ certũ eſt q̄ leuiter remouet etiā embrocationibus:que dicta ſunt ſupra ca. de karabito cum virit:cũq̄ egritudo finita fuerit ⁊c.

b ℂSi aũt eſt ex mā.|ℂHic ponit curam melācholie materialis:⁊ ꝓmo premittit intēciones curatiuas:ſo in ſpeciali eaꝝ applicat:ibi 2ª|_Incipiam⁹._|Dria in duas ꝓmo ꝑmittit:ſcdo declarat:ibi ſa|_Dria eaꝝ._|ℂConſideranduz circa primā ptez ꝓfirmata melancholia lz ſit difficilis cure:nō tñ eſt impoſſibilis. Si ergo iſta impmūt in melancholia ꝓfirmata multo magis in nō cō firmata. Poſſet tamē aliter exponi confirmata in cerebro.i.cerebro iam p pria:vt diſtinguaf contra melancholiā p cōitatē ad determinata mēbra:⁊ tūc opz ſic dicere q̄ ꝓmo ponit curam melie ꝓfirmate.i.cerebralis:ſo eius que fit per cōitatē:ibi ſa|_Qd ſi cauſa in melia fuerit apa in ſtō._|

c ℂSi autem[a] melācholia fuerit ex malitia ſingularis cōplexionis frigide aut ſicce ſufficiet vt adminiſtres calefactionem cordis cum letificantibus medicinis de muſco ⁊ tyriaca ⁊ methridato ⁊ bis ſimilibus. Et cura caput cū eis que dicta ſunt in capitulo de ſtoliditate. Et que ex ea fortis eſt accidens ſucceſſiōe alterius egritudinis calide facilis cure eſt ita vt embrocationibus remoueat.

d ℂSi aũt eſt[b] ex materia melancholica ꝓfirmata in cerebro tūc theſaurus cure ipſius eſt tres res. Una eaꝝ[c] eſt euacuatio materie:⁊ fortaſſe erit per clyſtere ⁊ vomitū niſi in illo cuius ſtomachus eſt debilis. Illuz eniz nunq̄z in hac egritudine vomere faciaſ neq̄ etiam in mirachia. ℂEt ſecūda eſt[d] vt adminiſtres cum euacuatione humectatiōz aſſidue cū embrocis ⁊ oleis calidis. Et[e] ponas in eis ex medicis ſicut camomilla ⁊ aneto ⁊ melliloto ⁊ radice lilij vt non igroſſetur humor ꝓpter reſolutionē puraz in qua nō eſt lenitas neq̄ groſſitudo vt humectent ⁊ nō ſit in eis reſolutio. Qñ ſi cholera[f] nigra eſt elongata a calidita te in te eſt vt addas ſceba ⁊ folia lauri: ⁊ calamentum cuz humectatione ⁊ non cures. Et adminiſtra[g] cibos generatiuos ſanguis laudabilis ſicut piſces petroſos ⁊ carnes laudabiles predictas. Et in qbuſdā horis vinū album pmixtū pantiquū ⁊ fōte. ℂEt tertia é vt adminiſtres[h] ꝓfortationē cordis ſi ſentit complexionē frigidā cum letificantibus calidis. Et ſi ſentit cōplexionem:decliuē lo ⁊c. q̄ nimis ſtomachū debilitare poſſet:⁊ ideo lz ſit mirachia:in qua videf magis ꝓuenire:tamen non dz fieri ergo minus in aliis.

d ℂEt ꝑa eſt ⁊c.|ℂum euacuatione dz intelligi ante ⁊ poſt ⁊ cum ea. Nam regimen humectatiuum eſt ꝓueniens in tota cure ꝓtellatione:ſicut ſumitur a Aſſeſ. in hoc capitulo.

e ℂEt ponas in ⁊c.|ℂConſideranduz q̄ iſta cū miſcentur ſimul humectant:⁊ non fiat reſolutio fortis:ſicut ſolū faceret radix lilij ⁊ pura reſolutiua:vt non ingroſſetur ex ꝫ humor:ſed fiat cum humectatiōe aliqua reſolutio:⁊ hoc fit gradatim ⁊ eſt canon Aſſeſ. in hoc ca.⁊ hoc eſt qđ dicit vt non ingroſſef humor ꝓpter reſolutionē puraz in qua non eſt leuitas:et ideo ponuntur medicine humectātes. Neq̄z groſſitudo fiat:vt ꝫuecētur.i. p ſolā humectationem. Et non fit reſolutio.i.q̄ nō fit reſolutiua vtus:ergo taz pura reſolutiua q̄z pura humectātia nocēt.

f ℂQđ ſi cholera ⁊c.|ℂEt nō cures.ſ.de eoꝝ calore:q̄ reſiſtif a frigore melie fecalis:⁊ nō ſiat fortis reſolutio. Vel non cures.i.nō euacues:niſi faciendo hanc humectationem.

g ℂEt adminiſtra cibos ⁊c.|ℂHic docet humectare cum cibis. Vinum album pmixtuz:quia magis humectat:eſt.n. forte in humectando:vt primo can. fen. quarta capitulo ſecundo ⁊ quarto can. ca. de cura tertiane preter antiquuz:quia nimis calefacit ⁊ ſiccat:⁊ forte.i.potens: quia debet eſſe mediocre.

h ℂEt tertia eſt vt ⁊c.|ℂum letificantibus calidis:vt dyamuſco dyamargariton calido tpatis:vt aromatico roſaceo vl alio a te ꝓſtructo.

Jacobus

Si autem melancholia.

ℂIn hac ſcda parte dat tres regulas ſuper cura melancholie a frigido ⁊ ſicco ſine materia exorte. Prima eſt q̄ ſufficit in ipſius cura q̄ adminiſtret calefactio cordis cū medicinis cordialibus calidis letificantibus maxime quantuz cura hēc ocernit cor ⁊ vitales ſpūs ⁊ vitalia mēbra vt ſunt medicine cum muſcho ofecte ſicut dyamuſchuz leticia Gal. dyamargariton dyanthos dyacameron:⁊ da de quo horuz vis quolibet mane pondus.ʒ.i. Et tyriaca magna de qua ſummo mane bis in ſeptimana da.ʒ.ſ.cuz.ʒij.ʒ. aque melliſſe. Et methridatum de quo ſummo mane bis in ſeptimana des.ʒ.i.cuz.ʒ.ij.aq̄ ſcabioſe. Et hiſ ſimilia ſicut acariſtū ⁊ aurea alexandrine. Scda eſt curet caput in hac melancholia cum hiſ que dicta ſunt in cap. de ſtoliditate ⁊ amentia:qđ eſt. xi[m] ꝑſentis trac. ſ. cuz calefacientibus ⁊ humectantibus cerebruz ex cibis ⁊ potibus embrocis vnguētis linimentis emplaſtris ⁊ ofimilibus. Tertia eſt melancholia fortis ſmaterialis ſuccedens alteri calide egritudini cure facilis eſt ita vt ipſa ſolis embrocationibus remoueatur. Et illud intelligē q̄ſdiu cōplexio non mālis a qua dependet per moduz diſpoſitionis ineſt ⁊ nondū eſt habituata:vt ſi cauſoni vel tertiane ꝓtinue fortis melācholia ꝓ hora ſucceſſerit ex vehementia deſiccationis cerebri ſufficiet frequenter embrocare caput cuz decoctione capitis mutonis ⁊ quatuor pedum eius ⁊ florum violarum vel nenupharis.

Si autem eſt.

ℂIn hac tertia pte que eſt de cura melācholie a cauſa ꝑuata in cerebro ꝓtenta primo agit tres res in qbus ꝓſiſtit theſaurus cure eius. Scdo agit ſpāliter de ei⁹ cura p phlebotomiā:ibi|_Incipiamus aũt _|Tertio de eius cura cum melācholia declinat ad frigus p pharmaca vomitus ⁊ cordialia ⁊ localia auxilia:ibi|_Deinde ſi inuenis _|Quarto de cura ei⁹ ſi materia declinis fuerit ad choleram citrinam:ibi|_Et ſi materia._|

ℂIn ꝑma pticula premittit ꝑn. q̄ ſi melica paſſio depēdet ⁊ eſt ex nigra cholera ꝓtenta ⁊ infixa ⁊ ꝓfirmata in cerebro tūc theſaurus cure eius eſt tres res.i. intētio ſue curationis in tribus ꝓſiſtit. Primo eqdem in euōne materie. Scdo in aſſidua humectatione cerebri. Tertio in ꝓfortatiōe cordis cum letificātibus. Et iſtas tres res ordinate declarat. ℂEt ꝑmo ꝑmam dicēs q̄ vna eaꝝ.ſ.ꝑma ⁊ ꝑncipalis poſt regimen ⁊ dignior cui intendaf eſt euacuatio materie peccantis ꝓtente in cerebro cū pharmacūs ſeceſſiuis ſupple que cholerā nigrā a capite educūt:vt cum lapide lazuli vel armenico vel elleboro nigro in potentatibus. Et fortaſſe ingt p clyſtere fiet euacuatio hec appoſitis in eo medicinis fortibus quaꝝ virtus ſe diffundere poſſit vſq̄ ad cerebruz:ſicut de pulpa colloquintide dī q̄ plātis pedū decēter adhibita attrahit a capite:q̄to magis ipſa vel elleboris iteſtis imiſſus:vbi reducif de potētia ad actū ⁊ vicinior cēbro eſt. Et fortaſſe p vomitū fiet hec euacuatio:vt ſi lapis lazuli vel lapis armenic⁹ nō lotus deſ:ſic enim vteruz vomitū puocat. Et circa ipz notat q̄ in illo cuius ſtomachus eſt debilis nunq̄z in morbo iſto vomitus puocandus eſt. Et hoc intelige cum fortibus vomicis que a cerebro trahunt:q̄ vehementer vtutes deiciunt debilis ſtomachi:quare poſt nō pōt digerere cibos:vnde caput ꝓdolet ⁊ multum aggrauaf melancholia eius. Et idem intellige in melancholia mirachia q̄ ſi ſtomachus eſt vehemēter debilis tūc vomitus cum fortibus vomicis non eſt puocandus:qñ ꝑ ipm deiecto ſtomacho ſynthomata ipſius augmētarenf. ℂScdo declarat rē ſecūdam dicēs q̄ eſt vt aſſidua fiat humectatio cum euōne p embrocationes ⁊ oles calida capitti adhibēdas. Primo vt reprimaf introducta ſiccitas a

De partibus

pharmacūs que ſm plurimū ſunt calide ⁊ ſicce. Scdo vt ſiccitas tā cholere nigre q̄z cerebri totius per has corrigaf. Embroca ergo caput cum hac decoctione. Rr. flox malue ⁊ biſmalue ⁊ violarie añ. Mj.i. camomille melliloti añ. Mj.ſ. cepas lilij duas minutim inciſas decoquant in lib. quatuor aque dulcis fontis donec redeat ad tres:deinde colef ⁊ tepidaz ab alto ſup caput infunde. ℂEt iunge caput ex oleo oliue dulcis vel ſiſamino vel de amigdalis dulcibus vel violato cum butyro recenti vel axūgia porci vel medulla cerui vel medulla vituli vel muſcilagine lini. Et ſuperſta re dat quatuor canones. Primus eſt q̄ nec pure reſolutiua in embrocationibus ⁊ vnguētis poſt euōnes capiti apponanf ad reſolutionez materie melancholice ne ipſa ingroſſet per reſolutionem puram partiuz ſubtilium. Nec pure humectantia groſſe ſubſtantie ſine reſolutione que materiei reſolutionē ꝓhibeāt:⁊ retineant hanc in cerebro compreſſam atq̄z ꝓculcatam:imo admiſceanf cum humectatiuis reſoluētia aliquavt partim humectetur:partim reſoluaf peccans materia. Et hoc eſt qđ ibi vult. Et ponas in eis.ſ. embrocis humectantibus paruz ex medicinis reſoluētibus vt ex camomilla ⁊ aneto ⁊ melliloto ⁊ radice lilij. Nec facias embrocas ex hiſ ſolis reſolutiuis vt non ingroſſetur humor ꝓpter reſolutionem puram in qua nō eſt lenitas. Et referri id poteſt ad radices lilij que ſuis pinguedine ⁊ humectatione leniunt ⁊ reprimūt reſolutionē camomille aneti ⁊ melliloti ſimul cum aqua embroce. Neq̄z groſſitudo ſit in embrocis taliter vt humectent:⁊ nō ſit in eis reſolutio. ℂScdo eſt q̄ ſi nigra cholera melancholiā faciens elōgata fuerit a caliditate ſicut naturalis melācholia eſt:tunc addere poſſum⁹ in embrocis ſceba.i. ſticados arabicū:⁊ folia lauri:⁊ calamentuz cuz medicinis multū humectantibus:q̄ plus reſoluūt de cholera nigra relicta in cerebro. Et non curemus ſi calefaciāt:q̄ materia peccans eſt frigida:neq̄ ſi deſiccent:q̄ medicine fortis humiditatis mixte hiſ ꝓhibebunt ne fortiter exſiccēt. Fiat ergo embroca talis. Rr. folioꝝ violarie malue ⁊ biſmalue añ. Mj.i. cepa rum lilij ſciſaꝝ.ʒ.ij. ſticados arabici lauri ⁊ folioꝝ calamēti añ. Mj.ſ. fiat decoctio i lib. iij. aque dulcis fontis donec redeat ad tres:que colata ab alto calida effundaf ſup caput egri. ℂTertius eſt ad humectationē horꝝ melancholicoꝝ adminiſtrenf cibi generatiui laudabilis ſanguinis ⁊ humectatiui ſicut piſces petroſi:vt lucij:plee:vendoſi et roceres:⁊ carnes laudabiles ꝑus nominate:vt gallineː capones iuuenes: perdices ⁊ faſiani: muto pinguis iuuenis:ſaginatus vitulus. ℂQuartus eſt q̄ bibant aliqbus horis vinū albū limphatuz:q̄ multuz humectat ⁊ ſpirituoſum eſt ⁊ cor confortat ⁊ ipz letificat. Sed a vino veteri ⁊ forti abſtineat:q̄ replet caput vaporibus plurimis ⁊ melancholiā excitat ⁊ irritat ⁊ furere facit. ℂTertio declarat tertiam rem dicens q̄ eſt vt miniſtres ꝓfortātia cor ſepe ⁊ diligēter que letificēt ipſum quatinus ad cerebrum multos mittat ſpūs claros viuificos ⁊ arterialē ſanguinē ſerenuz qui cerebruz ꝓfortent ⁊ bonos ſpiritus animales generent ⁊ melancholie malicia reprimant. ℂEt ſuper iſtius declaratione tres ſubiūgit regulas: Prima eſt ſi cordis cōplexio declinet ad frigiduz:tūc ꝓfortetur cor cum letificantibus vt dyambra dyamargariton dyamuſcho dyanthos vel leticia Gal. dando de quo horum vis mane ⁊ ſero ꝓ vna doſi quaq̄z die.ʒ.i.⁊.ſ. deinde ſuperbibat tria coclearia parua aque melliſſe vel aque ſcabioſe vel vini ſubrubei. Secunda eſt ſi complexio cordis ad calorem declinet:tunc cōfortetur cum letificantibus quaſi temperatis ſicut cum conſeruis buglo ſe:aut borraginis dando de qua haruz vis vnum paruum coclear mane ⁊ ſero quaq̄z die cū coclearibus tribus aque borraginis vel aq̄ buglo ſe.

frigida multe frigiditatis: vt faciendo ex camphora ⁊ sandalis ⁊ spodio: scies ex pulsu veloci frequenti: calorez ⁊c.

a ¶Incipiamus autē ⁊c.]¶Hic in speciali ponit curā ſm predictas res: ⁊ pmo ponit curam melācholie cerebralis: ſo eius que est p cōtinuitatez ibi ſa[_Qd ſi causa.]Vel dici posset q pmo ponit curam ſm diuersitatem materie: ſo ſm diuersitatē membroꝝ: ibi ſa[_Qd ſi cā]ex vtraq; diuisio in idē redit. ¶Prima in tres: pmo ponit curam melancholie quātū ad pmaz rez: que est euacuatio: ⁊ etiaz ꝓfortatio cordis: ſo quantū ad secundaz que est humectatio: tertio ponit sentētiā quorūdaz: ibi ſa[_Et tu qdem]ibi tertia[_Quidam aūt medicoꝝ.]¶Prima in duas: primo ponit curam p phlebotomiaz: ſo p pharmaciam: ibi ſa[_Deinde ſi iuenis ⁊c.]

¶Considerandus circa ſmam ptem q accipim⁹ venas: quas opz phlebotomare in mēſia cum est sanguinea. ſ. venā nigrā ⁊ cephalicam eiusdē partis: ⁊ qñq; basilicaz ante q̄z venas frontis. Et ex hoc accipimus q qñq; phlebotomamus de vena frontis. Qñ aūt phlebotomie haꝝ venaꝝ fieri debeant apparet ex cañ. generalibus. Scdo accipimus q aliqñ dimittimus phlebotomiam ꝓpter debilitatē: ⁊ qz materie sunt pauce ⁊ sunt in capite tantū: ex quo timef q p phlebotomiam fiat siccitas: ⁊ sic nocumētuz. Tertio accipimus remotionē erroris: quia nō dz stringi: cuius sit clarus. Quarto accipimus modum: qz dz fieri ampla. Quinto accipimus generalē canonē in quantitate phlebotomie: qz moue plus. ſ. de sanguine p phlebotomiam cum inuenis signa cōia. ſ. repletionis in toto. ¶Hic caderet dubitatio de ordine phlōmie harum venarum: tñ hoc generaliter declaratuz est in canonibus gñalibus. ¶Secundo caderet dubitatio de quo brachio. De hoc aliqd. A. tāgit ⁊ supra etiam dictū fuit: tñ moderni auctores plus ꝓtendant de phlōmijs in brachio sinistro ⁊ manu sinistra: ⁊ in pede ꝓpter cōtinuitatem splenis que plurimuz in melancholicis colligit melancholiā. ¶Tertio caderet dubitatio an posset phlōmia fieri non premissa pharmacia. Nam Guilelmus lombardus in hoc ca. non inuenit vtilitatē in phlōmia: niſi pharmacia ꝑmittatur. Hec tñ questio est generalis: ⁊ Aui. vult q ſm oēm dispositionem ſ. melancholie sanguinee incipias a phlōmia. ¶Possunt. n. melancholie sanguinee esse plurimuz dispōnū: vt notū est. ſ. ex sanguine facta vel ex cholera vel ex phlegmate vel melācholia: ⁊ tñ mixte sanguini: ⁊ cuz sanguinis exuberātia. ¶Quarto ārif ꝓpter qd in melancholia ꝓcipif a ¶Deſ. q incipias a phlōmia vene cōis siue nigre: ſo a phlōmia basilice: ſed in mania incipit a basilica: postea vadit ad nigram: ſi opz. Sed dicenduz q existente repletione in toto in mania ⁊ melancholia regrif phlōmia que a toto euacuet: ⁊ cū hoc ꝙuenienter mām diuertat. ¶Materia aūt melancholica difficilius diuertif ad lōginqua: ſz facilius ad ꝓpinqua ꝓpter sui motus tarditatē: ⁊ diuersa non timef sic recursus. Sz mā cholerica siue ad choleram tendēs ad longinqua facilius diuertif: ⁊ dz diuerti timore recursus. ¶Phlōmia aūt nigre ꝓpinquoris diuersionis est: ⁊ ideo ꝓcipitur in melācholia sanguinea: ſz phlōmia ex basilica longinquoris: ⁊ ideo cōpetit in mania sanguinea: forsan hec fuit imagiatio ¶Deſ. Et alie cause possent assignari quas in p̄senti dimitto. Et hec q̄ dicta sūt possunt pati calūniaz. ¶Quinto dubitaf si apta vena patiētis melancholian exeat sanguis subtilis debeat constringi: ⁊ videf q sic per Rasim. ſ. 9ti. ij. ca. vbi dicit: si ꝓtingat te aliquem melancholicū phlōmare ⁊ sanguis non exeat niger noscas: peccasti i opinione tua: eo q sanguis dz esse totus niger: et iō erit vena claudēda: ⁊ nō erit pmittendus sanguis amplius exire. ¶Probaf rōne q: vena dz ꝓstringi q̄n non euacuaf sanguis: qui dz euacuari: ſz hoc ē q̄n euacuaf sanguis subtilis: vt notum est. ¶In ꝓtrariuz est Aui. Ad solutionē huius ꝓtradictionis sciendū q melācholica materia vel inficit totū sanguinē: ⁊ tūc apta vena sanguis appet niger vel non inficit. ſ. qz nō miscef secū: vñ phlōmia nō cē: tit: ⁊ tunc in pncipio phlōmie appet sanguis bonus: ⁊ tūc dz statim ꝓstringi: qz ⁊ in pcessu phlōmie sanguis bonus apparebit: vel melancholia inficit sanguinez in ptibus interioribus nō exterioribus: ⁊ tunc p phlōmiā incipit cūari sanguis laudabilis: nec ꝓpter hoc dz fieri restrictio: qz in pcessu euacuabitur sanguis melācholicus. Qd aūt aliqñ sanguis qui est interior sit ifectus qui aūt est extra: nō sit infectus: appet ad sensum in vīu phlōmie: ⁊ sumtur ab Aui. iij. cañ. fen. iiij. trac. v. pmo ca. ⁊ pmo. cañ. fen. quarta cap. de phlōmia. ¶Pōt etiaz econtra: qñq; ꝓtingere q sanguis extra erit ifectus sed intra non sic. Ex qbus appet ꝙcordia inter Aui. ⁊ Rasim: qlibet enim eoꝝ pcessit cum sua estimatione: Aui. n. phleboromat melācholicuz: cuius sanguis est extra bonus ⁊ intus malus. Sz Rasis phlebotomat melācholicum cuius sanguis totus est malus. Et forsan q̄ est plus ꝓtingens: vel phlebotomat p errorē melancholicū: cuius sanguis totus est bonus vnde ⁊ si apta vena erit subtilis dz ꝓstringi. ¶Sz tu diceres quare phlebotomat eum: si sanguis totus est bonus. Dicendum q contingit ꝓpter errorem: estimabat enim q nō est sicut multotiens contingit.

b ¶Deinde si inuenis ⁊c.]¶Hic ponit curam q̄n melancholica materia est a sanguine sepata: ⁊ pmo q̄n est melancholia frigida: ſo q̄n est calida: ibi ſa[_Et si materia.]Vel aliter vt supra appet. ¶Prima in duas: pmo ponit curam quantū ad pmā intētionem que est euacuatio: ſo quātuz ad tertiā que est ꝓfortatio cordis: ibi ſa[_Cum purgaueris]¶Prima in duas: pmo ponit curā p euōnez cum solutione: ſo cū vomitu: ibi ſcda [_Et administra.]

Jacobus

Tertia est si caliditas cordis sit fortis valde: tūc ꝓfortetur cor cum letificantibus multe friditatis vt oxadragaganto frigido triasandali ꝓseruis rosaꝝ ⁊ violarum vel nenupharis pando de ꝓseruis vel de altera ipsaꝝ paruuz coclearvt pus ⁊ de electuarijs. z. ſ. ⁊. ſ. Et supbibendo tria cochlearia aque nenupharis vel aque endiuie vel aq̄ rosaꝝ vel aque cucurbite. ¶Sz posset queri quō sciet si cōplexio cordis declinet ad frigus aut ad remissum vel intēsum calorem. Rñdet hic dicens q illud qdem scies ex pulsu. Nam si magnus fortis velox ⁊ frequens sit: cor est multuz caliduz si paruus debilis tardus ⁊ rarus sit: declinat ad frigus: si medius iter hos decliuior ad pmum: tunc cor paulisper ad calorem declinat.

¶Incipiamus ⁊c.]¶In ſa premittit intētum dicēs. Incipiamus distinguere regimina ista. ſ. spāliter ⁊ distincte agere de tribus rebus predictis: ⁊ pcipue de pma. ſ. cuōne materie vt pncipalissima ⁊ difficiliori ⁊ indigenti maioribus attētione ⁊ inqsitione ne effrenitet deijciēs virtutez aut mām cōmoueat furere facies ⁊ nō educat. Consequēter sup phlebotomia melancholicoꝝ dat sex regulas. ¶Prima est euacuatio melācholicoꝝ sic facienda est: q si vene exteriores corporis ⁊ capitis replete appareant pura grosse ⁊ tense qualitercūq; sint siue p nām siue per dietam repletionalē: tūc cholera nigra melancholiam facies est sanguinea: quare phlebotomia de vena nigra siue mediana statim faciēda est vt educat sanguinem grossum melancholicū a superioribus ⁊ inferioribus ⁊ medijs ptibus vbi supabūdat ⁊ natura per hāc alleuiata potentior fiat sup regimine residui humoꝝ. Scda que pmā velut nimis strictā corrigere videf ⁊ ampliare est: imo opz ſm oēm dispōnē siue sanguineā siue nō sanguineā melancholiā vt in cuōne melancholicoꝝ a phlebotomia incipias: nisi timor affit vehemētis debilitatis: aut notoria penuria sanguinis: ex qua timef virtutis debilitas ⁊ ne melancholia suum pdat frenum. ¶Attende q Raſ. ix. Almā. ca. de melancholia in cura melancholie cuz dolore vētris ⁊ inflatione ⁊ vigestionis corruptione ⁊ excreationum multitudine iubet incipere a minutione ex basilica: aut ex saluatella sinistre manus. Et si cum melancholia dicta accidentia nō affuerint ⁊ acciderit post frenesim ⁊ longam moram sub sole vel pcussionem in capite iubet in principio ex cephalica minutionē facere. Et si cuz melācholia nil horꝝ affuerit matrix vena ingt dextri brachij. ſ. mediana apienda erit. Et cuz apud eū ibi non sint alie melancholie spēs: aut modi videf sentire q ſm omnē dispositionem melācholie materialis incipiendum sit a phlebotomia sicut hic ait ꝑn. ¶Et circa hanc regulā notat ꝑn. hic: q si materie que melancholiam generāt ⁊ ipsam associant sunt pauce ⁊ in solo cerebro ꝓtēte qđ ex inanitione venaꝝ cognoscet: tunc sup cerebri complexionē dominat

Be partibus

siccitas: quare dz esse minor audacia sup phlebotomia ne vīus deficiat ⁊ p ipsam cerebrum magis deficcef ablato sanguine qui melancholie frenum esse debuit. Tertia est si in melancholia phlebotomiā facias ⁊ videas sanguinem subtilez effluere nō ꝓpter hoc retineas sanguinē: qz post subtilez sepe grossus exit: tarda ergo modicū claudē venā subtili exēte quousq; videris si grossus sequef: ⁊ si sic dimittas q̄ de ipso exeat q̄ſuz casus exigit: ⁊ si nō coerce vel ꝓstringe fluxū: qz tūc educif q̄ non dz per phleboromiaz vt sanguis subtilis: ⁊ humor grossus in corpore remanet qui p phlebotomiā educi debuit. Tardef igif phlebotomia donec natura grossuz digesserit ⁊ obedientē reddiderit ipm ad exitū phlebotomia. ¶Sed ꝓtrariū nūc dicte regule ꝓcipit Rasis. ix. Alman. ca. de melācholia: dicens. Et si sanguis fuerit niger pmittat egredi in quātitate multa: subtilis aūt ⁊ rubeus si fuerit ilico restringendus erit. Et ꝓceps quarti pma ca. de phlōmia ait. Et considera sanguinē ⁊ si ipm videris nigruz ⁊ spissum extrahe euz. Et si ipm videris albuz ⁊ subtilem euz ilico constringe: qm in ipso existit vehemens timor. Dic q intelligunt subtilē sanguinem retineri debere: niſi postq̄ de ipso modicū fluxerit statiz grossus sanguis exire incipiat. Quarta est in phlebotomia melancholicoꝝ dz vt amplifices phlebotomiā. ſ. iube fieri foramen vene amplum vt nō inde exeat subtilis sanguis ⁊ grossus remaneat extire non potens: ⁊ inde augmentef malicia morbi: qz virtus p hanc debilitatur ⁊ non educitur qđ educi debuit. Quinta est considera cum melācholicuz vis phlebotomare quatinus a capite materias educas qđ latex capitis grauius existit: deinde phlōmia de vena cephalica lateris illius vt directe educas materiā morbi de loco eius foras. Sexta est q̄ſuz ꝙuenies erit vt in melancholia de basilica phlebotomes egrum p̄iusq; phlebotomes de venis frontis ⁊ moneas sanguinem ad hanc phlebotomiā ⁊ versus hanc venā q̄n inuenis signa communia repletionis in toto corpore: post si opus fuerit phlebotoma iterum de vena frontis vt directe extrahas sanguinem a cerebro grossum melancholicum.

¶Deinde si ⁊c.]¶In 3ª pti. pmo agit de euacuātibus humorē melancholicuz declinantē ad frigus p secessus. Scdo p vomitū: ibi[_Et administra etiā]Tertio de remedijs localibus ad hāc melācholiam: ibi[_Et administra mastications.]¶In pma pte dat. viij. cañ. sup digōne ⁊ eductione dicte melie per secessus. ¶Primus est cū pillulis factis ex epithymo ⁊ aloe ⁊ elleboro nigro si reperis humorē melācholicū declinantem ad frigus quas sic cōpone. ℞. aloes cicotrini. ℥. ij. thimi ellebori nigri aā. ℥. i. teranf ⁊ incorpenf cū tantillo sirupi roſ. ⁊ formenf pilule ſ. supra puluerē ligritie que sero oēs dent p vna sola dosi ppe ig̃ressuz

lecti

[Et administra.] ℭ Considerâduz q ly deinde põt dicere ordinem ad phlebotomiaz: ⁊ põt dicere ordinem sermonis. q.d. postq̃ posui cano. in phlebotomia: nunc pono tibi cañ. in pharmacia. ℭ Considerandũ ſo q Auic. in euõne attendit tria: ꝑmo purgationẽ materie cuz dicit: incipe a digestione: ſo attendit graduz: qz ꝑmo a leuioribus euacuatiuis est inchoandum. ℭ Sz tu. d. quõ colloquntida ⁊ scamonea est leuis medicina: imo est de fortibus. Dicẽdũ q ẽ leuis respectu aliarũ: que dicunt. s. magna ruz hierax ⁊ genex ellebori. Uel dicenduz q est leuis medicina: si paruz de ea def. Unde Auicẽ. pax. Tertio attendit. Aiterationẽ euacuationuz Numoz. n. hic cuz sit difficilis eductionis: nõ potest vna euõne educi. Qd autez dicit de timore elleborꝰ declaratum est supra in cano. gñalibus.

a ℭ Et multotiẽs ⁊c. ℭ Ult q ponendo assidue has medicinas in aq̃ casei: ⁊ assiduando dationez aque illius cõfert ꝑ minorationez phlegmatis ex materia. i. scõm q materia est paruz phlegmatica: qz si esset multuz de phlegmate non sic cõferret aqua casei. Uel ex medicia. i. si uis cũ medicinis minorare phlã tũc pone has medicias i aq̃ casei. Uel ex medicis. i. si ꝑcessit datio medicinax: q̃ euauerũt phlã: tũc. n. securius põt dari aqua casei. In mã. n. frida ⁊ humida aq̃ casei non multuz videtur utilis. Omni mense euacua cuz aliqua de hieris ⁊c. ℭ Contra qz Rasis. i. pti. prohibet usum hiere. Dicenduz q Rasis loquitur in materia calida incensa. Hic loquitur Aui. in frigida. In calidis enim materiebus in quibus timetur inflãmatio: nõ multuz cõmendatur hiera vt

Et incipe a digestione. Amplius euacua in ꝓncipio rei cum medicinis lenibus in quibus recipiunt epithymum et pulpa colloquntide ⁊ scamonee parum: deinde cuz decoctione in qua sit epithymum ⁊ agaricum. Postea si non conferunt administra hieras magnas: deide si post illud indiges euacuatione administra ellebozum cum timore ⁊ cautela ⁊ lapidem lazuli ⁊ lapidem armenum ⁊ pillas factas ex eis sine timore ⁊ cautela. Et multotiens[a] quidem iuuat eos administratio harum medicinaruz predictarum in aqua casei ſm assiduationẽ ⁊ minorationem phlegmatis ex medicina. Si ergo non conferunt reitera itex. Et i omni hebdomada euacua vice vna cum pillulis subtilibus mediis. Et iter spacium illud administra triferam epithymi. Expertum nãq̃ est potare eos

quinto cañ. trac. scõo.

b ℭ Et admistra ⁊c.] ℭ Hic considera duas conditiones ad vomitũ. Prima si materia in eo auget moꝛbuz. Secunda est si egritudo nõ est multum debilis: ⁊ hoc referendo ad vomitum fortem cum fortibus. s. elleboro: qui vomitus competit cũ egritudo est multum fortis: ⁊ fortiter est infixa melancholica materia: que non educitur: nisi fortis medicina. s. elleboro ⁊ hieris magnis plurime quarum fortiuz medicinaruz prouocant vomituz: ⁊ ideo statiz dicet: si antiquatur egritudo administra vomitum cũ elleboro. Ul possz dici. Si egritudo ñ ẽ vehemẽtis debilitatis. s. effectiue. i. non facit multaz debilitatẽ vtutis. Sextariuz est pondus. ʒ. vj. ⁊. ʒ. ℭ Reliqua patent.

trifera epithymi scõm hunc modum. Sumantur trifere. ʒ. iij. epithymi. ʒ. i. hiere. ʒ. i. Et in omni mense euacua cum aliqua forti ex hieris magnis. Et pillulis magnis donec inuenias egritudinẽ iam remotam. ℭ Et administra[b] etiaz vomitum proprie si vides in stomacho aliquid quod in egritudine faciat augmentum: ⁊ si non est egritudo vehemẽtis debilitatis. Et oportet vt fiat vomitus cum aqua in qua cocta sint calamentum ⁊ raphani semen. Et recipiat exꝑssionez raphani in quo infixus est ellebo rus ⁊ dimissus aliquot dieb[s] donec curat in ipso virtus eius cũ oximelle: ⁊ sumat hũc eundẽ raphanũ infusum in oximelle. Sitq̃ quãtitas oximellis trium sextariox: ⁊ quãtitas expressionis eius sextarij vnius ⁊ augeat illud ⁊ minuat ſm quãtitatez virtutis. Si aũt virtutis

lecti vel in medio noctis. ℭ Scõs est priusq̃ euacues incipe a digestiõe peccantis materie quam queris educere. Sumat ergo patiẽs ꝑ aurozas gnq̃ quaq̃ die. vi. ʒ. huius ꝓparatiui pax tepefacti. ℞. flox boꝛraginis ⁊ bugloſſe vuax passax mũdataz. añ. ℥ß. i. scolopendrie. ℥ß. s. corticum capparis ⁊ tamarisci ꝙquassatox añ. ʒ. ij. thymi. ʒ. s. fiat decoctio ad quãtitatẽ. ij. libraz in qua dissolue sirupoꝛ de boꝛragine ⁊ de fumoterre añ. ʒ. ij. fiat potus clarificatus. ℭ Aliud ꝓpatiuũ in forma iulep. ℞. aquax scolopendrie fumi terre boꝛraginis ⁊ bugloſſe añ. lib. s. sirupi de boꝛragine quarti. i. sirupi de fumo terre quarti. s. misceant ⁊ fiat iulep. ℭ Alid ℞. quaq̃ die mane gnq̃ diebus lib. s. seri capꝛini in quo bullierint. ʒ. ij. thymi ⁊. iij. epithymi cuz. ℥ß. i. vuax passax mũdataz. ℭ Tertius est in cũando fuek iste oꝛdo q incipiak a ꝓncipio cũ lenioꝛibus in qbus recipiunt epithymũ ⁊ pulpa colloquntide ⁊ scamonee pax ſm hũc moduz. ℞. epithymi. ʒ. i. pulpe colloquintide gra. x. diagredi masticis añ. gra. v. foꝛmenk pillule. ix. cũ ꝙserua bugloſſe sup puluerez ligricie ⁊ sero oẽs denk pꝛo vna sola dosi. Deinde purgenk cuz decoctione in qua sint epithymũ ⁊ agaricus ſm hũc modũ. ℞. epithymi. ʒ. s. agarici albi ꝙquassati. ʒ. i. ⁊ s. vuax passax mũdataz. ℥ß. i. tempenk in. ʒ. viij. seri capꝛi. postea moduz bullianꝭ in eo: deinde colek modicũ exprimendo ⁊ da colaturã hanc summo mane bibere pax tepefactã. Post hec si nõ ꝙferant: aut nõ satis iuuent denk hiere magne vt ꝙralogodion vel hiera ruffi vel hiera archigenis. Da de qua ipsoꝛ vis sũmo mane bibere a. ʒ. ij. vsq̃ ad. ʒ. iij. dissoluendo hãc ꝑus in lib. s. seri capꝛi. ℭ Quartus est si patiẽs idiget adhuc eũari post ꝓdicta pharmaca: tũc fibi administreꝭ elleboꝛ nigrum cũ timore ne effrenitet ⁊ ne mala inducat accidentia vt singultũ: aut spasmum ⁊ cum cautela coꝛrectionis eius ⁊ prepationis viaz ⁊ humoꝛis ⁊ ꝓhumectatione coꝛpis. Uel administres tunc lapidẽ lazuli vel lapidem armenũ vel pillulas ex eis sine timoꝛe ⁊ cautela. Elleboꝛ vo sic administrabis. ℞. radicis elleboꝛi nigri ꝙquassati. ℈. i. pipis longi seminũ anisi ⁊ petroselini hyssopi sicce añ. ʒ. i. epithymi. ʒ. ij. polipodij quercini ꝙquassati. ʒ. s. temperenk ⁊ bullianꝭ in. ʒ. viij. decoctionis galli antiq: deinde aqua coletur exprimẽdo foꝛtiter dictas medicinas ⁊ detur in potu sũmo mane tepida cum granis. iiij. salis pꝛo vna sola dosi. Et lapidẽ lazuli sic administrabis ℞. lapidis lazuli. ℈. iiij. post ꝙrit[o] fuerit ⁊ trigesies lotus in aqua fontis ⁊ decies lotus in aqua bugloſſe ⁊ incoꝛporek cum. ʒ. iij. ꝙserue bugloſſe ⁊. ʒ. i. diamargariton ⁊ foꝛmek bolus: quem ꝓpinabis deauratuz vndiq; auro finissimo circa mediũ noctis in edullium: vel dissolues ipsum in. ʒ. v. seri capꝛini: dabis quoq; bibere sũmo mane tepidũ. Et lapidem armenum similiter poꝛriges sub simili dosi taliter prelotũ ⁊ etiam cõmixtuz. Et si has medicinas in pillulis dare vis audi ℥ß. ek. ca. de elleboꝛo. Lõfectio pillulaz quas scripsit Mali quaz iuuamentũ est vltimuz ad egritudines melancholicas ⁊ cancruz ⁊ lepꝛã ⁊ moꝛphea nigram difficilẽ quarum hec est ꝓmixtio. ℞. hierapigre. ʒ. xij. elleboꝛi nigri polipodij añ. ʒ. ij. epithymi sticados añ. ʒ. vij. agarici lapidis lazuli salis indi colloquntide añ. ʒ. iij. terank ⁊ incoꝛporenk cum melle ⁊ foꝛmek massa pillulaz. Dosis eaz est a. ʒ. i. vsq̃ ad aureos duos. Et sunt sane ⁊ expte. ℭ Quintus ẽ administratio nunc dictaz medicinaz secessiuaz in aqua casei ſm assiduationem ⁊ minorationẽ phlegmatis ex eis sepe iuuat melancholicos. Si enim non ꝙferant aliquotiens adhibite reiterenk sepius. Aqua enim casei vel aqua lactis: vt ait ℥ß. ek. ca. de ea est materia infusionũ: ⁊ est ipsa ꝑ se medicina bona carẽs nocumento: ⁊ ꝙfert manie ⁊ melãcholie. ℭ Sed queret aliqs quare dicit hic ſm minorationẽ phlegmatis: cuz nõ querak hic minoratio phlegmatis sed melãcholie. Dic q in cura melãcholie minoratio phlegmatis est multũ utilis: qz cum melãcholia caput aggrauat ⁊ vias oppilat ⁊ melancholie resolutionẽ ⁊ euõnẽ sua viscositate remoraꝭ ⁊ tardat. ℭ Sextus est euacuek melancholicus in omni septimana semel cũ pillulis subtilibus mediis. i. que subtiliãt grossos humoꝛes ⁊ me

die virtutis sunt iter fortes ⁊ debiles pillulas: sicut sunt iste quas dictat Raſ. ix. Almã. ca. de melãcholia. ℞. agarici. ℈. ij. aloes. ʒ. i. salis indi. i. nigri. ʒ. s. ellebori nigri gra. xv. ꝙficiant cuz melle aut iulep: ⁊ formenk pillule. xi. que sunt vna dosis. ℭ Septimus est q iter spacium exhibitionis dictaz pillulaz de octo in octo dies admistret trifera epithymi qm̃ exꝑtuz est q hec trifera data in potu melancholicis multũ ꝙfert eis: qz ꝙfortat coꝛ ⁊ etiã stomachũ ⁊ cholerã nigram suauiter educit. Cuius descriptio est. ℞. trifere saracene. ʒ. iij. epithymi triti. ʒ. i. hierapigre. ʒ. i. dissoluank in. ʒ. v. seri capꝛini: ⁊ da sũmo mane tepidũ bibere totũ ꝑ vna dosi. ℭ Octauus est eũek melãcholicus omni mẽse semel cuz aliqua ex hieris magnis vt ꝙralogodion vel hiera ruffi vel hiera archigenis dãdo ei de qua vis a. ʒ. ij. vsq̃ ad. ij. j. vel cũ magnis pillulis donec ꝑcepis q iã egritudo remota fuerit sicut sunt ille que nũc descripte sunt in quarto cano. ℭ Et admistra ẽt vomitum ⁊c.] ℭ In ꝑa pte pti. tertie dat. vij. precepta sup vomitus ꝓuocatione in hac melãcholia. ℭ Primũ est q in cura melancholie huius ministret vomitus: maxime si appeat in stomacho aliqd sicut cibus aut potus: aut humoꝛ malignus qđ augmẽtuz ꝑbeat in egritudine sua fumositate vel vaporatione: si nõ est egritudo vehemẽtis debilitatis. i. vehemẽter debilitans vnde timeak violẽtia motus vomitus ⁊ angustia coꝛdis que sepe inde accidit. Et tenetur ꝑmo si poterit facile ⁊ sufficiẽter cũ digito: aut pẽna intincta in oleo titillante linguã vsq̃ gargareonẽ sicut vomẽtibus leuiter accidit apte ꝓuocari. ℭ Secũz est si istud non sufficiat: tunc fiat vomitus cum aqua in qua cocta sint folia calamẽti: ⁊ semen raphani ſm hunc moduz. ℞. foliox calamenti. ℥ß. i. seminis raphani. ʒ. ij. bullianꝭ in lib. i. aque donec ipsa redeat ad medietatem: deinde coletur comprimẽdo modicuz: ⁊ hec colatura detur tota in potu remisse calida. ℭ Tertiũ est recipiat eger expressionem radicis raphani cui fuerit infixus elleboꝛus albus: ⁊ dimissus ibi per aliquot dies videlicet per tres donec impressa sit illi radici virtus elleboꝛi cum oximelle ſz hunc modũ. ℞. radicis elleboꝛi albi. ʒ. i. incidatur per frustra gracilia ob longa: ⁊ impelle hec frustra radici vni toti mediocriter grosse perforate raphani vel tot radicibus q̃ sex. ʒ. ⁊. s. ab his extrahi possint sui succi ꝑpꝛij ⁊ dimittatur sic tribus diebus: deinde subtrahas ab ipsa elleboꝛ et foꝛtiter hanc tere ⁊ succuz eius exꝑme sub pondere predicto: deide distẽpera cũ. ʒ. iij. oximellis aquosi vel cũ. ʒ. i. oximellis decocti ad pfectionẽ ⁊. ʒ. ij. aque dulcis calide: ⁊ da egro bibere totum actu tepidũ. Et ꝛ huic moꝛbo ⁊ materie eius niger elleboꝛus magis subseruiat q̃s elleboꝛus albus eo q niger melancholiã purget ⁊ albus phlegma: recipio hic albuz q: vomitus est ⁊ tante vtutis q cõpellit stomachũ totũ qđ in ipso est vomitu eiscere sit cholera vel phlegma vel melãcholia. Sed elleboꝛus niger est secessiuus: ⁊ hic de vomitu non de secessu agitur. ℭ Quartuz est sumat melancholicus hũc eundẽ raphanũ sic alteratuz vtute elleboꝛi infusum in oximelle: puta tempatuz ⁊ bullituz in eo sine expressione: ⁊ raphano extracto da hoc oximel bibere. Et quando hũc raphanũ oximelli infundes non subtrahas ab ipso elleboꝛum vt vomica virtus vtriusq̃ maneat in infusione: sed vtrũq; extrahas simul ab oximelle priusq̃ biba tur. Et sit quantitas huius oximellis cui fuerunt infusi pondus triuz sextarioꝛuz. ʒ. xix. ⁊. s. Nam sextarius est quantitas seu pondus. vi. ʒ. ⁊. s. vt exponit princeps tertij. vi. cap. vij. de cura mollificationis lingue. Et quando exhibebis expressionem radicis raphani vigorate virtute elleboꝛi cũ oximelle erit quantitas huius expressionis pondus sextarij vnius videlicet sex. ʒ. ⁊. s. ⁊ oximellis aquosi. ʒ. iij. ℭ Quintuz est vitek elleboꝛus in cura melancholie si timeak virtutis debilitas: ita q nec dek substantia ipsius neq; virtus eius melancholico debili ⁊ ꝑcipue albi: qz ꝑpe nostro coꝛpibus humanis albus molestus est: imo est eis sicut venenũ ꝓprie ꝓfocatiuus: vt ait ℥ß. ek. ca. de eo q̃re vtus debilis hũc fere non põt sine periculo. ℭ Sextum est quãdo purgaueris istos melancholicos siue

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Lūq; ꝛc.] ¶ Hic intendit ad cor: ꝛ cum hoc etiam ad euacuationem cōmunem ꝛ particulares. ſ. masticationibus ꝛ gargarismatibus notis in. c. generali supra. Alefeniati sūt spēs aromatice: vt gariofili ꝛ sikia.

b ¶ Et si materia ꝛc.] ¶ Diceret aliquis quare non ponit curam melancolie cuz materia est decliuis ad phlegma. Dicenduz ꝙ dedit intelligi supra cum dixit ꝛ decliuem ad frigus. ¶ Considerandū pillulis stomaticis tempatis: qz nō multum violentis. ¶ Melancholia. n. decliuis ad choleram citrinā ē habilior ad motuz. In cā. suo ſ. in capitulo de cura ſde calide.

c ¶ Et tu quidez ꝛc.] ¶ Hic can. iam est supra expositus qñ Auic. docuit cuz papauere miscere camomillā ꝛ alachuen.

d ¶ Quidā autē ꝛc.] ¶ Hic ponit curaz aliorum sententia: ꝛ ꝓmo ponit in hocvnū preceptū. Fo aliud: ibi ℔a ⌊ Et laudarunt ⌋ Dicit ꝓmo gdā

Jacobus

per vomituz siue per secessum: statim post intende confortationi cordis ꝛ spiritus cuz his que sepe ante notata fuerūt vt cum diamuscho vel diamargariton vel diacameron vel dianthos vel diambra vel letitia Galie. vel conseruis buglosse borraginis ꝛ anthos vel methridato vel trifera epithymi in hoc casu experta que descripta fuit canone. vij. particule priozis vt naturam erigas purgationibus iam debilitatam ꝛ potentem reddas vt toleret alias purgationes. ¶ Septimuz est quando inueteratur ista melancholia ministretur vomitus cum elleboro albo si virtus fit fortis modis predictis in tertio ꝛ quarto preceptis expressis vt virtute sua cogat stomachuz totum superfluum quod habet expellere ꝛ a cerebro attrahat aliqd materie vel violētia motionis eius cogat ſpm aliqd materie peccantis deorsuz excutere. Sed albi substantiā nullatenus ꝓsumas intus exhibere cū sit venenū valde suspectū ne suffocet egruz.

¶ Et administra masticationes ꝛc.] ¶ In tertia parte parti. tertie tria remedia localia memorat quenientia melancholicis istis post purgationes secessus: aut vomitus. ℙrimuz est masticationes in ieiuno facte que reſiduos humores a cerebro subtrahant: ſicut sunt iste. ℞. pulueris lapidis lazuli. ʒ. ij. masticis remolliti cuz teribinthina donec fit vt cera. ʒ. xij. misceantur: ꝛ fiant forme similes amigdalis: quaruz vna quolibet mane diu masticetur vt humores per hoc ad os affluentes diligenter ejiciant. Alia fortior. ℞. seminis staphisagrie radicis ellebori nigri añ. ʒ. i. teranf ꝛ incorporetur puluis cum. ʒ. xij. masticis vt prius ꝛ fiant forme similes amigdalis que masticentur veluti priores. Secūduz est gargarismata nota: puta ex oximelle vel simplici vel squillitico vel purgante nigrā choleram de quo dissoluas vnuz paruuz coclear quolibet mane in. v. cochlearibus huius decoctionis. ℞. folioꝝ sene mundatoꝝ thimi epithymi añ. ʒ. ij. polipodij quercini grosse conquassati. ʒ. iiij. fiat decoctio cuz dulci aq̄ fontis ad quantitatem duaꝝ lib. Vel loco oximellis sume sinapij coclear paruuz quod dissolue in. v. paruis cochlearibus huius decoctionis mane hoc gargarizans ieiuno stomacho. Tertiuz est adhibere frequenter nardus infirmi bona odoramēta de calidis aromaticis vt sunt ambra grisia muschus lignū aloes ꝛ alefeniati. i. aromatice species coquine sicut cinamomuz grana paradisi spica gariofili. De quibus quantū vis conquassa ꝛ inuolue in pāno sericino ad istar pomi ambre. Et sub istis tribus remedijs nūc dictis subintellige alia capiti applicanda post purgationes que cerebꝝ humectent ꝛ aliqd resoluant materie relicte sicut embrocas fomentationes liniměta olea sacellatiões vnguēta ꝛ emplastra: quoꝝ omniuz virtus moderate calefaciat ꝛ plurimuz humectet.

¶ Et si materia ꝛc.] ¶ In quarta particula tertie partis: primo agit de cura melancholie: cuius materia declinat ad cholerā citrinaz ſm opinionem propriā. Secūdo ſm opinionem aliorum: ibi ⌊ Quidam autem. ⌋ ¶ In ꝓma parte dat. v. regulas super euacuatione ꝛ alteratione per localia remedia. ℙrima est si materia melācholie in cerebro existens ad choleram citrinam declinauerit: vel quia cholera hec permiscetur melācholie: vel quia pars melancholie ex hac genita est per adustionem purgandus est eger cum decoctione epithymi: quā. ix. Alman. ca. de melancholia: ſic Rasis descripsit. ℞. myrabolanoꝝ idoꝝ. ʒ. x. passulaꝝ enucleatarū epithymi cretensis añ. ʒ. x. sene. ʒ. ix. turbich. ʒ. iij. ficados. ʒ. x. omnia excepto epithymo in tribus lib. aque coquenda sunt donec ad vnam lib. ꝛ mediaz redeant. Lūq; factuz hoc fuerit addat epithimuz ꝛ illico ab igne remoueantur ꝛ dimittantur donec infrigidari ceperint. Lūq; infrigidata fuerint manibus fricata colentur ꝛ sumat patiens de ista colatura sūmo mane lib. ʒ. Secūda est ꝙ patiēs euacuetur cum tempatis pillulis stomathicis. De quibus ℳeſ. distin. x. sui antido. ca. ij. ait. ℙillule stomathice caput ꝛ stomachuz confortant ꝛ mūdificant epar ꝛ mēbra nutritionis sensuū ꝛ istra iūcturaꝝ ꝛ educūt superfluitates vtriusq; cholē ꝛ phlatis ℞. hierapigre. ʒ. vij. trifū myrabolanoꝝ añ. ʒ. iij. agarici. ʒ. ij. turbich boni ʒ. x. epithymi cretēsis anisi añ. ʒ. ij. ꝛ. ʒ. salis indi. ʒ. ij. absinthij scamonee añ. ʒ. iij. penidiaꝝ. ʒ. iij. fac pillulas cum succo scariole. Dosis est. ʒ. ij. hec ille. Tertia est ille ex medicinis que cholerā adustā euacuāt sunt que dicunt in ca. suo. i. in ca. de cura manie que de cholera generat adusta. §. illo. Et si vides dominiū choleraꝝ in corpore per vrinaz ꝛ reliqua signa euacua cuz decoctione epithymi aut decoctiõe myrabolanoꝝ ꝛc. Quar

qz administras embrocas nō est via ad administrandū infrigidantia pura sup caput. ¶ Quidam[d] aūt antiquoꝝ medicoꝝ laudauerunt in huiusmodi loco vt sumat ex aloe omni die in ieiuno aliquantuluz: aut deglutiat omni die aquā in qua cocte sunt absinthij. ʒ. iij. ꝛ. ʒ. x. cherates expressionis absinthij dissolute in aqua: ꝛ laudarunt[e] vt absorbeat omni nocte acetum forte ꝛ precipue acetum squilliticum. ℙos autem[f] timemus in eo maliciam squille ꝛ aceti in hac egritudine nisi assit fiducia ꝙ materia sit generata ex cholera adusta: qm̄ est calida Nam tūc acetū est magis iuuatiuum ei alijs rebus ꝛ p̄cipue squilliticū: ꝛ oximel factuz cū oximelle squillitico: ꝛ sikr acetuz in quo ponit poliū mōtanū aut aristol.

f ¶ Nos aūt ꝛc. ⌊ Cōsiderandum ꝙ acetū ſm se auget melancholiam: vt ℍipp. iij. re. acu. ꝛ Fo can. ꝛ ideo Auic. timet eius nocumētuz: timet ēt maliciaz squille propter sui resolutionez ꝛ exiccationem. Sz si materia sit calida confert acetum ꝓpter ifrigidationē: ꝛ maxime si miscetur etiaz cū rebus conferentibus in hoc: vt polium ꝛc. acetū etiam squilliticum ꝛ oximel factuz cum aceto squillitico propter virtutez resolutionis conueniētioris ꝛ

De partiby

ta est in huius melancholie curatione fiat additio in humectatione corporis ꝛ capitis ꝛ minoreꝝ hoꝝ que adhibentur calefactio: lz in remedijs localibus capitis sicut in embrocis aut fomētationibus non sit excusatio quin camomilla adhibeat: ꝛ sibi similia calida sicut mellilotum furfur: quatinus prohibeant fumos ꝛ vapores in cerebro artari ꝛ cōculcari per frigida adhibita: ꝛ dictos vapores ac fumos resoluant cum parte materie. Quinta est cū in huius melancholie cura ministrent embroce nō est via seu tutus incessus vel recta operatio ꝙ super caput infrigidantia pura adhibeantur actu aut potentia: ne suo frigore pozos eius oppilent ꝛ morbi materiā in cerebro conculcent ꝛ vapores ac fumos resolui prohibeant: imo cum frigidis tempate calida cōmiscerī debent sicut camomilla mellilotum furfur pro resolutione.

¶ Quidam autem ꝛc.] ¶ In ꝓa parte quarte pticule auxilia sex tangit laudata a qbusdā medicis antiqs in melācholia: cuius materia declinat ad cholerā citrinā: aut rubeā. ℙrimū est aliēzstulū ex aloe sumptū quaqz die ieiuno stomacho. ꝛ qz epati nocet ꝛ aperit venas aptione facīēte manare sanguinē nisi corrigat ipsius malicia: adde sibi bdellij ꝓm hunc modum. ℞. aloes cicotrini. ʒ. i. bdellij. ʒ. ʒ. teranf ꝛ incorpenf cum tātillo mellis: fiat massa pillulaꝝ ex cuius q̄libet. ʒ. formenf pillule. vij. ꝛ sumat vnā ex his quaqz die patiēs vel tres sūmo mane. Scōm est ꝙ deglutiat eger mane quaqz die. ʒ. v. aque in qua decocte sint absinthij. ʒ. iij. absinthium eteni educit cholerā teste ℳeſ. c. de eo. Tertiū ē bibere omni die. x. cherates. i. pondus. xxxx. granoꝝ de succo absinthij cū tribus. ʒ. aque bullite Nā cherat seu kirat est pondus granoꝝ. iiij. hordei. Decē ergo cherates sunt grana. xxxx. Quartū est sorbere omni nocte duo vel tria pua cochlearia fortis aceti maxime squillitici. Sup quo ait p̄n. quasi illud reprobando. Nos aūt timemus in hoc medicamine maliciā squille: ꝛ etiā acceti in hac egritudine: qm̄ subtiliant ꝛ furere faciūt ipsius māz nisi ꝓfidamus ꝙ ista materia generata fuerit ex cholera adusta qm̄ calida. Nam tūc acetū maxime squilliticū plus alijs rebus huic valet ꝛ ꝓfert. Apte enīz digerit materias calidas acetū forte ꝛ suo frigore repmit eas. Squilla vo nigrā educit choleram: sicut ait ℳeſ. ca. de ea aucto. Naly quare hic vtilis ē. Quintū est oximel factū cum oximelle squillitico. i. simplex oximel aquo sum potabile pmixtū oximelli squillitico decocto ad pfectionē sic ꝙ sint tres. ʒ. simplicis oximellis ꝛ vna squillitici pro qualibet dosi. Sextuz est in quo decoqtur vel tempaf poliuz montanuz vel aristol. Et si in isto casu polium ꝓferat hoc est: qz confert apati splenis ꝛ duriciei eius que melancholiaz frequēter assōciat ꝛ grauiorē reddit: sed facit soda: sicut dicit p̄n. ca. de eo. ¶ De aristologia vo dicit p̄n. ca. de ea: ꝙ mūdificat superfluitates cerebri cū pipe ꝛ ꝓfert splenī cuz oximelle ꝛ soluēdo educit humores phlegmaticos ꝛ cholericos. ¶ Attēde ꝙ ℳeſ. ca. de melācholia posuit curā eius in tribus rebus: sicut p̄n. hic: lz alio ordine. ℙrima res inquit est regimē circa adequationē cause eius ꝛ digestionis ipsius ꝛ hāc intellexit p̄n. sub humectatione. Scda res est sollicitudo circa euōnem eius. Tertia res est regimen ꝓfortatiuū cordis cōplectens omne regimē dilatans aiam ꝛ faciens in ea minerā gaudij. Consequēter ibi diuidit ꝛ declarat hoc modo ꝑmā rem. ℙrimā aūt rem duo tangūt regimina. ℙrimum regimen est humectatiuū ꝛ impinguatiuū: qō in tota cure ꝓtelatione extendendū est ꝑteraz faciat cadere in oppilationez. Et complet hoc regimen cū balneis ꝛ embrocis humectantibus ante cibum. Et effusiõe aque calide sup caput. Et humectatione aeris habitaculi eius. Et cum fricationibus ꝛ vnctionibus tenez facientibus corpus. Et cū cibis ꝛ potibus humectatiuis humores laudabiles generātibus. Et omni qō impinguat ꝛ humectat ex cibis ꝛ potibus ꝛ medicinis ꝛ gete ꝛ somno. Et sit studiuz in his oibus supra studiū scōi regimis qō nūc narro. Scōs regimen est resolutiuū faciēs resolutionē cū mediocritate ꝛ ꝓprie eius qō habilitatū est ex ꝓcedenti regimine. Et hec duo regimina opz ꝙ sibi inuicem semp succedant vt cadat digestio equaliter in mām. Et lz tetigerim ꝑus rem scōaz nō piget repetere vba ℳeſ. que hic ꝓprie fuiūt. Scōam rem inquit complent tria cōsiderabilia in euacuatione materie attendēda. ℙrimuz est vt non semel ꝛ laboriosam ꝛ subitam faciamus euacuationem: sed per interualla habentē temperiē: vt natura euacuationē non euacuatio naturam regulet. Hoc enim est preceptuz ℍippo. Subita. n.

ꝛ violenta

ris ⁊ subtiliatiois etiam conferunt: quāuis materia sit tendens ad calorem. Acetum etiam iuuat. ſ. miſcendo cuꝫ medicinis ſplenis: quando melancholia fit cōmunitate ſplenis: qꝛ ſplen diligit acetuꝫ: vt Auer. vij. colliget. ca. de curis apoſtematum.

a ¶Et opꝫ ⁊c.]Reſumit curam cuꝫ confortantibus. Et fit multū vincens. ſ. oleum violatuꝫ. Siccitatē camphoꝛe ⁊c. Et ſup. in quibus recipiunt reliqua odoramēta frigida ⁊c. Et in hoc oportet cōſiderare diſtēperantiam in caloꝛe vel frigiditate ꝓpꝫ qꝫ ſupꝛa dicebatur in cordialibus.

b ¶Quod ſi ⁊c.]Hic ponit curam melācholie per cōmunitatem: ⁊ primo eius que fit per cōtinuitatem ad ſtomachum: ſcō ad mirach: tertio ad alia mēbꝛa quedam: ibi ſcda [Et ſi fuerit]ibi tertia

¶Et quandoqꝫ etiam iuuat acetū cū egritudo ſit cum cōmunitate ſplenis ⁊ materia eſt i ipſo. Et oportet[a] vt fiat bonus odoꝛ eius cum compoſitis equalibus in quibus recipiuntur camphoꝛa ⁊ muſchus ⁊ oleum violaꝝ. ⁊ ſit multum vincens cum odoꝛe ſuo ſiccitatē camphoꝛe ⁊ muſchi: ⁊ reliqua odoramēta frigida bene redolentia humida: ⁊ ꝓpꝛie nenubpar. ¶Nō ſi[b] cauſa in melancholia fuerit apoſtema in ſtomacho ⁊ viſceribus: aut complexio calida in eis aduſta ſuccurres illi cum eis que infridant caput ⁊ humectāt ipm ⁊ ꝓfortāt ipꝫ vt nō recipiant qō puenit ad ipſum ab alijs. ¶Et ſi[c] fuerit cauſa in mirach ⁊ iuenit ventoſitas ⁊ rugitus ⁊ hic ſimilia. Qm illud eſt apoſtema calidum cura ipſum ⁊ reſolue cū eis que ſunt neceſſaria de gbus dcm ē in capko de apatib[a].

[Nō ſi cauſa fuerit.]¶In ꝑma parte abbꝛeuiat curam: qꝛ eſt cognita ex ca. apoſtematuꝫ ſtomachi ⁊ malaꝝ complexionum calidaꝝ viſceꝝ. ſ. ſtomachi epatis ⁊ aliꝛuꝫ: ⁊ eſt cognita in canonibus ſupꝛa poſitis in cura ſoda: ⁊ in canonibus generalibus.

c ¶Et ſi fuerit ⁊c.]Primo ponit curā melācholie mirachie qñ ꝓiungit diſpoſitioni calide: ſo qñ frigide: tertio ponit curaꝫ ad ventoſitatem: que in ea multiplicaf ibi ꝑa[[Et ſi fuerit]ibi ↄtia [Et multotiēs.]¶Cōſiderandū qꝫ caliditas in ptibus mirach ventoſat mās melācholicas: ⁊ iō dixit qñ. ¶Cōſiderādū ſo qꝫ inꝛētio Auic. eſt ad quatuoꝛ: ꝓmo ad curam apoſtematis: ⁊ ſcif ex ca. de apoſtematibus. ſ. i generali: ꝓmo lib. Fen. iiij. ⁊ infra fen. xiiij. de apoſtematibus meſeraicaꝝ.

Jacobus

⁊ violenta euacuatio vix natura regulaf: ⁊ eius operatio eſt ſicut impetus flāme que ſubito in ſubtile agit ⁊ debile ⁊ pretergreditur groſſum. Opus vō moderati caloꝛis eſt equaliter in vtrāq; partem rei elixabilis ſeu aſſabilis agere. Secūduꝫ conſiderabile eſt vt euacuatiuuꝫ ſit cōmenſuratum non decedens mediocritatem: ſed ſit extenſio eleuationis eius non excedens: aut modicuꝫ recedens a gradu medicinaruꝫ incolūmium quas te ſcire fecimus. Tertium eſt vt non expolliētur ſolutiua a rebus lenificantibus ⁊ humectantibus: hoc eniꝫ eſt quod operatiōē beatificat. Amplius autē ꝛei huius ſecūde regimē perficitur cum adminiſtratione phlebotomie ⁊ ſubtractione ſanguinis vbi oportet. Et medicine euacuatiue. Et enematū. ſ. clyſterium. Et collyꝛioꝝ. i. ſuppoſitoꝛioꝝ conuenientuꝫ primo lenium deinde acriuꝫ. Et interduꝫ vomitus quando ꝓpꝛie paſſio eſt ſtomaticha: aut in ſtomacho fuerit aliquid quod ad egritudinem addat: aut cum cibus fuerit coꝛruptus in ſtomachis coꝛ. Et quia princeps hic de re tertia leuiter preterit libet verba Auer. ſuper hac inſerere. Tertiam rem complet adminiſtratio ſm omne genus rex generatiuꝫ eis gaudiū ⁊ leticiaꝫ ſiue cibaliuꝫ ſiue medicinaliuꝫ ſeu potabiliuꝫ. Et adhuc ex rebus que audiuntur ⁊ videtur ⁊ odoꝛantur: ⁊ quocūq; modo ſentiri poſſunt: ⁊ adminiſtratione aeris temperati: ⁊ aſpectu formaꝝ multi decoꝛis ⁊ ornatus: ⁊ negociatione locūda: ⁊ blandimētis: ⁊ ſuggeſtionibus: ⁊ promiſſionibus rex de quibus deperditis dolent: ⁊ aſpectu ludoꝝ diſtrahentium intentioneꝫ eoꝝ. a re de qua dolēt: ⁊ omni re que ad rem gaudij pertinet: hec ille.

Et quandoqꝫ etiam. ¶In hac quarta pte dat quatuoꝛ canones ſuper cura melācholie ſplenetice. Primus eſt qꝫ quandoqꝫ acetuꝫ in melancholia iuuat que fit cōmunitate ſeu colligantia ſplenis cum cerebꝛo tranſmittētis fibi fumos melancholicos a cholera nigra comprehēſa in ſplene. Poteſt autem per os interius miniſtrari acetuꝫ maxime ſi melancholia in ſplene retenta ſit calida aduſta. Juxta illud pncipis tertij. xv. tracta. ij. ca. vi. quod eſt de curis apoſtematuꝫ calidoꝝ ſplenis. Et ſcias qꝫ acetuꝫ multū ingreditur in curis eoꝝ. Et iteruꝫ paulopoſt. Et ex eis que conferunt in ipſo eſt vt in potu detur pondus. ʒ. i. de ſemine poꝛtulace cum acetoꝛi neſt enim ei proprietas in reſoluendo apoſtemata ⁊ duriciem eius. Et ca. ſequenti poſtq̄ edocuit medicinas ſingulares ſpleni appꝛopriatas ait. Et conueniens quidem eſt vt huius medicine ſingulares dicte priuſ ⁊ poſteriuſ bibantur cuꝫ ſirupo acetoſo ⁊ aceto. Valet etiam acetuꝫ in hac melancholia cum oleo roſ. vel violaꝝ. quod ſit eius quadrupluꝫ fortiter permixtum fronti ⁊ tempoꝛibus in panno adhibituꝫ ⁊ naribus imiſſum vt cerebꝛuꝫ confortet vapoꝛeſq; ⁊ fumos a ſplene aſcendētes ab ipſo repellat: ⁊ ſimul cum oleo ſomnuꝫ prouocet. ¶Secūdus eſt aromatizandum eſt acetuꝫ quod in hac melancholia miniſtratur intus: aut extra cuꝫ compoſitis equalibus. i. aromaticis calidis ⁊ frigidis taliter cōpoſitis qꝫ ſese reducant prope temperamētuꝫ in quibus compoſitis recipiuntur cāphoꝛa ⁊ muſchus ⁊ violatum oleuꝫ. ¶Tertius canon ſuper hac aromatum compoſitione eſt qꝫ violatuꝫ oleū ſit multuꝫ vincēs cuꝫ odoꝛe ſuo per humiditatem ſiccitatē plurimam camphoꝛe ⁊ muſchi ne cerebꝛuꝫ deſiccēt ⁊ vigilias adaugeāt ⁊ melancholiam irritēt. Fiat ergo hoꝛ talis cōpoſito. ℞. camphoꝛe. ʒ. i. muſchi. ʒ. ſ. olei viol. ʒ. iij. aceti. ʒ. ſ. miſceāturvt decet ⁊ vngantur inde frons ⁊ tempoꝛa ⁊ nares iteriuſ profunde incraſſentur. ¶Quartus eſt ⁊ reliqua odoramenta frigida ⁊ humida bene redolentia: vt nenuphar viole: ⁊ propꝛie nenuphar: vincant ſiccitateꝫ aromatum deſiccantiū vt muſchi ⁊ camphoꝛe ligni aloes ⁊ ambꝛe. Verbigꝛa: fac ſi vis ex his linimentuꝫ tale fronti ⁊ tēpoꝛibus. ℞. muſchi. ʒ. i. camphoꝛe ambꝛe griſie añ. ʒ. ſ. ligni aloes. ℈. ij tere ⁊ incoꝛpoꝛa cuꝫ quarti. i. ſucci nenuphaꝛis vel olei ipſius ⁊ olei roſ. ⁊ aceti añ. ʒ. ſ. fiat linimentū Vel ex his formeſ tale pomū ambꝛe naribus adhibendū. ℞. ambꝛe griſie. ʒ. i. muſchi camphoꝛe añ. ℈. i. ligni aloes. ℈. ij. ꝓtundantur cum. ℔. i. floꝝ nenuphaꝛis: ⁊. ℔. ſ. violaꝝ recētiuꝫ ⁊ inuoluantur in ſindone rubea ad modū pomi ambꝛe quod ſepe odoꝛef. ¶Attēde ꝑmo qꝫ pnceps ſuperficialiter ⁊ multum breuiter de hac melancholia ſplenetica tractauit viſus intendere ſolum his remedijs que cerebꝛuꝫ confortant ⁊ ab eo repellunt fumos ⁊ vapoꝛes qui ſunt cauſa melancholie: quia reſiduum curationis eius eſt intendere cure ſplenetice paſſionis cum digeſtiuis et euacuatiuis melancholici humoꝛis ⁊ aperitiuis viaꝝ ſplenis ⁊ ꝓfortatiuis ipſius ⁊ epatis: que ad longuꝫ dicentur tertij. xv. tracta. ij. ca. vij. ¶Attende ſo qꝫ de ſignis ⁊ cura melancholie huius Raſis ſic diſſeruit lib. diuiſionuꝫ ca. xi. de melancholia. Et ſit modus tertius prouenies ex ſplene ⁊ meſeraica. Et ſigna eius ſunt multitudo appetitus cibi. Et paucitas digeſtionis ⁊ inflatio ventris: ⁊ lenitas eius cum multitudine ventoſitatis in vētre ⁊ ypocōdꝛije. Et cura eius eſt vt ſumat in potu. ʒ. iij. epithymi contriti cum. ʒ. i. ſirupi acetoſi in hebdomada ſemel. Deinde den

De partibꝫ

tur medicine que exiccant ſplenem ex eis quas dicemus ſicut capparis coꝛtices tamariſci coꝛtices fraxini ſcolopēdꝛia. Et electuaria tempata ſicut electuariū de ligno aloes. Et electuariū diacitoniten non laxatiuum poſt comeſtionē ad repꝛeſſionē fumoꝝ ⁊ vapoꝝ ſurſum aſcendētium. Et ꝓfectio nominata letificans. Et electuariū de malis. Et electuarium de ſcoꝛia ferri cum vino ⁊ alfeniati. i. ſpecies coquine.

Quod ſi cauſa. ¶In hac 5[a] pte dat curā melancholie ſtomathice ꝓſideratione habita ad cerebꝛuꝫ ſtomacho cōpatiēs ⁊ ab hoc recipiēs fumos ⁊ vapoꝛes que remanēt poſteriuſ acturus tertij. tꝫ. de curatione paſſionis ſtomachi que radix ⁊ cā eſt huius melancholie. Preſuppoſita ergo premiſſione cure huius radicis puta apoſtematis ſtomachi aut viſceꝝ vel cōplexionis aduſtiue in eis per phlōmias ⁊ digeſtiones ⁊ purgationes materie peccantis ⁊ refrigeria cum ꝓfortatione ſtomachi ⁊ viſceꝝ: dicit hic ꝑn. qꝫ ſi cauſa melācholie fuerit apoſtema ſtomachi aut viſceꝝ vel mala complexio calida aduſtiua introducta in eis ſuccurrenduꝫ eſt illi melancholie vel obuiandum cum infrigidantibus ⁊ humectantibus ⁊ ꝓfortantibus caput vt non recipiat fumos ⁊ vapoꝛes qui ad ipm aſcēdunt ab alijs mēbꝛis vt a ſtomacho ⁊ viſceribus: liniantꝰ igif frons ⁊ tpa cum oleo ro. vel viol. vel nenuphaꝛino vel de cucurbita vel de ſalicibus cuꝫ qnta eius parte olei camomille ⁊ aceti de vino. Vel cuꝫ ſucco roſ. aut violaꝝ aut floꝝ nenuphaꝛis aut ſempuiue ⁊ linianꝰ ex his nares interius. Vel embꝛocef preraſum caput cum tepida decoctione capitis mutonis ⁊ quatuoꝛ peduꝫ ⁊ floꝝ viol. ⁊ nenuphaꝛis añ. ℔. ij. floꝝ camomille. ℔. ſ. ¶Sup iſto caſu dicit Auēzoar. ix. tract. ꝑmo theiſir ca. ix. Recoꝛdoꝛ quādo erā puer ⁊ exercebam practicaꝫ medicine añ patrem meū ⁊ ſuo ꝓpilio qꝫ quadam nocte vocatus fui ad quendā fratrē Mali filij Joſeph qui erat prepoſitus in ſibilia. Et accedēs ad ipm iueni eum vicentē qꝫ moꝛs aliqualiter arripuerat ⁊ nō poterat log nec moueri locali motu. Erat aūt eius pulſus nihil ſignificans de his niſi malicia cōplexionis calide aut humoꝛē calidū eſſe in ſtomacho ⁊ potaui ipm aqua ro. ⁊ ſucco pomoꝝ cū modico ſucci bone mēte ⁊ cuꝫ aliquātulo de ſandalis ⁊ maſtice tritis qui alleniat[a] eſt aliquo modo. Quadā vō nocte petij potum aque ⁊ aſſignato mihi vaſe in quo bibebat vir ille pcepi malū ſapoꝛē ⁊ maluꝫ odoꝛē in aqua illa occultum ⁊ nolui bibere. Et non potens refrenare voluntatē meaꝫ vocaui familiam domus: ⁊ dixi eis quō ſanabitur vir iſte cuꝫ adminiſtretis ei ſemper in potu aquā in qua eſt venenū atq; piculū que eſt hic. Et audiens a me quidam ex domicellis ſuis increpauit me ſua voce. Et nō repperi mihi tūc meliuſ ꝓfiliuꝫ q̄ſ ſilentiū: qm̄ cum multiplicarē ingrere ſuper hoc negocio incurrebā inimicitias: qm̄ oēs prouocabanꝰ aduerſum me etiaꝫ famuli eoꝝ. Et datū eſt mihi conſiliū a quodā ſocioꝝ meoꝝ qꝫ tacerez ⁊ nō ampliuſ illis reſponderē. In proceſſu vō tēpoꝛis manifeſtauerūt famuli: qm̄ ipſi fuerant qui potauerāt illū carne putrida fetida exiccata ⁊ pulueriʒata ligata in pecia pānī: ⁊ ponebant illam in vaſe aque. Erat autez illa putredo quaſi reptile venenū venenoſum. Et quādiu pmanebat de aqua illa in ſuo ſtomacho reſoluebantur ex eo fumi peſſimi ad ſuuꝫ cerebꝛuꝫ qui cauſabant in ipſo maniam: hec ille. Et rurſus ibi ait ſuper cura melancholie ſtomathice. Quod ſi pceperis eſſe in ſtomacho humoꝛem caliduꝫ ⁊ malū ſiue ſit ille humoꝛ in eius cōcauitate ſiue ſit in ipſa ſubſtātia eius ſiue ſit in aliquo mēbꝛo vicino ſibi adminiſtra in potu ipſi infirmo. ʒ. ij. aloes. Et ſi virtus eſt fortis ſint. ʒ. iij. de aloe loto ⁊ octaua pars ʒ. maſticis ⁊ octaua pars. ʒ. ſcamonee cuꝫ modico aque lactis ⁊ ſucco pomoꝝ añ. Et ſi aqua caſei fuerit ex lacte coagulato cum floꝛibus cardi eſſet meliuſ. Et nota quādiu egritudo fuerit in ſuo roboꝛe erit neceſſe qꝫ caueas ipſuꝫ a laxatiuo: qm̄ lꝫ medicina laxatiua ſit rectificata ⁊ tpata: ſua tñ acuitate ⁊ motu mouet quandā groſſitudineꝫ ſimilem apoſtemati que generata eſt ab humoꝛe malo aut venenoſo: hec ille.

Et ſi fuerit. ¶In hac ſexta parte ꝑmo agit de cura melācholie mirachie de cauſa calida. Secūdo de cura ei[a] a cauſa frigida: ibi[Et ſi fuerit mirach]Tertio aliquid notat circa vtrā qꝫ: ibi[Et oportet plurimuꝫ.]

¶In prima particula dat ſex canones ſuper cura melancholie mirachie ab apoſtemate calido in mirach. Primus eſt ſi cauſa melancholie fuerit in mirach ſeu panniculo groſſo qui cooperit ventrem ⁊ ventoſitas ⁊ rugitus: ⁊ his ſimilia ⁊ eructuatio pedītus ⁊ trulla reperiunt cum eaꝛqm̄ illud. ſ. illa melancholie cauſa eſt calidum apoſtema curetur primo illud ⁊ reſoluatur ipſius materia cuꝫ medicinis ad hec neceſſarijs: vt ſunt camomilla melliloteꝫ anetum furfur paritaria. Et ne reſoluatur ab his quod ſubtile eſt ⁊ groſſuꝫ remaneat q̄ſi putrificatū: ⁊ inobediēs nature ⁊ medicinis addantur predictis malue ⁊ biſmalue vel radices lilij. Sꝫ non adhibeantur repercuſſiua ne malam materiaꝫ ſtatim repellant ab exterioꝛibus ad interioꝛa: ⁊ a membꝛis vilibus ad digniora. Et de his medicinis

Secūdo intendit ad confortationem capitis ꝛc̄. ꝛ scitur ex supra dictis. Tertio ad phibitionem generationis ꝛ multiplicationis melancholie: ꝛ fit rectificando epar. Quarto ad diuersionē ꝛ phibitionē: ꝛ fit cum vētosis ꝛ medicamine de finapi: ꝛ cōfortatione splenis. Hec confortatio est nota fen. v. ¶ Sz tu. d. vbi debent poni iste ventose. Dicendū ꝙ possunt poni circa partes colli: ꝛ si materia sanguinea in capite abūdat: fiant cū scarificatiōe. Possunt ēt poni circa partes vētris ſ. sup partes epatis vel splenis: vbi etiam suntvene: quas quandoq; phlebotomamus: vt lib. i. fen iiij. ca. de phlebotomia. ¶ Cōsideranduz ꝙ pꝛeter has intentiões in cura melācholie mirachie sunt intēctiones cōmunes ſ. euacuatio humectatio ꝛ cordis confortatio: q̄s Aui. intellexit ex premissis: ꝛ ex eis que dicit: ibi ⌊ Et canon. ⌋

Et conforta caput ꝛ vnge ipsum cum oleis cōfortatiuis ꝛ humectatiuis ꝛ ad ministra ventosas cum scarificatiōe eua cuando sanguinem. Et non calefacias in huiusmodi dispositione epar. Immo tibi attinet vt ipsum infrigides cum inuenis ipsum caliduz aduren̄s sanguinē sua caliditate. Et cōforta splenem: ꝛ pone super mirach ventosas ꝛ medicamē de finapi ꝛ similia vt nō mittat splen ad cerebꝝ materiam. ¶ Et si fuerit[a] mirach frigide complexionis inflatis ipm ꝛ non fuerit ibi apostema neq; inflāmatio dabis ei ad potandum aquam decoctionis absinthij ꝛ succuz eius ſm ꝙ dictum est: ꝛ embꝛoca stomachum ipsius cuz embꝛocis calidis pꝛedictis: ꝛ fac ei emplastrum cum illis emplastris: ꝛ administra in eis semen agnicasti: ꝛ semē rute ꝛ radicem lilii: ꝛ etiaz herbam marie: ꝛ tretine emplastrum super ipsum tēpore longo. Deinde cum ipsuz remoueris ponas ventosas super locum: ꝛ sup cum sit cotum infusum in aqua calida ꝛ oleo: aut lana carminata aut spōgia. Et confert vsus emplastri ex finapi sup ipz ꝛ super illud quod est inter duas spatulas ꝛ emplastra dicta i antidotario. Et confert vt ponantur sup ipsum ventose absq; scalpellatione: nisi illic[b] sit apostema: aut dolor pꝛohibēs illud. Et multotiens qdem necessariū est vt ad potandum denꝺ in melācholia inflatiua semē apij ꝛ cimini ꝛ anisi ꝛ sirupi in qbus semina ista coquunꝺ ꝛ ruta ꝛ anetuz. Immo qñq; necessariū tibi erit vt administres semen rute ꝛ agnicasti. Et[c] multotiens indiget mirachia antiqua vomitu cū elleboꝛo al. ¶ Et opz[d] plurimuz in melācholia mirachia vt rectificeꝛ epar:

a ¶ Et si fuerit ꝛc̄. ⌋ ¶ Considerandum pmo ꝙ duplex littera reperit. Una que dicit infrigidātis ꝛ patz. Alia que dicit inflantis: ꝛ hoc fit ex ventositate: que etiam multiplicatur in stomacho pter debilitatem naturalis calidi ex quo fit operatio imꝑfecta: que est vaporatio: vt fen. iz. trac. v. pmo ca. non solum ergo vētositas fit in mirachia melancholia in qua est distemperantia calida: sed etiam in qua est frigida neq; fuerit apostema. ſ. caliduz: vel neq; fuerit apostema. ſ. aliquod: quia si esset apostema requireretur: alia cura in principio. ¶ Considerandum

b ¶ Nisi illic ꝛc̄. ⌋ Cōtra supra docuit ponere eas in mirachia cuz apostemate. Dicenduz ꝙ ibi docet eas ponē post spatulas: siue in collo: ꝛ hic pꝛohibet eas in ventre. Vel dicenduz ꝙ cū apostema est in via declinationis: ꝛ cesset cursus materiarum possunt poniꝛ tose: sed cum apostema ē in pncipio: ꝛ cuz materia est in cursu: tūc pꝛohibentur: ꝛ pꝛopter hoc dolor etiam pꝛohibet. ſ. dolor materialis humoralis cū attrahit materiā. ¶ Cōsiderandum etiaz ꝙ alie sunt intēctiones que itelligunꝺ ex ptibus pmissis.

c ¶ Et multotiēs ꝛc̄. ⌋ ¶ Hic pmo facit hoc: fo ponit. cañ. ibi scda ⌊ Et opz. ⌋ Ad pmo dicit pz.

d ¶ Et opz ꝛc̄ ⌋ Pꝛio ponit quosdā spāles cañ. fo ponit cañ. cōez: ibi fa ⌊ Et canō. ⌋ Pꝛia in tres: sic tres cañ. ponit: ibi fa ⌊ Et multotiens ⌋ ibi iij. ⌊ Et scias. ⌋ Cōsiderandū ꝙ rectificatio epatis siue fit calidū: siue frigidum cōfert plurimū in melꝛia mirachia: q; epar factiuū est humorem.

Jacobus

capi. de apostematibus ſmo habitus est: puta quarti z[a]: tracta. i. cap. iij. ¶ Scdo est in hac melācholia confortetur caput ꝛ vngat oleis cōfortatiuis ꝛ humectatiuis vt rosato oleo vel violato vel nenupharino vel de salicibus vel de cucurbita cum quinta parte eius aceti devino: quatinus repellat fumos ꝛ vapores qui a mirach ascendūt ꝛ ineptet ad recipiendū siue impressionis magnam malicia. ¶ Tertius est vētose cuz scarificatione adhibeanꝺ eductiue sanguinis vt p has a capite diuertanꝺ humores vapores ꝛ fumi. Sz non puto tutū ꝙ sup locū calidi apatis ipse adhibeātur ne doloribus auctis ꝛ inflāmatione febꝛe acutaz iferant vñ pꝛiternat patientis virtus: imo suprenes vel clunes aut coxas ad plus diuertēduz a mirach ꝛ cerebꝛo sine pcdlo. ¶ Quartus est in hac dispone melācholie mirachie non caleſat epar p cibos aut potus: aut medicinas plurimū calozis: imo magis ꝙuenit vt ifrigideꝛ qñ repꝛimit calidius debito ꝛ sanguinem adurēs sua caliditate ne cām adaugeat in mirach ꝛ cerebꝛo. ¶ Quintus est ꝙ fortetur splen in hac passione ꝛ phibeat ab induratione ꝛ oppilatione dando egro in esum cappares dissulsas cū aceto ex vino ꝛ oleo oliue: ꝛ dando ei bibere aquā scolopēdrie vel aquā salicis ꝛ fomētando ipz cum succo salicis ꝛ tantillo salis. ¶ Sextus adhibeanꝺ sup mirach attractiua fortia sicut ventose medicina ex finapi ꝛ ꝙsimiles attractiue fortes rubificātes: vt fimus colūbi gūmi rute agrestis pip piretrū: vt splen ꝛ mirach non mittant ad cerebꝝ malas mās de genere fumoꝝ vapoꝝ aut humoꝝ: sed retineanꝺ in iferioribus ptibus ꝛ trahanꝺ ad cutem forti attractione nunc dictoꝝ aurilloꝝ. Sz vt ꝓnotaui cañ. iij. tutius adhibenꝺ hec clunibus aut coxis q̄s loco apatis: maxime si fuerit magne quātitatis ꝛ inflationis vehemētis doloris fortiter inflāmatuz ꝓpter cām dictā. Et si adhibere placet illic medicamen ex rubificatiuis taliter cōpone. ℞. semis sinapis. ʒ. i. gūmi rute agrestis. ʒ. ſ. tere ꝛ incoꝛpoꝛa cum. ʒ. ij. fimi colūbini ꝛ more emplastri sup telam extēſa mirach suppone vel locis pꝛedictis.

¶ Et si fuerit ꝛc̄. ⌋ ¶ In ꝑa dat. ix. regulas sup curatione melācholie mirachie siue apate ꝛ inflāmatione: sz cum frigoꝛe mirach. Pꝛima est si in melācholia mirachia mirach fuerit frigide cōplexionis p quā ipm insle tur sine apate ꝛ inflāmatione ꝛ incēdio deſ egro in potu aqua decoctionis ꝛ ipsius succus ſm ꝙ dictū. §. illo. tertie ptis ca. pūtis. Deglutiat oi die aquā in qua cocte sint absinthij. ʒ. iij. ꝛ. x. cherates. i. gra. xl. cꝓssionis absinthij dissolute in aqua. Absinthiū etenim calefacit stomachuz ꝛ epar ꝛ mirach ꝛ ꝙfortat eos ꝛ oppilationes hoꝝ triuz apit ꝛ splenis ꝛ renum: quare subducere mās adiuuat que effumant ad caput. Scda est in hac melancholia embꝛoceſ stomachus cum calidis embꝛocis: vt cū decoctione absinthij: aut mēte vel cinamomi vel galange ꝛ macis vel garioflox spice ꝛ camomille: quatinus vētositas inde dissoluaꝺ digestio pꝛima rectificeſ: ꝛ corrigaꝺ frigiditas mirach que statim dicta est ipm mirach inflare. Pꝛimo q; minuit ꝛ multū debilitat duas ꝓmas digōnes. Scdo q; retinet interius fumos ꝛ vapores ꝛ ventositates haꝝ digestionū qui per poros eius resolui deberent. Tertia est emplastreſ stomachus emplastris calidis in quibus ponanꝺ semen agnicasti ꝛ semen rute ꝛ radices lilij ꝛ herba marie. i. athanasia: que sic cōpone. ℞. semis agnicasti: semis rute añ. ʒ. ij. radicis lilij celestis que dicit hireos. ʒ. i. ꝛ ſ. athanasie sicce. ℥. iiij. terantꝺ subtiliter ꝛ incoꝛpoꝛenꝺ cum olei de spica quarti. i. cere. ʒ. ij. ꝛ fiat emplastꝝ sup alutā i forma scuti qō coopiaꝺ tela tenuissima ꝛ actu calidū stomacho apponaꝺ ꝛ longo tpe sup ipm retineaꝺ vt calefaciēs cōfortet stomachū ꝛ mirach ꝛ grossos ab eis ventositates ꝛ vapores resoluat. Quarta est ꝙ remoto hoc emplastro ponanꝺ ventose sup locum mirach vt sibi pattrahant vētos ꝛ vapores quos reliqt emplastꝝ ꝛ ad cerebꝝ ascēdere non finant. Quinta est sup ipm mirach remota ventosa fit

De partibus

a ¶ Et multotiēs

coctuz infusum in aqua ꝛ oleo oliuaꝝ dulci mediocriter calidis: aut lana carminata aut spongia mollis intincta in eisdē vt mitiget dolorē a vētosis illatuz. Sexta est vsus emplastri ex finapi sup mirach positi ꝛ sup locū qui inter spatulas est in hoc ꝙfert: ꝛ emplastra alia attractiua fortia dicta in antidotario vt emplastꝝ de cozdumeni qō est carui agreste: trahunt. n. fortiter ad superficiē cutis fumos ꝛ vapores ꝛ humores malos sursuz ascēdentes ꝛ ipsos a capite potēter diuertunt. Et fac isto modo de finapi emplastruz. ℞. semis sinapis. ℥. ij. tere ꝛ icoꝛpoꝛa cum quarti. ſ. fimi colūbi. vel acris fermenti ꝛ super pannū satis spissum extēde: ꝛ ꝓ modus emplastri locis pꝛedictis caliduz appone: vel appone ipsāmet finapim ꝛitam nullo alio addito que rubificās fortę est. Septia regula repetitio quarte est: puta ꝙ vētose sup mirach adhibeanꝺ. Sed addunꝺ ꝙditiões. ij. Pꝛia est vt fiant sine scalpellatione vt non resoluant inatū calozē ꝛ mirach debilitent. Scda ꝙ ibi nec sit apostema: nec dolor vehemēs quo pꝛhibeatur ventosa adhiberi. Ex quo declaratur illud qō dixīmus particula pꝛioꝛi sup canonibus. iij. ꝛ. vi. puta ꝙ tutius vētose adhibenꝺ sup clunes aut coxas q̄s sup mirach in melancholia mirachia apostemosa. Octaua est frequenter ꝙuenit vel necessariuz est in inflatiua melancholia dare in potu semē apij cymini ꝛ anisi ſm hunc moduz. ℞. seminū apij cymini ꝛ anisi añ. ʒ. ſ. terantur subtiliter ꝛ in potu denꝺ cum. ℥. iiij. vini albi calidi. Vel deꝛ sirupus in quo decoquunꝺ tria dicta semina cū ruta ꝛ aneto ſm hūc moduz. ℞. seminū apij cymini ꝛ anisi añ. ʒ. ij. seminū rute ꝛ anetꝝ. añ. ʒ. i. ꝛ. ſ. fiat decoctio ad pondus duaꝝ lib. cum quarti. i. mellis ꝛ. ℥. i. aceti ꝛ fiat sirupus. Et qñq; tanta est ventositatis grossities ꝛ inflationis vehementia ꝙ administrare opz semen rute ꝛ agnicasti ſm hunc moduz. ℞. semis rute ꝛ agnicasti. añ. ℨ. ij. tere ꝛ da in potu cum. ℥. iiij. vini albi calidi. Ista. n. potenter grossas ventositates carmināt resoluūt ꝛ foras educunt ꝛ inflationē tollunt aut minuūt ꝛ ab hydropisi timpanite ꝓseruant ꝛ vapores fumos ꝛ humores ꝙsumunt: qui si sursum issent aggrauassent melancholiā. Nona est melancholia mirachia antiqua multotiens indiget ꝙ cum elleboꝛo albo ꝓuocet vomitus vt cōpellat stomachū: ꝛ pꝛesuinas sua violentia pꝛompte a se excutere supfluitates oēs quas ꝙtinent sint cholera phlegma vel melancholia. Non tū suba elleboꝛi istius interius danda est: qñ venenuz est tempibus nostris. Sed virtus ipsius impressa raphano ꝛ decoctioni eius. ¶ Attēde ꝙ Gal. patronus noster curam melancholie splenalis ꝛ mirachie sub intēctione quadruplici tradidit. Juxta illud ℞ Deſ. ca. xxiij. sum. iij. pticula. i. sectionie. i. Gal. in melancholia splenali aut mirachali sollicitudo attendēda est circa splenē ꝛ mirach. Et sit quadrupler sollicitudo. Pꝛima ꝙ mundificeſ coꝛruptum eoꝝ. Et ꝓa vt phibeanꝺ vapores coꝛruptionum venire ad caput: ꝛ ꝓprie cum ventosis ꝛ emplastris rubificantibus sup locum: ꝛ fortasse cum cauterijs: ꝛ cum eis que attrahunt ad diuersuz ꝛ oppositū: sic fit clysteria: ꝛ ꝓuocatio emoꝛroydaꝝ ꝛ menstruoꝝ: ꝛ phlōmia sophene ꝛ vene pollicis pedis: ꝛ impositio ventosarum in tibijs ꝛ pedibus. Tertia est vt ꝙfortetur splen ꝛ mirach vt materie non coꝛrūpanꝺ in ipsis: imo digerakomne coꝛruptum ꝛ fiat minera materiei laudabilis. Quarta est vt ꝙfortetur cerebrum vt non recipiat supflua sicut sepe dixīmus: hec ille.

¶ Et oz plurimū ꝛc̄. ⌋ ¶ In z[a] notat ser circa melancholiā mirachiam. Pꝛimū est ꝙ in hac opz vt plurimū ꝓuidere attēte ꝙ rectificeſ epatis cōplo ne cholera nigra generet ex eo paduſtionē vel resolutionē ptiū subtiliuz a massa humorali. Pꝛimo cauēdo ne calida fortia que stō ꝛ mirach solēt applicari sup regionē epatis attingant et extēdanꝺ. Scdo cuz frigidis epithymādo epar si supcaluerit vt cū aqua ro. vel aq endiuie et acetomodico ꝛ subtili puluere sandaloꝝ oiuz vel rasure eboris vel spodij ꝛiti-

Cum quibus rectificent ꝙ verum epar

a ℂEt multotiens ⁊c.]ℂHic considera q̄ in melancholia mirachia etiam cum dispositione frigida epatis ⁊ ventris accidit, quandoq; error cum medicus inuenit iuuamentum a frigidis. Hoc autem iuuamentum est per accidens. Primo si ventur frigida humida. ṽ.g aqua vel pisces: faciūt enim hoc in quantuz humida non in quantuz frigida: ⁊ hoc est qđ dicit: vnde sunt humectantes. Scđo modo faciunt hoc: q; frigida getāt vapores ⁊ ventositates. Hoc autem non est verū iuuamētum abscindens materiaz melancholicā. Tertio possz dici: q̄ hoc faciunt frigida scz humida: quia melancholia nō multiplicaf ex eis: ergo in spacio temporis: quo non multiplicatur: ⁊ non vaporat natura resoluit de materia: ⁊ vincit ⁊ rectificat: ⁊ hoc est quod dicit: ex frigido cum est humidū nó generatur cholera nigra: ⁊ sup. non abscinditur materia eius. Vel aliter ⁊ abscinditur idest remouetur eiuz materia .s. per accidēs: quia non multiplicatur: ⁊ virtus ex alia parte ꝓsumit.

b ℂEt scias q̄ ⁊c.]ℂPrimo ponit can̄. Ro infert quiddam vbi scđa ⌊Non ergo.]ℂConsiderādum q̄ regimē grossum. s. frigidum ⁊ humidum: vt comestio pisciuz grossorum ⁊ carnes porcine fortasse per humiditatem ⁊ impinguationē resistit melancholie: ⁊ confert ex hoc. Et quia dicit fortasse: innuit q̄ ēt fortasse nocet: ⁊ non resistit melancholie: ⁊ hoc q; addit quandoq; in oppilationem: ⁊ per viam cōpressionis ⁊ aggrauationis a phlegmatica materia: potest nocere etiam propter frigiditatē additaz: ⁊ multiplicationē phlegmatis posset etiam multiplicari melancholia. Regimen etiaz subtiliatiuum: vt vsus rerum subtilium: sicut vitelloz oui ⁊ carnes perdicis

ne ex eo generetur cholera nigra. Et multotiens iuuat habentes melancholiam mirachiam etiam vt administrenf res infrigidantes: vnde sunt humectantes: ⁊ oppositе propter choleraz nigrā: ⁊ quia ipse sunt phibitionem facientes in generatione ventositatis ⁊ vaporis que vtraq; impediūt sua eleuatione ad caput. Si autem est iuuamentuz cuz frigido: non est tamen iuuamentum veruz abscindens egritudinem. Sed ex frigido cum est humidum non generaf cholera nigra: ⁊ abscinditur materia eius. Neq; etiam euaporat materia compressa ⁊ fiducia est q̄ natura dominabitur ei ⁊ rectificabit eam. Et scias [b] q̄ regimen grossum generatiuuz pblegmatis fortasse resistit cholere nigre ⁊ regimē subtiliatiuuz ppter illud quod efficit ex adustione facile nocet: ⁊ fortasse iuuat ipsum. Non ergo [c] seducat te iuuamentum quorūdam ꝓpter phlegma qđ ipsi euacuant vomendo aut egerendo. Nā illud non est ꝓpter euacuationem phlegmatis iuuantem ipsos. Immo quoniā multitudo ⁊ compressio humoz adinuicem remouetur ab eis. Verum iuuamētum essentialiter est euacuatio cholere nigre. ℂEt canon [d] quidem curationis melancholie est vt perueniaz vsq; ad vltimum in humectatione. Et cum boc non minuas in euacuatione cholere nigre. Et quotienscūq; corrumpitur cibus in ventribus habentium melancholiam duc eos ad hoc vt ipsum euomant ⁊ propzie quādo sentiunt acetositatē in ore: oportet enim vt tunc proculdubio eos vomere facias. Et prohibe eis ne comedant post cibum illū aliuz. Et administra electuaria ꝓfortantia os stōi: ⁊ caueanf ab ingressu balnei: ⁊ ab intromissione cibi sup cibū iā corruptū.

d ℂEt canō ⁊c.]Hec pars dupliciter est diuisa supza: et ideo duplr pōt intelligi: quod dicit melancholie. s. mirachie: vl melancholie. s. cuiuscūq; Et pmo ponit canonem in euacuatione humectatione ⁊ rectificatione cibi ⁊ stomachi confortatione: secūdo in accidentibus anime: ibi secunda ⌊Et oportet.]ℂConsiderandum propzie quando sentiunt. Ratio est: quia tūc cibus est corruptus: ⁊ declinat ad superiora. Electuaria ꝓfortantia os stomachi: vt aliqui modi oxycroniten vel oxygalanga: vel oxycalamētum: vel aliud ꝑz q̄ tibi videtur. Caueatur ab ingressu balnei. ℂContra quia supza concessit balneum. Dicendum per expositionem littere caueatur ab ingressu balnei post cibum iam corruptum: ⁊ ab intromissione cibi super cibum iam corruptum.

Jacobus

ti. Tertio cuz apitiuis tempatis ab intra exhibitis vt capillo veneris et corzea spagis ⁊ liquiritia: quoz decoctiones in potu exhibite capillares venas epatis aperiunt ⁊ prohibent in eis conculcari humores ⁊ choleras subducunt. Secunduz est q̄ res infrigidantes multotiens adiuuant melancholicos mirachios si sint humectantes. Primo vnde cerebruz ⁊ corpus humectant. Secūdo vnde ipse sunt materie peccanti quodāmodo oppositе propter choleram nigram cui ipse opponunf in vtrisq; qualitatibus si fuerit adusta: ⁊ in vna tm̄ si non adusta sit vt in humiditate. Tertio vnde prohibent generari vapores ⁊ vētositates qui cerebzo nocent ⁊ ipsum impediūt eleuationibus ipsoz ad caput. Impediunt etiam stomachū ⁊ mirach inflant ⁊ distendūt q̄ždiu ipsis iniacens. Tertiū est si melancholicus mirachius iuuetur a frigido: q; materias ventosari prohibet ⁊ euaporare: non tamē est veruz iuuamētuz ipsius abscindens hāc egritudinem: quia materias interius retinet ⁊ ꝓculcans ingrossat ⁊ resolui prohibet: sed palliatiuuz est vel ad tempus mitigatiuuz. Sed ex frigido cum est humiduz veniūt hec cōmoda. Primo q̄ ab ipso non generaf cholera nigra: sed phlegma potius ⁊ humoz humidus. Secūdo q̄ cholere nigre materia per hoc abscindif seu cessat multiplicari cuz submini stratur nature materia cholere huic repugnans sua humiditate. Tertio q̄ materia melancholie mirachie frigido compressa nō euaporat ad caput. Et licz in commodo hoc sit aliquid detrimenti: scilicet materie conculcatio cum prohibitione resolutionis: fiducia tamē est q̄ accidentibus melancholie paratis ad tempus natura tandē predominabitur illi materie: ⁊ ipsam rectificabit medicinis adiuta ⁊ bono regimine. Et per hec vidētur ꝓncepsiuuuere q̄ in cura melācholie huius conueniēs est vti frigidis ⁊ humidis: vt plus conferētibus q̄z nocentibus vel incōmodantibus. Et illud habet apparentiam plurimaz in mirachia de calida causa: ⁊ humore adusto. Sed in mirachia de causa frigida non parum suspectū est quoad morbi radicem cui fomētum prebet ⁊ augmētationē. Melancholiam tamē compescit: aut minuit prohibendo ventos fumos ⁊ vapores ad caput ascēdere: quo fit vt infirmus ad mentem rediēs magis obediat ⁊ seipsuz regulet in obseruatione laudabilis dietē ⁊ receptione medicinarum que sibi conueniūt. Quartū est q̄ grossum regimē generans ⁊ multiplicans phlegma sicut ex recenti carne porcina vel grossis piscibus vel caseo recenti fortasse resistit nigre cholere vel sua humiditate si fit nō adusta: vel frigore ipsi⁹ ⁊ humiditate si adusta fuerit ⌊Fortasse]dicit quia phlegma grossum frequenter interius sua viscositate melancholiam retinet: ⁊ quādoq; est causa quare illic multiplicatur dum. s. oppilat vel meatuuz ipsius de epate ad splenem vel de splene ad stomachuz per quos meatus expurgari debet. Et subtiliatiuū regimen ex rebus acutis vt cibis subtilibus cum speciebus calidis ⁊ siccis: vt cinamomo zinzibere pipere faciliter nocet in mirachia propter adustionē quam efficit in humoribus: ⁊ propzie in illa que cum inflāmatione est vel calido apostemate: ⁊ quandoq; iuuat maxime in frigida: quoniam resoluit vel resolui adiuuat grossas vētositates: ⁊ grossos vapores ⁊ timorē minuit. Quintū est caueat medicus ne decipiatur propter iuuamētuz quod interdum videt melancholicos assequi per vomituz phlegmatis vel eius secessum. Unde credere posset q̄ in hoc casu vtāda omnino sunt frigida ⁊ humida phlegma generantia. Nam iuuamen istud non est ꝓpter euacuationē

Bepartibus

phlegmatis iuuantē ipsos. i. non fit p hoc q̄ phlegma educif vel q̄ ipso educto descrescat humor vel malitia eius ex quo generaf ista melancholia. Sz q; multitudo grossoz humoz ⁊ compressio ipsoz intus adinuicē que grauabāt infirmos remouenf ab eis eductiōe phlegmatici humoris Vel forte ꝓpter hoc q̄ phlegma oppilabat vias melācholie qbus deoppilatis p exituz phlegmatis libere decurrit ad vias expulsionis. Sextuz est q̄ essentiale iuuamētuz seu p se ⁊ ꝓpriuz in cura melācholie mirachie est euacuatio cholere nigre que radix ⁊ causa est passiōis huius. Sz eductio phlegmatis nō p se: ⁊ ꝓprie in hoc casu adiuuat: sed solū p accidēs.

Et canon. ℂIn hac. vij. pte dat octo can̄. maxime obseruandos in cura melancholie. Primus canō est vt puerniaf ad vltimū in humectatione corporis ⁊ capitis. Corpis qdez cū balneis humidis aque dulcis calide decoctionis malue violarie bismalue se. lini: ⁊ cū cibis ipinguātib⁹ gaudio ⁊ reqe. Capitis vo p embrocationē quā refert Mes. ca. de cura melan. dicēs. Et tradit Gal. decoctionē peduz hedoz ⁊ peduz iuuenū castratoz cum lacte nup mulso ⁊ butyro crudo embrocā esse mirabilē ad humectandū ea in qbus humectationē q̄rimus: ⁊ est necesse vt in die qnqes ex ea caput liniaf ⁊ embrocef: hec ille. Scđs est cuz hoc q̄ vltime humectabis nō minuas seu diminutus sit lētus ⁊ incurius in euōne cholere nigre: sed hanc diligēter ⁊ sepe euacua. Et ad hanc digerendā ⁊ euacuandaz simul cōmemorat Mes. ca. de cura melan. plures medicinas cuz inuētoribus ipsaz dicēs. Sabor rex medoz Sirupus ꝓferens manie ⁊ melācholie ⁊ adustioni cholere. Ro. succi bugloſſe domestice ⁊ siluestris añ. lib. ij. succi pomoz redolentiū lib. iij. foliculoz sene. ʒ. iiij. croci. ʒ. ij. ʒuccari tabarzed. i. albissimi lib. iij. Fit ā sic sene pijciatur in succis per diem ⁊ noctē post ꝓtritionem eius: deinde bulliant ebullitione vna aut duabus: deinde cū ʒuccaro fiat sirupus: crocus autem confricef in pāno in eius decoctione. Da. ʒ. ij. vel. iij. cū aqua bugloſſe. Et quandoq; apud necessitatē daf cuz aqua casei. Gal. accipe foliculoz sene lib. i. ⁊ submerge ipsuz in cado musti albi: dimittatur per sex mēses ⁊ ꝓpinetur cum aqua bugloſſe omni mane in ieiuno. Confert enim manie ⁊ melācholie mirabiliter ⁊ mundificat cerebrum ⁊ sensus ⁊ generat gaudium. Et si decoquatur sene in iure galloz ⁊ gallinaruz aut carnium aut piscium: aut ouorum confert similiter: hec ille. Est autez cadus vas qđ vulgo dicif barile: ⁊ est vas vinarium ꝓtinens tres vinas: ⁊ alio noie dicif situla. Tertius est quotienscūq; cibus corrumpif in melācholico ventribus aut stomachis. v. obseruanda sunt. Primuz est q̄ ad hoc inducantur vt ptinus ipsum euomant: maxime dum sentiūt acetositem in ore vel putredinē insolitā vel amaritudinē: tūc enim indubie ꝓnit vt euomant. Scđs est vt phibeanf comedere cibuz aliuz post illuz corruptū donec ipm euomuerint ⁊ stomachus sit rectificatus: aliogn cibus rursus putrefieret. Tertiū est q̄ administrenf post vomitū electuaria confortantia os stōi vt diacitoniten stomathicuz ꝓfortatiuū: ne p ipm ascendant vapores ⁊ fumi corrupti ad cerebz ⁊ vt rectificef totius stomachi ꝓma digō. Quartū est q̄ eger ab ingressu balnei sibi caueat q̄ždiu in ipsius stō pmanet cibi corruptio ne calore balnei trahaf ad venas ⁊ totā sanguinis massam inficiat ⁊ inducat febrem. Quintuz autez ꝓ in snia idem est. s. q̄ eger sibi caueat ab intromissione cibi sup cibū qui iā corruptus est: q; nō pura corpa q̄tūcūq; magis nutries magis ledes: aph. ij. aph. x.

a ¶Et oportet ꝛc.] ¶Considerandum ꝙ occupatio confert: quia vertit ab eorum malis imaginationibus. Et confert vinum album ꝛc. ꝙ humectat ꝛ multiplicat spiritus: aut timet aliquid. Aliquis diceret videtur ꝙ contradicatur: primo dicit nihil est nocibilius q̄ timor. Dicendum ꝙ timor per se est causa nocens melancholicis: tamen aliquis timor per accidens potest conferre: quia facit mentis diuersionem a profunda cogitatione ꝛ timore precedentibus ꝛ consequentibus egritudinem melancholicam: ꝛ ideo dicit occupatur eo. s. timore a cogitatione: ꝛ ideo Rasis primo ptinē. laudat ludum scaccorum.

b ¶Quod autem ꝛc.] ¶Isti canones sunt pronostica. tamen intelligit ꝙ si eueniant hec accidētia in melancholia: ꝙ tu cures cura debita istis accidentibus nota ex capitulis suis: ꝛ explicat hoc in vltimo canone. Et sūt v. canones. ¶Circa primum considera ꝙ per casum desiderij possumus intelligere casum appetitus cibi: ꝛ est malum: sicut in qualibet longa egritudine: vt Hippo. vij. particula aph. xj. ꝛ lix. apho. ꝛ in melancholia significat ꝙ longa exiccatio facit deficere digestiuam ꝛ nutritiuam in membris: vnde nō queritur cibus: ꝛ hoc est quod dicit siccitas est extensa. Possumus etiam intelligere casum appetitus coitus. Melancholici enim ventosi

Et oportet* vt melancholiaz habentes in aliquo sint occupati quocūqz modo sit. Et vt eis sint presentes de quibus verecundentur: ꝛ cum quibus gratulent. Et vinum album equale permixtuz parumper. Et occupentur etiam cum cantilenis ꝛ letificātibus: nihil enim est eis nocibili* q̄z timor ꝛ sollicitudo. Et multorie ns quidem iuuant eos accidentia euenientia ipsis aut timēt aliquid: ꝛ occupant eo a cogitatione: ꝛ facere vt ipsi a cogitatione remoueātur est cura eius optima. ¶Quod si causa fuerit prouocatio retenta menstruor: aut eius quod per anum egreditur: aut reliqua ꝓuocabis illud. ¶Si aūt* accidat casus desiderij: tūc egritudo est mala ꝛ siccitas est extensa. Et oportet ꝛ humectat

Jacobus

¶Quartus est ꝙ habentes melancholiam sint in aliquo occupati quocūqz modo sit vt diuertatur a suis corruptis cogitationibus estimationibus ꝛ fantasijs vt in venatione vel volatu auium vel ludo palme vel peregrinatione vel visitatione amicorum vel mutatione regionis. Juxta illud Alexandri primo practice capitulo. lxxxiij. Et mutare eum permittes loca vel regionem ꝛ parentibus vel amicis proximari. Et per diuersa loca sanctorum se presentare festinet. ¶Quintus est vt assint aliqui assidue presentes melancholico de quibus verecūdetur: ꝛ cum quibus gratuletur: vt per illos de quibus verecundetur retrahatur ab illicitis actibus ꝛ sermonibus ꝛ obediat medicis ꝛ assistentibus in obseruatione regiminis ꝛ assumptione medicinarum. Et per illos cum quibus gratulat' erigatur ad letitiam: ꝛ a sollicitudine ꝛ profundatione cogitationum et timoribus retrahatur. ¶Sextus est ꝙ vinum album equale idest mediū inter forte ꝛ debile. Vel equale idest temperate quantitatis parūper cōmixtum scilz limpharum aqua fontis munda detur egro in potum: quia tale vinum letificat cor suauez somnuz prouocat spiritus multiplicat claros ꝛ subtiles ꝛ cerebrum humectat ac totum corpus ꝛ melancholiam digerit. ¶Septimus est occupetur eger in cantilenis ꝛ melodijs musicalium instrumentorum ꝛ letificantibus ꝛ spectaculis iocūdis vt intuitu gēmarum vel virentium pratoꝝ vel limpidorum fontium aut auium: vt inde letetur ꝛ exultet animus ꝛ retrahatur a sollicitudine ꝛ solitudine ꝛ timoribus. Nihil enim melancholicis est nocibilius q̄z timor assiduus ꝛ sollicitudo vel solitudo. ¶Octauus est ꝙ accidentia fortune siue prospere siue aduerse multotiens adiuuant ꝛ releuant melancholichos a tristicijs suis ꝛ timoribus ꝛ cogitationibus corruptis: vt si his supueniat magnum aliquod bonum vt ampla possessio vel pingue beneficium: quandoq; letantur ꝛ intantuz exultant ꝙ obliuiscuntur priorum timorum ꝛ tristiciarum: iuxta hoc prouerbium. Mutantes mutant mores. Aut timēt aliquid vt incidere in latrones vel perdere possessiones: ꝛ occupātur eo agitatione idest distrahūtur hoc nouo timore ab illis timoribus ꝛ tristicijs ꝛ cogitationibus corruptis quibus ante vexabantur ꝛ melancholici inde facti fuerant. Et propter hanc causam forte introductuz est in quibusdam locis peregrinationum ꝙ melancholicis multe fiāt austeritates vt incathenationes cuz cathenis ferreis flagellationes ꝛ dimersiones corporis ꝛ capitis primo in aquis calidis postea in frigidis. Maz teste Ouidio. Dolor est medicina doloris. Et sic fieri potest vt sit timor medicina timoris. Et facere ꝙ melancholici remoueantur a mala cogitatione siue nouo timore siue letitia siue flagellis ꝛ austeritate: siue alio quocūqz ingenio est eis cura optima. Super tali practica vel ingenio cure: dicit Alexander primo practice capitulo. lxxviij. Quedaz mulier ex nostris visa nobis cum in melancholiam de subito incidisset serpentem se glutisse dixit: dum vomiret tunc ego vomitum ei faciens serpentem mortuum in vase in quo vomebat absconse feci mitti: ꝛ cum vidisset amputata est ei omnis suspicatio. Et qz per tristiciam ei contigerat gaudio accedente mox ab ipsa liberata est passione: hec ille.

Quod si causa fuerit. ¶In hac parte. viij. ait ꝙ si causa melancholice passiōis fuerit prouocatio retenta menstruorum idest retentio fluxus menstruorum prius consueti vel huius retentio quod per anuz consueuit egredi vel per emorroidas vel per fluxuz ventris maxime splenēticum aut reliqua alia purgatio retenta materie melancholice sicuti vomitus per certa interualla fieri consueti. Vel retentio melancholici sanguinis sponte per nares decurrere soliti. Vel dimissio subita phlebotomie diu consueta per quem grossus sanguis ꝛ melancholicus consueuerat educi: statim prouocandus est ꝛ reuocandus fluxus ille retentus. Qualiter autem quibusue modis reuocari debeat quisquis horum fluxuum inferius dicetur in capitulis propriis. Et hoc reuocato sufficienter vel cessabit ex toto melancholia vel diminuetur multum notabiliter ꝛ manifeste. Et quod supererit

circa genitalia sunt appetitiui: ergo casus huius appetitus est malum: ꝛ significat ꝙ multa siccitas destruxit ventositatē ꝛ sensuz circa genitalia.

c ¶Et cum ꝛc.] ¶Hic est scōs canon in quo ꝓsidera ꝙ vlcera possūt fieri per viam expulsionis melancholie ꝛ separationis a sanguine: ꝛ sunt laudabilia: vt apparet in quarto can. statim dicēdo. Possunt etiā fieri p viā corruptionis sanguis ꝛ vltimatiōis in malicia: ꝛ tūc mors est ꝓpinq̄.

est extensa. Et cuz* accidūt in corpibus eorum vlcera significāt ꝙ mors est ꝓpinq̄. Et in* cuiuscūqz corpe ipsorum fuerit cholera nigra mobilis erit magis susceptibilis cure q̄s illa cuius cholera nigra nō erit mobilis. Et cū ei* cholera nigra apparet in egestione ꝛ vomitu ꝛ vrina ꝛ in colore cutis ꝛ lētiginibus ꝛ pāno ꝛ vlceribus ꝛ scabie ꝛ varicibus ꝛ elefantia ꝛ cursu eius qō ex ano ꝓfluit: tūc illud significat ꝙ ipa recipit discretionē a sanguine. Cūqz* aliqd eorum in eis appet est signū bonitatis. Et cū* aliqb* ipsorum accidit spasmus post solutionē ꝛ euōnez tūc ipsi sunt digniores illa q̄s alij pp siccitatē ipsorum. Oꝑz ergo vt in aq̄ tepida sedeāt: ꝛ cibentur pane infuso in iulep:

d ¶Et i cuiuscūqz ꝛc. ¶Hic est tertius canon generalizatus ꝑmo can. fen. i. ca. de humoribus. Signa aūt materie mobilis sūt: qbus cognoscimus ꝙ ipsa sit cholerica. Fecalis aūt est imobilis ꝛ medie medio modo se habent.

e ¶Cūqz ꝛc.] ¶Hic est quartus can. Et cōsidera ꝙ oz itelligi qō apareant ꝓ viā expulsiōis ꝛ iō hic cōmendant vlcera: ꝛ trā supius in fo can. vitupabant: oz igit ꝙ cū istis habeant alia signa.

f ¶Et cū aliqb* ꝛc.] ¶Hic est. v. canon: ꝛ dicit cum aliqbus hūtibus melācholiā accidit spasmus post solutionē. s. vētris ꝛ euōnez. s. aliaz ipsis. s. qbus hoc accidit sūt digniores illa. s. melācholica passione ꝓpter siccitatē ꝛc. Vel ipsi melācholici sunt digniores illa. s. egritudine spasmi ꝛc. ꝛ tūc. A. ponit regimē humectatiuū ad curā huius spasmi de siccitate: ꝛ fit sedēdo i aqua tepida sumēdo panē cū iulep: qz et

De partibus

facile sanabitur bono regimine victo in ꝑma parte ꝛ confortatione cordis ꝛ capitis ꝛ humectatione fortiori virtusq; cū suauis somni ꝓuocatiōe.

Si autem accidat casus. ¶In hac nona parte quarti gnaz regulas pronosticatorias in melancholia superaddens curam spasmi ex pharmacia in melancholia. Prima est si in melancholia accidat casus appetitus: seu desiderij ad cibum: tunc egritudo hec mala est: ꝛ siccitas extensa per totum corpus. Egritudo quidez mala est: quia casus desiderij significat delectionem virtutis ꝛ orificium stomachi compati cerebro ꝛ non sinit corpus nutriri satis atqz impinguari: quod potissimuz est in cura huius morbi: imo ipse fit causa emacrationis ꝛ deficcationis in toto corpore ꝛ defectus somni nisi casus desiderij ex repletione stomachi procedat. Secunda est cum vlcera mala accidunt in melancholicorum corporibus non per viaz crisis: imo syntomatis sine alleuiatione patientium: sed deterioratione ꝛ diminutione virtutis significant ꝙ mors est propinqua: quia significant choleram nigram predominari in corpore ꝛ iam corrupisse massam sanguinariaz. Tertia est cum in corporibus melancholicorum fuerit cholera nigra facsliter mobilis de parte in partez facilius curatur sua melancholia q̄s illa: cuius nigra cholera non facile mouetur: sed fixa est ꝛ stabilis ꝛ inobediens motui: quia nigra cholera facile mobilis est subtilior non facile mobili: quare plus obedit resolutioni ꝛ maturationi ꝛ euacuationi per pharmacias vel caput purgia vel gargarismata. Quarta est cum cholera nigra appet in egestionibus vel in vomitib* vel in vrinis vel in fluxu emorroydali melancholicorum non a principio egritudinis: sed post digestionem materie significat ꝙ ipsa recipit discretionem seu separationem a bono sanguine virtute nature depellentis ea quasi via crisis ad vias expulsionis: maxime quando fit cum alleuiatione ꝛ facili tolerantia melancholicorum. Sed si hec appareret in his exeuntibus a corpore a principio melancholie ꝛ ante digestionez materiei significaret superabundantiā materie que non vi nature: sed vi syntomatis per hec loca erumpit. Et idem intellige si cholera nigra non a corpore exeat: sed diriuetur versus partes exteriores ꝛ illic appareat in colore cutis declinante ad nigredinem vel ad morpheam nigraz vel in lentiginibus que sunt pustule nigre melancholice fimiles lentibus que quandoq; in vultu quandoq; in corpore vel extremitatibus patientium accidunt vel in panno faciei qui arabice dicitur sahaphati vel in vlceribus melancholicis que frequentius in tibijs accidunt inter genu ꝛ pedē: vel in scabie feda que a medicis dicitur albaras nigra: ꝛ vt plurimum etiam in tibijs accidit: vel in varicibus que sunt vene inflate melancholico sanguine solite apparere in tibijs portitorum onerum: vel in elephantia que pedum tumor est ꝛ magnificatio contra naturaz de sanguine grosso melancholico. Significant enim hec in melancholia si post digestionem apparuerint ꝙ cholera nigra virtute nature paulatim seiūgitur a bono sanguine. Sed quia non potest extra corpus pellere facit de possibilibus qō melius est: ꝛ ad partes mittit exteriores. Cum ergo aliquid horum in melancholicis apparet bonitatis signum est puta declinationis egritudinis ꝛ conualescentie infirmi. Quinta est quando spasmus accidit aliquibus melancholicorum post solutionem ventris ꝛ euacuationem peccantium humorum tunc ipsi sunt digniores illa idest paratiores ad melancholiaz q̄s alij propter siccitatem siue cōplexionis qua ipsi de facili propter pharmacias incurrunt spasmum qui fieri videtur ex inanitione. Et spasmi huius curā cum melancholie cura cui ex pharmaco accidit subiūgit hic ꝑn. in ser ꝑceptis. Primū est ꝙ isti melācholici spasmati qua sedeāt in aque vulci tepida bis aut ter in die vt inde humectent eorum corpa ꝛ nerui spasmati. Scōm est ꝙ cibent* pane infuso in iulep simplici qō ex aqua ꝛ zucaro fit addendo modicum aque ros. Et adde isti iulep cui panem intinges modicuz de vino subrubeo claro: et verbigratia quartā partē iulep: quatinus ex pane hoc eger cōfortet ꝛ humectet in interioribus. Tertius

est detur

Universidad de Deusto Biblioteca

hȳmectat aqua mixta.ſ.vino vel zuccaro:ꝛ patet.

¶De cucubuc. Capitulum.xxi.

Pecies eſt. ¶Hic vt ſupra dicebaꝫ determinat de duobus ſpecialibus modis ſiue ſpēbus melācholice paſſionis. Et primo de cucubuc.ſcdo de yliſci.ibi ſa[Hec egritudo] Prima in tres.ꝑmo notificat cucubuc quā tum ad ſigna ſiue ꝓprietates.ſo quantū ad cauſas tertio ponit curam.ibi ſa[Et cauſa qdem]ibi tertia[Cura.] Prima i.iij. ꝑmo notificat iſtaꝫ paſſionē per ſui accidentia ſiue ꝓprietates.ſo quorūdaꝫ ponit cauſam.tertio aſſignat cauſam ſue noiationis.ibi ſa[Et eius quidē]ibi tertia[Et hec neqꝫ noiatur]Dubitaſ quare in februario:imo vt

Jacobus

eſt detur eis in potu vulcis aqua mūda ꝑmixta cum vino vel cū dicto iulebꝛ:vt humectet eos in interioribus ſicut balneuꝫ in exterioribus. Quarū eſt:qꝫ dormiant poſt predictoꝝ ſuſceptionē:vt recreetur virtus predebilitata pharmacia ꝛ ſpaſmo ꝛ melancholia. Quintum eſt:qꝫ iteruꝫ poſt ſomnū balneenſ in aqua tepida qua plus humectētur. Sextū eſt:qꝫ cibētur poſt egreſſum balnei cibo leui humido multū cōfortante ꝛ bene nutriēte:ſicut pullo piſto vel hordeo mūdato cōtrito cū cancris groſſis fluuialibus. Juxta illud Alexan.primo ꝓtac.ca.lxxxiij. Si aūt cōtingat fieri vt multū nimis deponat.i.euacuet vt ꝛ ſpaſmi ſuperueniāt:multi enīꝫ hoc patiūtur:ꝛ ſi nō aliquid dignū deponat.i.euacuet propterea qꝫ naturā hūt ficciorē ꝛ imbecilliores neruos:ꝓpter hoc igitur aqua multa fomētandi in balneo ſunt ꝛ multū vngendi ex hydroleo.i.aqua ꝛ oleo. Et panis infuſus cū vino dandus eſt:aut onfaco melle.i.roſato de roſis ſiccatis aut in aqua frigida. Si autē de eo bibere voluerint nō aqua frigida magis eos iuuabit. Bene etiā conueniēs eſt ꝛ mala granata ꝛ pira ante cibū ei dari ꝛ ventres pullorū. Poſtq̄ autez cibaueris requieſcere eū facies ꝛ iubebis vt dormiat patiens. Poſtea aūt cum receperit fortitudinē ad balneuꝫ eū duci neceſſe eſt aere tepido ꝑcreato:ꝛ imorari ibidez iubebis non ſolū autez in ſolio:ſed etiā in piſcina. Poſtq̄ autē inuolutus fuerit ſabanis.i.linthеis ꝛ veſtibus ꝓprijs ſterū mox nutries eum bñ aut pane in vino infuſo aut onfaco melle. Regrediens autē in domū permittes eū quieſcere:obdormiſcet enim ob hoc omnino:hec Alexā.ibi:vnde extraxit princeps textū preſentez. ¶Dico ergo in ſumma qꝫ cura melancholie de mala cōplexiōe ſine materia eſt alteratio male cōplexionis cordis ꝛ cerebꝛi cuz letificātibus ꝛ cōfortantibus ꝛ his que multiplicāt ſanguinē ꝛ ſpūs claros ꝛ ſubtiles. Et cura eius que fit a toto corpore vel ab aliquo mēbꝛo ſub capite locato eſt cura totius vel illius mēbꝛi cum digeſtiuis ꝛ euacuantibus ꝛ cōfortantibus. Et cōfortatio diligens capitis neqꝫ ſibi nocet ab his recipiat. Et cura eius que fit a retētione cōſuete ꝑpue euacuationis eſt reuocatio ſufficiēs huius nō repentina:ſed gradatim facta. ¶Cura ꝑo melancholie ex materia melācholica tam fixa in cerebꝛo ꝛ ſibi appꝛopꝛiata in ſūma eſt.xiij.res. Prima eſt:vt ſit aer māſionis egri clarus mundus humidus ſatis luminoſus tēperate calidus odorificatus floribus nenupharis roſis ꝛ violis ꝛ quibuſdā alijs tēperate calidis ſicut camomilla vel melliloto vel armente violis vel maiorana. Secūda eſt:qꝫ eger a ſolitudine triſticia timore vigilijs plurimis ſubtiliuꝫ ſtudio multo vſu legendi vel ſepius ſcribendi ſollicitudinibus ꝛ curis ſuperfluis ꝛ profundatione cogitationū quantū poſſibile eſt caute retrahatur. Et letificetur ipſius aſa gratis aſſiſtentibus inter quos ſit vnus de quo verecūdeſ ꝛ quem offendere timeat. Et ſit occupatus in cōfabulationibus aut cantilenis aut melodijs alijs:aut ſpectaculis:aut venatione:aut volatione vel intuitu ſplendētiuꝫ gēmaruꝫ pratorū virentiū vel aquarū fontiū:aut amniuꝫ claroꝝ vel gratis viagijs ꝛ viſitationibus ſuorū amicoꝝ. Tertia eſt:qꝫ egri corpus humectet:ꝛ etiaꝫ caput freq̄nti balneo dulcis aque tepide ꝛ effuſione ſui ſup caput ꝛ fricatione dulci moderata que corpus attenēret ꝛ inūctione corporis ꝛ capitis cū oleis humidis moderate calidis:ſicut eſt oleuꝫ de amigdalis dulcibus vel de oliuis maturis vel de lilio vel de granis piſami. Quarta eſt:qꝫ eger nutriaſ cibis multuꝫ humectātibus tēperate calidis euchimis electis multū nutrientibus ꝛ impinguatiuis:vt mutone iuuene:ſaginato vitulo lactētibus hedis iuuenibus gallinis teneris caponibus perdicibus talibus ꝛ faſianis ꝛ colaticijs ex p̄dictis carnibus vel cācris contritis cum hordeo mūdato vel plaicijs rougetis ſoletis lucijs ꝓkis vendoſijs rocetis trutis barbellis ꝛ paſſulis mūdatis. Et bibat vinū ſubrubeum limphatū vel aquā caponis vel aquā pulli vel ptiſanam aut ſerū. Quinta eſt digeſtio nigre cholere cuz aqua bugloſſe vel borraginis vel ſcolopendrie vel fumi terre vel cuz ſirupo nenupharino vel violato vel de borragine vel de fumo terre vel cum ꝓſeruis borraginis bugloſſe violarū ꝛ nenupharis. Sexta eſt phlōmia lati foraminis primo de mediana vel de baſilica vel de ſaphena ſi repletio fuerit vniuerſalis poſt de cephalica lateris capitis quod repletius eſt vel de vena frōtis vel de venis illis que ſunt ſub lingua. Et ſi repletio eſt in ſolo capite incipe a cephalica vel emoꝛroydes ꝓuoca. Septima eſt ſolutio vētris freq̄ntata primo cuz lenibus:vt cum decoctione ſene aut epithymi vel polipodij:poſt cum hieris magnis vel lapide lazuli vel lapide armenico fine timore. Et tandē ſi oꝑtet cum elleboro nigro caute ꝛ cum timore vel cū clyſteribus ꝛ ſuppoſitorijs. Octaua eſt vomitus phlegmatici humoris ꝛ melācholici vel cibi in ſtomacho putridi aut corrupti cuz digito aut pēna intincta in oleo ꝛ ori impoſita vel cum decoctione ſeminis raphani ꝛ calamenti:vel cuz expreſſione radicis raphani cui virtus imꝑeſſa eſt hellebori albi. Nona eſt cōfortatio cordis ꝛ cerebꝛi poſt purgationes cuz letificantibus vt diamuſcho diamargariton letitia Galie.dianthos trifera epithymi vel methꝛidato interius aſſumptis. Decima eſt extractio a cerebꝛo materie relicte poſt purgationes per maſticationes et gargariſmata ꝛ caputpurgia naribus impoſita. Undecima eſt odoramenta ambre muſchi ligni aloes gariofilox macis roſaruꝫ vel violarū cōfortātia cerebꝛū ꝛ corꝛ ſpūs. Duodecima eſt hūectatio fortis ꝛ aſſidua capitis cū embꝛocis tepidis linimentis oleis vnguentis ꝛ emplaſtris in quibus ſint alij

deſcꝫ in martio.ſ.poſt mediū vel aprili vel maio:qꝫ melācholia ꝛ mania mouetur in vere:vt ſupra dictū.et Hyppoc.tertia aphoriſ.aphoriſ.xxi. ¶In cōtrariū dicit hic ꝛ Azarauius in hoc cap. Dicendū qꝫ apud quoſdam eſt ꝓprietas conſtellationis. Aliter dicendum qꝫ hec melancholia:que facit cucubuc non ſolum habet maliciam cōmunem: immo ꝓpter determinatam aduſtionē habet maliciaꝫ ꝓpꝛiam. Seruata igitur

loꝛ ſanguis putrefacti in facie. Cap.xxi.

Pecies eſt me lācholie plurimū eueniēs in ſe

ab autūno quieſcit cum forti frigore hyemali verſus finez autē hyemis ſtatim mouetur:ꝛ ꝓpter ſui malicia accelerat motuꝫ non expectādo ver:ꝛ forſan qꝫ climata habēt in ꝟ impꝛeſſionē in qbus etiā diuerſificātur ipꝛeſſiōes mēſiuꝫ. Ad rōnem dicendū qꝫ nō eſt inconueniēs aliquā ſpālez melancholiā moueri in hyeme:lz plures moueanſ in vere.

De partibus

qua de ſomniferis vt lactuca papauer ꝛ aliq̄ reſolutiua tēpate caliditatis ſicut camomilla melliloti furfur. Tertiadecima eſt vitare cotū maxime ſuperfluū vehementez ſudorē fabas carnes ſalſas piſces deſiccatos ꝛ induratos lentes caules caſeum vinū groſſum nouuꝫ:vapas ceruiſias ſal ꝛ omne ſalſum ꝛ acutū ꝛ acre fortiter acetoſum. Et breuiter omne ſiccās ꝛ demacrans ꝛ cholere nigre multiplicatiuum.

¶De cucubuc ꝛ eſt colox ſanguinis putrefacti in facie. Capi.xxi.

Pecies eſt. ¶In hoc ca.primo deſcribit cucubuc. Scdo agit de accidētibus eius:ibi[Et eſt ꝑceſſio]Tertio de ſignis:ibi[Et citrinus]Quarto de cauſa cur cucubuc dicitur: ꝛ vnde trāſſumitur iſtud nomen:ibi[Et neqꝫ hec.]Quinto de cauſa morbi huius:ibi[Et cauſa quidem.] ¶Attēde primo qꝫ Alexander primo practi. vltra ſigna ꝛ curā cōmunes melācholie ſpecialiter tractat de ſignis ꝛ cura melācholie ſanguinee. Et primo de eius ſignis capi.lxxvi. dicens. Interrogari oportet ne forſitan aliqua retentio ſit cōſuete euacuationis:vt in viris emoꝛroydaruꝫ ſolēt fieri in mulieribus menſtruorū purgatio denegetur. Et ſi in toto corpore grauitas inſueta eſt. Attendēdus autez eſt etiam vultus ſi rubꝛor eſt. Et vene ſi plene ꝛ inflate apparent. Harū autē exiſtente plenitudine ſanguinis abūdantiā neceſſe erit exiſtimari:vt ex eo vapores in caput aſcendant. Et ca.ſequēti ſcilz.lxxvij.de cura eius ait. Si igitur cognouerit ex plenitudine ſanguinis quēpiam moleſtari ꝛ eius vapore fieri melancholiā ſicut diximus ſolū turbulentū animalem ſpiritū talem mouentez fantaſiam ante oia nō neceſſe aliquas alias curationes adhiberi:niſi tantū modo ſanguinis detractionē per cōpetentia fieri loca. In paucis igit diebus bonis ſuccis ꝛ temperatis cibis nutriendus eſt egrotās. Nullo modo autem concedēde ſunt carnes vel quicquid ſanguinē generare poteſt adhibēdum eſt. Sed accedenduꝫ ad euacuationez ſanguinis:ꝛ ꝑm robur virtutis quantum exiſtimaueris ſufficere mox auferes. Sepius enim ſubitanea ꝛ multa de ſemel euacuatio euentationē aliquam facit:ideſt aſcēdentes vapores amputat. Quod ſi non poterit de ſemel multa fieri euacuatio neceſſe erit tunc nō ſemel ſolum:ſed bis vel ter vel ſepius inquantum expedierit paulatim ſanguinē auferri. Quod ſi ex brachio virtus et etas nō permittāt ſanguinez auferri tentari oportet de naribus:aut manibus:aut pedibus:aut tybijs:aut ſecus policis vigitum fieri detractionez. ¶Attende ſecūdo qꝫ Ebemeſue ſequens Alexandrū ꝓpꝛium facit capi.de melancholia ꝛ mania ſanguineis:ſcilz.xxiij.tracta.tertij ſumme prime partic.prime ꝛ ait. Si ſanguis exuberat in toto ꝛ vene plene ſunt euacua ex vena nigra:ꝛ poſt iſtam ex baſilica:ꝛ hoc in melancholia. In mania vero fac ecōtra.ſ.incipe a baſilica:ꝛ poſt iſtā ſi oꝑtet ex vena nigra. Et poſt iſtas phlebotoma de ſaphenis. Et ſi adhuc oportet fieri ex vena que currit ad pollicē pedis ſi videris in ea plenitudinē:ꝛ maxime in occultatione mēſtruorū:trahit eniꝫ phlebotomia huius. Et ſi adhuc hec non cōtulerint ex vena frontis facies:aut ſanguiſugas in ea ꝛ naribus applicabis:quoniā omni ꝑmixtioni cōfert. Et eſt adminiſtrāda in hac egritudine ſemp phlebotomia larga:vt nō egrediaſ ſubtile ꝛ remaneat groſſum. Et ſi ſanguinis peccatū in ſolo capite fuerit phlebotoma ex cephalica:ꝛ conſidera que duarū partiū capitis ſit grauior:ꝛ tunc ex eiuſdem cephalica phlebotoma. Et ſi fuerit ſanguinis ſuperabūdantia ꝓpter oppilatōez que eſt in epate:aut in ſplene phlebotoma ex ſaluatella dextra aut ſiniſtra. Et ſi fuerit in vtroq̄ nūc ex hac nunc ex illa phlebotoma. Adhuc autē te ſcire fecimus:qꝫ emoꝛroydarū ꝓuocatio ꝛ menſtruorū omni eorū ſpeciei cōfert ꝛ ſimiliter apparitio varicū. Et ſimiliter apparitio plenitudinis venarū pedū in fine rei:hec ille. ¶Attende.iij.qꝫ de cura melancholie ſanguinee rationabile fuit ꝓpꝛiū facere cap.qꝛ in multis differt ꝛ in principalibus a curis aliaruꝫ melancholiarū:maxime cholericarum ꝛ melancholicarū. Primo quidē:qa ſanguinee maxime cōuenit euacuatio per phlebotomiā:ꝛ quandoq̄ ſufficit:immo ſepius ipſa ſola cuz lenificatione ventris:in alijs vero per pharmacias ſepe reiteratas. Secūdo quia in ſanguinea tenuiter dietanduꝫ eſt:ꝛ per exanguia ſicut ſunt lactuce granata acetoſa purete piſorū aqua pulli ptiſana. In alijs vero dieta ſanguinis multiplicatiua ꝛ ipinguata. Tertio qꝛ in ſanguinea minoꝛ humectatio cōuenit corꝑis ꝛ capitis ꝛ ꝓuocatio ſomni etiā minoꝛ q̄ in alijs melancholijs. ¶Attende quarto qꝫ cucub alcucub cucubuc alcucubuc idē ſignificant.ſ.melācholie ſpēm de qua hic agit princeps ſicut notauit Simon Januenſ.in ſuis ſynonymis ſub noie abanitib:ꝛ qñq̄ ꝑ k qñq̄ ꝑ c ſcribit cucubuc. Et eſt nomē cuiuſdā beſtiole inſtabilis ſuper aquas volātis que pauere videtur ad cuiuſq̄ rei occurſum. Ex ſilitudine cū hac beſtiola trāſſumptuꝫ eſt hoc nomē ad ſignificanduꝫ melancholiā illam in qua eger pauidus ꝛ inſtabilis eſt nocturno tēpore. Et in rubꝛi.cap.iſtius ſolet exponi:qꝫ eſt colox ſanguinis putrefacti in facie. Et in ſynonymis Aulcē.ſcribit qꝫ ruthubuch eſt ſpecies melācholie:ꝛ hec viuos homes abhorret ꝛ appꝛopinquat mortuis. Et rutubuch eſt colox ſanguinis putrefacti in facie. Et ruthubuch eſt beſtiola exiſtens in ſupficie aque:que ſupeꝛ mouetur diuerſis modis ſine ordine. Et dicit eſſe maſculus ex ſaal.i.

a ¶Homo diligat ⁊c.]¶Considerandus ꝙ istoꝝ causa in speciali assignari non potest: quia sequũtur determinatos modos melancholie: ⁊ cõditiones individuales: vt supra dicebatur. Malicia formationis. i. imaginationis ꝓpter melancholicos vapores facientes imaginari esse extra: quod nõ est. Egressio idest fuga a viuis diurna. Nõ quiescit in loco ⁊c. ꝓpter errorẽ consilij. Lauendo ab hoibus: quia ꝓpter errorẽ consilij iudicat a quolibet esse fugiendus. Et quandoq; species individuorũ non imprimunt: ⁊ ideo negligit ⁊ nõ discernit. Est in vltimo quietis. Contra iam dixit: ꝙ non quiescit in loco. Dicendus ꝙ hic accipitur quies: vt opponitur furiositati maniace ga licet sit mobilis: nõ tamen est audax vel furiosus. Uel aliter ꝙ est in vltimo quietis. ſ. quandoq; ⁊ quãdoq; est mobilis ꝑ varietatẽ suoꝝ ꝓiliorꝝ.

b ¶Querimonie. Propter triſticiam de quolibet. Et cautele. i. videtur ꝙ sit cautelosus. Uel cautela non sumitur hic pro ea: que ab ingenio procedit: ſ; cautela dicit a cauẽdo: q; ab oĩb⁹ sibi canet.

c ¶Citrin⁹ faciei ⁊c.]¶Propter vigilias: citrinantur enim facies vigilantiuꝫ: vt Auerro. col liget secũdo. Lingua sicca: pp siccitatẽ melicam.

d ¶Et ei⁹ ⁊c.]¶Hic assignat cãm quorũdam accẽtiuꝫ: addens alia accidẽtia: ⁊ assignat cãm ulcerum cruriũm: ⁊ quare nõ ꝓsolidantur. Et nota ꝙ si Aui. fuisset possibile assignare verã causam alioꝝ mirabiliũ accẽtium dictoꝝ fecisset. Corruptio melãcholie: vnde corrũpit sanguis. Et multus motus peduꝫ est causa ꝙ materie corũpte infra trahuntur. Et qm̃ remanent ſm dispositionẽ causaruꝫ. ſ. intrinsecarum ⁊ extrinsecarum non solidantur. Reliqua patent.

e ¶Et hec neq; ⁊c.]¶Primo ostẽdit quare dicit cucubuc. secũdo ostẽdit sup qõ cadit hoc nomen. ibi ſa]Et cucubuc]Cõsiderandũ ꝙ de mẽte Aui. in isto sunt duo. ſ. paucitas memorie. ſ. presentiũ: vt apparet ex dictis capi. de corruptione memorie: ⁊ paucitas recti cõsilij. Cum ergo obuiat petro iudicat fugiendum eẽ errore ꝓsilij: ⁊ cum fugiẽs obuiat martino: iterũ iudicat esse fugiẽdũ: ⁊ sic fugit mõ ad vnaꝫ partẽ modo ad aliã: ⁊ ex hoc vocatur cucubuc: ⁊ pauci tas memorie iuuat i hoc q: si recordaret ꝑteriti in diuiduꝫ ⁊ ꝓsilij dati de fuga: posset arguere: quare a tot ego fugio.

f ¶Et cucubuc ⁊c.]¶Cõsiderandũ ꝙ nomẽ cucubuc cadit super quatuor. Dicit enim de bestiola quadã: que sup aquas vagat: ⁊ dicitur vt a puritia recolo schiararelo. Et dicit de bestiola que nõ quiescit. Et dicit masculus ex saḃal. i. demõe: ista non sunt nobis nota. Et dicitur quarto vulpes ḃamaru. i. quedã species vulpis valde mobilis: cuius autẽ ista quatuor hic ponat: tñ repitur ꝙ cucubuc dicit de colore sãguinis in facie putrefacti: vt appet in synonymis cõibue: ⁊ in glo. sup Rubri. huius ca. Et forsan ꝙ talis sanguis repitur in faciebus istorũ. Magis similia nr̃o loco. i. in nostra ꝓtata: sunt duo ꝓius dicta de ḣis significatis.

a ¶Et effundatur multitudo materiex ad crura eius: quare fiunt in eis ulcera: ⁊ quoniam remanent ſm dispositionem suam et dispositionem causarum suarum non consolidantur. Et fit siccus visus eius: neq; lachrymantur oculi ipsius: ⁊ eius oculi sunt debiles ⁊ submersi: ⁊ totuꝫ illud est ꝓpter siccitatẽ cõplexionis oculoꝝ ipsius. ¶Et hec[c] neq; notatur cucubuc nisi ꝓpterea ꝙ eam habens fugit absq; ordine: ⁊ qm̃ eius icessio est diuersa. Ignorat ergo qua parte icedat: ⁊ est quasi fugiens ab indiuiduo apparente ei. Nam ipse ꝓpter paucitatem sue seruationis ⁊ defectum rectificationis ꝓsilij sui incipit in pte sua moueri obuians alij indiuiduo: quare iterꝫ fugit ad partem alterã. ¶Et cucubuc[f] qdẽ est bestiola existẽs in supficie aque que super eam mouet diuersis motibus sine ordine: ⁊ quacũq; hora aliqd acciderit ei fugit ex eo qõ ipi accidit: deinde apparet ⁊ dicitur bestiola alia nõ quiescẽs: ⁊ dicitur esse masculus ex saal: ⁊ dicitur esse vulpis albamatu. ¶Uerũtamen magis similia nr̃o loco sunt duo ꝓius dicta.

Jacobus

demone. Et di esse vulpes altuama: hec ibi. Male ergo ad ꝓpositũ in rubri. ca. istius exponit cucubuc: ꝙ est color sanguinis putrefacti in facie: ꝛ iste color in hac melãcholia ꝓtingẽ possit. ¶Attende. v. ꝙ nec Auẽzoar nec ebemesue: nec Serap. in prac. suis de cura cucubuc vllũ ſpãlem fecere ſmonez forte: q: cura eius similis est cure cõi melãcholie. Rasis tñ li. viui. post ca. de melãcholia ꝓprium de cucub fecit ca. sicut princeps hic. His declaratis ad expositionem textus veniendum est.

¶In. i. pte ait ꝙ cucubuc est spẽs melãcholie sepi⁹ eueniẽs in februario aut martio: circa principiũ vernalis tpis cum corpis humores moueri incipiũt ⁊ ascendẽ: que facit vt hõ detẽtus ea diligat fugere a viuis hoĩb⁹ ⁊ cupiat appropinquare mortuis ⁊ sepulcris: ac si mori affectet ⁊ sepeliri. Et est cũ malicia formationis. i. imaginationis vel estimationis: que sibi repente freq̃nter supuenit alia ⁊ alia ſm res illas quibus ipse obuiat: vnde fit instabilis fine ordine se mouens.

Et est processio. ¶In. ij. tãgit. v. accẽtia que ḣũti cucubuc cõiter accidũt. Primum est: ꝙ ipse de nocte ꝓgredit ⁊ non cessat hincinde fine ordine ambulare. Exosus lucẽ velut nicticorax de die regredit ad domũ ⁊ cameram: ⁊ ibi se occultat tota die integra donec nox redierit. Scõm est: ꝙ diligit ⁊ optat esse solitarius: ⁊ ꝓpter illud de die se occultat ne ab hoibus videat: ⁊ cum ḣis cõuersẽt: ⁊ de nocte ambulat cum se retraxerint ad hospitia bestie ⁊ hoies. Tertiũ est: ꝙ de nocte is eger nõ quiescit pluſq; per vnã horam sine iterruptione: immo nõ cessat de nocte discurrẽ ⁊ ambulare motu inordinato nesciens quo vadat: cauet tñ sibi ne hoibus obuiet: ⁊ si aliquez videat se diuertit ab eo. Quartũ est: ꝙ ipse qñq; nõ cauet sibi ab hoibus nec diuertit se ab ḣis: imo ipse penitus negligit illud ⁊ parũ discernit illud qõ videt ⁊ ꝙ presens sibi est: vel q: raptus est velut in extasim ex multitudine cogitationũ vel non bñ videns: immo quasi cecus ex vigiliis nimiis. Quintuꝫ est: ꝙ cum hoc priori accidẽte ipse de die est in vltimo quietis seu maxime quietus ſm corpus ⁊ in vltimo sollicitudinis mẽtis ⁊ querimonie intrinsece de hac vita ⁊ miserijs eius ⁊ cautela a lumine ⁊ conuersatione hoium. Et forte ꝙ de istis melãcholicis viris intelligit illud Alexã. primo prac. Cognosces aũt ꝙ magis ex melãcholico fit anathinniasis. i. euaporatio furium quãdo patiunt tristicias irrationabiles. Et desperationem sui primũ proponẽtes ⁊ timore nimio superati morti desiderant. Et frequẽter cogũtur in lachrymas. Et ab hominũ societate se remouẽt: ⁊ amicoruꝫ fugiunt ꝓsortia: ⁊ in suspitionẽ eorum veniunt falsam: quorũ solatia vitare contendunt.

Et color est. ¶In tertia dat. v. signa ḣuius melancholie cubucalis. Primuꝫ est citrinus color faciei: tum ex parte cholere que est antecedẽs ipsius causa: tuꝫ ex superfluitate vigiliarũ ⁊ defectu somni in nocte: tum ex motuũ eius superfluitate que sanguinẽ incẽdit ⁊ ipsum cholerizat: ⁊ facit citrinat. Scõm est egri lingua sicca sitiens. primo ex siccitate materie morbi. scõo ex nimia deficcatione ⁊ superfluis motibus ⁊ vigiliis excessiuis. Tertiuꝫ est: ꝙ ulcera mala suis cruribus accidũt que non ꝓsolidant. Et istoꝝ ulcerũ triplex est causa. Prima est corruptio materie cholerice aduste decurrentis ad eoꝝ tybias. Scõa est motuum suoꝝ peduꝫ multitudo frequens ⁊ excessiua in deambulationibus nocturnis: quapropter materie ad tybias ⁊ pedes assidue descendũt. Tertia est offensio pedũ aut tybiarũ ad lapides aut ligna vel res duras alias cum de nocte incedit ⁊ errans ambulat fine claritate: vel qm̃ canes de nocte soluti mordent eius tybias: ⁊ hac occasione multitudo humoruꝫ ad tybias defluit ex qbus nascunt ulcera maligna nõ sanabilia. Causa aũt ꝓpter quã nõ ꝓsolidant est: q: remanent ſm suamet dispositionẽ in ꝓfluxu humoꝝ malignoꝝ ad ipsa: ⁊ dispõnent ꝓtinuationis suaꝝ causarũ: vt materie corrupte cholerice aduste motuuꝫ tybiarũ superexcedentiũ offensionis pedũ ad lapidẽ aut ligni. Quartũ est: ꝙ visus eius fit siccus. i. egri oculi sunt sicci ⁊ aridi: neq; lachrymant: aut in lippis abũdant ꝓpter vehemẽtiaꝫ siccitatis cerebri a materia morbi vt gilũs nimijs ⁊ motu excessiuo errabundo nocturno. Quintũ est: ꝙ oculi ipsi⁹ sunt debiles submersi. Debiles qdẽ ex defectu somni. Submersi vo ex superfluitate sue siccitatis consumentis aliquid de suis ḣumoribus et contrahentis ipsorum pelliculas.

Et hec neq;. ¶In. iij. ꝑmo reddit causam: quare melãcholia hec vocata est cucubuc. Scõo tangit quatuor significatões istius nois: ibi]Et cucubuc]Tertio a qbus significatis nibus vel significatis translatũ est hoc nomẽ ad significandum ḣanc melancholiam: ibi]Uerũtamen magis.]

¶In. i. particula ait: ꝙ hec melãcholia nõ ꝓpter aliud notatur cucubuc nisi ꝓpterea ꝙ ea detẽtus fugit absq; ordine: ⁊ quia ꝓgressio vel incessio eius est diuersa incerta fine rõne. Nescit itaq; eger nec qua parte icedat nec quorsum tendat. Sed est quasi fugiẽs ab indiuiduo: qõ imaginat vel qõ sibi apparet siue sit hõ siue canis aut equus. Nam patiẽs ipse ꝓpter paucitatẽ sue seruationis. i. memorie diminutionẽ: ⁊ ꝓpter defectuꝫ recti iudicij vel rectificationis sui cõsilij se mouere incipit in pte sua in qua est vel ad quã declinat: querens ab aliquo sibi occurrẽti indiuiduo fugere ⁊ fugiẽs obuiat indiuiduo quare iterũ fugit ad aliam partẽ ⁊ fortassis iterꝫ obuiat alteri: quare rursus fugit versus aliã partem totus ingenus ignarus ⁊ immemor a quo fugiẽdum est ⁊ cui approximandum.

¶Et cucubuc ⁊c.]¶In. ij. inuit ꝙ hoc nomẽ cucubuc est equocuꝫ ⁊ ḣs tij. significata velut ꝓncipalia cũ ḃ ꝙ significet trãssumptiue huc mordũ de quo tractat hic ⁊ colorẽ sanguis putrefacti in vultu. Primũ est bestiola sup aquas volitãs diuersis motibus ⁊ inordinatis: ⁊ in q̃cũq; hora sibi obuiat aliqd statim ab eo fugit: ⁊ recedente illo redit ⁊ apparet. Scõm est bestiola alia que etiã nõ quiescit: sed errans mouet nõ seruato ordine. Tertiũ est masculus ex saal. i. ex demone quẽ latini incubũ ⁊ pilosum demonẽ ⁊ inuitũ vocant. Et di incubus ab incũbendo. i. stuprãdo. Sepe. n. vt aiunt qdaꝫ theologoꝝ ⁊ grãmaticoꝝ cuꝫ mulieribus ꝓcubitũ exercet: ⁊ vulgus apud nos vocat ipm leu varou. Quartum est vulpes albamatu sic a loco vocata. Et di vulpes q̃si voluẽs pedes: est. n. volubilis ⁊ nunq̃ currit rectis itineribus: sed tortis anfractibus vt dolosum animal.

¶Uerũtamẽ ⁊c.]¶In. iij. dicit: ꝙ duo prima significata sunt magis similia ꝑti ꝓposito. i. melãcholicus de quo tractatur hic plus assimilat in suis motibus duabus bestiolis primo notatis q̃z demoni aut vulpi. Unde hoc nomẽ cucubuc aptius trãssumit a significatione harum bestiolarũ ad significationem huius melancholici ḣis similioris.

a ¶Et causa est melancholia. scilz adusta determinatis modis adustionis ⁊ malicie.

¶De cura. Capitulum.xxij.

Cura huius.

c ¶Primo in gñali premittit curā. ℞o in spāli. ibi ℞a⌊ ¶Et opz ⌋¶Prio innuit qᵗ tu redeas ad.c.qđ ꝓcessit. s. ad tres res: q̄ sunt thesaurᵉ cure.

a ¶Et opz ⁊c. ¶Primo ponit curā per medicinas ⁊ dietā. ℞o per opationem manualē. ibi scđa ⌊Et cū⌋ Prima in.vi.ficut sex ponit cañ. in cura coz. Primus est in phlōmia. Dubitaf: quare isti vsq; ad fincopiz phlōmātur. Facimus enim hanc phlōmiā in vehemēti repletiōe sanguinea: vt. ix. theo. ⁊ in forti dolore: vt in ꝓmē. aph. xz. i. pti. que egeruntur. Dōm: qᵗ istud est ꝓceptuz Azara. in hoc ca. ⁊ ꝓceptuz Raf. i. pti. pe. ca. in fi. Nullus tñ eorū assignat cām: dicemus ergo qᵗ si mā ista melancholica est vehemēter sanguini mixta cum sanguis abūdātia: qᵗ talis eūatio oz fieri vsq; ad leuē syncopim. s. lippotomiā: ⁊ hoc: q: ex tali phlōmia multa fit diminutio eius melancholie praue. Scđa cā est: q⁊ forsan in istis timef cerebri apatio ꝓpter multā prauitatē melācholici humoris: ⁊ ideo ad ꝓhibēdum facimus istā phlōmiā. Unde Raf. palleg. ca. noīat ipsam birsen melācholicā: de qua aūt vena fieri debeat appet ex cañ. gñalibus. tū Azara. ꝓcipit qᵗ ex cephalica. Ad ꝝrium dicendū: qᵗ phlebotomia copiosam facimus: qñq; ꝓpter passionis vehementiam: vt habet alibi declarari.

Et causa[a] quidē huius egritudinis est cholera adusta ⁊ melancholia.

¶De cura eius. Capitulum.xxij.

Cura huius

c egritudinis est cura ipius melancholie cum est ex cholera aut melancholia adusta. ¶Et oportet[a] vt in eius phlebotomia ad hoc perueniat: vt sangui plurimus ex eo egrediaf ⁊ malefactioni ꝓpinquus fiat. ¶Et regatur[b] cibis laudabilib⁹: ⁊ balneis bonis: ⁊ detur ei ad potandum aqua casei tribus diebus.

b ¶Et regaf ⁊c. ⌋¶Hic est. ij. cañ. ad humectationem: ⁊ ꝓparationem etiā cum aqua casei. Sed tu. d. quare tribus diebus: ⁊ nō pluribus. Dicēduz qᵗ hoc est ꝓceptū Raf. ibidē: vnde dicit exhibeaf seruz per tres dies. Et causa est: quia statim vult euacuare aliquid de materia: vt quasi de quarto in quartuz euacues: addendo epithymum in aqua lactis: sed hieras magnas da cum interuallo maiori.

c ¶Et post illud ⁊c. ⌋¶Hic est tertius cañ. Dubitaf: qᵗ supra de intentione Raf. phibetur hiera in materia calida. Dicēduz qᵗ nō dat hieram nisi postq̄ tēperauit caliditatē ⁊ furiam humoris: ⁊ hoc cum phlōmia cū balneo: ⁊ cuz aqua casei: ⁊ ideo dicit: ⁊ post illud: deinde ingenief vt dormiat. s. post hierā: q: est fortis medicina. Uel si canon absolutus: vt dicaf siue des hierā siue non: ingenies vt dormiat: qa somnus valde ꝓfert eis: vt statim ponet.

¶Et post[c] illud euacuetur humor cuz hiera archigenis: deinde ingenietur: vt dormiat. ¶Deinde cor[d] eius confortetur post euacuationem cum tyriaca et que cursu eius procedunt. Et[e] cum hoc valde humectetur: et embrocetur cum infrigidantibus: vt non aggregetur calefactio illarum medicinarum que necessarie sunt cuz motibus exercitatiuis: verūtamen necesse est: vt calefiat cor ei⁹ cum eo quod ipsum confortat: ⁊ humectetur corpus ipsius. ¶Et fiat vt dormiat: vt temperetur eius complexio.

d ¶Deinde cor ⁊c. ⌋¶Hic est quartus canō: qui vertit se ad ꝓfortationē cordis. Dubitaf: quomodo Aui. cōcedit tyriacā cum sit medicamen calidū ⁊ exiccatiuuz ⁊ resolutiuū: vt sumitur a Gal. in lib. de cōmoditatib⁹ tyriace: vñ collaudat vsum eius in podagricis. Dicēdum qᵗ forsan itelligit de noua: ⁊ quādo cuz cucubuc non est excessius caloris: qđ cognoscef ex pulsu: ⁊ ideo si apparet distēperantia in calore: tūc cōfortat cuz alijs: que habēt virtutē cōfortandi: ⁊ cuz hoc infrigidāt: ⁊ ideo dixit: ⁊ que cursu eius pcedūt ⁊c. Uel dicendū qᵗ opinio Auic. fuit: qᵗ tyriaca ex pte tyriacitatis ꝓfortat cor: vt est declaratū a me super. ij. cañ. iij. c. ⁊ cuz hoc resoluit materias. Si ergo times de suo calore vteris frigidis vt dicit: ⁊ misce cum alia re: nec de suo calore multum dubitauit Aui. vt apparet in trac. de viribus cordis versus finem.

e ¶Et cuz hoc valde ⁊c. ⌋¶Hic est qntus cañ. ⁊ dicit: ⁊ cum hoc. s. cuz das tyriacaz ⁊ medicinas cōfimiles: que quāuis cōfortent exiccāt: valde humectef ⁊ embrocef. s. sup caput: ⁊ alias partes si expedit cuz infrigidātibus. Ut nō ⁊c. i. q: ipsi multū mouenf: ⁊ inquietātur ⁊ ambulāt si possunt: vnde calefiunt ⁊ vsus tyriace ⁊ similiū etiam calefacit: ideo opz embrocare cum frigidis verūtamen: quasi dicat: in cōfortatione cordis isto rum non possumus absolui ab vsu calidorum. Et causa est: que sumitur Fen. xi. illo capitulo: Illos.

Jacobus

Et causa quidem. ¶In. v. pte ait qᵗ cā cucubuc est cholera adusta ⁊ melācholica. Rasis vo li. diuisio. ca. xij. de cucub ait. Est spēs vna ex adustione sanguis: ⁊ signa eius sunt vehementia cū tristicia faciei: ⁊ tristicia assidua: ⁊ taciturnitas de nocte. Et Alexā. i. prac. postq̄ egit de signis ⁊ curationibus melācholiarū ex sanguis abūdantia ⁊ ex cholera vsta ⁊ ex melācholia iterū ꝓpium facit. c. qđ sic intitulat. Signa si ex melācholico sanguine facta fuerit melācholia. Et sic incipit. Lōtingit aūt maxime melācholia q̄daz de acuto sanguine exusto: plus aūt rōne petēs caput multas anathimias ee. i. euaporationes sursuz facies mutato ibidē aiali spū. Et per signa que ibi subdit suptus exꝑssa de melancholia ac loq videf. Et ꝓnceps ꝓcipit cap. sequēti in melācholia hac extrahi sanguinem vsq; ppe fincopim: qđ fieri nō oz in melancholicis aut cholericis morbis maxime chronicis. Uidef ergo ex his qᵗ sanguis adustus sit cā cucubuc. Et forte inde pcessit expositio hec in rubri. Et est color. i. cuz colore sanguinis putrefacti in facie. Die ad cōcordandū hec dicta cuz hoc textu qᵗ fieri pōt: vt causa añs melācholie cucubuc sit sanguis corruptus: qui postea vertif in cholerā adustā ⁊ melancholiam iuuātibus ad illud excessiuis motibus ⁊ vigilijs nimijs.

¶De cura eius. Capitulum.xxij.

Cura huius.

¶In hoc ca. primo agit in generali de cura cucubuc. Scđo in speciali de

c cura eius per phlebotomiā: ibi⌊ Et oportet ⌋Tertio per cibū balneum ⁊ potū: ibi⌊ Et regatur ⌋Quarto per pharmacuz ⁊ prouocationē somni: ibi⌊ Et post illud. ⌋Quinto per cōfortationez cordis ⁊ corporis: ibi⌊ Deinde cor ⌋Sexto cuz dormitione plurima ⁊ potu epithymi: ibi⌊ Et fiat ⌋Septimo cuz flagellis ⁊ cauterijs: ibi⌊ Et cum ⌋

¶In pma parte ait qᵗ cura cucubuc est: vt cura melācholie facte de cholera aut melācholia adusta que iam decisa est: ⁊ specificata in ca. xx. tractatus: ⁊ hic iterato specificabitur ad doctrine augmentū ⁊ perfectionez. Juxta illud Raf. lib. diui. ca. de cucub. Et cura eius est cura melācholie que est ex dominio melancholie in toto corpore.

Et oportet vt. ¶In secūda innuit: qᵗ in cucubuc cōpetit phlebotomia. Et circa eius quantitatē seu mensurā dicit: qᵗ in ea pueniaf ad hoc vt multa sanguinis quātitas exeat: ⁊ educatur patiēs vsq; prope syncopim quaz malefactionez hic princeps appellat. Unde Januēsis malefactio lippothymia defectio cordis syncopis idez. Et malefactio dicitur quasi malū faciēs cordi ⁊ spiritibus ⁊ virtutibus: adeo qᵗ cogitur ad tēpus relinquere regimē membrorū extrinsecorū. Et si tanta fiat in cucubuc phlebotomia debet a principio de basilica fieri: vel de mediana si repletio sit vniuersalis: vel de cephalica si sit capitalis. ꝓiusq̄ sit sanguis multus cholerizatus aut melācholizatus per adustionē: ⁊ ꝓiusq̄ corpus vehemēter siccatuz ⁊ demacratum sit a superfluis motibus ⁊ vigilijs nimijs precipue nocturnis.

Et regatur cibis. ¶In tertia primo ait qᵗ patiens cucubuc regatur cibarijs laudabilibus: scilz cuchimis facilis digestionis frigidis ⁊ humidis: sicut lactucis ⁊ hordeo mūdato ⁊ amigdalato cum semine lactuce ⁊ aquis pullorū cuz lactuca ⁊ acetosa infrigiditatis ⁊ pisciculis paruis squamosis ossosis: vt phis vendosijs ⁊ malis granatis ⁊ pomis domesticis parū acetosis. Secūdo iubet qᵗ vtatur balneis bonis: scilicz tepidis ex aqua dulci: quatinus per ea corpus humectetur somnus prouocef cholera digeratur. Tertio precipit: qᵗ aqua casei detur egro in potu per tres dies integros: qa solutione educit choleram ⁊ humores adustos cuz facilitate: ⁊ confert manie ⁊ me

De partibus

lancholie: vt ait zsdesue.

Et post illud euacuetur. ¶In q̄rta dicit: qᵗ post phlebotomiā ⁊ bonum regimen digestiuū materie cucubuc euacuef ipsius materia cuz hiera archigenis: ꝑm hunc modū. ℞. hiere archigenis. z. ij. dissoluātur in. ʒ. v. seri caprini: ⁊ da mane tepiduz. Inuenies aūt duas hiere istius descriptiones. v. prima tracta. ij. cap. vij. ⁊. viij. Sed prima est melior in casu presenti. Et de ipsa ꝓcipit dare aureos quatuor ꝓ qualibet dosi: sed nimis in triplo est in hac regione cum multū recipiat de collogntida ⁊ rursus recipiat de elleboro nigro ⁊ scamonea ⁊ euforbio: nisi sit qᵗ in hac mel ponatur sextuplū respectu puluerum: qđ tripluz esse solet. Et quia multi hieras trāsglutire nō bene possunt: ꝓpter suam nimiā amaritudinē da si vis ʒ. i. lapidis lazuli vel armenici abluti ⁊ contriti ⁊ incorporati cuz ʒ. s. electuarij catholicon: deide dissoluātur in. ʒ. v. seri caprini ⁊ fiat dosis. Uel ℞. diascene. z. ij. catholicon. z. iiij. misceātur ⁊ fiat bolus dandus ꝓ dosi una. Scđo dicit: qᵗ post purgatōez diligētia fiat vt patiēs dormiat quatinus per somnū vires recupet quas morbus ⁊ pharmacū debilitauerūt dādo egro in esuz lactucas recētes vel paruū vnū coclear papaueris albi vel supponēdo fronti ⁊ tpibus pānos sericinos vel lineos subtiles intinctos in succo sempuiue tepido ⁊ lacte mulieris nutrientis puellam.

Deinde cor. ¶In. v. dat. v. cañ. sup cura cordis in hac passione. ¶Primus est: qᵗ post cūonez huius melācholici ꝓfortef cor eius cum tyriaca ⁊ similibus: vt methridato ⁊ trifera quarū ꝓprietates est post purgatiōes extinguē impssiones ⁊ religas venenosoꝝ pharmacoꝝ: ⁊ ꝓfortare cor ⁊ stōm debilitatos ab ipsis ⁊ residuū ꝓsus mere mālerum cōmotarū. Dies ergo in crastino post assumptū pharmacū ʒ. ʒ. tyriace magne vel. ʒ. i. methridati vel. ʒ. i. ⁊. ʒ. trifere cū sex coclearib⁹ aque buglosse. Scđo est valde humectef cor hui⁹ patiētis: ⁊ per aerē qui cum anhelitu attrahif ⁊ per cibos ⁊ potus ⁊ per medicinas ne ipm ethicef vel sanguinē adurat ex deiccatione vehemēti ipsius a mā cucubuc: et a pharmacijs ⁊ a motibus egri ⁊ vigilijs nimijs. Tertius est: qᵗ embrocetur cor vel epithymef cuz infrigidātibus vt aqs nenupharis endiuie rosarū vel cucurbite vt nō aggregef calor medicinaꝝ necessariarū cuz calore motuū exercitatiuoꝝ. i. nō simul adinuicē ꝛcurrāt calor pharmaciaꝝ ⁊ calor tyriace vel tyriacalium ꝓfortatiuoꝝ ⁊ calor acgsitus ab exercitijs ipsius infirmi in deambulatiōibus assiduis nocturnis: ⁊ isti calores cor sup inflāment ⁊ febrire faciāt ⁊ humores adurāt: vnde crescat morb⁹. Quartus est: qᵗ q̄uis cor infirmi debeat infrigidari vel per embrocas vel per epithymata sicut statim dictū est: necessariuz tū est vt post pharmacias calefiat eius cor cum ꝓfortatiuis tyriacalibus ꝓpter causas in. i. cañ. Quintus est: qᵗ nō solū cor egri: sed ⁊ totū eius corpus attēte humectef ⁊ diligēter tā intus q̄z extra ne motibus nimijs ⁊ excessu vigiliaꝝ totū corpus acrescat ⁊ ethicetur ⁊ ipsius humores magis ⁊ magis vrantur.

Et fiat. ¶In. vi. ꝑmo ait qᵗ in cura cucubuc elaboref q̄tuz possibile est: vt eger dormiat ꝑcipue de nocte quatin⁹ per somnum ꝓtēperef eius cōplexio ⁊ rebmank ipsius caliditas ⁊ excedēs siccitas q̄s sibi impsserunt mā cucubuc motus inordinati vigilie nimie. Scđo dicit: qᵗ cōplemētū cure cucubuc post dicta remedia in. ij. ꝓfitit. Primū est dormitatio plurima nocturna pp cās nūc dictas que ꝓuocāda est modis ꝓs tactis in pte. iiij. Juxta illud Raf. li. diui. c. de cucub. Et cura eius est multitudo administrationis alicuⁱ olei vt nenupharini vel de papauē ⁊ balneum ⁊ medicine somnū faciētes ex eis que effundunf sup caput sicut decoctio seminis lactuce ⁊ corticum papaueris ⁊ viol. siccaꝝ: ⁊ mulgere lac

a ¶ Cōplementū vel ibi: ꝛ vt detur est.vi.cañ. ꝙ somnus conferat apparet ex precedēti ca.epithymi:laus iam apparet: ꝛ reliqua patent.
b ¶ Et cum ꝛc. ¶ Medicamē ꝛ cura.s.per medicinas ꝛ regimen.
c ¶ Flagelletur ꝛc. ¶ Et hoc vt rectificet estimationez: Auic.enim maxime credit obedientiam coꝛporis anime estimatiue: vt apparet sexto de naturalibus: ꝛ in sequenti capitulo.
d ¶ Cauterizetur ꝛc. ¶ Hoc declaratuꝫ est supra ca. de pmixtione sensus: ꝛ illa declaratio afferaꝛ ad hunc locū. Cōsiderandū cuꝫ dicit: qm̄ sanatur oꝫ intelligi.s.qm̄ꝫ: qꝛ de mēte Raſ. prallegato capitu. isti frequentius moriuntur.

¶ De yliſci. Cap. xxiij.

Ec egri

h tudo est ꝛc. ¶ Hic determinat de alia specie melancholie: que dicit yliſi. i. amoꝛ siue hereos. Et primo hāc passionem notificat. ſecōo ponit curam. ibi ſecūda ¶ Cōſidera ¶ Sed tu. o. nō videt ꝙ amoꝛ sit passio melācholica: qꝛ in cātica canticoꝝ. xcvij. cōmen. ꝛ cantico ponit passio cholerica. Dicendū ꝙ illud est extraneū dictū: cum dicit cholerica per adustionē: qlibet enim humoꝛ acuit: ꝛ vt sic aliqualiter trahit ad naturā cholere: cuꝫ eduritur. Prima in tres. primo notificat istā passionez per diffinitionē. So ponit signa. tertio subdit quēdaꝫ cañ. curatiuū. ibi ſa ¶ Et signa ¶ ibi tertia ¶ Amplius cū. ¶ Cōſiderandū primo ꝙ hec passio vocaꝫ yliſi apud arabes: ꝛ apud vos amoꝛ siue passio: quaꝫ hō ꝓpter amorē incurrit. Et vocaꝫ hereos. i. passio herrotica. i. diuina: ga quidā putauerūt adeo fieri istā passionē: vt. i. pnostic. cōmen. vij. Vel qꝛ isti sunt abstracti ab oībus alijs negociatiōibus: sicut accidit in ꝓplatoribus diuinoꝝ. Cōſiderandū ꝙ Aui. dicit ꝙ hec passio est similis melācholie: qꝛ vt ex eius intētione apparet. ista passio ꝙuenit cuꝫ melācholia: ꝛ differt ab ea. Cōuenit: ga in vtraꝙ est lesio cogitatiue cū multa sollicitudine. Sed differt ab ea: qꝛ melancholia fit necessario a vicio humorali siue cōplexionali puroꝝ: que sunt dispositiones coꝛpales egre respectu huius indiuidui estimabilis. Sed amoꝛ fit sola vehemētia estimatiōis respectu huius indiuidui estimabilis: ꝫ ēt possit ꝙuēgi vicio humoris: vel etiā a vicio humoris fieri. Dubitaꝫ cui vtuti attribuaꝫ amoꝛ. Dicendū ꝙ formaliter virtuti appetitiue. Ratio est: qꝛ amoꝛ formaliter nō videt esse aliud nisi appetitꝰ siue dispositio illi⁹ ſecūs vnde hō appetit aliquā diam: ergo videt esse passio virtutis appetitiue. ſ. cōcupiſcentie. Dico etiā ꝙ cuilibet virtuti cognoſcitiue intrinſece debet quodāmodo attribui. Et rō est: qꝛ cuiuslibet vtutis opatio cōcurrit. ꝓmo enim ꝛcurrit ſenſata forma: que apꝓhēditur ab imaginatiua: ꝛ affert illā rū dā formaruꝫ ꝛ figuraꝝ que insunt ei. Deinde adiuuat ipſuꝫ: ad illud deſideriū eius: ꝛ non ꝓſequit. ¶ Et signaᶜ ꝙdem eius sunt ꝓfunditas oculoruꝫ: et siccitas ipſorum: ꝛ priuatio lacꝛymaꝝ nisi cum fletus adest: ꝛ motus cōtinuus palpebꝛaruꝫ riſibilis: quaſi aſpiciat aliquid pulcꝛū delectabile: aut audiat rumorem iocūdantez: aut letificet. Et est ſpiritus eius plurime intersectionis: et reuersionis: ꝛ fit multe eleuationis. Et alteratur diſpoſitio ipſius ad riſum ꝛ leticiam ꝛ ad triſticiā ꝛ fletum cum amoris cantilenas audit: ꝛ ꝓcipue cum fit rememoratio repudij et elongationis. aliqs particularis ſenſus ſcōo ꝛcurrit placibilitas iudicata per eſtimatiuaꝫ. Tertio ꝛcurrit continuatio iudicij placibilitatis ex ꝛtinua reportatione ꝓ memoratiua. Ex qbus vigoratis ꝛ vnitis ꝛſurgit appetitus cōiungendi ſe cum illa muliere quā homo diligit. Et ga assecutio fit cuꝫ mēbris generatiuis: ideo fit titillatio circa illa. Ex qbus apparet: ꝙ in amore est leſio imaginatiue et memoratiue per intenſionē actus: ſed eſtimatiua est leſa per corꝛuptionē: ga iudicat quā docꝫ pulcꝛū qō est ſedū ꝛ est leſa per intēſionē: qꝛ ꝛtinua ſua actio ē eſtimatio de pulcꝛitudie ꝛ placibilitate illi⁹: ꝛ qꝛ oia alia eſtimabilia ꝙſi omittit. Et hoc est qō Aui. dicit: in qua. ſ. egritudine vel ſollicitudie hō adduxit incitationē cogitatōis i. incitauit ꝛ excitauit cogitationē ſuā ſup pulcꝛitudinē quantidā formarum ꝛ figurarum que inſunt ei. ſ. in aia: deinde adiuuat ad illud. ſ. ad incitationem ꝛ augmentum cogitationis deſiderium: idest appetitus aſſequēdi ꝛ non ſequitur. Cum enim non conſequitur: tunc fortius ardeſcit ad cogitationem ꝛ appetitum.
e ¶ Et signa ꝛc. ¶ Primo ponit signa diſpōnis huius. So ponit signa qbus cognoſcimus pſonā que diligit. ibi ſa ¶ Et eius qdem ¶ Dicit primo signa eius sunt ꝓfunditatis ꝛc. ꝓpter ſiccitatē ex vigilijs multis. Motus ꝛc. Ratio est: ga ſemper in aia coꝝ fixa stat forma dilecte mulieris. Spūs. i. anhelitus multe intersectionis ꝓpter abstractionē anime ad cogitationē de forma dilecta: ꝛ est ſimile ei: quod declaratū est ca. de frene ſi: de intētione Gal. in lib. de diſnia. Et ꝓcipue alteraꝫ diſpoſitio ad triſticiā cum fit rememoratio tripudij. ſ. in cantilenis. Et elongationis. i. remotionis ad dominaz que diligitur. Vult igitur Auicē. ꝙ iſti ſi audiunt cantilenas amoris in qbus fiat promiſſio: ꝛ ſpes aſſecutionis ipſi rident.

Jacobus

ſup caput: ꝛ cibi frigidi ex lactuca ꝛ cucurbita cum oleo amigd. hec ille. Scōm est dare iterū infirmo in potu epithymū: vt qeſcat nā eius a motibus nocturnis ꝛ abſcindant vel removeant ab eo cogitatiōes coꝛrupte eūata ꝙ epithymū cholera nigra que cā erat hoꝝ. Da egro ſemel vel biſ in ſeptimana ſūmo mane hāc doſim. ℞. epithymi triti. ʒ. iij. miſce cū. vi. ʒ. ſeri cap. in quo bullierit. ℥. i. vuarū paſſaꝝ mūdataꝝ: ꝛ grana. vi. ſalis ꝛ fiat doſis. Vel. ℞. epithymi. ʒ. i. bulliat modicuꝫ ꝛ tēperet cum. ℥. i. paſſularū: ꝛ. vi. granis ſalis in. ʒ. viij. ſeri capri. poſtea colet modicum exprimendo epithymū ꝛ fiat doſis: que detur vt ꝓior.

Et cuꝫ in ipſa.

¶ In. vij. iubet ad acriora remedia ꝓcedē: ſi hora nō ꝛtulerint ſub tribꝰ ꝓceptis. Primū est: ꝙ eger flagellet fortiter ſic: ꝙ inde ſentiat vehementē dolorē cuꝫ flagellis: aut virgis in ſpatulis ꝛ dorſo et clunibus ꝛ coxis vt dolor illatus ipm retrahat a coꝛruptis eius cogitatiōibꝰ. Scōm est: ꝙ cū vgis aut palmis ſepe ꝓcutiat caput patiētis: ꝛ colaphizet ipſius facies: ꝓp eādē cām: ꝛ vt mā que in cerebꝛo latet exteꝛiꝰ trahat ad ſupficiē. Tertiū est: ꝙ ſinciput egri cautericeť per ignitū ferruꝫ in cacumine capitis ꝓpe ſagittalē cōmiſſurā imꝓſſuꝫ: q̄tinus attrahat ardore ꝛ dolore mās illuc: ꝛ ad vlcus illatum māe decurrāt: ꝛ per ipm purgent: qm̄ ſanať per hec ꝓpria cucubuc. Et ſi morbꝰ redeat poſt ſanationē reiterent iſta que mō dicta ſunt. ¶ Cura ergo in ſūma cucubuc est. viij. res. Prima est phlōmia vſqꝫ ꝓpe ſincopim Scōa est dieta cū cibis electis frigidis ꝛ hu. ꝛ potu aq̄ caſei per tres primos dies: deinde ptiſane vel vini limphati albi aut ſubrubei. Tertia est balneū aq̄ dulcis tepide. Quarta est purgatio peccantis māe cū hiera achigenis: ꝛ potu epithymi ꝛtinuato. Quinta est ꝓuocatio ſomni nocturni. Sexta est ꝛfortatio coꝛdis poſt purgatiōes cuꝫ tyriacalibus ꝛ electuarijs coꝛdialibus: ꝛ humectatio vehemēs coꝛdis ꝛ capitis ꝛ totius coꝛpis cū refrigerio quodā moderato. Septima est frequēter ꝛ fortiter flagellare infirmū ꝛ colaphizare. Octaua est cauterizare ſinciput infirmi.

¶ De yliſci ꝛ est egritudo quā aliqs incurrit ꝓpter amorem. Cap. xxiij.

Ec egritudo.

¶ In B. c. ꝑmo deſcribit melancholiaz q̄ ex amore accidit. Scōo ſigna

h eius: ibi ¶ Et ſigna qdē ¶ Tertio modos noſcēdi pſonā que diligit: ibi ¶ Et poſſibile est ¶ Quarto ſūmariū remediū ipſius cū alia non ꝓſunt: ibi ¶ Amplius cuꝫ non inuenitur ¶

¶ In. i. pte deſcribēdo ꝛ declarādo paſſionez hāc: dicit ꝑmo ꝙ hec egritudo est ſollicitudo melācholici. i. mala cōplō melācholica medie cellule vel ptricule cerebꝛi ſollicitudinē iducēs qua mens alienaf: ita ꝙ hic capit effectus ꝓ cā tanq̄ nobis notioꝛ. Scōo dicit: ꝙ est ſimilis meſie ſeu paſſioni meſice. Primo qdē in hoc ꝙ cogitatōis ꝛ eſtimatōis ſpūs ſilueſtres facti ſunt vt in meſia. Scōo in alienatiōe mētis ꝛ coꝛruptiōe iudicij. Tertio in deſiccatiōe coꝛpis ꝛ imoderatis vigilijs. Tertio dicit in qua hō. ſ. amās ꝛ amore leſus ſibi iaz adduxit. i. mēti iſixit incitationē. i. quēdā ipetū vel pōptitudinē ſue cogitatiōis aſſidue ꝛ excedētis ſup pulcꝛitudinē ſeu formoſitatē quarūdaz formaꝝ foris apparentiū ꝛ figuraꝝ mēbroꝝ ꝛ coꝛpis que inſunt ei: puta amate rei. Et in hoc tāgit ꝓncipalē cām morbi huius actiuā vel efficientē. Quarto dicit: deinde adiuuat ipm ad illud

De partibus

Si autem deſideriū eius ꝛ nō ꝓſequtur. i. ardens ꝛcupiſcētia amantis ſine hoc: ꝙ cō ſequaf: illud qō deſiderat adiuuat ipſum ad illud. ſ. ad incitationē cogitationis ſue ſup pulcꝛitudine amaſie vel ad egritudinē melancholicaz de qua est ꝛmo ꝓſens. ¶ Attēde. i. ꝙ multi de hac egritudine faciētes ꝓpriū cap. intitulant ipſum de amore hereos exiſtimātes ea detentos nil aliud pati niſi inſanū ꝛ fatuum amorē: vnde phylocapti noiari ſolent a phylos grece qō est amoꝛ latine ꝛ captus: qꝛ sunt ſic amore capti vel illaqueati ꝙ ſe diſcerpe vel retrahere neſciūt. Et dicit hereos vel hereoſus is inſanus amoꝛ: quia plus accidit viris nobilibus ꝛ viris heroicis q̄ꝫ viris ſimplicibus de cōi plebe: ꝓpterea ꝙ sunt pluſ ocīs vediti delicate nutriti carnibus ꝛ vino frequētantes choreas ſepe colloquētes cum dñabus ꝛ domicellabus cōptis ꝛ oꝛnatis que sunt velut iacula vulnerātia mētes. Et ꝫ is amoꝛ fit cauſa huius moꝛbi de quo tractaf hic: ꝛ multo ipſo notioꝛ: vnde forte de eo ca. intitulāt: nō est tamē moꝛbus de quo hic intēdit: ſed mala cōplexio vehemēter ſicca quaꝫ is amoꝛ ſpſſit rationis oꝛgano ſilueſtres efficiēs ſpūs ipſius ꝛ melācholizans vel adūſtione vel reſolutiōe partiū ſubtiliū humores qui ibi sunt ꝛ illuc accedūt. Et dicit is moꝛbus arabice yliſci. ¶ Attende. ꝙ ꝙ iſte moꝛbus plus viris ꝓtingit q̄ꝫ mulieribus: qꝛ cōiter sunt caliđiores ꝛ ipſoꝝ ſemen est titillatiuus ꝛ cōcupiſcētia vehemētioꝛ: est in eis ad coitū ꝛ minus attendūt cautelis pudoris q̄ꝫ mulieres ꝛ minus verecūdi sunt: ꝛ nō timent aſtutias ꝛ dolos ꝛ tela mulieꝝ ſicut ecōuerſo. Cuꝫ tamē inſaniūt amore capte difficile ſanātur: qꝛ voluntati maxime innituntꝫ ſine ratione poſt pudorē perditū: ꝛ harū intellectus sunt imbecilles ꝛ ad ℣tutes ꝛ ꝓstantias viriles minime exercitati: quinimmo lubꝛice fragiles potius ꝛ indomite sunt.

Et signa quidem.

¶ In ſcōa dat nouez signa melācholie hereoſe. Primuꝫ qō ab oculis trahitur est tripler. Unū est: ꝙ ipſi multuꝫ ꝓfundank in ſuis oꝛbitis ꝓpter vehementiā ſiccitatis cerebꝛi ꝛ tunicarū eius a qbus naſcūtur tunice oculoruꝫ: vnde cōtrahūtur. Alterū coꝝ est fortis horuꝫ ſiccitas ꝓpter candē cauſam. Tertiū est: ꝙ priuātur lacꝛymis eadē de cauſa: niſi duꝫ flet eger cōtriſtato aio de non viſione rei quā diligit: vel defectu ſpei ꝙ ad hāc pertingat. Secundū est motus riſibilis palpebꝛarū ſuarū: quaſi cōtinuus ac ſi ipſe aſpiciat aliquid formoſum vel delectabile: aut aliquez audiat iocū duꝫ rumorē: ſicut cantilenas vel melodias inſtrumētoruꝫ muſice: vel letificetur attētione animi fixa ꝛ vehementi circa pulcꝛitudinē prēdilecte rei. Tertiū est: ꝙ ſpūs eius: idest anhelitus ſepe interſecaf vel fit interſectus: ſicut in infante aut puero ploraāte cuꝫ altis ſuſpirūs ex vehementia raptus animi eius in rez ꝑdilectā vel decorē eius. Et est plurime reuerſionis in tpibus illis in qbus potius expectaf ges q̄ꝫ motus ipſius. Et multe eleuationis ex ꝛcupiſcētie ardore. Et bꝛeuiter ſepe inequalis est ex incōtinētiſſimis motibus ꝛ moꝛibus huius patiētis: nūc ad leticiam: nūc ad triſticiaz: nūc ad bonā ſpem conſequēdi qō optat: nūc ad deſperationez. Quartū est: ꝙ cū iſte patiēs audit cantilenas ſeu carmina amoris: tūc prēcipue diſpoſitio eius alterari videť: nūc ad riſum ꝛ leticiā: nūc ad triſticiam ꝛ fletuꝫ. Ad riſum qdē ꝛ leticiā: ſi recēter habuit de amaſia grata aliq̄ noua vel amoris ſigna. Ad triſticiā vero ꝛ fletū cum ſibi tūc ſit vel ex ꝓ

ximo facta

Si aũt sint cantilene in ḡbus inducaẽ desp̃atio ⁊ repudiatio: ipſi plorãt: Oia ⁊c̃. p̃eter oculos trahit ad eos materia ꝓpter vigiliam ⁊ ploratum.
a ¶ Graues magne. i. vehemẽter: vel magne palpebre. i. palpebre ſuperiores craſſe. i. groſſe ⁊c̃. Euaporant. i. fit multa ex capite euaporatio ꝓp vigilias ⁊ virtutum intrinſecarũ laborem. Reliqua patent.
b ¶ Et eius ⁊c̃.] ¶ Iſtud ponit in libro pronoſti. xi. cõmen. ⁊ cum pulchra hiſtoria ponit a. B. ad epigenem. i. lib. vi. ca. Ubi narrat qũo de quadã muliere cognouit: q̃ ipſa amabat virum noſe peliadẽ. Illud in quo valet. i. illud in quo eſt vtuoſus. Dicẽdo eſt bonus homo in armis vel magnus litteratus.
c ¶ Amplius cum ⁊c̃.] ¶ Hic attẽde mentez. A. quanta eſt obediẽtia corꝑis eſtimatiõi: ⁊ huius ſententie eſt ſexto de naturalibus. ꝑticula quarta: ⁊ de animalibus: ſeptimo vbi dicit: q̃ quando gallina vincit gallum in pugna erigitur quaſi eſſet gallus: et eleuat ſuam caudam: quaſi eſſet gallus: ⁊ aliquando naſcitur illi cornu in crure quaſi gallo: ⁊ in hoc percipi poteſt obedientia nature cogitationibus anime ⁊c̃.

¶ De cura eius. ¶ Capitulum. xxiij.

Onſide

c ra ⁊c̃.] ¶ Primo ponit curaz per medicinas ⁊ dietam. ſecũdo per accidẽtia anime. tertio iterum per medicinas. ibi ſecunda [Et fit caſus] ibi tertia [Et fortaſſe.] Cõſidera modum loquendi Auicẽ. ga Auicẽna vult: quod non ſemper fit vicium humo-

Jacobus

rimo facta eſt rememoratio repudij ipſius vel elõgationis a ſuis amoribꝰ. Quintũ eſt: q̃ oia mẽbra patientis huius arefacta ſunt ⁊ quaſi ethicata: ꝓp aſſiduas meditationes ⁊ ꝓp defectũ quietiſ ⁊ ſomni ꝓter oculos qui ꝯuz ꝓfundatione ſua: ſunt graues ⁊ magni. Graues quidem ex melãcholicis humoribus deſluẽtibus ad eos vel ex reſolutiõe ſpirituũ cũ oppꝑſſione q̃dam deſiderij ſomni. Magni vero ꝓpter aſſiduationem ſui motus in aſpiciendo hinc inde: ſi videbit eius amaſiaz vel aliqd q̃ ſibi attineat: ꝓpter quoꝝ motuz abũde attrahatur ad hos nutrimẽtuz vel ex riſu freq̃nti dilatari videnꝭ ⁊ magnificari. Sextũ eſt: q̃ ipſius palpebre ſunt groſſe ⁊ inflate: ꝓpter vigilias ⁊ freq̃ntiam fletus qui. ſ. fletus cuz ſingultu fit ex cõpaſſione ſtõi ad cerebrũ vel ſui oris ad cor. Et eſt euaporãs hmõi fletus ex capite ipſius. ſ. deſcendẽs ſub forma vaporis vel aquoſitatis a capite ad oculos ⁊ palpebras eiꝰ: vnde vulgo dr̃ de hiis amatoribus: q̃ peuſſos hñt oculos. Septimũ eſt: q̃ nõ eſt ordo nec decẽtia geſtus figuris egri huius: ſed nunc manus agitat: nũc pedes eius: nũc ſurgit: nũc ſtat: nũc ſe ꝑternit: nũc erigit oculos: nũc hũi deprimit: in ſmone variat totus inc̃ſtans variue ⁊ mobilis: q̃m hec oia ſunt in iſto amore ſpes deſpatio triſticia gaudiũ riſus ploratus deſolatio dolor ꝯſolatio voluptas timor audacia: ⁊ qõ horꝝ cã eſt mens illaqueata falſis iudicijs. Octauũ eſt: q̃ pulſus egri huius eſt pulſus diuerſus. i. ineq̃lis ⁊ oino inordinatus ſeu carens ordine: ſicut eſt pulſus hñtiũ tedium ex inequalitate ⁊ inordinatione paſſionũ ſuarꝝ qbus nũc triſtat: ⁊ flet ⁊ deſperat: nũc letat̃ ridens: ⁊ bene ꝯfidit: nũc amat: nũc odit: nũc proſequitur: nũc laſſatus fugit. Nonũ eſt: q̃ pulſus ⁊ ipſius diſpoſitio in magnitudine ⁊ paruitate fortitudine ⁊ debilitate velocitate ⁊ tarditate frequentia: et raritate diuerſificanꝭ in hoc patiẽte cum ſit ſibi ſermo vel rememoratio de re quã diligit vel cuz ſibi occurrit aut obuiat ſubito. Et ſup iſto refert Gal. i. ꝓnoſticorꝝ cõmẽto. xi. illius cañ. Que ſi ſic fuerit ⁊c̃. q̃ hereſiſtrates medicus de filio regis cognouit: q̃ eſſet amans nõ per augurium: vt qdaz aiebant: neq; per pulſum directe indicantẽ vel ſignificantẽ amorem ſed ꝓpter mutationez pulſus eius trãſeunte ante eum illa quã adamabat ad inequalitatẽ ⁊ inordinationẽ ⁊ reditionẽ ad ꝓpriuz ordinẽ: poſt quã diſceſſerat. Et ſunt v̄ba eius hec. Et herasiſtrates nõ ſciuit: q̃ filius regis fuerit amãs: q̃m vidit corꝰuos aut cornices volãtes: neq; q̃ inuenerit pulſum illius adoleſcẽtis ſignificare amorẽ: ſicut dixerũt qdaz. Sed ipſe nõ ſignificauit illud niſi ſicut ego ſignificaui ſemel. Qõ eſt: q; hora qua ego poſui manũ meaz ſup faciẽ infirmi accidit ei: vt trãſiret per eũ mulier ex eis que erãt in mãſione ſua: quare diuerſificatus eſt pulſus eius ſtatim ⁊ corruptus eſt ordo eius. Lũq; parum tꝑis ꝑmãſit ⁊ mulier illa receſſiſſet quã viderat redijt pulſus eius ad id qõ erat per naturam: hec ille.

Et poſſibile eſt.

¶ In. iij. primo ait: q̃ per iſtum modũ tãgẽdi egri pulſum ⁊ notãdi diuerſitates et inequalitates que in eo ꝓtingũt ex rememoratione dilecte cognoſcẽ poteris: ⁊ ſignificare que ſit illa que diligit̃ hereoſo amore cũ non ꝓfitetur: ſed celare querit que ſit amica eius. Secũdo dicit: q̃ cognoſcẽ illã quam fatue diligit ⁊ inſpiẽter eſt vna de vijs vel aptis ſemitis ad curationem eius. Mã ſi ipſa fuerit altioris gradus ⁊ amatori impar retrahi poterit ꝑ ſuaſionibus q̃ in vanũ laborat ⁊ ſeipſuz cruciat gratis ⁊ exponit ſe graui ꝑiculo ne parẽtes amate vel inſultent ei vel iniurias inferãt ⁊ incõmodẽt ſibi aĩo ⁊ corꝑe totus aridus factus ⁊ incõpos mẽtis. Et ſi illa fuerit inferioris gradus ⁊ indigna hoc viro remonſtret̃ qũo ſe deꝑmit ⁊ ſuũ genus ⁊ famam ⁊ honorẽ ⁊ aiam ⁊ corꝑus. Et dicanꝭ ſibi vilia de amata ⁊ occupet̃ in alijs. Et ſi ſit quaſi par: nubant in dño. Tertio dicit: q̃ ingeniuz in hoc. i. cautela apta vel ſubtilitas per quam ſciri põt: que ſit illa femina cuius amore ardet: ⁊ furens inſanit eſt: vt corã ipſo plures noſcentur tractim: ⁊ cũ paucis iteratis vicibus femine aut puelle de ḡbus habetur ſuſpitio maior: ⁊ teneat medicus aſſidue digitos ſup pulſum infirmi: ⁊ ad cuius nomẽ pulſus imutabit̃: ⁊ fiet diuerſus magne diuerſitatis inter ſectio ſimilis illa ẽ que amatur: maxime ſi pluries illud expertuz fuerit ⁊ ſic inuentuz. Quarto dicit: q̃ ingeniũ aliud conſimile: primo eſt vt reuocetur ad memoriam forma vultus eius ⁊ figura mẽbroꝝ de qua ſuſpitio eſt: ⁊ mãſio ſeu domus quaz ipſa inhabitat: ⁊ illud in quo valet vel excellit aliaꝭ: ⁊ artes quas ſcit i texturis aureis: aut ſerticinis vel alijs que attinẽt feminео ſexui: ⁊ genus a quo traxit originem: ⁊ regio vnde eſt. Et cõparet̃ ſeu referatur quodlibet iſtoꝝ ad nomen illius que diligitur. Et q̃diu hec fiunt attendat medicus diligẽter in pulſu: quãdo variatur ⁊ fit inequalis: ⁊ quaſi interſectus ſic: q̃ cũ illud ſepe fit vt alteretur apud rememorationẽ eiuſdem rei cõgreget ipſe inde ꝓprietates eius qui diligit̃ ex noie ipſius: ⁊ ex illo in quo precellit aut prevalet ⁊ alijs ꝓactis. Et cognoſcitur illud qõ diligit̃ per tales modos. Et princeps vt ait illud iam fuit expertus: ⁊ inuenit iuuamẽ in facieẽdo moraz in illo: ſcilz in diu tangẽdo pulſum dũ nomẽ ⁊ mores ⁊ figura narrantur corã egro illius de qua eſt ſuſpitio q̃ ſit predilecta.

Amplius cum non.

¶ In quarta primo ait: q̃ ſi morbus iſte ſit adeo fixus ⁊ habituatus: q̃ nullo ingenio curari poſſit niſi cõiunctione amantis cuz amata nubant in dño: ſm q̃ fides ⁊ lex permittũt: vt ſaluet̃ eger ⁊ recuperet intellectuz ⁊ vires. Secũdo ſuper hoc recitat princeps mirabile euentũ qualiter quidã hereoſus amator cito ſanitati reſtitutus fuit: ⁊ viribus corꝑis ex coniũctione cum illa quã amabat ⁊ recuperabit in paucis diebus carnes ⁊ ſanguinẽ quos ipſe perdiderat: cũ tamen ex ameti ⁊ rabido amore iam pueniſſet ad arefactionẽ totius corꝑoris: ⁊ pertrãſiſſet ipſam: ideſt primũ gradũ ſiccitatis ethice iam factus ethicus in ſecũdo gradu: ⁊ iam ſuſtinuiſſet malas egritudines longe duratiõis: ⁊ febres chronicas ex debilitatione ſuarum virtutũ: ꝓpter amorez hunc: qui dicitur yliſci. Mã cum iſte amator illaz amplexatus eſt quã diligebat ⁊ ſenſit hanc nudã ſibi nudo herere vel applicari diffugerunt aut euanuerunt in breui tẽpore mala eius omnia: ⁊ reſtitutus eſt ſanitati integre. Tertio ait princeps: q̃ mirabile viſum eſt in oculis ſuis: q̃ amator iſte nullis cõſilijs nullis auxilijs medicinalibus nullo regimine ciboruz ⁊ potuũ ⁊ aliarum rerũ non naturaliuz ſubleuari potuit: quin cõtinue rueret in peius vſq; prope morte donec gauiſus eſt: ⁊ integre potitus ſuis amoribus: quo facto breuiter ſanus effectus eſt: ⁊ mẽte ⁊ corꝑore vires recuperauit ⁊ ad carnez rdijt cuz ſola dieta. Et ex illo princeps enũciauit vel ſignificauit ſeu ꝓ ſigno habuit certo ⁊ infallaci: q̃ natura obedit meditatiõibus: ideſt q̃ virtutes dicte naturales que circa alimentũ mẽbrorũ operãtur: ⁊ que ſanãt morbos obediunt mẽti vel cogitationi vel eſtimatiue vel imaginatiue ⁊ virtuti motiue impanti. Sed qualiter iſtas exaudiunt ille carentes cognitione philoſophi eſt edocere.

¶ De cura eius. Capitulum. xxiiij.

Onſidera an eius.

¶ In hoc ca. primo agit de cura yliſci ꝑ euacuationes ⁊ ſomnifera ⁊ humectationes ⁊ cibos laudabiles. Secũdo per occupationes amantis ⁊ diuerſiones ad aliam amatam: ibi [Et ſit caſus.] Tertio per adhortationes ⁊ correptiones ⁊ vituperationes ⁊ informationes amãtis ab aliquo quẽ timet ⁊ habet in reuerẽtia: ibi [Si autẽ.] Quarto per vetulas ad euz introductas que ſibi vituperẽt amaſiam ſuã dicentes de ea multa mala: ibi [Et etiaz.] Quinto per cõcubituz ⁊ delectationẽ cuz puellis emptis: ibi [Et ex occupationibus.] Sexto per leticiã ⁊ cantilenas: ibi [Et quidã homines.] Septimo per venationes ⁊ ludos ⁊ dignitates receptas ⁊ triſticias magnas: ibi [Venatio autez.] Octauo per regimẽ melancholie manie ⁊ alcucubuc: ibi [Et fortaſſe neceſſarium.]
¶ In. i. ꝑte ꝑmittit princeps q̃ conſideranda eſt diſpoſitio inſani amatoris ſi iam puenerit ad aduſtiõem humoꝝ ſuoꝝ per ſigna que noſti ſeu iam ſcisti cap. de ſignis melancholie ⁊ manie. Et ſi nonduz peruenit ad hanc

ris:fm conditionem ꝛc̄.ga sit balneum aque:in quo non stet nisi parum sicut sit in ethicis:ꝛ exemplum est notuꝫ.
a ℂEt sit casus ꝛc̄.]ℂHabet tot quot ponit modos regiminis:circa eoruꝫ animā.ibi secunda[_Aut ingenietur]ibi tertia[_Et etiam vetule]ibi quarta[_Et ex eis]ibi quinta[_Et ex occupationibus]ibi sexta[_Venatio.]Quod dicit in partibus omnibus fere notum est.Et transformatio.i.informare remouēdo primaꝫ informationē.Hoc enim confert hominibus rationabilibus:qui habent de lumine intellectus.Alijs vero:qui in sanitate eorum sunt hebetes intellectu non cōfert:quātis sint ex eis:que alios consoletur.Quidam enim ex his vituperationibus magis incendūtur in amorem:ꝛ hoc veridēdo eum:qui vitupat amasiam:sicut ignorantes et gloriando de se:quia cognoscit tantam dñe pulchritudinem ꝛ bonitatē.Vetule sunt prudētiores

Jacobus

aduſtionem:tūc sufficient ei remedia data in.vi.sequentibus partibus que plus moralia sunt:q̄ medicinalia. Si vero peruenit ad aduſtionez dat hic cura eius sub quinq; preceptis. Et eorū primum est:q euacuetur humor melancholicus cum lapide lazuli vel lapide armenico vl epithymo vel diasene vel hiera archigenis ipso predigesto per sirupum de borragine vel de fumo terre vel per aquaꝫ bugloſſe:aut aquam borraginis. Secundū est:q post euacuationem prouocetur somnus vel per diacodion vel sirupuꝫ de papauere vel per liniměta de succo lactuce vel sempuiue fronti ꝛ tēporibus tepida adhibita vel per oleum de papauere:vel cum populeone et tantillo opij. Tertiū est humectatio corporis ꝛ capitis intus ꝛ extra per embrocas olea linimenta vnguēta suaues fricationes ꝛ humidum aerez. Quartum est nutritio cuꝫ laudabilibus ꝛ euchimis cibis satis nutritiuis si tam eger arescat:ꝛ quasi ethicetur sicut hordeato pullis caponibus et aquis eorum ꝛ colaticijs:ꝛ pauco vino albo vel subrubeo debili fortiter limphato ꝛ piscibus petrosis:vt vendosijs phis ꝛ vuis passis. Sed ante illud tempus sit dieta tenuis pauci nutrimenti:sicut cuꝫ lactucis ꝛ malis granatis ꝛ macianis ꝛ aquis pisorum:ꝛ ptisane potu vel seri caprini vel aque fontine vel aquosi amigdaliti:ꝛ breuiter sit tota frigida ꝛ humida ꝛ velut exanguis. Quintuꝫ est:q balneentur fm conditionem humectationis notam:scilicet in balneo dulcis aque tepide in qua temperata sint folia salicis malue violarie.

Et sit casus. ℂIn secunda primo ait:q sit casus.i.occupatio vel cōuersatio insane amantiū in disceptationibus.i.litigijs aut argumētationibus ꝛ in controuersijs disputationuꝫ:et generaliter in rebus negociosis occupantibus ꝛ diuertētibus ab insano amore:vt in bellicis actibus. Juxta illud Ouidij lib.de remedio amoris. Otia si tollas periere cupidinis artes.Secūdo dicit:q ingenietur.i.caute:ꝛ subtiliter elaboretur vt insani amantes aliā diligant ab ea quā diligunt que sit de illis quas lex amare permittit:vt de meretricibus:aut publicis feminis:aut de seruis emptis quas sclauas vocamus nō de virginibus vel religiosis vel alteri nuptis vel ꝓsanguineis in gradibus primis. Et cum visi fuerint aliaꝫ diligere:ꝛ a prima retracti rursus retrahantur ab amore secūde priuſq̄ figantur ꝛ cōfirmentur in eius amore. Juxta illud Ouidij.Mortor ꝛ vt pariter binas habeatis amicas.

Si autem ille. ℂIn tertia dicit:q quinq; sunt multuꝫ conferentia insano amatori qui de rationabilibus esse consuevit:ꝛ de bene morigeratis non de incontinentibus indisciplinabilibus ꝛ indomitis aut peruersis.Primum est adhortari amantem:q virtutes colat que ducunt ad astra:scientias sectetur per quas erigatur ad veros honores ꝛ ad dignitates. Secunduꝫ est corripere hunc ipsum:quia passionum ardens secutor est quibus diuertitur a vijs honestatis ꝛ contēplatione veri boniq;.Tertium est vituperatio illius qui prore feda fetida ꝛ hircosa dimittit agenda posponit artes ꝛ scientias ac diuinum cultum bestialis factus. Quartum est cogere eum via amicabili vel rigorosa:q ab illa discedat ꝛ elongetur corpore ꝛ animo quam insane diligit:nec ei appropinquet:sed pegrinetur aut viagia arripiat.Quintum est transformatio ad ipsum:idest instruere ꝛ informare eius animum cum impressione fortiq illud quod patitur:vnde perdit somnum sanitatem ꝛ vires ꝛ fit vt insanus:ꝛ incompos mentis nihil aliud est:nisi sollicitudo melancholica ꝛ percussio demonis ex hoc q subiecit rationē eius fetido luxui velut hircus fetidus ꝛ cētone calens.Verbaenim conferūt in huius ca.de cura yliſci:quādoq; longe plusq̄ medicine:imo ex toto curant cum nondū processit aduſtio vehemens in humoribus.

Et etiam vetule. ℂIn quarta ꝑmittuꝫ iubet ad hos egros introduci vetulas doctas ad maliciam que vituperent eis illaꝫ quam diligunt:ꝛ reddant hanc eisabhominabiliores:ꝛ narrent ei res aliquas de ipso ex quibus horrorez incurrat:ꝛ narrent ei de ipso vituperationes multas.Hec enim sunt ex eis que sedant plurimū q̄ uis sint ex eis que alios cōsolentur. Et ex eis que ad illud iuuant est:vt narrēt vetule iste formas eius quod diligitur cum similitudinibus fetidis:et assimilent membra faciei eius cum narrationibus horribilibus ꝛ assiduēt illud ꝛ perseuerent in ipso.Hec enim sunt ipsaruꝫ opera. Et sunt prudentiores in hoc viris nisi mollibus.Ipsis nāq; etiaꝫ inest ars non breuior arte vetularum:ꝛ propterea possibile est eis:vt inueniāt qualiter permutent amorem diligentis ad illud quod non diligitur gradatiꝫ.Deinde abscindant opus suuꝫ anteq̄ confirmetur amor secūdus. ℂEt ex occupationibus predictis est emptio puellarum ꝛ plurimus cōcubitus ipsaruꝫ ꝛ renouatio ipsarū ꝛ delectatio cū ipsis. ℂEt q̄dam hoies sunt quos sanat letitia ꝛ audit⁹ cātilene:ꝛ q̄dā sunt quos illud augmentat in yliſci:ꝛ possibile est

Viris in hac arte vituperandi ꝛ laudandi pulchritudines mulierum ꝛ morum:ꝛ hoc:quia sunt in hoc exercitate plus q̄ viri:sed in alijs negocijs viri sunt prudentiores:viri tamen molles.s.mulebres:vt etiā sunt eunuchi habent in hoc artem.
b ℂEt quidaꝫ homines ꝛc̄.]ℂEt quidam sunt quos illud:scilicet auditus cantilene augmentat. Considerandu q̄ auditus cantilene vel reducit in mentem formaꝫ domine:vel ꝓpter multam delectationez abstrahit:si quidem abstrahat:tunc curat.Si vero reducit:ꝛ tunc auget illi. Et tunc aut reducit sub forma desperationis:ꝛ tunc ipse plorat. Aut sub forma assecutiōis possibilis:ꝛ tūc ipse ridet. Ipsa autem sunt ꝓtingentia:fm dispositiones particulares hominum:ꝛ fm diuersitates cantilenaruꝫ ꝛ proportionem earuꝫ ad homines.Tibi ergo est possibile scire illud fm modum dictum.

a ℂVenatio

De partibꝰ

lem:ꝛ plus oignam odio q̄ dilectione. Et primo reducant eis ad memoriam dispositiones indecentes amare: vt si clauda fuerit vel torui aspectus vel nasi ferentis vel mali anhelitus vel arida effecta litigiosa famosa. Secundo eis narrent et rememorent res aliquas de ipsa ꝓpter quas abhorreant secum conuersari:vt q̄ est caduca siue epilentica vel alijs infecta morbis infamibꝰ quos vulgares sanctis aut celo attribuūt vel q̄ est leprosa.Tertio narrent his de sua amasia multa alia vituperia:vt q̄ habet māmillas molles ꝛ pendulas ꝛ portam nature relaxatam apertam assidue sedatam albis fetidissimis putridis humoribus. Hec enim sunt ex his que sedant plurimum hereosum amorem:quāuis sint ex eis que consolantur aliquos amatorum:videlicet illos qui ita obstinati sunt:ꝛ indurati animo:q̄ quanto eis plura mala dicuntur de amasia sua:tanto magis ardent in concupiscentia vel amore ipsius. Vel intellige q̄ vitupia amasie consolantur illos qui gaudere non possunt suis amoribus:quia forte cogitant q̄ si gauderent non haberent granum sine palea:neq; voluntatem sine displicentijs:sed ꝓ vno placito mille dolores. Quarto narrēt vetule coram amatoribus formas amasie cum similitudinibus fetidis: vt q̄ facies eius uncta est:ꝛ fardata:vt potius ulcus q̄s facies aut vultus dici mereatur:ꝛ stare prope eam est abhominabilius q̄s tenere vultum super foramen cloace ꝛ assimilent membra faciei eius cum narrationibus horribilibus:vt cum surgit lipposi sunt oculi polipose nares os fetidissimum:ꝛ q̄ facies eius omnibus pensatis est fetidior:culo stercoroso infantis:ꝛ assiduent he vetule matrone atq; perseuerent in his vituꝑijs apud amatores ꝛ ostendant pannos turpes fetidos menstruate dilecte. Hec enim sunt vetularum opera circa hos exercenda quibus mala mens malus animus est. Secundo ait princeps:q vetule sunt prudentiores in hoc viris:idest magis astute in retrahendo philocaptos ab amoribus suis:demptis viris mollibus quibus non breuior seu minor ars inest in materijs istis arte vetularuꝫ. Et per viros molles intelligit lenones qui in commessationibus ꝛ luxurijs ꝛ ebrietatibus tanquā effeminati cū meretricibus assidue vitam agunt contemnentes virtutes honores ꝛ artes in quibus se exerceant ad honestam vitam ꝛ ciuilem cum bonis. Tertio dicit:q quia lenones nō minus astuti sunt in hoc vetulis possibile eis est ingeniari qualiter permutent amantis animum gradatim ad aliud:deinde disrumpant secundos amores anteq̄s firmentur. Et sic practicando vicissitudines ꝛ permutationes in diuersis amatis ꝛ in amoribus rumpetur impetus insanorum amoruꝫ.Juxta illud Ouidij libro de remedio amoris.Successore nouo vincitur omnis amor.

Et ex occupationibus. ℂIn quinta dicit:q emere puellas iuuenes formosas mundas succi plenas corde viuido:ꝛ cum his frequenter concubituꝫ habere ꝛ renouare eas:ꝛ cuꝫ his delectari est ex occupationibus que diuertunt amantem ab insano amore. Juxta illud Ouidij. Alterius vires subtrahit alter amor.

Et quidam homines sunt. ℂIn sexta dicit:q sunt quidam homines ex insanis amatoribus: qui meliorantur vel qui sanantur ex leticia animi in iocundis ꝛ recreatiuis societatibus ꝛ frequēti auditu melodiarum cantilenarum. Et sunt hi qui per hec ab insano amore suo retrahuntur applicantes animuꝫ letis ꝛ melodijs.Alij sunt homines quibus ista prebent augmentuꝫ in yliſci ꝛ amore hereos:scilicet illi quos recordari faciunt ista sue amate cum qua concupiscunt in his delectari:ꝛ sine ipsa malū tristiter viuere.Et possibile inquit est vt scias illud:scilicet qui melius ꝛ qui peius habent ex leticia ꝛ auditu cantilenarum inspiciendo suos vultus presentibus illis:si iocundi fuerint risui:ꝛ hilares vel meditabundi tristes quasi flebiles:his equidē nocent illis vero prosunt.

Venatio

a ℭVenatio autem ⁊c.] ℭOmnia ista diuertunt cogitationem ab aspectu forme dilecte.

b ℭEt fortasse ⁊c.] ℭDixit fortasse:quia nō est necessariuz:q̄ in eis sit semper peccatum humorū. Cum ergo est tunc indiget cura ista:⁊ hoc est quod dicit:⁊ illud est.ſ.de cura predicta cum euacuationibus ⁊c.cuz permutantur cum moribus.ſ.propter cogitationē multam ⁊ vigilias:⁊ alia que sequunt ad amorem. Et sanitate corpoꝝ suoꝝ.i.a sanitate corporali ad sollicitudinem istoruz scilz melancholicoruz et maniacorū ⁊ alcucubuc. ℳores ergo sunt causa cōuertendi corpus ad extraneam cōplexionē ⁊ generationem humorū. Et hic per mores etiaz intelligit modum vite:qui sequitur ad amorem:vnde humores aduruntur ⁊ fiunt melancholici. Circa materiā de amore multi multa querūt. ℙrimo an mulier viro magis afficiatur amore:secūdo quo sensu qs magis amoretur:an visu an auditu an tactu:⁊ multa alia de qbus exqrere non curamus:⁊ iam in nostris cātilenis vulgariter multa diximus in amore. Sed qa Auicē.dixit:q̄ verba in hoc ca.cōferunt. Ideo cadit dubitatio an verba ⁊ precantationes:⁊ colli suspēsiones siue breuia valeant:⁊ videtur q̄ sic per Auic.hic vbi verba in hoc cap.cōferunt. Itez Serap.cap.de cicere:ponit q̄ si ponri siue clauelones in calēdis tangātur singuli singulo cicere:deinde ligātur in pecia ⁊ proiciātur post tergū valet. Et ego audiui quosdaz experiētia cōfirmantes:sed hoc nō est aliud:q̄ res similis incantationi. Itez in antidotario maiori docetur cōfectio fieri homine induto albis vestibus:⁊ ad somnū musice:⁊ dicit q̄ cōfert. Hec autez est precantatio. Amplius Chirānides in suo libro multas ponit incātationes cōes ⁊ppias circa pēdarū collectiones. Itez Gualterius in libro suo.c.de epilepsia:docet per modū incantationis illā curare. Amplius Gilbertus anglicus in pluribus ca.vtitur hoc modo cure. ℭItez in Halyab.antiquo vij.practi.fit de hoc cap.speciale. Item.vi.de naturalibus Auic.narrat vt scias illud. ℭVenatio autez[a] ⁊ species ludi:⁊ dignitates assumpte ex regibus:⁊ similiter species tristicie magne omnia sunt sanantia. ℭEt fortasse[b] necessariuz erit:vt isti regantur regimine babētium melācholiam ⁊ maniā ⁊ alcucubuc:⁊ vt euacuentur humores eorum predicti cum hieris magnis:⁊ humectē tur cum eo quod dictum est ex humectā tibus. Et illud est cum permutantur ex moribus suis ⁊ sanitate corporum suoꝝ ad similitudinem ipsorum.

Jacobus

Venatio aūt. ℭIn.vij.primo laudat exercitiū venationis ad retrahendū ⁊ diuertēduz insanos amatores a suis amoribus ⁊ amasijs. Juxta illud Ouidij. Uel tu venādi studiū cole.sepe recessit. Turpiter a phebi victa sorore venus. Nūc leporem p̄num catulo sectare sagaci. Nūc tua frondosis retia tende iugis. Aut terre pauidos varia formidine ceruos. Aut cadat aduersa cuspide fossus aper Nocte fatigatū somnus nō cura puelle. Excipit.⁊ dulci mēbra quiete leuat. Et sub his exercitijs venationis intelligit alia leuiora:vt insidias moliri auib⁹ aut piscibus ⁊ tēdere ad eos. Juxta illud Ouidij. Leuius est studiū:studium tñ alite capta. Aut lino aut calamis p̄mia parua seq. Uel que piscis edax auido male deuoret ore. Addere supremis era recurua cibis. Scō laudat freqntare ludos:vt ludū palme:luduz balistē:ludū scacoꝝ vel tabulaꝝ. Tertio laudat dignitates assēq vel officia honesta plurimi laboris ex dono regis aut alterius p̄cipis:naz honores mutāt mores. Quarto cōmendat in cura morbi huius graues tristicias:vt de morte parētū vel de magnis dānis ⁊ ignominijs ⁊ diffamatōe vel magno dedecore. Sūt.n.hec oia sanātia p̄ūc morbū diuertēdo aliuz ab isano amore

Et fortasse. ℭIn.viij.que plus medicinalis est:q̄s sex pores que moribus attinēt:dicit p̄mo q̄ forte oportebit q̄ isti amatores insani reganf illoꝝ regimine qui melācholici vel maniaci vel cucubuci sunt:qū vz.humores ipsoꝝ precipue capitis isz sunt adusti per sollicitudines curas ⁊ vigilias ⁊ inquetudines circa suos amores lōgo habitas tempore. Scō dicit:q̄ tunc oportebit vt euacuenf materie aduste cū hieris magnis vt hiera archigenis vel hiera ruffi vel peralogodion dādo de qua harum vis.ij.vel.iij.ʒ.dissoluras in.ʒ.v.seri capri.sum mo tepidi. Tertio dicit:q̄ capita ⁊ corpora ipsoꝝ humectenf cuz eis que dicta sunt ex humectātibus:vt acre balneo cibis ⁊ potibus ⁊ medicinis intus ⁊ extra freqnter adhibitis que iam notate sunt in curis manie melancholie ⁊ cucubuc. Quarto dicit:q̄ hec fieri debēt:qū pmutanf insani amatores a moribus humanis rationabilibus:⁊ a sanitate sibi ꝓsueta ad extraneos mores ⁊ ad passiones melācholicoꝝ vel maniacoꝝ:⁊ fiūt his similes. ℭAttēde.i.q̄ Raf.li.diuisi.ca.xiij.qō intitulauit de amore qui di hereos:sic breuissime tradidit huius morbi curam. Cura eius est assiduatio coit⁹ ⁊ ieiuniuz ⁊ deambulatio:⁊ ebrietas plurima ⁊ assidua:hec ille. Quoad p̄muz certū est:q̄ fatigatus coitu plurimo minus exardescit in ꝛcupiscētia qs nō fatigatus. Quoad ſm etiā notorū satis est:q̄ demaceratus ⁊ exanguis factus per multū ieiunium nō sic agitaf stimulis veneris sicut succi plenus sanguine calescēs ⁊ spmate abūdanꝫ. Quoad tertiū claruz est:q̄ deambulationes in lōgis viagijs vel pegrinationib⁹ que corpus fatigāt ⁊ picula afferunt:multuz diuertūt ab insano amore. Sed hec tria nūc dicta sunt faciēda dum corpus amātis adhuc est forte nōdū demacratum ⁊ debilitatū sollicitudinibus ⁊ vigilijs nec oino pdidit vsuz rōnis. Quoad quartum ꝛsulūt multi q̄ nō dēf vinum in hac passione:q̄ vt puerbialiter dī. Sine cerere ⁊ bacho friget venus. Sup quo Oui.in fine lib.de remedio ait. Uina parāt alios veneri:nisi plurima sumaꝫ. Ut stupeant multo corda sepulta mero. Aut nulla ebrietas aut tanta sit vt tibi curas. Excipiat:si qua est iter vtrāq̄ nocet. ℭAttēde.ij.q̄ stolidum vulgus insanos amores sortilegijs imputat ad vetulas recurrēs diabolicas astutas quas scire existimat ⁊ ligare hoies suis sortilegijs hoc isano amore ⁊ absoluē eos:qū placet eis. Inter quas est vna dolosissima anus i hac ciuitate que se p̄ vrinas cognoscē iactat sortilegiatos ⁊ sortilegia qbus illigati sunt. Et plurimos ponit recurrētes ad eos in tātis fantasijs ⁊ melācholijs q̄ timore arescūt ⁊ ethicanf ⁊ finaliter obeunt. Et alijs porrigit medicias fortes magne violētie qbus ipa deijcit eoꝝ vtutes ⁊ lāguidos efficit. Et paꝫ verē puocare aborsus dicēs pgnātibus q̄ nō sunt pgnātes:sz hñt intra se falsa germina que exire coget suis medicis. Et alijs dicit q̄ sunt pgnātes:sz earuz fetus nō sunt in suo loco qbus dat iterdū fortes medicinas:que vel iterimūt vel grauiter ledūt fetus ⁊ pgnātes dicēs q̄ in terra deuestētie erat qdaz:qui suū corpus paragonizabat.i.disponebat p incantatiōez:vel aliud nō ſm nālem cursuz:taliter q̄ alia veneno sa nō offendebāt sibi:⁊ narrat ibi mirabilia de filio illius:qui p̄em nō inuenit. Amplius satis vt dispositio similis incātationi ex suspensione brelūiū:qñ accipiſ filus lane:⁊ intingiſ in sanguine murice ⁊ strangulaſ cum eo vipa:⁊ suspendiſ collo hūtis signātiam:q; cōfert:vt infra fen.ix.ca.de cura pfocationum:⁊ Gal.vi.de simpli.medicina.ca.de peonia. Item ratione nō minoris est entis incantatio ⁊ similia q̄s species in aia:sed tales species alterant:vt Arist. in libro de causa motus animaliū: vbi dicit:alterant autē sensus ⁊ fantasie:ergo ⁊c. Amplius illud pōt curare quod potest vehementiaz speciei sanitatis inducere:sed incantatio ⁊ similia hec possunt:vt est notū:maior ꝓbatur:quia species de sanitate aliquādo plus facit q̄s medicus cuz instrumētis:vt Auicē.sexto de naturalibus.particula quarta penulti.capi.⁊ ideo ille plures sanat de quo plures cōfidunt:vt primo pnosticoꝝ.scdo cōmento. In cōtrariū est Gal.sexto de simpli.medicina.p̄mo cap.qui de hoc vituperat antiquos. ℭItē quarto de simplici medicina deridet illuz qui carmine occidebat scorpionē:cum tamē hoc faceret saliua:vt dicit capi.de saliua. Itez medicatio ꝛficitur tribus modis dieta:potione ⁊ chyrurgia:vt quarta Fen primi.sed incātatio ⁊ similia non sunt aliquod istorū. Itez Galie.de vtilitate particularū.xi.⁊.xiij.cap.cōtra zſdoꝝ sen:ponit q̄ actio diuina ad aliquā formam nō est super qualibet materia:ergo eadē ratione nec quocūq̄ instrumento naturali. Sed apud Galie.naturalia instrumēta transmutationū sunt quatuor qualitates:vt p̄mo de virtutibus natura.⁊ non sunt incātationes:ergo incātationibus:nec homo nec deus aliqd agūt. ℭAmplius quantitas nō agit:vt Auer.iij.phy.lxxiij.cōmento. Sed incātatio est quantitas:q; est oratio quidez. Oratio autē est in predicamento quantitatis. Recitat conciliator modos multos differētia.clvi.

Jacobus

Venatio aūt. ℭIn.vij.primo laudat exercitiū venationis ad retrahendū ⁊ diuertēduz insanos amatores a suis amoribus ⁊ amasijs. Juxta illud Ouidij. Uel tu venādi studiū cole.sepe recessit. Turpiter a phebi victa sorore venus. Nūc leporem p̄num catulo sectare sagaci. Nūc tua frondosis retia tende iugis. Aut terre pauidos varia formidine ceruos. Aut cadat aduersa cuspide fossus aper Nocte fatigatū somnus nō cura puelle. Excipit.⁊ dulci mēbra quiete leuat. Et sub his exercitijs venationis intelligit alia leuiora:vt insidias moliri auib⁹ aut piscibus ⁊ tēdere ad eos. Juxta illud Ouidij. Leuius est studiū:studium tñ alite capta. Aut lino aut calamis p̄mia parua seq. Uel que piscis edax auido male deuoret ore. Addere supremis era recurua cibis. Scō laudat freqntare ludos:vt ludū palme:luduz balistē:ludū scacoꝝ vel tabulaꝝ. Tertio laudat dignitates assēq vel officia honesta plurimi laboris ex dono regis aut alterius p̄cipis:naz honores mutāt mores. Quarto cōmendat in cura morbi huius graues tristicias:vt de morte parētū vel de magnis dānis ⁊ ignominijs ⁊ diffamatōe vel magno dedecore. Sūt.n.hec oia sanātia p̄ūc morbū diuertēdo aliuz ab isano amore

Et fortasse. ℭIn.viij.que plus medicinalis est:q̄s sex pores que moribus attinēt:dicit p̄mo q̄ forte oportebit q̄ isti amatores insani reganf illoꝝ regimine qui melācholici vel maniaci vel cucubuci sunt:qū vz.humores ipsoꝝ precipue capitis isz sunt adusti per sollicitudines curas ⁊ vigilias ⁊ inquetudines circa suos amores lōgo habitas tempore. Scō dicit:q̄ tunc oportebit vt euacuenf materie aduste cū hieris magnis vt hiera archigenis vel hiera ruffi vel peralogodion dādo de qua harum vis.ij.vel.iij.ʒ.dissoluras in.ʒ.v.seri capri.sum mo tepidi. Tertio dicit:q̄ capita ⁊ corpora ipsoꝝ humectenf cuz eis que dicta sunt ex humectātibus:vt acre balneo cibis ⁊ potibus ⁊ medicinis intus ⁊ extra freqnter adhibitis que iam notate sunt in curis manie melancholie ⁊ cucubuc. Quarto dicit:q̄ hec fieri debēt:qū pmutanf insani amatores a moribus humanis rationabilibus:⁊ a sanitate sibi ꝓsueta ad extraneos mores ⁊ ad passiones melācholicoꝝ vel maniacoꝝ:⁊ fiūt his similes. ℭAttēde.i.q̄ Raf.li.diuisi.ca.xiij.qō intitulauit de amore qui di hereos:sic breuissime tradidit huius morbi curam. Cura eius est assiduatio coit⁹ ⁊ ieiuniuz ⁊ deambulatio:⁊ ebrietas plurima ⁊ assidua:hec ille. Quoad p̄muz certū est:q̄ fatigatus coitu plurimo minus exardescit in ꝛcupiscētia qs nō fatigatus. Quoad ſm etiā notorū satis est:q̄ demaceratus ⁊ exanguis factus per multū ieiunium nō sic agitaf stimulis veneris sicut succi plenus sanguine calescēs ⁊ spmate abūdanꝫ. Quoad tertiū claruz est:q̄ deambulationes in lōgis viagijs vel pegrinationib⁹ que corpus fatigāt ⁊ picula afferunt:multuz diuertūt ab insano amore. Sed hec tria nūc dicta sunt faciēda dum corpus amātis adhuc est forte nōdū demacratum ⁊ debilitatū sollicitudinibus ⁊ vigilijs nec oino pdidit vsuz rōnis. Quoad quartum ꝛsulūt multi q̄ nō dēf vinum in hac passione:q̄ vt puerbialiter dī. Sine cerere ⁊ bacho friget venus. Sup quo Oui.in fine lib.de remedio ait. Uina parāt alios veneri:nisi plurima sumaꝫ. Ut stupeant multo corda sepulta mero. Aut nulla ebrietas aut tanta sit vt tibi curas. Excipiat:si qua est iter vtrāq̄ nocet. ℭAttēde.ij.q̄ stolidum vulgus insanos amores sortilegijs imputat ad vetulas recurrēs diabolicas astutas quas scire existimat ⁊ ligare hoies suis sortilegijs hoc isano amore ⁊ absoluē eos:qū placet eis. Inter quas est vna dolosissima anus i hac ciuitate que se p̄ vrinas cognoscē iactat sortilegiatos ⁊ sortilegia qbus illigati sunt. Et plurimos ponit recurrētes ad eos in tātis fantasijs ⁊ melācholijs q̄ timore arescūt ⁊ ethicanf ⁊ finaliter obeunt. Et alijs porrigit medicias fortes magne violētie qbus ipa deijcit eoꝝ vtutes ⁊ lāguidos efficit. Et paꝫ verē puocare aborsus dicēs pgnātibus q̄ nō sunt pgnātes:sz hñt intra se falsa germina que exire coget suis medicis. Et alijs dicit q̄ sunt pgnātes:sz earuz fetus nō sunt in suo loco qbus dat iterdū fortes medicinas:que vel iterimūt vel grauiter ledūt fetus ⁊ pgnātes dicēs

Universidad de Navarra Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Tractatus quintus de egritudinibus cerebri in opationibus motus.
¶De vertigine. Capitulum.i.

Ertigo est. ¶Omissa ꝓsecutõe rudi cõi: vt apparet ex ꝓncipio tertij tra. Dicemus q̃ post q̃ in p̃cedẽti trac. determiauit de egritudibus q̃ę sunt cũ plimo nocumẽto sensus ⁊ mot̃. Hic determinat de egritudibus: que sunt cũ plimo nocumẽto mot⁹: ⁊ hoc dicit Rubri. hic: ⁊ supra tra. iij. ⁊ q̃uis dicant iste egritudines cũ plimo nocumento motus: tñ ⁊ sensus ledunt: vt appebit: ꝫ primũ q̃ nobis appet: ⁊ manifestius est mot⁹ nocumẽtũ. Iste aũt egritudies sunt qnq;. s. ỽtigo alue: incub⁹ epilepsia apoplexia: ergo h̃nt ptes qnq;. Primo determinat de ỽtigine. ꝯ de alue ⁊c. ptes patẽt. Pria in tres. ꝑmo determinat de ỽtigine: quã tũ ad sui esse ⁊ cãs. ꝯ ponit signa. tertio curaz. ibi ꝑa. Facta ãt. ibiz[a]. ꝑa eta q̃dez. Prima in. iij. ptes. primo ponit diffinitionẽ ỽtiginis. ꝯ cõparat eã ad epilepsiã. tertio inuestigat sui cãs. q̃rto docet ex ea pnosticari. ibi ꝑa. Et dĩa. ibiz[a]. Et hec. ibi q̃rta. Et ỽtigo q̃dẽ. Prima in. ij. primo ponit diffinitionẽ siue notificationẽ ỽtiginis. ꝯ declarat q̃ dixit. ibi ꝑa. Et illud. Dicit ꝑmo q̃ ỽtigo est ⁊c. Cõsideradũ ꝑmo q̃ ỽtigo ⁊ scotomia apud Silbertũ anglicũ sunt idẽ: ꝫ di ỽtigo: q: res appent volui: vñ di vertigo a verto ỽtis: vel di egritudo ỽticis. Tñ sciendũ q̃ non solũ smĩl vertigo p:o dispõne: in qua appent res ỽti: sed ẽt quocũq; mõ moueri: sicut etiã vr hoi: qui imaginat: q̃ cadat: si sit a cã intrinseca vel extrinseca põt dici ỽtigo: ⁊ ideo Azara. dicit: q̃ ỽtigo: fit ex aspectu de alto loco i pfundũ: di scotomia quasi scopomia a scopos q̃ est vidẽ vel intẽdere: ⁊ mias q̃ est musca: q̃si vides muscas: tñ ꝑm Raf. i. cõti. ij. c. vertigo est dispõ: in qua appent res volui: ⁊ hõ nõ cadit: sed regit se. Scotomia aũt est dispõ in qua appent res moueri: ⁊ hõ cadit ⁊ vocat fidre ꝑm glo. ir. Almãs. c. de scotomia. Sed tu. d. dubitat: q: ꝑm hoc vr q̃ Aui. in ẖ. c. nõ loquat de ỽtigine: sed de scotomia: q: dicit quare nõ regit se vt firmet: immo cadit. Dicẽduz tripl. Primo q̃ hic sumit ỽtigo p:o scotomia: ꝫ de vertigine distincta ꝓtra scotomiã: loquit in seca. ⁊ cũ alue: vt ibi appebit. Vel aliter q̃ hic sumit vertiginẽ etiã p:o scotomia ⁊ vertigine: ⁊ ꝫ diffinitio apparẽter ⁊ exꝑsse sit de scotomia: tñ ex hoc etiã intelligit vertigo: que est minor dispõ q̃ scotomia. Tertio possumus dicẽ: q̃ per hoc q̃ dicit: ⁊ accidit ei ex obuiatione sui ipsius ⁊c. dat intelligẽ vertiginẽ distinctã ꝓtra scotomiaz. q. d. q̃ si nõ obuiaret sibi ipsi i. nõ voluret se nõ caderet: ⁊ tũc dicet vertigo. Sitr per hoc q̃ dicit: aut apit oculos: dat etiã intelligẽ de vertigine. q. d. aliqs hñs ỽtiginẽ est: qui clausis oculis nõ cadit ⁊ ista est vertigo. Cõsideradũ ꝯ q̃ Aui. notificat vertiginẽ ex duobus. Primo ex sui imediata dispõne: ⁊ hoc ex duobus. Primo: q: appent ei oia moueri ⁊ volui sup ipm. Scõo q̃ appet q̃ corpus suũ ⁊ cerebrũ moueanf. ꝯ notificat eam ex dispõne ꝓnte: ⁊ sunt tria.

¶Tractatus q̃ntus de egritudinibus cerebri in operationibus motus.
¶De vertigine. Capitulum.i.

Ertigo ẽ vt babẽs ipsam imaginetur q̃ res sup ipsum voluantur: ⁊ q̃ eius cerebrum ⁊ corpus ipsius reuoluantur: quare nõ regit se: ita vt firmetur: ĩmo cadit. ¶Et multotiens quidem abhorret voces: et accidit ei ex obliuione sui ipsius: sicut illud quod accidit ei qui reuoluitur sup seipsum multotiens cum velocitate: nõ enim figitur sedens: aut stans: aut aperit oculos suos. Et illud[b] est propterea q̃ accidit spiritui in ventribus cerebri eius ⁊ in venis ⁊ arterijs eius ex obuiatione sui ipsius illud quod accidit ei cũ reuoluitur reuolutione cõtinua. ¶Et differentia[c] quidem inter vertiginez ⁊ epilentiam est: q̃ vertigo quãdoq; manet tempore aliquo. Epilentia vero fit repente. Et cadit eaz habens filẽs ⁊ sanatur. Vertigo autem est: vt cum homo stat vel surgit obtenebrentur eius

Primũ q̃ nõ regit se: vt firmet: ĩmo cadit. Causa in hoc est duplex. Pria q: spũs cerebri indebite mouenf ad sui organa: ⁊ ideo nerui corpis existẽtes debiles non p̃nt corpus sustẽtare. ꝯa cã est: q: hõ quasi cũ corpe assequitur motũ illũ ⁊ timet: ⁊ ideo cadit. Scõm est: q: multotiens abhorret voces: ⁊ hoc: q: cerebrũ cũ hoc est debile: vt dicebat supra. c. de ouo. Tertiũ est: q̃a ex obuiatione sui ipsius nõ figit siue sedeat siue stet: siue apiat oculos: ĩmo cadit. Ista autẽ obuiatio est motus in gyrũ: q: tũc hõ obuiat sibi q̃ ỽtiginosus vult facẽ: ⁊ talis mot⁹ põt tẽpatari fieri vel in hora porissimi: vel post porissimũ siue ante. In hora q̃dẽ porissimi q: cũ hõ hz actu ỽtiginẽ ⁊ semel voluerit se in gyrũ cadit: ⁊ nõ põt firmari sicut si hõ sanus multotiens voluat se in gyrũ cadit: quod igit euenit sano in multis gyrationib⁹ euenit illi in vna. Cõsideradũ autez q̃ motus iste qui di obuiatiuus suipsius fit in actu vertiginis a patiẽte dupl. Q̃nq; enim mouef ꝑm illam ptez ꝑm quã res appent moueri: ita q̃ assequf cũ imaginatiua: ⁊ motu ꝑm motũ: q̃ appet sibi de rebus: aliq̃ conaf ad ꝛriũ moueri quocũq; fiat talis obuiatio. i. motus obuiatiuus in actu ỽtiginis hõ non põt se regẽ: ⁊ si semel tm̃ faciat hoc. Dico scõo q̃ talis motus gyratiuus põt fieri nõ existẽte paroxismo: sed ante vel post: vt sit sepsus q̃ hõ dispositus ad vertiginẽ q̃uis actu nõ habeat: tñ si semel se vertit ad gyrũ incurrit vertiginẽ: ⁊ cadit sicut si hõ sanus multotiẽs verteret se in gyrum: ⁊ videf q̃ sit sentẽtia Raf. i. ꝯti. ẖ. cap. ⁊ ex hoc potest cognosci homo sanus ab homine parato ad vertiginem.

b ¶Et illud ⁊c.]¶Hic declarat: q̃re hñs ỽtiginẽ si obuiat sibi: ⁊ mouet se ꝑpe in gyrũ cadit: ⁊ dicit q̃ cã est: q: accidit spũ in vẽtribus cerebri ⁊ stãti in arterijs ⁊ venis hñtis vertiginẽ. s. q̃si semel mouef illud q̃ accidit sano cum multotiẽs sup se: ⁊ hoc est q̃ dicit: illud q̃ accidit ei. s. sano cuz reuoluit reuolutiõe ꝓtinua. i. pluribus vicibus. Cõsideradũ q̃ obuiatio sui ipsius est ꝓꝑie motus in gyrum reuolutiuus: q: quasi hõ tẽtat sibi obuiare: ⁊ ꝑpe q̃n conatur in actu vertiginis ꝓtra motũ quez fecit imaginari vertigo. Ex hoc aũt motu facto ab hñte ỽtiginẽ ꝓtingit q̃ spũs magis mouef: ⁊ ideo cadit sicut ex continua reuolutione cadit hõ sanus.

c ¶Et dĩa ⁊c.]¶Primo ponit dĩaz inter epilepsiã ⁊ vertiginẽ debilẽ in qua hõ nõ cadit. ꝯo inter vertiginẽ fortẽ ⁊ epilepsiã in qua hõ cadit ibi ꝑa. Et que ex ea est fortis]Cõsideradũ q̃ iter vertiginẽ leuẽ ⁊ epilepsiam Auic. ponit differẽtiaz in tribus. Primo in modo euẽtus: q: vertigo in sui aduẽtu manet tẽpore aliquo: sed epilepsia respectu eius accidit magis subito: ⁊ causa est: q̃a paroxismus epilepsie est morbus magis acutus ⁊ violẽtus. Dico autez respectu eius: q: etiam paroxismus aliqs epilepsie aliquãdo accidit non multuz subito: vnde q̃daz epilentici preueniunt ⁊ occultant se. Secũda differentia est in modo habẽdi se: q̃a epilenticus necessario cadit: sed habens vertiginẽ debilẽ excitatur: vt cadat non tamẽ semper necessario cadit. Tertia differẽtia est in accidente cõiuncto:

Jacobus

¶Tractatus. v. de egritudinibus cerebri in operationibus motus.
¶De vertigine. Cap. i.

Ertigo est. ¶In ẖ. c. ꝑmo assignat descriptionẽ ⁊ accũtia ỽtiginis ⁊ dĩas ipsius ab epilẽtia. Scõo cãs ỽtiginis: ibi ꝑa. Et hec q̃dẽ ỽtigo.] Tertio pnosticationes ⁊ q̃uersiones ỽtiginis ad morbos alios: ibi ꝑa. Et vertigo quidem frequens.]

¶In. i. pte ꝑmo describit ỽtiginez. Scõo tãgit quo ỽtiginosus accũtia ⁊ vtriusq; cãm: ibi ꝑa. Et multotiẽs] Tertio dĩam ỽtigis ab epilẽtia: ibi ¶In. i. pticula describit ỽtiginẽ per ãtuor ꝓditio[nes] que in vertiginosis repiri solẽt. Pria est: q̃ ỽtiginosus imaginat̃ et appet ei q̃ sup ipm res circũuoluanf que circũstãt ei: vel quas hz ante se pp motũ q̃si circulare sensibilis spũs in vẽtriculis cerebri vel in venis ⁊ arterijs eius vel in nernis opticis. Scõa est: q̃ imaginat̃ ⁊ appet ei q̃ ipius cerebrũ aut caput reuoluit: ⁊ totũ corpus pp eadẽ cãm qua sibi videtur res alie reuolui. Tertia est: q̃ pp has apparẽtias vel imaginationes reuolutionũ ỽtiginosus nõ regit seipm taliter vt firmet̃ stãdo aut ambulãdo erecto corpore. Quarta est: q̃ potius pp eandẽ cãm vacillat ⁊ cadit maxime si fortis ⁊ cõpleta fuerit sua ỽtigo. Dĩ aũt vertigo a ỽto vtis: et est globus ꝓuolutio coagitatio que fit i terra a vẽto: ⁊ in capite a morbo: Ysidorus aũt quarto ethymologiaz ait. Tertigo est quotiẽscũq; ventus surgit ⁊ terrã in circuitu mittit. Sic ⁊ in ỽtice hoꝛs arterie ⁊ vene vẽtosi tatẽ ex resoluta humectatiõe gignũt ⁊ in oculis gyruz faciũt: vñ ⁊ ỽtigo nũcupata est. ¶Attẽde. i. q̃ multi medicoꝛ idẽ esse reputãt scotomiam ⁊ ỽtiginẽ: vt Serap. Mesẽ. ⁊ ꝑceps in hoc passu alij differre dicũt: idẽ tñ de ipsis ca. faciũt ꝑ magnã ipsarũ similitudinẽ adinuicẽ in cãis ⁊ signis ⁊ actiõe lesa ⁊ subiecto ꝑpo ⁊ curatiõe. Juxta id Auẽzo. ix. trac. i. theisir. c. xviij. Accidit hoi egritudo que dr alfadre ⁊ est quasi scotomia: ⁊ est vt nõ possit vidẽ: q̃si vr ei q̃ locus vbi est voluaf sub eo: ita q̃ pcidat in terraz. Et Almãsor qdez nõ scripsit hãc egritudinem: sed in loco suo scripsit alcadre. i. scotomiã: hec Auẽzo. ¶Attẽde. ij. q̃ scotomia ⁊ ỽtigo ꝑm quosdã ꝓuenit in hoc q̃ q̃nq; fiunt a cã ꝑuata latẽte in cerebro: ⁊ q̃nq; a causa cõicata. Et item in hoc q̃ ledit actiões visiue virtutis ⁊ sensus cõis et imaginatiue corrũpẽtes eas seu pmutãtes a nã ꝓpria: ⁊ in hoc q̃ fere fiũt curanf. Sed differũt in tribus. Primo q̃dẽ in hoc q̃ ỽtiginis cã vel mã magis subtilis est ⁊ magis mobilis scotomie ỽo grossa ⁊ fixa magis. Secũdo differũt in apparẽtibus ⁊ imaginabilibus. In ỽtigine eqdẽ oia videnf in gyrũ moueri: in scotomia vero quasi musce apparẽt vel cymices

Epartibus q: epilẽticus

visui. Et illud declarãt ex interpretatione nois scotomie q̃ dr aiunt dicẽtur a scotos q̃ est videre ⁊ mios quod est musca. Sed Januen. in synonymis ait: q̃ scotomia est subita visus obtenebratio a greco scotos quod est tenebra. Et in synonymis incipiẽtibus ab alphita scribitur. Scotophos scotomia tenebrositas idez: sed catholicon habet. Scotomia a scuta quod est forma rotũda dicitur hec scotomia scotomie: ⁊ accepit nomẽ ab accidẽti: q: repẽtinas tenebras ingerat oculis cũ vertigine capitis. Tertio differũt in hoc: q̃ medicine fortiores cõpetunt in scotomia ꝓptere q̃ eius materia plus grossa ⁊ fixa est.

¶Et multotiẽs quidẽ ⁊c.]¶In secũda dicit ꝑmo q̃ vertiginosus frequenter abhorret voces maxime altisonas ⁊ altos sonos: quia sui spirit⁹ sensitiui interiores agitatiõe vehemẽti tam cõturbati sunt: ⁊ inundatio vocũ vel sonorũ interius recepta turbationẽ auget. Secũdo dicit q̃ obliuio suipsius vel negligẽtia vel inscitia in directiõe suorũ motuũ voluntariorũ quãdoq; fit accidit vertiginoso sicut accidit illi qui multotiẽs sup se cuz velocitate reuoluitur. Mã neuter ipsorũ scit seipsum figere vel firmuz tenere sedẽdo vel stando: sed vacillãs cadit nec aperit oculos: id i ludo apparet quo baculus lõgus de duobus cubitis infixus terre manu vna tenef ⁊ hunc tenẽs nouies sibi circũuoluit̃ festinãtissime: post relicto baculo fugit ad parietẽ vt candelã extingat: ⁊ qui id facere põt precii lucratur: sed pauci sunt ex hijs qui nõ prius cadãt vt vertiginosi q̃ attingẽ possint vsq; ad parietẽ p:o suffliãda candela. Tertio dicit reddẽs causam huius q̃ illud est: scilz q̃ eger se figere nõ põt stando vel sedẽdo: ꝓptere q̃ in ỽtigine spiritibus accidit a ialibus in vẽtriculis cerebri: ⁊ in venis eius ⁊ in arterijs suis ex obuiatione ipsoꝛ adinuicẽ in modũ turbinis ⁊ agitatiõis illud q̃ hijs accidit q̃n reuoluit̃ a ialis spũs vel ipse patiens reuolutione cõtinua. s. q̃ virtus regitiua corporis nõ valet hoc regere stãdo aut ambulando vel etiã sedendo ꝓpter incõstantiaz ⁊ cõturbationem dictorum spũum qui sunt instrumenta per que regit corpus.

¶Et differẽtia q̃dem ⁊c.]¶In tertia assignat quatuoꝛ differẽtias iter epilentiã ⁊ vertiginẽ. Prima est: q̃ ỽtigo seu ỽtiginis paroxismus quãdoq; permanet ⁊ pdurat aliquo notabili tẽpore paulatim euenies. Epilẽtia ỽo ⁊ repente accidit ⁊ cito pertrãsit. Secũda est: q̃ habẽs vertiginez cadit silens ⁊ sanat. i. sanus videt ⁊ liber a paroxismo duz se erigit post casum. Epilẽticus vero cadit cum clamore vel sonitu gutturis ꝓpter impedimentũ anhelitus eius a spasmo vniuersali. Tertia est: q̃si vertigo ẽ: vt obtenebrẽtur patientis oculi: quãdo stat vel surgit: ⁊ excitatur ad hoc vt cadat in terram circũuerti credens oia que videt. Epilentia vero subito

contingit

q: epilenticus filet quouscq; stat egritudo.s.paroxismus:t post sanatur t surgit: sed habens vertigines nó filet:imo quádocq; clamat in toto paroxismo suo. Et causa est:q: nó est tantú nocumẽtuz in cerebro vt impedia tur motus lingue quantum est in epilentico.

a ¶Et que tc.]Lõsiderandú q; Aui.ponit vnã diam:t est q: epilepsia fit cũ spasmo:sz vertigo nó. Alia tñ dicit a Rasi: q: i epilepsia fit spuma:non tñ in vertigine ẽt forti. ¶Lõsiderandu ẽt q; fortis vtigo accidit satis subito:t facit hoiem cadere ad terraz t stare cũ filẽtio:t iõ mixtú assimilat epilepsie.

b ¶Et hec qdez tc.] ¶Hic inuestigat cãs vtiginis.t primo cãs extrinsecas siue primitiuas.Do cãs magis itrinsecas: lz etiã aliqd de extrinsecis dicat.ibi sa[_Et qñq;.] ¶Ad pmi euidentiã est sciẽdu q; vertigo ppria dicta in qua apparet hoi q; res mundi in gyrum voluank maxime vi hie

oculi t excitak ad hoc vt cadat.Et[a] que ex ea fortis est similis est epilentie.verũtamen nó fit cũ spasmo sicut fit epilentia. ¶Et hec[b] qdem vertigo quádocq; accidit hoi ppterea q; reuoluit seipsuz: t reuoluũtur vapores t spũs in ipso sicut reuoluitur vas ptinens super aquaz tpe aliquo:t quádo reuoluitur spiritus imaginatur hó q; res reuoluantur. Mã equale[c] est siue diuersificet pportio partium spũs ad partes mundi cõtinentes ipsuz ex parte spũs siue diuersificetur illud ex parte mũdi cum fuerit sensibilitas per eas:t sunt reuolutiões que sunt ppter oppositionez. Nam[d] cũ sentiens mouetur pmutank opposita sicut cũ mouetur sensatũ. ¶Et[e] hec qdez vertigo qñq; fit pp ꝓsideratiõez etiã ad res que voluunk:ita vt infigatur forma illa sensata in aia.Et pp[f] hoc dicitur q; oẽs operatiões sensibiles pendent ex instrumẽtis corporeis patientibus:quorum primuz t dignius est spiritus sensibilis.Et remanet in ipso ab omni sensato forma

mutataz.Secũdus modus introducẽdi hanc partez est subtilio:. Et est: q: Aui.sic voluit arguere.Si moto spiritu diuersificatur ꝓportio partiũ spũs ad ptes mũdi ex pte spũs sicut moto mũdo siue reb[9] mũdanis diuersificaf ꝓportio ex motu spũs oia appebũt moueri.Sz sic ẽ q; moto spũ diuersificaf ꝓportio ptiuz spũs ad ptes mũdi:sicut moto mũdo:ꝯ moto spũ hõ imaginatur oia moueri siue volui.Circa hãc rõnez sic ꝓcedit:q: maiorez ꝓsupponit vt notam.Mã iudiciũ de reb[9] visibilibus nõ fit nisi cuz quadã ꝓportiõe partiuz mũdi visibiliũ ad partes spũs.Si igitur illa ꝓportio mutaf ita q; ꝓ succedat parti iudiciũ erit rei mobilis.¶Maiorez Aui. ꝓbat:t primo p vnã rationẽ.fo per aliaz.ibi fa[_Mam.] Et arguit sic: ꝓportio partiũ mũdi ad partes spũs est inter partes mũdi:t partes spũs: ergo ad mutandũ istam proportionẽ equale est:t nõ differt siue fiat mutatio i partibus mũdi siue

in partibus spũs:ꝓsequẽtia tenet ex hoc:q: quotiẽs aliqua proportio pẽdet a duobus ad mutationẽ proportionis sufficit altez ꝓmutari siue moueri:hoc est qđ dicit:cũ fuerit sensibilitas per eas.i.ptes mundi t partes spũs:t vnũ mouet:t aliud recipit:equale est.i.nó differt siue diuersificetur tc.nó differt. Dico quo ad ꝓmutanduz proportionẽ istaz partiuz ad inuicez. Lõsiderandú q; ꝑ hanc proportionẽ intelligo debitaz t determinatam adiacentiã sensibilis.Ex.g.visibilis ad visum:que adiacẽtia est in tali situ t cũ talibus lineis:siue igitur ꝓmutetur sensatuz siue sentiẽs permutatur ista ꝓportio:qua ꝓmutata opz q; res,iudicetur ꝓmutata: vt dicit maior ꝓpositio:t hoc est qđ subdit:t sunt reuolutiões.s.que apparẽt cũ homo imaginatur oia volui in gyrũ que sunt pp oppositiõez.s.sensibilis ad sensuz ꝓmutataz:que oppositio ꝓmutatur quocũq; mutato.s.sensato vel sentiẽte.[_Nam cum sentiẽs.] ¶Probat fo sic moto sensitiuo siue sensato ꝓmutank opposita.i.oppositiões:ergo quocũq; eoz mutato mutatur ꝓportio:qa ꝓportio ꝓsistit in illa oppositione. ¶Circa premissa cõsidera q; ex Aui.possz argui q; spũs est aiatus:q: vocat illũ sentiẽs. Nec valet dicere q; sentit organice.s.delatiue.Et arguatur sic: nullũ mediuz in visione recipiens intẽtionaliter existẽs inaiatuz ꝓmutatiõez localem est cã mutationis t oppositionis siue proportiõis:sed spũs est inaiatus t recipit intẽtionaliter:ergo nõ esset cã per sui motuz:q; ꝓportio mutetur. ¶Maior est nota:q: aer motus esset cã q; hoi appareret res localiter mota. ¶Minor est nota.Dixit aũt recipiẽs intẽtionaliter pp quedã sensibilia que currũt in medio cũ motib[9] realibus ãnexis:vt odor t sonus: t iõ ad motũ aeris fit mutatio in iudicio.Sequtr ꝯ ꝓclusio que est falsa:ergo aliqua premissaꝝ nõ maior:ergo minor q̃ dicit q; spũs recipit vt mediũ inaiatuz. Ista ratio lz sit difficilis posset solui dicẽdo q; est diuersa receptio spũs t aeris:t hoc in duobus.Primo qa spũs est aiatus t recipit:lz aiatus:non tñ cognitiue:exẽpluz memorialis seruatiua recipit:t tenet sicut appet in pte posterioris cerebri:t tñ est pars aiata:t nó recipit nec tenet cognitiue.Scõo differt:qa spũs hz aliquã retẽtionez t imprimit suã speciez in partez aliã cognoscitiuã que ps est aiata formaliter:spũs ergo retinẽs spẽz imprimit eã in partez:q̃ cognoscit cũ suis diuersis ptibus motiue siue mobiliter:t iõ iudicatur moueri:t eadẽ iudicak bis:t tñ si qescet spũs iudicaref semel.Exẽpluz in visiõe p mediũ aque:q: aqua mota repꝛesentat vnaz rẽ bis t motaz.Lõsiderandũ etiã q; appet solutio problematis.s.pp qd nauigantibus fit vomitus. Possent.n.multe cãe assignari.Una est cõmotio facta in humoribus:vt qdaz dicunt.Alia est: qa eis motis appet mundus moueri:t sic incurrũt in quãdam vertiginem: t sic stomachus p compassionẽ ad cerebruz prouocatur ad vomitũ.

e ¶Et hec qdez tc.]¶Hic ponit ꝑtem cãm vertiginis.t primo facit hoc. scõo declarat siue ꝓbat dicta.ibi fa[_Et ꝓpter hoc.] ¶Lõsiderandus q; hec vertigo differt a precedenti:qa ista fit ex hoc q; iõ figit intuitum ad rẽ que voluitur.Ex.g.ad rotã molendini:sed predicta fit: qa hõ vertit se in gyrum:t ideo dixit.Et hec.s.vertigo que fit cũ sensatũ mouetur.

f ¶Et pp hoc.]¶Prio probat q; forma sensati figi põt in spiritu siue in organo postq̃z recessit sensatũ.Scõo ꝺclarat quãto tpe ꝓdurat.ibi fa[_Deinde firmat.] ¶Prio arguit sic:oẽs opationes sensibiles fiunt cũ instrumẽtis corpalibus patiẽtibus.s.figillabilibus t ipressibilibus:de qui-

contingit qñq; iacẽdo quãdoq; stando sepe dormiẽdo interdũ vigilando. Quarta est qñ vertigo fortis lz epilentie sit multum similis : non tamen cum spasmo vniuersali accidit sicut epilentia que semper cuz spasmo est.

Et hec quidem. ¶In hac.ij.parte.ix.causas vertiginis assignat.Prima in principio huius partis.

Scõaz:ibi[_Et hec quidẽ vertigo qñq;.]Tertiã ibi[_Et quãtũcũq; fuerit.]Quartã:ibi[_Et qñq; qdẽ.]Quintã:ibi[_Et qñq; fit nó pp.]Sextã: ibi[_Et qñq; fit ex motore.]Septimam : ibi[_Et qñq; fit ex vaporibus.] Octauaz:ibi[_Et multotiens fit.]Nonam:ibi[_Et qñq; fit vertigo.] ¶In.i.pticula primo ait q; vtigo interdũ supuenit hoi qñ festine seipm reuoluit circulari motu.Maz tunc reuoluunk vapores t spũs in ipso contẽti sicut reuoluik aliquo tpe vas aliqd continẽs sup aquã posituz que fluctuanꝭ exũdat.Et hoc sepe appet in ludo pueroꝝ quo se circũuoluunt cũ festinatione qui ꝟtigine acti cadere cogunk.Cuius cã hic datur: q: cum spũs aiales cerebri cito reuoluunt hõ imaginak q; res reuoluank que sibi circũstant vel supponunk vndet timet cadere.Mã redit i idẽ t equale vꝟ quoad iudiciuz sensus cõis:siue ꝓportio partiũ spũs ad ptes mundi ꝓtinẽtis ipsuz diuersificetur ex pte spũs q; reuoluik siue ꝓportio hec ptiuz spũs diuersificet ex pte mũdi vel rei sensate q̃ reuoluik:cũ sensibilitas.i. sensatio fiat p eas.s.p ptes sensitiui spũs dextras t finistras t ãteriores t posteriores t supiores t inferiores q̃ sic ꝓmutank motis spiritibus sicut ꝓmutank motus sensibilib[9] seu reuolutis.Et sunt reuolutiões ptiũ spũs vꝟ res sensibilis q̃ sunt pp oppositionẽ de dextro ad finistrũ: t de supiori ad inferius t de ante ad retro.Mã cũ sentiẽs mouek.s.spũs q; est instrm sensitiue ꝟtutis ꝓmutank opposita sic q; dextre spũs ptes finistrank t posteriores anteriorank:sicut cũ mouek sensatuz exterius motu circulari ps ei[9] anterior fit posterior t dextra finistra. Et inde est q; hõ q; mouek in naui vidẽ vꝟ domos t arbores quas videt moueri pp motionem sensitiui spiritus. ¶Et hec quidẽ tc. ¶In.ij.ꝑmo ait q; vtigo ẽt q̃ꝫ ꝓtingit pp ꝓsideratione ad res q̃ reuoluunk sicut ad rotas vel molẽdini alas velocit motas ita vt infigat forma illa sensata circularis motus in aia videtis. Et iõ medici phibẽt dispositis ad ꝟtiginẽ t epilẽticis ne res intueank velocit rotatas:q: sepe p hoc vtiginẽ incurrũt vel epilẽtiã:sicut qdã incurrũt stridoreꝫ vtiũ audito stridore serre:t qdã hiatũ visso alio hiãte.Scõo dic q; q: aie infigit forma illa sensata a sensibili extrinseco:pp lz dꝰ q; oẽs opatiões sensitiue dependẽt ex instrꝭ corporeis patiẽtibus vt visus ex oculis t innato calore t spiritib[9] ꝓprijs t sensus cõis ex ꝓprio organo[_qđ est anterior cerebri vẽtriculus_]t innato calore:t suis spiritib[9]:t sic de aliis.Tertio dic q; dignius hoꝝ instrꝰ est sensibilis spũs.Ipse nãq; est q; recipit i se formas sensatoꝝ sine mãjis:t illas defert ad organa ꝟtutũ sub decẽti ordie t suo

bus est spiritus: ergo post separationez sensati remanet forma sensati cuz sensatū est forte: antecedēs ⁊ ꝓsequens ponit in littera: ꝓsequentia est nota: q: corpus sigillabile impressibile qđ est spūs: cuz nō sit elementū: sed mixtū potest tenere formā impressaz virtute alicuius ficci in eo existētis: ⁊ ꝓprie si imprimēs fortiter sigillauit: q: fuerit forte in imprimēdo. Hoc aūt qđ imprimitur est forma similis: q: quedā similitudo sensati. Cōsiderandū q opationes sensitiue cū sint materiales: ⁊ sint in patiendo opz q pēdeant ab instrumento corporali ⁊ patiēte. Dignius ē spūs sensibilis. s. q̄z vitalis vel naturalis: vel saltem q̄z naturalis: nō tamē est dignius: q̄z instrumentum qđ est formaliter animatuz.

a ¶Deinde firmat forma ⁊c. ¶Hic dicit q forma sensati stat: ⁊ recedit ꝼm q instrumētuz recipit: ⁊ ꝼm q agens imꝓssit: ⁊ hoc est qđ dicit cum quātitate receptionis. i. ꝼm q instrumentū recipit: q: si est spūs humidus citissime figurabilis: ⁊ agens debile cito recedit: sed si ibi est spiritus siccus ⁊ imprimēs forte diu durat. Eius vero expositio. s. oiuz dictorum ꝓtinetur in scientia naturali. s. vi. de nālib⁹.

b ¶Et quātumcūq. ¶Hic applicat impressiones victaꝝ causaꝝ ad quedaz corpora: ⁊ dicit q iste passiões. s. a duab⁹ causis dictis erūt fortiores quāto corpus fuerit debilius: quia aptius erit ad patiendum: sicut in egris actu vel patientibus tam ex longa egritudine.

c ¶Egritudo eni ⁊c. i. egritudo quādoq; elongatur tm̄ q homo debilitatur: ⁊ pualescēs ab ea ex q̄libet leui causa de ꝓdictis incurrit vtiginē. ¶Vel egritudo eniz ⁊c. ¶ideſt quādoq; egritudo in hoc. i. in hac vertigine ꝓsequitur elongatiõez. i. longo tpe durat: sicut debilitas ꝓssa ab egritudine durat: ita vt appareat eis semp. s. debilitatis ab egritudine q reuoluantur ⁊c. i. q res videantur voluī: ⁊ sic appet eis vertigo cū paruo motu ipsoꝝ. s. coruz vel rerum mūdi: non. n. indigent in motu. i. cum ipsi volūt moueri ⁊ excitari. Vel aliter moueri vt iniungatur. s. ꝓcipiatur eis quatinus ⁊c. Vel vt iungaī eis. s. vertigo: q: ex parua causa iungitur eis vtigo. Mā spūi accidit nocumētuz. s. resolutiõis ⁊ paucitatis passio. s. ex aliqua imꝓportiõe: cōmotio qa agitatio a qualibz re: quāuis fit parua. Laderet aūt hic dubitatio: vtruz forma rei mote possit figurari vel figi in spiritu quiescente: sed eēt sermo valde extra ꝓpositum.

d ¶Et quādoq;. ¶Hic ponit alias cās. s. corporeas cōplens ꝼmonez in causis ꝓmittuis. Et ꝓio ponit cās vaporales ⁊ humorales. Scdo cōplexiõales. Tertio cōplet sermonē in causis extrinsecis. ibi Fa ⌊Et q̄nq;

tate. Cū ergo mouētur vapores illi mouent suo motu spūm animalez qui nō digeritur ⁊ rectificatur nisi in venis illis. Deinde requiescit in substātia cerebri: postea dispergitur i neruis ad corpus. Aut ꝓpter multitudinez vaporū iam retentorū in ipso ascendentiū ad ipsuz ex locis alijs: deinde quiescētiuz i ipso ⁊ remanētiuz in ipso ab egritudine acuta antecedente: aut egritudine frigida: ⁊ erunt ventositates inflatiue quas mouebit virtus digestiua ⁊ resolutiua.

¶Et quādoq; fit nō ꝓpter motū vaporum in cerebro: sed ꝓpter maliciaz complexionis diuerse in ipso: ex qua cōsegtur excitatio motus agitabilis in spiritu nō cuz motore corporeo ꝓmiscente ipsuz ex vapore: aut alio sicut accidit illud ex motu diuerso ꝓueniente ex aqua ⁊ igne cū aggregantur. ¶Et q̄nq; fit ex motore spūs exterius sicut percussore capitis ⁊ fractore cranei: ita vt comꝓimant cerebrū ⁊ spiritum quietum: ⁊ ꝓsequantur i ꝓsuz motus diuersi circula

fuit motus ad dicendū. ⌊Cū ergo ⁊c ¶Ut declaret: quare dixit istaz ventositatem cōtineri in vacuitatibus cerebri ⁊ venis in ipso: q: ibi ꝓtinet hec ventositas: vel illic peruenit vbi spūs ꝓtinetur: sed spiritus ꝓtinetur in venis ⁊c. Iste tex. fuit expositus supra hac scdā. ca. Omnis generis. s. calidis vl frigidis. Erūt ventositates ⁊ iste ascendētes caput inflatiue: q: satis grosse surgētes ab humoribus corruptis in febre acuta vel egritudine frigida: quas mouebit virtus digestiua: cui fit materie ꝓ digestio. i. resolutiua. i. expulsiua: vel. i. calor agens ad resolutionem.

e ¶Et quādoq;. ¶Cōsiderādū q sicut in igne agente in aqua: fit in aq̄ motus diuersus agitabilis siue agitatiuus: ita ex aliqua mala complexiõe existēte in spiritu pōt fieri malus motus: q: naturalis cōplexio spūs mouet ꝼm vnuz modū: ⁊ cōplexio inaturalis mouet ꝼm aliuz. Et hoc est qđ dicit: ꝓpter maliciā complexiõis ex qua ꝓsequitur excitatio motus agitabilis. i. cū agitatione: q: hinc inde agitatur: ⁊ non curat Aui. an aque calefactio fit p qualitatē: vt multi sentiūt an fit p corpora ignea mixta aque: vt Auer. credit. ij. de aia: cōmento. cxv. ¶Consideranduz ēt q ex mente Aui. aliqđ corpus pōt moueri p qualitatez in eo existentez nō differentē ꝼm locū: sed ꝼm esse nec hoc dissonat ab Aristo. in qnto eni de gene. ai aliuz. c. de pilatura ponit q ideo ꝓlus fit crispus: q: terreuz mouet inferius: sed calidū superius. ¶Sed tu. d. quare dixit diuerse. Dicendum diuerse. s. a naturali: vel diuerse. i. existentis in fieri: ⁊ tūc motor erit agens a quo pēdet illa qualitas: ⁊ q: tūc diuerse partes diuersimode mouentur: ⁊ ideo appet magis motus agitabilis.

f ¶Et q̄nq; fit ⁊c. ¶Hic complet haruz causaꝝ assignatiõez: ⁊ primo ponit quādam cām extrinsecā. scdo intrinsecam. tertio declarat quidđ. ibi Fa⌊ Et quandoq; fit ⌊ibi tertia⌊ Vapores. ¶Qđ primo dicit ꝑz. Cū ille tex. aut casu verberatiõis ⁊c. pōt dupliciter exponi. Primo q refertur ad aquā: aqua. n. pōt percuti re graui ꝓiecta: vt lapide: ⁊ quātū ad hoc dixit ꝓcussione graui super eaz: ⁊ pōt percuti aliquo fuste vel baculo: ⁊ quantū ad hoc dixit: verberatiõis supra dorsum ipsius. s. aque. Alio mō

potest

ca. Mā ex omni humore q illic euaporat vertigo fieri pōt. Et hanc tāgit ibi⌊ Aut ex humoribus oīs ⁊c. ¶Quarto declarat qūo vapores q cōtinētur in arterijs cerebri ⁊ venis ipsius nō pulsatilibus inducūt vertiginez: dicens q cū illi vapores mouentur diuersis motibus quasi circularibus mouent suis motibus aiales spirittibus: q nō digeruntur ⁊ rectificātur seu depurantur nisi in illis venis: deinde requiescunt in substantia medullari cerebri: post dispergunt̄ in neruis ferentibus ipsos ad corpus. s. ad musculos gra motus ⁊ ad organa sensuum. Quinto inuit hanc diuisionez cārū vertiginis q̄ duduz misse sunt cerebro ab alijs. Qđ quedā huic misse sunt ab aliqua acuta precedēte egritudine vt ab herisipila vel febre cholerica sub forma vaporuz latoruz ad cerebrū qui diu quieuerunt ⁊ iniacuerunt ptibus cerebri. Alie misse sunt ab egritudine aliq̄ frida sicut ab yliaca vel a cholica: ⁊ sunt ventositates inflatiue grosse: quas olim cōmouit digestiua virtus ⁊ resolutiua cum debili calore in phlegma operante.

¶Et tq̄nq; fit nō ꝓpter ⁊c. ¶In. v. dicit q q̄nq; fit in cerebro vertigo nō ꝓpter motuz vaporū in cerebro vel ventositatū cōmouentiuz spūs: ꝛ ꝓpter malicias cōplexionis diuerse in cerebro: videlicet calide nō materialis: ex qua cōsequitur excitatio motus agitātis spūs sine quocūq; corporeo motore vaporoso: vētoso vel humorali permiscēte spūs ⁊ exagitāte: sed a solo calore: sicut aque accidit ab igneo calore diuersitas motus ⁊ exagitatio q̄n cōiunguntur vel approximantur ignis ⁊ aqua. Juxta id Auez̄oar. ix. tra. primo theſir. c. xviij. Et possibile est substātias cerebri in se esse incēsam a calore repēte sicut accidit ei qui perterritus est ex aliqua re in qua cogitauerit multū ⁊ forti cogitatiõe subito ⁊ accidit tunc spiritui aiali ex vehemētia accidentis vt comburatur: ⁊ tūc ascēdit cito: ⁊ extendetur spūs aialis extēhione nō solita: ⁊ mouebitur motu extraneo ⁊ erit ex hoc egritudo alsadre. s. vertigo.

¶Et quādoq; fit ex motore ⁊c. ¶In sexta dicit q vertigo interdū fit ab extrinseco motore spūs vt a ꝓcussore frangente craneū cōprimēte cerebruz ⁊ exagitante spūs quietos ita q mouētur motibus vndosis ⁊ circularibus sicut aque cōtingit circulariter ⁊ vndose moueri ex percussione forti super eam: vel ex casu fortis verberatiõis super eius dorsuz. i. supficiez. Et similiter acri ꝓtingit ex forti casu vel ꝓcussione circulariter ⁊ vndose moueri. Sz aereuz corpus est aptius aqueo taliter moueri: q: subtilius ⁊

Jacobus

lumine illustrat hec organa. Quarto dicit q ab oi sensato remanet in spū forma sensati post sepationē rei sensibilis a pūtia sensus cū sensatū est forte seu fortiter imprimēs ipsius formā in sensibi spū vt sigillū in cerā. Dē. n. sensatū nil aliud efficit in instro sensitiue vtutis nisi solā formā sine mā q̄ sibi similis est ⁊ effigies ei⁹. Quito dicit q forma illa spūi ipressa p rē sensibilē firmat i eo vel euanescit cū q̄titate siue cū mēsura fortitudis vel debilitatis receptiõis instri: ⁊ fortitudine vel debilitate sensati imprimentis. Mā si instrm sensitiue ꝟtutis fortiter ⁊ intime formaz recepit rei sensibil ⁊ res ista hāc formā fortit ipressierit: tūc fixa pmanet ⁊ firmat hec forma i instro sensitiue ꝟtutis. Et si hoc instrm debiliter recipit ⁊ ipsuz sensatuz debiliter imprimit tunc cito euanescit. Sexto dicit q hui⁹ rei declaratio cōtinetur in philosophia nāli tradita in libis de aia ⁊ de sensu ⁊ sensato.

¶Et quātūcūq; ⁊c. ¶In. iij. dicit q quanto hois corpus debilius fuerit tanto passiões iste vtiginis ⁊ scotomie fortiores erūt: sicut in infirmis quoruz spūs sunt resoluti exiles cito reuoluti ⁊ de leui mobiles a quacūq; cā et si pua est. Scdo dicit q hec egritudo. s. vtigo plerūq; ꝓsequitur in his corpibus elōgationē seu diuturnitatē sue pmanentie: sic q dū mouentur quo aliquo motu semp eis appet q reuoluanf. Tertio dicit q pp̄ b egris quoꝝ spūs sunt resoluti exiles: nō sunt iniūgendi vehementes motus nec pseuerātia motuū hmōi pp suā debilitatē. Mā spiritib⁹ hoz velociter accidūt nocumētū ⁊ passio ⁊ ꝓmotio reuolutõis: vñ fit vtigo. Et hec cā tertia ꝓparatoria est ad longaz vertiginē ⁊ nō principalis actiua introducens.

¶Et q̄nq; ⁊c. ¶In. iij. preinnuit hanc diuisionē cāruz vertiginis in cerebro clausarū: q quadā ꝑsunt ⁊ ꝓtinenf in vacuitatibus cēbri: sicut vapores in venis ⁊ neruis ipsius ꝓtenti vel humores eius cuiuscūq; generis q illic euaporanf. Alie sunt ex vaporibus q ad cerebrū ascenderunt ex aliꝝ mēbris ⁊ ibi retenti sunt. Primū mēbrū tangitur: ibi⌊ Aut ꝑsentibus in vacuitate cerebri ⌊Scōm: ibi⌊ Aut ꝓpter multitudinē vapoꝝ ⌊Scdo innuit hanc diuisionē causaꝝ vertiginis cerebro ppriarū: q alia est vaporalis in venis arterijs aut neruis cerebri clausa ⁊ cōprehensa. Alia humoralis in cerebro contenta abūde euaporāe. Prima tangitur: ibi⌊ Ex vaporibus ꝓuenientibus in venis ⌊Scda ibi⌊ Aut ex humoribus cōtentis in ipso ⌊Tertio inuit hāc diuisionē q humoraliū cāruz vertiginis cerebro propriarū. Alia est sanguis: alia phlegma: alia cholera: alia melancholi-

De partibus

Universidad de Deusto

pōt referri ad corpus humanū pcussum: ⁊ vult ostendere ꝙ pcussio nō solum in capite: sed dorso facit vertiginē: ꝙ nucha in dorso cōicat cerebro Vnde quātuz ad eleuatiōez: ⁊ casus quātum ad depressionem: aer est dignius. ſ. cōmoueri. ſ. per huiusmodi pcussiones: ꝙ subtilius: sed nō sentitur. i. nō vi: vnde antiq appellabant aerez vacuum. ij. de aia. c. de sono.

a ¶Et qñꝯ fit ex vaporibus ⁊c.]¶Hic vult ostendere ꝙ ventositas quāuis non fit generata in cerebro: ⁊ quāuis non fit antiquata in eo: licet aliunde venerit pōt facere vertiginez ascendens ad cerebrū: etiaz in actu ascēsionis. Et tandē ostēdit partes a quibus pōt ascēdere. Sz statiz dices quare bis dixit de stomacho. Dicenduz ꝙ stomachus pōt cōicare ꝑm ꝙ venosus: ⁊ ꝑm ꝙ neruosus. Aliter ꝙ pōt esse terminus a quo: ⁊ quātum ad ꝝ dixit: ex stomacho: ⁊ potest esse mediū p qđ vt cū ab intestis ad stōm ascēdūt vapores: ⁊ quāz ad hoc dixit median te stomacho. Cōsideranduz ꝙ motus humoꝝ in his mēbris possunt fieri qñꝯ: quāuis hōiz egrotet in eis: ⁊ tñ sequtur vertigo: ⁊ ideo dixit: aduenīunt egritudines: aut mouentur humores.

b ¶Illud enim ⁊c.]¶Supra declaratū fuit qđ mēbruz est cui stomachus magis cōmunicat. Aut in venis sup. est mā a q̄ surgit vapor. Vel i venis. i. ꝑ venas mouet. Occultis. i. subethicis ꝑ c ¶Vaporis ⁊c.]¶Primo declarat materias vnde surgit vapor. secūdo cōparat quādam vertiginez ad epilepsiam. tertio addit quosdā modos vtiginis. ibi ꝓa]_Et vertigo]ibi tertia]_Et multotiēs.]¶Diceret aliqs quare nō dixit de melācholia. Dicendū ꝙ intelligit per hoc quod dixit cholera. ſ. nigra ⁊ rubea: vel tacuit sicut notū ex capitulo de qualitate accidēti soda ex materijs: ⁊ etiā de sanguine dedit intelligi.

d ¶Et vertigo ⁊c.]¶Ratio est ꝙ epilepsia est egritudo frequētius phlegmatica: in qua impeditur sensus ⁊ motus ita in hac vertigine. Plus enim inducit obtusionem in sensibus vapor phlegmatis quā cholerus ⁊ mobilius ē. Vex nō sentitur neqz pcipitur circularis motus ⁊ vndosus aeris pp subtilitatem ⁊ quietatez que nō terminat visuz sicut motus aque circularis vndosus: sicut est in spiritibus: ideo vertigo numerari solet inter accidentia fracture cranei.

¶Et qñꝯ fit ex vaporibus ⁊c.]¶In. vij. ꝓmo ait ꝙ vertigo interduz fit ex vaporibus multis ascēdentibus recēter ad cerebrū in dispōne suarū ascensionuz. i. in hora illa qua ad cerebrū ascēdunt vel statim postea vertiginez inducūt: quāuis nō fuerint in cerebro geniti: nec antiqtus i ipso retenti: imo pro tempore quo ad ipsuz ascēdunt vertiginē cōmouent: vt sepe videmus in tertianarijs cū de lecto surgūt hora paroxismi vel statim post ipsuz. Scdo dicit ꝙ quādoqz fit ascēsus vapoꝝ ad caput in hoc casu mediantibus neruis. ſ. per vias ⁊ poros neruoꝝ: ⁊ qñꝯ fit mediātibus venis nō pulsatilibus: puta ꝑ ipsarū ꝓcauitates: ⁊ qñꝯ fit ꝑ mediuz arteriaꝝ ⁊ suaruz ꝓcauitatuz. Et he vene vel arterie ꝑ quas fit ascensus istoꝝ vapoꝝ vel sunt manifeste vel sunt occulte. Fit aūt per neruos dum sunt egritudines vel cōmoti humores in mēbris neruosis: qui ꝑ porositates suoꝝ neruoꝝ gbus cerebro cōicant effumant ad cerebrū: sicut i stō vel p stomachum vel in cīsti fellis vel in vesica vel in matrice vel in velamine seu diafragmate. Sed ex stomacho fit ꝑm plurimū hec euaporatio vertiginem faciēs eo ꝙ sepius cibis ⁊ potibus ⁊ humoribus malis sursuz effumantibus repleri inuenītur ⁊ cerebro subiacet directe ⁊ proxime. Postea ex matrice que cū cerebro plurimaz hz colligantiā. Et est velut sentina ad quā ꝓfluunt humores supflui vel hūiditates muliebris corporis fetide corrupte. Fit aūt ꝑ venas vel ꝑ arterias qñ ipsis iniacēt humores corrupti qui sursuz effumant sicut ꝓtingit in ꝓtinuis putridis. Tertio dicit ꝙ mā vaporis ascēdētis ad caput ⁊ faciētis vertiginē qñꝯ est chola ⁊ qñꝯ est phlegma. Cui dicto adde si vis ꝙ qñꝯ ē sanguis nō naturalis: ⁊ qñꝯ melācholia teste Rasi lib. diui. cap. de vertigine distinguētis signa ⁊ curas quatuor vertiginū penes materias vt quatuor humores ex gbus fiunt. Et etiā Mesue. sum. iij. particule prime sectiōis pri me: facit quatuor distincta capitula de curis vertiginum penes quatuor humores ex gbus fiunt: ⁊ id ꝓnceps exprimit ca. sequēti. Sz qz vertigo de cā cōicata sepius ꝓtingit ex cholera aut phlegmate suis vaporib⁹ replente caput. Ideo dicit hic ꝙ materia vaporis qñꝯ est cholera: ⁊ qñꝯ est phlegma nolens per hoc alios excludere humores. Quarto dicit ꝙ phlegmatica vertigo similis est epilentie. Primo in materia de qua fiunt ambe. Scdo in signis plurimis earuz: nisi ꝙ spasmus nō fit in vertigine vt in epilētia. Et tertio in cura que fere eadē est in ipsis ambabus.

¶Et multotiēs ⁊c.]¶In. viij. dicit ꝙ multotiens fit cōitas. i. cōicatio scotomie ⁊ vertiginis capiti ab inferioribus non cā materie que cōprehensa fit in mēbro cōicante vel in ipso cerebro: imo ꝓpter rem. ſ. doloreꝝ vel angustiā vel caliditatez vel venenositatez incipiētez ꝓtinuari cerebro sua qualitate cōturbante spūs animales cerebri ⁊ faciente possidere cerebrum scotomiā ⁊ vertiginē. Sicut aliqbus accidit hoibus hora vacuita

Jacobus

Fen.I.tertii.

lerum: vt ex predictis apparet.

e ¶Et multotiēs ⁊c.]¶Hic addit duos modos vertiginis. ibi scda]_Et quādoqz fit.]¶Considerandū ꝙ hoc qđ dicit sua qualitate possumus intelligere qualitate sola sine materia: ꝙ inflāmatur stomachus: ⁊ tunc cōplexio cōicata cerebro est possibile ꝙ fit cā motus in spiritibus: vt supra Aui. dixit. Scdo possumus intelligere qualitatem cū materia: ⁊ tūc Aui. premisit notanter nō ꝓpter materiaz cōprehensam: ꝙ ista materia iz cerebro cōicetur nō dz dici comprehensa sed cōicata: talis aūt materia pōt esse multoꝝ modoruz: sicut multi modi materierū possunt ꝓfluere ad stomachū non tolerantium famē: vt notum est ex ꝑmissis in hac fen. Quomodo aūt fiat communicatio solius qualitatis declaratū est supra in sermone de soda ꝑ cōmunitatez. Et qñꝯ ꝑm semitā quia est de signis ethicis.

f ¶Et vertigo ⁊c.]¶Hic ponit tres cano. pronosticos. Cōsideranduz ꝙ in decrepitis siue senibus vertigo nunciat vapores phlegmaticos mixtos spiritibus cerebri. Cum ergo frequētāt illi vapores ingrossati: ⁊ etiaz phlegma a quo surgunt: poterūt facere oppilationez pfectaz ⁊ prope senibus ꝓpter defectum virtutuz expulsiuarum in eis ⁊ aliaruz: Secundus canō verificatur qz si membrū stupefit: ⁊ postea sequtur vertigo significatur ꝙ materia multa est que facit oppilationem: vnde membrū. ſ. notabile aliquod: vt manus vel coxa stupescit ea igitur crescente fit vertigo: ergo ⁊ cum signum augmentum timendū est de apoplexia: ⁊ eodē modo de epilepsia. g ¶Et qñꝯ ⁊c.]¶Quia significat ꝙ vapor q stabat in ventriculis ē expulsus ad pāniculos: vnde fit soda ⁊ cessat vtigo ⁊c. ¶De signis vtiginis. La. ij.

Jacobus

f **Acta autem ex** revolutione bois sup seipsuz: aut ex cō-

Bepartibus

Acta autem. ¶Hic ponit signa: ⁊ ꝓmo eius que fit a causa extrinseca. secundo intrinseca. tertio ponit quosdam cañ. ⁊ complet signa. ibi ꝓa]_In ea aūt que fit]ibi

tis puta fortis famis vel acerbe sitis: ⁊ pcipue illis q famē nō tolerant: nec rabiē sitis sine detrimēto ⁊ noxa vehemēti pp os stomachi sensus acutissimi qđ inde ledit cui vehemēter cerebꝝ cōicat ⁊ cito cōpatitur. Et iz hac hora vehemētis famis qñꝯ effundant cholerici humores versus os stomachi vel ipsummet attrahat humores corruptos q effumāt ad caput ⁊ vertiginē faciunt materialē: potest tñ fine his ex rabie famis vel ardore sitis ⁊ angustia fortī conturbari spiritus ⁊ vertigo fieri non materialis.

¶Et qñꝯ fit ⁊c.]¶In. ix. dicit ꝙ vertigo ⁊ scotomia qñꝯ ꝓtingūt ꝑm semitā crisim. Mā cū nā motu cretico vehemēter pugnat aduersus morbū ⁊ māz ei⁹ vt ābos expellat: magna tūc ad cerebꝝ fit effūatio spūs cōmouēs ⁊ ipsos exagitās: vnde scotomia vel vtigo nascit.

Et vertigo. ¶In hac. iij. pte sup vertiginis ꝓnosticatōe dicit ꝓmo ꝙ vertigo frequēs futurā ꝓnosticat apoplexiā pcipue in decrepitis ex debilitate suarū virtutuz ⁊ inati caloris ⁊ abūdantia phlegmatis ⁊ frigiditatis a diminutione digestionis. Quia cū sepe fit in istis ꝙ vtigo multam significat adesse materiā cuius vētositatio vel euaporatio excitata frequenter a debili caloze vertiginē iterat. Et cū materia hec intantū excreuerit ꝓpter impotētiaz resolutionis ⁊ expulsionis qđ oēs cerebri meatus oppilet erit apoplexia. Rasis vero. iiij. almā. cap. de ꝓnosticatione maloꝝ anteqꝯ ꝓualeant ait. Incubus vertigo ⁊ scotomia si diu perseuerauerint forteſqz extiterint epilētiam portēdunt: que a quibusdā minor apoplexia dicit. Scdo dicit ꝙ cōsimiliter vertigo succedēs stupori comitanti aliqđ ex mēbris vt brachiuz vel crus vel aliquod lateruz ꝓnosticat apoplexiaz: qz significat raptū materie faciētis stupoꝛē ad caput ⁊ ad cerebruz. Quid aūt intelligat noie stuporis ipsemet declarat tertij ꝓa cap. xiij. dicēs. Mos vero ⁊ plurimi hominū vtimur hac dictione stupor ꝑ hunc modū ꝙ stupor est morbus officialis faciēs euenire in sensu tactuali nocumentum. ſ. aut destructionē aut diminutionē cū tremore si est debilis: aut mollificationē si est cōfirmatus. Tertio dicit ꝙ soda vertigini supueniens qñꝯ eā soluit ⁊ liberat ab ea: vt si cā soda seu doloris capitis sit calor ītēsus qñꝯ resoluit vapores aut vētos q vtiginē afferūt. Vel si dolor fuerit in medio cerebri vel posterioꝛi diuertit materias ab anteriozibus vbi sit vertigo ⁊ sibimet attrahit. ¶De signis vertiginis. Cap. ij.

f **Acta autem.** ¶In hoc cap. ꝓmo agit de signis vtiginis que fit ex revolutione hois per se vel cōsideratione ad res revolutas vel ex pcussione. Secūdo de signis vertiginis que fit a mā ꝓpria cerebro diu retenta i eo ibi]_In ea aūt]Tertio de signis modoruz vertiginū penes humores ex gbus nascuntur: ibi]_Qđ si fuerit humor]Quarto de signis vtiginuz diuersis penes mēbra a gbus materie cōicant: ibi]_Quod fielus]Quinto de signis vertiginis que fit a mala cōplexione imateriali: ibi]_Illa vero que fit]Sexto de signis eius que a crisi fit: ibi]_Et signa quidem.]¶In. i. parte ait ꝙ tres sunt species seu modi vertiginis note per seipsas: qz manifeste sensibus apparent cause a quibus fiunt. Ideo non opus est

Universidad de Deusto
Biblioteca

tertia. Scotomia vero habens. ¶ Considerandus q̄ res revolute cuz sint luminose melius videnť: r fortius imprimūt spēm revolutiōis: r iō dixit luminosas: vel forsan res multum luminosa disgregando spūm pōt esse cā mali motus in eo: lz supra in causis nō expressit: cuz nō sedet: hoc dixit q̄ hoc accidens cū est a revolutione aut ꝯsideratiōe ad res: que revoluuntur magis apparet quādo homo erectus stat: q̄z quando sedet.

a ¶ In ea aūt. ¶ Hic ponit signa eius que fit a materiebus humoralib⁹ vel vaporalibus. Scdo eius que fit a mala cōplexione. ibi ſa. Illa vero que fit. ¶ Prima in tres. primo ponit signa vertiginis pp materias in cerebro existētes nō pendētes tūc ab aliquo mēbro. Ro ponit signa ṽtiginis ſm diuersitatē materiez ex qbus vapor surgit: siue materie sint i cerebro siue in alijs mēbris. Tertio ponit signa ṽtiginis ſm vnumqdq̄ mēbruz a quo prouenit. ibi secunda. Qd̄ si fuerit. ibi tertia. Qd̄ si eius cā. ¶ Cōsiderandū circa primam partez: q: dicit precedētium: vt iuuat q̄ quāuis iste materie vaporose fuerint cerebro cōicate: tñ sunt mō facte fixe r antiquate i eo: r ideo ex hac vētositate antiquata: r etiā ex ventositate generata in eo ꝓuenit: vertigo assidua: q: cū sit ibi semp materia presens assidue. facit egritudinē. s. vertiginē. vel egritudo assidua: q: lz nō semp hāc habeat vertiginem: tñ semp cerebrū eius est lesuz aliqua lesione. Hic est dubiuz vtruz vertigo sequēs cām in cerebro sit ꝓtinua necessario: sz hec questio est quasi cadez cuz illa que disputata fuit capitulo de karabito. s. an alienatio facta per cōmunitatem sit continua vel interpollata.

b ¶ Et nō est excitata rc. ¶ Cōsiderandū q̄ vertigo sequens cāz in cerebro pōt excitari tpe repletionis r tpe vacuitatis a cibo: q: nō sequitur dispositionez alterius mēbri: sed illa que est propter cām in alio membro excitatur cū illud mēbrum repletur: r quiescit cum euacuatur.

c ¶ Qñq̄z antecedūt rc. ¶ Quia materie ille qñq̄z mouētur: r faciūt alia accidentia antequā faciāt vertiginez. Graūitas est in capite. s. q̄si cōtinua: r hoc cū est materia humoralis in capite aqua surgit ventositas. Tenebrositatez in visu fixam: q: fixa est materia que oculis cōicatur: vel que spūm cerebri inturbidat. Abbreuiationez. i. diminutionem siue nocumentū in sensibus rc. qa cerebro patiente r spiritu: q est in eo oēs sensus patiuntur. In arterijs pulsationez pp ventositatem in eis motam.

Jacobus

assignare signa qbus cognoscūtur. Prima est illa q̄ fit ex hoc q̄ hō seipz reuoluit vel reuoluitur ad motū alterius repente r pluries. Ut i scalpheto circulariť mobili macrelle solebāt Parisius reuolui q̄ seduxerūt puellas pudicas r virīs vēdiderant. Scda est hec que fit ex hoc q̄ aliqs attē re ꝯsiderat r figit intuitū ad res revolutas r res luminosas: nō qdem sedente neq; iacēte sz erecto corpore. Sic. n. facilius ꝓturbatur visus r pcidit in terraz carens sustentaculo. Tertia ē hec q̄ fit a pcussione vel casu p quē rumpiť craneū r cōprimunť meninge cerebri ꝓturbanť quoq; spiri-

In ea aūt. ¶ In. ij. tangit. ix. signa illius q̄ fit tus a[illegible]ales. a vaporibus iam diu trāsmissis r clausis i cerebro vel in eo genitis. Primū est q̄ vertigo hec nō est intercepta vel interpolationes habēs: sed est assidua pp ꝓtinue cerebro iniacere mām ex q̄ fit. Scōm est q̄ ista vertigo nō segtur morbū alterius mēbri saltem de psenti pp eandem cām. Tertiū q̄ nō excitatur cū repletiōe cibox potuū: neq; sedatur cū vacuitate vel abstinētia: qa materia fixa est i cerebro neq; his renouatur. Quartū est q̄ dolores capitis sonitus r tinnitus antecedere solēt ūtaz vertiginē pp motuz vapox r ventositatū in cerebro clausarū. Quintū est graūitas in capite pp grossum humorē qui vel ventosať assidue in eo vel euaporat. Sextū est inuētio tenebrositatis fixe in visu egri ppter vapores fumos vel vētos assidue cōmixtos visuis spiritibus r ex ꝓsequenti humoribus oculi. Septimū est abbreuiatio seu diminutio vel debilitas in sensibus inuēta: puta i gustu r odoratu pp suos spūs imiscerī fumis vētis aut vaporibus qbus ꝓturbantur. Octauū est pulsatio vehemēs q̄ sepe in arterijs anterioribus capitis sentitur ex vaporibus multis qui pmiscētur cū suis spiritibus r sanguine subtili spirituificabili inflantibus ipsas. Nonū est inuētio multe graūitatis in odoratu: p quā intellige graūitatem ponderis in ipsius organo qd̄ cerebro proiacet ex mā grossa que illic euaporat vel diminutiōez r debilitatez r ꝓturbationē in

Quod si fuerit humor. actu odorandi. ¶ In. iij. primo agit de signis ṽtiginis phlegmatice. Scdo cholerice: ibi ⌊ Et si fuerit cholera ⌋ Tertio sanguinee: ibi ⌊ Et si fuerit sanguis ⌋ Quarto melancholice: ibi ⌊ Et si fuerit a melia. ¶ In. i. partic. dat. iij. signa phlatice vertiginis. Plurimū est plurima capitis graūitas si fuerit hūor in cerebro retentus vel in alijs mēbris hūor ex quo pullulāt vel excitanť phlegmatici vapores. Mā phlegma est grauius ceteris hūoribus r vapores ei⁹ ceteris vaporib⁹ duz cerebri frigus ipsos inspissauerit. Scdz est timor ne ipsa ꝓturbatur in epilentiā cui multū prima est: vel timor cadēdi maior q̄z in alijs: vel timor in somnis pp sōnia casus in aquā pfundā vel submersiōis. Tertium multitudo somni vel eius pfunditas pp ligari vehemēter organum sens cōis a vaporibus phlegmatis vel ipsomet phlegmate. Quartū est ꝓfusuz puta signa phlegmatis p̄dicta in cap̄. s. c. xxv. pmi tract. huius sen.

d ¶ Graūitatez in odoratu rc. ¶ Dices tu quare hoc nocumentum repetyt. Dicendū q̄ prius loquebať de nocumēto abbreuiatiōis. i. diminutiōis: que fit a materia vaporosa ſm q̄ frigida: sz hic logtur de nocumēto corruptionis quod fit ab hac materia ſm q̄ mouens ad perceptionem odorabilium non ſm q̄ sunt.

e ¶ Qd̄ si rc. ¶ Hic pōit signa vniuscuiusq; materiei a qua surgit vapor q̄ est cā vertiginis siue mā sit in cerebro siue in alio mēbro: r hz quatuor. primo ponit signa phlegmatice. Ro choleri ce. tertio sanguinee. quarto melācholice. ibi scda ⌊ Et si fuerit ⌋ ibi tertia ⌊ Et si fuerit ⌋ ibi quarta ⌊ Et si fuerit. ¶ Dicit primo q̄ si humor rc. est phlegma erit graūitas. Contra dices tu qd̄ facit graūitatez in capite. s. humor ē alibi. s. in alio mēbro. Dicendum q̄ erit graūitas: scilicz in capite vel alio membro in quo erit phlegma. Vel erit graūitas scilicet i capite ex vapore phlegmatis cū postea ꝺdensatur.

f ¶ Et timor. ¶ Est ſm inventionē Azarauij pp frigiditatez faciētem spūm aliqliter silvestrez: vt supra appuit. Alias timor. s. ex vaporibus illis cū pertingūt ad loca faciei: vnde fit dispositio similis cacesie. Predicta in cañ. s. supra capitulis de signis. Scda pars pz r tertia. ¶ In quarta pte dicit laminaz. i. rez latax nigrax ppter grossiciem r nigredinē melācholie. Et capilli nigri. i. habēt capillos nigros q attestanť nāli vñio melācholie. vel capilli nigri. s. imaginatio: qa apparebunt ei imaginatōes capillox nigrox: r ista ira est ſm Azara. Et reliq̄ signa p̄dicta. s. supra de signis malax complexionū cerebri in pluribus. c.

g ¶ Quod si. ¶ Hic ponit signa ṽtiginis p cōitatez ſm vnūquodq̄ membrū a quo surgit materia. Et primo ponit signa cius que fit a stō. Ro eius q̄ fit a mrice. tertio a vesica. quarto a corde vel epate. ibi ſa ⌊ Et si est ⌋ ibi tertia ⌊ Et similiter ⌋ ibi quarta ⌊ Et si. ¶ In pma pte ponit plurima signa significantia stomachi passionē que sunt ꝓfusa: r expedit ea declarari ex. c. supra de signis sode per cōitatez: r ex fen. xiij. Dicit ergo q̄ est cū destructōe desiderij. i. appetitus: aut impedimēto: qa materia in stō pōt destruere r pōt aliter nocere appetitui. Aut corruptōe in digestiōe. i. nocumēto digestiōis. Et tremore cordis. s. stomatico q̄ est notus fen. xi. r. xiij. laxitudine. i. nocumēto. spūs. i. anhelitus pp cōitatem stomachi ad dyafragma. Erit pmutatio in stō. i. ſm q̄ stōachus permutabiť: ita pmu

De partibus

tabitur

¶ Et si fuerit rc. ¶ In. ij. dat. iiij. signa ṽtiginis cholerice. Primuz est vigilie supfluētes ex caliditate r fic. mordicatiōe cholere r vapox eius r ꝺcipue circa anteriorē cerebri pticulā. Scdz est inflāmatio ex cholere ardore r suox vapox in anterioribus cerebri pticulis. Tertiū est capitis remissa graūitas: eo q̄ cholera est leuior hūox r vapores sui leuiores alijs. Quartū est imaginatōes citrine vel aurees ō die apparētes corā egri oculis vel de nocte in somnis pp imiscerī citrinos vapores spiritibus visuis

¶ Et si fuerit rc. ¶ In. iij. dat. vi. signa san- ⌊ vel imaginatiuis. guinee ṽtiginis. Primū est inflatio venax capitis exteriox pp abūdantiā sanguis in eis r suox vapox. Scōm est q̄ caput facies r oculi sunt rubei calidi p ipſi⁹ tinctura r calefactionē vel suox vapox. Sz ipsox oculus est humidus nō siccus sicut in cholerica. Tertiū est graūitas capitis ex pōdere sanguinis cū multitudine: sz minor cōiter q̄z in phlegmatica. Quartū est somnus multus pp humiditatē sanguinei humoris r suox vapox quā ligať organū sensus cōis: sz minus stabiliter q̄z in phlegmatica. Quintuz est lassitudo vel extēsiua vel apostemosa spontanea ex multitudine sanguinis r suox vapox opprimentiuz musculos. Sextuz est pulsatio venarum capitis vehementior solito propter fortem sanguinis euaporationem.

¶ Et si fuerit rc. ¶ In. iiij. dat. vi. signa vtiginis melancholice. Primū est capitis manifesta graūitas cū quātitate minori supple q̄z sit phlegmatica: sz maiori q̄z sit in cholerica vel sanguinea pp pōdus melie. Scōm est vigilie pp fortē cerebri deiccationē taz p siccitatē melācholie q̄z fumox ipsius. Tertiū est imaginatiōes lamiarū seu tūbax nigrax marmorearuz qbus tegi solēt mortuox corpa pp fumos nigros spiritib⁹ imixtos. Quartum est nigredo pilox capitis: q: geniti sunt ex fumis terrestribus nigris melancholie. Quintū est cogitatio vel existimatio mentis corrupta propter imiscerī suis spiritibus fumos melancholie. Sextū est cōfusum puta signa reliq̄ vñij melancholie prius cōmemorata ca. xxv. i. tract. huius sen.

Quod si eius. ¶ In. iiij. parte primo agit de signis vertiginis facte vicio stomachi. Secūdo facte vicio matricis: ibi ⌊ Et si ex matrice ⌋ Tertio vicio vesice: ibi ⌊ Et si fiſr ⌋ Quarto vicio principij membrorum vt cordis r epatis: ibi ⌊ Et si est ex. ⌋

¶ In. i. pti. dat. xij. signa vertiginis facte vicio stōi. Primū est destructio vel diminutio desiderij cibi vel appetitus ꝺcipue si fit cholerica ṽtigo vt sanguinea. Sz in melica qñq̄z appetitus fortificat ex acetositate melie: r in phlegmatica pp frigus phlegmatis. Vex p horis illis qb⁹ euaporāt bi fridi hūores appetitū minuūt replētes stōz vaporibus cox quadā repletione vel saturitate falsa fantastica. Scōm est corruptio digōnis cibox in stō vel ipſi⁹ diminutio pp hūores malos imiscerī cibis hora digōnis: quarū digōnez fieri phibēt cōplete r vecēter vel ipsos corrūpunt. Tertiū est tremor r debilitas cordis pp cōpassionē qua cōpati solet orificio stōi sibi iuxta posito r valde sensibili. Quartuz est lassitas seu fatigatio vel impedi-

mentum

tabit dispō capitis.s.vrigo. Uel pōt exponi erit pmutatio in stō.s.in sum ma stōus erit nocitus ⁊ pmutat⁹. Declinatio ⁊c. Cā est:q: vapores a stō ascēdētes petūt fm rectitudinē añriorē ptē cerebri fm tñ colligātiaz per neruū petūt ptē posteriorē:pp sextū par neruoz:in quo stōus colligat:vt statiz dicet:⁊ ió puenit ad mediā ⁊ posteriorē ptē. Et est diuersitas dispō nis situs.i.anxietas stomatica:in qua hō in vno situ nō qescit:vt fen.iz. ⁊ in cōmē.lvij.apho.vij. pti. Alices ⁊ ostationes: alias diuersitas dispōnis sic qñq;.n.sedat ⁊c.⁊ pz. Qñq; enim q: stōus qñq; nocet replet⁹:qñq; inanit⁹:vt sup disputatū fuit. Et fit re.pz. Et innuit do lores ⁊ inflationē:⁊ totū ℣ificat vt pz. Et fit.s.do lor invia cōitatis neruoz s.qbus stōus cōicat cere bro. Ista aūt via est p me ri in ptibus colli: et circa mediū spatulaz:⁊ inuenit añ ipsaz.s.vtiginē ⁊ apud ei⁹reuersionez.i.cū cessat vel recedit: et hoc est qō dicit:⁊ in postremo ipius s.vtiginis:q: in fine inue nit. Dico dolorē post syn ciput.i.post añriorē ptez: q: in pte originis neruo rū sexti paris:in qb⁹stōus cōicat in ptib⁹ colli.i.cir ca ptes colli: vbi diacet meri: cui applicantur isti nerui descēdētes. Lōside rādū ergo q stō cōicante capiti icipit mā ascēdere per neruos sexti paris:⁊ ideo ante vertiginez inci pit dolor post syncipit:⁊ in fine vertiginis etiā re manet ibi dolor:⁊ etiam

ne spiritus:⁊ erit permutatio in stoma cho:⁊ declinatio nocumenti ad anterio rem partem cerebri ⁊ mediam ipsius et non elongatur quin perueniat ad ipius posteriorem:⁊ diuersitas dispositionis situs: quandoq; enim sedatur ⁊ quan doq; augmētatur fm repletionem ⁊ va cuitatē. Et fit successione sacietatis nau seatiue a cibo preterite:⁊ inuenit etiam dolores in stomacho:⁊ inflāmationem in quibusdam horis:⁊ fit in via commu nitatis neruorum:⁊ inuenit ante ipsam et apud eius reuersionem in postremo ipsius dolorem post syncipit apud origi nez paris sexti in ptibus colli. ¶ Et si est ex matrice precedunt ipsam prefo catio matricis:⁊ retentio spmatis ⁊ mē struorum:⁊ apostemata in ipa. ¶ Et[a] similiter si est ex vesica. ¶ Et si[b] est ex principio membroz omnium:aut ex ori gine nutrimenti que est epar:aut ex ori gine spiritus que est coz est eius transi tus i venis ⁊ arteriis ortis ex eis:aut in illis que sunt post aurez:aut in illis que

sunt in collo. Et illius qdem signum est vt sit cuz pulsatione vehementi ⁊ tensio ne vt chorde venaruz que sunt in collo: ⁊ vt non inueniat dolorez de quo sit cu randum in collo ⁊ mēbris eius:neq; in religis neruis. Et cuz vides arterias ex trinsecas extensas apud collum ⁊ alle uiat cum manu tua pulsum ꝓhibes:aut ligamētis lacertoz:aut plūbo aut linis super ipsuz stiptica predicta:tūc scies q cursus est in eo: ⁊ si non tūc est in alijs. Et similiter expire in alijs:q si nō inue nis tunc est in illis profundis. ¶ Illa vo[c] que fit a malicia cōplexionis diuer se scitur per leuitatem cerebri:⁊ priuationem causarum predictarum ⁊ casus frigoris aut caloris repente exteri⁹:aut ex receptis infrigidantibus ⁊ calefaciē tibus subito ⁊ segtur eaz vertigo. Sco tomiaz[d] vo habens non tñ iuuatur a vi no quantuz a potu aque. Et scias q sco tomia ⁊ vertigo cum prolongantur tūc egritudo est frigida. ¶ Et signa qui dem cretice manifesta sunt.

sunt ista Auicē.omisit ex Fen xi.⁊ Fen.xiij. Quedā au tez sunt signa partiū per quas materia ferē. Et iste partes sunt vene ⁊ arte rie:aut extrinsece:aut in trinsece profūde ⁊ signa distinctiua ponit in littera: ⁊ sunt nota.naz vene per quas trāsit tendūtur vt corda:et sentit in col lo dolor:de quo curatur: q: satis fortis:⁊ hoc pro pter tensionē:⁊ nō sentit in neruis religs:scilz col li vel aliarū partiū adia centiū ⁊c.ligamētis lati noz:scilz cuz instītis. Alī as latinoz.i.lenciaruz de panno linū. Et similiter expire in alijs.s.venis ex trinsecis. ¶ Sed dubita tur an materia a corde et epate possit per neruos ferri. Dicendū q vt plu rimū per venas ⁊ arteri as portaf:q: cuz eis ma xime cōicat:tñ non est in cōueniēs:q etiā cōtingē ter per neruos transeat.

a ¶ Et similiter est ex vesica sup.precedunt egritudines vesice.

b ¶ Et si est ⁊c.] ¶ Dubitaf vbi supra. A. dixit de ascēsu māez ab epate ⁊ corde. Dōm q dedit intelligi qñ dixit:aut in venis ⁊ arteriis ⁊c. Epar eni ⁊ coz fm medicos sunt principia istaz venaz ⁊ arteriaz. Dubitaf qua

c ¶ Illa vero que ⁊c.] ¶ Hic ponit signa vertiginis a mala cōplexione fine materia ⁊ patet.

d ¶ Scotomiā vo ⁊c.] ¶ Hic ānectit tres cañ.ibi:fm [Et scias] ibi tertiū [Et signa] Rō pmi est:q: vinū euaporat ⁊ cōmouet spūs aqua ℣o getat:⁊ i ō iz vertigo esset de materia frigida posset apparere nocumētū ex vino. Causa secūdi est di cta supra capitulo de emigranea:⁊ signa cretice manifesta sunt quarto ca nonis Fen secunda capitulis de signis crisis.

Jacobus

mētuz in motu anhelit⁹:pp cōpassionē qua dyafragma stō cōpatif:maxie ori eius hūorib⁹ oppīso vel vētositatib⁹ aut vaporibus suis. Quitū est p mutatio in stō.i.alteratio sue cōplōnis ꝓtra nāz fm dñiū dñantis hūoris vel pmutatio fortitudis aut debilitatis vtigis fm dispōez stōi peiorē vel meliorē ꝓturbatiorē vel qetioré. Sextuz est declinatio nocuñti vapoz q ascēdūt a stō ad caput:ad añriorē ptē cēbri:pp stōm huic directi⁹ supponi ⁊ ad ptē mediā ⁊ nō elōgaf:qn ide pueniat ad posteriorez:qm̄ nerui illi q de cēbro descēdūt ad stōm ⁊ ab ipo deferūt vapores ad cēbrū oriunf a lo co medio iter vētres postremū ⁊ mediū:⁊ sūt ptes tertij pis. Septimū est diuersitas dispōis fit⁹ vel stat⁹ vel iualiōis egritudis. Nō.n.ē fit⁹ eius ꝓti nuus i ptib⁹ cēbri:ſz iterpolat⁹ ⁊ poxīsmalis. Mā sedaf iterdū horis vacui tatī ⁊ augmētaf horis repletōis stōi ex ferculis siℓ vtigo fuerit ex phlaticis Et forsan eℓ est:si ℣tigo fuerit ex cholericis:q: cib⁹ depmit cholerā iferi us ⁊ phibet ad tps ne ad caput effumet. Octauū est:q: hec stōachalis ℣ti go fit successiōe facietatis nauseatiue p̄cōtinuate i cibis ⁊ potib⁹:vt i his q comedūt ad saturitatē. Monū est dolores in stō iuēti tpe ℣tigis vel gua tiui vel extētiui vel pūgitiui. Decimū ē iflāmatio repta in stō qbusdā tpi bus ex māijs calis in eo ꝓtētis:vt in ℣tigibus cholerica ⁊ sanguinea:vel iflatio in phlatica ⁊ melica:pp vētositates associātes ipaz mās. Undecimū est:q: hec ℣tigo fit i via cōitatis neruoz.i.a stō cēbro cōicaf p neruos q ab ipo ad stōm descēdūt de.iij.pari.xij[m] est:q: passurus hāc ℣tiginē sen tit dolores in ptibus colli:⁊ post syncipit in postremo cerebri circa origi nē.vi.paris neruoz a cerebro pdeūtiū ante aduētū ℣tiginis ⁊ in eius re uersione:q:.iij.pars dicti sexti paris ad viscera descēdit per partes colli. Lūq; vapoz pars a stō ad caput per collū feraf ab hac parte.iij.dicti sexti paris in trasitibus suis infert dolorem collo ⁊ occipiti.

¶ Et si est ⁊c.] ¶ In.ij.dat.iij. sig ℣tigis illi⁹ q̄ fit ex mrice. Primū est p cessio suffocate mricis a malis māijs i ipa corruptis q̄z vapores ad cēbz ferunf mediātib⁹ neruis vbi multiplicati ℣tiginē faciūt. Secz est retētio spmatis aut mēstruoz q̄ in mrice putrescūt:⁊ corūpunf ⁊ cerebro trāsmit tūt vapores pessimos quasi venenosos. Tertiū est apa mricis vel cācero sum vel heripiplosum vel phlegmonicuz ad caput effumans.

¶ Et sisr ⁊c.] ¶ In.iij.dic q:sisr assignanf sig ℣tigis illius q̄ fit a vesica Primū ē retētio vrine ⁊ hūoz q de vesica pdire p̄sueuerūt.2[m] ē coagula tio sanguis i ea vel retētio gsse saniei nō valētis exire.3[m] est apa calz in ea ꝓtētū ad caput effumās:⁊ pportionalr assignanf signa fiētis ex splene vel ex cisti fellis vel ex dyafragmate vel ex renibus:aut extremis corporis.

¶ Et si est ⁊c. ¶ In.iiij.dat signa ℣tigis fiētis ex pncipijs mēbroz oiuz si cut ex epate qđ fm medicos ē fons ⁊ origo totius nutritōis:vel ex corde qđ est fons ⁊ origo oiuz spūuz ⁊ vitalis caloris. Primū ē:q: in hac ℣tigi ne transit⁹ vapoz ab his mēbris ad caput fit vel p venas nō pulsatiles ab epate exortas vel p arterias que nascunf a corde. Maz.n.vie sunt ample ⁊ patētes:⁊ coz ⁊ epar p has cū cēbro maximā hñt colligātiā. Et iste ve ne ⁊ arterie vel sunt ex illis q̄ sunt retro aures:vel sūt ex illiſ q̄ sunt in col lo. Et istaz aliq manifeste sunt:alie occulte. Scōm signū quo signf vapo res cerebro p colli venas a corde vel epate cōicari est:q: vene ille colli ve heméter pulsant:⁊ sunt tēse ad istar chorde:pp multitudinē sue repletiōis

Bepartibus

a dictis vaporibus ⁊ alijs ꝓtētis. Tertiū signū id idē significās est:vt ver tiginosus nō sentiat dolorē de quo fit curāduz:neq; in collo:neq; in colli ptibus:neq; in neruis eius sicut sentit ibi cuz per neruos colli cōicanf ce rebro vapores:ꝓpterea q nerui sunt acuti sensus: sed arterie ⁊ vene pau ci vel nullius. Quartū signuz quo significanf vapores ascēdē a corde ad cerebruz per colli arterias extrinsecas patētes est:qñ repis dictas arteri as colli tēsas plenas:⁊ alleuiaf ipsa ℣tigo dū pul um ꝓhibes harū arte riarū vel cōprimēdo eas tua manu fortiter:vel ꝓstringēdo ligamētis for tibus aut latinoz.s.cōsuetis apud latinos:aut lacertorū:sicut inuenif in qbusdā tertibus.i.factis ex exti vel lacertis aialiū:vt sunt chorde cythare:vel intellige q per ligamēta hec stringanf fortiter lacerti colli cū suis arterijs:vel ꝓhibes pulsum plūbo super eas fortiter cōpresso:vel linēdo eas aut totū colluz stipticis pdictis:vt sanguine draco.gallis bolo armeno balaustijs pfidijs:nā duz pulsum earū aliquo hoz ꝓhibes intercipis ascēsum vapoz ad caput per istas arterias ⁊ morbū alleuias per has cōi catū:⁊ si vertigo nō alleuief per ꝓstrictionē harū arteriaz:⁊ phibitōe pul sus ipsarū:tūc est in alijs seu per alias vias trāsitus vapoz:⁊ cōsimiliter expiri potes in arterijs alijs que sunt post aures quēadmodū dictū est in arterijs colli:⁊ si nō inuenis qñ eas ꝓstringis ⁊ phibes ne pulsent ℣tiginē sedari vel alleuiari:tūc vapoz ascēsus est in illis pfundis.i.fit p illas ar terias pfundas ārē nō vales phibē motū tua ꝓstrictōe que ptingē neqt ad pfunda colli:id idē iudiciū de venis hēas nō pulsatilib⁹ ⁊ neruis q a cere bro per collū descēdunt ad orificiū stōi de paribus neruoz tertio ⁊ sexto.

Illa vero. ¶ In.v.pte dat tria signa ℣tiginis fiētis a mala cō plexiōe cerebri diuersa sine mā. Deide notat.ij. Pri mū eius signū est leuitas cerebri pp carētiā grauis māe qua graue reddaf seu pōderosuz. Secz est ꝓuatio vel abnītia pdictaz cāruz ℣tiginē faciētiū ⁊ ēt signoz. Tertiuz est occursus violēti frigoris vel ardētis caloris subi to occurrētis capiti deforis:vel receptio p os quorūdā subito calefacien tiū vt eufortij aut aque vite:vel ifrigidātiū vt opij vel succi iusquami aut mādragore. Turbat.n.spūs calor agitādo hos:⁊ frigus fugādo. Istis p missis duo notat ꝓnceps. Primū est scotomiā hñs aut ℣tiginē nō tm̄ in uaf per vini potū q̄tū a potu aq̄:ꝓpter hoc q vinū multū vaporosuz est maxime si forte est:⁊ ℣tigo calida quapropter augmentat ℣tiginis cām. Sed canon iste vel hoc notabile magis ptinet ca.sequēti de cura ℣tigi nis q̄ passui pūti:nisi q maxime verificaf in ℣tigine illa que per venas aut arterias a corde aut epate sumit originē. Secūdū notabile est:q cuz scotomia ⁊ vertigo perdurāt longo tēpore:tūc sunt morbi frigidi de frigidis ⁊ grossis geniti humoribus. Mam materie calide ⁊ vapores earuz cito resoluuntur:frigide vero tarde ⁊ difficulter.

Et signa quidez. ¶ In sexta dicit:q: signa ℣tiginis cre tice nota sunt seu manifesta:puta signa crisis egritudinis que preest:vt vehemēs pugna nature cuz morbo prece dētibus signis digestionis qua morbi materia cretice expellitur:⁊ natu ra triumphat si crisis bona fit:vel morbo succumbit si fuerit mala. Et q vertigo ista non fit alijs horis nisi in horis crisis. Et q hora crisis preue reunte cito etiam preterit ⁊ cessat vertigo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De cura. Capitulum.iij.

Acta quidē. ¶Hic ponit curā vtiginis:& primo ei⁹ que fit a cā extrinseca. Fo itrinseca.ter tio itez eius que fit a cā extrinseca cōplēs curā alioz modoz. ibi Fa⌊Que vo ⌋ibi tertia⌊Et si causa⌋Considerandum q; sti ptica acetosa:vt acresta sedant morum spiritus:& ideo conueniunt.

a ¶Que vo &c.⌋Hic ponit curā vtigis que ē a cā itrinseca.& primo qñ est a mā.Fo sine mā.ibi scda⌊Et si causa ē malicia.⌋Pria in.ij.primo ponit curā qñ mā est p cōitatē.Fo qñ est soluz in capite.ibi Fa⌊Cum ergo⌋Pria in duas.primo qñ per cōitatē ad totū.Fo ad ptez.Fa ibi⌊Et si fuerit cā⌋Prima in.ij.primo ponit curaz qñ repletio est sanguinea.Fo qñ est ab aliis hūoribus a sanguie.ibi Fa⌊Si aūt.⌋Dicit primo facta a sanguine aut humore.s.sanguini mixto curatur phlebotomia ex cephalica.

¶De cura eius. Cap.iij.

Acta quidez a reuolutione hois super seipm & consideratione eius ad reuolutiones aut consideratione ex loco alto curatur cum quiete & tranquillitate et somno si non cito sedaf:& sumat stiptica acetosa & frāgat buccellas in eis & sumat ipsas. ¶Que vero[a] facta est a sanguine:aut humore cōtento in corpore curaf phlebotomia ex cephalica. Deinde[b] ex vena quieta que est post aurē:est eniz optima in curatione oium specieruz vertiginis materialium:& qñqz cauterizatur & proprie in ea cuius causa est ascēsio vapoz ex corpore in quacūqz via eleuanf. Ventose' quoqz ꝓferunt nocrati suppositē & etiam super caput. ¶Si[d] autem fuerint cum sanguine humores diuersi: aut causa eius fuerint humores preter sanguinem:tunc incipiatur ad euacuandum cuz pillulis de hiera aut infusione aloes.Si fuerint hūores calidi aut decoctione myrabolanoz:aut decoctione epithymi:& pillulis stomatichis si fuerint cā

b ¶Deinde &c.⌋¶Cōsiderādū q;.A.vult q; tu itelligas oēs cañ.supra positos in phlōmia:vt si expedit phlōmef vena pedis vel basilica vel nigra vel cephalica & vena post aurez est pticulariter eūans a capite.Dixit geta:qa in ea est maioz securitas. Dubitaf an phlōmia de vena geta:post aurē fit bona in cura oiuz spēz vtiginis mālitū.Ut q; nō:q; Raf.i.pti.ij.ca.nō in omni vtigine laudat incisionē vene post aures:nec ēt Baf.iij.de inte.viij.c. Amplius vtigo posset eē de mā frida fm cerebruz ꝓtēta:talis aūt phlōmia nocebit vt notū est.Jn ꝓriuz est Aui.Dicēdū q; in pluribus spēbus ꝓfert.s.frigidis per cōitatē ad corpus:qa isti modi vtiginis fiunt de vaporibus ascēdētibus ad caput. Si ergo sint de māebus sanguineis cōfert illius vene aptio siue phlōmia.Si aūt sint alij vapores siue frigidi siue calidi:& tēdāt per illas venas:tūc phlōmia quasi illā incidēdo pōt cō

ferre phibēdo trāsitū vapoz.A.tñ nō ptulit fmonē suū simpliciter vlem:sz cū ꝺditione:q; loqbaf de vtigine facta a sanguine siue alio humore sanguini mixto:& tūc subdit est optima in curatiōe oiuz spēz māliū.s.de mā sanguinea vel sanguini mixta. Uel ꝺm oium.i.plurīū:vt dictuz est:& qñ cauterizaf ppe in ea &c.alleniaf alias eleuanf.Dubitaf igit vtrū cauterizatio in qua tota vena pcidit:iuuet in vtigine q̄cūqz via ferat vapor ad caput. Uf q; nō per Baf.iij.de iteri.viij.c.Et rōne que sumit ibidez a Baf. q; possibile est q; per arteriā:quā tu amputas:non ferat mā:sz per aliā ergo nullā faciet vtilitatē arterie amputatio:p quaz nō ferf. Idem inuit Raf.i.pti.ij.c.Amplius pfio cū manu vel ligatura vel linimētū cū stipticis nō iuuant in vtigine qñ per arterias alias ferf mā:ergo nec illaz arteriaz amputatio cū cauterio vel alter. Jn ꝓriuz est.A.Ꝺm dupli. Primo per expositionē textus:vt dicaf qñ cauterizaf in quacūqz via eleuaf:vt intelligas:vt illa cauterizef per quā vapor eleuaf. Aliter dicē dū q; pcisio vene cuz cauterio per se est vtilis qñ per eandē venaz mā fertur:sed per accīs pōt ꝓferre per quācūqz venaz ferat. Et hoc qñ tenetur locus cauterij aptus & sanosus & inde mūdificaf materia:& hoc late discussimus sup fen.iij.c.de ophtalmia. Esset ēt dubitatio an possumus incidere arterias & quas:& an duas debeamus facere ligaturas vel vnaz. Et oia que ad hanc materiam pertinent ibi perfecte discussimus.

c ¶Uētose nocrati.i.circa collū & sup caput:q; sup cōmissura coronali. Et hec debent fieri factis eūonibus sufficiētibus vniuersalibus proprie.

d ¶Si aūt &c.⌋¶Cōsiderādū q; incipiaf oz intelligi duob⁹ modis.Uel incipiaf.s.facta phlōmia & hoc si pter sanguinē fuerint diuersi humores tū peccēt cum sanguine.Uel incipiaf.s.nō pcedēte phlōmia:& hoc si fuerint cā

Jacobus

¶De cura eius. Capitulum.iij.

Acta quidē. ¶Jn ij ca.primo agit de cura vtiginis a reuolutōe hois sup se vel ꝓsideratione ad res reuolutas vel ispectione ab alto in pfundū.Secōo de cura vtiginis fiētis ex sanguie vel hūorib⁹ corpis:ibi⌊Que vo facta ē.⌋Tertio de cura vtigis facte ex diuersis hūorib⁹ simul cū sanguie vel pter sāguinē:ibi⌊Si aūt⌋Quarto de cura fiētis ex stō:ibi⌊Et si fuerit⌋Quinto de cura ei⁹ q̄ ex aliis fit mēbris:ibi⌊Et si cā⌋Sexto de cura eius cui⁹ mā est in capite tñ:ibi⌊Luz g̃⌋Septio de cura ei⁹q̄ fit ex malicia cōplōnis diuerse:ibi⌊Et si cā est⌋Octauo de cura vtigis ex pcussiōe vel casu:ibi⌊Et si cā est pcussio⌋Mono de vitādis in omni vtigine:ibi⌊Et opz qdē⌋Decimo de cura eius que fit ex vacuitate stōt:ibi⌊Scotomia.Fo.⌋

¶Jn.i.pte dat.iij.cañ.Primus est vtigo fiens ex reuolutiōe hois sup se vel inspectiōe rerū reuolutaz vel ex loco alto in imū sanaf gete corpis & aie & trāquillitate loci i quo est eger:sic q; nec ibi sit ipet⁹ vētoz nec strepit⁹ hoīuz:nec latrat⁹ canū:nec tumultus equoz.Et si nō cito sedaf vtigo trāquillitate & gete ꝓuocef sonus applicādo statiz frōti & tpibus pānos linteos intinctos in aq̄ nenupharis vel sempuiue vel lactuce aut portulace cū tātillo aceti vel i succis haz herbaz:vt spūs cēbri cōmoti quiescāt.Secōs est sumat is vtiginosus stiptica acetosa vt pira citonia sumach g̃nata berberis g̃nata acetosa panē cuculi aut acedulā:q̄tinus p hec ispissent & min⁹ obediāt circularib⁹ motibus & vapoz ad caput ascēsuz repmāt & mēbra ꝓfortēt.Tertio est frāgant buccelle seu morselli panis in succis stipticis & acetosis:vt in succo citonioz vel g̃natoz acetosoz:vel in succo berberis:aut acetose vel in agresta & comedat patiens hmōi buccellas: pp cās dictas.

Que vero. ¶Jn.ij.dat.iiij.remedia ꝓtra vertiginē que de sanguine fit:vel de hūoz multitudine in corpe. Primus est phlōmia de cephalica lateris illius in quo maior apparet repletio et grauitas:vt per hāc tollaf cā vertiginis ꝓiuncta vel añs. Secōm est phlōmia de vena geta seu nō pulsatili que retro aurē fita est ex pte illa capitis que repletioz & grauioz apparet.Et hec phlōmia est optima & putilis in curatiōe oium spērum materialiū vtiginis:q; semp aligd de mā eius vel educit foras vel aliqualiter a capite diuertit: maxime si sanguini cōpermixta fuerit.Tertiū est:q; qñqz hec vena cauterizaf vel pars alia colli per quā eleuanf vapores ad cerebruz qbus hoc cauterio pēludif via cessatqz vertigo:maxime illa que fit ex vaporibus qui ad caput ascēdūt ex quacūqz via fuerit ascēsus. Quartū est ventose sup partez colli que nucra vel nocra vel nucrati dicif arabice fmone:& est pars qua collū ꝓiungif dorso.Mā subtrahūt sanguinē & diuertūt humores fumos & vapores a ptibus capitis.Ualēt & vētose sup caput posite post phlebotomias & eūationes vniuersales ad extrahēduz de capite vapores & grossas vētositates.

¶Rasis vo curā vertiginis sanguinis lib.diuisi.ca.vi.sic breuiter tradidit.Et cura eius est phlebotomia basilice & medie aut cephalice:& vētosatio crurū:& cibatio ex cibis subtilibus extinguētibus sanguinē sicut lētibus & aqua agreste & alcatis.i.gelatiua:& administratio pilij cū zuccaro:hec ille. ¶Ebemesue Fo ca.xū.sūme.iij.pticu.i.sectionis pme cōpletius hāc curā sic succincte tradidit.Si sanguis qdē in causa fuerit ex abūdantia eius in toto corpe.primo de basilica minuimus aut de vena media. Et postea si necessitas vrget cephalicā minuimus: hoc enīz est preceptū Hyppo. Et si adhuc pseuerauerit phlebotomabis venā nō pulsatilē que est post aurez ex vna parte:vel ambabus si necessitas fuerit. Scarificatio etiā cartilaginū auriuz est multū cōpetens. Et cōpetit etiā in hac specie vētosatio crurū. Si aūt sanguinis abūdantia in capite solo apparuerit de cephalica sola minuimus:& venis que sunt post aurez. Scarificatio etiaz curis vtilis est:& appositio sanguisugarū in naribus:& appositio ventosa-

De partibus

rū in nocra & spatulis & collo:& quidē omni specie eius ꝓfert emoroyda rū ꝓuocatio:& in mulieribus menstruoz:& sint cibi coz sanguinis feruorē extinguētes & ꝓgelatiui & acetosi:& ꝓfert eis in matutinis omni die administratio pilij ꝓquassati cuz aqua & zuccaro:aut infusio coriandri:& cōfert oleū rosaz & acetum ꝓquassata & infrigidata in niue & effusa sup caput:& olfactus coz & rosarū & sandaloz:& oē regimē extinctiuū:hec ille.

Si autem fuerint. ¶Jn.iij.dat septē remedia contra vertiginē ex supabūdantia humoz cuz sanguine vel sine sanguine. Primū a quo incipiēduz est:est pharmacia secessiua sumpta per os:& si materia cholerica fuerit dētur.z.ij.pillularū de hierapigra circa mediū noctis:vel ante in ingressu lecti:aut mane in aurora deꝛ infusio aloes fm hūc modū.℞.aloes cicotrini.z.ij.bdellij.z.i.cōquassent & infundant in.ʒ.vi.aque fontis:& tēperent tota nocte in ea:deinde sūmo mane parū bulliaf:postea leuiter exprimēdo colet per staminū mundū:& da hāc colaturā pro vna sola dosi. Aut mane in aurora detur decoctio myrabolanoz fm hanc formā.℞.myrabolanoz citrinoruz.z.xij.tēperent per noctē in.ʒ.viij.seri caprini cōquassati modicū & mane in eodē parū bulliātur:deinde fortissime oia exprimant per staminū mundū & da colaturā hanc totā pro vna dosi.Et si materia phlegmatica fuerit:tūc euacuef cuz.ℨ.iiij.pillularū cochiarū:vel cum.z.ij.pillularū de hierapigra que simul educūt cholerā & phlegma:& precipue si debilis est ꝓtus.Et si materie diuerse fuerint vel melācholice:tūc euacuētur cū decoctione epithymi fm hūc moduz.℞.epithymi.ʒ.i.vuaruz passarū mūdatarū.ℳ.i.tēperētur per noctē in.ʒ.viij.seri caprī.deinde sūmo mane bulliātur modicuz:postea colētur paruz cōprimēdo:& hec colatura detur pro vna dosi.Aut in medio noctis:vel in lecti ingressu dētur.z.ij.sto/matichārū pillularū quas describit ℳeſ.ca.ij.decime distinctionis antidotarij:dicens ibi de eis q; educūt superfluitates vtriusqz cholere & phlegmatis & q; caput & stomachū cōfortāt. ¶Attēde primo q; Raf.lib.diui.ca.vi.sic breuiter perstrinxit curā vertiginis ex cholera inducte. Et fit ex cholera:cuius signū est:q; cōmouef ante ipsam nausea:& cura eius est:vt vomat cum sirupo acetoso & aqua calida:& bibat decoctionē myrabolanoz aut aquā case:& vtatur aqua granatoz acetosoruz:& aqua agreste:& omni in quo est acetositas & stipticitas.Et ebemesue Rasim imitatus ca.xiij.sūme tertie pticu.i.sectionis pme ait.Curaf cum medicinis quas in soda calida dixim⁹:& cuz decoctione myrabolanoz:& infusione aloes & alijs:& cuz regimine ciboz extinguentiū:& cuz vomitu cū sirupo acetoso fi est a stomachi cōitate & cuz alijs:& cū clysteribus & collyrijs & talibus:& cōfert eis hiera. ¶Attēde scōo q; Rasis ca.nūc allegato breuiter sic se expedit de curis vertiginuz phlegmatice & melācholice.Et fit ex phlegmate:& signa eius sunt cōturbatio sensuum:& albedo coloris:& multitudo somni & sputi:& cura eius est sicut cura doloris capitis facti ex phlegmate.Et fit ex cholera nigra:& cura eius est sicut cura doloris capitis facti ex melācholia. Ebemesue Fo ca.xiij.sūme modo dicte sic hāc deartículat.Curaf sicut soda phlegmatica cuz pillulis cochijs:& infusionib⁹ de hiera & alijs:& si est a stomacho cuz vomitu cū oximelle & pipere:aut cuz raphano:aut cuz finapi:& cū clysteribus & talibus & cōfert eis hieralogodion iuuamētuz manifestū:& hiera archigenis & theodoricon:& hiera galieni. Abrahā cōfectio de sticados cuius iuuamentū est sublime ad vertiginē cuius materia est phlegmatica. Cuius hec est pmixtio.℞.hierapigre.z.x.agarici epithymi añ.z.iiij.myrabolanoz kebuloz indoz emblicoz bellirico z sticados añ.z.iij.salis indi.z.ij.ꝓfice cuz secanabin.i.oximelle:& fit dosis a.z.ij.vsqz ad.iij.cuz aqua calida in ieiuno. Et capi.℈.sūme eiusdē de cura vertiginis melācholice & vētose ait. Curaf sicut soda facta ab illis.Et vtigines que fiūt a pmixtionibus humoz similiter:&

vertigo

rint cā humores: alij ⁊ nō peccēt cuz sanguine siue in sanguine. Et iō vo-
os ꝑmones. A. ꝑmisit. Pillis de hiera ⁊c. vide in antidotario tra. ix. ⁊ in
ifusione aloes. s. in aq̄ endiuie vel ꝑm q tibi vī. Multi. n. sunt modi hui⁹
ifusionis declarati sup̄ in cura soda. Aut decoctōe myrabolanoz. s. pluriū
generuz. Reliqua patēt ex can̄. generalibus amaracum. i. sansucus.

a ℂQuū paroxismus ⁊c. ⁊ℂHic ponit curaz in hora paroxismi. Cōsiderā
dū aūt q̄ b remediū est se
curū ⁊ leue: ⁊ diuertit va
pores ad iferiora: nī si ne
cessitas vrgeret i hora pa-
roxismi possem⁹ phlōmare
⁊ clysterizare: ⁊ alia facē
ꝑm q videret necessitas.

b ℂEt si fuerit cā ⁊c. ⁊ℂHic primo ponit curā
vtigis p cōitatez ad stōm.
ꝺo per cōitatē ad alia mē
bra. ibi ꝺa. ⁊ℂEt si cā ⁊ℂQꝺ
dicit in. i. pte est notuz: et
cōprehēdit curā egritudi
nū stōi repletionaliū: quā
debes scire ex Fen. iz.

c ℂEt si cā fuerit ⁊c. ⁊ℂCōsiderādū q̄ hec cu-
ra pēdet ex cura passiōis
i quocūq; mēbro sit egri-
tudo: a qua surgit vapor
siue sit matrix siue vesica
siue epar. Et pro his opz
recurrē ad ꝓpria ca. ifra:
⁊ ideo dixit: cuz ꝺo quod

rint diuersi. Et post eūones administre
tur clystere cuz aqua cētauree ⁊ collogn
tide. Deinde ventosez sup̄ nucram ⁊ ca
put: post perueni ad gargarismata: ⁊ ca
put purgia: ⁊ attractiōes odoz naribus
in q̄bus sunt muschus ⁊ castoreum ⁊ ni-
gella ⁊ amaracū. Cūq; paroxismus ex-
citaf: tūc adiuua cum fricatione inferio
rum. ℂEt si b fuerit cā in hoc ex stoma
cho ⁊ humoribus in ipso administra vo
mitum cum aqua in qua sint anetuz ⁊ ra
phanus ⁊ ponaf in ipsa mel ⁊ sal ⁊ reli
qua vomitiua tempata. Deinde euacua
cuz cochijs si virtus fuerit fortis: ⁊ cum
pillulis de hiera: ⁊ infusione aloes si vir
tus fuerit min⁹ fortis. Et scias si humo-
res sint cholera pura: tūc enim cuz decoc
tione myrabol. cuz fumoterre. Et illud
q̄dem scies per significationes p̄dictas
in hoc ca. ⁊ in ca. de stomacho. ℂEt c si
causa fuerit in alijs mēbris curabis to-
tum cuz eo q̄ ꝺo opz: ⁊ confortabis caput
in p̄ncipio suo cum oleo ros. cum aceto

Jacobus

vtigo que fit a vapore ca
lido aut frigido curaf cū
administratione redolen
tiuz calidoz: aut frigido
rū sicut necessitaz inuitat
hec ille. Sēm remediuz
est administratio clysteris cū aqua cētaure ⁊ collogntide post eūones pre
dictas ꝑm hūc modū. ℞. cētaure minoris. ℳ. i. pulpe collogn. integre. ℨ.
ij. fiat decoctio ipsaz in aqua fontis ad pondus lib. i. ⁊. s. in qua dissolue
oleī oliuaz. ℨ. ij. salis. ℨ. i. ⁊ injiciaf mane calida cū instō clysteris. Tertiū
est adhibitio vētosaz sup̄ nucraz ⁊ caput post purgatiōes ⁊ clystere. Sup
nucrā q̄dē que est pars in qua collū ꝓiungit dorso ad diuersionē humorū
⁊ vapoz a ptibus capitis. Sup caput ℣o ad extirpationē cause ꝓiuncte.
Quartū est adhibē gargarismata post oia p̄dicta. Qꝺ si mā frigida fuerit
fiāt gargarismata de vno cocleari sinapij dissoluto in sex coclearib⁹ vini
albi calidi: vel de vno cocleari oximellis sqllitici dissoluto in. v. coclearī-
bus aq̄ mellis calide. Et si mā sit calida ⁊ acuta vel dimittaf gargarisma
oino ne aliq̄d ipsius ad pulmonez defluat ⁊ vlceret ipm: vel debile fiat vt
cū sola ptisana vel sero cap. vel aq̄ ⁊ aceto vel aq̄ prunoz. Quintū est ca-
putpurgia i materijs calidis cū succo bletaz vel succo maluaz vel viola
to oleo naribus imisso. Et in fridis materijs cū succo vrticarū vel maio-
rane vel radice hiereos aut gētiane taliter icisa: q̄ facile possit itromitti
naribus. Sextū est attrahē naribus odores vt odorez muschi vel ambre
grisie vel castorei vel nigelle romane vel maiorane: quā amaracū vocat si
māe morbi frigide fuerint. Et si sint calide odoref cāphora rose vel viole
sandali: aut nenuphar vel camomilla vel mellilotū: si vapores morbi re-
soluere q̄ras hoz odoramētis. Septimū est iferioz fricatio puta pedū ⁊
tybiaz hora qua excitaf vertiginis paroxismus ⁊ patiens vacillat aut vi
detur cadere vt per fricationes rudes ⁊ fortes materie trahātur ⁊ diuer-
tantur a superioribus ad inferiora.

Et si fuerit. ℂJn. iiij. dat. iiij. can̄. pro cura ℣tiginis que fit a
stō ab humoribus cōprehēsis in eo. ℙrimus est:
q̄ administret vomitus cuz aqua decoctiōis anetī ⁊ raphani cui mel ipo
naf ⁊ sal ⁊ reliqua tēpata vomica ꝑm hūc modū. ℞. semis anetī. ℳ. i. ra
dicis raphani. ℨ. i. seminis atriplicis. ℳ. ſ. fiat decoctio p̄dictoz oium in
ℨ. viij. aq̄ fontine mūde: postea colef ⁊ in hac resolue mellis. ℨ. ſ. salis. ℨ. i.
croci. ℨ. i. ⁊ da mane bibē totā pro vna dosi. Scdo est: q̄ stōus eūef cum
pillulis cochije: si virtus fuerit fortis dādo pro vna dosi. ℨ. iiij. istarū pillu
larū in medio noctis aut i gressu lecti. Tertius est: q̄ eūef stōus cum pillu
lis de hierapigra dādo ex eis. ℨ. ij. si ℣tus ifirmi nō fit satis fortis ad tole
rādū cochias: vel def infusio. ℨ. ij. cicotrini aloes cū. ℨ. i. bdellij in munda
aq̄ fontis aut sero cap. Quartus est: si hūores in stō ꝓtēti sint pure chole-
rici: tūc eūenf cū decoctiōe myrabolanoz ⁊ fumiterre ꝑm hūc modū. ℞.
fumiterre. ℳ. ij. myrabolanoz citrinoz. ℨ. x. fiat decoctio in lib. i. aq̄ do
nec redierit ad medietatē: deide colef ⁊ tota pro vna dosi sūmo mane be
tur. ℙer hec. n. pharmaca purganf hūores in stō ꝓtēti qui ℣tiginē faciūt
Scif aūt cholera vertiginis cā esse per hec que dicta sunt in ca. hoc puta
ſ. illo. Et si fuerit cholera erūt vigilie ⁊ iflāmatio sine multitudine grauī
tatis ⁊ imaginatiōis citrine auree. Et ad denotādū: q̄ hec est in stō adde
q̄ in eo sentif dolor mordax ⁊ acutus ⁊ vehemēs sitis ⁊ lingue ariditas ⁊
amaritudo. Et hic innuit p̄ncepſ: q̄ tria p̄ma cap. huius trac. que sunt de
℣tigine sunt vnuz ca. totale vertiginis. Scitur ēt cholera stomacho inia
cere per signa que dantur in ca. de stomacho. ſ. tertij. xiij. trac. i. cap. xxij.

Et si causa. ℂJn. v. p̄mo ait q̄ si ab alijs mēbris vtigo causef
vt a mrice vel splene aut vesica p̄recurare opz mē
brū illud mādās educēdo ab eo mās illas que vertiginez faciūt. A mrice
qdē pessaris fortibus: a vesica ℣o per diuretica: ⁊ a splene pharmacis si-
bi appropriatis: vt remota cā tollaf effectus. Scdo dicit: q̄ in p̄ncipio ver
tiginis istius cōfortef caput per oleuz rosatū ⁊ camomillinū cōpermixta
aceto ꝑm hūc modum. ℞. olei rosati. ℨ. iij. olei camomille. ℨ. i. aceti. ℨ. vi.
agitētur simul ⁊ p̄miscean̄ ⁊ ex ipsis tepidis liniatur sepe frons ⁊ p̄tora

opz. Pēdet etiā hec cura ad ꝓfortationē capitis: ⁊ hāc abbreuiat: q̄ scita
est supra frequēter. Et post confirmationem vel confortationē. s. factam
cum oleo rosaceo: cum camomillino singulari. s. procedas.

d ℂCū ergo ⁊c. ⁊ℂSciēdū q̄ hoc est notū: q̄ Aui. dirigit totaz suā in-
tēt̄ionē ad ꝑticulares eūones a capite. Aseibaret. i. pillule asceibar: que po
site sunt supra in ca. de can̄. gn̄alibus curationis: ⁊ ideo dicit ꝑm q̄ sciui-
sti in can̄. scilz vniuersali
supra.

e ℂEt si causa est ⁊c. ⁊ℂPrimo facit hoc. scdo
addit can̄. ibi secūda. ⁊Et
opoꝛtz ⁊Jn ca. suis. s. iij.
can̄. Fen. v. ca. de fractu-
ra craneī: ⁊ Fen. iiij. trac.
ij. Curef cuz eis que sunt
ostēsa. s. in hoc ca. q̄ si re-
manet vertigo post curaz
ꝑcussionis: hoc est: q̄ re-
manet agitatio sola: ⁊ tūc
curef: sicut curaf ille cui
accidit vertigo ex reuolu
tione sup se: vel remanet
materia: ⁊ tūc euacua eā
ꝑm q̄ ip'a est. Et opor-
tet: patet.

f ℂScotomiā ℣o ⁊c. ⁊ℂHic ponit aliū can̄. cu
re scotomie et vertiginis
euenientiuz in vacuitate
stomachi: ⁊ q̄ fit talis ℣-
tigo: q̄ stomachus inflā-

⁊ oleo camomillino: ⁊ post ꝑfirmationē
cum oleo camomil. singulari. Cuz⁹ ergo
scif q̄ materia est in capite tūn ponātur
ventose sup caput ⁊ nocram. Et phlebo
tomef vena que est post aurē: ⁊ admini
stref ascibaret ⁊ gargarismata: ⁊ embro
ce ⁊ attractiōes odoz naribus: ⁊ caput
purgia predicta: ⁊ que similia sunt illis
ꝑm mās ꝑm q̄ sciuisti in can̄. ℂEt si c
causa est malicia complexionis diuerse
oportet vt scias cām eius ⁊ signa per ea
que scis. Et cura per ꝓtrariuz vt tempe
retur cōplexio naturalis. ℂEt si causa
est percussio aut casus curetur ꝓius cuz
eis que dicētur in ca. ipsius. Si ergo sa
natur ⁊ remanet vertigo: cureſ vertigo
cum eis que sunt ostēsa. ℂEt oportet
q̄dem vt habēs vertiginem alienet a se
ꝓsiderationem ad oēm rem cito reuolu
tam: ⁊ alienef ab aspectu ꝓfunditatum
fouearum ⁊ verticum montium ⁊ colliū
⁊ superficierum supremarum. ℂScoto-
miam f vero ⁊ vertiginem factas ꝓ-

De parti bꝰ

⁊ tēpora: vt per rosatum
oleuz si acetū simul ascē-
sus vaporuz vēturoz ad
caput ꝓhibeaf. Et per ca
momillinū iam puēti ad
caput passim resoluāt.
Tertio dicit: q̄ post vertiginis ꝑfirmationē ꝓfortetur cerebruz per singu
lare ⁊ solum camomille oleum ⁊ resoluantur vapores ipsius.

Cū ergo. ℂJn. vi. dat. vij. remedia ꝑ vtiginē cui⁹ mā est i capite
tm̄ ꝑsuppositis phlōmia basilice ⁊ eūone pharmacali
capitis: si fuerit op⁹ vt ꝑmittant. Dri⁹ est vētose cū scarificatōe sup nocrā
posite q̄ est ps in qua collū ꝓiūgit dorso: q̄tinus p eas extrahanf hūores q
in cēbro vētosanf aut euaporanf ⁊ ℣tiginē faciūt. Et post has vētosas ap
plicenf alie capiti ꝓaso sup p̄ra capitis: vt residuuz extrahāt māe morbi.
Scdo ē phlōmia vene nō pulsatilis q̄ retro aurē sita est. Mā ꝓme educit
hec phlōmia sāguinē ⁊ hūores q̄ suis vaporib⁹ vtiginē faciūt. Tertiū est
admistratio ascibaret seu asceiaret. Et sunt pillule facte ex aloe ⁊ hiera ⁊
pauco mastice ⁊ myrabolanis q̄ descripte sunt. c. vlt. i. trac. hui⁹ Fen pte. v.
ſ. illo. Solutiua vo facilia ad purgādū caput sunt asceiaret ex q̄b⁹ sumaf
pilla magna ⁊c. Quartū est gargarismata de sinapio vel oximelle sqllitī-
co: si mā sit phlatica: vel de ptisana aut sero vel aq̄ ⁊ aceto: si mā choleri-
ca fuerit q̄tinus extrahāt a cēbro hūores ⁊ p os exeāt. Quintū ē embro-
ce tēpate caliditatis si māe sint calide: vt cū decoctōe camomille vel mel-
liloti vel fulfuris macri vel palee hordei. Et si māe sint fride grosse mīnt
strenf embroce calidiores: vt ex decoctione maiorane saluie flicados an
thos calamīti rute ꝓ resolone. Sextū est attrahē narib⁹ odores tēpate ca
lidos: sicut melliloti vel camomille si māe sint subtiles calide. Et calidio-
res vt muschi castorei maiorane nigelle si māe fuerint ex grossis ⁊ fridis
⁊ p hos odores resolui debeāt ⁊ itēdanf eaz vapores ⁊ vētositates. Se-
ptimū ē caputpurgia narib⁹ imissa de succo bletaz vel mercurialis vel suc
co maluaz vel aceto absinthiatō: si māe fuerint subtiles calide: vel ex sta
phisagria aut vrtice succo vel maiorane: si māe sint grosse fride: ⁊ cuz me
dicis filib⁹ p̄dictis ꝑm q̄ sciuisti in can̄. s. in pte. vi. c. vlt. p̄mi tra. hui⁹ Fen.

Et si cā est malicia ⁊c. ⁊ℂJn. vij. dicit q̄ si mala cōplo diuersa nō
mālis sit cā vtiginis: opz ingrē cām vel cās huius male cō
plexionis p ipsius signa que iam ꝓnotata sunt. Et cuz cognoueris huius
cōplonis spēm ⁊ cās curabis hāc per ōrium. ℙrimo eqdē elōgādo cām
que ipsam introduxit. Scdo alterādo malā cōplexionē calidā cum frigi-
dis: ⁊ frigidā cum calidis. Tertio temperādo nālem cōplexionez lapsam
cerebri si ipsa causa fuerit ꝓparationis ad receptionem male aduenticie.

Et si causa est pcussio ⁊c. ⁊ℂJn. viij. dicit q̄ si ℣tiginis cā est
pcussio aut casus vt fractura craneī curāda ꝓus est
plaga aut ꝓtusio quaz casus itulit vel ipsa pcussio modis qui dicti sunt. c.
vlt. tertij tracta. huius p̄sentis Fen: qua sanata si remanet vertigo curef
his modis qui modo dicti sunt parte. vi. ca. istius.

Et oportet quidez. ℂJn. ix. ꝓcipit q̄ hūs vtiginē alie
ner a se ⁊ oino elōget cōsideratio-
nes ⁊ fixos aspectus ad quascūq; res cito reuolutas. Et elongef is a fixo
aspectu magnaz ꝓfunditatū velut abyssoz: ⁊ verticū mōtiū: ⁊ declīioz
ꝓruptoz colliū: ⁊ supficierū supremarū mōtiū: nā hoz aspectibus fixis ⁊
attētis vertigo excitaf ⁊ infirmi casus in dispositio corpe ad morbū verti
ginis: ⁊ nō solū ab his alienādus est vertiginez patiēs: sed a lōgo aspectu
rerū lucidarū vel luminosarū: vt radioz solis vel ardētium flāmarū: ⁊ ab
omni replēte cerebrū vaporibus vt sunt allia cepe porri vina fortia spēs
acute sal plurimū: ⁊ salsa sinapiū ⁊ nuces lac aialiū: maxime cuz piscibus
aut cum vino sumptuz: ⁊ alia facilis corruptionis: ⁊ cūcta difficilis dige-
stionis: ⁊ forte exercitium ⁊ balnea ⁊ stuphe super repletionem: ⁊ coitus
nimius: maxime post cibum.

Scotomiam vero. ℂJn. x. dicit q̄ buccelle panis in
rob stipticoz fructuū infuse vel in
ags eoz ⁊ ꝓprie agreste: postea comeste sedāt scotomiā ⁊ vertiginē factas

Universidad de Deusto
Biblioteca

mat: q: cholera ad stom fluit: ideo vocet ꝓfortare cum buccellis panis infusis in rob. i. in succo ispissato fructuū stipticoꝝ vt citonioꝝ. Et age. s. succis nōdū inspissatis ꝑprie agreste: q: frigida ⁊ stiptica ꝓfortans aggregando ptes stomachi ⁊c.

Orpori quidē.

¶ Hic determinat de alue: que est palpitatio. Et ꝓmo ꝓmittit cās ⁊ signa huius passiōis. Ponit cura. ibi Ha[Opz ergo[Ad ꝓmi intellectū ꝓsidera q cōiter expositores credūt q alue ⁊ palpitatio non sit aliud: q̄m modi alicuī ⁊ ositationū. Sz ꝓmo iste est corrupt⁹. Jaz ēni sufficiēter de alicibus ⁊ ositationibus. A. tractauerat. i. ca. fen. iij. Etiam ista est egritudo cerebri. Opz ergo hos dare que fit hec egritudo cerebri. Alices. n. et ositatiões in se sunt dispōnes musculoꝝ. Dico igit q alue idez est q palpitatio: vt ponit Simon in synonymis. Palpitatio aūt est duplex. Una est oculoꝝ dispositio: que est palpebraruz freq̄ns motus. Alia est dispositio manuū: q: hoies vadūt palpitādo sicut ceci faciūt. Hic ergo palpitatio sumitur pro vtraq; dispōne: nō q hic sit ꝓmo de eis in se: sz vt ꝓnotant ⁊ sunt accītia cuiusdā modi ꝟtiginis. Est igit alue siue palpitatio q̄daz ꝟtigo siue quedā scotomia in qua hō oculis ⁊ manibus palpitat. Et in qua sunt alices q̄dam ⁊ ositationes ⁊ accītia alia que in lra ponunt. Et ꝓuenit ex vaporibus cōicatis cerebro a toto corpe: qui sunt de sanguine vel cholera: et nō solū cōicant capiti: sed ēt venis corpis. Illi ergo vapores q capiti cōicant: faciūt ꝟtiginē: ⁊ faciūt rubedinē ⁊ tēsionē venaꝝ faciei ⁊ oculoꝝ: ⁊ faciūt apparē imaginatiões corā oculis: vnde infirmus palpitat cuz palpe

pter vacuitatē stomachi sedat acceptio buccellarum infusarum in rob fructuum stipticorum ⁊ aquis ipsorum ⁊ proprie agreste.

¶ De allue ⁊ est palpitatio. Cap. iiij.

Orpori qui

dē accidit ex pte multiplicatio nis ⁊ repletois ⁊ similiū in lacertis ⁊ venis dispositio que est sicut lassitudo: pp quam extendūtur vene et multiplicatur oscitatio ⁊ alarum extensio: ꝓpter multitudinem ventositatis et vaporis: ⁊ cum ea rubificantur facies ⁊ oculi: et prouocat inuolutionem ⁊ extensionem. ¶ Et cum[a] illud in hoie multiplicatur significat repletóez. ¶ Oportet[b] ergo vt euacuetur humor sanguineus et cholericus: ⁊ administretur aqua frigida.

Jacobus

a stomachi vacuitate: q: corroborāt orificiuz stomachi: ⁊ sit panis albus bene pistus coctus ⁊ fermētatus ⁊ excoriticatus de quo buccellas assumere intēdis. Et sint fructus stiptici pro rob. i. succis aut aquis extrahēdis granata acetosa berberis rhāna pira citonia corna vua acerba. ¶ Dicamus ergo q cura vertiginis in sūma est. x. res. Prima est extractio superfluitatis sanguinis: si materia eius sanguinea fuerit aut sanguini pmixta. primo de basilica vel mediana si repletio sit vniuersalis post de cephalica ⁊ vena retro aures: ⁊ per sanguisugas naribus appositas: ⁊ scarificationes auriū: ⁊ vētosas in collo: ⁊ puocationes emoroydarū vel mēstruoꝝ. Secūda est purgare secessuis pharmacis vel vomitiuis peccātes humores alios a sanguine si vertiginē faciant. Ut cholericos cū diaprunis: vel electuario de succo rosarū vel infusione aloes vel myrabolanis citrinis. Et phlegmaticos cū pillulis cochyis: vel de agarico: vel cuz hieris magnis. Et melācholicos cū epithymo aut diascene: vel lapide lazuli predigesto humore: quē queris educē digestiuis ꝓprijs. Ut cholera sirupis endiuie rosarū vel violaceo vel nenupharino. Phlegmate oximelle aut sirupo ex sticados. ℥ Melācholia ꝟo sirupo de fumoterre vel de borragine. Tertia est religas materierū post purgationes a capite auferre per localia remedia vt sunt caputpurgia gargarismata masticationes embrocationes vētose cauteria sup caput posita sacellationes ⁊ odoramenta resolutiua. Quarta est ꝓfortare caput ⁊ cerebrū cum rosato oleo cōpermixto aceto vel camomillino vel odoramētis que cerebrū ꝓfortēt sua flagrantia vel per linimēta vnguēta aut emplastra. Quinta est a capite diuertere humores fumos ⁊ vapores per extremitatū fricationes ⁊ ligaturas harū dolorosas: ⁊ clysteria acuta in ꝟtigine frigida ⁊ lenia in calida: ⁊ suppositoria ⁊ vētosas spatulis clunibus aut coxis cū igne appositas: ⁊ setones in collo. Sexta est alterare malā cōplexionē per ꝯria siue ꝟtiginis causa est: vel ab ea cerebro fuit impssa vel derelicta in hoc post purgatiões. Septima est rectificare mēbrū mādans cerebro causam ꝟtiginis vel purgatione eius si fuerit opus vel ꝓfortatione. Octaua est vias inter mēbrū mandās ⁊ caput recipiēs quantū possibile est fine detrimēto maioris icōmodi stringere aut claudere: vt si vene colli vel post aures fuerint he patentes die tūc scindant penitus: aut cauterizent. Et sic de arteriis illic existētibus fieri poterit cuz maiori cautela: vel stringant plūbo vel re alia grauiori vel fortibus institis: vel cum ligaturis tolerabilibus. Nona est euitare ꝓsiderationes ad res reuolutas ⁊ res luminosas ⁊ pfunditates: ⁊ vapores aoia: ⁊ oēz malicia digestionis: ⁊ motus supfluos maxime festinos ⁊ circulares: ⁊ voces aut sonos ipetuosos: ⁊ iras ⁊ rixas. Decima est regimē tēperati aeris clari seu serēni: suauis exercitij: moderate quietis corpis ⁊ animi: somni nocturni lenitatis vētris: ciboꝝ euchimoꝝ facilis digestionis modice nutritiōis in sanguinea ꝟtigine pluris in aliis vt aquaꝝ pulloꝝ purete pisoꝝ fermētati panis bñ cocti teneri lactis amigdalarum remota spuma eius: hordei mūdati: pulloꝝ: caponū: gallinarū: turturū: pdicuz: iuuenū: fasianoꝝ: pinchonū: alaudaꝝ: pinionū: pluuerioꝝ: ouoꝝ recētiū molliū vel tremuloꝝ: lucioꝝ: pkarū: vēdosiarum: rocetarū: cācroꝝ: soletarū: rougetorum: plaiciaruz: merlengioꝝ: vuiuriarum: vuarū passaruz: piroꝝ coctoꝝ. Ptisane in calidis: hydromellis aquosi aut vini in frigidis debilis aquosi ne a caput effumet.

¶ De allue ⁊ est palpitatio. Capitulum. iij.

Orpori quidem.

¶ In hoc ca. ꝓmo docet qd fit allue. Scdo qd ptēdit: ibi [Et cum illud] Tertio cura eius: ibi [Oportet ergo.]

¶ In. i. pte describens allue primo tāgit cās añtes ex pte quarū corpi supuenit dicēs. Corpi qdē accidit ⁊c. Et sunt multiplicatio humoꝝ: ⁊ repletio sanguinis ⁊ ꝓsimilia repletionē plectoricā inducentia: vt vita ociosa potus vini dulcis balneū aque calide dulcis pleno vētre: vel hic intellige per ꝓsimilia quatuor secūdaruz humiditatū supabundātiā. Scdo tāgit subiectū ppriū ⁊ particulas corpis quaꝝ occupat allue dicēs. In lacertis ⁊ venis. Tertio declarat qd sit allue per similitudinē dicens

bris: ⁊ palpitat cū manibus ⁊ forsan q ista palpitatio cū manibus nō solū est pp imaginatiões: quas videt corā oculis: sz pp quetū alicuꝰ appreh̄ionis cuz manibus timēdo casum ⁊ forsan q ista ꝟtigo est minor. i. nō faciēs cadē: q: nō multi vapores ascēdūt cum pars spgar in corpus: sed illa de qua supius dictū est: est faciēs cadē: ⁊ si nō sit fict: sed faciat cadē non curamus dūmō appeat q alue est modus ꝟtiginis. Illi aūt vapores qui spargunt in corpꝰ faciunt lassitudinē ⁊ tensionē venaruz ⁊ ositationes ⁊ alices. Et cuius dictū sit: q isti vapores surgunt a repletiõe totius corpis possibile tñ eēt q a stō surgerēt: ⁊ alices ille de quibus di in ꝓmē. apho. lvij. vij. pti. alices ositationes ⁊c. q: erūt quedaz stomatice ositationes. i. anxietates. Dicemus igitur q alue ⁊ palpitatio est ꝟtigo i qua sunt palpitationes alices ositatiões tēsiones venarū rubificatio faciei: ⁊ venaꝝ oculi: ⁊ hoc est qđ dicit lra. Corpi qdez accidit ex pte multiplicatõis repletiõis. s. in toto ⁊ similiū. s. in stō vel repletionis. s. hūoralis ⁊ similiū. s. vaporose accidit dico in lacertis ⁊ venis dispō: que est sicut lassitudo: q: est modus lassitudis per quā dispōnem extēdunt vene pp repletionē ⁊ multiplicaf ositatio ⁊c. ⁊ puocat inuolutõez. i. reuolutionem in lecto ⁊ extensionem. s. membroꝝ vel venarum.

a ¶ Et cuz ⁊c. ¶ Si ergo lra que dicit inuolutionez exponat. i. imaginationē q res voluanf: tūc lra est plana q si exponat inuolutionē. i. reuolutionem in lecto: tūc opz supplere: ⁊ etiā isti vapores faciūt vertiginem.

b ¶ Oportet ergo ⁊c. ¶ Primo ponit curā p eūonem. Scdo per alterationem. s. sedātia ebullitionē. tertio p ea que appropāte curāt: ⁊ ēt resoluendo q̄rto p ea que phibēt ascēsum vaporē ad caput. qnto per quādā manualē opationem:

De partibus

q est dispositio que est sicut lassitudo spōtanea ⁊ extēsiua. Quarto p effectus quos inducit allue dicēs. Propter quā extēdunf vene ⁊ est primus effectus: ⁊ multiplicaf ositatio seu hyatus ⁊ est scds effectus: ⁊ alaruz seu brachioꝝ extensio quā vocamus alicem ⁊ est tertius effectus. Quinto p causam cōiunctā effectuū allue dicēs. Propter multitudinē ventositatis ⁊ vaporis replentiū supple vel extēdentiū musculos ⁊ venas. Sexto per accidēs ꝯcomitans allue dicēs. Et cuz ea rubificanf facies ⁊ oculi ex sanguinis excessu. Septimo per puocationē motuū quā facit in corpore qui sunt inuolutio seu reuolutio de latere in latus: ⁊ de situ in situz: vt de statione in sessionē de sessione in decubitū ⁊ ecōuerso. Et extēsio frequens suoꝝ mēbroꝝ: qualis in principio paroxismi febris cōtingere solet: ita q patiēs in dispositione hac est totus inquies. ¶ Attēde primo q allue est nomen arabicū latine idē sonans q palpitatio: vt ait Januen. in synonymis. Et est palpitatio ꝟbale nomē a palpito descendēs qđ significat frequēter palpare. Palpo vero multa significat. Juxta illud ℥ Metricū. Palpat ꝓtrectat manibus blandit anhelat. Palpat adulat salit ac tremit atq; mouef. Palpo manu tractans ⁊ palpo vocaf adulās. Palpitatio vō hic a palpito descēdit, put significat frequēter salire: sic q palpitatio quasi saltus quidā est in lacertis ⁊ venis a vētositatibus ⁊ vaporibus grossis eis intercluſis ⁊ hoc extēdētibus sua multitudine vel est: vt spōtanea lassitudo quedā quā saltus huiusmodi cū extēsionibus cōcomitaf. ¶ Attende scdo q palpitatio quādoq; dicit de frequēti motu palpebrarū oculi qua si querāt aliqd ab oculo excutere vel preseruare ne nociuū aliqđ oculos introeat. Et de hac palpitatione facit ca. tertij. iij. tracta. iij. qđ intitulaf de multitudine palpitationis. Et iterū de ea quarti. ij. tracta. i. cap xxxij. ait. Et intuitus stans absq; palpitatione ⁊ motu est malus. Et rursus ibi ca. xxxiij. Et si remanet oculus in vigilia aptus ⁊ approximaf ei digitus: ⁊ nō palpitat est significatio mortalis. ¶ Attēde tertio q sz allue sit dispositio similis lassitudini spōtanee extēsiue: de cuius cura agit ꝓmi. iij. doc. ij. ca. xvi. taz in repletione humorali plurima in lacertis ⁊ venis q̄m in horū extēsione a vētositatibus ⁊ vaporibus ⁊ oscitatiõe ⁊ alicibus: differt tñ ab ea per hoc q allue passio est capitis in ipsius musculus ⁊ venis cōtingēs a vaporibus plurimis eos extēdētibus: sicut sepe accidit frequentātibus balnea qui epulanf splēdide ⁊ se replent in his carnibus ⁊ vino. Lōscendit enim multitudo vapoꝝ ad eoꝝ capita qbus sui musculi ⁊ vene extēdunf: ⁊ oculi rubescūt ⁊ tota facies rubēs inflāmaf. Lassitudo ꝟo spōtanea ⁊ extēsiua toti cōis est corpori ⁊ iuncturis ⁊ venis ac musculis.

¶ Attēde. iij. q sicut vtigo ꝓnūciat epilētiaz ⁊ est ꝓco ipsius sic ꝟtiginis allue. Maz passio vtraq; fit a vaporibus caput replētibus: sed in allue per manēt in musculis ⁊ venis: in ꝟtigine ꝟo sunt dispi in vijs aialis spūs ⁊ ipm ꝓturbāt. Et hac de cā ꝟtiginē hūti videnf oia reuolui in giruz timet quoq; cadere vel actu cadit: ⁊ hñs allue nō. Et qñ allue est veluti spēs soda vaporalis ⁊ preco ꝟtiginis ⁊ vt lassitudo dimiserunt veteres excepto principe de allue proprium facere capi.

Et cum illud.

¶ In secūda dicit q duz multiplicatur ⁊ frequēter accidit in hoīe allue significat repletionem vel ex nimio sanguine vel ex nimijs cibis vel humoribus alijs vētosis aut vaporosis. Et ex consequenti necessitatem abstinentie vel phlebotomie vel purgationis.

Oportet ergo.

¶ In tertia dat curā allue sub. v. cañ. Primus est: q eūef humor: ad caput euaporās vel vēto ipm replēs p phlōmiā si fit sanguineus vel sanguini pmixt⁹ de vena basilica vel de mediana si in toto abundet: ⁊ de cephalica vel vena retro aures si in solo capite: vel p pharmacia que cholerā educat fiē reubarbarū oxidiaprunis electuariū de succo ro. vel q̄ phlegma educat vt agaricus turbich si vētositates multiplicauerit: ⁊ breuiter educ peccātes hūores oino in allue sicut in vertigine ꝓdeclaratuz est educi debē. Secūdus est: potet hñs allue dulcē aquā frigidā: maxime si calidus a natura fuerit hīs viscera sana fueritq; allue de vaporib⁹ sanguinis aut cholere rubee.

Nam

epationem:ibi ℞a⌊ Et administretur ⌋ibi ʒ^{a}⌊ Acori quoq; ⌋ibi quarta ⌊ Et filr ⌋ibi gnta ⌊ Et balneatores. ⌋ Qđ ꝓmo dicit est notuꝫ:ꝛ qđ ℞o dicit. ¶ Circa tertiã ptẽ ꝓsidera:q; acorus põt uupl'r ꝓferre:ꝓmo per viã ꝓprietatis siue specifice forme: ℞o p viam resolutionis:q̃uis.n.isti vapores surgant a sanguine ꝛ cholera ꝛ in radice indigeãt ifridatione tñ calida:sicut acorus põt ꝓferre vel a ꝓprietate vl' resoluẽdo:ꝛ hoc inuit ⌊a.

a ¶ Et filr. ¶ Cõsiderandũ q; coriandrũ hꝫ p ꝓprietatẽ phibẽdi vapores ad caput vt oẽs auctores ꝓcordant:zuccaꝝ aũt ponit ad consolationem coriandri.

Illud enim qñq; sedat eam in dispõne ꝓpterea q; temperat ebullitionem:acoro quoq; ineſt ꝓprietas remouẽdi ipaꝫ cum masticatur aut puluerizatur ꝛ bibitur:ꝛ forsitan cum eo quod resoluit humiditates dominantes:ꝛ similiter^{a} zuccarum cum coriandro. Et balneatores^{b} sanant habentes eam constringẽdo manum super venas ꝛ super duas apopleticas donec homini eueniat quasi syncopis. Et fortasse cuꝫ eo quod exprimitur de spiritu ascendente ad cerebꝛuꝫ omni moda fortitudine dominãte materieb^{a} cum resolutione. Et in ipso quidem est cautela adhibenda. Et oportet ne manus super venas teneantur ea quantitate qua homo non tolerat vt in ipso eius spiritus retineatur.

¶ De incubo ꝛ nominatur strangulator ꝛ nominatur arabice albedilem et alcacum. Capitulum.v.

Incubus autez

est egritudo in qua homo sentit cuꝫ in somnũ ingredit fantasma graue sup se cadẽs ꝛ cõprimẽs ipm ꝛ angustat eius spũs ꝛ intersecant vox ipsius ꝛ motus eius:ꝛ fortasse ꝓfocatur ꝓpter

b ¶ Et balneatores. ⌋ ¶ Primo ponit istũ modum cure:℞o ostẽdit cautelam in hoc obseruãdã ibi ℞a⌊ Et cũ ipso. ⌋ Lõsideranduꝫ q; in balneis i.stuphis hoc accidit põt multũ accidere corpibus repletis:q; calor balnei mouet mãs et facit eas euaporare:ꝓsuetudo fortis erat in ptibus Auic. q; ministri balneoꝝ videntes hoc accidere stringebãt manus sup venas.ꝛ pro.i.sup duas apopleticas.ſ.sub mento a lateribus epiglotis:ꝛ phibebant ascẽsuꝫ vapoꝝ ad caput:ꝛ hoc non poterat fieri qn phiberet et spirituuꝫ ascẽsio ad caput:ideo hoi eueniebat quasi syncopis. Consideranduꝫ ℞o q; p b̃ q; dicit ꝛ fortasse. A. vt assignare cãm quare talis ꝛstrictio curat istũ modu ℣ tigis:q; spũs ascendens expssus supius cũ sua fortitudine resolvit. Ergo due sunt cause:quare talis ꝛstrictio curat. Una est:quia phibet ascensuꝫ vapoꝝ. Alia est:q; spũs cũ fortitudine expssus est cã resolutionis mãeꝝ a cerebꝛo. ¶ Dubitat an ꝛstrictio arteriaꝝ fit cã q; spũs cũ fortitudine vñet mãebus:vl' q; non:q; qđ est cã infridatiõis in cerebꝛo non est causa fortis resolutionis:hꝫ talis ꝛstrictio est cã infridatiõis. Probat ꝓmo q; est causa somni:si qs.n.istas venas ꝛstrigat accidit delectabilr dormire:vt Ar.ponit.pble.xxxvi.viij.pbl.ꝛ est causa syncopis:sed in syncopi fit quedã infridatio. Itẽ calidũ ferꝛ a corde ad cerebꝝ Ari.pble.x.55.pble. ꝛ ferꝛ p has venas:vt.G.in lib.de vtilitate pulsus:ergo eis ꝛstrictis caliduꝫ non portabit:ꝛ sic nõ fiet mãeꝝ resolutio. ¶ In ꝯriũ est. A.ꝛ Ari. vj.pticula ꝑalle.pble. ¶ Ad hanc dubitationẽ posset dupl'r rñderi:ꝓmo q; ꝛstrictis arterijs calidũ qđ est ifra vsus cor inflãmat ꝓhibita euẽtatione p motuꝫ illaꝝ arteriaꝝ:hꝫ calidũ qđ est in cerebꝛo infridat:ꝛ tõ resolutio facta in hac ꝛstrictione nõ erit in ptibus cerebri:hꝫ in ptibus corpis vnde surgũt vapores:ꝛ est satis file:si qs.n.liget brachiũ ps vsus cor inflãmat hꝫ ps vsus digitos ifridat ꝛ denigrat. Et tũc exponet tex. A.ꝛ forsasse,sanat talis ꝛstrictio cum eo cẽ.i.q̃uis exꝓmat spũs vius cerebꝝ cẽ. ℞o mõ põt rñderi q; hec ꝛstrictio vel est in sui ꝓncipio:ꝛ tũc calidũ impeditũ in euentatione in seipso inflãmat ꝛ resoluit mãs que sunt in cerebꝛo:aut est in ꝓcessu tpis:ꝛ tũc caliduꝫ durante ꝓhibitione euẽtationis infridat ꝛ extinguitur:ꝛ ideo Aui. vult q; non multum teneant manus in hac constrictione:q; homo posset mori:vt apparebit. Ex quibus cessant contraria. Et cum ipso.i.in hac constrictione cautela est habenda.

c ¶ Et opꝫ cẽ. ⌋ Vt in ipo eius spũs.i.anhelitus teneat.i.phibeat:qz

Jacobus

Nam qñq; sedat vel mitigat allue in dispõne.ſ.in ꝓmptu ꝛ hora qua bibit vel statim post potũ p hoc q; tempat ebullitionem sanguis ꝛ cholere. Tertius est ꝓprietas ieſt acori removendi allue qñ masticat satis longo tpe:vel puluerizat ꝛ de puluere eius bibit.ʒ.i.cuꝫ duabus aut tribus.ʒ. aque mellis. Et addit hic ꝑn.q; non soluꝫ acorus a ꝓprietate seu forma specifica removet allue:sed fortitan cum eo:siue p illud qđ resoluit humiditates vaporosas vẽtosas ꝛ humorales corpori ꝑdñantes. Est.n.natura calidus ꝛ siccus subtiliatiuus ꝛ resolutiuus ventositatis ꝛ iflationis: vt scribit ꝑn.ij.can.c.de eo. ¶ Propterea puto q; magis ꝯuenit in allue vẽtosa q̃s in vaporali de vapore sanguis aut cholere rubee. Quartus est filr zuccaꝝ cum coriãdro removet allue ꝑm hunc modũ. ℞.ſe.coriãdri ꝑparati.ʒ.i.zuccare rof.ʒ.ij.teranf ꝛ fiat puluis de quo quaq; die def.i.coclear tam in fine prãdij q̃s in fine cene. Qz coriandri ꝓprietas est phibere vapoꝛẽ a capite. Et ideo ꝛfert vtigini ꝛ epilentie factis a vaporib^{a} cholericis aut phlegmaticis:vt ait ꝑn.ij.can.c.de ipso. Quint^{a} est q; balneatores seu Fuiẽtes in stuphis ꝛ balneis:qñq; sanant hñtes allue ꝛstringẽdo manus vel digitos suos donec quasi syncopis hoi eueniat sup venas colli qui vocant guidez:ꝛ sup arterias illic exũtes dictas apopleticas ꝛ suberhicas:eo q; ipsaꝝ cõpressio vehemẽs reddit patientem sine sensu ꝛ motu velut apopleticũ vel suberhicũ vel syncopizantẽ. Et fortassis compressio hec fortis sanat allue cuꝫ eo.i.p id qđ exꝓmit de spũ vitali ascẽdẽte ad caput ꝛ reuerberat ℣sus inferiora ꝑdominãs mãebus oi fortitudie cum resolutione que sunt cause allue. Sic q; calor spũs vnitus cõpressus in inferioribus p ꝛstrictionẽ dictaꝝ viaꝝ resoluit humores vẽtos ꝛ vapores faciẽtes allue cum hoc q; ꝛstrictio dictaꝝ viaꝝ ꝓhibet ascẽdere ad caput ꝛ cerebꝝ ventos ꝛ vapores. Et sup hoc mõ compssionis sanatis allue dat ꝑn.cautela ne manus stringẽtes venas ꝛ arterias ꝑus nominatas tãta q̃titate vel tanto tpe sup has teneant qua non tolerat hõ q; ipsius spũs.i.anhelitus in eo retineat. Nam si pluri tpe ꝛstrictio fieret tollens anhelitũ q̃s quo põt hõ sine anhelitu viuere statim calor cordis extingueret ꝛ moreret ille. Manfit mecũ ancilla docta ꝛstringere suis digitis dictas arterias:ꝛ absq; alio quocũq; fortissimuꝫ hoiem sibi subiugare ꝛ ad terrã sternere si pmittere vellet vna parua morula q; digitos suos cordo suo applicaret. Et reuera sic erat q; indeficiẽter illud faciebat. Vidi duos hoies luduꝫ exercẽtes quovulgariter ei kignecat dr:alligantes simul duas extremitates fortis manutergij ꝛ se subijcientes ad instar quadru-

Acubus autez ℞

i est egritudo in qua homo sentit cuꝫ in somnũ ingredit fantasma graue sup se cadẽs ꝛ cõprimẽs ipm ꝛ angustat eius spũs ꝛ intersecant vox ipsius ꝛ motus eius:ꝛ fortasse ꝓfocatur ꝓpter

in corpe ꝛ precipue in superiori pte eius ꝛ tenduntur vene ꝛ oculi appent rubei ꝛ multiplicant in eo alices ꝛ ossitatiões:ꝛ iuuat in hoc morbo hꝫ q; ego fui exptus frotare aquam frigidã super caput ꝛ dare in potu aquã nitus ꝛ puocare somnuꝫ:ꝛ qñ augmentat morbus dꝫ phlebotomari patiens ꝛ purgari cholera:dixerũt chuzi.i.quedã aggregatio hoiuꝫ q; acorus est valde bonus. Dico q; qdã meus amicus fuit exptus hanc medicinam.ſ.acoꝝ masticãdo ꝓtinue eam ꝛ qualuit:ꝛ fortasse hoc opat acorus ꝓprietate. Et iuuat in hac egritudine sorbitio coriãdri ꝛ zuccari:ꝛ iuuat similiter ꝛstringere manibus arterias subeth p paruã horam:ꝛ est cauendum ne ꝓpter violentiam ligature eius supueniat patiẽti aliqs status similis apoplexie. Ecce igit totuꝫ ca. Aui. in his verbis Rasis ꝛc.

¶ De icubo ꝛ noiat strãgulatorꝛ arabice ℞o albedilez ꝛ alcharon. L.v.

Acubus autem. ¶

i Hic determinat de icubo. Et ꝓmo notificãdo eũ ponit sui cãs excusans se a signis:℞o ponit curã. ibi ℞a⌊ Cura eius. ⌋ Prima in duas:ꝓmo notificat ꝛ ponit cãs intrinsecas mãles: ℞o excusat se a signis:tꝛio ponit cãs extrisecas:ibi ℞a⌊ Signa aũt ⌋ibi ʒ^{a} ⌊ Et q̃q; fit. ⌋ Lõsiderãdũ circa ꝓmã ptẽ q; A. notificat istã egritudinẽ ex plurib^{9}. Primo p sui nomẽ:ꝛ hꝫ plura noia de qb^{9} nõ curamus:℞o p tps sui euẽtus:qz accidit cum in somnum ingredit:ꝛ sic accidit in somno. Tertio ex pte ꝓprie disponis:qz sentit hõ fantasma graue ꝛc. Quarto p accntia:qz stringit anhelit^{9} intersecat vox ꝛ mot^{9}:qz vult moueri ꝛ clamare ꝛ nõ põt. Et forte ꝑfocat.i.suffocat:vel.i.ꝑuat anhelit^{9} oio pp oppilatione poroꝝ.i.viaꝝ spũs. Excitat subito:qz mã vaporosa subito ex oppilat. Quito ex pte sue ꝓnosticatiõis:qz ꝓnosticat apoplexiã epilepsiam ꝛ maniam.i.melãcholiã:si fuerit ex causis materialibus.ſ.vaporalibus ab humoribus:qz fuerit causa nõ materiata:vt solum frigus occurrens capiti nõ ꝓnosticatur necessario alterã illaꝝ egritudinũ. Vapores ergo illi qui indicant mãs ꝛ ipsimet multiplicati:ꝛ retenti significant oppilatio-

De partibus

pedis manib^{9} eoꝝ sup terrã fixis:deide subdẽtes manutergio colla retro cedebant ꝛ abiuicẽ se elongabãt trahentes p collũ q̃sto fortis^{9} poterãt alter alteꝝ cuꝫ manutergio ꝛ in breui tpe alter eoꝝ cecidit veluti mortuuꝫ ꝛ diu sic stetit. Vñ turbati sũt oẽs qui ibi aderant:ꝛ victor aufugit timẽs iusticiã hꝫ ꝓcessu tpis victus ad se redijt. ¶ Cura igit allue in sũma est septem res. ⌋ Prima est phlõmia basilice aut nigre vel cephalice vel venaꝝ post aures. Scda est cholerã educere vel aliũ humorẽ q; capiti vaporesaut vẽtos porrigit. Tertia est potus aque dulcis fride. Quarta est masticatio acori vel potus puluris eius cũ aqua mellis. Quinta est comestio zuccari ꝛtriti cum coriãdro. Sexta est compssio venaꝝ guidez ꝛ arteriaꝝ apopleticaꝝ. Septima est abstinẽtia vel dieta subtilis non vaporosa.

¶ De icubo:ꝛ noiat strãgulatorꝛ ꝛ noiat arabice albedilẽ ꝛ alcacũ. L.v.

Acubus autem. ¶

i In hoc ca. ꝓmo ꝺclarat qd sit icubus. Scdo quarum egritudinum est prenunciatorꝛ:ibi⌊ Et est anteceſſor ⌋Tertio incubi causas:ibi⌊ Eius vero causas. ⌋

¶ In ꝓma pte describit incubum p ipsius genus dicens q; est egritudo. Scdo p tps iuasionis ei^{9}:ꝛ p modũ sue lesionis. ꝺ. Qua homo sentit fantasma graue sup se cadens ꝛ cõprimẽs cum ingredit in somnuꝫ. Ex quo ꝓmo inuit q; icubus non fit vel non est actu nisi in hora somni hꝫ humor ex quo fit die noctuq; ꝓtinue fit in corpe. Sꝫ grossi vapores qui sunt causa incubi imediata cõiuncta q̃s ꝓueniũt subito ꝛ abũde ad meatus cẽbri de die spargunt motu vigiliaꝝ ꝛ calore diei ℣sus supficiẽ totius corpis: quare tpe illo non faciũt incubũ. De nocte ℞o somno incipiẽte retrahũtur intus illi vapores:ꝛ cito ꝛ abunde ferunt ad cerebꝝ ꝛ tanto abũdantius quanto ꝓpinqor est somnus vigiliis a quaꝝ motibus multitudo vapoꝝ dissoluebat a suis humoribus nec resoluebat ꝓpter frigus noctis ꝛ instantiã somni,ꝓpterea dicit hic. Cum in somnũ ingredit. Scdo hic innuit q; habens incubuꝫ in hac hora sentit vel sentire putat vt verius loquamur fantasma graue.i.falsam aliquam apparitionẽ seu visionem vanam rei ponderose super se cadentis:ꝛ cum oppꝛimentis. Et dicit fantasma a ꝑhamos grece qđ est apparitio latine. Apparet enim patienti hunc morbuꝫ q; aliqua vetula vel aliqua bestia sibi superiaceat ꝛ suffocet ipꝫ. Solet autem a vulgo calcamara vocari. Tertio per quatuor eius accidẽtia describit hunc morbum. Primuꝫ est q; spiritus.i.anhelitus huius patientis adeo angustatur q; ei videtur q; suffocetur. Secundum est q; vox

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes futuras: ⁊ sic apoplexiam ⁊ epilepsiam: ⁊ si materia inficiat spūm: ⁊ sic melācholica fiet melācholia. Sexto ex pte modi cause: qz causa ē vapor mā si cēt mā humor: alis sub forma humoris non sic subito excitaret hō. Videmus aūt q̄ patientes incubū cuz tangunt stati excitati liberant ab illo fantasmate: ⁊ ꝑ vaporis grossitiē maiorē: vel minorē est tarditas: ⁊ celeritas excitationis: ex quo appet q̄ materia ista est vaporosa: qz motus caloris ad extra ad exercenduz opa vigilie statiz dissoluit illuz vaporem. Septimo ostēdit locum ad quē iste vapor ascēdit ⁊ tēpus. Maz ascendit subito ad cerebruz: ⁊ p hoc q̄ subito ascēdit terribilius fantasma imꝑmit in dispōne qetis motus vigiliaꝝ: i. cum qescūt motus vigiliaꝝ: ⁊ hoc est in somno: motus dico resoluentis vaporez cuz resolutione ois humoris cōicantis ipm vaporē: quia motus vigiliarū non solum resoluit vaporez: ꝑ cēt humorez. ¶ Dubitat an incubus possit fieri in vigilia. Et dicendum q̄ ꝓpie nō fit in vigilia stāte enim aliqua quantitate vaporis grossi pōt iducere fantasma terribile i somno: qđ non faceret in vigilia. Nam pue fantasie dormientibus appent magne: que vigilātibꝰ pue appent: vt pōt intelligi ab Ari. in lib. de somno ⁊ vigilia. Si tū in vigilia alicui accideret modus incubi: nō esset sine magna cā: qz cēt tantus vapor q̄ p calorez vigiliaꝝ nō posset resoluī: ⁊ cēt inducere fantasma: ac si insomniaret. Et si ꝓ sideras: esset quasi qdam motus apoplexie vel epilepsie. ¶ Dubitat Gilbertꝰ: quare in icubo ledit plus motus q̄ꝫ sensus. Et rndet aliox̄ sniam: qz vaporez facientes incubū: maxime impediūt cor: qđ eius intersecat: sic q̄ nec loqui nec clamare pōt: q̄uis id vellet vt ei succurrat ⁊ excutiat id qđ ipm opprimit. Tertiū est q̄ intersecat siue impedit motus eius volūtarius sic q̄ nec se voluere de latere in latus: nec erigere pōt: ꝫ sūme id optet vt a se excutiat opprimēs fantasma. Et duz exp gent refert hec in somno sibi ꝓtigisse vel visa fuisse vel imagiatiue sibi occurrisse. Et qđā simpliciū vel idiotaꝝ credūt veraciter se fuisse calcatos vetula aut bestia quā calcamarā vocāt. Quartū est q̄ ille q̄ patit icubuz forte suffocat ex oppilatione suoꝝ porox̄. i. meatuum vel ipsius cerebri a grossis vaporibus vt in apoplexia vel anhelitus eius a grossis humoribus ⁊ vaporibꝰ q̄bus oppilant anhelitus vie vel orificiū arterie vocalis. Quarto p effectū fantasmatis huius qñ sepat ⁊ relinqt egꝝ. Mātūc ipm excitat a somno subito ꝓpterea dicit. Et cuz ab ipso sepat excitat eū subito. Ra. vo. ix. Almā. c. xi. sic breuius icubuz ꝺscripsit. Cū ꝗs in somno q̄si rem grauē aliqd sup se cadere senserit incubū pati denūciamus. Grāmatici vo noīa exponentes ⁊ qdam theologi p incubi nomē demonez intelligunt. Unī scribit in catholicone. Incubi pilosi qdā demones sunt ⁊ dicunt idem incubones. Et ibidē scribit sub noie pilosus q̄ incubi vel icubones dicunt ab incūbendo. i. stupr̄ādo. Sepe. n. ꝓbati existūt mulieribus ⁊ eaꝝ pagunt ꝓcubitum quos demones galli duos noiant: qz assidue hanc pagunt imunditiā. Sz quem vulgus incubonē vocat hunc romani Faunū ficariuz dicunt hūc alij satiruz vocāt. Sed si demon sit malignus spūs non hīs carnem neq̄ ossa mirabile videtur q̄ sit pilosus vel mulierum stupr̄ator nisi corpus assumat.

Et est antecessor. ¶ In ꝑa ꝑmo ait q̄ incubus alicui frequēter accīs est ancessor ꝓreco seu nuncius alterius istaꝝ triū egritudinū: puta apoplexie vel epilētie vel iterduz manie. Apoplexie qdem in sene phlegmatico: crasso crapuloso vehementer repleto phlegmatico humore ꝑm cerebꝝ. Epilētie vero si minor in eo repletio fuerit ⁊ meatus cerebri sui latiores. Sz manie ꝓreco est in melancholico vel bruno corpe qđ in grosso sanguine ⁊ terrestri abūdat. Sed vt in pluribus epilentiā nūciat. Juxta illud Rasis. ix. Alman. ca. de incubo. In ipsius cura nō est tardandū. Ipse. n. epilētie ꝑambulans est ⁊ ipsam precedit. Et itez idē lib. diuisionum. c. x. Cum huic non succurrit qñ assiduus sit ⁊ multiplicat ꝑducit ad epilētiam. Scdo dicit hic id veri ficari q̄ est ancessor alterius dictaꝝ modo egritudinum cuz factus fuerit ex materiebus comꝑimētibus egꝝ non ex causis alijs imālibus vt intē so frigore capiti occurrēte subito apud somnū. Signa vo incubi nō curauit tradere: qz sufficiēter ipsa ꝓexpressit in eius descriptione.

Eius vero. ¶ In 3ª dat tres cās icubi. Pria est vapor multus ꝑm plurimū māe grosse vel sanguinee vel phlegmatice vel melancholice vel pmixte ex ipsis eleuatus subito ⁊ tendēs ad cerebꝝ in dispōne qetis instātis. i. cessatione motus vigiliaꝝ resoluētis vaporem cum resolutione cuiuslibet humoris comitātis ipm. s. vapore vel ipm motū qui meatus cerebri sua grossitie quodāmodo oppilans fantasiam ingerit in ꝓncipio somni q̄ res aliqua grauis calcat ⁊ oppmit ⁊ pene suffocat illū q̄ tunc dormit. Et hic excusat se q̄ nō dat signa cuiusz humoris faciētis incubū vt p hec sciat qs sanguineus est: ⁊ qs phlegmaticꝰ ⁊ quis melācholicus: ⁊ qualr curat vnusq̄sq̄ incubus dicēs [Signa aūt ois humoris ꝑdominātis in corpe apti facere incubū satis manifesta sūt p can. aūcedētes] vt ꝑmi ꝑa doc. iij. ca. vij. qđ intitulat de signis nōij cuiuscūq̄ humoris. Et tertij ꝑma trac. i. ca. xxiiij. ⁊. xxv. ⁊ alibi pluries in ista fen. Scda causa est vehemētia frigoris subito occurrētis capiti hora somni vel apud somnū qđ cerebꝝ cōꝑimit igrossat ⁊ ꝓtrahit ⁊ humores eius. Unde in eo subito fantasias efficit rei ponderose sup corpus cadens

est ꝑnm motus: nō sic aūt impediūt cerebꝝ qđ ē ꝑnm sensus. Nij tñ sermones nec in quesito: nec in causa sunt oino veri. In incubo. n. sensus ledūtur exteriores: ⁊ etiā interiores nocent ēt motus nocet. Materia. n. icubi maxime est circa ptes cerebri. ¶ Dubitat quare multū accidit icubus supine iacentibus. Dicendū q̄ causa est: qz talis forma iacēdi est cā oppilationis faciendo mām ad posteriora declinare. Unde ꝑmo can. fen. iij. ca. de somno ⁊ vigilia: resupine dormire est malū ad malas ꝓparās egritudines: sicut apoplexiā ⁊ frenesim ⁊ incubū: qm̄ superfluitates ad posteriora declinare facit ⁊c.

a ¶ Signa ⁊c.] Hic ponit signa.

b ¶ Et quādoq̄ ⁊c.] ¶ Considerandum q̄ cerebruz debile in sui calore naturali: ⁊ hoc p viaz resolutionis: vt in quale scentibus: vel debile ꝓpter malicia z complexionis frigide: cum occurrit frigori: tūc fit incubus: ⁊ imꝑmit sensationem fantasmatis suffocantis ⁊ pmentis: quia istud frigus premit cerebruz ⁊ igrossat siue insꝑissat ipsum: ⁊ sic tenet vapores: ⁊ igrossat coēt spīritum ⁊ contrahit: qz quasi corrugat

num quare compꝛimit ipm ⁊ ingrossat ⁊ cōtrahit ⁊ efficit in ipso fantasias illas subito. Et illud quidem nō fit nisi ꝓp debilitatem cerebri sua caliditate: aut malicia complexionis quam habet.

¶ De cura eius. La. vj.

Cura eius ē pblōmia c ¶ Et solutio ventris cum eo qđ totum humorē educit. Et si humores sint multi ⁊ grossi ꝓfert hoc solutiuū. Cuius cōfectio. ℞. euforbij quantitatē. z. i. cū tertia pte. z. de scamonea ⁊ quarta. z. de pulpa colloqntide ⁊ duobus danich anisi si vīrus fuerit fortis: ⁊ si nō cū pilulis ō azulo: aut pilulis stomatbicis ⁊ epithymo ⁊ bieris c magnis. s. biera cucumer] asinini

forti constrictione: ⁊ hoc vult Avi.

¶ De cura eius. La. vj.

c **Cura eius.** ¶ Primo ponit curā incubi a causis materialis: ꝺo a qualitate: ibi [Si autē.] Considera totū: qz ps remanēs ⁊ vaporās facēt icubū. Dz aūt fieri ꝑ in plib⁹ euēnib⁹: vt supꝛ ꝺeclaratuz est ex. c. de melia. Reliq̄ patēt.

c ¶ Et hieris ⁊c.] Dices tu ipe ꝓcedit hieras magnas si vt⁹ nō ē fortis.

De partibus Hoc

tis ⁊ opprimētis id ⁊ fere auferētis anhelitū eius. Tertia cā est ꝑparatio cerebri seu dispō ad receptionē incubi pp eius debilitatē vel a malicia calide cōplexionalis qua rarificat ⁊ attenuat ⁊ facile ac cito passibilis reddi tur ipsius suba a quacūq̄ cā: vel a malicia fride cōplōnis qua fit superfluicuz ⁊ ꝑparatū ad oppilōnes ⁊ ingrossatiuū nō resolutiuū vapoꝝ ⁊ fumoruz q̄ ad ipm ferunt. Rasis vo lib. diuisionū. c. x. sup causis icubi ⁊ signis eius ait. Et fit ab assiduatione multi sanguis in corpe. Et signa eius sunt rubedo oculoꝝ ⁊ dñiuz somni. Et fit ex dñio phlegmatis. Et signa eius sunt tarditas sensuū: ⁊ multitudo sputi ⁊ muscilagis ⁊ pigricia corporis ⁊ mollificatio eius. Et q̄ ex dñio melācholie fiat nulla facit mentionez.

¶ De cura eius. La. vij.

c **Cura eius.** In ꝺ ca. ꝑmo agit de cura incubi mālis: Scdo de cura imālis: ibi [Si autē cā.]

¶ In. i. pte ꝑmo agit de cura mālis icubi p phlōmiaz. Scdo p pharmaca: ibi [Et solo.] Tertio p ꝓfortantia caput: ibi [Deiñ ꝓforta.] ¶ In ꝑma pti. ait q̄ incubi cura est phlōmia si de sanguine fiat vel ex eis humoribus sanguini pmixtis. Dz aūt phlōmia hec de sapphena fieri lateris illius qđ rapletius ⁊ grauius sentit. Et assidue post hāc vētose tibijs sunt applicande sup carnositatē cruriū ifirmi vt ⁊ educat a corpe p vices sanguis plurimus ⁊ diuertant a supiorib⁹ vapores ipsius. Et minorent cibi eius ⁊ nō bibat vinū. Juxta illud Raſ. ix. Alman. ca. xi. Eger quoq̄ si in colore rubeus fuerit ⁊ venas habuerit plenas ex sapphena minuēdus erit. Et vētose in carnositate tibiaꝝ ponēde sunt. Eger ꝑterea a potu vini ⁊ rex dulciū comestione erit abstinēdus: ⁊ ꝑcipue ab oi re que multū generat sanguinē: hec ille. Et itez lib. diuisionū. c. x. Et cura eius est vētosatio cruris assidua post phlōmiam saphene: ⁊ mīoratio cibi ⁊ omissio vini. ¶ Et solutio ⁊c.] ¶ In ꝑa ꝑmittit q̄ curatio icubi nō sanguinei: ꝫ phlegmatici vel melācholici est solutio vētris a pharmacijs illis que totum humorē peccantē euacuēt vel vna vice vel qđ tutius est diuersis vicibus ⁊ interpolatis. ¶ Deinde subiūgit. v. pharmacias incubo ꝓprias. Pria est que recipit euforbij. z. i. scamonee gra. xx. pulpe colloqntide gra. xv. seminis anisi gra. xvi. terank: ⁊ fiat puluis: de quo dek pondus. xv. granoꝝ hordei cum ʒ. iij. seri capri. vel aque mellis vel aque hordeacee. Et non dek nisi robustis hoibus fortiū virtutū in qbus abundāt multi grossi humores: qz ex medicis violentis ꝓstat hūtibus aliqd venenositatis. Euforbium nāq̄ sicut ait Mesꝰ. c. de eo est calidū ⁊ siccuz in quarto: ⁊ est in eo vīrus facies adustionē ⁊ rubificationē: ⁊ est penetratiuū abstersiuū ⁊ ereoriatiuuz: ⁊ est ex faciētibus opationē cū labore ⁊ angustia vehemēti pducente ad sincopim ⁊ sudorē fridū: ⁊ est inimicū cordi ⁊ epati ⁊ stomacho pp vehemētiaz vīrutis sue. Et solutione educit phlegma viscosum ⁊ grossum a locis ꝓfundis corpis mundificās iuncturaꝝ vacuitates ab humoribus grossis difficilis eradicatiōis: nec ē ei res fidis ad lꝺ: hec Mesꝰ. ibi. Cōsulo practicis q̄ in hac regione nō vtant isto puluere: qz violētus ⁊ piculosus est ⁊ pharmaca fortia ex qbus cōponit nō sunt refrenata. Scda q̄ ꝙuenit vbi virtꝰ egri nō est multū fortis est pilla de lapide lazuli q̄s Mesꝰ. describit distin. x. antido. ⁊ iubet dari ex his. z. ij. ꝑ vna dosi. Tertia ē pilule stomathice q̄s illic describit ex qbus accipe. z. i. ⁊. s. ⁊ eis addas pulueris epithymi. z. s. ⁊ forma pillas. xi. q̄s des ꝑ vna dosi. Quarta ē hiera cucumeris afinini: cuius laudes ⁊ descriptionē cōmemorat ꝑn. aucto. Hip. qnti ꝑma trac. ij ca. xvij. dicens. Hiera alia Hippo. que facit ad maniam ⁊ algueſgues cum. s. aliqs solus loquit ⁊ vertiginem in capite ⁊c. Cuius hec est pmixtio. ℞. cucumeris afinini ⁊ triū pipez ⁊ camedreos oiuz añ. aureos. v. croci ⁊ myrrhe ⁊ scamonee oiuz. añ. pondus. z. ij. amoniaci pōdus. z. i. mellis q̄tū sufficit. Dosis eius est medietas. ʒ. cum aqua calida.

Quinta

Hoc autē videtur satis inconueniens: qz fortiores sunt magne hiere q3 pillule quas descripsit. Dicendū q intelligit de eis in parua dosi. Uel dicendum q non dz referri sermo Aui. ad hoc quod dixit: z si non: ſz referatur ad illud qđ dixit cum eo quod educit totum humorem.

a ¶ Grana peonie ſm ꝓtinuationē. i. ꝓtinuatis diebus. Docet aūt Rasis. i. dri. sumere. xv. grana magna peonie: z dz itelligi. xv. nō in vna dosi ſz pluribus sumēdo vnuz vel duo grana: vt tibi videtur. Peonia. n. ꝓprietatem hz ad cerebrum.

b ¶ Si aūt cē. ¶ Olea calida. s. actu calefacientia. s. in vltimo vt oleū nardinuz rutaceū: z similia stiptica. Cōtra qz frigus stipticauit. Dicendum q debent habere stipticitatem paucam refrenatiuā nocumenti resolutiuoz z ꝓ. Precessit supra in multis capitulis: vbi docent euacuari materie cerebrales: z ꝓfortari caput: z alia que regruntur in cura egritudinum cerebri quacūq3 cē.

¶ Be epilepsia. La. vij.

e Pilepsia. ¶ Cum determinauit de icubo antecessore epilepsie. Hic determinat de epilepsia: z ꝓmo determinat de epilepsia: q3tuz ad sui esse cās z oēm diuersitatem: ſo quantuz ad signa: tertio ponit cās eam mouentes: quarto ponit curam: ibi ſa¶ Dicimus ¶ ibi ʒª¶ Permutatio ¶ ibi quarta ¶ Opz qdem ¶ Prima in tres: ꝓmo determiat de epilepsia quātū ad sui eē causas intrinsecas: ſo de causis extrinsecis: tertio de modis terminationis eius: ibi ſa¶ Et causas mouētes ¶ ibi ʒª¶ Epilepsia aūt multotiēs resoluit. ¶ Prima in duas: ꝓmo determinat de epilepsia quantuz ad sui esse z causas intrinsecas z effectiuas: ſo quantuz ad causas dispositiuas ibi ſa¶ Epilepsia ſo plurimū accidit infantibus. ¶ Prima in duas: primo facit qđ dictuz est in sermone magis generali: ſo in spāli z quasi declaratiue: ibi ſa¶ Et dz qdem vt cōprehēdat cē. ¶ Prima in duas: ꝓmo ꝓmittit diffinitiōes siue notificationes epilepsie in gnāli declarans illas ſo declarat vnaz ꝑticulam positaz in vna diffōne: vt ex illius notificatione inuestiget causas epilepsie: ibi ſa¶ Et qm̄ ois spasmus. ¶ Prima i tres

Jacobus

Quinta est hiera ruffi ꝓprie: cuius laudes z descriptionē cōmemorat ꝓn ceps trac. nunc dicto ca. vj. Et dosis eius est. ʒ. iiij. cum aqua calida sicut ibi dicit. Sed priusq3 ventur dicte pharmacie predigerere opz materiaz peccantem cum sirupis proprijs aquis aut conseruis vt in vertigine prememoratum est.

¶ Deinde confortat cē. ¶ In tertia ꝓmo ait q post purgationes peccātium humoz caput ꝓfortandum est cum eo quod dictuz est in canone. s. cum oleo ros. z. v. ꝑte eius aceti: ne vapores amplius abūde recipiat vel cum succo salicis fronti z tpibus fi rigido adhibito vel cum oleo camomill le tepido si queraf aliqua resolutio ꝑsistentiuz vapoz. Scōo dicit q ex his que iuuant ad ꝓfortationem copitis post purgatiōes sunt grana peonie in potu exhibita ſm hunc moduz. ℞. granoz peonie romane. ʒ. ij. terant z distempent cum ʒ. iiij. aque mellis z dent in potu ſm ꝓtinuitatez puta quaq3 die mane del tota nūc dicta quātitas. Rasis vo. ix. Almā. ad curam materialis incubi cum phlebotomia z dicta adiunxit q vētes ex pillulis cochije erit multotiens soluēdus z eius obseruatio subtiliāda. i. manutenētia beneficij ventris subtiliter seruanda. Exercitio quoq3 vtendum erit: z membra inferiora erūt fricanda: hec ille.

Si autem causa.

¶ In ſa ꝑte ꝓncipali ca. istius dat tria remedia sup icubi cura non mālis induci a frigore repēte occurrēti capiti hora somni faciēte fantasma rei grauis premētis. Primuz est vt olea calida actu z potentia aligd stipticitatis habentia sup caput fundant ipso ꝑus raso quatinus p ipsa frigus extrahatur cerebro ꝓmpressum z ꝓfortent sua stipticitate sine hoc q resoluant subam ipsius: vt oleū masticis oleum de spica oleum de absinthio: que vigora si vis cū pmixtione olei de vel ruta de castoreo: z si fuerit opus capiti hec suptene imbibita lane. Scōm est emplastz ex rubificātibus vt sinapi pipere gūmi rute agrestis fimo colūbino piretro z euforbio capē qđ hoz vis: z tritum incorpora fimo colūbino. Et ne subam cerebri resoluat vel superficcet adde aligd masticis z fac emplastrum sup telam extensum qđ actu calidum capiti adhibeas. Tertiū est reliqua ꝙbus caput frigiduz solet calefieri sicut frications fortes z aspere. Sacellationes ex anthos z sticados z grana tinctoriū z garioſilis z nuce muscata. Et embrocationes ex decoctionibus maiorane salute calamēti mente bethonice origani. Scōo dicit q non opz plongare sermones sup cura incubi vel sup modis calefaciendi caput infrigidatū: qz iam precessit quod excusat ab his in pluribus locis: vt ca. vi. ꝑmi trac. z ca. xj. z. xij. scdi trac. z cap. ix. tertij. trac. ¶ Cura igit incubi in summa est septē res. Prima est phlebotomia in pede ex sophena cum ventosis cruribus frequēter appositis. Scda est solutio ventris cum pharmacis que grossos humores vel phlegmaticos vel melancholicos a corpore educūt ipsis predigestis. Tertia est confortatio capitis post purgationes cum oleo ros. z qnto eius aceti capiti adhibito. Et semen peonie in potu exhibituz. Quarta est abstinere a vino z a cibis qui multiplicant sanguinem in sanguineo incubo z a multiplicantibus phlegma in phlegmatico z melancholiā in melancholico. Et a diurno somno z primo comestiōi. Et omni vaporoso. Et a decubitu dicto resupino qui fit sup dorsum. Quinta est in sanguineo dieta subtilis cuchima z exanguis: sicut cuz lactucis z malis granatis z aqua pisorum vel aqua lentium: z aqua hordeacea. Et in phlegmatico vel in melancholico dieta subtilis ex pullis ꝓdicibus z lapreolis: aut ouis mollibus. Et vuis passis z amigdalis dulcibus. Et potu hydromellis. Sexta est exercitiū forte z satis longū añ comestionez: z deambulatio suauis post eam. Septima est frequentes z fortes frications pedum z tibiaz.

¶ De epilentia. Cap. vij.

ꝑmo ponit vnam diffōnē: ſo aliam: tertio infert quoddā: ibi ſa¶ Primū ſo ¶ ibi ʒª¶ Quare facit. ¶ Dicit ꝑmo q epilepsia cē. ¶ Considerandū circa diffinituz: q epilepsia sumit qñq3: vt distinguit ꝓtra analepsiam que est modus epilepsies factus p cōpassionē ad stomachū: z ꝓtra katalepsiaz que fit ex cōpassiōe ad aliqd extremoz corpis vt Platearius z alij salernitani ponunt. Qñq3 sumitur epilepsia: vt cōiter importat epilepsiā cerebralem z katalepsiam: et analepsiam: z hoc modo hic accipit. ¶ Considerandu ſo q multa sunt noia huius morbi. Di. n. epilepsia ab epi. quod est supra z lexis lesio. i. lesio partis superioris vt capitis: vel morbus caducus: quia facit cadere: vel morbus lunaticus: qz quibusdam potissimū ſm motū lune vel passio infantil. vt mī pueroz: velventus infantil. qz multuz comitat ifātes z pueros: vel morbus eracleus siue herculeus ꝓpter sui fortitudinē. Vel morbus diuinus: vel qz a deo credebat fieri: vel qz diuinū locum possidet. s. caput: z multa alia sunt eius noia posita ab Alexādro z Azarauio de ꝙbus non curamus. Circa diffōnez ꝓsidera dixit est egritudo: cōtra qz diffinit p genus remotū: tales aūt diffōnes non sunt bone: vt Auer. vj. col. ꝓmo ca. z ꝓmo canti. Dicendum q Aui. non curauit de hoc. Uel dicenduz q in epilepsia est morbus complexionalis z cōpōnalis. Et iō vtro egritudo accipit ꝓpinquuz genus illis cōe. Prohibēs mēbra aiata ab opatiōe sensus z motus: per hoc differt a frenesi z similibus: in ꝙbus non ꝓhibent opationes: ſz corrumpunt. Et erectione: qz non pōt stare rectus: ſz cadit vel non pōt se erigere. Nō integre p hoc differt ab apoplexia: qz apoplexia integre ꝓhibet ab opatiōe sensus: z motus: ſz epilepsia nō integre ꝓhibet. Ex quo apparet q ly nō integre pōt intelligi de opatione sensus z motus: qz nō ꝓhibet integre. i. oio: potest ſo intelligi de oppilatione: qz si in epilepsia est oppilatio: ē nō integre: sed in apoplexia est integre. Pōt tertio intelligi de causa: qz materia faciens epilepsiam non est integra: ſz medietas eius: quē facit apoplexia: vt ponit Haly ab. ix. theo. ca. de epilepsia. Unde dicit fertur causa epilepsiā faciens dimidia eius esse que apoplexiam infert.

De partibus

e Pilentia est. ¶ In hoc ca. ꝓmo agit de descriptione epilentie: z hitudine eius ad spasmum z causas eius. Secundo de habitudine eius ad febres: z apostemata z melancholiam z apoplexiam z spasmum z sternutationem. Et declaratione si sit aliqua non materialis epilētia. Et de causa spume in ea: ibi ¶ Omni autem spasmo ¶ Tertio de epilentia a causis priuatis cerebro ꝓprijs: ibi ¶ Et oportet quidem ¶ Quarto de epilentijs a causis cōmunicantis: ibi ¶ Epilētia autez cuius causa ¶ Quinto de ꝓncipio propinquo epilentie z ordine eius ad spasmuz: ibi ¶ Uerum per quācūq3 ¶ Sexto de epilentia comparatione ad etates: ibi ¶ Epilētia vo plurimum ¶ Septimo de causis extrinsecis coadiuuantibus ad cōmotionem epilentie: ibi ¶ Et causas mouentes ¶ Octauo de resolutione epilentie per febres z signo resolutionis eius per albaras albam z conuersiōe eius ad paralysim z causa maioris vel minoris agitationis z tremoris i ea: ibi ¶ Epilentia autē multotiēs ¶ Nono de causis accelerantibus epilentiam in preparatis: ibi ¶ Epilentia accidit. ¶

¶ In prima parte primo agit de descriptione epilentie. Secōo de habitudine eius ad spasmum: ibi ¶ Plurimum vo ¶ Tertio de habitudine eius ad causas spasmi: ibi ¶ Et quoniam omnis ¶ Quarto de causa cōtractionis cerebri z diuersitate motuum eius z partium sibi adiacētium in epilentia: ibi ¶ Et cum ibi fuerit. ¶ Quinto de modis sanationis paroxismi epilentie: ibi ¶ Et sanitas ¶ Sexto de causa descensus spasmi super membra neruosa quibus associatur epilentia: ibi ¶ Spasmi autem ¶ Septimo de causa quare epilentia cursu spasmi incidit nō cursu paralysis: ibi ¶ Et epilentia quidem.

¶ In prima particula describit epilentiam. Primo per suum genus dicens q est egritudo. Secundo p tres ipsius effectus. Primus est ꝓhibere non tamē integre membra animata ab operatiōibus sensus vt visu z auditu: gustu: tactu: z olfactu. Secūdus effectus est ꝓhibere: sed non integre membra animata ab opationibus voluntarij motus. Tertius est ꝓhibere hec mēbra ab erectione: sic q corpus erectū tenere non pōt nec stans nec sedēs: ſz cogit cadere violētia morbi si stet: aut sedeat hora iuuatiōis. Hoc effectus tāgit sub his vbis. Prohibēs mēbra aiata ab opationibus sensus z motus z erectione nō integre. Tertio p causas suoz effectuū z suimet dicēs. Et illud est ꝓpter oppilationē ꝓtingentē in vīs spirituū sensitiuoz z motiuoz. Et p hoc differt a vertigine: cuz hoc ēt q fit cōiter cum spasmo Uertigo vo non. Et ab apoplexia maiori differt: qz nō est in ea cōpleta oppilatio vt in apoplexia: nec integre ꝓhibet sensuz z motū vt illa. ¶ Attēde q epilētia dr morbus caducus eo q cadat patiēs ipsaz cū ab ea capit. Et grece dr epilepsia qđ interꝑtat apprehēsio. Mam mentē apprehendit z captiuā detinet: z ēt corpus. Unde Alex. i. prac. c. lxi. ait. Capitis est ista passio vbi ꝓncepsoiuz sensuuz est z intellectus. Quia ergo capitis est ista passio manifestat ex hoc q ꝓtingit eis in accessionibus: neq3 eniz audiunt: neq3 vidēt: aut intelligūt. Un nec memores esse pōt qui patiunf: ſz ois ab eis sensibilitas alienat ꝓpter qđ z epilentia ipa passio appellat: qz obtinet oēm sensibilitatem capitis captiuā. Uocant aūt alij eā z hieronoxon ꝓpterea q sacerdotalis honoris possideat templuz. i. cerebruz vbi aia habitat. Alij aūt hieraclio ab hercule vocāt: ꝓpterea q fortis fit z nō facile: elidat ipsa passio: hec ille. Alij vo peditō vocant: eo q frequēto pueris accidat. Mā peditia grece puer latie ē. Alij ipsā appellāt morbū lunaticū: qz ſz motiones lune cōmouerit. Et comicialis oliz apd romanos morbo dicebat eo q si aliqs in comicijs agēdis forte cadēt: dissoluerēt comicia z ad aliā diē trāsferebant ex augurio: vl qz caduci tiore cāus tūc maxie cadebāt. Comicia vo dicebāt quēt vniuersi ppli apd Ro

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Et illud.s.q̄ ista egritudo phibet mēbra aiata ab opibus sensus ⁊ motus. Est ꝓpter oppilationē.s.in vētriculis cerebri ꝓtingentē non pfectam:⁊ in hoc ꝓfert epilepsia a quibusdam modis syncopis:in qbus potest fieri phibitio sensus ⁊ motus ⁊ erectionis:non tñ ꝓpter oppilationē contingentem in cerebro:sed ꝓpter passionem cordis.

b ¶Plurimus vo ⁊c.]Hec ps pōt dupl̄r introduci:primo q̄ hic ponit aliam notificationē siue diffinitionē ⁊ est q̄ epilepsia est spasmus totius:⁊ est diffinitio Halyab.p̄alle.ca.⁊Gal.iij.de acci.⁊ mor.⁊.iij. de iteri.vij. ca.Dixit aūt plurimū:q⁊ q̄nq̄ repit epilepsia:in q̄ non est spasmus manifestus:vt infra ponet:vel dixit plurimū eius.i.lz epilepsia dicat plura accidētia:tñ q̄ plus nobis apparet de epilepsia est spasmosus motus.

⁊ illud[a] est ꝓpter oppilationē ꝓtingētem. ¶Plurimū vero[b] causa eius est spasmus vniuersalis accidens ex nocumento aduenīente ventriculo[c] anteriori cerebri:quare facit prouenire oppilationem non completam:⁊ phibet[d] transitum virtutū sensus ⁊ motus in eo:⁊ in membris integre fieri absq̄ intersectione vniuersaliter:⁊ phibet a possibilitate erigendi ⁊ neq̄ possibile est homini vt cuz eo remaneat erecti corpis. ¶Et q̄ñ[e] ois spasmus q̄ admoduz ostendi fit aut a repletiōe aut a siccitate aut a cōtractione ꝓpter causam impedientez tunc similiter epilentia. ¶Verumtamen[f] non fit a siccitate:quoniam epilentia fit subito:sed spasmus siccus non fit subito. Et quoniam[g] cerebrum ex siccitate sua non consequitur vt spasmetur multum quin moriatur corpus prius.

c ¶Vētriculo anteriori. s.pus. Nulla ēt in epilepsia nocek posterior ventriculus:vt infra Aui.phabit. Scdo modo pōt introduci hec pars vt dicat q̄ hic incipit declarare ꝓticulas in diffinitione positas. Et ꝑmo declarat hoc qd̄ dixit egritudo ostendēs que egritudo sit epilepsia:q⁊ est egritudo que est spasmus. Secundo declarat illud:qd̄ dixit phibens ab opationibus sensus ⁊ motus non integre. Nam segtur est spasmus:ergo facit ꝓuenire oppilationē nō completā.i.est oppilatio non completa: phibet transitum integre.i.integrum:q⁊ non complete transit spūs ⁊ virtus sensus ⁊ motus ad membra ⁊ hoc est quod dicit absq; intersectione.i.abscisione vniuersaliter.i.totaliter:quia non totaliter abscindit.

d ¶Et phibet ⁊c.]Pz. ¶Dubitat cōiter an epilepsia sit morb[9] vel accidens. Videt q̄ sit egritudo siue morbus p Auicē. ¶In contrariuz est Gal.iij.de accidenti ⁊ mor.qui ponit qd̄ sit accidēs. Amplius spasmus est accidens:q⁊ malus motus:vt.v.de acci.⁊ mor.sz epilepsia est spasm[9] vt hic Aui.ergo est accīs. Dicēduz q̄.q.ista est valde rudis:⁊ ideo ponēdo exemplum in epilepsia phlegmatica. Dico q̄ ꝓsideramus in tali epilepsia oppilationē ventriculoꝝ ⁊ viaꝝ:⁊ vt sic est egritudo receptaculoꝝ ⁊ vie. ¶Consideramus ēt malā cōplexionē frigidā quaz illud phlegma imꝑmit:⁊ vt sic est egritudo cōplexionalis. Consideramus ēt maluz motum spasmosum:⁊ vt sic est accidēs. ¶Dubitat ꝓo an in epilepsia ex toto auferat sensus ⁊ mot[9]. Ur̄ q̄ sic p.G.iij.de inte.vij.c.vbi dicit:sunt ⁊ alia huius passionis.s.huius epilepsie accidentia:que cum patiunt neq; vident:neq; audiunt:neq; aliquo sensu sentiunt:neq; memorant:neq; intelligunt. Idem ponit Alex.in ca.de epilepsia:⁊ ēt Azarauius. Probat rōne:si in epilentico cessat ois motus agitatiuus ⁊ erectiuus:⁊ ois sensatio:igit in epilepsia ex toto tūc auferet sensus ⁊ motus:sed sic est:q̄ q̄nq; illud videmus:quare ⁊c. ¶In ꝓtrariū est.A.hic ⁊.G.in ꝓmē.xlv.apho. sede pticule epilentico[ꝝ]. Rñsio quedā est q̄ in ꝓximo epilepsie nos cōsideramus ꝓncipiuz ⁊ finē:⁊ quantū ad hec tpa sensus ⁊ motus non sunt ablati:sed phibiti.i.diminuti. Cōsideramus ēt statuz:⁊ q̄ztuz ad hoc tps ꝓximi epilepsie sensus ⁊ motus sunt ablati. ¶Cōtra hoc ꝑmo tūc diffinitio quā.A.dat de epilepsia eēt rudis:q⁊ nō cōpeteret epilepsie in suo vero ⁊ potissimo esse.s.in statu ꝓximi:q⁊ esset apoplesia. Amplius ita posset dici de ꝓximo apoplesie qd̄ in ꝓncipio ⁊ fine non aufert ex toto sensum ⁊ motuz:sz in statu. Aliter igit dicendū q̄ phibitio sensus ⁊ mot[9] epilentici:dupl̄r cōsideraf. Uno modo in se:⁊ vt sic q̄busdam epilenticis ex toto sensus ⁊ motus est phibitus.s.ablatus. Quibusdaz aūt non ex toto sed diminutus. Unde Auer.iij.col.vltimo.ca.loquens de epilentico:dicit ꝓuanf oēs sui sensus ⁊ vtutes:aiales autem diminuunf. Ratio est sensibilis:q⁊ videmus quosdam epilenticos ex prauitate paroxismi facere sine omni motu:⁊ nihil sentire ꝑm aliquem exteriorez sensum:nec ꝑm interiorem q̄tū possumus iudicare:q⁊ videmus istos dicere se nō recordari habuisse aliqd nocumenti. Econtra ēt videmus aliquos qui hūt leue ꝓximuz:qui non ex toto sunt phibiti in motibus mēbroꝝ:imo hūt motum spasmosum leuem:⁊ intelligunt:⁊ recordant cuz surgūt. Alio mō phibitio sensus ⁊ motus epilenticoꝝ ꝓsideraf in cōparatione ad suaz cām cōparando ad apoplesiā:⁊ hoc modo sensus ⁊ motus in omni epilentico curabili a ꝓximo est nō integre phibitus. Rō est q⁊ oppilatio cuiuslibz epilentici est nō integra respectu oppilationis apoplectici:vt Halyab.ponit Palleg.ca.⁊ Aui.inuit:⁊ relig auctores. ¶Sz tu.d.si in omni epilentico oppilatio est non integra:quō ergo in quodā epilētico sensus ⁊ motus est ex toto ablatus. Dicendum q̄ lz oppilatio sit non integra:tñ illud paz qd̄ vadit de spū sensitiuo ⁊ motiuo ad mēbra:⁊ illud qd̄ est in vētriculis:non pōt exercere aliquē actū sensationis notū. ¶Sz tu.d.ita dicaz

Jacobus Januarias rome in campo martio ad magistratus creandos. Hoc nomen fine.p.plurimi scribunt sic epilentia. Aliq cuz.p.sic epilepsia:iuxta nomē grecuz quod est epilepsia.

¶Plurimū ꝓo ⁊c.]¶In ꝑa ꝑmo ait q̄ plurimuz cā eius.i.epilētie est spasmus vlis.s.cōis capiti ⁊ corpi ex nocumēto qd̄ accidit anteriori cerebri vētriculo:⁊ ex ꝓsequenti vētriculis aliis medio ⁊ postremo. Et istud cōsonat huic qd̄ infra dicit in pte qnta ca.pūtis. Epilētia vo ꝑz plurimū antecedit spasmus:deinde post ipm fit epilētia. ¶Attēde q̄ in multis textibus non scribit hic cā:sz sic iacet ibi. Plurimū vo eius est spasmus vlis. Et ipsa ꝓsonat dicto huic Gal.iij.interiorꝝ.ca.vij.ad ꝓn[m]. Epilētia non est aliud nisi spasmus toti corpi euenīes. Et ꝑn.infra ait in pte.v.q̄ cū ꝓximal spasmus est epilentia. Scdo dicit hic. Quare facit ꝓuenire oppilationem non completam.i.q⁊ spasmus vniuersalis in hoc casu accidit ex nocumento qd̄ supuenit anteriori cerebri vētriculo:ꝓpterea statiz ꝓuenire facit oppilatiōnē in meatibus cerebri nō cōpletā tñ vt in apoplexia. Nā ꝓtracto cerebro ꝑ spasmuz ipsius simul ꝓtrahunt eiusdē meatus ⁊ ꝓstringunt ꝓstricto cerebro quatinus ex cutiat qd̄ ipm cōtristat. Tertio dicit q̄

de quodam ꝓximo apoplesie. Dicendū q̄ adhuc minus transit de spū in apoplesia: q̄z in epilepsia in qua sensus ⁊ motus sunt integre phibiti: etiaz difficilius oppilatio apoplexie remouef:q̄z epilepsie:⁊ ideo sensus ⁊ motus sub hac ꝓsideratione debent dici magis leti in apoplexia q̄z in epilepsia:in qua homo nihil sentit nec mouef. Contraria cessant.

e ¶Et q̄ñ ois spasmus ⁊c.]Hic declarādo cās spasmi vult inuestigare cās epilepsie. Et ꝑmo eius:ꝓo accidētis in ea:qd̄ est spuma comparando epilepsiam ad apoplesiam ⁊ sternutationē:ibi ꝑa]Spuma ꝓo.]Pria in duas:ꝑmo facit qd̄ dictum est:ꝓo ponit quoꝝdam opinionem i causis epilepsie:ibi ꝑa]Quidā autem.]Prima in duas ꝑmo ex hoc q̄ epilepsia est spasmus ꝑmittit diuisionem causaꝝ:ꝓo ostendit ex qua illaꝝ epilepsia fiat:ibi ꝑa]Verū opz.]Primo arguit sic:ois spasmus fit ex repletione vel inanitione vel cōtractione:vt ostensum est Fen ꝑa huius. Sz epilepsia est spasmus ⁊c. ¶Dubitat q⁊ Hip.in.vj.pte apho:illo.xxxix.apho. spasmus fit ex inanitione⁊ repletione:sicut etiā singultus:solum ponit duas causas spasmi.s.repletionem ⁊ inanitionē. Dicēduz q̄ spasmus cum sit motus ꝓtractiuus mēbri voluntarie moti a repletione potest fieri:vel solum a re ꝓter naturā ⁊ sic hz duas causas.s.inanitionem ⁊ repletionem:vel pōt fieri a re ꝓter naturam:siue a re naturali.s.natura contrahente cum fugit a nocente:⁊ sic habet tres causas:⁊ ita Aui.sumit hic.

f ¶Verūtñ ⁊c.]¶Primo pbat a qbus causis fit epilepsia:⁊ a qb[9] nō fit:ꝓo pbat suppositū.s.minoꝝ ꝓpōnez:ibi ꝑa]Et epilepsia q̄dem nō.]Prima in duas:ꝑmo pbat a qua causa epilepsia non fit:ꝓo a qbus fit:ibi ꝑa]Tunc restat.]Prima in duas:primo ꝓmittit q̄ non fit a siccitate:ꝓo pbat:ibi ꝑa]Q̄m.]Et hec hz duas:sicut duas rōnes adducit:ibi ꝑa]Et q̄ñ]Primo arguit sic:epilepsia fit subito:ergo epilepsia nō est spasmus siccus:⁊ per consequens non fit a siccitate.

g ¶Et q̄ñ ⁊c.]¶Scdo arguit sic:si ꝑus accidit mors q̄z in cerebro fiat siccitas:qua possit ꝓsequi spasmus siue epilepsia:ergo epilepsia nō fit a siccitate:sz sic est:ponit minoꝝ ꝓpōnez. ¶Dubitat vtr epilepsia fiat a siccitate. Videf q̄ sic:q⁊ spasmus i toto pōt fieri a siccitate cerebri:sz epilepsia est qdam spasmus in toto:ergo ⁊c.maio: est nota:qa a freneſi pōt fieri spasmus:vt supra trac.iij.sz talis est a siccitate:vt.iij.de inte.vj.ca.in fine. Item epilepsia pōt fieri a materia mordicatiua incitante ad ꝓtrahēdum:vt notum est:ergo pōt fieri a siccitate:q⁊ res mordicatiua est exiccatiua:vt Gal.in ꝓmē.i.v.pticule apho. ¶In ꝓtrariū est Auic.⁊ Gal.iij. de inte.vij.ca.Rñsio est dupler.vna antiqua:⁊ est q̄ epilepsia non potest fieri a siccitate. Ratio est:q⁊ membr multuz humiduz:quale est cerebr non pōt stante vita tantuz exiccari:q̄ corrugef ⁊ contrahaf:vt notū est: ergo non poterit epilepsia a siccitate cerebri fieri:⁊ hoc est qd̄ A.innuit cum dicit:non ꝓsequif vt spasmef multum.q.d.bene posset ꝓseq quedam siccitas:⁊ qdam spasmus non multus:sz multus non pōt fieri. Vel potest exponi multū.i.multotiens:q⁊ valde raro posset forsan ꝓtingere. Ad rōnem primaz dicetur:q̄ frenesis est passio pelliculaꝝ cerebri:que possunt tolerare exiccationem:ex qua consequatur spasmus in toto:sz epilepsia est passio cerebri quantū ad vētriculos ⁊ meatus. Ad scdam dicenduz q̄ hic est sermo de siccitate complexionali ꝓsumente humidū taliter q̄ ideſiat corrugatio. Et non est sermo de siccitate alicuius medicine vel humoris mordicantis pungētis cerebruz vt fugiat a nocēte. Ista rñsio posset impugnari:q⁊ Gal.ibidem vult q̄ nec ex siccitate pellicularuz cerebri possit fieri spasmus:qui est epilepsia. Unde dicit:impossibile est q̄ cerebrum vel eius pellicule desiccētur:adeo quo vsq; fierent velut coria coartata:nisi ex longis tpibus. Et q̄z̄uis postposita auc.Gal.pōt opinio p̄dicta defendi. Tñ aliter dicēdum q̄ epilepsia pōt dupl̄r accipi. Uno modo ꝓo spasmo ꝓdico subito euenīente:⁊ subito recedēte:⁊ hoc modo nō pōt fieri a siccitate ꝓpter duas causas:quas Auic.dat. Prima tollit subitum aduentuz:q⁊ spasmus a siccitate fit paulatim. Secunda causa tollit recessuz subitū:imo oēm recessuz:q⁊ tanta siccitas qua cerebr vel eius pellicule corrugētur:⁊ totum corpus spasmetur occidit:imo forsan ꝑus:q̄z spasmet. Alio modo accipitur epilepsia ꝓo spasmo in toto sequēte dispositionem cerebri:⁊ hoc modo nō est impossibile fieri epilepsiam talez ſ.spasmuz quēdam:ex inanitione:sicut in freneſi contingit:lz forsan raro contingat. Et hoc videtur ire ad mentē Gal.ibidem:si quis attēdit. Ex hoc enim q̄ epilepsia fit subito:dicit q̄ non fit a siccitate cerebri:q⁊ talis siccitas non fit nisi longo tempore. Ad contraria pz solutio.

De partibus

a ¶Tunc hec oppilatio meatuū cerebri ex spasmo pueniēs phibet transitū vtutum sensus ⁊ motus integre fieri tam in ipso cerebro q̄z in mēbris ab eo recipientibus sensum ⁊ motū absq; intersectione vlr.i.omoda phibitione trā situs ipsaꝝ:eo q̄ oppilatio nō est integra sz impfecta. Quarto dicit q̄ hec oppillatio phibet a possibilitate erigēdi sic q̄ epilentico nō est possibile:vt se erectum teneat neq; sedentē:imo cadere cogitur.

¶Et q̄ñ ois ⁊c.]¶In tertia ꝑmo ait q⁊ ois spasmus fit ab aliqua triū causaꝝ.s.vel a repletione nimia neruoꝝ ex aliquo humoꝝ vel a superflua siccitate ipsoꝝ. Vel a ꝓtractione forti neruoꝝ ꝓpter expellere rez aliquam mordacē vel venenosaz obuiantez eis sicut oñsuz est tertij ꝑa ca.v. Sic epilētia cū ipsa fit spasmus vlis vel spasmo ꝓuincta fit a repletione cerebri nimia vel a siccitate:vel a ꝓtractione pp expellere rē impediētē. Scdo declarat q̄ epilētia non fit a siccitate vel inanitione sicut spasmus siccus ꝓpter duas cās. Pria est:q⁊ epilētia fit subito:spasmus vō siccus nunq̄z subito fit:sz p paulatinā humidi neruoꝝ repletionē. Scda ē q̄ñ cēbr qd̄ mēbr est ꝓncipale humidū molle lene viscosuz nō pōt ꝓseq tantā siccitatē ꝑmanēte vita q⁊ multuz spasmef:ꝑus enim corpori mors superueniret.

Universidad de Deusto

a ¶Tunc restat ꝛc. ¶Hic ostendit a qbus causis fit: siue causas a qui bus fit epilepsia. Et primo applicat has causas ad epilepsiam: vt est spas mus siue contractio cerebri: so vt est contractio aliorum membrorum cõ tantiuz cerebroi: ibi ſa¶ Spasmi aut. ¶Pria in tres: primo ostendit quo ꝓtractio fit cã. ſo quo repletio. tertio probat: ibi ſa¶ Aut humor ibi ter tia¶ Et sanitas. ¶Dicit primo q cũ epilepsia nõ fiat a ficcitate: ergo aut fit a ꝓtractione: que ꝓtra ctio fiet ꝛc. Diceret aliquis in quo differũt iste tres cause qbus cerebruz ꝓtrahit: vt expellat. Di cendũ q oẽs conueniunt in hoc q nocent: res aũt nocentes sunt vapor aut humor aut q̃litas mordi catiua aut venenosa: ꝛ b̃ est qd dic: aut q̃litas mor dicatiua. ſ. humoris: aut humectatiua male subst̃a tie. ſ. venenose: ꝛ dixit hu mectatiua: q: Iz nõ mor dicz: imo lẽiat ꝛ hũectet: dũmõ sit male substantie venenose incitabit ad ex pellendũ. Sz tu di. nõne ista diuisio posset applica ri ad vaporẽ: qr ledit q̃l tate mordicatiua vel ve nenositate. Dicenduz q fic: ꝛ dedit hoc itelligere: qr vapores maxie sortiũ tur naturaꝫ ab hũoribus

Tunc[a] restat vt eius quidẽ causa sit aut contractio cerebri ad expellendam rem impedientez que est aut vapor aut qua litas mordicatiua aut humectatiua ma le substantie aut humor[b] faciens euenire oppilationem ꝛ spasmum nõ integrũ in ventriculis cerebri ꝛ principijs origi num neruorũz. Et quandoqz[c] fit illud ex humore propter motum vndosum con tingentem in humore: aut propter ebul litionem caliditatis supflue in eo quod accidit ex oppilatione quare virtus sen sus ꝛ motus non pertransit suo natura li transitu. Et fortasse[d] eius anteceſſiõe non completur aliquid cum quantitate aliqua quare non priuãtur membra sen su ꝛ virtute motus integre: aut[e] propter fortasse: qr possibile est q fine tali motu vndoso fiat epilepsia ab humore. e ¶Aut ꝓpter ꝛc. ¶Hic ponit aliud mẽbrum diuisionis. Mã humor inundãs facit epilepsiã: que inundatio fit nõ solum pp ebullitionez: sz pp ventũ grossum retentũ ꝛc. Fm q visum est ab Aristo. in li. de somno ꝛ vi gilia. Consideranduz q textus iste dupliciter põt exponi: primo vt dictuz est: ꝛ est sensus q humor põt facere epilepsiaz sine motu vndoso: ꝛ de b̃ dixit ꝛ dicet: aut cuz motu vndoso: ꝛ motus vndo sus vel ẽ a caliditate ebul liẽte vel a vẽtositate. Et differt humor cãs epile psiaz siue oppilatione nõ integram ebullitione vel ventositate: qr qñ causat ventositate: tũc vẽtus est sicut causa imediata. Sz ebullitione. i. inflatione ipsum corpus hũoris est cã imediata cũ dilatatio ne ebullitõis. ſ. data ebul litione quãtis nulla esset ibi ventositas. Secundo mõ põt introduci q hoc fit vnũ membrum contra distinctũ causis humora libus: ꝛ dicat epilepsia fit a repletione. ſ. homorali vel ventosa: ꝛ humorali siue humore replẽte siue motu ebullitionis siue in undationis vel cum inũ datione vel ebullitõe: si vento est fm q visum est Aristo.

ventum grossum[f] retentuz in transitibus spiritus fm q visuz est philosopho ma gno Aristo. ꝛ vidit ipsam esse vnã cau sarum epilentie. ¶Et cum ibi fuerit[g] humor oppilans tunc cerebrum cuz hoc etiã contrabetur vt expellat illud quod impedit: sicut accidit[h] stomacho ex sin gultu ꝛ nausea: ꝛ sicut accidit ex tremo re cum est contractio ꝛ compressio prin cipium in expulsione mẽbrorũz eius qõ ipsa expellunt. Et cum cerebrum cõtra bitur motus eius diuersificantur: ꝛ se quitur ipsum contractio neruorum in fa cie ꝛ in alijs membris ꝛ diuersificantur motus ipsorum. ¶Et sanitas[b] qui dem aut contingit propter expulsionez humoris: ꝛ propter resolutionem ven-

f ¶Et cũ ibi fuerit ꝛc. ¶Hic ostẽdit qõ humor oppilans facit epile psiam. ſ. q̃uis nõ fit motus motu vndoso: ꝛ q̃uis nõ ꝙuertat in ventosi tate: ꝛ hoc est declarare illud qõ ibi dixit: aut hũor faciẽs euenire ꝛc. Nõ enim erat dubiũ qõ ventositas vel humor vndose motus faciat in cere bro motũ malũ: ꝛ incitat ad ẽctionem. ¶Primo ergo ꝓmittit qõ intendit. So ꝓbat: ibi ſa¶ Sic accidit. ¶Dicit ꝓmo q cũ ibi. ſ. i cẽbri vẽtricul ꝛ ꝓn cipijs originũ neruoꝝ fuerit humor oppilans. ſ. non integre: vñ fit epile psia: q̃uis nõ sit vndosus motus nec ventositas circa cerebꝝ: cũ hoc con trahetur etiam: vt expellat ꝛc. Tulit igitur Auic. q humor oppilans non integre facit epilepsiam in qua est cerebri contractio etiam.

g ¶Sicut accidit ꝛc. ¶Arguit sic oẽ quod põt incitare cerebꝝ ad ex pulsionẽ est: vl põt esse cã: vt cerebꝝ ꝓtractiue moueat mã impfecte oppt lans põt hoc facere ergo ꝛc. Declarat minorez per simile in nausea: ꝛ sin gultu ꝛ tremore. Cõsiderandũ q humor faciens nauseaz ꝛ singultũ ꝛ ẽt tremorem q̃uis nõ inundet: nec ventosẽ incitat mẽbruz ad expulsionez: ꝛ hoc qõ dicit cũ est cõtractio ꝛc. põt referri ad motũ tremoris: i quo mẽ bra se premẽtia ꝛ ẽstringentia expellunt ꝛ põt referri ad motũ: qõ dixit de nausea ꝛ singultu ꝛ ẽt tremore: ꝛ ita mã in cerebro iperfecte oppilans in citat cẽbꝝ ad ꝓmẽdũ ꝛ ꝙstringẽdũ se vt expellat mã: q̃ si pfecte oppilaret nõ possz cẽbꝝ in se trahi ꝛ exꝑmẽ: ꝛ b̃ est qõ dicit: cũ ẽctio ꝛc. est ꝑm ꝛc.

h ¶Et sanitas ꝛc. ¶Probat q cause predicte faciãt epilepsiã. Et ar guit sic: quoꝝ cessatiõe epilepsia curat: sunt cãe epilepsie: sz eũone hũoris resolutione ventositatis ꝛ remotiõe rei ipediẽtis: de qua dictũ est: sup̃ ꝛc. ergo ille sunt cãe. Dubitat vtrũ hũor absq; hoc q ꝙuertat in ventositatẽ siue vapore possit facere epilepsiã. Videt q nõ: ꝓmo ex Arist. allegato ab Aui. ꝛ a Sera. i. sue prac. c. de epilepsia. Idẽ vi de intẽtione Auer. iij. col liget vlti. ca. Itẽ Aui. infra cũ dicit: ꝛ oz qdẽ. ¶Probat rõne: primo ꝛ est rõ Auer. ibidẽ quã sumit a Rasi. i. 9ti. ca. de epilepsia. Si epilepsia fieret ab hũoribus phlegmaticis grossis viscosis vt a melancholicis siue vẽtosita te vel vapore: tunc nõ cito accideret: vel cito dissolueret. ¶Hoc aũt est fal sum: qr potissimus epilepsie subito accidit: ꝛ subito recedit: ꝑtita est nota: qr hũor grossus ꝛ viscosus in eo qd est talis nõ dissoluit: nisi lõgo tpe. Am plius ex illa mã maxie fit epilepsia: q̃ magis est apta subito motui: sz talis est mã ventosa siue vaporosa. Amplius simile vi de sternutatione ꝛ epile psia: qr sternutatio est pua epilepsia: sz sternutatio nõ fit ex mã phlegma tica: nisi ꝙuertat in vẽtuz: vt in ꝓmẽ. apho. lij. vij. pti. sternutatio fit ꝛc. ergo ꝛc. In ꝓriũ est. B. iij. de ite. vij. c. ꝛ Aui. b: ꝛ alij medicie auctores. Di-

Jacobus

Tertio concludit q restat vt sit epilentie cã vel ẽctio cerebri pp expellere ab eo rem nociuã impedientẽ ipsum vel humor faciẽs euenire oppilatio nem nõ integram ꝛ spasmũ in ventriculis cerebri ꝛ in principijs originũ neruoꝝ sensus ꝛ motus. Quarto declarat qd ipse intelligit per rẽ ipediẽ tem dicens q illa est vel malignus vapor: vt argenti viui vel vermiũ in vẽtre: vl qualitas mordax vt fumus arsenici: vel cholere prassiue aut eru ginose: vel humectatiua q̃litas male subst̃atie puta venenose vt in suffo catione matricis ex putrefactiõe mẽstrui aut spmatis. Quito declarat q̃lt ter ex humore faciẽte oppilationẽ nõ integrã in vẽtriculis cerebri fit epi lentia. Et tangit tres mõs. Primus modus est pp motũ vndosum q hu mori cõtingit tento in cerebro vel in vẽtribus eius. Secũdus modus est pp ebullitionez supflue caliditatis in eo. ſ. cã illius quod accidit cerebro seu vẽtriculis eius ex oppilatione puta spũs calor ꝛ humores ipsius cere bri nõ bñ euentati supinfl̃amatur: ꝛ iõ vtutes sensus ꝛ motus nõ suo per transeunt nãli cursu. Et fortasse ꝙ anteceſſionez vel ꝓceſſionẽ oppilantis cause nõ cõpletur aliquid oppilationis magne quãtitatis ꝓcipue primusq̃ fiat ebullitio: quare mẽbra sensu nõ integre priuant ꝛ virtute motus: sed iperfecte. Tertius modus est pp ventũ grossum ex humore genitũ qui re tinetur in trãsitibus spũs put visum fuit magno Aristo. pho marco q po suit vẽtum hunc esse vnã de causis morbi epilẽtici. Ingt Arist. li. de sõ no ꝛ vigilia trac. i. ca. v. Similis. est sõnus epilẽtie ꝛ est quodammõ som nus epilẽtia. Et ideo accidit multis ꝓncipiũ huius passionis dormienti bus. Et dormientes quidẽ capiuntur; vigilantes vero non. Cum vo mul

De partibus

tus feratur spũs. i. grossus ventus sursuz descendendo venas tumefacit: quibus coartat potum quo fit respiratio.

¶Et cũ ibi ꝛc. ¶In. iij. ꝓmo ait q cũ humor oppilans fuerit ibi. ſ. in vẽtriculis vel meatibus cerebri: tunc cerebrũ cũ hoc q oppilatũ est etiã cõtrahetur vt expellat illud qõ ipsuz ipedit a suis opibus. Et istud decla rat duobus exẽplis. Unũ est de stõ cui ex fingultu ꝛ nausea accidit motus ꝓtractionis ad expulsionẽ rei impediẽtis. Secundũ exẽpluz est de tremo re q fit ex effusione rei impedientis sup mẽbra sensibilia vt in paroxismis putridarũ febrium cũ fit cõtractio ꝛ cõpressio fortis hmõi mẽbrorũz ꝓn cipiuz motus expulsionis eius qõ hec mẽbra expellunt ibi: primo accidit vbi ꝓmo incipit ipsoꝝ ꝓtractio. Et p istud dictũ reducere vi oẽs cãs spas mi vl is in epilẽtia ad vnicã. ſ. ad ẽctionẽ cerebri vt expellat rẽ ipediẽtẽ si ue hũor fuerit cẽbꝝ oppilãs: siue res alia fiẽ vapor vẽtus venenosa q̃litas aut fumus acutus ledẽs ꝛ irritãs. Scõo dic q qñ cẽbꝝ spasmose ẽbrit: tũc motus ipsi diuersificãt ꝛ a suo cursu nãli deuiãt vt memorie motus ꝛ co gitatõis: ꝛ apphẽsiõis ꝛ influxus ei ad mẽbra sensus ꝛ motus oẽs impediũ tur. Tertio dicit q cerebri ẽctionẽ segtur ẽctio neruoꝝ in facie ꝛ inde p uenit i epilẽtia torpus aspectus ꝛ oris torpura cũ facie tota: ꝛ neruoꝝ ẽt in alijs mẽbris spasmosa ẽctio: ꝛ diuersificat ipsoruz motus a suo ppio nãli cursu. Mã ẽcto cerebro| qõ neruorũ est radix ¦ hi ꝙtrahunt nerui ab ipso orti qui sunt velut palmites sibi coherentes: vnde spasmus accidit vbi.

¶Et sanitas ꝛc. ¶In. v. ꝙcludit q i epilẽtia vel porissimo eius sanitas ꝙtingit vel pp expulsiõez hũoris ꝛ resolõnẽ vẽtositatis: vñ cãbaf. Vel pp

Universidad de Deusto
Biblioteca

endum q epilepsia potest fieri ab humore .g. phlegmate omni circũscripta ventositate. Probat primo rõne Bal.iij.de interio.vij.ca.oppilatio viaꝝ lataꝝ est de humoribus grossis ꝛ viscosis:q; res subtiles nõ possent eas oppilare. Sz epilepsia est oppilatio viaꝝ lataꝝ:q; ventriculoꝝ cerebri:vt ibidẽ ponit Bal.ꝛ ponit solum ꝓpositionẽ minorẽ. Sz tu dicis ista nõ arguit q solũ fiat de phlegmate vel melancholia:ꝛ q non fiat de chole ra vel de vapore. Dicẽdũ q vez ẽ:vt ẽ passio oppilatiua ventriculoꝝ q sunt lati. Tunc.n. ꝓprie fit ab humoribus grossis. Et si fiat a ventositate est: vt participat grossicie grossi humoris. Nõ tñ predicta possz caluniari q nõ fuit Bal.sed ꝛclusio eius. Secunda rõ est Aui. Omne quod põt esse causa vt cerebrum ꝓtractiue moueatur:põt esse cã epilepsie: vt notũ est: sz hũor solus oi vapore circũscripto est hmõi:ergo ꝛc. minorem ꝓpositionẽ Aui. probat p simile de singultu ꝛ nausea ꝛ tremore. Posset ẽt minor pbari. Nam mã humoralis oi circũscripto vapore põt stimulare virtutẽ cerebri ad expellendũ vel per qualitatẽ vel p quãtitatem:ergo põt esse cã:vt cerebrũ ꝓtractiue moueat ꝛ premat se:vt expellat. Et vt q hec rõ demõstratiue ꝛcludat. Cõsiderandũ tñ circa predicta. Primo cũ dictũ fit:q epilepsia est spasmus. In epilepsia consideramus duas oppilationes. Una est p corpulentiã materie. Et ista licz fit cã nõ transeundi spũm sensitiuũ ꝛ motiuũ ad mẽbra ꝛ phibitionis sensus ꝛ motus nõ integre:nõ tñ est cã spasmi. Alia oppilatio est que sequit pressionẽ siue coartationẽ ꝛstrictionis cerebri vt expellat: ꝛ talis oppilatio est ꝓprie in epilepsia:vt est spasmus. Considerandũ ño q lz ex natura rei possibile sit q ex humoribus. .g. phlegmate fiat epilepsia oi circũscripto vapore:tñ defacto vel plurimũ epilepsia fit a mã:cui ꝯiungitur ventositas. Nõ est:q; phlegmatici humores ꝛ ẽt melancholici sunt apta mã ventositatis:vt Auer. palle. loco:ꝛ Aui. supra. c. de qualitate accidẽti soda ex materijs:ꝛ calor cerebri ꝛ motus illoꝝ humoꝝ sunt cã q vapor ide consurgat. Ad ꝛria dicendũ primo ad Aristo. q ſm Auic. dicit q est vna causaꝝ epilepsie:ꝛ nõ dicit q sit semp cã. Ad Auer. ꝛ Aui. infra dicenduz q ió dixerunt illud:q; vt plurimũ fit a materia cuz ventositate grossa. Ad rõnem primã dicendũ negando ꝯsequentiã:ad pbationez dicendũ q humor grossus viscosus in mẽbro lataꝝ viaꝝ põt cito colligi: ꝛ cito dissolui p viaz eliquationis. Casus.n. phlegmatis in ventriculos põt subito fieri. Et eius expulsio p palatũ ꝛ nares põt fieri subito. Et ꝓbatur q: videmus apoplexiam subito accidere:ꝛ subito q̃q terminari ad palysim. Ad ſam ꝛppet solutio. Ad tertiã dicẽdũ q sternutatio põt fieri a phlegmate absq; hoc q conuertat in vaporẽ:vt Aui. dicit contra Bal. fen. v. ca. de sternutatione:ad Bal. dicendũ vel q ipse errauit: vt ibidẽ contra eũ demõstramus. Vel dicendum q illud dixit:q; vt plurimuz fit ſm q ipse dicit.

a ¶Spasmi autez ꝛc.] ¶Hic ponit cãm spasmi siue ꝓtractionis in reliquo corpore:ꝛ primo facit hoc:scilicet quod dixit ꝓbat vel declarat: ibi ſal Et illud.] Dicit primo q causa spasmi descendentis est: q̃ materia que puenit ad cerebrũ:ꝛ hoc q̃tum ad epilepsiaz:cũ cã est repletio aut nocumentum qđ ipsum cerebꝝ comitatur:ꝛ hoc quãtum ad epilepsiam cuius causa est contractio ad expellendũ rẽ impedientẽ:comitat etiã neruos:quare dispõ ipsoꝝ neruoꝝ siue membroꝝ est dispõ ipsius. s. cerebri. Cũ ergo cerebrum cõtrahat ꝛ spasmetur:ergo mẽbra quibus cõicat cerebꝝ contrahũtur. Et illud. s. q dispõ membroꝝ sit dispõ cerebri. Vel ꝛ illud. s. spasmus descendens ad mẽbra est pp tres cãs. Prima est: q: nerui sequunt substãtiã cerebri: q; inde oriunt. Scda cã est:q; leduntur ab eo:qđ ledit cerebꝝ. Et differt hec ſa cã a pma:q; pmaz cãm non ꝛcederet phũs gdam:scz q nerui oriantur a cerebro:ꝛ tñ cõcederet ſam cãm. Tertia cã est:q; repletio neruorum:ex humore expulso ad neruos in pncipio originis ipsorum est cã:vt augmẽtetur latitudo ꝛ abbreuietur lõgitudo:ꝛ hoc est spasmus. Et cõsidera q hec est cã pticularis:q; solũ est in epilepsia repletionali:cuius causa est humor faciens euenire oppilationez: de qua dixit supra illo cap. Aut humor faciens ꝛc.

b ¶Et epilepsia ꝛc.] ¶Hic declarat minorẽ ꝓpositionẽ rõnis supra facte qua dicebatur:q epilepsia est spasmus:ꝛ primo facit hoc:scilicet qđ põit quos-

dam cañ. ibi ſal Omni aũt.] Ad primi intellectũ ꝛsidera q quidã Bonon. rudissime exponunt tex. dicentes q epilepsia nõ ꝓcedit cursu spasmi scz tantum nõ cursu laxitatis. s. tantuz sed cursu vtriusq;: q; ī principio est spasmus:ꝛ in fine est laxitas. Ista expõ nõ est ad mentem Aui. vt appebit nec est vera in se:q; epilepsia nõ currit cursu laxitatis. i. mollificationis siue paralysis vt notũ est: ꝛ quãuis in fine poxismi epilenticus fit debilis: non tñ dz dici q habeat laxitatẽ. i. palysim. Vult igit Aui. dicere q epilepsia currit cursu spasmi ꝛ non currit cursu laxitatis i. mollificationis. Et causa est:q; cerebrũ administrat ꝛc. Ergo lra que dicit:nisi q; ꝛc. dz expõi cũ hoc qđ dixit nõ procedit cursu spasmi: ꝛ tunc hec oratio resoluitur i oratio nem affirmatiuã sicut cũ dicitur ego non comedo nisi vt viuã. i. comedo vt viuã. Reliqua vero littera que dicit:nisi cursu laxitatis remanet negatia.

mentetur eorum latitudo ꝛ abbreuietur eorum longitudo. Et[b] epilentia quidez non procedit cursu spasmi nõ cursu lassitatis ꝛ efficit contractionẽ cerebri ꝛ abbreuiationem ꝛ non facit mollificationem ꝛ dilatationem:nisi quia cerebrum administrat in hoc expulsionez alicuius rei a seipso. Expulsio vero non ꝛpletur ꝛ perficitur nisi cõtractione ꝛ expressione. ¶Omni autẽ[c] spasmo materali cõfert febris. Sed epilentia est spasmus materialis:ꝛ apostemata quãdo appa-

c ¶Omni autem ꝛc.] ¶Hic põit tres cañ. Primus est notus. Epilepsia est spasm[s] materialis. s. vt plurimũ. Secũdus cañ. est notus. Dixit aut fortasse:q; quãdoq; huiusmodi apostemata possent fieri de alia materia q̃ fit materia epilepsie:ꝛ tunc non resoluerent ipsam. Tertius cañ. est dictus ¶Hip. vi. epidimiarum vt ponit Rasis. i. ptinen. Et dz intelligi talis epilepsia qñ est a mã melãcholica:de qua permutatione dictũ est supra ca. de melãcholia. Et epilepsia phlegmatica per phlegmatis adustionẽ posset cõuerti in melãcholiã prouenientẽ a phlegmate adusto. Dubitatur vtrũ in omni epilepsia fit cõtractio cerebri. Videf q non:q; nõ distingueretur epilepsia facta a cõtractione ab epilepsia facta a repletione quod est cõtra Aui. supra. Itẽ in epilepsia vel fieret cõtractio cerebri vt cerebruz fugeret a nocente vel vt cerebruz expelleret rem nocentẽ:nõ vt fugeret a nocente: q; q̃q epilepsia fit a sanguine vel phlegmate nõ malo i quibus nõ est qualitas acuta mordicatiua vel venenosa:ꝛ ideo cerebꝝ non fugiet nec cõtrahetur: nec etiã contrahitur cerebrũ vt expellat:q; ex quo cum omni poxismo epilepsie a quo aliquis surgit fit expulsio materiez:tunc ois epilenticus cuz resurgeret spasmaretur quod est falsum. Amplius si in epilepsia in toto corpore potest fieri spasmus absq; cerebri cõtractione non est necessarium q in oi epilepsia cerebrũ cõtrahatur sed sic est:ergo ꝛc. maior est nota:q; cerebri cõtractio non videtur ꝓpter aliud necessaria:nisi vt totũ corpus cõtrahatur:vt Aui. inuit:minor est nota:q; per oppilationẽ originuz neruoꝝ põt fieri spasmus in toto cũ augmentatur ipsoruz latitudo:ꝛ abbreuiat ipsorum longitudo:vt Aui. supra:ꝛ Bal. iij. de interio. vij. cap. ergo in omni epilepsia nõ est contractio cerebri. In contrarium est Aui. supra cuz dixit Et cũ ibi fuerit hũor:ꝛ cũ dixit. Epilepsia nõ currit cursu spasmi ꝛc. Itẽ omnis epilepsia fit vel a cõtractione:vel a repletione: ꝛ est ibi cõtractio: vt Aui. dicit ibi. Et cũ ibi fuerit humor ꝛc. Itẽ si epilepsia est spasmus cerebri in omni epilepsia est cõtractio cerebri:sed sic est:vt Rasis. i. ptinen. cap. de epilepsia auctoritate Tabri. Dicendum q epilepsia fit vel a causa que nocet qualitate vel a causa repletionali. ¶Hec distinctio sumi potest ex mente Auicẽ. Si quidm fiat a causa:que nocet qualitate: siue fit qualitas acuta siue venenosa siue congelatiua. Dico q opz q cerebrum necessario contrahatur. Probat dupliciter. Primo ꝓsupponendo q in omni epilepsia fit aliqua oppilatio imperfecta in ventriculis cerebri:hoc videt concessum ab omnibus. Tunc arguatur ex materia nocente qualitate faciente epilepsiaz:oportet q fiat aliqua oppilatio imperfecta in ventriculis cerebri ergo oportet q cerebrum constringatur:ꝛ coartetur:cõsequẽtia tenet:q; oppilatio imperfecta ventriculorum cerebri: vel fit per ꝓtractionem vel fit per corpulentiam materie. Sed non potest fieri ꝓpter corpulentiaz materie:q; materia ista non nocet repletione:sed q̃litate: ergo talis oppilatio fit propter cerebri contractionẽ. Secunda ratio in illa epilepsia cerebrum contrahitur: in qua cerebrum stimulatur ad fugiendum ꝛ exprimendum se. Sed in omni epilepsia facta a causa nocente qualitate cerebrum stimulatur ad fugiendum ꝛ exprimendum se: vt notum est. Si autez epilepsia fiat a causa repletionali. v. g. humore phlehmatico nõ ventosato siue ventosato:tunc dico tria p ordinez. Primo q non necessario concurrit contractio cerebri. Nõ est:q; si in toto põt fieri sensus ꝛ motus

Jacobus

expulsionem rei impedientis que ad cerebrum peruenit ꝛ ipsum compulit ad se constringendum vt ipsam expelleret. Et p illud inuit ꝛ concludere vult q cã epilẽtie vel vlis spasmi q in ea fit vt ipaz ꝓcedit est hũor oppilans cerebri vẽtriculos ꝛ grossa vẽtositas aut res ispedies sua mordacitate vel venenositate. Et a ꝑma cã ꝓcipue ꝓcedit illa epilẽtia:q̃ cerebro propria est. Et a ꝛa cã maxie ꝓcedunt ille epilẽtie q̃ cõicant ab alijs mẽbris. ¶Spasmi autẽ ꝛc.] ¶In. vi. dicit q cã spasmi q ve cerebro descẽdit ad mẽbra quibus associat epilentia. s. ad neruos q leduntur:ab ea est q: mã q̃ ad cerebrũ puenit:aut cuius lesio comitat cerebrũ comitatur ꝛ neruos ꝛ ad ipsos puenit: sic q neruoꝝ dispõ est dispõ cerebri vel ꝯnũ cã pp tres cãs. Pria q; nerui cõiter sequunt cerebri substantiã vt rami radicẽ näli ordie ꝛ primo origine. Scda est q; nerui cõiter ab eisdẽ causis volẽt ꝛ leduntur a quibus cerebrũ volet ꝛ ledit. Juxta illud Metricũ. Cui caput infirmũ cetera mẽbra volẽt. Tertia est neruoꝝ repletio ex hũore expulso a cerebro ad ipsos in suis pncipijs quibus ex proximo cõicant cerebro p quẽ latitudo neruoꝝ augmẽtatur ꝛ abbreuiatur horum longitudo sicut fit in spasmo.

¶Et epilẽtia ꝛc.] ¶In. vij. dicit q epilẽtia nõ pp aliud cursu spasmi incedit nõ cursu palyſ vel lassitatis:ꝛ nõ pp aliud facit ꝓtractionẽ ꝛ abbreuiationẽ vel incurtationẽ cerebri ꝛ neruoꝝ ꝛ nõ facit hoꝝ mollificationẽ ꝛ dilatationẽ:nisi q; cerebrũ administrat in hoc puta in cura eius expulsionẽ alicuius rei nociue a seipso. Expulsio vo neq; pficit neq; cõplet nisi

De partibus

prohibitio

ꝓtractiõe ꝛ expulsiõe mẽbri qđ expellit in id qđ expellit. Et hec ꝯctio cerebri ꝛ neruoꝝ in epilẽtia põt ſz hoc dici nãlis. Sz put spasmosa est ꝛ excedẽs terminos nãlis ꝓtractionis ꝛ notorie ledẽs opa cerebri cõtra nãm est. Contra dicit Bal. v. morbi ca. ij. q epilẽtia totius corpis est mollicia. Dic q p mollicie ibidẽ intelligit oẽm ipotẽtiaz motiue frutis ad tenẽdũ corpus erectũ vel sedẽs vel aliqđ ex mẽbris in decẽti situ ſz libitũ nre voluntatis siue hec ipotẽtia mollicie fiat fine ꝯctione mẽbroꝝ neruosorũ.

Omni autem. ¶In hac. ij. pte primo agit de morbis ꝓferentibus epilẽtico. Scdo de pmutatione melancholie ad epilẽtiã ꝛ ecõuerso:ibi Et multotiẽs] Tertio de mõ quo fieri nõ põt:ꝛ de mõ quo fieri põt epilẽtia fine mã: ibi Quidã aũt] Quarto de cã spume ꝛ agitatiõis in epilẽtia ꝛ ꝑfocationis in apopleria:ibi Spuma vo] Quinto de diꝛa epilẽtie a spasmo:ibi Et epilẽtia qdẽ] Sexto de cõueniẽtia ꝛ diꝛa sternutationis ꝛ epilẽtie:ibi Et motus sternutatiõis.]

¶In. i. pticula primo ait q febris cõfert in quolibet spasmo cui ipsa superuenit:q; minuit aliquid sua caliditate de materia spasmi. Sed epilẽtia est spasmus mãlis:ergo febris confert epilẽtie resoluẽdo aliquid de materia eius. Juxta id Hip. apho. xiij. apho. v. A spasmo ꝛ a tetano habito febris superueniens soluit egritudinez. Et Bal. in cõmento dicit. Spasmus cũ acutam febrez sequitur ex inanitione efficitur. Sz si antecedat necesse est ex plenitudine fiat. Et huic spasmo si febris supueniat dissoluitur humi-

ditas

Universidad de Alcalá

prohibitio non integra propter oppilationem non pfecte factam in ventriculis cerebri absq; hoc q cerebrum contrahatur: epilepsia potest fieri absq; cõtractione cerebri: ſ3 ſic eſt: ergo cõ. maior eſt nota: q epilepſia ſic diffinitur: ſ3 minor eſt nota. Phlegma enim ſui repletiõe imperfecte oppilans ventriculos cerebri phibebit nõ integre ſenſum & motum. Et apparet q talis epilepſia erit ſine ſpaſmo: vnde Aui. infra multotiens fit epilepſia ſine ſpaſmo ſenſato: & illud eſt qñ materia faciens ipſam eſt ſubtilis & opatur cũ repletione: nõ cum malicia vehementi: dico ſo q in epilepſia facta a phlegmate repletionali poteſt concurrere: & multotiens concurrit cerebri contractio. Nõ eſt ſi materia repletionalis imperfecte oppilans põt ſtimulare cerebrum ad expulſionem: igitur cerebri contractio cõcurret: ſed ſic eſt. Poteſt enim ſtimulare: quia aggrauat: & q infrigidat. Et apparet q in tali epilepſia erit ſpaſmus. Dico tertio q ſi oz in toto corpore eſſe fortis ſpaſmus & agitatio in epilepſia oz cerebrum contrahi. Nõ eſt q ſi in toto corpore nõ põt fieri fortis agitatio contractio ſiue ſpaſmus: niſi cerebrũ ſpaſmetur ſiue cõtrahatur: oz q in epilepſia in qua in toto eſt ſpaſmus q cerebrum cõtrahatur: ſed ita eſt: vt ſumitur de intentione Gal. iij. de interioribus vlti. ca. quẽadmodum. n. ex totius corporis malicia ſiue palyſi arguimus nocumẽtum in cerebro ita ex ſpaſmo totius arguimus ſpaſmũ in cerebro. i. cõtractionẽ cerebri. Sed tu di. videtur q in toto poſſit fieri ſpaſmus abſq; hoc q cerebrum contrahatur q: repletis originibus neruorũ ſolis abſq; cerebro abbreuiabitur lõgitudo augmenta latitudine: & ſic fiet ſpaſmus: pauca enim mutatio in principio eſt magna in principiatis. Dicendũ q ſi talis materia nõ eſt in ventriculis cerebri ſiue in cerebro: ſed in ſolis principijs neruorum iſta nõ erit epilepſia. Sed tu di. ego dicam q iſta materia quãtum ad vnam partẽ eſt in ventriculis cerebri & imperfecte oppilat: & cerebrũ non cõtrahitur: & quantũ ad aliam partẽ eſt in originibus neruorum: & ex hoc fit ſpaſmus in toto. Dicendũ q iſta materia: que eſt in neruis fuit expulſa a cerebro. Vnde Aui. dixit ex humore expulſo ad ipſos &c. & i expulſione cerebrum fuit contractum. Contra hanc ſolutionem primo: q: qcqd fuerit prius: tñ modo põt eſſe actu epilepſia ex materia ſtante in ventriculis: cum qua cerebrum non cõtrahetur: & ex materia ſtante principijs neruorum ex qua in toto erit ſpaſmus. Amplius ſo dicam q illa materia venit ad neruos nõ per viam ſiue modũ expreſſionis cerebri vel cõtractionis: ſed p modum eliquationis materie. Dicendũ ad hoc q iſte rõnes concludunt opz q tertia concluſio ſupra poſita ſic dearticuletur q ſi in toto corpore oz eſſe in epilepſia fortis ſpaſmus ppter cauſas in cerebro opz: q cerebrum contrahatur. Dico aũt ppter cãm in cerebro q: ſi talis ꝓtractio eſſet ppter cauſam in principijs neruorum nõ oporteret cerebrum contrahi. Sed tunc reſtat Rñderi ad auctoritatem tertio de interioribus: q: ex malicia totius corporis arguit paſſionem in cerebro. Et eodẽ mõ ex ſpaſmo totius corporis oz argui nocumentũ in cerebro. Dicẽdũ q p cerebrum intelligit ſubſtantiam cerebri: & principia neruorum oium vel oia. Vel dicẽdum q ſ3 arguamus paſſionem: non tñ neceſſario ſimilem: qñ enim totũ corpus eſt ſpaſmatum ppter repletionem in principijs neruorum: tunc arguimus q paſſio ẽt radicaliter fuit vel eſt in cerebro: q materia illa a cerebro venit ad originꝰ oẽs neruorum: non tñ arguitur q ſicut corpus totum eſt ſpaſmatũ & contractum: ita etiam cerebrum ſit cõtractum: ſed ſufficit q radicaliter talis leſio inde ꝓcedat. Dubitatur vlterius vtrũ contractio in mẽbris epilentici poſſit fieri ppter oppilationem originum neruorum. Videtur q non per Raſim. i. conti. & rõne ſua: q: talis ſpaſmus non de facili diſſolueretur q̃ eſt falſum: & hoc eſt quod dicit: & ſi hij motus. ſ. ſpaſmoſi euenirent ex madefactione radicum neruorum madefactꝰ tali madefactione q adderetur ad amplitudinẽ eoꝝ: ex qua occaſione accideret ſpaſmus nõ de facili diſſolueretur: ſ3 duraret. In cõtrarium eſt Auic. cum dixit ſupra: aut humor faciens euenire oppilationem in ventriculis cerebri & principijs originum neruoꝝ. Et cũ dixit eoꝝ neruorum repletio ex hũore expulſo ad ipſos in principio ipſoꝝ: vt augmentaretur ipſoꝝ latitudo: & abbreuiaretur ipſoꝝ longitudo. Iſta cõtractio eſt difficilis ad tollendum: & Gal. iij. de interioribus. vij. ca. q̃ protulit hanc ſententiã quã Auic. hic profert logitur dubitatiue dicens forſan. Et ſi q̃s vellet negare Raſim. Rñderet negando ſuam conſequẽtiam. Vel aliter q neruorum principia intelliguntur cerebro ppinquiſſima vel remota. Si quidez ſint propinquiſſima. ſ. cõiuncta cerebro ex illoꝝ repletione augmentante latitudinẽ põt fieri ſpaſmus in epilepſia. Et hoc q: pauca materia ſufficit ad illud: que pauca materia cito expellitur. Si aũt principia intelligantur cũ aliqua quãtitate a cerebro remota que impleantur cũ hoc non poſſit fieri ſine melancholica materia. Non eſt dicenduz q talis ſpaſmus ſit paroxiſmus epilenticoꝝ: & hoc q: non cito diſſolueretur: & ſic loquitur Raſis: & alij modi concordie ſunt: quos per te conſidera. Ex quibus oibus appa

rent in ipſa fortaſſe reſoluunt eam & minuunt materiam eius. Et multotiẽs quidem permutatur melãcholia ad epilentiam: & multotiens permutatur epilentia ad melancholiam. Quidam[a] autem hominum eſtimant q quandoq; eſt epilentia que non eſt a materia. Si ergo[b] ſignificant per hoc q cauſa in ea eſt vapor aut qualitas nocens cerebro & facit in ipſo contractionem predictam tunc ſermo ipſorum intentionem hz. Si aũt[c] ſignificant q cã illius eſt ipſa complexio pura cũ eſt in cerebro & efficit epilentiam: tunc illud eſt quod modus non est contractio: ſed in epilepſia facta a contractione neceſſario eſt ꝓtractio etiam in epilepſia facta a repletione eſt oppilatio diminuta omni circũſcripta ꝓtractione: ſed in epilepſia facta a cõtratione eſt oppilatio ſequens proprie cõtractionem: vt ſupra dictus eſt: & appet q in epilepſia a contractione. V. g. a re mordicãte ſtatim incipit cõtractio a principio paroxiſmi epilepſie: ſed in epilepſia a phlegmate repletionali poteſt incipere paroxiſmus: & cadit hõ ad terram abſq; principio ſpaſmi: ſed poſtea cũ cerebrum premet & cõſtringet ſe: vt expellat illud phlegma appebit ſpaſmus. Ad ſe cundam rõnem dico: q in epilepſia repletionali vtroq; mõ poteſt fieri cõtractio cerebri. Et cũ dicitur: nõ vt fugiat q: ſanguis & phlegma bone q̃litatis poſſunt facere epilepſiaz. Dicendum dupliciter. Primo q tunc nõ fit ſpaſmus nec cõtractio: & eſt conceſſum. Vel dicendum q ſ3 cerebrum nõ fugiat a qualitate phlegmatis vel ſanguinis: tñ fugere poterit a nocumento aggrauationis. Et cũ dicitur: non vt expellat: q: tunc oĩs epilenticus cuz reſurgit a paroxiſmo ſpaſmaretur. Hic eſſet locus ſpeculationis. Tamen dicendũ q materia paroxiſmi epilepſie vel ſubito expellitur: & cum expreſſione ad partes palati & narium: & tunc in tali expulſione neceſſario fit ſpaſmus vel expellitur per modum cuiuſdam eliquationis: & tunc non ſpaſmatur. Et cõſidera in iſtis dictis diuerſitatem modoꝝ paroxiſmi epilepſie. Quidam. n. incipiunt habere paroxiſmum cũ ſpaſmo: quidaz ſine ſpaſmo: ſed in fine aduenit eis ſpaſmus ſiue in proceſſu paroxiſmi: vt etiã infra dicetur. Poſſet aliter dici q ſ3 in omni epilentico fieret expreſſio & ſpaſmus ppter expulſionez: tñ ille ſpaſmus nõ eſt propinquus eleuationi a paroxiſmo. Poſtq̃. n. ventriculi cerebri ꝓſtrinxerunt ſe ad expellendũ: & expulerunt materiam: ſtant aliquo tempore coartati: vnde epilenticus iacet prohibitus a ſenſu & motu & erectione non integre. Ad tertium iam appet qd dicẽduz. Vel aliter q ſi oz eſſe in tota fortis agitatio & ſpaſmus opz q cerebrum cõtrahatur: & non ſufficit oppilatio ſola principioꝝ neruorum. Ad auctores contrarie partis apparet ſolutio. Ad auctoritatem Tabri dicendum q vt plurimum eſt verum quod dixit.

a Quidam autez &c. Jam inueſtigauit cauſas epilepſie. Hic circa eas ponit quorundam ſententiã. Et primo illam ponit: ſecundo pertractat: ibi ſecunda. Si ergo. Dicit primo q quidam homines &c. ſcilicet Raſis primo continẽtis: in cura epilepſie: exiſtimant q eſt epilepſia: que non eſt a materia.

b Si ergo &c. Primo ponit vnuz intellectum & illum probat. Secundo: & illum damnat: ibi Sed autez. Diceret aliquis circa primam partez Aui. videtur concedere illis quod ipſi volunt. Nam ꝓcedit q epilepſia fit a qualitate nocente cerebro faciente cõtractionez: ſed talis qualitas non eſt materia: & poteſt eſſe ſine materia ergo epilepſia quãdoq; nõ eſt a materia. Dicendum q per qualitatem nocentem cerebro facientez contractionẽ poſſumus duo intelligere: vel qualitatẽ ſimplicez nõ pendẽtem a materia: & hoc eſſet cõtra mentez Aui. qui nunq̃ concederet q fieret epilepſia ꝓprie dicta a tali qualitate. Vel poſſumus intelligere materiam que ſua qualitate maligna ſtimulat cerebrum ad cõtractionem: & hoc eſt verum: & ad mentem Aui. & tunc talis epilepſia dicitur fieri non a materia: q: ſ3 illa q̃litas ſit in materia: tñ illa materia non facit epilepſiaz ratione repletionis materialis: ſed ratione qualitatis. Et ideo ſra vult ſic exponi. Si ergo ſignificant per hoc quod dicunt q epilepſia quedaz non eſt a materia q cauſa in ea eſt vapor: q: nõ dicitur materia. ſ. humoralis: aut qualitas. i. humor ſiue materia qualitate nocens &c. Tunc ſermo ipſorum habet intentionem. ſ. veram.

c Si aũt &c. Hic ponit alium moduz & reprobat. Et primo ponit illum. Secundo reprobat: ibi Sed quia. Conſiderandum circa primã partez q qualitas dicitur pura dupliciter. Vno mõ. i. ſola vna. ſ. ſola caliditas vel frigiditas: & hoc modo non ſumitur hic. Alio modo dicit pura. i. ſine materia aliqua humorali vel vaporoſa: & hoc modo ſumitur hic: & ita oz exponi. Significant. i. ſi intelligunt q cauſa ipſius. ſ. epilepſie quam dicunt eſſe ſine materia eſt ipſa complexio pura. ſ. ſine materia humorali vel vaporoſa. Tunc illud eſt quod modum non habet.

Jacobus

ditas calefacta. Scõo dicit q qñ apata in epilentia apparẽt fortaſſe diminuunt & reſoluunt ipſius mãz: ſicut apoſtemata que in cute capitis vel retro aures aut in faucibus exterius apparẽt. Significant. n. nam expellere quaſi motu cretico verſus exteriora mãm epilentie de partibus cerebri.

Et multotiens &c. Jn. ij. primo ait q melancholica paſſio ſepe pmutatur ad epilentiam. Et illud fit cũ melancholicus humor q medulle medie partis cerebri ibibitus vel arterijs eius aut venis iniacẽs melancholiam faciebat ad vias ſpũs animalis defluit & eas oppilat: imperfecte tamen & multominus q̃ in apoplexia. Scõo dicit q epilentia ſepe pmutatur ad melancholiam qñ facta fuerit a nigra cholera. Et iſtud contingit qñ cholera iſta que vias oppilat animati ſpiritus epilentiaz faciens reliquit has vias: & conuertitur ad medium cerebri ſpiritus obtenebrans.

Quidã autem &c. Jn. iij. primo ait aliquos hoies fuiſſe opinatos q interdũ fit epilentia aliqua ſine materia. Scõo dicit q ſi iſti intendant

De partibus

per id qõ dicunt q qñq; cauſa eius eſt vapor aut qualitas mala venenoſa nociua cerebro nõ humoralis: que facit in ipſo dictaz ꝯctionẽ ſpaſmoſam oppilantẽ: tñc ipſoꝝ ſermo intentionẽ hz. i. apparentiã & colorẽ veri: Juxta id Gal. iij. interiorum ca. vij. Item aliuz puerꝝ vidi caducũ. ſ. nõ inſipientem: ſciebat. n. ad interrogata reſpondere quem oz audiui ſe ſentire aſcenſum quaſi frigidi venti. Unde magiſter meus callius intẽdit hoc eſſe aut ſolam qualitatẽ de mẽbro in mẽbrum ſalientẽ ſm mutationem & conuerſionẽ: aut cũ eadẽ q̃litate aliquã partez pdicti venti. Tertio dicit q ſi ipſi intelligant q cã epilentie ſit cõplexio pura ſine mã que cerebro adherẽs facit epilentiam: tunc illud eſt q moduz non hz vere opinionis vel correſpondẽtie veritatis in re. Quia ſi ſic eſſet quãdiu cerebrum maneret affectum illa complexione permaneret in ipſo iſta epilentia vt inſeparabilis ei vel ab eo. Et ſic epilentia non eſſet ex illis que ſeparantur in diſpoſitione oz in promptu cito & faciliter: cuius contrarium docet experimentuz.

a ¶Quoniaꝫ ꝛc. ¶Hic reprobat probando. Et primo adducit vnaꝫ rationem. Ꝓo aliam: ibi Ꝑa. Et similiter. ¶Primo arguit sic: si epilepsia fieret a mala cōplexione pura. s. sine materia: tunc epilepsia non erit morbus separabilis subito. i. subito recedens ⁊ subito veniens: ⁊ sic non erit morbus periodicus: sed erit inseparabilis. s. non periodicus: consequens est falsum ad sensum: consequentia est nota. Circa hanc rōnem sic ꝓcedit. ¶Istio formal consequentiaꝫ. Ꝓo destruit ꝓsequēs: ibi Ꝑa. Verum cā. ¶Hoc est qđ dicit: qm̄ cum cerebrum fuerit affectuꝫ qualitate illa. s. pura sine materia: oportebit: vt epilepsia sit iseparabilis: idest non periodicans: nec subito veniens ⁊ vadens.

habet quoniam[a] cum qualitate illa affectum fuerit cerebruꝫ oportebit vt sit epilentia inseparabilis ei ⁊ non sit ex eis que separantur in dispositione. Verūtamen[b] causa epilentie est ex eis que subito fiūt ⁊ separatur in dispositione aut vincit ⁊ interficit. Et similiter[c] non est qualitas pura in ipso cerebro sine materia: aut qualitas adueniens ei ⁊ rescindit: ⁊ fit illud ex mēbro alio ꝓculdubio.

b ¶Verūtamen ꝛc. ¶Hic destruit ꝓsequens ⁊ dicit: verum epilepsia est ex eis que fiunt subito ⁊ separantur. i. recedūt in dispositionē. i. subito. Vel verum causa epilepsie: ⁊ in idem redit: aut vincit. q. d. ly paroxismus epilepsie occidat: tm̄ cum hoc est morbus periodicus: sicut dicimus febris phlegmatica est morbus periodicus: ly occidere possit: ⁊ ideo quandoq; exposui: aut vincit ⁊ interficit. i. ly vincat ⁊ interficiat quandoq;.

c ¶Et similiter ꝛc. ¶Hec est Ꝑa rō: ⁊ arguit sic. Ista qualitas pura q̄ facit epilepsiā est in cerebro: vel aduenit ei ab alio mēbro: sed nec existēs in eo nec aliūde veniens facit epilepsiā: ponit istam minorē ⁊ ꝓbat eam sic: qualitas pura existēs in cerebro siue cōicata: nō est ⁊ rescindit. i. non mō est: ⁊ mō rescinditur. s. mō recedit: sed epilepsia mō est: ⁊ mō rescinditur: ergo qualitas pura: nō facit epilepsiam: ⁊ hoc est qđ dicit: ⁊ similiter nō est ⁊ rescinditur ꝛc. q̄litas pura in ipso cerebro sine mā ꝛc. Et sit q̄uis sit illud ex mēbro alio. Et appet ꝙ possit dici ꝙ hic ꝓbat cōsequentiam: postq̄ ꝺstruxit ꝓns. Dubitatur vtrū epilepsia possit fieri a mala cōplexiōe sine materia. Videt ꝙ sic ꝑ Rasim. i. ꝙti. vbi ponit eius curaꝫ. Item a frigore exteriori pōt fieri epilepsia: vt Gal. i. de acciden. ⁊ mor. ergo a mala cōplexione sine materia ꝓnūtia est nota. Amplius a pūctura scorpionis pōt fieri epilepsia vt. j. Aui. ergo a mala qualitate sine materia. Itē tussis pōt fieri a mala cōplexione sine mā: ergo epilepsia antecedens est Gal. v. de acciden. ⁊ mor. ꝓsequentia tz: q; tussis est sicut sternutatio: vt fen. v. cap. de sternutatione: ⁊ fen. x. trac. iij. c. i. Sed sternutatio est sicut epilepsia: ergo tussis est sicut epilepsia. Amplius tremor cordis qui est qdā malus motus cordis pōt fieri a mala cōplexione frigida. s. sine materia: vt fen. xi. ca. de tremore cordis: ergo epilepsia que ē malus motus cerebri. Itē morbꝰ ꝓdicus vt effimera que hz paroxismos vt. iiij. can. fen. i. pōt fieri a mala cōplexione pura sine mā: imo est morbus imaterialis: ergo eadez rōne vꝫ ꝙ epilepsia fiat a mala cōplexione pura. In ōriuz est Aui. hic: ⁊ Auer. iij. colliget: vlti. ca. In hac qōne est primo respōsio Alberti sup. i. de accidenti ⁊ morbo: ⁊ dicit ꝙ epilepsia: ⁊ similiter apoplexia est duplex. Quedaꝫ facta a cā exteriori: vt a frigiditate aeris ꝓstringente cerebri vētriculos: ⁊ ista pōt fieri sine materia. Alia ex epilepsia facta a cā interiori. Et ista fit necessario cū materia humorali vel vaporosa. Hec solutio est tam rudis: ꝙ nō meretur reprehēsionē. In summa. n. si aptatur hec solutio tm̄ dicet epilepsia facta a qualitate extrinseca fit a qualitate sine materia: ⁊ que ab intra fit cū materia. Etiam sermo est falsus. Que. n. fit a cā extrinseca potest fieri a materia: q; cause primitiue mouent cās ꝓiunctas: ⁊ antecedentes: ly hoc nō sit contra Alber. ꝓ modū suum loquendi: vt appet. Sz qđ dicit ꝙ epilepsia a cā intrinseca semp est cū materia humorali vel vaporosa: est sermo falsus. Nam cerebro pōt cōicari sola mala cōplexio calida vl frigida a stō habente eam sine mā hoc appet ex dictis. viij. ca. de soda per cōtrarem: sz illa mala cōplexio poterit facē epilepsiā: vt notū est. Scda est rūsio Johānis de parma puri medici ꝙ epilepsia quedā est incurabilis: ⁊ ista fit a mala cōplexione sine mā. v. g. ⁊ a frigiditate aeris: quedā est curabilis: ⁊ ista fit a mala cōplexione cū materia: vt ab humoribus. Ista opinio ēt rudis est: q; epilepsia facta a cā exteriori pōt esse curabilis ⁊ incurabilis. Et similiter facta a cā interiori pōt esse curabilis ⁊ incurabilis. His postpositis dicenduz ꝙ epilepsia sm̄ formā vocabuli arabici pōt dupliciter accipi. Epilepsia. n. idem est ꝙ sensuuz apprehensio: siue occupatio: vt Azara. ponit ca. de epilepsia. Ergo epilepsia pōt accipi ꝑ quadā exteriorum sensuum dimissione pp̄ vehementiā sensuuz interioꝝ. s. ꝑncipaliozis sensus vt cogitatiue siue estimatiue. Et ꝺ accidit qñ volūtas reduxit ad se estimatiuā siue cogitatiuā: ⁊ illa sola vtitur ⁊ vehemēter: vnde ꝓtingit ꝙ oēs alie virtutes sensitiue dimittunt suas opationes: ⁊ talis est dispositio hoiuz: q apud nostrā legē dicunt migrantes. i. ad celestia transeūtes: ⁊ apud sarracenos sunt ꝓphete. Cōtingit aūt ista voluntatio reducta sup estimatiua ex aliquo vehemēti appetitu ad appetibile pp̄ aliquē finez. Et hic est multipler. v. g. lucrū vel vana gloria: vt accidit aliqbus ypocritis vel dilectio diuini cult⁹. Luz. n. cogitatiua ex aliquo istoꝝ fuerit vehemēter intenta: ⁊ oia rōnalis simul cū illa ꝓtingit ꝙ oēs sensus exteriores dimittunt suas opationes: vñ isti cadūt in formā epilenticoꝝ. Et q; ex hac dimissione sensuū ⁊ extractione cogitatiue aia nō ipeditur sensibus exterioribus nec ēt vacillationibus factis fantasticis. Sz aia ꝑ estimatiuaz ⁊ cogitatiuā ⁊ intellectiuā est parata obedire substātijs separatis ⁊ recipere illaꝝ impressionē: iō ꝓtingit: ꝙ isti qñq; cōferant ⁊ dicunt vez: imo ꝓpheta est talis: ⁊ iō dicit Auer. in ꝓmen. de somno ⁊ vigilia ꝙ ꝓpheta est i forma epilētici. Intelligit aūt ꝑ prophetā machometū: ⁊ de istis logtur Rasis. i. cōti. ⁊ Algazel vlti. metaphi. ⁊ Azara. ly Azara. reducat in aliā cām:

Jacobus

Quarto dicit ꝙ causa epilētie non est pura qualitas vt caliditas simplex vel frigiditas sine mā quacūq; humorali ventosa fumosa vel vaporali in cerebro existēs: aut aduenies ei nō cōtinue sz ꝑ interualla quare ⁊ rescinditur. Et cuz sic rescinditur interuallanter fit hoc ꝓculdubio non ex ipso cerebro: sz ex mēbro alio: sicut in febribus aut in morbis alūs male putredinis. Sed contra frigiditas pura fortis extrinseca sine mā subito occurrens capiti detecto vel nō tecto satis inducere pōt lethargiam in ꝓmptu sicut prius dictuz est: imo apoplexiaz pfecte oppilando meatus cerebri: ergo a fortiori morbuz epilēticuz oppilando meatus cerebri incōplete. Itē

De partibus

cōplexio

sez in demones. Si ergo loquamur de hac epilepsia a qua causa fiat. Dicendū ꝙ duplex est causa: Una imediata: ⁊ ista est vehemens fixio spēi alicuius in estimatiua: vnde aia tota illuc quertitur: ⁊ dimittunt ꝙ a alio: uz sensuū. Si. n. vna virtute vigoꝝ ataalie remittunt multo fortius hoc accidit in fortificatione estimatiue: que est pfectioꝝ virtus inter māles vtutes. Alia cā que pōt dici mediata: ⁊ ista est cōplexio corpis disponens ad hāc fixionez: ⁊ talis cōplexio est frida ⁊ sicca melancholica. Nam talis cōplexio facit ad fixionez ⁊ ꝓhibitionem discursus: ꝙ multas spēs: ⁊ ficcuz facit ad claritatē iudicij: vt sumit ab Auer. in ꝓmen. ꝺ somno ⁊ vigilia. Et iō vt ꝙ hmōi ꝓphete fuerūt melancholici. Apparet ergo ꝙ talis epilepsia fit a cōplexione cū materia melācholica: nō ꝙ illa melācholia sit illi epilentico vel ꝓphete cā egra: imo est sibi sanitas siue sanatiua. Cōsiderandū tm̄ hic ꝙ cōplexio melancholica disponit ad fixionē alicuius spēi estimabil: ⁊ ex hoc disponit ad abstractionem aie a sensibus ad recipiendū impressionē supioꝝ corpoꝝ siue intelligentiaꝝ. Sz an disponat plus q̄ aliqua cōplexio ad actū intelligēdi per virtutē intellectiuā ⁊ obediēdum voluntati: vt reducatur ad pfectionem scientiaꝝ speculatiuaꝝ est dubiū de quo hz queri alibi. Et Aristo. dubitauit de hoc de ꝓble. xxx. i. ꝓble. Alio mō accipitur epilepsia ꝓprie: ꝙ egritudine: qua vt plurimū cerebꝝ contrahit: vnde sensus ⁊ motus ⁊ erectio in toto ꝓhibentur nō integre: vt Aui. sumit in hoc ca. Et de hac epilepsia est hic sermo. Et hec epilepsia est duplex. Una ꝓprijssime dicta epilepsia: que est ꝓdicans. s. parata ꝓdicare. Alia est epilepsia nō sic ꝓprie dicta: que nō est ꝓdicans: siue nō est apta ꝓdicare. Si qdē loquamur de epilepsia ꝓprijssime dicta: que est morbus caducus ꝑdictus ꝓdicus siue aptus ꝓdicationi. Tunc sequendo Aui. istā epilepsiam fit a mala complexione pura sine mā. Potest tripliciter intelligi. Uno mō sine mā hūorali: fiat tm̄ a materia vaporosa vel ventosa. Et hoc mō epilepsia ꝓdica pōt fieri sine materia. i. sine humore: q sit sibi cā ꝓiuncta: sed cā coniuncta erit vapoꝝ siue ventus. Et hoc intelligit Aui. cū dixit. Si ergo significat per hoc: ꝙ cā in ea est vapoꝝ: sermo ipsoꝝ hz intentionem. Et rō est: q; si vapoꝝ imediate pōt facere in cerebro ꝛctionem ꝓdice reuertentē: ergo pōt facere epilepsiam ꝓprijssime dictā: sed sic est. Mā si humoꝝ pōt ab alio quo mēbro ad cerebꝝ ꝓfluere ꝓdice: ita vapoꝝ ⁊ multo magis. Secundo mō pōt intelligi: ꝙ hec epilepsia fiat a mala cōplexiōe sine mā. i. ly fiat a materia humorali: nō tm̄ fit ab ea vt replet: sz vt hz qualitatē nocentē: vt fit in cerebro ꝛctio. Et hoc ēt mō verificatur ꝙ epilepsia fit a mala cōplexione sine mā. Ratio est. Mā si humoꝝ simplici q̄litate maligna circūscripta corpulētia humoꝛosa siue repletionali: pōt eē cā ꝓtractionis cerebri. Agitur epilepsia pōt fieri a mala ꝓplexione sine mā hoc mō: sed ita est: vt est notū. Et hoc qđ Aui. ēt intellexit cuz dixit: aut qualitas nocens. i. humoꝝ nocens qualitate: ⁊ facit in cerebro ꝓtractionē predictā: tunc sermo intentionez hz. Cōsidera igitur: ꝙ humoꝝ pōt dupliciter nocere cerebro. Uno mō vt humoꝛosus siue vt qđ corpulentū. i. extendendo vel oppilando: ⁊ talis epilepsia dī fieri a mā. Alio mō vt qualitate aliq̄ mala agens. s. venenosa vel acuta mordicatiua siue qualitate cōgelatiua: ⁊ illa epilepsia pōt dici fieri a qualitate sine mā: q; facit eaz humoꝝ: vt qualis q̄uis esset valde pauce quātitatis. Tertio mō pōt intelligi sine mā. i. a pura qualitate fundata in cerebro oī circūscripta mā humorali siue vapoꝛosa. Et hāc qualitatē sine mā possumus imaginari dupliciter. Uno mō q; veniat a cā extrinseca. v. g. a frigore aeris. Alio mō q; fit impressa ab aliquo humore ⁊ humoꝝ cessauerit: siue fit in cerebro: siue in alio mēbro. Uerbi gratia in stō: ⁊ stomachus cōicet illam cerebro. Dico primo ꝙ imaginando cōplexionem sine materia. Primo mō epilepsia ꝓdica non potest fieri ab ca. Rō est duplex. Una quā ponit Auer. iij. colli. in fine: ⁊ est ista. Si aer frigidus nō inducit tantā alterationez: que faciat epilepsiā: epilepsia nō pōt fieri a mala cōplexione sine mā: q; a frigido aere. Sed sic est: q; alteratio facta ab aere cito dissoluitur. Sz ꝓtra q; alteratio facta ab aere frido pōt occidere. Dicendū ꝙ ex hoc Aui. hz ꝓpositum: q; si vltimo iprimit: ergo talis epilepsia est mortalis: ⁊ nō ꝓdica. Secunda rō est quā ponit Aui. ibi: ⁊ inuit eā Auer. ibidē. Si epilepsia fieret a pura q̄litate extrinseca vl aeris vel alterius rei: tunc nō esset morbus sepabilis. i. ꝓdicus: cōsequentiaz Aui. inuit cuz ꝺicit: qualitas nō est: ⁊ nō rescinditur ꝛc. Propter qđ sciendū sicut sumitur ex mēte Gal. ij. de differētijs feb. penul. ca. Lā ꝓdicationis est motus materierum sm̄ mēsuraz tpis sumptaz ex virtute digestiua attractiua retētiua ⁊ expulsiua in mēbro mandante ⁊ recipiēte: vt prolixe declarat Gal. ibidez. Si ergo epilepsia fiat a frigore aeris vel ab alia re extrinseca: tunc nullus erit ordo motus materierū: sz sola contingētia sequēs voluntatē siue casum. Si. n. Petrus icidit epilepsiam: q; ambulauit in aere frigido: ⁊ euasit nunq̄z reincidet si volet: ⁊ frequēter incidet si volet: si aūt imaginetur. Secūdo mō mala cōplexio sine mā. s. q; ipressa ab humore: ⁊ cessauerit humoꝝ: siue sit cōicata cerebro a stomacho vel ab alio membro. Dico ꝙ epilepsia periodica non potest fieri ab illa mala complexione. Ratio est duplex. Una quam innuit Auerro. p̄allegato loco a mala cōplexione difficulter remouibili non pōt fieri paroxismus epilepsie: siue epilepsia paroxismalis: sed mala cōplexio sine mā. s. que est impressa a mā cum cessauit mā est difficulter remouibilis: ergo ꝛc. maioꝝ est nota q; paroxismus epilepsie cito remouetur: minoꝝ est nota: q; mala

Universidad de Deusto

cõplexio facta est habitus quidã: sed habitus difficulter remouetur. Contra hanc rationẽ diceret aliquis contra minorẽ: q̃ aliqua qualitas cõmunicata cerebro aliunde: vt a stomacho: non est difficilis remotionis: q̃ licet in stomacho fit facta: tamẽ poterit in cerebro esse fiens. Dicendũ primo q̃ licet in ſc fit facilis remotiõis inquantũ fiens: tamẽ inquantũ pendet a frigido: quod est in stomacho est difficilis remotionis. Vel dicendũ: q̃ ista qualitas cõmunicata cerebro a stomacho: ſi est fixa in cerebro est difficilis remotionis: ſi autẽ sit fiens: tunc talis mala cõplexio potest dici materialis. i. habens causam corporalẽ: vt stomachi cõplexionem. Cause enim corporales sunt cõplexiõales ⁊ humorales: vt Auic. primo can̄. Fen secũda ca. de causis. secũda ratio est: quaz Auicẽ. inuit hic nulla mala qualitas sine materia mẽbro vel cerebro cõmunicata: modo est: ⁊ modo rescinditur: omnis epilepsia periodica modo est ⁊ modo rescinditur: ergo nulla epilepsia periodica fit a mala qualitate cerebro inexistente vel sibi cõmunicata: que sit immaterialis. Istaz rationẽ innuit Auicẽ. cuz dixit: ⁊ similiter: sed contradiceret aliquis qualitas cerebro cõmunicata: verbigratia: a stomacho potest modo esse: ⁊ modo recedere secundũ q̃ stomachus sibi cõmunicat. Dicendũ q̃ nõ est dubiũ: q̃ qualitas in cerebro facta modo aduenit ⁊ modo recedit: ꝫ de qualitate cõmunicata videtur aliquod dubiuz: tamen secũduz rei veritatẽ etiaz ſi fit immaterialis non modo aduenit ⁊ modo recedit: ⁊ ideo Auicẽ. de ea expreſſit cum dixit: ⁊ ſi illud. i. quãuis illa cõplexio sit ex alio mẽbro: non tamẽ aduenit ⁊ recedit: ſi est ſine materia. Et ratio est: quia mẽbruz aliquod: verbigratia: stomachus alterans cerebrũ sola qualitate sine materia nõ potest modo alterare: ⁊ modo cessare ab alteratione: niſi in alterante stomacho fit nouitas: vel ergo in stomacho est mala cõplexio fixa sine materia: ⁊ ſic in stomacho non est innouatio: niſi esset per accidẽs a cibo: vel talis qualitas stomachi est cũ materia: ⁊ tunc ſm diuersitatem fluxus materierum ad stomachum fiet in cerebro alteratio: ⁊ licet cerebruz sola qualitate alteretur a stomacho: tamẽ diceretur epilepsia materialis: quia radicaliter illa qualitas pẽdet a materia extra cerebrũ: apparet igitur quid dicendũ sit de epilepsia proprijſſime dicta que est morbus caducus periodicus: ſi autẽ loquamur de epilepsia non ſic proprijſſime dicta: que non est periodica. Dico q̃ potest fieri a mala cõplexione sine materia vt a frigore aeris: ⁊ in ſũma a causis extrinſecis. Ratio est: ſi cause exteriores possunt facẽ cerebri constrictionẽ ⁊ prohibitionẽ transitus ſensus ⁊ motus ad mẽbra: ⁊ erectionis non integre epilepsia poterit fieri a causis extrinſecis: ſed ſic est: ỹ bigratia: frigus aeris potest constringẽ cerebri vẽtriculos: etiã percuſſio vnde fit cõpreſſio in carnes: vt ponit Raſ. xv. cõtinẽ. cap. de fractura cranei: ſimiliter punctura ſcorpionis: qua surgit ad cerebrũ aliquid venenoſum: vnde cerebrũ constringitur: ⁊ fugit. Epilepsia tamẽ facta ab iſtis non est periodica: quia ad illas causas nullus est ordo: niſi caſualis ſiue voluntarius: ſi enim punctus a ſcorpione est factus epilẽticus: nunq̃ forsan amplius punget. Ad cõtraria dicenduz: q̃ Raſ. ⁊ Galie. primo de accidenti ⁊ morbo: loquuntur de epilepsia non periodica. Ad aliud dicendũ: q̃ epilepsia a punctura ſcorpionis non est periodica: vt a ſcorpione fit: ⁊ ſi poſt reuertetur paroxiſmus ſine morſu ſcorpionis erit: quia illud venenuz diſpoſuit humores ⁊ ſic erit epilepsia materialis: ad illud quod dicitur de tuſſi. Dicendũ q̃ illa tuſſis est periodica. Et eodẽ modo de tremore cordis: ꝫ de hoc diffuſe ſcripſimus Fen. xi. Ad illud quod dicitur de effimera. Dicendum vel q̃ non est periodica febris: vel ſi habet aliquam materiam vt effimera non vera vel secunduz tuam opinionem: effimera est febris fiens

Jacobus

¶Spuma vo ⁊c.]¶In. iij. ꝓmo ait: q̃ spuma que appet in ore epilẽtici ꝓpter agitatiõez motus spũs fit. i. anhelitus: ⁊ nõ ab anhelitus ꝓfocatione vel ſuffocatiõe vt in apoplexia. Scõo dicit q̃ hec agitatio mot⁹ anhelitus in epilẽtia que spumã opaſ ab agitatõe ſpaſmi ꝓcedit. Causa vo ſpume mãlis est humiditas pmixta cuz vẽtoſitate: vel ipſa humiditas vento mixta est spuma. Juxta illud Serapi. i. bre. c. xxiij. Spuma est humiditas pmixta cuz vẽtoſitate. Et fit spuma ex tribus causis: aut ex motu vehemẽti ſicut illa que appet in mari ⁊ in hac egritudine: aut ex caliditate accẽte ſicut ſit in olla ſup ignẽ poſita: aut ex motu ⁊ caliditate ſicut illa que appa ret in eqs qñ mouent ⁊ currunt: hec ille. Tertio dicit q̃ in apoplexia ꝓfocatio accidit. i. ſuffocatio anhelitus: pp violentiã ſeu nocumẽtũ vel impedimẽtũ motus anhelitue. Et per ipſam differt ab epilẽtia. Nam motiua vtus anhelitũ faciẽs in apoplexia deſcẽdẽ nõ põt a cerebro ad pectus veluti deſcẽdit in epilẽtia: ꝓpter cõplemẽtum oppilatiõis meatuũ cerebri. Suffocat igit cito apopleticus defectu anhelitus: epilẽticus non ꝛ agitetur anhelitus eius per violentiam ſpaſmatici motus.

¶Et epilẽtia ⁊c.]¶In. v. ꝓmo ait q̃ epilẽtia est quaſi ſpaſmus ꝓprius ꝓmũ cerebro: ſic q̃ p ipſam vel ipſius cãm primo ꝛhiſ ſpaſmoſe cerebruz vt a ſe excutiat rem ꝛpedientẽ: ⁊ ex ꝛnti per cõpaſſionẽ tota ꝛſpaſmat ner uoz ꝛgeries: ⁊ ſic fit cõis ⁊ vlis ſpaſmus epilentie cerebro ⁊ corpi ⁊ neruis oĩbus. Scõo dicit: q̃ ſpaſmus ꝓpe dictus de quo agef. ij. fen iſti⁹ tertij est velut epilẽtia ꝓpria ꝓmũ mẽbro alicui: cui per colligantiã ⁊ ex ꝛnti cõpatiſ cerebrũ. Sicut. n. ſpaſmus epilẽtialis aiatas cerebri actiones ipedit: ſic ſpaſmi mẽbroz ſuos motus volũtarios. Epilẽtia igit vltra ſpaſmũ ipoztat nocumẽtuz regitiue actiõis cerebro ꝓprie. Juxta id Gal. iij. morbi capi. ij. Quod ſi ſpaſmus non fuerit ſolus: ſed fuerit cum eo prohibitio virtutis regitiue vocabitur epilentia.

¶Et motus ⁊c.]¶In. vi. ꝓmo ait q̃ motus ſternutatiõis est quaſi motus epilẽtie leuis. Mã vtriuſq̃ cã est humor ſtans in cerebro qui vel vẽto

habens causam que est ſpiritus: ⁊ eius cura est cura compoſita: licet ſit cõtra ſententiam Gal. viij. therapen.

a ¶Spuma vero ⁊c.]¶Primo aſſignat causam ſpume. ſcõo cõparat epilepſiaz ad ſternutationẽ ⁊ ſpaſmũ. ibi ſecũda]Et epilepſia]¶Ad primi intellectũ cõſidera: q̃ ſpuma apparens in ore epilẽtici ⁊ apopletici cõueniũt ⁊ differũt. Cõueniunt in materia cõi que est humiditas ⁊ causa cõmuni: que est motus agitatio. Sed differũt in causa ꝓpria: ga agitatio que facit ſpumã in epilentico est ꝓpter motum ſpaſmoſum: vnde fit cõcuſſio cõtra partes ſpumales ⁊ ptes oris: ⁊ hoc est qõ dicit: ſpuma accidẽs in epilepſia est ꝓpter agitationẽ ⁊ motus ſpũs. i. anhelitus ꝓpter prefocationez ⁊ illa agitatio est propter agitationẽ ſpaſmi: ⁊ ideꝫ ponit Raſ. primo ꝓtinẽ. Sed agitatio q̃ facit ſpumam apopletici est ꝓpter anhelitũ violentatũ. Lonatur enim trahere aerẽ: q̃ ſuffocatur: vnde quidã apopletici ꝓiuantur anhelitu: ⁊ quidaz difficillime anhelant. Ex hoc ergo calor in ſpũalibus incẽdit ⁊ diſſoluit humiditates pulmonis ⁊ facit ſpumã. Et hoc est qõ dicit in apoplexia qdẽ accidit prefocatio ſup. ⁊ ſpuma ꝓpter violentiã anhelitus. i. q̃ anhelitus cum magna violẽtia fit: vel. i. q̃ anhelitus patiſ violentiã ablationis vel corruptionis. Unde Auicẽ. iij. can̄. Fen. ij. ca. de ſignis ſumptis a radice lingue. Spuma nõ fit niſi cum calor ad tantã venerit calefactionẽ: q̃ deſtruũtur ei opationes pulmonis ⁊ dyafragmatis: ⁊ non põt facere redire anhelitũ cum equalitate. Et iſta ſpuma est ſicut illa apopletici: q̃ est ſpuma ſtrangulati. Idẽ ponit Raſis primo cõtinẽ. vnde dicit: ſpuma fit in apoplexia ꝓpter fortẽ violẽtiam anhelitus. Ex qbus apparet dicta in propria materia: quia in materia ſpumie epilenticorũ est aliquid de ſubſtantia humida pulmonis diſſoluta a forti calore in coartatione ſiue violentia anhelitus: ⁊ ideo ſignificat mortẽ: vt in cõmẽto. xliij. apho. ij. parti. ſtrangulatoz: ſed in ſpuma epilentici non est humiditas de ſubſtantia pulmonis diſſoluta: niſi epilepſia pducat ad mortẽ ſuffocando.

b ¶Et epilepſia ⁊c.]¶Primo cõparat epilepſiaz ad ſpaſmũ. ꝓ ad ſternutationẽ. ibi ꝓa]Et motus]¶Ad primo dicit pz. Circa ſcdam partẽ ꝓſidera: q̃ in ſternutatione fit quedã cerebri ꝓſtrictio ad expellendũ: ſed ſtatim ceſſat illa ꝓſtrictio: ⁊ ideo dr quedaz leuis epilepſia. Si ergo fortiter cerebrum ꝓſtringatur tũc in toto fit agitatio ⁊ ſpaſmus: ⁊ ſic est epilepſia vel fortis ſternutatio. Ex quo apparet: quare currit in vſu dicẽ hoibus cũ ſternutẽt deus te adiuuet: q̃ timor est de epilepſia cuz ſternutatio ſit par ua epilepſia. Qui vo loquunf in noſtra lege dant aliaz cãm. Tũ iſta ꝓſue tudo fuit ante nr̃am legez: vt ſumif ab Apu. in lib. methamor: ꝓb. Cõſiderandũ q̃ materia ſternutationis cuz ſit debilis ⁊ virtus fortis expellif ad vias nãles ⁊ manifeſtas cerebri: ⁊ ideo ſternutans demucat per nares: ⁊ expuit. ¶Sed materia epilepſie cum ſit amplior ⁊ virtus nõ ſit fortis expellitur ſm q̃ virtus vel intra vel ad aliquod mẽbruz. Et ideo põt paroxiſmus epilepſie remoueri: quãdoq̃ cum paraliſi: vel nocumẽto determinati membri: ⁊ hoc est quod dicit: expulſio ſupple materie est: ad quamcũq̃ partem fuerit poſſibile.

c ¶Et opz ⁊c.]¶Supius Aui. determinauit de cauſis epilepſie in ſermone magis gñali. Hic determinat magis in ſpãli: magis est autẽ hic ſm ſpãlis: q̃ narrat ſpeciales mãs faciẽtes epilepſiam: ⁊ ſpãles modos. Et ꝓ mo determinat de epilepſia cerebrali. Scõ de epilepſia facta per cõtatem. tertio ponit quoſdã can̄. ibi ꝓa]Epilepſia autẽ cuius cã]ibi tertia]Verũ ſm quamcũq̃ diſpõnez]Prima in. ij. ꝓmo ꝓmittit notificationẽ epilepſie cerebralis. Scõ declarat. ibi ꝓa]Et hec qdez materia]Cõſiderãdũ circa primã partẽ q̃ illud qõ dictũ est cõprehẽdit hic: qõ ſupra est dictum

De partibus

ſaf vel euaporaf diſtẽdẽs cerebrũ ⁊ pãniculos eius. Et vtroſq̃ hos mot⁹ efficit cerebrũ ſua ꝛctione qua ꝛit expellẽ qõ ipm moleſtat. Et cerebruz adiuuat ad expulſionẽ rei ꝛriſtantis in vtroq̃ motuũ ꝓtractus aer per foramina nariũ. Sz ſternutationis motus est breuior ⁊ multo facilior ſine ſpaſmo ⁊ cã non ledẽs opa regitiue vtutis ſicut epilẽtie: q̃ mã ſternutationis minor q̃ſtitate est ⁊ minus oppilãs cerebri meatus ⁊ magis obediẽs ỹ tuti expulſiue q̃ in epilẽtia. Scõo dicit: q̃ epilẽtia est quaſi ſternutatio multa ⁊ fortis. Quaſi ſternutatio qdẽ est: q̃ gñatur a ſimilibus cauſis. Multa ỹo ⁊ fortis multitudine mãe vel malicia eius ⁊ multitudine leſionũ ſuaꝝ in oppilatione vie ſeu meatus aialis ſpũs ⁊ ꝛctione ſpaſmoſa cerebri ⁊ totius corpis ⁊ impedimento regitiue vtutis. Tertio dicit q̃ motus ſternutatõis in hoc differũt ab epilẽtie motibus q̃ plurimũ expulſionis in ſternutatione est ad anteriorẽ capitis ptẽ. ſ. ad duas nares ꝓpter fortitudinẽ expulſiue vtutis qua deducẽ ſufficit peccãtes mãs ad euacuatoria ꝓpria natura ordinata: ⁊ ꝓpter debilitatẽ materie peccantis in reſiſtẽdo vtuti expulſiue: vel q̃ modica est vel nõ multuz ſpiſſa vel nõ viſcoſa nec fortiter adherẽs nec incuneata. Sz expulſio que fit in epilẽtia non ſic regulata est ⁊ ordinata: ſed indiſtincte fit ⁊ precipitanter ad quãcũq̃ partem facilior fuerit: ⁊ poſſibilior ſit dextra aut ſiniſtra prior aut poſterior ſurſum vel deorſum.

Et oportet. ¶In hac pte. iij. ꝓmo agit de cauſa ſmediata epilẽtie cerebro ꝓprie. Scõo de humoribus ex qbus fieri põt: ibi]Et hec quidẽ]Tertio de his ex qbus ſepius fit: ibi]Verũ tamẽ]Quarto de cõparatione cauſe epilẽtie ad debilitatẽ digõnis ⁊ loca in qbus est: ibi]Et oĩs causa]Quinto de cõparatione epilẽtie melancholice ad phlegmaticam ⁊ de mortalibus epilẽtijs: ibi]Et epilentia.]¶In. i. particula ait: q̃ oportet vt cõprehẽdatur. i. declaref: id qõ dictuz est ſuper cauſis epilẽtie ⁊ ſimilitudine eius cum ſternutatione ⁊ ſpaſmo. Et illud est: quoniã cum epilẽtia est in ipſo cerebro ſic q̃ in hoc naſcitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

generalius. Hic vo dr spāliue. Cōsiderādum fo q Aui. de epilepsia cerebrali tāgit. ij. Primo tāgit mām: q: mā faciēs vētositatē: nō tñ q hoc sit necessariū semp vt dictū est supra: sz q: hoc vt plurimū accidit. Nam mā ista epilepsie cerebralis: vt plus est phlatica: phlegma aūt est aptū vētositati. fo Aui. tāgit locū māe: q: vētositas hec vel mā retinet in meatib⁹ ꝛc. aut replet vētriculos anteriores. s. pmo: tñ vt infra: pbat etiā replet posteriores. Dixit autē iplētione aliq̄: qa impfecta: si enim pfecte repleret esset apoplexia. Cōsideranduz tertio q cā ꝓiuncta epilepsie est in pdictis locis: tñ aīs posset esse in venis. Alia ēt sunt loca māeruz faciētiū epilepsiā: que sta tim dicent. Cōsideraduz q̄rto q ly aut pōt exponi pro et: ꝛ pōt exponi diuisiue: ꝛ tūc tāgit duas mās. Primo tangit mā m vētosam cuius magis est oppilare vias artas q̄ ventriculos: ꝛ ideo dixit in meatibus sensus ꝛ motus, secūdo tangit materiam humoralem: que sui grossicie potest oppilare ventriculos: ꝛ ideo dixit: aut replet: scilz materia humoralis vtrosq̄ ventriculos ꝛc̄.

tibus sensus ꝛ motus replet vtrosq̄ vētriculos anteriores cerebri implet̄ione aliqua. ¶ Et hec[a] quidez materia: aut est sanguis dominans ꝛ plurimus: aut phlegma: aut melancholia: aut cholera: ꝛ est[b] parua valde: ꝛ post ipsam in pau

a ¶ Et hec ꝛc̄. ¶ Primo declarat diuersitatē in mā fo in loco. ibi fa ¶ Et ois cā ¶ Prima in. ij. pmo enumerat mās. fo cōparat. ibi fa ¶ Et est pua ¶ Dubitat vtrū epilepsia possit fieri a quolibet humore. Vr q nō: qa simile vr de epilepsia ꝛ de alijs morbis cerebri: vt frenesi ꝛ lethargia: sed isti nō fiūt a quolibet humore: sz determinato: ergo sic epilepsia. In ōtrū est Aui. Dom q epilepsia pōt fieri a quolibet humore sm genus. s. phleg

b ¶ Et est ꝛc̄. ¶ Hic cōparat cās. ꝛ pmo facit hoc. fo remouet dubiū. tertio qd dixit probat. ibi fa ¶ Ueruz ¶ ibi tertia: ꝛ Hyp. ¶ In. i. pte hēmus ab Auicē. tria. Primum ē: q rarissime accidit epilepsia a cholera: ꝛ hoc est qd dicit: ꝛ est pua valde. i. raro euenit. Et cā est: q raro talis cholera multiplicat in cerebro. s. in suis ventriculis. Sm dictū est: q raro fit a sanguine: q̄uis nō sic raro sicut a cholera: freq̄ntius. n. cōtingit eum sm cerebrū multiplicari: ꝛ posse in vētriculos effundi quā chole rā. Tertiū dictū est: q multotiēs fit a sanguine phlatico ꝛ melācholico: q: freq̄ntius in capite multiplicant. Sed tu. d. freq̄ntius vr multiplicari sanguis cholericus quā sanguis melicus. Dom q si ita sit est magis apt⁹ apare sanguis cholericus: sed melicus est magis apt⁹ detineri ꝛ oppilare.

citate est sanguis purus. Sanguis autem cuius complexio ad complexionez cholere nigre et phlegmatis inclinatur essentia multotiens fit causa. ¶ Verū tamen[c] causa plurima est humiditas denudata ꝛ declinās ad choleram nigraz.

c ¶ Verūtamē ꝛc̄. ¶ Hic remouet dubiū: diceret aliqs nōne pōt fieri epilepsia a phlegmate depurato a sanguine vel a melācholia: cū tu dixisti q fit a sanguine: cui⁹ repletio inclinat ad cōplōnez cholere nigre ꝛ phlegmatis. Rādet q sic: ꝛ dicit q plurima. s. cā epilepsie est humiditas denudata. s. a sanguine declinās ad cholerā nigrā: enim pro ēt plurimuz: cum accidit

mate cholera melācholia ꝛ sanguine. Nō est: q: ois humor pōt esse causa ꝛctionis cerebri: vel impfecte oppilatiōis: ergo epilepsie: añs est norzu: q: cholera sui acuitate stimulat cerebruz: sanguis poterit oppilare impfecte: ꝛ ēt phlegma ꝛ melācholia. Ad ōtrū dom: q nō sit simile de illis morbis ꝛ de epilepsia: q: illi morbi sunt magis determinati ꝛ appropriati.

cā pnata sibi approbata: tūc pculdubio cā ipsius est mā de qua fit vētositas retēta in meatibus ppriis sensus ꝛ motus ꝛ vtrosq̄ replet anteriores cerebri vētriculos repletiōe aliq̄ puta nō pfecta. Et in hoc vr pnceps voluisse ꝓcordare Ari. cuz Gal. ꝛ alijs medicis. Dicūt. n. medici q cā epilētie cerebro ppria est humor oppilās. Et Ari. q est ventus grossus. Et pn ceps q est materia faciēs ventositates vt aliquis humoruz.

¶ Et hec qdē ꝛc̄. ¶ In. ij. pmo ait q hec mā que vētositatē faciēs epilentie cā est: aut est sanguis plurimus in cerebro dñans: vel phlegma illic latēs: vel melācholia: vel cholera rubea. Pōr. n. qsq̄ pdictoꝝ humoꝝ: ꝛ querti in vētū ꝛ oppilare nō pfecte meatus sensus ꝛ mot⁹. Scdo dicit: q cholera est pua valde. i. minus ceteris hūoribus causat epilētiā. Mā ꝛ raro oppilat cerebri meatus subtilis exis: ꝛ si vētosef vel euaporef tenuis est vētus ꝛ vapor eius cito resolubilis oppilare ineptus. Et pp hoc Rasi. diui. c. de epilētia designās humores ex q̄bus ipsa fit ꝛ dans signa sup his de cholera nullā facit mētionē. Tertio dicit: q post cholerā in pauci tate est sanguis purus. i. humor rarius causans epilētiā post cholerā rubeam est sanguis in quo nullus alter triū dñar humoꝝ. Maz benignus humor est nāe dilectus ꝛ sibi obedies: ꝛ eius vapores sunt mulcebres suaues sōnuz nālē inducētes potius oppilatōe q̄ epilētiā. Mō tū negādū est qn supabūdās sanguis oppilare possit cerebri meatus taliter ꝛ intātū: q nō solū faciat epilētiā ꝛ apoplexiā. Quarto dicit: q essentia vel suba sanguinis cuius cōplo declinat vel inclinat ad cōplexionē cholere nigre aut phlegmatis multotiēs cā fit epilētie: q: talis sanguis grosse sube de facili cerebri meatus oppilat ꝛ facile generat grossam ventositatem.

¶ Verūtñ cā ꝛc̄. ¶ In. iij. pmo ait q cā plurima epilētie seu sepius iduces epilētiā est hūiditas denudata a caliditate ꝛ siccitate: vel alterius humoris pmixtiōe: puta phlegma purū aut humor declinās ad cholerā nigrā. Mā freq̄ntius ꝛ sm plurimuz: qñ accidit epilētia de cā pnata accidit a phlate: q: plus ceteris hūoribus oppilat ꝛ in cēbro plus abūdare solet ꝛ plus ꝛ freq̄nti⁹ alijs vētosat vēto grosso frido vias oppilāte. ¶ Hic dubitatio nō pua exorit⁹ si sm plurimū fiat epilētia de grossis hūoribus: puta phlaticis vel melicis. Primo q: phle pnceps Ari. hanc ex grosso vētoq̄ spuz vocat fieri testat⁹ est. Itē grossi hūores sunt tardi motus: epilētia vo subito ꝓtingit his q sani vident ꝛ exercēt opa sibi ꝓsueta sine aliq̄ āre la. Itē epilētia velociter ptrāsit ꝛ raro pmanet hora vna integra: sz humores grossi vix resoluunt ꝛ lōgo tpe suis locis intacēt sicut in febrib⁹ ꝛ apātibus phlegmaticis appet. Itē epilētia sm plurimū pueris accidit quoꝝ cōplexio calida ꝛ humida est nō phlegmatica. Oppositū exp̄sse Gal. affirmat. iij. iterioꝝ. c. vij. ad p̄n. dicēs. Et q: hec passio alleuiat ꝛ recedit velociter opz nos itelligē: q: cā eius nō est aliud nisi mā grossa que oppilat vias spūs solū in vētriculis cerebri. Initiū vo neruoꝝ ꝛ fundamētū eius tūc tpis vacillanti motiōe mouet: vt a se sui nocitiua repellat. Et fortitan initiū neruoꝝ nō spasmat in epilētia: nisi q: ifundit. Sicut initiū neruoꝝ ifundit: qui pcedūt de nucha in spasmo: que passio. s. epilētia: si veniēs subito recedat cito ipossibile est: vt fit de siccitate ꝛ inanitiōe. Et nō est nisi de grossis hūorib⁹: q: ois oppilatio subito eueniēs: aut est de grossis humoribus: aut viscosis: q: ipossibile est vt cerebrū vel subtiles eius pellicule deficcent adeo quouscz fiant velut coria coartata nisi ex lōgis tpibus: hec Gal. Itē apho. v. 2mē. viij. illius can. Epilētie q̄bus ante iuuentutē nascunt mutationē hūtait. Illā epilētie grossa est atq̄ phlatica frigida. Itē Auēzo. ij. trac. i. theisr. c. vij. de epilētia ait. Fit hec q̄n descēdit humor aliqs grossus per meatus spūs aialis qui qdē: aut erit phlaticus: aut melācholicus. Et q̄n oppilat humor ille trāsitū spūs ōhif cerebrū itra se ad expellēdū illud nocitiuū a se. Et accidit ex hoc q totū corpus spasmef et oia mēbra ꝓtremiscāt. Et aduenit ei vociferatio: ita q emittit vox ex suo gutture ꝛc̄. Itē Serap. i. bre. c. xxiij. ait. Generat aūt hec egritudo sm intētionē Gal. ex humore grosso q oppillat meatus vētriculoꝝ cerebri. Humor vo iste grossus sm plurimū est viscosus phlaticus: ꝛ fortasse est i modico declinās ad cholerā nigrā. Et sm sniaz Ari. nō ḡnatur nisi ex vētositate grossa que oppilat meatus vētriculoꝝ cerebri: ꝛ phibet ipam subtilitatē. i. spūs subtiles penetrare ꝛ vare mēbris motū: pp illud ergo epilētia accidit subito ꝛ gelcit subito: hec Serap. ibi. ¶ Attēde. i. pro solutiōe dubitatiōis huius q triplex est epilētia. Quedā cerebro ppa est: cuius cā est in ipsomet ꝛ hec ppe dr epilētia. Alia est que cerebro cōicat: vel a stō vel ab aliquo alio mēbroꝝ iteriꝝ sicut a matrice: ꝛ hec ppe dr analēfia. Alia

est que ab aliq̄ ptium extrinsecaꝝ cerebro cōicat: vt ab aliquo digito pedū vel manuū: ꝛ hec ppie dr catalētia. Unde Januen. Catalentia dicūt qñ vel a pede vel a manu vel aliquo mēbro exteriori supple mouef causa epilētie. Et de analētia dicūt: q est spēs epilētie: qñ causa in stomacho ꝓtinet. Manc triplicē epilentiā Gal. sicut notauit. iij. interioꝝ ca. vij. Dico epilētie qddā esse cōie. i. passio cerebri. Que aut est pfecta ꝛ cōstans in cerebro: vt in pluribus epilēticis: aut cuz ab ore stomachi ad caput ascendit: qd medici nituntf vocare stomachinū. Que qdez passio capitalis existens pprer colligātiā est sicut passio eoꝝ qui in oculis patiunt. Item nō nunq̄ est quedā spēs epilētie incipiēs a gbusdā mēbris corpis: cuius qui dē ascēsus ab ipsis mēbris ad caput sentit: qua pmitus in quodaz puero vidi quasi. xiij. annoꝝ existēte: in quo qdē tpe iuuenis eram: vidiq̄ eū cū peritis medicis adinuicē in cura illius litigātibus. Que qdez audiui dicētē primitus sentire eā a crure recto tramite vsq̄ ad coxā salire: ꝛ a coxa vsq̄ ad femur illius partis ꝛ a femore vsq̄ ad collū: deinde caput mox vt tāgebat stuporē ḡnari ei adeo q nec sentiebat nec intelligebat seipsuz qd esset. Verū qdē medicis de illa re saliēte eum interrogātibus qd esset mi nime rñdere sciebat. Itē alium puerū vidi nō inspiētē: sciebat enim ad interrogata rñdere que videlz audiui se sentire ascēsum quasi frigidi venti: hec Gal. Et Alexā. grecus solēnis. i. prac. ca. lxij. ait. Fit enim epilentia tribus modis: aut enim solū caput patif: aut ex stomacho cōpatif: aut ex alio aliquo mēbro patiēte ad caput ipsa trāsmissa malicia cōpatif. Et iterū ca. lxix. libri eiusdē ait. Ego qdē vidi quēdā lectionariū incurrisse hāc passionē: qui dicebat q qñ ei fieri ꝓtingebat a pollice sibi sentiebat venire ꝛ quasi aura aliqua frigida vsq̄ ad cerebrū pcurrebat. Et Haly. iij. tegni cōmēto. cxci. ꝛ cōmemorat hāc spēm. ¶ Attēde fo q aliq medici dubitatiōne hāc dissoluūt dicētes: q paroxilimi epilētie fiunt cōiter a grossa vētositate: quia peracuti sunt ꝛ subito veniūt ꝛ cito recedūt. Sed tota epilētia fit ab humoribus grossis aut viscosis: q: est morbus chronicus lōge durationis vix sanabilis: sed ista solutio videf inualida: propterea q morbus epilētie nunq̄ est in actu nisi durātibus suis paroxismis ꝛ p paroxismos: quare poxismoꝝ ꝛ morbi totius vna ꝛ eadem est numero mā. ¶ Attēde. iij. q Auer. iij. coll. c. vlti. trac. hoc dubiū intēdisse videf: q cā epilētie imediata ꝛ ꝓiuncta est fumosa vētositas in cerebro genita vel ab alio mēbro sibi cōicata. Sed causa antecedēs ex qua nascit ista vētositas est humor phlegmaticus vel melācholicus. Et sunt vba eius hec. Sed q: nos videmus pro maiori parte: q illi qui hāc patiunf egritudinē sunt calidi ꝛ humidi sicut pueri: aut frigidi ꝛ ficci sicut senes: ꝛ vniuersaliter: q hec accidētia apparēt sup frigidos pro maiori pte significat: q causa huius egritudinis est humor grossus. Sed cōtradicit nobis hoc: q: humor grossus in quātū grossus nō cito dissoluit siue discurrat per strictos meatus siue largos: sicut dicit Gal. ie. Quia dissolutio nō est aliud nisi dñatio nature sup humorez ipsum decoquēdo: vt retineat qd est cōueniēs nutrimēto ꝛ aliud expellat: ꝛ hoc non fit in humore grosso in eo q est grossus nisi lōgo tēpore: sicut testat experiētia in egritudinibus. Et nos videmus q cito dissoluit hic humor. Et ob hoc dicendū est: q hec egritudo nō fit nisi ꝓpter fumū qui generat in ipso cerebro vel alio mēbro quod ipsuz ei trāsmittit. Sicut dicit Gal. de iuuene qui sentiebat q quasi qdaz fumus frigidus ascēderet ab vno mēbro ad cerebrū: ꝛ quādo perueniebat illuc cadebat epilēticus. Et hoc accidēs est sufficiēs ad probandū q causa huius egritudinis est vētositas fumosa. Sed ista vētositas necessario cōmunicat humoribus frigidis ꝛ humidis aut frigidis ꝛ siccis: ꝛ isti humores sunt vētosi vt materia. Et propterea curat hec egritudo euacuādo illos humores: hec Auer. ibi. Et q: hec dissonāt intētioni Galie. medicoꝝ patroni soluēdo hoc dubiū aliter. Dicit primo q grossa ventositas vel fumus aut vapor nō venenosus in cerebro genitus: ꝛ in vije spūs aialis cōtentus nō per se sufficit epilētiam facere de causa priuata cerebro ppria: q: talis fumus vētus aut vapor si suauis fuerit somnū prouocat. Si mordens aut ledēs fortī extēsione per sternutationē facile excutitur a vije spiritus satis sensibilibus ꝛ manifestis cuz nō coartef nec infiltretur iter duas tunicas sicut in yliaca vel in cholica. Nec etiā sufficit initia neruoruz taliter infundere: q inde oriat spasmus vniuersalis: qui tamen ppriꝰ est huic epilētie vel idē cuz ipsa. Dic sēdo q epilentie cerebro pprie causa vt plurimū est phlegmaticus humor vel melācholicus aiati spūs meat⁹ oppilās imp̄fecte tamē. Et licet vētositas humores iſtos de more assocīās

coadiuuare

accidit epilepsia accidit a phlate. Cōsideradū q enī pōt dupliciter expo ni. Primo vt dictū est. Po enīz .i. qz. Nā phlegma depuratū a sanguie pp ingrossatiōez z ogelatiōez tendit ad nām melancholicā quodā modo.

a ¶Et Hipp.tē. ¶Hic phat q epilepsia fit plurimuz a mā phlatica: qa Hipp. dixit in lib. de epidimia siue de morbo dei: q plurime oues que patiūtur epilepsiaz cū in cerebris suis anatomizant inuenitur in eis humiditas mala fetida siue phlegmatica. Qd autez. hic textus debeat sic exponi apparet p Rasim pmo ptinentis. c. de epidi. vbi sic dicit Hip. in lib. de morbo dei: dixit q hic morbus accidit ex humiditate madefaciēte cerebrum. Et manifesta tur per pecudes: qa cum accidit eis hic morbus si aperietur eis cerebrū: inuenitur plenum humiditate.

Plurimū enīz cū accidit epilensia accidit a phlegmate. Et[a] Hipp. qdez dixit q plurime oues que patiūtur epilentiā cū cerebra sua anatomizantur inuenitur in eis hūiditas mala fetida.

b ¶Et omnis cā tē. ¶Hic declarat cās epilepsie vt diuersificantur loco. z pmo facit hoc: scdo addit quādam comparationē. ibi Sa ¶Et epi lepsia. ¶Circa pmaz partez diceret aliqs ptra: qa possz fieri a debilita

coadiuuare possit ad hāc epilentiā vel introducēdā vel augmētandā cō pellendo cerebrū vt se vehemētius ostringat z spasmet: qa ipz distēdit nō est necessaria: qa phla sufficit suis grossicie z viscositate oppilare meatus aiati spūs z simul infundere radices neruoz sic q spasmenī spasmo vniuersali. Et melācholia sua grossicie pōt idē facere. Et sanguis minus his qa minus grossus z minus oppilās z facilius labilis p meatus spūs leui expulsiōe. Et minus his oibus cholericus hūor oppilatiuus ē: qa subtlior z pmptius defluēs p meatus spūs: z excussus ab eis leui impulsione sine ostractiōe spasmosa cerebri. Sup quo Auer. c. pdicto ait. Et quāuis dicaī p nomē alicuius hois. i. aucto. Aui. q hoc accidēs fiat a cholera nō dico hoc impossibile. Sz cadit b admiratio. Nā breuitas paroxismi hoc credere adiuuat. Et adhuc q aduenīēte hoc accidēte pp stōm aligbus vi demus q hoc fit eis pp sanie vt plurimū aut pp iraz: z hoc oīdit vt fiat a cholera: hec ille. Dic tertio q epilētie cā que cerebro cōicaī ab aliquo alio mēbro est fumus aut vapor vel vēpositas aliq male q̄litatis aut ma le sube quasi venenose cerebro inimice. Hoc nobis declarāt exēpla alle. ex. iij. interio. c. vij. de pueris epilēticis q sentiebant aliqd salire de crure ad cerebrū p medias ptes. Et id qō sic salit breuissimo tpe oportuit eē le uius hūore magis quoqz tenue. Et cū q̄si subito rōnez tolleret obuians cerebro motū quoqz z sensuz nō parū ipedīret oportuit vt eēt venenose nāe. Nō. n. videm[a] vapores aut fumos ardētiū febriuz vel apatuz latos ad cerebrū coplosissime facere epilentiā: quēadmoduz vapores corrupti mēstrui vel corrupti spmatis in forti mīricis suffocatiōe. Jtez. B. iij. inte. ca. vij. aucto. Lallij magistri sui volēs declarare q̄liter hec epilētia nasca tur ex venenoso vēto ait. Nō miror huius māz in his infirmis membris creari. Nā videmus venenū in reptilib[a] venenosis generari qō nullus certificaret nisi sensualiter comptuz eēt. Nā scorpionib[a] alīsue minutis simis reptilib[a] aliqō mordētibus mēbrū mira mutatiōe videmus muta ri etsi suba illa q̄ pūcitur sit paruissima. Sz tñ qa quedā reptilia cum ore venenū pūciūt arbitramur vtiqz aliquāte eū esse quātitatis. Acumē vo caude scorpiōis: qa adeo tenuissimū est nullus pōt ꝓsiderare cā aliqd fo ramis hīc. Unde necesse est vt credamus i ea eē aut vētū aut hūorē par uissime quātitatis maxie vtutis existentē. vnde Lalli[a] nō inqt est impossibi le huius subaz absqz exteriorib[a] causis in corpe gñari. Sz hec suba in q busdā neruosis mēbris pmanet: cuius vtus vsqz ad initiū neruoz: aut cō mutatiōe aut nerosiōe mēbroz: aut i modū vēti penetrare sentiī: hec. B. ibi aucto. Lallij q fuit magister ei[a]. Et rursus ibi sub alīs exemplis cōpa rat cām huius epilētie venenis reptiliū. Sz insurgit qō cū aut fumus in cerebro genitus aut grossa vēpositas nō sufficiat infundere, taliter initia neruoz q inde oriaī spasm[a] vniuersalis: vñ accidet spasmus in hac epi lentia. Hāc dubitationē mouet. B. c. nūc dicto. Et sic soluit eā q i epilē tia hac nō est spasmus integer fortis z cōpletus: sz puus z rarus q̄si titil latio pp excussionē rei nocitiue sicut fit singultus in quorūdā stomachis ex assumptione alicuius acuti. Et sunt vba ei[a] hec. Aliud ꝓterea remanet vt inuestigemus quō spasmētur hi qbus passio est pp colligantiā cerebri z alioz mēbroz. Sz ego cū vidissez quodā tpe quēdaz pp colligantiā ce rebri aliorūqz mēbroz cecidisse z b absqz forti spasmo fuisse: paruus. n. z rarus fuit q̄si titillatio: arbitratus suz hoc eē simile ei qd videmus fieri i stō ex singultu. Nā si accepero multā piperis quātitatē in cibo singultuz ꝑcludubio patior. Multos ēt quoz os erat sensibilissimū citissime pati repperi. Jtez vidi quosdā cecidisse patientes tremorē z q̄si titillationē: ra ro tñ z nō cū ōtinuo spasmo: vñ certificaui hūc motū cerebri similez esse motui ex re nocitiua in stō ōtingēti: q: stō pp multitudinē ciboz aggraua toz: aut pp malā qualitatez eoz turbato singultus cito fit. Jtē ex acutissi mis in stō chimis nō solū singultus sz ērspasmus ōtingit: quē multotiēs z in toto corpe fieri vidi: qbus qdem hāc malā māz vomētibus cessauit spasmus. Qd cū ita sit nō miror vt initiū neruoz hūc motū patiaī cuz in expellēda mā ad se ascēsa adiuuaī ab illis. s. mēbris in qbus pmitus est: hec ille. ¶Ad rōes añ oppositū pmo ad pmā dic q si Ari. itelexerit ana lētias z catalētias ex vētis grossis fieri: hoc ei ꝓcedit: vt ꝓsonās dcō ter tio. Sz si de epilentia cerebro appropriata intelligat: hoc ei negandū est: q: Gal. clare ꝓdicit q in causis morboz inuestigādis Aristo. supauit. Ad scdaz nega q humores grossi sint tardi motus semp z vbiqz: imo q̄nqz subito se ꝓcipitant ad meatus z vias aialis spūs: sicut clare appet in apo plexijs z epilētijs subito ōtingētibus. Ad tertiā ꝓcede maiorē. s. q epilē tia velociter ptranſit. Sz quo ad minorē dic q epilētia de grossis humo ribus hora paroxismi nō terminaī hoz digestiōe subtiliatōe z resolutio ne q̄ regrunt morā: sz excussiōe violenta ipsoz ab illis meatib[a] aiati spūs quos in pte oppilant. Et hoz expulsio breuissime cōpletur ipetuoso mo tu precipiti spasmoso ōctionis cerebri z neruoz. Et istius ignorātia for te fefellit Auer. z alios plures nescientes itelligere q̄liter morbus qui de grossis fit humoribus subito nascitur z cito ptranſit z neglexit ꝓsidera

te expulsiue cerebri. Dicendū q vt plurimū cōparatur defectui digestiue Nā phlegma multiplicaī in cerebro defectu digestiōis. Si aūt fiat defe ctu expulsiue est rarius: nec est ita appropriata cā. Uel dicendū q quādo phlegma aggregatur defectu expulsiue associaī cū hoc defectus digesti ue ex phlegmate retēto. ¶Dubitatur ēt vnde segtur: nō ergo. Dicenduz q segtur ex hoc: qa digestio cerebri fit in suis partibus: ergo defectus di gestiōis z ogregatio ma terie ex ꝟ fiet in suis par tibus. ¶Dubitatur etiā qa Aui. videtur distigue re pānículos a velamini bus. Dicenduz q per ve lamina itelligit subtilia velamina. s. piaz matrez z partes eius intrantes in profundum cerebri: sz per pānículos intelligit duraz matrem: illa tamē materia nō facit epile. psiam: nisi cōicetur nocumentū vētriculis z transitui spūs. Uel dicendū q pro eodez accipit velamē z pāniculū. Sz vult dicere q si epilepsie ma teria occupat substantiam cerebri z pānículos est deterior: q̄z si occupat solos panniculos aut etiam solam substantiaz.

causa epilentie cerebri cōparatur ad de bilitatem digestionis in ipso. Nō ergo euacuatur quin aut sit in substantia cere bri z velaminibus eius: z est deterior: aut sit in panniculis ipsius z est leuior.

re q sepe a pectore p tussiz z a cerebro p sternutatiōez vel ersufflatiōez quasi subito excutiātur grosse z viscose mā in corizis z catarris dū vir tus est fortis. Ad quartam dic q lz pueri qbus epilētia plus alīs ōtingit sint calidi z hu. nā: sepe tñ abūdant in phlegmate plurimo pp suaz crapu lam z malū regimē: ipsi. n. nō intelligūt aliquā ex reb[a] nisi solā comestio nē vt inqt. G. iij. pnost. ome. xxxvi. illius can. Pueris in acuta febre spas mus ōtingit. Rōnes post oppositū sūt p dicto ꝓ. Sz. G. auctoritas que p pma rōne allegaī extranea vī prima facie z a vero dissona vz. hec. Et qa hec passio alleuiaī z recedit velociter opz nos intelligere q: cā eius nō est aliud nisi materia grossa que oppilat vias spūs solū in ventriculis cerebri. Uidetur. n. q potius deberet hic ꝓcludere q materia morbi hu ius est subtilis vt vētus vapor aut fumus: qa velociter hec passio recedit z alleuiaī: sicut. v. morbi. c. ij. phat iectigationē fieri nō ex humore: sz ex fumo grosso. Quia si fieret ex humoz decursu nō adeo cito dissolueref. Nec tñ ex tenuissimo aere iectigatio generatur. Possz. n. sine aliquo sen sibili motu a corpore dissolui si nullam admixtionem cuiuslibet humo ris in se cōtineret. Necesse est ergo vt sit ex fumo quantitatem multam ꝟm diuersa loca habēte. Dic q nō est simile de iectigatiōe z de epilētia. Primo qa materia iectigatōis coartata est z vndiqz ꝓclusa in mēbro qō inflat. Sed epilentie materia retēta est in sensibili meatu a quo facili[a] ex pelli pōt. Secūdo qa multo fortior est z violentior virtus expulsoris in epilentia q̄z in iectigatiōe: puta vtus cerebri spasmose ōcti z ēt neruorū q̄ nō irritaī ad taz violētuz tāqz fortē motū: nisi aliqd grossuz vias z mea tus ei[a] oppilauerit. Ab his. n. possunt subtilia expelli leuioribus motib[a] q̄z spasmosa ōctione cerebri z neruoz. Sz vt vez ꝓfiteamur dicta. B. au ctoritas eēt clarior z verisimilior si loco de qz scriberef q̄uis ꝟ huc mo duz. Et q̄nis hec passio alleuiaī z recedit velociter oz nos intelligere: qz cā eius nō est aliud nisi mā grossa. Uel dic q p vba hec vult inuere q epi lētia fieri nō pōt ex siccitate z inanitiōe: sz oz vt fiat ex oppilatiua mā ali qd grossiciei hūte. Et istud declarāt vba hec q̄ subiūgit. Que passio. s. epi lentia si veniēs subito recedat cito ipossibile est vt sit de siccitate z inani tione: z nō est nisi de grossis hūoribus. Secdo dicit hic pn. Hip. dixisse q in multis ouibus cū patiunī epilentiā z anatomizanī earū cerebra: repiī in eis hūiditas mala fetida. Et p illud inuere vī q in hoibus a tali cā gene ref epilētia. ¶Attende q Auenzo. ix. trac. i. the. facit ppriū ca. xvij. de isto casu qō intitulat de hūiditate fetida i anteriori vētriculo cerebri. Et ait ibi. Dixerunt qdā qñ accidit in cerebro humiditas subtilis z maxie i anteriori vētriculo cerebri z circa cerebrū q̄ est hūiditas fetida. Et erit in tellectus eius cui accidit ꝟ inordinatus z pmixtus: z possibile est ipsuz nō eleuare voce neqz log: z qñ alīj loquunī rīdet cuz difficultate z inordina tione z crūt semp eius ꝟmones nō itelligibiles. Et vidi ego hāc egritudi nē cuidā cui nō pficiēs aliq medicina mortuus est cū ipa. Hec aūt egritu do solet accidē ouibus z vocaī a vulgo ouis hñs illud matrona. Et expti sunt q cauteriuz ꝓfert si fiat i capite. Et ego existimo errare chirurgicos qñ faciūt cauterū i capite eius cui accidit qcūqz pmixtio rōnis. Nā mul ti sunt offendētes illū cū ꝟ: z maxie si fuerit cā pmixtionis calida z sic. aut altera ipsaz: vel si fuerit cā defectus sube cēbri. Uerūtñ i hac egritudine cauteriū absqz dubio ꝓfert ꝟm rīas medicine: qñ exiccat malā hūiditatez z q̄si ipsaz attrahit extra. Et ego estio q si pīciaī i nares succ[a] alfara. i. ro se canine ꝓfert ei: z cetera cū qb[a] medici solēt facē attractionez: sic succus radicū bletaz z succus cucumez amaroz z alioz pter illos. Et rectifica tio cibi z ōtinuatio medicinaz auferūt hāc egritudinē z exiccāt hāc hūidi tatē pessimā z dissoluet ex ea qd possibile ē dissolui: b Auēzo. ibi. Nulla tñ facit mētionē q ex hac hūiditate fetida generef aliq spērum epilentie. ¶Et ois tē. ¶In. iij. pmo ait q ois cā epilētie cōparaī ad debilitatē digōnis in cerebro tanq̄z ad ꝓcausaz vel potissimā cāz epilētici morbi: q: debilitas digōnis in ptibus cerebri ꝑcludubio cā est multiplicatiōis sup fluitatū grossaz in ipsis z indigestarū. Est ēt cā q fumi z vapores z gros sa vēpositas q ad cerebrū tendūt illic cōgreganī z nō resoluuntur: neqz re pelluntī vigorose satis: z his modis cā est ois epilentie. Secdo dicit q non eūaī. i. nūqz accidit qn cā epilētie vel fit in suba medullari cerebri z in ve lamibus q̄ penetrāt in eā z diuidūt ipsaz z sunt ps pie matris: aut fit i pā niculis q circūdant ipsaz puta i pia matre: vel i dura matre vel i aliquo vē triū z nō i medulla. Et si cā hec fuerit i medulla cerebri z i velamine qō in ipsaz penetrat z ipsaz diuidit: tūc epilētia deterior ē z minus sanabilis q̄ pcedit ab ea: q: sine medio ledit z ibibit ꝓncipale mēbrū qō est sedes rō nalis aie z fons seu radix totius sensus z mot[a]. Et si hec cā fuerit in pān culis qbus coopīt medulla cerebri z maxie i dura matre vel i aliquo ven triū z nō in medulla: tunc leuior est z sanabilior illa epilētia q̄ nascit ex ea: q: minus ipedit opationes sensitiue aie z motiue vtutis: z ide facilius ex trahi pōt. Jngt Gal. iij. interio. ca. ij. In stupore z epilētia nocumentuz magis est in ventriculis cerebri: in essentia cerebri nō. Uerū apoplexia in

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Et epilepsia melãcholica. ¶ Hic ponit quãdaz cõparationez. Et ꝓmo cõparando quãtuz ad mãs. Ro quantũ ad modos. ibi Ra ¶ Et illa. ¶ Prima in.ij. ꝓmo facit cõparatõez. Ro ꝓbat: ibi Ra ¶ Lũ ergo. ¶ Dicit ꝓmo q epilepsia melica fortis est deterior. s. qz phlegmatica. Dicit autẽ fortis: qa cũ fortib⁹ accñtibus tremoris siue agitatõis ⁊ timoris. Vel vi fortis: q: de melãcholia in forma humorali: q est difficilis remotiõis.

b ¶ Luz g̃ phlegma. ¶ Probat q epilepsia melãcholica sit prauior siue deterior. Et arguit sic: illa epilepsia est deterior: que lz min⁹ accidat qz phlegmatica: tñ fit de materia magis oppilante. Sz epilepsia melica ẽ hmõi: qa minus accidit qz phlegmatica: tñ magis oppilat transitus spũs. Nam mã melancholica cũ sit hũor grossus terrestris magis vĩ oppilare: qz faciat phlegma. De hoc tñ infra dicetur. Lõsiderandum q de hac ꝛra apparet solutio q epilepsia sit peior an phlegmatica an melãcholica. Naz ex pluralitate euẽtus est peior phlegmatica: quia pluries accidit: sz ex malicia accidentiuz est peior melãcholica. Et hoc est qd Aui. dicit. Luz g̃ phlegma sit plus. s. cã in euẽtu epilepsie: tũc ꝓ tñ melancholica. s. epilepsia: vel mã magis oppilat ⁊c.

c ¶ Et illa ⁊c. ¶ Hic cõparat quosdaz modos epilepsie. s. illaz que vi mater puerox ⁊ epilepsiã ꝓprie dictaz: qa ambe interficiũt. ¶ Lõsiderãduz q ꝑm Rasiz. i. ꝓtinen. mater puerox vi esse quedã epilepsia: que nõ est aliud qz spasmus a siccitate sequẽs acutã febrẽ: ⁊ quã docet curare cũ rebus humectantib⁹ vt ibi appet aucto. Secor. tñ ista nõ est ꝓprie epilepsia: qa epilepsia nõ fit a siccitate: vt supra appuit: ⁊ ideo Aui. dixit. Et illa epilepsia q apud quosdã. s. Rasiz. i. ꝓti. ¶ Lõsiderandũ tñ q talis spasm⁹ qui pueris ꝓtingit in febre acuta põt eẽ repletionalis: ⁊ tũc ꝓprius diceretur mater puerox que est epilepsia: q aũt talis spasmus possit eẽ repletionalis apparet in cõmẽto. ij. ꝓnost. sup illo verbo: spasmus ⁊c. Possumus ẽt per matrẽ puerox intelligere epilepsiã pueris ꝓtingentẽ a mã hu. etiaz sine febre. Qd aũt epilepsia ꝓprie dicta possit interficere p redituz frequẽtez paroxismox: vt quasi continuentur est notum.

d ¶ Epilepsia aũt. ¶ Hic determinat de epilepsia facta p cõitatem. Et ꝓmo ondit quot modis fit hec epilepsia ex pte ei⁹ qd cõicatur. Ro ex pte eius a quo fit cõicatio. ibi Ra ¶ Dembruz aũt. ¶ Dubitatur: vi q Aui. sit insufficiẽs: q nõ ponat de cõicatione p ascẽsuz humox. Amplius qd vult dicere duobus modis: cũ modi isti sint multi. Dicenduz q modi fiendi epilepsiã ex aliquo mẽbro sunt duo. Mã ab aliquo mẽbro aut eleuatur mã aut qualitas pura. Si mã maxie est materia vaporosa vel ventosa. Ista g̃ ventositas siue vapor vel ledit qualitate vel quantitate. Si qãtitate vel existens in cerebro reuertitur in mãz: que mã potest ledere p se: vel itex p recõuersionẽ in ventositatẽ ⁊ tacet Aui. Aliud mẽbruz. s. q ista vẽtositas siue vapor põt ledere nõ ꝓuersa i mãz habentẽ essentiã. s. humoralẽ. Si aũt ista ventositas ledat qualitate: tũc aut q̃litate ꝓgelatiua aut adustiua aut venenosa. Si aũt eleuaf q̃litas pura tm̃: ⁊ pz. Sz tu vi. ipse ꝓtraderet: q: supra ꝓbauit q epilepsia nõ fit a pura q̃litate. Dicendũ q lz a stomacho ad cerebrũ possit eleuari. i. cõicari pura qualitas: vt supra declaratũ est. c. de soda p cõitatez: tñ illa qualitas pura: nõ faciet

Et epilẽtia[a] melãcholica fortis est deterior: q̃uis phlegmatica sit pluries. Cum ergo[b] phlegma sit plus tunc melãcholia magis oppilat trãsitus spiritus. Et illa[c] que apud quosdã ꝓprio noie dicitur mater puerorum interficit multum: ⁊ quando continuantur paroxismi epilentie interficiũt. ¶ Epilentia[d] aũt cuius causa est in membro alio fit aut q eleuãtur ab ipso ad cerebrũ vapores ⁊ ventositates ledentes quãtitate sua ita vt ex eis aggregetur ꝑm semitam ascensiõis aliquid. Deinde post illud insp̃isſetur ⁊ fiat materia habens essentiaz fa

ciens essentia sua: aut eo qõ ex ipsa generarur de ventositate. Aut q: ad ipsuz eleuatur vapor aut vẽtositas impediẽs nõ quantitate: imo qualitate aut congelatione aut adustiõe aut venenositate ⁊ malicia substãtie: aut quia eleuatur ad ipm qualitas pura tm̃: aut q: eleuaf qõ impedit duob⁹ modis. ¶ Membrũ[e] aũt ex quo eleuanf vapores ad cerebrũ facientes epilentiã multiplicati in ipso aut est totum corpus aut stomachus aut splen aut mirach ⁊ contingit etiaz illud in reliquis mẽbris. ¶ Illud[f] aũt quod impedit vaporez male substãtie ⁊ qua-

epilepsiaz ꝓprie dictaz. s. periodicaz: nisi habeat materiaz in stomacho saltez. Ex qbus apparet qd vult dicere duobus modis: qa eleuatur qõ ledit quãtitate ⁊ qualitate. Vel duobus modis qa eleuatur qualitas ⁊ materia simul. ¶ Ad aliud dicendũ q plurimus ascẽsus materie ex ad caput est in forma vaporosa: siue vẽtosa: ⁊ ideo de hac materia plus dixit. Dedit tamẽ intelligi q possit etiã ascendere hum̃o: ⁊ erat notuz ex multis supra dictis.

e ¶ Mẽbruz autẽ ⁊c. ¶ Hic ponit diuersitatẽ membrox a quibus eleuatur causa epilepsie ⁊ simul cũ hoc tangit membra a quibus eleuanf vapores nocẽtes multitudine: ⁊ a qbus eleuantur: q nocẽt qualitate. Primo ergo ostendit ꝓmũ. scõo scõz. ibi Ra ¶ Illud aũt ¶ Quod primo dicit notũ est. Nam a toto corpore ⁊ quolibet membro possunt ascendere vapores multitudine ledentes.

f ¶ Illud aũt qõ ⁊c. ¶ Hic ostendit mẽbra a qbus eleuantur vapores nocentes qualitate siue substantia mala: ⁊ sunt illa eadem mẽbra. Et primo ostendit q hec materia põt eleuari a digitis. Ro ab intestinis habẽtibus vermes. tertio a matrice. quarto a vasis spmatis quito itex a matrice. sexto a spondilibus. septimo ex mirach. ibi Ra ¶ Ex hoc aũt capitulo ¶ ibi tertia ¶ Et quidã ¶ ibi quarta ¶ Et similiter ¶ ibi qnta ¶ Et similiter ¶ ibi sexta ¶ Et nobis ¶ ibi septima ¶ Illa aũt. ¶ Prima ꝛres. primo ostẽdit moduz generationis siue inuentiõis materie venenose in membris. secũdo ostẽdit modũ puentionis ad cerebrũ: ⁊ modũ quo facit epilepsiã. tertio que dixit declarat: auctoritate. S. ibi Ra ¶ Et expellitur ¶ ibi tertia ¶ Et Salienus. ¶ Lõsiderandũ circa primã partez: q in toto corpe potest exponi dupliciter. Primo modo qa in qualibet particula corporis simul: sicut dicimus q febris est passio tot⁹: ⁊ hoc modo posset intelligi. Et eueniret hoc in aliqua febre pestilẽtiali de materia venenosa: vel in aliquo venenato: cuius venenũ esset taz sparsuz. si ergo ab istis surgeret vapor ad cerebrũ possz dici q põt a toto ascẽdere. Alio modo in toto corpore põt intelligi in qualibet ꝑticula diuisim: ⁊ ꝓprie partibus extrinsecis: vt sunt digiti manus ⁊ pedis. ¶ Lõsiderandũ ro q accidimus duplicez modũ inuẽtionis mãe venenose i nobis. Unus ẽ p generationẽ intrinsecã: ali⁹ est p occursuz ad venenosa: vt scorpionẽ ⁊ similia. ¶ Lõsiderandũ tertio q ꝑm deglutionẽ põt dupliciter exponi. primo. i. ꝑm locũ qui deglutiuit mãz illã prauam. Scõo. i. ꝑm modũ deglutiendi. transit. n. vapor de parte in partẽ quasi aliqd imbibitũ ⁊ deglutitũ.

¶ Dubitatur vtrũ in nobis possit generari venenũ: vi q nõ: qa vbi non est agens ad veneni generatõez nõ põt generari venenũ: sed in nobis nõ est agens: qa oẽs partes corporis regũtur naturali calore: q nos disponit ⁊ defendit: vt sumitur. i. can. fen. ij. c. de signis complexionũ: ⁊. xi. the. ⁊ i cõmen. apho. xv. ꝓme ptic. Ventres hyeme. ¶ In ꝓtrariũ est Aui. hic ⁊ Bal. iij. de interio. vij. ca. Dicendũ q est possibile: vt declarat experientia. Et ratio est Aui. qa possibile est humorem aliquez cõcludi in aliquo mẽbro: ⁊ derelinqui a regimine nature ⁊ succumbere prane putrefactioni. Ex hoc aũt fiet aliquod prauuz ⁊ venenosuz: imo videtur q ex corruptione ciboz in nobis fiat aliqd habens viz attractiuã ⁊ vomitiuã: sicut elleborus vt inuit Serap. iij. prac. c. de cholerica passiõe. Amplius in no

bis põt

Jacobus

essentia cerebri est: in stupore vo ꝓtora magis patitur q̃z puppis: in apoplexia ⁊ epilentia vtraq; pars cerebri multum patitur.

¶ Et epilẽtia ⁊c. ¶ In. v. ꝓmo ait q epilẽtia melãcholica fortis est deterior oiuz quãuis phlegmatica sepi⁹ ꝓtingat. Causa vo quare melãcholica peior est: est q: introducif cũ discõuenientia ꝑticulariũ. s. in mẽbro vehemẽter hũido molli phlegmatico a ficco ⁊ terrestri ⁊ fecali hũore. Secũdo qa melãcholicus hũor est rebellior oi maturatiõi: nec ꝓuerti põt ad benignũ. Tertio qa substãtie spũs ẽ inimicicior. Sz ideo sepius phlatica accidit: qa cũ cerebrũ sit nãliter frigidũ ⁊ hu. est dispositi⁹ vt in eo phlegma supaugeaf ⁊ multiplicef. Scõo dicit q cũ phlegma sit plus seu magis abũdans in cerebri ꝑtibus: tũc oppilat magis trãsitus spũs q̃z melãcholia: qm̃ nõ solũ grossicie oppilat sicut melancholia: sz ⁊ multitudine ⁊ viscositate. Et est melãcholia hic ablatiui casus ⁊ ostruif post hoc aduerbiũ magis. Sz aliqd affirmãt q lz phlegma sit plus: melancholia tñ plus ipso oppilat: qa grossior est ⁊ minus labilis carẽ hũiditate q̃ facile lubricz: ⁊ sic melia est hic nolatiui casus. Sz arguet aliqs q qa phlegma est plus ⁊ oppilanti⁹ eius epilẽtia peior videbif ⁊ violẽtior q̃z melãcholie. Lõcede hoc respectu: sz melãcholica deterior vi ꝑactis respectib⁹. Tertio dicit q hec epilentia plurimũ interficit: que apud quosdã vi prioꝓrio noie mater puerox p antifrasim: qa nõ hos nutrit suauiter vt mater sz magis interimit. De qua dicit Raf. lib. expimẽ. ca. de matre puerorum. Hec infirmitas accidit pueris in ꝓma etate frequẽter. Et signum eius est planctus multus timor: in sõno ⁊ vigilia augmentaf calor ⁊ ex ore ei⁹ egredif odor: fetidus. Et cã huius egritudinis est acceptio lactis pluf q̃z possit digerere. Et cura eius est q dek puero diapliris ⁊ diamusco quotidie. vi. pare. z. i. cũ lacte. Et ꝑcipua medicina est in hoc tyriaca magna cuz lacte data: hec ille. Quarto dicit q qñ cõtinuantur vel sibi inuicẽ succedunt cũ interuallis paruis poꝛismi epilẽtie tunc interficiunt q: per hoc significat exuberantia materie cũ debilitate virtutis non potentis poꝛissimo vnico totam executere paratam materiaz. Hoc nup vidimus in quodam cantore: ⁊ in quodaz laico: ⁊ in vno decano ch̃ristianitatis.

Epilentia aũt.

¶ In hac. xiij. ꝓmo agit de modis qbus epilẽtia cerebro cõicaf a mẽbris aliis. Scõo de

De partibus

mẽbris q̃ cerebro ꝓbent cãz epilẽtie: ibi ¶ Mẽbr aũt ¶ Tertio de causis ⁊ modis epilẽtiaz cõicataz p vapores male subẽ ⁊ q̃litatis: ibi ¶ Illud aũt qõ ipedit ¶ Quarto de cãis epilẽtie cõpositẽ cũ syncopi: ibi ¶ Et qdã modus ¶ Quinto de epilẽtia incipiẽte a spõdilib⁹ ⁊ spatula ⁊ religie: ibi ¶ Et nobis qdẽ ¶ Sexto de epilentia ex mirach aut stõ: ibi ¶ Illa aũt que fit. ¶ In. i. ꝑti. tangit. iiij. mõs qbus expilẽtia cerebro cõicaf ab aliquo alio mẽbro. Primus modus fit ex vaporibus ⁊ vẽtositatibus q ad cerebr ele uati ⁊ ibi inspissati offendunt ipsum sua q̃litate: sic q in cerebro multa ex his q̃litas paulatiz cõgerif ⁊ ibi inspissaf acgrens essentiã. i. subam grossam oppilatiuã qua meatus oppilans aiati spũs facit epilẽtiam. Vel hec mã taliter inspissata facit epilentiã p id qõ ex ipsa gñaf ibi de grossa vẽtositate q̃ oppilare põt sua mole vias aiati spũs. Credo tñ salua reuerentia ꝓncipis q vapores ad cerebr elati ⁊ ibi inspissati sola sui q̃litate peccantes potius inducunt somnũ vel subeth vel remollitionẽ cerebri ⁊ neruorũ q̃z spasmosaz ipsox ⁊ epilẽticaz ꝯctionẽ. Sedo modus fit a vaporibus aut vẽtositatibus ledẽtibus cerebr: nõ sua q̃litate: imo q̃litate. Et illa q̃litas vel offendit cerebr congelatione: vel adustione: vel venenositate: ⁊ malicia substãtie seu forme specifice: vel totius ꝓportionis. Tertius modus fit: q: solũ pura q̃litas ad cerebr nociua eleuaf sine vẽto fumo vapore aut hũore: vel aliquo alio sensibili corpe hanc illuc ferente. Et illa q̃litas vel est ardor subitus vt gelu subitũ vel tota ꝓprietas seu forma specifica: sicut est illa q̃ festucas ambra ferrũ magnes attrahit. Quartus modus est cũ qd ad cerebrũ eleuaf nocẽs ⁊ impediens ipsuz duob⁹ modis puta q̃litate ⁊ q̃litate simf vt qñ eleuanf vapores ad cerebr multi ⁊ venenosi de mẽstruis corruptis aut spmate corrupto ⁊ i seminalibus vasis putrefacto.

¶ Mẽbruz aũt ⁊c. ¶ In. ij. dicit q mẽbra de qb⁹ eleuanf vapores maligni ad cerebr q i eo multiplicati epilẽtiã faciũt sunt vel totũ corpus seu trũcus corpis i malignis febrib⁹ ⁊ venenosis: vel stõus sanie aut putrido cibo vel putrido hũore vel cholera ꝑstina vel cruginosa cholera replet⁹: vl splẽ aliquo hox ꝓtaminat⁹: vl mirach quo vẽter exteri⁹ tegif: vel reliq mẽb⁹ sub capite ꝓcta siue interiora siue exteriora i qb⁹ latitat venẽosus hũor.

¶ Et illud aũt ⁊c. ¶ In. iij. ꝓdocet in quo loco fita est res a qua eleuaf ad cerebruz vapor malignę substantie. Scõo dat duas huius rei cãs: ibi

Et fit

bis pōt fieri vehemēs hu mozadustio:sed ex hoc pōt fieri mā prave qualitatis p multas replicatiōes adustionis ⁊ etiā putredinis. Et ideo videmus mās antracis ⁊ estiomeni ⁊ pravoꝝ apatuz. ¶ Cōsiderandū q̄ multitudo siue inuentio istarū materieꝝ venenosaꝝ maxime fit in partibus exterioribus:qa tolerant plus de nocumēto stante vita. Et ideo in digitis pedis ⁊ manus Auic.ponit exemplū. Et de partibus interioribus fit multuz in matrice:qa est receptaculū multaruz superfluitatuz. Unde Auer. i j.col.in.c.de accidentibus matricis dicit: Ego dico q̄ nō est impossibile q̄ generetur in corporibus malis ⁊ eorū substātia humor vnus similis veneno:⁊ maxime in hoc mēbro.s.matrice eoꝝ locus est ⁊ receptaculum superfluitatum corporis:que parate sunt recipere corruptiōez. Ad cōtrariū dicēdum q̄ est ibi agens.s.calor factus extraneus. Sed tu.d.calor naturalis non pōt extraneari extraneatiōe extra latitudinez vite: qz tunc esset mors. Dicenduz q̄ calor naturalis de se in actu nō extraneatur extra vite latitudinem stante vita: tamē patiētia.s. humores a calori extraneo recipiūt formas pravas vltra quā fit in actu caloris extraneati: ⁊ alie vie essent subtiles q̄ hic obmittuntur.

litatis est in toto corpore etiam ita vt in digitis pedis ⁊ manus. Et fit causa illi[a] retentio sanguinis aut būoris in trāsitu cui iaz accidit oppilatio ⁊ abscindit ab eo calor innatus ⁊ morit in ipso ⁊ putrefit:⁊ quertitur ad malā qualitatē:⁊ pcedit ex eo ſm deglutionē in pmis mā vaporosa aut q̄litas venenosa aut fit casus sup ipz quorūdaz venenoꝝ ⁊ imprimūt in neruis sicut imprimūt puncture scorpionis sup neruos. Et[a] expellit eius venenū mediantibus neruis ad cerebrū ⁊ ledit ipz. Quare ꝓtrahitur ex eo ⁊ spasmatur ⁊ agitant motus ei[9] sicut accidit stomacho cū recipit qō hz mordicationez vacuus ſm q̄ inuenimus ipsuz in singultu. Et cū essentia stomachi est fortis sensus:⁊ singultus qdez est spēs spasmi Cū ergo accidit cerebro ab hmōi causa spasmus ⁊ ꝓtractio ⁊ abbreuiatio tunc ipm segtur ꝓtractio oiuz neruoꝝ ⁊ spasmus ipsoꝝ. Et. B. qdez[b] de seipo narrauit q̄ accidit ei singultus cū recipit dia pipereon ⁊ post ipsuz bibit vinū pp impedimētuz oris stomachi cū acuitate:⁊ nos etiā testificamur i illo qō illi est proximū. ¶ Et. B. ⁊ alij retulerūt. Et nos post ipsuz testificamur illud qō multotiens sentit epilenticus eleuari aliqd ex pollice pedis sui qō est sicut ventositas frigida ⁊ tēdit versus cerebrū ipsi[9]. Cū ergo puenit ad coꝛ ⁊ cerebrū ipsi[9] incurrit epilentiā. Et. B. qdem dixit q̄ cū ligatur crus eius ligatiōe fortī ante paroxismū ipsius,phibetur illud aut alleuiat ⁊ nos testificamur nos vidisse res mirabiles huius ca. Et qdaz[c] eoꝝ qñq̄ cauterizant sup pollicez suuz:⁊ qdaz sup digitos pedis ⁊ vapor illius ptis retētus est ⁊ sanati sunt. Ex hoc aūt capitulo est epilētia que accidit pp vermes aut ascarides. ¶ Et qdaz modus epilentie est quādoq̄ per neruos ꝓpter tres cās. Una est ex parte venen:qa hz proprietatē ad cerebrū. Uenena.n.exteriora maxime etiā diuersificantur in ꝓprietatibus qbus magis hoc mēbrum q̄z illud ledunt sicut cantarides vesicā:⁊ lepus marinus pulmonē:vt apparet fen.vi.iij.cañ. Secūda cā est ex parte situs:qa situetur magis in neruis vel iuxta neruos. Tertia cā est ex parte aptitudinis huius indiuidui qō est paratū pati in cerebro habens coꝛ ⁊ arterias ⁊ venas fortes ⁊ resistentes ⁊ neruos paratos pati. Ex qbus cessat qō in ꝓtrariū inducebat. Dubitat ēt quare mā illa venenosa nō ledit ptículaz in qua est. Dicendū q̄ ēt ledit:⁊ si nō tm̄ ledatur: est qz assuefit cū illa materia si est itrinseca:vel qa pōt illa expellit māz illaz a se.

a ¶ Et expellitur.] ¶ Hic ꝓsidera q̄ ex Aui. duo accipimus. Primo q̄ quas vias vadit hic vapor qa per neruos. Secūdo accipimus modum ſm quez facit epilepsiam:qa cum ledat cerebrū contingit q̄ cerebrū cōtrahitur ⁊ spasmatur. Et arguit Aui.a simili:sicut se hz stomachus ad rē mordicantez:qz ꝓtrahitur:⁊ fit singultus: qui est qdam modus spasmi: ita se hz cerebrum ⁊c. ¶ Dubitatur qa nō vi q̄ isti vapores vadant per neruos:qa sunt alie vie aptiores:vt sunt arterie:⁊ etiā vene. Dicendū qz materia venenosa in exterioribus partibus sita pōt ire p venas ⁊ ledere epar:⁊ ire p arterias ⁊ ledere coꝛ:⁊ ire per neruos ⁊ ledere cerebrū:quāuis principalis occursus venenoꝝ fit ad coꝛ. Lōtingit aūt q̄ plus fertur

b ¶ Et qdaz modus epilentie est ex parte aptitudinis huius indiuidui qō est paratū pati in cerebro habens coꝛ ⁊ arterias ⁊ venas fortes ⁊ resistentes ⁊ neruos paratos pati. Ex qbus cessat qō in ꝓtrariū inducebat. Dubitat ēt quare mā illa venenosa nō ledit ptículaz in qua est. Dicendū q̄ ēt ledit:⁊ si nō tm̄ ledatur: est qz assuefit cū illa materia si est itrinseca:vel qa pōt illa expellit māz illaz a se. b ¶ Et Sal.qdez ⁊c.] ¶ Primo declarat qō mordicatio fit cā singultus. Ꝓponit exēpla pdicte epilepsie.ibi ꝓa [Et Sal.] Dicit Sal.iij.de interio.vij.c.⁊ in cōmē. xxxix.apho.vi.ptu.Spasmus fit ex inanitiōe ⁊ repletiōe ⁊c. narrat ⁊c. de scda parte dicit q̄ Sal. s.ibidez ⁊c. Sz tu.d.qua re ista vētositas est frigida. Dicēdū q̄ nō est alia cā nisi qz acqsiuit talē cōplexionē in generatiōe. Uel dicendū q̄ forsan hz essz calida fugando calorem nālez inducit sensuz frigiditatis. Cōsiderandum ēt per hoc qō dicit:cum ergo peruenit ad coꝛ:q̄ ad hoc q̄ fiat epilepsia nō est necessariuz q̄ materia puenīat ad coꝛ:sed pōt peruenire. Ego aūt habui i ciuitate Perusii epilenticū a police pedis:qué curaui:⁊ Haly etiā narrat descriptiōez talem trac.tertio. cxci. cōmento.

c ¶ Et quidam eoꝝ ⁊c.] ¶ Cōsiderandū q̄ in prefocatione matricis vapor ascendēs inquātum ledit coꝛ facit accidentia cordialia:⁊ est de capitulo egritudinū cordis:inquātuz ledit cerebrū est de capitulo egritudinuz cerebri:⁊ est de capitulo epilepsie ⁊ speciēs eius. Et ideo dicitur prefocatio:qa iacet ꝓfocata sicut epilenticus:sed inquātuz materia est in matrice est de capitulo egritudinum matricis. Auic.igitur nō vult q̄ medi-

Jacobus

[Et fit cā illius] Et tertiaz subiūget in fine huius ptis:ibi [Et ex hc capitulo] Tertio declarat quō iste vapor cerebri ⁊ neruoꝝ statiz spasmum efficit:ibi [Quare ꝓtrahitur] Quarto declarat quomodo qñq̄ de police pedis surgit epilētia:ibi [Et Sal.⁊ alij.]

¶ In prima parte ait q̄ res per vapores male substātie ⁊ male q̄litatis cerebrū impediēs ē repperibilis in toto corpe seu quaq̄ ptícula notabili ipsius:ita q̄ ēt in digitis manuz ⁊ in digitis peduz reperiri pōt.

¶ Et fit cā ⁊c.] ¶ In.ij.tāgit duas eius cās. Prima est retētio portionis sanguis:vel alius humoris in trāsitu seu via cui iaz talis accidit oppilatio q̄ nō euētatur nec ad ipz penetrat naturalis calor a corde ⁊ epate: quare in ipso sanguis morit ⁊ putrefit ⁊ ad qualitatē malā quertitur de genere veneni. Et ex isto sanguine sic putrefacto ꝓcedit in pmis mā vaporis vel mala qualitas venenosa penetrās in neruos primos p modū deglutōis a poris venaꝝ vel a loco sanguis mali putrefacti in poros neruoꝝ ⁊ p illos saliens ascēdit ad caput epilentiā generās. Scōa est occursus vel casus ab extra venenoꝝ quorūdaz sup aliqd mēbrū ꝑimentiū aliqd venenositatis neruis mēbri illi[9] sup qō cadūt:sic pūcture aut morsus scorpionū sup neruos imprimūt aliqd veneni qō p eos defertur velociter ad caput nocēs ⁊ impediens vehemēter cerebrum in opibus suis. Juxta id. B. iij. interioꝝ. c. vij. Uidemus morsuz scorpionuz si ceciderit in neruosuz locū aut in arterias vel venas molestissimā ⁊ piculosaz molestiam facere. Sed caudā scorpionis possibile est cutē vsq̄ ad interiora corporis penetrare. Jtez minutissima reptilia cū ore superficiez cutis mordentia vidētes cohibemur credere vtutez veneni eoꝝ penetrare vsq̄ ad totū corpus. Tertia cā quā tangit in fine ptícule huius est vmes aut ascarides in ventre ꝓtenti vel forte ascēdentes vsq̄ ad os stomachi emittentes vapores malos venenosos q̄ elati ad cerebrū epilentiā faciūt. Et idē innuit ꝓcepso sub verbis istis. Ex hoc.c.i.ex hac sūma nūc memorataꝝ epilentiaꝝ est epilentia accidens pp vermes aut ascarides. Et sunt ascarides vermes multi vel minuti q̄ sepius nascūtur in supioribus intestinis ⁊ plus in infantibus:vt ait. B. apho.iij.cōmento.xxvij.illius cañ. Senioribus vero factis perithimia ⁊c.

¶ Quare contrahitur ⁊c.] ¶ In.iij.ꝑmo ait q̄ pp cās modo notatas ⁊ suos vapores occurrētes cerebro:cerebrū ꝓtrahitur ⁊ i se spasmat ⁊ motus ipsius inordinate agitant vt accidit stō cum vacuus existens recipit aliqd pungēs ⁊ mordicās:sicut pip piretrū vel semē vrtice vel acetū forte: vel vt in stō accidit qñ substātia vel ēntia ei[9] est acuti sens ⁊ recipit aliqd mordicatiuū sit vacuus aut plen[9]. Mā tūc se ꝯhit ⁊ q̄si spasmat ⁊ seipz agitat diuersis motib[9]:sicut inuenimus ipz in singultu sese ꝯhentez spasmosis motibus vt exeutiat a se qō mordet ⁊ pungit ⁊ ipz ꝓtristat. Et iste singultus ē spasmi species qui appellari solet nō proportionatus ad māz. Juxta id. B. aph.v. cōmē. iij. illius cañ. Spasmus ⁊ singultus post nimiam inanitionē malū. Singultus ēt est spasmus quē os stōachi ⁊ meri patiunt. Scōo dicit q̄ cuz spasmus accidit ⁊ ꝓtractio ⁊ abbreuiatio cerebri ab aliqua triū ꝓdictaꝝ causaꝝ ⁊ vaporibus eius: tūc ꝯctio neruoꝝ

De partibus

oium ꝓsequtur cerebꝝ in sua ꝯctione sic q̄ oēs simul cū cerebro spasmant sicut ꝓtrahit ⁊ singultat stōus a mordicatiuis. Et sup hoc de se narr. Sal. q̄ singultabat qñ accipiebat electuariū de pipibus qō vocari solet diapipeō vel diatriūpipeō ⁊ bibebat desup vinū vinosuz pp nocumētū qō os stōi ei[9] recipiebat ex acuitate diapipeō ⁊ acuitate sensus stōi ei[9]. Et testat ꝑn. q̄ fiebat huic sibi qñq̄ ꝓtigit vt q̄ singultauit a mordicatiꝰ stō itromissis. ¶ Et Sal.⁊ alij ⁊c.] ¶ In.iij.ꝑmo ait q̄ Sal.⁊ alij medici qdā retulerunt ⁊ itidē ipsemet post ipsos testat q̄ epilenticus vel catalenticus multotiens aliqd eleuari sentit quasi vētuz frigidum ex pollice pedis vsq̄ ad eius cerebrū:⁊ qñ illud ad coꝛ ⁊ cerebrū puenit fit epilēticus. Consequēter triplici declarat medio q̄ ita ꝓtingit. Primū est q̄ qñ crus talis epilētici fortiter ligat añ portiōnū morbi epilētici vel poxismus ꝓhibetur oio vel si supueniat tunc alleuiat ⁊ fit minus grauis:nō alia de cā: nisi qz fortis ligatura ꝓhibet vapores aut vētos frigidos ascendere de pede ad cerebrum. Et Sal. expertissimus oiuz testatus est istud. Scōm medū est testimoniū ꝓncipis q̄ res mirabiles huius ca. vel hmōi se vidisse testatur. Et Sal. sup hoc.iij.iterio.c.vij.ait. Supioza mēbra ligari multū valet. Hoc eni ꝓbaui in morsibus tyri scorpionis draconis ēt q̄ deterius est ceteris. Sz cū essem alexandrie vidi quēdaz rusticū a dracone in quodam digito manus morsuz fuisse nō distāter a ciuitate tūc festināter supioꝛē ptē digiti vicinitus strictius religauit ⁊ currēs ad ciuitatē rogauit quēdaz vt oēs digitos icideret qbus incisis fine aliquo medicamine curatus est. Similiter alter hoc passus bibita tyriaca post abscisionē digitoruz curatus est. Jtē aliū quoq̄ vidi vinea amputantē a tiro fuisse morsuz: sz festināter cū ferro q̄ tenebat digitos illius cōcathenatiōis abscindēs vulnere cū congrauis medicinis curato euasit. Tertiū medium est q̄ iterdū aliq̄ tales epilentici cauterizant sup pollicē pedis vel alios eius digitos ⁊ vapor venenosus illius ptis p cauteriuz ibi retinet ⁊ ꝓhibet ad caput ascendere sicut ꝓascendebat:⁊ sic sanati sunt vnde manifestatur q̄ ab illo loco ꝓsurgebat epilentia. Et ad eius curam qñq̄ sufficiunt fine cauterio medicine rubificantes fortis attractionis cuz purgationibus ⁊ ligaturis. Juxta id Sal. ca. nunc dicto. Puerū vero quē denuo diximus cecidisse ⁊ hoc ex eo q̄ a crure memini ascendisse medicis corpus purgare ⁊ mūdificare incipientibus. Deinde sup locum illum medicinam in qua est sinapis ⁊ affodillus ponētibus ⁊ locū ⁊ cruris in quo principaliter passio sentitur ligantibus solite passionis aduentus ꝓhibitus est que quaq̄ die veniebat.

¶ Et qdam ⁊c.] ¶ In.iiij.ꝑmittit q̄ est aliqs epilētie modus que cū sincopi cōplicari solet ⁊ hunc modū qdaz medicoꝝ extrahunt de ca. epilētie ⁊ reponunt ipsuz iter passiones matricis ⁊ cordis. Matricis qdez:qz sua radix in matrice latitat vt mēstruū aut sperma qō illic putruit. Cordis vero q̄ sincopiz affert hora poxismi suis vaporibus venenosis putridis. Et vidi q̄ aliqui diebus meis dixerunt hunc morbū non esse caducum neq̄ epilenticuz:sz sincopale:sz bene scirent huius contrariuz vt saluarent honorē patientiū ipsum. Mā morbus caducus nūc diffamatus est apud vulgares sanctis attributus: sincopis vero non. Uex morbus iste veraciter

ci extrahant.i. extra ponant a capi. epilepsie.s.qa nō possit dici epilepsia: imo potest dici epilepsia nō cerebralis.s.per cōmunitatem.

a ¶Retineantur rē. ¶Lōsiderandū etiā retineant.s.diminute aut striganf.s.ex toto. Et aliter possʒ intelligi cū periodis.s.ordinatis vel sine vel cū periodis: qa reuertitur: vel sine: qa nō accidit: nisi semel.

b ¶Similiter rē. ¶Lōsiderandū qꝫ ꝓculcatio similis fit infrigidationi ꝑ caloris extinctionem: ʒ possit fieri calefactio ꝑ putredinem: ⁊ idē dcm̄ sumit ab haly trac. iij. cōmēto. xxxvij. simile illius.i. epilepsia similis ꝑfocatiōi mfricis. Qd dixit in. v. ⁊. vi. pte ē notū.

c ¶Illa aūt rē. ¶Lōsiderandū qꝫ ex malicia ꝓprie digestionis stomachi ⁊ egritudibus materialibus mirach ⁊ replectionalibus nauseatiuis fiunt oppilationes in venis meseraicis: vnde nutrimentū laudabile non possunt recipere: ⁊ putrefit humor oppillās: ⁊ putrefit hūor qui ꝺz penetrare: ⁊ hoc si retinetur: ⁊ hoc corruptuz multotiens redit ad stōm.

d ¶Verū rē. ¶Jam Auic. in generali fmone determinauit de epilepsia cerebrali: ⁊ ea que fit ꝑ cōitatez. Hic ponit quosdam cañ. in quibus ostēdit moduz fiendi ois epilepsie tam cerebralis qꝫ per cōitatem: ⁊ ꝓmo facit hoc: scꝺo ostēdit modum se habēdi spasmi ad epilepsiā. ibi fa⌊ Epilepsia vero fm plurimuz. ⌋ Prima in duas. primo premittit qꝺ intēdit. Fo probat. ibi fa⌊ Quonia. ⌋ ¶Lonsiderandū qꝫ ꝑ principiū propinquū nos possumus duo intelligere. Primo cām ꝓiunctaz: ⁊ erit sensus qꝫ cā coniuncta omnis epilepsie siue sit cerebralis siue ꝑ cōitatem est ex cerebro. i. in cerebro de causa ꝓiuncta epilepsie cerebralis nō dubitatur. Sed de causa cōiuncta epilepsie ꝑ cōitatem est verum qꝫ est in cerebro. Maz quelibz causa epilepsie surgēs ab alio mēbro extra cerebruz quouisqꝫ nō est in cerebro hʒ rōnem cause antecedentis. Et ratio est qz nō causat actu: sʒ potentia. Sed cum est in cerebro: ⁊ est in loco ⁊ quantitate sufficiēti actu facit epilepsiam: ergo est cā coniuncta. Causa ergo cōiuncta ois epilepsie est in cerebro: ſo ꝑ principiū propinquuz ois epilepsie possumus intelligere principale ⁊ imediatuz subiectū: ⁊ hoc est verū. Lōparabitur. n. epilepsia cerebro sicut febris cordi: nec in hoc opz prolongare. ¶Lonsiderandus secundo qꝫ hoc quod dicit ex ventriculo anteriore debz intelligi iniciatiue: nō qꝫ fit in solo ventriculo anteriore: sed potest causa faciens epilepsiaz inchoare a vētriculo ānteriori: ⁊ potest radix illius cause esse in ventriculo posteriore: tñ in omni epilepsia vtriqꝫ vētriculi leduntur: vt apparebit: ꝓmo tamen ventriculus anterior. Et cōsidera qꝫ forsan oportet exponere aut ꝓ ⁊ ex vētriculis alijs cū eo. s. anteriore nisi aliaz subtilez multum velimus facere imaginationez: quā per te considera.

¶Illa[c] autez que fit ex mirach ⁊ ex stomacho ⁊ ꝓp nauseatiuaz sacietatez facit possidere oppilationes in venis quare ipse nutrimentū laudabile nō suscipiūt ⁊ corrumpitur i eis humor: aut remanet in ipsis nutrimentū laudabile coartatū ꝓpter oppilationes quare corrūpitur ⁊ multotiēs redit ad stomachū corruptū ⁊ corrumpit cibuz bonuz laudabilem: ⁊ multotiēs accidit ꝓp reuersionez illius corrupti ad stomachuz vomitus cibi indigesti. ¶Veruz[d] ꝑ quācunqꝫ disposition̄ sit epilentia cū cōitate aut absqꝫ cōitate principiū epilentie propinquuz ex cerebro est. s. aut ex vētriculo eius anteriore aut ex ventriculis alijs cum eo. Quoniā primuz[e] nocumētuz quo impedit ꝓtingit in sensu visus ⁊ auditus ⁊ in motibus lacertoꝝ faciei ⁊ palpebrarū: quāuis[f] reliqui sensus mēbra nobilia in nocumēto cōicent. Maz si nō cōicarent in nocumento reliqui ventriculi nō destrueretur intellectus neqꝫ lederetur ele

f ¶Quāuis reliqui rē. ¶Hic probat qꝫ fiat nocumentum in ventriculis posterioribus cum ventriculo anteriori. Et arguit sic: si reliqui ventriculi non cōmunicarent in nocumento cum ventriculo anteriori: tunc non lederetur intellectus qui est in medio ventriculo: nec motus anhelitus: supple ne alij motus qui pēdent a parte posteriori cerebri: sed hoc est falsum. Hc rationes sunt similes rationib⁹ factis supra ca. de subeth.

a ¶Epilepsiaz

Jacobus

loquendo in ipso ca. est de epilentia: ⁊ est spēs eius. Et p̄focatio matricis ꝓp hoc noiari solet qz motu suo spasmoso vi suffocare infirmam sumens a matrice suuz principiū. Lōtra dicit princeps tertij. xxi. trac. iij. c. xvij. Et lʒ ꝑfocatio matricis sit similis epilentie in plurib⁹ iudicijs in hoc qꝫ subito accidit: tñ inter ipsaz ⁊ epilentiā distinguit retētio eius qꝺ eleuat ex matrice ⁊ pectine: ⁊ qꝫ ratio nō minorat valde ⁊ semp: imo in dispōnibus vehemētibus valde. Et qñ euadit ꝑfocata narrat plurimuz eius qꝺ fuit i ea nisi sit maxima ⁊ imoderata. Et spuma nō currit sicut est cursus eius in epilētia difficili ex cerebro: ⁊ si currit sedat egritudinē statim: hec princeps ibi. Dic qꝫ ibi intēdit dare diiam inter suffocatiōez matricis ⁊ epilentiā de cā ꝓiuata cerebro ꝓpria nō de cā cōicata sicut illa ē de q̄ nūc agitur. ¶Hoc ꝓmisso ꝓnceps subiūgit tres modos huius epilētie q̄ cū sincopi fit. Primū. s. ibi⌊ Et est qñ mulieri ⌋ Scꝺz ibi⌊ Et simil̄r qñqꝫ. ⌋ Tertiū ibi⌊ Et similiter aduenit. ⌋ ¶Primus modus[a] est qñ mulieri retinētur mēstrua tpibus illis qbus vñt fluere vt a. xiij. āno vsqꝫ ad. 50. ⁊ ꝓstringunf qñ retinenf in matrice ipsius aut venis ꝓpinquis ob defectū balnei qꝺ ipsoꝝ ptez resoluere debef ⁊ spgere hincide. Et ꝓstricta ibidē mala putredine paulatiz putrescūt ⁊ ꝙuertunf ad qualitatē malaz venenosaz: ⁊ aduenīūt eis ⁊ ēt matrici diuersi motus ⁊ euaporatōes ad supiora maligne infectiue vel cū ꝓlodis ⁊ interpolatiōibus vel assidue sine interpolatōe. Quapp accidit vt vapores eoꝝ eleuenf ad cor ⁊ faciāt sincopim: ⁊ ad cerebrū etiā: ⁊ faciāt epilentiā de q̄ nūc est sermo. ¶Scꝺs modus est qñ spma plurimū in vasis seminalibus hois aggregaf ⁊ ibi constrictum corrūpitur ⁊ infrigidaf ⁊ ꝙuertitur ad qualitatē venenosam: ⁊ accidit tūc hoibus simile ei qꝺ accidit mulieribus ex corruptōe mēstruoruz. s. epilētia cū sincopi pp eleuari venenosos vapores a spmate corrupto ad cor ⁊ cerebrū ꝓtinue aut interrupte. ¶Tertius modus est cū pregnanti accidit tpe sue impregnatiōis epilentia pp corruptiōes humiditatum retentaꝝ in matrice ipsius vel in venis ꝓximis ⁊ cerebri ipsius debilitatem. Cūqꝫ ipsa deponit in puerperio ⁊ eycit a se materias corruptas mēstruales malas cessat epilentia. Nō tñ ilico post puerperiū semp cessat epilētia: imo qꝺ mirū est qñqꝫ ꝓtingit vt ꝓgnans mulier ꝑ totuz tpe impregnatiōis nihil epilentie penitus sentiat: ⁊ postq̄z pepit sibi supueniat epilentia grauis durantibus ei⁹ purgatiōibus: ⁊ id vidi pluries: ⁊ id nup vidi in quadā domicella q̄ post puerperiū iacens in lecto plures epilentie paroxismos habuit grauissimos ⁊ fortes ⁊ nō adiuta vt oportuit ipedientib⁹ mulierib⁹ maniaca facta ē q̄rēs lacerare se ꝓpꝛijs manib⁹ ⁊ sic iterūt. ¶Et nobis rē. ¶Jn. v. ait princeps narratā sibimet fuisse epilentiā q̄ a dorsi spondilib⁹ iniciū sumebat ⁊ post hoc in cerebro ꝙsūmabaf: ⁊ epilentiā aliaz q̄ a spatulis incipiebat. Et alias q̄z plures epilentias q̄ a mēbris alijs incipiebāt tā exterioribus q̄z interioribus. Et hec mēbra potiꝰ a medico sciuntur ꝑ patiētium narratiōes indicantiuz eis in quo mēbro sentiunt ꝓmas motiōes q̄z quocūqꝫ alio medicine ingenio. Et postea ꝑ hoc qꝫ vel sanatur vel alleuiatur huius epilentia purgatiōe vel rectificatione complexiōis huiusmodi membri vel ꝑ cauteriuz sibi superposituz:

Departibus

vel per medicinas fortis attractiōis huic mēbro adhibitas vel per ligaturas aut compressiones paroxismo instante inter hoc ⁊ cerebrum prohibentes ascensum vaporum ad ipsum.

¶Illa autem rē. ¶Jn. vi. refert sex accidentia que concomitantur illaz epilentiaz vel analentiā que ex mirach nascif: vel ex stomacho: vel ex sacietate nauseatiua diu perseuerante. Primū est qꝺ in venis possidere facit oppilationes: vt in meseraicis ⁊ capillaribus venulis epatis: vel qz stomachus ⁊ mirach repleti: cōicant aliqd sue repletiōis istis venis ꝓximis: vel qz has cōprimunt. Scꝺm est qꝫ ꝓpter oppilationes vene hē ꝓhibentur a susceptione boni nutrimēti. Tertiū est qꝫ hūor coartatus i eis ⁊ ipsas oppilās illic corrūpit qz phibef ab euētatiōe. Quartū est qꝫ venis nō sit oppilatio tante magnitudis qꝫ phibeat nutrimenti ingressuz nutrimentū tñ laudabile in eis manet coartatū ꝑ oppilationes: quapꝛ ꝓpter corrūpit. Quintū est qꝫ frequēter redit ad stomachū nutrimētū taliter in venis corruptū: ⁊ corrūpit cibū bonū laudabilez in stomacho contentū: qz nec epar nec alia mēbra curant hoc attrahere ꝓpter eius corruptionē. Sextū est qꝫ multotiēs in hac epilētia supuenit vomitus indigesti cibi ꝓpter reuersionez nutrimenti in venis corrupti ad stomachuz.

Verum per. ¶Jn hac. v. parte primo declarat qꝫ cuiuslibz epilentie ꝓximū ꝓncipiū est ex cerebro. Secūdo qūo hec se hʒ ad spasmū: ibi⌊ Epilentiā ⌋ Tertio qūo cessat epilentia: ibi⌊ Et cū expellit ⌋ Quarto qūo fit sepe sine spasmo ibi⌊ Et multotiēs. ⌋ ¶Jn. i. pti. dicit ꝓmo qꝫ cuiuslibz epilētie ꝓncipiū ꝓpinquū seu cā ꝓiuncta ex cerebro est vel in cerebro siue epilētia sit in cerebro ꝓpria sine cōitate: siue sibi veniat cū cōitate vel ꝑ cōitatē alterius mēbri: sic qꝫ epilētia nusqꝫ subiectiue est nisi in solo cerebro. Secundo ꝓbat id qz nocumēta q̄ infert epilētia ꝓmo manifestant in sensu visus q incipiēte paroxismo statī cōturbatur ⁊ apparet horridus. Post in sensu auditus q tunc non bū audit loquētiū voces si passio sit fortis. Postea i motibus lacertoꝝ vultus ⁊ palpebraꝝ sic qꝫ torquef os ⁊ tota facies suis malis motibus. Et rcliq sensus vt gustus ⁊ tactus ⁊ odoratus ptic̄pant ēt in his nocumentis. Et mēbra nobilia sicut totū cerebrū cor ⁊ pectoralia. Tertio ꝓbat b qꝫ i epilentia mēbra nobilia nō parū cōicant in nocumēto eius. Mā si ventriculi cerebri medius ⁊ vltimus nō cōicarent in nocumētis cū vētriculo ꝓmo nō destrueref intellect⁹ vel cogitatōis aut rōnis act⁹ sicut destruit. Necꝫ memoria vel reminiscētia eoꝝ q̄ agunf ⁊ infirmo accidūt hora paroxismi nā postq̄z surrexit nō recordaf qd sibi ꝓtingit. Nec epilēticus ēt lederef eleuatiōe anhelitus cū clamoribus ⁊ rūflatione vel sonitu gutturis nisi virtus actrix volūtarij motus simul pateref ⁊ participaret in his nocumētis cū corde ⁊ pectore ⁊ pcipue cerebro cui⁹ epilētia ꝓpria passio est. Juxta id. B. iij. interio. c. vij. Sunt ⁊ alia huius passiōis accidētia: q: cū hāc partiūtur: nec vident: nec audiūt: nec aliquo sensuuz intelligūt. Qua de re opz vt passionē certificemus eē in cerebro cū spūs in vētriculis ei⁹ exñs a grossa mā phibef: qa viā eius oppiauit: hec. B. Et Alex. i. prac. ca. lxi. ait. Quia q̄ capitis est ista passio: manifestat ex b qꝫ cōtingit eis in

accessionibus

a ¶Epilepsiaz vo ꝛc.¶Hic ostēdit modū se habendi spasmi ad epilepsiā: ꝛ pmo facit hoc: secūdo oñdit modū cessatiōis: tertio remouet dubiuz. ibi fa|Et cū¶ ibiz|Et multotiēs¶Prima in.ij. pmo pmittit qō intēdit: fo pbat. ibi fa|Et illō¶Dicit pmo q spasmus venit an epilepsiā.

b ¶Et illud ꝛc.¶Arguit sic: spasmus ꝛfirmatus est epilepsia. s. spasmus siue ꝛtractio cerebri cū ꝛfirmat tūc est epilepsia: ergo epilepsiā antecedit spasmus. s. siens: tenaz ꝛsequētia: q: fieri est ante factum esse. ¶Lōsiderandum q Aui. imaginatur q ꝓprie epilepsia sit spasmus siue ꝛtractio facta: ergo ante epilepsiaz est spasmus. s. siens Et cuz: patet.

c ¶Et multotiēs ꝛc.¶Hic remouet dubiuz siue declarat qddaz sup dictuz. Dixerat. n. q epilepsiam fm plurimū antecedit spasmus. Vult igitur declarare quare dixit fm plurimuz: ꝛ dixit q hoc dixit: qa epilepsia fit multotiēs sine spasmo sensibili. ¶Lōsideradū q duas ponit cās ꝓpter quas non semp cum epilepsia fit spasmus. Una est: qa materia ē subtilis ex quo accidit q materia hec non replet principia neruoz vt extendat in latuz ꝛ decurtet in longū. Scda cā est cum mā nō hz malā qlitatez: pp quā stimulet cerebrū ad ꝛtrahendū: sed facit ympfectaz repletiōez ꝛ phibitionem sensus ꝛ motus nō integrā. Dixit aūt Aui. notanter sensato qa forsan cadebat in mēte q epilepsia opz q fit aliqs modus ꝛtractiōis: q̄uis occulte in aliq̄. Et rō est: qa nulla vi posse esse mā tam subtilis ꝛ tam bo-

uationeanbelitus. ¶Epilētiaz vero fm plurimum antecedit spasmus. Dein de post ipsuz fit epilētia: ꝛ illud est qm̄ cum confirmatur spasmus est epilentia.

¶Et cū expellitur cā impediēs aut resoluitur ventositas redeunt opationes sensitiue ꝛ motiue: ꝛ qlibz qdem appet humor expulsus visibiliter i vtriqz naribus ꝛ in gutture. ¶Et multotiens fit epilētia sine spasmo sensato. Et illud ideo qm̄ mā faciens ipsaz est subtilis ꝛ operatur cū repletione nō cū malitia vehementi. Epilentia vero plurimū accidit infantibus pp humiditates ipsoz: ꝛ plerūqz apparet in eis primū cū nascuntur: ꝛ qlibz fit post pubertatem. Si ergo in regimine ipsoz fit rectitudo remouetur ꝛ si nō remanet. Et opz qdem vt studium impendatur ad boc vt illud removeatur ab eis ante pubertatez. ¶Puberi vero ab hac sunt remotiores qbus in partibus capitis accidunt vlcera ꝛ aposte mata ꝛ adest fluxus nariū. Et equuz qdem est vt ille in cuius cerebro est humiditas in principio creationis purgetur: ꝛ plerūqz purgaf in matrice ꝛ qlibz purgatur post natiuitatem. Si enim nō purgetur non erit excusatio qn incurrat epilentiā. ¶Plurimum aūt epilentie que pueris ꝛtingit cura qlibz alleuiatur ꝛ remouetur cū pubertate cū ipsaz non adiuuat malicia regimis ꝛ dimissio cure ¶Epilētia aūt qlibz accidit adolescētibus. Si ergo fuerit post. xxv. ānos pp egritudinez i cerebro ꝛ ꝓprie in substantia ipsius erit cōitans ꝛ neqz separabil. Et erit finis actōis cure i eis alleuiatio a prauitate ipsi ꝛ tarditas poxismi eis. Et Hip. qdez dixit q epilētia remanet cū eis vsqz quo morianf. ¶Senib aūt ne qualitatis ēt preter nām situata in vētriculis cerebri ꝛ originib neruoz que nō incitet ad aliquā ꝓtractiōem: quāuis nō sit sensibilis qlibz.

d ¶Epilepsia vero ꝛc.¶Hic oñdit corpora fm etates disposita ad epilepsiā: ꝛ pmo oñdit qualit er ad illā se habent infantes ꝛ puberes. fo qualiter se habent adolescētes. tertio qliter senes. ibi fa|Epilepsia| ibi tertia|Senibus aūt.¶Lōsiderandū circa pmā partē q pubertas ē vsqz ad. xiiij. annū ꝓprie in viris vt in cōmen. xxviij. apho. iij. partic. Seniorib vo ꝛ ad iuuentutez. ꝛ qnta ptic. in pmē. viij. apho. Epilesie qbus ante iuuentam. ¶Lonsiderandum q illud qō dicit purgetur: pōt dupliciter itelligi. Uno mō q purgetur a natura: ꝛ tō pueri qbus apparēt in capite vlcera sunt securi ab hoc. s. epilepsia. Alio mō q purgenf arte. ¶Secūdo. qūo possunt purgari in matrice. Dicenduz q hoc fit vādo matri cōfectiones consumptiuas phlegmatis: ꝛ tūc ifans in vtero rectificabitur.

e ¶Epilepsia aūt ꝛc.¶Hic est aph. viij. hip. v. partic. Epilepsie ꝛc. ¶Et cōsidera cōditiōez quā Aui. ponit q epilepsia sit cerebralis: ꝛ ꝓprie in substātia: qa si eēt pp nocumētuz in aliquo mēbro vel in capite: nontamen in substantia posset curari etiā: si post. xxv. annos accideret.

f ¶Senibus ꝛc.¶Dubitatur vtz senib sepe vel raro fiat epilepsia. Videf q sepe p Auer. iij. col. vlti. c. vbi dicit: ꝓ maiori pte illi q patiūtur hāc egritudiné sunt frigidi ꝛ hu. sicut pueri aut frigidi ꝛ sicci sicut se-

Jacobus

accessiōibus. Neqz eiz audiunt neqz videt aut intelligūt vnde nec memores esse pnt qui patiuntur: sed ois ab eis sensibilitas alienatur.

¶Epilentiā vero ꝛc.¶Jn.ij. pmo ait q fm plurimū spasmus antecedit epilentiam sic q prius cerebrū spasmose ꝛtrahit q̄z obtineat ois sensibilitas cerebri captiua. Quia ꝛtractio spasmosa cerebri nō minus impedit trāsitum spūuz a iatoz q̄z oppilatio nō pfecta viaz a grossis humoribus. Scdo dicit q epilētia fit ꝛ est i actu post spasmū cēbri: puta statiz post q̄z cerebrū ꝛtractuz est: qa tūc ois sensibilitas capitis captiua tenet intus ꝛ extra. Tertio dicit q causa illius est quoniam cum spasmus illic ꝛfirmatur. i. completus est: tunc est epilentia: q: spasmus cerebri plus cessare facit eius animatas operationes q̄z quodcūqz aliud.

¶Et cū expellitur ꝛc.¶Jn.iij. pmo ait q opationes sensitiue ꝛ motiue in epilentia poxismo redeunt ad naturā suā vel vires suas duz cā impediēs puta humor oppilās excurif a vīs aiati spūs vel dū resoluif grossa vētositas fumus aut vapor qui se ꝛtrahere cerebrū coegerat: qm̄ tunc cessat cerebri ꝛtractio. Scdo dicit q qlibz apparet visibiliter humor excussus a vīs spiritus in egri naribus ꝛ in eius gutture q forte inde tumet vel humorem excreat declinante epilentia.

¶Et multotiēs ꝛc.¶Jn.iij. pmo ait q epilentia multotiēs accidit sine spasmo sensato. i. forti ꝛ manifesto: semp tñ aliquis remissus aut fortis aut mediocris antecedit eaz: qa si nō eēt ꝛtractio cerebri cū oppilatōe nō completa viaz aiati spūs: tūc potius subet hz vel somnus ꝓfundus vel remollitio vocari deberet hmōi passio q̄z epilentia. Scdo dat cām quare fit interdū morbus epilēticus sine spasmo sensato. Et est illud ideo q: mā causans epilētiam est subtilis labilis vt cholera aut sanguis ꝛ plus efficit cā repletione quadā leui trāsitoria vt in sternutatiōe accidere solet q̄z cū vehemēti malicia ipsius ꝓp grossiciē vt in melācholica vel viscositatē vt in phlegmatica: vel venenositatem vt in cōcatis ab inferioribus.

Epilentia vero.

¶In hac. vi. parte pmo agit de epilētia infantium. Scdo de pueris ineptiorib ad epilētiam: ibi|Pueri vero|Tertio de aptiore tpe cure epilentie puroz: ibi|Plurimñ aūt|Quarto de epilentia adolescētum: ibi|Epilentia aūt|Quinto de epilētia senū: ibi|Senibus autem.|

¶Jn. i. partic. pmo ait q epilētia fm plurimū accidit infantibus ꝛ multo frequētius q̄z cōstitutis in etatibus aliis. Primo pp humiditates malas corruptas q̄s cōtraxerunt ex vtero materno. Scdo ex debilitate suoz cerebroz. Tertio ex superabūdantia supfluitatum in eo pp excessiuā eius humiditatem. Quarto q: nescīūt exeutere humores a suis capitibus per emūctiōes ꝛ demucatiōes. Quinto pp euaporatiōes assiduas plurimas ab inferioribus ad eoz capita cā sue caliditatis ꝛ excessiue humiditatis. Sexto pp crapulaz ꝛ inordinatas lactis suctiō es vel trāsglutiones aliozz ciboruz sine mastication e. Scdo dicit q epilētia frequēter appet in ipsis infantib statim cū nascūtur ita q videnf ab vtero materno ipsaz detulisse. Qñqz tñ fit pp frigus subitū ꝛ incōsuetū qō occurrit infanti de ventre calido matris exeunti reuerberās intus corruptos vapores ꝛ hūores fetidos quos abūde hausit dū natabat in eis secūdina inclusus. Tertio dicit q epilētia qñqz supuenit vel accidit pueris post pubertatez ex motib eoz inordinatis sup comestiōe ꝛ crapulis eoz ꝛ multo vsu fructuū: vnde multiplicanf in suis cerebris adhuc debilibus ꝛ in toto corpe supfluitates grosse ꝛ indigeste. Et p pubertatem intellige etatez q̄ pueris solet advenire pubes vz. barba circa pudibūda. Quarto dic q si rectū regimē ob seruatū fuerit in infantib epilenticis removebit epilētia ꝓcessu tpis purgatis humoribus corruptis eoz resolutiōibus morbillis variolis tinciis

De partibus

scabie ꝛ fortificatis eoz capitibus cerebris ꝛ neruis. Et si rectitudo regiminis in eis nō obseruef remanebit in ipsis morbus epilēticus. Quinto dicit q intēdendū est diligēti studio q infantiū epilentia removeaf ante pubertatē p bonuz regimē ꝛ p medicias ad id appropatas sic sunt semia rōane pionie ꝛ radices eiz ꝛ viscus q̄rcinz ꝛ corall rubez ꝛ smāgd coll eorū appēsus: q: si trāseat tps pubertatis vix vnqz sanabif quocūqz auxilio.

¶Pueri vo ꝛc.¶Jn.ij. primo ait q pueri minus dispositi ꝛ remotiores ab epilētie icursu sunt illi qbus accidunt vlcera sicut tinee fani ꝛ apata in ptibus capitis ꝛ a quoz naribus plurime defluūt supfluitates. Ab his. n. cerebra eoz expurganf his hūiditatibus que sibi potuissent attulisse morbū epilenticū si illic remāsissent. Scdo dicit q rōnabile ꝛ vtile est vt ille purgef in pncipio natiuitatis balneis secessibus resolutionibus sudoralibus ꝛ insensibilibus morbillis variolis aut tineis i cuius cerebro supflua abūdat hūiditas: ꝛ ille in matrice plerūqz purgaf caloze matricis vel caloze ꝓprio resoluente ipsius supfluitates vel expellēdo eas iter panniculos ꝛtinentes fetū vt instante partu lubricent inferius pparantes fetui viā ad exitū. Et interdū purgaf post natiuitatez aliquo modoz nunc pnarratoz. Tertio dicit q si puer aut ifans non purgef a supfluitatibus capitis ꝛ corpis nō excusabif qn incurrat epilētiaz vel aliquā aliā graue egritudinem ex supfluitatibus ꝛ humoribus malis in eo retentis.

¶Plurimū aūt ꝛc.¶Jn.iij. dicit q plurimū epilētie ꝛtingentis pueris ꝛ infantibus leuiter curaf ꝛ removef cū pubertate. s. finitis vel diminutis suaz humiditatū supfluitatibus ꝛ corpibus suis assidue ꝓcedentibus exiccādo tā ab exercitijs ꝛ innato caloi q̄z a caloze ꝛtinētis ꝛ ꝛfortatis seu corroboratis cēbris ꝛ neruis qñ ñ associāt ifantes ꝛ pueros malicia dcē seu regimis hoz ꝛ dimissio cur puta negligētia i sanatōe epilētie.

¶Epilētia aūt ꝛc.¶Jn.iij. pmo ait q epilētia qñqz ꝛtingit adolescētib. s. ab etate pollutiōis vsqz ad iuuētutē: maxie dū sua cerebra debilitāt venereis actib ebrietatib vigiliis nimijs crapulositatib balneis ꝛ motibus inordinatis sup repletionē. Scdo dicit q si epilētia supuenerit post xxv. annū a cā ꝓpria cerebro ꝓprie ꝛtenta siue cōprehēsa in substantia medullari cerebri erit comitās egrū tota vita sua: neqz sepabif vnqz pfecte iz ipsuz affligat fm ꝓpios ꝛ p interualla. Juxta id Hip. apho. v. aph. viij. Epilētie qbus ante iuuētutē nascunf mutationē hñt. Quibuscūqz vo xxv. annoz fiunt plerūqz cōmoriunf. Et Gal. in pmē. dicit. Epilētia ergo añ pubertatē veniēs dissoluif i pubertate. Si aūt post pubertatem a xiiij. annis vsqz ad. xxv. venerit pōt sanari finō neglexerint. Si post. xxv. vt in qbusdā lib. iueni possibile est cōmori illis ꝛ in ea cōmoriūtur q̄z plurimi: hec ille. Cuius forte cā est q: cerebra iuuenū sunt fortissima ꝛ nerui fortissimi: ꝛ epilētia est ex pessimis morbis ꝛ lesionū multitudine dignarū operationū ꝛ difficultate q̄z maxia cure cū totali ipsi eradicatōe. Nō ꝑ itroducif in cerebris iuuenū nisi a forti cā vehemētis ipressionis q̄ cū fortiter heserit ꝛ fixe medullis cerebroz suoz nō est euellibilis. Tertio dic q intētio seu finis i executiōe cure tal epilētie post. xxv. annū est duplex. Una est vt prauitas aut malicia eius alleuief ꝛ remittaf ꝓueniēti regimine ꝛ ꝓpicijs medicis. Alia est tarditas seu retardatio poxismoz eius vt si prius accidant qualz septimana fiat vt nō accidant nisi semel in mēse. Et si semel accidant in quolz mense fiat vt non accidant nisi semel in .iij. aut iiij. mensibus. Quarto dicit Hip. dixisse q hec epilētia remanet in egris donec moriantur: puta in apho. v. particule modo prealegato.

¶Senibus aūt ꝛc.¶Jn. v. dicit q epilētia que meatus oppilat aiati spūs grossicie humoz vel viscositate dicta oppilatiua raro venit senibus pp obseruantiam debiti regiminis ꝛ siccitatez suoz cerebroz in senectu-

Universidad de Deusto Biblioteca

res. Amplius vbi est materia grossa ibi maxime fit epilepsia: z ppie oppilatiua: ꝫ in senibus est mā grossa. Itē in qbus fit apoplexia sepe in eis vi fieri epilepsiā sepe: qa apoplexia est epilepsie vicina:: ꝫ in senibus sepe fit apoplexia: vt.i. ptinē. z Hipp. in apho. lvij. vi. pticu. Apoplexia' maxie fit rē. ¶ In ꝯtrariū est Aui. z Azara. c. de epilepsia: z Halyab. ix. theo. c. de epilepsia. Jam dixi qꝫ epilepsia est duplex. Una contractiua facta a vaporibus malignis: z ista pōt frequēter fieri i senibus pp vapores malos potētes surgere a stomacho z alijs ptibus. Alia est epilepsia oppilatiua ꝺ materia in cerebro: z ista materia potest esse melā cholica vl phlegmatica. Epilepsia qdē de materia phlegmatica raro fit in senibus ꝓmis: qa sunt ficce complexiōis: z non dū multiplicauerūt phlegma: sed epilepsia de mā melancholica pōt in eis fieri: qꝫ melācholia i eis multiplicaf. Et hec solutio vi ꝙformis mēti Halyabb. ix. theo. c. de epilepsia: vbi dicit. Parū accidit epilepsia grandiorib⁹ z senibus eo qꝫ ipsoꝝ mēbra sunt ficca: ꝫ p hoc qꝫ sunt ficca: excludunt exuberantiā phlegmatis: ꝫ ponunt multitudinē melancholie: z in cōmē. preal. lvij. apho. vi. ptic. Gal. dicit qꝫ illa apoplexia q̄ fit a. xl. ānis ad. lx. ꝺꝫ intelligi qꝫ fit de mā melancholica. Aliter cōsueui ꝛsidere etiā qꝫ de nulla materia humorali fit epilepsia i senibus nisi raro. De materia qdem sanguinea z cholerica: hoc est certum. Sꝫ de materia phlegmatica z de melācholica ꝓbatur qꝫ raro fiat epilepsia in senib⁹ vel decrepitis. Mā in illis rari⁹ fit epilepsia melācholica vel phlegmatica in qbus est paucus calor motiuus ad colliquāduꝫ: z ēt expellendū materiā: ꝫ hoc est in senib⁹: maior est nota: qa epilepsia ꝓprie est morbus subito veniens z satis subito recedēs: minor ēt est nota. Si ergo volumus saluare Auer. dicemus qꝫ nō loqtur de epilepsia oppilatiua: sed melācholica vel phlegmatica. Ad rōnes dicendū qꝫ nō sufficit ꝑsentia māe grosse: ꝫ regri

parum aduenit epilentia oppilatiua.

¶ Et cās mouentes epilentiā plerūqꝫ adiuuant cāe extrinsece: sicut immoderantia cibi z potus: z sacietas nauseatiua. Et sicut mora plurima in sole ꝓp illud qꝺ capiti attrahitur ex materijs. Et illud qdē est ꝓpterea qꝫ ꝓhibet dilatari materias i ptibus coꝛporis quare mouet eas ad supiora. Et coitus plurimus est ex causis ei⁹. Et ex causis ipsius sunt delitie z quies z paucitas exercitij. Et ex causis eius est exercitiuꝫ sup repletionēꝫ ꝓpterea qꝫ humores ꝓp ipsuꝫ mouētur qui resoluūtur nō integre z implent vacuitates. Et ex causis ipsius est illud qꝺ debilitat coꝛ ex timore aut euentu tumultus z vocis subito. Et ex causis ei⁹ sunt ieiuniū habēris stōm debile: z po

Jacobus

te. In senio vero frequēter accidunt oppilatiōes in meatibus cerebri de grossis phlegmatibus multiplicatis ex indigestiōe defectu caloris vnde interdum accidūt apoplexie vel epilentie.

Et causas. ¶ In hac. vij. partc ꝑmo agit de causis que cōmouent ꝓximas epilentie causas ad faciendū epilentiam. Secundo de modis noscendi epilenticum: ibi[Et dicitur.]

¶ In. i. partic. ꝑmo dat. ix. cās remotas que mouent z excitāt cās intus ꝓximas epilētie. Prima est imoderantia seu superexcessus in cibis z potibus ꝓp quā humores indigesti multiplicant z diu manentibus cibis z potibus surſuꝫ z deoꝛsuꝫ i toto stō magna z assidua fit euaporatio ipsoꝝ ad cerebrū qui cōmouent z augēt cās epilētie illic existētes. Secūda est sacietas nauseatiua diu frequētata vel ꝓtinuata pp cām similē. Tertia est mora plurima in sole q̄ totius coꝛporis hūores cōmouet z vapores eoꝝ versus caput eleuat. Et illud ideo est: qa mās in ptibus coꝛporis dilatari ꝓhibet: forte qꝫ rugat z inspissat cutē: quare ꝓhibet eas ꝓ ipsam resoluti: vel qa leuigat z subtiliat eas quare mouet eas ad supiora z nō versus latera. Quarta est coitus excessiuus plurimus: qa vehemēter cerebrū debilitat: vñ fit capacioꝛ vel susceptibilioꝛ impssionis causaꝝ epilentie ꝛ sint debiles. Quinta est delicie seu voluptates superexcedentes aut ꝓtinuate z qes z paucitas exercitioꝝ q̄ in capite retinēt z in toto coꝛpe superfluitates z q̄si rubigine vel caligine q̄dam inficiūt cerebrū. Sexta est exercitiū vel laboꝛ fortis sup repletionē ciboꝝ z potuū vel ēt humoꝛ: qa vehementer cōmouet humores z ipsos resoluit non tā integre: vel potius dissoluit z dilatat eos z iplet ex eis mēbroꝝ vacuitates vt poros z vias z ventriculos cerebri z alioꝝ. Septima est plurima coꝛdis debilitas vel pp timorē seu terroꝛē subitū vel pp tumultū popularis seditōis vel belli ingruentis vel pp voces subitas terribiles: aut sonos tonitrui: cui ꝓtinus cerebrū fortiter compatitur z ꝺdebilitaf vnde in id facile cāe imprimūt epilētie. Octaua est ieiuniū vel fames vehemēs in hūtibus stōm debilez z tenuē z acuti sensus. Ad hūc eiꝫ trahunf in tpe famis vel effundunf cholerici hūores aut alij putridi copiose ad caput euaporantes. Nona est potatio vini puri fortis. Ledit. n. stōm estuatiōe z amplius cerebrū euaporatiōe. Scꝺo dicit qꝫ he. ix. cāe remote aut longinque faciūt ꝓpinquas epilentie causas. Nam malos generāt in coꝛpe humores fumos z vapores z vētositates vel genitos excitāt mouēt z dilatāt q̄re fiunt cā spasmi vlis z epilentie. Tertio dicit qꝫ singulare capitulū faciet in sequētibus de causis mouentibus epilentiaꝫ z erit. ix. tractatus ꝓsentis.

¶ Et dicitur rē.] ¶ In. ij. dat. iiij. modos qbus epilēticus scitur z dete gitur de quo suspitio est si talis fuerit. Et isti modi ꝓcticari solebant in seruis empticijs vtriusqꝫ sexus ꝓriusq̄ emerēt. Primus modus ē: indua tur ille de quo suspitio est pelle caprina statiꝫ excoriata: z intromittaf in aquā ꝓfundā z ꝓtinus cadet si sit epilēticus poꝛissimo epilētie. Juxta id Alex. i. ꝓac. c. lxxij. Cognosces aūt sic: capꝛe pelle coopi patiētem z i marina aq̄ intinge: cadet eiꝫ moꝛ. Scꝺo modus est suffumigare illuꝫ de quo suspitio est coꝛnu caprino minutiꝫ inciso z prunis ardētibus abūde ipoſito: cadet. n. statim si sit epilēticus. Juxta id Alexā. ca. nūc dicto. Coꝛnu capꝛ suffumiga nares z cadet. Tertius est suffumigare illū seu nares illi⁹ fumigio myrrhe: cadet. n. ptinus. Juxta id Alex. ca. nūc dicto. Smirnis i. myrrhe modicū ꝙpones naribus z ꝙfestim cadet ꝑcipue sit calefacta ef-

Fen.I.tertii.

tur motoꝛ illius māe. Ad aliaꝫ ꝺōm qꝫ nō est simile de apoplexia z epilepsia: qa apoplexia pōt fieri ꝓ viaꝫ simplicis exuberātie māe suffocantis z oppilantis pfecte: nec spectaf ita poꝛismatio sicut in epilepsia: imo si fortis est apoplexia nō soluitur: ꝫ epilepsia est magis poꝛismans: z indiget motore māe eliq̄tiuo z expulsiuo. Et cās. i. ꝺiūctas z añtes adiuuāt rē. ꝓ. Et positio vini puri ꝓpterea qꝫ impedit stōm. Cōtra p. S. ij. regi. acu. xxviij. cōmē. Hic ēēt sermo ꝓlixus in suo loco. Hic tñ breuiter ꝺōm qꝫ hoc dictū refertur ad cū qui ē debilis stomachi. s. apti recipe cholerā ex ie iunio: z huic ꝙfert vinuꝫ granatoꝝ vel agresta z similia. Vinū aūt purū in flāmando excitat coleram. Quibusdā aūt ꝑm alios modos debilibus in stō pōt vinū puꝝ ꝙferre: sicut qbusdā debilib⁹ in stō pōt ꝙferre aqua frigida: vt fen. xiij. c. de debilitate stōachi. In hoc aūt sunt multū ꝙsideranꝺe consuetudines. Nam qa sarracenis non est licitū bibere vinū: vt Auer. vij. colliget: ideo magis ab eo nocētur. Consueti vero iuuāt̄ur magis vel nō sic nocentur: z consuetis cōcedit Aui. quāuis sint distemperati in epate vistemperantia calida: vt fen. xiij. c. de cura male complexionis calide epatis. Et Dyonisius tyrānus ꝓpter ꝙsuetudinem potus vini magis sanus viuebat cum potu eius: vt Aristo. ponit proble. xxviij. ꝑmo proble. Et dicitur. s. ab Alexandro. c. de epilepsia. Halyab. vero dicit: quinum. z in hoc non videtur nisi ꝓprietas. Haste. i. chimū a quibusdam.

a ¶ Epilepsia aūt multotiēs rē.] ¶ Hic ostendit modos terminationis siue remotionis epilepsie. Et primo facit hoc: secundo quorūdaꝫ sententiam ponit: tertio iterum ponit modum quēndam terminatiōis: quarto iterum ponit cano. de ꝓparatione coꝛporum. ibi secunda[Quidam aūt]ibi 3ª[Inquit]ibi quarta[Epilepsie ꝓpatis.] ¶ Cōsideranduꝫ circa ꝑmaꝫ ptez: qꝫ qrtana curat epilepsiā pp tria: ꝑmo qꝛ suus calor digestiuus

De partibus

tatio vini puri etiā ꝓpterea qꝫ impedit stōm: z cāe qdem iste remote faciūt cās ꝓpinquas. Nos vero ponemus bis causis capi. singulare. ¶ Et dī qꝫ cū epilēticus induit coriū caprinū sicut excoriatuꝫ est recenter z dimittit in aqua incurrit epilentiā. Et similiter cū suffumigaf cum coꝛnu caprino z myrrha z albasc.

¶ Epilentia' aūt multotiēs resoluitur pp febres quas tolerat habēs eaꝫ z ꝓ ꝓprie cū sunt longe: z quartana ꝓprie pp vehemētia longitudinis sue: z ꝓpterea qꝫ digerit materiā melancholicā donec resoluaf: z tremoꝛ fortis qui fit in febribus. Tremoꝛ eniꝫ excutit vehemēter qꝺ in cerebro cōꝓhensuꝫ est de superfluitatibus. Sudoꝛ autem iuuat tremorem sua expulsione. ¶ Et quemadmodum

ꝑmās. Quartus modus est cū suffumigatiōe ex albasce. i. thimo ꝑm Janueñ. in suis syno. ꝓ quaꝫ scif si morbus caducus sit insanabilis epilentia ve cā ꝑuata: vel sanabili vel analētia vel cathalentia. Juxta id Alex. ca. nūc dicto. Appolōius aūt cupiston. i. bōa inuētio si sanari pōt ait āt non epilenticus. Si. n. acciderit apponeꝭ thimū eius naribus. Et si qdem sit analentia sanabitur: finaut em non sanabitur.

Epilentia aūt. ¶ In hac. viij. pte ꝑmo agit de resolutione epilētie ꝓ febres. Scꝺo de cōuersione eius ad paralysim: ibi[Et quēadmodū]Tertio de opiniōibus sup cās tremoris z agitationis in epilētia: ibi[Quidā aūt]Quarto de resolutiōe epilentie per albaras: ibi[Inquit ruffus]Quinto de cōuersione epilentie ad paralysim iterum z ad melācholiam: ibi[Et multotiens quidem.]

¶ In. i. pti. ꝑmo ait qꝫ febres q̄s tolerat epilēticus z ꝑcipue lōge multotiens resoluunt epilētiaꝫ. Mā febris supueniens epilētie que est spasmus vlis de repletione grossos ꝙsumit z resoluit humores ex qbus nascitur. Ob id dixit Hip. apho. ij. apho. xxvi. febreꝫ in spasmo melius est q̄s spasmū in febre fieri. Scꝺo dicit qꝫ febris q̄rtana supueniens epilētico ꝓprie z maxie resoluit z sanat eius epilētiam pp q̄tuoꝛ cās. Pria est vehementia lōgitudinis eius. Ipsa. n est lōgissima febriū qñqꝫ. xij. pseuerās āns. Et narrauit mihi mercatoꝛ qdā huius ciuitatis qꝫ habuit q̄rtanā. xx. annis cōtinuis sine q̄cūq̄ interruptiōe. Et hec lōga febris in quolibet ei⁹ poꝛissimo excutit ptem māe grosse epilētie. Secūda est qñ q̄rtana febris paulatiꝫ digerit mām melācholicā vel phlegmaticā que cā est epilentie donec resoluatur. Cōtra febris est calor extraneus: imo cōtra nāꝫ: z talis nō digerit ꝫ putrefacit vel vrit. Dic ꝑmo qꝫ nō est penitus contra nāꝫ: ꝫ est nālis mutatus in igneum vt ait Gal. aph. i. ꝓmē. xiij. Dic ꝺo qꝫ cōcesso qꝫ febris sit oino calor ꝓtra nām z qꝫ nō digerit digōne que est in iuncturis: tñ ipsa digerit digōne que est in nocitiuo: qñ grossos subtiliat hūores z resolutiōi viscosos apparat: imo de se aliqꝺ ex vtriſq̄ resoluit. Tertia est tremoꝛ fortis in q̄rtana reptus qui fortiter excutit superfluitates i cerebro cōtentas vel excutere adiuuat. Quarta est sudoꝛ multus in q̄rtana febre ꝓpter hoc qꝫ humidum melancholie facile seiungitur a ficco terrestri cui debiliter heret. Et iste sudoꝛ tremoreꝫ coadiuuat in expulsione superfluitatum tam a coꝛpoꝛe q̄ a capite.

¶ Et quēadmodum rē.] ¶ In. ij. dicit qꝫ vt apoplexia per paralysiꝫ terminari solet z in eā cōuerti si saluari debeat egroꝛ: sic plurimū epilētie tā dem ad palysim cōuertif. s. dum mā que iperfecte oppilauit meatus aliis spūs tota diffundif sup nucha ꝫ neruos vnius lateris. ¶ Attende qꝫ Gal. iij. iterio. ca. ij. ponēs diam inter stupoꝛeꝫ z apoplexiam z epilentiam ait. Si passio fuerit in tota pra necessariū ꝑp colligantiā z vicinitatem est pati ea que ꝑm ventriculū altissimū. s. mediū. Et pp hoc rō nocumentū habebit qꝫ patientes nec sentiunt nec mouenf. Spūs tñ. i. anhelitus nihil mali ꝓ qꝺ qꝺeꝫ passio stupoꝛ appellaf. Sꝫ passio q̄ anhelitui adeo nocet vt vel nō fit vel cū angustia magna aut fiē stertere qꝺ fit i graui somno apoplexia ꝺi. Itē aliqñ in dissolutione apoplexie mollicia. i. palyf generaf. Stupoꝛ aūt cū dissoluif sanitas fit. Epilētia vō est q̄s media inter hec duo. i. apoplexiā z stupoꝛē. Epilētia totius coꝛpis est spasm⁹ infirmū minime ducēs in mollicie. i. palysiꝫ: hec Gal. Et ꝓ hoc qꝫ dicit minime ducēs in mollicie ꝺicit huic pūi rē. Plurimū epilentie cōuertif

ad paralysim

simus ⁊ resolutiuus multum durat: q: est plixa febris: ſo propter ſui tremotem: tertio propter ſui ſudorem: ⁊ ꝑ: ⁊ quātum ad hoc dictum verificatur maxime de apoplexia ⁊ epilepſia phlegmatica: q: epilepſia melācholica terminatur ad melācholiam: vt Raſ. i. cōti. auctoritate iudei: ⁊ ideo ſtatim Aui. dicet. Epilepſia reſoluitur ad paralyſim ⁊ melācholiaz. a ¶Quidam aūt ⁊c.] ¶Primo ponit quorūdam ſentētiam: ſo ꝯriaz: tertio oſtēdit qd ſit de v: ibi ſa[Et alij]ibi tertia [Nullus.]Dubitatur i q epilepſia ſit maior tremor concuſſio vel agitatio ſpaſmoſa: an i phlegmatica an in melācholica. Videt q in phlegmatica: auctoritate Symeonis: quā ponit Raſ. i. cōtinē. ⁊ idem arguitur rōne ſua quā hic ponit. A. cum dixit: quidam aūt. ſ. Symeon ⁊c. Nam in illis epilēticis ē maior agitatio: in qbus nō eſt integra oppilatio. i. in quib⁹ oppilatio eſt minor. Sz i epilepſia phlegmatica oppilatio eſt minor: ergo agitatio maior: ꝓma ꝓpoſitio ēſt nota: q: quāto oppilatio eſt minor: tanto ſpūs ſenſitiuus ⁊ motiuus pōt ire ad mēbra ⁊ magis poſſunt cōcuti ⁊ agitari: ēt quanto oppilatio eſt minor in cerebro: tanto⁹ cerebrum pōt magis ſe ꝯtrahere ⁊ vt expellat. In maiori aūt motu cerebri cōtractiuo fit in corpe maior agitatio. Verum igit eſt q vbi oppilatio eſt minor agitatio eſt maior. Et per cōtrarias rōnes vbi oppilatio eſt maior agitatio eſt minor: q: cerebrū nō ſic poteſt ꝯtrahi: imo ſtat relaxatū quaſi appropiquās diſpōni apoplexie: minor ꝓpoſitio eſt nota. Nam phlegma nō eſt ſic ſpiſſum ſicut melācholia. i. nō eſt ſic groſſum: ⁊ per ꝯns nō eſt ſic oppilatiuū: ſed melācholia perfecte ſiue integre oppilat. i. magis itegre q̄s phlegma: non tñ in epilepſia oīno integre: q: tunc eſſet apoplexia. Cōcludit ergo: q in phlegmatica ſit magna agitatio. Quare in ipſa. ſ. melācholica epilepſia accidit parua agitatio. In ꝯrium arguitur cū dicit: ⁊ alij pōt ponī Tabri quē alleg. Raſ. ⁊ ſumpta maiori ꝓpoſitione Symeo. arguit ſic: i epilepſia ſit magna agitatio ſiue maior: in qua eſt minor oppilatio: ſed in epilepſia melācholica eſt minor oppilatio: q: humor pauce quātitatis ⁊ pauce penetratiōis in meatibus minus oppilat: ſed melācholia reſpectu phlegmatis eſt humor pauce quātitatis i nobis: phlegma. n. poſt ſanguinem plus abūdat: vt ¶Deſ. in de conſola. ij. c. Et etiam melācholia pauce penetrationis: q: humor eſt non ita labens ſicut phlegma: ergo faciet minorem oppilationē: ergo in epilepſia melācholica eſt maior agitatio: ⁊ tremor qd eſt contra Symeonē. Hec oia Aui. in lra ponit. Ad hāc qōnem dicendū ſicut Aui. dicit: q nullus ſermo iſtor eſt determinatus: qa cōtingit vtrūq; verificari. Propter qd ſcienduz q tota difficultas ſtat in hoc: quis humor magis oppilet an phlegma an melācholia. Et dicēduz q in his humoribus ꝯſideramus q̄ſtitatez: ⁊ vt ſic magis oppilat phlegma: tū hic ſermo nō eſt oīno determinatus: q: cōtingēs eſt plus in aliquo peccare de melācholia in quodaz minus phlegma. Secūdo ꝯſideramus

apoplexia conuertitur ad paralyſim: ſimiliter plurimum epilentie conuertitur ad paralyſim. ¶Quidam autem[a] eſtimant[’] q phlegmatice aſſociātur tremor ⁊ agitatio: quoniam phlegma non conſequit̄ in ſpiſſitudine ſua vt oppilet meatus integre. Melācholia vero integre oppilat quare in ipſa accidit parua agitatio. Et alij eſtimant q eius cum qua multiplicatur agitatio fortitan cauſa eſt humor parue quantitatis aut pauce penetrationis in meatibus quare ponunt rem econuerſo. Nullus vero vtrorumq;

ſermonum in eo eſt determiatus. ¶Inquit[b] Ruffus cum apparet albificatio albaras in partibus capitis epilentie[c] ſignificat reſolutionem corruptionis epilentie ⁊ ſanitatem. ¶Et multotiens quidem reſoluitur epilentia ad paralyſim ⁊ ad melancholiam. ¶Epilentia accidit ꝓparatis epilentie ⁊ ꝓprie humidis propter etates ſuas ſicut infantibus ⁊ pueris: ⁊ humectatis propter regimen ſuum: ſicut qui nauſeatiuam facietatē ꝓſueſcunt: ⁊ illi q inhabitant terraz vēti meridio. qm̄ iplet caput hūidtate.

eor ſubſtātiam: ⁊ hoc dupliciter: vel ſubſtātiam. i. fluxibilitatē: vel ſubſtātiam. i. groſſiciem vel ſubtilitatē. Si qdem cōſideremus fluxibilitatē cū phlegma poſſit magis fluere ad meatus ⁊ loca oppilabilia q̄s melancholia ꝑm hoc phlegma magis oppilabit. Sz ſi ꝯſideramus groſſicie ſubſtātie: tunc melācholia magis oppilat.]Poſita ergo i vna equali via portione phlegmatis ⁊ melancholie: melācholia magis oppilabit: q: groſſior: ſed ad locū oppilādū tardius melācholia fluit: ⁊ quia cōtingit q̄nq; plus oppilare vel fortius melācholiā: q̄nq; vo phlegma: ideo neuter ꝑmo determinatus eſt.

b ¶Inqt Ruffus ⁊c.] ¶Hic ponit etiā quēdā modū terminationis ipſius ⁊ patet.

c ¶Epilētie ⁊c.] Hic ponit cañ. de ꝓparatōne corporū.]Et primo facit hoc: ſo addit cañ. ibi ſa [Epilepſia autez.] Qō primo dicit pz. Dubitat vtruz epilepſia infantiuz ⁊ mulierū ⁊ eor[’] quorūz ſanguis eſt pauc⁹: ſit pauca ſiue pua: vī q nō: q: epilepſia cito occidēs eſt multa: ſz epilepſia infantium mulier ⁊ eor quor ſanguis eſt paucus cito occidit: vt Raſ. i. 9ti. auctori. Tabri. Unde dicit epilepſia interficit vilociter pueros ⁊ mulieres ⁊ illos qbus eſt paucus ſanguis ⁊ eor vene ſunt arcte. Dicendū ꝓmo per lre corruptionē: q: vbi dicit eſt pauca vult dicere eſt ꝓtaua. i. cito occidens: ⁊ ſic ꝯcordat cū Raſi. Sed ſtatim dubitat: nā morbus ꝯſimilis nature nō eſt ꝓtauus: imo in eo minus ꝑiclitantur egrotantes: ſed epilepſia eſt morbus ſimilis nature infantiū: q: ſunt humidi ⁊ mulierū: q: ſunt frigide ⁊ humide: ⁊ habentiū paucum ſanguinem: q: etiam ſunt frigidi: ⁊ aggregant phlegma ꝓpter debilitatez digeſtionis: ergo epilepſia in iſtis eſt minus mala ⁊ nō eſt ꝓtaua. Dicēdum ſaluando lram noſtram: q epilepſie iſtor ſunt parue. i. a pua ſiue pauca cā. Nō eſt: q: illa epilepſia eſt pauca. ſ. a pauca cauſa que fit in cōſimili natura: ſed iſtor epilepſie fiūt in corporibus nature cōſimilis: vt declaratū eſt: maior eſt Gal. in ꝓmen. apho. xxxiij. Fe ꝓcule. In morbis minus ⁊c. ⁊ Aui. fen. xiij. cap. de ydropiſi: ⁊ ꝓmo cañ. fen. ij. ca. de cōplendis diſpōnibus. Sed tūc reſtat ſoluere ad auctoritatem Tabri dicendū dupliciter. Primo modo nō cōcedendo illam auctoritatem. Nam morbus cōſimilis nature corpis: ſicut fit a pua cauſa ⁊ eſt puus: ita eſt minus malus: ⁊ minus occidens. Uel dicēdum q dictum Tabri poteſt verificari. Maz lz morbus cōſimilis nature p ſe ſit magis ſalubris: tū propter alias diſpōnes annexas poteſt eſſe magis mortalis: ſicut appet de catarro in ſenibus: ⁊ de ptiſi in ꝓparatis: vt Cōmentator ibidem. Dicemus ergo q epilepſia eſt ꝓtaua in infantibus ⁊ mulieribus ⁊ hoibus pauci ſanguinis ꝓpter debilitatē virtutuz eorum: ⁊ q: ſpaſmoſus motus conſūmit de ſanguine ⁊ ſpū: etiam propter hoc epilepſia iſtorum eſt ꝓtaua mortalis: lz epilepſia que occidit p viam ſuffocationis poſſit poni ꝓtauior in viris ⁊ calidis corporis: q: iſta corpora minus viuunt ꝓhibita ab anhelitu: vt notuz eſt: eſt etiam ꝓtaua: q: phlegma ce-

Jacobus

ad paralyſim niſi eſſet q Gal. intelligit de terminatiōe poriſmoz epilētie ꝑm cōem curſum: que nō fit p ꝙuerſionē epilētie in paralyſim. Et ꝑn. intelligit de terminatione finali totius epilentie qua ceſſat penitus q̄ſi via crif. Et ſic epilētias vidi pluries ad paralyſes cōuerti ⁊ p eas ſanari. Uel dic q epilētia cōſecata a mēbris alijs minime egrum ducit i molliciem q: nō imbibit materia ipſius nervos ⁊ nucham lateris vnius cum ſit vaporoſa fumoſa aut ventoſa lenis ⁊ ſubtilis. Sed epilentia de cauſa priuata ſi quādoq; cretice terminari debeat plurimuz conuertitur ad paralyſim.

¶Quidam aūt ⁊c.] ¶In. iij. ꝓmo ait quoſdā aſſeruiſſe q tremor ⁊ agitatio mēbroz fortis phlegmatica aſſociant pp hoc q phlegma nō eſt tāte ſpiſſitudis q oppilet integre vias ⁊ meat⁹ aiati ſpūs. Tranſit q̄ ad mēbra motui ordinata dans eis ptātem qua fortibus tremore ⁊ agitatione eſſe cōcutiant. Melancholia vo ſua groſſitudinē ⁊ terreſtreitate itegrius oppilat. Mā ⁊ hūor grauis eſt ⁊ negor ⁊ glutinoſior alijs. Eſt. n. fex aliorum humoz: vñ ſolus potuit corruptionē oīuz teſte Gal. iij. apho. ꝓmē. ix. illius cañ. Melācholicos ſo iferius vehemētius ⁊c. Et q: melācholia ꝑm iſtos tā pfecte oppilat cerebri meatus vt ſpūs motiuus ad mēbra mouēda trāſire nō poſſit pp hoc accidit in epilētia melācholica pua agitatio puus quoq; tremor ⁊ q̄ſi nullus. Alij vo aliter exiſtimāt vz q cā huius epilētie cū qua multiplicat agitatio fortis vna cū tremore eſt humor pue q̄ſtitatis aut pue penetratiōis in meatus aiati ſpūs: q̄re ponūt rē ecō uerſo dicētes q tremor ⁊ agitatio plus multiplicant in melācholicis epilentys ⁊ minus in phlegmaticis. Prio q: melācholia pauce q̄ſtitatis eſt cōparatione ad phlegma maxime in cerebro qd phlematice nature eſt. Secūdo q: melācholia minoris penetrationis eſſe videtur q̄s ſit phlegma humidū: tum q: groſſior: tum q: terreſtris ⁊ arida ex ſe eſt carens humiditate qua facile lubricet in meatus ſpiritus. Cōſequenter dicit hic q nullus vtrorūq; nunc dictorū ſermonum determinatus eſt. i. paſſertus ⁊ certificatus ab auctentico aliquo medicine auctore. Uel expone determinatus eſt. i. generaliter ⁊ in toto verus: imo qñq; ſunt tremor ⁊ agitatio maiores in melācholica epilentia q̄s in phlegmatica ⁊ qñq; econtra. Et qñq; phlegma magis abūdat ⁊ magis oppilat vias ſeu meatus animati ſpūs ⁊ qñq; melancholia. Sed hoc ꝓ regula poteſt haberi q in epilētia quanto maior eſt oppilatio meatuuz cerebri p quos trāſeunt aiati ſpūs ⁊ magis vicina oppilatiōi pfecte ⁊ integre qualis eſt in apoplexia tāto minores ſunt agitatiōes ⁊ tremores mēbroz: q: tūc ſpūs motiui pauciſſimi tranſeunt ad mēbra cū virtute motiua ⁊ in apoplexia: q: nulli tranſeunt aiati ſpūs ad mēbra motiua nō eſt agitatio nec mēbroz tremor: ſed iacēt vt mortua. Uer in principio morbi epilētici vbi magna ⁊ fortis eſt oppi

Epilentia accidit.

¶In hac pte. ix. ꝓmo dat cās euentus epilētie in diſpoſitis. Scōo dat cām quare quorundam epilentia eſt pua: ibi[Epilentia autem.]

¶In. i. ptícula dat tres cās euētus epilentie in diſpoſitis ad eaz. Et ſunt ad eā diſpoſiti ꝓprie exceſſiue hūidi ꝑ z nāz vel ex cōplexiōe acq̄ſita. Prima cauſa eſt etas vt puerox ⁊ infantiuz qui de facili cadunt in epilētiaz pp debilitatem cerebroz ſuox ⁊ horum exceſſiuam humiditatē ⁊ voracitatem ac crapulositatē. Scōa eſt exceſſus hūiditatis ⁊ abūdantiā ſuperfluitatū pp malū regimen diu ꝓtinuatū ſicut eſt in illis q ꝓſueuerūt ex crapulositate ⁊ voracitate frequēter incurrere ſatietatē nauſeatiuā. Tertia ē in habitatio terraz in qbus ſepe flāt auſtri ſeu meridionales vēti: q: capita replēt hūiditatibus. Iurta id Hip. apho. iij. aph. xviij. Auſtrine vo diſſoluunt corpora ⁊ humectāt ⁊ capitis dolores ⁊ graues auditus ⁊ vertigines faciunt in oculis ⁊ in corpore difficiles motus ⁊ ventres humectant. Et lz ſimus hic ſeptētrionales in noſtra vicinia pluriūe ſunt epilentie q̄ plus multiplicāt i mulieribus q̄s in viris. Et forte ad id adiuuāt male ceruiſie ⁊ turbide huppe ⁊ granum inebriās qd i ſiligibus ⁊ triticis abūdat ⁊ aſſiduus vſus malorum lacticiniorum quādoq; cuz piſcibus: quādoq; cum vino ⁊ humiditas regionis ⁊ compreſſio humiditatum in cerebris ab extrinſeco frigore ⁊ fortibus ventis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rebri ⁊ corporis non recipitur in venis propter earum coartationem: q̄ hoc est qđ dicit Rasis.i.conti.auctoritate Hip.multi pueri moriũtur ex eo:q: vene eor sunt arcte: ⁊ non possunt recipere phlegma plurimũ ⁊c.

¶De signis specierum eius. Cap.viij.

Scimus. ¶Cum posuit cās ⁊ diuersitates epilepsie. Ponit hic signa. Et p̄mo in generali ⁊ postea in spāli: ibi fa| Cum ãt volueris scire.] Dīa in duas: p̄mo facit hoc: fo cōparat modos epilepsie: ibi fa| Non ois vero.] Dubitat vtrũ epilēticis sit ligua citrina: vq̄ non: q: epilepsia plurimũ fit a phlegmate: ſz cũ phlegma abũdat: non citrinat linguaz: imo dealbat. In ōrium est Auic. hic ⁊ supra in ca. de significationibus sumptis ex dispōnibus mēbror: que sunt cerebro sicut propagines. Dicendum q̄ iste ter.repitur arctior ab auctoribus ante Aui. Alexander.n. dicit ad cognoscenduz epilepsiam viridis sub ligua eor inenik ois vena. Rasis vo.i. cōtinē.ca. de epilepsia dicit ferī q̄ vene patientis epilepsiā: que sunt sub lingua: sunt virides: nō autē dicunt hoc ppria auctoritate: nec dicūt q̄ supior ps lingue sit citrina. Cā aũt viriditatis est infridatio sanguinis ptiũ capitis: vñ tendit ad mortificationē: ⁊ sic ad quandā viriditatē. Sed ps grossior huius sanguis sub lingua ꝓtinetur magis: ⁊ iō appet ibi viriditas: ps aũt subtilis petit magis locũ supra linguā: ⁊ iō facit in ea viriditatē magis claram que viriditas pōt dici citrinitas: imo ita currit in vsu vt Bal'.in cōmē.ij.pnosti.xx. cōmen. ⁊ fo regi.acuto.xxi. cōmē. Alia cā posset dari q̄ in epilēticis pp nocumentū in anhelitu fit aliqua inflāmatio i spiritibus: ⁊ sic aliq̄ cholere acuitas: vñ lingua tingit: q: illis ptibus cōicat: ꝛz ipsa lingua sit p sui coꝛpores multum significatiua dispositionuz corporis: vt Aristo. pble. xxxv. tiij. proble. Ex quibus contraria cessant.

a ¶Antecedit eam. s. epilepsiā vel potissmum epilepsie mutatio: q: ex ea ipsa fit. Grauitas in capite. s. cũ ipsa est mālis de mā humorali ppria cuz irascit: q: ira cōmouet más: ⁊ facit eas ledere magis: aut accidit inflatio in ventre. s. cũ est epilepsia cōicate stomachi vel mirach. Coartatio in motu lingue. i. impediunt in loquela pp nocumentū cerebri. Sōnia mala propter eandē cāz. Obliuio pp humectationē cerebri in phlegmatica epilepsia: ⁊ in melancholica etiam est obliuio reruz illius hore: vt apparet ex dictis supra cap. de corruptione memorie.

Jacobus

¶Epilentia autem ⁊c.] ¶Jn.ij. dicit q̄ epilentie parue sunt in mulieribus ⁊ in infantibus ⁊ in oibus his quor sanguis est paucus pp constrictionem seu gracilitatē suar venar a qbus nō solet multa effumatio vel euaporatio ad cerebr repēte seu subito fieri que magnā ⁊ fortē suscitare valeat. Et id p̄cipue verificat in epilentijs que cerebro p venas cōicant.

¶De signis specierum eius. Cap.viij.

Scimus. ¶Jn hoc ca. p̄mo agit de signis cōibus epilentie ⁊ de signis peiozis ex ea. Secundo de signis epilentie cerebro ppie: ibi| Cuz aũt volueris] Tertio de signis leuiozis ⁊ peiozis epilētie: ibi| Signa aũt epilentie leuiozis] Quarto de signis epilētie vētose: ibi| Et signū eius cuius cā] Quinto de signis phlegmatice: ibi| Et signa eius cuius cā] Sexto melancholice: ibi| Signa aũt eius cuius cā est cholera nigra] Septio sanguinee: ibi| Signa aũt eius cuius cā est sanguis] Octauo cholerice: ibi| Signa aũt epilentie que est ppter materiam cholericā] Nono stomatice: ibi| Eius vero cuius cā est ex stō] Decimo mirachie: ibi| Qđ si ex mirach] Undecio epatice vel totius corpis: ibi| Illaz vo cuius cā ⁊ pncipium| Duodecimo matricalis: ibi| Illa vero cuius causa est matrix] Tredecimo splenetice: ibi| Illa vero cuius cā est splen] Quartodecimo de signis epilentie ex materia venenosa: ibi| Eius autez que est ex materia venenosa] Quintodecimo de signis epilentie ex vermibus: ibi| Signa vero eius que fit ex vermibus.]

¶Jn.i. parte p̄mo agit de signis cōibus epilentie. Secūdo de signis peiozis ex ea: ibi| Non omnis vero.]

¶Jn.i. particula dat.xiij. signa pluribus speciebus epilentia cōsa. Primum est citrinitas lingue ex forti cōmotione cholere ppter agitationem spasmosam ⁊ vehementiā angustie. Secundum est viriditas venar que sunt sub lingua vel a malicia cholerarū que illuc eleuantur aut a capite exprimunt vel ex cōstrictione sanguinis in eis ⁊ cōuersione eius ad aduſtionez ex angustia. Tertiū est anteceſſio mutationis cōplexionalis naturalis ad peius ex inordinato regimine in crapulis ⁊ ebrietatibus ⁊ venereis actibus ⁊ vigilijs que caput debilitant ⁊ malis ipsum replent hūoribus. Quartū est grauitas seu ponderositas capitis insolita marie duz eger irascitur ex abūdantia grossoꝛum humoꝛ in capite quos cōmouet ira. Quintū est inflatio in ventre ppter ventositates quas suscitat extranei motus: vel ppter angustiaz anhelitus a spasmo cui cōpatiunt mēbra naturalia. Sextuz est coartatio in motu lingue precedens eam: vel impedimentū in loquela causa humiditatū que de cerebro descendunt ad neruos ipsius motiuos vel ex ipedimento transitus spūum motiuoꝛ ad eos cā oppilationū que est in cerebro. Et vidi quosdā ex epilēticis que dentibus suis linguas suas adeo coartauerūt hora postmi q̄ has pene abscinderunt. Septimū est anteceſſio malor somniorum vt submersionis vel rep-

b ¶Pauor ⁊c.] ¶Hic apparet dīa inter ista fm litteram extra. Nam pauor est de preteritis: ꝛz timor ⁊ formido de futuris. Ista fiunt propter paucitatem caloris ⁊ spūs: vnde nō sunt audaces: loquatur secū ppie in melācholica: q: est vnus modus melancholie. Et constrictio pectoris ex nocumento cerebri. Ira ⁊ acuitas. s. in ira: q: sunt velocis ire. Sed diceret aliqs contra q: ira est feruor sanguinis: vt pōt sumi de differentijs se. i. ⁊. ij. lib. ō regi. sani. Dicendū q̄ i istis nō fit ira ex feruore sanguinis: sed q: in epilepsia phlegmatica est humiditas ⁊ paucitas naturalis caloris.

Ex p̄mo cōtingit q̄ faciliter spēs pulpensionum in eis imprimuntur. Ex fo contingit q̄ ipsi quadam vilitate estimant se paruipendi: ⁊ ex hoc appetunt vindictam.

c ¶Nō ois ⁊c.] ¶Qz leuis epilepsia recipit curam: ſz praua ⁊ fortis nō sic: iō ostendit que est ledens ⁊ praua magis: ga illa que vertiginez inducit: significat. n. nocumētum ēt spiritib' cōicatū.

d ¶Et agitatio ⁊c.] ¶Cōtra q: materia plurimũ oppilat: sed vbi plurima oppilatio ibi pauca agitatio. Dicendū qñ epilepsia est de materia praua ⁊ multa: tūc propter prauitatem in pncipio motus materie fit multa agitatio: q: cerebrū multū fugit: ⁊ cōstringitur: sed postea pp multitudinē ⁊ grossiciez fit oppilatio pfectio: ⁊ cadit virtus: ⁊ iō stat getus: ⁊ quasi cōgelatus ⁊ sine sensu ⁊ motu lōgo tpe: ⁊ ex hoc seqtur nocumentū in spū. i. anhelitu pp multam cerebri lesionem. Ad ōrium dicendum q̄ mā ꝛz fit multa: tñ in pncipio sui motus nō multū oppilat ⁊ ledit malicia sua plus qz multitudine.

e ¶Cum aũt ⁊c.] ¶Hic in spāli ponit signa: ⁊ primo epilepsie cerebralis: fo epilepsie p cōitatem: ibi fa| Eius vo cuius cā est a stō.] Dīa in tres: p̄mo ponit signa qbus cognoscimus eā esse cerebralē: fo pōit signa graduū in malicia eius: tertio ponit signa fm diuersitatē cāz: ibi fa| Signa aũt] ibi tertia| Et signū eius.] Cōsiderandū circa p̄mā ptē q̄ Aui. tangit qtuor modos signoꝛ. Primus est a sensibus exterioribus ⁊ motibus: in qbus semp inuenit nocumentū. s. qñ non est actu pōtissmus epilepsie: ⁊ hz citrinitatez. i. maliciam caloris in facie. Secundus est a modo nocumentoꝛum sensuuz interioꝛum: quid autem sit amentia quid stolidi tas supra dictuz est. Tertius modus signoꝛum est a iuuantibus ⁊ nocentibus: quia nō est grauitas. Et minuitur. i. ⁊ minutio grauitatis: scilicet in capite: fm fluxum ventris ex leuitate nature quantum ad fluxum naturalem. Et euacuationibus quantum ad fluxum artificialem. Sed tu diceres

De partibus

horribiliū ex repletione plurima cerebri fumosa humorali vētosa vel vaporosa. Octauū est obliuio pp excessiuā cerebri humiditatez ⁊ ingrossationem spūum vel phibitionē liberi transitus. Monuz est pauor timor ⁊ formido vel de casu in malū qō sepe excitat timore quē hz ⁊ imaginatōe ne cadat in ipsuz corā extraneis ⁊ i locis publicis: vel de rebus alijs que non timēde sunt sicut phlegmaticis ⁊ melancholicis feminis ⁊ pueris sepe timor accidit sine causa aliqua. Decimū est q̄ passurus epilentiā sepe secū loqtur solitarius existens ex melancholia aut tristicia. Undecimum est cōstrictio pectoris vel oppressio anhelitus eo q̄ ad ipsuz nō libere trāseunt copiose satis motiui spūs pp vias cerebri que sunt oppilate: vel q: recidit super pectus aliqd ō materijs cerebri. Duodecimuz est ira leuiter excitata cū minimis cāis sicut in pueris ⁊ mulieribus quor animus maxime in lubrico est propter humiditatis excessum in eis ⁊ faciles motus colerarum suar. Tredecimū est acuitas vel ingenij vel sensus vel actuciarum in his q̄ ad epilentiam dispositi sunt ex debilitate cerebri ppter raritatez substantie ipsius ⁊ subtilitatē sicut fuit Scotus doctor subtilis. Et multos pueros hmōi vidi qui vexati epilentia valde ingeniosi erant.

¶Non ois ⁊c.] ¶Jn.ij. p̄mo ait q̄ non ois spēs epilentie recipit curā: imo multe ex eis sunt incurabiles: sicut ille q̄ ptracte fuerunt ex parentibus epilēticis vel altero ipsor epilentico: ⁊ ille que fiūt a cā ptinata iam habituata: ⁊ ille que fiunt post. xxv. annū vel ante inceperunt ⁊ durāt vltra ipsum. Jngt Alexan. i. prac. Epilentie passio vna ex diuturnis passionibus est ⁊ magna diligentia ⁊ sollicitudine opus hz ⁊ si neglecta fuerit ab inicio sepius cōmoritur q̄ hanc habet. Secundo dicit q̄ ex epilentijs ledentior est illa que vertiginē affert a pncipio sui propter vehementiā conturbationis animati spūs ⁊ in qua est plurimū fortis agitatio propter angustiā anhelitus ⁊ cordis ⁊ contracti cerebri quādiu motiui spūs transeunt vel q̄ transiuerunt in membris remanent sufficientes huic agitationi. Et in qua seqtur hanc agitationem qes fortis addita seu palatij crescens vehementi additione intantum ⁊ taliter q̄ viu iacet eger velut mortuus sine motu ⁊ sensu sicut apopleticus. Et in qua est lesio vel nocumentum forte in anhelitu: non tū tantum vt in apoplexia que suffocatione perimit infirmum. Per hec. n. grania syntomata quatuor. s. vertiginem ⁊ agitationem fortem vehementem ⁊ getem additam post agitationem ⁊ impedimentum in spiritu plurimuz. i. anhelitu significatur q̄ epilētie materia est multa ⁊ infirmi virtus debilis impotens ei dominari pmpte exeutiendo hanc ex meatibus animati spiritus.

Cum aũt. ¶Jn hac pte. ij. dat. xiij. signa epilētie cēbro ppie ⁊ de cā ptinata. Primū est ḡuitas capitis assidua seu nō deficiēs pp grossos hūores ideficiēter iniacē cerebro. Secūz est ȳtigo sepe supueniēs epilētico pp turbari spūs aiatos a vētositatib' ⁊ a vaporibus quos excitat calor ex grossis hūorib'. Tertiū ē tenebrositas i oculis

propter

tu diceres hoc est falsum: q; in epilepsia cerebrali facimus euacuationes ad euacuandu; materia;: vnde alleuiantur paroxismi: ꝛ sic etiam grauitas capitis: dicendū q; grauitas capitis ꝛ sui diminutio non ita dependet in sui presentia ꝛ diminutione ab euacuationibus ꝛ repletione in epilepsia cerebrali: sicut in stomatica ꝑ vel intestinali ꝛ similibus: vt notu; est. Albertus vō cogitur exponere textū sic: ꝛ non est grauitas. ſ. in corpore toto: sed i capite. Vel nō est grauitas. ſ. mo;: ſ; minuitur ſm fluxu; ꝛc. Sz hec expō non est ad mentem Aui. Nā ipse iam dixerat de nocumento vtutu; moraliu;: nec est consuetudo Aui. sic log. Itē quō alleuiari a fluxu ē de signis epilepsie cerebralis. Melius igitur est q; exponat vt diximus non est grauitas: ꝛ sup. nō minuitur. Et iste modus est cōsuetu; Aui. Unde supdixit nō est ꝛ rescinditur ſ. nō est ꝛ nō rescinditur. Quartus modus signoꝝ est a dispositione alioru; membroru;: ꝛ patet.

neris cum permixtione in intellectu: ꝛ oblitione assidua: ꝛ amentia: ꝛ stoliditate. Et non est grauitas ꝛ minuitur ſm fluxum ventris cum eo quod contingit ex lenitate nature ꝛ euacuatoribus: tunc iudica q; illud est ex cerebro tantūmodo. Amplius si nō inuenis in membris neruosis ꝛ in splene: ꝛ epate neq; in aliqua extremitatum ꝛ in iuncturis nocumentum neq; eger sentit aliquid eleuari ad caput ex loco certificatur apud te quod impedimentum est ex cerebro.

a ¶Signa autem ꝛc.] ¶Hic ponit signa epilepsie ſm gradus: ꝛ primo epilepsie leuioris: secūdo ꝓuoris: tertio signa medie inter ista. ſ. nō sic prauebi ſa| Signa vero]ibi tertia|_ Et minor.]Consideranduz q; p accidentia possumus intelligere ea de q;bus predixit. ſ. de mutatione corporis ꝛ grauitate capitis ꝛ malicia coloris in facie. Et possumus intelligere accidētia in actu epilepsie: que sunt nocumenta sensuu; ꝛ motus. Cito redeat rō significatur ex hoc pauca materia ꝛ non mala. Uerecundetur significatur bonitas memorie: vnde recordatur sui potissimi. Et bonā

Sz hec expō non est ad mentem Aui. Nā ipse iam dixerat de nocumento vtutu; moraliu;: nec est consuetudo Aui. sic log. Itē quō alleuiari a fluxu ē de signis epilepsie cerebralis. Melius igitur est q; exponat vt diximus non est grauitas: ꝛ sup. nō minuitur. Et iste modus est cōsuetu; Aui. Unde supdixit nō est ꝛ rescinditur ſ. nō est ꝛ nō rescinditur. Quartus modus signoꝝ est a dispositione alioru; membroru;: ꝛ patet.

a ¶Signa autem ꝛc.] ¶Hic ponit signa epilepsie ſm gradus: ꝛ primo epilepsie leuioris: secūdo ꝓuoris: tertio signa medie inter ista. ſ. nō sic prauebi ſa| Signa vero]ibi tertia|_ Et minor.]Consideranduz q; p accidentia possumus intelligere ea de q;bus predixit. ſ. de mutatione corporis ꝛ grauitate capitis ꝛ malicia coloris in facie. Et possumus intelligere accidētia in actu epilepsie: que sunt nocumenta sensuu; ꝛ motus. Cito redeat rō significatur ex hoc pauca materia ꝛ non mala. Uerecundetur significatur bonitas memorie: vnde recordatur sui potissimi. Et bonā

Jacobus

propter imisceri spiritibus motiuis vētos ꝛ vapores grossoru; humoru;. Quartū est grauitas in lingua ꝛ sensibus pp humiditates q̄s neruis eoru; cōicat cerebrū. Quintū est agitatio in motibus pp hūiditates q̄s neruis motiuis cōicat cerebru: vū tremūt musculi vel iectigant vel salire vt dent ꝛ querūt excutere qd ipsos aggrauat. Sextū est citrinitas in facie infirmi vel discoloratio palliditatis ab hūoribus malis ꝛ suis vaporib; ꝛ penuria sanguis. Septimū est pmixtio mētis vel intellectus sic q; frequenter is epilēticus nō loquēda logitur ꝛ nō cogitāda cogitat ꝛ nō facienda facit ex defectu discretiōis pp vētos grossos ꝛ vapores plimos qui spūs mēti seruientes obūbriant. Octauū est oblitio assidua pp hūiditates superfluas cerebri qbus impedit formaꝝ retētio. Nonū est amētia seu mētis defectus ita vt sepe nō intelligāt id qd eis dī vel ad interrogata rndere nesciant ꝓturbato mētis organo multitudine vapoꝝ vētoꝝ ꝛ humoꝝ. Decimū est stoliditas. i. diminutio cogitatiōis filis infantili fatuitati pp cās similes cāis amētie: lz sint minores vel debiliores. Undecimū est q; non est grauitas. i. aggrauatio neq; diminutio seu minoratio in hac epilentia penes fluxū vētris: vel cōstipationē: sic q; alleuiet epilētia cū eo qd accidit ipsi epilētico de lenitiōe nāe seu vētris ꝛ eūonibus p vētris fluxū sicut alleuiant epilentie alie q̄ cōicant ab inferioribus nec aggrauat multū sensibr ista epilētia ꝓstipatione moderata vētris. Sz tāta esse posset ꝛ tā diuturna q; vapores ꝛ fumi ex fecibus elati copiose ad cerebꝝ aggrauarēt ppriā eius epilentiā. Sicut fluxus vētris possz esse tātus ꝛ a pharmaciis tāte attractiōis q; p hūc effluerent māe cerebri in toto aut in parte que sunt vt ꝓiuncta cā epilētie cerebro pprie ꝛ sic iste fluxus hāc epilentiaz pmpte alleuiaret. Duodecimū est si nō inuenit egritudo aliq̄ in membris neruosis vt stō matrice: nec in carnosis vt epate ꝛ splene nec in aliq̄ extremitatū vt manibus ꝛ pedibus nec in iūcturis de q̄ psumptio possit haberi q; cerebro trāsmittat epilentie cām. Tertiūdecimū est si in horis aduētus paroxismoꝝ epilētie nō sentiat eger eleuari aliquid festine ad cerebrū ab aliquo mēbroꝝ sibi suppositoꝝ. Per hec. n. signa certificamur q; epilētie nocumētū ppriū est ex cerebro ꝛ q; epilētia fit a cā priuata cerebro ppria. Adde his signis si vis q; epilenticus a cā puata cerebro ppria nō psentit paroxismi aduentū: imo subito cadit. Sz in analēcijs ꝛ cathalencijs psentit euentus paroxismoꝝ. Uidi. n. cōplures marie mulieres q̄ psentientes paroxismi aduentū sufficiētes habebāt iducias surgēdi de mēsa vt recedēdi a ꝓsortijs hoiuz: ꝛ se p̄cipitandi sup vnū lectū vel pternendi humi ne perciperetur ipsarum casus ꝛ ne cadendo se grauiter lederent.

Signa autē. ¶In hac pte. iij. pmo agit de signis leuioris epilētie. Scdo d signis prauioris: ibi|_ Signa vō eius]Tertio de signis minus ꝑuaꝝ iter prauas: ibi|_ Et minoꝝ istaꝝ.] ¶In. i. pti. dat. iiij. signa leuioris epilētie. Primū est vt sint eius accidētia magis sana. i. syntomata qbus associat hora paroxismi sint icolumiora seu minus molesta. Et ista sunt q̄tuor quoru; p̄meminit ptcula ſa. i. ptis ca. pūtis que hic potius q̄s ibi deberent inseri. Primuz est vertigo. Scdm est agitatio. Tertiuz est ges addita post agitationē similis stupori. Quartuz est nocumentū in anhelitu. Que si pua fiant ꝛ cito ꝑtereant: tūc significant leuē epilentiā si fortia ꝛ lōga peiorē significant. Scdm est vt in paroxismo cito rō redeat epilētico sic q; nō diu iaceat veluti stupidus neminē cognoscens: lz cito resurgat: id. n. significat q; vtus est fortis ꝛ mā pauca. Tertiū est q; epilenticus verecūdus fiat aut erubescat q̄ ipse sanat putadum resurgit a paroxismo. Id. n. designat q; epilētia nō plene obtinuit intellectuz captiuū neq; memoriā: sed aliquo mō qd sibi cōtingit hora paroxismi surgens recordat ꝛ intelligit illud. Quartū est q; adueniat cito epilētico sua incolumitas: sic q; ipse cito post casuz resurgat ꝛ conualescat. Et p̄cipue c ū sternutatoriis naribꝫ adhibitis vt puluere euforbij vel ellebo-

tatoriis ꝛ attractione odoruz per nares ꝛ ex eis que mouent vomitū de his que ingrediuntur in guttur aut que vomere faciunt. ¶Signa verob eius que prauior est sunt difficultas spiritus: ꝛ proli xitas agitationis: deinde longitudo cō gelationis post ipsam: ꝛ paucitas euasionis attractione odoꝝ naribus ꝛ sternutatoriis. ¶Et minoꝝ istarum est aut in qua elongatur agitatio ꝛ non elongatur congelatio: aut in qua prolongatur cōgelatio ꝛ minoratur agitatio. ¶Et signumc eius cuius causa est ex ventositate grossa in ipsa generata est: vt non inueniatur cum ea neq; prope eam grauitas. Immo inueniantur sonitus: ꝛ extensio: neq; sit spasmus eius fortis.

tatoriis ꝛ attractione odoruz per nares ꝛ ex eis que mouent vomitū de his que ingrediuntur in guttur aut que vomere faciunt. ¶Signa verob eius que prauior est sunt difficultas spiritus: ꝛ proli xitas agitationis: deinde longitudo cō gelationis post ipsam: ꝛ paucitas euasionis attractione odoꝝ naribus ꝛ sternutatoriis. ¶Et minoꝝ istarum est aut in qua elongatur agitatio ꝛ non elongatur congelatio: aut in qua prolongatur cōgelatio ꝛ minoratur agitatio. ¶Et signumc eius cuius causa est ex ventositate grossa in ipsa generata est: vt non inueniatur cum ea neq; prope eam grauitas. Immo inueniantur sonitus: ꝛ extensio: neq; sit spasmus eius fortis.

tas estimationis: vnde iudicat timorē confusionis siue vituperij inter homines per hunc morbū. Uelociter ꝛc. ex hoc significatur pauca materia ꝛ habilis expulsioni cuz forti virtute.

b ¶Signa vero eius ꝛc.]¶Difficultas spiritus. i. anhelitus ex quo significatur multuz nocumentuz in cerebro. Prolixitas agitationis. i. cōcussionis ꝛ tremoris. Deinde longitudo congelationis. i. remanētie sine sensu ꝛ motu. Consideranduz q; materia mala ꝛ mixta fortis oppilatōnis: primo facit fortem agitationez: ꝛ postea fortez cōgelationē: ꝛ ideo paruz pro sunt odoramēta ꝛ sternutatoria. Ergo epilepsia minus mala est: vel i qua est sola cōgelatio sine agitatiōe vel in qua sola agitatio sine cōgelatiōe. Cōsideranduz tamen q; agitatio accidit quādoq; ex prauitate materie: ꝛ ista fit in p̄ncipio paroxismi: qñq; accidit ex cōpulsione: quaz cerebꝝ facit vincendo materiaz quaz materiam videbitis in naribus ꝛ palato ista agitatio fit quasi i fine paroxismi ꝛ non est prava: ꝛ de hac agitatione non est hic sermo: q; talis agitatio nō significat epilepsiā pravā: vt Rasis primo continentis capitulo de epilepsia.

c ¶Et signum eius ꝛc.] ¶Hic ponit signa epilepsie cerebralis ſm diuersitatem causaruz. Et primo ponit signa epilepsie a causa ventosa siue vaporosa: ſo a causa humorali: ibi ſa|_ Et signa.]Dicit primo signū ꝛc. in ipsa alias in ipso. ſ. cerebro: vel in ipsa. ſ. materia stante in cerebro: neq; sit spasmus fortis. ſ. in duratione.

De partibus

ri albi vel staphisagrie: aut cū attractiōe odoꝝ p nares vt odoris rute vel castorei: aut cū vomitus ꝓuocatione p pennā aut vigitū intromissuz gutturi: aut pharmacū vomicū intromissum ori. Nam si aliquo istoꝝ trium modoꝝ statim exurgat eger p hoc designatur q; virtus est fortis ꝛ pauco adiutorio māz supat que meatus cerebri iperfecte oppilās iduxit casuz. ¶Signa vero ꝛc.]¶In. ij. dat. iiij. signa prauioris epilētie. Primū est difficultas vehemens spūs. i. anhelitus p quā significat oppilatio fortis ꝛ pene cōpleta meatuū cerebri vt in apoplexia qua motiui spūs anhelitū facturi phibent venire a cerebro ad pectus: vnde vi eger suffocare. Uel significat violentia spasmi disturbantis fortiter motuz anhelituz. Scdm est plixitas tpis agitationis ex qua significat debilitas vtutis vel oppilatio vehemēs: lz imperfecta pp quā vtus excutere nō pōt: nisi lōgo tpe māz morbi que meatus oppilat aiati spūs. Tertiū est lōgitudo tpis cōgelationis post diuturnā agitationē qua significat q; virtus māz supare nō pōt ꝛ eā excutere de vijs cerebri nisi lōgo tpe. Et per congelationē hic p̄ceps intelligit stupoꝝ mētis sub quo epilenticus iacet velut mortuus aliquādiu post agitationē suoꝝ mēbroꝝ sicut apopleticus: nisi q; anhelitus non tantū oppr̄imitur. Et iste stupor est passio primi ventriculi cerebri simul cuz fo. Congelatio vero ppie dicta est passio vltimi ventriculi cerebri. Juxta id Gal. iiij. iterio. ca. ij. Passio que dī cataco. s. cōgelatio magis infert passionē puppi q̄z prore. Quartū est paucitas euasionis pp odores attractos a naribꝫ ꝛ sternutatoria: sic q; patiens post q̄z cecidit raro iuuatur vt cito resurgat ꝑter odores vel sternutatoria naribus adhibitos: q; virtus cū mā multa nō iuuat lenibus. Rasis. ix. almā. post q̄z sic describit epilēticus. Cū aliqs cadit in terrā torquet ꝛ cōmouet ꝛ intellectum amittit dicimus ipz epilēticū fore: statim subiūgit signa prauioris epilentie dicēs. Qd si spuma exit p os aut se p̄mixerit aut spma egredit aut egestio: passio tūc est deterior. Sz circa spumā p̄siderandū est q; interdū p̄uenit ex vehemētia difficultatis anhelitus pp spasmi violētia vel oppilationis fortitudinē: ꝛ est signū fortitudinis egritudinis: ꝛ interdū vi nature p̄uenit depellētis ad os portionē phlegmatis q̄si motu cretico q̄ cerebri meatꝰ pus oppilabāt ꝛ tūc bonū signū ē puta fortitudis expulsiue vtutis.

¶Et minoꝝ istaꝝ ꝛc.] ¶In. iij. dicit q; ex epilētijs fortibus illa minor est in qua plōgat agitatio cū tremore mēbroꝝ ꝛ nō plongat congelatio siue stupor mētis: vel in qua elongat cōgelatio: ꝛ agitatio minor est ꝛ minus pdurans. Maior. n. istis est in qua plongant ambe puta cōgelatio ꝛ agitatio. Sz de p̄mis duabus illa deterior est in qua plongat congelatio: q; significat q; mā maior est ꝛ oppilatio fortior ꝛ q̄si cōpleta vt in apoplexia: ꝛ q; plus oppr̄essa est alata vtus: ꝛ q; expulsiua virtus cerebri tam voluntaria q̄z nālis multo est debilior q̄z in illa cuius prolongat agitatio.

Et signū eius. ¶In hac pte. iiij. dat. iiij. signa epilētie q̄ fit ex vētositate grossa sine humoris vicio p descendēs in hoc Aristo. q; sola vētositas generare pōt morbū epilenticuz. Sed vt p̄dixi sternutatione facile excutit ꝛ potius ipsam q̄z epilentiā generat. Primū signū est q; nō inuenitur notabilis grauitas in hac epilentia nec in locis proximis māe ex qua fit: vñ credi possit q; ab hac mā surgat vētositas ꝛ q; ipsa faciat cū vētositate morbū epilenticū: vētositas. n. lz grossa fuerit nō est de se grauis. Scdm est inuētio sonitus i hac epilentia: sic q; eger p̄cipit in ptibus cerebri sonitū q̄si vñ flumis currētis vl fragoris arboꝝ: vel titionis viridis ardentis ab inundatione grosse ventositatis in vijs cerebri. Tertium est q; is epilēticus in partibus cerebri sentit tensionem ex dilatatione grosse ventositatis a calore cerebri vel multiplicatione ventoruz grossoruz. Quartuz est q; in hac epilentia nō est spasmus fortis: tum quia leuiter cerebrum excutit a suis meatibus grossis ventositatez: tūq; non est hic humor grossus ibibens inicia neruoru.

a ¶Et signa eius ⁊c.]¶Primo ponit signa phlegmatice. secundo melancholice. tertio sanguinee. quarto cholerice: ibi ℞a[Signa autē cuius causa est cholera]ibi tertia[Signa autem cuius causa]ibi quarta[Signa autem epilepsie.]Prima in duas. primo ponit signa phlegmatice in generali magis: ⁊ possint adaptari ad epilepsiaz a phlegmate naturali: secundo ponit signa in speciali: ibi ℞a[Quod si phlegma.]Saliua calidat qz illud phlegma eget calore eliquante vnde cale fit saliua. Sit i vrina ⁊c. q: ipsuz phlegma eliquatum. ¶Multiplicetur pauor ⁊c. propter frigiditatem cōplexionis cerebri facientis spiritus pigros ad expandenduz. ¶Omitus: scz phlegmatici ⁊c. Calore sanguinis si ptin gat eū phlebotomari apparet sanguis phlegmaticus. Etate: puericie; que pter indigestiones multiplicat flegma ⁊c. Que sciuisti in can. s. primo li. fen. ij. ca. de signis dominij humoruz: ⁊ supra hac fen ca. de signis malaruz complexionum cerebri. Dubitatur cuz ista sit epilepsia cerebralis cui[a] materia phlegmatica in cerebro generatur quomodo potest per vomitum cognosci sua materia. Dicendum q; a cerebro potest phlegma cōmunicari stomacho. Vel dicenduz q; epilepsia dicitur cerebralis dupliciter. Uno modo proprijssime: ⁊ de hac dictum est: supra q; omnis causa epilepsie cerebri comparatur ad debilitatem digestionis. Alio modo dicitur epilepsia cerebralis omnis epilepsia: que fit vicio humoris vndecuq; recipiatur ille humor siue in cerebro generetur siue aliūde veniat. Et dicitur cerebralis distincta contra epilepsiaz per cōmunitatem ex vapore recepto siue simplici qualitate. Et illo modo sumitur hic epilepsia cerebralis quando dico q; ponit signa epilepsie cerebralis. Et illo modo prosequebatur supra de epilepsia per communitatem.

¶Et signa[a] eius cuius causa est phlegma sunt vt sit saliua eius calida spumosa grossa multa: ⁊ sit in vrina eius aliqd simile vitro liquefacto. Et multiplicantur in ipso pauor: ⁊ timor: ⁊ pigricia: ⁊ grauitas: ⁊ obliuio. Et qñq; cognoscit ex re vomitus: ⁊ colore pūe: ⁊ ex colore etiaz sanguinis. Et quandoq; cognoscitur ex etate: ⁊ regione: ⁊ ex causis pretentis de cibis ⁊ regimine. Et ex eis quidem que eam significant sunt qeo: ⁊ trāquillitas: ⁊ color faciei ⁊ oculoruz: ⁊ reliqua que sciuisti in canone. ¶Quod si phlegma[b] cum hoc fuerit cruduz frigidum erunt obliuio ⁊ stoliditas: ⁊ grauitas capitis ⁊ corpis: ⁊ profunditas somni plus: ⁊ erit epilentia magis laxans ⁊ debilitās:: ⁊ hec species est mala valde.

¶In ea vō[c] que facta est a phlegmate salso est somni profunditas minor ⁊ frigus cerebri leuius: ⁊ motus saniores.

¶Signa aūt[d] eius cuius cā est cholera nigra sunt: qm̄ est melancholia aut similis sanguini nigro: aut acuta aut adusta aut acetosa ex qua ebullit terra. Et sunt nature habentiuz eam decliues ad permixtionē in suo sensu ⁊ ad dispōnez que est sicut melācholia: neq; itellectus eoz mundantur cū separaī. Et significatur etiam melancholia ex colore faciei ⁊ oculoz: ⁊ ex siccitate nariuz ⁊ lingue: ⁊ regimine generatiuo melancholie.

b ¶Qd̄ si ⁊c.]¶Hic ponit signa epilepsie phlegmatice i spāli magiet ⁊ primo ponit signa epilepsie facte a phlegmate crudo. Fo a phlegmate salso: ibi ℞a[In ea vero.]Considerandum q; per cruduz potest intellige re mucilaginosuz: que due species phlegmatis peiores sunt q̄z phlegma dulce naturale vel inaturale: ⁊ ideo faciunt peiora accidentia: ⁊ qz magis oppilant: ideo species epilepsie ab his est mala.

c ¶In ea vero ⁊c.]¶Considerandum q; qz phlegma salsum siue putrefactione, siue mixtiōe cholere fiat: habet de siccitate: ideo minus pfundat ad somnum: ⁊ est minus frigidum hoc phlegma: ideo frigus sensatum in cerebro est leuius ⁊c.

d ¶Signa autem ⁊c.]¶Hic ponit signa epilepsie melācholice facte a materia melācholica. Et primo distinguendo spēs melancholie ponit signa generalia: Fo ponit signa vnuscuiusq; speciei melācholie: ibi ℞a[Si ergo fuerit melancholia.]Cōsiderandum q; ls Aui. ponat tres species melācholie: tamen alias dat intelligi: per hoc enīz quod dixit similis nigro sanguini intelligit: vel eaz que est fex sanguinis: vel eam que fit ex sanguis adustione: vel eam que fit a sanguinis cōgelatione vel melancholiam naturalem vel innaturalē mixtaz sanguini: ita q; sanguis fit inaturalis per illius admixtionē: ⁊ forsan q; intelligit omnes dictas species. Aut acuta adusta intelligit per hoc illam: que fit ex adustione cholere: vel ex adustione subtilis partis melancholie. Aut acetosa intelligit eā que fit ex adustione melancholie naturalis. Obmisit aūt melancholiam frigidaz ex phlegmatis adustione dans intelligi: oēs autez iste species melancholie in cerebro dominantes possunt facere permixtionem sensus: ⁊ ideo etiam cuz epilenticus a paroxismo surgit non est mundus in intellectu: reliqua patent.

Jacobus

Et signa eius. ¶In hac parte quinta primo agit de signis epilentie phlegmatice absolute. Secūdo de signis phlegmatice ex phlegmate crudo frigido: ibi]Qd̄ si phlegma cuz hoc]Tertio de signis phlegmatice ex phlegmate salso: ibi]In ea vo.] ¶In prima particula dat. xv. signa epilentie phlegmatice: ⁊ licz phlegma vnde fit non b̄ specifice videtur de grosso putrido intelligere. De grosso quidem quia dicit infra q; in vrina apparet aliquid simile vitro liquefacto. De putrido vero qz dicit q; saliua est calida. Primuz est q; saliua huius epilentici est calida spumosa grossa ⁊ multa sil. Calida est eqdē vel ex vehementia spasmosoz motuuz q̄bus ipsa calefit: vel ex putredine phlegmatis ex quo fit vt in epilentijs ouiū apparet Hip. teste dum anatomizāt carum capita. Spumosa vero est: qz phlegma magis ceteris humoribus est aptum spumari qñ concutitur vel qñ calefit sua viscositate colligēte ventuz. Grossa vero ⁊ multa: qz de grosso generatur humore qui multiplicatus est in vijs cerebri. Et b̄ loqui intendit de saliua que ad os epilētici defluit hora paroxismi. Secundum est q; aliquid simile vitro liquefacto puta phlegma vitreū vel mucilaginosum quandoq; in vrinis huius egri apparet cum scz abundat in corpore ⁊ venis sicut in capite talis humor grossius: nec est ipossibile lz sit difficile q; a cerebro phlegma hoc tendat ad veficam. Tertium est q; timor ⁊ pauor multiplicantur in hoc epilētico: qz phlegma ⁊ frigus pusillanimē reddunt sicut calor fortis efficit audacem ⁊ temerarium vel furiosum. Quartum est pigricia propter phlegma abundans quod relaxat musculos neruos ⁊ iuncturas. Quintum est grauitas capitis ⁊ corporis ex ponderе phlegmatis. Sextum est obliuio propter superfluam humectationē organi memorie qua male retinet formas sibi impressas ⁊ intentiones phlegmate imbibitum. Septimum trahitur ex re vomitus vt si phlegma euomat sepe epilenticus extra paroxismuz ⁊ in paroxismo sponte vel ab arte. Octauum ex colore spume in paroxismo que defluit ad os cū multa albedine. Nonuz ex colore sanguinis q fluit a naribꝫ aut vena phlebotomo apta vel a vulnere aliquo qō intulit casuz: qui quidem declinat versus albedinē propter phlegma imixtū. Decimuz est etas in qua phlegma abundat vt in puericia propter crapulam: ⁊ vltima etate ex defectu digestionis. In his enīm duabus etatibus plus multiplicantur phlegmatice epilentie. Undecimū est regio. Maz in paludosis frigidis ⁊ humidis ⁊ reumaticis locis seu regiōibus phlegmatice sepius epilentie accidūt. Duodecimū est preteritus regimen in cibis ⁊ potibus qui phlegma multiplicant vt sunt crudi fructus ⁊ herbe frigide ⁊ limosi pisces ⁊ caseus recēs ⁊ aqua frigida: quibus si vsus fuerit epilenticus epilētia sua phlegmatica merito debet reputari vel credi esse talis. Tredecimū est quies ⁊ tranquillitas ⁊ vita ociosa sub quibus diu duxit eger dies suos vnde retente sunt superfluitates in toto eius corpore. Quartūdecimum est color faciei ⁊ oculoruz egri ad pallidum declinans vel ad subalbidū propter abundantiam phlegmatis in capite. Quintūdecimum est reliqua signa dominij phlegmatis in partibus capitis ꝓtracta in can. s. ca. xxv. primi trac. huius fen. Juxta illud Rasis libro diuisionum cap. ix. Fit ex phlegmate ⁊ signa eius sunt mollicies corporis ⁊ albedo coloris ⁊ complexio frigida: ⁊ multitudo ciboruz frigidoz ⁊ multitudo sputi ⁊ mucilaginis: ⁊ conturbatio sensuum: ⁊ multitudo spume cum sit epilentia fm plurimuz in augmento lune ⁊ complemento luminis eius: ⁊ fit etiam cuz diminuitur luna: hec ille.

¶Qd̄ si phlegma ⁊c.]¶In secunda assignat. v. signa epilētie de phlegmate frigido crudo. Primū est obliuio maior q̄z in priori propter phlegma aquosuz quod memorie organuz perfundit ⁊ imbibit ⁊ retentionem formaruz prohibet. Secundum est maior stoliditas: idest diminutio cogitationis vel hebetudo intellectus propter phlegma frigiduz ⁊ aquosum quod replet ⁊ imbibit rationis organuz ⁊ spiritus eius ingrossans hebetat. Tertiuz est maior grauitas capitis ⁊ corporis propter abundantiam frigidi phlegmatis ⁊ crudi indigesti priuati calore ⁊ acreitate quibus leuigetur. Quartum est maior somni profunditas propter phlegma frigidum quod ligat organum sensus cōmunis suis frigiditate ⁊ humiditate ⁊ grossicie substantie. Quintum est q; hec epilentia magis relaxat ⁊ debilitat membra sensus ⁊ motus propter phlegma crudum quod eis imbibitur ⁊ suo frigore spiritus debilitat. Et hec epilētie spēs est mala valde: qz frigiditate sue materie spiritus mortificat ⁊ calorez innatuz: ⁊ deiicit omnes animaras virtutes que per ipsum vigent.

¶In ea vero ⁊c.]¶In tertia dat tria signa epilētie que fit ex phlegmate salso. Primuz est q; somni profunditas minor est propter caliditatez ⁊ siccitatem ⁊ punctionem que huic insunt phlegmati causa salsuginis. Et potest intelligi quod hic dicitur de somno cōmuni vel de stupore illo qui superuenit in paroxismo post agitationez. Secunduz est q; cerebri frigus est in hac leuius seu minus intensum propter salsuginem fundatuz in calido. Tertium est q; in hac motus voluntarij sunt saniores. i. minus leſi vel impediti: quia phlegma salsum cuz sit minus frigiduz ⁊ minus humiduz alijs phlegmatibus ⁊ quadam participet caliditate minus ledit spiritus neruos ⁊ musculos ⁊ cerebri virtutes tā nāles q̄z animales isto respectu.

De partibus

Signa autem eius. ¶In hac parte sexta p̄mo agit de signis epilentie melancholice absolute. Secūdo de signis epilentie de melancholia que fex sanguinis est: ibi]Si ergo fuerit]Tertio de signis epilentie ex melācholia adusta: ibi]Et si fuerit]Quarto de signo epilentie ex melancholia sanguinea: ibi]Si aūt fuerit]Quinto de modis cognoscendi melācholias ex quibus fieri potest epilentia: ibi]Et tu quidem.]

¶In prima particula dat. vi. signa epilentie melancholice. Primuz est inuentio repletionis alicuius trium melancholiarum maxime in capite: scilicet vel melancholie similis sanguini nigro: vel melancholie acute ⁊ aduste: vel melancholie acetose ex qua terra ebullit quando super ipsam ab alto effunditur. Secundum est q; nature habentium istam epilentiaz sunt prone ⁊ decliues ad pmixtionem in sensu suo: scilicet ad mentis alienationem ⁊ ad indispositionem cerebri: que est velut melancholia ꝓpter spirituū tenebrositatem ⁊ siluestreitatez a tenebrositate huius melancholie ⁊ fumoz ipsius: vnde inepti fiunt ad recta iudicia cogitatiōis. Tertiuz est q; intellectus hoz epilenticoruz non bene mūdantur a conturbatione post paroxismos qñ separatur ab his epilentia ⁊ cessat paroxismus: imo aliquādiu sunt vt alienati pp fumos melancholie spiritibus imixtos. Quartum est q; in cerebris horū epilenticoruz nobis significatur abūdare melancholia ex colore bruno faciei ⁊ oculoz vel colore fusco: ⁊ ex cōsequenti q; epilentia hec est melancholica: Quintuz est siccitas nariuz ⁊ lingue: sic q; epilentici de melancholia nō sic in saliua ⁊ in mucis abundant sicut epilētici de phlegmate facti ꝓpter siccitatē ⁊ terrestreitatē melācholie. Sextū est regimē antea fuatū multiplicatiuū melācholie: sicut ex caulibꝫ sabis ⁊ lētib⁹. Raſ. vō lib. viui. c. ix. huiꝰ epilētie signa sic meminit. Et fit ex multitudine cholē nigre i corpe. Et signa ei⁹ sunt tenebrositas. i. obscuratio corpis cū extenuatiōe ⁊ multitudo cōfectionis: ⁊ pulsus cordis ⁊ tremor eius: vt acetositas spume: ⁊ acetositas eructuatiōis: ⁊ nigredo spūe.

Si ergo

a ¶Si ergo fuerit ꝛc.]¶Hic in speciali ponit signa: ꝛ primo epilepsie prouenientis a melancholia que est fex sanguinis. Do a melācholia facta ex adustione cholere. tertio ponit signa a melancholia sanguini mixta. ḡr to ponendo quandā summā signoꝝ inuit signa qñ melancholia est aceto sa: ibi fa[Si fuerit]ibi tertia[Si aūt fuerit]ibi quarta[Et tu qdez.] Dicit pmo ꝛc. cum laxitate. i. pigricia: ꝛ hoc dicit ꝓparando ad reliquas spēs melancholie factas per adustionez. Nam frigiditas naturalis melancholie est cā tal' pigricie: ꝛ puationis furiositatis.

b ¶Et si fuerit ꝛc.]¶Hec accidentia fiūt ex caliditate ꝛ siccitate huius materie: ꝑcipue: sup. est leuis curationis: cum fuerit subtilis: q: obediēs euacuationibus: vt appa ret supra ca. de melācholia: ꝛ sumitur pmo can. c. de humoribus: vel ꝑcipue sup. erit febris ꝛ accidentia predicta.

c ¶Si aūt ꝛc.]¶Dicitur hic ꝑprie melancholia sanguinea: q: sanguini mixta: licꝫ forsan aliis modis supra dictis possit dici: q autē inducat accidentia cuꝫ risu: est notum ex predictis.

d ¶Et tu quidez ꝛc.]¶Hic ponit diuersa signa ad cognoscēdū melācholiam: que expellit vomitu: ex qua cognoscim⁹ melancholiam que est cā epilepsie. Et hic docꝫ cognoscere melancholiam acetosam: ꝛ dicit tu poteris cognoscere substantiam. i. cōplexionem ꝛ dispositionem melancholie ex vomitu. i. ex cōsideratione circa eam cuꝫ euomitur. Ponit aūt Aui. v. signa in qbus cognoscimus. v. varietates melācholici humoris. Primuꝫ est: q: si illud qd vomitu exit nigrum est simile feci sanguinis: tunc iudica q melancholia est naturalis. Sed tu vi. eque est notum significatuꝫ hic: sicut signum. Dicendū q in hoc regitur magistrorum actualis doctrina docentiū discipulos q hoc nigrū est simile feci sanguinis: ꝛ iō est signū oīnij melancholie naturalis: q: melancholia naturalis est fex sanguinis. Sꝫ tu vi. ista dꝫ dicere est fex sanguinis: ꝛ non deberet dici similis feci. Dicendū ꝑm Thadeuꝫ. iiij. pticule apho. xxi. Egestiones nigre q ista est ipropria locutio. Vel aliter dicendum est: ꝛ melius q melancholia quantūcūqꝫ fuerit naturalis ꝛ fex sanguinis: tñ cuꝫ expellit ex corpore ꝛ hꝫ aliquā inaturalitatem non dꝫ dici oino fex sanguinis: sed

Jacobus

¶Si ergo fuerit ꝛc.]¶In. ij. dat quatuor signa epilentie facte de melā cholia que fex naturalis sanguinis existit ꝛ residētia. Primum est q hec epilentia est cuꝫ laxitate motiue virtutis sic q pauce in hac sunt agitationes ꝓpter melancholie grossicie plurimam: ꝛ ineptitudinē ipsius ad motus. Secundū est paucitas sermonis. Nam melācholia vt plurimuꝫ taciturnos reddit silvestres ꝛ timidos abhorrentes hominuꝫ colloquia. Tertium est q hec epilētia est cum qete sic q eam patiens non est instabilis: ꝛ plurimum mobilis vel in paroxismo nō multas patit agitationes: q: melancholia fixa est ꝛ stabilis ꝛ inepta motui. Quartum est q habens eam habet cogitationes quietas sine furijs ꝛ impetibus sicut melācholici: lꝫ ipse frequenter sint male coꝛrupte.

¶Et si fuerit ꝛc.]¶In. iij. dat. v. signa epilentie que fit ex cholera adusta mordaci ꝛ acuta. Primū est q pmixtio rōnis eius seu mentis alienatio est demoniū vel cū demonio puta cuꝫ furia seu mania demoniaca. Secundum est q est cuꝫ multitudine sermonū ꝛ vocuꝫ: sic q habens eam est loquax rixosus disceptare querēs ꝛ interduꝫ vlulans ad instar lupi ꝓpter furiosos huius cholere motus. Tertiuꝫ est q hec epilentia est agitabilis siue plurimarū agitationū in hora porissimi: q: melancholia ex qua fit nō multū oppilat cerebri meatus ꝛ est furens mobilis. Quartū est q hec epilentia est leuis remotionis sic q leuiter transeūt eius porissimi: q: humor ex quo fit mobilis existēs facile excutit a vijs spiritus marie si fuerit substantie subtilis. Quintū est q interdum fit hec epilentia cū febre humorali vel febre ephimera marie cum nigra cholera de qua fit est subtilis mobilis: tuꝫ ꝓpter ardorem materie talis: tum ꝓpter impetus motionū fortium hora paroxismi calefacientium.

¶Si aūt fuerit ꝛc.]¶In. iiij. dicit q epilētia fiens de melancholia sanguinea. i. ex sanguine genita vel sanguini permixta cognoscitur ex hoc q dispōnes eius erunt cuꝫ risu sic q alienet vel cōturbet in itellectu cū risu fiet ꝟ vel tripudio ꝛ patiēs geret facie hilarē nō tristē rixosaꝫ rōe sanguis.

¶Et tu qdem ꝛc.]¶In. v. dicit q melancholie substantiaꝫ ꝛ specie cognoscere possumus per vomituꝫ ipsius vt si simillis est feci sanguinis quā sepe videmus in phlebotomijs subsidere sanguini in fundo vasis: tūc est naturalis melancholia. Et si simillis est feci vini rubei tūc ipsa est adusta. Et si ipsa est aspera sic q exasperet linguā ꝛ ysophagum sup eos tansiens tunc ipsa est stiptica: ꝛ significat eius stipticitas q fridior est ꝛ ficcior alijs. Et si est acetosa subtilis cū spuma tunc ebullit ipsa sup terram effusa: ꝛ est de malis. Et si ipsa est spissa tunc nō habet spumaꝫ. Potest autez vomitu quoqꝫ ipsaꝫ educi si portio ipsiuꝫ de splene trāseat sicut ꝛsueuit ad os stōi.

Signa autem. ¶In hac. vij. parte ꝑmo agit de signis epilentie que fit ex sanguine per ebullitionem

simsilitudinē multam hꝫ cuꝫ fece sanguinis: ꝛ est talis melācholia coloris nigri remissi: ꝛ est grossa. Scōm signū est: q: si est silis feci vini: q: habeat nigredinem cū quadaꝫ luciditate significatur q est melancholia facta per adustionez. s. sanguinis. Utruꝫ aūt possit fieri per cōgelationez non inquirimus hic. Tertiuꝫ signuꝫ: q si homo euomit aliquid nigrū asperans sibi linguam: sicut faciunt sorbe imature. ꝛ vlr stiptica ex hoc: significat q talis melancholia est stiptica facta a frigiditate ꝛ siccitate per viam congelationis: ꝛ hoc intēdit cū dicit: aut si est aspera ꝛc.

¶Signa autem eius cuius causa est sanguis sunt ista. Nā dico q si sanguis facit epilentiam cum ebullitione ꝛ motu absqꝫ quantitate non appet ei magna operatio in colore: ꝛ exuberatiōe alguidez neqꝫ est dispositio prefocationis in horis in quibus est epilentia neqꝫ apparent ex ea grauitas ꝛ stoliditas ꝛ laxitas ꝛ multitudo sputi ꝛ muscilaginis sicut apparent cum phlegmate. Et est cū caliditate ꝛ rubedine oculi: ꝛ vapore super caput sanguineo. ¶Si vero cum quantitate faciat cum signis est exuberatio in guidez: ꝛ antecedit dispositio que est sicut prefocatio. ¶Signa aūt epilentie que est ꝓpter materiam cholericam: ꝛ illud qdem est ꝑm minus sunt vt sint nocumentum ꝛ tribulatio ab ipsa vehementioza ꝛ spasmus cum ea fit minor: ꝛ spacium eius breuius. Motus vero sunt in ea fortiozis agitationis. Et ipsam quidem significant vomitus:

e ¶Signa autem ꝛc.]¶Hic ponit signa epilepsie quando materia est sanguis: potest autem facere epilepsiam vel ebullitione ꝛ vndatione: quanuis non sit multus: scilicet quanuis non peccet per quantitatem ꝛ signa talis epilepsie sunt: q non est signum repletiōis nec signa phlegmatice epilepsie: ꝛ similiter intelligatur: q non sunt signa melancholice: ꝛ patet. Si vero cum quantitate cum signis: scilicet epilepsie cōibus: vel cū signis. s. statiz dictis de rubedine ꝛ inflatiōe venaꝝ ꝛc.

f ¶Signa aūt epilepsie ꝛc.]¶Hic ponit signa epilepsie cholerice. Et nota q spasmus potest dici fortis dupliciter: scilicet extensiue ꝛ durative: ꝛ vt sic non est fortis in epilepsia cholerica ꝓpter subtilitatem materie. Et ideo exponatur spasmus fit minor ꝛ prioridest spacium breuius. Alio modo potest dici fortis intensiue: quia concussio ꝛ agitatio fit fortis. Et hoc modo in cholerica epilepsia spasmus est fortior: qa materia cholerica sui acuitate fortiter stimulat cerebrum ad contrahendum ꝛc.

De partibus

ꝛ motuꝫ ipsius sine excessu quātitatis. Secundo de signis illius que fit ex sanguinis excessu: ibi[Si vero.]

¶In. i. pticula dat. vij. signa epilētie que fit ex sanguine ꝑ motuꝫ ꝛ ebullitionē sine excessu q̄titatis. Primū est q nō appet in hac magna operatio vel ipressio fortis in colore vultus sic q ꝓp eam vehementer rubeant facies ꝛ oculi: q: sanguis nō est in cerebro tantus: nec ita superfluus q ad vultū defluat substātialiter ꝛ abūdāter: lꝫ vapores eius illuc soli defluūt. Secunduꝫ est q nō appet in hac exuberatio alguidez. i. vene guidez que i collo site sunt vel ꝑ ipsum transeunt nō sunt grosse inflate plurimū appentes: sicut qñ sanguis est supabūdans. Tertiū est q in horis paroxismoruꝫ huius epilētie nō est dispō patientis ad suffocationē sicut est in illa que fit ex sanguinis supabūdantia ꝓpter repletionē quasi suffocantē quā dilatat ꝛ auget agitatio spasmi. Quartū est q in hac nō appet tanta capitis grauitas vt in phlegmatica: q: phlegma est grauius sanguine q ebullit. Nec tāta stoliditas nec tāta laxitas: q: sanguis nō sic heberat mētez neqꝫ laxa reddit mēbra motiua sicut phlegma frūꝫ. Nec tanta q̄ztitas sputi vel saliue affluētis ad os: nec tanta q̄ztitas grosse muscilaginis descēdētis ad nares: q: phlegma est humor magis supfluicus q̄ sanguis ebullies. Quintum est caliditas capitis intēsior in hac epilētia q̄ in phlegmatica: q: de mā calidiore fit. Sextū est rubedo oculoꝝ ex vapore sanguis q i cerebro ebullit: lꝫ nō ita intensa sicut est in illa que de multitudine sanguis nascit. Septimū est sanguineus vapor sup caput apparēs si sudauerit eger ꝛ rarus fuerit ꝓpter ebullitionem sanguinis in cerebro foras euaporantis.

¶Si vero ꝛc.]¶In. ij. dat duo signa epilentie que fit ex sanguis multitudine. Primū est exuberatio sanguis in venis guidez situatis i collo sic q ipse tense ꝛ iflate appent ex supabūdātia sanguis in eis. Secꝫ est q hāc epilētiaꝫ añcedit dispō simil' suffocatiōi anhelitus ꝓp motū spasmi ꝑcedētis epilētiā quo dilatat ꝛ exagitat circa mēbra anhelitus supflu⁹ sanguis. Et cuꝫ istis signis itellige hic signa pticule ꝑtis demptis tribus primis.

Signa aūt. ¶In hac. viij. pte dat. viij. signa cholerice epilentie que rarius ꝓtingit epilētijs alijs: q: raro cholera meatus spūs aiati oppilat: tū q: subtilis: tū q: calida leuis ꝛ acuta velociter mobilis ꝛ aperitiua. Primuꝫ est q nocumentū seu lesio cerebri ꝛ actionū eius iterioꝝ ꝛ tribulatio siue tēpestas sunt vehemētiores ab hac q̄ ab alijs: q: cholera vnde fit nō solū nocet oppilatione: lꝫ ꝛ ardore eius ꝛ acuitate ꝛ mordicatione. Secꝫ est q spasmus fit cū ea minor: q: lꝫ cholera fortiter ꝛ irritet ꝛ infestet cerebrū: paꝝ tū ibibit inicia neruoꝝ ꝛ sup hec recidit: tū q: leuis ascēdere parata magisq̄ descendere: tū q: ficca subtilis acuta parū oppilatiua. Tertium est q spaciuꝫ. i. tps ouratiōis huius epilentie vel spasmi qui in ea fit est breuius: eo q cholera sua subtilitate

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Eius vero ꝛc. ¶ Hic ponit signa epilepsie p communitates: ꝛ primo per cōitatem ad stomachum: ſo ad mirach: tertio ad epar ꝛ totuꝫ corpus: quarto ad matricem: quinto ad splenez: sexto qñ materia est venenosa eleuata ab aliquo mēbro: septimo qñ est a vermibus; ibi ſa¶ Qđ si est ex mirach ¶ ibi tertia¶ Illa vero ¶ ibi quarta¶ Illa vero cuius¶ ibi quinta¶ Illa vero ¶ ibi sexta¶ Eius autem ¶ ibi septima¶ Signa vero. ¶ Dicit in duaꝫ: primo pōit signa huius epilepsie i generali: ſo in spāli: ibi secunda¶ Et eo itaqꝫ. ¶ Dicit primo q̄ signa epilepsie stomachalis sunt tremor in ore stomachi pp commotionem materieruꝫ in eo p̄cipue cum tardatur cibus: ꝗ tunc trahunt magis materie ad stōachuꝫ: vt supra dictum est. Concussio tremor ꝛc. Ista accidentia possunt intelligi esse in stomacho p̄opter agitationem humoꝝ in eo: vnde stomachus p̄opter conatum expulsiōis tremit: ꝛ concutitur: ꝛ cōmouetur. ſ., quasi ad nauseam: possunt etiam intelligi esse in toto corpore. Illaꝫ materia a stomacho ad cerebꝝum perueniens nō statim facit multam oppilationem: vt epilenticus iaceat cōgelatus: imo in p̄incipio cerebꝝuꝫ conatur ad expulsionē nociui p̄ouenientis ad ipsum: ꝛ ideo fit in toto corpore cōcussio maior ꝛ cōmotio: ꝛ clamat infirmus p̄sentiens nocumentuꝫ p̄cipue in p̄incipio: ꝗ postea iacebit vt congelatus. ſ. quasi p̄iuatus sensu ꝛ motu. Solutio stercoris. ſ. emissio egestionis inuoluntarie.

b ¶ Et exuberatio vrine ꝛc. ¶ Cōsiderādū q̄ est duplex spma quoddā qđ dī alguadi: ꝛ inicit qñq; in tactu mulieris ꝛ visu sine coitu: vt appꝛet sen. xx. i. c. Aliud est sperma verū: qđ emittitur cū coitu vtrūq;: igit ab istis epilenticis fluit: dubitaꝫ q̄: vt q̄ si ab epilēticis fluit sperma: nō fluat egestio. Nā sperma fluit ab eis pp spasmum siue cōtionez factaꝫ in vasis spmatis: vt pōit Gal. xliij. li. de vti. pti. x. c. in fi. Sz sicut fit i vasis illis ita fit spasmus in lacertis ani: ſz spasmus lacertoꝝ ani est retētiuus: sicut spasmus vasoꝝ spermatis est expꝛessiuus: ꝛ expꝛessor est eiciens: vt. j. sen. xx. ca. de multitudine spermatis ꝛ exuberātia: ad intellectū huius ꝓsidera q̄ exitus inuoluntarius spermatis vrine ꝛ egestionis pōt fieri pp spasmuꝫ: ꝛ hec cā potest cōicari oi epilepsie: ꝛ exitus inuolūtarius haꝫ materieruꝫ: non spasmus vasoꝝ spermatis est ꝓpinqua causa ad exitū seminis inuolūtariuꝫ: vt notū est: spasmus ēt lacertoꝝ ventris pōt esse cā: ſz remotio: exitus vrine ꝛ stercoris inuoluntarij: inquantuꝫ cōpꝛessis musculis ventris accidit cōp̄imi intestina ꝛ ēt vesica: vnde pōt ꝓtingere pp hanc expꝛessionem expꝛimi egestionē ꝛ vrinā: ꝛ si contingat tunc spasmari musculos ve

tum epilentie cessat p̄opter linimentuꝫ stomachi ꝛ purgationem ipsiuꝫ: ꝛ qñq; interficit hec p̄opter frequentiam p̄iodoruꝫ. ¶ Et eo itaqꝫ[d] est vt humor qui est in ea agat multitudine sua ꝛ multitudine vaporis sui. Et hic hūor est p̄legmaticus ſm plurimū ꝛ qñq; admiscetur ei alius. Et signa q̄dez eius sunt vt accidat epilētia in horis repletiōis ꝛ sacietatis nauseatiue: ꝛ alleuiet cū vacuitas adest ꝛ cū venter soluit cibū: ꝛ fit ſm iterationem frequentē nauseatiue sacietatis. ¶ Si ergo fuerit p̄mixtio cum illo materie cholerice inueniet sitiz: ꝛ inflāmationez ꝛ mordicationē ꝛ adustionē.

Ree ꝛ ani: possibile est q̄ expꝛessio vincat spasmuꝫ colli vesice ꝛ ani ꝛ ita expulsio: ꝛ nō retentio: ꝛ forsan possibile est ſ̄rium. Si ergo pp spasmum fiat exitus haꝫ materieꝫ dico: q̄ in alijs modis epilepsie poteꝛit fieri hoc: sed si appꝛopꝛiari posset hoc plus stomatice esset: si spasmus in ꝓtibus vētris esset in stomatica fortio: pp adiacentiā stomachi illis partibus. Alio mō pōt fieri exituꝫ inuolūtariuꝫ haꝫ māerū pp relaxationē ꝛ quandā incontinentiā: que aduenit postq̄ cessauit tremor: ꝛ agitatio epilētici: ꝛ hoc ēt posset cōicari pluribus spēbus epilepsie: ꝛ nō soluꝫ stomatice. Tertio mō potest ꝓtingere pp cōmotionez māeruꝫ in mēbris nutritiuis. ſ. intestinis ꝛ meseraicis: ꝛ hoc ꝫ posset cuenire i epilepsia epatica: tū multū aduenit in stomatica: ꝗ epilenticus cā stomachi aggregat mꝫtas mās ex fastidijs ꝛ repletiōibus p̄cedentibus: que ꝓmote in ꝓtibus stomachi ꝛ intestinoꝝ excitant ad exitum egestiōis: ꝛ ꝗ talis cōmotio potest cōicari ꝓtibus renū: ideo cōmouetur vrina ad exitum ꝛ ēt sperma. Ad contrariuꝫ apparet solutio dupliciter. Uno modo q̄ si fiat in hora spasmi dicemus q̄ spasmus ventris vincit spasmuꝫ musculoꝝ ani. Uel dicendum q̄ talis exitus fit in hora relaxationis cuiusdaz: siue debilitatis contingētis post agitationem. Tremor cordis p̄opter tremorem stomachi.

c ¶ Soda fortis ꝛc. ¶ Cōsiderandū q̄ ꝓtingens est sodaz fortioꝛem esse in epilepsia stomatica q̄z cerebꝝali: cuius mā est in substantia cerebꝝi: eo q̄ fumi siue vapoꝛes a stō ꝓtigētes ad pāniculos faciūt doloꝛes fortes. Leuitas ꝛc. ꝑ. Et disponēs ꝛc. ſ. sunt. Et augmentū epilepsie. ſ. ex stomachi dispōne augmētata. Et sunt. ſ. leuitas vel remotio epilepsie. ꝓpter linimētū. i. vncti̊es bonas ꝛ empꝛa ad stōuz. Et purgationē. ſ. nō solū cū vomitu: ſz ēt cū solutōe ventris. Et qñq; ꝛc. q: pōt esse fortiū poꝛismoꝝ.

d ¶ Ex eo itaqꝫ ꝛc. ¶ Hic in speciali ponit signa epilepsie stomatice. Et ꝑmo qñ materia stomachi cerebꝛo cōmunicata ledit multidine: ſo qñ ledit malicia qualitatis: ibi ſa¶ Et ex eo est. ¶ Prima in tres: ꝑmo ponit signa: qñ humor est p̄legma. ſo qñ p̄legmati admiscetur cholera: tertio qñ admiscet melā: ibi ſa¶ Si ergo fuerit ¶ ibi tertia¶ Et si fuerit ¶ Cā eius qđ primo dicit est: q: hūor ꝗ plꝰ aggregat in stō est p̄legma vt fen xiij. ca. de egritudibus stōi. Et q: maxime auget ex repletiōe: ſ̄ epilepsia talis accidit in hoꝛis repletiōis. Et alleuiat epilepsia vel accidentia eius in hoꝛa vacuitatis. Et cū vēter soluit. i. deponit cibū: ꝛ fit. ſ. epilepsia ꝛc. Quo aūt repletōes stōi augeant ꝛ egritudines sequētes in tpe vacuitatis vel repletōis disputatū fuit sup̄ ꝓlixe illo. c. Qñ stōus est mēbꝛ. Si ꝗ ꝑ. Et si

Jacobus

facile excutitur a meatibus asati spūs. Quartum est q̄ in hac motus sunt maioris agitationis p̄opter infestationem ꝛ furiam cholere. Quintū est vomitus cholerici humoris ex cōpassione stōi ad cerebꝝū ꝛ dīio cholere. Sextum est inflāmatio in partibus capitis ex ardoꝛe cholere. Septimuꝫ est vehementia permixtionis rationis seu alienationis mētis ex furia ardoꝛe ꝛ agitatione cholere conturbantibus organum cogitationis. Octauuꝫ est citrinitas coloris in vultu ꝛ oculis ex declinatione poꝛtionis choꝛlere citrine ad eos.

Eius vero.

¶ In hac. ix. parte ꝑmo agit de signis epilētie stomatice in cōi. Secundo de signis epilentie stomatice ex hūoribus nocētib⁹ multitudie sui ꝛ suoꝝ vapoꝛ: ibi¶ Ex eo itaqꝫ¶ Tertio ex hūoꝛib⁹ nocentib⁹ sui malicia nō multitudie: ibi¶ Et ex eo est. ¶ In. i. particula dat. xij. signa epilentie stomatice. Primum est tremor q̄ in ore stomachi frequenter sentitur ꝛ p̄cipue qñ vltra solituꝫ tardat epilenticus accipere cibuꝫ: tunc enim liberius ascendunt humores vel attrahuntur ad sensibilissimum orificiū stomachi qui ipsum stimulantes ꝛ irritantes tremere faciunt. Secundū est concussio ꝛ tremor ꝛ cōmotio fortis ꝓtiuꝫ stomachi horis inuasionis epilentie: q: tunc in ipso cōmouētur humores ꝛ vapores eoꝝ qui petentes cerebꝝum epilentiam faciunt. Tertiū est emissio vocis vel alti clamoris hoꝛa inuasionis huius epilētie p̄opter cōpassionem vehementem cordis ꝛ spūalium ad os stomachi: tunc fortiter oppꝛessum malis humoꝛibus. Quartum est q̄ his epilenticis hoꝛa paroxismi sepe venter soluitur ꝛ emittunt feces absq; voluntate vel p̄oposito p̄opter cōpassionem intestinoꝝ ad stomachuꝫ vel spasmosam cōtractionem musculoꝝ ventris vel descensum humoꝝ super musculos ani quibus relaxantur. Quintū est exuberatio vrine inuolūtarie exeūtis p̄opter causas similes causis nunc dictis super exitu fecū sic q̄ se cōmingunt nolentes ꝛ nesciꝫ. Sextum est emissio duplicis spermatis hoꝛa paroxismi Primo quidem tenuis q̄ humiditatem quasi salinaleꝫ nominant medici. Et est illud quod emittunt homines ex visu ꝛ amplexu iuuencularum sine actu coitus. Secūdo grossi digesti spermatis quod in coitu exit a similibus causis que de fece dicte sunt. Et hoc contingit cuidam generoso diebus nostris qui sepe veratus paroxismis epilentie copiosissime spmatizabat: vnde debilitatus in uenis interijt. Septimū est tremor cordis ex cōpassione vehementi ipsius ad orificium stomachi anxiatum. Octauuꝫ est soda fortis ex multitudine vaporum ꝛ fumorum elatorū de stomacho ad caput. Nonum est leuitas. i. alleuiatio epilentie aut ipsius remotio seu cura per administrationem vomitus quo purgantur humores q̄ sunt epilentie causa. Decimum est dispositiones significantes coꝛruptionē stomachi. i. humoꝛum vel cibi in stomacho vt eructuationes fetide quasi ouoꝝ putridoꝝ vel piscium talium: ꝛ fetor oris maxime in ieiuno quoꝝ va

De partibus

poꝛes ascendentes ad caput epilentiam faciunt. Undecimuꝫ est qñ cessat augmentum epilentici morbi p̄opter linimenta confoꝛtantia stomachū ꝛ purgationes ipsius stomachi siue artificiales siue spontaneas siue p vomitum siue per secessum. ¶ Attende q̄ plurimi textuum habent hic duo signa sic cōfusa in vnum¶ Et dispositiones significantes coꝛruptionē stomachi ꝛ augmentuꝫ epilentie sunt leuiores sup̄ple p̄opter linimentū stomachi ꝛ purgationem ipsius ¶ Et intentio vtriusq; littere est q̄ alleuiato stomacho per purgationes ꝛ linimenta simul alleuiatur epilentia stomatica. Duodecimum est frequentia periodoruꝫ huius epilentie p̄opter quam quandoq; deducit ad moꝛtem. Nā stomachus cerebꝛo directe submissus est ꝛ confederatus non modicum cuꝫ eo quare multotiens sibi cōmunicat suas passiones ꝛ econuerso.

¶ Ex eo itaqꝫ ꝛc. ¶ In. ij. p̄inceps p̄emittit tria. Primuꝫ est q̄ hūor iniacens stomacho qñq; generat epilenticuꝫ moꝛbū sua multitudine vel multitudine suoꝝ vapoꝛum vel ventositatum que ad caput feꝛuntur. Et sic textum expone. Ex eo itaqꝫ est. ſ. ex stomacho vt humor qui est in ea. ſ. in cā huius epilētie agat multitudine sua. Secꝫ est q̄ iste hūor multitudine sua vel suoꝝ vapoꝝ epilentiā faciēs vt plurimū est phlegma. Tertiū est q̄ huic phlegmati qñq; admiscetur alius humor puta cholera vel melia. ¶ Et signa q̄dem ꝛc. ¶ His p̄emissis ꝑmo agit de signis epilentie stomatice a puro phlegmate: ibi¶ Et signa q̄dem¶ Secundo phlegmate cōpermixto cholere: ibi¶ Si ergo fuerit¶ Tertio a phlegmate cōpermixto melancholie: ibi¶ Et si fuerit. ¶ In. i. parte huius ꝓticule dat tria signa stomatice epilētie a puro phlegmate. Primum est q̄ hec epilentia vt plurimum accidit in horis repletionis ꝛ nauseatiue sacietatis: q: tunc stomachus duplici onere aggrauatus copiosiuꝫ ad caput euaporat tam calore innato sui q̄z adiacentium ꝓtium in vtrūq; agente. Secundū est q̄ alleuiatur vel rariuꝫ cōtingit hec epilentia tpe quo stomachus est a cibo vacuus ꝛ cum venter soluit cibum. i. qñ cibus cum suis fecibus velociter descendit de stomacho ad intestina ꝛ laxatur venter: q: tunc cerebꝛo reddit pauciores stomachus vapoꝛes. Tertium est q̄ fit ista epilentia ſm iterationem frequentem nauseatiue sacietatis: scilicet in illis qui frequenter comedunt ad saturitatem ꝛ cibis ac potibus adeo se replent vt incurrant nauseam. Nam in stomachis horuꝫ multiplicantur phlegmatici humoꝛes ex diminutione digestionis.

¶ Si ergo ꝛc. ¶ In. ij. dat. iiij. signa epilentie stomatice q̄ fit de phlegmate cōpermixto cholere. Primū est sitis fortis a cholera inducta ficcāte os stōi ꝛ inflāmante illud vel reddēte phlegma cui admiscetur salsum. Secundum est inflāmatio stomachi p̄opter eandem causam. Tertium est mordicatio oris stomachi ex acumine cholere. Quartum est adustio cibꝝum in ipso ex cholere ardoꝛe.

Et si fuerit

Et ſi in plurib⁹ diſpoſitionib⁹: q⁹ melancholia excitat appetitum: ly quando⁹ inducat deiectionem eius vel ratione ſitus: quia imbibita: vn de prouocat ad expellendu⁹: vel ratione qualitatis: quia adusta: vt declarabimus Fen. iij. ſcō capitulo.

a ¶ Et eo eſt ꝛc.] Primo ponit ſigna in generali: ſo in ſpeciali qñ materia nocens qualitate eſt cholerica: ibi ſa [Si ſo.] Conſiderandu⁹ circa ꝑmam partem q⁹ cibus aſſumptus: ⁊ ꝓprie bone qualitatis tegit malicia⁹ mali humoris. Sz cū homo eſt vacuus: tūc hūor malus fuerit ⁊ magis nocet. Quod dicit in ſcda parte eſt notum. Sz tu diceres poſſet ne eſſe alius humor q̄ choleri⁹ ille: qui ſua qualitate nocet. Dicendū q⁹ ſic: q̄ cuilibz humori poteſt accidere malicia: ⁊ qdaz modus extremitatis: ſed exꝛeſſit ō cholera: quia ſibi frequentius accidit: naz in parua quantitate ꝓpter ſui acuitatem pōt fortiter ledere.

¶ Et ſi fuerit cum illo melācholia multiplicabit eius deſiderium in pluribus diſpoſitionibus: ⁊ ſentiet guſtum aceto ſum: ⁊ generat ab eo cogitatio: ⁊ vt ſolus loquatur ſecu⁹ q⁹ q̄uis ſignificationes pblegmatice ſunt dominantiores. ¶ Et ex eo[a] eſt vt humor qui in ipa eſt agat malicia ſui nō multitudine ſua. Et ſigna eius ſunt vt epilentia fiat in horis vacuitatis: cum materia inuenit os ſtomachi vacuu⁹: ⁊ abſcindatur epilentia cum cibo ꝙueniente laudabili. Si vero humor fuerit calidus de genere cholere cognoſces ipm per ſignificatiōes q̄s diximus. ¶ Qō ſi eſt[b] ex mirach eius ſigna ſunt ructus acidus: ⁊ iflatio[c] ⁊ rugitus faciēs dolorē tardę quietis: ⁊ iflāmatio in mirach: ⁊ qñq⁹ excitat cum ea dolor inter vtraſq⁹ ſpatulas poſt aſſumptionem cibi pauci nō geſcēs niſi apud eius digonez: deinde redit poſt aſſumptionē cibi. Cū vo[d] accidit ſm vacuitatez nō accidit niſi cū duricie nature ⁊ deſtruit lenitate nature: ⁊ ꝓprie ſi tu[e] inuenis extenſionē in mirach ad ſupiora: ⁊[f] tremorē. Et iſtis[g] qdē accidit vomit[h] cibi idigeſti pp illō quod diximus de reuerſiōe cibi ipſoꝝ corrupti ⁊ oppilationibus viaꝝ eius. ¶ Ex[i] illa itaq⁹ eſt cū eſt vapor i mirach faciēs epilentiā cholericus. Et cognoſcit illud p iflāmationem ꝓtingentē ex corpe: ⁊ ꝑmixtionem rōnis declinantē ad rixam ⁊ ad inquiſitionem vt intelligat aliquid. ¶ Et ex[j] illa eſt cuius vapor eſt melancholicus ⁊ ꝓueniūt cū ea rami melācholie: ⁊ timor

Et ſi fuerit cum illo melācholia multiplicabit eius deſiderium in pluribus diſpoſitionibus: ⁊ ſentiet guſtum aceto ſum: ⁊ generat ab eo cogitatio: ⁊ vt ſolus loquatur ſecu⁹ q⁹ q̄uis ſignificationes pblegmatice ſunt dominantiores. ¶ Et ex eo eſt vt humor qui in ipa eſt agat malicia ſui nō multitudine ſua. Et ſigna eius ſunt vt epilentia fiat in horis vacuitatis: cum materia inuenit os ſtomachi vacuu⁹: ⁊ abſcindatur epilentia cum cibo ꝙueniente laudabili. Si vero humor fuerit calidus de genere cholere cognoſces ipm per ſignificatiōes q̄s diximus. ¶ Qō ſi eſt ex mirach eius ſigna ſunt ructus acidus: ⁊ iflatio ⁊ rugitus faciēs dolorē tardę quietis: ⁊ iflāmatio in mirach: ⁊ qñq⁹ excitat cum ea dolor inter vtraſq⁹ ſpatulas poſt aſſumptionem cibi pauci nō geſcēs niſi apud eius digonez: deinde redit poſt aſſumptionē cibi. Cū vo accidit ſm vacuitatez nō accidit niſi cū duricie nature ⁊ deſtruit lenitate nature: ⁊ ꝓprie ſi tu inuenis extenſionē in mirach ad ſupiora: ⁊ tremorē. Et iſtis qdē accidit vomit cibi idigeſti pp illō quod diximus de reuerſiōe cibi ipſoꝝ corrupti ⁊ oppilationibus viaꝝ eius. ¶ Ex illa itaq⁹ eſt cū eſt vapor i mirach faciēs epilentiā cholericus. Et cognoſcit illud p iflāmationem ꝓtingentē ex corpe: ⁊ ꝑmixtionem rōnis declinantē ad rixam ⁊ ad inquiſitionem vt intelligat aliquid. ¶ Et ex illa eſt cuius vapor eſt melancholicus ⁊ ꝓueniūt cū ea rami melācholie: ⁊ timor

⁊ deſtruitur. i. remouet talis dolor vel epilepſia lenitate nature. ¶ Conſiderandum q⁹ quādo tempore vacuitatis humor nociuus ad ſtomachū fluit: vnde fit dolor in ſtomacho: ⁊ circa ſpatulas ⁊ etiam epilepſia: tunc accidit ventris ſtipticitas ex moru materieru⁹ ad ſupiora: ⁊ ad partes ſtomachi: ⁊ tandē ad caput. Si ergo aduenīat lenitas nature: q⁹ natura materiam illam pellit p inteſtina: tūc deſtruit ille dolor: ⁊ illa accidentia: ⁊ ꝓprie ſup. ſignificat epileſia mirachia ex ructu acido inflatione ꝛc.

e ¶ Si tu inuenis ꝛc.] ¶ Quia iſta ſignificat receptum materierū ad ſuperiora vel ⁊ ꝓprie ſup. accidit dolor ſtōi ſm vacuitatem cum duricie nature: qui dolor vel epilepſia remouetur ꝛc. Si tu inuenis ꝛc. quia ſignificat receptum materierū ad ſtomachum ⁊ ſuperiora. Ex quo appet q⁹ iſta lſa non vult referri ad illud ſolum: quod dixit de lenitate nature: quia eſt ſermo falſus: nam tenſio mirach ad ſuperiora nō ſignificat motum materierum ad inferiora ſcil⁹ ad fluxu⁹ ventris: immo ad ſuperiora: vt ſumitur iiij. cañ. fen. ij. c. de ſignis motuu⁹ materierum ad ſuperiora.

f ¶ Et tremorem. ſ. in mirach: quia ſignificat materiam in eo malam: vt ſupra diximus capitulo de melancholia.

g ¶ Et iſtis. ſ. patiētibus epilepſiā mirachiā accidit vomitus cibi ꝛc. hoc dixit ſupra ca. de cauſis epilepſie: illo. §. Illa autē que fit ex mirach.

h Ex illa ꝛc.] ¶ Hic in ſpeciali ponit ſigna. Et ꝑmo qñ cauſa eſt cholera in mirach euaporans ad cerebrum: ſo qñ cauſa eſt melancholia: ibi ſa [Et ex illa.] ¶ Conſiderandū ꝑmo dixit vapor: q⁹ plurima cōmunicatio materieru⁹ eſt in forma vaporis. Inflāmationez ex corpore. i. quia corpus ſentitur inflāmatu⁹ ⁊ calidum ⁊ permixtionem ꝛc. ⁊ inquiſitionem. i. vt colligat aliquid: vt pilos: quia vapores cholerici turbant albugineum vel imaginatiuam.

i ¶ Et ex ꝛc.] Rami. i. ſpēs ſiue modi melie: ſic timor ⁊ ſecū loqui ꝛc.

Jacobus

¶ Et ſi fuerit cū ꝛc.] ¶ In tertia dat tria ſigna epſlentie ſtomathice ex pblegmate permixto melancholie. Primum eſt q⁹ deſiderium. i. cibi appetitus multiplicatur in pluribus diſpoſitionibus huius epilentici: quia melancholia ſuis ſtipticitate ⁊ acetoſitate appetitum excitat fluēs ad os ſtomachi. Secundu⁹ eſt q⁹ eger ſentiet ſaporem acetoſu⁹ in ore ipſius ex oxiremijs ſeu eructuationibus acetoſis que ad ipſum veniunt ab ore ſtomachi. Tertium eſt q⁹ generat ab hoc pblegmate compermixto melancholie cogitatio corrupta ꝓpter fumos melancholie vel vapores eius qui ad cerebrum tranſeunt ita vt ſepe eger ſecum loquatur ſolus exiſtēs. Et iſta ꝙngunt in hac epilentia plus vel pauciꝰ ſm q⁹ ſignificationes phlegmatis ſunt predominātiores vel minus dñantes nigre cholere.

¶ Et ex eo eſt ꝛc.] ¶ In tertia particula ꝑmittit q⁹ humor in ſtomacho reſidens quandoq⁹ ſuſcitat non ſua quantitate: ſed ſui malicia morbum epilenticū: puta quia putridus vel ſanioſus eſt vel venenoſus vel ardēs aut vſtus vt cholera praſſina vel eruginoſa ⁊ alt. Et ex eo eſt. ſ. ex ſtomacho vt humor qui in ipſa. ſ. in cauſa eſt epilentie agat malicia ſui ⁊ nō ſua multitudine ſeu quantitate. ¶ Hoc premiſſo dat tria ſigna epilentie ſtomathice que fit ab humore ledente malicia non quantitate. Primu⁹ eſt q⁹ hec epilentia fit ſm plurimum horis quibus ſtomachus eſt a cibo vacuus cum materia mala reperit os ſtomachi vacuum ⁊ inane: tunc enim libere materia corrupta profluit ad ipſum ⁊ abſq⁹ impedimento effumat ad cerebrum. Secundum eſt q⁹ hec epilentia vel abſcinditur vel prohibetur ab acceſſione per aſſumptionem cibi laudabilis ⁊ conuenientis ꝑcipue ſi ſit ex his qui reprimunt malam qualitatem materie peccantis: vel his qui confortant orificium ſtomachi ſua ſtipticitate vt pira citonia vel carnes eorum cum zuccaro condite: per hos enim cibos prohibetur aſcenſus vaporum ad caput. Tertium eſt generale confuſum ſi fuerit humor calidus in ſtomacho de genere cholere puta ſigna cholere contente in ſtomacho premenorata ſunt ca. vij. tracta. ſcdi huius fen parte illa octaua. Factam vero cum cōmunitate ſtomachi ſignificant inuentio angſtie ⁊ nauſea ⁊ paruitas deſideriꝰ: aut eius deſtructio ꝛc. Et iteruz dicentur tertij. iz. trac. ꝑmo ca. xxij.

Quod ſi eſt ex mirach.

¶ In hac parte decima primo agit de ſignis epilentie mirachie generalibus. Secundo de ſignis epilentie mirachie ex cholericis vaporibus: ibi [Ex illa itaq⁹ eſt] Tertio de eius ſignis ex melancholicis vaporibus: ibi [Et ex illa eſt cuius.] Silet autem de melancholia mirachia ex phlegmaticis vaporibus: vel quia non fit: vel quia raro fit: vel quia ſimilia ſint ipſius ſigna ſignis epilentie ſtomathice ex phlegmate: ⁊ ſub his comprehenduntur.

¶ In prima particula dat. vj. ſigna epilentie mirachie. Primum eſt ructus acidus ideſt eructuatio acetoſa dicta grece oxiremia ꝓpter cōuerſionem ciborum ad acetoſitatez in ſtomacho ex diminutione digeſtionis ꝓpter compaſſionem ipſius cum mirach ſicut in arboribus fiunt acidi fructus ex diminutione digeſtionis. Secundum eſt inflatio ventris a vētoſitatibus ⁊ vaporibus inter mirach ⁊ ſiphac clauſis ⁊ retentis ex debilitate caloris innati non ſufficientis ipſos reſoluere ⁊ diminutione digeſtionis. Tertium eſt rugitus faciens dolorem tarde quieſcentē ex ventoſitatibus groſſis que mouentur in ſtomacho ⁊ inteſtinis ⁊ in vacuitatibus ventris ſonitum facientes vt in tympanite. Quartum eſt inflammatio in mirach vel cauſa doloris vel cauſa putredinis ab oppilatione vel cauſa cholere vel melancholie ardentis ⁊ aduſte illic coartate. Quintu⁹ eſt q⁹ dolor inter duas ſpatulas quandoq⁹ excitatur in hac epilentia poſt aſſumptionem cibi ly paucus fuerit: vel quia ab hoc cibo ſubleuantur illuc groſſe ventoſitates: vel quia ſtomachus eſt ibi alligatus: et per eius medium mirach cōmunicat huic loco vapores aut ventoſitates: vel quonia mirach tēſum ⁊ inflatum trahit illas partes. Et dolor illatus ibi nō quieſcit: niſi quando in ſtomacho cibus digeſtus eſt. Et redit iterum dolor in loco illo poſt aſſumptionem alterius cibi. Et ſuper hoc ſigno notat hic princeps q⁹ quando iſte dolor inter duas ſpatulas epilentico accidit ſtomacho vacuo a cibis ⁊ potibus non accidit niſi conſtipato ventre cuius conſtipatio nominatur hic duricies nature per quam prohibētur groſſe ventoſitates inferius tendere quare ſurſum tendunt atq⁹ regurgitant ⁊ dolere faciunt locum inter ſpatulas. Et ceſſat iſ dolor ⁊ deſtruitur lenitate nature ſeu fluxu vētris ⁊ precipue ſi in mirach inueniuntur tremor ⁊ extenſio ad ſuperiora ꝓpter ventoſitates ſuperius repentes: nam fluxus ventris prebet eis viam ad inferiora. Poſſent autem dicta notabilis huius ad epilētiam hanc taliter referri. Cum vero accidit epilentia mirachia ſm vacuitatem non accidit niſi cum duricie nature. Et deſtruitur hec epilentia vel alleuiatur lenitate nature. Sextum eſt q⁹ vomitus indigeſti cibi accidit patientibus hanc epilētiam ꝓpter reuerſionem cibi ipſoꝝ corrupti ad ſtomachu⁹ qui per meſeraicas tranſire nō potuit ob oppilationes viarum ſuarum ſicut prenotatū eſt in parte quarta capituli priozis. §. illo. Illa autem que fit ex mirach ⁊ ex ſtomacho: ⁊ ꝓpter nauſeatiuam ſacietatē facit poſſidere oppilationes in venis: quare ipſe nutrimentum laudabile non ſuſcipiunt. Et corrumpitur in eis humor aut remanet in ipſis nutrimentum laudabile coartatum ꝓpter oppilationes quare corrumpitur. Et multotiens redit ad ſtomachum corruptum ⁊ corrumpit cibum laudabilem. Et multotiens accidit ꝓpter reuerſionem illius corrupti ad ſtomachu⁹ vomitus cibi indigeſti: ⁊ hoc intendit hic.

¶ Ex illa itaq⁹ ꝛc.] ¶ In ſecūda premittit q⁹ ex epilentijs mirachijs eſt vna cuius vapor epilētiam faciēs eſt cholericus. Deinde ſubiungit duo ipſius ſigna. Primum eſt inflāmatio capitis contingens ex corpore: ſcil⁹ ex mirach aſcendens ad cerebrum per medium vaporum vel fumorum cholericorum. Secundum eſt alienatio mentis ſeu permixtio rationis qua patiens declinat ad rixas ⁊ diſceptationes ⁊ ad inquiſitiones vt intelligat aliquid ꝓpter ſpirituu⁹ cogitatiuoru⁹ agitationes ex furia vapoꝝ cholericorum his compermixtorum.

¶ Et ex illa eſt ꝛc.] ¶ In. iij. premittit q⁹ ex epilētijs mirachijs vna eſt cuius vapor epilentiā faciens eſt melancholicus. Poſtea ſubiūgit ſeptē ipſius ſigna. Primu⁹ eſt rami melancholie puta corruptiones cogitationum ſm vices eleuationu⁹ vapoꝝ melancholicoꝝ a mirach ad cerebru⁹ ꝓturbantiu⁹ ſpūs cogitationis ei efficientium ipſos filueſtres. Scōm eſt timor ſine cauſa vt in melancholia ꝓpter tenebras ⁊ obſcuritates in interioribus cerebri partibus ⁊ priuationem ſpirituu⁹ ſuoꝝ a ſuo lumine.

De partibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Considerandum q̄ omnis epilepsia mirachia a materia melancholica est cum passione aliqua siue specie melancholie: q̄ vapor ille necessario turbidat spūs: ⁊ facit eos siluestres: non ñ ois melācholia mirachia est cum epilepsia: q̄ possunt spūs ab illis vaporibus turbidari: q̄uis cerebro non adueniat motus spasmosus ꝓtractiuus. s. epilēticus. ¶ Dubi tat quare nō posuit signa eius; cuius causa est vapor phlegmaticus. Dicendū q̄ forsan vt plurimum vapores almirach sunt melācholici vel cholerici. Uel dicendum q̄ dedit intelligi ex signis cōm unibus.

a ¶ Illā vo ⁊c.] Hic ponit signa epilepsie: cuius causa est cum epatis cōmunitate: ⁊ q̄ epar ē p̄ncipiuz nutrimēti in toto: ⁊ toti disponit: ideō ponit signa epilepsie cuius causa est ex toto corpore Et supra itellexit de epilepsia ab epate: q̄n locutus est de epilepsia a toto: ⁊ p̄mo facit hoc: in generali magis siue in ꝓfusio: sco in speciali: ibi sēda [Si aūt] Sermo p̄mus Aui. est valde ꝓfusus: qa vult q̄ scias signa dominij humoꝝ ex p̄mo libro fen ſa: ⁊ signa cōplexionum epatis materialiuz ex fen. xiiij. ¶ Notandū ergo q̄ epar pōt multipliare choleram adustam vel melancholiam vnde ꝓsurgit epilepsia: ⁊ tunc color est niger ⁊ capilli. s. ⁊ pili nigri ⁊ cutis arida nigra: ⁊ hoc est qd̄ dicit: color ⁊ capilli ⁊c. pōt etiam multiplicare sanguinem phlegmaticuz: vnde puenire poterit epilepsia: ⁊ tūc est cutis laxitas siue mollicies ⁊ pinguedo: aut eius macies. s. si phlegma sit maluz ⁊ vt solus secum loquatur: ⁊ pauor tenebrosus propter tenebrositatez materiei: ⁊ accidit ex ea dilectio mortis: ⁊ odiuz ipsius. ⁊ timor ⁊ reliqua que in melancholia dicta sunt. ¶ Illā vo[a] cuius causa ⁊ principium sunt ex epate aut ex toto corpore significant color: ⁊ capilli: ⁊ siccitas cutis ⁊ arefactio eius cuz nigredine: aut ipsius laxitas ⁊ pinguedo aut eius macies: ⁊ roris multitudo vaporis sanguinis. Et significant[b] ipsam pulsus ⁊ vrina: ⁊ dispositio ciboꝝ precedentiū ⁊ regiminis preteriti: ⁊ significāt ipsam retentio huius quod euacuaī ex stomacho ⁊ matrice ⁊ venis ⁊ reliqs. ¶ Si autem est sanguinea tendēs ad adustionem vides rubedinem coloris: ⁊ inundationem vene: et risum apud casum.

¶ Si autem[c] fuerit cholerica aut phlegmatica aut melācholica cognosces eā per signa eius predicta. ¶ Illa vero[d] cuius causa est matrix proculdubio est cum retentione menstruorum: aut spermatis aut humiditatum effusaꝝ ad matricem: quam quidez precedūt dolor in pectine ⁊ in vtriſq; inguinibus ⁊ partibus dorsi ⁊ grauitas in matrice. ¶ Illa vero cuius causa est splen cognoscīt qm̄ egritudo est melancholica: ⁊ sentit dolor in latere splenis: ⁊ est cuz ea inflatio splenis ⁊ duricies eius cuz rugitu in latere ipsius ⁊ cum cōmunitate corpis ad ipsum ſm plurimū. ¶ Eius vo que est ex materia venenosa elevata ab aliquo membroꝝ mediantibus neruis: pīcipiuz aut est extrinsecuz: ⁊ signa illius sunt manifesta sicut pūctura scorpionis aut rutele aut vespe cuz aliqd horꝝ accidit neruis. Aut ītrinsecū ⁊ sentit q̄ elevaī vapor ex eo ad caput quo obtenebrat visuz: ⁊ tūc cadit ipsuz patiēs. valde. Et multitudo vaporis sanguinis. s. si in toto sanguis abūdat: quia apparet multa euaporatio vapoꝝ humidoruz.

b ¶ Et significāt ipsaz epilepsiam epaticaz ſm diuersitatē materierū. Pulsus q̄ alius ⁊ alius pulsus aliam ⁊ aliā abundantiā humoꝝ significat: ⁊ similiter vrina. Et dispositio ciboꝝ ⁊c. p̄z. Et retentio eius. v. g. aliquis cōsuevit habere euacuationē aliquam: que restricta est: ⁊ mediante epate materia replet venas: vñ sequīt epilepsia.

c ¶ Si autē ⁊c.] Hic i speciali ponit signa epilepsie ab epate ⁊ a toto: ⁊ p̄mo qñ materia est sanguinea: ſo qñ est cholerica phlegmatica vel melācholica: ibi ſa [Illa vo] ¶ Considerandū primo dixit adustionem: q̄ hic sanguis est magis aptus euaporare ad caput. Et fundationē ⁊c. i. pulsum vndosum: tñ esset magis vndosus: si sanguis non esset adustus. Risuz apō casum. s. in paroxismū: causa appet ex victis in ca. de melancholia. Si autem ⁊c. p signa p̄dicta. s. de signis dominij humoruz Fen. ij. p̄mi lib. vel p̄ dicta in hoc eodem cap.

d ¶ Illa vo cui[a] ⁊c.] ¶ Ponit signa epilepsie a matrice. Humiditatuz effusaruz. s. aliaruz a sperm ate ⁊ sanguie mēstruo periodico. A matricibus enim quarūdaz mulier cūank alie multe: ⁊ male humiditates. ¶ Illa vo cuius causa est splen. p̄z. Dixit aūt cuz cōitate ⁊c. q̄ splen ificit corpus. v. g. vsus nigr. Dixit ſz plurimū: q̄ possibile est esse paucā melācoliā: ⁊ q̄si totā moueri ad caput: vñ reliquū corpus nō inficīt. Eius aūt: p̄z: qd̄ dic.

Jacobus

¶ Tertium est q̄ is epilenticus solus secuz loquitur vt secuz disceptanz ⁊ a semet dissidens ꝓpter corruptiones estimationum sibi occurrentiuz. ¶ Quartuz est pauor tenebrosus sic q̄ hac detentus pauet ⁊ terretur in locis ⁊ horis tetris tenebrosis ⁊ aspectibus rerum obscuraruz ⁊ tenebrosarum sicut atri canis vel profundi abyssi ꝓpter tenebrositatem materiei s. vapoꝝ melancholicoꝝ cerebrum replentium: vnde occurrunt simul tenebre turbantes cogitationes abintra ⁊ abextra. ¶ Quintum est optare seu diligere mortem propter vite tediuz ⁊ desperationez de bonis successibus conturbatis pariter spiritibus cerebri ⁊ spiritibus cordis simul cū sanguine qui spem boni ingerunt. ¶ Sextum est odium ipsius. i. suimet sic q̄ hac detentus epilentia non alios homines soluz odio hz: ⁊ abhorret eoꝝ ꝓuersationes: sed etiam seipsuz. Quod ex hoc cognoscīt: q̄ machinatur ad eius interitum vel suspēsio sui vel submersione vel precipitatione vel confessione ex aliquo acuto. ¶ Septimuz est repetitio secundi. s. timoris cum additiōe reliquoꝝ signoꝝ melancholie mirachie p̄memoratoꝝ ca. xix. quarti trac. huius fen in pte illa. vi. Signa vo mirachie sunt grauitas i mirach: ⁊ attractio ad supiora: ⁊ nausea iseparabilis ⁊c.

Illam vero cuius.

¶ In hac nona parte primo agit de signis epatice epilentie vel totius trunci corporis in generali. Secundo de signis talis epilentie ex sanguine: ibi [Si autez est sanguinea] Tertio cholerice phlegmatice ⁊ melancholice: ibi [Si autem fuerit.]

¶ In. i. pti. dat. x. signa epilētie epatice vel totius trūci corporis cui causa in venis latens ⁊ ad caput effumans epilentiā generat: q̄ nulli mēbro attribuīt. Primū ē color totius corporis qui cōiter sequīt dispositiones epatis ⁊ venaꝝ. Et si rubeus fuerit significat epilētiā hanc esse sanguineaz: si albus phlegmaticā: si citrin⁹ cholericā: si fuscus vel niger melācholicam: si cōpositus ex his compositā. Secōm est capilli qui si nigri ⁊ grossi ⁊ multi fuerint significant vel dant coniecturam q̄ epilentia est ex humore adusto. Si nigri pauci q̄ est ex melancholia naturali. Si rubei aut ruffi bruni q̄ est ex sanguine. Si vo subalbidi q̄ est ex phlegmate. Tertiū quartuz quintuz ⁊ sextuz sumuntur a dispositione cutis que si ficca fuerit arefacta ⁊ nigra significat q̄ epilentia hec fit a melancholia: vt inuit tertium signuz. Si lata vel mollis ⁊ pinguis fuerit significat ipsam de phlegmate fieri sicut innuit quartum. Sed si macra ⁊ ficca est cum citrinitate significat q̄ fit ex cholera citrina sicut innuit quintuz. Et si est multuz rozida sanguineo vapore significat epilentiaz de sanguine fieri in epate aut venis fortiter alterato vt innuit sextuz. Septimuz est pulsus. Mā magnus ⁊ fortis sanguineam designat: gracilis velox frequens choleram: paruus siccus durus melancholiaz: mollis paruus debilis phlegmaticā ex his. Octauuz est vrina. Nam rubea grossa sanguineā designat: ignea cholericam: pallida phlegmaticam: fusca melancholicam. Nonuz est dispositio diete preterite in cibis ⁊ potibus ⁊ regimis in alijs. v. rebus nō naturalibus. Que si fuerint multiplicatiue sanguinis designant sanguineam: si cholere cholericaz: si phlegmatis phlegmaticaz: si melancholie melancholicam. Decimuz est retētio huius qd̄ euacuari solebat ex stomacho matrice venis ⁊ reliquis. Ut si de stomacho phlegma pervomitum eijci solebat vel ab intestinis per secessum fluere: nūc vo non fluit presumitur de ista epilētia q̄ est phlegmatica: si cholera q̄ est cholerica: si melancholia q̄ est melancholica: ⁊ si sanguis per emorroydas vel per menstrua vel per phlebotomias educi consueuit ⁊ nunc non educīt temporibus suis sicut solebat presumīt q̄ est sanguinea.

¶ Si autem est ⁊c.] ¶ In ſa dat tria signa epilentie epatice vel totius

Be partibus

Signa corporis proueniētis de sanguine tendēte quodāmodo ad adustionē vel putrefactionē. Primuz est rubedo manifeste apparens in superficie corpis ꝓpter sanguinis abundantiam. Secundū est inundatio venaꝝ seu plenitudo ꝓpter exuberantiam sanguinis in eis. Tertium est risus apud casuz sic q̄ egri facies: tūc similis videt faciei ridentis ꝓpter vapores sanguinis abunde tunc lati ad cerebrum.

¶ Si autem fuerit ⁊c.] ¶ In tertia sup signis epilētiaꝝ epaticaꝝ vel totius corpis cholerice phlegmatice ⁊ melancholice remittit nos ad hec que p̄dixit q̄nta ⁊ sexta ⁊ octaua ptibus ca. p̄ntis: hec ergo ibi quere.

Illa vero cuius causa.

¶ In hac. xij. pte dat tria signa: cuius causa est matrix vel a matrice ꝓpter materiā que corrupta in ipsa effumat ad cerebrum. Primuz est q̄ ipsa fit cuz retētione: ⁊ per retentionē alicuius rei que pus ꝓsuevit ab ea fluere: ⁊ p retētionē suoꝝ menstruoꝝ tpibus illis qbus vīt fluere videz ab āno. xv. vsq; ad. l. etatis ifirme. Uel p retentionē materie spmatis que non excutit p coitum a vasis seminalibus: ſz ꝓculcata in his ⁊ cōpressa putrefit vel corrūpit. Uel p retentionē humiditatum que effundi solebāt ad ꝓcauuz matricis ⁊ inde effluere: vel sub forma muscilaginū: vel sub forma amurce: vel sub forma virulentiaꝝ fetidaꝝ: vel mēstruoꝝ albor quasi sanioſoꝝ: his. n. retentis ⁊ putrefactis in ptibus matricis fit effumatio vel euaporatio q̄q; ad cerebr matricalē generāſ epilentiam. Secūz est q̄ dolor in pectine ⁊ vtriſq; inguinibus ⁊ ptibus dorsi cōiter precedunt hanc epilentiam ꝓpter humiditates male subē aut male qualitatis in marrice retentas quibus dolet matrix ⁊ ei ꝓdolent dorsum pecten inguina quibus alligaī ⁊ sustinetur. Tertium est grauitas sensata in matrice ꝓpter humiditates retentas in ea. Adde his signum quartuz: puta q̄ mulier horza paroxismi sentit eleuari de matrice ipsius aliquid ad cerebrum quod primo cor opprimit.

Illa vero

¶ In hac. xiij. dat quatuor signa epilētie splenetice. Primuz est q̄ epilētia hec ē melancholica ⁊ ipsaz associant signa melancholice sicut tristicia ⁊ timor sine causa ⁊ cogitationes extranee corrupte. Secūz est q̄ dolor sentīt in latere splenis. s. in sinistro hypocōdrio ꝓpter malū humorē in coretentuz. Tertiuz est q̄ in epilētia hac est inflatio splenis cū duricie eius ex melancholia ibi sclirotizata vel cū rugitibus in latere splenis ex vētositatibus que melācholiā de more associāt. Quartuz est q̄ hec epilētia ſm plimuz est cū cōitate corpis ad splenē sic q̄ in ea malicia splenis ⁊ humoꝝ ipsius toti nocet corpi: q̄ vū nō bñ splen sanguinē emūdat a melācholia cū sanguine pmixta trāsit p venas ad singula mēbra plus q̄ ꝓueniat. Adde his 5^m signū q̄ a latē splenis sentit eger aliqd eleuari ad caput hora paroxismi.

Eius vero que.

¶ In hac. xiiij. pte p̄mo inuit hāc diuisionem q̄ epilentiaꝝ precedentiuz ex mā venenosa eleuata ad caput ab aliquo mēbroꝝ mediantibus neruis quedā est cuius causa est extrinseca seu p̄ncipiū extrinsecū: sicut pūctura scorpionis aut rutele aut vespe cadēs sup aliquē neruum vel mēbr neruosum. Alia est cuius causa est intrinseca seu p̄ncipiū intrinsecuz vt humor corruptus mala corruptione in pte aliqua corpis exteriori vel interiori. Secō dicit q̄ illius signa cuius p̄ncipiū est extrinsecum manifesta sunt vt punctura aut morsus alicuius animaliuz venenosoꝝ sup neruuz incidens vel mēbrum neruosum cum dolore forti vel venenū aliud de p̄niciosis mineralibus. Tertio dicit q̄ illa signa cuius p̄ncipiū intrinsecū sunt q̄ eger sentit paroxismo instante eleuari vapor ille ab aliquo mēbroꝝ ad ptes capitis. Et cum vapor iste puenerit ad ipsum obtenebrat visuz: ⁊ tūc cadit ipsuz patiēs.

Quarto

a ¶Signa cursus saliue.s.in nocte ⁊ siccitas labioꝝ in die:vt.A.ponit fen.xvi.trac.iij.ca.de signis vermium. Et casus.i.exitus vermium.s.lon gꝰ ⁊ ascaridum.i. cucurbitinorum ⁊c.

¶De causis mouentibus epilepsiam. Ca.ix.

p **Ermutatio.** ¶Hic vt supra pmisit determinat de causis mouentibus epilepsiam.i.gene rantibus eam vel vetegẽtibus. Et pmo de causis sumptis ex parte dispositionum aeris:Fo ex cibis ⁊ potibus ⁊ somno ⁊ vigilia:tertio de causis sumptis ex accidentibus anime ⁊ motibus corporis quarto ponit quasdã medicinas mouẽtes epilepsiã:⁊ remittit nos ad pmum libꝝ:ibi scda. Et assumptio eius ibi tertia. Et passiões ibi.iij. Medicinas. Primus textũ quidam sic exponunt:permutatio.s.subita ad aerẽ s.quẽcũq; iuuat ad epilepsiaz.s. causandam:quia subita mutatio debilitat: ⁊ terret virtutez. Alij sic permutatio ad aerez.s.calidum ⁊ siccum est iuuas ad epilepsiam.s.curandã Alij sic pmutatio ad aerem.s.frigidum ⁊ humidum est iuuans ad epilepsiam scilicet causandaz. Secundum textum sic exponunt.

b ¶Sicut quedã cause remouentes pmutationez ad aerem.i.quãuis non permutent aerem:sed stent in eo in quo facti fuerunt epilentici:confert ei.s.epilepsie:ad hoc ꝙ ipsa reuertatur in suis paroxismis. Alij sic exponunt sicut quedam cause ⁊c.i.quedam non pmutatio aeris:confert.i. iuuat ei epilentico.v.g.non pmutari ad aerem frigidũ ⁊ humidũ. Alias sic exposui. ¶Propter qd sciendũ ꝙ epilentici querũt mutare ciuitatez ⁊ domum siue locum:in quo habitant ꝓpter tram furiam tristiciam ⁊ clamores:que creditur esse in loco in quo sunt:⁊ ꝓpter illud euenire. Remouere igit istas causas que inducũt aiam eius ad pmutandũ aerem confert ei.s.epilentico. Et sup.mouet epilepsiam ois calor supfluus:qz debilitat cerebꝝ:⁊ mouet materias:⁊ omne frigus:qz etiaz debilitat. Et coitus plurimus:quia tempatus forsan non nocet. Epilepsiaz eleuat.i.eue nire facit multitudo pluuiaꝝ:quia humectat. Vẽti ⁊c.simul.i.in propinquo tpe:qz precesserit australis ⁊ sequat septẽtrionalis. Vel simul.i.vter qz:qz vterq; istoꝝ ventoꝝ facit epilepsiaz. Et ꝓbat:statim subtiliant.i.eli quant ⁊ ꝙuertunt etiam in vapores:quos non resoluunt:vt appet ex vir tute apho.⁊ cõmenti.vi.tertia pticula:Austrini status ⁊c. Excitat in hyeme ꝓpter humiditates ⁊ phibitionem resolutionis:ꝓprie in corporibus debilibus:qz corpa fortia melius hñt in hyeme:vt i pmen.aph.xv.pme pti. Uentres hyeme ⁊c. Corpa autem ad epilepsiaz parata fm plurimũ debilia sunt. Et autũno ꝓpter corruptionẽ.s.humoꝝ:qz autũnus simulatur morbo de corruptione:vt in pmen.aph.xvij. pme pticule. Et qbus semel aut bis:ergo epilepsia autũnalis erit maxie ex corruptione humorũ proueniens. Et minoratur in regionibus septẽtrionalibus. Cõtra quia statim dixit ꝙ fit ex vento septẽtrionali. Itez dixit ꝙ epilepsia excitat in septẽtrione. Dicenduz ꝙ habitantes in regione septẽtrionali sunt bone digestionis:⁊ fortes in virtutibꝰ:⁊ iõ epilepsia nõ multiplicat in eis: nisi a magna causa:tũ ventus septẽtrionalis veniẽs ad alias regiones causat epilepsiam:⁊ ideo exponat sic:excitatur in septẽtrione.i.in constitutione septẽtrionali:vel in vento septẽtrionali. Aliter posset dici:ꝙ regio septẽtrionalis ⁊ vẽtus septẽtrionalis possunt considerari tripliciter fm tres effectus:Uno modo quantum ad vigorationem:quaz faciunt circa digõnez:⁊ vt sic non faciũt euenire epilepsiam:imo illam phibent. Alio modo quantũ ad exiccationez: qz ventus septẽtrionalis est siccus:⁊ sic etiam phibet eaz:qz ꝓsumit materias:vnde corpora ꝓstituit fortiora:⁊ bene mobilia:vt tertia pti.aph. illo aph.xviij. Quotidiane vo. Tertio modo quantũ ad phibitionem resolutionis:⁊ vt sic facit epilepsiam:⁊ ideo etiam facit eaz sicut hyeme.s. phibendo resolutionem:qz hyems fortificando digestionem: phibet resolutionem. Quod aũt istoꝝ obtineat est fm corpoꝝ aptitudinem diuersam:⁊ odores ⁊c.mouet eos.s.humores in epilepticis.

c ¶Speculatio ⁊c. Quia mouet spũs in cerebro:vnde faciunt vertiginem:vt supra ca.de vertigine ⁊c. Balneum ⁊c.quia mouet materias crudas:⁊ est causa indigestionis. Effusio aque calide super caput.s.ante digestionem cibi.

Jacobus

Quarto dicit ꝙ membra illa a quibus eleuatur talis venenosus vapoꝝ ad cerebrum vel vẽtus aut fumus qñq; de membris extrinsecis sunt:vt pedes:aut manus:pecten:vel dorsum:⁊ qñq; de membris intrinsecis vt stomachus matrix vel diafragma.

Signa vero. ¶In hac.xv.parte dat duo signa epilẽtie que fit a vermibus reddentibus cerebro venenosos vapores de quibus dicit tertij.xvi.tract.v.ca.ij. Et quandoq; generantur propter vermes ⁊ serpentes epilẽtia ⁊ cholica. Et iterum ibi ca. tertio de signis vermium ait. Et quando fiunt fortes egritudo ⁊ dolor cadunt etiam:aut spasmantur:aut contorquentur ac si ipsi essent epilentici. Primum signum est cursus saliue plurimus vel frequens ab ore. Juxta illud ꝓncipis ibi. Signa quidem cõmunia vermium sunt cursus saliue ⁊ humiditas labioꝝ in nocte:⁊ eoruz exiccatio in die:propterea ꝙ caliditas expandit in die ⁊ coartatur in nocte. Cum ergo spargitur caliditas attrahitur humiditas cum ea:quare vermes incurrunt famem:⁊ attrahunt a stomacho:quare exiccatur superficies cõtinua ei ex superficie oris ⁊ labij. Et adiuuat eum ad exiccandũ labium aer exterior:quare labor at infirmus in humectando labium suum cuz lingua sua:hec ille. Sz de nocte retrahuntur intus humiditates. Et iam phlegmatibus viscera humectata sunt quoꝝ multitudo via putrefactionis vermes generauit. Secundum signum est casus vel euentus vel cursus vermium et cursus ascaridum qui sunt vermes sepius in superioribus intestinis geniti:⁊ in infantibus:teste.B.aph.iij.cõmen.xxvij.illius canonis. Senioribus vero factis. Et talium vermium fuit magnus cursus:in anno presenti:propterea ꝙ annus preteritus fuit vehementer humidus multaruz pluuiarum. Et vidi plurimos vtriusq; sexus etate puerros:quorum aliqui ꝙ os alij per anum vermes proiecerunt longos ⁊ graciles.

¶De causis mouentibus epilentiam. Ca.ix.

p **Ermutatio.** ¶In hoc ca.primo agit de causis extrinsecus occurrentibus corpori mouentibus epilentiam. Secundo de rebus que per os assumpte mouent epilẽtiã:ibi Et assumptio eius Tertio de passionibus ⁊ operationibus aialibus mouentibus epilentiaz:ibi Et vigilie. Quarto de medicis faciẽtibus ⁊ detegẽtibus epilẽtiã:ibi Medicinas ¶In prima parte dat.xi.causas que dekoris corpori occurrẽtes mouẽt epilentiam. Prima est permutatio ad aerem frigidum ⁊ humidum grossum vaporosuz:que iuuans est ad epilentiam cõmouendam:sicut quedã cause remouentes idest impedientes permutationem ad aerem:vt reclusio in carcere:aut claustro religiosoꝝ. Cõferunt ei.s.epilentie vel ad hoc vt sanetur si mũdus sit aer ⁊ calidus ⁊ siccus:in quo detinetur epilentiã patiens:vel vt cõmoueat si fit vaporosus frigidus ⁊ humidus. Uel forte vult dicere ꝙ exponere se aeri maxime ventoso vel estuoso vel gelido cõmouet epilentiam sicut stare quiete in aere trãquillo iuuat epilenticũ ⁊ prohibet a casu. Potest ⁊ intelligi ꝙ permutatio ad aerem contrariuz epilentie iuuat ad epilentiam.i.ad curam eius. Sed illud non attinet ca. de causis mouentibus epilentiam:sed ca. de cura epilentie sicut ibi dicebit particula illa. Et ex eis etiaz que eos iuuant est permutatio in regionibus. Secunda est omnis superfluus calor solaris:aut igneus:eo ꝙ cõmouet ⁊ liquefacit grossos humores in cerebro qetos:⁊ fluere facit abunde ad meatus animati spiritus:⁊ humores corporis effumare facit copiose ad caput. Tertia est omne superfluuz frigus occurrens capiti quod cerebrum coartat ⁊ meringas eius exprimens humores ad meatus spũs. Quarta est coitus plurimus supfluus:quia maxime debilitat cerebrum ⁊ neruos motiuos cum sensitiuis:⁊ accidunt cruribus nimis coeũtis repor ⁊ dolor:quare non fortitan sustinet onus sui corporis. Et qñq; similatur dispositio eius epilentie occulte ꝓpter illud:vt ait ꝑn.tertij.xx.tract. i.ca.x. Quinta est multitudo pluuiarum que per medium aeris superflue humectant cerebrum ⁊ corpus. Unde Hippo.aph.tertia aph.xvij. Egritudines in pluuialibus vt multum fiunt epilentie ⁊c. Et multitudo venti tam septẽtrionalis que boreas dicitur q̃s meridionalis quivocatur auster. Septẽtrionalis quidem epilentiam cõmouet:quia materias in cerebro quietas mouet ⁊ exprimit ad meatus spũs:⁊ resolui phibet claudẽs poros capitis sua frigiditate. Meridionalis vo ventus:⁊ meridionales regiones epilentiam cõmouent commouendo humores sua caliditate ⁊ implendo cerebrum suis vaporibus ⁊ subtiliando corporis humores et eleuando eos:vel suos vapores abunde ad cerebrum. Sexta est hyemale tempus vehementer frigidum quod epilentiam multotiens excitat:sicut excitat in septẽtrione.s.a vento septẽtrionali p compressionem materierum que in cerebro latent ⁊ phibitionem resolutionis. Sed tempore autũni cõmouetur epilentia ꝓpter corruptionem humoꝝ in ipso. Est.n. insanius ⁊ cacochimius ceteris temporibus ꝓpter ipsius inequalitatez qua dies estiui sunt ⁊ noctes hyemales. Et hic notat ꝑn.ꝙ epilentia minoratur.i.raro accidit in regionibus septẽtrionalibus:vt yberni:scotia imo in his pax fit:⁊ nõ nisi a causa forti:sicut a crapulis ⁊ ebrietatibus ⁊ excessu vigiliaꝝ ⁊ coitibus supfluis ⁊ vsu allioꝝ vel cepaꝝ plurimo:cuius ratio est:qz septẽtriõales fortia hñt mẽbra interiora ⁊ innatũ calorẽ:q̃re bene digerũt ⁊ supfluitates in his ꝙsumunt ꝓpter fortitudinẽ innati caloris. Septima est odores boni vt ligni aloes muschi lauendule storacis qui qñq; cõmouent puo aliquo motu morbuz epilẽticuz vel sternutationem in cerebris raris:qz replẽt ea plurimis vaporibus liq̃faciũt humores coꝝ vel saltẽ cõmouẽt si fuerint calidi. Octaua est speculatio seu frequens intuitus vel firus aspectus velociũ motuuz circulariũ veluti rotaruz ⁊ molẽdinoꝝ tã aq̃ q̃s aeris ⁊ speculatio ab alto in ꝓfundũ. Per has n.spũs aiati mouent motu circulari quasi vtiginoso:quare patiens cadit vt epilẽticus si dispositus sit ad epilẽtiã. Mona est longitudo more i balneo qua debilitat aiata vtus:⁊ alie vtutes ⁊ liquefiũt ac cõmouent materie cerebri:⁊ euaporatio magna fit ad caput ab inferioribus corpis ꝓtibus caloꝛe balnei. Decima est balneũ añ digõnez ciboꝝ in stõ vel materieruz corpis ⁊ capitis:multos.n.ad caput eleuat vapores hora repletiõis. Undecima ẽ effusio plurima calide aque sup caput cerebro repleto malis humoribus vel stomacho repleto. Maz humores cõmouet ⁊ liq̃facit in cerebro quietos:⁊ ad ipsuz attrahit abunde vapores.

Fen.I.tertii.

De partibus

a ¶Et assumptio eius ⁊c.]Vinum feculentum.i.non defecatū.s.turbidum.Antiquum etiam ꝓpter nocumentuz.s.multi caloris ⁊ effumationis.Vinum enim antiquum est calidius nouo:vt sumit.vij.theo.cap.de cura ficce ꝓfcrafie:⁊ nouuz:vt mustuz.¶Considerandu3 ꝙ antiquitas: ⁊ noūitas in vinis non est bene determinabilis:diuersificatur enim ꝛ vinon est transmutatum.

Quedam enim vina nō fectificātur nisi transmutent:⁊ de illis est hic sermo:⁊ parum quia mentem siue cerebruz pcutit ⁊ neruos. Apium patet. Lentes ⁊c. Nisi ⁊c. quia hordeum sui viscositate ⁊ humiditate quadam remittit lentiuz siccitatez. Non autem disputamus hic an hordeum sit siccū vel humidum:cuius enim siccuz esset in complexione habet quandaz viscositatem ꝓpter quam habet in ea ⁊ lentes ꝓpterea quia generant sanguinem melancholicum nisi cōmisceantur cuz hordeo confracto ⁊ fabe ēt:⁊ allia quia implēt caput vapore:⁊ cepe similiter:qm̄ earū substantia conuertitur ad humiditatem malam:⁊ lac etiam:⁊ dulcia ⁊ plurimuz pinguedinis in cibo ⁊ omne grossum ⁊ inflatiuum ⁊ stipticum ⁊ frigiduz:⁊ omne calidum ⁊ acutuz.Et nausea sunt ex eis que mouent epilentiam:ꝓpterea qz eleuant vapores ⁊ mouent eos ad ipam ⁊ repletio stomachi a cibo ⁊ malicia digestionis. ¶Et vigilie.s.supflue:quia replent caput vaporibus:vt supra.ca.de corruptione memorie:⁊ infra cap.de cura epilepsie:debilitant ⁊ resoluūt spiritum.

c ¶Et passiones ⁊c.] ¶Considerādum ꝙ omnia que enumerat cōmouent subito cerebrum et spiritus ⁊ debilitant virtutes. Tristitia etiam ꝛ non subito ꝟ faciat.Turbo est ventus malus de quo forsan Auic.loquit ꝓmo can̄.fen.ij.illo cap. Nunc autem ⁊c.versus finem:exercitatio sup repletionem

Jacobus Et assūptio.

¶In ſa dat.xij.causas que ori itromisse mouēt epilentiaz.Et addit his tres interius inuentas.

Prima est res generans vaporosuz sanguinez tenebrosum sordidum seu feculentum sicut vinum turbidum grossum feculentum.Et vinum antiquū qz fortius est ⁊ acutius:altero mouet epilentiam:ꝓpter nocumentum qd̄ infert cerebro sua fumositate.Et vinuz nouum non clarificatū:neq; transmutatū ad maturitatē nec purificatuz facit epilentiam:qz nocet cerebro sua ebullitione ⁊ vaporositate a solari calore quē adhuc retinuit:⁊ ab eius fecibus que melācholice sunt ⁊ oppilatiue.Scōa est apium qd̄ a tota ꝓprietate mouet epilētiam.Tertia est lētes:ꝓpter hoc ꝙ generant melancholicuz sanguinem ⁊ multiplicāt grossas vērositates ex qbus fit epilētia:nisi cōmisceant cum hordeo ꝓfracto: nam tūc sunt ex summa melioꝛ nutrimētoꝛ:vt ait ſo huius ca.de lēte. Quarta est fabe ꝓpter eandē causam:nam ⁊ melācholice sunt ⁊ ventose valde.Quinta est allia:qz replēt caput plurimis vaporibus.Et non solum de se sunt vaporosissima:sed ⁊ cibos ⁊ potus qbus imiscent vapores reddūt.Sexta est cepe maxime crude comeste:qz suba cepaꝛ ꝙuertit in malos humores:⁊ plurimus vsus eius facit subethi:⁊ ē ex his que nocent intellectui;ꝓpterea ꝙ generat humorē malū vt scribit ſo huius ca. de cepe.Septima est lac:de quo ſo huius ca.de eo ait ꝙ non est ꝙueniēs hūtibus soda ⁊ vtiginez ⁊ tinnitū:⁊ ꝓprie dormire post ipm:⁊ vtr nocet debilia hñtibus capita. Et Gal.apho.v.pmē.lxv.illius can̄.Lac dare caput dolētibus malū.Reddit cām huius.d.Si lac calorē inueniat pluſq; oporteat cito in fumositatē se mutat:si minorē in acetositatē transducit. Octaua est dulcia sicut muscadellum ⁊ mel ⁊ fauuz:qm̄ facile vertunt in cholerā:aut fumos cholericos ⁊ oppilāt epar ⁊ fastidiuz generāt si cōtinuent.Nona est plurimuz pinguedinis in cibo vel butyri:aut olei qz cibum facit natare in stomacho ⁊ diu sursum retinet:vnde copiosius effumat ad caput.Decima est omne grossum inflatiuū vt fungi ⁊ tubera dicta a vulgo truffie ⁊ napi vel rape:qz multiplicant grossas humiditates ⁊ vētositates que cause sunt epilētie.Undecima est frigiduz ⁊ stipticum via cibi sumptuz in multa quātitate:maxime in ꝓncipio comestionis vt escula:cozna:sorbe:citonia:pira:sumac berberis:rāna:prunelle:vnde fit accatia.Nam vias oppilant:quare cibi ⁊ chimi sursum detinentur:⁊ ad caput effumant:⁊ ex seipsis grossos generant humores:sed modicum ex ipsis vt pirīs citonijs decēter aptatis per decoctionem in fine mense non modicum ꝓficit in analentijs repримēdo vapores qui sursum feruntur. Duodecima est omne calidum ⁊ acutum vt sinapiuz pip grana paradisi: zinzi.canella:⁊ alie spēs alefangine ⁊ vina fortia:replēt.n.cerebꝝ copiosissime fumis ⁊ vaporibus.Sed de tribus causis interius inuētis:⁊ istis additis.]Prima est nausea lōga vel assidua que multos cerebro reddit vapores aut ventositates:⁊ digestionē stomachi debilitat.Scōa est repletio stomachi frequens:aut assidua siue de cibis fit siue de potibus siue de humoribus qua copia vapoꝛ eleuat ad caput ꝓpter longā morā ipoꝛ in stomacho maxime circa os vel in pte ipsius supioꝛe.Tertia ē malicia digestionis qua vel corrumpit vel diminuit vel ex toto auferꝛ digestio stomachi vel digestio epatis:vnde multiplicant vel humores crudi vel humores corrupti suscitare parati morbuz epilentie.

Et vigilie.

¶In 3ª tangit septē cās que sunt ex passionibus vel motiōibus aialibus addens eis octauā alterius modi.]Prima est vigilie supflue frequētes:qz cōplexionē cerebri corrūpunt aliquo siccitatis modo:⁊ debilitāt ipm ⁊ cōmiscent rationē ⁊ adurūt humores:vt ait ꝑn.ꝑmi ſa doc.ij.sum.ꝑma ca.xiij.Scōa est passiōes aie vehementer fortes vt ira tristicia timores terrores.Sepe.n.subito cadunt epilētici ꝓpter iram fortem que cerebri spūs ⁊ humores ꝓturbat.Et plurimi cadunt in locis publicis timore cadendi:vnde id dici solet.Timor facit casum.Tristicia vō melancholiā cōmouet ⁊ ipsam multiplicat que meatus spūs aīati oppilans epilentiam generat.Terror vero spūs ⁊ humores cerebri fortiter cōturbat.Tertia est ꝑmutationes vehemēter fortes in organo auditus ex vocibus:aut sonis impetuosis vt tonitrui fortis ⁊ pcussionis vel soni tympani ⁊ rugitus leonis ⁊ duroruz sonoꝛ magne asperitatis:sicut nolaꝛ.i.campanaꝛ vel volaꝛ.i.alaꝛ molendini ad ventum ⁊ stridoꝛ fortium vt stridoris porte vehemēter acuti vel stridositatem ꝓprie pultes eius. Fabe etiam ⁊ alea lac ⁊ dulcia.s.cito corrupti bilia.]Plurimum pinguedinis in cibo:quia corrumpit digestionem leuigando ⁊ lubricando.Omne grossum ⁊c.frigidum stipticum:quia generat frigidos humores ⁊ constringit eos:omne caliduz.s.superfluuz ⁊ subituz sunt ⁊c.⁊ assignat cām:qz calida ⁊ acuta ⁊ nausea eleuāt humores. b ¶Et vigilie.s.supflue:quia replent caput vaporibus:vt supra.ca.de

gestionis. ¶Et vigilieᵇ ⁊ passiōesᶜ animales fortes ex tristicia ⁊ ira ⁊ timore: ⁊ permutationes sensibiles fortes ex auditu vocum magnarum sicut tonitrui et percussionis tympani ⁊ rugitus leonis: ⁊ vocum durarum:sicut vocis nolaruz ⁊ stridoꝛ sicut stridoris porte acuti.Et similiter ex visu splendoꝛ lumiosoꝛ sicut fulguris rapietis visuz ⁊ splēdoris oculi solis ⁊ ex tactu motuū ventoꝛ fortium: sicut motuuz ventoꝛ turbinum.Et qñq; excitaꝛ epilentia exercitatione super repletionem siue fiat ad resolutionē faciē dam siue non:⁊ coitu:et medicinis epilentiam facientibus. ¶Medicinas autem epilentiam facientes iam diximus:et illas que detegunt epilenticum in tabulis egritudinum capitis cum signis sicut suffumigatio cum galbano ⁊ myrrha et cornu capno:et comestio epatis hirci assi que cadere facit cito epilenticos in paroxismum. Quinta est olfactus odoris ipsius sic cadere faciens.Sexta est myrrha naribus imposita calida. Juxta illud ℳe.in fine capituli de epilentia.Detegunt epilētiam epar caprinum comestuz:⁊ suffumigatio ex galbano:⁊ similiter ex vngulis capre:⁊ apium ſm omnem moduz administrationis eius:⁊ fungi:⁊ suffumigatio ex myrrha:⁊ positio eius in naribus:aut cornu capno ⁊ epar caprinum comestum ⁊ odoratuz:aut hircinum:hec ille.Et Alex.

ᵇ ¶Et vigilie.s.supflue:quia replent caput vaporibus:vt supra.ca.de corruptione memorie:⁊ infra cap.de cura epilepsie:debilitant ⁊ resoluūt spiritum.

ᶜ ¶Et passiones ⁊c.] ¶Considerādum ꝙ omnia que enumerat cōmouent subito cerebrum et spiritus ⁊ debilitant virtutes. Tristitia etiam ꝛ non subito ꝟ faciat.Turbo est ventus malus de quo forsan Auic.loquit ꝓmo can̄.fen.ij.illo cap. Nunc autem ⁊c.versus finem:exercitatio sup repletionem

De partibꝰ

ris lime super corpus ferreum vel stridoris serre sup grossos trūcos in habentibus debile cerebrū ⁊ non cōsuetis audire talia.Turbāt.n.in his animatos spūs:⁊ quandoq; inducunt motum vertiginis vel epilentie casus Quarta est intuitus frequens vel fixus magnorum splendoꝛ seu splendentiuz rerum ⁊ luminosaruz sicuti fulguris rapientis visum.i.dispgentis visiuos spūs ⁊ splendoris oculi solis.i.radiorum directoꝛ eius.Turbat enim visum cum sensu cōmunis spūs exagitans.Quinta est obuiatio vel tactus motuum ventoꝛ fortiuz sicuti motuum ventoruz turbinis qui terram exagitant:⁊ que super hanc sunt vt stramina pulueres:⁊ in gyrum voluūt vnde ꝙturbant animatī spūs motu vertiginis in predispositis.Sexta est exercitiuz precipue forte sup repletionem ex cibis ⁊ potibus vel ex humoribus siue fiat illud ad resolutionem supfluitatum siue ad modum ludi vel spaciamēti vel pro pane lucrando.Nam fortiter cōmouet cibos ⁊ humores hos abunde ad caput effumare faciens.Septima est coitus superfluus frequens ꝓpter causas dictas.Octaua his addita generalis est puta medicine que consueuerūt morbum hunc excitare sicut apium myrrha vel epar caprē.

Medicinas autem.

¶In quarta ꝓmo ait se prius dixisse medicinas illas que mouent ⁊ faciunt morbum epilenticum:⁊ illas que detegunt seu manifestant ex hominibus est epilenticus:dum de hoc dubitatur ⁊ super illo certitudo queritur:⁊ hoc in tabulis secundi canonis de simplicibus.s.in tabulis egritudinum capitis cum signis de rubro seu cū tali rubrica vel tali titulo.]Membra capitis respicit]Quem fere in quolibet simplici inuenies.]Postea subiungit sex medicinas que a tota ꝓprietate detegunt epilenticum. ¶Et attende super hoc ꝙ quedam medicine detegunt epilenticum faciendo ipsum cadere in paroxismum epilentie mox vt adhibētur vt fumigium myrrhe vel cornu caprē:alie detegunt epilenticum faciendo ipsum mox a casu resurgere ⁊ reuiuiscere vt sanguis extractus a magnis digitis pedum epilentici illinitus labijs ⁊ fronti caduci ⁊ lupis hirūdinis:⁊ ruta siluestris naribus appolita. Juxta hec Alexandri ꝓmo ꝓtic.ca.lxxij. Epilentico autem cadente si de maioribus digitis pedum eius sanguinem tollas ⁊ linias labia eius ⁊ frontem mox surget. Apollo vero vidit dari debere sanguinem ipsum in potione. Et rursus ibi ait. In pullis hirūdinum incisis inueniuntur lapides duo:quorum vnus rubeus est:albus ait alius. Albus igitur cadenti epilentico appositus eleuabit eum. Hos autem lapides dicitur dare hirūdo primario vni eorum. Et iterum ibi ait. Accepi autem ⁊ hoc in tuscia a rustico quodam dicente aliquem fuisse liberatum. Tritam enim habebat saluaticam rutam in agro:⁊ cum seruus eius lunaticus coram eo cecidisset plenus mestitia rutam tulit:⁊ contritam naribus eius imposuit ⁊ surrexit sanus. Experimentatum est ideꝛ:⁊ in alijs ⁊ liberati sunt:⁊ ego sepius ita curaui. Mirabile ergo ⁊ precipuum est ⁊ erit tibi hoc pro magno:hec Alexāder ibi. Prima vero medicinarum detegentium epilenticum hic memorataruz est suffumigatio galbani naribus epilentici vel suspecti de epilentia approximata. Sed modus detegendi est faciendo reuiuiscere epilenticum qui actu in casu est:iuxta illud principis secundo huius ca.de galbano. Confert soda ⁊ epilentie:⁊ quando epilēticus ipsum odorat reuiuiscit. Et in aggregatore Serapio.ca.de galbano scribitur ꝙ quando odorat excitat epilenticos ⁊ mulieres habentes suffocationes matricis ⁊ habētes oppilationes in cerebro suo.Sed arguet aliquis ꝙ hoc non est detegere epilenticum sed sanare.Dic ꝙ detegit epilenticum sic ꝙ discernere docet inter epilenticum ⁊ fincopizantem qui non subleuatur tali fumigio. Secunda est suffumigatio ex myrrha que detegit epilenticum faciēdo ipsum cadere. Tertia est suffumigatio ex cornu caprino que detegit etiam faciendo cadere statim epilenticum. Quarta est comestio epatis hirci assi que cadere facit cito epilenticos in paroxismum. Quinta est olfactus odoris ipsius sic cadere faciens.Sexta est myrrha naribus imposita calida. Juxta illud ℳe.in fine capituli de epilentia.Detegunt epilētiam epar caprinum comestuz:⁊ suffumigatio ex galbano:⁊ similiter ex vngulis caprē:⁊ apium ſm omnem moduz administrationis eius:⁊ fungi:⁊ suffumigatio ex myrrha:⁊ positio eius in naribus:aut cornu capno ⁊ epar caprinum comestum ⁊ odoratuz:aut hircinum:hec ille.Et Alex.

primo

plectionem: quia est causa indigestionis siue fiat ꝛc. quia quidã exercitantur ad vnam intentionem: quidam ad aliam quacũq; intentionum fiat: dũmodo fit sup repletionẽ est malũ. Medicinas ꝛc. cũ signis. idest cum areolis ꝛc. ¶ De cura epilepsie. La.x.

Portet quidem. ¶ Jaz posuit causas ꝛ signa epilepsie. Hic ponit curam: ꝛ primo expedit se a cura epilepsie in etate determinata: secũdo generaliter ꝛ absolute: ibi secũda [Amplius commune.] Causa autem quare posuit primo curam infantium est: quia illam etatem multum comitatur: vt supra: ꝛ p̃mo continẽ. ¶ Dubitatur quia Alexander concedit erucam q; eruca generat sanguinem non bonum: vt p̃mo de differentijs feb. ꝛ per consequens etiaꝫ lac nõ bonum. Dicẽdum q; eruca conceditur ab Alexãdro gratia medicine ad subtiliandum lac grossum Hic vero prohibetur in ratione cibi lactanti que non indiget lactis subtiliationẽ: tolerauit ꝛc. hoc est quando iam processerũt plus in etate: vel etiam potest eis concedi decoctio de ysopo.

tis hirci ꝛ olfactus odoris ipsius: ꝛ similiter quando ponitur myrrha in nare eius.

¶ De cura epilentie. La.x.

Portet quidẽ vt epilentia que est in infantibus curetur ita vt nutrimentum lactantis rectificetur: ꝛ fiat conueniens ad caliditatem subtilem cuꝫ bonitate chymi. Et lactãs alienet a se omne quod generat lac aquosum aut corruptum aut grossum: ꝛ prohibeat sibi coitum ꝛ pregnationeꝫ. ¶ Et oportet vt hic infans alienetur ab omni re in qua est timoris subitatio ꝛ coartatio sicut sũt voces magni sensus vt vox tipanj ꝛ tonitrui ꝛ fulguris ꝛ nolarum: ꝛ vox vociferantium. Et vt alienetur a vigilijs ꝛ insomnietate: ꝛ ira ꝛ timore: ꝛ frigore vehementi ꝛ calore forti ꝛ malicia digestionis. Et vt iniungant ei exercitium ante cibum leue ꝛ interdicatur ei motus post cibuꝫ. Et si toleraverit euacuationes que fiunt medicinis euacuatibus phlegma subtile fiat illud. Et eos quidem iuuat vt quandoq; euomant cuꝫ aqua mellis: ꝛ vt potẽt zuccarum ros. ꝛ mel. ro. ꝛ olfaciant rutã ꝛ reliqua subtiliantia. Nam [a] olfacere odoramenta que diximus fortasse excusat laborem in eis. ¶ Amplius[b] cõmune est in omnibus epilentricis vtvtantur cibis laudabilibus quibus inest humectatio laudabilis non superflua: ꝛ vt cagis in generali: secũdo in speciali: ibi secunda [Et neq; multum vtat.]

a Nam olfacere ꝛc.] ¶ Contra quia odores boni mouent epilepsiaꝫ vt supra dixit. Dicendum q; si in capite est multa repletio ista odoramenta eliquando materiam ꝛ replendo possunt mouere epilepsiam: sed si repletio sit pauca possunt conferre: etiã in multo vsu possunt nocere: in vsu autem moderato nõ. Et hec regula ponitur a Mes. in suo de appropriatis ca. de soda. Excusat laborem. i. nõ oportebit te laborare cum alia medicina.

b ¶ Amplius cõe ꝛc.] ¶ Hic ponit curam epilepsie absolute. s. non determinando ad etatem. Et primo in generali: secundo i speciali: ibi secũda. [Et cum fuerit causa cerebri epilepsia] tũc ꝛc. Prima in duas: primo ponit curam per dietam secundo per medicinas: ibi secũda [Cum autem attracte sunt materie.] Prima in tres: primo ponit regimen per cibum ꝛ potum: ꝛ repletionem: ꝛ inanitionem ꝛ per aerẽ: secundo per somnum et vigiliam: tertio per motum ꝛ quietem: ibi secũda [Et multum dormire] ibi tertia [Primum autem] vel ibi [Quod si exercitiuꝫ] Prima in duas: primo facit hoc magis in generali: secũdo in speciali: ibi secunda [Et neq; multum vtat.]

Jacobus

primo prac. ca. lxxij. ait. Similiter faciet ꝛ gagates lapis adiunctus pus igni ꝛ nari appositus: cadet enim mor. Et est gagates niger lenis vulgariter dictus a gallicis geiet de quo fiunt pater noster.

¶ De cura epilentie. La.x.

Portet quidem. ¶ In hoc cap. primo agit de cura epilentie infantium. Secundo de cura generali epilentie per regimen: ibi [Amplius cõmune est] Tertio de generali cura epilentiarum per medicinas: ibi [Cum ergo attracte sunt] Quarto in speciali de cura epilẽtie cerebri proprie: ibi [Et cum fuerit epilentia causa cerebri] Quinto de curis epilentiarum p̃m humores ex quibus fiunt: ibi [Melius autẽ quo] Sexto de cura epilẽtie stomathice: ibi [Cũ vo epilẽtia ẽ ex stomacho] Septimo de cura epilẽtie facte ex eleuatione alicuius rei ab aliquo mẽbro extrinseco: ibi [In illa vo que fit cum eleuatiõe] Octauo de cura illius que a toto corpe eleuaf: ibi [In illa aũt que a toto corpore.]

¶ In prima parte agit primo de regimine lactantis. Secũdo de euitandis ab infante epilentico: ibi [Et opꝫ vt hic infans] Tertio de sibi conferentibus: ibi [Et vt iniungatur.]

¶ In prima particula dat tres regulas. Prima est q; in cura epilentie infantilis lactans infantem rectificet suum regimen in cibis ꝛ potibus: sic q; cibi ꝛ potus eius sint euchymi sibi conuenientes ꝛ declinantes ad subtilem caliditatem. i. moderatam. Nam infantium epilẽtie sunt vt plurimum phlegmatice. Secunda est q; nutrix lactans epilẽticum alienet a se cũcta que generãt lac nimis aquosum: sicut fraga cerasa pruna poma cruda cucurbitas: melones: citrulos: cucumeres. Et cũcta que generãt lac multum corruptuꝫ: vt corruptos pisces ꝛ corruptas carnes ꝛ ova torrata: ꝛ caseum musciduꝫ. Et cũcta que generant lac nimis grossum sicut lentes fabas caseum antiquuꝫ pisces induratos: carnes porci: bouis: cerui antiqui: leporis: ex his enim fit lac epilẽtiam aggrauans. Tertia est q; lactans a coitu caueat ꝛ impregnatione: q; turbant lac ꝛ fetus in vtero rapit sibi sanguinem matris meliorem: ꝛ sanguis deterior ad mãmillas transit. Et sup his: p̃mo dicit Alexã. lib. i. prac. ca. lxij. Inicium faciẽtes ꝛ nos curationum epilẽtie ab infantium necesse est etatibus nichoemus Si igitur adhuc infans fuerit: ꝛ lac sugat nihil ei potest fieri qđ accipiat. Proficiente autem etate ꝛ calore augmentato sufficit solus calor ad cõsumendam humectationem capitis repletis ex ea cõcauitatibus ipsius. Quomodo ergo iuuare oporteat: ꝛ ex nostra sollicitudie gubernari possit: vt lac etiam nutricis eoꝝ bonum fiat ꝛ sine aliqua sit superfluitate ordinatum est. Secũdo ibi ait. Pessimum enim est si lac sit pingue. i. grossuꝫ ꝛ fetidum. Fit autem vtile ꝛ euchymum si nutrix exerceaf: quemadmodum ꝛ mediocriter exercitantur nutrices ꝛ cibos accipiat euchymos. Quod si subtile fuerit lac pingue ipsum opꝫ mediocriter fieri. Si autem satis pingue. i. nimis grossum fuerit quibusdam appositis opꝫ subtile reddi qualia sunt feniculuꝫ anetũ anisum eruca: ruta: porrum: omnia ista viridia sunt assumenda: adhuc autem ꝛ recẽtia assumi debent. Sicca autem acriora. i. acuta magis sunt ꝛ amplius aperiunt menstruoꝝ poros: ꝛ matrix fluit. i. fluxu emittit sanguinem: quo lactenti nihil est peius: modicuꝫ enim necesse est lac fiat sanguine de ventre fluẽte. Tertio ibi ait q; nutrices a viroꝝ coitu prohibende sunt: subtile enim ꝛ male olens necesse est vt lac fiat. Si autem tangat vt se ingrauidet. i. impregnetur adhuc magis pessimum est: etenim fugienda est talis nutrix: ꝛ nullo modo permittenda est lactare infantem: sed alia magis querẽda est habens lac bonũ. Quarto dicit cognoscendum est igitur lac bonum ex colore. s. ꝛ constitutione. i. substantia ꝛ odore. Album enim debet esse lac bonum: ꝛ nihil habere in se liuidum: aut mali odoris. Constitutione autem sit neq; tenue: neq; satis pingue. i. nimis grossum: aut caseatum. Quod enim tale lac generat in vberibus solet maxime cõstipare puerorũ neruos: propterea ꝛ vinum mediocriter subtile dari oportet: sic enim nutriendus est infans: si adhuc sugatur: prouideri oportet nutricem que bonum faciat lac: hec Alexander.

De partibus

¶ Et opꝫ vt hic ꝛc.] ¶ In secũda iubet infantem epilenticum a quinq; elongari. Et p̃mo ab omni re subito exterrente ꝛ coartante ipsum cũ fremitu intra se vt a sonis fortibus ꝛ impetuosis tympani tonitrui fulguris ꝛ fulminis ꝛ campanarum ꝛ vocum frementum vel impetuosaruꝫ. Mã fortiter conturbant humores: ꝛ spiritus ipsorum infantium ꝛ in dispositis epilentiam excitant. Secũdo a vigilijs supfluentibus ꝛ insomnietate quia vehementer cerebrum debilitant: ꝛ ad ipsum malos attrahunt humores. Tertio a forte ira ꝛ frequenti timore quibus turbantur humores: ꝛ spiritus cerebelli infantis. Quarto a vehementi ꝛ intenso frigore quod capiti occurrens exprimit interdum materias ad vias animati spiritus: ꝛ a forti calore qui quietos cerebri liquefacit humores: ꝛ ad fluxũ excitat: ꝛ ad caput eleuat fumos ꝛ vapores: ꝛ quãdoq; humores ab inferioribus. Quito a malicia digestionis qua quandoq; putrefit lac in stõ vel in ipso acescit vel coagulatur: vnde malos reddit vapores cerebro.

¶ Et vt iniungantur ꝛc.] ¶ In tertia iubet infantem epilẽticũ. v. vti auxilijs. Primum est exercitium leue ante cibum: sic q; suauiter si possit ambulet: ꝛ si non possit in vlnis feratur per serenum aerem in loco spacioso vel in cunabulo hincinde moueaf vt superfluitates per hoc resoluantur ꝛ inde excitetur naturalis calor: ꝛ ad nutritionem membra preparentur. Et post comestionem maneat quietus: ne cibus in stomacho motu exagitatus digeri prohibeatur. Secũduꝫ est purgatio phlegmatis subtilis cũ pharmacis proprijs phlegma educentibus si toleret infans sicut est pharmacum de medulla cartami ꝛ carnibus ficuum equaliter mixtis: quod i omni etate rute dari potest sub vnius. ʒ. pondere: aut amplius: naꝫ stomachum mundat ꝛ epilentie causam antecedentem suauiter educit. Tertiũ est vomitus p̃uocatus interdum cum aqua mellis: de qua tepida pues infanti bibere quatuor. ʒ. Post hoc in os eius infer digitum tuum titillando linguam vel pẽnam cum pilis in oleo intinctam ꝛ vomet ptinus. Unde emundabitur stomachus eius a malis humoribus: quorum vapores vel epilentie causa erant vel ipsam excitabant aut aggrauabant. Quartũ est frequenter de mane bibere zuccarum rosatum vel mel rosatum cum aqua bullita vel cum aqua pulli: zuccarum in calidis: mel ℥ o in frigidis def. ʒ. ʃ. ex altero istoꝝ p̃o qualibet vice cum tribus. ʒ. alterius aquaruꝫ modo nominatarum de mane in ieiuno. Nam stomachum ꝛ epar ꝛ cor confortant ꝛ malos a stomacho humores abstergunt. Quintum est olfactio rute maxime siluestris: ꝛ alioruꝫ similium subtiliatiuoruꝫ vt castorei galbani. Nam forsitan excusat olfactus taliuꝫ a labore in alijs: vt a labore compellendi infantẽ sumere pharmacias vel facere vomitũ vel bibere mel aut zuccarum rosatũ. Nam solus rute odor frequenter adhibitus infanti epilentico: quandoq; satis hunc preseruat a casu.

Amplius cõmune. ¶ In hac secũda parte primo dat quasdam generales regulas circa dietam epilenticorum. Secundo agit de carnibus eis inutilibus ꝛ vtilibus ꝛ de piscibus: ibi [Et epilentico quidem] Tertio de fructibus ꝛ holeribus: ibi [Et alienent] Quarto de vitãdis in generali: ibi [Et oportet vt vitent] Quinto de vino: ibi [Repletio vero] Sexto de somno et vigilijs: ibi [Et multuꝫ dormire] Septimo de exercitio: ibi [Plurimũ autem epilentie regimen.]

¶ In prima particula dat. vi. precepta generalia circa dietam epilenticorum. Primum epilenticis omnibus cõmune est q; vtantur cibis laudabilibus quibus laudabilis humectatio ineſt ꝛ non supflua. Et per laudabiles cibos hic intendit panem subalbidum de sano tritico bene elaboratum fermentatum ꝛ coctum in furno amplo alto tenerum non calidũ ꝛ excorticatum: ꝛ aquas pullorum gallinarum caponum: ꝛ horum colaticia ꝛ hordeatum ꝛ carnes dicendas particula sequenti ꝛ ova recentia mollia aut tremula: ꝛ vuas passas: ꝛ per laudabilem humectationem intelligit humectationem membrorum p̃m substantiam per viam nutritionis moderate complete sine incrassatione. ¶ Secunduꝫ est vt caueat epilenticus a repletione ciborum ꝛ potuum sanguinis ꝛ humorum que vel epilentiam excitat vel ipsam aggrauat. ¶ Tertium est q; epilenticus ca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Dubitatur an due partes cibi epilentico debeant dari in prandio: et tres in cena. Videtur q̄ non per Rasim. i. 9ti. cap. de epilepsia vbi dicit: due partes dimittantur pro eorum cena. Amplius tunc debet plus comedi de cibo cum fortior sequitur digestio: sed cenam fortior sequitur digestio: propter quietem ⁊ somnum nocturnum: vt Halyab. primo practice.

¶ In contrarium Auicen. hic. Dicendum q̄ primo epilenticus debet minorare de tota quantitate cibi consueti in sanitate: imo minus comedere q̄ ipse digerere possit. Ratio est: quia cum sit morbus materialis de materia grossa: scilicet proprie loquendo de epilepsia phlegmatica abstinentia ⁊ paucitas cibi ē causa cōsumptionis materierum: vnde in febribus phlegmaticis cōmē dat fames ⁊ somnus sup famem: ⁊ ex hac ratione in sextanis febribus laudatur regiminis subtiliatio: ⁊ ideo primo can̄. Fen quarta primo ca. ponitur q̄ regimen subtiliationū remouet multas prolixarum egritudinum: ⁊ hoc innuebat Aui. hic cuz dixit: cibum qui est minor sua refectione. s. consueta in sanitate: vel minor sua refectiōe: quia non reficiatur: sed remaneat cum reliquijs appetitus: vnde dixit: non consequuntur complementum refectionis. Dico scdo q̄ de toto isto cibo maior pars debet dari in prandio: ⁊ minor in cena: imo si posset oporteret dimittere cenaz. Unde Aui. nō tolerat vt semel reficiatur. Ratio est: quia ex multa cena fit ad caput multa euaporatio: hoc autem epilenticis est valde nociuum: ergo vel nō debet cenare vel parum. ¶ Ad contrarium dicenduz primo q̄ textus ille Rasis credo q̄ sit corruptus: ⁊ q̄ vult stare sicut stat hic text. Aui. Ad rationem dicenduz q̄ illi cibo qui in mane sumitur sufficit digestio diurna quia etiam est minor refectione sua: ⁊ lz de sero. s. in cena sumptus forsan potentius digeritur: sequitur tamen malus nocumentum. s. multa euaporatio. Post exercitium subtile. i. lene ⁊ conueniens.

a ¶ Et neq; multum ⁊c.] ¶ Hic in speciali ponit regimen: ⁊ primo q̄ potum addens de aere: scdo per cibum: tertio docet rectificare nocumentum repletionis: ibi ꝑ ⌊ Et epilentico ⌋ ibi tertia ⌊ Q̄d si epilenticis accidit repletio.] ¶ Dubitat: quia hic concedit vinum antiquum: supra autem prohibuit ꝓpter suum nocumentum. Dicendum primo exponendo antiquum. s. debite antiquitatis quod sit nō mixtum: sed politum. Vel dicendum scdo q̄ vinum antiquum factis euacuationibus in fine epilepsie cum parum ex eo sumit cōfert: sicut etiam dicimus in paralyti vt prima fen. ij. ca. de cura paralytis. Vel dicendum q̄ si contingat peccare in vino minus malum est antiquum q̄z nouum ꝓpter antiquum habens de ponticitate: quia minus est vaporosum.

b ¶ Et epilentico ⁊c.] ¶ Hic ponit regimen per cibum. Et primo per carnes: secundo per olera: tertio per fructus: quarto per radices ⁊ semina ⁊ etiam herbas addens alia: ibi secūda ⌊ Et alicnent ⌋ ibi tertia ⌊ Et opz vt ⌋ ibi quarta ⌊ Et oz.] ¶ Considerādum q̄ carnes grosse ⁊ fortes. i. duri nutrimenti: vt vaccine carnes ⁊ auium aquaticaruz: ⁊ similes generāt grossos humores: ⁊ sunt in periculo corruptionis in stomacho.

vt caput muniat ab omni calore superfluo: aut frigore superfluo: ⁊ in balneo non faciat moram. ¶ Et[b] epilentico quidem necessarium est vt alienet a se carnes grossas omnes ⁊ fortis nutrimenti: ⁊ pisces[c] omnes: immo carnes omnium quadrupedum magnorum: ⁊ sit contentus pullis ⁊ duragit ⁊ atabiz ⁊ paruis auibus domesticis ⁊ siluestribus ⁊ caneuir ⁊ turturibus: ⁊ bedis[d] ⁊ capreolis ⁊ leporibus. Et iam dicitur q̄ caro porci siluestris valde iuuatiua est ei. Et laudantur ei carnes[e] caprine: propter illud quod in eis est de siccitate ⁊ paucitate humectationis: sicut vituperantur eis dulcia ⁊ pinguia ⁊ similia.

c ¶ Pisces oēs ⁊c.] ¶ Contra p Alexandrū qui dicit: pisces autez offerēdi sunt: q̄les sunt ⁊c. ⁊ enumerat multas species piscium. Dicendum q̄ i epilepsia. s. phlegmatica ꝓprie cōmunes pisces sunt minus laudabiles q̄z carnes laudate.

Ratio est: quia piscium nutrimentum est phlegmaticum: tamen quidam pisces alijs minus mali sunt: ⁊ istos Alexander eligit: vt minus malos. Duragi ⁊ arabiz sunt aues parue: vt lra extra ponit. Caneuil. i. alauda.

d ¶ Edis ⁊c.] ¶ Considera q̄ in partibus nostris est caro multuz humectans: vnde communitas nostra dicit: q̄ est reumatica: ⁊ ꝑm hoc non multum competeret: sed conuenientior edus esset iam quasi completus: ⁊ preparatio sua per assationem. Caro porci siluestris est laudata pluz q̄z caro domestica: vnde scdo can̄. ca. de carnibus. Christiani vero dicūt q̄ melior caro est porci siluestris: ⁊ laudantur. s. a Joānicio: vt ponit Rasis primo continentis.

e ¶ Carnes caprine ⁊c.] ¶ Contrariuz ponit Halyab. v. ꝑac. in hoc ca. Dicendum q̄ Halyab. intelligit de carne capre antique. Hic exponatur carnes caprine. s. non antiquate. s. annualis capre. ¶ Et considera q̄ Auicē. non confirmat: nec reprobat hoc dictum: quia aliquod habet dubium. Nam quāuis ex parte siccitatis nutrimenti conueniant: tamē sunt dure digestionis ⁊ nutrimenti: vnde per indigestionem generant phlegma: lz a quibusdaz credatur q̄ caprina caro calida sit ⁊ sicca: quod tamē presenter discutere nō curamus. Vituperantur dulcia. s. grossa: vt forsan dacilli

Jacobus

ueat ⁊ a malicia digestionis que est diminutio vel ablatio eius: ⁊ a malicia digestionis que corruptio eius est. Ista namq; vapores corruptos ad cerebrum elcuat. Illa vero crudos multiplicat humores qui sunt de potissimis epilentie causis. Et cauendi modus ab hac malicia est vt sit contentus vno bono ferculo vel paucis bonis moderate acceptis: ⁊ non consequatur complementum refectionis: idest non comedat ad saturitatem. ¶ Quartum est q̄ is epilenticus: cuius consuetudo non tolerat vt solum semel reficiatur vnaquaq; die suum cibū diuidat: qui quidem minor sit refectione eius ad saturitatem in tres partes equales ⁊ duas ex illis in prandio assumat: ⁊ tertiam in cena postq̄z se exercuerit subtili exercitio: idest leui ⁊ grato. Sic enim melius digeretur cibus ⁊ minus ad cerebrum euaporabit propter cenam sobriam. ¶ Quintuz est q̄ non multum vtatur vino precipue vinoso forti vaporoso: replet enim cerebrum abunde vaporibus. Et si non possit abstinere a vino: vel quia consueuit vti hoc a puero: vel quia non potest induci vt dimittat: vel quia hoc indiget ad confortationem suarum virium: tunc vtatur vino pauco antiquo claro bene defecato quod declinet ad ponticitatem: sic q̄ non omnino sit dulce: aut acutum: sed habeat aliquid viriditatis: minus tamen q̄z vinositatis. ¶ Sed contra: inter causas commouentes epilentiam capitulo priori: vinum antiquum nominauit: ibi ⌊ Et antiquuz etiaz propter nocumentum suum ⌋ Dic q̄ ibi loquitur de antiquo quod vetustate eius ardorem ⁊ acuitatem ⁊ fumositatez acquisivit. Hic vero de antiquo q̄z vetustate eius perdidit calorem solis per quem ebulliebat. ¶ Sextum quadrimembre est in quo precipit euitare quatuor in epilentia: propter ea q̄ sunt ex nocibilioribus ⁊ plus offendentibus. Primum horum est potus successione balnei seu statim post balneum. Et hic per potum potest intelligere solummodo vinum: sicut Hippocras aphorismorum secunda canone. xxi. illo. Potus indigentiam soluit: vel etiam cum vino omnes alios potus. Nam dum caput ⁊ corpus calore balnei supercalefacta sunt copiosissime potus ille effumat sursum. Secundum est frigus occurrens capiti maxime post balneum quod poros aperuit. Nam cito pertingit ad cerebri medullam ⁊ panniculos eius: ⁊ exprimit humores amboruz ad meatus animati spiritus ⁊ coartat in eis fumos ⁊ vapores abunde elenatos ad partes capitis per calorem balnei. Tertium est superfluus calor occurrens capiti siue sit in balneo: siue post balneum: quia liquefacit ⁊ fluere facit humores quietos ad meatus spiritus ⁊ excitat soda: ⁊ attrahit ad caput fumos ⁊ vapores vna cum humoribus: ab hoc ergo caput: ⁊ a forti frigore caute prohibeatur aut muniatur. Quartum est in balneo longam facere moram. Naz vires deūcit spiritus resoluit humores conturbat: ⁊ ipsos inflāmat: ⁊ abunde ad caput effumare facit de vniuerso corpore.

¶ Et epilentico quidem ⁊c.] ¶ In secunda dat sex canones super carnibus ⁊ piscibus in epilentia de negandis: aut dandis. ¶ Primus est epilentico conuenit vitare omnes carnes grossi ⁊ fortis nutrimenti: imo carnes omnium quadrupedum magnorum: vt bubali: asini bouis: vacce: cerui: hyrci: porci: suis cignorum: aucarum: anatum: ardearum: ⁊ butorellorum. Ex his enim grossi generantur humores: vnde fit ⁊ crescit morbus epilenticus: ⁊ vix digeruntur complete in aliquo: nisi sit robustus ⁊ calidi stomachi: quare multiplicant superfluitates. ¶ Secūdus est omnes pisces generaliter in epilentia vitandi sunt: quia phlegma generant: ⁊ ipsum multiplicant: quod est de causis potioribus epilentie. Sed leuiores ⁊ ficciores albe carnis frangibilis multarum squamaruz ⁊ ossium minus vitandi sunt vt solete: rogeti: lucij: perke: vēdoise. ¶ Tertius est sit epilenticus contentus pullis: sub quibus intellige gallinas iuuenes: ⁊ capones teneros. Et duragit idest perdicibus. Uerum Januē. ait. Duram arabice turtur auis: sed in arabico scribitur duragi: hic vero quoniam turturem nominat puto per duragit perdicem intelligi. Et atabiz idest fasianis: ⁊ paruis auibus domesticis ⁊ siluestribus vt pinchonibus cirribus: ⁊ caneuir idest alaudis: ⁊ turturibus: ⁊ hedis lactentibus: ⁊ capreolis siluestribus iuuenilis etatis: ⁊ lepusculis teneris. Juxta id Alexandri primo practice capi. lxiij. De volatilibus aūt manducet ex domesticis gallinas: fasianos: sed non saginatos: ⁊ de anseribus alas caput collum pedes ⁊ gantulas: ⁊ aues omnes preter eas que in palludibus: aut aquis degunt: que omnia prohibenda sunt. ¶ Quartus est iā dicitur ⁊ affirmatur ab aliquibus q̄ caro porci siluestris: scilicz caro apri valde iuuatiua est epilentico. Unde secūdo huius capitulo de carne ait. Christiani vero dixerunt: ⁊ qui eos imitātur q̄ melior caro siluestris est caro porci siluestris. Nam cum hoc q̄ est leuior carnibus domestici porci est fortis nutrimenti ⁊ plurimi: ⁊ est velocis digestionis: ⁊ est melior q̄z esse potest in hyeme. Uerum Galienus interiorum tertio capitulo. vij. inter generatiua melancholie nominat carnes porcinas siluestres cum leporinis. ¶ Quintus est q̄ caprine carnes epilentico laudantur ab aliquibus: quoniam ficce sunt ⁊ humectationis pauce. Sed Galienus alimentorum tertio capitulo primo de eis ait. Mali chymi autez ⁊ que caprarum caro est cum pungiuitate: que autem hyrcorum pessima: ⁊ ad eā chymiam: ⁊ ad digestionem. Et Princeps secundo huius capitulo de carne ait. Caprina vero non est bona multū: ⁊ eius humor fortasse est malus valde: hyrcorum autem caro est mala absolute. Sed hec intelligūtur de carne antiquarum: caro vero iuuenuz que carne hedi proxima est in epilentia maxime phlegmatica conuenire potest. De qua princeps in principio capituli de carne ait. Carnes bone sunt caro ouina iuuenū tarorum ⁊ caprarum: ⁊ carnes illorum qui de eis sunt parui: sunt magis susceptibiles digestionis ⁊ subtilioris nutrimenti. ¶ Sextus est vituperātur epilenticis dulcia ⁊ pinguia vel vnctuosa ⁊ similia: scilicet oleaginosa: q̄z nimis humectant: ⁊ fastidium pariūt: ⁊ aliqua ex ipsis in stomacho natant: ⁊ permixta cum eis natare faciunt: ⁊ sursum effumare ⁊ epar oppilant: sicut laudantur his carnes caprine: quoniam ficce sunt: ⁊ nullum ex istis si iuuenes fuerint prestant incommodum.

De partibus

¶ Et alienent

dactili ꝛ pinguia.ſ.multum:q; non bene digeſtibilia.
a ¶Uſq; ad blites ꝛc.]¶Contra quia Alexander epilenticis concedit blitem. Dicendum q; blitis eſt diuerſarum ſpecierum:ꝛ aliqua ex eis calida ꝛ ſicca in complexione:ꝛ credo q; ſit mino: habens colorem viridē clarum:ꝛ quandoq; declinantem ad rubedinem:ꝛ iſta poteſt concedi:vn de ſtatim Aui.concedit ſicle aquam ad nature lenificationem:alia eſt frigida ꝛ humida i complexione:ꝛ credo q; ſit maior viriditas obſcura: et iſta negatur in epilepſia ꝛ ex hac diuiſione appareret cōcordia inter auctores.Quidam enim ponūt ſiclam.i.blitem calide et ſicce complexionis:ꝛ quaꝫ frigide ꝛ humide apparet etiam ſedatio contradictionis in tex.Aui. primo libro Fen.vij.doctrina.v.eodem capitulo vbi in hyeme in cibo concedit ſiclam.i.blitim ꝛ ſtatim negat blitim.
Et proprie ꝛc.apiuꝫ apparet ex cōceſſis ab omni auctore.Si autem excuſari nō poteſt:quia homo omnino vult ferculū ꝺ holere aliquo vl nouo appetitu vel conſuetudine endiuia.ſ.amara proprie:ꝛ eis quidem concedit lactuca.ſ.a Raſi p̄mo cōtinentis.Ego ꝛc. quia frigida ꝛ humida.

¶Et alienent a ſe oia holera vſq; ad atriplices ꝛ blitos nedum alia:ꝛ ꝓprie apium:eſt enim ei proprietas cōmouendi epilentiam. ¶Si autez excuſari nō poteſt adminiſtrentur ei fumus terre ꝛ endiuia.Et eis quidem conceditur lactuca:ego vero non plurimum eam laudo:ꝛ concediꝫ eis coriandrum:propterea quia prohibet vaporem a cerebro: ego vero vitupero eis ipſum ꝛ eius multiplicationem niſi in ſanguinea ꝛ cholerica.Et aqua quidem ſicle elixate in aq̄ condite cuꝫ oleo ꝛ almuri:ꝛ que currūt curſu eius:ſi eius acceptio antecedit ꝓpter lenificationem nature conceditur. Et ruta eſt ex ſumma herbarum que cōfert ſuo odore olſcā.Et cum anetuꝫ ꝛ ruta in cibis ipſorum ponunt conferunt.
Et oportet vt[b] alienent a ſe fructus humidos groſſos niſi quoſdam ſtipticos ſuper cibum cum quantitate alleuationis pauce vt roborent os ſtomachi ꝛ deponant cibum:ꝛ lenificetur natura:ꝛ ꝓbibeant vaporem. ¶Et opꝫ vt vitent omnes cibos graues qui ſunt ſicut napi ꝛ raphanus ꝛ caules ꝛ baucie.Et oportet vt alienēt a ſe omne acre vaporoſuꝫ. Et ſinapis quidem eſt ex ſumma eorum que impediunt caput ſua vaporatione ꝛ tranſmiſſione ſuperfluitatum ad ipſuꝫ ꝛ eductione earum verſus illud:ꝛ quia percutit cerebruꝫ ſua acuitate. Et[c] alienent a ſe ebrietatem:ꝛ exſufflationē ventoꝝ ꝛ repletionem.Et deuitent ablutionem cum aqua penitus:cum calida quidez ꝓpter illud quod in ea eſt de laxitate:ꝛ cum frigida:propterea q; ſtupefacit ꝛ nocet ſpiritui ſenſibili.Quod ſi epilenticis acciderit repletio cibi euomant:ꝛ ſubtiliet regimen poſt ipm. Et opꝫ vt alienent a ſe cibos deſiccatiuos grauatiuos ſtupefactiuos vaporatiuos.
¶Repletio[d] vero vini valde nocet:ſz parum ex ipſo ſumptum dilatat animaꝫ ꝛ confortat ſpiritum ꝛ acuit ipſum ꝛ excuſat a multitudine aque:multiplicatio

Jacobus

¶Et alienent a ſe omnia ꝛc.]¶In tertia dat octo canones ſuper holeribus ꝛ fructibus vitandis vel concedendis in epilentia.¶Primus eſt epilentici vitent omne genus holeris vſq; ad atriplices inclusiue ꝛ blitos ꝛ nō ſolum alia que ſunt his peiora:ſicut caules eruca:ꝛ p̄cipue apiū quod a tota proprietate commouet epilentiam.Et per holera hic intelligit omnes illas herbas que per viaꝫ cibi coquinate educuntur.Et per atriplicem holus aureum ſeu chryſolocānam.Et per blitos bolus iamenum.Nam herbe fere omnes a modo ſubſtantie ſunt terreſtres melācholice lactucis exceptis:ꝛ etiam buglоſſa ſm aliquos.¶Secūdus eſt ſi epilenticus excuſari nō poteſt:quin holera comedat:vl quia pauper eſt:aut penurie tempus : aut his Ali conſueuit:aut abſtinere non vult adminiſtrentur ei fumus terre:ꝛ endiuia. Fumus terre quidem:quia purificat ſanguinem ꝛ lenit naturam:ꝛ prouocat vrinam.Endiuia vero quia aperit oppilationes viſcerum ꝛ venarum:ꝛ confortat ſtomachum et ſedat nauſeam.¶Tertius eſt quidam epilenticis lactucas concedunt:ſed ego inquit Princeps non plurimum has laudo : quia generant ſanguinem phlegmaticum ꝛ refrigerant cerebrum.Ideo non competunt niſi in cholerica vel ſanguinea epilentia de ſanguine ardenti.¶Quartus eſt q; a quibuſdam coriandrum epilenticis conceditur:quoniaꝫ prohibet aſcenſum vaporum ad cerebrum. Et ego inquit Princeps in epilentia vitupero coriandrum ꝛ multiplicationem eius niſi in epilentijs ſanguinea ꝛ cholerica.Inquit ſecundo huius capitulo de eo. Lonfert vertigini facte a vapore cholerico:aut phlegmatico ꝛ epilentie facte ex hoc:ꝛ eius ꝓprietas eſt prohibere vaporem a capite:ꝛ propter hoc ponitur in cibo patientis epilentiam ex vapore ſtomachi ꝛ multitudo eius humidi ꝛ ſicci permiſcet ſenſum.Et rurſus ibi ait q; in ipſo eſt ſtipticitas ꝛ ſtupor:ꝛ propter eius ſtuporem forte ipſum vituperat in epilentijs a cauſa frigida.Et iterum in fine capituli ait . Cum ex ſucco eius bibitur circiter quatuor dragmas interficit:quoniam facit hominem poſſidere triſticiam ꝛ ſincopim:ꝛ non oportet vniuerſaliter vt de eo multum ſumatur.¶Quintus eſt aqua ſicle elixate in aqua .i.aqua decoctionis bletarum condita cum oleo ꝛ almuri:ꝛ que currunt curſu ipſius:vt aqua decoctionis borraginum vel atriplicum vel ſpinachiorum conceduntur epilenticis in principio menſe propter ventris lenitionem:ꝛ eſt almuri ſalſa quedam de ſalſis piſculis apud antiquos plurimuꝫ vſitata:loco cuius hic:q; modo nō ſit parum ſalis appone.¶Sextus eſt ruta ſiue ſilueſtris:ſiue domeſtica: ex ſumma herbarum ens confert epilenticis odore ſuo frequenter olfacta:immo reuiuiſcere facit epilenticos qui actu in caſu ſunt a tota ꝓprietate:vt preallegatum eſt ab Alexandro.¶Septimus eſt anetum ꝛ ruta ponite inferculis epilentici conferunt vt in decoctione ſuarum carnium maxime ſi fuerit epilentia ſua de phlegmate:aut vento vel vapore frigido:quoniam reſoluunt vaſtant ꝛ cōſumunt tales materias.¶Octauus eſt epilētici vitare debēt omnes fructus humidos vt ceraſa:fraga:pruna: poma:pſica:cucurbitas melones cucumeres:citrullos;quia multiplicāt humores aquoſos : ꝛ ficus ꝛ vuas recentes matura ꝓpter ebullitionem q̄ in ſanguine faciunt:ꝛ diſpoſitionem ad putrefactionem : ꝛ omnes groſſos ſeu groſſi chymi vel groſſe ſubſtantie vt ſorbas eſcula caſtaneaꝫ coctana pira corna dactilos:quia multiplicant groſſos humores:ꝛ ſunt oppilatiui.Sed de his excipias aliquos ſtipticos:vt pira citonia cōpetenter cocta ſup cibum danda puta in fine menſe cuꝫ q̄ſtitate alleuationis pauce ideſt cum menſura tali tamq; parua q; non grauent ſtomachum.Primo vt corroborent orificium ſtomachi ſua ſtipticitate.Secūdo vt deponant ſeu deprimant cibos verſus fundum ſtomachi qui carnoſior eſt:ꝛ melius digerens.Tertio vt naturam ſeu ventrem lenificent

Et conceditur coriandrum ꝛc.Ego vero vitupero:quia frigidum ſcōm Auicē.ſecūdo cañ.ꝛ eius multiplicationem.ſ.ꝓtinuatione vſus:vel multa doſi.Niſi ꝛc.iſta expoſitio poteſt referri ad lactucam ꝛ coriandrum. Reliqua patent.
b ¶Et oportet vt ꝛc.]¶Fructus humidos ſicut citrullos ꝛ cucumeres:ꝛ mala ꝛ pira.Groſſos.ſ.groſſi nutrimenti:vt pira petroſa:niſi quoſdam ſtipticos:vt citonia ꝛ aliaꝫ ſpēs pirorū ꝛ neſpila cuꝫ q̄ſtitate alleuationis pauce.ſ.alleuādo cū pauca q̄ſtitate:q; parū deſ de eis:ꝛ redit cām:ꝛ oꝫ vt vitēt cibos graues ſ.difficiles digōnis.Baucie.i.paſtinace:ꝛ patet.
c ¶Et alienēt ꝛc.]¶Diceret aliqs cum quo debent lauari manus.Dicēduꝫ q; cū aqua decoctionis herbarū ꝓferentium i hac paſſione:vt ruta:ſalua:ꝛ ſimilia:vel lauetur cum aqua ꝛ vino. Qđ ſi ſubtilier regimen poſt vt rectificet:ſi quid remanſit crudum:alienēt cibos deſiccatiuos. ¶Contra imo talia ſunt ꝓceſſa. Dicendū q; intelligit ſil ſiccatiuos grauatiuos.ſ. ſiccos grauantes ſtomachuꝫ:ſicut eſſet lens ꝛ caro bouis ſtupefactiuos: vt papauer vel lactuca.
d ¶Repletio vō ꝛc.]

De partibꝫ

ſua complexione qua feſtinant deſcenſum ciborum. Quarto vt prohibeant vaporem aſcendere de ſtomacho ad caput:ꝛ iſti ſunt modi quibus ab eis alleuatio ſtomachi ꝛ capitis ſub pauca menſura:ꝛ conſequenti alleuatio epilentie.
¶Et oportet vt vitent ꝛc.]¶In quarta dat nouem regulas generales ſuper cuſtandis in epilentia. Prima eſt q; epilentici vitent omnes cibos graues onoroſos vix digeſtibiles vt napos ꝛ raphanum:puta eiuſ radices ꝛ caules:ꝛ baucias ideſt paſtinacas ꝛ fungos ꝛ tubera ꝛ azimū panem:ꝛ induratos piſces:ꝛ caſeum antiquum ꝛ ſubſtantias leguminū omnium. Secunda eſt vitet epilenticus omne acre fumoſum ſeu vaporoſuꝫ:ꝛ hꝫ acre ſepe ꝓ acetoſo ſoleat accipi hic ꝓ acuto ſumit vt eſt piper:zinziber:grana paradiſi:ꝛ alie ſpecies calide ꝛ acute:allia cepe porri aniſum cyminum maratum carui groſſe nuces ypocras enulatum nectar omne vinum forte purum non limpharum:his enim cerebrum copioſiſſime vaporibus repletur. Tertia eſt ſinapis eſt ex ſumma acrium ſiue acutorum que impediunt cerebrum. Primo quidem vaporatione ſua qua multitudinem vaporum eleuat ad cerebrum.Secundo tranſmiſſione ſuperfluitatum ad ipſum:ſubtiliat enim humores ꝛ aperit vias:vnde facilius impelluntur ſurſum. Tertio eductione ſuperfluitatum verſus caput:facit enim ſoda que trahit ad caput ſuperfluitates. Quarto: quia ledit ꝛ percutit cerebrum ſua mordacitate ꝛ acuitate. Quarta eſt alienent a ſe:ꝛ attente vitent epilentici omnes omneꝫ ebrietatem:quia vehementer cerebrum debilitat ꝛ replet ipſum fumis ꝛ vaporibus.
Quinta eſt vitent epilentici fortibus ventorum exſufflationibus obuia re:quia vehementer ſpiritus ꝛ humores capitis conturbant:ꝛ borreales ac ſi eis conſimiles retinēt in cerebro fumos ꝛ vapores ꝛ humores coartant ꝛ exprimunt interdum ad vias animati ſpiritus.Auſtrine vero cum ſuis ſimilibus humectant cerebrum ꝛ replent vaporibus. Sexta prius tacta eſt precepto ſecūdo particule prime partis preſentis:ꝛ eſt q; euitent omnem repletionem ciborum ꝛ potuum ad ſaturitatem ꝛ cacochimam ex malis humoribus:ꝛ plectoricam ex humorum abundantia: quia replet caput fumis:aut vaporibus:aut humoribus ſua multitudine vel malignitate cerebro nocentibus quecūq; fuerit. Septima eſt q; vitent ablutionem non trūci corporis:ſed ſuorum capitum cum aqua pentus. Cum calida quidem quia laxat caput ꝛ ipſum attenerat ꝛ paſſibile reddit ab omni occurrente ſit calor aut frigus:ꝛ forteaſſis attrahit materias ad caput.Cum frigida vero:quia ſtupefacit:ꝛ quaſi mortificat calorem cerebri ꝛ nocet ſpiritibus animatis eius ingroſſans ipſos ꝛ ineptaſ ad motus ꝛ coartat humores fumos ꝛ vapores forte eos impellens ad vias ſpiritus ſenſus ꝛ motus. Octaua eſt q; ſi epilenticus:quandoq; ſuperflue ſtomachum repleuerit:tunc euomere ſatagat cum digito:aut pēna titillando liguam. Poſtea ſubtiliet eius regimen donec correcta ſit inducta repletio. Nona eſt vitent epilentici cibos deſiccatiuos ꝛ grauatiuos qui melancholiam multiplicant vt fabas caules carnes cerui:aut bouis:ꝛ ſtupefactiuos vt portulacas lactucas papauer q; phlegmata generant ꝛ ledunt cerebrum:ꝛ vaporatiuos vt cepe allia porros ſinapium quia replent cerebrum vaporibus ꝛ fumis.
¶Repletio vero vini ꝛc.]¶In quinta p̄mo ait q; repletio vini frequēs aut aſſidua valde nocet epilenticis:quia vehementer debilitat cerebruꝫ ꝛ replet ipſum vaporibus plurimis.Secundo dicit q; pauca vini quantitas data epilenticis preſtat eis prompte tres vtilitates. Prima eſt q; dilatat animam gaudio ꝛ exultatione:quia multiplicat luminoſos ſpiritus.Secunda eſt q; confortat ꝛ acuit ſpiritum.i.intellectuꝫ vel ingenium vel ſpiritus illos qui ſibi ſeruiunt multiplicando eos claros ꝛ ſubtileꝫ.

¶ Lañ. hic est supra positus hac fen: trac. quarto ca. de corruptione memorie. Et multum dormire: ꝑz. Primum autem. i. principale quies corporis ⁊ tranquillitas mētis. Quod si. Considerandum ꝙ in exercitio añ euacuationes timetur agitatio materierum: conuenit ergo magis corpore mundificato cum euōnibus dictis per pharmacias ⁊ phlebotomiam si expedit: ⁊ alia: duplex autem exercitium innuit Aui. Unum est post cibum: ⁊ istud ꝺz esse leue: aliud est ante cibuꝫ: ⁊ de hoc innuit qō sit magis forte ⁊ laxans. Uel dicēdum ꝙ per repletionem intelligit repletionez de humoribus: vnde exercitia ⁊ fricatiões facimus in epilenticis ante euō. nes: ⁊ hoc ad p̄parandum illos hūores ad euacuationem: ⁊ tale exercitiuꝫ ꝺz esse paucuꝫ: quo homo non laxetur: nec illi humores agitentur: ⁊ tunc opz ꝙ ista pars sit separata: ⁊ per se oportebit ⁊c. prima tamē expositio videꝛ conformior menti Aui.

a ¶ Opz vt ⁊c.] Hoc

Jacobus

Tertia ē ꝙ excusat a multo potu aque. Tertio dicit ꝙ multiplicatio potꝰ aque est res nocibilior epilenticis: quia debilitat cerebꝛum ⁊ neruos ⁊ ꝯgestiones stomachi ⁊ epatis ⁊ incrudat humores.

¶ Et multuꝫ dormire ⁊c.] ¶ In sexta p̄mo ait ꝙ dormitio multa post meridiem: ⁊ p̄cipue cito post p̄andium nocet epilenticis: q: replet caput fumis ⁊ vaporibus qui resolui deberent hora vigiliaꝝ ꝑ porositates cutis. Scō dicit ꝙ somnus plurimus siue diurnus sitisiue nocturnus nocet epilenticis: ⁊ maxime dum fit sup multam repletionez: qñ vapores qui resolui deberēt vndiqꝫ a corpe horis vigiliaꝝ ꝑ somnuꝫ longum sup repletionem ferunt ad caput: ⁊ ibi inspissant. Tertio dicit ꝙ superfluitas vigiliaꝝ vel insomnietas: debilitat spūs ⁊ ipsos resolvit ⁊ replet cerebꝝ vaporibus nociuis: vnde vehementer nocet epilenticis animatas deijciens virtutes.

¶ Primum aūt ⁊c.] ¶ In. vii. dat tres regulas sup gete ⁊ motu epilenticoꝝ p̄mittens hanc eis gñalem regulam. Primuꝫ ⁊ potissimum epilentie regimen est alienatio vel euitatio cāꝝ que cōmouent epilentiā p̄e memoratāꝝ ca. ix. trac. pñtis: q: nisi euitent modicū ꝓficiūt cetera suffragia. Prima vō trium regulaꝝ est qes ⁊ tranqllitas corpis ⁊ aie sunt epilentico ꝙenientiores q̄z motus ⁊ impetus vel tumultus plurimus: quia plus effumant humores ad caput: ⁊ citius labunt ad meatus spūs ⁊ plus ꝓturbant alati spūs sub motu ⁊ impetu q̄z sub qete ⁊ tranqllitate corpis ⁊ aie. Juxta illud. H. iij. morbi. c. v. videmus. n. duꝫ plures qescūt angustiam sustinent. Si vō moueant rigorē: ac si multuꝫ exerceant incidūt in tremorem ⁊c. Scda est si necessariū epilētico fuerit exercitiū vel p̄o vita acgrenda: aut aliter post euōnem ⁊ mundificationē corpis iam p̄memoratas in locis plurimis istius p̄me fen. v. ꝺditiones in hoc exercitio erūt obſuande. Prima est vt non sit lassitatē ꝙsequens seu lassitudinem: imo cesset ante fatigationem: maxime si exercitiū hoc admīstret sup repletionem seu post cibum sumptū: sic. n. ad cerebꝝ non multā faciet effumationem: neq; ꝓturbabit spūs ⁊ humores. Scda est ꝙ eger post exercitiū illico qescat donec anhelitus ⁊ cōmotio suoꝝ spirituum ⁊ humoꝝ qescat ⁊ eger tepescat: sic per exercitium non cōmouebit̄ paroxismus epilētie. Tertia est ꝙ epilepticus exercitando se attēdat vt teneat caput eleuatū: ⁊ quātum poterit caueat ne caput pendere faciat: quo ꝓnior ad casum ⁊ susceptionem materie reddat qua excitat casus. Quarta est ꝙ in exercitando se non moueat plurimū caput: sed minus q̄z poterit ne motu multo eius multitudo māꝝ trahat ad ipm. Quinta est vt dum mouet superiora puta collum: ⁊ caput cōmoueat insimul inferiora quatinus intantū motus inferiorum materias attrahat ad inferiora quantū superioꝝ ad superiora. Tertia regula est fricatio corpis est ex eis que mās epilentie trahunt ad inferiora. In qua octo ꝺditiones seruande sunt. Prima est ꝙ paulatim non repente fiat: sic. n. natura feret eam leuius ⁊ intristātius. Scda est ꝙ a superioribus corpis ptibus fieri incipiat ⁊ paulatim tēdat ad inferiores vt assidue plus a capite diuertat malas mās. Tertia ē ꝙ ipsa a pectore fieri incipiat: ⁊ ab illis ptibus que sequunt pectus vt dorso ⁊ lateribus fricādo istas ptes cum pānis asperis quousq; rubescant: deinde gradatim descendat p ventrem ⁊ ylia ⁊ renes ⁊ inguina ad crura. Quarta est ꝙ ois scda fricatio fit fortior priore graduali ascensu donec sufficiat: nam sic leuior est ⁊ tolerabilior passim introducta. Quita est ꝙ in dispositionibus huius fricationis teneat patiens caput eleuatum erectum non pendens vel inclinatum ex aliqua parte vt ab eo rectius diuertantur humores ⁊ vapores ⁊ fumi. Sexta est ꝙ post istas fricationes iniungatur firmo deambulatio per quam materie trahant iterum versus partes inferiores. Septima est opz vt statim post dictas fricationes ante deambulationem quiescere facias epilenticum in loco sui exercitij vt redeat ad ipsum spūs ipsius. i. anhelitus moderatus quietus ⁊ quiescat agitatio. i. frequentia anhelitus vel cōmotio facta per exercitium taꝫ in spiritibus q̄z in humoribus. Octaua est ꝙ epilenticus post fricationes non separatur ab ipsius loco per ambulationem vel equitationem: nisi postq̄z ad ipsum redierit spiritus eius: ⁊ ipsius agitatio modo statim declarato aliter de facili ad estuationem perduci posset: vnde copiosius humores cōmoti ad caput effumarent. ¶ Et quia regimen epilenticoꝝ in sex ꝛebus non naturalibus consistit. Primum igitur de aere dicendum est. Aer enim ambiens totum circuitum terre: ⁊ totū facit Aui. ne materia trahat ad caput: ⁊ ideo cū exercitat manibus ⁊ ꝑtibus superioribus: opz ꝙ exercitet pedibus: vt materia ad inferiora trahatur. Et ingenia in fricando: docet etiam ad hoc ⁊ patet.

b ¶ Cum ergo attracte ⁊c.] ¶ Jam posuit curam epilepsie quantum ad regimen in sex rebus non naturalibus. Hic ponit curam magis ꝑ medicinas. Et p̄mo intendendo ad egritudinem: ꝛo ad accidens: ibi Fa[Cū ḡ accidit epilēticis.] Prima in tres: primo in cōl magis ponit curaꝫ ꝑ medicinas eūantes ⁊ alterantes miscēdo multos cañ. ꝛo in spāli ponēdo multas medicinas: tertio annectit quendam cañ. ibi Fa[Et ex deglutiētib⁹] ibi tertia[Et ex eis que eos iuuant.] Posset dici dici in tot ptes quot ponit cañ. ¶ Dubitatur circa p̄mū cañ. an euacuatio per ventrem cū pharmacijs et mundificatio cum clysterijs competant: antequam fiant attracte materie ad inferiora. Dicendum ꝙ magis tunc competant: vt notū est

De partibꝰ

libus compendiosissime clare ⁊ ordinate tradidit Mes. libet hic inserere

Cum ergo attracte. ¶ In hac. iij. parte p̄mo agit de mundificatione ⁊ solutione ventris ⁊ alteratione capitis post fricatiões trahētes inferius. Scō de modis euōnuꝫ ibi[Et q̄dꝫ ponif] Tertio de medicinis excitātibus epilēticuꝫ adhibēdis horis porismoꝝ: ibi[Et ex deglutiētibus] Quarto de potionibus: ibi[Et ex medicis] Quinto de ꝑmutatiõe regionū ⁊ rectificatione membri tosti in epilentia: ibi[Et ex eis etiam.]

¶ In. i. pti. dat. vij. regulas. Prima est mundificatio corpis ⁊ capitis a suis superfluitatibus ⁊ solutio ventris concedunt epilētico postq̄z materie oēs ad inferiora ꝑ fricationes attracte sunt: ⁊ debituꝫ regimen obseruatuꝫ est in sex rebus non nālibus. Sꝫ mās digestio p̄ferenda est sic ꝙ p̄ma res in cura epilētie est ꝑdictuꝫ regimē. Scda digō mās peccātis. Tertia est ipsius euō. Juxta illud Mes. c. xxiij. sum. tertie ꝑticule. i. sectionis. i. Scdam vō rem cōplent que mām ꝓprietate ⁊ virtute adaptāt vt eius facilis fiat expulsio qualia sunt sgilla ⁊ acetū eius ⁊ oximel ipsi⁹: ⁊ decoctio ⁊ sirup⁹ ysopi: ⁊ hasce aut sticados aut acori: aut origani ⁊ filiuꝫ. Tertiā aūt rem cōplent eūones decētes quaꝝ rememorabimur ⁊ clysteria ⁊ suppositoria lenia ⁊ acuta. Et in sanguinea pḣlōmia sophene et p̄uocatio

emorroydarū

est:sed etiam posset fieri:quibus non sint alio remedio inferius tracte sint tamen apte euacuationi.

a ¶Fricet caput ⁊c.]¶Ista proprie conueniunt factis tractibus materierum ad inferiora:⁊ euacuationibus:⁊ forsan gratia horuz Auicē. dixit illum sermonē calefiat ⁊ mutetur.s.ad siccum:q: illa resoluunt:⁊ aperiūt poros:vū cōcedunt in obseruatione sanitatis oculoz ⁊ preseruatione vt dicet.ponit.c.de egritudinibus ocu.⁊ infra fen iij.di ventose ⁊ cauteriuz maxime conueniunt factis eūonibus ⁊ tractis materiebus ad inferiora:⁊ et balneum.Sed tu.d.quare ponunt ventose circa ypocōdria. Dicendus q possint educere vapores phlegmatl multiplicatos ibidem:⁊ diuertūt. Laleat ⁊c.Sciuisti in cap.de iū.vniuersalibus:⁊ cap. e cura sode frigide. Et iūqz ponit post paroxismū.i.state ⁊ pcedente paroxismo:vt remaneat os ipium vt liberius anhelitur:⁊ non amputēt sibi linguaz vel corrūpant:q qnqz accidere consueuit. Vel post paroxismū.i.in fine:vt apto ore vistillent humiditates: que pulse sunt ad palatum per colatoriū. Incipias euacuare sm eam.i.sm diuersitatē materie:deide factis purgationibus intēde ⁊c.Si aūt istud.i.epilepsia accidit ⁊c. multiplicatur cuz multitudine:q: vides multam repletionē.Euacuet cum apparēte.i.cum potenti medicina. Vel cum apparēte.i.sicut apparet oīum humoris. Et pro.i.educat humor ⁊c.sm q dicturi sumus.s.in hoc ca. Et si non fuerit qō phibet pūt phibere natura materie virtus etas ⁊ multa:que opz scire i.cañ. Fen.iij.iij.ca.⁊ ca.de phlebotomia. Laudat aūt phlebotomiaz veris:q: est tunc materia mixta sanguini. Laudat autem phlōmiam pedis scilicet sophene:quia diuertit a capite. Dubitat autez semper in euacuatione sanguinis ne cerebruz infrigidetur:quia si de hoc timeres:quāuis de materia sanguini mixta multum per phlebotomiaz euacuares maius

nes ad inferiora conceduntur: tunc ei mundificatio ⁊ solutio ventris:⁊ vt fricet caput[a] ⁊ vt pectinet ipsum:vt calefaciat cum ipso:⁊ permutetur eius cōplexio. Et ex eis quidem que ipsuz iuuant sunt ventose capiti superpositе:⁊ cauteriuz super ipsum calefaciendo cerebrū. Post mundificationem vero ⁊ solutionem ventris ⁊ quietem aliquibus diebus non est malum: si ingrediatur balneum. Et si ventose ponātur super illud quod est sub hypocōdriis ⁊ ossibus pectoris eius ⁊ calefiat caput eius cuz eo quod sciuisti. ¶Et quandoqz ponitur post paroxismum pila cadens inter dentes eius:⁊ proprie ex pilis vt remaneat os eius apertum. Et oportet vt incipias euacuare sm eam:deinde intende in purgando caput cuz gargarismis attractiuis. Si autem illud accidit cum periodis ⁊ multiplicatur cum multitudine

humorum euacuetur cum apparente:et educatur humor qui in ipso dominatur sm q dicturi sumus. Et si nō fuerit qō prohibeat ipsuz a minutione phlebotometur ipsius enim phlebotomia in vere ⁊ ppie in pedibus est ex eis que ipsi conferunt si per ipsam non consequatur infrigidatio cerebri eius sm q dicturi sumus. Cunqz hora[b] paroxismi pertransit ⁊ tu potes facere vt ipse euomat penna oleo de lilio inuncta in ore ipsius missa: et proprie si stomacho fuerit introitus vt vomat humiditatez iuuabitur eo:tūc licet multitudo[c] vsus vomitus noceat epilentie cerebri. ¶Et ex deglutientibus[d] in dispositione epilentie: et in alijs sunt assa et castoreum in oximelle de melle. ¶Ex insufflationibus autem in epilentia sunt vt pulpa colocynthide cucumer asininus ⁊ eius succus ⁊ sal amoniacus ⁊ nigella ⁊ similia:

esset nocumentum infrigidationis cerebri:cū iuuamentū euacuationis: dicturi sumus.s.in hoc capi.parum infra.

b ¶Cūqz hora paroxismi ⁊c.]¶Hic est aliud canon in vomitu:⁊ potest dupliciter intelligi:primo q cum pertrāsit hora paroxismi:idest cum cessauit paroxismus:⁊ iste infirmus iam surgit ab eo. Vel cum hora paroxismi pertrāsit:idest q non veniat. ¶Secūdus paroxismus prope aduētum eius:⁊ proprie hoc scies:si posuerit ita q tu facias vomitum in hora in qua tam consueuit venire. Vomitus autem cōfert proprie: si stomacho fuerit introitus.i.si causa huius epilepsie fuerit stomachus.

c ¶Ex multitudo ⁊c.]¶Hic est canon ex premissis ⁊ declaratus in.c. vniuersali hac Fen epilepsie cerebri:idest cerebrali. Vult igitur Aui.in sūma q vomitus ppie cōfert epilepsie stomatice ⁊ non cōfert epilepsie cerebrali sic. Sed contrariuz ponit Alex.qui in epilepsia cerebrali laudat vomitū Hoc est solutū supra prelegato cap.⁊ Fen.iij.in questione an vomitus cōferat vsui.

d ¶Et ex deglutientibus ⁊c.]¶Hic in spālt ponit multas medicinas ⁊ primo ponit quasdā:que deglutiunt:Secō ponit medicinas que insufflant:tertio vaporatiōes: quarto odoramēta:quinto sirupos:sexto vnctiones:septimo ponit suspēsiones ad collū:octauo ponit multas alias medicinas que per os sumunt. ibi scda [Ex insufflationibus]ibi tertia[Ex vaporatiuis]ibi ārta[Et ex odoramētis]ibi quinta[Et ex sirupis]ibi sexta[Et ex vnctionibus]ibi septima suspēsionis]ibi octaua[Et ex medicinis als materijs]Dicit primo ex deglutiētibus.i.his que oportet deglutire:quasi in suba grossa:vt diu in stō morent. In dispōne.i.cum appropinquat epilepsie paroxismus. Et alijs.s.tēporibus. Cum oximelle de melle ad differentiam zuccarini: q: mel apum magis calefacit ⁊ abstergit cū mel cāne. Relique medicine

emoz:roydarū ⁊ menstruoz ⁊ emissio spermatis:si aretētione eius fiat:⁊ expulsio vermium si fiat propter illos:hec ille. Secūda est:q fricet omni mane caput capitogio calido vel tela aspera ieiuno stomacho post assellationem ⁊ ipsum pectinet vt cum ipso motu seu per ipsum motū fricationis ⁊ pectinationis calefaciat caput:⁊ permutet eius malaz cōplexionē frigidā ⁊ humidam que occasionat epilentie:si phlegmatica fuerit sicut est vt plurimum. Tertia est ventose superpositе capiti post purgationes sunt ex eis que iuuant ipsos epilenticos. Nam si adhibeātur sine scarificatione calefaciunt caput ⁊ alterant malaz eius cōplexionem. Et si cum scarificatione extrahunt aliqd materie peccantis in cerebro relicte post purgationes. Quarta est cauteriū super cacumen capitis apposituz confert epilēticoz:q: calefacit ipsius cerebrū ⁊ extrahit ab eo malas materias. Sed ventose ⁊ cauteria sunt penalia remedia suspecta de attractione materierum ad caput:sicut perforatio cranei ⁊ incisio arteriarum quas qdaz cōmendāt in epilentie curatione. Juxta id Alexā.i.prac.ca.lxxiij. Interduz enim patiuntur arteriotomias ⁊ anacroses.i.ossiuz fracturas ⁊ cauteria ⁊ alia multa que ad penam ptinent magis qz ad curandaz ipsam passionem. Quinta est non est malū si epilenticus ingrediatur balneuz post mūdificationem corporis ⁊ capitis ⁊ solutionē ventris ⁊ quietē corpis aliqbus diebus: vt duobus aut tribus post solutionē. Et melius est siccuz:qō stupha dicit qz humidū aqueum qō vocat tina:qñ cōsumit materias relictas post purgationes ⁊ a capite distrahit fumos ⁊ vapores:⁊ precipue: qñ caput egri a stupha extractū est. Sexta est:non est malus post mundificationē ⁊ solutionem vētris:si ventose ponantur sup partes que sunt subypocōdriis ⁊ sub ossibus pectoris maxime si passio cōcata sit ab inferioribus:qm diuertūt materias peccātes a partibus cerebri sint fumi aut vapores venti vel humores. Septima est calefiat caput epilentici modeste ⁊ gradatim post purgationes per hec que sciuisti capit.vltimo primi tractatus huius Fen vltima parte eius.

¶Et quādoqz ponit ⁊c.]¶In.ij.dat.vi.cañ.super modis euacuationū ¶Primus est:aliqñ pila ponit inter dentes epilentici post paroxismū ⁊ hora paroxismi:⁊ ppie pila que facta est ex pilis: vt per hanc remaneat os infirmi aptum. Solent enim dentes inuicem stringere fortiter claudendo os:vnde vehemēter suus impeditur interdum anhelitus: maxime si nares oppilatas habeat:⁊ quandoqz lingue partem cōtūdit:⁊ qñqz amputat vehemēti dentiuz constrictione. Fit aūt pila ista quēadmodū stophus quo luditur ad palmā excepto q stophus rotūde figure est:pila vō oblonge. Et qñqz pila repletur lana vel bozra vel coto vel lino vel stupis:⁊ quādoqz pilis cerui vacce aut capre:sz melior hic est que repletur pilis eo q ficior ⁊ solidior est. Et dum mihi occurrit cadens epilēticus iubeo itromitti cuneum inter dētes de ligno tilie vel visci quercini vel de ligno salicis. ¶Secūdus est:apto ore cum pila incipiatur ab eūone sm pilaz vel immittēdo in os egri pēnā intinctā in oleo quod vocet vomitū vel pharmacū laxans vt hierapigre.ʒ.ʃ.dissolute ppus in duabus aut tribus aque mellis:aut hieralogodion.ʒ.ij.vel.iij.ad laxandū vētrem. ¶Tertius est: purgato corpe vomitu aut secessu intēdere conuenit ad purgāduz caput cū

gargarismis vel caputpurgijs fortis attractiōis:vt que p sgllitica oximel aguinf vel per staphisagriam:aut elleboz albū. ¶Quartus est:si epilētia accidat cum pleodis freqntibus ⁊ multiplicet cū multitudine humoz eūetur multitudo cuz appente.i.per eūonem sensibilē ⁊ manifestā qualis est phlōmia vel fluxus sanguinis narīū:aut mēstruoz:aut emoz:roydarū vel cuz appente.i.per ptem ad quā multitudo declinat:et appet ⁊ humor prediās in epilentico foras educat:sicut docebit in par.v.c.pūtis. ¶Quintus est:in vere phlebotomādus est epilēticus:maxie in pedibus de venis sophenis:vt tūc a capite repletio humoz moueri incipiēs p hoc diuertat si nihil fuerit qō ipm phibeat a minutione:vt etas puerilis vel decrepita vel impgnatio de fetu iaz magno:nec timor affuerit q infridatio cerebri superflua dictā phlōmiam cito subsegtur:sicut fit cum phlegma in cerebro abūdat ⁊ in toto corpe cū penuria sanguis:naz tūc phlia tollit frenū phlatis:⁊ trisphat frigus. Et de phlia latius loquet in pte seq. ¶Sextus est: cuz iam pträsierit epilēsie paroxismus:si facē possis q vomat infirmus per pēnā inunctā oleo de lilio ori eius imissaz:tūc p illuz vomitū alleuiabit ⁊ statim iuuabit:maxie si stō fuerit introit[o].i.dispō vel aptitudo in hoc vt vomat hūiditatē de qua psumit q vel epilētie paroxismuz induxit vel ipm aggrauauit: vel q ad stōm hora paroxismi,ppulsa descendit:lz frequēs vomitus vel multitudo sui vsus pstet nocumētum in epilentia cerebri de cā priuata debilitans cerebrum per cōpassionem ipsius ad stomachuz.

Et ex deglutiētibus ⁊c.]¶In.iij.pmo agit de transglutiēdis hora paroxismi. Secō de insufflādis narib[o]:ibi[Ex insufflatiōibus] Tertio de euaporatiuis:ibi[Et ex vaporatiuis]Quarto de odoramentis:ibi[Ex odoramentis]Quinto de sirupis:ibi[Et ex sirupis]Sexto de inunctionibus:ibi[Et ex vnctionibus]Septimo de suspensionibus: ¶In.i.pte huius pric.dicit:q ex deglutiē[ ]ibi[Suspēsionis vō] tibus.i.deglutiēdis ab epilēticis in dispōne epilētie.vz.paroxismo instāte vel appropinquāte vel actu pūte:⁊ in alijs morbis sibi pssibus vt subeth stupore vel lethargia vel apoplexia sunt asa ⁊ castoreū in oximelle de melle sm hūc modū. ℞.asē fetide grana.xij.dissoluat in.ʒ.i.oximellis simplicis facti ex melle apum nō ex melle cāne qō zuccara dī:⁊ da egro paulatim ad trāsglutiendū. Dicit enim pnceps ca.de asa:q hec asa efficit operationē peonie in epilētia. Vel. ℞.castorei.ʒ.i.⁊ tritū cōmisce cū quarti.ʃ. oximellis simplicis ⁊ paulatim in os caduci intromitte. Inqt pnceps ca. de eo q pfert obliuioni ⁊ lethargie ⁊ subeth ⁊ si fit cū febre:tunc si bibat cum melle ⁊ pipe pfert ⁊ non nocet ⁊ fit eius potio coclearium vnū.

¶Ex insufflatiōib[o] ⁊c.]¶In.ij.nūerat medicinas.xiij.que insuflate narib[o] epilēticū excitāt ⁊ releuant a casu. Pria est pulpa colloqntide trita ⁊ insufflata cum pēna naribus:excitat.n.sternutationē ⁊ apit vias ossis colatorij ⁊ meatus cerebri. Secda ē cucumer asininus pquassat[o] ⁊ ipulsuz naribus vel succus ipius narib[o] iniectus:qui grossos hūores a cerebro excutit. Tertia est sal amoniacus tritus ⁊ cū pēna naribus insufflatus. Subtiliat.n.grossas hūiditates ⁊ pūgēdo excitat sternutationē per quā excutiūtur iste humiditates. Quarta est nigella romana trita cū pēna insufflata fortiter apiens vias colatorij:⁊ phlia sicut staphisagria vel semen yrtice.

quas enumerat sunt noter: ꝛ sunt calefacientes ꝛ resoluentes ꝛ exicc̃antes: vt patet. Suspēsionis vo peonie experti sunt ꝛc̃.s. Gal.vi. de simplici medicina capitulo de peonia: ꝛ ponit ibi historiam.

Jacobus

Quinta est elleborus albus ꝓritus naribus insufflatus qui potenter ꝓvocat sternutationem et grossos a cerebro subtrahit hūores. Sexta est cōdisi. Et ē radix similis elleboro albo ministranda vt ipse: qua caremus in hac regione: sed loco eius sumimus ellebor albuz. Septima est nigrū piper qđ pipibus alijs est plus calefaciens ꝛ magis acutum: qđ naribus iniectuz sternutare facit ꝛ excutere hūores. Octaua est zinziber: cuius pulvis insufflatus naribus operat vt piper. Nona est myrrha naribus insufflata sub forma pulueris: de qua iam dictum est particula vlt. ca. ꝓrioris: ꝙ suffumigata vel in naribus posita detegit epilenticuz: sed modus quo detegit vt ibi dicebatur est ꝙ cadere facit in paroxismū: quomodo ergo hic laudat insufflationez eius in cura epilētie cum rursus dicat ca. de ea auctoritate Galie. ꝙ odor myrrhe sanis facit soda: ꝛ ꝙ facit scotomiam ꝛ somnum. Dic ꝙ licet odor vel fumus myrrhe epilentiā moueat: pulvis tamen eius insufflatus naribus velut caput purgiū epilentico confert purgando cerebrū. Juxta illud principis ca. de ea. Et quādoq; fit caput purgiū cum pondere danich. i. viij. granoꝝ de ea ꝛ mūdificat cerebrū Decima est euforbium qđ sternutationē vehementer excitat ꝛ a cerebro extrahit phlegmaticos hūores. Undecima est castoreum: qđ potenter aperit vias colatorij subtiliat hūores ꝛ vētos resoluit. Duodecima est sticados arabicū tritum ꝛ insufflatū naribus caduci. Naz resoluit ꝛ attenuat amaritudine sua ꝛ aperit oppilationes ꝛ abstergit ꝛ cōfert melācholie ꝛ epilentie: vt ait princeps cap. de eo. Et hę medicine possunt separatim vnaquaq; per se caduco exhiberi. Et possunt cōiungi plures vel oēs in vnum antidotū seu caput purgium ſm hos modos. ℞. pulpe colloquintide salis amoniaci nigelle. aā. z. i. ellebori. z. i. ꝛ. ʒ. terantur ꝛ de puluere impleantur sacculi graciles ꝛ oblōgi similes tentulis qui nunc vni narinū nunc alteri impellantur. Vel fac tentulas de stupis aut pānis quas succo cucumeris asinini imbibe: deinde volue eas sup puluerem qui recipit euforbij piperis castorei sticados. aā. z. i. ꝛ naribus impone vnam post aliā. Terciadecima est asa fetida: nā alia caremus quam manibus malaxa sub forma tentarū ꝛ naribus impone: disrūpit enim grossas vētositates ꝛ efficit opationem peonie in epilētia. Quartadecima est alkitran de quo dicit princeps ca. de alkitran: ꝙ est res maxima in sedando soda linitū capiti. Et Janueñ. in synonymis ait: kitran arabice kidria grece: cedria latine est gūmi cedri que vocatur apud Auicē. zerbin.

¶Et ex evaporatiuis ꝛc̃.] ¶In. iij. dicit: ꝙ ex vaporatiuis epilenticis aptis est peonia romana ꝓcipue radix ꝛ semē ipsius: ſm hūc modū. ℞. radicis ꝛ seminis peonie romane. aā. ʒ. i. ꝙquassentur ꝛ bullianf in aqua fontis ꝛ inclinetur caduci facies super vaporem eius. Itē fieri pōt de ruta siluestri vel de domestica si siluestris nō habeatur ꝛ de aristologia ro. nisi ꝙ de ruta sumantur folia.

¶Et ex odoramētis ꝛc̃.] ¶In. iiij. primo ait: ꝙ ex odoramētis cōferentibus epilenticis hora paroxismi ꝛ extra paroxismū est odor rute ꝑcipue siluestris. Adde huic castorei ꝛ galbani odorem ꝛ asę fetide. Juxta illud ℳeſ. ca. de epilētia. Ruta quoq; ꝛ castoreum sepatim aut ꝓiunctiz odorata ꝓferunt mirabiliter. Et similiter gūmi rute agrestis ꝓfert facit enim cito reuiuiscere ꝛ excitare sepultum a vehemētia paroxismi. Scōdo dicit hic humain. i. iohānicīū pro odoramento elegisse gūmi rute agrestis cuz farina hordei ꝛ aceto pmixtum ſm hūc moduz. ℞. gūmi rute agrestis. ʒ. ij. farine hordei. ʒ. i. incorporentur cum aceto de vino ꝛ fiat forma malī ideſt pomi ambre vel vt pomū ambre: qđ assidue odoretur.

¶Et ex sirupis ꝛc̃.] ¶In quinta cōmendat in epilētia duos sirupos et vnū apozima. Primus sirupus est oximel squilliticuz de quo in potu sumat singulis diebus vnū paruum coclear. In hyeme qdem cū sex coclearibus aque fontis calide: in estate vo cum totidez frigide. Secūdus vo est sirupus de absinthio similiter assumptus. Apozima vero est hysopi decoctio cum origano ſm hunc modū. ℞. hysopi ficce. ℳ. ij. origani. ℳ. i. bullianf in. iiij. lib. aque donec redeant ad duas: postea coletur ꝛ ex ea bibantur singulis diebus mane. ʒ. v. Juxta illud ℳeſ. ca. de epilētia. Apozima hysopi ꝓferens epilētie ꝓprie ꝛ mirabiliter. Accipe hysopi ficce lib. i. passularum enucleatarū. ʒ. ij coquātur in aque pluuie lib. iij. vsq; dum sit medietas eius ꝓsumpta: ꝛ da omni mane cum oximelle squlitico: bonū est ꝛ expertuz. Et quādoq; addit in apozimate hasce. i. thymus. Et quādoq; epithymū ꝛ est efficacius. Hec particula de sirupis ꝛ apozimatibus aptius sederet in principio quarte partis de potionibus: vel in principio tertie: q̃z hic inter remedia localia: qm̃ sirupi ꝑcedere debent eūationes.

¶Et ex vnctionibus ꝛc̃.] ¶In sexta dicit: ꝙ medulla crurū cameli cū oleo ros. permixta ꝛ inuncta sup egri tēpora ꝛ cōmissuras cranei ꝛ super pectus est ex vnctionibus conferentibus epilenticis cum remedijs localibus predictis forte a tota proprietate quam sic commisce. ℞. medulle crurium cameli prius decoctorum quarti. i. conteratur optime cum

per tempora ꝛ commissuras ꝛ pectus. Suspensionis vero peonie iuuamentū iaz experti sunt antiqui in epilentia. Et videtur[a] ꝙ illud sit magis proprium illi que est de romania humide. ¶Et ex medicinis[b] quidem quas semper in potu sumere oportet sunt agaricum ꝛ siseleos ꝛ radix aristolog. ro. Et ex peonia omni hora in potu tribuatur cuz aqua. Et iam cōuenerunt ꝙ potare omni die bondacate methridati duabus vicibus mane ꝛ cum vadit dormitum: est quasi ex eis quibus iam plures sanantur. Et quidam volunt vt eis in potu tribuatur ex spuma maris omni die bis: et ex polio montano cuz proprietate sua in ea: ꝛ albasce etiā. Et ex eis que ipsos iuuant est medicamen de squilla huiusmodi sumatur squilla: ꝛ ponatur in vas vitreatione compertum est redire epilentiam.

a ¶Et videtur ꝛc̃.] ¶In hoc oportet stare experimento.

b ¶Et ex medicinis ꝛc̃.] ¶Hic ponit multas medicinas ꝛ fere oēs scribuntur primo continentis capi. de epilepsia. Et bondachaten. Rasis dicit

De partibus

quarti. ſ. olei rosacei ad formam vnguenti.

¶Suspēsionis ꝛc̃.] ¶In. vij. dicit: ꝙ antiq medici iam expti fuerunt iuuamētum suspensionis peonie ad collum epilēti ei: sic ꝙ si appendatur hora paroxismi facit reuiuiscere: si ante paroxismum prohibet a casu. Secūdo dicit: ꝙ id magis conuenit ꝛ appropatur peonie romane viridi ꝙ alijs. Juxta id Auēzo. ix. tra. t. theisir ca. vij. Et suspendatur ad collum patiēti de peonia nota. Et in defectu eius suspende ſma ragdū quoniā iuuat: hec ille. Et dicit princeps secundo huius ca. de corallo se fuisse expertuz lignū crucis in habente epilentiam. Et capi. de peonia ait. Confert epilētie adeo ꝙ etiaz suspensa. Et iam quidē experta est eius suspensio ꝛ inuenta est prohibere epilentiam: q̃diu remanet ꝛ cuz eius ablatione compertum est redire epilentiam.

¶Et ex medicinis quidem ꝛc̃.] ¶In quarta refert. viij. medicinas assidue bibendas contra epilentiam sub. viij. regulis. Prima est epilēticis conuenit in potu sumere frequenter agaricum ꝛ siseleos: ideſt siler montanū ꝛ radicem aristo. ro. ſm hūc modū. ℞. sileris montani. z. ij. aristolo. rotunde. ℨ. iiij. conquassentur ꝛ bulliantur in aqua fontis sufficienti pro vna dosi in qua exprime fortiter agarici electi conquassati modicum et temperati in aqua hysopi. z. i. ꝛ da mane bibere pro vna sola dosi. Siseleos enim confert soda valde: sicut ait princeps capitu. de eo: ꝛ a proprietate confert soda valde sicut ait princeps capitulo de eo: ꝛ a proprietate confert epilentie. Et de aristologia dicit ℳeſue intentione secunda simplicium capitulo de ea: ꝙ solutione educit superfluitates phlegmaticas: ꝛ ꝙ est ex rebus mundificantibus cerebrum conferens epilentie et proprie rotunda. Et capitulo de agarico: ꝙ solutione educit phlegma grossum: ꝛ est medicina mirabilis ad sodam antiquam ꝛ epilentiam ꝛ vertiginem proprie. Secunda est peonia detur in potu omni hora diei: quando fitit eger vel omni hora anni vel omni hora morbi cum aqua simplici vel cum aqua mellis. Juxta illud ℳeſue capitulo de epilentia auctoritate Galien. Galienus peonia ſm omnem modum administrationis eius est medicina magna ad epilentiam radix: scilicet et semen eius. Et enim si ex ea diebus singulis a. z. ij. vsq; ad. iiij. propinetur cuz aqua mellis ꝛ hysopi: aut cum oximelle confert mirabiliter. Et similiter si fiat ex ea caputpurgium aut gargarismus cum oximelle ꝛ suffletur ex ea in nasum confert. Et si continuo puluis eius odoretur confert. Et expertum est suspensionem eius in collo esse iuuamentum sublime. Et sumpta in cibis ꝛ potibus. Et fit suffumigatio ex puluere eius ꝛ est mirabilis. Sumptum autem singulis diebus cum oximelle rosarum sanat si deus voluerit: hec ille. ℳodus vero dandi in potu est. ℞. radicis vel seminis peonie. z. ij. tere: ꝛ distempera cum. ʒ. iiij. aque simplicis calide in hyeme: et frigide in estate: vel aque mellis vel oximelis: ꝛ da egro bibere. Tertia in qua plures conuenerunt medici est: ꝙ bibere qualibet die bis: semel in aurora: et sero semel in ingressu lecti de bono methridato bondacaten vnum est ex eis quibus multi alleuiantur vel quasi sanantur. Et est bondaca seu bondacaten auellane quantitas que detur in potu cū. iij. ʒ. aque fontis simplicis vel aque mellis: vel decoctionis peonie frigide in estate: calide in hyeme. Quarta est: quidam laudauerunt vt epilenticis in potu tribuatur omni die bis de spuma maris. Et sunt quinq; species eius: vt ait Serapion in aggregatore auctoritate diascoridis: ꝛ princeps secūdo huius capitulo de ea. Et de eius virtutibus scribit Serapion auctoritate Galieni: ꝙ virtus eius prima est calida multum. Et secunda est virtus que abstergit absterſione forti. Et tertia est virtus que confert egritudinibus in quibus: oportet calefacere quādo ponitur extra corpus sed interius non est conueniens propter suam nimiam fortitudinem: hec ille. Et dicit princeps capitulo de ea: ꝙ virtus sua est adustiua: quare non est tutum: nec in epilentia: nec in morbis alijs dare ipsam in potu. Quinta est: ꝙ cōuenit in epilentia polium montanuz in potu exhibitum a tota ꝓprietate. Inquit Serap. in aggreg. ꝙ mundificat caput. Sed princeps scribit ca. de eo: ꝙ facit soda. ℞. polij mōtani. ℳ. ij. bulliantur in. ij. lib. aque donec redeat ad vnā: ꝛ da quolibet mane de hac decoctione. ʒ. iiij. ieiuno stomacho. Sexta est alhasce. i. thimus vel hortolana hysopus: vt alij exponunt confert epilenticas a proprietate. De quo dicit ℳeſ. c. de hasce ꝙ solutionem efficit facilem ꝛ educit phlegma ꝛ valet ad egritudines cerebri ꝛ neruoꝝ phlegmaticis: ꝛ dant de eo a. z. v. vsq; ad. ʒ. in decoctione ꝛ de puluere a. z. ij. vsq; ad. iiij. in aqua mellis. Septima est ex iuuātibus epilēticos est medicamen de squlla: qđ sic fit. Imponant squille incise in vase de terra vitreato nouo in quo nil antea repositū fuit ꝛ cooperiat caput vasis corio grosso. Deinde cōstringat ligamento forti: sic ꝙ vapor squille nō valeat exire. Et exponat vas soli versus ptem meridiei. xl. diebus: ꝛ sit dies primus ante ortum ascendere. xx. diebus. Et exponitur alicehere in synonymis Auicē. ꝙ est yna de. xxviij. manſionibus lune: sed credo ꝙ

Universidad de Deusto

dicit nabacha est nomen ponderis ⁊ neutrum inuenio: tamen potest dari de tyriaca a.ʒ.ſ. vſq; ad.ʒ.i. reliqua patent.

a ℂ Et ex eis etiam ⁊c.]ℂ In hoc innuit aphoriſ.xlv.ſecunde particule: qui dicit epilenticorum iuuenibus ⁊c̄.

b ℂ Cum ergo ⁊c.]ℂ Patet: quia intenditur tortuositati: que accidit quandoq; in membris epilenticis ⁊ remanet post paroxiſmum ⁊c̄.

c ℂ Et cum fuerit ⁊c̄.]ℂ Jam posuit curam epilepſie quantum ad regimē: ⁊ in ſermone generali. Hic ponit curaz in ſpeciali quātum ad diuerſas ſpecies ⁊ cauſas epilepſie Et primo ponit curā epilepſie cerebralis. ſecundo epilepſie per cōmunitatē ibi ſecunda [Quādo ꝙo epilepſia eſt ex flōacho] Prima in duas. ꝓmo ponit curaz intendendo ad egritudinem. ſecundo ad accidens. ibi ſecūda [Et cum aliquibus mēbris.] Prima in duas. ꝓmo ponit curam epilepſie cerebralis in generali magiſ. ſecundo in ſpeciali. ibi ſecūda [Melius autem.] Prima in duas: ꝓmo ponit curam epilepſie cerebralis per euacuationem materie: ſecundo per alterationez cōplexionis de-

tum de terra in quo nil fuit ⁊ caput eius ſtringatur ligamento fortiſ: deinde cum corio groſſo cooperiatur: ⁊ dimittatur xl. diebus: quorum primus ſit ante ortū aſcebere. xx. diebus: et ponatur vas expoſitum meridiei: et permutetur omni hora propinque vt ſit illud quod ex calore partibus eius aduenit equalis applicationis. Deinde aperiatur os vaſis ⁊ inuenies ſquillam iam decoctaz ⁊ diſſolutam: ipſam igitur exprime ⁊ ſume ſuccum eius: ⁊ permiſce ipſum cum melle: ⁊ ſumatur in potu ex eo omni die quantitas coclearis vnius. Si autem hora feſtinat coquatur ſquilla in aqua ⁊ aceto: ⁊ fiat inde oximel mellilotum. Et ex medicinis quidem bonis eſt: vt ſumantur ſiſeleos auſ. iij. baccarum lauri tantundem ariſtol. ro. radic. peonie amborum auſ. ij. caſtorei trociſcorum ſquillitico-rum amborum auſ. i. miſceantur cuz mel le diſpumato: ⁊ adminiſtretur omni die cum oximelle. ℂ Et ex eis[a] etiam que eos iuuant eſt permutatio in regionibus: permutatio enim in regionibus donec aer inueniatur conueniens deſiccās vt calore ſolis ſquilla que in eo eſt equaliter coquatur: deinde extrahatur ſquilla in ipſo cocta ⁊ iam diſſoluta. De qua exprime ſuccum ⁊ permiſce cum duplo eius mellis: ⁊ da ex eo quolibet mane quantitatem parui cochlearis. Et ſi caſus non tantam patiatur moram vel patiens non vult tā diu expectare fiat ſic breuius medicamē de ſquilla. ℞. ſquille lib. ſ. decoquatur in. iij. lib. aque: ⁊ lib. i. aceti addendo eis mellis lib. ſ. ⁊ fiat deide oximel: de quo ſumat patiens quolibet mane. ʒ. i. Octaua eſt ex medicinis epilenticis conferentibus eſt hoc medicamē. ℞. ſiſeleos: ideſt ſileris montani baccarū lauri. añ. auſ. iij. ariſtologie rotunde radicis peonie. añ. auſ. iij. caſtorei trociſc. ſquillitico-rum. añ. auſ. i. terantur ⁊ incorporent cum triplo pondere mellis diſpumati ⁊ fiat ꝑdituz ad modū opiate: de quo da omni mane. ʒ. ij. aut. iij. cum. ʒ. iij. oximellis aquoſi non perfecte cocti.

ℂ Et ex eis etiam ⁊c̄.]ℂ In quinta primo ait: ꝙ permutatio de regione in regionem eſt ex his que conferunt epilenticis ſi fiat de aere groſſo vaporoſo frigido reumatico ad aerem ſubtilē ſiccum ⁊ ſerenum mediocris caliditatis. Nam permutatio hec in regionibus donec inueniat aerem conueniens ſiccus ⁊ ſubtilis eſt: vt in etatibus ꝓmutatio de infantili etate in adoleſcentiaz vel iuuentutem in iuuando epilenticos. Sicut enim ſepe pueroꝝ ⁊ infantium epilentie ſanantur cum accedunt ad iuuentutem auxilio caliditatis ⁊ ſiccitatis iuuenilis etatis: ſic epilentie gentes in regionibus frigidis ⁊ humidis recipiunt curam aut diminutionem permutatione infirmorum ad regiones calidas ⁊ ſiccas. Juxta id Hyppo. aph. ij. aphoriſ. xlv. Epilenticoruz iuuenibus alterationes mutationes maxime etatis ⁊ temporuz ⁊ locoꝝ ⁊ vitarum faciunt. Et Galie. in cōmento ait: ꝙ chimi facientes apoplexiam ⁊ epilentiam ſunt frigidi ⁊ groſſi. Unde etas iuuentutis que calida eſt: ⁊ ſicca epilentie eſt medicina ſm hāc rationem: faciunt etiam regionum mutationes ⁊ vitarum: ſed nō mutationes omnium vitarum: ſed corpus ad caliditatē ⁊ ſiccitatem ferentiū: hec ille. Secundo dicit hic: ꝙ cum tortuositas alicuius membri vel ſpaſmus eius epilenticis accidit equetur hoc mēbrum ſeu reducatur ad propriuz ſitum fricando ipſum cum oleo ⁊ aqua tepida ſimul diu agitatis ⁊ cōprimendo manibus fricantium fortiter hoc membrū ſiue os ſiue colluz ſiue brachium ſeu tybia fuerit. Fricatio nāq; hec ⁊ compreſſio fortis materiā excuſſam ab epilentie motibus ad illud mēbrū paulatiue reſoluit: ⁊ dolorem mitigat ⁊ torturam mēbri vel cōtractionem ſpaſmoſam rectificat.

Et cum fuerit. ℂ In hac quarta parte primo agit de cura epilentie a cauſa priuata per pharmacias. Secūdo per phlebotomias ⁊ ventoſas: ibi [Cūq; neceſſarium eſt.] Tertio p potiones ⁊ ventroſas: ibi [Deinde ſolue] Quarto per gargariſmata ⁊ caputpurgia ⁊ ſiſſia: ibi [Et admiſtrenſ.] Quinto per vomitū: ibi [Et opz qdē] Sexto p alterationez male cōplōnis cerebri: ibi [Et poſt illud] ℂ In prima particula ait: ꝙ cum epilētia fuerit cauſa cerebri ſeu propter cauſam cerebro propriam non cōmunicatam aliunde ſibi tunc melius eſt ſeu conuenientius: vt purgetur eger cum elleboro nigro ⁊ ſibi ſimilibus vt lapide lazuli ⁊ lapide armenico: ſi materia eius ſit melācholica. Et cū pulpa colloquintide vel decoctione agarici: ſi materia ſit phlegmatica. ꝙ Et cum ſcamonea ⁊ hierapigra: ſi materia ſit cholerica. Et fiat purgatio ſeu ſolutio ventris poſt ſolutionem pluries in anno ⁊ plus in teporibus veris ⁊ autūni quibus epilentie ſepius contingunt. Et he medicine poſt digōnez māe vande ſunt vel ſeparatim q̄q; in ſuo caſu vel ſimul cōmixte.

relicte. ibi ſecunda [Et poſt illud totum.] Prima in duas. primo facit quod dictuz eſt. ſecūdo ponit regimen ſpeciale prope paroxiſmū. ibi ſecunda [Et oportet.] ℂ In ꝑma parte Aui. intendit ad euacuationez materiei epilepſie cerebralis: ⁊ hoc cuz medicinis ſolutiuis: vt elleboro ⁊ ſimilibus: ⁊ ſi expedit cū phlebotomia ex quocūq; humore ſit. ſ. ſanguini mixto ſiue ſit ex ſanguine. Docet autez phlebotomare ex duabus cephalicis ſimul. ſ. ſi multa ſit repletio: ⁊ ex vena ſub lingua: ⁊ docet ponere ventoſas: vt materia in hebdomada trahatur ex cerebro. ſ. cum phlebotomia ⁊ ventoſis. q. d. iſta fiāt in vna hebdomada: ſcilicet phlebotomia ⁊ vētoſe. Si illic nō fuerit ⁊c̄. quia ſi complexio cerebri ſit frigida: vel ſit homo debilis cerebri: cuz phlebotomia noceretur: non debet fieri: ⁊ hoc eſt quod ſupra premiſit ſe dicturū. Quandoq; neceſſarium eſt: vt phlebotomiam multiplices. ſ. in numero vel quātitate vt tibi apparet. Cū ergo feceris illud. ſ. phlebotomiā ⁊ ventoſas: vel illud ſcz phlōmiam ⁊ pharmaciam ⁊c̄. facias quieſcere per hebdomadam: vt virtus reconfortetur.

d ℂ Deide. vt eūeſt mate

ſubtilians eſt ſicut permutatio in etatibus ex infantia in adoleſcentiam in iuuamento epilenticorum. Cum ergo[b] accidit epilēticis tortuositas membri: aut ſpaſmus eius equeē fricatione cuz oleo ⁊ aqua tepida ⁊ cōpreſſióe fortiſ. ℂ Et cum[c] fuerit epilentia cauſa cerebri: tunc melius eſt vt euacuetur cum elleboro ⁊ cum eis que ſunt talia ⁊ pulpa colloquintide ⁊ ſcamonea: ⁊ biera et decoctione agarici faciendo ſolutionem poſt ſolutionem in anno. ℂ Cunq; neceſſarium eſt vt phlebotomia fiat ex quocūq; humore ſit: oportet vt non ſolum fiat phlebotomia: immo vt fiat ſaltem ex ambabus cephalicis ſimul ⁊ ſequaē phlōmia vene que eſt ſub lingua: ⁊ quandoq; vētoſatur ſuper collum ⁊ materia in hebdomada trabatur a cerebro: ſi illic non fuerit ex complexione cerebri ⁊ debilitate ipſius quod eā prohibeat. Et quandoq; tibi neceſſarium eſt vt phlebotomiam multiplices. Cum ergo illud feceris oportebit vt quieſcere facias per hebdomadā. ℂ Deinde[d] ſolue cuz potiōibus: ⁊ clyſteribus fortibus que ſint

Jacobus

do q̄ hic per aſcebere intelligit ſtellam fixaz que vocaē canis: aqua denominantur dies canicularis. Et vas hoc expoſitū meridiei permutetur qualibz hora ꝓpinque ⁊ paulatim verſus ſolis radios vt calore ſolis ſquilla que in eo eſt equaliter coquatur: deinde extrahatur ſquilla in ipſo cocta ⁊ iam diſſoluta. De qua exprime ſuccum ⁊ permiſce cum duplo eius mellis: ⁊ da ex eo quolibet mane quantitatem parui cochlearis. Et ſi caſus non tantam patiatur moram vel patiens non vult tā diu expectare fiat ſic breuius medicamē de ſquilla. ℞. ſquille lib. ſ. decoquatur in. iij. lib. aque: ⁊ lib. i. aceti addendo eis mellis lib. ſ. ⁊ fiat deide oximel: de quo ſumat patiens quolibet mane. ʒ. i. Octaua eſt ex medicinis epilenticis conferentibus eſt hoc medicamē. ℞. ſiſeleos: ideſt ſileris montani baccarū lauri. añ. auſ. iij. ariſtologie rotunde radicis peonie. añ. auſ. iij. caſtorei trociſc. ſquillitico-rum. añ. auſ. i. terantur ⁊ incorporent cum triplo pondere mellis diſpumati ⁊ fiat ꝑdituz ad modū opiate: de quo da omni mane. ʒ. ij. aut. iij. cum. ʒ. iij. oximellis aquoſi non perfecte cocti.

ℂ Et ex eis etiam ⁊c̄.]ℂ In quinta primo ait: ꝙ permutatio de regione in regionem eſt ex his que conferunt epilenticis ſi fiat de aere groſſo vaporoſo frigido reumatico ad aerem ſubtilē ſiccum ⁊ ſerenum mediocris caliditatis. Nam permutatio hec in regionibus donec inueniat aerem conueniens ſiccus ⁊ ſubtilis eſt: vt in etatibus ꝓmutatio de infantili etate in adoleſcentiaz vel iuuentutem in iuuando epilenticos. Sicut enim ſepe pueroꝝ ⁊ infantium epilentie ſanantur cum accedunt ad iuuentutem auxilio caliditatis ⁊ ſiccitatis iuuenilis etatis: ſic epilentie gentes in regionibus frigidis ⁊ humidis recipiunt curam aut diminutionem permutatione infirmorum ad regiones calidas ⁊ ſiccas. Juxta id Hyppo. aph. ij. aphoriſ. xlv. Epilenticoruz iuuenibus alterationes mutationes maxime etatis ⁊ temporuz ⁊ locoꝝ ⁊ vitarum faciunt. Et Galie. in cōmento ait: ꝙ chimi facientes apoplexiam ⁊ epilentiam ſunt frigidi ⁊ groſſi. Unde etas iuuentutis que calida eſt: ⁊ ſicca epilentie eſt medicina ſm hāc rationem: faciunt etiam regionum mutationes ⁊ vitarum: ſed nō mutationes omnium vitarum: ſed corpus ad caliditatē ⁊ ſiccitatem ferentiū: hec ille. Secundo dicit hic: ꝙ cum tortuositas alicuius membri vel ſpaſmus eius epilenticis accidit equetur hoc mēbrum ſeu reducatur ad propriuz ſitum fricando ipſum cum oleo ⁊ aqua tepida ſimul diu agitatis ⁊ cōprimendo manibus fricantium fortiter hoc membrū ſiue os ſiue colluz ſiue brachium ſeu tybia fuerit. Fricatio nāq; hec ⁊ compreſſio fortis materiā excuſſam ab epilentie motibus ad illud mēbrū paulatiue reſoluit: ⁊ dolorem mitigat ⁊ torturam mēbri vel cōtractionem ſpaſmoſam rectificat.

De partibꝫ

Juxta illō Meſ. c. xxiiij. ſum. iij. pti. i. ſecti. i. auct. alioꝝ. Johānicius. Cōfectio hiere diacolo quinti-des ſup qua expectaē fiducia iuuamitoꝝ multoꝝ ad egritudines oēs capitis ⁊ cerebri ⁊ neruorū officiis eradicatiōis: ſicut eſt ſoda ꝓprie ⁊ emigranea ⁊ epilētia ⁊ paliſis ⁊ tortura ⁊ vtigo ⁊ tenebroſitas viſus. Cuius pmixtio eſt. ℞. hierapig. in qua aloes fuerit duplū ſpēruz. ʒ. vi. trociſcoꝝ alchādal. ʒ. iij. turbich. ʒ. ij. ſqlle aſſate agarici ſticados añ. ʒ. ij. ⁊. ſ. ſcamo. antiochene cocte in pomo auſ. viij. ellebori nigri ſalis gēme bdellij. añ. auſ. iij. Bdellū reſoluaē in vino pmixto. Letere aūt res teranē ⁊ cribellenē ⁊ fiant trociſ. cum bdellio reſoluto ⁊ exiccenē in vmbra: ⁊ iteꝝ teranē ⁊ cribellenē ⁊ ꝓfice cuz melle paſſulaꝝ ꝓterendo vſq; dum fiat ſicut paſta: fac pillas. Et ſit doſis a. ʒ. i. vſq; ad. ij. Filius Serap. Pillule ad epilentiaz ex phlate expte. ℞. ſiſeleos ariſtol. ro. caſtorei ſaliſ indi añ. ʒ. iij. radic. peonie trociſcoꝝ de ſqlla añ. ʒ. vi. hierapi. ſticados epithymi. añ. ʒ. x. polipodij. ʒ. vij. agarici. ʒ. xij. collogn. ʒ. xi. turbich. ʒ. xv. myraboł. nigroꝝ bellīticoꝝ emblicoꝝ. añ. ʒ. iij. lapidis lazuli. ʒ. xiij. myraboł. citrinoruz ellebori nigri camepitheos camedreos añ. ʒ. viij. ꝓfice cuz ſecaniabin. i. oximelle ſqll. Doſis eſt a. ʒ. i. vſq; ad. iij. ⁊ ſ. Filius Serap. Pillule ad epilētiam melācholicā fideles ⁊. morpheam nigram ⁊ egritudines melancholicas. ℞. hierapi. ʒ. v. epithymi. ʒ. x. lapidis lazuli loti. ʒ. vij. ſcamonee collogntide ellebori nig. ſpice. añ. ʒ. ij. ꝓfice cuz aqua mellis: da cuz aqua epithymi ⁊ paſſulaꝝ a. ʒ. i. vſq; ad. ij. Alex. Pillule qbus nulle fortiores ad epilentiā ⁊ arteticā ⁊ podagrā. ℞. aloes cologn. ſcamonee bdellij ellebori nigri corticū gūmi arabici añ. ʒ. i. cufor bij baurach añ. ʒ. ſ. ꝓfice cū ſucco caulis doſis eſt a. ʒ. i. vſq; ad. ij. hec ille. ℂ Lūq; neceſſariuz ⁊c̄.]ℂ In. ij. dat. iiij. cañ. ſup extractione ſanguis in epilētia cerebro ꝓpa. Primus eſt: cuz neceſſaria eſt in epilentia phlia de quocūq; humore fiat: ſiue ſanguineo: ſiue phleg. ſiue melā. ſiue chole. permixto ſanguini non ſolum faciēda eſt phlia de vna ſola vena: ſz de ambabus ſimul cephalicis fiat dextra ⁊ ſiniſtra: ne cuz vene ſanguis ab vnica cerebri pte defluit moueanē humores alterius ptis: ⁊ nō educanē: ſz curāt ad vias aiati ſpūs ⁊ ipſas oppilēt ac ꝓtinus inducāt epilētie poriſmū. Secūs eſt: ꝙ phlia vene que ſub lingua eſt vel ambarū venaꝝ que ſub lingua ſunt dictas ſubſequaē phlias ambaꝝ cephalicaruz per. ij. aut. iij. dies poſt ipſas: ⁊ ipa eradicet directe ex primo ⁊ prōpte reſiduū peccātis māe. Tertius eſt: qñq; poſt iſtas phlias adhibenē vētoſe cum ſcarificatiōe ſup ptes colli per. ij. aut. iij. dies poſt phlias: vt fere tota mā peccās in hebdomada vna trahaē a cerebro: niſi cōplexio cerebri phibeat ⁊ debilitas eius has phlias ⁊ has vētoſas: vt ſi cōplexio cerebri fuerit calida cholerica rara paſſibilis: vñ timeaē per phlias ⁊ vētoſas ebullitio cholericoꝝ humoꝝ vel phlegmatica frida tota: vnde timeaē incrudatio ⁊ dñiuz phlegmatici humoris ſup innatū cerebri calorē. Quartus eſt: qñq; phlōmia frequenter iteranda eſt dum multiplicatur ſanguis vel humores ſibi immixti: ⁊ cum ipſa ſepius iterata fuerit eger per hebdomadam quieſcere dimittendus eſt: ne virtus ipſius deijciatur: immo reficiatur quiete ⁊ cibo.

ℂ Deinde ſolue ⁊c̄.]ℂ In. iij. ꝑmo ait: ꝙ in epilentia de cā priuata poſt phlōmias ſoluendus eſt venter cum potionibus que trahāt a capite materiā peccantem. Juxta id Alexan. ca. de catarticis ad epilentiā. Purgabis cum catartico qō phlegmaticū ⁊ melācholicum humorē deponat: teſtificaē enim a plurimis: ꝙ biera in tali paſſione talez educat humorē. Et qbuſdam interpoſitis: iterum ibi ait. Et ſic purgabis antidoro theodori cum: qñ ⁊ id bene pōt purgare totum corpus. Dabis autē ſic theodorico ℈. iiij. puluerīs colloquintide interioris ſiliquas. iij. aut. iiij. aut amplius diagredij ſiliquas. v. aut. vi. aut amplius ſm virtutem infirmantis: vt ſit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria. Et paulatim eius euacuatio cōpleatur:postpone vētosas.s.si videtur earum indigentia. Et tādem Aut. dat cañ. generalem:z est q; modo quiescas:z modo purges iterato:quousq; euacuetur materia. Et post illud.s. post euacuationes vniuersales administrētur gargarismata zc. Hec sunt scita hac Fen in ca. de cañ. vniuersalibus. Scebebit:quidaz dicunt q; est confectio. Alij dicunt:q; est anetum. Alij ruta. Alij q; est oppoponacum amaraci.i.maiorane. Cōsiderandum q; licet epilepsia:de qua est sermo dicatur cerebralis: tñ cum ea cōmunicat totius mala dispositio materialis:z ideo etiam euacuationes vniuersales in ea fiunt:z postea particulares.

a ¶ Et opz quidez zc.] ¶ Causa est vt nō aggrauetur a repletione cibi et humoruz stomachi. Euo

Jacobus

mediocris purgatio. Et multos scio qui solo hoc catartico dato perfectius sanati sunt:hec ille. Et p siliquam intellige pōdus siij. granorum hordei. Et in hac regione sufficit pro vna dosi cum theodorico adhibere pulpe colloquintide diagredij añ. grana.x.aut.xij. ad plus. Rasis autem in.ix. Almansoris ca. de epilentia ait. In tempore vo quietis corpus multotiens erit euacuandum pillulis cochijs:de quibus dabis a.ʒ.iiij. vsq; ad.ʒ.ij. Secundo dicit hic q; fiat solutio cum clysteribus fortibus ex centaurea minore z pulpa colloquntide z kerua:idest granis seu seminibus catapucie maioris z ficibus: vt etula vel relige pharmacis aut medicinis que ad compositionem clysteris pertinent. Juxta illud ¶ Mesue capi. de epilentia. Clystere conferens mirabiliter. ℞. hasce. i. thymi hysopi abfinthij. añ. ʒ. ʒ. pulpe colloquintide. ʒ. ij. centauree. ʒ. iiij. cartami. ʒ. xij. fiat decoctio pro vno clysteri in qua dissolue olei de kerua sdest catapucia maiore. ʒ. v. fiat clystere. Et si non habeas oleuz de kerua tere. ʒ. i. granorum catapucie in. ʒ. iiij. olei oliuaruz z clysteri impone. Et cum potione laxaueris egrum vel clysteri acuto fac euz quiescere per alt quos dies. Tertio iubet postq; quieuerit competenti tempore ventosas apponere primo apud alkei:z est locus vbi ceruix dorso iungitur. Secūdo apud caput:puta supra ceruicem ad extrahenduz malas materias a p fundo cerebri. Tertio supra nucrati seu nocram. s. vbi colluz coniungitur craneo propter eandem causam. Quarto supra crura vel super coxas ad diuertendū magis distanter a capite humores fumos z vapores quibus aggrauari potest epilentia de causa priuata. Quarto precipit:q; post has ventosas eger quiescat aliquibus diebus. Postea soluatur iterato vēter cum potione vel cum clysteri. Et non cesset medicus sic procedere nūc soluendo ventrem:nunc ventosando:nunc dimittendo quiescere infirmum donec purgatus sit sufficienter a materia morbi.

¶ Et administrenf zc.] ¶ In quarta primo ait:q; post purgationes corporis z capitis administranda sunt gargarismata z caputpurgia z medicine alie:vt mastications ex his que dicta sunt sepe in prioribus que solūmodo purgant caput z cerebrum:quatinus educant reliquias materie rum que in cerebro manserunt post purgationes: Juxta illud Serap. primo breuia. ca. de epilentia. Et post administrationem laxatiouruz conueniens est:vt administrentur gargarismata cum hierapigra mixta cuz aceto squillitico z hysopo ficca z sinapi z piretro z corticibus radicum capparis z origano. Et Alexander primo practice ca. lxvi. ait. Post hoc autē catarticuz apophlegmatismus:idest deductio phlegmatis a capite per os aut nares:vt adhuc pingues z spissi z glutinosi humores qui continētur in capite per palatum deducantur. Bene igitur eos mouent pastillati masticati qui recipiunt hysopum pulegium aut piper cum cera z mastice supple. Adhuc autē magis z gargarismus solus qui recipit hysopū. Adhuc autez etiam z pulegium z origanum modice z caricas. i. ficus siccas vij. aut. ix. z hec ad tertias coques:z sic ex ipa coctiōe admisceb is coclearia duo in calice vno de sapa idest cypho vno de vino cocto:z tūc gargarizabis ante cibum. Post hunc autem apophlegmatismū prohibebis laware in illa die:quia multum nocebit si laueris:hec ille. Et ¶ Mes. cap. de epilentia auctoritate aliorū ait. Alexander et hysopo z pulegio z origano cum caricaruz quantitate sufficienti pastillos facies quos masticet:qa phlegma deponunt z cerebrum mundificant. Adhuc autez piretruz cum mastice z cere quantitate sufficienti cōmixtuz et cōmasticatum phlegma cum virtute deponit z cerebrum mirabiliter mundificat. Filius Serapionis:confectio masticatorij faciens fluere per sputum humores mirabiliter z mundificans caput. ℞. piretri. ʒ. i. sinapis. ʒ. i. z. ʒ. staphisagrie. ʒ. ij. salis armoniaci. ʒ. ʒ. cum masticis z cere partibus conuenientibus cōmisce z fac formas:sicut auellanarum z iugiter masticentur in ieiuno. Salienus odoratur ruta omni hora z fit caputpurgium ex ea z confert epilentie. Et similiter auricula muris idest maiorana:vel mofus galline vt ait Januen. bibita z caputpurgio ex ea facto. Ruta agrestis similiter experta est:z similiter gūmi eius:hec ¶ Mesue. Secundo dicit hic princeps q; cum in epilentia fit caputpurgium primo cum siseleos:idest silere mōtano:postea cum subebich. i. cum aneto z cum aqua amarici. i. maiorane est iuuatiuū. Contere ergo semē sileris montani z insuffla naribus:vel si herbam habeas exprime succuz z injce naribus:z sic de aneto fac.

¶ Et oportet quidem zc.] ¶ In quinta primo ait: q; oportet vt occurrat paroxismus cum mundatione stomachi sic q; medicus semper sit sollicitus tenere egri stomachum liberatum z munduz a malis humoribus maxime temporibus in quibus presumitur epilentie paroxismus venturus:er hoc enim plurimū alleuiatur eger hora paroxismi. Juxta id Alexandri primo practice capitu. lxvij. Post hanc autem purgationem capi

ex centaureā : z pulpa colloquintide et kerua z reliquis. Deinde fac quiescere post pone ventosas apud alkei z caput z nucrati colli:z super crus. Deide fac eum quiescere postea solue: z non cesses procedere fm quietem z iterationē vsquequo purgetur. ¶ Et administrētur post illud gargarismata z caputpurgia z que purgāt caput solūmodo cum eis que sciuisti. Cūq; fit ei caputpurgiū cuz siseleos:postea cum scebebich z cuz aqua amaraci est iuuatiuū. ¶ Et opz quidem vt occurrat paroxismus cum mūmat ante cibuz. i. premisso cibo. Uel ante cibum. i. antequaz comedat ei baria sua sibi conuenientia:tamē premisso cibo iuuāte ad vomituz sicut pisces saliti:z alia scilicet similia vel alea.

b ¶ Et post zc.] ¶ Causa est:q; post materieruz edonem oportet venire ad eaz:que facta est disponem. Et q; epilepsia cerebralis fm plurimū est phlegmatica:ideo oportet seq cum calefaciētibus z exiccātibus: que

dificatione stomachi. Et si possibile fuerit ei vt euomat ante cibuz z proprie ab eis que sunt vt pisces saliti : et allia erit iuuatiuuz. ¶ Et post[b] illud totuz pmuta cōplexionem cerebri cum confortatiuis calefaciētibus ex emplastris z sinapi z que taliter procedūt ex eis que docui te z nominaui tibi: z fac eum odorare rutam. Et oportet ne labores in ipso cum calefacientibus z permutantibus cōplexionez subito : immo gradatim in hoc incede. Si autez nocumentum acciderit in opationibus suis tunc quiesce.

nos docuit supra in cañ. gñalibus. Dat aūt cañ. in modo vsus : vt paulatim agamus z non subito: q; naturaz terrent mutationes subite. Dat etiam terminum alterationis z signum tue bone operationis: vt cerebrum nō ledatur : qa si apparet lesio ex vsu calidorum: verbigratia: permittio intellectus tunc quiesce.

a ¶ Melius

De partibꝰ

tis expedit vomitibꝰ exagitari corpus. Etenim vomitus euacuat collectos humores per singulos dies : et non permittit eos congregari: vtiles quidem sunt ante cibum : vtiliores autem sunt post cibum: z adhuc magis si ex raphanis fiant z pinguibus cibis z fermentosis z dulcibus cibis z ebrietate: hec enim sic oportet agere omnibus epilenticis: hec ille. Secundo dicit hic: q; epilentico iuuatiuum erit si ante cibum eius euomere possit z proprie ab eis que sunt vt saliti pisces et allia via medicine z non cibi assumpti. ¶ Attende primo q; in quibusdam Auicēnis scribitur hic allia per duplex. ll. non q; ex se profint in epilentia sicut nec ebrietas quem laudat in casu presenti Alexander nec pisces saliti:sed vt prouocent vomitum stimulando stomachum:z cum vomitu exeant vel vt dirigant vomici virtutem ad caput z cerebrum vel antidotorum aliorum virtutes. Juxta id Auenzoar nono tractatu primo theisir capitu. septimo. Et ne obliuiscaris miscere cum tuis medicinis laxatiuis aliquid quod faciat ascendere medicinas ad caput:nec fis negligens erga hoc sicut sunt allia:quoniam hec communicant curationem in huius causa. In alijs libris hic scribitur alia per simplex. l. z tunc intellige similia salsis in prouocatione vomitus: vt raphanum. ¶ Attende secundo q; Alexander primo practice capitulo. lxx. dicit vomicum fortissimum ex elleboro in diuturna epilentia dicens. Si autem diuturna fuerit passio z incommoda: vt contemnat leuiora adiutoria: tunc quod amplius subtiliare potest z recuperare vel amputare totam passionem hoc vteris medicamine: quod recipit elleborum album . Confices autem catarticum sic. ℞. baccarum lauri purgatarum. ʒ. viij. piperis albi. ʒ. ix. allipiados idest laureole. ʒ. viij. cufor bij. ʒ. viij. ellebori leuci idest albi. ʒ. viij. hec omnia tundes z cerens:idest teres z cribellabis z pensabis : idest ponderabis vnamquamq; speciem sicut scriptum est. Et dabis ex eis omnibus vnam dosim puta. ʒ. i. dabis autem in apozima : idest decoctione quam confeceris in colloquintida integra. Faciens autē si accipiens colloquintidam integram aperies : z manducabis eam prius bene : vt nihil intus remaneat: neq; semen: neq; lanugo z implebis eam de sapa:idest vino cocto vsq; ad consumptionem duarum partium. Et pones eam super cineres calidos:z dimittes eam ibi a vespere vsq; ad mane tota nocte permanere:z sic dabis. Hoc enim maximum adiutorium est : z multum vomitus facit:z purgat satis pingues z glutinosos humores: hec Alexander. Et licet hoc vomicum maxime sit efficacie in extrahendo grossos z viscosos humores a partibus capitis est violentissimum z periculosum: propter quod subiungit . Sciri autem oportet:q; his qui stomachum imbecilliorem habent z bene cito sensibilem: non oportet elleborum albū mittere in isto catartico:sed magis nigrum. Erit autem sic datum vtile:et sine aliqua purgabit molestia cum non violenter inferat vomitum. Credo q; sic fuit in terra Alexandri z diebus suis:sed in regione hac z istis temporibus molestiam infert.

¶ Et post illud totum zc.] ¶ In sexta dat quatuor regulas super alteratione cerebri. Prima est:post illud totum: scilicet post euacuationes capitis z corporis: tam vniuersales q; particulares permutetur cōplexio cerebri de frigiditate ad caliditatez z de humiditate ad siccitatem si phlegmatica fuerit epilentia : sicut est vt plurimum cum confortatiuis calefacientibus: sicut est emplastrum de sinapi contrita super panno extensa capiti adhibita. Et cum medicinis rubificatiuis que taliter procedunt: et prius dicte sunt: vt piper piretrum fimus columbinus gummi rute agrestis castoreum eufor biū que adhiberi possunt in vnguentis emplastris linimentis sacculis. Nam religas phlegmatis poter resoluunt z calefaciūt ac deficcant cerebruz. Seda est: fac vt eger odoret frequenter rutam siluestrem. s. vel domesticam: vel castoreuz vel asam fetidam vel serapinū. Nam per hoz odores calefit cerebrum z preseruatur infirmus a casu et reuiuiscit si iam ceciderit. Tertia est: non laborandum est in ipso cerebro seu rectificatione cōplexionis eius post purgationes cum vehementibus calefacientibus que subito permutent eius cōplexionem: sed potius gradatim in hoc incedenduz est: sic q; incipiatur a debilioribus calefactiuis sicut melliloto camomilla absinthio : deinde per gradus fiat ascensus ad calidiora: sicut sunt anetum maiorana spica: post hec ascendatur ad rutaz origanum z calamentum: post ad piper piretrum sinapim castoreum tandem ad eufor bium: si necesse fuerit sic enim cerebrum intristanter feret alterationes. Quarta est: si per alterantia fortis caliditatis capiti adhibita nocumentū acciderit in operationibus cerebri: vt in cogitatione vel imaginatione vel sensu communi: sicut alienatio vel vigilie superflue: statim quiescendum est: z cessandum ab his calefacientibus ne credendo iuuare potius nocemus z malum geminemus.

Melius

2 ¶ Melius aũt ⁊c. ¶ Hic in speciali ponit curã epilepsie cerebralis, ⁊ primo intẽdẽdo ad causaz. Ꝯo ad accidens. ibi Fa¯ Ex aliqbus ¶ Prima in tres. primo ponit curã quãdo causa epilepsie est phlegma. Ꝯo qñ causa ẽt melancholia. tertio quãdo est cholera. ibi Fa¯ Melancholia ¶ ibi tertia ¶ In epilepsia vo cholerica ¶ Prima in. ij. primo ponit curã qñ causa est phlegma sine peccato sanguinis. Ꝯo quãdo cũ phlegmate est peccatũ sanguinis: ⁊ in hoc inuit curã eius: cui⁹cã est sanguis ibi Fa¯ Qñ si cum phlegmate ¶ Qñ primo dicit patet: ⁊ supra declaratũ est: quid est hiera absolute plata supꝰ in ca. vniuersali.

¶ Melius autem quo purgatur illa cuius causa est phlegma est hiera ⁊ pulpa colloquintide ⁊ hiera hermetis. Mã si vtatur hiera hermetis omni die pondere. ℈. ʒ. mane ⁊ pondere. ℈. ʒ. sero magnificatur ea iuuamentum ipsi. Quod si cum phlegmate est repletio vniuersalis: tũc phlebotomia ꝑm qꝫ narrauimus est ei iuuatiua: ⁊ similiter euacuatio cuz turbich et agarico ⁊ sticados: et hiera ruffi proprie.

¶ In Fa pte Aui. intẽdit post phlõmiaz ad purgandũ humorem peccantẽ ⁊ mũdificãduz sanguinẽ cũ turbith ⁊c. ¶ Jn. iij. parte docet purgare melancholiã ⁊ ꝓfortare partes capitis ⁊ colli ⁊ pectoris que sunt mẽbra nervosa cũ inunctõe. Et similiter intellige qꝫ inunctiões cõuenientes ꝓsit fieri in epilepsia phlegmatica ⁊ alijs. Hic tñ Aui. abbreuiat ꝓpter illud: qõ perfecte dictuz est in can. gñalibus.

¶ Melancholica vero soluitur cum eis que sunt sicut decoctio epithymi: ⁊ elleborus: ⁊ lapis lazuli: et lapis armenus ⁊ sticados ⁊ polipodium: ⁊ myrabolani. Et ex vnctiõibus medulla cruris cameli cum oleo ros. super collum ⁊ tempora ⁊ pectus.

¶ In quarta pte laudat vsuz clysteriox infrigidãtiũ ⁊ humectãtium: vt ex decoctione portulace cucurbite ⁊ similiũ. Et causa est: qz cũ infrigidatione fit lenificatio vẽtris: ⁊ diuersio a capite: sicut diximus supra cap. de frenesi. Et intelligit Auic. qꝫ tu euacues cholerã. Si aũt cholera est adusta: tũc est in iudicio melancholie. ſ. in cura ⁊ signis: quia adustio facit eaz tendere ad naturaz melancholie. Aut inter cholericã ⁊c. Mã adustio accidẽs cholere vel est talis modi: qꝫ eã permutat ad nãm melancholie: ⁊ tũc talis cholera est in iudicio melancholie: vel nõ pmutat eã sic: sed est in via: ⁊ tũc est media inter cholerã rubeaz ⁊ melancholiã. Et ea. ſ. epilepsia que noiata est mater infantiũ. Nam epilepsia victa mater infantiũ est similis melancholice: vel quia fit ex melancholia: forsan apud aliquos: vel qz est epilepsia ꝓiuncta multe ficcitati: vt supius pluries a Ma fi. i. ꝓtinẽ. Vnde in ca. de spasmo: dicit sic reperitur in lib. de abbreuiationibus: qꝫ superuenit pueris spasmus ficcus: qui appellatur a vulgo mater puerox: ergo ꝑm hoc melancholica epilepsia ⁊ mater puerox sunt vnum extremũ: ⁊ epilepsia cholerica est aliud extremum. Sed epilepsia ex cholera adusta vel est in iudicio melancholice: ⁊ similiter matris puerox: vel est inter cholericaz ex vna pte ⁊ melancã ⁊ matrẽ puerox ex alia pte: ⁊ forsan sup. mr puerorũ siue infantiuz est de gñe choleríce. ſ. epilepsie apud quosdã. ſ. apd Raſi. ꝓti. c. de epilepsia: ⁊ dicit qꝫ inuenit hoc in quodaz li. Et propter illud: qa dicũt esse epilepsiã ex cholera precipiunt ⁊c. Et videtur qꝫ huius noiscz mater infantiuz vsus ⁊c. quia dicũt esse ex cholera aliqualiter adusta.

Et si autem est adusta: tunc est in iudicio melancholice: aut inter cholericam ⁊ melancholicam ⁊ eam que nominata est mater infantiũ ⁊ forsitan est de genere cholerice apud quosdaz. Et propter illud precipiunt in cura ipsius: vt administrentur tina ⁊ caput purgia frigida ⁊ humida: ⁊ effusio lactis super caput et vtatur humectatione corporis. Et si est infans precipiũt: vt detur in potu lactanti ipsum: quod lac ipsius infrigidet ⁊ ꝓcipiũt vt in domo frigida sub terranea ihabitet. Et videtur qꝫ sit hec apud eos epilentia a sibaria aut mania:

Jacobus

Melius autem.

¶ In hac. v. pte primo agit de cura epilẽtie phlegmatice per eũones. Scõdo de cura melancholice: ibi¯ Melancholica vo ¶ Tertio cholerice p alterationes: ibi¯ In epilẽtia ¶ Quarto melice aduste p alterationes: ibi¯ Si aũt est ¶ In. i. particula quatuor pharmacias in epilẽtia phlegmatica cõmẽdat veluti potiores. Prima est hierapigra cuz pulpa colloquintide ꝑm hũc moduz. ℞. pillularũ de hierapigra galieni. ʒ. i. ⁊. ʒ. pulpe colloqntide masticis añ. ℈. i. misceãtur ⁊ fiant pillule. xi. que in ingressu lecti ꝓ vna dosi dentur si patiẽs sit fortis ⁊ vix laxabilis. Et si econtra fuerit sufficit medietas vel due tertie. De ista pharmacia dicit hic princeps qꝫ est melioz qua purgant epilentici de phlegmatica epilẽtia. Et Alexander ca. lxx. ꝓmi li. practi. ait. Ego aũt ⁊ hieraz multis dedi ad purgandũ purã per alt quot dies. Secũda est hiera hermetis per quam iuuamentũ ipsi epilenti co magnificat seu magnũ efficitur si quaqz die ex hac. ʒ. ʒ. sumat mane circa auroram ⁊ tantũdẽ sero ppe ingressum lecti: vel solã sicut est: vel dissolutã in. ʒ. ij. aque hysopi aut aque mellis. Nul⁹ hiere laudes ⁊ descriptionez inuenies ca. ij. tertie distinctiones antidotarij ſDeſ. Canon vero hic interseritur qꝫ si cuz phlegmate qõ epilentiã efficit repletio fuerit vniuersalis oium humox confert ei phlebotomia ꝑm qꝫ prenarrauit particu. ij. partis prioris. ſ. ex ambabus cephalicis simul ⁊ venis sub lingua: quatinus per eã repletio tollatur: ⁊ portio phlegmatis.

Tertia pharmacia est ex turbich agarico ⁊ sticados sic facta. ℞. turbich albi. agarici añ. ʒ. ʒ. sticados arabici. ℈. i. salis gẽme grana. vi. ℥ℑ. ℈. ʒ. terantur ⁊ incorporentur cuz tantillo aque hysopi ⁊ formẽtur pillule. ix. quas sero des ꝓ vna dosi. Et si fortiores facere volueris ⁊ attrahẽtiores a capite adde pulpe colloquintide masticis añ. grana. x. Vel fac portionẽ hãc. ℞. turbich. albi cõ quassati. ʒ. ij. ℥ℑ. ʒ. i. sticados arabici. ʒ. ʒ. ꝓquassentur ⁊ fiat decoctio in aq̃ ꝓ vna dosi in qua exprime fortiter agarici electi. ℈. iiij. conquassati prius ⁊ tẽperati in aqua hysopi cum granis. iiij. salis ⁊ fiat dosis bibenda in aurora.

Quarta est hiera ruffi proprie cõueniens huic epilentie: cuius descriptionẽ ⁊ laudes inuenies. v. prima trac. ij. cap. vi. cuius dosis illic assignatur. ʒ. iij. cuz aqua calida ⁊ melle ⁊ sale in ieiuno post abstinentiã. Inquit Rasis li. diui. ca. de epilentia. Curatio epilentie phlegmatice est purgatio cum hiera: ⁊ pillulis cochijs: ⁊ gargarismis cum sirupo acetoso ⁊ sternutatio cũ pipe ⁊ ꝓdisi: ⁊ assiduatio olfactus rute: ⁊ minoratio cibi: ⁊ additio in labore: ⁊ sint sũma cibi eius aq̃ ciceris ⁊ frixa ⁊ catholica.

¶ Melancholica vo ⁊c. ¶ In secũda primo numerat. vij. pharmacias eductiuas melancholie in epilentia melancholica. Prima est decoctio epithymi hec. ℞. epithymi. ʒ. i. passularuz enucleatarũ. ʒ. ij. fiat decoctio lenis in. vij. ℥ℑ. seri capri. que mane tepida detur. Secũda ẽ elleborus niger de quo dicit ſDeſ. capi. de ipso: qꝫ solutione educit cum facilitate cholerã nigram cum virtute sine molestia. Et est ex rebus solẽnibus in mundificando cerebrũ ⁊ cõfert iuuamentũ manifestũ in epilentia. Qui sic exhibeatur. ℞. ellebori nigri peciatim incisi. ʒ. i. coquat in. ʒ. viij. aque galli antiqui post colet aqua ⁊ in ea dissolue abiecto elleboro mane. ʒ. i. ⁊ da ꝓ vna dosi sumo mane tepidaz. Et si volueris vt fortius laxet colando elleborus parũ exprimatur.

Tertia est lapis lazuli de quo dicit ſDeſ. ca. de ipso qꝫ solutione educit melancholiã: ⁊ cõfert ad egritudines cerebri sicut est epilẽtia mania ⁊ melancholia: quarũ materia est humor melancholicus. De cuius puluẽ prius loto vt decet deſ. i. ʒ. sumo mane in potu cuz ʒ. ij. aque bugloſſe: ⁊. ʒ. iiij. seri capri. Quarta est lapis armenicus: de quo Alexãder primo prac. ca. lxx. ait. Dedi etiaz de catartico liti. i. lapidis armenici. iij. ℈. ⁊ iuuatus est multum. Et non inuenitur huic melior potio que sic possit diuturnis passionibus epilentie succurrere sicut litus armenus: quia multos ex hoc catartico scio esse sanatos isto solo: scilz tantũ accepto: sed ⁊ ab alijs multis similiter probatuz esse scimus: hec ille: datur autez sicut lapis lazuli.

Quinta est sticados arabicus: de quo dicit ſDeſ. ca. de ipso: qꝫ solutione educit cholerã nigrã ⁊ mũdificat cerebrũ ⁊ nervos

De partibus

qõ sic exhibeatur. ℞. sticados arabici. ʒ. vi. decoquat in lib. i. seri caprini cuz. ſDi. i. vuarũ passarũ mundatarũ: deinde coletur ⁊ da ex colatura mane bibẽ lib. ℈. ꝓ vna dosi. Sexta est polipodiũ: de quo dicit ſDeſ. c. de ipso qꝫ solutione educit cholerã nigram cũ facilitate. Et da ex eo trito. ʒ. ij. aut. iij. cum. ʒ. v. vel. vi. aque mellis: vel decoctione ex eo: puta radice eius quarti. ℈. in aqua que sufficit antiqui galli ⁊ des ipsam bibe.

Septima est myrabolani nigri siue indi: de qbus ſDeſ. cap. de ipsis ait. Nigri vo ⁊ indi solutione educũt melancholiam. Et ad hunc effectũ da de puluere eoruz. ij. aut. iij. ʒ. cum. v. aut. vi. ʒ. seri caprini vel. ʒ. x. infusionis horuz in sero caprino. Inquit Auez̃oar. iꝫ. trac. primo theiſir ca. vij. de epilentia. ſDedicine vo que proprie sunt in eductione melancholie sunt epithymũ lapis lazuli elleborus niger polipodiũ. ſDedicine vero que proprie sunt ad educẽduz phlegma sunt colloquintida aloe semen cartami ⁊ bdellium ⁊ semen vrtice. Rasis vero li. diuisio. capi. de epilentia ait. Cura epilentie melancholice est: vt soluatur aliquotiens cũ decoctione epithymi cum hierapigra. Deinde cibetur cibis boni chimi vt sunt pulli ⁊ arietes: ⁊ vitella ouorum ⁊ vinuz mnltę cõmixtionis cum aqua. Et confortetur caput cum olfactu muschi ⁊ gallie. Et multitudine balnei preter qꝫ sudet multum in eo: hec ille.

¶ In epilentia vo ⁊c. ¶ In. iij. dicit: qꝫ in epilẽtie cholerice cura medicus debet esse sollicitus in infrigidatione ⁊ humectatiõe patiẽtis ipsam precipue cũ clysteribus qbus ⁊ assidue vẽter linitur ⁊ cholera educatur ⁊ infrigidetur corpus sicut sunt ista. ℞. aque hordei lib. i. ⁊. ʒ. thamarindorũ quarti. ℈. olei viol. quarti. i. salis. ʒ. i. fiat clystẽ. Aliꝺ. ℞. seri cap. lib. i. ⁊. ʒ. in quo dissolue diapruns laxatiui. ʒ. ʒ. muscilaginis psilij. ʒ. i. salis. ʒ. i. fiat clystere. Aliud. ℞. lactuce portula, violarie atriplicis. añ. ſDi. i. fiat decoctio ꝓ vno clysteri in qua dissolue medulle cassiefistule mũdate. ʒ. x. electuarij de succo ros. ʒ. iij. olei nenuphariní quarti. ℈. salis. ʒ. i. fiat clystere Possunt autẽ ⁊ per os laxatiua dari que purgent cholerã sicut. ʒ. ij. psillarũ de reubarbaro vel. ʒ. ij. electuarij de succo rosa. dissolute in. ʒ. v. seri caprini: vel. ʒ. iij. diapruns laxatiui: similiter dissolute vel dosis hec detur. ℞. reubarbari electi. ʒ. ij. spice nardi. ℈. i. cõquassentur ⁊ tẽperent in aqua endiuie cũ pauco vino albo. Deinde exprimant fortissime in. ʒ. iiij. seri cap. ⁊ fiat dosis: quã si vis acue cum diagredij masticis añ. grana. v.

¶ Si aũt ⁊c. ¶ In. iiij. ꝑmo ait: qꝫ si cholera epilentiã faciẽs fuerit adusta: tũc est in iudicio melice: sic qꝫ ipsa curat eisdẽ auxilijs qbus melancholica vel est inter cholericã ⁊ melancholicã: ⁊ hãc epilentiã que noiat mater infantiũ: ⁊ est cũ demonio ⁊ de melia gñatur adusta: sic qꝫ pharmacie que in hac ministrant ptim debẽt esse cholere eductiue ptiz melice ⁊ adustox humox. Scõdo dicit: qꝫ hec epilentia forsan apud quosdã est de genẽ cholerice: ⁊ hoc verificat sic qꝫ cholere aduste ex qua fit ptes subtiles nondũ sepate, sint a terrestribus grossis. Nam cholera adusta per illud differt ab adusta melia. Tertio dicit: qꝫ ab oppinãtibus hãc esse cholericã sex in cura ipius ministrari iubent. Primũ est balneũ aque dulcis tepide qõ tina vocat: vt feruorẽ tempet ⁊ arditatẽ ꝺs corpi imꝑsit hec adusta cholera Scõm est caput purgia frigida ⁊ humida naribus iposita ex succis aut oleis flox nenupharis aut viol. vel cucurbite: qbus tẽperet caliditas cerebri ⁊ cholere ipsius feruor reprimat. Tertium est effusio lactis sup caput: capriní qdẽ si patiẽs sit fortis: mulieb̃res vo si debilis fuerit vt cerebruz humectet ⁊ ardorẽ repmat. Quartũ est vsus humectantiũ corpus ex aere ⁊ cibis potu ⁊ medicinis ob eandẽ causam. Quintũ est dare in potu nutrici lactanti qcqz qõ eius lac tẽperans infrigidet: sicut aquam hordei sirupũ viol. vel nenuphari. si patiẽs fuerit infans: vt inde tẽperet feruor cholere eius. Sextum est: qꝫ habitet in domo vel camera bassa frigida maxime in estate: vt aere ipius frigido ⁊ humido temperet feruor ⁊ ficcitas cholere Quarto dicit: qꝫ hec epilentia apud illos videt asibara sic dicta a sibaret qõ est demoniũ supiuũ accis cuz firsen calido cholerico: sicut ꝑmeminit ca. vi. trac. iij. huius fen. Aut vt epilẽtia maniaca seu cõplicata cũ mania.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Verũtamen huius ꝛc. ¶Quia videtur: ꝙ vsus sit super epilepsia que accidit infantibus ex materia phlegmatica: que vt plurimuꝫ accidit eis. Et sic videtur ꝙ veridici medici vtantur hoc vocabulo. Rarissime enim infantibus accidit epilepsia cholerica: vt notũ est. Ex quibus apparet: ꝙ mater infantiuꝫ siue pueroꝝ importat tres egritudines: scilꝫ epilepsiam: que vt plurimũ accidit infantibus: ꝛ vsus huius nominis videtur esse apud medicos veridicos: ꝛ epilepsiam que fit a cholera ꝛ spasmuꝫ a fricitate in pueris: ꝛ hec colligũtur a Rasi primo cõtinentis cap. de epilepsia ꝛ cap. de spasmo.

verũtamen[a] huius nominis vsus nõ est famosus apud veridicos medicos. Et cum[b] aliquibus membris epilentici accidit tortuositas: aut spasmus iuuat ea fricatio cum oleo ꝛ aqua tepida: ꝛ vt in eis toleretur compressio. ¶Quando[c] vero epilentia est ex stomacho: tunc cõuenientiora ꝙbus fit euacuatio sunt pulpa colloquintide ꝛ sticados: ꝛ fiat in anno illud multotiens. Et oportet quidez post mundificationem stomachi: vt assidue vtantur confortatiuis ꝛ non tribuantur eis nisi cibi velocis digestiõis bo

b ¶Et cũ aligbus ꝛc. ¶Considerandus ꝙ hic cañ. est bis positus in hoc capitulo. Nam primo debat supra in cañ. generalibus: cure epilepsie: ꝙbus intendebatur ad causam ꝛ ad accidẽs. Hic autem cadit in cañ. specialibus cure epilepsie: scilꝫ cerebralis: in qua etiam intendimus ad causaꝫ ꝛ ad accidens. Possibile enim est: ꝙ post paroxismũ epilepsie remaneat in mẽbro aliquo tortura siue spasmus: vnde oportet ea rectificare premẽdo ꝛ mollificando: vt cesset spasmosa tensio ꝛ duricies.

c ¶Quando vo ꝛc. ¶Hic ponit curã epilepsie per cõmunitatẽ. Et primo eius que est per cõmunitatẽ ad stomachum: secũdo eius que fit ex vapore eleuato ab aliqua extremitate: vt manu vel pede: tertio ponit curã eius: que fit ex vapore eleuato a toto corpore. ibi secũda| In illa autẽ. ¶Prima in duas. Nam epilepsia ex stomacho in genere est duplex. Una cui[a] causa agit multitudine sua: ꝛ est fm plurimũ phlegma: ꝛ excitatur tẽpore repletionis. Alia est cuius causa agit sui materie: ꝛ excitatur fm plurimũ tẽpore vacuitatis. Primo ergo ponit curaꝫ prime epilepsie. secũdo secũde. ibi secũda| Illi vero. ¶Curã prime epilepsie stomatice Auicẽ. abbreuiat: quia vult te scire ex cura egritudinũ stomachi. Fen. xiij. tamen in sũma ad tria intẽdit. Primo ad euacuationem materie iterando eã multotiens in anno: ꝙ iste materie sunt fixe: ꝛ continuo regenerãtur. secũdo intẽdit ad cõfortationẽ stomachi post euacuationẽ. Et iste est cañ. positus Fen. xiij. cap. de cañ. vniuersalib[b] curationis egritudinũ stomachi. Similiter etiaꝫ oportet intendere ad cõfortationem cerebri: tertio intendit ad rectificationem regiminis vando cibaria velocis digestiõis boni chimi: ꝛ reducantur. s. ad bonitatem digestionis: ñ ꝓtingat eã corrumpi in eis: quia frequẽter accidit: fm ꝙ narrauimus ꝛc. scz Fen. xiij. Dimittant ꝛc. ad cõsumptiõem materierum multaruꝫ: que recipiuntur in eorum stomachis.

ni chimi: et reducantur fm ꝙ narrauimus in suo loco. Impendatur egro studium in comprehendendo bonitatez digestionis: ꝛ oportet vt dimittant stomachum vacuum tempore longo. Illi[d] vero qui excitatur fm famen succurratur cum eo quod dictuꝫ est in capitulo epilentie ꝛ reliquorum. ¶Illa[e] vero que fit cuꝫ eleuatione alicuius rei ex mẽbro opꝫ vt ligetur supra illud mẽbrum cum paroxismus adest ꝛ fortasse ꝓhibeẽ paroxismus. Et cũetur humor ꝙ est in mẽbro: aut per eũantia: scita si iaꝫ peruenit

d ¶Illi vero que ꝛc. ¶Hanc curã Auicẽ. vade breuiter tibi innuit: ꝛ vult ꝙ scias eaꝫ ex ca. epilepsie. s. isto vbi docuit curare epilepsiam fm vnãquãqꝫ materiã illam euacuãdo. Vide ergo ꝙs modus materie est: qui ad stomachum fluit tẽpore vacuitatis ꝛ illuꝫ euacua. Vult etiã: ꝙ scias eam ex ca. aliꝰ: qꝛ ex ca. scriptis Fen. xiij. vbi scis modos euacuandi ꝛ curãdi oẽm materiam ad stomachum fluentem: ꝛ supra ex capitu. de soda per communitatem.

e ¶In illa vo ꝛc. ¶In hac cura epilepsie. A. intẽdit ad duo. Primo ad ꝓhibitionem ascensus vaporis ligando: sicut etiam docet Galie. iij. de interioribus. vij. cap. Secũdo intendit ad materie consumptionẽ: ꝛ hoc dupliciter.

Jacobus

Verũtamen hoc nomen aſibaria non multum in vsu est apud veridicos ꝛ famosos medicos pro hac epilentia sed ab eis dicitur: vel melãcholica si subtile abijt a materia eius: vel cholerica adusta si subtile remansit cum partibus grossis. Quinto repetit vnum quod prius tetigit particula vltima tertie partis capi. presentis: scilꝫ ꝙ cum tortuositas: aut spasmus accidit aliquibus mẽbris epilentici vt ori: vel collo pedibus aut tybijs fricatio cum oleo ꝛ aqua tepida simul agitatis iuuat ad ipsoꝝ rectificationẽ ꝛ tolerãtia fortis cõpressionis cum manibus calidis: ipsa etiam iuuat ꝓpter causas dictas. Et forte hic repetit: quia sepe accidit in hac epilentia talis tortuositas ꝛ spasmus membrorum.

Quando vero epilentia.

¶In hac. vi. parte dat septem canones super curatione epilentie stomatice. ¶Primus est: ꝙ pulpa colloquintide ꝛ sticados tunc sunt pharmacie conuenientiores quibus euacuantur humores stomachi maxime phlegmatici fm hunc modum. ℞. pulpe colloquintide masticis sticados arabici. añ. grana. xv. incorporentur cum. ʒ. i. pillularum de hierapigra ꝛ formentur pillule. ix. que dentur pro vna dosi prope ingressum lecti. Nam fortiter abradunt a stomacho phlegmata cum grossis humoribus purgant et subducunt. Et multotiens stomachus in anno purgandus est his medicinis: vt de duobus mensibus in duos mẽses vel de mense in mensem. Juxta id Auenzoar. ix. tracta. primo theisir capitulo. vij. Et reitera laxatiuum pluries: quoniaꝫ hic humor pessimus non est obediens exire semel: quapropter oportebit te euacuare corpus multotiens. ¶Secũdus est eger assidue vtatur confortãtibus stomachuꝫ post euacuationem humorum suoruꝫ: vt electuario stomaticon confortatiuo diacitonitẽ diagalanga diamacis aromatico rosato accipiẽdo omni mane. ʒ. i. ex aliquo istoꝝ vt humores mali inde prohibeantur in eo multiplicari. ¶Tertius est: non dentur huic egro nisi cibi euchimi facilis digestionis panis subalbidus de sano tritico tener bene coctus ꝛ fermentatus ꝛ excorticatus: pulli perdices galline capones fasiani turtures alaudae pluuerij: ouа recentia mollia aut tremula passule mundate vinum subrubeum fortiter limphatũ: vt hos bene digerat ꝛ in eo pauca relinquant superflua. ¶Quartus est: reducantur male complexiones aduenticie stomachi per contrariorum exhibitiones ad suum proprium temperamentũ vt calide cum frigidis: humide cum siccis ꝛ econuerso: sic enim melius ꝛ citius digeret cibos sibi oblatos. ¶Quintus est: in summa studium impendatur in comprehensione bone digestionis nũc purgando stomachuꝫ nunc confortando: nunc dando ei cibos facilis digestionis boni nutrimẽti quantitate qualitate ꝛ horis conuenientibus cum requie decenti. Mã summe proficit in hac epilẽtia bonitas digestionis qua multiplicari prohibentur humores: ꝛ sursum effumare. ¶Sextus est: oportet in hac epilentia ꝙ longo tempore dimittatur stomachus a cibo vacuus: scilꝫ quousqꝫ vera fames assit: ꝛ iam totus cibus ab eo descenderit: quia cibũ crudum super semicoctum vel iam coctum mittere corrumpit vtrũqꝫ. ¶Septimus est: succurratur illi cui fm famem vel tempore famis solet excitari paroxismus epilentie cum eo quod dictum est in capitulo epilentie: puta paragrapho illo partis secunde capi. presentis. Et oportet vt alienent a se fructus humidos ꝛ grossos nisi quosdam stipticos super cibum cum quantitate alleuiationis pauce vt roborent os stomachi ꝛ deponant cibum ꝛ lenificetur natura ꝛ prohibeant vaporem. In hoc ergo casu non toleret diu famem epilenticus: ꝛ post sumptum cibum sumat parum piri pel citonij cocti vel diacitonites sine speciebus vel euomat patiẽs si cholera effumans iam fit in stomacho priusquã comedat. Et etiam dictum est in capitulis reliquorum morborum materialiũ capitis vt in capitulo tertio tractatus presentis paragrapho illo vltimo. Scotomiam vero et vertiginem factas propter vacuitatem stomachi sedat acceptio buccellarum infusarum in rob fructuum stipticorum ꝛ aquis ipsorum: ꝛ proprie

De partibus

agreste. Illi vero quibus excitatur epilentia fm famem sunt ad quorum stomachos tempore famis excitatur cholera ꝛ habent os stomachi sensibilissimum. ¶Attende ꝙ Alexander curam epilentie stomatice fm diuersitatem humorum ex quibus fit primo practice siue capi. lxviij. sic tradidit. Quod si stomachus fuerit passus ꝛ ex eo orta fuerit epilentia contemplandum erit qualis generatus est in eo humor. Si quidem cholericus humor fuerit omnino oportet hoc fieri vt non permittatur ibidez cetera generari cholera ex absinthij herbe potatione vel ex ea potatõe que dicitur pigra. Et accipere eum iube panem infusuꝫ in calida aqua prima hora parum plus: secunda minus aut tertia. Et vt simpliciter dicã. Quibus est in stomacho generatus humor aut congregatus flauus cholericus: ꝛ exinde caput repletur necesse est eis vniuersos temperatos dari cibos ꝛ nihil habentes atruꝫ: idest acurum: aut pingue: aut olei nimis: aut salsum. Hoc ergo si cholera molestentur est vandum. Si autem frigidus idest phlegmaticus humor in stomacho fuerit congregatus: ꝛ ex inde leso capite epilenticus fiat ꝛ his spasmum inferat suadeo ex non satis: idest minus calidis ꝛ confortatiuis fieri prouidentiaꝫ. Ut primo embroce stomacho adhibeantur. Secundo autem vel tertio mense cuꝫ oleo maxime glaucino ꝛ absinthio: admiscens etiam ꝛ storacez ꝛ masticem. Hoc enim adhuc magis ꝛ calefacit frigidioꝛ ꝛ corroborat imbecilla ꝛ digestionez bonã prestat: quo nihil est melius in oibus passionibus maxime autẽ epilenticis: hec Alexander. Et qꝛ caremus oleo glaucino: loco eius sumatur oleum de spica. Rasis. vo. ix. Alman. super huius epilentie cura ait. Egro vo si ante accessionem stomachi perturbationem vel cordis tremorez senserit: ꝛ deinde sequitur accessio cogendus est multotiens vomere ex aliquo inde pigram in potu sepe conuenit accipe. Stomacho quoqꝫ emplastrum ex spica rosis ꝛ mastice ꝛ cortice thuris cum vino odorifero imponenduꝫ est. Nutrimentũ preterea eius totum taliter faciendũ est: vt paucaruꝫ sit superfluitatũ sicut caro frixa in sartagine ꝛ caro cocta in cazolis ꝛ cibus qui fit ex aue quadam que habet in palato dentes ꝛ caro de volatilibus ꝛ edulina: hec Rasis.

Illa vero.

¶In hac. vij. parte primo ait: ꝙ oportet in illa epilẽtia que fit ex eleuatione alicuius rei sicut venti frigidi vel vaporis aut fumi mali venenosi ab aliquo mẽbro extrinseco ad caput vt supra illud mẽbrum fiat ligatura vehemẽter fortis cuꝫ chorda aut instita paroxismo instãte vel incipiente vel appropinquãte: ꝛ fortasse per hoc ꝓhibetur ascẽsus materie ad caput ꝛ paroxismus. Cõsueuit in hoc casu in instita ligare semina ꝛ radices pionie romane tritas ꝛ imbibitas tyriaca magna ꝛ cũ illa fortiter ꝛ stricte ligare mẽbrum supiacens mẽbro a quo inchoat eleuatio fumi vel vaporis corrupti: quatinus ꝓhibeat ascensum materie taꝫ ꝓstrictione oꝫ ꝓprietate: ꝛ vi tyriacali. Secdo precipit humorẽ corruptuꝫ: vnde vapor: aut fumus: aut ventus erigit: aliquo trium modoꝝ subsequentiũ eũari. Primus est: cũ pharmacis: quoꝝ proprietas est trahere a iuncturis ꝛ extremitatibus totius corpis peccantes humores: ꝛ maxime a mẽbro cui corruptus humor effumãs iniacet: si iam actu peruenit ad ipsum virtus eũonis: aut peruenire apta est pharmacie virtus a longinquo trahentis vt ab extremitatibus ꝛ a iuncturis. Quod signãter dicit: quia q̃diu permanet in venulis extremitatum corrupta materia: potest hinc educi per pharmacias. Et has pharmacias cõmemorat ¶Deb. i. simplicium intentione prima ca. ij. dicens. Et sunt que materias educunt ab instrumẽtis iuncturaruꝫ ꝛ partibus remotis: sicut hermodactili ꝛ sarcocolla ꝛ colloquintida ꝛ turbith ꝛ oppoponacuꝫ ꝛ sal gẽma et sal indus ꝛ serapinum ꝛ euforbium ꝛ centaurea ꝛ cucumer asininus ꝛ elleborus niger ꝛ polipodiũ ꝛ similia. Sed cũ mã hec corrupta iaꝫ exijt in toto a venulis ꝛ resudauit in poros mẽbroꝝ maxime solidoꝝ vel coꝝ vacuitates virtus pharmacoꝝ per os assumptoꝝ non pertingit ad caꝫ: qua propter opꝫ vt educat localiꝫ remedio sibi supposito fortis attractionis.

Secũdus

Universidad de Deusto

uplíciter. Primo p medicinas solutiuas scitas. ℞. g. p pillulas cochias vel fetidas vel de hermodactilis: si vtus euacuationis iam puenit ad ipz scz humorem. Sed qm Aui. dubitet in hoc q humor posset esse situatus in tali loco: t taliter q virtus medicine non pueniret ad ipsum. ℞. g. si essz in police pedis t homo esset nō fortis virtutis t humor esset tbi fortiter fixus non posses dare solutiuum: cuius virtus cum efficacia peruenireret ad attrahendum illū humorem: t ad euacuandū eum p ventrem: t ideo Aui. ℞o intendit ad consumptionem materie t euacuationem cum vlceratione t eductione puris: t cum adustione materie. s. cū medicis causticis: vl cū cauterio: t hec cura fit in hora quietis a paxismo: sicut ligatura fit cū incipit sentiri ascēsus māe. Et enumerat Auicen. has medicinas causticas. Alkekerem est vna species lacticinij.

ad ipsum virtus euacuationis: aut cum vlceratione: t eductione puris in hora quietis cū medicinis que vlcerāt t pus faciunt currere t cum adustione materie sicut est epithyma de gummi rute silueſtris t euforbio t religs. Et has quidez medicinas cognouisti ex tabulis libri secundi. Et forsitan oportebit vt in eis pueniat gradus administrandi cantarides t alkekens t stercus ancipitris t anarcados t reliqua. ¶ In illa autē que a toto corpore eleuatur dicunt quidam q si nō esset timor in phlebotomia duarum arteriarum apopleticarum non in eo quod non possibile sit retentio sanguinis: sed propter frigus quod accidit cerebro t abscisionem spiritus t sequitur eam apoplexia esset in ea sanitas inquantis enī in phlebotomia harum venarum guidez fit timor ō nimio fluxu p pter non posse retineri sanguinem: tamen ille timor est paruus respectu timoris: qui est de apoplexia: quia etiam confidunt posse venaz restringere. Si ergo non est timor de hoc ista phlebotomia sanaret ab epilepsia cōmunitate ad totū t propter illud t̄c. ex eo scilicet toto quāuis non fit vapor: sed humor. Et tandem Auicē. ponit suam sententiam: t dicit:

Jacobus

Secundus modus educendi a membro corruptū humorē est cum vlceratione eius t eductione puris. i. virulentie seu saniositatis nō paroxismi hora: sed hora qetis p medicinas que mēbrum hoc vlcerant t ab ipo virus aut pus aut saniē currere faciūt. Est aūt vlcerosa vel vlceratiua medicina ppie: cuius ppietas est vt cōsumat t resoluat humiditates cōtinuantes inter ptes cutis t attrahat mām malam ad eam ita vt pueniat vlcus sicut anacardus affodillus sinapis lac ficus vrtica teste ꝓncipe ℞o cañ. trac. i. ca. iiij. Tertius modus est cū adustione materie vel per actualia cauteria de ferro vel auro candēte adhibita mēbro cui hec iniacet vel potētialia vt de calce viua cū sapone gallico vel ex vitreolo vel ex arseni co. Et hic ponit exemplum ℞i modi sub istis verbis sicut est epithyma de gūmi rute siluestris t euforbio t religs vt pipe piretro fimo colūbino qō fic administra. ℞. gūmi rute agrestis euforbij pipis añ. z. ij. piretri. z. i. tere t incorpa cū. z. x. fimi colūbini mellis anacardi t calidū appone super membrum illud in quo ptinetur corrupta mā: t tandiu stet ibi donec vesicauerit t vlcerauerit mēbrū cui apponit. Et has medicinas taz vlceratiuas q̄z eōbustiuas nos edocent tabule ℞i cañ. Nos medendi mōs Sal. memorat. tij. interio. ca. vij. dicens. Puerū vero quē denuo diximus cecidisse t hoc ex eo q a crure meminī ascendisse medicis corpus purgare t mūdificare incipientibus: deinde sup locum illū medicinam in qua est sinapis t affodillus ponētibus t locum cruris in quo ꝓncipaliter passio sentitur ligantibus solite passionis aduentus phibitus est que quaq die veniebat: hec ille. Et Alexā. i. prac. c. lxi. summe laudat herbā alipiados scz laureolam ad vlcerandū membrum in quo mā peccans cōtinet. Erat aūt inquit qō posui ei aduto: iuz: vnde t sanatus est alipiados herba: faciunt aūt t alta aliqua talia: sed nulla sit qūo de ista herba. Et Auez. ix. trac. i. the. c. viij. laudat sulphur dicens. Et aspgatur sup illud de medicinis subtilibus t calidis sicut est sulphur. Et si fuerit ille ociosus t delicatus misce cū sulphure oleū anneti t ei simile. Et Raf. ix. almā. c. de epilē tia ait. Si aūt eger ante accessionē senserit quasi aligd ex aliquo membro eleuari t ascendēdo caput petere. Deinde syncopizat t cadit anteq̄z hoc accidat membrū a quo qō prediximus ꝓcedit fortiter erit liganduz: phibet enīz hoc accessionē venire. In rpe vero qetis corpus multotiēs erit cūanduz pillulis cochijs. Et locus a quo exoritur passio ex sinapi t pipe t euforbio t melle anacardino erit epithymandus. Ubi t epithyma erit dimittendū donec locus ampulletur t ampulle rūpantur t aq̄ que in eis est collecta effluat. Ipse quoq non cito sunt sanande qnimo dimittende vt qd i eis colligit emanet. Hoc. n. mō huius egritudinis certa salus existit. Ad vltimū t ventosas cuz pua scarificatione supponere vtile est: hec Rasis ibi. Tertio dicit hic ṗn. q in huius epilētie cura fortitā oportebit vt in adhibendo medicinas vlceratiuas puentiamus ad gradus administrandi cātarides: t alkekens t stercus ancipitris: t anacardos: t reliqua ḥis similia sicut viride eris cuposa argentū viuū sublimatum lac titimali cū elleboro alb. que cū violētia statiz crūpunt cutē: cantarides vo tritas ministrabis remotis ꝑus alis t capitibus de qbus ico: pa. z. ij. aut. iij. cuz ℥. iiij. acris fermēti vel succi laureole vel cataputie t stringēdo ligabis super mēbrū infirmū in quo latet hūor: kekens aūt in synony. Sera. exponitur q est gūma: t puto q sit gabanū: de quo ṗn. ℞o huius ca. de ipso dicit q est ex eis que corrūpunt carnē t in ipo sunt calefactio t inflāmatio t attractio. Remolli ergo ipm cū lacte ficus vel catapucie: t extēde sup cozium t mēbro fac adherere. Sz stercus ancipitris q t astur dr t vulgariter ostoir sup pannū p se spissum extendendū est t supliganduz mēbro: vñ orit ista epilētia. Mā olum stercoruz virtus est attractiua postq̄z dispō eoz est talis pp putrefactionē vt ait Serap. in aggregatore ca. de medicina attractiua: t precipue stercus ancipitris t colūbarum. Anacardos vero cum sapone contere t applica membro.

In illa autem. ¶ In hac. viij. pte que est de cura epilentie cerebro cōicate a toto corpe dicit prio quosdam asseruisse q phlebotomia duarū arteriaruz apopleticarū sanaret integre patientē detentū ista epilentia si nō esset timor in hac phlebotomia: nō qdem ꝓpterea q restringi nō possunt he arterie apte: sed pp frigus qō cerebro accidit ex hac phlebotomia t abscisionem spūs vitalis a toto cerebro: quā breuiter sequitur apoplexia. Maxime si arterie nūc dicte incidantur toto ex transuerso ꝑligatis ipis: vel si post ipsaz phlebotomiam pro restrictione decursus sanguinis anteq̄z supfluat adeo constringanf: vt per has nō possint vitales spūs ad cerebrū tranfire. Et hoz opinio forte verificatur si per has arterias mā totalis epilentiā faciens ad cerebrū feratur. Secūdo ait ṗn. Et nos qdez dicimus. i. affirmamus sup hac mā q si in incisione cuiuslibet arteriaz ascendentiū ad cerebrū nō est hoc possibile q timor assit refrigerij cerebri t abscisionis vitalis spūs t apoplexie: tunc nō est lōginquū a veritate qn multitudo iuuamēti magnificetur in hac epilentia p phlebotomias ꝑdictarum arteriaz. Sed nō contingit pp phlebotomiā cuiuscq arterie ex apopleticis siue subeticis refrigeriuz capitis abscisio spūs t apoplexia: q̄z quecq duaz apopleticaz cū ad collum puenit duas separat ptes. s. i ptem anteriorez t posteriorē vt ait ṗn. ṗmi. i. doc. v. sum. iiij. ca. iiij. Et si anteriores phlebotomenf transibūt spiritus vitales ad cerebrū p posteriores t econuerso. Et si dextre phlebotomentur: tūc trāseunt p sinistras t ecōuerso. Sed tunc nō penitus harū phlebotomia phibebit ascensum ad cerebrū: nec tm cōferet in cura epilentie q̄ntum phlebotomia vtriuscq apopletice ante diuisionē in ptes anteriorē t posteriorem: nec est ipossibile si ambe phlebotomenf ante diuisioz q ꝑsolidetur eaz forame fine cōpressione tanta tāq fortī q phibeat penitus transituz spūum. Juxta id Sal. v. de ige. c. vij. videmus. n. multotiēs venas pulsatiles incisas in pueris t mulieribus pp eoz mollicie cōsolidari: qegd tū de hoc sit piculosuz est t de morte suspectū has phlebotomare magnas arterias. Uū t Alexā. i. prac. ca. lxxvi. de epilēticis loquēs ait: interdū. n. patiunf arteriotomias que ad penaz ptinent magis q̄z ad curādū ipam passionē. Et qz Raf. ix. almā. in epilētie curatiōe valde cōmendat quandā medicinā quā sepe pbaui: libet hic iserere sub verbis Mes. q sic eaz repetit. Cōfectio mirabilis ad epilētiā ppria t expta. ℞. piretri siseleos. i. sileris mōtani sticados: añ. z. x. agarici. z. v. cordumeni. i. carui agrestis ase aristo. rotūde affodilli ligricie carpobalsami piōie: añ. z. ij. Et accipe exp̄ssionis sglle t mellis ptes eq̄les: de qbus coctis ad spissitudinē q̄ntuz sufficiat ad aggregāduz ea accipe: t deinde reconde in vase vitreo: dosis est a. z. ij. vsq̄z ad. iij. est. n. medicamē vltimū: hec Mes. ¶ Attēde ṗmo q vētosse epilētic curatio si ventositas ex qua fit cū humoris vicio fuerit curatur digestione t eūone humoris ex quo nascitur vētositas t carminatione t resolutiōe grosse ventositatis p castoreum t rutam t cyminum t carui t anisum t anetum t p cōfortantia caput t cerebrum. ¶ Attende ℞o q epilētia splenetica t mirachia curat similiter sicut stomatycha digerendo hūores t eūando hos ex mirach t splene: deinde ꝓfortando mēbra ista t caput t diuertēdo vapores t fumos ipsoz a capite. Et epatica sicut illa que fit a toto corpe. ¶ Attende. iij. q epilentia que fit ex sanguinis mēstrui vel spmatis retentiōe t corruptiōe curat prouocatione mēstruoz t spmatis excussione t ꝓfortatione capitis ne vltra recipiat istoz vapores: sicut dicet tertij. xxi. trac. iiij. ca. xviij. Et epilētia ex vermibus cura vermium sanat. Et qm̄ satis notoria sunt hec non curauit ṗnceps figillatim curas ipsarū describere. ¶ Sūmaria igit cura epilentie est res. xij. Prima si fit infans est rectificatio nutrimēti lactātis sic q fit euchimū ad caliditatē subtilē declinans. Et vitet nutrix oē qd generat lac aquosuz aut grossuz: t actū venereū: t ipugnationem: t longetur infans a rebus terrētibus t timore t ira: t a vigilijs t insomnietate: t a frigore forti: t forti calore: t a malicia digōnis: t a motu post cibuz t exercitetur ante cibū leniter: t euacuetur a subtili phlegmate: vel fiat vt vomat cū aqua mellis: t potet zuccarū vel mel rosatū: t olfaciat rutam. Secūda in puectis est debitū regimē. Aeris sereni decliuis parūper ad calidū t siccū si phlegmatica fuerit epilētia sicut est vt plurimuz. Exercitij grati t lenis p: e cibo capite eleuato: quo plus moueanf partes inferiores: iz magis qetis t tranquillitatis t iocūditatis corpis t aie ꝑcipue post cibū. Et frictionis totius corpis a supioribus ad iferiora. Et assellationis oi die semel. Libox euchimox facilis digestionis vt subalbidi panis de sano tritico bene cocti leuati teneri nō calidi remoto cortice pulloruz caponū gallinaz ꝑdicum safianoz turturum alaudaz pluueriox hedi lactei vrcolorum caprioli siluestris apri iuuenis t lepusculox: solete rougeti lucij vēdosie cācroz fluuij perke rocete si eger a piscibus abstinere nō vult. Uuarū passarū t amigdalaz recentiū dulciū parū torrefactarum citonij decocti vel piri post cibuz: vini pauci debilis fortiter limphati subrubei aut albi hydromellis aquosi: somni nocturni mediocris sup cōsuetum latus eleuato capite. Tertia est cauere a mora i aere fetido aut algido vel humido nimis t vaporoso: pluuijs t austris t boreis fortibus t regiōibus meridionalibus: t fumo carbonū sub terra extinctoz: laboribus nimijs corpis t aie tristicijs iris timoribus subitis sollicitudinibus t melancholije: crebro aspectu hoz que circūuoluunf: splendoz abyssoz ꝑcipitium colliū: sonis exterrentibus coitibus nimijs stuphis t balneis i quibus diu statur: effusionibus aque sup caput: olfactu aromatū frequenti t plurimo: piscibus oibus: cibis vaporosis vt allijs cepis porris grossis nucibus: spēbus acutis: sinapio salsis: t vinis fortibus turbidis aut grossis recentibus fructibus. Et herbis oibus ꝑcipue apio fabis pisis lentibus rapis fungis truffis lacte aialiū. Omni dulci t pingui grosso t inflatiuo: stiptico t frigido copiose sumpto calido t acuto: omni repletiōe: nausea: fame acri: constrictione ventris: somno superfluo maxime diurno: t vigilijs nimijs. Quarta est phlebotomia sophene vtriuscq vel ambaz cepha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ si hoc.i.phlōmia guidez non est possibile: est q; est timor in cuiuscz ꝛc. q; arteriarum post aures: ꝛ ideo magnificatur multitudo iuuamenti. Et hoc apparet ex dictis supra de cura vertiginis ꝛc.

¶De apoplexia. Cap.xi.

a **Poplexia est.** ¶Jam pfecte determinauit de epilepsia. Hic determinat de apoplexia. Et primo quantū ad sui esse species diuersitates ꝛ causas: ſo ponit signa: tertio curaz: ibi ſa|_Differentia_|ibi tertia|_Cura._|Prima i.vi. primo ponit diffinitiōem eius: ſcdo spēs: tertio causas: quarto terminationem: quinto locum passionis eius: sexto preparationē corporum ad illā: ibi ſa|_Mā si_|ibi tertia|_Hec vo oppilatio_|ibi quarta|_Apoplexia vo ſm plurimum_|ibi quinta|_Significat vero_|ibi sexta|_Et scias._|¶Circa ꝑmam ptem cōsiderandum q; apoplexia duo importat. ſ. accidens q; est nocumentū in sensu ꝛ motu: ꝛ ꝓprie ablatio: ꝛ quantū ad hoc dixit: ociositas mēbrorum a sensu ꝛ motu: q; membra stant ociosa: ꝛ nō sentiunt nec mouentur: ſo apoplexia importat egritudinis essentiam que est cā huius accidentis: ꝛ quantum ad hoc dixit pp oppilatiōem ꝛc. q; apoplexia est oppilatio: ꝛ pp oppilationē fit ꝺuatio sensus ꝛ motus. Posuit aūt Aui. accidens loco generis: ꝛ prio in diffinitione: q; illud est nobis qd valde manifestum. Cōsideranduz ſo q; Aui. dixit in ventriculis in plurali numero: ꝛ hoc q; omnes ventriculi cerebri sunt oppilati in apoplexia: vt auctores sentiunt. Et Viaticus ponit ca. de apoplexia: ꝛ Halyab. ix. theo. vi. ca. Cōsideranduz tertio q; per cursus spūs possumus duo itelligere. Primo cauernas cerebri. ſ. in substantia quas Aui. vocat cōmissuras supra ca. ij. huius sent ꝛ hoc est verū: q; in apoplexia nō solum est nocumentum ꝛ oppilatio in ventriculis cerebri: sed etiam in substantia: vt Gal. ponit. iiij. de inte. c. iij. Secūdo possumus intelligere per cursus principia neruorum ꝛ hoc etiam est verum.

a ¶Nam si euacuātur ꝛc.|¶Hic cōsidera: q; Aui. ponit tres spēs apoplexie. Et primo facit hoc: ſo has spēs apoplexie hic positas confirmat auctoritate Hip. ibi ſcda|_Et hip._|Circa primā sciendum q; prima apoplexia est in qua nō fit facilis anhelitus: immo est ibi spuma: ꝛ habet anhelitus vicissitudines. i. intersectiones: sicut in strāgulatione que fit a causa intrinseca: vel etiam extrinseca: ꝛ est ibi sicut vox que auditur in homine: qui strangulatur. ſ. qdaz sonitus circa guttur: ſa

Poplexia a est ociositas membrorum a sensu ꝛ motu ꝓpter oppilationem contingentem in ventriculis cerebri ꝛ in cursibus spiritus sensibilis ꝛ motiui. ¶Nam si euacuantur ex eo instrumēta motus ꝛ anhelitus aut debilitent non fit facilis anhelitus: imo

species est in qua priuatur ex toto anhelitus: ꝛ nō est ibi spuma neq; vox: tertia species est in qua anhelitus non multum nocetur: siue nō magnificatur nocumentum in eo: nec circa gutturis lacertos: vnde potest et moderare se: ꝛ sustinere anhelitum quouscz deglutiat: vnde non reuertitur per nares illud: quod debet transglutire: ꝛ ista species apoplexie: ꝛ sit in qua speratur de cura: tamen nō est sine timore magno: ꝛ hoc q; nocumētum magnum est in cerebro: vnde etiam isti sunt parati transire in fortiorem apoplexiam ꝛ mori. Dubitatur primo de modo loquendi Aui. quia dicit: si euacuantur ex eo .ſ. spiritu instrumenta motus ꝛ anhelitus: nō fit facilis anhelitus. Sed dicere: imo nullo modo fit anhelitus. Dicenduz ꝺupliciter. Primo modo per litteree expositionem vt dicatur: nam si euacuantur ex eo. ſ. non ex toto. Instrumenta motus ꝛ anhelitus aut p.i. debilitent. i. debiliter ꝛ diminute recipiant spiritū a cerebro. Secundo mo-

dicarum ꝛ venarum sub lingua vel arteriarum subeticaꝝ maxime in sanguinea ꝛ in illis quare materie fortiter sanguini imixte sunt. Vel sanguisuge naribus apposite vel vene que in fronte est: vel adductio fluxus sanguinis narium vel menstruorum vel emorroidarum vel emissio ſpmatis si ex ipso retento fiat epilentia: vel ventose collo suppolite cum scarificatiōe vel clunibus aut coxis. Quinta est digestio materie peccātis cū firupo de absinthio vel de sticados vel ō hysopo vel cū oximelle squillitico: vel cum decoctiōe radicis pionie aut hysopi aut thimi vel epithymi vel fileris mōtani vel bethonice. Sexta est purgatio peccantis materie cum hierapigra vel hiera hermetis vel hiera ruffi vel pillulis cochyis vel pillulis de agarico vel elleboro nigro vel lapide lazuli vel lapide armenico si fit melancholica: vel clysteribus ꝛ suppositoriis fortibus ꝛ acutis: nisi in cholerica vel in sanguinea. Septima est eductio relicte materie a ptibus capitis post purgationes p gargarismata facta ex hierapigra vel ex oximelle squillitico in aqua rute dissoluto vel in aqua saluie ꝛ sternutatoria vel caputpurgia ex elleboro albo vel euforbio vel staphisagria nigella aut pipere ꝛ masticatiōes piretri ꝛ sinapis ꝛ staphisagrie cum cera ꝛ mastice vel piretri cōditi. Octaua est dare post purgatiōes corpis ꝛ capitis vel inter eas de tyriaca magna vel methridato vel tyriaca diatesserō vel confectiōe cesaris vel cōfectione de muscho dulci vel amara de qua hauis oi mane. ʒ. i. vel pauloplus pp confortare mēbra ꝓncipalia ꝛ tollere a mēbris venenositatis vestigia que reliquerūt i corpe pharmaca. Et pauco tempe balneo imozari ficco vel aqueo. Nona est gradatim calefacere caput ꝛ cōfortare ipsum post purgationes per emplastra vnguenta vel linimenta cōstructa ex oleis camomille spice rute castorei laterum euforbij cinamomi sauine ꝑmixtis cum cera: ꝛ sacellationes ex anthos ꝛ sticados ruta ꝛ bethonica: ꝛ odoramēta castorei ꝛ ase vel serapini vel vtriusq; rute vel gūmi ex agresti ꝛ ventosas etiam sup caput positas ꝛ cauteria cum ferro vel auro in vertice capitis. Decima est adhibere tam intus q̄z extra res que a proprietate epilentie poxissimum ꝓhibent vt appendere collo semina ꝛ radices pionie romane vel viscum quercinuz vel de ligno crucis vel coralium rubeum vel smaragdum electam vel dare ad edenduz radices pionie vel piretrum conditum sicut gingiber: vel tritum cum melle vel siler montanū vel agaricū vel radicem aristol. rotunde vel methridati omni mane ꝛ sero quantum est auellana vel cōfectionis Rasis ꝛ ꝛMesue scripte pte vltima ca. presentis. Undecima est facere in hora poxissimi q; protinus eger surgens reuiuiscat ponendo inter dentes pilam vel cuneum: ꝛ in ore pennam intinctam in oleo que suscitet vomitum vel parū ase vel castorei dissoluti i oximelle: ꝛ insuffiādo naribus euforbiū: vel elleborum album puluerizatum: ꝛ applicando naribus ꝛ ore gūmi rute agrestis vel ipsammet rutam: vel pellendo in nares dactilorum nucleos fortiter calefactos vel collo appendendo albū lapidem hirūdinis ꝛ alia predicta vel fumigando ante nares serapinuz: aūt asam vel castoreū vel thymum: vel semen pionie romane prunis impositus: vel labia ꝛ frontē egri liniendo cum sanguine extracto a maioribus digitis peduz ipsiusmet epilentici. Duodecima est in epilentijs cōicatis a mēbris alijs ꝓpurgare hec membra. Deinde diuertere a capite humores per ligaturas aut ventosationes in extremitatibus vel per clysteria aut suppositoria fortia ꝛ acuta: postea cōfortare taliter cerebrum q; neq; tam facile neq; tam abunde recipiat ab eis malas materias. Et si membrum mandans fuerit aliqua de extremitatibus ligetur fortiter membrum superiacens ante paroxismū. Et super membro egro ligetur aureola manibus contrita vel catapucia vel tapsia ꝛ piper vel gūmi rute agrestis vel euforbiū vel finapis trita cōmixta affodillis vel cātarides vel cauteria fiant ex potentialib⁹ aut actualibus. Et si torqueatur aliquod membrorum post epilentiam: tunc equetur illud per fricationes ex aqua tepida ꝛ oleo cōmuni: ꝛ per compressionem cum manibus fortem.

¶De apoplexia. Cap.xi.

a **Poplexia est.** ¶In hoc cap. primo agitur de descriptione apoplexie. Secundo de modis seu speciebus eius: ibi|_Nam si_|Tertio de causis eius

mitatis apoplexie: ibi|_Hec vero oppilatio fit_|Quarto ō mirabili resurrectione quorūdam apopleticorum quasi mortuorum: ꝛ q; ideo nō sunt cito sepeliendi: ibi|_Aliquando autem accidit_|Quinto de cōuersione apoplexie ad palyſiz: ꝛ signo q; occupent omnes vētriculos: ꝛ pnostico apoplexie post soda: ibi|_Apoplexia vero resolutur_|Sexto de corpibus dispositionibus apoplexiaz: ibi|_Et scias q;_|Septio de mutua cōuersione palyſis ꝛ apoplexie ad seinuicē ꝛ de ventriculis in quibus est plurimum cause apoplexie: ꝛ de signo q; apoplexia cū apostemate est: ibi|_Cum autem dilatatur_|Octauo de erroribus quibus quandoq; fit apoplexia: ibi|_Illi vero qui._|

¶In. i. pte describit apoplexiam ꝑmo p ociositatem membrorum veluti p genus. Per quam intelligit ablationem seu destructionem vel priuationem animate actionis. Juxta id Gal. iij. morbi ca. iij. Apoplexia non est nisi mollicia totius corpis cum ablatione regitiue virtutis. Secundo per modum ociositatis vt p differentiā ablate actiōis apoplexie ab alijs ablatis actionibus aliarum virtutū in hoc q; dicit|_a sensu ꝛ motu_|Juxta id Gal. aph. ſa ꝑmē. xlij. illius cap̄. Soluere apoplexiā. Accidētia apoplexie ꝓpria subito toti corpi sensum ꝛ motum volūtariuz auferunt: nisi tantum motum virtutis spiritualis: idest anhelitus quē cum auferunt maior ꝛ peior est. Tertio p causam apoplexie dicens|_propter oppilationez_ contingentem in ventriculis cerebri ꝛ in curſibus. i. meatibus spūs sensibilis ꝛ spūs motiui|_Juxta id Gal. cōmento nunc dicto._ Causa ois apoplexie est cum spiritus animalis a capite ad inferiores partes corpis vel in subiectum corpus non possit descendere. Quod ꝓpter apostema cerebri fit: aut q; ventriculi cerebri phlegmatica humiditate sunt pleni. Et tertio interiorum ca. ꝓ. ait. Apoplexia vero cuz fit subito monstratur esse aut frigide materie aut grosse aut viscose nobiliores vētriculos subito ipletis. Rasis vero. ix. almā. sic describit apopleticuz. Cum aliqs quasi dormiens iacet ꝛ sine somno stertit ꝛ cum pungitur nō sentit: iaz patitur apoplexiam. Et Serap. i. breuia. ca. xxiij. sic. Apoplexia accidit qñ ledit ozigo neruoruz ꝛ leduntur cū ea membra corpis omnia: quare destruuntur motus eorum ꝛ ipsorum sensus cum nocumento operationum mēbrorū principalium. Ex Auer. iij. colliget ca. vlti. ait. Apoplexia est quando hō cadit in terram ꝛ cessat eius vox ꝛ priuantur omnes operationes sensus ꝛ motus totius corpis excepto anhelitu: nam priuato anhelitu moritur patiens.

Nam si euacuantur. ¶In hac. ij. parte ꝑmo agit de modis apoplexie. Secūdo ꝓnosticat de exitu ipsius auctoritate Hip. ibi|_Et Hippocras._|

¶In. i. particula tangit tres modos vel species apoplexie. Primus est si membra vel instrumenta volūtarij motus ꝛ anhelitus vt nerui ꝛ musculi priuentur fere omni spū animato vel omnino ex eo pene euacuētur aut debilitentur plurimum virtutes ipsorum motiue: ita vt nō facilis fiat anhelitus: immo spuma est illic ad os egri cōfluens. Et vicissitudines vel intersectiones habet anhelitus sicut strangulatio vel strangulati vox. i. sonus gutturis quasi stertendo vicissitudines ꝛ intersectiōes habere videtur in hac apoplexia. Et hec apoplexie species est praua. Primo quia signat q; virtus defecta est que membra anhelitus mouere consuevit. Jo autem morbus maxime incurabilis est ꝓpter impedimentum anhelandi. Teste Gal. apho. ſa cōmen. xlij. illius cap̄. Soluere apoplexiaz. Secūdo ꝓpter spumaz qua reputantur veluti mortui strāgulati apopletici ꝛ defecti in anhelitu. Juxta id Hip. apho. ſa apho. xliij. Strangulatorū ꝛ dissolutorum nōdum motuorum nō refrunt quibuscūq; spuma circa os fuerit. Tertio ꝓpter stertere penes cuius fortitudinem attenditur apoplexie fortitudo. Juxta illud Rasis. ix. alman. ca. de apoplexia. Est autez huius egritudinis quātitas ſz q; fortiter vel debiliter stertit. Sed cū spuma exit ab ore non est ei medicādum. Cum autem parum stertit egritudo est leuior: hec ille. Secundus modus qui prioze peior est: est vt non appareat in apopletico aliquis anhelitus nec spuma nec sonus seu vox strāgulatus: sed iacet vt mortuus. Et hec apoplexia fortis appellatur: de qua Hip.

ait apho.

do possumus dicere q Aui. hic confuse tangit causam diuersorum accidentium in diuersis spēbus apoplexie. s. in tribus. Nam instrumenta anhelitus vel euacuantur ex spū. s. ex toto priuantur: ꝛ tunc intelligatur: q fiat ꝑa species apoplexie quam ponit ibi. Et ea quidez prauior: vel instrumenta anhelitus debilitantur: non tñ priuantur motu: sed faciunt motū anhelitus debiliter ꝛ hoc dupliciter. Uel est ibi spuma ꝛ vox: sicut strangulati ꝛ vicissitudies: ꝛ hec est pria species. Uel nō tantum est nocumentum: ꝛ hec est tertia species. Dubitatur ꝓ: quia Auicē. ponit q prauior species apoplexie est: in qua nō est spuma. Contra q: spuma in apoplectico significat mortez: vnde strangulati: q spumāt non euadunt: nisi rarissime: vt sumitur ex apho. xliij. ꝓ pticule: strangulatorum: ꝛ infra fen. ix. c. de prefocationibus: sed apoplexia mortalis ē maior ꝛ prauior: ergo spūa significat apoplexiā prauitatem: ꝛ per consequēs prauior epilepsia non est fine spuma. Dicendum q prauior apoplexia est in qua: nō est omnino anhelitus nec aliqua spuma. Ratio est: q: qñ nullus est anhelitus: nullus fit ascensus aeris nec humiditatis per pulmoné ad os: ꝛ ideo etiā tunc nulla fit spuma. Opz enim q vt fiat spuma ascendat cuz aere aliqua pulmonis humiditas: que simul mixta faciunt spumam: vt sumitur in cōmento prealleg. apho. Ad ꝓrarium dicendum: q spuma significat mortem. Et cum dicitur apoplexia mortalis est maior. Dicendū q verum est: sed cuz hoc est ibi gradus: q: adhuc est mortalior apoplexia: i q̄ ex toto est priuatus anhelitus. ꝛ nulla fit spuma: q̄z in qua est aliquis anhelitus ꝛ spuma. Eo. n. q nō est aliqua spuma nec vox est signū: q nullus est anhelitus. Et eo ipso q est aliqua spuma ꝛ aliqua vox significatur q fit aliquis anhelitus. Est aūt hec apoplexia mortalior. s. in qua nō est spuma nec vox nec anhelitus: q: breuiori tpe homo cum ea viuit: ꝛ q: forsan nullus euadit: sed spuma visa est q̄z ꝛ euadit hō: vt infra fen. ix. ꝛ in pmē. apho. Strāgulatorum: vel si cōtingat euadere aliquē est rarius. Dubitatur tertio de numero specierum apoplexie. Uidentur. n. esse quatuor ex cōi expositione cōmenti. xlij. apho. ij. particule. Soluere apoplexiam fortez: vbi videtur sentire Cōmentator: q in apoplexia vel anhelitus est priuatus: ꝛ est prima species. Uel est angustiosus. i. cum stertore vt dicunt: ꝛ est ꝑa spēs. Uel est sine ordine ꝛ est tertia spēs. Uel cū ordine ꝛ est quarta spēs: q̄ possibilis est curari. Uidetur ꝓ q sint due spēs per apho. Hip. s. fortis apoplexia ꝛ debilis. Uidetur: q sint tres spēs per Aui. hic. Dicendum q medici distinguūt species apoplexie quinq modis. Primo mō ex loco cause. Dicendo q mā oppilans vel est in vijs ad cerebrum: ꝛ sic sunt due species apoplexie: quas Aui. infra ponet: ꝛ Auer. iij. colliget in fine: ꝛ Arist. i. de pble. ix. pble. inuit. Ratio autem q̄re apoplexia fit ex oppilatione in altera istarum duarum viarum est: quaz inuit Auer. ꝑalleg. loco. Mā sensus ꝛ motus in toto pēdent a duobus principijs. s. corde ꝛ cerebro seruiē te cordi in hoc: ergo ablatio sensus ꝛ motus fiet: vel ꝓpter oppilationez viarum a corde ad cerebrum: vel ꝓpter oppilationem viarum a cerebro ad membra. Secūdo medici distinguūt species apoplexie ex causa: ꝛ tūc ꝑm generalem diuisionē essent due species: q: causa apoplexie vel est materialis vel immaterialis: tamen ꝑm diuisionem specialem quatuor sunt adaptando ad materias humorales: q: quatuor sunt humores: ꝛz rarissime fiat ex cholera ꝑm q dicebat etiā de epilepsia: ꝛ multo minus est imaginādū q apoplexia fiat ex cholera q̄z epilepsia. Tertio distinguūt ex materie: ꝛ sic sunt due species apoplexie. s. curabilis ꝛ incurabilis. Quarto ex quātitate: ꝛ sic ēt sunt due species apoplexie. s. fortis ꝛ debilis: vel magna ꝛ parua apoplexia. Quinto distinguunt ex accidentibus ꝓprie circa anhelitū: ꝛ tunc ꝑm Aui. sunt tres species: q: vel fit anhelitus valde parvus intersectus cum stertore: ꝛ est vna species: vel omnino ꝓuatur anhelitus: ꝛ est secunda species: vel seruatur anhelitus absq; nocumento magno: ꝛ est tertia species. Et si qs cōsideret has tres spēs apoplexie innuit Gal. in cōmento ꝓallega. ꝛ non ponit quatuor: tamen q: diuersitates in anhelitu apoplectico ꝓ possunt esse multe: ideo multe ꝑm hoc possunt poni species: ꝛ sic cessat contrarietas.

a ¶Et Hip. qdem ꝛc.]¶Hic species apoplexie positas ꝓfirmat Hip. auctoritate: secunda particula aph. xlij. aphoris. Considerandum tñ q ꝛz species ꝓmisse sint tres: tamen possunt reduci ad duas: q: apoplexia vl est fortis siue magna: ꝛ nō sanatur habens eam: vel est debilis: ꝛ eius sanatio non est facilis. Si autem sit fortis hec est duplex: scz fortis in vltio vel fortis: nō in vltimo: in qua nō fit facilis anhelit⁹ ꝛc. Causa quare apoplexia fortis nō curatur est: qa est cum prauissimo accidente. s. priuatione anhelitus vl magno nocumēto cum quo vita nō pōt ꝺdurare spacio: quo mā

illic est spuma: ꝛ est habens vicissitudines sicut strangulatio: aut sicut vox strāgulati: hec ergo est prauа significans defectuz virtutis mouentis membra anhelitus. Et ea quidem prauior est vt nó appareat anhelitus: neq; spuma: neq; vox strangulati. Si autem nocumentum nó magnificatur in anhelitu ꝛ pertransit in gutture ipsius quod immittit neq; egreditur per nares: tunc quanuis ipsa sit in qua maior fiducia habetur q̄z in alia: tamen non euacuatur a timore magno.

¶Et Hip. gdez[a] dixit q quando apoplexia est fortis habens eam non sanatur: ꝛ si est debilis eius sanatio nō est facilis. ¶Hec vero[b] oppilatio fit aut ꝓpter clausionez aut ꝓpter repletionē. Clausio[c] autem est vt ad cerebrum perueniat quod ipsum dolere faciat aut impediat ꝛ mouetur motu ꝓtractionis ab eo: aut sit q̄litas perueniens ad ipsuz stipticum faciens ingrossatiua suis naturis sicut frigus forte. Repletio[d] vō aut est repletio apostemās aut est non apostemans. Repletio vero apostemans est vt illic cōtineatur materia ꝛ oppilet

apoplexie dissoluatur: que vt plurimū est phlegmatica grossa: ō debili ēt apoplexia est timendū ne trāseat in fortē nec mā eius faciliter dissoluit.

b ¶Hec vero ꝛc.]¶Hic inuestigat causas apoplexie. Et primo facit hoc: ꝓ addit cañ. ibi ꝑa]Et fortasse.]Prima in duas: primo ꝓmittit diuisionem: ꝓ membra diuisionis declarat: ibi ꝑa]Clausio.]Cōsiderandum q ꝑm Aui. clausio est parietum viaz vel ventriculorum cōstrictio: scz repletio est ex materia intus stante. Sumit ergo Aui. vnam particulam positaz in notificatione apoplexie: scz hanc que dicit oppilationem ex inuestigatione autem causarum oppilationis: inuestigat causas apoplexie.

c ¶Clausio autem ꝛc.]¶Hic primo inuestigat cām oppilatiōis ꝛ per consequens apoplexie: que cā est clausio: ꝓ que est repletio: ibi ꝑa]Repletio vero.]Considerandum circa primā ptem: q cerebrum potest claudi siue contrahi duplici causa. Una est virtus stimulata: vnde fugit ꝛ cōtrahit cerebrum. Potest autem hoc fieri vel ex causa dolorem inferente: ꝛ quantum ad hoc dixit: q dolorem faciat: vel ex causa que nō facit dolorem sed natura fugit ab ea: ꝛ conatur ad expulsionem ꝛ expressionez naturaliter: sicut accidit in expulsionibus virtutum naturalium: ꝛ quantuz ad hoc dixit: aut ipediat. s. sine sensu ꝛ dolore. Secunda cā in genere ꝓpter quam cerebrum clauditur est qualitas stiptica frigida sicut forte frigus cuz sicco: vnde constringuntur ventriculi cerebri immediate ab hac qualitate: ꝛ hoc est quod dicit: aut si qualitas perueniens ad ipsum. s. cerebrum faciens stipticum. i. trahens ingrossatiua. i. inspissatiua in naturis suis. s. in suis qualitatibus. s. frigido ꝛ sicco: sic frigus forte: q: est infrigidans ꝛ stipticans: vel quod est frigidum cum sicco in aere: vt ostendit constitutio boerealis.

d ¶Repletio vero ꝛc.]¶Hic primo premittit diuisionem: secūdo exequitur: ibi secunda]Repletio.]Et hoc in duas: primo declarat causam oppilationis: que est repletio apostemans: secundo non apostemans: ibi ꝑa]Que vero.]Considerandum circa primam partez q per hoc quod dicit illic. Debet intelligi. i. in substantia cerebri: vel illic. i. in ventriculis cerebri: ꝛ cuibus spiritus sensibilis ꝛ motiui: in quorum parietibus siue superficiebus potest fieri apostema: ꝛ hoc apostema extendēdo ꝛ in tumorem eleuando oppilat: ꝛ hoc est quod dicit: ex parte extensionis. Et quia talis oppilatio de difficili remouetur: imo forsan impossibile est remoueri. In tempore in quo homo potest cum apoplexia viuere: ꝛ hoc q: pēdet ab apostemate cerebri: quod in breui tempore non curatur: ideo hec apoplexia est peruersa: q: mortalis. ¶Dubitaf q: dicit equale est siue materia sit calida siue frigida. Cōtra quia apostemata calida sunt velocius interficientia q̄z frigida: cum morbi calidi plus frigidis sint mortiferi: propter ignis motus velocitatē: vt Damascenus in apho. Etiam apostemata cordis calida citius interficiunt q̄z frida: vt fen. xi. ca. de egritudinibus

aīt apho. secunda. Soluere apoplexiam fortem impossibile est: q: cessat in ea motus anhelitus sine quo nō potest diu stare vita. Tertius modus predictis lenior est in quo non magnum nocumentum apparet in anhelitu ꝛ transglutit eger qō in os imittitur non rediens per nares. Et quāuis in ea maior fiducia salutis habeatur q̄z in prioribus non euacuatur a magno timore ꝛ periculo mortis. Quia cum in omnibus cerebri ventriculis fit oppilatio de grossis humoribus prohibens transitus virīū pharmacorum vsq; ad mineram huiusmodi humorum. s. substantiam medullarem cerebri vix vnq̄ poterit aliquo auxilio tolli hec oppilatio.

¶Et Hip. quidem ꝛc.]¶In ꝑa refert dixisse Hip. q apoplexiam habens nō sanatur si fortis fuerit apoplexia eius. Et si sit debilis eius sanatio nō erit facilis. Et sunt ꝓba eius hec apho. ꝑa apho. xlij. Soluere apoplexiam fortem impossibile est: debilem vero non facile. Et Gal. in commento declarat apoplexiam fortem ꝛ debilem his verbis. Si autez apopletici suspirāt: dure tamen ꝛ angustiose passio erit fortis. Si vero spūs. i. anhelitus sit diuersus non eiusdem ordinis ꝛ aliquādo quiescat: passio quidem est fortis: non tamen priori similis. Sed quando spūs. i. anhelitus vnius sit ordinis passio est debilis: in qua si medicus omnino machinetur possibile est vt curetur.

¶Hec vero ꝛc.]¶In hac tertia parte dat quatuor diuisiones causaz apoplexie cum declaratione membrorum diuidentium addens mōs vtē di nole apoplexie. Pria diuisio est q oppilatio ventriū cerebri ꝛ meatuū spiritus que est apoplexie causa cōiuncta vel est ꝓpter clausionem seu cōstrictionem dictorum meatuum ꝛ ventriculorum sicut ꝓpter frigus vehementissimum subito aduenies capiti detecto: vel ꝓpter fracturam cranei cōprimentem adeo cerebrum q ventriculos omnes ꝛ meatus coartat: aut ꝓpter repletionem ipsorum ab humoribus grossis ipsos oppilantibus. Uerum Gal. interiorum tertio ca. x. videtur innuere semper fieri apoplexiam a materiali repletione ventres et meatus cerebri oppilāte: ꝛ nunq̄ a sola mala cōplexione sine materia posse generari: ipso dicente ibi. Apoplexia vō cum fit subito mōstratur esse aut frigide māe aut grosse aut viscose nobiliores vētriculos subito implentis. Ideoq; nō fit ꝓp malam cōplexionem substantie cerebri sicut est frigida ꝛ calida frenesis mania melancholia lethargia defectio sensuum mollicia voluntarij motus: hec Gal. Et credo q sepius ita contingit: ꝛz nō sit impossibile de puro frigore apoplexiam fieri. Cōsequenter princeps dicte diuisionis sic primū declarat membrum. Clausio vero cerebri meatus ꝛ ventres oppilās dupliciter accidit. Primo cum cerebro superuenit aliquid quod ipsum impedit vel dolere facit sicut venenosi vapores aut venti ꝓpter qō cerebruz se fortiter cōtrahit vt illud repellat vel a se excutiat: per quam contractionez claudūtur vie eius vna cum ventriculis. Secundo propter hoc q qualitas aliqua puenit ad cerebrū stipticū faciens ꝛ ingrossatiua siue inspissatiua suis naturis. i. qualitatibus vel virtutibus: sicut forte frigus cuius est constringere seu coadunare ex propria natura. Secūda diuisio est q repletio materialis cerebri meatus ꝛ ventres oppilans: vel est apostemans puta extendens partes in quibus colligitur: vel nō apostemans: ꝛz hincinde diuisa vel membris imbibita sine timore vel extensione continentium partium. Post hanc diuisionem subiūgit tria pro declaratione primi membri diuisionis. Primum est q repletio apostemans est vt materia contineatur in quibusdam partibus ꝛ oppilet vias aut ventriculos

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordis:dicendus dupliciter. Primo q oppilatio ex repletione apostemosa siue sit calida siue frida eqle est.s.i esse apoplexiā mortiferā: q: vtraq; apoplexia moralis est:tñ nō est equale in rpe mortis: vt iam argutus est. Secdo pōt dici q prauitas apoplexie vel pōt cōparari ad apa: vt apa est: r vt sic equale est quecūq; sit materia:q: vtraq; apostemat. Uel pōt comparari ad mām apostematis:r vt sic non est equale:vt argutum est.

a ¶Que vo rc.] Hic primo premittit diuisionez: fo declarat mēbra: ibi fa_ Et illa.]Dicit primo que est fm plurimū. Rō est q: facilius est materiam oppilare nō apostemando q; apando: r ideo facilius fit apoplexia sine apate: r facilius ēt soluitur reliquis paribus. Considerandum q meatus spūs ex cerebro sunt loca directe rūdentia principijs neruorū:r oia ista loca terminātur ad ventriculos: r iō ventriculis oppilatis oppilātur vie spirit[b] ex cerebro ad mēbra. Silr etiaz oppilatis anfractibus siue cōmissuris cerebri: de q; bus dictuz est supra ca. de anatomia cerebri. Meatus vero spūs a corde ad cerebrū sunt arterie apoplectice siue subertice.

b ¶Et illa rc.]¶Primo declarat repletionem nō apostemosam facientem apoplexiā que repletio r oppilatio est i meatibus spūs a cerebro: fo declarat illā que est i meatibus spūs ad cerebrū: ibi fa_ Illa aūt.]¶Cōsiderandum circa primaz prem:q duo humores inueniunt maxime in cerebro abūdare.s. sanguis r phlegma:r iō maxie ex his subito fluentibus ad cerebri ventriculos fit apostema. Rarissime aūt ex melancholia r cholera: sicut est dictū ca.de epilepsia. Considerandum fo q fa que dicit r est supabundans r multus dupliciter exponit. Primo q humor phlegmaticus est supabundans r multus in faciēdo apoplexiā:q: vt plurimū apoplexia fit a phlegmate:q: plus dūatur in cerebro extra sanguinem r cū sanguine:r attestatur cōplexioni cerebri. Alio mō exponitur q humor phlegmaticus cum est supabūdās r multus in cerebro:tūc facit apoplexiā:q: si nō esset multū abūdans faceret epilepsiā vt diximus ca.de epilepsia aucto. Halyab.

c ¶Illa aūt rc.]¶Dicit ponit hanc oppilationē que facit apoplexiaz: fo declarat:ibi fa_ Et accidit.]Considerandū q vehementia repletionis est quantū ad alios humores:vel quantū ad vaporosam repletionez. Et multitudine sanguinis quātū ad repletionem sanguineā. Uel pōt exponi r p.i. multitudie rc. gre nō mouat.i. nō dat dilationē vsq; quo pfocz.

d ¶Et accidit rc.]¶Hic declarat q oppilatio venarū r arteriarū subtericaruz facit apoplexiam. Et arguit sic:oppilatio facta a cā primitiua: ex parte extensionis: r est ex speciebus apoplexie peruerse r equale est: siue sit materia calida:siue sit frigida. Que vero[a] est absq; apostemate r est ea que est fm plurimū: aut est in ipso cerebro r cū propinquitate sua in meatibus spiritus ex cerebro: aut in meatibus spiritus ad cerebrum. Et illa[b] que est in meatibus spiritus ex cerebro aut est hūor sanguineus effusus ad ventriculos cerebri subito: aut est humor phlegmaticus r ē superabundans r multus. Illa autem[c] que est in meatibus spiritus ad cerebrū est cum oppilantur arterie r vene ex vehementia repletionis r multitudine sanguinis r spūs non habet transitum quare non moratur vsq; quo prefocet. Et accidit[d] ex illo ei quod accidit cum stringuntur due vene apopletice ex casu sensus r motus. Nam cum illi simile accidit ex causa primitiua efficit quod est simile illi actiōi. Ue ergo[e] sunt spēs apoplexie r cause ipsius. Sed fortasse[f] quā dam dicunt apoplexiam r significant p eam paralysim cōmunez amborum laterum: r si sint mēbra capitis sana. Et quā dam dicunt mollificationez partis apoplexiam illius partis: r illud quidez in sermonibus Hip. iam peruenit. ¶Alli quando[g] autem accidit vt homo apoplexiam incurrat: r non sit differentia inter ipsum r mortuum r nō appareat in ipso aliquis anhelitus: deide reuiuiscit r sanat. Et nos plurimos eorum vidimus quorū dispō hec erat: r i istis qdē anhelitus nō appz: sz ipor pulsus nō itegre cadit.

Jacobus

proximos causa apostemose extensionis in his. Secundum est q apoplexia hec que ex repletione apostemosa fit est ex speciebus peruerse r mortalis apoplexie. Primo quia febris putrida huic iūcta est faciens indigere veloci anhelitu magno vel frequenti quem prohibet ista morbus. Secundo q: peracutus est huius morbus r in breui tēpore subtrahi non potest materia collecta grossa r apostemans. Tertio qa fm plurimum detē tus hoc morbo nil medicinale transgluttire potest quo purgari valeat ratione carens r motu animato. Quarto qa magis nocent q; prosint adhibita capiti localia auxilia non prius purgatis corpore r capite: vt caput purgia sternutatoria emplastra aut vnguenta rubificantia: qa materias i capite dilatant r nouas attrahunt r apostema augent r febrem putridā. Tertiuz est q equale est in malicia r periculo suple siue materia hec apostemans r apoplexiam faciens sit calida vt sanguis: seu frigida vt phlegma: quia licet sanguis facilius minui vel extrahi possit q; phlegma viscosum: febrem tamen facit multo ardentiorē r necessitatem anhelitus maiorez: nec sanguis collectus ad apostema facile educitur p phlebotomias Tertia diuisio est q repletio oppilans cerebri meatus r ventriculos eius sine apostemate_ r est illa que sepius accidit apoplexiam faciens _ aut est in cerebro r in meatibus spiritus ex cerebro per quos a cerebro spiritus aiales ad membra transeunt cum propinqtate dictorum meatuuz ad medullam cerebri: aut est in meatibus spiritus ad cerebrum puta in arteriis que deferunt spiritus vitales ad cerebrū ex quibus fiunt spiritus animales. Oppilatis enim perfecte r complete nunc dictis arteriis apoplexia nascitur sicut si meatus r vētres cerebri perfecte oppilentur: quia si cerebrū non recipiat vitales spiritus: generare non potest nec mittere ad mēbra spiritus motiuos r sensitiuos: quare membra omnia sensu r motu carent vt in apoplexia. Quarta diuisio est q humor oppilans qui est in meatibus aialis spūs ex cerebro i mēbra: vel est sanguineus subito effusus in ventriculos cerebri: vel est phlegmaticus multus supabūdans. Sed qua re non addit hoc tertiū membruz: vel melancholicus cum de melancholia generari possit apoplexia. Juxta id Hal. aphorismoruz sexta: aph. iij. Apopletici fiunt maxime in etatibus a.xl. annis: vsq; ad.lxx. Non oportet hic intelligi omnē apoplexiam: sed potius eam que de cholera nigra nascitur. Hec in presenti aphorismo nominatur: r est propter dominationem cholere nigre in his etatibus sicut in autumnali tempore. Dic q licet possit ex quolibet humore grosso generari morbus apoplexie: sepius tamē ex sanguine nascitur vel ex grosso phlegmate r raro nascitur ex melancholia: r rarissime omnium ex cholera rubea: q: raro in cerebro fit superabundant isti duo humores q; omnes oppilent cerebri meatus r ventriculos eius. Post hanc diuisionez duo superaddit pro declaratione secundi membri tertie diuisionis. Primū est q illa materia que est in meatibus spiritus ad cerebrū apoplexiam faciens est quando oppilantur: r p quam oppilantur arterie r vene: que spiritus vitales simul cuz sanguine deferunt ad cerebrū ex vehementia siue repletionis r ex multitudine sanguinis in eis prohibentibus transitum liberum spiritus vitalis per eas: quare non moratur: idest non cessat dicta repletio nocere r ledere donec egrum suffocet: quia non mittuntur animales spiritus ad motum anhelitus eo q cerebrum nō recipit vitales spiritus ex quibus hos generet pp arteriarum oppilationes. Secundum est q huic apoplectico: vel sic oppilato in suis arterijs accidit ex illo q spiritus vitalis nō tranſit ad cerebrū illud quod accidit illi cui stringūtur due pulsatiles vene apoplectice: videlz casus: idest priuatio vel ablatio sensus r motus in toto corpore. Sicut enim in collo compressis arterijs apopleticis tanta compressione q spiritus vitalis per eas ad cerebrum tranſire non potest fit apoplexia cuz sensus r motus ablatione: sic his oppilatis tanta oppilatione q ipsa prohibeat spiritus vitales ad cerebrum subuehi. Nam cum illi: scilicet oppilato in dictis arterijs accidit simile ex causa primitiua cōprimēte deforis: scilicet q spiritus vitalis ad cerebrum tranſire non potest: facit quod est simile illi actioni puta apoplexiam r priuationem sensus r motus ab oppilatione dictarum arteriarum simili in effectu compressioni. Tandem subiungit q iste sunt spēs r cause apoplexie que hic denotate sunt r parte secunda capituli presentis. Ultimo vltatat fm quosdam nomen apoplexie ad alia duo significata. Nam quandoq; per hoc designant paralysim vtriusq; lateris toti communem preter q; capiti. Et quandoq; appellant mollificationem seu paralysim cuiuscūq; partis apoplexiā huiusmodi partis: vt paralysim tibie: apoplexiam tibie paralysim brachij apoplexiam brachij. Et iam inuētus est in libris Hip. vsus huius nominis apoplexia fm hos modos.

Aliquando autem accidit. ¶In hac ōrta parte primo recitatur casus mirabilis qui est vt exceptio ab illa regula. Soluere apoplexiam fortem impossibile est. Et est casus talis q quandoq; cōtingit vt aliquis incurrat apoplexiam tante fortitudinis atq; violentie q non videtur a mortuo differre: nec in ipso apparet anhelitus aliquis. Et tamen post dies paucos reuiuiscit r sanatur ille. Et testatur princeps se vidisse plurimos quorum dispositio fuit huiusmodi. Secundo declarat in quibus r quomodo possunt hec fieri dicens: q in istis non apparet ad tempus aliquis anhelitus: sed ipsorum pulsus non ex toto cadit r adnullatur.

De partibus

a ¶Et videt

Et calor

a ¶Et videtur ꝛc.] ¶Hic dat causam dicti & infert qddaz & vult q̄ ſi ſti viuere possunt: & tñ apparent mortui: q: pp frigiditatem cordis calor innatus. i. naturalis non indiget magno anhelitu: & ſſr nec pulſu. Ex quo apparet q̄ in forma loquēdi Aui. inuit q̄ iſti q̄uis appareant mortui: nō tñ sunt pino priuati anhelitu: ſed magno. ſ. manifeſto. Lōſiderandum q̄ p hoc qđ dicit. Et accidit ei ex frigore poſſumus intelligere ꝺ frigore nāli. Nam hō factus apopleticus: vel eſt calidus i cō plexione cordis: & tūc ſi vides eum ꝑuatuz apparenter anhelitu & pulſu credenduz eſt: q̄ ſit mortuus: q: vita eius nō ſtaret ſine pulſu & anhelitu apparentibus. Si aūt ſit hō frigide cōplexionis i corde poſſibile eſt vt viuat: & ideo ꝺz tardari eī⁹ ſepultura. Et ga mulieres frigidiores ſūt viris: tō iſti caſus euaſiōis a diſpoſitione ſimili mortui pluſ apparent in mulieribus: poſſumus ēt intelligere de frigore accidēta li. Mā in apopletico cerebrum infridatū a phlegmatico humore infrigidat etiaz cor vt nō indigeat euentatione tanta. Dubitatur q̄re apopleticus de quo eſt ambiguitas q̄ viuat ꝺz teneri. lxxij. horis. i. tribus diebus: q̄uis Raſis. i. conti. dicat. xlviij. horis. Rſidit Lonciliator diffa. clxxxij. q̄ hoc eſt: q: in trib⁹ diebus oēs humores cōpleuerunt ſuuz curſum ſiue euentationē: nec ex hoc apparet: qđ velit Lōciliator: niſi forſan imaginetur: q̄ cū in ꝓncipio q̄rti reincipiant euentatio ſiue curſus humoris: tūc manifeſtatur vita infirmi ſtantis in forma mortui: ꝑa cauſa quā dat Lonciliator eſt: q: luna in trib⁹ diebus cōplet curſum vnius quadre circuli ſignorum. Iſtam tñ cām ipſe reprobat. Ego vero imaginor huius menſure nō poſſe dari certā cām: niſi q̄ credimus experientie. Ego ēt vidi hoīem apopleticū portatū ad eccleſiam & fouēā q̄ motus paz reportat⁹ eſt domū: & ſanatus eſt: & viuit nūc.

b ¶Apoplexia vō ꝛc.] ¶Hic determinat determinatione apoplexie: & dicit q̄ reſoluit. i. terminat ꝛc. Lōſiderādū q̄ p hoc qđ dicit: ex vtriſq; lateribus ſimul poſſumus duo intelligere. Dño ex vtriſq; euacuatoriis: ſcz collatorij p palatuz & narīū. Luz ergo mā apopletici nō expellit p has ptes opz q̄ expellatur ad loca originū neruorū: nō. n. eſt mā bene parata pelli ad extra: vt ſit in epilepſia: aut raro: ꝺo. i. cū non expellit ad duo latera: vt dextrū & ſiniſtrum: tūc expellit ad vnū qđ eſt debilius: & inuit i hoc q̄ apoplexia: terminat ad palyſim totius corpis: vel ad palyſim medietatis. ſ. vnius lateris. ¶Dubitat q̄ latus frequētius fiat palyticū poſt apoplexiam an latus dextrū an ſiniſtrū. Videt q̄ ſiniſtrū: q: mā apoplexie expellitur ad latus debilius: ſz latus ſiniſtrū eſt debilius. In ꝓmiz ſumitur in ꝓmen. apho. iij. ptīcule. Si aūt auſtrina. Rſidet Lōciliator & Thadeus ſup apho. palleg. loquētes q̄ſi vna voce q̄ latus qđ frequētius palyticat ex apoplexia eſt latus dextruz: quod primo confirmant per experientiaz Secundo per rōnez dupliciter. Prima eſt: q: mā apoplexie plus colligitur in latere ſiniſtro: q̄ in dextro: & rō eſt: q: latus cerebri ſiniſtrū eſt debilius: & ideo mā phlegmatica plus ibi adunatur. Ex hoc arguīt: ergo latus dextrū magis palyticabit. Nam pars plena nō recipit: cum q̄ ps ſinistra cēbri in apoplexia ſit magis plena: igit pellit mā ad dextraz. Scda cā eſt: q: pars dextra eſt ratior. Ad ꝓmiz dicunt q̄ q̄uis latus ſiniſtrum ſit debilius & de ſe ex hoc magis aptuz receptioni materieruz: tñ pp cauſaz dictam latus dextrum magis recipit māz apoplexie. Iſti ſermones poſſunt reprobari: & i aliquo nō videntur conſoni dicto Auic. ca. de paralyſi: illo §. Non ergo ꝛc. vbi diſcutietur iſta materia.

Et videtur[a] q̄ calor innatus in eis non vehementer indiget ad euentationez & expulſionem vaporis fumoſi a ſe anhelitu magno propter illud quod accidit ei ex frigore. Et propter hoc volunt vt tardetur ſepultura ambigui ex mortuis donec ꝑpendatur eius diſpō: & neq; ſit minus ſeptuagita duabus horis. ¶Apoplexia[b] vero reſoluitur ꝑm plurimuz ad paralyſim: & illud ideo quoniam cuz natura deficit ab expulſiōe mālei ex vtriſq; lateribus ſimul expellit eaz ad vnū duorum laterum quod magis eſt ſuſceptibile egritudinis & quod eorum eſt debilius & facit ipſam penetrare in vacuitatibus meatuum elongando eam a cerebro & vētriculis ipſius. ¶Significat[c] vero q̄ oppilatio in apoplexia comprehendit ſup ventriculos: quoniam ſi eſſet in ventriculo poſteriore ſolummodo nō oporteret vt ociſitas ſenſus eſſet in anteriore parte capitis. ¶Hippocras vero inquit cui accidit duz eſt ſanus dolor repēte in capite ſuo: deinde incurrit apoplexiam tūc ipſe moritur ante ſeptimum diē niſi accidat ei febris & ſit ſpes vt cuz ea reſoluatur ſuperfluitas. ¶Et ſcias[d] q̄ plurimuz accidit apoplexia habentibus etates & corpa & regimina humida & propria cum eſt ibi cuz humiditate frigida ex apoplexia eſt latus dextruz: quod primo confirmant per experientiaz Secundo per rōnez dupliciter. Prima eſt: q: mā apoplexie plus colligitur in latere ſiniſtro: q̄ in dextro: & rō eſt: q: latus cerebri ſiniſtrū eſt debilius: & ideo mā phlegmatica plus ibi adunatur. Ex hoc arguīt: ergo latus dextrū magis palyticabit. Nam pars plena nō recipit: cum q̄ ps ſiniſtra cēbri in apoplexia ſit magis plena: igit pellit mā ad dextraz. Scda cā eſt: q: pars dextra eſt ratior. Ad ꝓmiz dicunt q̄ q̄uis latus ſiniſtrum ſit debilius & de ſe ex hoc magis aptuz receptioni materieruz: tñ pp cauſaz dictam latus dextrum magis recipit māz apoplexie. Iſti ſermones poſſunt reprobari: & i aliquo nō videntur conſoni dicto Auic. ca. de paralyſi: illo §. Non ergo ꝛc. vbi diſcutietur iſta materia.

c ¶Significat ꝛc.] ¶Hic ponit locum paſſionis huius. Et primo facit hoc: ꝺo pōit cañ. quēdam: ibi ꝑa[] Hip. vō.] Primo arguit ſic: ſi apoplexia non cōprehenderet ſuper ventriculos. ſ. oēs: ſed ſup poſteriores: tunc ociſitas ſenſus & motus non eſſet in anteriori ꝛc. ſ. in membris faciei: hec augmentatio declarata fuit ſupra ca. de ſubeth: & c. de epilepſia. Conſideranduz autē q̄ forſan aliqui: q: videbant apopleticū habere anhelitum: & nerui anhelitus originem habent a parte cerebri anteriori. ſ. tertio pari imaginabantur apoplexiam eſſe oppilationem ventriculoruz poſteriorum & nō anteriorum: & ideo Aui. hoc remouet tñ nerui venientes ad diafragma veniunt a parte poſteriori: vt ſexto pari: & etiā nerui pectoris vt ponitur ſen prima primi. Quō aūt remaneat in apopletico motus anhelitus non poſſumus hic declarare: q: redderemus ad q̄onem an motus anhelitus ſit naturalis: vel voluntarius: & in hoc laborauit Gal. in cōmento apho. xlij. ſecunde particule. Soluere apoplexiam fortez ꝛc. Hip. inquit. ſ. vi. pticula apho. illo apho. li. Quibuſcūq; ſanis dolores repente fiunt in capite: & continuo fiunt ſine voce: & ſtertunt peunt in ſeptē diebus: ſi non febris accipiat. Eſſet dubitatio an ſeptez dies debeant numerari ab hora doloris vel ab hora apoplexie. Si enim numerentur ab hora apoplexie: certuz eſt q̄ intelligi ꝺz de apoplexia minori: ex qua etiā poteſt ſequi mors: & poteſt etiam cum ea homo ſeptez diebus viuere. Si autem numerētur ab hora doloris ita q̄ preueniat diebus aliquibus poteſt intelligi de maiori. Et videtur ꝑz Lōmentatorem q̄ de maiori ſit ſermo hic: tamen apho. indiget declaratione in ſuo loco.

d ¶Et ſcias q̄ plurimum ꝛc.] ¶Primo facit hoc: ſecundo addit cañ. ibi ꝑa[] Lum autem] Vel ibi[] Apoplexia autem.] Quod autez dicit in prima parte eſt dictū aph. xxxiij. ꝿe parti. In morbis minus ꝛc. Apoplexia enim raro accidit a caliditate: q: vt plurimuz fit a phlegmate: q: pluſ cuz ea reſoluatur ſuperfluitas. ¶Et ſcias[d] q̄ plurimuz accidit apoplexia habentibus etates & corpa & regimina humida & propria cum eſt ibi cuz humiditate frigida ſit magis plena: igit pellit mā ad dextraz. Scda cā eſt: q: pars dextra eſt ratior. Ad ꝓmiz dicunt q̄ q̄uis latus ſiniſtrum ſit debilius & de ſe ex hoc magis aptuz receptioni materieruz: tñ pp cauſaz dictam latus dextrum magis recipit māz apoplexie. Iſti ſermones poſſunt reprobari: & i aliquo nō videntur conſoni dicto Auic. ca. de paralyſi: illo §. Non ergo ꝛc. vbi diſcutietur iſta materia.

Jacobus

Et calor innatus ſuorum cordium non vehementer indiget hoc tempore anhelitu magno quo ipſe euentetur & per quem expellantur ſimul cū aere fumoſi vapores ꝓpter id qđ accidit calori cordis ex frigore morbi vel materie eius. ſ. remiſſio vel refrigeriū quod ad tempus ſufficit in loco anhelitus vna cuz pauco aere: qui per motuz pulſus in iſtis ſaluatum paulatiz attrahit deinde expellitur cū vapore fumoſo vt in aialibus que veluti mortua latent in cauernis hyemali tempore: deinde reuiuiſcunt vernali tempore. Tertio dicit. Et ꝓpter hoc q̄ qdam ex his apopleticis mortui creduntur & poſt reuiuiſcūt: volunt iura aut leges q̄ ambigui ex mortuis. i. illius de quo ambigit ſi mortuus ſit aut non: ſepultura tardet donec ceſſet ſpes vel apparentia q̄ reuiuiſcat: vel q: iaz fetet vel in toto corpe manifeſte apparet extinctio caloris & frigus predominans & calor mortificatus cū figura mortui. Et nō eſt ſeruandus ſine ſepultura vel inhūatione minus tribus diebus & tribus noctibus vz horis. lxij. Ad multotiens practicare volui circa apopleticos: ſed amici ipſorum vel ſucceſſores illud pro ridiculo ſuſcipiebant & nihil pendebant forte feſtinantes ad ſucceſſiones & expoſi moram.

Apoplexia vero. ¶In hac. v. parte primo agit de modo frequētiori reſolutionis apoplexie Secundo de ſigno q̄ apoplexia comprehendit omnes cerebri ventriculos: ibi[] Significat vero.] Tertio de pronoſtico apoplexie ſequentis ſoda: ibi[] Hippocras vero.]

¶In. i. particula primo ait q̄ apoplexia ꝑm plurimum reſoluitur. i. convertitur ad palyſim per viā criſis ſeu terminationis: nō tñ perfecte. Juxta id Gal. iij. interio. ca. ij. Aliqñ in diſſolutione apoplexie mollicia generatur: ſed ſepius ad mortē terminatur apoplexia ꝓpter vehementiam debilitationis virtutū & fortitudinis egritudinis. Et rariſſime per criſiz cōpletam ad ſanitatem ſine morbi alterius medio cōuertitur puta paralyſim lateris vnius. ſ. debilioris. Secundo ſubiūgit huius cauſam dicēs q̄ illud ideo eſt q: natura egri quaſi dejecta violētia morbi: cum deficiat ab expulſione materie ipſius exꝛtroq; latere ſimil facit ꝺ poſſibilibus qđ melius eſt: & expellit eam ſolum ad vnum latus. ſ. ad quod debilius eſt & ſuſceptibilius egritudinis huius ſeu materie eius: & facit materiaz hāc penetrare in vacuitatibus ſeu meatibus & poris nuche & neruoꝝ procul pellendo eam a toto cerebro & ventriculis eius: q: nucha & nerui ſumpſerunt originem a medulla cerebri: & ſunt molliores & paſſibiliores prope ſuū ortum: & vehementer ſunt cerebro cōfederati & ſeruiētes ei: quare facile ab hoc ſuſcipiunt humores & ſuperfluitates ſibi ab eo miſſas.

¶Significat vero ꝛc.] ¶In ꝑa dicit q̄ illud ſignificat & indicat nobis q̄ oppilatio cōprehendit omnes cerebri ventriculos in apoplexia: q: ſi ſoluz eſſet in poſteriori cerebri ventriculo tunc nō oporteret q̄ ociſitas eſſet ꝑuatio vel ablatio ſenſus in anteriori capitis parte eſſet. Et ſimiliter argue q̄ nō oporteret vt ociſitas cogitationis eſſet in medio cerebri ventriculo. Et qm̄ videmus exꝑimentaliter q̄ apoplexia ſimul aufert ſenſum & cogitationē & memoriaz cōcludere poſſumus q̄ oppilatio qua fit apoplexia comprehendit omnes cerebri ventriculos.

¶Hippocras vero ꝛc.] ¶In. iij. dicit Hippocratē dixiſſe q̄ ille morit ante diem ſeptimū cui ſano exiſtenti repente dolor in capite accidit: deinde ſtatim incurrit apoplexiam: niſi calida febris ei ſuperueniat: de qua habeatur ſpes q̄ reſoluat ſuperfluitatem que dolorem genuit & apoplexiam. Scripſit enim Hippocras aphoriſmorum. vi. aphoriſ. ſi. Quibuſcunq; ſanis dolores repente fiunt in capite & continuo ſine voce fiunt & ſtertūt: pereunt in ſeptem diebus: ſi non febris eos accipiat. Et Galien⁹ in commen. ait. Lum Hippo. ſine voce aut mutos dicat nō de ſola voce intelligit vel ſermone: ſed de ſenſu & tota volūtaria nobiliſſima actione. Sz cū actio tota volūtaria & ſenſus patiuntur: apoplexia appellatur. Eſt autem maior & minor. Stertere ſignū eſt maioris. Ex defectione autez actionis neruorum ſtertitio fit ambarum apoplexiarum: hec Gal. Poſtea ſubiungit aphoriſmi cauſaz dicens. Luicūq; ſano ſubito venit capitis dolor: cā erit groſſa inflatio & ventoſitaſ. Lōtingit aūt ex multa materia phlegmatica in caput veniente ſubito. Luius curatio erit ſubſequens febris. Que q: calefacit groſſam ventoſitatem & phlegmaticam materiam diſſoluit. Hec autem paſſio ſeptem dies nō excedit cum membruz nobiliſſimū ſit: & membra nobiliſſima periculum morbi & longitudinem tpis nequeant pati: ſicut iam in multis oſtendimus locis.

Et ſcias q̄. ¶In hac. vi. pte dat tres cañ. ſup aptitudine vel ineptitudine corpoꝝ ad apoplexiā. Primꝰ eſt apoplexia ſepius cōtingit habētibus etates humidas. Ex ſe qdem ſicut ſunt pueri & infantes q̄ nā etatis intime ſunt hūidi. Per accidens vō ſicut ſenes & decrepiti q̄ natura etatis intime ſunt ſicci. Sz ipſi p accidens ſunt humidi pp phlegma abūdans in his p viā indigeſtionis. Juxta id Hip. apho. vi. apho. liij. Apopletici fiunt maxie in etatibus a. xl. annis vſq; ad lxx. Et iterum apho. iij. apho. vlti. Senioribus vō diſmie catarri diſſinterie tuſſes nefretis vertigines & apoplexie. Et habentibus ēt humida corpora, vel nāliter vel ex conſuetudine iam habituata frequētius accidit apoplexia: q: calor in his eſt hebetatus ab humiditatis ſuperfluitate: q̄re augetur phlegma qđ eſt cā apoplexie. Et his q̄ obſeruarunt regimina humida longo tpe ſepe ēt accidit apoplexia pp cām ſimilem. Et iſta maxie verificantur ſi cū humiditate frigus ſit adiunctū tam in etatibus q̄ in corpibus & regiminibus: q: frigiditas hūido copulata in humano corpe mul-

De partibus

rimum fit a phlegmate: q; plurimum accidit ab humiditate: cum ibi fuerit frigus: hec enim est dispositio plus apta oppilatoni.

a ¶Cū aūt ⁊c.]¶Hec pars hz tot quot ponit cañ. ¶Primus est de trā situ paralysis in apoplexiaz p extensionē ⁊ dilatationē materie ad ptes cerebri ⁊ econtra de transitu apoplexie in palysim. Scōs cañ. est q; apoplexia plurimū fit i vētriculis posterioribus. Rō est: q; ibi plus ꝓtingit multiplicari phlegma: ⁊ oppilatio pfecta magis fit: cū sint añriores vētricli.

b ¶Cūqz cū ⁊c.]¶Hic est tertius cañ. Et rō est: q; ad apa pncipalium sequitur febris vt supꝰ ca. de lethargia: igitur cuz ibi est febris significatur q; mā phlegmatica oppilās facit apa: q; de se nō faceret febrem. Dixit hz plurimū: q; possz ex alia cā seq febris: vel posset eē apoplexia de alia mā: ⁊ hoc raro accidit. Dubitatur vtrū cū apoplexia possit cōiungi febris vł q; nō: q; apoplexia est morbꝰ acutus sine febre: vt in ꝓmen. apho. xix. Epticule: acutoz morboz ⁊. xxi. v. pticule: mulieri i vtero hñti ab aliqua acutaz ⁊c. Amplius vbi cor infrigidat: nō potest ꝓiungi febris cū in febre fiat cordis inflāmatio: sz in apoplexia cor infrigidatur intantū: vt sufficiat qbusdam insensatus anhelitus: ⁊ pulsus vt supꝰ dictū est. Jn ōrīuz Aui. hic. Dicendū q; in apoplexia vt plurimū non est febris. Rō est: q; fit ex mā phlegmatica grossa viscosa nō putrida necessario oppilāte ventriculos cerebri. Raro tñ accidit febris: vt qñ fit ex apate: vel qñ est mā calida vel qñ fit fortis cōmotio i hūoribus: vñ febris super inuadit ⁊ terminat apoplexia in paralysim vel aliter. Ad cōtraria apparet solutio. Ad rōnem dicendum q; cuz infrigidatione caloris cordis pōt stare accidentalis calor: vt prolixe alibi declarabimus.

c ¶Illi vō ⁊c.]¶Hic est quartus cañ. ⁊ dicit q; illi q; plurimū vtūtur phlōmia pp sanguinē melācholicū suū. ¶Multitudine. i. multū phleboto-

Jacobus

tiplicat phlegma quod est apoplexie causa potissima. Secundus est. si in corpe calide ⁊ ficce cōplexionis acciderit apoplexia: tunc ipsa ē res prava pernicioſa et mortalis quia morbus in vtrisque primis qualitatibus contrarius cōplexioni corporis vt apoplexia frigida ⁊ humida complexioni cholerice non introducitur nisi a causa forti et violentissima: et cōplexio corporis elongata ē ab hac et inepta penitus vt ipsam toleret seu compatiatur secum propter contrarietatem. Juxta id hypocratis apho. ij. apho. xxxiij. Jn morbis igitur minus periclitantur egrotātes quibuscunq; proprie nature et etatis et habitudinis et regionis egritudo inest magis vero qz quibus non propria ꝑm aliquid horum inest. Tertius est q; apoplexia raro accidit a caliditate. i. a calida mā seu calido humore: lz enim interdum fiat ex sanguine: multo sepius tñ nascitur ex phlegmate. Vel expone q; a caliditate extrinseca raro cōmouet apoplexia. Cuius rei signū est q; in regionibus ⁊ tpibus ⁊ etatibus ⁊ artibus calidis rarius accidit qz in ipsis fridis. Et ad id est rō: q; calor potius phlegmaticos hūores ⁊ hūidos digerit vastat ⁊ resoluit ex qbꝰ solet apoplexia fieri qz ipos multiplicet. Potest tñ fieri lz raro ꝓtingat q; exterior calor intacentia cerebro phlegmata qeta multa grossa frida dilatans cōmoueat ⁊ ad vētriculos ⁊ meatus cerebri cōfluere faciat: vnde protinus accidet apoplexia.

Cum autem. ¶In hac. vij. parte ꝑmo agit de mutua cōuersione palysis ⁊ apoplexie in seinuicez. Scōo de ventriculis cerebri quos plus occupat cā apoplexie: ibi[Plurimū ſo] Tertio de significatione febris in apoplexia: ibi[Cūqz cuz apoplexia.]¶In. i. pti. dicit q; cū dilatat mām palysis vtriusqz lateris pp exuberantiam materie repentis sursum puenit inde apoplexia: qñ nō differt ista palysis ab apoplexia nisi q; cerebrū ⁊ ptes capitis nōdum occupauit ipsius materia. Si ergo dilatatur ⁊ repat ad cerebrū generabit ꝓtinus apoplexie morbum: sicut mā causans apoplexiam qñ constringitur ⁊ exꝑmitur ad alterum lateruz totius corporis inducit paralysim illius lateris.

¶Plurimū vero ⁊c.]¶In. ij. dicit q; maior ps cause seu mātē facietis apoplexiā est in ambobus cerebri vētriculis posterioribus: lz aliqd eius occupet ⁊ oppilet vētriculos mediū ⁊ añrioꝝ. Aliter nō auferret cogitationē ⁊ sensationē. Ratio q; phlegma ꝑm plm magis abūdat in posterioribus cerebri ptibus. Scōo q; ptes he nō hñt emūctoria ꝓpria sicut anteriores p quē ipe purgent. Tertio q; ps cranei q̄ coopit posterius cerebꝝ solidior est ⁊ minꝰ porosa magis quoqz dura pp hoc q; ipsa est a custodia sensuum magis elōgata: ārē difficilius superfluitates puppis resoluuntur.

¶Cūqz cum apoplexia ⁊c.]¶In. iij. dicit q; cū febris fuerit cū apoplexia sic incipiens tūc ſz plm ibi est apa: q; cōiter febris comitat oē apa qđ est in cerebro cū putredine aliq̄ siue calidū sit siue frigidū. Sz si febris inchoet post apoplexiam ⁊ supueniat ipsi apoplexie pōt haberi spes q; ipa iuuabit ad resolutionē cāe apoplexie ⁊ ad curā ipsius ⁊ q; nō est illic apostema aliquod. Et si quod affuerit non est spes cure.

Illi vero. ¶In hac. viij. pte ꝑmo agit de phlebotomia afferente apoplexiā. Scōo de acceleratione aduentus eius p medicinas calidas: ibi[Preparatio vero]Tertio de iudicio periodorū apoplexie remittit nos ad prius dicta: ibi[Periodoz autem.]¶In. i. pti. ait q; illi q; vtunt sepe phlebotomia satis copiosa pp educere suū grossum sanguinē bruni melancholicū sicut sanguinei bruni carnosi iuuant ad tps phlebotomiaz multitudine: q; preseruant inde a multis

mia iuuant: q; sanguinē illū cūant: sz i fine. s. versus senectutez deficiunt. Qñ ⁊c. ⁊ filia. i. epilepsiā ⁊ palysiz ⁊ catarros: q; pp multā sanguis diminutionē infridat ⁊ multiplicāt phlegma ⁊ ēt meliam extra sanguinez.

d ¶Preparatio ⁊c.]¶Hic est quintus cañ. in quo vult q; accipe medicinas calidas. Ꝟ. g. rutam castoreū ⁊ similia in apoplexia: ⁊ ꝓparare mām digerendo est facere festinare poxismos apoplexie: q; mā ꝓparata citius mouebit. Et ex ꝟ Aui. vult duo. Primuz est q; lz te bene curante cū digestivis tu videas paroxismos festinare nō credas te male egisse: imo bene opatus es. Scōm ē q; post preparationē materiez nō differas eūonē ne iteratio festina poxismoz possit eē cā mortis.

e ¶Periodorum ⁊c.]¶Hic est sextus cañ. ⁊ dicit q; iam dixit iudiciū periodoz apoplexie: ⁊ dixit cū loquebat de epilepsia: q; sicut epilepsia periodica est mālis ⁊ ita apoplexia periodica. Jō apoplexia facta a frigore aeris: non est periodica. Vel dixim⁹. s. cū posuimus: q; apopleticꝰ viuere pōt tribus diebus: vel pōt viuere septē diebus: cū dixit. Hip. vero inquit.

¶De signis apoplexie. Capitulum. xij.

Jfferentia in

ter apoplexiam ⁊ subeth est q; apopleticus clamat: ⁊ eius anhelitū nocumentum ingreditur: sed subeth patiens non est ita. Et habens subeth gradatiz ꝓcedit de somno graui ad subeth: apopletico vero accidit illud subito.

¶De signis apoplexie. Capitulum. xij.

Jfferentia. ¶Hic ponit signa. Et prio pōit signa qbus differt a subeth: ſo pōit signa speruū apoplexie ſz cās: tertio ponit cañ. ꝓnosticū: ibi ſa[Apoplexiā]ibi tertia[Cū ergo.]Dicit ꝑmo q; ⁊c. Considerandū q; signa qbus differt apoplexia a subeth sunt vel ex accidētibus vel mō ꝓcessus. Ex accidentibus duobus. Prio qz apopleticus clamat. s. in aduentu apoplexie: ⁊ hoc q; ꝓcipit magnū nocumētū: ſo q; nocet anhelitus eius plus qz i subeth vt est notū: ſo differt in mō ꝓcessus q; apopleticus subito vł ire ad dispōnem apopleticā: sed subeth accidit paulatim: vnde de graui somno procedit ad subeth: ⁊ ita cum forti clamore subethicus potest excitari.

De partibus

a ¶Apoplexiā morbis vt a melācholia ⁊ mania ⁊ lepra ⁊ duritie splenis. Sz in fine vtutes eoz deficiunt: qm̄ ipsi incidūt in apoplexiā ⁊ morbos cōsimiles: sicut lethargiā cōgelationē subeth aut stupoꝛē. Mā phlebotomie magne sepe facte calorem inatum nō paz debilitant spūs resoluunt de thesauro nāe sz sanguine plm eūant: quapropter senectus accelerat: phlegma multiplicatur: cerebella replentur indigesto humore: apoplexia nascitur.

¶Preparatio vō ⁊c.]¶In. ij. dicit q; preparatio apoplexie ꝓdice seu māe ex qua fit cū acceptione calidaz medicinaz abextra aut abintus est festinatio seu cā festinans ⁊ facies humores tardos ⁊ viscosos velociter moueri. Et q; apoplexiā ꝓdicam pōt intelligi hec cuius reuolutio completur in tertio vel in ārto die vt in peraz acutis: vel i die. vij. sicut in paracutis: vel que renouat annuali ꝓdo de hyeme in hyemē. Est. n. de morbis q; hyeme ꝓtingunt vt notat Hip. iij. apho. cañ. xxiij. illo. Hyeme vō pleuretides pipneumonie ⁊c. ⁊ apoplexie. Et p istū cañ. pōt nobis inuere ꝑn. q; in cura apoplexie cōperunt medicine calide accepte interius ⁊ exterius capiti adhibite qūtinus subtilient ⁊ mobiles reddant hūores grossos facientes apoplexiā. Naz sic cerebrū facilius ipsos ad neruos excutit vnius lateris puta debilioris per vīā crisis. Vel pōt inuere q; fortia ante purgationē in apoplexie ꝓncipio exhibita intus vel extra añ purgationē cū clysteri acuto vel pharmacia forti: si patiens ipsam transglutire possit mās cerebri grossas ⁊ qetas mouent ⁊ dilatant ⁊ fluere faciūt ad cerebri meatus ⁊ vētriculos oēs magis abūdanter aggrauantes apoplexiā. Vel q; ꝓparare mās cerebri grossas ⁊ quietas ad motus faciles ⁊ eūones per pharmacias cū acceptione calidaruz medicinarum ante aduentum apoplexie est ex his que prohibent apoplexie paroxismum.

¶Periodoruz aūt ⁊c.]¶In. iij. dicit q; iam ꝓdixit iudiciū periodoruz apoplexie: vt apopleticus simillimus mortuo carens anhelitu ꝑ periodoz ſz tps triū dieꝛ qō preinuit ibi. Et pp hoc volūt vt tardef sepultura ambigui ex mortuis donec ppendat eius dispō: ⁊ neq; fit minus. lxxij. horis. Et apopleticus cui sano subito soda supuenit deide apoplexia p periodoz ſz tps. vij. dieꝛ vt preinuit ibi. Cui accidit dū est sanus dolor repete i capite suo: deide incurrit apoplexiā tūc ipe mortif añ. vij. dies niſi accidat ei febris. Et ārti ꝑma trac. i. ca. iiij. ait q; apoplexia est ex egritudinibus acutis valde.

¶De signis apoplexie. Lap. xij.

Jfferentia. ¶In hoc ca. ꝑmo agit de differentijs iter subeth ⁊ apoplexiā. Scōo d signis ꝓcedentibus apoplexiā: ibi[Apoplexiaz ꝓterea]Tertio de signis apoplexie ex casu vel ꝓcussione vel alterius mēbri cōcatiōe: ibi[Illā vero que est]Quarto de signis apoplexie apostemose: ibi [Que aūt est]Quinto de signis sanguinee: ibi[Et illa qđē]Sexto de signis phlegmatice: ibi[Illaz vero que ex phlegmate.]

¶In. i. pte dat tres differias inter subeth ⁊ apoplexiā. Prima est q; apopleticus qñ cadit clamat: ⁊ postea stertit timens suffocari. Et subethicus silet ac si ipse dormiat. Scōa est q; nocumentū ingredit anhelitū apopleticī tñ ⁊ tam vehemens q; ipse vł strangulari ⁊ suffocari ꝓterea q; virtus motiua anhelitus ⁊ partiū pectoris in apoplexia vel ex toto cessat ab opere ipsius vel fortiter lesa est ⁊ impedita. Sz in subeth nō sic eo q; est passio prime ptis cerebri a qua nō oriunt nerui motiui q; pp anhelitum ad pectus descendunt ⁊ ad diafragma. Tertia est q; habens subeth gradatim procedit de somno graui ad subeth ita q; subeth nō accidit subito sed paulati-

ue. Apopletico

Universidad de Deusto

a ¶Apoplexiam ꝛc.]¶Primo ponit signa in generali ⁊ ꝓfuse. Secundo in speciali.ibi secūda[_ Illam vero.]Dicit primo ꝙ apoplexiam antecedit ſoda propter vapores in capite multiplicatos. Dixit ſm plurimum: ꝙ aliquādo ſimul aliqua materia eliquatur: ⁊ facit ſubito apoplexiam. Vel dixit ſm plurimum propter apoplexiam que fit a causa primitiua: inflatio guidez in ſanguinea vel in phlegmatica cum a phlegmate ſurgūt vapores. Vertigo ex eiſdem vaporib⁹ ⁊ ſcothomia ꝛc. tenebrositas ꝛc. Tremor in toto ſ. quādoq; ex ſuffocatiōe caloris a materia phlegmatica. Vel tremor .i. tectigatio ex ventoſitate phlegmatica. ſtridor ꝛc. totum hoc ex nocumēto cerebri fit: ſed fit magis in ſomno ſtridor propter vaporum cōclusionem. Urina vaporoſa multotiens: ꝙ: cū materie phlegmatice aduenit aliquis feruor: ⁊ iō urina inſpiſſatur ⁊ fit nigra .i. nō lucida. Et quia phlegmatis fruſta poſſunt expelli in urina: ideo poteſt quandoq; apparere ypoſtaſis vel ſedimen ſerrina: ideſt ſicut ſeratura lignorum cū fruſta ſunt groſſa: ꝙ ſi ſunt lata erit ſedimen furfureum.

¶Apoplexiam[a] preterea antecedunt ſm plurimum ſoda: ⁊ inflatio guidez ⁊ vertigo ⁊ ſcotomia: ⁊ tenebroſitas viſus: ⁊ tremor in toto corpore. ⁊ ſtridor dentiuz in ſomno: ⁊ grauitas: ⁊ pigritia. Et multotiens quidem eſt eius vrina vaporoſa ⁊ nigra: ⁊ ipſa eſt ſedimen ferrinuz ⁊ furfureum. ¶Illam[b] vero que eſt a qualibet percuſſione aut caſu aut cōmunitate membri cognoſces ex principijs que tibi iterata ſunt. ¶Que[c] autez eſt ex apoſtemate nō euacuatur a febre precedēte ſigna que diximus in apatibus. ¶Et illam[d] quidem que eſt ex ſanguine ſignificant ſigna ſanguinis predicta multis vicib⁹. Et eſt facies rubea ⁊ oculi rubei valde: ⁊ guidez ⁊ vene ceruicis ſunt extenſe ⁊ plene: ⁊ ſpacium phlebotomie eſt elongatum: ⁊ fuit antecedens receptio eius quod generat ſanguinez. ¶Illam vero que ex phlegmate eſt ſignificāt color: ⁊ forma oculi: ⁊ humoroſitas narium: ⁊ reliqua que dicta ſunt. Cum ergo[e] ſeni acciderit vertigo con comitans iterata tunc illud nūciat apoplexiam.

b ¶Illam vō que eſt ꝛc.]¶Hic in ſpeciali ponit ſigna ſpecierū apoplexie ſm ſuas cauſas. Et primo ponit ſigna facte ex oppilatiōe propter clauſionem. Secundo ꝓpter repletionem. ibi ſa[_ Que autem.] Conſiderandum ꝙ clauſio fit ex qualibet re: qua fugit cerebrū: ſicut percuſſione caſu aut mala materia cōmunicata ab aliquo membro: vnde cerebrū fugit: ⁊ ſigna ſunt nota ⁊ dicta in capitulo de epilepſia. Poteſt etiam fieri clauſio a frigore faciente ſtipticum: ⁊ huius ſigna ſunt nota: verbigratia: quia homo ambulauit in vaſto gelu.

c ¶Que autem ꝛc.]¶Hic ponit ſigna eius que fit propter repletionem: ⁊ primo propter repletionem a poſtemoſam: ſecundo nō apoſtemoſam. ibi ſecunda[_ Et illam.]¶Conſiderandum ꝙ febris cōſequitur ne ceſſario apa cēbri: ⁊ cuz hoc eſt ſignuz cōe apatibus cerebri: ⁊ ideo vult Auí. ꝙ preter ſignū cōe qđ eſt febris: ⁊ qđ dī precedens ſigna ꝓticularia: ſunt ēt alia ꝓticularia ſigna apatuz dicta ſupra.

d ¶Et illaz ꝛc.]Dicit ponit ſigna ſanguinee: ⁊ hec apoplexia vt pluriz / muz fit ex oppilatōe viarum ad cerebrū: lz ēt poſſit fieri ex oppilatiōe viarum a cerebro. So ponit ſigna phlegmatice: q̄ vt plurimū fit ex oppilatōe viaz a cēbro. ibi ſa[_ Illaz vō.]Qđ ꝑmo dicit ē notuz: pōit. n. ſigna dñij ſanguis: ſo pōit ſigna dñij phlatis: ⁊ oia iſta ſigna ſt ſup multotiēs iterata.

e ¶Luz ergo ꝛc.]Hic ponit cañ. ꝓnoſticū. Lōcomitans. ſ. tpe longo iterata pluribꝫ periodis nūciat apoplexiā pp cām dictā ſup. c. de vtigine. ¶De cura. Cap. xiij.

Jacobus

ue. Apopletico vero caſus ſubito accidit cuz eius mā ſubito diffunditur ad omnes cerebri meatus ⁊ ventres: ⁊ hos ex toto oppilat.

Apoplexiam preterea. ¶In ſecūda refert. xi. ſigna que precedere ſolēt apoplexiam. Primū eſt ſoda ſeu dolor capitis ex humoꝝ multitudine replentiū caput. Sēm eſt inflatio guidez ſeu venarum colli que aſcēdunt ad caput ꝓpter eādem cauſam. Tertium eſt vertigo ꝓpter ebullitiōem quaz facit in phlegmate cerebri caliditas: vnde multiplicantur groſſe ventoſitates ⁊ vapores groſſi qui ſpiritibus ſenſitiuis immixti vertiginem faciunt. Quartum eſt ſcotomia ꝓpter eandem cauſam. Quintuz tenebroſitas viſus ex cauſa conſimili. Sextuz eſt tremor in toto corpore ꝓpter oppreſſionem cerebri ⁊ neruoꝝ multo phlegmate. Septimū eſt ſtridor dentiuz in ſomno ſit propter debilitatem ⁊ oppreſſionem lacertoꝝ mandibularum. Juxta illud principis tertij. vij. c. xij. Stridor dentiū in ſomno fit ꝓpter debilitatem lacertorum mandibularum: ⁊ accidit infantibus multotiēs ⁊ remouetur quādo fiunt puberes. Et quādo multiplicatur ſtridor dentium ⁊ ſonitus eorum in ſomno indicat apoplexiam aut epilentiam aut ſpaſmum: aut ſignificat vermes in ventre: hec ibi. Octauuz eſt grauitas corporis ⁊ capitis ꝓpter abundantiam groſſi ſanguinis aut phlegmatis in eis. Nonum eſt pigritia in voluntarijs motibus propter oppreſſionem cerebri ⁊ neruorum a multis phlegmatibus. Decimum eſt ꝙ apopletici vrina multotiens nigra fit ⁊ vaporoſa: marie in circulo ⁊ in apoplexia de ſanguine groſſo bruno melancholico propter aliquid huius inferius expulſum cuz vrina decidi. Et ſi fit vaporoſa ſeu granuloſa vel ſpumoſa ſurſum ꝓpter phlegmatis ebullitionez in partibus capitis cui reſpondet circulus in vrina apparens. Vel nigra efficitur ab inati caloris mortificatione tam ꝓpter phlegmatis ſuperabundantiam q̄z ꝓpter defectum motus anhelitus ⁊ cuentationis cordis ab aere quare ſuffocatur. Undecimum eſt in vrina apopleticorum quandoq; eſt ſedimen ferrinum ⁊ furfureum. Ferrinum quidem ideſt ferro ſimile vel ſquamis eius in colore ipſius. Furfureum vero puta intra ſe habens reſolutiōes furfuri ſimiles. De quibus Hippo. apho. quarta: apho. lxxvij. ait. Quibus in vrina pingui exiſtente furfurea mingūtur ſedimina his veſica ſcabit. Et Egidius in de vrinis ait. Per ſquamas tenues ⁊ furfura mincta notatur. Uefice ſcabies: at ſi febris comitatur. Totius fluit itegritas corpus tenuatur. Qđ autem ſuper apoplexia ſignificent vel in apopleticorum vrinis apparere ſoleant: nec in opere repperi: nec in practicis alijs famoſoꝝ virorum: neq; ꝙſentaneū rationi videtur: niſi in apoplexia ſanguinea cū febre ꝓtinua putrida in qua nihil eger trāſglutire pōt ⁊ cor inflāmatur: q: per anhelituz nō euentatur: vnde vene poſſunt intus arefieri ⁊ furfures ab his tenues ſeiungi que mixte hypoſtaſi per vrinaz defluant.

Illam vero que eſt. ¶In tertia dicit ꝙ ſigna apoplexie ꝓtingentis ex caſu vel percuſſione vel ab aliquo membro tranſmittente cerebro materiaz vnde fit cognoſcuntur ſatis ex principijs que prius tradita ſunt vt percuſſio grauis aut caſus qui prefuit ſignat apoplexiam inde proceſſiſſe: ſicut prenotauit in ſimili de ſoda que facta eſt a caſu vel percuſſione tertij prima tractatu ſecundo capi. ſeptimo. Et apoplexie facte ex membro alio ſicut ex epate tranſmittente cerebro ſuperfluum ſanguinem ſigna ſunt repletio grauitas ⁊ dolor preexiſtens in membro cōmunicante ⁊ ꝙ paſſio cerebri creſcit ⁊ decreſcit ſm augmentum vel decrementum indiſpoſitionis mēbri cōmunicantis ſicut prenotatum eſt in dolore capitis cōmunicato per aliud membrū tertij. i. tract. ij. c. vij. ℈. illo. Facta autem ꝓpter cōitatez contingit ⁊ deſtruitur ⁊ fit fortis ⁊ debilitatur ſm ꝙ accidit mēbro cōmuni de dolore ⁊ deſtructione ⁊ fortitudine ⁊ debilitate.

Que autem. ¶In. iiij. dat duo ſigna apoplexie apoſtemoſe. Primum eſt ꝙ nunquam euacuatur a putrida

De partibus

febre. Nam apoſtemata intrinſeca principalium membroruz aliquid putredinis habentia ſemper ſibi aſſociant febrem continuam ꝓpter colligantiam vehementem cum corde. Secundum eſt ꝙ febris huius apoplexie precedit ſemper vel cōcomitatur ſigna apoſtematis formati in cerebro calidi aut frigidi deſcripta prius tractatu tertio huius fen capitulis de ſignis carabiti ⁊ lethargie: ⁊ tractatu primo eiuſdē capitulis. xxvi. ⁊. xxvij. ⁊. xxviij. inde ergo require.

Illaz vero. ¶In. vi. ꝑmo dat quatuor ſigna apoplexie phlegmatice. Primū eſt calor faciei pallidus ſubalbidus ex ſuperabundantia phlegmatis in capite redūdantis ad vultum cū quodā tumore. Secundū eſt forma oculi ſomnolenta pigra multe humiditatis in lachrymalibus cū lachrymis ⁊ lippis. Tertiuz eſt humoroſitas narium ex phlegmatibus ⁊ muſcilagibus deſcēdentibus ad ipſas. Quartum eſt reliqua ſigna ſupabundantie phlegmatis in cerebro dicta prius ca. xv. primi trac. huius ſen. Et capitulo eodem inuenies ſigna ſupabundantia nigre cholere in cerebro que cum ablatione ſenſus ⁊ motus ⁊ impedimento magno in anhelitu ſignant apoplexiam ex melācholia ſi que fuerit talis. De qua ſiluerunt ac ſi nunq̄z accidit Auēzoar Raſis Serap. Aſſeſue ⁊ princeps cum eis. Secundo dicit ꝙ quādo vertigo ſenibus accidit ipſos cōcomitans. ⁊ ſepe iterata futuram denunciat apoplexiam: q: materia vertiginis huius vt plurimuz eſt phlegma in cerebro excreſcēs quod adeo tandem multiplicatur vt omnes cerebri ventriculos oppilet apoplexiam faciens. ¶Attende ꝙ Raſis lib. diuiſionum: cap. xiij. ſigna apoplexie ſic breuiter perſtrinxit. Fit ex ſanguine: ⁊ ſigna eius ſunt rubedo maxillarum ⁊ faciei ita vt ſit quaſi ſuffocatus ⁊ exuberatio alguedegi ⁊ venarū. Et fit ex humoribus crudis phlegmaticis. Cuius ſigna ſunt mollificatio ⁊ albedo coloris ⁊ multitudo munci ⁊ ſputi: hec ille.

¶De cura apoplexie. Cap. xiij.

c **Ura quidem.** ¶In hoc capitulo primo agit de curis apoplexiaruz a cauſa extrinſeca ⁊ a cauſa cōiuncta. Secundo de cura ſanguinee: ibi[_ Regimen vero illius_] Tertio phlegmatice: ibi[_ Si cum ea vero_] Quarto de dicta apopleticorum: ibi[_ Cibi autem habentium_] Quinto de cura apoplexie cum febre: ibi[_ Et apopleticus.]

¶In. i. parte primo aſt ꝙ cura apoplexie que facta eſt ex leſione extrinſeca ſicut ex caſu vel percuſſione vel violentiſſimo, frigore capiti occurrente eſt regimen illius cauſe primitiue puta cura caſus vel percuſſionis violente capitis prius memorata cap. vlti. tertij trac. huius preſentis ſen. Et iterum dicenda cap. primo tractatus tertij: ſen quinte primi de fractura cranei. Vel cura frigoris fortiſſimi capitis cum caſtoreo ſinapi ſimo columbino piretro pipere ruta aut euforbio vel oleis eorum aut emplaſtris ex eis. Et incipere oportet a fortioribus ꝓpter imminentem neceſſitatez ⁊ periculum ſubitum quod nullam patit dilationem: neq; finit fieri gra-

gore:ꝛ cura est remotio illius cause vel a cōmunitate membri mittentis malum vaporem:ꝛ cura est vt sciuisti in cañ.generali:ꝛ in specialibus capitulis soda:ꝛ de epilepsia:ꝛ ꝑm hoc duo facit:vt patet.

a ¶Regimen ꝛc̄.]¶Hic ponit curam apoplexie:cuius cā est oppilatio a repletiōe. Et primo quando repletio est non apostemans: secundo ponit cañ.in cura quando est apostemans:tertio addit cañ.quendam.ibi secunda [Cumqz apopleticus]ibi tertia [Et scias.]Prima in duas: primo ponit curam sanguinee:secūdo phlegmatice:ꝛ iste sunt species distincte ꝑm modos supra dictos:ibi secunda [Si cum ea.] Cōsideranduz qꝫ lz apoplexia possit fieri a materia melancholica:vt Cōmentator i cōmēto apho.lvij.sexte particule.Apoplexia maxime fit ꝛc̄.tamen Aui.dedit intelligi curam ex cura epilepsie melācholice ꝛ aliarum passionuz melancholicarum dictaruz supra.De cholera vero est quasi monstrum qꝫ apoplexia fiat: ꝛ si fit appareat cura ex capitulo de cura fibare ꝛ karabitus:qō dicit patet cum dicit: qꝫ docui te.s.capto de soda facta ab odoribus bonis: vel ex cañ.vltibus.

b ¶Si cum ea ꝛc̄.]¶Hic ponit curaz apoplexie phlegmatice:ꝛ protelat in hoc sermonez:qa est apoplexia frequētius accidens. Et primo dicit curam ꝑ medicinas.secūdo per dietam.ibi ꝓa [Cibi autem.]Prima in septem:primo ponit curam ꝑ euacuationem:secūdo per medicinas alterantes.s.euaporantes ꝛ resoluentes ꝛ subtiliantes materias:tertio ꝑ sternutatoria ꝛ caputpurgia:quarto ꝑ vomitum:quinto ꝑ resolutiua ventositatis:sexto per resoluentia ꝛ exiccantia post euacuatiōes:septimo specialiter per gargarismata ꝛ sternutatoria ꝛ masticatiōes:ꝛ etiam vnctiones.ibi ꝓa [Et fiat post illud]ibi tertia [Et nō est malum]ibi q̄rta [Et si est possibile]ibi quinta [Et oportet quidē]ibi sexta [Et si ē possibile] ibi septima [Et cum videris.] Consideranduz circa primaz partez qꝫ lz deinde pōt dicere ordinem opationis:ꝛ verificatur: qꝫ facta phlebotomia possunt fieri alie euacuatiōes:pōt etiam dicere ordinem locutiōis: vt post q̄z docuit curā si materia est sanguini mixta: ponit curaz etiā si phlegma fit a sanguine venudatum.Bibat quod soluit si in ipso pertranfit:idest si potest transglutire. Vel:idest si potest tolerare. ¶Considerandum qꝫ statim incipit a solutiuo forti etiam non premisso digestiuo:quia iste morbus peracutus est valde.¶Circa secundam partez considera duos canones. Primus est quare cera miscetur ḥis vnguentis . Secundus canon est : qꝫ incipias a debiliori

¶Et fac ipsuz olfacere qō cōfortat cerebrū ꝛ non calefacit cū eo qō docui te.

¶Si cuzᵇ ea vero q̄ facta est ex phlegmate inueniuntur signa sanguinis phlebotometur etiā: deinde clysterizetur cū clysteribus fortibus:ꝛ supponantur collyria fortia in qbus ponūtur gūme ꝛ felbouinum:postea bibat quod soluit si in ipso pertranfit ex pillulis in quaꝝ potu habeť fiducia sicut pillule de euforbio.

¶Et fiant post illud super caput ipsius ꝛ mēbra vaporationes calefaciētes:

Jacobus

dationez primo incipiēdo a debilioribus deinde procedendo ad fortiora. Secundo dicit qꝫ regimen apoplexie que fit ex cōmunitate seu colligantia mēbri alterius cui cōmunicat cerebruz ꝛ compatitur : est cum eo qō tibi preterijt in canone.i.cum auxilijs que prius iterata sunt capitulo vltimo primi tractatus huius fen.Et cum eo quod tibi preterijt in capitulis alijs de morbis capitis quandoqz fientibus a causa priuata ꝛ quandoqz a causa cōmunicata sicut dolor capitis lethargia subeth epilentia.

Regimen vero. ¶In hac secunda parte primo agit de cura apoplexie sanguinee ꝑ phlebotomiā. Secundo per clystere:ibi [Et post phlebotomiam] Tertio per tenuem dietaz:ibi [Et subtilia] Quarto ꝑ frigidos odores:ibi [Et fac ipsuz.] ¶In prima particula dicit qꝫ regimē cure apoplexie ex sanguine ē phlebotomia in illa hora in qua ꝑmo apparet ex cephalicis vtriusqz vel ex venis guidez que in collo apparent cum plurima sanguinis emissiōe. Maz per istam phlebotomiam sanatur apopleticus in dispositione.i.prompte ꝛ faciliter.Juxta illud Rasis.ix.almansoris capitulo de apoplexia. Attēdendum erit an patientis facies multum rubere vel nigrescere vel virescere videatur quemadmodum cōtingit cuz sanguis in aliquo membro ex constrictione retinetur:tunc enim sanguis ex duabus guidez ilico extrahendus est aut ex duabus cephalicis.

¶Et post phlebotomiam ꝛc̄.¶In secunda dicit qꝫ eger clysterizetur in apoplexia sanguinea post phlebotomiam cum eo quod sciuisti de clysteribus prius memoratis in curis aliarum passionum capitis : vt materia per hec a capite deponi seu subtrahi valeat. ¶Et super his attēde qꝫ lz in alijs egritudinibus sanguineis capitis clysteria lenia nō multum calida nec fortia acuta ministrari debeant vt feces deponant ne effument ad caput ꝛ nō afferant febrem vel inquietudinem in apoplexia hac fortia et acuta ministrari debent. ¶Primo ne remaneant in corpore infirmi nihil educentia:eo qꝫ viscerum sensus sopitus est: ꝛ intestina egri non sentiunt onus neqz punctiones clysterium lenium quibus irritentur ꝛ prouocentur ad expulsionez. ¶Secōdo quatinus ꝑ clysteria acuta eger euigilet ur ꝛ sensus ꝛ motus sopiti excitētur. ¶Tertio qa clysteria acuta fortis attractōis aliquid attrahunt de grossis humoribꝰ a partibus cerebri qui sanguini cōmixti cooperabantur ad oppilationes meatuum cerebri ꝛ ventriculoruz eius. ¶Quarto qꝛ aliquid sanguinis diuertunt a partibus capitis ꝓpter punctiōes fortes doloroſas in intestinis . Des ergo hoc clystere.℞.ciclaminis pulpe collogntide:añ.ʒ.i.ꝛ.ʒ.cartami.ʒ.i.centauree minoris.ʒ.ʒ.hysopi thymi folioruz malue:añ.ℳ.i. fiat decoctio ꝓ vno clysteri:in qua dissolue mellis.ʒ.ij.salis cōmunis.ʒ.ʒ.fiat clystere.Vel hoc.℞.aque galli quantum sufficit ꝓ vno clysteri:in qua dissolue pillularum cochiarum.ʒ.iij.benedicte.ʒ.ʒ.salis gemme.ʒ.ij.mellis rosati colati quarti.ʒ.fiat clystere.

¶Et subtilia regimen ꝛc̄.]¶In tertia iubet subtile regimen ciborū ꝛ potuum ḥis apopleticis de sanguine offerri sic qꝫ cōtenti sint iulep simplici ex aqua ꝛ zuccara:ꝛ aqua hordei subtili potabili quam ptisanaz vocamus:in qua hordei virtus fine substantia est: ꝛ aqua casei vel sero caprino vt ista ꝓhibeant virtutis defectum non augentia sanguinem ne simul adaugeant causam morbi ꝛ morbum.Dixit enim Hippocras ꝑma apho.apho.vi. Ad vltimas egritudines vltime curationis.i. diete subtilissime:ad perfectionem sunt potentes.Et Gal.in cōmē.dicit.Ultimas egritudines intellexit vltimas habentes vltimates.i. periculosissima accidentia:vnde precipit subtilissimam dietam dari . ¶Attende tamen qꝫ si apopleticus trāsglutire nō possit que ori imponūtur:sed ori intromissa p̄ nares redeunt nō est festinandū in porrigendo eis illa que dicta sunt: ne aliquid ex eis arteriam vocalem intrans plus impediat motum anhelitus ꝛ suffocationem infirmi acceleret.Sed si transglutiri que dicta sunt possint tunc da hec paulatiue.

¶Et fac ipsum ꝛc̄.]¶In quarta iubet qꝫ isti apopletici frequēter odorent odores nō calidos qui cerebrum cōfortent vt odorem camphore ꝛ rosarum siccarum ꝛ sandalorum maxime muscaſcelinoꝝ. ¶Attende qꝫ Rasis lib.viuisio.ca. de apoplexia curā apoplexie de sanguine fientis sic breuiter pstrinxit.Et cura eius est phlebotomia ambaꝝ cephalicaꝝ sik in vna hora.Et assiduatio vētosaꝝ post illud sup crus:ꝛ mioratio cibi:ꝛ ꝓ-

Be partibus

missio vini:ꝛ assiduatio balnei.Et ℳesu.sum.iij.pti.i.sectio.i.c.vlti. ait. Et si qdem apoplexiam sanguineā esse videris vtriusqz partis phlebotoma cephalicam ilico simul cū emissiōe multi sanguinis fi res patitur. Et frequēter crura ꝛ pedes ventosari faciaꝛ:ꝛ trahere inquantuz potes ad oppositam ptem cū oibus generibus attractionū:ꝛ etiam cū clysteribus acutis;ꝛ sternutatorijs:ꝛ suffumigationibus ꝛ alijs:hec ille.

Si cum ea vero. ¶In hac.iij. pte ꝑmo agit de cura apoplexie phlegmatice per cuōes.Secūdo per vaporationes embrocas ꝛ olea post purgationes:ibi [Et fiāt post illud.]Tertio p sternutatoria ꝛ caputpurgia ꝛ ꝓfortatiua olea ꝛ ignifera: ibi [Et nō est malum]Quarto ꝑ vomitū ꝛ eductionem ventositatum ꝛ impositionem pile in ore: ibi [Et si est possibile fac eū vomere]Quinto per medicinas ore sumendas post purgationē:ibi [Et si possibile est post euacuationē]Sexto de medicinis ministrandis in alleuiatione ꝛ declinatione morbi:ibi [Et cum videris alleuiationem.]

¶In.i.pti.dat quatuor cañ.super cuōnibus faciendis a ꝓncipio in apoplexia phlegmatica nō expectata digestione pp iminens periculum suffocationis ꝛ mortis.Juxta illud ℳesu.ca.de apoplexia. Cura huius egritudinis prima est cure epilentie preterqꝫ opz vt oē genus cure administret subito.Dilatatio eni ducit ad mortē festinā:cū sit etiā ipse morbus paru ꝑ se recipiens curā sicut Hipp.dixit. Verūtamē vt nō appeat ex pte operantis defectus conaberis a ꝓncipio mām subtrahere inquātuz possibilitas exigit:hec ille.Primus cañ.est si signa dñij sanguinis inueniuntur cum apoplexia iaz facta ex phlegmate phlebotoma ēt vtrāqz cephalicaz: sicut in sanguinea vel vtrāqz guidez vt sanguis coadiuuās ad oppilationes vēriculoꝝ ꝛ meatuū cerebri cū pte phlegmatis ꝑ phlebotomiā valeat educi.Scōs est facta phlebotomia paulopost infirmus clysterizetur clysteribus fortibus.Quoꝝ tria libet hic inferere cuz suis auctoribus q̄ describit ℳesu.c.xx.sum.iij.ptic.i.sectionis.i. Filius Zacharie.Clystere ꝓferens lethargie phlegmatice ꝛ oblioni ꝛ apoplexie.℞.collogn.interioris.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.cartami.ʒ.i.corticū radicis cappar is seminis vtrice añ.ʒ.iiij.calamēti.ʒ.i.coquātur oia in.iiij.lib.aque vsq; dū redeat ad lib.i.ꝛ.ʒ. Et accipe huius expressiōis lib.ʒ.murabati.i.mellis rosati.ʒ.i.ꝛ cū oleo fiat clystere ꝛ injiciatur:sit aūt de oleo rute vel lauri quarti.ʒ.Bal.Clystere efficax ꝛ sublime ad lethargiā ꝛ epilentiā ꝛ apoplexiā ꝛ paralysim. Accipe arthanithe.i.ciclaminis ꝛ collogn.interioris:añ.ʒ.i.ꝛ.ʒ.cartami ʒ.i.centauree minoris.ʒ.ʒ.ellebori albi.ʒ.i.ꝛ.ʒ.hasce.i.thymi.ʒ.viij. coquantur oia sicut diximus ꝛ clysterizeť cū eo.Aliud nostruz:inqt ℳesu. ℞.collogn.interioris.ʒ.ij.cētauree.ʒ.ʒ.cartami polypodij añ.ʒ.i.hysopi hasce.i.thymi radicū malue añ.ℳ.i.mellis.ʒ.ij.vel.iij.salis masse.ʒ.ʒ. salis gēme.ʒ.iij.fiat sicut diximus:est enim vtile.Tertius cañ.est:supponantur ꝛ ano imponanť collyria fortia.i.suppositoria acuta in qbus ponuntur gūme sicut euforbiū galbanū amoniacū vel asa fetida ꝛ felbouinuz:maxime cū clystere adhibitū nō redit:ꝛ queris vt eius reditus festinet:vel cum nō audes ministrare clystere pp verba hoium ne tuo clysteri moz egri imponatur.Fiant ḡ fortia suppositoria sic.℞.fellis bouis.ʒ.ʒ. mellis.ʒ.ij.decoquantur vsq; ad spissitudinez mellis:ꝛ in fine decoctiōis adde pulueris euforbij salis gēme añ.ʒ.i.ꝛ.ʒ.ꝛ inde formētur suppositoria grossa ꝛ oblonga.Vel.℞.ase ꝛ serapini añ.ʒ.ij.quas manibus malaxa cū felle bouino:deide volue manibus sup puluerē.ʒ.i.euforbij: ꝛ.ʒ.ij. salis gēme:formādo inde suppositoria sup fundū peluis vel asserē politū vel lene marmor.Vel.℞.pulpe colloquin.ʒ.ij.ellebori albi esule añ.ʒ.i. euforb.ℨ.ij.tere ꝛ cōmisce cū lib.ʒ.mellis adhuc calidi cocti ad pfectionem:ꝛ forma inde plura sup sal tritū grossa ꝛ longa suppositoria.Quartus cañ.est:post clysteria vel suppositoria bibat eger aliqꝺ de solutiuis ex pillulis fortibus in quaꝝ potu fiducia habetur qꝫ fortiter extrahant a capite phlegma:sicut sunt pillule facte de euforbio si patiens ipsas transglutire possit prc dissolutas in aliquo liquore que quinti.i.trac.ix.c.xxiij.ſic describunt.℞.agarici pulpe collogn.euforbij serapini bdellij oiz añ.ʒ.i. aloes.ʒ.ij.terank:ꝛ ꝓficiank cū aq̄ caulis ꝛ fiāt pillule:de qbus detur.ʒ.i. ꝛ.ʒ.in apoplexia dissolutis ꝑus in.ʒ.iij.aque mellis calide . Vel da.ʒ.ij. ex pillulis cochijs sic dissolutis. Vel da.ʒ.ʒ.hieralogodion sic dissoluti. Vel.ʒ.ʒ.hiere archigenis:vel hiere ruffi. ¶Et fiant ꝛc̄.] ¶In.ij.

dat vndecim

biliori vnctione. Contra q3 in forti morbo debemus a fortiori incipere vt Auicē.primo cano.fen quarta primo capitulo. Respondit Conciliator: differentia.cliij.q3 hec cura est tentatiua. Uel dicendum q3 bene incipimus a fortibus euacuatiuis ꝛ alteratiuis: sed nō a forti vnctiōe: q3 requirit euacuatiōem precessisse. Aliter possumus dicere q3 inunctio a qua incipimus in apoplexia est fortis respectu ꝯinunctionum a quibus incipimus in debili egritudine: sed respectu inunctionum ad quas possumus permutari nō est omnino fortis. ¶ Cōsiderandum secundo modum loquendi Aui. quia dicit ꝛ fiat post illud: qa vult q3 euacuatiōes debeant precedere allelel. idest cacula maior. Phigia. i. storax liquida. Kist est due contile vt infra fen. xxij. ca. de doloribus iunctaruz. Cōtila est ʒ. ix. ꝛ apud aliquos est ʒ. iiij. ʒ.

a ¶ Secundū vtrosq3 modos predictos: qa vel stet piretrum in infusione: ꝛ pro: idest humectatione. xl. diebus vel co-

Jacobus

dat vndecim regulas super embrocis vaporationibus ꝛ oleis proprijs in apoplexia post purgationes. ¶ Prima est vaporationes calefacientes fiant super caput et membra apoplectici post modo descriptas euacuationes: vt phlegma relictū partim subtilient ꝛ partim resoluant: vt cum sale grosso milijs torrefactis furfure macro: grana tinctorum piperibus contusis vel gariofilis. Torrefac que mauis ex his in patella: ꝛ sacculis impone de tela subtili quos actu calidos nunc capiti: nunc collo: nūc vultui applica vel spine dorsi. ¶ Scda est embrocas adhibe capiti ex decoctionibus calidaruz herbarum fm hunc moduz. ℞. seminis anneti sceha idest sticados arabici amaraci idest adiantos: vt ait Januē. vel vt Mesue ait maiorane folioruz citri calamēti origani abrotani: añ. ℥ M. i. fiat decoctio in lib. v. aque fontis donec redeant ad tres que super caput ab alto effundatur actu calida. ¶ Tertia est: fiat inunctio sup caput rasum cum oleis in quibus est virtus calefaciens sicut est hoc oleuz. ℞. olei de ruta lib. 5. cuz quo permisceas piretri castorei galbani oppopanacis añ. ʒ. ij. ꝛ fiat vnguentum. Uel inūge caput oleo de euforbio vel de castoreo: vel de sinapi: vel benedicto: vel de cinamomo. ¶ Quarta est inungat totum corpus apoplectici ex oleo communi in quo fit sulphur fm hunc modum. ℞. furfuris macri subtiliter puluerizati. ʒ. ij. olei oliuarum maturarum dul cium. ʒ. v. aut. vi. misce simul optime ꝛ cum ipso calido totum corpus fortiter confrica ꝛ inunge quatinus attrahas humores inferius ꝛ ipsos resoluas. Et si vehementius id facere cupis loco furfuris pone tantum sulphuris. ¶ Quinta est q3 rectū opus ꝛ cōueniens erit si vapores capiti facias ex gariofilis ꝛ bael: idest quercula maiore que ꝛ camepitheos dicitur ꝛ mace ꝛ nuce muscate ꝛ acoro fm hunc modum. ℞. gariofiloruz macis nucis muscate acori añ. ʒ. 5. camepitheos ficci. ʒ. i. terantur grosso modo ꝛ suauiter inter duas telas subtiles ad formam sacculi bastati: qui sepe ad ignem calefactus capiti egri applicetur. Et si loco de bael heil acciperetur quod est cardamomum maius: aptius credo esset. ¶ Sexta est q3 frequenter apopletici pedes cuz oleo calido calefacto fortiter ꝛ cum aqua calida manibus fricentur vehementer ꝛ diu quatinus humores vapores ꝛ fumi per hec diuertantur a partibus capitis ꝛ euacuetur velocius eger. Et ad istud opus sume rute oleum vel oleum laurinum vel anetinū. ¶ Septima est: vngantur egri spondiles a prima vsq3 ad vltimam ex figia idest storace liquida ꝛ euforbio permixtis hoc modo. ℞. euforbij puluerizati. ʒ. v. misceatur optime cuz ʒ. v. storacis liquide de qua calefacta frica collum fortiter ꝛ totum dorsum. Calefacit enim potenter ꝛ attrahit humores a cerebro versus nuchaṁ ꝛ neruos. ¶ Octaua est: applicetur super nuche initium vbi scilicet collum capiti coniungitur hoc medicamen. ℞. seminis sinapis ꝛ castorei añ. ʒ. 5. euforbij. ʒ. ij. terantur ꝛ incorporentur cum quarti. 5. serapini dissoluti in vino ꝛ fiat emplastrum quod superextensuz alute applicetur parti summe colli. Nam rubificat ꝛ vlcerat hanc partem ꝛ fortiter attrahit a capite humores. ¶ Nona est: quatuor sunt olea plurimuz vtilia pro capitis ꝛ colli ꝛ dorsi iunctione in apoplexia. ¶ Primū est oleuz cucumeris asinini. Cuius descriptionem inuenies in antidotario Mesue. distinctione. xij. Et est talis. ℞. succi cucumeris asinini completi olei sisamini añ. partes equales: coque ad succi consumptionem. ¶ Secundum est oleum rute quod satis in vsu est. ¶ Tertium est oleum squilliticū. Cuius confectionem tangit hic duplicem. ¶ Prima est. ℞. olei oliuarum antiqui kist. i. idest lib. i. ꝛ. 5. in quo infunde squille. ʒ. ij. ꝛ in eo dimitte. xl. diebus: vt squilla per oleum passim humectetur ꝛ oleum squille virtutem recipiat ꝛ soli applicentur estiuo tempore quo squilla coquatur. ¶ Secunda cōfectio fit a calore ignis sic q3 due vncie squille pmixte cum lib. i. ꝛ. 5. olei

quatur: sicut dictum est de squilla.

b ¶ Et non est malum ꝛc.] ¶ Circa tertiam partem cōsidera q3 ignitio ferri: vt sartaginis est medicamen forte ꝛ securius est post euacuationem saltem cum clysterijs: ꝛ hoc ordine procedit Rasis. ix. tractatu Almansoris capi. de apoplexia. Condisi: idest elleborus fm quosdam: sed non est verum: vt supra dixi.

c ¶ Et si ꝛc.] ¶ Circa quartā pfidera q3 i vomitu vel i appetitu vomēdi fit circa partes suptores cōmotio: ꝛ ideo cale facit caput.

d ¶ Et opz ꝛc.] Circa quintaz partem pfidera q3 mā phlegmatica euporans multiplicat multas vēfositates: ꝛ lō ad illaz resolutiōez conatur. Dubitatur quare in apoplexia opz ponere pllam cū nō sit spasmus in eo quo fiat dentium cōfortatio: sed hoc est proprium in apoplexia. Dicenduz q3 frequēter accidit q3 apoplexia icipit ab epilepsia. Uel dicendum q3 nō est

De partib3

veteris applicantur ad ignez donec in hoc oleo squilla decocta sit ꝛ dissoluta. ¶ Quartum est oleum de piretro quod similiter duplici modo fit per infussionem duarum vnciarum radicum piretri i lib. i. ꝛ. 5. olei veteris adhibiti ad solē. xl. diebus vel decocti ad ignem donec radices cocte dissoluantur. ¶ Decimo est rectius ages si ceram immisceas nunc dictis oleis quādo ipsa adhibes vt virtutes ipsorum diutius retineat super partes inunctas ꝛ sit cere quinta pars vt si olei quatuor vncias accipias accipe cere vnam. ¶ Undecima est q3 incipiatur in vngendo apopleticos a debilioribus ꝛ stetur in illis si satis cōferunt vt ab oleo de camomilla vel de spica vel de aneto. Et si hec non conferunt addatur aliqd eorum virtutibus: ꝛ ad fortiora paulatim accedatur: vt ad oleum rute vel castoreo vel de piretro vel de euforbio. Et hec regula obseruanda est vbi purgationes iam contulerunt ꝛ spes magna habetur de euasione infirmi: q3 si aliter fuerit accelerandum est ꝛ incipiendum a fortioribus.

¶ Et non est malum ꝛc.] ¶ In tertia dat quinq3 canones super alijs capiti applicandis post purgationes subductiuas ventris. Primus est: nō est malum adhibere naribus aliquid quod prouocet sternutationem post purgationem cum clysteri acuto: vel suppositorijs: vel pharmaco bibito. ficut cōdisi [quod est radix similis elleboro albo] vel elleborum albū puluerizatum vel euforbium tritum: vt expulsiuam cerebri euigilet ad excutiendum phlegmata oppilantia per palatum ꝛ nares. Secundus est confert immittere naribus caput purgia fortia sicut succum cucumeris asinini vel succū ciclaminis vel succū vrtice vel maiorane vel puluerez staphisagrie vel tentulas intinctas in eisdem succis ad eundē finez. Tertius est cōfert adhibere capiti cōfortātia olea ficut laurinū vel de castoreo vel de cynamomo que ptem materie relictā subtilient ꝛ prim resoluant ptiz habilem reddant inferius fluere relicto cerebro. Quartus est: vtile est tunc approximare ꝛ capiti apponere aliqd igniferum vt actuale cauterium ferri candentis vel sartaginē ignitā. Juxta illud Rasis. ix. alman. ca. de apoplexia. Preterea sartago ferrea calefacienda est ꝛ capiti suo adeo vicinanda vt patientis capilli adurantur. Per id enim liquefit ꝛ subtiliaf grossiuz phlegma capitis ꝛ transit inferius vel resoluit. Quintus est q3 cōfert vt emplastrum aliqd ex resoluentibus prius memoratis capiti apponaf vt emplastrum cōstructum ex fimo columbi super telam extenso ꝛ in sartagine calefacto fortiter vel emplastrum factuz ex oleo de euforbio vel de castoreo cum equali pondere cere incorporato vel emplastruz factū de gūma rute agrestis ꝛ melle anacardi compermixtis inuicem.

¶ Et si e possibile ꝛc.] ¶ In. iiij. pmo ait q3 statim post casum prouocetur vomitus si possibile sit p pēnam pilosam intinctam in oleo de lilio repido vel oleo cōmuni gutturi intromissam maxime si existimaf q3 i stomacho vel in ore ipsius sit repletio ꝛ iam facietas nauseatiua de cibo preacepto precessit eam. Uehementer enim confert iste vomitus. Tum quia prohibet fumos ꝛ vapores ad cerebrum erigi de partibus stomachi. Tū quia prohibet anhelitus membra per stomachum opprimi cibo pagerꝛ uatum. Tum quia coadiuuat violentia motus expgefactioni ꝛ reuiuitie sensuum ꝛ motuuz. Secundo dicit q3 vomitus aliter confert apoplexis: q: nausee motus ꝛ vomendi voluntas ꝛ effectus vomitus calefaciū caput patientis apoplexiam frigidam ꝛ humidam ꝛ phlegma subtilian commouent ꝛ agitant quod in cerebro latet: ꝛ ad velocius descendend preparent. Tertio dicit opportunum fore q3 ventositates eius resoluantur. Et hoc congrue potest ad stomachum referri ne ventositates grossi ipsum extendant quo membra anhelitus fortiter comprimant. Nam in apoplexia valde id vtendū est ne motus anhelitus plm impeditus adhuc

inconueniens sibi coniungi spasmum lacertorum mandibularum: quā uis in aliis musculis sit mollicies: vel possit esse: cum parum euomunt si mant oleum de kerua: vt humiditates que nō possunt per vomitum edu ci: ducantur per ventrez: ⁊ subtilientur: ⁊ resoluantur virtute illius olei: cuius modum ad dandum in potu ponit Auicē. in proprio capitulo. fen. xvi. in sermone cura cholice.

a ¶ Et si possibile est ⁊c.] ¶ Considerandum ꝙ tyriaca ⁊ similes con fectiones magne cū sunt fermētate sunt fortis re solutionis: ⁊ ideo securi us est post euacuatiōem vti eis. Et similiter fim plicibus fortibus: sicut

Jacobus

amplius impediatur. Potest etiam id referri ad cerebrum: qz vento sitates grosse in eo clau se non parum coadiuuāt ad oppillatiōes ventri um cerebri ⁊ meatuum eius. Resoluunt autem iste ventositates vel per moduz vomitus vel per embrocas aut sacellatio nes ex cymino anniso ane to carui ruta fenículo ca storeo ⁊ asa: ⁊ inuenit e ger alleuiationem per re solutionem ventositatū ab his. Quarto dicit ꝙ in apoplexie curatiōe sta tim post casum quādoqz incipitur ab impositiōe pile de pilis inter dētes egri. ¶ Primo vt dētes eius non destruantur ex vehementia compressio nis ipsorum adinuicem. ¶ Secundo vt os egri teneatur apertum ⁊ pā tiens per ipsum anhela re possit. ¶ Tertio vt pē na in os vomituz prouo cans ⁊ medicine alique casui proprie possint intromitti. ¶ Quinto di cit opportunum fore quando parum euomunt ⁊ non quantuz conuenit ꝙ in potu sumant oleum de kerua decoctum cuz ruta quaqz die semel cū aqua de radicibus. Et primo ex hoc oleo sumant. ʒ. ij. postea paulatim quantitatem augeant vsqz ad. ʒ. v. Istius olei descriptio duplex quinti prima tractatu decimo capitulis. xvij. ⁊. xviij. tradita est. Et descriptio aque de radicibus cum qua dari debet datur quinti prima tractatu. ix. capitulis. ij. ⁊ tertio. De hoc oleo dicit Mesue distinctione vltima anti dotarij: ꝙ grossas vētositates dissoluit ⁊ carminat: phlegma quoqz visco sum attenuat: ⁊ fit de granis catapucie maioris que kerua dicitur.

¶ Et si possibile est ⁊c.] ¶ In quinta primo ait ꝙ apopletico post pur gationem confert per os accipere quaqz die mane quantitatem bonda chate vnius. i. auellane de altero quinque sequentium antidotorum si possibile est: scilicet si patiens trāsglutire possit. Primū est tyriaca. Secōz est methridatum. Tertium sceliten: cuius descriptionem dat quinti pri ma tracta. primo cap. xxi. dicens. Scelite est medicina in qua sub fidei iussione affirmant sabei omne iuuamentum existere ⁊c. Quartuz è alau rahehe quod ab vsu excessit: loco cuius vtere tyriaca diatesserō. Quintū est sagzenea magna vel minor: cuius descriptiones dat ꝙnti prima: trac. primo capitulis. 50. ⁊. 51. Et antidota his similia sicut aurea alexandri na: adrianum: blanca: aut antimoron que describūtur in antidotario Ni cholai. Secundo dicit ꝙ ex simplicibus tunc apopletico conferentibus est aureus vnus castorei contriti cum. ʒ. ij. aut. iij. aqua mellis. Vel bakil la vna castorei cum. ʒ. iij. mellini oximellis aquosi potabilis. Et est ba killa grosse fabe quantitas seu pondus granorum. xlviij. Nam castore um caput calefacit ⁊ phlegma subtiliat. Tertio dicit ꝙ potus apopleti corum sit pura aqua mellis: vel aqua mellis cum alefenati: idest specie bus calidis coquine sicut cynamomo zinzibere pipere mace gariofilis ad instar nectaris quod vulgus claretum vocat. Nam ⁊ phlegma di gerit ⁊ ipsum subtiliat ⁊ preparat ad motum caput calefaciens ⁊ lenit pe ctus.

¶ Et cum videris alleuiationem ⁊c. ¶ In sexta dat tredecim regulas super his que conferunt in declinatione ⁊ post alleuiationem apoplexie. Prima est: cum visa fuerit alleuiatio patientis in apoplexia: fic ꝙ recupe rauerit iam aliquid sensus ⁊ voluntarie actionis fiant gargarismata ex hierapigra dissoluta in aqua mellis vel hieralogodion vel ex finapio dis soluto in vino albo vel ex oximelle squillitico. Secūda est: fiant illo tem pore sternutatiōes ex puluere euforbij insufflato naribus vel ellebori al bi vel staphisagrie vel nigelle romane vel piretri vel seminis vrtice vel pi[illegible]bib. albi: vt per dicta gargarismata ⁊ sternutationes excutiantur ⁊ at ne[illegible]bantur a cerebro viscose materie grosse ⁊ phlegmatice quibus oppil li[illegible]. Tertia [illegible]ponantur ventose super collum ⁊ nucram idest vbi col pu[illegible]n craneo cont[illegible]tur vel cum incisione vel sine incisione ꝑm causam Cū condit[illegible]nem ma[illegible]que cerebri ventres ⁊ meatus oppilat. Nam re[illegible]arato[illegible]t per ventosa[illegible]abi: tunc adhibeantur cum scarificatione: [illegible]ngem tunc fiant sine scarificatione cum satis forti igne quatinus ce brum per has calefiat: phlegma [illegible]otilietur: ⁊ sanguis a cerebro nō ex rahatur qui suo calore grossum phlegma viscosum refrenare debuit.

est castoreum. Alanarbage nomen confectionis: vide quinto can. tracta. primo Bondachate est nomen ponderis: forsan. ʒ. i. Bacilla: idest ba ba vna.

b ¶ Et cum videris ⁊c.] ¶ Circa septimaz partez considera ꝙ huius particulares euacuationes securius approximantur cū tam aliqua appa ret alleuiatio: vt notū est ⁊ melius opantur i armatū. i. instrumēto in quo aliqs appēditur ita ꝙ exercitat cū illo vt nō laboret in qualescētia sua: ⁊ cum fortificatus est pōt vti balneo. ¶ Dubitat ad quid cum istis medi cinis imponitur sumach cum sit stipticum. Dicen dum ꝙ hoc fit ad rectifi canduz

decoctio hysopi ⁊ albasce ⁊ calamenti ⁊ origani ⁊ bis similiuz in aceto cui ad miscetur mel ⁊ etiaz aqua in qua elixan tur piretrum ⁊ staphisagria ⁊ albasce ⁊ sumach. Et fortius illo est vt sumantur diapipereon ⁊ longuz piper ⁊ zinziber ⁊ staphisagria ⁊ baurac ⁊ rose ⁊ sumac ⁊ terantur ⁊ cómisceantur ⁊ fiant ex eis collyria: deide administrentur mastica tiones ex eis aut gargarismata i decoctione hysopi cū mastice. Et ex eis qui dem que illi vicina sunt cum fuerit sicut illud sunt piper ⁊ longum piper ⁊ sina pis ⁊ calamētuz. Et ex eis que mastican tur sunt calamentuz ⁊ staphisagria ⁊ pi per ⁊ amaracū ⁊ sinapis sigillatim ⁊ có iunctim: ⁊ pmiscetur eis sicut rosa ⁊ su mac si necessarium est. Et acorus est ex eis que iuuant in hoc capitulo ⁊ ꝓfor tatur eius impressio. Et confert eis inun ctio cum oleis calidis confortantibus spiritum qui est in neruis ⁊ substanti am neruorum resoluentibus superflui tates in qbus nō est labor sicut est oleuz de lilio: ⁊ post ipsuz oleum amaracinū: ⁊ oleum camomillinum et anetinum: et

De partibz

Quarta est ꝙ cause con ualescentie huic adhibe antur infirmo in armatu idest instrumēto quo su spenditur aliquid: vt si / cuti erectus corpe ⁊ ca pite teneatur illic: maxi me horis illis quib⁹ gar garizat vel quibus acci pit sternutatoria vel ca putpurgia: vt a cerebro suo libertius descendant attracte materie. Et pro regula habe ꝙ tenere a popleticum quocūqz in genio sibi tolerabili erectum simul capite ⁊ cor pore valde cōfert ei. Et per causas conualescen tie Princeps hic intelli git quodlibet ingenium vtile apopletico ad resur gendum. Quinta est bal neentur apopletici post tres hebdomadas: non humido balneo dulcis a que calide quod voca / tur tina. Sz aereo quod stuppa appellatur vt fi co calor superflua neruoz ⁊ cerebri resoluat post purgationes vel phlebotomias in eis relicta. Sz cum apoplexia diem septimum nunqz pertranseat. Juxta id Galieni sex to aphorismi. cōmento. 51. illius canonis. Quibuscunqz sanis dolores repē te fiunt in capite ⁊c. Hec autem passio septem dies non excedit cum mē brum nobilissimum sit quō dicit hic. Fac eos balneari post tres hebdo madas. Dic ꝙ licet apoplexia cum maliguitate sua non transeat diem se ptimum: manent tamen post diem illum periculosa ⁊ grauia ipsius vesti gia: scilicet paralysis vnius lateris de morte suspecta magnis ⁊ assiduis indigens auxilijs. Sexta est inungatur eger die balnei puta post balneū vel parum ante ipsum cum oleis calidis actu ⁊ potentia vt oleo de spica: vel de cynamomo vel de castoreo vel oleo laurino vel rutaceo per totuz corpus maxime in latere paralyticato collo ⁊ spina dorsi: quatinus per ea cerebrum ⁊ nerui simul calefiant ⁊ confortentur ⁊ resolnantur super flua ipsorum. Septima est ex gargarismis que post purgationes apople ticis conferunt est hoc gargarisma. ℞. hysopi ficce albasce. i. thymi cala menti origani pulegij absinthij aā. ℥. i. decoquātur in lib. quatuor ace ti vsqz ad consumptionem medietatis cum. ʒ. quatuor mellis: deinde co lentur ⁊ fiat gargarisma. Octaua est ꝙ ita confert gargarisma hoc. ℞. pi retri staphisagrie albasce. i. thymi granorum sumach aā. ʒ. 5. contundan tur modicum: deinde decoquantur in lib. quatuor aque fontis munde vsqz ad consumptionem medietatis: deinde coletur ⁊ gargarizetur actu calida. Nona ē ꝙ fortius est hoc medicamē ℞. pulue. diatriumpipereon piperis longi. ʒʒ. staphi. baurach. i. nitri vel spume nitri rosarum sumach aā. ʒ. ij. terantur optime ⁊ incorporētur cum melle cocto ⁊ fiant forme si miles collyrijs imponēdis oculis vel sicut amigdale que masticent vna post aliam: vel gargarizentur due vel tres ex his dissolute prius in. ʒ. iij. huius decoctiōis. ℞. hysopi ficce origani absinthij aā. ℥. 5. masticis. ʒ. ij. fiat decoctio in munda aqua fontis ad quantitatem. ij. lib. qua calida vtere quando cōuenit: nam potenter extrahit a cerebro phlegmata. Decī ma est piper longum piper finapis ⁊ calamentum sunt ex eis que sunt vi cina in virtute dicto medicamini cum fuerit ex his factum sicut illud: vi delicet forme similes amigdalis ad masticandum vel gargarizanduz cū decoctione modo predescripta. Tere ergo predicta cum melle incorpo rans ⁊ fac dictas formas. Undecima est calamentum ⁊ staphisagria ⁊ nī grum piper ⁊ amaracum. i. maiorana vel adiantos ⁊ grana finapis sunt ex eis que vtiliter in ista apoplexia masticari possunt vel omnia simul vel aliqua ex eis vel quodqz eoruz p se. Et vtile est eis permiscere rosas ⁊ su mach cum ipsis est necessarium vt prohibeantur per rosas ⁊ sumach su percalefactiones ⁊ excoriationes oris ⁊ lingue. ¶ Duodecima est acorus: idest radix gladioli est ex his que iuuant in hoc capitulo: scilicet in numero masticabilium contra apoplexiam. Et confortatur: idest fortis fit impressio ipsius in extractione phlegmatis a cerebro: vel for tificatur per ipsum aliud ex masticabilibus cum quo permiscetur: sed minus offendit gingiuas ⁊ linguam quando prenutritum diu fuerit in melle. ¶ Tredecima est inunctio capitis ⁊ neruorum cum oleis cali dis confortantibus spiritus animales qui sunt in neruis ⁊ substantiam neruorum ⁊ resoluentibus superfluitates in his comprehensas sine la bore ⁊ dolore confert non modicum in declinatione apoplexie: sicut est

oleum

Universidad de Deusto Biblioteca

dum immoderantiam resolutiuorum. Reliqua patent.

a ℂ Cibi aũt habentium ꝛc. ℂ Hic ponit regimẽ ꝑ dietaz: sint subtilioreꝫ: ga morbus est acutioꝛ: ꝛ qa materia viscosioꝛ ꝛ grossioꝛ est credẽda esseqꝛ congelatur magis in oppilatione. In matutinis qꝛ forsan vult

Jacobus

oleum de lilio quod ꝓrinum dicitur: ꝛ fit de radicibus ꝛ floribus ꝓreos. Et describitur in antidotario Mes. distinctione ꝛij. Et post istud oleum vtile in hoc casu est amaracinum seu de sansuco: seu de maiorana: de quo dicit Mes. dicta distinctione. Oleum de sansuco confert dolori capitis confortat ꝛ calefacit nerꝫ ꝛ confortat stomachum. ℂ Tertium ex his oleis est camomillinuꝫ. ℂ Quartum est anetinum que sunt vsualia. ℂ Quintum est oleuꝫ dictuꝫ de squinanto quod fit ex squinanto macerato ꝛ cocto cum triplo ipsius olei olinarum. Et ꝓ hoc oleuꝫ ꝓprie in hoc casu sup caput inunctum. Ipsuꝫ enim est in quo fiducia habetur ꝙ plurimum conferat in morbis ꝛ ꝑcipue quãdo receperit virtutez hysopi ꝛ origani ꝛ calamẽti ꝛ alhasce idest thymi ꝛ cõsimiliuꝫ vt maiorane folioruꝫ lauri ſm hunc moduꝫ. ℞. olei de squinanto lib.ij. in quibus infunde hysopi origani calamenti thymi maiorane folioruꝫ lauri: añ. ʒ.ij. deinde bulli modicum ꝛ cola ꝛ reserua quo calido vtere. ℂ Attende ꝙ Raſ lib.diui. multo succinctius sed imperfectius curaꝫ apoplexie phlegmatice tradidit dicens. Et eius cura est hiera diacologntidos: ꝛ hiera Ruffi: ꝛ pillule cochie: ꝛ enemata. i. clysteria calida vel acuta. Et olfactus plantarum redolentiũ calidarũ ꝛ muschi ꝛ gallie ꝛ odorare rutam ꝛ castoreũ. Et gargarismus cum finapi ꝛ sirupo acetoso ꝛ hierapigra: ꝛ sternutatio cum pipere ꝛ castoreo condisi ꝛ similibus.

Cibi autem. ℂ In hac. iiij. parte dat. ix. regulas super cibo ꝛ potu patiẽtium apoplexiam. Prima est cibi apopleticorum sint subtiliores cibis epilenticorũ: quoniam apoplexia est morbus peracutus vel ꝑ ſe acutus habens statum proximũ principio: ſꝫ ghus cõtinuus est status continuo tenuiter reficere opꝫ: apho. i. apho. x. Item natura valde occupata est in apoplexia circa digestiõem materie. Et innatus caloꝛ ꝙſi absconsus ẽ: vnde nec digerere nec sustinere grossum cibũ potest. ℂ Attende ꝙ in apoplexia nullus solidus cibus masticatione egens ante crisim cõuenit vel cõuersiõem eius in paralysim: qꝛ motus ſ sensus tũc caret infirmus quapropter nihil masticare põt: sed tũc sufficit aquã mellicẽ vel cum speciebus vel aquas pulloruꝫ q̃ sint alterate cũ cynar[illegible]o vel cũ pauca salula vel amigdalatũ cũ pauco zinzibere. Et post quersionem eius ad paralysim cũ iam põt eger masticare cibos: põt dari panis solus aut cum ficubus ꝛ alij cibi cõmesticabiles. Secũda est: rectius est vt in matutinis sit eger ꝓtẽtus solo pane ficco desano frumẽto fermentato ꝛ cocto sufficienter tenero nõ calido q̃ furfuris aliqd sibi retinuerit. De quo Gal. lib. de virtute ciba. c. xij. ait. Panis frumẽti mundi bene factus suo modo preparatiõis quãdo comedit in suo die ꝛ galline ꝛ hedi ꝛc. sunt bona ꝛ temperati chimi inter subtilẽ ꝛ grossum. Tertia est panis predictus cuꝫ ficubus siccis quas caricas vocamus est bonus apopleticis: de quibus Gal. ali. ij. ca. vij. ait. Virtutem autem habent subtiliatiuam ꝛ incisiuam ꝓpter quaꝫ ꝛ ventrem ad egestionem valde excitant ꝛ renes expurgant. Quarta est: potus super cibũ valde nocet apopleticis. Hoc intelligenduꝫ est de potu superfluo qui facit natare cibos in stomacho ꝛ effumare ipsos abundanter ad caput vel penetrare ad epar ante digestionem ꝛ de potu in illis qui non consueuerunt hora comestionis assumere potum sicut olim arabes modeste viuentes ꝛ aliqui veterum qui soluꝫ vtebantur potu postq̃ cibus in stomacho digestus descendere debebat vt conduceret cibuꝫ ꝛ daret el penetrationeꝫ: sed istis temporibus in prandio semper ꝛ in cena solent homines bibere ideo nõ malum est ꝓpter consuetudinem si cum cibo modicum apopletici potent vini aut hydromellis. Quinta est: cum cenare debent apopletici non est malum si ante cenã se exercitent leniter ꝛ aliquo motu sua membra moueant debilia laxata: puta fricationis aut vectiõis lectica aut curru vel equitationis vel ambulationis: siꝓ integre sint paralyticati: immo sint taliter euigilati ꝙ possint in hos motus: nam ꝑ hos innatus caloꝛ suscitatur superfluitates male resoluuntur appetitus insurgit membra cibo aptantur: nerui roborantur. Sexta est apopleticus non citodormiat post assumptum cibum: sed paululuꝫ expectet donec cibus ad f[illegible]m stomachi descenderit ꝛ ibi aliqualiter digeri inceperit: nec plur[illegible]edant in vigilijs: nam tardare somnuꝫ post comestionem spacio [illegible]a vel trium horarum ꝛ non excessiue vltra id vigilare cerebro p[illegible]t diuertẽdo crudos vel indigestos a cerebro vapores prohibentes digestionem: qui dum vigilatur ad extremitates corporis trãseunt: ꝛ in somno ad caput. Et omnis excessus vigiliarum debilitat cerebrum. Septima est origanum cum lentibus elixum fertur a quibusdam bonus esse cibus his patiẽtibus: quia phlegmaticis humiditatibus que neruos imbibunt multum est contrarius. Octaua est vue passe amigdale ꝛ ficus sunt ex fructibus cõuenientibus apopleticis: quia sunt facilis digestionis satis boni chimi parum superfluce. ℂ Attende ꝙ Auenzoar ij. tracta. primo theisir capitulo. xi. de apoplexia sic apopleticorum dietam ordinauit. Et sint eius cibaria carnes columborum siluestrium eli-

ꝙ cena differatur ad matutinum. Ficus sicce sunt fortis expulsionis ad exteriora. Illud. i. vigilia supflua iuuat cerebꝛ. s. in attrahẽdo vapores: ꝛ replẽdo: vt supra dictuꝫ est ca. de corruptiõe memorie. Alia patent.

b ℂ Cum ꝛc. ℂ Hic cañ. est distinguendũ febrẽ curatiuã a febre que

De partibus

ratorum in aqua trite proiectis capitis ꝛ ceruicibus ꝛ dissolute ꝛ colate ꝛ bibat eger illam colaturam: quoniam sunt ei optima medicina ꝛ cibus cõueniens. Et si potest etiam comedere de ipsis carnibus columborum comedat: quoniam sunt de medicinis suis. Et bonum est etiam ꝙ comedat de passeribus assatis in spico ꝛ in olla ꝛ obsomagaro. Et relinquat omnes cibos infrigidatiuos ꝛ ingrossatiuos: hec Auẽzoar. Prosunt etiam ipsis alaude ꝛ turtures ꝛ coturnices ex tritico nutrite ꝛ pulli ꝛ perdices iuuenes ꝛ tenere precipue assate ꝛ piste ꝛ colate. Mona est vinum nouum non conuenit apopleticis ꝓpter hoc ꝙ nondum depuratum fuit a superfluitatibus grossis fecalibus nec a subtilibus spumosis quibus vinum viride ꝛ austerum redditur sunt cõuerse. Vinum etiaꝫ antiquum nõ conuenit eis: qa velociter ad cerebꝛũ penetrat ꝛ declinat ad ipsum ꝛ etiaꝫ ad neruos sua subtilitate: imo ꝛ materias penetrare facit velociter in eos. Sed aptius vinum ꝛ magis conueniens apopleticis est illud quod mediat inter vtrumq̃. Vetus dico ꝛ nouum: qa depuratum est ꝛ nõ acquisiuit magnam acuitatem ꝛ subtilitatem ꝛ velocitatem penetrationis: nec acetositatem qua cerebꝛo ꝛ neruis est inimicum. Verum Serapion primo breuiarij capi. de apoplexia ait. Et confert eis vinum odoriferum antiquum. Sed forte intellexit de parum antiquo: laudat etiam sirupum de melle factum cuꝫ speciebus.

ℂ Attende ꝙ Rasis experimẽtoruꝫ maximus post Gal. ix. almanso. ca. de apoplexia sub quq̃ preceptis curam apoplexie phlegmatice tradidit. Primũ est si apoplexia nõ sanguinea fuerit: imo cũ aerem attrahit infirmus auditur in pectore oregmon ex hoc clysteri clysterizãdus erit: cuius hec est cõfectio. ℞. coloquintide buchoꝛ marien. i. ciclaminis centaureę minoris elleboꝛi albi omnium: añ. ℥. i. coquãtur oia in. iij. lib. aque donec redeant ad vnam: deinde colentur ꝛ ex media lib. huius apozimatis i. decoctiõis fiat enema. i. clystere que si cito exierit iterum fiat donec humorum multitudo fiat simul cum ea exeat. Secundum est naribus cõdisi ꝛ elleboꝛus albus suauiter insufflentur. Tertium est ingeniandum est vt anacardinũ cum hydromelle per os ad stomachum multotiens descẽdere cogatur quaq̃ die semel ex quo vnius aurei pondus in potu sumendum est: cuius cõfectio est in ca. de palysi. Quartum est sartago ferrea calefacienda est ꝛ capiti suo adeo vicinanda vt patientis capilli adurantur. Quintũ est si nõ inde sanatur caput rademus ꝛ ex finapi ꝛ castoreo ꝛ fortissimo aceto epithymabimus. Et rursus illic sup cura apoplexie sanguinee post phlebotomias ex ambabus guidez vel cephalicis ait. In prima aũt huius passionis specie. s. in sanguinea stringemus fortiter brachia ligando supius parum sub cõiunctione ipsorum cum spatulis: ꝛ stringemus tibias similiter: capiti quoq̃ infundendum est oleum rosatuꝫ ꝛ acetum ꝛ minutio facienda est prius in pedibus ꝛ postea in nasi extremitate: hec ille.

Cum apopleticus. ℂ In hac quta parte dicit primo ꝙ quando febricitat apopleticus mora facienda est in ipsius re puta in cura eius ꝑ pharmaca fortia ꝛ ꝑ phlebotomias multuꝫ copiosas donec visitanti discooperatur ꝛ inoresca[illegible] si febris hec minuit apoplexiam vel materiẽ eius paulatiue resoluens: nam tunc febris salua ẽ ꝛ cure proficiens: ꝛ fortasse ẽ crisis. i. crisim afferens. Et hec medici mora seu dilatio opis medicatõis tribus diebus ꝛ tribus noctibus integris seruanda est puta septuagintaduab⁹ horis. Mã toto hoc tpe detegetur medico si salubris fuerit aut mortifera febris. ℂ Attẽde ꝙ virtus ꝛ innatus caloꝛ in radice fortes vehementer interdũ apoplexie materiaꝫ ebullire faciunt: vnde suscitant febrẽ coopantibus ad id oppi[illegible]nibus que de potissimis causis febrium sunt. Et caloꝛ febrilis innatus ictus dirigente virtute digerere incipit ꝛ subtiliare ꝛ fluxibilẽ reddere resolubilẽ cãꝫ apoplexie ꝛ parare ad crisim: ꝛ tũc si virtutẽ vel caloꝛ tum tuis pharmacijs vel phlebotomijs magnis ipedias nõ paru bis: imo forte ex toto crisim phibebis ꝛ egruꝫ occides. Sed tira mora ignarus nõ cognoscens casum nec sciens qd agere prosit: fac aliqua lenia que nãm a crisi diuertere nõ possint: v erectũ ꝛ inter dentes pilã vel cuneũ intromitti iube ꝛ fri suppositoriis vel clysteribus remisse virtutis grossas tinis. Secũdo dicit si aũt ita nõ est. s. ꝙ febris [illegible] crisim afferat: imo febris accidit ꝓpter apostentredinem eius: tunc est mortiferum fine spe [illegible] febrem putridam ꝛ apoplexiam permanentem egrum hunc relinquere signis ꝓnosticis nihil dico mors quam morbus afferet. Tertio di[illegible] constringunt sibi meatus per quos ad e[illegible] eũandas transire deberent vtutes me[illegible] medicine nõ eũant ex mãijs faciẽtibus [illegible] magnã q̃titatẽ nisi vehemẽtis fortitudin[illegible] sis materias subꝫ Et inde pcedie: vꝫ ex sub rint: sicut esu

Universidad de Deusto
Biblioteca

est signum mortis sequens apostema: ꝛ patet.

¶ Et scias ꝛc. ¶ Hic canon suadet vtendum fortibus medicinis. Si enim in febre phlegmatica turbit educeret de illo phlegmate in apoplexia ꝛ paralysi: ga materie sunt conculcate in remotis locis nihil educeretur virtute turbit: sed vtemur colloquintida: ꝛ hoc est qđ dicit: quare non sunt medicine scilicet leues facientes ꝛc. ¶ Dubitatur etiam an in apoplexia debeamus aliquid operari. Videtur q̄ non: per Halyabbatem quinto practice: q̄ precipit nihil eē agendum vs̄q̄ ad septuaginta duas horas. Item mo-

Jacobus

quintide catapucia ciclamen ꝛ euforbium ꝛ nisi de ipsis larga dosis exhibeatur. Et ad illud duo cooperantur. Primum est q̄ morbus non dat inducias ad predigerēdum materias viscosas frigidas ꝛ grossas que sunt euacuande. Secūdum est q̄ sensus ꝛ vis expulsiua sunt sopiti debiles vix euigilabiles. ¶ Cura ergo apoplexie in summa est. xiij. res. ¶ Prima est phlebotomia de vtraq̄ cephalica vel de vtrisq̄ guidez: vel de venis pedum ꝛ de vena nasi cum plurima sanguinis extractione in apoplexia que fit ex sanguine: vel cuius materia cum sanguine plurimo permisceri videtur. Et etiaz ventose cruribus ꝛ collo frequenter adhibite cum scarificatione ꝑm plurimum. ¶ Secūda est infirmum erectum tenere corpore ꝛ capite vel in armatu quo quis suspenditur vel ingenio altero: ꝛ pilam inter dentes vel cuneum mittere. ꝛ impellere gutturi pennam in oleo de lilio intinctaz vel oleo cōmuni que vomitum prouocet: ꝛ per os imittere oleum de kerua a.z.ij. vsq̄ ad. v.z. cū aqua radicū. ¶ Tertia est si eger transglutire possit dare sibi in potu.z.i. ꝛ.ſ. pillularuz de euforbio aut.z.ij. de pillulis cochijs: vel.z.iiij. ex hiera Ruffi que prediſſoluantur in.z.ij. aque mellis calide. ¶ Quarta est clystere aliquod ex acutis fortibus supius descriptis si dictas pharmacias transglutire nō possit vel trāsglutite descēdere tardent nimis longo tempore: ꝛ suppositoria fortia ꝛ acuta si clysteria dare reformides vel si diutius q̄ fuerit opus in corpore māserint. ¶ Quinta est dare in potu post purgationes quantum est auellana de tyriaca magna vel de methridato vel de anacardino vel castorei aur.ſ. cum hydromelle aut oximelle. ¶ Sexta est adhibere naribus fortia sternutatoria ꝛ caputpurgia post purgationes vt euforbij pulueres aut ellebori albi vel staphisagrie nigelle aut piperis: vel odoramēta calida in phlegmatica sicut ambre muschi maiorane spice nucismuschate garioſiloruz rorismarini: ꝛ frigida in sanguinea veluti camphore ꝛ sandaloruz oium. ¶ Septima est in phlegmatica calefacere caput ꝛ corpus ꝛ extremitates p̄ vaporationes embrocas olea vnguenta ꝛ emplastra ꝛ p̄ cauteria vel p̄ sartaginem ferream ignitā sic capiti approximataz vt capillos vrat. Sed in sanguinea laudauit Rasis oleum rosatuz compmixtuz aceto capiti adhibituz. ¶ Octaua est fricationes ꝛ ligature dolorose ꝛ fortes brachiorum ꝛ tybiarum cū cordis aut institis vel vrticationes vel flagellationes dolorose cum virgis sup clunes ꝛ coxas ad excitationem sopitarum virtutum sensus ꝛ motus. ¶ Nona est adhibere hora alleuiationis ꝛ conualescentie gargarismata fortia: ꝛ masticatiōes que potenter extrahant a capite phlegmata relicta in cerebro post purgatiōes cuz. ſ. eger ad hoc deuenit vt masticare aliqd ꝛ gargarizare possit. ¶ Decima est balneum calidum ꝛ siccum quod stupha dicitur post tres hebdomadas. Et post balneum inunctio capitis ꝛ colli ꝛ corporis cum oleis calidis p̄o confortatione membrorū neruosorum ꝛ resolutione residui materierum. ¶ Undecima est leue exercitiū ante comestionem vel fricationis vel delationis in lectica aut curru vel equitationis aut ambulatiōis si nō obstiterit paralysis lateris. ¶ Duodecima est regimen ciborum ꝛ potuuz subtile ante crisim: sicut aqua mellis vel oximel simplex in phlegmatica: ꝛ i sanguinea ptisana subtilis vel aqua casei vel aqua pulli: ꝛ post crisim conualescente egro panis cuz ficubus: ꝛ vue passe ꝛ dulces amigdale ꝛ iuuenes colūbi: turtures pdices coturnices: pulli: pluuerij: passares: alaude: pinchōes ꝛ auicule alie: ꝛ vitella ouorum recentium tremula. Potus tūc sit vinum maturum vinosum rubeum mediocre inter vetus ꝛ nouum: vel aqua mellis cū speciebus ad instar nectaris. ¶ Tertiadecima est sōnus nocturnus distans a cena duabus vel tribus horis sup consuetum latus ante morbū: spatulis cū capite simul eleuatis bene tectis capite corpe ꝛ extremis sex aut septem horis: ꝛ pigrilijs cauere supfluis. ¶ Attende q̄ pneceps in hac. ſ. fen omisit facere p̄oprium ca. de congelatione: quā forte intellexit sub lethargia de melancholico dependente humore: de qua dicit Hal. iij. interio. ca. ij. Hal. Go que dicitur catachos. i. congelatio magis infert passionem puppi q̄z pre. ad stupori ꝛ congelationi ꝓprium est vt anhelitus pmaneat ꝑm cursum gerit ꝛ stupor tamen a congelatione differt: quia oculi in stupore sunt congelatione vero apti. Et Auenzo. ix. trac. i. theisir: statiz post ctus. ¶ Et plexia facit ca. de congelatione. Et Rasis. ix. alman. facit ca. de super hos qui semp habent oculos aptos ꝛ sunt congelati. Et Serapiō. i. Prima e cit ca. de cacathi ꝛ ait: q̄ huius egritudinis nomen est congerauerit tam al at eger oculis aptis ꝛ remanet ꝑm vnam habitudinem do hierapigra dis ultotiens in ventre postremo cerebri quādo oppilatur soluto in vino ꝛ sicco: ꝛ accidit cuz ea destructio sensus ꝛ motus. Et pore sternutatiō accidit homini hec egritudo remanet ꝑm illam formā bi vel staphisagrie ve q: si est sedens aut iacens aut dormiens aut scri- p sib. albi: vt per dict gai iud: tunc ipse inuenitur remanens ꝑm illā for nē hantur a cerebro viscose at sub quinq̄ preceptis. Primū est oz vt cu- lit r. Terr ponantur ven egritudo est debilis. Secunduz est si est fortem craneo con irur vel am ꝛ salem indum ꝛ agaricum ꝛ turbich Cū conditionem mat quiterie: ꝛ ꝑm quantitatem virtutis ꝛ etatis re arat t per ventos a tium est q̄ si indigeat patiens hanc egri- m tunc sine scarificat actione sanguinis phlebotomabi hoz̄ per hūd declinatio egma st q̄ si ē debilis ventosabimus euz rahatur qui ena cephalic um ph de inde dabimus ei decoctionē ꝛ super d ꝛ sticados. Quintuz est si acciderint mi cum poē

sunt dimittendi. In contrariuz Aui. ꝛ Mes. Dicendum q̄ in apoplex vel est quasi certum quod est mortalis: q̄ est maior: ꝛ tunc nihil agenc est propter causam dictam nisi forsan gratia placendi amicis ꝛ cum pr testatione. Vel est minor apoplexia tūc agendum: vt patet. ¶ Dubitan esset hic vtrum cum apoplexia posset coniūgi spasmus: an semper sit si mollicies siue laxitas de qua diffuse diximus supra apho. sexto: qnte pa ticule. Si inebriatus aliquis ꝛc. Et forsan dicemus fen. ij. Teneo enim q̄ possit cum apoplexia ꝛ paralysis constringunt meatus sibi quare nō sunt medicine facientes euacuationem euacuantes ex materia facie te ipsas proprie.

spasmus quandoq̄ con iungi. Deo gratias.

¶ Explicit scripta Bē tilis super Fen. i. tertij.

¶ Explicit Fen prima Tertij.

De partib̄

vigilie ponemus sup caput oleum violatuz decoctum cum aqua camomille melliloti ꝛ aneti ꝛ viole ficce ꝛ papaueris ꝛ seminis lactuce. Et dabimus ex medicinis que sunt velocis digestionis subtiliatiue: hec Serapion.

¶ Explicit expositio Jacobi de partibus super Fen prima tertij.

Dalhc d' olivera

Tabula Fen secunde tertii.

¶ Tabula in secundam Fen tertij: que est de egritudinibus neruorum: continetq̄ capitula. xix.

De egritudinibus neruorum in generali.	Capitulum. i.
De paralysi ꝛ mollificatione.	Capituluz. ij.
De signis eius.	Capituluz. iij.
De cura eius.	Capitulū. iiij.
De spasmo.	Capituluz. v.
De signis eius.	Capitulū. vi.
De cura ipsius.	Capitulū. vij.
De tetano.	Capitulū. viij.
De signis eius.	Capituluz. ix.
De cura ipsius.	Capituluz. x.
De tremore ꝛ signis specieruz eius.	Capituluz. xi.
De cura ipsius.	Capitulū. xij.
De stupore.	Capitulū. xiij.
De signis ꝛ cura eius.	Capitulū. xiiij.
De tortura.	Capitulū. xv.
De eius signis.	Capitulū. xvi.
De cura ipsius.	Capitulū. xvij.
De saltu.	Capitulū. xvii
De cura eius.	Capituluz. xix.

¶ In fen sequentem.

Dant homini nerui robur sentire moueri
Psallere gignere par praxis genus omne loquelam
Quoruz signa mala causas curasq̄ secta [illegible] fen.

Universidad de Deusto
Biblioteca